

ပြည်ထောင်စု ပြန်စာဆိုငွေ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

တိပိဋက ဝါဠု-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ-၁

အ-အနိစ္စက

အဋ္ဌမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် ဦးညွန့်ထွဋ်

နှင့်

သက္ကလိယ နှင့် အစိုးရဗဟိုဓရိယ အရှင်သီတာနန္ဒာဘိဝံသ-တို့

ဦးစီး ရေးသား ထည့်သြင်းသည်

ပြည်ထောင်စု ပြန်စာဆိုငွေ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ ပြုစုပြီးစီးသော စာအုပ်များကို ဖြန့်ချိရန် အထူးအားထုတ် ဆောင်ရွက်သည်

သက္ကလိယ ၁၉၅၇

မေလ ၁၅ ရက်

ရန်ကုန်

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

၄၆၈၃

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

တိပိဋက ဝါဠု-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ-၁

အ — အနိဋ္ဌက

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် ဦးဉာနတ္ထရ
နှင့်

သကျသီဟ နှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ-တို့
ဦးစီး ရေးသား တည်းဖြတ်သည်

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်၍
ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ဦးသိမ်းမောင်က ထုတ်ဝေသည်

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၀၇

ဂေါစာနှစ် ၁၃၂၅

ခရစ်နှစ် ၁၉၆၄

နိဒါန်း

၁

ပါဠိဘာသာ

လောက၌ ကိုးကွယ်ရာ သာသနာ အမျိုးမျိုး ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြသည်နှင့်အမျှ ထို ဆိုင်ရာ သာသနာတရား သို့မဟုတ် ထိုသာသနာကို တည်ထောင်သူ သာသနာ့ အမွန် အစ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟောညွှန်းဆုံးမ သွန်သင်ချက်အဝဝတို့ကို မှတ်တမ်းတင်ရာဖြစ်သော ဘာသာစကားများ လည်း ရှိခဲ့လေသည်။ ဗြာဟ္မဏ(ဟိန္ဒူ)သာသနာဝင်တို့အဖို့ သက္ကတဘာသာသည် ထူးမြတ်သော ဘာသာ၊ ၎င်းတို့ သာသနာဆိုင်ရာ မိန့်ဆိုသင်ကြားချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ရာ ဘာသာ ဖြစ် သကဲ့သို့ ပါဠိဘာသာသည်လည်း ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အဖို့ အထူးမြတ်ဆုံးသော ဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်၏ ဟောကြားချက် တရားတော်တို့ကို မှတ်တမ်းတင်ရာ ဘာသာ ဖြစ်ပေသည်။ ဘုရား ရှင်၏ တရားတော်များသာ မဟုတ်ပဲ ထိုတရားတော်များကို နောက်သားနောင်လာတို့ အလွယ် တကူ သိမြင်နားလည်နိုင်ကြစေရန် ရည်သန်၍ ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ စသော အဖွင့်ကျမ်းတို့တွင်လည်း ထိုထိုကျမ်းဆရာ မဟာထေရ်မြတ်တို့သည် ပါဠိဘာသာကိုသာ ပဓာန- ဘာသာ အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲတော်မူခဲ့ကြလေသည်။

ယင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်နှင့် ၎င်းဆိုင်ရာအဖွင့်ကျမ်းများစွာတို့ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရှိနေကြသည်ဖြစ်၍ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာကို ပြည့်ဝမှန်ကန်စွာ နားလည်နိုင်ရေး၌ ပါဠိဘာသာကို တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်မှုသည် မည်မျှအရေးကြီးသည်ကို သိနိုင်ပေသည်။

ထိုသို့ အရေးကြီး တတ်မြောက်ရန် လိုအပ်သော ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ သာသနာ စောင့်ဖြစ်သည့် ပါဠိဘာသာဟူသည် မည်သည့်ဘာသာဖြစ်သည်ကို သိရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။

ရှေးဦးစွာ ပါဠိတော်တို့တွင် ဤပါဠိဘာသာကို မည်သို့သောအမည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ် သည်ကို ရှာဖွေလေ့လာသောအခါ ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် ပဌမပါရာဇိက ပဒဘာဇနီ၌ “အရိယ- ဘာသာဖြင့် မိလက္ခ၏ အထံ၌ သိက္ခာချရာတွင် ၎င်းမိလက္ခပုဂ္ဂိုလ် နားမလည်လျှင် သိက္ခာမကျ” ဟု ဟောတော်မူသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းပါဠိတော်၌ အရိယဘာသာ ဟူသည် အခြားမဟုတ်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သုံးစွဲရိုးဖြစ်သော မာဂဓဘာသာပင်ဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဆရာက ဖွင့်ပြထား ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပါဠိတော်တို့၌ ယခုအခါ ပါဠိဘာသာဟု ပုဂ္ဂိုလ်အများ နားလည်နေသော ဘာသာကိုပင် အရိယက=အရိယဘာသာ ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြောင်း မှတ်သားအပ်ပေသည်။

၁။ အရိယကေန မိလက္ခဏ သန္တိကေ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ။ သော စ န ပဒိုဝိဇာနာတိ။
အပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ (ဝိ၊ ၁။ ၃၃)
၂။ အရိယကံ နာမ အရိယဝေါဟာရေ မာဂဓဘာသာ။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀)
အဘိဓာန် က-န-ပ-သ

ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် သမ္မောအဋ္ဌကထာ၊ မူလဋီကာတို့၌ မူကား ဓမ္မနိရုတ္တိ ဟု၎င်း၊ သဘာဝနိရုတ္တိဟု၎င်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာကျမ်းတို့၌ကား ပါဠိဘာသာကို မာဂဓဘာသာ ဟု၎င်း၊ တန္တိဘာသာ ဟု၎င်း၊ မူလဘာသာ ဟု၎င်း၊ ပကတိဘာသာ ဟု၎င်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည်ကို တွေ့ရှိရပြန်ပေသည်။ ထိုတွင် မာဂဓဘာသာဟု သုံးစွဲသောနေရာ အတော်များများတွေ့ရ၍ အခြား အမည်များကိုကား အနည်းအကျဉ်းသာ တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် တန္တိဘာသာဟူသော အမည်ကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ တွင်၎င်း၊ မူလဘာသာဟူသော အမည်ကို ပဋိသမ္ဘိဒါဝိမဂ်အဋ္ဌကထာတွင်၎င်း၊ ပကတိဘာသာ ဟူသောအမည်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာတွင်၎င်း တွေ့ရှိရလေသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ တွေ့ရှိချက်အားလုံး ကို ပေါင်းလိုက်လျှင် “ပါဠိဘာသာကို အရိယဘာသာ၊ ဓမ္မနိရုတ္တိ၊ သဘာဝနိရုတ္တိ၊ မာဂဓဘာသာ၊ တန္တိဘာသာ၊ မူလဘာသာ၊ ပကတိဘာသာ ဟူသော အမည်တို့ဖြင့်သာ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ တို့၌ သုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရ၍ ပါဠိဘာသာဟူသော အမည်ဖြင့် သုံးနှုန်းသည်ကို မတွေ့ရ”ဟူသော အချက်မှာ ပေါ်လွင်လျက် ရှိပေသည်။

အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာ တို့တွင် “ပါဠိ”ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အတော်များများတွေ့ရ၏။ သို့သော် ၎င်း “ပါဠိ” ဟူသော အသုံးမှာ ပါဠိဘာသာကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပဲ ပါဠိတော် ဟု ခေါ်သော ဗုဒ္ဓသာသနာဆိုင်ရာ စာပေအားလုံး၏ အမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် “ပကဋ္ဌာနံ ဥက္ကဋ္ဌာနံ သီလာဒိအတ္ထာနံ ဗောဓနတော၊ သဘာဝ- နိရုတ္တိဝသေန ဗုဒ္ဓါဒိဟိ ဘာသိတတ္တာ စ ပကဋ္ဌာနံ ဝစနပ္ပဗန္ဓာနံ အာဠိတိ ပါဠိ၊ ပရိယတ္တိ- ဓမ္မော” ဟူသော (မ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၇) စကားနှင့်အညီ ပရိယတ္တိဓမ္မဟု ခေါ်ဆိုရသော ဘုရားဟောနှင့် သာဝကစသည်ဟောဖြစ်သော တရားများကိုပင် ပါဠိဟု ခေါ်လေသည်။

၁။ တဩဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေဉာဏ(အဘိ၊ဝိ။၃၀၇)၌ တသ္မိံ အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ ယာ သဘာဝနိရုတ္တိ၊ တဿာ အဘိလာပေ တံ သဘာဝနိရုတ္တိံ သဒ္ဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ သဘာဝနိရုတ္တာဘိ- လာပေ ပဘောဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀-၁)။ သဘာဝနိရုတ္တိတိ မာဂဓဘာသာ အဓိပ္ပေတာ။ (မူလဋီ၊၂။၁၉၂)

၂။အာရောပယိတွာန တန္တိဘာသံ မနောရမံ။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂) ဝေ တဿာ ဓမ္မနိရုတ္တိသည်တယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ မာဂဓိကာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ မူလဘာသာယ ပဘောဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅)မဟာဝံသ၊၃၇။၂၄၄-ဂါထာ၌လည်း ပါဠိဘာသာကို “မူလဘာသာ”ဟု သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ အဋ္ဌကထာနိဿိတဝသေန ဌိတော။ ပုဗ္ဗေ ပကတိဘာသာယ ဝုတ္တံ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ။ (ဝဇီရ၊၂၉၁)။ သာရဋ္ဌ၊၂။၆-၌လည်း ကြည့်။

၃။ မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဓါကျမ်းကို ပြုစုသည့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်သည်ပင် မိမိ၏ သဒ္ဓါကျမ်းကို ပါဠိ- သဒ္ဓါကျမ်းဟု မခေါ်ပဲ မာဂဓသဒ္ဓါလက္ခဏာ=မာဂဓသဒ္ဓါကျမ်းဟူသာ အမည်တင်ခဲ့လေသည်။ သီလက္ခနီဋီကာ ဟောင်း(၁၆)၊မူလပဏ္ဏာသဋီကာ(၁။၁၇)တို့၌ “တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ”၏ အပ္ပင်တွင် “ပါဠိဂတိယာ အနုလောမိကံ၊ ပါဠိဘာသာယာနုဝိဇာယိနိန္ဒိ အတ္ထော”ဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော်လည်း သီလက္ခနီဋီကာဟောင်း ရှေးရိုက်မှုများနှင့် တကွ သံယုတ်ဋီကာ (၁။၁၇)၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ (၁။၁၉)တို့၌ “ပါဠိစ္ဆာယာနုဝိဇာယိနိန္ဒိ အတ္ထော”ဟူသာ ပါရှိတွေ့ရသည်။ ယင်းပါဠိသာ ပေါ်ဇာဏကပါဠိ ဖြစ်ပေမည်။ အကြောင်းကား သီလက္ခနီဋီကာသစ် (၁။၃၀)၌ “တဿာ(တန္တိယာ) နယသင်္ခါတယ ဂတိယာ ဆဝိံ ဆာယံ အနုဂတာတိ တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကာ”ဟု ဖွင့် ထားသည်ကို ထောက်သော် “ပါဠိစ္ဆာယာ”၌ ဆာယာ-သည် အနုစ္ဆဝိကံ-၌ ဆဝိံ-၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ယင်းသို့ ရှေးကျသော ကျမ်းစာများ၌ သုံးစွဲခဲ့သည်ကို မတွေ့ရ၍ “ပါဠိဘာသာ” ဟူသော အမည်သည် အလွန် နောက်ကျသော ခေတ်သို့ရောက်မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အမည်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပေသည်။

ဤတွင် “ပါဠိ” ဟူသော ပုဒ်၏အနက်ကို စိစစ်ဖွယ် ရှိပြန်လေသည်။ “ပါဠိ” ဟူသော စကားလုံး၏ အနက်ကို ရှာကြံကြရာ၌ ပညာရှိအများပင် သူတမျိုး ငါတဖုံ ကြံဆ ပြောဆိုလျက် ရှိကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အချို့သော ပညာရှင်တို့က ပါဠိဘာသာသည် ပါဠိလိုပုတ်ပြည်သုံးဘာသာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းကို ပါဠိဘာသာဟု ခေါ်ရာမှ တဖြည်းဖြည်း ရွှေ့လျော့၍ ပါလိ (ပါဠိ) ဘာသာ ဖြစ်လာသည်ဟု ကြံဆကြ၏။ အချို့ကလည်း “ပါဠိ” ဟူသော ပုဒ်သည် ဘုရားရှင်၏ စကားတော် အစဉ်အတန်းဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော “ပတ္တိ” ဟူသော ပုဒ်မှ ဖြစ်လာသည်။ ပတ္တိမှ တဖြည်းဖြည်း ရွှေ့လျော့၍ ပါဠိ-ဖြစ်လာသည်ဟု ကြံကြပြန်သည်။ အချို့ ပဏ္ဍိတ်တို့ကမူ ဘုရားရှင် ဟောအပ်သော သုတ္တန်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော “ဓမ္မပရိယာယ” ဟူသော ပုဒ်နှင့် အသောကမင်းကြီး၏ ကျောက်စာတို့၌ ပါသော “ဓမ္မပလိယာယ” ဟူသော ပုဒ်တို့ကို အထောက်အထားပြု၍ ပရိယာယမှ ပလိယာယ၊ ၎င်းမှ ပါလိယာယ ဖြစ်လာပြီး အတိုကြိုက် လူ့သဘာဝအတိုင်း နောက်အက္ခရာ နှစ်လုံးကို ဖြုတ်၍ ပါလိ (ပါဠိ) ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ကြံဆကြလေသည်။ ပုဒ်တို့ကို ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေခြင်းအတတ်၌ ပါရဂူဟု ဆိုထိုက်သော ဇာတိမောဂ္ဂလ္လာန်ဆရာကမူကား “အတ္ထံပါတိ ရက္ခတိတိ ပါဠိ၊ တန္တိ” ဟု ပါဠိကို ပါ-ဓာတ်၊ ဠိ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေလျက် အနက်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ပါဠိ မည်သည်ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။

ယင်းသို့ အနည်းနည်း အဖုံဖုံ ကွဲပြားလျက်ရှိကြရာ စိစစ်လေ့ရှိသော သာသနိကပုဂ္ဂိုလ် ပညာရှင်အားလုံးတို့ သဘောတူမျှနိုင်မည့် အနက်မှာကား အထက်၌ ပြခဲ့သော မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓိကာ၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာလာ ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ “မြင်မြတ်သော စကားတော်တို့၏ အစဉ်” ဟူသော အနက်ပင် ဖြစ်ပေမည်။ ဤ အယူအဆသည် ဒုတိယပြခဲ့သည့် အယူအဆနှင့် တူသယောင်ရှိသော်လည်း ထိုအယူ၌ ပတ္တိမှ ပါဠိ ဖြစ်လာသည်ဟု ကြံ၍ ဤနောက်ဆုံးဝါဒ၌ “ပါဠိ” ဟူသော သဒ္ဓါသည်ပင် “အစဉ်” ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်ဟု ယူလိုပေသည်။ မှန်ပေသည်။ ပါဠိကာရကရဟန်း ဟူသော စကား၌ကဲ့သို့ “ပါဠိ” ဟူသော စကားလုံးသည် ပင်ကိုယ်အတိုင်းပင် “အစဉ်” ဟူသော အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်ပေသည်။

ထိုသို့ “ပါဠိ” ဟူသော စကားလုံးသည် ပြောဆိုသောဘာသာကို မဟောပဲ ဘုရား၏ စကားတော် ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောခဲ့သော် ပါဠိဘာသာ ဟူသော အသုံးအနှုန်း မည်သို့ ပေါ်ပေါက်လာသနည်းဟု မေးမြန်းဖွယ် ရှိပြန်သည်။ အဖြေကား—ပါဠိဟု ခေါ်သော ဘုရားစကားတော်တို့ကို မှတ်တမ်းတင်ရာဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသော မာဂဓဘာသာကိုပင် “ပါဠိ၏ (ဝါ-ပါဠိနှင့်စပ်သော) ဘာသာ=ပါဠိဘာသာ” ဟု ခေါ်ရပေသည်။ အဋ္ဌကထာ၊

၁။ နိုင်ငံခြားစာအုပ်တို့၌ ပါလိ-ဟူ၍လည်း ရေးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။
၂။ ပတ္တိ=ပံတ္တိ=ပံဘိ=ပဏ္ဍိ=ပံဠိ=ပံလိ=ပလ္လိ=ပါလိ။ တနည်း—ပတ္တိ=ပတ္တိ=ပနိ=ပလ္လိ=ပါလိ။ ဤသို့ ပြောင်းရွှေ့ပုံကို ရှည်ဝေးစွာ ပြကြသည်။
၃။ ဒီ၊ ၁။ ၄၃။ မ၊ ၁။ ၁၆။ စသည်နှင့် အသောကကျောက်စာ၊ ဗြာဟ္မဏကျောက်ဆောင်စာငယ်။
၄။ ၂၂၀-သုတ်။
၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၅ ဂိဟိပါရုတ-အဖွင့်ကြည့်။ သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာ၊ ပါလ-ဓာတ် အဖွင့်လည်းကြည့်။

ဋီကာတို့၌ တွေ့ရသော ဘာသာကိုလည်း တွင်ပြီး အခေါ်အဝေါ်သို့ လိုက်၍ ပါဠိဘာသာဟုပင် ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။

မာဂဓဘာသာ

ပါဠိဘာသာ ဟူသည် အခြားမဟုတ် မာဂဓဘာသာပင် ဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ များအရ ရှင်းပြခဲ့ပြီ။ ယခုအခါ ထိုမာဂဓဘာသာဟူသည် မည်သို့သော ဘာသာ ဖြစ်သည်ကို ဆက်လက်၍ လေ့လာရပေဦးမည်။

မာဂဓဘာသာဟူသည် (ယင်း အမည်ကပင် ညွှန်ပြထားပြီးဖြစ်၍) မဂဓတိုင်းသားတို့ ပြောဆို သုံးစွဲသော ဘာသာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပေပြီ။ ဤဘာသာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားသည့်အရာမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားတော်များဖြစ်ရကား ယင်း မာဂဓဘာသာဟူသည်မှာလည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပေါ်ထွန်းချိန်ခေတ်နှင့် ထိုခေတ်၏ အနီးဖြစ်သည့် ရှေ့နောက်ခေတ်တို့၌ မဂဓတိုင်းသူ တိုင်းသား တို့ ပြောဆိုသုံးစွဲကြသောဘာသာ ဖြစ်သည်ဟုလည်း ထပ်ဆင့် မှတ်သားရာ၏။

ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်သည်လည်း မာဂဓဘာသာဖြင့်ပင် တရားတော်များကို ဟောကြား တော်မူခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူအပ်ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘုရားရှင် သစ္စာလေးပါး တရား ကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ရာအရပ်သည် မဂဓဒေသ=မဂဓတိုင်း ဖြစ်၏။ ဘုရားရှင် ဒေသစာရီ ကြွချီ၍ သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား တရားအမြိုက်ဆေး တိုက်ကျွေးရာ အရပ်သည်လည်း ယေဘုယျ အားဖြင့် မဂဓတိုင်းနှင့် ကောသလတိုင်းတို့ ဖြစ်၏။ ထိုအခါကလည်း မဂဓတိုင်းရှင် ဘုရင်တို့ တန်ခိုးအာဏာ ကြီးမားချိန်ဖြစ်၍ မာဂဓဘာသာကို ၎င်းအရပ်တို့တွင် လူတိုင်းပင် နားလည်မည် ဖြစ်ရကား ဘုရားရှင်သည် ယင်း လူတိုင်းနားလည်နိုင်မည့် မာဂဓဘာသာဖြင့် ဟောကြားတော် မူမည်ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းအဖွင့်၌ “မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ပိဋကတ်သုံးပုံဟူသော ဘုရားစကားတော်ကို ပါဠိတော်အစဉ်သို့ တင်တော်မူသောအခါ မာဂဓဘာသာဖြင့်သာလျှင် တင်တော်မူသည်”^၁ ဟု မိန့်ဆိုလျက်ရှိလေသည်။

ယင်း မာဂဓဘာသာကား သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်မှုဟူသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့် ပြည့်စုံသဖြင့် ဘာသာတကာတို့ထက် ထူးခြားသော ဘာသာဖြစ်၏။ သဘာဝနိရုတ္တိဟူသည်မှာ မိမိဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်းမရှိပဲ တိတိကျကျ ဖော်ပြနိုင်စွမ်းသည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင် စသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ သုံးစွဲအပ်သောဘာသာဟု ဆိုလိုသည်။^၂ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရ

၁။ ဤမာဂဓဘာသာ၏ အစပြုရာဌာနနှင့်ပတ်သက်၍ အနောက်တိုင်းပညာရှင်တို့၏ အယူအဆအမျိုးမျိုးကို ပါမောက္ခဂိုက်ဂါး၏ Pāli Literature and Language, စာမျက်နှာ ၃၄ တို့တွင်၎င်း၊ Encyclopædia Britannica, အတွဲ ၁၇, စာမျက်နှာ ၁၄၆- တွင်၎င်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။

၂။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါပိ ဘေဒိဋ္ဌကံ ဗုဒ္ဓဝဇ္ဇနံ တန္တိ” အာရောပေန္တော မာဂဓဘာသာယ ဝေ အာရောပေတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁) ဟူသော ၎င်းအဋ္ဌကထာကို ဆောက်၍ တန္တိအနာရောပိတပကိဏ္ဍကဓမ္မဒေသနာကို ဟောတော်မူသောကာလ၌ အများနားလည်စေခြင်းငှါ “ဒေသိယမာဂဓဘာသာ” ဖြင့်လည်း ဟောတော်မူသည် ဟု ယူဆဖွယ်ရှိ၏။ ဒေသိယမာဂဓဘာသာဟူသည် ထိုကာလ မဂဓတိုင်း၌ ပြောဆိုသုံးစွဲသော တိုင်းရင်း ဘာသာစကားတည်း။ (မောဂ်၊ နိဿယ၊ နိဒါန်း-၉)

၃။ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေတိ ဣတ္ထ ဓမ္မသဒ္ဓေါ သဘာဝဝါစကောတိ ကဘ္ဘာ အာဟ “ယာ သဘာဝနိရုတ္တိ” တိ။ အဝိပဋိတနိရုတ္တိတိ အတ္ထော။ (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၁)။ အဝိပဋိတနိရုတ္တိတိ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ အာစိန္တာ တဿ တဿ အတ္ထဿ ဝါစကဘာဝေ နိရုတ္တာ ယာထာဝနိရုတ္တိ။ (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၂)

လျှင် ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန် တိမ်းယိမ်းပျက်စီးခြင်း မရှိ ပကတိအတိုင်း တည်သော ဘာသာဟု ဆိုလိုပေသည်။

အခြားသောဘာသာတို့သည် ကာလတပါးသို့ရောက်လျှင် ကေနံ ပြောင်းလဲပျက်စီးကြ၏။ မာဂဓဘာသာကား နေရာအချို့၌ဖြစ်စေ၊ တခါတရံ၌ဖြစ်စေ ပြောဆိုသူတို့ အလွဲလွဲ အမှားမှား ရွတ်ဆိုသင်ယူခြင်းစသောအကြောင်းကြောင့် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲ ပျက်စီးရာသော်လည်း နေရာ အားလုံး၌ဖြစ်စေ၊ အခါခပ်သိမ်းဖြစ်စေ ပြောင်းလဲခြင်း မရှိပေ။ အကြောင်းကား “ငရဲဘုံ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံ၊ လူ့ပြည်၊^၂ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ မာဂဓဘာသာကိုသာ အပြော များ၏”ဟု သဗ္ဗေဟဝိနောဒနီ၌^၃ မိန့်ဆိုချက်အရ ကမ္ဘာပျက်သောအခါမှာပင် ကမ္ဘာပျက်ရာ တွင် မပါဝင်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ သဘာဝအားဖြင့် တည်ရှိနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ကမ္ဘာပျက်ရာတွင် မပါဝင်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ သဘာဝအတိုင်း မဖောက်မပြန်တည်ရှိခဲ့သော ကြောင့်လည်း မာဂဓဘာသာသည် ကမ္ဘာဦးလူသားတို့၏ ဘာသာလည်း ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ထင် ရှားစေဦးအံ့—ကမ္ဘာဦးလူသားတို့မှာ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ စုတေ၍ လူ့ပြည်သို့ ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေအား ဖြင့် ရောက်လာကြသူများဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ရှိစဉ်က ဗြဟ္မာ့ပြည်တွင် အများသုံး မာဂဓဘာသာကို ပြောဆိုခဲ့ကြသူများ ဖြစ်၍ လူ့ပြည်၌ လူသားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လာကြသောအခါ မာဂဓဘာသာကိုပင် ပြောဆိုကြပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်ပင် မာဂဓဘာသာကို ပြောသူများ စာရင်း၌ ကမ္ဘာဦးလူသားတို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ကျမ်းဂန်တို့၌^၄ ပြဆိုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ကမ္ဘာ ဦးလူသားတို့ မာဂဓဘာသာကိုပြောသည်ဟု သိရသဖြင့် မာဂဓဘာသာသည် ဘာသာတကာတို့၏ အရင်းဖြစ်သော မူလဘာသာလည်း ဖြစ်တော့သည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း မာဂဓဘာသာ ဝါ-ပါဠိ- ဘာသာကို မူလဘာသာဟု သုံးစွဲသည်ကိုလည်း တွေ့ရခြင်းဖြစ်ပေသည်။^၅

၎င်းပြင် “မာဂဓဘာသာသည် သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သည့်အလျောက် အခြား မည်သည့်စကားသံ ကိုမျှ မကြားရသူသည် အလိုအလျောက် ကြံဖန်ပြောဆိုနိုင်ပါမူ မာဂဓဘာသာသို့ သက်ဝင်သော

၁။ သေသာ.....အဋ္ဌာရသ ဘာသာ ပရိဝတ္တန္တိ၊ အယမေဝေကာ ယထာဘူစူဗြဟ္မဓေါဟာရ အရိယဓေါဟာရ- သင်္ခါတာ မာဂဓဘာသာ န ပရိဝတ္တတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁-၂)။ သေသာ ပရိဝတ္တန္တိ ကေန္တေန ကာလန္တရေ အညထာ ဟောန္တိ ဝိနယန္တိ စ။ မာဂဓာ ပန ကတ္တစိ ကဒါစိ ပရိဝတ္တန္တိပိ န သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗထာ စ ပရိ- ဝတ္တတိ၊ ကပ္ပဝိနာသေပိ တိဋ္ဌတိယေဝ။ (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၂)။ မနုဿာနံ ဒုရဂ္ဂဟဏာဒိနာ ကတ္တစိ ကဒါစိ ပရိဝတ္တန္တိပိ ဗြဟ္မလောကာဒိသု ယထာသဘာဝေနော အဝဋ္ဌာနတော န သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗထာ စ ပရိဝတ္တတိ။ (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၄)

၂။ လူ့ပြည်၌ မာဂဓဘာသာကို အပြောများ၏ ဆိုသည်မှာ ဒေသိယမာဂဓိဘာသာ(ဟိန္ဒူဘာသာ)ကို ရည်၍ ဆိုဟန်တူ၏။ ထိုစကားကိုလည်း ဇမ္ဗူဒိပဟု ခေါ်သော ဣန္ဒိယတိုင်းကို ရည်၍ ဆိုသည်ဟု ယူမှ ပစ္စက္ခ- ယုတ္တိ ရှိနိုင်မည်။ (မောဂ်၊ နိဿ၊ နိဒါန်း-ဆ)

၃။ စာမျက်နှာ-၃၇၁။ ၄။ ရူပသိဒ္ဓိ နာမ်ကျမ်း အစနှင့် ကာရိကာသဒ္ဓါငယ် ဂါထာနံပါတ်-၁၅၈။

၅။ ပရိဝတ္တေသိ သဗ္ဗာပိ၊ သီဟဋ္ဌကထာ တဒါ။

သဗ္ဗေသမူလဘာသာယ၊ မာဂဓာယ နိရုတ္တိယာ။ (မဟာဝံ၊ ၃၇။ ၂၄၄)။ ဤနိဒါန်း စာမျက်နှာ ၂-လည်း ပြန်ကြည့်ပါ။

တိဋ္ဌက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

စကားကိုသာ ပြောဆိုပေလိမ့်မည်” ဟု သမ္မောဟဝိနောဒနိဋ္ဌိ မိန့်ဆိုလျက် ရှိ၏။ ၎င်း၌ ဆိုလိုသည်မှာ အနုမတဂ္ဂသံသရာ ခရီး၌ မာဂဓာတာသကို မရေမတွက်နိုင်အောင် ပြောကြားလေ့ကျက်ခဲ့ဘူးလှပြီဖြစ်၍ သံသရာခရီးသည်မှန်သမျှ မာဂဓာတာသ ဗီဇမျိုးစေ့ ကိန်းလျက်ရှိကြရကား စကားပြောရန်အချိန်တန်၍ အခြားမည်သည့်ဘာသာစကားသံကိုမျှ မကြားဘူးသူဖြစ်ပါက အလိုအလျောက် သဘာဝနိရုတ္တိဗီဇမှ ထ၍ပေါက်လာသော မာဂဓာတာသကိုပင် ပြောဆိုပေလိမ့်မည်ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ ပြောနိုင်သည်ဆိုသော်လည်း အဘယာရာမ ဆရာတော် မိန့်တော်မူသည်နှင့်အညီ ပြည့်စုံသော မာဂဓာတာသ မဖြစ်ရာ၊ အနည်းငယ်မျှသော မာဂဓပျက်စကားသာ ဖြစ်တန်ရာသည်၊ ပြည့်စုံသော မာဂဓာတာသကို လေ့လာသင်ကြားသူပင် တတ်နိုင်ခဲ့စွာ အလိုအလျောက် ဘယ်မှာတတ်နိုင်ပါအံ့နည်း။

ထို့ပြင်လည်း ပါဠိဟုဆိုအပ်သော မာဂဓာတာသသည် သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်၍ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အရာလည်း ဖြစ်၏။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုရလျှင် မာဂဓာတာသကို အလိုအလျောက် တတ်နိုင်သည့်နည်းတူ မာဂဓာတာသ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းသည်လည်း ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းတပါးဖြစ်လေသည်။

မာဂဓာတာသသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂုဏ်တို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသည်မဟုတ်သေး၊ သာသနာတော်၏ အသက်ဟုဆိုအပ်သော ဝိနည်းကံဆောင်ရာတို့၌လည်း လွန်စွာကျေးဇူးများပေသည်။ ထိုစကားမှန်၏၊ ရဟန်းခံခြင်း၊ သိမ်သမုတ်ခြင်း စသော သာသနာတော်၏ မူလဘူတဖြစ်သည့် သံဃာ့ကံတို့ကို အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ရာ၌ ဆိုင်ရာကမ္မဝါစာတို့သည် မပါလျှင် မပြီးသော အရာများဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းကမ္မဝါစာတို့ကို သိထိလ၊ ဓနိတ၊ ဝိမုတ္တ၊ နိဂ္ဂဟိတ ပီသအောင် ရွတ်ဖတ်နိုင်မှ ကံမြောက်၏။ ယင်းသို့ ရွတ်ဖတ်နိုင်ရန်မှာလည်း မာဂဓပါဠိဘာသာဆိုင်ရာ ရွတ်ဖတ်နည်းဖြစ်သည့် သိထိလ၊ ဓနိတ စသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါးကို ကျွမ်းကျင်ရပေမည်။ ယင်းသို့ ကျွမ်းကျင်မှသာ ကမ္မဝါစာကို မပျက်မစီးစေပဲ ကံအထမြောက်အောင် ရွတ်ဖတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ မာဂဓာတာသကို မတတ်လျှင်ကား ကမ္မဝါစာတို့ကို အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ရွတ်ဖတ်နိုင်မည်

၁။ ယောပိ အဂါမကေ မဟာရဉ္စေ နိဗ္ဗတ္တော၊ တတ္ထ အညော ကထေန္တော နာမ နတ္ထိ၊ သောပိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဝစနံ သမုဋ္ဌာပေန္တော မာဂဓာတာသမေဝ ဘာသိဿတိ။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁)။ ဤ၌ ‘ဘာသတိ’ ဟု ကေန်အားဖြင့် မဆိုပဲ ‘ဘာသိဿတိ’ ဟု အားပြောသော အနာဂတ် ဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုသားသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်၏။

၂။ မောဂံ၊ နိဿ၊ နိဒါန်း—စ။

၃။ ပုဗ္ဗယောဂေါ ဗာဟုသစ္စံ၊ ဒေသဘာသာ စ အာဂမော ။ပ။ ပဋိသမ္ဘိဒပစ္စယာ။ ဒေသဘာသာ နာမ ကေသတဝေါဟာရကုသလတာ၊ ဝိသေသေန ပန မာဂဓိကေ ကောသလံ။ (ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇)။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏလာဘီ ပုဂ္ဂလော အသိက္ခန္တောပိ မာဂဓာတာသံ ဇာနာတိ။ အညံ ဘာသံ သိက္ခန္တောဝဇာနာတိ၊ နာသိက္ခန္တော။ (ဘေဒစိန္တာဋီကာဟောင်း၊ ၅-ဂါထာအဖွင့်)။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁-လည်း ကြည့်။

၄။ သံသနဿပကာရတ္တာ၊ မာဂဓောဝိဓ ဂယုတေ။

သော ဟာနုသာဝနံ ပဋိသမ္ဘိဒါယ စ ပစ္စယော။ (ဘေဒစိန္တာ၊ ၅)

သော ဟိ မာဂဓော သဒ္ဓေါ ကမ္မဝါစာနုသာဝနဉ္စ ဟောတိ ပဋိသမ္ဘိဒါယ ပစ္စယော စ။ ၎င်း၊ ဒီပနီ။

၅။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၄၇-၇-ကြည့်။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉-လည်းကြည့်။

မဟုတ်ပေ။ ယင်းသို့ဖြစ်၍ မာဂဓဘာသာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော် အခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့ရေး၌ အလွန် အရေးပါ အရာရောက်သော ဘာသာထူး ဘာသာမြတ် ဖြစ်လေတော့သည်။

ဘုရားရှင်သည် မာဂဓဘာသာဖြင့် ဒေသနာဓမ္မစက်ကို ဟောမြှောက်တော်မူသည်ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မာဂဓဘာသာစကားမတတ်သူ ဝေနေယျတရားနာသူတို့မှာ တရားတော်ကို မည်သို့နားလည်နိုင်ပါသနည်း ဟူသော ပြဿနာသည် ပေါ်ထွက်လာ၏။ အဖြေကား—ဘုရားရှင်သည် မာဂဓဘာသာဖြင့်ပင် တရားဟောတို့ကို ဟောကြားတော်မူသည်မှာ အမှန်ပင်။ ထိုသို့ ဘုရားရှင်က မာဂဓဘာသာဖြင့် ဟောကြားသော်လည်း တရားနာယူသူ ဓမ္မပဋိဂါဟကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကမူကား မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာဖြင့်ပင် နားလည်ကြလေသည်။ ဥပမာ—ဒမိဋ္ဌလူမျိုးတို့ကလည်း ဒမိဋ္ဌဘာသာစကားဖြင့် ဟောကြားနေသည်ဟုထင်၍ အန္ဓကလူမျိုးတို့ကလည်း အန္ဓကဘာသာဖြင့်ပင် ဟောညွှန်ပြသ ဆုံးမနေသည်ဟု ထင်လေသည်။ ယင်းသို့ ထင်ရခြင်းသည်ပင် အစိန္တေယျဂုဏ်တော်လေးပါးတို့တွင် ဝါစာအစိန္တေယျ ဂုဏ်တော်ဟူသော ဘုရားရှင်၏ အာနုဘော်ပင် ဖြစ်လေသည်။

အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ မာဂဓဘာသာဟုခေါ်သော ပါဠိဘာသာကိုပင် ရူပသိဒ္ဓိ စသော ကျမ်းတို့၌ မာဂဓိဘာသာဟု ခေါ်ဝေါ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အဘယျာရာမဆရာတော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယနိဒါန်း၌ မာဂဓိဘာသာဟုပင် သုံးစွဲရေးသားတော်မူသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ ခေါ်ဝေါ်ရေးသားကြသော်လည်း မာဂဓဘာသာသည် ပြာကြိုင်ဘာသာတို့တွင် အပါအဝင် ဖြစ်သော မာဂဓိဘာသာကား မဟုတ်ပေ။

ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ ပြာကြိုင်ဘာသာတို့တွင် “မာဂဓိ” ခေါ်သော ဘာသာတခုလည်း အပါအဝင်ဖြစ်၏။ ၎င်းဘာသာ၏ ဖြစ်ပေါ်ရာဒေသ သို့မဟုတ် ၎င်းဘာသာကို သုံးစွဲရာဒေသကား (မာဂဓိဟူသော ယင်းအမည်ကိုထောက်၍) မဂဓတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤမာဂဓိဘာသာကို အသောကမင်းကြီး၏ နိုင်ငံတော်မြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းရှိ ခါလသီ၊ မိရဋ္ဌ၊ လောရိယာ၊ သဟသရာမ၊ ဗရာဗရ၊ ဗရာဗရ၊ ဗရာဗရ၊ ဗရာဗရ၊ ဗရာဗရ စသောဌာနတို့တွင် တည်ရှိသော အသောကကျောက်စာ

၁။ ကော ဇေ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာသောသော ကေသ္မိံ ခဏေ ယတ္ထမာနော နာနာဘာသာနံ သတ္တာနံ အတ္တနော ဘာသာဝသေန အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဂဟဏူပဂေါ ဟုတွာ အတ္ထာဓိဂမာယ ဟောတိ။ အစိန္တေယျော ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေါတိ သဗ္ဗသတ္တာနံ သကသကဘာသာနုရူပတော သောတပထမာဂစ္ဆတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ဣတ္တိဝုတ်၊ ၄၊ ၁၉-၂၀)။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၁။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၅။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၄။ စသည်တို့လည်းကြည့်။ တနည်းလည်း—ဘုရားရှင်သည် လူသာမန်တို့ စကားတခွန်းပြောချိန်တွင် ၁၂၀-ခွန်းပင် ပြောဆိုနိုင်အောင် လျင်မြန်သော စကားတော်ရှိရကား မာဂဓမတတ်သော တရားနာသူတို့အတွက် ၎င်းတို့ နားလည်နိုင်မည့် ဘာသာမျိုးဖြင့် လျင်မြန်စွာ ပြန်ဆိုဟောကြားတော်မူသည်ဟုလည်း ယူဆနိုင်သည်။ အကြောင်းကား ကုလသမဂ္ဂစသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူမျိုးစုံစည်းဝေးသည့် ဌာနတို့၌ မိန့်ခွန်းပြောသူ၏ (သတ်မှတ်ထားသောဘာသာတို့တွင် တခုခုသော) ဘာသာစကားကို အခြားဘာသာတခုသို့ ပြန်ဆိုပြောကြားပေးသူများရှိရာ ၎င်းတို့ပြန်ဆိုမှုသည် မူလပြောသူနှင့် တပြိုင်နက်တည်း ပြောနေသည်ထင်ရလောက်အောင် လျင်မြန်သည်ကို တွေ့ရသောကြောင့်တည်း။ ၎င်းတို့ပင် ဤမျှစွမ်းဆောင်နိုင်လျှင် အစိန္တေယျ ဂုဏ်တော်သခင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင် အဖို့မာကား ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ။

၂။ ပါကတ၊ သောရသေနိ၊ မာဂဓိ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ပေသာစိ၊ စူလိကာပေသာစိ၊ အပဗ္ဗသတို့ကား ပြာကြိုင်ဘာသာမျိုးတို့တည်း။

၃။ မဂဓပုဗ္ဗနာသံ တံ၊ မာဂဓိံ သမ္မစက္ခတေ။ (သဗ္ဗာသာစန္ဒိကာ၊ နှာ-၄)

များပေါ်တွင်တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုနောက် နာဠက(ပြဇာတ်)ကျမ်းတို့တွင်အသုံးပြုသော ပြာကြိုဋ် ဘာသာတို့တွင်လည်း မာဂဓိဘာသာပါရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပြန်သည်။ မာဂဓိဘာသာကို အစောဆုံး အသုံးပြုသောကျမ်းကား အရှင်အဿဘောသ၏ နာဠကကျမ်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ၎င်း၏ နောက် တွင်ကား ဘာသ၊ ကာလိဒါသ စသော ဆရာကြီးတို့၏ နာဠကတို့၌၎င်း၊ မတ္တိကာသကဋီကာခေါ် နာဠက၌၎င်း၊ အခြား နာဠကကျမ်းများ၌၎င်း မာဂဓိဘာသာကို သုံးစွဲသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

၎င်းပြင် ဝရုဇိဆရာ၏ ပါကတပ္ပကာသကျမ်း၊ စဏ္ဍဆရာ၏ ပါကတလက္ခဏကျမ်း၊ ဟေမစန္ဒ ဆရာ၏ သိဒ္ဓဟေမစန္ဒကျမ်း (အဋ္ဌမပိုင်း)၊ ကြမဒီသုရဆရာ၏ သံခိတ္တသာရကျမ်း၊ လက္ခမိရေ ဆရာ၏ ဆဗ္ဗာသာစန္ဒိကာကျမ်း၊ မာကဏ္ဍေယဆရာ၏ ပါကတသဗ္ဗသွကကျမ်း၊ သိဟရာဇဆရာ၏ ပါကတရူပါဝတာရကျမ်းစသော ပြာကြိုဋ်ဘာသာကို အပြည့်အစုံပြသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့တွင်လည်း မာဂဓိဘာသာကို တသီးတခြား ပြဆိုလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

နာဠသျှတ္တရကျမ်းပြု ဘရတမုနိ၏ ပညတ်ချက်အရ ဤ မာဂဓိဘာသာကို နာဠကကျမ်းတို့ တွင် ဘရင်၏ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားများ၊ တွင်းတူးသမားများ၊ အရက်ဆိုင်ပိုင်ရှင်များ၊ မြင်းထိန်းများ၊ လွှမ်းခန်းသို့ရောက်နေသော ဇာတ်ဆောင်များနှင့် ကိုယ်ရံတော်များအတွက် အသုံး ပြုရလေသည်။ ။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ပြောသော စကားများကို သက္ကတဘာသာဖြင့်ရေးပေ မာဂဓိဘာသာ ဖြင့် ရေးရလေသည်။ မာကဏ္ဍေယ၏ ပါကတသဗ္ဗသွကကျမ်းကား အထက်ပါတို့သာမက ရက္ခိုက်များ၊ ဘိက္ခုများ၊ အထီးကျန်သူများနှင့် အစေခံ စသူတို့အတွက်လည်း မာဂဓိဘာသာကိုပင် အသုံးပြုရ မည်ဟု ဆိုလေသည်။ ဆဗ္ဗာသာစန္ဒိကာ၌လည်း အလားတူပင် တင်ပါစသည့် အလွန်ယုတ်နိမ့်သူတို့ အတွက် မာဂဓိကိုသုံးရန် ညွှန်ကြားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ယင်းသို့ အောက်တန်းစားတို့ အတွက်သာ မာဂဓိကိုအသုံးပြုရန် ဘရတမုနိစသော ရှေးသက္ကတ ပညာရှိကြီးတို့သတ်မှတ်ညွှန်ကြားခဲ့ကြရကား မာဂဓိဘာသာသည် အောက်တန်းစားတို့၏ ဘာသာ စကားသာ ဖြစ်လေတော့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း သရဿတိကဏ္ဍာဘရဏ စသော ကျမ်းတို့၌—

“ဒေဝါဒီ သက္ကတံ ပါဟု၊ ပါကတံ ကိန္နရာဒယော။
ပေသာစာဒီ ပိသာစာဒီ၊ မာဂဓံ ဟိနဇာတယော”

ဟု မာဂဓိဘာသာကို အောက်တန်းချ၍ မိန့်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဤသို့ သက္ကတကျမ်းဆရာတို့ အောက်တန်းချ၍ မိန့်ဆိုခဲ့ခြင်း ခံရသော မာဂဓိဘာသာကား ယခုအခါ ပါဠိဘာသာဟု ခေါ်အပ်သည့် မာဂဓဘာသာ မဟုတ်နိုင်ပေ။

၁။ မာဂဓိ တု နရိန္ဒာနံ၊ အန္တေပရနိဝါသိနံ။ (၁၇၊ ၅၀။)။ သုရဂါဓနကာဒိနံ၊ သောဏ္ဏကာရံဿရက္ခိနံ။
ဗျသနေ နာယကာနံ စ၊ အတ္တရက္ခာသု မာဂဓိ။ (၁၇၊ ၅၆။)
၂။ ရက္ခသဘိက္ခုကပဏစေဇ္ဇာဒျာ မာဂဓိ အာဟု။
၃။ ဝိဝေရာဒျတိနိစေသု၊ မာဂဓိ ဝိနိယုဇ္ဇတေ။ (ဆဗ္ဗာသာစန္ဒိကာ၊ ၅၁-၅)
၄။ ဒုတိယ ပရိစ္ဆေဒ၊ ၉-ဂါထာ။

ယင်းမာဂဓိဘာသာကား သုတိ (နားကြား) အားဖြင့်၎င်း၊ လိပိ (အရေးအသား) အားဖြင့်၎င်း ပါဠိဘာသာနှင့် မတူထူးခြား ကွဲပြားသည့်ပြင် သဒ္ဒါအစီအရင်တို့၌လည်း တခုနှင့်တခု ကွာခြားလေသည်။ အောက်ပါနှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ကြည့်ပါ။

မာဂဓိ (ကဝိသမယာဂတ)

ပါဠိ

ဇဒမာနုဇမံဇဘာလကေ၊
ကုမ္ဘကဟဇ္ဇ ဝဇ္ဇိဟိ ဇဉ္ဇိဒေ၊
အဏိဇံ စ ပိအာမိ ဇေဏိဒေ၊
ဝလိဇဇဒံ ဇမလေ ဟုဝိအဒိ။

သတံ မာနုသမံသဘာရကော၊
ကုမ္ဘသဟဿံ ဝဿဟိ သဉ္ဇိတံ၊
အနိသံ စ ပိဝါမိ သောဏိတံ၊
ဝဿသတံ သမရော ဘဝိဿတိ။

မာဂဓိ (အသောကလေခါ)

ပါဠိ

ပိယဒသိ လာဇာ မာဂဓံ သံဃံ
အဘိဝါဒေတူနံ အာဟာ
အပါဗာဓေတံ စ ဖာသုဝိဟာရတံ စ။

ပိယဒဿိ ရာဇာ မာဂဓံ သံဃံ
အဘိဝါဒေတူနံ အာဟာ
အပ္ပါဗာဓေတံ စ ဖာသုဝိဟာရတံ စ။

အထက်ပါ နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ကြည့်လျှင် အောက်ပါ ထူးခြားချက်များကို တွေ့ရပေမည်။

ပါဠိ၌	သ	သည်	မာဂဓိ၌	ဇ	ဖြစ်သည်။
	တ	။	။	ဒ	။
	န	။	။	ဏ	။
	ရ	။	။	လ	။
	ဝ	။	။	၎င်း ဝ	ဗျည်းပျောက်သည်။
	ဩ (ပုလ္လိင်-ပဌမာ ကေဝုဇ်)			ဧ	ဖြစ်သည်။

၁။ ဤနှိုင်းယှဉ်ချက်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယနိဒါန်းမှ ယူသည်။ ဤမျှဖြင့် တင်းတိမ်ခြင်းမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသောကကျောက်စာတို့ကို၎င်း၊ ကုမာရပါလစရိတ၊ မတ္တိကာသကဋီကာ စသော ပြာကြို့၌ ကာဗျ၊ နာဋကကျမ်းတို့ကို၎င်း၊ ပြခဲပြီး ပြာကြို့၌သဒ္ဒါကျမ်းတို့ကို၎င်း ရှာဖွေကြည့်ရှုလေ့လာကြရာ၏။

၂။ ပဌမာ ကေဝုဇ်၏ ဧ-အပြုကို ပါဠိတော်၌လည်း အနည်းအကျဉ်းတွေ့ရသည်။ သုခေ ဒုက္ခေ ဇီဝေ သတ္တမေ။ (ဒိ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ၂။ ၁၈၅)။ နတ္ထိ အတ္တကာရေ နတ္ထိ ပရကာရေ နတ္ထိ ပုရိသကာရေ။ (ဒိ၊ ၁။ ၅၀)။ ယေ အဝိတက္ကေ အဝိစာရေ၊ သေ ပဏိတတရေ။ (ဒိ၊ ၂။ ၂၂၂)။ ဝနပ္ပဂုဗ္ဗေ ယထ ဖုဿိတဂ္ဂေ။ (ခုဒ္ဒက။ ၇။ သုတ္တနိ။ ၃၁၄)။ (၎င်း၌တို့၌လည်းကြည့်)။ ဘောဂဝတိ နာမ မန္တိရေ၊ ဝါသာ ဟိရညဝတိတိ ဝုစ္စတိ။ နဂရေ နိမ္မိတေ ကဉ္စနမယေ၊ မဏ္ဍလဿ ဥရဂဿ နိဋ္ဌိတံ။ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၈)။ န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ။ (ကထာဝတ္ထု။ ၁-စသည်)။ ယေ လောကာမိသသံယောဇနေ၊ သေ ပဝုတ္တေ။ယေ အာနေဉ္စသံယောဇနေ၊ သေ ဘိန္နေ။ယေ အာကိဉ္စညာယတနသံယောဇနေ၊ သေ ဝန္တေ။ယေ နေဝညာနာသညာယတနသံယောဇနေ၊ သေ ဥစ္စိန္တမူလေ တာလာဝတ္ထုကတေ။ (မ၊ ၃။ ၄၂၃)

အမြက်မျှ ထုတ်ပြအပ်သော အထက်ပါထူးခြားချက်တို့ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့်ပင် ပါဠိဘာသာနှင့် မာဂဓိဘာသာတို့ ကွာခြားပုံကို သိနိုင်လောက်ပေပြီ။ ဤသို့လျှင် အသံအားဖြင့်၎င်း၊ အရေးအသားအားဖြင့်၎င်း၊ သဒ္ဒါအစီအရင်အားဖြင့်၎င်း ကွဲပြား ခြားနားသောကြောင့် ဤမာဂဓိဘာသာကို မာဂဓဘာသာခေါ် ပါဠိဘာသာနှင့် ရောထွေးမသွားစေသင့်ပေ။

မာဂဓိဘာသာလောက် ပါဠိဘာသာနှင့် အလွမ်းမဝေးသော ပြာကြိုင်ဘာသာတို့လည်း ရှိကြ၏။ ၎င်းတို့တွင်လည်း ပေသာစီဘာသာသည် အခြားပြာကြိုင်ဘာသာတို့ထက် ပါဠိဘာသာနှင့် ပိုမိုနီးစပ်သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အချို့ပုဒ်တို့တွင် ပါဠိဘာသာနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ တူညီသည်ကိုပင် တွေ့ရှိရပေသည်။ အောက်ပါ နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ကြည့်ပါ။

ပါဠိ	ပေသာစီ	သောရသေနိ	မာဂဓိ
လောက	လောက	လောအ	လောအ
နဂ	နဂ	ဏအ	ဏအ
သစီ	သစီ	သဤ	ဓဤ
ရဇတ	ရဇတ	ရအဒ	လအဒ
ကတ	ကတ	ကဒ	ကဉ
ကရ	ကရ	ကရ	ကလ
ဝသ	ဝသ	ဝသ	ဝဓ
မေသ	မေသ	မေသ	မေဓ
သာရသ	သာရသ	သာရသ	ခါလဓ
ဝစန	ဝစန	ဝအဏ	ဝအဏ
ပနု	ပနု	ပနု	ပသု
အတ္တ	အတ္တ	အတ္တ	အတ္တ
ဩ(ပုလ္လိင်-ပဌမာ) ဩ		ဩ	ဧ

၎င်းပြင် ပါဠိဘာသာနှင့် အလွန်နီးစပ်သော အရေးအသားကို ဂူဂျရတ်နယ်၌ ရှိသော ဂိရ်နာရ် အသောကကျောက်စာတွင် တွေ့ရှိရသည်။ နီးစပ်ပုံကို ဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်ရန် ၎င်းကျောက်စာမှ စာတမ်းအချို့ကို အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပေသည်။

ဣယံ ခံမလိပိ ဒေဝါနံ ပြိယေန ပြိယဒသိနာ ရာဉ္ဇ လေခါပိတာ၊ ဣဓ န ကိစိ ဇိဝံ အာရတိတျာ ပြုဇူဟိတဝံ၊ န စ သမာဇျေ ကတဇျော၊ ဗဟုကံ ဟိ ဒေါသံ သမာဇမ္ပိ ပသတိ ဒေဝါနံ ပြိယော ပြိယဒသိ ရာဇာ၊ အတ္ထိပိတု ကေစာ သမာဇာ သာဓုမတာ

၁။ သို့ရာတွင် ပါဠိတော်တို့၌ မာဂဓိဆန်သော အသံအနှုန်းအချို့ကိုကား တွေ့နိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ပဌမာသိဝိဘတ်၏ ဧ-အပြုစသည်တို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဒေဝါနံ ပြိယသ ပြိယဒသိနော ရာဉော၊ ပုရာ မဟာနသမိ ဒေဝါနံ ပြိယသ ပြိယဒသိနော
ရာဉော အနုဒိဝသံ ဗဟူနိ ပြာဏသတသဟသူာနိ အာရဘိသု သူပါထာယ၊ သေ အဇ
ယဒါ အယံ ခံမလိပိ လိခိတာ တီ ဝေ ပြာဏာ အာရဘရေ သူပါထာယ—ဒွေ မောရာ၊
ကော မဂေါ၊ သောပိ မဂေါ န ဝုဝေါ၊ ဧတေပိ တြိ ပြာဏာ ပဆာ န အာရဘိသဌေ။

ဂျိန်းဝါဒီတို့ ဘုရားသုံးဘာသာအဖြစ် လက်ခံအသုံးပြုသော အဗ္ဗမာဂဓီ ဘာသာသည်လည်း
ပါဠိဘာသာနှင့် နီးစပ်သည်ပင်၊ အောက်ပါ အာစာရန်သုတ်မှ ထုတ်နုတ်ချက်ကို ကြည့်ပါ။

အဗ္ဗမာဂဓီ

ပါဠိ

သုယံ မေ အာဝုသံ တေဏ
ဘဂဝယာ ဧဝံ အက္ခာယံ၊ ဣဟံ
ဧဂေသိ* နော သန္နာ ဘဂတိ၊ ဧဝံ
ဧဂေသိ* နော နာတံ ဘဂတိ၊
တံ ဇဟာ—“ကေ အဟံ အာသိ?
ကေ ဝါ ဣအော စုဇ ပေစွာ
ဘဝိဿာမိ?”

သုတံ မေ အာဝုသော တေန
ဘဂဝတာ ဧဝံ အက္ခာတံ၊ ဣဟ
ဧကေသံ နော သညာ ဘဂတိ၊ ဧဝံ
ဧကေသံ နော ဉာတံ ဘဂတိ၊
တံ ယထာ—“ကော အဟံ အာသိ?
ကော ဝါ ဣတော စုတော ပေစွ
ဘဝိဿာမိ?”

....

တထာ ဝိမုက္ခဿ ပရိန္ဒစာရိဏော၊
ဓိတိမတော ဒုက္ခခမဿ ဘိက္ခုဏော။
ဝိသုဇ္ဈတိ ဇံသံ မလံ ပုရေ ကဉ္စ၊
သမိရိယံ ရူပမလံ ဇောတိဏာ။

တထာ ဝိမုက္ခဿ ပရိညစာရိဏော၊
ဓိတိမတော ဒုက္ခခမဿ ဘိက္ခုနော။
ဝိသုဇ္ဈတိ ယသ္မိ မလံ ပုရေ ကတံ၊
သမိရိတံ ရူပမလံ ဇောတိနာ။

ပါဠိဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာ

ပါဠိဘာသာသည် ပြာကြိုင်ဘာသာတို့နှင့် တစိတ်တဒေသ တူညီမှုရှိသကဲ့သို့ သက္ကတဘာသာ
နှင့်လည်း တူညီမှုများ ရှိလေသည်။ သက္ကတဘာသာသည် ဝေဒိကသက္ကတ၊ နဝိနု(နိမ္မိတ)-
သက္ကတ၊ ဟု ၂-မျိုးရှိရာ ဝေဒိကသက္ကတဟူသည် ဣရု၊ ယဇု၊ သာမ၊ အထဗ္ဗဏ ဟူသော ဝေဒ
၄-ကျမ်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အခြံအရံကျမ်းများ၌ အသုံးပြုသည့် ရှေးဟောင်းသက္ကတဘာသာ ဖြစ်သည်။
နဝိနုသက္ကတဟူသည် ဣတိဟာသကျမ်း၊ ပုရာဏကျမ်း၊ ကာဗျကျမ်း၊ နာဠကကျမ်း စသည်တို့၌
တွေ့ရသော နောက်ပေါ် သက္ကတဘာသာ ဖြစ်သည်။ ယင်း နောက်ပေါ်ဖြစ်သော ဘာသာကိုပင်
မြန်မာပြည်၌ သက္ကတဘာသာဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

၎င်းသက္ကတဘာသာ ၂-မျိုးတို့တွင် ဝေဒိကသက္ကတသည် မူလ အရင်းအမြစ် ဖြစ်ပြီး
နဝိနုသက္ကတမှာ ၎င်းဝေဒိကသက္ကတမှ ဆင်းသက်ရှေ့လျား ပေါက်ပွားလာသော ဘာသာဖြစ်ပေ
သည်။ ယင်း ဘာသာ ၂-မျိုးလုံးသည်ပင် ဗြာဟ္မဏ (ဟိန္ဒူ) သာသနာဝင်တို့အဖို့ ထူးမြတ်သော
ဘာသာဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ရှေးဟောင်းဖြစ်သော ဝေဒိကသက္ကတကိုကား နဝိနုသက္ကတထက်
ပိုမို၍ အလေးပြုကြလေသည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

ဝေဒိကသက္ကသည် နဝိနသက္ကတထက် ရှေးကျသည်နှင့်အမျှ ယင်းထက် ပိုမို၍လည်း ခက်လေသည်။ နဝိနသက္ကတကိုသာ တတ်သူသည် ဣရုဝေဒ-စသော ဝေဒကျမ်းတို့သို့ သက်ဝင်ခြင်းငှါ မလွယ်ကူပေ။ ထို့ကြောင့်လည်း ပါဏိနိ၊ သိဒ္ဓန္တကောမုဒိစသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဝေဒိကသက္ကတဆိုင်ရာ သဒ္ဒါအစီအရင်တို့ကို သီးခြားပြသထားသည်ကို တွေ့ရှိရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနှစ်မျိုးသော သက္ကတတို့မှာပင် ပါဠိဘာသာနှင့် နီးစပ် တူညီသော အချက် အများအပြားပင် တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသဖြင့် ပုဒ်နေ ပါဌ်ထားတို့၌ လုံးဝတူညီသောပုဒ်များနှင့် လုံးဝမတူသော်လည်း မှန်းဆသိနိုင်လောက်သောပုဒ်များ အမြောက်အမြားပင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ အနည်းငယ် ထုတ်ပြရလျှင်— ဂမ္ဘီရ၊ ဇိဝိတ၊ သူကရ၊ မဇ၊ သုခ၊ သဘာ၊ ဂါထာ၊ မုခ စသောပုဒ်တို့သည် ပါဠိသက္ကတ နှစ်ဌာနလုံး၌ပင် လုံးဝတူညီသော ပုဒ်များဖြစ်၍ ဇျောတိ၊ ဒုးခ၊ မုတ္တ၊ မုဒ္ဒိရ၊ ယဇ္ဇိ၊ ဝှိတ၊ ဟွဒယ စသောပုဒ်တို့ကား မှန်းဆသိနိုင်လောက်သော ပုဒ်များပင် ဖြစ်ပေသည်။ အောက်ပါ မေဃဒုတကာဗျမှ ဂါထာတပုဒ်နှင့် ဣရုဝေဒမှ ဂါထာတပုဒ်ကို ကြည့်လျှင်လည်း ပါဠိနှင့် သက္ကတတို့ နီးစပ်ပုံကို ရိပ်စားနိုင်ပေလိမ့်မည်။

သက္ကတ (နဝိန)

အာလောကေ တေ နိပတတိ ပုရာ သာ ဗလိဗျာကုလာ ဝါ၊
မတ္တာဗ္ဗူရိ ဝိရဟတန ဝါ ဘာဝဂမ္ပံ လိခန္တိ။
ပုစ္ဆန္တိ ဝါ မဇရဝစနံ သာရိကံ ပဉ္စရတ္ထံ၊
ကစ္စိဒ္ဓိတိုး သ္မုရသိ ရသိကေ တံ ဟိ တဿ ပြိယေ'တိ။ (ဥတ္တရမေဃ၊ ၂၅)။

ပါဠိပြန်

အာလောကေ တေ နိပတတိ ပုရာ သာ ဗလိဗျာကုလာ ဝါ၊
မဿာဒိဿံ ဝိရဟတန ဝါ ဘာဝဂမ္ပံ လိခန္တိ။
ပုစ္ဆန္တိ ဝါ မဇရဝစနံ သာရိကံ ပဉ္စရတ္ထံ၊
ကစ္စိ ဗုတ္တိ သ္မုရသိ ရသိကေ တံ ဟိ တဿ ပိယာ'တိ။

သက္ကတ (ဝေဒိက)

ယာဘိး သောမော မောဒတေ ဟဓိတေ စ၊
ကလျာဏီဘိရိ ယုဝတီဘိရိ န မယီး။
တာ အဓူယော အပေါ အစ္စာ ပရေဟိ၊
ယဒိ အာသိဉ္စာ ဩမဓိဘိး ပုနိတာတိ။ (ရိဂ်၊ ၁၀၊ ၃၀၊ ၅)။

ပါဠိပြန်

ယာဘိ သောမော မောဒတေ ဟသတေ စ၊
ကလျာဏီဘိ ယုဝတီဘိ န မယျော။
တာ အဓူရ အာပေါ အစ္စာ ပရေဟိ၊
ယံ အာသိဉ္စ ဩသဓိဘိ ပုနာဟိ။

အဓိပ္ပါယ်မသိလွယ်သော ဝေဒိကသက္ကတဘာသာသို့ ပြန်ဆို တင်ထားရပါမူကား ဝေဒကျမ်းတို့ ကဲ့သို့ ဗြာဟ္မဏဇာတ်ဝင်တို့သာ သင်ယူနိုင်၍ ဇာတ်ညွှန်းတို့ မသင်ယူနိုင်ရာ၊ ယခုမှာမူကား ဘုရားစကားတော်သည် ဇာတ်ညွှန်းတို့ပင် သင်ယူနိုင်၍ ထိုသူတို့လက်သို့ ရောက်နေသဖြင့် ပျက်စီး နေရသည်ဟု ဗြာဟ္မဏဇာတ်ဝင်တို့၏ စိတ်ရင်းအတိုင်း ဇာတ်ညွှန်းတို့ မသင်နိုင်စေရန် ရည်သန်၍ ဘုရားစကားတော်ကို ဝေဒိကသက္ကတ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရန် လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်က ၎င်းတို့၏ အကြံကို ကဲ့ရဲ့တော်မူပြီး “ဘုရားစကားတော်ကို ဝေဒိကသက္ကတဘာသာသို့ မတင်အပ်၊ တင်သော သူအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်စေ” ဟု ပယ်မြစ်တော်မူပြီးလျှင် “ဘုရားစကားတော်ကို မိမိဥစ္စာ မာဂဓဘာသာဖြင့် သင်ကြားကြစေ” ဟု ခွင့်ပြုတော်မူခဲ့လေသည်။

အထက်ပါ အဖြစ်အပျက်ကို ပြဆိုသော စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်၌ “ဆန္ဒသော အာရောပေမ”ဟု၎င်း၊ “န ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဆန္ဒသော အာရောပေတဗ္ဗံ”ဟု၎င်း ပါရှိခဲ့ရာ ထိုတွင် “ဆန္ဒသော အာရော-ပေမ”ကို “ဝေဒံ ဝိယ သက္ကတဘာသာယ ဝါစနာမဂ္ဂံ အာရောပေမ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြ တော်မူခဲ့သည်။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘော်မှာ ဆန္ဒသော၌ ‘ဆန္ဒ’ဟူသောသဒ္ဒါသည် အလိုဆန္ဒ၊ တဏှာဝေဒ၊ အနုဋ္ဌာတစသောဆန်း ဟူသောအနက်တို့တွင် ဝေဒကျမ်းဟူသော အနက်ကို ဟော သည်ဖြစ်၍ ယင်းဆန္ဒအရ ဝေဒကျမ်းသုံး သက္ကတဘာသာ ဝါ-ဝေဒိကသက္ကတဘာသာကို ယူရမည်။ သို့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကို ဝေဒိကသက္ကတဘာသာသို့ မပြန်ဆိုရ၊ ဝေဒကဲ့သို့ ဖြစ် အောင် ဘာသာပြန်၍ မထားရဟု ဆိုလိုပေသည်။

ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဝေဒိကသက္ကတဘာသာ၌ ပါဠိဘာသာနှင့် တူညီသော အချက်များ ရှိသော်လည်း ဝေဒိကသက္ကတသည် ဥဒါတ္တအသံ၊ အနုဒါတ္တအသံ၊ သုရိတအသံ၊ ဗိဝါမူလီယအသံ၊ ဥပဓ္မာနီယအသံ-စသော ရှည် တို နိမ့်မြင့် အသံတို့ဖြင့် ခက်ခဲစွာ ရွတ်ဖတ်ရလျက် အနက်အဓိပ္ပါယ် လည်း ကွယ်ဝှက်သဖြင့် ပါဠိဘာသာကဲ့သို့ လွယ်ကူခြင်းမရှိ၊ ထိုခေတ်က အားလပ်ချိန်များစွာရှိ၍ အထက်တန်းစားဖြစ်သည့် ဗြာဟ္မဏဇာတ်ဝင်တို့သာ သင်ယူလေ့လာတတ်မြောက်နိုင်သော ဘာသာ မျိုးဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်၏ ရည်ရွယ်တော်မူချက်မှာလည်း မဇ္ဈိမပဋိပဒါဟူသော သာသနာ့လမ်းစဉ်ကို လူတိုင်းနားလည်၍ တရားတော်အရသာကို စားသုံးစေလိုသည်ဖြစ်ရကား ဗြာဟ္မဏဇာတ်ဝင်တို့ သာ သင်ကြားတတ်မြောက်နိုင်သည့် ဝေဒိကသက္ကတဘာသာသို့ ပြန်ဆိုတင်ထားခြင်းကို တားမြစ် တော်မူရလေသည်။ မှန်ပေ၏။ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်သည် အထက်တန်းစား လူတစ်စုအတွက် သာ မဟုတ်ပဲ၊ အထက်တန်း အောက်တန်းမရွေး သတ္တဝါအားလုံးအတွက် ဖြစ်ရကား လူတမူ အတွက်သာ ရည်ရွယ်၍ တောင်းဆိုအပ်သော “ဘုရားစကားတော်ကို ဝေဒိကသက္ကတသို့ တင်ရန်” ဟူသော အဆိုကို ပယ်ချတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

“အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သကာယ နိရုတ္တိယာ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယာပုဏိတုံ” ဟူသော ခွင့်ပြု တော်မူချက်၌လည်း “သကနိရုတ္တိ”အရ မာဂဓဘာသာကို ယူရမည် ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြ

၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၀-ကြည့်။

၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄၈၅၆။

၃။ တထာဟိ ဗြာဟ္မဏာ ကတ္တစိ ကတ္တစိ ရဏ္ဍာနောပိ ဒိဃဋ္ဌာနောပိ အာယတေန သရေန မဇ္ဈိမာယ-ထေန သရေန အစွာယတေန စ သရေန ဝေဒံ ပဌန္တိ လိမ္မိတုမသက္ကုဏေယျေန ဂီတဏ္ဍာရန ဝိယ။ (သဒ္ဒါနိတိပဒ-မာလာ။ ၉၃)

တော်မူခဲ့သည်။ မှန်၏။ ဘုရားရှင်ဖက်မှကြည့်လျှင် သို့မဟုတ် သာသနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ အကြည့် ဖြင့်ကြည့်လျှင် “သကာ နိရုတ္တိ=မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာ” ဟူရာ၌ သာသနာ၏ အမွန်အစဖြစ်တော် မူသည့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြား ပြောဆို သုံးစွဲခဲ့သော မာဂဓဘာသာပင် ဖြစ်ရပေမည်။ ထို့ ကြောင့် အထက်ပါခွင့်ပြုချက်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ “ဘုရားစကားတော်ကို ကိုယ်ပိုင်ဘာသာဖြစ်သည့် မာဂဓဘာသာဖြင့် သင်ယူကြစေ” ဟူသည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

တနည်းလည်း— “သကာ နိရုတ္တိ” အရကို အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်နည်းမှတစ်ပါး တနည်းကြံဆ၍ “မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာ၊ သင်ယူသူအသီးသီး၏ အဓိဘာသာ” ဟု ယူလျှင်လည်း သင့်မြတ် ပေမည်။ ယင်းသို့ ယူလျှင် ယခုအခါ ဘာသာအသီးသီးဖြင့် လူမျိုးအသီးသီးတို့ ဗုဒ္ဓဝစနကို သင်ယူနေကြခြင်းနှင့် နှီးနှောမိမည်ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် အဘယာရာမဆရာတော် မိန့်တော်မူခဲ့သည်ကို လည်း အလေးဂရုပြု၍ မှတ်သားသင့်လေသည်။

ဤနေရာ၌ လိုရင်းအချုပ်မှာ— မာဂဓပါဠိဘာသာ ပျောက်ကွယ်စေလိုသော စိတ်ထားမရှိပဲ မိမိတို့လူမျိုး သိလွယ်စေခြင်းငှါ မြန်မာဘာသာ စသော မိမိတို့ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသား သင် ကြားခြင်းသည် အပြစ်မရှိ၊ ဝတ္ထုလာ ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ စိတ်ထားရှိမှု မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆို တင် ထားခြင်းသည်ပင်သော်လည်း ဘုရားရှင် အလိုတော်ကျ မဟုတ်၍ အပြစ်ရှိမည် ကေနိပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပါဠိဘာသာနှင့် လုံးဝကင်း၍လည်း ဘုရားစကားတော်ကို သင်ယူနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဘာသာစကားတိုင်း၏ ဓမ္မတာဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ပါဠိဘာသာ၌ အခြား မည်သည့်ဘာသာ နှင့်မျှ ပြန်၍မရသော စကားလုံးတို့ များစွာပင် ရှိပေသည်။ နက်နဲသော တရားတော်အရာတွင် ထိုစကားလုံးမျိုးကို အများအပြား တွေ့ရ၏။ ၎င်းစကားလုံးများကို မြန်မာဘာသာဖြင့်လည်း အတိအကျ ဘာသာမပြန်နိုင်၊ အခြား အင်္ဂလိပ် စသော အနောက်တိုင်းဘာသာတို့ဖြင့်လည်း ဘာသာပြန်၍ မရနိုင်ပေ။ ၎င်း စကားလုံးတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မသိပြန်လျှင်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော်ကို ပိုင်နိုင်စွာ သိသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို ပိုင်နိုင်စွာ သိမြင်လို နားလည်လိုသူတို့သည် ပါဠိဘာသာကို အမှန်တကယ်တတ်မြောက်အောင် လေ့လာရပေသည်။ ဤသို့လျှင် ပါဠိဘာသာသည် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်တို့ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်ရေး၌ မရှိလျှင် မဖြစ်သော ဘာသာတရပ်ဖြစ်၍ သာသနာတော်အား ကျေးဇူး အများဆုံး ပြုလျက်ရှိသော ဘာသာကြီးတရပ် ဖြစ်လေတော့သည်။

ပါဠိစာပေ

ပါဠိဘာသာ၏ အကြောင်းကို ရေးသားပြီးနောက် ပါဠိစာပေ၏ အကြောင်းကို ရေးသားရန် အခွင့်ရောက်လာပေသည်။ ပါဠိစာပေသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသော စာပေကြီးတစ်ရပ် ဖြစ်ရကား ၎င်း၏ သမိုင်းကို ဤနိဒါန်း၌ အကျယ်ရေးသားရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်း လောက်ကိုသာ အကျဉ်းချုပ်မျှ ရေးသား ဖော်ပြလိုပေသည်။

“ပါဠိစာပေ” ဟူသော စကားဖြင့် ပါဠိဘာသာ ဝါ-မာဂဓဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသမျှသော စာပေအားလုံးကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။ သို့ရာတွင် ပါဠိနှင့် တိုင်းရင်းဘာသာ ရောစပ်၍ ရေးသား အပ်သည့် နိဿယသို့သော ကျမ်းစာမျိုးနှင့် ပါဠိပိဋကကို အမှီပြု၍ တိုင်းရင်းဘာသာဖြင့် ရေးသား အပ်သည့် ကျမ်းဂန်မျိုးတို့ကိုလည်း ပါဠိစာပေ၌ပင် ထည့်သွင်းရေတွက် အပ်ပေသည်။

ပါဠိစာပေ၌ အကျုံးဝင်သော ကျမ်းဂန်များကို အမျိုးအစားအားဖြင့် ခွဲဝေလျှင် ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊ မဓု၊ လက်သန်း၊ ဂဏ္ဍိ၊ ယောဇနာ၊ ဒီပနီ၊ နိဿယ၊ အရကောက် စသည်ဖြင့် များလှစွာ၏။

ထိုတွင် ပါဠိတော် ဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရားရှင် သာမဏိသိက္ခာဒေသနာ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော် မူအပ်သော တရားတော်များနှင့် သာဝက စသည်တို့ ဟောသော တရားတော်များကို ပြသော စကားရပ်တို့ကို ဆိုလိုပေသည်။

အဋ္ဌကထာ ဟူသည်မှာ ပါဠိတော်၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသောကျမ်းဖြစ်လေသည်။ ဤကျမ်းမျိုးတွင် ပါဠိတော်၏ ပုဒ်နက်ကိုသာ မကပဲ ပါဠိတော်နှင့် စပ်သွယ်၍ သိသင့်သိထိုက်သော ခက်ခဲနက်နဲသည့် အဆုံးအဖြတ်များ၊ ဥဒါဟရဏ် ပုံပြင်သက်သေများကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ဖွင့်ပြသည် ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ များသောအားဖြင့် ဤကျမ်းတို့သည် ကျမ်းဦးအစ၌ အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆို ပြီး နောက်အပိုင်းတို့၌မူကား ဂန္ဓဂရုဒေါသကို ပယ်ရှားလျက် အသိခက်သော အရာများကိုသာ ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

ဋီကာ ဟူသည်မှာ အဋ္ဌကထာကိုပင် ဖွင့်ပြသောကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ ယင်းကား အဋ္ဌကထာ ဖွင့်နည်းမျိုးကိုပင် အတုယူ၍ ဖွင့်ပြသောကျမ်း ဖြစ်လေရာ ၎င်းတွင် အဋ္ဌကထာ၌ အသိခက်သော အရာများကို ဖွင့်ပြခြင်း၊ တိမ်မြုပ်သော အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ပေါ်လွင်စေခြင်း၊ အချို့အရာတို့၌ အဋ္ဌကထာလာ အယူအဆတို့ကို ဝေဖန်စိစစ်ခြင်း စသည်များကိုပါ တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

အနုဋီကာ ဟူသည်မှာကား ဋီကာကိုပင် ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ပြသောကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။ ပါဠိစာပေ တွင် ကျမ်းအမျိုးအစား တခုအနေဖြင့် အသိများသော်လည်း အမှန်မှာ အဘိဓမ္မာ မူလဋီကာ၏ အဖွင့်တကျမ်းကိုသာ အနုဋီကာဟု ခေါ်အပ်လေသည်။^၁

မစု ဟူသည်မှာ ဋီကာရင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်မကုန်၍ ကြွင်းကျန်သည်ကို၎င်း၊ မသိသာသည် ကို၎င်း ကုန်စင်သိသာအောင် ဋီကာရင်းနှင့် ပေါင်း၍ပြသော ကျမ်းမျိုးဖြစ်လေသည်။ ယင်းသို့ ပြသည်ဖြစ်၍ သိသာမြန်မြတ်လှသောကြောင့် ၎င်းကျမ်းမျိုးကို မဓုဒီပနီဟု ခေါ်လေသည်။^၂

လက်သန်း ဆိုသည်မှာကား ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌လာသော အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို မှတ်သားဆောင်လွယ်စေရန် အကျဉ်းအားဖြင့် ရေးသားအပ်သည့် ကျမ်းငယ်မျိုး ဖြစ်ပေသည်။ လက်သန်းသည် လက်ချောင်းတို့တွင် အငယ်ဆုံးဖြစ်သကဲ့သို့ လက်ညှိုးလက်မအလား ကြီးမားသော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းများကို ထောက်ဆ၍ လက်သန်းကျမ်းဟု ခေါ်ဆိုရခြင်းဖြစ်ပေသည်။ အချို့ကလည်း အကျဉ်းချုပ် အမြတ်မျှသာ မှတ်၍ပြသောကျမ်းဖြစ်၍ လက္ခဏာကျမ်း၊ ယင်းမှ လက္ခဏ်း၊ ယင်းမှတဖန် လက်သန်း ဖြစ်လာသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ၎င်းလက်သန်းကျမ်းသည်လည်း လက်သန်းအဋ္ဌကထာ၊ လက်သန်းဋီကာဟု ရှိပြန်သည်။

ဂဏ္ဌိ ဟူသည်မှာ အဋ္ဌကထာစသည်တို့ကဲ့သို့ ပုဒ်စဉ်ပါဌ်လျှောက်မဖွင့်ဆိုပဲ တိမ်မြုပ်ခဲကပ် အသိကြပ်၍ အဆစ်အဖုသဖွယ်ဖြစ်သည့် ခဲရာခဲဆစ် ပုဒ်၊ ပါဌ်၊ အဓိပ္ပါယ်လောက်ကိုသာ ဖွင့်ပြသည့် နက်နဲသောဉာဏ်၏ ကျက်စားရာကျမ်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။^၃

ယောနော ဟူသည်မှာ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၏ အနက်ကို လွယ်ကူသောနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြသော ကျမ်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းမျိုးတို့တွင် အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုချက်များကို များစွာမတွေ့ရပဲ အဋ္ဌကထာစသည်၏ ပုဒ်နက်၊ ဝါကျနက် စသည်ကိုသာ ဖွင့်ပြသည်များကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ဒီပနီ ဟူသည်မှာလည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားစွာ ဖွင့်ပြသောကျမ်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းမျိုးမှာ အချို့အရာ၌ အကြောင်းအရာ တခုတည်းကိုပင် အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားသောကျမ်းဖြစ်၍ အချို့အရာ၌ကား ဋီကာတို့ကဲ့သို့ ဖွင့်ပြသောကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

နိဿယ (နိဿယ) ဟူသည်မှာကား ပါဠိတော်စသည်တို့ကို ပါဠိတပုဒ်၊ မြန်မာတပုဒ် ပြန်နည်းအားဖြင့် အနက်မြန်မာပြန်သော ကျမ်းမျိုးဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းမျိုးတို့တွင် အနက်မြန်မာပြန်သာ မကပဲ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အမှာအထား အဆုံးအဖြတ်များကိုပါ တွေ့ရှိနိုင်သည်ဖြစ်၍ ပါဠိကျမ်းဂန်တို့ကို လေ့လာရာတွင် အားကိုးအားထား အပြုရဆုံးကျမ်းမျိုး ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤကျမ်းမျိုးကို “နိဿယ (နိဿယ)=မှီရာ၊ အားကိုးရာ ကျမ်း” ဟု ခေါ်ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အရကောက် ဟူသည်မှာ ပါဠိတော်စသည်တို့တွင် ပါရှိသည့် တပုဒ်တပုဒ်စီ၏ဖြစ်စေ၊ စာပိုဒ်တပိုဒ်တပိုဒ်စီ၏ဖြစ်စေ ရသင့်ရထိုက်သော တရားများကို ကောက်၍ပြသောကျမ်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာတွင် ဤကျမ်းတို့သည် ကျေးဇူးအများဆုံးပြုသောကျမ်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။ ဤအရကောက်ကျမ်းများမရှိလျှင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်တို့သို့ သက်ဝင်ခြင်းငှါပင် မလွယ်ကူပေ။

၁။ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း စာမျက်နှာ-၄၆ ကြည့်ပါ။ ၂။ ၎င်းကျမ်း ၄၇ ကြည့်ပါ။
အဘိဓမ္မာ ၁—န-ဗု-သ

အထက်ပါတို့တွင် ပါဠိတော်စာပေသည် ပါဠိဘာသာ ဝါ-မာဂဓဘာသာကို သာမုက္ကံသိက-ဒေသနာတော်အဖြစ် ဘုရားရှင် အသုံးပြု ဟောကြားသည့် အချိန်ကစ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အခါသင့်အခွင့်သာတိုင်း ဟောကြားခြင်းအားဖြင့် တစတစ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားပြန့်ကျယ်လာခဲ့ပေသည်။ ယင်း သာမုက္ကံသိက ဒေသနာတော်အားလုံးကို ဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက အရှင်အာနန္ဒာ တပါးတည်းသာ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အာဂုံဆောင်ခဲ့ပေသည်။ အခြားသော မထေရ်တို့တွင်ကား အချို့က ပိဋကတပုံကိုသော်၎င်း၊ အချို့က နိကာယ်တရပ်ကိုသော်၎င်း မိမိတို့ စွမ်းအားရှိသမျှ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ အာဂုံဆောင်ခဲ့ကြသည်။

သို့ရာတွင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူပြီးနောက် ၃-လခန့်အကြာတွင် အရှင်မဟာကဿပ အမှူးရှိသော ရဟန္တာမထေရ် ၅၀၀-တို့ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို ဆင်နွှဲခဲ့ကြလေရာ ၎င်းပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲအပြီးတွင် မြတ်စွာဘုရား၏ သာမုက္ကံသိက ဒေသနာတော်များ မပျက်မစီး အရှည်တည်တံ့စိမ့်သောငှါ ရဟန္တာမထေရ်တို့သည် အစုလိုက်ခွဲဝေ၍ တာဝန်ယူပြီးလျှင် တရားတော်များကို နှုတ်တက်အာဂုံ ဆောင်တော်မူခဲ့ကြပေသည်။

ထိုသို့ တာဝန်ယူကြရာတွင် အရှင်ဥပါလိနှင့် တပည့်တို့အား ဝိနည်းပိဋကကို၎င်း၊ အရှင်အာနန္ဒာနှင့် တပည့်တို့အား ဒီဃနိကာယ်ကို၎င်း၊ အရှင်သာရိပုတြာ၏တပည့်တို့အား မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို၎င်း၊ အရှင်မဟာကဿပနှင့် တပည့်တို့အား သံယုတ္တနိကာယ်ကို၎င်း၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့် တပည့်တို့အား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို၎င်း အသီးအသီး တာဝန်ခွဲဝေပေးကြောင်းကို သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာတွင် မိန့်ဆိုလျက်ရှိလေသည်။^၁

ယင်းသို့ မထေရ်တို့ အဆက်ဆက်ဆောင်ယူခဲ့ကြရာ ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသော ကျမ်းများ လိုအပ်လာ၍ ပါဠိတော်၏ အဖွင့်ဖြစ်သည့် အဋ္ဌကထာခေါ် ကျမ်းများ၊ တဖန် အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သည့် ဋီကာခေါ် ကျမ်းများပါ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြန်သည်။

ထိုတွင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောတော်မူခဲ့သော တရားတော်များကို၎င်း၊ ဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်နှင့် ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးမှ ထိုထိုသာဝကတို့ဟောသည့် တရား

၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄-၁၅။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အဘိဓမ္မာပိဋကကိုမည်သည့်ဟူ၍လဲတို့အား တာဝန်ပေးအပ်သည်ဟု ပြဆိုချက် မပါသော်လည်း တာဝတိံသာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော အဘိဓမ္မာတရားကို ဘုရားရှင်က အရှင်သာရိပုတြာအား အကျဉ်းဟောပြီး အရှင်သာရိပုတြာက တဆင့် လင်းနီသား ၅၀၀ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော မိမိ၏ တပည့် ရဟန်း ၅၀၀-တို့အား ဟောခဲ့ပုံကို၎င်း၊ အဘိဓမ္မာပိဋက၌ ချုပ်ဆိုအစဉ်သည် အရှင်သာရိပုတြာမှစတင် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို၎င်း ပြဆိုသော အဋ္ဌသလိနီအဋ္ဌကထာ(၁၇-၁၈) လာ စကားအရ အရှင်သာရိပုတြာ၏ တပည့် အဆက်ဆက်တို့ကပင် အဘိဓမ္မာပိဋကကို မပျက်မကွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည် ဟု မှတ်ယူအပ်၏။ တရုတ်ရဟန်းတော် ဟူယင်ဆင်၏ မှတ်တမ်းတွင်လည်း မိမိ မထုတ်ပြုသည့်အထက်စဉ် အဘိဓမ္မာကို လေ့လာကြသော ရဟန်းတို့ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဓာတ်တော်ကိန်းဝပ်သော စေတီတော်ကို နှစ်စဉ် ပူဇော်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရကြောင်း မှတ်တမ်းရှိပေသည်။ (The Life of Hsuan-Tsang, စာမျက်နှာ-၇၇)

များကို၎င်း ပါဠိတော်ဟူ၍ ခေါ်ရပေသည်။ ၎င်းပါဠိတော်များကား ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်မူအရ စာအုပ်ဇေး-၄၀ ရှိလေသည်။ ထိုအုပ်ဇေး ၄၀-ရှိသော ပါဠိတော်သည်—

ရသ အားဖြင့်	၁-မျိုး
ဓမ္မဝိနယအားဖြင့်	၂-မျိုး
ဝစနအားဖြင့်	၃-မျိုး
ထိုအတူ ပိဋကအားဖြင့်	၃-မျိုး
နိကာယ်အားဖြင့်	၅-မျိုး
အင်္ဂါအားဖြင့်	၉-မျိုး
ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့်	၈၄၀၀၀-ရှိလေသည်။

၎င်းတို့တွင် ရသ အားဖြင့် ၁-မျိုးဟူသည်မှာ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကို အောင်မြင်တော်မူ၍ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်မှ အစပြုလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူသည့်တိုင် အောင် ၄၅-ဝါပတ်လုံး နတ်လူဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့အား ဟောညွှန်ပြသ ဆုံးမတော်မူသော တရားတော် ဟူသမျှသည် ဝိမုတ္တိရသ တမျိုးတည်းသာဖြစ်ပေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူခဲ့သမျှ တရားတော်တို့သည် ကိလေသာတို့မှလွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို ရွက်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်၊ သို့မဟုတ် ကိလေသာတို့မှလွတ်သော မဂ်ဖိုလ်ဟူသောအကျိုးကို ရွက်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်၊ သို့မဟုတ် ကိလေသာတို့မှလွတ်သော မဂ်ဖိုလ်ကို ဖြစ်စေပြီးစေခြင်းကိစ္စအားဖြင့် ရေတွက်လျှင် ဝိမုတ္တိရသ တမျိုးတည်းသာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည် ။

ယင်းတမျိုးတည်းကိုပင် ဓမ္မဝိနယ အားဖြင့် တဖန်ခွဲသော် ၂-မျိုး ဖြစ်ပြန်သည်။ ဘုရားရှင်၏ စကားတော်အားလုံးသည်ပင် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ဖျောက်တတ်သောကြောင့် ဝိနယလည်း မည်သည်၊ ဆုံးမသည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံလိုက်နာသူတို့ကို အပါယ်စသော ဘေးဒုက္ခတို့သို့ မကျအောင် ဆောင်ထားတတ်သောကြောင့် ဓမ္မလည်းမည်တော့သည်။ သို့ မည်သော်လည်း ဤဓမ္မဝိနယအခွဲ၌ ကား ဝတ္တိစ္ဆာအားဖြင့် ဝိနည်းပိဋကကို ဝိနယဟုခေါ်၍ ဝိနည်းမကြွင်းသမျှ ဘုရားစကားတော် တို့ကို ဓမ္မဟုခေါ်ရပေသည်။ တနည်းလည်း ဝိနည်းသည် ပရိယတ်ပင်ဖြစ်၍ ဓမ္မမည်သည်ပင်ဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း ဓမ္မဝိနယဟု ယှဉ်တွဲ၍ သုံးစွဲသောအခါ “ယှဉ်ဖက်၏အနက်ကို ချန်၍ယူရသောနည်း” ဖြင့် ဓမ္မအရ ဝိနည်းမဟုတ်သော ဘုရားစကားတော်ကိုသာ ယူ၍ ဝိနယအရ ဝိနည်းတရားတော်ကို ယူရပေသည် ။

တဖန် ဝစနအားဖြင့် ခွဲဝေသော် ပဌမဗုဒ္ဓဝစန၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၊ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစန-ဟူ၍ ၃-မျိုးဖြစ်ပြီး လျှင် ပိဋကအားဖြင့် ခွဲဝေသော် ဝိနည်းပိဋက၊ သုတ္တန်ပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋက-ဟု ၃-မျိုးဖြစ် ပြန်သည်။

၁။ ဒိ၊ ဇုံ၊ ၁။ ၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၄။ သိ၊ ဇုံ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၄-၅-တို့ ကြည့်။

၂။ ဒိ၊ ဇုံ၊ ၁။ ၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၄-၅။ သိ၊ ဇုံ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၅-တို့ ကြည့်။

၃။ ဤ ဝစနအားဖြင့်ခွဲပုံ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၊ သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၊ အဋ္ဌသင်္ခလိနီ အဋ္ဌကထာတို့၏ နိဒါန်းကထာတို့၌ ပြဆိုထားသည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

ထို ၃-မျိုးတို့တွင် ဝိနည်းပိဋက၌—

(၁) မဟာဝိဘင်္ဂ	(၂) ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ
(၃) ခန္ဓက	(၄) ပရိဝါရ ဟု အပိုင်း ၄-ပိုင်းရှိသည်။

ထိုတွင် မဟာဝိဘင်္ဂနှင့် ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂတို့သည် (ပုဒ်နိပိဒ်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမူ၌) ပါရာဇိက ပါဠိတော်နှင့် ပါမိတ္တိယပါဠိတော်တို့ ဖြစ်၍ ခန္ဓကသည် မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်နှင့် စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်တို့ ပင် ဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ ဝိနည်းပိဋက၌—

(၁) ပါရာဇိကပါဠိ	(၂) ပါမိတ္တိယပါဠိ
(၃) မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	(၄) စူဠဝဂ္ဂပါဠိ
(၅) ပရိဝါရပါဠိ ဟု ကျမ်းအားဖြင့် ၅-ကျမ်းဖြစ်လေသည်။	

ဤ ၅-ကျမ်းကိုပင် ဝိနည်း ၅-ကျမ်းဟု ခေါ်လေသည်။

သုတ္တန်ပိဋကသည်ကား—

(၁) ဒီဃနိကာယ်	(၂) မဇ္ဈိမနိကာယ်
(၃) သံယုတ္တနိကာယ်	(၄) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်
(၅) ခုဒ္ဒကနိကာယ် ဟု ၅-မျိုးရှိလေသည်။	

ထို့တွင် ဒီဃနိကာယ်၌—

(၁) သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ	(၂) မဟာဝဂ္ဂ
(၃) ပါထိကဝဂ္ဂ ဟု ၃-ကျမ်း၊	

မဇ္ဈိမနိကာယ်၌—

(၁) မူလပဏ္ဏာသ	(၂) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ
(၃) ဥပရိပဏ္ဏာသ ဟု ၃-ကျမ်း၊	

၁။ ဤခွဲဝေပုံလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌လာသော ခွဲဝေပုံအတိုင်း ဖြစ်သည်။ မဟာဝိဘင်္ဂနှင့် ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ ၂-ရပ်ပေါင်းကိုပင် “ဥဘတောဝိဘင်္ဂ”ဟု ခေါ်သည်။

၂။ ဤဒီဃနိကာယ်စသော နိကာယ် ၄-ရပ်ကို ဒီဃသင်္ဂီတိ စသည်ဖြင့်လည်း ခေါ်သည်။ သုတ္တန္တပိဋကေ စတုစသော သင်္ဂီတိယော၊ တာသု ပဌမံကတရံ သင်္ဂီတိန္တိ။ ဒီဃသင်္ဂီတိံ ဘန္တေတိ။ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄)။ သုတ္တန် ပိဋက၌ သင်္ဂီတိ(နိကာယ်) ၄-မျိုးဟု ဤ၌ဆိုသော်လည်း ပါဠိတော်ကို နိကာယ်အားဖြင့် ခွဲဝေသောအခါ နိကာယ် ၅-ပါး ဖြစ်လာသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်သည်။ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပုံအစီအစဉ်ကိုပြသော သီလက္ခန္ဓ အဋ္ဌကထာ (၁၆)၌ ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ-စသည်ကို ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဟု မသတ်မှတ်ပဲ ခုဒ္ဒကဂန္ထဟုသာ သတ်မှတ် ချက်ပြုသည်ကို တွေ့ရသည်။

နိဒါန်း

သံယုတ္တနိကာယ်၌ --

(၁) သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်	(၂) နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်
(၃) ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်	(၄) သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်
(၅) မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ဟု ၅-ကျမ်း၊	

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌--

(၁) ကေကနိပါတ်	(၂) ဒုကနိပါတ်
(၃) တိကနိပါတ်	(၄) စတုတ္ထနိပါတ်
(၅) ပဉ္စကနိပါတ်	(၆) ဆက္ကနိပါတ်
(၇) သတ္တကနိပါတ်	(၈) အဋ္ဌကနိပါတ်
(၉) နဝကနိပါတ်	(၁၀) ဒသကနိပါတ်
(၁၁) ကောဒသကနိပါတ် ဟု ၁၁-ကျမ်း၊	

ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌--

(၁) ခုဒ္ဒကပါဌ	(၂) ဓမ္မပဒ
(၃) ဥဒါန်း	(၄) ဣတိဝုတ်
(၅) သုတ္တနိပါတ်	(၆) ဝိမာနဝတ္ထု
(၇) ပေတဝတ္ထု	(၈) ယေရဂါထာ
(၉) ယေရိဂါထာ	(၁၀) ဇာတ်
(၁၁) နိဒ္ဒေသ	(၁၂) ပဋိသမ္ဘိဒါ
(၁၃) အပဒါန်	(၁၄) ဗုဒ္ဓဝံသ
(၁၅) စရိယာပိဋက ဟု ၁၅-ကျမ်း အသီးအသီးရှိလေသည်။	

အဘိဓမ္မာပိဋက၌ကား--

(၁) ဓမ္မသင်္ဂဏီ	(၂) ဝိဘင်း
(၃) ဓာတုကထာ	(၄) ပုဂ္ဂလပညတ်
(၅) ကထာဝတ္ထု	(၆) ယမိုက်
(၇) ပဋ္ဌာန်း ဟု ၇-ကျမ်း ရှိလေသည်။	

ယင်း ပိဋကတ် ၃-ပုံကိုပင် နိကာယ်အားဖြင့် ရေတွက်သောအခါ သုတ္တန်ပိဋကသည် ဆိုခဲ့ပြီး နိကာယ် ၅-ရပ်၌ အကျုံးဝင်၍ ဝိနည်းပိဋကနှင့် အဘိဓမ္မာပိဋကတို့သည် ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ အကျုံးဝင်ကြသည်။

၁။ ဤစာရင်းမှာ အဋ္ဌကထာနိဒါန်းတို့၌ လာသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတို့၌ သင်္ဂါယနာတင်သည့်အတိုင်း ရေတွက်မှု နေတ္တိ၊ ပေဋကောပဒေသ၊ မိလိန္ဒပဉ္စာတို့ကိုပါ ထည့်၍ ၁၈-ကျမ်းဖြစ်သည်။ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

၂။ ကတမော ခုဒ္ဒကနိကာယော။ သကလံ ဝိနယပိဋကံ အဘိဓမ္မာပိဋကံ ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော စ ပုဗ္ဗေ ဒဏ္ဍိတာ ပန္နုသဘောဒါ၊ ဌပေဘော စတ္တာရော နိကာယေ အဝေသေ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။)

နိကာယ် ၅-ရပ်၊ ပိဋကတ် ၃-ပုံ ဟူသော ပါဠိတော်ကိုပင် အင်္ဂါအားဖြင့် ရေတွက်သော် —

(၁) သုတ်	(၂) ဂေယျ
(၃) ဝေယျာကရိုဏ်း	(၄) ဂါထာ
(၅) ဥဒါန်း	(၆) ဣတိဝုတ်
(၇) ဇာတ်	(၈) အတ္ထုတဓမ္မ
(၉) ဝေဒလ္လ ဟု ၉-တန် ဖြစ်ပြန်သည်။	

ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့်သော်ကား—

ဒွါသီတိ* ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ*၊ ဒေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော။

ဟူသော အာနန္ဒထေရဂါထာနှင့်အညီ ရှစ်သောင်းလေးထောင် မြားမြောင်ကျယ်ဝန်းလှပေသည်။

ဤသို့လျှင် သာမဏှသိက ဟူသော ဗုဒ္ဓဝစနကိုပင် ရသအားဖြင့် ၁-မျိုး၊ ဓမ္မဝိနယအားဖြင့် ၂-မျိုး၊ ဝစနအားဖြင့် ၃-မျိုး၊ ထို့အတူ ပိဋကအားဖြင့် ၃-မျိုး၊ နိကာယ်အားဖြင့် ၅-မျိုး၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့် ၈၄၀၀၀-ဟူ၍ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၌ အရှင်မဟာကဿပ အမှူးရှိသော ငါးရာသော ရဟန္တာထေရ်အရှင်တို့ အသီးအသီး ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ ကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သို့ရာတွင် ပိဋကတ်တော်၌ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၏ နောက်မှ ထည့်သွင်းထားသော စကား ရပ်များ၊ သုတ်များ၊ ကျမ်းဂန်များကို အတော်များများပင် တွေ့ရပေသည်။^၁ ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂပါဠိ တော်၌ လာသော ပဌမသင်္ဂါယနာတင်အကြောင်းကို ပြသည့် ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓကနှင့် ဒုတိယ-

၁။ ဤ သုတ်၊ဂေယျစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာနိဒါန်းတို့မှာ ကြည့်။ ၂။ ထေရ်။၃၄၇။

၃။ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရေတွက်နည်းကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ နှင့် ၎င်းတို့မှာ ကြည့်။ ဝိနည်းပိဋက၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၂၁၀၀၀၊ သုတ္တန်ပိဋက၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၂၁၀၀၀၊ အဘိဓမ္မာပိဋက၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၄၂၀၀၀ ရှိကြောင်းကိုလည်း ထိုထိုကျမ်းငယ်တို့၌ ဆိုကြသည်။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း (နှာ-၃၀၈-၉)ကြည့်။ ဤဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေး ထောင် ဟူသော စကားလည်း အထက်ပါ ဒွါသီတိ-စသော ဂါထာ အရသာ ပြဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ကထာ-ဝတ္ထု၊ မရေသုတ် စသော နောက်ပေါ်ကျမ်းများကိုပါ ထည့်သွင်း ရေတွက်လျှင် ရှစ်သောင်းလေးထောင်ထက် ပင် ပိုသေးသည်။ (ဝေ ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေနာတိ) ဣမိနာ ဝေ တေန အပရိဒီပိဘာပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာ သန္တိတိ ပကာသေတိ။ တသ္မာ ကထာဝတ္ထုပကရဏမာရေဝိယသုတ္တာဒိနံ ဝိမာနဝတ္ထာဒိသု ကေသဉ္စိ ဂါထာနဉ္စ ဝသေန စတုရာသီတိသဟဿတောပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာနံ အဓိကတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၃၃။)

၄။ ပါဠိတော်တို့၌ နောက်မှ ထည့်သွင်းအပ်သော စကားရပ်များ ရှိသော်လည်း ယင်းသို့ ရှိခြင်းသည် ပါဠိတော်၏ ကေဝလပရိပုဏ္ဏဟူသော ဂုဏ်ကို မထိခိုက်ပေ။ မှန်၏။ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်သည် ကေဝလ-ပရိပုဏ္ဏဖြစ်သည်၊ ဝါ တစုံတရာထည့်စွက်ဖွယ် မရှိ၊ အလုံးစုံ ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုရာဝယ် ဘုရားရှင်၏ သစ္စာ ၄-ပါး တရားတော်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရားတော် စသည်တို့ဝယ် သစ္စာတပါးတိုးစေ၍ သစ္စာ ၅-ပါးဟု၎င်း၊ မဂ္ဂင်တပါး တိုး စေ၍ မဂ္ဂင် ၉-ပါးဟု၎င်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထည့်စွက်စရာမရှိ၊ သစ္စာ ၄-ပါး၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ဟူသော တရား တော်တို့သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ပြည့်စုံပြီး ဖြစ်သည်။ မည်သူတစုံတဦးတယောက်မျှ ယင်းတရားတို့ကို ပြည့်စွက် နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

သင်္ဂါယနာတင်အကြောင်းကို ပြသော သတ္တသတိကက္ခန္ဓကတို့သည် ပဌမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်က မပါဝင်နိုင်ခဲ့ကြပေ။ နေ့၌ ဒုတိယ၊ တတိယ သင်္ဂါယနာတင်သောအခါတို့ကျမှသာ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့က ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

မှန်ပေသည်။ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်အဆက်ဆက်တို့သည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက်၌ ထိုထိုသဘာဝတို့ ဟောသောသုတ်များကိုလည်း ဘုရားရှင်ပေးတော်မူအပ်သောနည်း၌ တည်လျက် ဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ ဘုရားစကားတော်ပင် မည်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ထည့်သွင်း၍ သင်္ဂါယနာတင်ရိုး ပြုတော်မူကြသည်ကို ထိုထိုကျမ်းဂန်တို့တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

သီလက္ခန္ဓပါဠိတော်လာ သုဘသုတ်၊ သုတမဟာဝါပါဠိတော်လာ ပါယာသိရာဇညသုတ်၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်လာ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်တို့သည် ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး မကြာမီ အရှင်အာနန္ဒာစသော သာဝကကြီးတို့ ဟောသောသုတ်များ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အတူပင် ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိတော်လာ မဏိကာဝိမာန၊ ဝိသာလက္ခိဝိမာန၊ ပိတဝိမာန၊ စူဠရထဝိမာန၊ ဥတ္တရ- (ပါယာသိ)ဝိမာနဝတ္ထုတို့သည်လည်း ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက်မှ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြ၍ ပဌမ- သင်္ဂါယနာတင်စဉ်အခါ၌ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့ ထည့်သွင်းခဲ့သော ပါဠိများပင် ဖြစ်ပေသည်။

မည်သည့်အချိန်မှာဟောသည်ဟု အတိအကျပြဆိုချက်မပါသော်လည်း ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး အတော်ကြာမှ ဟောသည်ဟု ယူဆနိုင်သောသုတ်တို့လည်း ရှိပေသေးသည်။ ၎င်းတို့ကား မဇ္ဈိမ- ပဏ္ဏာသပါဠိတော်လာ မဓရသုတ်နှင့် ဃောဇ္ဇမုခသုတ်တို့ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသုတ်တို့တွင် သုဘသုတ်၊ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်တို့မှာကဲ့သို့ “အစီရပရိနိဗ္ဗာတေ ဘဂဝတိ”ဟု မပါသည်ကို ထောက်လျှင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး အတော်ကြာမှ ဟောသောသုတ်များဟု မှတ်ယူရပေမည်။ သို့မှတ်ယူလျှင် ယင်းသုတ်များသည် ပဌမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်က မပါဝင်ပဲ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင် စသည်တို့မှာသာ ထည့်သွင်းသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သော သုတ်များဟု မှတ်ယူနိုင်ပေတော့သည်။

ပဌမသင်္ဂါယနာတင် ကေနမပါဟုဆိုနိုင်သော သုတ်တသုတ်ကိုလည်း တွေ့ရသေး၏။ ထိုသုတ် ကား ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်လာ ဗာကုလသုတ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဗာကုလမထေရ်သည် လူ့ဘောင်၌ အသက်-၈၀၊ ရဟန်းဘောင်၌ ဝါတော်-၈၀ ဤသို့အားဖြင့် အသက်-၁၆၀ ရှည်တော်မူသည်။ အသက်-၈၀ ပြည့်သည့်နှစ်၌ ရဟန်းပြု၍ ၈-ရက်မြောက်နေ့၌ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းကား ဓမ္မစကြာတရားဟောအပြီး အစဉ်သဖြင့် ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူရာ ကောသမ္မိ ပြည်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူသော ဘုရားရှင်ထံ ဆည်းကပ်၍ တရားတော်ကိုနာရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရဟန်းဘောင်တွင် ဝါတော်-၈၀ သီတင်းသုံး၍ လူ့ဘောင်က ရောင်းရင်းဖက် (မိတ်ဆွေ) ဖြစ်ခဲ့သော အစေလကဿပခေါ် တက္ကတွန်းရဟန်းကို တရားဟောချေချွတ်ပြီးနောက်မှ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသည်။ ဤဆိုခဲ့သည့် အကြောင်းခြင်းရာကို ထောက်ဆသော် အရှင်ဗာကုလ၏ ရဟန်းဖြစ်ရာ

၁။ သုဘသုတ် ပဌမသင်္ဂါယနာတင်၌ ပါ-မပါဟုသော ပြဿနာ၏ဖြေရှင်းချက်ကို ဒီ၊ဇွီ၊၁။၂၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။၆၇။ သီ၊ဇွီ၊သစ်၊၁။၈၈-တို့၌ အကျယ်ပြထားသည်။ သုဘသုတ်နှင့် ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်တို့ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၈၄၀၀၀-၌ ဝင်-မဝင်ပြဿနာကိုလည်း သာရတ္ထ၊၁။၁၀၄။ သီ၊ဇွီ၊သစ်၊၁။၁၃၃-၄-တို့၌ ဖြေရှင်းထားသည်။
၂။ ဒီ၊ဇွီ၊၂။၆။ ၃။ မဇ္ဈိမဘာဏကတို့အလို ဗာရာဏသီ၊ အံ၊ဇွီ၊၁။၂၄၀။
၄။ အံ၊ဇွီ၊၁။၂၄၀။ မ၊ဇွီ၊၄။၁၃၇။ ၅။ မ၊ဇွီ၊၁။၆၆-၈။

ကာလကို အစောဆုံးအားဖြင့် ဘုရားရှင် ဘုရားအဖြစ် ရောက်တော်မူသည့်နှစ်မှာ ထားဘိဦး ဘုရားရှင်သည် ဝါတော် ၄၅-၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အရှင်ဗာကုလ၏ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည့်နှစ်မှာ ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် ၃၅-နှစ် သို့မဟုတ် ၃၆-နှစ် ဖြစ်ပေမည်။ ထိုအခါမှ ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သော အဖြစ်အပျက်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ဤဗာကုလသုတ်သည် ပဌမသင်္ဂါယနာတင်တွင် မပါဝင်နိုင်သည်မှာ အလွန်ပင် ထင်ရှားနေပေပြီ။ သို့ဖြစ်ရကား ဤဗာကုလသုတ်ကို ဒုတိယ-သင်္ဂါယနာတင်မှာမှ ထည့်သွင်း၍ သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူရပေမည်။

ထို့အတူပင် ပေတဝတ္ထုပါဠိတော်လာ ဥတ္တရမာတုပေတဝတ္ထုသည်လည်း ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပြီး နောက်မှဖြစ်ပေါ်သောအဖြစ်အပျက်ကို ပြဆိုထားသော ဝတ္ထုပင်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းဝတ္ထုကို ဒုတိယ-သင်္ဂါယနာတင်ကျမှ ထည့်သွင်းကြောင်းကို ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌^၁ ထင်ရှားစွာပင် ပြဆိုလျက် ရှိလေသည်။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အဖြစ်အပျက်ကိုလည်း ပေတဝတ္ထု-ပါဠိတော်တွင် တွေ့ရသေးသည်။ ယင်းကား နန္ဒကပေတဝတ္ထုပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖြစ်အပျက်သည် ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အနှစ် ၂၀၀-ကျော် အသောကမင်းလက်ထက်၌ ဖြစ်ခဲ့ပေရာ တတိယ-သင်္ဂါယနာမတင်မီဖြစ်၍ ဤဝတ္ထုကို တတိယသင်္ဂါယနာတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ကြောင်း ၎င်းအဋ္ဌကထာ အရ သိရပေသည်။^၂

အထက်ပါ အဖြစ်အပျက်မျိုး ဝါ-အကြောင်းခြင်းရာမျိုးနှင့် မရှေးမနှောင်းဖြစ်သော အဖြစ် အပျက်တခုကိုလည်း ထေရဂါထာတွင် တွေ့ရပြန်သည်။ ယင်းကား အခြားမဟုတ် အသောက မင်းကြီး၏ ညီတော် တိဿမင်းသားအကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းထေရဂါထာအဖွင့်၌ တိဿ မင်းသား ရဟန်းပြုကြောင်း၊ သို့ရဟန်းပြုပြီးနောက် ပဋိပတ်အားထုတ်ကြောင်းနှင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံကြောင်းအထိ ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။^၃ ယင်းသို့ဖြစ်ရကား ညီတော်တိဿမထေရ်၏ အကြောင်းကိုပြဆိုသော ဂါထာများသည် ပဌမ၊ ဒုတိယ သင်္ဂါယနာတင်တို့တွင် မပါဝင်ခဲ့ပဲ တတိယ-သင်္ဂါယနာတင်မှဖြစ်စေ၊ ထို၏နောက်မှဖြစ်စေ ထည့်သွင်းထားသော ဂါထာများဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

ကထာဝတ္ထုကျမ်းသည်လည်း ပဌမသင်္ဂါယနာတင် အဘိဓမ္မာကျမ်းများစာရင်းတွင် ပါဝင် သော်လည်း အဋ္ဌကထာများအဆိုအရ^၄ ထိုစဉ်က မာတိကာအကျဉ်းမျှသာ ရှိခဲ့သည်။ နောင် အခါ အသောကမင်းတရားလက်ထက် တတိယသင်္ဂါယနာတင်ခါနီးအခါမှာမှ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ-ပုတ္တတိဿမထေရ် ဟောခဲ့သောကျမ်း ဖြစ်လေသည်။

ဤကား အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဆောသ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖော်ပြထားသော သင်္ဂါယနာသုံးတန် စာရင်းတွင် ပါဝင်သော ပါဠိတော်တို့၌ လေ့လာစိစစ်ချက်တည်း။

အဆိုပါ သင်္ဂါယနာသုံးတန်စာရင်းတွင် မပါဝင်သော်လည်း ပါဠိတော်စာရင်းဝင်အဖြစ် ရှေးမထေရ်အဆက်ဆက်တို့ သတ်မှတ်လက်ခံ၍ ပါဠိတော်၌ထည့်သွင်းထားသောကျမ်းများလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုကျမ်းတို့ကား နေတ္တိ၊ ပေဋကောပဒေသနှင့် မိလိန္ဒပဉ္စကကျမ်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။

၁။ စာမျက်နှာ ၁၃၅။

၃။ ထေရဝါဒ၊ ၂။ ၁၇၄-၈။

၂။ စာမျက်နှာ ၂၃၉။

၄။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၄၆။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၅-၁၁၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၆။

ထို ၃-ကျမ်းတို့တွင် နေတ္တိကျမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း ဖြေရှင်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

“ဤနေတ္တိကျမ်းကို မဟာသာဝက (အရှင်မဟာကစ္စာယန) ဟောအပ်၍ ဘုရားရှင် အနုမောဒနာပြုအပ်၏” ဟု ဘယ်သို့သိသနည်း ? ဟူမူ ပါဠိအားဖြင့်ပင် သိသည်။ ထိုစကား မှန်၏။ ပါဠိတော်ထက် သာ၍ ပမာဏမြောက်သော အခြားကျမ်းမည်သည် မရှိပေ။ မဟာ-ပဒေသ ၄-ပါးတို့နှင့် မဆန့်ကျင်သော အကြင်ပါဠိသည် ရှိ၏။ ထိုပါဠိသည် ပမာဏမြောက် ပေသည်။ မှန်၏။ မကဲ့ရဲ့အပ်သော ဆရာစဉ် အဆက်ဆက်သည် ပေဋကောပဒေသကဲ့သို့ ဤနေတ္တိကျမ်းကို ဆောင်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် နေတ္တိကျမ်း၌ နိဒါန်းကို မဟောအပ်သနည်း ? သာဝကဘာသိတဖြစ်သော သုဘသုတ်၊ အနဂ်ဏသုတ်၊ ကစ္စာယန-သံယုတ်စသည်တို့၏ နိဒါန်းကို ဟောအပ်သည်မဟုတ်လော ? ဟူမူ ဤနိဒါန်းကိုဟောခြင်း မဟောခြင်းသည် ကေန္တိက မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းကား သာဝကဘာသိတဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ နိဒ္ဒေသစသည်တို့၏၎င်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတတို့တွင် ဓမ္မပဒ၊ ဗုဒ္ဓဝံသ စသည်တို့၏၎င်း နိဒါန်းကိုမဟောအပ်သောကြောင့်ဖြစ်ပေသည်။ နိဒါန်းမပါသောကြောင့်လည်း ယင်းကျမ်း တို့ ပမာဏမမြောက် မဟုတ်ကြပေ။ ထို့အဘျှင် ဤနေတ္တိကျမ်း၌လည်း မှတ်အပ်၏။ တနည်းလည်း— ပါဠိတော်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရာကျမ်းဖြစ်သောကြောင့် ဤနေတ္တိကျမ်း၏ နိဒါန်းကို သီးခြားဆိုဖွယ် မလိုတော့ပေ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ နိဒ္ဒေသ စသည်တို့၏ နိဒါန်းကို ဆိုဖွယ်မလိုသကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။”

၎င်းပြင် နေတ္တိကျမ်း၏အဆုံး၌ “ဧတ္ထောဝတာ သမတ္တာ နေတ္တိ ယာ အာယသ္မတာ မဟာကစ္စာ-ယနေန ဘာသိတာ ဘဂဘာ အနုမောဒိတာ မူလသင်္ဂီတိယံ သင်္ဂီတာတိ” ဟု လာရှိသော နိဂုံး ဝါကျကို ထောက်လျှင် ဤနေတ္တိကျမ်းကို မူလ(ပဌမ)သင်္ဂီယနာ၌ သင်္ဂီယနာတင်အပ်သည်ဟု မှတ်ယူဖွယ်ရှိပြန်သည်။

ယင်းသို့ပင် ပါဠိတော်နိဂုံးဝါကျနှင့် နေတ္တိအဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်တို့က ဆိုသော်လည်း နေတ္တိကျမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆင်ခြင်ဖွယ်အချက်များကား မရှိမဟုတ်၊ ရှိကြသည်သာ။ နေတ္တိကျမ်းကဲ့သို့ ထင်ရှားသောကျမ်းကို မဟာသာဝက အရှင်မဟာကစ္စာယနမထေရ် ဟောသည် ဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုမထေရ်၏ အဋ္ဌပုတ္တိကို ပြဆိုသော ပမာဏအမြောက်ဆုံးဖြစ်သည့် အင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုသင့်ပါလျက် ယင်းကို မပြဆိုခဲ့ခြင်း၊ ပဌမသင်္ဂီယနာ၌ သင်္ဂီယနာတင်အပ် သည်မှန်လျှင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသမထေရ်ပြသော ပဌမသင်္ဂီယနာဝင်ကျမ်းများ၌ ပါဝင်သင့်ပါ လျက် မပါဝင်ခဲ့ခြင်း၊ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာနိဒါန်းဝယ် ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို သာဝကဘာသိတဖြစ် သော်လည်း ဘုရားဟောနှင့်တူစွာ လေးစားထိုက်သည်ကို ပြရာ၌ ဤနေတ္တိကျမ်းကို ဥဒါဟရုဏ် အဖြစ် ထုတ်ပြထိုက်ပါလျက် ဤကျမ်းကိုထုတ်မပြပဲ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ်ကို ထုတ်ပြခဲ့ခြင်း၊ စသည်တို့ကို ဆင်ခြင်ထောက်ထားလျှင် နေတ္တိကျမ်းကို မဟာသာဝက အရှင်မဟာကစ္စာယနမထေရ်ဟော၍ ဘုရားရှင် အနုမောဒနာပြုသည်ဟု၎င်း၊ ပဌမသင်္ဂီယနာ၌ ယင်းကျမ်း ပါဝင်သည်ဟု၎င်း အဋ္ဌကထာ ဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသမထေရ် ယူဆဟန် မရှိပေ။

သို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း နေတ္တိကျမ်းသည် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသမထေရ် မတိုင် မီက ပေါ်ရှိခဲ့သည်မှာကား ထင်ရှားပေသည်။ အကြောင်းကား ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဝေရဉ္စ-

၁။ စာမျက်နှာ ၃-၄။

၂။ စာမျက်နှာ ၅-၆။

၃။ “ယခုအခါ တွေ့မြင်အပ်သည့်အတိုင်း အပြည့်အစုံဖြစ်သော နေတ္တိကျမ်းကို” ဟု ဆိုလိုသည်။

ကဏ္ဍဝယ် သာတ္ထိသဗျဉ္ဇန-ပုဒ်တို့ကိုဖွင့်ရာ၌ နေတ္တိကျမ်းလာ အတ္ထပဒ ၆-ပါး၊ ဗျဉ္ဇနပဒ ၆-ပါးတို့ကို ၎င်း၊ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ မူလပရိယာယသုတ် အဖွင့်(၃၂)၌ နေတ္တိကျမ်းလာ ဂါထာနှင့်တကွ လက္ခဏဟာရကို၎င်း ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့်တည်း။

ယင်းသို့ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသခေတ် မတိုင်မီက ရှိခဲ့သော်လည်း နေတ္တိကျမ်းကို မဟာသာဝက အရှင်မဟာကစ္စာယနမထေရ် ဟော၍ ဘုရားရှင်က အနုမောဒနာပြုပြီး ပဌမသင်္ဂါယနာ၌ သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည်ဟူသော အယူအဆကို မည်သည့်အချိန်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟု အတိအကျဖော်ပြ ရန်ကား မဖြစ်နိုင်ပေ။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသခေတ်၏နောက် အရှင်ဓမ္မပါလမပေါ်မီ ခေတ်အတွင်း တချိန်ချိန်မှာ ထိုအယူအဆ ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟုသာ မှတ်ယူအပ်ပေသည်။

“မူလသင်္ဂီတိယံ သင်္ဂီတာ”ဟူသော နေတ္တိကျမ်းလာ နိဂုံးစကားနှင့် နေတ္တိအဋ္ဌကထာ၌ ရှင်းပြချက်တို့ကို အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသ၏ မိန့်ဆိုချက်နှင့် ညီညွတ်စေရန် ဤသို့လည်း နှီးနှော၍ ယူဆကြသေး၏။ ယူဆပုံကား— “အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ သင်္ဂါယနာသုံးတန် စာရင်းဝင်ကျမ်းအဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြထားသော ၁၅-ကျမ်းတို့အနက် နိဒ္ဒေသကျမ်းကဲ့သို့ပင် ပါဠိတော် တို့၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေတ္တိကျမ်းကို အသီးအခြား မပြတော့ပဲ နိဒ္ဒေသကျမ်းကိုသာ နိဒ္ဒေသနည်းဖြင့် ပြတော်မူခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤနေတ္တိကျမ်းကိုလည်း နိဒ္ဒေသကျမ်းကဲ့သို့ပင် သင်္ဂါယနာသုံးတန်ဝင်ကျမ်းဟု မှတ်ယူရမည်”ဟူ၏။ ဤယူဆချက်ကို လက်ခံနိုင်လျှင်ကား အထူးစိစစ်ဖွယ် မရှိတော့ပြီ။

ပေဋကောပဒေသကျမ်းမှာလည်း မဟာသာဝက အရှင်မဟာကစ္စာယနမထေရ်ပင် ဟောကြောင်း ၎င်းကျမ်း နိဂုံးစကားများက ဆိုပေသည်။^၁ ဤကျမ်းလည်း အဋ္ဌကထာတို့တွင် စျာန်ခက်အဖွင့်တို့၌ “ပေဋကေ”ဟု အကိုးပါရှိရာ^၂ ယင်း ပေဋက-အရ ဋီကာများဖွင့်သည့်အတိုင်း^၃ ပေဋကောပဒေသကို ယူရသောကြောင့် နေတ္တိကျမ်းအတူပင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသမတိုင်မီက ရှိခဲ့သောကျမ်းဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူအပ်ပေသည်။

မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည်လည်း အလွန်နောက်ကျသောခေတ်မှ ပေါ်လာသောကျမ်းဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်— “တေ ဥဘောပိ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သံသရန္တာ ကေ ဗုဒ္ဓန္တရံ ခေပေသု၊ အထ အမှာကံ ဘဂဝတာပိ ‘ယထာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော ဒိဿတိ၊ ဝေမေတေပိ ဒိဿန္တိ မမ ပရိနိဗ္ဗာနတော ပဉ္စဝဿသတေ အတိက္ကန္တေ တေ ဥပ္ပဇိဿန္တိ၊ ယံ မယာ သုခမံ ကတာ ဒေသိတံ ဓမ္မဝိနယံ၊ တံ တေ ပဉ္စပုစ္ဆနုဩပဗ္ဗယုတ္တိဝသေန နိဇ္ဇရံ နိဂ္ဂမ္ဘံ ကတာ ဝိဘဇိဿန္တိ”တိ

၁။ စာမျက်နှာ ၉၉။
၂။ ပေဋကောပဒေသေ မဟာကစ္စာယနေန ဘာသိတေ.....။ (ပေဋကော။ ၁၇၃)။ ထေရဿ မဟာကစ္စာယနဿ ပေဋကောပဒေသေ။ (၎င်း။ ၃၂၇)။ ထေရဿ မဟာကစ္စာယနဿ ဇမ္ဗူဝနဝါသီနော ပေဋကောပဒေသော သမတ္တော။ (၎င်း။ ၃၄၁။)
၃။ ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၁၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၇။
၄။ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရေန ဒေသိတာ ပိဋကနံ သံဝဏ္ဏနာ ပေဋကံ၊ တသ္မိံ ပေဋကေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၅)။ ပေဋကေတိ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရေန ကတံ နေတ္တိပ္ပကရဏာနုသာရိပကရဏံ၊ တံ ပန ပိဋကနံ ဝဏ္ဏနာဘူတတ္တာ “ပေဋက” န္တိ ဝုတ္တံ။ (ဝိပတိ၊ ၁။ ၂၂)။ ပါရာဇိကဏ်ကဏ္ဍိသစ်၊ ဒု၊ ၁၆၇-နှင့် နေတ္တိ၊ ၄။ ၃၊ ၄၇၊ ၄၈၊ ၂၀၀-တို့လည်း ကြည့်။

နိဒ္ဒိဋ္ဌာ”ဟူသော မိလိန္ဒပဉ္စာ(၃)လာ စကားအရ အရှင်နာဂသိန်နှင့် မိလိန္ဒဘုရင်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် အနှစ် ၅၀၀-ကျော်မှ ပေါ်ခဲ့ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့ဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့၏ အဖြစ်အပျက်ပင် အနှစ်-၅၀၀ ကျော်လျှင် မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းပေါ်ပေါက်ရာခေတ်မှာ ထို့ထက်ပင် နောက်ကျပေဦးမည်။ သို့ဖြစ်၍ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းလက်ထက် ပိဋကတော်တို့ကို ပေထက်အကွရာ တင်ပြီးသည့်နောက်မှ ပေါ်လာသောကျမ်း ဖြစ်သည် ဟု ကော်မတီသင့်ပေသည်။

ထိုသို့ နောက်ကျသောကာလမှ ပေါ်လာသောကျမ်းဖြစ်သော်လည်း မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ ခဲရာခဲဆစ်အဖုံအထစ်သဖွယ်ဖြစ်သော အရာဌာနတို့ကို ဘုရားရှင်အလိုတော်ကျ ဖြေရှင်းပြသော ကျမ်းဖြစ်၍ ဘုရားဟောနှင့်မခြား အလားတူပင် အလေးပြုခြင်းကို ခံခဲ့ရပေသည်။ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသသည်လည်း မိမိ၏အဋ္ဌကထာတို့တွင် အရေးတကြီးဖြေရှင်းဖွယ်ရှိသော နေရာဌာနတို့၌ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းကိုပင် ထုတ်ဖော်ကိုးကား၍ ဖြေရှင်းခဲ့သည်များကို တွေ့ရပေသည်။^၁။ ဤမိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း၏ နောက်၌ကား ပါဠိတော်ကဲ့သို့ အသိအမှတ်ပြုအပ်သည့်ကျမ်းများ မပေါ်ထွက်တော့ချေ။ ပါဠိတော်စာပေခေတ်မှာ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းဖြင့် အဆုံးသတ် နိဂုံးချုပ်သွားသည်ဟုပင် ဆိုရပေမည်။

ဤသို့လျှင် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ပါဠိတော်အရေအတွက်မှာ အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သည့် ၁၅-ကျမ်းအပြင် နေတ္တိ၊ ပေဋကောပဒေသ၊ မိလိန္ဒပဉ္စာတို့ကိုပါ ပေါင်းထည့်၍ ၁၈-ကျမ်း ဖြစ်လာလေတော့သည်။ ယင်း ၁၈-ကျမ်းကိုပင် သုတ္တန္တပိဋက ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ပါဠိတော်အဖြစ်ဖြင့် သတ်မှတ်၍ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတို့၌ သာသနာ့ဝန်ဆောင် ဆရာတော်တို့ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြလေသည်။

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် ပါဠိတော်ကျမ်းတို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်မှ ပေထက်အကွရာ တင်အဖြစ်သို့ ရောက်သော်လည်း ဗမ္မဒိပ်ခေါ် ဣန္ဒိယပြည်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြသော ကျမ်းဂန်များ ဖြစ်၍ ဣန္ဒိယပါဠိစာပေများပင် ဖြစ်ပေသည်။

၁။ ဤပေထက်အကွရာတင်ခြင်းကို “စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ”ဟူသောအမည်ဖြင့် ရှေးကျသော မှတ်တမ်းတို့၌ မှတ်တမ်းတင်သည်ကို မတွေ့ရပေ။
ပိဋကတ္ထယပါဠိ- စ၊ တဏှာ အဋ္ဌကထမ္ပိ စ။
မုခပါဠေနေ အာနေသံ၊ ပုဗ္ဗေ ဘိက္ခု မဟာသတိ။
ဟာနိံ ဒိသ္မာန သတ္တာနံ၊ တဒါ ဘိက္ခု သမာဂတာ။
စိရဋ္ဌိတတ္ထံ ဓမ္မဏ၊ ပေါတ္ထကေသု လိခါပယံ။(ဒီပဝံသ။၂၀၊၂၁။ မဟာဝံသ။၃၃၊၁၀၁၊၁၀၂။)
အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း သင်္ဂါယနာ ၃-တန်ကိုသာ ပြဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝဇ္ဇဂါမဏိ(၅၄၃)၌ကား ပေါရာဏေဟိ မဟာထေရေဟိတိ သီဟဋ္ဌဒီပေ မဟာထေရေဟိ ပေါတ္ထကံ အာရောပိတကာလေ ဌပိတတိ အတ္ထော။ “စတုတ္ထသင်္ဂါတိသဒိသာ ပေါတ္ထကာရဋ္ဌသင်္ဂါတိ အဟောသိ”တိ ဝုတ္တံဟု ဆိုသည်။ သာရတ္ထ (၃။၄၅၆)နှင့် ဝိမတိ (၂။၂၂) ဋီကာတို့၌လည်း အလားတူပင် ဆိုကြသည်။
၂။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ဒီ၊၁။၂၄၆။ ဒီ၊၁။၃၁၈၄။ မ၊၁။၁၆၆။ မ၊၁။၂၄၄၊၂၇၅။ မ၊၁။၂၇၃။ သံ၊၁။၂။၉၂၊၂၇၁။ အံ၊၁။၄၉၊၂။၃၅၉၊၃၈၉။ အံ၊၁။၃။၂၂၊၁၈၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၅၊၁၅၅၊၁၅၇၊၁၆၁၊၁၆၃၊၁၆၄၊၁၆၆၊၁၈၆။ သုတ္တနိ၊၁။၁၇၃။

သီဟိုဠ်နိုင်ငံ ပါဠိစာပေ

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာရောက်ပြီးနောက်မှ ပေါ်လာသော သာသနာဆိုင်ရာကျမ်းဂန်တို့ကို ကား သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေဟုပင် ခေါ်ရပေမည်။ ၎င်း သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေခေတ်ဆိုင်ရာ ကျမ်းဂန်တို့ကား အဋ္ဌကထာ၊ ဇူကာ၊ အနုဇူကာ-စသည်ဖြင့် များစွာ ရှိလေသည်။

၎င်းတို့တွင် အဋ္ဌကထာသည် မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်ကပင် ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ ဟူသောအမည်ဖြင့် မထင်ရှားခဲ့ပဲ ပကိဏ္ဏကဒေသနာ=အထွေထွေတရားတော်ဟူသော အမည်ဖြင့်သာရှိခဲ့လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်တရားတော်တို့ကို ဟောတော်မူပြီးနောက် ၎င်းတရားတော်တို့တွင် ခဲခက်သောနေရာတို့၌ သိသာထင်ရှားစိမ့်သောငှါ ထပ်၍ ဖွင့်ပြလျက် အကျယ်ဟောတော်မူအပ်သည့် ဒေသနာမျိုးရှိခဲ့ရာ ယင်းဒေသနာသည် ပါဠိတော်ဟူသော အမည်တွင် မပါဝင်ပဲ သီးခြားရှိနေခဲ့လေသည်။ ထိုသီးခြားဒေသနာတော်ဖြစ်သည့် ပကိဏ္ဏကဒေသနာကိုလည်း သင်္ဂါယနာအဆက်ဆက်တွင် ထိပ်ခေါင်တင်မထေရ်တို့ သင်္ဂါယနာတင်၍ ဆောင်ယူခဲ့ကြလေသည်။

တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြုကြသောအခါ သင်္ဂါယနာ ၃-တန်တင် ပါဠိတော်တို့နှင့်တကွ အဋ္ဌကထာဟု ခေါ်နိုင်သည့် ပကိဏ္ဏကဒေသနာမျိုးကိုပါ ဆောင်ယူသွားတော်မူသည်။ ၎င်းအဋ္ဌကထာတို့ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ပြီးနောက် သီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့ အလွယ်တကူ သင်ယူနိုင်စိမ့်သောငှါ သာသနာဝန်ဆောင် မထေရ်တို့က ယင်းပကိဏ္ဏကဒေသနာအဋ္ဌကထာများကို သီဟိုဠ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။ ထိုမှနောက် ကာလကြာမြင့်သောအခါ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် အဋ္ဌကထာအမျိုးမျိုးတို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြန်လေသည်။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်သာမက ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာတို့လည်း ရှိပြန်လေသည်။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်ပြီးနောက် အဋ္ဌကထာသစ်များကို ပြုစုသောအခါ ၎င်းအဋ္ဌကထာများကိုပင် အမှီပြု၍ ရေးသားပြုစုခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ၏ အဋ္ဌကထာသစ်များ မပေါ်မီ ရှေးယခင်က ပေါ်နှင့်နေသော အဋ္ဌကထာတို့ကား မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ စူဠပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္ဒိအဋ္ဌကထာ၊ အန္တကအဋ္ဌကထာ၊ အရိယအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ စသည်တို့ ဖြစ်လေသည်။^၁ ယင်းတို့တွင်လည်း မဟာဝိဟာရဝါသီ အရှင်တို့၏အယူကို အမှန်အတိုင်းထုတ်ဖော်ပြသည့် မဟာအဋ္ဌကထာသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ အလေးစားဆုံး အဋ္ဌကထာဖြစ်ပေသည်။ မိမိ၏ အဋ္ဌကထာသစ်များကို ပြုစုရာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာကို အထည်ကိုယ်ပြု၍ အခြား မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာစသည်တို့ကိုကား အကြောင်းအားလျော်စွာ ရံခါရံခါမှသာ ဖော်ပြရေးသားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

၁။ ဤအဘိဓာန် “အဋ္ဌကထာ”ပုဒ်ကိုလည်း ကြည့်။
၂။ သံဝဏ္ဏံ တဉ္စ သမာရတန္တော၊ တဏှာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ။
ကတွာ မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊ ကုရုန္ဒိနာမာဒိသု ဝိဏုတာသု။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂။)
ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဓေန စူဠပစ္စရိအန္တကအရိယအဋ္ဌကထာပန္နဝါရာဒယောပိ သင်္ဂဟိတာ။ (ဝဇီရ။ ၁၈)။
အာဒိသဒ္ဓေန အန္တကဋ္ဌကထံ သင်္ခေပဋ္ဌကထဉ္စ သင်္ဂဟိတိ။ (သာရတ္ထ၊ ၁။၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆။)

၎င်းအဋ္ဌကထာတို့တွင် မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္နိအဋ္ဌကထာဟူသော ဤအဋ္ဌကထာ ၃-စောင်ကို သီဟဋ္ဌကထာဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ ။ ၎င်းတို့တွင် အရှင်မဟိန္ဒ ဆောင်ယူခဲ့သော မူလအဋ္ဌကထာကိုပင် မဟာအဋ္ဌကထာဟု ခေါ်သည်။ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ ကား ဖောင်ပေါ်၌နေလျက် ရေးသားပြုစုအပ်သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်။ ကုရုန္နိအဋ္ဌကထာကိုကား ကုရုန္နိဝလ္လိမည်သောကျောင်း၌ ရေးသားအပ်သောကြောင့် ယင်းသို့ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ။ စူဠပစ္စရိ- အဋ္ဌကထာ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာတို့ကား အထက်ပါ အကျယ်ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာတို့၏ အကျဉ်းချုပ် များပင် ဖြစ်ဟန်တူပေသည်။ အဋ္ဌကအဋ္ဌကထာဟူသည်မှာကား ဣန္ဒြိယတောင်ပိုင်း ဘာသာတခုခု ဖြင့် ရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာဖြစ်ပေမည်။ ။

ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌကထာများအပြင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောဓိသသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်၌ ကျော်ကြားသော ထိုထိုမထေရ်တို့၏ အယူဝါဒများ၊ ထေရသလ္လာပခေါ် စာတတ် မထေရ်တို့၏ ဆွေးနွေးချက်များ၊ ဗမ္မုဒိပ်၌ထင်ရှားသောမထေရ် (ပရသမုဒ္ဒဝါသီထေရ်) တို့၏ အယူ အဆများ၊ ရှေးရှေးဆရာတို့၏ အယူအဆများနှင့် ထိုထိုနိကာယ်ဆောင် ဘာဏကမထေရ်တို့၏ ဝါဒများကိုပါ ကြည့်ရှုလေ့လာတိုက်ဆိုင်၍ အဋ္ဌကထာသစ်များကို ရေးသားခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိ ရပေသည်။

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာများနည်းတူပင် ဒီပဝံသခေါ်သော ကျမ်းတစောင်လည်း အရှင်မဟာ- ဗုဒ္ဓဘောဓိသ၏ကျမ်းများ မပေါ်မီ ရှေးယခင်က ပေါ်နှင့်နေသောကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။ ။ ၎င်းကျမ်း ကား ဗုဒ္ဓသာသနာဘော်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဣန္ဒြိယနှင့် သီဟိုဠ်ရာဇဝင်သမိုင်းကို ဂါထာတို့ဖြင့် ရေးသားထားသည့်ကျမ်း ဖြစ်၏။ ၎င်းကျမ်း၏ ကျမ်းပြုဆရာကား အမည်မထင်ရှားခဲ့ပေ။ အမည် မသိမထေရ်တပါးသော်၎င်း၊ မထေရ်အများသော်၎င်း ရေးသားခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရပေသည်။

၎င်းဒီပဝံသကျမ်းကို သာသနာနှစ် ၈၀၈-မှ ၈၃၅ (အေဒီ ၃၂၅-မှ ၃၇၂) ခုနှစ်တိုင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ မင်းပြုသည့် မဟာသေနမင်း၏ အကြောင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် ၎င်းကျမ်း သည် အေဒီ ၄-ရာစုနှစ်အတွင်း ပြုစုအပ်သောကျမ်းဟု မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။ ။ စာပေအရေးအသား ပြေပြစ်ချောမွေ့မှုနည်းသဖြင့် ဤကျမ်းသည် စာပေဂုဏ်မြောက်လှသောကျမ်းဟု မဆိုနိုင်သော် လည်း ရှေးခေတ် ဣန္ဒြိယပြည်နှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းဆိုင်ရာ ရာဇဝင်၊ သာသနာဝင်နှင့် ပတ်သက်၍

၁။ မဟာအဋ္ဌကထဉ္စေဝ၊ မဟာပစ္စရိမေဝ စ။
 ကုရုန္နိဉ္စာတိ တိဿောပိ၊ သီဟဋ္ဌကထာ ဣမာ။ (ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၂၆၃)
 ၂။ ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ နိဂုံးတို့၌ လာသော—
 “သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ သော” နှင့်
 “မူလဋ္ဌကထာသာရံ၊ အာဒါယ မယာ ဣမံ ကဓေန္နေန” တို့ကို ယှဉ်ကြည့်ပါ။
 ၃။ ပစ္စရိနာမ သီဟဋ္ဌဘာသာယ ဥဋ္ဌမ္ပံ ကိရ၊ တသ္မိံ နိသီဒိတာ ကတတ္တာ တမေဝ နာမံ ဇာတံ။ ကုရုန္နိ-
 ဝလ္လိဝိဟာရာ နာမ အတ္ထိ၊ တတ္ထ ကတတ္တာ ကုရုန္နိ နာမ ဇာတာ။ (ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ။ ၁၈)။ သာရတ္ထ၊ ဝိမတိ
 တို့၌လည်း နည်းတူပင် ဆိုကြသည်။
 ၄။ အဋ္ဌကဘာသာဟူသည် တေလဂူဘာသာဖြစ်ကြောင်း မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ နိဒါန်း(က)၌မိန့်ဆိုထားသည်။
 သို့ဖြစ်၍ အဋ္ဌကအဋ္ဌကထာသည် တေလဂူဘာသာဖြင့် ရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာတစောင်ပင် ဖြစ်ပေမည်။
 ၅။ ဒီ၊ ၄၊ ၄။ ၆၆-ကြည့်။ ၆။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၅၊ ၁၉၆၊ ၂၁၀-ကြည့်။

ဗဟုသုတ များစွာပေးနိုင်သော ကျမ်းဖြစ်သဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ပင် အလေးပြုအပ်သော ကျမ်းဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသသည် ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်းဝယ် ဣန္ဒိယနှင့်သီဟိုဠ်ဆိုင်ရာ သာသနာဝင်ကို ပြဆိုရာ၌၎င်း^၁၊ ကထာဝတ္ထု- အဋ္ဌကထာ၏ အစဝယ် အဓမ္မဝါဒီဂိုဏ်းများ ပေါ်ပေါက်ပုံကိုပြဆိုရာ၌၎င်း^၂ ဤဒီပဝံသကျမ်းကိုပင် အကိုးအကားမီငြမ်းပြု၍ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ဤဒီပဝံသကျမ်းနှင့်စပ်သွယ်၍ မဟာဝံသကျမ်းကိုလည်း သိသင့်သည်။ ၎င်းကျမ်းကား အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဘောသ၏ အဋ္ဌကထာသစ်များပေါ်ပြီးနောက်မှ ပေါ်သောကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ ဤကျမ်း ၌ဖော်ပြပါရှိသော ကာလအပိုင်းအခြားသည် ဒီပဝံသကျမ်း၌ပါရှိသော ကာလအပိုင်းအခြားနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်လျက် မဟာသေနမင်းအကြောင်းဖြင့်ပင် အဆုံးသတ်ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သို့သော်လည်း ဤကျမ်း၏ ထူးခြားချက်မှာ ဒီပဝံသကျမ်း၌တွေ့ရသော စာပေအပြစ်အနာအဆာ များကို ပယ်ထုတ်ရှောင်ကွင်းလျက် သာယာနာပျော်ဖွယ် ဂါထာဗန္ဓုတို့ဖြင့် စာပေဂုဏ်မြောက် အောင် ချဲ့ထွင်ရေးသားထားခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်း၏ကျမ်းပြုဆရာကား အရှင်မဟာနာမ ဖြစ်၍ ၎င်းမထေရ်သည် အေဒီ ၆-ရာစု အဦးပိုင်းလောက်မှာ ဤကျမ်းကို ရေးသားခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။^၃ ဤကျမ်း၏အဆက်ကိုလည်း နောက်ဆရာတို့ ဆက်လက်ရေးသားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းအဆက်ကိုပင် ယခုအခါ “စူဠဝံသ”ဟု ခေါ်လေသည်။ ၎င်းကျမ်း၌ သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံးကို အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းယူသည်အထိ အဖြစ်အပျက်တို့ပါဝင်သည်။^၄

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသသည် မိမိပြုစုသည့် အဋ္ဌကထာသစ်များ၏ ကျမ်းဦးစကားရပ်တို့၌ မိမိသည် အရှင်မဟိန္ဒ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူလာသော သင်္ဂါယနာ ၃-တန်တင် ပကိဏ္ဍက- ဒေသနာဟုခေါ်အပ်သော မူလအဋ္ဌကထာကို ဘာသာပြန်ထားသည့် သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကို မူရင်း ပြု၍ ၎င်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကိုသာပယ်ပြီး မာဂဓဘာသာသို့ပြန်ဆိုရုံမျှသာ ပြုအပ်ကြောင်း မိန့်ဆို ရေးသားခဲ့သည်တို့ကို တွေ့ရပေသည်။ အထူးသဖြင့် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကိုရေးရာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာကို မူလအထည်ကိုယ်ပြု၍ ၎င်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကိုသာပယ်ပြီးလျှင် ကြွင်းကုရန္တီစသော ရှေးအဋ္ဌကထာတို့မှ ယူသင့်သည့်အဆုံးအဖြတ်များကို ယူ၍ ရေးသားထားကြောင်း မိန့်ဆိုလျက် ရှိပေသည်။

ယင်းသို့ မိမိကိုယ်ကို အလွန်နှိမ့်ချ၍ မိန့်ဆိုခဲ့သော်လည်း အဋ္ဌကထာသစ်များကို ကြည့်ရှုလေ့ လာသောအခါ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် ဘာသာပြန်၍ သက်သက်မျှသာ မဟုတ်သေးပဲ မိမိ၏ပင်ကိုယ်ဉာဏ်ကို အသုံးပြု၍လည်း ရေးသားထားအပ်သည့်နေရာများကို အများအပြားပင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်တို့တွင် မိမိအဋ္ဌကထာတို့ တကျမ်းနှင့်တကျမ်းအယူအဆ ကွဲလွဲရာ၌ မိမိ၏ဉာဏ်ဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သည်တို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ခံခါတွင်

၁။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဗဟိရနိဒါန်းအဖွင့် ကြည့်။ ၂။ အဘိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၀၅-၉ ကြည့်ပါ။
၃။ Wilhelm Geiger ၏ Pāli Literature and Language စာမျက်နှာ-၃၆။
၄။ ပရတိရံ ပတာရေတွာ၊ နာနာနံ လောကပိဋကံ။
ဣဂီရိသိနာမကော သဗ္ဗံ၊ ရဇ္ဇံ ကရဂတံ ကရံ။ (စူဠဝံသ နောက်ဆုံးဂါထာ)
ဤဂါထာ၌ နာနာနံ-အရ သိရိဝိက္ခမရာဇသီဟ (သီဟိုဠ် နောက်ဆုံးမင်း ၁၇၉၈-၁၈၁၅) ကို ယူ။
ဣဂီရိသိ-ဟူသည် အင်္ဂလိပ်ကိုပင် ပါဠိလိုခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မိမိ၏ ပဓာနမှီခိုအားထားရာဖြစ်သော မဟာအဋ္ဌကထာကိုပင် ပမာဒလိခိတဟုဆိုသောနေရာကို^၁ တွေ့ရ၍ အချို့နေရာတွင် မဟာအဋ္ဌကထာ၌လာသော အဆုံးအဖြတ်ကို ပယ်၍ မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာစသည်၌လာသော အဆုံးအဖြတ်ကို လက်ခံအတည်ပြုထားသည်များကိုလည်း^၂ တွေ့ရှိနိုင် ပေသည်။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀) တွင်လည်း ရှေးဆရာတို့ စိစစ်ခြင်းမပြုခဲ့သည့် အချက်ကို “အဝိစာရိတမေတံ ပေါရာဏေဟိ၊ အယံ ပန အတ္တနော မတိ....” စသည်ဖြင့် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်စွမ်းကိုအသုံးပြုလျက် စိစစ်ဖွင့်ဆိုထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ယမိုက်အဋ္ဌကထာ တနေရာ တွင်^၃ ဝိဘင်း၏အဖွင့် သီဟဋ္ဌကထာ၌ဆိုထားသော စကားကို ပါဠိတော်နှင့်ချိန်ထိုး၍ ပယ်ထား သည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသသည် အဋ္ဌကထာသစ်များကို ရေးသား ခဲ့ရာ၌ ဘာသာပြန်ရုံ သက်သက်မျှကိုသာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်မဟုတ်ပဲ အချို့အချို့နေရာများတွင် မိမိ၏ ထက်မြက်လှသောဉာဏ်ကို ပေါ်လွင်စေလျက် တိကျပြတ်သားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုလည်း ပေးခဲ့ရကား မိမိသည် အတုမဲ့ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပြသတော်မူခဲ့သည်သာ ဖြစ် ပေသည်။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ် ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းတို့ကား ဝိနည်းပိဋက၊ ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမ- နိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဇာတ်နှင့် ပါတိမောက်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာများအပြင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတို့ဖြစ်၍ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မူအရ စာအုပ်ပေါင်း ၃၅-အုပ် စာမျက်နှာပေါင်း ၁၃၀၀၀-ကျော်မျှ ရှိလေသည်။ ဤမျှများပြား သော အဋ္ဌကထာတို့ကို တဦးတည်းရေးသားပြုစုခဲ့သည်ကို ကြည့်သဖြင့်ပင် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ လွန်ကဲသော ကရုဏာ၊ ထက်မြက်သော ဉာဏ်တော်နှင့် ကြီးကျယ်သော ဝိရိယဓာတ်တို့ကို မှန်းဆ ကြည့်ညှိနိုင်လောက်ပေသည်။^၄

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသသည် သာသနာနှစ် ၉၀၀-မှ ၁၀၀၀-အတွင်း ထွန်းကားခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်လေရာ ထိုမထေရ်နှင့် တခေတ်တည်း ထွန်းကားသည်ဟု ယူဆရသော အခြား အဋ္ဌ- ကထာဆရာတဦးလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုဆရာကား အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤမထေရ်သည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ မဖွင့်ဆိုပဲ ခြွင်းချန်ထားခဲ့သော ကျမ်းများအနက်မှ ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်ကို ရွေးနုတ်၍ ၎င်းအဖွင့်အဋ္ဌကထာကို ရေးသားခဲ့လေသည်။ ဤအရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ အပြင် အဘိဓမ္မာဝတာရ၊ ဝိနယဝိနိစ္ဆယ၊ ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယ စသော ကျမ်းပေါင်းများစွာကိုလည်း နောက် သား နောင်လာတို့အကျိုးငှါ ရေးသားပြုစုခဲ့ပေသေးသည်။^၅

၎င်းဆရာ ၂-ဦးတို့ ဖွင့်ဆိုအပ်သော ပါဠိတော်များမှ ကြွင်းကျန်သည့် ပါဠိတော် အတော် များများ၏ အဋ္ဌကထာများကို ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကား အာစရိယဓမ္မပါလခေါ် အရှင်

၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၀။
 ၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၇။
 ၃။ ယံ ပန ဝိဘင်္ဂပုကရဏဿ သီဟဋ္ဌကထာယံ “စိတ္တသမုဒ္ဓာနံ ရူပံ သတ္တရသမဿ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒကုဏေ နိဂ္ဂုဇ္ဈတိ”တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ဣမာယ ပါဠိယာ ဝိရုဇ္ဈတိ။ အဋ္ဌကထာတော စ ပါဠိယေဝ ဗလဝတဏှတံ ပါဠိယံ ဝုတ္တမေဝ ပမာဏံ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၆။)
 ၄။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ၏ အဋ္ဌပုတ္တိအကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါနကထာမြန်မာပြန်မှာ ကြည့်။ ဓမ္မပဒ- အဋ္ဌကထာနှင့် ဇာတ်အဋ္ဌကထာတို့ကို အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ၏ လက်ရာမဟုတ်ဟုလည်း အနောက်တိုင်း ပါဠိပညာရှင်တို့ ယူဆကြသည်။
 ၅။ ဝိနယဝိနိစ္ဆယနှင့် ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယ ၂-ကျမ်းတွဲ နိဒါန်းလည်း ကြည့်။

ဓမ္မပါလမထေရ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤမထေရ်သည် ဥဒါန်း၊ ဣတိဝုတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ စရိယာပိဋကနှင့် နေတ္ထိပါဠိတော်တို့၏ အဋ္ဌကထာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

ကြွင်းကျန်သည့် ပါဠိတော်တို့တွင်ကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာကို အရှင် ဥပသေနကဝင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာကို အရှင်မဟာနာမကဝင်း ရေးသားစီရင်ခဲ့၍ အပဒါန်ပါဠိတော်၏အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာကို နှောင်းခေတ်ပေါ် အမည်မသိမထေရ်တပါး^၁ ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့လေသည်။

နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကသုံးပုံဖြင့် ရေတွက်အပ်သော ပါဠိတော်စာပေသည် အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့ဖြင့် ထွန်းကားစည်ပင်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးနောက် အဋ္ဌကထာတို့၌ ခက်ခဲသော ဌာနတို့ကို ဖွင့်ပြမည့်ကျမ်းများ လိုအပ်လာပြန်ပေသည်။ ထိုလိုအပ်နေသော အချက်ကိုလည်း အရှင်အာနန္ဒာစသော ရှေးဆရာတို့ကပင် ဖြည့်ခဲ့လေသည်။ ထိုမထေရ်တို့ပြုစုသော ကျမ်းများသည် “ဋီကာ” ဟူသောအမည်ဖြင့် ထင်ရှားကြလေသည်။

ဋီကာတို့တွင် ရှေးအကျဆုံးဋီကာမှာ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာ ၃-ကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သော မူလဋီကာပင် ဖြစ်လေသည်။^၂ ယင်း မူလဋီကာကို ရေးသားသူမှာ အရှင်အာနန္ဒာ ဖြစ်သည်။ ယင်းဋီကာဆရာကား အရေးအသားတွင် ကျစ်လစ်သိပ်သည်း၍ အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ အယူအဆတွင်လည်း လွန်စွာ ပြောင်မြောက်လှပေရာ အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ အချို့သော ပြဿနာတို့တွင် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ အယူအဆများကိုပင် ရဲဝံ့စွာ ဝေဖန်စိစစ်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပေသည်။ အရေးအသားကျစ်လစ်၍ အတွေးအခေါ်နက်နဲမှုကြောင့်ပင် ဤကျမ်းသည် သာသနာနယ်ပယ်တွင် အခက်ဆုံးကျမ်းအဖြစ် အသိအမှတ်အပြုခံရသော ကျမ်းတကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

မူလဋီကာ၏ နောက်၌ကား ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာစသည်ကို ရေးသားသော အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်၊ အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်တို့က သုတ္တန်ဋီကာများကို ရေးသားခဲ့ပေသည်။ ၎င်းတို့တွင် ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်နှင့် သယုတ္တနိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့၏ ဋီကာများနှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာတပိုင်းတစ်ကို အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ် ပြုစု၍ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာသစ်ကို အရှင်သာရိပုတြာမထေရ် ရေးသားစီရင်ခဲ့လေသည်။ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ ဋီကာများကား ၃-ကျမ်းရှိလေသည်။ ထိုတွင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာကို အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိမထေရ်ကဝင်း၊ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာကို အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်ကဝင်း၊ ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာကို အရှင်ကဿပမထေရ်ကဝင်း အသီးအသီး ရေးသားပြုစုခဲ့ကြလေသည်။ နေတ္ထိဋီကာဟောင်းနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာကိုလည်း အထက်၌ ဆိုခဲ့သည့် အရှင်ဓမ္မပါလပင် ရေးသားတော်မူခဲ့ပေသည်။

၁။ အပဒါန်အဋ္ဌကထာကို အရှင်ဓမ္မပါလ ပြုစုသည်ဟု အချို့ဆရာတို့ ဆိုသော်လည်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထား မရှိ။ အပဒါန်အဋ္ဌကထာ ဣ-မ နိဒါန်းကြည့်။

၂။ ဋီကာတကာတို့၏ လက်ဦးအမြစ်အရင်းဖြစ်၍ မူလဋီကာဟု တွင်သတည်း။ (သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း-၄၅)

၃။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း နှာ-၁၁၂-၁၁၃ ကြည့်။

ဋီကာကို ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်သောကျမ်းကို အနုဋီကာဟု ခေါ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဋီကာတိုင်း မှာကား အနုဋီကာ မရှိပေ။ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော မူလဋီကာမှာသာ အနုဋီကာ ရှိပေသည်။ ယင်း အနုဋီကာကိုလည်း အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်သည်ပင် ပြုစုပေသည်။ မူလဋီကာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အနုဋီကာသည်လည်း စကားကျစ်လစ်၍ အတွေးအခေါ် ပြောင်မြောက်သည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မူလဋီကာဆရာက အဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကားအချို့ကို ဝေဖန်ပြစ်တင်ခဲ့သည့်နည်းတူ အနုဋီကာဆရာကလည်း အဋ္ဌကထာဖက်မှလိုက်၍ မူလဋီကာ၏အဆို အမိန့်များကို စစ်ဆေးဝေဖန်ခဲ့ပေသည်။

၁။ ပါမောက္ခ မာလလဆေကရ-၏ The Pāli Literature of Ceylon (နာ-၁၁၅၊ ၂၁၂) ၌၎င်း၊ ထိုပါမောက္ခပင် တည်းဖြတ်သော Encyclopaedia of Buddhism (Fascicule, နာ-၄၉) ၌၎င်း၊ ထိုသူပင် ပြုစုသော Dictionary of Pāli Proper Names ၌၎င်း အနုဋီကာကိုပြုစုသူမှာ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ စသည်ကို ပြုစုသော အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ် မဟုတ်ပဲ မူလဋီကာဆရာ အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့် စူဠဓမ္မပါလမထေရ်သာ ဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းပြင် အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်သည် ခရစ်နှစ် ၇-ရာစုမတိုင်မီ ပေါ်ထွန်းခဲ့၍ အရှင်အာနန္ဒာသည် ခရစ်နှစ် ၈-ရာစု သို့မဟုတ် ၉-ရာစု လောက်မှာ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည် ဟုလည်း ပြဆိုထားပြန်သေးသည်။

ထို့တွင် အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်၏ ခေတ်ကိုဆုံးဖြတ်ရာ၌ ၎င်းပါမောက္ခ၏ တခုတည်းသောအားကိုးမှာ တရုတ်ရဟန်းတော် ဟူယင်ဆင်၏ မှတ်တမ်းပင် ဖြစ်သည်။ ဟူယင်ဆင်သည် ခရစ်နှစ် ၇-ရာစုအတွင်း၌ ဣန္ဒိယ နိုင်ငံသို့ ဘုရားဖူးကြွလာသည်ဖြစ်၍ အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အကြောင်းကို ယင်း၏မှတ်တမ်း၌ တွေ့ရလျှင် အရှင်ဓမ္မပါလ သည် ၇-ရာစုမတိုင်မီ ပေါ်ထွန်းခဲ့သူဖြစ်ရမည်ဟူသော ကြံဆချက်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်း ဆုံးဖြတ်ချက်သည် မခိုင်လုံပေ။ ဟူယင်ဆင်၏ မှတ်တမ်း၌ပါသော ဓမ္မပါလသည် အာစရိယဓမ္မပါလပင် ဖြစ်သည် ဟု ကေန မဆိုနိုင်ရုံသာမက အာစရိယဓမ္မပါလ မဟုတ်သည့်ဖက်သို့ ညွှန်ပြနေသော အကြောင်းများကိုပင် ၎င်းမှတ်တမ်း၌ တွေ့ရှိနေရသည်။ ၎င်းမှတ်တမ်း၌ ဗောဓိသတ္တဓမ္မပါလဟု ဆိုထားသည်ကို၎င်း၊ ဓမ္မပါလပြုသည်ဟု ပြဆိုထားသော ကျမ်းဘို့မှာ မဟာယာနကျမ်းများသာ ဖြစ်နေသည်ကို၎င်း ထောက်လျှင် ယင်းမှတ်တမ်းပါ ဓမ္မပါလသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ-စသည်ကိုပြုသော အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ် မဟုတ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ထို့ပြင်လည်း စူဠဝံသကျမ်းတွင် ခရစ်နှစ် ၉၅၃-မှ ၉၅၆-ခုနှစ် အထိ နန်းစံသော သေနမင်းသည် မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးနောက် သိတ္တဂါမပညသောရွာကို ပရိဝေဏအဖြစ် ပြုလုပ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ခရစ်နှစ် ၉၅၆-မှ ၉၇၂-ခုနှစ် အထိ နန်းစံသော မဟိန္ဒမင်းသည် သိတ္တဂါမပရိဝေဏ၌ နေထိုင်သော အရှင်ဓမ္မမိတ္တကို အဘိဓမ္မာ၏ အဖွင့်ကျမ်း ပြုစုစေ၍ အရည်ဝါသိဖြစ်သော ဒါဌာနာဂမည်သောမထေရ်အား အဘိဓမ္မာတရား ဟောစေပုံကို၎င်း ပြဆိုထား သည်ကို တွေ့ရ၏။ (စူဠဝံသ-ပရိဝေဏဒါ၊ ၁၅၊ ၁၆-ဂါထာများ)။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ နိဂုံးစကားရပ်တွင်လည်း သိဗ္ဗ(သိတ္တ?)ဂါမပရိဝေဏ၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်လေ့ရှိသော ဒါဌာနာဂမထေရ် တောင်းပန်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ ကျမ်းကို ပြုစုကြောင်း အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်ကိုယ်တိုင် မိန့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အထက်ပါ စူဠဝံသ နှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာလာစကားတို့ကို ပေါင်းစပ်ကြည့်လျှင် ဒါဌာနာဂမထေရ်သည် ရံခါ သိတ္တဂါမပရိဝေဏ၌ နေ၍ ရံခါ တောကျောင်းမှာ နေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာကို ပြုစုရန် တောင်းပန်စဉ်က သိတ္တဂါမပရိဝေဏ၌ နေလျက်ရှိ သည်ဟူသော အချက်မှာ ပေါ်လွင်လျက်ရှိသည်။ ယင်း ၂-ကျမ်းလာ ဒါဌာနာဂမထေရ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တည်း မဟုတ်ဟု ဆိုဘိဦး အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်သည် သိတ္တဂါမဉ္ဇာ ပရိဝေဏဖြစ်ပြီးသည့်နောက်မှ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဋီကာကို ရေးသားခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားရကား အာစရိယဓမ္မပါလ မထေရ်သည် သေနမင်း၊ မဟိန္ဒမင်းတို့ လက် ထက်ဖြစ်သည့် ခရစ်နှစ် ၁၀-ရာစု အတွင်းမှာ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြံ ဆင်ရှားပေပြီ။

ယင်း အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်ထက် မူလဋီကာဆရာ အရှင်အာနန္ဒာက ရွေးကျကြောင်းသည်လည်း ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာတို့၌ ပြဆိုထားသော စကားတို့ဖြင့်ပင် ထင်ရှားသည်။ (ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ

ဋီကာ၊ အနုဋီကာကျမ်းတို့နှင့် တပြိုင်နက်၎င်း၊ မရှေးမနှောင်း၎င်း၊ ယင်းတို့နောက် အတော် ကြာနှောင်းသောကာလမှ၎င်း ပေါ်ခဲ့သော သာသနာဆိုင်ရာ ပါဠိကျမ်းစာတို့လည်း ရှိပေသည်။ ထိုကျမ်းတို့ကား ဂဏ္ဍိကျမ်းများ^၁၊ လက်သန်းကျမ်းများ၊ သဒ္ဒါ၊ အလင်္ကာ၊ ဆန်း၊ အဘိဓာန် ကျမ်းများ စသည်ဖြင့် များစွာပင်ရှိသည်။

၎င်းတို့တွင် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ ဂဏ္ဍိဖြစ်သော ကျမ်းများကား ဂဏ္ဍိပဒ၊ မဟာဂဏ္ဍိပဒ၊ မဇ္ဈိမဂဏ္ဍိပဒနှင့် စူဠဂဏ္ဍိပဒတို့ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ဂဏ္ဍိပဒကျမ်းမှာ မာဂဓဘာသာရေး ဖြစ်၍

(၈၄) ၌ “အန္တရာဘဝကထာဝိစာရော ကထာဝတ္ထုပကရဏဿ ဋီကာယံ ဂဟေတဗ္ဗော” ဟု မူလဋီကာကို ညွှန်းထားချက်၊ ပိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ဒုတိယအုပ်၌ “ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံ မကျ”ဟူသော မူလဋီကာ (၁။၁၃၄)လာ ဝါဒကို ပယ်ထားချက် (မဟာဋီ။ ၁၃၄)၊ “ဇိဝိတဆက္က၊ စက္ခုသတ္တကကလာပံ”ဟု ယူသော မူလဋီကာ (၂။၁၀၈)လာ ဝါဒကိုပင် ပယ်ထားချက် (မဟာဋီ။ ၂။၁၀၄-၇)တို့ကို ကြည့်ပါ။

အနုဋီကာကို စူဠဓမ္မပါလမထေရ် ပြုစုသည်ဟု ဆိုထားချက်မှာလည်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထားမရှိပဲ အတ္တနောမတိမျှဖြင့်သာ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်ကို ခရစ်နှစ် ၇-ရာစုမတိုင် မီ ပေါ်ထွန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ယူဆထားမိရာ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်သည် ၈-ရာစု သို့မဟုတ် ၉-ရာစုမှ ပေါ်သော အရှင် အာနန္ဒာပြုစုသည့် မူလဋီကာ၏ အနုဋီကာကို ရေးသားသူ မဖြစ်နိုင်။ အာစရိယဓမ္မပါလနှင့် အမည်တူ စူဠဓမ္မပါလသာ ဖြစ်ရမည်ဟု ကြံဆမိ၍ ယင်းသို့ ရေးသားမိခြင်း ဖြစ်ပေမည်။ အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ် ရေးသားအပ် သည့် ပိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ သုတ္တန်ဋီကာများနှင့် အနုဋီကာကို တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုလျှင် အနုဋီကာသည် အာစရိယ-ဓမ္မပါလမထေရ်၏ လက်ရာဖြစ်ကြောင်း ၎င်းကျမ်းပါ စာသားတို့ကပင် သက်သေခံပေလိမ့်မည်။ ခရစ်နှစ် ၁၂-ရာစု အတွင်း ပြုစုခဲ့သော အရှင်သုမဂ်လသာမိ၏ အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ်နှင့် ဋီကာကျော်ကျမ်းတို့ကို လေ့လာ ကြည့်ရှုလျှင်လည်း အနုဋီကာကို အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ် ရေးသားခဲ့ကြောင်း အလွန်ပင် ထင်ရှားပေသည်။

အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ် (ဒု။၄၁-၄၅)၌ အဋ္ဌကထာလာ ဒု။ကိ။မောသဝါရနှင့် စပ်၍ မူလဋီကာဆရာ၏ ဝိစင်ချက်စကားရပ်တို့ကို ထုတ်ပြုပြီး “ဤနေရာ၌ အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်က ဤသို့မိန့်သည်”ဟု အနုဋီကာ (၁။၁၃၈)လာ စကားရပ်ကို ထုတ်နုတ်ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထို့အတူပင် ၎င်းဋီကာသစ် ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ ၅၆၊ ၁၇၅-၇၆၀-တို့၌၎င်း၊ ဋီကာကျော် စာမျက်နှာ ၅၃-၌၎င်း အနုဋီကာကို အာစရိယဓမ္မပါလ ရေးသားကြောင်း ထင်ရှားစေသော စကားရပ်များကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာကို ရေးသား သူမှာ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာစသည်ကို ပြုစုသော ဗဒရတိတ္ထကျောင်းနေ အာစရိယဓမ္မပါလမထေရ်ပင် ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်စွာ မှတ်အပ်ပေသည်။

မူလဋီကာကို ရေးသားရန် တောင်းပန်သူမှာ အရှင်ဓမ္မမိတ္တဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာ နိဂုံးလာ စကားအရ သိရှိရ၏။ ၎င်း အရှင်ဓမ္မမိတ္တသည် စူဠဝံသ (၅၄၊ ၃၅)၌ ပါသော အရှင်ဓမ္မမိတ္တ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ် ပေမည်။ အကယ်၍ ဖြစ်ခဲ့လျှင် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အာစရိယဓမ္မပါလတို့ တပါးနှင့်တပါး ကာလအားဖြင့် အလွန် ကွာခြားကြမည် မဟုတ်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။ ဂန္ထဝံသ (၆၉၊ ဇု-မူ)၌ကား မူလဋီကာကို အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တ တောင်းပန်၍ အရှင်အာနန္ဒာ ပြုစုသည်ဟု တွေ့ရသည်။

၁။ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း (၄၇)၌ “ဝဇီရဗုဒ္ဓိမည်သော ဝိနည်းငါးကျမ်း ဂဏ္ဍိကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဆရာ ပြု သည်”ဟု မိန့်ဆိုချက်ရှိသည်။ ၎င်းဂဏ္ဍိကား ယခုအခါ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာဟု ထင်ရှားသော ကျမ်းပင် ဖြစ်ဟန်တူ ပေသည်။

ကြွင်း ၃-ကျမ်းမှာ သီဟိုဠ်ဘာသာရေးကျမ်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ။ ၎င်းကျမ်းတို့သည် မြန်မာ နိုင်ငံသို့ ရောက်လာဟန် မတူပေ။ သီဟိုဠ်နိုင်ငံမှာလည်း ယခုအခါတွင် မတွေ့ရတော့ပေ။ ဝဇီရ- ဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ၊ သာရတ္ထဒီပနီဋ္ဌိကာလာ စကားတို့အရသာ၂ ၎င်းတို့ ရှေးကရှိခဲ့ကြောင်း သိရလေသည်။ ၎င်းတို့တွင် မဟာ၊ မဇ္ဈိမနှင့် စူဠဂဏ္ဌိပဒ ၃-စောင်ကို သီဟိုဠ်ကျမ်း အရှင်ဇောတိပါလပြုသည်ဟု ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၂၁ ဆိုသည်။

ဂဏ္ဌိဟူသောအမည်ဖြင့် ယနေ့ တွေ့မြင်အပ်သော အခြားကျမ်း ၂-ကျမ်းလည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့ကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒနှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ၂-ကျမ်းလုံးပင် မာဂဓ- ဘာသာရေး ကျမ်းများ ဖြစ်လေသည်။ ထိုတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ စူဠဋ္ဌိကာဟု လည်း ထင်ရှားသည်။ ထို့အတူပင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒသည် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌိကာ ဟူသော အခြားအမည်ဖြင့်လည်း ထင်ရှားပြန်သည်။ ၎င်း ၂-ကျမ်းတို့တွင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒကို သိရိပရက္ခမဗာဟုမင်းလက်ထက် မဟာထူပဝင်ကျမ်းကို ပြုစုသည့်မထေရ် ပြုစုသည်ဟု ပိဋကတ် တော်သမိုင်း၂၁ ဆိုသဖြင့် ၎င်းကျမ်းသည် သီဟိုဠ်ဖြစ်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒမှာ ကား ပုဂံမြို့ အရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလပြုစုသည်ဟု ၎င်းသမိုင်း၂၁၁ ပင် ဆိုသဖြင့် မြန်မာပြည်ဖြစ်ကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

လက်သန်းကျမ်းများကား ဝိနည်းလက်သန်းကျမ်း၊ အဘိဓမ္မာလက်သန်းကျမ်းဟူ၍ ၂-မျိုးရှိရာ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၆ အဆိုအရ ဝိနည်းလက်သန်း အဋ္ဌကထာမှာ ကျမ်းအရေအတွက်အားဖြင့် ၂၀-ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် ထင်ရှားသော ကျမ်းအချို့မှာ သာရတ္ထဒီပနီဋ္ဌိကာဆရာ အရှင်သာရိပုတြာ ပြုစုသည့် ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တပြုစုသည့် ဝိနယဝိနိစ္ဆယနှင့် ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယ၊ အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရိပြုစုသည့် ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ အရှင်မဟာသာမိပြုစုသည့် မူလသိက္ခာ စသည်တို့ ဖြစ်ပေသည်။

အဘိဓမ္မာလက်သန်း အဋ္ဌကထာများမှာလည်း ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၇ အဆိုအရ ၁၀-ကျမ်း ရှိလေသည်။ ထိုတွင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၊ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကျမ်း၊ နာမရူပ- ပရိစ္ဆေဒကျမ်း၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ အဘိဓမ္မာဝတာရကျမ်း၊ အရှင်ကဿပ၏ မောဟဝိစ္ဆေဒနိကျမ်း၊ အရှင်ဓမ္မပါလ၏ သစ္စသံခိပ်ကျမ်း ၁ တို့မှာ ထင်ရှားသောကျမ်းများဖြစ်သည်။

နောင်အခါတွင် ယင်းကျမ်းများ၏ အဖွင့်ဋီကာကျမ်းများလည်း ထွက်ပေါ်လာကြပြန်သည်။ ၎င်းကျမ်းတို့ကိုလည်း လက်သန်းအဋ္ဌကထာတို့၏ ဋီကာများဖြစ်၍ လက်သန်းဋီကာဟု ခေါ်ဝေါ် ကြသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ပါဠိကျမ်းဂန်များ ပေါများလာသည့်နည်းတူ ပါဠိဘာသာ ကို ထိန်းကွပ်စောင့်ရှောက်သည့် ဘာသာစောင့် သဒ္ဓါကျမ်းများလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ယင်း သဒ္ဓါကျမ်းတို့တွင် အထင်ရှားဆုံးမှာ ကစွည်းမထေရ်၏ သဒ္ဓါကြီးခေါ် ကစွာယနုဗျာကရုဏ်းကျမ်း

၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၊ ၂။ ဝဇီရ၊ ၁၆၊ ၁၇-စသည်။ ၃။ စာမျက်နှာ ၁၃၅။ ၄။ စာမျက်နှာ ၁၁၄။
၅။ စာမျက်နှာ ၁၁၅။ ၆။ စာမျက်နှာ ၁၁၉-၁၂၁။ ၇။ စာမျက်နှာ ၁၂၁-၁၂၄။
၈။ သစ္စသံခိပ်ကျမ်းကို အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်ကြီးဖြစ်သည့် စူဠဓမ္မပါလမထေရ်ရေးသားသည်ဟု ဂန္ထဝံသ (၆၀)၌ ဆိုသည်။ ပါမောက္ခ မာလလဆေကရကလည်း ဂန္ထဝံသကိုပင် ကိုး၍ ယင်းအတူ ဆိုသည်။ ပိဋကတ် တော်သမိုင်း (နှာ-၁၂၄)၌ကား ဗဒရတိတ္ထကျောင်းနေ အရှင်ဓမ္မပါလ ပြုစုသည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့အတူပင် သဒ္ဓနီတိပဒမာလာ (ဆဋ္ဌမူ-၁၀)နှင့် မဏိသာရမဉ္ဇူသဋ္ဌိကာ (ဟံသာဝတီမူ၊ ပဌမအုပ်၊ ၂၉၇၊ ၂၉၈)တို့၌လည်း အာစရိယဓမ္မပါလ (ဓမ္မပါလာစရိယ)ဟုပင် ဆိုသည်။

ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းကို ခရစ်နှစ် ၁၀၀-ကျော် ၂၀၀-အတွင်း၊ သို့မဟုတ် နောက်အကျဆုံးအား ဖြင့် ၄၀၀-အတွင်း (သာသနာနှစ် ၆၀၀, ၇၀၀, ၉၀၀ အတွင်း) လောက်တွင် ပြုစုခဲ့သည်ဟု ယခုခေတ် ပညာရှင်တို့ ယူဆကြသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤကျမ်းသည် ဣန္ဒိယပြည်ဖြစ်ကျမ်း ဖြစ်ရပေမည်။ ဤကျမ်း၏ အခြေအရံဖြစ်သော ကျမ်းတို့လည်း ပေါများလှပေသည်။ ၎င်းတို့တွင် အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ ပြုစုသည့် နျာသကျမ်း၊ အရှင်ဗုဒ္ဓပိယပြုစုသည့် ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း စာကိုယ်နှင့်ဋီကာ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း အရှင်ဓမ္မကိတ္တိပြုစုသည့် ဗာလာဝတာရကျမ်းတို့ကား ထင်ရှားသော ကျမ်းတို့ဖြစ်ပေသည်။

ကစ္စာယနသဒ္ဓါကျမ်း၏ အခြေအရံမဟုတ်ပဲ မိမိ၏သီးခြား သုတ်, ဝုတ္တိ, ဥဒါဟရဏ်တို့ဖြင့် ရေးသား အပ်သော သဒ္ဓါကျမ်းလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့ပေသည်။ ၎င်းကား အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ပြုစုသည့် မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏခေါ် မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဓါကျမ်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းသည်လည်း အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ပင်ပြုစုသည့် မောဂ္ဂလ္လာနပဋိကာကျမ်း၊ အရှင်သံဃရက္ခိတပြုစုသည့် သုသဒ္ဓသိဒ္ဓိ ကျမ်းနှင့် ယောဂနိစ္ဆယခေါ် သမ္ပန္နစိန္တာကျမ်း၊ ရာဟုလသံဃရာဇာပြုစုသည့် ပဋိကာပဒီပကျမ်း၊ အရှင်ပိယဒဿီပြုစုသည့် ပဒသာဓနကျမ်း၊ အရှင်မေဓကရပြုစုသည့် ပယောဂသိဒ္ဓိကျမ်းစသည်တို့ဖြင့် ခြံရံအပ်၍ သာသနာတော်တွင် ထင်ရှားသောကျမ်းပင် ဖြစ်လေသည်။

သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေခေတ်မှာပင် ပါဠိစာပေအရေးအသားကိုပြသည့် အလင်္ကာကျမ်း၊ ဂါထာ စိကုံးနှုံးဖွဲ့နည်းကိုပြသည့် ဆန်းကျမ်း၊ အနက်တူပါဠိပရိယာယ်ပုဒ်တို့နှင့် အနေကတ္ထပုဒ်တို့ကိုပြသည့် အဘိဓာန်ကျမ်းများ ပေါ်ထွက်ခဲ့ပေသည်။ ထိုတွင် အလင်္ကာကျမ်းနှင့် ဆန်းကျမ်း ၂-မျိုးလုံးကိုပင် အရှင်သံဃရက္ခိတမထေရ် ရေးသားပြုစုခဲ့ရာ အလင်္ကာကျမ်းမှာ “သုဗောဓာလင်္ကာရ” ဟူသော အမည်ဖြင့်၎င်း၊ ဆန်းကျမ်းမှာ “ဝုတ္တောဒယ” ဟူသော အမည်ဖြင့်၎င်း ထင်ရှားလေသည်။ အဘိဓာန် ကျမ်းကိုကား အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်ပြုစုသည်။ ယင်းသည်လည်း “အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ” ဟူသော အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်။

ထိုထိုသမိုင်းကို ပြဆိုသော ဝံသကျမ်းတို့လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းဖြစ်တို့သာ များလေသည်။ ထိုတွင် ဒီပဝံသနှင့် မဟာဝံသတို့အကြောင်းကို အထက်ကရေးသားခဲ့ပြီ။ အခြား ဝံသကျမ်းတို့ကား သီဟိုဠ် ကျွန်း အနုရာဇမြို့ရှိ ဗောဓိပင်၏ အကြောင်းကို ပြဆိုသော မဟာဗောဓိဝံသကျမ်း၊ ဘုရားရှင်စွယ် တော်၏ အဋ္ဌပုတ်ကိုပြဆိုသော ဒါဌာဓာတုဝံသကျမ်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာစေတီ၏အကြောင်းကို ပြဆိုသော မဟာထူပဝံသကျမ်း၊ နဖူးသင်းကျစ်တော်၏ အဋ္ဌပုတ်ကိုပြဆိုသော နလာဌဓာတုဝံသ ကျမ်း၊ ဆံတော်ခြောက်ဆူ၏အဋ္ဌပုတ်ကိုပြဆိုသော ဆကေသဓာတုဝံသကျမ်း၊ နောင်ပွင့်တော်မူမည့် အရိမေတ္တေယျ-ဘုရားရှင်၏ အကြောင်းကိုပြဆိုသော အနာဂတဝံသကျမ်းစသည်တို့ ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့လျှင် အရှင်မဟိန္ဒမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ဆောင်ယူခဲ့သည်မှစ၍ တဟုန်တိုး ကြီးပွားလာခဲ့သော သီဟိုဠ်ကျွန်းပါဠိစာပေသည် သာသနာနှစ် ၂၀၀၀-ခန့် (အေဒီ ၁၅-ရာစု) တိုင်အောင်ပင် ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။ ဤခေတ်မှ နောက်တွင်ကား ပြောပလောက်အောင် ပါဠိစာပေဆိုင်ရာ ကျမ်းဂန်များ မပေါ်ထွက်တော့ချေ။

မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိစာပေ

မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိစာပေခေတ်ကို လေ့လာရာ၌ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ မည်သည့်အချိန် လောက်က ရောက်ရှိလာသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပေမည်။

၁။ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ စာမျက်နှာ ၃၄၉-၃၅၀ ကြည့်။
၂။ အဘယာရာမဆရာတော်၏ သမ္ပန္နစိန္တာစာကိုယ်, ဋီကာ-နိဿယနိဒါန်း ကြည့်။

ရာဇဝင်သမိုင်းကျမ်းဂန်တို့အရ ဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကပင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓ-
သာသနာရောက်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ခိုင်လုံသော သက်သေသာဓကများ လိုလျက်ရှိ
သည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၏ တူးဖော်တွေ့ရှိချက်များအရဆိုသော် ဗုဒ္ဓသာသနာသည်
မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခရစ်နှစ် နှစ်ဦးပိုင်းလောက်ကပင် ရောက်ရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ယင်းဌာန
၏ ဟူးဖော်တွေ့ရှိချက်ဟူသည်မှာလည်း အခြားမဟုတ် ခရစ်နှစ် ၁၈၉၇-ခုနှစ်တွင် ပြည်ခရိုင်
မှော်ဇာမြို့အနီး မောင်ကန်ကုန်းနှင့် ခင်ဘကုန်းတို့၌ တွေ့ရှိရသော ရွှေပေစာချပ်များပင်
ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့၌ ၎င်းသားထားသော အက္ခရာအရေးအသားသည် ခရစ်နှစ် ၅-ရာစု
အတွင်း ထင်ရှားခဲ့သော ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း ကဒ္ဒမ္မအက္ခရာမျိုး ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိရပေရာ
၎င်းရွှေပေစာများလည်း ခရစ်နှစ် ၅၀၀-ခန့်ကပင် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းကြသည်။ ၎င်းရွှေ
ပေစာများပေါ်၌ ရေးသားထားသော စာများမှာကား ဝိနည်း မဟာဝါပါဠိတော်မှ “ယေ ဓမ္မာ
ဟေတုပ္ပဘဝါ” အစချီသောဂါထာ၊ နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်နှင့် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်မှ “စတ္တာရော
ဣဒ္ဓိပါဒါ၊ စတ္တာရော သမ္ပပ္ပဓာနာ” စသော တရားတော်များ၊ “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အသဟံ”
စသော ရတနာ ၃-ပါး၏ဂုဏ်တော်များ ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသား
ထားသည်ကိုတွေ့ရသဖြင့် ပါဠိဘာသာသည်လည်း ခရစ်နှစ် နှစ်ဦးပိုင်းကပင် မြန်မာပြည်သို့
ရောက်ရှိနေသည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။

ထိုသို့ အလွန်စောစွာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပါဠိဘာသာရောက်လာခဲ့သော်လည်း ပုဂံမတိုင်မီဖြစ်သော
ပြုခေတ်၊ မွန်ခေတ်တို့၌ ပါဠိဘာသာထွန်းကားခဲ့သည်ဟု အတိအကျယူဆရန်ကား ခဲယဉ်းလျက်ရှိ
သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သထုံပြည် မန္တဟာမင်း(အေဒီ ၁၂-ရာစု)ထံ၌ ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိတော်များ
ရှိကြောင်း ရာဇဝင်များအရ သိရပေသည်။ ပါဠိတော်ရှိလျှင် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့လည်း ရှိရမည်ပင်
ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ရှိလျှင် ယင်းတို့ကို အမိပြု၍ ထိုခေတ်ပညာရှိကြီးတို့သည် ပါဠိဘာသာဖြင့်
ကျမ်းဂန်များကို ရေးသားပြုစုခဲ့မည်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းစာပေကျမ်းဂန်တို့သည်
အနိစ္စသဘောအရ ပျက်စီးပျောက်ဆုံးကုန်သည့်အတွက် နှောင်းခေတ်လူများလက်သို့ မရောက်ရှိခဲ့
ခြင်းသာ ဖြစ်တန်ရာပေသည်။ အမည်မျှပင် ကြွင်းကျန်ခဲ့ခြင်းမရှိပဲ လုံးဝကွယ်ပျောက်သွားကြသည်
မှာ မြန်မာနိုင်ငံပါဠိစာပေအဖို့ ဆုံးရှုံးမှုတရပ်ဟုပင် အသိအမှတ်ပြုရပေတော့မည်။

ယင်းသို့ ခေတ်ဦးပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံပါဠိစာပေ အမွေအနှစ်ကို မရလိုက်သော်လည်း ပါဠိစာပေ
သမိုင်းအတွက် အားကိုးစရာအဖြစ်ဖြင့် ပုဂံခေတ်မှစ၍ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပါဠိစာပေကျမ်းဂန်များ
နှင့်တကွ ဂန္ထဝံသ၊ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၊ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း စသော ကျမ်းတို့ကား ရှိပေ
သည်။

ထိုတွင် ပိဋကတ်တော်သမိုင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစောဆုံးပေါ်ခဲ့သော ပါဠိကျမ်းဂန်မှာ
မနုသာရဓမ္မသတ်ကျမ်းဟောင်း ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကျမ်းကို ပုဂံပြည်၌ သက္ကရာဇ် ၁၆၄-ခုနှစ်

၁။ ၎င်းရွှေပေချပ်တို့တွင် မောင်ကန်ကုန်းမှ တွေ့ရှိရသော ရွှေပေချပ်များသည် ယခုအခါ အင်္ဂလန်ပြည်
လန်ဒန်မြို့ ဗြိတိသျှပြတိုက်သို့ ရောက်ရှိနေသည်။ ခင်ဘကုန်းမှ တွေ့ရှိရသော ရွှေပေချပ် ၂၀-ကို ကား သီရိမင်္ဂလာ
ကုန်းမြေ ကမ္ဘာအေး ဘုရားအတွင်း၌ ပြသထားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ မောင်ကန်ကုန်း ရွှေပေချပ်များ
အကြောင်းကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါဠိအသင်း မဂ္ဂဇင်း အတွဲတစ်၊ အုပ်တွဲနှစ် (သာသနာတော် ၂၅၀၀-ပြည့်
အထိမ်းအမှတ်ထုတ်) စာစောင်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာအပိုင်း၊ စာမျက်နှာ ၅၀-၅၁-တွင် သိရှိယူချီ ဦးသာမြတ်
ရေးသားထားသည်ကို ဖတ်ရှုနိုင်ပေသည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နန်းတက်သော ပြုမင်းထီးလက်ထက် ပြုမင်းထီး^၁၊ သိကြား၊ ရသေ့ ဤ ၃-ယောက်သောသူမြတ်တို့ မာဂဒဘာသာဖြင့် စီရင်သည်ဟု သိရသည်။^၂

ဤဓမ္မသတ်ကျမ်းများ၏နောက် ယခုအခါတွင် အလွယ်တကူတွေ့ရှိလေ့လာ ဖတ်ရှုနိုင်သော မြန်မာနိုင်ငံပါဠိစာပေခေတ်ဦး၏ သမိုင်းဝင်မှတ်တိုင်များကား—

မြစေတီကျောက်စာ^၃ နှင့် ရွှေဂူကြီးဘုရားကျောက်စာတို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကျောက်စာတို့တွင် မြစေတီကျောက်စာကို ပုဂံပြည် ကျန်စစ်မင်းကြီးနတ်ရွာစံသည့်နှစ်လောက်က ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကျောက်စာ၌ ပါဠိ၊ မြန်မာ၊ မွန်၊ ပြူ ၄-ဘာသာတို့ဖြင့် ရေးထိုးထားရာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသော မျက်နှာတွင် ပါဠိဂါထာများချည်း ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းဂါထာများကို ကြည့်ရှုရခြင်းဖြင့် ထိုခေတ် ပုဂံပြည် ပါဠိစာပေ၏ အရည်အသွေးကို မှန်းဆနိုင်ပေသည်။ မွန်၏ ၎င်းကျောက်စာ၌ပါသော ဂါထာများမှာ သဒ္ဒါနည်းလည်းလှ၊ ဆန်းဂိုဏ်းလည်းကျသောဂါထာများချည်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အတူပင် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်သည့် ရွှေဂူကြီးဘုရား၌ ရေးထိုးထားသော ပါဠိကျောက်စာသည်လည်း အရေးအသားညက်ညော၍ အဆင့်အတန်းမြင့်သော ဂါထာတို့ချည်း ဖြစ်လေသည်။ ဤကျောက်စာ၏ ထူးခြားချက်ကား မြစေတီကျောက်စာမှာကဲ့သို့ မိမိရေးထိုးလိုသော အကြောင်းအရာကို ရိုးရိုးရေးထိုးထားခြင်းမဟုတ်ပဲ မင်းကြီး ဘုရားဆုပန်ပုံကို ဂါထာ ၁၀၀-မျှဖြင့် အဆန်းတကျယ် တန်းဆာဆင်ကာ ရေးသားစီကုံးထားခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ထက်ထူးခြားသည်မှာကား ၎င်းကျောက်စာ၏အဆုံး၌ ရွှေဂူကြီးဘုရား တောင် တည်သည့်နှစ်၊ ပြီးသည့်နှစ်တို့ကို သက္ကတဘာသာ ၃-ဂါထာတို့ဖြင့် ပြဆိုထားခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

ပုဂံခေတ်မှာပင် မြန်မာတမျိုးသားလုံး ဂုဏ်ယူထိုက်သည့် ပါဠိကျမ်းစာတစောင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ယင်းကား အရှင်အဂ္ဂဝံသမထေရ် ရေးသားအပ်သော သဒ္ဒါနိတိခေါ် သဒ္ဒါကျမ်းကြီး ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းသဒ္ဒါနိတိကား မိမိ၏ သုတ်၊ ဝုတ္တိ၊ ဥဒါဟရုဏ်တို့ဖြင့် သီးခြားရေးသားအပ်သော ကျမ်းဖြစ်၍ ကစွည်းသဒ္ဒါကြီး၏ အခြံအရံဖြစ်သော ကျမ်းမဟုတ်ပေ။ ၎င်းကျမ်းကို ရေးသားရာတွင် ကျမ်းပြုဆရာတော်သည် မိမိခေတ်က ရှိသမျှသော ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ဂန္ထနရတို့နှင့်တကွ သက္ကတကျမ်းပေါင်းများစွာတို့ကို ရင်းဖျားတုံလှည့် အထပ်ထပ်ရှုကြည့်ပြီးမှ ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤကျမ်းကြီးသည် ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့မှ လာသော ဥဒါဟရုဏ်တို့ဖြင့်၎င်း၊ သက္ကတကျမ်းပျားစွာမှ အဆိုအမိန့်များနှင့် ၎င်းအဆိုအမိန့်များကို စိစစ်ဝေဖန်ချက်တို့ဖြင့်၎င်း ဝေဆာလှပေသည်။ အကိစ္စအကားပြုရာတွင်လည်း ကျမ်းဂန် ငယ်သည်၊ ကြီးသည်ကို ပဓာနမထားပဲ သာဓက မြောက်၊ မမြောက်ကိုသာ ဦးစားပေး

၁။ ထီးမင်းယဉ်?

၂။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း စာမျက်နှာ ၂၃၃-၄။ ၎င်းသမိုင်း၌ပင် ပြဆိုအပ်သော ဒုတ္တပေါင်မင်း ဓမ္မသတ်ကျမ်းနှင့် ပြုမင်းထီးဓမ္မသတ်ကျမ်းတို့မှာ အပါယဂတိမုပါယံ-ဂါထာ၊ အဇေသုနဝသု ဓမ္မသက္ကေသု-ဂါထာတို့ဖြင့် အသီးအသီး အစချီသည်ဆိုသော်လည်း ၎င်းကျမ်းတို့သည် မာဂဒဘာသာသက်သက်ဖြင့် ရေးသားအပ်သော ကျမ်းဟု ကော်မသိနိုင်သောကြောင့် ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။

၃။ ဤကျောက်စာကို စိုက်ထူစေသူမှာ ကျန်စစ်မင်းကြီးနှင့် တိလောကဝဋ်သကာဒေဝီတို့၏ သားတော် ရာဇကုမာရမင်းသားတည်း။ ယင်းမင်းသား စိုက်ထူခဲ့သော ကျောက်စာဖြစ်၍ ဤကျောက်စာကို ယခုအခါ “ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ” ဟုလည်း အမည်မည်ကြသည်။ ဤနိဒါန်း၌ကား အသိများ၍ တွင်နေသော အမည်သို့လိုက်ပြီး မြစေတီကျောက်စာဟုပင် သုံးထားသည်။

သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ၎င်းကျမ်းတနေရာတွင် ကေကွရကောသအမည်ရှိသော ဂါထာ ၃၂-ပုဒ် မျှသာရှိသည့် သက္ကတကျမ်းကလေးကိုပင် ကိုးကားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ယင်းကျမ်းကို ပဒမာလာ၊ ဓာတုမာလာ၊ သုတ္တမာလာဟု သုံးပိုင်းခွဲ၍ ပါဠိသဒ္ဒါကို ကျယ်ဝန်းစွာ ရေးသားခဲ့ပေရာ ယနေ့တိုင် ဤကျမ်းလောက် ကျယ်ဝန်းသော ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်း မထွက်ပေါ်သေးချေ။ ပါဠိသဒ္ဒါကို ပြိုင်ဖက်ကင်းအောင် တတ်မြောက်သည်ဟု မိမိတို့ကိုယ်ကို ယူဆကြသည့် သီဟိုဠ်သား ရဟန်းတော်တို့သည်ပင် ဤသဒ္ဒါနိတိကျမ်းကြီးကို တွေ့မြင်ဖတ်ရှုကြရသောအခါ ကျမ်းပြုဆရာတော် အရှင်အဂ္ဂဝံသမထေရ်၏ ကြီးမားလှသော ဉာဏ်ရည်စွမ်းပကားကို မချီးကျူးပဲ မနေနိုင်အောင် ရှိကြလေသည်။ ဤအရှင်အဂ္ဂဝံသမထေရ်သည် သက္ကရာဇ် ၅၁၆-ခုနှစ်၌ သဒ္ဒါနိတိကျမ်းကို ရေးသားစီရင်ကြောင်း သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌ ဆိုပေရာ^၁ ထိုအဆိုအတိုင်း မှန်လျှင် ဤအရှင်သည် အလောင်းစည်သူမင်းကြီးလက်ထက် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး တစ်ဆူ ဖြစ်ပေမည်။

သဒ္ဒါနိတိကျမ်း ပေါ်ထွန်းပြီးနောက် ပုဂံခေတ်တလျှောက်တွင် များစွာသော ပါဠိကျမ်းတို့ ပေါ်ထွက်ခဲ့ရာ များသောအားဖြင့် သဒ္ဒါဖက်ဆိုင်ရာ ကျမ်းတို့သာ များလေသည်။ ယင်းသဒ္ဒါဖက်ဆိုင်ရာ ကျမ်းတို့သည် ကစည်းသဒ္ဒါကျမ်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်း၊ သဒ္ဒါနိတိသဒ္ဒါကျမ်း စသော ကျမ်းကြီးများကို ထောက်ဆ၍ သဒ္ဒါငယ်ကျမ်း အမည်ဖြင့် ထင်ရှားကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် အထင်ရှားဆုံးကျမ်းတို့မှာ သဒ္ဒတ္တဘေဒစိန္တာ၊ ကစွာယနသာရ၊ ကာရိကာ^၂ စသည်တို့ ဖြစ်လေသည်။

သဒ္ဒါကျမ်းများအပြင် သာသနာတော်ဆိုင်ရာ အခြားကျမ်းများလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်ပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ဆပဒမထေရ် ရေးသားစီရင်အပ်သည့် နာမစာရဒီပကကျမ်းနှင့် ဝိနယဂုဠတ္ထဒီပနီကျမ်း၊ ပေါင်လောင်ရှင်ကဿပမထေရ်၏ မဟာဗောဓိဝင် ဋီကာကျမ်းတို့မှာ ထင်ရှားသောကျမ်းများ ဖြစ်သည်။ သုတ္တန်ဒေသကျမ်းနှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာကျမ်းတို့ကိုလည်း ပုဂံခေတ် ဆပဒ

၁။ သဒ္ဒါနိတိပဒမာလာ၊ (ဆဋ္ဌမူ) နှာ-၃၂၁။

၂။ ဤသဒ္ဒါနိတိကျမ်းကို Helmer Smith အမည်ရှိသော အနောက်တိုင်းသား ပါဠိ သက္ကတပညာရှင်ကြီး တဦးက ၁၉၂၀-ခုနှစ်မှစ၍ ရောမအက္ခရာဖြင့် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ယခုအခါ စာကိုယ် ၃-တွဲနှင့် အက္ခရာဝလံ ၂-တွဲ ထွက်ပေါ်ပြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းစာအုပ်များကို တည်းဖြတ်ရာ၌ သဒ္ဒါနိတိနိဿယ အရေးကြီးသော မြန်မာအနက်များကို ပါ အက္ခရာဖလှယ်နည်းဖြင့် ပြဆိုထားသည်။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်ကြီး၏ကျေးဇူးကြောင့် နိဿယနှင့်တကွသော သဒ္ဒါနိတိကျမ်းကြီးသည် ကမ္ဘာသိကျမ်းကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနေပေပြီ။

၃။ စာမျက်နှာ ၁၁၈။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း (နှာ-၁၃၉)၌ကား သဒ္ဒါနိတိကျမ်းကို ပုဂံပြည် ကျစွာမင်းလက်ထက် စီရင်အပ်ကြောင်း ဆိုသည်။ ဟင်္သာကမြို့ သပြေပင်ကျောင်းတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဆရာတော်အရှင်သောဘန၏ မဟာဒွါရနိကာယသာသနဝံသဒီပနီ (နှာ-၁၁၃-၂၀)၌လည်း ပုဂံမြို့ မဟာအဂ္ဂပဏ္ဍိတစေတီကျောက်စာကို အထောက်အထားပြု၍ ပိဋကတ်တော်သမိုင်းကို ထောက်ခံထားသည်။ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌ ပြသော သက္ကရာဇ်အတွက် အထောက်အထား မတွေ့ရသေး။

၄။ ကာရိကာကို ကျန်စစ်မင်းလက်ထက် ပြုအပ်ကြောင်း သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း (၁၂၀)နှင့် ပိဋကတ်သမိုင်း (၁၄၀) တို့၌ ဆိုသည်။ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် ကာရိကာကျမ်းသည် ပုဂံပြည်ဖြစ်ကျမ်းတို့တွင် အစောဆုံးကျမ်း ဖြစ်ပေမည်။

မထေရ်ရေးသည်ဟု သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း (၁၁၈-၉)၌ ဆိုသည်။ ထိုအဆိုအတိုင်း မှန်လျှင် ယင်း ၂-ကျမ်းတို့ကိုလည်း ပုဂံခေတ်ပေါ်ကျမ်းများအဖြစ်ဖြင့် မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။

ဤခေတ်တွင် ပါဠိစာပေလေ့လာမှုမှာ ရဟန်းတော်များသို့သာမကပဲ ဘုရင်စသော လူပုဂ္ဂိုလ် တို့သို့ပါ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပိဋကစာပေတတ်မြောက်သည်ဟု မြန်မာရာဇဝင် တွင် ကျော်ကြားသော ကျစွာမင်းကြီးသည် ပရမတ္ထဗိန္နကျမ်းနှင့် သဒ္ဓဗိန္နကျမ်းတို့ကို၎င်း၊ သံပျင်အမတ်သည် နျာသကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သော နျာသပုဒ်ပိကာခေါ် သံပျင်ဋီကာကို၎င်း ရေးသားနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

နိဿယကျမ်းစာများလည်း ပုဂံခေတ်က အစပြုခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ မှန်၏။ ပုဂံခေတ်နောက် ပိုင်း သက္ကရာဇ် ၆၈၇-ခုနှစ် ပုဂံမြို့တွင် နန်းတက်သော စောမုန့်နစ်မင်း၏ ညီတော် ရာဇသူနှင့် မြောက်သားတော် စောမြတ်လှတို့က မွေးဖွားသူ ညောင်ရမ်းသာဂရ ၂-မြို့စား ဂုဏ္ဏန္တရာဇ် မင်းသားက ပုဂံမြို့တွင် ရွှေကျောင်းကြီးဆောက်လုပ် ကိုးကွယ်သည့် ဆရာတော်အရှင်ဂုဏဝဋ်သကာ သည် ဒီသနိကာယ်ပါဠိတော် ၃-ကျမ်း၏ မြန်မာနိဿယများကို ရေးသားခဲ့ကြောင်းဖြင့် ပိဋကတ် တော်သမိုင်း၂ တွင် လာရှိပေသည်။

ပုဂံခေတ်၏နောက် စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ ဟံသာဝတီခေတ်တို့တွင်လည်း ပါဠိစာပေ သည် ဝေဆာတိုးတက်ခဲ့ပေသည်။ ဤခေတ်များတွင် ပါဠိကျမ်းဂန်အများအပြား ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ ၎င်းတို့တွင် ထင်ရှားသော ကျမ်းအချို့ကား အရှင်သဒ္ဓမ္မပါလ သီရိမဟာဓမ္မရာဇဂုရု ဆရာတော် ၏ နေတ္တဝိဘာဝိနီဋီကာကျမ်း၊ အရှင်ဉာဏကိတ္တိမထေရ်၏ ပါနုဇိကဏိယောဇနာနှင့် အဘိဓမ္မာ-ယောဇနာကျမ်းများ၊ အရှင်မဟာဝိဇိတာဝိ၏ ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာကျမ်းနှင့် ဝါစကောပဒေသ

၁။ သုတ္တနိဒ္ဒေသနှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာကျမ်းတို့၏ နိဂုံးတွင်လားလော ဂါထာတို့တွင်ကား ဆပုဒ်မထေရ်သည် သာသနာနှစ် ၁၉၉၀-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်သို့ကြွသည်ဟု ဆိုသောကြောင့် အထက်ပါကျမ်း ၂-ကျမ်းကိုပြုစုသော ဆပုဒ်-မထေရ်သည် သာသနာနှစ် ၁၇၁၅-ခုနှစ်၌ သီဟိုဠ်သို့ အရှင်ဥတ္တရာဇီဇမထေရ်နှင့် အတူကြွသော ဆပုဒ်မထေရ် မဟုတ်နိုင်ပေ။ ထို့ပြင်ဒါယကာ နရပတိကြီးလက်ထက် သီဟိုဠ်သို့ကြွသော ဒုတိယဆပုဒ်မထေရ်သာ ဖြစ်ရပေမည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဤကျမ်းတို့သည် အင်းဝခေတ်ပေါ်ကျမ်းတို့သာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရပေမည်။ ဆပုဒ်မထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျမ်းသို့ သာသနာနှစ် ၁၉၉၀-ခုနှစ်တွင် ကြွ၍ သီရိပရက္ကမဗာဟုမင်းကို အမှီပြုလျက် သာသနာတော်၏ အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်တော်မူသည်။ ဇယဝဇနအမည်ရှိသောမြို့၌ သိမ်းလည်းသမုတ်တော်မူခဲ့သည်ဟု သုတ္တ-နိဒ္ဒေသနှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာကျမ်းတို့၏ နိဂုံး၌ ဆိုထားသည်။ ထိုတွင် သီရိပရက္ကမဗာဟုမင်း ဟူသည်မှာ သာသနာနှစ် ၁၉၇၃-ခု၌ မင်းအဖြစ်သို့အောက်သော ဆဋ္ဌပရက္ကမဗာဟုမင်းတည်း။ ဇယဝဇနမြို့ဟူသည်မှာလည်း ထိုမင်း နန်းစံရာဖြစ်သည့် ယခုအခါ “ကောဇွေ (Kotte)” ဟု ခေါ်သည့်မြို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့သည် ယခုမြို့တော် ဖြစ်သော ကိုလံဘိုမြို့၏ အရှေ့ပိုင်းအရပ်များပင် ဖြစ်သည်။ (ဆပုဒ်မထေရ် ၂-ပါး အကြောင်းကို သီဟိုဠ် အရှင် ဗုဒ္ဓအတ္တ၏ ‘Were there two Chappadas?’ ဆောင်းပါးတွင်၎င်း၊ ဝံသဒီပနီ(၁၀၂)နှင့် မဟာဒွါရနိကာယ-သာသနဝံသဒီပနီ (၁၀၂-၆၊ ၁၆၉-၇၃)တို့တွင်၎င်း ကြည့်။)

၂။ စာမျက်နှာ ၁၄၈။

၃။ ဤယောဇနာကျမ်းတို့ကို ယိုးဒယားတို့က ဇင်းမယ်ဖြစ်ကျမ်းဟုဆိုကြသည်။ ယိုးဒယားအက္ခရာဖြင့်လည်း ဤကျမ်းများကို ရိုက်နှိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဇင်းမယ်ဖြစ်ကျမ်းဟု ၎င်းတို့ဆိုခြင်းမှာ ကျမ်းနိဂုံးတို့တွင် ပါသော “အဘိနဝပုရ၏ အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၌ တည်ရှိသော ပိန့်ပင်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော ဉာဏကိတ္တိအမည်ရှိသောမထေရ် ရေးသားအပ်သော” ဟူသော စကားရပ်တွင် အဘိနဝပုရကို ထောက်၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဘိနဝပုရ၏အနက်မှာ မြို့သစ်ဖြစ်၏။ ဇင်းမယ်ကို ယိုးဒယားသံဖြင့် “ချင်းမိုင်”ဟု ထွက်-ရာ ချင်းမှာ မြို့ဖြစ်၍ မိုင်မှာ အသစ်ဟု အဓိပ္ပါယ်သွက်သောကြောင့် အဘိနဝပုရဖြင့် ဇင်းမယ် ဆိုလိုသည်ဟု ယူဆ ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။ သို့သော်လည်း အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာ၏ နိဂုံး၌ ဂါထာများပါရှိရာ ၎င်းဂါထာတို့တွင်

သဒ္ဒါငယ်ကျမ်း၊ ဆူးတွင်းပစ်ဆရာတော်ဟု ထင်ရှားသည့် အရှင်နာဂိတမထေရ်၏ သဒ္ဒသုသုတ္ထ-
ဇာလိနီသဒ္ဒါငယ်ကျမ်း၊ ပင်းယ စတုရဂ်ဗလအမတ်ကြီး၏ အဘိဓာန်ဋီကာကျမ်း၊ အရှင်အရိယဝံသ
မထေရ်၏ မဏိသာရမဉ္ဇူသာ ဋီကာကျမ်း၊ မဏိဒီပဋီကာကျမ်း၊ ဂန္ဓာဘရဏကျမ်းနှင့် ဇာတ်ဋီကာ
သစ်ကျမ်း၊ စစ်ကိုင်း အရှင်တေဇောသာရ၏ ပရိတ်ကြီးဋီကာကျမ်း၊ အရှင်တိလောကဂုရု
ဆရာတော်၏ ဓာတုကထာဋီကာဝဏ္ဏနာကျမ်း၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မကိတ္တိဝရ၏ ကေကွရကောသကျမ်း၊
တောင်ဖိလာဆရာတော်၏ ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာကျမ်း၊ ဟံသာဝတီခေတ် အရှင်မဟာနာမထေရ်၏
မဓုဋီကာခေါ် မရသာရတ္ထဒီပနီဋီကာကျမ်း စသည်တို့ ဖြစ်လေသည်။

ဆိုခဲ့ပြီးခေတ်တို့တွင် ပါဠိသက်သက်စာပေသာမကပဲ ပါဠိနှင့်မြန်မာရောသောစာပေနှင့် ပါဠိကို
အမှီပြုသော မြန်မာစာပေတို့လည်း ထွန်းကားခဲ့ပေသည်။ ရွှေဥမင်ဆရာတော်၏ ဝိနည်းပါဠိတော်
နိဿယနှင့် အဋ္ဌကထာနိဿယများ၊ အရှင်မဟာသီလဝံသ၏ နေတ္တိပါဠိတော်နိဿယ၊ နန်းကျောင်းဆရာ
တော်၊ ဒက္ခိဏာဝန်ဆရာတော်တို့၏ သဒ္ဒါကြီးနိဿယများ၊ ထိုထိုဆရာတော်တို့၏ မာတိကာအရ
ကောက်စသော အကောက်ကျမ်းများ၊ အရှင်မဟာသီလဝံသ၊ အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရတို့၏ ပျို့
လင်္ကာကျမ်းများ စသည်တို့ကား ဤခေတ်ပေါ်စာပေတို့တွင် ထင်ရှားသောကျမ်းအချို့ ဖြစ်
ပေသည်။

ဤခေတ်အတွင်းမှာပင် စာဏကျနီတိ စသော သက္ကတနီတိတို့နှင့် အလားတူဖြစ်သော ပါဠိ-
နီတိကျမ်းတို့ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် စတုရဂ်ဗလအမတ်ကြီး ရေးသား
သည့်ဆိုသော လောကနီတိနှင့် အရှင်မဟာသီလဝံသ၏ မဟာရဟနီတိတို့မှာ ထင်ရှားကျော်ကြား
အသိများသော နီတိတို့ ဖြစ်ပေသည်။

၎င်းနောက် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင်လည်း အလားတူစာပေတို့ တိုးတက်ခဲ့ပေသည်။ ဤ
ခေတ်တွင် ရှေးရေးကျမ်းတို့ကဲ့သို့ အရည်အသွေးမြောက်သော ပါဠိကျမ်းဂန်များ ထွက်ပေါ်
ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းကျမ်းတို့ကား မောင်းထောင် သာသနာပိုင် ဆရာတော်၏ သီလက္ခန္ဓ-
ဋီကာသစ်ကျမ်းနှင့် ပေဋကလာကံရခေါ် နေတ္တိမဟာဋီကာသစ်ကျမ်းတို့အပြင် ဆရာတော်ဦးဗုဓ်
၏ နိရုတ္တိဘေဒသင်္ဂဟသဒ္ဒါငယ်ကျမ်း၊ ပဌမ ငါးခုန်ဆရာတော်၏ ခုဒ္ဒကပါဌဋီကာ၊ သမ္ပန္နစိန္တာ-

‘အတိဒ္ဓပ္ပသယော၊ ဥဋ္ဌာရပညော၊ စတုသေတိဘိန္ဒော’ ဟူသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် အထူးပြု၍ သီဟသူရ (သီဟသူ)
မင်းကို မိမိ၏ ကျောင်းဒကာအဖြစ်ဖြင့် ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ “စတုသေတိဘိန္ဒော = ဆင်ဖြူလေးစီး၏
အရှင်”ဟု ဆိုသဖြင့် ပင်းယခေတ် ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် သီဟသူမင်း (ကျော်စွာမင်းဟုလည်း ခေါ်သည်)ကို
ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ၎င်းပြင် ဤယောဇနာတို့နှင့် တခေတ်တည်းပေါ်သော စတုရဂ်ဗလ-အမတ်ကြီး၏
အဘိဓာန်ဋီကာနိဂုံးတွင်လည်း “စတုသေတိဘိန္ဒော၊ အတိဒ္ဓပ္ပသယော၊ ဥဋ္ဌာရပညော” ဟူသော ဂုဏ်ထူးတို့ဖြင့်
သီဟသူမင်းကိုပင် ဂုဏ်ပြုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ကျမ်းရင်းစာသားကို ကြည့်ရှုလေ့လာလျှင်လည်း
ဤယောဇနာကျမ်းများ မြန်မာပြည်ဖြစ်ကျမ်းများ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ တွင်ကျယ်သော
ဝါကျာရမ္မ၊ ဒဋ္ဌိကရဏစသော အသုံးအနှုန်းများ၊ ပုဒ်များကို ရုပ်တုက်ပြုရာ၌ ကစွည်းသဒ္ဒါကြီးနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါ
ကျမ်းတို့မှ သုတ်များကို တိုက်ရိုက်ယူ၍ အသုံးပြုထားချက်များနှင့် ဝနပုထိပုဒ်နှင့် စပ်၍ ပုဂံဖြစ် သဒ္ဓနီတိကျမ်းကို
အမည်ဖော်၍ ကိုးကားချက်များ စသည့် ထူးခြားချက်များသည် ဤကျမ်းတို့ မြန်မာပြည်ဖြစ်ကျမ်းဖြစ်ကြောင်းကို
သေချာစွာညွှန်ပြလျက်ရှိသော အချက်အလက်တို့ပင် ဖြစ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤယောဇနာကျမ်းတို့ကို ရေးသား
သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပင်းယမြို့၌ နန်းစံသော ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် သီဟသူမင်း (သက္ကရာဇ် ၇၁၂-၇၂၁) လက်ထက်
တုဋ္ဌာဝတီမည်သော မြစ်ငယ်တောင် ပလိပ်ရွာအရှေ့ မြို့သစ်မြို့နေ အရှင်ဥာဏကိတ္တိမထေရ်ပင် ဖြစ်ကြောင်း
ယုံကြည်စွာ မှတ်သားအပ်ပေသည်။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၌ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ဘွဲ့ကို ရှင်သီရိမင်္ဂလာဟု ပြသည်။
ယင်းဘွဲ့မှာ အရှင်ဥာဏကိတ္တိ၏ အခြားဘွဲ့အမည်တခုဟု ယူရန်ရှိပေသည်။

ဋီကာသစ်ကျမ်းများ စသည်တို့ ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားကြီးဆရာတော်၏ ပါမိတျာဒိယောဇနာ ကျမ်း၊ သစ်ဆိမ့်ဆရာတော်၏ ကခါယောဇနာ မဟာဋီကာကျမ်းတို့သည်လည်း ဤခေတ်နောက် ပိုင်း၌ ထင်ရှားသော ပါဠိကျမ်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။

ဤခေတ်တွင် နိဿယ၊ အရကောက်-စသော ပါဠိအမူပြု စာပေတို့ ပိုမိုမြောက်မြားစွာ ထွန်းကား ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုတွင် တောင်တွင်းဆရာတော် ခင်ကြီးပျော်၏ ပုဒ်စစ်ကျမ်း၊ ဉာဏ်အရကောက်ကျမ်း၊ ယမိုက်ခက်ဆစ်နှင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းများ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ရူပသိဒ္ဓိနိဿယ၊ သဒ္ဓနီတိနိဿယ၊ ဘိက္ခုပါတိမောက် ဘိက္ခုနီပါတိမောက်နှင့် ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယများနှင့် နေတ္တိဟာရတ္ထဒီပနီကျမ်းတို့အပြင် တောင်ဖီလာဆရာတော်၏ မာတိကာအရကောက်ကျမ်း စသည် တို့ ပါဝင်ပေသည်။

၎င်းပြင် ဤခေတ်၌ မြန်မာနိုင်ငံသာသနာဝင်နှင့် ဂန္ထဝင်ကို ပဓာနထား၍ ရေးသားအပ် သော မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ “သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း”ခေါ် ကျမ်းစာ တစောင် ပေါ်ထွက်ခဲ့ပေသည်။ ဤကျမ်းကား ရတနာပုရ စတုတ္ထမြို့တည် နန်းတည် ဘဝရှင်မင်း ကဏ္ဍားကြီး (ဘကြီးတော်ဘုရား)၏ အမိန့်တော်ဖြင့် အတွင်းဝန်ကြီး သီရိမဟာနန္ဒသင်္ကြံ*မေးဆို ချက်ကို အမတ်ကြီးမဟာဓမ္မသင်္ကြံ* ရေးသားဖြေဆိုအပ်သောကျမ်း ဖြစ်၍ ဤကျမ်း၌ ပဌမ- သင်္ဂါယနာတင်မူစ၍ ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက်တိုင်အောင် သာသနာဝင်ဆိုင်ရာ မှတ်သားဖွယ် အဖြစ်အပျက်တို့ကို ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ဤသာသနာလင်္ကာရစာတမ်းကိုပင် ကုန်းဘောင်ခေတ် နောက်ပိုင်းဖြစ်သည့် ရတနာပုံခေတ်၌ မောင်းထောင်ဆရာတော် အရှင်ပညာသာမိမထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း ရာမညနိကာယကို စတင် တည်ထောင်သော သရဏင်္ဂရဟူသောအမည်ဟောင်းရှိသော ဣန္ဒာသဘာဝရဏ္ဍာသမိမထေရ်နှင့် အခြားမထေရ်တို့၏ တောင်းပန်ချက်ဖြင့် ပါဠိဘာသာသို့ ပြန်ဆို ရေးသားခဲ့လေသည်။ မန္တလေး မြို့တည် နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင်မင်းတုန်းမင်းကဏ္ဍားကြီး လက်ထက်တိုင်အောင် သော သာသနာဝင်ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ရေးသားထားသဖြင့် ပိုမိုစုံလင်သော သာသနာဝင်ကျမ်း စာတစောင် ဖြစ်လေသည်။ ကျမ်းစာ၏အမည်ကိုလည်း “သာသနဝံသပုဒ်ပိကာ”ဟု မှည့်လေသည်။ ဤကျမ်းသည် ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားအပ်သဖြင့် နိုင်ငံခြားသား ပါဠိပညာရှင်တို့ပါ ကြည့်ရှု နိုင်သောကျမ်း ဖြစ်ရကား သာသနာသမိုင်း၊ ပါဠိစာပေသမိုင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းပညာရှင်တို့ မကြာမကြာ ကိုးကားဖော်ပြခြင်းကို ခံရသော ကမ္ဘာသိ မြန်မာဖြစ် ပါဠိကျမ်းစာတစောင် ဖြစ်လေသည်။

ဤရတနာပုံခေတ်တွင် မိမိ၏ သုတ်၊ ဝုတ္တိ၊ ဥဒါဟရဏ်များဖြင့် ရေးသားအပ်သည့် သီးခြား ပါဠိ- သဒ္ဓါကျမ်းတစောင် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းကား ယောအတွင်းဝန်မင်း ဦးဘိုးလှိုင် ရေးသားအပ်သည့် “သဒ္ဓဟင်္ဂဟ”ကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းကျမ်းမှာ သိဒ္ဓန္တကောမုဒိခေါ် သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းကို များစွာအမူပြု၍ ရေးသားအပ်သော ကျမ်းဖြစ်သဖြင့် အသုံးအနှုန်းများမှာ

၁။ ဤ သာသနဝံသပုဒ်ပိကာကို လန်ဒန်ပါဠိစာတော်မူအသင်း၏ ၁၈၉၇-ခုနှစ် ဂျာနယ်၌ ရောမအက္ခရာဖြင့် ၎င်း သာသနာနှစ် ၂၄၇၄-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း သဒ္ဓမ္မဝံသမထေရ် တည်းဖြတ်၍ သီဟိုဠ်အက္ခရာဖြင့်၎င်း ရိုက်နှိပ်ထားလေသည်။ B. C. law ကလည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားပြန်ရာ ပါဠိမတတ်သော အင်္ဂလိပ်ပညာရှင်တို့ပင် ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်နေပေပြီ။

သက္ကတဆန်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယောမင်းကြီး၏ လက်ရာဖြစ်သည့်အတိုင်း တိကျပြတ်သားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို၎င်း၊ ရှေးသဒ္ဒါကျမ်းအဆိုအမိန့်တို့ကို စိစစ်ချက်တို့ကို၎င်း တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းကျမ်းမှာ ပုံနှိပ်စာအုပ်အဖြစ်သို့ မရောက်ခဲ့သဖြင့် လူသိများသော ကျမ်းအဖြစ်သို့ မရောက်ခဲ့ချေ။ ရတနာပုံခေတ်ပေါ် သီးခြား ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတစောင်ဖြစ်၍ မြန်မာတို့ ဂုဏ်ယူထိုက်သောကျမ်းတစောင် ဖြစ်လေသည်။

ဂဏ္ဍိကျမ်းများနှင့် ဝိနိဇ္ဈယကျမ်းများလည်း ဤခေတ်တွင် အများအပြား ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ ဆရာတော်ဦးသုတ၏ ပါရာဇိကဏ္ဍဂဏ္ဍိသစ်သည် ထင်ရှားသော ကျမ်းဖြစ်လေသည်။ ဤခေတ်၌ ပေါ်ထွက်ခဲ့သော နိဿယတို့တွင်လည်း ပြည်ဆရာတော်၏ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာနိဿယနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာနိဿယတို့မှာ ယနေ့တိုင် ကျော်ကြားနေသောနိဿယများ ဖြစ်ကြသည်။

ဤခေတ်မှနောက် မျက်မှောက်ခေတ်တိုင်အောင် ပါဠိစာပေသည် မြန်မာပြည်၌ ထွန်းကားလျက်ပင်ရှိခဲ့ရာ ပါဠိဆိုင်ရာ စာပေကျမ်းဂန်များလည်း အမြောက်အမြား ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုများစွာသော ကျမ်းတို့တွင် လယ်တီဆရာတော်၏ ပရမတ္ထဒီပနီ (ပါဠိ) ကျမ်းမှာ ကမ္ဘာကျော်ကျမ်းတကျမ်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဆရာတော်၏ အခြားထင်ရှားသော ပါဠိကျမ်းမှာ နိရုတ္တိဒီပနီကျမ်းဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားအပ်သော ဆရာတော်၏ ဒီပနီကျမ်းများစွာတို့သည်လည်း သာသနာဝင် ရှင်လူအပေါင်းတို့၏ လောကုတ်လောကီ ၂-လီသောအကျိုးကို ယနေ့တိုင်ရွက်ဆောင်လျက်ရှိပေသည်။ လယ်တီဆရာတော်၏ ပရမတ္ထဒီပနီ ထွက်ပေါ်ပြီးနောက် တလိုင်းကုန်းဆရာတော်၏ အင်္ဂုရဋ္ဌိကာ၊ ဆရာတော် အရှင်ဉာဏိန္ဒာသဘာ၏ ဝိဘာဝိနိယောဇနာ စသော ကျမ်းဂန်တို့လည်း အများအပြား ပေါ်ထွက်ခဲ့ပေသည်။

ဤခေတ်တွင် ပါဠိကိုအမှီပြုသော ပျို့၊ လင်္ကာများလည်း အသင့်အတင့်ထွန်းကားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် လောကီ-လောကုတ္တရာ ဗဟုသုတအဖြာဖြာတို့နှင့် ပြည့်စုံကြွယ်ဝ၍ အကျယ်ဝန်းဆုံး အပြည့်စုံဆုံးဟု ဆိုထိုက်သောကျမ်းမှာ မန်လည်ဆရာတော်၏ မဃဒေဝလင်္ကာသစ်ကျမ်းကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းကျမ်းကြီးသည် မြန်မာ့ပျို့၊ ကဗျာစာပေသမိုင်းတွင် နောက်ဆုံးတောက်ထွန်းခဲ့သော မီးရှူးတန်ဆောင်ကြီးပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဆိုခဲ့ပြီးကျမ်းစာများမှတစ်ပါး အခြားအခြားသော ကျမ်းတတ်အကျော်အမော်ဖြစ်သည့် ထိုထိုဆရာတော်တို့ ရေးသားသော ကျမ်းဂန်များကိုကား ဤနိဒါန်းတွင် ပြည့်စုံအောင် ထုတ်ပြနိုင်မည် မဟုတ်၍ ဤမျှဖြင့်ပင် ပါဠိစာပေသမိုင်းအကျဉ်းကို အဆုံးသတ်ရပေတော့မည်။

ရောက် တတ်မြောက်သည်””ဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေမည်။ ထိုစကားမှန်၏။ ဤနိဿယကျမ်းသည် ဝေဒ၏အခြံအရံဖြစ်သော ဝေဒဂ်ကျမ်း ၆-ကျမ်းတို့တွင်ပါဝင်သည့် နိရုတ္တိကျမ်း၏မှီရာ တွဲဖက်ကျမ်းပင်ဖြစ်သည်။ ပါဠိတော်၌လည်း ဝေဒကျမ်း၏ အခြံအရံအနေဖြင့် နိဿယကျမ်းကို ပြဆိုထားရကား ဆေးကျမ်းတို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ရာဇနိဿယစသော ကျမ်းမျိုး ဖြစ်နိုင်စရာ အကြောင်းမရှိပေ။

ယင်းနိဿယကျမ်းသည် ဝေဒကိုလေ့လာသူတို့အား ကျေးဇူးပြုခဲ့သည် မှန်သော်လည်း နောက်၌ သက္ကတဘာသာသည် ကျယ်ပြန့်လာ၍ ဣတိဟာသ၊ ကာဗျ၊ နာဠက-စသော စာပေတို့ ထွန်းကားလာသောအခါ၌ကား ယင်းဖြင့် မလုံလောက်တော့သည်ဖြစ်၍ ထိုစာပေတို့ကို ခြုံနိုင်သော အမရကောသ-စသော အဘိဓာန်တို့ကို နောက်ဆရာတို့ရေးသားခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ရေးသားကြရာတွင်လည်း ဤနိဿယကျမ်းကလေးသည် ထိုအဘိဓာန်ကျမ်းသစ်တို့ စံနမူနာထားအပ်သည့် ရွှေပြေးကျမ်းကလေးပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသည့် နိဿယကျမ်းနှင့် အမရကောသ-စသော သက္ကတအဘိဓာန်ကျမ်းတို့၌ လာသော သဒ္ဒါတို့သည် ပိဋကတော်နှင့် သင့်လျော်သည်လည်း ရှိ၍ မသင့်လျော်သည်လည်း ရှိ၏။ ပါဠိဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာ ၂-မျိုးလုံးကို တတ်ကျွမ်းသူ ပေါများသော ပါဠိစာပေခေတ်ဦးပိုင်းတွင် ၎င်းအမရကောသ-စသော သက္ကတအဘိဓာန်ကျမ်းတို့ကပင် ပိဋကတော်အား အထိုက်အလျောက် ကျေးဇူးပြုခဲ့မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ထိုစောစောပိုင်းအခါက ပါဠိ-မာဂဓအဘိဓာန်များ မပေါ်ထွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပေသည်။

သာသနာတော်နှစ် ၁၇၀၀-လောက်သို့ ရောက်သောအခါတွင်မူကား မဟာပရက္ကမဗာဟုမင်းလက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်း ပုလတ္တိမြို့ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌^၁ သီတင်းသုံးနေတော်မူသော အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်သည် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာခေါ် မာဂဓ အဘိဓာန်ကျမ်းကို ရေးသားပြုစုခဲ့ပေသည်။ ကျမ်း၏အစတွင် နိဿယကျမ်း၌ လာသော ပိဋကနှင့် သင့်လျော်သည်များကိုလည်း ထည့်သွင်း၍ ပြုစုသည်ဆိုသဖြင့် ဤကျမ်းကို မာဂဓသက်သက်ကိုသာ တတ်သူတို့အတွက် ကရုဏာရှေ့ထား၍ ရေးသားခဲ့သည်ကို သိနိုင်ပေသည်။ ဤကို ထောက်၍လည်း ထိုခေတ်တွင် ပါဠိစာပေခေတ်ဦးပိုင်းမှာလောက် မာဂဓသက္ကတစွယ်စုံတတ်သူတို့ မပေါများတော့သည်ကိုလည်း မှန်းဆနိုင်ပေသည်။

ယင်းမာဂဓအဘိဓာန်ကို ရေးသားရာ၌ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်သည် သက္ကတဘာသာနှင့် ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော အမရကောသအဘိဓာန်ကိုပင် ခံနမူနာယူ၍ ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ တကျမ်းလုံးအတွက် ကြိုတင်မှာထားချက်ဖြစ်သည့် ပရိဘာသာပိုင်းကို ပြဆိုရာ၌လည်း အမရကောသ၌

၁။ တဏှံဝေဒါနံပါရဂူ သနိဿယကျေဇ္ဈဘာနံ။ ဒီ၊၁။၈၂-စသည်။
၂။ ပိဋကတ်တော်သမိုင်း (၁၄၅)၌ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဓမြို့တောင်၊ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်နေ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ပြုသည်ဟု ဆိုသည်။ အဘိဓာန်နိဿယစံ နိဒါန်းနှင့် The Pāli Literature of Ceylon, စာမျက်နှာ ၁၈၈-တို့ ကြည့်ပါ။

ပြထားသောနည်းကိုပင် ယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျမ်းအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် ကဏ္ဍခွဲပုံ၊ ဝဂ်ခွဲပုံ၊ အမည်ပေးပုံတို့လည်း အမရကောသနှင့် အတန်ငယ်ဆင်တူလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ယင်းသို့ အမရကောသအဘိဓာန်ကို မှီငြမ်းပြု၍ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကို ရေးသားခဲ့သည်ဆိုသော်လည်း အမရကောသကို မာဂဓဘာသာပြန်ဆိုရုံမျှကား မဟုတ်ပေ။ ကျမ်းရေးသားပုံ အစီအစဉ်ကိုသာ မှီငြမ်းပြုခြင်း ဖြစ်လေသည်။ အမှန်မှာ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်သည် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာနှင့်တကွသော နိကာယ် ၅-ရပ်၊ ပိဋက ၃-ပုံကို အထပ်ထပ်မေ့နှောက်ပြီးမှသာ ထို ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ နည်းများနှင့်အညီ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကို ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုစကား မှန်၏။ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း နောင်အခါ ထွက်ပေါ်လာမည့် အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ ရှေ့သွားစံနမူနာဖြစ်သည့် ဟောကြား၊ ရေးသားထားပုံမျိုးကို တွေ့ရှိရမည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့ကား ကျမ်းသီးခြား တစောင်တဖွဲ့အနေမျိုးဖြင့် ရှိကြသည်ကား မဟုတ်ပေ၊ တစိတ်တဒေသအားဖြင့်သာ တွေ့ရှိရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း တွေ့ရှိရသောစကားရပ်တို့သည်လည်း အဘိဓာန်အနေမျိုးဖြစ်စေလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဟောကြားအပ်ခဲ့သည်မဟုတ်ပဲ ပုဒ်တခု၏ အနက်ကို ထင်ရှားစွာ သိမြင်နိုင်စေရန် ရှိသင့်သမျှသောအနက်တို့ ဟောပုဒ်များနှင့် အချို့အရာတွင် ဟောနိုင်သမျှသော ပုဒ်နက်များကို ထုတ်ပြသည့်အနေဖြင့်သာ ဟောကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ဝယ် ဖဿ-ဟူသောပုဒ်၏ အနက်ကို အကျယ်ဖွင့်ပြရာ၌ “ဖဿော ဖုသနာ သံဖုသနာ သံဖုသိတတ္ထံ” ဟု၎င်း၊ စိတ္တပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရာ၌ “စိတ္တံ မနော မာနသံ ဟဒယံ ပဏ္ဍရံ မနော မနာယတနံ မနိန္ဒြိယံ ဝိညာဏံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော တဇ္ဇာ မနော-ဝိညာဏဓာတု” ဟု၎င်း၊ ဝိတက္ကပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရာ၌ “တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပေါ အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ စေတသော အဘိနိရောပနာ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ” ဟု၎င်း၊ ပညာပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရာ၌ “ပညာ ပဇာနနာ ဝိစယော ပဝိစယော ဓမ္မဝိစယော သလ္လက္ခဏာ ဥပလက္ခဏာ ပစ္စုပလက္ခဏာ ပဏ္ဍိတံ ကောသလ္လံ နေပုညံ ဝေဘဗျာ စိန္တာ ဥပပရိက္ခာ ဘူရိ မေဓာ ပရိဏာယိကာ ဝိပဿနာ သမ္ပဗုဒ္ဓံ ပတောဒေါ ပညာ ပညိန္ဒြိယံ ပညာဗလံ ပညာသတ္တံ ပညာပါသာဒေါ ပညာအာလောကော ပညာဩဘာသော ပညာပဇ္ဇောတော ပညာရတနံ အမောဟော ဓမ္မဝိစယော သမ္မာဒိဋ္ဌိ” ဟု၎င်း ရနိုင်သမျှသော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့ကို ထုတ်၍ ဖွင့်ဆို ဟောကြားထားသည်တို့ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ နေတ္ထိပါဠိတော် ဝေဝနဟာရဝိဘင်း၌လည်း ဤဖွင့်ပုံမျိုးကို တွေ့ရှိနိုင်သည်ပင် ဖြစ်သည်။

မဟာနိဒ္ဒေသ၊ စူဠနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်တို့၌လည်း အလားတူ ဖွင့်ဆိုချက်များကို တွေ့ရသည့်ပြင် ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်နှင့် အာချာတ်ကြိယာပုဒ် စသည်တို့ကိုပင် ပရိယာယ်ပုဒ်များစွာဖြင့် ဖွင့်ပြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမြက်မျှထုတ်ပြရသော်—

၁။ အောက်ပါ ဂါထာ ၂-ပုဒ်ကို ယှဉ်ကြည့်ပါ။
 ပါယသော ရူပဘေဒေန၊ သာဟစရိယာ စ ကုတြစိ။
 ထိပုံနပုံသကံ ဥေယျံ၊ တဗ္ဗိသေသဝိမိ က္ခမိ။ (အမရကောသ)။
 ဘိယျော ရူပန္တထံ သာဟစရိယေန စ ကတ္ထစိ။
 ကုစာဟစ္စဝိဓာနေန၊ ဥေယျံ ထိပုံနပုံသကံ။ (အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ)။
၂။ အဘိ၊ ၁။ ၁၈။ ၃။ အဘိ၊ ၁။ ၁၉။

“ကာမယမာနဿာတိ ကာမယမာနဿ ဣစ္ဆမာနဿ သာဒိယမာနဿ ပတ္တယမာနဿ ပိဟယမာနဿ အဘိဇ္ဈတိပဿနဿ။ သမိဇ္ဈတိတိ ဣဇ္ဈတိ သမိဇ္ဈတိ လဘတိ ပဋိလဘတိ အဓိဂစ္ဆတိ ဝိနွတိ” စသည်တို့တည်း။

အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ကား ဤနည်းမျိုးအပြင် ပုဒ်တခုက ဟောနိုင်သမျှသော အနက်တို့ကို ထုတ်ပြသည့်နည်း (ယခုခေတ် အဘိဓာန်ရေးနည်းမျိုး) များကိုပါ ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံများနှင့်တကွ ဖွင့်ပြသည်တို့ကို တွေ့ရပေသည်။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော အဖွင့်စကားရပ်တို့သည်ပင် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာကိုပြုစုသောအရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အားထားရာ မှီခိုရာ ဖြစ်ခဲ့မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိပေ။

အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ၌ ပါဝင်သောအခန်းများကား— သဂ္ဂကဏ္ဍ၊ ဘူကဏ္ဍ၊ သာမညကဏ္ဍ-ဟု အပိုင်းကြီး ၃-ပိုင်းဖြစ်ပေသည်။ ၎င်း ၃-ပိုင်းကိုပင် သဘောတူရာပေါင်း၍ ခွဲလျှင်ကား အပိုင်းကြီး ၂-ပိုင်းခွဲခြားနိုင်ပေသည်။ ထိုတွင် အနက်တူဝေါဟာရပုဒ်တို့ကိုပြသည့် အပိုင်းကို ပဌမပိုင်းဟု သတ်မှတ်၍ ဝေါဟာရပုဒ်တ၏ ဟောနိုင်သောအနက်များကိုပြသည့်အပိုင်းကို ဒုတိယပိုင်းဟု သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။ ထိုသို့သတ်မှတ်လျှင် ပဌမပိုင်း၌ သဂ္ဂကဏ္ဍ၊ ဘူကဏ္ဍနှင့် သာမညကဏ္ဍမှ အချို့ဝက်များပါဝင်၍ ဒုတိယပိုင်း၌ သာမညကဏ္ဍမှ အနေကတ္ထဝဂ်နှင့် အဗျယဝဂ်တို့ ပါဝင်ပေမည်။

အပိုင်းကြီး ၃-ပိုင်းတို့တွင် သဂ္ဂကဏ္ဍ၌ ဘုရားအနက်ဟော ဝေါဟာရပုဒ်များကို ရှေးဦးစွာပြ၍ ၎င်းတို့နောက်၌ နိဗ္ဗာန်အနက်ဟောပုဒ်များ၊ ရဟန္တာအနက်ဟောပုဒ်များ၊ နတ်ပြည်အနက်ဟောပုဒ်များ၊ အသုရာအနက်ဟောပုဒ်များ စသည်ဖြင့် နတ်လောကနှင့်ဆိုင်သော ပရိယာယ်-သဒ္ဒါများနှင့် တကွ သာသနာဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းများဖြစ်သည့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဖဿ၊ ပညာ၊ ဝိတက်၊ ဝီရိယ စသည်တို့၏ ပရိယာယ်ပုဒ်များနှင့် အခြားအနက်ဟောပရိယာယ်ပုဒ်များကို စုပေါင်းပြဆိုထားလေသည်။ ဘူကဏ္ဍကိုကား ဘူမိဝဂ်၊ ပုရဝဂ်၊ နရဝဂ်၊ စတုဗ္ဗဏ္ဍဝဂ်၊ အရညဝဂ်၊ သေလဝဂ်၊ ပါတာလဝဂ် ဟု အပိုင်းငယ်ကလေးများ ခွဲခြား၍ ထားပြန်သည်။ ထိုတွင် ဘူမိဝဂ်၌ မြေကြီးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ ပုရဝဂ်၌ မြို့ပြ ပြည်ရွာ အဆောက်အဦဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ နရဝဂ်၌ လူဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ စတုဗ္ဗဏ္ဍဝဂ်၌ ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏ ဝေဿ သဒ္ဓ-ဟူသော အမျိုးလေးပါးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အရညဝဂ်၌ တောနှင့် သစ်ပင် ဆေးမြစ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ သေလဝဂ်၌ တောင်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ ပါတာလဝဂ်၌ နဂါးပြည်စသော အောက်လောကဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို ပြဆိုထားလေသည်။ သာမညကဏ္ဍကိုလည်း ဝိသေသျှာဓိနဝဂ်၊ သံကိဏ္ဍဝဂ်၊ အနေကတ္ထဝဂ်၊ အဗျယဝဂ် ဟု ခွဲခြားထားသည်။ ထိုတွင် ဝိသေသျှာဓိနဝဂ်၌ လိင် ၃-ပါးနှင့် ဆက်ဆံသော ဝိသေသနပုဒ်များကို၎င်း၊ သံကိဏ္ဍဝဂ်၌ အထွေထွေ ဝေါဟာရများကို၎င်း၊ အနေကတ္ထဝဂ်၌ အနက်အများကိုဟောသော ပုဒ်များကို ၎င်းတို့ဟောနိုင်မည့် အနက်တို့နှင့်တကွ၎င်း၊ အဗျယဝဂ်၌ နိပါတ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ်တို့နှင့် ၎င်းတို့၏ အနက်တို့ကို၎င်း စုပေါင်းပြဆိုထားပေသည်။

ဤသို့လျှင် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသည် ၁၂၀၀-မျှသော ဂါထာတို့ဖြင့် များစွာသော ဝေါဟာရ သဒ္ဒါတို့ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ ရေးသားအပ်ရကား ယနေ့တိုင်အောင်ပင် ပါဠိစာပေကို လိုက်စားသော ရဟန်းရှင်လူတို့အား ကျေးဇူးများစွာပြုလျက် ရှိပေသည်။

၁။ မဟာနိ။၂။
၂။ အတ္ထုဒ္ဓါရဖွင့်နည်းမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ ဤနည်းကို ထိုထို အဋ္ဌကထာတို့၌ အလွယ်တကူရှာဖွေ တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ ပေါ်ပြီးသည့်နောက် ၎င်း၏အဖွင့်ဦးကာများကို သိဟိန္ဒကျွန်း၌ ရေးသားခဲ့သည်ဟု သမိုင်းမှတ်တမ်းများ၌ မတွေ့ရပေ။ သိဟိန္ဒဆရာတို့ မရေးသားခဲ့ကြ၍ပင် မှတ်တမ်းများ၌ မတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာကား ပင်းယခေတ် ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် သီဟသူမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ်-၁၅၉ သက္ကရာဇ် ၇၁၄-ခုနှစ် အရောက်တွင် သီရိမဟာ-စတုရင်္ဂဗလ-အမတ်ကြီးသည် အဘိဓာန်ဦးကာကျမ်းကို ရေးသားခဲ့ရာ ယခုတိုင် သာသနာတော်တွင် အသုံးများ၍ ထင်ရှားသောကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ အမတ်ကြီးသည် မိမိကိုယ်တိုင် မာဂဓ၊ သက္ကတဗျာကရုဏ်းကျမ်းတို့၌ အဝါးဝစွာ တတ်မြောက်သည်ဖြစ်၍ သက္ကတကျမ်းပေါင်းများစွာကို အကိုးအကားပြု၍ အဘိဓာန်ဦးကာကို ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ အရေးအသားကပင် သက္ကတဆန်နေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သက္ကတဦးကာများနည်းတူ အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာလာပုဒ်တိုင်းကို ဓာတ်ပစ္စည်း ခွဲ၍ ဝိဂြိုဟ် ဝစနတ် လှစ်ဆိုထားသဖြင့် ပုဒ်တစ်ခု၏ ဓာတ်ပစ္စည်းနှင့် ဝိဂြိုဟ်ကိုသိလိုလျှင် ဤအဘိဓာန်ဦးကာကိုပင် အားကိုးကြရသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း ဤကျမ်းသည် စာချ၊ စာသင် ရှင်လူရဟန်းတို့ အမြဲမပြတ် လက်စွဲပြု၍ အသုံးပြုရသော ကျမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ထင်ရှားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အဘိဓာန်ဦးကာသည် ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်းခွဲနှင့် ပတ်သက်လျှင် အားကိုးအားထားပြုရသော ကျမ်းဖြစ်သည်မှန်သော်လည်း အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာလာပုဒ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် အလိုရှိသော ပုဒ်ကို အချိန်မကုန်ပဲ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရန် ခဲယဉ်းလျက်ပင် ရှိခဲ့ပြန်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကြည့်ရှုရှာဖွေရာ၌ လွယ်သည်ထက် လွယ်အောင် စီစဉ်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိလေရာ ယင်းလိုအပ်ချက်ကို သိဟိန္ဒကျွန်း အရှင်သုဘူတိမထေရ်က ဖြည့်စွက်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းမထေရ်စီစဉ်အပ်သည့် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသုစိခေါ်ကျမ်းကား အဘိဓာန်ဦးကာ၌ ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲထားသမျှသော ပုဒ်တို့ကို အကွပ်စဉ်ဖြင့် စီစဉ်ပြီးလျှင် ဆိုင်ရာဝိဂြိုဟ်စသည်တို့ကို ၎င်းပုဒ်များနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲလျက် စီစဉ်ရိုက်နှိပ်ထားရာ အချိန်မကုန်ပဲ မိမိအလိုရှိသောပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်စသည်ကို အလွယ်တကူတွေ့ရှိနိုင်သော ကျမ်းဖြစ်လေသည်။ အရှင်သုဘူတိမထေရ်သည် အဘိဓာန်ဦးကာလာ စကားရပ်တို့ကို စီစဉ်ရုံမျှသာ မဟုတ်ပဲ အချို့နေရာများ၌ သဒ္ဒန်တိနှင့် သက္ကတကျမ်းတို့မှ ဆိုင်ရာမှတ်သားဖွယ်တို့ကိုလည်း ဖြည့်စွက်ထားပေးသေးရာ ၎င်းကျမ်းသည် သာ၍ပင် နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်ပြန်လေသည်။

အဘိဓာန်နိဿယများ

ပုဂံခေတ်၌ အဘိဓာန်နိဿယများ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်ဟု မှတ်တမ်းများ၌ မတွေ့ရပေ။ သက္ကရာဇ် ၈၀၄-ခုနှစ်တွင် ရေးထိုးသည့် ပုဂံ ဝက်ကြီးအင်း တက်နွယ်ကျောင်း ကျောက်စာ၌မူကား ကျောင်းနှင့် တပါတည်း လှူသော ပိဋကပေစာများစာရင်းတွင် “အဘိဓာန်နိဿရေည်” ဟု တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအချိန်၌ အဘိဓာန်နိဿယထွက်ပေါ်လျက်ရှိနေပြီကို သိနိုင်ပေသည်။ မည်သည့်ခေတ်က ပေါ်သည်ဟု အတိအကျ ပြောဆိုရန် မဖြစ်နိုင်သော်လည်း ပင်းယခေတ်မှာပင် ပေါ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပေသည်။

၁။ အဘိဓာန်ဦးကာဆရာကိုးကားခဲ့သောကျမ်းစာတို့တွင် အချို့ကား-အမရကောသ၊ အမရကောသစိန္တာမင်္ဂလီကာ၊ နာနတ္ထသင်္ဂဟ၊ ကာတန္တ၊ ရဒ္ဒကျမ်း၊ သူရိယသိဒ္ဓန္တ၊ ဧကက္ခရကောသ၊ ရတနကောသ၊ ရဘသ၊ ရတနမာလာ၊ နုလစရိယာ၊ မာသဒ္ဓိကာ၊ ဗေဿဒူတကာဗျ၊ နာဠကရတနကောသတို့ ဖြစ်လေသည်။

၂။ တတိယမျက်နှာ၊ ကြောင်းရေ ၂၇။

ထို့အတူပင် သက္ကရာဇ်-၁၁၀၀ မတိုင်မီအတွင်း အဘိဓာန်နိဿယများ ပေါ်ထွက်လျက်ရှိပြီကို ကျမ်းဂန် အထောက်အထားအရ သိရှိရပြန်သည်။ ယင်းကျမ်းဂန် အထောက်အထားကား အင်းဝခေတ် နောက်ဆုံးမင်းဖြစ်သည့် မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ-ဘွဲ့ခံ ဟံသာဝတီပါ မင်းတရားလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၁၀၈-ခုနှစ်တွင် ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော် စီရင်အပ်သည့် အဘိဓာန်နိဿယပင် ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းနိဿယ၌ ပဏာမခဏ်းတွင် ရှေးနိဿယတို့၌ အယုတ်အလွန် မညီမညွတ်ရှိသည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် မြင်တော်မူ၍ သတိုးမင်းကြီးအမည်ရှိသော အဂ္ဂသေနာပတိအမတ်ကြီးအား တဆင့် လျှောက်ထား တောင်းပန်စေသဖြင့် ယင်းနိဿယကို ရေးရကြောင်း ပြဆိုလျက် ရှိလေသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းနိဿယ ၁၅-ဂါထာ၌ “ဤတွင် ရှေးနိဿယတို့၌ ရွှေဟူသော ကိုယ်ရှိသည်ဟု သမ္မန်လေသည်ကား မှားလေစွ” ဟု ၎င်း၊ ၃၄-ဂါထာ၌ “ရှေးနိဿယတို့၌ အပုမေ-ပုဒ်ဖြတ်၍ ဣတ္ထိလိင်နပုလိင်၌-ဟု သမ္မန်သည်ကား ဋီကာ နှင့်မညီ” ဟု၎င်း၊ ၃၅-ဂါထာ၌ “ရှေးနိဿယတစောင်၌ မီးသွေးဟု သမ္မန်သည်ကား မသင့်စနိုး” ဟု ၎င်း ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးနိဿယတို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ပြဆိုအပ်သော အရာဌာနတို့ကို အတော်များ များ တွေ့ရလေသည်။ ဤတွေ့ရှိချက်များကပင် ကျော်အောင်စံထားနိဿယ မပေါ်မီ အနည်းဆုံး အဘိဓာန်နိဿယ ၂-စောင်ရှိပြီးဖြစ်သည်ကို ညွှန်ပြလျက် ရှိလေသည်။

ယနေ့ တွေ့မြင်အပ်သည့် အဘိဓာန်နိဿယတို့တွင် ရှေးအကျဆုံးနိဿယကား ပဌမ ကျော်အောင်-စံထားဆရာတော် ရေးသားအပ်သော နိဿယပင်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းနိဿယမှာ စတုရင်္ဂဗလ အမတ်ကြီး ၏ အဘိဓာန်ဋီကာကိုပင် မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသားထားသော နိဿယဖြစ်၏။ ပုဒ်တို့ကို အနက်ပေးရာ၌ ဗျူပုတ်ပေါ်လွင်အောင် အနက်ပေးထားသဖြင့် နိဿယနက်ကိုရလျှင် ဋီကာကိုပါ အထိုက်အလျောက် ငုံ့မိနိုင်သော နိဿယဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ၎င်းနိဿယသည် ယနေ့တိုင်အောင် သာသနာဝင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်တကွ ပါဠိဘာသာကို လိုက်စားသော မြန်မာအမျိုးသားတို့အဖို့ အားကိုးရာတဆူ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ၎င်းနိဿယသည် အားကိုးရာတဆူ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ၎င်း၌ ထင်ရှားသော မှားယွင်းချက်အချို့ ပါရှိနေခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ပုဂံမင်းလက်ထက် သံတော်ဆင့်မင်း မဟာဇေယျ-သင်္ခယာ ဦးချိန် သည် ကျော်အောင်စံထား အဘိဓာန်နိဿယ၌ တွေ့ရှိရသော မှားယွင်းချက်တို့ကို သုတ်သင်သည့် အဘိဓာန်နိဿယသစ်အမည်သော ကျမ်းစာတစောင်ကိုရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၈၇-ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါမှာမူကား အဘိဓာန်နိဿယ တစောင် ထပ်မံပေါ်ထွက်ခဲ့ပြန်သည်။ နောက်ပေါ်နိဿယဖြစ်သဖြင့် ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ နိဿယမှ ထောက်၍ ၎င်းကို အဘိဓာန်နိဿယသစ်ဟု အမည်တပ်လေသည်။ ဤနိဿယကို နိဿယသစ်ဟုခေါ်သဖြင့် ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ နိဿယမှလည်း အလိုလိုပင် နိဿယဟောင်းဟူသောအမည်ကို ရလေတော့သည်။ ၎င်းအဘိဓာန်နိဿယသစ်ကို ရေးသားစီရင်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မာဂဓ၊ သက္ကတ ၂-ဌာန ဘို့၌ တဖက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်တော်မူသော မန္တလေးမြို့ အဘယာရာမရွှေဂူတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အဘယာရာမဆရာတော်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဋီကာနှင့် နိဿယဟောင်း ရှိပြီးဖြစ်လျက် နိဿယသစ်တစောင်ကို ထပ်မံရေးသားရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ဆရာတော်က နိဿယသစ် နိဒါန်းတွင်—

၁။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက် အတွင်းဝန်၊ လှေသင်းဝန် ဖြစ်လာသည်။
အဘိဓာန်-ယ - ၃၄-သ

“..... အဘိဓာန်ဋီကာသည် ဤမြန်မာပြည်တွင် ထင်ရှားကျော်ကြားအသုံးများသော်လည်း ကျမ်းရင်းဆရာကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ နိကာယ်ငါးရပ်ကို နှ့်စပ်အောင်ဘွေရှာ၍ အသေအချာ တိုက်ဆိုင်ရေးသားသည် မဟုတ်၊ အမရကောသဋီကာများကိုသာ ပမာဏထား၍ ရေးသားအပ်သည်ဖြစ်ရကား ပါဠိ အဋ္ဌကထာအဆို ကျမ်းဆရာ အလိုနှင့် ဆန့်ကျင်သော အချက်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းလျက် ရှိလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုဋီကာဖြင့် ပညာရှိ သုခမိန်တို့ တင်းမတ်မိ အားမရ မရောင့်ရဲနိုင်ကြလေကုန်။ ထိုဋီကာကို ပဓာနထား၍ ရေးသားအပ်သော ရှေးနိဿယတို့သည်လည်း ဋီကာနည်းကို မလွန်နိုင်ကြသည့်ပြင် အချို့အရာ ဋီကာဆရာ၏ အဆိုစကားလောက်ကိုပင် မရောက် မမီ မထိ မမီ ရှိကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် ‘ကျမ်းဆရာအလိုတော်ကျ အာဂမာနုလောမဖြစ်သော နိဿယသစ်တကျမ်းကို ကြိုးပမ်းရေးသားရမှုကား ကောင်းလေစွ’ ဟူသော အကြံကို အရင်းခံ ရွေးသွားပြုပြီးလျှင်.....”။

ဟု ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထို့ပြင် အဘိဓာန်နိဿယသစ်ရေးသားရာ၌ ဆရာတော်သည် “ကျမ်းဆရာ၏မှီရာ အကြွင်းမရှိသော ပါဠိ အဋ္ဌကထာ သက္ကတ ကျမ်းပေါင်းများစွာတို့နှင့်တကွ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၇၀၀-ကျော်လောက်က ရေးသားခဲ့သော သီဟိုဠ်နိဿယဟောင်းတခုကိုလည်း သေချာကြည့်ရှု မှီငြမ်းပြုလျက် ဤအဘိဓာန်နိဿယသစ်ကျမ်းကို ကြိုးပမ်း တည်ထွင် စီရင်ရေးသား ခဲ့ပေသည်။

ဤနိဿယသစ် ရေးသားပုံမှာ ပုဒ်တို့ကို အနက်ပေးရာ၌ နိဿယဟောင်းမှာကဲ့သို့ ဝိဂြိုဟ်နက်များကို ဖော်၍မပေးတော့ပဲ လိုရင်း ဟောနက်ကိုသာ ပေးထားလေသည်။ ဥပမာ-ဗုဒ္ဓေါ “သစ္စာ ၄-ပါးကို သိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား” ဟု မပေးတော့ပဲ “ဘုရား” ဟူသော လိုရင်းအနက်ကို ပေးထားလေသည်။ တိမ်မြုပ်သော ပေါရာဏ စကားများကို ခေတ်သုံးဝေါဟာရများဖြင့် လဲလှယ်သုံးစွဲထားသည်။ များစွာသော ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ မှတ်သားဖွယ် အဓိပ္ပါယ်ရှင်းလင်းချက်တို့ကို ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို၎င်း၊ ဆိုင်ရာ သက္ကတကျမ်းတို့ကို၎င်း ကိုးကား၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အထူးသဖြင့် သစ်ပင် ဆေးပင် ဝေါဟာရတို့ကို မြန်မာနက်ပြန်ရာ၌ ဆရာတော်သည် သေချာစေ့စပ်လှပေသည်။ အချို့သော ဆေးပင်များကို ဟိန္ဒူလို မည်သို့ခေါ်သည်၊ ဟိန္ဒူဆေးဆိုင်များ၌ မည်သို့မေး၍ဝယ်လျှင် မည်သို့သောဆေးမြစ်စသည်ကိုရနိုင်သည်၊ စသည်ဖြင့် မှာထားချက်များဖြင့် ဝေဆာလှသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်လေရာ ဤနိဿယသစ်မှာ နိဿယသမန်မျှသာ မဟုတ်တော့ပဲ မြန်မာဘာသာ ဋီကာအသွင်ကို ဆောင်လျက်ရှိသော ကျမ်းတစောင်ဖြစ်လေသည်။

ဤသို့လျှင် ကျော်အောင်စံထား နိဿယသည် ဝိဂြိုဟ်နက်များကိုပါ ထည့်သွင်းထားသဖြင့် ၎င်းနိဿယနက်ကိုရလျှင် ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ပြုရာ၌ များစွာ အထောက်အပံ့ရရကား ယင်းကိုလည်း လက်မလွှတ်နိုင်ကြပေ။ ပုဒ်၊ ပါဠိ၊ အနက်၊ အဓိပ္ပါယ်၊ အမှာအထားများ ပြည့်စုံခိုင်လုံပြီး လိုရင်းအနက်ကိုသာ တိတိ ကျကျ ပေးထားသဖြင့် နိဿယသစ်ကိုလည်း လက်မလွှတ်နိုင်ကြပေ။ ဤသို့ဖြစ်ပေရာ အဘိဓာန်နိဿယဟောင်း၊ နိဿယသစ် ၂-စောင်တို့သည် အဘိဓာန်လောကတွင် နေ့လန့်စပ်ပါးပမာ ဖြစ်လျက်ရှိလေသည်။

အဘယာရာမဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယသစ်ကဲ့သို့ပင် ပုဒ်ပါဠိအနက်တို့ကို စိစစ်၍ ရေးသား အပ်သော အဘိဓာန်နိဿယသစ်စောင်လည်း ၁၃၁၇-ခုနှစ်က ထွက်ပေါ်ခဲ့ပြန်သည်။ ကျမ်းပြုဆရာ တော်မှာ မာဂဓ၊ သက္ကတ၊ ပြာကြိုင်စသော ဘာသန္တရတို့ကို နိုင်နင်းတော်မူသော အဂ္ဂမဟာဗုဒ္ဓိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ မော်လမြိုင်၊ တောင်ပေါက် ဆရာတော် ဦးစက္ကပါလပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤနိဿယသစ် ကျမ်းကိုလည်း ကျမ်းပြုဆရာတော်သည် ‘အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာကျမ်းကို အထူးထူးသော ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ သင်္ခတ၊ မာဂဓ၊ ပါကတ၊ ဒေသီ၊ သီဟိုဠ်၊ ယိုးဒယားစသော လိပုန္တရ၊ ဘာသန္တရ ကျမ်းများ၊ နိဿယဟောင်းများနှင့် ညှိနှိုင်း တိုက်ဆိုင် သတ်သင် ပြင်ဆင် စီရင်ကာ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုရေးသား’ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤနိဿယကျမ်းတွင် ပုဒ်ပါဠိကို စိစစ်ရာ၌ သုံးနေကျ မာဂဓ၊ သက္ကတ ကျမ်းများသာမက ပြာကြိုင်ကျမ်းများကိုပါ ကိုးကားဆုံးဖြတ်ထားသဖြင့် တမူထူးခြား ဆန်းသစ်လျက် ရှိပေသည်။ ၎င်းပြင် အချို့သော မြန်မာဝေါဟာရတို့ကိုပါ အရင်းအမြစ် အား ဖြင့်၎င်း၊ သတ်ပုံသတ်ညွှန်းအားဖြင့်၎င်း စိစစ် ဆုံးဖြတ် ပြဆိုထားပေရာ အထူး နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်လေတော့သည်။

အဘိဓာန်ဋီကာနိဿယများ

အဘိဓာန်ဋီကာမှာ သက္ကတဘာသာရေး အမရကောသဋီကာစသော ကျမ်းတို့ကို များစွာမှီငြမ်း ပြု၍ ရေးသားထားသော ကျမ်းဖြစ်ရာ နောက်သားနောင်လာတို့ အလွယ်တကူ သက်ဝင်ခြင်းငှါ ခဲယဉ်းလျက် ရှိပြန်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤပြဿနာကို ဖြေရှင်းသည့်အနေဖြင့် ဒုတိယကျော်အောင် စံထားဆရာတော်သည် အဘိဓာန်ဋီကာနိဿယ (ဟောင်း)ကို ရေးသား ပြုစုတော်မူခဲ့လေသည်။ ၎င်းနောက် မန္တလေး ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၂၁၁-ခုနှစ်၌ မောင်းထောင်ဆရာတော် ဦးပညာသာမိသည် အဘိဓာန်ဋီကာနိဿယသစ်ကို ရေးသား တော်မူခဲ့ပြန်သည်။ ၎င်း ၂-ကျမ်းတို့တွင် နိဿယဟောင်းမှာ ပုံနှိပ်စာအုပ်အဖြစ်သို့ မရောက်လာခဲ့ချေ။ ယခုအခါတွေ့မြင်အပ်သောနိဿယမှာကား ဒုတိယမောင်းထောင်ဆရာတော်၏ နိဿယပင်ဖြစ်ပေသည်။

အက္ခရာဝလိအဘိဓာန်များ

အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသည် ဂါထာ ၁၂၀၀-မျှဖြင့် များစွာသောပရိယာယ်ပုဒ်တို့ကို သိမ်းကျုံးယူငင် စီစဉ်ထားသော်လည်း အနက်တုပုဒ်များကို သဘောတူရာပေါင်း၍ စီစဉ်ထားခြင်းသာဖြစ်သဖြင့် အလိုရှိသောပုဒ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရန် ခဲယဉ်းလျက်ရှိပြန်သည်။ ဉာဏ်အလွန်ကောင်း၍ ‘နှုတ်ဝယ် တွတ်တွတ် ရွတ်တိုင်းရအောင် ဆောင်၍ထားသော’ အနည်းငယ်မျှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ မိမိတို့ အလိုရှိသည့်ပုဒ်ကို အလွယ်တကူ တွေ့နိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အလိုရှိသောပုဒ်ကို အလွယ် တကူ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်မည့် အစီအစဉ်မျိုး လိုအပ်လျက် ရှိပြန်ရာ ယင်းလိုအပ်ချက်ကို အဘိဓာ- နက္ခရာဝလိကျမ်းကဖြည့်စွက်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းကျမ်းတွင် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ၌ လာသော ပုဒ်များကို အက္ခရာစဉ်လျက် ဂါထာနံပါတ်များကို ညွှန်ပြထားသဖြင့် အလိုရှိသောပုဒ်ကို အချိန်မကုန်ပဲ ရှာဖွေ တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထို့အတူပင် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ-လာ ပုဒ်များနှင့်တကွ ယင်း၌ မလာသော် လည်း ပါဠိတော်စသည်တို့တွင် အတွေ့များသည့် ပုဒ်များကိုပါ ထည့်သွင်း၍ စီစဉ်ထားသော သတပဒိကပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာကျမ်း စသည်ကို ပြုစုတော်မူသည့် မင်းကွန်းဥဒ္ဓမ္မရချောင်ဆရာတော် အရှင်ပဏ္ဍဝံသ၏ “ပညတ်နက်ကျမ်း”လည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ ဤကျမ်းတို့ကား မြန်မာနိုင်ငံ တွင် နောင်အခါထွက်ပေါ်သည့် ပါဠိအဘိဓာန်တို့၏ ရွှေပြေးကျမ်းများပင် ဖြစ်လေသည်။

ပါဠိအဘိဓာန်ချုပ်

ဆိုခဲ့ပြီး ကျမ်းတို့သည် ပါဠိစာပေလိုက်စားသူတို့အား အထိုက်အလျောက် ကျေးဇူးပြုသည် မှန်သော်လည်း အဘိဓာန်ကဏ္ဍဝလိသည် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ-လာ ပုဒ်များကိုသာ ထည့်သွင်းထား သဖြင့်၎င်း၊ ပညတ်နက်ကျမ်းမှာလည်း အဘိဓာန်ကဏ္ဍဝလိထက် ပါဠိပုဒ်များပိုမိုများပြားသော်လည်း အက္ခရာစဉ်ပုံမှာ ခေတ်မီနည်းမျိုးမဟုတ်ပဲ ပုဒ်အစ အက္ခရာနှင့် အဆုံးအက္ခရာကို ပဓာနထား၍ စဉ်ထားသဖြင့် ရှာဖွေ ကြည့်ရှုရာတွင် မလွယ်ကူပဲ ရှိနေပြန်လေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယင်းကျမ်း ၂-ကျမ်းထက် ပါဠိပုဒ်ရေးများ၍ အက္ခရာစဉ်ရာ၌ ခေတ်မီသော ပါဠိ မြန်မာ အဘိဓာန် တကျမ်းကို ၁၂၇၆ (၁၉၁၄) ခုနှစ်တွင်^၁ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ တပည့်၎င်းဖြစ်သော လယ်တီပဏ္ဍိတ သည် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ကျမ်းကိုလည်း “ပါဠိအဘိဓာန်ချုပ်” ဟု အမည်ပေးလေသည်။

ဤကျမ်းသည်သာ ယခုခေတ် အဘိဓာန်ဟူသော အမည်နှင့် ကိုက်ညီသော အစီအစဉ်ရှိသည့် ကျမ်းဖြစ်လေသည်။ ပုဒ်တို့ကို စုဆောင်းရာ၌ အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာကို နှလုံးသဖွယ်ပြု၍ အထူးသဖြင့် ပဏ္ဍိတ်ဇီဝါနန္ဒရေးသော သဒ္ဒသာဂရခေါ် သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ကျမ်းမှ ပါဠိနှင့် သင့်လျော်မည့် ပုဒ်များကို ပါဠိပြန်၍ အများအပြား ထည့်သွင်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ ဤကျမ်း၌ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ-လာ ပုဒ်များစွာတို့ မပါရှိပဲ ကြွင်းကျန်နေပေသေးသည်။

သဒ္ဒတ္ထရတနာဝလိမဟာပါဠိအဘိဓာန်

အထက်ဖော်ပြပါကျမ်းတို့မှာ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းပြုစုခဲ့သော ကျမ်းများဖြစ်ပေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် တဦးတည်း ပြုစုရသဖြင့်လည်း ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ စသော ကျမ်းပေါင်းစုံ၌ လာသော ပုဒ်တို့ကို ပြည့်စုံအောင် ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ သမုဒြာအလား အလွန်ကျယ်ဝန်းလှသော ပါဠိစာပေကို လေ့လာရာတွင် ရှိပြီးအဘိဓာန်တို့ဖြင့် မလုံလောက်နိုင်ပေ။ ပါဠိစာပေ၌ ပါဠိပုဒ် များကို ပြည့်စုံစွာ ထည့်သွင်းရေးသားထားသည့် ကျယ်ဝန်းသော အဘိဓာန်ကြီးမျိုးလည်း ရှိသင့် ပေသည်။ ယင်းသို့ ပါဠိစာပေတရပ်လုံးကို သိမ်းခြုံနိုင်သော အဘိဓာန်ကြီးမျိုးကို ရေးသားပြုစုရန် မှာလည်း ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်၏ လုံ့လဝီရိယဖြင့် ပြီးမြောက်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပါဠိပညာရှိအများတို့ စုပေါင်း ဝိုင်းဝန်း ကူညီပြုစုမှသာ ဖြစ်မြောက်နိုင်မည် လုပ်ငန်းမျိုး ဖြစ်ပေ သည်။ ဤမျှကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းကြီးမျိုးများမှာလည်း ငွေကြေး များစွာလိုသော လုပ်ငန်း ဖြစ်ရာ ယင်းသို့သော ငွေကြေးမပြည့်စုံမှုကြောင့်ပင် ပြည့်စုံသော ပါဠိအဘိဓာန်ကြီး ရှိသင့်သည်ကို သိမြင်တော်မူကြလျက် ဆရာတော်အများမှာ စွမ်းဆောင်မှုမပြုနိုင်ပဲ ရှိခဲ့ကြလေသည်။ သို့သော် လည်း သက္ကရာဇ် ၁၂၇၈-ခုနှစ်တွင်ကား ၎င်းကျမ်းမျိုးကို ရေးသားနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ ပေါ်ပေါက်လာပုံမှာကား—

ဥပဇာပတိုက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ဆိုင်ရာ စာပေတို့ကို လေ့လာခဲ့သည်မှာ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၁၀၀-ကျော်ခန့်က ဖြစ်၏။ ထိုစဉ်က ပါဠိစာပေဆိုင်ရာ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းဂန်များလည်း အနည်းအကျဉ်းသာ အနောက်နိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလေရာ ၎င်းတို့ရရှိနိုင်သမျှသော ကျမ်းစာများကို ပင် အနောက်တိုင်းသား ပညာရှင်တို့သည် စိတ်အားထက်သန်စွာ လေ့လာကြလေသည်။ ယင်းသို့

၁။ ကျမ်းကို ရေးသားပြီးသည့်နှစ်မှာ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ် ဖြစ်သော်လည်း ပုံနှိပ်သည့်နှစ်မှာ ၁၉၁၄ (၁၂၇၆) ခုနှစ် ဖြစ်သည်။

လေ့လာနိုင်ရန်လည်း ပီမိတိုရသမျှသော ပါဠိကျမ်းစာများကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာပြန်ဆို၍ ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ကြသည်။ ဥရောပတွင် အစောဆုံး ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော ပါဠိကျမ်းစာတစောင်မှာ မဟာဝံသပါဠိ ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကို ခရစ်နှစ် ၁၈၃၇-ခုနှစ်တွင် ဂျော့ တာနာ (George Tarnour) ခေါ် ပညာရှင်တဦးက တည်းဖြတ်သုတ်သင် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ဤကျမ်းစာ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာလည်း မှတ်သားဖွယ် ကောင်းလေသည်။

၎င်းကျမ်းစာ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမပြုမီ ခရစ်နှစ် ၁၉-ရာစု စောစောပိုင်းကပင် ဂျိမ်းစ် ပရင်းဆက် (James Prinsep) စသော ပညာရှိတို့သည် အသောကကျောက်စာများကို အဓိပ္ပါယ် ဖော်ရန် ဖတ်ရှု ကြိုးစားလျက် နေချိန်ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအခိုက်တွင် ဂျော့တာနာသည် မဟာ- ဝံသကျမ်း၌ “ပိယဒဿီ” ဟူသောပုဒ်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။ ယင်းတွေ့ရှိချက်ကြောင့်ပင် အသောက ကျောက်စာ၌ လာသော ဘုရင်ပိယဒဿီ ဟူသည်မှာ အခြားမဟုတ် အသောကမင်းတရားကြီးပင် ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ ပါဠိစာပေတွင် အလွန်အဖိုးတန်သောစာပေရတနာ များ ကိန်းဝပ်တည်ရှိနေသည်ကို သဘောပေါက်လာပြီး အထက်၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မဟာဝံသပါဠိ ကို (အင်္ဂလိပ်)ဘာသာပြန်နှင့်တကွ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယင်း၏ နောက်တွင်ကား ပါဠိကျမ်းစာတို့သည် တကျမ်းပြီးတကျမ်း ဥရောပတိုက်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ မြန်မာပြည်၌ ပါဠိကျမ်းများ စာအုပ်အဖြစ်ဖြင့် မပေါ်မီကပင် ဥရောပ၌ ပါဠိ စာအုပ်များ ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းတို့တွင် ဓမ္မပဒပါဠိတော်နှင့် လက်တင်ဘာသာပြန်ကို ပါမောက္ခ ဖော့စ်ဗောလ် (Prof. Vincent Fausboll) က ၁၈၅၅-ခုနှစ်တွင် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုပညာရှိကြီး ကပင် တည်းဖြတ်၍ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ၆-အုပ်တစ်ကို ၁၈၇၇-ခုနှစ်မှ ၁၈၉၇-ခုနှစ်အတွင်း ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေပြန်သည်။ ၎င်းနှင့်တချိန်တည်းလိုလိုမှာပင် အိုလ်ဒင်ဘတ်ဂ် (Hermann Oldenberg) ခေါ် ပညာရှိကြီးက ဝိနည်းပါဠိတော် ၅-ကျမ်းကို ၁၈၇၉-ခုနှစ်မှ ၁၈၈၃-ခုနှစ်အတွင်း တည်းဖြတ်ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေပြန်သည်။ ထိုနှစ်များအတွင်းဖြစ်သည့် ၁၈၇၅-ခုနှစ်မှာပင် ချစ်လ်ဒါး (R.C. Childers) အမည်ရှိ ပညာရှင်က ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဥရောပတိုက် တွင် ပါဠိစာအုပ်များကို ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့က ထုတ်ဝေခဲ့ရာမှ ၁၈၈၁-ခုနှစ်တွင်မူကား ထိုပညာရှိတို့ သည် စုပေါင်းကြ၍ “ပါဠိစာတော်မူအသင်းကြီး”ကို တည်ထောင်ကာ ပါဠိကျမ်းစာများကို တဖြည်းဖြည်း တည်းဖြတ်ရိုက်နှိပ်လာခဲ့ပေသည်။

ဤသို့လျှင် ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်ချိန်လောက်တွင် ပါဠိကျမ်းစာအတော်များများကို ရိုက်နှိပ်ပြီး ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသို့ ရိုက်နှိပ်ပြီးဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာနှင့် ပါဠိကျမ်းစာများ များပြားလာသော အခါ ပြည့်စုံသောပါဠိအဘိဓာန်ကြီးတစောင်လိုအပ်လာသည်ကို သိမြင်လာကြလေသည်။ ချစ်လ်ဒါး ၏ ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်မှာလည်း အက္ခရာစဉ်ပုံမှစ၍ ကျေနပ်ဖွယ်ရာ မရှိသည်တကြောင်း၊ ပြည့်စုံမှု မရှိသည်တကြောင်းတို့ကြောင့် ၎င်းနှင့်လည်းအားမရနိုင်ကြပေ။ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်စုဆောင်းရေးသား ရမည်ကလည်း စစ်ကြီးဖြစ်နေချိန်ဖြစ်၍ မဖြစ်နိုင်အောင် ရှိနေပေသည်။ ထိုအခါ ၎င်းအနောက် တိုင်း ပါဠိပညာရှင်တို့သည် ကမ္ဘာကျော်ဖြစ်နေတော်မူသော မြန်မာနိုင်ငံ မုံရွာမြို့ လယ်တီဆရာ

၁။ ရိုက်နှိပ်ရာတွင် မဟာဝဂ္ဂပါဠိကို ပဌမတွဲ၊ စူဠဝဂ္ဂပါဠိကို ဒုတိယတွဲ၊ ပါနုဒိကပါဠိကို တတိယတွဲ၊ ပါစိတ္တိယပါဠိကို စတုတ္ထတွဲ၊ ပရိဝါရပါဠိကို ပဉ္စမတွဲအဖြစ် ရိုက်နှိပ်ထားသည်။

၂။ Pāli Text Society.

တော်ဘုရားကြီးထံသို့ ပြည့်စုံသော ပါဠိအဘိဓာန်ကြီးတစောင် ပြုစုပေးပါရန် စာဖြင့် တောင်းပန် လျှောက်ထားကြလေသည်။

လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးသည်လည်း ၎င်းတို့၏ လျှောက်ထားချက်ကို လက်ခံတော် မူပြီး နောက် မိမိမှာ ဇရာဒုဗ္ဗလအရွယ်သို့ ရောက်နေပြီဖြစ်၍ ၎င်းကျမ်းကြီးပြီးစီးအောင်ဆောင်ရွက်နိုင် မည်မဟုတ်သည်ကို သိမြင်တော်မူ၍ မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်တိုက်သို့ ၃-ကြိမ်တိုင် ကြွရောက်တော်မူပြီး အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော်ဦးသောမာဘိသိရိ၊ ဆရာတော်ဦးသူရိယ (ယခု-အဘိဓမ္မမဟာရဋ္ဌဂူရူ) အစရှိသည့် ဆရာတော်တို့အား တာဝန်ပေးအပ်တော် မူလေသည်။ ယင်း အဘိဓာန်ကြီး ပြုစုရန်နှိပ်ထုတ်ဝေရာ၌ အထွေထွေ ကုန်ကျမည့် စရိတ်ကြေးငွေကိုလည်း နိုင်ငံခြားဗုဒ္ဓသာ သနာပြုအဖွဲ့ကြီးက တာဝန်ယူသည်။ အဘိဓာန်ကြီး ရေးသားပြုစုရန် တာဝန်အပ်နှင်းခြင်းကို ခံရသော ဆရာတော်တို့ကလည်း ၁၂၇၈-ခုနှစ်မှ စ၍ အဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို စတင် လုပ်ကိုင် တော်မူကြလေသည်။ ယင်းသို့ လုပ်ကိုင်ရာတွင် အဘိဓာန်ဝန်ဆောင်အဖွဲ့ အဖြစ်ဖြင့် လယ်တီ ဆရာတော်အမှူးရှိသည့် ဆရာတော် ၁၄-ပါး ပါဝင်သောအဖွဲ့ကို ဖွဲ့ပြီးနောက် ၃၀၀-မျှသော အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့်စာချ၊စာသင် ရဟန်းတော်တို့၏ အကူအညီဖြင့် စတင် လုပ်ကိုင်တော် မူကြသည်။

ယင်းသို့ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာဖြင့် ရှေးဦးလုပ်ငန်းဖြစ်သည့် စာစုလုပ်ငန်းကို ၁၂၇၈-ခုနှစ်မှ စတင်လုပ်ကိုင်လာရာ ၁၂၈၂-ခုနှစ်သို့ရောက်မှ ယင်းလုပ်ငန်း ပြီးစီးလေသည်။ ပုဒ်များ ထုတ်ရာဖြစ်သော ကျမ်းတို့ကား ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာမှ စ၍ ဂန္ထန္တရ အမျိုးမျိုး ပါဝင် သည်။ ထိုသို့ထုတ်ပြီးနောက်မှ အပိုင်းကြီး ၄-ပိုင်းခွဲ၍ တပိုင်းလျှင် နာယကဆရာတော်တပါးစီ အုပ်ချုပ်တာဝန်ခံ၍ ရေးသားကာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြလေသည်။ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၏ အမည် ကိုလည်း “သဒ္ဓတ္ထရတနာဝလိမဟာပါဠိအဘိဓာန်”ဟု တွင်စေလေသည်။ ယင်းသို့ ပညာရှင်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ စုပေါင်း ပါဝင်ကူညီ၍ ရေးသားခဲ့သော်လည်း ၎င်းကျမ်းကြီးမှာ နောင်အခါတွင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်ခဲ့ချေ။ ထွက်ခဲ့သမျှသော အတွဲများ၊တာဝန် ခံရေးသားသော ဆရာတော်များနှင့် ထုတ်ဝေသောခုနှစ်တို့ကား အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပေသည်။

ဆရာတော်ဦးသောမာဘိသိရိ	အပိုင်း ၁၊	အတွဲ ၁၊	၁၂၉၀	အ-မှ	အတ္ထိဋ္ဌ။
ဆရာတော် ဦးသူရိယ	အပိုင်း ၂၊	အတွဲ ၁၊	၁၂၈၉	က-မှ	ကာမောသသညိတ။
ဆရာတော် ဦးဉာဏ	အပိုင်း ၃၊	အတွဲ ၁၊	၁၂၉၈	ပ-မှ	ပရိဋ္ဌ။
ဆရာတော် ဦးရာဇိန္ဒ	အပိုင်း ၄၊	အတွဲ ၁၊	၁၂၉၄	ယ-မှ	လောဠိဿာမိ ^၁ ။

ယင်း အဘိဓာန်ကြီးမှာ ပါဠိပုဒ်ကို မူတည်၍ ပါဠိဘာသာဖြင့်ပင် ဖွင့်ဆို ရေးသားထားသော ကျမ်းဖြစ်၏။ တခုတခုသောပုဒ်၏ လိင်ကို၎င်း၊ အနက်ကို၎င်း၊ ၎င်းပုဒ်ပါရှိရာ ပါဠိတော်စသော အကိုး သာဓကကို၎င်း၊ အချို့ပုဒ်များတွင် သက္ကတကျမ်းများမှ သာဓကများကို၎င်း စုပေါင်းပြသထား ပေသည်။ အချို့သော အရေးကြီးသော ပုဒ်တို့တွင်ကား ပုဒ်နက်နှင့် သာဓကမျှလောက်သာမကပဲ

၁။ ဤစာရင်းကိုကြည့်လျှင် ပုဒ်ထုတ်သည့်လုပ်ငန်း အစပြုသည်မှ နောက်ဆုံးရိုက်ထုတ်သည့် အပိုင်း ၃၊ အတွဲ-၁ ထွက်သည့်တိုင်အောင် (၁၂၇၈-၁၂၉၈) အနှစ်-၂၀ ကြာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ယင်း အနှစ်-၂၀ အတွင်း ထွက်ခဲ့သော စာအုပ် ၄-အုပ်ပါ စာမျက်နှာတို့ကို ပေါင်းသော် စာမျက်နှာ ၁၁၃၄-မျက်နှာ ဖြစ် လေသည်။

၎င်းပုဒ်ဆိုင်ရာ သိသင့်သိထိုက်သော ဗဟုသုတများကိုပါ ကျမ်းပေါင်းစုံမှ ထုတ်နုတ်၍ အကျယ် တဝင့် ပြဆိုထားပေရာ ဗုဒ္ဓသာသနာဆိုင်ရာ ပါဠိစွယ်စုံကျမ်းကြီးမျိုးပင် ဖြစ်၍ နေပေသည်။ ပါဠိ လိုချည်း ရေးသားထားသဖြင့် ကမ္ဘာကပါ အသုံးပြုနိုင်သော ကျမ်းကြီးလည်း ဖြစ်၏။ ဆုံးခန်း တိုင်ရောက် ပြီးမြောက်ခဲ့ပါမူကား ပါဠိပညာရှင်တို့၏ အားထားမှီခိုရာကြီးတဆူအဖြစ် ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်တွင် ရပ်တည်လျက် ရှိပေမည်။

မြန်မာပါဠိအဘိဓာန်

ရှေးအခါက ပါဠိသေ့လာရာ၌ ဖတ်၍ နားလည်ပြီး ပါဠိကျမ်းဂန်များကို လေ့လာနိုင်ရန်သာ ပဓာနထားသူ များခဲ့သော်လည်း ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးနှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ အကြားကာလ အတွင်း၌ကား မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပါဠိဘာသာ လေ့လာမှုမှာ တမျိုးတဖုံ ထူးခြားခဲ့သည်။

ယင်းအခါတွင် အရေးအသားနှင့် အပြောအဆိုကိုပါ လေ့လာသူ ပေါများလာခဲ့လေရာ အမြဲမြဲ အနယ်နယ်တွင် ပါဠိစကားပြောအသင်းများဖွဲ့၍ ပါဠိစကားပြော လေ့ကျင့်ခြင်း၊ တဦးနှင့် တဦး ပါဠိဘာသာဖြင့် စာပေးစာယူပြုလုပ်ခြင်းများကို လေ့ကျင့်လာကြလေသည်။ ယင်းသို့ ပါဠိစကားပြောနှင့် အရေးအသားကို လေ့လာသူတို့ မိမိအလိုရှိသော ပါဠိပုဒ်ကို အလွယ်တကူ ရှာဖွေရရှိနိုင်ရန် ရည်သန်၍ ၁၃၀၁-ခုနှစ်တွင် ပဌမကျော် အရှင်တေဇဝန္တာဘိဝံသသည် မြန်မာ- ပါဠိအဘိဓာန်ကို ရေးသားစီရင်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းကျမ်းတွင် 'မြန်မာစကားလုံး ၂၀၀၀၀-ခန့်ကို မူတည်လျက် ပါဠိနှင့်တွဲဖက်၍ စီစဉ်ရေးသားထား သဖြင့် မိမိသိပြီးသော မြန်မာနက်ကို ဟောသည့် ပါဠိစကားလုံးကို အလွယ်တကူ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရကား ၎င်းကျမ်းသည် ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားရာ၊ ပြောဆိုရာတို့၌ များစွာအထောက်အပံ့ရသော ကျမ်းဖြစ်လေသည်။

ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်

စစ်ပြီးခေတ်တွင်လည်း ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန် ၂-ကျမ်း ပေါ်ထွက်လာသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုတွင် ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်သည် ၁၃၁၅-ခုနှစ်မှ ၁၃၁၈-ခုနှစ်အတွင်း ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။

၎င်းအဘိဓာန်ကြီးကား မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ဘုရားကြီးက အစပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ၁၂၇၅-ခုနှစ်ကပင် စည်ရှင်ဆရာတော်ကို ခေါ်တော်မူ၍ ဝိနည်းပါဠိ တော်ပြင်ချက်ကို မူထားလျက် မှားယွင်းသော ပုဒ်ပါဠိတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရေးသားရန် အမိန့် ချမှတ်တော်မူခဲ့၏။ စည်ရှင်ဆရာတော်လည်း ထိုနေ့မှစ၍ အားလပ်သောအချိန်များတွင် ရေးသား ခဲ့ပြီးနောက် စာပေသင်ကြားပို့ချပေးရခြင်း ဂန္ထပလိဗောဓစသည်ကြောင့် ရပ်တန့်ထားခဲ့ရာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း အားလပ်ချိန်ရသဖြင့် ဆ.က်လက် ရေးသားတော် မူခဲ့လေသည်။ ပုဒ်ပေါင်းတသောင်းကျော်ပြီးဆုံး၍ နိဂုံးချုပ်လုခါနီးတွင် ဆရာတော်ဘုရား ဘဝနတ်ထံ စံတော်မူ သွားရာ ဆရာတော်ရေးသားတော်မူခဲ့သော ပုဒ်များကိုပင် အကွရာဝလီ စီစဉ်၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းအဘိဓာန်သည် လွယ်ကူသောပုဒ်များကို ချန်လှပ်၍ ခက်ခဲသော ပုဒ်များကိုသာ မာဂဓ၊ သက္ကတ ကျမ်းဂန်အမျိုးမျိုးကို မွေ့နှောက်စိစစ်၍ ပုဒ်၊ ပါဠိ၊ အနက်၊ အဆုံးအဖြတ်တို့ဖြင့် ခုံထယ်စွာ ရေးသားထားပေရာ ဝိနိစ္ဆယအဘိဓာန်ကြီးတစောင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သက္ကတကျမ်းတို့မှလာသော

မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသည့် ပုဒ်များကိုပါ ထည့်သွင်း ပြသထားသဖြင့် သက္ကတဘာသာကို သင်ကြားလေ့လာသူတို့အဖို့လည်း ကျေးဇူးများသော အဘိဓာန်ဖြစ်ပေသည်။

ဦးဟုတ်စိန်အဘိဓာန်

ဝိသုဒ္ဓါရုံ ပိဋကအဘိဓာန် ထွက်ပေါ်၍ မကြာမီမှာပင် ပဒတ္တမဉ္စူသာခေါ် ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန် ထွက်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကို မြန်မာနိုင်ငံတော် အမေ့နှင့်ပစ္စည်းထိန်းဝန်၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေကြီး ဦးဟုတ်စိန်၊ ဘီအေ(ဂုဏ်ထူး)၊ ဘီအယ်(လ်) ရေးသား၍ အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်မှ ၁၉၅၄-၅၅-ခုနှစ်များအတွင်း ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ အတွဲအားဖြင့် ၄-တွဲရှိ၍ ပါဠိပုဒ်ပေါင်း ၅၀၀၀၀-ကျော် ပါဝင်သည်ဟု နိဒါန်းတွင် ဖော်ပြထားလေသည်။

၎င်းအဘိဓာန်သည် နောက်ပေါ်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ရှေးထွက်ပေါ်ပြီး အဘိဓာန်တို့တွင် တွေ့ရှိရသော ချွတ်ယွင်းချက်များကို ရှောင်ရှားလျက် အပြည့်စုံဆုံးဖြစ်အောင် စီစဉ်ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ဤကျမ်းသည် ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကို ကမ္ဘာ့ခေတ်မှီ အဘိဓာန်အဆင့်အတန်းသို့ရောက်အောင် မြှောက်တင်ပေးသောကျမ်းဖြစ်လေသည်။ ဤကျမ်းတွင် ‘မူရင်းပုဒ်တို့၌ သက္ကတန်တူညီသော သက္ကတပုဒ်တို့ကို ယှဉ်ပြိုင်၍ ပြသထား’ပေရာ ပါဠိပုဒ်၏ ပုဒ်နေပါဌ်ထားနှင့် အနက်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ များစွာ အထောက်အကူရသော စီစဉ်ချက်ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်အရာတွင် တမူထူးခြားလျက် ရှိလေသည်။ ယင်းသို့ သက္ကတပုဒ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပြသခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကိုလည်း ကျမ်းဆရာက နိဒါန်း^၁ တွင် အကျယ်ဖော်ပြထားလေသည်။ ပုဒ်တို့၏အရင်းအမြစ်ကို ပြရာ၌လည်း အနောက်တိုင်းသုံး သင်္ကေတနှင့် နည်းစံနစ်ကို^၂ အသုံးပြုထားသဖြင့် ခေတ်ပညာတတ်တို့အဖို့ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ပေသည်။ နောက်ဆက်တွဲများကလည်း ပါဠိဘာသာသဒ္ဒါဆိုင်ရာ အခြေခံဗဟုသုတကို ပေးထားပြန်ရာ ဤကျမ်းသည် ပါဠိဘာသာကို ခေတ်မှီနည်းဖြင့် လေ့လာသူတို့အဖို့ အလွန်အားထားထိုက်သော ကျမ်းဖြစ်လေတော့သည်။

ဤကျမ်းကို ၄-ပိုင်းခွဲ၍ရိုက်နှိပ်ရာ စာမျက်နှာအားဖြင့် နောက်ဆက်တွဲအလွတ် ၁၀၈၈-မျက်နှာရှိ၍ နောက်ဆက်တွဲပါဆိုလျှင် ၁၁၈၀-မျက်နှာရှိလေသည်။ ဤမျက်နှာပေါ်ဝန်း၍ ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းကြီးကို မိမိတဦးတည်းပြုစုခဲ့သောကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဇွဲ၊ သတ္တိ၊ လုံ့လဝီရိယတို့မှာ အထူးချီးကျူးဖွယ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဓာတ်အဘိဓာန်များ

အထက်၌ ပြခဲ့သော ကျမ်းတို့မှာ ပါဠိပုဒ်တို့ကိုသာ စီစဉ်၍ ရေးသားအပ်သော ကျမ်းတို့ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့အပြင် ပုဒ်များ၏ အရင်းအမြစ် ဖြစ်သည့် ဓာတ်များကိုသာ အကွာရာစဉ်ဖြင့် စီစဉ်၍ ရေးသားအပ်သော ဓာတ်အဘိဓာန်ကျမ်းတို့လည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။

၁။ စာမျက်နှာ (ခ)။
၂။ ပါဠိဓာတ်တို့ကိုပြရာ၌(✓) ဤသင်္ကေတဖြင့် ပြ၍ အနောက်ဆရာတို့တွင် အဆုံးဗျည်း၌ သရဖပါပဲ ပြခြင်းများ။ ဥပမာ(✓)အိသ်။

ပါဠိဓာတ်အဘိဓာန်တို့တွင် ရွှေသွားဖြစ်သည့်ကျမ်းမှာ သဒ္ဒန်တိဓာတုမာလာကျမ်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများနှင့်တကွ ပါဏိနိဓာတုပါဌ၊ စန္ဒြဓာတုပါဌ^၁ စသော ကျမ်းပေါင်းများစွာကို မွေနှောက်သုံးသပ်ပြီးမှ ပြည့်စုံစွာ ရေးသားအပ်သော ကျမ်းဖြစ်ပေသည်။ ပါဠိဓာတ်နှင့်ပတ်သက်လျှင် ပမာဏအမြောက်ဆုံး ကျမ်းတကျမ်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းကျမ်းတွင် ဓာတ်တို့ကို ဂိုဏ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ကာရန်အားဖြင့်၎င်း စီစဉ်ထားလေသည်။ လိုသောဓာတ်ကို အလွယ်တကူ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်စေရန် ထိုထို တည်းဖြတ်သူတို့က အက္ခရာစဉ် ဓာတ်ညွှန်းများကို ထည့်သွင်းပေးထားသဖြင့် ယခုအခါတွင် အလွယ်တကူပင် လိုသောဓာတ်ကို ရှာဖွေနိုင်ပေသည်။

ဤကျမ်းမှနှောက် မန္တလေးရတနာပုံခေတ်တွင်လည်း ဓာတ်အဘိဓာန်ကျမ်းတကျမ်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြန်သည်။ ၎င်းကား အခြားမဟုတ် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ဘုရား၏ ဓာတုတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ခေါ် ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းကျမ်းကို ဆရာတော်သည် ၁၂၅၀-ပြည့်နှစ်တွင် အပြီးရေးသားတော်မူခဲ့သည်။ ပုံနှိပ်သည်မှာ ယနေ့အထိ ၄-ကြိမ်ရှိလေပြီ။ ဤကျမ်းကို ဆရာတော်သည် စာသင်သားဖြစ်သော ရှင်ငယ်၊ ရဟန်းငယ်တို့ နှုတ်တက်အာဂုံဆောင်ရန် ရည်ရွယ်တော်မူသဖြင့် ကျက်မှတ်လွယ်စေရန် ဂါထာများဖြင့် ရေးသားတော်မူ၍ နိဿယကိုပါ တပါတည်း စီရင်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ သဒ္ဒန်တိနှင့်တကွ သက္ကတဓာတ်ကျမ်းများကိုပါ ကြည့်ရှုညှိနှိုင်းလျက် ရေးသားအပ်သောကျမ်းဖြစ်၍ အဖိုးတန်သော ကျမ်းဖြစ်လေသည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင် စတင်ကျင်းပသည့် ၁၃၁၆-ခုနှစ်တွင်လည်း ဓာတ်အဘိဓာန်ကျမ်းတကျမ်း ထွက်ပေါ်ခဲ့ပြန်သည်။ ၎င်းမှာ နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ စာပုံနှိပ်တိုက်၌ စာပြင်မှူးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းရွက်နေသော မဟာပညာဗလ၊ ပါဠိပါမောက္ခ၊ ဆရာဉာဏ် ရေးသားသည့် “ပါဠိဓာတ်အဘိဓာန်ချုပ်” ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကျမ်းလည်း ရှေးပေါ်နှင့်ပြီး ပါဠိဓာတ်ကျမ်းတို့နှင့်တကွ သက္ကတဓာတ်ကျမ်းများကိုပါ ညှိနှိုင်း၍ ကြည့်ရှုလွယ်စေရန် စီစဉ်ရေးသားအပ်သည်ဖြစ်ရာ ပါဠိလိုက်စားသူတို့အား ကျေးဇူးများသောကျမ်းပင် ဖြစ်လေသည်။

နိုင်ငံခြားပါဠိအဘိဓာန်များ
အနောက်တိုင်းမှ

အနောက်တိုင်းတွင် ပါဠိလေ့လာမှု ပြန့်ပွားနေစဉ် ၁၈၇၅-ခုနှစ်တွင် ချစ်လ်ဒါးအမည်ရှိသော ပညာရှင်တဦးက ပါဠိအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်တစောင် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ပေပြီ။ ၎င်းနောက် ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း အနောက်တိုင်းပညာရှင်တို့က လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးအား ပြည့်စုံသော ပါဠိအဘိဓာန်ကြီးတစောင် ရေးသားပြုစုပါရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြပြီး ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းတို့သည် ချစ်လ်ဒါး၏အဘိဓာန်ဖြင့် အားရခြင်း မရှိကြပဲ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်လည်း ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်သစ်ကို ရေးသားရန် ကြိုးပမ်းလျက်ပင် ရှိခဲ့ကြပေသည်။ ၎င်းတို့၏ မနားမနေ ကြိုးစားမှုကြောင့်ပင် ခရစ်နှစ် ၁၉၂၁-၂၅-ခုနှစ်အတွင်း လန်ဒန်ပါဠိစာတော်မူအသင်း၏ ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ကြီး ထွက်ပေါ်၍ လာပေသည်။ ပညာရှင်အများ စုပေါင်းရေးကြ၍ ရိုးစ် ဒေးဗစ်နှင့် ဝီလျံ စတီ(ဒ်) တို့က အထွေထွေ တည်းဖြတ်သူများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကြီးမှာ အနောက်နိုင်ငံသားတို့ ရေးသားပြုစုသည့်

၁။ ၎င်းကျမ်း၌ ပရဏဘာသာ၊ အတ္တနာဘာသာ၊ ဥဘ(ယ)တောဘာသာ-ဟူသော ပါဏိနိဓာတုပါဌ၌ လာသည့် အသုံးအနှုန်းများနှင့် “ခိဒိ အဝယဝေတိ စန္ဒဝိဒုနောဝဒန္တိ(နာ-၆၇)”ဟူသော စကားတို့ကို ထောက်။

အားလျော်စွာ ခေတ်မှီသော ရေးသားပုံ အစီအစဉ်ရှိ၏။ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် ရိုက်နှိပ်ထားသော ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာကျမ်းစာတို့၏ စာမျက်နှာဂဏန်း စသည်များကိုလည်း ဆိုင်ရာပုဒ်တို့၌ ညွှန်းဆို ပြသထားပေရာ မည်သည့်ပါဠိ၊ မည်သည့်အဋ္ဌကထာတွင် မည်သည့်ပုဒ် ပါရှိသည်ကို အလွယ်တကူပင် သိမြင်နိုင်ပေသည်။

၎င်းအဘိဓာန်ကြီးနှင့် မရှေးမနှောင်းမှပင် ဒိန်းမတ်ပြည်၏ သိပ္ပံပညာနှင့် စာပေဆိုင်ရာ တော်ဝင်ဌာနမှ ထုတ်ဝေသည့် A Critical Pāli Dictionary ခေါ် ပါဠိအဘိဓာန်ကြီး ပေါ်ထွက်ခဲ့ ပြန်သည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကြီးမှာ လန်ဒန်ပါဠိစာတော်မူအသင်း၏ ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ထက် များ စွာကျယ်ဝန်းလေသည်။ ရှေးအဘိဓာန်များ၌ မပါသော များစွာသော ပုဒ်တို့များကိုပါ ထည့်သွင်း လျက် အပြည့်စုံဆုံးဖြစ်အောင် စီစဉ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် ၎င်းမှာ အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးချေ။ ၁၉၂၄-ခုနှစ်မှ ၁၉၄၇-ခုနှစ်အတွင်း အ-မှ အဟောသိကမ္မ-ပုဒ်တိုင် အ-သရအစပြု သော ပုဒ်များပါဝင်သည့် ပဌမတွဲကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အာ-သရပါသောအပိုင်းကိုကား စစ်ပြီးခေတ် ကျမှ ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့၏။ ၁၉၆၂-ခုနှစ်တွင် အာဒိကပ္ပ-မှ အာပတ္တိကုသလတာ-ပုဒ်တိုင်အောင် ပါရှိသော အတွဲ-၂ အမှတ် ၂-ကို ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ကျန်အပိုင်းများကိုလည်း ပြည့်စုံသည့်တိုင်အောင် တဖြည်းဖြည်းထုတ်ဝေသွားလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ရပေသည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကြီးကို စတင်ခဲ့သူမှာ ဗီ.ထရက်နာ (V. Trenckner) ဆိုသူ ပညာရှင် ဖြစ်ပြီး ၎င်းအလုပ်ကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်တည်းဖြတ် ခဲ့ကြသူများမှာ ဒီးနစ် အင်ဒါဆင် (Dines Andersen)၊ ဟဲလ်မာ စမစ်သ် (Helmer Smith) နှင့် ဟန်စ် ဟင်ဒြီ(က်)ဆင် (Hans Hendriksen) အမည်ရှိသော ပညာရှိကြီးများ ဖြစ်၍ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံအရပ်ရပ်မှ ပါဠိပညာရှင်များကလည်း ၎င်းတို့အား ကူညီရေးသားပေးနေကြသည်ကို တွေ့ရှိရ ပေသည်။

ဆိုခဲ့ပြီး အဘိဓာန်တို့ကဲ့သို့ အနက်နှင့်ပုဒ်အရင်းအမြစ်ကို ပဓာနမထားပဲ အညွှန်းပြည့်စုံမှုကိုသာ ပဓာနထား၍ ရေးသားစီစဉ်အပ်သော ကျမ်းတကျမ်းကိုလည်း စစ်ပြီးခေတ်တွင် လန်ဒန်မြို့ ပါဠိ စာတော်မူအသင်းမှ ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ၎င်းကျမ်းကား Pāli Tipitakāṃ Concordance ခေါ် တိပိဋကပါဠိအညွှန်းအဘိဓာန်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းကျမ်းကြီးတွင် ပါဠိတော်လာပုဒ်တို့ကို အက္ခရာစဉ်၍ ၎င်းပုဒ်တို့ကို မိမိတို့ပါဝင်သော ဝါကျတို့နှင့်တကွ ထုတ်ပြပြီး ၎င်းဝါကျတို့ကို တွေ့ နိုင်မည့် ပါဠိတော်ကျမ်းနှင့် စာမျက်နှာဂဏန်းများကို ဖော်ပြထားရာ ပါဠိတော်လာစာကို ရှာလိုသူ တို့အဖို့ အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ကျမ်းစာပင် ဖြစ်ပေသည်။

၎င်းကျမ်းကို စာမျက်နှာ ၆၀-ခန့်စီရှိသော အပိုင်းများအဖြစ် ၁၉၅၂-ခုနှစ်မှ စတင်ထုတ်ဝေ ခဲ့ရာ ယခုအခါ အပိုင်း-၁၀ (အက္ခရာအားဖြင့်-၉) သို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းကို စီစဉ် သူများကား အက်ဖ်၊ အယ်လ်၊ ဝု(ဒ်)ဝပ်ဒ် (F.L. Woodward)၊ အီအဲမ်၊ ဟဲယား (E. M. Hare) စသော ပညာရှင်တို့ ဖြစ်လေသည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ

သီဟိုဠ်ကျွန်းသည် ပါဠိစာပေပေါက်ဖွားရာဌာန ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ၎င်းကျွန်းမှ ရဟန်း ပညာရှိ၊ လူပညာရှိတို့သည်လည်း ခေတ်မှီပါဠိအဘိဓာန်များကို ရေးသားခဲ့ကြလေသည်။ ၎င်းတို့ တွင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တမထေရ်သည် ၁၉၄၉-ခုနှစ်တွင် ပါဠိအင်္ဂလိပ်

အဘိဓာန်ကျမ်း^၁ ကို၎င်း၊ ၁၉၅၀-ခုနှစ်တွင် ပါဠိသိဟဋ္ဌအကာရာဒိယ-ခေါ် ပါဠိသိဟိဋ္ဌအဘိဓာန် ကို၎င်း၊ ၁၉၅၅-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်ပါဠိအဘိဓာန်ကို၎င်း ရေးသားတော်မူခဲ့သည်။ ၎င်းတို့တွင် ပဌမကျမ်းမှာ ကျောင်းသား စာသင်သားတို့ အလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်ရန် အကျဉ်းရေးသားအပ် သောကျမ်းဖြစ်၍ တတိယကျမ်းစာမှာကား ပါဠိရေး၊ ပြော လေ့လာသူ အင်္ဂလိပ်စာတတ်တို့အတွက် ရေးသားအပ်သောကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တကဲ့သို့ပင် ဝိဒုရပေါလ ပိယတိဿအမည်ရှိ ဆရာတော်ကြီးတပါးကလည်း ၁၉၄၉-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်ပါဠိအဘိဓာန်တစောင်ကို ရေးသားထုတ် ဝေခဲပေးသေးသည်။ သို့သော် ၎င်းစာအုပ်မှာ ပါဠိပုဒ်များကို သီဟိဋ္ဌစာလုံးများဖြင့် ပြထားသဖြင့် သီဟိဋ္ဌစာလုံးကို မဖတ်တတ်သော နိုင်ငံခြားသားများအဖို့ အသုံးမဝင်ပဲ ရှိခဲ့လေသည်။

၁၉၆၀-ခုနှစ်တွင်လည်း အဋ္ဌကထာသုစိခေါ် ပါဠိအဘိဓာန်ကျမ်းတကျမ်း စတင် ပေါ်ထွက်ခဲ့ သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ၎င်းကျမ်းတွင် အဋ္ဌကထာများ၌ ဖွင့်ဆိုအပ်သော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်များ ကို အက္ခရာစဉ်လျက် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပါဠိများနှင့် တွဲဖက်စီစဉ်၍ ရိုက်နှိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းကျမ်းသည် ယနေ့အထိ ၂-အုပ်ထွက်ပြီးဖြစ်လျက် အ-မှ-ဩ-အထိ ပါဠိပုဒ်များ ပါဝင်သည်။ ၎င်းကျမ်းကို စီစဉ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကောသံဂါဉ္ဇနာဇာတိ အရှင်သီရိသုမေဓမထေရ်ဖြစ်၍ တည်းဖြတ် သူမှာ ၎င်းရှာဇာတိ အရှင်ဓမ္မဝံသမထေရ်ဖြစ်ပြီး ကိုလံဘိုမြို့ ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရတက္ကသိုလ်ပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။

ပါဠိအမည် အဘိဓာန်

လန်ဒန်ပါဠိစာတော်မူအသင်းထုတ် ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၌ ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့၏ အမည်ဟော ပါဠိပုဒ်များကို မတွေ့ရပေ။ ယင်းသို့ မတွေ့ရခြင်းမှာ ၎င်းအမည်များကို သီးခြားထုတ်၍ စီစဉ်ရိုက် နှိပ်ထုတ်ဝေထားသော အဘိဓာန်တစောင် ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကား သီဟိဋ္ဌသား ပါဠိပညာရှိ ပါမောက္ခ ဂျီ၊ပီ၊မာလလဆေကရ ရေးသားအပ်သည့် Dictionary of Pāli Proper Names ခေါ် ပါဠိအမည်အဘိဓာန် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကျမ်းတွင် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ လာသော အမည်များကို ထုတ်နုတ်၍ ၎င်းတို့၏ အဋ္ဌပုတ္တိစသည်များကို ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာစသည်တို့မှပင် ထုတ်နုတ်ပြီး မကျဉ်းမကျယ် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်များနှင့်တကွ တိုင်းပြည်၊ မြို့ရွာစသည်တို့၏ အမည်၊ သုတ်ဝဂ်စသည်တို့၏ အမည်များ ကိုပါ ထည့်သွင်းစီစဉ်ထားသဖြင့် လွန်စွာအဖိုးတန်သော ကျမ်းတစောင် ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာ— ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ တွေ့ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်၏ အဋ္ဌပုတ္တိကို အကျယ်သိလို လျှင် ၎င်းအဘိဓာန်မှာပင် ကျမ်းညွှန်းများနှင့်တကွ ရှာဖွေဖတ်ရှုနိုင်ပေသည်။

ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသည်တို့ကား တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး မပေါ်ထွက်မီ ပေါ်ထွက် နှင့်သော ပါဠိဘာသာဆိုင်ရာ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ အဘိဓာန်တို့၏ အကြောင်းအရာအကျဉ်းချုပ် ဖြစ် ပေသည်။

တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကြီး

ပြောဆိုသောဘာသာတရပ်ကို လေ့လာရာ၌ ထိုဘာသာဆိုင်ရာ သဒ္ဒါကျမ်းတို့ကို တတ်မြောက် ရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီးသည် မဟုတ်ပေ။ သဒ္ဒါကျမ်းတို့သည် သဒ္ဒါပုဒ်တို့၏ ပကတိပစ္စယအားဖြင့် ပေါင်းစပ်ပွဲစည်းပုံကို ပြခြင်းဖြင့် သဒ္ဒါပုဒ်တို့၏အနက်ကို သိစေနိုင်သည် မှန်သော်လည်း ၎င်း တို့သည် ပုဒ်မျိုးအားလုံး၏အနက်ကို သိစေနိုင်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ယောဂိကသဒ္ဒါ၊ ရုဠ်သဒ္ဒါ၊ ယောဂရုဠ်သဒ္ဒါ၊ ဟု သဒ္ဒါ ၃-မျိုး ရှိသည်တို့တွင် ယောဂိကသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကိုသာ သိစေနိုင် ပေသည်။ ရုဠ်သဒ္ဒါနှင့် ယောဂရုဠ်သဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို သိစေနိုင်ရေး၌ကား သဒ္ဒါကျမ်းသည် မစမ်းဆောင်နိုင်ပေ။ ယင်းကား ကောသခေါ် အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ အရာသာ ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေသည်။ အဘိဓာန်ကျမ်းတို့သည် ယောဂိကသဒ္ဒါ၊ ရုဠ်သဒ္ဒါ၊ ယောဂရုဠ်သဒ္ဒါ ၃-မျိုးလုံး၏ အနက်ကို သိစေနိုင်ပေသည်။

ဤသို့လျှင် ဘာသာတရပ်ကို ကောင်းမွန်စွာ တတ်မြောက်ရေး၌ အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ လွန်စွာ အရေးကြီးပုံကို သိမြင်ကြသော ဆရာအဆက်ဆက်တို့သည် အဘိဓာန်အမျိုးမျိုးတို့ကို ရေး သားခဲ့ကြလေပြီ။ ပါဠိဘာသာ၌လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသဒ္ဒါ ၃-မျိုးလုံး၏အနက်ကို သိစေနိုင်သော အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့် ပါဠိဘာသာဆိုင်ရာ အဘိဓာန်ကျမ်းအမျိုးမျိုးတို့ကို ဆရာပေါင်းများစွာတို့ ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ကြလေပြီ။ အဆိုပါ ပါဠိအဘိဓာန်ကျမ်းတို့သည်လည်း ကျမ်း၏အင်အား အလျောက် ပါဠိဘာသာနှင့် စာပေလေ့လာမှုအား နှစ်ပေါင်းများစွာပင် အကျိုးပြုသင့်သ လောက် အကျိုးပြုခဲ့ကြပေသည်။

ယင်းပါဠိဘာသာလေ့လာမှုသည် လေ့လာသူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သို့ လိုက်၍ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိမသိသောပုဒ်၏ အနက်မျှကို သိရလျှင် ပင် ကျေနပ်ကြ၏။ အချို့ကား ထိုမျှဖြင့် မကျေနပ်နိုင်ကြသေးပဲ ပုဒ်၏အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည့် ဓာတ်၊ ပစ္စည်းစသည် ခွဲဝေပုံတို့ကိုပါ သိရမှ ကျေနပ်ကြ၏။ အချို့ကလည်း ၎င်းတို့အပြင် ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ္ထ တို့ကိုပါ လေ့လာလိုကြသည်။ အချို့ကမူကား ၎င်းတို့အပြင် ခိုင်လုံသည့် ဆိုင်ရာသဒ္ဒါကျမ်း အကိုး အကားတို့ကိုပါ သိလိုကြသည်။ အချို့ကလည်း တဆင့်တက်၍ ၎င်းပုဒ်တို့ကို တွေ့ရှိနိုင်မည့် ပါဠိ တော်၊ အဋ္ဌကထာ စသော ကျမ်းကြီး ကျမ်းခိုင်တို့မှ အကိုးအကားများကိုပါ သိရှိလိုကြပြန်သည်။ ဤကဲ့သို့ လေ့လာမှုအမျိုးမျိုး ရှိနေပေရာ ထိုလေ့လာမှုအားလုံးကို သိမ်းခြုံ၍ လေ့လာသူ ပုဂ္ဂိုလ် အားလုံး၏ စိတ်နှလုံးကို ရွှင်ပြုံးနှစ်သိမ့်စေနိုင်မည့် ပည်းပုံ ပေါ်ယံ ငွေကြယ် ခမ်းနားသော ပါဠိအဘိဓာန်မျိုးကား မြန်မာပြည်တွင် မပေါ်ခဲ့ဘူးသေးပေ။ မြန်မာပြည်၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော

၁။ ယောဂိကသဒ္ဒါဟူသည် ဝါကျနက်သို့အစဉ်လိုက်သော အနတ္တသဒ္ဒါမျိုးတည်း။ ဥပမာ “ပါဓက” စသည်။ ရုဠ်သဒ္ဒါဟူသည်မှာ ဝါကျနက်သို့ မလိုက်ပဲ လူအများက သတ်မှတ်ထားသောအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါမျိုး တည်း။ ဥပမာ “ဆူ” စသည်။ ယောဂရုဠ်သဒ္ဒါဟူသည်မှာကား ဝါကျနက်သို့လည်း အနည်းငယ်လိုက်၍ လူအများ သတ်မှတ်အပ်သောအနက်ကိုလည်း ဟောသော သဒ္ဒါမျိုးတည်း။ ဥပမာ “ပက်ဇ၊ ဟတ္ထိ” စသည်။

အဘိဓာန်တို့မှာ အထက်ပါ လေ့လာမှုမျိုးတို့တွင် တမျိုးကိုသော်၎င်း၊ ၂-မျိုး၊ ၃-မျိုးကိုသော်၎င်း အကျိုးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း လေ့လာမှုအားလုံးကိုကား အကျိုးမပြုနိုင်ကြပေ။ ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်နှင့်တကွ ဗုဒ္ဓစာပေလေ့လာမှု အများဆုံး ထွန်းကားရာဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆိုခဲ့ပြီး လေ့လာမှုအားလုံးကို အကျိုးပြုနိုင်မည့် ပါဠိအဘိဓာန်ကြီးမျိုး လိုအပ်လျက်ရှိသည်မှာ ကြာပေပြီ။ ဤ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကား ယင်းလိုအပ်ချက်ကို ပြည့်စုံစေရန် အလို့ငှါပင် ပေါ်ထွက်လာရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ထွက်ပေါ်ရန် အစပြုခဲ့သည့် နှစ်ကား ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင် အစမပြုမီ ၁၃၁၂-ခုနှစ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းနှစ် ဒုတိယဝါဆိုလတွင် နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသည် မိမိနေအိမ်၌ သီရိမင်္ဂလာပရိတ်တော်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကြစဉ်အခါ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင် စီမံကိန်း၊ ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန် စီမံကိန်း တို့နှင့် တပါတည်း ပိဋက ၃-ပုံ ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ရေးသားရန် စီမံကိန်းကို ရေးဆွဲ၍ ၎င်းလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ကြရန် သက်ဆိုင်ရာတို့အား ဥယျောဇဉ်စကား ပြောကြားခဲ့လေသည်။

ယင်း ဥယျောဇဉ်စကားကို အကြောင်းပြု၍ နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က အောက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သော အဘိဓာန်(စံနစ်ရေးဆွဲရေး)အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။

သံဃာတော်များ

- (၁) ဆရာတော် ဦးဉာနုတ္တရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- (၂) မဟာစည်ဆရာတော်၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- (၃) ဆရာတော် ဦးဝိသုဒ္ဓိ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- (၄) ဆရာတော် ဦးဩဘာသ၊ မြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းပြု၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူကျောင်း၊ သရက်တောတိုက်၊ (ယခု-ဖျာပုံတိုက်သစ်) ရန်ကုန်။

လူပုဂ္ဂိုလ်များ

- (၁) ဒေါက်တာ ဆရာလင်း၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အယ်ဒီတာချုပ်၊ ပိဋကတ်တော်မြန်မာပြန်ဌာန။
- (၂) ဦးကြီးဖေ၊ မဟာပညာဗလ၊ သာသနာ့ညွှန်ကြားရေးဝန်။
- (၃) ဦးဖေမောင်တင်၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ်ဟောင်း။
- (၄) ဦးလူဖေဝင်း၊ ကျောက်စာဝန်။
- (၅) ဦးဝန်၊ စာတည်းမှူး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။
- (၆) ဦးသိန်းဟန်၊ ပိဋကတ်တိုက်မှူး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။
- (၇) ဦးအောင်သန်း၊ ပါဠိပါမောက္ခ၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။
- (၈) ဦးမောင်မောင်ကလေး၊ ဝဏ္ဏကျော်ထင်၊ အဘိဓာန်ဌာနမှူးဟောင်း။
- (၉) ဆရာဉာဏ်၊ မဟာပညာဗလ၊ စာပြင်မှူးချုပ်။
- (၁၀) ဦးဘမိုး၊ ဒုတိယအယ်ဒီတာချုပ်၊ ပိဋကတ်တော်မြန်မာပြန်ဌာန။
- (၁၁) ဦးချန်ထွန်း၊ သတိုးမဟာသရေစည်သူ၊ တရာ့လွှတ်တော်ချုပ် တရားဝန်ကြီး။

ဤအဖွဲ့ကပင် ဝေါဟာရထုတ်နုတ်စုဆောင်းမှု၊ အဘိဓာန်ပုံစံဖော်မှု၊ အဘိဓာန်စီစဉ်ရေးသားမှု စသော အဘိဓာန်နှင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စအလုံးစုံကို စီမံဆောင်ရွက်သွားသည်။

ဤအဖွဲ့ဝင်တို့သည် မိမိတို့ရရှိပြီးသော အဘိဓာန်ဗဟုသုတများဖြင့်သာ မနှစ်သိမ့်၊ မရေငုံရဲ သေးမူ၍ နိုင်ငံတွင်း၊ နိုင်ငံပေမှ မထေရ်ကြီး၊ ငယ်တို့၏ အဘိဓာန်ဗဟုသုတများကိုလည်း လေးစား၊ မြတ်နိုးစွာ ရှာဖွေစုဆောင်းခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံအတွင်း (၁) အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု မစိုးရိမ် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ (၂) အဂ္ဂမဟာ- ပဏ္ဍိတ ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရဆရာတော်ဘုရားကြီး စသော မာဂဓသက္ကတကောဝိဒ၊ သဗ္ဗပရိယတ္တိပဘောဒ၊ ဂန္ထကာရကဖြစ်တော်မူသည်သာမက ဂဏာဓိပတိ၊ ဂဏာစရိယဖြစ်တော်မူကြသော ဆရာတော်ကြီး များနှင့်တကွ တိပိဋကဓရမေဃဘဏ္ဍာဂါရိက အရှင်ဝိစိတ္တသာဓကတိဝံသကဲ့သို့သော မထေရ်ကြီး၊ ငယ် တို့ကို အစည်းအဝေးများသို့ ပင့်ဆောင်၍၎င်း၊ သီတင်းသုံးရာကျောင်းတိုက်များသို့ သွားရောက်၍ ၎င်းအဘိဓာန်ပြုစုရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ရှေးအစဉ်အလာထုံးဟောင်း၊ စံဟောင်း၊ နည်းကောင်း၊ နည်းမှန်များကို အကြိမ်များစွာ ကြားနာဆည်းပူးကြသည်။^၁

နိုင်ငံပေမှ သကသမယသမယန္တရဂဟနဝိဂ္ဂါဟနသမတ္တ၊ နာနာဝေါဟာရကုသလ၊ နိကာယ- မဟာနာယက၊ ဂန္ထကာရကနှင့် ဓမ္မဒူတများ ပါဝင်သည့် (၁) အရှင်ဗုဒ္ဓအတ္တ၊ (၂) အရှင်ဒေါက်တာ ဝဇီရဉာဏ၊ (၃) အရှင်သောရတ၊ (၄) အရှင်ဉာဏာလောက၊ (၅) အရှင်အာနန္ဒမေတ္တေယျ၊^၂ (၆) အရှင်ဂုဏသိရိ ဟူးသာ ကမ္ဘာကျော် သီဟိုဠ်သံဃာတော်များကိုလည်း တခုသော အစည်း အဝေးသို့ပင့်ဆောင်၍ အဘိဓာန်ရေးသားပြုစုရေးအတွက် ယခုခေတ်အမြင်နှင့် ကိုက်ညီဆီလျော်၍ ပညာရှိများ နှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်သော နည်းသစ်၊ စံနစ်သစ်၊ အစီအမံသစ်များကို ဆွေးနွေး၊ လေ့လာ သေချာစွာမှတ်သားခဲ့ကြသည်။^၃

ဤအဖွဲ့ဝင် ဦးဝန်၊ မဟာဝိဇ္ဇာ၏ ဖိတ်ကြားချက်အရ သာသနာ့ညွှန်ကြားရေးဝန် မဟာပညာဗလ ဦးကြီးဖေ ဦးဆောင်လျက် နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ပိဋကတ်တော်မြန်မာပြန်ဌာန၊ ဒုတိယ အယ်ဒီတာချုပ် ဦးဘမိုးနှင့်တကွ စာပြုအယ်ဒီတာတို့သည် ၁၃၁၅-ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၁-ရက် (၁၀-၁၁-၅၃) နေ့ ၁၂-နာရီအချိန် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာအဘိဓာန်ဌာနသို့ သွားရောက်၍ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ လေ့လာကြရာ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည်။^၄

- (၁) ဦးဗိုလ်မောင်
- (၂) ဦးအုန်းရွှေ
- (၃) ဦးစိန်မောင်
- (၄) ဦးမောင်ကြီး
- (၅) ဦးအုန်းဖေ
- (၆) ဦးညိုမြ
- (၇) ဦးဝင်း

၁။ ၁၃၁၅-ခု၊ တွဲပြည့် (၁၈-၂၅၄) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၂၀၊ (၀)။
 ၂။ ထိုအရှင်သည် ၁၃၁၅-ခုတွဲ၊ ဆုတ်-၁၀ (၂၈-၂၅၄) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၃-ကိုလည်း တက်ဆောက်သည်။
 ၃။ ၁၃၁၅-ခုတွဲပြည့် (၁၈-၂၅၄) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၂၀၊ (၀)။
 ၄။ ၁၃၁၅-ခု၊ ဆောင်၊ ဆုတ်-၇ (၂၈-၁၁-၅၃) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၊ ၄၊ (၀)။

- (၈) ဦးသန်းမော်
- (၉) ဦးစိုးဝင်း
- (၁၀) ဦးမြင့်သိန်း
- (၁၁) ဦးတင်မြင့်
- (၁၂) ဦးတင်ဦး

ဦးဝန်က ကြိုဆိုညွှန်ခံ၍ စာတွေ့ လက်တွေ့ အချင်းချင်း နှီးနှော ဆွေးနွေးခဲ့ကြရပြီးနောက် ပြန်ရောက်လာသောအခါ အဖွဲ့သို့ အောက်ပါ အစီရင်ခံစာကို တင်ပြကြသည်။

A Critical Pāli Dictionary, Vol. I စာအုပ်ကို ထုတ်ပြုလျက် “ယခု အဘိဓာန်မှာ ဆရာကြီးသုံးဦး လူ့ သက်တမ်းစေ့နေထိုင်၍ မနေမနားရှာဖွေလို့ရတဲ့ စကားလုံးများကို ပြုစု ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

သက်တမ်းစေ့ နေထိုင်သွားကြတဲ့ ဆရာကြီးသုံးဦးမျှ ကူးပြောင်းပြီး ပြုစုယူရသော ဝေါဟာရပုဒ်များမှာ ဤမျှသာရသည်ကို ချိန်ဆအကဲခတ်ကြည့်ပါလျှင် ဆရာတို့ ယခု ပြုစု သွားမည့် လမ်းခရီး၌လည်း နှောင့်နှေးမှု အခက်အခဲများစွာ ကျော်ဖြတ်ရမှုတွေ တွေ့ပါ လိမ့်မယ်။ အဲဒါတွေကိုတော့ စိတ်မပျက်ကြပါနဲ့။ စိတ်ရှည်ရှည်ထားပြီး စုဆောင်းပြုစုကြဖို့ ကိုတော့ ကျွန်တော်တိုက်တွန်းလိုပါတယ်။

အားလုံး သိပြီးဖြစ်တဲ့အတိုင်း ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် မြန်မာအဘိဓာန်ကြီး ပြုစုဖို့ ရှေးယခင်ကတည်းက ဆောင်ရွက်လာခဲ့သူဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာအဘိဓာန်ကြီး ပြုစုရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး နည်းနာနိဿယဖွဲ့ရန် ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် ဥပဓမ္မပတ်စီရို ကျော်ကြား သော အောက်စဖို့ဒ်နှင့် လန်ဒန်ယူနီဘာစီတီ စသော တက္ကသိုလ်ကြီး လေးခုသို့လည်း ရောက်ခဲ့ပါတယ်။

ရှင်းရှင်းပြောရလျှင် အဲဒီ ယူနီဘာစီတီတွေမှာတောင် အဘိဓာန်လုပ်ကိုင်နေတဲ့ ဌာန ရယ်လို့ စံနစ်တကျ သီးခြားမရှိဘူး။ ကိုယ်ထင်ရာကို ကိုယ့်ဉာဏ်စွမ်းအားကိုး၍ အသုံးချ နေကြတာကို တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။

အဘိဓာန်ပြုစုဖို့ နည်းနာနိဿယပေးပါလို့ တောင်းပြန်တော့ အဲဒီက ပါမောက္ခကြီး တွေက ‘အဘိဓာန်လုပ်တဲ့ နည်းရယ်လို့မရှိပါဘူး။ ကိုယ့်စိတ်ကူးနှင့် ကိုယ်တိုင်လုပ်ကိုင်သွား တဲ့စံနစ်ကပင် ဆရာပြုလုပ်သွားတာပါဘဲ’လို့ အဖြေပေးလိုက်ကြပါတယ်။

ဒါနဲ့ စိတ်မကျေနပ်လို့ နောက်ပိတ်ဆုံး အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်ရှိ အဘိဓာန်ပြုစုသူ အကြီး ဆုံး ဆရာကြီးထံသို့သွားပြီး အဘိဓာန်ပြုစုရေး နည်းနာနိဿယတောင်းတော့ ‘အဘိဓာန် လုပ်ဖို့နည်းရယ်လို့ ပေးလို့မရပါ။ ပေးလည်း မပေးတတ်ပါ။ ခင်ဗျားဘာသာ လုပ်ကိုင် သွားတဲ့အခါ တွေ့ရှိရမည့်သစ်ဇာန်စာကပင် နည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ဆရာပြုလုပ်သွားပါလိမ့်မယ်’ ဟု ပြောပြလိုက်ပါတယ်။ အဲဒါကိုဘဲ အခြေခံမှတ်သား၍ ကျွန်တော်ပြန်လာခဲ့ပြီး ယခု ယူနီဘာစီတီ မြန်မာအဘိဓာန်ဌာနကို ဦးစီးလုပ်ကိုင်လာရာ ယခုထက်တိုင် အချို့ နေရာ တွေမှာ လွဲချော်မှုတွေ မကင်းသေးပါ။

ယခု ဆရာတို့က ကျွန်တော့်ထံ နည်းလမ်းလာ၍ရှာဖွေကြပြန်တော့ ကျွန်တော်ကလည်း ‘နည်းဆိုတာ ကိုယ့်အလုပ်ကပင် ကိုယ့်ကို ဆရာလုပ်သွားပါလိမ့်မယ်’ဟု အဖြေပေးလိုပါတယ်”ဟု ဆရာဦးဝန်က ပြောပြလိုက်ပါသည်။

၎င်းပြင် ဆရာဦးဝန်က အဘိဓာန်လုပ်ကိုင်ရာ၌ အောက်ပါ အချက်များကိုလည်း အကြံပေးလိုက်ပါသေးသည်။

- ၁။ ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ကြီးတွင် ကြိယာပုဒ်များကိုလည်း ထုတ်ထား၍ ယခု ပြုလုပ်မည့် ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကြီး၌လည်း ကြိယာပုဒ်များကို ထည့်ဖို့ကောင်းသည်။
- ၂။ ပါဠိတော်ပုဒ် ထုတ်သည့်အခါ နိဿရသမ္ပ၊ အမှားအမှန်စကားလုံးကို စကားလုံးတိုင်း စာစုပုဂ္ဂိုလ်များက မချန်မလုပ် ရေးသား ထုတ်နုတ်ရန်။
- ၃။ စာစုရာ၌ အမှားတွေ့၍ မှားမှန်းသိသော်လည်း ပြင်ဆင်၍ မရေးပဲ မူအတိုင်း စုဆောင်းရေးသားရန်။
- ၄။ ပုဒ်များ ပေါင်းစပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်ကြီးများ စသည်ကို အပေါင်းပြုပြီး အစိတ်အစိတ်ပုဒ်များကိုပါ ပြန်၍ ခွဲခြားဖော်ပြရန်။
- ၅။ နိပ္ပန္နပုဒ်ရင်းအတိုင်း ဝိဘတ်နှင့်တကွ စာစုများက ထုတ်နုတ်ရန်။

အဘိဓာန်ပြုစုရာ၌ အခက်အခဲများနှင့် မုချရင်ဆိုင်ကြရမည်ဖြစ်ရာ အောက်ပါအချက်များကိုလည်း သတိပြုကြဖို့ အကြံပေးလိုက်ပါသေးသည်။

- ၁။ အဘိဓာန်ပြုစုရာ၌ ဝေါဟာရထုတ်နုတ်သော ဆရာတို့က ပုဒ်ပေါင်းတသိန်း ထုတ်ထားသော်လည်း သုံးစွဲ၍ရနိုင်သော ဝေါဟာရမှာ သုံးသောင်းမျှရှိလျှင် (သုံးပုံ-တပုံ ဆိုလိုသည်)ကံကောင်းသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။
- ၂။ လုပ်ငန်းစတင်ချိန် ၆-လလောက်၌ ဘာမျှ မယ်မယ်ရရ လမ်းစတွေ့ရဦးမည် မဟုတ်သေးပဲ မှားလိုက်၊ ဖျက်လိုက်၊ စည်းကမ်းပြင်လိုက်နှင့်သာ စခန်းသွားရလိမ့်ဦးမည်ဟု မိမိထင်သည်။
- ၃။ သုံးမရတဲ့ ပုဒ်တွေပဲဟု လွင့်မပစ်ပဲ တွေ့သမျှအကုန် ထုတ်နုတ်ရေးသားရန်၊ ထိုသို့ စာစုရာ၌ စိတ်မပျက်ပဲ စိတ်ရှည်ရှည်ထား၍ ရှာဖွေဖို့ အရေးကြီးပါသည်။
- ၄။ တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန် ပြုစုနေကြရာမှ ပုဒ်ပေါင်း ၁၅၀-ခန့်မျှ ရှိသော ဝေါဟာရထုတ်ပြီး စာရွက်ကလေးတွေကို ယူဆောင်ပြသည်၊ ‘ဟောဒီဟာ မြန်မာစာတည်းက က-အက္ခရာ ရသမျှပါပဲ၊ ဒီဟာ သူတို့ (လက်အောက်အမှုထမ်းတွေကို ဆိုလိုသည်) ရှာဖွေလို့သာ ဒီမျှရတာပါ၊ ကျွန်တော်သာ ရှာဖွေရလျှင် ဒီထက် သုံးဆမျှ ရမှာပဲ၊ ဒါပေမဲ့ သုံးဖြစ်တဲ့ ပုဒ်ကတော့ ကျွန်တော်ပြောခဲ့သလို သုံးပုံ-တပုံလောက် ပါလာလျှင် ရှာဖွေရကျိုးနပ်ပါသည်’ဟု ဆရာဦးဝန်က အကြံပေးလိုက်ပါသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ဤအဖွဲ့၏ လျှောက်ထား၊ မေတ္တာရပ်ခံချက်အရ စာအားဖြင့် ရေးသားပေးပို့သော အဘိဓာန် ပြုစုရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ထင်မြင်ချက်၊ အကြံပေးချက်များကိုလည်း စေ့စေ့ငင

ဖတ်ရှု ကြားနာ၍ သေချာ လေးစားစွာ မှတ်သားကြသည်။ ယင်းသို့ စာအားဖြင့် ရေးသား ပေးပို့ရာ၌ အောက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည်။

- (၁) ဦးကဝိန္ဒာဘိဝံသ၊ ဒက္ခိဏာရုံ ရွှေကျင်တိုက်၊ အုန်းရွာ၊ ကျောက်တန်း။
- (၂) ဦးရေဝတ၊ ၎င်း ၎င်း
- (၃) အရှင်ကောလိနိယ၊ မစိုးရိမ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့။
- (၄) အရှင်မေဓိယဓဇ၊ မဟာဝိဇယမင်္ဂလာရာမတိုက်၊ ရွှေပြည်ရပ်၊ မန္တလေး။
- (၅) ဦးတေဇနိယ၊ ဇောတိကာရုံတိုက်၊ ပြည်မြို့။
- (၆) ဦးစိန္တာမယာဘိဝံသ၊ သာသနဟိတကာရီတိုက်၊ ဝါးခယ်မြို့။
- (၇) ဦးဣန္ဒက၊ ပဌာန်းသိပ္ပံကျောင်းတိုက်၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး။
- (၈) ဦးကေလာသ၊ ဂွေးချိုတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၉) အရှင်နန္ဒိယ၊ နန္ဒိယာရာမတိုက်၊ မိုးကုတ်မြို့။
- (၁၀) ဦးပညိန္ဒာဘိဝံသ၊ ဇေယျသိန်ပါဠိတက္ကသိုလ်၊ စစ်ကိုင်း။
- (၁၁) ဦးပညာဘိဝံသ၊ တောတောင်ဘိလူးချောင်၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး။
- (၁၂) ဦးပညာဝံသာဘိကဝိဓဇ၊ သာသနာ့တံခွန်ယပ်လှဲတိုက်၊ ရေနံချောင်းမြို့။
- (၁၃) အသျှင်ကေဝလာဘိဝံသ၊ သပြေပင်တောရ၊ မုံရွာမြို့။
- (၁၄) သိမ်ဦးဆရာတော်တပည့် ဦးပညာသီရိ၊ လှတောရွာ၊ ဝက်လက်မြို့နယ်၊ ရွှေဘိုခရိုင်။
- (၁၅) သိမ်ဦးဆရာတော်တပည့် ဦးဣန္ဒက၊ လှတောရွာ၊ ဝက်လက်မြို့နယ်၊ ရွှေဘိုခရိုင်။
- (၁၆) သိမ်ဦးဆရာတော်တပည့် ဦးသုမဏ္ဍလ၊ လှတောရွာ၊ ဝက်လက်မြို့နယ်၊ ရွှေဘိုခရိုင်။
- (၁၇) အရှင်သောဘိတာဘိဝံသ၊ ချမ်းသာကြီးတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၁၈) ဦးနာရဒါဘိဝံသ၊ ခင်မကန်တိုက်၊ အနောက်ပြင်၊ မန္တလေး။
- (၁၉) ဦးပညာကိတ္တိ၊ မင်္ဂလာမဏ္ဍိုင်ကျောင်း၊ ထရန်စပိုလမ်း၊ ရန်ကုန်။
- (၂၀) ဦးသုန္ဒရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရချောင်၊ မင်းကွန်း။
- (၂၁) ဦးဝါသန၊ ပါဠိပဋိဝိသောဓက၊ ဝိဇီတာရုံကျောင်းတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၂၂) ဦးဝန်၊ စာတည်းမှူး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်။
- (၂၃) ဦးဟုတ်စိန်၊ ဘီအေ၊ ဘီအယ်လ်၊ ပဒုတ္တမဥဿ ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းပြု၊ ရန်ကုန်။
- (၂၄) ဦးမြတ်ထွန်း၊ အမှုဆောင်အရာရှိ၊ မွန်ရေးရာအဖွဲ့၊ အတွင်းဝန်ရုံး၊ ရန်ကုန်။

ဤအဖွဲ့၏နှိုးဆော်ချက်အရ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ် ၃-ဦးတို့က အဘိဓာန်စီမံကိန်း ၃-မျိုးကို တင်ပြ ကြသည်။

- (၁) ဦးဩဘာသ၊ ဂန္ထကာရက၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူကျောင်း၊ သရက်တောတိုက်၊ ရန်ကုန်^၁။
- (၂) ဒေါက်တာဆရာလင်း၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အယ်ဒီတာချုပ်၊ ပိဋကတ်တော်မြန်မာပြန်ဌာန^၂။
- (၃) ဦးမောင်မောင်ကလေး၊ အဘိဓာန်ဌာနမှူး^၃။

ဤအဘိဓာန်ကျမ်းရေးသားပြုစုရာ၌ ယင်းစီမံကိန်း၃-မျိုးမှ ကောင်းနှိုးထုထုများကို ထုတ်နုတ်အသုံးပြုသွားကြသည်။

ပါဠိဝေါဟာရများ ထုတ်နုတ်စုဆောင်းရန် စာပေနှင့် ထုတ်နုတ်စုဆောင်းနည်းကို အောက်ပါအတိုင်း ရည်ညွှန်း သတ်မှတ်အပ်သည်။

နိကာယ် ၅-ရပ် ပါဠိတော်များက ဝေါဟာရများကို တည်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် အကွမ့်စဉ်အလိုက် တလုံးမကျန် ထုတ်နုတ် စုဆောင်းရန်^၄။

ပါဠိဝေါဟာရ ထုတ်နုတ် စုဆောင်းရန်စံနစ်ကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်အပ်သည်။

- ၁။ ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန်ဌာနရှိ စာပြုဆရာများက ပါဠိတော်စာအုပ်များကို တအုပ်ကျစီ တာဝန်ယူ၍ အစမှအဆုံးတိုင် ပါဠိဝေါဟာရများကို ကပ်ပြားကလေးများတွင် ထုတ်နုတ်စုဆောင်းရန်။
- ၂။ ထိုသို့စုဆောင်းသည့်အခါ ဆိုင်ရာပါဠိဝေါဟာရများ၏ ကျမ်း၊ ဝဂ်၊ သုတ်အမည်တို့ကို၎င်း၊ စာမျက်နှာနံပါတ်များကို၎င်း ကပ်ပြားကလေးများတွင် အသီးသီးရေးထားရန်။
- ၃။ ထိုသို့ ထုတ်နုတ် စုဆောင်းပြီး ပါဠိဝေါဟာရများ၏ ဆိုင်ရာ ပါဠိတော်နိဿယအနက် (မြန်မာ) ကိုလည်း ထိုကပ်ပြားကလေးများတွင် နိဿယအမည်နှင့်တကွ အသီးသီး ရေးထုတ်ထားရန်။

(ဤနိဿယအနက်ကို ရေးမှတ်ထားခြင်း၏သဘောမှာ ထိုပါဠိဝေါဟာရကို မြန်မာပြန်ဆိုသည့်အခါ နှိုင်းယှဉ်ချက်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။)

အထက်ပါအတိုင်း ပိဋကကျမ်း တကျမ်း၏ စာမျက်နှာတခုမှ ပါဠိဝေါဟာရများကို နမူနာအဖြစ် ထုတ်နုတ် စုဆောင်း တင်ပြရန်ကိစ္စကို သာသနာ့ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးကြီးဖေနှင့် ဒုတိယအယ်ဒီတာချုပ် ဦးဘမိုးတို့အား တာဝန်လွှဲအပ်၍ ထိုတင်ပြသောနမူနာကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရန် အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များအား တာဝန်လွှဲအပ်ကြသည်။

- (၁) ဒေါက်တာ ဆရာလင်း။
- (၂) သာသနာ့ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးကြီးဖေ။

၁။ ၁၃၁၇-ခု၊ ပေါင်း၊ ဆန်း၊ ၇ (၁၈-၃-၅၆) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၇၊ ၃၊ (၁)။
 ၂။ ၁၃၁၇-ခု၊ ကျွတ်၊ ဆုတ်၊ ၁၀ (၂၆-၁၀-၅၃) န-ဗု-သ၊ စာမူ၊ စဉ်၊ ၁၀၊ ၄၊ (၀)။
 ၃။ ၁၃၁၈-ခု၊ ဆောင်၊ ဆုတ်၊ ၅ (၂၉-၅-၅၆) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၈၊ ၃၊ (၀)။
 ၄။ ၁၃၁၅-ခု၊ ဆောင်၊ ဆုတ်၊ ၇ (၂၈-၁၁-၅၃) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၊ ၁၊ (၀)။
 ၅။ ၁၃၁၅-ခု၊ ဆောင်၊ ဆုတ်၊ ၇ (၂၈-၁၁-၅၃) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၊ ၃၊ (၀)။

- (၃) ဦးဖေမောင်တင်။
- (၄) ဦးဘမိုး။
- (၅) ဦးဝန်။

နိကာယ် ၅-ရပ် ပါဠိတော်များမှ ပါဠိဝေါဟာရ ထုတ်နုတ် စုဆောင်းရေးစံနစ်တွင် အောက်ပါ အချက်များကို ထပ်ဖြည့်အပ်သည်။^၁

- ၁။ ပါဠိ ဝေါဟာရများ မကြွင်းကျန်ရေး အတွက် ထုတ်နုတ် စုဆောင်းပြီး ဝေါဟာရပုဒ် အသီးသီး၏အောက်၌ ခွဲဖြင့်မျဉ်းကြောင်းဆွဲ၍ အမှတ်အသားပြုထားရန်။
- ၂။ နဋေရူပစိမန္တမူလ-စသော သမာသ်ပုဒ်မျိုးကို သမာသ်ပုဒ်အတိုင်း၎င်း၊ နဋေရူ တပုဒ်၊ ပုစိမန္တ တပုဒ်၊ မူလ တပုဒ် ဤသို့ အသီးသီး၎င်း ထုတ်နုတ် စုဆောင်း၍ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်၊ ပုဒ်အသီးသီး၏ အနက်တို့ကို ခွဲခြားပြန်ဆို ရေးသားရန်။
- ၃။ စာစုဆရာများက ပါဠိဝေါဟာရများကို ထုတ်စုရမည့် စာရွက်၌ ပါဠိတော်နှင့် နိဿယတို့၏ အမည်များ၊ စာမျက်နှာနံပါတ်များကိုပါ ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ရာ ထိုသို့ဖော်ပြရာ၌ အလုပ် လွယ်ကူစေရန် ပါရာဇိကပါဠိတော်ကို ဝိနည်း၏ ပဌမအုပ် ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိ၊ ၁။” ဟူ၍၎င်း၊ ပါဠိတော်ကို “ပါ” ဟူ၍၎င်း၊ နိဿယကို “နိ” ဟူ၍၎င်း သင်္ကေတပြုလျက် ထိုသင်္ကေတများကို တံဆိပ်တုံးလုပ်ပြီးလျှင် ရုံးလုလင်များက ကပ်ပြားများ၌ ရိုက်နှိပ် ထားနှင့်စေရန်၊ (ကျန်ပါစိတ္တိယပါဠိစသည်တို့ကိုလည်း “ဝိ၊ ၂။” စသည်ဖြင့် သင်္ကေတ ပြုလုပ်သွားရန်ဖြစ်သည်။)

ပါဠိဝေါဟာရ ထုတ်စုမှု ၎င်းအတွက် ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ညွှန်ကြားပြသမှုကို အောက်ပါအတိုင်း ထပ်ဖြည့်သတ်မှတ်အပ်သည်။^၂

- ၁။ မထုတ်စုရသေးသော ပါဠိတော်များနှင့် အဋ္ဌကထာများမှ ဝေါဟာရများကို ဆက်လက် ထုတ်စုရန်။
- ၂။ ထုတ်စုသည့် ပုဒ်များကို ထုတ်စုသည့်နေ့ ညနေတိုင်း၌ အကူအညီစီစဉ်၍ အစဉ်အတိုင်း ထားရှိပြီးဖြစ်အောင် ဒုတိယ အယ်ဒီတာချုပ် ဦးဘမိုးက ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရန်။
- ၃။ ပါဠိဝေါဟာရထုတ်စုရေး စီစဉ်ထားရှိရေးများ၌ စံနစ်တကျရှိ၍ အလုပ်တွင်ကျယ်ရေး အတွက် သာသနာ့ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးကြီးဖေက တနင်္ဂနွေတပတ်လျှင် ‘အနည်းဆုံး တကြိမ်ကျ ဦးဘမိုးနှင့် ဝေါဟာရထုတ်သူအားလုံးကို ညွှန်ကြားပြသရာ၌ ဆရာဉာဏ်နှင့် ဦးမောင်မောင်ကလေးတို့က အကူအညီပေးရန်။

ယင်းသို့သော စံနစ်၊ စည်းမျဉ်း၊ စစ်ဆေး ကြီးကြပ်မှု၊ ညွှန်ကြား ပြသမှု စသည်ဖြင့် ပါဠိ-ဝေါဟာရများကို ထုတ်စုလာခဲ့ရာ ၂-နှစ်ကျော်ကျော် ကြာသောအခါ အောက်ပါအချက်များကို သိရှိလာရသည်။

၁။ ၁၃၁၅-ခုတွဲ၊ ဆုတ်၊ ၁၀ (၂၀-၂၅၄) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၃၊ ၂၊ (၃, ၄, ၅)။
 ၂။ ၁၃၁၇-ခုဆို၊ ဆုတ်၊ ၁၃ (၁၇-၂၅) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၊ ၁၊ (၃)။ ၂၊ (၁, ၇)။

- ၁။ အဘိဓာန်စကားလုံး ထုတ်စုခြင်း အစပြုသောအချိန်။
- ၂။ ထုတ်စုသော ပုဂ္ဂိုလ်ဦးရေ။
- ၃။ ပြီးစီးခဲ့သော ပိဋကစာအုပ်နှင့် စာမျက်နှာ။
- ၄။ ထုတ်စုပြီးသော အဘိဓာန်စကားလုံးပေါင်း။
- ၅။ တလလျှင် စာစုဆရာတဦး၏ ပြီးစီးသော စာမျက်နှာ စသည်။

ဤသို့ သိရှိလာရသည်မှာ သက်ဆိုင်ရာ၏ အောက်ပါ အစီရင်ခံစာကြောင့် ဖြစ်သည်။

အဘိဓာန်ပုဒ်များကို ထုတ်စုလာခဲ့သည်မှာ ၁၉၅၃-ခု ဇီဇော်လမှစ၍ ၁၉၅၆-ခု ဇီဇော်လ ၃၁-ရက်အထိ လပေါင်း ၂၆-လတွင် ဝေါဟာရပုဒ်ပေါင်း ၂၅၀၀၀-ခန့် ရရှိပါသည်။

(ဆရာ ၆-ယောက် ထုတ်စုကြသဖြင့် ဆရာတယောက်လျှင် တနေ့ တနေ့၌ ပုဒ်ပေါင်း ၅၀-ကျော်၊ တလ တလ၌ ၁၅၀၀-ကျော် ရရှိကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။)

စာအုပ်ရေအားဖြင့် ပျမ်းမျှခြင်း စာမျက်နှာ ၄၀၀-ကျော်ခန့်စီရှိသော ပါဠိတော်အုပ်ရေ ၁၆-အုပ်၊ အဋ္ဌကထာ ၈-အုပ်အားဖြင့် ၂၄-အုပ် ပြီးစီး၍ ထုတ်စုဆဲ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ ၉-အုပ်ကို ၂-အုပ်ခန့်ထားလျှင် ထုတ်စုပြီးစာအုပ် ၂၆-အုပ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ စာမျက်နှာ ၄၀၀-ခန့်စီရှိသော စာအုပ်ကို ဆရာ ၆-ယောက်ထုတ်စုလျှင် ၁-လနှင့်ပြီးစီး၍ ပုဒ်ပေါင်း ၁၀၀၀၀-ခန့် ရရှိပြီးစီးကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

ပူးတွဲဖော်ပြပါရှိသော ပါဠိတော်စာအုပ်များနှင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ စာအုပ်များကို ပေါင်း၍တွက်သော် ဝေါဟာရထုတ်စုရန် ကျန်ရှိသော စာအုပ်များနှင့် ခန့်မှန်းချက် ဝေါဟာရပုဒ်များကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

ပါဠိတော်	စာအုပ်ရေ	၄၀
အဋ္ဌကထာ	။	၄၆ ၂
ဋီကာ	။	၃၅ ၂
	ပေါင်း-	၁၂၁
ဝေါဟာရထုတ်စုပြီး စာအုပ်ရေ		၂၆
ထုတ်စုရန်ကျန်သော စာအုပ်		၉၅
တအုပ်လျှင် ထုတ်စုရန်ပုဒ်ရေ		၁၀၀၀၀
နောက်ထပ်ထုတ်စုရန် ပုဒ်ပေါင်း		၉၅၀၀၀၀

ဤသို့လျှင် ဝေါဟာရပုဒ်များ ထုတ်စုရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အတော်အတန် အစပျိုးမိပြီဖြစ်၍ အောက်ပါ အဘိဓာန်စီမံကိန်းတခုကို ချမှတ်အပ်သည်။^၁

၁။ ၁၃၁၈-ခုဆုန့်၊ ဆုတ်၊ ၅ (၂၉-၅-၅၆) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၈၊ ၂၊ (၀)။

၂။ ထိုစဉ်ကရှိကိန်းပုံပြီးရှိသည့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၏ စာရင်းဖြစ်သည်။

၃။ ၁၃၁၈-ခုဆုန့်၊ ဆုတ်၊ ၅ (၂၉-၅-၅၆) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၈၊ ၃၊ (၁,၂,၃,၄)။

၁။ နိကာယ် ၅-ရပ် ပိဋကပါဠိတော်တို့မှ ပုဒ်များ အပြည့်အစုံ ပါဝင်သည့် “တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်” ဟုခေါ်တွင်သော အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတစောင်ကို စီရင်ပြုစုရန်။

၂။ ထို အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို စီရင်ပြုစုရာ၌ အောက်ပါအတိုင်း စီရင်ပြုစုရန်။

(က) ပုဒ်အမျိုးမျိုး ခွဲခြား၍ပြခြင်း။

(ခ) လိင်၊ ဓာတ်၊ ဓာတ်နက်၊ ပစ္စည်း၊ ပြုထိုက်သော ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ်၊ မြန်မာတို့ကို ဖော်ပြခြင်း။

(ဂ) သဒ္ဒါထူး၊ အနက်ထူးတို့ကို ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ စသော အကိုးအကားတို့ ဖြင့် ဖော်ပြခြင်း။

(ဃ) ပုဒ်အချို့ကို သက္ကတဘာသာ၌ရှိသော ပုဒ်အချို့တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြခြင်း။

(င) မာဂဓဗျာကရုဏ်းကျမ်းတို့၌ ပါရှိသော သဒ္ဒဝေါဟာရပုဒ်များကိုလည်း ရှင်းလင်း ဖော်ပြခြင်း။

(စ) ဓာတ်ကျမ်း အစောင်စောင်တို့၌ ပါရှိသော ဓာတ်များကိုလည်း သက္ကတဓာတ် ရင်းနှင့်တကွ ဂိုဏ်း၊ ဓာတ်နက်တို့ကို ဖော်ပြခြင်း။

၃။ ဤ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ပြုစုသည့်အခါ—

1. The Pāli Text Societys' Pāli-English Dictionary, Ed. by T. W. Rhys Davids and William Stede,
2. A Critical Pāli Dictionary, begun by V. Trenckner, revised, continued, and edited by Dines Andersen, Helmer Smith, and Hans Hendriksens,
3. A Sanskrit English Dictionary, by Sir Monier Monier-Williams.

ဤခေတ်မှီသော အဘိဓာန်များ ပြုစုသည့် စံနစ်ကို လိုက်နာ ပြုစုရန်။

၄။ ဤ တိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်တွင် ထုတ်စုပြီးပုဒ်များကို အက္ခရာဝလိ စီစဉ်သည့် အခါ P. T. S. အဘိဓာန်၌ အက္ခိ - အဉ္ဇန၊ - ကူပ၊ - ဂဏ္ဍ-စသည်ဖြင့် တူရာပုဒ် နောက်၌ စုပေါင်းပြထား၍ ရှာဖွေ ကြည့်ရှုရန် မလွယ်ကူသောကြောင့် အက္ခိ၊ အက္ခိအဉ္ဇန၊ အက္ခိကူပ၊ အက္ခိဂဏ္ဍ-စသည်ဖြင့် အသီးအသီး တည်ပုဒ် အနေထား၍ ပြသော Critical Pāli Dictionary စီစဉ်သည့် နည်းအတိုင်း စီစဉ်ရန်။

ဤသို့ အဘိဓာန်ပြုစုနည်း စီမံကိန်းကို ချထားပြီးနောက် အဘိဓာန်ပြုစုမှုကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော အရာထမ်း အမှုထမ်းများကိုလည်း မှန်းဆတွက်ချက်၍ ရာထားသတ်မှတ်အပ်သည်။

အထက်၌ ဆိုခဲ့သော အဘိဓာန်အဖွဲ့၏ အကြံပေးချက်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် စီမံကိန်းများ အနက် အချို့ကို နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က လက်ခံ အကည်ပြု အရေးယူ ဆောင်ရွက် ချက်အရ အောက်ပါ အရာထမ်း၊ အမှုထမ်းများဖြင့် ဤ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ရေးသားပြုစုမှု လုပ်ငန်းကို ၁၃၁၈-ခု နဝေဝါလ (၁၉၅၆-ခု နိုဝင်ဘာလ)မှ စ၍ အစပြုအပ်သည်။

(၁) ဌာနမှူး ၁-ယောက်၊

(၂) စာပြုဆရာ ၃-ယောက်၊

- (၃) စာစုဆရာ ၅-ယောက်၊
- (၄) လက်နှိပ်စက်စာရေး ၁-ယောက်၊
- (၅) ရုံးလုလင် ၁-ယောက်။

အဘိဓာန်ဌာန သီးခြားတည်ရှိပြီးနောက် ယင်းဌာနက ဝေါဟာရပုဒ်ထုတ်စုရာ၌ အဘိဓာန်ရေးသားပြုစုရာတွင် အကွရာစဉ်အားဖြင့် ချထားအပ်သော အဘိဓာန်တည်ပုဒ်တို့၌၎င်း၊ လိင်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဘတ်၊ ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ်တို့၌၎င်း၊ ဖွင့်ဆိုသမ္ပန်အပ်သော အနက်တို့၌၎င်း၊ အကိုးသာဓကအဖြစ် ထုတ်ဆောင်အပ်သော ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံတို့၌၎င်း၊ မြန်မာစကား အသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျအသွားအလာ၊ အဖွဲ့အစပ်တို့၌၎င်း ထပ်မံ စိစစ်၍ သုခသင်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်လာသည်။

ထို့တွင် အကွရာစဉ်ဖြင့် ချထားအပ်သော အဘိဓာန် တည်ပုဒ်တို့၌ အောက်ပါအချက်များဖြင့် စိစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

- (၁) ပါဠိတော်မူအရ မှန်၊ မမှန်၊
- (၂) အဋ္ဌကထာမူအရ ဟုတ်၊ မဟုတ်၊
- (၃) ဋီကာမူအရ သေချာ၊ မသေချာ စသည်။

ထို့ပြင် လိင်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဘတ်၊ ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ်တို့၌၎င်း၊ ဖွင့်ဆိုသမ္ပန်အပ်သော အနက်တို့၌၎င်း၊ အကိုးသာဓကအဖြစ်ထုတ်ဆောင်အပ်သော ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံတို့၌၎င်း အောက်ပါအချက်များဖြင့် စိစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

- (၁) ပါဠိတော်နှင့် ညီ၊ မညီ၊
- (၂) အဋ္ဌကထာနှင့် ဟပ်၊ မဟပ်၊
- (၃) ဋီကာနှင့် စပ်၊ မစပ်၊
- (၄) သဒ္ဒါနည်း ကျ၊ မကျ၊
- (၅) ဆန်းနည်း ကိုက်၊ မကိုက်၊
- (၆) အလင်္ကာဂုဏ် မြောက်၊ မမြောက်၊
- (၇) သံဝဏ္ဏနာဆက္ကတွင် မည်သည့်သံဝဏ္ဏနာ၊
- (၈) နေတ္ထိအကောက်ဖြင့် မည်သည့် ဟာရု၊ နယ၊ သာသနပဋ္ဌာန စသည်။

မြန်မာစကား အသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျအသွားအလာ၊ အဖွဲ့အစပ်တို့၌ အောက်ပါအချက်များဖြင့် စိစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

- (၁) သာသနိက အခေါ်အဝေါ်၊ ဗာဟိရ အခေါ်အဝေါ် သင့်၊ မသင့်၊
- (၂) လောကအသုံးအနှုန်း၊ ဓမ္မအသုံးအနှုန်း လျော်၊ မလျော်၊
- (၃) စကားလုံး ချော၊ မချော၊ ပြေ၊ မပြေ၊
- (၄) ဝါကျသွား ဖြောင့်၊ မဖြောင့်၊ ပေါ်၊ မပေါ်၊
- (၅) မြန်မာမှု ပီ၊ မပီ၊ စစ်၊ မစစ်၊

- (၆) မြန်မာရေးထုံး ကျ၊ မကျ၊ ညီ၊ မညီ၊
- (၇) မြန်မာ့ရေးဟန် ပါ၊ မပါ၊ လှ၊ မလှ စသည်။

နောက်ဆုံး အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ကား အောက်ပါအရေးအကြီးဆုံး အချက်များဖြင့် စိစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

- (၁) နိကာယ် ၅-ရပ် ပိဋကပါဠိတော်မှ ပုဒ်၊ အနက် အကြွင်းမဲ့ ကုန်၊ မကုန်၊ စုံ၊ မစုံ၊
- (၂) အဖွဲ့က ချမှတ်ပေးထားသော ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းနှင့် ကိုက်၊ မကိုက်၊ ညီ၊ မညီ၊
- (၃) ကမ္ဘာသုံး အဘိဓာန်ကြီး၏ စံချိန် ရောက်၊ မရောက်၊ မှီ၊ မမှီ။

ထို့ကြောင့် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အချက်များဖြင့် အပြည့်အစုံ စိစစ်၍ မှန်သည်ကို ထား၊ မှားသည်ကို ပြင်၊ လိုသည်ကို ဖြည့်၊ ပိုသည်ကို ဖျက်လျက် ထပ်မံသုခသင်ရန် အောက်ပါဆရာတော် များ ပါဝင်သော ပဋိဝိသောဓကအဖွဲ့ကို ဖွဲ့အပ်သည်။

- (၁) ဆရာတော် ဦးသုန္ဓရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရချောင်၊ မင်းကွန်း။
- (၂) ဆရာတော် ဦးသံဝရ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ၊ စကြာရန်အောင်တိုက်၊ ဖျာပုံမြို့။
- (၃) ဆရာတော်ဦးဉာဏ္ဍရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အောင်မြေဘုံစံတိုက်၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး။
- (၄) မဟာစည်ဆရာတော်၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ သာသနာ့ရိပ်သာ၊ ရန်ကုန်။
- (၅) ဆရာတော် ဦးဩဘာသ၊ မြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းပြု၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူကျောင်း၊ သရက်တောတိုက်၊ ရန်ကုန်။

ယင်းသို့ အဘိဓာန်ဌာန သီးခြားဖွဲ့၍ ဆောင်ရွက်လာရာ ၇-လ ကြာသောအခါ စာပြုဆရာ များ ရေးသားပြုစုပြီးသော အဘိဓာန်ပုဒ်ရေ ၃၀၀၀-ကျော်ရှိ၍ ဆရာတော်များထံ ပို့ဆောင်၊ ရောက်ရှိသမျှ ထပ်မံသုခသင်ပြီးသော ပုဒ်ရေ ၅၀၀-ကျော်ရှိပြီဟု အစီရင်ခံစာအရ သိရသည်။

ယင်းသည့်အတွင်း အဘိဓာန်ဌာနမှူး ဦးမောင်မောင်ကလေးသည် ဇရာဒုဗ္ဗလဖြစ်၍ မိမိ၏ ဇီဝိတအန္တရာယ်ကို ကြိုတင်ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သဖြင့် အလုပ်မှ နုတ်ထွက်သွားသည်။

ယင်းသည့်နောက် အဘိဓာန်ဌာနမှူး မရှိတော့မူ၍ နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က လျှောက် ထားချက်အရ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး၊ မဟာဝိဇ္ဇာဒယချောင်၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယဖြစ်၍ သက္ကတ၊ ဟိန္ဒူ၊ ဘင်္ဂလီ၊ အင်္ဂလိပ် စသော ဘာသာစုံတို့၌ နိုင်နင်း ပွန်းတီးစွာ ကျမ်းကျင်လိမ္မာသော အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသက အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖြစ် တာဝန် ယူ၍ ဆောင်ရွက်သည်။

ရုံးအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စများကိုမူ နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ခန့်အပ်ချက်အရ စာပြု ဆရာ ဦးဗိုလ်မောင်က အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

၁။ ၁၃၁၈-ခု၊ တွဲ၊ ဆုတ်၊ ၃ (၁၇-၂-၅၇) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၅၊ ၃။ (၀)။
 ၂။ ၁၃၁၉-ခု၊ ယုန်၊ ဆုတ်၊ ၈ (၁၆-၆-၅၇) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၂၀၊ ၂။ (၀)။
 ၃။ ၁၃၁၉-ခု၊ ခေါင်၊ ဆန်း၊ ၉ (၄-၈-၅၇) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၂၃၊ ၁။ (၅)။
 ၄။ ၁၃၁၉-ခု၊ ခေါင်၊ ဆုတ်၊ ၆ (၁၆-၈-၅၇) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၂၄၊ ၁။ (၁)။
 ၅။ " " " " ၂၄၊ ၁။ (၂)။

ပဋိဝိသောကေအဖွဲ့၌ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များကို ထပ်မံ၍ ထည့်သွင်း ခန့်ထားအပ်သည်။

- (၁) အရှင်အာနန္ဒပဏ္ဍိတ၊ ပဌမကျော်၊ သကျသီဟပရိယတ္တိသာသနဟိတဓမ္မာစရိယ၊ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၂) ဦးဣန္ဒဝံသ၊ သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မဟာဝိဇယာရာမတိုက်၊ ပခုက္ကူမြို့။
- (၃) ဦးနန္ဒဝံသ၊ သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မိကာရာမတိုက်၊ ခရမ်းမြို့။
- (၄) ဦးဂန္ဓသာရာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတဓမ္မာစရိယနှင့် သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ စော်ဘွားလေးကုန်း၊ ရန်ကုန်။
- (၅) ဦးဟုတ်စိန်၊ ဘိ-အေ၊ဘိ-အယ်လ်၊ ပဒတ္တမဉ္စူသာ ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု၊ ရန်ကုန်။
- (၆) ဦးမောင်မောင်ကလေး၊ ဝဏ္ဏကျော်ထင်၊ အဘိဓာန်ဌာနမှူးဟောင်း၊ ရန်ကုန်။

ထို့ပြင် အောက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော သြဿာနသောကေအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းအပ်သည်။

- ၁။ စကြာရန်အောင်ဆရာတော်၊ ဖျာပုံ။
- ၂။ ဆရာတော်ဦးဉာဏ္ဍရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- ၃။ မဟာစည်ဆရာတော်၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- ၄။ အရှင်ဝါသေဋ္ဌာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတဓမ္မာစရိယနှင့် သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယသိရောမဏိ၊ ဂဏဝါစကစာချဆရာတော်၊ မဟာဓမ္မိကာရာမတိုက်၊ သပြေကန်ရွာ၊ သံလျင်မြို့နယ်။
- ၅။ အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု။
- ၆။ ဆရာဉာဏ်၊ မဟာပညာဗလ၊ စာပြင်မှူးချုပ်။

ပါဠိဝေါဟာရပုဒ် အများဆုံး၊ အနက်အဓိပ္ပါယ် အကြွယ်ဝဆုံး၊ အကိုးသာကေ အစုံဆုံး ပါဝင်သည့် အခမ်းနား အကြီးအကျယ်ဆုံး ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ပြုစုရာ၌ ချထားပြီးစံနစ်၊ စည်းမျဉ်းများ ရှိပြီးဖြစ်သော်လည်း နောက်ထပ် အကြံဉာဏ်များရရှိ၍ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အချက်အလက်များဖြင့် ထပ်ဖြည့်သင့်က ထပ်ဖြည့်ရန် လိုအပ်သဖြင့် အထူးအစည်းအဝေးတရပ်ကို ပင့်၊ ဖိတ် ကျင်းပရာ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များ ကြွရောက် ပါဝင်ကြသည်။

သံဃာတော်များ

- ၁။ ဆရာတော်ဦးသုန္ဒရ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရချောင်၊ မင်းကွန်း။
- ၂။ ဆရာတော်ဦးသဝရ၊ စကြာရန်အောင်တိုက်၊ ဖျာပုံမြို့။

- ၁။ ၁၃၁၉-ခု၊ တော်၊ ဆုတ်၊ ၇ (၁၅-၉-၇၇) န-ဗု-သ၊ ဓာန်စဉ်၊ ၂၅၊ ၇၊ (၀)။
- ၂။ ၁၃၂၂-ခု၊ ဆုတ်၊ ၁၂ (၂၁-၅-၆၀) န-ဗု-သ၊ ဓာန်စဉ်၊ ၃၂၊ ၅၊ (၀)။
- ၃။ ၁၃၂၃-ခု၊ ဆောင်၊ ဆုတ်၊ ၉ (၁-၁၂-၆၁) န-ဗု-သ၊ ဓာန်ထူး၊ (၈)။
- ၄။ ၁၃၂၁-ခု၊ ဆုတ်၊ ဆန်း၊ ၁၃ (၁၉-၅-၅၉) န-ဗု-သ၊ ဓာန်စဉ်၊ ၂၀၊ ၃၊ (၀)။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိဇ္ဇာတန်း စာမေးပွဲဝင်ရန်ရှိ၍ ၂-လမျှ တာဝန်ဆောင်ပြီးနောက် အနားယူသွားသည်။
- ၅။ ၁၃၁၉-ခု၊ ပေါင်း၊ ဆုတ်၊ ၁၃ (၁၇-၃-၅၈) န-ဗု-သ၊ ဓာန်စဉ်၊ ၂၁၊ ၂၊ (၂)။
- ၆။ ၁၃၁၂-ခု၊ ယုန်၊ ဆန်း၊ ၁၂ (၁၇-၆-၅၉) န-ဗု-သ၊ ဓာန်စဉ်၊ ၂၁၊ ၂၊ (၂)။
- ၇။ ၁၃၂၀-ခု၊ ခေါင်း၊ ပြည့် (၂၉-၈-၅၈) န-ဗု-သ၊ ဓာန်၊ စဉ်၊ ၁၁၊ ၁၊ (၀)။

- ၃။ ဗာရာဏသီဆရာတော်၊ ဦးအာနန္ဒပဏ္ဍိတ၊ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်၊ မန္တလေး။
- ၄။ မဟာစည်ဆရာတော်၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ။
- ၅။ ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓိ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဆဋ္ဌသံဂါယနာ အကျိုးတော်ဆောင်။
- ၆။ ဆရာတော်ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ၊ တိပိဋကဓရ၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက၊ မင်းကုန်း။
- ၇။ ဆရာတော်ဦးဩဘာသ၊ သရက်တောတိုက်၊ ရန်ကုန်။
- ၈။ အရှင်သီလာနန္ဒဘိဝံသ၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု။

လူပုဂ္ဂိုလ်များ

- (၁) ဝဏ္ဏကျော်ထင်၊ ဦးမောင်မောင်ကလေး၊ အဘိဓာန်ဌာနမှူးဟောင်း။
- (၂) ဦးဟုတ်စိန်၊ ဘီ-အေ၊ ဘီ-အယ်လ်၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု။
- (၃) ဆရာဉာဏ်၊ မဟာပညာဗလ၊ စာပြင်မှူးချုပ်။
- (၄) ဦးဘမိုး၊ ပညာဗလ၊ ဒုတိယအယ်ဒီတာချုပ်။
- (၅) ဦးဝန်၊ မဟာဝိဇ္ဇာ၊ စာတည်းမှူး၊ စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။
- (၆) ဦးထွန်းမြင့်၊ လက်ထောက်ကထိက၊ ဗုဒ္ဓစာပေဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

အစည်းအဝေးဖွင့်လှစ်သောအခါ ဆဋ္ဌသံဂါယနာအကျိုးဆောင် ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓိက အစည်းအဝေးပင့်ဖိတ်ရခြင်း၏အကြောင်းကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်း၊ လျှောက်ထား၊ ပြောကြားသည်။ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်အတွက် အကြံဉာဏ်ပေး စာများထဲမှ ကောက်နုတ်ချက်များကိုလည်း ဖတ်ကြားတင်ပြသည်။

အစည်းအဝေးရောက် သံဃာတော်များနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြန်မာဘာသာ၌၎င်း၊ ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ အင်္ဂလိပ် စသော ဘာသာတို့၌၎င်း ဝိဒ္ဓိ၊ ပါမောက္ခ၊ တံခွန်ဆောက်နိုင်လောက်အောင် ထူးထူးခြားခြား တတ်မြောက်သော ဝိသုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့ချည်းဖြစ်ကြ၍ အထက်တန်းကျကျ အောက်ပါ အခြင်းအရာတို့ဖြင့် မိန့်ဆို၊ လျှောက်ထား၊ ညှိနှိုင်း၊ နှီးနှောကြသည်။

- (၁) တိုက်ရိုက် မေး၊ ဖြေသော ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇနာ။
- (၂) အထွက် အတက်ဖြင့် မေး၊ ဖြေသော စောဒနာ၊ ပရိဟာရိ။
- (၃) တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသော သာကစ္ဆာ။
- (၄) အတွေ့အကြုံချင်းဖလယ်သော ဗဟုသုတပရိဝတ္တန။
- (၅) အဆိုပြု၊ ထောက်ခံမှု ယောဇနပတ္တမ္ဘန။

ဤအခြင်းအရာမျိုးတို့ဖြင့် အောက်ပါအချက်များပေါ်၌ အခြေတည်၍ ညှိနှိုင်းနှီးနှောကြသည်။

- (၁) ကြံစည်မှန်းဆချက်=သင်္ကပ္ပ။
- (၂) နှလုံးသွင်း၊ သဘောထား=အဇ္ဈာသယ။
- (၃) ထင်မြင်ယူဆချက်=ဥပပရိက္ခာ။
- (၄) စုံစမ်းရှာဖွေချက်=သုတေသန။
- (၅) စူးစမ်းဆင်ခြင်ချက်=ဝိစာရဏ။

- (၆) ကေန့်တွေ့သိချက်=ပဋိသံဝေဒန။
- (၇) ရှေးနည်း=ပေါရာဏိကနယ။
- (၈) ခေတ်နည်း=အာဓုနိကနယ။

ဤအချက်များပေါ်၌ အခြေတည်၍ ၂-ရက်တိုင်တိုင် ရင်းရင်း နှီးနှိုး ပွန်းပွန်း တီးတီး ကြေကြေ လည်လည် စဉ်းစားနှိုင်းညှိပြီးနောက် တညီတညွတ်တည်း တခဲနက် သဘောတူညီစွာ အောက်ပါ မူသေ(နိယမ)စည်းမျဉ်း ဥပဒေနှင့် ရေးနည်း ရေးဟန်ကိုပါ ပြဇာန်း သတ်မှတ် အပ်သည်။

- (၁) လိင်ပြရာ၌ လက်သည်းကွင်းထားရန်။(ဥပမာ-(န) စသည်)
- (၂) အကိုးသာဓက မများလွန်းစေရန်နှင့် ထုတ်ပြသည့်အခါမှာလည်း အသုံးများသည့် နိကာယ်များမှ ထုတ်ပြရန်။
- (၃) အသိခက်သော ဓာတ်နက်များကိုသာ ထည့်ရန်။
- (၄) ကြိယာများကို ဝတ္ထုမာန်၊ ပဌမပုရိသ်၊ ကေဝုဓ် တခုတည်းကိုသာပြ၍ ထူးခြားသည့် ကြိယာများကို ၎င်းအပို၌ပင် ထည့်သွင်းပြရန်။
- (၅) ပဒစ္စေဒ၊ ပဒဝိဘာဂ ပြရန်။
- (၆) မသေချာသည့် ဝိဂြိုဟ်များကို ဤအမေးလက္ခဏာ(?)ဖြင့်သော်၎င်း ပြရန်၊ လုံးဝ မပြပဲသော်၎င်း ထားရန်။
- (၇) အသိခက်၍ သက္ကတ တပုဒ်နှင့်ယှဉ်ပြလျှင် ပိုမိုထင်ရှားစွာ သိနိုင်မည့် ပုဒ်များကို သက္ကတပုဒ်နှင့် ယှဉ်ပြရန်။
- (၈) မူကွဲရှိသည့်ပုဒ်များ၌ ယုတ္တိ ပို၍ရှိသောပုဒ်များကို တည်ပုဒ်အဖြစ် ထား၍ ကျန် ပုဒ်များကို ဆိုင်ရာအက္ခရာဝလိရောက်မှ “ကြည့်”ဟု ညွှန်းရန်။
- (၉) အပို အမှာအထားများကို ထည့်သင့်မှ ထည့်ရန်။
- (၁၀) ကြိယာများကို ရေးရာ၌ ဝိဘတ်ပြလျှင် ဝိကရဏပစ္စည်းကို ထည့်ပြရန်၊ ကာရိုက် ကို (က-ကြိ)ဟု ပြရန်။
- (၁၁) ဓာတ်ကို ပြရာ၌ သက္ကတ-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ ပါဠိ-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်များကဲ့သို့ ဗျဉ်းနွဲ့နှင့် မပြမူ၍ သရနွဲ့နှင့်သာ ပြရန်။
- (၁၂) ခက်ခဲ၊ တိမ်မြုပ်သည့် အကိုးသာဓကများကို အနက်ပေးရန်။
- (၁၃) အကိုးသာဓက မရှိသည့်အနက်ကို သင်္ကေတ တမျိုးဖြင့် ပြရန်။
- (၁၄) တိလိင် ဝိသေသနအရာ၌ သော၊သည၊သူ-ဟု စုံအောင်ထည့်ရန် မလို၊ “သော၊ သည်”ဟူ၍သာ ထည့်ရန်၊ ထင်ရှားသည့် ဖြစ်ဟောပုဒ်၌ “သူ”ဟု ထည့်ရန်။
- (၁၅) အက္ခရာဝလိစဉ်ရာ၌ နိဂ္ဂဟိတန္တကို ရွှေထား၍ စဉ်ရန်နှင့် သံယုဂ်ဗျည်းများကို သုဒ္ဓဗျည်း နောက်မှ စဉ်ရန်။
- (၁၆) ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်များကို ထားမြဲအတိုင်းသာ ထားရန်။

- (၁၇) အဋ္ဌကထာ, ဋီကာစသော အကိုးများကို ဆိုင်ရာပုဒ်သို့ ရောက်မှထည့်ရန်၊ ဥပမာ အကုက္ကုကတ-ကို ပြရာ၌ ကုက္ကုကတ-၏ အဋ္ဌကထာဖွင့်ကို ထည့်ရန် မလို။
- (၁၈) အနက်ပြန်ရာ၌ သဒ္ဒတ္ထ, ဝေါဟာရတ္ထ ၂-မျိုးရှိလျှင် ၂-မျိုးလုံးစုံအောင် ပြန်ရန်၊ ပေါရာဏတ္ထရှိလျှင် အာဓနိကတ္ထကို နောက်မှရေးရန်၊ သဒ္ဒတ္ထနှင့် ဝေါဟာရတ္ထကို ကွဲအောင် ရေးရန်၊ သို့မဟုတ် သင်္ကေတ ပြရန်။
- (၁၉) သတ်ပုံသတ်ညွှန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကဝိမျက်မှန်သတ်ပုံနှင့် မြန်မာသတ်ညွှန်းကျမ်းကို မူထားပြီးလျှင် အများသုံး သတ်ပုံကို ဦးစားပေးရန်။
- (၂၀) “ဣန္ဒြေငါးပါး၊ နှစ်နက်” စသည်အားဖြင့် ရေးမည့်အစား “ဣန္ဒြေ ၅-ပါး၊ ၂-နက်” စသည်အားဖြင့် အရေအတွက်ကို ဂဏန်းနှင့် ရေးရန်။
- (၂၁) ဝိဂြိုဟ်ပြုပြီး အရကောက်ရာ၌ “ဒေါသတည်း”စသည်ဝယ် “တည်း၊ ဟူလို”စသော စကားများကို မထည့်ရန်။
- (၂၂) တထာဂတ၊ အရဟံ စသည်၌ အနက်ဖွင့်ရှိသမျှ ရေးရန်(ကိုယ်ပိုင်မူ နောက်က မထည့်ရ) မသေချာသည့် ပုဒ်များ၌ မည်သည့်ကျမ်းက ဆိုသည်ဟု အတိအကျ ထည့်ရန်။
- (၂၃) ပဒဝိနိစ္ဆယနှင့် ပတ်သက်၍ အသိခက်သည့် ထူးခြားသော ပုဒ်များ၌ ပဒဝိနိစ္ဆယ အကျယ်ရေးသည့် ကျမ်းများကို ညွှန်ပြရန်။
- (၂၄) ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်များကို ရေးသားရာ၌ ပါဠိဥဒါဟရုဏ်မရှိသော်လည်း အနက် စုံအောင် ထည့်သွင်းရေးသားရန်။
- (၂၅) ကြိယာကို အနက်ဖော်ရာ၌ သည်-ဟု မရေးပဲ ၏-ဟု ရေးရန်။
- (၂၆) အက္ခရာတလုံးတလုံး၏ အနက်ရှိသမျှ ဥဒါဟရုဏ် မတွေ့သော်လည်း ပါဠိသုံး အနက်စုံအောင် ထည့်ရန်။
- (၂၇) ယဒိုက်၊ ပဋ္ဌာန်း ပါဠိတော်များ၌ ထူးခြားသည့်ပုဒ်များကိုသာ ရွေးထုတ်ရန်။
- (၂၈) မြန်မာပြန်အနက် ထင်ရှားသိသာအောင် ပုံနှိပ်သည့်အခါကျမှ ကြည့်ရှုပြင်ဆင်ရန်။

ဆိုခဲ့ပြီးသော တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန် ပြုစုစီမံကိန်းနှင့်စည်းမျဉ်းဥပဒေများ၌ အောက်ပါ အချက် ၂-ရပ် ပါဝင်သည်။

- (၁) ပုဒ်အချို့တို့ကို သက္ကတဘာသာ၌ရှိသော ပုဒ်တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြရန်။
- (၂) ဓာတ်ကျမ်းအစောင်စောင်၌ ပါရှိသော ဓာတ်များကိုလည်း သက္ကတ ဓာတ်ရင်း တို့နှင့် တကွ ဂိုဏ်း၊ ဓာတ်နက်တို့ကို ဖော်ပြရန်။

ဤအချက် ၂-ရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ အောက်ပါပြဿနာမျိုး ဖြစ်ပေါ်မည်ဆိုလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

- (၁) ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့နှင့် မလုံလောက်သလော ?
- (၂) မည်သည့်အတွက် သက္ကတကို အလေးပြုရသနည်း ?
- (၃) သက္ကတ-က ပါဠိကို မည်သို့ ကျေးဇူးပြုသနည်း ?

ဤပြဿနာမျိုးတို့သည် အောက်၌ ပြဆိုလတ္တံ့သော ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံအချက်အလက်တို့ဖြင့် ရှင်းသွားနိုင်သည်။

(၁) အချက်နှင့် ဆိုင်သော ပါဠိပုဒ်ကို သက္ကတပုဒ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအကြောင်းကို ဆိုပေအံ့။

ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံကား— အံသ ဟူသော အဘိဓာန်ပုဒ်ကို အတ္ထုဒ္ဓါရပြုသော် (၁) အဖို့ အစု၊ (၂) ပခုံး၊ ပခုံးစွန်း၊ (၃) အထောင့်၊ အမြောင့် စသော အဘိဓမ္မေယျအနက်များ ထွက်ပေါ်နိုင်သည်။

သို့ရာတွင် ထိုပုဒ်သည် ၎င်းချည်း အထီးထီး တည်နေသောအခါ မည်သည့်အနက်ကို ဟောသည် ဟု အသေအချာ ခွဲခြား၍ မသိနိုင်။

“ပဋိဝီသော စ ကောဋ္ဌာသော၊ အံသော ဘာဂေါ ဓနံ တု သော” ဟူသော နေရာမျိုး၌ သဟာယအုပ်စုတွင် သဘာဝပုဒ်ကို ထောက်ဆ၍၎င်း၊ “ယေ ဓမ္မာ အတိတံသေန သင်္ဂဟိတာ”။ “ယေ ဓမ္မာ အတိတံသေန သင်္ဂဟိတာတိ အတိတကောဋ္ဌာသေန သင်္ဂဟိတာ” ဟူသော နေရာမျိုး၌ ဝါကျနှင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ထောက်ဆ၍၎င်း ယင်း “အံသ” ဟူသော အဘိဓာန်ပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျအနက်သည် “အဖို့အစု” ဟု သိရသည်။

“အံသော နိတ္တိ ဘုဇသိရော၊ ခန္ဓော တဿန္တိ ဇတ္ထု တံ” ဟူသော နေရာမျိုး၌ သဟာယအုပ်စုဝင် သမာနပုဒ်များကို ထောက်ဆ၍၎င်း၊ “ကေသံ ဥတ္တရာသင်္ဂ ကရိတာ”။ “ကောဘိက္ခဝေ အံသေန မာတရံ ပရိဟရေယျ” ဤသို့ စသော နေရာမျိုးတို့၌ ဝါကျနှင့် အဋ္ဌပုတ္တိကို ထောက်ဆ၍၎င်း ယင်း “အံသ” ဟူသော အဘိဓာန်ပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျ အနက်သည် “ပခုံး၊ ပခုံးစွန်း” ဟု သိရသည်။

“စတူဟိ အံသေဟိ ယုတ္တံ စတုရံသံ” “အဋ္ဌံသေသု ထမ္မေသု ဧကေကသ္မိံ အံသဘာဂေ” ဤသို့သော နေရာမျိုးတို့၌ ဝါကျနှင့် အရာဌာနကို ထောက်ဆ၍၎င်း၊ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ထောက်ဆ၍၎င်း ယင်း “အံသ” ဟူသော အဘိဓာန်ပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျအနက်သည် “အထောင့်၊ အမြောင့်” ဟု သိရသည်။

ယင်းသို့ “အံသ” ဟူသော ပုဒ်သည် ၎င်းချည်း ထီးထီးတည်ရှိသောအခါ များသောသာမညအနက်ထဲမှ သီးသန့်ထူးခြားသော ဝိသေသအနက်တခုကို မသိနိုင်မူ၍ သဟာယပုဒ်စု၊ ဝါကျ၊ နေရာဌာန၊ အဋ္ဌပုတ္တိနှင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့် စသည်ကို အမှီရမှ သိရခြင်းသည် ဆိုလတ္တံ့သော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဆိုခဲ့သည့် အနက် ၃-မျိုးနှင့် အခြားအနက်များကိုလည်း အတ္ထုဒ္ဓါရ ပြုနိုင်သော ယင်း “အံသ” ပုဒ်၌ပါသော “သ” အက္ခရာသည် ပါဠိနည်းအရ သဏ္ဌာန်တူ သမာနဝဏ္ဏလည်း ဖြစ်၍ အသံတူ သမာနသုတိလည်း ရှိနေသည်။

“အံသ”ပုဒ်ကို “အံသ^၁၊ အံသ^၂၊ အံသ^၃”ဟု ခွဲခြားပြီးလျှင် အောက်ပါအတိုင်း သက္ကတပုဒ်နှင့် ယှဉ်ပြုလျှင် “၎င်းချည်း အထီးထီး တည်ရှိနေခိုက်မှာပင် တခုသော သီးသန့်အနက်ကို သိနိုင်သည်။

အံသ^၁ (ပ) [အံ-သံ]
 အံသ^၂ (ပ) [အံသ-သံ]
 အံသ^၃ (ပ) [အဂြ-သံ]

ဤသို့ ယှဉ်ပြုလျှင် တည်နေသော သဏ္ဌာန်အားဖြင့်၎င်း၊ ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံအားဖြင့်၎င်း ကွဲပြားခြားနား၍ တခုစီ သီးသန့်အနက်များကို သိနိုင်သည်။

ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းကား— အံသ^၁နှင့် ယှဉ်ပြသော အံ-၌ ပါသည့် ဓ-အက္ခရာသည် တာလုဇမျိုးဖြစ်၍ အာစောက်အရပ်လျှင် ဖြစ်ရာ၊ တည်ရာရှိလျက် ရွတ်ဆိုသောအခါ “သျှ”ဟု နား၌ ကြားရသည်။

အံသ^၂ နှင့် ယှဉ်ပြသော အံသ၌ ပါသည့် သ-အက္ခရာသည် ဒန္တဇမျိုးဖြစ်၍ သွားအရပ်လျှင် ဖြစ်ရာ၊ တည်ရာရှိလျက် ရွတ်ဆိုသောအခါ “ဆ”ဟု နား၌ ကြားရသည်။

အံသ^၃ နှင့် ယှဉ်ပြသော အဂြ-၌ ပါသည့် ဂြ-အက္ခရာကား တာလုမုဒ္ဒဇမျိုးဖြစ်၍ အာစောက်နှင့် အာထိပ်အရပ်လျှင် ဖြစ်ရာ၊ တည်ရာရှိလျက် ရွတ်ဆိုသောအခါ “သျှရ”ဟု နား၌ ကြားရသည်။

အောက်ပါ ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံတို့သည်လည်း ပါဠိပုဒ်နှင့် သက္ကတပုဒ်ကို ယှဉ်ပြခြင်း၏ ပြဿနာ ပြေရှင်းကြောင်း ဖြစ်သည်။

မာသ^၁ (ပ) [မာသ-သံ] လ၊ လဆန်း၊ လဆုတ် ၂-ပက္ခ။
 မာသ^၂ (ပ) [မာမ-သံ] ပဲ၊ ပဲကြီး၊ ပဲလွန်း စသည်။
 ဝဇ္ဇ^၁ (တိ၊ န) [ဝဇ္ဇိ-သံ] ရှောင်ကြဉ်အပ်သော၊ အပြစ်ဒေါသ။
 ဝဇ္ဇ^၂ (န) [ဝါဒျ-သံ] တီးမှုတ်အပ်သောတူ၊ ယာ၊ ပြောဆိုအပ်သောစကား။

သက္ကတဓာတ်ရင်းပြခြင်းနှင့် ဓာတ်နက်ဖော်ခြင်းအကြောင်းကို ဆိုပေအံ့။

အောက်ပါ ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံတို့သည် သက္ကတဓာတ်ရင်းပြခြင်းနှင့် ဓာတ်နက်ဖော်ခြင်း၏ ပြဿနာ ပြေရှင်းကြောင်း ဖြစ်သည်။

မဇ္ဇတိ^၁ [မာဇ္ဇိယတိ-သံ၊ မဇ္ဇိ=ခေါ်စနေ] သုခ်သင်၏၊ ပွတ်တိုက်၏၊ အရောင်တင်၏။
 မဇ္ဇတိ^၂ [မာဒျတိ-သံ၊ မဒ်=ဟဇေ (= ဟဿေ)] ပျော်ရွှင်၏၊ ယစ်မူး၏။
 ဝဿတိ^၁ [ဝဇ္ဇိတိ-သံ၊ ဝဇ္ဇိ=သေစနေ] သွန်းလောင်း၏၊ ရွှာ၏။
 ဝဿတိ^၂ [ဝါရုတေ-သံ၊ ဝါရ်=တိရစ္ဆာန်သဒ္ဓေ] မြည်-တွန့်-ဟိန်း-ဟောက်-၏။

၁။ ပါ၊ ၁။ ၁။ ၉-သုတ်ဖွင့် သိဒ္ဓန္တကောမုဒ္ဓိ။	ဝီလံ၊	၁၀၄၃။
၂။	၎င်း	ဝီလံ၊
၃။	၎င်း	ဝီလံ၊
		၁၁၁၁။
		၁၁၄၃၊ ၇၅၉။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

ဩဘာသတိ^၁ [အဝဘာသတိ-သံ၊ ဘာသံ=ဒိတ္တော်] တောက်ပ-ထွန်းလင်း-၏။

ဩဘာသတိ^၂ [အပဘာမတိ-သံ၊ ဘာမံ=ဝစနေ] ဆဲရေး၏။

ဤမျှဖြင့် (၁) ပါဠိပုဒ်ကို သက္ကတပုဒ်နှင့် ယှဉ်ပြခြင်း။ (၂) သက္ကတဓာတ်ရင်းပြခြင်း၊ ဓာတ်နက်ဖော်ခြင်း၏ပြဿနာ ပြေရှင်းလောက်ပြီဟု ယူဆသည်။

ဤ အဘိဓာန်၌ ပါဠိပုဒ်ကို သက္ကတပုဒ်နှင့် ယှဉ်ပြခြင်း၊ သက္ကတဓာတ်ရင်းပြခြင်း၊ ဓာတ်နက်ဖော်ခြင်း၊ ရံဖန်ရံခါ သက္ကတ ဗျာကရုဏ်းအဆုံးအဖြတ်နှင့် အကိုးသာဓကများကို ထည့်သွင်းခြင်းသည် ပါဠိကျမ်းဂန် ရေးရိုးအစဉ်အလာ၌ ထူးထူးဆန်းဆန်း နယ်ကျော်သော ကိစ္စမဟုတ်ဖြစ်သည်။

သဒ္ဒါ၊ အနက်၊ အဓိပ္ပါယ်၊ အယူဝါဒ စသည်ကို ပေါ်လွင်၊ ထင်ရှားစေရန် လိုအပ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ပင် သက္ကတပုဒ်ကို ပါဠိပုဒ်သို့ ပြောင်း၍သော်၎င်း၊ အကျဉ်းချုံး၊ ကောက်ချက်အနေအားဖြင့်သော်၎င်း ထည့်သွင်းထားလေ့ရှိကြောင်းကို အောက်ပါ ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံများဖြင့် သိနိုင်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ

ဗြဟ္မဂုဏကမ္မသာမညဝိသေသသမဝါယာ ဗြဟ္မာဒိကာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၉။)

တတ္ထ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယု အာကာသော ကာလော ဒိသာ အတ္တာ မနောတိ နဝ ဗြဟ္မာဒိ။ (၎င်း။ ၃၆၀။)

သဒ္ဓရူပရသဂန္ဓဗဿသင်္ခါ ပရိမာဏာနိ ပုထုတုံ သံယောဂ ဝိယောဂ ပရတွာ'ပရတွာ ဗုဒ္ဓိ သုခ ဒုက္ခ ဣစ္ဆာ ဒေါသ ပယတ္တ ဂုရုတွာ ဩဝတွာ ဪဟ ဝေါဂါ သင်္ခါရာ'ဒိဋ္ဌာ စေတိ ဝေ မေတေ တေဝိသတိ ဂုဏာ။ (၎င်း။)

ဥက္ခေပနံ အဝက္ခေပနံ အာကုစနံ ပသာရဏံ ဂမနမိတိ ပဉ္စ ကမ္မာနိ။ (၎င်း။)

သံ ဣတိ ယတော ဗြဟ္မဂုဏကမ္မေသု သာ အတ္ထိ ဝေါတိ တေ မဟာသာမညံ။ (၎င်း။)

မိုးရာဝိသေသိကဒဿနကျမ်းများ

ဓမ္မဝိသေသပုသုတာ ဗြဟ္မဂုဏကမ္မသာမည-ဝိသေသသမဝါယာနံ ပဒတ္တာနံ သာဓမ္မဝိဓမ္မေဟိ တတုဉာနာ နိဿေယျသံ။ (ဝိသေသိကဒဿန၊ ၁၊ ၁၊ ၄-သုတ်။)

ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယု အာကာသံ ကာလော ဒိသာ အတ္တာ မနော ဣတိ ဗြဟ္မာနိ။ (၎င်း၊ ၁၊ ၁၊ ၅-သုတ်။)

ရူပရသဂန္ဓဗဿာ သင်္ခါ ပရိမာဏာနိ ပုထုတုံ သံယောဂဝိဘာဂါ ပရတွာ'ပရတွာနိ ဗုဒ္ဓိယော သုခဒုက္ခာနိ ဣစ္ဆာ ဒေါသပယတ္တံ စ ဂုဏာ။ (၎င်း၊ ၁၊ ၁၊ ၆-သုတ်။)

စကာရေန ဂုရုတွာ ဩဝတွာ ဪဟသင်္ခါရ ဓမ္မာ'ဓမ္မသဒ္ဓေ သမုစ္စိနောတိ။ ၎င်းသုတ်၏ ဘာသာ။

ရူပရသဂန္ဓဗဿသင်္ခါ၊ ပရိမာဏာ ပုထုတုံ သံယောဂ ဝိဘာဂ ပရတွာ'ပရတွာ ဂုရုတွာ ဩဝတွာ ဪဟ သဒ္ဓ ဗုဒ္ဓိ သုခ ဒုက္ခိစ္ဆာ ဒေါသ ပယတ္တံ ဓမ္မာဓမ္မသင်္ခါရာ စတုဝိသတိဂုဏာ။ (တက္ကသင်္ဂဟ၊ စာပိုဒ်-၄။)

ဥက္ခေပန မဝက္ခေပန မာကုဉ္စနံ ပသာရဏံ ဂမနမိတိ ကမ္မာနိ။ (ဝိသေသိက၊ ၁၊ ၁၊ ၇-သုတ်။)

သဒ္ဓိ ဣတိ ယတော ဗြဟ္မဂုဏကမ္မေသု သာ သတ္တာ။ (၎င်း၊ ၁၊ ၂၊ ၇-သုတ်။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ

ဣဟ တန္တေသု ပဋော၊ ကပါလေသု သဋ္ဌော-
တိ ဣဟေတိ ယတော ဟေတုဟေတုဖလာနံ
သမ္ပန္နော သမဝါယောတိ ဝုတ္တော။ (၎င်း။)
အယုတ္တသမ္ပန္နော သမဝါယသညာ။ (၎င်း။)

အနုဋီကာ စသည်

ကထာနန္တိ တိဿော ကထာ ဝါဒေါ၊ ဇပေါ၊
ဝိတဏှာတိ။ တေသု ယေန ပမာဏတဏှေဟိ
ပက္ခပဋိပက္ခာနံ ပတိဋ္ဌာပနပဋိက္ခေပါ ဟောန္တိ၊
သော ဝါဒေါ။ (အနုဋီ၊ ၃။ ၅၇။)

ကောဓိကရဏာ ဟိ အညမညဝိရုဒ္ဓါ ဓမ္မာ
ပက္ခပဋိပက္ခာယထာ - “ဟောတိ တထာဂတော
ပရံ မရဏာ၊ န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ
မရဏာ”တိ။ (၎င်း)

နာနာဓိကရဏာ ပန အညမညဝိရုဒ္ဓါပိ ပက္ခ-
ပဋိပက္ခာ နာမ န ဟောန္တိ၊ ယထာ- “အနိစ္စံ
ဇ္ဈပံ၊ နိစ္စံ နိဗ္ဗာန”န္တိ။ (၎င်း)

ဝတ္ထာနိ ဇိဏ္ဌာနိ ယထာ ပဟာယ၊
နဝါနိ ဂဏှာတိ နရော ပရာနိ။
နိက္ခိပ္ပ ဒေဟံ ဣဓ ဇိဏ္ဌမေဝံ၊
ဂဏှာတိ အတ္တာ’ဘိနဝံ သုခေသိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၃။)

သဒ္ဓနယေန ဝါ ပိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ
ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၄။

သဒ္ဓနယေန ဝါ “ပိသောဒရာဒိနိ ယထော-
ပဒိဋ္ဌ”န္တိ ပိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ ဂဟေတွာ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၉။

ဣန္ဒြိယိန္ဒြော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော၊ ဣန္ဒြေသိတဋ္ဌော
ဣန္ဒြိယဋ္ဌော၊ ဣန္ဒြိဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော၊ ဣန္ဒြ-
သိဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော၊ ဣန္ဒြဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၂။ (ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ဂာ-၌လည်း နည်းတူပင် ရှိသည်။)

မိုရာဝိသေသိကဒဿနကျမ်းများ

ဣဟေဒမိတိ ယတော ကာရိယကာရဏာနံ
သ သမဝါယော။ (၎င်း၊ ၇၊ ၂၊ ၂၆။)

အယုတသိဒ္ဓါနံ အာဓေယျာဓာရဘူတာနံ
ယော သမ္ပန္နော ဣဟေတိပစ္စယဟေတု သ သမ-
ဝါယော။ အသမ္ပန္နိနံ အဝိဇ္ဇမာနတ္ထံ အယုတသိဒ္ဓိ။
၎င်း၊ ၇၊ ၂၊ ၂၆-သုတ်၏ ဘာဿ။

မိုရာကျမ်းများ

ပမာဏတဏှသာဓနောပါလမ္ဘော သိဒ္ဓန္တော-
ဝိရုဒ္ဓေါ ပဉ္စာဝယဝေါပပန္နော ပက္ခပတိပက္ခပရိဂ္ဂ-
ဟော ဝါဒေါ။ (ချာယဒဿန၊ ၁၊ ၂၊ ၁-သုတ်)

ကောဓိကရဏဋ္ဌာ ဝိရုဒ္ဓါ ဓမ္မာ ပက္ခပတိပက္ခာ
ပစ္စနိကဘာဝတော၊ “အတ္ထိ အတ္တာ၊ နတ္ထိ
အတ္တာ” ဣတိ။ (ချာယဒဿန၊ ၁၊ ၂၊ ၁-သုတ်၏
ဘာဿ။)

နာနာဓိကရဏာ ဝိရုဒ္ဓါ န ပက္ခပတိပက္ခာ၊
ယထာ- “နိစ္စော အတ္တာ၊ အနိစ္စာ ဗုဒ္ဓိ” ဣတိ။
(၎င်း)

ဝါသာနိ ဇိဏ္ဌာနိ ယထာ ဝိဟာယ၊
နဝါနိ ဂဏှာတိ နရော’ပရာနိ။
တထာ သရိရာနိ ဝိဟာယ ဇိဏ္ဌာ-
ချညာနိ သံယာတိ နဝါနိ ဒေဟိ။
(ဘဂဝဒ္ဒိတာ၊ ၂။ ၂၂။)

ပိသောဒရာဒိနိ ယထောပဒိဋ္ဌ။ (ပါ၊ ၆၊ ၃၊
၁၀၉။)

ဣန္ဒြိယ မိန္ဒြလိင်္ဂံ မိန္ဒြဒိဋ္ဌ မိန္ဒြသိဋ္ဌ မိန္ဒြဋ္ဌ-
မိန္ဒြတ္တ မိတိ ဝါ။ (ပါ၊ ၅၊ ၂၊ ၉၃။)

စင်စစ်သော်ကား ပါဠိသည် သက္ကတနှင့်သာ ပုဂံ အနေအထား၊ ဓာတ်အခြေခံ၊ အနက် ဝေါဟာရ နှိုးစပ်သည် မဟုတ်သေး၊ ပြာကြို့၌ အဒ္ဓမာဂဓီ စသည်တို့နှင့်လည်း နှိုးစပ်သည်သာ ဖြစ်သည်။ မည်မျှနှိုးစပ်သည်ကို အောက်ပါ ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံ တခုမျှဖြင့် သိနိုင်သည်။

ပါဠိ

ရူပဉ္စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ န ယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္ထေယျ၊ လဗ္ဗေထ စ ရူပေ 'ဝေ မေ ရူပံ ဟောတု၊ ဝေ မေ ရူပံ မာ အဟောသီ' တိ။ (ဝိ၊ ၃။ ၁၈။ သံ၊ ၂။ ၅၅။)

သက္ကတ

အာတွန် (ပု) ၁-အာတွာ၊ ဇီဝ။ ၂-ပရမာတွာ။ ၃-မန။ ၄-ဗုဒ္ဓိ။ ၅-မနန-
ဇတ္တိ။ ၆-သွ။ ဟိတ္တိ။ ၇-မူတ္တိ။ ၈-တ္တ။ ၉-ပုတြ။ ၁၀-ဥဗျောဂ။ ၁၁-သုယိ။ ၁၂-အဝိ။
၁၃-ပဝန။ ၁၄-သာရ။ ၁၅-ဝိသေသတာ။ ၁၆-သုဘာဝ၊ ပြက္ခတိ။ ၁၇-ပုရုမယာ
သမတ္တဇရိရ။ (ဟိန္ဒူအနက်ဖွင့်)

ပြာကြို့

အတ္တ=အပ္ပ (ပု) [အာတွန်-သံ] ၁-အတ္တာ၊ ဇီဝ၊ စေတန။ ၂-နိဇ၊ သူ။ ၃-ဒေဟ၊
ဇရိရ၊ ၄-သုဘာဝ၊ သုရူပ။

အတ္တ (ဝိ) [အာပ္ပ-သံ] ဉာဏာဒိ-ဂုဏ-သမ္ပန္န၊ ဂုဏီ၊ ၂-ရာဂဒွေမ၊ ဝိဇီတ၊ ဝိတရာဂ၊
၃-ပြာယဝ္ဗိတ-ဒါတာ ဂုရု။

အတ္တ (ဝိ) [အာတြ-သံ] ဒုးခ ကာ နာဓကရနေ ဝါလာ၊ သုခ ကာဥတွာဒက။ (ဟိန္ဒူ
အနက်ဖွင့်)

အဒ္ဓမာဂဓီ

အတ္တ (တြိ) [အာတြ-အာ-အဘိဝိဓိနာ ကြာယတေ ဒုးခါတ် သံရက္ခတိ သုခံ
စောတွာ ဒယတိတျာတြး] ဒုးခဟရနေဝါလာ၊ သုခပြဒ။ (ဟိန္ဒူအနက်ဖွင့်)

အတ္တ (ပု) [အာပ္ပ-အာပ္ပိတိ ရာဂဒွေမ မောဟာနာ မေကာန္တိကအာတျန္တိကစ္စ
က္ခယး သာ ယသျာတ္တိ သ အာပ္ပး] ယထာထိဒဏီ၊ ရာဂဒွေမဒိ သဗဒေါမေါ သေ ရဟိ
တ၊ နိဒ္ဒေါမ အာဂမကာ ပြဏေတာ၊ ဝိတရာဂ။ (ဟိန္ဒူအနက်ဖွင့်)

ပါဠိသည် သာသနိကဘာသာဖြစ်သည်။ သက္ကတ စသည်တို့သည် ဗာဟိရဘာသာများဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖြစ်ပေါ်ရာဒေသချင်း တူသောကြောင့် ဝေါဟာရခြင်း စပ်နှယ်လျက် ရှိသည်။ အယူ ဝါဒချင်းမှာ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်သည်သာ များ၍ တနည်းအားဖြင့် မကင်းစကောင်းစပ်နှယ် နေသည်သာ ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ စပ်နှယ်မှု ၂-မျိုး ရှိသောကြောင့် ပါဠိနှင့် သက္ကတ ယှဉ်ပြခြင်း၊ ပါဠိ၌ သက္ကတ ထည့်သုံးခြင်းသည် ဝိရုဒ္ဓပစ္စယအနေအားဖြင့်သော်၎င်း၊ အဝိရုဒ္ဓပစ္စယအနေအားဖြင့်သော်၎င်း ထောက်ပံ့ကျေးဇူးပြုသော အကြောင်းတရပ်ဟု ဆတ်ဆတ်ကေနံ ယုံကြည်ထိုက်သည်။

အထက်၌ အဆင့်ဆင့် အထပ်ထပ်ဆိုခဲ့သော စီမံကိန်း၊ စည်းမျဉ်း၊ ဥပဒေများနှင့် အညီ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို အောက်ပါအတိုင်း အခန်း ၉-ခန်း၊ အဆင့် ၉-ဆင့် ခွဲသန့်၍ ရေးသားပြုစုဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်အပ်သည်။

- ၁။ သံဟရဏ=စာစုခြင်း၊
- ၂။ လိပိကရဏ=စာပြုခြင်း၊
- ၃။ ဂန္ထကရဏ=ကျမ်းပြုခြင်း၊
- ၄။ ပဋိဝိသောဓန=တဖန်သုတ်သင်ခြင်း၊
- ၅။ ဝိဝေစန=စိစစ်၊ ဆွေးနွေး၊ ဝေဖန်၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊
- ၆။ သြဿနသောဓန=အဆုံးသတ် သုတ်သင်ခြင်း၊
- ၇။ နိဒဿနမုဒ္ဒကံန=စာမူကြမ်းရိုက်နှိပ်ခြင်း၊
- ၈။ ဝဏ္ဏသောဓန=စာတည်းဖြတ်ခြင်း၊
- ၉။ အန္တိမမုဒ္ဒကံန=အပြီးသတ်ရိုက်နှိပ်ခြင်း။

၁။ စာစုဆရာများက စာအုပ်ခွဲဝေလျက် မိမိတို့တာဝန်ကျရာ စာအုပ်များမှ ပုဒ်သစ်ဟု ထင်ရသည်များကို ထုတ်နုတ်၍ စက္ကူကပ်ပြားပေါ်၌ ရေးသားစုဆောင်းအပ်သည်။

အောက်ပါဆရာတော် ၉-ပါးက အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာများမှ “အ”အက္ခရာ အစပြုသော ပုဒ်များကို ထုတ်နုတ်စုဆောင်းမှု၌ ကူညီဆောင်ရွက်သည်။

- (၁) ဦးနန္ဒဝံသ၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ နယားကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၂) ဦးဣန္ဒကပဏ္ဍိတ၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ရွှေကျောင်း၊ မြင်းဝန်တိုက်၊ မန္တလေး။
- (၃) ဦးဇောတိက၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ကြံခင်းကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၄) ဦးနန္ဒိယ၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မဟာအေးမြကြီးချောင်း၊ စစ်ကိုင်း တောင်ရိုး။
- (၅) ဦးတိလောက၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ရွှေဝါဝင်းကျောင်း၊ မြတောင် တိုက်၊ မန္တလေး။
- (၆) ဦးတိက္ခာစာရ၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ဒေါ်နန္ဒာ အုဉ်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်၊ မန္တလေး။
- (၇) ဦးဓမ္မာနန္ဒ၊ သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ပတ္တပိုက်တိုက်၊ ရေစကြို။
- (၈) ဦးသောဘန၊ မူလဓမ္မာစရိယ၊ ပြည်လုံးချမ်းသာတိုက်၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ ရန်ကုန်။
- (၉) ဦးသာဓိန၊ မူလဓမ္မာစရိယ၊ ရွှေကျင်ကျောင်း၊ ကျေးမင်းရွာ၊ မြင်းမူမြို့။

အဘိဓာန် ၈—န-ဗု-သ

၂။ စာပြုဆရာ ဦးဗိုလ်မောင်နှင့် ဦးတင်ရွှေတို့က အက္ခရာစဉ်အတိုင်း ရရှိသောပုဒ်များကို လိင်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဂြိုဟ် စသည်ဖြင့် ကျမ်းဂန်လာအတိုင်း ရှင်းပြ၍ အနက်မြန်မာပြန်ပြီးလျှင် သာဓကပါဠိ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာတို့ဖြင့်လည်း ပြည့်စုံစေလျက် ရေးသား ပြုစုကြသည်။

အောက်ပါဆရာတော် ၂-ပါးသည် ၁၃၂၃-ခု သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၀-ရက် (၂၃-၁၀-၆၁) နေ့မှ အစပြု၍ ရေးသားပြုစုမှု၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်။

ဦးကောသလ္လ၊ သာသနဓဇသီရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ ကိုင်းကုန်းကျောင်းတိုက်၊ ခရမ်းမြို့။

ဦးဝိလာသဂ္ဂ၊ သာသနဓဇသီရိပဝရဓမ္မာစရိယ၊ စကြာရန်အောင်တိုက်၊ ဖျာပုံမြို့။

၃။ ယင်းသို့ ရေးသား ပြုစုအပ်သော အဘိဓာန်ပုဒ်များနှင့် မိမိကိုယ်တိုင် ရေးသားပြုစုအပ်သော အဘိဓာန်ပုဒ်များကို ပါဠိဗျာကရုဏ်းကျမ်း၊ သက္ကတဗျာကရုဏ်းကျမ်း အစီအရင်တို့ဖြင့်၎င်း၊ သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ၊ ဝေါဟာရတ္ထ အနက်တို့ဖြင့်၎င်း၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ဂဏ္ဍိတို့နှင့် နှိုင်းညှိရရှိသော နာနာနာယ၊ ဝိနိစ္ဆယတို့ဖြင့်၎င်း တန်ဆာဆင်ပြီးလျှင် ကမ္ဘာသုံး အဘိဓာန်ကြီးများ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ကောင်းစွာပြည့်စုံသော အဘိဓာန်ကျမ်းပြုတာဝန်ကို စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး၊ မဟာဝိဇ္ဇောဒယချောင်း၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဘာသန္တရကောဝိဒ၊ အရှင်သီလာနန္ဒ-က ဆောင်ရွက်သည်။

၄။ ယင်းသို့ ပြုစုစီရင်အပ်ပြီးသော အဘိဓာန်ကျမ်းဝင် ပုဒ်များကို အတွင်းရေးမှူး ဦးဗိုလ်မောင်က ကြည့်ရှုကြပ်မ၍ လက်နှိပ်စက်ဖြင့် ရိုက်နှိပ်ပြီးလျှင် ပဋိဝိသောဓကအဖွဲ့သို့ ပို့ အပ်သည်။ အဖွဲ့ဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များက ထပ်မံသုခ်သင်ပြင်ဆင်၍ အဘိဓာန်ဌာနသို့ ပြန်ပို့အပ်သည်။

၅။ ပဋိဝိသောဓက အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တဖန်ထပ်မံ၍ သုခ်သင် ပြင်ဆင်အပ်သော စာမူများ အချင်းချင်း ကွဲပြားခြားနား၍ ညှိနှိုင်းဖွယ်များရှိသော်၎င်း၊ အသစ် ထပ်မံ ရရှိသော ပုဒ်များ အတွက် စဉ်းစား၊ သုံးသပ်ဖွယ်ရှိသော်၎င်း (၁) ဆရာတော် ဦးဉာဏတ္ထရ (၂) မဟာစည်ဆရာတော် (၃) ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓိ (၄) အရှင်သီလာနန္ဒတို့ ပါဝင်သော လစဉ်အစည်းအဝေး ဝိဝေစနအခန်း၌ ထိုပြဿနာများကို စိစစ်၊ ဆွေးနွေး၊ ဝေဖန်ဆုံးဖြတ်အပ်သည်။

ထိုအစည်းအဝေးမျိုး၌ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များလည်း အခွင့်၊ အာဏာနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားအား လျော်စွာ အမြဲမပြတ် တက်ရောက် ပါဝင်လေ့ရှိသည်။

- (၁) နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌကြီး၊ သတိုးသီရိသုဓမ္မ၊ အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ၊ ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်၊
- (၂) အကျိုးဆောင်စာချီ၊ သတိုးမဟာသရေစည်သူ၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ်တရားဝန်ကြီး ဟောင်း၊ ဦးချန်ထွန်း၊
- (၃) စာပြင်မှူးချုပ်၊ မဟာပညာဗလ၊ ဆရာဉာဏ်၊
- (၄) ဒုတိယအယ်ဒီတာချုပ်၊ ပညာဗလ၊ ဦးဘမိုး၊
- (၅) ဦးဟုတ်စိန်၊ ဘီ-အေ၊ ဘီ-အယ်လ်၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု၊
- (၆) အဘိဓာန်ဌာနမှူးဟောင်း၊ ဝဏ္ဏကျော်ထင်၊ ဦးမောင်မောင်ကလေး။

၆။ ယင်း အခန်း၊ အဆင့် ၅-၌ စိစစ်၊ ဆွေးနွေး၊ ဝေဖန် ဆုံးဖြတ်ခြင်း (ဝိဝေစန) နှင့် တကွ ပဋိဝိသောဓန-မူ အားလုံးကို ဩဿနသောဓကအဖွဲ့သို့ ပို့၍ အဖွဲ့ဝင်များက နောက်ဆုံး သုခ်သင်ခြင်း (ဩဿနသောဓန) ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီး အဘိဓာန်ဌာနသို့ ပြန်ပို့သည်။

ထိုတွင် ဝိဝေစနပြုပြီးအချက်များမှ တပါး သြဿာနသောဓန-မူ အားလုံးကို သုံးသပ် ဆင်ခြင်ပြင်ဆင် နှိုင်းညှိ၍ တခုတည်းသော သြဿာနသောဓန-မူအဖြစ် ပေါင်းစုစီရင် အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကို ဆရာတော် ဦးဉာဏုတ္တရက ဆောင်ရွက်အပ်သည်။

၇။ ယင်း အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းပြီးသော နောက်ဆုံးစာမူ (သြဿာနသောဓယပတ္တ) ကို အတွင်းရေးမှူး ဦးဗိုလ်မောင်က ကြည့်ရှု ကြပ်မ၍ လက်နှိပ်စက်ဖြင့် ရိုက်နှိပ်စေပြီး ပုံနှိပ်တိုက်သို့ ပို့အပ်သည်။

၈။ ပုံနှိပ်တိုက်၌ စာပြင်မှုချုပ် မဟာပညာဗလ-ဆရာဉာဏ်နှင့် ဦးလှမြင့် စသော စာပြင်ဆရာ များက ကြည့်ရှုကြပ်မ ရိုက်နှိပ်၍ ပြန်ပို့အပ်သော နောက်ဆုံး စာမူကြမ်း (အန္တိမနိဒဿန)ကို ဆရာတော်ဦးဉာဏုတ္တရ ဆရာတော် ဦးဝိသုဒ္ဓိ အရှင်သီလာနန္ဒတို့က လက်ခံစာမူများ အကိုးသာ ဓမ္မပြုထားသော သက်ဆိုင်ရာစာအုပ်များနှင့် တိုက်ဆိုင် တည်းဖြတ်ကြသည်။ ဦးနန္ဒိမဇ္ဈက ဥပတ္တမ္မကအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်။

၉။ ယင်းသည့်နောက် နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်သို့ ပို့၍ ဆိုခဲ့သည့် စာပြင်မှု ချုပ်နှင့် စာပြင်ဆရာများက အပြီးသတ်ရိုက်နှိပ်အပ်သည်။

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဤအဘိဓာန်ကျမ်း ရေးသားပြုစုရာ၌ အခက် အဆင်အားလျော် စွာ ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း မိမိတို့တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်သည်သာဖြစ်သည်။

ထိုတွင် အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့၏ တာဝန်ကို လက်ခံသော ရက်-လ နှစ်မှ စ၍ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အဘိဓာန်ဌာန၌ မိမိတို့ပါဝင်သော အခန်းကဏ္ဍအားလျော်စွာ ဆောင်ရွက်ဖွယ် တာဝန် ဝတ္တရားတို့ကို အစဉ်အမြဲ ကြိုးကြိုး ပမ်းပမ်း ကျေကျေ ပွန်ပွန် ဆောင် ရွက်ကြသည်။

- (၁) ဆရာတော်ဦးဉာဏုတ္တရ၊ သြဿာနသောဓနဌာန၊
- (၂) ဦးဣန္ဒဝံသ } ပဋိဝိသောဓနဌာန၊
- (၃) ဦးနန္ဒဝံသ }
- (၄) အရှင်သီလာနန္ဒ၊ ဂန္ထကရဏဌာန၊
- (၅) ဦးကောသလ္လ } လိပိကရဏဌာန၊
- (၆) ဦးဝိလာသဂူ }
- (၇) ဦးနန္ဒိမဇ္ဈ၊ ဝဏ္ဏသောဓနဌာန (ဥပတ္တမ္မက)။

အထူးအားဖြင့်ကား— (၁) ဆရာတော်ဦးဉာဏုတ္တရသည် အဘိဓာန်ဌာနတွင် လိုအပ်သော အရာဌာနတိုင်း၌ တာဝန်ယူ၍ အကြီးအမှူး ဦးစီးဦးကိုင်အဖြစ် စီမံဆောင်ရွက်သည်။

၂။ မဟာစည်ဆရာတော်သည် ပဒ-ဗျဉ္ဇန-အတ္ထ ဝိနိစ္ဆယ စသည်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဂမ္ဘီရ၊ နိပုဏ ပြဿနာများ၌ တိတိကျကျ ပြတ်ပြတ်သားသား ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နည်းလမ်းညွှန်ပြသည်။

(၃) ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓိသည် ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့နှင့် ဆက် သွယ်ရေးတို့၌ အမျိုးမျိုးသော ကိစ္စများကို တာဝန်ယူ၍ ဆောင်ရွက်သည်။

(၄) အရှင်သီလာနန္ဒသည် ပုလဲလုံးကို သီကုံး၍ ပုလဲကုံးဖြစ်အောင်ပြုသကဲ့သို့ အဘိဓာန်ပုဒ်တို့ကို စုပေါင်းစီတန်း၍ အဘိဓာန်ကျမ်းဖြစ်အောင် ပြုစုသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတော်များကို အောက်ပါအတိုင်း အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်။

- ၁။ ဆရာတော် ဦးဉာနတ္ထရ၊ ပဓာနနာယက၊
- ၂။ မဟာစည်ဆရာတော်၊ ပဓာနဥပဒေသက၊
- ၃။ ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓိ၊ ပဓာနဝိဓာယက၊
- ၄။ အရှင်သီလာနန္ဒဘိဝံသ၊ ပဓာနဂန္ထကာရက။

ဤသို့လျှင် ဤ တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန် ကျမ်းကြီး (အတွဲ-၁) သည် ဤ နိဒါန်းအခန်း ၄-၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဆရာတော်သံဃာတော်တို့နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မိမိတို့ အစွမ်းအလျောက် မနေမနား ကြိုးစားအားထုတ်မှုတို့ကြောင့် ယခုအခါတွင် ခမ်းနားထယ်ဝါစွာ ထွက်ပေါ်လာပေပြီ။

အထက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များမှတစ်ပါး ဤ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို ရေးသားပြုစု တည်းဖြတ်နေစဉ် အတွင်း အကြံပေးခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း၊ ဝေဖန်ခြင်းတို့ဖြင့် ကူညီခဲ့ကြသည့် များစွာသော ပညာရှင်တို့အားလည်း ကျေးဇူး အထူးတင်ရှိကြောင်း ဤနိဒါန်းတွင် မှတ်တမ်းတင်အပ်ပေသည်။

ညဉ့်အခါ၌ အလင်းရောင်ကို တောင့်တလျက်ရှိကြသည့် ကမ္ဘာဦး လူသားတို့၏ အလိုဆန္ဒကို ဖြည့်ခြင်းငှါ အရှေ့လောကဓာတ်မှ ထွက်ပေါ်လာသော လမင်းကြီးအလား ပါဠိဘာသာကို လေ့လာလိုက်စားလျက် ရှိကြသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လိုအပ်ဆန္ဒ အဝဝတို့ကို ကျနစွာ ဖြည့်ခြင်းငှါ ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည်လည်း ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ ထွန်းပေါ်လာခဲ့ပေပြီ။ ကမ္ဘာဦးအခါ ထွက်ပေါ်လာသော လမင်းကြီးကို ကမ္ဘာဦးလူတို့က ဝမ်းသာအားရ ကြိုဆိုကြသကဲ့သို့ အခက်အခဲအမျိုးမျိုးကို ဖြတ်ကျော်၍ ထွက်ပေါ်ခဲ့ရသော ဤ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကိုလည်း ပါဠိပညာရှင်အပေါင်းက နှစ်ထောင်းအားရဝမ်းမြောက်လှစွာဖြင့် ကြိုဆိုလက်ခံကြလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ရပေသည်။

ကမ္ဘာဦးမှစ၍ ယနေ့တိုင် ထွက်ပေါ်လျက်ရှိခဲ့သော လဝန်း၏ မျက်နှာပြင်သည် အလုံးစုံအညစ်အကြေး ကင်းစင်ခြင်းမရှိပဲ အစွန်းအထင်းနှင့် တူသည့် အမဲကွက်ကလေးများ ထင်လျက်ရှိပေသည်။ ထို့အတူပင် ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတွင်လည်း ပြုစုရေးသားတည်းဖြတ်သူများက မည်မျှပင် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းကြသော်လည်း အမဲကွက်ကလေးများနှင့်တူသည့် အမှားအယွင်းတို့ကား ကေန့်ရှိပေရာသည်။ ယင်းသို့ ရှိရခြင်းမှာကား လောကသဘာဝအရပင် ဖြစ်ပေသည်။ ပြုစု ရေးသား တည်းဖြတ်သူများသည် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရရှိပြီးသူများ မဟုတ်ကြပေ။ အမှားအယွင်းကို မပြုတော့သည့် မြင့်မားလှသော အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်ရှိနေသူများလည်း မဟုတ်ကြပေ။ မိမိ မိမိတို့၏ သတိ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ၊ ဗဟုသုတအားလျော်စွာ အမှားကင်းနိုင်ရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးပမ်းကြပါလျက် အဘိဓာန်ရေးသားမှုလုပ်ငန်းကြီး၏ သမုဒြာကဲ့သို့အပြောကျယ်မှု၊ ပြုစုရေးသားသူတို့၏ ရံခါ သတိချွတ်ယွင်းမှု၊ ရံခါ အသိဉာဏ်မကျယ်ပြန့်မှုနှင့် ရံခါတွင် အမှားကိုပင် အမှန်ထင်တတ်သည့် ဝိပလ္လာသ သဘာဝကို မကျော်လွန်နိုင်မှုတို့ကြောင့် အမှားအယွင်းအချွတ်အချော် အတိမ်းအယိမ်းတို့ မလွဲမသွေ ကေန့်ပင် ရှိကြပေမည်။ ထို မှားယွင်းချက်တို့ကို ကား ကျမ်းစာကြည့်ရှုသူပညာရှင်တို့က ပြင်ဆင်ဖတ်ရှုကြလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ရပေသည်။

နိဒါန်း

ဤ တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ထွက်ပေါ်လာရခြင်းသည် ပိဋကသုံးပုံဆိုင်ရာ ပါဠိဘာသာနှင့် ပါဠိစာပေကို လေ့လာလိုက်စားကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အများဆုံး အကျိုးပြုနိုင်ရေးအတွက်ဖြစ်ပေရာ ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကိုကြည့်ရှုရ၍ တစုံတယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပါဠိဘာသာဆိုင်ရာ အသိဉာဏ်တိုးပွားမှုကို အနည်းငယ်မျှ ရသည်ဆိုပါလျှင် ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးအတွက် အားထုတ်ကြိုးပမ်းရကျိုး နပ်ပြီဟု ယူဆမည် ဖြစ်ပါသတည်း။

ဇေယျဒီပကျောင်းဆောင်၊

အဘိဓာန်ဝန်ဆောင်များ

သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ၊

ကမ္ဘာအေး၊

ရန်ကုန်။

၁၃၂၅-ခု၊ ပြာသိုလဆန်း ၃-ရက်၊ (၁၇-၁၂-၆၃)

၅

ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာနှင့်

ကျမ်းစာရှုကြည့်နည်း

ဤ တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို ပြုစုရာတွင် မည်သို့သော စီမံကိန်းတို့ကို ချမှတ်လိုက်နာ၍ မည်သို့ရေးသားခဲ့ကြပုံတို့ကို ဤနိဒါန်း အခန်း ၄-တွင် အပြည့်အစုံ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ပေပြီ။ ယခုအခါ စီစဉ်ရေးသားထားပုံနှင့်ပတ်သက်၍ သင်္ကေတရည်ညွှန်းချက်နှင့်တကွ စာဖတ်သူတို့ ကြိုတင်၍ သိသင့်သိထိုက်သော အချက်အလက်များကို ဖော်ပြလိုပေသည်။

အဘိဓာန်ဝင်တည်ပုဒ်

ဤ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတွင် အဘိဓာန်ဝင်တည်ပုဒ်တို့ကို မျက်နှာမဲ စာလုံး တို့ဖြင့် ပြထားသည်။ ထိုသို့ပြရာတွင် ရုပ်သဏ္ဌာန်တူ၍ ဓာတ်ပစ္စည်းစသည် မတူသောပုဒ်များကို သီးခြားခွဲ၍ စာလုံး၏လကျောအထက်ဖက်၌ ၁, ၂-စသည် ဂဏန်းအမှတ်ပြု၍ ထည့်သွင်းထားသည်။ ဥပမာ—အံသ^၁, အံသ^၂, အံသ^၃။ အကိဉ္ဇန^၁, အကိဉ္ဇန^၂။ အက္ခ^၁, အက္ခ^၂, အက္ခ^၃, အက္ခ^၄, အက္ခ^၅။ အဂ္ဂဟိတ^၁, အဂ္ဂဟိတ^၂။ အဋ္ဌ^၁, အဋ္ဌ^၂။ အသ^၁, အသ^၂။ အဋ္ဌ^၁, အဋ္ဌ^၂, အဋ္ဌ^၃-စသည်။

မူကွဲရှိသောပုဒ်တို့၌ မူကွဲပါ၌သည် အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်နှင့် များစွာမထူးခြားလျှင် ယင်းမူကွဲ ပုဒ်ကိုပါ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်နှင့် တွဲဖက်၍ပြထားသည်။ ထိုသို့ပြထားရာတွင် မူရင်း မူကွဲ ပါ၌ ၂-ခုစလုံး အသင့်ပင်ဖြစ်၍ ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့တွင် ၎င်းပါ၌ ၂-မျိုးလုံးကိုပင် တွေ့ရှိနိုင်သည် ဟု ယူရန်ဖြစ်သည်။ ပုံစံထုတ်ပြသော ပါဠိဝါကျတို့၌ကား ၎င်း ဝါကျပါသည့် ကျမ်းစာ၌ တွေ့ရှိ ရသည့် မူအတိုင်းသာ ထည့်သွင်းထားသည်။ ဥပမာ—အံသိ=အံသိ။ အက္ခဗဒ္ဒ=အက္ခဗဒ္ဒ။ အက္ခောဗ္ဗ=အက္ခောဘ။ အက္ခောဘဏိ (နိ)။ အဇိနပ္ပဝေ(ဏိ)ဏိ။ အဇုဝိ=အဇုဝိ။ အတ္တ (တ္တ)ပက္ကမ-စသည်။

အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်နှင့် မူကွဲပုဒ်တို့ များစွာခြားနားရာ၌ကား မူကွဲပုဒ်ကို သီးခြား အဘိဓာန် ဝင်ပုဒ်အဖြစ် ပြထားသည်။ ဥပမာ— အဉ္ဇတိ-၌ သိ-သျှာ မူကွဲ။ ထိုသို့ပြရာတွင်လည်း ရံခါတွင် မူကွဲ-ဟု ဤ အဘိဓာန်တွင် ပြထားသောပုဒ်ကို ရိုက်နှိပ်ပြီး ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမူ စာအုပ်များ၌ မူကွဲ အဖြစ် ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည်မဟုတ်ပေ။ ဥပမာ— အဉ္ဇတိ^၁။ ယင်းသို့မတွေ့ရသော်လည်း ၎င်းပုဒ်တို့သည် ညွှန်းဆိုအပ်သော ဆိုင်ရာမူတို့၌ ကေန ပါရှိသည်ဟု ယုံကြည်စွာ မှတ်အပ်ပေသည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမူ ကျမ်းစာအုပ်တို့၌ မူကွဲပြရာတွင် ရှိသမျှကိုပြသည်မဟုတ်ပဲ မူကွဲပြသင့်သည်ဟု ယူဆသော ပုဒ်များကိုသာ ဩသာနသောဓက ဆရာတော်တို့က မူကွဲအဖြစ်ဖြင့် အောက်ခြေတွင် ပြခဲ့ကြသည်ကိုလည်း သတိမူသင့်ပေသည်။

လိင် ၃-ပါး ဆက်ဆံသော နာမ်ပုဒ်များ၌ ဣတ္ထိဇောတကပစ္စည်း မပါသော မူလပုဒ်ကိုသာ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်အဖြစ် ထည့်သွင်းထားသည်။ ဣတ္ထိလိင်ရုပ်ကို ရှာလိုလျှင် ၎င်းမူလပုဒ်မှာပင် ရှာရန် ဖြစ်သည်။ ဣတ္ထိဇောတကပစ္စည်းသက်သဖြင့် ရုပ်ပြောင်းလဲလာသော ပုဒ်များကိုလည်း [] ဤ ကွင်းအတွင်းဝယ် မျက်နှာမဲစာလုံးဖြင့် “ထိ-၌ အက္ကမန္တိ” စသည်ဖြင့် ပြထားသည်။ ဥပမာ— အက္ကမန္တိ, အက္ခောသယန္တိ, အဂ္ဂဥပါသက, အစ္ဆောဒက, အထေန, အဓမ္မဝါဒိ-စသည်။

ကြိယာပုဒ်များ

အာချာတ်ကြိယာပုဒ်များကို ပြရာ၌ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်၊ ပရဿပုဒ်၊ ပဌမပုရိသ်၊ ဧကဝုဇ် တိဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ကိုသာ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်၌ ပြဆိုထားသည်။ ဥပမာ— အက္ခောသတိ-ပုဒ်။ ၎င်းပုဒ်၏ အခြားဝိဘတ်များဖြင့်ပြီးသော ရုပ်များကိုကား ၎င်းပုဒ်၌ပင် ထည့်သွင်း၍ မျက်နှာမဲ စာလုံးများဖြင့် ပြထားသည်။ ရိုးရိုးရုပ်ထက်ထူးသော ရုပ်များကိုကား အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်အဖြစ် ထည့်သွင်း၍ သက်ဆိုင်ရာ ကြိယာပုဒ်-ကြည့်ဟု ညွှန်ပြထားသည်။ ဥပမာ— အက္ခောဇ္ဈိ-ပုဒ်ကို ကြည့်လျှင် ၎င်းပုဒ်၌ အက္ခောသတိ-ပုဒ်ကို ညွှန်ကြားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကြိယာပုဒ်တို့၏ အစဉ်ကိုလည်း ဝတ္တမာန်စသော ဝိဘတ်စဉ်အတိုင်း စီစဉ်ထည့်သွင်းထား သည်။ ယင်းသို့ ထည့်သွင်းရာ၌လည်း သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ကဲ့သို့ ဝိဘတ်စုံအောင်မပြပဲ ပါဠိ၊ အဋ္ဌ- ကထာ၊ ဋီကာ၊ အနုဋီကာတို့၌ ရှာဖွေတွေ့ရှိရသော ရုပ်များကိုသာ ပြထားသည်။ အသ-ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော အတ္ထိ-ကြိယာ၏ ရုပ်များကို ပြရာ၌ကား ဤ ကြိယာ၏ ရုပ်များသည် ထူးခြားသော ကြောင့် အကိုးသာဓကကို အတော်များများ ပြထားသည်။ ယင်းသို့ ပြခြင်းကား ပါဠိ သဒ္ဒါကို လေ့လာသူ ပညာရှင်တို့ အလွယ်တကူ ထုတ်နုတ်သုံးစွဲနိုင်ရန် ရည်သန်၍ ပြထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မာနု၊ အန္တိ၊ တုံ၊ တုနု၊ တွာနု၊ တွာ-စသည် အဆုံးရှိသော ကိတ်ကြိယာများကိုလည်း သီးခြား အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်များအဖြစ် ထည့်သွင်း ပြဆိုထားသည်။

ဥပသာရပုဒ်နှင့် နိပါတ်ပုဒ်များ

ဥပသာရပုဒ်များကို ပြရာ၌ [] ဤကွင်းအတွင်း၌ ပကတိ ပစ္စယ ဝေဖန်ထားသည်တို့ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

“ရူဇ္ဈိချာတံ နိပါတဉ္စ-ပသဂ္ဂါလပနံ တထာ၊

သဗ္ဗနာမန္တိမေတေသု၊ န ကတော ဝိဂ္ဂဟော ဆသု”—

ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အဆိုရှိပါလျက် ၎င်းတို့ကို ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၍ ပြခြင်းကား သုတတိုးပွားစေရန် ရည်သန်၍ ဝါစပုတိ၊ ထောမနိမိ-စသော သက္ကတအဘိဓာန်တို့၌ လာသည့်အတိုင်း ထည့်သွင်းထား သည်ဟု ယူဆစေလိုသည်။ ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်တို့၏ အနက်တို့ကို ပြရာ၌လည်း ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိ နှင့် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ-တို့၌ လာသောအနက်တို့ကို မူတည်ပြီး အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ တွေ့ရသော အနက်တို့ကိုပါ ရှာဖွေ ထည့်သွင်း၍ အကိုးသာဓကများနှင့်တကွ ပြထားသည်။

() လက်သည်းကွင်း

အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်၏ နောက်၌ () ဤကွင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်၏ အမျိုး အစားကို ပြထားသည်။ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်သည် နာမ်ပုဒ်ဖြစ်လျှင်ကား နာမ်ပုဒ်ဟု အထူးမပြတော့ပဲ ၎င်း၏လိင်ကိုသာ (ပု၊ ထိ) စသည်ဖြင့် ပြထားသည်။

မြန်မာနက်နှင့် သာဓကကို ပြရာတို့တွင်လည်း () ဤကွင်းများကို တွေ့ရပေမည်။ ၎င်းကွင်းများကိုကား ရံခါအဓိပ္ပါယ်ဘူ စကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ—အ-၂-၌ ပဋိသေဓ (တားမြစ်

ခြင်းအနက်ရှိသော) ‘အ’), ရံခါ အပိုထည့်အပ်သော စကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ - အကမ္မ (၈) အနက်), ရံခါ အရကောက်ကို ပြသော စကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ - အကဏ္ဍက (၈) အနက်), ရံခါ ပုဒ်ကို ညွှန်းရာတွင် ၎င်းပုဒ်ကို တွေ့ရှိနိုင်မည့်ကျမ်းကိုပါ တပါတည်း ညွှန်းရာ၌ ကျမ်းညွှန်းစကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ - အံသ, အကဏ္ဍက), ရံခါ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ကျမ်းတို့ကို ညွှန်းပြသော စကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ - အက္ခေယျ), ရံခါ သရုပ်စသည့် အထူးမှတ်သားဖွယ်ကို ညွှန်းပြသော စကားရပ်ကို၎င်း (ဥပမာ - အကပ္ပိယမံသ) ပြလို၍ သုံးထားပေသည်။

[] ထောင့်ကွင်း

() ဤကွင်း၏နောက်တွင် [] ဤကွင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်၏ ပကတိပစ္စယဝိဘာဂ-ခေါ် ဓာတ်ပစ္စည်း, ပုဒ်ပစ္စည်း စသည် ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို ပြထားသည်။ ၎င်းပြင် ယင်းပုဒ်နှင့် ပတ်သက်၍ သဒ္ဒါဆိုင်ရာမှတ်သားဖွယ်များ ရှိလျှင်လည်း ဤကွင်းအတွင်းမှာပင် ဆက်လက်ပြဆိုထားသည်။ ယင်းသို့ ပြဆိုထားရာတွင် စာသားကျဉ်းနိုင်သမျှ ကျဉ်းစေရန် ရည်သန်လျက် အချို့အရာတွင် သက်ဆိုင်ရာကျမ်း၏ ကျမ်းညွှန်းဂဏန်းကိုသာ ပြထား၍ အချို့အရာ၌ကား ယင်းကျမ်းတို့မှ အကိုးသာကေပါဌ်တို့ကိုပါ ပြထားသည်။ ဥပမာ—အက္ခရ, အက္ခောဘိဏီ, အဂ္ဂ, အဂ္ဂိ, အဂ္ဂိနီ, အဋ္ဌ, အသ, အင်္ဂုသ, အင်္ဂီ, အဋ္ဌ, အတ္တ-စသည်။

ယင်းပုဒ်တို့တွင် အချို့ပုဒ်တို့၌ သိသင့်သိထိုက်သည်တို့ကို ပြည့်စုံစွာ သိရှိနိုင်စေရန် အတန်ငယ် ရှည်သော ရှင်းလင်းချက်များလည်း ပါဝင်သည်။ ဤကွင်းအတွင်းရှိ စကားရပ်တို့မှာ ဓာတ်ပစ္စည်းစသော ပုဒ်၏အရင်းအမြစ်ကို စိစစ်ခြင်းစသည်၌ စိတ်ပါဝင်စားသော ပညာရှင်တို့အတွက်သာ ဖြစ်ပေရာ မြန်မာအနက်ကိုသာ ကြည့်ရှုလိုသူတို့သည် ဤကွင်းအတွင်းရှိ စာသားများကို ကျော်၍ အနက်ကိုသာ ကြည့်ရှုသွားရန်ဖြစ်သည်။

၎င်းပြင် သက္ကတ, ပြာကြို့၌ ပုဒ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ပြလျှင် ဓာတ်, ပစ္စည်း, အနက်, အဓိပ္ပါယ် စသည်ကို ပိုမို ရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာ နားလည်နိုင်မည်ဟု ယူဆသော ပုဒ်တို့၌ သက္ကတပုဒ်, ပြာကြို့ပုဒ်များကို ဖြစ်စေ၊ သက္ကတကျမ်း, ပြာကြို့ကျမ်းများမှ အကိုးအကားများကို ဖြစ်စေ ယှဉ်ဘဲ၍ ပြထားသည်။ ဥပမာ—အက္ခောဘ.ဏီ-စသော ပုဒ်များနှင့် အတိမဋ္ဌာဟက-ပုဒ်စသည်။

ပကတိ ပစ္စယ ဝေဖန်ရာတွင်လည်း ပါဠိ, သက္ကတ, ပြာကြို့၌ ဗျာကရုဏ်းကျမ်းများနှင့် ၎င်းအဘိဓာန်များ, အဘိဓာန်ဋီကာများ၌ လာသည်တို့ကိုသာ ပြထားသည်။ ၎င်းကျမ်းတို့၌ မလာသော ပကတိပစ္စယခွဲဝေမှုကို အတ္တနောမတိမျှဖြင့် ပြရသော ပုဒ်တို့၌ကား ပကတိပစ္စယ-ဝိဘာဂ၏ နောက်တွင် (?) ဤအမေးလက္ခဏာကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ယင်းသို့ ပြထားသည်ကို တွေ့လျှင် စာရှုသူပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ နှစ်ခြိုက်မှသာ ယူရန်ဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာ—အဒ္ဓဟလ-ပုဒ်။ ခိုင်လုံယုံကြည်အပ်သည့် အထောက်အထားရှာ၍ မရသေးသော အတ္တနောမတိမျှဖြင့် ကြံဆလျက် အမျိုးမျိုးဝေဖန်၍ ပြသော်လည်း များစွာအကျိုးသက်ရောက်မည်ဟု မထင်ရသော ပုဒ်တို့၌ကား ပကတိပစ္စယခွဲဝေမှုကို လုံးဝ မပြတော့ပဲ [?] ဤလက္ခဏာကိုသာ ပြထားသည်။ ဥပမာ—အတောဏ-ပုဒ်။

နိဒါန်း

ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ကို ပြရာ၌လည်း ကျမ်းဂန်အကိုးအကားရှိသော ဝိဂြိုဟ်ကိုသာ ပြထားသည်။ အချို့ပုဒ်တို့တွင် [] ဤကွင်းအတွင်း၌ ဝိဂြိုဟ်ကို တွေ့ရမည်မဟုတ်ပဲ ပုဒ်အနက်၏ နောက် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာစသည့် အကိုးပါဌ်တို့ကို ပြရာ၌သာ တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာအနက်

အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ကို မြန်မာ အနက်ပေးရာ၌ သဒ္ဒါရှိတိုင်း ထွက်သည့်အနက် (သဒ္ဒတ္ထ)၊ အဓိပ္ပါယ်အရ ထွက်သည့်အနက် (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)၊ လောကဝေါဟာရ-အရ ထွက်သည့်အနက် (ဝေါဟာရတ္ထ) စသည်တို့တွင် သဒ္ဒတ္ထကို ရှေးဦးစွာပြု၍ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ-စသည်ကို သဒ္ဒတ္ထ-၏နောက် ၌ ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသို့ ပြရာတွင် မည်သည့်အနက်သည် သဒ္ဒတ္ထ၊ မည်သည့်အနက်သည် အဓိပ္ပါယ်တ္ထ စသည်ဖြင့် ပြလျှင် စာအနေ ကျယ်လွန်းမည်ကြောင့် ယင်းသို့မပြတော့ပဲ စာဖတ်သူ ပညာရှင်တို့၏ အသိဉာဏ်ကို လေးစားလျက် အထက်ပါအတိုင်း ဦးစားပေးအစီအစဉ်အရသာ ဖော်ပြထားသည်။ ဥပမာ—အကဋ္ဌာနုဓမ္မ-ပုဒ်၌ “မပြုအပ်သေးသော ‘အနုဓမ္မ (= သြဿာရ-ဇာကံ)’ ရှိသော” မှာ သဒ္ဒတ္ထ-ဖြစ်၍ ကျန်အနက်မှာ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ-ဖြစ်သည်။ အစ္စဓိယ-ပုဒ်၌ ကား ကြည့်ရှုရာ၌ အသိဉာဏ်ရှင်းစေရန် ဝေါဟာရတ္ထ၊ သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ-တို့ကို ခွဲခြား၍ ပြဆို ထားပေသည်။

၎င်းပြင် အနက်တို့ကို (၁) (၂) စသည်ဖြင့်၎င်း၊ (က) (ခ) စသည်ဖြင့်၎င်း ခွဲခြား ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေမည်။ ထိုတွင် (၁) (၂) စသည် အမှတ်ပြအနက်များသည် ဆိုင်ရာ ပုဒ်၏ သီးခြားအနက်များဖြစ်၍ (က) (ခ) စသည် အမှတ်ပြ အနက်များမှာ ၎င်းပုဒ်၏ ဖြစ်စေ၊ (၁) (၂) စသော အနက်များ၏ ဖြစ်စေ တဆင့်ခံဖြစ်သော အနက်တို့ဖြစ်သည်။

ဥပမာ— အဓေတ္တညူ-ပုဒ်၌ (၁) (၂) စသော အနက်တို့သည် ၎င်းပုဒ်၏ သီးခြားမူလအနက် တို့ဖြစ်၍ (က) (ခ) စသည်တို့သည် (၁) အနက်မှ တဆင့်တက်၍ ထွက်လာသော အနက်ထူး တို့ ဖြစ်သည်။ အကက္ကသ၊ အကိရိယ၊ အခီဇာ-စသည်တို့လည်း ကြည့်။

အနက်ကို ဖော်ပြရာ၌လည်း စာသားကျဉ်းစေရန် ဒက်တိုခေါ်—ဤသင်္ကေတကို သုံးထား သည်။ ၎င်း၏ ရှေ့၊ နောက်ရှိ အပိုဒ်များကို ၎င်းနှင့်စပ်ဟပ်၍ အနက်ယူရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥပမာ— အကက္ကသ-ပုဒ်၌ “အထပ်-အလွှာ-အဖု-အထစ်-အဟိုက်-အချိုင့်-ဟူသော အပြစ် မရှိသော” ဟု ရှိရာ ၎င်းကို—

အထပ်ဟူသော အပြစ်မရှိသော

အလွှာဟူသော အပြစ်မရှိသော

အဖုဟူသော အပြစ်မရှိသော

အထစ်ဟူသော အပြစ်မရှိသော

အဟိုက်ဟူသော အပြစ်မရှိသော

အချိုင့်ဟူသော အပြစ်မရှိသော ဟု ဖတ်ရန်ဖြစ်သည်။

ထို့အတူပင် အကတကမ္မ-ပုဒ်၌ “ခိုးမှုကို မပြုလုပ်-မကျူးလွန်-ရသေးသော—ပြုလုပ်-ကျူး လွန်-လတ္တံ့-သော၊ သူ” ဟု ရှိရာ ၎င်းကို—

ခိုးမှုကို မပြုလုပ်ရသေးသော၊	ခိုးမှုကို မပြုလုပ်ရသေးသောသူ။
ခိုးမှုကို မကျူးလွန်ရသေးသော၊	ခိုးမှုကို မကျူးလွန်ရသေးသောသူ။
ခိုးမှုကို ပြုလုပ်လတ္တံ့သော၊	ခိုးမှုကို ပြုလုပ်လတ္တံ့သောသူ။
ခိုးမှုကို ကျူးလွန်လတ္တံ့သော၊	ခိုးမှုကို ကျူးလွန်လတ္တံ့သောသူ-ဟု ဖတ်ရန်ဖြစ်သည်။

အကိုးသာဓက

မြန်မာနက်၏ နောက်၌ ဆိုင်ရာ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ-စသည်တို့မှ အကိုးသာဓက များကို ပြထားသည်။ ယင်းသို့ ပြရာတွင်လည်း အသိဉာဏ်အား အကျိုးအပြုနိုင်ဆုံးသော သာဓက တို့ကိုသာ ထည့်သွင်းထားသည်။ ယင်းသို့ ထည့်သွင်းရာတွင် အကိုးသာဓက စုံလင်စေရန် ဆိုင်ရာ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ-လာ အဖွင့်တို့ကိုလည်း ပြဆိုထားသည်။ အချို့ပုဒ်များ၌ အကိုးသာဓကများကို အတော်များများ ပြထားရာ ယင်းသို့ ပြခြင်းမှာ စာဖတ်သူတို့ အလွယ်တကူဖြင့် ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် လေ့လာနိုင်စေရန် ရည်သန်၍ ပြထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရန် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ— အတ္ထိ၊ အတ္ထိ၊ စသည်။

၎င်းပြင် ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ အရေးကြီးသော အယူအဆတို့ကို ဟောသော ပုဒ်များ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို၎င်း၊ အကိုးသာဓကတို့ကို၎င်း ကျယ်ဝန်းစွာ ပြဆိုထားသည်များလည်း ရှိပေသည်။ ဥပမာ— အတ္ထ၊ အနတ္တ၊ အနိစ္စ-စသော ပုဒ်များ။ ယင်းပုဒ်တို့၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ရေးသားခြင်းကား ဤ အဘိဓာန်တကျမ်းတည်း၏ ညွှန်ပြချက်ဖြင့်ပင် အတ္ထဝါဒဆိုင်ရာ၊ အနတ္တ-ဝါဒဆိုင်ရာ၊ အနိစ္စသဘာဝဆိုင်ရာ ဟောအပ်သော တရားများနှင့် အဖွင့်စကားရပ်တို့ကိုပါ ပြည့်စုံစွာ လေ့လာနိုင်စေရေးအတွက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့အတူပင် အမည်ဟောပုဒ်တို့၌လည်း ကျယ်ဝန်းသော ရေးသားချက်တို့ကို တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာ— အညာသိကောဏ္ဍည၊ အနာထပိဏ္ဍိက-စသော ပုဒ်များ။ ဤ ပုဒ်မျိုး တို့၌အကျယ် ရေးသားခြင်းသည်လည်း အထက်ပါနည်းအတိုင်းပင် ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဋ္ဌပ္ပတ်ကို ပြည့်စုံစွာ လေ့လာနိုင်ရေးအတွက် ဖြစ်ပေသည်။ အကျယ်ရေးသားသည် ဆိုသော်လည်း ဤ အဘိဓာန်ကျမ်း၌ အဋ္ဌပ္ပတ်တို့ကို အကျယ်မပြပဲ သက်ဆိုင်ရာ ကျမ်းများကိုသာ ညွှန်ပြလျက် ကျဉ်းနိုင်သမျှကျဉ်းအောင် ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေမည်။

ပေယျာလ

အကိုးသာဓက စကားရပ်တို့၌ ပေယျာလကို ၂-မျိုး အသုံးပြုထားသည်။ ပဌမနည်းမှာ သုံးရိုးသုံးစဉ် “။ပ။” ဟု ပေယျာလထိုးခြင်း ဖြစ်၍ ဒုတိယနည်းမှာ ဤအစက်ကလေး များဖြင့် ပေယျာလ ထိုးထားကြောင်းကို သိစေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို ၂-မျိုးတွင် ကိုးကားရာကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်ပါသော ပေယျာလကို ။ပ။ ဤလက္ခဏာဖြင့် ပြ၍ အဘိဓာန်ပြုစုသူတို့က ထိုးသော ပေယျာလကို ဤအစက်ကလေးများဖြင့် ပြထားပေသည်။

အပြန်အလှန်အညွှန်း

ဤ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတွင် အဘိဓာန်ဝင် ပုဒ်တခုမှ အခြား အဘိဓာန်ဝင် ပုဒ်တခုကို၎င်း၊ အခြားသက်ဆိုင်ရာကျမ်းဂန်ကို၎င်း ညွှန်းပြထားချက်များကို တွေ့ရပေမည်။ ထိုသို့ ညွှန်းပြရာတွင်

ညွှန်းပြထားသည့်ပုဒ်ကိုဖြစ်စေ၊ ကျမ်းဂန်ကိုဖြစ်စေ ကေန့်ကြည့်ရှုမှ လိုအပ်သောကိစ္စ ပြီးမည့်နေရာ တို့၌ “.....ကြည့်” ဟု ညွှန်းထားသည်။ ဥပမာ— အက္ခမန္တိ။ ကေန့်ကြည့်ရမည်ဟု မဆိုလိုပဲ သာ၍ပြည့်စုံသည့် အသိဉာဏ်ကို ရနိုင်မည်ဖြစ်သဖြင့် တိုးတက်လေ့လာစေလိုသော နေရာနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာစေလိုသော နေရာတို့၌ “.....လည်း ကြည့်” ဟု ညွှန်းထားသည်။ ဥပမာ— အ၂, အကဋ္ဌပုဗ္ဗ, အကတပုဗ္ဗ။

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

- အံ။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်။ (က။ ၁၅၊ ၁၆၊ ၁၇) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။ ၃။ တတိယအုပ်။
- အံ၊ ဇို။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဇိုကာ။ (ဂ။ ၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉) ၁။ ပဌမအုပ်။၃။ တတိယအုပ်။
- အံ၊ ဋ္ဌ။ အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၁၅၊ ၁၆၊ ၁၇) ၁။ ပဌမအုပ်။၃။ တတိယအုပ်။
- အဋ္ဌသာ၊ ယော။ အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာ။ (စ။ ၂)
- အဋ္ဌသာ၊ သျ။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ နိဿျ။ (င။ ၁၉၊ ၂၀၊ ၂၁) ၁။ ပဌမအုပ်။၃။ တတိယအုပ်။ ၁၉၃၉-ခုနှစ်၊ သုဓမ္မဝတီ။
- အနုဋ္ဌိ။ အနုဋ္ဌိကာ။ (ဂ။ ၂၀၊ ၂၁၊ ၂၂) ၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ အနုဋ္ဌိကာ။ ၂။ ဝိဘင်း အနုဋ္ဌိကာ။ ၃။ ပဉ္စပကရဏ အနုဋ္ဌိကာ။
- အပ။ အပဒါန်ပါဠိတော်။ (က။ ၃၂၊ ၃၃) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
- အပ၊ ဋ္ဌ။ အပဒါန် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၃၊ ၃၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
- အဘိ၊ က။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်။ (က။ ၂၀)
- အဘိ၊ ဋ္ဌ။ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၀) ၁။ အဋ္ဌသာလိနီ။ ၂။ သမ္မောဟ-ဝိနောဒနီ။ ၃။ ပဉ္စပကရဏ အဋ္ဌကထာ။
- အဘိ၊ ဓ။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်။ (က။ ၁၈)
- အဘိ၊ ပု။ ပုဂ္ဂလပညတ် ပါဠိတော်။ (က။ ၂၀)
- အဘိ၊ ဝိ။ ဝိဘင်းပါဠိတော်။ (က။ ၁၉)
- အမရ။ အမရကောသ သက္ကတအဘိဓာန်။ (ဆ။ ၁၃) ကဏ္ဍ၊ ဝဂ်၊ ဂါထာ။
- အမရ၊ သျ။ အမရကောသ နိဿျ။ အဘယာရာမဆရာတော် လက်ရေးစာကူးစက် မူ။
- ဣတိဝုတ်။ ဣတိဝုတ် ပါဠိတော်။ (က။ ၃၀)
- ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ဣတိဝုတ် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၅)
- ဥဒါန။ ဥဒါန်း ပါဠိတော်။ (က။ ၃၀)
- ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၄)
- ကခါ။ ကခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၅၁)
- ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ကခါဝိတရဏီ ဋီကာသစ်။ (ဂ။ ၂၅)

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။	ကင်္ခါဝိတရဏီ ဋီကာဟောင်း။ (ဂ။ ၂၅)
ကင်္ခါ၊ ယော။ ကင်္ခါ၊ မဟာဋီ။	ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ။ (စ။ ၁၂၊ ၁၅) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၄။ စတုတ္ထအုပ်။
ကစည်း။	ကစည်းသဒ္ဒါကြီး။ (စ။ ၁၆) သုတ်နံပါတ်။
ခုဒ္ဒက။	ခုဒ္ဒကပါဌ ပါဠိတော်။ (က။ ၃၀)
ခုဒ္ဒက၊ ဌ။	ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၁)
စရိယာ။	စရိယာပိဋက ပါဠိတော်။ (က။ ၃၃)
စရိယာ၊ ဌ။	စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၆)
စူဠနိ။	စူဠနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်။ (က။ ၃၅)
စူဠနိ၊ ဌ။	စူဠနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၄၅)
ဇာ။	ဇာတ် ပါဠိတော်။ (က။ ၃၆၊ ၃၇) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဇာ၊ ဌ။	ဇာတ် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၇.... ၄၃) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၇။ သတ္တမအုပ်။
ဇာ၊ သျ။	ဇာတ် ပါဠိတော် နိဿယ။ (ဃ။ ၃၀၊ ၃၁၊ ၃၂၊ ၃၃) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၅။ ပဉ္စမအုပ်။
ထေရ။	ထေရဂါထာ ပါဠိတော်။ (က။ ၃၁)
ထေရ၊ ဌ။	ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၀၊ ၃၁) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ထေရီ။	ထေရီဂါထာ ပါဠိတော်။ (က။ ၃၁)
ထေရီ၊ ဌ။	ထေရီဂါထာ အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၂)
ထောမ။	သဒ္ဓတ္ထောမ မဟာနိဓိ သက္ကတအဘိဓာန်။ (ဆ။ ၁၁)
ဒိ။	ဒိဃနိကာယ် ပါဠိတော်။ (က။ ၆၊ ၇၊ ၈) ၁။ သီလက္ခန္ဓာ ပါဠိတော်။ ၂။ သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော်။ ၃။ ပါထိက ပါဠိတော်။
ဒိ၊ ဋီ။	ဒိဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဋီကာ။ (ပ။ ၇၊ ၁၀၊ ၁၁) ၁။ သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာဟောင်း။ ၂။ သုတ်မဟာဝါဋီကာ။ ၃။ ပါထိကဋီကာ။
ဒိ၊ ဌ။	ဒိဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၅၊ ၆၊ ၇) ၁။ သီလက္ခန္ဓာ အဋ္ဌကထာ။ ၂။ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ။ ၃။ ပါထိက အဋ္ဌကထာ။
ဒီပဝံ။	ဒီပဝံသ။ (စ။ ၂၈) ပရိစ္ဆေဒ၊ ဂါထာ။
ဓမ္မ။	ဓမ္မပဒ ပါဠိတော်။ (က။ ၃၀)
ဓမ္မ၊ ဌ။	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ။ (က။ ၃၀) (ခ။ ၂၂၊ ၂၃) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဓာန်။	အဘိဓာန် (အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ) (စ။ ၃) ဂါထာနံပါတ်။
ဓာန်၊ ဋီ။	အဘိဓာန်ဋီကာ။ (စ။ ၄) ဂါထာနံပါတ်။
ဓာန်၊ ဋီ၊ သျ။	အဘိဓာန်ဋီကာနိဿယ။ (စ။ ၅၊ ၆) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဓာန်၊ သျ။	အဘိဓာန်နိဿယ။ (စ။ ၇)
ဓာန်၊ သျ၊ သစ်။	အဘိဓာန်နိဿယသစ်။ (စ။ ၈)

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

နီတိ၊ ဓာ။	သဒ္ဓနီတိ၊ ဓာတုမာလာ။ (စ။ ၈၁)
နီတိ၊ ပဒ။	သဒ္ဓနီတိ ပဒမာလာ။ (စ။ ၈၂)
နီတိ၊ သုတ္တ။	သဒ္ဓနီတိ သုတ္တမာလာ။ (စ။ ၈၃) သုတ်နံပါတ်။
နေတ္တိ။	နေတ္တိပါဠိတော်။ (က။ ၃၉)
နေတ္တိ၊ ဌ။	နေတ္တိအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၄၅)
ပဋိ၊ သံ။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်။ (က။ ၃၈)
ပဋိသံ၊ ဌ။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၄၆) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ပဌာန။	ပဌာန်းပါဠိတော်။ (က။ ၂၅ ၂၉) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၅။ ပဉ္စမအုပ်။
ပဌာန်းကောက်။	တိကပဌာန်းအရကောက်။ (စ။ ၃၇)
ပါ။	ပါဏိနိ သက္ကတဗျာကရုဏ်း။ (ဆ။ ၁၉) ပါဒ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ သုတ်။
ပါစိတ်၊ ယော။	ပါစိတျာဒိယောဇနာ။ (စ။ ၄၀၊ ၄၁) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်။	ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ဂဏ္ဍိသစ်။ (စ။ ၄၂၊ ၄၃)
ပေက။	ပေတဝတ္ထုပါဠိတော်။ (က။ ၃၁)
ပေတ၊ ဌ။	ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၉)
ဗုဒ္ဓဝံ။	ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်။ (က။ ၃၃)
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။	ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၃၅)
မ။	မဇ္ဈိမနိကာယ်ပါဠိတော်။ (က။ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁) ၁။ မူလပဏ္ဏာသ။ ၂။ မဇ္ဈိမ- ပဏ္ဏာသ။ ၃။ ဥပရိပဏ္ဏာသ။
မဏိမဉ္ဇူ။	မဏိသာရမဉ္ဇူသာဠိကာ။ (စ။ ၄၇၊ ၄၈) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
မ၊ ဠိ။	မဇ္ဈိမနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်ဠိကာ။ (ဂ။ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၃။ တတိယအုပ်။
မ၊ ဌ။	မဇ္ဈိမနိကာယ် အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၈၊ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၄။ စတုတ္ထအုပ်။
မဟာနိ။	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။ (က။ ၃၄)
မဟာနိ၊ ဌ။	မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၄၄)
မဟာဝံ။	မဟာဝံသ၊ လန်ဒန်မူ။ ပရိစ္ဆေဒ၊ ဂါထာ။
မဟာဝံ၊ ဠိ။	မဟာဝံသဠိကာ၊ လန်ဒန်မူ။ ပရိစ္ဆေဒ၊ ဂါထာ။
မူလဠိ။	အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ ၃-စောင်၏အဖွင့် မူလဠိကာ။ (ဂ။ ၂၀၊ ၂၁၊ ၂၂) ၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ မူလဠိကာ။ ၂။ ဝိဘင်းမူလဠိကာ။ ၃။ ပဉ္စပကရဏ မူလဠိကာ။
မောင်။	မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဓါကျမ်း။ (စ။ ၅၅) ကဏ္ဍ၊ သုတ်။
မောင်၊ နိဿယ။	မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ။ (စ။ ၅၆၊ ၅၇) ကဏ္ဍ၊ သုတ်။
ယမက။	ယမိုက်ပါဠိတော်။ (က။ ၂၂၊ ၂၃၊ ၂၄)

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

ယမိုက်ကောက်။	ယမိုက်ဆယ်ကျမ်းအရကောက်။ (စ။ ၅၆)
ရူ။	ပဒရူပသိဒ္ဓိ။ (စ။ ၆၁) သုတ်နံပါတ်။
ရူ၊ ဇို။	ပဒရူပသိဒ္ဓိဋ္ဌိကာ။ (စ။ ၆၂)
ဝဇိရ။	ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ။ (ဂ။ ၁)
ဝါစပ္ပတိ။	ဝါစပ္ပတိ သက္ကတအဘိဓာန်။ (ဆ။ ၁၀)
ဝိ။	ဝိနည်းပါဠိတော်။ (က။ ၁...၅) ၁။ ပါရာဇိကဏ်။ ၂။ ပါစိတ်။ ၃။ မဟာဝါ။ ၄။ စူဠဝါ။ ၅။ ပရိဝါ။
ဝိဠ။	ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၁...၄) ၁။ ပါရာဇိကဏ် ပဌမအုပ်။ ၂။ ၎င်း ဒုတိယအုပ်။ ၃။ ပါစိတျာဒိ။ ၄။ စူဠဝဂ္ဂါဒိ။
ဝိဘာဝိနိ။	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ (သင်္ဂြိုဟ်) ကျမ်း၏အဖွင့် ဋီကာကျော်။
ဝိမတိ။	ဝိမတိဝိနောဒနိဋ္ဌိကာ (ဂ။ ၅၊ ၆) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဝိမာန။	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိတော်။ (က။ ၃၁)
ဝိမာန၊ ဌ။	ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၈)
ဝိသုဒ္ဓိ။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၄၈၊ ၄၉) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ။ (ဂ။ ၂၃၊ ၂၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
ဝီလုံ။	ဆာမိုနိယာဝီလုံ၏ သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။ (ဆ။ ၆)
သံ။	သံယုတ်ပါဠိတော်။ (က။ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၃။ တတိယအုပ်။
သံ၊ ဇို။	သံယုတ်ဋီကာ။ (ဂ။ ၁၅၊ ၁၆) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
သံ၊ ဌ။	သံယုတ်အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၃။ တတိယအုပ်။
သင်္ဂဟ။	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟမည်သော လက်သန်းအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ဂြိုဟ်။
သာရတ္ထ။	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ။ (ဂ။ ၂-၄) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။ ၃။ တတိယအုပ်။
သီ၊ ဇို၊ သစ်။	သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။ (ဂ။ ၈၊ ၉) ၁။ ပဌမအုပ်။ ၂။ ဒုတိယအုပ်။
သုတ္တနိ။	သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော်။ (က။ ၃၀)
သုတ္တနိ၊ ဌ။	သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ။ (ခ။ ၂၆၊ ၂၇)
သုစိ။	အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ။ (စ။ ၁၀)

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (က) ပါဠိတော် အုပ်စု-၄၀

ဦးစု	ကျမ်းအမည်	ဟောကြားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
	ဝိနည်းပါဠိတော် ၅-အုပ်		
၁	ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော်	မြတ်စွာဘုရား	ဝိ၊ ၁။
၂	ပါစိတ် ပါဠိတော်	။	ဝိ၊ ၂။
၃	ဝိနည်း မဟာဝါ ပါဠိတော်	။	ဝိ၊ ၃။
၄	စူဠဝါ ပါဠိတော်	။	ဝိ၊ ၄။
၅	ပရိဝါ ပါဠိတော်	။	ဝိ၊ ၅။
	ဒီဃနိကာယ် ၃-အုပ်		
၆	သီလက္ခန္ဓာ ပါဠိတော်	။	ဒီ၊ ၁။
၇	သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော်	။	ဒီ၊ ၂။
၈	ပါထိက ပါဠိတော်	။	ဒီ၊ ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယ် ၃-အုပ်		
၉	မူလပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်	။	မ၊ ၁။
၁၀	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်	။	မ၊ ၂။
၁၁	ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်	။	မ၊ ၃။
	သံယုတ် ပါဠိတော် ၃-အုပ်		
၁၂	သဂါထာဝဂ္ဂနှင့် နိဒါနဝဂ္ဂ-သံယုတ် ပါဠိတော်	။	သံ၊ ၁။
၁၃	ခန္ဓဝဂ္ဂနှင့် သဠာယတနဝဂ္ဂ-သံယုတ် ပါဠိတော်	။	သံ၊ ၂။
၁၄	မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်	။	သံ၊ ၃။
	အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ၃-အုပ်		
၁၅	ဧကက၊ ဒုက၊ တိက၊ စတုက္က-အင်္ဂုတ္တရ ပါဠိတော်	။	အံ၊ ၁။
၁၆	ပဉ္စက၊ ဆက္က၊ သတ္တက-အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော်	။	အံ၊ ၂။
၁၇	အဋ္ဌက၊ နဝက၊ ဒသက၊ ကောဒသက- အင်္ဂုတ္တရ ပါဠိတော်	။	အံ၊ ၃။

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (က) ပါဠိတော် အုပ်စု—၄၀

ဦးစု	ကျမ်းအမည်	ဟောကြားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
	အဘိဓမ္မာပါဠိတော် ၁၂-အုပ်		
၁၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်	မြတ်စွာဘုရား	အဘိ၊ဓ။
၁၉	ဝိဘင်းပါဠိတော်	။	အဘိ၊ဝိ။
၂၀	(က) ဓာတုကထာ ပါဠိတော်	။	ဓာတုကထာ
	(ခ) ပုဂ္ဂလပညတ် ပါဠိတော်	။	အဘိ၊ပု။
၂၁	ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်	။	အဘိ၊က။
၂၂	ယမိုက် ပါဠိတော် (ပဌမ)	။	ယမက၊ ၁။
၂၃	။ (ဒုတိယ)	။	ယမက၊ ၂။
၂၄	။ (တတိယ)	။	ယမက၊ ၃။
၂၅	ပဋ္ဌာန်း ပါဠိတော် (ပဌမ)	။	ပဋ္ဌာန၊ ၁။
၂၆	။ (ဒုတိယ)	။	ပဋ္ဌာန၊ ၂။
၂၇	။ (တတိယ)	။	ပဋ္ဌာန၊ ၃။
၂၈	။ (စတုတ္ထ)	။	ပဋ္ဌာန၊ ၄။
၂၉	။ (ပဉ္စမ)	။	ပဋ္ဌာန၊ ၅။
	ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ်ပါဠိတော် ၁၁-အုပ်		
၃၀	(က) ခုဒ္ဒကပါဌ ပါဠိတော်	။	ခုဒ္ဒက။
	(ခ) ဓမ္မပဒပါဠိတော်	။	ဓမ္မ။
	(ဂ) ဥဒါန်းပါဠိတော်	။	ဥဒါန်း။
	(ဃ) ဣတိဝုတ်ပါဠိတော်	။	ဣတိဝုတ်။
	(င) သုတ္တန်ပါတ် ပါဠိတော်	။	သုတ္တန်။
၃၁	(က) ဝိမာနဝတ္ထု ပါဠိတော်	။	ဝိမာန။
	(ခ) ပေတဝတ္ထု ပါဠိတော်	။	ပေတ။
	(ဂ) ထေရဂါထာ ပါဠိတော်	။	ထေရ။
	(ဃ) ထေရီဂါထာ ပါဠိတော်	။	ထေရီ။
၃၂	အပဒါန် ပါဠိတော် (ပဌမတွဲ)	။	အပ၊ ၁။
၃၃	(က) အပဒါန် ပါဠိတော် (ဒုတိယတွဲ)	။	အပ၊ ၂။
	(ခ) ဗုဒ္ဓဝင် ပါဠိတော်	။	ဗုဒ္ဓဝ်။
	(ဂ) စရိယာပိဋက ပါဠိတော်	။	စရိယာ။
၃၄	မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်	အရှင်သာရိပုတြာ	မဟာနိ။
၃၅	စူဠနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်	။	စူဠနိ။
၃၆	ဇာတကပါဠိတော် (ပဌမ)	မြတ်စွာဘုရား	ဇာ၊ ၁။

ကိုးကားဖွဲ့ငြိမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (က) ပါဠိတော်အုပ်စု-၄၀

ဦးစု	ကျမ်းအမည်	ဟောကြားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၃၇	ဇာတက ပါဠိတော် (ဒုတိယ)	မြတ်စွာဘုရား	ဇာ၊ ၂။
၃၈	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ပါဠိတော်	အရှင်သာရိပုတြာ	ပဋိ၊ သံ။
၃၉	(က) နေတ္ထိ ပါဠိတော်	အရှင်မဟာကဇ္ဇည်း	နေတ္ထိ။
	(ခ) ပေဋကောပဒေသ ပါဠိတော်	။	ပေဋကော။
၄၀	မိလိန္ဒပဉ္စာ ပါဠိတော်	အရှင်နာဂသေန	မိလိန္ဒ။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ခ) အဋ္ဌကထာအုပ်ရေး-၅၁

ဦးရေ	အဋ္ဌကထာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူရာကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁	သမန္တပါသာဒိကာ (ပါရာဇိကဏ်) အဋ္ဌကထာ	ပါရာဇိကပါဠိ(ဝေ- ရဉ္စကဏ္ဍ-ဒုတိယ- ပါရာဇိက)	အရှင်မဟာ- ဗုဒ္ဓဘောသ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂	။	။ (တတိယ ပါရာ- ဇိက-နိဿဂ္ဂိယ)	။	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃	သမန္တပါသာဒိကာ(ပါစိတျာဒိ) အဋ္ဌကထာ	ပါစိတ္တိယ, မဟာ- ဝဂ္ဂပါဠိ	။	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄	သမန္တပါသာဒိကာ (စူဠဝဂ္ဂါဒိ) အဋ္ဌကထာ	စူဠဝဂ္ဂ, ပရိဝါရပါဠိ	။	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၅	သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ (သီလက္ခန္ဓ) ။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ	။	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၆	သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ (သုတ်မဟာဝါ) ။	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	။	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၇	သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ (ပါထိက) အဋ္ဌကထာ	ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ	။	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၈	ပပဉ္စသုဒ္ဓနီ (မူလပဏ္ဏာသ) အဋ္ဌကထာ	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ (မူလပရိယာယ, သီဟနာဒဝဂ္ဂ)	။	မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၉	။	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ (ဩပမ္ပ, မဟာယမ က, စူဠယမကဝဂ္ဂ)	။	မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀	ပပဉ္စသုဒ္ဓနီ (မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ) အဋ္ဌကထာ	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ	။	မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၁	ပပဉ္စသုဒ္ဓနီ (ဥပရိပဏ္ဏာသ) အဋ္ဌကထာ	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ	။	မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၂	သာရတ္ထပ္ပကာသနီ (သံယုတ်) အဋ္ဌကထာ (ပ)	သဂါထာဝဂ္ဂ- သံယုတ္တပါဠိ	။	သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃	။ (ဒ)	နိဒါနဝဂ္ဂ, ခန္ဓဝဂ္ဂ- ပါဠိ	။	သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၄	။ (တ)	သဠာယတနဝဂ္ဂ, မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	။	သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၅	မနောရထပူရဏီ(အင်္ဂုတ္တိရ်) အဋ္ဌကထာ (ပ)	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ(ကေ ကနိပါတ)	။	အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၆	။ (ဒ)	။ (ဒုက-စတုက္က)	။	အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၇	။ (တ)	။ (ပဉ္စက-ကော- ဒသက)	။	အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၈	အဋ္ဌသာလိနီ (ဓမ္မသင်္ဂဏီ) အဋ္ဌကထာ	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ	။	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

ကိုးကားမိငြိမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ခ) အဋ္ဌကထာအုပ်စု-၅၁

ဦးရေ	အဋ္ဌကထာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူရာကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁၉	သမ္မောဟဝိနောဒနီ (ဝိဘင်း) အဋ္ဌကထာ	ဝိဘင်္ဂပါဠိ	အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ- သောသ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၀	ပဉ္စပကရဏ(ဓာတုကထာ-ပဋ္ဌာန)	ဓာတုကထာ၊ ပုဂ္ဂ- လပညတ္တိကထာ ဝတ္ထု၊ ယမက၊ ပဋ္ဌာနပါဠိ	။	အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၁	ပရမတ္ထဇောတိကာ (ခုဒ္ဒကပါဌ)အဋ္ဌကထာ	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ	။	ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၂၂	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဓမ္မပဒပါဠိ	။	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၃	။ (ဒ)	။	။	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၄	ပရမတ္ထဒီပနီ (ဥဒါန်း) အဋ္ဌကထာ	ဥဒါနပါဠိ	အရှင်ဓမ္မပါလ	ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၂၅	ပရမတ္ထဒီပနီ (ဣတိဝုတ်) အဋ္ဌကထာ	ဣတိဝုတ္တကပါဠိ	။	ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၂၆	ပရမတ္ထဇောတိကာ (သုတ္တနိပါတ်) အဋ္ဌ- ကထာ (ပ)	သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ	အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ- သောသ	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၇	။ (ဒ)	။	။	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၈	ပရမတ္ထဒီပနီ (ဝိမာနဝတ္ထု) အဋ္ဌကထာ	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ	အရှင်ဓမ္မပါလ	ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၂၉	ပရမတ္ထဒီပနီ (ပေတဝတ္ထု) အဋ္ဌကထာ	ပေတဝတ္ထုပါဠိ	။	ပေတ၊ဋ္ဌ။
၃၀	ပရမတ္ထဒီပနီ (ထေရဂါထာ) အဋ္ဌကထာ (ပ)	ထေရဂါထာပါဠိ	။	ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၃၁	။ (ဒ)	။ (တိက-မဟာ- နိပါတ်ပါဠိ)	။	ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၂	ပရမတ္ထဒီပနီ (ထေရီ)အဋ္ဌကထာ	ထေရီဂါထာပါဠိ	။	ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၃၃	ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနီ (အပဒါန်) အဋ္ဌကထာ (ပ)	အပဒါနပါဠိ (၁။ ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂ)	ရှေးမထေရ် တပါး	အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၃၄	။ (ဒ)	။ (၂-သီဟာ သနိယဝဂ္ဂ-၅၆- ယသဝဂ္ဂ)	။	အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၅	မရေတ္ထဝိလာသိနီ (ဗုဒ္ဓဝင်)အဋ္ဌကထာ	ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ	အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ	ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၃၆	ပရမတ္ထဒီပနီ (စရိယာပိဋက) အဋ္ဌကထာ	စရိယာပိဋကပါဠိ	အရှင်ဓမ္မပါလ	စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၃၇	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဇာတကပါဠိ (ကေ ကနိပါတ်)	အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ- သောသ	ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ခ) အဋ္ဌကထာအုပ်စု-၅၁

ဦးရေ	အဋ္ဌကထာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူရာကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၃၈	ဇာတက အဋ္ဌကထာ	(ဒ) (ဒုက,တိက)	အရှင် မဟာ-	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉	။	(တ) (စတုက္က-နဝက)	ဗုဒ္ဓသောသ	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄၀	။	(စ) (ပဉ္စက-ဝိသတိ)	။	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၁	။	(မ) (တိ-သ-အသိတိ)	။	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၄၂	။	(ဆ) (မဟာနိပါတ၊မူဂ- ပက္ခ,ဇနက,သုဝဏ္ဏ သာမ,နိမိ,ဥမဂ်- ဇာတက)	။	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၄၃	။	(သ) ဇာတကပါဠိ (မဟာနိပါတ၊ ဘူရိဒတ္တ, စန္ဒကုမာရ, မဟာနာရဒ, ဝိဓုရ,ဝေဿန္တရ- ဇာတက)	။	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၄၄	သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာ (မဟာနိဒ္ဒေသ)အဋ္ဌကထာ	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ	အရှင် ဥပသေန	မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၄၅	(က) သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာ (စူဠနိဒ္ဒေသ) အဋ္ဌကထာ	(က) စူဠနိဒ္ဒေသ- ပါဠိ	။	စူဠနိ၊ဋ္ဌ။
	(ခ) နေတ္ထိ အဋ္ဌကထာ	(ခ) နေတ္ထိပါဠိ	အရှင် ဓမ္မပါလ	နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။
၄၆	သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနီ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်) အဋ္ဌကထာ	(ပ) ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ပါဠိ (မဟာဝဂ္ဂ၊ဉာဏ ကထာ၊၁-၆၇)	အရှင်မဟာနာမ	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၄၇	။	(ဒ) ။ (မဟာဝဂ္ဂ၊ ဉာဏကထာ၊ ၆၈- ၇၃၊ ဒိဋ္ဌိ, အာနာ- ပါနဿတိ,ဣန္ဒြိယ, ဝိမောက္ခ ကထာ။ ယုဂနဒ္ဒ,ပညာဝဂ္ဂ)	။	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။

ကိုးကားပြုငြိမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ခ) အဋ္ဌကထာအုပ်ရေး-၅၁

ဦးရေ	အဋ္ဌကထာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူထုကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၄၈	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (ပ)	၁ *	အရှင်မဟာ- ဗုဒ္ဓဘောသ	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၄၉	■ (ဒ)	။	။	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၅၀	ပါဠိမုတ္တက ဝိနိစ္ဆယသင်္ဂဟ (ဝိနယသင်္ဂဟ) အဋ္ဌကထာ	၂ *	အရှင်သာရိ- ပုတ္တထေရ်	ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၅၁	ကင်္ခါဝိတရဏီ (ပါတိမောက်) အဋ္ဌကထာ	ပါတိမောက္ခပါဠိ	အရှင် မဟာ- ဗုဒ္ဓဘောသ	ကင်္ခါ၊ ၄။

၁ * သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ (ဒီဃနိကာယ်) အဋ္ဌကထာ စသည်တို့ကဲ့သို့ သီးသန့်အဋ္ဌကထာမဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာဝတာရစသည်တို့ကဲ့သို့ လက်သန်းအဋ္ဌကထာမျိုးလည်း မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ(ဒီဃနိကာယ်)အဋ္ဌကထာ စသည်တို့ထက် ထူးသော အဋ္ဌကထာဟု မဟာဋီကာ ဆရာဆိုသည်။ နိုင်ငံခြားပညာရှိများကမူ တိပိဋကသင်္ဂဟဟု၎င်း၊ ဗုဒ္ဓသာသန ဗဟုသုတပကာသနီ ဟု၎င်း ချီးမွမ်းထောမနာသောအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ၎င်းတွင် ၂၃-ပိုင်းရှိသည့်အနက် (ပ)၌ သီလနိဗ္ဗေသမှ သမာဓိနိဗ္ဗေသအထိ ၁၁-ပိုင်းပါဝင်၍ (ဒ)၌ အဘိညာနိဗ္ဗေသမှ ဘာဝနာနိသံသ-
နိဗ္ဗေသအထိ ၁၂-ပိုင်း ပါဝင်သည်။

၂ * ပါဠိမှ အလွတ်ဖြစ်သော အတ္ထ၊ နယ၊ အနုလောမအားဖြင့် ပါဠိတော်သို့ သက်ဝင်သော အဆုံးအဖြတ်တို့ကို အဋ္ဌကထာကြီးများကဲ့မို့၍ စုပေါင်း(သဂြိုဟ်)ပြထားသော အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သည်။

ကိုးကားရှိခြင်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ဂ) ဋီကာအုပ်စု-၂၆

ဦးရေ	ဋီကာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူရာကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁	ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ	သမန္တပါသာဒိကာ (ဝိနယ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ	ဝဇီရ။
၂	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)	သမန္တပါသာဒိကာ (ပါရာဇိက သုဒ္ဓိန္န ကဏ္ဍ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်သာရိ- ပုတ္တထေရ်	သာရတ္ထ၊ ၁။
၃	။ (ဒ)	။ (ပါရာဇိက၊ နိဿဂ္ဂိယ) အဋ္ဌ- ကထာ	။	သာရတ္ထ၊ ၂။
၄	။ (တ)	။ (ပါရိတ္တိယ၊ မဟာ ဝဂ္ဂ၊ စူဠဝဂ္ဂ၊ ပရိ- ဝါရ) အဋ္ဌကထာ	။	သာရတ္ထ၊ ၃။
၅	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ	သမန္တပါသာဒိ- ကာ (ပါရာဇိက၊ နိဿဂ္ဂိယ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်စောဠိယ- ကဿပ	ဝိမတိ၊ ၁။
၆	။	။ (ပါရိတ္တိယ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ စူဠဝဂ္ဂ၊ ပရိဝါရ) အဋ္ဌကထာ	။	ဝိမတိ၊ ၂။
၇	လိနတ္ထပ္ပကာသနာ (သီလက္ခန္ဓ်) ဋီကာ (ဟောင်း)	သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ (သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်ဓမ္မပါလ	ဒီ၊ ၁။
၈	သာဓုဇနဝိလာသိနီ (သီလက္ခန္ဓ်) ဋီကာ (သစ်) (ပ)	။ (သီလက္ခန္ဓ- ဝဂ္ဂ၊ ဗြဟ္မဇာလ- သုတ္တ) အဋ္ဌကထာ	ဉာဏာဘိဝံသ ဓမ္မသေနာပတိ မောင်းထောင်	သီ၊ ၁။ သစ်၊ ၁။
၉	။ (ဒ)	။ (။ သာမည- ဖလသုတ္တ - တေဝိဇ္ဇသုတ္တ) အဋ္ဌကထာ	။	သီ၊ ၁။ သစ်၊ ၂။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ (ဂ) ဋီကာအုပ်စု-၂၆

စဉ်စာ	ဋီကာအမည်	သံသရာနာမရူပကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁၀	လိနတ္ထပကာသနာ(သုတ်မဟာဝါ)ဋီကာ	သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ ။ (မဟာဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်ဓမ္မပါလ	ဒီ၊ဋီ၊၂။
၁၁	။ (ပါထိက) ဋီကာ	။ (ပါထိကဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	။	ဒီ၊ဋီ၊၃။
၁၂	။ (မူလပဏ္ဏာသ) ဋီကာ (ပ)	ပပဉ္စသုဒ္ဓနီ (မဇ္ဈိမ နိကာယ၊ မူလ- ပဏ္ဏာသ၊ မူလ- ပရိယာယဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	။	မ၊ဋီ၊၁။
၁၃	။ (ဒု)	။ (။ ။ သိဟနာဒဝဂ္ဂ စူဠယမကဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	။	မ၊ဋီ၊၂။
၁၄	။ (မဇ္ဈိမနှင့် ဥပရိပဏ္ဏာသ)ဋီကာ	။ (။ မဇ္ဈိမနှင့် ဥပရိပဏ္ဏာသ) အဋ္ဌကထာ	။	မ၊ဋီ၊၃။
၁၅	။ (သံယုတ်) ဋီကာ (ပ)	သာရတ္ထပကာသိနီ (သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	။	သံ၊ဋီ၊၁။
၁၆	။ (ဒု)	။ (။ နိဒါန၊ ခန္ဓ၊သဋ္ဌာယတန၊ မဟာဝဂ္ဂ) အဋ္ဌကထာ	။	သံ၊ဋီ၊၂။
၁၇	သာရတ္ထမဉ္ဇူသာ (အင်္ဂုတ္တိုရ်)ဋီကာ(ပ)	မနောရထပူရဏီ (အင်္ဂုတ္တရ- နိကာယ၊ ကေက- နိပါတ်) အဋ္ဌကထာ	အရှင်သာရိ- ပုတ္တထေရ်	အံ၊ဋီ၊၁။

ကိုးကားဖွင့်ပြီးပြသည့်ကျမ်းများ (ဂ) ဋီကာအုပ်ရေး ၂၆

ဦးရေ	ဋီကာအမည်	သံဝဏ္ဏနာမူထုကျမ်း	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁၈	သာရတ္ထမဉ္ဇူသာ (အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ) (ဒ)	မနောရထပူရဏီ (ဒုကစတုက္က- နိပါတ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်သာရိ- ပုတ္တထေရ်	အံ၊ဋီ၊၃။
၁၉	" (တ)	" (ပဉ္စကကော- ဒသက နိပါတ) အဋ္ဌကထာ	"	အံ၊ဋီ၊၂။
၂၀	မူလဋီကာ (ပ)	အဋ္ဌသာလိနီ (ဓမ္မသင်္ဂဏီ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်အာနန္ဒာ	မူလဋီ၊၁။
	အနုဋီကာ	"	အရှင်ဓမ္မပါလ	အနုဋီ၊၁။
၂၁	မူလဋီကာ (ဒ)	သမ္မောဟဝိနော- ဒနီ (ဝိဘင်္ဂ) အဋ္ဌကထာ	အရှင်အာနန္ဒာ	မူလဋီ၊၂။
	အနုဋီကာ	"	အရှင်ဓမ္မပါလ	အနုဋီ၊၂။
၂၂	မူလဋီကာ (တ)	ပဉ္စပကရဏ (ဓာတုကထာ- ပဋ္ဌာန) အဋ္ဌကထာ	အရှင်အာနန္ဒာ	မူလဋီ၊၃။
	အနုဋီကာ	"	အရှင်ဓမ္မပါလ	အနုဋီ၊၃။
၂၃	ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်) မဟာဋီကာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ- အဋ္ဌကထာ	"	ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၂၄	" (ဒ)	"	"	ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
၂၅	(က)ကင်္ခါဋီကာ-ဟောင်း	ကင်္ခါဝိတရဏီ (ပါတိမောက္ခ) အဋ္ဌကထာ	ရှေးမထေရ် တပါး	ကင်္ခါ၊ဋီ။
၂၆	(ခ)ဝိနယတ္ထမဉ္ဇူသာဋီကာသစ် (က)လိနတ္ထဝဏ္ဏနာ(နေတ္တိ)ဋီကာ (ခ)နေတ္တိဝိဘာဝနီ	" " နေတ္တိအဋ္ဌကထာ	အရှင်ဗုဒ္ဓနာဂ အရှင်ဓမ္မပါလ အရှင်သဒ္ဓမ္မ- ပါလ	ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ နေတ္တိ၊ဋီ။ နေတ္တိဝိဘာ။

ကိုးကားဖွဲ့ငြမ်းပြုသည့် (သ) ပါဠိတော်နိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
	ဝိနည်း ပါဠိတော်နိဿယ ၇-အုပ်		
၁	ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် နိဿယ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်	မန္တလေး၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးဆရာတော်
၂	ပါစိတ်ပါဠိတော် နိဿယ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၉-ခု။	။
၃	ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် နိဿယ (ပ)	။ ၁၉၃၆-ခု။	ကန်နိုမြို့၊ ဆင်တဲဆရာတော်
၄	။ (ဒ)	။	။
၅	စူဠဝါပါဠိတော် နိဿယ (ပ)	။	မန္တလေးမြို့၊ စံကျောင်း ဆရာတော်
၆	။ (ဒ)	။	။
၇	ပရိဝါပါဠိတော် နိဿယ	။	မန္တလေးမြို့၊ သစ်ဆိမ့် ဆရာတော်
	ဒီဃနိကာယ်ပါဠိတော် နိဿယ ၄-အုပ်		
၈	သီလက္ခနံပါဠိတော် နိဿယ	။	ပုခန်းကြီး၊ မဏိရတနာ
၉	သုတ်မဟာဝါပါဠိတော် နိဿယ (ပ)	။	ကျောင်း၊ နေရင်း
၁၀	။ (ဒ)	။	ဆရာတော်
၁၁	ပါထိက ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
	ပဏ္ဏာသပါဠိတော်နိဿယ ၃-အုပ်		
၁၂	မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	ပေမူမ္မ ကူးယူသော လက်ရေးမူ	သင်္ဂဇာဆရာတော်၏ တပည့်-နန္ဒဇေယျထေရ်
၁၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၁၄	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	။	။
	သံယုတ်ပါဠိတော် နိဿယ ၃-အုပ်		
၁၅	သဂါထာဝဂ္ဂနှင့် နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိတော်နိဿယ	ဇေယျ မိတ်ဆွေပုံနှိပ် တိုက်၊ ၁၉၁၈-ခု။	ပင်းယဆရာတော် (အရှင်ကဝိန္ဒာဘိဝံသ)
၁၆	ခန္ဓဝဂ္ဂနှင့် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိတော် နိဿယ	ပေမူမ္မ ကူးယူသော လက်ရေးမူ	။

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့် (ဃ) ပါဠိတော်နိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုဖုဂျိုလ်များ
၁၇	မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိတော် နိဿယ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်နိဿယ ၁၂-အုပ်	ပေမူမူ ကူးယူသော လက်ရေးမူ	ပင်းယဆရာတော် အရှင်ကဝိန္ဒာဘိဝံသ
၁၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် နိဿယ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၀၉-ခု။	ထနောင်းဝန်းဆရာ- တော် (အရှင်အဂ္ဂ- ဓမ္မာလင်္ကာရ)
၁၉	ဝိဘင်းပါဠိတော် နိဿယ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်	ရွှေဥမင်ဆရာတော်
၂၀	ဓာတုကထာနှင့် ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ပါဠိတော် နိဿယ	။ ၁၉၀၉-ခု	သဲအင်း ဆရာတော်၏ တပည့် ဇမ္ဗူဒီပ
၂၁	ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်နိဿယ	။	ဆရာတော်
၂၂	ယပကပါဠိတော် နိဿယ (ပဌမတွဲ)	။	ထန်းတပင်ဆရာတော်
၂၃	ယမကပါဠိတော်နိဿယ (ဒုတိယတွဲ)	။	။
၂၄	ယမကပါဠိတော်နိဿယ (တတိယတွဲ)	။	။
၂၅	ပဌာန ပါဠိတော်နိဿယ (ပဌမတွဲ)	။	။
၂၆	ပဌာန ပါဠိတော် နိဿယ (ဒုတိယတွဲ)	။	။
၂၇	ပဌာန ပါဠိတော် နိဿယ (တတိယတွဲ)	။	။
၂၈	ပဌာန ပါဠိတော် နိဿယ (စတုတ္ထတွဲ)	။	။
၂၉	ပဌာန ပါဠိတော် နိဿယ (ပဉ္စမတွဲ)	။	။
	ကျန်ခဲ့ဒွကနိကာယ် ပါဠိတော်နိဿယများ		
၃၀	ဇာတက ပါဠိတော် နိဿယ (ပ) (ကေက-မှ တိက-ထိ)	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၆၉-ခု။ (၁၉၀၇)	မေဓာဘိဝံသသဒ္ဓမ္မဓဇ- မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ ဂုရု ပြည်ဆရာတော်
၃၁	ဇာတက ပါဠိတော် နိဿယ (ဒ) (စတုက္က-မှ အဋ္ဌက-ထိ)	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်	။
၃၂	ဇာတက ပါဠိတော် နိဿယ (တ)	။ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ် ကဆုန်လ	။
၃၃	ဇာတက ပါဠိတော် နိဿယ (စတုတ္ထ) (ပကိစ္ဆက-မှ ဝိသတိ-ထိ)	။	။
၃၄	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိတော် နိဿယ	မန္တလေးတောင်ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၈-ခု။ နောင်းတန်ခူးလ။	မိုးထိ (အရှင်ဇာဂရ)

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (သ) ပါဠိတော်နိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၃၅	ဓမ္မပဒ ပါဠိတော် နိဿယ	ကဝိမျက်မှန်စာပုံနှိပ်တိုက်	သင်္ဂဇာဆရာတော်
၃၆	ဥဒါန ပါဠိတော် နိဿယ	မန္တလေးတောင် ပိဋကတ် တော် ပုံနှိပ်တိုက်	မိုးထိ (အရှင်ဇာဂရ)
၃၇	ဣတိဝုတ္တက ပါဠိတော် နိဿယ	မန္တလေးတောင် ပိဋကတ်တော် ပုံနှိပ်တိုက်	။
၃၈	သုတ္တနိပါတ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၃၉	ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၀	ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၁	အပဒါန ပါဠိတော် နိဿယ (ပဌမ)	။	။
၄၂	။ (ဒုတိယ)	။	။
၄၃	မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၄	စူဠနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၅	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၆	နေတ္ထိပေဋကောပဒေသ ပါဠိတော် နိဿယ	။	။
၄၇	မိလိန္ဒပဉ္စာ ပါဠိတော် နိဿယ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၇၇-ခု၊ တပေါင်းလ။	အရှင်အာဒိစ္စဝံသ

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့် (င) အဋ္ဌကထာနိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၂၃	သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာနိဿယ (ဒ)	ဇမ္ဗူ. မိတ်ဆွေ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၁၆-ခု	နေရင်းဆရာတော်
၂၄	ပဉ္စပကရဏအဋ္ဌကထာနိဿယ (ပ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၁၅-ခု	စကျိမြို့သက်တော်ရှည် ကျောင်း တိုက်၊ ပဏ္ဍဝါလင်္ကာရ ဆရာတော်
၂၅	။ (ဒ)	။ ။	။
၂၆	။ (တ)	။ ။	။
၂၇	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနိဿယ (ပ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၂၉-ခု	ပြည်ဆရာတော်
၂၈	။ (ဒ)	။ ။	။
၂၉	။ (တ)	။ ။	။
၃၀	။ (စ)	။ ။	။
၃၁	။ (မ)	။ ။	။

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့် (စ) ဂန္ထနရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁	အဋ္ဌသာလိနီမူလဋီကာဂဏ္ဌိနိဿယ	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၂-ခု၊ (၁၉၆၀)	ဟင်္သာတမြို့၊ ကြာခံ ဆရာတော်
၂	အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၇-ခု၊	မြို့သစ်မြို့၊ အရှင် ဉာဏကိတ္တိမထေရ်
၃	အဘိဓာန်အလင်္ကာဆန်းပါဌ်	ဗုဒ္ဓသာ သနာအဖွဲ့ပုံနှိပ်တိုက်	အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်နှင့် အရှင်သံဃရက္ခိတ
၄	အဘိဓာန်ဋီကာ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၁၂-ခု၊	ပင်းယမြို့၊ စတုရင်္ဂဗလ အမတ်
၅	အဘိဓာန်ဋီကာနိဿယ (ပ)	ကဝိမျက်မှန်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၅-လမ်း၊ အမှတ် ၄၉၊ ၁၂၇၃-ခု၊	ဒုတိယမောင်းထောင် ဆရာတော် အရှင်ပညာသာမိ
၆	။ (ဒ)	။	။
၇	အဘိဓာန်နိဿယ	သုဓမ္မဝတီ	ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်
၈	အဘိဓာန်နိဿယသစ် (ဝိသုဒ္ဓါရုံမူ)	ဇမ္ဗူ မိတ်ဆွေပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၆-ခု၊	အဘယာရာမ ဆရာ- တော် အရှင်အဂ္ဂဓမ္မ
၉	အဘိဓာန်နိဿယသစ် (တောင်ပေါက်မူ)	မြန်မာ့တာရာပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၃၁၇-ခု၊	အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ တောင်ပေါက်ဆရာ- တော် ဦးစက္ကပါလ
၁၀	အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသုစိ	ဇမ္ဗူ မိတ်ဆွေပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၉-ခု၊	သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အရှင်သုဘူတိ
၁၁	ဥပသက္ကပဒဝိဘာဝနီ နှင့် အာချာတပဒဝိဘာဝနီ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၇၇-ခု၊ သီတင်းကျွတ်လ၊	ဘဒ္ဒန္တပရမာဘိဓာန
၁၂	ကခါယောဇနာမဟာဋီကာ (ပ)	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၆-ခု၊	မန္တလေးမြို့၊ မဟာ- ခေမိကာရာမတိုက် သစ်ဆိမ့်ဆရာတော်
၁၃	။ (ဒ)	။	။
၁၄	။ (တ)	။	။
၁၅	။ (စ)	။	။
၁၆	ကစည်းသဒ္ဒါကြီး	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၅-ခု၊	အရှင်ကစွာယန မထေရ်

ကိုးကားဖို့ငြမ်းပြုသည့် (၈) ဂန္ထနိရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁၇	ကဝိမျက်မှန်သတ်ပုံ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ် တိုက်၊ ၁၉၀၈-ခု၊	ဆရာဦးကျော်လွန်း
၁၈	ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံ	ရတနာဒီပံ ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး ၁၉၅၇-ခု။	ဆင်မြိုးဆွဲရွာ၊ ပြည်မြို့ စိန္တကျော်သူ-ဦးည
၁၉	ငါးရဲငါးဆယ်ဝတ္ထု	(ပ) မြန်မာပြည်ပုံနှိပ်တိုက်	ညောင်ကန်
၂၀	။	(၇) အလုပ်သမားများ	ဆရာတော်
၂၁	။	(တ) အသင်း၊ အမှတ်-၅၇	။
၂၂	။	(စ) ၂၅-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။	။
၂၃	။	(မ) ဝံသာရက္ခပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၇-လမ်း-၄၀၊ ရန်ကုန်	။
၂၄	ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့အဋ္ဌကထာနိဿယများ	ကဝိမျက်မှန်ပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၇၈-ခု၊ ရန်ကုန်မြို့။	ဂုဏ်သုသာလကံ၊ ရ မထေရ်
၂၅	ဇာတ်နိဿယ	(ပ) မန္တလေးတောင် ပုံနှိပ်တိုက်။	မိုးထိဆရာတော်
၂၆	။	(ဒ) ။	။
၂၇	ဇိနတ္ထပကာသနီကျမ်း	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၂၀-ခု။	ကျီးသဲလေးထပ် ကျောင်းဆရာတော်
၂၈	ဒီပဝင် နှင့် ကေသဓာတုဝင်	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၇-ခု။	ဟင်္သာတမြို့၊ ကြာခံ ဆရာတော်
၂၉	ဒီပဝံသပါဌ်	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၂၉-ခု။	သီဟိုဠ်သာသနာပြု အရှင်များ
၃၀	ဓမ္မပဒမဟာဋီကာ	သာသနာလင်္ကာရ ပုံနှိပ် တိုက်၊ စဉ့်အိုးတန်း၊ အမှတ်-၅၇၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၁၂-ခု။	မင်းအို (ရိစက္ကဟ- ရေစကြို) ဆရာတော် ဦးဝရသမ္မောဓိ
၃၁	ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟပါဌ်-နိဿယ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၃-ခု။	မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်
၃၂	နာနာနယ အာဟာရစွယ်စုံကျမ်း	ယူနီဗာဆယ် ပုံနှိပ်တိုက် အမှတ်-၇၆၊ အင်းယား လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၀။	ဇီဝဌာယီ- ဦးစံလှ နာနာနယဖြန့်ချိရေး ဌာန၊ အမှတ်-၁၈၀၊ ဗိုလ်တတောင် ဘုရားလမ်း။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (စ)ဂန္ထနာကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၃၃	နိယမသာသနပနီကျမ်း	(ပ) သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၉၀ (၁၉၃၀)	ရှေးဆရာတော်များ
၃၄	။	(ဒ) ။	။
၃၅	နိရုတ္တိဒီပနီပါဠိ	ကဝိမျက်မှန် ပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၆၇-ခုတော်သလင်းလ	လယ်တီဆရာတော်
၃၆	ချာသပါဠိ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၃၃-ခု။	အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ
၃၇	ပညတ်နက်ကျမ်း	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၇-ခု။	ဥဒ္ဓမ္မရချောင် ဆရာတော်ဦးပဏ္ဍဝံသ
၃၈	ပဋ္ဌာန်းအရကောက်	ဇေယျ မိတ်ဆွေ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၁၂-ခု။	ထန်းတပင်မြို့ ဗောဓိကျောင်း အရှင် နန္ဒမေဓာ
၃၉	ပဒတ္တမဉ္စူသာမည်သော ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်	အစိုးရပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၄-ခု၊ ၁၉၅၉-ခု။	ဦးဟုတ်စိန် (ဘိ-အေ၊ ဘိအယ်(လ်))
၄၀	ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီကျမ်း	မန္တလေးမြို့ - အဆွေ သတင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၈၉၁-ခု၊ နယုန်လ၊ ၁၂၅၃။	မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်
၄၁	ပါစိတျာဒိယောဇနာ	(ပ) သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၆၈-ခု။	ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးဆရာတော်
၄၂	။	(ဒ) ။	။
၄၃	ပါရာဇိကဏ်ဂဏ္ဍိသစ်	(ပ) ပိဋကတ်တော်ပြန့်ပွား ရေးပုံနှိပ်တိုက် မန္တလေးမြို့။	ဆရာတော်-ဦးသုတ ဘုရားကြီးတိုက်
၄၄	။	(ဒ) ။	။
၄၅	ပါဠိဓာတ်အဘိဓာန်ချုပ်	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၄-ခု။	စာပြင်မှူးချုပ် ဆရာဉာဏ်
၄၆	ပါဠိဝိသောဓနီဂဏ္ဍိ	လောကသာရ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၈၂-ခု။	မစိုးရိမ်-ဦးပညာဝံသ
၄၇	ဘေဒစိန္တာမဟာဋီကာ	ပြည်ကြီး မဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်။	တလိုင်းကုန်း ဆရာတော်

ကိုးကားပြီဖြစ်သည့် (၈) ဂန္ထရုကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၄၈	မဏိသာရမဉ္ဇူ သာဠိကာ (ပ)	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၄၀-၁၃၀၂-ခု။	စစ်ကိုင်းတောင် အရှင်အရိယဝံသ
၄၉	။ (ဒ)	။	။
၅၀	မဟာဝင် ဝတ္ထုတော်ကြီး (ပ)	ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၇-ခု။	ရွှေတောင်မြို့၊ ကျီးသဲ လေးထပ်ဆရာတော်
၅၁	။ (ဒ)	။	။
၅၂	မာတိကာ ဓာတုကထာ အရကောက်	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်	အရှင်ဝရတေဇာနှင့် ဆရာတော် ဦးဇေယျ
၅၃	မိလိန္ဒပဉ္စာဝတ္ထု	မင်္ဂလာတိုင်းပုံနှိပ်တိုက် ၄၂၊ အမှတ်-၂၊ ၁၉၂၆-ခု	ဒန့်တိုင်ဆရာတော် အရှင်ဂုဏာလင်္ကာရ
၅၄	မောဂ္ဂလ္လာန်ပဉ္စိကာနိဿယ (ပ)	ဇေယျ မိတ်ဆွေ ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၃၃-ခု။	အဘယာရာမ ဆရာ- တော် အရှင်အဂ္ဂဓမ္မ
၅၅	။ (ဒ)	။	။
၅၆	မောဂ္ဂလ္လာန်ဗျာကရုဏ်း	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၆-ခု။	သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနု- ရာဇမြို့၊ ထူပါရာမ ကျောင်းတိုက်၊ အရှင် မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်
၅၇	မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ (ပ)	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၃၄-ခု။	အဘယာရာမ ဆရာတော်
၅၈	။ (ဒ)	။	။
၅၉	မြန်မာသတ်ညွှန်းကျမ်း	ဗမာ့ဆော် သတင်းစာ တိုက်၊ ၁၉၅၂-ခု။	ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေး ဌာနမှူး ဦးဝန်
၆၀	ယမကတ္ထဝိဘာဝနီ	နဂရသီရိန်စာပုံနှိပ်တိုက် လက်ပံတန်းမြို့၊ ၁၃၁၄-ခု။	အရှင်ဝိသဒဉာဏ သဒ္ဓမ္မောဒယကျောင်း လက်ပံတန်းမြို့
၆၁	ယမိုက်အရကောက်	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၈-ခု။	ထန်းတပင်၊ သာသနာ ပိုင် အရှင်နန္ဒမေဓာ
၆၂	ရူပသိဒ္ဓိ (ပဒရူပသိဒ္ဓိ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၉-ခု။	သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ
၆၃	ရူပသိဒ္ဓိဋ္ဌိကာ	။ ၁၉၃၉-ခု။	။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (၈) ဂန္ထန္တရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၆၄	ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ပ)	နယူးဘားမားပိဋက အမရပူရမြို့၊ ၁၃၁၄-ခု။	အရှင်ဇနကာဘိဝံသ
၆၅	။ (ဒ)	။	။
၆၆	လယ်တိပဒမာလာ (ပ)	မန္တလားဘုမ္မိပုံနှိပ်တိုက် မန္တလေးမြို့၊ ၁၃၀၂-ခု။ သီတင်းကျွတ်လ။	ပဌမကျော် ဦးကောဝိဒ
၆၇	။ (ဒ)	။	။
၆၈	ဝိနည်းငယ်လေးစောင်ပါဌ်နိဿယ	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၆၂-ခု။	ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ
၆၉	ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာနိဿယ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၄၁-ခု။	ပုခန်းကြီးမြို့၊ ရွှေဥမင် ဆရာတော်
၇၀	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဆုံးအဖြတ်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၁-ခု။ တော်သလင်းလ။	မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်
၇၁	ဝိသုဒ္ဓါရုံကဗျည်းသုတ်နက်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ် တိုက် ၁၂၉၇-ခု၊ ကဆုန်လ	မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်ဘုရားကြီး
၇၂	ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၈-ခု။	စည်ရှင်ဆရာတော်
၇၃	ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ	လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၂၀-ခု။	ကျော် အောင်စံထား ဆရာတော်
၇၄	သဒ္ဒတ္တရတနာဝလိမည်သော မစိုးရိမ် အဘိဓာန်ကြီး ပဌမတွဲ (အ-မှ အက္ခိဋ္ဌ-ထိ) ၎င်း (ဒုတိယတွဲ) (က-မှ ကာမောသသညိတ-ထိ)	လောကသာရပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၂၈-ခု။	အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အရှင်သောမာဘိသိရိ
၇၅	။ (က-မှ ကာမောသသညိတ-ထိ)	လောကသာရပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၈၉၊ ၁၉၂၇-ခု။	ဘဒ္ဒန္တသုရိယ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု မစိုးရိမ်ဆရာတော်
၇၆	မစိုးရိမ်အဘိဓာန်ကြီး တတိယတွဲ (ပ-မှ ပရိဋ္ဌ-ထိ) ၎င်း စတုတ္ထတွဲ (ယ-မှ လောဠိဿာမိ-ထိ)	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၃၇-ခု။	ဘဒ္ဒန္တဉာဏ
၇၇	။ (ယ-မှ လောဠိဿာမိ-ထိ)	လောကသာရပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၃၂-ခု။	ဘဒ္ဒန္တရာဇိန္ဒ-ဘုရားပြု ဆရာတော်
၇၈	သဒ္ဒနိတိ ဓာတုမာလာ	ဇမ္ဗူ. မိတ်ဆွေပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၃၅-ခု။	ပုဂံပြည်၊ အဂ္ဂဝံသ မဟာထေရ်
၇၉	။ ပဒမာလာ	။	။
၈၀	။ သုတ္တမာလာ	။	။

ကိုးကားဖို့ငြိမ်းပြုသည့် (၈) ဂန္ထနာကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၈၁	သဒ္ဓနီတိ ဓာတုမာလာနိဿယ	ကဝိမျက်မှန်ပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၇၂-ခု။	ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ
၈၂	။ ပဒမာလာနိဿယ	။	။
၈၃	။ သုတ္တပာလာနိဿယ	။	။
၈၄	သဒ္ဓါပုဂ္ဂိုလ် အကျယ်ကျမ်း	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၂-ခု၊ တပို့တွဲလ။	မဘဲမြို့၊ ရွှေမျက်နှာ ဘုံသုံးဆင့် ကျောင်း ပဏ္ဍိတာဘိဓဇသီလာ- လင်္ကာရ မဟာဓမ္မ- ဆရာဓိရာဇဂုရု မဟာဓမ္မသင်္ကြန်
၈၅	သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၅၆-ခု။	မင်းဘူးဦးဩဘာသ
၈၆	သုဓမ္မပတိ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၇-ခု။	ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာ- ဝိသုတာရာမတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် အရှင်နန္ဒဝံသ
၈၇	သုတ်သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ နိဿယသစ်	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၅-ခု။	

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (ဆ) နိုင်ငံခြား ကျမ်းစာများ

1. Dictionary of the Pāli Language, by R. C. Childers.
2. The Pāli Text Society's Pāli-English Dictionary, edited by T. W. Rhys Davids and William Stede.
3. A Critical Pāli Dictionary, begun by V. Trenckner, revised, continued, and edited by Dines Andersen, Helmer Smith, and Hans Hendriksen.
4. Pāli Tipitakam Concordance, listed by F. L. Woodward and others, arranged & edited by E. M. Hare. pts. I-X.
5. Dictionary of Pāli Proper Names, by G. P. Malalasekera.
6. A Sanskrit-English Dictionary, by Sir Monier Monier-Williams.
7. Chambers's Twentieth Century Dictionary, New Mid-century version, edited by William Geddies.

- ၈။ အဒ္ဓမ္မာဂဓိအဘိဓာန်၊ ၅-တွဲ။ ဓတာဝဓာနီ ငေဓမ္မနိ ခြံရတူစန္ဒဇိ-ပြု
- ၉။ ပါဏ္ဍိတအဒ္ဓမ္မဟဏ္ဍဝေါ(ပြာကြိဋ္ဌ အဘိဓာန်)။ ပဏ္ဍိတဟရဂေါဝိန္ဒဒါသတြိကမစံဒြဇေါဌ-ပြု။
- ၁၀။ ဝါစပုတိအဘိဓာန်ကြီး၊ ၆-တွဲ။ တာရာနာထ တကံဝါစသ္မတိ-ပြု။
- ၁၁။ သဒ္ဓတ္ထောမမဟာနိဓိ။
- ၁၂။ သက္ကတ သဒ္ဓတ္ထကောတ္ထုဘအဘိဓာန်။ စတုဝေဒီ ဒွါရကပြဿဒ ဓမ္မာ-ပြု။
- ၁၃။ အမရကောသ။ အမရသိဟ-ပြု။
- ၁၄။ ၎င်း တြိကာဏ္ဍစိန္တာမဏိဋီကာ။ ရယုနာထ စကြဝတီ-ပြု။
- ၁၅။ ၎င်း ဗျာချာသုဓာဋီကာ။ ဘာနုဇိဒိက္ခိတ-ပြု။
- ၁၆။ မေဒိနိကောသ။ မေဒိနိကရ-ပြု။
- ၁၇။ ဗုဒ္ဓနိဗ္ဗာဏ။ ခြ မန္တရဟရိပဏ္ဍိတ-ပြု။
- ၁၈။ ဓာတုရူပကပ္ပဒ္ဓါမ။ ခြံရုနာထ ဝိဒ္ဓါနိဓိ ဘဇ္ဇာစာယီ-ပြု။
- ၁၉။ ပါဏိနိဗျာကရုဏ်း ကာသိကာဝုတ္တိ။ ပါဏိနိရသေ့နှင့် ဇယာဒိတျ-ပြု။
- ၂၀။ သိဒ္ဓန္တကောမုဒိ။ ဘဇ္ဇာဇိဒိက္ခိတ-ပြု။
- ၂၁။ ၎င်း တတုဗောဓိနိဋီကာ။ ဣာနေန္ဒသရသုတိ-ပြု။
- ၂၂။ ကာတန္တသဒ္ဓါကျမ်း။ သဝီဝဓိ၊ ဝရရုစိ နှင့် ဒုဂံသိဟ-ပြု။
- ၂၃။ ၎င်း ပဉ္စိကာ နှင့် ဋီကာ။ တြိလောစနဒါသ၊ သုပဏာစာယီ-ပြု။

ဤကျမ်း၌ အသုံးပြုသော မြန်မာသက္ကတ စာလုံးများမှ
ထူးသော စာလုံးများ

သရများ— ကွ က္ခ လွ လ္လ ဇဲ ဩော် အး
(ရိ) (ရိ) (လရိ) (လရိ) (အိုက်) (အောက်) (အး)

ဗျည်းများ— ဝ မ
(တာလုဇ-သ) (မုဒ္ဒဇ-သ)

စာလုံးဆင့်များ— ဇ္ဇ = ဇ + ဥ
ဗ္ဗ = ဗ + ဋ
ဗ္ဗ = ဗ + ဌ
ကီ = ရိ + က (ဗျည်း၏ အထက်၌ရှိသော ‘ေ’ ကို ‘ရေဖ’ ဟု
ခေါ်သည်။ ရ နှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ရ နှင့် အခြား
ဗျည်းတို့ ဆင့်ရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ရန်)။

သင်္ကေတများ

ပု	ပုလ္လိင်
ထီ	ဣတ္ထိလိင်
န	နုပုလ္လိင်
တိ	တိလိင်၊ လိင် ၃-ပါး
ကြိ	ကြိယာပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ်
ကာ၊ ကြိ	ကာရိတ် ကြိယာ
ကြိ၊ ဝိ	ကြိယာ ဝိသေသန
ဗျ	အဗျယပုဒ်
သံ	သက္ကတ
ပြာ	ပြာကြိုင်

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

အ^၁ လေးဆယ့်တလုံးသော အက္ခရာတို့တွင် အဦး
အစ - ကဏ္ဍဇ-သရ-ရဿ-အက္ခရာ။

အ^၂ ပကတိ နိပါတ် - 'န' နိပါတ်၏ အာဒေသ -
ပဋိသေဓ(တားမြစ်ခြင်းအနက်ရှိသော) - 'အ'။
အကတွာ ကုသလံ ကမ္မံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၃-၄။
ကပေါတဿ ဝစနံ အကတွာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။
(၁) ပဋိပက္ခ=ဝိရုဒ္ဓ (ဆန့်ကျင်ဖက်)။ အကု-
သလာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၁။ န ကုသလာ အကု-
သလာ၊ မိတ္တပဋိပက္ခာ အမိတ္တာ ဝိယ လောဘာဒိ-
ပဋိပက္ခာ အလောဘာဒယော ဝိယ စ ကုသလ-
ပဋိပက္ခာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ (၂)
ဟာနိ (ဆုတ်ယုတ်ခြင်း)။ ဣတိဘဝါဘဝကထံ။
ဒိ၊ ၁။ ၇။ မ၊ ၂။ ၁၈။ ဘဝေါတိ ဝုခိ၊ အဘ-
ဝေါတိ ဟာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ (၃)
ဝုခိ=မဟန္တ ပဏိတ (တိုးပွားခြင်း၊ ကြီးမြတ်
ခြင်း)။ ဣတိဘဝါဘဝဟေတု ဝါ ဘိက္ခုနော
တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉။ အံ၊
၁။ ၃။ ၁။ ပရိဝုဇ္ဈော ဘဝေါ အဘဝေါ ဝုခိ-
အတ္ထော ဟိ အယမကာရော၊ ယထာ သံဝရာ-
သံဝရော ဖလာဖလန္တိ စ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ အံ၊ ၄။
၂။ ၈။ သံဝရာသံဝရောတိ ခုဒ္ဒကော စေဝ မဟန္တော
စ သံဝရာသံဝရော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ဘဝါဘ-

ဝေတိ ပုနပ္ပုနဘဝေါ ဟိနပဏိတေ ဝါ ဘဝေါ
ပဏိတော ဟိ ဘဝေါ ဝုခိပ္ပတ္တော အဘဝေါတိ
ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ ဝုခိပ္ပတ္တော ဝါ သေက္ခာတိပိ
အသေက္ခာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ကုသလသုခ-
တော စ ဝိပါကသုခံ သန္တတရတာယ ပဏိတ-
တရန္တိ ဝုခိပ္ပတ္တော စ တေ ဓမ္မာ ဟောန္တိတိ
အသေက္ခာတိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလ၊ ၄။ ၄။ (၄) အည
(အခြားတပါး)။ နေဝသညာတိ ဧတ္ထေန-ကာရော
အညတ္ထော။ တထာ နာသညာတိ ဧတ္ထေန-ကာ-
ရော၊ အ-ကာရော စ အညတ္ထော ဝေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၄။ (=ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃)။ အပ္ပာကတာ
ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၁။ န ပျာကတာ အပ္ပာကတာ၊
ကုသလာကုသလဘာဝေန အကထိတာတိ
အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ (၅) အဘာဝ=
ဝိရဟ (မရှိခြင်း၊ ကင်းခြင်း)။ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ
အဿဒ္ဓါ ဇီဝိကတ္တာ။ မ၊ ၁။ ၃။ အဿဒ္ဓါတိ
ဗုဒ္ဓဓမ္မသံသေသု သဒ္ဓါဝိရဟိတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။
ခေမဒ္ဓိတာ ဇနပဒါ အကဏှကာ အနုပ္ပိဋ္ဌာ။ ဒိ၊
၁။ ၁၂။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄။ အကဏှကာတိ စောရ-
ကဏှကရဟိတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ (၆) သုည
(ဆိတ်သည်းခြင်း)။ အဘိက္ခုကော အာဝါသော။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ အဘိက္ခုကော အာဝါသောတိ သုညဝိ-

ဟာရော။ ဝိဠာဓိ။ ၁၂။ သုညတာနုပဿနာတိ
ဒုက္ခာနုပဿနာနန္တရံပဝတ္တာအနတ္တာနုပဿနာဝ
အတ္တသုညတာဒဿနတော သုညတာနုပဿနာ
နာမဟေတိ။ ပဋိသန္ဓေ။ ၉၇။ (၇) အယုတ္တံ =
ဂရဟာ = နိန္ဒာ (မသင့်လျော်ခြင်း)။ ယထာရူပေ
အနာသနေ နိဗ္ဗိန္ဒိယထာရူပေ အဂေါစရေ စရန္တံ။
မာ။ ၁၄။ အယုတ္တံ အာသနံ အနာသနံ အယုတ္တော
ဂေါစရေ အဂေါစရော။ မာ။ ၁၄။ ၈၄။ (၈) အပ္ပက
(အနည်းငယ်)။ “ကစိ ဘောတော အနာမယံ၊
အနုဒရာ ကညာ” တိ တဒနပ္ပဘာဝနိဝတ္တိယံ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၆၄။ (၉) ပစ္စိန္နန (ဖြတ်ခြင်း)။
ဝေရပဏိ အကိရိယာ အကရဏံ အနတ္တပတ္တိ။
စူဠနိ။ ၄၂။ အကရဏန္တိ ကရဏပစ္စိန္နနံ။ စူဠနိ။ ၄၂။
၁၀။ (၁၀) အမိဿ (မရေယျက်ခြင်း)။ သော
ဟိ ရူပေန အမိဿိတတ္တာ အရူပေါတိ ဝေမေတ္တ
အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနုဋ္ဌိ။ ၁။ ၈၃။ အရူပ
(မူလဋ္ဌိ။ ၁။ ၆၂။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၁၃၉။ ဒိ။ ၁။ ၁၀၆။
ဒိ။ ၁။ ၁၁၅) လည်းကြည့်။ (၁၁) သဒိသ
(အတူ)။ အမနုဿောတိ တဗ္ဘာဝမတ္တနိဝတ္တိ-
ယာ။ မနုဿမတ္တံ နတ္တိ အညံ သမာနန္တံ သဒိ-
သတာဟေတ္တသုစိယတိ။ အနုဋ္ဌိ။ ၁။ ၂၉။ (“အ” ၏
အနက်တို့ကို မာ။ ၁။ ၆၃။ အံ။ ၁။ ၁၀၃။ အ-
ဋ္ဌိ။ ၁။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၆၄- တို့တွင်လည်း
ကြည့်။)

အ^၃ ပဒပူရဏ (ပုဒ်ပြည့်ကာမျှ နိပါတ်မျှ = တဗ္ဘော)
‘အ’။ အဗ္ဗာရာမမသိဉ္စတိ။ ဝိမာန။ ၁၀၇။
အသိဉ္စတိတိ သိဉ္စတိ။ အကာရော နိပါတမတ္တံ။
ဝိမာန။ ၁၀၈။ ဒုက္ခဿ ဝေမံ ပဘဝံ အပုစ္ဆသိ။
သုတ္တနိ။ ၄၃၇။ အပုစ္ဆသိတိ ဧတ္ထ အဇ္ဈတိ
ပဒပူရဏမတ္တော နိပါတော၊ ပုစ္ဆသိဇ္ဇေဝ အတ္တော။
သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၁၀၅။ ပိဏ္ဍာယ စရမာနဿ၊ အပူဝံ
တေ အဒါသဟံ။ ဝိမာန။ ၁၃။ အပူဝန္တိ ကပလ္လိ-
ပူဝံ။ ဝိမာန။ ၁၁၂။ ဒဒါမိ ဘန္တေ ခိပိ
အနန္တကံ။ ဝိမာန။ ၁၀၈။ အနန္တကန္တိ နန္တကံ၊
ကုမ္မာသံ ပက္ခိပိတော ဗန္ဓိတော ဌပိတံ ပိလောတိကံ။
အကာရော စေတ္တ နိပါတမတ္တံ။ ဝိမာန။ ၁၁၂။

၂၉၂။ အမဇ္ဇပါ မဇ္ဇရဟာ ပိဝန္တု။ ဇာ။ ၂။
၃၁၁။ အမဇ္ဇပါတိ ဧတ္ထ အကာရော နိပါတမတ္တံ။
ဇာ။ ၁၂။ ၂၃၉။

အ^၄ အာ-ဥပသာရကို (သံယောဂေပရေ ရဿတ္တံ-
နှင့်အညီ) ရဿပြုသော ‘အ’။ အက္ကန္တတိ။ သံ၊
၂။ ၄၀၉။ အက္ကောသတိ။ ဝိ။ ၁။ ၁၁၃-စသည်။

အ^၅ အာဂုံ (ဟိယုတ္တနိ၊ အဇ္ဇတ္တနိ၊ ကာလာတိပတ္တိ-
ဟူသော အတိတ် ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ဓာတ်၏
အစဉ်လာသော) ‘အ’။ အကရာ။ ဇာ။ ၁။ ၂၂၄။
အကရိ။ ဇာ။ ၁။ ၂၂၅။ အကာ။ ဇာ။ ၁။ ၉၄။
အဘဝိဿ။ မာ။ ၂။ ၁၄၀-စသည်။

အံသ^၁ (ပ) [အံသ + အ။ အမ + သ။ မ-ကို နိဂ္ဂဟိတံ
ပြု။ အန + သ။ န-ကို နိဂ္ဂဟိတံပြု။ (အံဝ-
သံ)] (၁) အပိ အစု။ ယေ ဓမ္မာ အတိတာ
အတိတံသေန သင်္ဂဟိတာ။ အဘိ။ ၈။ ၂၃။
အတိတံသေန သင်္ဂဟိတာတိ အတိတကောဋ္ဌာ-
သေန ဂဏနံ ဂတာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၃၉၄။
ခါဒိတာနိ အတိတံသေ၊ မမ တုယုဉ္စ ဗြဟ္မဏ။
ထေရီ။ ၄၁၄။ အတိတံသေတိ အတိတကော-
ဋ္ဌာသေ၊ အတိက္ကန္တဘဝေသုတိ အတ္တော။ ထေရီ။
၄၂။ ၂၄၁။ ဟန္တိ ဗာလဿ သုက္ကံသံ။ ဓမ္မာ။ ၂။
သုက္ကံသန္တိ ကုသလကောဋ္ဌာသံ။ ဓမ္မာ။ ၄။ ၂၂၆။
ကေသဘာဝိတော သမာဓိ ဟေတိ။ ဒိ။ ၁။
၁၄၅။ ကေသဘာဝိတောတိ ကေသာယ ကေ-
ကောဋ္ဌာသာယ ဘာဝိတော။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၂၇၈။
ပစ္စံသ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉) မေတ္တံသ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅)
တို့လည်းကြည့်။ (၂) အစိတ် အပိုင်း။ ဖလေဟိ
အံသေဟိ အဘိဝံ သင်္ဂတာ။ ဝိမာန။ ၉၀။
အံသေဟိတိ ကုဗ္ဗရဖလေ ပတိဋ္ဌိတေဟိ ဟေဋ္ဌိမ-
အံသေဟိ။ ဝိမာန။ ၁၁၂။

အံသ^၂ (ပ) [အံသ + အ။ အမ + သ။ အန + သ။
(အံသ-သံ)] (၁) ပခုံး။ ကေသံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ
ကရိတော။ ဝိ။ ၄။ ၁၂။ ကေန ဘိက္ခဝေ အံသေန

မာတရံ ပရိဟရေယျ။ အံသ။ ၆၃။ ပုဉ်သ
(ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၅၇) လည်းကြည့်။ (၂) ပခုံးစွန်း။
အံသံ အသမ္ပုသံ တေ။ ၁။ ၂။ ၇၅။ အံသကူဋ်
အသမ္ပုသန္တော သယမေဝ အာဂစ္ဆတိ။ ၁။ ၄။ ၅။
၃၃၉။

အံသ (ပ) [အံသ + အ (အခြေ - သံ)] အထောင့်၊
အမြှောင့်။ စတုဟိ အံသေဟိ ယုတ္တံ စတုရံသံ။
အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ အံသဘာဂ နှင့် အံသိ-တို့
လည်းကြည့်။

အံသကာသာဝ (န) [အံသ + ကာသာဝ] အံသကိုဋ်၊
(ပခုံးကိုသိုင်း၍ ဝတ်အပ်သော အလျား ၃-
တောင် အနံ ၁-ထွာရှိ သင်္ကန်းငယ်။) ဓုတဂ်-
တေစိဝရိကဿ ပန စဘုတ္တံ ဝတ္တမာနံ အံသကာ-
သာဝမေဝ ဝနုတိ။ တဉ္စ ခေါ ဝိတ္တာရတော
ဝိဒတ္တိ၊ ဒိဃတော တိဟတ္ထမေဝ ဝနုတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၆၂။

အံသကူဋ် (ပ) [အံသ + ကူဋ်] ပခုံး၊ ပခုံးစွန်း။
အံသကူဋေန ပဟာရံ အဒါသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၅။
အံသကူဋေန ပဟာရံ ဒေတာ ပါတေသိ။ ဝိ၊ ၄။
၄၆၀။ ဥဘောသု အံသကူဋေသု ဥဿဒါ ဟောန္တိ။
ဒိ၊ ၃။ ၁၂၄။ ဒက္ခိဏအံသကူဋေတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော
ပဝတ္တတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၂၀။ အံသကူဋေတိ ဧတ္ထ
အဗ္ဗုဂ္ဂတဋ္ဌေန ကူဋေဝ ဝိယာတိ ကူဋေဝ၊ အံ-
သောယေဝ ကူဋေဝ အံသကူဋေဝ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၁၂။

အံသကူဋ်ရ (န) [အံသကူဋ် + အန္တရ] ပခုံးစွန်း
နှစ်ခုအကြား။ အံသကူဋ်ရေ ဝလိ ပညာယတိ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၆။

အံသဗဒ္ဓက (ပ) [အံသ + ဗဒ္ဓ + က] ပခုံးလွယ်ကြိုး။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အံသဗဒ္ဓကံ ဗန္ဓနသုတ္တကံ။
ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅။ အံသဗဒ္ဓကေတိ အဉ္စနိတ္ထဝိကာယ
အံသဗဒ္ဓကော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၃။ အံသဗဒ္ဓကံ
အဟမဒါသိ။ ဝိမာန၊ ၄၆။ အံသဗန္ဓနံ (က)၊
အံသဝဋ်ကံ (သိ)။

အံသဗဒ္ဓကမဏ္ဍန (န) [အံသဗဒ္ဓက + မဏ္ဍန] ပခုံး
လွယ်ကြိုးကို တန်ဆာဆင်ခြင်း။ ပါဒုကပတ္တ-

ထာလက ဓမ္မကရဏ ကာယဗန္ဓန အံသဗဒ္ဓက-
မဏ္ဍနံ အကိစ္စ နာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၂။

အံသဘဏ္ဍိကာ (ထိ) [အံသ + ဘဏ္ဍိကာ] ပခုံးလွယ်
သင်္ကန်း အိတ်ထောင့်။ အံသဘဏ္ဍိကာ နာမ ခန္ဓေ
ဌပိတကာသာဝဿ ဥဘော အန္တေ အာဟရိတော
ဘဏ္ဍိကံ ကတော တသ္မိံ ပသိဗ္ဗကေ ဝိယ ပုပ္ပါနိ
ပက္ခိပန္နိ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အံသဘဏ္ဍိကာ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၀၃။

အံသဘာဂ (ပ) [အံသ + ဘာဂ] အထောင့်၊
အမြှောင့်။ အဋ္ဌသေသု ထမ္ဘေသု ဧကေကသ္မိံ
အံသဘာဂေ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈၄။

အံသဝဒ္ဓနက (ပ) [အံသ + ဝဒ္ဓန + က] ပခုံးလွယ်
ကြိုး။ အံသဝဒ္ဓနကေန အံသကူဋေ လဂ္ဂေတော။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၈။ အံသဗဒ္ဓက-လည်းကြည့်။

အံသဝန္တ (တိ) [အံသ + ဝန္တ] အထောင့် -
အမြှောင့် - ရှိသော၊ သည်။ အာယတာ ဟုတော
အဋ္ဌသေသုသဒ္ဓတ္တိံ သာဒိအံသဝန္တော။ ဝိမာန၊ ၄။
၃၁၉။

အံသ (ထိ) [အရ + သ။ ဓာတုန် ရ - ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။
(အင်္ဂါသံ - သံ)] မြင်းသရိုက်နာ၊ လိပ်ခေါင်းနာ။
မဓုမေဟော အံသာ ပိဋကော ဘဂန္ဓလာ။ မဟာနိ။
၁၀၊ ၁၃၊ ၃၅။ စူဠနိ။ ၂၈။ အံသာတိ အရိသ-
ရောဂေါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅၁။ အရိသ-လည်းကြည့်။

အံသိ = အံသိ (ထိ) [အံသ + ဣ။ အံသိ၊ ထိ ဌံ ဤ။
အံသိယတေ သံဟရတေ တောယ။ ဝိစယုတိ။
(အခြေ - အခြေ - သံ)] အထောင့်၊ အမြှောင့်။
ဧကမေကာယ အံသိယာ၊ ရတနာ သတ္တနိမ္မိတော။
ဝိမာန၊ ၁၀၅။ ဧကမေကာယ အံသိယာတိ
အဋ္ဌသေသု ထမ္ဘေသု ဧကေကသ္မိံ အံသဘာဂေ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈၄။ ပါစိနသာခါယ ဧကမေဝ
မဟာစာဋိမတ္တံ ဖလံ အဟောသိ။ တဿ ဆ
အံသိယော ဆသု အံသိသု ဆ ကပ္ပါသပိဏ္ဍိယော
ပုပ္ဖိတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။

အံသ (န) [အံသ + ဥ။ အမ + ဥ။ သ - လာ၊ မ - ကို
နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။] (၁) ချည်မျှင်။ ကာရာပေယျာတိ

ကေနပိ ကောသိယံသုနာ မိဿိတော ကရေတိ
ဝါ ကာရာပေတိ ဝါ၊ ပယောဂေ ဒုက္ခန္တံ။
ဝါ၊ ၁။ ၂။ သပေ ဘူမိဘာဂေ ကောသိယံသုနိ
ဥပရူပရိ သန္တရိတော။ ဝါ၊ ၁။ ၂။ (၂) အမွေး
အမှင်။ ကုက္ကုဋ္ဌပတ္တေန ဝဏေ ဓောဝိယမာနေ
အံသု အံသု ကာယပသာဒံ စာသေတိ။ အဘိ၊
၁။ ၂။ (၃) အရောင်၊ အလင်း။ မရီစိ ဒွိသု
ဘန္တံသု၊ မယူခေါ ကိရဏော ကရေ။ ဓာန်။
၆၄။

အံသုက (န) [အံသု+က] အဝတ်အထည်။ စေလ-
မစ္ဆာဒန် ဝတ္ထံ၊ ဝါသော ဝသနမံသုကံ။ ဓာန်။
၂၉၀။

အံသုမတ္တ (န) [အံသု+မတ္တ] ချည်မျှင်မျှ၊ ချည်မျှင်
ကလေးမျှ။ စိဝရေ အံသုမတ္တမ္ပိ န ဈာယိတ္ထ၊
သရီရေ ကာ ကထာ၊ တေနေဝ ဟိ ထေရော
“သဠိဝေါ” တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁။ ၂။

အံသုမာလီ (ပု) [အံသုမာလာ+ဂြို] နေ။ အံသု-
မာလီ ဒိနပတိ။ ဓာန်။ ၆၃။

အကံ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကံသု (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကက္ကသ (တိ) [န+ကက္ကသ] အပြစ်မရှိသော၊
မကြမ်းထမ်းသော၊ သည်။ (က) အထပ်-
အလွှာ-အဖု-အထစ်-အဟိုက်-အချိုင့်-
ဟူသော အပြစ်မရှိသော၊ သည်။ အကက္ကသံ
အဖရသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၇။ ပဋ္ဌလဿ ဝါ တိလကဿ
ဝါ ဩဓိနော ဝါ အဘာဝေန အကက္ကသံ။ ဇာ၊ ၁။
၃။ ၂။ (ခ) ငါး၊ ခရ၊ မှော်စသည့် အပြစ်မရှိ
သော၊ သည်။ အကက္ကသာ အပဗ္ဘရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။
အကက္ကသတိ မစ္ဆသိပ္ပိကသေဝါလာဒိကက္ကသ-
ရဟိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၃၃။ (ဂ) မကြမ်းထမ်း-
နူးညံ့ ပြေပြစ်-သော၊ သည်။ အကက္ကသံ
ဝိညာပနိ၊ ဂိရံ သစ္စံ ဥဒီရယေ။ မ၊ ၂။ ၄၁။ ဓမ္မ။
၇၂။ သုတ္တနိ။ ၃၇၇။ အကက္ကသန္တိ နိဒ္ဒေါသံ၊
သဒေါသော ဟိ ရုက္ခောပိ သကက္ကသောတိ

ဝုစ္စတိ၊ မ၊ ၁။ ၃။ ၂။ ၉၉။ အကက္ကသန္တိ အဖရသံ။
ဓမ္မ၊ ၁။ ၄၂၀။ အကက္ကသံ အဂဋ္ဌိတံ မုဟံ မုဒ္ဒံ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၆။ အကက္ကသန္တိ တာတ တဿ ဘာသိ-
တံ အဖရသံ အဂဋ္ဌိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၂၁၇။

အကက္ကသင်္ဂ (တိ) [အကက္ကသ+အင်္ဂ] အပြစ်မရှိ-
မကြမ်းထမ်း-သော (ပေး မှည့် စသည်တို့မှ
ကင်းလွတ်သော) အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိသော၊ သူ၊
သည်။ အကက္ကသင်္ဂေါ န စ ဒိသလောမော။
ဇာ၊ ၂။ ၃၇။ အကက္ကသင်္ဂေါတိ ကစ္ဆုပ္ပိဋကဒိ-
ရဟိတအင်္ဂပစ္စင်္ဂေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၂၁၇။

အကက္ကသစိတ္တ (တိ) [အကက္ကသ+စိတ္တ] မကြမ်း
ထမ်းသော စိတ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကာသ-
သမစိတ္တဿ၊ နိပ္ပပဉ္စဿ ဈာယိနော (အကက္ကသ-
စိတ္တဿာထ) (ဌ)။ အပါ၊ ၁။ ၂၆၆။ အကက္ကသ-
စိတ္တဿာထာတိ အဖရသစိတ္တဿ၊ အထသဒ္ဓေါ
ပဒုရဏေ။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၂။

အကက္ကဋ္ဌ (တိ) [န+ကက္ကဋ္ဌ] မကြမ်းထမ်း-မခက်
မာ-သော၊ သည်။

အကက္ကဋ္ဌတာ (ထိ) [အကက္ကဋ္ဌ+တာ] မကြမ်း
ထမ်း-မခက်မာ-သည်၏ အဖြစ်၊ မကြမ်း
ထမ်း-မခက်မာ-ခြင်း။ မုဒုတာ မဒ္ဒဝတာ
အကက္ကဋ္ဌတာ အကထိနတာ။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၄၊
၁၆၉၊ ၁၉၀၊ ၂၆၀။ အကက္ကဋ္ဌတာတိ အကက္ကဋ္ဌ-
ဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁၉၄။

အကက္ကဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အကက္ကဋ္ဌ+ဘာဝ] အကက္ကဋ္ဌ-
တာ-ကြည့်။

အကက္ကဋ္ဌဝါစတာ (ထိ) [အကက္ကဋ္ဌဝါစ+တာ]
မကြမ်းထမ်းသောစကားရှိသူ၏အဖြစ်။ အဖရသ-
ဝါစတာ-ကြည့်။

အကခံ (တိ) [န+ကခံ] (၁) ယုံမှားခြင်းမရှိ
သော၊ ယုံမှားခြင်းကို-ပယ်အပ်-ဖြတ်အပ်-
အေးစေအပ်-ငြိမ်းစေအပ်-ဖြစ်ပေါ်ခွင့်မရှိစေ
အပ်-မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် လောင်ကြမ်းစေအပ်-ပြီး

သော၊ သူ၊ သည်။ သဝေ အနေတော အခိလော
အကခေါ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၉။ တိဏ္ဍော စ ပါရံ
အခိလော အကခေါ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၈။ ... အဋ္ဌ-
ဋ္ဌာနာယ ကခါယ စ အဘာဝါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။
၁၃၇။ အကခေါတိ... ယသေတေ ကခါပဟိ-
နာ သမုစ္ဆိန္နာဝပသန္တာပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိ-
ကာ ဉာဏဂ္ဂိနာ ဒဿာ သောဝုစ္စတိ အကခေါတိ။
စူဠနိ။ ၈၆-၇။ (၂) တဏှာ - တပ်မက်ခြင်း -
မရှိသော၊ သူသည်။ သွဟံ အကခေါ အသိ-
တော အနူပယော။ သံ၊ ၁။ ၁၈၃။

အကဒိ (တိ) [န+ကဒိ] ယုံမှားမရှိသော၊ သူ၊
သည်။ ပုစ္ဆာမိ ပြာဟူဏံ သနက္ခမာရံ၊ ကခိ
အကဒိ ပရဝေဒိယေသု။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉၄။ ကဒိ
အကဒိ ပရဝေဒိယေသုတိ အဟံ သဝိစိကိစ္ဆော...
နိဗ္ဗိတိကိစ္ဆံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။

အကစ္ဆ (တိ) [န+ကစ္ဆ] ပြောဆို - ဆွေးနွေး -
မေးမြန်း - ခြင်းငှါ မသင့်သော၊ သူ၊ သည်။
ယဒိ ဝါ ကစ္ဆော ယဒိ ဝါ အကစ္ဆောတိ။ အံ၊ ၁။
၁၉၈။ အကစ္ဆောတိ ကထေတုံ န ယုတ္တော။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။

အကဋ္ဌ (တိ) [န+ကဋ္ဌ (တ-ကိ-ဋ္ဌ-ပျ)] ပြုလုပ်
ထားအပ်သည် မဟုတ်သော၊ တစုံ တခုသော
အကြောင်းသည် - မပြု - မစီရင် - အပ်သော၊
သည်။ သတ္တိမေ မဟာဆုဇ ကာယာ အကဋ္ဌာ
အကဋ္ဌဝိဓာ အနိမ္မိတာ အနိမ္မာတာ။ ဒိ၊ ၁။ ၅၂။
၅၃။ မ၊ ၂။ ၁၈၅။ အကဋ္ဌာတိ အကတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၅၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ အကတာတိ သမေန
ဝိသမေန ဝါ ကေနစိ ဟေဘုနာ န ကတာ
န ဝိဟိတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ အက-
ဋ္ဌာတိ ဧတ္ထ တကာရဿ ဋ္ဌကာရာဒေသောတိ
အာဟ အကတာတိ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅၂၇။

အကဋ္ဌယူသ (ပု၊ န) [အကဋ္ဌ+ယူသ] မပြုပြင်
အပ်သော ပဲနောက်ပြတ်ရည်။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ အကဋ္ဌယူသံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၉။ အကဋ္ဌယူသန္တိ
အသိနိဒ္ဓေါ မုဂ္ဂပစိတပါနီယော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။

အကဋ္ဌယူသေနာတိ အနဘိသင်္ခတေန မုဂ္ဂယူ-
သေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၆။

အကဋ္ဌဝိဓ (တိ) [န+ကတဝိဓ။ ကတဝိဓော
ကရဏဝိဓိ နတ္ထိ တေသန္တိ အကဋ္ဌဝိဓာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၂၂၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ ပြုစီရင်ခြင်းမရှိသော၊ ပြုလုပ်
ထားရန်အစီအရင်မရှိသော၊ ပြုလုပ်ထားစေအပ်
သည်မဟုတ်သော၊ သည်။ အကဋ္ဌာ အကဋ္ဌဝိဓာ။
ဒိ၊ ၁။ ၅၂၅။ မ၊ ၂။ ၁၈၅။ အကဋ္ဌဝိဓာတိ အကတ-
ဝိဓာနာ၊ ဧဝံ ကရောဟိတိ ကေနစိ ကာရာပိ-
တာပိ န ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။

အကဋ္ဌာနုဓမ္မ (တိ) [အကဋ္ဌ+အနုဓမ္မ] မပြုအပ်
သေးသော အနုဓမ္မ (= သြဿာရဏကံ) ရှိသော၊
(သြဿာရဏကံ အပြုမခံရသေးသော၊ သံဃာက-
ကြဉ်ဖယ်ထား - နှင်ထုတ်ထား - ခြင်းခံရပြီး
သံဃာဘောင်သို့ ပြန်လည် သွတ်သွင်းခြင်း မခံရ
သေးသော) သူ၊ သည်။ တထာဝါဒီနာ ဘိက္ခုနာ
အကဋ္ဌာနုဓမ္မေန။ ... အကဋ္ဌာနုဓမ္မော နာမ
ဥက္ခိတ္တော အနောသာရိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၀။
အကဋ္ဌာနုဓမ္မေနာတိ... သော သြဿာရဏသင်္ခါ-
တော အနုဓမ္မော ယဿ န ကတော အယံ
အကဋ္ဌာနုဓမ္မော နာမ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ အနုဓမ္မ၊
သြဿာရဏ-တို့လည်း ကြည့်။

အကဋ္ဌုက (တိ) [န+ကဋ္ဌုက] မစပ်သော၊ မစပ်
သော အရသာ။ ကဋ္ဌုကံ လဘိတွာ အကဋ္ဌုကံ
ပရိယေသန္တိ၊ အကဋ္ဌုကံ လဘိတွာ ကဋ္ဌုကံ
ပရိယေသန္တိ။ စူဠနိ။ ၂၉၁။

အကဋ္ဌ (တိ) [န+ကဋ္ဌ] မထွန်ယက်အပ်သော၊
သည်။

အကဋ္ဌပါက (တိ) [အကဋ္ဌ+ပါက] မထွန်ယက်အပ်
သော မြေ၌ အလိုလိုပေါက်၍ ရင့်မှည့်သော၊
သည်။ အကဋ္ဌပါကော သာလိ ပါတုရဟောသိ။
ဒိ၊ ၃။ ၇၆။ သာလိ အကဋ္ဌပါကော စ၊ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၈။
အကဋ္ဌပါကောတိ အကဋ္ဌေယေဝ ဘူမိဘာဂေ

ဥပ္ပန္နောဒါဠာပ။ ၅၃။ အကဋ္ဌပါကောတိ အကဋ္ဌေ-
ယေဝ ဌာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတော ပစ္စနတော နိဝါရော ဝိယ
သဉ္ဇာတော ဟုတော နိပ္ပဇ္ဇနတောတိ အတ္ထော။
ဒါဠာပ။ ၃၅။

အကဋ္ဌပါကိမ (တိ) [အကဋ္ဌပါက + ကိမ။ အကဋ္ဌ +
ပါကိမ] မထွန်မယက်အပ်သော မြေ၌ အလိုလို
ပေါက်၍ ရင့်မှည့်သောသည်။ အကဋ္ဌပါကိမံ
သာလိံ၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ မာနသ။ ဒါပ။ ၁၇၀။ အပါ
၁။ ၆၅။ အကဋ္ဌပါကိမန္တိ အကဋ္ဌေ ဘူမိဘာဂေ
အရညေ သယမေဝ ဇာတံ။ ဒါဠာပ။ ၁၄၆။

အကဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အကဋ္ဌ + ပုဗ္ဗ] မထွန်မယက်အပ်
သေးသော - လုပ်သစ်စဖြစ်သော - လယ်လယ်
သစ်။ အကဋ္ဌပုဗ္ဗံ နဝသယံ နာမ။ သာရတ္ထ။ ၂။
၄၁။ (=နဝသယေ ဝါ အကာလသယေ ဝါ
အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေ။ ဝိဠာ။ ၂။ ၂၅၉။) အကတပုဗ္ဗ
(ဝိမတိ။ ၁။ ၃၃။ ဝဇီရ။ ၂၄၉) လည်းကြည့်။

အကဏ (တိ) [န + ကဏ] ဖွဲ့နု - မရှိ - မပါ - သော၊
သည်။ အကဏော အထုသော သုဒ္ဓေါ။ ဒါပ။
၇၆။ အကဏံ အထုသံ သုဒ္ဓံ။ ဒါပ။ ၁၆၂။ ၁၇၀။
အကဏောတိ နိက္ကုဏ္ဏကော။ ဒါဠာပ။ ၅၃။
ကဏော ကုဏ္ဏကန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ထုသန္တိ တဏှာလံ
ပရိယောနန္တော ဌိတတ္ထစော၊ တဒဘာဝတော
အကဏော အထုသောတိ သာလိ ဝုတ္တော။
ဒါဠာပ။ ၃၅-၆။

အကဏိက (တိ) [န + ကဏိက] မှည့်၊ ဝက်ခြံ-
စသော အပြစ်မရှိသော၊ သည်။ အကဏိကံ ဝါ
အကဏိကန္တိ ဇာနေယျ။ မ။ ၂။ ၂၁။ သကဏိက
(မာဠာပ။ ၁၈၂) ကြည့်။

အကဏ္ဍက (တိ) [န + ကဏ္ဍက] (က) ပကတိဆူးမရှိ
သော၊ သည်။ ကေသ္မိ အကဏ္ဍကေ ပတ္တသဉ္စန္ဓေ
ဂုဗ္ဗေ လဂ္ဂိ။ ဇာ။ ၄၂။ ၁၀၈။ (ခ) ခိုးသူဟူသော
ဆူး မရှိသော၊ သည်။ ခေမဋ္ဌိတာ ဇနပဒါ
အကဏ္ဍကာ အနုပ္ပိဋ္ဌာ။ ဒါ။ ၁။ ၁၂၉။ ဒါပ။
၁၄၄။ အကဏ္ဍကာတိ စောရကဏ္ဍကရဟိတာ။

ဒါဠာပ။ ၂၆၅။ (ဂ) အပေါင်း အသင်း၌
မွေ့လျော်ခြင်း စသည့် ဆူး ဆယ်မျိုး - မရှိ
သော - ကင်းသော၊ သူ၊ (ရဟန္တာ)။ ဒသယိမေ
ဘိက္ခဝေ ကဏ္ဍကာ အကဏ္ဍကာ ဘိက္ခဝေ
ဝိဟရထ။ အံ။ ၃။ ၃၆၃-၄။ (ဃ) ထုဂတည်း
ဟူသော ဆူးစသည် မရှိသော၊ သည်။
အကဏ္ဍကော အဂဟနော၊ ဥဇု သဗ္ဗိ ပဝေဒိတော။
ဝိမာန။ ၂၂။ ထုဂကဏ္ဍကာဒိနံ အဘာဝေန
အကဏ္ဍကော။ ဝိမာနာဠာ။ ၈၆။ အကဏ္ဍကံ
အဂဟနံ၊ ပဋိပန္နော မဟာပထံ။ ဇာ။ ၂။ ၅၈။
အကဏ္ဍကန္တိ ထုဂကဏ္ဍကာဒိဝိရဟိတံ။ ဇာ။ ၄။
၅။ ၂၇၇။

အကဏ္ဍနိက္ကဏ္ဍက (တိ) [အကဏ္ဍက + နိက္ကဏ္ဍက]
ထုဂ စသည့်ဆူး - မရှိသော - ကင်းသော၊ သူ၊
သည်။ အကဏ္ဍနိက္ကဏ္ဍကာ ဘိက္ခဝေ ဝိဟရထ....
အကဏ္ဍနိက္ကဏ္ဍကာ ဘိက္ခဝေ အရဟန္တာ။
အံ။ ၃။ ၃၆၄။

အကဏ္ဍ (တိ) [န + ကဏ္ဍ] မမည်း - မနက် -
သော၊ မမည်း - မညစ် - သော၊ သည်။

အကဏ္ဍအသုက္က (တိ) [အကဏ္ဍ + အသုက္က] မည်း
ညစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဖြူစင်သည်လည်းမဟုတ်
သောတရား။ (က) လေးပါးသောမဂ်ဉာဏ်။
အတ္တာဝုသော ကမ္မံ အကဏ္ဍအသုက္ကံ အကဏ္ဍ-
အသုက္ကဝိပါကံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ ဒါပ။
၁၉၂။ အကဏ္ဍအသုက္ကန္တိ ကမ္မက္ခယကရံ စတု-
မဂ္ဂဉာဏံ အဓိပေတံ။ တဉ္စိ ယဒိ ကဏ္ဍံ ဘဝေယျ၊
ကဏ္ဍဝိပါကံ ဒဒေယျ။ ယဒိ သုက္ကံ ဘဝေယျ၊
သုက္ကဝိပါကံ ဒဒေယျ။ ဥဘယဝိပါကဿ ပန
အဒါနတော အကဏ္ဍအသုက္ကဝိပါကတ္တာ အကဏ္ဍံ
အသုက္ကန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ဒါဠာပ။ ၂၀၅-၆။
(ခ) အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော နိဗ္ဗာန်။ အကဏ္ဍံ
အသုက္ကံ နိဗ္ဗာနံ အဘိဇာယတိ။ ဒါပ။ ၂၀၇။
အံ။ ၂။ ၃၄၀။ နိဗ္ဗာနဉ္စိ သစေ ကဏ္ဍံ ဘဝေယျ၊
ကဏ္ဍဝိပါကံ ဒဒေယျ။ သစေ သုက္ကံ၊ သုက္ကဝိပါကံ
ဒဒေယျ။ ဒိန္နမ္ပိ အပ္ပဒါနတော ပန အကဏ္ဍံ

အသုက္ကန္တိ ဝတ္ထံ။ နိဗ္ဗာနဉ္စ နာမ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ
အရဟတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ တဉ္စိ ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တေ
ဇာတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ နာမ။ ဒိ၊ ၄၁။ ၂၂၀။ (နေတ္ထိ၊
၄။ ၂၄၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အကဏ္ဍအသုက္ကဝိပါက (တိ) [အကဏ္ဍအသုက္က +
ဝိပါက] မည်းညစ်သော အကျိုးကိုလည်း မပေး
တတ်၊ ပြုစင်သော အကျိုးကိုလည်း မပေးတတ်
သောတရား။ (က) လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်။
အတ္တာဝုသော ကမ္မံ အကဏ္ဍအသုက္ကံ အကဏ္ဍ-
အသုက္ကဝိပါကံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ ဒိ၊ ၃။
၁၉၂။ (ခ) လေးပါးသော မဂ်စေတနာကံ။
ကတမဉ္စ ပုဏ္ဏံ ကမ္မံ အကဏ္ဍံ အသုက္ကံ အကဏ္ဍ-
အသုက္ကဝိပါကံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ မ၊ ၂။
၅၃။ အကဏ္ဍံ အသုက္ကန္တိ စတုမဂ္ဂစေတနာကမ္မံ
အဓိပ္ပေတံ။ မ၊ ၄၁။ ၇၃။ (ဂ) ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး။
ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ အကဏ္ဍံ အသုက္ကံ
အကဏ္ဍအသုက္ကဝိပါကံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။
သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ... ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ။
အံ၊ ၁။ ၅၅၉။ (ဃ) မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး။ ကတမဉ္စ
ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ အကဏ္ဍံ အသုက္ကံ အကဏ္ဍအသုက္က-
ဝိပါကံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ...
သမ္မာသမာဓိ။ အံ၊ ၁။ ၅၅၉။ (င) အရဟတ္တဖိုလ်
ဟူသောနိဗ္ဗာန်။ အကဏ္ဍအသုက္ကဝိပါကံ အစူန္တ-
ဒိဋ္ဌိ နိဗ္ဗာနံ အာရာဇေတိ။ နေတ္ထိ။ ၁၃၇။

အကဏ္ဍကာက (ပု) [အကဏ္ဍ + ကာက] မမည်း
နက်သောကျီး၊ ကျီးဖြူ။ ဝါယသတိ အကဏ္ဍ-
ကာကာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။

အကဏ္ဍနေတ္တ (တိ) [အကဏ္ဍ + နေတ္တ] မနက်
သော - ကြောင်သော - မျက်လုံးရှိသော၊ သူ၊
သည်။ ပိယော နု တေ အာသိ အကဏ္ဍနေတ္တော။
ဇာ၊ ၁။ ၆၆။ အကဏ္ဍနေတ္တောတိ ပိဂ်လနေတ္တော။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။

အကတ (တိ) [န + ကတ] မပြုအပ်သော၊ မပြုအပ်
ခဲ့သော၊ မပြုရသေးသော၊ သည်။ (က) မပြု
ကျင့် - မဆည်းပူး - အပ်သော၊ မပြုကျင့် -

မဆည်းပူး - လိုက်မိသော၊ သည်။ အကတံ ဝတ
မေ ကလျာဏံ အကတံ ကုသလံ အကတံ
ဘိရုတ္တာဏံ။ မ၊ ၃။ ၂၀၃။ (ခ) မပြုကျင့် - မလွန်
ကျူး - ခဲ့သော၊ သည်။ အကတံ ဟောတိ
ကာယဒုစ္စရိတံ။ အံ၊ ၁။ ၅၇။ အမူလိကာယ သိလဝိ-
ပတ္တိယာ ပါတိမောက္ခံ ဌပေတိ အကဟာယ။ ဝိ၊
၄။ ၄၇၇။ (ဂ) ပြုလုပ် - ဆည်းပူး - အပ်သော
အတတ်ပညာ မရှိသော၊ အတတ် ပညာမသင်
ကြားသော၊ သူ၊ သည်။ ဓုတ္တာ စ သောဏ္ဍာ
အကတာ၊ ဗာလာ သူရာ အယောဂိနော။
ဇာ၊ ၁။ ၁၀၁။ အကတဗဒ္ဓိနော အသိက္ခိတကာ
စ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ (ဃ) မပြု - မစီရင် - အပ်
သော - ပကတိ အတိုင်းသော (ကောက်နယ်
တလင်းစသော) ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း။ ပထဝီ-
ကသိဏံ ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တော ပထဝီယံ နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ
ကတေ ဝါ အကတေ ဝါ သာန္တကေ၊ နော
အနန္တကေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀။ အကတေဘိ
ပါကတိကေ ခလမဏ္ဍလာဒိကေ ပထဝီမဏ္ဍလေ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။ (င) (အနက်ရောင်) မဖြယ်
အပ်သော၊ သည်။ သစေ ကာဠဝဏ္ဏကတာ ဘူမိ
ကဏ္ဍကိတာ ဟောတိ၊ စောဠကံ တေမေတွာ
ပိဋ္ဌေတွာ ပမဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ သစေ အကတာ ဟောတိ
ဘူမိဥဒကေန ပရိပေါသိတွာ သမ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။
၆၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၇။ (စ) (ချုပ်ခြင်း၊ ဆိုးခြင်းစသော
ကိစ္စ) မပြုလုပ်အပ်သေးသော၊ သည်။ ဘိက္ခုနော
စိဝရံ အကတံ ဝါ ဟောတိ ဝိပုကတံ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။
၃၇၃။ ဝသိကသာဠိကာ အကတာ ဝါ ဟောတိ
ဝိပုကတာ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၃။ (ဆ) မပြုလုပ်အပ် -
မဖြစ်စေအပ် - မဆည်းပူးအပ် - သော၊ သည်။
ဒိဋ္ဌာ မယာ အကတေန သာဓုနာ။ ပေတ။ ၁၆၃။
အကတေနာတိ အနိဗ္ဗတ္တိတေန အတ္တနာ အနု-
ပစိတေန၊ သာဓုနာတိ ကုသလကမ္မေန။ ပေတ။
၄။ ၁၃၉။ (ဇ) ဝတ်ဆင် - သုံးဆောင် - ဖွယ် မပြု
အပ်သေးသော၊ သည်။ ဝတ်ဆင် - သုံးဆောင် -
ဖွယ် မပြုအပ်သေးသော ပကတိ ရွှေ ငွေ အတုံး
အခဲစသည်။ ဗဟု တတ္ထ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ အက-

တဉ္စေဝ ကတဉ္စေဝ။မ။၂။၂၅။ အကတံ နာမ သန-
ကတံ ဝုစ္စတိ။ဝိ။၁။၃၄၈။ (ဈ) အခြားသမုဋ္ဌာန်
တို့နှင့် ရောနှောခြင်း မပြုအပ်သော - ရှေးက
မလာသေးသော-အသစ်ဖြစ်သော - သမုဋ္ဌာန်။
အကတံ ဒွိသမုဋ္ဌာန်၊ဓမ္မရာဇေန ဘာသိတံ။ဝိ။၅။
၁၆၃။အကတန္တိ အညေဟိ အဓိဿိကတံ နိယတ-
သမုဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော၊ အကတန္တိ ဝါ ပုဗ္ဗေ အနာ-
ဂတံ၊အဘိနဝန္တိ အတ္ထော။ဝိမတိ။၂။၂၇၄။ (ည)
ပြုအပ်သော ကံမှတပါးသော - ရှောင်တခင် -
အလိုအလျောက်-ဖြစ်ပေါ်သော-အကြောင်း။
ယထာ လေဇျ၊ ပုဗ္ဗေ အကတေန မဟာပထဝီယံ
နိပတတိ။ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇတထာဂတဿ
ပုဗ္ဗေ အကတေန သာ သကလိကာ ပါဒေ နိပတိ-
တာ။မိလိန္ဒ။၁၃၉။(ဋ)ပြုပြင်အပ်-ဖြစ်စေအပ်-
သည် မဟုတ်သော၊ပြီးစေအပ်သော အကြောင်း
မရှိသော၊ သည်။ တံ နေဝ အကတံ အာဂစ္ဆတိ။
န ဣဿရနိဗ္ဗာနာဒိတော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂။
၁၂၈။ အကတန္တိ အနိဗ္ဗတ္တိကံ၊ အနိပ္ပါဒိတကာရ-
ဏန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ကာရဏေ ဟိ သိဒ္ဓေ ဖလံ
သိဒ္ဓိမေဝ ဟောတိ။ နေဝ အကတံ အာဂစ္ဆတိတိ
ဣမိနာ အဟေတုကဝါဒံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၇။၁၉၅-၆။ (ဌ)မပြု-အပ်-သင့်-ကောင်း -
သောအရာ။ ဇီဝိတေ ဒိန္နေ ကိံ တဿ အကတံ
နာမ အတ္ထိ။မိလိန္ဒ။ ၁၁၆။ ကိံ တထာဂတေန
ဒေဝပုတ္တဿ အကတံ နာမ အတ္ထိတိ။ မိလိန္ဒ။
၁၁၇။ (ဍ) မပြုခဲ့သော၊ သူ၊ သည်။
န သက္ကာ မဟာရာဇ သဟ အကတေန အနန္တ-
မတေန သဟ ပါပကမ္မံ သဝိဘဇိတုံ။ မိလိန္ဒ။
၂၈၅။ (ဎ) ပြုလုပ်ထားအပ်သည့် နေရာမဟုတ်
သော၊ သည်။ အကတံ ဘူမိမာဂတေ။ ဇာ၊၂။
၂၅၈။ အကတောကာသ-လည်း ကြည့်။ (ဏ)
အလှူပေးခြင်းစသည်ကို မပြုခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း
အားထုတ်မှုကို မပြုနိုင်ခြင်း။န ပရေသံ ဝိလော-
မာနိ၊ န ပရေသံ ကတာကတံ။ အတ္တနောဝ
အဝေက္ခေယျ၊ ကတာနိ အကတာနိ စ။ ဓမ္မ၊ ၂၀။
(ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။၂၃၉-၂၄၀-ကြည့်။) (တ) မက်ကိစ္စ

ပြုမပြီးသေးသော၊ သည်။ အပတ္တေ ပတ္တသညိ
အကတေ ကတသညိ။အံ၊ ၃။၃၈၇။ အကတေ
ကတသညိတာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၀။ အကတေတိ
စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စေ အကတေယေဝ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၀။ (ထ) မဘုဉ်းပေး - မစားရ-
သေးသော၊ သည်။ အကတပါတရာသ-ကြည့်။
(ဒ) (န) တစုံတခုသော အကြောင်းသည်
မပြုအပ်သောတရား (နိဗ္ဗာန်)။ အတ္ထိဘိက္ခဝေ
အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတံ။ ဥဒါန။
၁၇၈။ ဣတိဝုတံ။ ၂၂၀။ဝေ အဇာတတ္တာ အဘူ-
တတ္တာ စ ယေန ကေနစိ ကာရဏေန န
ကတန္တိ အကတံ။ဣတိဝုတံ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။အကတညူ
(၂)အနက်လည်းကြည့်။

အကတကပ္ပ (တိ) [န+ကတကပ္ပ] (၁)ကပ္ပိခြင်းမပြု
အပ်သော၊သည်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဗ္ဗိဇ္ဇံ
နိဗ္ဗတ္တဗ္ဗိဇ္ဇံ အကတကပ္ပံ ဖလံ ပရိဘုဉ်တုံ။ ဝိ၊ ၃။
၃၀၉။ (၂)ကပ္ပဗိန္န၊မထိုးရသေးသော သက်န်း။
နဝံ နာမ အကတကပ္ပံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၂။၁၅၉။

အကတကပ္ပက (တိ) [အကတကပ္ပ+က] မထိုးအပ်
သော ကပ္ပဗိန္န၊ရှိသော၊ သည်။

အကတကပ္ပကတာ (ထိ) [အကတကပ္ပက+တာ]
မထိုးအပ်သော ကပ္ပဗိန္န၊ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ကပ္ပ
ဗိန္န၊မထိုးခြင်း။ဝုတ္တပ္ပကာရဿ စိဝရဿ အကတ-
ကပ္ပကတာ၊ န နဋ္ဌစိဝရာဒိတာ နိဝါသနံ ဝါ ပါရု-
ပနံ ဝါတိ ဣမာနေတ္တတိဏိ အင်္ဂါနိ။ကခံ၊၂။၂၄၂။

အကတကမ္မ (တိ) [အကတ+ကမ္မ] ခိုးမှုကို-မပြု
လုပ် - မကျူးလွန် - ရသေးသော - ပြုလုပ် -
ကျူးလွန် - လတ္တံ့ သော၊ သူ၊သည်။ကတကမ္မာ
ဝါ ဟောန္တိ အကတကမ္မာ ဝါ။ဝိ၊၂။၁၇၂။မာဏ-
ဝေဟိ သမာဂစ္ဆေယျံ၊ကတကမ္မေဟိ ဝါ အကတ-
ကမ္မေဟိ ဝါ။အံ၊၂။၉၀။ကတကမ္မေဟိ ဝါ အက-
တကမ္မေဟိ ဝါတိ ဣ စောရိကံ ကတော နိက္ခန္တာ
ကတကမ္မာ နာမ၊ စောရိကံ ကာတုံ ဂစ္ဆန္တာ
အကတကမ္မာ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ မာဏဝါ ဝါ
ကတကမ္မာဝါ အကတကမ္မာ ဝါ။ မဟာနိ။ ၁၀။

အကတကမ္မာတိ တံ ကမ္မံ ကာတုံ နိက္ခန္ဓာ။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၅၁။

အကတကလျာဏ (တိ) [န + ကတကလျာဏ။
အကတ + ကလျာဏ] ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှု
မရှိသောကောင်းမှုကို မပြုမိခဲ့သော၊ သူ၊ သည်။
အကတကလျာဏော ဟောတိ အကတကုသ-
လော။ အံ၊ ၁။ ၄၉၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၂။ အက-
တကလျာဏောတိအာဒိသု ကလျာဏံ ဝုစ္ဆတိ
ပုညကမ္မံတံအကတံတေဇနာတိအကတကလျာ-
ဏော။ အံ၊ ၄၂။ ၃၅၇-၉။ အကတကလျာဏော-
တိ အကတံ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ ပုညံ တေဇနာတိ
အကတကလျာဏော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၉၇။

အကတကာမကိဋ္ဌ (တိ) [အကတ + ကာမကိဋ္ဌာ]
ကာမဂုဏ်တို့၌ ပျော်မြူးခြင်းကို မပြုဘူးသော၊
ကာမဂုဏ်မခံစားဘူးသော၊ သူ၊ သည်။ ကာမေသု
အကိဋ္ဌတကိဋ္ဌော အဘုတ္တာဝိ၊ အကတကာမ-
ကိဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၁။

အကတကိဗ္ဗိသ (တိ) [န + ကတကိဗ္ဗိသ။ အကတ +
ကိဗ္ဗိသ] ပြုအပ်ခဲ့သော - နှိပ်စက် - ညှဉ်းဆဲ - မှုမရှိ
သော၊ နှိပ်စက် - ညှဉ်းဆဲ - မှုကို မပြုခဲ့သော၊ သူ၊
သည်။ အကတပါပေါ အကတလုဒ္ဓေါ အကတ-
ကိဗ္ဗိသော။ ဝိ၊ ၁။ ၉၀။ ကိဗ္ဗိသံ သာဟသိကကမ္မံ
လောဘာဒိကိလေသုဿဒံ အကတံ တယာတိ
အကတကိဗ္ဗိသော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆။

အကတကုသလ (တိ) [န + ကတကုသလ။ အကတ +
ကုသလ] ပြုအပ်ခဲ့သော ကုသိုလ် မရှိသော၊
ကုသိုလ်ကို မပြုခဲ့မိသော၊ သူ၊ သည်။ အကတ-
ကလျာဏ - ကြည့်။

အကတဂဗ္ဘရ (ပု) [အကတ + ဂဗ္ဘရ] မပြုလုပ်အပ်
သော - အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိသော -
လိုက်။ သစေ ပန အကတဂဗ္ဘရေ ဝဗ္ဗိကော ဥဋ္ဌိ-
တော ဟောတိ၊ ယထာသုခံ ဝိကောပေတုံ
ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂။ အကတပဗ္ဘာရ - လည်း
ကြည့်။

အကတစိဝရ (ပု၊ န) [အကတ + စိဝရ] ချုပ်ခြင်း၊
ဆိုးခြင်း စသော ကိစ္စ မပြုလုပ် အပ်သေးသော
သက်န်း။ စိဝရံ အာဒါယာတိ အကတစိဝရံ အာ-
ဒါယ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၃။

အကတညူဇာတက (န) [အကတညူ + ဇာတက]
သူတပါးကျေးဇူး မသိသောသူ၏ အကြောင်းကို
ပြဆိုသောဇာတ်။ အကတညူဇာတ်။ ဇာတက-
ပါဠိ၊ ကေကနိပါတ်၊ ၉-ဝဂ်၊ ၁၀-ဇာတ်။

အကတညူတရ (တိ) [အကတညူ + တရ] သာ
လွန်၍ ကျေးဇူးမသိတတ်သော၊ သူ၊ သည်။
အာသိဝိသေဟိပိ မဟာဘူတာနေဝ အကတညူ-
တရာနိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၆၀။

အကတညူတာ (ထိ) [အကတညူ + တာ] သူတပါး
ပြုဘူးသောကျေးဇူးကို - မသိသောသူ၏ အဖြစ် -
မသိခြင်း။ အသမ္ဘိဟေတံ ဘိက္ခဝေ ဥပညာတံ
ယဒိဒံ အကတညူတာ အကတဝေဒိတာ။ အံ၊ ၁။
၆၃။ အကတညူတာ အကတဝေဒိတာတိ ပရေန
ကတဿ ဥပကာရဿ အဇာနနဉ္စေဝ ပါကဋ္ဌံ
ကတွာ အဇာနနဉ္စ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။

အကတညူရူပ (တိ) [အကတညူ + ရူပ] သူတပါးပြု
ဘူးသော ကျေးဇူးကို မသိတတ်သော သဘော
ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ တထာ ဟိ ဗာလာ အက-
တညူရူပါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၇။ အကတညူရူပါတိ
ယသ္မာ ဗာလာ အကတညူသဘာဝိ။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၁၀၁။

အကတညူသဘာဝ (ပု) [အကတညူ + သဘာဝ]
သူတပါးပြုဘူးသော ကျေးဇူးကို မသိတတ်သော
သဘောရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကတညူရူပကြည့်။
အကတညူ (တိ) [န + ကတညူ] (၁) မိမိအား သူ
တပါးက ပြုဘူးသော ကျေးဇူးကို မသိတတ်
သော၊ သူ၊ သည်။ အသပ္ပုရိသော ဘိက္ခဝေ အက-
တညူ ဟောတိ အကတဝေဒိ။ အံ၊ ၁။ ၆၃။ အကတ-
ညူတိ ကတံ န ဇာနာတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။ အကတ-
ညူဿ ပေါသဿ၊ နိစ္စံ ဝိဝရဒဿိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇။
အကတညူဿာတိ အတ္တနော ကတဂုဏံ အဇာ-
နန္တဿ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၀။ (၂) [အကတ +

ဉာ+ရ။ တစုံတခုသော အကြောင်းသည် မပြုအပ်သောနိဗ္ဗာန်ကို-သိသော-မျက်မှောက် ပြုသောသူ၊ သည်။ အသစ္စေါ အကတညူ စ။ ဓမ္မ။ ၂။ အကတံ နိဗ္ဗာနံ ဇာနာတိတိ အက- တညူ၊ သစ္စိကတနိဗ္ဗာနောတိ အတ္တော။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ အကတညူသိ ဗြာဟ္မဏ။ ဓမ္မ။ ၆။ အကတညူတိ ဧဝံ သန္တေ တံ သုဂုဏ္ဏာဒိသု ကေနစိ အကတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဇာနနတော အကတညူ နာမ ဟောသိ။ ဓမ္မ။ ၄။ ၂။ ၃။ ၃။

အကတဋ္ဌာန (န) [အကတ + ဋ္ဌာန] မပြုအပ် - မပြု ဘူး - သေးသောနေရာ။ (မြေ-ညို-ဖို-ခြင်း- အုဋ်၊ ကျောက်၊ စသည် စီခြင်း - မပြုရသေးသော နေရာ)။ သစေ အကတဋ္ဌာနေ စယံ ဝါ ပမုခံ ဝါ ကဏေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆။ အကတဋ္ဌာနေတိ သေနာ- သနတော ဗဟိ စယာဒိနံ အကတဋ္ဌာနေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၅။ အကတဋ္ဌာနေတိ စယာဒိနံ အကတပုဗ္ဗဋ္ဌာနေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၇။

အကတတဏှာဒိဋ္ဌိဗန္ဓု (တိ) [အကတ + တဏှာ + ဒိဋ္ဌိ + ဗန္ဓု] ပြုအပ် - ဖြစ်စေအပ် - သော တဏှာဒိဋ္ဌိ ဟူသော အဆွေခင်ပွန်း မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကတတဏှာဒိဋ္ဌိဗန္ဓု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃။ ၂။

အကတတ္ထံ (န) [အကတ + တ္ထံ] (က) သုစရိုက် - ကုသိုလ် - ကိုမပြုအပ်သည်၏ အဖြစ် - ကိုမပြု လိုက်မိသည်၏ အဖြစ် - ကို မပြုခြင်း။ ဣဓ ဗြာဟ္မဏကေစွဿ ကာယဒုစရိတံ ကတံ ဟောတိ၊ အကတံ ဟောတိ ကာယသုစရိတံ ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ကတတ္တာ စ အကတတ္တာ စ ဝေမိဓေ- ကစွေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၅၇။ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ အတ္တာနံ ဂရဟတိ ကတတ္တာ စ အကတတ္တာ စ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃။ အကတတ္တာတိ ကုသလာနံ အကတဘာဝေန။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၇။ (ခ) ဒုစရိုက် - အကုသိုလ် - ကို မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ် - ကို မပြုခဲ့သည်၏

အဖြစ် - ကိုမပြုခြင်း။ ဣဓ ပန ဗြာဟ္မဏ.... ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ကတတ္တာ စ အကတတ္တာ စ ဝေမိဓေကစွေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၅၇။

အကတတ္ထံ (တိ) [အကတ + အတ္ထံ] မပြုပြင်အပ် သော - မပြည့်စုံသော - အတ္တဘောရှိသော၊ သူ၊ သည်။ နဟေဝ အကတတ္ထဿ၊ နယော တောဒိ- သော သိယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉။ အကတတ္ထဿာတိ အသမ္မာဒိတအတ္တဘာဝဿ မိတ္တဒုဗ္ဗိဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃။ ၇။

အကတန္တရာယ (တိ) [အကတ + အန္တရာယ] အန္တ ရာယံ - မပြုရဲ - မပြုနိုင် - သော၊ သည်။ မာရေန အကတန္တရာယံ ဘိက္ခံ ဘဂဝါ သသာဝက- သံသော တဒါ ဘုဉ္ဇတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။

အကတပဗ္ဗာရ (ပု) [အကတ + ပဗ္ဗာရ] မပြုလုပ် အပ်သော - အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ် တည် ရှိသော - လိုက်။ ပုဗ္ဗေ ဟိ အကတပဗ္ဗာရရက္ခ- မူလာဒိသေနာသနာယေဝ ဘိက္ခု အဟေသုံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ အကဋပဗ္ဗာရ (ဣ)။ အကတ- ဂဗ္ဘရလည်းကြည့်။

အကတပရိဂ္ဂဟ (တိ) [န + ကတပရိဂ္ဂဟ။ အက- တ + ပရိဂ္ဂဟ] ပြုအပ်သော သိမ်းပိုက်ခြင်း မရှိ သေးသော၊ သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ပြုမထားသော၊ သူ၊ သည်။ အညေဟိ အကတပရိဂ္ဂဟာသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ အနာပါဒလည်းကြည့်။

အကတပရိစ္ဆယ (တိ) [န + ကတပရိစ္ဆယ။ အက- တ + ပရိစ္ဆယ] ပြုအပ်သော အလေ့အကျင့်မရှိ သော၊ အလေ့အကျင့်ကို မပြုသော၊ သူ၊ သည်။

အကတပရိစ္ဆယတ (တိ) [အကတပရိစ္ဆယ + တာ] ပြုအပ်သောအလေ့ အကျင့်မရှိသော - အလေ့ အကျင့်ကိုမပြုသော - သူ၏အဖြစ်။ ဒါနံ ဒေန္တော တတ္ထ အကတပရိစ္ဆယတာယ အသက္ကစံ ဒါနံ ဒတွာ.... ဝိမာန၊ ၄။ ၃။ ၁။

အကတပရိစ္ဆေဒ (တိ) [အကတ+ပရိစ္ဆေဒ။န+ကတပရိစ္ဆေဒ] ပြုအပ်သော အပိုင်းအခြား မရှိသော၊ အပိုင်းအခြားကို ပြုမထားသော၊ သူသည်။ အကတပရိစ္ဆေဒါယ ဘူမိယာ စက်မန္တေ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။

အကတပရိတ္တ (တိ) [န+ကတပရိတ္တ။ အကတ+ပရိတ္တ] ပြုအပ်သော ပရိတ် အရံအတား မရှိသော၊ ပရိတ် အရံအတားကို မပြုမိသော၊ သူသည်။ သုတပုဗ္ဗံ တယာ မဟာရာဇ မောရဿ ကတပရိတ္တဿ သတ္တ ဝဿသတာနိ လုဒ္ဓကော နာသက္ခိ ပါသံ ဥပနေတုံ၊ အကတပရိတ္တဿ တံယေဝ ဒိဝသံ ပါသံ ဥပနေသိ။ မိလိန္ဒ။၁၅၄။

အကတပဝါရဏ (တိ) [အကတ+ပဝါရဏ။ န+ကတပဝါရဏ] မပြုအပ်သော ဖိတ်ကြား ခြင်းရှိသော၊ ဖိတ်ကြားခြင်းကို ပြုမထားသော၊ သူသည်။

အကတပဝါရဏဌာန (န) [အကတပဝါရဏ+ဌာန] ဖိတ်ကြားခြင်းကို ပြုမထားသော - နေရာ - ဌာန။ “ဝဒ ဘန္တေ ပစ္စယေနာ” တိ ဝေ အကတပဝါရဏဌာနေ စ ဝိညတ္တိ အကတဝိညတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၄။

အကတပါတရာသ (တိ) [အကတ+ပါတရာသ] မပြုအပ်သေးသော - မဘုဉ်းပေး ရသေးသော - နံနက်ဆွမ်းရှိသော၊ နံနက်ဆွမ်း မဘုဉ်းပေးရသေးသော၊ နံနက်စာ မစားရသေးသော၊ သူသည်။ ဘိက္ခုသံသော အကတပါတရာသော ဝေဠုကဏ္ဍကံ အာဂမိယတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၄၅။ အကတပါတရာသောတိ အဘုတ္တပါတရာသော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၁။

အကတပါပ (တိ) [န+ကတပါပ။ အကတ+ပါပ] ပြုအပ်ခဲ့သောမကောင်းမှု မရှိသော၊ မကောင်းမှုကို မပြုခဲ့သော၊ သူသည်။ အကတပါပေါ အကတလုဒ္ဓေါ အကတကိဗ္ဗိသော။ ဝိ၊ ၁။ ၉၀။ ပါပံ လာမကမ္မံ အကတံ တယာတိ အကတပါပေါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆။

အကတပုည (တိ) [န+ကတပုည။ အကတ+ပုည] ပြုအပ်ခဲ့သောကောင်းမှု မရှိသော၊ ကောင်းမှုကိုမပြုခဲ့သော၊ သူသည်။ သုခံ အကတပုညာနံ၊ ဣဓ နတ္ထိ ပရတ္ထ စ။ ဝိမာန။ ၇၁။

အကတပုညတာ (တိ) [အကတပုည+တာ] ပြုအပ်ခဲ့သောကောင်းမှု - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း။ အကတပုညတာယ သုဇေဝိတာ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။

အကတပုဗ္ဗ (တိ) [န+ကတပုဗ္ဗ] (က) မပြုလုပ်ဘူးသော၊ သူသည်။ ယဒိ ဝါ ကတပုဗ္ဗံ ယဒိ ဝါ အကတပုဗ္ဗံ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၃။ သုပိနံ ပဿန္တိ ကလျာဏမ္ပိ ပါပကမ္ပိ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗမ္ပိ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗမ္ပိ ကတပုဗ္ဗမ္ပိ အကတပုဗ္ဗမ္ပိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၇။ (ခ) မလုပ်ဘူးသေးသောလယ်၊ လယ်သစ်။ နဝသဿေတိ အကတပုဗ္ဗေ ကေဒါရေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၁။ အကတပုဗ္ဗံ နဝသဿံ နာမ။ ဝဇီရ။ ၂၄၉။ အကဋ္ဌပုဗ္ဗနှင့် အကာလသဿ-တို့လည်းကြည့်။

အကတပစ္စုဒ္ဓါရ (တိ) [အကတ+ပစ္စုဒ္ဓါရ] ပစ္စုဒ္ဓါရ မပြုရသေးသော သင်္ကန်း။ ဝုတ္တနယေန အကတပစ္စုဒ္ဓါရံ ဝါ ယေန ဝိနယကမ္ပံ ကတံ။ ကခါ။ ၂၄၄။

အကတဗဟုမာန (တိ) [န+ကတဗဟုမာန။ အကတ+ဗဟုမာန] ပြုအပ်သော - မြတ်နိုး - ရိုသေ - ခြင်း များစွာ မရှိသော၊ မြတ်နိုး - ရိုသေ - ခြင်းကို များစွာမပြုတတ်သော၊ များစွာ - မမြတ်နိုး - မရှိသော - တတ်သော၊ သူ၊ သည်။ အဗဟုကတ-ကြည့်။

အကတဗုဒ္ဓိ (တိ) [န+ကတဗုဒ္ဓိ။ အကတ+ဗုဒ္ဓိ] ပြုအပ် - ဆည်းပူးအပ် - သောအတတ်ပညာမရှိသော၊ အတတ်ပညာ မသင်ကြားဘူးသော၊ သူ၊ သည်။ အကတဗုဒ္ဓိနော အသိက္ခိတကာ စ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၄။ အကတ(ဂ) အနက်လည်းကြည့်။

အကတဗ္ဗာနကမ္မ (တိ) [အကတ+အဗ္ဗာန+ကမ္မ] မပြုအပ်သော အဗ္ဗာန ကံရှိသော၊ အဗ္ဗာန

သွင်းခြင်းအမှု - အဗ္ဘာနကံ - ကိုအပြုမခံရသေး
သော၊ သူ၊ သည်။ အနုဗ္ဗိတော န အဗ္ဗိတော
အသမ္ပုဋ္ဌိတော။ အကတဗ္ဘာနကမ္မောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ အနုဂါတောတိ ဝါ အတ္ထော၊ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၃။

အကတဘယပရိတ္တာဏ (တိ) [န+ကတဘယ-
ပရိတ္တာဏ။ အကတ+ဘယပရိတ္တာဏ] ပြုအပ်
သော ဒုဂ္ဂတိဘေးရန် အကာအကွယ်မရှိသော၊
မှီခိုအားထားရာကံကို မပြုခဲ့မိသော၊ ဒုဂ္ဂတိဘေးမှ
ကာကွယ်တတ်သော ကောင်းမှုကို မပြုခဲ့မိသော၊
သူ၊ သည်။ အကတဘိရုတ္တာဏာတိ အကတ-
ဘယပရိတ္တာဏာ၊ အဝဿယဘူတံ ပတိဋ္ဌာကမ္ပံ
အမှေဟိ န ကတန္တိ ဒေသေန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။
အကတဘယပရိတ္တာဏန္တိ ဧတ္ထ ဘယပရိတ္တာ-
ဏန္တိ ဒုဂ္ဂတိဘယတော ပရိတ္တာယကံ ပုညံ၊
တံ အကတံ ဧတေဟိတိ အကတဘယပရိတ္တာ-
ဏာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅။

အကတဘာဂ (ပု) [အကတ+ဘာဂ] ပြု - စိမံ -
အပ်ပြီးမဟုတ်သော အဖို့အရာ၊ (ပြု - စိမံ -
အပ်ပြီးမဟုတ်သော - ရှောင်တခင် - အသစ် -
ဖြစ်ပေါ်လာသော - အဖို့အရာ - လှူဖွယ်ဝတ္ထု)။
အယံ ထေရေသု ပသာဒေန ဥပ္ပန္နော အကတ-
ဘာဂေါ နာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၄။ အကတဘာဂေါ
နာမာတိ အာဂန္တုကဘာဂေါ နာမ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၀၆။ အကတဘာဂေါ နာမာတိ ပုဗ္ဗေ န
ကရိယိတ္တာတိ အကတော။ သောယေဝ ဘာဂေါ
ကောဋ္ဌာသောတိ အကတဘာဂေါ။ အာဂန္တုက-
ဘာဂေါ နာမာတိ အတ္ထော။ ပါ၊ စိတ်ယော။ ၂။ ၈။

အကတဘာဝ (ပု) [အကတ+ဘာဝ] အကတတ္ထံ
ကြည့်။

အကတဘိရုတ္တာဏ (တိ) [န+ကတဘိရုတ္တာဏ။
အကတ+ဘိရုတ္တာဏ] အကတဘယပရိတ္တာဏ-
ကြည့်။ အကတကုသလာ အကတဘိရုတ္တာဏာ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။

အကတဘူမိဘာဂ (ပု) [အကတ+ဘူမိဘာဂ] မပြု -
မစီရင် - အပ်သေးသော - လယ်ယာအတွက်
ရည်ရွယ်သော - မြေရာ - မြေကွက်။ ယတ္ထ ဝါ
ဥဘယမ္ပိ ရဟတိ၊ တံ ခေတ္တံ။ တဒတ္တာယ အက-
တဘူမိဘာဂေါ ဝတ္ထု။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။ အကတ-
ဘူမိဘာဂေါတိ အပရိသင်္ခတော တဒုဒ္ဓေသိကော
ဘူမိဘာဂေါ။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။

အကတမလ္လက (န) [အကတ+မလ္လက] မပြုပြင်
အပ်သော - မကရိုးသွားရှိသော - မကရိုးသွား
မထူအပ်သော - ချေးပွတ်ကိရိယာ။ အနုဇောနာမိ
ဘိက္ခဝေ ဂိလာနဿ အကတမလ္လကံ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂၄၁။ အကတမလ္လကံ နာမ ဒန္တေ အစွိန္တိတုဒ
ကတံ၊ ဣဒံ အဂိလာနဿေဝ န ဝုဇ္ဇတိ၊ ဣဋ္ဌကာ-
ခဏံ ပန ကပါလခဏံ ဝါ ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၄။

အကတယောဂ္ဂ (တိ) [န+ကတယောဂ္ဂ] ပြုအပ်
ပြီးသော - အားထုတ် - လေ့ကျင့် - မှုမရှိသော
သူ၊ သည်။ အကတဟတ္ထ-ကြည့်။ အကတ-
ယောဂ္ဂေါတိ တိဏပုဉ္ဇမတ္တိကာပုဉ္ဇာဒိသု အကတ-
ပရိစယော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။

အကတလုဒ္ဓ (တိ) [န+ကတလုဒ္ဓ။ အကတ+လုဒ္ဓ]
ပြုအပ်ခဲ့သော ကြမ်းကြုတ်မှုမရှိသော၊ ကြမ်း
ကြုတ်မှုကို မပြုခဲ့သော၊ သူ၊ သည်။ အကတ-
ပါပေါ အကတလုဒ္ဓေါ အကတကိဗ္ဗိသော။
ဝိ၊ ဌ၊ ၉၀။ လုဒ္ဓံ ဒါရုဏံ ဒုဿိလျကမ္ပံ အကတံ
တယာတိ အကတလုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆။

အကတဝတ္ထု (န) [အကတ+ဝတ္ထု] မပြုဘူးသေး
သော - အသစ်ဖြစ်သော - ဝတ္ထု - အဋ္ဌ၊ ပုတ်။
တတြ ဗဏ္ဏုကလောဟိတကာ သပရိဝါရာ သီလ-
ဝန္တောဝ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ဇနပဒစာရိကမ္ပိ
ဝိစရန္တိ၊ ဧတေ အကတဝတ္ထု၊ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၉။ အကတဝတ္ထုန္တိ အကတပုဗ္ဗံ အဘိနဝဝတ္ထု။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၈။ အကတဝတ္ထုန္တိ နဝံ အဋ္ဌ၊ ပုတ္တံ။
ဝဇီရ။ ၂၀၇။

အကတဝိညတ္တိ (တိ) [အကတ+ဝိညတ္တိ။ န+
ကတဝိညတ္တိ] မပြုအပ်သော တောင်းခံခြင်း။

အလတန္တေန ဂိလာနဿ အတ္ထာယ အကတ-
ဝိညတ္တိယာပိ အာဟရိတော ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၆၄။ (က) ပြုသော်လည်း မပြုသကဲ့သို့ဖြစ်သော
တောင်းခံခြင်း။ ဂိလာနဿတ္ထာယ အပ္ပဝါရိတ-
ဋ္ဌာနတောပိ ဝိညတ္တိယာ အနုညာတတ္တာ
ကာတပိ အကတာ ဝိယာတိ အကတဝိညတ္တိ။
သာရတ္ထ၊၂။၂၇၄။ (ခ) ဖိတ်ကြားခြင်းမပြုရာ၌
တောင်းခံခြင်း။ “ဝဒ ဘန္တေ ပစ္စယေန” တိ
ဧဝံ အကတပဝါရဏဋ္ဌာနေ စ ဝိညတ္တိ အကတ-
ဝိညတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၄။ (ဂ) အရိယာတို့
မပြုသော - မသင့်လျော်သဖြင့် မပြုဘူးသော -
တောင်းခံခြင်း။ အရိယေဟိ အကတာ အယုတ္တ-
ဝသေန အကတပုဗ္ဗာ ဝိညတ္တိ အကတဝိညတ္တိ။
ဝိမတိ၊၁။၂၃၅။

အကတဝိဇာန (တိ) အကရူပိဓနှင့်အနက်တူကြည့်။

အကတဝိတိက္ကမ (တိ) [န+ကတဝိတိက္ကမ] အက-
တ+ဝိတိက္ကမ ပြုအပ်သော လွန်ကျူးခြင်းမရှိ
သော၊ လွန်ကျူးခြင်းကို မပြုသော၊ သူသည်။
ဧဝံ ကာယဝါစာဟိ အကတဝိတိက္ကမောပိ စိတ္တံ
အဝိသောဓေန္တော နဿတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၇၉။

အကတဝေဒိတာ (ထိ) [အကတဝေဒိ+တာ] သူ
တပါးပြုဘူးသောကျေးဇူးကို-ထင်စွာ မသိသူ၏
အဖြစ်-ထင်စွာ မသိခြင်း။ အကတညူတာ-
ကြည့်။

အကတဝေဒိ (တိ) [န+ကတဝေဒိ] သူတပါးပြု
ဘူးသော ကျေးဇူးကို ထင်စွာမသိသော၊ သူ၊
သည်။ အသပ္ပုရိသော ဘိက္ခဝေ အကတညူ
ဟောတိ အကတဝေဒိ။ အံ၊ ၁။ ၆၃။ အကတ-
ဝေဒိတိ ကတံ ပါကဋ် ကတွာ န ဇာနာတိ။ အံ၊
၄၊၂။၂၇။

အကတသံသဂ္ဂ (တိ) [န+ကတသံသဂ္ဂ] အကတ+
သံသဂ္ဂ ပြုအပ်သော ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု မရှိ
သော၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု မပြုခဲ့သော၊
သူသည်။ အသန္တတန္တိ အကတသံသဂ္ဂံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။၅၈။

အကတသင်္ကေတ (တိ) [န+ကတသင်္ကေတ] အ-
ကတ+သင်္ကေတ ပြုအပ်သော အချိန်းအချက်
မရှိသော၊ အချိန်းအချက်မပြုသော၊ သူသည်။
ကတသင်္ကေတာ ဝါ ဟုတွာ အကတသင်္ကေ-
တာ ဝါပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၁။

အကတသမ္ပသန (တိ) [အကတ+သမ္ပသန] သုံးသပ်
ခြင်းကို မပြုသော၊ မသုံးသပ်သော၊ သူသည်။
ယသ္မာ စ အနိစ္စာဒိဝသေန အကတသမ္ပသနဿ
ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ ဘယသန္တာသော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။

အကတသဟာယ (တိ) [အကတ+သဟာယ]
သမာနသံဝါသက ရဟန်းတို့နှင့်အပေါင်းအဖော်
ပြုခွင့်မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ ဥက္ခိတ္တကရဟန်း။
အကတသဟာယော နာမ.... သမာနသံဝါသကာ
ဘိက္ခု၊ ဝုစ္စန္တိ သဟာယာ။သော တေဟိ သဒ္ဓိ-
နတ္ထိ၊ တေန ဝုစ္စတိ အကတသဟာယောတိ။
ဝိ၊၂။၂၈၂။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၇။ကခံ။ ၂၉၅-၆-တို့
လည်းကြည့်။)

အကတဟတ္ထ (တိ) [န+ကတဟတ္ထ] အလေ့
အကျင့်ပြုအပ်သော လက်မရှိသော၊ လေးကိုင်
ခြင်း စသည်ဖြင့် - ပြည့်စုံစေအပ်သော - ကျမ်း
ကျင်သော - လက်မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အထ
အာဂစ္ဆေယျ ဆတ္တိယကုမာရော အသိက္ခိတော
အကတဟတ္ထော အကတယောဂေါ အကတုပါ-
သနေ။သံ၊၁။၉၉။အကတဟတ္ထောတိ မုဋ္ဌိဗန္ဓာ-
ဒိဝသေန အသမ္မာဒိတဟတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

အကတတိရိတ္တ (တိ) [အကတ+အတိရိတ္တ] အတိ
ရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော၊ သည်။ အပ္ပ-
ဋ္ဌိဂ္ဂဟိတဉ္စ ဟောတိ အကတတိရိတ္တဉ္စ ဟောတိ။
ဝိ၊၅။၂၃၁။ အကတတိရိတ္တန္တိ ပဝါရေတွာ
အတိရိတ္တံ အကတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၃။

အကတဝိဇာန (တိ) [အကတ+အဝိဇာန] လွန်
ကဲ - ထက်သန် - စွာ - ပြုလုပ် - အားထုတ် -
ခြင်းမရှိသော၊ ရှေးကပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော

အလေ့အကျင့်မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ ယော ပန
ဝိပဿနာယ အကတဘိကာရော ဟောတိ။ တဿ
ဒန္တာ အဘိညာ ဟောတိ။ ကတဘိကာရဿ
ခိပ္ပါ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၄။ အကတ-
ဘိကာရောတိ ဘဝန္တရေ အကတပရိစယော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၂။

အကတဘိနိဝေသ (တိ) [န+ကတဘိနိဝေသ။
အကတ+အဘိနိဝေသ] နှလုံး မသွင်းဘူးသော၊
ဝိပဿနာ - မဂ္ဂမှတ် - မစီးဖြန်း - ဘူးသော၊
သူ၊ သည်။ အညေသူ ဟိ ခန္ဓေသု အကတဘိနိ-
ဝေသောဘိက္ခု။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၁။
အကတဘိနိဝေသောတိ အကတဝိပဿနာဘိ-
နိဝေသော။ အ ပ ဝ တ္တိ တ သမ္ပ သ နာ စာ ရော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၀၆။ ဣ စ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗေ အကတ-
ဘိနိဝေသော ပုဗ္ဗဘာဂေ ရူပပရိဂ္ဂဟေ ကိလ-
မတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။ အာရဒ္ဓဝိရိယဿ အကတ-
ဘိနိဝေသဿ ဝိပဿကဿ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၆။

အကတူပကာရ (တိ) [န+ကတူပကာရ။ အကတ+
ဥပကာရ] ပြုဘူးသော ကျေးဇူး မရှိသော၊
ကျေးဇူးမပြုဘူးသော၊ သူ၊ သည်။ အဒေယျ-
ကြည့်။

အကတူပသေဝန (တိ) [န+ကတူပသေဝန။ အကတ
+ဥပသေဝန] မပြုအပ်သော မြားရွက် မြား
လွှာ တပ်ဆင်ခြင်း ရှိသော၊ မြားရွက် မြားလွှာ
တပ်ဆင်၍ မထားအပ်သော၊ သည်။ မောရ-
ပတ္တဂိဇ္ဈပတ္တာဒီဟိ အကတူပသေဝနေန။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ မောရူပသေဝီလည်းကြည့်။

အကတူပါသန (တိ) [အကတ+ဥပါသန] ချဉ်း
ကပ်သက်ဝင်ခြင်း မပြုဘူးသေးသော၊ မင်း
မှူး မတ်တို့ အလယ်၌ မြားအတတ်ကို မပြုဘူး
သေးသော၊ မင်းပွဲသဘင် မဝင်ဘူးသေးသော၊
သူ၊ သည်။ အကတဟတ္ထ-ကြည့်။ အကတူပါ
သနောတိရာဇရာဇမဟာမတ္တာနံ အဒဿိတသ-
ရက္ခေပေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။

အကတူပေါသထ (တိ) [အကတ+ဥပေါသထ။
န+ကတူပေါသထ] မပြုအပ်သော ဥပုသ်ကံရှိ

သော၊ ဥပုသ်ကံ မပြုရသေးသော၊ သူ၊ သည်။
အကတူပေါသထေန ပန ဂိလာနေန ဝါ ကိစ္စပ-
သုတေန ဝါ ပါရိသုဒ္ဓိ ဒါတဗ္ဗာ။ ကင်္ခါ၊ ၉၆။

အကတောကာသ (တိ) [န+ကတောကာသ]
ပြုလုပ်ထားအပ်သောနေရာ မရှိသော၊ ပြုလုပ်
ထားအပ်သည့် နေရာမဟုတ်သော၊ သည်။ တေ
ဗြာဟ္မဏေ စ ဣဗ္ဗေ စ ရညောယေဝ အတ္တာယ
အကတံ အကတောကာသံ ဘူမိံ သမာဂတေ
န ဥဿာရဏံ ကာရေတွာ အပနယိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၁၀။ အကတ (စ) အနက်လည်း ကြည့်။

အကတ္တဗ္ဗ (တိ) [န+ကတ္တဗ္ဗ] မပြု-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော၊ သည်။ အကတ္တဗ္ဗံ ပါပံ ဝါကတ္တဗ္ဗံ
ကုသလံ ဝါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၀။

အကတ္တဗ္ဗတာ (တိ) [အကတ္တဗ္ဗ+တာ] မပြုအပ်
သည်၏ အဖြစ်။ သော ဟိ ဝိညဟိ အကတ္တဗ္ဗ-
တာယ ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော ကုက္ကုစ္စံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။

အကတ္တဗ္ဗပဋိကမ္မ (တိ) [န + ကတ္တဗ္ဗပဋိကမ္မ။
အကတ္တဗ္ဗ+ပဋိကမ္မ] ပြုအပ်သည့် ကုစားခြင်း
မရှိသော၊ ကုစားခြင်းကို မပြုအပ်သော၊ မကု
စား-အပ်-သင့်-ထိုက်-နိုင်-သော၊
သည်။ အတေကိစ္ဆာတိ အကတ္တဗ္ဗပဋိကမ္မာ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆။ အတေကိစ္ဆ လည်းကြည့်။

အကတ္တဗ္ဗရူပ (တိ) [န+ကတ္တဗ္ဗရူပ။ အကတ္တဗ္ဗ+ရူပ]
ပြုအပ်သော သဘောမရှိသော၊ မပြုအပ်သော
သဘောရှိသော၊ သည်။ အကိရိယရူပ-ကြည့်။

အကတ္တု (ပု) [န+ကတ္တု] မပြုလုပ်တတ်သော၊
ကျေးဇူးတုံ့ မပြုတတ်သောသူ။ အကတညမ-
ကတ္တာရံ၊ ကတဿအပ္ပဋိကာရကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။
အကတ္တာရန္တိ ယံ ကိဉ္စိ အကရေန္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅။

အကတ္တုကာမ (တိ) [န+ကတ္တုကာမ] ပြုလုပ်
ခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ မပြုလုပ်လိုသော၊ သူ၊
သည်။ အဒါတုကာမာနံ အကတ္တုကာမာနံ။ ဝိ၊
၂။ ၉၃။

အကတ္တမာန (တိ) [န+ကတ္တမာန] မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်း၍ မပြောသော၊ ဝါကြား - ပလ္လား - ၍ မပြောသော၊ သူသည်။ ဣတိဟန္တိ သီလေသု အကတ္တမာနော။ သုတ္တနိ။၄၀၁။ ဣတိဟန္တိ သီလေသု အကတ္တမာနောတိ.... သီလနိမိတ္တံ အတ္တပနာယိကံ ဝါစံ အဘာသမာနောတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။၄၂။၂၃၇။ မဟာနိ။၄။၁၇၃။

အကတွာ (ကြိဝိ) [န+ကတွာ] မပြုလုပ် - မူ၍ - သော ကြောင့်၊ မပြုလုပ် - မလိုက်နာ - သော ကြောင့်။ အကတွာ ကုသလံ ကမ္မံ၊ ကတွာန ကုသလံ ဗဟံ။ ဣတိဝုတ်။၂၁၂-၃။ ကပေါတဿ ဝစနံ အကတွာ။ ဇာ၊၁။၁၁။ ကပေါတဿ ဝစနံ အကတွာတိ ပါရာဝတဿ ဟိတာနုသာသနံ ဝစနံ အကတွာ။ ဇာ၊၄။၁။၂၆။

အကထံကထိ (တိ) [န+ကထံကထိ] သို့လော သို့လောတော - ယံမှား - ခြင်း - မဖြစ် - မရှိ - သော၊ သူ၊ သည်။ ဝိစိကိစ္ဆံ ပဟာယ တိက္ကဝိစိကိစ္ဆော ဝိဟရတိ အကထံကထိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု။ ဒိ၊၁။၆၈။မ၊၁။၂၃၉။ ကထမိဒံ ကထမိဒန္တိ ဝေ နပ္ပဝတ္တတိတိ အကထံကထိ။ ဒိ၊၄။၁။၁၈၉။ မ၊၄။၂။၁၂၀။ အညာယ အကထံကထိ။ဓမ္မ။၇၂။ အညာယ အကထံကထိတိ အဋ္ဌဝတ္ထုနိ ယထာဘူတံ ဇာနိတွာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ နိဗ္ဗိတိကိစ္ဆော။ ဓမ္မ၊၄။၂။၄၂၂။ နိရာသော အကထံကထိ။ ဣတိဝုတ်။၂၂၈။ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌဿ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လဿ ပဟိနတ္တာ အကထံကထိတိ စ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်။၄။၁၈၈။ အနေဇော အကထံကထိ။ သုတ္တနိ။၃၇၇။ ကထံကထာယ အဘာဝေန အကထံကထိ။ သုတ္တနိ။၄။၂။၁၉၀။

အကထန (န၊ ထိ) [န+ကထန] မပြောဆိုခြင်း၊ မပြော ဟော ခြင်း။ ဣဓ ကမ္မံ နာမ ပလာပကထာယ အကထနံ။ ဒိ၊၄။၂။၁၂၂။ အကထနာ အပ္ပသန္နဿ ဟောတိ။ ပေတ၊၄။၂၀၇။

အကထိတ (တိ) [န+ကထိတ] မဟောအပ်သော၊ သည်။ န ဗျာကတာတိ အဗျာကတာ၊ ကုသလာ - ကုသလဘာဝေန အကထိတာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊၄။၁။၈၁။

အကထိတတ္ထ (န) [အကထိတ+တ္ထ] စကား မပြောသည်၏ အဖြစ်။ သောဠသဝဿာနိ အကထိတတ္တာ ဝေမာဟ။ ဇာ၊၄။၆။၁၄။

အကထိန (န) [န+ကထိန] မခက်မာ - မကြမ်းထမ်း - ခြင်း။

အကထိနတာ (ထိ) [အကထိန+တာ] မခက်မာ - မကြမ်းထမ်း - သည်၏ အဖြစ်။ မုဒုတာ မဒ္ဒဝတာ အကက္ခဋတာ အကထိနတာ။ အဘိ၊ဓ။၂၄။ အကထိနတာတိ အကထိနဘာဝေါ။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၄။

အကထိနဘာဝ (ပု) [အကထိန+ဘာဝ] အကထိနတာ - ကြည့်။

အကထေတွာ (ကြိဝိ) [န+ကထေတွာ] မပြောဆို မူ၍။

အကထေန္တ (တိ) [န+ကထေန္တ] မပြောဆိုသော၊ သူသည်။ အကထေန္တော ပနာဟံ အတ္တနော စ မာတာပိတုနဉ္စ မဟာဇနဿ စ ပစ္စယော ဘဝိဿာမိတိ အဓိဝါသေသိ။ ဇာ၊၄။၆။၁၃။

အကဒ္ဒမ (တိ) [န+ကဒ္ဒမ] ညွှန်မရှိသော၊ သည်။ (က) ပကတိ ညွှန်မရှိသော၊ သည်။ ကတမော ရဟဒေါ အကဒ္ဒမော။ ဇာ၊၁။၁၄၈။ (ခ) ရာဂဒေါသစသည့် ကိလေသာညွှန် မရှိသော၊ သည်။ ဓမ္မော ရဟဒေါ အကဒ္ဒမော။ ဇာ၊၁။၁၄၈။ အကဒ္ဒမောတိ ရာဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိ ကိလေသကဒ္ဒမာနံ အဘာဝေန အကဒ္ဒမော။ ဇာ၊၄။၂။၂၇၂။

အကဒ္ဒမောဒက (န) [အကဒ္ဒမ+ဥဒက] ညွှန်မရှိသောရေ။ တေသံ တသ္မိံ သမယေ သမေပိ ဘူမိဘာဂေ အကဒ္ဒမောဒကေ သကဋာနိ နပ္ပဝတ္တိံ သု။ ထေရ၊၄။၁။၅၉။

အကနိဋ္ဌ (တိ) [န+ကနိဋ္ဌ] အငယ်မဟုတ်သော၊
 သည်။ အငယ်မဟုတ်သော - ကြီးမြတ်သော -
 ဗြဟ္မာ၊ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ၊ အကနိဋ္ဌဘုံ။ ယေန
 အကနိဋ္ဌာ ဒေဝါ တေနုပသကံမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၄၄။
 သဗ္ဗေဟေဝ စ သဂုဏေဟိ ဘဝသမ္ပတ္တိယာ
 စ ဇေဋ္ဌာ၊ နတ္ထေတ္ထ ကနိဋ္ဌာတိ အကနိဋ္ဌာ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ ဥပရိတော အကနိဋ္ဌေ ဒေဝေ
 အန္တောကရိတော။ ပဋိသံ။ ၈။ အကနိဋ္ဌေတိ
 ဥတ္တမဋ္ဌေန န ကနိဋ္ဌေ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။
 သုဒဿိယာ စုတော အကနိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ၊ အကနိဋ္ဌေ
 အရိယမဂ္ဂံ သဉ္ဇာနာတိ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၂၀။

အကနိဋ္ဌဂါမိ (တိ) [အကနိဋ္ဌ+ဂမု+ဂါ] အကနိဋ္ဌဘုံ
 သို့ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖောက်သော၊ သည်။
 ပဉ္စ အနာဂါမိနော၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယံ....
 ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၈။ ကတ-
 မော စ ပုဂ္ဂလော ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမိ။
 အဘိ၊ ပု။ ၁၂၀။ အကနိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိတိ အကနိဋ္ဌဂါမိ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉။

အကနိဋ္ဌဒေဝတာ (ထိ) [အကနိဋ္ဌ+ဒေဝတာ]
 အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ။ တေနုပယေန ယာဝ သုဒဿိ-
 ဒေဝတာနံ အကနိဋ္ဌဒေဝတာ မိတ္တာ ဟောန္တိ။
 ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၁။

အကနိဋ္ဌဗြဟ္မဘဝန (န) [အကနိဋ္ဌ+ဗြဟ္မ+ဘဝန]
 အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာဘုံ။ တေနေဝ ဥပါယေန
 ယာဝ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မဘဝနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၅။

အကနိဋ္ဌဗြဟ္မလောက (ပု) [အကနိဋ္ဌ+ဗြဟ္မ-
 လောက] အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာပြည်။ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ
 ဘုံ။ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာတိ ယာဝ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မ-
 လောကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။

အကနိဋ္ဌဘဝ (ပု) [အကနိဋ္ဌ+ဘဝ] အကနိဋ္ဌဘုံ။
 ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမိတိ ယတ္ထုပပန္နော၊
 တတော ဥဒ္ဓံ ယာဝ အကနိဋ္ဌဘဝါ အာရုယု
 တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၂။

အကနိဋ္ဌဘဝန (န) [အကနိဋ္ဌ+ဘဝန] အကနိဋ္ဌဘုံ။
 ယာဝ အကနိဋ္ဌဘဝနံ တေန္တရေ.... ကိတ္တိသဒ္ဓေါ
 အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၂။

အကန္တ (တိ) [န+ကန္တ] မနှစ်သက်အပ်သော၊
 နှလုံးသို့ မသက်ဝင်သော၊ ကျက်သရေမရှိသော၊
 စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော၊ သည်။ အနိဋ္ဌံ အကန္တံ
 အမနာပံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ အကန္တန္တိ အကာမိတံ၊
 နိဿိရိကံ ဝိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ အနိဋ္ဌာ အကန္တာ
 အမနာပါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၅။ မနသ္မိ န ကမန္တိ န
 ပဝိသန္တိတိ အကန္တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ တုဝဉ္စ
 ဂူထံ အသုစိ အကန္တံ။ ပေတ၊ ၁၇၂။ အကန္တန္တိ
 အမနာပံ ဇေဂုစ္ဆံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၇၇။

အကန္တဖလ (တိ) [အကန္တ+ဖလ] မနှစ်သက်အပ်
 သော - နှလုံးသို့ မသက်ဝင်သော - အကျိုးရှိ
 သော၊ သည်။ ဒါနံ အနိဋ္ဌဖလံ အကန္တဖလံ အမန-
 ညဖလံ သေစနကဖလံ ဒုက္ခုဒြိယံ ဒုက္ခဝိပါကန္တိ?
 န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊ က။ ၁၆၂။

အကန္တရူပ (တိ) [အကန္တ+ရူပ] မနှစ်သက်အပ်
 သော - နှလုံးသို့ မသက်ဝင်သော - သဘောရှိ
 သော၊ သည်။ အကန္တရူပယေဝ ပဿတိ နော
 ကန္တရူပံ။ သံ၊ ၂။ ၃၄၁။ အနိဋ္ဌရူပ-ကြည့်။

အကန္တိယ (တိ) [အကန္တ+ဣယ] မနှစ်သက်
 အပ်သော - နှလုံးသို့ မသက်ဝင်သော - အာရုံ။
 အကန္တိယသ္မိ ပဋိသံ ဝိနောဒယေ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၄။

အကပ္ပကတ (တိ) [န+ကပ္ပကတ] ကပ္ပဗိန္နု မထိုး
 သေးသော သက်န်း။ န အကပ္ပကတေန အတ္တတံ
 ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၂။ အကပ္ပကတံ
 နာပိ ရဇနာယ ရတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၈။ အကပ္ပကတေ-
 နာတိ အနာဒိန္နကပ္ပဗိန္နုနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။
 ကပ္ပကတေန အကပ္ပကတံ သံသိဗ္ဗိတံ ဟောတိ။
 ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။

အကပ္ပယံ သူ (ကြံ) } ကပ္ပေတိ-ကြည့်။
 အကပ္ပယံ (ကြံ)
 အကပ္ပယံ (ကြံ)

အကပ္ပိတ (တိ) [န+ကပ္ပိတ] မပြုပြင်အပ်သော၊
ပကတိ - ပင်ကိုယ် - အတိုင်းရှိသော၊သည်။

အကပ္ပိတဣရိယာပထ (တိ) [အကပ္ပိတ+ဣရိယာ-
ပထ] မပြုပြင်အပ်သော - ပကတိ - ပင်ကိုယ် -
ဣရိယာပုထ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကပ္ပိတဣရိ-
ယာပထာ စ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော ပဏိဓိသမ္ပန္နာတိ
ဝေဓိယထာ ဒိဿတိ စက္ခုမာ။ မဟာနိ။ ၃၅၅။
အကပ္ပိတဣရိယာပထာ စာတိ အသဇ္ဇိတဣရိ-
ယာပထာ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၈၈။

အကပ္ပိယ (တိ) [န+ကပ္ပိယ] မအပ်သော၊ သူ၊ သည်။
(က) မအပ်သော - အမ္မအကျင့် - ကံ - ကိစ္စ။
အနန္တဝိကံ မောဃပုရိသ အနန္တလောမိကံ
အပ္ပတိရူပံ အဿာမဏကံ အကပ္ပိယံ အကရဏိယံ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ န ဇာနန္တိ ကပ္ပိယံ ဝါ အကပ္ပိယံ ဝါ။
ဝိ၊ ၂။ ၄၁၉။ (ခ) မအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်နှင့်
သစ်သီး၊ သစ်ညှု၊ သစ်မြစ်စသည်။ ပဉ္စ အကပ္ပိ-
ယာနိ န ပရိဘူတဗ္ဗာနိ။ အဝိနန္တ ဟောတိ၊
အဝိဒိတဉ္စ ဟောတိ၊ အကပ္ပိယဉ္စ ဟောတိ၊
အပ္ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတဉ္စ ဟောတိ၊ အကတတတိရိတ္တဉ္စ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၁။ (ဂ) မကပ္ပိအပ်သော
သစ်သီး၊ သစ်ညှု၊ သစ်မြစ်နှင့် မအပ်သော - အသား
ဟင်းလျာ - ဘောဇဉ်။ အကပ္ပိယန္တိ ပဉ္စဟိ
သမဏကပေဟိ အကပ္ပိယကတံ၊ ယံ ဝါ ပနညမ္ပိ
အကပ္ပိယမံသံ အကပ္ပိယဘောဇဉ်။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၃။
(ဃ) ကပ္ပမရှိသော၊ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဟူသော ကပ္ပ
၂ ပါးကို ပယ်စွန့်ပြီးသော၊ သူ၊ သည်။ ကပ္ပံ နေတိ
အကပ္ပိယော။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ ကပ္ပံ နေတိ အကပ္ပိ-
ယောတိ သော ဝေဇ္ဇပေါ ဒုဝိဓမ္ပိ ကပ္ပံ န တေ၊
ကဿော? ယဿော အကပ္ပိယော၊ ပဟိနကပေါတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ ၂၆၅။

အကပ္ပိယအနု (ပု) [အကပ္ပိယ+အနု] မအပ်သော
(ကျွန်စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖြစ်သော) -
တရား - တရား စွဲဆိုခြင်း။ ဒါသဒါသိဝါပိအာဒိနံ
အတ္တာယ အနု ကရေန္တိ အယံ အကပ္ပိယအနော
နာမ၊ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂၁၈၂။

အဘိဓာန် ၁၂-န-ဇ-သ

အကပ္ပိယဥဒက (န) [အကပ္ပိယ+ဥဒက] မအပ်
သောရေ။ သိဉ္ဇနသိဉ္ဇာပနေ ပန အကပ္ပိယဥဒ-
ကေန သဗ္ဗတ္ထ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။

အကပ္ပိယကတ (တိ) [န+ကပ္ပိယကတ၊ အကပ္ပိယ
+ကတ] မကပ္ပိအပ်သော သစ်သီး၊ သစ်ညှု၊
သစ်မြစ် စသည်နှင့် မအပ်သော - အသားဟင်း-
လျာ - ဘောဇဉ် - ကို အတိရိတံ ပြုအပ်သော၊
သည်။ အနတိရိတ္တံ နာမ အကပ္ပိယကတံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၁။ တတ္ထ အကပ္ပိယန္တိ
ယံ တတ္ထ ဖလံ ဝါ ကန္တမူလာဒိ ဝါ ပဉ္စဟိ
သမဏကပေဟိ ကပ္ပိယံ အကတံ၊ ယဉ္စ အကပ္ပိယ-
မံသံ ဝါ အကပ္ပိယဘောဇဉ် ဝါ၊ တေ အကပ္ပိယံ
နာမ။ တံ အကပ္ပိယံ “အလမေတံ သဗ္ဗ”န္တိ
ဝေ အတိရိတ္တံ ကတမ္ပိ အကပ္ပိယကတန္တိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ (ကခါ၊ ယော၊ ၄။ ၆၅-၆၆နှင့်
ခုဒ္ဒသိက္ခာနိသျှတို့လည်း ကြည့်။)

အကပ္ပိယကဟာပဏ (န) [အကပ္ပိယ+ကဟာ-
ပဏ] မအပ်သော အသပြာ၊ ရဟန်းတို့အား
မအပ် - မလျှောက်ပတ် - သော (ရောင်းဝယ်
ဖလှယ်နိုင် - ရောင်းဝယ်ရာ၌ - အသုံးပြု - တရား
ဝင် - သော ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေး၊ ခဲ၊ စက္ကူစသည်)၊
အသပြာ။ အကပ္ပိယကဟာပဏာဒိ န ဒါတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။

အကပ္ပိယကုဋ် (ထိ) [အကပ္ပိယ+ကုဋ်] မအပ်သော
ကျောင်း။ တတ္ထ အကပ္ပိယကုဋ်ယံ ကိဉ္စိ ပက္ခိပိတော
ဒေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၁။

အကပ္ပိယစမ္ပ (န) [အကပ္ပိယ+စမ္ပ] မအပ်သော
သားရေ။ အကပ္ပိယစမ္ပံ နာမေတ္ထ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၃၉။ ယံကိဉ္စိ ဘူမတ္ထရဏံ ယံကိဉ္စိ အကပ္ပိယ-
စမ္ပံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၃။

အကပ္ပိယစိဝရ (န) [အကပ္ပိယ+စိဝရ] မအပ်
သော သင်္ကန်း၊ (တိတ္ထိတို့၏ တံခွန် - အလံ -
သဖွယ်ဖြစ်သော သမန်းမြက်သင်္ကန်း၊ လျှော်

သင်္ကန်းစသည်နှင့် ညိုလွန်း၊ နီလွန်း၊ ဖျော့တော့
လွန်းသည့် အရောင်ရှိသော သင်္ကန်းစသည်။) ကုသစီရိဝါကစီရိ ဝေဠုဒုဿန္တိ ဝေမာဒိနိ ပန
အကပ္ပိယစိဝရာနိ။ ဒီ၊ဠု၊၃။၁၉၂။ အာဒိသဒ္ဓေန
ဝက္ကလာဒိနံ သင်္ကဟော၊ အကပ္ပိယစိဝရာနိ
တိတ္ထိယဓဘာဝတော။ ဒီ၊ဠု၊၃။၁၈၃။ (ဝိ၊၃။
၄၂၁-၃လည်းကြည့်။)

အကပ္ပိယစိဝရပရိဘောဂ (ပု) [အကပ္ပိယစိဝရ +
ပရိဘောဂ] မအပ်သောသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်
ခြင်း။ တေန နေသံ ဝိညတ္တိယံ အကပ္ပိယစိဝရ-
ပရိဘောဂေ စ အနာပတ္တိ အနုရူပါ ဘဝိဿတိ။
ဝိ၊ဠု၊၂။၂၄၇။

အကပ္ပိယဋ္ဌ (ပု) [အကပ္ပိယ + အတ္တ] မအပ် -
မလျော် - သော သဘော။ အန္တောဂုတ္တတ္တာ
ယာဂုယာ သဒ္ဓိံ အကပ္ပိယဋ္ဌေန “တေလံ အတ္တ” -
တိ ဟောတိ။ အဘိ၊ဠု၊၁။၂၇၂။

အကပ္ပိယတန္တဝါယ (ပု) [အကပ္ပိယ + တန္တဝါယ]
မအပ်သောရက်ကန်းသည်။ ဉာတိ၊ပဝါရိတ -
ဆွေမျိုးတော်သူ၊ ဖိတ်ကြားထားသူ - မဟုတ်
သောရက်ကန်းသည်။ အကပ္ပိယသုတ္တံ အကပ္ပိယ-
တန္တဝါယေ ဝါယာပေန္တဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန
နိဿဂ္ဂိယံ။ဝိ၊ဠု၊၂။၃၆၃။

အကပ္ပိယတူလ (န) [အကပ္ပိယ + တူလ] မအပ်
သော - လဲ - ဝါ - မှို့။ ဘိသိံ ပန ပါပုဏိတာ
သဗ္ဗမေတံ အကပ္ပိယတူလန္တိ ဝုစ္စတိ။ဝိ၊ဠု၊၄။၆၀။

အကပ္ပိယတ္တ (န) [အကပ္ပိယ + ဣ] မအပ် သည်၏
အဖြစ်၊ မအပ်ခြင်း။ ဣဒံ ပန ဇာနန္တော
အကပ္ပိယတ္တာ ပဋိက္ခိပတိ။ ဝိ၊ဠု၊၃။၉၁။

အကပ္ပိယတ္ထရဏ (န) [အကပ္ပိယ + အတ္ထရဏ]
မအပ်သောအခင်း။ မဟာသယနန္တိ အကပ္ပိယတ္ထ-
ရဏံ။ဝိ၊ဠု၊၃။၃၆၉။

အကပ္ပိယဒုဿ (န) [အကပ္ပိယ + ဒုဿ] မအပ်
သော - အဝတ် - ပုဆိုး၊ ကထိန် - မခင်းအပ် -
မခင်းထိုက် - သော သင်္ကန်းလျှာ။ ဝတ္ထုဝိပနံ

ဟောတိတိ အကပ္ပိယဒုဿံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဠု၊၄။
၂၁၃။

အကပ္ပိယနဝနိတ (န) [အကပ္ပိယ + နဝနိတ]
မအပ်သော ဆီဦး။ အကပ္ပိယသပ္ပိမ္ပိ အသတိ
ပုရိမနယေနော အကပ္ပိယနဝနိတာဒိနိ ဒေတိ
“သပ္ပိ ကတာ ဘုဉ္ဇာ”တိ။ ဝိ၊ဠု၊၃။၁၀၇။

အကပ္ပိယနိမန္တန (န) [အကပ္ပိယ + နိမန္တန] မအပ်
သော ပင့်ဖိတ်ခြင်း။ ယေပိ အကပ္ပိယနိမန္တနံ
သာဒိယိတာ။ ဝိ၊ဠု၊၃။၈၀။

အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏ (န) [အကပ္ပိယ + ပစ္စတ္တရဏ]
မအပ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်း။ သေတဝိတာ-
နမ္ပိ ဟေဋ္ဌာ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏေ သတိ န ဝဋ္ဋတိ၊
အသတိ ပန ဝဋ္ဋတိ။ဒီ၊ဠု၊၁။၈၄။ မဟာသယနန္တိ
အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ။ ဒီ၊ဠု၊၁။၇၆။ သမဏသာ-
ရပုရဟိတတာ ဂဟဋ္ဌေဟိ စ သေဋ္ဌသမ္ပတတာ
အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ မဟာသယနန္တိ ဣဓာမိပ္ပေ-
တန္တိ ဒဿေတုံ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏန္တိ ဝုတ္တံ။
သီ၊ဠု၊သစ်၊၁။၃၃၆။

အကပ္ပိယပထဝီ (ထိ) [အကပ္ပိယ + ပထဝီ] မအပ်
သော မြေ၊ ရဟန်းတို့ - တူးဆွ - ဖျက်ဆီး -
ခြင်းမပြုကောင်းသော ပကတိမြေ။ ယာ ဇာတ-
ပထဝီတိ ဝုတ္တာ အယံ အကပ္ပိယပထဝီ။ ကင်္ခါ။
၁၉၆။

အကပ္ပိယပထဝီသင်္ချာ (ထိ) [အကပ္ပိယပထဝီ +
သင်္ချာ] မအပ်သော မြေဟု - ရေတွက်ခြင်း -
ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ စာတုမာသစ္စယေန အကပ္ပိယ-
ပထဝီသင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ဝိ၊ဠု၊၃။၂၂။

အကပ္ပိယပရိက္ခာရ (ပု) [အကပ္ပိယ + ပရိက္ခာရ]
မအပ်သော ပရိက္ခရာ။ ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိက္ခာရ-
ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိ၊ဠု၊၁။၂၅၁။ ဝိနယသင်္ကဟ။၄။

အကပ္ပိယပါနက (န) [အကပ္ပိယ + ပါနက] မအပ်
သော အဖျော်ယမကာ။ အကပ္ပိယပါနကံ ကပ္ပိယ-
ပါနကန္တိ ပိဝတိ။ ဝိ၊ဠု၊၃။၁၄၂။ မဟာနိ၊ဠု။၂၈၂။

အကပ္ပိယဘဏ္ဍာ (န) [အကပ္ပိယ+ဘဏ္ဍာ] မအပ်သော-ဘဏ္ဍာ - အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း။ တေနခေါ ပန သမယေန ရညော ပသေနဒိဿ ကောသလဿ အယျိကာ ကာလကံတာ ဟောတိ။ တဿ ကာလကံ ဝိယာယ သံဃဿ ဗဟံ အကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂။ (မအပ်သော အကပ္ပိယဘဏ္ဍာများ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂ တွင်ကြည့်။)

အကပ္ပိယဘဏ္ဍပရိဝတ္တန (န) [အကပ္ပိယဘဏ္ဍ+ပရိဝတ္တန] မအပ်သော - ရွှေ၊ ငွေစသော - ဘဏ္ဍာဖြင့် လဲလှယ်ခြင်း။ အကပ္ပိယဘဏ္ဍပရိဝတ္တနံ ဟိ ကယဝိက္ကယသင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

အကပ္ပိယဘာဂ (ပ) [အကပ္ပိယ+ဘာဂ] မအပ်သော - နေရာ - အပိုင်း။ ယံ ပန ပဉ္စဝဏ္ဏသုတ္တာဒိဟိ ဝိနဒ္ဓဆတ္တာဒိကာ၊ တတ္ထ အကပ္ပိယဘာဂေါ ခိန္တိတဗ္ဗော န တဒဝသေသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။

အကပ္ပိယဘာဝ (ပ) [အကပ္ပိယ+ဘာဝ] မအပ်သည်၏ အဖြစ်။ တဿ ဟတ္ထတော ဘာဇနေ ပတိတံ ဟိ ဒုတိယဒိဝသေ ဘာဇနဿ အကပ္ပိယဘာဝံ န ကဏေတိ ပရိစ္စတ္တတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။

အကပ္ပိယဘိသိဗိဓမ္မောဟန (န) [အကပ္ပိယ+ဘိသိ+ဗိဓမ္မောဟန] မအပ်သော ဘုံလျှိုအခင်းနှင့် ခေါင်းအုံး။ အကပ္ပိယံ နာမ သုဝဏ္ဏမယမဉ္ဇောဒိ အကပ္ပိယဘိသိဗိဓမ္မောဟနာနိ စ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၄။

အကပ္ပိယဘူတ (တိ) [အကပ္ပိယ+ဘူတ] မအပ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ သည်။ အကပ္ပိယဘူတံ ကရဏကာရာပနာဒိ သဗ္ဗမေဝ သင်္ဂဟိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၈။

အကပ္ပိယဘူမိ (ထိ) [အကပ္ပိယ+ဘူမိ] မအပ်သော နေရာ။ (က) ယာဝကာလိက ယာမကာလိကတို့ကို - မသိမှီးအပ် - မချက်အပ် - သောကျောင်းငယ်။ ယံ ပန အကပ္ပိယဘူမိယံ သဟသေယျပ္ပဟောနကေ ဂေဟေ ဝုတ္တံ သံသိကံဝါ ပုဂ္ဂလိကံ ဝါ

ဘိက္ခုဿ... ဌပိတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (ခ) ရဟန်းတို့သည် ဘိက္ခုနီမနှင့် ခရီးသွားခြင်းငှါ တိုင်ပင်ရန်မအပ်သော - နေရာ - အရပ်။ တတ္ထ ဌပေတွာ ဘိက္ခုနုပဿယံ အန္တရာရာမံ အာသနသလံ တိတ္ထိယသေယျဉ္စ သေသာ အကပ္ပိယဘူမိ၊ တတ္ထ ဌတွာ သံဝိဒဟန္တဿာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။ ၂၁၃။ (ဂ) ဘိက္ခုနီမတို့တဦးတည်း မသွားအပ်သော - နေရာ - အရပ်။ အကပ္ပိယဘူမိ ပဒသာ ပဝိသန္တိယာ အာပတ္တိတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ကင်္ခါ။ ၂၀၀။

အကပ္ပိယဘောဇန (န) [အကပ္ပိယ+ဘောဇန] မအပ်သော ဘောဇန။ သေနာသနာယ ဥပ္ပန္နံ အကပ္ပိယဘောဇနံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ အကပ္ပိယဘောဇနံ ကပ္ပိယဘောဇနန္တိ ဘုဇ္ဇတိ။ ၎င်း။ ၁၄၂။

အကပ္ပိယမံသ (န) [အကပ္ပိယ+မံသ] (၁) မအပ်သောအသား။ ကပ္ပိယမံသံ ခါဒန္တော အကပ္ပိယမံသံ ပဋိက္ခိပတိ။ န ပဝါရေတိ၊ ကသ္မာ၊ အဝတ္ထုတာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ (မအပ်သောအသားဆယ်မျိုးကို။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၀-၄ တွင်ကြည့်။) (၂) မအပ်သော အသားရှိသော - အသား မအပ်သော - သတ္တဝါ။ အကပ္ပိယမံသခီရ-ကြည့်။

အကပ္ပိယမံသခီရ (န) [အကပ္ပိယမံသ+ခီရ] အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏ နို့ရည်။ ခီရံ တာဝ ဝနုတိ၊ ကပ္ပိယမံသခီရံ ဝါ အကပ္ပိယမံသခီရံ ဝါ ဟောတု၊ ပိန္နဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။

အကပ္ပိယမံသနဝနိတ (န) [အကပ္ပိယမံသ+နဝနိတ] အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏ နို့ရည် မှဖြစ်သော ဆီဦး။ ဥဂ္ဂဟိတေဟိ၊ ကတနဝနိတေ စ အကပ္ပိယမံသနဝနိတေ စ သဗ္ဗော အာပတ္တာနာပတ္တိပရိဘောဂါပရိဘောဂနယော သပ္ပိမိ ဝုတ္တက္ကမေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။

အကပ္ပိယမံသပရိဘောဂ (ပု) [အကပ္ပိယမံသ + ပရိဘောဂ] မအပ်သော အသားကို သုံးဆောင်ခြင်း။ ဥဒ္ဓိဿကတမံသပရိဘောဂတော အကပ္ပိယမံသပရိဘောဂဿ ဝိသေသံ ဒေသေတုံ “အကပ္ပိယမံသံ ပနာ” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၀။

အကပ္ပိယမံသရသမိဿကဘောဇန (န) [အကပ္ပိယမံသ + ရသ + မိဿက + ဘောဇန] မအပ်သော အသားရည်နှင့် ရောနှောသောဘောဇန။ ဘိက္ခုဿ ပယောဂပစ္စယာ ဥပ္ပန္နေန မိဿကတ္တာ ဝိသဂတပိဏ္ဍပါတော ဝိယ အကပ္ပိယမံသရသမိဿကဘောဇန ဝိယ စ ဒဗ္ဗိနိဇ္ဈောဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။

အကပ္ပိယမံသညာ (တိ) [အကပ္ပိယမံသ + သညာ] မအပ်သော အသားဟု ဖြစ်သောအမှတ်သညာ။ ကပ္ပိယမံသေပိ အကပ္ပိယမံသသညာယ ဥပ္ပန္နာယ ဝိဝေကံ ပဟာယ သီလဝိသောနေတ္ထံ ဝိနယဓရဿ သန္တိကံ ဂန္တဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။

အကပ္ပိယမံသသတ္တ (ပု) [အကပ္ပိယမံသ + သတ္တ] မအပ်သော အသားရှိသော - အသား မအပ်သော - သတ္တဝါ။ ဒုက္ကဋ္ဌဝတ္ထုနယေဝ အကပ္ပိယမံသသတ္တာနံ ဝသာ အနုညာတာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၁။

အကပ္ပိယမံသသပ္ပိ (န) [အကပ္ပိယမံသ + သပ္ပိ] အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏ နို့ရည်မှ ဖြစ်သော ယောပတ်။ သေဝေ နယော အကပ္ပိယမံသသပ္ပိမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ အကပ္ပိယမံသသပ္ပိမိတိ အကပ္ပိယမံသသတ္တာနံ သပ္ပိမိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။

အကပ္ပိယမံသာနုလောမ (တိ) [အကပ္ပိယမံသ + အနုလောမ] အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏ နို့ရည်စသည်နှင့် အလားတူသော။ သည်။

အကပ္ပိယမံသာနုလောမတ (တိ) [အကပ္ပိယမံသာနုလောမ + တ] အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏ နို့ရည် စသည်နှင့် အလား တူသည်၏

အဖြစ်။ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋတိတိ အတ္တနော ပရေသဉ္စ သရိရနိဿိတံ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋတိ၊ အကပ္ပိယမံသာနုလောမဘာယ ထုလ္လစ္စယာဒိ” န ဇနေတိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၈။

အကပ္ပိယမဉ္စ (ပု) [အကပ္ပိယ + မဉ္စ] မအပ်သော - ညောင်စောင်း - အိပ်ရာ - ခုတင်။ (ရွှေ - ငွေ - ရတနာတို့ဖြင့် ခြယ်စီမွမ်းမံအပ်သော ညောင်စောင်း - အိပ်ရာ - ခုတင်)။ သုဝဏ္ဏာဒိဝိမိတ္တံ အကပ္ပိယမဉ္စံ သံသဿာတိ ဝုတ္တေပိ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိတုံ န ဝဋ္ဋတိတိ ဒေသေတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၅။

အကပ္ပိယရူပ (န) [အကပ္ပိယ + ရူပ] မအပ်သော (ခြင်္သေ့ရုပ်၊ ကျားရုပ်၊ နဂါးရုပ်စသော) သားရဲရုပ်။

အကပ္ပိယရူပကတ (တိ) [အကပ္ပိယရူပ + ကတ] မအပ်သော (ခြင်္သေ့ရုပ်၊ ကျားရုပ်၊ နဂါးရုပ်စသော) သားရဲရုပ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ် ထုထွင်း တပ်ဆင်အပ်သော။ သည်။ အကပ္ပိယရူပပါကုလ-ကြည့်။

အကပ္ပိယရူပါကုလ (တိ) [အကပ္ပိယရူပ + အာကုလ] မအပ်သော (ခြင်္သေ့ရုပ်၊ ကျားရုပ်၊ နဂါးရုပ်စသော) သားရဲရုပ်တို့ဖြင့် ပြုစုသော။ သည်။ အကပ္ပိယရူပါကုလော (အကပ္ပိယရူပကတော၊ က-မူကဲ့) အကပ္ပိယမဉ္စော ပလ္လင်္ကောတိ သာရသမာသေ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၄။

အကပ္ပိယဝစန (န) [အကပ္ပိယ + ဝစန] မအပ်သော - ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း - စကား။ အာရာမာဒိအတ္တာယပိ အကပ္ပိယပထဝိယံ ရောပေန္တဿ ဝါ အကပ္ပိယဝစနေန ရောပါပေန္တဿ ဝါ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။

အကပ္ပိယဝစနမတ္တ (န) [အကပ္ပိယဝစန + မတ္တ] မအပ်သော - ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း - စကားမျှ။ အကပ္ပိယဝေါဟာရ-ကြည့်။

အကပ္ပိယဝတ္ထု (န) [အကပ္ပိယ + ဝတ္ထု] မအပ်သောဝတ္ထု။ (က) မကိုင်တွယ်ကောင်းသော

မိန်းမအဆင်တန်ဆာ။ ကပ္ပိယဝတ္ထု ဝါ အကပ္ပိယ-
 ဝတ္ထုဝါဟောတု။ အန္တမသော မာတုကဏ္ဍပိဋနန္ဒ-
 တာလပဏ္ဍမိ ဂိဟိသန္တကံ ဘဏ္ဍာဂါရိကသိသေန
 ပဋိသာမေန္တဿ ပါစိတ္တိယမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။
 (ခ) တောင်းယမ်းခံယူခြင်းမပြုအပ်သော ကျွန်
 ယောကျ်ား၊ ကျွန်းမိန်းမစသည်။ အကပ္ပိယဝတ္ထု-
 ယာစနေပိ ပဋိဂ္ဂဟဏေပိ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ။ ဝိမတိ၊
 ၁။၂၅။ (ဂ) မခံယူကောင်းသော သင်္ကန်းဖိုး။
 သော ဂန္ဓာ တဿ ဟတ္ထေ အကပ္ပိယဝတ္ထု
 ဒတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။

အကပ္ပိယဝတ္ထုသဒ္ဒါနိယန (န) [အကပ္ပိယဝတ္ထု +
 သဒ္ဒါနိယန] မအပ်သောဝတ္ထုကို - သာယာ -
 လက်ခံ - ခြင်း။ မူလန္တိ ဝစနဿ ကပ္ပိယာကပ္ပိယ-
 ဝတ္ထုသမညဝစနတ္ထေပိ နိဋ္ဌိတဘတိကိစ္စာနံ
 ဒါပနတော အကပ္ပိယဝတ္ထုသဒ္ဒါနိယနံ ဝါ န
 ဟောတိတိ ကတွာ ဝတ္ထံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇။

အကပ္ပိယဝိစာရဏာ (ထိ) [အကပ္ပိယ + ဝိစာရ-
 ဏာ] မအပ်သည်ကို စိစစ်ခြင်း။ အကပ္ပိယဝိစာ-
 ရဏာ ဝေ န ဝဋ္ဋတိတိ စေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

အကပ္ပိယဝေါဟာရ (ပု) [အကပ္ပိယ + ဝိ + အဝ +
 ဟရ + ဏ] မအပ်ဟုပြောဆိုအပ်သော - မအပ်
 သော - အပြောအဆို - အပြုအမူ။ (စိမ်းစိုသော
 သစ်ရွက်၊ သစ်သီး စသည်ကို - ဖြတ်တောက် -
 ခူးဆွတ် - ခြင်း - ဖြတ်တောက် - ခူးဆွတ် -
 စေခြင်း စသည်။) အကပ္ပိယဝေါဟာရော နာမ
 အလ္လဟရိတာနံ ကောဋ္ဌနံ၊ ကောဋ္ဌာပနံ။ အာဝါ-
 ဋဿ ခဏနံ၊ ခဏာပနံ ဟတ္ထမုခပါဒဓောဝန-
 နာနောဒကသိဉ္ဇနန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ အကပ္ပိယ-
 ဝေါဟာရေတိ ကောဋ္ဌနဓဏနာဒိဝသေန သယံ
 ကရဏဿပိကထံ သင်္ဂဟောတိ? အကပ္ပိယန္တိ
 ဝေါဟရီယတိတိအကပ္ပိယဝေါဟာရေတိအကပ္ပိ-
 ယဘူတံ ကရဏကာရာပနာဒိ သဗ္ဗမေဝ သင်္ဂ-
 ဟိတံ၊ န ပန အကပ္ပိယဝစနမတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
 သာရတ္ထ။ ၂။၃၆။

အကပ္ပိယသညာ (ထိ) [အကပ္ပိယ + သညာ] မအပ်
 ဟု ဖြစ်သော အမှတ်သညာ။ အကပ္ပိယသညာ။
 အကပ္ပိယသညိတာ (ထိ) [အကပ္ပိယသညိ + တာ]
 မအပ်ဟု - အမှတ်သညာရှိသူ၏ အဖြစ် - အမှတ်
 သညာရှိခြင်း။ ကပ္ပိယေ အကပ္ပိယသညိတာ။
 အဘိ၊၁။၂၃၃။ဝိ၊၅။၁၈၄။

အကပ္ပိယသညိ (တိ) [အကပ္ပိယသညာ + ဤ]
 မအပ်ဟု အမှတ်သညာရှိသော၊ သူသည်။ ဘိက္ခု၊
 အကပ္ပိယသညိ သမာဒိသတိ။ ဝိ၊၅။၁၃၇။
 ယော စ အကပ္ပိယေ အကပ္ပိယသညိ။ အံ၊၁။၈၃။

အကပ္ပိယသန္တတ (န) [အကပ္ပိယ + သန္တတ] မအပ်
 သောအခင်း။ မအပ်သော - အထွတ်အမြတ်
 ဟု သမုတ်အပ်သော - အခင်း၊ အိပ်ရာ၊ နေရာ၊
 ညောင်စောင်း၊ ခုတ်။ မဟာသယနံ အကပ္ပိယ-
 သန္တတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆-၇၇ မဟာ-
 သယနန္တိ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ-ဟု ဖွင့်သည်။
 အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏ-လည်း ကြည့်။)

အကပ္ပိယသပ္ပိ (န) [အကပ္ပိယ + သပ္ပိ] မအပ်သော
 ထောပတ်။ (အသားမအပ်သော သတ္တဝါတို့၏
 နို့ရည်မှ ဖြစ်သော ထောပတ်)။ ဧသေဝနယော
 အကပ္ပိယသပ္ပိမ္ပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ အကပ္ပိယသပ္ပိမှီတိ
 ဟတ္ထိအာဒိနံ သပ္ပိမ္ပိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅၀။

အကပ္ပိယသမ္ဘောဂ (ပု) [အကပ္ပိယ + သမ္ဘောဂ]
 မအပ်သော အတူတကွ - ပေါင်းသင်း - ဆက်
 ဆံ - ခြင်း။ သမ္ဘောဂေါ ကေစော တဟိံ န
 လဗ္ဘတိတိ အကပ္ပိယသမ္ဘောဂေါ န လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊
 ဋ္ဌ၊၄။၂၃၇။ အကပ္ပိယသမ္ဘောဂေါတိ အနုပ-
 သမ္ပန္နေဟိ သဒ္ဓိံ ကာတုံ ပဋိက္ခိတ္တော ဥပေါ-
 သထာဒိသံဝါသောဝေ ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၁၂။
 အကပ္ပိယသမ္ဘောဂေါ နာမ မေထုနမ္ဘောဒိတိ
 ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၁။

အကပ္ပိယသယန (န) [အကပ္ပိယ + သယန] မအပ်
 သော - အိပ်ရာ - အခင်း။ မဟာသယနန္တိ
 အကပ္ပိယသယနံ အကပ္ပိယတ္ထရဏဉ္စ။ ခုဒ္ဒက၊
 ၄။၂၇။

အကပ္ပိယသုတ္တ (န) [အကပ္ပိယ + သုတ္တ] မအပ်သောချည်။ အကပ္ပိယသုတ္တ အကပ္ပိယတန္တဝါယေန ဝါယာပေန္တဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန နိဿဂ္ဂိယံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။

အကပ္ပိယသုတ္တပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အကပ္ပိယသုတ္တ + ပရိစ္ဆေဒ] မအပ်သောချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော အပိုင်း။ တေနေဝ ကပ္ပိယဉ္စ အကပ္ပိယဉ္စ သုတ္တဝါယာပေန္တဿ သစေ ပစ္စိမစီဝရပ္ပမာဏာ၊ ဦးကာ ဝါ အကပ္ပိယသုတ္တပရိစ္ဆေဒါ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။

အကပ္ပိယသုတ္တမယ (တိ) [အကပ္ပိယသုတ္တ + မယ] မအပ်သော ချည်တို့ဖြင့် - ပြီးသော - ရက်အပ်သော။ သည်။ အကပ္ပိယသုတ္တမယေ ပရိစ္ဆေဒေ ပါစိတ္တိယံ။ ဣတရသ္မိံ တထေဝ ဒုက္ကဋ်။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။

အကပ္ပိယာဓိသညိတာ (ထိ) [အကပ္ပိယ + အာဒိ + သညိ + တာ] မအပ် စသည်ဖြင့် - အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ် - အမှတ်ရှိခြင်း။ ကထံ အကပ္ပိယာဓိသညိတာယ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။

အကပ္ပိယာနုလောမ (တိ) [အကပ္ပိယ + အနုလောမ] မအပ်သည် - နှင့် - ခွဲ - လျော်သော။ သည်။

အကပ္ပိယာနုလောမတ္တ (န) [အကပ္ပိယာနုလောမ + တ္တ] မအပ်သည်နှင့် - လျော်သည် - အလားတူသည် - ၏ အဖြစ် - လျော်ခြင်း။ ဂေဏ္ဍုကဓရပတ္တဒါမာနံ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ စေလာဒိဟိ ကတဒါမေဓိ န ဝဇ္ဇတိ၊ အကပ္ပိယာနုလောမတ္တာတိ ဝဂန္တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၇၀။

အကပ္ပေတော (ကြိ၊ ဝိ) [န + ကပ္ပေတော] မပြုမူ၍။ သေယျ၊ အကပ္ပေတော ဌာနစက်မေဟိ ဝိတိနာမေန္တိ။ ဝိနယသင်္ဂဟ။ ၂၂။

အကမ္ပန (န) [န + ကမ္ပန] မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ မြဲမြံခိုင်ခံ့ခြင်း။ သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္ပနံ န ကောသဇ္ဇေသု အကမ္ပနံ ဝိယ တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော ဒဠေဗ္ဗိတံတံပါပကိရိယာယ ဥဿဟနဝသေန ပန ထိရတာ တတ္ထ အကမ္ပနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။

အကမ္ပနဉ္စာ (န) [အမ္ပကန + ဉ္စာ] မတုန်လှုပ်စေနိုင်သောဉ္စာ။ မသိခြင်း - မဆင်ခြင်ခြင်း - ဟူသော ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့သည် - မနှိပ်စက် - မလွှမ်းမိုး - နိုင်သောဉ္စာ။ ပဋိသင်္ခါနုဗလန္တိ တတ္ထ ကတမံ ပဋိသင်္ခါနုဗလံ။ ယာပညာ ပဇာနနာတိ ဝေ ဝိတ္တာရိတံ အပ္ပဋိသင်္ခါယ အကမ္ပနဉ္စာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ အပ္ပတိသင်္ခါယာတိ ဣတိကတ္တဗ္ဗတာသု အပ္ပစ္စဝေက္ခဏာယ နာမံ အပ္ပဋိသင်္ခါ တိနိမိတ္တံ။ အကမ္ပနဉ္စာန္တိ တာယ အနဘိဘဝနိယဉ္စာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

အကမ္ပနဋ္ဌ (ပု) [အကမ္ပန + အတ္တ] မတုန်လှုပ်သောသဘော။ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ အကမ္ပနဋ္ဌေန ပဋိသင်္ခါနုသင်္ခါတံ ဗလံ ပဋိသင်္ခါနုဗလံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။ သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္ပနဋ္ဌေန ဝိရိယဗလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၄။

အကမ္ပနဝသ (ပု) [အကမ္ပန + ဝသ] မတုန်လှုပ်သော အစွမ်း။ သတိဗလန္တိ အဿတိယာ အကမ္ပနဝသေန သတိယေဝ။ သမာဓိဗလန္တိ ဥဒ္ဓစ္စေ အကမ္ပနဝသေန သမာဓိယေဝ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။

အကမ္ပနိယ (တိ) [န + ကမ္ပနိယ] မတုန်လှုပ် - စေအပ် - စေနိုင် - သော။ သူ၊ သည်။ လောကဓမ္မေဟိ အကမ္ပနိယတော ဌိတက္ကော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။

အကမ္ပနိယတ္တ (န) [အကမ္ပနိယ + တ္တ] မတုန်လှုပ် - စေအပ် - စေနိုင် - သည်၏အဖြစ်။ ကာမံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေါပိ ဗလဋ္ဌောဝ၊ ပဋိပက္ခေဟိ ပန အကမ္ပနိယတ္တာ သာတိသယံ ဗလဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ အဿတိယာ အကမ္ပနဝသေနာတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

အကမ္ပိ (ကြိ) ကမ္ပတိ - ကြည့်။

အကမ္ပိတ (တိ) [န + ကမ္ပိတ] (က) တုန်လှုပ်ခြင်း - မရှိသော - ကင်းသော။ သည်။ သဘာဝံ စိန္တယန္တဿ၊ အကမ္ပိတမသဏ္ဌိတံ၊ စရိယာ။ ၃၉၂။

အကမ္မိတန္တိ ကမ္မိတရဟိတံ။ စရိယာဌ။ ၈။
(ခ) မတုန်လှုပ်စေအပ်သောသူ၊ သည်။ အကမ္မိ-
တော အနောလဂ္ဂေါ။ ဝေမေဝမဒါသဟံ။ စရိယာ။
၃၈။ အကမ္မိတောတိ သုဒ္ဓရဝိက္ခမ္မိတတ္တာ မစ္ဆရိ-
ယေန အစလိတော ဒါနဉ္စာသယတော စလန-
မတ္တမ္မိ အကာရိတော။ စရိယာဌ။ ၂၄။ (ဂ)
မတုန်လှုပ်သော - မတုန်လှုပ် စေနိုင်သော -
တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အကမ္မိတံ အပဇ္ဇလိတံ၊
အပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၄။

အကမ္မိတဣရိယာပထ (တိ) [အကမ္မိတ + ဣရိယာ-
ပထ] မတုန်လှုပ်သော - ရဟန်းအဖြစ်နှင့် လျော်
သော - ငြိမ်သက်သော ဣရိယာပုထ်ရှိသောသူ၊
သည်။ အကမ္မိတဣရိယာပထာ ဘိက္ခုဘာဝါနုရု-
ပေန သန္တေန ဣရိယာပထေန သမ္ပန္နာ။ စူဠနိ၊
၄။ ၉။

အကမ္မိတစိတ္တ (န) [အကမ္မိတ + စိတ္တ] မတုန်လှုပ်
သောစိတ်၊ ခိုင်မြဲသောစိတ်။ အကမ္မိတစိတ္တံ၊
အသောကစိတ္တံ၊ ဝိရဇစိတ္တံ၊ ခေမစိတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၁၃၀။

အကမ္မိတ္တ (ကြိ) ကမ္မတိ-ကြည့်။

အကမ္မိယ (တိ) [န + ကမ္မိယ] မတုန်လှုပ်စေနိုင်
သော၊ သည်။ (တစုံတယောက်မျှ မတုန်လှုပ်
စေနိုင်သော လောကုတ္တရာ တရား ကိုးပါး)။
အကမ္မိယံ အတုလိယံ၊ အပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ။ ထေရီ၊
၄၀။ ကေနစိပိ ကမ္မေတုံ စာလေတုံ အသက္ကု-
ဏေယျတယ အကမ္မိယံ။ ထေရီဌ။ ၁၇၆။

အကမ္မိယဌ (ပု) [အကမ္မိယ + အတ္ထ] မတုန်လှုပ်စေ
နိုင်သော သဘော။ သဒ္ဓါဗလဿ အဿဒ္ဓိယေ
အကမ္မိယဌော။ ပဋိသံ၊ ၁၇။ အဿဒ္ဓိယေ အကမ္မိ-
ယဌေန သဒ္ဓါဗလံ။ ပဋိသံ၊ ၂။ အကမ္မိယဌောတိ
အကမ္မေတဗ္ဗဌော။ ကမ္မေတုံ န သက္ကာတိ
အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၈၉။ အကမ္မိယဌောတိ
ပဋိပက္ခေဟိ ကမ္မေတုံ အသက္ကုဏေယျဌော။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၉၀။

အကမ္မိယတာ (ထိ) [အကမ္မိယ + တာ] မတုန်လှုပ်
စေနိုင်သည်၏အဖြစ်။ န ဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု
ထိရဘာဝေန ဝိနာ ပဋိပက္ခေဟိ အကမ္မိယတာ
သမ္ဘဝတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၇။

အကမ္မိယတ္တ (န) [အကမ္မိယ + တ္တ] မတုန်လှုပ်စေနိုင်
သည်၏ အဖြစ်။ တာဒိနောတိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေ အနု-
နယပဋိသေဟိ အကမ္မိယတ္တာ တာဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၃၆၆။

အကမ္မိယဘာဝ (ပု) [အကမ္မိယ + ဘာဝ] မတုန်လှုပ်
စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ မတုန်လှုပ်စေနိုင်သော
သဘော။ အတ္တနော ကရုဏာဝိပ္ပါရံ အဋ္ဌဟိ
လောကဓမ္မေဟိ အကမ္မိယဘာဝေန ပဋိလဒ္ဓံ
တာဒိဂုဏလက္ခဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။

အကမ္မိယမဂ္ဂ (ပု) [အကမ္မိယ + မဂ္ဂ] မတုန်လှုပ်စေ
နိုင်သော - မဂ္ဂ - အကျင့် - နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း
တရား။ အဿဒ္ဓိယေ အကမ္မိယမဂ္ဂေါ သဒ္ဓါဗလံ၊
ကောသဇ္ဇေ အကမ္မိယမဂ္ဂေါ ဝိရိယဗလံ။ ပဋိသံ၊
၂၇၇။

အကမ္မိယမဏ္ဍ (ပု) [အကမ္မိယ + မဏ္ဍ] မတုန်လှုပ်စေ
နိုင်သောအကြည်။ အဿဒ္ဓိယေ အကမ္မိယမဏ္ဍော
သဒ္ဓါဗလံ။ ပဋိသံ၊ ၂၇၈။

အကမ္မိယဝိမုတ္တိ (ထိ) [အကမ္မိယ + ဝိမုတ္တိ] မတုန်
လှုပ်စေနိုင်သော - ဝိမုတ္တိ - ကိလေသာတို့မှ လွတ်
မြောက်ခြင်း။ အဿဒ္ဓိယေ အကမ္မိယဝိမုတ္တိ သဒ္ဓါ-
ဗလံ။ ပဋိသံ၊ ၃၂၉။

အကမ္မိယဝိရာဂ (ပု) [အကမ္မိယ + ဝိရာဂ] မတုန်လှုပ်
စေနိုင်သော - ဝိရာဂ - တပ်မက်မှု ကင်းခြင်း။
အဿဒ္ဓိယေ အကမ္မိယဝိရာဂေါ သဒ္ဓါဗလံ။ ပဋိသံ၊
၃၂၇။

အကမ္မိယဘိသမယ (ပု) [အကမ္မိယ + အဘိသ-
မယ] မတုန်လှုပ်စေနိုင်သော - အဘိသမယ -
သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ အဿဒ္ဓိယေ
အကမ္မိယဘိသမယော သဒ္ဓါဗလံ။ ပဋိသံ၊ ၃၉၃။

အကမ္မိ (တိ) [န + ကမ္မိ] တုန့်လုပ်ခြင်း - ဆုတ်နစ်ခြင်း - မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ သော အဆမ္ဘိ အကမ္မိ အဝေခီ အပရိတဿိ။ မ၊ ၂။ ၃၃၉။

အကမ္မေတဗ္ဗ (တိ) [န + ကမ္မေတဗ္ဗ] မတုန့်လုပ်စေအပ် - မတုန့်လုပ်စေနိုင် - သော၊ သည်။ အကမ္မိယဋ္ဌ-ကြည့်။

အကမ္မေတဗ္ဗဋ္ဌ (ပ) [အကမ္မေတဗ္ဗ + အတ္ထ] မတုန့်လုပ်စေအပ် - မတုန့်လုပ်စေနိုင် - သောသဘော။ အကမ္မိယဋ္ဌ-ကြည့်။

အကမ္မ (န) [န + ကမ္မ] မပြုလုပ်ခြင်း၊ (က) အမှုကို မပြုလုပ်ခြင်း။ အကမ္မနာ ဒေဝသေဋ္ဌ၊ သက္က ဝိနွေမု ယံ သုခံ။ ... သစေ အတ္ထိ အကမ္မေန၊ ကောစိ ကမ္မံ န ဇီဝတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၉-၂၂၀။ (ခ) မသင့်လျော်သော အကြောင်း၊ မသင့်လျော်သော အမှုကို မပြုလုပ်ခြင်း။ တာနံ တံ တာတ သေဝဿ၊ မာ အကမ္မာယ ရန္တယိ။ အကမ္မနာ ဟိ ဒုမ္မေဓော၊ နဋ္ဌာဂါရံဝ သိဒတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄။ မာ အကမ္မာယ ရန္တယိတိ အယုတ္တေန အကာရဏေန မာ ရန္တယိ။ ကိ - ကာရဏာ? အကမ္မနာတိ အယုတ္တကမ္မကရဏေန ဒုမ္မေဓော ပုဂ္ဂလော သကံ ဓနံ နာသေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃၀။ (ဂ) (တစုံတယောက်၏) မပြုလုပ်ခြင်း ကင်းသော မိမိ၏ သဘော။ ဓမ္မတာ နာကမ္မနာ ဇာယတိ ဇာတဝေဒေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၄။ နာကမ္မနာ ဇာယတိ ဇာတဝေဒေါတိ ကေဿ ကိရိယံ ဝိနာ အတ္တနော ဓမ္မတာယဇေ န ဇာယတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂၈။ (ဃ) ကံမဟုတ် - ကံမဖြစ် - ကံမမြောက် - သော၊ သည်။ အဓမ္မေန စေ ဘိက္ခဝေ ဝဂ္ဂကမ္မံ၊ အကမ္မံ န စ ကရဏိယံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၃၅။ (င) ကြီးသော - ကံ - ကိစ္စ။ အာဝေဏိ ကမ္မာကမ္မာနိ ကဗျေန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၀။ ကမ္မာ - ကမ္မာနိ ကဗျေန္တိတိ အပရာပရံ သံသကမ္မံ ဥပါဒါယ ဒုဒ္ဓကာနိ စေဝ မဟန္တာနိ စ ကမ္မာနိ ကဗျေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂၂။ (စ) ငယ်သော - ကံ - ကိစ္စ။ အကာရဿ အပ္ပတ္တံ ဂဟေတွာ မဟန္တာနိ စေဝ ဒုဒ္ဓကာနိ စ ကမ္မာနိတိ

အတ္ထောပိ ယုဇ္ဇတေဝ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၂။ ၁၇၃။ (ဆ) မပြုထိုက်သော အကုသိုလ်အမှု။ အကမ္မ - ကာမ - ကြည့်။ (ဇ) ပြုအပ် - ပြုဖူး - မဟုတ်သော အမှုကို။ အကမ္မံ ဟေတံ မဟာရာဇ ဇိနပုတ္တာနံ ယဒိဒံ ပူဇာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၇။

အကမ္မက (တိ) [အကမ္မ + က] ကံမဟုတ် - ကံနှင့် မစပ် - သော၊ သည်။ ပစ္စုပ္ပန္နေန ဘန္တေ အကမ္မကေန ဟေတုနာ သော လေဉ္စ၊ မဟာ - ပထဝီယံ နိပတတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၉။

အကမ္မကာမ (တိ) [အကမ္မ + ကာမ၊ န + ကမ္မကာ - မ] အမှုကို မပြုလုပ်လိုသော၊ သူ၊ သည်။ (က) မပြုအပ်သော အကုသိုလ်အမှုကို အလိုရှိသော၊ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်အမှုကို အလိုမရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကမ္မကာမာ အလသ၊ သာဒုကာမာ မဟဂ္ဂသ၊ ပေတ။ ၁၆၈။ အကမ္မကာမာတိ သာဓုဟိ အကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ အကုသလံ ကာမေန္တိတိ အကမ္မကာမာ။ သာဓုဟိ ဝါ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ကာမေန္တိတိ ကမ္မကာမာ၊ န ကမ္မကာမာတိ အကမ္မကာမာ။ ကုသလဓမ္မေသု အတ္တန္တိကာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၁။ (ခ) ကျင့်ဝတ်ကို မပြုလုပ်လိုသော၊ သူ၊ သည်။ အကမ္မကာမာ အလသ၊ မဟဂ္ဂသ၊ အံ၊ ၂။ ၄၆၈။ (ဂ) အကျိုး စီးပွားကို ဆောင်တတ်သော အမှုကို မပြုလုပ်လိုသော၊ သူ၊ သည်။ အကမ္မကာမာ အလသ၊ ပရဒတ္တုပဇ္ဇိဝိနော။ ထေရီ၊ ၄၁။ အကမ္မကာမာတိ န ကမ္မကာမာ၊ အတ္တနော ပရေသံ စ အတ္တာဝဟံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ န ကာတုကာမာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂၅။

အကမ္မဇ (တိ) [န + ကမ္မဇ] (၁) ကံကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော၊ သည်။ အာကာသော မဟာရာဇ အကမ္မဇော အဟေတုဇော အနုတုဇော၊ နိဗ္ဗာနံ မဟာရာဇ အကမ္မဇ အဟေတုဇံ အနုတုဇံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆၀။ (၂) ကံမှတစ်ပါးသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောရပ်။ ကမ္မဇာဒိတ္ထိ - ကဝသေန ပန ကမ္မတော ဇာတံ ကမ္မဇံ၊ တဒည-

ပစ္စယာ ဇာတံ အကမ္မဇံ၊ န ကုတောစိ ဇာတံ
နေဝ ကမ္မဇံ နာကမ္မဇံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။

အကမ္မည (တိ) [န + ကမ္မည] အမှုပြုခြင်း၌ -
မကောင်း - မခံ - မသင့်လျော် - သော၊ ပြုလုပ်
၍ - ပြုပြင်၍ - မကောင်း - မရ - သော၊
မနူးညံ့ - မပျော့ပျောင်း - သော၊ သည်။
အကမ္မညဖြစ်သော၊ သည်။ တဿ မေ ကာယော
ကိလန္တော အကမ္မညော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁။ အဘိ၊ ဝိ။
၄၀၀။ အစိရဝဋ္ဋိတော ဂေလညာ တဿ မေ
ကာယော ဒုဗ္ဗလော အကမ္မညော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁။
အဘိ၊ ဝိ။ ၄၀၁။ ဣဒံ ပန စိတ္တံ သဒရထံ ဂရုကံ
ဘာရိယံ ကက္ခန္ဓံ ထန္တံ အကမ္မညံ ဂိလာနံ ဝကံ
ကုဋိလံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။

အကမ္မညတရ (တိ) [အကမ္မည + တရ] အထူး
သဖြင့် - သာ၍ - အကမ္မညဖြစ်သော၊ သည်။
ပတ္တိန္ဒတရော စ အကမ္မညတရော စ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၆။

အကမ္မညတာ (ထိ) [အကမ္မည + တာ] အကမ္မည
၏အဖြစ်၊ အကမ္မညဖြစ်ခြင်း။ (က) စိတ်၏ -
မခံကျန်းခြင်း - အိသာကျန်းတောမရှိခြင်း။
ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ၊ အဘိ၊
ဓ။ ၂၃၃၊ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၆၃။ အကမ္မညတာတိ
စိတ္တဂေလညသင်္ခါတောဝ အကမ္မညတာကာ-
ရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၈။ (ခ) စေတသိက်
ခန္ဓာသုံးပါး၏ - မခံကျန်းခြင်း - အိသာကျန်း
တောမရှိခြင်း။ ကာယဿ အကလ္လတာ အကမ္မ-
ညတာ ဩနာဟော။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၃။ အဘိ၊ ဝိ။
၂၆၃။ မဟာနိ။ ၃၃၃။ အကမ္မညတာတိ ကာယ-
ဂေလညသင်္ခါတော အကမ္မညတာကာရော။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၂။

**အကမ္မညတာကာရ (ပု) [အကမ္မညတာ + အာ-
ကာရ]** အကမ္မည၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ၊
အကမ္မညတာ-ကြည့်။

**အကမ္မညတာလက္ခဏ (တိ) [အကမ္မညတာ +
လက္ခဏ]** အကမ္မည၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော

လက္ခဏာရှိသော၊ အကမ္မည၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော
သဘောလက္ခဏာရှိသော၊ သည်။ မိဒ္ဓံ အကမ္မည-
တာလက္ခဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၇။

အကမ္မညဘာဝ (ပု) [အကမ္မည + ဘာဝ] အကမ္မည
၏အဖြစ်၊ အကမ္မညဖြစ်ခြင်း။ (ကုသိုလ်ကောင်း
မှုစသည်ကို) ပြုခြင်း၌ အားမထုတ်နိုင်သည်၏
အဖြစ်။ ကမ္မနိ သာဓု ကမ္မညံ၊ န ကမ္မညံ အကမ္မညံ၊
တဿ ဘာဝေါ အကမ္မညဘာဝေါ၊ ဒါနသီလာဒိ-
ပုညကိရိယာယံ အယောဂျတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒီ၊ ၂။
၁၄၅။

**အကမ္မညဘာဝကရ (တိ) [အကမ္မညဘာဝ + ကရ
+ အ]** အကမ္မည၏ အဖြစ် - အကမ္မညဖြစ်ခြင်း
- ကိုပြုတတ်သော၊ သည်။ ကာယစိတ္တာနံ
အကမ္မညဘာဝကရာဝသေသနီဝရဏ ပဋိပက္ခဘူ-
တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။

**အကမ္မညဘာဝနိမ္မဒ္ဒန (န) [အကမ္မညဘာဝ +
နိမ္မဒ္ဒန]** အကမ္မည၏အဖြစ် - အကမ္မည ဖြစ်
ခြင်း - ကို - နှိပ်နင်း - ပယ်ဖျက် - ခြင်း။

**အကမ္မညဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသ (တိ) [အကမ္မညဘာဝ-
နိမ္မဒ္ဒန + ရသ]** အကမ္မည၏အဖြစ် - အကမ္မည
ဖြစ်ခြင်း - ကို - နှိပ်နင်း - ပယ်ဖျက် - ခြင်း
ကိစ္စရှိသော၊ သည်။ ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မည-
ဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။

**အကမ္မညဘာဝုပသမလက္ခဏ (တိ) [အကမ္မည-
ဘာဝ + ဥပသမ + လက္ခဏ]** အကမ္မည၏အဖြစ် -
အကမ္မညဖြစ်ခြင်း - ကို ငြိမ်းစေခြင်းသဘော
လက္ခဏာရှိသော၊ သည်။ တာ ကာယစိတ္တ-
အကမ္မညဘာဝုပသမလက္ခဏာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။

အကမ္မနိယ (တိ) [န + ကမ္မနိယ] အကမ္မညနှင့်
အနက်တူ။ ယံ ဝေ အဘာဝိတံ အကမ္မနိယံ
ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၄။ အကမ္မနိယံ ဟောတိတိ
ကမ္မက္ခမံ ကမ္မယောဂံ န ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။

အကမ္မနိယတာ (တိ) [အကမ္မနိယ + တာ] အကမ္မညတာနှင့် အနက်တူ။ ထိန် နာမ ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အကမ္မနိယတာ။ နေတ္ထိ။ ၇၂။

အကမ္မနေယျ (တိ) [န + ကမ္မနေယျ] အကမ္မညနှင့် အနက်တူ။ ဗာဟု ပဿာရေတိ အကမ္မနေယျ။ ဇာ။ ၁။ ၃၁၀။

အကမ္မပထ (တိ) [န + ကမ္မပထ] ကမ္မပထမမြောက်သော။ သည်။

အကမ္မပထဘာဝ (ပု) [အကမ္မပထ + ဘာဝ] ကမ္မပထမမြောက်သည်၏ အဖြစ်။ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ ဟောတိ အကမ္မပထဘာဝတောတိ အဓိပ္ပါယ်။ မူလဋီ။ ၁။ ၇၈။

အကမ္မာသ (တိ) [န + ကမ္မာသ] ပြောက်ကျားခြင်း မရှိသော၊ မပြောက်ကျားသော၊ သည်။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုယာနိ တာနိ သီလာနိ အဇ္ဈာနိ အစ္စ္စိဒ္ဓါနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသနိ ဘုဇိသာနိ။ မာ။ ၁။ ၃၉၇။

အကမ္မာသကာရီ (တိ) [အကမ္မာသ + ကရ + ကိ] မပြောက် ကျားသော ဗြဟ္မစရိယ အကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အသဗလကာရီ အကမ္မာသကာရီ သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု။ အံ။ ၁။ ၅၆၆။

အကမ္ပ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကယိရမာန (တိ) [န + ကယိရမာန] မပြုအပ်သော၊ သည်။ တဿ တံ ဌာနံ အကယိရမာနံ အနတ္တာယ သံဝတ္တတိ။ အံ။ ၁။ ၄၃၄။

အကရံ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရဏ (န) [န + ကရဏ] မပြုလုပ်ခြင်း၊ (က) မဖြစ်စေခြင်း။ သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ။ ဒီ။ ၂။ ၄၂။ အကရဏန္တိ အနုပ္ပါဒနံ။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၆၉။ (ခ) အားမထုတ်ခြင်း။ နဝါနံ ကမ္မာနံ အကရဏာ သေတု-

ယာတံ။ အံ။ ၁။ ၂၂၁။ အကရဏာတိ အနာယူဟ-နေန။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ (ဂ) ပြုလုပ်မှုကို ဖြတ်ခြင်း။ ဝေရမဏိ အကိရိယာ အကရဏံ အနဇ္ဈာပတ္တိ။ စူဠနိ။ ၄၂။ အကရဏန္တိ ကရဏပစ္စိန္နံ။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၀။

အကရဏဒဿန (န) [အကရဏ + ဒဿန] မပြုခြင်းကို ပြုခြင်း။ အဘဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ စေတ္တ ဘဝန္တရေပိ အကရဏဒဿနတ္ထံ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၅၉။

အကရဏပစ္စယ (ပု) [အကရဏ + ပစ္စယ] မပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တံ ယထာသမာဒိဋ္ဌာယ အကရဏပစ္စယာ ဝုတ္တံ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၁၅၉။

အကရဏပုဋိက္ခေပ (ပု) [အကရဏ + ပုဋိက္ခေပ] မပြုခြင်းကို ပယ်ခြင်း။ အကာတုံ န ဝဇ္ဇတိတိတ္ထေ ဒုက္ကဋ် ဝဒန္တိ။ အယုတ္တတာဝသေနေဝ ပနေတ္ထ အကရဏပုဋိက္ခေပေါ ယုတ္တော။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၃၅။

အကရဏဘာဝ (ပု) [အကရဏ + ဘာဝ] မပြုလုပ်-မကျူးလွန်-သည်၏ အဖြစ်၊ မပြုလုပ်-မကျူးလွန်-ခြင်း၊ အပြစ်မရှိခြင်း။ အတ္တနော စ အကရဏဘာဝေန ဇီဝိတံ လဘိ။ ဓမ္မာဋ္ဌာ။ ၂။ ၁၀၁။ (ဣ-မူ၌ အကာရဘာဝ ဟု ရှိသည်) အကာရက-ဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အကရဏဝိဓိ (ပု) [အကရဏ + ဝိဓိ] မပြုအပ်သော အစီအရင်။ ဣဒါနိဿ အကရဏဝိဓိံ ဒဿေန္တော သေယျော န တေနာတိ ဂါထမာဟ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၂၉။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၈။

အကရဏိယ (တိ) [န + ကရဏိယ] မပြုအပ်သော၊ သည်။ အဿာမဏကံ အကပ္ပိယံ အကရဏိယံ။ ဝိ။ ၁။ ၂၃။ (က) မသိမ်းယူအပ်-မသိမ်းယူနိုင်-သော၊ သည်။ အကရဏိယာဝ ဘော ဂေါတမ ဝဇ္ဇိရညာ မာဂနေ။ ဒီ။ ၂။ ၆၄။ အံ။ ၂။ ၄၁၂။ အကရဏိယာတိ အကာတဗ္ဗာ။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ အကရဏိယာတိ အကတ္တဗ္ဗာ၊ အဂ္ဂဟေတဗ္ဗာတိ အတ္တော။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၅၆။ (ခ) မပြုအပ်သော

အမှုကိစ္စ။ အကရဏိယေ ကယိရမာနေ အာဒိ-
နဝေါ။ အံ၊ ၁။ ၅၉။ (ဂ) မပြုနိုင်-မပြုဝံ-မပြုရဲ-
သော၊ သည်။ နာဟံ တဿ ကိဉ္စိ ပါပကမ္မံ
အကရဏိယန္တိ ဝဒါမိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၇။
အကရဏိယန္တိ ကာတံ အသက္ကုဏေယျံ။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄။ ၈၃။ (ဃ) မပြုအပ်သော မကောင်းမှု
အကုသိုလ်။ အကာမာ အကရဏိယံ ဝါ၊ ကရ-
ဏိယံ ဝါပိ ကုဗ္ဗတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၈။ အကတ္တဗ္ဗံ
ပါပံ ဝါ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဝါ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၀။
(င) သတ္တာဟ မစောင့်သော၊ သည်။ သော
တဒဟေဝ အကရဏိယော ပက္ကမတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၁၄။
အကရဏိယောတိ သတ္တာဟကရဏိယေန အက-
ရဏိယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၅။

အကရမုသ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရာ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရိံ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရိ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရိတ္ထ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ကရိတွာ] မပြု-
မှု၍ -သောကြောင့်။ ဥလ္လောကံ အကရိတွာ
သန္တရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၆။ ယာနိ ပုဗ္ဗေ အကရိတွာ၊
သ ပစ္စာ မနုတပုတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၇။

အကရိ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရံ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကရုဏ (တိ) [န+ကရုဏာ] သနားကြင်နာ
ခြင်း - မရှိသော - ကင်းသော၊ သူ၊ သည်။
အဒ္ဓသံသုဘောဇပုတ္တာ၊ ခရာ လုဒ္ဓါ အကာရုဏာ။
စရိယ၊ ၄၀၇ (က-၌ ဆန်းဒီယ)။ အကာရုဏာတိ
နိက္ကရုဏာ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၇၂။ တတ္ထ ကာရဏိကာ
ဂန္ဓာ၊ စဏှာ လုဒ္ဓါ အကာရုဏာ။ စရိယာ၊ ၄၀၉။

အကရောန္တ (တိ) [န+ကရောန္တ] မပြု - မလုပ် -
သော။ (က) မပြုသော၊ သည်။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေဩကာသံ အကရောန္တဿ ပဝါရဏံ ဌပေ-

တံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၃။ (ခ) မပြုလုပ် - မဖြစ်ပေါ်စေ -
သော၊ သည်။ အကရောန္တံ ခေါ ပန မံ ပါပကမ္မံ
ကုတော ဒုက္ခံ ဖုဿိယတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၉၃။
ရသေသု ဂေဝံ အကရံ အလောလော။ သုတ္တနိ။
၂၇၉။ ဂေဝံ အကရန္တိ ဂိဗ္ဗိ အကရောန္တော၊ တဏှံ
အနုပ္ပါဒေန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၁၀၆။

အကလဟ (ပု) [န+ကလဟ] ခိုက်ရန်မဖြစ်ခြင်း။
ဣတိ အဘဏ္ဍနံ ဣတိ အဝိဂ္ဂဟော ဣတိ
အကလဟော။ သံ၊ ၁။ ၂၂၆။

အကလသ (တိ) [န+ကလသ] မနောက်ကျ
သော၊ သည်။

အကလသဘာဝ (ပု) [အကလသ+ဘာဝ] မနောက်
ကျသည်၏ အဖြစ်၊ မနောက်ကျခြင်း။
အကလသဘာဝေါ အကာလဿိယံ၊ အနာငိလ-
ဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၉။

အကလျ (တိ) [န+ကလျ] (၁) မနှစ်သက်-မချမ်း
မြေ့ - သော၊ သည်။ ဒိသ္မာန သကျေ ဣဿိ-
မဝေါစ အကလျေ။ သုတ္တနိ။ ၃၇၇။ (၂) မခွဲ
ကျန်းသော၊ အိသာကျန်းတော မရှိသော၊ သူ၊
သည်။ အကလျတာ-ကြည့်။

အကလျတာ (ထိ) [အကလျ+တာ] မခန့်ကျန်း
သည်၏အဖြစ်၊ မခန့်ကျန်းခြင်း၊ အိသာကျန်း
တော - မရှိသည်၏ အဖြစ် - မရှိခြင်း။ ယာ
ကာယဿ အကလျတာ အကမ္မညတာ....။
မဟာနိ။ ၃၃၃။ ကာယဿ အကလျတာတိ
ခန္ဓတ္တယသင်္ခါတဿ နာမကာယဿ ဂိလာနဘာ-
ဝေါ၊ ဂိလာနော ဟိ အကလ္လကောတိ ဝုစ္စတိ။
ဝိနယပိ ဝုတ္တံ “နာဟံ ဘန္တေ အကလ္လကော”
တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၂။

အကလျဉ္စု (တိ) [အကလျ+ဉ္စု] မနှစ်သက်-
မချမ်းမြေ့ - သောသဘောရှိသော၊ သူ၊ သည်။
အကလျဉ္စုပေါ ဂဠယတိ အဿုကာနိ။ သုတ္တနိ။
၃၇၇။ အကလျဉ္စုပေါ ဂဠယတိ အဿုကာနိတိ

အတုဋ္ဌရူပေါ ဗလဝသောကာဘိဘဝေန ဒေါမ-
နဿဇာတော ဟုတော အဿုနိ ပါတေတိ။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၇။

အကလျာဏ (တိ) [န+ကလျာဏ] မကောင်း
သော၊ မကောင်းသောဘုရား၊ မသူတော်တရား။

အကလျာဏကရဏ (န) [အကလျာဏ+ကရဏ]
မကောင်းသည်ကိုပြုခြင်း။

အကလျာဏကရဏကလျာဏကရဏ (န) [အက-
လျာဏကရဏ+ကလျာဏကရဏ] မကောင်း
သည်ကိုပြုခြင်းနှင့်ကောင်းသည်ကို မပြုခြင်း။

အကလျာဏကရဏကလျာဏကရဏပစ္စယ (တိ)
[အကလျာဏကရဏ + ကလျာဏကရဏ +
ပစ္စယ] မကောင်းသည်ကို ပြုခြင်းနှင့် ကောင်း
သည်ကို မပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊
သည်။ မင်္ဂလသုတ္တေန အတ္တရက္ခာ အကလျာဏ-
ကရဏကလျာဏကရဏပစ္စယာနဉ္စ အာသဝါနံ
ပဋိဿာတော ဒဿိတော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၃၃။

အကလျာဏဇန (ပု) [အကလျာဏ+ဇန] သူတော်
ကောင်းတရား မရှိသောသူ၊ သူယုတ်၊ မသူ
တော်၊ လူမသူတော်။ တဿ အကလျာဏဇနံ၊
အာသဝိသမိဝေါရဂံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅၀။ အကလျာ-
ဏဇနန္တိ ကလျာဏဓမ္မဝိရဟိတဇနံ၊ အသာဓု-
ဇနန္တိ။ သီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၇။

အကလျာဏမိတ္တ (ပု) [အကလျာဏ+မိတ္တ]
မကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်း၊ ယေ စ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နာ
အကလျာဏမိတ္တာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၉၀။

အကလျာဏမိတ္တတာ (ထိ) [အကလျာဏမိတ္တ+
တာ] မကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်း ရှိသူ၏
အဖြစ်။ ယေ စ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နာ အကလျာဏမိတ္တာ၊
တံသမ္ပဝက်တာသင်္ခါတာယ အကလျာဏမိတ္တ-
တာယ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၉၀။

အကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂ (ပု) [အကလျာဏမိတ္တ+
သံသဂ္ဂ] မကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်းနှင့်ပေါင်း

သင်းဆက်ဆံခြင်း။ ဣဓလောကပရလောကတ္တ-
ဘဉ္စကံ အကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊
၁၀၅။

အကလျာဏဝါက္ကရဏ (တိ) [န+ကလျာဏဝါက္က-
ရဏ] ကောင်းမွန်ချိုသာသော စကားမရှိသော၊
သူသည်။ အကလျာဏဝါက္ကရဏော စ အဗ္ဗဋ္ဌော
မာဏဝေါ။ ဒီ၊ ၁၊ ၈၀။

အကလ္လ (တိ) [န+ကလ္လ] (၁) မသင့်လျော်-
မလျောက်ပတ်-သော၊ သည်။ ဟောတိ တထာ-
ဂတော ပရံ မရဏာ ဣတိဿ ဒိဋ္ဌိတိ တဒကလ္လံ။
ဒီ၊ ၂၊ ၅၈။ တဒကလ္လန္တိ တံ န ယုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၈။
အကလ္လံ မံ ဗြာဟ္မဏပုစ္ဆသိ ဂေါတ္တပဉ္စံ။ သုတ္တနိ၊
၃၄၆။ (၂) မခံကျန်း- မကျန်းမာ - သော၊
သူသည်။ ကိမိနာဝဋ္ဌော အကလ္လော။ ထေရီ၊
၄၂၈။ အကလ္လောတိ ဂိလာနော။ ထေရီ၊ ၄၊
၂၇၆။ (၃) မကျန်းမာခြင်း၊ အနာရောဂါ။
ဂေလညာကလ္လမာဗာဓော။ ဓာန်၊ ၃၂၃။

အကလ္လက (တိ) [အကလ္လ+က] မခံကျန်း-
မကျန်းမာ - သော၊ သူ၊ သည်။ အာဟရ မေ
ဘန္တေ ဘဏ္ဍိကံ နာဟံ အကလ္လကောတိ။ ဝိ၊ ၁၊
၇၈။ နာဟံ အကလ္လကောတိ နာဟံ ဂိလာ-
နောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၃၆။

အကလ္လတာ (ထိ) [အကလ္လ+တာ] မခံကျန်း-
မကျန်းမာ - သည်၏အဖြစ်၊ မခံကျန်း - မကျန်း
မာ - ခြင်း၊ အိသာကျန်းတော - မရှိသည်၏
အဖြစ် - မရှိခြင်း။ ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ
အကမ္မညတာ၊ ယာ ကာယဿ အကလ္လတာ
အကမ္မညတာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၃၃။ စိတ္တဿ အကလ္လ-
တာတိ စိတ္တဿ ဂိလာနဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊
၄၀၈။

အကဝါဠ (တိ) [န+ကဝါဠ] တံခါးရွက် မရှိသော၊
သည်။ အကဝါဠ အသံဝုတံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၃၃။

အကဝါဠက (တိ) [အကဝါဠ+က] တံခါးရွက် မရှိ
သော၊ သည်။ တေ ဝိဟာရာ အကဝါဠက
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၉၂။

အကဝါဠဗဒ္ဒ (တိ) [န+ကဝါဠဗဒ္ဒ]တံခါးရွက်မတပ်
သောကျောင်း။ အနုပသမ္ပန္နံ ကဝါဠဗဒ္ဒါ ဝါ
အကဝါဠဗဒ္ဒါ ဝါ နိက္ကမ္မတိ ဝါ နိက္ကမ္မာပေတိ ဝါ။
အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၅။

အကသာဝ (ပု၊ န) [န+ကသာဝ] (၁) အဖန်
မဟုတ်သော အရသာ။ ကသာဝံ လဘိတော
အကသာဝံ ပရိယေသန္တိ။ အကသာဝံ လဘိတော
ကသာဝံ ပရိယေသန္တိ။ စူဠနိ၊ ၂၉၁။ (တိ) (၂)
ပုပ်ဆွေးသောအနှစ်လည်းမရှိ၊ အကာလည်း
မရှိသော၊ အနှစ်အတိပြည့်သော၊ သည်။ တဿ
နေမိပိ အဝကာ အဒေါသာ အကသာဝါ။ အံ၊
၁။ ၁၁၀။ သကသာဝ(အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၀)ကြည့်။

အကသာဝတ္ထ (န) [အကသာဝ+တ္ထ] ပုပ်ဆွေး
သောအနှစ်လည်းမရှိ၊ အကာလည်းမရှိသည်၏
အဖြစ်၊ အနှစ်အတိ ပြည့်သည်၏အဖြစ်။ တံ
နေမိယာပိ အဝကံတ္တာ အဒေါသတ္တာ အကသာ-
ဝတ္တာ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။

အကသိရ (တိ) [န+ကသိရ] ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း
မရှိသော၊ မပင်ပန်း မဆင်းရဲသော၊ သည်။
ကစ္စိ အကသိရာ ဝတ္ထိ၊ လဘသိ ပိဏ္ဏယာပနံ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၅၉။ အကသိရာတိ နိဒ္ဒါက္ခာ။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၁၁၁။

အကသိရလာဘီ (တိ) [အကသိရ+လဘ+ဏိ]
ပြန့်ပြော-မျှားပြား-စွာ ရလေ့ရှိသော၊ သူ၊
သည်။ စတုန္နဉ္စ အာဟာရာနံ နိကာမလာဘီ
အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၈။
(က) ပြန့်ပြောစွာ-မျှားပြားစွာ-မှန်မြတ်သည်
ထက် မှန်မြတ်သည်တို့ကိုသာ - ရလေ့ရှိသော၊
သူ၊ သည်။ ဝေရူပါနံ နန္ဒာ ဘဝံ ဂေါတမော ဥစ္စာ-
သယနမဟာသယနာနံ နိကာမလာဘီ အကိစ္ဆ-
လာဘီ အကသိရလာဘီ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၂။ အက-
သိရလာဘီတိ ဝိပုလလာဘီ မဟန္တလာဘီ၊
ဥဋ္ဌာရဥဋ္ဌာရာနေဝ လဘတိ မညေတိ သန္ဓာယ
ဝဒတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ (ခ) ပြန့်ပြော-မျှား

ပြား-စွာ ရလေ့ရှိသော၊ ပိုင်းခြားထားသည့်
အတိုင်းသာလျှင် ထခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ သူ၊
သည်။ စတုန္နဉ္စ ဘဂဝါ ဈာနာနံ အဘိဓေတသိ-
ကာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ နိကာမလာဘီ
အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၄။
စတုန္နဉ္စ ဈာနာနံ အဘိဓေတသိကာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-
သုခဝိဟာရာနံ နိကာမလာဘီ ဟောတိ အကိစ္ဆ-
လာဘီ အကသိရလာဘီ။ မ၊ ၁။ ၃၀။ မ၊ ၂။ ၁၆။
သံ၊ ၁။ ၄၆၆။ အံ၊ ၁။ ၃၃၁။ အကသိရလာဘီတိ
ဝိပုလလာဘီ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။ အကသိရလာဘီတိ
အကသိရာနံ ဝိပုလနံ လာဘီ၊ ယထာပရိစ္ဆေ-
ဒေယေဝ ဝုဋ္ဌာတံ သမက္ခောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ အကသိရလာ-
ဘီတိ ဝိပုလလာဘီ ယထာပရိစ္ဆေဒဝသေန
ဝုဋ္ဌာတံ သက္ခောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ အကသိရ-
လာဘီတိ ယထာပရိစ္ဆေဒေန ဝုဋ္ဌာနသမတ္ထ-
တာယ ဝိပုလလာဘီ။ ပဂုဏဇ္ဈာနေတိ အတ္ထော။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ ကသိရံ ဝုစ္စတိ အပ္ပကန္တိ အာဟ
အကသိရလာဘီ ဝိပုလလာဘီတိ။ မ၊ ၄။ ၂။
၃၂၇။ (ဂ) အလိုရှိသောခဏ၌ ဝင်စားခြင်း
ငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ သမာဓိ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်သော
နိဝရဏတရားတို့ကို မငြိမ်ငြင် ပယ်ချနိုင်သော၊
ပိုင်းခြားထားသည့်အတိုင်းသာလျှင် ထခြင်းငှါ
စွမ်းနိုင်သော၊ သူ၊ သည်။ အကသိရလာဘီတိ
ဝိပုလလာဘီ။ ဧကော ဣစ္ဆိတက္ခဏေ စ
သမာပဇ္ဇိတံ သက္ခောတိ၊ သမာဓိပရိပန္နိက-
ဓမ္မေ စ အကိလမန္တော ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ သော
ယထာပရိစ္ဆေဒဝသေန ဝုဋ္ဌာတံ သက္ခောတိ၊
အယံ အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ နာမ။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၂။

အကာ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကာစ (တိ) [န+ကာစ] (၁) မကြမ်းတမ်းသော၊
အပြစ်အနာ - မရှိ - ကင်းလွတ် - သော၊ သည်။
မဏိယထာဝေဠုရိယော၊ အကာစော ဝိမလော
သုဘော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၆။ အကာစောတိ နိက္ကာ-
စော၊ အကက္ကသော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ သုဒ္ဓေါ

နိဗ္ဗေသော ဝိမလော အကာစော။ သုတ္တနိ။
၃၄၉။ ဥပက္ကိလေသာဘာဝတော အကာစော၊
ဥပက္ကိလိဋ္ဌော ဟိ ဥပက္ကိလေသေန သကာစောတိ
ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၁၃၆။ (၂) နိဗ္ဗာန်။
အကာစမေတံ ဝိမလန္တိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္ထိ။ ၄၇။
နိဗ္ဗေသတာယ အကာစံ။ နေတ္ထိ၊ ၄၈၊ ၂၀။

အကာစီ (တိ) [န+ကာစီ] အပြစ်-မရှိ-ကင်း
လွတ်-သော၊ သည်။ သုသုက္ကခန္တံ အဘိရုယ နာဂံ၊
အကာစိနံ ဒန္တိ ဗလိ မဟာဇဝံ။ ဝိမာန။ ၈၅။
အကာစိနန္တိ နိဗ္ဗေသံ၊ သဗလလဝကံတိလကာ-
ဒိဆဝိဒေါသရဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄၈၊ ၂၃၅။

အကာတဗ္ဗ (တိ) [န+ကာတဗ္ဗ] မပြုအပ်သော၊
သည်။ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ ပန အပလောကေတွာ
ကာတဗ္ဗမ္ပိ အတ္ထိ၊ အကာတဗ္ဗမ္ပိ အတ္ထိ။ ဝိဋ္ဌ၊
၄၊ ၂၄၃။

အကာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ကာတုံ] မပြုလုပ်ခြင်းငှါ၊
မပြုပဲနေခြင်းငှါ။ သမသိလသဒ္ဓါပညာနံ ဟိ
ဧတေသံ တိသု သိက္ခာသု ယုတ္တာနံ ဘေသဇ္ဇံ
အကာတုံ န လဗ္ဘတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၆၄။

အကာပုရိသ (ပု) [န+ကာပုရိသ] မြင့်မြတ်သော
သူ၊ ဘုရားစသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။

အကာပုရိသသေဝိတ (တိ) [အကာပုရိသ+သေဝိ-
တ၊ န+ကာပုရိသသေဝိတ] မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်
တို့ မှီဝဲအပ်သော၊ ဘုရားစသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်
တို့ မှီဝဲအပ်သော၊ ယုတ်ညံ့သောသူတို့ မမှီဝဲအပ်
သော၊ သည်။ အယံ သမာဓိ အကာပုရိသ-
သေဝိတောတိ ပစ္စတ္တံယေဝ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
ဒီ၊ ၃၊ ၂၃၄။ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ မဟာပုရိသေဟိ သေဝိ-
တတ္တာ အကာပုရိသသေဝိတော။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၄၅။
ပရိဝိဇ္ဇိ ပဒံ သန္တိ၊ အကာပုရိသသေဝိတံ။ ထေရီ။
၄၀၀။ အကာပုရိသသေဝိတန္တိ အလာမက-
ပုဂ္ဂလေဟိ ဥတ္တမပုရိသေဟိ အရိယေဟိ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ
သေဝိတံ။ ထေရီ၊ ၄၈၊ ၁၇၂။ ဗြဟ္မဝိဟာရံ ဘာဝေမိ၊
အကာပုရိသသေဝိတံ။ ထေရီ၊ ၃၁၄။ အကာ-

ပုရိသသေဝိတန္တိ ကာပုရိသေဟိ နိစဇနေဟိ
အသေဝိတံ။ အကာပုရိသေဟိ ဝါ အရိယေဟိ
ဗုဒ္ဓါဒိဟိ သေဝိတံ။ ထေရီ၊ ၄၈၊ ၂၊ ၂၄၅။

အကာမ (တိ) [န+ကာမ] အလိုမရှိသောသူ၊ သည်။
တေန ဘိက္ခုနာ အကာမာ ပရိဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။
၂၀၃။ အကာမာ ပရိဝတ္ထဗ္ဗန္တိ န ကာမေန န
ဝသေန၊ အထခေါအကာမေန အဝသေန ပရိဝါသံ
သမာဒါယ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၁၂။ အကာမာ
န ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၁၇။ အကာမာ န ဒါ-
တဗ္ဗောတိ အနိစ္စာယ န ဒါတဗ္ဗော။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄၊ ၆၅။
အကာမာ ဗျာကာတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ၁၊ ၈၈။ အကာမာ
ဗျာကာတဗ္ဗောတိ အတ္တနာ အနိစ္စန္တေနပိ
ဗျာကာရိတဗ္ဗော။ အဝသံ ဝိသုဇ္ဇေတဗ္ဗောတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၅။ သော စ မယံ
အကာမာယ၊ သမဏာနံ ပဝေစ္စတိ။ ပေတ။
၁၆၁။ မယံ အကာမာယာတိ မမ အနိစ္စန္တိယာ။
ပေတ၊ ၄၊ ၁၃၄။ (က) လိုချင် - စုံမက် -
ကြိုက်နှစ်သက် - ခြင်း မရှိသောသူ၊ သည်။
အကာမံ ဝါ သကာမံ ဝါ၊ ယော နဇေလဘတေ
ပိယံ ဇာ၊ ၂၊ ၆၆။ (ခ) ကိလေသကာမ မရှိသော၊
သူသည်။ ကိလေသကာမကို - စွန့်ပြီးသော -
ထွေးအန်ပြီးသော - ပယ်ပြီးသော၊ ကိလေသ-
ကာမမှ - လွတ်မြောက်ပြီး - ကင်းပြီး - သော၊
(ဘုရား)။ သြဂါတိဂံ ပုဋ္ဌမကာမမာဂမံ။ သုတ္တနိ။
၄၄၄။ အကာမမာဂမန္တိ အကာမံ ပုဋ္ဌံ နိက္ကာမံ
စတ္တကာမံ ဝန္တကာမံ မုတ္တကာမံ ပဟိနကာမံ ပဋိ-
နိဿဋ္ဌကာမံ ဝိတဇဂံ....။ စူဠနိ၊ ၁၄၂။ အကာမ-
မာဂမန္တိ နိက္ကာမံ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိတုံ အာဂတောမိ။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၁၃။ ဗုဒ္ဓေါ အကာမော နိက္ကာ-
မော။ စူဠနိ၊ ၁၄၂။ အကာမောတိ ကာမေဟိ
ဝိရဟိတော။ စူဠနိ၊ ၄၈၊ ၄၁။

အကာမက (တိ) [န+ကာမ+က၊ ထိဒ္ဓိ-အကာမိ-
ကာ] အလိုမရှိသော သူ၊ သည်။ မရဏေနပိ မယံ
တေ အကာမကာ ဝိနာ ဘဝိဿာမ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၄။
မရဏေနပိ မယံ တေ အကာမကာ ဝိနာ

ဘဝိဿာမာတိ... တေန တေ မရဏေနပိ မယံ
အကာမကာ အနိစ္စကာ န အတ္တနော ရစိယာ
ဝိနာ ဘဝိဿာမာဝါဠာ။ ၁၇၀။ အကာမကာနံ
မာတာပိတုနံ...။ ၁။ ၂၁၉။ အကာမကာနန္တိ
အနိစ္စ မာနာနံ၊ အနာဒရတ္ထေ သာမိဝစနံ။ မဠာ
၂။ ၇၆။ အကာမိကာ ပဒ္ဒစရာမိ တုယံ။ ၁။ ၁။
၂၁၀။

အကာမကရဏီယ (တိ) [အကာမ+ကရဏီယ]
(က) အလိုမရှိသော်လည်း ပြုစုအပ်သော၊ သူ၊
သည်။ အကာမကရဏီယာ ဘန္တေ ပုတ္တာ မာတာ-
ပိတုနံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၅။ (ခ) အလိုမရှိသော်လည်း
ပြုလုပ်အပ်သော အမှု။ အပိ စ တထာဂတော
အကာမကရဏီယံ ကရောန္တော မာတုတ္တယ တံ
ဝဿိကသာဠိကံ သံဃဿ ဒါပေသိ။ မိလိန္ဒ။
၂၃၅။

အကာမကာမိ (တိ) [န+ကာမကာမိ] ကာမတို့ကို
အလိုမရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား၊ ရဟန္တာ)။ သုတွာနဟံ
ဝိရမကာမကာမိ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ သုတွာနဟံ ဝိရ-
မကာမကာမိန္တိ အဟံ ဣတိပိ သော ဘဂဝါတိ-
အာဒိနာ နယေန ဝိရံ ကာမာနံ အကာမနတော
အကာမကာမိ ဗုဒ္ဓံ သုတွာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၃၁၃။

အကာမကာရိယ (တိ) [န+ကာမကာရိယ၊ အကာ-
မ+ကာရိယ] (၁) အလိုအတိုင်း- မပြုလုပ်-
မပြီးစေ-နိုင်-သော၊ အလိုအတိုင်း- မပြုလုပ်-
ပြီးစေ-နိုင်ခြင်း- မရှိသော၊ သည်။ ရူပံ ရိတ္တ-
တော ပဿတိ။ တုတ္တတော။ သုညတော။ အနိဿ-
ရိယတော။ အကာမကာရိယတော။ အလဗ္ဗနီ-
ယတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၉၃။ ဖေဏပိဏ္ဍေန
ဘာဇနာဒိ ကာတုကာမဿဝိယ ရူပဿ နိစ္စ-
တာဒိ ကာတုကာမဿ တံ န သိဇ္ဈတိ၊ သက-
ဏ္ဍောဝသေန ဝါ ကာစိ ကိရိယာ နတ္ထိတိ အကာ-
မကာရိယတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၄၅၇။ န ဣဒံ
ကဿစိ ကာမကာရိယံ၊ နာပိ တေဿ ကိဉ္စိ
ကာမကာရိယံ အတ္ထိတိ အကာမကာရိယံ။

ဧတေန အဝသဝတ္တနတ္ထိဝိသေသေတွာ ဒဿေတိ။
မူလဋီ။ ၂။ ၃၈။ (၂) အလိုမရှိ - မနှစ်သက်-
သည်ကိုပြုခြင်း။ အကာမကာရိယတောတိ အတ္တ-
နော အကာမံ အရုစိ ကရဏဝသေန။ စူဠာ
ဋ္ဌ။ ၆၈။

အကာမဂုဏ (ပု) [န+ကာမဂုဏ] ကာမဂုဏ်-
မဟုတ်သော၊ သည်။

အကာမဂုဏတာ (ထိ) [အကာမဂုဏ+တာ]
ကာမဂုဏ်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အနိဋ္ဌာတိ ဝါ
ဝစနေန အကာမဂုဏတာ ဒဿိတာ။ မူလဋီ။ ၂။ ၉။

အကာမတာ (ထိ) [အကာမ+တာ] အလိုမရှိ
သည်၏အဖြစ်၊ အလို-မရှိ - မပါ - ခြင်း။ ယထာ
ပန ပက္ခေ ဂဏ္ဍေ ဂဏ္ဍဘေဒေန ပုဗ္ဗလောဟိတံ
အကာမတာယ နိက္ခမတိ။ ဒီ။ ၁။ ၁၈၀။ မဠာ။ ၁။
၂၇၃။

အကာမန (န) [န+ကာမန] အလိုမရှိခြင်း။ အပိ
စ သဒ္ဓါဒိနံ ဝုဇ္ဈိသင်္ခါတဿ အတ္တဿ အကာမ-
နတော တေသံယေဝ ဟာနိသင်္ခါတဿ
အနတ္တဿ စ ကာမနတော အနတ္တကာမာ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၀၀။

အကာမယိ (ကြိ) ကာမေတိ-ကြည့်။

အကာမရူပ (တိ) [န+ကာမရူပ] အလိုမရှိသော
သဘောရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အညတြ ကဏှာ
နတ္တာကာမရူပ။ ၁။ ၁။ ၂၀၉။ တေ အညတြ
ကဏှာ ဘဝန္တံ ကဏှံ ဌပေတွာ အညေ အကာမ-
ရူပါ နာမ နတ္ထိ။ ၁။ ၄။ ၃၃။

အကာမိတ (တိ) [န+ကာမိတ] အလိုမရှိအပ် -
မနှစ်သက်အပ် - သော၊ ကျက်သရေ မရှိသော၊
သည်။ အကန္တ-ကြည့်။

အကာယဗန္ဓန (တိ) [န+ကာယဗန္ဓန] ခါးပန်းကြိုး
မရှိ-မပါ - မပတ် - သော၊ သူ၊ သည်။ အည-
ကဏှေ ဘိက္ခု အကာယဗန္ဓနော ဂါမံ ပိဏ္ဏာယ
ပါဝိသိ။ ဝိ။ ၄။ ၂၇၆။

အကာယူပဂ (တိ) [န+ကာယူပဂ] နောင်တဖန်
ပဋိသန္ဓေမနေလတ္တံ့သော၊ ပဋိသန္ဓေ မနေတော့

သော၊ သူ၊ သည်။ သော အကာယူပဂေါ သမာ-
နော ပရိမုစ္စတိ ဇာတိယာ ဇရာမရဏေန။ သံ၊
၁။ ၂၆၃။

အကာရ (ပု) [အ+ကာရ] အ-အက္ခရာ။
အကာရော နိပါတမတ္တံ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၂၀၈။
အကာရော နိပါတမတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၂၉။

အကာရက (တိ) [န+ကာရက] မပြုလုပ်သော၊
သူသည်။ (က) အပြစ်ကို မပြုလုပ်သော၊ အပြစ်
မရှိသော၊ သူသည်။ အကာရကာ ဣမေသမဏာ။
ဥဒါန၊ ၁၃၁။ အကာရကတိ အပရာဓဿ န
ကာရက။ ဥဒါန၊ ၁၃၁။ ၂၃၆။ အကာရကော သော
ဘိက္ခု၊ ၈၈ နှင့် ခမာပေဟိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၃။ (ခ)
မပြုစု - မလုပ်ကျွေး - သော၊ သူ၊ သည်။ အဟံ
ခေါဘန္တေ ဘိက္ခုနံ အကာရကော။ ဝိ၊ ၁။ ၄၁၇။
(ဂ) ကောင်းသည်ကို မပြုကျင့်သော၊ သူသည်။
အယံ ဒုပ္ပဋိပန္နော အကာရကော ကာယဒဠိ-
ဗဟုလော။ မ၊ ၁။ ၂၀၅။

အကာရကတာ (ထိ) [အကာရက+တာ] အပြစ်ကို
မပြုလုပ်သော - အပြစ်မရှိသော - သူ၏အဖြစ်။
အကာရကော မုနိ အကာရကတာယ ဝါဒံ န
ဥပေတိ။ မဟာနိ၊ ၄၇။

အကာရကဘာဝ (ပု) [အကာရက+ဘာဝ] အပြစ်
ကို မပြုလုပ်သော - အပြစ်မရှိသော - သူ၏
အဖြစ်။ မမ အကာရကဘာဝံ ကထေတွာ
အတ္တာနံ မောစေဿာမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၁၇။ အကာ-
ရကဘာဝန္တိ နိဒ္ဒေါသဘာဝံ။ ပါစိတ်၊ ယော၊
၁။ ၉၈။

အကာရဏ (န၊ တိ) [န+ကာရဏ] (၁) (န)
အကြောင်း မဟုတ်သော၊ သည်။ အကာရဏံ
ကာရဏန္တိဂဏှာတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁၇။ အဋ္ဌာန တန္တိ
အဋ္ဌာနံ တံ၊ အကာရဏံ တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သုတ္တနိ၊ ၁။ ၉၄။ ယာနကေ ယောဇေတွာ
ဝိစရဏံ နာမ အဋ္ဌာနံ အကာရဏံ။ အဘိ၊ ၁။
၃၀။ (၂) (တိ) အကြောင်း မရှိသော၊ သည်။
နတ္ထိ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တိနံ အကာရဏမဟေတုကံ

ဂိရမုဒိရဏံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၄၈။ ဣမေ ဒေ မိတ္တာ
အကာရဏာ နိက္ကာရဏာ အဟေတု အပ္ပမ္ဘယာ
ဒုလ္လဘာ။ စူဠနိ၊ ၃၀၆။ (ပြုလတ္တံ့ပုံစံတို့၌
'အကြောင်းမရှိပဲ၊ အကြောင်း ကင်းလျက်၊
အကြောင်းမဲ့' စသည်ဖြင့် ကြို၊ ဝိအနက်ပေး။)
အဝတ္ထုသ္မိ အကာရဏေ ပဝါရဏံ ဌပေန္တိ။ ဝိ၊
၃။ ၂၅၃၊ ၄၃၃။ အကာရဏေန တထာဂတာ
သိတံ ပါတုကဏေန္တိ။ မ၊ ၂။ ၃၂၆။ အံ၊ ၂။ ၁၈၉။
နာ'ကာရဏေ ပါတုကဏေန္တိ ဗုဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၆။
နာ'ကာရဏေတိ 'ဘန္တေ ဗုဒ္ဓါနာမ အကာရဏေ
သိတံ န ကဏေန္တိ။ တုမေဟိ စ သိတံ ကတံ၊
ကေန န ခေါ ကာရဏေန သိတံ ကတံန္တိ
မဟာခိဏာသဝါဘိက္ခု ပုစ္ဆိံ သု။ ဇာ၊ ၁။ ၅၇၇။
အထ နော အကာရဏသ္မာ၊ ယညတ္ထာယ ဒေဝ
ဃာတေသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၂။ အထ နော အကာ-
ရဏသ္မာတိ အထ တံ အမေ အကာရဏေန
ယညတ္ထာယ ဃာတေသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၆။ ကိ*
ဣမံ အကာရဏေန နာသေမိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄၈။
မာ အကာရဏေန ဇာယော ကိလမေန္တော
ဝိစရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၈။

အကာရဏတာ (ထိ) [အကာရဏ + တာ]
အကြောင်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ပူဇာရဟတာ-
ယ ဝါ အကာရဏတံ ဒဿေတွာ။ ဝဇီရ၊ ၄။

အကာရဏနိဿိတ (တိ) [အကာရဏ+နိဿိတ]
အကြောင်းမဟုတ်သည်မို့သော၊ အကျိုးမရှိ
သော၊ သည်။ အနတ္တံ ဝေတိတိ အကာရဏနိဿိတံ
ဝေတိ၊ အကာရဏနိဿိတန္တိ စ နိပ္ပလန္တိ အတ္ထော။
ဖလံဟိ ကာရဏနိဿိတံ၊ အကာရဏနိဿိတတာ
စ တဒဝိနာဘာဝတော အကာရဏေ နိဿိတံ၊
နိပ္ပလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၂။

အကာရဏပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အကာရဏ+ပရိဂ္ဂဟ]
အကြောင်းမရှိဟု - ယူခြင်း - ယူသောဝါဒ။
အကြောင်းမရှိပဲ လောက၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း
ဖြစ်သည်ဟုယူသော အယူဝါဒ။ အာဒိသဒ္ဓေန
'အဏူဟိ လောကော ပဝတ္တတိ'၊ 'သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေက-

တဟေတို့တိ ဝေမာဒိ အကာရဏပရိဂ္ဂဟော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ။ ၂။ ၅၆။ 'အဏူဟိ လောကော
ပဝတ္တတိ'တိ အာဇီဝကဝါဒိ သန္တာယာဟ။
သော ဟိ အကာရဏပရိဂ္ဂဟော။ အနုဋီ။ ၂။ ၆၅။

အကာရယ် (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကာရယ် (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကာရာပေတွာ (ကြိဝိ) [န+ကာရာပေတွာ]
မပြုစေမူ၍။ တဿ ဩကာသံ အကာရာပေတွာ-
တိ ဝေမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိဠာ ၂။ ၁၀၂။

အကာရာပေန္တ (တိ) [န+ကာရာပေန္တ] မပြုစေ
သော၊ သူသည်။ တတ္ထ ပုရိမေသု စတုသု အဓိပ္ပါ-
ယေသု ဩကာသံ အကာရာပေန္တဿ ဒုက္ကဋ်။
ဝိဠာ ၂။ ၁၀၂။

အကာရိတ (တိ) [န+ကာရိတ] မပြုစေအပ်သော၊
သင်ကြားခြင်း မပြုစေအပ်သေးသော၊ သည်။
ယထာ တံ ဘန္တံ ယာနံ အဒန္တံ...အကာရိတံ
အဝိနိတံ ဥပ္ပထံ ဂဏာတိ။ မဟာနိ။ ၁၁၃။
အကာရိတန္တိ သုသိက္ခိတကိရိယံ အသိက္ခာ-
ပိတံ။ ၎င်းဋ္ဌ။ ၂၃၅။

အကာရိတပုဗ္ဗ (တိ) [န+ကာရိတပုဗ္ဗ] မပြုစေ
ဘူးသေးသော၊ မခိုင်းစေဘူးသေးသော၊ သည်။
ယထာ တံ အကာရိတပုဗ္ဗံ ကာရဏံ ကာရိယ-
မာနဿ။ မ၊ ၂။ ၁၀၉။

အကာရိယ (တိ) [န+ကာရိယ] မပြုအပ်သော၊
မပြုနိုင် - မပြုဝံ - မပြုရဲ - သော၊ သည်။ နတ္ထိ
ပါပံ အကာရိယံ။ ဓမ္မ။ ၃၉။

အကာရုည (န) [အကာရဏ+ကျ]သနားကြင်နာ
ခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်၊ မသနား - မကြင်နာ - ခြင်း။

အကာရုညတာ (တိ) [အကာရုည+တာ]သနား -
ကြင်နာ - ခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်၊ မသနား - မကြင်
နာ - ခြင်း။ တေန ဟိ တဿ အကာရုညတာ
သမ္ဘဝတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၆။

အကာရုဏ (တိ) အကရုဏ-ကြည့်။

အဘိဓာန် ၁-၃ - န-ဇ-သ

အကာရုဏိက (တိ) [န+ကာရုဏိက] သနား -
ကြင်နာ - ခြင်း မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ ဒသဟိ
ဘိက္ခဝေ အကာရုဏိကော စ ဒုဗ္ဗလော စ။
အံ၊ ၃။ ၃၇၅။ အကာရုဏိကောတိ နိက္ကာရုဏိ-
ကော။ အံ၊ ၄။ ၃၂၄။

အကာရေတွာ (ကြိဝိ) [န+ကာရေတွာ] မပြုစေ
မူ၍။ ဩကာသကမ္ပံ အကာရေတွာ ပဝတ္တာ
ဟောတိ။ ဝိဠာ ၄။ ၂၁၆။

အကာလ (ပု) [န+ကာလ] အခါမဟုတ်သော -
မသင့်သော - အခါ။ (က) မသင့်လျော်သော
အခါ။ အကာလော ခေါ် အာရသော ဘဂဝန္တံ
ဒဿနာယ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၃။ အကာလော ခေါ် အဇ္ဇ
ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ ဥပသကံမိတံ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၃။
(ခ) မသင့်သောအခါ။ ကာမဂုဏ်အာရုံပြု၍
သုဘ၏အစွမ်းဖြင့် စိတ်ဖြစ်ပေါ်သောအခါ။ န
အကာလေ ဝိပေက္ခေယျ၊ ကာလေ ပေက္ခေယျ
ပဏ္ဍိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၈။ အကာလေတိ ကာမ-
ဂုဏေ အာရဗ္ဗ သုဘဝသေန စိတ္တုပ္ပါဒကာလေ။
အယဉ္ဇိ ဘိက္ခုနော ရူပံ ဩလောကေတု အကာ-
လော နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၅၀။ (ဂ) ပြောဆိုရန်မသင့်
သော - မပြောဆိုသင့်သော - အခါ။ အကာ-
လေန အနုပဒေသံ အပရိယန္တဝတိ အနတ္တ-
သံဟိတံ။ အံ၊ ၁။ ၃၃၀။ အကာလေနာတိ ကထေတု
အယုတ္တကာလေန။ အံ၊ ၄။ ၂၆၆။ (ဃ) မစော-
ဒနာသင့်သောအခါ။ သံသအလယ် ဂိုဏ်းအလယ်
စသည်၌ ရောက်ရှိနေသောအခါ။ အကာလေန
စောဒေတိ အဘူတေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၄။ အနဇ္ဈိဋ္ဌောဝ
စောဒေတိ။ ဝိဠာ ၄။ ၂၀၄။ ကာလေန ဝက္ခာမိ
နော အကာလေန။ အံ၊ ၃။ ၃၁၉။ သံသမဇ္ဈေ
ဝါ ဂဏမဇ္ဈေ ဝါ သလ္လာကဂ္ဂယာဂဂ္ဂဝိတက္က-
မာဠကဘိက္ခာစာရမဂ္ဂအာသနသာလာဒီသု ဝါ
ဥပဋ္ဌာကေဟိ ပရိဝါရိတက္ခဏေ ဝါ စောဒေန္တော
အကာလေ ဝဒတိ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၃၁၁။ (င)
တောင်းယမ်းခြင်းငှါ မသင့်သော - မတောင်း
သင့်သော - အခါ။ တေေန မိတ္တာ ဇီရန္တိ၊ အကာ-

လေ ယာစနာယ စ။ဇာ။၂။၄၇။ အကာလေတိ အယုတ္တပ္ပတ္တကာလေ ပရဿ ပိယဘဏ္ဍံ ယာစနာယ မိတ္တာ ဇီရန္တိ နာမ။ ဇာ။ဋ္ဌ။၅။၂၄၇။ (စ) စစ်ချီ - စစ်တိုက် - မထွက်သင့်သောအခါ။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ အကာလေသေနံ ဥယျောဇေသိ။ဝိ။၂။၂၀၈။(ဆ) မသင့်သောအခါ။တူန့်တို ဆုတ်နစ်သောစိတ်ဖြစ်ပေါ်နေသောအခါ။ယသ္မိံ ဘိက္ခဝေ သမယေ လိနံ စိတ္တံ ဟောတိ။ အကာလော တသ္မိံ သမယေ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ သံ၊၃။၉၉။ (ဇ) ညဉ့်အခါ။ ကာလေ အကာလေတိ ဒိဝါ စ ရတ္တိံ စ။ဇာ။ဋ္ဌ။၄။၂၉၁။(ဈ) မသင့်သောအခါ။ မင်းဘေး၊ ခိုးသူဘေးစသည် ဆိုက်ရောက်နေသောအခါ။အကာလော ဣမံ အတ္တာဒါနံ အာဒါတံ။ ဝိ၊၄။၄၃၅။ ရာဇဘယံ စောရဘယံ ဒုဗ္ဘိက္ခဘယံ ဝဿာရတ္တောတိ အယံ အကာလော၊ ဝိပရိတော ကာလော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၄။၁၂၄။ (ည) အချိန် - မကျ - မရောက် - သေးသောအခါ။ အတ္တိ မဟာရာဇကာလေပိ မရဏံ၊အတ္တိ အကာလေပိ မရဏံ။ မိလိန္ဒ။၂၉၀။ အကာလေ တတ္ထ မိယတိ။ ၎င်း။၂၉၁။ (ဋ) စောလွန်းသော၊သည်။ အကာလော ခေါ်တာဝ ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ၊ ပဋိသလ္လိနော ဘဂဝါ။မ၊၂။၂၁၄။ အံ၊၃။၄၀၆။ (ဌ) နောက်ကျလွန်းသော၊ သည်။ အကာလော ဒါနိ အာနန္ဒတထာဂတံ ယာစနာယ။ ဒိ၊၂။၉၆။ အကာလော ခေါ်အဇ္ဇ ဘဂဝတော ဝါဒိ အာရောပေတံ၊ သေ့ ဒါနာဟံ သကေနိဝေသနေ ဘဂဝတော ဝါဒိ အာရောပေဿာမိ။မ၊၂။၅၆။ (ဍ) မတွန့် - မမြည် - သင့်သောအခါ။ နာယံ ကာလံ အကာလံ ဝါ၊ အဘိဇာနာတိ ကုက္ကုဋ္ဌော။ဇာ။၁။၂၇။ နာယံ ကာလံ အကာလံ ဝါတိ...ဝဿိတဗ္ဗယုတ္တကံ ကာလံ ဝါ အကာလံ ဝါ သေ ကုက္ကုဋ္ဌော န ဇာနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၁။၄၆၂။ (ဎ) ရှေ့ကျ - နောက်ကျ - ချီမသင့်သောအခါ။ အနိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ

အကာလေန အနုပဒေသံ...။မ၊၁။၃၅၆။ အကာလေနာတိ ဝတ္တဗ္ဗကာလဿ ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ အယုတ္တကာလေ ဝတ္တာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ။၂။၂၃၂။

အကာလအဗ္ဗဗလ (န) [အကာလ+အဗ္ဗဗလ] အခါမဟုတ်ပဲ - အခါမဲ့ - သီးသော သရက်သီး။ ကော မာဏဝေါ အကာလအဗ္ဗဗလာနိ အာနေတွာ ဝိက္ကိဏာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၄။၂၀၃။

အကာလကမ္ပန (န) [အကာလ+ကမ္ပန] အခါမဟုတ်ပဲ တုန်လှုပ်ခြင်း။ ပံသုကုလဇောဝနဝေယန္တရဇာတကေသု အကာလကမ္ပနေန အကမ္ပိတ္ထ။ ဒိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၂၀။

အကာလစာရိ (တိ) [အကာလ+စရ+ဏိ] (က) အခါမဟုတ်သည်၌ သွားလာ လှည့်လည်လေ့ရှိသော၊သူ၊သည်။ အကာလစာရိ စ ဟောတိ အဗြဟ္မစာရိ စ။ အံ၊၂။၁၂၇။ (ခ) နေလွဲသော အခါ၌ ဆွမ်းခံသွားလေ့ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အကာလစာရိံ ဟိ သဇန္တိ သင်္ဂါ။သုတ္တနိ။၃၃၆။ အကာလစာရိံ ဟိ သဇန္တိ သင်္ဂါ၊အကာလစာရိံ ပုဂ္ဂလံ ရာဂသင်္ဂါဒယော အနေကေ သင်္ဂါ သဇန္တိ ပရိဿဇန္တိ ဥပဂဟန္တိ အလ္လိယန္တိ တသ္မာ ဝိကာလေ န စရန္တိ ဗုဒ္ဓါ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၁၀၄။

အကာလစီဝရ (န) [အကာလ+စီဝရ]အခါမဟုတ်သည်၌ ဖြစ်ပေါ်သော သက်န်း၊ အခါ၌သော်လည်း ရည်ညွှန်း၍ လှူအပ်သော သက်န်း၊ (ကထိန်မခင်းသော် တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့တိုင်အောင် ၁၁-လ၊ ကထိန်ခင်းသော် တပေါင်းလဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တိုင်အောင် ၇-လအတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော သက်န်း။) အကာလသက်န်း။ အညတရဿ ဘိက္ခုနော အကာလစီဝရံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ဝိ၊၁။၃၀၃။ အကာလစီဝရံ ဥပ္ပဇေယျ။ ဝိ၊၁။၃၀၄။ အကာလစီဝရံနာမအနတ္တတေကထိနေ ကောဒသမာသေ ဥပ္ပန္နံ၊အတ္တတေကထိနေသတ္တမာသေ

ဥပ္ပန္နံ၊ ကာလေပိ အာဒိဿ ဒိန္နံ၊ ဧတံ အကာလ-
စီဝရံ နာမ။ဝိ၊၁။၂၀၄။

အကာလစီဝရတာ (ထိ) [အကာလစီဝရ+တာ]
အကာလသင်္ကန်း၏ အဖြစ်။ အကာလစီဝရတာ
တထာသညိတာ ကာလစီဝရန္တိ အဓိဋ္ဌာယ
လေသေန ဘာဇာပနံ ပဋိလာဘောတိ ဣမာ-
နေတ္ထ စတ္တာရိ အင်္ဂါနိ။ ကခါ။၂၀၈။

အကာလစီဝရပက္ခ (ပု) [အကာလစီဝရ+ပက္ခ]
အကာလသင်္ကန်း၏အဖို့အစု။ ယထာဒါနေယေဝ
ဥပနေတဗ္ဗန္တိ ယထာ ဒါယကေန ဒိန္နံ၊ တထာ
ဥပနေတဗ္ဗံ၊ အကာလစီဝရပက္ခေယေဝ ဌပေ-
တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။သာရတ္ထ။၂။၁၂၁။

အကာလစီဝရဘဝ (ပု)[အကာလစီဝရ+ဘဝ]
အကာလသင်္ကန်း၏အဖြစ်ဥပနေတဗ္ဗန္တိ အကာ-
လစီဝရဘဝေန ဘာဇေတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။
ဝဇိရ။၂၆၃။

အကာလစီဝရသည (တိ)[အကာလစီဝရ+သညာ]
အကာလသင်္ကန်းဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။
အကာလစီဝရေ အကာလစီဝရသညာ ကာလ-
စီဝရန္တိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ ဘာဇာပေတိ။ဝိ၊၂။၂၂၁။

အကာလစီဝရသာမည (န)[အကာလစီဝရ+သာ-
မည]အကာလသင်္ကန်းနှင့် - တူသည်၏အဖြစ် -
တူခြင်း။အကာလစီဝရသာမညတော အတ္ထုဒ္ဓါရ-
ဝသေန ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ။၂။၂၉၇။

အကာလည (တိ) [န+ကာလည။]အချိန်အခါ -
ပြောဆိုရန် အခါ-ကိုမသိသော၊ သူ၊ သည်။
န ပုဗ္ဗကုသလော ဟောတိ...အကာလည။ စ
ဟောတိ။ဝိ၊၅။၂၃၂။ အကာလည။စ ဟောတိတိ
ကာလံ န ဇာနာတိ ဥတ္တိဉ္ဇကာသမ္ပိ န
ဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၁၇၇။ အကာလည။ စ
အမတ္တည။ စ။အံ၊၂။၆။အကာလည။တိ ကထာ-
ကာလံ (ကာလာကာလံ-သျှာ) န ဇာနာတိ၊
အကာလေ ကထေတိ။ အံ၊၄။၂။၁၉၅။

အကာလပုပ္ဖ (န) [အကာလ+ပုပ္ဖ] အခါမဟုတ်ပဲ
ပွင့်သောပန်း။ ယမကသာလာ သဗ္ဗဗာလိဖုလ္လာ
ဟောန္တိ အကာလပုပ္ဖေဟိ။ ဒီ၊၂။၁၁၄။

အကာလဖလ (န) [အကာလ+ဖလ] အခါမဲ့ -
၁၂-ရာသီ - သီးသော အသီး။ အဓနာဂတော
ဥယျာနပါလော အကာလပုပ္ဖါနိ သုဠု ပုပ္ဖါ-
ပေန္တော အကာလဖလာနိ ဂဏှာပေန္တော
ဥယျာနံ ရမဏီယံ အကာသိ။ဇာ၊၄။၂။၉၅။

အကာလဖလဂဏှာပက (တိ) [အကာလဖလ+
ဂဏှာပက] အခါမဲ့ - ၁၂-ရာသီ - အသီးကို
သီးစေနိုင်သော၊ သူ၊သည်။ တာဒိသကေတိ
တထာရူပေ အကာလဖလဂဏှာပကေ မန္တေ န
ဒေမ။ဇာ၊၄။၄။၂၀၇။

အကာလမစ္စ (ပု) [အကာလ+မစ္စ] သေချိန်
မရောက်မီသေခြင်း၊ အခါမဲ့ - ရုတ်တရက် -
ရှောင်တခင် - သေခြင်း။ နတ္ထိ အယဟတော
အကာလမစ္စတိ? အာမန္တံ။ အဘိ၊က။၂။၉၅။

အကာလမရဏ (န) [အကာလ+မရဏ] သေချိန်
မရောက်မီ သေခြင်း။ အခါမဲ့ - ရုတ်တရက် -
ရှောင်တခင် - သေခြင်း။ အကာလမရဏံ ကမ္မ-
ပစ္ဆေဒကမ္မဝသေန။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ။၁။၂၂၂။ အန္တရာ
အကာလမရဏံ နာမ နော နတ္ထိ။ ဇာ၊၄။၄။၅၃။

အကာလမေဃ (ပု) [အကာလ+မေဃ] အခါမဲ့
ရွာသောမိုး၊ မိုးအခါ မရောက်မီ ရွာသောမိုး။
မဟာ အကာလမေဃော ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊၂။၂။
အကာလမေဃောတိ အသမ္ပတ္တေ ဝဿကာလေ
ဥပ္ပန္နမေဃော၊ အယံ ပန ဂိမ္မာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ
ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊၄။၂။၂၃၉။

အကာလရာဇိဇာတက (န) [အကာလရာဇိ+ဇာ-
တက] အခါမဟုတ်သည့် တွန့်မြည်တတ်သော
ကြက်၏အကြောင်းကို ပြဆိုရာဖြစ်သော ဇာတ်။
အကာလရာဇိဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ကေကနိပါတ်၊
၁၂-ဝဂ်၊ ၉-ဇာတ်။

အကာလရာဝီ (တိ) [အကာလ+ရ+ဏီ] (က) အခါ
မဟုတ်သည့် အသံပြုလေ-ပြောဆို ဆူညံလေ-
ရှိသော၊ သူသည်။ အကာလရာဝီ ဘိက္ခု
အာရဗ္ဗ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆။ (ခ) အခါမဲ့ တွန်မြည်
တတ်သော၊ သည်။ တဒါ အကာလရာဝီ ကုက္ကု-
ဇော အယံ ဘိက္ခု အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆။ ၂။

အကာလရူပ (န) [အကာလ+ရူပ၊ အကာလမေဝ
အကာလရူပ] မသင့်သောအခါ။ ယော အတ္တနော
ဒုက္ခမနာနုပဋ္ဌော၊ ပဝေဒယေ ဇန္တု အကာလ-
ရူပေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆။ ၃။ အကာလရူပေတိ အကာလေ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂။

အကာလဝါဒီ (တိ) [အကာလ+ဝဒ+ဏီ] အခါ
မဟုတ်သည့် ပြောလေ့ရှိသော၊ သူသည်။ သော
စ ဟောတိ အကာလဝါဒီ အဘူတဝါဒီ။ အံ၊ ၁။
၃၃။ အကာလဝါဒီတိ အာဒိသု အကာလေ ဝဒ-
တိတိ အကာလဝါဒီ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။

အကာလဝိဇ္ဇ (ထိ) [အကာလ+ဝိဇ္ဇ] အခါမဲ့ လျှပ်
စစ်၊ ရာသီဥတု မဟုတ်ပဲ ပြက်သော လျှပ်စစ်။

အကာလဝိဇ္ဇလတာ (ထိ) [အကာလ+ဝိဇ္ဇလ-
တာ] အခါမဲ့ လျှပ်စစ်နွယ်။ အကာလဝိဇ္ဇလတာ
နိစ္ဆရိ သု၊ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။

အကာလသဿ (တိ) [အကာလ+သဿ] အခါမဲ့
ကောက်စပါး ရှိသောလယ်။ နဝသဿေ ဝါ
အကာလသဿေ ဝါ အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅။

အကာလိက (တိ) [န+ကာလိက] (၁) (က) အခါ
မလင့် (မိမိအခြားမဲ့) - အကျိုးပေးတတ်
သော - ရအပ်သော အကျိုးရှိသော - တရား။
(မဂ်တရား)။ သန္တိဋ္ဌိကော အကာလိကော ဟိ-
ပဿိကော။ ဒီ၊ ၂။ ၈၀။ မ၊ ၁။ ၄၅။ အံ၊ ၁။ ၁၅၆။
အကာလိကောတိ န ကာလန္တရေ ဖလဒါယ-
ကော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ သွာက္ခာတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊
သန္တိဋ္ဌိကမကာလိကံ။ မ၊ ၂။ ၃၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၉။
အကာလိကန္တိ မဂ္ဂါနန္တရဖလပုတ္တိယာ န

ကာလန္တရံ ပတ္တဗ္ဗဖလံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၇။ အကာလိ-
ကန္တိ မဂ္ဂါနန္တရဖလပုတ္တိတော န ကာလန္တရေ
ပတ္တဗ္ဗဖလံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၇၆။ ယော မေ
ဓမ္မမဒေသေသိ၊ သန္တိဋ္ဌိကမကာလိကံ။ သုတ္တနိ၊
၄၅၀။ သန္တိဋ္ဌိကမကာလိကန္တိ သာမံ ပဿိတဗ္ဗ-
ဖလံ၊ န စ ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗဖလံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၃၂၁။ သန္တိဋ္ဌိကမကာလိကန္တိ အကာလိ-
ကန္တိ ယထာ မနုဿာ ကာလိကံ ဓနံ ဒတုာ
အနန္တရာ န လဘန္တိ၊ ကာလံ အာဂမေန္တိ၊ နေဝါယံ
ဓမ္မော။ ယော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အရိယံ အဋ္ဌဂိကံ
မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ တဿ မဂ္ဂဿ အနန္တရာ
သမနန္တရာ အဓိဂစ္ဆတေဝ ဖလံ ဝိန္နတိ ပဋိလ-
ဘတိ၊ န ပရတ္တ န ပရလောကေ၊ ဧဝံ အကာလိ-
ကန္တိ သန္တိဋ္ဌိကမကာလိကံ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁၄၊ ၂၁၅။
(ခ) တစုံတခုသော ကာလကို မလွန်မချီ
အကျိုးပေးတတ်သော တရား။ (မဂ်တရား)။
သော ဣမိနာ ဓမ္မေန ဒိဋ္ဌေန ဝိဒိတေန အကာလိ-
ကေန ပတ္တေန။ သံ၊ ၁။ ၂၇၉။ အကာလိကေနာတိ
ကိစ္ဆိကာလံ အနတိက္ကမိတ္တာ ပဋိဝေဓာနန္တရံ ယေဝ
ဖလဒါယကေန။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ (၂) ကာလ
မခြား ကိစ္စကို ပြုတတ်သောတရား။ (မဂ်ဖိုလ်
တရား)။ သန္တိဋ္ဌိက နိဇ္ဇရာ အကာလိကာ ဟိ-
ပဿိကာ။ အံ၊ ၁။ ၂၂၂။ အကာလိကာတိ န
ကာလန္တရေ ကိစ္စကာရိကာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။
(၃) ကာလမခြား - ရောက်အပ် - ရအပ် - သော၊
သည်။ (သန္တိဋ္ဌိကနိဗ္ဗာန်၊ အရဟတ္တဖိုလ်)။ ယတော
ခေါ အယံ ဗြာဟ္မဏ အနဝသေသံ ရာဂက္ခယံ ပဋိ-
သံဝေဒေတိ၊ ဒေါသက္ခယံ မောဟက္ခယံ ပဋိ-
သံဝေဒေတိ၊ ဧဝံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ သန္တိဋ္ဌိကံ နိဗ္ဗာန်
ဟောတိ အကာလိကံ ဟိပဿိကံ ဩပနေယျိ-
ကံ။ အံ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၁၅၉။ အကာလိကန္တိ န ကာလန္တ-
ရေ ပတ္တဗ္ဗံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ န ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗန္တိ
ယဒါ သစ္စပဋိဝေဓော၊ တဒါ ဧဝ လဒ္ဓဗ္ဗတ္တာ န
ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၆။ (၄) ဘဝ
မခြား - မျက်မှောက်ကာလ၌ပင် - ကာမဂုဏ်
ချမ်းသာကို ဖြစ်စေတတ်သောမင်းအဖြစ်။ ရဇုပန

ဣမသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ ကာမဂုဏသုခုပ္ပါဒန-
 တော အကာလိကံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ (၅) အခါ
 မဟုတ်သည်၌ ဖြစ်ပေါ်သောသည်။ ဝေဿန္တ-
 ရေန ရညာ မဟာဒါနေ ဒီယမာနေ ယံ
 သတ္တကုတ္တု မဟာပထဝီ ကမ္မိတာ၊ အကာလိကံ
 တေ ကဒါစုပ္ပတ္တိကံ အဋ္ဌဟိ ဟေတုဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ။
 မိလိန္ဒ။ ၁၁၉။ (၆) ကာလိကလေးပါးမှ လွတ်
 သော၊ သည်။ အာဟာရန္တိ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ
 ကာလိကံ အဓိပ္ပေတံ၊ န ဥဒကံ၊ တဉ္စိ
 ဘေသဇ္ဇသင်္ဂဟိတမ္ပိ အကာလိကမေဝ ပဋိဂ္ဂ-
 ဟိတဿေဝ ကာလိကတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၇။

အကာလုသိ(သိ)ယ (န) [န+ကာလုသိ(သိ)ယ]
 မနောကံကျသည်၏ အဖြစ်၊ မနောကံကျခြင်း။

အကာလုသိ(သိ)ယပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အကာလုသိ-
 (သိ)ယ+ပစ္စုပ္ပန်] သမ္ပယုတ်တရားတို့၏
 မနောကံကျသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား
 ရှေးရှု - ထင်တတ် - ထင်ခြင်းရှိ - သောတရား၊
 (သဒ္ဓါတရား)။ သဒ္ဓဟနလက္ခဏာ သဒ္ဓါ....
 အကာလုသိယပစ္စုပ္ပန် အဓိပ္ပတ္တိပစ္စုပ္ပန်
 ဝါ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ (သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၃၀-၌
 အကာလုသိယပစ္စုပ္ပန်ဟု-ရှိသည်။)

အကာသိ* (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကာသိ (ကြိ) ကရေတိ-ကြည့်။

အကာသိက (တိ) [န+ကာသိက] မနုဉ္ဇံ - မညက်
 ညော-သောသည်။ န ခေါ ပနဿာဟံ ဘိက္ခဝေ
 အကာသိကံ စန္ဒနံ ဓာရေမိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၃။
 အကာသိကံ စန္ဒနန္တိ အသဏ္ဍံ စန္ဒနံ။ အံ၊ ၁။ ၂။
 ၁၂၅။ ကာသိကသဒ္ဓေါ အတိ ဝိယ သဏ္ဍေသုခုမေ
 မဟဂ္ဂဝတ္ထေ နိရုဇ္ဈော အညသ္မိမ္ပိ တထာဇာတိ-
 ကေ ရုဋ္ဌိဝသေန ပဝတ္တတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၉။

အကာသိယ (ပု) [န+ကာသိယ] အကာသိယ
 ခေါ်သော မင်းချင်းယောက်ျား။ အကာသိယာ
 ရာဇဟိ ဝါ'နုသိဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၈။ အကာသိယ-
 သင်္ခါတာ ရာဇပုရိသာဝိယ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၄။

အကိစ္စ (န) [န+ကိစ္စ] (၁) (က) မပြုအပ်-မပြု
 သင့်-သောသည်။ သုဒ္ဓဂ္ဂတေနာပိ အကိစ္စမာ-
 ဟု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၃။ အကိစ္စမာဟုတိ အကတ္တဗ္ဗန္တိ
 ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ ဝဒန္တိ၊ တံ ပန မံ အနုရိယံ
 မဂ္ဂံ အာရောစေသိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂။
 ၁၂၀။ (ခ) မပြုအပ် - မပြုသင့်-ပြုဖွယ်မဟုတ်-
 မပြုကောင်း-သောအမှုကိစ္စ။ အကိစ္စံ ကရေတိ။
 အံ၊ ၁။ ၃၇၈။ အကာတဗ္ဗံ ကရေတိ။ အံ၊ ၁။ ၂။
 ၃၁၃။ ယံ ဟိ ကိစ္စံ အပဝိဒ္ဓံ၊ အကိစ္စံ ပန ကရိယတိ။
 ဓမ္မ၊ ၅၅။ အကိစ္စန္တိ ဘိက္ခုနော ဆတ္တမဏ္ဍနံ
 ဥပါဟနမဏ္ဍနံ ပါဒကပတ္တထာလကဓမ္မကရဏ-
 ကာယဗန္ဓနအသဗ္ဗကမဏ္ဍနံ အကိစ္စံ နာမ။ ဓမ္မ၊
 ၄။ ၂။ ၂၇၂။ ကဋ္ဌစ္ဆုဘိက္ခဟေတုပိ၊ အကိစ္စာနိ
 နိသေဝရေ။ ထေရ၊ ၃၃၉။ တံ ဒဒန္တဿ ဂဟဋ္ဌဿ
 အနုနုလောမိကသံသဂ္ဂဝသေန အကိစ္စာနိ ပဗ္ဗဇိ-
 တေန အကတ္တဗ္ဗာနိ ကမ္မာနိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။
 အကိစ္စံ တဿ ကရေတိ၊ ကိစ္စံ တဿ န ကရေ-
 တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁။ အကိစ္စန္တိ အကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၁။ (၂) ကြီးသော အမှုကိစ္စ၊ အမှု
 ကိစ္စကြီး။ ကိစ္စာကိစ္စေသု ကိသ္မိမိ။ ဓမ္မ၊ ၂၄။ ကိစ္စာ-
 ကိစ္စေသု ခုဒ္ဒကမဟန္တေသု ကရဏီယေသု။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၃၂၉။

အကိစ္စကရ (တိ) [အကိစ္စ+ကရ] ပြုဖွယ်မဟုတ်
 သည်ကို ပြုလုပ်တတ်သော၊ သည်။ ရေငတ်မှ
 ရေတွင်း တူးသကဲ့သို့ ပြုလုပ်သော အလုပ်မျိုး။
 သမ္ပတ္တေ ကာလေမဟာရာဇ ဝါယာမော အကိစ္စ-
 ကရော ဘဝတိ။ ပဋိကစ္ဆေဝ ဝါယာမော ကိစ္စ-
 ကရော ဘဝတိ။ မိလိန္ဒ။ ၆၇။

အကိစ္စကာရက (တိ) [အကိစ္စ+ကာရက] အကိစ္စ-
 ကာရီ-ကြည့်။

အကိစ္စကာရိ (တိ) [အကိစ္စ+ကာရ+ကိ] မပြု
 အပ်သည် - မတရားသည် - ကို ပြုလေ့ရှိသော၊
 သူသည်။ အကိစ္စကာရိ အဿ တေန ဘဝ ရာဇာ။
 ဒီ၊ ၁။ ၁၂၈။ အကိစ္စကာရိ အဿာတိ အကတ္တဗ္ဗ-
 ကာရိ အဓမ္မကာရိ ဘဝေယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၄-၅။

ဟနာမိ တံ မိတ္တဒုတ္တံ အကိစ္စကာရီ။ ဇာ၊၁။
၂၇၁။ အကိစ္စကာရီ ဒုဗ္ဗေဓော။ ဇာ၊၂။၃၃၈။
အကိစ္စကာရီတိ တံ အကိစ္စကာရကော။ ဇာ၊၄။
၇။၃၀၁။

အကိစ္စဇာတ (တိ) [န + ကိစ္စ + ဇာတ] ဖြစ်ပေါ်
သော-ပြုဖွယ် - အကြောင်း - ကိစ္စ-မရှိသော၊
သူသည်။ သောဏသိဂါလာဒယောပိ ဟိ ဥပါ-
ဒါယ အကိစ္စဇာတော သတ္တော နာမ နတ္ထိ။
ဣတော တောော ဂမနမတ္တမ္ပိ ကိစ္စမေဝ ဟောတိ။
သံ၊၄။၁။၃၁၅။ အတ္ထဇာတ-လည်းကြည့်။

အကိစ္စ (န) [န + ကိစ္စ] မငြိငြင် - မဆင်းရဲ -
ခြင်း။ စောဠ ပိဏ္ဍော ရတိ ခိဉ္စာ၊ ယတ္ထာ-
ကိစ္စေန လဗ္ဘတိ။ သံ၊၁။၃၂။

အကိစ္စလာဘိ (တိ) [အကိစ္စ + လာဘိ] မငြိ
မငြင် - မဆင်းရဲ - ရလေ့ရှိသော၊ ဆန့်ကျင်ဖက်
ဖြစ်သော နိဝရဏ တရားတို့ကို - ချမ်းသာ -
လွယ်ကူ - စွာ ပယ်ခွါ၍ ဝင်စားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်
သော၊ သူသည်။ နိကာမလာဘိ အကိစ္စလာဘိ
အကသိရလာဘိ။ ဒါ၊၃။၉၄။ အံ၊၁။၁၈၂။ နိကာ-
မလာဘိ ဟောတိ အကိစ္စလာဘိ အကသိရလာ-
ဘိ။ မ၊၁။၄၀။ မ၊၂။၁၉။ သံ၊၁။၄၆၆။ အံ၊၁။
၃၃၁။ အကိစ္စလာဘိတိ အဒုက္ခလာဘိ။ ဒါ၊၄။၃။
၈၁။ အံ၊၄။၂။၁၇၂။ အကိစ္စလာဘိတိ သုခေ-
နေဝ ပစ္စနိကဓမ္မေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ သမာပဋိတံ
သမထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊၄။၁။၁၆၆။
အံ၊၄။၂။၂၆၇။ အကိစ္စလာဘိတိ နိဒုက္ခလာဘိ။
မ၊၄။၃။၂၂။ အကိစ္စလာဘိတိ ဈာနပါရိပဋ္ဌိကေ
သုခေန ဝိက္ခမ္ဘေတွာ သမာပဋေနသမတ္တတာယ
အဒုက္ခလာဘိ။ သံ၊၄။၂။၂၁၆။

အကိစ္စဝုတ္တိ (တိ) [အကိစ္စ + ဝုတ္တိ] မငြိငြင် -
မဆင်းရဲ - မခက်ခဲ - သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ သူ၊
သည်။

အကိစ္စဝုတ္တိတာ (ထိ) [အကိစ္စဝုတ္တိ + တာ] မငြိ
ငြင် - မဆင်းရဲ - မခက်ခဲ - သော ဖြစ်ခြင်း ရှိ

သည်၏အဖြစ်။ တဿာ ပညာယ အကိစ္စဝုတ္တိ-
တံ အာဟ။ အနုဋီ၊၁။၄။

အကိစ္စန (တိ) [န + ကိစ္စန] အနည်းငယ် - တစုံ
တရာ-စိုးစဉ်း - မျှမရှိသော၊ သည်။ (က) ပဌမာ-
ရူပဝိညာဏ်၏ အနည်းငယ်မျှ အကြွင်းအကျန်
မရှိသောတရား။ (တတိယာရူပဝိညာဏ်)။ နာဿ
ကိစ္စနန္တိ အကိစ္စနံ၊ အန္တမသော ဘက်မတ္တမ္ပိ အဿ
အဝသိဋ္ဌံ နတ္ထိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဘိ၊၄။၁။
၂၅၁။ အကိစ္စနန္တိ ဝိညာဏဿ ကိဉ္စိ ပကာရံ
အဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဝိဘာဝနံ အာဟ။
မူလဋီ၊၁။၁၀၉။ (ခ) တစုံတရာဥစ္စာမရှိသော -
မဲ့သော - သူ။ (လူဆင်းရဲ)။ ကုလပုတ္တမ္ပိ ဇောန္တိ
အကိစ္စနံ၊ ဇာ၊၂။၁၂၇။ အကိစ္စနန္တိ အခနံ။ ဇာ၊၄။
၅။၄၈၇။ (ဂ) သိုမှီး သိမ်းဆည်းအပ်သောဥစ္စာ
မရှိသောသူ။ (သူတော်ကောင်း)။ ဒေတိ ဒါနံ
အကိစ္စနေ။ စရိယာ။၃၉၂။ အကိစ္စနေတိ
အပရိဂ္ဂဟေ။ စရိယာ၊၄။၇၉။

အကိစ္စန (တိ) [န + ကိစ္စန] ကြောင့်ကြမှုမရှိ
သော၊ နှိပ်စက် - နှောင့်ယှက် - တတ်သော
တရားမရှိသော၊ သူသည်။ (က) နှိပ်စက်တတ်
သော ဂုဏ်သော တရားမရှိသော၊ သူသည်။
(ဘုရား၊ ရဟန္တာ)။ အကိစ္စနံ ကာမဘဝေ
အသတ္တံ။ ဝိ၊၃။၄၇။ သုတ္တနိ၊၃၀၅။ ဂုဏ်ကိစ္စ-
နာဒိနံ အဘာဝေန အကိစ္စနံ။ ဝိ၊၄။၃။၂၅၄။
သုတ္တနိ၊၄၁။၂၁၁။ အကိစ္စနံ နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာ။
သံ၊၁။၂၂။ အကိစ္စနန္တိ ဂုဏ်ကိစ္စနာဒိဝိရဟိတံ။
သံ၊၄။၁။၆၀။ ဟိတွာ ကာမေ အကိစ္စနေ။ အံ၊
၃။၄၄၆။ အကိစ္စနေ နိပ္ပလိဗောဓော။ အံ၊၄။
၃။၃၃၇။ (ခ) (န) နှိပ်စက်တတ်သောဂုဏ်
စသည်တို့၏ - ငြိမ်းရာ - ငြိမ်းကြောင်း - ဖြစ်
သောတရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အကိစ္စနံ အနာဒါနံ၊
တေ ဒိပံ အနာပရံ။ နိဗ္ဗာနံ ဣတိ နံ ဗြူမိ။
သုတ္တနိ၊၄၄၄။ အကိစ္စနန္တိ ကိစ္စနပဋိပက္ခံ၊ အနာ-
ဒါနန္တိ အာဒါနပဋိပက္ခံ၊ ကိစ္စနာဒါနပဋိပက္ခံ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၃၁၂။

အင်္ဂုဋ္ဌနဋ္ဌာသယ (ပု) [အင်္ဂုဋ္ဌန + အဋ္ဌာသယ]
 နှောင့်ယှက် - နှိပ်စက် - တတ်သောတရား -
 မရှိ - ကင်း - သော - စိတ် - အလို။ အင်္ဂုဋ္ဌန-
 ဉာဏ-ကြည့်။

အင်္ဂုဋ္ဌနဉာဏ (န) [အင်္ဂုဋ္ဌန + ဉာဏ] နှောင့်ယှက် -
 နှိပ်စက် - တတ်သောတရား - မရှိ - ကင်း -
 သောဉာဏ။ ပဗ္ဗဇိတေန နာမ အင်္ဂုဋ္ဌနဉာဏေန
 သမပရိဂ္ဂဟေန ဘဝိတဗုဒ္ဓိ အင်္ဂုဋ္ဌနဋ္ဌာသယံ
 ပဋိအဝေက္ခိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ အင်္ဂုဋ္ဌနဘာဝ
 (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အင်္ဂုဋ္ဌနဘာဝ (ပု) [အင်္ဂုဋ္ဌန + ဘာဝ] (၁) (သား
 မယား ဆွေမျိုး စသည်တို့၏အတွက်) နှိပ်စက် -
 နှောင့်ယှက် - ကြောင့်ကြ - မှု - ကင်း - သည်၏
 အဖြစ်။ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော
 အင်္ဂုဋ္ဌနဘာဝံ ဥပဂန္နာ ကော စရတိ ဝိဟရတိ။
 မဟာနိ၊ ၁၁၂။ (၂) နှောင့်ယှက် - နှိပ်စက် -
 တတ်သော - တရား - မရှိ - ကင်း - သော -
 စိတ် - အလို။ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒိသု ဥပသက်-
 မန္တေသု အင်္ဂုဋ္ဌနဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတော သမဏ-
 သညံ ဥပဋ္ဌပေတော...။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။ အင်္ဂုဋ္ဌ-
 နဋ္ဌာသယနှင့် အင်္ဂုဋ္ဌနဉာဏ-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂုဋ္ဌိ (ဗျ) [န + ကိဋ္ဌိ။ န - တဗ္ဗော။] အနည်းငယ်။
 န ပြာဟ္မဏသေတဒကိဋ္ဌိ သေယျော။ ဓမ္မ၊ ၆၉။
 တေဒကိဋ္ဌိသေယျောတိ တေ တဿ ခိဏာသဝ-
 ပြာဟ္မဏသ န ကိဋ္ဌိ သေယျော၊ အပ္ပမတ္တကံ
 သေယျော န ဟောတိ အဓိမတ္တမေဝ သေယျော-
 တိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ၆၉။ ၂။ ၃၉၉။

အင်္ဂုတဝ (တိ) [န + ကိတဝ] မကောက်ကျစ် -
 မစဉ်းလဲ - သော၊ သူ၊ သည်။ အနက္ခာ' ကိတဝေ
 တာတ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ အနက္ခာ' ကိတဝေတိ အနက္ခေ
 အင်္ဂုတဝေ အဇ္ဇတကရေ စေဝ အကေရာဋ္ဌိကေ
 စ။ ဇာ၊ ၆၅။ ၁၂၃။

အင်္ဂုတ္တန (န) [န + ကိတ္တန] မပြောကြားခြင်း။
 ဥပသမ္ပဒါဟေက္ခသ အင်္ဂုတ္တနံ ဝတ္ထုအပရာမသနံ

နာမ။ ဥပဋ္ဌာယဿ အင်္ဂုတ္တနံ ပုဂ္ဂလအပရာမသနံ
 နာမ။ ကခါ။ ၁၀၆။

အင်္ဂုတ္တယိ (ကြိ) ကိတ္တေတိ-ကြည့်။

အင်္ဂုတ္တိ (ထိ) [န + ကိတ္တိ] (၁) အကျော်အစော
 မဲ့ခြင်း၊ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ မကောင်း သတင်း
 ကျော်စောခြင်း။ အတ္တနော အဝဏ္ဏံ အတ္တနော
 အင်္ဂုတ္တိ အတ္တနော အယသံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ အင်္ဂုတ္တိ-
 တိ နိန္ဒာ။ ဝိ၊ ၆၂။ ၁၇၆။ အပုညလာဘံ အယသံ
 အင်္ဂုတ္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၄။ အဝဏ္ဏု အင်္ဂုတ္တိ။
 ထေရ၊ ၃၀၉။ အင်္ဂုတ္တိန္တိ အယသံ အသိလောကံ။
 ထေရ၊ ၆၂။ ၂၂။ (၂) ဂုဏ်သရေမဲ့ ပြောဆိုခြင်း။
 နိန္ဒာယ ဂရဟာယ အင်္ဂုတ္တိယာ။ မဟာနိ၊ ၁၂၇။
 အင်္ဂုတ္တိယာတိ အဂုဏကထနေန။ မဟာနိ၊ ၆၅။
 ၂၄၇။

အင်္ဂုတ္တိ (ပု) [န + ကိတ္တိ။ အ + ကိတ္တိ] အင်္ဂုတ္တိ
 အမည်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ အင်္ဂုတ္တိအမည်ရှိသော
 ဘုရားအလောင်း - ပုဏ္ဏား - ရသေ့။ အင်္ဂုတ္တိ
 ဒိသ္မာ သမ္ပန္နံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ အင်္ဂုတ္တိ နာမ
 တာပသော။ စရိယာ။ ၃၇၅။

အင်္ဂုတ္တိစရိယ (န၊ တိ) [အင်္ဂုတ္တိ + စရိယ] အင်္ဂုတ္တိ
 မည်သော ဘုရားအလောင်း၏ကျင့်စဉ်၊ အင်္ဂုတ္တိ-
 စရိယာ။ အင်္ဂုတ္တိစရိယံ ပဌမံ၊ စရိယာ။ ၃၇၆။
 စရိယာသု အင်္ဂုတ္တိစရိယာ (အာဒိ)။ စရိယာ၊
 ၆၂။

အင်္ဂုတ္တိဇာတက (န) [အင်္ဂုတ္တိ + ဇာတက] အင်္ဂုတ္တိ
 မည်သော ဘုရားအလောင်း၏ အကြောင်းကို
 ပြုစုဖြစ်သောဇာတ်။ အင်္ဂုတ္တိဇာတ်။ ဇာတက-
 ပါဠိ၊ တေရသကနိပါတ်၊ ၇-ဇာတ်။

အင်္ဂုတ္တိတ (တိ) [န + ကိတ္တိတ] မချီးမွမ်းအပ်သော၊
 သည်။ သဗ္ဗေ နိန္ဒိတာယေဝ ဟောန္တိ... အင်္ဂုတ္တိ-
 တာယေဝ ဟောန္တိ။ မဟာနိ၊ ၂၃၇။

အင်္ဂုတ္တိတပဿ (ပု) [အင်္ဂုတ္တိ + တပဿ] အင်္ဂုတ္တိ-
 မည်သော ရသေ့။

အကိတ္တိတာပသဘာဝ (ပု) [အကိတ္တိတာပသ + ဘာဝ] အကိတ္တိမည်သောရသေ့၏အဖြစ်။ သတ္တ တဒါ အတ္တနော အကိတ္တိတာပသဘာဝံ ဓမ္မ သေနာပတိဿ ဝဒတိ။ စရိယာ၊ ၂၁။

အကိတ္တိတိတ္ထ (န) [အကိတ္တိ + တိတ္ထ] အကိတ္တိ ရေဆိပ်။ တမ္ပိ အကိတ္တိတိတ္ထံ နာမ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၃။ စရိယာ၊ ၂၂။

အကိတ္တိဒွါရ (န) [အကိတ္တိ + ဒွါရ] အကိတ္တိတံခါး။ တံ အကိတ္တိဒွါရံ နာမ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၃။ စရိယာ၊ ၂၂။

အကိတ္တိပဏ္ဍိတ (ပု) [အကိတ္တိ + ပဏ္ဍိတ] အကိတ္တိ မည်သော ဘုရားအလောင်း သုခမိန်။ ဓနေန အတ္တိကာ အကိတ္တိပဏ္ဍိတဿ ဂေဟံ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၃။ စရိယာ၊ ၂၁။

အကိတ္တိဗြာဟ္မဏ (ပု) [အကိတ္တိ + ဗြာဟ္မဏ] အကိတ္တိ မည်သော ဘုရားအလောင်း ပုဏ္ဏား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အကိတ္တိဗြာဟ္မဏကာလ (ပု) [အကိတ္တိဗြာဟ္မဏ + ကာလ] အကိတ္တိပုဏ္ဏား - ဖြစ်စဉ် - ဖြစ်သော - အခါ။ ပါရမိယော ပူရေန္တဿ စဿ အကိတ္တိ ဗြာဟ္မဏကာလေ...။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၅၄။

အကိတ္တိပ (တိ) [န + ကိတ္တိမ] လူတို့ - ပြုလုပ်ခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ် - မပြုလုပ်အပ် - သော၊ အလိုလိုဖြစ်သော၊ သည်။ သော ပန (ရထော) အပေါရိသတာယ အကိတ္တိမော သယံ ဇာတော ဂေနစိ အသဋ္ဌိတောယေဝ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅။

အကိတ္တိသဉ္ဇနနိ (ထိ) [အကိတ္တိ + သဉ္ဇနန + ဤ] အကျော် အစောမဲ့ခြင်း - မကောင်းသတင်း ကျော်စောခြင်း - အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း - ကိုဖြစ်စေ တတ်သော၊ သည်။ အကိတ္တိသဉ္ဇနနိ၊ ကောပိန နိဒ္ဒသနိ။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၄၈။ အကိတ္တိသဉ္ဇနနိတိ... ဣဓ လောကေပိ ပရလောကေပိ အကိတ္တိ ပါပုဏ္ဏန္တိ။ ဣတိ တေသံ သာ သုရာ အကိတ္တိသဉ္ဇနနိ နာမ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈။

အကိတ္တေတွာ (ကြိဝိ) [န + ကိတ္တေတွာ] မကြား - မပြောကြား - မူ၍။ တံ အကိတ္တေတွာ တဿပရိ အညော ပါသာဏော ကိတ္တေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၉။

အကိရိ (ကြိ) ကိရတိ - ကြည့်။

အကိရိယ (တိ) [(၁) (၂) န + ကိရိယ (၃) အကိရိယ + က] (၁) ပြုကျင့်အပ်သည်ကို မပြု ကျင့်သော၊ သူ၊ သည်။ ယေ ဂေစိ ပါပကာ အသံဝုတာ အဟိရိကာ အကိရိယာ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၄။ (၂) မပြုသင့်သော အမှု။ အဂဝတာ ကိရိယာယေဝ ကတာ၊ နော အကိရိယာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၂။ အညမ္ပိ ဗဟဝိဓံ အကိရိယံ ကရေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၁၅။ (၃) ပြုသင့်သည်ကို မပြုခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သော - အကိရိယသမုဋ္ဌာန်ရှိသော - သိက္ခာပုဒ်စသည်။ အကိရိယသိက္ခာပုဒ်စသည်။ အနဓိဋ္ဌာနေန စ အာပဇ္ဇနတော အကိရိယံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃၂။

အကိရိယဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အကိရိယ + ဒိဋ္ဌိ] အကိရိယ မိစ္ဆာအယူ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုသော် လည်း - ပြုသည်မမည် - ပြုရာမရောက် - ဟု မှားယွင်းစွာ မြင်စွဲသော မိစ္ဆာအယူ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို - ပယ်သော - လက်မခံသော - မယုံကြည်သော - မိစ္ဆာ အယူ။ အစူန္တသုဒ္ဓိတိ န တေ ဝဒန္တိတိ အစူန္တသုဒ္ဓိ သံသာရသုဒ္ဓိ အကိရိ ယဒိဋ္ဌိ သဿတဝါဒံ န ဝဒန္တိ န ကထေန္တိ။ မဟာနိ၊ ၇၅။ အကိရိယဒိဋ္ဌိန္တိ ကရေတော န ကရိယတိ ပါပန္တိ အကိရိယဒိဋ္ဌိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၀၃။ အကိရိယဒိဋ္ဌိ ကမ္ပံ ပဋိဗာဟတိ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၈၅။

အကိရိယဒိဋ္ဌိက (တိ) [အကိရိယဒိဋ္ဌိ + က] အကိရိယ မိစ္ဆာ အယူရှိသော၊ သူ၊ သည်။ ယေ တေ သမဏ ဗြာဟ္မဏာ အစူန္တသုဒ္ဓိကာ သံသာရသုဒ္ဓိကာ အကိရိယဒိဋ္ဌိကာ သဿတဝါဒါ။ မဟာနိ၊ ၂၄၄။

အကိရိယပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အကိရိယာ + ပစ္စုပ္ပန် - န] ဒုစရိုက်မပြုခြင်းလျှင် ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော၊

သည်။ ကာယဒုစရိတာဒိဝတ္ထုတော သင်္ကောစန-
ရသာ၊ အင်္ဂါရီယပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၇။

အင်္ဂါရီယမတ္တ (န) [အင်္ဂါရီယာ + မတ္တ] (၁) ပြုသင့်
သည်ကို မပြုခြင်းမျှ။ အင်္ဂါရီယမတ္တတော သမု-
ဋ္ဌာနဘာဝေါ။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၆။ (၂) အင်္ဂါရီယအယူ
မျှ။ အင်္ဂါရီယာ (၂) အနက်ကြည့်။

အင်္ဂါရီယရူပ (တိ) [အင်္ဂါရီယ + ရူပ] မပြုအပ်သော
သဘောရှိသော၊ သည်။ အင်္ဂါရီယရူပေါ ပမဒါ
သန္တဝေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၇။ အင်္ဂါရီယရူပေါတိ
အကတ္တဗ္ဗရူပေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၅။

အင်္ဂါရီယဝါဒီ (ပု) [အင်္ဂါရီယ + ဝါဒ] (၁) ကံကို
မပြုအပ် - ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို ပြုသော်
လည်း - ပြုသည်မမည် - ပြုရာမရောက် - ဟူ
သော အယူ။ အင်္ဂါရီယဒိဋ္ဌိ။ ပုရိမပုရိမပစ္စ-
ယဝသေန ဟိ ပုနပ္ပနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု ဓမ္မေသု
ကုတော ဥစ္ဆေဒေါ၊ နတ္ထိကာကံရီယဝါဒါစ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၅၃။ (၂) ကာယဒုစရိတ်သည်ကို မပြုအပ်
ဟူသော အယူ။ တသ္မာ တံ အင်္ဂါရီယဝါဒံ
အတ္တနိ သမ္ပဿမာနေ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၅။

အင်္ဂါရီယဝါဒီ (တိ) [အင်္ဂါရီယ + ဝါဒ။ အင်္ဂါ-
ရီယ + ဝဒ + ဣ] (၁) အင်္ဂါရီယမိစ္ဆာ အယူရှိ
သော၊ သူ၊ သည်။ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို
ပြုသော်လည်း - ပြုသည်မမည် - ပြုရာမရောက်
- ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသည့်မိစ္ဆာအယူရှိသော၊ သူ၊
သည်။ ယေပိ တေ ပရိဗ္ဗာဇကာ အဟေသံ
ဩက္ကလာ ဝဿဘညာ အဟေတုကဝါဒါ အင်္ဂါရီ-
ယဝါဒါ နတ္ထိကဝါဒါ။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။ သံ၊ ၂။ ၆၀။
အံ၊ ၁။ ၃၄၀။ အင်္ဂါရီယဝါဒါတိ ကရောတော န
ကရိယတိ ပါပန္နိ ဝေ ကိရိယပဋိက္ခေပဝါဒီနေ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၉၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၉။ (၂) ရှိခိုးခြင်းစ
သည်ကို မပြုအပ်ဟု အယူရှိသော၊ သူ၊ သည်။
အင်္ဂါရီယဝါဒေါ ဘဝံဂေါတမော။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ယံ
လောကေ ဝယောဝုဇာနံ အဘိဝါဒနာဒိကုလ-
သမုဒါစာရကမ္ပံ လောကီယာ ကရေန္တိ၊ တဿ
အင်္ဂါရီယံ သမ္ပဿမာနေ။ ဘဂဝန္တံ အင်္ဂါရီယ-

ဝါဒေါတိ အာဟ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၅။ (၃) ကာယ-
ဒုစရိတ်သည်ကို မပြုအပ်ဟု ဟောပြောလေ့ရှိ
သော၊ သူ၊ သည်။ အဟံ ဟိ ဗြာဟ္မဏ အင်္ဂါရီယံ
ဝဒါမိ အင်္ဂါရီယဝါဒေါ သမဏော ဂေါတ-
မော။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ကာယဒုစရိ-
တာဒိနံ အင်္ဂါရီယံ ဝဒတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၅။

အင်္ဂါရီယဝါဒီ (တိ) [အင်္ဂါရီယ + ဝဒ + ဣ]
အကုသိုလ်ကို မပြုအပ်ဟု ဟောပြောလေ့ရှိသော၊
သူ၊ သည်။ ကံရီယဝါဒီ စာဟံ ဗြာဟ္မဏ အင်္ဂါရီ-
ယဝါဒီ စ။ အံ၊ ၁။ ၆၃။

အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာန (တိ) [အင်္ဂါရီယ + သမုဋ္ဌာန]
အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာနံ ရှိသော၊ သည်။

အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာနာပတ္တိ (တိ) [အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာ-
န + အာပတ္တိ] အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာနံရှိသော အာ-
ပတ်။ ပြုသင့်သည်ကို မပြုခြင်းကြောင့် သင့်
သောအာပတ်။ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ ကိံ ဟော-
တိ အင်္ဂါရီယသမုဋ္ဌာနာပတ္တိ ဟောတိတိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကင်္ခါ၊ ငွါ၊ ၁၀၂။

အင်္ဂါရီယာ (တိ) [န + ကိရိယာ] (၁) မပြုလုပ်ခြင်း။
အဟံ ဟိ ခေါ ဗြာဟ္မဏ... အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
အင်္ဂါရီယံ ဝဒါမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၃။ (က) မဖြစ်စေခြင်း။
ဣမေသံ အဋ္ဌန္တံ မိစ္ဆတ္တာနံ ယာ အင်္ဂါရီယာ အက-
ရဏံ အနဇ္ဈာစာရော။ နေတ္တိ။ ၃၈။ အင်္ဂါရီယာ
အကရဏံ အနဇ္ဈာစာရေတိ တိဟိပိ ပဒေဟိ
မိစ္ဆတ္တာနံ အနုပ္ပါဒနမေဝ ပဒတိ။ နေတ္တိ၊ ငွါ၊ ၁၀၈။
(ခ) မလွန်ကျူးခြင်း၊ မလွန်ကျူးကြောင်းစေတ-
နာ။ သတ္တဟိ အာပတ္တိက္ခန္ဓေဟိ အာရတိ ဝိရတိ
ပဋိဝိရတိ ဝေရမဏိ အင်္ဂါရီယာ အကရဏံ
အနဇ္ဈာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၅။ န တောယ ဧတေ
အာပတ္တိက္ခန္ဓာ ကရိယန္တိတိ အင်္ဂါရီယာ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။
၁၅၁။ (ဂ) မပြုလုပ်ခြင်း၊ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း၊
ပယ်ဖြတ်ခြင်း၊ မပြုလုပ်ကြောင်း - ရှောင်ကြဉ်
ကြောင်း - ပယ်ဖြတ်ကြောင်း - စေတနာ။ ယာ
စတူဟိ ဝစီဒုစရိတေဟိ အာရတိ ဝိရတိ ပဋိဝိရတိ
ဝေရမဏိ အင်္ဂါရီယာ အကရဏံ အနဇ္ဈာပတ္တိ။
အဘိ၊ ၈။ ၇၆။ ယာယ ပန စေတနာယ မုသာဝါဒါ-

ဒီနီ ဘာသမာနော ကရေတိ၊ အယံ လောကုတ္တရ-
မဂ္ဂဝိရတိ ဥပုဇ္ဈိတာ တံ ကိရိယံ ကာတုံ န ဒေတိ၊
တံ ကိရိယာပထံ ပစ္စိန္နတိတိ အင်္ဂါရိယာ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုစ္စတိ အသဒ္ဓမ္မသမာ-
ပတ္တိယာ အာရတိဝိရတိ ပဋိဝိရတိ ဝေရမဏိ
အင်္ဂါရိယာ အကရဏံ။ ဌ၊ ၄၂။ အင်္ဂါရိယာတိ
ကိရိယာပစ္စိန္နနံ။ ဌ၊ ၁၀။ (၂) အင်္ဂါရိယ
အယူ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံကို ပယ်သော
အယူဝါဒ။ သာမညဖလံ ပုဋ္ဌော သမာနော
အင်္ဂါရိယံ ဗျာကာသိ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၉။ ပရမ္ပိ ဂန္ဓာ
အင်္ဂါရိယာယ သဏ္ဌာဟန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၄။ အင်္ဂါ-
ရိယာယ သဏ္ဌာဟန္တိတိ အင်္ဂါရိယမတ္တေ သံတိ-
ဌန္တိ။ အံ၊ ၄၂။ ၁၅၅။ (၃) ပြုသင့်သည်ကို
မပြုခြင်း။ အင်္ဂါရိယတော သမုဋ္ဌိတာ အာပတ္တိ
ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ အင်္ဂါရိယတောတိ
ယံ အကရေန္တော အာပဇ္ဇတိ စိဝရအန-
ဓိဋ္ဌာနာပတ္တိ ဝိယ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၅၇။

အင်္ဂါရိယ (တိ) [န+ကိရိယ] မပင်ပန်းသော၊ သူ၊
သည်။ ဝိထိကုသလော ဂေါစရကုသလော အင်္ဂါ-
ရိယန္တော ပိဏ္ဏာယ စရိယတိ အင်္ဂါရိယန္တော
အဒ္ဓါနံ ဂမိယတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၆။

အင်္ဂါရိယကာယ (တိ) [အင်္ဂါရိယ+ကာယ] မပင်
ပန်းသော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ သုခိနီ
ဗောဓိသတ္တမာတာ ဟောတိ အင်္ဂါရိယကာယာ။
ဒီ၊ ၂။ ၁၂။ ယထာ အညာ ဣတ္ထိယော.... ကောစိ
ကိလမထော နာဟောသိ။ ဒီ၊ ၄၂။ ၂၀။

အင်္ဂါရိယစိတ္တ (တိ) [အင်္ဂါရိယ+စိတ္တ] မပင်ပန်း
သော စိတ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ တေ အညမညံ
အပ္ပဒုဋ္ဌစိတ္တာ အင်္ဂါရိယကာယာ အင်္ဂါရိယ-
စိတ္တာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉။

အင်္ဂါရိယရူပ (တိ) [အင်္ဂါရိယ+ရူပ] မပင်ပန်း
သောသဘောရှိသော၊ သူ၊ သည်။ ဩဂါဟိ
သတ္တာ အင်္ဂါရိယရူပေါ (သုကိလန္တရူပေါ-သိ၊
ဣ)။ နိပဋ္ဌိသတ္တာ အင်္ဂါရိယရူပေါ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၂။
(ဥဒါနံ၊ ၁၀၂-လည်း ကြည့်။)

အင်္ဂါရိယန (န) [န+ကိရိယန] မပင်ပန်းခြင်း။
သုတ္တန္တံ ပတ္တာ အင်္ဂါရိယနတ္ထံ ဌပိတာ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၉။

အင်္ဂါရိယန္တ (တိ) [န+ကိရိယန္တ] မပင်ပန်းသော၊
သူ၊ သည်။ အသင်္ခါရေန အပ္ပယောဂေန အင်္ဂါ-
ရိယန္တော သုခေန ပတ္တော အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိ
နာမ။ ဒီ၊ ၄၂။ ၂၁၃။

အင်္ဂါရိယမာန (တိ) [န+ကိရိယမာန] မပင်ပန်း
သော၊ သူ၊ သည်။ သယံ ဘိက္ခာစာရေန အင်္ဂါရိ-
ယမာနော ပရိယာပုဏာတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၅။

အင်္ဂါရိယမေတ္တာ (ကြိဝိ) မပင်ပန်းစေမှု၍။ သုသိက္ခိ-
တော ဟတ္ထိ မဟာသတ္တံ ပုပ္ဖကလာပံ ဝိယ....
အင်္ဂါရိယမေတ္တာဝ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၇။

အင်္ဂါရိယသု (တိ) [န+ကိရိယသု] မပျင်းရိသော၊
သူ၊ သည်။ အင်္ဂါရိယသုနော စ တေ ဘဂဝန္တော
အဟေသု။ ဝိ၊ ၁။ ၉။ အင်္ဂါရိယသုနော ဝဏ္ဏုပထေ
ခဏန္တာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ အင်္ဂါရိယသုနောတိ နိက္ခော-
သဇ္ဇာ အာရဒ္ဓဝိရိယာ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁၁၂။ ကရဏိယ-
မေတံ ဗြာဟ္မဏေန၊ ပဓာနံ အင်္ဂါရိယသုနာ။
သံ၊ ၁။ ၄၄။

အင်္ဂါရိယသုတာ (ထိ) [အင်္ဂါရိယသု+တာ] မပျင်း
ရိသောသူ၏အဖြစ်၊ မပျင်းရိခြင်း။ ဧဝံ စိန္တေတွာ
ပဘိန္ဒုပဋိသမ္ဘိဒတာယ အင်္ဂါရိယသုတာယ စ
အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂတေ ဘိက္ခု ယထာရဟံ
ဩဝဒန္တော။ ထေရ၊ ၄၂။ ၂၇၀။

အင်္ဂါရိယသုဘာဝ (ပ) [အင်္ဂါရိယသု+ဘာဝ]
မပျင်းရိသော သူ၏ အဖြစ်၊ မပျင်းရိခြင်း။
အတန္တိတာတိဣမိနာ အင်္ဂါရိယသုဘာဝံ
ဒသေတိ။ ထေရ၊ ၄၂။ ၁၇။

အင်္ဂါရိယသုဘာဝဗျူဟာသန (န) [အင်္ဂါရိယသု-
ဘာဝ + ပကာသန] မပျင်းရိသော သူ၏
အဖြစ် - မပျင်းရိခြင်း - ကိုပြခြင်း။ ဘူတပုဗ္ဗံ
သာရိပုတ္တာတိအာဒိ တေသံ အင်္ဂါရိယသုဘာဝ-
ပုသကာနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၅၅။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [န + ကိလိပ်] မညစ်နွမ်းသော၊
သန့်ရှင်းသော၊ သည်။

အင်္ဂလိပ်သန (တိ) [အင်္ဂလိပ် + သန] မညစ်
နွမ်း - သန့်ရှင်း - သော အဝတ်ရှိသော၊ သူ၊
သည်။ သုစိဝသနောတိ အင်္ဂလိပ်သနော။ သုတ္တနိ၊
၄၊ ၂။ ၂၀၃။

အင်္ဂလိန (တိ) [န + ကိလိန] မပျော့သော၊ မနွဲ့
သော၊ သည်။ တေဟိ တဏှာလေဟိ အနတ္တဏှာလံ
အင်္ဂလိနံ အပိဏ္ဍိတံ သုဝိသဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၂။

အင်္ဂလိဿမာန (တိ) [န + ကိလိဿမာန] မညစ်
ညူးသော၊ သူ၊ သည်။ အဒုဿမာနော အမုတ္တ-
မာနော အင်္ဂလိဿမာနော။ စူဠနိ၊ ၉၆။

အင်္ဂလေသသဘာဝ (ပု) [န + ကိလေသ +
သဘာဝ] မညစ်နွမ်း - ပြုစင် - သောသဘော။
(တိ) မညစ်နွမ်း - ပြုစင် - သော သဘောရှိ
သော၊ သည်။

အင်္ဂလေသသဘာဝတာ (တိ) [အင်္ဂလေသသဘာ-
ဝ + တာ] မညစ်နွမ်း - ပြုစင် - သော သဘော
ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သဘာဝေါ ဝါယန္တိ စိတ္တဿ
အင်္ဂလေသသဘာဝတာယ ဝုတ္တံ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။
၁၃၂။

အင်္ဂဿဝ (တိ) [န + ကိဿဝါ] ပညာမဲ့သော၊
သူ၊ သည်။ နိဝုတံ တံ မညေ အင်္ဂဿဝံ။ သံ၊ ၁။
၁၅၀။ အင်္ဂဿဝန္တိ ကိဿဝါ ဝုစ္ဆတိ ပညာ၊
နိပ္ပညေတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၇။

အင်္ဂဋ္ဌမာန (တိ) [န + ကိဋ္ဌမာန] မကစား -
မပျော်မြူး - လိုသော၊ သူ၊ သည်။ အင်္ဂဋ္ဌမာနော
ပန ယော ကရေတိ။ ပေတ၊ ၁၈၄။ အင်္ဂဋ္ဌမာ-
နောတိ အဓိဉ္စာဓိပ္ပါယော၊ လောဘာဒီဟိ
အနုသိတစိတ္တောတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။ ၂၁၀။

အင်္ဂဋ္ဌာပေန္တ (တိ) [န + ကိဋ္ဌာပေန္တ] မကစားစေ
သော၊ သည်။ သုသံသုတောတိ ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ
အင်္ဂဋ္ဌာပေန္တော၊ သုဝိနိတောတိ အတ္ထော။
ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၂။

အင်္ဂဋ္ဌိတ (တိ) [န + ကိဋ္ဌိတ] ကစား - ပျော်မြူး -
ကျီစယ် - အပ်ဘူးသည်မဟုတ်သော၊ မကစား -
မပျော်မြူး - မကျီစယ် - အပ်ဘူးသော၊ သည်။

အင်္ဂဋ္ဌိတကိဋ္ဌ (တိ) [အင်္ဂဋ္ဌိတ + ကိဋ္ဌ၊ န + ကိဋ္ဌိတ-
ကိဋ္ဌ] မကစား - မပျော်မြူး - မကျီစယ် - အပ်
ဘူးသည်ကို - ကစား - ပျော်မြူး - ကျီစယ် - ခြင်း။
(တိ) မကစား - မပျော်မြူး - မကျီစယ် - အပ်
ဘူးသေးသည့် - ကစား - ပျော်မြူး - ကျီ
စယ် - ခြင်းရှိသော၊ ကစား - ပျော်မြူး - ကျီ
စယ် - ခြင်းကို - မကစား - မပျော်မြူး - မကျီ
စယ် - ရသေးသော၊ သူ၊ သည်။ အနိက္ကိဋ္ဌိတာဝိ
ကာမေသုတိ ကာမေသု အင်္ဂဋ္ဌိတကိဋ္ဌော
အဘုတ္တာဝိ၊ အကတကာမကိဋ္ဌောတိ အတ္ထော၊
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁။ အကတကာမကိဋ္ဌော၊ အင်္ဂဋ္ဌိတပုဗ္ဗ၊
အနိက္ကိဋ္ဌိတာဝိ-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂဋ္ဌိတပုဗ္ဗ (ဝိ) [န + ကိဋ္ဌိတ + ပုဗ္ဗ] မကစား -
မပျော်မြူး - မကျီစယ် - ဘူးသေးသော၊ ကာမ
ဂုဏ်ကို - မခံစား - မသုံးဆောင် - ဘူးသေး
သော၊ သူ၊ သည်။ အနိက္ကိဋ္ဌိတာဝိတိ အင်္ဂဋ္ဌိတ-
ပုဗ္ဗော။ ကိဋ္ဌနံ စေတ္ထ ကာမာနံ ပရိဘောဂေါတိ
အာဟ အဘုတ္တာဝိတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၈၄။

အက္ခရာကဏ္ဍတ (တိ) [န + ကုက္ခက + ဇာတ] တခဲနက်မာသော အညာတံ မပြင်ပေါ်သေး
သော၊ သည်။ မဟန္တံ ကဒလိက္ခန္တံ ဥဋံ နဝံ
အက္ခရာကဏ္ဍတံ။ မ၊ ၁။ ၂၉၆။ သံ၊ ၂။ ၁၁၅။
အက္ခရာကဏ္ဍတန္တိ ပုပ္ဖဂ္ဂဟဏကာလေ အန္တော
အင်္ဂုဋ္ဌပမာဏော ဧကော သနဒဏ္ဍကော နိဗ္ဗတ္တတိ၊
တေန ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၀။
အက္ခရာကဏ္ဍတန္တိ အန္တော အသဉ္စာတသန-
ဒဏ္ဍကံ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၅။ အက္ခရာကဏ္ဍတ၊
ကုက္ခက-တို့လည်းကြည့်။

အက္ခရာကတ (တိ) [န + ကုက္ခကတ] အငှါး
မဟုတ် - အပိုင်လှူ - သောသင်္ကန်း။ အက္ခရာ-
ကတေန အတ္တတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၃။
ကုက္ခကတ-ကြည့်။

အကုက္ကုစ္စ (တိ) [န+ကုက္ကုစ္စ] (၁) ကုက္ကုစ္စမရှိသော၊ သူသည်။ အကုက္ကုစ္စဇာတ-ကြည့်။ (၂) လက်ခြေဆော့ခြင်း စသည်မရှိသော၊ သူသည်။ အက္ကောဓနော အသန္တာသိ၊ အဝိကတ္တိ အကုက္ကုစ္စော။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ မဟာနိ။ ၁၆၅၊ ၁၆၇ (ဆန်းကြောင့်စတလုံးကျေ)။ အကုက္ကုစ္စောတိ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စာဒိဝိရဟိတော။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၆၃-၄။ မဟာနိ။ ၂၇၈။

အကုက္ကုစ္စကဇာတ (တိ) [န+ကုက္ကုစ္စကဇာတ] ဖြစ်ရာသလော၊ မဖြစ်ရာသလောဟု တွေးတောခြင်း ဖြစ်ရာ မရှိသော၊ သည်။ မဟာတိ သာလလဋ္ဌိ ဥဇုံ နဝံ အကုက္ကုစ္စကဇာတံ။ အံ၊ ၁။ ၅၂။ အကုက္ကုစ္စကဇာတန္တိ ဘဝေယျ န ခေါ န ဘဝေယျာတိ အဇနေတဗ္ဗကုက္ကုစ္စံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အကုက္ကုစ္စကဇာတ-လည်းကြည့်။

အကုက္ကုစ္စဇာတ (တိ) [န+ကုက္ကုစ္စဇာတ] ကုက္ကုစ္စဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊ သည်။ ဣမဿ ပန အဇာနန္တဿ အကုက္ကုစ္စဇာတဿ သန္တစိတ္တဿ ဝိဟရတော။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၇။

အကုက္ကုစ္စပကတ (တိ) [န+ကုက္ကုစ္စ+အပကတ] အပ်သလော၊ မအပ်သလော ဟု တွေးတောယုံမှားခြင်း - ကုက္ကုစ္စ - သည် မနှိပ်စက်အပ်သော၊ သည်။

အကုက္ကုစ္စပကတတာ (တိ) [အကုက္ကုစ္စပကတ+တာ] ကုက္ကုစ္စသည် မနှိပ်စက်အပ်သည်၏အဖြစ်။ ကထံ အကုက္ကုစ္စပကတာယ နာပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ အကုက္ကုစ္စပကတာယ နာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။

အကုဋ္ဌန (န) [န+ကုဋ္ဌန] အမျက်မထွက်ခြင်း။

အကုဋ္ဌနဋ္ဌ (ပု) [အကုဋ္ဌန+အတ္ထ] အမျက်မထွက်ခြင်း - အမျက်မထွက်သော - သဘော။ ပထဝီသမေနာတိ အကုဋ္ဌနဋ္ဌေန ပထဝီယာသမာနေန။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။

အကုဋ္ဌနသဘာဝ (တိ) [အကုဋ္ဌန+သဘာဝ၊ န+ကုဋ္ဌနသဘာဝ] အမျက်မထွက်ခြင်း သဘော

ရှိသော၊ အမျက်ထွက်ခြင်း သဘောမရှိသော၊ သည်။ အကုပ္ပဓမ္မတာနှင့် အက္ကောဓန (၂) အနက်ကြည့်။

အကုဋ္ဌနသဘာဝော (တိ) [အကုဋ္ဌနသဘာဝ+တာ] အမျက်ထွက်ခြင်း သဘော - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း။ အကုပ္ပဓမ္မတန္တိတ္ထေ အကုပ္ပဓမ္မောနာမ ဖလသမာပတ္တိတိ တိသုပိဂဏ္ဌိပဒေသုဝုတ္တံ။ ပရေသု ပန အက္ကောသန္တေသုပိ အတ္တနော ပထဝီသမစိတ္တတာလက္ခဏံ အကုဋ္ဌနသဘာဝတန္တိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ အမှာကံ ခန္တိ။ သာရတ္ထာ၊ ၁။ ၃၅၀။

အကုဋ္ဌနသီလ (တိ) [န+ကုဋ္ဌနသီလ] အမျက်ထွက်လေ့မရှိသော၊ သည်။ အက္ကောဓန- (ဂ) အနက်ကြည့်။

အကုဋ္ဌန္တိ (တိ) [န+ကုဋ္ဌန္တိ] အမျက်မထွက်သော၊ စိတ်မဆိုးသော၊ သည်။ အက္ကုဒ္ဓေါ ရက္ခတိတိ ကုဒ္ဓဿ သော ကောဓော ဣတရသ္မိ အကုဋ္ဌန္တေ အနုပါဒါနော စေဝ ကေဝါရမတ္တံ ဥပ္ပတ္တိယာ။ သီ၊ ၃။ သစ်။ ၁။ ၄၅။

အကုဋ္ဌိတုကာမတာ (တိ) [န+ကုဋ္ဌိတုကာမတာ] အမျက် မထွက်လိုသည်၏ အဖြစ်။ သော သိဟောဝ သဒ္ဓေသု အာသာတဝတ္ထုသု အကုဋ္ဌိတုကာမတာယ န သန္တသတိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၆။ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀-တို့၌ ကုဋ္ဌိတုကာမတာယ-ဟူရှိသည်။)

အကုဋ္ဌိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ကုဋ္ဌိတုာ] အမျက်မထွက် - စိတ်မဆိုး - မူ၍။ အစောရမ္ပိ ဟိ စောရောတိ ဂဟေတုာ အာနေန္တိ၊ တသ္မာ အကုဋ္ဌိတုာ ဥဘိန္တံ အတ္တပစ္စတ္တိကာနံ ကထံ သုတုာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၅။

အကုဋိ (တိ) [န+ကုဋိ] ကျောင်းငယ် - ကုဋိ - မမည် - မဟုတ် - သော၊ သည်။ မဟာပစ္စရိယံ ပန ပစ္ဆိမကောဋိယာ စတုဟတ္ထဝိတ္တာရာ ဝုတ္တာ၊ တတော ဟေဋ္ဌာ အကုဋိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။

အကုဋိလ (တိ) [န+ကုဋိလ] (၁) မကောက်
 သော၊ ပြောသော၊ သည်။ အကုဋိလာ စေတ္တ
 ပုပ္ဖိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၅။ အကုဋိလာတိ ဥဇ္ဇကာ။
 ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၂။ မဂ္ဂိမံ အကုဋိလမဉ္ဇသံ။ ဝိမာန။
 ၁၉။ အန္တဒ္ဓယပရိဝဇ္ဇနေန ကုဋိလဘာဝကရာနံ
 မာယာဒိနံ ကာယဝကံာဒိနဉ္စပဟာနေန အကု-
 ဋိလံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၆။ နိရန္တရံ အကုဋိလံ၊ ဥဇ္ဇိ-
 ဝိပုလဝိတ္တတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၉။ အကုဋိလန္တိ ကုဋိလ-
 ဘာဝကရဒေါသဝိရဟိတတော အကုဋိလံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၁၈၆။ (၂) မကောက် - ပြောမတ် -
 တည်ကြည် - သော၊ သူ၊ သည်။ အဇ္ဈေသုတိ
 တေနော ကာရဏေန ဥဇ္ဇကေသု အကုဋိလေသု။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ ဥဇ္ဇိ အကုဋိလံ နိဗ္ဗိသေဝနံ ကဏ္ဍေ-
 တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။

အကုဋိလဋ္ဌ (ပ) [အကုဋိလ + အတ္ထ] မကောက်
 သော - ပြောသော - အနက် - သဘော။
 အန္တဒ္ဓယရဟိတမဇ္ဈိမပဋိပတ္တိဘာဝတော အကု-
 ဋိလဋ္ဌေန အဉ္ဇသံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။

အကုဋိလတာ (ထိ) [အကုဋိလ + တာ] မကောက်
 သည်၏ အဖြစ်၊ မကောက်ခြင်း။ အဝက်တာ
 အကုဋိလတာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅။ အဝက်တာ အကု-
 ဋိလတာ ဘယံ ဝုစ္စတိ အဇ္ဈေါ။ အဘိ၊ ၈။
 ၂၆၀။ အကုဋိလတာတိ နဂံလကောဋိဝက်ဘာဝ-
 ပဋိက္ခေပေါ။... ဥဇ္ဇတာကာရောဝ ကထိတောတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅-၆။

အကုဏ္ဏ (တိ) [န + ကုဏ္ဏ] မတုံးသော၊ ထက်မြက်-
 သော၊ သည်။

အကုဏ္ဏတာ (ထိ) [အကုဏ္ဏ + တာ] မတုံးသည်၏
 အဖြစ်၊ ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်။ အနုပဝိသိတာပိ
 သတိန္ဒြိယဝသေန အနုတိက္ကမနတော အကုဏ္ဏ-
 တာ ခရဘာဝေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၂။

အကုတူဟလ (တိ) [န + ကုတူဟလ] အုတ်အုတ်-
 ကျက်ကျက်မပြုတတ်သော၊ စကားမပေါက်ကြား
 စေတတ်သော၊ နှုတ်လုံသော၊ သူ၊ သည်။ ဥက္ကဋ္ဌေ

သုရမိစ္ဆန္တိ၊ မန္တိသု အကုတူဟလံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။
 မန္တိသု အကုတူဟလန္တိ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ
 သမုန္တနကာလေ ဥပ္ပန္နေ မန္တိသုယော အကုတူ-
 ဟလော အဝိကိဏ္ဏဝါစော မန္တိ န ဘိန္ဒတိ၊ တံ
 ဣစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၀။

အကုတောစိဥပဒ္ဒဝ (တိ) [န + ကုတောစိ + ဥပဒ္ဒဝ]
 မည်သည့်အရပ်မှမျှ ဖြစ်ပေါ်သော ဥပဒ်မရှိ
 သော၊ သည်။ ကစိ ရဋ္ဌံ အနုပ္ပိဋ္ဌံ၊ အကုတောစိ-
 ဥပဒ္ဒဝံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၇။ အကုတောစိဥပဒ္ဒဝန္တိ
 ကုတောစိ အနုပဒ္ဒဝံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၀၃။

အကုတောဘယ (တိ) [န + ကုတော + ဘယ] (၁)
 မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်သော
 ဘေးရန် မရှိသောအရပ်။ (နိဗ္ဗာန်)။ နိဗ္ဗာနံ
 အကုတောဘယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၄။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆။ အကုတောဘယန္တိ နိဗ္ဗာနေ
 ကုတောစိ ဘယံ နတ္ထိ၊ နိဗ္ဗာနပုတ္တဿ ဝါ ကုတော-
 စိ ဘယံ နတ္ထိတိ နိဗ္ဗာနံ အကုတောဘယံ နာမ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၅၅။ ယသ္မာ ပန နိဗ္ဗာနေ ကုတောစိ ဘယံ
 နတ္ထိ၊ တသ္မာ တံ အကုတောဘယန္တိ ဝုစ္စတိ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၅၂။ (၂) မည်
 သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှဖြစ်သော ဘေး
 ရန်မရှိသော၊ မည်သည့်ဘဝ၊ အာရုံကမျှ လာ
 သော ဘေးရန် မရှိသော၊ ရာဂ စသည်တို့တွင်
 မည်သည့် တရားကမျှလာသော ကြောက်ဖွယ်
 ဘေးရန်မရှိသော၊ သူ၊ သည်။ စရန္တိ အကု-
 တောဘယာ။ အံ၊ ၂။ ၆၁။ စရန္တိ အကုတော-
 ဘယာတိ ခိဏာသဝါနံ ကုတောစိ ဘယံ နာမ
 နတ္ထိ၊ တသ္မာ တေ အကုတောဘယာ ဟုတူာ
 စရန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈။ မောဒါမိ အကုတော-
 ဘယော။ သုတ္တနိ။ ၃၆၉။ အကုတောဘယောတိ
 ကုတောစိ အဘယော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။
 စျာယန္တိ အကုတောဘယံ။ ဝိမာန။ ၇၀။ ဗောဓိ-
 မူလေယေဝ ဘယဟေတုနံ သမုစ္စန္တော ကုတော-
 စိပိ ဘယာဘာဝတော အကုတောဘယန္တိ
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၇။ မောဒါမိ အကု-
 တောဘယာ။ ဝိမာန။ ၇၁။ ပေတ။ ၁၄၀။ အတ္တာ-

နဝါဒဘယာဒိနံ အပဂတတ္တာ အကုတောဘယာ။
 ဝိမာန၊ ငွေ၊ ၁၉၉။ အကုတောဘယာတိ ကုတော-
 စိပိ အသဉ္စာတဘယာ၊ သေရိ သုခဝိဟာရိနီ
 ဟောမိ။ ပေတ၊ ငွေ၊ ၇၁။ နိဗ္ဗုတေ အကုတော-
 ဘယေ။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ နတ္ထိ ကုတောစိ ဘဝတော ဝါ
 အာရမ္မဏတောဝါ ဧတေသံ ဘယန္တိ အကုတော-
 ဘယာ၊ တေ အကုတောဘယေ။ ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၆၄။
 နိက္ခန္ဓာ အကုတောဘယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၅။ အကု-
 တောဘယာတိ ဂုဏိဒီသု ကုတောစိ အနာဂတ-
 ဘယာ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၇၀။

အကုသိတ (တိ) [န+ကုသိတ] မပုပ်ရိသေးသော၊
 သည်။ အကုသိတေ ဝါ မနုဿာနံ ဇီဝမာနသရိရေ
 အက္ခိနာသဒီသု ထုလ္လစ္စယမေဝ။ ဝဇီရ၊ ၁၀၄။

အကပ္ပ (တိ) [န+ကပ္ပ] (၁) အမျက်မထွက်ခြင်း။
 စုဒ္ဓိတေနုပါလိ ဘိက္ခုနာဒိသု ဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗံ
 သစ္စေ စ အကပ္ပေ စာတိ။ ဝါ၊ ၄။ ၄၃၉။ သစ္စေ စ
 အကပ္ပေ စာတိ ဝစီသစ္စေ စ အကပ္ပနုတယ
 စ။ ဝါ၊ ငွေ၊ ၁၂၆။ (၂) မပျက်စီးစေအပ် - မပျက်
 ဆီးအပ် - သော၊ မတားမြစ်အပ်သော၊ သည်။
 ဥတ္တိစတုတ္ထေနကမေန အကပ္ပေန ဌာနာရဟေန။
 ဝါ၊ ၁။ ၂၈။ အကပ္ပေနာတိ ဝတ္ထု ဥတ္တိ အနုဿာ-
 ဝနသိမာပရိသသမ္ပတ္တိသမ္ပန္တော အကောပေ-
 တဗ္ဗတံ အပ္ပဋိက္ခောသေတဗ္ဗတဉ္စ ဥပဂတေန။
 ဝါ၊ ငွေ၊ ၂၀၇။ (၃) (က) ကိလေသာတို့ကြောင့်
 မပျက်စီးသော၊ ကိလေသာတို့သည် - မပျက်စီး
 စေအပ် - မပျက်ဆီးအပ် - သော၊ သည်။ အကပ္ပန္တိ
 ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၃။ အကပ္ပန္တိ ကိလေ-
 သေဟိ အကောပေတဗ္ဗံ။ မ၊ ငွေ၊ ၁၁၃။ (ခ)
 ပျက်စီး - တုန်လှုပ် - ခြင်းကင်းသော လော-
 ကုတ္တရာမဂ်။ အကပ္ပန္တိ ကပ္ပဝိရဟိတံ အခလိတံ
 လောကုတ္တရာမဂ်။ စူဠနိ၊ ငွေ၊ ၁၂၄။ (ဂ) ရာဂ
 စသည်တို့ကြောင့် မပျက်စီးသော၊ ရာဂစသည်
 တို့သည် - မပျက်စီးစေအပ် - မပျက်ဆီးအပ် -
 သော၊ မပျက်စီးသော နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံ
 ရှိသော၊ သည်။ အကပ္ပေါ မေ ဝိမုတ္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၂၃။
 အံ၊ ၂။ ၃၁။ အကပ္ပေါ မေ ဝိမုတ္တိတိ မယံ အရဟတ္တ-

ဖလဝိမုတ္တိ အကပ္ပတယ စ အကပ္ပါရမ္မဏ-
 တယ စ အကပ္ပေါ၊ သာ ဟိ ဂုဏိဒီဟိ န ကပ္ပ-
 တိတိ အကပ္ပတယ အကပ္ပေါ၊ အကပ္ပံ နိဗ္ဗာန-
 မဿာရမ္မဏန္တိပိ အကပ္ပေါ။ မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၇၉။ (ဃ)
 မပျက်စီးသော နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော၊ ပျက်စီး
 ကြောင်း ကိလေသာ မရှိသော၊ သည်။ အကပ္ပေါတိ
 အကပ္ပါရမ္မဏတ္တာကပ္ပကာရဏာနံ ကိလေသာနဉ္စ
 အဘာဝေန အကပ္ပေါ။ အံ၊ ငွေ၊ ၃။ ၁၁၆။ (င)
 မပျက်စီး - မတုန်လှုပ် - မဆုတ်ယုတ် - တတ်
 သော၊ သည်။ ဧကော ဓမ္မော သန္တိကာတဗ္ဗော
 အကပ္ပေါ စေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ၊ ၃၄။ အကပ္ပေါ
 စေတောဝိမုတ္တိတိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ၊ သာ ဟိ
 န ကပ္ပတိ န စလတိ န ပရိဟာယတိတိ အကပ္ပေါ။
 ပဋိသံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၂၅။ ကတမော အကပ္ပေါ ဝိမော-
 ကော၊ စတ္တာရော စ အရိယမဂ္ဂါ စတ္တာရိ စ သာ-
 မညဖလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ အယံ အကပ္ပေါ ဝိမော-
 ကော။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၃၇။ ပမာဒံ အာဂမ္မ ပရိဟာယ-
 တိတိ ကပ္ပေါ၊ တထာ န ပရိဟာယတိတိ
 အကပ္ပေါ။ ပဋိသံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၅၇။ (စ) တစုံတခု
 အန္တရာယ်သည် မပျက်ဆီးနိုင်သော၊ သည်။
 သဗ္ဗေပေတေ မဟာရာဇ ဂုဏာ ဧကရာသာ
 အရောဂါ အကပ္ပေါ အပဏ္ဍပက္ကမာ အဗုဿာနိ
 ကိရိယာနိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၈။ (၇) ပျက်စီးခြင်းကင်း
 သော အရဟတ္တဖိုလ်။ န စိရဿေဝ အကပ္ပံ
 ပဋိဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၀၅။ အကပ္ပန္တိ အရဟတ္တံ။
 အံ၊ ငွေ၊ ၃။ ၄၀။

အကပ္ပကမ္မ (န) [အကပ္ပ+ကမ္မ] မပျက်စီး -
 မပျက်အပ် - မတားမြစ်အပ် - သော ဝိနည်း
 ကံ။ ဣဒံ အကပ္ပကမ္မဿ ဒဠိကမ္မံ ဟောတိ။ ဝါ၊ ငွေ၊ ၄။
 ၂၄၄။

အကပ္ပညာဏ (န) [အကပ္ပ+ညာဏ] မပျက်စီးနိုင်
 သော ဉာဏ်၊ မဂ် - ဖိုလ် - နိဗ္ဗာန် - အာရုံရှိသော
 ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။ အကပ္ပံ ဉာဏန္တိ အညတ္တ
 ဖလပညာ အကပ္ပညာဏံ နာမ၊ ဣဓ ပစ္စဝေက္ခဏ-
 ပညာ အဓိပ္ပေတာ။ ဒီ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၄၁။

အကုပ္ပဋ္ဌာန (န) [အကုပ္ပ+ဋ္ဌာန] မပျက်စီးနိုင်သော - ခိုင်မြဲသော - နေရာ၊ (နိဗ္ဗာန်)။ဋ္ဌာနန္တိ အကုပ္ပဋ္ဌာနံ ဓဝဋ္ဌာနံ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၆။

အကုပ္ပတာ (ထိ) [န+ကုပ္ပတာ] ပျက်စီးခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ပျက်စီးခြင်းမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်။ ခေပေတော အာသဝေ သဗ္ဗေ၊ သစ္စိကတော အကုပ္ပတံ။ထေရ။၂၇၉။ အကုပ္ပတန္တိ အရဟတ္တံ။ ထေရဋ္ဌ၊ ၂။၆၈။

အကုပ္ပဓမ္မ (တိ) [အကုပ္ပ+ဓမ္မ၊ အကုပ္ပေါစလ-ယိတုမသက္ကုဏေယျော အရဟတ္တဖလဓမ္မော အဿာတိ အကုပ္ပဓမ္မော။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။၁၀၅] (က) မပျက်စီး - မတုန်လှုပ် - စေနိုင်သော တရားရှိသော၊ သူသည်။ (ရဟန္တာ)။ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဥဿကိတပရိသကိတော ဟောတိ “ပါပဘိက္ခု” တိ အပိ အကုပ္ပဓမ္မောပိ။ အံ၊ ၂။၁၁၂။ အပိ အကုပ္ပဓမ္မောပိတိ အပိ အကုပ္ပဓမ္မော ခိဏာသဝေါ သမာနောပိ ပရေဟိ “ပါပဘိက္ခု” တိ ဥဿကိတပရိသကိတော ဟောတိတိ အတ္ထော။အံ၊ ၄။၁၂။၄၃။ (ခ) မပျက်စီးနိုင်သော သမာပတ်ရှိသော၊ သူ၊ သည်။ (အနာဂါမိ၊ ရဟန္တာ)။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော အကုပ္ပဓမ္မော။ အဘိ၊ ပု။၁၁၄။ အကုပ္ပဓမ္မောတိ ဣဒံ ပန အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနော အနာဂါမိဿ စေ ခိဏာသဝဿ စာတိ ဒွိန္ဒံ ပုဂ္ဂလာနံ နာမံ။ အဘိ၊ ၄။၁၂။၃၃။

အကုပ္ပဓမ္မတာ (ထိ) [အကုပ္ပဓမ္မ+တာ] အမျက်ထွက်ခြင်း သဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အမျက်မထွက်ခြင်းသဘော။ ပထဝီသမစိတ္တတံ အကုပ္ပဓမ္မတဉ္စ ပကာသေန္တော။ဝိ၊ ၄။၁။၁၀၈။ အကုပ္ပနသဘာဝတော အကုပ္ပဓမ္မတာ။ ဝိမတိ၊ ၁။၇၀။

အကုပ္ပန (န) [န+ကုပ္ပန] (၁) မပျက်စီးခြင်း။ ဓမ္မာနံ ကုပ္ပနံ အကုပ္ပနဉ္စ ဝတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၃။၃၂။ (၂) အမျက်မထွက်ခြင်း။ (အဒေါသ)။

အကုပ္ပနတာ (ထိ) [အကုပ္ပန+တာ] အမျက်မထွက်သည်၏ အဖြစ်၊ အမျက် မထွက်ခြင်း။ အကုပ္ပ (၁) အနက်ကြည့်။

အကုပ္ပနသင်္ခါတ (တိ) [အကုပ္ပန + သင်္ခါတ] အမျက်မထွက်ခြင်း - အဒေါသ - ဟု ဆိုအပ်သော၊ သည်။ ပဏ္ဍိတနာဂရာဇာ တာဝ ကောပ-နေယျေပိ ပုဂ္ဂလေ အကုပ္ပနသင်္ခါတံ အဓိဝါသန-ခန္တိ ဝဏ္ဏေတိ။ ဇာ၊ ၄။၇။၁၅၆။

အကုပ္ပပဋိဝေဓ (ပု) [အကုပ္ပ+ပဋိဝေဓ] မပျက်စီးနိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ ဣတော စုတဿ တတ္ထ ဥပပန္နဿ တဟိ အကုပ္ပပဋိဝေဓော။ အဘိ၊ က။၈၄။

အကုပ္ပမာန (တိ) [န+ကုပ္ပမာန] မပျက်စီးသော သူ၊ သည်။ အကုပ္ပမာနော ကိဿပိ ဟေဿတိ။ မ၊ ၃။၂၇၉။

အကုပ္ပသဘာဝ (ပု) [အကုပ္ပ + သဘာဝ] မပျက်စီးသောသဘော။ (တိ) မပျက်စီးသောသဘောရှိသော၊ သည်။

အကုပ္ပသဘာဝတ္ထ (န) [အကုပ္ပသဘာဝ + တ္ထ] မပျက်စီးသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ လောကုတ္တရာ ဝေ ဟိ သီလာဒိဓမ္မာ ကေန္တကလျာဏာ နာမ အကုပ္ပသဘာဝတ္တာ။ ဣတိ-ဝုတိ၊ ၄။၂၇၉။

အကုပ္ပသိဒ္ဓိ (ထိ) [အကုပ္ပ + သိဒ္ဓိ] အကုပ္ပအဖြစ် - ပြီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း။ ယဒိ ဝေ ဌာနာရဟေနာတိ ဣဒမေဝ ပဒံ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ န ပုဗ္ဗပဒံ ဣမိနာ အကုပ္ပသိဒ္ဓိတောတိ စေ။ ဝဇီရ။၉၄။ အကုပ္ပ (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အကုပ္ပါရမ္မဏ (တိ) [အကုပ္ပ+အာရမ္မဏ] မပျက်စီးသော - နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော - နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော၊ သည်။

အကုပ္ပါရမ္မဏတာ (ထိ) [အကုပ္ပါရမ္မဏ + တာ] မပျက်စီးသော - နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ် - နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်း။ အကုပ္ပ (၃) (ဂ) အနက်ကြည့်။

အကုဗ္ဗန္တ (တိ) [န+ကုဗ္ဗန္တ] မပြုလုပ်သောသူ။
သည်။ နတ္ထိ ပါပံ အကုဗ္ဗတော။ ဓမ္မ။ ၂၀၊ ၃၁။

အကုဗ္ဗမာန (တိ) [န+ကုဗ္ဗမာန] မပြုလုပ်သောသူသည်။ ကာယေန ပါပါနိ အကုဗ္ဗမာနော။ သံ၊ ၁။ ၄၀။ ဘဝေသု အာသတ္ထိမကုဗ္ဗမာနော။ သုတ္တနိ။ ၄၀၀။ မဟာနိ။ ၃၇၊ ၃၈။ အကုဗ္ဗမာနောတိ ပရိဂ္ဂါဟတဇာဝသေန အကရောန္တော။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၄၁။

အကုလ (န) [န+ကုလ] (၁) ယုတ်ညံ့သောအမျိုး၊ အမျိုးယုတ်။ အကုလပုတ္တ-ကြည့်။ (၂) (တိ) အမျိုးဇာတ်မရှိသောသည်။ အကုလတာ-ကြည့်။ (၃) အမျိုး အဆွေ မရှိခြင်း။ အထီးကျန်ခြင်း။ အကုလံ ကာဟိတိ ခိပ္ပမတ္တနော (အကုလံ-သျှာက)၊ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၀။

အကုလတာ (ထိ) [အကုလ+တာ] အမျိုးဇာတ် - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း - ပျက်စီးကွယ်ပျောက်ခြင်း။ ကုလာ အကုလတံ ဂတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ ဗဟူနိ ဖိတာနိ ရာဇကုလားနိ အကုလဘာဝံ ဂတာနိ မဟာဝိနာသမေဝ ပတ္တာနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၅။

အကုလပုတ္တ (ပု) [အကုလ+ပုတ္တ] အမျိုးယုတ်သား။ အကုလပုတ္တော စ အမ္မဋ္ဌော မာဏဝေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၈။ ဒုက္ကလိနောတိ ဒုဇ္ဇာတိကော အကုလပုတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။

အကုလဘာဝ (ပု) [အကုလ+ဘာဝ] အကုလတာ-ကြည့်။

အကုလိန (တိ) [န+ကုလိန] အမျိုးကောင်းသားမဟုတ်သောသူသည်။ ကုလပုတ္တာနံ ယသံ န ဒဿန္တိ၊ အကုလိနာနယေဝ ဒဿန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၁။ ဣတ္ထိယော နာမ ကိလေသဝသေန အစုမ္ပိ ဒုဂ္ဂတမ္ပိ ကုလိနမ္ပိ အကုလိနမ္ပိ အဘိဇ္ဈပမ္ပိ ဝိဇ္ဈပမ္ပိ ဂဏန္တိ ဘဇန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၉၀။

အကုသလ (တိ) [န+ကုသလ] (၁) အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဘေး မကင်းသော၊ သည်။ တေ

ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ အကုသလံ ဘယ-ဘေရဝံ အဝါယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၀။ အကုသလန္တိ သာဝဇ္ဇံ အက္ခေမံ စ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ မူလာ စ အကုသလာ သမူဟတာသေ။ သုတ္တနိ။ ၂၈။ အခေမဋ္ဌေန အကုသလာ၊ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက-ဋ္ဌေန အကုသလာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂။ (၂) မလိမ္မာသော၊ သူ၊ သည်။ အကုသလာ ဣမဿ လောကဿ အကုသလာ ပရဿ လောကဿ။ မ၊ ၁။ ၂၇။ အကုသလာ ဣမဿ လောကဿာတိ အကုသလာ အဆေကာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။ (၃) ပညာမရှိသော သူသည်။ ဗာလော ပရော အက္ကုသလောတိ စာဟု။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ (ဣ-၌ ဆန်းဒွေဘော်)။ အက္ကုသလောတိ အဝိဒ္ဓါ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ (၄) အာပတ်။ အဟံ ခေါ အကုသလံ အာပန္နော။ အံ၊ ၁။ ၅၆။ အကုသလံ အာပန္နောတိ တွေ အကုသလန္တိ အာပတ္တိ အဓိပ္ပေတာ။ အာပတ္တိ အာပန္နောတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ (၅) အပြစ်လည်းရှိမကောင်းကျိုးကိုလည်း ပေးတတ် သော၊ ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော၊ သည်။ (အကုသိုလ်)။ အကုသလသဒ္ဓေါ သာဝဇ္ဇဒုက္ခ-ဝိပါကတ္ထဇောတကတ္တေန (သမ္ပုဋိစ္စိတော)။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ န ကုသလာ အကုသလာ၊ မိတ္တပဋိပက္ခာ အမိတ္တာ ဝိယ လောဘာဒိပဋိပက္ခာ အလောဘာဒယော ဝိယ စ ကုသလပဋိပက္ခာတိ အတ္ထော။ ၄။ ၄။ ၁။ (၇-အနက် ဥဒါန၊ ၄-လည်းကြည့်)။ (၆) အနာ ရောဂါ မကင်းသော၊ သည်။ (အကုသိုလ်)။ အဟောသိ အကုသလံ ကမ္မံ။ ပဋိသံ။ ၂၇။ အနာရောဂုဋ္ဌေန အကုသလံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ (၇) မလိမ္မာသူ၏ အဖြစ်ဟူသော မောဟကြောင့် ဖြစ်သောသည်။ (အကုသိုလ်)။ သံယုတ္တော ပါပကေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၇။ အကုသလေဟိတိ အကောသလ္လ-သမ္ပူတေဟိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ အကုသလေ ဓမ္မေ ဌာနသော အန္တရဓာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၈။ အကုသလေ ဓမ္မေတိ အကောသလ္လသမ္ပူတေ

ဓမ္မေဝိဋ္ဌ၊ ၂။၁၀။ တယော ပါပကာ အကုသလာ
ဝိတက္ကာ သမုဒါစရန္တိ။ ဥဒါနံ။၁၁။ အကုသ-
လာတိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာ။...ကုသလပဋိ-
ပက္ခတာယ အကုသလာ။ ဥဒါနံ။၁၉။
(၁-အနက် သုတ္တနိဋ္ဌ-လည်းကြည့်။)

အကုသလက (တိ) [န+ကုသလက] မလိမ္မာ-
မကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။ တေန အကုသလကေန
စိတာ ဝကာ ဘိတ္တိ ပရိပတိ။ဝိ၊ ၄။၂၀။

အကုသလကမ္မ (န) [အကုသလ+ကမ္မ]မကောင်း
မှု၊ အကုသိုလ်ကံ။ အသာဓုဇာတိကံ လာမကံ
အကုသလကမ္မ အကာသိ။ ဇာ၊ ၄။၆။ ၂၃။ ဣဓ-
လောကပရလောကေသု သတ္တာနံ အကုသလ-
ကမ္မ ဝိနာသနတ္ထေန မလံ။ ဓမ္မ၊ ၄။၂။ ၂၂။

အကုသလကမ္မဇ (တိ) [အကုသလကမ္မ+ဇ+
ကံ] အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်သော။

အကုသလကမ္မဇဝသ (ပု) [အကုသလကမ္မဇ+
ဝသ]အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်သောတရား၏-
အစွမ်း-သဘော။ ဣမသ္မိဉ္စိ ပဒေ အကုသလ-
ကမ္မဇဝသေန အနိဋ္ဌာ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ ဝိဘတ္တာ။
အဘိ၊ ၄။၂။ ၈။

အကုသလကမ္မပထ (ပု) [အကုသလကမ္မ+ပထ။
အကုသလာနိ စ တာနိ ပထာ စ ဒုဂ္ဂတိ-
ယာတိ အကုသလကမ္မပထာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။]
အကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော (ဒုဂ္ဂတိသ္မိ) ရောက်
ကြောင်းတရား၊ အကုသိုလ်ကံလည်းဖြစ်၊ ဒုဂ္ဂတိသ္မိ
ရောက်ကြောင်းလည်း ဖြစ်သောတရား၊ ဒုဂ္ဂတိ
လမ်းကြောင်း ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံ။ ဒသ
အကုသလကမ္မပထာ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂။ ကမ္မာနေဝ
သုဂတိဒုဂ္ဂတိနံ ပထဘူတတ္တာ ကမ္မပထာ နာမ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အကုသလကမ္မပထာတိ အကု-
သလကမ္မဘာဝေန စေဝ ဒုဂ္ဂတိနဉ္စ ပထဘာဝေန။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂။

အကုသလကမ္မပလကထာ (ထိ) [အကုသလကမ္မ-
ပထ+ကထာ] အကုသိုလ်ကံ တည်းဟူသော

အဘိဓာန် ၁-၄-န-ဗုသ

(ဒုဂ္ဂတိသ္မိ) ရောက်ကြောင်း တရား - ဒုဂ္ဂတိ
လမ်းကြောင်း ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံ - ကို
ပြဆိုရာစကား။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀-၁၄၅။ အကု-
သလကမ္မပထကထာ နိဋ္ဌတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။

အကုသလကမ္မဘာဝ (ပု) [အကုသလကမ္မ+
ဘာဝ] အကုသိုလ်ကံ၏ အဖြစ်။ အကုသလ-
ကမ္မပထ-ကြည့်။

အကုသလကမ္မဝိပါက (ပု) [အကုသလကမ္မ+ဝိပါ-
က] အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုး။ ယေ ကေစိ မဟာ-
ရာဇ သတ္တာ ပုဗ္ဗေ ကတေန တေန တေန
အကုသလကမ္မဝိပါကေန မရန္တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၉၂။

အကုသလကမ္မသမုဋ္ဌာန (တိ) [အကုသလကမ္မ+
သမုဋ္ဌာန] အကုသိုလ်ကံလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ
သော၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်သော။ တံ
ကေန္တေန ကမ္မသမုဋ္ဌာနေသု အကုသလကမ္မ-
သမုဋ္ဌာနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈။

အကုသလကာရီ (တိ) [အကုသလ+ကာရ+ကံ]
အကုသိုလ်ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဘန္တေ
နာဂသေန ကုသလကာရီသပိ အကုသလကာ-
ရီသပိ ဝိပါကော သမသမော၊ ဥဒါဟု ကောစိ
ဝိသေသော အတ္တိတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၉၇။

အကုသလကိရိယာ (ထိ) [အကုသလ+ကိရိယာ]
အကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း။ ဂါမဘောဇကော အမေ
အကုသလကိရိယာယ နိယောဇေတွာ အတ္တနော
ဝစနံ အကရောန္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။

အကုသလက္ခန္ဓ (ပု) [အကုသလ+ခန္ဓ]အကုသိုလ်
ခန္ဓာ၊ အကုသိုလ်တရားအစု။ သာ ပန အကု-
သလက္ခန္ဓာနံ သတိဝိရဟိတတ္တာ သတိပဋိ-
ပက္ခတ္တာ စ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။

အကုသလစိတ္တ (န) [အကုသလ+စိတ္တ] (၁)
အကုသိုလ်စိတ်။ ယေန အကုသလစိတ္တေန
ဓာရိယတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၄။ (တိ) (၂)
အကုသိုလ်စိတ် ရှိသော၊ သူ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ

ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခု၊ အကုသလစိတ္တာ အနုဝဒန္တိ။ ဝိ
၄။ ၂၁၇။

အကုသလစိတ္တပ္ပတ္တိ (ထိ) [အကုသလစိတ္တ +
ပတ္တိ] အကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ ကေဝလံ
တေနာကာရေန အကုသလစိတ္တပ္ပတ္တိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။

အကုသလစိတ္တသန္တတိ (ထိ) [အကုသလစိတ္တ +
သန္တတိ] အကုသိုလ်စိတ်အစဉ်။ အကုသလစိတ္တ-
သန္တတိ သမာဓိတိ? န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ။ အဘိ၊
က။ ၃၃၃။

အကုသလစိတ္တသမဂီ (တိ) [အကုသလစိတ္တ +
သမဂီ] အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။
အကုသလစိတ္တသမဂီ သမာပနောတိ? န ဟေဝံ
ဝတ္ထဗ္ဗေ။ အဘိ၊ က။ ၃၃၃။

အကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [အကုသလစိတ္တ +
သမုဋ္ဌာန] အကုသိုလ်စိတ်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ
သော၊ အကုသိုလ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော။
အကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ အကုသလသိလံ။ ပဋိသံ။
၄၃။

အကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပ (န) [အကုသလစိတ္တ-
သမုဋ္ဌာန + ရူပ] အကုသိုလ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်-
သောရူပ။ ဧဝံ သန္တေ အကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာန-
ရူပေသု တေသံ ဟေတုပစ္စယဘာဝေါ န သိယာ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၂။

အကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အကုသလစိတ္တ +
သမ္ပယုတ္တ] အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ အကု-
သလစေတနာ-ကြည့်။

အကုသလစိတ္တသဟဇာတ (တိ) [အကုသလစိတ္တ +
သဟဇာတ] အကုသိုလ်စိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။
ဗသောတိ အကုသလစိတ္တသဟဇာတော
ဗသော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။

အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [အကုသလ + စိတ္တုပ္ပါဒ]
အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကတမေ ဓမ္မာ အကု-

သလာ၊ ဒွါဒသ အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါ။ ဣမေ
ဓမ္မာ အကုသလာ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၆၆။ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇ-
တိတိ ဥပ္ပါဒေါ၊ စိတ္တမေဝ ဥပ္ပါဒေါ စိတ္တုပ္ပါဒေါ၊
ဒေသနာသီသမေဝ စေတံ... သဗ္ဗတ္ထ စိတ္တုပ္ပါဒဂ္ဂ-
ဟဏေန သသမ္ပယုတ္တဓမ္မံ စိတ္တံ ဂဟိတန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၇-ဂ။ စိတ္တုပ္ပါဒ-
လည်းကြည့်။

အကုသလစိတ္တေကဂ္ဂတာ (ထိ) [အကုသလ +
စိတ္တေကဂ္ဂတာ] အကုသိုလ်ဖြစ်သော စိတ်၏
တည်ကြည်ခြင်း။

အကုသလစိတ္တေကဂ္ဂတာဝေသ (ပု) [အကုသလ-
စိတ္တေကဂ္ဂတာ + ဝေသ] အကုသိုလ်ဖြစ်သောစိတ်
၏ တည်ကြည်ခြင်း၏ အစွမ်း။ အကုသလစိတ္တေ-
ကဂ္ဂတာဝေသေန အဝိသာဟဋ္ဌဿ မာနသဿ
ဘာဝေါ အဝိသာဟဋ္ဌမာနသတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၉၄။

အကုသလစေတနာ (ထိ) [အကုသလ + စေတနာ]
အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုနှင့် ယှဉ်သောစေတနာ။
အကုသိုလ်စေတနာ။ တတ္ထ ကတမော အပုညာ-
ဘိသင်္ခါရော၊ အကုသလစေတနာ ကာမာဝစ-
ရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပုညာဘိသင်္ခါရော။ အဘိ၊ ဝိ။
၁၄၂။ အကုသလစေတနာတိ ဒွါဒသအကုသလ-
စိတ္တသမ္ပယုတ္တာ စေတနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။

အကုသလဇေန (န) [အကုသလ + ဇေန] အကု-
သိုလ်ဇော။ ယထာပစ္စယံ အကုသလဇေန
ဥပ္ပဇ္ဇိတော ဘဝဂံ ဩတိဏ္ဏေ။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၁၇၄။

အကုသလဋ္ဌ (ပု) [အကုသလ + အတ္ထ] အကုသိုလ်
သဘော။ ယံ ဒုက္ခသစ္စံ အကုသလံ၊ သမုဒယသစ္စံ
အကုသလံ၊ ဧဝံ အကုသလဋ္ဌေန ဒွေ သစ္စာနိ
ကေသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ။ ပဋိသံ။ ၂၉၇။

အကုသလတာ (ထိ) [အကုသလ + တာ] မလိမ္မာ -
မကျွမ်းကျင် - သော သူ၏အဖြစ်၊ မလိမ္မာ -
မကျွမ်းကျင် - ခြင်း။ အစေတည-ကြည့်။

အကုသလတ္တ (ပု) [အကုသလ+အတ္တ] အကုသိုလ်
အကျိုး။ ဣဒံ ပန ဇဝနံ ကုသလတ္တယ ဝါ
အကုသလတ္တယ ဝါ ကော နိယာမေတိတိ၊
အာဝဇ္ဇနဉ္စေဝ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဉ္စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။

အကုသလဒုဿိလ္လစေတနာ (ထိ) [အကုသလ+
ဒုဿိလ္လ+စေတနာ] အကုသိုလ်လည်းဖြစ်၊ သိလ
ပျက်ကြောင်းလည်း ဖြစ်သော စေတနာ။
မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဣမေသု စတုသုဌာနေသု ဥပ္ပန္နာ-
ယ အကုသလဒုဿိလ္လစေတနာယ ပဒပစ္စေဒ-
တော အနုပ္ပတ္တိသာနေဝသေန အယံ သမ္မာ-
ဝါစာ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။

အကုသလဓမ္မ (ပု) [အကုသလ+ဓမ္မ] အကုသိုလ်
တရား။ မဿတော်တရား။ အဟော ဝတ မေ
ဝေဇ္ဈပါ ပါပကာ အကုသလဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ အကုသလဓမ္မာ စ နိဝါရေယျ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ အသဗ္ဗ-လည်းကြည့်။

အကုသလဓမ္မပ္ပဟာန (န) [အကုသလဓမ္မ+ပဟာ-
န] အကုသိုလ်တရားကို ပယ်ခြင်း။ သဗ္ဗေ စေပိ
ဘဒ္ဒိယ ခတ္တိယာ ဣမာယ အာဝဇ္ဇနိယာ
အာဝဇ္ဇေယျ၊ အကုသလဓမ္မပ္ပဟာနာယ ကုသလ-
ဓမ္မ၊ပသမ္ပဒါယ။ အံ၊၁။၅၁၅။

အကုသလဓမ္မသုတ္တ (န) [အကုသလဓမ္မ+သုတ္တ]
အကုသိုလ်တရားတို့ကိုပြသောသုတ်။ အကုသလ-
ဓမ္မသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-
ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊၃။၁၅။

အကုသလဓာတု (ထိ) [အကုသလ+ဓာတု] အကု-
သိုလ်ဓာတ်။ ကတမာ တိဿော အကုသလ-
ဓာတုယော၊ ကာမဓာတု ဗျာပါဒဓာတု ဝိဟိ-
သာဓာတု။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၇။

အကုသလနိဒ္ဒေသ (ပု) [အကုသလ+နိဒ္ဒေသ]
အကုသိုလ်တို့၏ - အကျယ် - ဝိဘင်း။ အဘိ၊ဝိ။
၁၇၁-၅။ အကုသလနိဒ္ဒေသော။ အဘိ၊ဝိ။၁၇၅။

အကုသလပက္ခ (ပု) [အကုသလ+ပက္ခ] (၁)
အကုသိုလ်အဖို့အစု။ နိဿိတစိတ္တာ အကုသလ-
ပက္ခေန နိဒ္ဒိသိတဗျာ။ နေတ္ထိ။၃၄။ (တိ) (၂)
အကုသိုလ် - အဖို့အစု - အသင်းအပင်း - ၌
ဖြစ်သောတရား။ နဝဟိ စ ယုဇ္ဇန္တိ အကုသလ-
ပက္ခာ။ နေတ္ထိ။၃။ ဝိသတိ အကုသလပက္ခာ။
မ၊၃။၁၂။

အကုသလပက္ခိက (တိ) [အကုသလပက္ခ+ဣက။
အကုသလ+ပက္ခိက။ အကုသလပက္ခေ ဘဝါတိ
အကုသလပက္ခိကာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁။အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၂။]
အကုသိုလ် - အဖို့အစု - အသင်းအပင်း - ၌
ဖြစ်သော၊ အကုသိုလ်တို့၏ - အဖို့အစု - အသင်း
အပင်း - ဖြစ်သော။ အကုသလာ အကုသလ-
ဘာဂိယာ အကုသလပက္ခိကာ။ အံ၊၁။၁၀။
အကုသလဘာဂိယာ အကုသလပက္ခိကာတိ
အကုသလာနမေဝေတံ နာမံ အကုသလာ-
ယေဝ ဟိ ကေစွေ အကုသလံ သဟဇာတဝသေန
ကေစွေ ဥပနိဿယဝသေန ဘဇ္ဇန္တိ စေဝ၊ တေသဉ္စ
ပက္ခာ ဘဝန္တိတိ အကုသလဘာဂိယာ အကုသလ-
ပက္ခိကာတိ ဝုဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

အကုသလပက္ခိယ (တိ) [အကုသလပက္ခ+ဣယ။
အကုသလ+ပက္ခိယ] အကုသိုလ်အဖို့အစု၌ ဖြစ်
သော။ အကုသလသင်္ခါတ-ကြည့်။

အကုသလပက္ခိယဘာဝ (ပု) [အကုသလပက္ခိယ+
ဘာဝ] အကုသိုလ်-အဖို့အစု - အသင်းအပင်း -
၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်။ အကုသလပက္ခိယ-ကြည့်။

အကုသလပရ (တိ) [အကုသလ+ပရ] အကုသ-
လသဒ္ဓါ၏ နောက်၌ ဖြစ်သော။ အညော
အကုသလပရေ ဓမ္မော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။

အကုသလပရိစ္ဆာဂ (ပု) [အကုသလ+ပရိစ္ဆာဂ]
အကုသိုလ်ကို စွန့်ခြင်း။ အကုသလပရိစ္ဆာဂေါ
ကုသလဝိမိသာယ စ သမာဓိန္ဒြိယဿ စ ပဒ-
ဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ။၄၃။ အကုသလပရိစ္ဆာဂေါတိ
ဣမိနာ ပဟာနပရိညာ ဝုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။

အကုသလပရိယာပန (တိ) [အကုသလ + ပရိယာ-
ပန] အကုသိုလ်တရားတို့၌ အကျုံးဝင်သော။

အကုသလပရိယာပနတ္ထ (န) [အကုသလပရိယာ-
ပန + ဣ] အကုသိုလ်တရားတို့၌ အကျုံးဝင်
သည်၏ အဖြစ် - အကျုံးဝင်ခြင်း။ အကုသလ-
ပရိယာပနတ္တာ ဒုတိယပဒေ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၀။

အကုသလပုစ္ဆာ (ထိ) [အကုသလ + ပုစ္ဆာ] အကု-
သိုလ်ကို မေးခြင်း။ အပြစ်ရှိသော တရားကို မေး
ခြင်း။ အပရာပိ တိဿော ပုစ္ဆာ ကုသလပုစ္ဆာ
အကုသလပုစ္ဆာ အဗျာကတပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။
၂၆၄။ စူဠနိ။ ၅၁။ အကုသလပုစ္ဆာတိ သာဝဇ္ဇ-
ဓမ္မပုစ္ဆာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၇။

အကုသလပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အကုသလ + ပဝတ္တိ] အကု-
သိုလ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း။ အကုသလပ္ပဝတ္တိယံ စိတ္တံ
ပဂ္ဂဏှာတိတိ ပဂ္ဂါဟော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။

အကုသလပ္ပဟာန (န) [အကုသလ + ပဟာန] အကု-
သိုလ်ကိုပယ်ခြင်း။ တံ အကုသလပ္ပဟာန-
ကုသလာဓိကမဟေတုတော အနုပုဗ္ဗေန ပရမတ္ထ-
သစ္စသစ္စိကိရိယာဟေတုတော စ မင်္ဂလန္တိ ဝုစ္စတိ။
ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၃။

အကုသလဘာဂ (ပု) [အကုသလ + ဘာဂ] အကု-
သိုလ် အဖို့အစု။

အကုသလဘာဂိယ (တိ) [အကုသလဘာဂ + ဣယ။
အကုသလ + ဘဇ + ဣ။ အကုသလံ ဘဇန္တိတိ
အကုသလဘာဂိယာ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၁။ အံ၊ ၃။ ၁။
၁၁၂။] အကုသိုလ် အဖို့အစု၌ ဖြစ်သော၊
အကုသိုလ်သဘောသို့သက်ဝင်သော။ အကုသလ-
ပက္ခိက-ကြည့်။

အကုသလဘာဝ (ပု) [အကုသလ + ဘာဝ] အကု-
သိုလ်၏ အဖြစ်။ အညေသမ္ပိ စ ဓမ္မာနံ အကုသ-
လဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၀။

အကုသလဘာဝသာဓက (တိ) [အကုသလဘာဝ +
သာဓက] အကုသိုလ်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်

သော။ အကုသလာနံ အကုသလဘာဝသာဓ-
ကော လောဘာဒိနံ မူလဋ္ဌောတိ ဝဒန္တိ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၂။

အကုသလဘာဝသာမည (န) [အကုသလဘာဝ +
သာမည] အကုသိုလ် အဖြစ်သာမန်။ အကုသိုလ်
အဖြစ်ဖြင့်တူခြင်း။ အကုသလဘာဝသာမညေန
အဂ္ဂဟေတွာ ဝိသု သဗ္ဗပေန ဂဟိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၁။ ၁၆၅။

အကုသလမတ္တ (န) [အကုသလ + မတ္တ] အကုသိုလ်
သဘောမျှ။ ဣတိ အကုသလမတ္တမေဝ စေတသံ
ပရိမေဟိ ဝိသေသော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။

အကုသလမဟတ္တ (န) [အကုသလ + မဟန္တ + ဣ] အကုသိုလ်၏ ကြီးသည်၏အဖြစ်။ မဟန္တေ ပန
ဥပက္ကမမဟန္တတ္တာ အကုသလမဟတ္တံ ဟေတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃။

အကုသလမူလ (န) [အကုသလ + မူလ] အကုသိုလ်
ဟူသော အကြောင်း (မူလ)။ အကုသိုလ်တို့၏
အကြောင်း (မူလ)။ တိဏိ အကုသလမူလာနိ
လောဘော အကုသလမူလံ ဒေါသော အကုသ-
လမူလံ မောဟော အကုသလမူလံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၂။
အကုသလမူလာနိတိ အကုသလာနိ စေဝ မူလာနိ
စ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၇။ လောဘော အကုသလမူလံ။
မ၊ ၁။ ၅၇။ ဣမေသံ ပါဏာတိပါတာဒိနံ အကုသ-
လာနံ မူလန္တိ အကုသလမူလံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။
တိဏိ ဘိက္ခဝေ အကုသလမူလာနိ။ ဘိ၊ ၁။ ၂၀၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ အကုသလမူလာနိတိ အကုသ-
လာနံ မူလာနိ။ အကုသလာနိ စ တာနိ မူလာနိ
စာတိ ဝါ အကုသလမူလာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁။
အကုသလာနိ စ တာနိ မူလာနိ စာတိ အကု-
သလမူလာနိ။ အထ ဝါ အကုသလာနံ ဟေတု-
ပစ္စယပဘာဝဇနကသမုဋ္ဌာပကနိဗ္ဗတ္တကဋ္ဌေန
မူလာနိ စာတိ အကုသလမူလာနိ။ အကုသလ-
ဓမ္မာနံ ကာရဏာနိတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၁၇၂။

အကုသလမူလက (တိ) [အကုသလ+မူလ+က]
အကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်း(မူလ)ရှိသော။
ယေ ဧကစိ အကုသလာ ဓမ္မာ သဗ္ဗေ တေ
အကုသလမူလကာတိ။ ယမက။ ၁။ ၉။

အကုသလမူလကဝိပါကနိဒ္ဒေသ (ပု) [အကုသလ-
မူလက + ဝိပါက + နိဒ္ဒေသ] အကုသိုလ်
အကြောင်း(မူလ)ရှိသောအကျိုးဝိပါကတို့၏ -
အကျယ် - ဝိဘင်း။ အဘိ။ ဝိ။ ၁၉၇-၉။ အကုသလ-
မူလကဝိပါကနိဒ္ဒေသော။ အဘိ။ ဝိ။ ၁၉၉။

အကုသလမူလပစ္စယ (ပု) [အကုသလမူလ+ပစ္စယ]
အကုသိုလ်မူလ ဟူသော အကြောင်း။ တတ္ထ
ကတမော အကုသလမူလပစ္စယာ သင်္ခါရေ။
အဘိ။ ဝိ။ ၁၉၇။

အကုသလမူလမူလ (န) [အကုသလမူလ+မူလ]
အကုသိုလ် အကြောင်း (မူလ) ဟူသော
အကြောင်း။ ယမက။ ၁။ ၉-ကြည့်။

အကုသလမူလမူလက (တိ) [အကုသလမူလ+မူလ-
က] အကုသိုလ် အကြောင်း (မူလ) ဟူသော
အကြောင်းရှိသော။ ယမက။ ၁။ ၁၀-ကြည့်။

အကုသလမူလသုတ္တ (န) [အကုသလမူလ+သုတ္တ]
အကုသိုလ် အကြောင်း(မူလ)တို့ကို ပြဆိုသော
သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊
၂-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၀၂-၅။

အကုသလရာသိ (ပု) [အကုသလ+ရာသိ] အကု-
သိုလ် အစ၊ အကုသလရာသိ။ (နိဝရဏငါးပါး)။
ကေဝလော ဟာယံ ဘိက္ခဝေ အကုသလရာသိ
ယဒိဒံ ပဉ္စ နိဝရဏာ။ အံ၊ ၂။ ၅၇။

အကုသလဝိတက္က (ပု) [အကုသလ+ဝိတက္က] အကု-
သိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်း၊ မလိုမာသူ၏
အဖြစ်ဟူသော မောဟကြောင့်ဖြစ်သောကြံစည်
ခြင်း။ အကုသလ ဝိတက်၊ မိစ္ဆာ ဝိတက်။ ကတမေ
တယော အကုသလဝိတက္ကာ၊ ကာမဝိတက္ကော

ဗျာပါဒဝိတက္ကော ဝိဟိံသာဝိတက္ကော။ အဘိ။
ဝိ။ ၃၇၇။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ အကုသလ-
ဝိတက္ကာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၄။ အကောသလ္လ-
သမ္ဘူတာ ဝိတက္ကာ၊ မိစ္ဆာဝိတက္ကာတိ အတ္ထော။
ဣတိဝုတ်။ ၂၃၆။

အကုသလဝိတက္ကတ္တယ (န) [အကုသလဝိတက္က+
တယ] အကုသလဝိတက်သုံးခုတို့၏ အပေါင်း။
စိတ္တဿ အပ္ပါသာဒိကံ အပ္ပသာဒနီယံ အသန္တံ
အသာရပုံ အကုသလဝိတက္ကတ္တယဉ္စ အနုပကမ္မ။
ဝိ၊ ၄၁။ ၁၀၇။ ။ ကာမဝိတက္ကဗျာပါဒဝိတက္က-
ဝိဟိံသာဝိတက္ကာနံ ဝသေန အကုသလဝိ-
တက္ကတ္တယံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈။

အကုသလဝိပါက (ပု) [အကုသလ+ဝိပါက]
အကုသိုလ်၏ အကျိုး။ ကုသလဝိပါကာ ဝါ
အကုသလဝိပါကာ ဝါ ဥပေက္ခာသဟဂတာ-
ဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ။
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။

အကုသလဝိပါကကထာ (ထိ) [အကုသလဝိပါက+
ကထာ] အကုသလဝိပါကစိတ်တို့၏ အနက်
သဘောကို ပြဆိုရာ စကား။ အကုသလဝိပါက-
ကထာ နိဋ္ဌတာ။ အဘိ။ ၄၁။ ၃၃၁။

အကုသလဝိပါကပဋိသန္ဓိ (ထိ) [အကုသလဝိပါက
+ ပဋိသန္ဓိ] အကုသလဝိပါကပဋိသန္ဓေ။

အကုသလဝိပါကပဋိသန္ဓိက (တိ) [အကုသလဝိပါ-
က+ပဋိသန္ဓိ+က] အကုသလဝိပါက ပဋိသန္ဓေရှိ
သောသူ။ အကုသလဝိပါကပဋိသန္ဓိကဿ ပန
တဿ သဇာတိယာ မေထုနပဋိသေဝနေ စ
ဝိဿဋ္ဌနိဋ္ဌေါက္ကမနေ စ နာကသရီရံ ပါတုဘဝတိ။
ဝိ၊ ၄၁။ ၃၀၄။

အကုသလဝိပါကဘာဝ (ပု) [အကုသလဝိပါက+
ဘာဝ] အကုသလဝိပါက၏ အဖြစ်၊ အကုသလ-
ဝိပါက၏ သဘော။ တဗ္ဗိရေတာယ နန္တေဝ
အကုသလဝိပါကဘာဝေါတိ အာဟ အကုသလ-
ဝိပါကံ အဟေတုကမေဝေါတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၂၇။

အကုသလဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတု (ထိ) [အကုသလဝိပါက+မနောဝိညာဏဓာတု] အကုသလဝိပါကဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်။ အကုသလဝိပါက သန္တိရဏစိတ်။ အကုသလဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတု ကေမေဝါတိ သတ္တဝိစန္ဒိဝတ္ထိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂။

အကုသလဝိပါကသညာ (ထိ) [အကုသလဝိပါက+သညာ] အကုသလဝိပါကနှင့် ယှဉ်သောသညာ။ ဒွေ အကုသလဝိပါကသညာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၅။၅။

အကုသလဝိပါကနန္တရ (န) [အကုသလဝိပါက+အနန္တရ] အကုသလဝိပါက၏အခြားမဲ့။ အကုသလဝိပါကနန္တရ အကုသလဝိပါက မနောဓာတု ဥပ္ပဒုတိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၉။

အကုသလဝိပါကပေက္ခာ (ထိ) [အကုသလဝိပါက+ဥပေက္ခာ] အကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သော - လျစ်လျူ ဖြစ်သော - ဥပေက္ခာ - ဝေဒနာ။ အကုသလဝိပါက ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ခြောက် ခုရှိသော ဝေဒနာ။ တထာ တတ္ထ အနုဒဟန-ဗလဝတာယ သေသာ ဆ အကုသလဝိပါကပေက္ခာ အဗ္ဗေဟာရိကာ ဟောန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၈။

အကုသလဝိပါကပ္ပတ္တိ (ထိ) [အကုသလဝိပါက+ဥပ္ပတ္တိ] အကုသလဝိပါက၏ဖြစ်ခြင်း။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေန ပန ဝေါမိဿကတ္တာ အပ္ပကံ အကုသလကမ္မဇံ ဗဟုလံ အကုသလဝိပါကပ္ပတ္တိယာ ကာရဏံ န ဘဝိဿတိတိ သက္ကာ ဝတ္တန္တိ။ မူလဋီ၊၂။၈။

အကုသလဝိဝဇ္ဇိတ (တိ) [အကုသလ+ဝိဝဇ္ဇိတ] အကုသိုလ်သည် ကြဉ်အပ်သော၊ အကုသိုလ်မှ ကင်းရှင်းသော။ အဂါရိကသိပ္ပ-ကြည့်။

အကုသလဝေဒနာ (ထိ) [အကုသလ+ဝေဒနာ] အကုသိုလ်ဝေဒနာ။ အကုသလဝေဒနာ ဝိသဘာဝဋ္ဌေန ဝိသိသဋ္ဌေန စ ကုသလာဗျာကတာဟိ ဒူရေ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

အကုသလဝေရ (န) [အကုသလ+ဝေရ] အကုသိုလ်ရန်သူ။ ပုဂ္ဂလဝေရေနပိ အကုသလဝေရေနပိ ဗဟုဝေရေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ ဝေရဗဟုလည်းကြည့်။ တဿ ကေနစိ သဒ္ဓိ* အကုသလဝေရံ ဝါ ပုဂ္ဂလဝေရံ ဝါ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ ဝေရ-လည်းကြည့်။

အကုသလသင်္ကပ္ပ (ပ) [အကုသလ+သင်္ကပ္ပ] အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်း။ တယော အကုသလသင်္ကပ္ပ၊ ကာမသင်္ကပ္ပေါ ဗျာပါဒ-သင်္ကပ္ပေါ ဝိဟိ*သာသင်္ကပ္ပေါ။ ဒီ၊၃။၁၈၀။

အကုသလသင်္ခါတ (တိ) [အကုသလ+သင်္ခါတ] အကုသိုလ်ဟူ၍ သိအပ်သော၊ အကုသိုလ်အဖို့ အစုပြု၍ ထားအပ်သော၊ အကုသိုလ်အဖို့ အစု၌ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်သော၊ အကုသိုလ် အဖို့အစုသို့ ရောက်သော၊ အကုသိုလ် အဖို့ အစု ဖြစ်သော။ အကုသလာ အကုသလသင်္ခါတာ။ ဒီ၊၁။၁၅၄။ ဒီ၊၃။၄၆။ အကုသလာ အကုသလသင်္ခါတာတိ အကုသလာ စေဝ အကုသလာတိ စ သင်္ခါတာ ဉာတာ၊ ကောဋ္ဌာသံ ဝါ ကတွာ ဌပိတာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ ဒုတိယပဒေန တံသဟဂတေ တံပက္ခိယေ စ၊ တေနာဟ ကောဋ္ဌာသံ ကတွာ ဌပိတာတိ၊ အကုသလပက္ခိယဘာဝေန ဝဝတ္ထပိတာတိ-အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ အကုသလသင်္ခါတာတိ အကုသလာတိ ကောဋ္ဌာသံ ပတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အကုသလသင်္ခါတာတိ အကုသလာတိ သင်္ခါတာ အကုသလကောဋ္ဌာသဘူတာ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။

အကုသလသဉ္ဇေတနာ (ထိ) [အကုသလ+သဉ္ဇေတနာ] အကုသိုလ်စေတနာ။

အကုသလသဉ္ဇေတနိက (တိ) [အကုသလသဉ္ဇေတနာ+ဏိက] အကုသိုလ်စေတနာ ရှိသော၊ အကုသိုလ် စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်အပ်သော။ ကာယကမ္မန္တသန္တောသဗျာပတ္တိ အကုသလ-

သဉ္စေတနိကာ ဒုက္ခုဒြိယာ ဒုက္ခဝိပါကာ
ဟေတဝိ။ အံ၊ ၃။ ၄၉၇။

အကုသလသဉ္စေတနိကာဟေတု (ပု) [အကုသလ-
သဉ္စေတနိကာ+ဟေတု] အကုသိုလ် စေတနာ
ရှိခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အကုသိုလ်စေတနာ
ဖြင့် စေတနာအပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော
အကြောင်း။ အကုသလသဉ္စေတနိကာဟေတု
ဝါ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ
မရဏာ။ အံ၊ ၃။ ၄၉၉။

အကုသလသညာ (ထိ) [အကုသလ+သညာ]
အကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သောသညာ။ တိဿော
အကုသလသညာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၀။

အကုသလသဒ္ဓ (ပု) [အကုသလ+သဒ္ဓ] အကုသလ-
သဒ္ဓါ။ အကုသလသဒ္ဓေါ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကတ္ထ-
ဇောတကတ္တေန (သမ္ပုဋ္ဌိစိတော)။ အဘိ၊ ဌ။
၁။ ၈၃။

အကုသလသဘာဝ (ပု) [အကုသလ+သဘာဝ]
အကုသိုလ်တို့၏ သဘော။ ကုသလံ အကုသလ-
သဘာဝတော နိဝတ္တေတိ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၃၂။

အကုသလသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အကုသလ+သမ္ပ-
ယုတ္တ] အကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သော။ အကုသလ-
သမ္ပယုတ္တာ အကုသလာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၂။

အကုသလသီလ (န) [အကုသလ+သီလ] အကု-
သိုလ်ဖြစ်သော အလေ့ သဘော။ တိဏိ သီလာနိ
ကုသလသီလံ အကုသလသီလံ အဗျာကတသီလံ။
ပဋိသံ၊ ၄၃။ ကုသလသီလံ....အဗျာကတသီလန္တိ
တ္ထေ ယသ္မာ လောကေ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ
ပကတိ 'သီလ'န္တိ ဝုစ္စတိ။...တသ္မာ တေန ပရိယာ-
ယေန အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန အကုသလသီလမပိ
သီလန္တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၀၂။

အကုသလသုတ္တ (န) [အကုသလ+သုတ္တ] အကု-
သိုလ်ကံတို့ကို ပြသောသုတ်၊ အကုသလသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်။ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊
၁-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၉၆။

အကုသလဟေတု (ပု) [အကုသလ+ဟေတု] အကု-
သိုလ်ဟိတ်။ တယော အကုသလဟေတူ။ အဘိ၊
ဓ။ ၂၁၄။

အကုသလာဒိဘာဝ (ပု) [အကုသလ+အာဒိ+
ဘာဝ] အကုသိုလ်စသည်၏ အဖြစ်။ အထာပိ
သိယာ လောဘာဒိန္နံ သဘာဝသိဒ္ဓေါ အကုသ-
လာဒိဘာဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၂။

အကုသလာဒိဝေဒနာသမဂ္ဂီ (တိ) [အကုသလာ-
ဒိ+ဝေဒနာ+သမဂ္ဂီ] အကုသိုလ်စသော ဝေဒ-
နာ-နှင့် ပြည့်စုံသော-ရှိသောသူ။ သစေပိ
ဟိ အကုသလာဒိဝေဒနာသမဂ္ဂီနော ဒုက္ခာဒိ-
ဝေဒနာသမဂ္ဂီနော စ တယော တယော ဇနာ
ကေမဉ္စေ နိသိန္နာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇။

အကုသလာဓိပတိ (ပု) [အကုသလ+အဓိပတိ]
အကုသိုလ်ဖြစ်သော အဓိပတိပစ္စည်း။ အကုသ-
လာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အဓိပတိပစ္စ-
ယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၇။

အကုသလာနန္တရ (န) [အကုသလ+အနန္တရ]
အကုသိုလ်၏ အခြားမဲ့။ အကုသလာနန္တရဉ္စ
သဟေတုကတဒါရမ္ပဏံ ဝုတ္တံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၃၁။

အကုသလာနုဘာဝ (ပု) [အကုသလ+အာနုဘာ-
ဝ] အကုသိုလ်ကံ၏အာနုဘော်။ ယဒိ ပန အကု-
သလာနုဘာဝေန အပါယေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၈၈။

အကုသလာဗျာကတ (တိ) [အကုသလ+အဗျာ-
ကတ] အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ ဖြစ်သော။
အကုသလာဗျာကတာ ဝေဒနာ ကုသလာယ
ဝေဒနာယ ဒူရေ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၄။

အကုသလာဗျာကတစိတ္တ (န) [အကုသလာဗျာ-
ကတ+စိတ္တ] အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ စိတ်။
ဣတရေဟိ ဣတရန္တိ ဣတရေဟိ အကုသလာ-
ဗျာကတစိတ္တေဟိ ယံ အာပဇ္ဇတိ၊ တံ ဣတရံ၊

အကုသလံ အဗျာကတဉ္စာတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ။
၂။ ၉၈။

အကုသလာဘ်သင်္ခါရ (ပု) [အကုသလ+အဘိ-
သင်္ခါရ] အကုသိုလ်ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်တတ်
သောတရား၊ (အကုသလဝိပါက်၊ ကဋတ္တာရုပ်ကို
ဖြစ်စေတတ်သော) အကုသိုလ် စေတနာ။ သဗ္ဗာ-
ကုသလာဘ်သင်္ခါရ။ မဟာနိ။ ၁၀။ အံကော-
သလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အဘိသင်္ခရဏဋ္ဌေန စ သဗ္ဗေ
အကုသလာဘ်သင်္ခါရ။ မဟာနိ။ ၄။ ၅၄။

အကုသလပ္ပတ္တိ (ထိ) [အကုသလ+ဥပ္ပတ္တိ] အကု-
သိုလ်ဖြစ်ခြင်း။

အကုသလပ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာန (န) [အကုသလပ္ပတ္တိ+ပဒ-
ဋ္ဌာန] အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ နီးသောအကြောင်း။
ယေနာကာရေန မနသိကရိယမာနာ အကုသ-
လပ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ ဟောန္တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၉။

အကုသလူပပရိက္ခာ (ထိ) [အကုသလ+ဥပ-
ပရိက္ခာ] အကုသိုလ်ကို - အသင့်အားဖြင့် ထက်
ဝန်းကျင်ရှုခြင်း - စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း။ တိဿော
အကုသလူပပရိက္ခာ အကုသလံ ကာယကမ္မံ
အကုသလံ ဝစီကမ္မံ အကုသလံ မနောကမ္မံ။
နေတ္ထိ။ ၁၀၅။

အကုသလူပသံဟိတ (တိ) [အကုသလ+ဥပသံဟိ-
တ] အကုသိုလ် - နှင့်စပ်ယှဉ် - ကိုမှီ၍ဖြစ် -
သော။ ယမ္မိ အကုသလူပသံဟိတံ ဒုက္ခံ ဒေါ-
မနဿံ၊ တမ္မိဿ တသ္မိံ သမယေ န ဟောတိ။
အံ၊ ၂။ ၁၈၂။ အကုသလူပသံဟိတန္တိ “မိဂသူက-
ရာဒယော ဝိဇ္ဇိဿာမိ”တိ သရံ ခိပိဟ္တာ တသ္မိံ
ဝိရဒ္ဓေ “ဝိရဒ္ဓံ မယာ”တိ ဧဝံ အကုသလေ
နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ။ တာဒိသေသု ပန ဌာနေသု
အဝိရဇ္ဈန္တဿ “သုဠု မေ ဝိဇ္ဇံ၊ သုဠု မေ ပဟဋ္ဌ”န္တိ
ဥပ္ပဇ္ဇနကံ အကုသလူပသံဟိတံ သုခံ သောမနဿံ
နာမ ငါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၂။

အကုသိတ (တိ) [န+ကုသိတ] မပျင်းရိသော၊
ဥ။ နိဗ္ဗာနံ နာဓိဂစ္ဆာမိ၊ အကုသိတာ အနုဒ္ဓ-
တာ။ ဝေရီ။ ၃၉၂။

အကုသိတဝုတ္တိ (တိ) [အကုသိတ+ဝုတ္တိ] မပျင်း
ရိသော - ကိုယ်၏ဖြစ်ခြင်း - နေထိုင်သွားလာမှု
- ရှိသော၊ သူ။ အလီနစိတ္တော အကုသိတဝုတ္တိ။
သုတ္တနိ။ ၂၇၉။ အကုသိတဝုတ္တိတိ ဧတေန ဌာန-
အာသနစက်မနာဒိသု ကာယဿ အနဝသိဒနံ
(ဒဿေတိ)။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၁၀။

အကုဟ (တိ) [န+ကုဟ] အံ့ဖွယ်အမှုကို မပြု
သော၊ ဟန်မဆောင်သော၊ ပရိယာယ် မာယာ
မလုပ်သော၊ သူ။ ဣသိသတ္တမဿ အကုဟဿ။
မ၊ ၂။ ၄၉။ သဒ္ဓေါ ဟောတိ ဟိရိမာ ဓိတိမာ
အကုဟော အတ္တဝသီ အလောလော သိက္ခာ-
ကာမော။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၃။

အကုဟက (တိ) [န+ကုဟက] အံ့ဖွယ်အမှုကို
မပြုသော၊ ဟန်မဆောင်သော၊ ပရိယာယ်
မာယာမလုပ်သော၊ ရိုးသားဖြောင့်မတ်သော၊
သူ။ ပတိလိနော အကုဟကော၊ အပိဟာလု
အမစ္ဆရိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ အကုဟကောတိ
အဝိမ္မာပကောတိဟိ ကုဟနဝတ္ထုဟိ။ သုတ္တနိ။ ၄။
၂။ ၂၆၄။ အကုဟကော နိပကော အပိဟာလု။
ထေရ။ ၃၆၉။ အကုဟကောတိ ကောဟညဝိရ-
ဟိတော။ အသဌော အမာယာဝိ။ ထေရ။
၄။ ၂။ ၅၂၄။

အကူဇန (တိ) [န+ကူဇန] မဆူညံသော၊ အသံ
မမြည်သော။ ရထော အကူဇနော နာမ၊
ဓမ္မစက္ကေဟိ သံယုတော။ သံ၊ ၁။ ၃၀။ ကုန္တိ-
သညမနဗ္ဗန္တော၊ ဝါစာသညမကူဇနော။ ဇာ၊ ၂။
၂၇၄။ ရထော အကူဇနောတိ အဋ္ဌဂီကော
မဂ္ဂေါ ဝ အဓိပ္ပေတော၊ ယထာ ဟိ ပါကတိ-
ကရထော အက္ခေ ဝါ အနဗ္ဗဉ္စိတေ အတိရေ-
ကေသု ဝါ မနုဿေသု အဘိရုဋ္ဌေသု ကူဇတိ
ဝိရဝတိ၊ န ဧဝံ အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ဟိ
ကေပ္ပဟာရေန စတုရာသီတိယာပိ ပါကသ-
ဟဿေသု အဘိရုဟန္တေသု န ကူဇတိ န ဝိရ-
ဝတိ.....တသ္မာ အကူဇနောတိ ဝုတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။

၈၂။ ဝါစာသညမကူဇနောတိ ဝါစာသံယမေန
အကူဇနော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၇။

အကူဋ္ဌ (တိ) [န + ကူဋ္ဌ] မကောက်ကျစ် - မစဉ်း
လဲ - သော၊ သူ။ မာ စ မံ အကူဋ္ဌ ကူဋ္ဌဝါဒေန
ပါပေသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။

အကေတဗိ (တိ) [န + ကေတဗိ] ကောက်ကျစ် -
စဉ်းလဲ - ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အမာယာဝိနော
အကေတဗိနော။ မာ၊ ၁။ ၃၈။

အကေရာဋ္ဌိက (တိ) [န + ကေရာဋ္ဌိက] မကောက်
ကျစ် - မစဉ်းလဲ - သော၊ သူ။ အကိတဝ-ကြည့်။

အကေဝလ (တိ) [န + ကေဝလ] သက်သက် -
သီးသန့် - မဟုတ်သော၊ မပြည့်စုံသော၊ ဇာတိ-
စသည်နှင့် ရောနှောသော။ အကေဝလံယေဝ
သမာနံ ကေဝလန္တိ ဝက္ခတိ။ မာ၊ ၁။ ၄၀၁-၂။
ကေဝလ-လည်းကြည့်။

အကေဝလီ (တိ) [န + ကေဝလီ] မပြည့်စုံသော၊
ယုတ်ညံ့သော၊ သူ။ ဣဒံ ပဋိက္ခောသမကေဝလီ
သော။ သုတ္တနိ။ ၄၁၅။ ဣဒံ ပဋိက္ခော-
သမကေဝလီ သောတိ ယော ဣမံ ဓမ္မံ ဒိဋ္ဌိံ
ပဋိပဒံ မဂ္ဂံ ပဋိက္ခောသတိ။ အကေဝလီ သော
အသမတ္တော သော အပရိပုတ္တော သော ဟိနော
နိဟိနော ဩမကော လာမကော ဆတုက္ကော
ပရိတ္တော။ မဟာနိ။ ၂၂။ ယော ဝေ... သော-
တိ တဉ္စ ဒိဋ္ဌိံ သန္တာယ ယော ဝေ ဇာနာတိ၊ သော
ဓမ္မံ ဝေဒိ။ ဣဒံ ပန ပဋိက္ခောသန္တော ဟိနော
ဟောတိတိ ဝဒန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၂။ ၂၇၀။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၁၆။

အကောဋ္ဌိဂတ (တိ) [န + ကောဋ္ဌိဂတ] အဆုံးသို့
မရောက်သော၊ အကျိုးမပြီးသော။ အာဂန္တု-
ကေန ဘန္တေ အဂဒေန ပဋိပဋိတံ ဝိသံ အကော-
ဋ္ဌိဂတံယေဝ ဝိဂတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၄။

အကောနာပေန္တ (တိ) [န + ကောနာပေန္တ] မခုတ်
ထွင်း - မရှင်းလင်း - စေသော၊ သူ။ သစေ သံဃဿ

ဝေဠုရမ္မေ ဝေဠုဒ္ဓသိကာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ အကော-
နာပေန္တာနံ ဝေဠု နဿတိ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၅၀။

အကောနိတ (တိ) [န + ကောနိတ] မခုတ် - မခွါ -
မထောင်း - မထု - အပ်သော။ အကောနိတော
ရုက္ခေ ဌိတောဝ ရုက္ခတစော ဂရုဘဏ္ဍံ။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၅၂။

အကောတူဟလမင်္ဂလိက (တိ) [န + ကောတူဟလ-
မင်္ဂလိက] ကောတူဟလမင်္ဂလာကို ယုံကြည်စွဲ
လမ်းမှု မရှိသော၊ ထူးသော အမြင်အကြား
စသည်ကို မင်္ဂလာဟုစွဲလမ်းသော မိစ္ဆာအယူမရှိ
သော၊ သူ။ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာ-
ဂတော ဥပါသကော ဥပါသကရတနဉ္စ ဟော-
တိ... အကောတူဟလမင်္ဂလိကော ဟောတိ။
အံ၊ ၂။ ၁၈၁။

အကောပ (တိ) [န + ကောပ] (၁) အမျက်
မရှိသော၊ အမျက်မထွက်သော၊ သူ။ သမိတာ-
ဝိနော ဝိတရာဂါ အကောပါ။ သုတ္တနိ။ ၃၅၃။
(၂) (၂) အမျက်မထွက်ခြင်း။ အဗျာပါဒေါ
ဓမ္မပဒံ နာမ အကောပေါ ဝါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၂၀၄။

အကောပေတွာ (တြိဝိ) [န + ကောပေတွာ]
မပျက်စီးစေမှုရှိ၊ မပျက်ဆီးမှုရှိ။ သော တတော
ပဋ္ဌာယ ဒသ ဓုဇဓမ္မေ အကောပေတွာ ဓမ္မေန
သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၄။

အကောပေန္တ (တိ) [န + ကောပေန္တ] မပျက်စီးစေ
သော၊ မပျက်ဆီးသော၊ သူ။ ဒသ ဓုဇဓမ္မေ
အကောပေန္တော ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၃၇၀။

အကောဝိဒ (တိ) [န + ကောဝိဒ] မလိမ္မာ - မကျွမ်း
ကျင် - သော၊ သူ။ တေ ဓမ္မဿ အကောဝိဒါ။
သံ၊ ၁။ ၁၃၅။ အကောဝိဒါတိ တသ္မိံ ဓမ္မေ
အကုသလာ အန္ဓဗာလပုထုဇ္ဇနာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။

အကောဝိဒတ္တ (န) [အကောဝိဒ + တ္တ] မလိမ္မာ -
မကျွမ်းကျင် - သူ၏အဖြစ်၊ မလိမ္မာ - မကျွမ်း

ကျင်-ခြင်း။ ပဏ္ဏတ္တိယံ ပန အကောဝိဒတ္တာ
ဝိဟာရကာရံ ကုဋိကာရံ အာပဇ္ဇတိ။ ဒီဌ၊ ၃။
၁၇၅။

အကောသလ္လ (န) [န + ကောသလ္လ] မလိမ္မာသော
သုဇာအဖြစ်မသိခြင်း (မောဟ)။

အကောသလ္လပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အကောသလ္လ + ပဝတ္တိ]
မလိမ္မာသောသုဇာအဖြစ်ဟူသောမောဟကြောင့်
ဖြစ်ခြင်း။ အကောသလ္လပ္ပဝတ္တိယာ အကုသလံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၁။

အကောသလ္လသမ္ဘူတ (တိ) [အကောသလ္လ +
သမ္ဘူတ] မလိမ္မာသောသုဇာ အဖြစ်ဟူသော
မောဟကြောင့် ဖြစ်သော။ အကုသလ (၇)
အနက်-ကြည့်။

အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌ (ပု) [အကောသလ္လသမ္ဘူ-
တ + အတ္ထ] မလိမ္မာသော သုဇာအဖြစ်ဟူသော
မောဟကြောင့် ဖြစ်သော အနက်သဘော။
အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အကုသလာနံ မောနံ
သမာပတ္တိယာ သမာပဇ္ဇနာ သမဂီဘာဝေါ။
ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၆။ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေနာတိ
အညာဏသမ္ဘူတဋ္ဌေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၉။

အက္ခ (ပု) [အရ + က။ အက္ခ + အ။ အစု + ဣ။
ဣာဒိ။ ၁၄။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၅။ ဓာန်ဋီ။ ၆၂၊ ၅၈-
တို့ကြည့်။ (အကိ-သံ)] (၁) နေ။ သဉ္ဇာသ-
နာဝ ဗာလက္ကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၀။ (၂) မုရိုးပင်။
မုရိုးလျှော်။ န တာဝါဟံ ဣမံ သလ္လံ အာဟ-
ရိယာမိ။ ယာဝ န တံ ဇိယံ ဇာနာမိ။ ယာယမိ
ဝိဒ္ဓေါ ယဒိ ဝါ အက္ခဿ ယဒိ ဝါ သက္ခဿ။
မ၊ ၂။ ၉၃။ အက္ခဿာတိ အက္ခဝါကေ ဂဟေတွာ
ဇိယံ ကဓေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ အက္ခဿာတိ။ မ၊ ၄၊
၃။ ၁၀၀။

အက္ခဒဏ္ဍ (ပု) [အက္ခ + ဒဏ္ဍ] မုရိုးတံ။

အက္ခဒဏ္ဍမယ (တိ) [အက္ခဒဏ္ဍ + မယ] အက္ခနာဠ-
ကြည့်။

အက္ခဒုဿ (န) [အက္ခ + ဒုဿ] မုရိုးလျှော်မျှင်ဖြင့်
ရက်လုပ်အပ်သော - အဝတ် - ပုဆိုး။ အက္ခဒုဿ-

ကဒလိဒုဿရေကဒုဿာနိ ပန ပေါတ္တကဂတိ-
ကာနေဝ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၁၆။ အက္ခဒုဿာနိတိ အက္ခ-
ဝါကေန ကတဒုဿာနိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၁။

အက္ခနာဠ (န) [အက္ခနာဠ + အ] မုရိုးတံဖြင့်
ပြီးသော - မုရိုးတံကို မုရိုးမျှင်ဖြင့် သီသော -
အဝတ် - သင်္ကန်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန
အညတဓေ ဘိက္ခု အက္ခနာဠ နိဝါသေတွာ။
ဝိ၊ ၂။ ၄၂။ အက္ခနာဠန္တိ အက္ခနာဠမယံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။
၄၁၆။ အက္ခနာဠမယန္တိ အက္ခဒဏ္ဍမယံ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၀၁။ အက္ခနာဠမယန္တိ ဣမိနာ အက္ခနာဠေန
နိဗ္ဗုတ္တံ အက္ခနာဠန္တိ ဝစနတ္တံ ဒဿေတိ။ ပါမိတိ၊
ယော၊ ၁။ ၃၁၀။

အက္ခနာဠမယ (တိ) [အက္ခနာဠ + မယ] အက္ခနာ-
ဠ-ကြည့်။

အက္ခန္တ (တိ) [အာ + ကမု + တ။ (အာကြာန္တ-သံ)]
(၁) နင်းသော၊ သူ။ ယော အနာဒရိယံ
ပဋိစ္စ အက္ခန္တဿ ဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဝိ၊ ၂။
၂၆၄။ အက္ခန္တဿာတိ ဆတ္တဒဏ္ဍကေ အင်္ဂုလန္တ-
ရံ အပ္ပဝေသေတွာ ကေဝလံ ပါဒကံ အက္ခမိတွာ
ဌိတဿ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၈။ (၂) နင်းအပ် - ဖိကိုင်အပ်
- သော။ ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ အက္ခန္တံ
ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ ဘေစ္စတိ။ အံ၊ ၁။ ၇။ အက္ခန္တန္တိ
တ္ထေ ပါဒေနေဝ အက္ခန္တံ နာမ ဟေတိ။ ဟတ္ထေန
ဥပ္ပုဋ္ဌိတံ။ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓဝသေန ပန အက္ခန္တန္တေဝ
ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂။ အက္ခန္တံ ပဒေသိသ္မာ၊ တိဿဿာ-
ဒိစ္စဗန္ဓုနော။ အပ၊ ၁။ ၁၃၂။ အက္ခန္တန္တိ အက္ခမိတံ
ဒဿိတံ။ အပ၊ ၄၊ ၂။ ၉၉။

အက္ခန္တအက္ခန္တနာန (န) [အက္ခန္တ + အက္ခန္တ + ဌာန]
နင်းအပ် နင်းအပ်သောအရပ်။ နင်းတိုင်းနင်းတိုင်း
သော နေရာ။ အက္ခန္တအက္ခန္တနာနေ ဥဒက-
စိက္ခလော ဥဋ္ဌဟိတွာ ယာဝ အာနိသဒါ ပဟ-
ရတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၇။

အက္ခန္တနာန (န) [အက္ခန္တ + ဌာန] နင်းအပ်သော -
နေရာ - ဌာန။ ယေဟိ အက္ခန္တနာနေ ဥဒကံ

ပညာယတိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ဂုဏ်။ မယာ အက္ခရာပုဒ်မှ
အဂ္ဂိလဂ္ဂေဟိ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဝိယ ဟောတိ။ မဇ္ဈ၊
၁။ ၃၁၉။

အက္ခရာပုဒ် (ပ) [အက္ခရာ + ပုဒ်] နင်းသော -
နင်းမိသော - ယောကျ်ား။ ယော ပန အာပန္န-
မတ္တောဝ အဂ္ဂိ အက္ခရာပုဒ်သော ဝိယ သဟသာ
အပက္ခမိတ္တာ...။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၀။

အက္ခရာပုဒ် (ထိ) [အက္ခရာ + ပုဒ်] နင်းအပ်သော -
နင်းရာဖြစ်သော - မြေ၊ ဂူ၊ ခုရေဟိ အက္ခရာပုဒ်-
တော သမုဋ္ဌိတေဟိ ဂေါကဏုကေဟိ ဥပဟတာ။
ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။ ၃၇၀။

အက္ခရာသညက (ပ) [အက္ခရာ + သညာ + က]
အက္ခရာ အမည်ရှိသော မထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ
အာယသ္မာ အက္ခရာသညကော ထေရော ဣမာ
ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပါ၊ ၁။ ၂၃၇။

အက္ခရာတိ (ကြိ) [အာ + ကန + အ + တိ။ (အာကြန-
တိ-သံ)] ပြင်းစွာညည်းတူးငိုကြွေး၏။ အက္ခရာတိ
ပရောဒတိ၊ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပထာမကော။ သံ၊ ၂။
၄၀၉။ အက္ခရာတိ အနိဗ္ဗိတံ ဝိပလ္လာပံ ဝိလ-
ပန္နော ကန္တတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၇။

အက္ခရာပုဒ် (န) [အက္ခရာ + ပုဒ်] မုရိုးရွက်။ သက္ကံ
သက္ကံ ကုဏ္ဍကံ ဝဇာပေတွာ ဥဒကေန တေမေ-
တွာ အက္ခရာပုဒ်န ဝေဋ္ဌေတွာ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄၆။

အက္ခရာပုဒ်သတ္တမယ (တိ) [အက္ခရာ + ပုဒ် + သတ္တ +
မယ] မုရိုးသီး မှို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ချည်ဖြင့်ပြီး
သော။ သိမ္မလိတူလသုတ္တေန သိဗ္ဗိတံ စိဝရံ
ဝနုတိ၊ ကသ္မာ? ကပ္ပါသဿ အနုလောမတော၊
အက္ခရာပုဒ်သတ္တမယမ္ပိ အက္ခရာကမယမေဝ ပဋိက္ခိ-
တ္တန္တိ တေ ဝေ ဝေန္တိ။ ဇေ၊ ၁။ ၅၅။

အက္ခရာ (တိ) [အာ + ကမ + အ] နင်းအပ်သော။
နင်းရာဖြစ်သော။

အက္ခရာမဋ္ဌာန (န) [အက္ခရာ + မဋ္ဌာန] နင်းအပ်သော -
နင်းရာ - အရပ်။ တိရုပ္ပဒေသေသု ဒွိပဒစတုပ္ပဒါနံ

အက္ခရာမဋ္ဌာန အတ္တံ ဝိပဿန္တံ အနာဝိလံ။ ဇာ၊
၁။ ၃၅၉။

အက္ခရာမတိ (ကြိ) [အာ + ကမ + အ + တိ။ (အာ-
ကြမတိ-သံ)] နင်း၏။ နင်းသွား၏။ ခိတ္တ-
စိတ္တော ဇလိတမ္ပိ ဇာတဝေဒံ အက္ခရာမတိ။
မိလိန္တံ၊ ၂၁၅။ အန္တကာရေ ခါဏမ္ပိ အက္ခရာမန္တိ။
ဝိ၊ ၃။ ၂၇၆။ အက္ခရာမတု ဘန္တေ ဘဂဝါ ဒုဿာနံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၆၇။ အက္ခရာမထ ဘန္တေ ဒုဿံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၇။
ရဇ္ဇူတိ ဝါ အက္ခရာမေ ကဏသပ္ပံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၈။
ယော အက္ခရာမေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ခဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၇။ ယသ္မာ ပန ဘိက္ခုပိ ယေ အဇာနန္တာ
အက္ခရာမေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၂၅။ သော မံ အက္ခရာမိ။ ဇာ၊
၁။ ၂၉၁။ သိရသံ အက္ခရာမိ မမ။ အပါ၊ ၂။ ၁၉၀။
ဘိက္ခု ကုဏ္ဍုစွာယန္တာ န အက္ခရာမိ သု။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၇။ မာ နံ ကလလေ အက္ခရာမိတ္ထံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၀။
န ဘဂဝါ စေလပ္ပဋိကံ အက္ခရာမိသတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၇။
မ၊ ၂။ ၂၇၉။ ကထံ ဟိ နာမ အယျာ န အက္ခရာ-
မိသန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၇။

အက္ခရာမတု (ကြိ) အက္ခရာမတိ-ကြည့်။

အက္ခရာမထ (ကြိ) အက္ခရာမတိ-ကြည့်။

အက္ခရာမန (န) [အာ + ကမ + ယ။ (အာကြမဏ-
သံ)] (၁) လှေခါးရင်း၊ တံခါးဝ စသော
ခြေဖြင့် နင်းရာအရပ်၌ ခင်းထားအပ်သော
အရာ၊ ခြေခင်းခုံ။ ဒိဝါဝိဟာရံ ဝဇာတော၊ အက္ခရာ-
မနမဒါသဟံ။ အပါ၊ ၂။ ၃၄။ (၂) နင်းအပ် -
လှမ်းအပ် - သော။ အက္ခရာမနအက္ခရာမနပဒဝါရေ
ဟတ္ထတလာနိ ဥပနာမေသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၃။

အက္ခရာမဋ္ဌာန (န) [အက္ခရာမန + မဋ္ဌာန] နင်းအပ်
သော - နင်းရာ ဖြစ်သော - အရပ် - မဋ္ဌာန။
ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ပါဒေဟိ အက္ခရာမဋ္ဌာနေ ပါဒ-
ပုဉ္ဇနိကံ ကတွာ ဌပေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၄။

အက္ခရာမနတ္ထ (ပ) [အက္ခရာမန + အတ္ထ] နင်းခြင်း -
နင်းသွားခြင်း - အကျိုး။ ဓောတေဟိ ပါဒေဟိ
အက္ခရာမနတ္ထာယ ပစ္စတ္ထရဏံ အတ္ထတံ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၅၂။

အက္ခမနဒါယက (ပု) [အက္ခမန + ဒါယက] ခြေနှင်း
ခုံလှူခဲ့ဘူးသော - အက္ခမနဒါယက - မထေရ်။
ဣတ္ထိ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ အက္ခမနဒါယကော
ထေရော။ အပါ ၂။ ၃၄။

အက္ခမနပဒ (န) [အက္ခမန + ပဒ] ခြေဖြင့် - သွားရာ
လမ်းကြောင်း - နှင်းရာအရပ်။ ကေပဒိကံ ပပါတ-
မဂ္ဂံ ပဋိပန္နဿ ပုရိသဿ အက္ခမနပဒ အသလ္လ-
က္ခေတွာ ဣတောစိတော စ ဝိလောကယတော
ပဒဝါရော ဝိရဇ္ဈတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂၃၆။

အက္ခမန္တ (တိ) [အာ + ကမု + အန္တ။ ထိဉ် အက္ခမန္တိ]
(က) နှင်းသောသူ။ ဝိသမံ သမံ အက္ခမန္တာ၊
ဝကံ ဂစ္ဆာမ ပဗ္ဗတံ။ စရိယာ။ ၃၉၄။ (ခ)
ကူးသွားသော သူ။ ဩရိမတိရတော ပန
ပရတိရမေဝ အက္ခမန္တိယာ အနာပတ္တိ။ ဝိဠာ ၃။
၁၈၅။

အက္ခမန္တိ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမမာန (တိ) [အာ + ကမု + မာန] နှင်းသော
သူ။ ကမန္တန္တိ အက္ခမမာနံ။ ဇာ ၄။ ၇။ ၁၄၂။

အက္ခမိ သု (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမိ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ကမု + တဗ္ဗ] နှင်းအပ်
သော။ န ဘိက္ခဝေ အလ္လေဟိ ပါဒေဟိ ကထိနံ
အက္ခမိတဗ္ဗံ။ ဝိသု ၂။ ၂၃။

အက္ခမိတဗ္ဗဋ္ဌာန (န) [အက္ခမိတဗ္ဗ + ဋ္ဌာန] နှင်း
အပ်သော - နေရာ - ဌာန။ သဥပါဟနေန
ဓောတပါဒေဟိ အက္ခမိတဗ္ဗဋ္ဌာနေယေဝ န ဝနုတိ။
ဝိဠာ ၄။ ၈၇။

အက္ခမိတုံ (ကြိ) [အာ + ကမု + တုံ] နှင်းခြင်းငှါ။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဓောတပါဒကံ အက္ခမိတုံ။
ဝိသု ၂။ ၆၈။

/ အက္ခမိတ္ထ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမိတွာ (ကြိ) [အာ + ကမု + တွာ] နှင်း၍။
ဖိကိုင်၍။ ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ အင်္ဂါရံ အက္ခ-
မိတွာ ခိပ္ပမေဝ ပဋိသံဟရတိ။ မာ ၁။ ၃၉၉။

အက္ခမိတွာန (ကြိ) [အာ + ကမု + တွာန]
နှင်း၍။ အက္ခမိတွာန သိရသိ၊ အဂမာ လောကနာ-
ယကော။ အပါ ၂။ ၁၉၀။ အက္ခမိတွာန မံ ဗုဒ္ဓေါ။
ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၀။

အက္ခမိသတိ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမေ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမေယျ (ကြိ) အက္ခမတိ-ကြည့်။

အက္ခမ္မ (ကြိ) [အာ + ကမု + တွာ] နှင်း၍။
နှင်းသွား၍။ သုက္ခပဏ္ဍိတံ အက္ခမ္မ၊ အတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ
အတ္တနော။ ဇာ ၁။ ၁၁၆။

အက္ခဝါက (ပု) [အက္ခ + ဝါက] မုရိုးလျှော်မျှင်။
အက္ခဝါကေ ဂဟေတွာ ဗိယံ ကရောန္တိ။ မာ ၄။
၃။ ၁၀၀။ ရတ္တိ ဘုဉ္ဇန္တယိ ကေသသဏ္ဌာနံ အက္ခ-
ဝါကံ ဝါ မကစိဝါကံ ဝါ ဆုပိတွာယိ တထေဝ
ဇိဂ္ဂန္တိ။ အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂၄၂။

အက္ခဋ္ဌ (တိ) [အာ + ကုသ + တ။ (အာ ကြုဗု-
သံ)] (၁) ဆဲရေးအပ်သောသူ။ အက္ခဋ္ဌောပိ
န သန္တိယေထ ဘိက္ခု။ သုတ္တနိ။ ၃၃၃။ အက္ခ-
ဋ္ဌောတိ ဒသဟိ အက္ခောသဝတ္ထုဟိ အဘိ-
သက္ခော။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၉၅။ (န) (၂) ဆဲရေး
ခြင်း။ အက္ခဋ္ဌဝနိတ-ကြည့်။

အက္ခဋ္ဌဂဟဋ္ဌ (ပု) [အက္ခဋ္ဌ + ဂဟဋ္ဌ] ဆဲရေး
အပ်သောလူဝတ်ကြောင်။

အက္ခဋ္ဌဂဟဋ္ဌသမိပ (န) [အက္ခဋ္ဌဂဟဋ္ဌ + သမိပ]
ဆဲရေးအပ်သော လူဝတ်ကြောင်၏အနီး။ ယေန
ကမ္မေန အက္ခဋ္ဌဂဟဋ္ဌသမိပမေဝ ပဋိသာရိယတိ
သော အက္ခောသကော ပစ္ဆာပေသိယတိ။ ဝဇီရ။
၅၀၈။

အက္ခဋ္ဌဝနိတ (န) [အက္ခဋ္ဌ + ဝနိတ] ဆဲရေးခြင်း။
ရိုးခြင်း။ ဂါမေ အက္ခဋ္ဌဝနိတံ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၉။

အက္ခရာဝိသုဒ္ဓိ အက္ခရာသုဒ္ဓိ ဝိသုဒ္ဓိ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။

အက္ခရာ (တိ) [န+ကုဒ္ဓ] အမျက်မထွက်သော။ သူ။
အက္ခရာဓာတ် မှန် ပဿ၊ ကထံ ကုဒ္ဓေါ ကရိယတိ။
ဇာ၊ ၁။ ၇၉။

အက္ခရာမာနသ (တိ) [အက္ခရာ+မာနသ] အမျက်
မထွက်သော စိတ်ရှိသော။ သူ။ ဒသဟိ အက္ခရာ-
သဝတ္ထုဟိ အက္ခရာသု ပါဏိအာဒိဟိ ပေါထနဉ္စ
အန္တုဗန္ဓနာဒိဟိ ဗန္ဓနဉ္စ ယော အက္ခရာမာန-
သော ဟုတော အဓိဝါသေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၈။

အက္ခရာရူပ (တိ) [အက္ခရာ+ရူပ] အမျက် မထွက်
သော သဘောရှိသော။ သူ။ အက္ခရာရူပေါဟံ
ဘောတောနာဟံ ယာစိတုမာဂတော။ ဇာ၊ ၂။
၃၄၃။

အက္ခရာသန္တ (တိ) [အက္ခရာ+သန္တ] အမျက် မထွက်၊
ငြိမ်သက်သော။ သူ။ အက္ခရာသန္တာ ဝေဒဏတဇ္ဇိ-
တာ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၈။

အက္ခလ (ပု) [အနုကရဏသဒ္ဓါ] အက္ခလ ဟု
ခြိမ်းချောက် မြည်ဟီးသောအသံ။

အက္ခလပက္ခလကရဏ (န) [အက္ခလ+ပက္ခလ+
ကရဏ] အက္ခလပက္ခလဟု ခြိမ်းချောက်မြည်ဟီး
သံကို ပြုခြင်း။ အက္ခလပက္ခလကရဏံ အတ္ထိတိ
ကတော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။

အက္ခလပက္ခလိက (ပု) [အက္ခလပက္ခလ+ဏိက]
အက္ခလ ပက္ခလဟု ခြိမ်းချောက် မြည်ဟီးသော
အသံ (အနုကရဏသဒ္ဓါ)။ ဘဂဝတော အဝိဒူရေ
တိက္ခတ္ထံ အက္ခလော ပက္ခလောတိ အက္ခလ-
ပက္ခလိကံ အကာသိ။ ဥဒါန၊ ၈။ ၇။ တိက္ခတ္ထံ
အက္ခလော ပက္ခလောတိ အက္ခလပက္ခလိကံ
အကာသိတိ တယော ဝါရေ အက္ခလော
ပက္ခလောတိ ဘိသေတုကာမတာယ ဝေရူပံ
သဒ္ဓံ အကာသိ။ အနုကရဏသဒ္ဓေါ ဟိ အသံ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၆၀။

အက္ခလ (တိ) [အကုသလ] အကုသလ(၃)
အနက်ကြည့်။

အက္ခရာ (ကြိ) အက္ခရာသတိ-ကြည့်။

အက္ခရာ (တိ) [န+ကောဓ။ (အကြောဓ-သံ)]
(၁) (ပု) အမျက်မထွက်ခြင်း။ အက္ခရာဓော စ
အနုပနာဟော စ။ အံ၊ ၁။ ၉၆။ ကောဓဿ ပုဂ္ဂ-
လဿ အက္ခရာဓော ဟောတိ ပရိက္ခမနာယ။
မ၊ ၁။ ၅၃-၄။ အက္ခရာဓော အဝိဟိ သာ စ။
သံ၊ ၁။ ၂၄။ အက္ခရာဓောတိ မေတ္တာ စ မေတ္တာ-
ပုဗ္ဗဘာဂေါ စ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ အက္ခရာဓဉ္စ
အဓိဋ္ဌဟိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၀။ အက္ခရာဓေန ဇိနေ
ကောဓံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၆။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆။ (၂) (တိ)
အမျက်ထွက်ခြင်း မရှိသော။ သူ။ မဂ်ဖြင့်ပယ်ဖြတ်
အပ်ပြီးသော - အမျက် - ကောဓ - ရှိသော၊
အမျက် - ကောဓ - ကိုမဂ်ဖြင့် ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီး
သော။ သူ။ အက္ခရာဓဿ ကုတော ကောဓော။
သံ၊ ၁။ ၁၆၄။ ထေရ၊ ၂။ ၈၈။ အက္ခရာဓဿာတိ
ကောဓရဟိတဿ မဂ္ဂေန သမုတ္တိန္နကောဓဿ။
ထေရ၊ ၄။ ၁၁၄။ အယဉ္စိ ကုဒ္ဓပုဂ္ဂလံ သယံ
အက္ခရာဓော ဟုတော အက္ခရာဓေန ဇိနာတိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ကောဓနော ဟိ ပုဂ္ဂလော အက္ခရာ-
ဓေန ဟုတော ဇိနိတဗ္ဗော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။

အက္ခရာဓန (တိ) [န+ကောဓန] အမျက်ထွက်
လေ့ မရှိသော၊ အမျက် မထွက်တတ်သော။
သူ။ ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော အက္ခရာဓနော
အဟောသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၀။ အက္ခရာဓနောတိ န
အနာဂါမိမဂ္ဂေန ကောဓဿ ပဟိနတ္တာ၊ အထ
ခေါ...ဇေ အက္ခရာဓဝသိကတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။
(က) အမျက် မထွက်တတ်သော၊ အမျက်ထွက်
ခြင်းမှ ကင်းသော၊ သူ။ အက္ခရာဓနောတိ
ယံ ဟိ ခေါ ဝုတ္တံ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၆၅။ န ကောဓနော
အက္ခရာဓနော ကောဓဝိရဟိတော။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၇၉။ (ခ) အမျက်ထွက်ခြင်း သဘောမရှိသော၊
သူ။ အက္ခရာဓနော ဝိဂတခိလောဟမသ္မိ။
သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂။ အက္ခရာဓနောတိ အကုဇ္ဈန-

သဘာဝေါ။ သုတ္တံနိဋ္ဌာ။ ၂၇။ အက္ခရာစနစ်
ဘတ္တု ဝဿနဝတ္ထိနိ။ ဝိမာန။ ၁၇။ အက္ခရာစနစ်
တံ ခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယသမ္ပန္နတာယ အကုဏ္ဍနသ-
ဘာဝေါ။ ဝိမာန။ ၁၇။ (ဂ) အမျက်ထွက်လေ
မရှိသော၊ အမျက်ထွက်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်-
သော။ အက္ခရာစနစ်၊ နုပနာဟိ။ ထေရ။
၂၉၅။ အက္ခရာစနစ်တံ အကုဏ္ဍနသိလော။
ဥပဋ္ဌိတေ ဟိ ကောဓပုတ္တိနိမိတ္တေ အဓိဝါသန-
ခန္တိယံ ဌတော ကောပဿ အနုပ္ပါဒကော။
ထေရ။ ၁၂။ ၁၅၂။ (ဃ) အချမ်း အပူစသည်ကို
သည်းခံနိုင်ခြင်း - အဓိဝါသနခန္တိ - နှင့်ပြည့်စုံ
သော။ အက္ခရာစနစ် မိတ္တဝါ စာဂဝါ စ။
ဇာ။ ၁၁၄၃။ အက္ခရာစနစ်တံ အဓိဝါသနခန္တိ-
ယာ သမန္နာဂတော။ ဇာ။ ၁၁၄၃။ ၂၄၈။

အက္ခရာစနစ် (ထိ) [အက္ခရာစနစ် + တာ] အမျက်
မထွက်သည်၏ အဖြစ်၊ အမျက်မထွက်ခြင်း။ ဣ-
ကမ္မံ နာမ ဒိသရတ္ထံ အက္ခရာစနစ် စေတ သုခ-
မတ္တရဏာဒိဒါနဉ္စ။ ဒိ။ ၁၁၄၃။ ၁၁၆။

အက္ခရာစနစ်နိဒ္ဒေသ (ပု) [အက္ခရာစနစ် + နိဒ္ဒေသ]
အမျက် မထွက်သော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
အရကို ဟောရာ ဟောကြောင်းဖြစ်သော နိဒ္ဒေ-
သ။ အက္ခရာစနစ်နိဒ္ဒေသဒိသု ပဟိနောတိ
ဝိက္ခမ္ဘနုပ္ပဟာနေန ဝါ တဒဂ်ပ္ပဟာနေန ဝါ
သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန ဝါ ပဟိနော။ အဘိ။ ၁၁၄၃။
၅၄။

အက္ခရာစနစ်မနုဉ္စိတိ (တိ) [အက္ခရာစနစ် + အနုဉ္စိ-
တ + ဤ] အမျက်မထွက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော -
မနုဉ္စိခြင်း - မလုပ်ခြင်း - ရှိသော။ အက္ခရာစနစ်-
မနုဉ္စိတိ။ ဓမ္မပဏ္ဍရဆတ္တကော။ ဇာ။ ၂။ ၂၇၄။
အက္ခရာစနစ်မနုဉ္စိတိ အက္ခရာစနစ်တောသင်္ခါ-
တေန အနုဉ္စိတေန သမန္နာဂတော။ ဇာ။ ၁၁၄၃။
၁၇၄။ အနုဉ္စိတ၊ အနုဉ္စိတိ-တို့လည်းကြည့်။

အက္ခရာစနစ်သုတ္တ (န) [အက္ခရာစနစ် + သုတ္တ]
အက္ခရာစနစ်သုတ်။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊
၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၄၀-၁။

အက္ခရာစေသိက (တိ) [န + ကောစေသိက] အမျက်
ဒေါသ၏အလိုသို့မလိုက်သော။ သူ။

အက္ခရာစေသိကတ္တ (န) [အက္ခရာစေသိက + တတ္တ]
အမျက်ဒေါသ၏ အလိုသို့ မလိုက်သောသူ၏
အဖြစ်။ အက္ခရာစနစ်-ကြည့်။

အက္ခရာစေသုတ္တ (န) [အက္ခရာစ + သုတ္တ] အက္ခရာ-
စေသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်၊
၃-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂၄၁-၂။

အက္ခရာဓူပါယာသ (ပု) [န + ကောဓူပါယာသ]
ပြင်းစွာ ပင်ပန်းစေတတ်သော အမျက်မထွက်
ခြင်း၊ ပြင်းစွာအမျက်မထွက်ခြင်း။ အက္ခရာဓူပါ-
ယာသံ နိဿာယ ကောဓူပါယာသော ပဟာ-
တဗ္ဗော။ မ၊ ၂။ ၂၃။ ကောဓူပါယာသ (မ၊ ၁။ ၂။ ၃၈။
ဣတိဝုတ်၊ ၁၃၀) လည်းကြည့်။

အက္ခရာဓူပါယာသီ (တိ) [အက္ခရာဓူပါယာသ +
ဤ] ပြင်းစွာပင်ပန်းစေတတ်သော အမျက် -
မရှိ - မထွက်တတ် - သော။ သူ။ အက္ခရာ-
ဓူပါယာသီဿ ဝေသတေ အာသဝါ ဝိသုတပရိ-
ဠာဟာန ဟောန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂၆။

အက္ခရာသ (ပု) [အာ + ကုသ + ဣ။ (အာ-
ကြောဓ-သံ)] ဆဲရေးခြင်း။ သံဃေ ခေါ
ဘိက္ခဝေ ဘိန္နေ အညမညံ အက္ခရာသာ စ
ဟောန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၅၈။ အက္ခရာသေနာပိ ခံသေန္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၇။ အညဒတ္ထ၊ အက္ခရာသမေဝ အလတ္တံ။
မ၊ ၂။ ၂၅၁။

အက္ခရာသက (တိ) [အာ + ကုသ + ဣ။] ဆဲရေး
တတ်သော။ သူ။ အက္ခရာသကော စ အက္ခရာသံ။
သံ၊ ၁။ ၈၆။

အက္ခရာသကပရိဘောဂ (တိ) [အက္ခရာသက +
ပရိဘောဂ။ ထိ-၌ အက္ခရာသိကပရိဘောဂါ] ဆဲရေးတတ်၊
ခြိမ်းချောက် တတ်သော။ သူ။ အက္ခရာသကပရိဘောဂကေ
ပုဂ္ဂလေ ကော-
ဒသာဒိနဝါ ပါဠိကံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၉။ အက္ခရာ-
သကပရိဘောဂကော သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ အံ၊ ၁။

၃၆။ ယာနိ ဝါ ပန ကုလသိန္နိ အက္ခရာသင်္ကေတ-
ပရိဘောဂသင်္ကေတ အနတ္တကာမာနိ။ မဟာနိ။ ၃၇။
အက္ခရာသင်္ကေတ ဝေဝ ပရိဘောဂသင်္ကေတ ၈။
ဒသဟိ အက္ခရာသင်္ကေတဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ
“ဟောတု၊ ဣဒါနိ တံ ပဟရိယာမ၊ ဗန္ဓိယာမ၊
ဝဓိယာမာ” တိ ဝေဝ ဘယဒဿနေန ပရိဘောဂသင်္ကေတ
စာတိ အက္ခရာသင်္ကေတ။ မဟာနိ။ ၄၀။ အက္ခရာ-
သင်္ကေတပရိဘောဂသင်္ကေတ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ အံ၊ ၁။
၃၈။

အက္ခရာသင်္ကေတ (ပ) [အက္ခရာသင်္ကေတ +
ဗြာဟ္မဏ] ဆဲရေးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ဝေဝ ထေ-
ရေန ဝုဇ္ဇမာနံ မွေ သုတော အက္ခရာသင်္ကေတ-
ဗြာဟ္မဏော သံဝိဂ္ဂေါ ပဿန္တိတော စ ဟုတော။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

အက္ခရာသင်္ကေတ (ပ) [အက္ခရာသင်္ကေတ +
ဘာရဒွါ] အက္ခရာသင်္ကေတဘာရဒွါ ပုဂ္ဂိုလ်။
ဆဲရေးတတ်သော ဘာရဒွါ မည်သော၊ သူ။
အသောသိ ခေါ် အက္ခရာသင်္ကေတဘာရဒွါ
ဗြာဟ္မဏော။ သံ၊ ၁။ ၁၆။ အက္ခရာသင်္ကေတဘာ-
ရဒွါတိ ဘာရဒွါတော သော၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ
ပန ဂါထာသတေဟိ တထာဂတံ အက္ခရာသင်္ကေတ
အာဂတောတိ အက္ခရာသင်္ကေတဘာရဒွါတိ
တဿ သင်္ဂီတိကာရဏေဟိ နာမံ ဂဟိတံ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၀။

အက္ခရာသင်္ကေတ (ကြိ) [အာ + ကုသ + အ + တိ။
(အာကြောဇတိ-သံ)] ဆဲရေး၏။ ဘိက္ခု။
အက္ခရာသင်္ကေတ ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁။
အက္ခရာသင်္ကေတ ပရိဘောဂသင်္ကေတ၊ နတ္ထိကော ဟောတိ
ရောသကော။ သံ၊ ၁။ ၉။ ဘဂဝန္တံ အသမ္ဘာဟိ
ဖရုသာဟိ ဝါစာဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ။ သံ၊ ၁။ ၁၆။
အက္ခရာသင်္ကေတဟိ ဒသဟိ အက္ခရာသင်္ကေတဟိ
အက္ခရာသင်္ကေတ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ အက္ခရာသင်္ကေတ
“စောရောသိ၊ ဗာလောသိ၊ မုဋ္ဌောသိ၊ ထေနော-
သိ၊ ဩဋ္ဌောသိ၊ မေဏ္ဍောသိ၊ ဂေါဏောသိ၊ ဂဗ္ဗိ-
ဘောသိ၊ တိရစ္ဆာနဂတောသိ၊ နေရယိကောသိ”-

တိ ဒသဟိ အက္ခရာသင်္ကေတဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ န ဘိက္ခု။ ခမာပေန္တိ အက္ခရာသင်္ကေတ
ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇။ အသမ္ဘာဟိ ဖရုသာဟိ
ဝါစာဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ ဥဒါနံ၊ ၉။
အက္ခရာသင်္ကေတ ဇာတိအာဒိဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ-
သင်္ကေတဟိ ခံသေန္တိ။ ဥဒါနံ၊ ၁၀။ အက္ခရာသင်္ကေတ
မံ တံ ဂဟပတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉။ ထေ တုမေ ဘိက္ခု။
သီလဝန္တေ ကလျာဏဓမ္မေ အက္ခရာသင်္ကေတ ပရိ-
ဘောဂသင်္ကေတ ရောသေထ ဝိဟေသေထ။ မ၊ ၁။
၄၀။ နာဟံ ဘန္တေ အယံ သုဓမ္မံ အက္ခရာသင်္ကေတ
ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉။ အဟံ ကိရုဿသုန္တေ
ဥပါသကေ အက္ခရာသင်္ကေတ ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ ဝိ၊
၄။ ၄၉။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ဘိက္ခု အက္ခရာ-
သေယျ ဝါ ပရိဘောဂသေယျ ဝါ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။
၄၀။ တုမေပိ စေ ပရေ အက္ခရာသေယျ ပရိ-
ဘောဂသေယျ ရောသေယျ ဝိဟေသေယျ။ မ၊ ၁။
၁၉။ ယောဟံ.... သမဏံ မဟာကစ္ဆာနံ အက္ခရာ-
သေယျ ပရိဘောဂသေယျ။ သံ၊ ၂။ ၃၇။
အက္ခရာသင်္ကေတ မံ အဝဓိမံ။ မေ၊ ၁၃။ အက္ခရာသင်္ကေတ
အက္ခရာသင်္ကေတ။ မေ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ အက္ခရာသင်္ကေတ
ဒုဋ္ဌစိတ္တာဟံ၊ ဂဏိကေတိ ဘဏိံ တဒါ။ အပ၊
၂။ ၂၉။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခုနီယော အာယသုန္တံ
ဥပါလိ အက္ခရာသင်္ကေတ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၁။ သစေ
တံ ပုဏ္ဏ သုနာပရန္တကာ မနုဿာ အက္ခရာ-
သင်္ကေတ ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ သံ၊ ၂။ ၂၇။

အက္ခရာသင်္ကေတ (န၊ ထိ) [အာ + ကုသ + ယု] ဆဲရေး
ခြင်း။ ယာ ပရေသံ အက္ခရာသင်္ကေတ ဝဗ္ဗနာ။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၃။ ၆။ အက္ခရာသင်္ကေတဟိ ဒသဟိ အက္ခရာ
သင်္ကေတဟိ အက္ခရာသင်္ကေတ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။
ဝေဝ ဆသု ဌာနေသု အက္ခရာသင်္ကေတ ဗောဓိသတ္တ-
ထေဝ အာနုဘာဝေန အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။

အက္ခရာသင်္ကေတ (န၊ ထိ) [အက္ခရာသင်္ကေတ +
ပရိဘောဂသင်္ကေတ] ဆဲရေးခြင်း၊ ခြမ်းချောက်ခြင်း။
ယထာ ဣမံ သဗြဟ္မစာရီသု အက္ခရာသင်္ကေတ
ပရိဘောဂသင်္ကေတ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။

အက္ခရာသနဗလ (န) [အက္ခရာသန + ဗလ] ဆဲရေး
ခြင်း၏အစွမ်း။ ကဏိကတ္တေ နိဝေသေသုံ၊ အက္ခရာ-
သနဗလေန မေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၉၃။

အက္ခရာသနဘယ (န) [အက္ခရာသန + ဘယ] ဆဲ
ရေးခြင်းမှ ကြောက်ရွံ့ခြင်း။ အက္ခရာသနဘယေ-
နာပိ ဒေယျာတိ ဒသဟိ အက္ခရာသဝတ္ထု။ ဟိ
အက္ခရာသနံ...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၅၅။

အက္ခရာသနဝတ္ထု (န) [အက္ခရာသန + ဝတ္ထု] ဆဲရေး
ခြင်း - အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပုတိ။ ဝေသာလိယံ
ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခုနိယော အာရဗ္ဗ အာယသ္မန္တံ
ဥပါလိ အက္ခရာသနဝတ္ထုသိ ပညတ္တံ။ ကခိ။
၃၃၆။

အက္ခရာသနာကာရ (ပု) [အက္ခရာသန + အာ-
ကာရ] ဆဲရေးခြင်း၏ အခြင်းအရာ၊ ဆဲရေးပုံ။
အထ နေ ဘဂဝါ အက္ခရာသနာကာရံ ပုစ္ဆန္တော
'ယထာ ကထံ ပန ဝေါတိ ပုစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၄၅။

အက္ခရာသန္တ (တိ) [အာ + ကုသ + အန္တ။ ထိ၌
အက္ခရာသန္တံ] ဆဲရေးသော၊ သူ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ
ကေစ္စော အက္ခရာသန္တံ ပစ္စက္ခေသတိ။ အံ၊ ၁။
၄၇၀။ ဘိက္ခု အက္ခရာသန္တိယာ ပရိဘာသန္တိယာ
ပါစိတ္တိယံ ကတ္တ ပညတ္တန္တိ ဝေသာလိယံ ပညတ္တံ။
ဝိ၊ ၅။ ၁၁၅။

အက္ခရာသပ္ပဟာရ (ပု) [အက္ခရာသ + ပဟာရ]
ဆဲရေးခြင်း၊ ရိုက်ပုတ်ခြင်း။ ဝေတနံ အဒေန္တေဟိ
သဒ္ဓိ ကလဟံ ကရေန္တော အက္ခရာသပ္ပဟာရေ
ယေဝ ဗဟူ လဘိ အပ္ပံ လဘံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။

အက္ခရာသဘဏ္ဍန (န) [အက္ခရာသ + ဘဏ္ဍန]
ဆဲရေးခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်း။

အက္ခရာသဘဏ္ဍနဝိဟေသ (ထိ) [အက္ခရာသ +
ဘဏ္ဍန + ဝိဟေသ] ဆဲရေးခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်း၊
ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း။

အက္ခရာသဘဏ္ဍနဝိဟေသကာရီ (တိ) [အက္ခရာ-
သဘဏ္ဍနဝိဟေသ + ကာရ + ကိ] ဆဲရေးခြင်း၊ ငြင်း

ခုံခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းကို - ပြုတတ် - ပြု
လေ့ရှိ - သော၊ သူ။ အက္ခရာသဘဏ္ဍနဝိဟေသ-
ကာရီ၊ ဥဗ္ဗာဓိကံ ဗဟုဇနပ္ပမဒ္ဒနံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၁။

အက္ခရာသမာန (တိ) [အာ + ကုသ + မာန]
ဆဲရေးသော၊ ဆဲရေးလိုသော၊ သူ။ ခဏ္ဍဟာလံ
အက္ခရာသမာနာ အဋ္ဌ ဂါထာ အဘာသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၉၄။

အက္ခရာသယိတန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုသ + ဣယ
+ တန] ဆဲရေး၍။ ဝေ အက္ခရာသယိတန၊
တေန ပါပေန ကမ္မနာ။ အပါ၊ ၂။ ၂၉၅။

အက္ခရာသယုတ္တ (တိ) [အက္ခရာသ + ယုတ္တ] ဆဲရေး
ခြင်းနှင့် - ယှဉ် - စပ်လျဉ်း - သော။

အက္ခရာသယုတ္တတ္တ (န) [အက္ခရာသယုတ္တ + တ္တ]
ဆဲရေးခြင်းနှင့် - ယှဉ်သည် - စပ်လျဉ်းသည် -
တကွဖြစ်သည် - ၏အဖြစ် - ယှဉ်ခြင်း - စပ်လျဉ်း
ခြင်း - တကွဖြစ်ခြင်း။ အက္ခရာသုပသဉ္စိတတ္တနှင့်
ဥဗ္ဗာဓိက-တို့ကြည့်။

အက္ခရာသဝတ္ထု (န) [အက္ခရာသ + ဝတ္ထု] ဆဲရေး
ခြင်း၏ အကြောင်း၊ ဆဲရေးကြောင်း စကား၊
ဆဲရေးကြောင်း အခြင်းအရာ၊ အယူဝါဒစသည်။
အက္ခရာသေယျ ဝါတိ ဒသဟိ ဝါ အက္ခရာသ-
ဝတ္ထုဟိ အက္ခရာသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၆။ ဒသ
အက္ခရာသဝတ္ထုနိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၈။ ဒသ အက္ခရာ-
သဝတ္ထုနိ ဩမသဝါဒေ နိဗ္ဗိဋ္ဌာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၃။
တေဟိယေဝ ဒသဟိ အက္ခရာသဝတ္ထုဟိ...
အညာပဒေသံ ကတွာ အက္ခရာသန္တဿ။ ကခိ။
၁၉၁။ (ဤ ဝိ၊ ၄။ ၄ နှင့် ကခိ၊ တို့၌လားသော
အက္ခရာသဝတ္ထုကား ဝိ၊ ၂။ ၈-၉ ၌ လားသော
ဇာတိ၊ နာမ စသည်ကို ဆိုလိုသည်။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၀-တို့၌
ကား အက္ခရာသဝတ္ထု ၁၀-ပါး သရုပ်တမျိုးလား
သည်။ အက္ခရာသတိနှင့် အက္ခရာသကပရိဘာ-
သက-တို့တွင်ကြည့်။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇-၌လည်း ဝေ

အာဂတကာလတော ပဌာယ အရသရူပတာ-
ဒီဟိ အဋ္ဌဟိ အက္ခရာသဝတ္ထုဟိ အက္ခရာသန္တမ္ပိ
ဗြာဟ္မဏ်-ဟု အရသရူပဖြစ်ခြင်းစသော ဂ-ပါးကို
အက္ခရာသဝတ္ထု ဟုဆိုသည်။

အက္ခရာသဝတ္ထုသဟိတတ္ထ (န) [အက္ခရာသဝတ္ထု +
သဟိတ + တ္ထ] အက္ခရာသဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်သည်
၏အဖြစ်။ အက္ခရာသုပသဉ္စိတတ္ထ-ကြည့်။

အက္ခရာသဝါဒ (ပ) [အက္ခရာသ + ဝါဒ] ဆဲရေး
စွပ်စွဲသောစကား။ တေ အက္ခရာသဝါဒ ဥပ္ပန္နံ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။

အက္ခရာသဒ္ဓိဝတ္ထုက (တိ) [အက္ခရာသဒ္ဓိ +
ဝတ္ထု + က] ဆဲရေးခြင်း စသော အကြောင်းရင်း
(ဝတ္ထု) ရှိသော။ ယေ တံ အက္ခရာသဒ္ဓိဝတ္ထုကံ
ကောဓံ န ဥပနယန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။

အက္ခရာသဓိပ္ပါယ် (ပ) [အက္ခရာသ + အဓိပ္ပါယ်]
(၁) ဆဲရေးခြင်းငှါ အလို။ ဆဲရေးလိုသော
သဘော၊ ဆဲရေးလိုခြင်း။ အယဉ္စိ အဓိပ္ပါယ်
နာမ စာဝနာဓိပ္ပါယ် အက္ခရာသဓိပ္ပါယ်။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ (တိ) (၂) ဆဲရေးခြင်းငှါ အလိုရှိ
သော၊ ဆဲရေးလိုသော၊ သူ။ အနောကာသံ
ကာရာဇ ဣ အက္ခရာသဓိပ္ပါယ် ဝဒေတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၅၄။

အက္ခရာသိတ (တိ) [အာ + ကုသ + တ] ဆဲရေး
အပ်သော၊ ဆဲရေးပြီးသော။ အက္ခရာသိတေ
အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယသ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၃၆။

အက္ခရာသိတကာရဏ (န) [အက္ခရာသိတ +
ကာရဏ] ဆဲရေးအပ်သည်၏ အဖြစ် - ဆဲရေး
ခံရခြင်း - ဟူသော အကြောင်း။ ဥပဝဒိတ-
ကာရဏာတိ အက္ခရာသိတကာရဏာ။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၂၃။

အက္ခရာသိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ကုသ + တဗ္ဗ] ဆဲရေး
အပ် - ဆဲရေးသင့် - ဆဲရေးကောင်း - သော၊
သူ။ န တံ တာတ ဘဒြမုခ တံ ဘဂဝန္တံ

အဘိဓာန် ၁-၅-န-ဗု-သ

အက္ခရာသိတဗ္ဗ ပရိဘာသိတဗ္ဗ မညေယျာသိတိ။
မ၊ ၂။ ၄၂၅။

အက္ခရာသိတန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုသ + တန]
ဆဲရေး၍။

အက္ခရာသိတန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုသ + တန]
ဆဲရေး၍။ အက္ခရာသိတန သမဏေ၊ သီလဝန္တေ
အနာသဝေ။ အပ၊ ၁။ ၉၁။

အက္ခရာသိယမာန (တိ) [အာ + ကုသ + ယ +
မာန] ဆဲရေးအပ်သော၊ သူ။ အပ္ပေဝ နာမ
တုမေဟိ အက္ခရာသိယမာနာနံ ပရိဘာသိယ-
မာနာနံ။ မ၊ ၁။ ၄၀၉။

အက္ခရာသုပသဉ္စိတ (တိ) [အက္ခရာသ + ဥပသ-
ဉ္စိတ] ဆဲရေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော။

အက္ခရာသုပသဉ္စိတတ္ထ (န) [အက္ခရာသုပသဉ္စိတ +
တ္ထ] ဆဲရေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည်၏ အဖြစ်။
အက္ခရာသယုတ္တတ္တာတိ အက္ခရာသုပသဉ္စိတတ္တာ
အက္ခရာသဝတ္ထုသဟိတတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။

အက္ခရာ (ပု၊ န) [အရ + ခ။ အက + ခ။ (အက္ခရာ-သံ)]
ဝင်ရိုး၊ လှည်းဝင်ရိုး၊ ရထားဝင်ရိုး။ အက္ခရာ အက္ခရာ
ပဋိဝဋ္ဌေသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၆။ အက္ခရာဗ္ဗန္တန် ယထာ။
မိလိန္ဒ။ ၃၄၉။ ဈာနက္ခေယ စက္ကဝိရိယော။ သံ၊
၃။ ၄။ အဝိဟိ သာသာရိတက္ခေယ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄။
ဈာနက္ခေယတိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာနံ ပဉ္စန္ဒ
ဈာနင်္ဂါနံ ဝသေန ဈာနမယအက္ခရာ။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၅၀။ အဝိဟိ သာသာရိတက္ခေယတိ အဝိဟိ -
သာမယေန သာရိတေန သုဠ ပရိနိဗ္ဗိတေန
အက္ခရာ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၇။

အက္ခရာ (ပု၊ န) [(၁) အက + ခ။ (၂) အက္ခရာ + ဏ။
(အက္ခရာ-သံ)] (၁) ကြေ၊ အန်စာ။ အက္ခရာပိ
ကိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅။ အက္ခရာနာတိ ဂုဋ္ဌေန။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂၀၅။ ဂိလ်မက္ခ ပရိသော န ဗုဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။
အက္ခရာဂုဋ္ဌကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၃။ (၂) ကြေ - အန်
စာ - ဖြင့်ကစားခြင်း။ သလာကဟတ္ထံ အက္ခရာ။

ဒီ၁။၆၂။ အကွန္တိ ဂုဏ်ဌာ။ ဒီ၁။၁။၇၂။ ယော
အကွေသု နေပရာဇယော။ သုတ္တန်။ ၃၇၂။ အကွေ-
သုတိ ဇုတကိဋ္ဌနအကွေသု။ သုတ္တန်။ ၄၂။ ၁၉၇။
အကွေန ဒေဝသ္မိ ဣဓာနုပ္ပတ္တော။ ဇာ။ ၂။ ၂၇၁။
အကွေန ဒေဝသ္မိတိ ဇုတကိဋ္ဌနတ္ထေန ဣဓ အနုပ္ပ-
တ္တော။ ဇာ။ ၄၂။ ၁၇၂။

အကွ? (န) [ဥ+အ။ န+ခ။ ဓာန်၊ ၁၄၉-
ကြည့်။] (၁) စက္ခုစသောဣန္ဒြေ။ ဝိသယံ တွ-
ကမိန္ဒြိယံ။ ဓာန်။ ၁၄၉။ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မံ။ အဘိဓ။
၉၄။ ရူပေ ခေါ ဝစ္ဆ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မံ။ သံ၊ ၂။ ၂၂၂။

အကွ? (ပ) [အကွ+အ] (၁) တရားဆုံးဖြတ်ရာ
ဌာန၊ တရားရုံး။ အကွဒဿာတိ ဣတ္ထ အကွ-
သဒ္ဓေန ကိရ ဝိနိစ္ဆယသာလာ ဝုစ္ဆတိ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၃၁။ (၂) တရားအမှု၊ တရားတပေါင်၊
စွဲဆိုသောအမှု။ အကွေ ဝေါဟာရေ ပဿတိတိ
အကွဒဿော။ ဓာန်၊ ၁၄၉။ ၁၃၁။

အကွ? (ပ) [အသ+ခ။ ရောဂံ အသတိ ဘက္ခတိတိ
အကွေ။ ဓာန်၊ ၄။ ၅၆၉။ (အကွ-သံ)] (၁)
သစ်ဆိမ့်ပင်။ အကွေ ဝိဘိဋ္ဌကော တိသု။ ဓာန်။
၅၆၉။ (အမရ၊ ၁၄။ ၅၇-လည်းကြည့်။) (၂)
သစ်ဆိမ့်သီးခန့်လေးသောအချိန်အတွယ်၊ ၂-ပဲခွဲ
(၅-ချင်းရွေး) ရှိသောအလေးချိန်။ ဒွေ အကွာ
မာသကာ ပဉ္စ။ ဓာန်။ ၄၇၉။ အကွဗလသမာန-
ဂရုကတ္တာ အကွေ။ ၎င်းဦး (အမရ၊ ၁၉။ ၇၅-
၆-၌ကား ၁၆-မာသက (ရွေး-၇၀)ကို တစ်အကွ
ဆိုသည်။)

အကွက (ပ) [အကွ+က။ အကွ+က] ညှပ်ရိုး။
အကွက ဒွေ စ ဓာတုယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၂။
အကွကံ ဥပ္ပဇာဏမဏ္ဍလံ အာဒိဿ ဝဏ္ဏမ္ပိ
ဘဏတိ အဝဏ္ဏမ္ပိ ဘဏတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၉။ အကွ-
ကန္တိ အကွကတော ပဋ္ဌာယ အဓော၊ ဥပ္ပက္ခကန္တိ
အကွကတော ပဋ္ဌာယ ဥဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၃၅။

အကွကဋ္ဌိ (န) [အကွက+အဋ္ဌိ] ညှပ်ရိုး။ ဒွေ
အကွကဋ္ဌိနိ။ အကွကဋ္ဌိနိ ခုဒ္ဒကလောဟ-

ဝါသိဒဏ္ဍသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆-၇။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၃၇-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။

အကွကောဋ္ဌိ (ထိ) [အကွ+ကောဋ္ဌိ] ဝင်ရိုးစွန်း၊
ဝင်ရိုးဖျား။ အကွသိသ-ကြည့်။

အကွဂ္ဂကီလ (ပ) [အကွဂ္ဂ+ကီလ] ရထား
စသည်တို့၏ ဝင်ရိုးစွန်း၌ ဘီးမကျွတ်အောင်
တပ်အပ်သော မယ်န၊ ပရစိနားစောင့်။ အကွဂ္ဂ-
ကီလေ အာဏိတ္ထိ။ ဓာန်။ ၃၇၄။

အကွစ္ဆန္တ (တိ) [အကွ+ဆိန္တ] ဝင်ရိုးကျိုးသော
(လှည်းစသည်ရှိသော) သူ။ အကွစ္ဆန္တော-
ဈာယတိ။ သံ၊ ၁။ ၅၆။ အကွစ္ဆန္တောဈာယတိတိ
အကွစ္ဆန္တော အဈာယတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။

အကွဏ (ပ) [န+ခဏ] မဟုတ်သော - မသင့်
လျော်သော - ခေတ် - အခါ - ခဏ။ (က)
ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒစသည် - နဝမ - မဟုတ်သောခဏ။ ငရဲ၌
ဖြစ်ခြင်းစသော အကွဏ။ အဋ္ဌိမေ ဘိက္ခဝေ
အကွဏာ အသမယာ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ။
အံ၊ ၃။ ၆၀။ နိရယူပပတ္တိအာဒိကော အဋ္ဌဝိဓော
အကွဏော၊ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၇။ (ယင်းအကွဏကား
(၁) ငရဲဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ (၂) တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌
ဖြစ်သောအခါ၊ (၃) ပြိတ္တာဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊
(၄) အသညသတ်ဘုံ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊
(၅) သာသနာမရောက် - မပြန့်နှံ့ - သော ပစ္စန္တ
အရပ်၌ ဖြစ်သောအခါ၊ (၆) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူကို
ယူသောအခါ၊ (၇) ပညာမဲ့ဘဝ၌ ဖြစ်သောအခါ၊
(၈) ဘုရား မပွင့်သောအခါအားဖြင့် ဂ-ပါးရှိ
သည်။ ထို ဂ-ပါးတို့တွင် အသုရကာယ်ဘုံ၌
ဖြစ်သောအခါကို ထည့်၍ အကွဏ ၉-ပါးဖြစ်
သည်။) နဝ အကွဏာ အသမယာ ဗြဟ္မစရိယ-
ဝါသာယ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၁၉။ (ခ) မပြောသင့်သော -
အခါ - နေရာ။ အထက္ခဏေ ဒဿယသေ ဝိလာပံ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၀၅။ အထက္ခဏေတိ အထ အက္ခဏေ
သလ္လပန္တဿ ကဿစိ အဘာဝေန ဝစနဿ
အနောကာသေ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၁။ (ဂ) မချဉ်း

ကပ်သင့်သောအခါ။ မာ အက္ခရာ ပဗ္ဗဇိတံ
ဥပါဂမိ။ပေတ။၁၈၆။

အက္ခရာဒေသနာ (ထိ) [အက္ခရာ + ဒေသနာ]
အက္ခရာ - ကို ဟောကြားခြင်း - ဒေသနာ။အဋ္ဌ
အက္ခရာဒေသနာ။ ဥဒါနာဋ္ဌ။၃၀၅။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၉။

အက္ခရာဝေဓိတာ (ထိ) [အက္ခရာဝေဓိ + တာ]
မချွတ် မယွင်း သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍
သိသည်၏ အဖြစ်။ သိပ္ပဉ္စ သိလ် အက္ခရာဝေဓိ-
တာယ။ နေတ္ထိ။ ၄၈။

အက္ခရာဝေဓိ (တိ) [အက္ခရာ + ဝေဓိ + ကံ] (၁)
မလွဲအောင် - ထိမှန်အောင် - ပစ်နိုင်သော
လေးသမား။ လျှပ်တပြက် အတွင်း အချက်
များစွာ ပစ်နိုင်သောလေးသမား။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ
ယောဓာဇီဝေါ ဒူရေပါတီ စ ဟောတိ အက္ခရာ-
ဝေဓိ စ။ အံ၊ ၁။ ၂၈။ ၄၉။ အံ၊ ၃။ ၂၂။ ဒူရေ-
ပါတီ အက္ခရာဝေဓိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၆။ အက္ခရာဝေဓိတိ
အဝိရာဇိတဝေဓိ။ အထ ဝါ အက္ခရာ ဝုစ္ဆုတိ ဝိဇ္ဇု၊
ယာဝ ကော ဝိဇ္ဇု နိစ္ဆရတိ၊ တာဝ တေနော-
ဘာသေန သတ္တဋ္ဌဝါရေ ကဏ္ဍာနိ ဂဟေတွာ
ဝိဇ္ဇုတိတိ အက္ခရာဝေဓိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။ ၆၂။ အက္ခရာ-
ဝေဓိကို အဝိရာဇိတဝေဓိ၊ အက္ခရာ ဝါ ဝိဇ္ဇု၊
ဝိဇ္ဇုရိကာယ ဝိဇ္ဇုတုံ သမတ္ထောတိ အတ္ထော။
အံ၊ ၁။ ၂၄။ ဒူရေပါတီ အက္ခရာဝေဓိနောပိ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၅။ အက္ခရာဝေဓိနောတိ အဝိရာဇိ-
ဝေဓိနော၊ ဝိဇ္ဇုအာလောကေန ဝိဇ္ဇုသမတ္ထာ
ဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၆။ ၅၀။ (၂) မချွတ်မယွင်း သစ္စာ-
လေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိသော၊ သူ။
ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အက္ခရာဝေဓိ ဟောတိ...
ဝေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အက္ခရာဝေဓိ ဟောတိ။
အံ၊ ၁။ ၂၈။

အက္ခရာ (ထိ) [န + ခဏ] လျှပ်စစ်။ သတေရိ-
တာက္ခရာ ဝိဇ္ဇု။ ဓာန်။ ၄၈။ အက္ခရာဝေဓိ-
လည်းကြည့်။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခတ] (၁) မပျက်ဆီးအပ်
သော။ တသ္မာ ရက္ခေယျ အတ္တာနံ၊ အက္ခရာ

ပဏ္ဍိတော သဒါ။ အံ၊ ၂။ ၃၂။ အက္ခရာတိ
ဂုဏဓာနေန အက္ခရာ အနုပဟတော ဟုတွာ။
အံ၊ ၁။ ၃။ ၁၂။ (၂) မနိပ်စက် အပ်သော၊
အနာရောဂါ မရှိသော။ ပစ္စာဂမုံ ပါဠိလိ-
ပုတ္တမက္ခတံ။ ဝိမာန။ ၁၂၄။ အက္ခရာတိ အနုပစ္စုတံ
ပါဠိလိပုတ္တံ။ အက္ခရာတိ ဝါ အနာဗာဓံ အနုပစ္စု၊
အနန္တရာယေနာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၁။ ၃၃။
နေသာမိ တံ ပါဠိလိပုတ္တမက္ခတံ။ ပေတ။ ၂၁။
ဣဒါနာဟံ တံ အက္ခရာ ကေနစိ အပရိက္ခတံ
မနုဿရူပေနော ပါဠိလိပုတ္တံ နယိသာမိ။ ပေတ။
ဋ္ဌ။ ၂၅။ (၃) ပေါက်ပေါက်၊ မုယောစပါး
စသည်။ လာဇာသု စာက္ခတံ။ ဓာန်။ ၁။ ၃၄။

အက္ခရာ (ပ) [အက္ခရာ + ဒိသ + အ] (က)
တရားသူကြီး။ ရာဇာနော နာမ ပထဗျာ ရာဇာ
... အက္ခရာသော မဟာမတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။ အက္ခရာ-
သောတိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ အက္ခရာ-
သောတိ ဧတ္ထ အက္ခရာသန္ဓေန ကိရ ဝိနိစ္ဆယသု-
လာ ဝုစ္ဆုတိ၊ တတ္ထ နိသိဒ္ဓိတာ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ပဿန္တိတိ
အက္ခရာသောတိ ဝုစ္ဆုန္တိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ။ သာရတ္ထ။
၂။ ၁၃။ အက္ခရာသော တဝံ မုနေ။ အပါ၊ ၁။ ၄၈။
အက္ခရာသော ဝေါဟာရကရဏေ ပဓာနောတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ၁။ ၃၂။ (ခ) အကျိုးစီးပွား
ကို မြင်သိသောသူ။ အက္ခရာသော တဒါ
အာသိ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁။ ... သာရဒဿိ ဟိတဒဿိ
အာစရိယော။ အပါ၊ ၁။ ၂၂။

အက္ခရာဒေသနာ (န) [အက္ခရာ + ဒါယက +
ပေတဝတ္ထု] ဝင်ရိုးလျှောက်သောသူ၏အကြောင်း
ကို ပြဆိုသော ပေတဝတ္ထု။ ပေတ၊ ၁။ ၂၅။ ၂၆။
ကြည့်။ အက္ခရာဒေသနာပေတဝတ္ထု - လည်းကြည့်။

အက္ခရာဒေသနာ (ပ) [အက္ခရာ + ဒိဝု + ကံ]။ အက္ခရာဟိ
ဇူတေဟိ ဒိဗ္ဗတိတိ အက္ခရာဒေသနာ။ ဓာန်၊ ၁။ ၅၃။
အန်ကြိုးသောသူ၊ ကစားသမား။ ဓမ္မတ္ထော-
က္ခရာ ကိတဝေါ၊ ဇူတကာရက္ခဒေသနော။
ဓာန်။ ၅၃။

အက္ခရာ (ပု) [အက္ခ+ရာ] (အက္ခရာ-သံ)
 အနိကစားခြင်း - လောင်းကစားခြင်း - ဖြင့်
 အကျိုးကို ဖျက်ဆီးသောအနိကစား - လောင်း
 ကစား - ကြူးသောသူ။ ဒွေ အက္ခရာ
 အက္ခရာဟိ ဒိဗ္ဗိသု။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၆။ အက္ခရာ
 အယ် ပုရိသော နာလံ ဒါရတရဏာယ။ ဒီ၊ ၂။
 ၁၄၉။ ဣတ္ထိဓက္ခော သုရာဓက္ခော၊ အက္ခရာ
 စ ယော နရော။ သုတ္တန်၊ ၂၇၆။ နိဝတ္ထသုဋ္ဌကမ္ပိ
 နိက္ခိပိတ္တာ ဇူတကိဋ္ဌနမနုယုတ္တော အက္ခရာ
 သုတ္တန်၊ ၅၁။ ၁၅၄။ အက္ခရာမိတ္တ-လည်းကြည့်။

အက္ခရာက (ပု) [အက္ခရာ+က] အနိကြူးသော
 လောင်းကစားကြူးသောသူ။

အက္ခရာကုပမ (တိ) [အက္ခရာက+ပမ] အနိ
 ကြူးသူ - လောင်းကစား ကြူးသူ - နှင့်တူ
 သောသူ။ ဝေမေဝ ခေါ် တုံ ရာဇည အက္ခရာကု-
 ပမော မညေ ပဋိဘာသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၆။

အက္ခရာမိတ္တ (န) [အက္ခ+မိတ္တ] အနိ - အနိကစား
 ခြင်း - ဟူသော အကြောင်း။ အက္ခရာတိ
 အက္ခရာ ဓက္ခော၊ အက္ခရာမိတ္တ အတ္ထဝိနာသကာ။
 ဒီ၊ ၂။ ၁၀၅။

အက္ခန္တ (တိ) [န+ခန္တ] သည်းမခံတတ်သော၊
 သူ။ အက္ခန္တ နာမ ခန္တဗ္ဗိကံ ဘဝေ ဂုဏ-
 ဘူသနေ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၀။

အက္ခန္တိ (တိ) [န+ခန္တိ] (၁) သည်းမခံခြင်းတုမ္ပ-
 ညေဝ သံသော ဥညာယ ပရိဘဝေန အက္ခန္တိယာ
 ဝေဘာသိယာ ဒုဗ္ဗလျာ ဝေမာဟ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၁၄။
 အက္ခန္တိယာတိ အသဟနတာယ၊ ကောဓေနာတိ
 အတ္ထော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၉။ တတ္ထ ကတမာ အက္ခန္တိ
 ယာ အက္ခန္တိ အက္ခမနတာ အနိဝိသနတာ။
 အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၇၄။ (တိ) (၂) သည်းခံခြင်း မရှိ
 သော၊ သူ။ အဟိရိကာ အကိရိယာ အက္ခန္တိ
 စပလာ စလိတာ ဣတ္ထရာ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၄။

အက္ခန္တိဇ (တိ) [အက္ခန္တိ+ဇ+ကံ] သည်းမခံ
 ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော။ အပေါ် ဟုတွာ ဗဟု

ဟောတိ၊ ဝနုတေ သော အခန္တိဇော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂
 (ဆန်းကြောင့် “ခ” ဌိ ခွေးဘော်မဲ့)။ အခန္တိ-
 ဇောတိ သော အနိဝိသကဇာတိကဿ အက္ခန္တိ-
 တော ဇာတော ကောဓော ပဌမံ ပရိတ္တော
 ဟုတွာ ပစ္ဆာ ဗဟု ဟောတိ၊ အပရာပရံ ဝနုတိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၁၁။

အက္ခန္တိမူလက (တိ) [အက္ခန္တိ+မူလ+က] သည်း
 မခံနိုင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသော။
 အက္ခန္တိမူလကာ ဝါ အပ္ပိယတာဒိဟေတုဘူတာ
 ဒုက္ခဋ္ဌဗ္ဗာသိတတာဒိဒေါသာ။ မူလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၂၆။
 အက္ခန္တိ မူလံ ဧတေသန္တိ အက္ခန္တိမူလကာ။ အနုဋ္ဌိ၊
 ၂။ ၂၂၂။

အက္ခရာဇိတ (တိ) [အက္ခ+ရာဇိတ] အနိရှုံး
 သောသူ။ ဇူတေ အက္ခရာဇိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၉။
 အက္ခရာဇိတောတိ အက္ခရာဟိ ပရာဇိတော။
 ဇာ၊ ၄။ ၁၁၇။

အက္ခပါဒ (ပု) [အက္ခ+ပါဒ] အက္ခ (=စက္ခ) ပါဒ
 (=အဝယဝ) ဆဋ္ဌတပျ။ ထောမ။] ဝင်ရိုး နား
 ပန်းစွန်း။ ဓရယောတ္တေန ပလိဝေဋ္ဌေတွာ ယုဂ-
 ကောဋိဉ္စ အက္ခပါဒဉ္စ နိဿာယ မုဏ္ဍရက္ခဒဏ္ဍကံ
 ဒတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၂၀။

အက္ခဗဒ္ဓ=အက္ခဗန္ဓ (ပု) [အက္ခ+ဗဒ္ဓ(န္ဓ)] ဝင်ရိုး
 နှင့်လှည်းအိမ် - တပ်ဆင်ရာ - တပ်ရာ - နေရာ။
 အက္ခဗန္ဓော ပဏ္ဏာသယောဇနာနိ။ မ၊ ၄။ ၁၂။ ၂၁၇။
 အက္ခော ဗဇ္ဈတိ တ္ထောတိ အက္ခဗဒ္ဓေါ၊ အက္ခေန
 ရထဿ ဗဒ္ဓဋ္ဌာနိ။ မ၊ ၄။ ၁၄၉-၁၅၀။

အက္ခဗန္ဓန (န) [အက္ခ+ဗန္ဓန] ဝင်ရိုး၌ ဖွဲ့ချည်ခြင်း။

အက္ခဗန္ဓနယောတ္တ (န) [အက္ခဗန္ဓန+ယောတ္တ]
 ဝင်ရိုး၌ ဖွဲ့ချည်သောကြိုး။ သဗ္ဗာနိ အက္ခဗန္ဓန-
 ယောတ္တေန ကေတော ဗန္ဓိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၂၀။

အက္ခဗိဇ (န) [အက္ခ+ဗိဇ] အနိစာစေ့(ဇယ်)။
 ဣတော စိတော စ သရန္တိ ပရိဝတ္တန္တိတိ သာရိ-
 ယော၊ ယေန ကေနစိ ကတာနိ အက္ခဗိဇာနိ။
 သိ၊ ၄။ ၁၁၁။ ၁၆၁။

အက္ခရာ (န) [အက္ခ + အက္ခရာ] ဝင်ရိုး၌ ဆီ
ထည့်ခြင်း၊ လှည်းစာထိုးခြင်း။ အက္ခရာဝင်
ပဋိစ္စဒနပုတ္တမံသုပမံပစ္စဝေက္ခမာနော။ မဟာနိ။
၃၈၆။ အက္ခရာမိဝ စ သာကဋီကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၁။

အက္ခရာဥပမာ (ထိ) [အက္ခရာ + ဥပမာ]
လှည်းစာထိုးခြင်း ဥပမာ။ အက္ခရာ...နောတိ
သာကဋီကဿ အက္ခရာဥပမာ။ မဟာနိ။ ၄၀၃-၄။

အက္ခရာ (တိ) [အက္ခ + အက္ခရာ] ဝင်ရိုးကျိုးသော။
ပါရံ နာဝါ အက္ခရာဥပမာ ယာနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၀။

အက္ခရာ (န) [အက္ခ + အက္ခရာ] ဝင်ရိုးကျိုးခြင်း။
အက္ခရာနေန ဒေါမနဿပုတ္တံ ဒိသ္မာ။ ပေတ၊ ၄။
၂။ ၂၆၀။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခမ] သည်းမခံနိုင်သော၊ မခံသော၊
သူ။ ဦးစီးသတိဝေသာ ဘိက္ခုဝေ ပုဂ္ဂလော
အက္ခရာဟောတိ သိတဿ ဥဏ္ဍဿ ဗိသစ္စာယ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၇၀။ အက္ခရာ အပ္ပဒိက္ခာဂါဟိ အနုသာ-
သနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၂။ ဩဝါဒံ နက္ခမတိ န သဟ-
တိတိ အက္ခရာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ အက္ခရာ
ပဋိပဒါ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၁။ အံ၊ ၁။ ၄၇၀။ ပဓာနကရဏ-
ကာလေ သိတာဒိနိ န ခမတိတိ အက္ခရာ။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၂၀၄။ အက္ခရာတိ အနုဓိဝါသိကပဋိပဒါ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၅။

အက္ခရာ (ထိ) [အက္ခရာ + တာ] သည်းမခံသည့်
၏အဖြစ်၊ သည်းမခံခြင်း။ အက္ခရာတယ အာဒိ-
နဝံ ပကာသေတွာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။

အက္ခရာ (ပု) [အက္ခရာ + မဒ] အနိကစားခြင်း -
လောင်းကစားခြင်း - ၌ ယစ်မှူးခြင်း။ တေ ပါဝိသံ
အက္ခရာဒေန မတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၅။

အက္ခရာ (န) [န + ခမ] သည်းမခံနိုင်ခြင်း။

အက္ခရာတ (ထိ) [အက္ခရာ + တာ] သည်းမခံနိုင်
သည်၏အဖြစ်။ အက္ခရာ-ကြည့်။

အက္ခရာရသ (တိ) [အက္ခရာ + ရသ] သည်းမခံနိုင်
ခြင်း - မနှစ်သက်နိုင်ခြင်း - မချမ်းမြေ့နိုင်
ခြင်း - ကိစ္စရှိသော။ မစ္ဆရိယံ တာသံယေဝ
ပရေဟိ အသာဓာရဏဘာဝအက္ခရာရသံ။ အာတိ၊
၄။ ၁။ ၂၉၉။

အက္ခရာလက္ခဏ (တိ) [အက္ခရာ + လက္ခဏ] သည်း
မခံနိုင်ခြင်း - မနှစ်သက်နိုင်ခြင်း - မချမ်းမြေ့
နိုင်ခြင်း - လက္ခဏာရှိသော။ တဿာ (ပရသမ္ပတ္တိ-
ယာ) အက္ခရာလက္ခဏာ ဝါ (ဣဿာ)။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၁၀။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခမ] (၁) သည်းမခံ
သော၊ မကြေညာသော။ တဿ မယံ အက္ခရာ-
မာနော ကဟာပဏံ ဟရာပေမ။ မိလိန္ဒ။
၁၉၁။ (၂) မနှစ်သက်အပ်သောအရာ။ သော
“ခမတိ တေ ဣဒံ” နှို ပုဋ္ဌော သမာနော အက္ခရာ-
မာနံ အာဟ “ခမတိ” တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၃၆။ အက္ခရာ-
မာနံ အာဟ ခမတိတိ အရစ္စမာနံယေဝ “ရစ္စတိ
မေ” တိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂။

အက္ခရာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ခမ] ပေတွာ
သည်းမခံစေမှု၍။ အပ္ပဋိနိဿဇာတိ အက္ခရာ-
ပေတွာ အစွယ်အဒေသေတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။

အက္ခရာနိယ (တိ) [န + ခမ] မတုန်လှုပ် -
မရွေ့လျား - စေအပ် - စေနိုင် - သော။ ယော
ဒဠတရာဟိ အာပဒါဟိပိ အက္ခရာနိယော။ ထေရာ၊
၄။ ၂။ ၇၅။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခမ] မလှုပ်ရှားစေနိုင်
သော၊ သူ။ အက္ခရာနိယော ဟောတိ ကေနစီ
မနုဿဘူတေန။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၀။ အက္ခရာနိယောတိ
အဝိက္ခမ္ဘနိယော၊ န နံ ကောစိ ဌာနတော စာ-
လေတုံ သက္ကောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခမ] မကုန်ခန်းနိုင်သော။
အက္ခရာ ဟောတု တေ ဘယံ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၉။

အက္ခရာတ (ထိ) [အက္ခရာ + တာ] မကုန်ခန်းနိုင်
သည်၏ အဖြစ်၊ မကုန်ခန်းနိုင်ခြင်း။ ကမ္မန္တာနံ

အပရိယန္တတယ အက္ခရာတယ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ဌာ။
ဂဂ (က-လ) မူကွဲ။

အက္ခရာဗေဒ (တိ) [အက္ခရာ + ဓမ္မ] မကုန်ခန်းနိုင်
သောသဘော ရှိသော။ ဒေသတော စ တေ
အက္ခရာဗေဒမူကွဲ။ ပေတ။ ၁၀၈။ အက္ခရာဗေဒ-
မူကွဲ။ အပရိယန္တဗေဒ ဟောတု။ ပေတ။ ၁၁၅။
၂၂၅။

အက္ခရာပဋိဘာန (တိ) [အက္ခရာ + ပဋိဘာန]
မကုန်ခန်းနိုင်သောဉာဏ် ပဋိဘာနရှိသော။ သူ။
ဂဂါဉ္ဇိမိဝေဂေါ ဝိယ အက္ခရာပဋိဘာနော
ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၃။

အက္ခရာဝိစိတြပဋိဘာန (တိ) [အက္ခရာ + ဝိစိတြ +
ပဋိဘာန] မကုန်ခန်း၊ ဆန်းကြယ်သောဉာဏ်
ပဋိဘာနရှိသော။ သူ။ အာယသ္မာ နာဂသေနော
သမဏဂဏပရိဝတော အက္ခရာဝိစိတြပဋိဘာ-
နော။ မိလိန္ဒ။ ၂၀။

အက္ခရာယုဂ (န) [အက္ခရာ + ယုဂ] ဝင်ရိုး၊ ထမ်းပိုး။
အတိရေကာနိ အက္ခရာယုဂါဒိနိ ဖာလေတွာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။

အက္ခရာယုဒ္ဓ (န) [အက္ခရာ + ယုဒ္ဓ] ကြွေအန်ပစ်ခြင်း၊
ကြွေအန်ကစားခြင်း။ တေ ဟောနော အသ-
ဌေန အက္ခရာယုဒ္ဓ ပဿန္တု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၁။

အက္ခရာ (တိ) [န + ခရ (= ခရ + အ)] 'အ' အစရှိ
သောအက္ခရာ။ [၎င်းတို့ကို (က) မကုန်ခန်း
နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ (ခ) ပရိယာယ်၏အစွမ်း
ဖြင့် မရွေ့လျော့ မပြောင်းရွှေ့ တတ်သော
ကြောင့်၎င်း၊ (ဂ) မပျက်စီးနိုင်သောကြောင့်
၎င်း၊ (ဃ) ရွတ်ဆိုရာသို့ နူးညံ့စွာ လိုက်ပါ
လျက် အနက်အားဖြင့်လည်း မကြမ်းထမ်း
သောကြောင့်၎င်း၊ (င) အဆုံးမရှိသော သဒ္ဒါ
အနက်သို့ ရောက်ကုန်သော်လည်း မတုန်လှုပ်
တတ်သောကြောင့်၎င်း 'အက္ခရာ' ဟုခေါ်သည်။
(က) နက္ခရန္တိ န ဝိယန္တိ အက္ခရာနိ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၁၃။ (နိတိ၊ သုတ္တ။ ၂-လည်းကြည့်။) (ခ)

တတ္ထ အပရိယောသိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော အက္ခရာ
ပရိယာယဝသေန အက္ခရာဏတော အသဉ္ဇရ-
ဏတော။ န ဟိ ဝဏ္ဏဿ ပရိယာယော
ဝိဇ္ဇတိ။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃။ “သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ”-
တိ ဝေမာဒိသု သ-ကာရ၊ ဒု-ကာရ၊ သော-
ကာရာဒိ ဝိယ ဥစ္စာရဏဝေလာယ အပရိ-
ယောသိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော အက္ခရာ ပရိယာယ-
ဝသေန အက္ခရာဏတော အဝေဝစနတော။ န ဟိ
ဝဏ္ဏဿ ပရိယာယော ဝိဇ္ဇတိ။ ယထာ ဟိ ပဒံ
သဝေဝစနတယ အတ္ထဝသေန ပရိယာယံ စရန္တံ
သဉ္ဇရန္တံ ဝိယ ဟောတိ။ န ဝေဝဏ္ဏော အဝေ-
ဝစနတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂။ ပရိယာယက္ခရာဏ-
တော အက္ခရာ ဝဏ္ဏော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၅။ (ဂ) (ဃ)
(င) တို့အတွက် နိတိ၊ သုတ္တ။ ၂-နှင့် ဝိသုဒ္ဓါရုံ
သုတ်နက် ကြည့်။ ယင်းအက္ခရာသည်လည်း
(က) စိတ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အက္ခရာ
(ခ) ရွတ်ဆိုအပ်သော အက္ခရာ၊ (ဂ) ရေးသား
ထုထွင်းအပ်သော အက္ခရာဟု ၃-မျိုးရှိသည်။
(က) အတွက်သာကေကို (င) အနက်တွင်
ကြည့်။ (ခ) အက္ခရာယ ဝါစေတိ။ အက္ခ-
ရာက္ခရာယ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆။
အက္ခရာန အက္ခရာကထာယဿာမိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၃။
(ဂ) လိပိယာ သိက္ခိတတ္တာ ဇာနာတိ “ဣဿ
အက္ခရာယ အနန္တရံ ဣမံ အက္ခရာ ကာတဗ္ဗ”န္တိ။
မိလိန္ဒ။ ၈၅။ လေခံ ဆိန္ဒတိတိ ပဏ္ဏေ ဝါ ပေါတ္ထ-
ကေ ဝါ အက္ခရာနိ လိခတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁။ အက္ခရာနိ
လိခန္တဿ အင်္ဂုလိယော ဒုက္ခာ ဘဝိဿန္တိတိ
စိန္တေသု။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၁။ “အယံ သိမာပရိစ္ဆေဒေါ”-
တိ ဝတ္တာ အက္ခရာနိ ဝါ ဆိန္ဒတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၄။
ကဏ္ဍိကာယ ဟေဋ္ဌမတလေ “အယံ သာလာ
သုဓမ္မာ နာမာ”တိ အက္ခရာနိ ဆိန္ဒာပေတွာ။ ဒီ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။ “သုဓမ္မာ နာမ အယံ သာလာ”တိ
အက္ခရာနိ ဆိန္ဒိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၇၁။ ပဏ္ဏသာ-
လာယ ဘိတ္တိယံ အက္ခရာနိ ဆိန္ဒိတွာ။ အဘိ၊ ၁။
၁။ ၃၈။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀။ မနာပါနိ ဝတ အက္ခရာနိ
သမသိသာနိ သမပန္နိနိ စတုရဿာနိ။ မ၊ ၁။ ၄။

၂၀၁။ကဏ္ဍေ အက္ခရာနိ ဆိန္တိတု။ဇာ၊ဌ၊၂။ဂ၂။
 ကေသဉ္စိ သုဝဏ္ဏမာလာယော အက္ခရာနိ ဆိန္တိတု။
 ဇာ၊ဌ၊၆။၂၃၅။ဝတ္ထာလင်္ကာရခဂ္ဂါဒိသု အက္ခရာနိ
 ဒိသု။ဇာ၊ဌ၊၆။၂၅၂။ သုဝဏ္ဏပဋေ လိခိတာနိ
 အက္ခရာနိ ဒိသု။ဇာ၊ဌ၊၄။၇။အသမံ ပဝိသိတု
 အက္ခရာနိ ဒိသု။ဇာ၊ဌ၊၄။၄၉၃။ မဟာဘိတ္တိယံ
 အက္ခရာနိ ဝါစေတု။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၃၈။ဇာ၊ဌ၊၁။
 ၁၀။ (က) (ခ) (ဂ) အက္ခရာ တာသံ ဝိယဉ္စနံ။
 သံ၊၁။၃၆။ အက္ခရာနံ သန္နိပါတံ။ဓမ္မ၊၆၄။ ဧတ္ထ
 မေ ဝိမတိ နတ္ထိ၊အက္ခရာ ဗျဉ္စနေပိ ဝါ။ အပါ၊၁။
 ၄၆။ အက္ခရာရေတိ ဝိနယပိဋကပရိယာပဇ္ဇေ
 အကာရာဒိကေ အက္ခရာ။ အပါ၊ဌ၊၁။၃၁၈။
 (၁)တလုံးတလုံးသောအက္ခရာ။ပဒ်အနုပဒ္ဓာပိ၊
 အက္ခရာဉ္စာပိ ဗျဉ္စနံ။အပါ၊၁။၄၇။ အက္ခရာ ကေ-
 ကမက္ခရာ။ အပါ၊ဌ၊၁။၃၁၉။ အန္တက္ခရာလည်း
 ကြည့်။ (၂) အက္ခရာတလုံးတည်းရှိသောပုဒ်။
 ကေက္ခရာ ဝါ ပဒ် အက္ခရာ။နေတ္ထိ၊ဌ၊၂။ ကေက္ခရာ
 ဝါ ပဒ် အက္ခရာ “အာ ဝေ ကိရ တ”န္တိ အာဒိသု
 အကာရာဒယော ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၉။
 ဝိသုဒ္ဓါ၊ဌ၊၁။၂၇၃။ (၃) အက္ခရာနှင့် ထိုအက္ခရာ
 လျင် အရင်းခံရှိသောပုဒ်။ အက္ခရာစိန္တာ-ကြည့်။
 (၄)စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေအပ်သော မနသာဝဝတ္ထပိတ-
 ဒေသနာ။ မနသာပုစ္ဆိတပညာ။ တိသု ဒွါရေသု
 ပရိသုဒ္ဓပယောဂဘာဝေန ဝိသုဒ္ဓကရုဏာနံ
 စိတ္တေန ယတ္ထိတဒေသနာ ဝါစာဟိ အကထိ-
 တတ္တာ အဒေသိတတ္တာ ‘အက္ခရာ’မိတိ သညိတာ၊
 တံ ပါရာယနိကပြာဟ္မဏာနံ မနသာ ပုစ္ဆိတပညာနံ
 ဝေသေန၊ ဘဂဝတာ ရတနသရေ နိသိဒ္ဓိတု
 သမ္မသိတပဋ္ဌာနမဟာပကရဏဝေသေန စ အက္ခရာ
 နာမာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မဟာနိ၊ဌ၊၂။ (သာရတ္ထ၊
 ၁။၃၂၉။ နေတ္ထိ၊ဌ၊၂-တို့၌ မဟာနိ၊ဌ-ဝါဒကို
 ကေစိ ထိုးထားသည်။နေတ္ထိ၊ဌ-၌ကား- “ကေစိ”
 အရ အဘယဂိရိဝါသီ-ဟုဖွင့်သည်။) (၅)အမည်
 နာမ၊အမည်ပညတ်၊ အမည်အရည်၊ သူ့အမည်၊
 အခေါ်အဝေါ်၊ခေါ်ဝေါ်အပ်သောစကား။ပဌမံ
 အက္ခရာ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ။ ဒီ၊၃။၇၇။အက္ခရာ ဥပနိဗ္ဗတ္တန္တိ

သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော ဥပ္ပန္နော။
 ဒီ၊ဌ၊၃။၅၄။အက္ခရာန္တိ နိရုတ္တိ။ သာ ဟိ “မဟာ-
 ဇနေန သမ္ပတော”တိ နိဒ္ဓါရေတွာ ဝတ္ထုဗ္ဗတော
 နိရုတ္တိ၊ တသ္မိယေဝ နိရုဋ္ဌဘာဝတော အညတ္တ
 အသဉ္စရဏတော အက္ခရာန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဌ၊၃။
 ၃၇။ (၆)အစဉ်အလာ-ပြောရိုးဆိုရိုး - စကား။
 တဒေဝ ပေါရာဏံ အဂ္ဂညံ အက္ခရာ အနုသရန္တိ။ဒီ၊
 ၃။၇၁။အဂ္ဂညံ အက္ခရာန္တိ လောကုပ္ပတ္တိဝံသကထံ။
 ဒီ၊ဌ၊၃။၅၂။ လောကုပ္ပတ္တိဝံသကထန္တိ လော-
 ကုပ္ပတ္တိဝံသင် ပဝေဏိကထံ၊ အာဒိကာလေ ဥပ္ပန္နံ
 ပဝေဏိအာဂတကထန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဌ၊၃။၃၅။
 (၇) ပျက်စီးတတ်သော သင်္ခတတရား မရှိရာ
 ဖြစ်သော - ပျက်စီးတတ်သော သင်္ခတတရား
 မဟုတ်သော - နိဗ္ဗာန်။ပလောကိတံ နိပုဏမနန္တ-
 မက္ခရာ။ဇာန်။၇။ခရန္တိ ဝိနယန္တိတိ ခရာ၊သင်္ခ-
 တာ။ တေ ယတ္ထ န သန္တိ၊ တံ အက္ခရာ။ ခရသင်္ခါ-
 တာနံ ဝါ သင်္ခတာနံ ပဋိပက္ခတ္တာ အက္ခရာ။၎င်းဋီ။

အက္ခရာဂဏနာ (ထိ) [အက္ခရာ+ဂဏနာ] အက္ခရာ
 တို့ကို ရေတွက်ခြင်း၊ အက္ခရာအရေအတွက်။ ဝေ
 ဟိ ပဒဘာဏဝါရဂဏနာ ဟိ အက္ခရာဂဏနာ သံ-
 သန္တတိ။ မ၊ဌ၊၁။၂။

အက္ခရာစိန္တာ (ပု) [အက္ခရာ+စိန္တာ+ဣ] အက္ခရာ
 ပုဒ်တို့ကို လိင်္ဂဝိဘတ်စသည်ဖြင့် ကြံတတ်သော-
 သဒ္ဓါကို တတ်သိ နားလည်သော - ဆရာ၊ သဒ္ဓါ
 ဆရာ။ အက္ခရာစိန္တာ ပနေတ္ထ လုမံ လက္ခဏံ
 ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၇၅။ ဤဒိသေသု စ ဌာနေသု
 အက္ခရာစိန္တာ.....ကေမေဝ အန္တရာသဒ္ဓိ ပယုဇန္တိ။
 ဒီ၊ဌ၊၁။၃၅။အက္ခရာ စိန္တန္တိ လိဂ်ဝိဘတ္တိယာဒိဟိ-
 တိ အက္ခရာစိန္တာ၊သဒ္ဓဝိဒ္ဓ။ အက္ခရာ-သဒ္ဓေန
 စေတ္ထ တဗ္ဗုလကာနိ ပဒါနိပိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ သိ၊
 ဋီ၊သင်္ခါ၊၁။၁၈၁။ န ဟေတ္ထ “အင် ဂါမံ နေတိ”တိ-
 အာဒိသု ဝိယ ဒွိကမ္မကတ္တံ အက္ခရာစိန္တာ
 ဣစ္ဆန္တိ။ဓုဒ္ဓက၊ဌ၊၈။

အက္ခရာစိန္တာ (ထိ) [အက္ခရာ+စိန္တာ] အက္ခရာပုဒ်
 တို့ကို လိင်္ဂဝိဘတ်စသည်ဖြင့်ကြံခြင်း၊ သဒ္ဓါကို

တတ်သိနားလည်ခြင်း၊ သဒ္ဒါအတတ်။ ပြာဟူဏာ
တိသု ဝေဒေသု ကုသလာ ဟောန္တိ၊ ဂဟပတ-
ယော နာနာဝေါဟာရေသု စေဝ အက္ခရာစိန္တယ
စ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။

အက္ခရာဇာနည် (န) [အက္ခရာ + ဇာနည်] အက္ခရာ
တို့ကို သိစေခြင်း။

အက္ခရာဇာနည်ကိဋ္ဌာ (ထိ) [အက္ခရာဇာနည် + ကိဋ္ဌာ]
အက္ခရာတို့ကို သိစေရန်ကစားခြင်း၊ အက္ခရာ ဖော်
တမ်းကစားခြင်း။ အက္ခရာကံကြည့်။

အက္ခရာည။ (တိ) [အက္ခရာ + ည + ရှု] အက္ခရာတို့ကို
သိသော၊ စာရေး စာဖတ်တတ်သော၊ သူ။
ကော မဟာဂါမိကမနုဿော ဥဒ္ဓံ ဥလ္လော-
ကေန္တော အက္ခရာနိ ဒိသ္မာ “ကိ” ဘော ဣဒ္ဓန္တိ
အက္ခရာည မနုဿံ ပက္ခောသာပေတွာ ဒဿေသိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။

အက္ခရာဏ (တိ) [န + ခရဏ] မရွှေ့မရှားတတ်သော၊
ရွှေ့ရှားခြင်း မရှိသော။ အပရိယောသိတေ
ပဒေ ဝဏ္ဏော အက္ခရာ ပရိယာယဝသေန အက္ခရာ-
ဏတော အသဉ္ဇရဏတော။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၃။

အက္ခရာတ္ထ (ပု) [အက္ခရာ + အတ္ထ] အက္ခရာ (စကား
လုံး) တို့၏ အနက်၊ သဒ္ဒါနက်။ စတုမဋ္ဌဿာတိ
သရီရေန ဇာတိယာ သရေန ဂုဏေနာတိ ဣမေဟိ
စတုဟိ မဋ္ဌဿ သုဒ္ဓဿာတိ အက္ခရာတ္ထော။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၉၈။ အက္ခရာတ္ထော ပန ...။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၃။

အက္ခရာပနက (တိ) [အက္ခရာ + ပနက။ ထိ၌ အက္ခရာ-
ပနက] အက္ခရာ ရေးထုထားသော - စာရေးထု
ထားသော - အပြား၊ ရွှေပြား၊ ငွေပြားစသည်။
တံ အက္ခရာပနကံ (အက္ခရာပနကံ) ရာဇမုဒ္ဒိကာ-
လဉ္ဇနံ စ ဒိသ္မာ မုဉ္ဇိတွာ တံ မံသပေသိ အဒ္ဓသ။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၃၄။

အက္ခရာပဒ (န) [အက္ခရာ + ပဒ] အက္ခရာပုဒ်၊ သရ-
စသော အက္ခရာ၊ အကာရန္တ စသောပုဒ်။

အက္ခရာပဒနိယမိတ (တိ) [အက္ခရာ + ပဒ + နိယမိ-
တ] အက္ခရာပုဒ်တို့ဖြင့် - ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် -

အပ်သော။ အက္ခရာပဒနိယမိတံ ဝစနသင်္ဘာတံ
ပဝတ္တယိဿာမိ (= သိလောကမနုကဿာမိ)။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ အက္ခရာပဒနိယမိတေန ဝစနေန။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈။

အက္ခရာပဒနိယမိတဂန္ထိတ (တိ) [အက္ခရာပဒနိယ-
မိတ + ဂန္ထိတ] အက္ခရာပုဒ်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်
မှတ်၍ သိကုံးအပ်သော။ အက္ခရာပဒနိယမိတ-
ဂန္ထိတေန ဝစနေန အဘာသိ (= ဂါထာယ အဇ္ဈ-
ဘာသိ)။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၉။

အက္ခရာပဒပါရိပူရီ (ထိ) [အက္ခရာပဒ + ပါရိပူရီ] အက္ခရာ-
ပုဒ်တို့၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံရာ ဖြစ်သော။
အနုဗျဉ္ဇနသောတိ အက္ခရာပဒပါရိပူရိယာ စ
သုဝိနိစ္စိတာနိ အဇ္ဈာနိ အဝိပရိတက္ခရာနိ။
ဇေတန အဋ္ဌကထာ ဒီပိတ၊ အဋ္ဌကထာတော
ဟိ သေ ဝိနိစ္စယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၆။

အက္ခရာပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသ (ပု) [အက္ခရာ-
ရ + ပဒ + ဗျဉ္ဇန + အာကာရ + နိရုတ္တိ + နိဒ္ဒေသ]
အက္ခရာပုဒ်၊ ဝါကျ၊ အာကာရ၊ နိရုတ္တိ၊ နိဒ္ဒေသ။
(အက္ခရာပဒ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အသီး
အသီးသောပုဒ်တို့တွင်ကြည့်။)

အက္ခရာပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသ (ပု)
[အက္ခရာ... + ဝသ] အက္ခရာပုဒ်၊ ဝါကျ၊ အာကာရ၊
နိရုတ္တိ၊ နိဒ္ဒေသတို့၏ - အစွမ်း - အပြား။ ဗျဉ္ဇနပါ-
ဌော အက္ခရာပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန
ဆဗ္ဗိဓော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂။

အက္ခရာပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိ (ထိ)
[အက္ခရာ... + သမ္ပတ္တိ] အက္ခရာပုဒ်၊ ဝါကျ၊
အာကာရ၊ နိရုတ္တိ၊ နိဒ္ဒေသတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။
အက္ခရာပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသ သမ္ပတ္တိယာ
သဗျဉ္ဇနံ၊ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။

အက္ခရာပါရိပူရီ (ထိ) [အက္ခရာ + ပါရိပူရီ] အက္ခရာ-
တို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ သိထိလ၊ ဓနိတ စသည်ဖြင့်
အက္ခရာတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သိထိလဓနိတာဒိ-
အက္ခရာပါရိပူရိယာ စ ပဒဗျဉ္ဇနသပရိမဏ္ဍလတာ။
သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၇၅။

အက္ခရာပိဏ္ဏ (ပု) [အက္ခရာ + ပိဏ္ဏ] အက္ခရာတိုင်း -
အစု - အပေါင်း။ အက္ခရာနံ သဒ္ဓိပတသင်္ခါတံ
အက္ခရာပိဏ္ဏ ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၉။

အကွေ့ပုဗ္ဗာပရ (န) [အကွေ့+ပုဗ္ဗ+အပရ] ရှေ့၊
 နောက်ဖြစ်သောအကွေ့၊ ရှေ့အကွေ့၊ နောက်
 အကွေ့။ အကွေ့ပုဗ္ဗာပရံ ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရံ...။
 အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ္ဇ၊ဇေ။ ပုဗ္ဗာပရ-လည်းကြည့်။

အက္ခရပ္ပဘေဒ (ပု) [အက္ခရ+ပဘေဒ။ ဌာန-
ကရဏာဒိဝိဘာဂတော၊ နိဗ္ဗစနဝိဘာဂတော စ
အက္ခရာ ပဘေဒိယန္တိ ဧတေဟိတိ အက္ခရပ္ပဘေဒါ။
ဒီ၊ ဋီ၊ ခ။ ၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ဥ။ ၁၆၇။] ဌာနံ၊ ကရိုဏ်းစသည်
ဖြင့်၎င်း၊ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်အားဖြင့်၎င်း အက္ခရာတို့
ကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သောကျမ်း။ သိက္ခာကျမ်း၊
နိရုတ္တိကျမ်း။ (သိက္ခာကျမ်းဟူသည် သရ၊ ဗျည်း၊
ဌာနံ၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်တို့ကို ပြဆိုသော ပါဏိနိ
သိက္ခာ၊ နာရဒသိက္ခာ စသောကျမ်းတည်း။
နိရုတ္တိကျမ်းဟူသည် ဝဏ္ဏာဂမ-စသော လက္ခဏာ
ငါးပါးတို့ဖြင့် ပကတိ၊ ပစ္စယတ္ထ၊ နိဗ္ဗစနတ္ထတို့ကို
ပြဆိုသော ဗျာကရဏ ပရိသိဋ္ဌဟု ဆိုထိုက်သော
ယာဿ ရသေ့စီရင်အပ်သော ကျမ်းတည်း။)
သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ။ ဒီ၊ ခ။
၈၂။ အက္ခရပ္ပဘေဒေါတိ သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စ။
ဒီ၊ ဋီ၊ ခ။ ၂၁၄။ မ၊ ဋီ၊ ဥ။ ၂၄၉။

အက္ခရာဘာဏက (တိ) [အက္ခရာ+ဘဏ+ဏှ]
 အက္ခရာကိုရွတ်ဆိုတတ်သော၊ အက္ခရာကိုနှစ်သက်
 သော၊ သူ။ နဝမံ အက္ခရာဘာဏကနံ ဘိက္ခုနံ
 အဇ္ဈာသယေန ဝုတ္တံ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၅။ အက္ခရာ-
 ဘာဏကနံ အက္ခရာရစိနံ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၂။

အကွေ့ရရစ် (တိ) [အကွေ့ရ+ရစ်] အကွေ့ရတို့၌
နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ အကွေ့ရတို့ကို နှစ်သက်
သော၊ သူ။ အကွေ့ရဘာဏက-ကြည့်။

အကွရလိခန (န) [အကွရ+လိခန] အကွရ
 ရေးသားခြင်း၊ စာရေးသားခြင်း။ န အကွရလိ-
 ခနံ ဝါ ဟတ္ထမုဒ္ဒါဒိဒဿနံ ဝါ ကာယပယောဂံ
 ကရေန္တဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၈။

အက္ခရလေခါ (ထိ) [အက္ခရ+လေခါ] အက္ခရ
အရေးအသား။ လေခါတိ အက္ခရလေခါ။ ဝိဇ္ဇာ
၃။၅။

အကွရဝိဝရဏ (န) [အကွရ+ဝိဝရဏ] အကွရ
တို့ကို ဖွင့်ပြခြင်း။ အကွရအဖွင့်။

အက္ခရာဝိရဏမတ္တ (၄) [အက္ခရာဝိရဏ+မတ္တ]
အက္ခရာတို့ကို ဖွင့်ပြခြင်းမျှ၊ အက္ခရာအဖွင့်မျှ။
သေသံ မေထုန်ဓမ္မသင်္ခါတေန ကာမေနာတိ
အာဒိဝိဂ္ဂဟဝါကျ အက္ခရာဝိရဏမတ္တတော ဗျဉ္ဇ-
နမတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၄။

အကွရသညိတ (တိ)[အကွရ + သညိတ]အကွဏ္ဍ-
တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ အကွရသညိတ-
ဩပမာဉ္ဇူ။ သုတ္တနိ။၄၅၃။

အက္ခရာသတသဟဿ (၆) [အက္ခရာ+သတသဟဿ]
 အက္ခရာလုံးရေတသိန်း။ အက္ခရာတော သတ္တ-
 အက္ခရာသတသဟဿာနိ စတ္တာလိသ္မူ သဟဿာ-
 နိ တေပညာသ္မူ အက္ခရာနိ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၁။

အက္ခရာသန္တဝေသ (ပု) [အက္ခရာ + သန္တဝေသ] အက္ခရာတို့၏ စုဝေးတည်နေခြင်း။ မူလဒကောဒယောဝံယ ပံသနာ အက္ခရာသန္တဝေသဒိနာ တိရောဟိတော ပဋိစ္စန္တော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂။

အက္ခရာသမယ (ပု) [အက္ခရာ + သမယ] အက္ခရာ -
အထိမ်းအမှတ် - အရေးအသား - အဓိပ္ပါယ်။
သော ပန အက္ခရာသမယံ န ဇာနတ်။ ဓမ္မာဠာ။
၁၁၅။ အက္ခရာသမယေ ကုသလတယ ပဏ္ဏံ
ဝါစေတော။ ဓမ္မာဠာ။ ၁၁၆။

အက္ခရာသမ္မာနာတိည (တိ) [အက္ခရာ+သမ္မာ+
အနာတိည] အက္ခရာသမ္မာကို မသိသော၊ သူ။

အက္ခရာသမယာနဘိညတာ (ထိ) [အက္ခရာသမယာ
နဘိည+တာ] အက္ခရာသမယကို မသိသောသူ
၏အဖြစ်။ အက္ခရာသမယာနဘိညတာယ ဝါ
ကရုဏသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော ဝါ ကထေတဗ္ဗံ

ကထေတုံ အသက္ခောန္တော ဟုတော။ သာရတ္ထ။
၂။၈၁။

အက္ခရာသမဝါယ (ပု) [အက္ခရာ + သမဝါယ] အက္ခရာ
ထို၏ အစုအပေါင်း။ ဣတိဟန္တိ ပဒသန္တိ ပဒ-
သံသဂေါ ပဒပါရိပူရိ အက္ခရာသမဝါယော။ မဟာ-
နိ။၅၄။ အက္ခရာသမဝါယောတိ ကေဘူတောပိ
အပရိပူဏ္ဏောပိ ဟောတိ။ အယံ န ဝေ။ အက္ခရာ
သမဝါယော သန္နိပါတော ဟောတိတိ
ဒဿနတ္ထံ အက္ခရာသမဝါယောတိ အာဟ။မဟာနိ။
၄။၁၇၄။

အက္ခရာသမုဒါယ (ပု) [အက္ခရာ + သမုဒါယ] အက္ခရာ
ထို၏ - အပေါင်း - အစု။

အက္ခရာသမုဒါယလက္ခဏ (တိ) [အက္ခရာသမုဒါ-
ယ + လက္ခဏ] အက္ခရာထို၏ - အပေါင်း - အစု
- လျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ အက္ခရာ-
သမုဒါယနပဒ-ကြည့်။

အက္ခရာသမူဟ (ပု) [အက္ခရာ + သမူဟ] အက္ခရာထို၏
အပေါင်း။ ဝိဘတ် - မရှိ - မပါ - သော အက္ခရာ
အပေါင်း။ ယံ ကိဉ္စိ ဝါ ကေမက္ခရံ အနန္တရံ၊
အက္ခရာသမူဟော အနုဗျဉ္ဇနံ၊ အက္ခရာနုဗျဉ္ဇန-
သမူဟော ပဒံ။ ဝိ၊၄။၂။၇။ အက္ခရာသမူဟောတိ
အဝိဘတ္တိကော အက္ခရာသမူဟော၊ အက္ခရာနု-
ဗျဉ္ဇနသမူဟော ပဒန္တိ ဝိဘတ္တိအန္တံ ပဒမာဟ။
သာရတ္ထ။၂။၅။ အက္ခရာသမူဟောတိ အသမတ္တ-
ပဒေ။ဝဇီရ။၂၉၁။

အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏန (န) [အက္ခရာ + သမ္ပိဏ္ဏန] အက္ခရာ
ထို၏ - အပေါင်း - အစု၊ ပုဒ်၊ ဝါကျ။ ဣမေဟိ
အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏနေဟိ။ မ၊၄။၁။၃၈၂။ ပဒေဟိတိ
နာမာဒိပဒေဟိ စေဝ တံသမုဒါယဘူတေဟိ
ဝါကျေဟိ စ၊ တေနာဟ အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏနေဟိတိ။
မ၊၄။၂။၆၈။

အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏနပဒ (န) [အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏန + ပဒ]
အက္ခရာထို၏ - အပေါင်း - အစု - ဟူသောပုဒ်။
ဣမေဟိ ပဒေဟိတိ ဣမေဟိ အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏန-

ပဒေဟိ။မ၊၄။၂။၂၈၆။အက္ခရာသမ္ပိဏ္ဏနပဒေဟိတိ
တေသံယေဝ ကာရဏာနံ သမ္ပောဓနေဟိ
အက္ခရာသမုဒါယလက္ခဏေဟိ ပဒေဟိ။ မ၊၄။
၂။၃၁၄။

အက္ခရာဒိပရိပူဏ္ဏ (တိ) [အက္ခရာ + အာဒိ + ပရိပူဏ္ဏ]
အက္ခရာစသော ဗျဉ္ဇန ၆-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။
ပေါရိယာတိ အက္ခရာဒိပရိပူဏ္ဏာယ။ သံ၊၄။၁။
၂၂၂။

အက္ခရာနုဗျဉ္ဇနသမူဟ (ပု) [အက္ခရာ + အနုဗျဉ္ဇန +
သမူဟ] အက္ခရာ၊ အနုဗျဉ္ဇနတို့၏ အပေါင်း။
ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်။ အက္ခရာသမူဟ-ကြည့်။

အက္ခရာရိကာ (ထိ) [အက္ခရာ + ရိကာ] အက္ခရာဝှက်
ကစားခြင်း။ အက္ခရာဖော်တမ်းကစားခြင်း။မေး
သူ၏နှုတ်ထွက် အက္ခရာကို ယူ၍ မေ့ပျောက်သော
ပစ္စည်း ရ၊ မရကို သိကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်
စမ်းကစားနည်း။ အက္ခရာရိကာယပိ ကိဉ္စန္တိ။ ဝိ၊၂။
၂၇၅။ ဓနုကံ အက္ခရာရိကံ မနေသိကံ။ ဒိ၊၁။၆။
အက္ခရာရိကာ .ဝုစ္စတိ အာကာသေ ဝါ ပိဋိယံ ဝါ
အက္ခရာဇာနနကိဉ္စာ။ ဝိ၊၄။၂။၂၀၅။ ဒိ၊၄။၁။၈၃။
ပုစ္ဆန္တဿ မုခါဂတံ အက္ခရာ ဂဟေတွာ 'နဋ္ဌ-
မုတ္တိ' (မုဋ္ဌ) လာဘာလာဘာဒိဇာနနကိဉ္စာတိပိ
ဝဒန္တိ။ ဒိ၊၄။၁။၁၂။ သိ၊၄။သစ်၊၁။၃၆၂။ (သာ-
ရတ္ထ။၂။၃၇၃။၌ နဋ္ဌမုတ္တိ-ဟူသောသည်။)

အက္ခရာရူပေတဝတ္ထု (န) [အက္ခရာ + ရူပေတ + ပေတ-
ဝတ္ထု] ဝင်ရိုးလုပ်သော သစ်ပင်နှင့် စပ်သော
အကြောင်းကိုပြဆိုသော ပေတဝတ္ထု။အက္ခရာရူ-
ပေတဝတ္ထု တေရသမံ။ ပေတ။၂။၁၆။ အက္ခရာ-
ယကပေတဝတ္ထု-လည်းကြည့်။

အက္ခရာရူပေတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အက္ခရာရူပေတ-
ဝတ္ထု + ဝဏ္ဏနာ] ဝင်ရိုးလုပ်သော သစ်ပင်နှင့်
စပ်သော အကြောင်းကို ပြဆိုသော ပေတ
ဝတ္ထု၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ ပေတ၊၄။၂၅၉-
၂၆၀-ကြည့်။

အက္ခရာပေါဒကစိတ္တ (န) [အက္ခရာ + ပေါဒက + စိတ္တ]
အက္ခရာတို့၏ သိထိလစသော အသံကို ဖြစ်စေ
တတ်သော စိတ်။ သိထိလာဒိဝသေန ဗျဉ္ဇနဗျဉ္ဇိ-
သင်္ခါတဿ အက္ခရာပေါဒကစိတ္တဿ ဒသဟိ ပကာ-
ရေဟိ ဗျဉ္ဇနာနံ ပဘောဒေါတိ အတ္ထော။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၄၈။

အက္ခလိတ (တိ) [န + ခလိတ] ချွတ်ချော်ခြင်း -
ချွတ်ယွင်းခြင်း - မရှိသော၊ မချွတ်ချော် - မချွတ်
ယွင်း - သော။

အက္ခလိတပဋိဝေဓ (ပု) [အက္ခလိတ + ပဋိဝေဓ]
မချွတ်ယွင်းမှု၍ ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ မချွတ်မယွင်း
ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ အက္ခလိတပဋိဝေဓလက္ခ-
ဏော ဝါ ကုသလိဿာသမိတ္တဥသုပဋိဝေဓော
ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၅။ အက္ခလိတ အဝိရဇ္ဈိတာ
ပဋိဝေဓော အက္ခလိတပဋိဝေဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၄၄။

အက္ခလိတပဒဗျဉ္ဇန (တိ) [အက္ခလိတ + ပဒ + ဗျဉ္ဇ-
န] ချွတ်ချော်ခြင်း - ချွတ်ယွင်းခြင်း - မရှိသော
ပုဒ်၊ ဗျဉ္ဇနတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ အနေလဂဠ-
ကြည့်။ အဂဠိတပဒဗျဉ္ဇန၊ အပတိတပဒဗျဉ္ဇန-
တို့လည်းကြည့်။

အက္ခဝါဒ (ပု) [အက္ခ + ဝါဒ။ အက္ခဿ ရထစက္က-
ခုဏ္ဏဌာနဿေဝ ဝါဒော၊ မလ္လဘူမိယံ၊ တတြ
ဟိ ရထစက္ကခုဏ္ဏပသုသဒိသပသုမန္တတာ တံသဒိ-
သတ္တံ။ ဝါစပုတိ။ (အက္ခပဝါဒ၊ အက္ခဝါဒ-
သံ)] လက်ဝှေ့၊ ထိုးရာစည်းဝိုင်း၊ လက်ဝှေ့
ဝိုင်း။ ရာဇကေ ယဒ္ဓမဏ္ဍလံ သဇ္ဇာပေတွာ
အက္ခဝါဒံ ကာရေတွာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၈၂။

အက္ခသီသ (န) [အက္ခ + သီသ] ဝင်ရိုးစွန်း၊ ဝင်ရိုး
ဖျား။ စက္ကာနိ အပနေတွာ ဒွိဟိ အက္ခသီသေဟိ
ဒါရူနံ ဥပရိ ဌပတဿ ဒေဋ္ဌာနာနံ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁။
ဒွိဟိ အက္ခသီသေဟိတိ ဒွိဟိ အက္ခကောဋီဟိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၂။

အက္ခသောဏ္ဍ (တိ) [အက္ခ + သောဏ္ဍ] အနိကစား
ခြင်း၌ - တပ်မက် - စွဲလမ်း - ပျော်မွေ့ - သော၊
ကြွေအနိကစားကြူးသော။ သူ။ “အယံ အက္ခ-
သောဏ္ဍော ဇူတကရော၊ မာ တဿ ဝစနံ
ဂက္ကိတ္တာ” တိ ဝတ္တာရော ဘဝန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။

အက္ခာတ (တိ) [အာ + ခါ + တ] (၁) ဟောကြား -
ပြောဆို - အပ်သော။ ကာမာနံ ပဟာနံ
အက္ခာတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ အက္ခာတန္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၈၃။ ယွာယံ အက္ခာတော ဗြာဟ္မဏေန
ပေါက္ခရသာတိနာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၂။ အက္ခာတောတိ
ကထိတော ဒီပိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ (၂) ပြော
ဆိုဆုံးမခြင်း။ အနက္ခာတ-ကြည့်။

အက္ခာတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ခါ + တဗ္ဗ] ဟောကြား -
ပြောဆို - အပ်သော။ သမက္ခာတဗ္ဗာနိတိ သမ္မာ
အက္ခာတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၉။

အက္ခာတရူပ (တိ) [အက္ခာတ + ရူပ] ဟောကြား -
ပြောဆို - အပ်သော သဘောရှိသော၊ သဘော
အားဖြင့် ဟောကြား - ပြောဆို - အပ်သော။
အက္ခာတရူပံ တဝ သဗ္ဗမိတ္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၄။ အက္ခာ-
တရူပန္တိ သဘာဝတော အက္ခာတံ။ ဇာ၊ ဋီ၊
၅။ ၂၁။

အက္ခာတိ (ကြိ) [အာ + ခါ + တိ] ဟောကြား -
ပြောဆို - ။ သောယေဝ တဿ အက္ခာတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၄၁။ ယံ မေ တံ အက္ခာသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၁။
အက္ခာထ မေ မာဏဝါ တေမတ္ထံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၀။
တေသာဟံ ပုဋ္ဌော အက္ခာမိ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၄။ တဏှ
တေ မယမက္ခာမ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၂။ တံ မေ အက္ခာဟိ
ပုစ္ဆိတော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၅။ အက္ခာဟိ မေ ပုစ္ဆိတော
တေမတ္ထံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၅။ အက္ခေယျ တိဗ္ဗာနိ
ပရဿ ဓိရော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၃။ ဥဒါဟု တေ ကောစိ
နံ တေဒက္ခာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၃။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိမက္ခာသိ။
ဝိ၊ ၃။ ၄၇၉။ ဓမ္မမက္ခာသိ ဘိက္ခုနံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၂။
ဥတ္တရန္တဿ အက္ခာသိ။ အပ၊ ၂။ ၂၉၄။ ပုဗ္ဗေဝ
မေတမက္ခိသု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅။ တဿာဟမက္ခိ
ဝိဝရိ ဂုယမတ္ထံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၈။ သဗ္ဗမ္ပိ အက္ခိဿတိ

ယထာ ပဇာနံ။ ပေတ။၁၉၀။ တစ္ဆ တေ
အဟမက္ခိယံ။ ဝိ။၅။၂၅။

အက္ခရာတို (ကြိဝိ) [အာ + ခါ + တုံ]ဟောကြား -
ပြောဆို - ခြင်းငှါ။ န တံ သက္ကောထ အက္ခရာတို။
ဇာ။၁။၃၇။

အက္ခရာတို (တိ) [အာ + ခါ + တု] (၁)ဟောကြား -
ပြောဆို - တတ်သော၊ သူ။ လူတော သုတော
အမုတြ အက္ခရာတော။မာ။၁။၃၅။ အက္ခရာတောရော
တထာဂတာ။ဓမ္မ။ ၅။ အက္ခရာတရံ ပဝတ္တာရံ။
သုတ္တနိ။၃၀၄။ (၂) ပြောကြား အပ်သော
ပုဂ္ဂိုလ် စသည်။ အက္ခေယျဉ္စ ပရိညာယ၊ အက္ခာ-
တာရံ န မညတိ။ သံ၊ ၁။၁၁။ ဣတိဝုတ်။၂၃၂။
အက္ခရာတရံ န မညတိတိ ခိဏာသဝေါဘိက္ခု
အက္ခရာတရံ ပုဂ္ဂလံ န မညတိ။ အက္ခရာတရန္တိ
ကမ္မဝသေန ကာရကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အက္ခရာတဗ္ဗံ
ကထေတဗ္ဗံ ပုဂ္ဂလံ န မညတိ။ သံ၊ ၄။၁။၄၃။
(ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၂-လည်းကြည့်။)

အက္ခရာန (န) [အာ + ခါ + ယ။ (အာချာန-သံ)]
(၁) ဘာရတညိနောင်စစ်ထိုးခြင်း စသည်ကိုဆို
ရာဖြစ်သောကျမ်း၊ ဣတိဟာသကျမ်း၊ ပြောဆို
အပ်သော ဘာရတညိနောင်စစ်ထိုးခြင်း၊ ကွက်
စိတ်ဟောခြင်း၊ စာဟောခြင်း စသည်၊ ပုံပြင်၊
ဝတ္ထု၊ဒဏ္ဍာရီ။ ပေက္ခံ အက္ခာနံ ပါဏိယာရံ၊ဒီ၊
၁။၆။ အက္ခရာနန္တိ ဘာရတယုဉ္ဇနာဒိကံ၊တံ ယသ္မိ
ဌာနေ ကထိယတိ၊ တတ္ထ ဂန္တုမ္ပိ န ဝနုတိ။ဒီ၊
၄။၁။၈၁။ (၂) ပြောဆိုအပ်သော စကား။
သဗ္ဗေသံ အက္ခရာနာနံ = သဗ္ဗာသံ ကထာနံ
ဝတ္ထုဘူတတော။သံ၊ ၄။၁။၄၃။ (၃) ပြောဆိုခြင်း။
ယာဝဉ္စိဘိက္ခဝေ န သုကရာ အက္ခရာနေန
ပါပုဏိတုံ ယာဝ ဒုက္ခာ နိရယာ။ မာ၊ ၃။ ၂၀၅။

အက္ခရာနပဉ္စမ (တိ) [အက္ခရာန + ပဉ္စမ] အက္ခရာန
ဟူသော ဣတိဟာသ ကျမ်းလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိ
သော။ ပြာဟုဏော စ အဓိယာန၊ ဝေဒ-
မက္ခာနပဉ္စမ။ ဇာ၊ ၂။၁၂။ ဝေဒမက္ခာနပဉ္စမန္တိ

ဣတိဟာသပဉ္စမံ ဝေဒစတုက္ကံ။ ဇာ၊ ၄။၅။၄၈။
ဣတိဟာသပဉ္စမ-လည်းကြည့်။

အက္ခရာယ (ကြိဝိ) [အာ + ခါ + တွာ] ဟောကြား
- ပြောဆို - ပြီး၍။ အက္ခရာယ ဝါဒံ ပရိသာယ
မဇ္ဈေ။ သုတ္တနိ။၄၀၈။

အက္ခရာယက (တိ) [အာ + ခါ + ဣ။ထိ၌ အက္ခာ-
ယိကာ] (၁) ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ ပိယက္ခာနံ
အက္ခာယိကာ မယံ တုဋ္ဌိဒါနံ ဒေဟိ။ဇာ၊ ၄။၃။
၅၀၉။ (၂) ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သောစကား၊
ပုံပြင်၊ ဝတ္ထု၊ ဒဏ္ဍာရီ။ လောကက္ခာယိကာ
သမုဒ္ဒက္ခာယိကာ။ ဒီ၊ ၁။၇။ (ဒီ၊ ၄။၁။၈၆။ဒီ၊ ၄။
၁။၁၂၉။သီ၊ ၄။၁။၁၁။ ၃၆၇-တို့ကြည့်။)

အက္ခရာယတိ (ကြိ) [အာ + ခါ + ယ + တိ] ဟော
ကြား - ပြောဆို - ခေါ်ဝေါ် - အပ်၏။ အယံ
ဣမေသံ ဒိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ သင်္ဂဏာနယေဝ သတံ
သေဋ္ဌပုရိသော အက္ခရာယတိ။ မာ၊ ၁။၂၉။ မက္ခလိ-
ဝါဒေါ တေသံ ပဋိကိဋ္ဌော အက္ခရာယတိ။ အံ၊ ၁။
၂၉၀။ ဝေ'မက္ခရာယတိ ဝေ'မနုဿယတိ။ ဇာ၊
၂။၁၁၃။ သီလပညာဏဉ္စ ပန လောကသ္မိ
အဂ္ဂမက္ခရာယတိ။ ဒီ၊ ၁။၁၁၆-၇။ တထာဂတော
အဂ္ဂမက္ခရာယတိ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ အံ၊ ၁။
၃၂၄။

အက္ခရာယန္တ (တိ) [အာ + ခါ + အန္တ] ပြောဆို
သော၊ သူ။ မဟာရာဇ ပုဗ္ဗမေဝ ရာဇကုလံ ဂန္ဓာ
အက္ခရာယန္တဿ ပုဗ္ဗမက္ခာယိနော အညဒတ္ထု
န သဒ္ဓဟေ။ ဇာ၊ ၄။၃။၉၇။

အက္ခရာယိတ (တိ) [(က) န + ခါယိတ။ (ခ)
အက္ခရာယိတနိမိတ္တ။ နိမိတ္တ-ကျေ။] (က)မခဲ -
မစား - အပ်သေးသော၊ ခွေး၊ မြေခွေး
စသည်တို့ - မခဲ - မစား - အပ်သေးသော။
ယဿာ နိမိတ္တေ ဝစ္စမဂ္ဂေ ပဿာဝမဂ္ဂေ
မုခေ ဝါ ဗဟုတရော ဩကာသော အက္ခရာယိ-
တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။၁။၂၂။ (ခ) ခွေး၊
မြေခွေး စသည်တို့ - မခဲ - မစား - အပ်သေး

သောနိမိတ် (အင်္ဂါ) ရှိသော။ မတ် အက္ခရာသင်တန်း။
မတ် ယေဘုယျအက္ခရာသင်တန်း။ ဝိသုဒ္ဓိ။
ကေမိ မတ် အက္ခရာသင်တန်း။ သောဏသိင်္ဂါလဒိဟိ
အက္ခရာသင်တန်းနိမိတ် အက္ခရာသင်တန်း။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၂။
အက္ခရာသင်တန်း နိမိတ် ယသ္မာ၊ သာ အက္ခရာသင်တန်း
နိမိတ်။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၈၉။ အက္ခရာသင်တန်းနိမိတ်
ဣဓ ဥတ္တရပဒလောပေန အက္ခရာသင်တန်းသဒ္ဓေ
ဝတ္တဘိ အာဟ အက္ခရာသင်တန်းနိမိတ်။ ဝိမတိ။ ၁။
၁၄၃။

အက္ခရာသင်တန်း (န) [အက္ခရာသင်တန်း+စတုက္က]
ခွေး၊ မြေခွေးစသည်တို့-မခဲ-မစား- အပ်သေး
သော နိမိတ်(အင်္ဂါ) ရှိသော မိန်းမ သူသေ
ကောင်ကို ဟောရာဖြစ်သော ဝါရ ၄-ခုတို့၏
အပေါင်း။ တိဏိ ယေဘုယျအက္ခရာသင်တန်း-
စတုက္ကနိမိတ်။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၂။ (၎င်း ယေဘုယျအက္ခရာသင်တန်း
အက္ခရာသင်တန်း ၃-ပါးကို ဝိသုဒ္ဓိ-စာပိုဒ်
၅၉-၌ ပေယျာလဖြင့် ဟောထားသည်။)

အက္ခရာသင်တန်းနိမိတ် (တိ) [အက္ခရာသင်တန်း+နိမိတ်]
ခွေး၊ မြေခွေးစသည်တို့ မခဲ-မစား- အပ်သော
နိမိတ်(အင်္ဂါ) ရှိသော။ အက္ခရာသင်တန်း-ကြည့်။

အက္ခရာသိ (တိ) [အာ+ခါ+ဏိ] ဟောကြား-
ပြောဆို - လေ့ရှိသော။ သူ။ ကိဝိဒိ ဘဝံ
ဂေါတမော ကိမက္ခာယိတိ။ အံ။ ၁။ ၆၃။ ကိမက္ခာ-
ယိတိ ကိ နာမ သာဝကာနံ ပဋိပဒံ အက္ခရာသိ
ပုစ္ဆိ။ အံ။ ၁။ ၂။ ၂၉။

အက္ခရာသိ (ကြိ) အက္ခရာသိ-ကြည့်။

အက္ခရာဟတ (တိ) [အက္ခရာ+အာဟတ] ဝင်ရိုး၌
တပ်ထားအပ်သော။ အက္ခရာဟတ မညေ အဋ္ဌာ-
သိ။ အံ။ ၁။ ၁၁၀။ အက္ခရာဟတ မညေတိ အက္ခရာ
ပဝေသေတွာ ဌပိတမိဝ။ အံ။ ၁။ ၂။ ၈၀။

အက္ခရာ (န) [အသု+ခါ+အက္ခရာ+ဣ။ အသု=ဗျာပ-
နေ၊ အသတိ ဝိသယေသု ဗျာပီ ဘဝတိတိ
အက္ခရာ၊ သဿ ကော။ အထ ဝါ အက္ခရာ=ဗျာပန-

ဒဿနေသု၊ အက္ခရာတိ ဝိသယေသု ဗျာပီ ဘဝတိ၊
အက္ခရာတိ ဝါ ပဿတိ တေနေတိ အက္ခရာ။ ခာနိ။ ၁။
၁၄၉။ ဣဒိ။ ဂ-လည်းကြည့်။ မျက်စိ။ အက္ခရာ
ဝါ နိဗ္ဗာနသမာဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၆၅။ အက္ခရာ စေ န နိမိတ်။
အပါ။ ၂။ ၁၉၆။

အက္ခရာအဋ္ဌန (န) [အက္ခရာ+အဋ္ဌန] မျက်စိကို ဆေး
ခြယ်ခြင်း။ ပဏ္ဍိကာသဝပါရပနအက္ခရာအဋ္ဌန-
သိသမက္ခနာဒိဟိ အတ္တဘာဝံ မဏ္ဍေတွာ။ ဓမ္မ၊
၁။ ၂။ ၂၂၅။

အက္ခရာအဝါဠက (ပု) [အက္ခရာ+အဝါဠက] မျက်
တွင်း။ တဿ ကိရ လောဟိတေ ဆိန္နေ မံသေ
မိလာတေ အက္ခရာအဝါဠကာ မတ္တလုဂံ အာဟစ
အဋ္ဌသု။ မ၊ ၁။ ၁။ ၂၅၅။ အက္ခရာပ-လည်းကြည့်။

အက္ခရာဥပ္ပါဠန (န) [အက္ခရာ+ဥပ္ပါဠန] မျက်လုံးကို
ထုတ်ခြင်း။

အက္ခရာဥပ္ပါဠနဒုက္ခ (န) [အက္ခရာဥပ္ပါဠန+ဒုက္ခ] မျက်
လုံးကို ထုတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော - ဆင်းရဲ-
ဒုက္ခ။ ယံ မယာ ပရေသံ အက္ခရာဥပ္ပါဠနဒုက္ခ
ကတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၁၄၉။

အက္ခရာ (ပု၊ န) [အက္ခရာ+က] မျက်စိ၊ မျက်တွင်း။

အက္ခရာ (တိ) [အက္ခရာ+က] မျက်စိရှိသော။
သူ။ မိဂိ ဝိယ မန္တက္ခိကာ။ ပေတ၊ ၁။ ၅၃။ မန္တက္ခိ-
ပါတာ။ (သိ၊ လူ)။

အက္ခရာဏ္ဍဝဏ (ပု၊ န) [အက္ခရာ+ကဏ္ဍ+ဝဏ] မျက်
စိပေါက်၊ နားပေါက်၊ မျက်စိ၊ နားတို့၌ ဓား
စသည်ဖြင့် - ခွဲအပ် - ဖောက်အပ် - သော
အပေါက်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ တိရစ္ဆာနဂတနံ အက္ခရာ-
ကဏ္ဍဝဏေသု ဒုက္ခဋ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၂၉။

အက္ခရာဟာရက (တိ) [အက္ခရာ+ဟာရက] မျက်စိ
ကို ထုတ်သော။ သူ။ သေယျထာ ဝါ ပန ဂဟပတိ
ပုရိသော အက္ခရာဟာရကော ဂန္ဓာ ဥဗ္ဘတေဟိ
အက္ခရာဟိ အာဂစ္ဆေယျ။ မ၊ ၂။ ၄၆။

အက္ခိကာဏ (တိ) [အက္ခိ+ကာဏ] မျက်စိကန်း
သော၊ သူ။ အနမတဂ္ဂသို့ ဟိ သံသာရဝနေ တဝ
အက္ခိကာဏဿ ဂဏနာ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။

အက္ခိက္ခန္ဓ (ပု၊ န) [အက္ခိ+က္ခန္ဓ] မျက်စိ၏အထောင့်၊
မျက်ထောင့်။ ဥဘတော စ အက္ခိက္ခန္ဓာနိ ဘဂဝ-
တော လောဟိတကာနိ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။ ၂၇၆။
စူဠနိ။ ၁၇၃။ ဥဘတော စ အက္ခိက္ခန္ဓာနိတိ ဒွေ စ
အက္ခိကောဋိယော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၃၁။

အက္ခိက္ခပ (ပု) [အက္ခိ+က္ခပ] မျက်တွင်း။ ဝေ-
မေဝဿု မေ အက္ခိက္ခပေသု အက္ခိတာရကာ
ဂမ္ဘီရဂတာ။ မ၊ ၁။ ၁၁၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၈။

အက္ခိက္ခပက (ပု) [အက္ခိ+က္ခပ+က] မျက်တွင်း။
တတ္ထ ယော ယံ အက္ခိက္ခပကေ ပတိဋ္ဌိတော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၄။

အက္ခိက္ခပကဋ္ဌိက (န) [အက္ခိ+က္ခပက+အဋ္ဌိ+က]
မျက်တွင်းရိုး၊ မျက်ရိုး။ ဟေဌာ အက္ခိက္ခပကဋ္ဌိ-
ကေန ဥပရိ ဘမုကဋ္ဌိကေန ဥဘတော အက္ခိက္ခ-
ဋ္ဌေဟိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၄။

အက္ခိက္ခပနာသက္ခပဋ္ဌိ (န) [အက္ခိ+က္ခပ+နာသက္ခ-
ပ+အဋ္ဌိ] မျက်တွင်းရိုး၊ နှာခေါင်းရိုး၊ မျက်ရိုး၊
နှာရိုး။ အက္ခိက္ခပနာသက္ခပဋ္ဌိနိ အပနိတမိဉ္စ-
တရုဏတာလဋ္ဌိသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၂၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၇။

အက္ခိကောဋိ (ထိ) [အက္ခိ+ကောဋိ] မျက်စိ၏
အထောင့်၊ မျက်ထောင့်။ အက္ခိကောဋိယာ
ဩလောကေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၉။ အက္ခိကော-
ဋိတော အဉ္စနသလာကာယ နိဟရိတွာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၉၈။ အက္ခိက္ခန္ဓလည်းကြည့်။

အက္ခိဂ (တိ) [အက္ခိ+ဂမု+က္ခိ] မျက်စိ၌ဖြစ်သော။
ပမ္ပံ ပရမမက္ခိဂံ။ ဓာနိ။ ၂၅၉။

အက္ခိဂဏ္ဍ (ပု) [အက္ခိ+ဂဏ္ဍ] အက္ခိဘဏ္ဍ-ကြည့်။

အက္ခိဂူထ (ပု၊ န) [အက္ခိ+ဂူထ] မျက်ချေး။ အက္ခိ-
မလ-ကြည့်။

အက္ခိဂူထက (ပု၊ န) [အက္ခိ+ဂူထ+က] မျက်စိမှဖြစ်
သော အညစ်အကြေး၊ မျက်ချေး။ အက္ခိမ္မာ
အက္ခိဂူထကော၊ ကဏ္ဍမ္မာ ကဏ္ဍဂူထကော။
သုတ္တနိ။ ၃၀၈။

အက္ခိစက္ကလ (န) [အက္ခိ+စက္ကလ] မျက်နက်ဝန်း။
ဝိသမစက္ကလော ဝါ ဧကေန ဥဒ္ဓံ ဧကေန
အဓောတိ ဧဝံ ဝိသမဇာတေဟိ အက္ခိစက္က-
လေဟိ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ အက္ခိ-
စက္ကလေဟိတိ ကဏ္ဍမဏ္ဍလေဟိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၇။

အက္ခိစ္ဆိဒ္ဓ (န) [အက္ခိ+ဆိဒ္ဓ] မျက်လုံးပေါက်။
တေဿ ဟိ ဒွိဟိ အက္ခိစ္ဆိဒ္ဓေဟိ အပနိတစ-
မံသသဒိသော အက္ခိဂူထကော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၉။

အက္ခိတပ္ပနတေလ (န) [အက္ခိ+တပ္ပန+တေလ]
အခိုးထုတ် မျက်စဉ်းဆီ။ နေတ္တတပ္ပနန္တိ အက္ခိ-
တပ္ပနတေလံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။ အက္ခိတပ္ပနတေလန္တိ
အက္ခိသု ဥသုမဿ နိဟရဏတေလံ ယေန အက္ခိမ္မိ
အဉ္စိဟေ ဥဏှံ ဥသုမံ နိက္ခမတိ။ သီ၊ ဌိသစ်၊ ၁။
၃၇၇။

အက္ခိတာရကာ (ထိ) [အက္ခိ+တာရကာ] မျက်
လုံး၊ မျက်နက်ဝန်း၊ မျက်လုံးအိမ်။ ဝေမေဝဿု
မေ အက္ခိက္ခပေသု အက္ခိတာရကာ ဂမ္ဘီရဂတာ။
မ၊ ၁။ ၁၁၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၈။ ယဿ ဂမ္ဘီရေ ဥဒပါနေ
ဥဒကတာရကာ ဝိယ အက္ခိတာရကာ ပညာယန္တိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ အက္ခိတာရကာတိ အက္ခိဘဏ္ဍကာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ အက္ခိတာရကာတိ အဘိမုခေ
ဋ္ဌိတာနံ ဆာယာ၊ အက္ခိဂဏ္ဍကာတိပိ ဝဒန္တိ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၇။

အက္ခိတ္တ (တိ) [န+ခိတ္တ] မပစ်ပယ်အပ်သော၊ မထိ
လေးစား မပြုအပ်သော၊ သူ။ အက္ခိတ္တော အနု-
ပကဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေန။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဒီ၊ ၁။
၁၀၆။ အံ၊ ၂။ ၁၃၃။ သုတ္တနိ။ ၃၇၃။ အက္ခိတ္တော-
တိ “အပနေထ ဧတံ၊ ကိံ ဣမိနာ”တိ ဧဝံ
အက္ခိတ္တော အနဝက္ခိတ္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ အံ၊ ဌ၊

၃။၄၈။ အက္ခိတ္တောတိ ဇာတိံ အာရဗ္ဗ ‘ကိ’
သော’တိ ကေနစိ အနဝညာတော။ သုတ္တနိ၊
၄။၂။၁၈၄။

အက္ခိတ္တ (တိ) [အာ + ခိပ + တ။ ‘အာ’ ကို ‘အ’
ရသဖြင့်] ဆွဲယူအပ်သော။ အက္ခိတ္တာ ဝါတဝေ-
ဂေန၊ နဋ္ဌာ တေ သဿတိသမာ။ ဇာ၊၁။၁၄၁။
အက္ခိတ္တာတိ တေပိ ဂိဇ္ဈာ အမှာကံ သိမ် အတိက္က-
မိတ္တာ ဂတာ ဝါတဝေဂေန အာကမ္ဘိတာ နဿိ-
သု။ ဇာ၊၄။၂။၂၄၀။

အက္ခိဒလ (န) [အက္ခိ + ဒလ] မျက်ခွံ။ စိတ္တကိရိယ-
ဝါယောဓာတုဝိပ္ပါရဝသေန ဟေဋ္ဌိမံ အက္ခိဒလံ
အဓော သိဒတိ။ ဒိ၊၄။၁။၁၇၄။

အက္ခိဒလလောမ (န) [အက္ခိဒလ + လောမ] မျက်
တောင်မွေး။ ပခုမသဒ္ဓေါ လောကေ အက္ခိဒလ-
လောမေသု နိရုဋ္ဌော။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၆၄။ ဝိမတိ၊
၂။၁၂၇။ ဒိ၊၄။၂။၂၉။

အက္ခိဒလဝဋ္ဋမ (န) [အက္ခိဒလ + ဝဋ္ဋမ] မျက်ခွံ၌
ရှိသော အရေးအကြောင်း၊ မျက်ရစ်။ အက္ခိဗိမ္ဗ-
ကြည့်။

အက္ခိဒါန (န) [အက္ခိ + ဒါန] မျက်စိအလှူ။ မဟာ-
သတ္တော ဝါမက္ခိနာ တဿ တံ အက္ခိံ ဒိသ္မာ
“အဟော သုဒိန္နံ မယာ အက္ခိဒါန”န္တိ အန္တော-
သမုဂ္ဂတာယ ပီတိယာ။ ဇာ၊၄။၄။၄၀၈။

အက္ခိနယန (န) [အက္ခိ + နယန] နိလက္ခိနယန
(အပ၊၂။၁၁၇) ကြည့်။

အက္ခိနာသာ (ထိ) [အက္ခိ + နာသာ] မျက်စိ၊ နှာ
ခေါင်း။ အကုထိတ-ကြည့်။

အက္ခိနိက္ခဏ (န) [အက္ခိ + နိက္ခဏ] မျက်စိမှိတ်
ခြင်း။ မျက်ရိပ်ပြခြင်း၊ မျက်စိပစ်ခြင်း။ နိမိတ္တ-
ကမ္ပံ နာမ သညုပ္ပါဒနတ္ထံ အက္ခိနိက္ခဏာဒိနိမိတ္တ-
ကရဏံ။ ကင်္ခါ။ ၁၁၇။

အက္ခိနိမိသ (ပု) [အက္ခိ + နိမိသ] မျက်စိမှိတ်ခြင်း။
မျက်စိတမှိတ်။ ပဏ္ဍကမ္မလသိလာယံ နိသိန္နဿ

အက္ခိနိမိသမတ္တေန နာနတ္ထံ ပညာယတိ။ မ၊၄။၁။
၂၃၁။

အက္ခိနိမိသမတ္တ (န) [အက္ခိနိမိသ + မတ္တ] မျက်စိ
တမှိတ်မျှ။ အက္ခိနိမိသ-ကြည့်။

အက္ခိပဋ္ဌလ (န) [အက္ခိ + ပဋ္ဌလ] မျက်လွှာ၊ မျက်
လုံးသား၏ အထပ်အလွှာ။ သတ္တသု ပိရုပဋ္ဌ-
လေသု အာသိတ္တတေလံ ပိရုပဋ္ဌလာနိ ဝိယ
သတ္တက္ခိပဋ္ဌလာနိ ဗျာပေတွာ....။ အဘိ၊၄။၁။
၃၄၅။

အက္ခိပါက (ပု) [အက္ခိ + ပါက] မျက်ခမ်းစွန်းတို့၌
ပူလောင်ရိဆွေးသော ရောဂါ၊ မျက်ခမ်းစပ်
ရောဂါ။ ပုပ္ဖိတက္ခိ ဝါ အက္ခိပါကေန သမန္နာဂ-
တက္ခိ ဝါ။ ဝိ၊၄။၂။၃၁၁။ အက္ခိပါကေနာတိ
အက္ခိဒလပရိယန္တေသု ပူတိဘာဝါပဋ္ဌနရောဂေ-
န။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၇။

အက္ခိပူဇာ (ထိ) [အက္ခိ + ပူဇာ] မျက်စိ-တို့ဖြင့်-
တို့ကို - ပူဇော်ခြင်း၊ ‘မျက်စိတို့ဖြင့် ဘုရားကို
ကြည့်ရှု ဖူးမျှော်ပူဇော်ခြင်း။ သတ္တ ဒိဝသာနံ
အက္ခိပူဇံ နာမ အကာသိ။ ဝိ၊၄။၁။၃၃။ (သာ-
ရတ္ထ၊၁။၁၂၆-ကြည့်။)

အက္ခိပူရ (တိ) [အက္ခိ + ပူရ] မျက်စိ၌ ပြည့်သော၊
မျက်စိ အပြည့်ဖြစ်သော။ သော အက္ခိပူရနိ
အဿုနိ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊၄။၇။၃၇။

အက္ခိပုဒေသ (ပု) [အက္ခိ + ပုဒေသ] မျက်စိအရပ်၊
မျက်စိရှိရာ-အရပ်-ဌာန။ သော ယာဝ အက္ခိပု-
ဒေသ အာရုဇ္ဈာဝံ ၂ တွာ။ သံ၊၄။၂။၉၃။

အက္ခိဗိမ္ဗ (န) [အက္ခိ + ဗိမ္ဗ] မျက်လုံးအိမ်။ စက္ခု-
ဘဏ္ဍန္တိ အက္ခိဒလန္တိ ကေစိ၊ အက္ခိဒလဝဋ္ဋမန္တိ
(အက္ခိဒလပတ္တန္တိ) အညေ၊ အက္ခိဒလေဟိ ပန
သဒ္ဓိံ အက္ခိဗိမ္ဗန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒိ၊၄။၂။၃၈။ မ၊၄။၃။
၁၇၆။

အက္ခိဘဏ္ဍာ (ပု၊န) [အက္ခိ + ဘဏ္ဍာ] မျက်လုံးအိမ်၊
မျက်လုံးမျက်ဖန်၊ မျက်ခွံ၊ မျက်တောင်နှင့်တကွ
သောမျက်စိ။ အညေသံ ဟိ အက္ခိဘဏ္ဍာ အပရိ-

ပုဏ္ဏာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄။ အာဠာရပမာတိ
ဝိသာလက္ခိကဏ္ဍာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၂။ အက္ခိဗိမ္ဗ၊
စက္ခုဘဏ္ဍာတိလည်းကြည့်။

အက္ခိဘေဒ (ပု) [အက္ခိ+ဘေဒ] မျက်စိပျက်ခြင်း၊
မျက်စိကွယ်ခြင်း။ အက္ခိဘေဒေန ပဋနာသေန
စ ဥဒကေ ကမ္မန္တာ ပဒုဋ္ဌာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၉။

အက္ခိဘေဒန (န) [အက္ခိ+ဘေဒန] မျက်စိကွယ်-
ပျက်-ခြင်း။ သာ တေန ဒုက္ခေ ပိဋိတာ
တဿ အက္ခိဘေဒနံ အာယာစန္တိ ဝေမာဟ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉။

အက္ခိမဏ္ဍလ (န) [အက္ခိ+မဏ္ဍလ] မျက်လုံးဝန်း။
တေသ္မိံ အက္ခိမဏ္ဍလေ ဥဘောသု ကောဋ္ဌိသု
ဝိသဂန္တံ ဝါယန္တော နိဗ္ဗတ္တတိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂၆၅။

အက္ခိမဏ္ဍလမတ္တ (န) [အက္ခိမဏ္ဍလ+မတ္တ] မျက်
လုံးဝန်းပမာဏမျှသော။ စိဝရံ ရဇိတွာ စတုသု
ကောဏေသု ဝါ တိသု ဝါ ဒွိသု ဝါ ကေသ္မိံ
ဝါ ကောဏေ မောရဿ အက္ခိမဏ္ဍလမတ္တံ ဝါ
မင်္ဂလပိဋမတ္တံ ဝါ အာဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။

အက္ခိမလ (ပု၊န) [အက္ခိ+မလ] မျက်စိမမြစ်သော
အညစ်အကြေး၊ မျက်ချေး။ ကာကာ ပန အက္ခိ-
မလံ ဟရန္တိ။ ပေတ။၁၇၃။ အက္ခိမလန္တိ အက္ခိ-
ဂူထံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၈၂။

အက္ခိယုဂလ (န) [အက္ခိ+ယုဂလ] မျက်စိနှစ်ဘက်
တို့၏ အစုံ၊ မျက်စိအစုံ။ ဝရဒန္တိ အလင်္ကတသီသ-
အက္ခိယုဂလဟဒယမံသရုဓိရသေတစ္ဆတ္တပုတ္တဒါ-
ရေသု ယာစိတယာစိတဿ ဝရဘဏ္ဍာဿ ဒါယ-
ကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၆။

အက္ခိရောဂ (ပု) [အက္ခိ+ရောဂ] မျက်စိရောဂါ။
မဇ္ဈိမမာသေ သမ္ပတ္တေ အက္ခိရောဂေါ ဥပ္ပဋိ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။

အက္ခိရောဂဝူပသမန (န) [အက္ခိရောဂ+ဝူပသမန]
မျက်စိရောဂါ-ငြိမ်းခြင်း-ပျောက်ကင်းခြင်း။
သော အက္ခိရောဂဝူပသမနတော ကိလေသရော-
ဂဝူပသမနမေဝ ဝရန္တိ အက္ခိရောဂံ အဇ္ဈ၊ပေက္ခိ-
တွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။

အက္ခိလောမ (န) [အက္ခိ+လောမ] မျက်တောင်
မွေး။ ယတ္ထ စ အက္ခိလောမာနိ ပတိဋ္ဌိတာနိ။
စူဠ၊၁။၁၇၃။

အက္ခိဝေဇ္ဇကမ္မ (န) [အက္ခိ+ဝေဇ္ဇကမ္မ] မျက်စိ
ရောဂါကို ဆေးကုခြင်း။ သလာကဝေဇ္ဇကမ္မန္တိ
အက္ခိဝေဇ္ဇကမ္မံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။

အက္ခိသဒိသ (တိ) [အက္ခိ+သဒိသ] မျက်စိနှင့်
တူသော။ ဟတ္ထိမူသိကာဒိနံ အက္ခိသဒိသေဟိ
ဝိနိဂ္ဂတေဟိပိ ဂမ္ဘိရေဟိပိ အက္ခိဟိ သမန္နာဂတာ
ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။

အက္ခိသုတ္တက (န) [အက္ခိ+သုတ္တ+က] မျက်
ကြော။ ဒက္ခိဇ္ဇေန သုတ္တကံ အာဒါယ အက္ခိ-
သုတ္တကံ ဆိန္နိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၈။

အက္ခိဏ (တိ) [န+ခိဏ] မကုန်ခန်းသော။ အခိဏ-
ကြည့်။

အက္ခိဒ္ဓိ (တိ) [အက္ခိ+ဥဒ္ဓိ] ဝက်စွယ်။ ဘူမိယံ
ဌာပိတဿ ဓုရေန စ စတူဟိ စ အက္ခိဒ္ဓိဟိ ပတိဋ္ဌိ-
တဝသေန ပဉ္စ ဌာနာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ အက္ခိဒ္ဓိ-
ဟိတိ အက္ခိဒါရုနာ သမ္ပုဋ္ဌိစ္စကာ ဟေဋ္ဌိမဘာဂေ
ကပ္ပကတာ ဒွေ ဒါရုဏော အက္ခိဒ္ဓိယော နာမ၊
တာသံ ကပ္ပကတာနံ ဒ္ဓိန္နံ ကပ္ပသိသာနိ စတ္တာရိ
ဣဓ အက္ခိဒ္ဓိယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ တေနာဟ စတူဟိ
အက္ခိဒ္ဓိဟိတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၈၁။

အက္ခိဗ္ဗ (တိ) [န+ဗ္ဗ] မလုပ်ရှားစေနိုင်သော၊
မချောက်ချားစေနိုင်သော။ မဟာသမုဒ္ဒေါဂက္ခု-
ဇ္ဈော။ အပ၊၁။၁၁၆။

အက္ခလ (ပု) [အာ+ခိ+ဥလ+အ။ မစ္ဆယုဂဠ-
ဓာတ်?] ကုန်ခန်း-ပျက်စီးစေခြင်းငှါ ဖြစ်စေ
တတ်သော၊ ပျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ အပရေ
ပန “အက္ခလော ဘက္ခလော” တိ ပါဠိ ဝတ္ထု
“အက္ခေတုံ ခေပေတုံ ဝိနာသေတုံ ဥလတိ
ပဝတ္တေတိတိ အက္ခလော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၁။
အက္ခလ-လည်းကြည့်။

အက္ခေတ္တ (ကြိဝိ) [အာ+ခိ+ဧ+တံ] ကုန်ခန်း
စေခြင်း - ပျက်စီးစေခြင်း - ငှါ။ အက္ခေတ္တ
ခေပေတံ ဝိနာသေတံ။ ဥဒါနာဋ္ဌ။ ၆၁။

အက္ခေတ္တ (တိ) [န+ခေတ္တ] လယ်ယာမရှိသော၊
သူ။ အခေတ္တဗန္ဓု-ကြည့်။

အက္ခေမ (တိ) [န+ခေမ] ဘေးမကင်းသော။
အကုသလ (၁) အနက်ကြည့်။

အက္ခေမဋ္ဌ=အခေမဋ္ဌ (ပု) [အခေမ+အတ္တ] ဘေး
မကင်းသောအနက်သဘော။ ဘေရဝံ အက္ခေ-
မဋ္ဌေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

အက္ခေမတာ (ထိ) [အက္ခေမ+တာ] ဘေးမကင်း
သည်၏ အဖြစ်။ အခေမတာ-ကြည့်။

အက္ခေမဘာဝ (ပု) [အက္ခေမ+ဘာဝ] အက္ခေ-
မတာ-နှင့် အနက်တူ။ အခေမဘာဝ-ကြည့်။

အက္ခေယျ (တိ) [အာ+ခါ+ဧ] (၁) ခေါ်ဝေါ်
ပြောဆို အပ်သော။ နာမံယေဝါဝသိသတိ၊
အက္ခေယျံ ပေတဿ ဇန္တုနော။ သုတ္တနိ။ ၄၀၅။
မဟာနိ။ ၉၈။ (သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂၄၈။ မဟာနိ။ ၉၈။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၉-တို့လည်းကြည့်။) (ပု၊ န) (၂)
နတ်၊ လူစသည်ဖြင့် - ပြောဆို အပ်သော-
ပြောဆိုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော - ခန္ဓာ-
၅-ပါး။ အက္ခေယျံ အပရိညာယ။ သံ၊ ၁။ ၁၁။
အက္ခေယျံ အပရိညာယာတိ ပဉ္စက္ခန္ဓေ တိဟိ
ပရိညာဟိ အပရိဇာနိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အက္ခေ-
ယျသညိ-လည်းကြည့်။

အက္ခေယျနိမိတ္တ (န) [အက္ခေယျ+နိမိတ္တ] အက္ခေ-
ယျ ဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ဟူသော
အကြောင်း။ အက္ခေယျနိမိတ္တံ ဝိဝိဓာဟိ ဝိပတ္တိဟိ
ဥပဒ္ဓါတေ လောကေ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၂။

အက္ခေယျပရိဇာနန (န) [အက္ခေယျ+ပရိဇာနန]
အက္ခေယျဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပိုင်းခြား၍
သိခြင်း။ အက္ခေယျဉ္စ ပရိညာယာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊
တတ္ထ စသဒ္ဓေါ ဗျတိရေကေ၊ တေန အက္ခေယျ-

ပရိဇာနနေန လဒ္ဓဗ္ဗံ ဝက္ခမာနမေဝ ဝိသေသံ
ဇောတေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၁။

အက္ခေယျပရိညာ (ထိ) [အက္ခေယျ+ပရိညာ]
အက္ခေယျဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို - ပိုင်းခြား၍
သိခြင်း - ပိုင်းခြား၍ သိသောဉာဏ်။ အက္ခေယျ-
ပရိညာဘိနိဗ္ဗတ္တာဟိ သမ္ပတ္တိဟိ သမ္ပန္နော
သမန္နာဂတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၂။

အက္ခေယျသင်္ခါတ (တိ) [အက္ခေယျ+သင်္ခါတ]
အက္ခေယျ ဟု ဆိုအပ်သော၊ နတ်၊ လူစသည်ဖြင့်
ခေါ်ဝေါ်အပ်သောခန္ဓာ ၅-ပါးဟု ဆိုအပ်သော။
အက္ခေယျသညိ-ကြည့်။

အက္ခေယျသညိ (တိ) [အက္ခေယျ+သညာ+ဤ]
အက္ခေယျဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်
သတ္တဝါစသည်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အက္ခေ-
ယျသညိနော သတ္တာ၊ အက္ခေယျသ္မိံ ပတိဋ္ဌိ-
တာ။ သံ၊ ၁။ ၁၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၂။ အက္ခေယျသညိ-
နောတိ ဧတ္ထ “ဒေဝေါ မနုဿော ဂဟဋ္ဌော ပဗ္ဗဇိ-
တော သတ္တော ပုဂ္ဂလော တိဿော ဖုဿော” တိ-
အာဒိနာ နယေန အက္ခေယျတော သဗ္ဗေသံ
အက္ခာနာနံ သဗ္ဗာသံ ကထာနံ ဝတ္ထုတုတတော
ပဉ္စက္ခန္ဓာ “အက္ခေယျာ” တိ ဝုစ္စန္တိ။ “သတ္တော
နရော ပေါသော ပုဂ္ဂလော ဣတ္ထိပရိသော” တိ
ဧဝံ သညာ စေတေသံ အတ္ထိတိ သညိနော၊ အက္ခေ-
ယျသ္မိံ သညိနောတိ အက္ခေယျသညိနော။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အက္ခေယျသညိနောတိ ဧတ္ထ
အက္ခာယတိ ကထိယတိ ပညာပိယတိတိ အက္ခေ-
ယျံ၊ ကထာဝတ္ထု။ အတ္ထတော ရူပါဒယော ပဉ္စက္ခ-
န္ဓာ... ဧဝံ ကထာဝတ္ထု ဘာဝေန အက္ခေယျသင်္ခါ-
တေ ခန္ဓပဉ္စကေ အဟန္တိ စ မမန္တိ စ အာဒိနာ
ပဝတ္တသညာဝသေန အက္ခေယျသညိနော ပဉ္စသု
ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု သတ္တပုဂ္ဂလာဒိသညိနောတိ
အတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၁။

အက္ခေယျသမ္ပန္န (တိ) [အက္ခေယျ+သမ္ပန္န] အက္ခေ-
ယျ ဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း

နှင့်ပြည့်စုံသောသူ။ သစေ အက္ခရာယုသမ္ပန္နော သန္တော သန္တိပဒေ ရတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၂။ အက္ခရာယုသမ္ပန္နောတိ အက္ခရာယုနိမိတ္တံ ဝိဝိဓာဟိ ဝိပတ္တိဟိ ဥပဗ္ဗုတေ လောကေ ပဟိနဝိပလ္လာသ- တာယ တတော သုပရိမုတ္တော အက္ခရာယုပရိ- ညာဘိနိဗ္ဗတ္တာဟိ သမ္ပတ္တိဟိ သမ္ပန္နော သမန္နာ- ဂတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၂။

အက္ခရာဘိ = အက္ခရာဘ (တိ) [န+ခေါဘ]မလ္လုပ် ရှား - မချောက်ချား - စေနိုင်သော၊ မတား မြစ်နိုင်သော။ တေန ဒေမိ မဟာဒါနံ၊ အက္ခရာဗ္ဗံ သာဂဗ္ဗပမံ။ စရိယာ။ ၃၈၈။ အက္ခရာဗ္ဗန္တိ အဗ္ဗန္တရေဟိ ဗာဟိရေဟိ စ ပစ္စတ္တိ- ကေဟိ အပ္ပဋိသေဓနိယတာယ ကေနစိ အက္ခရာ- ဘနိယံ။ ၎င်း၊ ၁၄။ ၄၈။ ဣဒံ မေ အမိတံ ဘောဂံ၊ အက္ခရာဘံ သာဂဗ္ဗပမံ။ အပါ ၁။ ၄၂။ အက္ခရာဘံ အမိတံ ဒုဿံ။ အပါ ၂။ ၃။ အက္ခရာဘံ ခေါဘေတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ အပါ ၁။ ၁။ ၃၂။

အက္ခရာဘဏိ (နိ) (ထိ) [န+ခေါဘဏ+ဏှိ။ ကေနစိ ခေါဘေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အက္ခရာဘနိယုနဒါဒိ။ ခုဘ=စလနေ။ ဓာနံ၊ ၆။ ၃၈၄။ (အက္ခရာဘိဏိ သံ)။ ဥပဟော သမ္ပဟော သံဝိကပ္ပကဉာနံ ဝါ၊ သော အဿံ အတ္တိ၊ ဣနိ။ အက္ခရာနံ ရထာနံ သဗ္ဗေသံ ဣန္ဒြိ- ယာနံ ဝါ ဥပဟိနိ၊ အတ္တိ၊ ဝုဒ္ဓိ စ။ ဝါစပုတိ။ (၁) အက္ခရာဘဏိ ပမာဏရှိသော ရန်သူတို့သည် - မလ္လုပ်ရှားစေနိုင် - မချောက်ချားစေနိုင် - မတားမြစ်နိုင် - သော။ ကဿေသာ မဟတိ သေနာ အက္ခရာဘဏိ အပရိယန္တာ၊ သာဂ- ရဿေဝ ဦးမိယော။ ဇာ၊ ၂။ ၇၇။ အက္ခရာ- ဘဏိတိ ခေါဘေတုံ န သက္ကာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄၂။ စတုဝိသတိအက္ခရာဘဏိသင်္ခါတေန ဗလကာယေန သဒ္ဓိံ....။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၃၈။ စတုဝိ- သတိအက္ခရာဘဏိပရိဝါရေန သဒ္ဓိံ.... မမညေဝ ခမာပေတုံ အာဂစ္ဆတိ။ ၎င်း။ ၃၃၉။ သဗ္ဗသေ- နာယာတိ သဗ္ဗာယ ကေသတရာဇနာယိကာယ

အက္ခရာသ အက္ခရာဘဏိသင်္ခါယ သေနာယ သဒ္ဓိံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၄၂။ မဟတိတိ ဒွါဒသအက္ခရာ- ဘဏိသင်္ခါတာ သေနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၁။ (အက္ခရာဘဏိ စစ်တပ်ဖွဲ့ပုံများ - (၁) ဝါး အလုံး ၆၀ စီပါသော ဝါးအစည်း ၆၀ ကို မြေမှုန့် ဖြစ်အောင် နင်းချေသွားနိုင်အောင် အရေ အတွက်-ရှိသော - များသော စစ်အင်္ဂါ ၄ ပါး။ ဓာနံ။ ၃၈၄။ (၂) ဆင် ၉-ထောင်၊ ရထား ၉-သိန်း၊ မြင်း ၉-ကုဋေ၊ ခြေသည်သူရဲကုဋေ ၉၀၀၊ သမီးကညာ ကုဋေ ၉-သောင်း၊ အထိန်း အယ မိန်းမ ကုဋေ ၉-သန်း။ နိတိ၊ သုတ္တံ ၈၇၇ (ပုဗ္ဗာစရိယဝါဒ)။ (၃) ဆင် ၁-ကုဋေ၊ ရထား ၁၀-ကုဋေ၊ မြင်းကုဋေ-၁၀၀၊ လေးသည်တော် ကုဋေ-၇၀၀၊ သူရဲအင်္ဂါကုဋေ-၁၄၀၀၀ အားဖြင့် စုစုပေါင်း ကုဋေပေါင်း-၁၄၈၀၀ ကုဋေ။ မဟာဝံ၊ ၆။ ၃၅။ ၁၀၃ ဂါထာဖွင့်။ (၄) ရထား ၂၁၈၇၀၊ ဆင် ၂၁၈၇၀၊ မြင်း ၆၅၆၁၀၊ ခြေသည် သူရဲ ၁၀၉၃၅၀-အားဖြင့် စုစုပေါင်း ၂၁၈၇၀၀။ အမရ၊ ၁၈။ ၈၀-၈၁-နှင့်ဝါစပုတိ။ (၅) တစ် နောင် သုည ၄၂-လုံးရှိသော - အက္ခရာဘဏိ-သင်္ခါ။ ကစည်းနှင့်ဓာနံ။ ၄၇၅-ကြည့်။)

အက္ခရာဘနိယ (တိ) [န+ခေါဘနိယ] မလ္လုပ် ရှား - မချောက်ချား - စေနိုင်သော၊ မတားမြစ် နိုင်သော။ အက္ခရာဗ္ဗ-ကြည့်။

အက္ခရာဘဘောဂ (တိ) [အက္ခရာဘ+ဘောဂ] မလ္လုပ်ရှား - မချောက်ချား - စေနိုင်သော - အလွန် များပြားသော - စည်းစိမ်ရှိသော၊ သူ။ အက္ခရာဘဘောဂေါ ဟုတုနာ။ အပါ ၁။ ၄၀၉။

အက္ခရာဘိတ (တိ) [န+ခေါဘိတ] မလ္လုပ်ရှား - မချောက်ချား - စေအပ်သော။ အပရိမိတ- မနန္တမပါရမက္ခရာဘိတဂမ္ဘီရေ မဟတိမဟာ- သောသေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၀။

အက္ခရာဘိယ (တိ) [န+ခေါဘိယ] မလ္လုပ်ရှား - မချောက်ချား - စေနိုင်သော။ အခေါဘိယ- ကြည့်။

အခဏ္ဍ (တိ) [န+ခဏ္ဍ] မကျိုးသော၊ မပျက်သော။
ယာနိ တာနိ သီလာနိ အခဏ္ဍာနိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။
ပဉ္စ ဗိဇဇာတာနိ အခဏ္ဍာနိ အပူတိနိ။ သံ၊ ၂။
၄၄။ အခဏ္ဍာနိတိ အဘိဇ္ဇာနိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။

အခဏ္ဍကာရိတာ (တိ) [အခဏ္ဍကာရိ + တာ]
မကျိုးသည်ကို ပြုလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်။ တတ္ထ ယာ
သံဝရသီလေ အခဏ္ဍကာရိတာ။ နေတ္ထိ။ ၃၉။

အခဏ္ဍကာရီ (တိ) [အခဏ္ဍ+ကရ+တိ] မကျိုး
သည်ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သော တဏှာ
သိက္ခာယ အခဏ္ဍကာရီ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၆၅။

အခဏ္ဍနိမိတ္တ (တိ) [အခဏ္ဍ + နိမိတ္တ] မကျိုးသော
နိမိတ်ရှိသော၊ နိမိတ်တစပ်တည်း ဖြစ်သော။
ဝေ အခဏ္ဍနိမိတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၈။

အခဏ္ဍပဉ္စသီလ (တိ) [အခဏ္ဍ+ပဉ္စသီလ] မကျိုး
သော ၅-ပါးသီလရှိသော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓမာတာ နာမ
ဇာတိတော ပဋ္ဌာယ အခဏ္ဍပဉ္စသီလာယေဝ
ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။

အခဏ္ဍဖုလ္လ (တိ) [န+ခဏ္ဍ+ဖုလ္လ] မကျိုး၊
မပျက်သော၊ မကျိုးပြတ်၊ မညစ်နွမ်းသော။
တထေဝ သိက္ခာယ ပဒါနိ ပဉ္စ၊ အခဏ္ဍဖုလ္လာနိ
သမာဒိယဿ။ ဝိမာန။ ၁။ ၁၅။ ပေတ။ ၁၉၂။
အဝိကောပနတော စ အသံကိလိဿနတော စ
အခဏ္ဍဖုလ္လာနိ သမာဒိယဿ။ ဝိမာန။ ၄။ ၃၀၉။

အခဏ္ဍဝတ္တိ (တိ) [အခဏ္ဍ+ဝတ္တိ] မကျိုး-
မပြတ်သော အကျင့်-အသက်မွေးမှု-ရှိသော၊
သူ။ အစိန္တဝတ္တိ-ကြည့်။

အခဏ္ဍသိက္ခာပဒ (တိ) [အခဏ္ဍ + သိက္ခာပဒ]
မကျိုးသော သိက္ခာပုဒ်ရှိသော၊ သူ။ အခဏ္ဍ-
သိက္ခာပဒါ အာဂတပုလ္လာ။ ဝိမာန။ ၂။ ၁။

အခဏ္ဍသီလ (တိ) [အခဏ္ဍ + သီလ] မကျိုးသော
သီလရှိသော၊ သူ။ အာပတ္တိ အနာပဇ္ဇန္တော

အခဏ္ဍသီလော ဟောတိ ပရိသုဒ္ဓသီလော။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၄၃။

အခဏ္ဍာဒိဘာဝ (ပု) [အခဏ္ဍာဒိ+ဘာဝ] မကျိုး
သောသီလ စသည်၏ အဖြစ်။ တယိဒံ သဗ္ဗမ္ပိ
အခဏ္ဍာဒိဘာဝေန အပရာမဋ္ဌတာယ ကလျာ-
ဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။

အခဏ္ဍာဒိဘာဝါပါဒန (န) [အခဏ္ဍာဒိဘာဝ +
အာပါဒန] မကျိုးသောသီလစသည်၏ အဖြစ်သို့
ရောက်စေခြင်း။ အခဏ္ဍာဒိဘာဝါပါဒနေန သုပရိ-
သုဒ္ဓဿ စတုဗ္ဗိဇ္ဇဿာပိ သီလဿ....။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၁၀၈။

အခတ္တိယ (တိ) [န+ခတ္တိယ] မင်းမျိုးမဟုတ်
သူ။ နာ၊ ခတ္တိယော ဇာတု လဘေထ ရဇ္ဇံ။ ဇာ၊
၂။ ၂၃၅။

အခန္တိဇ (တိ) အကုန္တိဇ-ကြည့်။

အခန္တိနိမိတ္တ (န၊ တိ) [အခန္တိ + နိမိတ္တ] (န) (၁)
သည်းမခံခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ (တိ) (၂)
သည်းမခံခြင်း ဟူသော အကြောင်းရှိသော။
အခန္တိနိမိတ္တံ အယသုပ္ပတ္တိဂုဏပရိဟာနိအာဒိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။

အခမ္ဘိယ (တိ) အကမ္ဘိယ-ကြည့်။

အခလိတ (တိ) [န+ခလိတ] မချွတ်ချော်သော၊
ချွတ်ချော်ခြင်း မရှိသော၊ ဒုစရိုက် မရှိသော။
အခလိတမဘယံ နိရုပတာပံ။ ထေရီ။ ၄၃၄။
ခလိတသင်္ခါတာနံ ဒုစရိတာနံ အဘာဝေန
အခလိတံ။ ထေရီ။ ၄။ ၂၉၈။

အခဋ္ဌကံ (ပု) [န+ခဋ္ဌကံ] မသင်ကြား - မလေ့
ကျင့် - အပ်သော - မြင်းယုတ် - မြင်းကြမ်း -
မဟုတ်သော။

အခဋ္ဌကံတာ (တိ) [အခဋ္ဌကံ + တာ] မသင်ကြား
- မလေ့ကျင့် - အပ်သော - မြင်းယုတ် - မြင်း

ကြမ်း - မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အခဋ္ဌကံတာယ အညမည် ရထိကာနဉ္စ တုဋ္ဌိ ပဝေဒယန္တော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၉။

အခါကိသုံ (ကြိ) ခဏတိ-ကြည့်။

အခါဏမန္တ (တိ) [န + ခါဏမန္တ] သစ်ငုတ် - ငြောင့် - မရှိသော။ န အဝကုလာ အခါဏမာ (=အနာဝကုလာ၊ ၁။ ၂။ ၁၉) ၁။ ၄၅။ ၁၇၉။

အခါတ (တိ) [န + ခါတ] နတ်တူးတွင်း၊ မိုးရေစား တွင်း။ မတူးရပဲ အလိုလိုဖြစ်သောတွင်း။ အခါတံ တု ဒေဝခါတကံ။ ဓာနံ။ ၆၈၀။

အခါဒန (န) [န + ခါဒန] မစားခြင်း၊ မဝါးခြင်း။ ဒန္တကဋ္ဌဿ အခါဒနေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၈။

အခါဒန္တ (တိ) [န + ခါဒန္တ။ ထိဒ္ဓိ-အခါဒန္တ] မစား သောသူ။ ယထာ တာ(ဂါဝိယော)တိဏံ အခါ- ဒန္တိယော ပါနိယံ အပိဝန္တိယော သယန္တိ။ ၁။ ၄၅။ ၂၀။

အခါဒိ (ကြိ) ခါဒတိ-ကြည့်။

အခါဒိတ (တိ) [န + ခါဒိတ] မစားအပ်သော။

အခါဒိတပုဗ္ဗ (တိ) [န + ခါဒိတပုဗ္ဗ] မစားအပ်ဘူး သေးသော။ န စ အခါဒိတပုဗ္ဗာနိ တိဏာနိ ခါဒေယျ။ အံ၊ ၃။ ၂၁၆။

အခါဒိသုံ (ကြိ) ခါဒတိ-ကြည့်။

အခါရိက (တိ) [န + ခါရိက] လေးသော အရသာ မရှိ - ပေါသောအရသာရှိ - သော။ (ထိုထို ဤဤအသီးအရွက်)။ ခါရိကမ္ပိဝိဇာနာတိအခါ- ရိကမ္ပိဝိဇာနာတိ။ သံ၊ ၂။ ၇၂။ အခါရိကန္တိ ယံ ဝါ တံ ဝါ ဖလဇာတံ ကာရပဏ္ဏာဒိမိဿကပဏ္ဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ အခါရိကံ ဝါ မေ အဇ္ဇ (ဘတ္တ- သူပေယျံ ရုစ္စတိ)။ သံ၊ ၃။ ၁၃၀။

အခိန္ဒာဓိပ္ပါယ (တိ) [န + ခိန္ဒာဓိပ္ပါယ] ကစား - ပျော်မြူး - ခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ မကစား - မပျော်မြူး - လိုသောသူ။ အင်္ဂုဋ္ဌမာန-ကြည့်။

အခိတ္တစိတ္တ (တိ) [န + ခိတ္တစိတ္တ] မပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသောသူ။ အခိတ္တစိတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၅။

အခိလ = အခိလ (တိ) [န + ခိလ = ခိလ] (၁) ငြောင့် - တံသင်း - မရှိသော၊ (က) ခိုးသူ - ငြောင့် - တံသင်း - မရှိသော။ သော ဣမံ ပထဝီ သာဂရပရိယန္တံ အခိလမနိမိတ္တမကဏ္ဍကံ ဣဒ္ဓံ ဖိတံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၉။ အခိလမနိမိတ္တမကဏ္ဍကန္တိ နိစ္စောရံ၊ စောရာ ဟိ ခရသမ္ပဿဋ္ဌေန ခိလာ၊ ဥပဒ္ဒဝပစ္စယဋ္ဌေန နိမိတ္တာ၊ ဝိဇ္ဇနဋ္ဌေန ကဏ္ဍကာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ (ခ) ထုဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဟူသောငြောင့် - တံသင်း - မရှိသော၊ သူ။ ပဝုဋ္ဌဇာတိမခိလံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၉။ တံ ပဝုဋ္ဌဇာတိ ထုဂဒေါသမောဟခိလာနံ အဘာဝါ အခိလံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၅။ (ဂ) စိတ်၏ - ငြောင့် - တံသင်း - သဖွယ်ဖြစ်သော တရား ၅-ပါး မရှိသောသူ။ တဿ အခိလောဓ ပဓာနဝါ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၉။ ထေရ၊ ၃။ ၆၉။ အခိလောတိ ပဉ္စစေတောခိလ- ရဟိတော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ (၂) မကြမ်းထမ်း သော၊ နူးညံ့သော။ အခိလံ သဗ္ဗဘူတေသု။ သံ၊ ၃။ ၃၃၅။ အခိလန္တိ မုဂ္ဂ အထဒ္ဓံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၃။ (၃) အလုံးစုံ။ ပထဝီ စာခိလာဇဋ္ဌံ။ အပ၊ ၁။ ၂၂။

အခိလဇာတ (တိ) [န + ခိလ + ဇာတ] စိတ်၏ - ငြောင့် - တံသင်း - သဖွယ်အပြစ် မရှိသောသူ။ န ကုပိတော ဟောတိ န အနတ္တမနော အနာ- ဟတစိတ္တော အခိလဇာတော။ မ၊ ၁။ ၁၄၇။

အခိဏ (တိ) [န + ခိဏ] (က) မကုန်ခန်းသော။ အခိဏေ ကမ္မေ ပိတရော စ ပိတာမဟာ စ ကာလကံတာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၇။ အပရိဏတံ အခိဏံ အာယံ အန္တရာဝ န ဥပစ္စန္တန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။ (ခ) စည်းစိမ်ဥစ္စာမကုန်ခန်း - မပွဲ - သော၊ သူ။ ခိဏံ အခိဏမ္ပိတိ ပဏ္ဍိတာ နာမ အတ္တနော သဟာယံ ဘောဂပရိက္ခယေန ခိဏမ္ပိ အခိဏမ္ပိ န ဇဟန္တိ။ ၁။ ၄။ ၃။ ၄၆၉။

အခါဇာနည် (တိ) [အခါဇာ+ဇာနည်] မကုန်ခန်း
နိုင်သော - မကျေချမ်း နိုင်သော - ကြမ်းသော
- စကားရှိသော။ “နာခါဇာနည်” တိပိ
ပါဌော၊ န အခါဇာနည်တိ အတ္ထော။ ဖရသဝစနံ
ဟိ ပရေသံ ဟဒယေ အခါဇာနည် တိဋ္ဌတိ။ သုတ္တနိ၊
ဌာ၊ ၂၀၁။

အခါဇာနည် (တိ) အခါဇာနည်-ကြည့်။

အခါဇာနည် (တိ) [န + ခါဇာနည်] ကုန်ပြီးသော
အာသဝေါမရှိသော၊ မကုန်သေးသော အာသ-
ဝေါရှိသော၊ အာသဝေါ မကုန်သေးသော၊
ရဟန္တာမဟုတ်သော။ သူ။ ထေရေ စေပိ ဘိက္ခု
အခါဇာနည်တိ ကာလံ ကရေတိ။ မ၊ ၃။ ၁၇၇။
အခါဇာနည်တိ သမာနော ခါဇာနည်တိ မံ
ဇာနည်ယျ။ အံ၊ ၃။ ၂၇၉။

အခါဇာနည် (တိ) [န + ခါဇာနည်] မကုန်ခန်း
သော။ အခါဇာနည်-ကြည့်။

အခါဇာနည် (တိ) [န + ခါဇာနည်] အခါဇာနည်၊ အခါဇာနည်
မရှိသော။ အခါဇာနည် စ အခါဇာနည်။ ဇာ၊ ၂။
၃၅။ အခါဇာနည်တိ အကာစာနိ နိပုဏ္ဏာနိ။
ဇာ၊ ၄၅။ ၂၁၆။

အခါဇာနည် (တိ) [န + ခါဇာနည်] ခါးမကုန်သော။ အဝ-
သေသော သတ္တော အခါဇာနည် နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊
ဌာ၊ ၃။ ၃၀၉။

အခါဇာနည် (တိ) [အခါဇာ+အခါဇာနည်] မသေး
ငယ် - ကြီးမား - ခံညား - အတိုင်းမသိ -
သော - ကြည့်ရှု - ဖူးမျှော် - ဖွယ်ရာရှိသော။
သူ။ အခါဇာနည်တိ အသနာယာတိ ‘ဘော-
ဘော သရီရေ ဒသနာယာ ဩကာသော န
ခုဒ္ဒကော၊ မဟာ၊ သဗ္ဗာနေဝ တေ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ
ဒသနိယာနေဝ၊ တာနိ စာပိ မဟန္တာနေဝါ’ တိ
ဒိပေန္တိ။ ဒိ၊ ၄၁။ ၂၅။ မ၊ ၄၂။ ၂၇၅။ အခါဇာ-
နည်တိ တေ အဝတော အပရိမာဏော-

ယေဝ ဒသနာယ ဩကာသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဒိ၊ ၄၁။ ၂၅။

အခေါက်ည (တိ) [န + ခေါက်ည] (၁) လယ်ယာ မရှိ
သော။ သူ။ အခေါက်ည-ကြည့်။ (၂) (၃)
ကောင်းမှု မျိုးစေ့ စိုက်ပျိုးရာလယ်၊ ယာ မြေ
မဟုတ်သော။ နတ္ထိ ခေါက်ည အခေါက်ည ဝါ၊
ပဋိပတ္တိဝ သာကော။ အပ၊ ၂။ ၈၀။ အခေါက်ည။
(၂) အနက်လည်းကြည့်။

အခေါက်ည (တိ) [န + ခေါက်ည] အရပ်ရွာန
အကြောင်းကိုမသိသော၊ တောအရပ် - တော
ခရီး - ကို မသိသော။ သူ။ အခေါက်ညာယ တေ
မဗ္ဗိ၊ အဝိဿတေ မဟန္တယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၆။
အခေါက်ညာယာတိ အရညဘူမိအကုသလတာ-
ယ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၂၇၆။

အခေါက်ည (တိ) [(၁)၊ န + ခေါက်ည။ (၂)
အခေါက်ည + ည + ရှု] (၁) အရာရွာကို မသိ
သော။ သူ။ (က) ကျက်စားရာရွာကို မသိ
သော။ သူ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခုဝေ ဂါဝိ ပဗ္ဗတေ-
ယျာ ဗာလာအပျတ္တာ အခေါက်ည။ အကုသလာ
ဝိသမေ ပဗ္ဗတေ စရိတံ။ အံ၊ ၃။ ၂၁၆။ အခေါက်-
ညတိ အဂေါစရည။ အံ၊ ၄၅။ ၄၃၁။ (ခ)
ဈာန်နိမိတ်ဟူသော အရာရွာကို မသိသော။
သူ။ ဝေမေဝ ခေါ ဘိက္ခုဝေ ဣဓေကဗ္ဗော ဘိက္ခု
ဗာလော အပျတ္တာ အခေါက်ည။ အကုသလော။
အံ၊ ၃။ ၂၁၆။ ဥပရိဈာနဿ ပဒဋ္ဌာနဘာဝါန-
ဗောဓေန အခေါက်ည။ အံ၊ ၄၅။ ၄၃၁။ (ဂ)
အမျိုးဇာတ်ကို ပညတ်ခြင်း၏ အရာရွာကို
မသိသော။ သူ။ ဝေမေဝ ခေါ အာနန္ဒ ပူရဏေန
ကဿပေန ဣမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတ်ယော ပညတ္တာ၊
ယထာ တံ ဗာလေန အပျတ္တေန အခေါက်ညနာ
အကုသလေန။ အံ၊ ၂။ ၃၃၇။ အခေါက်ညနာတိ
အဘိဇာတ်ပညတ္တိယာ ခေါက်ည အဇာနန္တေန။
အံ၊ ၄၅။ ၁၂၆။ (၃) မိမိကိုယ်ကို အလှူမျိုးစေ့
ချရာလယ်မြေ မဟုတ်ဟု သိသော။ သူ။ အခေါက်-

ညူသိ ဒါနဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၇။ အခေတ္တညူသိတိ
နာဟံ ဒါနဿ ခေတ္တံ၊ မယိ ဒိန္နံ မဟပ္ပလံ န
ဟောတိတိ ဝေ အတ္တာနံ ဒါနဿ အခေတ္တံ
ဇာနာသိ မညေ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၇၃။

အခေတ္တပဒ (န) [န + ခေတ္တ + ပဒ] ခေတ်မဟုတ်
သောပုဒ်၊ သံသာဒိသိသံအာပတ်သင့်ရာ ခေတ်
မဟုတ်သော စကား၊ ဝစ္စမဂ်၊ ပဿာဝမဂ်နှင့်
မေထုန်အမှုကို - တိုက်ရိုက်မဟုတ် - သွယ်
ဝိုက် - သောစကား။ ခေတ္တပဒ-လည်းကြည့်။
တထာ ဟိ အခေတ္တပဒေ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇာနန္တိယာ
ဒုက္ကဋ္ဌံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၅။

အခေတ္တပဒတ္တ (န) [အခေတ္တပဒ + တ္တ] ခေတ်
မဟုတ်သောပုဒ်၏အဖြစ်။ ခေတ်ပုဒ်မဟုတ်သည်
၏အဖြစ်။ ပဋိဝိဇာနနေ ပန သတိ ထုလ္လစ္စယ-
မေဝ ပရိဗ္ဗာဇိကာဝတ္ထုသ္မိံ ဝိယ အခေတ္တ-
ပဒတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၅။

အခေတ္တဗန္ဓု (တိ) [န + ခေတ္တဗန္ဓု] လယ်၊ ယာ၊
ဆွေမျိုးစသည် - မရှိ - သိမ်းပိုက်ခြင်းကင်း -
သော၊ သူ။ အခေတ္တဗန္ဓု အမမော နိရာသော။ ဇာ၊
၁။ ၂၈၄။ အခေတ္တဗန္ဓုတိ အက္ခေတ္တော အဗန္ဓု၊
ခေတ္တဝတ္ထုဂါမနိဂမပရိဂ္ဂဟေန စေ ဉာတိဗန္ဓဝ-
ဂေါတ္တဗန္ဓဝ မိတ္တဗန္ဓဝ သဟာယဗန္ဓဝ သိပ္ပဗန္ဓဝ-
ပရိဂ္ဂဟေန စ ရဟိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၃၀၂။

အခေပေတွာ (ကြိဝိ) [န + ခေပေတွာ] မကုန်
မခန်းစေမှု၍။ အတ္တိ ကေစိ ကမ္မဝိပါကံ အခေ-
ပေတွာ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိတိ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။
အဘိ၊ က။ ၂၆၃။

အခေမ (တိ) အက္ခေမ-ကြည့်။

အခေမကရ (တိ) [အခေမ + ကရ + အ] ဘေး
မကင်းသည်ကို ပြုတတ်သော။ အခေမကရာနံ
ကိလေသာနံ သမုစ္ဆန္တနေန။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။

အခေမတာ (ထိ) [အခေမ + တာ] ဘေးမကင်း
သည်၏ အဖြစ်။ မဏ္ဍပလဂ္ဂဿ တန္နိသိတဿ စ

အခေမတံ စိန္တေတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၃၄။

အခေမန္တ (တိ) [န + ခေမန္တ] ဘေးမကင်းရာဖြစ်
သော၊ ဘေးမကင်းသော။

အခေမန္တဌာန (န) [အခေမန္တ + ဌာန] ဘေးမကင်း
ရာဖြစ်သော - ဘေးမကင်းသော - အရပ်။
တာရေတိတိ အခေမန္တဌာနံ အတိက္ကာမေတိ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၇။

အခေမဘာဝ (ပု) [အခေမ + ဘာဝ] အခေမတာ-
နှင့်အနက် အရတူ။ တေသံ ဒွိန္နမ္ပိ အခေမဘာဝံ
စိန္တေတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၄။

အခေါဘိယ (တိ) [န + ခေါဘိယ] မလှုပ်ရှား -
မချောက်ချား - စေနိုင်သော။ သာဂရောဝ
အခေါဘိယာ။ အပ၊ ၁။ ၂၀။ သာဂရောဝ အခေါ-
ဘိယာတိ အညေဟိ အခေါဘိယော အနာလုဠိ-
တော အခေါဘိယာ ကမ္မေတုံ အသက္ကု-
ဏေယျာ ဟောန္တိတိ သမ္ပန္နော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။
ယထာ စ ဘူမိ အစလာ၊ အပ္ပမေယျော စ သာ-
ဂရော၊ အနန္တကော စ အာကာသော၊ ဝေ ဗုဒ္ဓါ
အခေါဘိယာ။ အပ၊ ၁။ ၅၀။ ဝေ တထာ ဗုဒ္ဓေါ
အက္ခောဘိယော ခေါဘေတုံ အာလောဠေတုံ
အသက္ကုဏေယျောတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၈။

အဂံ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂ (ပု) [န + ဂမု + ကိ] (၁) သစ်ပင်။ အဂေါ
သာလော မဟိရဟော။ ဓာန်။ ၅၃၉။ (၂)
တောင်။ သေလရက္ခေသ္မဂေါ နဂေါ။ ဓာန်။
၁၁၁၇။ (၃) မသွားတတ်သော အရာ၊ တိုင်
စသော အိမ်၏ အစိတ်အပိုင်း။ အဂါရ-ကြည့်။

အဂစ္ဆန္တ (တိ) [န + ဂစ္ဆန္တ] မသွားသော၊ သူ။
အဂစ္ဆတော မရုဏမာဟ ယက္ခော။ ဇာ၊
၁။ ၁၁၆၀။ အဂစ္ဆတောတိ အဂစ္ဆန္တဿ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၃၂၄။

အဂစ္ဆိ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂ္ဂိ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂ္ဂိတ္ထ (ကြိ) ။

အဂ္ဂိ (ကြိ) ။

အဂ္ဂိ (ကြိ) ။

အဂဏ (တိ) [န+ဂဏ] အပေါင်းအသင်းမရှိသောသူ။

အဂဏတာ (တိ) [အဂဏ+တာ] အပေါင်းအသင်းမရှိသည်၏ - မရှိသောသူ၏ - အဖြစ်။ ဝိဟတ္ထတာယာဘိ ဝိဟတဟတ္ထတာယ၊ အဂဏတာယ အပစ္စယတာယ အပ္ပဋ္ဌိသရဏတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၀။

အဂဏန (န) [န+ဂဏန] မရေတွက်ခြင်း၊ စာရင်းမသွင်းခြင်း။

အဂဏနဟေတု (ပု) [အဂဏန+ဟေတု] မရေတွက်ခြင်း၏အကြောင်း။

အဂဏနဟေတုဘူတ (တိ) [အဂဏနဟေတု+ဘူတ] မရေတွက်ခြင်း၏ အကြောင်း(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အဂဏေတွာ-ကြည့်။

အဂဏပူရက (တိ) [န+ဂဏ+ပူရ+ဏ္ဍု] ဂိုဏ်းပြည့်စေတတ်သူမဟုတ်သော၊ သံဃာ ကံဆောင်ရာ၌ ဂိုဏ်းပြည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်သောသူ။

အဂဏပူရကတ္ထ (န) [အဂဏပူရက+တ္ထ] ဂိုဏ်းပြည့်စေတတ်သူမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ သံဃာ ကံဆောင်ရာ၌ ဂိုဏ်းပြည့်ပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ (ကမ္မံ) န ကောပေတိ ဓမ္မိဿရတ္တာ၊ န သမ္မာဒေတိ အဂဏပူရကတ္တာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂။ ၈၄။

အဂဏိတ (တိ) [န+ဂဏိတ] မရေတွက်အပ် - အသိအမှတ် မပြုအပ် - သောသူ။ အဝသေသာ အဂဏိတာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၁။

အဂဏေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ဂဏေတွာ] မရေတွက်မှု၍။ ဂရု - မစိုက် - မပြု - မူ၍။ တံ ဝိပွကာရံ အဂဏေတွာ အဿ အဂဏနဟေတုဘူတံ ဓမ္မာ-

နဘာဝဒီပကံ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၂။

အဂဏေန္တ (တိ) [န+ဂဏေန္တ] မရေတွက်သော၊ ဂရု - မစိုက် - မပြု - သောသူ။ တံ အဂဏေန္တော အပ္ပကသိရေန ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တေန္တော ဂစ္ဆတိ။ ထေရ၊ ၁။ ၈၄။

အဂဏ္ဏ (တိ) [န+ဂဏ္ဏ] ကိလေသာ ဟူသော အိုင်းအမာမရှိသော။ ပဉ္စနံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော အဂဏ္ဏံ နိဗ္ဗာနန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။

အဂဏ္ဏန (န) [န+ဂဏ္ဏန] မယူခြင်း၊ မကိုင်ခြင်း။ သီတလဿ ဂူထမက္ခနဇိဂ္ဂစ္ဆာယ အဂဏ္ဏနံ ဝိယ.... ဥက္ကဿ ဉာဟဘယေန အဂဏ္ဏနံ ဝိယ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။

အဂဏန္တ (တိ) [န+ဂဏန္တ] မယူသောသူ။ စိတ္တဿ နိမိတ္တံ အဂဏန္တော သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပရိပူရေဿတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၆၉။ အတ္တန္တရံ အဂဏန္တံ ပတိ မေ ဗတိ နိစ္ဆရေ။ အပ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဒိဋ္ဌိမနာဒိယန္တံ အဂဏန္တံ အပရာမသန္တံ။ မဟာနိ၊ ၈၆။ (က) မယူသော၊ မနာယူ - မလိုက်နာ - သော၊ သူ။ အတ္တနော ဝစနံ အဂဏန္တံ ဒိသ္မာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၅။ (ခ) မယူသော၊ လက်မခံ - အလှူမခံ - သော၊ သူ။ စိဝရံ သော အဂဏန္တေသိ စိဝရဿာပိ လာဘိတေဝ ဝုတ္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၂။

အဂဏ္ဏမာန (တိ) [န+ဂဏ္ဏမာန] မယူသောသူ။ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယမာနော အဂဏ္ဏမာနော အပရာမသမာနော။ မဟာနိ၊ ၈၇။

အဂဏ္ဏယမာန (တိ) [န+ဂဏ္ဏယမာန] မယူသောသူ။ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယမာနော အဂဏ္ဏယမာနော အပရာမသမာနော။ မဟာနိ၊ ၂၆၇။

အဂဏ္ဏါ (ကြိ) ဂဏ္ဏာတိ-ကြည့်။

အဂဏ္ဏါ (ကြိ) ဂဏ္ဏာတိ-ကြည့်။

အဂတ (တိ) [န + ဂတ] မရောက်အပ် - မရောက်ဘူး - သော။ ဂစ္ဆတော အဂတံ ဒိသံ။ သုတ္တနိ။၄၂၆။ မဟာနိ။၃၇၂။ အဂတံ ဒိသန္တိ နိဗ္ဗာနံ၊ တဉ္စိ အဂတပုဗ္ဗတ္တာ အဂတံ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၂။၂၇၇။ မဟာနိ။၄၂၂။၃၉၂။ အဂတံ ဒိသံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တိတိ အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ။ ပဋိသံ။ ၃၂၅။ အဂတန္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အဂတပုဗ္ဗံ။ ပဋိသံ။၄၂၂။၂၁၃။ ဂစ္ဆေယျ အဂတံ ဒိသံ။ ဓမ္မ။၅၉။ မဟာနိ။၁၈၇။ သုပိနန္တေနာပိ အဂတပုဗ္ဗတ္တာ အဂတန္တိသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနဒိသံ။ ဓမ္မ။ ၄၂၂။၃၁၀။ မဟာနိ။၄၂၂။၃၀၅။ (က) ဆန့်ကျင် ဖက်ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ သူ၊ ဘုရား။ အဂတဘာဝ (က) အနက်ကြည့်။ (ခ) ဂတိ ၅-ပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ သူ၊ ဘုရား။ အဂတဘာဝ (ခ) အနက်ကြည့်။

အဂတပုဗ္ဗ (တိ) [န + ဂတပုဗ္ဗ] မရောက်ဘူးသော။ ယဒိ ဝါ ဂတပုဗ္ဗံ ယဒိ ဝါ အဂတပုဗ္ဗံ။ အံ၊ ၁။၄၃၂။

အဂတပုဗ္ဗတာ (ထိ) [အဂတပုဗ္ဗ + တာ] မရောက်အပ် - မရောက်ဘူး - သည်၏ အဖြစ်။ ကေနစိ ဗာလပုထုဇ္ဇေနန သုပိနေနပိ အဂတပုဗ္ဗတာယ။ ဇာ၊ ၄၂၁။၄၂၅။ မဟာနိ။၄၂၂။၃၉၄။

အဂတပုဗ္ဗတ္တ (န) [အဂတပုဗ္ဗ + တ္တ] မရောက်အပ် - မရောက်ဘူး - သည်၏အဖြစ်။ အဂတ-ကြည့်။

အဂတဘာဝ (ပု) [အဂတ + ဘာဝ] (က) ဆန့်ကျင် ဖက်ဖြစ်ခြင်း မရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ ကထံ တထေဟိ အဂတောတိ တထာဂတော၊ ဗောဓိ-သမ္ဘာရသမ္ဘရဏေ တပုဋိပက္ခပုဂ္ဂိုလ်သင်္ခါတံ နတ္ထိ တေဿ ဂတန္တိ အဂတော၊ သော ပနဿ အဂတဘာဝေါ မစ္ဆေရဒါနပါရမီအာဒိသု အဝိ-ပရိတံ...ဉာဏေဟိကံ တထေဟိ ဉာဏေဟိ အဂတောတိ တထာဂတော။ ဥဒါန၊ ၄။၁၃၅။ (ခ) ဂတိ ၅-ပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ အထ ဝါ ကိလေသာဘိသင်္ခါရပုဂ္ဂိုလ်-သင်္ခါတံ ခန္ဓပုဂ္ဂိုလ်သင်္ခါတမေဝ ဝါ ပဉ္စသု ဂတိသု

ဂတံ ဂမနံ တေဿ နတ္ထိတိ အဂတော။ သွာယမဿ အဂတဘာဝေါ...တထေဟိ အဂ-တောတိ တထာဂတော။ ဥဒါန၊ ၄။၁၃၅။

အဂတိ (ထိ) [န + ဂတိ] (၁) မလားအပ် - မလိုက်ပါအပ် - မပြုကျင့်အပ် - သော အရာ။ နာလံ... ဆန္ဒာ ဒေါသာ မောဟာ ဘယာ အဂတိံ ဂန္တု။ ဝိ၊ ၃။၄၈၃-၄။ ဆန္ဒာဂတိံ ဂစ္ဆတိ။ နေတ္ထိ။၁၀၇။ အဂတိံ ဂစ္ဆတိတိ အဂန္တဗ္ဗံ ဂတိံ ဂစ္ဆတိ။ အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိတိ အတ္တော။ နေတ္ထိ။၄။၂၂၁။ (၂) လားရာဂတိမဟုတ်သော နိဗ္ဗာနံ။ အဂတိ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။၁၂။ အဂတိ ခေမန္တိ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။၁၄။ (၃) တည်ရာ မှီရာ မဟုတ်သော။ လောကဿ အဂတိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။၃၅၁။ အဂတိတိ အပ္ပတိဋ္ဌာ။ ပဋိသံ။၄၂၂။၂၂၇။ (၄) မသွားလာ - မရောက် - မကျက်စား - ခြင်း။ နန္တ မယံ ယတ္ထ အဂတိ နေဝိပိကဿ စ နေဝိပိကပရိသာယ စ။ မ၊ ၁။၂၀၉။ နေဝိပိကဿ စ နေဝိပိကပရိသာယ စ အဂတိ အဝိသယော။ မ၊ ၄၂၂။၆၇။ အဂတိ ယတ္ထ မာရဿ။ သံ၊ ၁။၁၃၄။ အဂတိ ယတ္ထ မာရဿာတိ ယတ္ထ တုယံ မာရဿ အဂတိ။ သံ၊ ၄၂၁။ ၁၇၇။ အဂတိ ယတ္ထ ပက္ခိနံ။ ဇာ၊ ၂။၅၅။ အဂတိ ယတ္တာတိ သမုဒ္ဒမဇ္ဈံ သန္တာယာဟ။ ဇာ၊ ၄၂၅။ ၂၇၁။ (၅) မသင့် - မလျော် - သောပြုမှုခြင်း။ ဆန္ဒာဒိအဂတိယာ။ မူလဋီ၊ ၁။၂၂၅။ အဂတိ-ယာတိ အယုတ္တဂတိယာ အပ္ပတိရူပကိရိယာ-ယာတိ အတ္တော။ အနုဋီ၊ ၂။၂၂၁။

အဂတိက (တိ) [န + ဂတိက] သွားလာခြင်းမရှိသော။ မပျံသန်း - မသွားလာ - နိုင်သော၊ မှီခိုအားထားရာ မရှိသော၊ သူ။ သောဟံ အဂတိ-ကော တတ္ထ၊ ဧဝံ စိန္တေသဟံ တဒါ။ စရိယာ။ ၄၁၅။ သောဟံ အဂတိကော တတ္တာတိ သော အဟံ ဧဝံဘူတော ပါဒပက္ခဝေကလ္လေန ဂမန-ဝိရဟိတော မာတာပိတုနံ အပဂမနေန ဝါ အပ္ပဋိသရဏော။ စရိယာ၊ ၄။၂၂၆။

အဂတိကိလေသ (ပု) [အဂတိ+ကိလေသ]မလား
အပ် - မလိုက်စားအပ်- သော ကိလေသာ။
ဆန္ဒာဒီဟိ အဂတိကိလေသေဟိ အမုစ္ဆိတော။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၀။

အဂတိဂတ (တိ) [အဂတိ+ဂတ]မလားအပ်သည်
သို့ လားသော၊ မလိုက်ပါအပ်သည်သို့ လိုက်ပါ
သော၊ အဂတိလိုက်သော။ ဧကံ အဂတိဂတံ
ဒုဗ္ဗိနိစ္ဆယံ အနံ ဝိနိစ္ဆိနိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။

အဂတိဂမန (န) [အဂတိ+ဂမန]မလားအပ်သည်
သို့လားခြင်း၊မလိုက်ပါအပ်သည်သို့လိုက်ပါခြင်း၊
အဂတိလိုက်ခြင်း။ စတ္တာရိ အဂတိဂမနာနိ။ဝိ၊
၅။၂၂၈။ အံ၊၁။၃၂၅။ နေတ္ထိ။ ၁၀၇။ အဂတိ-
ဂမနာနိတိ ကာယာဒီဟိ အယုတ္တဂမနာနိ။
အကတ္တဗ္ဗကရဏာနိတိ အတ္ထော။နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၂၂။

အဂတိဂမနရဟိတ (တိ) [အဂတိဂမန + ရဟိတ]
အဂတိလိုက်စားခြင်းကင်းသော၊သူ။ဓမ္မိကောတိ
ဒသကုသလသမန္နာဂတော အဂတိဂမနရဟိ-
တော။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

အဂတိဂမနဝိရဟိတ (တိ) [အဂတိဂမန + ဝိရ-
ဟိတ] အဂတိလိုက်စားခြင်း ကင်းသော၊သူ။
ပရမ္မရာဘတေသု အဋ္ဌသု ကုလေသု ဇာတာ
အဂတိဂမနဝိရဟိတာ အဋ္ဌမဟလ္လကပုရိသာ
အဋ္ဌကုလိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၄။

အဂတိဂမနသမ္ဘာဝ (ပု) [အဂတိဂမန + သဘာဝ]
အဂတိလိုက်စားခြင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်း။ ကိဉ္ဇာပိ
သေက္ခောတိ ဣဒံ န သေက္ခာနံ အဂတိဂမန-
သမ္ဘာဝေန ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၉။

အဂတိဂါမိ (တိ) [အဂတိ + ဂမု + ဣ။ ထိဒ္ဓိ
အဂတိဂါမိနိ] အဂတိ - နိဗ္ဗာန် - သို့ ရောက်
ကြောင်းတရား။ သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိန္ဒိ သဗ္ဗဂတိဂါမိနိ*
အဂတိဂါမိနိဉ္စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။ အဂတိဂါမိနိန္ဒိ
နိဗ္ဗာနဂါမိနိ။မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂။

အဂတိဝိသေသ (ပု) [အဂတိ + ဝိသေသ] မလား
အပ်သော ဂတိအထူး၊ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ။ ပါတိ ဝါ
အဂတိဝိသေသေဟိ(သုဂတိဝိသေသေဟိ၊သျှာ)
မောက္ခေတိ ဒုဂ္ဂတိဘယေဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အဂတိသုတ္တ (န) [အဂတိ+သုတ္တ] အဂတိလိုက်၊
မလိုက်ကိုပြသောသုတ်၊ အဂတိသုတ်၊ အင်္ဂုတ္တရ-
ပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-ဂ-၉-
သုတ်။(ပဌမ-ဒုတိယ-တတိယ-အဂတိသုတ် ၃-ခု)
အံ၊၁။၃၂၅-၆။

အဂထိတ (တိ) [န+ဂထိတ] တဏှာဖြင့် မထုံးဖွဲ့
အပ်သော၊ သူ။ သော တံ ပိဏ္ဏပါတံ အဂထိ-
တော အမုစ္ဆိတော ပရိဘုဉ္ဇတိ။ မ၊၂။
၃၃။ အဂထိတောတိ တဏှာယ အဂထိတော။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အဂထိ(မိ)တော အပ္ပဋိဗဒ္ဓေါ။မ၊
ဋ္ဌိ၊၃။၂၇။ အဂမိတ-လည်းကြည့်။

အဂဒ (ပု) [န+ဂဒ] (က) ဆေး၊ရောဂါပျောက်
ကြောင်းဆေး။ အဂဒံ သော ဂဝေသေယျ။
အပါ၊၁။၄၄။ အဂဒံ ဩသဓံ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။
(ခ) ဆေးနှင့် တူသောတရား၊ အဂဒေါ ဝိယ
အဂဒေါ၊ ကော ပနေသ ? ဒေသနာဝိလာသော
စေဝ ပုညဿယော စ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၄။

အဂဒဂန္ဓ (ပု) [အဂဒ+ဂန္ဓ] ဆေးနံ။ တထာ
တထာ အဂဒဂန္ဓံ ဃာယိတော သံခိတ္တဖဏော
နာဂရာဇာ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။

အဂဒင်္ဂါရ (ပု၊န) [အဂဒ+အင်္ဂါရ] အနာဖြူး
သော ဆေးပြာ။ ဆီးဖြူဖန်ခါးကို ပြာချထား
အပ်သောဆေးမှုန့်။ တဿ သော ဘိသက္ခော
သလ္လကတ္တော အဂဒင်္ဂါရံ ဝဏမုခေ ဩဒဟေယျ။
မ၊၃။၃။ အဂဒင်္ဂါရန္တိ ဈာမဟရိတကဿ ဝါ
အာမလကဿ ဝါ စုဏ္ဏံ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အဂဒပ္ပယောဂ (ပု) [အဂဒ+ပယောဂ]ဆေးစိရင်
ခြင်း၊ အဆိပ်ခပ်ခြင်း၊ အပင်းသွင်းခြင်း။ ဟတ္ထိ-
အဿထရသိပ္ပ အာထဗ္ဗန ခီလနဝသိကရဏမန္တာ-

ဂဒပယောဂါဒိဘေဒံ ပရူပသာတကရံ။ ဝိဠာဉ။ ၂၁၅။ အဂဒပယောဂေါ ဝိသယောဇနံ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၂၇။ အဂဒပယောဂေါ ဝိသပယောဇနံ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၇၉။

အဂဒလေပ (ပု) [အဂဒ+လေပ] ဆေး-လိမ်းခြင်း-အံခြင်း-မံခြင်း-စည်းခြင်း။ အဂဒလေပေန ဝိသံ နိမ္မထေတွာ ဝိသဿ အဂဒလေပေန နိမ္မထနံ ဝိယ။ သံဠာ။ ၂။ ၉၃။

အဂဒသမ (တိ) [အဂဒ+သမ] ဆေးနှင့်တူသော၊ သူ။ သီလဝါ မဟာရာဇ သီလသမ္ပန္နော အဂဒသမော။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၃။

အဂဒဟရိဋ္ဌက (ပုန) [အဂဒ+ဟရိတက] ဆေးဖန်ခါးသီး။ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော အဂဒဟရိဋ္ဌကံ အာဟရိတွာ အဒါသိ။ ဇာဠာ။ ၁။ ၉၂။ (ဗုဒ္ဓဝံဠာ။ ၁၁-၌ အဂဒဟရိတကံ-ဟရိသည်။)

အဂဒဟရိတက (ပုန) [အဂဒ+ဟရိတက] ဆေးဖန်ခါးသီး။ ဒေဝတာ အဂဒါမလကံ အဂဒဟရိတကံ....အာဟရန္တိ။ ဝိဠာ။ ၁။ ၃၂။ (သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၂၄-လည်းကြည့်။)

အဂဒါပဏ (ပုန) [အဂဒ+အာပဏ] ဆေးဆိုင်၊ ဘယဆေး-ရောင်းသည့်-ဌာန-ဈေး။ ကတမံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အဂဒါပဏံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၈။

အဂဒါမလက (ပုန) [အဂဒ+အာမလက] ဆေးဆီးဖြူသီး။ အဂဒဟရိတက-ကြည့်။

အဂဒပမ (တိ) [အဂဒ+ဥပမာ] ဆေးလျှင် ဥပမာရှိသော၊ ဆေးနှင့် တူသော၊ သူ။ အဂဒပမော မဟာဝိဇ္ဇော၊ သော မေ ဗုဒ္ဓေါ နိမန္တိတော။ အပါ။ ၁။ ၃၇၄။

အဂဒေါသဓရဂ်ဂုဋ္ဌိကာ (ထိ) [အဂဒ+ဩသဓ+ရဂ်+ဂုဋ္ဌိကာ] အဆိပ်ဖြေဆိုးဆေးလုံး။ အဂဒေါသဓဆေးခံညင်း (ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၁။ ၂၆၉)။ ယထာရဟံ ဒွိဟိ တိဟိ အဂဒေါသဓရဂ်ဂုဋ္ဌိကာဟိ နလာဋ္ဌကအံသကူဠုဥရမဇ္ဈသင်္ခါတံအဂံ သဇ္ဇေတွာ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၆၂။ (မဟာဝံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁-ဂါထာ ဖွင့်လည်းကြည့်။)

အဂဒေါသဓသမ္ဘာရ (ပု) [အဂဒ+ဩသဓ+သမ္ဘာရ] အဆိပ်ဖြေဆေး-အပေါင်း-အစု၊ အဆိပ်ဖြေဆေးပေါင်းစုံ။ ကံရ ပရိပန္နံ ဝိဓမေတွာ သဗ္ဗတ္ထံ သာဓေန္တေဟိ အဂဒေါသဓသမ္ဘာရေဟိ ယောဇေတွာ ဝဇ္ဇေတွာ ကတံ ဂုဋ္ဌိကံ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၆၂။ အမတောသဓ-လည်းကြည့်။

အဂဓိတ (တိ) [န+ဂဓိတ] တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်းမရှိသော၊ လောဘ အနံမရှိသော၊ သူ။ အဂဓိတော အမုစ္ဆိတော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၈။ သံ၊ ၁။ ၃၉၉။ အံ၊ ၁။ ၃၃၆။ အဂဓိတောတိ ဝိဂတလောဘဂိဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၉၆။ အံ၊ ၄။ ၂၂၈။ အဂဓိတောတိ ဝိဂတလောဘဂေဓော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂-၌ ဂဓိတံ ဝုစ္စတိ ဂန္ဓော၊ သောပေတ္တ အဘိဇ္ဈာလက္ခဏော အဓိပ္ပေတော၊ ဂဓိတံ တေဿ နတ္ထိတိ အဂဓိတောတိ အာဟ အဂဓိတော.... လောဘဂန္ဓောတိ ဟု ဖွင့်၍ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈-၌ ကား ဂထိတံ ဝုစ္စတိ ဂိဒ္ဓေါ၊ သော စေတ္တ အဘိဇ္ဈာလက္ခဏော အဓိပ္ပေတော။ ဂထိတံ တေဿ နတ္ထိတိ အဂထိတောတိ အာဟ ဝိဂတလောဘဂိဒ္ဓေါတိ....ဟုရှိသည်။) အဂထိတ-လည်းကြည့်။

အဂန္တ (တိ) [န+ဂန္တ] မသွားသော၊ သူ။ အပါယ်သို့ မသွားသော မဂ္ဂဥပ္ပဂ္ဂိုလ်။ အယမ္ပိ ခေါ မဟာနာမ ပုဂ္ဂလော အဂန္တာ နိရယံ.... အဂန္တာ အပါယ် ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ။ သံ၊ ၃။ ၃၂၈။

အဂန္တာန (ကြိ၊ ဝိ) [န+ဂန္တာန] မသွားမူ၍၊ မလားမရောက်မူ၍။ ဝိနိပါတံ အဂန္တာန။ အပါ။ ၁။ ၁၁၄။

အဂန္တနိယ (တိ) [န+ဂန္တနိယ] ဂန္တတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော။ ကတမေ ဓမ္မာ အဂန္တနိယာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၈၂။

အဂန္တက (တိ) [န+ဂန္တက] အနံမရှိသော၊ အရာ။ ဝဏ္ဏဝန္တံ အဂန္တကံ။ ဓမ္မ။ ၂၀။ အဂန္တကန္တိ ဂန္တဝိရဟိတံ ပါလိဘဒ္ဒကဂိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိဘေ-

ဒါ။ ဓမ္မဠာသ။ ၂၄၂။ မာလာ သေရေယျကသေဝါ
ဝဏ္ဏဝန္တာ အဂန္ထိကာ။ ဇာ။ ၁။ ၁၄၀။ ဝဏ္ဏဝန္တာ
အဂန္ထိကာတိ ယထာ သေရေယျကဒိနံ မာလာ
ဝဏ္ဏဝန္တာယ ဒဿနေန တပေတိ။ အဂန္ထတာယ
ဂန္ဓေန န တပေတိ။ ဇာ။ ၁။ ၂၃၀။

အဂန္ထတာ (ထိ) [အဂန္ထ+တာ] အနံမရှိသည်၏
အဖြစ်၊ အနံမရှိခြင်း။ အဂန္ထက-ကြည့်။
အဂန္ထိက (တိ) [န+ဂန္ထ+တက] အနံမရှိသော။

အဂန္ထိကပုပ္ဖ (န) [အဂန္ထိက+ပုပ္ဖ] အနံမရှိသော
ပန်း၊ ပေါက်ပန်း၊ ပေါက်ပွင့်။ ကဏ္ဍိကမတ္တံ
အဂန္ထိကပုပ္ဖ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂။

အဂဗ္ဘသေယျက (တိ) [န+ဂဗ္ဘသေယျက] အမိ
ဝမ်း၌-မကိန်း- ပဋိသန္ဓေမနေ-သော၊ သူ။
သဗ္ဗေပိ ဒေဝါ အဂဗ္ဘသေယျကာ သတ္တာယေဝ။
မိလိန္ဒ။ ၁၃၁။

အဂတ္တိနိသည (တိ) [အဂတ္တိနိ+သညာ] ကိုယ်ဝန်
မရှိသော မိန်းမဟုတ်သော၊ သူ။ အဂတ္တိနိယာ
အဂတ္တိနိသညာ ဝုဠာပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၇။

အဂတ္တိနိ (ထိ) [န+ဂတ္တိနိ] ကိုယ်ဝန်မရှိသောမိန်းမ။
အဂတ္တိနိ အဂတ္တိနိသညာ ဝုဠာပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၇။

အဂပံ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂပံသု (ကြိ) ။

အဂမန (န) [န+ဂမန] မသွားခြင်း။ ပဒဿ
အဒ္ဓါနံ အဂမနေန။ ဇာ။ ၁။ ၁၅၅။

အဂမနပထ (ပု) [အဂမန+ပထ] နေခြင်းမပြန်
နိုင်သောခရီး။ သော စေ ဒူရေ ဟောတိ
မစ္ဆဗန္ဓာနံ အဂမနပထ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၆။ အဂ-
မနပထတိ ယတ္ထ တဒဟေဝ ဂန္ဓာ ပစ္စာဂန္ဓံ
န သက္ကာ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၂။

အဂမနသိက္ခာပဒ (န) [အဂမန+သိက္ခာပဒ]
အဂမနသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ၊
၄-ပါစိတ္တိယကဏ္ဍ၊ ၆-ဝဂ်၊ ဂ-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။
၄၁၄။ ဩဝါဒါယ အဂမနသိက္ခာပဒ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၄။
၁၄၂။

အဂမနိယ (တိ) [န+ဂမနိယ] မသွားလာ-မလွန်
ကျူး- သင့်သော။

အဂမနိယဌာန (န) [အဂမနိယ+ဌာန] (၁) မသွား
လာသင့်သောအရပ်။ ရတ္တိတာဂေ အန္ဓကာရေ
သတိ ပုရိသဿ အဂမနိယဌာနံ နာမ နတ္ထိ။
ဇာ၊ ၁။ ၅၂၅။ (၂) မသွားလာ-မပေါင်းဖော်-
မလွန်ကျူး- သင့်သော - အရာ - ဌာန -
ယောက်ျား-မိန်းမ။ (အဂမနိယဌာန၏သရုပ်
နှင့် အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁။ သံ၊ ၁။ ၂။
၁၃၄-၅။ အဘိ၊ ၁။ ၁၄၁။ နှင့် ၎င်းတို့ကြည့်။)
လောကမရိယာဒံ အတိက္ကမိတ္တာ အဂမနိယဌာ-
နေ ဝိတိက္ကမဝသေန စာရေ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၅။

အဂမနိယဌာနဝိတိက္ကမစေတနာ (ထိ) [အဂမနိ-
ယဌာန+ဝိတိက္ကမ+စေတနာ] မသွားလာ-
မပေါင်းဖော်-မလွန်ကျူး-သင့်သော-အရာ-
ဌာန-ယောက်ျား-မိန်းမ- ၌ လွန်ကျူး
ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာ။ အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပါ-
ယေန ကာယဒွါရပုဝတ္တာ အဂမနိယဌာနဝိတိက္က-
မစေတနာ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရေ။ ဒိ၊ ၁။ ၂။
၂၃၁။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၁။ ၁၄၁။ အဂမနိ-
ယဌာနဝိတိက္ကမစေတနာ အတိစာရေ။ ဝိ၊ ၁။
၆၆။

အဂမနိယဝတ္ထု (န) [အဂမနိယ+ဝတ္ထု] မသွား
လာ-မပေါင်းဖော်- မလွန်ကျူး- သင့်သော
အရာ-ဝတ္ထု- ယောက်ျား- မိန်းမ။ တဿ
စတ္တာရေ သမ္ဘာရာ အဂမနိယဝတ္ထု...။ ဒိ၊ ၁။ ၂။
၂၃၁။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၅။ အဘိ၊ ၁။ ၁၄၁။

အဂမာ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂမာသိ (ကြိ) ။

အဂမာသိ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။
 အဂမိ (ကြိ) ။
 အဂမိတ္ထ (ကြိ) ။
 အဂမိယ (ကြိ) ။
 အဂမိယသေ (ကြိ) ။
 အဂမ္ဘီရ (တိ) [န+ဂမ္ဘီရ] မနက်ရှိခြင်း - မစောက်မတ် - သော။
 အဂမ္ဘီရတိရ (တိ) [အဂမ္ဘီရ+တိရ] မနက်ရှိခြင်း - မစောက်မတ် - သောကမ်းရှိသော။ အနိဂါဇကုလ-ကြည့်။
 အဂမ္ဘီရတ္ထ (န) [အဂမ္ဘီရ+တ္ထ] မနက်နဲ့သည်၏ အဖြစ်။ တသွာတိ သဘာဝတော အဂမ္ဘီရတ္တာ တေသံ ဒုဒ္ဓသဘာဝကရဏီ တဒါရမ္မဏတာ အဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အနုဋီ၊ ၂။၉၉။
 အဂယ (တိ) [န+ဂယ] မယူအပ် - မယူနိုင် - မကိုင်အပ် - မကိုင်နိုင် - သော။ အာကာသော သဗ္ဗသော အဂယော။ မိလိန္ဒ၊ ၃၇၀။
 အဂယုပဂ (တိ) [န+ဂယုပဂ] ယူအပ်သည်သို့ မရောက်သော၊ မယူလောက် - ယူစရာမဟုတ် - သော။ အဂယုပဂဿ တိဏဿ စ အနာဒါနံ။ ဇာ၊ ၄။၃။၁၀၀။
 အဂယုပဂဌာန (န) [အဂယုပဂ+ဌာန] ယူအပ်သည်သို့ မရောက် - မယူလောက် - ယူစရာမဟုတ် - သော နေရာ။ စမ္မကာရေ ဥပါဟနံ ပရိကန္တန္တော ယံ ယံ စမ္မဿ အဂယုပဂဌာနံ ဟောတိ။ တံ တံ စဇိတွာ ဥပါဟနံ ကတွာ။ ဇာ၊ ၄။၁၇၂။
 အဂရဟိတ (တိ) [န+ဂရဟိတ] မကဲ့ရဲ့အပ်သော။ အနိန္ဒိတာနိ အဂရဟိတာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။၁၁၀။ အနဏော ဟောတိ အဂရဟိတော အနိန္ဒိတော။ ဇာ၊ ၄။၆။၄၅။ အနဝဇ္ဇ-လည်း ကြည့်။

အဂရဟိတအင်္ဂီ (တိ) [အဂရဟိတ + အင်္ဂ + ဤ] မကဲ့ရဲ့အပ်သောကိုယ်အင်္ဂါရှိသော။ သူ။ အနုဋီဂီ-ကြည့်။
 အဂရဟိတဗ္ဗ (တိ) [န+ဂရဟိတဗ္ဗ] မကဲ့ရဲ့အပ်သော။
 အဂရဟိတဗ္ဗတာ (တိ) [အဂရဟိတဗ္ဗ+တာ] မကဲ့ရဲ့အပ်သည်၏အဖြစ်။ အနဝဇ္ဇတာယ အဂရဟိတဗ္ဗတာယ ဘိက္ခု သာရပူဘာဝေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၃၀၀။
 အဂရဟိယ (တိ) [န+ဂရဟိယ] မကဲ့ရဲ့အပ်သော။ သူ။ (ရဟန္တာ။) အဂရဟိယံ မာ ဂရဟိတ္ထ၊ မာ စ ဘာသိတ္ထ ပေသုဏံ။ သံ၊ ၁။၂၄၁။ အဂရဟိယံ မာ ဂရဟိတ္ထာတိ အဂါရယံ ခိဏာသဝပုဂ္ဂလံ မာ ဂရဟိတ္ထ။ သံ၊ ၄။၁။၃၂၅။
 အဂရ (တိ) [န+ဂရ] (၁) အလေးအမြတ်မပြုအပ်သော။ သူ။ အမနာပေါ စ အဂရ စ အဘာဝနိယော စ။ အံ၊ ၂။၉၇။ (၂) ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိ - ကင်း - သော။ သူ။ လဟုကာ အဂရ ဓမ္မေ။ ထေရ၊ ၃၄၀။ အဂရ ဓမ္မေတိ သဒ္ဓမ္မေ ဂါရဝရဟိတာ။ ထေရ၊ ၄။၂။၃၆၂။ (၃) ဝန်မလေးသော၊ မခဲယဉ်းသော။ သစေ တေ အဂရ ဘာသဿ။ ဒီ၊ ၂။၂၂၆။ (၄) အကျော်။ အဂရပိယဂုံစန္ဒနုဿဒါဟိ။ ဝိမာန၊ ၇၇။ အဂလုလည်း ကြည့်။
 အဂရုကတ (တိ) [န+ဂရုကတ] အလေးအမြတ်မပြုအပ်သော။ သူ။ အဂရုကတာ အမာနိတာ အပူဇိတာ အနုပစိတာ။ သံ၊ ၁။၃၄၀။ ဥဒါနံ၊ ၉၀။ အဂရုကတော။ မဟာနိ၊ ၁၂၉။
 အဂရုကုလဝါသိက (တိ) [န+ဂရုကုလဝါသိက] ဆရာသမားအိမ်၌ မနေဘူးသော၊ ဆရာသမားအဆုံးအမမရသော။ သူ။ အဂရုကုလဝါသိကော မဟာရာဇ ပုဂ္ဂလော လောကသ္မိံ ဩညာတော အဝညာတော.....။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၉။
 အဂရုဂန္ဓ (ပု) [အဂရ+ဂန္ဓ] အကျော်နဲ့။ အဂရုဂန္ဓေန ပိယဂုံမာလာဟိ။ ဝိမာန၊ ၄။၂၁၉။

အဂရုစန္ဒန (န) [အဂရု+စန္ဒန]အကျော်,စန္ဒကူး။
ဂန္ဓကေန ဝိလိမ္ပိတော၊ အဂရုစန္ဒနေန စ။ ဇာ၊
၂။၃၂၈။

အဂရုပိယဂ်စန္ဒနဿဒ (တိ) [အဂရု+ပိယဂ်+စန္ဒ-
န+ဥဿဒါ]ပြန့်ပြောများပြားသော အကျော်၊
ဆပ်သွား၊ စန္ဒကူးနံ့ ရှိသော၊သူ။ ရတ္တမ္ပရ-
ပီတဝါသသာဟိ၊ အဂရုပိယဂ်စန္ဒနဿဒါဟိ။ ဝိမာ-
န။၇၇။ အဂရုပိယဂ်စန္ဒနဿဒါဟိတိ အဂရုဂန္ဓေန
ပိယဂ်မာလာဟိ စန္ဒနဂန္ဓဟိ စ ဥဿဒါဟိ။
ဥဿဒဒိဗ္ဗာဂရုဂန္ဓာဒိကာဒိဟိတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊
၄။၂၁၉။ စန္ဒနဿဒ၊ ဟရိစန္ဒနဿဒ-တို့လည်း
ကြည့်။

အဂရုဘဏ္ဍ (န) [န+ဂရုဘဏ္ဍ] ဂရုဘဏ္ဍ မဟုတ်
သော။

အဂရုဘဏ္ဍပဂ (တိ) [န+ဂရုဘဏ္ဍပဂ] ဂရု-
ဘဏ္ဍ အဖြစ်သို့မရောက်သော၊ ဂရုဘဏ္ဍ မဟုတ်
သော။ အဂရုဘဏ္ဍပဂ ပန ဘိသိဗိဓမ္မောဟနံ
နာမ နတ္ထိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၉။

အဂရုဘလ္လိ (တိ) [အဂရု+ဘလ္လိ] အကျော်ပင်၊
ချေးပင်။ အဂရုဘလ္လိယော ဗဟ။ ဇာ၊၂။၃၄၀
(သိ-ဣ မူကွဲ) (အဂရုဗလ္လိယ-ဟူ၍လည်းရှိသည်။
နိသျှ-၌ ဗလ္လိယကို “နောပင်”ဟု ပြန်သည်။)
ဘလ္လိယ-လည်းကြည့်။

အဂလ=အဂဠ (တိ) [န+ဂလ] မချွတ်ယွင်း
သော၊ ပြည့်စုံ ပီသသော။ အနေလဂဠ-ကြည့်။

အဂလိတမဏ္ဍန (န) [အဂလိတ+မဏ္ဍန] မလျှော
ကျ-မချွတ်ယွင်း - ပြည့်စုံ - သော အဆင်
တန်ဆာ။ အဂလိတမဏ္ဍနေန မဏ္ဍနသီလိကေတိ
ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၉။ နိဂဠမဏ္ဍိတ-လည်းကြည့်။

အဂလု=အဂဠ (န) [န+ဂရု၊ ဂ-ကို လ-ငြု]၊
အကျော်၊ ကုဏ္ဍလိနော အဂလုစန္ဒနဝိလိတ္တာ။
ဇာ၊၂။၂၄၈။ အဟဉ္ဇ ခေါ် အဂဠ၊ စန္ဒနဉ္ဇ။
ဇာ၊ ၁။၃၃၂။ အဂဠ၊ အဂ္ဂဟိ အဟံ။ အပ၊
၁။၄၀၉။

အဂလုစန္ဒနဝိလိတ္တ (တိ) [အဂလု+စန္ဒန+ဝိလိတ္တ]
အကျော်,စန္ဒကူးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော၊ သူ။
အဂလု-ကြည့်။

အဂဟ (တိ) [န+ဂဟ။ (အဂ္ဂဟ-သံ)]အိမ်
မရှိသော၊ တဏှာတည်းဟူသော အိမ်မရှိသော၊
သူ။ သင်္ဘာဋီဝါသိ အဂဟော စရာမိ။သုတ္တနိ။
၃၄၆။ အဂဟောတိ အဂေဟော၊နိတ္တဏှောတိ
အဓိပ္ပါယော။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။

အဂဟန (တိ) [န+ဂဟန] (၁) ရာဂစသော
ကိလေသာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒုစရိုက်ဟူသော တောချုံ မရှိ
သော။ အကဏှကံ အဂဟနံ။ဇာ၊၂။၅၈။
အကဏှကန္တိ ရာဂကဏှကာဒိဟိ ဝိရဟိတံ၊
တေဟေဝ ဂဟနေဟိ အဂဟနံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇၁။
အကဏှကော အဂဟနော။ ဝိမာန။၂၂။
ကိလေသဒိဋ္ဌိဒုစရိတဂဟနသမုစ္ဆေဒနတော အဂ-
ဟနော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၈၆။ (၂) အရှုပ်အထွေး
မရှိသော။ ဂဟနံ အဂဟနံ ကတံ။မိလိန္ဒ။၁၀၉။

အဂဟနတ္တ (န) [အဂဟန+တ္တ] အရှုပ် အထွေး
မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အရှုပ် အထွေး မရှိခြင်း။
သဗ္ဗပဗ္ဗဂဏ္ဍိပရိသုဒ္ဓတ္တာ အဂဟနတ္တာ ဝံသဿ။
မိလိန္ဒ။၁၁၁။

အဂဟိတ=အဂ္ဂဟိတ (တိ) [န+ဂဟိတ]မယူအပ်
သေးသော။ ဂဟိတာဂဟိတဉ္စ ဇာနေယျ။ဝိ၊၄။
၃၁၇။

အဂဠိတ (တိ) [န+ဂဠိတ] မကျကျန် - မချွတ်
ယွင်း - သော၊ ပြည့်စုံ ပီသ သော။အကက္ကသံ
အဂဠိတံ မဟံ မုဒံ။ဇာ၊၂။၃၆။အနေလဂဠ-
လည်းကြည့်။

အဂဠိတပဒဗျဉ္ဇန (တိ) [အဂဠိတ+ပဒဗျဉ္ဇန]
မကျကျန်-မချွတ်ယွင်း-သောပုဒ်ဗျည်းရှိသော။
အနေလဂဠ-ကြည့်။

အဂါ (ကြိ) ဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဂါဓ (တိ) [န+ဂါဓ] ထောက်မှီရာ မရှိသော၊
မထောက်မှီသော။ မဟာသမုဒ္ဒံ ဂမ္ဘီရံ ဝိတ္ထတံ
အဂါဓမပါရိ။မိလိန္ဒ။၁၁၁။

အဂါဘောဝ (ပု) [အဂါ+ဘောဝ] ထောက်မှီ
ရာပရိုသည်၏ အဖြစ်၊ ထောက်မှီရာ မရှိခြင်း။
အဂါဘောဝတော ဂမ္ဘီရဉာဏဂေါရတော စ
ဂမ္ဘီရံ။ ထေရဝါဒ။ ၄၇။

အဂါမ (ပု) [န+ဂါမ] ရွာမဟုတ်သော အရာ။
ဂါမာပိ အဂါမာ ကတာ။ မ၊ ၂။ ၃၀၀။

အဂါမက (တိ) [န+ဂါမက] ရွာ - ရွာ၏လက္ခ-
ဏာ - မရှိသော၊ ရွာမဟုတ်သော။ ကျေ-
ပစာရော နာမ အဂါမကေ အရညေ။ ဝိ၊ ၁။
၃၂၀။ အဂါမကေ အရညေတိ အဂါမကံ နာမ
အရညံ ဝိဉ္ဇာဋ္ဌာဝိအာဒိသု ဝါ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေ ဝါ
မစ္ဆဗန္ဓာနံ အဂမနပထေ ဒီပကေသု လဗ္ဘတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ အဂါမကေ အရညေ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၆။
အဂါမကေ အရညေတိ ဧတ္ထ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ
ဣန္ဒြိယာ သဗ္ဗမေတံ အရညန္တိ ဝေ ဝုတ္တလက္ခ-
ဏမေဝ အရညံ၊ တံ ပနေတံ ကေဝလံ ဂါမာ-
ဘာဝေန အဂါမကန္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆။ အဂါ-
မကေ အရညေတိ အဂါမလက္ခဏေ အရညေတိ
အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ အဂါမကေ စေ ဘိက္ခဝေ
အရညေ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၅။ အဂါမကေ ဂါမနိဂမနဂရ-
သီမာဟိ အပရိစ္ဆိန္နေ အဋ္ဌဝိပ္ပဒေသေ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၃၃၃။

အဂါမကတိရပဿ (န) [အဂါမက+တိရ+ပဿ]
ရွာမရှိသော မြစ်ကမ်းပါးဘေး။ အဂါမကတိရ-
ပဿေန ဂမနကာလေ အဒ္ဓယောဇနဂဏနာယ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။

အဂါယံမှ (ကြိ) ဂါယတိ-ကြည့်။

အဂါရ (န) [အဂ+အာရ။ အဂန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ
အဂါရံ။ ဣဒါ။ ၁၆၄။ အဂ+ရာ+အ။ န
ဂစ္ဆန္တိတိ အဂါယံ။ ဣဒါ။ ၁၆၄။ တေ ဣတိ ဂဏှာ-
တိတိ အဂါရံ။ ဇာနိ။ ၂၅၀။ အိမ်၊ အိမ်ထောင်၊
လူ့ဘောင်၊ အိမ်၌ နေထိုင်ခြင်း။ အဂါရသ္မာ
အနဂါရိယံ ပဗ္ဗတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇။ အဂါရသ္မာတိ
ဂေဟာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ အဂါရသ္မာ အနဂါရိ-
ယံ ပဗ္ဗတိတာ။ မ၊ ၁။ ၂၀။ အဂါရသ္မာတိ အဂါရ-

တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အဂါရတောတိ အဂါရ-
ဝါသတော ဥတ္တရပဒလောပေန နိဿယူပစာရေ-
န ဝါ အယံ နိဒ္ဒေသောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ အဂါ-
ရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗတိ။ မ၊ ၁။ ၄၀။ အဂါ-
ရသ္မာတိ သရာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ ဟိတွာ အဂါရံ
ပဗ္ဗတိတာ။ သံ၊ ၁။ ၁၅။ အဂါရန္တိ မာတုဂါမေန
သဒ္ဓိံ ဂေဟံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ အဂါရသ္မာ အနဂါ-
ရိယံ ပဗ္ဗတိတာနံ။ ဥဒါနံ။ ၈၉။ အဂါရသ္မာတိ
သရတော၊ ဂဟဋ္ဌဘာဝါတိ အတ္ထော။ ဥဒါနံ။ ၄၅။
၉၃။ အဂါရေ ရတိမဇ္ဈဂါ။ အပ၊ ၁။ ၆၇။ အဂါရေ
သရာဝါသေ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ အဂါရ-လည်း
ကြည့်။

အဂါရက (န) [အဂါရ+က] အိမ်ငယ်၊ တဲ၊ သခမ်း
ကျောင်း။ တဿံသ ကေ အဂါရကံ ဩလုဂ္ဂ-
ဝိလုဂ္ဂံ ကာကာတိဒါယိံ နပရမရူပံ။ မ၊ ၂။ ၁၁၄။
အဂါရကန္တိ ခုဒ္ဒကဂေဟံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဂါရ-
ကဉ္စိဒံ အတ္ထိ၊ ဟန္တ ဒေဿယံ ဂါရကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄။
အဂါရကဉ္စိဒံ အတ္ထိတိ ဣဒ္ဓ အမှာကံ ပဗ္ဗတိ-
တာဂါရံ အတ္ထိ၊ ပဏ္ဏသာလံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၆၃။

အဂါရမဇ္ဈ (န) [အဂါရ+မဇ္ဈ] အိမ်၏အလယ်၊
အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၏အလယ်။ အဂါ-
ရမဇ္ဈေ မရဏံ ဥပေတု။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၇။

အဂါရမုနိ (ပု) [အဂါရ+မုနိ] လူဝတ်ကြောင်
အရိယာ။ ဆ မုနိနော အဂါရမုနိနော အနဂါရ-
မုနိနော သေခမုနိနော အသေခမုနိနော ပစ္စေ-
ကမုနိနော မုနိမုနိနောတိ။ မဟာနိ။ ၄၄။ ယေ
တေ အဂါရိကာ ဒိဋ္ဌပဒါ ဝိညာတသာသနာ၊
ဣမေ အဂါရမုနိနော။ မဟာနိ။ ၄၄။ အဂါရမဇ္ဈေ
ဝသန္တာ အဂါရမုနိနော။ မဟာနိ။ ၄၅။ ၁၅၂။

အဂါရယု (တိ) [န+ဂါရယု] မကဲ့ရဲ့အပ်သော၊
သူ။ တဒဂ္ဂရယု ဟိ ဝိနိန္ဒမာနော။ ဇာ၊ ၂။
၂၃၁။ (တဒဂါရယု - ဟူလို့လျက် ဆန္ဒာနုရက္ခဏ

အတွက် တဒဂ္ဂရယုံ-ဟု ဆိုသည်။) တဒဂ္ဂရယုံတို့
တသွာ အဂါရယုံ ပြာဟူ၍ ဝိနိန္ဒမာနော ဓနုဉ္စ
ပဏ္ဍိတာနံ ဓမ္မဉ္စ ဇဟာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄၇။ အာဇီ-
ဝေါ သောဓိတော အဂါရယော။ ထေရ၊ ၃၀၆။
အဂရဟိယ-လည်းကြည့်။

အဂါရဝ (တိ) [န+ဂါရဝ] ရိုသေလေးစားခြင်း
မရှိသော၊ အရိုအသေကင်းသော၊ သူ။ ဒုက္ခ
ခေါ် အဂါရဝေါ ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော။ သံ၊ ၁။
၁၄၀။ အံ၊ ၁။ ၂၇။ အဂါရဝေါတိ အညသ္မိ ဂါရဝ-
ဝိရဟိတော၊ ကဉ္စိ ဂရုဋ္ဌာနေ အဋ္ဌပေတွာတိ
အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ ဘိက္ခု
အဂါရဝေါ အပ္ပတိဿော စဝတိ န ပတိဋ္ဌာတိ
သဒ္ဓမ္မေ။ အံ၊ ၂။ ၆။ နာ'ဿ ဂါရဝေါတိ အဂါ-
ရဝေါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ သာမဏေရာ ဘိက္ခုသု အဂါ-
ရဝေါ အပ္ပတိဿော အသဘာဂဝတ္တိနော ဝိဟရန္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၁၇။ သတ္တရိ အဂါရဝေါ ဝိဟရန္တိ အပ္ပ-
တိဿော။ အံ၊ ၂။ ၂။ ၆။ တေ အညမည အဂါရဝေါ
အပ္ပတိဿော အသဘာဂဝတ္တိကာ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၃၁၀။ အညမည အဂါရဝေါ ဝိဟရန္တိ အပ္ပတိဿော။
အံ၊ ၂။ ၂။ ၆။ အညမည အဂါရဝေါ။ ထေရ၊ ၃၄၁။
၃၄၃။ ကတမေ ဆ အဂါရဝေါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၅။
အဂါရဝေါတိ ဂါရဝိရဟိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၇၈။

အဂါရဝတာ (ထိ) [အဂါရဝ+တာ] ရိုသေလေး
စားခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်၊ မရှိသေ - မလေးစား -
ခြင်း။ အဂါရဝတာ အပ္ပတိဿဝတာ။ အဘိ၊ ဓ။
၂၅၇။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၅။ ဂရုဝါသံ အဝသနဝသေန
ဥပ္ပန္နော အဂါရဝဘာဝေါ အဂါရဝတာ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၂၂။

အဂါရဝဘာဝ (ပု) [အဂါရဝ+ဘာဝ] အဂါရ-
ဝတာ-ကြည့်။

အဂါရဝသုတ္တ (န) [အဂါရဝ+သုတ္တ] အဂါရဝသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဍာသ၊ ၁-ဝဂ်၊
၉-၁၁-သုတ်။ ပဌမ-ဒုတိယ-အဂါရဝသုတ်။ အံ၊
၂။ ၆-ဂ။

အဂါရဝါသ (ပု) [အဂါရ+ဝါသ] အိမ်၌ နေခြင်း၊
အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေခြင်း။
အဂါရဝါသေန အလံ နု တေ ဣဒံ။ ထေရ၊ ၃၅၆။

အဂါရိက (တိ) [အဂါရ+ဣက] အိမ်ရာ တည်
ထောင် လူ့ဘောင်၌နေသော၊ လယ်ထွန်ခြင်း၊
နှားမွေးခြင်း စသော အိမ်ထောင်သည် အလုပ်
ကို ပြုလုပ် နေသော၊ သူ။ လူဝတ်ကြောင်။
ကထံ ဟိ နာမ အယျာ သုလ္လနန္ဒာ အဂါရိကဿ
သမဏစီဝရံ ဒဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၄။ အဂါရိကော
နာမ ယော ကောစိ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ။ ဝိ၊
၂။ ၃၇၅၊ ၃၉၈။ ယေ တေ အဂါရိကာ ဒိဋ္ဌပဒါ။
မဟာနိ၊ ၄၄။ အဂါရိကာတိ ကသိဂေါရကွာဒိ-
အဂါရိကကမ္မေ နိယုတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၅၂။

အဂါရိကမ္မ (န) [အဂါရိက+ကမ္မ] အိမ်ရာ
တည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေထိုင်သူတို့၏-အမှု
ကိစ္စ-လုပ်ငန်း ဆောင်တာ။ အဂါရိက-ကြည့်။

အဂါရိကဗာဟုသစ္စ (န) [အဂါရိက+ဗာဟုသစ္စ]
လူဝတ်ကြောင်နှင့် ဆိုင်သော အကြား အမြင်
များသောသူ၏အဖြစ်၊ လူ - အကြားအမြင် -
ဗဟုသုတများသည်၏အဖြစ်။ အပိ စ အဂါရိက-
ဗာဟုသစ္စမ္ပိ ယံ အနဝဠံ၊ တံ ဥဘယလောက-
ဟိတသုခါဝဟနတော မဂ်လန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ခုဒ္ဒက၊
ဌ၊ ၁၁၃။

အဂါရိကဘူတ (တိ) [အဂါရိက+ဘူတ] လူဝတ်
ကြောင် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ သူ။ အဂါရိက-
ဘူတဿ သတော တေဒဟောသိ။ သံ၊ ၁။
၄၁၉။

အဂါရိကမိတ္တ (ပု) [အဂါရိက+မိတ္တ] လူဝတ်
ကြောင် မိတ်ဆွေ။ ဒွေ မိတ္တာ အဂါရိကမိတ္တာ
စ အနဂါရိကမိတ္တာ စ။ စူဠနိ၊ ၂၃၉။

အဂါရိကရတန (န) [အဂါရိက+ရတန] အိမ်ရာ
တည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေသူ လူဝတ်ကြောင်
(တည်းဟူသော) ရတနာ။ ပုရိသရတနမ္ပိ ဒုဝိဓံ
အဂါရိကရတနံ အနဂါရိကရတနဉ္စ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။

၁၄၉။ ။(မဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၇-၌ အဂါရိယရတနံ- ရှိသည်။)

အဂါရိကဝိနယ (ပု) [အဂါရိက+ဝိနယ] လူ့- ဝိနည်း၊ လူ့ကျင့်ဝတ်၊ (အကုသလကမ္မပထ ဆယ်ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။) အဂါရိကဝိနယော နာမ ဒသအကုသလကမ္မပထဝိရမဏံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၃။

အဂါရိကဝိဘူသာ (ထိ) [အဂါရိက+ဝိဘူသာ] အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေသူ-လူဝတ် ကြောင် - တို့၏ - အဆင်တန်ဆာ - တန်ဆာ ဆင်ခြင်း။ ဝိဘူသာ ဒုဝိဓာ အဂါရိကဝိဘူသာ အနဂါရိကဝိဘူသာ စ၊ တတ္ထ အဂါရိကဝိဘူသာ သာဠကဝေဌနမာလာဂန္ဓာဒိ၊ အနဂါရိကဝိဘူ- သာ ပတ္တမဏ္ဍာဒိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၀၀။

အဂါရိယဝိမာန (န) [အဂါရိယ+ဝိမာန] လူဝတ် ကြောင် ဇနီးမောင်နှံ နှစ်ယောက်တို့၏ နတ် ဗိမာန်ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ပြသောဝိမာနဝတ္ထု။ ဝိမာ- နဝတ္ထုပါဠိ၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁-၂-ဝိမာန၊ ၉၅-၆။

အဂါရိကသိပ္ပ (န) [အဂါရိက+သိပ္ပ] လူ ဝတ် ကြောင် - တို့၏ သိပ္ပဒေသနာတို့။ အဂါရိကသိပ္ပ နာမ ယံ ပရူပရောဓဝိရဟိတံ အကုသလဝိဝဇ္ဇိတံ မဏိကာရသုဝဏ္ဏကာရကမ္မာဒိကံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၃။ အနဂါရိကသိပ္ပ-လည်းကြည့်။

အဂါရိယ (န) [အဂါရိ+ဣယ] (၁) အိမ်၏- အိမ်ထောင်၏ - အကျိုးစီးပွား။ အဂါရဿ ဟိတံ အဂါရိယံ။ ကသိဂေါရက္ခာဒိကုဋ္ဌမ္မပေါသနကမ္မံ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄-တို့လည်းကြည့်။) (၂) (တိ) အိမ်ရာတည် ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေသူ၊ လူဝတ်ကြောင်။

အဂါရိယပဋိပတ္တိ (ထိ) [အဂါရိယ+ပဋိပတ္တိ] အိမ်ရာ တည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေသူ - လူဝတ် ကြောင် - တို့၏အကျင့်။

အဂါရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိ (ထိ) [အဂါရိယပဋိပတ္တိ+ ဒုဂ္ဂတိ] လူဝတ်ကြောင်တို့၏(မှားသော)အကျင့် ဟူသော- ပင်ပန်းဆင်းရဲ- စက်ဆုပ်ဖွယ်-သော

ဖြစ်ခြင်း။ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ မှားသော အကျင့် ဟူသော အပါယ်ဆင်းရဲသို့ ရောက် ကြောင်း တရား။ အဂါရိယော ဟိ သံကိလိဋ္ဌ- စိတ္တော ပါဏမ္မိ ဟနတိ အဒိန္နမ္မိ အာဒိယတိ သကလေပိ ဒသ အကုသလကမ္မပထေ ပူရေတိ၊ အယမဿ အဂါရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဒုဋ္ဌဂတိပရိပူရဏဝေသန ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ၊ သာ ဧဝ ကိလေသဒရထပရိဋ္ဌာဟာဒိဝေသန ဥပါယာသဒုက္ခာ၊ ကုစ္ဆိတာ ဝါ ဂတိ ပဝတ္တိ၊ ဒုဂ္ဂတိဟေတုတိ ဝါ ဒုဂ္ဂတိ.... ။မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။

အဂါရိယပဋိပတ္တိသုဂတိ (ထိ) [အဂါရိယပဋိပတ္တိ+ သုဂတိ] လူဝတ်ကြောင်တို့၏(မှန်သော) အကျင့် ဟူသော - လွယ်ကူချမ်းသာ - နှစ်သက်ဖွယ် - သော ဖြစ်ခြင်း။ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ မှန်သော အမှုအကျင့်ဟူသော ကောင်းရာ သုဂတိသို့ ရောက်ကြောင်းတရား။ အဂါရိယော ဟိ ပရိသုဒ္ဓ- စိတ္တော အယမဿ အဂါရိယပဋိပတ္တိသုဂတိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။

အဂါရိယပဋိပဒါ (ထိ) [အဂါရိယ + ပဋိပဒါ] အိမ် ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေသူ - လူဝတ် ကြောင် - တို့၏အကျင့် - ပဋိပဒါ။ ဧဝံ ခိဏာ- သဝပဋိပတ္တိ ဒဿေန္တော အရဟတ္တနိက္ခုဋေ အနဂါရိယပဋိပဒံ နိဋ္ဌာပေတွာ အဂါရိယပဋိပဒံ ဒဿေတံ....။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၀၆။

အဂါရိယဘူတ (တိ) [အဂါရိယ+ဘူတ] လူဝတ် ကြောင် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ သူ။ ပုဗ္ဗေ အဂါ- ရိယဘူတော သမာနော။ မ၊ ၂။ ၁၇၄။ ပုဗ္ဗေ အဂါရိယဘူတာ သမာနာ။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉။ ယံ ပုဗ္ဗေ အဂါရိယဘူတဿ ရဇ္ဇသုခံ။ ဥဒါန၊ ၉၈။

အဂါရိယမုနိ (ပု) [အဂါရိယ+မုနိ] လူဝတ်ကြောင် အရိယာ။ ဂိဟိ အာဂတဖလော ဝိညာတသာ- သနော အဂါရိယမုနိ၊ ပဗ္ဗဇိတော အနဂါရိယမုနိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၄။ သော ပနေသ အဂါရိယမုနိ အနဂါရိယမုနိ သေက္ခမုနိ အသေက္ခမုနိ ပစ္စေက-

ဗုဒ္ဓမုနိ မုနိမုနိတိ အနေကဝိဓော။ ဇာ၊ဌ၊၁။

၁၂၅။ အဂ္ဂိရမုနိ-လည်းကြည့်။

အဂ္ဂိရိယရတန (န) [အဂ္ဂိရိယ+ရတန] အဂ္ဂိရိ-
ကရတန-ကြည့်။

အဂ္ဂိရိယဝိမာန (န) [အဂ္ဂိရိယ+ဝိမာန] ဝိမာန-
ဝတ္ထုပါဠိ၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁-ဝိမာန။ ယထာ ဝနံ စိတ္တလတံ
ပဘာသတိတိ အဂ္ဂိရိယဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ဌ၊ ၂၆၅။
ဝိမာန၊ဌ၊ ၉၅-၆။

အဂ္ဂိရိယသာဝက (ပု) [အဂ္ဂိရိယ+သာဝက] အိမ်
ရာတည်ထောင်သူ - လူ့ဘောင်၌ နေသူ - လူ
ဝတ်ကြောင် - တပည့် - သာဝက။ သာဝ-
ကောတိ အဂ္ဂိရိယသာဝကော။ သုတ္တန်၊ဌ၊ ၂။
၁၀၆။

အဂ္ဂိရိ (တိ) [အဂ္ဂိရ+ဂ္ဂိ]။ ထိ၌ အဂ္ဂိရိနိ
အိမ် - အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင် - ၌ နေ
သူ၊ လူဝတ်ကြောင်။ အဂ္ဂိရိနော အနုဒ္ဒပါန-
ဝတ္ထုဒါ။ ဇာ၊၁။ ၁၃၈။ အဂ္ဂိရိနောတိ ဂဟဋ္ဌာ။
ဇာ၊ဌ၊ ၁၂။ ၂၀။ (ထိ၌ - အိမ်ရှင်မ ဟု လည်း
ပေး။) အဂ္ဂိရိနိ သဗ္ဗကုလဿ ဣဿရာ။ ဝိမာန၊
၇၄။ ပေတ၊ ၁၇၃။ အဂ္ဂိရိနိတိ ဂေဟသာမိနိ။
ဝိမာန၊ဌ၊ ၂၀၉။ ပေတ၊ဌ၊ ၁၇၈။

အဂ္ဂိဟယံ (ကြိ) ဂါဟာပေတိ-ကြည့်။

အဂ္ဂိဟာပေတွာ (ကြိဝိ) [န+ဂါဟာပေတွာ]
မယူစေ၍၊ မယူစေပ။ ဥပဇ္ဈိ အဂ္ဂိဟာပေတွာ
နိရုပဇ္ဈာယကော န ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဌ၊
၃။ ၃၀၇။

အဂ္ဂိဟိတ (တိ) [န+ဂါဟိတ] မယူစေအပ်
သော။ အထ “သံဃုဒ္ဓေသပတ္တံ ဒေထာ” တိ ဝတွာ
အဂ္ဂိဟိတေယေဝ ပတ္တေ ယဿ ကဿစိ ပတ္တံ
ဂဟေတွာ ပူရေတွာ အာဟရတိ။ ဝိ၊ဌ၊ ၄။ ၉၂။

အဂ္ဂိဟေတုံ (ကြိဝိ) [န+ဂါဟေတုံ] မယူစေ
ခြင်းငှါ။ ယတ္ထ ကတ္တစိ သရိတွာ ဂါဟေတဗ္ဗ-
မေဝ၊ အဂ္ဂိဟေတုံ န ဝနတိ။ ဝိ၊ဌ၊ ၄။ ၈၉။

အဂ္ဂိဟေတွာ (ကြိဝိ) [န+ဂါဟေတွာ] မယူစေမှု
၍။ အန္တောဂါမေ အဂ္ဂိဟေတွာ ဝိဟာရံ အာနေ-
တွာဝ ဂါဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဌ၊ ၄။ ၁၀၂။

အဘိဓာန် ၁-၇-န-ဗု-သ

အဂ္ဂိဒ္ဓ (တိ) [န+ဂိဒ္ဓ] မတပ်မက်သော၊ သူ။
သံ၊ ၈၀ မုနိ ဝိတဂေဓော အဂ္ဂိဒ္ဓေါ။ သုတ္တန်၊ ၃၀၉။
ဝိတဂေဓော ၈၀ စ အဂ္ဂိဒ္ဓေါ။ သုတ္တန်၊ဌ၊ ၁။
၂၄၇။ ဧဝံ မုနိ သန္တိဝါဒေါ အဂ္ဂိဒ္ဓေါ။ သုတ္တန်။
၄၁၁။ ဂေဓာဘာဝေန အဂ္ဂိဒ္ဓေါ။ သုတ္တန်၊ဌ၊ ၂။
၂၆၁။

အဂ္ဂိဒ္ဓတာ (ထိ) [အဂ္ဂိဒ္ဓ+တာ] မတပ်မက်သူ၏
အဖြစ်၊ မတပ်မက်ခြင်း။ ဘောဇနသ္မိ အဂ္ဂိဒ္ဓတာ။
ဇာ၊၁။ ၈၇၂။

အဂ္ဂိဒ္ဓိ (ထိ) [န+ဂိဒ္ဓိ] မတပ်မက်ခြင်း။ အဂ္ဂိဒ္ဓိ-
လောဘ-ကြည့်။ (တိ) တပ်မက်ခြင်းမရှိ - မတပ်
မက် - သော၊ သူ။

အဂ္ဂိဒ္ဓိတာ (ထိ) [အဂ္ဂိဒ္ဓိ+တာ] တပ်မက်ခြင်းမရှိ
သူ၏အဖြစ်၊ မတပ်မက်ခြင်း။ ဘောဇနသ္မိ
အဂ္ဂိဒ္ဓိတာသင်္ခါတော မတ္တညူဘာဝေါ သာဓု။
ဇာ၊ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။ အဂ္ဂိဒ္ဓိတာ-လည်းကြည့်။

အဂ္ဂိဒ္ဓိတာသင်္ခါတ (တိ) [အဂ္ဂိဒ္ဓိတာ+သင်္ခါတ]
တပ်မက်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ် - မတပ်မက်
ခြင်း - ဟုဆိုအပ်သော။ အဂ္ဂိဒ္ဓိတာ-ကြည့်။

အဂ္ဂိဒ္ဓိလောဘ (ပု) [န+ဂိဒ္ဓိလောဘ] မတပ်မက်
ခြင်းဟူသောအလောဘ။ အဂ္ဂိဒ္ဓိလောဘံ နိဿာ-
ယ ဂိဒ္ဓိလောဘော ပဟာတဗ္ဗော။ မ၊ ၂။ ၂၃။

အဂ္ဂိဒ္ဓိလောဘီ (တိ) [အဂ္ဂိဒ္ဓိလောဘ+ဂ္ဂိ] မတပ်
မက်ခြင်းဟူသော အလောဘ ရှိသော၊ သူ။
အဂ္ဂိဒ္ဓိလောဘဿ ဧဝံသ တေ အာသဝါ ဝိဿာ-
တပရိဋ္ဌာဟာ န ဟောန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂၅ (ဣ) မူကံ။

အဂ္ဂိလာန (တိ) [န+ဂိလာန] မနာမဖျား - ကျန်း
မာ - သော၊ သူ။ အဂ္ဂိလာနော နာမ သက္ကောတိ
တဗ္ဗာ အာဝသထာ ပက္ကမိတုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၇။

အဂ္ဂိလာနသညာ (ထိ) [အဂ္ဂိလာန+သညာ]
(၁) မနာမဖျားသောသူဟု ဖြစ်သောအမှတ်။
(၂) မနာမဖျားဟု အမှတ်ရှိသော ဘိက္ခုနီ။
အဂ္ဂိလာနာ အဂ္ဂိလာနသညာ ဆတ္တုပါဟနံ
ဓာရေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၇၁။

အင်္ဂလိပ်သင်္ချာ (တိ) [အင်္ဂလိပ်သင်္ချာ+သင်္ချာ]
မနာမယျားသောသူဟု အမှတ်ရှိသောသူ။ အင်္ဂ-
လိပ်သင်္ချာ အင်္ဂလိပ်သင်္ချာ...ဘုရားတို့။ ဝိ၊ ၂။ ၉၇။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [န+ဂုဏ] (၁) (က) ကျေးဇူးမဲ့
သောတရား။ ဧတေ အင်္ဂလိပ် ယေသု စ သန္တိ
သဗ္ဗေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉။ (ခ) အကုသိုလ်အမှု၊
အကုသိုလ်ကံ။ တထာ ဟိ အင်္ဂလိပ် ရတော။
ဇာ၊ ၂။ ၂၆၅။ အင်္ဂလိပ် ရတောတိ...အကုသလ-
ကမ္မေ ရတော။ ဇာ၊ ၄။ ၇၁၂။ (၂) ညှို့မရှိ
သော။ အင်္ဂလိပ် ခန ညတိကုလေ စ ဘရိယာ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၂၀။ အင်္ဂလိပ် ဇိယာရဟိတံ။ ဇာ၊
၄။ ၅၇၇။

အင်္ဂလိပ်ကထာ (တိ) [အင်္ဂလိပ်+ကထာ] ကျေးဇူးမဲ့-
ကဲ့ရဲ့ - စကား။ ဘိက္ခု တဿ အင်္ဂလိပ်ကထာ
သမုဋ္ဌာပေသုံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။

အင်္ဂလိပ်ဂဝေသက (တိ) [အင်္ဂလိပ်+ဂဝေသက]
ကျေးဇူးမဲ့ - ကဲ့ရဲ့ - စကား ပြောဆိုသောသူကို
ရှာဖွေသောသူ။ ရာဇာ အတ္တနော အင်္ဂလိပ်-
ဂဝေသကော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၀။

အင်္ဂလိပ်ည (တိ) [န+ဂုဏည] ကျေးဇူးကို မသိ
တတ်သောသူ။ ကာလောတိ အင်္ဂလိပ်ညဿ
(အညာဏဿ-သိ၊ သျာ၊ ဣ) တဝ သန္တိကာ ဣဒါနိ
မမ ပက္ခမိတုံ ကာလော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။

အင်္ဂလိပ်တေ (ပု၊ န) [အင်္ဂလိပ်+တေ] သမာဓိ၏
ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ဥဒ္ဓစ္စ အပူဓာတ်။ ဂုဏ-
တေဇေန တေဇိတတ္တာ အင်္ဂလိပ်တေ ပရိယာ-
ဒိယတိ။ ပဋိသံ၊ ၉၉။ အင်္ဂလိပ်တေဇန္တိ သမာဓိဿ
ပဋိပက္ခံ ဝိက္ခေပတေဇံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၃-၄။

အင်္ဂလိပ်ပရိယေသက (တိ) [အင်္ဂလိပ်+ပရိယေသက]
ကျေးဇူးမဲ့ - ကဲ့ရဲ့ - စကား ပြောဆိုသောသူကို
ရှာဖွေသောသူ။ အထ ရာဇာ အင်္ဂလိပ်ပရိယေ-
သကော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။

အင်္ဂလိပ်ဘဝ (ပု) [အင်္ဂလိပ်+ဘဝ] ဂုဏ်မဟုတ်
သည်၏အဖြစ်။

အင်္ဂလိပ်ဘဝပရိယေသက (န) [အင်္ဂလိပ်ဘဝ+ပရိ-
ယေသက] ဂုဏ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို ကြံဆခြင်း။
မိစ္ဆာဉာဏံ တဿ ဂုဏာနံ အင်္ဂလိပ်ဘဝပရိ-
ယေသက ပရိယေသကံ ဟော။ မ၊ ၁။ ၂။ ၄၇။

အင်္ဂလိပ်ဝိဒိ (တိ) [အင်္ဂလိပ်+ဝိဒိ+ဇာ] ကျေးဇူး
မဲ့ - ကဲ့ရဲ့ - စကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသောသူ။
အတ္ထိ န ခေါ မေ ကောစိ အင်္ဂလိပ်ဝိဒိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [န+ဂုဏ] မလုံခြုံစေအပ်သော။ မလုံခြုံ
သော။ ဘဏ္ဍာဂါရေ စိဝရံ အင်္ဂလိပ် ဟောတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၃၉၇။ ဖဿာယတနာ အဒန္တာ အင်္ဂလိပ်
အရက္ခိတာ...။ သံ၊ ၂။ ၂။ ၉၃။ အင်္ဂလိပ်တိ အဂေါ-
ပိတာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (က) မပိတ်အပ်သော။
တောနိ ယဿ ဒွါရာနိ၊ အင်္ဂလိပ်နိစ ဘိက္ခုနော။
ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၁။ ... သတိကဝါဠေန အပိဟိတာနိ။
ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၉၆။

အင်္ဂလိပ်တာ (တိ) [အင်္ဂလိပ်+တာ] မလုံခြုံသည်၏
အဖြစ်။ မလုံခြုံခြင်း။ ဗဟိ ပန ဥပဋ္ဌာနသလာ-
ဒိသု ပညပေတွာ ဂစ္ဆန္တဿ သေယျာမတ္တမေဝ
နဿေယျ၊ ဌာနဿ အင်္ဂလိပ်တာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။

အင်္ဂလိပ်ဒွါရ (တိ) [အင်္ဂလိပ်+ဒွါရ] မလုံခြုံစေ
အပ် - မပိတ်အပ် - သော တံခါးရှိသောသူ။
ဣန္ဒြိယေသု အင်္ဂလိပ်ဒွါရ။ မ၊ ၁။ ၃။ ဣန္ဒြိယေသု
အင်္ဂလိပ်ဒွါရတိ သသု ဣန္ဒြိယေသု အသံဝုတကမ္မ-
ဒွါရ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ ဣန္ဒြိယေသု အင်္ဂလိပ်ဒွါရ-
တာယ စ (အင်္ဂလိပ်ဒွါရောဌ)။ ဣတိဝုတ်။
၂။ ၁။ အင်္ဂလိပ်ဒွါရတိ အပိဟိတဒွါရော။ ဣတိ-
ဝုတ်။ ၄။ ၉၂။

အင်္ဂလိပ်ဒွါရတာ (တိ) [အင်္ဂလိပ်ဒွါရ+တာ] မလုံခြုံ
စေအပ် - မပိတ်အပ် - သော တံခါးရှိသူ၏
အဖြစ်။ ဣန္ဒြိယေသု အင်္ဂလိပ်ဒွါရတာ စ ဘောဇနေ
အမတ္တညတာ စ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၅။ ဣန္ဒြိယသံဝရ-

ဘေဒသင်္ခါတော မနစ္စဋ္ဌေသု ဣန္ဒြိယေသု
အဂ္ဂတ္ထဒွါရဘာဝေါ ဣန္ဒြိယေသု အဂ္ဂတ္ထဒွါရတာ။
အဘိ၊ ငွါ၊ ၉၅။

အဂ္ဂတ္ထဒွါရဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂတ္ထဒွါရ + ဘာဝ] အဂ္ဂ-
ဒွါရတာ-ကြည့်။

အဂ္ဂတ္ထိ (ထိ) [န + ဂ္ဂတ္ထိ] မလုံခြုံစေခြင်း။ ဆန္ဒ
ဣန္ဒြိယာနံ အဂ္ဂတ္ထိ အဂေါပနာ အနာရက္ခော
အသံဝရော။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၆။

အဂေ (တိ) [န + ဂေ] တပ်မက်ခြင်းမရှိသော၊
မတပ်မက်သော။ သူ။

အဂေတာ (ထိ) [အဂေ + တာ] တပ်မက်ခြင်း
မရှိသူ၏အဖြစ်၊ မတပ်မက်ခြင်း။ အဂေတာ
နိရာလယတာ စာဂေါ ပဟာနံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆။

အဂေလက္ခဏ (တိ) [အဂေ + လက္ခဏ] မတပ်
မက်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော။ အလောဘော
အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေလက္ခဏော။ အဘိ၊
ငွါ၊ ၁၇၀။

အဂေဟ (တိ) [န + ဂေဟ] အိမ်မရှိသော၊ တဏှာ
တည်းဟူသော အိမ်မရှိသော၊ သူ။ အဂဟ-
ကြည့်။

အဂေါစရ (ပု) [န + ဂေါစရ] မသင့်လျော်သော
ကျက်စားရာ။ ယထာရူပေ အဂေါစရေ စရန္တံ။
မ၊ ၁။ ၁၄။ အဂေါစရေတိ ဧတ္ထေ အယုတ္တော ဂေါ-
စရော အဂေါစရော။ မ၊ ငွါ၊ ၈၄။ ကတမော
အဂေါစရော။ မဟာနိ၊ ၃၇၇။ ဂေါစရောတိ
ပိဏ္ဍပါတာဒိနံ အတ္တယ ဥပသကံမိတု ယုတ္တ-
ဌာနံ။ အယုတ္တဌာနံ အဂေါစရော။ မဟာနိ၊ ငွါ၊
၃၉၉။

အဂေါစရဘာဝ (ပု) [အဂေါစရ + ဘာဝ] ကျက်
စားရာမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ တက္ကဉာဏဿ
အဂေါစရဘာဝတော အတက္ကာဝစရံ။ ဣတိဝုတ်၊
ငွါ၊ ၁၅၇။

အဂေါပန (န၊ ထိ) [န + ဂေါပန] မလုံခြုံစေခြင်း။
အဂ္ဂတ္ထိ-ကြည့်။

အဂေါပိတ (တိ) [န + ဂေါပိတ] မလုံခြုံစေအပ်
သော။ အဂ္ဂတ္ထိ-ကြည့်။

အဂ္ဂ (တိ) [အဇ + ဂ။ အဇ + အ။ ဣဒံ ၃၂-နှင့်
ဓာနံ၊ ငွါ၊ ၆၉၆-ကြည့်။ (အဂ္ဂ-သံ)။ အယံ
အဂ္ဂသဒ္ဓေါ အာဒိကောဋိကောဌာသသေဋ္ဌေသု
ဒိဿတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁၄၁။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂၁၀။ မ၊ ငွါ၊ ၁။
၁၄၁။ အံ၊ ငွါ၊ ၁၉၆။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂။ ဣတိဝုတ်၊ ငွါ၊
၂၆။] (၁) အဦးအစ။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏပေတံ
သရဏံ ဂတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ဒိ၊ ၁။ ၈၀။ မ၊ ၁။ ၂။ သံ၊ ၁။
၇၀။ အံ၊ ၁။ ၅၈။ ဥဒါနံ၊ ၁၃၄။ အဇ္ဇတဂ္ဂေတိ အဇ္ဇတံ
အာဒိ ကတော။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၁။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၁၀။ ၂၁၁။
မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၁။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂။ ဥဒါနံ၊
ငွါ၊ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၁။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ သမ္ပ
ဒေါဝါရိက အာဝရာမိ ဒွါရံ နိဂဏ္ဌာနံ နိဂဏ္ဌိနံ။
မ၊ ၂။ ၄၃။ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ဝိသိဋ္ဌံ။ မဟာနိ၊ ၄၉။
အဂ္ဂန္တိ အာဒိ။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၁၆၈။ အဂ္ဂဂိမ္မ-လည်း
ကြည့်။ ယဒဂ္ဂေန တေ ကေမေကေန ဘိက္ခုနာ
ကေမေကံ သိတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၁၇-ဂ။
ယဒဂ္ဂေနာတိ ယံ အာဒိ ကတော။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၇၆။
ယဒဂ္ဂေန အာနန္တ မဟာပဇာပတိယာ ဂေါတ-
မိယာ အဋ္ဌ ဂရုဓမ္မော ပဋိဂ္ဂဟိတာ၊ တဒေဝ သာ
ဥပသမ္ပန္နာ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄၄၈။ ယဒဂ္ဂေနာတိ ယံ ဒိဝသံ
အာဒိ ကတော။ တဒေဝါတိ တသ္မိညေဝ ဒိဝသေ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၄။ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၄-၌ကား ယဒ-
ဂ္ဂေနာတိ ယသ္မိံ ဒိဝသေ။ တဒါတိ တသ္မိယေဝ
ဒိဝသေ-ဟုဖွင့်သည်။) ယဒဂ္ဂေ အဟံ မဟာလိ
ဘဂဝန္တံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရာမိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၄၅။ ယဒ-
ဂ္ဂေတိ မူလဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ယံ ဒိဝသံ အဂ္ဂံ
ပရကောဋိ ကတော ဝိဟရာမိတိ အတ္ထော။
ယာဝ ဝိဟာသိန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။.....အထ ဝါ ယဒ-
ဂ္ဂေတိ ယံ ဒိဝသံ အဂ္ဂံ ကတော.....ယံ ဒိဝသံ အာဒိ
ကတော။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂၇၈။ အဂ္ဂန္တိ ပဋ္ဌမံ၊ တံ ပနေတ္ထ
ပရာ အတိတာ ကောဋိ ဟောတိတိ အာဟံ “ပရ-
ကောဋိ ကတော”တိ။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃၃၈။ ယဒဂ္ဂေ

ကာယမှိ ဣဇ္ဇပပနော။ ဝိမာန။ ၁၂၁။ ယဒဂ္ဂေ
ယတော ပဋ္ဌာယ။ ၄၆။ ၁၂၂။ (၂) အစွန်း၊
အဖျား။ အဂ္ဂကံရ၊ အဂ္ဂနခ၊ အဂ္ဂလဂ္ဂ-တို့ကြည့်။
(၁) အနက် ယဒဂ္ဂေ-လည်းကြည့်။ (၃) အဖို့
အစု။ ပရိဝေဏဂ္ဂ (ဝိ၊ ၄။ ၃၁၇။ သိ၊ ၆။ ၁၆။
၂။ ၂၉၅)၊ ရာဇဂ္ဂ (ဝိ၊ ၁။ ၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃)၊
ဝိဟာရဂ္ဂ (ဝိ၊ ၄။ ၃၁၇) တို့ကြည့်။ အဂ္ဂ (၅)
အနက်လည်းကြည့်။ (၄) အပိုင်း အခြား။
သေယျဂ္ဂ (ဝိ၊ ၄။ ၃၁၇။ ဝိ၊ ၄။ ၆၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆)
ကြည့်။ (၅) အမြတ်၊ မြတ်သော၊ အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်သော။ သူ။ တေဒဂ္ဂန္တိ တေ အဂ္ဂံ တေ
သေဋ္ဌံ တေ မောက္ခံ တေ ဥတ္တမံ တေ ပဝရံ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၉၄။ သာဝကယုဂံ အဟောသိ အဂ္ဂံ
ဘဒ္ဒယုဂံ။ ဒီ၊ ၂။ ၄။ အဂ္ဂန္တိ ဌပေတွာ ဝိပဿိ
ဘဂဝန္တံ အဝသေသေဟိ သဒ္ဓိံ အသဒ္ဓိသဂ္ဂဏ-
တာယ ဥတ္တမံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အဂ္ဂမက္ခာယတိ
ယဒိဒိ မဟန္တတ္ထေန။ မ၊ ၁။ ၂၄၂။ အဂ္ဂမက္ခာယ-
တိတိ သေဋ္ဌံ အက္ခာယတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ (က)
အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော မဂ်၊ ဖိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ်၊
အရဟတ္တဖိုလ်။ ဣတိ ခေါ အာနန္ဒ ကုသလာနိ
သီလာနိ အနုပဗ္ဗေန အဂ္ဂါယ ပရေန္တိ။ အံ၊ ၃။
၂၅၈။ အဂ္ဂါယ ပရေန္တိတိ အရဟတ္တတ္ထာယ
ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၇။ (ခ) အမြတ်ဆုံးဖြစ်
သော ရတနာ ၃-ပါး။ ပုရိမသ္မိံ စ အတ္ထေ
အဂ္ဂသဒ္ဓေန ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္ထယံ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်။
ဋ္ဌ။ ၂၆၈။ အဂ္ဂဿ ဒါတာ မေဓာဝိ။ ဣတိဝုတ်။
၂၅၅။ အဂ္ဂဿ ဒါတာတိ အဂ္ဂဿ ရတနတ္ထယဿ
ဒါတာ။ ဣတိဝုတ်။ ၁၅။ ၂၇၆။ (ဂ) မြတ်သော -
ဝိဝဇ္ဇနိဿိတဖြစ်သော - သဒ္ဓါစသောတရား။
အဂ္ဂေန စ ခေါတိ အဂ္ဂေဟိ သဒ္ဓါဒိဟိ အဂ္ဂဿ
အရဟတ္တဿ ပတ္တိ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈။
အဂ္ဂေနာတိ သေဋ္ဌေန ဝိဝဇ္ဇနိဿိတေန ဓမ္မေန။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ (ဃ) မြတ်သော သီလစသော
ဂုဏ်။ အဂ္ဂပ္ပတ္တ (၁) (က) အနက်ကြည့်။
(င) မြတ်သောအလှူဝတ္ထု။ အထ ဝါ အဂ္ဂဿ
ဒေယျဓမ္မဿ ဒါနံ ဥဋ္ဌာရံ ကတွာ တတ္ထ ပုညံ

ပဝတ္တေတာ။ ဣတိဝုတ်။ ၁၅။ ၂၇၆။ (၆) မြတ်
သည်၏အဖြစ်။ အဂ္ဂပ္ပတ္တ (၂) (က) အနက်ကြည့်။
(က) လောကတ္တရာမဂ်ဖိုလ်။ အဂ္ဂပ္ပတ္တ (၂)
(ခ) အနက်ကြည့်။ (ခ) သဗ္ဗညုတဉာဏ်။
အဂ္ဂပ္ပတ္တ (၁) (ခ) အနက်ကြည့်။ (၇) အမြတ်
၌ဖြစ်သော။ အဂ္ဂမေတံ ပဒံ။ ပဋိသံ၊ ၃၆၀။
အဂ္ဂန္တိ အဂ္ဂေ ဘဝံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။
(ဂ) မြတ်သော အကျိုးရှိသော၊ မြတ်သော
အကျိုးကို ပေးတတ်သော။ အဂ္ဂပ္ပဿာဒ-
ကြည့်။ (၈) ပြဇာနီးသော။ အဂ္ဂေါဟမသ္မိ
လောကဿ၊ သေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ။
ဒီ၊ ၂။ ၁၃။ မ၊ ၃။ ၁၆၄။ အဂ္ဂေါတိ ဂုဏေဟိ သဗ္ဗ-
ပဌမော။ ဣတရာနိ ဒွေ ပဒါနိ တေသေဝ ဝေဝ-
စနာနိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ အဂ္ဂေါတိ ပဓာနော၊
ကေန ပနဿ ပဓာနတာတိ အာဟ 'ဂုဏေဟိ-
တိ။ ပဌမသဒ္ဓေါ စေတ္ထ ပဓာနပရိယာယော၊
ဗောဓိသတ္တဿ ပန ပဓာနတာ အနညသာဓာရ-
ဏာတိ အာဟ 'သဗ္ဗပဌမော'တိ၊ သဗ္ဗပဌမောနောတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ သဗ္ဗပဌမောတိ သဗ္ဗပ-
ဓာနော။ ပဓာနပရိယာယော ဟိ ဣဓ ပဌမ-
သဒ္ဓေါ၊ တေနာဟ 'ဣတရာနိ'တိ အာဒိ။ မ၊ ၄။
၃။ ၃၄၂။ (၁၀) အကြီးအကဲ၊ အကြီးဆုံးဖြစ်
သော၊ သူ။ အယံ အဂ္ဂေါ မဟာစောရော။
ဝိ၊ ၁။ ၁၁၅။ အယံ ဣမေသံ စောရာနံ ဇေဋ္ဌစော-
ရော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ တေ အဂ္ဂံ တေ သင်္ဂါဟိကံ။
မ၊ ၁။ ၃၉၇။ အဂ္ဂန္တိ ဇေဋ္ဌကံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။
(၁၁) အထွတ်အထိပ်။ (က) အရဟတ္တဖိုလ်
သီလ-ဟူသော အထွတ်အထိပ်။ (ခ) ဆန်ဟူ
သောအထွတ်အထိပ်။ အဂ္ဂပ္ပတ္တ (၃) အနက်
ကြည့်။ (၁၂) အပေါင်းအစု။ ရဇဂ္ဂ (အံ၊ ၂။
၇၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄) ကြည့်။ (၁၃) အဆုံး။
ဣမသ္မိံဟိ ဌာနေ ပရိယောသာနံ အဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ မရဂ္ဂ-ကြည့်။ (၁၄) နေရာဌာန။
ဘတ္တဂ္ဂ (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀)၊ သလာကဂ္ဂ (ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၃၉) တို့ကြည့်။ (၁၅) အစဉ်၊ ကြီးစဉ်ငယ်
လိုက်။ ဝဿဂ္ဂ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။

၁၃၉)ကြည့်။ (၁၆) အာရုံ။ ကေဂ္ဂစိတ္တောတိ
ကောရမ္မဏေ ပဝတ္တစိတ္တော။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၄၁၄။
ကေဂ္ဂတာ-လည်းကြည့်။ (၁၇) ရှေ့။ အဂ္ဂကိမ္မ-
ကြည့်။ (၁၈) အပိုင်းအခြား၊ ရှေ့နောက်အစွန်း။
အဂ္ဂ-သဒ္ဓေါ လူမ မရိယာဒဝစနော။ သံ၊ ၃၊ ၂။
၁၅၀။ အနမတဂ္ဂ-ကြည့်။

အဂ္ဂအရိယဝံသိက (တိ) [အဂ္ဂ+အရိယဝံသ+
လက] အရိယဝံသအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်သူတို့တွင်
အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ သူ။ တထာ ဟိ အဂ္ဂ-
အရိယဝံသိကော အာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလောပိ...
အဝစ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၃။ အဂ္ဂအရိယဝံသိကောတိ
အရိယဝံသပဋိပတ္တိပုရကောနံ အဂ္ဂေါ ဥတ္တမော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။ တေနော ဟိ အာယသ္မာ
အဂ္ဂအရိယဝံသိကော သမာနောပိ ဝေမာဟ။
မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၀၅။

အဂ္ဂဥဂ္ဂ (ပု) [အဂ္ဂ+ဥဂ္ဂ] မြတ်သော - အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်သော - ဥဂ္ဂသူကြွယ်။ (မြတ်သောအရာကို
ပေးလှူသူတို့တွင် - အမြတ်ဆုံး - အသာဆုံး -
တေဒဂ်ရသော - ဥဂ္ဂသူကြွယ်။) ဥဂ္ဂေါတိ ပဏိတ-
ဒါယကာနံ အဂ္ဂဥဂ္ဂေါ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၇။

အဂ္ဂဥဒက (န) [အဂ္ဂ+ဥဒက] အဂ္ဂေါဒက-ကြည့်။

အဂ္ဂဥပဋ္ဌာယိကာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ဥပဋ္ဌာယိကာ]
အမြတ်ဆုံးသော-ဥပါသိကာ - အလုပ်အကျွေး
မ။ တဿ အဂ္ဂဥပဋ္ဌာယိကာ ကော ဥပါသိကာ
အဋ္ဌ ဝရေယာစိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၃။

အဂ္ဂဥပါသက (တိ) [အဂ္ဂ+ဥပါသက။ ထိန္ဒ-အဂ္ဂ-
ဥပါသိကာ။] အမြတ်ဆုံး ဥပါသကာ။ ဥပါသ-
ကေသု စိတ္တော ဂဟပတိ၊ ဟတ္ထကော အာဠဝ-
ကောတိ ဒွေ အဂ္ဂဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာသု
ဝေဠုကဏ္ဍကိ နန္ဒမာတာ၊ ခုဇ္ဇုတ္တရာတိ ဒွေ အဂ္ဂ-
ဥပါသိကာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၆။

အဂ္ဂကဋ္ဌ (ပု) [အဂ္ဂ+ကဋ္ဌ] ယောက်ချို -
ယောက်မ - ဇွန်း - ဖျား။ သမတိတ္ထိကပုဏ္ဏာယ
ဟိ ဥက္ကလိယာ ဘတ္တံ ဂဏ္ဍေသ သဗ္ဗတော-

ဘာဂေန သင်္ကုဋိတေန အဂ္ဂကဋ္ဌန္တုနာ ဂဏှာတိ၊
ပူရေတွာ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။
၄၀၇။

အဂ္ဂကာရိကာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ကာရိကာ] အဦး
အမြတ်ပြုခြင်း၊ အဦးအမြတ်ပြုခြင်းနှင့်ယှဉ်သော
ဆွမ်း၊ ဦးစွာ ရအပ်သောဆွမ်း၊ မြတ်သည်ထက်
မြတ်သော - အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော - ဆွမ်း။
ဘိက္ခုနံ အဂ္ဂကာရိကံ အဒါသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂။
အဂ္ဂကာရိကန္တိ အဂ္ဂကိရိယံ၊ ပဌမံ လဒ္ဓပိဏ္ဍပါတံ၊
အဂ္ဂဂ္ဂံ ဝါ ပဏိတပဏိတံ ပိဏ္ဍပါတန္တိ အတ္တော။
ယာ ပန တဿ ဒါနသင်္ခါတာ အဂ္ဂကိရိယာ၊
သာ န သက္ကာ ဒါတုံ။ ပိဏ္ဍပါတံ ဟိ သော
ထေရာသနတော ပဋ္ဌာယ အဒါသိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။
၆၂။ အဂ္ဂကာရိကန္တိ ဧတ္ထ ကာရိကာသဒ္ဓဿ
ဘာဝဝစနတ္တာ အဂ္ဂကိရိယန္တိ အတ္ထံ ဝတွာပိ
ယသ္မာ ကိရိယံ ဒါတုံ န သက္ကာ၊ တသ္မာ
ဒါနသင်္ခါတာယ အဂ္ဂကိရိယာယ ယုတ္တံ ပိဏ္ဍပါ-
တမေဝ လူမ ဥပစာရဝတ္ထိယာ “အဂ္ဂကိရိယာ”-
တိ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ “ပဌမံ လဒ္ဓပိဏ္ဍပါတံ”န္တိ
အာဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၃။

အဂ္ဂကိရိယာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ကိရိယာ] အဦးအမြတ်
ပြုခြင်း။ အဂ္ဂကာရိကာ-ကြည့်။

အဂ္ဂကုလ (န) [အဂ္ဂ+ကုလ] မြတ်သောအမျိုး။
ရဋ္ဌပါလော နာမ ကုလပုတ္တော တသ္မိံ ယေဝ
ထုလ္လကောဋိကေ အဂ္ဂကုလဿ ပုတ္တော။ မ၊ ၂။
၂၄၅။

အဂ္ဂကုလိက (တိ) [အဂ္ဂကုလ+လက] မြတ်သော
အမျိုး၌ ဖြစ်သော၊ အမျိုးမြတ်သော၊ သူ။
အဂ္ဂကုလိကော ဘဝိဿတိ ဘောဂတော စ။
ပေတ။ ၁၇၄။ အဂ္ဂကုလိကော သေဋ္ဌကုလိကော။
ပေတ။ ၄။ ၁၈၃။ အဂ္ဂကုလိကာ ဝိဘဝသမ္ပန္နာပိ
ပတိပရိစာရိကာ စေဋိကာ ဝိယ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၃။

အဂ္ဂကောဋိ (ထိ) [အဂ္ဂ+ကောဋိ] (၁) အညွန့်
အဖျား။ တကန္တိ (ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀၃) အဂ္ဂကော-

ဋီယာ နိက္ခန္တသီလေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂။ (တံကံ၊ ဟိန်းကိုပင်၏ အညွန့်
အဖျားမှ ထွက်သောအစေး။ ဌ၊ နိဿယ၊ ၂၅၉။)
(၂) ထိပ်ဖျား။ ပုရိသနိမိတ္တေ ပန မဇ္ဈန္တိ အဂ္ဂ-
ကောဋိ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃။

အဂ္ဂကောဏ္ဍ (တိ) [အဂ္ဂ+ကောဏ္ဍ] ခြေဖျား
ခွင်သော၊ သူ။ အဂ္ဂကောဏ္ဍာ ဝါ ပဏိ-
ကောဏ္ဍာ ဝါ အဝန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၈။ အဂ္ဂပါဒေန
ခဉ္စနကာ အဂ္ဂကောဏ္ဍာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၆။

အဂ္ဂဂဇမေဃ (ပု) [အဂ္ဂ+ဂဇ+မေဃ] မိုးတိမ် -
ကောင်းကင် - ဌှိ ကျက်စားသော မြတ်သော
ဆင်၊ ဆင်ပျံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဂဇဂမေဃ-ကြည့်။

အဂ္ဂဂန္ဓဗ္ဗ (ပု) [အဂ္ဂ+ဂန္ဓဗ္ဗ] အတတ်ဆုံး -
အကောင်းဆုံး - စောင်းသမား။ ဂုတ္တိလဂန္ဓဗ္ဗော
နာမ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပေ အဂ္ဂဂန္ဓဗ္ဗော အဟော-
သိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။

အဂ္ဂဂိမ္မ (ပု) [အဂ္ဂ+ဂိမ္မ] နွေဥတု၏ - အစ - ရွှေ
ဌှိ - ဖြစ်သော ဝသန္တဥတု၊ နွေဦးကာလ။ ဝနံ
ယထာ အဂ္ဂဂိမ္မေ သုယုလ္လံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅။ အဂ္ဂဂိမ္မေ-
တိဝသန္တသမယေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၁၇။ (ဥတုခြောက်
ပါးအရတွက်လျှင်ဝသန္တဥတုသည် ဂိမ္မဥတု၏ရှေ့၊
ဝါ - ဂိမ္မဥတု မရောက်မီ ဥတုတည်း။ ယင်း-
ဝသန္တဥတုကား မိုးဥတုမဟုတ်၊ နွေဦးကာလ
တည်း။ ဓာန် ၇၉-အရ တပေါင်းလပြည့်ကျော်
၁-ရက်နေ့မှ ကဆုန်လပြည့်တိုင်အောင် ၂-လ
တည်း။ ဥတု ၃-ပါးအရ တွက်လျှင်ကား နွေဥတု
၏ အစ ၂-လတည်း။)

အဂ္ဂဂ္ဂ (တိ) [အဂ္ဂ+အဂ္ဂ] (၁) အဦးအဖျားဖြစ်
သော၊ အထွတ် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ မြတ်
သည်ထက်မြတ်သော။ အဂ္ဂဂ္ဂံ ဝါ ပဏိတပဏိတံ
ပိဏ္ဍပါတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ (၂) အစွန်း
အဖျား ဖြစ်သော။ အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တ-ကြည့်။

အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တ (ပု) [အဂ္ဂဂ္ဂ+ဒန္တ] သွား၏ အစွန်း
အဖျား၊ ရွှေသွားအဖျား။ အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ ဒဿေတွာ

မန္တဟသိတံ ဟသိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။ အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ
ဒဿေန္တော သိတံ ပါတု အကာသိ။ ၎င်း၊
ဌှိ၊ ၂။ ၁၃။

အဂ္ဂဂ္ဂနေမိဝနိ (ထိ) [အဂ္ဂဂ္ဂ+နေမိ+ဝနိ] အကွပ်
နခမ်း၏ အဖျားစွန်း။ စက္ကာနံ အဂ္ဂဂ္ဂနေမိဝနိ-
ယော နေဝ တေမိံသု။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။

အဂ္ဂဂ္ဂပါဒ (ပု) [အဂ္ဂ+အဂ္ဂပါဒ] ခြေဖျား - စွန်း -
ထိပ်။ အဂ္ဂဂ္ဂပါဒေဟိ အက္ကမန္တာ ဂန္ဓာ ပရံ ပါ-
တေန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၈။

အဂ္ဂကုရ (ပု၊ န) [အဂ္ဂ+အကုရ] အညွန့်ဖျား။
အဂ္ဂကုရံ ခါဒါမိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။

အဂ္ဂကုရက (ပု၊ န) [အဂ္ဂကုရ+က] အညွန့်ဖျား။
အဂ္ဂကုရကံ မေ ဥဒရံ ဆုပတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။

အဂ္ဂကုလိ (ထိ) [အဂ္ဂ+အကုလိ] လက်ချောင်းဖျား။
လက်ဖျား။ မဟာသတ္တော “ဂဏှာဟိ အာစရိ-
ယာ”တိ (မဏိရတနံ) ခိပိတွာ ပသာရိတ-
ဟတ္ထဿ အဂ္ဂကုလိသု ပါတေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၅၀
(ဣ) မူကဲ့။

အဂ္ဂစက္ကဝတ္တိအာဒိသုခ (န) [အဂ္ဂ+စက္ကဝတ္တိအာ-
ဒိ+သုခ] မြတ်သော စကြာဝတေးမင်း အဖြစ်
စသော ချမ်းသာ။ တတော စုတော မနုဿေသု
အဂ္ဂစက္ကဝတ္တိအာဒိသုခမနုဘဝိတွာ။ အ၊ ပ၊ ဌ၊ ၂။
၁၂၈။

အဂ္ဂစ္ဆိပုန္နာဂမလသဏ္ဌာန (တိ) [အဂ္ဂ+ဆိန္န+
ပုန္နာဂ+မလ+သဏ္ဌာန] ဖြတ်အပ် ပြီးသော
အဖျားရှိသော ပုန်းညက်သီး သဏ္ဌာန်ရှိသော။
တပွတိဋ္ဌိတောကာသော အဂ္ဂစ္ဆိပုန္နာဂမလသ-
ဏ္ဌာနော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၃၈။

အဂ္ဂစ္ဆိပုန္နာဂမလသဏ္ဌာန (တိ) [အဂ္ဂ+
ဆိန္န+မဟာပုန္နာဂ+မလ+သဏ္ဌာန] ဖြတ်အပ်
ပြီးသော အဖျားရှိသောကြီးသော ပုန်းညက်သီး
သဏ္ဌာန်ရှိသော။ တေန ကဋ္ဌိဋ္ဌိနော ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ

အဂ္ဂစ္ဆိန္ဒမဟာပုဏ္ဏာဂဗသသက္ကာနံ။ အဘိ၊ဌ၊၂။
၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။

အဂ္ဂဇ (တိ) [အဂ္ဂ+ဇန+ကံ] (၁) ဦးဦးဖျား
ဖျား - ဖြစ်သော - ပွင့်သော။ အဂ္ဂဇအမည်
ရှိသော။ အဂ္ဂဇ ပုပ္ဖမာဒါယ၊ ဥပါဂစ္ဆိန္ဒ နရတ္ထမံ။
အပါ၊ဌ၊၂။၂၅၈။ အဂ္ဂဇ ပုပ္ဖမာဒါယာတိ အဂ္ဂဇ-
နာမကံ ပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ။ အပါ၊ဌ၊၂။၁၉၀။ အဂ္ဂပုပ္ဖိ-
ယ-လည်းကြည့်။ (၂) အစ်ကိုကြီး။ အစ်မကြီး။
အဂ္ဂဇော ပုဗ္ဗဇော ဇေဋ္ဌော။ဓာနံ။၂၅၄။

အဂ္ဂဇနာမက (တိ) [အဂ္ဂဇ+နာမ+က] အဂ္ဂဇ
အမည်ရှိသော။ အဂ္ဂဇ-ကြည့်။

အဂ္ဂဇိဝါ (ထိ) [အဂ္ဂ+ဇိဝါ] လျှာဖျား။ အဂ္ဂဇိဝါယ
စေသ ခေဋ္ဌော တနုကော ဟောတိ။ အဘိ၊ဌ၊၂။
၂၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ဌ။၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၅။

အဂ္ဂည (တိ) [အဂ္ဂ+ည+အ] (၁) လောက၏
အစ ဟုသိအပ်သော တရား၊ ကမ္ဘာဦးသမိုင်း၊
လောကဖြစ်စဉ်။ န ဟိ ပန မေ သော ဘန္တေ
ဘဂဝါ အဂ္ဂညံ ပညပေတိတိ။ဒီ၊ဌ၊၃။၃။ အဂ္ဂညန္တိ
လောကပညတ္တိ။ ဣဒံ နာမ လောကဿ အဂ္ဂန္တိ
ဝေ ဇာနိတဗ္ဗမ္ပိ အဂ္ဂံ ဖရိယာဒံ န တံ ပညပေ-
တိတိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဌ၊၃။၃။ (၂) မြတ်သော
အမျိုးဟု သိအပ်သော၊ ကမ္ဘာဦးဦး - သိအပ်
သော - ထင်ရှားသော။ ဣတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ
ဝေမေတဿ ခတ္တိယမဏ္ဍလဿ ပေါရာဏေန
အဂ္ဂညေန အက္ခရေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိ အဟောသိ
တေသယေဝ သတ္တာနံ။ ဒီ၊ဌ၊၃။၇။ အဂ္ဂညေနာတိ
အဂ္ဂန္တိ ဉာတေန၊ အဂ္ဂေ ဝါ ဉာတေန လော-
ကပုပ္ဖတ္တိသမယေ ဥပ္ပန္နေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိ အဟောသိ။
ဒီ၊ဌ၊၃။၅၄။ (၃) မြတ်သည်ဟု သိအပ်သော၊
မြတ်သော။ ပေါရာဏေ အဂ္ဂညေ အရိယဝံသေ
ဌိတော။ ဒီ၊ဌ၊၁၁၈။ အံ၊၁။၃၃၆။ အဂ္ဂညာ
အဂ္ဂါတိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဌ၊၃။၁၉၁။ အံ၊ဌ၊၂။
၂၇၇။

အဂ္ဂဋ္ဌာန (န) [အဂ္ဂ+ဋ္ဌာန] (၁) အမြင့်မြတ်
ဆုံးသော - အဂ္ဂသာဝက - ရာထူး၊ တေဒဂ်
အရာ။ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ မံ။ အပါ၊၁။၉၂။
အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသတိ။အပါ၊၁။၁၀၅။ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ
သကလပညာဒိဂုဏဂဏာဘိရမေ ဥစ္စဋ္ဌာနေ။
အပါ၊ဌ၊၁။၂၅၄။ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ အဂ္ဂသာဝကဋ္ဌာနေ။
၎င်း။၂၆၅။

အဂ္ဂတာ (ထိ) [အဂ္ဂ+တာ] အမြတ်ဆုံး၏ အဖြစ်။
အဂ္ဂတံ ဝဇတိ ကာမဘောဂိနံ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၇။
ယမာဟုနေယျာနံ အဂ္ဂတံ ဂတော။ အဘိ၊က။
၄၀၃။

အဂ္ဂတိ (ကြိ) [အဂ္ဂ+အ+တိ] သွား၏၊ ဖြစ်၏၊
လှည့်လည်၏။ အယံ ပုတ္တဒါရာဒိဂဏော ယသ္မာ
ဂဟပတိ ဝိယ ဂေဟသာမိကော ဝိယ ဟုတွာ
အဂ္ဂတိ ဝိစရတိ တသ္မာ ဂဟပတဂ္ဂိတိ ဝုစ္စတိ။
အံ၊ဌ၊၃။၁၆၆။

အဂ္ဂတ္တ (န) [အဂ္ဂ+တ္တ] (က) မြတ်သည်၏
အဖြစ်။ ရူပါဒိဟိ ဝိသယေဟိ သုဋ္ဌ၊ အဂ္ဂတ္တာ
သဂ္ဂန္တိ လဒ္ဓနာမံ ဒိဗ္ဗဋ္ဌာနံ ဉပေဟိ။ ပေတ၊ဌ။
၈၃။ (ခ) အမြတ်ဆုံး၏ အဖြစ်။ ရတ္တညနဉ္စ
အဂ္ဂတ္တံ၊ ဘိက္ခုနီနံ လဘိသတိ။ အပါ၊၂။၂၁၅။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ (တိ) [အဂ္ဂ+ဒက္ခိဏေယျ။ အဂ္ဂ-
ဒက္ခိဏာ+ယျေ] မြတ်သော အလှူခံထိုက်
သော - မြတ်သောအလှူကို - ခံထိုက်သော -
အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂိုလ်။ အယံ အဂ္ဂဒက္ခိဏေ-
ယျော သတ္တာ။ မိလိန္ဒ။၂။၉။ ဖလက္ခဏေ ဝိဇ္ဇိ-
တဇ္ဇော သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိ-
ဏေယျော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄။ ဒက္ခိဏံ
အရဟတိတံ ဒက္ခိဏေယျော၊ အဂ္ဂေါ စ သော
ဒက္ခိဏေယျော စာတိ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော။ အဂ္ဂါ
ဝါ ဒက္ခိဏာ အဂ္ဂဒက္ခိဏာ၊ တံ အရဟတိတံ
အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတာ (ထိ) [အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ+
တာ] အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။သဒေ-

ဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတာယ သဗ္ဗဿ စ ပါပဿ ဒဟနတော။ထေရ၊ဌ၊၂။၅၄။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္ထ (န) [အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ+တ္ထ] အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျပ္ပဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္ထာ စ စိဝရဒိပစ္စယေ အရဟတိ ပူဇာဝိသေသဉ္စ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၈၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၅။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ+ဘာဝ] အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျပ္ပဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။ ဣမံ ဝိသေသံ ဟတ္ထဂတမေဝ ကတော အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝံ လဘိ။ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၁၈၃။

အဂ္ဂဒန္တ (ပု) [အဂ္ဂ+ဒန္တ] ရွှေသွား၊ သွား၏ အဖျား၊ သွားဖျား၊ အစွယ်ဖျား။ သာ....အဂ္ဂဒန္တေ ဝိဝရိတော ဟသိတံ အကာသိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၄၅၈။ သော ဒွေပိ အဂ္ဂဒန္တေ ဆိန္ဒိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၃၃၉။

အဂ္ဂဒဿ (တိ) [အဂ္ဂ+ဒိသ+အ] မြတ်သော တရားကို သိမြင်သောသူ။ အဂ္ဂဒဿံ သေဋ္ဌဒဿံ။ စူဠနိ၊၂။၂၀၈။ အဂ္ဂဒဿန္တိ 'အဂ္ဂတော ဝေ ပသန္နာနန္တိ အာဒိနာ နယေန အဂ္ဂဓမ္မဒဿံ။ စူဠနိ၊ဌ၊၈၂။

အဂ္ဂဒဿာဝိ (တိ) [အဂ္ဂ+ဒိသ+အာဝိ] မြတ်သောတရားကို-သိမြင်တတ်သော - သိမြင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ ဝေ အဘိက္ကန္တဒဿာဝိန္တိ ဝေ အဘိက္ကန္တဒဿာဝိ အဂ္ဂဒဿာဝိ သေဋ္ဌဒဿာဝိ။ စူဠနိ၊၁၈၀။(စူဠနိ၊ဌ၊၆၅-လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂဒါန (န) [အဂ္ဂ+ဒါန] မြတ်သောအလှူ၊ အမြတ်ဆုံးသောအလှူ။ အဦးအဖျား အလှူ။ သာ အဂ္ဂဒါနံ ဒေတိ။ဝိ၊၁။၄၉။ အဂ္ဂဒါနံ မယာ ဒိန္နံ။အပ၊၁။၂၃၃ (သီ၊က၊မူကွဲ)။ဝေ ကေသသေ နဝ ဝါရေ အဂ္ဂဒါနံ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၆၂။ သော ကိရ....ပဉ္စ အဂ္ဂဒါနာနိ ဒေတိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၂။၃၆၇။ ပဉ္စဂ္ဂဒါယက-လည်းကြည့်။

အဂ္ဂဒါယိ (တိ) [အဂ္ဂ+ဒါ+ဏီ]မြတ်သောအလှူ၊ ဝတ္ထုကိုပေးလှူလေ့ရှိသော၊သူ။ယော အဂ္ဂဒါယိ ဝရဒါယိ။ အံ၊၂။၄၅။

အဂ္ဂဒေဝတာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ဒေဝတာ] မြတ်သော နတ်။ အပရာဟိ စ အဂ္ဂဒေဝတာဟိ လဒ္ဓပ္ပဇာ။ ဝိမာန၊ဌ၊၂။၆၀။

အဂ္ဂဒေသ (ပု)[အဂ္ဂ+ဒေသ]အထွတ်-အထိပ် - အဖျား-ထွတ်ဖျား - ထိပ်ဖျား - အရပ်။ဂိရိသ္မ ဝါ အဂ္ဂဒေသေ သမဇ္ဇော။ ဝိ၊ဌ၊၃။၉၈။ဂိရဂ္ဂ-သမဇ္ဇော (ဝိ၊၂။၁၁၄-လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂဒွါရ (န) [အဂ္ဂ+ဒွါရ] မြတ်သောတံခါး၊ မင်္ဂလာတံခါး။ တံခါးမ၊ တံခါးဦး။ အဂ္ဂဒွါရေန အဿမံ ပဝိသိတော။ သံ၊၁။၂၂၈။ ဟတ္ထသာရံ ဂဟေတွာ အဂ္ဂဒွါရေန နိက္ခမိတော။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၁၅၃။ဇာ၊ဌ၊၁။၁၃၀။ အဂ္ဂဒွါရေနေဝ နိက္ခမိတော။ ဇာ၊ဌ၊၂။၁၂၈။ အဂ္ဂဒွါရေန ပလာယိတော။ဇာ၊ဌ၊၃။၃၁၇။ (ဤအဖွင့်ဇာတ်ဦးသစ်-လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂဇနုဂ္ဂဟ (ပု) [အဂ္ဂ+ဇနုဂ္ဂဟ] အတတ်ဆုံး - အကောင်းဆုံး - လေးသမား။

အဂ္ဂဇနုဂ္ဂဟပဏ္ဍိတ (ပု) [အဂ္ဂ+ဇနုဂ္ဂဟပဏ္ဍိတ] အတတ်ဆုံး - အကောင်းဆုံး - လေးသမား ပညာရှိ။ သာ ဟိ ပုဗ္ဗေ သကလဇမ္ပုဒိပေ အဂ္ဂဇနုဂ္ဂဟပဏ္ဍိတံ ပဟာယ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၂။၃၄၅။

အဂ္ဂဓမ္မ (ပု) [အဂ္ဂ+ဓမ္မ] မြတ်သောတရား၊ (က) လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး။ တေနာယံ အဂ္ဂပ္ပတ္တေန၊ အဂ္ဂဓမ္မော သုဒ္ဓေသိတော။ ထေရ၊၂။၄၀။ အဂ္ဂဓမ္မောတိ အဂ္ဂေါ ဥတ္တမော နဝဝိဇ္ဇေလောကုတ္တရာေ ဓမ္မော။ထေရ၊ ဌ၊၁။၂၄၇။ (ခ) အရဟတ္တဖိုလ်။ပါပုဏ ဗောဓိဉ္စ အဂ္ဂဓမ္မဉ္စ။ထေရီ၊၄၂၇။ အဂ္ဂဓမ္မန္တိ ဖလဓမ္မံ အရဟတ္တံ။ ထေရီ၊ဌ။၂၇၅။ အဂ္ဂဓမ္မံ ပန အရဟတ္တံ သဗ္ဗပဋ္ဌမံ ပဋိဝိဇ္ဇိတံ ပတ္တေတွာ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၆၁။ (ဂ) မြတ်သောသဒ္ဓါတရား၊အလှူဒါန စသည်။ အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတ-ကြည့်။

အဂ္ဂဓမ္မဒဿ (တိ) [အဂ္ဂဓမ္မ+ဒိသ+အ]မြတ်သော တရားကို သိမြင်တတ်သော၊သူ။အဂ္ဂဒဿ-ကြည့်။

အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတ (တိ) [အဂ္ဂဓမ္မ+သမာဟိတ] မြတ်သောသဒ္ဓါတရား၊ အလှူဒါန စသည်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ၎င်းတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော လူ အများ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း စသောတရားတို့နှင့် - ယှဉ်သော - ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အဂ္ဂဿ ခါတာ မေဓာဝိ၊ အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတော။ ဣတိ-ဝုတ်။ ၂၅၅။ အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတောတိ အဂ္ဂေန ပသာဒဓမ္မေန ဒါနာဒိဓမ္မေန စ သမာဟိတော သမနာဂတော အစလပ္ပသာဒယုတ္တော။ တဿ ဝါ ဝိပါကဘူတေဟိ ဗဟုဇနဿ ပိယမနာပတာ-ဒိဓမ္မေဟိ ယုတ္တော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၆။

အဂ္ဂနဓ (န၊ပု)[အဂ္ဂ+နဓ](၁) လက်သည်းဖျား။ ဟတ္ထော နာမ ကပ္ပရံ ဥပါဒါယ ယာဝ အဂ္ဂနဓါ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄။ (၂) ခြေသည်းဖျား။ ပါဒေဟိ ဥဿက္ကိတော အဂ္ဂနဓတော။ အံ၊ ၂။ ၂၁၀။

အဂ္ဂနဂရ (န) [အဂ္ဂ+နဂရ] အကြီးဆုံးသောမြို့၊ မြို့တော်။ နေပြည်တော်။ ဣဒံ အဂ္ဂနဂရံ ဘဝိ-ဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၃။ ဒီ၊ ၂။ ၇၄။ ဣဒံ အဂ္ဂနဂရံ ဇေဋ္ဌကံ ပါမောက္ခံ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။

အဂ္ဂနဂဋ္ဌ (န) [အဂ္ဂ+နဂဋ္ဌ] အမြီးဖျား။ ပုနသာ “မတမစ္ဆကော”တိ သညာယ ဂိလနကာလေ အဂ္ဂနဂဋ္ဌံ စာလေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။

အဂ္ဂနိက္ခိတ္တ (တိ) [အဂ္ဂ+နိက္ခိတ္တ] အမြတ်ဆုံးဟု ထားအပ်သော၊ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သည်ဟု ထားအပ်သော၊ တေဒဂ်အရာ၌ ထားအပ်သော၊ သူ။ ဓုတဂုဏေ အဂ္ဂနိက္ခိတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄။ အဂ္ဂနိက္ခိတ္တောတိ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ကောဋိဘူ-တောတိ ဌပိတော။ “တေဒဂံ ဘိက္ခဝေ မဟာကဿပေါ”တိ ဌာနန္တရေ ဌပိတောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၈။ ဝိနယေ အဂ္ဂနိက္ခိတ္တော။ အပ၊ ၁။ ၄၂။ အဂ္ဂေါ ဣတိ ဌပိတော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။

အဂ္ဂပကတိမန္တု (တိ) [အဂ္ဂပကတိ+မန္တု] မြတ်သော စိတ်သဘောရှိသော၊ သူ။ ဝေ အဂ္ဂပက-

တိမာ၊ ဝေ ဥတ္တမသတ္တဝေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၉။ အဂ္ဂ-ပကတိမာတိ အဂ္ဂသဘာဝေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၇၅။

အဂ္ဂပညတ္တိ (ထိ) [အဂ္ဂ+ပညတ္တိ] အကြီးဆုံး - အမြတ်ဆုံး - ဟုဆိုအပ်သော ပညတ်။ စတဿော ဣမာ ဘိက္ခဝေ အဂ္ဂပညတ္တိယော။ အံ၊ ၁။ ၃၂၄။ အဂ္ဂပညတ္တိယောတိ ဥတ္တမပညတ္တိယော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။

အဂ္ဂပဏ္ဍိတ (ပု) [အဂ္ဂ+ပဏ္ဍိတ] အမြတ်ဆုံး - အသာဆုံး - ပညာရှိ။ ဝေ သာ ဣတ္ထိ... သကလ-ဇမ္ဗုဒီပေ အဂ္ဂပဏ္ဍိတံ ဇိဝိတာ ဝေါရောပေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။

အဂ္ဂပတ္တ (တိ) အဂ္ဂပတ္တ-ကြည့်။

အဂ္ဂပဒ (န) [အဂ္ဂ+ပဒ] (၁) အမြတ်ဆုံးစကားတော်၊ ဒေသနာတော်။ ယတြ ဟိ နာမ သတ္တု စေဝ သာဝိကာယ စ အတ္ထေန အတ္ထော သံသန္နိဿတိ ယဒိဒံ အဂ္ဂပဒသ္မိံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၈။ အဂ္ဂပဒသ္မိန္နိ ဒေသနာယ၊ ဒေသနာ ဟိ ဣဓ အဂ္ဂပဒန္တိ အဓိပ္ပေတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ (၂) အမြတ်ဆုံးတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ ယတြ ဟိ နာမ သတ္တု စေဝ သာဝကဿ စ အတ္ထေန အတ္ထော သံသန္နိဿတိ ယဒိဒံ အဂ္ဂပဒသ္မိံ။ အံ၊ ၂။ ၅၄၈။ အဂ္ဂပဒသ္မိန္နိ နိဗ္ဗာနေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။

အဂ္ဂပဒေါသ (ပု) [အဂ္ဂ+ပဒေါသ] ညဉ့်ဦးယာမ် - အစ - စောစော။ အထ ပြဟေတ္တော အဂ္ဂပဒေါ-သေယေဝ ဥက္ကာသတသဟဿေန ဓာရိယမာ-နေန အာဂန္နာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၄၀။

အဂ္ဂပဗ္ဗဇ္ဇာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ပဗ္ဗဇ္ဇာ] အမြတ်ဆုံးသော ရသေ့၏ အဖြစ်။ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာသု အဂ္ဂပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိဿာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။

အဂ္ဂပဗ္ဗဋ္ဌိ (န) [အဂ္ဂ+ပဗ္ဗ+အဋ္ဌိ] လက်ချောင်းဖျား အဆစ်ရိုး၊ လက်ချောင်း တတိယ အဆစ်ရိုး။ အဂ္ဂပဗ္ဗဋ္ဌိနိ ကတကဗီဇသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၇။

အဂ္ဂပရိသာ (ထီ) [အဂ္ဂ+ပရိသာ] မြတ်သော ပရိသတ်၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောပရိသတ်။ အဂ္ဂ-ပရိသံ သော ဥပဂတော။မိလိန္ဒ။၁၆၄။

အဂ္ဂပဝါလ (န) [အဂ္ဂ+ပဝါလ] အညွန့်ဖျား၊ ရွက်ညွန့်ဖျား။ မာလုဝလတာယ အဂ္ဂပဝါလံ (=အလ္လသိက်)။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၈။

အဂ္ဂပါဒ (ပု) [အဂ္ဂ+ပါဒ] ခြေဖျား။ အဂ္ဂပါဒေ-ဟိ ဌတာ ဘာဏီနော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၅။ ဥဘော အဂ္ဂပါဒါ ဆိဇ္ဇိသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၉၀။

အဂ္ဂပါဒဂုံလိအဋ္ဌိ (န) [အဂ္ဂ+ပါဒဂုံလိ+အဋ္ဌိ] ခြေချောင်း အဖျားရိုး။ အဂ္ဂပါဒဂုံလိအဋ္ဌိနိ ကတကဗီဇသဏ္ဌာနာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆-၌ ‘အဂ္ဂပါဒဂုံလိဋ္ဌိ’ ဟု ရှိ၍ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၃၈-၌ ‘အဂ္ဂပါဒဂုံလိယဋ္ဌိ’ ဟု ရှိသည်။)

အဂ္ဂပါဒဂုံလိဋ္ဌိ } အဂ္ဂပါဒဂုံလိအဋ္ဌိ-ကြည့်။
အဂ္ဂပါဒဂုံလိယဋ္ဌိ }

အဂ္ဂပိဋ္ဌ (န) [အဂ္ဂ+ပိဋ္ဌ] အဖျား၊ ကျောဖက်။ အင်္ဂုလိနံ အဂ္ဂပိဋ္ဌေသု ပတိဋ္ဌိတာ(နခါ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၃။

အဂ္ဂပိဏ္ဍ (ပု) [အဂ္ဂ+ပိဏ္ဍ] အဦးအမြတ် ဖြစ်သော ဆွမ်း၊ ဆွမ်းဦး။ သံသထေရ်အဖို့ဆွမ်း၊ မင်းသုံး မင်းဆောင်ဖြစ်သော အစားအစာ။ အဂ္ဂါသနံ အဂ္ဂေါဒကံ အဂ္ဂပိဏ္ဍံ။ဝိ၊၄။၃၀၉။ မ၊၁။၃၃။ ဇာ၊၁။၇၄။အဂ္ဂပိဏ္ဍန္တိ သံသထေရ်ပိဏ္ဍံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ တေဒဏ္ဍိကော ဘုဉ္ဇတိ အဂ္ဂပိဏ္ဍံ။ ဇာ၊၁။၇၄။ အဂ္ဂပိဏ္ဍန္တိ ရသသမ္ပန္နံ ရာဇာရဟံ အဂ္ဂဘောဇနံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။

အဂ္ဂပိဏ္ဍိက (တိ) [အဂ္ဂပိဏ္ဍ+ဣက] စားဦးစား ဖျား ရရှိသောသူ။ အထဂ္ဂပိဏ္ဍိကာပိ၊ ကုလေ ကုလေ ဟေ’တေ ဘုဉ္ဇန္တိ။ဇာ၊၂။၂၄၅။ အထဂ္ဂ-ပိဏ္ဍိကာပိတိ အထ တေ အဂ္ဂေါဒကံ အဂ္ဂပိဏ္ဍိ လဘန္တော အဂ္ဂပိဏ္ဍိကာပိ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၈၄။

အဂ္ဂပုဂ္ဂလ (ပု) [အဂ္ဂ+ပုဂ္ဂလ။အဂ္ဂေါစသော ပုဂ္ဂ-လော စာတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။] အမြတ်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ မြတ်စွာဘုရား။ သယမ္ဘူ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။ ဝိ၊၄။၇၉။ သော သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော အဂ္ဂပုဂ္ဂ-လော။ သုတ္တနိ။၃၈၆။ သုမေဓေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလေ။ အပ၊၁။၆၅။ ဣမေဟိ အဋ္ဌိဟိ တမဂ္ဂပုဂ္ဂလံ။ မိလိန္ဒ။၁၁၆။

အဂ္ဂပုပ္ဖ (န) [အဂ္ဂ+ပုပ္ဖ] အဦးအဖျားဖြစ်သော ပန်း။ ယထာ သော အဂ္ဂမာလံ အဂ္ဂပုပ္ဖံ အဂ္ဂ-ဘတ္တဉ္စ လဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။

အဂ္ဂပုပ္ဖိယ (ပု) [အဂ္ဂပုပ္ဖ+ဣယ] အဂ္ဂပုပ္ဖိယ မည်သောသူ။ အဂ္ဂပုပ္ဖိယမထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓံ အဂ္ဂပုပ္ဖိယော ထေရော။ အပ၊၁။၂၅၉။

အဂ္ဂပုရိသ (ပု) [အဂ္ဂ+ပုရိသ] (၁) မြတ်သော ယောက်ျား။ ယောက်ျားမြတ်။ အယျာ ဘန္တေ အဂ္ဂပုရိသ။ဝိ၊၂။၈၇။ မဟာပုရိသော အဂ္ဂပုရိ-သော သေဋ္ဌပုရိသော။ စူဠနိ။၄၁၊၄၅။ ဥတ္တမော ပုရိသောတိ အဂ္ဂပုရိသော။ စူဠနိ။ဋ္ဌ။၉။ (၂) အစအဦးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာနံ အဂ္ဂပုရိ-သာ ဧတေ။ (မေတ္တိယနှင့်ဘူမဇက)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၅။

အဂ္ဂပုရောဟိတ (ပု) [အဂ္ဂ+ပုရောဟိတ] အမြတ် ဆုံး - အတန်းအမြင့်ဆုံး - ပုရောဟိတ်။ အဟဉ္စ အဂ္ဂပုရောဟိတော ဘဝိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၆။

အဂ္ဂပ္ပတ္တ (တိ) [အဂ္ဂ+ပတ္တ] (၁) အမြတ် - သို့ ရောက် - ကိုရ - သော၊ သူ။ (က) မြတ်သော သီလစသော ဂုဏ်တို့ကို ရသောသူ။ အဂ္ဂပ္ပတ္တံ ဝိနာယကံ။ထေရ်။၂၇၁။ အဂ္ဂဘူတာနံ သီလာဒိနံ ဂုဏာနံ အဓိဂမေန အဂ္ဂပ္ပတ္တံ။ထေရ်၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ (ခ) မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် သို့ရောက် - ကိုရ - သော၊ မြတ်စွာဘုရား။ တေနာယံ အဂ္ဂပ္ပတ္တေန၊ အဂ္ဂဓမ္မော သုဒေသိတော။ ထေရ်၊၂၄၀။ အဂ္ဂပ္ပတ္တေနာတိ အဂ္ဂံ သဗ္ဗညုတံ၊ သဗ္ဗေဟိ ဝါ ဂုဏေဟိ အဂ္ဂဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ ပတ္တေန။

ထေရ်ဌာဝါ။ ၂၄၇။ (၂) (က) အနက်လည်း
ကြည့်။ (၂) (က) မြတ်သည်၏ အဖြစ် - သို့
ရောက် - ကိုရ - သောသူ။ အဂ္ဂပ္ပတ္တော ပမော-
ဒတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၄၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၅။ အဂ္ဂပ္ပတ္တော
ပမောဒတိတိ တတ္ထ တတ္ထ အဂ္ဂဘာဝံ သေဋ္ဌ-
ဘာဝံ အဓိဂတော ဣတိဝုတ်ဌာ။ ၂၇၆။ (ခ)
လောကုတ္တရာမဂ်၊ ဖိုလ်ကိုရသောသူ။ အဂ္ဂဘာဝံ
ဝါ လောကုတ္တရာမဂ္ဂလံ အဓိဂတော။ ၎င်းဌာ။
၂၇၆။ (၃) အထွတ် အထိပ်သို့ ရောက်သော
သူ။ (က) အရဟတ္တဖိုလ် သီလ တည်းဟူသော
အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သောသူ။ အယံ ဝုစ္စတိ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အဂ္ဂပ္ပတ္တော သာရပ္ပတ္တော။
အံ၊ ၁။ ၂၄၃။ အဂ္ဂပ္ပတ္တောတိ သီလဂ္ဂပ္ပတ္တော။
အံ၊ ၁။ ၂၂၂။ (ခ) ဆန်ဟူသော အထွတ်
အထိပ်သို့ ရောက်သော။ ကဿကဿ ဂဟပ-
တိဿ ဓညာနိ အဂ္ဂပ္ပတ္တာနိ သာရပ္ပတ္တာနိ။ အံ၊
၁။ ၂၄၄။ အဂ္ဂပ္ပတ္တာနိတိ တဏှုလဂ္ဂံ ပတ္တာနိ။
အံ၊ ၁။ ၂၂၂။

အဂ္ဂပ္ပဒေသ (ပု) [အဂ္ဂ+ပဒေသ] အဖျားအရပ်။
ဝါလဓိတိ ဝါလဿ အဂ္ဂပ္ပဒေသော။ ဥဒါနဌာ။
၃၁။

အဂ္ဂပ္ပသာဒ (ပု) [အဂ္ဂ+ပသာဒ] မြတ်သော
ဘုရား စသည်၌ကြည်ညိုခြင်း၊ မြတ်သောကြည်
ညိုခြင်း၊ မြတ်သော အကျိုးရှိသော ကြည်ညို
ခြင်း။ စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ အဂ္ဂပ္ပသာဒါ။ အံ၊
၁။ ၃၄၃။ အဂ္ဂေသု ပသာဒါ၊ အဂ္ဂါ ဝါ ပသာ-
ဒါတိ အဂ္ဂပ္ပသာဒါ။ အံ၊ ၁။ ၂၇၆။ တယော-
မေ ဘိက္ခဝေ အဂ္ဂပ္ပသာဒါ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။
အဂ္ဂေသု သေဋ္ဌေသု ပသာဒါ၊ အဂ္ဂဘူတာ သေဋ္ဌ-
ဘူတာ ဝါ ပသာဒါ။ ဣတိဝုတ်ဌာ။ ၂၆၈။ အဂ္ဂဝိပါ-
ကတ္တာပိ စေတေ အဂ္ဂပ္ပသာဒါ။ ၎င်း။ ၂၆၉။

အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တ (န) [အဂ္ဂပ္ပသာဒ+သုတ္တ] အဂ္ဂပ္ပ-
သာဒသုတ်။ အဂ္ဂတ္ထရပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသ-
က၊ ၄-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်၊ (ပသာဒသုတ်)။ အံ၊ ၁။ ၃၄၃။
ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ ဣတိ-

ဝုတ်။ ၂၅၄။ အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တဉ္စေ သာဓကံ၊
ခုဒ္ဒကဌာ။ ၁၀။

အဂ္ဂပ္ပလ (န) [အဂ္ဂ+လ] (၁) အမြတ်ဆုံးဖိုလ်၊
အရဟတ္တဖိုလ်။ ဣမာနိ အဂ္ဂပ္ပလံ အရဟတ္တပ္ပလံ
ပါပုဏန္တဿ နိရုဇ္ဈန္တိ။ နေတ္ထိ။ ၁၄။ (၂) အဦး -
အမြတ် - ဖြစ်သော အသီး။ အဂ္ဂပ္ပလံ ဂဟေ-
တွာန။ အပါ၊ ၂။ ၁၇၁။ အဂ္ဂပ္ပလန္တိ ဥတ္တမပ္ပလံ။
အတ္တနာ ဧဝံပိတမဗ္ဗရုက္ခဿ အာဒိမ္မံ ဂဟိတ-
ပ္ပလံ ဝါ။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၂၈၈။

အဂ္ဂပ္ပလက္ခဏ (ပု) [အဂ္ဂပ္ပလ+လက္ခဏ] အရဟတ္တ-
ဖိုလ် - အခိုက်အတန့် - လက္ခဏ။ အဂ္ဂပ္ပလက္ခဏတော
ပဋ္ဌာယ အဓိဂတော နာမ။ ထေရ်ဌာ။ ၁။ ၁၀။

အဂ္ဂပ္ပလဈာန (န) [အဂ္ဂပ္ပလ+ဈာန] အရဟတ္တ-
ဖိုလ်ဈာန်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရဝသေန အဂ္ဂပ္ပလ-
ဈာနေန ဈာယတိ။ ထေရ်ဌာ။ ၂။ ၁၃၀။

အဂ္ဂပ္ပလညာဏ (န) [အဂ္ဂပ္ပလ+ညာဏ] အရဟတ္တ
ဖိုလ်ညာဏ။

အဂ္ဂပ္ပလညာဏသင်္ခါတ (တိ) [အဂ္ဂပ္ပလညာဏ+
သင်္ခါတ] အရဟတ္တဖိုလ်ညာဏဟုဆိုအပ်သော။
အဂ္ဂပ္ပလညာဏသင်္ခါတံ အနုတ္တရံ ဥတ္တရရဟိတံ
သမ္မောဓိ ဖုသေ ပါပုဏေယျ။ ဣတိဝုတ်၊
ဌာ။ ၁၆၇။

အဂ္ဂပ္ပလညာဏသဟိတ (တိ) [အဂ္ဂပ္ပလညာဏ+
သဟိတ] အရဟတ္တဖိုလ်ညာဏနှင့်တကွဖြစ်သော။
ယလဂန္တိ ဖလံ ဂတံ ဥပဂတံ၊ အဂ္ဂပ္ပလညာဏ-
သဟိတန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ထေရ်ဌာ။ ၁။ ၁၀၂။

အဂ္ဂပ္ပလဓမ္မ (ပု) [အဂ္ဂပ္ပလ+ဓမ္မ] အရဟတ္တဖိုလ်
တရား။ အဂ္ဂပ္ပလဓမ္မော ပန ဥပရိ သိက္ခိတဗ္ဗာ-
ဘာဝေန န သေက္ခာတိ အသေက္ခာ။ ဣတိဝုတ်။
ဌာ။ ၁၉၁။

အဂ္ဂပ္ပလနိပ္ပဒန (န) [အဂ္ဂပ္ပလ+နိပ္ပဒန] အရ-
ဟတ္တဖိုလ်ကို ပြီးစေခြင်း၊ ဝိမုတ္တိရသန္တိ အရဟတ္တ-
ပ္ပလဿာဒံ၊ ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိကံ ဝါ အဂ္ဂပ္ပလနိပ္ပ-

ဒနတော၊ ဝိမုတ္တိကိစ္စံ ဝါ ကိလေသာနံ အစွန္တိ-
ဝိမုတ္တိသမ္ပာဒနတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇။

အဂ္ဂမလာဓိကမ (ပု) [အဂ္ဂမလာ+အဓိကမ] အရ-
ဟတ္တဗိုလ် - ကိရခြင်း - သို့ရောက်ခြင်း။ အဂ္ဂ-
မလာဓိကမေန သဗ္ဗကိလေသဒရထပရိဋ္ဌာဟာနံ
ဝူပသမေန ပဋိပဿဒ္ဓိယာ ဥပသန္တံ။ ဥဒါန၊ ၄။
၁၈။

အဂ္ဂဗလကာယ (ပု) [အဂ္ဂ+ဗလကာယ] ရှေးဦး -
ရှေးဖျား - ချီတက်သော ဗိုလ်ပါရမက်
အပေါင်း၊ ရွှေဆောင်တပ်၊ တပ်ဦး။ တေသံ
ဒိန္နမ္ပိ အဂ္ဂဗလကာယာ ကုလသရိကာယ ကာဠိ-
ဥပါသိကာယ နိဝေသနမတ္ထကေ သမာဂန္တာ.....။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ အဂ္ဂဗလကာယောတိ သဗ္ဗပုရ-
တော ဂစ္ဆန္တော ဗလကာယော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိ (န) [အဂ္ဂဗဟာ+အဋ္ဌိ] လက်ဖျံရိုး။
အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိနိ ယမကတာလကန္ဓသဏ္ဌာနာနိ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၉။ အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိ-လည်းကြည့်။

အဂ္ဂဗဟာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ဗဟာ] လက်ရုံးလက်ဖျံ။
နိဂဏ္ဌသမဏာ ဝိယ အလာဗုပတ္တံ ဘိက္ခု။ ပတ္တံ
အဂ္ဂဗဟာယ ပက္ခိပိတော အာဒါယ ဝိစရန္တံ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၆၉။

အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိ (န) [အဂ္ဂ+ဗဟာ+အဋ္ဌိ] လက်ဖျံရိုး။
အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိနိ ယမကတာလကန္ဓသဏ္ဌာနာနိ။
အဘိ၊ ၄။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။ အဂ္ဂဗဟဒ္ဓိ-
လည်းကြည့်။

အဂ္ဂဗီဇ (န) [အဂ္ဂ+ဗီဇ] အညွန့်မျိုးစေ့၊ အညွန့်
ကို ချိုး၍ စိုက်လျှင်ပေါက်သော ကညိုစသော
အပင်၏မျိုး။ အဂ္ဂဗီဇ နာမ အဇ္ဈကံ ဖဏိဇကံ
ဟိရိဝေရံ တေ အဂ္ဂဗီဇ နာမ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅။

အဂ္ဂဗီဇသင်္ဂဟ (ပု) [အဂ္ဂဗီဇ+သင်္ဂဟ] အညွန့်
မျိုးစေ့ဟူ၍ ရေတွက်ခြင်း၊ အညွန့်မျိုးစေ့
ပေါင်းထည့်ခြင်း။ ယာဝ ဒွေ တိဏိ ပတ္တာနိ န
သဉ္စာယန္တိ၊ တာဝ အဂ္ဂဗီဇသင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၃၀။

အဂ္ဂဗြာဟ္မဏ (ပု) [အဂ္ဂ+ဗြာဟ္မဏ] အမြတ်ဆုံး
ဗြာဟ္မဏ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ကော သေ ဒေဝိ
သဒေဝကေ လောကေ အဂ္ဂဗြာဟ္မဏော နာမာ-
တိ၊ မဟာဂေါတမော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၄၂။

အဂ္ဂဘက္ခ (ပု) [အဂ္ဂ+ဘက္ခ] အမြတ်ဆုံး -
အကောင်းဆုံး - အစာ။ အယံ နာဂေါ မမ
အဂ္ဂဘက္ခော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၃။

အဂ္ဂဘဏ္ဍ (န) [အဂ္ဂ+ဘဏ္ဍ] အမြတ်ဆုံး -
အကောင်းဆုံး - မြတ်သော - ဥစ္စာ - ဘဏ္ဍာ။
ဘာဇနိယဘဏ္ဍဌာနေ အဂ္ဂဘဏ္ဍံ လတတိ။ အံ၊ ၄။
၃။ ၉၁။ ပါပုဏာတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။

အဂ္ဂဘတ္တ (န) [အဂ္ဂ+ဘတ္တ] အဦးအဖျားဖြစ်
သော အစားအစာ။ အဂ္ဂပုပ္ဖ-ကြည့်။

အဂ္ဂဘာဂ (ပု) [အဂ္ဂ+ဘာဂ] ရွှေအဖို့၊ ရွှေဖက်၊
ရွှေပိုင်းအဖျားဖက်၊ အဖျားပိုင်း။ ဂဏ္ဍန္တော တံ
ပစ္စာဘာဂေ ကဏေတိ၊ ဒဒန္တော အဂ္ဂဘာဂေ။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၀။

အဂ္ဂဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂ+ဘာဝ] မြတ်သည်၏အဖြစ်။
ဝေ ဘုမ္မန္တရံ အဘိန္နိတော အဂ္ဂဘာဝေါ ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ (အဂ္ဂပုတ္တ-ဖွင့် ဌ-များ
လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂဘာဝဒီပန (တိ၊ န) [အဂ္ဂဘာဝ+ဒီပန] မြတ်
သည်၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော၊ မြတ်သည်
၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အရိယသံသန္တိ ဧတေန
ပဟာနသမ္ပဒံ ဒဿေတိ သဗ္ဗသံသာနံ အဂ္ဂဘာဝ-
ဒီပနတော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အဂ္ဂဘိက္ခာ (ထိ) [အဂ္ဂ+ဘိက္ခာ] အဦးအဖျား
လှူသောဆွမ်း၊ ဆွမ်းဦး။ ယတ္ထ အဂ္ဂဘိက္ခု ပက္ခိ-
ပိတော ဌပေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၀။
အဂ္ဂဘိက္ခာမတ္တ-လည်းကြည့်။

အဂ္ဂဘိက္ခာမတ္တ (န) [အဂ္ဂဘိက္ခာ+မတ္တ] အဦး
အဖျား လှူသော - တဇ္ဇန်း တယောက်ချို့
သော - ဆွမ်းမျှ။ အဂ္ဂဘိက္ခာမတ္တံ သလာကဘိက္ခု

ဒေန္တိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၄။ ၁၀၁။ အဂ္ဂတော ဒါတဗ္ဗဘိက္ခဝါ
အဂ္ဂဘိက္ခဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၈။ အဂ္ဂဘိက္ခဝါမတ္တန္တိ
ကေကဋ္ဌတ္တဘိက္ခဝါမတ္တိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၅၁။

အဂ္ဂဘူတ (တိ) [အဂ္ဂ+ဘူတ] မြတ်သည်(ဖြစ်၍)
ဖြစ်သော၊ သူ။ ယသနဉ္စ ဓနာနဉ္စ၊ အဂ္ဂဘူတော
စ ဟောမဟံ။ အပါ၊ ၂။ ၈၇။ အဂ္ဂပ္ပသာဒ-လည်း
ကြည့်။

အဂ္ဂဘောဇန (န) [အဂ္ဂ+ဘောဇန] မြတ်သော
ဘောဇန။ အစားအစား။ အဂ္ဂပိဏ္ဏ-ကြည့်။

အဂ္ဂမဂ္ဂ (တိ) [အဂ္ဂ+အဂ္ဂ။ 'မ' အာဂံ] ကောင်း
နိုးရာရာဖြစ်သော။ သန္တရိနန္ဒာယ ဘိက္ခုနီယာ
အဂ္ဂမဂ္ဂါနိ ဘောဇနာနိ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၉။

အဂ္ဂမဂ္ဂ (ပု) [အဂ္ဂ+မဂ္ဂ] အမြတ်ဆုံးမဂ္ဂ၊ အရ-
ဟတ္တမဂ္ဂ။ ယဿ စိတ္တဿ အနန္တရာ အဂ္ဂမဂ္ဂ ပဋိ-
လဘိဿန္တိ တေသံ။ ယမက၊ ၁။ ၂၁၈။ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ။ ယမက၊ ၁။ ၂၂၇။ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂဿ ကောဝိဒေါ။ အပါ၊ ၁။ ၁၁၂။

အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+ခဏ] အရဟတ္တမဂ္ဂ
- အခိုက်အတန့် - ခဏ။ ယဒါ ယသ္မိံ ကာလေ
အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏေ အတ္တနာ သယမေဝ အနုဿဝါ-
ဒိကေ ပဟာယ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၈။

အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏ (န) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+ညာဏ] အရဟတ္တ-
မဂ္ဂညာဏ။

အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏသမန္နာဂမ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏ+
သမန္နာဂမ] အရဟတ္တမဂ္ဂညာဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏသမန္နာဂမေန မုနိနောတိ ဝေမေ-
တေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၁၉၄။

အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏာသိ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏ+အသိ] အရ-
ဟတ္တမဂ္ဂညာဏဟူသောသန်လျက်။ အပ္ပဒါလိတ-
ပုဗ္ဗံ မောဟက္ခန္ဓံ အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏာသိနာ ပဒါလေ-
တာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၆၆။

အဂ္ဂမဂ္ဂတိရောဓာန (န) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+တိရောဓာန]
အရဟတ္တမဂ္ဂ၏ ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ ဣတရထာ
သုရိယတ္ထင်္ဂမနေ အန္တကာရာဝတ္ထရဏံ ဝိယ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂတိရောဓာနေ သစ္စပ္ပုဋိန္ဒာဒကတမပ္ပဝတ္တိ အာ-
ပဇ္ဇေယျာတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုရိ၊ ၁။ ၁၂၅။

အဂ္ဂမဂ္ဂဓမ္မ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+ဓမ္မ] အရဟတ္တမဂ္ဂ-
တရား။ အနာဂါမိမဂ္ဂဖလဓမ္မာ အဂ္ဂမဂ္ဂဓမ္မာ စ
ကလျာဏဓမ္မာ နာမ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၉။

အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ (ထိ) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+ပညာ] အရဟတ္တ-
မဂ္ဂပညာ။ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ အဓိဂတတ္တာ။ ဥဒါန၊
၄။ ၈၇။

အဂ္ဂမဂ္ဂဖလ (န) [အဂ္ဂ+မဂ္ဂ+ဖလ] အရဟတ္တမဂ္ဂ၊
အရဟတ္တဖိုလ်။

အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဓမ္မ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂဖလ+ဓမ္မ] အရဟတ္တ
မဂ္ဂ၊ အရဟတ္တဖိုလ်တရား။ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဓမ္မာ ဣဓ
ကလျာဏသိလာဒယော ဝုတ္တာတိ အမှာကံ
ခန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၉။

အဂ္ဂမဂ္ဂဝဇ္ဇ (တိ) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+ဝဇ္ဇ] အရဟတ္တမဂ္ဂ
သည် သတ်အပ်သော။ (အရဟတ္တမဂ္ဂသတ်ရမည့်
တရား)။ ကာမုပါဒါနံ ဝိယ ကာမာသဝေါပိ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂဝဇ္ဇောတိ စ ဝဒန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၉။

အဂ္ဂမဂ္ဂသဏ္ဌာသ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+သဏ္ဌာသ] အရ-
ဟတ္တမဂ္ဂတည်းဟူသောညွှန်း။ အဂ္ဂမဂ္ဂသဏ္ဌာသေန
မမ ဟဒယတော တဏှာသလ္လေ အနုဒ္ဓုဇ္ဇေ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။

အဂ္ဂမဂ္ဂသတ္တ (န) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+သတ္တ] အရဟတ္တ-
မဂ္ဂတည်းဟူသောစားလက်နက်။ တာဒိသာ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂသတ္တေန ဆိန္ဒဘဝနေတ္တိသုတ္တာ။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၁၂။

အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ္ဂိ (တိ) [အဂ္ဂမဂ္ဂ+သမဂ္ဂိ] အရဟတ္တမဂ္ဂ
နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်။
အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ္ဂိ ဝေဒနာက္ခန္ဓံ န ပရိဇာနိတ္ထ။

ယမက၊၁။၆၉။ အဂ္ဂမဂ္ဂသမာဓိ သမုဒယသစ္စံ
နပ္ပလဟိတ္ထ။ယမက။၁။၂၆၄။

အဂ္ဂမဂ္ဂသမာဓိ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂ + သမာဓိ] အရဟတ္တ-
မဂ္ဂနှင့် ယှဉ်သောသမာဓိ။ အဂ္ဂမဂ္ဂသမာဓိနာ
သုဠ သမာဟိတစိတ္တတာယ စေဝ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ-
ယ သဗ္ဗသယောဇနေဟိ ဝိပ္ပမုတ္တစိတ္တတာယ စ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။

အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမ (ပု) [အဂ္ဂမဂ္ဂ + အဓိဂမ] အရဟတ္တ-
မဂ္ဂကို ရရှိခြင်း။ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန သဗ္ဗသော
သန္တကိလေသတာယ သန္တဂုဏတာယ ဝါ
သန္တော။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၃။

အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမာဓိန (တိ) [အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမ + အဓိန] အရဟတ္တမဂ္ဂကို
ရခြင်းနှင့်စပ်သော။ အဂ္ဂမဂ္ဂါ-
ဓိဂမာဓိနော ဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗညုတညာဏာဓိဂမော။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။

အဂ္ဂမဒ္ဒန (န) [အဂ္ဂ + မဒ္ဒန] အဖျားကိုနှင်းခြင်း။
စာလေတွာတိ အဂ္ဂမဒ္ဒနေန စာလေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၂၀။

အဂ္ဂမဓု (န) [အဂ္ဂ + မဓု] အလွန် - ချိုမြိန် -
ကောင်းမြတ် - သောပျားရည်။ တံ တံ မဓု-
ပဋလံ ဟရိတွာ အဂ္ဂမဓု အမှာကံ ပဟိဏ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။

အဂ္ဂမဟတ္တ (န) [(၁) အဂ္ဂ + မဟတ္တ။ (၂) အဂ္ဂ-
မဟန္တ + တ္တ။] (၁) မြတ်သော - မွန်မြတ်သည် -
မျှားသည် - ဤအဖြစ်။ မြတ်သော - မွန်မြတ်
ခြင်း - မျှားခြင်း။ (၂) မြတ်သည်၊ မျှားသည် ဤ
အဖြစ်၊ မြတ်ခြင်း၊ မျှားခြင်း။ လာဘဂ္ဂမဟတ္တ
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။သာရတ္ထ၊၁။၄၅၀) ကြည့်။

အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာန (န) [အဂ္ဂမဟေသိ + ဌာန] မိဖုရားခေါင်ကြီးအရာ။ ရညော စန္ဒပဇ္ဇောတဿ
အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနံ ပတ္တာ။မိလိန္ဒ။၂၀။အညာသု
ဣတ္ထိသု ဣတ္ထိသည် အကတွာ တံ အဂ္ဂမဟေ-
သိဋ္ဌာနေန ဌပေသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၉။

အဂ္ဂမဟေသိဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂမဟေသိ + ဘာဝ] မိဖုရားခေါင်ကြီး၏ အဖြစ်။ ဒွိန္ဒုရာဇုနံ အဂ္ဂ-
မဟေသိဘာဝဿ သုပိနေ နိမိတ္တံ ဒိဿာ ရညော
အာရောစေသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၈။

အဂ္ဂမဟေသိ (ထိ) [အဂ္ဂ + မဟေသိ] မိဖုရား
ခေါင်ကြီး။ သော ဘိက္ခုဝေ ဣတ္ထိ ကာလိကံဿ
ရညော အဂ္ဂမဟေသိ အဟောသိ။ဝိ၊၁။၁၄၇။
သံ၊၁။၄၅၁။ အဂ္ဂမဟေသိ ဘဝိဿသိ။ထေရီ။
၄၃၀။ ရညော ကောဉ္ဇဿ အဂ္ဂမဟေသိယာ
ဓိတာ အာသိ။ ထေရီ။၄၂၉။ မလ္လိကာဒေဝီ
ရညော ကောသလဿ အဂ္ဂမဟေသိ ဇာတာ။
မိလိန္ဒ။၂၀။

အဂ္ဂမာလာ (ထိ) [အဂ္ဂ + မာလာ] အဦးအဖျား
ဖြစ်သောပန်း။ အဂ္ဂပုပ္ဖ-ကြည့်။

အဂ္ဂယာဂု (ထိ) [အဂ္ဂ + ယာဂု] အဦး - အမြတ် -
ဖြစ်သော - ယာဂု - ဆန်ပြုတ်။

အဂ္ဂယာဂုဘတ္တ (န) [အဂ္ဂ + ယာဂု + ဘတ္တ] အဦး
- အမြတ် - ဖြစ်သောယာဂုထမင်း။ ဣမံ
နေတွာ အတ္တနော ဂေဟေ နိဝါသာပေတွာ
အဂ္ဂယာဂုဘတ္တေဟိ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂါဟိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

အဂ္ဂယာန (န) [အဂ္ဂ + ယာန] မြတ်သောယာဉ်၊
မြတ်သောယာဉ် ဖြစ်သော။ အဂ္ဂယာနံ ရာဇ-
ဝါဟိ။ ဗြာဟ္မဏာနံ အခါ ဂဓံ။ ဇာ၊၂။၃၁၄။

အဂ္ဂယုဂ (ပု) [အဂ္ဂ + ယုဂ] ထမ်းပိုးဦး။ ပုရိမသ-
ကဋ္ဌဿ အဂ္ဂယုဂေ ယုတ္တဗလိဗဒ္ဓါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၀၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။

အဂ္ဂရယ (တိ) အဂါရယ-ကြည့်။

အဂ္ဂရသ (ပု) [အဂ္ဂ + ရသ] (၁) အဦးအဖျား
ညစ်၍ ရသော စပျစ်ရည်။ အကောင်းဆုံးသော
စပျစ်ရည်။ န မဇ္ဇတိ အဂ္ဂရသံ ပိဝိတွာ။ဇာ၊၁။
၄၇။ အဂ္ဂရသန္တိ သဗ္ဗပဌမံ ဂဟိတံ မုဒ္ဒိကရသံ
ပိဝိတွာပိ န မဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။(၂) ကောင်း
မြတ်သောအရသာ၊ ကောင်းမြတ်သောအရသာ
ရှိသောအစား အစာ။ အဂ္ဂရသပရိတိတ္တ-ကြည့်။

အဂ္ဂရသဒါယက (တိ) [အဂ္ဂရသ + ဒါယက] ရသာ ဦးကို ပေးလှူတတ်သောသူ။ ဥတ္တမဂ္ဂရသဒါယက (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၉) ကြည့်။

အဂ္ဂရသပရိတိတ္တ (တိ) [အဂ္ဂရသ + ပရိတိတ္တ] ကောင်းမြတ်သောအရသာရှိသော အစားအစာဖြင့် တင်းတိမ် ဝအိ နေသော သူ။ သေယျထာပိ ဘော ပရိသော အဂ္ဂရသပရိတိတ္တော န အညေသံ ဟိနာနံ ရသာနံ ပိဟေတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၈၇။ အဂ္ဂရသပရိတိတ္တောတိ ဘောဇနရသေသု ပါယာသော... မရရသေသု သက္ကရာတိ ဝေမာဒယော အဂ္ဂရသာ နာမ။ တေသု ယေန ကေနစိ ပရိတိတ္တော အာကဏ္ဍပမာဏံ ဘုဉ္ဇိတော ဌိတော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၀။

အဂ္ဂရာဇ (ပု) [အဂ္ဂ + ရာဇ] အမြင့်မြတ်ဆုံးသော မင်း၊ ကေရာဇ်မင်း။ တံသိ မဟာရာဇ သကလဇမ္ပဒိပေ အဂ္ဂရာဇာ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၆။ အဂ္ဂရညော ပဝါသိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၆။ ကေရာဇာလည်းကြည့်။

အဂ္ဂဝန္တ (တိ) [အဂ္ဂ + ဝန္တ] ထိန္ဒ-အဂ္ဂဝတိ မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော၊ မြတ်သော အကျင့်ရှိသော။ အနဂ္ဂဝတိ စ ပရိသာ အဂ္ဂဝတိ စ ပရိသာ။ အံ၊ ၁။ ၇၁။ အဂ္ဂဝတိတိ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဝတိ အဂ္ဂါယဝါ ဥတ္တမာယ ပရိပတ္တိယာ သမန္နာဂတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။

အဂ္ဂဝန္န (န၊ ထိ) [အဂ္ဂ + ဝန္န] အဦးဆုံးရှိခိုးခြင်း၊ နံနက်စောစောရှိခိုးခြင်း။ အဂ္ဂဝန္နံ ဝန္နိယာမ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။

အဂ္ဂဝရ (တိ) [အဂ္ဂ + ဝရ] မြတ်သည်ထက် မြတ်သော၊ အမြတ်ဆုံးသော။ အဂ္ဂဝရဝိမုတ္တိပဏ္ဍရဝိမလသေတစ္ဆတ္တံ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၁။

အဂ္ဂဝါဒီ (တိ) [အဂ္ဂ + ဝဒ + ကိ] မြတ်သောစကားကို ဆိုတတ်သော - မြတ်သောတရားကို ဟောတတ်သော - မြတ်စွာဘုရား။ ဒါယာဒကော ဟေဟိသိ အဂ္ဂဝါဒီနော။ ထေရ။ ၂။ ၆၁။

အဂ္ဂဝိဇ္ဇာ (ထိ) [အဂ္ဂ + ဝိဇ္ဇာ] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်။ (က) အာသဝက္ခယဉာဏ် (ခ)

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်။ ယာယ ကတကိစ္စတာ ဟောတိ၊ တာယ အဂ္ဂဝိဇ္ဇာယ အဓိဂတာယ တေဝိဇ္ဇတာဘာဝေါ နိပ္ပရိယာယတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၄။ အဂ္ဂဝိဇ္ဇာတိ အာသဝက္ခယဉာဏ်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏမေဝ ဝါ ဝေဒိတဗျံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၄၇။

အဂ္ဂဝိပါက (ပု၊ တိ) [အဂ္ဂ + ဝိပါက] (ပု) မြတ်သော အကျိုး။ (တိ) မြတ်သောအကျိုး - ရှိသော - ကိုပေးတတ်သော။

အဂ္ဂဝိပါကတာ (ထိ) [အဂ္ဂဝိပါက + တာ] မြတ်သောအကျိုး - ရှိသည် - ကို ပေးတတ်သည် - ၏အဖြစ် - ဖြစ်စေခြင်း။ တဿ ပုညဿ အဂ္ဂဝိပါကတာ အဂ္ဂဘာဝံ ဒဿေတုံ။ ဣတိဂုတိ၊ ၄။ ၂၇၅။

အဂ္ဂဝိပါကတ္တ (န) [အဂ္ဂဝိပါက + တ္တ] မြတ်သော အကျိုး - ရှိသည် - ကို ပေးတတ်သည် - ၏အဖြစ်။ အဂ္ဂပုဿာဒ-ကြည့်။

အဂ္ဂဝိဘူသန (န) [အဂ္ဂ + ဝိဘူသန] မြတ်သော တန်ဆာ။ နနု ဣဒံ သီလံ နာမ ယောဂိနော အဂ္ဂဝိဘူသနံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။

အဂ္ဂသဒိသ (တိ) [အဂ္ဂ + သဒိသ] အဖျား - အစွန်း - နှင့်တူသော။ ဇုက်တကဏ္ဍ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁) ကြည့်။

အဂ္ဂသဒ္ဓ (ပု) [အဂ္ဂ + သဒ္ဓ] အဂ္ဂ (ဟူသော) သဒ္ဓါ။ အယံ အဂ္ဂသဒ္ဓေါ အာဒိကောဋိကောဋ္ဌာသသေဋ္ဌေသု ဒိဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၁-စသည်။

အဂ္ဂသဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂ + သဘာဝ] (ပ) မြတ်သော သဘော။ အဂ္ဂ ဓမ္မန္တိ အဂ္ဂသဘာဝံ... အနုညသာဓာရဏံ ဥတ္တမသဘာဝံ... သုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏသဘာဝံ ဝါ။ ဣတိဂုတိ၊ ၄။ ၂၇၅။ (တိ) (၂) မြတ်သောသဘောရှိသော၊ သူ။ အဂ္ဂပကတိ မန္တိ-ကြည့်။

အဂ္ဂသမဇ္ဇ (ပု၊ ထိ ?) [အဂ္ဂ + သမဇ္ဇ] မြတ်သော ပွဲသဘင်။ ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇောတိ ဂိရိမ္ပိ အဂ္ဂသမဇ္ဇော။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ အဂ္ဂသမဇ္ဇောတိ ဥတ္တမံ နန္တံ၊ တံ ကိရ ပဗ္ဗတမတ္တကေ ဌတော ကေ ဒေဝတံ ဥဒ္ဓိဿ ကဓေန္တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၆၅။

အဂ္ဂသဿ (န) [အဂ္ဂ+သဿ] အဦး-အဖျား-ဖြစ်သော ကောက်ပဲသီးနှံ၊ ကောက်ဦး၊ သီးဦး။ အဂ္ဂသဿ အဘိနိပ္ပန္နံမိလိန္တိ။၈။

အဂ္ဂသဿဒါန (န) [အဂ္ဂသဿ+ဒါန] အဦးအဖျားဖြစ်သော ကောက်ပဲသီးနှံအလှူ။ ကောက်ဦး သီးဦး အလှူ။ ဂါမဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ အဂ္ဂသဿဒါနံ နာမ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

အဂ္ဂသာခါ (ထိ) [အဂ္ဂ+သာခါ] အကိုင်း-အခက်-ဖျား။ မူလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဂ္ဂသာခါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ တေဿ အဂ္ဂသာခါ နာဘိ စသေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

အဂ္ဂသာဝက (ပု) [အဂ္ဂ+သာဝက၊ ထိန္တိ အဂ္ဂသာဝိကာ] အမြတ်ဆုံး တပည့်သာဝက။ (ထိန္တိ) အမြတ်ဆုံး-တပည့်မ-သာဝိကာ။ ဘဂဝတော အဂ္ဂသာဝကာ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ ကောလိတော ဥပတိဿော စ၊ ဒေ တိက္ခန္တိ အဂ္ဂသာဝကာ။...ဓေမာ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ စ၊ ဘိက္ခုနိ အဂ္ဂသာဝိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၈၁။ ဒေ အဂ္ဂသာဝကာတိ သီလဒါနိကဏ္ဍေတိ ဥတ္တမသာဝကာတိ အတ္ထော၊ န ဟိ မဟာကောဠိကတ္ထေရော အဂ္ဂသာဝကလက္ခဏပုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ သံ၊၁။ ၃၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂-တို့ကြည့်။

အဂ္ဂသာဝကဌာန (န) [အဂ္ဂသာဝက+ဌာန] အမြတ်ဆုံး-တပည့်-သာဝက-ရာထူး။ ဒိန္နိ ထေရာနံ အဂ္ဂသာဝကဌာနံ ဒတွာ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဓိသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။

အဂ္ဂသာဝကဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂသာဝက+ဘာဝ] အမြတ်ဆုံး-တပည့်-သာဝက ၏ အဖြစ်။ အဂ္ဂသာဝကဘာဝါယ ပတ္ထနံ ကရိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။

အဂ္ဂသာဝကလက္ခဏပုတ္တ (တိ) [အဂ္ဂသာဝက+လက္ခဏ+ပတ္တ] အမြတ်ဆုံး တပည့်သာဝက၏ အမှတ်လက္ခဏာ - အဂ္ဂသာဝကပါရမီဉာဏ်-ကိုရ-သို့ ရောက်သောသူ။ န ဟိ မဟာကောဠိကတ္ထေရော အဂ္ဂသာဝကလက္ခဏပုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

အဂ္ဂသိဿ (ပု) [အဂ္ဂ+သိဿ] အကြီးဆုံးတပည့်၊ တပည့်ကြီး။ အဟံ ပေါက္ခရသာတိဿ ဇေဋ္ဌန္တေဝါသိ အဂ္ဂသိဿော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၄။

အဂ္ဂသုခ (န) [အဂ္ဂ+သုခ] မြတ်သော-ချမ်းသာ-သုခ။ တတိယဈာန်ချမ်းသာ။ ယာ ပန “ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ”တိ ဝေမာဂတာ အဂ္ဂသုခေပိ တသ္မိံ အပက္ခပါတဇနနိ ဥပေက္ခာ၊ အယံ ဈာနုပေက္ခာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။

အဂ္ဂသုည (န) [အဂ္ဂ+သုည] အမြတ်ဆုံးလည်းဖြစ်၊ အတ္တ၊ အတ္တနိယ၊ သင်္ခါရတို့မှလည်း ဆိတ်သော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ ကတမံ အဂ္ဂသုညံ...နိဗ္ဗာန်။ ဣဒံ အဂ္ဂသုညံ။ ပဋိသံ၊ ၃၆၀။ အဂ္ဂဉ္စ တံ အတ္တတ္တနိယေဟိ သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိ ဝါ သုညဉ္စာတိ အဂ္ဂသုညံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။

အဂ္ဂသေဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂ+သေဋ္ဌ+ဘာဝ] မြတ်သည်၏အဖြစ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်။ ဒါနာဒိနံ အဂ္ဂသေဋ္ဌဘာဝံ ပကာသေတုံ၊ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၃၀၇။

အဂ္ဂသေဋ္ဌိ (ပု) [အဂ္ဂ+သေဋ္ဌိ] အကြီးဆုံးသူဌေး၊ သူဌေးကြီး။ ဣမသ္မိံယေဝ နဂရေ အဂ္ဂသေဋ္ဌိ အဘဝိဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။ ဓမ္မာနဂရေ အဂ္ဂသေဋ္ဌိဿ ဂေဟေ ပဋိသန္နိံ ကျိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၉။

အဂ္ဂဟဏ (န) [န+ဟဏ] မယူခြင်း (က)မစွဲလမ်းခြင်း။ အနုပါဒါနာယာတိ အဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ အဂ္ဂဟဏတ္ထာယာတိ ကိလေသေ အဂ္ဂဟဏတ္ထာယ၊ ဘဝဘောဂေ ဝါ တဏှာ-

ဒိဋ္ဌိဝသေန အဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။
 (ခ) မဟောခြင်း။ တဿာပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေ-
 နေဝ အဂ္ဂဟိတာနံ အဂ္ဂဟဏေ၊ ဂဟိတာနဉ္စ
 ဂဟဏေ ကာရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃။
 အဂ္ဂဟဏေတိ အကထနေ၊ အဒေသနာယန္တိ
 အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇။

အဂ္ဂဟဏတ္ထ (ပ) [အဂ္ဂဟဏ + အတ္ထ] မယူခြင်း
 - မစွဲလမ်းခြင်း - အကျိုး။ အဂ္ဂဟဏ-ကြည့်။
 အဂ္ဂဟတ္ထ (ပ) [အဂ္ဂ + ဟတ္ထ] လက်ဖျား။ အံသ-
 ကူဋေ လဂ္ဂေတွာတိ ဝစနတော အဂ္ဂဟတ္ထေ
 လဂ္ဂေတွာ အင်္ဂေ ဌပေတုံ န ဝနုတိတိ ကေစိ
 ဝဒန္တိ။ ဝဇီရ၊ ၅၂။

အဂ္ဂဟယမာလီ (တိ) [အဂ္ဂဟယ + မာလာ + ဤ]
 မြတ်သောမြင်းတပ်၊ ကောင်းကင်၌ ကျက်စား
 သော သိန္ဓောမြင်းမျိုး ဖြစ်သော မြတ်သော
 မြင်းတပ်။ ဟယဂ္ဂမာလီ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။) ကြည့်။

အဂ္ဂဟိ* (ကြိ) ဂဏှာတိ-ကြည့်။

အဂ္ဂဟိတံ (တိ) [န + ဂဟိတ] မယူအပ်သော၊
 မထုတ် - မကိုင် - အပ်သော။ အသိ ကော-
 သိယာ ပက္ခိတ္တော အဂ္ဂဟိတော။ မိလိန္ဒ၊ ၈၉။

အဂ္ဂဟိတံ (တိ) [အာ + ဂဟ + တ] ပိတ်ပင်၍
 ယူအပ်သော။ အဂ္ဂဟိတတ္ထ-ကြည့်။

အဂ္ဂဟိတကာဠဝဏ္ဏ (တိ) [အဂ္ဂဟိတံ + ကာဠဝဏ္ဏ]
 မယူရသေးသော အမည်းရောင်ရှိသော၊ အမည်း
 ရောင်ကို မယူရသေးသော၊ အမည်းမဟုတ်သော။
 ဣမသ္မိံ သိက္ခာပဒေ မမာဏယုတ္တံ အဂ္ဂဟိတ-
 ကာဠဝဏ္ဏမ္ပိ ပတ္တံ ဝိညာပေန္တဿ အာပတ္တိယေ-
 ဝါတိ ဒဠဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၉-
 လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏ (န) [အဂ္ဂဟိတံ + ဂဟဏ] မယူ-
 မကိုင် - အပ်သေးသည်ကို - ယူခြင်း - ကိုင်ခြင်း။
 ဗာဟုသဟဿံ မာပေတွာ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန
 နာနာဝုဓာနိ အဂ္ဂဟာပေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၃၈။

အဘိဓာန် ၁-ဂ - န-ဗု-သ

အဂ္ဂဟိတတဏှလ (တိ) [အဂ္ဂဟိတံ + တဏှလ]
 မယူအပ်သော ဆန်စေ့ရှိသော၊ အဆန်အစေ့မပါ
 သော။ သဿာနံ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလေ သေတ-
 ကရောဂေန ဥပဟတမေဝ ပစ္စိန္နဒီရံ အဂ္ဂဟိတ-
 တဏှလံ ပဏှရပဏှရံ သာလိသိသံ ဝါ ယဝဂေါ-
 ဓမသိသံ ဝါ နိက္ခမတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။

အဂ္ဂဟိတတ္ထ (န) [အဂ္ဂဟိတံ + တတ္ထ] ပိတ်ပင်၍
 ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်၊ ပိတ်ပင်၍ယူခြင်း။ မရက်
 ရောခြင်း၊ နှမြောဝန်တိုခြင်း။ ကဋကဉ္စ၊ ကတာ
 အဂ္ဂဟိတတ္ထံ စိတ္တဿ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၆။ အဂ္ဂဟိ-
 တတ္ထံ စိတ္တဿာတိ ပရေသံ ဥပကာရကရဏေ
 ဒါနာဒိနာ အာကာရေန ယထာ န သမ္ပသာရိ-
 ယတိ၊ ဧဝံ အာဝရိတွာ ဂဟိတဘာဝေါ စိတ္တဿ။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၇။

အဂ္ဂဟိတဒဏ္ဍ (တိ) [အဂ္ဂဟိတံ + ဒဏ္ဍ] မယူအပ်
 သော အပြစ်ဒဏ်ရှိသော၊ အပြစ်ဒဏ်ကို ချုပ်ယ်
 ထားသော၊ သူ။ နာဒိန္ဒဒဏ္ဍဿာတိ အဂ္ဂဟိတ-
 ဒဏ္ဍဿ၊ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍဿ ပရေသံ အနိက္ခဗ္ဗတော
 ဃရာနာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

အဂ္ဂဟိတဓမ္မ (ပ) [အဂ္ဂဟိတံ + ဓမ္မ] မသင်ယူရ
 သေးသောတရား။

အဂ္ဂဟိတဓမ္မဂ္ဂဟဏ (န) [အဂ္ဂဟိတဓမ္မ + ဂဟဏ]
 မသင်ယူရသေးသော ပရိယတ္တိတရားကို သင်ယူ
 ခြင်း။ တေသံ နေဝ အဂ္ဂဟိတဓမ္မဂ္ဂဟဏံ၊ န
 ဂဟိတသဇ္ဈာယကရဏံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။
 အဂ္ဂဟိတဓမ္မဂ္ဂဟဏန္တိ အဂ္ဂဟိတဿ ပရိယတ္တိ-
 ဓမ္မဿ ဥဂ္ဂဟဏံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။

အဂ္ဂဟိတာရမ္မဏ (န) [အဂ္ဂဟိတံ + အာရမ္မဏ] မယူ
 အပ်သောအာရုံ။ အပိ စေတ္ထ စက္ခုဝသေန
 အဂ္ဂဟိတာရမ္မဏံ အဒိဋ္ဌံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။

အဂ္ဂဟိ (ကြိ) ဂဏှာတိ-ကြည့်။

အဂ္ဂဟေတု (ကြိ၊ ဝိ) [န + ဂဟေတု] မယူ - လက်
 မခံ - ခြင်းငှါ။ ဒုတိယဃက္ခဒိဝသေ ဂစ္ဆန္တောပိ
 အဂ္ဂဟေတု န လဘတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။

အဂ္ဂဟေတု (ကြိဝိ)[န+ဂဟေတု] မယု - မစွဲ
လမ်း - မူ၍။ အဂ္ဂဟေတု ဝိမုစ္ဆိသု။ ဝိဠာသ။
၁၅၆။

အဂ္ဂ (ပု၊န) [အဋ္ဌ(=ပဋိသဇ္ဇနေ)+အလ။ ဇု-
ကိုဂ္ဂ-ပြု။ အဂ္ဂိလ-သံ] (၁) တံခါးရွက်။
အဂ္ဂဋ္ဌ အာကောဇေဟိ။ ဒီ၊၁။ဂ၄။ အဂ္ဂဋ္ဌန္တိ
ဒွါရကသိဋ္ဌ။ ဒီ၊၁။၂၂၅။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄၊၃၁၃။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၊၁၃၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၁၇၅-တို့လည်းကြည့်။) (၂) တံခါးကျည်၊ မင်း
တုတ်။ ကဝိဋ္ဌဂ္ဂဋ္ဌစိတ္တိတာ။ အပါ၊၁။၃။ သာ
ဒွါရံ အစုဝိဝဋ္ဌံ ကတော ကေ ဟတ္ထံ ကဝါဇေ
လဂ္ဂေတွာ ကေန ဟတ္ထေန အဂ္ဂဋ္ဌ ဥပ္ပိဇ္ဇေတွာ
ဒုတိယံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၀။ (၃) တံခါး
ရွက်ကဲ့သို့ ပိတ်ပင် တတ်သောတရား၊ ဩရမ္ဘာ-
ဂိယသယောဇဉ် ၅-ပါး။နိရဂ္ဂဋ္ဌ (မ၊၁။၁၉၃။မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၂။) ကြည့်။ (၄) အဖာ၊ဖာသော-အစား
ထိုးသော - ထပ်သော - ဖာစရာ - အဝတ်စ။
အဂ္ဂဋ္ဌ အနုဝါတေ ပရိဘဏ္ဍေ။ ဝိ၊၂။၁၅၉။
အယဉ္ဇ မေ အန္တရဝါသကော ဆိဒ္ဓေါယန္တူနာဟံ
အဂ္ဂဋ္ဌ အတ္ထုပေယျံ။ဝိ၊၃။၄၀၃။အဂ္ဂဋ္ဌ အတ္ထုပေ-
ယျန္တိ ဆိဒ္ဓဋ္ဌာနေ ပိလောတိကဇာဏံ လဂ္ဂိပေယျံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉။အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေအဂ္ဂဋ္ဌ တုန္တံ....
ဒဠိကမ္ပံ။ဝိ၊၃။၄၀၄။အဂ္ဂဋ္ဌ တုန္တန္တိ ဧတ္ထ ဥဒ္ဓရိတွာ
အလ္လိယာပနဇာဏံ အဂ္ဂဋ္ဌံ.... ဒဠိကမ္ပန္တိ အနုဒ္ဓ-
ရိတွာ ဥပဿယံ ကတော အလ္လိယာပနကံ
ဝတ္ထဇာဏံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉-၁၀။

အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထိ (ထိ) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဂ္ဂတ္ထိ] (၁) တံခါးရွက်
ဖြင့်လုံခြုံခြင်း။လုံခြုံသောတံခါးရွက်။အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထိ-
ဝိဟာဓေတိ အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထိယေဝ ပမာဏံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၁။ (တိ) (၂) တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံ
ခြင်းရှိသော၊ လုံခြုံသော တံခါးရွက်ရှိသော။

အဂ္ဂဋ္ဌဂ္ဂတ္ထိဝိဟာရ (ပု) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဂ္ဂတ္ထိ+ဝိဟာရ]
တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံခြင်းရှိသော - လုံခြုံသော
တံခါးရွက်ရှိသော - ကျောင်း။ ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ

ပစ္စယာ သံဃာဋီယာ နိက္ခေပါယ။....အဂ္ဂဋ္ဌဂ္ဂတ္ထိ-
ဝိဟာဓေတိ ဝါ ဟောတိ။ဝိ၊၃။၄၁၃။

အဂ္ဂဋ္ဌပန (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဌပန] တံခါးရွက်တပ်
ခြင်း။ တံခါးရွက်နှင့်တကွ တံခါးပေါင်ကိုမြဲမြံစွာ
ထားခြင်း။ အဂ္ဂဋ္ဌပနာယ အာလောကသန္နိ-
ပရိကမ္ပာယ....အဂ္ဂဋ္ဌပနာယာတိ ဒွါရဋ္ဌပနာယ။
ဝိ၊၂။၆၈။ အဂ္ဂဋ္ဌပနာယာတိ သကဝါဠက-
ဒွါရဋ္ဌပနာယ၊သကဝါဠကဿ ဒွါရဋ္ဌဿ နိစ္စ-
လဘာဝတ္ထာယာတိ အတ္ထော ဒဠိဗ္ဗော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၉။

အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထန္တ (ပု) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ထန္တ] တံခါးကျည်တိုင်၊
မင်းတုတ်လျှိုစရာတိုင်။ အဂ္ဂဋ္ဌဝဋ္ဌိ-ကြည့်။

အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထန္တက (ပု) [အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထန္တ+က] တံခါးကျည်
တိုင်၊မင်းတုတ်လျှိုစရာတိုင်။(ပြုတင်းပေါက် -
လေသောက်တံခါး - အတွက်)။ ဒွိန္တံ ဝါတပါန-
ကဝါဠကနံ မဇ္ဈေ ဌိတော အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထန္တကော။
ဒုဒ္ဓက၊ဋ္ဌ၊၄၂။

အဂ္ဂဋ္ဌဒါန (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဒါန] အစားထိုးခြင်း၊
ထပ်ခြင်း၊ ဖာခြင်း။ ဇိက္ခဿ ဟိ တုန္တံ ဝါ အဂ္ဂဋ္ဌ-
ဒါနံ ဝါ ကာတဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။

အဂ္ဂဋ္ဌန္တရိကာ (ထိ) [အဂ္ဂဋ္ဌ+အန္တရိကာ] တံခါး
ရွက်၏ အကြား၊ တံခါးရွက်ကြား။ ယထာ
တာလတ္ထိဂ္ဂဋ္ဌေန စ အဂ္ဂဋ္ဌန္တရိကာယ စ အစုံ
နိက္ခမိတွာ တိဏာနိ ဈာပေသိ။ သံ၊၂။၄၈၁။

အဂ္ဂဋ္ဌပါသက (ပု) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ပါသက]မင်းတုတ်လျှို
စရာကွင်း။ ကပိသီသက (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။) ကြည့်။

အဂ္ဂဋ္ဌပုရ (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ပုရ] အဂ္ဂဋ္ဌပုရ အမည်ရှိ
သောမြို့။ အထ ခေါ် အာယသ္မာ ခေဝတော
ဥဒ္ဓမ္မရာ အဂ္ဂဋ္ဌပုရံ အဂမာသိ။ ဝိ၊၄။၄၉၈။

အဂ္ဂဋ္ဌဗလက (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဗလက] တံခါးရွက်။
တံခါးပျဉ်။ သဗ္ဗသာရမယေ အဂ္ဂဋ္ဌဗလကေ
လဘေထ ဩတာရံ။ မ၊၃။၁၃၇။ အဂ္ဂဋ္ဌဗလကန္တိ
ကဝါဠံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃။

အဂ္ဂဋ္ဌရက္ခ (ပု) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ရက္ခ] တံခါးကျည်တိုင်၊ မင်းတုတ်လျှိုစရာတိုင်။ ကပိသိသန္တိ ဒွါရဗာဟာ-
ကောဋိယံ ဌိတံ အဂ္ဂဋ္ဌရက္ခံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။

အဂ္ဂဋ္ဌဝနိ=အဂ္ဂဋ္ဌဝနိကာ (ထိ) [အဂ္ဂဋ္ဌ+ဝနိ+က] တံခါး ကျည်တိုင်၊ မင်းတုတ်လျှိုစရာတိုင်။ အဂ္ဂ-
ဋ္ဌဝနိကံ ကပိသိသကံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၅၇။အဂ္ဂဋ္ဌဝနိ နာမ
ဒွါရဗာဟာယ သမပ္ပမာဏောယေဝ အဂ္ဂဋ္ဌတ္ထ-
မ္ဘော ဝုစ္ဆတိ။ ယတ္ထ တိဏိ စတ္တာရိ ဆိဒ္ဓါနိ
ကတွာ သူစိယော ဒေန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။

အဂ္ဂဋ္ဌသုစိ (ထိ) [အဂ္ဂဋ္ဌ+သုစိ]တံခါးကျည်၊ မင်း
တုတ်၊ တံခါးကန်လန်ထိုးသော-စိုတ် - သပ်
ချောင်း။ ကပိတာ အနတ္တမနာ အဂ္ဂဋ္ဌသုစိ
ဂဟေတွာ သိသေ ပဟာရံ အဒါသိ၊ သိသံ
ဝေါဘိန္နိ။မ၊၁။၁၇၇။ ဒိပံ ဌပေတွာ မဉ္ဇုကေ
နိသိန္နမတ္တာဝ ဒိပံ ဝိဇ္ဈာပေတုံ အဂ္ဂဋ္ဌသုစိယာ
ဒိပဝနံ အာကမ္ဘိ....သုစိန္တိ အဂ္ဂဋ္ဌသုစိ။ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၁၂၀။

အဂ္ဂဋ္ဌာဒိဒါန (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+အာဒိ+ဒါန] ဖာခြင်း
စသည်။ အဂ္ဂဋ္ဌာဒိဒါနေန ဟိဿ တံ ပလိဗော-
ကေရံ ဟောတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။

အဂ္ဂဋ္ဌာရောပန (န) [အဂ္ဂဋ္ဌ+အာရောပန] အထပ်
-အဖာ-ကို တင်ခြင်း။ ထပ်-ဖာ-၍ ချုပ်
ခြင်း။ ဂရုကော ဟောတိတိ ဇိဏ္ဏဇိဏ္ဏဋ္ဌာနေ
အဂ္ဂဋ္ဌာရောပနေန ဂရုကော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၁၀။

အဂ္ဂါဘာ (ထိ) [အဂ္ဂိ+အာဘာ] မီးရောင်။ စန္ဒာ-
ဘာ သူရိယာဘာ အဂ္ဂါဘာ ပညာဘာ။ အံ၊၁။
၄၅၆။

အဂ္ဂါလောက (ပု) [အဂ္ဂိ+အာလောက]မီးရောင်။
စန္ဒာလောကော သူရိယာလောကော အဂ္ဂိ-
လောကော ပညာလောကော။ အံ၊၁။၄၅၆။

အဂ္ဂါသန (န) [အဂ္ဂ+အာသန] အဦးအမြတ်
ဖြစ်သောနေရာ၊ နေရာဦး၊ သံသထေရ်နေရာ။

အဂ္ဂါသနံ အဂ္ဂေါဒကံ အဂ္ဂပိဏ္ဍံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၉။အဂ္ဂိ-
သနန္တိ ထေရာသနံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။

အဂ္ဂါသနာဒိ (ပု၊န) [အဂ္ဂါသန+အာဒိ] အဦး
အမြတ်ဖြစ်သော နေရာ စသည်။ န ဘိက္ခဝေ
မယံ သာသနေ အဂ္ဂါသနာဒိနိ ပတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၃၄။

အဂ္ဂါသနာဒိရဟ (တိ) [အဂ္ဂါသနာဒိ+အရဟ]
အဦးအမြတ် ဖြစ်သောနေရာ-နေရာဦး - စသည်
(ကို) နှင့် ထိုက်တန်သော၊ သူ။ ဧဝံ တေဟိ
ဘိက္ခုဟိ အတ္တနော အတ္တနော ရုစိဝသေန အဂ္ဂိ-
သနာဒိရဟာနံ ကထိတကာလေ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။

အဂ္ဂါသနိက (တိ) [အဂ္ဂါသန+ဣက] အဦးအမြတ်
ဖြစ်သော နေရာ - နေရာဦး - နှင့် ထိုက်တန်
သော၊ သူ။ အဂ္ဂါသနိကာ ပြာဟ္မဏာ နာမ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။

အဂ္ဂါသနိယ (တိ) [အဂ္ဂါသန+ဣယ]အဂ္ဂါသနိက-
နှင့်အနက်တူ။ မဟာကောသလရညော အဂ္ဂိ-
သနိယဿ ပြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။
ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။

အဂ္ဂါဟနာ (ထိ) [အာ+ဂါဟ+ယ] သက်ဝင်
ခြင်း။ ဂါဟနာ အဂ္ဂါဟနာ ပရိဂ္ဂါဟနာ။ ပေဋ-
ကော။၂၅၀။

အဂ္ဂါဋ္ဌဝ (န) [အဂ္ဂ+အာဋ္ဌဝီ](က)အာဋ္ဌဝီပြည်၌
အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ အဂ္ဂါဋ္ဌဝ အမည်ရှိသော။
အာဋ္ဌဝိယံ ဝိဟရတိ အဂ္ဂါဋ္ဌဝေ စေတိယေ။
ဝိ၊၁။၂၁၉။သံ၊၁။၁၈၇။ အဂ္ဂါဋ္ဌဝေ စေတိယေတိ
အာဋ္ဌဝိယံ အဂ္ဂစေတိယေ၊အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ အဂ္ဂိ-
ဋ္ဌဝဂေါတမကာဒိနိ ယက္ခနာဂါဒိနိ ဘဝနာနိ
စေတိယာနိ အဟေသံ၊ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တာနိ အပ-
နေတွာ မနုဿာ ဝိဟာရေ ကရိသု၊ တေသံ
တာနေဝ နာမာနိ ဇာတာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။
(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈-လည်းကြည့်။) (ခ) အဂ္ဂါဋ္ဌဝ-

စေတီခေါ်သောကျောင်း။ အင်္ဂါဥပဇာတိ ကာလ-
မကာသိ ဘိက္ခု။ ထေရ်။ ၃၇၃။ အင်္ဂါဥပဇာတိ အင်္ဂါ-
ဥပဇာတိယသင်္ခါတေ ဝိဟာရေ။ ထေရ်။ ၄၁၂။
၅၃၄။

အင်္ဂါဥပဇာတိမကာဒိ (ပုန) [အင်္ဂါဥပဇာတိ+ဂေါတမ-
က+အာဒိ] အင်္ဂါဥပဇာတိ, ဂေါတမက စသည်။
အင်္ဂါဥပဇာတိ။

အင်္ဂါဥပဇာတိယ (န) [အင်္ဂါဥပဇာတိ+စေတီယ]
အာဠဝိပြည်၌ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော - အင်္ဂါဥပဇာတိ
အမည်ရှိသော - စေတီ - နတ်ကုန်း။

အင်္ဂါဥပဇာတိယသင်္ခါတ (တိ) [အင်္ဂါဥပဇာတိ-
ယ+သင်္ခါတ]အင်္ဂါဥပဇာတိ - စေတီ - နတ်ကုန်း - ဟု
ဆိုအပ်သော။ အင်္ဂါဥပဇာတိယသင်္ခါတေ ဝိဟာ-
ရေ။ သုတ္တန်။ ၄၁၂။ ၇၀။ ထေရ်။ ၄၁၂။ ၅၃၄။ အင်္ဂါ-
ဥပဇာတိလည်းကြည့်။

အင်္ဂါဥပဇာတိဝိဟာရ (ပု) [အင်္ဂါဥပဇာတိ+ဝိဟာရ] အင်္ဂါ-
ဥပဇာတိနတ်ကုန်းနေရာ၌ တည်ထားသော ကျောင်း။
အင်္ဂါဥပဇာတိကျောင်းတိုက်။ အနုပုဗ္ဗေန အင်္ဂါဥပဇာတိ-
ဝိဟာရံ အဂမာသိ။ ဓမ္မာ။ ၄၁၂။ ၁၁၂။

အင်္ဂါ (ပု) [အဂ+ဂိ။ အဇ+ဣ။ ကာဒိ-၃၄၊ ဓာနိဋ္ဌိ
၃၄-တို့ကြည့်။ အင်္ဂါနိ၊ ဂိနိ-တို့လည်းကြည့်။
(အင်္ဂါ-သံ)] (၁) မီး။ အင်္ဂါနာ ဝါ ဒန္တံ ဟောတိ။
ဝိ။ ၁။ ၃၁၄။ (က) ယဇ်မီး။ မင်္ဂလာရှိသောမီး။
အဂျာဂါရံ ကရိတော အင်္ဂါ ပရိစရန္တော အစ္စတိ။
ဒိ။ ၁။ ၉၅။ အင်္ဂါယ အာဒါနံ ယုပဿ ဥဿာပနံ။
အံ။ ၂။ ၄၂၉။ အင်္ဂါယ အာဒါနန္တံ ယညယဇနတ္ထာ-
ယ နဝဿ မင်္ဂလရှိသော အာဒါနံ။ အံ။ ၄။ ၁။
၁၆၆။ (ခ) ဖုဂစသောမီး။ ဖုဂကို ဒေါသကို၊
မောဟကို၊ ခုပ္ပပါသကို၊ ဒုက္ခကို၊ ဝိပ္ပဋိသာရကို၊
သောကကိုတို့ကြည့်။ (ဂ) အရိအသေပြုအပ်
သောမီး။ အာဟုနေယျဂ္ဂိ၊ ဂဟပတဂ္ဂိ၊ ဒက္ခိဏေ-
ယျဂ္ဂိ-တို့ကြည့်။ (မီး-၃-မျိုးကိုဒိ။ ၁။ ၁၀၀ တွင်၎င်း၊
မီး-၇-မျိုးကို အံ။ ၂။ ၄၂၀-တွင်၎င်းကြည့်။) (၂)

မီးနတ်။ အရည် ပဝိသိတော အင်္ဂါ ဘဂဝန္တံ
နမဿမာနော။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ အင်္ဂါ တာဝ
ဘဂဝန္တံ သပ္ပိယုတ္တံ ပါယာသံ ပါယေမိ။ ဇာ။ ၄။ ၂။
၃၉။ ယော သပ္ပိနာ အသက္ခိ ဘောဇေတုမဂ္ဂိ။
ဇာ။ ၂။ ၂၃၂။ ဝရဿ အင်္ဂါဒေဝဿ ယဇိတော။ ဇာ။
၄။ ၇။ ၄၉။ အင်္ဂါ စန္ဒြ သူရိယဉ္စ။ ထေရ်။ ၃၇၉။
(၃) မီးပုံ။ သစ္စကိရိယံ ကတော အင်္ဂါ ပဝိသိတော
တုမေ သဒ္ဓဟာပေဿာမိ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၃၁၂။ နိသေ
အင်္ဂါ ဘာသတိ။ ဇာ။ ၁။ ၃၂၇။ နိသေ အင်္ဂါဝါတိ
မဟာရာဇ ဟိနဇာတိကောပိ ဥဋ္ဌာနာဒိဂုဏ-
သမ္ပန္နော ရတ္တိ အင်္ဂါကုန္ဒော ဝိယ ဩဘာသတိ။
ဇာ။ ၄။ ၄၃၁။ (၄) အပူငွေ့။ အင်္ဂါ ဥဋ္ဌဟိတိ
သိဃပတနသန္တာပေန စ သူရိယရသ္မိသန္တာပဿ
အာသန္တာဘာဝေန စ ဥသုမာ ဥဋ္ဌဟိ။ သိ။ ၄။ ၁။
၂။ ၁၀၉။

အင်္ဂါအတ္တ (ပု) [အင်္ဂါ+အတ္တ] မီး၏အကျိုးမီး
အတွက်။ ဣမေ မံ မာရေတုကာမာ အင်္ဂါအတ္တာ-
ယ ဂတာ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၄၀၆။

အင်္ဂါအာဟိတာဒိသဒ္ဓ (ပု) [အင်္ဂါအာဟိတ+အာဒိ+
သဒ္ဓ] အင်္ဂါအာဟိတ စသော သဒ္ဓါ။ အင်္ဂါအာ-
ဟိတာဒိသဒ္ဓါနံ ဝိယ ဧတေ ဘူတသဒ္ဓဿ ပရဝစနံ
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၆၇။

အင်္ဂါဥဋ္ဌာန (န) [အင်္ဂါ+ဥဋ္ဌာန] မီး-ထ-တောက်-
ခြင်း။ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတော နိသိန္ဓဿ ဟိ အဒ္ဓါနေ
ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ တတ္ထ တတ္ထ အင်္ဂါဥဋ္ဌာနံ ဝိယ၊
ဟောတိ။ မာ။ ၄။ ၂။ ၁၀၇။

အင်္ဂါဥဋ္ဌာနကာလ (ပု) [အင်္ဂါဥဋ္ဌာန+ကာလ]
မီး-ထ- တောက်-သောအခါ။ ပက္ခသန္တိသု
အင်္ဂါဥဋ္ဌာနကာလော ဝိယ အဟောသိ။ ဇာ။ ၄။
၄။ ၂။ ၁၄။

အင်္ဂါက (တိ) [အင်္ဂါ+ဣက (အာဂ္ဂိက-သံ)] (၁)
မီးကို လုပ်ကျွေးသောသူ။ အင်္ဂါကာ ဇဋ္ဌိလကာ။
ဂိ။ ၃။ ၁၀၁။ အညတရော အင်္ဂါကော ဇဋ္ဌိလော
အရညာယတနေ ပဏ္ဏကုဋိယာ သမ္ပတိ။ ဒိ။ ၂။

၂၇၀။ အဂ္ဂိကာတိ အဂ္ဂိပရိစရဏကာ။ ဝိဠုဉ္စ၊ ၂။
၂၇၆။ အဂ္ဂိကောတိ အဂ္ဂိပရိစရဏော။ ဒီဠု၊ ၂။
၄၀၀။ (၂) အဂ္ဂိက အမည်ခံသော မြေခွေး။ အလံ
တေ ဟောတု အဂ္ဂိက။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀။ သိင်္ဂါလံ
နာမေန အာလပန္နော အာဟ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၀။ ၄၀၇။

အဂ္ဂိကဏ (န) [အဂ္ဂိ+ကဏ] မီးပေါက်မီးဖွား။
ဖုလ္လိဂါနီတိ အဂ္ဂိကဏာနိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။

အဂ္ဂိကပလ္လ (န) [အဂ္ဂိ+ကပလ္လ] မီးလင်းဖို။
အထဿ ဟေဋ္ဌာမဉ္ဇကေ အဂ္ဂိကပလ္လာနိ ဌပယိ-
သု။ ဇာ၊ ၁။ ၆။ ၉။

အဂ္ဂိကပ္ပ (တိ) [အဂ္ဂိ+ကပ္ပ] မီးနှင့်တူသော၊ အလွန်
ပူသော။ အတိဉ္စ၊ ၇။ ၃။ အဂ္ဂိကပ္ပေါ။
စူဠနိ။ ၂။ ၃။

အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇ (ပု) [အဂ္ဂိက+ဘာရဒ္ဒါဇ] မီးကို
လုပ်ကျွေးတတ်သော ဘာရဒ္ဒါဇ အနွယ်ဖြစ်
သောပုဏ္ဏား။ အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇပုဏ္ဏား။ တေန
ခေါ ပန သမယေန အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇဿ
ဗြာဟ္မဏဿ သပ္ပိနာ ပါယသော သန္နိဟိတော
ဟောတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၆။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၉၇။ အဂ္ဂိက-
ဘာရဒ္ဒါဇောတိ အယမ္ပိ ဘာရဒ္ဒါဇော။ အဂ္ဂိ-
ပရိစရဏသေန ပနဿ သင်္ဂတိကာရဏေဟိ
တေ နာမံ ဂဟိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁၆။ ၂။ ၁။ သော ဟိ
ဗြာဟ္မဏော အဂ္ဂိ ဇုဟတိ ပရိစရတိတိ ကတော
အဂ္ဂိကောတိ နာမေန ပါကဋ္ဌော အဟောသိ
ဘာရဒ္ဒါဇောတိ ဂေါတ္တေန။ သုတ္တနိ။ ၁။ ၁၅၇။

အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇဇာတက (န) [အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇ+
ဇာတက] အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊
ကေကနိပါတ်၊ ၁၃-ဝဂ်၊ ၉-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀။

အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇသုတ္တ (န) [အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇ+
သုတ္တ] အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇသုတ်။ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊
၁-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ ဝသလသုတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။
ဝေ မေသုတန္တိ အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇသုတ္တံ။ “ဝသလ-
သုတ္တ” နှစ်ပုံ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ။ ၁။ ၁၅၆။

အဂ္ဂိကရဏ (န) [အဂ္ဂိ+ကရဏ] မီးဖိုခြင်း။
အဂ္ဂိကရဏဌာန (န) [အဂ္ဂိကရဏ+ဌာန] မီးဖို
ရာ ဌာန။ အမှက် အဂ္ဂိကရဏဌာနံ သြလော-
ကေထ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၄၃။

အဂ္ဂိကရဏီယ (န) [အဂ္ဂိ+ကရဏီယ] မီးသည်ပြု
အပ်သော အမှုကိစ္စ။ တေန စ သက္ကာ အဂ္ဂိနာ
အဂ္ဂိကရဏီယံ ကာတံ။ မ၊ ၂။ ၃၅၉။ အဂ္ဂိက-
ရဏီယန္တိ သီတဝိနောဒနအန္တကာရဝိဓေနဘတ္တ-
ပစနာဒိအဂ္ဂိကိစ္စံ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၂၀။

အဂ္ဂိကိစ္စ (န) [အဂ္ဂိ+ကိစ္စ] မီးသည်ပြုအပ်သော
အမှုကိစ္စ။ န စ သော သာလာဒိကဌာ ဇာတောဝ
အဂ္ဂိကိစ္စံ ကရေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၂၁။

အဂ္ဂိကုဏ္ဍ (န) [အဂ္ဂိ+ကုဏ္ဍ] ယဇ်မီးထည့်ရာတွင်း။
ဇောတိဌာန-လည်းကြည့်။ ဇောတိဌိယတိ ဣတ္ထာ-
တိ ဇောတိဌာနံ၊ ဝေဒိယံ အဂ္ဂိကုဏ္ဍံ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၆၂။

အဂ္ဂိကုန္ဒ (ပု) [အဂ္ဂိ+ခန္ဒ] မီးပုံ။ သိယာ ဟိ ဘော
ဂေါတမ ပဇ္ဇလိတံ အဂ္ဂိကုန္ဒံ အာသဇ္ဇ။ မ၊ ၁။
၂၉၀။

အဂ္ဂိကုန္ဒဥဒကဓာရာ (ထိ) [အဂ္ဂိကုန္ဒ+ဥဒကဓာ-
ရာ] မီးအစု၊ ရေအယဉ်။ အဂ္ဂိကုန္ဒဥဒကဓာ-
ရာဒိနံ အပုဉ္စ အစရိမံ သင်္ကိယေဝ ပဝတ္ထိတော
ယမကံ။ စူဠနိ။ ၁။ ၅၀။

အဂ္ဂိကုန္ဒသဒိသ (တိ) [အဂ္ဂိကုန္ဒ+သဒိသ] မီးပုံ
နှင့်တူသော၊ သူ။ အဂ္ဂိကုန္ဒသဒိသော မဟောသ-
ဓော ပညာယ ဇလတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၆။ ၂၁၅။

အဂ္ဂိကုန္ဒုဒကဓာရာပဝတ္တန (န) [အဂ္ဂိကုန္ဒ+ဥဒက-
ဓာရာ+ပဝတ္တန] မီးအစုဖြစ်စေခြင်း၊ ရေအယဉ်
ဖြစ်စေခြင်း။ အဂ္ဂိကုန္ဒုဒကဓာရာပဝတ္တနံ အနည-
သာဓာရဏံ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၅။

အဂ္ဂိကုန္ဒုပမ (တိ) [အဂ္ဂိကုန္ဒ+ဥပမာ] မီးပုံဥပမာ
ရှိသော၊ မီးပုံနှင့်တူသော။ အမိတ္တာ ဝဏော
ကာမာ၊ အဂ္ဂိကုန္ဒုပမာ ဒုခါ။ ထေရီ။ ၄၁၇။

အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမာ (တိ) [အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ+ဥပမာ] မီးပုံ ဥပမာ၊ မီးပုံနှင့်နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။ ဝေံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမာယ ဣတ္ထိပဋိဗဒ္ဓပဉ္စကာမဂုဏပရိဘောဂပစ္စယံ ဒုက္ခံ ဒဿေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၂။

အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တန္တ (ပု၊န) [အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမ+သုတ္တန္တ] အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ်။ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တန္တ ဒေသေတိ။ အ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ (ဤသုတ်ကား အ၊ ၂။ ၄၉၅-၌ လာသောသုတ်တည်း။)

အဂ္ဂိခန္ဓ (ပု) [အဂ္ဂိ+ခန္ဓ] မီးပုံ။ ဇလတိ အဂ္ဂိခန္ဓောဝ။ အပ၊ ၁။ ၁၁၆။ ဇလိတော အဂ္ဂိခန္ဓောဝ။ အပ၊ ၁။ ၁၁၇။

အဂ္ဂိဂတ (တိ) [အဂ္ဂိ+ဂတ] မီးထဲသို့ ကျရောက်သော၊ သူ။ အဂ္ဂိဂတော မဟာရာဇ ဈာယမာနော။ မိလိန္ဒ၊ ၂၉။ ၁။

အဂ္ဂိဂဝေသိ (တိ) [အဂ္ဂိ+ဂဝေသ+ဏိ] မီးကိုရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ သူ။ သေယျထာပိ ဘူမိဇ ပုရိသော အဂ္ဂိတ္ထိကော အဂ္ဂိဂဝေသိ အဂ္ဂိပရိယေသနံ စရမာနော။ မ၊ ၃။ ၁၁၈။

အဂ္ဂိစန္ဒသုရိယ (ပု) [အဂ္ဂိ+စန္ဒ+သုရိယ] မီးလ၊ နေ။ အဂ္ဂိစန္ဒသုရိယာနံ၊ နတ္ထိ တာဒိသိကာ ပဘာ။ ပုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၃။

အဂ္ဂိစုဏ္ဏ (ပု၊န) [အဂ္ဂိ+စုဏ္ဏ] မီးပေါက်မီးဖွား။ တေဇော အဘိနိဗ္ဗတ္တတိတိ အဂ္ဂိစုဏ္ဏော နိက္ခမတိတိ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဥသ္မာကာရဿေဝ ပန တေဝေဝစနံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ အဂ္ဂိစုဏ္ဏောတိ ဝိပ္ပုလိဂံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။ အဂ္ဂိစုဏ္ဏာနိ ပတိ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၇၅။

အဂ္ဂိဇ (တိ) [အဂ္ဂိ+ဇန+က္ခိ] မီးမှ - မီး၌ - ဖြစ်သော။ မီးတောက်မီးလျှံ။ ကာဠာ နိဒါဗေရိဝ အဂ္ဂိဇာရိဝ၊ အနိလေရိတာ လောဟိတပတ္တမာလိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၈။ ကာဠာ နိဒါဗေရိဝါတိ နိဒါဗသမယေ ကာဠဝလ္လိဝိယ။ အဂ္ဂိဇာရိဝါတိ အဂ္ဂိဇာလာ လူဝ၊ သာပိ နိဇ္ဈာမခေတ္တေသု တရုဏဥဋ္ဌိတကာဠဝလ္လိ ဝိယာတိ အတ္ထော။

လောဟိတပတ္တမာလိနိတိ လောဟိတဝဏ္ဏေဟိ ပတ္တေဟိ ပရိဝုတာ။ယထာ သာ တရုဏကာဠဝလ္လိ ဝါတေရိတာ ဝိလာသမာနာ သောဘမာနာ တိဋ္ဌတိ။ ဝေံ။ ...။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃၁။ (အဂ္ဂိဇာလူဝ၊ မီးမှဖြစ်သောမီးတောက်မီးလျှံနှင့်တူသော။ အနိလေရိတာ၊ လေကြောင့် လှုပ်ရှား၍ နေသော။ လောဟိတပတ္တမာလိနိ၊ နိသော အရွက်တို့ဖြင့် ခြံရံအပ်၍ တင့်တယ်လှပသော။ နိဒါဗေ၊ နွေအခါ၌ (ပေါက်သော)။ ကာဠာ လူဝ၊ နွယ်ငန်း (ကြံ့ဟင်းညို) ကဲ့သို့ - ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေး။ အဂ္ဂိဇာရိဝ-၌ ‘ရ’ ကားအာဂုံ၊ တနည်း ၎င်းကို အဂ္ဂိဇာလာ+လူဝ၊ ဟု ဖြတ်၍ နေရဉ္စရ-၌ ကဲ့သို့ ‘လ’ ကို ‘ရ’ ပြု၍ အဂ္ဂိဇာရိဝ - ဖြစ်သည်ဟု လည်းကြံနိုင်သည်။ အဂ္ဂိဇာလာ သဒ္ဓါလည်း ဤ၌ မီးလျှံဟောသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ပိတ်တကျည်ပင်ဟော မဖြစ်သင့်။ ဌ-၌ အနက်ဖြောင့်၍ ပြသော သာပိ-စသောဝါကျဝယ် ပဓာနဖြစ်သော ကာဠာ - ကိသာ ယူ၍ ဖြောင့်ပြသည်ကို ထောက်။ သို့ဖြစ်၍ “နိဒါဗေ၊ ၅။ ကာဠာ လူဝ၊ ကဲ့သို့ ၎င်း။ အဂ္ဂိဇာလာ လူဝ၊ ပိတ်တကျည်ကဲ့သို့ ၎င်း” ဟု ပေးလျှင် သင့်သယောင် ရှိသော်လည်း ဌ - အဖွင့်နှင့် ဆန့်ကျင်မည်ဖြစ်သည်။ (ဣ) မူ၌ကား ဂါထာဝယ် ‘အဂ္ဂိဇာတိဝ’ ဟုရှိ၍ အဖွင့်၌ ‘အဂ္ဂိဇာတိဝါတိ အဂ္ဂိဇာ လူဝ၊ သာပိ နဝဇ္ဈာမက္ခေတ္တေ ပဌမဇာတာဝိယာတိ အတ္ထော’ ဟုရှိသည်။ ဤအလို အဂ္ဂိဇာတိဝ-ကို အဂ္ဂိဇာတာ + လူဝ၊ ဟု ဖြတ်၊ အဂ္ဂိဇာတနှင့် အဂ္ဂိဇ အနက်တူ။ အနက်ကိုလည်း ‘အဂ္ဂိဇာတာ၊ မီးလောင်ပြီး စ မြေအပြင်၌ ရှေးဦးစွာပေါက်လာသော’ ဟုပေး။)

အဂ္ဂိဇ္ဇက (တိ) [အဂ္ဂိ+ဇ္ဇက+ဏ္ဍ] မီးကို စောင့်ရှောက်သော၊ သူ။

အဂ္ဂိဇ္ဇကပုရိသ (ပု) [အဂ္ဂိဇ္ဇက+ပုရိသ] မီးကို စောင့်ရှောက်သော ယောက်ျား။ အဂ္ဂိဇ္ဇကပုရိသော ဝိယ ဝဋ်နိသိတော ဗာလပုထုဇ္ဇနော။ သံ၊ ၂။ ၇၅။

အင်္ဂုလုနက (တိ) [အင်္ဂု+လုန+က] မီးကိုစောင့်
ရှောက်သော။ သူ။

အင်္ဂုလုနကပုရိသ (ပု) [အင်္ဂုလုနက+ပုရိသ] မီးကို
စောင့်ရှောက်သော ယောက်ျား။ အင်္ဂုလုနက-
ပုရိသော ဝိယ ဝဋ္ဋသန္တိဿိတကော ယောဂါဝ-
စရော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။

အင်္ဂုလုန (န) [အင်္ဂု+လုန] မီးကိုတောက်
စေခြင်း။ (က) မီးကိုလုပ်ကျွေးခြင်း။ ကိံ တေ
ဣမိနာ နိရုတ္တကေန အင်္ဂုလုနနေန။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၇၆။ (ခ) မီးဖိုခြင်း။ ဝုဗ္ဗေ စေတ္တ အနာပုစ္ဆာ
အင်္ဂုလုနာဒိနိ ကရေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂၀၇။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။

အင်္ဂုလုနက (တိ) [အင်္ဂုလုန+က] မီးကို-
တောက်စေ-ငြိစေ-သော။

အင်္ဂုလုနကသလကာဗုဒ္ဓိသဏ္ဌာန (တိ) [အင်္ဂု-
လုနက + သလကာ + ဗုဒ္ဓိ + သဏ္ဌာန]
(ပန်းထိမ်သည်တို့၏) မီးမှတ်တံအရင်းသဏ္ဌာန်ရှိ
သော။ ဥရုဋ္ဌိကဿ ကဋ္ဌိဋ္ဌိကေ ပတိဋ္ဌိတ-
ဌာနံ သုဝဏ္ဏကာရုနံ အင်္ဂုလုနကသလကာ-
ဗုဒ္ဓိသဏ္ဌာနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၃၈။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆-တို့၌ကား 'တဿ ကဋ္ဌိဋ္ဌိမိ ပတိဋ္ဌိ-
တဌာနံ ကိဋ္ဌာဂေါဋ္ဌကသဏ္ဌာနံ' ဟု ပါရှိသည်။)

အင်္ဂုလုမတ္တ (န) [အင်္ဂုလုလု+မတ္တ] မီး
တောက် မီးလျှံမျှ။ ကုဋ္ဌိကာသု ပန အင်္ဂုလု-
မတ္တမေဝ ပညာယေယျ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၉။

အင်္ဂုလုသဒ္ဓ (ပု) [အင်္ဂုလုလု+သဒ္ဓ] မီး
တောက် မီးလျှံ၏ အသံ။ နိရယေ ဥဿဒသာ-
မန္တေ နိဗ္ဗတ္တော အင်္ဂုလုသဒ္ဓံ သုတောဝ အတ္တ-
နော ပူဇိတပဋ္ဌံ အနုဿရိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၆။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၀။

အင်္ဂုလုလု (ထိ) [အင်္ဂု+လုလု။ (အင်္ဂုလုလု
လု-သံ)] (၁) မီးတောက်၊ မီးလျှံ။ အင်္ဂုလုလု
ဝိယ လောဟိတဓာရံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၇၃။ မာရဏန္တိကာဟိ ဝေဒနာဟိ

အင်္ဂုလုလုဟိ ဝိယ ပရိသုယမာနဿ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉၈။ ယတ္ထ ကတ္တစိ အင်္ဂုလုလု ဩလော-
ကေန္တဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၆။ အင်္ဂုလု-လုလုကြည့်။
(၂) ပိတ်တကျည်ပင်။ အင်္ဂုလုလု တု ဓာတကိ။
ဓာန်။ ၅၈၉။ အယံ တမ္ပပုပ္ဖိ မဇ္ဈောပယုတ္တာ
(သေဉ်ယုဉ်အပ်၏)။ ပုပ္ဖါ သုဂန္တိကာ ဓာတ-
ကိစ္စေဝ ချာတာ။ အင်္ဂုလုလုသမာနပုပ္ဖတယ
အင်္ဂုလုလု။ အတိသယံ (အတိသရံ?) ဌိတိ-
ကရေတိတံ ဓာတကိ။ ၎င်းဋီ။

အင်္ဂုလုလုနိဟရဏ (န) [အင်္ဂုလုလု+နိဟရဏ]
မီးအလျှံကိုထုတ်ခြင်း။ အဗ္ဘုဇ္ဈလန (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၉၁။) ကြည့်။

အင်္ဂုလုန (န) [အင်္ဂု+လုန] မီးကို - လုပ်ကျွေး -
ပူဇော် - ခြင်း။ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
အင်္ဂုလုနံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈။
အင်္ဂုဟုတ္တက၊ အင်္ဂုဟောမ-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂုလုနကဋ္ဌန္တ (ပု) [အင်္ဂုလုန+ကဋ္ဌန္တ] မီးကို
- လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ကြောင်းဖြစ်သော -
မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ၌ အသုံးပြုသော -
ယောက်မ။ မီးမွေယောက်မ။ အကုသုတ္တ အင်္ဂု-
လုနကဋ္ဌန္တဉ္စ ဇဋ္ဌာမဏ္ဍလဉ္စ (= အာသဒိ စမသံ
ဇဋ္ဌံ) ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၃။ အင်္ဂုဟုတ္တ (၄) အနက်နှင့်
စမသ-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂုလုနဌာန (န) [အင်္ဂုလုန+ဌာန] မီးကို -
လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ရာဌာန။ အင်္ဂုဟုတ္တ (၃)
အနက်ကြည့်။

အင်္ဂုလုနပုဗ္ဗက (တိ) [အင်္ဂုလုန+ပုဗ္ဗ+က]
မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော်ခြင်း - လျှင် -
ရှေ့သွား - ပြဇာနီးခြင်း - ရှိသော။ အင်္ဂုမုခ
(၃) အနက်ကြည့်။

အင်္ဂုလုနပုဓာန (တိ) [အင်္ဂုလုန+ပုဓာန]
မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ခြင်းလျှင် -
အမြတ် - ပြဇာနီးခြင်း - ရှိသော။ အင်္ဂုဟုတ္တ-
မုခ-ကြည့်။

အင်္ဂုလုနာဒိ (န) [အင်္ဂုလုနာ+အာဒိ] မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ခြင်းစသည်။

အင်္ဂုလုနာဒိဝသ (ပု) [အင်္ဂုလုနာဒိ+ဝသ] မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ခြင်း စသည်၏ အစွမ်း။ အင်္ဂုလုနာဒိဝသေန ကိဉ္စိ ဝုဇ္ဇိ အပယန္တာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁၉။

အင်္ဂုဋ္ဌာ (ထိ) [အင်္ဂု+ဋ္ဌာ+အ။ (အင်္ဂုဋ္ဌာ-သံ)] မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ရ တင်းကုပ်။ အင်္ဂုဋ္ဌံ ပရိမဇ္ဇန္တိ။ ဣသိသိကံ ဥပါဂမိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃။ အင်္ဂုဋ္ဌန္တိ အင်္ဂုသာလံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၆၅။ အင်္ဂုယာယန-လည်းကြည့်။

အင်္ဂုဋ္ဌာန (န) [အင်္ဂု+ဋ္ဌာန] မီးဖိုရာဋ္ဌာန၊ မီးဖို။ ခုဒ္ဒကေ ဇန္တာယာရေ မဇ္ဈေ အင်္ဂုဋ္ဌာနံ ကဏေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၇၊ ၃၀၀။

အင်္ဂုဋ္ဌာဟ (ပု) [အင်္ဂု+ဋ္ဌာဟ] လောင်သောမီး။ ယံ မဟာအင်္ဂုဋ္ဌာဟော ဝုဋ္ဌာတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၉။ မဟာဋ္ဌာဟ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။) လည်းကြည့်။

အင်္ဂုတာပ (ပု) [အင်္ဂု+တာပ] မီး၏အပူမီးပူ။ အင်္ဂုတာပေန ဝါ ပန။ အပ၊ ၂။ ၁၀၆။

အင်္ဂုတ္တိက (တိ) [အင်္ဂု+အတ္တိက] မီးကိုအလိုရှိသော။ သူ။ အင်္ဂုဂဝေသိ-ကြည့်။

အင်္ဂုဒုဗ္ဗ=အင်္ဂုဒုဗ္ဗ (တိ) [အင်္ဂု+ဒုဗ္ဗ] (က) မီးလောင်အပ်သော။ သူ။ သေဟိ ကမ္မေဟိ ဒုဗ္ဗေဓော အင်္ဂုဒုဗ္ဗေဝ တပုတိ။ ဓမ္မ၊ ၃၃။ အင်္ဂုဒုဗ္ဗေဝ အာတပေ။ ပေတ။ ၁၃၁။ နိဒါယသမယေ အာတပဋ္ဌာနေ အင်္ဂုနာ ဒုဗ္ဗာ ဝိယ.....။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၁။ (ခ) မီးလောင်ထားသောသင်္ကန်း။ ဥပစိတက္ခာယိကံ အင်္ဂုဒုဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၀။

အင်္ဂုဒတ္တ (ပု) [အင်္ဂု+ဒတ္တ] (၁) ကကုသန်ဘုရား၏ ခမည်းတော် အင်္ဂုဒတ္တ မည်သောပုဏ္ဏား။ အင်္ဂုဒတ္တော နာမ ဗြာဟ္မဏော ပိတာ အဟောသိ။ ဒိ၊ ၂။ ၆။ ဗြာဟ္မဏော အင်္ဂုဒတ္တော စ၊ အာသိ ဗုဒ္ဓဿ

သော ပိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၂။ (၂) ဂဟေရတိရိယ မထေရံ ဖြစ်လာသော အင်္ဂုဒတ္တ မည်သော ပုဏ္ဏား။ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတော “အင်္ဂုဒတ္တော” တိ လဒ္ဓနာမော။ ဧထရ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ (၃) သောမဒတ္တ၏ အဖဖြစ်သော အင်္ဂုဒတ္တ မည်သော ပုဏ္ဏား။ ဗာရာဏသီယံ အင်္ဂုဒတ္တဿ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော သောမဒတ္တကုမာရော နာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ (၄) ကောသလမင်း၏ ပုရောဟိတ်ဖြစ်သော အင်္ဂုဒတ္တမည်သော ပုဏ္ဏား။ အင်္ဂုဒတ္တံ နာမ ကောသလရညော ပုရောဟိတံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။

အင်္ဂုဒတ္တဗြာဟ္မဏ (ပု) [အင်္ဂုဒတ္တ + ဗြာဟ္မဏ] ကောသလမင်း၏ ပုရောဟိတ်ဖြစ်သော အင်္ဂုဒတ္တမည်သောပုဏ္ဏား။

အင်္ဂုဒတ္တဗြာဟ္မဏဝတ္ထု (န) [အင်္ဂုဒတ္တဗြာဟ္မဏ + ဝတ္ထု] ကောသလမင်း၏ ပုရောဟိတ်ဖြစ်သော အင်္ဂုဒတ္တပုဏ္ဏားကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သော - အကြောင်းဝတ္ထု - အဋ္ဌ၊ ပုတ်။ ဓမ္မပဒ၊ ၁၄-ဝဂ်၊ ၆-ဝတ္ထု။

အင်္ဂုဒါန (န) [အင်္ဂု+ဒါန] မီးပေးခြင်း၊ မီးရှို့၊ မြှိုက်ခြင်း။ သဗ္ဗံ ဥစ္စာရပဿာဝကရဏေန စ အင်္ဂုဒါနေန စ ဒူသေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။

အင်္ဂုဒါရု (န) [အင်္ဂု+ဒါရု] ယင်မီးပူဇော်စရာထင်း။ အင်္ဂုဒါရုံ နိဟရိတော။ အပ၊ ၂။ ၅၉။

အင်္ဂုဒါရုက (ပု) [အင်္ဂုဒါရု+က] ယင်မီးပူဇော်စရာထင်း။ ဒေဟိ မေ (ဟန္တ တေ) အင်္ဂုဒါရုကံ။ အပ၊ ၁။ ၃၉၇။ န တေ ဒကံ အာဟရန္တိ၊ ကဋ္ဌံ ဝါ အင်္ဂုဒါရုကံ။ အပ၊ ၁။ ၄၀၈။

အင်္ဂုဒါဟ (ပု) [အင်္ဂု+ဒါဟ] မီးလောင်ကျွမ်းခြင်း။ သံသိကံ နာမ ဘန္တေ ဘာရိယံ၊ အင်္ဂုဒါဟာဒိနံ ဘာယာမာတိ န သမ္ပုဋ္ဌိန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။

အင်္ဂုဒေဝ (ပု) [အင်္ဂု+ဒေဝ] (၁) မီးနတ်။ အင်္ဂု- (၂) အနက်ကြည့်။ (၂) အင်္ဂုဒေဝ အမည်ရှိ

သောမင်း။ အင်္ဂါဒေဝေါတိ ဝိဿတော။ အပါ။ ၂၃၈။ (၃) ဥပသာဂရမင်းသားနှင့် ဒေဝဂဗ္ဘာမင်းသမီးတို့၏ ပဉ္စမမြောက်သားဖြစ်သော အင်္ဂါဒေဝမင်းသား။ ဒေဝဂဗ္ဘာယ ပဉ္စမော (ပုတ္တော) အင်္ဂါဒေဝေါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈။ (ပေတ၊ ၄။ ၈။ ၁၀၄-လည်းကြည့်။)

အင်္ဂါနိ (ပု) [နိတိပဒမာလာ၊ ဣကာရန္တ ပုလ္လိင် အခင်းကြည့်။ မောင်နိဿ၊ ၁၂၅၃-သုတ်နှင့် ၂၊ ၁၄၇-သုတ်ကိုလည်း ကြည့်။ နိတိ ဆရာအလိုအကျဉ်းချုပ်ကား “သက္ကဘဒ္ဒသဘ္ဗ၊ ပဒ္ဒ၊ သုမိနိ သဒ္ဓါတို့သည် ပါဠိသို့ရောက်သော် သတ္တဝ၊ ပဒုမ၊ သုဝါမိနိ-ဟုဖြစ်သကဲ့သို့ သက္ကတဒ္ဒါအင်္ဂါသဒ္ဓါသည် ပါဠိဒ္ဒါအင်္ဂါနိ-ဟုလည်းဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မီးဟော အင်္ဂါနိသဒ္ဓါလည်း ရှိနိုင်သည်။ ၎င်းကို ဝိဘတ်စုံ ဝစ်စုံ ဂိုဏ်းစဉ်နိုင်သည်” ဟူသည်တည်း။ မီး။ အင်္ဂါနိသမ-ကြည့်။

အင်္ဂါနိကာသိဖာလိမ (တိ) [အင်္ဂါနိကာသိ+ဖာလိမ] နေကြောင့်ပွင့်သော။ ပဒုမံ ယထာ အင်္ဂါနိကာသိ-ဖာလိမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၆။ အင်္ဂါနိကာသိဖာလိမန္တိ အင်္ဂါနိကာသိနာ သူရိယေန ဖာလိတံ ဝိကသိတန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။

အင်္ဂါနိကာသိ (ပု) [အင်္ဂါနိ+ကာသု+ဏိ] မီးကဲ့သို့ ဘောက်ပသောနေ။ အင်္ဂါနိကာသိဖာလိမ-ကြည့်။

အင်္ဂါနိဗ္ဗာန (န) [အင်္ဂါ+နိဗ္ဗာန] မီးငြိမ်းခြင်း။ အဝိစိမ္မိ အင်္ဂါနိဗ္ဗာနံ ကောဒသအင်္ဂါနိဗ္ဗာနသ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၄။ ဒါဝဂ္ဂိနိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဗကထေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၈။

အင်္ဂါနိဗ္ဗာပန (ပု) [အင်္ဂါ+နိဗ္ဗာပန] အင်္ဂါနိဗ္ဗာပန မည်သောသူ။ (စကြဝတေးမင်း။) အင်္ဂါနိဗ္ဗာပနော နာမ၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။ အပါ။ ၁။ ၁၇၅။

အင်္ဂါနိသမ (တိ) [အင်္ဂါနိ+သမ] မီးအတိပြည့်နေသော၊ မီးနှင့်အမျှဖြစ်နေသော။ အင်္ဂါနိသမာသု သမပ္ပိလဝါတေ။ သုတ္တနိ။ ၃။ ၈၃။ အင်္ဂါနိသမာသုတိ အင်္ဂါသမာသု။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

အင်္ဂါနန္ဒန (န) [အင်္ဂါ+လူနန္ဒန] မီး၊ မီးစာ။

အင်္ဂါနန္ဒနောပမာ (ထိ) [အင်္ဂါနန္ဒန+ဥပမာ] မီးနှင့် မီးစာဥပမာ။ တတ္ထ အင်္ဂါနန္ဒနောပမာ တာဝယဒိ လောကဝေါဟာရေန ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆။

အင်္ဂါပက္က (တိ) [အင်္ဂါ+ပက္က] မီးဖြင့် - ချက်အပ် - ချက်ပြီး - သော။

အင်္ဂါပက္ကိက (တိ) [အင်္ဂါပက္က+ဏိက] (၁) မီးဖြင့် - ချက်အပ် - ချက်ပြီး - သောဆွမ်းဖြင့် အသက်မွေးသော၊ သူ။ အင်္ဂါပက္ကေန ဇီဝန္တိတိ အင်္ဂါပက္ကိကာ။ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၆။ (ထိ) (၂) မီးဖြင့် - ချက်အပ် - ချက်ပြီး - သောဆွမ်းကို ရှာမှီး - တောင်းခံ - ခြင်း။ (၃) မီးဖြင့် - ချက်အပ် - ချက်ပြီး - သော ဆွမ်းကို - ရှာမှီး - တောင်းခံ - ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးသော၊ သူ။ အင်္ဂါပက္ကိကာယ ဘတ္တဘိက္ခာယ ဇီဝန္တိတိ အင်္ဂါပက္ကိကာ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၆၉။ အနင်္ဂါပက္ကိက (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အင်္ဂါပဇ္ဇောတ (ပု) [အင်္ဂါ+ပဇ္ဇောတ] မီးရောင်။ သူရိယပဇ္ဇောတော အင်္ဂါပဇ္ဇောတော။ အံ၊ ၁။ ၄၅၇။

အင်္ဂါပဒိတ္တ (တိ) [အင်္ဂါ+ပဒိတ္တ] မီးဖြင့်တပြောင်ပြောင် တောက်သော၊ မီးလောင် ကျွမ်းသော။ ကိလေသကဏ္ဍေန ဟဒယေ ဝိဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ မမ အင်္ဂါပဒိတ္တာနိဝ သဗ္ဗာနိ အင်္ဂါနိဿန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။

အင်္ဂါပပိဋ္ဌိကာ (ထိ) [အင်္ဂါ+ပပိဋ္ဌိကာ] မီး - ပေါက် - ပွား - အစအန။ နိဗ္ဗုတေပိ မဟန္တေ အင်္ဂါကုန္ဓေ ခဇ္ဇုပနကမတ္တာပိ အင်္ဂါပပိဋ္ဌိကာ ဟောတိယေဝ၊ ယံ နိဿာယ ပုန မဟာအင်္ဂါကုန္ဓော ဘဝေယျ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ မဟာနိရယတော ခဇ္ဇောပနကမတ္တံ အင်္ဂါပပိဋ္ဌိကံ နိဟရိတု။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အင်္ဂါပပိဋ္ဌိန္တိ အဝိကရဏံ ဝိပ္ပုလိင်္ဂန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။

အင်္ဂါပရိဝေဒနာ (န) [အင်္ဂါ+ပရိဝေဒနာ] မီးကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ ဣမိနာ အင်္ဂါပရိဝေဒဏေန နိရတ္ထကေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၂၀။

အဂ္ဂိပရိစရဏက (တိ) [အဂ္ဂိ+ပရိစရဏ+က] မီးကို လုပ်ကျွေးသောသူ။ အဂ္ဂိက-ကြည့်။

အဂ္ဂိပရိစရိယာ (ထိ) [အဂ္ဂိ+ပရိစရိယာ] မီးကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ သန္တိ...ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဝေဝါဒိနော... “အဂ္ဂိပရိစရိယာယ သုဒ္ဓိ” တိ။မ၊ ၁။၁၁၆။

အဂ္ဂိပရိစာရိက (တိ) [အဂ္ဂိ+ပရိစာရိက] မီးကို လုပ်ကျွေးသော သူ။ ဗြာဟ္မဏာ သေဝါ-လမာလိကာ အဂ္ဂိပရိစာရိကာ ဥဒကောဓေ-ဟကာ။အံ၊၃။၄၇၂။

အဂ္ဂိပရိစိတ (တိ) [အဂ္ဂိ+ပရိစိတ] မီးဖြင့် - ဖျက်ဆီး - ရှို့မြှိုက် - တိုထိ - ကပ္ပိ - အပ်သော - သစ်သီး၊ မီးဖြင့် - ဖျက်ဆီး - ရှို့မြှိုက် - တိုထိ - ကပ္ပိ - ခြင်း။ အဂ္ဂိပရိစိတ-ကြည့်။

အဂ္ဂိပရိဇိတ (တိ) [အဂ္ဂိ+ပရိဇိတ] မီးဖြင့် - ဖျက်ဆီး - ရှို့မြှိုက် - တိုထိ - ကပ္ပိ - အပ်သောသစ်သီး၊ မီးဖြင့် - ဖျက်ဆီး - ရှို့မြှိုက် - တိုထိ - ကပ္ပိ - ခြင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟိ သမဏကပ္ပေဟိ ဖလံ ပရိဘုဉ္စတံ၊ အဂ္ဂိပရိစိတ... ပဉ္စမံ။ဝိ၊၄။၂၄၅။(ဝိ၊၄။၃၂၂-၅ နှင့်ရှိသည်။) အဂ္ဂိပရိဇိတန္တိ အဂ္ဂိနာ ပရိဇိတံ အဓိဘူတံ ဒဏ္ဍံ ဖဋ္ဌန္တိ အတ္တော။ဝိ၊၄။၃၂၂။(နိတိ၊ဓာ၊ ဇိဓာတ်-လည်းကြည့်။)

အဂ္ဂိပရိယေသန (န၊ဘိ) [အဂ္ဂိ+ပရိယေသန]မီးကို ရှာမှီးခြင်း။ အဂ္ဂိဂဝေသိ-ကြည့်။

အဂ္ဂိပရိဿယ (ပု၊န) [အဂ္ဂိ+ပရိဿယ]မီးဘေးရန်။

အဂ္ဂိပရိဿယာဘာဝ (ပု) [အဂ္ဂိပရိဿယ + အဘာ-ဝ] မီးဘေးရန် မရှိသည်၏အဖြစ်။ အဂ္ဂိပရိဿ-ယာဘာဝေါ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂။

အဂ္ဂိပါက (တိ) [အဂ္ဂိ+ပါက] မီးဖြင့်ချက်အပ်သော။ ဣမာနိ အဋ္ဌ ပါနာနိ... အဂ္ဂိပါကာနိ န ဝဇ္ဇန္တိ။ဝိ၊၄။၃။၃၇၃။

အဂ္ဂိပါကီ (တိ) [အဂ္ဂိပါက+ကီ] သစ်သီးသစ်ရွက် စသည်တို့ကို မီးဖြင့်ချက်၍ စားသော သူ။

အဂ္ဂိပါကီ အနဂ္ဂိ စ။အပ၊၁။၂၀။အဂ္ဂိပါကီ ဖလာ-ဖလပဏ္ဏာဒယော ပစိတွာ ခါဒန္တိ။ အပ၊၄။၁။၂၄၅။

အဂ္ဂိပါရိစရိယာ (ထိ) [အဂ္ဂိ+ပါရိစရိယာ] မီးကို လုပ်ကျွေးခြင်း။အဂ္ဂိပါရိစရိယဉ္စ အနဘိသမ္ဘုဏ-မာနော။ ဒိ၊၁။၉၅။

အဂ္ဂိပူဇာ (ထိ) [အဂ္ဂိ+ပူဇာ] မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ခြင်း။

အဂ္ဂိပူဇောပကရဏ (န) [အဂ္ဂိပူဇာ+ပကရဏ] မီးကို - လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ရာ၌အသုံးပြုသည့် မီးမွှေးယောက်မစသော ယဇ်ပစ္စည်း ကိရိယာ။ အဂ္ဂိဟုတမိဿ-ကြည့်။

အဂ္ဂိပ္ပဘာ (ထိ) [အဂ္ဂိ+ပဘာ] မီးရောင်။ အဂ္ဂိပ္ပ-ဘာ ပညာပဘာ။အံ၊၁။၄၅၆။

အဂ္ဂိဗီဇနက (န) [အဂ္ဂိ+ဗီဇနက] မီးခပ်ယပ်တောင်၊ မီးမွှေးယပ်တောင်။ ဝိဇ္ဇပန (မ၊၄။၂။၁၃၂။) ကြည့်။

အဂ္ဂိဗြဟ္မ (ပု) [အဂ္ဂိ+ဗြဟ္မ] အသောကမင်း တရား၏တူ - သံဃမိတ္တာ၏ ခင်ပွန်းသည် - ဖြစ်သော အဂ္ဂိဗြဟ္မာမင်းသား။ ရညော ဘာဂိနေ-ယျော သံဃမိတ္တာယ သာမိကော အဂ္ဂိဗြဟ္မာနာမ ကုမာရော အတ္ထိ။ ဝိ၊၄။၁။၄၂။

အဂ္ဂိဘတ္တိက (တိ) [အဂ္ဂိ+ဘတ္တိက] မီးကို - ဆည်းကပ် - ကိုးကွယ် - သောသူ။ ကာပိလကာ-ဏာဒသံသာရမောစကအဂ္ဂိဘတ္တိကမဂဝတိက...။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃။

အဂ္ဂိဘယ (န) [အဂ္ဂိ+ဘယ] မီးဘေး။ အဂ္ဂိဘယ ဥဒကဘယံ။အံ၊၁။၄၃၆။ အဂ္ဂိဘယန္တိ အဂ္ဂိ ပရိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယံ။အံ၊၄။၂။၃၃၀။

အဂ္ဂိဘာဇန (န) [အဂ္ဂိ+ဘာဇန] မီးမယ်ဖျူး၊ မီးအိုးခင်း၊ မီးလင်းဖို၊ မနွာမုခိ(ဝိ၊၄။၃။၂၇၃။) ကြည့်။

အဂ္ဂိမတ္တ (န) [အဂ္ဂိ+မတ္တ] မီးမျှ။ အဂ္ဂိမတ္တဿ ကာရဏာ။ ဇာ၊၄။၂။၂၄၅။

အင်္ဂါမန္တ (ပု) [အင်္ဂါ+မထိ+ဏ။ အင်္ဂါ အနေန မန္တ၊ တေ အင်္ဂါမန္တော၊ ဣတိ။ ကဋ္ဌေဟိ ဗသိယမာနော အင်္ဂါ ဥဋ္ဌာတိ။ ဓာနံ၊ ဣ၊ ၅၇၄။ (အင်္ဂါမန္တ-သံ)] တဟိတိဆေးပင်။ အင်္ဂါမန္တော သုနိသန္ဓကော (ပတ္တခါဒနိယ)။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၁။ အင်္ဂါမန္တော ကဏိကာ။ ဓာနံ၊ ၅၇၄။

အင်္ဂါမာလီ (ပု) [အင်္ဂါ+မာလာ+ဤ] အင်္ဂါမာလီ သမုဒ္ဒရာ။ နာဝါယ ဝိပုနဋ္ဌာယ၊ အင်္ဂါမာလီတိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၉။ နာဝါ တံ သမုဒ္ဒံ အဘိက္ကမိတော ပုရတော အင်္ဂါမာလီ နာမ ဂတာ၊ သော ပဇ္ဇလိတော အင်္ဂါမန္တော ဝိယ မဇ္ဈန္တိကသုရိယော ဝိယ စ ဩဘာသံ မုဉ္ဇန္တော အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၁၄၂။

အင်္ဂါမုခ (ပု၊ တိ) [(၁) အင်္ဂါ+မုခ (၂) အင်္ဂါမုခ+မုခ+ဂတ။ နောက် မုခ-နှင့် ဂတ-ကျေ] (ပု) (၁) အင်္ဂါမုခ အမည်ရှိသောမြေ။ သဉ္ဇိန္ဒော ဘဝတိ ကာယော၊ ဒဋ္ဌော အင်္ဂါမုခေန ဝါ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၉။ (တိ) (၂) အင်္ဂါမုခ အမည်ရှိသောမြေ၏ ခံတွင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ တေဇောဓာတုပ္ပကောပေန၊ ဟောတိ အင်္ဂါမုခေ သော။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၉။ အင်္ဂါမုခေ အင်္ဂါမုခမုခဂတော ဣဝ။ အဋ္ဌသာ၊ နိ၊ ၁၊ ၂။ ၁၆၃။ ကဋ္ဌမုခ၊ ပုတိမုခ၊ သတ္တမုခ-တို့ လည်းကြည့်။ (တိ) (၃) မီးလျှင် အဦးအစရှိသော၊ မီးပူဇော်ခြင်းလျှင် - အဦးအစ - ပြဇာနီးခြင်း - ရှိသော။ ပြာဟူကာ ဟိ 'အင်္ဂါမုခါ ဒေဝါ' - တိ အင်္ဂါဇဟနပုဗ္ဗကံ ယညံ ဝိဒဟန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၁။

အင်္ဂါယ (တိ) [အင်္ဂါ+ဣယ] မီးကို လုပ်ကျွေးသော၊ သူ။ ကေန ပန န ပရိဝသိတဗ္ဗံ? အင်္ဂါယေဟိ ဇဋ္ဌိလေဟိ၊ သာကိယေန ဇာတိယာ၊ လိင်္ဂံ ဝိဇဟိတော အာဂတေန။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၉။

အင်္ဂါယာဓာန (န) [အင်္ဂါ+အာဓာန] မီးထည့်သောခွက်၊ မီးဖို။ အင်္ဂါယာဓာနေ ဌိတော....။

သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၇။ အင်္ဂါဋ္ဌာ၊ အင်္ဂါယာယန၊ အဂျာဓာန၊ ဥဒကာဓာန-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂါယာယန (န) [အင်္ဂါ+အာယန] မီးတင်းကုပ်၊ ယင်မီးကို-လုပ်ကျွေး - ပူဇော် - ရုတ်တင်းကုပ်။ အဋ္ဌသာသံ ဟရိတရုက္ခေ၊ သမန္တာ အင်္ဂါယာယနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇။ ဟရိတရုက္ခေတိ အင်္ဂါယာယန-သင်္ခါတိ အင်္ဂါသာလံ သမန္တာ ပရိဝါရေတွာ ဌိတေ ဟရိတပတ္တရုက္ခေ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၆၉။ အင်္ဂါဋ္ဌာ၊ အင်္ဂါယာဓာန၊ အဂျာယတန-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂါရာဇ (ပု) [အင်္ဂါ+ရာဇ] မီးနှင့်မင်း။ အင်္ဂါရာဇဟိ စောရေဟိ၊ န ဟောတိ ဥဒကေ ဘယံ။ အပ၊ ၂။ ၁၀၆။

အင်္ဂါလက္ခဏ (န) [အင်္ဂါ+လက္ခဏ] မီး၏လက္ခဏာ၊ မီးဟု သိကြောင်း - အမှတ် - လက္ခဏာ။ သေ အင်္ဂါလက္ခဏံ ဝိယ၊ လောကပကတံ ဝိယ စ တစ္ဆာဝိပရိတဘူတဘာဝေါ သစ္စဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၇။ အင်္ဂါလက္ခဏံ ဥဏှတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၃။

အင်္ဂါဝစ္ဆသုတ္တ (န) [အင်္ဂါဝစ္ဆ+သုတ္တ] အင်္ဂါဝစ္ဆသုတ်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အင်္ဂါဝစ္ဆသုတ္တံ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။

အင်္ဂါဝဏ္ဏ (တိ) [အင်္ဂါ+ဝဏ္ဏ] (၁) (အတွေ့အားဖြင့်) မီးနှင့်တူသော။ အင်္ဂါဝဏ္ဏော စ မေ ဝါတော။ ဒဟန္တော ဥပဝါယတိ။ ပေတ၊ ၁၇၇။ အင်္ဂါဝဏ္ဏောတိ သမ္ပဿေန အင်္ဂါသဒိသော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၇၇။ (၂) မီး - အဆင်းနှင့်တူသော - အဆင်း ရှိသော။ အစုဏှော အင်္ဂါဝဏ္ဏော ကုက္ကုဋ္ဌော အာကာသေနာဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၇၇။

အင်္ဂါဝဏ္ဏပတ္တဂူဟဏ (န) [အင်္ဂါဝဏ္ဏ+ပတ္တ+ဂဟ-ဏ] မီးနှင့်တူသောသပိတ်ကို ယူခြင်း။ ဓာတုယောဝ ဓာတုသမူဟံ ဂဏန္တိ သဏ္ဌာသေန အင်္ဂါဝဏ္ဏပတ္တဂူဟဏေ ဝိယ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၁။

အဂ္ဂိဝတ (န) [အဂ္ဂိ+ဝတ] မီးကိုလုပ်ကျွေးသော
အကျင့်။ အဂ္ဂိဝတံ ဝါ နာဂဝတံ ဝါ။ မဟာနိ။၇၁။

အဂ္ဂိဝတိက (တိ) [အဂ္ဂိဝတ+တိက] မီးကို လုပ်
ကျွေးသော အကျင့် ရှိသောသူ။ အဂ္ဂိဝတိကာ
ဝါ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။၆၈။ အဂ္ဂိဝတိကာနံ အဂ္ဂိ-
ဒေဝတာ။ စူဠနိ။၄၉။

အဂ္ဂိဝေဂ (ပု) [အဂ္ဂိ+ဝေဂ] မီးဟုန်းမီးချိန်။
အဂ္ဂိဝေဂဘယ (န) [အဂ္ဂိဝေဂ+ဘယ] အဟုန်
အရှိန်ဖြင့်လာသောမီးဘေး။ အဂ္ဂိဝေဂဘယာ
ဘိတာ၊ တသိတာ မာတာပိတာ မမ။စရိယာ။
၄၁၄။အဂ္ဂိဝေဂဘယာတိ ဝေဂေန အာဂစ္ဆတော
အဂ္ဂိနော ဘယေန ဘိတာ။ စရိယာ၊ဌ။၂၂၆။

အဂ္ဂိဝေဂသန္တတ္ထ (တိ)[အဂ္ဂိဝေဂ+သန္တတ္ထ]မီးဟုန်
ဖြင့် ပူလောင်သော။ တဿာ အဂ္ဂိဝေဂသန္တတ္ထံ
ဥဒရပဋ္ဌလံ ဒေဓာ အဟောသိ။ထေရ၊ဌ။၁၁၄၉။

အဂ္ဂိဝေဿ (ပု) [အဂ္ဂိ+ဝေဿ] ငွေ့ယျမင်း၏
ကိုယ်ရံတော်ဖြစ်သော အဂ္ဂိဝေဿမည်သောသူ။
ဣမေပိ ရညော ငွေ့ယျဿ ပရိဟာရကာ
ဗာလာ ယမကော.....အဂ္ဂိဝေဿော။အံ၊၁။၅၀၀။

အဂ္ဂိဝေဿန (ပု) [အဂ္ဂိဝေဿ+ဏာန။ ရဿပူ။
နိတိ။ သုတ္တ။၇၉၈-ကြည့်။] (၁) အနွယ်အားဖြင့်
ခေါ်သော နိဂဏ္ဌ နာဋပုတ္တ၏အမည်။ သက္ကာ န
ခေါ်ဘော အဂ္ဂိဝေဿန.... သန္တိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ
ပညပေတံ။ဒီ၊၁။၅၁။ (၂) အနွယ်အားဖြင့်ခေါ်
သော သစ္စကပရိဗိုဇ်၏အမည်။ ဝေံ ခေါ် အဂ္ဂိ-
ဝေဿန ဘဂဝါ သာဝကေ ဝိနေတိ။မ၊၁။၂၉၀။
(၃) အနွယ်အားဖြင့်ခေါ်သော ဒိဃနခ ပရိ-
ဗိုဇ်၏ အမည်။ ယာပိ ခေါ် တေ သော အဂ္ဂိ-
ဝေဿန ဒိဋ္ဌိ။မ၊၂။၁၆၅။ (၄) အနွယ်အားဖြင့်
ခေါ်သော အစီရဝတ သာမဏေ၏ အမည်။
သုတံ မေတံ ဘော အဂ္ဂိဝေဿန။ မ၊၂။၁၆၉။

အဂ္ဂိသညိတ (ပု) [အဂ္ဂိ+သညိတ။ (ဝဟိသညိ-
က-သံ) အမရ၊၁၄။၈၀။] ကန်ချုပ်နိပင်။
စိတ္တကော တွဂ္ဂိသညိတော။ ဓာန်။၅၈၀။ အဂ္ဂိ-

သညိတောတိ အဂ္ဂိပရိယာယနာမကော။ ၎င်းဋီ။
(မီးဟော ပရိယာယ် ဟူသမျှ ကန်ချုပ်နိဇ် ပရိ
ယာယ်ဖြစ်သည်ချည်းပင်။)

အဂ္ဂိသတ (န) [အဂ္ဂိ+သတ] တရုသောမီး၊ မီး
တရာ။ ပဉ္စ အဂ္ဂိသတာနိ ဥဇ္ဇလိယံ သူ။ ဝိ၊၃။၄၀။

အဂ္ဂိသဒိသ (တိ) [အဂ္ဂိ+သဒိသ] မီးနှင့်တူသော။
ဇာတဝေဒသမော ကာယောတိ တေသံ သရိရံ
အဂ္ဂိသဒိသံ။ မဟာနိ၊ဌ။၃၇၆။ အဂ္ဂိဝဏ္ဏ-လည်း
ကြည့်။

အဂ္ဂိသန္တာပ (ပု) [အဂ္ဂိ+သန္တာပ] မီး၏ အပူ၊
မီးတောက် - မီးလျှံ - မီးခဲ - တို့၏အပူ။ မီးပူ။
အဂ္ဂိသန္တာပေါ သူရိယသန္တာပေါ။ အဘိ၊ဝိ။၈၅။
အဂ္ဂိသန္တာပေါတိ ဇာလာယ ဝါ ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရာနံ
ဝါ သန္တာပေါ။ အဘိ၊ဌ။၂။၆၆။

အဂ္ဂိသန္တာပဝေဂ (ပု) [အဂ္ဂိသန္တာပ+ဝေဂ] မီး
အပူ၏ - အရှိန် - အဟုန်းမီး၏ - အပူရှိန် - အပူ
ဟုန်း။ အပိ စ မဟာရာဇ အဂ္ဂိသန္တာပဝေဂဿ
မဟန္တတာယဥဒကံ စိစ္ဆိဋ္ဌာယတိ...။မိလိန္ဒ။၂၅၁။

အဂ္ဂိသမ (တိ) [အဂ္ဂိ+သမ] (၁) မီးအတိဖြစ်
နေသော။ ဘေဿာ အဂ္ဂိသမာ ဇာလာ။ဇာ၊၂။
၁၆၉။ အဂ္ဂိသမာ ဇာလာတိ တေသံ တေသံ
မနုဿာနံ ဂေဟာနိ အဂ္ဂိ ဂက္ခိ၊ သော သေ
မဟာဇာလောတိ အတ္ထော။ဇာ၊ဌ။၆။၆၈။ အဂ္ဂိ-
နိသမ-လည်းကြည့်။ (ပု) (၂) အဂ္ဂိသမ အမည်
ရှိသောသူ။(စကြဝတေးမင်း။)နာမေန ဂ္ဂိသမာ
နာမ၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလာ။ အပ၊၁။၁၇၂။

အဂ္ဂိသမ္ပဒက (တိ) [အဂ္ဂိသမ+ဥဒက] မီးအတိ
ဖြစ်သော သံပူရည် ရှိသော။ လောဟကုမ္ဘိ
ပဝဇ္ဇန္တိ၊ တတ္ထံ အဂ္ဂိသမ္ပဒကံ။ ဇာ၊၂။၆၄။
သဋ္ဌိယောဇနိကံ ဇလိတံ.... ဇလိတတဗ္ဗလော-
ဟရသပုဏ္ဏံ လောဟကုမ္ဘိ....။ ဇာ၊ဌ။၅။၂၉၄။

အဂ္ဂိသမ္ပဿ (ပု) [အဂ္ဂိ+သမ္ပဿ] မီးနှင့်တွေ့ထိ
ခြင်း။ မီး၏အတွေ့အထိ။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ အာဝု-
သော သတိ ဣဒံ ဒုက္ခံ ပါရိကုဓံ....သိတံ ဥက္ကံ....
အဂ္ဂိသမ္ပဿော။အံ၊၃။၃၅၂။

အင်္ဂုသာဓာရဏ (တိ) [အင်္ဂု+သာဓာရဏ] မီးနှင့် ဆက်ဆံသော။ အင်္ဂုသာဓာရဏာ ဘောဂါ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၆။

အင်္ဂုသာလဝတ္ထ (န) [အင်္ဂုသာလာ+ဝတ္ထ] မီးတင်း ကုပ်၌ပြုအပ်သော - ဝတ် - အကျင့်။ စိဝရဓောဝနရဇနာဒိနိ ခန္ဓကပရိယာပနာနိ စ အင်္ဂုသာလဝတ္တာဒိနိ အဘိသမာစာရိကာနိ အဝစာနိ နာမ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၄။

အင်္ဂုသာလာ (ထိ) [အင်္ဂု+သာလာ] (၁) မီးတင်း ကုပ်၊ ယင်းမီးပူဇော်ရာ မီးတင်းကုပ်။ အန္ဓဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကေမန္တံ အင်္ဂုသာလံ ကာတုန္တိ။ အင်္ဂုသာလာ နိစဝတ္ထုကာ ဟောတိ...။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၀၀။ သစေ တေ ကဿပ အဂရ၊ ဝိဟရေမု အဇ္ဇဏော အင်္ဂုသာလမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃။ သစေ အင်္ဂုသာလာ ဥက္ကာပါ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၁၊ ၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၆။ ၄၀၅။ အင်္ဂုသာလာယံ အင်္ဂါရကပလ္လဒါရအာဒိနိ (မာပေတွာ)။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၀။ အင်္ဂုဋ္ဌာ၊ အင်္ဂုယာယန၊ အဂျာဂါရ-တို့လည်းကြည့်။ (၂) မီး ဇရုံးအိမ်။ ဇန္တာသရံ တွင်္ဂုသာလာ။ ဇာနံ။ ၂။ ၁၄။

အင်္ဂုသိခ (ပု) [အင်္ဂုသိခါ+အ] အင်္ဂုသိခမည်သောသူ။ (က) စကြဝတေးမင်း။ တယော အင်္ဂုသိခါ အဟံ... စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလာ။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၁။ (ခ) နဂါးမင်း။ စူဠေဒရော မဟောဒရော အင်္ဂုသိခေါ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၁။

အင်္ဂုသိခါ (ထိ) [အင်္ဂု+သိခါ] မီးညှို့၊ မီးလျှံ။ ကာ ဒိဿတိ အင်္ဂုသိခါဝ ခူရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၉။ တဿ အင်္ဂုသိခါ ကာယာ၊ နိစ္ဆရန္တိ ပဘဿရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၂။

အင်္ဂုသိဓူပမ (တိ) [အင်္ဂုသိခါ+ဥပမာ] မီးညှို့ - မီးလျှံ - လျှင် ဥပမာရှိသော၊ မီးညှို့ - မီးလျှံ - နှင့်တူသော။ တတ္တော အင်္ဂုသိဓူပမော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၆။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၇၂။

အင်္ဂုသုတ္တ (န) [အင်္ဂု+သုတ္တ] မီးကို ဥပမာပြု၍ ဟောသောသုတ်၊ အင်္ဂုသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ သံ၊ ၃။ ၉၈။

အင်္ဂုသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အင်္ဂုသုတ္တ+ဝဏ္ဏနာ] အင်္ဂုသုတ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ သံ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၀၇။

အင်္ဂုဟုတမိဿ (န၊ တိ) [အင်္ဂုဟုတ+မိဿ] မီးကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် မီးမွေ ယောက်မ စသော - ယင်းပစ္စည်း ကိရိယာ၊ ယင်းပစ္စည်း ကိရိယာနှင့် တကွဖြစ်သော။ အထခေါ တေ ဇဋ္ဌိလာ ကေသမိဿ ဇဋ္ဌာမိဿ ခါရိကာဇမိဿ အင်္ဂုဟုတမိဿ ဥဒကေ ပဝါဟေတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၂၊ ၄၃။ ကေသမိဿန္တိ အာဒိသု ကေသာ ဝေ ကေသမိဿ။ သေနယော သဗ္ဗတ္ထ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၅၃။ အင်္ဂုဟုတမိဿန္တိ ဒဗ္ဗိအာဒိအင်္ဂုပူဇောပကရဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၈။ ကေသမိဿ သဗ္ဗံ ပရိက္ခာရံ ဥဒကေ ပဝါဟေတွာတိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ... အင်္ဂုဟုတမိဿန္တိ အင်္ဂုပူဇောပကရဏသဟိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၈။

အင်္ဂုဟုတသာလာ (ထိ) [အင်္ဂုဟုတ+သာလာ] မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ၌၊ မီးကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ရာတင်းကုပ်။ အတ္တနော အင်္ဂုဟုတသာလံ (=အဂျာယတနံ) အာဟရိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၄။ အရညာယတနေ အင်္ဂုဟုတသာလာယံ အဂျာဂါရံ ကတွာ။ ထေရ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၃၅။ အင်္ဂုဟုတ္တ (၃) အနက်နှင့် အဂျာယတန-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂုဟုတ္တ (န) [အင်္ဂု+ဟုတ္တ (=ဟု+တ)] (အင်္ဂုဟော-တြ-သံ) (၁) မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်း၊ ဟိုးပူဇော်ခြင်း။ ကထံ ပဟိနံ တဝ အင်္ဂုဟုတ္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၆။ န အင်္ဂုဟုတ္တံ န စ ယညတန္တံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇။ မဟာဗြဟ္မာနော အာရာဓနတ္ထာယ ကတ္တဗ္ဗဟောမဝိဓူပနာဒိယညကိရိယာပိ မေ န ပဋိဘာတိ န ဥပဋ္ဌာတိ န ရုစတိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၂၁၈။ (၂) လုပ်ကျွေးပူဇော်အပ်သောမီး၊ ယင်းမီး။ သက္ကစ္စံ တံ နမဿယျ၊ အင်္ဂုဟုတ္တံဝ ဗြာဟ္မဏော။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၉။ ယထာ ဗြာဟ္မဏော အင်္ဂုဟုတ္တံ သမ္မာ ပရိစရဏေန စေဝ အဗ္ဗလိကမ္မာဒိဟိ စ သက္ကစ္စံ နမဿတိ၊ ဝေ...တံ သက္ကစ္စံ

နမသေယျ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၁။ (၃) ယင်မီးတင်း
ကုပ်၊ မီးကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ရာဌာန။ သန္တရိက-
ဘာရဒွါလော ဗြာဟ္မဏော.... အင်္ဂုဟတ္ထံ ပရိ-
စရတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၆၉။ သုတ္တနိ။ ၃၄၅။ အင်္ဂုဟတ္ထံ
ပရိစရတိတိ အဂ္ဂယတနံ သမ္ပဇနပလေပနဗလိ-
ကမ္မာဒိနာ ပယိရူပါသတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၄။ သုတ္တနိ။
၄။ ၂။ ၁၂။ သပ္ပိမရူပါသသဒိဟိ အင်္ဂု ဇဟော-
တိတ္ထောတိ အင်္ဂုဟတ္ထံ၊ သာဓိဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
သံ၊ ၁။ ၂၆၀။ တမင်္ဂုဟတ္ထံ သရဏံ ပဝိဿ။ ဇာ၊
၂။ ၂၃၇။ တမင်္ဂုဟတ္ထံ သရဏံ ပဝိဿာတိ တံ
ရုဇာနံ ဝါ ဖုဇမဟာမတ္တံ ဝါ အာဒါယ အင်္ဂု-
ဇဟနဋ္ဌာနံ ဂေဟံ ပဝိသိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။
(၄) မီးကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ကြောင်း ဖြစ်သော
- မီးကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ၌ အသုံးပြုသော -
ယောက်မ၊ မီးမွှေးယောက်မ။ အာဒါယ ဝေဠုဝံ
ဒဏ္ဍံ၊ အင်္ဂုဟတ္ထံ ကမဏ္ဍလံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၉။ အင်္ဂု-
ဟတ္ထန္တိ အင်္ဂုဇဟနကဋ္ဌဉ္စ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။

အင်္ဂုဟတ္ထက (န) [အင်္ဂုဟတ္ထ+က] မီးကိုလုပ်ကျွေး
ပူဇော်ခြင်း။ ဒုယိဋ္ဌံ တေ နဝမိယံ၊ အကတံ
အင်္ဂုဟတ္ထကံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၄။ အကတံ အင်္ဂုဟတ္ထ-
ကန္တိ အင်္ဂုဇဟနမ္ပိ တယာ အကတံ ဘဝိဿတိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။

အင်္ဂုဟတ္ထဇဟန (န) [အင်္ဂုဟတ္ထ+ဇဟန] ယင်
မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်း။ အင်္ဂုပရိစရက-
ဝေဋ္ဌာနာတိ (သံ၊ ၁။ ၂၁၂။) အင်္ဂုဟတ္ထဇဟန-
ဝေဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ၁။ ၂၅၀။

အင်္ဂုဟတ္ထပ္ပဓာန (တိ) [အင်္ဂု+ဟတ္ထ+ပဓာန] မီး
ကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်းလျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိ
သော။ အင်္ဂုဟတ္ထမုခ-ကြည့်။

အင်္ဂုဟတ္ထမုခ (တိ) [အင်္ဂုဟတ္ထ+မုခ] မီးကိုလုပ်
ကျွေးပူဇော်ခြင်းလျှင်-အမြတ်-ပြဓာန်းခြင်း-
ရှိသော။ အင်္ဂုဟတ္ထမုခါ ယညာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၄။
မ၊ ၂။ ၃၅၃။ သုတ္တနိ။ ၃၇၀။ အင်္ဂုဟတ္ထမုခါ
ယညာတိ အာဒိသု အင်္ဂုဟုတံ သေဋ္ဌံ၊ အင်္ဂုဟုတံ

မုခန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ အင်္ဂုပရိ-
စရိယံ ဝိနာ ဗြာဟ္မဏာနံ ယညာဘာဝတော
အင်္ဂုဟတ္ထမုခါ ယညာတိ ဝုတ္တံ။ အင်္ဂုဟတ္ထသေဋ္ဌာ
အင်္ဂုဇဟနပ္ပဓာနာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၁။.... အင်္ဂုဟတ္ထသေဋ္ဌာ အင်္ဂုဟတ္ထ-
ပဓာနာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၇၇။

အင်္ဂုဟတ္ထသေဋ္ဌ (တိ) [အင်္ဂုဟတ္ထ+သေဋ္ဌ] အင်္ဂုဟတ္ထ-
မုခနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အင်္ဂုဟောမ (ပု၊ န) [အင်္ဂု+ဟောမ] မီးကိုလုပ်ကျွေး
ပူဇော်ခြင်း။ အင်္ဂုဟောမံ ဒဗ္ဗိဟောမံ။ ဒိ၊ ၁။ ၉။
အင်္ဂုဟောမန္တိ ဝေရူပေန ဒါရုနာ ဝေ ဟုတေ
ဣဒံ နာမ ဟောတိတိ အင်္ဂုဇဟနံ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၀။

အင်္ဂုဟောမသာလာ (ထိ) [အင်္ဂုဟောမ+သာ-
လာ] မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ရာဌာန၊ ယင်မီး
တင်းကုပ်။ အဂ္ဂျာဂါရ-ကြည့်။

အင်္ဂုပဋ္ဌာက (ပု) [အင်္ဂု+ဥပဋ္ဌာက] အမြတ်ဆုံး
သောအလုပ်အကျွေး။ (က) အမြတ်ဆုံးသော
ရဟန်းအလုပ်အကျွေး။ မယံ ဘိက္ခုဝေ တေရဟိ
အာနန္ဒော နာမ ဘိက္ခု၊ အင်္ဂုပဋ္ဌာကော။ ဒိ၊ ၂။
၆။ (ခ) အမြတ်ဆုံးသော ဥပါသက အလုပ်
အကျွေး။ တပုဿဘလိကာ နာမ၊ အဟေသု
အင်္ဂုပဋ္ဌာကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၃။

အင်္ဂုပဋ္ဌာကုပါသက (ပု) [အင်္ဂုပဋ္ဌာက+ဥပါသက။
ထိ၌ အင်္ဂုပဋ္ဌာကုပါသိကာ] အမြတ်ဆုံးသော
ဥပါသက အလုပ်အကျွေး။ စိတ္တော ဟတ္ထာဠဝ-
ကော စ၊ အင်္ဂုပဋ္ဌာကုပါသကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၁။
(ထိ၌) အမြတ်ဆုံးသော ဥပါသိကာအလုပ်
အကျွေးမ။ နန္ဒမာတာ စ ဥတ္တရာ၊ အင်္ဂုပဋ္ဌာ-
ကုပါသိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၁။

အင်္ဂုပဋ္ဌာယိကာ (ထိ) [အင်္ဂု+ဥပဋ္ဌာယိကာ]
အမြတ်ဆုံးသော ဥပါသိကာ အလုပ်အကျွေးမ။
အင်္ဂုပဋ္ဌာကော အင်္ဂုပဋ္ဌာယိကာ။ ဒိ၊ ၁။ ၂၂။
အင်္ဂုပဋ္ဌာယိကာ-လည်းကြည့်။

အင်္ဂုပဋ္ဌိကာ (ထိ) [အင်္ဂု+ဥပဋ္ဌိကာ] အမြတ်ဆုံး
သောဥပါသိကာ အလုပ်အကျွေးမ။ နန္ဒာ စေဝ

သိရိမာ စ၊ အဟေသံ အဂ္ဂပဋိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၂၆။

အဂ္ဂေါဇက (န) [အဂ္ဂ+ဥဒက] မြတ်သောရေ၊ အဦး
အဖျား ဖြစ်သောရေ၊ သူတပါးတို့ မသောက်
သုံးရသေးသောရေ။ အဂ္ဂါသနံ အဂ္ဂေါဇကံ အဂ္ဂ-
ပိဏ္ဍိတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၉။ အဂ္ဂေါဇကန္တိ ဒက္ခိန္တောဒကံ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၅၄။ အဂ္ဂေါဇကာနိ ပိဿာမိ။ ဇာ၊ ၁။
၁၇၇။ အဂ္ဂေါဇကာနိတိ အဂ္ဂဥဒကာနိ၊ အညေဟိ
မိဂေဟိ ပဌမတရံ အပီတာနိ အနုစ္ဆိန္ဒောဒကာ-
နိ... ပိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၁၁။

အဂ္ဂေါဘာသ (ပ) [အဂ္ဂိ+ဩဘာသ] မီး၏
အရောင်၊ မီးရောင်။ အဂ္ဂေါဘာသော ပညော-
ဘာသော။ အံ၊ ၁။ ၄၅၇။

အဋ္ဌ^၁ (ပ) [အဋ္ဌ(=မူလေျ) + အ (အဇီ-
သံ)] (၁) အဖိုး၊ တန်ဖိုး။ အနာပတ္တိ အဋ္ဌ
ပုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၁။ အဋ္ဌ ပုစ္ဆတိတိ “အယံ တဝ
ပတ္တော ကိံ အဋ္ဌတိ” တိ ပုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။
သမေန ဒိန္နဿ န အဋ္ဌမေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၉။ ဇာ၊
၁။ ၂၁၉။ ဓမ္မေန ဒိန္နဿ ကေန ကာရဏေန
အဋ္ဌံ န ဥပေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၆၇။ တံ ကတော
နေဂမော အဋ္ဌံ၊ အစေနဋ္ဌံ ဌပေသိ မံ။ ထေရီ။
၃၀၁။ တံ ပဉ္စသတမတ္တံ ဓနံ အဋ္ဌံ ကတော နေဂ-
မော နိဂမဝါသိဇနော ဣတ္ထိရတနဘာဝေန
အနုဋ္ဌမိ သမာနံ အစေန အဋ္ဌံ နိမိတ္တံ (အဋ္ဌ-
နိမိတ္တံ?) အဗုကာသိတိ သမညာဝသေန မံ
ဌပေသိ၊ တထာ မံ ဝေါဟရိတိ အတ္ထော။
ထေရီ၊ ၄။ ၃၄။ (၂) အဖိုးအခ၊ တံစိုးလက်
ဆောင်။ အဋ္ဌေန အဋ္ဌံ ကယံ ဟာပယန္တိ။ ဇာ၊ ၂။
၁၉၃။ အဋ္ဌေန အဋ္ဌန္တိ တံ တံ အဋ္ဌံ လဉ္စဂဟေ
တွာ ဟတ္ထိအဿာဒိနံ ဝါ ဇာတဇ္ဈပရဇတာဒိနံ ဝါ
အဋ္ဌံ ဟာပေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၄၁။ (၃) အရင်း
အနှီးဥစ္စာ။ အဋ္ဌေါ မူလေျ စ ပူဇနေ။ ဓာနံ။
၁၀၄၇။ မူလေျ မူလဓနေ။ ၎င်း ဋီ။ (နိဿယတို့လည်း
ကြည့်။) (၄) အပိုင်းအခြား။ တဿ အဋ္ဌေန
သမောဓာနပရိဝါသံ ဒေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၁၃၄။ အဋ္ဌေ-

နာတိ ပရိစ္ဆေဒေန၊ အဋ္ဌသဒ္ဓေါ ပရိစ္ဆေဒတ္ထ-
ဝါစကော။ ပါစိတိ၊ ယော၊ ၂။ ၂၀။ အဋ္ဌသမော-
ဓာန-လည်းကြည့်။ (၅) ထိုက်သော။ ရာဇဋ္ဌံ
ဘဏ္ဍံ... ထေယျဗိတ္တော အာမသတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၄။
(သိ၊ သျာ-မူကဲ့။) ရာဇဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌ^၂ (န) [အဋ္ဌ(=ပူဇာယံ) + အ (ဓာနံ၊ ဋီ။ ၄၂၄-
ကြည့်။) (အဇီ-အဗျိ-သံ)] ညော်သည်တို့အား
ပေးကမ်းဖွယ်၊ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သူတို့အား
ပေးထိုက်သော စားသောက်ဖွယ်၊ နေရာထိုင်ခင်း
စသည်။ အဋ္ဌေ ဘဝန္တံ ပုစ္ဆာမ၊ အဋ္ဌံ ကုရုတု
နော အဝံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉၃၊ ၂၅၀။ အဋ္ဌန္တိ အတိထိနော
ဥပနာမေတဗ္ဗံ ဝုစ္ဆတိ။ တေနော လုဒမာသနံ
ပညတ္တံ၊ ဧတ္ထ နိသိဒသ...။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇-ဂ။

အဋ္ဌကာရက (တိ) [အဋ္ဌ+ကာရက] တန်ဖိုး
ဖြတ်သောသူ၊ ရာဇဖြတ်။ တဒါ အမှာကံ ဗောဓိ-
သတ္တော တဿ အဋ္ဌကာရကော အဟောသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀ (သိ၊ ဣ-မူကဲ့။) အဋ္ဌါပနိက-
လည်းကြည့်။

အဋ္ဌဌပန (န) [အဋ္ဌ+ဌပန] တန်ဖိုးထားခြင်း၊
တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း။ အဋ္ဌဌပနံ နာမ မနုဿာနံ
ဇီဝိတာ ဝေါရောပနသဒိသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဌပိ-
တဏ္ဏိ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌတိ (ကြိ) [အဋ္ဌ(=မူလေျ) + အ + တိ] (၁)
အဖိုး - ထိုက် - တန် - ၎င်း။ တံ အဋ္ဌါပေန္တံ န
ပဉ္စမာသကေ အဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၆။ အဋ္ဌန္တိ
မစ္ဆာ အဓိကံ သဟဿံ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၆။ အဿာ
တာဝ တဏှုလနာဋီ အဋ္ဌန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။
(၂) ထိုက် - တန် - ၎င်း၊ ညီ၏၊ မှီ၏။ ကလံ
နာဋ္ဌတိ သောဋ္ဌသိ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဓမ္မ၊ ၂၃။
နာဋ္ဌတိတိ န ပါပဏာတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ ကလံ
နာဋ္ဌန္တိ သောဋ္ဌသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၃။

အဋ္ဌနက (တိ) [အဋ္ဌ+ယု။ သကတ္ထ-နွံက]
အဖိုး - ထိုက် - တန် - သော။ အတိရေကပဉ္စ-
မာသကံ ဝါ အဋ္ဌနကံ အဒိန္နံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။

အဋ္ဌနကဘာဝ (ပု) [အဋ္ဌနက+ဘာဝ] အဖိုး-
ထိုက်-တန်-သည့်၏အဖြစ်။ ပုဂ္ဂိုလ် အဿသတန်
တဏှာလနာဋ္ဌိ အဋ္ဌနကဘာဝ ဇာနာမ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၁၄၁။

အဋ္ဌနိက (တိ) [အဋ္ဌန+ကိက] အဖိုး - ထိုက်
-တန်-သော။ သတသဟဿဋ္ဌနိက ကာသိက-
ဝတ္ထံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ သတသဟဿဋ္ဌနိက သုဝဏ္ဏ-
မာလံ ဒက္ခာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၅။ သတသဟဿဋ္ဌ-
နိက သုဝဏ္ဏပါတိ လဒ္ဓိ၊ ဝနုတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။

အဋ္ဌဗဿဝဏ္ဏဘေဒ (ပု) [အဋ္ဌ+ဗဿ+ဝဏ္ဏ+
ဘေဒ] တန်ဖိုးပျက်ခြင်း၊ အတွေ့အထိပျက်ခြင်း၊
အဆင်းပျက်ခြင်း။ အဋ္ဌဗဿဝဏ္ဏဘေဒေန ဘိန္နံ
ပဋိ ဓာရေတိတိ ဘိန္နပဋိဓရော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။

အဋ္ဌဘေဒ (ပု) [အဋ္ဌ+ဘေဒ] တန်ဖိုးပျက်ခြင်း၊
တန်ဖိုးယုတ်လျော့ခြင်း။ တတ္ထ သတ္တကစ္ဆေဒနေ-
န အဋ္ဌဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။

အဋ္ဌဝဇန (န) [အဋ္ဌ+ဝဇန] တန်ဖိုး-ပိုမို-မျှား
ပြား-တိုးပွား-ခြင်း။ အဋ္ဌဝဇနက-ကြည့်။

အဋ္ဌဝဇနက (တိ) [အဋ္ဌ+ဝဇန+က] တန်ဖိုး-
ပိုမို-မျှားပြား-တိုးပွား-ခြင်းရှိသော၊ တန်
ဖိုး-ပိုမို-မျှားပြား-တိုးပွား-ခြင်းကို မှီ၍ဖြစ်
သော။ အဋ္ဌဝဇနကံ ဟိ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၅၁။ အဋ္ဌဝဇနကံ ဟိ ဣဒံ သိက္ခာပဒန္တိ
တ္ထေ အဋ္ဌဝဇနံ တေဿ အတ္တိတိ အဋ္ဌဝဇနကံ၊
အဋ္ဌဝဇနံ သန္ဓာယ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တန္တိ
အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၆။ အဋ္ဌဝဇနကန္တိ
စီဝရေ အဋ္ဌဝဇနကံ နိဿာယ ပဝတ္တံ ဣဒံ
သိက္ခာပဒံ။ ဝိ၊ မတိ၊ ၁။ ၂၂၇။

အဋ္ဌဝိသုဒ္ဓိ (တိ) [အဋ္ဌ+ဝိသုဒ္ဓိ] အဋ္ဌသမောဓာန်
ပရိဝါသံ စသည်၏စင်ကြယ်ခြင်း။ အဋ္ဌသမော-
ဓာန်-လည်းကြည့်။ အပရာပတ္တိနံ အန္တရာပတ္တိ
နာမ အဋ္ဌဝိသုဒ္ဓိယာ အန္တရာပတ္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၅၇။ အဋ္ဌဝိသုဒ္ဓိယာတိ အန္တရာပတ္တိ အာပန္နဿ
မူလာယ ပဋိကဿိတော ဩဓာနသမောဓာန်-

ဝသေန ဩဓနိတော ပုရိမာပတ္တိယာ သမောဓာယ
တဒဋ္ဌဝသေန ပုန ဒိန္နပရိဝါသဒိသုဒ္ဓိယာ စရဏ-
ကာလေ ပုန အာပန္နာ အန္တရာပတ္တိ။ ဝိ၊ မတိ၊
၂။ ၂၈၅။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၇၃။ လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌသမောဓာန် (ပု) [အဋ္ဌ+သမောဓာန်]
အကြာဆုံးဖုံးလွှမ်းသောညဉ့်အပိုင်းအခြားအား
ဖြင့် ပေါင်း၍ ပေးအပ်သော ပရိဝါသံ။ အဋ္ဌ-
သမောဓာန် ပရိဝါသံ။ အဋ္ဌသမောဓာနော
နာမ သမ္မဟုလာသု အာပတ္တိသုယာ ကော ဝါ
ဒွေ ဝါ တိဿော ဝါ သမ္မဟုလာ ဝါ အာပတ္တိ-
ယော သဗ္ဗစိရပဋိစ္ဆန္ဒာယော၊ တာသံ အဋ္ဌေန
သမောဓာယ တာသံ ရတ္တိပရိစ္ဆေဒဝသေန အဝ-
သေသာနံ ဦးတရပဋိစ္ဆန္ဒာနံ အာပတ္တိနံ ပရိ-
ဝါသော ဒိယျတိ။ အသံ ဝုစ္စတိ အဋ္ဌသမော-
ဓာနော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇။ (အဋ္ဌသမောဓာန် ပရိ-
ဝါသံ ကို ဝိ၊ ၄။ ၁၃၄-၇-တို့တွင်ကြည့်။)

အဋ္ဌသမောဓာန်ပရိဝါသ (ပု) [အဋ္ဌသမောဓာန် +
ပရိဝါသ] အဋ္ဌသမောဓာန် ပရိဝါသံ။ တတော
ကောပတ္တိမူလကဉ္စ အာပတ္တိဝဇနကဉ္စ ဒွေ နယေ
ဒဿေတော အဋ္ဌသမောဓာန်ပရိဝါသော ဒဿိ-
တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃။

အဋ္ဌါပနိက (တိ) [အဋ္ဌါပန+ကိက] တန်ဖိုးဖြတ်
သောသူ၊ ရာဖြတ်။ တဒါ အမှားကံ ဗောဓိသတ္တော
တဿ အဋ္ဌါပနိကော အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄၀။

အဋ္ဌါပနိကဗ္ဗ (န) [အဋ္ဌါပနိက+ဗ္ဗ] တန်ဖိုး
ဖြတ်သူ၏အလုပ်၊ ရာဖြတ်အလုပ်။ သေ မယံ
အဋ္ဌါပနိကဗ္ဗ ကာတု သက္ခိယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄၀။

အဋ္ဌါပနိကဋ္ဌာန (န) [အဋ္ဌါပနိက+ဋ္ဌာန] တန်ဖိုး
ဖြတ်သောသူ၏ရာထူး၊ ရာဖြတ်အရာ။ ဗောဓိ-
သတ္တဿေဝ အဋ္ဌါပနိကဋ္ဌာနံ အကာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၁၄၂။

အဋ္ဌါပနိယ (တိ) [အဋ္ဌါပန+ဣယ] တန်ဖိုးဖြတ်
သောသူ၊ ရာဖြတ်။

အတ္ထိပနိယကမ္မ (န) [အတ္ထိပနိယ+ကမ္မ] တန်ဖိုး
ဖြတ်သူ၏ အလုပ်၊ ရာဖြတ်အလုပ်။ အထ နံ
ရာဇာ အတ္ထိပနိယကမ္မေ ဌပေသိ။ ဇာ၊ဌ၊၄။
၁၄၀။

အတ္ထိပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အတ္ထ+ဏာပေ+တိ]
ထိုက်တန်စေ၏၊ တန်ဖိုးပြတ်စေ၏၊ တန်ဖိုးဖြတ်
၏။ တန်ဖိုးဖြတ်စေ၏။ အာဟရာပေတွာ အတ္ထိ-
ပေသိ။ဝိ၊၁။ဂ၊၆။ရာဇာ တံ ပုရိသံ ပက္ခောသာ-
ပေတွာ အသေ အတ္ထိပေသိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၁၄၁။

အတ္ထိပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အတ္ထ+ဏာပေ+တုံ]တန်
ဖိုးပြတ်စေခြင်းငှါ၊ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းငှါ။ တန်ဖိုး
ဖြတ်စေခြင်းငှါ။ န သက္ကာ ကေနစိ အတ္ထိပေတုံ
တုလေတုံ ပရိမေတုံ။ မိလိန္ဒ။၁၉၀။

အတ္ထိပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အတ္ထ+ဏာပေ+တွာ]
တန်ဖိုးပြတ်စေ၍၊ တန်ဖိုးဖြတ်၍။ တန်ဖိုးဖြတ်
စေ၍။ အတ္ထိပေတွာ ဝါတလံ၊ သိန္နဝံ သိယတိ-
ဟနံ။အပ၊၁။၁၁၈။

အတ္ထိပေန္တံ (တိ) [အတ္ထ+ဏာပေ+အန္တံ]တန်ဖိုး
ပြတ်စေသော၊ တန်ဖိုးဖြတ်သော၊ တန်ဖိုးဖြတ်
စေသော၊သူ။ သော ဗာလော ဟတ္ထိအဿာဒိနိ
အတ္ထိပေန္တော အတ္ထံ ဟာပေတွာ....။ ဇာ၊ဌ၊၁။
၁၄၀။ ဂေါဏေ အတ္ထိပေန္တော ဝိယ တတ္ထေဝ
ဌိတော ကုမာရေ အတ္ထိပေသိ။ ဇာ၊ဌ၊၂။၁၂၅။

အတ္ထိပေန္တံ (တိ) [အတ္ထ+ဏာပေ+ယ+မာနံ။
မာနံ-ကို အန္တ-ပြန်၊ ယ-ကိုချေ။] တန်ဖိုးဖြတ်စေ
အပ်သော၊ တန်ဖိုးဖြတ်အပ်သော။ တံ အတ္ထိ-
ပေန္တံ န ပဉ္စ မာသကေ အတ္ထတိ။ဝိ၊၁။ဂ၊၆။

အတ္ထိယံ (တိ) [အတ္ထံ+ဣယံ] တန်ဖိုးရှိ - ကျ -
သင့် - သော၊သူ။ ကိမ္ဘိယံ-ကြည့်။

အတ္ထိယံ (န) [အတ္ထ(=ပူဇာယံ)+ဣယံ။ ဓာနံ၊ဋီ။
၄၂၄-ကြည့်။ (အဗျံ-သံ)] (၁) ညွှတ်သည်တို့
အား ပေးကမ်းပူဇော်ဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထု။ ညွှတ်
သည်တို့အား - ဖိတ်ကြား - ပူဇော် - ဝတ်ပြု -

အဘိဓာန် ၁-၉-န-ဗု-သ

ခြင်း။ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ယံ ဒိန္နံ၊ သဗ္ဗဿ အတ္ထိယံ ကတံ။
ဇာ၊၂။၇၊၁၃၁၊၁၃၂။ သဗ္ဗဿ အတ္ထိယန္တိ
ယေန မယံ အာပုတ္တိတာ၊ တံ အမေဟိ ပဋိဂ္ဂဟိ-
တံ နာမ၊ တုမေဟိ စ ဒိန္နမေဝ နာမ၊ တော-
ဝတာ ဣမဿ ဇနဿ သဗ္ဗဿ အတ္ထိယံ တုမေဟိ
ကတံ။ဇာ၊ဌ၊၅။၁၄၄။ ပဋိဂ္ဂဟိတန္တိ သဗ္ဗမေတံ
တုမေဟိ ဒိန္နံ၊ မယာ စ ပဋိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတု၊
သဗ္ဗဿ တုမေဟိ မယံ အတ္ထိယံ နိဝေဒနံ ကတံ။
ဇာ၊ဌ၊၇။၂၇။ (၂) ဂုဏ်ပြုညွှတ်ရာ - မုခံ
ပြာသာဒ် - မဏ္ဍပ် - တဲနန်း။ အတ္ထိယာနိ စ
တိဋ္ဌန္တု၊ ယေန မဂ္ဂေန ဟေတိတိ။ ဇာ၊၂။၁၇၀။
အတ္ထိယာနိ စာတိ ပုပ္ဖအတ္ထိယာနိ စေဝ ရတန-
အတ္ထိယာနိ စ ယေန မဂ္ဂေန မမပုတ္တော ဟေတိတိ၊
တတ္ထ တိဋ္ဌန္တု။ ဇာ၊ဌ၊၇။၁၇၀။ သဗ္ဗံ မဂ္ဂံ ပဉ္စ-
ဝဏ္ဏေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ဩကိရာပေန္တော အန္တရန္တရေ
ပုပ္ဖအတ္ထိယာနိ ဌပေန္တော။ဝိ၊ဌ၊၁။၇၂။ မဂ္ဂဿ
ကိရ ဥဘောသု ပသေသု အန္တရန္တရ ပုပ္ဖေဟိ
ကုဋ္ဌာဂါရသဒိသသဏ္ဌာနာနိ ပုပ္ဖစေတိယာနိ
ကာရာပေသိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ “အန္တရန္တ-
ရေ ပုပ္ဖအတ္ထိယာနိ ဌပေန္တော”တိ။ သာရတ္ထ၊
၁။၁၈၇။ ပုပ္ဖအတ္ထိယာနိတိ ကုဋ္ဌာဂါရသဒိသာနိ
ပုပ္ဖစေတိယာနိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆။ (၃) တုရိဏ်း
တိုင်။ ကဉ္စနဂ္ဂိယသံကာသ (အပ၊ဌ၊၂။၄၂)
ကြည့်။ (၄) စေတီသဏ္ဌာန်ချုပ်ခြင်း။ ဂဏ္ဍိက-
ပဏ္ဍကဉ္စ ပါသကပဉ္စူ အဋ္ဌကောဏမ္ပိ သောဋ္ဌသ-
ကောဏမ္ပိ ကရေန္တိ၊ တတ္ထ အတ္ထိယဂယမုဂ္ဂုဏ-
ဒိနိ ဒသေန္တိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၅၂။ တေ အတ္ထိယံ နာမ
စေတိယသဏ္ဌာနေန သိဗ္ဗနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၉။
အတ္ထိယံ နာမ စေတိယသဏ္ဌာနံ၊ ယံ အတ္ထိ-
ယတ္ထမ္ဘောတိ ဝဒန္တိ။ဝိမတိ၊၁။၁၆။

အတ္ထိယတ္ထမ္ဘ (ပု) [အတ္ထိယ + ထမ္ဘ]စေတီသဏ္ဌာန် -
ခိုင်မြဲစေခြင်း - ချုပ်ခြင်း၊ အရင်း၌ကြီး၊ အဖျား၌
သေးသည်ကို ပြု၍ စေတီသဏ္ဌာန် ချုပ်ခြင်း။
အတ္ထိယ (၄) အနက်ကြည့်။

အဂ္ဂနန္ဒရာယ (ပု) [အဂ္ဂိ + အန္တရာယ] မီးအန္တရာယ်။
အဂ္ဂနန္ဒရာယော ဥဒကန္တရာယော။ ဝိ၊၃။၁၅။

အကျာဂါရ (န) [အဂ္ဂိ+အာဂါရ] မီးတင်းကုပ်၊
ယင်မီးလုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ တင်းကုပ်။ ဥပသက်-
မိတွာ အကျာဂါရံ ပဝိသိတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၅။
ဝသေယျာမ ကေရတ္တံ အကျာဂါရေ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂။
အကျာဂါရံ ကရိတွာ အဂ္ဂိ ပရိစရန္တော အစ္ဆတိ။
ဒီ၊ ၁။ ၉၅။ ဘာရဒွါဇဂေါတ္တဿ ဗြာဟ္မဏဿ
အကျာဂါရေ တိဏသန္တာရကေ။ မ၊ ၂။ ၁၆၉။
အကျာဂါရေတိ အဂ္ဂိဟောမသာလာယံ။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၄၆။

အကျာဓာန (န) [အဂ္ဂိ+အာဓာန။ (အဗျာဓာ-
န-သံ)] မီးထည့်သောခွက်၊ မီးဖို။ အရညာယတ-
နေ အဂ္ဂိဟုတ္တသာလာယံ အကျာဓာနံ ကတွာ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၅ (ဣ-မူကွဲ။) အဂ္ဂိယာဓာန-
လည်းကြည့်။

အကျာယတန (န) [အဂ္ဂိ+အာယတန] မီးတင်း-
ကုပ်။ ယင်မီးလုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ တင်းကုပ်။
အကျာယတနမာဟရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၇။ အကျာယ-
တနမာဟရိန္တိ အတ္တနော အဂ္ဂိဟုတသာလံ
အာဟရိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄။

အကျာလောက (ပု) [အဂ္ဂိ+အာလောက] မီးရောင်။
စန္ဒာလောကော သူရိယာလောကော အကျာ-
လောကော ပညာလောကော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။
အဂ္ဂိလောက-လည်းကြည့်။

အသံသန (တိ) [န + သံသန] မပွတ် - မတိုက် -
စေခြင်း။ သရိရပ္ပဒေသဿ အသံသနတ္ထံ မာလာ-
လတာဒယော အဒဿေတွာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၄။

အသံသန္တ (တိ) [န + သံသန္တ] မပွတ်တိုက်သော၊
သူ။ အသံသန္တေန ပန အလ္လဟတ္တံ ပထဝီယံ
ဌပေတွာ ရင် ဂဟေတုံ ဝနတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။

အသံ (ပု၊ န) [အသ(=ပါပကရဏေ) + အ။ အသ-
ယန္တိ ပါပံ ကရေန္တိ သတ္တာ တေေနာတိ အသံ၊
ကိံ တံ ဒုက္ခံ၊ ဝေ အသော။ နိတိ၊ ဓာ။ အာ +
ဟန + ဧ။ အာ-ကို ရဿ၊ ဟန-ကို သ-ပြု။ ဣစ္ဆိတံ
ဟနတိတိ အသံ၊ ဒုက္ခံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။] (၁) ဆင်းရဲ

ခြင်း၊ ဆင်းရဲ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါးတည်းဟူသော ဆင်းရဲ။
သလ္လတော အသတော အာဗာဓတော။ မ၊ ၂။
၉၉။ ဒုက္ခဋ္ဌေန အသတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ ရူပံ
ဘိက္ခဝေ အသံ၊ ဝေဒနာ အသံ။ သံ၊ ၂။ ၂၇။
အသန္တိ ဒုက္ခံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ အသံ တံ ပဋိ-
သေဝိသံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၅။ အသံ တန္တိ ယံ
အရညေ ဝသန္တေန ပဋိသေဝိတဗ္ဗံ ဒုက္ခံ၊ တံ
ပဋိသေဝိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇၄။ ဆန္ဒင် အသံ
ဆန္ဒင် ဒုက္ခံ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁။ အသန္တိ ပဉ္စက္ခဒုက္ခံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ သဗ္ဗေ ဘောဂါ ဝိနဿန္တိ၊ ရညော
တံ ဝုစ္စတေ အသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁။
တံ ဝုစ္စတေ အသန္တိ မဟာရာဇ ယသဘောဂ-
ပရိဟာနိ နာမေတံ ရညော ဒုက္ခံ ဝုစ္စတိ။
ဘောဂါဘာဝေန ဟိနိဒ္ဓန္ဓဿယသော ဟာယတိ၊
ဟိနယသော မဟန္တိ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခံ
ပါပဏာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၅။ (၂) ဆင်းရဲခြင်းကို
ဖြစ်စေတတ်သော တရား။ သတ္တိသုလ္လပမာ
ကာမာ၊ ရောဂေါ ဂဏ္ဍော အသံ နိသံ။ ထေရီ၊
၄။ ၃၂။ ဒုက္ခုပ္ပါဒနဋ္ဌေန အသံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၉၃။
(၃) ဆင်းရဲ၏တည်ရာ (အတ္တဘော)။ နယိဒံ
အတ္တကတံ ဗိမ္ဗိ၊ နယိဒံ ပရကတံ အသံ။ သံ၊ ၁။
၁၃၆။ အသန္တိ ဒုက္ခပတိဋ္ဌာနတ္တာ အတ္တဘာဝ-
မေဝ ဝေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အသန္တိ အသဝတ္ထု၊
တေနာဟ ဒုက္ခပတိဋ္ဌာနတ္တာတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။
(၄) ပြင်းစွာ နှိပ်စက်တတ်သော ရုက္ခသော
အကုသိုလ် တရား။ အသဂတံ ကြည့်။ (၅)
ပျက်စီးခြင်း။ ပါပသ္မိံ ဂဂနေ ဒုက္ခေ ဗျသနေ
စာသမုစ္စတေ။ ဓာနံ၊ ၉၄၁။

အသၢ (တိ၊ န) [န + ဟန + အ။ ရုက္ခဂစ္ဆာဒိနာ
ကေနစိ န ဟညတိတိ အသၢ၊ အသမ္မာဓာ။ မ၊ ၄။
၃။ ၃၃၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁-တို့၌လည်း
နည်းတူပင်။ ဓာနံ၊ ၄။ ၄၆-လည်းကြည့်။] မထိပါး
အပ် - နိုင် - သော။ (က) ဟင်းလင်းပွင့်
သော။ ယာပိ တာ လောကန္တရိကာ အသၢ
အသံဝတၢ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၆၁။ အံ၊ ၁။ ၄၄၆။
အသၢတိ နိစ္စဝိဝဋ္ဌာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၆။

အံ၊ဌ၊၂။၃၃၄။ (န) (ခ) ကောင်းကင်။ အသေ
ဝေဟာယသံ ဌိတာ။ ဇာ၊၁။၂၄၂။ အသေတိ
အပ္ပဋိသေ အာကာသေ။ ဇာ၊ဌ၊၄။၁၅၆။ (န)
(ဂ) အာကာသဓာတ်။ အသံ အသဂတံ...။
အဘိ၊ဓ၊၁၆၉။ အဘိ၊ဝိ၊၈၆။ န ဟညတိတိ
အသံ၊ အသနုနိယန္တိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဌ၊၁။
၃၆၂။ အသနုနိယတာယ အသံ၊ အဘိ၊ဌ၊၂။၆၈။

အသကရ (တိ) [အသ+ကရ]ဆင်းရဲကိုပြုတတ် -
နှိပ်စက်တတ် - သော၊ သူ။ အသမ္ပိဂ (ခ) အနက်
ကြည့်။

အသဂတံ (န) [အသ+ဂတ]နှိပ်စက်တတ်သော
တရား၊ ရာဂစသည်။ အပ္ပ၊ဌ၊ အသဂတံ ဝိတိတံ။
ထေရ၊၂၇၅။ ဝိဇာဓနသဘာဝတာယ အသာ
နာမ ရာဂါဒယော၊ အသနိ ဝေ အသဂတံ။
ထေရ၊ဌ၊၂။၄၂။

အသဂတံ (န) [အသ+ဂတ]မထိပါး - အပ် -
နိုင် - သော၊ အရာ၊ အာကာသဓာတ်။ အသံ အသ-
ဂတံ ဝိဝရံ ဝိဝရဂတံ။ အဘိ၊ဓ၊၁၆၉။ အသမေဝ
အသဂတံ။ အဘိ၊ဌ၊၁။၃၆၂။

အသဂါမိ (တိ) [အသ+ဂမ+ဏိ] ကောင်းကင်၌
သွားလေ့ရှိသော အရာ၊ နေ လ နက္ခတ် တာရာ။
အာဒိစ္စော အသဂါမိနံ။ သံ၊၁။၆၇။ အသဂါမိ-
နန္တိ အာကာသဂါမိနံ။ သံ၊ဌ၊၁။၁၁၈။

အသဇာတ (တိ) [အသ+ဇာတ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၌
ဖြစ်သော၊ သူ။ အသဇာတဿ ဝေ နန္တိ၊ နန္တိ-
ဇာတဿ ဝေ အသံ။ သံ၊၁။၅၃။ အသဇာ-
တဿာတိ ဒုက္ခဇာတဿ၊ ဝဋ်ဒုက္ခေ ဌိတဿာတိ
အတ္ထော။ သံ၊ဌ၊၁။၁၀၄။

အသဋ္ဌန္တ (တိ) [န+သဋ္ဌန္တ] မစေ့ဆော် - အား
မထုတ် - သော၊ သူ။ တဿ အနုဋ္ဌဟတော
အသဋ္ဌတော အဝါယမတော။ အံ၊၃။၁၁၇။

အသဋ္ဌမာန (တိ) [န+သဋ္ဌမာန] မစေ့ဆော် -
အားမထုတ် - သော၊ သူ။ န စ သက္ကာ အသဋ္ဌ-
မာနေန။ ထေရီ၊ ၄၃၄။

အသဋ္ဌိတ (တိ) [န+သဋ္ဌိတ] (က) မဆက်စပ်
သော။ အနိမိတ္တာသီတိအာဒိဟိ ကောဒသဟိ
ပဒေဟိ အသဋ္ဌိတေ သီသံ န တေ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁၃၄။
(ခ) မဆက်စပ် - မတပ်ဆင် - အပ်သော။
သော ပန အပေါရိသတာယ အကိတ္တိမော
သယံဇာတော ကေနစိ အသဋ္ဌိတောယေဝ။
ဝိမာန၊ဌ၊၂၅၆။

အသနုနိယ (တိ) [န+သနုနိယ] မထိပါး - အပ် -
နိုင် - သော။ အသံ (ဂ) အနက်ကြည့်။

အသနုနိယတာ (တိ) [အသနုနိယ+တာ] အသံ
(ဂ) အနက်ကြည့်။

အသနုယန္တ (တိ) [န+သနုယန္တ] မထိ - မခိုက် -
မတိုက် - သော။ အသနုယန္တော နိယျာတိ၊
ဥဘော ဇာဏူ စ ဂေါပကေ။ မ၊ဌ၊၃။၁၇။

အသနိတ (တိ) [န+သနိတ] (၁) မထိခိုက်သော။
အသနိတာ နိစ္စကီဋ္ဌံ ကဗျေန္တိ။ ဇာ၊၂။ ၃၅။
(၂) မလွှပ်ရှား - မချောက်ချား - စေနိုင်သော။
အသနိတော အစလိတော။ မဟာနိ၊၂၇၄။
အသနိတောတိ အက္ခောဘော။ မဟာနိ၊ဌ၊၃။
၃၃၀။

အသဇေတော (ကြိ၊ဝိ) [န+သဇေတော] မထိ -
မခိုက် - မတိုက် - စေမျှ။ ကေနစိ ရူပေန
အသဇေတော...။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁၁၀။

အသပ္ပဟ (တိ) [အသ+ပ+ဟ+ကံ] အသား-
ပဟ-ကြည့်။

အသဘူတ (တိ) [အသ+ဘူတ] ဆင်းရဲသာလျှင်
ဖြစ်သော။ အသံ ခေါ ပန မာဂဏ္ဍိယ ကာ-
ယော...အသဘူတော။ မ၊၂။၁၇၇။ ရောဂဘူတ-
လည်းကြည့်။

အသမူလ (န) [အသ+မူလ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
အကြောင်း။ အသမူလံ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ
အသမူလဉ္စ။ သံ၊၂။၂၇။ တေ ဝေ ခဏန္တိ အသ-
မူလံ၊ဥဒါန၊၉၃။ အသဿ ဝဋ်ဒုက္ခဿ မူလဘူတံ။

ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၁၀၇။ အသမူလံ ဝမိတွာန။ ထေရ။
၂၄၅။ အသဿ ဝနုဒုက္ခဿ မူလဘူတံ အဝိဇ္ဇာ-
ဘဝတဏှာသင်္ခါတံ ဒေါသံ သဗ္ဗံ ဝါ ကိလေသ-
ဒေါသံ။ ထေရ၊ ငွေ၊ ၂၉၄။ အနိစ္စာ အမုဝါ ကာ-
မာ... အသမူလာ ဒုဗ္ဗလော။ ထေရီ။ ၄၃၂။
အသမူလာတိ အသဿ ဒုက္ခဿ မူလာ ကာရဏ-
ဘူတာ။ ထေရီ၊ ငွေ၊ ၂၉၂။

အသမူလသုတ္တ (န) [အသမူလ + သုတ္တ] ဝဋ်ဆင်း
ရဲ၏ အကြောင်းကို ဟောသောသုတ်။ အသ-
မူလသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊
၁၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၇။

အသမူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အသမူလသုတ္တ +
ဝဏ္ဏနာ] အသမူလသုတ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။
သံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၄၄။

အသမ္ပိဂ (ပု) [အသ + မိဂ] ဆင်းရဲကို - ဆောင်
တတ် - ပြုတတ် - သော - သားကောင် - သတ္တ
ဝါ။ (က) ခွေး။ လုဒ္ဒေဟိ ဝါဠုဟိ အသမ္ပိဂေဟိ
စ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၁။ အသမ္ပိဂေဟိတိ အသမူလဟေ-
ဟိ။ ဒုက္ခာဝဟေဟိ သုနုဓေဟိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊
ငွေ၊ ၇။ ၁၄၀။ (ခ) ဝံ သတ္တဝါ။ အညေပိ ကဏ္ဍ-
ဇဋိနေ၊ အစ္စာ နာမ အသမ္ပိဂါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၆။
အသမ္ပိဂါတိ အသကရာ မိဂါ၊ ဒုက္ခာဝဟာ မိဂါတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၇။ ၂၇၆။

အသရ (တိ) [န + သရ] အိမ်မရှိသောသူ။
ဂေဟိ ဝိက္ခိဏိတွာ အသရာ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၆။ ၈၆။

အသဝတ္ထု (န) [အသ + ဝတ္ထု] ဆင်းရဲ၏တည်ရာ။
အသ (၃) အနက်ကြည့်။

အသဝိနယ (ပု) [အသ + ဝိနယ] ခန္ဓာငါးပါးတည်း
ဟူသော ဆင်းရဲကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ဆန္ဒ
အသံ ဆန္ဒဇံ ဒုက္ခံ ဆန္ဒဝိနယာ အသဝိနယော
အသဝိနယာ ဒုက္ခဝိနယော။ သံ၊ ၁။ ၂။ ဆန္ဒဝိန-
ယာ အသဝိနယောတိ တဏှာဝိနယေန ပဉ္စက္ခန္ဓ-
ဝိနယော။ အသဝိနယာ ဒုက္ခဝိနယောတိ ပဉ္စက္ခ-
န္ဒဝိနယေန ဝနုဒုက္ခံ ဝိနိတမေဝ ဟောတိ။ သံ၊ ငွေ၊

၁။ ၆၀။ ဆန္ဒဝိနယာ အသဝိနယောတိ ဟေတု-
နိရောဓေန ဟိ ဖလနိရောဓော။ ၎င်း၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၀၆။

အသသိဂမ (တိ) [အသ + ဂမ + အ၊ အလုတ္တသ-
မာသံ] ကောင်းကင်၌ သွားသော၊ သူ။
အဓောမုခါ အသသိဂမာ ဗလီ ဇဝါ။ ဝိမာန၊ ၁၈။
အသသိဂမာတိ ဝေဟာသံဂမာ။ ဝိမာန၊ ငွေ၊ ၇၁။

အသတယန္တ (တိ) [န + သတယန္တ] မသတ်
ဖြတ် - မညှဉ်းဆဲ - စေသော၊ သူ။ ရဇံ အဟနံ
အသတယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၇။ အဟနံ အသတ-
ယန္တိ အဟနန္တေန အသတယန္တေန။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။
၁၆၆။

အသတယံ (ကြိ) သာတေတိ-ကြည့်။

အသတယံ (ကြိ) သာတေတိ-ကြည့်။

အသတေတဗ္ဗ (တိ) [န + သာတေတဗ္ဗ] မသတ် -
အပ် - ထိုက် - သင့် - သော၊ သူ။ အသ-
တေတဗ္ဗမ္ပိ ကံ သာတေမိ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၅။ ၁၉၄။
အဝဇ္ဇ-လည်းကြည့်။

အသတေန္တ (တိ) [န + သာတေန္တ] မသတ်ဖြတ်
တတ်သော၊ သူ။ အဟန္တာရမသတေန္တံ၊ ယော
နရော ဟန္တုမိစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။ အသတေန္တန္တိ
အမာရေန္တံ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၃။ ၁၈၉။

အသတေသံ (ကြိ) သာတေတိ-ကြည့်။

အသနက (တိ) [န + သန + က] သနပသာဒ
မရှိသော၊ သူ။ သစ္စက္ခုကာနံ အသနကာနံ ဥပ-
ပဇ္ဇန္တာနံ တေသံ။ ယမကာ၊ ၁။ ၈၂။

အသပဟ = အသပ္ပဟ (တိ) [အသ + ပ + ဟာ +
က္ခိ] မကောင်းမှု - ကိလေသာ - သံသရာဆင်းရဲ
- ကို ပယ်တတ်သော။ (တရားတော်)။ တရိသု
တံ ဓမ္မဗသပ္ပဟံ ပဟံ။ ဓာနံ၊ (ခ)။ အသပ္ပဟံ
ကိလေသပ္ပဟာနကရံ သံသာရဒုက္ခပ္ပဟာနကရံ
ဝါ။ ၎င်း၊ ငွေ။

အသဝဟ (တိ) [အသ + အာ + ဝဟ + အ] ဆင်း
ရဲကိုဆောင်တတ်သော၊ သူ။ အသမ္ပိဂ-ကြည့်။

အယာဝိ (တိ) [အယ+အာဝ+ဏိ။ အယ = အဝ+ဏိ။ အယ+အာဝိ။ မောက် ၄၊ ၁၂၀-သုတ်ကြည့်၊ ပထာဝိ-လည်းကြည့်။] ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဆင်းရဲကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ သူ။ အယာဝိနော ဒုမ္မနာ စေတောဒုက္ခသမပ္ပိတာ။ဒီ၊ ၂။ ၁၂၂။ အယာဝိနောတိ ဥပ္ပန္နဒုက္ခာ။ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ အယံ ဒုက္ခံ အာဝေန္တိ ပကာသေန္တိတိ အယာဝိနော၊ ပါကဋီဘူတဒုက္ခာတိ အာဟ ဥပ္ပန္နဒုက္ခာတိ။ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။ အယာဝိနော ပရိဇန္ဓာ။ ဥဒါန။ ၉၃။ အယာဝိနောတိ ကာယိက-စေတသိကဒုက္ခေန ဒုက္ခိတော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၆။ တေနမိ အဋ္ဌော ဗျသနံ ဂတော အယာဝိ။ သုတ္တနိ။ ၃၇၇။ အယာဝိတိ ဒုက္ခိတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။

အယောသထ (ကြိ) ယောသေတိ-ကြည့်။

အယောသိတ္တ (ကြိ) ယောသေတိ-ကြည့်။

အင်္ဂ (ပု) [အင်္ဂ+အ] (၁) ရင်ခွင်၊ ပေါင်ခွင်၊ ခါးထစ်။ အင်္ဂေ ပတ္တံ နိက္ခိပန္တိ၊ သတိသမ္ပေသာ ဥဋ္ဌဟန္တိ၊ ပရိပတိတော ပတ္တော ဘိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၀။ အာသန္နဒကဒါယိနံ၊ အင်္ဂေ ဝဒ္ဓေါသ္မိ ဘာရဓ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဒဟရော ကုမာရော ရာဇကုမာရဿ အင်္ဂေ နိသိန္ဓော ဟောတိ။မ၊ ၂။ ၅၇။ အင်္ဂေ နိသိန္ဓော ဟောတိတိ ဦရုသု နိသိန္ဓော ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁၇၇။ မာတုဉ္စ အင်္ဂသ္မိမဟံ နိသိန္ဓော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၇။ ရဇာ အင်္ဂေ ကရိတုန။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆၈။ အတ္တနော အင်္ဂေ နိသိဒါပိတံ ကုမာရံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၀။ အညတရာယ ဣတ္ထိယာ အင်္ဂေ နိပန္ဓော။ဇာ၊ ၄။ ၄၇၆။ ဣတ္ထိယော နာမ ကေဒိဝသမ္ပိ အင်္ဂံ အဝတ္ထရိတော နိပန္နသမိကမ္ပိ ဟဒယံ ဘိန္နိတုံ န သက္ကောန္တိ။ဇာ၊ ၄။ ၅၂၃။ အထ ခေါ မံ ဓာတိ အင်္ဂေန ဝဟိတော။မ၊ ၂။ ၃၀၀။ မာတာ....နံ ဉက္ခိပိတော ဥရေ နိပဇ္ဇာပေတော အင်္ဂေန ဝဟိတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ အင်္ဂတော အင်္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ၊ မာလ-ဓာရိ အလင်္ကတာ။ ပေတ။ ၁၆၈။ အင်္ဂတော

အင်္ဂံ ဂစ္ဆန္တိတိ ဒါရကကာလေ ဉာတိနံ ဓာတိ-နဉ္စ အင်္ဂဋ္ဌာနတော အင်္ဂဋ္ဌာနမေဝ ဂစ္ဆန္တိ၊ န ဘူမိတလန္တိ အဓိပ္ပါယော။ပေတ၊ ၄။ ၁၆၃။ ဓာတိ-ဟိ အင်္ဂတော အင်္ဂံ ဟရိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ ဤနောက်ပုံစံ ၂-ခု၌ (၂) အနက်လည်းဖြစ်သင့်သည်ပင်။ ဥဘောသိ ခတ္တိယာ ဒေ ဒါရကေ အင်္ဂေနာဒါယ ပက္ကမိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၇၃။ ဥစ္ဆင်္ဂ-လည်းကြည့်။ (၂) လက်ရုံးပရုံး။ အင်္ဂေနော အင်္ဂံ ပရိဟရိယတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇။ အင်္ဂေနော အင်္ဂန္တိ အညဿ ဗာဟုနာဝ အညဿ ဗာဟု၊ အညဿ စ အံသကုဋေနေဝ အညဿ အံသကုဋံ။ ဒီ၊ ၄။ ၅။ ၄၃။ (၃) သစ်ပင်ခွံ။ အင်္ဂသ္မိံ တေ နိသိန္ဓော။ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂။ အင်္ဂသ္မိန္တိ ဝိဋ္ဌဘိယံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ (၄) အမှတ်တံဆိပ်။ အင်္ဂကရဏ-ကြည့်။

အင်္ဂကရဏ (န) [အင်္ဂ+ကရဏ] အမှတ်တံဆိပ် - ခတ်နှိပ်ခြင်း - ထိုးခြင်း။ အဏ္ဏစ္ဆေဒါ နိလဉ္စကာတိ ဘတိံ ဂဟေတွာ ဗလိဗဒ္ဓါနံ အဏ္ဏစ္ဆေဒကာ စေဝ တိသုလဒါဒိအင်္ဂကရဏေန လဉ္စကာ စ၊ လက္ခဏကာရကာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၇။

အင်္ဂဋ္ဌာန (န) [အင်္ဂ+ဋ္ဌာန] ရင်ခွင် - ပေါင်ခွင် - ခါးထစ် - အရပ်။ အင်္ဂံ (၁) အနက်ကြည့်။

အင်္ဂတ (တိ) [အင်္ဂ+တ] (၁) မှတ်သားအပ်သော။စက္ကင်္ဂတ-ကြည့်။ (၂) ထွင်း-ဖောက် - အပ်သော။

အင်္ဂတကဏ္ဍက (တိ) [အင်္ဂတ+ကဏ္ဍ+က] ထွင်းအပ်-ဖောက်အပ် - သော နားရှိသော၊ ရှည်လျားတဲ့ကျသော နားရှိသော၊သူ။ အထော အင်္ဂတကဏ္ဍကော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၉။ အထော အင်္ဂတကဏ္ဍကောတိ အထ သေဝံ ဝိဒ္ဓကဏ္ဍော ဆိဒ္ဓကဏ္ဍောတိ လမ္မကဏ္ဍတံ သန္ဓာယာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။

အင်္ဂါရ (ပု၊န) [အင်္ဂ+ဥရ၊ အာဒိ။ ၁၄၇- ကြည့်။] (န) (၁) အညွန့် - အညောက်။ တတော

အင်္ဂုရော ဥဋ္ဌဟိတော။ မိလိန္ဒ။၅၁။ အင်္ဂုရဿ
 ဗိဇိ အတ္ထိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၁။ (ပု) (၂) ဥပသာ-
 ဂရမင်းနှင့် ဒေဝဂဗ္ဘာ မင်းသွီးတို့၏ဒသမမြောက်
 သားဖြစ်သော အင်္ဂုရမင်းသား။ ပေတံ မံ
 အင်္ဂုရ ဇာနာဟိ။ ပေတ။၁၅၅။ ဒေဝဂဗ္ဘာယ
 ဒသမော (ပုတ္တော) အင်္ဂုရော နာမ အဟော-
 သိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၇၁။ (ပေတ၊ဋ္ဌ၊၇၁-၁၀၄-လည်း
 ကြည့်။) (ပု) (၃) အင်္ဂုရနတ်သား။အင်္ဂုရော
 ဝါမပဿေ နိသိဒ္ဓိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။

အင်္ဂုရက (ပု၊န) [အင်္ဂုရ+က] အညွန့်။အဂ္ဂင်္ဂု-
 ရက-ကြည့်။

အင်္ဂုရကာလ (ပု) [အင်္ဂုရ+ကာလ] အညွန့် -
 ထွက်သော-ပေါက်သော-အခါ။ ဝဿန္တောပိ
 ဝပ္ပကာလေ အင်္ဂုရကာလေ နာဋ္ဌကာလေ....။
 သာရတ္ထ၊၁။၂၆၂။

အင်္ဂုရနိဗ္ဗတ္တန (န) [အင်္ဂုရ+နိဗ္ဗတ္တန] အညွန့် -
 အညောက် - ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။

အင်္ဂုရနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌာန (န) [အင်္ဂုရနိဗ္ဗတ္တန+ဋ္ဌာန]
 အညွန့် - အညောက် - ဖြစ်ပေါ်ရာဋ္ဌာန။ ရုက္ခ-
 နိဗ္ဗတ္တနဘယေန အင်္ဂုရနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌာနံ မဏ္ဍုက-
 ကဏုကေန ဝိဇ္ဇိတော ပေသေသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။

အင်္ဂုရပေတ (ပု) [အင်္ဂုရ+ပေတ] ပြိတ္တာနှင့်
 စပ်သော အင်္ဂုရနတ်သား။ ကွယ်လွန်ပြီးသော
 အင်္ဂုရမင်းသား။

အင်္ဂုရပေတဝတ္ထု (န) [အင်္ဂုရပေတ+ဝတ္ထု]
 ပြိတ္တာနှင့်စပ်သော အင်္ဂုရနတ်သား - ကွယ်လွန်
 ပြီးသော အင်္ဂုရမင်းသား၏အကြောင်းကိုပြဆို
 သော - ဝတ္ထု - အဋ္ဌ၊ပုတ်။ပေတဝတ္ထု၊ ၂-ဝဂ်၊၉-
 ဝတ္ထု။ ဣဒံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 အင်္ဂုရပေတံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ကာမံ စေတ္တ
 အင်္ဂုရော ပေတော န ဟောတိ။ တဿ ပန
 စရိတံ ယသ္မာ ပေတသမ္ပန္နံ၊ တသ္မာ တံ“အင်္ဂုရ-
 ပေတဝတ္ထု”တိ ဝုတ္တံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၀၄။

အင်္ဂုရမတ္တ (န) [အင်္ဂုရ+မတ္တ] အညွန့်မျှ။အင်္ဂုရ-
 မတ္တမေဝ ဟိ တဿ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။

အင်္ဂုရဝဏ္ဏ (တိ) [အင်္ဂုရ+ဝဏ္ဏ] ရွက်ညွန့်အဆင်း
 နှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။ အမွက်ရဝဏ္ဏ-
 ကြည့်။

အင်္ဂုရုပ္ပါဒ (ပု) [အင်္ဂုရ + ဥပ္ပါဒ] အညွန့်ဖြစ်ပေါ်
 ခြင်း။ တသ္မိံ ပန ကမ္မေ နိရုဒ္ဓေ ယာဝ အင်္ဂု-
 ရုပ္ပါဒါ ဗိဇိ ဝိယ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။

အင်္ဂုသ (ပု၊န) [အင်္ဂု + သ။ဥလာ။ ဣဒိ။၂၁၅-
 ကြည့်။ (အင်္ဂု-သံ)] (၁) ချွန်း။ အင်္ဂုသေဟိ
 ကသာဟိ စ။ဝိ၊၄။၃၅၇။အစွကံသောဝ နာဂေါ။
 ဒိ၊၂။၂၁၃။ အင်္ဂုသောတိ မတ္တကေ ဝိဇ္ဇနကုဋိ-
 လကဏကော။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄(၂)ချွန်းနှင့်တူသော
 - ချွန်းသဖွယ်ဖြစ်သော - လမ်းညွန့်လမ်းပြ။
 သော တံယေဝ အင်္ဂုသံကတွာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ အတ္တနော စိတ္တမတ္တဟတ္ထိနော
 အင်္ဂုသံကတွာ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။ဣဒ-
 မေဝ မာတု ဝစနံ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အင်္ဂုသံ
 ဇာတံ။ (ဝစနနှင့်ရူပကဖြစ်၍ နပုလိင်?) ထေရ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဣဒါနိ မာတု ဝစနံ အင်္ဂုသံကတွာ
 အတ္တနာ အရဟတ္တဿ အဓိဂတတ္တာ မာတရံ
 ထောမေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ အတ္တနော
 ဝစနံ အင်္ဂုသံကတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၈၀။ (၃)
 သစ်သီး ချူစရာအတံ၊ တံချူ။ ကေဿာ
 (ကာဇကောဋိယာ) အင်္ဂုသပစ္စိတိဒဏ္ဍကာဒိနိ
 ဩလဂ္ဂေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၄၀-၌ အင်္ဂုသက-ရှိသည်။) ဖလာနံ ဂဟဏတ္ထံ
 အင်္ဂုသဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၃။ အာသဒ (၂)
 အနက်လည်း ကြည့်။ (၄) (သပိတ်အိတ်ချိတ်
 စရာ) ချိတ်။ကိမင်္ဂုသဉ္စ ပတ္တဉ္စ၊ သဃာဋိဉ္စာပိ
 မြာဟ္မဏ။ဇာ၊၂။၄၇။ မတ္တိကပသိဗ္ဗကောလမ္ပန-
 အင်္ဂုသဉ္စ မတ္တိကပတ္တဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၄။ (၅)
 နေတ္တိ ပါဠိတော်လာ နည်းငါးမျိုးတို့တွင် အင်္ဂု-
 သမည်သောနည်း။ လိုအပ်သောဝတ္ထုကို လိုရာ
 အရပ်သို့ ချိတ်ဖြင့် ချိတ်ငင်ယူဆောင်သကဲ့သို့
 ဒိသာလောစန နည်းဖြင့် ကြည့်ရှုအပ်ပြီးသော
 ဒိသာတရားတို့ကို အတ္တနည်းသုံးပါး၌ ကောင်း
 စွာ ဆောင်ကြောင်း ဖြစ်သောနည်း။ ပဉ္စမော

အင်္ဂုသော နာမ၊ နေတ္တိ။ ၂။ တထာ အာလောစိ-
တာနံ တေသံ ဓမ္မာနံ အတ္တနယတ္တယယောဇနေ
သမာနယနတော အင်္ဂုသောဝိယ အင်္ဂုသော။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၈။

အင်္ဂုသက (ပု) [အင်္ဂုသ + က] (၁) ချန်း။ နိက္ခ-
မန္တော စ ပဝိသန္တော စ အင်္ဂုသကေန ကာ-
ကိဗ္ဗိ ပုတ္တကေပိဿာ ပဟရတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၉။
(၂) တံချူ။ အဋ္ဌဝိ* ပဝိသိတော အင်္ဂုသကေန
သာခံ သြနာမေတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ပစ္ဆိမဏိတ္ထိ-
အင်္ဂုသကေ အာဒါယ ဖလာဖလတ္ထာယ အရညံ
ပဝိသိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။

အင်္ဂုသကယဋ္ဌိ (ထိ) အင်္ဂုသယဋ္ဌိ-ကြည့်။

အင်္ဂုသကောဋ္ဌိ (ထိ) [အင်္ဂုသ + ကောဋ္ဌိ] ချိတ်၏
အစွန်း။ လဂ္ဂနကံ ဗသန္တဿ နိဟရတော အင်္ဂု-
သကောဋ္ဌိတော နိက္ခန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၇၃။

အင်္ဂုသဂယ (န) [အင်္ဂုသ + ဂဟ + ယ] ချန်း -
ကိုင်ပုံ - ကိုင်နည်း။ ကုသလော တံ ဟတ္ထာ-
ရဋ္ဌေ အင်္ဂုသဂယေ သိပ္ပေ။ မ၊ ၂။ ၂။ ၉၇။ အင်္ဂုသ-
ဂယေ သိပ္ပေတိ အင်္ဂုသဂဟဏသိပ္ပေ။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၂၃။

အင်္ဂုသဂဟဏသိပ္ပ (န) [အင်္ဂုသ + ဂဟဏ + သိပ္ပ]
ချန်း - ကိုင်ပုံ - ကိုင်နည်းအတတ်။ အင်္ဂုသဂယ-
ကြည့်။

အင်္ဂုသဂ္ဂဟ (ပု) [အင်္ဂုသ + ဂဟ] ချန်း ကိုင်သော
သူ၊ ဆင်ဦးစီး။ ဟတ္ထိပ္ပဘိန္နံ ဝိယ အင်္ဂုသဂ္ဂ-
ဟော။ ဓမ္မ၊ ၆၀။

အင်္ဂုသဘူတ (တိ) [အင်္ဂုသ + ဘူတ] ချန်း
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ ချန်းသဖွယ် - လမ်းညွှန်
လမ်းပြ - ဖြစ်သော။ အယံမေ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ
အင်္ဂုသဘူတာတိ တမေဝ ဂါထံ ပစ္စုဒါဟာသိ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ အင်္ဂုသ (၂) အနက်လည်း
ကြည့်။

အင်္ဂုသယဋ္ဌိ (ထိ) [အင်္ဂုသ + ယဋ္ဌိ] တံချူတံ။
ပစ္ဆိမ္မ အင်္ဂုသယဋ္ဌိဉ္စ ဂဟေတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၂-
၃။ (ဣ-မုဉ္စ အင်္ဂုသကယဋ္ဌိ-ရှိသည်။)

အင်္ဂုသလဂ္ဂ (တိ) [အင်္ဂုသ + လဂ္ဂ] ချန်း -
ချိတ် - ကဲ့သို့ အချင်းချင်း - ငြိ - တယ်ကပ် - စပ် -
သော၊ ချိတ်ဆက်။ ယထာ ဟိ မဟာဇနဿ
အဋ္ဌိနိ ကောဋိယာ ကောဋိ* အာဟစ္စ ဌိတာနိ၊
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနိ အင်္ဂုသလဂ္ဂါနိ ဝိယ၊ န ဝေ ဗုဒ္ဓါနိ။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၈။ အင်္ဂုသလဂ္ဂါနိ
ဝိယာတိ အင်္ဂုသကာနိ ဝိယ အညမညသ္မိ လဂ္ဂါနိ
အာသတ္တာနိ ဟုတော ဌိတာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။

အင်္ဂုသဟတ္ထ (တိ) [အင်္ဂုသ + ဟတ္ထ] တံချူ
လက်စွဲသော၊ သူ။ ပစ္ဆိမဏိတ္ထိ အင်္ဂုသဟတ္ထာ
အရညံ ပဝိသိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။

အင်္ဂုတော (ကြိ၊ ဝိ) [အင်္ဂု + တော] မှတ်သား၍။
(က) ရေးနှိပ်မှတ်သား၍။ လက္ခဏေန အင်္ဂု-
တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၇။ (ခ) ရေတွက်မှတ်သား၍။
ဣမသ္မိ* ပန ရုက္ခေ အဗ္ဗာနိ အင်္ဂုတော ဂဟိ-
တာနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၈။

အင်္ဂုလ (ပု) [အင်္ဂု + လ] အင်္ဂုလတေ
လက္ခိယတေ ကိလကေဟိတိ အင်္ဂုလော။ ဓာနံ၊
သုစိ။ (အင်္ဂုလ၊ အင်္ဂုလက - သံ) အင်္ဂုလ-
လပင်၊ မှန်ကူပင်၊ စက်ကတုံးပင်။ အင်္ဂုလာ
ဗိမ္ဗိဇာလာ စ။ အပ၊ ၁။ ၁၇။

အင်္ဂုလက (ပု) [အင်္ဂုလ + က] (၁)
အင်္ဂုလကပန်း၊ မှန်ကူပန်း၊ စက်ကတုံးပန်း။
အဟဉ္စ အင်္ဂုလကမောစိနာမိ။ ဇာ၊ ၁။
၃၃၂။ (၂) အင်္ဂုလက အမည်ရှိသောသူ။
(မထေရ်)။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ အင်္ဂုလ-
ကော ထေရော။ အပ၊ ၁။ ၂၂၂။

အင်္ဂုလကဒိ (န) [အင်္ဂုလက + အာဒိ]
မှန်ကူပန်း - စက်ကတုံးပန်း - စသည်။ သုပုပ္ဖိ-
တာနိ အင်္ဂုလကဒိနိ ပုပ္ဖါနိ သြစိနာမိ။ ဇာ၊
၄။ ၄၄၄။

အင်္ဂလိပ်စာပေ (ပ) [အင်္ဂလိပ်စာပေ+ပ-
ယ+ထေရ်]အင်္ဂလိပ်စာပေမထေရ်။ အင်္ဂလိပ်-
စာပေမထေရ်စာပေပဒါနံ ပဉ္စမံ။ အပ။ ၁။ ၃၃၂။

အင်္ဂ (ပ) [အင်္ဂ+ကျ။ ဥစ္စာကံ ဘဝေါ အင်္ဂါ၊
ဓာနံ။ ၁။ ၁၄၃။] ရင်ခွင်၌ထား၍ တီးအပ်သော
မုရိုးစည်။ အင်္ဂလိပ်ကျောဒွကာ ဘေဒါ။ ဓာနံ။
၁၄၃။

အင်္ဂ (ပ) “အိုဟေ့ဟယ်” စသည်ဖြင့်ခေါ်ခြင်း၌
အသုံးပြုသော “အင်္ဂလပ်” စကား။ အင်္ဂါနေ
ဘော အရေ အမွှာ၊ ဟမွှာ ရေ ဇေန်
အာဝုသော။ ဓာနံ။ ၁။ ၁၃၉။

အင်္ဂ (န) [အင်္ဂ+အ] (၁) အစိတ်အင်္ဂါ၊ ပေါင်း
စပ်ပါဝင်သော - ဝတ္ထုပစ္စည်း - တရားသဘော
အစိတ်။ အင်္ဂသမ္ဘာရနှင့် အဋ္ဌကိက (ခန္ဓက၊ ၄။
၇၂) ကြည့်။ (၂) အကြောင်းအင်္ဂါ၊ အခြေခံ
အချက်။ ဣမိနာပင်န န အရဟတိ။ ဒိ။ ၁။
၂၀၆။ ဣမိနာပင်နာတိ ဣမိနာပိ ကာရဏေန။
ဒိ။ ၄။ ၂၅၀။ အင်္ဂတိ ဂမေတိ ဉာပေတိတိ
အင်္ဂံ။ ဒိ။ ၄။ ၂၁၄။ အဇ္ဈတ္တိကံ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂန္တိ
ကရိတော။ အံ။ ၁။ ၁၆။ အင်္ဂန္တိ ကာရဏံ။ အံ။ ၄။ ၁။
၆၅။ အဋ္ဌကိက (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၅) လည်းကြည့်။
ပါဏာတိပါတဿ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ ဘဝန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၂။ အင်္ဂန္တိ သဗ္ဗသိက္ခာပဒေသ အာပတ္တိနံ အင်္ဂံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကမ္မိ။ ၁။ ၁၀။ (၃) အဗ္ဗိအစုအင်္ဂါ။
မဂ္ဂင်္ဂ (အဘိ။ ၄။ ၇၃။ အဘိ။ ၄။ ၂၆၂) ကြည့်။
(၄) သုတ္တ၊ ဂေယျ-စသောအင်္ဂါ။ ဒေသနာ -
သဘော - အမျိုးအစား။ အင်္ဂဝေသန နဝဝိဓံ။
ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၃။ အင်္ဂတော နဝင်္ဂါနိ။ အဘိ။ ၄။ ၁။
၁၉။ နဝင်္ဂ-လည်းကြည့်။ (၅) ဂုဏ်အင်္ဂါ။ တိဟိ
ဘိက္ခဝေအင်္ဂဟိ သမန္နာဂတောရညောဘဒြော
အဿာဇာနိယော ရုဇာရဟော ဟောတိ ရုဇ-
ဘောဂေါ။ အံ။ ၁။ ၂၄၆။ အင်္ဂဟိတိ ဂုဏင်္ဂဟိ။
အံ။ ၄။ ၂။ ၂၄။ (၆) အပြစ်အင်္ဂါ။ ပဉ္စဟိ
ဘိက္ခဝေ အင်္ဂဟိ သမန္နာဂတော မာတုဂါမော
ကေန္တအမနာပေါ ဟောတိ ပုရိသဿ။ သံ။ ၂။

၄၃၆။ အင်္ဂဟိတိ အဂုဏင်္ဂဟိ။ သံ။ ၄။ ၁။ ၂၅။
ကောဒသဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂဟိ သမန္နာဂတော
ဂေါပါလကော အဘဗ္ဗော ဂေါဂဏံ ပရိဟရိတုံ
ဖာတိ ကာတုံ။ မ။ ၁။ ၂၇။ အံ။ ၄။ ၂၄၆။ အင်္ဂ-
ဟိတိ ကောဒသဟိ အဂုဏကောဋ္ဌာသေဟိ။
မ။ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ အံ။ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ အင်္ဂိယန္တိ အ-
ယဝဘာဝေန ဉာယန္တိတိ အင်္ဂါနိ၊ ဘာဂါ၊ တာနိ
ပနေတ္ထ ယသ္မာ သာဝဇ္ဇသဘာဝါနိ၊ တသ္မာ
အာဟ အင်္ဂဟိတိ အဂုဏကောဋ္ဌာသေဟိတိ။
မ။ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ (၇) အကြောင်းနိမိတ်၊ အမှတ်
လက္ခဏာ။ ကေင်ဒြိယ (ထေရ်၊ ၄။ ၂၇၂) ကြည့်။
(၈) ကိုယ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာ။ ကဿ အင်္ဂံ ပရိဂ္ဂယျ။ ဇာ။
၂။ ၇၆။ အင်္ဂံ ပရိဂ္ဂယျာတိ အင်္ဂံ ပရိဂ္ဂဟေတု။
သရိရံ ပရိက္ခိပိတောတိ အတ္ထော။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၃၄၂။
ရောဟိတင်္ဂ၊ ဟရိစန္ဒနုလိတ္တင်္ဂ-တို့လည်းကြည့်။
(၉) (က) ကိုယ်၏ အစိတ်အင်္ဂါ၊ ခြေလက်
စသောအင်္ဂါ။ အင်္ဂါကြီးငယ်။ အင်္ဂဿ ပရာမသနံ။
ဝိ။ ၁။ ၁၇၃။ အင်္ဂံ နာမ ဟတ္ထဉ္စ ဝေဏီဉ္စ ဌပေတော
အဝေသေသံ အင်္ဂံ နာမ။ ဝိ။ ၁။ ၁၇၄။ စဇေ ဓနံ
အင်္ဂဝရဿ ဟေတု၊ အင်္ဂံ စဇေ ဇီဝိတံ ရက္ခမာ-
နော။ ဇာ။ ၂။ ၁၄၅။ စဇေ ဓနန္တိ သမ္ပ ပေါရိသာဒ
ပဏ္ဍိတော ပုရိသော ဟတ္ထပါဒါဒိမိ အင်္ဂေ
ဆိဇ္ဇမာနေ တဿ ရက္ခဏတ္ထာယ ဗဟုမိ ဓနံ
စဇေယျ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ အကက္ကသင်္ဂ-လည်း
ကြည့်။ (ခ) ညီအစ်ကို။ အင်္ဂမေတ မနုဿာနံ၊
ဘာတာ လောကေ ပဝုစ္စတိ။ ဇာ။ ၁။ ၁၀၀။ (ဂ)
ကိုယ်၏ အစိတ်အင်္ဂါဖြစ်သော အသား၊ ပေါင်
သား၊ ရင်အုပ်သားစသည်။ အင်္ဂံ သမ္ပ ဒဒါမိ
တေ။ ဇာ။ ၁။ ၁၀၀။ အင်္ဂမံသ-လည်းကြည့်။ (ဃ)
(ငှက်တို့၏လည်ပင်း၊ အတောင် ဟူသော) ကိုယ်
အင်္ဂါ။ ဝက္ကင်္ဂ (ဇာ။ ၄။ ၂။ ၃၂) ကြည့်။ (င)
(လိပ်၏ခြေလက်ဦးခေါင်းဟူသော) ကိုယ်အင်္ဂါ။
သောဏ္ဍိပဉ္စမာနံ အင်္ဂါနံ အညတရံ ဝါ အည-
တရံ ဝါ အင်္ဂံ။ သံ။ ၂။ ၃၇၅။ (၁၀) အမှတ်
အသား အင်္ဂါ။ အကောင်း - အဆိုး - ဘုန်းရှိ -
ဘုန်းမဲ့ - လက္ခဏာ။ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၅၄)

ကြည့်။ (၁၁) အပေါင် (ညောင်စောင်းပေါင်၊ ခုတင်ပေါင်စသည်)။ အင်္ဂေ ဝိဇ္ဇိတော ဌိတော ဟောတိ။ဝိ၊၂။၆၇။ (၁၂) အင်္ဂကျမ်း၊အင်္ဂါကြီး ငယ်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြဆိုသောကျမ်း။ အင်္ဂ နိမိတ္တံ ဥပ္ပါတံ။ဒီ၊၁။၉။ အင်္ဂန္တိ ဟတ္ထပါဒါ- ဒီသု ယေန ကေနစိ ဝေရူပေန အင်္ဂေန သမန္နာ- ဂတော ဒီဃာယု ယသဝါ ဟောတိတိ အာဒိနယ- ပဝတ္တံ အင်္ဂသတ္တံ။ ဒီ၊၄။၁။၈၇။

အင်္ဂ (တိ) [အင်္ဂ+က] (ပုံ-ဗဟု) (၁) အင်္ဂမည် သော - လှပသော - ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော - မင်းသားများ။ သန္တရတာဝေန သာတိသယာနိ အင်္ဂါနိ တေသံ အတ္တိတိ အင်္ဂါ။ ရာဇကုမာရာ။ ဒီ၊၄။၁။၉၁။ အင်္ဂ-လည်းကြည့်။ (ပ) (၂) အင်္ဂမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အင်္ဂေါ စ ပင်္ဂေါ စ။မ၊၃။၁၁၅။ (ပ) (၃)အင်္ဂမည်သော မထေရ် (=လောမသကင်္ဂယ မထေရ်)။ အင်္ဂထေရ- ကြည့်။ (ပ) (၄) အင်္ဂမည်သောမင်း။ အင်္ဂေါ နာမ လောမပါဒေါ ဗာရာဏသီရာဇာ။ဇာ၊၄။ ၇။၅၀။

အင်္ဂ (ပုံ-ဗဟု) [အင်္ဂ+က။ ပုံ ဗဟုတ္ထေ....မဒ္ဒါ ဘဂ္ဂင်သိဟဋ္ဌာ။ ဓာန်။၁၈၄-၅။ ဤပုဒ်နှင့်စပ် သော သဒ္ဒဝိနိစ္ဆယ အကျယ်ကို မောက်၊ နိဿ၊ ၄၊၁၉-သုတ်တွင်ကြည့်။] အင်္ဂမည်သောမင်းသား တို့ နေထိုင်အုပ်စိုးရာဖြစ်သောတိုင်း၊ တိုင်းကြီး ၁၆-တိုင်း (အံ၊၁။၂၁၃။ အံ၊၃။၈၁။)တွင် အပါ အဝင်ဖြစ်သော အင်္ဂတိုင်း။ ဘဂဝါ အင်္ဂေသု စာရိကံ စရမာနော။ ဒီ၊၁။၁၀၄။ အင်္ဂေသုတိ အင်္ဂါနာမ အင်္ဂပါသာဒိကတာယ ဝေ လဒ္ဒဝေါ- ဟာရာ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ။ တေသံ နိဝါသော ကောပိ ဇနပဒေါ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေန အင်္ဂါတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ အင်္ဂေသု ဇနပဒေ။ ဒီ၊ ၄။၁။၂၄၉။(ဒီ၊၄။၁။၃၁၃-လည်းကြည့်။)အင်္ဂေ- သု ဝိဟရတိ အဿပုရံ နာမ အင်္ဂါနံ နိဂမော။ မ၊၁။၃၃၈။ အင်္ဂေသုတိ အင်္ဂါနာမ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ၊ တေသံ နိဝါသော အင်္ဂေသု ဇနပဒေ။ အဿပုရံ နိဂမောတိ အဿပုရန္တိ

နဂရနာမေန လဒ္ဒဝေါဟာရာ အင်္ဂါနံ ဇန- ပဒဿ ကော နိဂမော။ မ၊၄။၂။၂၁၂။ အင်္ဂေသု ဝိဟရတိ အာပဏံ နာမ အင်္ဂါနံ နိဂမော။ သံ၊ ၃။၁၉၇။ ယော ဣမေသံ သောဠသန္တံ မဟာ- ဇနပဒါနံ ပဟူတရတ္ထရတနာနံ ဣဿရိယာဓိပတံ ရဋ္ဌံ ကာရေယျ။ သေယျထိဒံ၊ အင်္ဂါနံ မဂ- ဓာနံ။ အံ၊၁။၂၁၃။ အံ၊၃။၈၁။ အင်္ဂါနန္တိ- အာဒိနိ တေသံ ဇနပဒါနံ နာမာနိ။ အံ၊၄။၂။ ၁၉၉။ မဂဓေသု အင်္ဂေသု စ သတ္တဝါဟာ။ ဝိမာန။၁၁၇။မဂဓေသုအင်္ဂေသုစသတ္တဝါဟာတိ မဂဓရဋ္ဌေ စ အင်္ဂရဋ္ဌေ စ ဇာတာ။ ဝိမာန၊ ၄။၃၁၆။ လာဘာ အင်္ဂါနံ မဂဓာနံ။ ထေရ။ ၂၉၃။စိန္တာ အင်္ဂါစ မဂဓာ၊ဝဇ္ဇိ ကာသိ စကော- သလာ။ ထေရိ။၃၉၂။ ယေ ဣမေ အင်္ဂါ စ မဂဓာ စ ဝဇ္ဇိ စ ကာသိ စ ကောသလာ စ ဇနပဒါ။ ထေရိ၊၄။၁၁၁။

အင်္ဂ (တိ) [အင်္ဂ+က] (ပုံ-ဗဟု) (၁) အင်္ဂ တိုင်း၌ နေထိုင်သူများ၊ အင်္ဂတိုင်းသူတိုင်းသား များ။ အင်္ဂမဂဓ-ကြည့်။ (ပ) (၂) အင်္ဂတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ အင်္ဂတိုင်းကို အစိုးရသော၊သူ။ ရညော အင်္ဂဿ ပဒ္ဒဂူ။ ထေရ။၃၁၂။ ရဉ္ဇနဋ္ဌေန ရညော အင်္ဂါဓိပတိနော ဗိမ္ဗိသာရဿ။ ထေရ၊ ၄။၂။၂၃၄။ အင်္ဂဿ ရညော နဂရံ ဒုရာယုတံ။ ဇာ၊၂။၂၈၀။ အင်္ဂဿ ရညောတိ တဒါ အင်္ဂဿ ရညောဝ မဂဓရဋ္ဌံ အဟောသိ။ဇာ၊၄။၇။၁၇၀။ အတိတေ အင်္ဂရဋ္ဌေ အင်္ဂေ စ မဂဓရဋ္ဌေ မဂဓေ စ ရဋ္ဌံ ကာရေဋ္ဌေ။ဇာ၊၄။၄၅၇။ အင်္ဂရဋ္ဌံ ဂန္ဓာ အင်္ဂ ဂဟေတွာ။ဇာ၊၄။၅။၃၃၅။

အင်္ဂက (ပ) [အင်္ဂ+က] အင်္ဂအမည်ရှိသော၊သူ။ သောဏဒဏ္ဍဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဘာဂိနေယျော အင်္ဂကော နာမ မာဏဝကော။ဒီ၊၁။၁၁၆။

အင်္ဂကာရဏ (န) [အင်္ဂ+ကာရဏ] ခြေလက် စသော ကိုယ်အင်္ဂါဟူသောအကြောင်း။ အင်္ဂ- ဟေတု အင်္ဂပစ္စယာ အင်္ဂကာရဏာ။ပဋိသံ။၄၂။

အင်္ဂါ (န) [အင်္ဂါ + ကိစ္စ] ပဓာန - အရင်းခံ - အကြောင်း - ဖြစ်သောကိစ္စ။ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကိစ္စ။ ဘဝကံ ဥပပတ္တိဘဝဿ အင်္ဂါကိစ္စ သာယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ဒါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ အင်္ဂါကိစ္စ သာယမာနန္တိ ပဓာနဘူတအင်္ဂါကိစ္စ နိပ္ပါဒေန္တိ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ အင်္ဂါကိစ္စ သာယမာနန္တိ ပဓာနဘူတအင်္ဂါကိစ္စ နိပ္ပါဒေန္တိ သရိရံ ဟုတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘဝကံ ပဋိသန္ဓိသဒိဿတ္တာ ပဓာနမင်္ဂါ ပဓာနဉ္စ သရိရန္တိ ဝုတ္တတိ။ အဝိဇ္ဇေဒပ္ပဝတ္တိဟေတုဘာဝေန ဝါကာရဏကိစ္စ သာယမာနန္တိ အတ္ထော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉၄။

အင်္ဂါ (န) [အင်္ဂါ + ကုဋ] ချိန်၏အစိတ် အပိုင်းဖြင့် စဉ်းလဲခြင်းကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်ဖြင့်စဉ်းလဲခြင်း။ အင်္ဂါကုဋ နာမ ဂဏန္တော ပစ္စာဘာဂေ ဟတ္ထေန တုလံ အက္ကမတိ၊ ဒေန္တော ပုဗ္ဗဘာဂေ။ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အင်္ဂေန အတ္တေနော သရိရဝယဝေန ဝုဋ္ဌန္တိ အင်္ဂါကုဋ်။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။

အင်္ဂါ (တိ) [အင်္ဂါ + ဂတ] ကိုယ်အင်္ဂါ၌ရောက်သော၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၌ ဝတ်ဆင်အပ်သော။ အင်္ဂါဂတေ အလင်္ကာရေ၊ ဝတ္ထေ နာနာဝိဓေ ဗဟူ။ အပ၊ ၂။ ၂၆၇။

အင်္ဂါ (န) [အင်္ဂါ + ဇာတ] အင်္ဂါဇာတ်။ ယော နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ အင်္ဂါဇာတေန အင်္ဂါဇာတံ အန္တမသော တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။

အင်္ဂါဇာတကောသ (ပု၊ န) [အင်္ဂါဇာတ + ကောသ] အင်္ဂါဇာတ်အိမ်၊ သိုအိမ်။ ဝတ္ထိကောသေသုတိ ဝတ္ထိပုဋေသု ပုရိသာနံ အင်္ဂါဇာတကောသေသု။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၁။

အင်္ဂါဇာတကောသဓမ္မ (န) [အင်္ဂါဇာတကောသ + ဓမ္မ] အင်္ဂါဇာတ်အိမ်အရေ၊ အင်္ဂါဇာတ်အိမ်ဟူသောအရေ။ ဝတ္ထိကောသေသုတိ ပုရိသာနံ အင်္ဂါဇာတကောသဓမ္မေသု။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၄၄။ အင်္ဂါဇာတသိသစ္စာဒကဓမ္မလည်းကြည့်။

အင်္ဂါဇာတဂဟဏ (န) [အင်္ဂါဇာတ + ဂဟဏ] အင်္ဂါဇာတ်ကို ကိုင်တွယ်ခြင်း။ ဇဂ္ဂနတ္ထာယာတိ စိဝရာဒိသု လိမ္မနပရိဟာရာယ ဟတ္ထေန အင်္ဂါဇာတဂဟဏံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၆။

အင်္ဂါဇာတစလန (န) [အင်္ဂါဇာတ + စလန] အင်္ဂါဇာတ်လှုပ်ခြင်း။ တေန ကရိယမာနဿ အင်္ဂါဇာတစလနဿ မောစနဿာဒေန သာဒိယနတော။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၇။

အင်္ဂါဇာတဆုပန (န) [အင်္ဂါဇာတ + ဆုပန] အင်္ဂါဇာတ်ကို တို့ခြင်း။ ရတ္ထေန စိတ္တေန အင်္ဂါဇာတဆုပနေ ထုလ္လစ္စယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။

အင်္ဂါဇာတပ္ပဒေသ (ပု) [အင်္ဂါဇာတ + ပဒေသ] အင်္ဂါဇာတ်အရပ်။ အင်္ဂါဇာတ်ရှိရာ - နေရာ - အရပ်။ အနောကာသန္တိ အင်္ဂါဇာတပ္ပဒေသံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၆။

အင်္ဂါဇာတမဂ္ဂ (ပု) [အင်္ဂါဇာတ + မဂ္ဂ] အင်္ဂါဇာတ်ဟူသောမင်္ဂ။ မဂ္ဂေါ သံသိဒတီတိ အင်္ဂါဇာတမဂ္ဂံ သန္ဓာယာဟ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။

အင်္ဂါဇာတသာမန္တ (တိ) [အင်္ဂါဇာတ + သာမန္တ] အင်္ဂါဇာတ်၏ - အနီး - ပတ်ဝန်းကျင်။ တသ္မိဉ္စ သရိရေ အင်္ဂါဇာတသာမန္တာ ဝဏော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၄၄။

အင်္ဂါဇာတသိသစ္စာဒကဓမ္မ (န) [အင်္ဂါဇာတ + သိသ + ဆာဒက + ဓမ္မ] အင်္ဂါဇာတ်ထိပ်ကို ဖုံးအုပ်သောအရေ။ ဝတ္ထိန္တိ အင်္ဂါဇာတသိသစ္စာဒကဓမ္မံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၇။

အင်္ဂါဇာတပဋိပတ္တိ (န) [အင်္ဂါ + ဉာဏ + ပဋိပတ္တိ] သမာဓိ၏ အင်္ဂါဖြစ်သောဉာဏ်ကို သိစေခြင်း။

အင်္ဂါဇာတပဋိပတ္တိ (ပု) [အင်္ဂါဇာတပဋိပတ္တိ + အတ္ထ] သမာဓိ၏ အင်္ဂါဖြစ်သော ဉာဏ်ကို သိစေခြင်း - အကျိုး - အနက်။

အင်္ဂါဇာတပဋိပတ္တိနတ္ထ (န) [အင်္ဂါဇာတပဋိပတ္တိ + နတ္ထ + ဣ] သမာဓိ၏ အင်္ဂါဖြစ်သောဉာဏ်ကို

သိစေခြင်း - အကျိုး - အနက် - ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ယထာစ “ပဉ္စဂီကော သမ္မာသမာဓိ ပဉ္စဉာဏိကော သမ္မာသမာဓိ”တိ အင်္ဂဉာဏပဋိ-
 ဝေဒနတ္ထတ္တာ ဒေသနာယ သမ္မာသမာဓိပဓာနေ-
 ဟိ သဒ္ဓေဟိ အင်္ဂဉာဏပဋိဝေဒနံ ကတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဒီ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၂။ ၂၃၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄-၅။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀-တို့လည်းကြည့်။

အင်္ဂါ (န) [(၁) (၂) အဉ္စ + ယု။ အဉ္စတိ
 တတ္ထ ဌိတံ အဟုန္တရတာယ အဘိဗျဉ္စတိတိ
 အင်္ဂါ။ ဝိဝဇ္ဇော ဘူမိပဒေသော။ (၃) အဉ္စ +
 ယု။ အဉ္စတိ မက္ခေတိတိ အင်္ဂါ။ မလာဒိ။
 (၄) အင်္ဂ + ယု။ အင်္ဂန္တိ ဧတေဟိ တံသမဂ္ဂိ-
 ပုဂ္ဂလာ နိဟိန္တဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂါနာနိ၊ ဂဂါ-
 ဒယော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ အင်္ဂါ ဝိယ အင်္ဂါ-ဟု
 လျှင်လည်း သင့်မည်ပင်။ အင်္ဂါသဒ္ဓါ၏အတ္ထုဒ္ဓါ-
 ရ-ကို မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၉။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၄။
 ၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၇-တို့တွင်ကြည့်။] (၁)
 ဟင်းလင်းအပြင်၊ လွင်ပြင်။ ပဋိဝါတေ အင်္ဂါ
 သေနာသနံ ပပေါဋ္ဌေသုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ ဥဒင်္ဂါ
 တတ္ထ ပပံ အဝိန္နံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အင်္ဂါတိ မနုဿာ-
 နံ သဉ္စရဏဌာနေ၊ အနာဝါဋ္ဌေ ဘူမိဘာဂေတိ
 အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။ (၂) တလင်းပြင်၊ ဥပ
 စာအပြင်၊ ရင်ပြင်။ အင်္ဂါ သမ္ပဋိတု။ မိလိန္ဒ။
 ၃။ စေတိယင်္ဂါ၊ ဗောဓိယင်္ဂါ၊ ရာဇင်္ဂါ-တို့လည်း
 ကြည့်။ (၃) (မျက်နှာ၌ ပေါက်သော)
 အညစ်အကြေး၊ မဲ့၊ ဝက်ခြံစသည်။ သေယျတာပိ
 ဘိက္ခဝေ ဣတ္ထိ ဝါ ပုရိသော ဝါ။ ပဿတိ ရင်
 ဝါ အင်္ဂါ ဝါ။ မ၊ ၁။ ၁၄၄။ အင်္ဂါန္တိ တတ္ထ
 ဇာတကံ တိလကံ ဝါ ပိဋကံ ဝါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။
 အစ္စ ဝါ ဥဒကပတ္တေ သကံ မုခနိမိတ္တံ ပစ္စ-
 ဝေက္ခမာနော သစေ တတ္ထ ပဿတိ ရင် ဝါ
 အင်္ဂါ ဝါ။ အံ၊ ၃။ ၂၂၉။ အင်္ဂါန္တိ တတ္ထ ဇာ-
 တကအင်္ဂါကဋ္ဌတိလကာဒိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။
 (၄) ကိလေသာ အညစ်အကြေး၊ ရာဂ-စသည်။
 အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ အင်္ဂါန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၉။ အင်္ဂါန္တိ
 ကတ္ထစိ ကိလေသာ ဝုစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ တတ္ထ

ကတမာနိ တိဏိအင်္ဂါနာနိ၊ ရာဂေါ အင်္ဂါ။
 ဒေါသော အင်္ဂါ မောဟော အင်္ဂါ။ အဘိ၊
 ဝိ၊ ၃။ ၂။

အင်္ဂါဌာန (န) [အင်္ဂါ + ဌာန] လွင်ပြင်အရပ်။
 ဥယျာနေ ဝိစရန္တာ ကေ အင်္ဂါဌာနံ ဒိသု။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ ဝါတော ဝါယန္တော အင်္ဂါဌာ-
 နေ ဌိတံ ကေဌံ ကေမေဌိတံ ဗြဟ္မန္တမ္ပိ ဝနပု-
 တိ။။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ အယံ ဝေရူပေ အင်္ဂါ-
 ဌာနေ သရိရဝဋ္ဌံ မုဉ္ဇမာနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၅။
 ကေသ္မိ အင်္ဂါဌာနေ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂၃။

အင်္ဂါပရိယန္တိ (ပ) [အင်္ဂါ + ပရိယန္တိ] လွင်ပြင်
 ၏ အစွန်းအဖျား။ အရညေ ကိဉ္စိ အလဘိတွာ
 အာဂစ္ဆန္တော အင်္ဂါပရိယန္တိ ဌိတံ ကေ
 နိဂြောဓရက္ခံ ဒိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။

အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါ (ပ) [အင်္ဂါက + ဘာရဒ္ဒါ]
 အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါ ပုဏ္ဏား။ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟ
 နိဗ္ဗတ္တိတွာ အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါဇောတိ လဒ္ဓနာ-
 မော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၄။

အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါ (ပ) [အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါ
 + ထေရ] အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါမထေရ်။ အာယသ္မ-
 တော အင်္ဂါကဘာရဒ္ဒါဇတ္ထေယဿ ဂါထာ။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၄။ (ထေရ၊ ၂။ ၆၃)

အင်္ဂါပုဏ္ဏိလေသတာသာမည (န) [အင်္ဂါပုဏ္ဏိ-
 လေသတာ + သာမည] အင်္ဂါ၊ ဥပက္ခိလေသ
 အဖြစ်တူခြင်း။ အင်္ဂါပုဏ္ဏိလေသတာသာမညေန
 ပနေတ္ထ သုတ္တာနံ အပဒိသနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒီ၊ ၂။ ၉။
 (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၇-လည်းကြည့်။)

အင်္ဂါ (ပ) [အဉ္စ + အတိ။ ဉ္စ-ကို ဂ်-ပြု] အင်္ဂါ
 အမည်ရှိသောမင်း။ အဟု ရာဇာ ဝိဒေဟာနံ၊
 အင်္ဂါ နာမ ခတ္တိယော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၇။

အင်္ဂါရာဇ (ပ) [အင်္ဂါ + ရာဇ] အင်္ဂါမင်း။
 သော အင်္ဂါရာဇာ ပုဗ္ဗေ အယာစိတောပိ။။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။

အင်္ဂုလေရ (ပု) [အင်္ဂ + လေရ] အင်္ဂမည်သော
လေရ။ လောမသကင်္ဂိယ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄)ကြည့်။

အင်္ဂဒ (န) [အင်္ဂ + ဒါ။အင်္ဂဒါယတိ သောယေတိတိ
အင်္ဂဒံ။ထောမ] လက်ကြပ်-လက်မောင်းဝတ်-
အဆင်တန်ဆာ။ အင်္ဂဒံ မဏိမေခလံ။ ဇာ၊၂။
၃၇၂။အင်္ဂဒံ မဏိမေခလန္တိ အင်္ဂဒါဘရဏဉ္စ မဏိ-
မယမေခလဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၂။ ကေယူရင်ဒမာ-
လာဂန္ဓာဒိဝိဘူသိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ အင်္ဂဒံ
နာနာဂန္ဓဂန္ဓိတံ ကေဝလံ ဝါ သုဝဏ္ဏမယံ ဗာဟု-
ဝလယံ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

အင်္ဂဒါဘရဏ (န) [အင်္ဂဒ + အာဘရဏ] လက်
ကြပ် - လက်မောင်းဝတ် - အဆင် - တန်ဆာ။
အင်္ဂဒ-ကြည့်။

အင်္ဂဒါဟ (ပု) [အင်္ဂ + ဒါဟ] ကိုယ်အင်္ဂါ ပူလောင်
ခြင်း။

အင်္ဂဒါဟသူလ (ပု၊န) [အင်္ဂဒါဟ + သူလ] ကိုယ်
အင်္ဂါပူလောင်ခြင်း၊ ထိုးကျင့် - ကိုက်ခဲ - ခြင်း။
ဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနာပိ ခုဒ္ဒါနိမိတ္တာဝ
အင်္ဂဒါဟသူလာဒိဝေဒနာ အပ္ပဝတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၇၆။ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၆၀။

အင်္ဂဒိ (တိ) [အင်္ဂဒ + ဤ] လက်ကြပ်အဆင်တန်
ဆာရှိသော၊ လက်ကြပ်အဆင်တန်ဆာကို ဝတ်
သောသူ။ အင်္ဂဒိ စန္ဒနုဿဒေါ။ ဇာ၊၁။၃၆၀။
အင်္ဂဒိတိ ဒိဗ္ဗင်္ဂဒသမန္နာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀။

အင်္ဂဒုဗ္ဗလ (တိ) [အင်္ဂ + ဒုဗ္ဗလ] အားနည်းသော
ဈာန် အင်္ဂါရှိသော၊ဈာန်အင်္ဂါအားနည်းသော။
သုခဿ ဩဠာရိကတ္တာ အင်္ဂဒုဗ္ဗလာ (သမာ
ပတ္တိ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၉။ အယံ သမာပတ္တိ
အာသန္နပစ္စတ္တိကာ၊ ဝိစာရဿ ဩဠာရိကတ္တာ
အင်္ဂဒုဗ္ဗလာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆၄။

အင်္ဂဒုယပူရက (တိ) [အင်္ဂ + ဒုယ + ပူရက] အင်္ဂါ
၂-ပါး (မနောမယ နှင့် စေတောဝိဝဇ္ဇကုသလ)
ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူ။ အဟမ္ပိ ဣမဿ အဓိ-
ကာရကမ္မဿ ဖလေန သော ဘိက္ခု ဝိယ အင်္ဂ-
ဒုယပူရကော ဘဝေယျ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အင်္ဂဓနဇီဝိတ (န) [အင်္ဂ + ဓန + ဇီဝိတ] ကိုယ်
လက်စသော အင်္ဂါ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊အသက်။အင်္ဂ-
ဓနဇီဝိတာနိ ပရိစ္စုဇန္တောပိ...။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၄၂။

အင်္ဂနာ (ထိ) [အင်္ဂ + ယု] မိန်းမ။ထူးခြားသော -
ကောင်းမြတ်သော အင်္ဂါလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံ
သော - မိန်းမ။ ထိ ဝဇူ ဝနိတာင်္ဂနာ။ ဓာန၊
၂၃၀။ အင်္ဂ ဂမနတ္ထော၊ ယု၊အင်္ဂနာ။ ဝိသိဋ္ဌ-
နာရိယမ္ပိ အင်္ဂနာ၊ တဒါကလျာဏင်္ဂနာရိလက္ခ-
ဏောပေတံ သတ္တံ ဟတ္တပါဒါဒိမင်္ဂမဿတ္တိတုတ္ထေ
အင်္ဂကလျာဏေ ဇာပစ္စယော။ ၎င်း ဇွိ။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂ (န) [အင်္ဂ + ပစ္စင်္ဂ] အင်္ဂါကြီးငယ်။
အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ ဘဝန္တိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂ (တိ) [အင်္ဂ + ပစ္စင်္ဂ။ ထိ၌ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါ၊
အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ တတော
တံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါ၊ သုစာရ ပိယဒဿနာ။ ပေတ။
၁၆၄။ (ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၄၆-၌ကား အင်္ဂပစ္စင်္ဂီ-ရှိ
သည်။)

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသံသန (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ + သံသန] အင်္ဂါ
ကြီးငယ်ကို ပွတ်တိုက်ခြင်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသံသနာ-
ဒိကံ သဗ္ဗံ ကိစ္စံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂစ္ဆေဒန (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ + ဆေဒန] အင်္ဂါ
ကြီးငယ်တို့ကို ဖြတ်ခြင်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂစ္ဆေဒနဝသေ-
န ဝါ ဆိဇ္ဇိတော။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂနမက္ကာရ (ပု) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ + နမက္ကာရ]
အင်္ဂါကြီးငယ်ဖြင့် ညွတ်ကိုင်ရှိခိုးခြင်း။နမဿထ
အင်္ဂပစ္စင်္ဂနမက္ကာရေန နမဿထ ဝန္တထ။အပ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသန (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ + ပရာမသန]
အင်္ဂါကြီးငယ်ကို သုံးသပ်ခြင်း။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနမတ္ထ (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသ-
န + မတ္ထ] အင်္ဂါကြီးငယ်ကို သုံးသပ်ခြင်းမျှ။
ပုတ္တဓိတဏှော ဟိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနမတ္တေနာပိ
လဘန္တိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂလီလာ (ထိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+လီလာ] အင်္ဂါ
ကြီးငယ်၏ တင့်တယ်ခြင်း။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂလီလာရာဂီ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂလီလာ+ရာဂီ
+ဤ] အင်္ဂါကြီးငယ်၏ တင့်တယ်ခြင်း၌ တပ်
နှစ်သက်ခြင်းရှိသော။ သူ။ ဝိက္ခိတ္တကံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ
ဝိက္ခေပပ္ပကာသနတော အင်္ဂပစ္စင်္ဂလီလာရာဂီ-
နော သပ္ပိယံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝန္တ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+ဝန္တ။ ထိ၌ အင်္ဂ-
ပစ္စင်္ဂဝတိ] အင်္ဂပစ္စင်္ဂနှင့် အင်္ဂပစ္စင်္ဂ-ကြည့်။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝိမုတ္တ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+ဝိမုတ္တ] အင်္ဂါကြီး
ငယ်မှ လွတ်သော။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝိမုတ္တကေဓမ္မာနုပဿီ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ-
ဝိမုတ္တ+ကေဓမ္မ+အနု+ဒိသ+ဏီ] အင်္ဂါကြီး
ငယ်မှ လွတ်သော တခုသောတရားကို ရှုလေ့ရှိ
သော။ သူ။ န ကာယေ အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝိမုတ္တကေဓမ္မာ-
နုပဿီ။ ဒါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသဏ္ဌာန (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+သဏ္ဌာန]
အင်္ဂါကြီးငယ်အသွင်သဏ္ဌာန်။ မနာပေန အင်္ဂ-
ပစ္စင်္ဂသဏ္ဌာနေန... အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၈။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမညာ (ထိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+သမညာ]
အင်္ဂါကြီးငယ်ဟူသော - အမည် - သညာ။
ဟတ္ထပါဒါဒိအင်္ဂလိနခါဒိအင်္ဂပစ္စင်္ဂေ သန္နိဝေသ-
ဝိသိဋ္ဌေ ဥပါဒါယ ယာယံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမညာ စေတ
ကာယသမညာ စ။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္မဟ (ပု) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+သမ္မဟ] အင်္ဂါ-
ကြီးငယ်တို့၏ အပေါင်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္မဟော၊
ကေသလောမာဒိသမ္မဟော၊ ဘူတုပါဒါယသမ္မ-
ဟော စ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၅။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္မဟာနုပဿီ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္မဟ+
အနု+ဒိသ+ဏီ] အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏အပေါင်း
ကို ရှုလေ့ရှိသော။ သူ။ ရထသမ္ဘာရာနုပဿကော
ဝိယ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္မဟာနုပဿီ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၇။ မ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၇။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္ပန္န (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+သမ္ပန္န] အင်္ဂါ
ကြီးငယ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပြည့်စုံသော အင်္ဂါ
ကြီးငယ်ရှိသော။ သူ။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္ပန္နော၊ အာ-
ရောဟပရိကာဟဝါ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၄။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသောဘာ (ထိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+သောဘာ]
အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ တင့်တယ်ခြင်း။ ရူပံ အင်္ဂ-
ပစ္စင်္ဂသောဘာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓ (ပု) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+အာဗာဓ] ကိုယ်
လက်အင်္ဂါနာကျင်ခြင်း။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓဝိနောဒန (န) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓ+
ဝိနောဒန] ကိုယ်လက် အင်္ဂါနာကျင်ခြင်းကို
ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓဝိနောဒနတ္ထာ-
ယ ခုဒ္ဒကသမ္မာဟာနေန ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၃၁။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂီ (တိ) [အင်္ဂပစ္စင်္ဂ+ဤ] အင်္ဂါကြီးငယ်
နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပြည့်စုံသော အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိ
သော။ သူ။ တတော တံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါ၊ သုစာရ
ပိယဒဿနာ။ ပေတ။ ၁။ ၆၄။ (အင်္ဂပစ္စင်္ဂီ။ သီ၊
သျှာ)။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီတိ ပရိပုဏ္ဏသဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂဝတိ။
ပေတ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။

အင်္ဂပစ္စယ (ပု) [အင်္ဂ+ပစ္စယ] ခြေလက်စသော
အင်္ဂါဟူသောအကြောင်း။ အင်္ဂကာရဏ-ကြည့်။

အင်္ဂပရာမသန (န) [အင်္ဂ+ပရာမသန] အင်္ဂါ-
ကြီးငယ်ကို သုံးသပ်ခြင်း။ တသ္မိံ သမယေ
ဟတ္ထဂ္ဂါဟဝေဏိဂ္ဂါဟာဒိနာ အင်္ဂပရာမသနေနပိ
ဒါရကော နိဗ္ဗတ္တတိယေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။

အင်္ဂပရိစ္စာဂ (ပု) [အင်္ဂ+ပရိစ္စာဂ] အင်္ဂါကြီး
ငယ်ကို စွန့်ခြင်း။ အင်္ဂပရိစ္စာဂေါ ဒါနဥပပါရမီ
နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁။

အင်္ဂပရိကာမ (ပု) [အင်္ဂ+ပရိကာမ] ဈာန်အင်္ဂါ
ပြောင်းလဲခြင်း။ သတ္တဋ္ဌင်္ဂပရိကာမံ နိမိတ္တံ ပဋိ-
ပဒါပတိ။ သတ္တဋ္ဌင်္ဂ ပရိကာမန္တိ သတ္တအဋ္ဌာဒိနံ

အင်္ဂါနံ ပရိဏာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိဋ္ဌာ၁။
၂၇၀။

အင်္ဂပရိယန္တ (တိ) [အင်္ဂ+ပရိယန္တ] လက်ခြေ
စသော အင်္ဂါကြောင့် ပျက်စီးခြင်းရှိသော။
ကတမံ တံ သီလံ အင်္ဂပရိယန္တ။ ပဋိသံ။၄၂။
လာဘပရိယန္တ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌာ၁။၁၉၉)ကြည့်။

အင်္ဂပါတုဘာဝ (ပု) [အင်္ဂ+ပါတုဘာဝ] ဈာန်
အင်္ဂါတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ ဣဒ္ဓိဉ္စိ ဒွိဟာကာ-
ရေဟိ စိတ္တံ သမာဟိတံ နာမ ဟောတိ ဥပစာရ-
ဘူမိယံ ဝါ နိဝရဏပ္ပဟာနေန၊ ပဋိလာဘဘူမိယံ
ဝါ အင်္ဂပါတုဘာဝေန။ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၂။၃၀။

အင်္ဂပါရိပုရိသမ္ဘဝ (ပု) [အင်္ဂပါရိပုရိ+သမ္ဘဝ]
အင်္ဂါပြည့်စုံခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အင်္ဂပါရိပုရိ-
သမ္ဘဝတော ဟောတွေဝ သိက္ခာပစ္စက္ခာနန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။သာရတ္ထ၊၂။၆၉။

အင်္ဂပါရိပုရိ (တိ) [အင်္ဂ+ပါရိပုရိ] အင်္ဂါတို့၏
ပြည့်စုံခြင်း။

အင်္ဂပါဝုရဏ (န) [အင်္ဂ+ပါဝုရဏ] ကိုယ်အင်္ဂါ
တည်းဟူသော အခြံအရံ။ ထနခိရေန ဂိတေန၊
အင်္ဂပါဝုရဏေန စ။ဇာ၊၂။၂၈၀။ အင်္ဂပါဝုရဏေ-
နာတိ ထနန္တရေ နိပဇ္ဇာပေတွာ သရိရသမ္ဘာသံ
ဖဿာဂေန္တိ အင်္ဂသင်္ခါတေနော ပါဝုရဏေန။
ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၅။၃၅၂။

အင်္ဂပုတ္တ (ပု) [အင်္ဂ+ပုတ္တ]ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်တူသော
သား။

အင်္ဂပုတ္တပိန (ပု) [အင်္ဂပုတ္တ+ပိန] ကိုယ်အင်္ဂါ
နှင့်တူသော သားကိုချစ်ခြင်း။ နာဂ်ပုတ္တပိနေန
ဝါ။ဇာ၊၁။၁၃၄။ နာဂ်ပုတ္တပိနေန ဝါတိ အင်္ဂ-
သရိက္ခကေန ဝါ ပုတ္တပိနေနပိ န မောစိတောမိ။
ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၃။၂၀၅။

အင်္ဂပုဏိတတာ (ထိ) [အင်္ဂ+ပုဏိတ+တာ]ဈာန်
အင်္ဂါတို့၏မြတ်သည်၏အဖြစ်။ အာရမ္မဏပ္ပဏိ-
တတာယပိ ပဏိတော အတိတ္တိကရော အင်္ဂပု-
ဏိတတာယပိတိ။ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၂။၁၀။

အင်္ဂပုဟောနက (တိ) [အင်္ဂ+ပဟောနက] အင်္ဂါ
လောက်သော။

အင်္ဂပုဟောနကစိတ္တ (န) [အင်္ဂပုဟောနက+စိတ္တ]
အင်္ဂါ လောက်သော စိတ်။ တဿ နယဒိ
အင်္ဂပုဟောနကစိတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၄။၄၀။

အင်္ဂဘာဝ (ပု) [အင်္ဂ+ဘာဝ] (က) ကိုယ်အင်္ဂါ၏
အဖြစ်။ ကုမ္မဿ အင်္ဂဘာဝေန ဝိသေသတော
ပါဒသိသာနံ ဝေ ဝုစ္စန္တိ။မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၁။ အင်္ဂ၊
(၉) (င) အနက်လည်းကြည့်။ (ခ) အစိတ်
အင်္ဂါ၏အဖြစ်။သာဟိဿ ဝသဝတ္တနေ အင်္ဂဘာ-
ဝတော သေနာနာမ။ထေရ၊ဋ္ဌာ၊၁။၆၁။

အင်္ဂဘတ (တိ) [အင်္ဂ+ဘူတ] အစိတ်အင်္ဂါ
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။

အင်္ဂဘူတတ္ထ (န) [အင်္ဂဘူတ+တ္ထ] အစိတ်အင်္ဂါ
ဖြစ်သည်၏အဖြစ်။ ဗောဓိယာ အင်္ဂဘူတတ္တာ
ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါနိ ဝိယ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌာ၊၇၁။

အင်္ဂမံသ (န) [အင်္ဂ+မံသ] ကိုယ်အင်္ဂါဖြစ်သော
အသား၊ ပေါင်သား၊ ရင်အုပ်သားစသည်။ ဝေဉ္စ
ပန ဝတွာ အင်္ဂမံသံ ဥက္ခိပိတွာ အဝါသိ။ဇာ၊ဋ္ဌာ၊
၃။၄၆။

အင်္ဂမဂဓ (ပု) [အင်္ဂ+မဂဓ](၁)အင်္ဂတိုင်း၊မဂဓ-
တိုင်း။သညာမညေ အင်္ဂမဂဓာအင်္ဂမဂဓကေဟိ။
ဒိ၊၂။၁၆၃။ (၂) အင်္ဂမဂဓတိုင်းသူ၊ တိုင်းသား။
ကေဝလကပ္ပါ စ အင်္ဂမဂဓာ။ဝိ၊၃။၃၆။အင်္ဂမဂ-
ဓာတိ ဥဘော အင်္ဂမဂဓရဋ္ဌဝါသိနော။သာရတ္ထ။
၃။၂၀၅။ပဿန္တူ အင်္ဂမဂဓာ။ဇာ၊၁။၆၂။

အင်္ဂမဂဓက (ပု) [အင်္ဂမဂဓ+က]အင်္ဂမဂဓတိုင်းသူ
တိုင်းသား။အင်္ဂမဂဓကြည့်။

အင်္ဂမဂဓရဋ္ဌ (န) [အင်္ဂ+မဂဓ+ရဋ္ဌ] အင်္ဂတိုင်း၊
မဂဓတိုင်း။

အင်္ဂမဂဓရဋ္ဌဝါသီ (တိ) [အင်္ဂမဂဓရဋ္ဌ+ဝသ+
ဏိ] အင်္ဂမဂဓတိုင်းတို့၌နေသောသူ၊ အင်္ဂမဂဓ-
တိုင်းသူ၊ တိုင်းသား။ အင်္ဂမဂဓ (၂) အနက်-
ကြည့်။

အင်္ဂမဂဓဝါသီ (တိ) [အင်္ဂမဂ + ဝသ + ဣ]
အင်္ဂတိုင်း မဂဓတိုင်းတို့၌ နေသောသူ၊ အင်္ဂမဂ-
တိုင်းသူ၊ တိုင်းသား။ ဘဂဝါ အင်္ဂမဂဓဝါသီနံ
ကုလပုတ္တနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁။

အင်္ဂမဂ် (န) [အင်္ဂ + အင်္ဂ။ မ-လာ] အင်္ဂါကြီး
ငယ်။ တဿ အင်္ဂမဂ်ါနိ ဝါတူပတ္ထုဒ္ဓါနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇။

အင်္ဂမဂ်အပကမုန (ပု၊ န) [အင်္ဂမဂ် + အပကမုန]
အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ပြုတ်ထွက်စေတတ်သော။
အတ္ထိကဋ္ဌိကာလံ ကောဓော သမ္ပဉ္စနဝလိဘဉ္စန-
မတ္ထော ဟောတိ။ န စ တာဝ အင်္ဂမဂ်အပကမု-
နော ဟောတိ။ မဟာနိ။ ၁၆၆။ စူဠနိ။ ၆၁။ အင်္ဂ-
ပစ္စင်္ဂ သမ္ပဂ္ဂဟေတွာ အပနေတွာ ကမုနော။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၈၀။

အင်္ဂမဂ်အပကမုနမတ္ထ (တိ) [အင်္ဂမဂ်အပကမုန +
မတ္ထ] အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ပြုတ်ထွက်စေတတ်ရုံမျှ
ဖြစ်သော။ အတ္ထိကဋ္ဌိကာလံ ကောဓော အင်္ဂမဂ်-
အပကမုနမတ္ထော ဟောတိ။ န စ တာဝ ဗိဝိတာ
ဝေါရောပနော ဟောတိ။ မဟာနိ။ ၁၆၆။ စူဠနိ။
၆၁။

အင်္ဂမဂ်ါနုသဋ္ဌ (တိ) [အင်္ဂမဂ် + အနုသဋ္ဌ] အင်္ဂါ
ကြီးငယ်သို့ အစဉ်လျှောက်သော၊ အင်္ဂါကြီး
ငယ်၌ ပြန့်နှံ့သော။ အင်္ဂမဂ်ါနုသဋ္ဌာ စေတ္တ
သမုဒ္ဓိရဏဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ ဝါယောဓာတု။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၁။

အင်္ဂမဂ်ါနုသရိ (တိ) [အင်္ဂမဂ် + အနုသရိ]
အင်္ဂါကြီးငယ်တို့သို့ အစဉ် လျှောက်သော။
အင်္ဂမဂ်ါနုသရိနော ဝါတာ။ မ၊ ၁။ ၂၄၆။ အင်္ဂ-
မဂ်ါနုသရိနောတိ ဓမ္မနိဇာလာနုသာရေန သ-
ကလသရိရေ အင်္ဂမဂ်ါနိ အနုသဋ္ဌာ သမိဉ္စန-
ပသာရဏာဒိနိဗ္ဗတ္တကဝါတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။

အင်္ဂမတ္တ (န) [အင်္ဂ + မတ္တ] အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းမျှ။
စိတ္တံ ပနေတ္တ အင်္ဂမတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။

အင်္ဂရက္ခ (ပု) [အင်္ဂ + ရက္ခ + အ] ကိုယ်ရံတော်၊
သက်တော်စောင့်။

အင်္ဂရက္ခဂဏ (ပု) [အင်္ဂရက္ခ + ဂဏ] ကိုယ်ရံတော် -
သက်တော်စောင့် - အပေါင်း။ အနိကဋ္ဌောတိ
ရာဇ္ဇနံ၊ အင်္ဂရက္ခဂဏော မတော။ ဓာနံ၊ ၃၄၂။

အင်္ဂရာဂ (ပု) [အင်္ဂ + ရာဂ] လက်ခြေစသောအင်္ဂါ
တို့ကို ဆေးဆိုးခြင်း။ အင်္ဂရာဂံ ကရေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၂၄၂။

အင်္ဂရာဂမုခရာဂ (ပု) [အင်္ဂရာဂ + မုခရာဂ] လက်
ခြေစသော အင်္ဂါတို့ကို ဆေးဆိုးခြင်း၊ မျက်နှာ
ကို ဆေးခြယ်ခြင်း။ အင်္ဂရာဂမုခရာဂံ ကရေန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၄၂။

အင်္ဂရာဇ (ပု) [အင်္ဂ + ရာဇ] အင်္ဂတိုင်းကို အစိုးရ
သောမင်း။ အတ္ထိ စ မေ ဘော ဥဒေန အင်္ဂ-
ရာဇာ။ မ၊ ၂။ ၃၇၅။

အင်္ဂလက္ခဏ (န) [အင်္ဂ + လက္ခဏ] အင်္ဂါကြီးငယ်
တို့၏အမှတ် လက္ခဏာ။ လက္ခဏန္တိ ဣမိနာပန
မဟာနုဘာဝတာ နိပ္ပေါဒက အင်္ဂ လက္ခဏ ဝိသေ-
သဒဿနေန (အာဒိသနံ ဝတ္ထံ)။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။

အင်္ဂလဂ္ဂ (တိ) [အင်္ဂ + လဂ္ဂ] အင်္ဂါကြီးငယ်၌ -
ကိုယ်အင်္ဂါ၌ - ကပ်ငြိသော - မျက်ရည်တံတွေး
စသည်။ အင်္ဂလဂ္ဂံ ပဋိဂ္ဂဟိတကမေဝ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၂၀။

အင်္ဂလဋ္ဌိ (ထိ) [အင်္ဂ + လဋ္ဌိ။ အင်္ဂမေဝ လဋ္ဌိ။ သိ၊ ၄။
သစ၊ ၁။ ၃၇၁။ ကြည့်။] (၁) ကိုယ်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ။
အင်္ဂလဋ္ဌိန္တိ သရိရံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ (အင်္ဂဝိဇ္ဇာနှင့်
အင်္ဂလဋ္ဌိ-တို့လည်းကြည့်။) ဝေ နော အင်္ဂလဋ္ဌိ-
သုသဏ္ဌိတာ ဘဝိဿတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၁။ (၂)
နုနယ်ပျိုမျစ်သော - သွယ်ပျောင်းလှပသော -
ကိုယ်အင်္ဂါ။ စာပသဒိသအင်္ဂလဋ္ဌိတာယ ဟိ သာ
“စာပါ”တိ နာမံ လဘိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃၄။ (လဋ္ဌိ-
သဒ္ဓါ တရုဏအနက်ဟော။ အမ္မလဋ္ဌိကာ- လည်း
ကြည့်။)

အင်္ဂလဋ္ဌိသမ္ပန္န (တိ) [အင်္ဂလဋ္ဌိ + သမ္ပန္န] ကိုယ်
အင်္ဂါရှိသော၊ နုနယ် - ပျိုမျစ် - သွယ်ပျောင်း -
လှပ - သော ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။
အင်္ဂါ-ကြည့်။

အင်္ဂုတ္တုဘေဒ (ပု) [အင်္ဂ+ဝတ္ထု+ဘေဒ] အင်္ဂါ
အပြား၊ ခိုးအပ်သောဝတ္ထု၏ ဂရု၊ လဟု အပြား။
ဣဒါနိ တတ္ထ ဝတ္ထုဌာနာစာဝနဝသေန ဝတ္ထုဿ
အဒိန္နာဒါနဿ အင်္ဂုတ္တုဘေဒေန စ အာပတ္တိ-
ဘေဒ ဒဿေန္တော ပဉ္စဟိ အာကာရေဟိတိ
အာဒိမာဟ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။

အင်္ဂဝတ္ထာန (န) [အင်္ဂ+ဝတ္ထာန] ဈာန်အင်္ဂါ
ကို-ကွဲပြားစေခြင်း- ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။
အင်္ဂဝတ္ထာနံ အာရမ္မဏဝတ္ထာနံ အင်္ဂသင်္ကန္တိ
အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ ဈာန်ဂမတ္ထ-
ဿေဝ ဝတ္ထာပနံ အင်္ဂဝတ္ထာနံ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။
အင်္ဂဝတ္ထာနတော အာရမ္မဏဝတ္ထာနတော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။(ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂-၌အင်္ဂဝတ္ထာပန-
တောရှိသည်။)

အင်္ဂဝတ္ထာပန (န) [အင်္ဂ+ဝတ္ထာပန]ဈာန်အင်္ဂါ
ကို-ကွဲပြားစေခြင်း- ပိုင်းခြား- မှတ်သား
ခြင်း။ဈာန်ဂမတ္ထဿေဝ ဝတ္ထာပနံ အင်္ဂဝတ္ထာ-
ပနံ နာမ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃။

အင်္ဂဝသ (ပု) [အင်္ဂ+ဝသ]အင်္ဂါအစိတ် အပိုင်း၏
အစွမ်း။အင်္ဂဝသေန ဒုကသမုဋ္ဌာနံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

အင်္ဂဝါတ (ပု) [အင်္ဂ+ဝါတ] လက်ခြေတို့၌ ဖြစ်
သော လေမရာဂါ၊ ညောင်းညာကိုက်ခဲသော
ရာဂါ။ အာယသ္မတော ပိလိန္ဒဝစ္ဆဿ အင်္ဂဝါ-
တော ဟောတိ။ဝိ၊၃။၂၉၇။ အင်္ဂဝါတောတိ
ဟတ္ထပါဒေ ဝါတော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၃။

အင်္ဂဝိကလ (တိ) [အင်္ဂ+ဝိကလ] လက်ခြေစသော
ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့သော၊သူ။ ဟတ္ထေ ဝါ ပါဒေ
ဝါ ဘဂ္ဂေ အင်္ဂဝိကလံ မာတုဂါမံ ဇီဂုစ္ဆန္တော
နိဋ္ဌ၊ဘိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။

အင်္ဂဝိကာရ (ပု) [အင်္ဂ+ဝိကာရ] လက်ခြေ
စသောအင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ - ဖောက်ပြန်ခြင်း -
ပြောင်းလဲခြင်း - အသွင် သဏ္ဌာန် - အမူအရာ။
ကေမိ “ပန အင်္ဂန္တိ အင်္ဂဝိကာရ”န္တိ ဝဒန္တိ။ဒိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။

အင်္ဂဝိကာရဒဿန (န) [အင်္ဂဝိကာရ+ဒဿန]
လက်၊ ခြေစသော အင်္ဂါ ကြီးငယ်တို့၏ -
ဖောက်ပြန်ခြင်း - ပြောင်းလဲခြင်း - အသွင်
သဏ္ဌာန် - အမူအရာ - ကိုမြင်ခြင်း။ ပရေသံ
အင်္ဂဝိကာရဒဿနေနာပိ လာဘာလာဘာဒိ-
ဝိဇ္ဇာ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။

အင်္ဂဝိက္ခေပ (ပု) [အင်္ဂ+ဝိက္ခေပ။ (အင်္ဂဝိက္ခေ
ပ-သံ)] ကိုယ်ကိုယိုင်နှံ့ခြင်း၊ လက်ခြေစသော
ကိုယ်အင်္ဂါကိုပစ်လွှဲခြင်း၊ ထိပ်ပစ်လွှဲခြင်း ရှိသော
ကခြင်းအထူး။ အင်္ဂဟာရောဂံဝိက္ခေပေါ။ ဓာန်။
၁၀၁။ ဘေဒကသတ္ထ (နာဠကသတ္ထေ-သုစိ)-
ဝတ္ထ အဋ္ဌ၊တ္ထရ သတကရဏ နိပ္ပန္နကရ ဟတ္ထပရိ-
ယန္တိကာဒိနာမကော ဒုတ္တိ သပ္ပကာရော နစ္စ-
ဝိသေသော အင်္ဂဝိက္ခေပေါ အင်္ဂဟာရော နာမ၊
အင်္ဂဿ ဟာရော ဝိက္ခေပေါတိ ကတုာ။ ၎င်း၊
ဋ္ဌိ။ ဘေဒကကျမ်း၌ဆိုအပ်သော ရှစ်ပါး အလွန်
ရှိသော တရာသော အမူအရာကို ပြီးစေတတ်
သော ‘ကိရ ဟတ္ထပရိယတ္တိက စသည် အမည်ရှိ
သော သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော လက်ခြေ စသည်ကို
ဆောင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊နိ၊သျှ။
(နိ၊သျှ၊အလိုဋ္ဌိ-၌ ဒုတ္တိ သပ္ပဟာရော-ဟု ရှိစေ၊
ဒုတ္တိ သပ္ပကာရော- ရှိကြောင်းလည်း မှာသည်။)
အင်္ဂုလျာဒိဝိနျာသဘေဒေန တိ သဝိဓေ နစ္စေ။
ထောမ။

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ (ထိ) [အင်္ဂ+ဝိဇ္ဇာ။ (အင်္ဂဝိဇ္ဇာ-သံ)]
အင်္ဂဝိဇ္ဇာအတတ်၊ (၁) လက်ချောင်းရိုး - ကိုယ်
အင်္ဂါ-ကြည့်ရှုမှန်စုပ်ပြီးလျှင်အမျိုးကောင်း
သားဖြစ် မဖြစ် - ဘုန်းကြက်သရေရှိ၊ မရှိ -
စသည်ကို ဟောကြားသောအတတ်။ အင်္ဂ-
ဝိဇ္ဇာတိ ပုဗ္ဗေ အင်္ဂမေဝ ဒိသ္မာ ဗျာကရဏဝသေန
အင်္ဂ ဝတ္ထု၊ဣဓ အင်္ဂလဋ္ဌိ (အင်္ဂလဋ္ဌိ-၌ဟောင်း)
ဒိသ္မာ ဝိဇ္ဇံ ပရိဗ္ဗေတုာ အယံ ‘ကုလပုတ္တော ဝါ
နော ဝါ၊ သိရိသမ္ပန္နော ဝါ နော ဝါ’တိ အာဒိ-
ဗျာကရဏဝသေန အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၈။ (၂) မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ (ဦးခေါင်း၊

ခြေလက်စသော) ကိုယ်အင်္ဂါ၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ဤမည်သောကောင်းကျိုးကို ရရာ၏ဟု သိသော အတတ်။ အင်္ဂလိပ်စာတိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာယ မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၂၀၁။ အင်္ဂလိပ်စာတိ ဣတ္ထိ-လက္ခဏာပုရိသလက္ခဏာသေန အင်္ဂသမ္ပတ္တိံ ဥ တွာ “တဿ အင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ ဣဒံ နာမ လဗ္ဘတိ” တိ ဝေ ဇာနဝိဇ္ဇာ။ သံ၊ ၂။ ၂၁၉။ (၃) မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ ဘုန်းရှိ ဘုန်းမဲ့ အင်္ဂါလက္ခဏာကို သိသော အတတ်။ န အင်္ဂဝိဇ္ဇာယ န နက္ခတ္တဝိဇ္ဇာယ။ မဟာနိ၊ ၂၉၀။ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ နာမ ဣတ္ထိပုရိသာနံ သုဘဂဒုဗ္ဘဂလက္ခဏဇာနနံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၄။

အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌက (တိ) [အင်္ဂဝိဇ္ဇာ + ပါဌက] အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်းတတ်ပညာရှိ၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာအတတ်ဖြင့် (ရှေးနှောင်း - အကောင်း၊ အဆိုး - နှင့်စပ်လျဉ်းသော - အဖြစ်၊ အပျက် - အကြောင်း၊ အကျိုးတို့ကို) ဟော - ဖတ် - တတ်သော။ သူ။ အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌကော ကိရေသ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၆။ “ဣတော ကိရ သတ္တမေ ဒိဝသေ ပုတ္တံ ဝိဇာယိဿတိ” တိ အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌကော အာဟံသု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။

အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌကတ္ထ (န) [အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌက + တ္ထ] အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်းတတ် ပညာရှိ အဖြစ်။ ဗောဓိသတ္တောပိ အင်္ဂဝိဇ္ဇာပါဌကတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၉၇။

အင်္ဂဝိနိမုတ္တ (တိ) [အင်္ဂ + ဝိနိမုတ္တ] အစိတ် - အင်္ဂါ - မှ လွတ်သော။ အဋ္ဌဟိ အင်္ဂေဟိ ဥပေတတ္တာ အဋ္ဌဂိကော၊ န စ အင်္ဂဝိနိမုတ္တော ပဉ္စဂိကတူရိယာဒိနိ ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အဋ္ဌဂိဝိနိမုတ္တော မဂ္ဂေါ နာမ နတ္ထိ။ ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၁။

အင်္ဂဝေကလ္လ (န) [အင်္ဂ + ဝေကလ္လ] ကိုယ်အင်္ဂါ ချဲ့တဲခြင်း။ ဝေရူပေန အင်္ဂဝေကလ္လေန သမန္နာဂတော ပံသုပိသာစကော ဝိယ အတိဝိရူပေါ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။

အဘိဓာန် ၁-၁၀-န-ဗု-သ

အင်္ဂသင်္ကန္တိ (တိ) [အင်္ဂ + သင်္ကန္တိ] ဈာန်အင်္ဂါ ပြောင်းလဲခြင်း။ အင်္ဂသင်္ကန္တိ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။ အင်္ဂသင်္ကန္တိတော၊ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိတော၊ အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။

အင်္ဂသင်္ကန္တိက (တိ) [အင်္ဂသင်္ကန္တိ + က] ဈာန်အင်္ဂါပြောင်းလဲသော။ အင်္ဂသင်္ကန္တိကတော အာရမ္မဏသင်္ကန္တိကတော အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိကတော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။ ပထဝီကသိဏေပန ပဌမံ ဈာန် သမာပဋိတွာ တတ္ထေပ ဣတရေသမ္ပိ သမာပဋေန အင်္ဂသင်္ကန္တိကံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃။

အင်္ဂသဏ္ဌာန (န) [အင်္ဂ + သဏ္ဌာန] ခြေလက်စသော အင်္ဂါ၏ - အသွင် အပြင် - သဏ္ဌာန်။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယာတိ သရီရဝဏ္ဏေန စေဝ အင်္ဂသဏ္ဌာနေန စ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။

အင်္ဂသတ (တိ) [အင်္ဂ + သတ] အရာမကသော အင်္ဂါရှိသော။ အမျိုးပေါင်းများစွာပါဝင်သော။ တတော အင်္ဂသတာ တူရိယာ၊ ပရိဝါရေန္တိ မံ သဒါ။ အပ၊ ၂။ ၁၇။

အင်္ဂသတ္ထ (န) [အင်္ဂ + သတ္ထ] အင်္ဂါကြီးငယ် - တို့၏ - တို့ဖြင့် - အကျိုးအပြစ်ကို ပြဆိုသောကျမ်း။ အင်္ဂါ (၁၂) အနက်ကြည့်။

အင်္ဂသတ္တနိမိတ္တာဒိက (တိ) [အင်္ဂသတ္တ + နိမိတ္တာဒိ + က] အင်္ဂကျမ်း နိမိတ္တကျမ်းစသည်၌ လာသော အတတ်ပညာ။ တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာနာမ အနိယျာနိကတ္တာ သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂါနံ တိရစ္ဆာန်ဘူတာ အင်္ဂသတ္တနိမိတ္တာဒိကာ အဝသေသဝိဇ္ဇာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

အင်္ဂသဒိသ (တိ) [အင်္ဂ + သဒိသ။ ထိ၌ အင်္ဂသဒိသိ] ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် တူသော။ ဣမသ္မိ လောကေ မနုဿာနံ အင်္ဂသဒိသတ္တာ အင်္ဂမေတံ ယဒိဒံ ဘာတာ ဘဂိနိတိ၊ တဿ တဝေသာ အင်္ဂသဒိသိ ဝါစာတိ ဧတိဿ အနုစ္စဝိကံ အင်္ဂမေဝ ဒဒါမိ တေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အင်္ဂလိပ်စာ (န) [အင်္ဂလိပ်စာ + စာ] ကိုယ်အင်္ဂါ
နှင့်တူသည်၏ အဖြစ် - တူခြင်း။ အင်္ဂလိပ်စာ-
ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂလိပ်စာ-
ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်စာ (ပု) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂလိပ်စာ။ အင်္ဂ-
လိပ်စာ စေတနာ ကာရကပရိယာယော ဒဋ္ဌဗျော။
ဒါဒ္ဓါ၊ ၂။ ၂၉၅။ အင်္ဂလိပ်စာ အဝဿပရိယာ-
ယတာ ဒဋ္ဌဗျော။ မ၊ ၃။ ၁။ ၂၇၇။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] ဈာန်အင်္ဂါ
ငြိမ်သက်သည်၏ အဖြစ်။ အာရမ္မဏသိပ်စာ-
ယပိ အင်္ဂလိပ်စာယပိ သိပ်စာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။
သိပ်စာ အင်္ဂလိပ်စာယ စေတ အာရမ္မဏသိပ်စာ-
တယ စ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] (၁) ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်
တူသောသူ။ ဘာတရော နာမ အင်္ဂလိပ်စာ
ဟောနိ။ တသ္မာ သော တေ အဟံ ဒက္ခိဏဗာ-
ဟူတိ သမ္မတော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၅။ (၂) ကိုယ်
အင်္ဂါနှင့်တူသောသူ။ ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် တူသော
ဥစ္စာ၊ လက်မှု၊ စက်မှု၊ နှုတ်မှု၊ စာပေပညာ
စသည်။ အင်္ဂလိပ်စာ နာမ ကမ္မာယတနံ သိပ္ပာယ-
တနံ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနံ ဗာဟုသစ္စံ၊ ယံ ဝါ ပနညမ္မိ ဝေ-
ရပံ သိက္ခိက္ခာ ဂဟိတံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂမိဝ အတ္တဘာ-
ဝပုဋိဗ္ဗဒ္ဓံ။ အယံ အင်္ဂလိပ်စာ နိဗ္ဗိ၊ ၃။ ၁။ ၁၇၄။

အင်္ဂလိပ်စာ (န) [အင်္ဂလိပ်စာ + စာ] ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်
တူသောဥစ္စာ၊ လက်မှု၊ စက်မှုပညာစသည်။ သိပ္ပာ-
ယတနာဒိတော အင်္ဂလိပ်စာတောပိ ဗဟု-
ပကာရံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်
တူသောသူ။ ညီ၊ အစ်ကို။ လူမေ ပန ဒုဿီလာ၊
တသ္မာ အင်္ဂလိပ်စာ နာမ ဟောနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၅။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂလိပ်စာ + တာ] ကိုယ်
အင်္ဂါနှင့်တူသည်၏အဖြစ်။ ကိဉ္ဇာပိ ဇေဋ္ဌကနိဋ္ဌ-

ဘာတရော အင်္ဂလိပ်စာတယ “အင်္ဂ” နိဗ္ဗိ၊ ၃။ ၁။ ၁၇၄။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၅။

အင်္ဂလိပ်စာ (ပု) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါနှင့်
ပြည့်စုံခြင်း။ အင်္ဂလိပ်စာမော ပုရိမေဟိ
အသိပ်စာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါကြီးငယ်
တို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ချီတဲခြင်း။

အင်္ဂလိပ်စာ (ပု) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ချီတဲ
ခြင်းကို မြင်ခြင်း။

အင်္ဂလိပ်စာ (န) [အင်္ဂလိပ်စာ -
ဝိပတ္တိဒဿန + မတ္တ] အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ပြည့်စုံ
ခြင်း၊ ချီတဲခြင်းကို မြင်ခြင်းမျှ။ အင်္ဂလိပ်စာ-
ဝိပတ္တိဒဿနမတ္တေန အာဒိသနံ ဝတ္တံ အင်္ဂါ
လုမိနာ။ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့်
ပြည့်စုံသော၊ ပြည့်စုံသောအင်္ဂါကြီးငယ်ရှိသော
သူ။ ဇာတိမာ အင်္ဂလိပ်စာ။ အပ၊ ၁။ ၁။ ၂၆၅။

အင်္ဂလိပ်စာ (ပု) [အင်္ဂ + သိပ်] အင်္ဂါ၏ဖြစ်သင့်
ခြင်း။ “တိက္ခံ ဘိက္ခဝေ” တိက္ခာဒိဝစနဿ အင်္ဂ-
လိပ်စာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

အင်္ဂလိပ်စာ (ပု) [အင်္ဂ + သိပ်] အစိတ်အပိုင်း
တို့ကို ဆက်စပ်ပေါင်းစုခြင်း၊ ဝင်ရိုး၊ ထန်းပိုးစ
သော အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ဆက်စပ်ပေါင်းစုခြင်း။
ယထာ ဟိ အင်္ဂလိပ်စာ၊ ဟောတိ သဒ္ဓေါ ရထော
လူတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၇။

အင်္ဂလိပ်စာ (ထိ) [အင်္ဂ + သိပ်] ကိုယ်အင်္ဂါ
နှင့်တူသော။ အင်္ဂပုတ္တပိန-ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်စာ (န) [အင်္ဂ + သိပ်] မာတုဂါမ၏ ဂုဏ်
အင်္ဂါငါးမျိုးကို ပြသောသုတ်။ အင်္ဂလိပ်စာ။ သဋ္ဌာ-

ယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၄၃။

အင်္ဂသုဘ (ပု) [အင်္ဂ + သုဘ] (၁) ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်၏ တင့်တယ်ခြင်း။ (၂) (တိ) ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်၏ တင့်တယ်ခြင်းရှိသောသူ။

အင်္ဂသုဘတ (ထိ) [အင်္ဂသုဘ + တ] ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်၏တင့်တယ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ အင်္ဂသုဘတယ သုဘောတိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမတ္တာသုသေန မာဏဝေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၅။

အင်္ဂဟာရ (ပု) [အင်္ဂ + ဟာရ] လက်ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါကို ပစ်လွှဲခြင်း၊ ထိုပစ်လွှဲခြင်းရှိသော ကခြင်းအထူး။ နစ္စနကလေ အင်္ဂဟာရဝသေန သရီရတော စ ပိဋန္တနတော စ အတိဝိယ မရုရော သဒ္ဓေါ နိစ္စရတိ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၅၉။ အင်္ဂဝိက္ခေပလည်းကြည့်။

အင်္ဂဟိန (တိ) [အင်္ဂ + ဟိန] အင်္ဂါချွတ်သောသူ။ လက်ခြေပြတ်သောသူ စသည်။ ဒေပုဂ္ဂလာ န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗာ အဒ္ဓါနဟိနော အင်္ဂဟိနော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ အင်္ဂဟိနော နာမ ဟတ္ထစိန္တဒိဘေဒေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၁။

အင်္ဂဟေတု (ပု) [အင်္ဂ + ဟေတု] လက်ခြေစသော အင်္ဂါဟူသောအကြောင်း။ အင်္ဂကာရဏကြည့်။

အင်္ဂဟေတုက (ပု) [အင်္ဂ + ဟေတုက] အင်္ဂဟေတုက မည်သောငှက်၊ နွားသေးသောက်ဟု ခေါ်သောတောငှက်ရိုင်းတမျိုး။ စေလာဝကာ ပိင်္ဂလာယော၊ ဂေါဠကာ အင်္ဂဟေတုကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇။

အင်္ဂါတိက္ကမ (ပု) [အင်္ဂ + အတိက္ကမ] ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်း။ အင်္ဂါတိက္ကမမေတာသံ၊ န ဣစ္ဆန္တိ ဝိဘာဝိနော... အင်္ဂါတိက္ကမံ ပန တောသံ န ဣစ္ဆန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ န ဟိ ရူပါဝစရသမာပတ္တိသု ဝိယ တောသု အင်္ဂါတိက္ကမော အတ္ထိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၂။

အင်္ဂါတိရေက (တိ) [အင်္ဂ + အတိရေက] အင်္ဂါပို့လွန်သော။ အင်္ဂ (၁) အနက်ကြည့်။ အင်္ဂတ္တရနိကာယကြည့်။

အင်္ဂါနုသာရီ (တိ) [အင်္ဂ + အနုသာရီ] အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ။ ကုစ္ဆိဋ္ဌော စ ကောဋ္ဌာသယော၊ အဿာသင်္ဂါနုသာရီနော။ ဓာန်၊ ၃။ သဗ္ဗင်္ဂေသု အနုသာရတိ သီလေန သေဒလောဟိတာဒိသမ္ပာဒနတောတိ အင်္ဂါနုသာရီ။ ၎င်း၊ ၃။ အင်္ဂင်္ဂါနုသာရီလည်းကြည့်။

အင်္ဂါရ (ပု၊ န) [အင်္ဂ + အာရ] ကွာခြားခြင်း။ ဓာန်၊ ၃။ ၃၆၆။ (၁) မီးမီးကျိုး။ ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ အင်္ဂါရံ အက္ကမိတွာ။ မ၊ ၁။ ၃၉၉။ (၂) မီးသွေး။ တေ တတော အင်္ဂါရံ ဟရိသု။ ဒိ၊ ၂။ ၁၃၇။ (၃) မီးကျိုး အခင်း၊ မီးကျိုးပြင်။ အင်္ဂါရေ ဝါသံ ကပ္ပေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၄။ အင်္ဂါရေတိ ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရသန္တရေ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၄။

အင်္ဂါရက (ပု) [အင်္ဂါရ + က] အင်္ဂါဂြိုဟ်။ အင်္ဂါရကာဒိဂဟကြည့်။

အင်္ဂါရကဋ္ဌာဟ (ပု) [အင်္ဂါရ + ကဋ္ဌာဟ] မီးအိုးကင်း၊ မီးလင်းဖို၊ မီးမယ်ဖျူး။ သာ ဣဿာပကတာ သပတ္တိ အင်္ဂါရကဋ္ဌာဟေန ဩကိရိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၇။ သံ၊ ၁။ ၄၅၁။

အင်္ဂါရကပလ္လ (န) [အင်္ဂါရ + ကပလ္လ] မီးအိုးကင်း၊ မီးလင်းဖို၊ မီးမယ်ဖျူး။ သီတသမယေ အင်္ဂါရကပလ္လံ အာဟရိတွာ ဂတ္တံ သေဒေန္တေ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၉။ ဒါရူနိ အာဟရိတွာ အင်္ဂါရကပလ္လံ သဇ္ဇေတွာ။ မေ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

အင်္ဂါရကပလ္လဓမ္မကဋ္ဌစ္ဆ (ထိ) [အင်္ဂါရကပလ္လ + ဓမ္မကဋ္ဌစ္ဆ] မီးအိုးကင်း၊ မီးမေယောက်မ။ အင်္ဂါရကပလ္လဓမ္မကဋ္ဌစ္ဆ အာဒိနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။

အင်္ဂါရကမ္မ (န) [အင်္ဂါရ + ကမ္မ] မီးသွေးပြုလုပ်ခြင်း၊ မီးသွေးဖုတ်ခြင်း။

အင်္ဂါရကမ္မကရ (တိ) [အင်္ဂါရကမ္မ + ကရ + အ] မီးသွေးဖုတ်ခြင်း အလုပ်ကို လုပ်သောသူ။ မီးသွေးဖုတ်သမား။ အင်္ဂါရိကကြည့်။

အင်္ဂါရကဒိဂဟ (ပု) [အင်္ဂါရက + အာဒိ + ဂဟ] အင်္ဂါစသောဂြိုဟ်။

အင်္ဂါရကဒိဂဟသမာယောဂ (ပု) [အင်္ဂါရက-ဒိဂဟ + သမာယောဂ] အင်္ဂါဂြိုဟ်စသော ဂြိုဟ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ အပိ စ နက္ခတ္တဿ အင်္ဂါရကဒိဂါဟသမာယောဂေါပိ နက္ခတ္တဂါဟောယော။ ဒီ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ စန္ဒီမသုရိယာနမိဝ နက္ခတ္တာနမ္ပိ ဟုနာ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတော ဝေ ဟိ “အပိ စာ” တိ အာဒိနာ နက္ခတ္တဂါဟေ ဒုတိယနယော ဝုတ္တော။ အင်္ဂါရကဒိဂဟသမာယောဂေါပိတိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန အင်္ဂါရကသသိ-ပုတ္တသုရဂုရုသုက္ကရဝိသုတကေတုသင်္ခါတာနံ ဂါဟာနံ သမာယောဂေါပိ နက္ခတ္တဂါဟောယော သဟ ပယောဂေန ဂဟဏတော။ သဟ ပယောဂေါပိ ဟိ ဝေဒသမယေန ဂဟဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သဇ်၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရကသု(ထိ) [အင်္ဂါရ + ကာသု] မီးကျိုးတွင်း၊ မီးကျိုးစု။ အင်္ဂါရကသုယာ အာဒိတ္တယ။ ဝိ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုယာတိ အင်္ဂါရပုဏ္ဏကူပေ၊ အင်္ဂါရရာသိမ္ပိ ဝါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ သဗ္ဗသော ပန အသာဒိယန္တော အာသိဝိသမုခဝိယ အင်္ဂါရကသုဝိယ စ ပဝိဋ္ဌိအင်္ဂဇာတံ...။ ဝိ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုန္တိ အင်္ဂါရရာသိ၊ အင်္ဂါရပုဏ္ဏာဝါဋ္ဌိ ဝါ။ ဝိ၊ မတိ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂါရကသု သာဓိကပေါရိသာ ပုဏ္ဏာ အင်္ဂါရရာနံ။ သံ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုတိ အင်္ဂါရနံ ကာသု။ ကာသုတိ ရာသိပိ ဝုစ္စတိ အာဝါဇောပိ။ သံ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရကသုမဂ္ဂ (ပု) [အင်္ဂါရကသု + မဂ္ဂ] မီးကျိုးတွင်းလမ်း၊ မီးကျိုးတွင်းသို့ - သွားရောက် - ကြောင်းဖြစ်သောလမ်း။ အင်္ဂါရကသုမဂ္ဂေါဝိယ နိရယူပဂံ ကမ္ပံ။ မ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရကသုသဒိသ (တိ) [အင်္ဂါရကသု + သဒိသ] မီးကျိုးတွင်း - မီးကျိုးစု - နှင့်တူသော။ အင်္ဂါရကသုသဒိသာ(ကာမာ)။ ထေရီ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရကသုသဒိသာ မဟာဘိတာပနဋ္ဌေန။ ထေရီ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရကသုပမ (တိ) [အင်္ဂါရကသု + ဥပမာ] (က) မီးကျိုးတွင်း ဥပမာရှိသော၊ မီးကျိုးတွင်းနှင့် တူသော၊ သူ။ အင်္ဂါရကသုပမာ ကာမာ။ ဝိ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုပမာ မဟာဘိတာပနဋ္ဌေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုပမာ ကာမာ ဒိဋ္ဌာဟောန္တိ။ သံ၊ ည၊ ဝ။ ပရိယေဋ္ဌိမူလကဿ စေဝ ပဋိသန္ဓိမူလကဿ စ ဒုက္ခဿ ဝသေန အင်္ဂါရကသုဝိယ မဟာပရိဋ္ဌာဟာတိ ဒိဋ္ဌာဟောန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုပမာ ကာမာ မဟာပရိဋ္ဌာဟဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ ည၊ ဝ။ သာဓိကပေါရိသာပမာဏာ ဝိတစိကာနံ ဝိတဓမ္မာနံ အင်္ဂါရနံ ပူရာ အင်္ဂါရကသု ဥပမာ ဧတေသန္တိ အင်္ဂါရကသုပမာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ (ခ) မီးကျိုးတွင်း ဥပမာရှိသော - မီးကျိုးတွင်းကို ဥပမာပြု၍ ဟောအပ်သော - အဆုံးအမ။ မနောသဉ္ဇေတနာဟာရော အင်္ဂါရကသုပမေန၊ ဝိသုဋ္ဌိ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ (၎င်း၏ ၁။ ၄၁၅-လည်းကြည့်။)

အင်္ဂါရကသုပမာ (ထိ) [အင်္ဂါရကသု + ဥပမာ] မီးကျိုးတွင်း ဥပမာ၊ မီးကျိုးတွင်းနှင့်တူခြင်း။ မီးကျိုးတွင်းနှင့် ပုံတူပြုခြင်း။ “သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂါရကသု” တိ အာဒိနာ အင်္ဂါရကသုပမံ ဒေသေသိ။ မ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။ အင်္ဂါရကသုပမာယံ ပန ယထာ သာ အင်္ဂါရကသု။ မ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရက္ကမန (န) [အင်္ဂါရ + အက္ကမန] မီးကျိုးခဲကိုနှင်းခြင်း။ ယဒိ ဥတ္တာနသေယျကော ကထမဿ “အင်္ဂါရက္ကမန” န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရဂဗ္ဗ (ပု) [အင်္ဂါရ + ဂဗ္ဗ] မီးကျိုးဖြင့် ပြည့်သော အခန်း။ မီးကျိုးအတွင်း။ တယာကတေ အင်္ဂါရဂဗ္ဗေ အဟမေဝ ပစိတွာ အတ္တာနံ ပစိဿံ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ခ၊ ည၊ ဝ။

အင်္ဂါရဂဗ္ဗက (တိ) [အင်္ဂါရ + ဂဗ္ဗ + က] မီးကျိုးဖြင့် ပြည့်သောအခန်းရှိသော။ မဟန္တံ အကာသိ

စိတကံ၊ ကတွာ အင်္ဂါရဂဗ္ဘကံ။ စရိယာ။ ၃၉၇။
အင်္ဂါရဘရိတဗ္ဘန္တရံ သမန္တတော လေမာနံ မမ
သရိရဿ နိမုဇ္ဇနပ္ပဟောနကံ တင်္ဂဏဉေဝ မဟန္တံ
စိတကံ အကာသံ။ စရိယာ။ ၁၀၈။

အင်္ဂါရစိတက (ပု) [အင်္ဂါရ + စိတက] မီးကျီးစု၊
မီးကျီးပုံ။ သာ ကိရ အင်္ဂါရစိတကေ နိပန္နာ
ဝိပုန္နမာနာ ဝိပရိဝတ္တမာနာ ပစ္စတိ။ ဝိ။ ၂။
၁၀၀။ အင်္ဂါရစိတကေတိ အင်္ဂါရသဉ္စယေ။
သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၉၅။

အင်္ဂါရဇာတ (တိ) [အင်္ဂါရ + ဇာတ] မီးကျီးကဲ့
သို့ပူသော။ အင်္ဂါရဇာတာ ပထဝီ။ ဇာ။ ၁။ ၁၇၉။
အင်္ဂါရဇာတာတိ ဘော ပရိသ အယံ ပထဝီ
ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရာ ဝိယ ဥဏှဇာတာ။ ဇာ။ ၄။ ၁၃။
၄၂၅။

အင်္ဂါရထူပ (ပု) [အင်္ဂါရ + ထူပ] မီးသွေးစေတီ။
ဒသမော အင်္ဂါရထူပေါ။ ဒီ။ ၂။ ၁၃၈။ အင်္ဂါရထူပံ
ကာရေသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၈၃။

အင်္ဂါရပက္က (တိ) [အင်္ဂါရ + ပက္က] မီးကျီး - ဖြင့် -
၌ - ကျက်စေ - ကင် - ဖုတ် - အပ်သော။ သစေ
အဟံ အင်္ဂါရပက္ကံ တိတ္ထိရမံသံ ခါဒိတုကာ-
မောသ္မိ။ သံ။ ၄၃၃။ ၆၉။

အင်္ဂါရပက္ကမံသ (န) [အင်္ဂါရပက္က + မံသ] မီးကျီး
ဖြင့် - ၌ - ကျက်စေ - ကင် - ဖုတ် - အပ်သော
အသား။ အင်္ဂါရပက္ကမံသံ ခါဒိဿာမိ။ အဘိ။ ၄။ ၂။
၄၅၂။

အင်္ဂါရပစ္ဆိ (တိ) [အင်္ဂါရ + ပစ္ဆိ] မီးသွေးတောင်း။
ပြာတောင်း။ အင်္ဂါရပစ္ဆိယံ ကာကော ဝိယ
အဟောသိ။ ဓမ္မာ။ ၄။ ၂။ ၄၂၅။

အင်္ဂါရပဗ္ဗတ (ပု) [အင်္ဂါရ + ပဗ္ဗတ] မီးကျီး
တောင်။ မဟန္တံ အင်္ဂါရပဗ္ဗတံ အာဒိတ္တံ။
မာ။ ၂။ ၂၀၅။ အင်္ဂါရပဗ္ဗတေနေဝ အင်္ဂါရပဗ္ဗတံ။
မိလိန္ဒ။ ၂။ ၉၂။

အင်္ဂါရပိဏ္ဏ (ပု) [အင်္ဂါရ + ပိဏ္ဏ] မီးကျီးခဲ။
အလာတခဏှံ ဝါ အင်္ဂါရပိဏ္ဏော ဝါ ဆာရိကာ
ဝါ ဓူမော ဝါ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၆၆။

အင်္ဂါရပုဏ္ဏ (တိ) [အင်္ဂါရ + ပုဏ္ဏ] မီးကျီးခဲဖြင့်
ပြည့်သော။

အင်္ဂါရပုဏ္ဏကူပ (ပု) [အင်္ဂါရပုဏ္ဏ + ကူပ] မီးကျီး
ခဲဖြင့်ပြည့်သောတွင်း။ အင်္ဂါရကာသု-ကြည့်။

အင်္ဂါရပုဏ္ဏာဝါဠ (ပု) [အင်္ဂါရပုဏ္ဏ + အာဝါဠ]
မီးကျီးခဲဖြင့် ပြည့်သောတွင်း။ အင်္ဂါရကာသု-
ကြည့်။

အင်္ဂါရပူဝ (ပု) [အင်္ဂါရ + ပူဝ] မီးကျီးဖြင့် -
ကင် - ဖုတ် - အပ်သောမုန့်။ ကုဏ္ဏကအင်္ဂါရ-
ပူဝ (= ဓမ္မာ။ ၄။ ၂။ ၂၀၈) ကြည့်။

အင်္ဂါရဘရိတ (တိ) [အင်္ဂါရ + ဘရိတ] မီးကျီးခဲ
ဖြင့် ပြည့်သော။ အင်္ဂါရဂဗ္ဘက-ကြည့်။

အင်္ဂါရဘာဝ (ပု) [အင်္ဂါရ + ဘာဝ] မီးသွေးခဲ၏
အဖြစ်။ သုဝဏ္ဏံ အင်္ဂါရဘာဝံ (အာပဇ္ဇတိ)။ ဓမ္မာ။
၄။ ၂။ ၄၅။

အင်္ဂါရဘူတ (တိ) [အင်္ဂါရ + ဘူတ] မီးသွေးခဲ
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ မီးသွေးခဲနှင့်တူသော။ မျိုး
ဖျက်ဖြစ်သော။ သူ။ နယမေ အမှာကံ ပုတ္တာ၊
ဒုဇ္ဈတာတေ ကုလဿ အင်္ဂါရဘူတာ။ သုတ္တနိ။
၄။ ၁။ ၁၇၄။

အင်္ဂါရမဇ္ဈ (န) [အင်္ဂါရ + မဇ္ဈ] မီးပုံ - အလယ် -
အတွင်း။ အဟံ အတ္တာနံ ပရိစ္စဇိတွာ အင်္ဂါရ-
မဇ္ဈေ ပတိဿာမိ။ ဇာ။ ၄။ ၁၃၂။

အင်္ဂါရမတ္တိကဉ္စက္ခောဒကဒါနာဒိက (တိ) [အင်္ဂါ-
ရ + မတ္တိကာ + ဉ္စက္ခောဒက + ဒါနာဒိ + က] မီး
ကျီးခဲ၊ မြေညက်၊ ရေနွေးပေးခြင်း အစရှိသော။
ဇန္တာသရေ ပရိကမ္ပံ နာမ အင်္ဂါရမတ္တိကဉ္စက္ခော-
ဒကဒါနာဒိကံ သဗ္ဗံ ကိစ္စံ။ ဝိ။ ၄။ ၁၃၂။ ၂၆၀-၁။

အင်္ဂါရမသိ (ပု) [အင်္ဂါရ + မသိ] မီးသွေးမှုန့်အိုးမဲ။

အင်္ဂါရမသိဆာရိကာသမာကုလ (တိ) [အင်္ဂါရ-
မသိ + ဆာရိကာ + သမာကုလ] မီးသွေး၊ ပြာ
တိုဖြင့် ရှုပ်ထွေးသော။ ဈာမဋ္ဌာနမတ္တမေဝ

အင်္ဂါရမသိမက္ခိကာသမာကုလံ ပညာယတိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အင်္ဂါရမသိမက္ခိတ (တိ) [အင်္ဂါရမသိ + မက္ခိတ]
မီးသွေး - အိုးမဲ - တို့ဖြင့် ပေကျံသော၊ သူ။
သေဒကိလိန္ဒံ ဆာရိကာယ ဩကိန္တံ အင်္ဂါရမသိ-
မက္ခိတံ (သေဋ္ဌိမိတရံ)။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ဝိမာန၊
ဋ္ဌ၊၆၀။

အင်္ဂါရမ္မဏဝတ္ထာပန (န) [အင်္ဂ + အာရမ္မဏ +
ဝတ္ထာပန] ဈာန်အင်္ဂါနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံကို
ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ အင်္ဂါရမ္မဏဝတ္ထာပ-
နမ္ပိ ဧကေ ဣစ္ဆန္တိ။ အဋ္ဌကထာသု ပန အနာ-
ဂတတ္တာ အဒ္ဓါတံ ဘာဝနာမုခံ န ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄။

အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိ (ထိ) [အင်္ဂ + အာရမ္မဏ +
သင်္ကန္တိ] ဈာန်အင်္ဂါနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံတို့၏
ပြောင်းလဲခြင်း။ အင်္ဂသင်္ကန္တိ-ဩဠု။

အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိက (တိ) [အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိ +
က] ဈာန်အင်္ဂါနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံတို့၏ပြောင်း
လဲခြင်း။ ပထဝီကသိဏေ ပဌမံဈာနံ သမာပဋိတွာ
အာပေါကသိဏေ ဒုတိယံ... ဩဒါတကသိဏ-
တောနေဝသညာနာသညာယတနန္တိ ဝေကန္တ-
ရိကဝသေန အင်္ဂါနဉ္စ အာရမ္မဏာနဉ္စ သင်္ကမနံ
အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိကံ နာမ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃။

အင်္ဂါရရာသိ (ပုထိ) [အင်္ဂါရ + ရာသိ] မီးကျိုးစု၊
မီးကျိုးပုံ။ အင်္ဂါရရာသိံ ဇလိတံ ဘယာနကံ။
ဇာ၊၂။၂၇၂။ တဿ အင်္ဂါရရာသိဿ မဇ္ဈေ...
ပပတိ။စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၀၀။

အင်္ဂါရဝဿ (ပုန) [အင်္ဂါရ + ဝဿ] မီးကျိုးမိုး။
တတော အင်္ဂါရဝဿံ သမုဋ္ဌာပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ ဂိရိ-
ဘဏ္ဍဝါဟနုပူဇာယ မာရေန အင်္ဂါရဝဿေ
ပဝတ္တိတေ အာကာသေ ပထဝီံ မာပေတွာ
အင်္ဂါရဝဿပရိတ္တာရကော ထေရော ဝိယ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄။

အင်္ဂါရဝဿပရိတ္တာရက (တိ) [အင်္ဂါရဝဿ +
ပရိတ္တာရက] မီးကျိုးမိုးကို တားမြစ်နိုင်သော၊
သူ။အင်္ဂါရဝဿ-ဩဠု။

အင်္ဂါရသဉ္ဇယ (ပု) [အင်္ဂါရ + သဉ္ဇယ] မီးကျိုးစု၊
မီးကျိုးပုံ။အင်္ဂါရစိတက-ဩဠု။

အင်္ဂါရသမ္ပရိကိန္တ (တိ) [အင်္ဂါရ + သမ္ပရိကိန္တ]
မီးကျိုးတို့ဖြင့် - ဝန်းဝိုင်း - ခြံရံ - အပ်သော။
ဩကိရိနိ စ အင်္ဂါရသမ္ပရိကိန္တာ။ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

အင်္ဂါရသမ္ပရိကိန္တတာ (ထိ) [အင်္ဂါရသမ္ပရိကိန္တ +
တာ] မီးကျိုးတို့ဖြင့် - ဝိုင်းဝန်း - ခြံရံ - အပ်
သည်၏ အဖြစ်။ ဣတောစိတော စ အင်္ဂါရ-
သမ္ပရိကိန္တတာယ ဩကိရိနိ။ တေနာဟ သာ
ကိရာတိ အာဒိ။သာရတ္ထ၊၂။၂၉၅။

အင်္ဂါရာမ (ပု) [အင်္ဂ + အာရာမ] အင်္ဂမင်းဆောက်
လုပ်လှူဒါန်းသော (သုမန မြတ်စွာ ဘုရား၏)
အင်္ဂါရံကျောင်းတော်။ သုမနော ယသဓရော
ဗုဒ္ဓေါ၊ အင်္ဂါရာမမ္ပိ နိဗ္ဗုတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၃၁။

အင်္ဂါရိက (တိ) [အင်္ဂါရ + ဣက] မီးသွေးဖုတ်
သော၊သူ။ မီးသွေးဖုတ်သမား။ အင်္ဂါရိကာ
လောဏကဗျာ စ သူဒါ။ဇာ၊၂။၂၃၄။ အင်္ဂါရိ-
ကာတိ အင်္ဂါရကမ္မကဗျာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇၂၇။

အင်္ဂါရိ (တိ) [အင်္ဂါရ + ဤ] မီးကျိုးကဲ့သို့နီမြန်း-
သော အပွင့် အညွန့်ရှိသော။ အင်္ဂါရိနော
ဒါနိ ဒုမာ ဘဒန္တေ။ ထေရ၊၃၀၀။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆၉-ဩဠု။

အင်္ဂိက (တိ) [အင်္ဂ + ဣက။ (အာဂိက-သံ)] အင်္ဂိ-
က ခေါ်သော မုရိုးစည်။မုဒိဂေဟိတိ အင်္ဂိကာ-
ဒိဟိ မုရဇေဟိ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။မုဒိဂေ ဝါဒျေ၊
န။ထောမ။

အင်္ဂိရသ (ပု) [အင်္ဂ + အသ။ ဣ-လာ၊ရ-လာ။
(အင်္ဂိရသံ-သံ)] အင်္ဂိရသ ဆေးဆရာ။ နာရဒေါ
ဓမ္မန္တရိ အင်္ဂိရသော ကပိလော။မိလိန္ဒ၊၂၆၃။

အဂီ (တိ)[အဂ် + ဤ။ (ထိ၌ အဂီနီ)] (က) အဂါ ရှိသော။ စတုရဂီနီယာ သေနာယ။ အံ၊ ၂။ ၃၄၈။
 (ခ) ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော။ နနယ်ပျိုမျှစ်သော - သွယ်ပျောင်းလှပသော - ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။ ကာဠာဂီနီဝံ တက္ကာရိ။ ထေရီ။ ၄၁၃။ ကာဠာတိ တဿာလပနံ။ အဂီနီန္တိ အဂ်လဋ္ဌိသမ္ပန္နံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃၄။

အဂီကတသိလာဒိသမ္ပတ္တိက (တိ) [အဂီကတ + သိလာဒိ + သမ္ပတ္တိ + က] ကိုယ်အင်္ဂါကဲ့သို့ပြုအပ်သောသိလစသည်၏ ပြည့်စုံခြင်း ရှိသော။ သူ။ အဂီရသ-ကြည့်။

အဂီရသ (ပ) [(၁) အဂ် + ရသ။ ဤ-လာ။ ထိ၌-အဂီရသိ။ (၂) အဂီကတ + ရသ။ ကတ-ကျေ။] (၁) ကိုယ်အင်္ဂါမှထွက်သောအရောင် ရှိသော။ သူ။ (က) မြတ်စွာဘုရား။ အဂီရသဿ နမတ္ထု။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၉။ သဗ္ဗေ အဂ်တော ရသ္မိနံ နိက္ခန္တိတော အဂီရသ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၄၄။ အဂီရသံ ပဿ ဝိရောဓမာနံ။ သံ၊ ၁။ ၈၁။ အဂီရသန္တိ သမ္မာသမ္ပန္နံ။ ဘဂဝတော ဟိ အဂ်တော ရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ။ တဿ အဂီရသောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ (ခ) အဂီရသမည်သောရသေ့။ အဂီရသံ ဂေါတမံ ဟေဋ္ဌယိတော။ ဇာ၊ ၂။ ၉။ အဂီရသန္တိ အဂေဟိ ရံသီနံ နိစ္ဆရဏတော ဝေလဒ္ဓနာမံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။ (ဂ) အဂီရသမည်သော ဝေဒကျမ်းပြုရသေ့။ အဂီရသော ဘာရဒွါဇော...။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ ဒီ၊ ၁။ ၉၇၊ ၉၈၊ ၂၂၄၊ ၂၂၅၊ ၂၂၈၊ ၂၂၉။ မ၊ ၂။ ၃၈၊ ၃၉။ အံ၊ ၂။ ၁၉၇၊ ၂၀၂။ (ဃ) အသယုသုဋ္ဌေး။ အဂီရသဿ ဂတိအာဂတိ ဝါ...။ အဂီရသဿ ဂဟပတိနော။ ပေတ။ ၁၅၆-၇။ အဂီရသဿာတိ အဂ်တော နိက္ခမနုဇတိကဿ၊ ‘ရသော’တိ ဟိ ဇုတိယာ အဓိဝစနံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၁၅။ အဂီရသဿာတိ အာဒိနာ အသယုသေဋ္ဌိံ ကိတ္တေတိ။ ၎င်း။ ၁၁၆။ (င) သုရိယဝစ္စသ နတ်သမီး။ အဂီရသိ ပိယာ မေသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၂။ အဂီရသိတိ အဂေ ရသ္မိယော အဿာတိ အဂီရသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ (၂) ကိုယ်

အင်္ဂါကဲ့သို့ ပြုအပ်သောသိလ စသည်၏ ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ သူ။ အဂီရသဿ ပုဋိမဿ တာဒိနော။ ထေရီ၊ ၃၀၁။ အဂီရသဿာတိ အဂီကတသိလာဒိသမ္ပတ္တိကဿ။ ‘အဂ်မဂေဟိ နိစ္ဆရဏကဩဘာသဿာ’တိ အပရေ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂-၃။ အဂီရသ-လည်းကြည့်။
 အဂီရသ (ထိ) အဂီရသ (၁) (င) အနက်ကြည့်။

အင်္ဂုဋ္ဌ (ပ) [အဂ် + ဌ။ အဂ် = ဂမနတ္ထော၊ အဿတ္တိ။ အဂ္ဂ + ဌာ + အ။ အဂ္ဂေ ပုရေ တိဋ္ဌတိတိ ဝါ အင်္ဂုဋ္ဌော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊ အဿတ္တိ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၂၆၆။ ဝိသယောဂတ္တု။ သူစိ။ အင်္ဂုမိ ပါဏိမိ ပဓာနဘာဝေန တိဋ္ဌတိ၊ သ္မာ + က။ ဇတ္တံ၊ ... ‘အဗ္ဗာဓေတိ (ပါ၊ ၈၊ ၃၊ ၉၇) သုတ္တေ အင်္ဂသဒ္ဓပ္ပယောဂတော အင်္ဂသဒ္ဓေါ ဟတ္ထဝါစိတိ ဉာဓိတံ။ ပါစပတိ။ (အင်္ဂုဗ္ဗ - သံ)] (၁) လက်မ။ အညတရဿ ဘိက္ခုနော မောစနာဓိပ္ပါယဿ အင်္ဂုဋ္ဌေန အင်္ဂဇာတံ ဃနေန္တဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၁။ အပိ န သော ပုရိသော အမဿ အာသိဝိသဿ ဃောရဝိသဿ ဟတ္ထံ ဝါ အင်္ဂုဋ္ဌံ ဝါ ယုဠေယျ။ မ၊ ၃။ ၄၈။ ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထင်္ဂုဋ္ဌေန။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၇။ (၂) ခြေမ။ သာရတ္ထော အင်္ဂုဋ္ဌံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃။ အင်္ဂုဋ္ဌံ ပိ သယံ ပါဒေ။ အပ၊ ၁။ ၃၄၈။

အင်္ဂုဋ္ဌက (ပ) [အင်္ဂုဋ္ဌ + က] လက်ချောင်း။ အင်္ဂုဋ္ဌကတော စဿ ခိရံ နိဗ္ဗတ္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၄။

အင်္ဂုဋ္ဌကမတ္တ (န) [အင်္ဂုဋ္ဌက + မတ္တ] ခြေမ-မျှ။ ပါဒင်္ဂုဋ္ဌကမတ္တေန၊ ဝေဇယန္တမကမ္ပယိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၆။

အင်္ဂုဋ္ဌဂဏနာ (ထိ) [အင်္ဂုဋ္ဌ + ဂဏနာ] လက်ချောင်းတို့ဖြင့် ရေတွက်ခြင်း။ လက်ချိုးရေတွက်ခြင်း။ အင်္ဂုဋ္ဌဂဏနာတိ အင်္ဂုဋ္ဌဂဏနာ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၈၈။

အင်္ဂုပ္ပဒ (န) [အင်္ဂုဋ္ဌ + ပဒ] လက်မ-ရာ။ ဒိဿန္တေ ဝါသိဇေ အင်္ဂုလိပဒါနိ၊ ဒိဿတိ အင်္ဂုပ္ပဒံ။ အံ၊ ၂။ ၄၉၄။ သံ၊ ၂။ ၁၂၆-လည်းကြည့်။

အင်္ဂုပ္ပမာဏ (န) [အင်္ဂုပ္ပ + ပမာဏ] (၁) လက္ခဏာ၊ တလက္ခဏ၊ တလက္ခဏော။ (၂) (တိ) တလက္ခဏပမာဏရှိသော။

အင်္ဂုပ္ပမာဏဗဟလ (တိ) [အင်္ဂုပ္ပမာဏ + ဗဟလ] တလက္ခဏမျှတသော၊ အထုတလက္ခဏရှိသော။ အင်္ဂုပ္ပမာဏဗဟလံ လောဟပနုဗ္ဗိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။

အင်္ဂုပ္ပရိမာဏ (တိ) [အင်္ဂုပ္ပ + ရိမာဏ] လက်မ - အတိုင်း အရှည် - ပမာဏ - ရှိသော။ ဧတေန သရိပရိမာဏော အင်္ဂုပ္ပရိမာဏော ယဝရိမာဏော ပရမာဏပရိမာဏော အတ္တာတိ ဝေမာဒိဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၈-၉။ (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆-နှင့် ဓာနိ၊ သျသစ၊ နာဂုလည်းကြည့်။)

အင်္ဂုပ္ပသေဟ (ပု) [အင်္ဂုပ္ပ + သေဟ] လက်မ-မဖြစ်သော အစေး (နို့၊ ရည်)။ အင်္ဂုပ္ပသေဟေန ယာပေတိ ရတ္တိံ။ ပေတ။ ၁၇၃။ အင်္ဂုပ္ပသေဟေနာတိ အင်္ဂုပ္ပတော ပဝတ္ထသေဟေန၊ ဒေဝတာယ အင်္ဂုပ္ပတော ပဝ္ဋရိတခိရေနာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၁၂။

အင်္ဂုပ္ပဂဏနာ (ထိ) [အင်္ဂုပ္ပ + ဂဏနာ။ အ-ကို-လု-ပြု] လက်ချောင်းတို့ဖြင့် ရေတွက်ခြင်း၊ လက်ချိုး ရေတွက်ခြင်း။ နာဂုပ္ပဂဏနံ ယာတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၇-ကြည့်။)

အင်္ဂုတ္တရ (ပု) [အင်္ဂု + ဥတ္တရ] အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-ကြည့်။ သင်္ချာ အင်္ဂုတ္တရေ အယံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။

အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ (ထိ) [အင်္ဂုတ္တရ + အဋ္ဌကထာ] အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်၏ အဖွင့်၊ အင်္ဂုတ္တရိရ် အဋ္ဌကထာ။ မနောရထပူရဏံ။ ကုလဂေဟေတိ ပန အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၂။ တေသံ ဝိတ္ထာရော အင်္ဂုတ္တရ (နိကာယ) ဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၈။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ (ပု) [အင်္ဂုတ္တရ + နိကာယ] အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်။ အထက်အထက်၌ - အင်္ဂါတပါး

တပါး - တရားသဘောစု တမျိုးတမျိုး - အပိုအလွန်ရှိသော - အပိုအလွန် ရှိသည်ကိုပြု၍ ဟောအပ်သော - သုတ်တို့၏ - အပေါင်း - တည်နေရာ။ စိတ္တပရိယာဒါနသုတ်စသော ၉၅၅၇-သုတ် အရေအတွက်ရှိသော နိကာယ်တရပ်။ ကတမော အင်္ဂုတ္တရနိကာယော? ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေန ဌိတာနိ (ကထိတာနိ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။) စိတ္တပရိယာဒါနာဒိနိ နဝသုတ္တသဟဿာနိ ပဉ္စသုတ္တသဟာနိ သတ္တပညာသဉ္စ သုတ္တာနိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။ ဧကေကေဟိ အင်္ဂေဟိ ဥပရူပရိ ဥတ္တရော အဓိကော ဧတ္တာတိ အင်္ဂုတ္တရေတိ အာဟ 'ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေနာ'တိ အာဒိ။ တတ္ထ ဟိ ဧကေကတော ပဌာယ ယာဝ ကောဒသအင်္ဂါနိ ကထိတာနိ။ 'အင်္ဂ'န္တိ စ ဓမ္မကောဌာသော။ သီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂုတ္တရဘာဏက (ပု) [အင်္ဂုတ္တရ + ဘာဏက] အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင် မထေရ်။ အင်္ဂုတ္တရဘာဏက ခုဒ္ဒကဘာဏက။ မိလိန္ဒ၊ ၃၂၄။

အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယ (ပု) [အင်္ဂုတ္တရ + မဟာနိကာယ] အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်မြတ်။ ဣမသ္မိံ အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယေ အယံ စတုကောဋိကသုညတာ နာမ ကထိတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၂။

အင်္ဂုတ္တရသမာယုတ (တိ) [အင်္ဂုတ္တရ + သမာယုတ] အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် - နှင့်စပ်သော - ၌ပါဝင်သော။ သုတ္တန္တံ အင်္ဂုတ္တရသမာယုတာ။ အံ၊ ၃။ ၅၅၈။

အင်္ဂုတ္တရာဂမ (ပု) [အင်္ဂုတ္တရ + အာဂမ] အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ပါဠိတော်။ အင်္ဂုတ္တရာဂမဝရဿ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ဟောန္တိ အင်္ဂုတ္တရာဂမေ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။

အင်္ဂုတ္တရာပ (ပု-ဗဟု) [အင်္ဂု + ဥတ္တရာပ] အင်္ဂုတ္တရာပတိုင်း၊ အင်္ဂုတိုင်း။ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ အင်္ဂုတ္တရာပေသု ဝိဟရတိ။ မ၊ ၂။ ၂၂။ အင်္ဂုတ္တရာပေသုတိ အင်္ဂါယေဝ သော ဇနပဒေါ၊ မဟိယာ

ပနဿ ဥတ္တရေန ယာ အာပေါ။ တာသံ အဝိဒ္ဓု-
ရတ္တာ ဥတ္တရပေါတိပိ ဝုစ္ဆတိ။ ကတရမဟိယာ
ဥတ္တရေန ယာ အာပေါတိ။ မဟာမဟိယာ။ မ၊
၄၂။ ၂၄။

အင်္ဂုတ္တရိက (ပု) [အင်္ဂုတ္တရ + ဣက] အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ။ ဒိဃမဇ္ဈိမသယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရိကဒုဒ္ဒက။
ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။

အင်္ဂုလ (ပု၊ န) [အင်္ဂ + ဥလ။ ဣဒါ၊ ၁၉၅။ ဓာန်၊
၆။ ၁၉၅-ကြည့်။] (၁) လက်ချောင်း။ ဒွင်္ဂုလပဗ္ဗ-
ပရမံ အာဒါတဗ္ဗန္တိ ဒွိသု အင်္ဂုလေသု ဒွေ ပဗ္ဗ-
ပရမာ အာဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၄။ (၂) လက်သစ်။
အာကာသော မိနိတံ သက္ကာ၊ ရဇ္ဇယာ အင်္ဂုလေန
ဝိ။ အပ၊ ၁။ ၂။ (၃) ခြေချောင်း။ အင်္ဂုလန္တရ-
ကြည့်။

အင်္ဂုလကာလ (ပု) [အင်္ဂုလ + ကာလ] တလက်သစ်
လိုသေးသော အချိန်၊ မွန်းတည့်ရန် အချိန်
တလက်သစ်လိုသေးသောအခါ။ ဒွင်္ဂုလကာလေ
ဘတ္တံ ဂဟေတွာ အင်္ဂုလကာလေ ဘုဉ္ဇတိ။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၂၆။

အင်္ဂုလဂ္ဂ (န) [အင်္ဂုလ + အဂ္ဂ] လက်ချောင်းဖျား။
တေန အင်္ဂုလဂ္ဂေန တံ အင်္ဂုလဂ္ဂံ ပရာမသတိ။
အဘိ၊ က။ ၂၃၇။

အင်္ဂုလင်္ဂုလ (ပု၊ န) [အင်္ဂုလ + အင်္ဂုလ] လက်
ချောင်းတိုင်း။ အင်္ဂုလင်္ဂုလေဟိ အင်္ဂုလန္တရော
ပဝတ္တတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၂၀။ အင်္ဂုလင်္ဂုလေဟိတိ အင်္ဂု-
လေဟိ အင်္ဂုလေဟိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။

အင်္ဂုလဋ္ဌိ (န) [အင်္ဂုလိ + အဋ္ဌိ] လက်ချောင်းရိုး။
အင်္ဂုလဋ္ဌိ ဒိသ္မာ ဝိဇ္ဇိ ပရိဇ္ဇပ္ပတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။
အင်္ဂုလဋ္ဌိ ဒိသ္မာတိ အင်္ဂုလိဘူတံ အင်္ဂုလိယာ ဝါ
ဇာတံ အဋ္ဌိ ပဿိတော၊ အင်္ဂုလိစ္ဆဝိမတ္တံ အပဿိ-
တော တဒဋ္ဌိဝိပဿနဝသေနေဝ ဗျာကရာဇ္ဇိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “အင်္ဂုလဋ္ဌိန္တိ သရီရ”န္တိ။ (ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၃၀။) ပန အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန ဝုတ္တံ၊
ဝေ သတိ အင်္ဂုပစ္စင်္ဂါနံ ဝိရုဟနဘာဝေန လဋ္ဌိ-

သဒိသတ္တာ သရီရမေဝ အင်္ဂုလဋ္ဌိတိ ဝိညာယတိ။
သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။

အင်္ဂုလဒွင်္ဂုလစတုရင်္ဂုလမတ္တ (န) [အင်္ဂုလ + ဒွိ +
အင်္ဂုလ + စတု + အင်္ဂုလ + မတ္တ] လက်တသစ်၊
လက်နှစ်သစ်၊ လက်လေးသစ်မျှ။ ခဇ္ဇောပနကဿ
(အာဘာ) အင်္ဂုလဒွင်္ဂုလစတုရင်္ဂုလမတ္တံ နိစ္ဆ-
ရတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။

အင်္ဂုလန္တရ (န) [အင်္ဂုလ + အန္တရ] ခြေချောင်း
ကြား၊ ခြေမနှင့်ခြေညှိကြား။ ဆတ္တဒဏ္ဍကေ
အင်္ဂုလန္တရံ အပ္ပဝေသေတွာ ကေဝလံ ပါဒကံ
အက္ကမိတွာ ဌိတဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။

အင်္ဂုလန္တရိကာ (ထိ) [အင်္ဂုလ + အန္တရိကာ] လက်
ချောင်းကြား။ ဟေိ ဘန္တေ အင်္ဂုလန္တရိကာယ
သနေဟိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၉။ အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ ဥဒက-
ဓာရာ ပဝတ္တတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၂၀။ အင်္ဂုလန္တရိကာ-
ဟိတိ အင်္ဂုလိနံ အန္တရိကာဟိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။

အင်္ဂုလမတ္တ (န) [အင်္ဂုလ + မတ္တ] တလက်သစ်မျှ။
အင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ အပရာပရံ န သက်မတိ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၁၂၆။

အင်္ဂုလိ (ထိ) [အင်္ဂု (=ဂတိယံ) + ဥလိ] (၁)
လက်ချောင်း။ အင်္ဂုလိယာ ဇာလမာနာယ။ ဝိ၊
၄။ ၁၉၄။ မနုဿေ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ အင်္ဂုလိနံ
မာလံ ဓာရေတိ။ မ၊ ၂။ ၃၀၁။ နင်္ဂုလိဟိ နုခေဟိ
ဝိ။ မ၊ ၂။ ၄၀၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၇။ အင်္ဂုလိ ဇာလေ-
တွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ အင်္ဂုလိစေတ္ထံ ဆိဇ္ဇထ။
ထေရ၊ ၃၇၀။ မိလိန္တ၊ ၃၈၀။ (၂) လက်ချောင်း၊
ခြေချောင်း။ န ဘိက္ခုဝေ အင်္ဂုလိစ္ဆိန္တော ပဗ္ဗာ-
ဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၂၆။

အင်္ဂုလိအင်္ဂုဠ (ပု) [အင်္ဂုလိ + အင်္ဂုဠ] လက်ချောင်း
ခြေချောင်း၊ လက်မ ခြေမ။

အင်္ဂုလိအင်္ဂုဠဗေဒ (န) [အင်္ဂုလိအင်္ဂုဠ + ဗေဒ] လက်
ချောင်း ခြေချောင်း၊ လက်မ ခြေမ၊ ဝေးစေ့။
မေထုနဿာဒေန လောမံ ဝါ အင်္ဂုလိအင်္ဂုဠဗေဒာ-
ဒီနိ ဝါ ပဝေသေန္တဿာပိ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။

၂၂၂။ကသောဒုက္ခန္တိ စေ, “အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်စာအုပ်
ဝါပဝေသေန္တိသ ဒုက္ခန္တိ” ဝတ္ထုတ္တ ယုတ္တံ။
ဝဇီရ။၁၁၅။

အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + အင်္ဂလိပ် +
အင်္ဂလိပ်] လက်ချောင်းကြား၊ ခြေချောင်းကြား။
လက်ချောင်း၊ ခြေချောင်းအကြား။ အင်္ဂလိပ်-
အင်္ဂလိပ်ရေဟိ လောမကူပေဟိ စ...။ ဥဒါနုဋ္ဌ။
၁၂၅။

အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် (ပု) [အင်္ဂလိပ် + အင်္ဂလိပ်] လက်
ချောင်းသို့ အစဉ်လျှောက်ခြင်း။ ဥဏ္ဍပိယာသံ
ဘုဉ္ဇန္တိသ သေဒေါ အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်ရေဟိ ကော-
ဗဒ္ဒေါဝ ဟုတ္တ ဟိယာသေ သန္တိဋ္ဌတိ။ ဝိဇ္ဇာ
၃။၁၂၀။

အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + အင်္ဂလိပ်] လက်
ညှိုး၏ ရှေးရှုမြစ်သော၊ လက်ညှိုးဖြင့် ညှိုးပြ
အပ်သော။ လက်ညှိုး၏ - တူရ - ရှေ့တည့်တည့်
- ဖြစ်သော။

အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် (ပု၊ န) [အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်-
မုခ + အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်] လက်ညှိုး၏ရှေးရှုမြစ်သော -
လက်ညှိုးဖြင့် ညှိုးပြအပ်သော - ကောင်းကင်။
အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်
သပ္ပဒေသောဝ ဗဟု ဟောတိ။ ဒီဌာ၊ ၃။၆၁။

အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် (န) [အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ် + ဥဒ-
က] လက်ညှိုး၏ ရှေးရှုမြစ်သော - လက်ညှိုးဖြင့်
ညှိုးပြအပ်သော - ရေ။ အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်အင်္ဂလိပ်
တော အဝသေသံ ဥဒကံ ယေဝ ဗဟု ဟောတိ။
ဒီဌာ၊ ၃။၆၁။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + က] လက်ချောင်းထု။
ဒီဌာ၊ ၂။၃၇။ မဌာ၊ ၃။၂၅၇။ လည်း
ကြည့်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂန္တံ ဂဟေတွာ
ကဝါဇေ ပဉ္စဂ္ဂလိကံ ဒါတုံ။ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။၆၁။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + က] လက်ချောင်း။
ဂေါထနာဝိယ အင်္ဂလိပ်က ဝိယ စ တတ္ထ တတ္ထ
လမ္ပန္တိ။ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။၂၇၇။

အင်္ဂလိပ် (ပု) [အင်္ဂလိပ် + က] လက်ချောင်း၊
ခြေချောင်း ကောက်သော။ ဟတ္ထကုဏ္ဍိ ဝါ
ပါဒကုဏ္ဍိ ဝါ အင်္ဂလိပ်ကုဏ္ဍိ ဝါ။ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။၃၁၂။

အင်္ဂလိပ်ကော (တိ) [အင်္ဂလိပ် + ကော] လက်
ချောင်း - ခြေချောင်း - တို့၏အဖျား။

အင်္ဂလိပ်ကော (န) [အင်္ဂလိပ် + ကော] လက်
ချောင်း - ခြေချောင်း - တို့၏ အဖျား
သား။ ဒီဌာ၊ ဒီဌာသု အင်္ဂလိပ်ကော (န) သေဟိ...
ပရိစ္ဆိန္နာ (န)။ အဘိဌာ၊ ၂။၂၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၄၃။

အင်္ဂလိပ်ကော (ပု၊ န) [အင်္ဂလိပ် + ကော] လက်
ချောင်းလက်စွပ်၊ အဝတ် သင်္ကန်းချုပ်သည့်
အခါ အပ်ကို အခွေခံ ပြုရန် ဝတ်အပ်သော
လက်စွပ်။ပဋိဂ္ဂဟန္တိ အင်္ဂလိပ်ကောသကံ။ ဝိဇ္ဇာ၊
၄။၅၀။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + ဆ] လက်ချောင်း
အရေ။

အင်္ဂလိပ် (န) [အင်္ဂလိပ် + မတ္တ] လက်
ချောင်း အရေမျှ။အင်္ဂလိပ်-ကြည့်။

အင်္ဂလိပ် (တိ) [အင်္ဂလိပ် + ဆ] လက်ချောင်း
ခြေချောင်းပြတ်သော၊ သူ။ အင်္ဂလိပ် (န) ပဗ္ဗာ-
ဇေန္တိ။ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။၁၂၆။

အင်္ဂလိပ် (န) [အင်္ဂလိပ် + လေ] လက်ညှိုး
ကို မီးထွန်းခြင်း။ တေဇောကသိဏစတုတ္ထဇ္ဈာနံ
သမာပဋိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဘိညာဉာဏေန အင်္ဂ-
လိပ်လေ အဓိဋ္ဌာယ တေနော တေဇောဘတု-
သမာပတ္တိဇနိတေန အင်္ဂလိပ်လောလောကေ-
နာတိ အတ္ထော။ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။၁၆၄။

အင်္ဂလိပ်လော (ပု) [အင်္ဂလိပ် + လော +
အာလောက] လက်ညှိုးမီးလျှံ၏အရောင်။ အင်္ဂ-
လိပ်လေ-ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်စာအုပ် (ပု) [အင်္ဂလိပ် + ပစာအုပ်]
လက်ချောင်းတို့ဖြင့် ထိုးခြင်း၊ ချိုင်းကြား -

လက်ကတီးကြား-စသည်ကိုလက်ချောင်းတို့ဖြင့်
တို့ခြင်း။ ချိုင်းထိုးခြင်း၊ ကလိထိုးခြင်း။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိ-
ယာ ဘိက္ခု။ သတ္တရသဝဂ္ဂိယံ ဘိက္ခု၊ အင်္ဂလိပ-
တောဒကေန ဟာသေသံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၇။ အင်္ဂလိ-
ပတောဒကေနာတိ အင်္ဂလိဟိ ဥပကစ္ဆကာဒိသန္နံ
ဝစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ အညမညံ အင်္ဂလိပတော-
ဒကေဟိ သဉ္စန္ဓန္တိ သင်္ကဋ္ဌန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၁၅၆။ အင်္ဂ-
လိပတောဒကေဟိတိ အင်္ဂလိ ပတောဒယဋ္ဌိ
ကတွာ ဝိဇ္ဇနေန။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။

အင်္ဂလိပဒ (န) [အင်္ဂလိ + ပဒ] လက်ချောင်းရာ။
ဒိဿန္တေဝ ဝါသိဇဇေ အင်္ဂလိပဒါနိ။ အံ၊ ၂။ ၄၉၄။
သံ၊ ၂။ ၁၂၆-လည်းကြည့်။

အင်္ဂလိပဗ္ဗ (န) [အင်္ဂလိ + ပဗ္ဗ] လက်ဆစ်။ အင်္ဂလိ-
ပဗ္ဗေသု သညံ ဌပေဘွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၁။

အင်္ဂလိပဗ္ဗတေမန (န) [အင်္ဂလိပဗ္ဗ + တေမန] လက်
တဆစ်စွတ်စိုခြင်း။

အင်္ဂလိပဗ္ဗတေမနမတ္တ (တိ) [အင်္ဂလိပဗ္ဗ + တေ-
မန + မတ္တ] လက်တဆစ် စွတ်လောက်ရုံရှိသော။
ယံ မဟာသမုဒ္ဒေ အင်္ဂလိပဗ္ဗတေမနမတ္တမ္ဘိ ဥဒကံ
န ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၆။

အင်္ဂလိပဗ္ဗမတ္တ (တိ) [အင်္ဂလိပဗ္ဗ + မတ္တ] လက်တဆစ်
မျှလောက်ရှိသော။ အင်္ဂလိပဗ္ဗမတ္တမ္ဘိ မဟာ-
သမုဒ္ဒေ ဥဒကံ န ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၅။

အင်္ဂလိပိဋ္ဌိ (ထိ) [အင်္ဂလိ + ပိဋ္ဌိ] လက်ချောင်း၊
ခြေချောင်းတို့၏ - ဖမိုး၊ လက်ဖမိုး၊ ခြေဖမိုး။

အင်္ဂလိပိဋ္ဌိမံသ (န) [အင်္ဂလိ + ပိဋ္ဌိ + မံသ] လက်
ချောင်း၊ ခြေချောင်းတို့၏ လက်ဖမိုး၊ ခြေဖမိုး
ဖက်အသား။ လက်ဖမိုး ခြေဖမိုး၊ လက်ချောင်း
ခြေချောင်းတို့၏ အသား။ အန္တော အင်္ဂလိပိဋ္ဌိ-
မံသေန...ပရိစ္ဆိန္နာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၄၃။

အင်္ဂလိပုဋ္ဌ (ပု) [အင်္ဂလိ + ပုဋ္ဌ] လက်အုပ်။
ရှိခိုးသောအခါဆယ်ချောင်းသောလက်တို့ကိုစပ်

ယှက်ထားသောအရာ။ ဒသင်္ဂလိပုဋ္ဌ မုဒ္ဒနိ ကတွာ
(=အဉ္ဇလိ* ပဂ္ဂဟေတွာ)။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။

အင်္ဂလိဖောဋ္ဌ (ပု) [အင်္ဂလိ + ဖုဋ္ဌ + တ] လက်ဖျစ်
တီးခြင်း။ စေလုက္ခေပေ စ အင်္ဂလိဖောဋ္ဌေ စ
ပဝတ္ထေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၉။

အင်္ဂလိဖောဋ္ဌန (န) [အင်္ဂလိ + ဖုဋ္ဌ + ယု] (အင်္ဂ-
လိသ္မောဋ္ဌန-သံ) လက်ဖျစ်တီးခြင်း။ သာဓု-
ကာရေသု အင်္ဂလိဖောဋ္ဌနေသု စေလုက္ခေပေသု
စ ဝတ္ထမာနေသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၈။

အင်္ဂလိဖောဋ္ဌနမတ္တ (န) [အင်္ဂလိဖောဋ္ဌန + မတ္တ]
လက်ဖျစ်တီးခြင်းမျှသော။ အစ္ဆရာသသံဘာ-
မတ္တ-ကြည့်။

အင်္ဂလိဖောဋ္ဌနသဟဿ (န) [အင်္ဂလိဖောဋ္ဌန +
သဟဿ] အထောင်မကများစွာသော လက်ဖျစ်
တီးခြင်း။ အင်္ဂလိဖောဋ္ဌနသဟဿာနိ ပရိစ္ဆမိ*
သု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။

အင်္ဂလိဘမုကဝိက္ခေပ (ပု) [အင်္ဂလိဘမုက +
ဝိက္ခေပ] လက်ချောင်း၊ ခြေချောင်း၊ မျက်ခုံး
တို့ကို လှုပ်ခြင်း၊ လက်ချောင်း၊ ခြေချောင်း၊
မျက်ခုံးတို့၏ - ဟန် - အမူအရာ။ မနာပေန စ
ဟတ္ထပါဒင်္ဂလိဘမုကဝိက္ခေပေန။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၃၈။

အင်္ဂလိဘူတ (တိ) [အင်္ဂလိ + ဘူတ] လက်ချောင်း
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အင်္ဂလဋ္ဌိ-ကြည့်။

အင်္ဂလိမတ္တ (န) [အင်္ဂလိ + မတ္တ] လက်တသစ်မျှ။
ပရိယန္တံ ပန မုဉ္ဇိတွာ အင်္ဂလိမတ္တမ္ဘိ ဗဟိဒ္ဓါ န
နိစ္ဆရတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ နိဓိကုမ္ဘိယာ အင်္ဂလိ-
မတ္တမ္ဘိ ဦးနံ နာဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၈။ အင်္ဂလိ-
မတ္တ-လည်းကြည့်။

အင်္ဂလိမာလ (ပု) [အင်္ဂလိမာလာ + အ] (က) လက်
ချောင်းတို့ကိုသိမ်းထားသော ပန်းကုံးရှိသော။
သု။ အင်္ဂလိမာလ။ စောရော အင်္ဂလိမာလော
ဘိက္ခုသု ပဗ္ဗဇိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၄။ တေန ခေါ
ပန သမယေန ရညော ပသေနဒိဿ ကောသ-

လဿ ဝိဇိတေ စောရော အင်္ဂလိမာလော နာမ
ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၃၀၁။ (ခ) အင်္ဂလိမာလ-
မထေရ်။ အာယသ္မာ အင်္ဂလိမာလော ရဟော-
ဂတော ပဋိသလ္လိနော ဝိမုတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒိ။ မ၊
၂။ ၃၀၇။

အင်္ဂလိမာလက (ပ) [အင်္ဂလိမာလ + က] အင်္ဂလိ-
မာလ အမည်ရှိသောသူ။ စောရေ အင်္ဂလိမာလ-
ကေ။ အ၊ ၁။ ၁။ ၅၁။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၆။ အင်္ဂလိမာလိ-
လည်းကြည့်။

အင်္ဂလိမာလစောရ (ပ) [အင်္ဂလိမာလ + စောရ] အင်္ဂလိမာလခိုးသူ။ သိသ် အင်္ဂလိမာလစောရံ
ဂဏှာမ။ ထေရ်၊ ၂။ ၃၂၆။

အင်္ဂလိမာလထေရ (ပ) [အင်္ဂလိမာလ + ထေရ] အင်္ဂလိမာလမထေရ်။ အင်္ဂလိမာလထေရော သစ္စ-
ကိရိယံ ကတွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ အင်္ဂလိမာလထေရံ
အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။

အင်္ဂလိမာလထေရဒမန (န) [အင်္ဂလိမာလထေရ
+ ဒမန] အင်္ဂလိမာလမထေရ်ကို ဆုံးမခြင်း။
အင်္ဂလိမာလထေရဒမနံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၉၅။

အင်္ဂလိမာလပရိတ္တ (န) [အင်္ဂလိမာလ + ပရိတ္တ] အင်္ဂလိမာလပရိတ်။ သန္ဓေသားကို အမိဝမ်းမှ
လွယ်ကူချမ်းမြေ့စွာ ဖွားစေနိုင်သော ပရိတ်။
ပုန ဘဂဝတာ ပရိတ္တာ စ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ။ သေယျထိဒါ။
အင်္ဂလိမာလပရိတ္တ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၂။

အင်္ဂလိမာလပိဋက (န) [အင်္ဂလိမာလ + ပိဋက] အင်္ဂလိမာလပိဋကခေါ်သော (ရာဇဂိရိကုန်း
သားတို့၏ ကျမ်းတမ်း)။ မြတ်စွာဘုရားစကား
တော်မဟုတ်သော သင်္ဂါယနာသုံးတန် မတင်ခဲ့
သော ပိဋကအတုတမ်း။ ဝဏ္ဏပိဋက အင်္ဂလိ-
မာလပိဋက။ဝေဒလ္လပိဋကနိ ပန အဗုဒ္ဓဝစနာ-
နိယေဝါတိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဝဏ္ဏပိဋကံ အင်္ဂလိမာ-
လပိဋက။ဝေဒလ္လပိဋကန္တိ အဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယတ္တိ-
သဒ္ဓမ္မပ္ပတိရူပကံ နာမ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ပရိယတ္တိ-
သဒ္ဓမ္မပ္ပဋိရူပက-လည်းကြည့်။

အင်္ဂလိမာလသုတ္တ (န) [အင်္ဂလိမာလ + သုတ္တ] အင်္ဂလိမာလသုတ်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၆-
သုတ်။ မ၊ ၂။ ၃၀၁-၃၀၈။ ဝေ မေ သုတန္တိ အင်္ဂလိ-
မာလသုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။

အင်္ဂလိမာလသုတ္တန္တ (ပ) [အင်္ဂလိမာလ + သုတ္တန္တ] အင်္ဂလိမာလသုတ္တန်။ ဝတ္ထု အင်္ဂလိမာလသုတ္တန္တ-
ဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။

အင်္ဂလိမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အင်္ဂလိမာလသုတ္တ
+ ဝဏ္ဏနာ] အင်္ဂလိမာလသုတ်၏ အဖွင့်-အဋ္ဌ-
ကထာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆-၂၃၇။ တဿ ဥပ္ပတ္တိ စ
ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ အင်္ဂလိမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ-
ယံ ဝုတ္တနယေန ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၉၅။

အင်္ဂလိမာလိ (ပ) [အင်္ဂလိမာလာ + ဤ] အင်္ဂ-
လိမာလ အမည်ရှိသော၊ လက်ချောင်းတို့ကို
သိကုံးထားသော ပန်းကုံးရှိသော၊ သူ။ စောရ-
သင်္ဂလိမာလိနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။

အင်္ဂလိမုဒ္ဓါ (ထိ) [အင်္ဂလိ + မုဒ္ဓါ။ အင်္ဂလိယံ ဘဝါ
မုဒ္ဓါ အင်္ဂလိမုဒ္ဓါ။ ဓာန်၊ ၄။ ၂၀၇။ (အင်္ဂလိမုဒ္ဓါ-
သံ)] အက္ခရာ - အမှတ်အသား - တံဆိပ် - ပါ
သောလက်စွပ်။ သက္ကရံ တု တံ။ မုဒ္ဓိကာင်္ဂလိ-
မုဒ္ဓါထ။ ဓာန်။ ၂၀၆-၇။ သာက္ခရမက္ခရဝန္တ မုဒ္ဓိကာ
အင်္ဂလိမုဒ္ဓါ စောစုတေ။ ၎င်းဦး။

အင်္ဂလိမုဒ္ဓိကာ (ထိ) [အင်္ဂလိ + မုဒ္ဓိကာ] အက္ခရာ-
အမှတ်အသား - တံဆိပ် - ပါသော လက်စွပ်။
အင်္ဂလိမုဒ္ဓိကံ ဝိသုရိတာ အဂမာသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၂။
အင်္ဂလိမုဒ္ဓိကံ အဒါသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ ဝိသတိ
အင်္ဂလိမုဒ္ဓိကာယော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ အင်္ဂလိ-
မုဒ္ဓါလည်းကြည့်။

အင်္ဂလိလေခါ (ထိ) [အင်္ဂလိ + လေခါ] လက်
ချောင်းအရေး၊ လက်ချောင်းရာ။ တေလဝဏ္ဏ-
ပတ္တေ ပန အင်္ဂလိလေခါ ပညာယတိ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၀၄။

အင်္ဂလိဝိနာမန (န) [အင်္ဂလိ + ဝိနာမန] လက်
ချောင်းတို့ကို ကွေးညွှတ်စေခြင်း။ အင်္ဂလိဝိနာမ-
နပါဒဋ္ဌပန။မိလိန္ဒ။ ၃၃၄။

အင်္ဂလိပ်စကား (ပု) [အင်္ဂလိပ် + စကား + က] လက်စွပ်။
အင်္ဂလိပ်စကားက ဝိယ ဝန်ပုဂ္ဂိုလ်အား စကား
တိ။ ဝိ၊ ၁၂။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်စကားမုတ္တာ (ထိ) [အင်္ဂလိပ်စကား + မုတ္တာ]
လက်စွပ်သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ။ ဝလယမုတ္တာ
အင်္ဂလိပ်စကားမုတ္တာ။ ဝိ၊ ၁၁။ ၁၂။ အင်္ဂလိပ်စကား
မုတ္တာတိ အင်္ဂလိပ်ယကသဏ္ဌာန်၊ မုတ္တာသဏ္ဌာန်
နာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်စကား (ပု) [အင်္ဂလိပ် + စကား + က] လက်
စွပ်ကွင်း။

အင်္ဂလိပ်စကားသဏ္ဌာန် (တိ) [အင်္ဂလိပ်စကား +
သဏ္ဌာန်] လက်စွပ်ကွင်းသဏ္ဌာန် ရှိသော။
သဏ္ဌာန်သောတဗိလယ အန္တော တနုတဗ္ဗ-
လောမာစိတေ အင်္ဂလိပ်စကားသဏ္ဌာန် ပဒေ-
သေ။ အဘိ၊ ၁။ ၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ (ပု) [အင်္ဂလိပ် + သင်္ကေတ] လက်
ချောင်းတို့ကို - တွန်းခြင်း - ကွေးခြင်း။ တသ္မာ
အဓိပ္ပါယ်ဝိညာဉ်ပကေန အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတဒိန္နာ
ဟတ္ထဝိကာရေန တမတ္တံ အာရောစေတိ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ (ထိ) [အင်္ဂလိပ် + သင်္ကေတ]
လက်ချောင်းချင်း ဖွဲ့ယှက်ထားသော။ ဥဘောဟိ
ပဿေဟိ အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ ဝိယ ဂဟနဝန်
ပဝိသိတံ အသက္ကောန္တော။ မ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ (န) [အင်္ဂလိပ် + သင်္ကေတ] လက်ဖျစ်
တီးခြင်း။ ဟသိတမတ္တကရဏအင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ-
ပါဏိပ္ပဟာရဒိန္နာဒိန္နိ ကရေန္တော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်သင်္ကေတ (န) [အင်္ဂလိပ် + သင်္ကေတ] လက်
ချောင်းတထောင်။ အင်္ဂလိပ်မာလော 'အင်္ဂလိပ်-
သင်္ကေတ' ပူရေဿာမိ' တိ မာတရမ္ပိ မာရေဿတိ။
ထေရ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်ယက (န) [အင်္ဂလိပ် + ယက + က] အင်္ဂလိပ်
ဘဝ အင်္ဂလိပ်ယက။ ဓာန်၊ ၁။ ၁၂။ လက်စွပ်။
အင်္ဂလိပ်စကားမုတ္တာ-ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်ယကသဏ္ဌာန် (န) [အင်္ဂလိပ်ယက + သဏ္ဌာန်]
လက်စွပ်သဏ္ဌာန်။ (တိ) လက်စွပ်သဏ္ဌာန်ရှိ
သော။ အင်္ဂလိပ်စကားမုတ္တာ-ကြည့်။

အင်္ဂလိပ်ဘရဏ (န) [အင်္ဂလိပ် + အဘရဏ] လက်
ချောင်း အဆင်တန်ဆာလက်စွပ်။ အင်္ဂလိပ်ယက-
မင်္ဂလိပ်ဘရဏဓာန်။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ် (န) [အင်္ဂလိပ် + ကျ] အင်္ဂလိပ်-မည်သော
ကျမ်း။ အင်္ဂလိပ်သော ဆရာစီရင်အပ်သောမင်း
တို့တတ်အပ်သည့်အတတ်မျိုးစုံပါဝင်သော ရာဇ-
နိတိကျမ်းမျိုး။ ခတ္တဝိဇ္ဇာတိ အင်္ဂလိပ်မာသု-
ရက္ခဒိန္နိတိသတ္ထံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂။ (သိ-မုတ္တာ) (ဋီကာ
ဟောင်း၊ သစ် ၂-စောင်လုံး၌ အဋ္ဌိနော သတ္ထံ
အဋ္ဌိယျ-ဟု ချည်းရှိသည်။)

အင်္ဂလိပ်ရိက္ခ (တိ) [အင်္ဂလိပ် + ရိက္ခာရိက္ခ] ဈာန်
အင်္ဂလိပ်ရင်းကြမ်းထမ်းသော။

အင်္ဂလိပ်ရိက္ခာ (ထိ) [အင်္ဂလိပ်ရိက္ခာ + တာ]
ဈာန်အင်္ဂလိပ် ရင်းကြမ်းထမ်းသည်၏ အဖြစ်။
အင်္ဂလိပ်ရိက္ခာ ပဒေသ နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၂။

အင်္ဂလိပ်ဗန္ဓ (ပု) [န + ဗန္ဓ + ဗန္ဓ] စက်၌ မပွဲအပ်
သော။ စက္ကယဋ္ဌိတိ တိလမန္တံ အာဟာ၊ သော ဟိ
အစက္ကဗန္ဓောပိ တံသဒိသတာယ စက္ကယဋ္ဌိတွေဝ
ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်က (တိ) [န + ကျ + က] မျက်စိမရှိသော၊
သူ။ (က) အကြည်ဓာတ်မျက်စိ - ပသာဒ-
စက္က - မရှိသော၊ သူ။ သသောတကာနံ အစက္က-
ကာနံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ။ ယမကာ၊ ၁။ ၁၂။ (ခ) အသိ
ဉာဏ်မျက်စိ ပညာစက္က မရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေဝ
ခေါ ဇော ပေါဋ္ဌပါဒ ပရိဗ္ဗာဇော အန္တာ
အစက္ကကာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂။ အန္တာဘူတာ အစက္က-
ကာ။ အံ၊ ၁။ ၁၂။ အစက္ကကာတိ ပညာစက္က-
ရဟိတာ။ အံ၊ ၁။ ၁၂။

အင်္ဂလိပ်ကတ္တ (န) [အင်္ဂလိပ်က + ကတ္တ] မျက်စိ -
ပသာဒစက္က - မရှိသည်၏ အဖြစ်။ မရှိခြင်း။

စိတ္တံ န ပဿတိ အကျွန်ုပ်တို့။ မဟာနိဗ္ဗာန်။
၃၄၃။

အကျွန်ုပ်တို့ (တိ) [န + စက္ခု + ကရ] မျက်စိကို
မပြုတတ်သော။ အသိဉာဏ်မျက်စိ - ပညာစက္ခု
- ကို မပြုတတ်သော။ ခုနစ် ခေါ် အာရုံသော
အန္တကရဏော အကျွန်ုပ်တို့ကရဏော။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃။
ပညာစက္ခု န ကရဏတိ အကျွန်ုပ်တို့ကရဏော။
အံ၊ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ တယောမေ အကုသလဝိတက္ကာ
အန္တကရဏာ အကျွန်ုပ်တို့ကရဏာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၁။
န ပညာစက္ခု ကရဏတိ အကျွန်ုပ်တို့ကရဏာ။
ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ အန္တကရဏံ
အညာဏကရဏံ။ မဟာနိဗ္ဗာန်။ ၃၆။ အကျွန်ုပ်တို့
ကရဏံ ပညာစက္ခုနော အကရဏံ။ မဟာနိဗ္ဗာန်။
၃၇။

အကျွန်ုပ်တို့ (တိ) [န + စက္ခု + သ] (မောဂါဒ-
၇-သုတ်ကြည့်) (၁) မျက်စိ၏အကျိုးမဲ့ခြင်း၊
မျက်စိ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ မျက်စိမကြည်လင်
ခြင်း။ ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ အာဒိနဝါ ဒန္တကဋ္ဌဿ
အခါဒနေ။ အကျွန်ုပ်တို့။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၄။
အကျွန်ုပ်တို့ စက္ခုနံ ဟိတံ န ဟောတိ။ ပရိ-
ဟာနိ ဇနေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၅။ ၆။ အကျွန်ုပ်တို့ န
စက္ခုနံ ဟိတံ၊ စက္ခု ဝိသုဒ္ဓိ န ကရဏတိ။ အံ၊ ၁။
၂။ ၃။ ၄။ (၂) မျက်စိအကျိုးမဲ့သော၊ မျက်စိ၏
ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ မျက်စိ၏
ကြည်လင်ခြင်းကို မပြုတတ်သော၊ မျက်စိ အကျိုး
မမျှသော၊ မမှောင်သော။ အဝါတပါနကာ
ဟောန္တိ အကျွန်ုပ်တို့ သုဂ္ဂန္ဓာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။

အစက်မန္တ (တိ) [န + စက်မန္တ] စကြာန်မသွားသော
သူ။ တေန လူမသွ် သာသနေ အနိပန္နော
အနိသိန္နော အဋ္ဌိတော အစက်မန္တော ကော
ဘိက္ခု အရဟတ္တံ ပတ္တောတိဝုတ္တေ အာနန္ဒတ္ထေ-
ဧတိ ဝတ္ထု ဝနတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။

အစန္တ (တိ) [န + စန္တ] မစွန့်သောသူ။ (က)
မစွန့် - ကြ - မပေးကမ်း - သောသူ။ ကိံ ဟိ
တဿ စန္တဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၂။ တဿ နာမေ-

တဿ ယော ယာစိတဿ န စန္တဿ ကိံ ဟိ
စန္တဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃။ (ခ) မစွန့်လွှတ်သော၊
သူ။ သော ယောဟိ တေသံ မတိမစန္တဿ။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၂။ ၃။ တေသံ မတိမစန္တဿတိ တေသံ ဗုဒ္ဓပုတ္တနံ
အဓိပ္ပါယ် အပရိစ္ဆေဒဿာရတ္ထာ။ ၂။ ၁။ အစ-
န္တ နိရဝသေသံ ဂဏန္တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

အစန္တိကတ (တိ) [န + စန္တ + ကတ] ဣ-လာ
မကြမ်းထမ်းသောသူ။ အစန္တိကတေန ဘဝိတဗ္ဗံ
ဝစနက္ခမေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃။

အစန္တိက (န) [န + စန္တိက] မကြမ်းထမ်းသော
သူ၏အဖြစ်၊ မကြမ်းထမ်းခြင်း။ ယာ ခန္တိ ခမန-
တာ အဓိဝါသနတာ အစန္တိကံ။ အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၃။
အစန္တိကဿ ဘာဝေါ အစန္တိကံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄။ ၂။

အစန္တိကလက္ခဏ (တိ) [အစန္တိက + လက္ခဏ]
မကြမ်းထမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အဒေါသော
အစန္တိကလက္ခဏော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။

အစတ္တ (တိ) [န + စတ္တ] မစွန့်အပ်သေးသော။

အစတ္တတဏှ (တိ) [န + စတ္တတဏှ] အစတ္တ + တဏှာ
မစွန့်အပ်သေးသော တဏှာရှိသော၊ တဏှာကို
မစွန့်သေးသောသူ။ အစတ္တတဏှာ အန္တ-
တဏှာ။ မဟာနိဗ္ဗာန်။ ၃၇။ အစတ္တတဏှာတိ တဒဂ္ဂပု-
ဟာနာဘာဝေန အပရိစ္ဆေဒတဏှာ။ မဟာနိဗ္ဗာန်။
၃၇။

အစပလ (တိ) [န + စပလ] မလျှပ်ပေါ်သော၊
သူ။ ဣမေကစော ပုဂ္ဂလော အနုဒ္ဓတော
ဟောတိ အနုဒ္ဓဋ္ဌော အစပလော။ အဘိ၊ ၂။
၃။ (က) မလျှပ်ပေါ်သော၊ တည်ကြည်သော။
အစပလဿ ဘာသိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ ၄။ ပတိဋ္ဌိ-
တတာယ အစပလံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂။ ၃။ (ခ) မလျှပ်
ပေါ်သော၊ တန်ဆာဆင်လေ့မရှိသောသူ။ အနုဒ္ဓ-
တော အစပလော၊ နိပကော သံဝုတိန္ဒိယော။
ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၃။ အစပလောတိ အမဏ္ဍနသိလော။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂။ ၃။

အစရိ (ကြိ) စရတိ-ကြည့်။

အစရိသု (ကြိ) စရတိ-ကြည့်။

အစရိသုတ္တ (န) [အစရိ + သုတ္တ] အစရိသုတ်။
နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်။
၃-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၈၀-၃၈၁။

အစရိသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အစရိသုတ္တ + ဝဏ္ဏ-
နာ] အစရိသုတ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ သံ၊
၄။ ၂။ ၁၄၃။

အစရိ (ကြိ) စရတိ-ကြည့်။

အစရိတွာ (ကြိဝိ) [န + စရိတွာ] မကျင့်သုံးမှု၍။
အစရိတွာ ဗြဟ္မစရိယံ၊ အလဒ္ဓါ ယောဗ္ဗနေ ဓနံ။
ဓမ္မ၊ ၃။ ၆။ အစရိတွာတိ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ အဝ-
သိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

အစရိမ (တိ) [န + စရိမ] မနှောင်းသော၊ နောက်
မကျသော။ ဒေ အရဟန္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ
အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဒီ၊ ၃။ ၉၅။ အပုဗ္ဗံ
အစရိမန္တိ အပုရေ အပစ္ဆာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။

အစရံ (ကြိ) စရတိ-ကြည့်။

အစလ (တိ) [န + စလ] (၁) မတုန်လှုပ်သော၊
မတုန်လှုပ်စေနိုင်သော၊ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော။
သု။ ပရိသာဿ ဟောတိ အနဂတာ အစလာ။
ဒီ၊ ၃။ ၁၄၁။ ယဿ သဒ္ဓါ တထာဂတော၊
အစလာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၆။ ယထာပိ
ပဗ္ဗတော သေလော၊ အစလော သုပ္ပတိဋ္ဌိတော။
ဥဒါန၊ ၁၀၈။ အစလော အကမ္မနီယော။ ဥဒါန၊
၄။ ၁၇၀။ နိဗ္ဗာနံ အစလံ ပဒံ။ အပ၊ ၁။ ၂။ ၆။ တံ
အသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ ကိလေသကာလုဿိယာဘာ-
ဝေန အစလံ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။

အစလစေတိယဌာန (န) [အစလ + စေတိယဌာန]
ရွှေရှား - ပြောင်းရွှေ့ - ခြင်းမရှိသော - ပူဇော်
ရာ - စေတီ - အရပ် - ဌာန။ စတ္တာရိ ဟိ အစလ-
စေတိယဌာနာနိ နာမ မဟာဗောဓိပလ္လင်ဌာနံ
ဣသိပတနေ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဌာနံ သက်ဿနဂရ-

ဒ္ဓါရေ ဒေဝေါရောဟဏကာလေ သောပါနဿ
ပတိဋ္ဌဌာနံ မဉ္ဇပါဒဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

အစလဌ (ပု) [အစလ + အတ္တ] မတုန်လှုပ်သော
သဘော။ အပ္ပမာဏော နိရောဓော အစလဌေန
အသင်္ခတဌေန။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၁။

အစလဌာန (န) [အစလ + ဌာန] (၁) မတုန်လှုပ်
သော - ရပ်တည် - တည်ငြိမ် - ခြင်း။ ကေနစိ
ပရိဿယေန အကမ္မိယော အစလဌာနေန တိဋ္ဌ-
တိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၅။ ဝေ ဘဂဝါ... ကေနစိ ပစ္စတ္ထိ-
ကေန ပစ္စာမိတ္တေန အကမ္မိယော အစလဌာနေန
တိဋ္ဌတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၇၅။ (၂) တုန်လှုပ် - ရွှေ့ရှား -
ခြင်းမရှိသော၊ မတုန်လှုပ် - မရွှေ့ရှား - သော
အရပ်ဌာန (နိဗ္ဗာန်)။ ပတ္တာ တေ အစလဌာနံ၊
ယတ္ထ ဂန္ဓာ န သောစရေ။ ဝိမာန၊ ၇၃။ အစ-
လဌာနန္တိ နိဗ္ဗာနံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

အစလဌာနဘူတ (တိ) [အစလဌာန + ဘူတ] တုန်
လှုပ် - ရွှေ့ရှား - ခြင်းမရှိသော... မတုန်လှုပ် -
မရွှေ့ရှားသော - အရပ် - ဌာန - (ဖြစ်၍) ဖြစ်
သော။ ပထဝိယာ နာဘိဘူတာ ဗုဒ္ဓဘာဝသဟာ
အစလဌာနဘူတာ ဗောဓိဗ္ဗူတမိ ဇမ္ဗုဒ္ဓိပေ
ဝေ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။

အစလပလ္လင် (ပု) [အစလ + ပလ္လင်] အစလပလ္လင် -
မတုန်လှုပ်သော - ပလ္လင်။ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေနေရာ။
သီဟနာဒကာလော ဝိယ တထာဂတဿ အဌာ-
ရသယောဇနမဂ္ဂဂန္ဓာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယေသညာပေတွာ
အစလပလ္လင်ကံ နိလိန္ဒဿ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။

အစလဋ္ဌိတိ (ထိ) [အစလ + ဋ္ဌိတိ] မတုန်မလှုပ်
တည်တံ့ခြင်း။

အစလဋ္ဌိတိထိရ (တိ) [အစလဋ္ဌိတိ + ထိရ] မတုန်
မလှုပ်သော တည်တံ့ခြင်းဖြင့် တည်တံ့မြဲ
သော၊ သူ။ ဋ္ဌိတာ စလဋ္ဌိတိထိရာ။ အပ၊ ၂။ ၂၁။

အစလပုတ္တ (တိ) [အစလ + ပုတ္တ] မတုန်မလှုပ် -
တည်တံ့ခိုင်မြဲ - ခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ ဣဓ

ဘိက္ခဝေ ရညော ခတ္တိယဿ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ
ဇေဋ္ဌော ပုတ္တော ဟောတိ အဘိသေကော
အစလပ္ပတ္တော (မစလပ္ပတ္တော)။ အံ၊ ၁။ ၁၀၆။
(အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇၊ ၇၈၊ ၇၉။)

အစလပ္ပသဒ္ဒ (ပု) [အစလ + ပသဒ္ဒ] မတုန်လှုပ်
ကြည်ညိုခြင်း၊ မတုန်လှုပ်သော ကြည်ညိုခြင်း။
အစလပ္ပသဒ္ဒဒေန သမ္ပန္နာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။

အစလဗုဒ္ဓိ (တိ) [အစလ + ဗုဒ္ဓိ] မတုန်လှုပ်သော
ပညာရှိသော၊ သူ။ ယထာ မဟာရာဇ ကောစိ
ယတစာရိ ဌိတဓမ္မော အစလဗုဒ္ဓိ... သုခမံ အတ္ထံ
စိန္တယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၉။

အစလသဘာဝ (တိ) [န + စလသဘာဝ။ အစ-
လ + သဘာဝ] တုန်လှုပ်ခြင်းသဘော မရှိသော၊
မတုန်လှုပ်ခြင်း - တည်ကြည်ခြင်း - သဘော
ရှိသော၊ သူ။ ယသဒ္ဓိနိ နိဿယ အစလ-
သဘာဝေါ (= နိယတော)။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

အစလိတ (တိ) [န + စလိတ] မတုန်လှုပ်စေ-အပ်-
နိုင်-သော။ အစူန္တိ မစလိတံ အသင်္ခတံ။ ဇာ၊ ၂။
၁၃၁။ အစလိတန္တိ ကိလေသေဟိ အကမ္ပိတံ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၄။ အသုဋ္ဌိတော အစလိတော
အဘန္တော။ စူဠနိ၊ ၃၇။ အသုဋ္ဌိတော အစလိတော
အလုဋ္ဌိတော အဘန္တော။ မဟာနိ၊ ၂၇၄။ အစလိ-
တောတိ န ကမ္ပိတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၀။

အစဝန (န) [န + စဝန] မစုတေ - မရွေ့လျော့ -
မသေ - ခြင်း။

အစဝနကိစ္စ (တိ) [အစဝန + ကိစ္စ] မစုတေ + မရွေ့
လျော့ - မသေ - ခြင်းကိစ္စရှိသော။ အစူတိ-
ရသ - ကြည့်။

အစဝနဓမ္မ (တိ) [အစဝန + ဓမ္မ] မစုတေ - မရွေ့
လျော့ - မသေ - ခြင်းသဘော ရှိသော။ ဣဒံ
အစဝနဓမ္မံ။ မ၊ ၁။ ၄၀၁။ အစဝနဓမ္မန္တိ အစ-
ဝနသဘာဝံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ ဣဒံ နိစ္စံ ဓုတံ သဿတံ
အစဝနဓမ္မံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။

အစဝနဓမ္မတ္တ (န) [အစဝနဓမ္မ + တ္တ] မစုတေ -
မရွေ့လျော့ - မသေ - ခြင်း သဘော ရှိသည်၏
အဖြစ်။ တံ ဟိ သယံ အစဝနဓမ္မတ္တာ၊ အဓိဂ-
တာနံ အစူတိဟေတုဘာဝတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၁၈။

အစဝနသဘာဝ (တိ) [အစဝန + သဘာဝ] မစု
တေ - မရွေ့လျော့ - မသေ - ခြင်း သဘောရှိ
သော။ အစဝနဓမ္မ - ကြည့်။

အစာရိ
အစာရိသံ
အစာရိသုံ
အစာရုံ

(ကြိ) စရတိ - ကြည့်။

အစာလနိယ (တိ) [န + စာလနိယ] မတုန်လှုပ်စေ
နိုင်သော၊ သူ။ အစလာ ကေနစိ အစာလနိယာ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၉။

အစာလေတာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + စာလေတာ] မလှုပ်
ရှားစေမှုရှိ။ ကာယံ အစာလေတာ ဝါစာယ
ဒေသေန္တဿ ဝါစာယ ဝုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။

အစာဝယံ (ကြိ) စာဝေတိ - ကြည့်။

အစိတ္တ (တိ) [န + စိတ္တ] စိတ်မရှိသော။ သဗ္ဗော
လောကော ပရစိတ္တေန အစိတ္တော။ ဇာ၊ ၁။
၂၇၀။ (သိ-ဋ္ဌ-မူကွဲ)။ သဗ္ဗော လောကော
ပရစိတ္တော အစိတ္တောတိ (သိ-ဣ-မူကွဲ)။ ဧဝံ
သဗ္ဗော လောကော ပရစိတ္တေန အစိတ္တော။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ (ဣ-မူကွဲ)။

အစိတ္တက (တိ) [န + စိတ္တ + က] (က) စိတ်မရှိ
သော၊ သူ။ ဣဒံ အစိတ္တကံ ကလိင်္ဂရကဏ္ဍမ္ပိတာဝ
တဝ ဂုဏ် ဇာနာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။ အသည-
သတ္တာ ဒေဝါ အဟေတုကာ... အစိတ္တကာ ပါတု-
ဘဝန္တိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၃၄။ (ခ) စိတ်မပါရှိသော၊
နှုတ်ချီ၍ စိတ်ကြမ်းသောသူ။ အစေတသာတိ

အစိတ္တကောန။ဝေဒနမေဝဟိနေသံမဋ္ဌံ၊စိတ္တံပနထဒ္ဓိ
 ဖရူသ။ဇော၊ဋ္ဌ၊၄။၅။(ဂ)လွန်ကျူးလို့သောစိတ်
 မရှိသော။သု။သဟသေသျှာဒိပဏ္ဏတ္တိဝဋ္ဌံ၊အသဉ္စိစ္စ
 အာပဇ္ဇန္တော အစိတ္တကော အာပဇ္ဇတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
 ၂၂၅။(ဃ)အစိတ္တကသိက္ခာပုဒ်။စိတ်နှင့်ကင်း၍
 လည်းအာပတ်သင့်သောသိက္ခာပုဒ်။ရံခါ အစိတ္တ-
 ကသမုဋ္ဌာန်ကြောင့်၊ရံခါ သစိတ္တကသမုဋ္ဌာန်
 ကြောင့် အာပတ်သင့်သော သိက္ခာပုဒ်။ယံ
 ဝိနာပိ စိတ္တေန အာပဇ္ဇတိ၊ တံ အစိတ္တကံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၃၅။ဝိနာပိတိ အပိ-သဒ္ဓေန သဟာပိ စိတ္တေန
 အာပဇ္ဇတိတိ ဒဿေတိ၊ ယဉ္စိ ကဒါစိ အစိတ္တ-
 ကေန ကဒါစိ သစိတ္တကေန သမုဋ္ဌာနေန သမုဋ္ဌာ-
 တိ၊ တံ အစိတ္တကန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၉၇။
 (သာရတ္ထ၊၃။ ၁၂။ ဝဇီရ။ ၃၈။ တို့လည်း
 ကြည့်။)

အစိတ္တကကောလ (ပု) [အစိတ္တက + ကောလ] စိတ်
 မရှိသော အခါ။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားဆဲ
 အခါ။ ပုရိမေဟိ ဒွိဟိ ပဒေဟိ အစိတ္တကကော-
 လော ကထိတော။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄။

အစိတ္တကစတုက္က (န) [အစိတ္တက + စတုက္က]အစိတ္တ-
 ကစတုက္က။ အစိတ္တကကို မူတည်၍ သစိတ္တက
 ဖြင့်စက်လှည့် ဟောထားသော ဝါရလေးခု
 တို့၏အပေါင်း။ အစိတ္တကစတုက္က။ဝိ၊၅။၂၂၄။

အစိတ္တကစတုက္ကသဒိသ (တိ) [အစိတ္တကစတုက္က +
 သဒိသ]အစိတ္တကစတုက္ကနှင့်တူသော။အဇာနန္တ-
 စတုက္က အစိတ္တကစတုက္ကသဒိသံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၈။

အစိတ္တကတ္တ (န) [အစိတ္တက + တ္တ]စိတ်မရှိသည်၏
 အဖြစ်၊ စိတ်မရှိခြင်း။ စက္ခု ရူပံ န ပဿတိ
 အစိတ္တကတ္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၃။

အစိတ္တကပက္ခ (ပု)[အစိတ္တက + ပက္ခ] အစိတ္တက-
 အဖို့-အစု၊ အစိတ္တကသိက္ခာပုဒ်အစု။ သစိတ္တက-
 ပက္ခေ စိတ္တံ အကုသလမေဝါတိ ဝုတ္တေ ပန.....န
 အစိတ္တကပက္ခေ။ ကင်္ခါမဟာဋီ၊၁။၃၇၇။

အစိတ္တကပက္ခိက (တိ) [အစိတ္တကပက္ခ + ဣက]
 အစိတ္တကအဖို့အစု - အစိတ္တကသိက္ခာပုဒ်အစု -
 ဌ် ဖြစ်သော။

အစိတ္တကပက္ခိကပက္ခ (ပု) [အစိတ္တကပက္ခိက +
 ပက္ခ] အစိတ္တက သိက္ခာပုဒ် အစု၌ဖြစ်သော
 သိက္ခာပုဒ်စု။တထာပိ သစိတ္တကသိက္ခာပဒါနဗ္ဗိ....
 အစိတ္တကပက္ခိကပက္ခံ ပရိကပ္ပေတု။ကင်္ခါမဟာ-
 ဋီ၊၁။၃၇၇။

အစိတ္တကဘာဝ (ပု)[အစိတ္တက + ဘာဝ] စိတ်မရှိ
 သည်၏ အဖြစ်။ န ဟိ ဗလဒ္ဓယဉာဏသမာဓိစရိ-
 ယာနံ ဝသိဘာဝါပါဒနစိတ္တေဟိ ဝိနာ အဒ္ဓါန-
 ပရိစ္ဆေဒစိတ္တံ အစိတ္တကဘာဝါယ ဟောတိ။မ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၂၉၂။

အစိတ္တကသမုဋ္ဌာန (န) [အစိတ္တက + သမုဋ္ဌာန]
 အစိတ္တကသမုဋ္ဌာန၊ အရာဝတ္ထုကို သိသော
 စိတ်နှင့် ကင်း၍လည်း ဖြစ်သော အကြောင်း။
 အစိတ္တကေန ဝါတိ ကဒါစိ ယံ ပုရိမာနိ တိဏိ
 အစိတ္တကာနိတိ ဝုတ္တံ၊ ဘေန အစိတ္တကသမုဋ္ဌာ-
 နေန ဝါ။ ကင်္ခါမဟာဋီ၊၁။ ၃၇၇။

အစိတ္တကသရဏဂမန (န) [အစိတ္တက + သရဏ-
 ဂမန] စိတ်မရှိသော သရဏဂုဏ်၊ မသိသော-
 စောနာမပါသော- သရဏဂုဏ်။ အစိတ္တက-
 သရဏဂမနံ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။

အစိတ္တကသိက္ခာပဒ (န) [အစိတ္တက + သိက္ခာပဒ]
 အစိတ္တကသိက္ခာပုဒ်။ သစိတ္တကပက္ခေတိ ဣဒံ
 ကိဉ္ဇာပိ အစိတ္တကသိက္ခာပဒံ သန္ဓာယေဝ ဝတ္တံ
 ယုတ္တံ။ ကင်္ခါ ယော၊ ၁။၃၇၆။

အစိတ္တကာပတ္တိ (ထိ) [အစိတ္တက + အာပတ္တိ]
 အစိတ္တက အာပတ်။ အစိတ္တကာပတ္တိ အစိတ္တ-
 ကော အာပဇ္ဇတိ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၈။

အစိတ္တကာယ (ပုတိ) [အစိတ္တ + ကာယ] စိတ်
 မရှိသော တရားအပေါင်း၊ ရုပ်အပေါင်း။
 အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓိ အစိတ္တကာယဉ္စ သမာနံ ဟေံ
 အစောနံ ဗဇာနံ ပစနာဒိကမ္မကရံ ဝေသာနရံ

အဂ္ဂိပရိစရိတော။ (= အနိန္ဒိယဗဒ္ဒမသညကာယံ၊
ဝေသာနရံ ကမ္မကရံ ပဇာနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၅) ဇာ၊
၄။ ၇၂၇။ အသညကာယလည်းကြည့်။

အစိတ္တဝသိက (တိ) [န + စိတ္တဝသိက] စိတ်အလို
သို့မလိုက်သော၊ စိတ်ကိုထိန်းချုပ်သော၊ သူ။
အဟော ဝတ သဗြဟ္မစာရီ အစိတ္တဝသိကာ
ဟုတွာ စိတ္တံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတွာ။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၅၇။

အစိတ္တဝိက္ခိက (တိ) [န + စိတ္တဝိက္ခိက] ပျံ
လွင့်သော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ အစိတ္တဝိက္ခိ-
ကောပိ ဘန္တေ နာဂသေန မနုဇော ကေမေ-
ကေနပိ တာဝ ဩပဗ္ဗေန နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆေယျ “အတ္တိ
အကာလေ မရဏ” န္တိ။ ကိ ပန မနုဇော သစေ-
တနော။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၇။

အစိတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [န + စိတ္တသမုဋ္ဌာန] စိတ်
ကြောင့်မဖြစ်သော - စိတ္တဗေဒဟုတ်သော - ကံ
- ဥတု - အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော - ရုပ်။
ဝေဒနော ဟိ တံ ပဋိသန္ဓိတော ဥဒ္ဓံ အစိတ္တသမု-
ဋ္ဌာနာနံ အတ္တနာ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ န ကေ-
နစိ ပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၄။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ စိတ္တံ သဟဇာတာဒိပစ္စ-
ယော ဟောတိ ယေဝါတိ ဝုတ္တံ “အစိတ္တသမုဋ္ဌာ-
နာနံ” န္တိ။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁။

အစိတ္တိကတ (တိ) [န + စိတ္တိကတ] (၁) ရိုသေ
လေးစားမှု မပြုအပ်သော၊ မလေးစားအပ်သော။
ဟိဋ္ဌိတံ ပရိဘူတံ အစိတ္တိကတံ၊ တေ ဟိနံ၊ နာမ
နာမံ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။ အစိတ္တိကတန္တိ န ဂရုကတံ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၅။ (၂) ရိုသေ - လေးစား - မှု ပြုခြင်း
မရှိသော။ အစိတ္တိကတံ ဒါနံ ဒတွာ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၇၂။
အစိတ္တိကတန္တိ စိတ္တိကာရဝိရဟိတံ၊ န စိတ္တိ-
ကာရဗ္ဗပစ္စုပဋ္ဌာပေတွာ န ပဏိတစိတ္တံ ကတွာ
အဒါသံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၂။

အစိတ္တိကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + စိတ္တိကတွာ] ရိုသေ -
လေးစား - ခြင်း မပြုမူ၍၊ မရှိမသေ - မလေး

မစား - ပြု၍။ အစိတ္တိကတွာ ဒေတိ။ မ၊ ၃။ ၇၂။
အံ၊ ၂။ ၁၅၁။ အံ၊ ၃။ ၁၉၅။ အစိတ္တိကတွာတိ...န
စိတ္တိကာရံ ကတွာ ဒေတိ။ မ၊ ၄။ ၇၄။ အစိတ္တိ-
ကတွာ ဒေတိတိ အစိတ္တိကာရေန အဂါရဝ-
ဝသေန ဒေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ အစိတ္တိကတွာတိ
အစိတ္တိကာရေန ဒက္ခိဏေယျ အဂါရဝေန
ဒေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။

အစိတ္တိကာရ (ပု) [န + စိတ္တိကာရ] ရိုသေ - လေး
စား - မှု မပြုခြင်း။ အစိတ္တိကာရော။ အဘိ၊ ဝိ။
၃၇၅။ အစိတ္တိကာရောတိ ဂရုစိတ္တိကာရဿ အက-
ရဏံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၁။

အစိတ္တိကာရကတ (တိ) [န + စိတ္တိကာရကတ]
ရိုသေ - လေးစား - မြတ်နိုး - မှု ပြုခြင်းမရှိ
သော၊ ရိုသေ - လေးစား - ခြင်းမပြုသော၊
မြတ်နိုးကော်ရော်ခြင်း ကင်းသော၊ သူ။ ဣဓေ-
ကစော သံသဂတော အစိတ္တိကာရကတော
ထေရေ ဘိက္ခု ဃနုယန္တောပိ တိဋ္ဌတိ။ မဟာနိ။
၁၇၅။ အစိတ္တိကာရကတောတိ ဗဟုမာနကိရိယ-
ရဟိတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၄။

အစိန္တက (တိ) [န + စိန္တက] မကြံစည် - မစဉ်း
စား - မတွေးတော - မကြောင့်ကြံ - သော၊
သူ။ နာဟံ စိန္တေမိ အစိန္တကောမိ ဇာတော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ (သိ-မူကဲ့။)

အစိန္တနိယ (တိ) [န + စိန္တနိယ] မကြံစည် - မစဉ်း
စား - အပ် - ထိုက် - သင့် - သော။ အစိန္တ-
နိယံ ဝါ တွေ ကာရဏံ ဗုဒ္ဓဝိသယော သော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

အစိန္တယန္တ (တိ) [န + စိန္တယန္တ] (ဥပါယ်တမျှင်ဖြင့်)
မကြံစည် - မစဉ်းစား - သော၊ သူ။ နာစိန္တယန္တော
ပုရိသော၊ ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။

အစိန္တယံ (ကြိ) စိန္တေတိ-ကြည့်။

အစိန္တတ (တိ) [န + စိန္တတ] မကြံစည် - မစဉ်း
စား - အပ်သော။ အစိန္တတမ္ပိ ဘဝတိ၊ စိန္တတမ္ပိ
ဝိနယတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၀။

အစိန္တတပုဗ္ဗ (တိ) [အစိန္တ + ပုဗ္ဗ] မကြံစည် - မစဉ်းစားပူးသော။ အဒိဋ္ဌအသုတအစိန္တတပုဗ္ဗ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။

အစိန္တတု (ပု) [န + စိန္တတု] မကြံစည် - မစဉ်းစား - တတ်သော။ သူ။ အဝိတက္ကိတာရော အစိန္တတရော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၃။

အစိန္တယ (တိ) [န + စိန္တယ] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - နိုင် - သော။ ဝေ အစိန္တယာ ဗုဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ အစိန္တယာ။ အစိန္တယေ ပသန္နာနံ၊ ဝိပါကော ဟောတိ အစိန္တယော။ အပါ၊ ၁။ ၇။ အစိန္တယာ စိန္တေတု အသက္ကုဏေယျာ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (က) ကြံစည် - စဉ်းစား - ခြင်း၏ အရာကို လွန်သော - ကြံစည် - စဉ်းစား - ချက်ဖြင့် - မရောက်နိုင် - မမှီနိုင် - သော - ဘုရားတရားသံဃာ။ အစိန္တယေ စိန္တာဝိသယာ - တိက္ကန္တေ...။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (ခ) မကြံစည် - မရေတွက် - နိုင်သော။ ဝိပါကော ဒေဝမနုဿ သမ္ပတ္တိ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိသင်္ခါတော စိန္တေတု အသက္ကုဏေယျာ သင်္ချာတိက္ကန္တော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (ဂ) မကြံစည် - မစဉ်းစား - မနှိုင်းယှဉ် - မရေတွက် - နိုင်သော။ အစိန္တယာ ကမ္မဝိပါက တဿ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂။ အစိန္တယော ကမ္မဝိပါက တဿာတိ ဝိဘတ္တိလောပံ ကတာ နိဗ္ဗေသော၊ တဿာ မမ သင်္ခယာ နိဗ္ဗာနရတီသု နိဗ္ဗတ္တယ ကမ္မဝိပါကော ပုညကမ္မဿ ဝိပါကဘူတာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ အစိန္တယာ အပ္ပမေယျာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၅။ (ဃ) ကြံစည် - စဉ်းစား - ရံမျှ ဖြင့်ပင် မဖြစ်စေနိုင်သော။ ပဋိသင်္ခါ မဟာ - ဃောရာ၊ နာဂဿာသိ အစိန္တယာ။ ထေရ၊ ၃။ ၄။ ၂။ အစိန္တယာ စိန္တာမတ္တေန ပဝတ္တေတု အသက္ကု - ဏေယျာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၆။ (င) မကြံစည် - မစဉ်းစား - နိုင်သော - တန်ခိုး - အာနုဘော် - ရှိသော။ သူ။ အစိန္တယော သဗ္ဗဂုဏူပပန္နော၊ ထာ ယထာ ဝေဿဝဏော နဋ္ဌိနာ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁။ ၁။ အစိန္တယောတိ အစိန္တေယျာနုဘာဝေါ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၃။

အစိန္တေတု (ကြိဝိ) [န + စိန္တေတု] မကြံစည် - မစဉ်းစား - မူ၍။ သုမုခေါ စ အစိန္တေတု၊ ဝိဿဇ္ဇိ ဖရူသံ ဂိရံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉။ ၈။

အစိန္တေယျ (တိ) [န + စိန္တေယျ] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သောအရာ။ စတ္တာ - ရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အစိန္တေယျာနိ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၉။ အစိန္တေယျာနိတိ စိန္တေတု အယုတ္တာ - နိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၉။

အစိန္တေယျဌာန (န) [အစိန္တေယျ + ဌာန] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော အရာ - ဌာန။

အစိန္တေယျဌာနတာ (ထိ) [အစိန္တေယျဌာန + တာ] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော အရာ ဌာန၏ အဖြစ်။ အစိန္တေယျဌာန - တာယ ယက္ခာဒိမဟာဘူတသာမညတော။ အာ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၃။

အစိန္တေယျတ္တ (န) [အစိန္တေယျ + တ္တ] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သည်၏ အဖြစ်။ မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သောအရာ၏ အဖြစ်။ အစိန္တေယျတ္တာ - ယေဝ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၉။

အစိန္တေယျာနုဘာဝ (ပု) [အစိန္တေယျ + အာနု - ဘာဝ] မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော - အာနုဘော်။ (တိ) မကြံစည် - မစဉ်းစား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော - အာနုဘော်ရှိသော။ သူ။ အစိန္တယ (င) အနက် ကိုကြည့်။

အစိရ် (ဗျ) [န + စိရ်။ အစိရ် - လည်းကြည့်] မကြာမြင့်မီ။ အစိရ် ဝတ'ယံ ကာယော၊ ပထဝီ' အဓိသေယတိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၉။ အစိရ် ဝတ နေတ္တိ' - သော။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၄။ အစိရ် ဝတာတိ ဘိက္ခု န စိရ်သေဝ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၃။

အစိရ်ဂတ (တိ) [အစိရ် + ဂတ] သွားပြီး၍ မကြာ သေးသော။ သူ။ အစိရ်ဂတေ ပူဂဏေ။ အပါ၊ ၁။ ၆။ ၁။

အစိရ်ဂတမတ္တ (တိ) [အစိရ်ဂတ + မတ္တ] သွားပြီး
၍ မကြာသေးကာမျှသော၊ သူ့အစိရ် ဂတမတ္တ
မ၊ မိဂရာဇာ အပေါ်ထယ်။ အပါ။ ၁။ ၃၂။

အစိရ် (တိ) [န + စိရ်] မကြာမြင့်သော။ မာတာ
စ ဒုဗ္ဗလာတဿ၊ အစိရ် စက္ခုနိ ဇီယရေ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၃။န စိရ်သေဝ.....။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၀။

အစိရ်အရဟတ္တပ္ပတ္တ (တိ) [အစိရ် + အရဟတ္တ +
ပတ္တ] မကြာမြင့်မီက အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်
သော၊ သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ
ဝဂီသော အစိရ်အရဟတ္တပ္ပတ္တော ဟုတွာ
ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၇။

အစိရ်ကာရိတ (တိ) [အစိရ် + ကာရိတ] မကြာ
မြင့်မီက-ဆောက်လုပ် - ပြီးစီးစေ - အပ်သော။
နဝံ သန္တာဂါရံ အစိရ်ကာရိတံ ဟောတိ။
မ၊ ၂။ ၁၆။ အစိရ်ကာရိတံ ဟောတိတိ ကဋ္ဌကမ္ပ-
သိလာကမ္ပစိတ္တကမ္ပာဒိဝသေန သုသဇ္ဇိတံ ဒေဝ-
ဝိမာနံ ဝိယ အဓနာ နိဋ္ဌာပိတံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။

အစိရ်ကာလ (ပု) [အစိရ် + ကာလ] မကြာမြင့်
သောကာလ။ တခံဏောတိ အစိရ်ကာလော။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ အစိရ်ကာလာဓိကာရိက-လည်း
ကြည့်။

အစိရ်ကာလာစာရိက (တိ) [အစိရ်ကာလ + အာ-
စာရ + ဣက] မကြာမြင့်သော - တခဏမျှ -
ကာလ၌ လွန်ကျူးခြင်းရှိသော။ အစိရ်ကာလာ-
ဓိကာရိက-ကြည့်။

အစိရ်ကာလာဓိကာရိက (တိ) [အစိရ်ကာလ +
အစိကာရ + ဣက] မကြာမြင့်သော - တခဏ
မျှ - ကာလ၌ ပိုင်ဆိုင် - ဆက်ဆံ - လွန်ကျူး
ခြင်း - ရှိသော။ တခဏိကန္တိ အစိရ်ကာလာဓိ-
ကာရိကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ အစိရ်ကာလေ အဓိကာ-
ရော တေဿ အတ္တိတိ အစိရ်ကာလာဓိကာရိကံ၊
သဉ္စရိတ္တံ။ “အစိရ်ကာလာစာရိက” နှစ် ဝါ ပါဠိ၊
အစိရ်ကာလေ အာစာရော အဇ္ဈာစာရော
တေဿာတိ အစိရ်ကာလာစာရိကံ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၂။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၈-လည်းကြည့်။ အစိ-

ကာရသဒ္ဓါ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း အနက်ဟော၏။ ထောမ-
နိကြည့်။)

အစိရ်ပက္ကန္တ (တိ) [အစိရ် + ပက္ကန္တ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
၇၅၂-ကြည့်။] ဖဲထွက်၍ မကြာသေးသော၊
ဖဲထွက်သွားကာစ ဖြစ်သော၊ သူ။ တတြ ခေါ
အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော အစိရ်ပက္ကန္တဿ ဘဂ-
ဝတော ဘိက္ခု အာမန္တေသိ။ မ၊ ၁။ ၁၇။ အစိရ်-
ပက္ကန္တဿာတိ ပက္ကန္တဿ သတော န စိရေန။ မ၊
၄။ ၁။ ၁၀၃။ သရဘော နာမ ပရိဗ္ဗာဇကော အစိ-
ရ်ပက္ကန္တော ဟောတိ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ။ အံ၊
၁။ ၁၁၇။ ...န စိရ်သေဝ ပက္ကန္တော ဟောတိ၊
အဓနာ ဝိဗ္ဗန္တောတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။
အစိရ်ပက္ကန္တဿ စကောကာလိကဿ ဘိက္ခုနော။
အံ၊ ၃။ ၃၉၄။ အစိရ်ပက္ကန္တဿာတိ ပက္ကန္တဿ
သတော န စိရေနေဝ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၇။

အစိရ်ပဋိစ္စန္ဒ (တိ) [အစိရ် + ပဋိစ္စန္ဒ] မကြာမြင့်မီ
က ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သောအာပတ်။ အစိရ်-
ပဋိစ္စန္ဒံ စိရ်ပဋိစ္စန္ဒာတိ ကရေန္တဿာပိ ဝုဋ္ဌာတိ။
စိရ်ပဋိစ္စန္ဒံ အစိရ်ပဋိစ္စန္ဒာတိ ကရေန္တဿ န
ဝုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆။

အစိရ်ပဗ္ဗဇိတ (တိ) [အစိရ် + ပဗ္ဗဇိတ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
၇၅၂-ကြည့်။] ရဟန်းပြု၍ မကြာသေးသော၊
ရဟန်းပြုပြီးစဖြစ်သော၊ သူ။ အဟံ ခေါ အာဝု-
သော နဝေါ အစိရ်ပဗ္ဗဇိတော အဓနာဂတော
ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၂။

အစိရ်ပရိနိဗ္ဗုတ (တိ) [အစိရ် + ပရိနိဗ္ဗုတ။ နိတိ၊
သုတ္တ၊ ၇၅၂-ကြည့်။] ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၍ မကြာသေး
သော၊ သူ။ အစိရ်ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ။ ဒီ၊ ၁။
၁၈၈။ အစိရ်ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝဘိတိ အစိရ်
ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဥဒ္ဓံ
မာသမတ္တေ ကာလေ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ အစိရ်ပရိ-
နိဗ္ဗုတေသု သာရိပုတ္တမောဂ္ဂုလ္လာနေသု။ သံ၊ ၃။
၁၄၁။

အစိရ်ပုဏ္ဏ (ထိ) [အစိရ် + ပုဏ္ဏ။ အစိရ် ပုဏ္ဏ
ယဿ။ ဓာန်၊ ၄။ ၄၈။ (အစိရ်ပုဏ္ဏာ-သံ)] လျှပ်-

စစ်။ သတေရတာကွဏာ ဝိဇ္ဇ၊ဝိဇ္ဇတာ စာစိရပူ-
တာ။ဓာန်၊၄၈။

အစိရဝတ (ပု) [အစိရ + ဝတ] အစိရဝတအမည်
ရှိသောသမဏေ။ (အဂ္ဂိဝေဿန-လည်း ခေါ်
သည်။) တေန ခေါ် ပန သမယေန အစိရဝတော
သမဏေဒ္ဒေသော အရညကုဋိကာယံ ဝိဟရတိ။မ၊
၃။၁၆၉။

အစိရဝတိ (ထိ) [အစိရ + ဝန္တ + ဤ။ အစိရံ သိသ-
ဂမနံ တေဿမတ္ထိ။ ဓာန်၊၆။၆၇၂။] အစိရဝတိ
အမည်ရှိသော-လျင်သော ရေစီးရှိသော-မြစ်၊
အစိရဝတိမြစ်။ တေန ခေါ် ပန သမယေန
မနုဿာ ဥဠုပ္ပံ ဗန္ဓိတွာ အစိရဝတိယာ နဒိယာ
ဩဿာရေန္တိ။ဝိ၊၁။၇၉။

အစိရဝတိတိတ္ထ (န) [အစိရဝတိ + တိတ္ထ] အစိရ-
ဝတိမြစ်ဆိပ်။ သာယံ အစိရဝတိတိတ္ထံ ပတု။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၄။

အစိရဝတိနဒီ (ထိ) [အစိရဝတိ + နဒီ] အစိရဝတိ
အမည်ရှိသောမြစ်။ အစိရဝတိနဒိယာ တိရေ
ဌတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၅၆။

အစိရဝတောဒက (န) [အစိရဝတိ + ဥဒက] အစိရ-
ဝတိမြစ်ရေ။ အဋ္ဌာရသ ကောဋိယော နဒိတိရေ
နိဒတိတွာ ဌပ္ပိတာ အစိရဝတောဒကေန နဒိ-
ကူလေ ဘိန္နေ မဟာသမုဒ္ဒံ ပဝိဋ္ဌာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄၃။

အစိရဝိဗ္ဗန္တ (တိ) [အစိရ + ဝိဗ္ဗန္တ] လူထွက်၍
မကြာသေးသော၊ လူထွက်ပြီးစ ဖြစ်သော၊သူ။
သုန္ဒရိနန္ဒာ ခေါ် အယျေ အစိရဝိဗ္ဗန္တာ ဝိဇာ-
တာ။ဝိ၊၂။၂၇၉။

အစိရဝုဋ္ဌိတ (တိ) [အစိရ + ဝုဋ္ဌိတ] (၁) ထသွား၍
မကြာသေးသော၊ ထသွားပြီးစ ဖြစ်သော၊သူ။
အထ ခေါ် သုဒိန္နော ကလန္တပုတ္တော အစိရ-
ဝုဋ္ဌိတယ ပရိသာယ ယေန ဘဂဝါ တေနုပ-
သင်္ကမိ။ ဝိ၊၁။၁၃။ (၂) ထမြောက် လွတ်ကင်း

ခါစ ဖြစ်သော၊သူ။ အစိရဝုဋ္ဌိတော ဂေလညာ။
ဒိ၊၂။၈၄။

အစိရဂတ (တိ) [အစိရ + အာဂတ] မကြာမီက
ရောက်လာသော၊ ရောက်လာစဖြစ်သော၊ သူ။
အစိရဂတံ မဟာဝိရံ၊ ဥပေသိ လောကနာ-
ယကံ။ အပ၊၁။၆၃။ အစိရံ အာဂတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၁။

အစိရူပသမ္ပန္န (တိ) [အစိရ + ဥပသမ္ပန္န] မကြာ
မီက ရဟန်းပြုပြီးသော၊ ရဟန်းပြုပြီးစဖြစ်သော၊
သူ။ အစိရူပသမ္ပန္နော စ ပနာယသ္မာ သုဒိန္နော။
ဝိ၊၁။၁၇။ အစိရူပသမ္ပန္နောတိ အစိရံ ဥပသမ္ပန္နော
ဟုတွာ၊ ဥပသမ္ပန္နတော န စိရကာလေယေဝါတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။

အစိရ (န) [န + စိရ] (၁) သင်္ကန်းမဟုတ်သော။
သိဝေယျကံ ဒုဿယကံ၊ ဣဒ္ဓိမယိကဉ္စ ဒေဝ-
ဒတ္တိယဉ္စ အစိရံ ကရေတိ။ ဝဇီရ၊၂၇၃။ (တိ)
(၂) သင်္ကန်းမရှိသော၊သူ။ အစိရဿာနာပတ္တိ၊
ပစ္စုဒ္ဓထဒိသိဒ္ဓိတော။ ဝဇီရ၊၂၇၂၊၂၇၄။

အစိရက (တိ) [န + စိရ + က] သင်္ကန်းမရှိ
သော၊သူ။ တေန ခေါ် ပန သမယေန ဘိက္ခု။
အစိရကံ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ဝိ၊၃။၁၂၇။

အစိရတာ (ထိ) [အစိရ + တာ] သင်္ကန်းမဟုတ်
သည်၏ အဖြစ်။ အဋ္ဌကထာစရိယော ပနဿ
အစိရတံ သန္ဓာယ ဘာသိတတ္ထိဒိပနေန ဒိပေ-
တိ။ ဝဇီရ၊၂၇၄။

အစိရတ္ထ (န) [အစိရ + တ္ထ] သင်္ကန်း မဟုတ်
သည်၏ အဖြစ်။ ဒုဠ အဓိပ္ပာယ် သူ အစိရတ္တာ။
ဝဇီရ၊၂၇၃။

အစိရဘာဝ (ပု) [အစိရ + ဘာဝ] သင်္ကန်း
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သန္တတဿ ပန အစိရ-
ဘာဝေ အယံ ယုတ္တိ။ ဝဇီရ၊၂၇၅။

အစီဝရသင်္ချတ္တ (န) [န + စီဝရသင်္ချတ္တ] သင်္ကန်းဟု
မရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အစီဝရသင်္ချတ္တာ
ခုဒ္ဒကာနိ ဒါတုံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝဇ္ဇိရ။ ၄၉၁။

အစေ့ (ကြိဝိ) [န + စေ့] မစေ့ဆော် - အားမ
ထုတ် - မရှိ။ အစေ့ အနဘိဝိတရိတွာ ဝိတိက္က-
မာ။ ဝိဝိ။ ၂၁၇။

အစေတ = အစေတသ (တိ) [န + စေတ။ န + စေ-
တသ။ နိတိ။ ပဒ၊ မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းနှင့် မောက်-
၂၊ ၁၄၄-သုတ်၊ ၎င်းပဋိကာ-တုံကြည့်။] (၁)
အကြောင်း အရာ သိသော စိတ်မရှိသော၊ သူ။
အပ္ပပညံ အစေတသံ။ သံ။ ၂၀၀။ အစေတသန္တိ
ကာရဏဇာနသမတ္တေန စိတ္တေန ရဟိတံ။ သံ၊ ၄၊
၁။ ၂၆၅။ (၂) စိတ်မပါသော၊ စိတ်ကောင်းမရှိ
သော၊ ကြမ်းတမ်းသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သာဓ-
လျေန အစေတသာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။ အစေ-
တသာတိ အစိတ္တကေန။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၅၇။ (၃) စိတ်
မရှိသကဲ့သို့သော၊ သူ။ ပုတ္တော ဇာတော အစေ-
တသော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၉။ အစေတသောတိ
အစိတ္တကော ဝိယ ဇာတော။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၆၁။

အစေတန (တိ) [န + စေတနာ] စိတ် - စေတနာ -
မရှိသော။ ထူကံ စေပါဟံ အစေတနံ ဝါဒေန
ဝါဒံ သမာရဏေယျံ။ မ၊ ၁။ ၂၇၉။ ကိ ပန
နိဗ္ဗုတော ဥပသန္တော အစေတနော သာဒိ-
ယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၄။ အစေတနာ သာ ဝါယော-
ဓာတု။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၅။ ဗာလာ တေ ဒုပ္ပညာ၊ အစေ-
တနာ ဒုက္ခသမုဒယော ရုဒ္ဓါ၊ ထေရီ။ ၄၂၉။ အစေ-
တနာတိ အတ္တဟိတစေတနာယ အဘာဝေန
အစေတနာ။ ထေရီ၊ ၄၂၇။

အစေတနက (တိ) [န + စေတနာ + က] (က)
စိတ် - စေတနာ - မရှိသော၊ သူ၊ အရာ။ အသ-
ညသတ္တာ ဒေဝါ... အစေတနကာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၄၃၄။
(ခ) ပင်ပန်းစေလိုသော စေတနာမရှိသော၊ သူ။
အထ နံ ဒုတာ “တုမ္မာကံ ဒေဝ ‘စေတ ကိလ-

မန္တု’တိ စိတ္တံ နတ္ထိ၊ အစေတနကံ ကမ္မံ န
ဟောတိ”။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၇။

အစေတနတာ (တိ) [အစေတန + တာ] စိတ် - စေတ-
နာ - မရှိသည်၏ အဖြစ် - မရှိခြင်း။ သော အစေ-
တနတာယ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရူပမော။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၁၈။

အစေတနဘာဝ (ပု) [အစေတန + ဘာဝ] စိတ် -
စေတနာ - မရှိသည်၏ အဖြစ် - မရှိခြင်း။ ဧဝံ
အစေတနဘာဝေန ဝိယ မဟာဒုက္ခံ အဓိဝါ-
သေန္တဿ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၅၅။

အစေတယန္တ (တိ) [န + စေတယန္တ] မစေ့ဆော် -
အားမထုတ် - သော၊ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို
နောက်ထပ် တဖန် မဝင်စားသော၊ သူ။ တဿ
အစေတယတော အနဘိသင်္ခရေတော တာ
စေဝ သညာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၂။

အစေတယမာန (တိ) [န + စေတယမာန] မစေ့
ဆော် - အားမထုတ် - သော၊ အာကိဉ္ဇညာယတန-
ဈာန်ကို နောက်ထပ် မဝင်စားသော၊ သူ။ စေတ-
ယမာနဿ မေ ပါပိယော၊ အစေတယမာနဿ
မေ သေယျော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၁။

အစေတယိ (ကြိ) စေတေတိ - ကြည့်။

အစေတသိက (တိ) [န + စေတသိက] စေတသိက်
မဟုတ်သောတရား။ အစေတသိကာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊
ဓ၊ ၉။ ကတမေ ဓမ္မာ အစေတသိကာ၊ စိတ္တဉ္စ
သဗ္ဗဉ္စ ရူပံ အသင်္ခတာ စ ဓာတု၊ ဣမေ ဓမ္မာ
အစေတသိကာ။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၃၈။ ကတမေ ဓမ္မာ
အစေတသိကာ၊ စိတ္တဉ္စ ရူပဉ္စ နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ ဣမေ
ဓမ္မာ အစေတသိကာ။ ၎င်း။ ၂၇၇။ သီလံ အစေ-
တသိကန္တိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊ က၊ ၃၁၇။ “သီလံ
အစေတသိက”န္တိ ယေသံ လဒ္ဓိ၊ သေယျထာပိ
မဟာသင်္ခကာနံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၃။ န ဟိ အစေ-
တသိကော အနာဒိဓမ္မော အာယတိံ ဝိပါကံ
ဒေတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။

အစေလ (ပု) [န + စေလ] အဝတ်မရှိသော၊ ကိုယ်
တုံးလုံးနေလေ့ ရှိသော - တိတ္ထိ - တက္ကတွန်း။
အထ ခေါ် အစေလော ကဿပေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၂။
အစေလောတိ နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၇၇။
အဒ္ဓသာ ခေါ် အစေလော ကဿပေါ ဘဂဝန္တံ။
သံ၊ ၁။ ၂၅၉။ အစေလော ကဿပေါတိ လိဂေန
အစေလော နိစ္စေလော၊ နာမေန ကဿပေါ။
သံ၊ ၁။ ၂၅၂။ ယံ ဝေ ပိဝိတွာ အစေလောဝ
နဂ္ဂေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၂။ အစေလောဝါတိ အစေလ-
ကော ဝိယ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၁၉။ (ကရမ္မိယအစေလ။
ဇာ၊ ၁။ ၅၇၈။)

အစေလက (ပု) [န + စေလ + က] အဝတ်မရှိ
သော - ကိုယ်တုံးလုံးနေလေ့ရှိသော - တိတ္ထိ -
တက္ကတွန်း။ အစေလကော စေပိ ကဿပ ဟောတိ
မုတ္တာစာရော၊ ဟတ္ထာပလေခနော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၈။
အစေလကောတိ နိစ္စေလော၊ နဂ္ဂေါတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၉၁။

အစေလကတ္တ (န) [အစေလက + တ္တ] အဝတ်မရှိ
သော - ကိုယ်တုံးလုံး နေလေ့ရှိသော - သူ၏
အဖြစ်။ နဂ္ဂိယ (သုတ္တနိ၊ ၁။ ၃၀၇။) ကြည့်။

အစေလကပါဠိ (ထိ) [အစေလက + ပါဠိ] တိတ္ထိ-
တက္ကတွန်းတို့၏ - စာပေ - ကျမ်းဂန် - ပါဠိ။
အညတရံ ဝါပန တပေါဂုဏန္တိ အစေလကပါဠိ
သန္တာယာဟ။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။ (ဒီ၊ ၁။ ၂၅-လည်း
ကြည့်။)

အစေလကမတ္တ (န) [အစေလက + မတ္တ] အဝတ်
မရှိကာမျှ၊ ကိုယ်တုံးလုံးနေကာမျှ၊ နာဟံ
ဘိက္ခဝေ အစေလကဿ အစေလကမတ္တေန
သာမညံ ဝဒါမိ။ မ၊ ၁။ ၃၄၉။

အစေလကလဒ္ဓိ (ထိ) [အစေလက + လဒ္ဓိ] တိတ္ထိ -
တက္ကတွန်းတို့၏ အယူ။ အစေလကလဒ္ဓိ
သန္တာယာဟ။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။ (သိ-သျှာ-မူကွဲ)

အစေလကဝဂ္ဂ (ပု) [အစေလက + ဝဂ္ဂ] အစေလ
ကဝဂ်။ (က) အစေလကသိက္ခာပုဒ်လျှင်အနီး

အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်အစု။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၂-၁၃၄။
(ခ) တိတ္ထိ - တက္ကတွန်း - တို့၏အယူနှင့်စပ်၍
ဟောအပ်သောသုတ်အပေါင်း။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-
နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၆-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၃၀၁၊ ၃၁၂။

အစေလကဝါဒ (ပု) [အစေလက + ဝါဒ] တိတ္ထိ-
တက္ကတွန်း - တို့၏ - အယူ - ဝါဒ။ တေ ဥစ္ဆေဒ-
ဝါဒိ ဝိဿဇေတွာ အစေလကဝါဒံ ဂဏှိသု။
ဇာ၊ ၁။ ၂၃၂။

အစေလကသာဝက (ပု) [အစေလက + သာဝက] တိတ္ထိ-
တက္ကတွန်း - တို့၏တပည့်။ ဟလိဒ္ဓါဘိ-
ဇာတိ ပညတ္တာ ဂိဟိ သြဒါတဝသနာ အစေလ-
ကသာဝကာ။ အံ၊ ၂။ ၃၃၇။

အစေလကသိက္ခာပဒ (န) [အစေလက + သိက္ခာ-
ပဒ] အစေလကသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊
၁-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၂-၁၂၄။

အစေလကဿပ (ပု) [အစေလ + ကဿပ] ကိုယ်
တုံးလုံးနေလေ့ရှိသော - တိတ္ထိ - တက္ကတွန်း -
ကဿပ။ ကဿပ အမည်ရှိသော - တိတ္ထိ - တက္က-
တွန်း။ အထ ခေါ် အစေလကဿပေါ အာယသ္မ-
တော ဗာကုလဿ။ မ၊ ၃။ ၁၆၅-၆။ (ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃-
၁၆၆-နှင့် သံ၊ ၁။ ၂၅၉-၂၆၁။ သံ၊ ၂။ ၄၇၉-၄၉၀-
တို့၌ အစေလော ကဿပေါ-ဟု ဝါကျ ချည်းရှိ
သည်။)

အစေလကဿပဝတ္ထု (န) [အစေလကဿပ +
ဝတ္ထု] တက္ကတွန်းကဿပ - ကဿပတက္ကတွန်း -
၏အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃-၁၆၆
(မဟာသီဟနာဒသုတ်)။

အစေလကဿပသုတ္တ (န) [အစေလကဿပ +
သုတ္တ] အစေလကဿပသုတ်။ (က) နိဒါနဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊
၁။ ၂၅၉။ ၂၆၁။ (ခ) သဠာယတနသံယုတ္တပါဠိ၊
၇-သံယုတ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၇၉-၄၉၀။

အစေလဝိဟာရ (ပု) [အစေလ + ဝိဟာရ] အစေလ
ကျောင်း။ သောဏဂိရိပါဒေ ကိရ အစေလ-

ဝိဟာရေ သောဏတ္ထေရော နာမ ကောဓမ္မ-
ကထိကော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၀။ (ပိပ္ပလိဝိဟာရေ၊
သိ၊ သျှ၊ က)။

အစောက္ခဏာတိက (တိ) [န + စောက္ခဏာတိက]
မစင်ကြယ်သောဇာတ်ရှိသော၊ ဇာတ်နိမ့်သော၊
သု။ သဗ္ဗံ အစောက္ခဏာတိကံ ပဿိတု။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၇။ (ဥဒါန၊ ၄။ ၄၈၇။ အဝေါက္ခဏာတိ-
က-ရှိ၍၎င်း၌ (ဣ) မူ၌ အဘက္ခဏာတိက-ရှိသည်။)
စောက္ခဏ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀) စောက္ခဏာဝ (မ၊ ၄။ ၁။
၁၈၂) တို့လည်းကြည့်။

အစောဒယံ (ကြိ) စောဒေတိ-ကြည့်။

အစောဒယိတော (ကြိ၊ ဝိ) [န + စောဒယိတော] မစွပ်
စွဲ - မစောဒနာ - မူ၍။ အစောဒယိတော အဿာ-
ရယိတော၊ အသမ္ပုဗ္ဗိတုတဿ ကရေယျ ကမ္ပံ။
ဝိ၊ ၅။ ၃၇၆။

အစောဒိတ (တိ) [န + စောဒိတ] မစွပ်စွဲ -
မစောဒနာ - အပ်သော၊ သု။ ဣဓာနန္တ ဘိက္ခု-
စောဒိတော ဝါ အစောဒိတော ဝါ အာပတ္တိ-
သရတိ။ မ၊ ၂။ ၃၆။

အစောဒိယမာန (တိ) [န + စောဒိယမာန] မတိုက်
တုန်းအပ် - မတောင်းအပ် - သော၊ သု။ အစော-
ဒိယမာနော ဒေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၈။

အစောဒေတော (ကြိ၊ ဝိ) [န + စောဒေတော] မစွပ်
စွဲ - မစောဒနာ - မူ၍။ အစောဒေတော ကတံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၅။

အစောရ (ပု) [န + စောရ။ ထိ၌ အစောရိ] မခိုး
တတ်သူ၊ လူရိုးလူကောင်း။ စောရော နိဂ္ဂဟေ-
တဗ္ဗော၊ အစောရော ပဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ မိလိန္ဒ။
၁၈၄။ တေ ပဉ္စပိ အစောရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၀။
အထေနိတိ (အံ၊ ၂။ ၃၂) အထေနိယော အစော-
ရိယော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

အစောရဘာဝ (ပု) [အစောရ + ဘာဝ] သူခိုး
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၊ သူခိုးမဟုတ်ခြင်း။ တထ-
ကော အစောရဘာဝံ ဣတိ ဘာဝ၊ ၁။ ၄၀၉။

အစောရာဟရဏ (တိ) [န + စောရ + အာဟရဏ]
ခိုးသူတို့ - မခိုးယူအပ် - မခိုးယူနိုင် - သော။
အစောရာဟရဏော နိဓိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁၀။ န စော-
ရေဟိ အာဟရဏော အစောရာဟရဏော၊
စောရေဟိ အာဒါတဗ္ဗော န ဟောတိတိ
အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၉၁။ ဒုပ္ပသဟော၊ အစော-
ရာဟရဏော (အာကာသော)။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၇။

အစောရိက (တိ) [န + စောရိကာ] ခိုးခြင်းမှကင်း
သော၊ ပိုင်ရှင်မပေးသော ပစ္စည်းကို ခိုးယူ
ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သော၊ သု။ ပါဏာတိပိတာ
ဝိရတာ အစောရိကာ။ ဝိမာန၊ ၃၇။ အစော-
ရိကာတိ စောရိယရဟိတာ၊ အဒိန္နာဒါနာ ပဋိ-
ဝိရတာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၈။

အစောရိသည (တိ) [အစောရိ + သညာ] ခိုးသူမ-
မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သု။ စောရိယာ အစော-
ရိသညာ ငုဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၃။

အစွ (ဗျ) (ကြိ၊ ဝိ) [(ဗျ) အပိ + စ၊ ဣ-ကိုချေ၊
ပ-ကို စ-ပြု။ (ကြိ၊ ဝိ) အတိ + ဣ + တု။
တု - ကို ရစွ-ပြု။ သုတ္တနိတိ။ ၂၁၀၊ ၂၁၁။ ကြည့်။]
စင်စစ်၊ ထိုမှတပါး၊ လွန်၍။ အစွာယံ မဇ္ဈိမော
ခဏော၊ ဓမ္မဋ္ဌဿ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၉။
အစွာယံ မဇ္ဈိမော ခဏောတိ အပိ စ အယံ
မဇ္ဈိမော ကောဋ္ဌာသော။ အထ ဝါ အစွာတိ
အတိစ၊ ဣမေ နွေ ကောဋ္ဌာသေ အတိက္ကမိတုာ
ဌိတော အယံ မဇ္ဈိမော ခဏော ဓမ္မဋ္ဌဿ
ဝိနိစ္ဆယသာမိကဿ မယံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၁၅။

အစွဂမာ }
အစွဂါ } (ကြိ) အတိဂစ္ဆတိ-ကြည့်။
အစွဂံ }
အစွဂူ }

အစွကံသ (တိ) [အတိ + အကံသ] ချွန်းကိုလွန်
သော၊ ချွန်း၏အလိုသို့ မလိုက်သော၊ ချွန်းအုပ်
မရသော။ အစွကံသောဝ နာဂေါ၊ ၁။ ၅။ ၂၃၃။

ယော စ နာဂေါ ပဘိန္ဒမတ္တော အစွကံသော
ဟောတိ၊ အကံသံ အတိတော၊ အကံသေန
ဝိဇ္ဈိယမာနောပိ ဝသံ န ဂစ္ဆတိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။

အစွန္တ (တိ) [န+စန္တ] အစန္တ-ကြည့်။

အစွတရိ } (ကြိ) အတိတရတိ-ကြည့်။
အစွတာရိ }

အစွနာ (ထိ) [အစွ+ယု။ (အစိာ၊ အစိနာ-
သံ)] (၁) ရှာပွေ - စုဆောင်း - ဆည်းပူး -
ခြင်း။ အစွနာရဟ-ကြည့်။ (၂) ပူဇော်ခြင်း။
အပစိတျစွနာ ပူဇာ။ဓာနံ။၄၂၅။ အစွ-ပူဇာယံ၊
ယု။၎င်းဋီ။

အစွနာရဟ (တိ) [အစွနာ+အရဟ] ရှာပွေ -
စုဆောင်း-ဆည်းပူး-ခြင်းငှါထိုက်သော။အစွ-
ယု-ကြည့်။

အစွနိယ (တိ) [အာ+စိ+အနိယ] ရှာပွေ-စု
ဆောင်း - ဆည်းပူး - အပ် - ထိုက် - သော။ န
စ သုနိဟိတော အစွနိယော။ အစွတော ဝေ ဟိ
သော။ဓုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၈၉။

အစွန္တ (တိ) [အတိ+အန္တ] (၁) စင်စစ် -
ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော။ အပါရနေယျ -
မစွန္တ၊ ယော ဝိဒိတုန ဒေဝတေ။ ဇာ၊၂။၁၅၉။
အစွန္တန္တိ ယော “ဣဒံ ကမ္ပံ ဝိရိယံ ကတုာ နိပ္ပါ-
ဒေတု န သက္ကာ၊ အစွန္တမေဝ အပါရနေယျ”န္တိ
ဝိဒိတုာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၆။ အစွန္တနိယတ၊ အစွန္တ-
ပါပကမ္ပန္တ - တို့လည်းကြည့်။ (၂) ထာဝစဉ်၊
အကြားမလပ်၊ အခါခပ်သိမ်း၊ မပျက်သော၊ မြဲ
သော။ နာစွန္တံ နိကတိပ္ပညော၊ နိကတျာ
သုခမေတေ။ဇာ၊၁။၉။ န အစွန္တံ သုခမေတေ၊
နိစ္စကာလေ သုခသ္မိယေဝ ပတိဋ္ဌာတုံ န
သက္ကောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ အစွန္တသယောဂ၊
အစွန္တသုခမာလ၊ အစွန္တနိဋ္ဌ-တို့လည်း ကြည့်။
(၃) ကြာမြင့်သော။ န ပါပဇနသံသေဝိ၊အစွန္တံ
သုခမေတေ။ ဇာ၊၁။၁၅၆။ အစွန္တံ သုခ-
မေတေတိ န စိရံ သုခံ လဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။

(၄) အလွန်၊ လွန်သော။ အစွန္တကာမာနဂတ၊
အစွန္တပေမာနဂတ၊ အစွန္တဝဏ္ဏ-တို့ကြည့်။ (၅)
ကျော်လွန်သော၊ လွန်ကျူးသော။ အစွန္တ-
သီလ-ကိုကြည့်။ (၆) အဆုံးကိုလွန်သော၊နောက်
ဆုံးဖြစ်သော။ အစွန္တံ မတပုတ္တာမှ၊ ပရိသာ
တေဒန္တိကာ။သံ၊၁။၁၃၁။ အစွန္တံ မတပုတ္တာမှတိ
ထွေ အန္တံ အတိတံ အစွန္တံ၊ ဘာဝနပုံသကမေတံ။
ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ယထာ ပုတ္တမရဏံ အန္တံ
အတိတံ ဟောတိ၊ ဝေ မတပုတ္တာ အဟံ၊ ဣဒါနိ
မမ ပုန ပုတ္တမရဏံ နာမ နတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။
(၇) ပျက်စီးခြင်းကိုလွန်သော-မပျက်စီးသော
သဘောရှိသော - တရား (နိဗ္ဗာန်)။အစွန္တံ မစ-
လိတံ အသင်္ခတံ။ ဇာ၊၂။၁၃၁။ အစွန္တန္တိ အန္တာ-
တိတံ အဝိနာသဓမ္မံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၄။

အစွန္တအနုပါဒါဝိမောက္ခ (ပု) [အစွန္တ+အနုပါဒါ-
ဝိမောက္ခ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - မစွဲလမ်းမှုရှိ
လွတ်မြောက်ခြင်း။မုတ္တော ဝိမုတ္တော ပရိမုတ္တော
သုဝိမုတ္တော အစွန္တအနုပါဒါဝိမောက္ခေန။ မဟာ-
နိ။၂။၁၉။စူဠနိ။၁၀၉။

အစွန္တအပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အစွန္တ + အပ္ပဝတ္တိ] စင်စစ် -
ကေန - မဖြစ်ခြင်း။

အစွန္တအပ္ပဝတ္တိဘာဝ (ပု) [အစွန္တအပ္ပဝတ္တိ + ဘာဝ]
စင်စစ် - ကေန - မဖြစ်သည်၏အဖြစ်။စင်စစ် -
ကေန - မဖြစ်ခြင်း။သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေ-
သဂဏဿ အစွန္တအပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ပဟာနံ။
စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇။

အစွန္တဥပသမ (ပု) [အစွန္တ + ဥပသမ] စင်စစ် -
ထာဝစဉ် - ငြိမ်းအေးသော(နိဗ္ဗာန်)။

အစွန္တဥပသမဟေတု (ပု) [အစွန္တဥပသမ+ဟေ-
တု] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ငြိမ်းအေးခြင်း၏
အကြောင်း။

အစွန္တဥပသမဟေတုဘူတ (တိ) [အစွန္တဥပသမ+
ဟေတု+ဘူတ]စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ငြိမ်းအေး
ခြင်း၏ အကြောင်း(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ သဗ္ဗဿ

ရာဂဿ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ အစွန္တဝိရာဂ-
ဟေတုဘူတေ အစွန္တဥပသမဟေတုဘူတေ စာတိ
အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇၅။

အစွန္တကာမာနဂတ (တိ) [အစွန္တ + ကာမ + အန-
ဂတ] အလွန်ကိလေသာအလိုသို့ လိုက်သော၊
အလွန်ကာမဂုဏ် လိုက်စားသော၊ သူ။ အစွန္တ-
ကာမာနဂတဿ ဘရိယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၃။ အစွန္တ-
ကာမာနဂတဿာတိ အစွန္တ ကာမံ အနဂတဿ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၉။

အစွန္တကာဠက (တိ) [အစွန္တ + ကာဠက] စင်စစ်
မည်းညစ်သော၊ သူ။ အစွန္တကာဠကာ ဖိဋ္ဌိဂတိ-
ကာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၈။

အစွန္တကုသလ (န) [အစွန္တ + ကုသလ] ကေန -
စင်စစ် - ကုသိုလ်။ ပုထုဇ္ဇနဿ ဟိ သီလံ အစွန္တ-
ကုသလမေဝ ဟေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။

အစွန္တကောဓေ (တိ) [အစွန္တ + ကောဓေ။ အတိ-
ရေကံ ကုဏ္ဍတိ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၇၃၂။ (အတုန္တကော-
ပန-သံ)] အလွန်ဒေါသကြီးသော၊ သူ။ စက္ကော
တုန္တကောဓေနော။ ဓာနံ၊ ၇၃၂။

အစွန္တက္ခယ (ပု) [အစွန္တ + ခယ] စင်စစ် - အဆုံး
စွန် - ကုန်ခြင်း။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေန အစွန္တက္ခ-
ယာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ အာသဝပ္ပဟာနံ အာသဝါနံ
အစွန္တက္ခယော အသမုပ္ပါဒေါ ခဏာကာရော
နတ္ထိဘာဝေါ 'အာသဝက္ခယော'တိ ဝုတ္တော။ အံ၊
၄။ ၂။ ၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁။

အစွန္တခါရ (တိ) [အစွန္တ + ခါရ] အလွန်ငန်သော။
ပတိတမတ္တာဝ အစွန္တခါရေ ဥဒကေ ပိဋ္ဌပိဏ္ဍိဝိယ
ဝိလိယန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၃၄။ အစွန္တခါရေတိ အာတပသန္တပါဘာဝေန
အတိသိတဘာဝံ သန္တာယ အစွန္တခါရတာ
ဝုတ္တာ သိယာ တေသံ ဝါ ပါပကမ္မဗလေန
ပေတာနံ ပကတိဥဒကဿ ပုဗ္ဗေသေဘာဝါပတ္တိ
ဝိယတဿ ဥဒကဿ တဒါ ခါရဘာဝပတ္တိ ဟော-

တိတိဝုတ္တံ 'အစွန္တခါရေ ဥဒကေ'တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။

အစွန္တခါရတာ (ထိ) [အစွန္တခါရ + တာ] အလွန်
ငန်သည်၏ အဖြစ်။ အစွန္တခါရ-ကြည့်။

အစွန္တတ္ထ (ပု) [အစွန္တ + အတ္ထ] စင်စစ် - အမှန် -
ဟူသောအနက်။ အထ ဝါ ပ-ဣတိ ပကာရေ၊
အတိ-တိ အစွန္တတ္ထေ နိပါတော။ တဿာ ပကာ-
ရေဟိ အစွန္တ မောက္ခေတိတိ ပါတိမောက္ခံ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၃။

အစွန္တတ္ထင်္ဂမ (ပု) [အစွန္တ + အတ္ထင်္ဂမ] စင်စစ် -
ကေန - ကွယ်ပျောက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ အတ္ထင်္ဂ-
မောပိ အစွန္တတ္ထင်္ဂမော ဘေဒတ္ထင်္ဂမောတိ ဒုဝိ-
ဇော။ အတ္ထင်္ဂမောတိ ဘေဒေါ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။

အစွန္တဒါလိဒ္ဓိယ (န) [အစွန္တ + ဒါလိဒ္ဓိယ] အလွန်
ဆင်းရဲသောသူ၏ အဖြစ်။ အလွန်ဆင်းရဲခြင်း၊
အလွန် - ငတ်ပြတ် - မဲ့တေ - သောသူ၏အဖြစ်၊
အလွန် - ငတ်ပြတ် - မဲ့တေခြင်း။ အစွန္တဒါလိဒ္ဓိယံ
ပါပုဏာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆၅။

အစွန္တဒုက္ခ (တိ) [အစွန္တ + ဒုက္ခ] စင်စစ် - ကေန -
ဆင်းရဲသော။ တာနိ ဟိ အစွန္တဒုက္ခေန ကသိ-
ရေန ဝစနပထာဘိတာနုဘာဝေန မဟတာ
ဥဿာဟေန ကရိယန္တိတိ အတိဒုက္ခရာနိ နာမ။
ဝဇီရ၊ ၅။

အစွန္တဒုဿိလျ (န) [အစွန္တ + ဒုဿိလျ] စင်စစ် -
အမြဲတမ်း - ဒုဿိလ၏ အဖြစ်။ စင်စစ် - အမြဲ
တမ်း - အကုသိုလ်ကံ - ဂရုက အာပတ် - တို့ကို
လွန်ကျူးလေ့ရှိသော - သူ - ဒုဿိလအစစ် - ၏
အဖြစ်။ ယဿ အစွန္တဒုဿိလျံ။ မေ၊ ၃။ ၇။ အစွန္တ-
ဒုဿိလျန္တိ ကေန္တဒုဿိလဘာဝေါ။ မေ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။

အစွန္တနမဿနေယျ (တိ) [အစွန္တ + နမဿနေယျ]
စင်စစ် - ကေန - ရှိခိုးထိုက်သော၊ သူ၊ (ဂတနာ

သုံးပါး)။ ဣစ္စေဝမစွန္တနမဿနေယျံ။ ဝိဠာ။
၁။ အစွန္တံ ကေန္တေန နမဿနေယျံ နမဿိတဗ္ဗံ
ရတနတ္ထယံ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၄။

အစွန္တနိဋ္ဌ (တိ) [အစွန္တ + နိဋ္ဌာ] (၁) စင်စစ် -
ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော - အပြီးအဆုံး -
အထွတ်အထိပ် - တရား - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော၊ ပျက်
စီးခြင်းကို လွန်သော - မပျက်သော - ထာဝစဉ်
မြဲသော - အမြင့်မြတ်ဆုံး သက်သာ ချမ်းမြေ့
ရာ - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော၊... နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်
ပြုသောသူ။ အစွန္တနိဋ္ဌော အစွန္တယော-
ဂက္ခေမိ အစွန္တဗြဟ္မစာရိ အစွန္တပရိယောသ-
နော။ မ၊ ၁။ ၃၁၈။ အစွန္တနိဋ္ဌောတိ ခယဝယ-
သင်္ခါတံ အန္တံ အတိတာတံ အစွန္တံ။ အစွန္တ
နိဋ္ဌာ အဿာတိ အစွန္တနိဋ္ဌော၊ ကေန္တနိဋ္ဌော
သတတနိဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၈။ သဗ္ဗေဝ
န ခေါ မာရိသ သမဏဗြာဟ္မဏာ အစွန္တနိဋ္ဌာ
အစွန္တယောဂက္ခေမိ အစွန္တဗြဟ္မစာရိ အစွန္တပရိ-
ယောသနာ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၂။ အစွန္တနိဋ္ဌာတိ အန္တော
ဝုစ္စတိ ဝိနာသော၊ အန္တံ အတိတာ နိဋ္ဌာ တေ-
သန္တိ အစွန္တနိဋ္ဌာ။ ယာ တေသံ နိဋ္ဌာ ယော
ပရမဿာသော နိဗ္ဗာန်၊ တံ သဗ္ဗေသံ ဝိနာသ-
တိက္ကန္တံ နိစ္စန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၂။ ၃၃၀။ တိဟိ
ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု အစွန္တ-
နိဋ္ဌော ဟောတိ အစွန္တယောဂက္ခေမိ အစွန္တ-
ဗြဟ္မစာရိ အစွန္တပရိယောသနော သေဋ္ဌော
ဒေဝမနုဿာနံ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၉၅။ အစွန္တနိဋ္ဌောတိ
အန္တံ အတိက္ကန္တနိဋ္ဌော၊ အကပ္ပနိဋ္ဌော ဓဝနိဋ္ဌော-
တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၃။ (၂) (န)
ပျက်စီးခြင်းကို လွန်သော၊ အလုံးစုံသော - သင်္ခါ
ရတိုင်းဖြစ်ရာမဟုတ်သော။ အပေကစေ့ အစွန္တ-
နိဋ္ဌ နိဗ္ဗာန် အာရာဇေန္တိ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၁။ ခယ-
ဝယသင်္ခါတံ အန္တံ အတိတန္တိ အစွန္တံ၊ အစွန္တ
တံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ နိဋ္ဌဉ္စာတိ
အစွန္တနိဋ္ဌံ၊ ကေန္တနိဋ္ဌံ၊ သတတနိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။
မဟာနိ၊ ၁။ ၉၂။ သက်ဆိုင်ရာအစွန္တနှင့်နိဋ္ဌာနိဋ္ဌာ-
တို့လည်းကြည့်။

အစွန္တနိယတ (တိ) [အစွန္တ + နိယတ] စင်စစ် -
ကေန - မြဲသော။ မာတုဃာတကော အစွန္တ-
နိယတော။ အဘိ၊ က။ ၄၂၃။

အစွန္တနိယာမ (ပု) [အစွန္တ + နိယာမ] စင်စစ် -
ကေန - မြဲခြင်း - မြဲသော သဘော တရား။
နအစွန္တနိယာမဿ နာမ ကဿစိ အတ္ထိဘာဝ-
တော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။

အစွန္တနိယာမကထာ (ထိ) [အစွန္တနိယာမ +
ကထာ] စင်စစ် - ကေန - မြဲခြင်းကို ပြသော
စကားရပ်။ ကထာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ၁၉-ဝဂ်၊ (၁၉၂) ၇-
ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၄၂၃-၄၂၅။

အစွန္တနိယာမတာ (ထိ) [အစွန္တနိယာမ + တာ]
စင်စစ် - ကေန - မြဲသည်၏ အဖြစ်။ အတ္ထိ
ပုထုဇ္ဇနဿ အစွန္တနိယာမတာတိ ? အာမန္တာ။
အဘိ၊ က။ ၄၂၃။

အစွန္တနိရောဓ (ပု) [အစွန္တ + နိရောဓ] စင်စစ် -
အလုံးစုံ - အဆုံးစွန် - ချုပ်ငြိမ်း - ကြောင်း -
ရာ - ခြင်း - တရား (နိဗ္ဗာန်)။ နိရောဓောပိ
ခယနိရောဓော စ အစွန္တနိရောဓော စာတိ ဒုဝိ-
ဓော ယေဝ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၉။ အစွန္တဝိရာဂ၊ အစွန္တ-
နိရောဓသင်္ခါတ-တို့လည်းကြည့်။

အစွန္တနိရောဓသင်္ခါတ (တိ) [အစွန္တနိရောဓ +
သင်္ခါတ] စင်စစ် - အလုံးစုံ - အဆုံးစွန် - ချုပ်
ငြိမ်း - ကြောင်း - ရာ - ခြင်း - တရားဟု ဆို
အပ်သော။ ဝေဒယိတာနံ အစွန္တနိရောဓသင်္ခါ-
တော သီတိဘာဝေါပိ...။ မ၊ ၁။ ၃။ ၄၀၅။

အစွန္တပရိယောသန (တိ) [အစွန္တ + ပရိယော-
သန] စင်စစ် - ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်
သော - အဆုံးစွန်း - ပန်းတိုင် - နိဗ္ဗာန် - ရှိ
သော၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်သော - မြတ်သော
မဂ်အကျင့်၏အပြီးအဆုံးနိဂုံးချုပ်ရာ - ဝဋ်ဆင်း
ရဲ၏ကုန်ဆုံးရာ - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော၊ - နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုသော။ သဗ္ဗေဝ န ခေါ မာရိသ

သမဏဗြာဟ္မဏာ အစွန္တပရိယောသာနာ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၂၅။ (မ၊ ၁။ ၃၁၈-လည်းကြည့်။) ပရိယော-
သာနန္တိပိ နိဗ္ဗာနဿ နာမံ၊ အစွန္တပရိယောသာနံ
တေသန္တိ အစွန္တပရိယောသာနာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၃၃၀။ အစွန္တပရိယောသာနဿာတိ ပုရိမ-
နယေနော အစွန္တပရိယောသာနော။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၉၈။

အစွန္တပရိသုဒ္ဓ (တိ) [အစွန္တ + ပရိသုဒ္ဓ] စင်စစ် -
ထာဝစဉ် - အကြွင်းမဲ့ - စင်ကြယ်သော။ ဝိသုဒ္ဓိ-
တိ သဗ္ဗမလဝိရဟိတံ အစွန္တပရိသုဒ္ဓံ နိဗ္ဗာနံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ တတော ဝေ အစွန္တ-
ပရိသုဒ္ဓံ၊ သဗ္ဗဒါ၊ သဗ္ဗထာ စ ဝိသုဒ္ဓန္တိ အတ္တော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဝိသုဒ္ဓါ အစွန္တပရိသုဒ္ဓါဝိဇ္ဇာ....။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇။

အစွန္တပဝိဝိတ္တ (တိ) [အစွန္တ + ပဝိဝိတ္တ] စင်စစ် -
ကေန - ကင်းဆိတ်သော။ သတ္တုနော တိဟိ
ဝိဝေကေဟိ အစွန္တပဝိဝိတ္တဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။

အစွန္တပါပကမ္မန္တ (တိ) [အစွန္တ + ပါပ + ကမ္မန္တ] စင်စစ်မကောင်းမှုကံ ရှိသော၊ မကောင်းမှုကံ
သက်သက်ရှိသော။ အစွန္တပါပကမ္မန္တ၊ ပစ္စန္တိ
န စ မိယျရေ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၁၈။ စူဠနိ၊ ၂။ ၃၈။ အစွန္တ-
ပါပကမ္မန္တာတိ ကေသေန ပါပကမ္မိနော။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၇။

အစွန္တပါရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [အစွန္တ + ပါရိသုဒ္ဓိ] အဆုံး
စွန့်စင်ကြယ်ခြင်း။ အစွန္တပါရိသုဒ္ဓိယာ ဌိတော။
မဟာနိ၊ ၁၇။ အစွန္တပါရိသုဒ္ဓိယာတိ အတိက္ကန္တ-
ပရိသုဒ္ဓဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓိယာ အန္တံ ပါပုဏိတာ
ဌိတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၇။

အစွန္တပိယဝါဒီ (တိ) [အစွန္တ + ပိယဝါဒီ။ ထိန္တ
အစွန္တပိယဝါဒိနိ] အမြဲမပြတ် ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်
သော စကားကိုဆိုလေ့ရှိသော။ ဣတ္ထိကမ္မဿ
ပဝရာ၊ အစွန္တပိယဝါဒိနိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၅။ (သိ၊ ဣ-
မုက္ခေ။)

အစွန္တပိဋိတ (တိ) [အစွန္တ + ပိဋိတ] စင်စစ် -
အလွန် - နှိပ်စက်အပ်သော။ အနမတဂ္ဂေ သံ-

သာရေ ဝဋုဒုက္ခေန အစွန္တပိဋိတံ သတ္တလောကံ
တမ္ပာ ဒုက္ခတော မောစေတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇။

အစွန္တပေမာနဂတ (တိ) [အစွန္တ + ပေမာနဂတ] အလွန်သက်ဝင်သော ချစ်ခင်ခြင်းရှိသော၊ သူ။
အစွန္တပေမာနဂတံ သာ ဘရိယာ၊ န ဝိဿသေ
တိတ္ထသမာ ဟိ နာရိယော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၆။ အစွန္တ-
ပေမာနဂတဿာတိ သစေပိ အစွန္တံ အနဂတပေ-
မာ အဿ၊ တထာပိ တံ န ဝိဿသေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၈၆။

အစွန္တပ္ပဟာန (န) [အစွန္တ + ပဟာန] စင်စစ် -
ကေန - အဆုံးစွန် ပယ်ခြင်း။ အာသဝပ္ပဟာနံ
အာသဝါနံ အစွန္တပ္ပဟာနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။

အစွန္တဗြဟ္မစာရိ (တိ) [အစွန္တ + ဗြဟ္မစာရိ] (၁)
နိဗ္ဗာန်အလို့ငှါမြတ်သော မင်္ဂလာကျင့်ကို ကျင့်လေ့
ရှိသော။ သဗ္ဗေဝ န ခေါမာရိသ သမဏ-
ဗြာဟ္မဏာ....အစွန္တဗြဟ္မစာရိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၂၅။ (မ၊ ၁။
၃၁၈-လည်းကြည့်။) သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗြဟ္မံ အရိယ-
မဂ္ဂံ စရန္တိတိ ဗြဟ္မစာရိ၊ အစွန္တတ္ထာယ ဗြဟ္မစာရိ၊
အစွန္တဗြဟ္မစာရိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၀။ (၂) ခိုင်မြဲ
သော - မြတ်သော - မင်္ဂလာကျင့်ကို ကျင့်လေ့
ရှိသော။ အစွန္တံ ဗြဟ္မစာရိတိ အစွန္တဗြဟ္မစာရိ၊
နိစ္စဗြဟ္မစာရိတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ မဂ္ဂ-
ဗြဟ္မစရိယဿ ဝုသိတတ္တာ တဿ စ အပရိဟာ-
နသဘာဝတ္တာ အစွန္တံ ဗြဟ္မစာရိတိ အစွန္တ-
ဗြဟ္မစာရိ၊ တေနာဟံ နိစ္စဗြဟ္မစာရိတိ အတ္တော-
တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။

အစွန္တဘဂ္ဂ (တိ) [အစွန္တ + ဘဂ္ဂ] စင်စစ် - ပျက်
စီး - ချုပ်ပျောက်သော။ နနု အပ္ပဋိသင်္ခါ နိရုဒ္ဓါပိ
သင်္ခါရာ အစွန္တဘဂ္ဂါ။ အဘိ၊ က။ ၁၇၃။

အစွန္တယောဂက္ခေပ (ပု) [အစွန္တ + ယောဂက္ခေပ] စင်စစ် - ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော ယောဂ
လေးပါးတို့ကုန်ရာတရား (နိဗ္ဗာန်)။ (တိ)
စင်စစ် - ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော - ယော
ဂလေးပါးတို့ကုန်ရာတရား - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော။...

နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုသောသူ။ အစွန္တယောဂက္ခေပိ-ကြည့်။

အစွန္တယောဂက္ခေပိ (တိ) [အစွန္တ + ယောဂက္ခေမ + ဤ။ အစွန္တယောဂက္ခေမ + ဤ။ စင်စစ် - ကေန-ဆတ်ဆတ်-မှန်သော - ယောဂလေးပါးတို့ကုန်ရာ - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော။... နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်သော - ယောဂ လေးပါးတို့ - ကုန်ရာ - နိဗ္ဗာန် - ရှိသော။... နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသောသူ။ (ဆိုင်ရာ အစွန္တ-နှင့် ယောဂက္ခေမ-တို့လည်း ကြည့်။) သဗ္ဗေ န ခေါ မာရိသ အစွန္တယောဂက္ခေပိ။ ဒီ။ ၂။ ၂၂။ (မာ။ ၁။ ၃။ လည်း ကြည့်။) ယောဂက္ခေမောတိ နိဗ္ဗာနသေဝ နာမ။ အစွန္တော ယောဂက္ခေမော စေတသန္တိ အစွန္တယောဂက္ခေမံ။ ဒီ။ ၂။ ၂၃။ အစွန္တ ယောဂက္ခေမိတိ အစွန္တယောဂက္ခေမိ၊ နိဗ္ဗယောဂက္ခေမိတိ အတ္ထော။ မာ။ ၂။ ၁၉။ ယောဂက္ခေမောတိပိ နိဗ္ဗာနံ၊ စတုဟိပိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒတိတ္တာ၊ အစွန္တယောဂက္ခေမောတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဣကာရေန နိဗ္ဗေသေန အစွန္တယောဂက္ခေမိတိ ဝတ္တံ။ အစွန္တယောဂက္ခေမော ဝါ စေတသံ အတ္တိတိ အစွန္တယောဂက္ခေမံ။ ဒီ။ ၂။ ၂၄။

အစွန္တရာဂပ္ပတ္တိ (ထိ) [အစွန္တ + ရာဂ + ဥပ္ပတ္တိ] စင်စစ် - ကေန - ရာဂဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ အစွန္တရာဂပ္ပတ္တိယာ နစွာဒိဒဿနံ န အနုလောမေတိ။ မာ။ ၂။ ၁၆။

အစွန္တဝဏ္ဏ (တိ) [အစွန္တ + ဝဏ္ဏ] အလွန်အဆင်းလှသောသူ။ န စွန္တဝဏ္ဏာ န ဗဟုနံ ကန္တာ။ ဇာ။ ၁။ ၂၄။ န စွန္တဝဏ္ဏာတိ အဘိဓူပဝတိ။ ဇာ။ ၁၅။ ၄၈၃။

အစွန္တဝိဂမ (ပု) [အစွန္တ + ဝိဂမ] စင်စစ် - ကေန - ကင်းခြင်း။ သဝါသနာယ အဉာဏနိဒ္ဒါယ အစွန္တဝိဂမတော။ ဒီ။ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ၁။ ၁၂။ အံ၊ ၁။ ၁၁၂။ မာ။ ၁။ ၁၀။

အစွန္တဝိပ္ပဝါသ (ပု) [အစွန္တ + ဝိပ္ပဝါသ] အဆုံးစွန် - ကွဲကွာခြင်း - ကွဲကွာရာ၊ သေရွာ၊ သေမင်းနိုင်ငံ။ ပုန အနာဂမနာယ အစွန္တဝိပ္ပဝါသံ ဂစ္ဆာမိ။ ဇာ။ ၁၇။ ၉၆။ (ဣ-မူကွဲ)။

အစွန္တဝိမုတ္တ (တိ) [အစွန္တ + ဝိမုတ္တ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - လွတ်မြောက်ခြင်း - လွတ်မြောက်သော တရား (မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး)။ အသာမာယိက (မာ။ ၄။ ၁၁၃) ကြည့်။

အစွန္တဝိမုတ္တိ (ထိ) [အစွန္တ + ဝိမုတ္တိ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - လွတ်မြောက်ခြင်း။

အစွန္တဝိမုတ္တိသမ္ပာဒန (န) [အစွန္တဝိမုတ္တိ + သမ္ပာဒန] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - လွတ်မြောက်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း။ အဂ္ဂုလနိပ္ပာဒန-ကြည့်။

အစွန္တဝိယုတ္တ (တိ) [အစွန္တ + ဝိယုတ္တ] စင်စစ် - ကေန - မယှဉ်သော။

အစွန္တဝိယုတ္တတ္တ (န) [အစွန္တဝိယုတ္တ + တ္တ] စင်စစ် - ကေန - မယှဉ်သည်၏ အဖြစ်။ အလံဝစနိယာ ဟောန္တိတိ ဣတ္ထိ ဝါ... နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာယ အစွန္တဝိယုတ္တတ္တာ ပုန အညမည သမာဂမတ္ထံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၇။

အစွန္တဝိရာဂ (ပု) [အစွန္တ + ဝိရာဂ] စင်စစ်ရာဂကင်းကြောင်းဖြစ်သောတရား (နိဗ္ဗာန်)။ အစွန္တဝိရာဂေါတိ နိဗ္ဗာနံ၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဒွေ ဝိရာဂါ ခယဝိရာဂေါ အစွန္တဝိရာဂေါ စ။ မာ။ ၂။ ၁၉။ ယံ အာမဗ္ဗ သဗ္ဗသော သင်္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇနာ ဟောတိ၊ တံ နိဗ္ဗာနံ အစွန္တဝိရာဂေါ။ မာ။ ၂။ ၂၄။

အစွန္တဝိရာဂဟေတု (ပု) [အစွန္တဝိရာဂ + ဟေတု] စင်စစ်ရာဂကင်းကြောင်း ဖြစ်သော - တရား - နိဗ္ဗာန် - ၏အကြောင်း။

အစွန္တဝိရာဂဟေတုဘူတ (တိ) [အစွန္တဝိရာဂဟေတု + ဘူတ] စင်စစ်ရာဂကင်းကြောင်းဖြစ်သော - တရား - နိဗ္ဗာန် - ၏အကြောင်း (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အစွန္တဥပသမဟေတုဘူတ-ကြည့်။

အစွန္တဝိရုဒ္ဓ (တိ) [အစွန္တ + ဝိရုဒ္ဓ] စင်စစ် - ကေန - ဆန့်ကျင်သော။ ယတ္တ ပန ကေနစိ အစွန္တဝိရုဒ္ဓံ လိခိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂။

အစွန္တဝသိတ (တိ) [အစွန္တ + ဝသိတ] အဆုံးစွန်သော ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးပြီးသောသူ။

အစွန္တဝသိတဗြာဟ္မဏ (ပု) [အစွန္တဝသိတ + ဗြာဟ္မဏ] အဆုံးစွန်သော ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးပြီးသော ဗြာဟ္မဏ။

အစွန္တဝသိတဗြာဟ္မဏဘာဝ (ပု) [အစွန္တဝသိတ + ဗြာဟ္မဏ + ဘာဝ] အဆုံးစွန်သော ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးပြီးသော ဗြာဟ္မဏ၏အဖြစ်။ တေန ဘဂဝါ အတ္တနော အစွန္တဝသိတဗြာဟ္မဏဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၃၀၅။

အစွန္တဝပသမန (န) [အစွန္တ + ဝပသမန] စင်စစ် - ကေန - ငြိမ်းအေးခြင်း။ စိတ္တသံကိလေသာနံ အစွန္တဝပသမနတော စေတောသမထသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ အနုစ္စဝိကပ္ပုဋိပဒံ။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၃၄၅။

အစွန္တဝေါဒါန (န) [အစွန္တ + ဝေါဒါန] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ဖြူစင်သော။ ကိလေသမလသမုစ္ဆေဒကရဏတော အစွန္တဝေါဒါနံ၊ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၁။

အစွန္တဝေါဒါနပ္ပတ္တ (တိ) [အစွန္တဝေါဒါန + ပတ္တ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ဖြူစင်ခြင်းသို့ ရောက်သောသူ။ အာကာသမိဝ နိရုပလိတ္တော အစွန္တဝေါဒါနပ္ပတ္တော ဟေတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၁။

အစွန္တသံသိက (တိ) [အစွန္တ + သံသိက] စင်စစ် - ကေန - သံဃာပိုင်ဖြစ်သော၊ သံသိက အစစ်ဖြစ်သော။ အယံ ဝိဟာဓေ အစွန္တသံသိကော၊ ကေ ပုဂ္ဂလိကဌာနံ ကရေဟိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၅။

အစွန္တသယောဂ (ပု) [အစွန္တ + သယောဂ] အမြဲ - မပြတ် - ယှဉ်ခြင်း။ ဧဝံ အစွန္တသယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ အစွန္တသယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၆၄။ ပေတ၊ ၄။ ၆၇။ သဗ္ဗတ္ထ

အစွန္တသယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂၆။

အစွန္တသယောဂတ္ထ (ပု) [အစွန္တသယောဂ + အတ္ထ] အမြဲယှဉ်ခြင်း - အစွန္တသယောဂ - အနက်။ သုတ္တန္တေ တာဝ အစွန္တသယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။ ဣဓ ပန အညသိဉ္စ ဧဝံ ဇာတိကေ အစွန္တသယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ ယဉ္စိ အစွန္တမေဝ တံ သမယံ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ ဣဓ ဥပယောဂဝစနံ နိဒ္ဒေသော ကတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။

အစွန္တသညတ (တိ) [အစွန္တ + သညတ] ထာဝစဉ် စောင့်စည်းသော။

အစွန္တသညတပ္ပတ္တ (တိ) [အစွန္တသညတ + ပတ္တ] ထာဝစဉ် - စောင့်စည်းသူ၏အဖြစ် - စောင့်စည်းခြင်း - သို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ တေနော ဟိ အစွန္တသညတပ္ပတ္တာ ဗုဒ္ဓါပိ သာဝကာပိ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မတာဒဿနတ္ထမေဝ စိတ္တဗီဇနံ ဂဏန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။

အစွန္တသန္တ (တိ) [အစွန္တ + သန္တ] ထာဝစဉ် ငြိမ်းချမ်းသော။ နာယံ ကာယော ဣမဿ အစွန္တသန္တဿ ပဏီတတမဿ အရိယဓမ္မဿ အာဓာဓေ အဝိတံ ယုတ္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၂။ အစွန္တသန္တာ ပန ယာ၊ အယံ နိဗ္ဗာနသမ္ပဒါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၅။ အန္တမတိက္ကန္တံ အစွန္တံ၊ အစွန္တံ သန္တာ အစွန္တသန္တာ ကိလေသပရိဋ္ဌာဟသင်္ခါတဒရထာနံ အဘာဝေန သဗ္ဗဒါ သန္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၈၇။

အစွန္တသန္တဘာဝ (တိ) [အစွန္တသန္တ + ဘာဝ] စင်စစ် ငြိမ်းအေးပြီးသည်၏အဖြစ်။ ပုန ကိလေသာနံ အနုပသမေတဗ္ဗတာယ သမထဝိပဿနာဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေဟိ ဥပသန္တကိလေသံ ဟုတော အစွန္တသန္တဘာဝတောဝ “ဥပသန္တသန္တ” နိ ဝုစ္စတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၆-၇။

အစွန္တသန္တိ (ထိ) [အစွန္တ + သန္တိ] ပျက်စီးခြင်းကို လွန်သော လွတ်မြောက်သော ငြိမ်းအေးခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်။ အစွန္တသန္တိ ဝုစ္စတိ အမတ် နိဗ္ဗာန်။ မဟာနိ။ ၅၇။ အစွန္တသန္တိတိ အတိအန္တနိဿရဏသန္တိ။ မဟာနိ။ ၁၇၆။

အစွန္တသန္တိလက္ခဏ (တိ) [အစွန္တသန္တိ + လက္ခဏ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ငြိမ်းအေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော (နိဗ္ဗာန်ဓာတ်)။ သာ(အနုပါဒိသေသာ နိဗ္ဗာန်ဓာတ်) အစွန္တသန္တိလက္ခဏာ...။ ဣတိဝုတိ။ ၄။ ၁၃၀။

အစွန္တသမုစ္ဆေဒ (ပု) [အစွန္တ + သမုစ္ဆေဒ] (က) စင်စစ် - ထာဝစဉ် - အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း။ အပါယကမနိယာနံ အစွန္တသမုစ္ဆေဒေါ ဣတရေသု ဝိဇ္ဇာတောဘာသေန ဝိယ တမဿ သမုစ္ဆေဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဒီ။ ၁။ ၁၁၁။ (ခ) စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ပြတ်ခြင်း။ အကြွင်းမဲ့ - ပြတ်ကြောင်းတရား (နိဗ္ဗာန်)။ ကိလေသာနံ အစွန္တသမုစ္ဆေဒသင်္ခါတေန နိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတံ။ သံ၊ ဒီ။ ၁။ ၄၉။

အစွန္တသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာန (န) [အစွန္တ + သမုစ္ဆေဒ + ပဟာန] စင်စစ် - ကေန် - အကြွင်းမဲ့ဖြတ်သော အားဖြင့်ပယ်ခြင်း။

အစွန္တသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာဘာဝ (ပု) အစွန္တ + သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာန + အဘာဝ စင်စစ် - ကေန် - အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်သောအားဖြင့် ပယ်ခြင်း - သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာန - ငါးမရှိသည်၏အဖြစ်။ အမုတ္တတဏှ (မဟာနိ။ ၁၃၇) ကြည့်။

အစွန္တသမုတ္တာဘယ (တိ) [အစွန္တ + သမုတ္တ + အဘယ] စင်စစ် - ကေန် - ဘေးကင်းခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ အဘယဒေါ ဝိယ ဝိရပုရိသော ဗုဒ္ဓေါ။ အဘယမိဝ ဓမ္မော၊ သမုတ္တာဘယော ဝိယ ဇနော အစွန္တသမုတ္တာဘယော သံသော။ ခုဒ္ဒက၊ ၁၄။ ၂။

အစွန္တသီတလ (တိ) [အစွန္တ + သီတလ] စင်စစ် ငြိမ်းအေးသော။ ယံ သမေတိ ဣဒံ အရိယံ၊ သီလံ အစွန္တသီတလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၀။

အစွန္တသီလ (တိ) [အစွန္တ + သီလ] သီလကိုလွန်ကျူးသော၊ လွန်ကျူးသော သီလရှိသောသူ။ န ဝိဿသေ ဂုဏကရာသု နာရိသု၊ အစွန္တသီလာသု အသညတာသု။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၆။ အစွန္တသီလာသုတိ အတိက္ကန္တသီလာသု။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၈၆။

အစွန္တသုခ (န) [အစွန္တ + သုခ] စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာ၊ ထာဝစဉ် - အကြားမလပ်သော - မြဲသော - ချမ်းသာ။ န ပါပဇနသံသေဝီ၊ အစွန္တသုခမေဓတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃။ အစွန္တသုခံ ကေန္တသုခံ နိရန္တရသုခံ နာမ န ဓေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၄။ အစွန္တ (၃) အနက်လည်းကြည့်။

အစွန္တသုခပဋိလာဘ (ပု) [အစွန္တသုခ + ပဋိလာဘ] စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာကို ရခြင်း။

အစွန္တသုခပဋိလာဘသံဝတ္တနိယ (တိ) [အစွန္တသုခ + ပဋိလာဘ + သံဝတ္တနိယ] စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာမှုရခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ပရေသံ အစွန္တသုခပဋိလာဘသံဝတ္တနိယသဒ္ဓါရတနုပ္ပါဒနတ္တတာပိ သိယာ။ အနုဒီ။ ၁။ ၁။

အစွန္တသုခဘာဂီ (တိ) [အစွန္တသုခ + ဘာဂ + ဤ] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - မြဲသော - ချမ်းသာခြင်း အဖို့ရှိသောသူ။ ဝေမယံ အနန္တရာယော ဝစိတွာ အစွန္တသုခဘာဂီ ဘဝိဿတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။

အစွန္တသုခသံဟိတ (တိ) [အစွန္တသုခ + သံဟိတ] စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာနှင့်တကွဖြစ်သော။ အသမ္မာဓံ သိဝံ ရမ္မံ၊ အစွန္တသုခသံဟိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၃။

အစွန္တသုခါဝဟန (တိ) [အစွန္တသုခ+အာဝဟန] စင်စစ် - ထာဝစဉ် - မြဲသော - ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သော။ သော ပန ကာမဇ္ဈပါရူပဘောဒတော တိဝိစော အစွန္တသုခါဝဟနတော။ ဝဇိရ။ ၁၁။

အစွန္တသုခမာလ (တိ) [အစွန္တ + သုခမာလ] အမြဲ မပြတ် - အခါခပ်သိမ်း - ချမ်းသာသော။ အလွန် သိမ်မွေ့သော။ သူ။ သုခမာလော အဟံ ဘိက္ခဝေ ပရမသုခမာလော အစွန္တသုခမာလော။ အံ။ ၁၄၃။ အစွန္တသုခမာလောတိ သတတနိဗ္ဗုက္ခော။ အံ။ ၁၄၂။ ၁၄၄။ အန္တမတိတံ အစွန္တံ။ သဗ္ဗဒါ သုခမာလောတိ အာဟ “သတတနိဗ္ဗုက္ခော” တိ။ အံ။ ၁၄၂။ ၁၄၄။ ခတ္တိယသုခမာလော အစွန္တသုခမာလော။ မိလိန္တ။ ၂၅။

အစွန္တသုညတ (တိ) [အစွန္တ + သုညတ] စင်စစ် - ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော ဆိတ်သုဉ်းခြင်း ရှိသော - ဆိတ်သုဉ်းသော၊ မြဲသောကိုယ်ကောင်၊ အနှစ်သာရရှိသော ကိုယ်ကောင် စသည်တို့၏ ဆိတ်သုဉ်းခြင်းရှိသော - ဆိတ်သုဉ်းသော။ (က) အရဟတ္တဖိုလ်၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ဝိပဿနာ။ ဘဂဝါ ကုလပုတ္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ အကထေတွာ အာဒိတောဝ အရဟတ္တဿ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ အစွန္တသုညတံ ဝိပဿနာလက္ခဏမေဝ အာစိက္ခိတံ အာရဒ္ဓေါ။ မ၊ ၄၁၄။ ၂၀၇။ (ခ) အရဟတ္တဖိုလ်။ မဂ္ဂေန ဝိပဿနံ နိဝဇ္ဇေတွာ အနုပုဗ္ဗေန အစွန္တသုညတံ နာမ (အရဟတ္တံ) ဒေသေဿာမိ။ မ၊ ၄၁၄။ ၁၀၉။ အစွန္တသုညတန္တိ ပရမာနုတ္တရန္တိ ဝုတ္တံ အရဟတ္တံ ဒေသေဿာမိတိ။ မ၊ ၄၁၄။ ၂၀၇။ မဂ္ဂေန ဝိပဿနံ နိဝဇ္ဇေတွာ အနုပုဗ္ဗေန အစွန္တသုညတံ နာမ ဒဿိတာ။ မ၊ ၄၁၄။ ၁၁၀။ နိစ္စသာဓုဒီနံ သဗ္ဗသော အဝတ္ထုတယ အစွန္တမေဝ သုညတ္တာ အစွန္တသုညတံ။ မ၊ ၄၁၄။ ၂၀၇။ (ဂ) စင်စစ် - ကေန - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြတတ်သော။ အစွန္တသုညတံ တိလက္ခဏာဟတံ ကထံ ကထေ-

န္တဿ (ဘဂဝတော ဓမ္မေ) နေဝ ကင်္ခါ၊ န ဝိမတိ။ မ၊ ၄၁၄။ ၂၁၂။

အစွန္တသုဒ္ဓိ (တိ) [အစွန္တ + သုဒ္ဓိ] စင်စစ် - ကေန - မဖောက်မပြန် - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော စင်ကြယ်ခြင်း။ အစွန္တသုဒ္ဓိဘိ န တေ ဝဒန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၃။ ပရမတ္ထအစွန္တသုဒ္ဓိ အဓိဂတတ္တာ အနုစွန္တသုဒ္ဓိ ယေဝ အကိရိယသဿတဒိဋ္ဌိ အစွန္တသုဒ္ဓိတိ န တေ ဝဒန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ ၂၄၃။ အစွန္တသုဒ္ဓိ သံသာရသုဒ္ဓိ အကိရိယဒိဋ္ဌိ။ မဟာနိ။ ၇၂။ အစွန္တသုဒ္ဓိန္တိ အစွန္တံ ပရမတ္ထံ သုဒ္ဓိ။ မဟာနိ။ ၄၁၂။ ၂၀၃။

အစွန္တသုဒ္ဓိက (တိ) [အစွန္တသုဒ္ဓိ + က] စင်စစ် - ကေန - မဖောက်မပြန် - ဆတ်ဆတ် - မှန်သော စင်ကြယ်ခြင်းကို အလိုရှိသော။ သူ။ ယေ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ အစွန္တသုဒ္ဓိကာ သံသာရသုဒ္ဓိကာ အကိရိယဒိဋ္ဌိကာ သဿတဝါဒါ။ မဟာနိ။ ၂၄၄။

အစွန္တသုဝိဒိတ (တိ) [အစွန္တ + သုဝိဒိတ] စင်စစ် အားဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်သော။

အစွန္တသုဝိဒိတဋ္ဌ (ပု) [အစွန္တသုဝိဒိတ + အတ္ထ] စင်စစ်အားဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်သောအနက်။ ဧတ္ထ ပုထုဇ္ဇနသေက္ခာနံ သုဝိဒိတဋ္ဌောပိ ဝိတရာဂဿ အစွန္တသုဝိဒိတဋ္ဌောပိ ဝိဒိတဋ္ဌောဝ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၄၁၁။ ၂၅၁။

အစွန္တဟိတသုခါဝဟ (တိ) [အစွန္တ + ဟိတ + သုခ + အာ + ဝဟ + အ] စင်စစ် - ကေန - စီးပွား ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သော။ တတ္ထ စ ယံ သေဋ္ဌတရံ အစွန္တဟိတသုခါဝဟံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၀၇။

အစွန္တဟိနဘာဝ (ပု) [အစွန္တဟိန + ဘာဝ] စင်စစ် - ကေန - ယုတ်ညံ့သည်၏အဖြစ်။ အစွန္တဟိနဘာဝတော လာမကဋ္ဌေန ပါပံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၄၆။

အစွန္တဘာဝ (ပု) [အစွန္တ+အဘာဝ] စင်စစ် -
ကေန - မဖြစ် - မရှိ - ခြင်း။ သဗ္ဗကမ္မက္ခယံ
ပတ္တောတိ သဗ္ဗေသံ ကမ္မာနံ ခယံ ပရိယောသာနံ
အစွန္တဘာဝံ ပတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၅။

အစွန္တဘာဝသံသုစက (တိ) [အစွန္တဘာဝ + သံ-
သုစက] စင်စစ် - ကေန - မဖြစ် - မရှိ - သည်၏
အဖြစ်ကို ပြတတ်သော။ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ
အစွန္တဘာဝသံသုစကေဟိ ဉာဏပဟာနသမ္ပ-
ဒါဘိဗျဉ္ဇနကေဟိ စ သမ္ပုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓဘာဝေဟိ
ပုရိမဝေသာရဇ္ဇဒ္ဓယသိဒ္ဓိ။ အံ၊ ၁။ ၄၇။

အစွန္တဝမာန (ပု) [အစွန္တ+အဝမာန] စင်စစ် -
ကေန - မထိမမြင်ပြုမှုခြင်း။ ကုလိတ္တိနံ ဧဝံ
ပရေဟိ အဘိဘဝနံ နာမ အစွန္တဝမာနော။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇။

အစွန္တိက (တိ) [အစွန္တ+ဇာက] (၁) မြဲသော
တရား။ န စ မိစ္ဆတ္တနိယာမော အစွန္တိကော။
အံ၊ ၁။ ၂၇။ (၂) အဆုံးကို လွန်သော၊ အဆုံး
စွန်ဖြစ်သော။ အစွန္တိကတာ-ကြည့်။

အစွန္တိကဇာ (ထိ) [အစွန္တိက + တာ] အဆုံးကို
လွန်သည် - အဆုံးစွန် - ၏အဖြစ်။ သုမုတ္တိက
(ထေရ၊ ၁။ ၁၄၀) ကြည့်။

အစွန္တိ(န္တ)ပကာရိတာ (ထိ) [အစွန္တ+ဥပကာ-
ရိ+တာ] အလွန်အကျွံကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်
၏အဖြစ်။ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အစွန္တိ-
ပကာရိတာယ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ၁။ ၅။ (မ၊ ၁။
၁။ ၅။ အံ၊ ၁။ ၈။ တိဒ္ဓိန္တိန္တိန္တိ-ရှိသည်။)

အစွန္တိပရတ (တိ) [အစွန္တ + ဥပရတ] ထာဝစဉ်
ရှောင်ကြဉ်သောသူ။ (ရဟန္တာ)။ အစွန္တိ-
ပရတော သတတူပရတော။ မ၊ ၁။ ၂၇။ အဘ-
ယူပရတ-လည်းကြည့်။

အစွန္တိပသမ (ပု) [အစွန္တ+ဥပသမ] စင်စစ်ငြိမ်း
အေးခြင်း။ ဥပသန္တန္တိ ဝါ ဥပသမော ဝုစ္စတိ။

အဘိဓာန် ၁-၁၂-န-ဇ-သ

တသ္မာ ဥပသန္တသန္တစိတ္တဿာတိ အစွန္တိပသ-
မေန သန္တစိတ္တဿာတိ အတ္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၇။

အစွဘမ္ပ (တိ) [အတိ + ဘမ္ပ] လွန်၍တည်သော
မျက်ခုံး ရှိသောသူ။ တသ္မာ အစွဘမ္ပ လုဒ္ဓံ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂။ တသ္မာ ဧဝံ အတိက္က-
မိတ္တာ ဌိတဘဉ် အမနာပေန ဥက္ကိစ္ဆာဘမ္ပကံ ဝိယ
လုဒ္ဓိ ဘယာနကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂။

အစွမညိသံ (ကြိ) အတိမညတိ-ကြည့်။

အစွယ (ပု) [အတိ + ဣ + အ။ (အတုယ-သံ)] (၁)
လွန်၍ဖြစ်ခြင်း၊ လွန်ခြင်း။ (က) ကုန်လွန်ခြင်း။
ဒီဃဿ အဗ္ဗုနော အစွယေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆။ အစွ-
ယေနာတိ အတိက္ကမေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၁။ ဒီဃဿ
ကာလဿ အတိက္ကမေနာတိ ဝိဝေဓိဝိဝေဓဿိနံ
အပဂမေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၄။ တဿ သတ္တာဟဿ
အစွယေန။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ ဥဒါန၊ ၇။ အစွယေနာတိ
အပဂမေန။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄။ တဿ သတ္တာဟဿ
အစွယေနာတိ ပလ္လင်္ကသတ္တာဟဿ အပဂမေန။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄၃။ (ခ) ကွယ်လွန်ခြင်း။ ဧဝံ ခေါ
ဥပါလိ အမှာကံ အစွယေန သုခန္တ ဇီဝေယျ။ ဝိ၊
၂။ ၁၆၉။ သော ဝေါ မမစွယေန သတ္တာ။ ဒီ၊ ၂။
၁၂၇။ (၂) သူတော်ကောင်း အပိုင်းအခြား-
ကောင်းသောအကျင့် - ကိုကျော်နင်းလွန်ကျူး
ခြင်း။ ကျော်နင်း လွန်ကျူးကြောင်း တရား။
(က) အဖြစ်။ အစွယော မံ (နော) ဘန္တေ
အစွဂမာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀။ ဒီ၊ ၁။ ၈၀။ သံ၊ ၁။ ၂၃။
အစွယောတိ အပရာဓော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆။ ဒီ၊ ၁။
၂၁။ သံ၊ ၁။ ၆၂။ အစွယနံ သာဓုမရိယာဒံ
မဒ္ဓိတွာ ဝိတိက္ကမနံ အစွယောတိ အာဟ 'အပ-
ရာဓော'တိ။ အစွတိ အတိက္ကမတိ တေနာတိ
ဝါ အစွယော၊ ဝိတိက္ကမဿ ပဝတ္တနကော အကု-
သလဓမ္မော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၈၄။ ဉာယပဋိပတ္တိ အတိစ္စ
တေ ပဝတ္တတိတိ အစွယော၊ အပရာဓော။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၉။ (ခ) အာပတ်။ အစွယော တေန
သမော နတ္ထိ။ တေနတံ ဣတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၅။
၂၆။ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၁။ တို့ကြည့်။)

(၃) လွန်၍ဖြစ်ခြင်း။ အဆောတလျင်-မဆင်
မခြင် - ပြုခြင်း။ အစွယော စေ န ဝိဇ္ဇေထာနော
စိဓာပဂတံ သိယာ။ သံ၊ ၁။ ၂၃။ အစွယော စေ န
ဝိဇ္ဇေထာတိ သစေ အစွာယိကကမ္မံ န ဘဝေယျ။
သံ၊ ၄။ ၁၆၃။ အစွာယိကကမ္မံ သဟသာ အနု-
ပဓာရေတွာ ကိရိယာ။ သံ၊ ၄။ ၁၁၀၈။

အစွယဒါန (န) [အစွယ + ဒါန] သေသော်မှ
ပေးခြင်း။ ငါသေလျှင် ငါ့ပစ္စည်းများ မည်သူ
အား ပေးလိုက်ပါဟု သေခါနီး မှာထား၍ ပေးခဲ့
ခြင်း။ န ဟိ ပဉ္စန္ဒ သဟဓမ္မိကာနံ အစွယဒါနံ
ရဟတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၃၀။

အစွယန္တိ (ကြိ) အစွေတိ-ကြည့်။

အစွယပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အစွယ + ပဋိဂ္ဂဟဏ] အပြစ်
ကို လက်ခံခြင်း၊ ခွင့်လွှတ်ခြင်း။ သုမုခဿ ဒေါသံ
ဒဿေတွာ အစွယပဋိဂ္ဂဟဏဿ ကတတ္တာပိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၀၅။ အစွယဿ ပဋိဂ္ဂဟံ နာမ အဓိ-
ဝါသနံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။

အစွယာသိ (ကြိ) အစွေတိ-ကြည့်။

အစွယေယျ (ကြိ) အစွေတိ-ကြည့်။

အစွရုစိ (ကြိ) အတိရေစတိ-ကြည့်။

အစွရုစိ (တိ) [အတိစွ + ရုစိ] အလွန် - လွန်၍
ဖြစ်သော - နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော၊ သူ။ အရိယာ
ရှစ်ပါး ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် မြတ်စွာဘုရား။ သဗ္ဗေ
အစွရုစိ နာဂေါ၊ ဟိမဝါညေ သိလုစွယေ။ အံ၊
၂။ ၃၀၄။ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂-ကြည့်)။

အစွဝတ္ထထ (ကြိ) အတိဝတ္ထတိ-ကြည့်။

အစွသရာ (ထိ) [အတိ + သရ + အ] အစွာသရာ-
ကြည့်။

အစွသရာ^၂
အစွသရိ^၂
အစွသရိ^၂ } (ကြိ) အတိသရတိ-ကြည့်။

အစွဟာသိ (ကြိ) အတိဟရတိ-ကြည့်။

အစွာစရတိ (ကြိ) [အတိ + အာ + စရတိ] မလေး
မခန့် - မထိမဲ့မြင် - လွန်ဆန်၍ - ကျင့်၏။ ဣတ္ထိ
ပုရိသံ အစွာစရတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁။ အစွာစရတိ
အတိက္ကမ္မ စရတိ၊ သာမိကဿ သန္တိကေ
ဌိတာဝ အညဿ နိမိတ္တံ ဒဿေတိတိ အတ္ထော။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၀။

အစွာဒရ (ပု) [အတိ + အာ + ဒရ] အလွန်ရှိသေ
သော။ ဘဂဝတော ဗြဟ္မသမတ္တံ အာရဗ္ဗ အစွာ-
ဒရေန သပထံ ကဓေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။

အစွာဒါန (န) [အတိ + အာ + ဒါ + ယ] လုံး -
ဖြတ် - ခုတ် - စဉ်း - ခြင်း၊ - ရာ။ အစွာ-
ဓာန-ကြည့်။

အစွာဒါနဋ္ဌာန (န) [အစွာဒါန + ဌာန] စဉ်းထုဌာန၊
စဉ်းတိတုံး၊ စဉ်းတုံး။ အဓိကုဋ္ဌန (ထေရီ၊ ၄။
၆၇-ကြည့်)။

အစွာဒါယ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + အာ + ဒါ + တွာ]
လုံး - ဖြတ် - ခုတ် - စဉ်း - ခြ်။ ယတော ခန္ဓေ
အစွာဒါယ သတ္တာ ကာမေတိ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ ပါပု-
ဏန္တိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၆၇။

အစွာဓာန (န) [အတိ + အာ + ဓာ + ယ] စဉ်းတိ
တုံး၊ စဉ်းတုံး။ အာဇာတနဘဏ္ဍိကာ အဓိ-
ကုဋ္ဌနကဋ္ဌိဂံ၊ ယံ အစွာဓာနန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၇၃။ အစွာဒါန-လည်းကြည့်။

အစွာဓာနဋ္ဌာန (န) [အစွာဓာန + ဌာန] အသား
တို့ကို ခုတ်စဉ်းထုဌာန။ အစွာဒါနဋ္ဌာန-ကြည့်။

အစွာဓာယ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + အာ + ဓာ + တွာ]
လွန်ထား၍၊ စဉ်းငယ်လွန်ကာ တင်ထား၍။
ဒက္ခိဏေန ပဿေန သိဟသေယံ၊ ကပ္ပေသိ ပါဒေ
ပါဒံ အစွာဓာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၁။ အစွာဓာယာတိ
အတိအာဓာယ၊ ဤသက် အတိက္ကမ္မ ဌပေတွာ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။

အစွာဘိက္ခုဏသံသဂ္ဂ (ပု) လွန်စွာမကြာခဏ - တွေ့ဆုံ - ဆက်ဆံ - ခြင်း၊ မကြာခဏတွေ့ဆုံ - ဆက်ဆံ - လွန်းခြင်း။ အစွာဘိက္ခုဏသံသဂ္ဂ၊ အသမောသရဏေန စ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၈။ အတိဝိယ အဘိဏ္ဍသံသဂ္ဂေန။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၇။

အစွာယတ (တိ) [အတိ + အာယတ] အလွန်ရှည်သော၊ တင်းသော၊ ပြင်းပြင်းတီးအပ်သော။ ယဒါ တေ ဝိကာယ တန္တိယော အစွာယတာဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၉။ အံ၊ ၂။ ၃၃၀။ အစွာယတာတိ အတိအာယတာ ခရမုစ္ဆိတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။

အစွာယိက (တိ) [အစွာယ + ယိက။ မဇ္ဈေ ဝုဒ္ဓိ။ (အာတုယိက-သံ) အစွာက-လည်းကြည့်။] (က) အဆောတလျှင် - ရှောင်တခင် - ဖြစ်စေအပ်သော။ တိဏိမာနိ ဘိက္ခုဝေ ကဿကဿ ဂဟပတိဿ အစွာယိကာနိ ကရဏိယာနိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၁။ အစွာယိကာနိတိ အတိပါတိကာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။ အတိပါတိကာနိတိ သိသံ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။ (ခ) လွန်၍မြင့်ခြင်း - အဆောတလျှင် - မဆင်မခြင် - ပြုခြင်း - ရှိ - ပြုတတ် - သော၊ သူ။ ဗြာဟ္မဇဏေန ဓနေသိနာ၊ အစွာယိကေန လုဒ္ဓေန။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၂။ ၃၅၆။ ဗြာဟ္မဇဏဿ ဓနေသိနော။ အစွာယိကဿ လုဒ္ဓဿ။ ၎င်း။ ၃၅၄။ ဗြာဟ္မဇဏဿ ဝဿနဂါ။ အစွာယိကဿ လုဒ္ဓဿ။ ၎င်း။ ၃၇၃။ (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂၉-၅။ ကား အစွာယိကေန လုဒ္ဓေနာတိ အတိဝိယ လုဂဒ္ဒန ပမာဏာတိက္ကန္တေန-ဟုဖွင့်သည်။ အစွာယ (၃) အနက်လည်းကြည့်။)

အစွာယိကကပ္ပ (န) [အစွာယိက + ကပ္ပ] အဆောတလျှင် - မဆင်မခြင် - ပြုခြင်း၊ - ပြုအပ်သောအမှု။ အစွာယ (၃) အနက်ကြည့်။

အစွာယိကစီဝရ (န) [အစွာယိက + စီဝရ] အဆောတလျှင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သောသင်္ကန်း။ အစွာကစီဝရ-ကြည့်။

အစွာယိကဘဝ (ပု) [အစွာယိက + ဘဝ] အဆောတလျှင် - ရှောင်တခင် - ပြုအပ် - လှူအပ် - သည်၏အဖြစ်။ အစွာကစီဝရ-ကြည့်။

အစွာယိကသုတ္တ (န) [အစွာယိက + သုတ္တ] အဆောတလျှင် - ရှောင်တခင် - ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကို ပြသောသုတ်။ အစွာယိကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ (၁၀)၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၄၁-၂။

အစွာရဒ္ဒ (တိ) [အတိ + အာရဒ္ဒ] အလွန်အားထုတ်အပ်သော။ အစွာရဒ္ဒမှ ဝိရိယမှ၊ သတ္တာလောကေ အနတ္တဓော။ ထေရ၊ ၃။ ၂။ အစွာရဒ္ဒမှ ဝိရိယမှတိ သမာဓိနာ ဝိရိယံ သမရသံ အကတွာ အတိဝိယ ဝိရိယေ ပဂ္ဂဟိတေ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ အစွာရဒ္ဒေန ဝိရိယေန တေမာသံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၄။

အစွာရဒ္ဒဝိရိယ (န) [အစွာရဒ္ဒ + ဝိရိယ] (၁) အလွန်အားထုတ်အပ်သော - ပြင်းထန်သော - ဝိရိယ။ အစွာရဒ္ဒဝိရိယံ ဥဒ္ဓစ္စာယ သံဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၉။ အံ၊ ၂။ ၃၃၀။ (တိ) (၂) အလွန်အားထုတ်အပ်သည့် - ပြင်းထန်သော - ဝိရိယရှိသော၊ သူ။ တဿ အစွာရဒ္ဒဝိရိယဿ စက်မတော ပါဒါ ဘိဇ္ဇိ သု။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၈။ အစွာရဒ္ဒန္တိ အတိဂါဠိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။

အစွာရဒ္ဒဝိရိယတာ (တိ) [အစွာရဒ္ဒဝိရိယ + တာ] အလွန်အားထုတ်အပ်သော - ပြင်းထန်သော - ဝိရိယရှိသူ၏အဖြစ်။ အလွန် - ပြင်းထန်စွာ - အားထုတ်ခြင်း။ အစွာရဒ္ဒဝိရိယတာဒိဟိ ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၁။

အစွာရဒ္ဒဝိရိယာဓိကရဏ (န) [အစွာရဒ္ဒဝိရိယ + အဓိကရဏ] အလွန်အားထုတ်အပ်သော - ပြင်းထန်သော - ဝိရိယဟူသော အကြောင်း။

အစွာရဒ္ဒါဝိရိယာဓိကရဏဉ္စ ပန မေ သမာဓိ
စဝိ။မ၊၃။၁၉၇။

အစွာရဒ္ဒါတိလိနဘာဝ (ပု) [အစွာရဒ္ဒါ + အတိ-
လိန + ဘာဝ] အလွန်အားထုတ်အပ်သည်၏
အဖြစ်၊ အလွန်တုန့်ဆိုသည်၏ အဖြစ်။
အစွာရဒ္ဒါတိလိနဘာဝပဋိသေဓနတော ဝိရိယ-
ဗလိဗဒ္ဒါနံ ဧကတောဂမနံ ဓာရေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၃၂။

အစွာဝဒတိ (ကြိ) [အတိ + အာ + ဝဒ + အ + တိ]
လွန်၍ပြောဆို၏။(က)ရဟန်းကျင့်ဝတ်ကိုလွန်၍
လူတို့၏ အသုံးအနှုံးစကားကို ပြောဆို၏။ အထ
ခေါ်သာ ဘိက္ခုနီ တဿ ဘိက္ခုနော ဘုဒ္ဓန္တဿ
ပါနိယေန စ ဝိဓူပနေန စ ဥပတိဋ္ဌိတော အစွာ-
ဝဒတိ။ဝိ၊၂။၃၄၅။ အစွာဝဒတိတိ ပုဗ္ဗေပိ တုမေ
ဝေံ ဘုဒ္ဓတ၊အဟံ ဝေံ ဥပဋ္ဌာနံ ကရေမိတိ ပဗ္ဗဇိ-
တစာရိတ္တံ အတိက္ကမိတော ဂေဟဿိတကထံ
ကထေတိတိ အတ္ထော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။(ခ)ဆဲရေး
၏။တော ဘိက္ခုနိယော အစွာဝဒထ။ဝိ၊၂။၂၈၉။
အစွာဝဒထာတိ အတိက္ကမိတော ဝဒထ၊အက္ခော-
သထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၀။ (ဂ)
အပြိုင်အဆိုင် - အနိုင်ယူ၍ - ပြောဆို၏။ အည-
မည သုတေန အစွာဝဒထ။.... အစွာဝဒိမ္မ ...
အစွာဝဒိတ္ထ။သံ၊၁။၄၀၇။

အစွာဝဒန္တိ (တိ) [အတိ + အာ + ဝဒ + အန္တိ]
လွန်ကဲ-ပိုမို-၍ပြောဆိုသော၊ အပြိုင်အဆိုင် -
အနိုင်ယူ၍ - ပြောဆိုသော၊ သူ။ အညမည
သုတေန အစွာဝဒန္တေ။ သံ၊၁။၄၀၆။အစွာ-
ဝဒန္တေတိ အတိက္ကမ္မ ဝဒန္တေ၊ သုတပရိယတ္တိ
နိဿာယ အတိဝိယ ဝါဒိ ကရေန္တေတိ အတ္ထော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၁။

အစွာသန (တိ) [အတိ + အသန] (၁)အလွန်စား
အပ်သော။ အစွာသနဿ ပုရိသော၊ ပါယာ-
သဿာပိ တပုတိ။ ဇာ၊၁။၇။ အစွာသနဿာတိ
ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ အတိအသနေန အတိ-

ဘုတ္တေနာတိ အတ္ထော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀-၁။ (၂)
အလွန်စားခြင်း။ စသဋ္ဌေန အညမ္ပိ သရိရဿ
ပိဋ္ဌာဝဟံ အစွာသနာဒိ သင်္ကဏာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၅၂။

အစွာသန္တိ (တိ) [အတိ + အာသန္တိ] (က)
အလွန်နိုးသော။သေနာသနံ နာတိဒ္ဓရံ ဟောတိ
နာစွာသန္တိ။အံ၊၃။၂၆၈။ (ခ) အလွန် နိုးသော
နေရာ။ နာတိဒ္ဓရေ နာစွာသန္တေ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊
၃။၅၈။ နေဝ အတိဒ္ဓရေ န အစွာသန္တေ
တိဋ္ဌတိ။ဝိ၊၄။၃၀၆။ အစွာသန္တေ ကမ္ပံ ကရေတိ။
အံ၊၃။၁၅၃။နာ'တိဒ္ဓရေ ဘဇေ ရညော၊ နာစွာ-
သန္တေ ဝိစက္ခဏော။ဇာ၊၂။၂၉၁။အာသန္တဋ္ဌာနေ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။

အစွာသန္တဟေတက (တိ) [အစွာသန္တ + ဟေတု +
က] အလွန်နိုးသော အကြောင်းရှိသော။ အစွာ-
သန္တဟေတကဉ္စ သရိရေ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၁၆။

အစွာသရတိ (ကြိ) (အတိ + အာ + သရ +
အ + တိ) လွန်၍ သွား၏၊ လွန်၍ - အပြင်း
အထန် - အပင်တပန်း - ဆင်းရဲစွာ - ကျင့်၏၊
လွန်၍ကြံ - စဉ်းစား - ၏။အစွာရဒ္ဒါဝိရိယေန ဟိ
ဥဒ္ဓစ္စေ ပတန္တော အစွာသရတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉။ပစွာသရတိ-လည်းကြည့်။

အစွာသရာ (တိ) [အတိ + အာ + သရ + အ]
ကျူးလွန်မှု ပြုပြီးနောက် ဖုံးလွှမ်းကြောင်း
တရား၊ လှည့်စားခြင်းတရား။ ယာ ဝေရူပါ
မာယာ မာယာဝိတာ အစွာသရာ ဝဉ္စနာ နိကတိ
ဝိကိရဏာ။ အဘိ၊ဝိ၊၃၇၂။ အဘိ၊ပု၊၁၂၂၊၁၂၆။
(မဟာနိ၊၆-၌ “အစွာသရာ”ရှိသည်။) ကတော
ပါပံ ပုန ပဋိစ္စာဒနတော အတိစ္စ အာသရန္တိ
တောယ သတ္တာတိ အစွာသရာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၇၅။ အတိစ္စာတိ အစွာယံ ကတော။ အာသရန္တိတိ
အာဂစ္ဆန္တိ၊ ပုန ပဋိစ္စာဒနေ ပဝတ္တန္တိတိ

အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂။ အစွယံ ကတုတိ
ဝိတိက္ကမံ ကတု။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁။ (မဟာနိဋ္ဌ။
၁၇၉-၉။ “...အတိစ္စ အဿရတိ တောယ သတ္ထော-
တိ အစွသရာ”-ရှိသည်။)

အစွာဟိတ (တိ) [အတိ + အဟိတ] အကျိုးစီးပွား
ကို လွန်သော၊ အလွန် အကျိုး ယုတ်သော။
အစွာဟိတံ ကမ္မ ကရောသိ လုဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁။
ဟိတံ အတိက္ကမံ ဌိတတ္တာ အစွာဟိတံ ကမ္မ
ကရောသိ လုဒ္ဓန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၄၆။ နာစွာဟိတံ
ကမ္မ ကရောတိ လုဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉။ နာစွာဟိ-
တန္တိ န အတိအဟိတံ၊ ဟိတတိက္ကန္တံ လုဒ္ဓံ
ဖရသံ သာဟသိကကမ္မဉ္စ ယော န ကရောတိတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၁၅။ အစွာဟိတံ ကမ္မ
ကရောသိ လုဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉။ အစွာဟိတန္တိ
ဟိတတိက္ကန္တံ အတိအဟိတံ ဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၂၁။
(ဋ္ဌ-ဖွင့်များအလို ပဌမအနက်၌ အတိ + အဟိတ-
ဝယ် အ-တစ္ဆောဟုကြံ။ တနည်းလည်း- ဤပုဒ်
ကို အတိ + အာ-ရှေးရှိသော ဓာ-ဓာတ်ဖြင့်လည်း
ကြံနိုင်သည်။ ဓာ-ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော အစွာဟိ-
တ-သဒ္ဒါ အလွန်ကြောက်ခြင်း၊ အသက်ကိုစွန့်ရ
မည်လောဟု ယုံမှားစရာဖြစ်သော အကျိုးမဲ့ဟု
သော အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု သက္ကတ-
အဘိဓာန်တို့၌ ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤပါဠိ၌
‘အစွာဟိတံ၊ အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း
သော။ လုဒ္ဓံသော။ ကမ္မံ ကို’ဟုလည်း အနက်
ပေးနိုင်သည်။)

အစွိ (န၊ ထိ) [အစွ + ဣ၊ အာဒိ။ ၇။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁၇-
ကြည့်။ (အစိ၊ အစိသံ-သံ)] (၁) မီးတောက်
မီးလျှံ။ အစွိ ပဋိစ္စ အာဘာ ပညာယတိ။
မ၊ ၁။ ၃၆။ အစွိ ပဋိစ္စတိ ဇာလသိခံ ပဋိစ္စ။
မ၊ ၁။ ၂။ ၂၄။ အစွိ ဝါတေန ခိတ္တာ...။ အံ၊ ၂။ ၄၇။
သံ၊ ၂။ ၅၆။ သကလိကဂ္ဂိယ ဈာယမာနဿ
အညာဝ အစွိ ဥပဇ္ဇတိ။ အညာဝ အစွိ နိရုဇ္ဈတိ။
အံ၊ ၁။ ၂၆။ တာလန္တိဂ္ဂဋ္ဌေန စ အဂ္ဂန္တိရိကာယ
စ အစွိ နိက္ခမိတော တိဏာနိ ဈာပေသိ။ သံ၊ ၂။

၄၈။ အစွိ ပဋိစ္စ အာဘာ ပညာယတိ။
အာဘံ ပဋိစ္စ အစွိ ပညာယတိ။ မ၊ ၁။ ၃၆။
ပုရတ္ထိမာယ ဘိတ္တိယာ အစွိ ဥဋ္ဌဟိတော ပစ္စိမာယ
ဘိတ္တိယာ ပဋိဟညတိ။ မ၊ ၁။ ၂၂။ တေလမ္ပိ
အနိစ္စံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ... အစွိပိ အနိစ္စာ ဝိပရိ-
ဏာမဓမ္မာ။ မ၊ ၁။ ၃၁။ ပဗ္ဗတဂ္ဂေဝ အစွိ။ ဇာ၊ ၂။
၃၉။ အစွိတိ အနုလဇာလက္ခန္ဓာ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။
၂၂။ (၂) အစိုးအလျှံ၊ အရောင်အလျှံ။ အထ
တဿာ ရတ္တိယာ အစွယေန၊ ဟတာ နာဂဿ
အစွိယော ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။

အစွိက္ခန္ဓ (ပု) [အစွိ + ခန္ဓ] မီးတောက်-မီးလျှံ-
တို့၏ အစုအပေါင်း။ မီးတောက်- မီးလျှံကြီး။
အစွိက္ခန္ဓော သမုဋ္ဌိတော။ စူဠနိ၊ ၂။ ၃၇။

အစွိဇာလာ (ထိ) [အစွိ + ဇာလာ] မီးတောက်၏
အလျှံ။ အဝိမ္မဟာနိရယေ ဥဏှကဋ္ဌိတတတ္ထ-
သန္တတ္ထအစွိဇာလာမာလကေ။ မိလိန္ဒ၊ ၃။ ၃၈။

အစွိတံ (တိ) [အစွ + တ] ပူဇော်အပ်-အလေး
အမြတ်ပြုအပ်- သော။ အစွိတော မဟိတော
သဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄။ တဿေဝ သုပဓိဏ္ဏော
အစွိတော မာနိတော သုဓာရိတော သုနိက္ခိ-
တ္ထော အသံ သေလော သဗ္ဗံ အတ္ထံ သာဓေတိ။
ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၂၅။

အစွိတံ (တိ) [အာ + စိ + တ] ရှာဖွေ-
စုဆောင်း - ဆည်းပူး-ပြီးဖြစ်သော။ အစွနိယ-
ကြည့်။ အဋ္ဌိတံ ? ။

အစွိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + စိ + တဗ္ဗ] ရှာဖွေ -
စုဆောင်း - ဆည်းပူး - အပ်-သင့် - ထိုက် -
သော။ အစွေယျ-ကြည့်။ အဋ္ဌိတဗ္ဗ-လည်းကြည့်။

အစွိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အစွ + တုံ] ပူဇော်ခြင်းငှါ။
ယော ဣမံ သေလံ သုဠ ဥပစရိတုံ အစွိတုံ
အတ္တနော ဇီဝိတံ ဝိယ မမာယိတုံ သုဠ ဓာရေတုံ
သုဠ နိက္ခိပိတုံ ဇာနာတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၂၅။

အစွဲနာနတ္တ (န) [အစွဲ + နာနတ္တ] မီးတောက် - မီးလျှံ - ဇာတိသွားသည်၏ အဖြစ်။ အစွဲနာနတ္တ ဟိ ခေါ် ပညာယေထ။ နော စ အာဘာနာနတ္တ။ မ၊ ၁။ ၁၇၇။ အစွဲနာနတ္တန္တိ ဒိဃရဿ-အဏုထူလဝသေန အစွဲယာ နာနတ္တ။ မ၊ ၄။ ၁၄၄။

အစွဲဗဒ္ဓ (တိ) [အစွဲ + ဗဒ္ဓ] လေးထောင့်ကံသင်း ဖွဲ့အပ်သော။ အဒ္ဓသာ ခေါ် ဘဂဝါ မဂဓေတ္တံ အစွဲဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀၀။ (သိ၊ သျှာ၊ ဣ၊ ၈။) အစွဲဗဒ္ဓန္တိ စတုရဿကေဒါရကဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၀။ အစွဲဗဒ္ဓ-လည်းကြည့်။

အစွဲမတိ (တိ) [အစွဲ + မတိ] အစွဲမတိအမည်ရှိ သောနတ်သီး။ လတာ စ သဇ္ဇာ ပဝရာ စ ဒေဝတာ၊ အစွဲမတိ ရာဇဝရဿ သိရိမတော။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇။

အစွဲမန္တ (တိ) [အစွဲ + မန္တ] (၁) အရောင် အလျှံရှိသော။ အစွဲမန္တော ပဘဿရာ။ မ၊ ၁။ ၄၁၃။ ပဘဿရံ အစွဲမန္တံ၊ ဝဏ္ဏန္တေန သံယုတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၅။ (ရင်း၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ ကြည့်။) (၂) မီး တောက်မီးလျှံရှိသော။ အစွဲ အစွဲမာစေဝ ဝဏ္ဏ-ဝါ စ ပဘဿရာ စ၊ မ၊ ၁။ ၄၁၃။ ကဒရိယာ တ-ပနာ သောရာ၊ အစွဲမန္တံ ဒုရာသဒါ။ မဟာနိ။ ၃။ ၁၇။ ကပ္ပဋ္ဌိတာန အစွဲနံ အတ္ထိတာယ အစွဲ-မန္တော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၇။ ဝေ အစွဲမန္တော တိဋ္ဌန္တိ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ အာရကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ တေ ပဇ္ဇလိတသဓိရာ သတ္တာ အစွဲမန္တော ဟုတော။။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ (၃) မီး။ အစွဲ အစွဲမတော လောကေ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၄။ အစွဲမတောတိ အဂ္ဂိဿ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၄၅၁။ တေ အစွဲမန္တောဝ ပဘာသယန္တိ။ ထေရ၊ ၃။ ၁။ ၀။ ဒီပသိခါဝန္တော ဝိယ ဇလိတ-အဂ္ဂိ ဝိယ ဝါ.....။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ (ဓာန်၊ ၃။ ၄-လည်းကြည့်။)

အစွဲမာလိ (တိ) [အစွဲ + မာလာ + ဤ] ရောင်ခြည် ရှိသော။ ယထာပိ ပါဝကော ဗြဟ္မော၊ အစွဲမာလိ ယသဿိမာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၉။ အစွဲမာလိတိ အစွဲဟိ ယုတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။

အစွဲမုခိ (တိ) [အစွဲ + မုခ + ဤ] မီးလျှံကဲ့သို့ရှိသော မျက်နှာရှိသော၊ အစွဲမုခိ အမည်ရှိသော (ဘုရား လောင်း ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း၏ ဖတူမိကဲ့သို့)။ အယံ အစွဲမုခိ နာမ၊ ပုဏ္ဏာ ဥဂ္ဂဿ ဘေဇသော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၉။ (သိ၊ သျှာ၊ ဣ၊ ၈။) ဗောဓိသတ္တဿ ပန အစွဲမုခိ နာမ ဝေမာတိကဘဂိနိ အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ (သိ၊ သျှာ၊ ဣ၊ ၈။) အစွဲမုခိ-လည်း ကြည့်။

အစွဲဝေဂ (ပု) [အစွဲ + ဝေဂ] မီးတောက်-မီးလျှံ ၏အဟုန်။ (တိ) မီးတောက်-မီးလျှံ - ၏ အဟုန် ရှိသော။ သမန္တာ သတယောဇနာနုပရကစ္စ-ဝေဂါ ကဒရိယာ တပနာ မဟာနိရယာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၅၀။

အစွဲသံသပရေတ (တိ) [အစွဲသံသ + ပရေတ] မီးတောက် မီးလျှံအပေါင်းသည်-ခြံရံအပ် နှိပ် စက်အပ် - သော၊ သူ။ အစွဲသံသပရေတော သော၊ ဒုက္ခံ ဝေဒေတိ ဝေဒနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၂။ အစွဲ-သံသပရေတောတိ အစွဲသမ္မဟပရိက္ခိတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၁။

အစွဲကဏ္ဍ (တိ) [အတိ + ဥ + ကဿ + တ။ အစွဲကဏ္ဍ-၏ဆန့်ကျင်ဖက်၊ (ဥတိက္ခမု-သံ)] အလွန်မြင့်စွာဆွဲတင်အပ်သော၊ အလွန်မြင့်၍ဝတ် ရံအပ်သော။ န စ တဿ ဘောဘော ဂေါတ-မဿ ကာယေ စိဝရံ အစွဲကဏ္ဍံ ဟောတိ၊ န စ အစွဲကဏ္ဍံ။ မ၊ ၂။ ၃၄၀။ အစွဲကဏ္ဍန္တိ ယော ဟိ ယာဝ ဟနကဋ္ဌိတော ဥက္ခိပိတော ပါရုပတိ၊ တဿ အစွဲကဏ္ဍံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ အစွဲကဏ္ဍန္တိ အတိဝိယ ဥဒ္ဓံ ကတော ကစိတ-ပါရုတိ၊ တေနာဟ ယော ဟိ ယာဝ ဟန-ကဋ္ဌိတော ဟောတိတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။

အစွဲဂ္ဂုတ (တိ) [အတိ + ဥဂ္ဂုတ] အလွန် - လွန်၍ - တက်သော၊ ထွက်သော။ (က) ကြွားတက် - တင်စီး - ထောင်လွှား - မောက်မာ - သော။ အစွဲဂ္ဂုတာ'တိလပတာ။ အတိဝေလံ ပဘာသိ- တာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ အစွဲဂ္ဂုတတိ အတိ ဥဂ္ဂုတ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၅၇။ (ခ) လျှမ်းတက် - ဖြိုးမောက် သော၊ မြင့်တက် - မိုမောက် - သော။ စတုရ- သီတိယောဇနသဟဿာနိ မဟာသမုဒ္ဒေါ အစွဲ- ဂ္ဂုတော။ အံ၊ ၂။ ၄၇၄။ အစွဲဂ္ဂုတောတိ ဥဒကပိဋ္ဌိ- တော ဥဂ္ဂုတော။ အံ၊ ၁။ ၁၈၀။ (ဂ) လွှမ်း တက် - ညှစ် - သော၊ ကမ္ဘာဖျက်လေခတ်သော အင်ကြင်းတောကဲ့သို့ အုံးအုံး ကျက်ကျက် ပေါ်ထွက်ဆူညံ သော။ ဘိသွာ အစွဲဂ္ဂုတော သဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၂။ အစွဲဂ္ဂုတောတိ အတိ- ဥဂ္ဂုတော အဟောသိ၊ သကလရာဇကုလံ ယုဂန္တ- ဝါတပ္ပဟဋ္ဌံ ဝိယ သာလဝနံ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂၇။ (ဃ) ထွန်းတက် - ထွက်ပြူ - လာသော၊ တက်သစ်စဖြစ်သော။ နဘေ အစွဲဂ္ဂုတံ ဓိရံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၄။ အစွဲဂ္ဂုတန္တိ အဘိနဝေါဒိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆၇။ (င) ပေါက်ထွက်သော အမျက် - ဒေါသ - မရှိသောသူ။ အစွဲဂ္ဂုတာ ဟိ သိဝယော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၁။ အစွဲဂ္ဂုတတိ အတိကုဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၂။

အစွဲဂ္ဂုတစန္ဒ (ပု) [အစွဲဂ္ဂုတ + စန္ဒ] တက်သစ်စဖြစ် သောလ။

အစွဲဂ္ဂုတစန္ဒမဏ္ဍလ (န) [အစွဲဂ္ဂုတ + စန္ဒ + မဏ္ဍလ] တက်သစ်စဖြစ်သောလဝန်း။ နဘေဝ အစွဲဂ္ဂုတစန္ဒမဏ္ဍလံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၁။ အာကာသေ အဘိနဝေါဒိတံ ပရိပုဏ္ဏံ စန္ဒမဏ္ဍလံ ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅၄။

အစွဲဂ္ဂုတဋ္ဌ (ပု) [အစွဲဂ္ဂုတ + အတ္ထ] လွန်၍မြင့် တက်သော သဘော။ အပဏ္ဍပရေ ဥပါဒါယ အစွဲဂ္ဂုတဋ္ဌေန ကေတု ဝိယာတိ ကေတု။ အဘိ၊ ၄၁။ ၄၀၄။

အစွဲဂ္ဂုတဇေ (ပု) [အစွဲဂ္ဂုတ + ဇေ] လွန်၍မြင့်တက် သော - အမြင့်ဆုံးသော - အလံ - တံခွန်။ ကေတု ဝုစ္စတိ ဗဟူသု ဓဇေသု အစွဲဂ္ဂုတဇေ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၄၀၄။

အစွဲဂ္ဂုတသရီရ (တိ) [အစွဲဂ္ဂုတ + သရီရ] မြင့် မောက် - ခံ့ညား - သော အရပ်အမောင်းရှိ သောသူ။ ကော နု အသိ တံ ဝေ အစွဲဂ္ဂုတသ- ရီရော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၂။

အစွဲဂ္ဂုမ္မ (ကြိဝိ) [အတိ + ဥဂ္ဂုမ္မ] လွန်၍ လွှမ်း၍။ ဥဒကံ အစွဲဂ္ဂုမ္မ ဌိတာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀။ ဒီ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဥဒကံ အစွဲဂ္ဂုမ္မ ဌိတာနိတိ ဥဒကံ အတိက္ကမိတုာ ဌိတာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၄။ ဒီ၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၂၈၅။

အစွဲဏ္ဍတိ (ထိ) [အတိ + ဥဏ္ဍတိ] အလွန် - မောက် မာ - ထောင်လွှား - ခြင်း။ အစွဲဏ္ဍတိဝသေန အတိမာနော။ မ၊ ၁။ ၁၇၇။

အစွဲဏ္ဍတိမာန (န) [အစွဲဏ္ဍတိ + မာန] အလွန် - မောက်မာ - ထောင်လွှား - သောမာန၊ အတိ- မာန။ အတိက္ကမိတုာ ပဝတ္တံ အစွဲဏ္ဍတိမာနံ (=အတိမာနံ)။ အံ၊ ၁။ ၁၃၉။

အစွဲဏ္ဍတိဝသ (ပု) [အစွဲဏ္ဍတိ + ဝသ] အလွန် - မောက်မာ - ထောင်လွှား - ခြင်း၏ အစွမ်း။ အစွဲဏ္ဍတိ-ကြည့်။

အစွဲဏ္ဍ (တိ) [အတိ + ဥဏ္ဍ] အလွန်ပူသော။ သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတော နာတိသိတာယ နာစွဲကျာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၅။ ယာဂုံ ဒေမာနာ အစွဲဏ္ဍံ ဝါ အတိသိတလံ ဝါ အတိ- လောဏံ ဝါ အလောဏံ ဝါ ဒေတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၀၁။ ဥဒကံ အတိသိတံ ဝါ အစွဲဏ္ဍံ ဝါ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၄၃။

အစွဲကျာတိသိတ (တိ) [အစွဲကျာ + အတိသိတ] အလွန်ပူခြင်း၊ အလွန်အေးခြင်း၊ လွန်ကဲသော အပူ၊ လွန်ကဲသောအအေး။ ဥတုပရိကာမေန အစွဲကျာတိသိတေန ဥပ္ပဇနကဏေဂေါ။ မဟာနိ၊ ၄၅။ ၂။

အစွဲတ (တိ) [န + စုတ။ နတ္ထိတ္ထေ စုတိ။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၈။ (အစွဲတ-သံ)] (၁) စုတေ -
ရွှေရှား - သေ - ခြင်းမရှိသော။ မစုတေ -
မရွှေရှား - မသေ - ခြင်းရှိသော။ (က) မစု
တေခြင်းသဘော၊ မစုတေခြင်း၏ အကြောင်း၊
စုတေခြင်းမရှိရာ အရပ်ဌာန (နိဗ္ဗာန်)။ ပုသိတော
အစွဲတံ ပဒ။ ထေရ၊ ၂။ ၁၉။ အစွဲတံ ပဒန္တိ
နိဗ္ဗာနံ။ တံ ဟိ သယံ အစဝနဓမ္မတ္တာ၊ အဓိဂတာနံ
အစွဲတိဟေတုဘာဝတော စ နတ္ထိတ္ထေ စုတိတိ
“အစွဲတံ”။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈။ (ခ) မစုတေ -
မြဲ - သော။ တေ ယန္တိ အစွဲတံ ဌာနံ၊ ယတ္ထ
ဂန္ဓာ န သောစရေ။ ဓမ္မ၊ ၄၆။ အစွဲတန္တိ
သဿတံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆။ (ဂ) စုတေ - ရွှေ
ရှား - ခြင်းမရှိသော။ နိဗ္ဗာနံ ပဒမစွဲတံ။
သုတ္တနိ၊ ၃၀၈။ စဝနာဘာဝတော အစွဲတံ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ (ဃ) မရွှေမရှား -
နားနေ - သော။ အစွဲတော ဇမ္ဗုသုခါယ၊
မောရစ္ဆာပေါဝ ကူဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၉။ အစွဲတော-
တိ နစုတော သန္နိသိန္ဓော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၆။ (င) မရွှေလျှော - ကြွေမကျ - သော။ ယာနိ
တတ္ထ ဖလာနိ သာရာနိ ဒဠဗန္ဓနာနိ၊ တာနိ
တတ္ထေဝ အစွဲတာနိ တိဋ္ဌန္တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၆၆။ (၂) အစွဲတမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အထစွဲတော
အစွဲတဂါမဗျာမကော။ မ၊ ၃။ ၁၁၅။ (၃) အစွဲတ မည်သော ရသေ့။ ဣသိပိ အစွဲတော
တတ္ထ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၁။ အစွဲတောတိ ဧဝံနာမ-
ကော ဣသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၇။ (၄) အစွဲတ
မည်သောသူဌေး။ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော
ကာလေ အစွဲတော နာမ သေဋ္ဌိ... သံသာရာမံ
ကာရေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။ (၅) အစွဲတ မည်
သောနတ်။ အစွဲတာ စ အနေဇကော။ ဒီ၊ ၂။
၂၀၈။ (၆) အစွဲတမည်သောဆင်။ အဘယကံ-
ရမ္ပိ မေ ဟတ္ထိံ၊ နာဠာဂိရိံ အစွဲတံ ဝရုဏဒန္တံ။
(သိ-မူကဲ့)။ ထုဇဂိရိံ အစွဲတဝရုဏဒန္တံ။ (သိ၊
ဣ-မူကဲ့)။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၇၈။

အစွဲတဂတ (တိ) [အစွဲတ + ဂတ] စုတေခြင်း
ကင်းရာ - နိဗ္ဗာန် - သို့ရောက်သော။ သူ။
အဘယပုတ္တော အစွဲတဂတော အစွဲတပုတ္တော။
မဟာနိ၊ ၁၆။ အစွဲတဂတောတိ စုတိဝိရဟိတံ
နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေန ဂတော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇။ ၂။

အစွဲတဂါမဗျာမက (ပု) အစွဲတဂါမဗျာမက-မည်
သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အထစွဲတော အစွဲတဂါမ-
ဗျာမကော။ မ၊ ၃။ ၁၁၅။

အစွဲတဒဿိ (တိ) [အစွဲတ + ဒိသ + ကိ] စုတေ
ခြင်းကင်းရာနိဗ္ဗာန်ကို - မြင်သော - မျက်မှောက်
ပြုသော။ သူ။ အစွဲတဒဿိနော အမတဒဿိ-
နော။ မဟာနိ၊ ၁၀၀။

အစွဲတပဒ (န) [အစွဲတ + ပဒ] စုတေခြင်းကင်း
ရာ - နိဗ္ဗာန် - သို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော
တရား၊ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါး။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ
သန္တိပဒံ အစွဲတပဒံ အမတပဒံ နိဗ္ဗာနပဒံ။
မဟာနိ၊ ၂၆၆။

အစွဲတပုတ္တ (တိ) [အစွဲတ + ပုတ္တ] (က) စုတေ
ခြင်းကင်းရာ - နိဗ္ဗာန် - သို့ ရောက်သော။ သူ။
အစွဲတပုတ္တော အမတဂကော။ မဟာနိ၊ ၁၆။
အစွဲတပုတ္တောတိ တံ ဖလေနပုတ္တော။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၇။ (ခ) မတုန်လှုပ်သော အဖြစ်သို့ရောက်သော။
အစွဲတပုတ္တံ အမတပုတ္တံ...။ မဟာနိ၊ ၆၄။
အစွဲတပုတ္တန္တိ နိစ္စလဘာဝံ ပတ္တံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၁၈၇။

အစွဲတဝါဒ (တိ) [အစွဲတ + ဝဒ + က] စုတေ
ခြင်းကင်းရာ - နိဗ္ဗာန် - ကို ဟောပြောသော။
သူ။ အစွဲတဝါဒေါ အမတဝါဒေါ။ မဟာနိ၊ ၁၅၆။

အစွဲတိရသ (တိ) [အစွဲတိ + ရသ] မစုတေ - မရွှေ
လျှော - မသေ - ခြင်း ရသရှိသော။ သန္တိလက္ခဏံ
နိရောဓသစ္စံ၊ အစွဲတိရသံ၊ အနိမိတ္တပစ္စုပ္ပန်။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆။ အစွဲတိရသန္တိ အစွဲတိသမ္ပတ္တိကံ၊
အစဝနက္ခိဝါ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၇၉။ မူလ၊ ၂။ ၅၂-လည်းကြည့်)။

အစွဲတိသမ္ပတ္တိက (တိ) [အစွဲတိ + သမ္ပတ္တိ + က]
မစုတေ - မရွေ့လျော - မသေ - ခြင်း ဟူသော
ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ အစွဲတိရသ-ကြည့်။

အစွဲတိ (ထိ) [န + စုတိ။ (အစွဲတိ-သံ)] မစုတေ
- မရွေ့လျော - မသေ - ခြင်း။

အစွဲတိဟေတု (ပု) [အစွဲတိ + ဟေတု] မစုတေ -
မရွေ့လျော - မသေ - ခြင်း၏ အကြောင်း။

အစွဲတိဟေတုတာ (ထိ) [အစွဲတိဟေတု + တာ]
မစုတေ - မရွေ့လျော - မသေ - ခြင်း၏
အကြောင်း၏အဖြစ်။ စဝနာဘာဝတော အဓိ-
ဂတာနံ အစွဲတိဟေတုတာယ စ နိဗ္ဗာနံ အစွဲတိ။
ထေရီဌ။ ၉၇။

အစွဲတိဟေတုဘာဝ (ပု) [အစွဲတိဟေတု +
ဘာဝ] မစုတေ - မရွေ့လျော - မသေ - ခြင်း၏
အကြောင်း၏အဖြစ်။ အဓိဂတာနံ အစွဲတိဟေ-
တုဘာဝတော (=အစွဲတိ)။ ထေရီဌ။ ၁၁၁။

အစွဲဒွါမာတ (တိ) [အတိ + ဥဒွါမာတ] အလွန် -
မောက်မာ - ထောင်လွှား - သော။

အစွဲဒွါမာတဘာဝ (ပု) [အစွဲဒွါမာတ + ဘာဝ]
အလွန် - မောက်မာ - ထောင်လွှား - သည်၏
အဖြစ်။ ခြင်း။

အစွဲဒွါမာတဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အစွဲဒွါမာ-
တဘာဝ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] အလွန် - မောက်မာ -
ထောင်လွှား - သည်၏ အဖြစ်လျှင် ဉာဏ်အား
ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော၊ တရား။ အစွဲဒွါမာတဘာ-
ဝပစ္စုပဋ္ဌာနော (=မာနော)။ မဋ္ဌ။ ၁၁၁။

အစွဲပုတိ (ကြိ) [အတိ + ဥ + ပတ + အ +
တိ] တဟုန်တည်းပျံဝင်၏။ ယော ယုဇ္ဈမာနာနံ -
မယုဇ္ဈမာနော၊ မေဏ္ဍန္တရံ အစွဲပုတိ ကုလိဂေါ။
ဇာ။ ၁။ ၂၆၉။ (ဆန်းကြောင့် 'ပ' တလုံးကျေ။)
အစွဲပုတိတိ အတိဂန္ဓာ ဥပုတိ၊ အာကာသေ
သိသာနံ ဝေမဇ္ဈေ အဋ္ဌာသိတိ အတ္ထော။ ဇာ။ ၁။
၄။ ၂၅၀။

အစွဲပသေဝန္တ (တိ) [အတိ + ဥပသေဝန္တ] အလွန်
မှီဝဲ ဆည်းကပ်သော၊ သူ။ အနတ္တာ တာတ
ဝစုန္တိ၊ ဗာလံ အစွဲပသေဝတော။ ဇာ။ ၁။ ၉၆။
အတိသေဝန္တဿ။ ဇာ။ ၁။ ၂၀၀။

အစွဲဿန္တ (တိ) [အတိ + ဥဿန္တ] အလွန် - များ
သော - ထူသော။ အစွဲဿန္တံ ဟောတိ။ ဝိ။ ၄။
၂၉၇။ အစွဲဿန္တံ ဟောတိတိ ဗိန္နု၊ ဗိန္နု ဟုတွာ
တိဋ္ဌတိ။ ဝိ။ ၄။ ၆၁။

အစွေက (တိ) [အစွာယိက၊ မှအစွေက-ဖြစ်သည်။
ဝိယာကရေတိ၊ ဗျာကရေတိ - နှင့်ယှဉ်ကြည့်။]
အဆောတလျှင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော
သက်န်း၊ အစွေက သက်န်း။ အစွေကံ မညမာနေန
ဘိက္ခုနာ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ။ ၁။ ၃၇၅။

အစွေကစီဝရ (န) [အစွေက + စီဝရ] အဆော
တလျှင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော သက်န်း၊
အစွေကသက်န်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ အစွေ-
ကစီဝရံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ နိက္ခိပိတုံ။ ဝိ။ ၁။ ၃၇၄။
အစွေကစီဝရန္တိ အစွာယိကစီဝရံ ဝုစ္ဆတိ၊ တဿ
ပန အစွာယိကဘာဝံ ဒသေတု "သေနာယ ဝါ
ဂန္တုကာမော ဟောတိ" တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိ။ ၁။ ၂။
၃၀၆။

အစွေကစီဝရသညာ (ထိ) [အစွေကစီဝရ +
သညာ] အစွေကသက်န်းဟူသောအမှတ်။ အစွေ-
ကစီဝရသဒိသေ အညသ္မိံ စီဝရေ အစွေကစီဝရ-
သညာယ စီဝရကာလံ အတိက္ကမေတိ။။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၆၀။

အစွေကစီဝရသညီ (တိ) [အစွေကစီဝရ + သညာ
+ ဤ] အစွေကသက်န်းဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။
အစွေကစီဝရေ အစွေကစီဝရသညီ စီဝရကာလ-
သမယံ အတိက္ကမေတိ။ ဝိ။ ၁။ ၃၇၆။

အစွေကစီဝရသဒိသ (တိ) [အစွေကစီဝရ + သဒိသ]
အစွေကသက်န်းနှင့် တူသော။ အနုစွေကစီဝ-
ရေတိ အစွေကစီဝရသဒိသေ အညသ္မိံ။ ဝိ။ ၁။ ၂။
၃၀၇။

အစွေကစီဝရသိက္ခာပဒ (န) [အစွေကစီဝရ+ သိက္ခာပဒ] အစွေကစီဝရသိက္ခာပဒ၊ အဆော တလျှင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော သင်္ကန်း ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သောသိက္ခာပဒ။ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၄-ကဏ္ဍ (နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်)။ ၃-ဝဂ်။ ၈-သိက္ခာပဒ။ ဝါ၊ ၁။ ၂၇၄-၆။

အစွေတိ (ကြိ) [အတိ+လှ+အ+ဟိ] လွန်၏။ (က) ကွယ်လွန် - စုတေ - သေ - ၏။ မစွေ ကောဝ အစွေတိ၊ ကောဝ ဇာယတေ ကုလေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၇။ ဣတော ပရလောကံ ဂစ္ဆန္တော သတ္တော ကောဝ အစွေတိ အတိက္ကမတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၁။ (ခ) ဆုတ်ယုတ်စေ၏။ အပ္ပမ္ပိ... နာ' စွေ- တိ သ ဘူရိပညော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၅။ အပ္ပမ္ပိတ္တကမ္ပိ အတ္တနော အတ္တံ န အစွေတိ နာတိဝတ္တတိ၊ န ဟာပေတိတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၆၇။ (ဂ) ကျော်လွန်၏။ တက်လွမ်း၏။ ဝေလံ န အစွေတိ မဟာသမုဒ္ဒေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၁။ ဝိရိယေန ဒုက္ခမစွေ- တိ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၇။ အတ္တ အစွေန္တိ မာဏဝေ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅၀။ ဝေရူပေ ပုဂ္ဂလေ အတ္တ အတိက္ကမန္တိ၊ တေသု န တိဋ္ဌန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ အစွေန္တိ ကာလာ။ သံ၊ ၁။ ၂။ အစွေန္တိတိ အတိက္ကမန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အစွေယန္တိ အဟောရတ္တာ။ ထေရ။ ၂၅၀။ အပါ၊ ၁။ ၂၅၀။ မဟာနိ၊ ၃၄။ အစွေယန္တိတိ အတိက္ကမန္တိ၊ လဟံ လဟံ အပဂစ္ဆန္တိတိ အတ္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၃။ သကပ္ပိ ဒိဋ္ဌိ ကထမစွေယေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၁။ အစွေယသိ ဖာပ ပဉ္စံ။ သံ၊ ၂။ ၁၅၄။ အစွေယသိတိ အတိက္က- န္တောသိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။

အစွေတုံ (ကြိဝိ) [အတိ+လှ+တုံ] ကျော်လွန် ခြင်းငှါ၊ လွန်မြောက်ခြင်းငှါ။ လာမေဝ တိတ္ထိယဇနံ ပစ္စာဂတော တံ ဒိဋ္ဌိ အစွေတုံ အသက္ကောန္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။

အစွေန္တိသုတ္တ (န) [အစွေန္တိ+သုတ္တ] အစွေန္တိ သုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံသုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံသုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂။

အစွေယျ (တိ) [အစွ+ကျ] ရှာပေ - စဆောင်း - ဆည်းပူး - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ အစွေ- ယျောတိပိ ပါဠော၊ တဿ အစွိတဗ္ဗော အစွနာ- ရဟော ဟိတသုခတ္ထိကေန ဥပစိတဗ္ဗောတိ အတ္တော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈၉။ အစွေယျ?။

အစွေယျတ္တ (န) [အစွေယျ+တ္တ] ရှာပေ - စဆောင်း - ဆည်းပူး - အပ်သည်၏ အဖြစ်။ လူတရသာ ဟိ သုနိဟိတဿ အစွေယျတ္တံ ဝတ္တံ ဘဝေယျ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈၉။

အစွောက္ကန္တ (တိ) [အတိ+အဝ+ကဿ+တ။ အစွ၊ ကန္တ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။ (အဝ က္ကမ္မ-သံ)] အလွန်နိမ့်စွာ ဆွဲချအပ်သော၊ အလွန်နိမ့်၍ ဝတ်ရုံအပ်သော။ န စ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ ကာယေ စိဝရံ အစွ၊ ကန္တံ ဟောတိ န စ အစွောက္ကန္တံ။ မ၊ ၂။ ၃၄၀။ ယော ယာဝ ဂေါပ္ပကာ ဩတာရေတွာာ ပါရုပတိ၊...တဿ အစွောက္ကန္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ အစွောက္က- ဌန္တိ အတိ ဝိယ ဟေဋ္ဌာ ကတွာ ကစိတပါရုတံ၊ တေနာဟ ယာဝ ဂေါပ္ပကာ ဩတာရေတွာတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။

အစွောဂါဠ (တိ) [အတိ+ဩဂါဠ] အလွန်သက် ဝင်သော၊ အလွန် - များ - မြတ် - သော။ သမံ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ နာစွောဂါဠံ နာတိဟိနံ...။ အံ၊ ၃။ ၁၀၈-၉။ နာစွောဂါဠန္တိ နာတိမဟန္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။

အစွောဒက (န) [အတိ+ဥဒက] လွန်သော - များသော - ရေ။ အမ္ပ တယာ ကတဿသံ နေဝ အစွောဒကေန န အနုဒကေန နဿတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။

အစွောဒရ (န) [အတိ+ဥဒရ] ကြီးသောဝမ်းပိုက်။ ဥဒရံ နှုန အညေသံ၊ သုဝ အစွောဒရံ တဝ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆။ တဝ ဥဒရံ ပန အတိဥဒရံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၉။

အစောဒါတ (တိ) [အတိ + ဩဒါတ] အလွန်မြဲ
သော။ အတိကဏ္ဍ အစောဒါတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။
နာတိကာဠိကာ နာစောဒါတာ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၃။ မ၊
၃။ ၂၃၃။

အစ္စ^၁ (ပု) [အသု(=ခေပနေ) + ဆ။ ကာဒိ။ ၄၃။
ဓာနံ၊ ၉။ ၆၁၂။ ကြည့်။ (အစ္စ၊ ကုက္က-သံ)]
ဝံ၊ ဝက်ဝံ။ သာရဗ္ဗံ နာမ ... အစ္စာနံ ဝါ
ဝိသယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၆။

အစ္စ^၂ (တိ) [န + ဆော (=ဆေဒနေ) + ဣ။
န ဆိန္နတိ ဒဿနန္တိ အစ္စော။ ဣော။ ဓာနံ၊ ၉။
၆၇၀။] (က) ကြည်လင်သော။ အစ္စော ဝိပဿ-
နော အနာဝိလော။ ဒိ၊ ၁။ ၇၂။ အစ္စောတိ
တနုစ္စဝိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၂၉။ အစ္စံ ပတ္တံ ဂဟေတွာ။
သံ၊ ၁။ ၄၆၈။ အစ္စံ ပတ္တန္တိ ဝိပဿနဝဏ္ဏံ မတ္တိကာ-
ပတ္တံ၊ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၉။ အစ္စာယ အတိဘရိတာယ။
အမတဆဋ္ဌိကာယံ။ ထေရ၊ ၂။ ၅၇။ (ခ) မပြစ်
သော၊ ကြည်လင်သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ
ဥဒကရဟဒေါ အစ္စော ဝိပဿနော အနာဝိလော။
အံ၊ ၁။ ၈။ အစ္စောတိ အဗဟလော၊ ပဿနောတိပိ
ဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၄။

အစ္စကဠိယ (န) အစ္စကဠိ-ကြည့်။

အစ္စကဠိ (ထိ) [အစ္စ + ကဠိ] ဆန်ပုန်းရေကြည်။
အဘိသန္ဓကာယော ဟောတိ ... အစ္စကဠိယာ
အတ္ထော ဟောတိ ... အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အစ္စ-
ကဠိန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၉။ အစ္စကဠိယန္တိ တဏှာလော-
ဒကမဏ္ဍော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃၇။

အစ္စကောကတရစ္စက (ပု) [အစ္စ + ကောက +
တရစ္စ + က] ဝံ၊ သစ်ကြုတ် (ဝံပုလွေ) နှင့်
အောင်းသတ္တဝါ။ သိဟဗျုတ္တိ စ ဒီပိ စ၊ အစ္စ-
ကောကတရစ္စက။ အပ၊ ၁။ ၁၈။ အစ္စကောက-
တရစ္စ-လည်းကြည့်။

အစ္စကောကတရစ္စိ (ပု) [အစ္စ + ကောက + တရစ္စိ။
မော၊ ၂။ ၄၁။ သုတ်နိဿယလည်းကြည့်] ဝံ၊ သစ်
ကြုတ်(ဝံပုလွေ) နှင့် အောင်းသတ္တဝါ။ သိဟာ
ဗျုတ္တိ စ ဒီပိ စ၊ အစ္စကောကတရစ္စိယော။ ဇာ၊

၁။ ၃၈၂။ သိဟာ ဗျုတ္တိ ဝရာဟာ စ၊ အစ္စ-
ကောကတရစ္စိယော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဒါရက ဝါ
ပရာမဋ္ဌာ၊ အစ္စကောကတရစ္စိဟိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀။

အစ္စစဗ္ဗ (န) [အစ္စ + စဗ္ဗ] ဝံ-ဝက်ဝံ-ရေ၊ သံသယာ
အစ္စစဗ္ဗံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၈။

အစ္စတိ (ကြိ) [အာသ + အ + တိ၊ သ- ကို စွ-
ပြု။ နေ၏။ ထိုင်၏။ အဂ္ဂါဂါရံ ကရိတွာ အဂ္ဂိ-
ပရိစရန္တော အစ္စတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၉၅။ ယတ္ထံ စွတိ ဒေဝ
သံသော ၁ မဂ္ဂေါ။ ဝိမာန၊ ၁၀၂။ အစ္စတိတံ
နိသိဒတိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၉။ တတ္ထံ စွတိ ကုဉ္ဇရော
ဆဗ္ဗိသာဏော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။ ဂန္တေ ကရေန္တော
အစ္စန္တိ။ (အစ္စန္တိ)။ ဒိ၊ ၁။ ၇၈။ အစ္စန္တိတိ ဝသန္တိ၊
အစ္စန္တိတိပိ ပါဌော။ သေဝတ္ထော။ ဒိ၊ ၁။ ၃။
၅၄။ အာသနေသု အစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၃။ ဒဟရာ
ဝုဒ္ဓါ စ အစ္စရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၁။ ခိရပိတာဝ
အစ္စရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၇။ မရံ ပိတာဝ အစ္စရေ။
ထေရံ၊ ၃၈၅။ အပိ နုတံ ... အဂါရံ ကရိတွာ အစ္စ-
သိ။ ဒိ၊ ၁။ ၉၆။ တတ္ထံ စွသိ ဒေဝိ မဟာနုဘာဝေ။
ပေတ၊ ၁၇၁။ အစ္စသိတိ ဣန္ဒြိယိန္ဒြိယကာလေ
နိသိဒသိ။ ပေတ၊ ၁၇၄။ သဿာဋ္ဌိ သိဗ္ဗမစ္စသိ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဗဟိမုခေါယေဝ ပန အစ္စာမိ။
မိလိန္တ၊ ၉၅။ ကိန္နိက္ကမ္မာ အစ္စာမ။ ဇာ၊ ၁။ ၃။
၃၆၉။ သစေ နိစ္စတိ အစ္စတု။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၅။ ဂစ္စ
ဉာတိကုလေ အစ္စ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၅။ ဣဓေ တာဝ
အစ္စဿု။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၃။ ၂၁၇၊ ၃၃၁။ တုမေ ဣဓေ
သမဏဓမ္မံ ကရေန္တော အစ္စထ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄။ ၃၀၅။
အစ္စတံ သဟ ပုတ္တေဟိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၅။ ယော
အစ္စေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၄။ ယတံ အစ္စေ ယတံ
သယေ။ အံ၊ ၁။ ၃၂၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၅။ အစ္စတိ
နိသိဒေယျ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၄၄။
ကုဋိကံ ပဝိသိတွာ နိလိနော အစ္စံ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃။
သကေ မုတ္တကရိသသ္မိံ၊ အစ္စာဟံ (အစ္စံ +
အဟံ) သမ္ပရိပ္ပတော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၂။ အစ္စာ-
ဟန္တိ အစ္စံ အဟံ၊ အဝသိန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၁။
၆။ ၂။ အဓမ္မာသမတ္တံ ဘူမိယမေဝ အစ္စံသု။
ဓမ္မာ၊ ၁။ ၂၀၀။ အာသနေသု အစ္စသန္တိ။ ဝိ၊ ၁။

၂၂၄။ သဟ ဘရိယာယ စ'စ္ဆသိ (=သိသိ-
သိ)။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၂။ ကတုာန ကုဋိ မစ္ဆသံ။ ထေရ။
၂၉၃။ အစ္ဆိသံ ဝသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။

အစ္စဒန (တိ) [န + ဆဒန] အမိုးအကာမရှိသော။
ပုရာဏသေနာသနံ ဟောတိ အစ္စဒနံ ဝါ ဝိနဋ္ဌစ္စ-
ဒနံ ဝါ၊ အတိရေကစာတုမာသံ ဩဠေ ဇာတ-
ပထဝီသင်္ချမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

အစ္စန္ဒိက (တိ) [န + ဆန္ဒ + က] ဆန္ဒမရှိသော။
သူ။ (က) ပြုလိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒ မရှိသော။
သူ။ အဿဒ္ဒေါ စ ဟောတိ အစ္စန္ဒိကာ စ
ဒပ္ပညော စ။ အံ၊ ၂။ ၃၈၀။ အဿဒ္ဒေါ အစ္စန္ဒိကာ
ဒပ္ပညာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၅၅။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၁၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၁။ အစ္စန္ဒိကာတိ ကတ္တကမ္ပတာ-
ကုသလစ္စန္ဒရဟိတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၄၄၃။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၃၆။ (ခ) မဂ်ဉာဏ်အား မဆန့်ကျင်သော
ဝိပဿနာအကျင့်၌ ဆန္ဒမရှိသော။ သူ။ အစ္စန္ဒိ-
ကာတိ အပစ္စန္ဒိကပရိပဒါယံ ဆန္ဒဝိရဟိတာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၁။ (ဂ) မဂ်ဖိုလ်အလိုငှါ ဆန္ဒမရှိ
သော။ သူ။ အဿဒ္ဒေ ပုဂ္ဂလေ အစ္စန္ဒိကေ ကုသိ-
တေ...။ စူဠနိ၊ ၉၄။ အစ္စန္ဒိကေတိ မဂ္ဂပလတ္တံ
ရစိဝိရဟိတေ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၆။ (ဃ) အဖိုစိတ်မရှိ
သော။ သူ၊ နပုံး။ အစ္စန္ဒိကဘာဝမတ္တ-ကြည့်။

အစ္စန္ဒိကဘာဝ (ပု) [အစ္စန္ဒိက + ဘာဝ] ဆန္ဒမရှိ
သော သူ၏ အဖြစ်၊ ဆန္ဒမရှိခြင်း။ (က) ပြုလို
သောကုသိုလ် ဆန္ဒမရှိသောသူ၏အဖြစ်။ တေသု
ဟိ မနုဿာ အစ္စန္ဒိကဘာဝံ ပဝိဋ္ဌာ နာမ။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၃၆။ (ခ) အဖိုစိတ် မရှိသောသူ၏ အဖြစ်-
မရှိခြင်း။ နပုံး၏ အဖြစ်။

အစ္စန္ဒိကဘာဝမတ္တ (ပု) [အစ္စန္ဒိကဘာဝ + မတ္တ]
အဖိုစိတ် - မရှိသောသူ၏အဖြစ်မျှ - မရှိခြင်းမျှ၊
နပုံးအဖြစ်မျှ။ တံ ပန ကဗျေန္တော အစ္စန္ဒိက-
ဘာဝမတ္တံ ပါပေတိ၊ န လိင်္ဂံ အန္တရဓာပေတံ
သက္ကောတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ အစ္စန္ဒိကဘာဝမတ္တန္တိ
ဣတ္ထိယာ အကာမကဘာဝမတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
ဝဿကမ္ပ၊ ဝေါဿကမ္ပ-တို့လည်းကြည့်။

အစ္စန္ဒ' (တိ) [အာ + ဆဒ + တ] (၁) ဖုံးလွှမ်း
အပ်သော၊ လှူဒါန်းအပ်သော။ ကျာဟံ တေန
အစ္စန္ဒေပိ ကရိဿာမိယာဟံ န ပရိဘုဉ္ဇိဿာမိ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၁၇။ (၂) နစ်မြုပ်သော။ မနောဇံ ပဿ
သေမာနံ၊ အစ္စန္ဒံ သမ္ပိလောဟိတေ။ ဇာ၊ ၁။
၁၅၆။ အစ္စန္ဒန္တိ နိမ္မဂ္ဂံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။

အစ္စန္ဒ' (တိ) [န + ဆန္ဒ] မဖုံးလွှမ်းအပ်သော။
(က) မဖုံးအပ်သော။ ယေဘုယျေန အစ္စန္ဒေ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၈။ (ခ) အမိုးအကာမရှိသော၊ လွင်တီး
ခေါင်။ အဗ္ဗောကာသ (မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။) ကြည့်။

အစ္စန္ဒတလ (တိ) [အစ္စန္ဒ + တလ] မခင်းအပ်
သော ကြမ်းပြင်ရှိသော။ ဥပရိဝေဟာသကုဋိ-
ယာတိ ဥပရိ အစ္စန္ဒတလာယ ဒွိဘူမိကကုဋိယာ
ဝါ တိဘူမိကာဒိကုဋိယာ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈။ ဥပ-
ရိမတလေ ပဒရာနံ အသန္တရိတတ္တာ ဥပရိ အစ္စန္ဒ-
တလာယာတိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ ဝေဟာသ-
ကုဋိ-လည်းကြည့်။

အစ္စန္ဒမရိယာဒ (တိ) [အစ္စန္ဒ' + မရိယာဒ။ န +
ဆန္ဒမရိယာဒ] အမိုး အကာ မရှိသည့် အပိုင်း
အခြားရှိသော၊ အတိုင်းသို့မိုးရေမဝင်နိုင်အောင်
အမိုးကဲ့သို့ အထက်၌ မပြုအပ်သော အပိုင်း
အခြားရှိသော။ မုဒုကဿ အစ္စန္ဒမရိယာဒံ
ပဗ္ဗာရမ္ပိ...ဝဋ္ဋတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၃။ အစ္စန္ဒမရိယာ-
ဒန္တိ ယထာ ဝဿောဒကံ အန္တော န ပဝိသတိ၊
ဝေ ဆဒနသင်္ခေပေန ဥပရိ အကတမရိယာဒံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။

အစ္စပန္နန (ပု) [အစ္စ + ပန္နန] ဝက်ဝံနှင့် ကြို့ပင်
စောင်နတ်။ အဟိနကုလာနံ ဝိယ အစ္စပန္နနာနံ
ဝိယ ကာကောလုကာနံ ဝိယ စ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။

အစ္စဘာဝ (ပု) [အစ္စ + ဘာဝ] ကြည်လင်သည်၏
အဖြစ်။ တဿ ဟိ အစ္စဘာဝေန အာကာသ-
ဝဏ္ဏဿ ဒေဝဿာဘာဝေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၉။

အစ္စမံသ (န) [အစ္စ + မံသ] ဝံ - ဝက်ဝံ - သား။
အစ္စမံသံ ဟိ သူကရမံသသဒိသံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။

၂။၁၉၁။မဋ္ဌ၊၃။၃၄။ဝိနယသင်္ဂဟ။၂၇။အစ္စမံသံ
“သုကရမံသ”န္တိ ခါဒတိ။ကင်္ခါ။၁၀၀။ (အဘိဋ္ဌ၊
၁။၄၁၃-လည်းကြည့်)။

အစ္စမံသသညာ (ထိ) [အစ္စမံသ + သညာ] ဝံ-
ဝက်ပံ-သားဟူသော - အမှတ်-သညာ။ သုက-
ရမံသံ ပန အစ္စမံသသညာယ ခါဒမာနော။
အဘိဋ္ဌ၊၁။၄၁၄။

အစ္စမ္ဘိတ (တိ) [န + ဆမ္ဘိတ] တုန်လှုပ် - ကြောက်
ရွံ့ - ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ ဂစ္ဆထ ဝေါ ဘန္တေ
အစ္စမ္ဘိတာသာဂလနဂရံ။မိလိန္ဒ။၁၈။အဆမ္ဘိတ-
လည်းကြည့်။

အစ္စမ္ဘိတဋ္ဌ (ပု) [အစ္စမ္ဘိတ + အတ္ထ] တုန်လှုပ် -
ကြောက်ရွံ့ - ခြင်း မရှိသော - မတုန်လှုပ် -
မကြောက်ရွံ့ - သော - သဘော။အစ္စမ္ဘိတဋ္ဌေန
ဥသဘသဒိသတာယ ဥသတံ။ ဓမ္မ၊၄။၄၅၃။

အစ္စမ္ဘိတာ (ထိ) [အစ္စမ္ဘိ + တာ] တုန်လှုပ် -
ကြောက်ရွံ့ - ခြင်း - မရှိသော - သူ၏ -
အဖြစ်။ မတုန်လှုပ် - မကြောက်ရွံ့ - သည်၏
အဖြစ်။ မတုန်လှုပ် - မကြောက်ရွံ့ - ခြင်း။
အစ္စမ္ဘိတာ ဒုပ္ပဝံသိတာ။ဓမ္မ၊၄။၂၃။(ပါဏာ-
တိပါတမှ ရှောင်ခြင်း၏အကျိုး)။

အစ္စမ္ဘိ (ပု) [န + ဆမ္ဘိ] မတုန်လှုပ် - မကြောက်ရွံ့ -
သော၊သူ။ အဘိဓမ္မ အစ္စမ္ဘိ အနုကြာသိ။သံ၊၁။
၂၂၂။ အဆမ္ဘိ-လည်းကြည့်။

အစ္စယာဂု (ထိ) [အစ္စ + ယာဂု] ကြည်လင်သော -
ကျသော - အဖတ်မပါသော - ယာဂု။ တေသံ
တေဇဿ မန္တတာယ ကရဏောယဿ ဗလဝ-
တာယ သတ္တာဟမ္ပိ အတိက္ကမိတွာ ဥက္ခော-
ဒကအစ္စယာဂုအာဒိဟိ သက္ကာ ဝတ္ထု ဥပတ္တမ္ဘေ-
တုံ။ ဒီ၊၄။၁။၁၀၄။ အစ္စယာဂု နာမ ပသန္နာ
အကသဇ္ဇာ ယာဂု။ သီ၊၃။သင်္ခ၊၁။၄၂၄။

အစ္စရ (န) [အာ + စရ + ကိ။ ကစ္စည်း။၆၃။
နိတိ၊ သုတ္တံ။၁၂၈၄-ကြည့်။] အံ့ဩခြင်း။ ဘယေ

ကောဓေ ပသံသာယံ၊ တုရိတေ ကောတူဟလစ္စ-
ရေ။ ဝိ၊၄။၁။၁၃၉။ ဒီ၊၄။၁။၂၀၃။ မဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။
အံ၊၄။၂။၁၅။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၁၃၉။ ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါဘိ
စိန္တေန္တောတိ အာဒိသ အစ္စရေ။ သာရတ္ထ၊၁။
၄၁၁။ဒီ၊၃။၁။၂၇၃။မ၊၃။၁။၂၃၀။အံ၊၃။၂။၁၅။

အစ္စရဂ္ဂဟဏမတ္တ (န) [အစ္စရာ + ဂဟဏ + မတ္တ]
လက်တတို့မျှ။ အစ္စရာ^၁အနက်ကြည့်။

အစ္စရသ (ပု) [အစ္စ + ရသ] ကြည်လင်သော
အရည်၊ အရည်ကြည်။ ဒဓိနော ဝိဿန္နနအစ္စ-
ရသော ဒဓိမတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၃၀၉။

အစ္စရသဒ္ဓ (ပု) [အစ္စရာ + သဒ္ဓ] လက်ဖျစ်သံ၊
ဖြောက်ဖြောက်မြည်သံ။ အစ္စရသဒ္ဓံ ကရောန္တော
ဝိယ ဝိစရတိ။အဘိဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၆။
ဓမ္မ၊၄။၅၄-တို့လည်းကြည့်)။

အစ္စရာ^၁ (ထိ) [အစ္စ + ရ။ အစ္စော နိမ္မလဝဏ္ဏော
တောသမတ္တိတိ အစ္စရာယော။ ဓာနံ၊၃။၂၄။
(အပ္ပရာ၊အပ္ပရသံ-သံ)] (က) နတ်သမီး။ န
ခေါ အဟံ ဘဂိနံ အစ္စရာနံ ဟေတု ဗြဟ္မစရိယံ
စရာမိ။ဝိ၊၁။၂၀။ ပရိဝါရိတာ အစ္စရာနံ ဂဏေ-
န။ဇာ၊၁။၃၃၆။ ဣမံ အစ္စရာနံ ဒေဝကညာနံ
ဂဏံ။ ဝိမာန၊၄။၈၀။ ဣဒံ ဝတောန ပဏ္ဏာမံ၊
အစ္စရာကာမဝဏ္ဏိနိ။ ဇာ၊၂။၁၃။ ဘိက္ခဝေ သာ
အစ္စရာ တဿ အဿမံ ဂတာ။ ဇာ၊၄။၄။၁၆၅။
(ခ) နဂါးမ။ ဝါဒေသံ အစ္စရာ တဒါ။ အပ၊၁။
၃၄။ အစ္စရာ နာဂမာဏဝိကာ။အပ၊၄။၁။၂၆၇။

အစ္စရာ^၂ (ထိ) [အစ္စ + ရာ + အ။ အစ္စံ အဘိမုခံ-
ဘာဝံ ရာဏံ ဂဟဏံ။] (၁) လက်ဖျစ်တီးခြင်း၊
လက်ဖြောက်တီးခြင်း။ အစ္စရာယောဂုန္တိ အစ္စ-
ရိယံ။ဒီ၊၄။၁။၄၄။ (၂) လက်ချောင်း။ ဗောဓိ-
သတ္တော အစ္စရံ ပဟရိတွာ။ ဇာ၊၄။၂။၄၀၅။
ယထာ သာ (မောရိ) အစ္စရာယ ပဟဋ္ဌာယ
ဝဿတိ ဝေ သိက္ခာပေတွာ။ ဇာ၊၄။၄။၃၃၅။
သုနဓေ ဩလောကေတွာ အစ္စရံ ပဟရိ။ဇာ၊
၄။၄။၄၄၀။အသုကေန နာမ အစ္စရာယ ဂဏိတွာ

တဏှုလာဒီနိ ဝိနာနိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။ အစ္စ-
ရဂ္ဂဟဏမတ္တေ သိဒ္ဓတ္တကေ လဒ္ဓါ ဝနုတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊
၁။ ၄၄၄။ အစ္စရာသသံတမတ္တ-လည်းကြည့်။ (၃)
လက် - တတို့ - တကော်။ လဒ္ဓါ တေ ကေစ္စရ-
မတ္တာ သိဒ္ဓတ္တကာတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၅။ မယံ ပန
ပတ္တံ တဏှုလာနံ စတုဘာဂံ ခိရဿ အစ္စရံ သက္ခ-
ရာယ ကရဏ္ဍကံ သပ္ပိဿ ကရဏ္ဍကံ မဓဿ ကေဉ္စ
ပစနဘာဇနံ ဒေဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၁၀။ (၄) လက်
ဝါးပြင်၊ လက်ခုပ်။ အစ္စရံ ဝါဒေသိ။ အံ၊ ၃။ ၉၁။
အစ္စရံ ဝါဒေသိတိ ပါဏိတလံ ဝါဒေသိ။ အံ၊
၄။ ၉၁။ ၂၃၃။

အစ္စရာကွဏ (ပု) [အစ္စရာ + ခဏ] လက်ဖျစ်တီး
ခြင်းခဏ၊ လက်ဖျစ်တီးအချိန်အခါ။ ကေစ္စ-
ရာကွဏ (မိလိန္ဒ၊ ၁၀၉-) ကြည့်။

အစ္စရာဂဏ (ပု) [အစ္စရာ + ဂဏ] နတ်သမီး
အပေါင်း။ နစ္စန္ဒ၊ အစ္စရာဂဏာ။ အပါ၊ ၁။ ၅။
အစ္စရာဂဏာ ဒေဝိတ္ထိသမူဟာ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။

အစ္စရာဂဏယောသိတ (တိ) [အစ္စရာဂဏ +
ယောသိတ] နတ်သမီးအပေါင်းသည်ကျူးရင့်အပ်
- နှစ်သိမ့်စေအပ် - သော၊ နတ်သမီးအပေါင်း
သည် သံပြိုင်ဆိုခြင်း၊ ချစ်ဖွယ် ခင်ဖွယ် - ပျူပျူ
ငါငါ - ပြောဆိုခြင်းတို့ဖြင့်ကျူးရင့်အပ်၊ နှစ်သိမ့်
စေအပ်သော၊ သူ။ နာနာတူရိယသမ္ပိဋ္ဌံ၊ အစ္စရာ-
ဂဏယောသိတံ။ ဝိမာန၊ ၆၁။ နာနာတူရိယ-
သမ္ပိဋ္ဌော၊ အစ္စရာဂဏယောသိတော။ ဝိမာန၊
၆၄။ အစ္စရာဂဏယောသိတောတိ တံ ပမော-
ဒိတုံ သင်္ဂီတိဝသေန စေဝ ပိယသလ္လာပဝသေန
စ အစ္စရာသံသေန သမုဏ္ဍေသိတော။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၈၃။

အစ္စရာဂဏသမ္ပိဋ္ဌ (တိ) [အစ္စရာဂဏ + သမ္ပိဋ္ဌ]
နတ်သမီးအပေါင်းသည် ချီးကျူး - ကြွေးကြော် -
အပ်သော၊ နတ်သမီး အပေါင်းသည် သိချင်းသံ
တီးမှုတ်သံတို့ဖြင့် ချီးကျူး - ကြွေးကြော် - အပ်
သော။ အစ္စရာဂဏသမ္ပိဋ္ဌံ ပိသာစကဏသေဝိတံ။

သံ၊ ၁။ ၃၁။ အစ္စရာဂဏသမ္ပိဋ္ဌန္တိ အစ္စရာ-
ဂဏေန ဂီတဝါဒိတသဒ္ဓေဟိ သံသောသိတံ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၈၁။

အစ္စရာသဒ္ဓိတ (တိ) [အစ္စရာ + သဒ္ဓိတ] လက်ဖျစ်
ဝံးခြင်း။

အစ္စရာသဒ္ဓိတမတ္တ (န) [အစ္စရာသဒ္ဓိတ + မတ္တ]
လက်ဖျစ်တီးခြင်းမျှ၊ လက်ဖျစ် - တတီး - တတွက် -
မျှ အချိန်ကာလ။ အစ္စရာသသံတမတ္တ-ကြည့်။
အစ္စရာပဟရဏ (န) [အစ္စရာ + ပဟရဏ] လက်
ဖျစ်တီးခြင်း။

အစ္စရာပဟရဏမတ္တ (န) [အစ္စရာပဟရဏ + မတ္တ]
လက်ဖျစ် တီးခြင်းမျှ၊ လက်ဖျစ် - တတီး -
တတွက် - မျှအချိန်ကာလ။ အစ္စရာသသံတ-
မတ္တ-ကြည့်။

အစ္စရာပဟရဏယောဂ (တိ) [အစ္စရာပဟရဏ +
ယောဂ] လက်ဖျစ် - တီးသင့် - တီးထိုက် - တီး
လောက် - သော။ အစ္စရာဂဏ-ကြည့်။

အစ္စရာမတ္တ (တိ) [အစ္စရာ + မတ္တ] လက်ဖျစ်တီး
- လက်ဖြောက်တီး - မျှ ပမာဏ ရှိသော။
အစ္စရာမတ္တံ ဝါ ဒသစ္စရာမတ္တံ ဝါ ခဏံ ဌပေတုံ
သမတ္တတာ အဓိဋ္ဌာနဝသီ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၅၁။ အစ္စရာမတ္တန္တိ အင်္ဂုလိဖောဋ္ဌမတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ
၄။ ၁။ ၁၈၀။

အစ္စရာယောဂ (ပု) [အစ္စရာ + ယောဂ] လက်
ဖျစ် - တီးသင့် - တီးထိုက် - တီးလောက် -
သော။ အစ္စရိယ-ကြည့်။

အစ္စရာရူပ (န) [အစ္စရာ + ရူပ] နတ်သမီးတို့၏ -
ရုပ် - အဆင်း။

အစ္စရာရူပသဒ္ဓိသ (တိ) [အစ္စရာရူပ + သဒ္ဓိသ]
နတ်သမီးတို့၏ - ရုပ် - အဆင်း - နှင့် တူသော၊
သူ။ အစ္စရာရူပသဒ္ဓိသံ၊ တရုဏိ ဇရိတံ မတံ။ အပါ၊
၂။ ၂၉၁။

အစ္စရာသံသ (ပု) [အစ္စရာ + သံသ] နတ်သမီး
အပေါင်း၊ နတ်ကညာအပေါင်း။ မဟန္တံ အစ္စရာ-

သံသံ၊ ဝဏ္ဏေန အတိရောဓသိ။ ဝိမာန။၅။ အစ္စရာသံသန္တိ ဒေဝကညာသမူဟံ။ ၎င်း၊၄။၁၂။

အစ္စရာသံသပရိပုဏ [အစ္စရာသံသ+ပရိပုဏ] နတ်သွီးအပေါင်းခြံရံအပ်သော၊ သူ။ အစ္စရာသံသပရိပုဏော။မ၊၂။၁၇၂။ ဘူတပုဗ္ဗံ....အစ္စရာသံသပရိပုဏာ။ သံ၊၁။၅။ အစ္စရာသံသပရိပုဏတိ အစ္စရာတိ ဒေဝဓိတာနံ နာမံ။ တာသံ သမူဟေန ပရိပုဏာ။ သံ၊၄။၁။၂။

အစ္စရာသင်္ကဏ (ပု) [အစ္စရာ + သင်္ကဏ] နတ်သွီးတို့၏အပေါင်းတထေဝ တံ အစ္စရာသင်္ကဏံ လူမံ။ ဝိမာန။၂၀။ တထေဝ ငံ လူမံ အစ္စရာနံ ဒေဝကညာနံ ငံ သမူဟံ။၎င်း၊၄။၈၀။ ပရိဝိရိတော အစ္စရာသင်္ကဏေန။ ပေတ။၁၉၆။

အစ္စရာသင်္ဘာတ (ပု) [အစ္စရာ + သင်္ဘာတ] လက်ဖျစ်တီးခြင်းလက်ဖြောက်တီးခြင်း။

အစ္စရာသင်္ဘာတမတ္တ (တိ) [အစ္စရာသင်္ဘာတ + မတ္တာ]လက်ဖျစ်တီး - လက်ဖြောက်တီး - မျှလောက်သောအချိန်ကာလ။အစ္စရာသင်္ဘာတမတ္တမ္ပိ စေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု မေတ္တာစိတ္တံ အာသေဝတိ။ အံ၊၁။၉။ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ဘဝံ န ဝဏ္ဏမိ အန္တမသော အစ္စရာသင်္ဘာတမတ္တမ္ပိ။ အံ၊၁။၃၆။ အစ္စရာသင်္ဘာတမတ္တန္တိ အစ္စရာပဟရဏမတ္တံ၊ ဒွေ အင်္ဂုလိယော ပဟရိတွာ သဒ္ဓကရဏမတ္တန္တိ အတ္ထော။ အံ၊၄။၁။၅၃။ ဒွေ အင်္ဂုလိယော ဧကေတော ကတွာ ပဟရဏမတ္တမ္ပိ ကာလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ၎င်း၊၃။၇၆။ အစ္စရာသင်္ဘာတမတ္တမ္ပိ စေတောသန္တိမနဇ္ဈကံ။ ထေရ။၂၇၅။ အင်္ဂုလိယောဋနမတ္တမ္ပိ ခဏံ၊ထေရ၊၄။၂။၉၈။ နာ'စ္စရာသင်္ဘာတမတ္တမ္ပိစိတ္တသုပဿမဇ္ဈကံ။ ထေရိ။၃၇၈။ နာ'စ္စရာသင်္ဘာတမတ္တမ္ပိတိ အစ္စရာသင်္ဂတမတ္တမ္ပိ ခဏံ အင်္ဂုလိယောဋနမတ္တမ္ပိ ကာလန္တိ အတ္ထော။ ထေရိ၊၄။၇၉။

အစ္စရာသင်္ဘာတဝဂ္ဂ (ပု) [အစ္စရာသင်္ဘာတ+ဝဂ္ဂ] အစ္စရာသင်္ဘာတဝဂ္ဂ။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၆-ဝဂ်။ အံ၊၁။၉၁၀။

အစ္စရာသတ (န) [အစ္စရာ + သတ] နတ်သွီးတရာ၊ တရာသောနတ်သွီး။ ပဉ္စမတ္တာနိ အစ္စရာသတာနိ။ ဥဒါန။၁၀၂။

အစ္စရာသဒ္ဓ (ပု) [အစ္စရာ + သဒ္ဓ]လက်ဖျစ်တီးသံ၊ လက်ဖြောက်တီးသံ။ ယထာ အစ္စရာသဒ္ဓေန ဝဿတိ ဧဝံ သိက္ခာပေတွာ။ ဇာ၊၄။၃။၁၁၆။ အစ္စရာ' (၂)အနက်လည်းကြည့်။

အစ္စရာသန္နိကာသ (တိ) [အစ္စရာ + သန္နိကာသ] နတ်သမီးနှင့်တူသော၊သူ။ယာ တေ ဣမာ အစ္စရာသန္နိကာသ။ဇာ၊၂။၂၆၈။

အစ္စရာသဟဿ (န) [အစ္စရာ + သဟဿ] နတ်သွီးတထောင်၊တထောင်သောနတ်သွီး။ အစ္စရာသဟဿဿာဟံ၊ ပဝရာ ပဿ ပုညာနံ ဝိပါကံ။ ဝိမာန။၄၂။

အစ္စရာသဟဿပရိဝါရ (တိ) [အစ္စရာသဟဿ + ပရိဝါရ] နတ်သွီးတထောင်အခြံအရံရှိသော၊သူ။ အယံ မာဏဝေါ အစ္စရာသဟဿပရိဝါရော ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊၄။၁။၁၇။ တာ ဧကေကာ အစ္စရာသဟဿပရိဝါရ။ ဝိမာန၊၄။၁၂၉။

အစ္စရာသဟဿပရိပုဏ (တိ) [အစ္စရာသဟဿ + ပရိပုဏ] နတ်သမီးတထောင်သည် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ဣတိ သော ... အစ္စရာသဟဿပရိပုဏော မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘောသိ။ဓမ္မ၊၄။၁။၁၁၀။ သာ အစ္စရာသဟဿပရိပုဏာ။ ဝိမာန၊၄။၄၉။

အစ္စရာသုတ္တ (န) [အစ္စရာ + သုတ္တ]အစ္စရာသုတ်။ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊၆-သုတ်။သံ၊၁။၃၀။

အစ္စရိကာ (ထိ) [အစ္စရာ + ဣကာ] လက်ဖျစ်တီးခြင်း။ အစ္စရိကံ ဝါ ဖောဇေတိ၊ပါဏိ' ဝါ ပဟရတိ။ဝိ၊၄။၄။၄၆။ အရဟတ္တံ ပတွာ အစ္စရိကာယ သညံ အဒါသိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၅။ အစ္စရိကာယာတိ အင်္ဂုလိယောဋနေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၇၆။

အစ္စရိကာသဒ္ဒ (ပု) [အစ္စရိကာ + သဒ္ဒ] လက်ဖျစ်
တီးသံ။ အဋ္ဌိကာနိ ကဋကဋ္ဌာယန္တိ၊ အစ္စရိကာ-
သဒ္ဒံ ကဏေန္တော ဝိယ ဝိစရတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅၄။

အစ္စရိယ (တိ) (က) [အာ + စရ + ယ။ (ခ)
အစ္စရယောဂ္ဂ-မှ ယောဂ္ဂ-ကျေ၊ ဣယ-လည်းပြု၊
ဝါ-လာ။ တနည်း-အစ္စရ-ဣယ။ (ဂ) အာ +
စရ + ဣ (ကတ္တားအနက်)။ (ဃ) န + စရ +
ဣ (ကတ္တားအနက်)။ (င) အာ + စရ + ကိ။
ဓာနိ၊ ၃၇၆-လည်းကြည့်။ (အာဝုပ္ပါ-သံ)]
ဝေါဟာရတ္ထ ... အံဩဖွယ် ကောင်းသော၊ သူ၊
အရာ။ သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ... (က) အမြဲ-
မပြတ် - မဖြစ်သော၊ တခါတရံမှသာ ဖြစ်သော၊
'အား'ဟု - ကျင့်အပ် - ရှေးရှုဆောင်အပ် -
သော၊ သူ၊ အရာ။ အနွယ် ပဗ္ဗတာရောဟဏံ
ဝိယ နိစ္စံ န ဟောတိတိ အစ္စရိယံ။ အယံ တာဝ
သဒ္ဒနယော။ ဒိ၊ ၄၁။ ၄၄။ ၄၅။ ၂။ သဒ္ဒသတ္ထံ
အနဂတော နယော သဒ္ဒနယော ... တတ္ထ ဟိ
အနဘိဏ္ဍဝတ္တိကေ အစ္စရိယသဒ္ဒေါ ဣစ္စိတော
ရုဋ္ဌိဝသေန။ တေနောဟိ အနွယ် ပဗ္ဗတာရော-
ဟဏံ ဝိယာတိ အာဒိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
န ဟောတိတိ အဘိဏ္ဍံ န ဟောတိ၊ ကဒိစိ-
ဒေဝ ဟောတိတိ အတ္တော။ အဘိဏ္ဍနိစ္စတာတိ
ဣဓ အဓိပ္ပေတာ န ကုဋ္ဌနိစ္စတာ။ မ၊ ၃။ ၂။
အာ ဣတိ စရိယတေ အဘိနိယတေ။ ထောမ။
(ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၄။ ၁။ ၂။ တို့လည်းကြည့်။ ခု-တို့ညွှန်းအပ်သော
'သဒ္ဒသတ္ထံ' ကား 'အစ္စရိယမနိစ္စေ'ဟူသော ပါ၊
၆၊ ၁၊ ၁၄၇-သုတ်တည်း။ ၎င်း၏အဖွင့် ကာသိကာ
ဝုတ္တိ၌လည်း 'အနိစ္စတာယ ဝိသယဘူတာယ
အဗ္ဘုတတ္ထမိဟ လက္ခဏေ၊ တသ္မိံ အစ္စရိယံ
နိပါတျတေ' ဟုဖွင့်သည်။ အာ - စရဓာတ်၊ ယ-
ပစ္စည်း၊ စ-ကို ဆ-ပြု၊ ဒွေဘော်ပြု၊ အာ-ကို
ရဿ-ပြု၊ ဣ-လည်းလာ၍ အစ္စရိယ-ပြီးသည်။)
(ခ) လက်ဖျစ်တီး - သင့် - ထိုက် - လောက် -
သော၊ သူ၊ အရာ။ အယံ ပန အဋ္ဌကထာနယော...
အစ္စရယောဂ္ဂန္တိ အစ္စရိယံ၊ အစ္စရံ ပဟရိတံ

ယုတ္တန္တိ အတ္တော။ ဒိ၊ ၄၁။ ၄၄။ မ၊ ၃။ ၂။ အစ္စ-
ရယောဂ္ဂံ အစ္စရိယံ နိရုတ္တိနယေန ယောဂ္ဂ-
သဒ္ဒဿ လောပတော။ တဒ္ဓိတဝသေန ဝါ ဣယ-
ပစ္စယဿ ဝိစိတြဝတ္တိတော။ သော ပန ပေါရာ-
ဏဋ္ဌကထာယမေဝ အာဂတတ္တာ 'အဋ္ဌကထာ-
နယော' တိဝုတ္တော။ သိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
ကေ ကိဉ္စိ ဝိမုယာဝဟံ ဒိသော ဟတ္ထဝိကာရမ္ပိ
ကဏေန္တိ၊ အဂ္ဂိလိ ဝါ ဖောဋ္ဌယန္တိ၊ တံ သန္တာ-
ယ ဝုတ္တိ 'အစ္စရံ ပဟရိတံ ယုတ္တန္တိ'။ မ၊ ၃။ ၂။
(ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
နိတိ၊ သတ္ထ။ ၁၂၇-တို့လည်းကြည့်။) (ဂ) လွန်စွာ
ကျင့်ပြီးသော၊ သူ။ အစ္စရိယမနုဿ (ဂ) အနက်
ကြည့်။ (ဃ) လောက၌ များစွာမဖြစ်သော၊
တရံတခါမှသာ ဖြစ်သော၊ အနည်းအကျဉ်း -
တဦးတယောက် - မျှသာဖြစ်သော၊ သူ။ အစ္စရိ-
ယမနုဿ (ဃ) အနက်ကြည့်။ (င) လွန်စွာ
ကျင့်အပ်သော၊ သူ၊ အရာ။ ကစ္စည်း။ ၆၃။ နိတိ၊
သတ္ထ။ ၁၂၇။ (၁) ပသံသာအစ္စရိယ = ချီးမွမ်း
အံဩခြင်း။ (က) အံဩဖွယ် - ကောင်းသော -
ကောင်းခြင်း။ အစ္စရိယံ အာဝုသော အဗ္ဘုတံ
အာဝုသော။ ဒိ၊ ၁။ ၁။ အစ္စရိယံ ဘော ဂေါတမ၊
အဗ္ဘုတံ ဘော ဂေါတမ၊ မ၊ ၁။ ၁။ အစ္စရိယံ ဝတ
ဘော၊ အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော။ ဥဒါန၊ ၉၇။ အစ္စ-
ရိယံ ဝတ အဗ္ဘုတံ ဝတ၊ အဗ္ဘုလိကမ္ပဿ အယမိ-
ဒိသော ဝိပါကော။ ဝိမာန၊ ၁၁၇။ (ဝိမာန၊ ၄။
၃၀၉-နှင့် သဒ္ဒတ္ထအဓိပ္ပါယ်တ္ထ (က) (ခ) အနက်
တို့ကြည့်။) (ခ) အံဩဖွယ်ကောင်းသော၊ သူ။
မြတ်စွာဘုရား။ အစ္စရိယာစေဝ အာနန္ဒ တထာဂ-
တာ အစ္စရိယမဗ္ဗသမန္နာဂတာ စ၊ မ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၁။
၃။ ၂၄၇။ အာဝုသော ဗုဒ္ဓါ နာမ အစ္စရိယာ။ မေ၊
၄။ ၁။ ၇၇။ (ဂ) အံဩဖွယ်ကောင်းသော - တရား -
အရပ်ဌာန (နိဗ္ဗာန်)။ အစ္စရိယဉ္စ ဘိက္ခဝေ
ဒေသိဿာမိ အစ္စရိယဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။
(ဃ) အံဩဖွယ် - သဘောတရား - ဂုဏ်။ အဋ္ဌိ-
မေ ဘိက္ခဝေ မဟာသမုဒ္ဒေ အစ္စရိယာ အဗ္ဘု-

တာ ဓမ္မာ။ ဝိ၊၄။၄၁၉။ ဥဒါန။၁၃၉။ စတ္တာ-
 ရောမေ ဘိက္ခဝေ အစ္စရိယာ အဗ္ဗုတာ ဓမ္မာ
 အာနန္တေ။ဒိ၊၂။၁၁၉။ အံ၊၁။၄၄၇။ စတ္တာရော-
 မေ ဘိက္ခဝေ အစ္စရိယာ အဗ္ဗုတာ ဓမ္မာ ရညေ
 စက္ကဝတ္တိမ္ပိ။ ဒိ၊၂။၁၂၀။ အံ၊၁။၄၄၉။ (င)
 အံ၊ဩပ္ပယ်-အဖြစ်အပျက်- အကြောင်းအကျိုး-
 -အကြောင်းခြင်းရာ - အရာဝတ္ထု - အာရုံ -
 ပုဂ္ဂိုလ် - သတ္တဝါ။ တထာဂတဿ ဘိက္ခဝေ
 အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပါတုဘာဝါ
 စတ္တာရော အစ္စရိယာ အဗ္ဗုတာ ဓမ္မာ ပါတု-
 ဘဝန္တိ။ အံ၊၁။၄၄၆-၇။ ယံ သုတံ ဝါ အထ
 ဝါ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အစ္စေရကံ အစ္စရိယံ။ ဝိမာန၊၄။
 ၃၁၇။ အနေကာနိ အစ္စရိယာနိ ဒိသုာ ဝေ-
 ရှုပ် အစ္စရိယံ နာမ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။
 (စ) အံ၊ဩပ္ပယ်ကောင်းသော၊ ချိုမြိန်ကောင်း
 မြတ်သော။ အစ္စရိယာနံ ရသာနံ သံဝိဘာဂေန။
 ဒိ၊၃။၁၅၅။ အစ္စရိယာနံ ရသာနံ သံဝိဘာဂေ-
 နာတိ အစ္စရိယေ မဓရရသေ လဘိတွာ သယ-
 မေဝ အခါဒိတွာ တေသမ္ပိ တတော သံဝိဘာ-
 ဂကရဏေန။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ သာတဘာဝေါ ဝေ
 ရသာနံ အစ္စရိယတာတိ အာဟ“အစ္စရိယေ
 မဓရရသေ”တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။ (ဆ) အံ၊ဩပ္ပယ်
 အကြောင်းအရာကို ဟောသောသုတ်၊ အစ္စရိ-
 ယသုတ်။ အစ္စရိယဉ္စ အဗ္ဗုတံ။ သံ၊၂။၅၄၃။
 အစ္စရိယသုတ္တံ-လည်းကြည့်။ (၂) ဂရဟာ အစ္စ-
 ရိယ=ကဲ့ရဲ့အံ၊ဩခြင်း။ အံ၊ဩပ္ပယ်ကောင်းသော။
 အစ္စရိယံ မောဂ္ဂုလ္လာန၊ အဗ္ဗုတံ မောဂ္ဂုလ္လာန၊
 ယာဝ ဗာဟာဂဟဏာပိ နာမ သော မောဃပုရိ-
 သော အာဂမေဿတိ။ ဝိ၊၄။၄၁၉။ ဥဒါန။၁၃၉။
 ဣဒမ္ပိ ဂရဟဏစ္စရိယမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊
 ၄။၂၇၀။ အစ္စရိယံ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဗုတံ
 ဝတ ဘော..... ဥဒါန။၁၁၁။ အစ္စရိယံ ဝတ
 ဘောတိ ဂရဟဏစ္စရိယံ နာမ ကိရေတံ ယထာ
 အာယသ္မာ အာနန္တော ဘဂဝတော ဝလိယ-
 ဂတ္တံ ဒိသုာ အဝေါစ ‘အစ္စရိယံ ဘန္တေ အဗ္ဗု-
 တံ ဘန္တေ (သံ၊၃။၁၉၀)’တိ။ ဥဒါန၊၄။၁၉၈။

အဘိဓာန် ၁-၁၃-န-ဗု-သ

(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ ဥဒါန။၁၃၄။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၅၀-တို့
 လည်းကြည့်။)

အစ္စရိယ^၂ (တိ) [အစ္စရိယ^၁+အ] အံ၊ဩပ္ပယ်
 ကောင်းသော ဂုဏ်ရှိသော၊ အံ၊ဩပ္ပယ်ကောင်း
 သောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ အစ္စရိယမနုဿ
 (င) အနက်ကြည့်။

အစ္စရိယအဗ္ဗုတ (တိ) [အစ္စရိယ+အဗ္ဗုတ]အမြဲ
 လည်းမဖြစ်၊မဖြစ်စဖူးလည်းဖြစ်သော၊ အံ၊ဩပ္ပယ်
 ကောင်းသော။

အစ္စရိယအဗ္ဗုတဓမ္မ (ပု) [အစ္စရိယအဗ္ဗုတ+ဓမ္မ]
 အမြဲလည်းမဖြစ်၊ မဖြစ်စဖူးလည်း ဖြစ်သော-
 အံ၊ဩပ္ပယ်ကောင်းသော-တရား။

အစ္စရိယအဗ္ဗုတဓမ္မပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အစ္စရိယ-
 အဗ္ဗုတဓမ္မ+ပဋိသံယုတ္တ] အမြဲလည်း မဖြစ်၊
 မဖြစ်စဖူးလည်း ဖြစ်သော- အံ၊ဩပ္ပယ်ကောင်း
 သော-သဘော- သဘောဖြစ်သော တန်ခိုး-
 တရား- ဂုဏ်- တို့နှင့်ယှဉ်သော။ အဗ္ဗုတဓမ္မ
 (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇)
 ကြည့်။

အစ္စရိယဂတ (တိ) [အစ္စရိယ+ဂတ] အံ၊ဩပ္ပယ်
 ဖြစ်သော။ အတိဝိယ အစ္စရိယဂတံ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ^၁
 သုတွာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

အစ္စရိယဂါမိ (တိ) [အစ္စရိယ+ဂမု+ဂီ] အံ၊ဩ
 ပ္ပယ်ကောင်းသော တရားသို့ ရောက်ကြောင်း
 ဖြစ်သော။ အစ္စရိယဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေ-
 သာမိ အစ္စရိယဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊၂။၅၄၂။ ဝိမာ-
 ပနိယဋ္ဌေန အစ္စရိ ပဟရိတဗ္ဗယုတ္တကန္တိ အစ္စရိ-
 ယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

အစ္စရိယဇာတ^၁ (တိ) [အစ္စရိယ+ဇာတ] ဖြစ်
 သော အံ၊ဩခြင်း ရှိသော၊သူ။ အစ္စရိယ-
 ဇာတာ အဗ္ဗုတဇာတာ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ အစ္စရိ-
 ယဇာတာတိ သဉ္စာတအစ္စရိယာ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂၉။

အစ္စရိယဇာတ^၂ (တိ) [အစ္စရိယ+ဇာတ] အံ၊ဩ
 ပ္ပယ် - ဖြစ်သော - သဘောရှိသော။ ယဉ္စ တံ
 အာကာသေ ဂစ္ဆသိ တိဋ္ဌသိ စ၊ ဣဒံ အစ္စရိယ-

ဇာတံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၃၆။ ဣဒံ အစ္စရိယဇာတိကံ။
အစ္စရရဗ္ဗပလည်းကြည့်။

အစ္စရိယတာ (ထိ) [အစ္စရိယ+တာ] အံသြဖွယ်ရှိ
သည်၏ အဖြစ်။ တဿ ပန ဝိမုတ္တိယာ ပါသံသိ-
ယတာယ အစ္စရိယတာယ စ အပ္ပေဓုန္နော
အာဟ သုမုတ္တိကောတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၀။

အစ္စရိယတ္တ (န) [အစ္စရိယ+တ္တ] အံသြဖွယ်၏
အဖြစ်။

အစ္စရိယတ္တာဘာဝ (ပု) [အစ္စရိယတ္တ+အဘာဝ]
အံသြဖွယ်အဖြစ်၏ မရှိခြင်း။ အနစ္စရိယတ္တာတိ
ဒိသုပိဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု အစ္စရိယတ္တာဘာဝတောတိ
အတ္ထော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။

အစ္စရိယတ္တ (ပု) [အစ္စရိယ+အတ္တ] အံသြခြင်း
အနက်။ ယတြ ဟိ နာမာတိ အစ္စရိယတ္ထေ
နိပါတော။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။

အစ္စရိယဓမ္မ (ပု) [အစ္စရိယ+ဓမ္မ] (၁) အံသြဖွယ်-
တရား- ရုက္ခ- သဘော- သဘောဖြစ်သော
တန်ခိုး။ (အစ္စရိယဓမ္မ ၄-မျိုး - ၁-အဆင်းလှ
ခြင်း။ ၂-အသက်ရှည်ခြင်း။ ၃-အနာကင်းခြင်း။
၄-အမျိုးလေးပါးတို့၏ ချစ်ခင်ခြင်း။ ဒိ၊ ၂၊ ၁၄၇၊
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၉-၂၃၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၈။ ၁-ကိုယ်မှစန္ဒကူးနဲ့လှိုင်ခြင်း။ ၂-ခံတွင်းမှ
ကြာညိုနဲ့ လှိုင်ခြင်း။ ၃-အရပ်လေးမျက်နှာမှ
နတ်သားလေးဦးတို့ သန်လျက်ကိုင်၍ အမြဲ
စောင့်ခြင်း။ ၄-ကောင်းကင် ခရီးဖြင့်သွားလာ
ခြင်း။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃၁။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၀။
၁-အဆင်းလှခြင်း။ ၂-အညီအမျှ ကြေကျက်
စေနိုင်သော ဝမ်းမီးနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ ၃-အသက်
ထက်ဆုံးတလောကလုံး၏ ကြည့်ရှု၍မရောင့်ရဲနိုင်
ခြင်း။ ၄-ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် သွားလာခြင်း။
သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၀။) စတုဟိ အစ္စရိယဓမ္မဟိ
သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ စ လောကံ ရဉ္စနတော ဓုဇာ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။
ဣမေဟိ စတုဟိ အစ္စရိယဓမ္မဟိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။
ဣမေဟိ စတုဟိ အစ္စရိယဓမ္မဟိတိ အစ္စရိ-

ယသဘာဝဘူတာဟိ ဣဒ္ဓိဟိ။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၉။
(တိ) (၂) အံသြဖွယ်-တရား- ရုက္ခ- ရှိသော၊
သု(ဘုရား)။ အစ္စရိယဓမ္မာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ အဂဝန္တော။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။

အစ္စရိယဓမ္မသမန္နာဂတ (တိ) [အစ္စရိယဓမ္မ+
သမန္နာဂတ] အံသြဖွယ် ကောင်းသော-
သဘော- ရုက္ခ- နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အစ္စရိ-
ယာ စေဝ တထာဂတာ အစ္စရိယဓမ္မသမန္နာ-
ဂတာ စ။ မ၊ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၃။ ၂၄၇။

အစ္စရိယပုရိသ (ပု) [အစ္စရိယ+ပုရိသ] အံသြဖွယ်
ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ “နိဿံသယံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿ-
တိ”တိ (အနာကတသညာဏေန) ၃ တွာ “အစ္စ-
ရိယပုရိသော အယ”န္တိ သိတံ အကာသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၂၃။

အစ္စရိယဗျူဟာစိတ္တဇာတ (တိ) [အစ္စရိယ+အဗျူ-
ဟ+စိတ္တ+ဇာတ] ‘ဖြစ်မြဲမဟုတ် ဖြစ်လေ့စွဲ
မဖြစ်စဖူး ဖြစ်လေ့စွဲ’ဟု ဖြစ်ပေါ်သော အံသြ
သောစိတ် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိ
သော၊ ဖြစ်ပေါ်သော အံသြခြင်း၊ နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ အစ္စရိယဗျူဟာစိတ္တဇာ-
တာ အဟေသံ။ မ၊ ၁။ ၃၂၀၊ ၄၀၆။ သံ၊ ၁။ ၁၅၈။
အစ္စရိယဗျူဟာစိတ္တဇာတာတိ အဟော အစ္စရိယံ
အဟော အဗျူဟန္တိ ဧဝံ သဉ္စာတအစ္စရိယ-
အဗျူဟာ စေဝ သဉ္စာတတုဋ္ဌိနော စ အဟေသံ
ဥပ္ပန္နဗလဝသောမနဿာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ အစ္စရိ-
ယဗျူဟာစိတ္တဇာတာတိ အစ္စရိယဇာတာ အဗျူ-
ဟဇာတာ တုဋ္ဌိဇာတာ စ အဟေသံ။ ၎င်၊ ၃၃၁။
အစ္စရိယဗျူဟန္တိ ပဒေသယေနာပိ ဝိမှယနာကာ-
ရောဝ ဝုတ္တော။ တသ္မာ သဉ္စာတံ အစ္စရိယဗျူဟံ
ဝိမှယနာကာရော ဧတေသန္တိ သဉ္စာတအစ္စရိ-
ယဗျူဟာ၊ တထာပဝတ္တစိတ္တုပ္ပါဒါ။ အစ္စရိယဗျူ-
ဟဟေတုကာ သဉ္စာတာ တုဋ္ဌိ ဧတေသန္တိ
သဉ္စာတတုဋ္ဌိနော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ အစ္စရိယဇာ-
တာတိ သဉ္စာတအစ္စရိယာ။ ၎င်၊ ၃၂၉။ (ဤ၌ ၄-
ဖွင့်မျှားကို ကြည့်လျှင် ပါဠိတော်၌ အစ္စရိယဗျူ-
ဟာစိတ္တဇာတာ-ဟု ရှိသည်။ ဝိတ္တိ-သည်သာ

တုဋ္ဌိပရိယာယ် ဖြစ်သည်။ ဓာန်။ ဂု-ကြည့်။
အတ္တတဝိတ္တဇာတ (သံ၊ ၁။ ၁၈၀။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂၇၈)
လည်းကြည့်။

အစ္စရိယဗျူဟာတ (တိ) [အစ္စရိယဗျူဟ+
ဇာတ] ဖြစ်ပေါ်သော အံ့သြခြင်းရှိသော၊ ဖြစ်မြဲ
မဟုတ် ဖြစ်လေစွ၊ မဖြစ်စဖူးဖြစ်လေစွ ဟု ဖြစ်
ပေါ်သော အံ့သြသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အထ
ရာဇာ အစ္စရိယဗျူဟာတော အမစေ
ဝေမာဟ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၅။

အစ္စရိယဗျူဟသုတ္တ (န) [အစ္စရိယဗျူဟ+သုတ္တ]
ဖြစ်မြဲမဟုတ် - မဖြစ်စဖူး - ဖြစ်သည့် အံ့သြ
ဖွယ်ကောင်းသော မြတ်စွာဘုရား၏တန်ခိုးအာနု
ဘော်နှင့် စပ်သော အရာကိုပြသောသုတ်။ အစ္စရိ-
ယဗျူဟသုတ်။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
မ၊ ၃။ ၁၅၉-၁၆၅။ ဝေ မေ သုတန္တိ အစ္စရိယဗျူ-
ဟသုတ္တ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၉။

အစ္စရိယဗျူဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အစ္စရိယဗျူဟ-
သုတ္တ+ဝဏ္ဏနာ] အစ္စရိယဗျူဟ သုတ်၏ -
အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၉-၁၃၅။

အစ္စရိယဘာဝ (ပု) [အစ္စရိယ+ဘာဝ] အံ့သြ
ဖွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အတ္တနော ဝိမာနဿ
အစ္စရိယဘာဝံ တေဟိ ကထာပေတုကာမော
ပုစ္ဆတိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၇။

အစ္စရိယမနုဿ (ပု) [အစ္စရိယ+မနုဿ] ဝေါဟာ-
ရတ္ထ ချီးမွမ်း အံ့သြဖွယ် ကောင်းသောလူ။
သဒ္ဓတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယ်တ္ထ (က) အမြဲ - မပြတ် -
မဖြစ်သော - တခါတရံမှသာ ဖြစ်ပေါ်သော -
လူ။ ကေပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇ-
မာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အစ္စရိယမနုဿော။ အံ၊ ၁။
၂၂။ ဒေမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇ-
မာနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အစ္စရိယမနုဿော။ အံ၊ ၁။ ၇၆။
အစ္စရိယမနုဿောတိ အစ္စရိယော မနုဿော။
အစ္စရိယောတိ အနုဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယ
နိစ္စံ န ဟောတိတိ အတ္တော။ အယံ တာဝ
သဒ္ဓနယော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ နိစ္စံ န ဟောတိတိ
အဘိဏ္ဍပုပ္ဖတ္တိကံ န ဟောတိ ကဒါစိဒေဝ သမ္မ-

ဝတော။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၃၆။ အစ္စရိယမနုဿောတိ
အာစိဏ္ဏမနုဿော၊ အတ္တတမနုဿော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။
(ခ) လက်ဖျစ်တီး - သင် - ထိုက် - လောက် -
သောလူ၊ လက်ဖျစ်တီး၍ ကြည့်ရှုငေးမော
လောက်သောလူ။ အယံ ပန အဋ္ဌကထာနယော....
အစ္စရာယောဂေါတိ အစ္စရိယော၊ အစ္စရံ ပဟ-
ရိတွာ ပဿိတဗ္ဗောတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။
ယောဘုယျေန မနုဿော အစ္စရိယံ ဒိသော အစ္စရံ
ပဟရန္တိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အစ္စရံ ပဟရိတွာ
ပဿိတဗ္ဗောတိ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၃၆။ (ဂ) လွန်စွာ
ကျင့်ပြီးသောလူ၊ သူတပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသော
(ပါရမီပြည့်ကျင့်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေယူခြင်း၊ မဖြစ်
ဖူးသော အရာများဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ မာရ်ကို အောင်
ခြင်း၊ ဉာဏ်တော်ကို ရရှိခြင်း၊ ဓမ္မစကြာကို တရား
ဦးအဖြစ် ဟောခြင်းစသည်) အလေ့ဓမ္မတာရှိ
သောလူ။ အာစိဏ္ဏမနုဿောတိပိ အစ္စရိယ-
မနုဿော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ အနုညသာဓာရဏေ
ဂုဏဓမ္မေ အာစိဏ္ဏဝါတိ အစ္စရိယောတိ အာဟ
အာစိဏ္ဏမနုဿောတိပိ အစ္စရိယမနုဿောတိ
အာဒိ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၃၆။ (အာစိဏ္ဏ အကျယ်ကို အံ၊
၄။ ၁။ ၈၈-၉-တွင်ကြည့်။) (ဃ) လောက၌များစွာ
မဖြစ်သော - တရံတခါ - အနည်း အကျဉ်း -
တဦး တယောက် - မျှသာ ဖြစ်ပေါ်သောလူ။
ဗဟုသော လောကေ န စိဏ္ဏာ န ပဝတ္တာ
မနုဿောတိ အာစိဏ္ဏမနုဿော။ ကဒါစိဒေဝ ဟိ
နေသံ လောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၄၅။ (ဤသို့
ဖွင့်အလို ဌ-၌ 'အာစိဏ္ဏမနုဿော' ဟု ရှိရမည်။ အ-
ကို ဒီဃ ပြုသည်ဟုသော်လည်းကြ။ ကဒါစိဒေဝ
စသောဝါကျအလိုမူ ဤအနက်နှင့် (က) အနက်
မထူးပြီ။) (င) အံ့သြဖွယ်ကောင်းသောဂုဏ် -
ရှိသော - တို့နှင့် ပြည့်စုံသောလူ။ အပိစ
အနေကေဟိ အစ္စရိယဗျူဟဓမ္မေဟိ သမန္နာ-
ဂတတ္တာပိ အစ္စရိယမနုဿော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။
သမန္နာဂတတ္တာတိ တေနေ အစ္စရိယာ ဂုဏဓမ္မာ
တေသ္မိ သန္တိတိ အစ္စရိယောတိ ဒေသေတိ။
အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၃၆။

အစ္စရိယမနုဿဘာဝ (ပု) [အစ္စရိယမနုဿ + ဘာဝ] အံဩဖွယ်ကောင်းသော ဂုဏ်ရှိသောလူ၏ အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓဘာဝါတုဘာဝတော အစ္စရိယမနုဿဘာဝတော ဗဟုဇနဟိတသုခါဝဟတော ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၆၈။

အစ္စရိယရူပ (တိ) [အစ္စရိယ + ရူပ] အံဩဖွယ် သဘောရှိသော။ အစ္စရိယရူပံ ကိရ ပါဠိဟာရိယံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၆၄။ တံ အစ္စရိယရူပံ (=အစ္စေရရူပံ) ဝတ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၅။ အစ္စေရ- ရူပ၊ အစ္စရိယသဘာဝ-တို့လည်းကြည့်။

အစ္စရိယသဘာဝ (ပု) [အစ္စရိယ + သဘာဝ] (၁) အံဩဖွယ် - သဘော - သဘော ဖြစ်သော တန်ခိုး။ အစ္စရိယဓမ္မ (၁) အနက်ကြည့်။ (တိ) (၂) အံဩဖွယ် သဘောရှိသော။ အစ္စေရရူပ- ကြည့်။

အစ္စရိယသုတ္တ (န) [အစ္စရိယ + သုတ္တ] အံဩဖွယ် တရားကိုပြဆိုသောသုတ်။ အစ္စရိယသုတ်။ သဋ္ဌာ- ယတနဝဂ္ဂ၊ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၂-ဝင်၊ ၁၉- သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ (အနာသဝါဒိ၏ အာဒိဝိန- ပေယျာလ အဖြစ်နှင့်ပါသည်။ ခေါင်းစဉ်မပါ။ ‘အစ္စရိယဉ္စ အဗ္ဗုတံ’ စသော ၂-ဝင်၏ ဥဒါန်း ဂါထာဖြင့်၎င်း၊ ၃-၃၂- “အနာသဝါဒိသုတ္တ” ဟူ သော ခေါင်းစဉ်ဖြင့်၎င်း သိသာ၏)။ အစ္စရိယ (၁) (ဆ) အနက်လည်းကြည့်။

အစ္စရိယာဓိန္ဒေယျမဟာနုဘာဝ (တိ) [အစ္စရိယ + အဓိန္ဒေယျ + မဟာနုဘာဝ] အံဩဖွယ်၊ မကြံ စည်နိုင်၊ ကြီးမြတ်သောတန်ခိုး အာနုဘော်ရှိ သော။ သူ။ (ဘုရား)။ ဘာဝနာပစ္စက္ခကရဏေဟိ ကမ္မာဒိသု အဓိဂတဝသိဘာဝေါ အစ္စရိယာဓိန္ဒေ- ယျမဟာနုဘာဝေါ ဘဂဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။ သိ၊ ၆။ သစ်၊ ၁။ ၁၉။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၁။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၁။

အစ္စရိယာဒိဘာဝ (ပု) [အစ္စရိယာဒိ + ဘာဝ] အံ ဩဖွယ်ရှိခြင်း စသည်၏ အဖြစ်။ အစ္စရိယာဒိ- ဘာဝေပိ သေဝ နယော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၆၉။

အစ္စရူပမ (တိ) [အစ္စရူပ + ဥပမာ] နတ်သမီးလျှင် ဥပမာ ရှိသော။ နတ်သမီးနှင့် တူသော။ သူ။ နာရိယော စိမာ အစ္စရူပမာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဒေဝီ ဝိယ အစ္စရူပမာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၃။ အစ္စရူပမာ တိဒေသပုရေ သက္ကဿ ဒေဝရဉ္ဇော အညတရာ ဒေဝဓိတာ ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၉၂။

အစ္စရေ (ကြိ) အစ္စတိ-ကြည့်။
အစ္စလာခါရသဝဏ္ဏ (တိ) [အစ္စ + လာခါ + ရသ + ဝဏ္ဏ] ကြည်လင်သော ချိပ်ရည်အဆင်း ရှိသော။ သံသရဏလောဟိတံ အစ္စလာခါရသ- ဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၃၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၃။

အစ္စဝသ (န၊ ထိ) [အစ္စ + ဝသ] ဝက်ဝံ၏အဆီ၊ ဝက်ဝံဆီ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝသာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ အစ္စဝသံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၁။

အစ္စဝိပုသန္နမဏိဝဏ္ဏဥဒက (တိ) [အစ္စ + ဝိပုသန္န + မဏိဝဏ္ဏ + ဥဒက] ကြည်လင်သော၊ အထူး ကြည်လင်သော၊ မြအဆင်းနှင့် တူသော ရေရှိ- သော။ - အိုင်။ အစ္စဝိပုသန္နမဏိဝဏ္ဏဥဒကော ဥတ္တာနောဘာသော နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

အစ္စသိ (ကြိ) အစ္စတိ-ကြည့်။
အစ္စသုက္ခ (တိ) [အစ္စ + သုက္ခ] ကြည်လင်ခြောက် သွေသော။

အစ္စသုက္ခတာ (ထိ) [အစ္စသုက္ခ + တာ] ကြည်လင် ခြောက်သွေသည်၏အဖြစ်။ တဿ (မေဃဿ) အစ္စသုက္ခတာယ အာကာသမိဝ ခါယမာ- နဿ....။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၇။

အစ္စာဒက (န) [န + ဆာဒက] မစားလိုခြင်း၊ မမြိန်ခြင်း။ တေ တေန စေဝ သာရဒိကေန အာဗာဓေန ဖုဋ္ဌာ ဣမိနာ စ ဘတ္တာစ္စာဒကေန။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၁။ (ဘတ္တာစ္စာဒကေန၊ မူကွဲ) ဘတ္တာစ္စာ- ဒကေနာတိ ဘတ္တံ အရောစိကေန။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၂။

အစ္စာဒန (န) [အာ + ဆဒ + ဧ + ယု။ ဝိဂြိုဟ် ကို အစ္စာဒနဝတ္ထမောက္ခပါဝရဏ-တွင်ကြည့်။]

(က)အဝတ်၊အရံ၊အခြံ၊အလွမ်း၊ဝတ်ရုံ - ခြုံ - လွမ်းဖွယ်အဝတ်အထည်။ အစ္စမာအနု သယနမန္တ ပါနံ။ အံ၊၂။၄၄။လာဘ်စေတိ ဟောတိ အစ္စမာ အနုဿ။ သံ၊၂။၁၃၁။ (ခ) ခါးဝတ်။ အစ္စမာအနု မောက္ခပါရဂူဏာကြည့်။ (ဂ) လင်ဟူသော အဝတ်အထည်။ ဣတ္ထိယာ ဟိ သာမိကော အစ္စမာအနု နာမ။ဇာ၊ဌ၊၁။၂၅။

အစ္စမာအနုဝတ္ထမောက္ခပါရဂူ (န) [အစ္စမာအနု + ဝတ္ထ + မောက္ခပါရဂူ] ခါးဝတ်, အပေါ်ရုံ, ကော်ဇောစသော မြတ်သောအခင်း။ လာဘ် အစ္စမာအနုဝတ္ထမောက္ခပါရဂူဏာနံ။ ဒီ၊၂။၁၃၁။ အစ္စမာအနုဝတ္ထမောက္ခပါရဂူဏာနန္တိ အစ္စမာအနုနာနဉ္စေတိ ဝတ္ထာနဉ္စ ဥတ္တမပါရဂူဏာနဉ္စ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၁၆။အစ္စမာအနု ကောပိနံ ပဋိစ္စာဒေန္တိ တေဟိတိ အစ္စမာအနုနာနိ၊နိဝါသနာနိ၊ တေသံ အစ္စမာအနုနဉ္စေတိ သေသဝတ္ထာနဉ္စ ကောဇဝါဒိဥတ္တမပါရဂူဏာနဉ္စ။ဒီ၊ဌ၊၂။၁၁၈။

အစ္စမာအယိတူန (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + တူန] ဖုံးလွှမ်းစေ၍၊ ဝတ်ရုံစေ၍၊ လှူဒါန်း၍။ တေ အစ္စမာအယိတူန၊ မမ ဒက္ခိဏမာဒိသ။ ပေတ။ ၁၃၄။ တေ ဥပါသကံ မမ ဒိယျမာနံ သာဠကံ ပရိဒဟာပေတူ။ ပေတ၊ဌ၊၄၆။

အစ္စမာဒါပေတူ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + ပေ + တူ] ဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံ - စေ၍။ အဟုတေဟိ ဝတ္ထေဟိ အစ္စမာဒါပေတူ။ ဒီ၊၂။၁၇။ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္စမာဒါပေတူ။ဝိ၊၂။၂၉။ဥဒ္ဓုကာဌ၊၄။

အစ္စမာဒိတံ (တိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + တံ] ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ သူ။ တေန အစ္စမာဒိတော သတ္တာ၊ ဟေမဝဏ္ဏော အသောဘထ။ဒီ၊၂။၁၁၁။

အစ္စမာဒိတံ (တိ) [န + ဆဒ + ဣယ + တံ] မဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ဣမိနာ ဆာဒိတာပိ အစ္စမာဒိတာ။.... ဆာဒိတာ ဟောတု၊ အစ္စမာဒိတာဝ။ဝိ၊ဌ၊၄။

အစ္စမာဒေတံ (ကြိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + တံ] ဖုံးလွှမ်း - လှူဒါန်း - ငါးပုက္ကသော မလ္လပုတ္တော

ကေန ဘဂဝန္တံ အစ္စမာဒေတံ။ဒီ၊၂။၁၁၀။အစ္စမာဒေမိ တိစိဝရံ။ အပါ၊၁။၂။တေန ဟိ ပုက္ကသကေန မံ အစ္စမာဇောဟိ၊ ကေန အာနန္တံ။ဒီ၊၂။၁၁၀။ အစ္စမာဒေဟိတိ ဥပစာရဝစနမေတံ၊ ကေမယံ ဒေဟိ၊ ကေ အာနန္တဿာတိ အတ္ထော။ဒီ၊ဌ၊၂။၁၆၁။ ဒုဿေဟံစ္စမာဒေယေယျ တံ။အပါ၊၂။၂။ယာဝတာ ဗုဒ္ဓပရိသာ၊ ပုပ္ဖေဟံစ္စမာဒေယိတဒါ။ အပါ၊၁။၄၁။ ဩနိတပတ္တပါဏိ တိစိဝရေန အစ္စမာဒေသိ။ဝိ၊၁။၁၂။တိစိဝရေန အစ္စမာဒေသိတိ တိစိဝရံ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ဣဗ္ဗဗုဒ္ဓဝေါဟာရဝစနမတ္တံ ဟောတိ 'တိစိဝရေန အစ္စမာဒေသိ'တိ။ဝိ၊ဌ၊၁။၁၆၆။ ဗုဒ္ဓထူပံ အဆာဒေယံ။ အပါ၊၁။၇၉ (ဆန်းကြောင့်ဒေဘော်မံ)။ ဒုဿယုဂေန အစ္စမာဒေသံ။ သံ၊၁။၁၇၉။ စိဝရေန တံ အစ္စမာဒေသတိ။ဝိ၊၁။၂၅။ အယံ ဥပနန္တံ စိဝရေန အစ္စမာဒေဿာမိ။ ဝိ၊၁။၃၁၇။ အစ္စမာဒေသိသံ သမဏံ ယုဂေန။ ပေတ။၁၈၆။ ဘောဇေတွာ စိဝရေန အစ္စမာဒေဿာမ။ဝိ၊၂။၉၈။

အစ္စမာဒေတံ (ကြိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + တံ] ကြေကျက်၏၊နှစ်သက် - မြှန်ယက် - စေ၏။တေသံ ယာနိပိ တာနိ ပါကတိကာနိ လူခါနိ ဘောဇနာနိ၊ တာနိပိ နံစ္စာဒေန္တိ။ဝိ၊၂။၂၉။နစ္စာဒေန္တိတိ န ဇိဓန္တိ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၃၇၂။ နစ္စာဒေန္တိတိ ရုစိ န ဥပ္ပါဒေန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၄။ဝိမတိ၊၂။၁၈၆။တဿ ရသပထဝီ အင်္ဂုလိယာ သာယတော အစ္စမာဒေသိ။ ဒီ၊၂။၇၀။ အစ္စမာဒေသိတိ ဇိဝုဂ္ဂေဌပိတမတ္တာ သတ္တရသဟရဏိသဟဿာနိဖရိတာ မနာပါ ဟုတု တိဌတိ။ဒီ၊ဌ၊၂။၅၀။

အစ္စမာဒေတံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဆဒ + ဣယ + တံ] ဖုံးလွှမ်း - လှူဒါန်း - ခြင်းငှါ၊ နယိမေ သုကရာ စိဝရေန အစ္စမာဒေတံ။ဝိ၊၁။၃၁၈။

အစ္စမာဒေတုကာမ (တိ) [အစ္စမာဒေတံ + ကာမ] ဖုံးလွှမ်းခြင်း - လှူဒါန်းခြင်း - ငှါအလိုရှိသော၊ ဖုံးလွှမ်းလို - လှူဒါန်းလို - သော၊သူ။ “သစ္စကိဝမံ တံ အာဝုသော စိဝရေန အစ္စမာဒေတုကာမောသိ”တိ။ဝိ၊၁။၃၁၇။

အစွဲအတွဲ (ကြိဝိ) [အာ + ဆဒ + ကေ + တွာ] (၁) ဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံ - ရှိ။ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစွဲအတွဲ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃။ ဥဒါန၊ ၁၄၅။ အစွဲအတွဲ နိဝါသေတွာ စေဝ ပါရပိတွာ စ။ ဥဒါန၊ ၁၅။ ၂၈၀။ (၂) ဖုံးလွှမ်း - လှူဒါန်း - ရှိ။ ကေမေကံ ဘိက္ခု ကေမေကေန ဒုဿယုဂေန အစွဲအတွဲ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀။

အစွဲအသိ (ကြိ) ဆာဒေတိ-ကြည့်။

အစွဲ (န) [အစ္စ (= ဒဿနဗျာပနေသု) + လူ၊ ဓာန၊ ဝိ၊ ၁၄၉။] (က) မျက်စိ၊ မျက်ကွင်း၊ အကွက်၊ အပေါက်။ အစွဲက၊ အစွဲဗဒ္ဒ-ကြည့်။ (ခ) ဆင် မျက်ကွင်း၊ ဆင်မျက်ကွင်းသဏ္ဌာန်။ တတ္ထ တတ္ထ အစွဲနိ ဒဿေတွာ မာလာကမ္မလတာကမ္မာဒိနိ ဝါ ကတွာ ကောဋိတကာယဗန္ဓနမ္ပိ န ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၅၂။ အစွဲနိတိ ကုဉ္ဇရစွဲသဏ္ဌာနာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၈။ အစွဲတိ ကုဉ္ဇရကွဲ။ ဝဇီရ၊ ၁၂၂။

အစွဲက (တိ) [အစ္စ + က] အပေါက်၊ မျက်ကွင်း။ သုခုမစွဲကေန ဇာလေနပရိတ္တံ ဥဒကဒဟံ ဩတ္ထ-ရေယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၂။ သုခုမစွဲကေနာတိ သဏ္ဌ-အစွဲကေန၊ သုခုမစွဲဒွေနာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၁။ ၁၁၇။ သုခုမစွဲကဇာလေန၊ ဥဒကံ ယော ပရိက္ခိ-ပေ။ အပါ၊ ၁။ ၉၇။

အစွဲဇွန့် (တိ) [အာ + ဆိဒိ + ယ + အန္တ] အစွဲနွန့် (၂) အနက်ကြည့်။

အစွဲဇွမာန (တိ) [န + ဆိဇွမာန] မပြတ်သော၊ အဆက်မပြတ်သော။ အစွဲဇွမာနမာနေသု၊ တတိ-ယော ယာဝ သင်္ဂဟော။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၄။ အစွဲဇွမာ-နံ အဝိနဿမာနံ ကတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၁။

အစွဲတဗ္ဗ (တိ) [အာသ + တဗ္ဗ] နေအပ်သည်၊ ထိုင်အပ်သည်။ န ဘိက္ခဝေ အာသနေသု အစွဲ-တဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၄။

အစွဲတုံ (ကြိဝိ) [အာသ + တုံ] နေခြင်းငှါ၊ ထိုင်ခြင်းငှါ။ နေက္ကိတာဒယော ဟိ ဒါသာ... အစွဲတုံ လဘန္တိယေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၇၃။

အစွဲဝါ (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။

အစွဲဒုံ (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။

အစွဲဒွ (တိ) [န + ဆိဒ္ဒ] အပေါက်မရှိသော။ (က) အပေါက် - အကြား - အကွဲ - အအက် - မရှိသော။ သေယျထာပိ ဘန္တေ သေလော ပဗ္ဗတော အစွဲဒွေါ အသုသိရော ကေလ္လနော။ အံ၊ ၂။ ၃၃၂။ (ခ) အလယ်၌ ပေါက် - ပျက် - ခြင်းမရှိသော။ ယာနိ တာနိ သိလာနိ အဇဏ္ဏာနိ အစွဲဒွါနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသာနိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၃။ မ၊ ၁။ ၃၉၇။ (ဝိ၊ ၄၁။ ၁၅၄။ ဒီ၊ ၄၂။ ၁၂၆။ မ၊ ၄၂။ ၂၉၈-တို့ လည်း-ကြည့်။) (ဂ) ပေါက် - ပျက် - ခြင်း စသည်မရှိသော - ခိုင်လုံသော - သီလ။ (ဃ) လစ်လပ် - ချိုယွင်း - ခြင်းမရှိသော - အကြွင်းမဲ့ ပြည့်စုံသော သာဝက အစုံစသည်။ အစွဲဒွါနိ နိရန္တရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၃။ အစွဲဒွါနိတိ ဆိဒ္ဓါဒိ-ဝိရဟိတာနိ။ သိလာနိ အစွဲဒွါနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသာနိ၊ အထ ဝါ အစွဲဒွါနိ အဝိဝရာနိ သာဝကယုဂဋ္ဌာဒိနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁။ ၃၀၁။ (င) အပြစ် မရှိသော။ ဆိဒ္ဓါဆိဒ္ဓဉ္စ ဇာနိတုံ။ အပါ၊ ၁။ ၄၇။ ဆိဒ္ဓါဆိဒ္ဓဉ္စ ဇာနိတုန္တိ ဒေါသဉ္စ အဒေါသဉ္စ ဇာနိတုံ။ အပါ၊ ၄၁။ ၃၂၀။ (စ) သေးငယ်သော အပေါက်ရှိသော။ သော စ ရုက္ခော လန-ကုန္ဒော၊ အစွဲဒွေါ ဟောတိ ပတ္တိကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၅၀။ အစွဲဒွေါတိ အပုစ္ဆိဒ္ဓေါ၊ အနုဒရာကညာ'တိ-အာဒိသု ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကေစိ 'ဆိဒ္ဓံ ဟောတိ ပရိတ္တက'န္တိ ပဋ္ဌန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၂။ ၂၄၄။

အစွဲဒွက (ပု) [န + ဆိဒ္ဓ + က] ၉-အဆုံးရှိသော အစိအရင်ဖြင့် မပြတ်သော ရေတွက်နည်းကို ပြဆိုသောဂဏန်းကျမ်း။ အစွဲဒွကပါဌက-ကြည့်။

အစွဲဒွကဏနာ (ထိ) [အစွဲဒွက + ဂဏနာ] (က) အပြစ်မရှိသော တွက်ချက်ခြင်းအတတ်၊ ၁-မှစ၍

၉-အဆုံးရှိသော အစိအရင်ဖြင့် မပြတ်သော တွက်ချက်ခြင်းအတတ်၊ နိုင်ငံခြားသား ပါရမီ စသော လူမျိုးတို့ကဲ့သို့ ၁-မှစ၍ ၉-အဆုံးရှိသော အစိအရင်ဖြင့် အဆက်မပြတ် တွက်ချက်ခြင်း အတတ်၊ ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်။ ဂဏနာ ဝုစ္စတိ အစိန္တကဏနာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၀။ ပါရသိက-မိလက္ခကာဒယော ဝိယ နဝန္တဝသေန ဂဏနာ အစိန္တကဏနာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၀။ ဂဏနာ ဝုစ္စတိ အစိန္တကဏနာ ပါရိသေသဉာယေန၊ သာ ပန ပါရသိကမိလက္ခကာဒယော ဝိယ “ကေ ခွေ”တိ-အာဒိနာ နဝန္တဝိဓိနာ နိရန္တရဂဏနာတိ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ သီ၊ ၁။ ၁၂၇။ (ခ) ခုကွက်၊ ဆယ်ကွက်စသည်တို့၌ဇယ် (ကြွေ၊ ပေသီးစသည်) တို့ကိုထား၍ အစဉ်အတိုင်းရေတွက်ခြင်းအတတ်။ ဂဏနာတိ အစိန္တကဒိအဝသေသဂဏနာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁။ အစိန္တကဏနာ နာမ ကေဠာနဒသဠာ-နာဒိသု သာရိယော ဌပေတွာ အနက္ကမေန ဂဏနာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂။ အစိန္တကဏနာ-လည်း ကြည့်။ (အစိန္တကဏနာ၊ သျှာ၊ က-မူကဲ့)

အစိန္တကပါဌက (တိ) [အစိန္တက+ပါဌက] ဂဏန်း ကျမ်းကိုမှီ၍ အသက်မွေးသော၊ ဂဏန်းကျမ်း - သင်ကြား - တတ်မြောက်သော၊ သူ။ ဂဏကာတိ အစိန္တကပါဌက။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၃။ နဝန္တာဒိဝိဓိနာ ပဝတ္တော ဂဏနဂန္ဓော အန္တရာ ဆိဒ္ဓါဘာဝေန အစိန္တကောတိ ဝုစ္စတိ၊ တံ ဂဏနံ ဥပနိဿာယ ဇိဝန္တာ အစိန္တကပါဌက။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၉။ နဝန္တာ-ဒိဝိဓိနာ ပဝတ္တော ဂဏနဂန္ဓော အန္တရာ ဆိဒ္ဓါ-ဘာဝေန အစိန္တကောတိ ဝုစ္စတိ၊ တဒေဝ ပဌေန္တိ-တိ အစိန္တကပါဌက။ သီ၊ ၁။ ၁၂၇။ အစိန္တပါဌက (သိ) အစိန္တကပါဌက (က)။

အစိန္တကဒိပါဌဂဏက (တိ) [အစိန္တက+အာဒိ + ပါဌ + ဂဏက] ဂဏန်းကျမ်းစသည်ကိုသင်ကြား တတ်မြောက်သော၊ သူ။ ဂဏကမဟာမတ္တာတိ အစိန္တကဒိပါဌဂဏကာ စေဝ မဟာအမတ္တာ စ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၇။ အစိန္တကပါဌက-လည်းကြည့်။

အစိန္တကာရိ (တိ) [အစိန္တ + ကာရ + ကိ] မပေါက် သည်ကိုပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ အဓဏ္ဏကာရိ ဟောတိ အစိန္တကာရိ။ အံ၊ ၁။ ၅၆၅။

အစိန္တဂဏနာ (တိ) [အစိန္တ + ဂဏနာ] အပြတ် မရှိသော တွက်ချက်ခြင်းအတတ်၊ ၁-မှစ၍ ၉-အဆုံးရှိသော အစိအရင်ဖြင့် မပြတ်သောတွက် ချက်ခြင်းအတတ်၊ နိုင်ငံခြားသား ပါရမီ စသော လူမျိုးတို့ကဲ့သို့ ၁-မှစ၍ ၉-အဆုံးရှိသော အစိ အရင်ဖြင့် အဆက်မပြတ်တွက်ချက်ခြင်းအတတ်။ ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်။ ဂဏနာတိ အစိန္တဂဏနာ။ မ၊ ၁။ ၁၂၆။ အစိန္တဂဏနာတိ “ကေ ခွေ”တိ- အာဒိနာ နဝန္တဝိဓိနာ နိရန္တရဂဏနာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၄။ အစိန္တဂဏနာ-လည်းကြည့်။

အစိန္တပါဌက (တိ) အစိန္တကပါဌက-ကြည့်။

အစိန္တဝစန (တိ) [အစိန္တ + ဝစန] အပေါက်မရှိ သော - အပြစ်ကင်းသော - စကားရှိသော၊ သူ။ “အစိန္တဝစန”တိပိ ပါဌော၊ တဿ နိဒ္ဒေါသဝစ- နာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၁။ ၁၂၈။

အစိန္တဝတ္တိ (တိ) [အစိန္တ + ဝတ္တိ] မပေါက်မပျက် သော အကျင့် - မပေါက်မပျက်သော အသက် မွေးမှု - ရှိသော၊ သူ။ အစိန္တဝတ္တိ မေဓာဝိ။ ဓမ္မ။ ၄၇။ အစိန္တဒါယ ဝါ သိက္ခာယ အစိန္တဒါယ ဝါ ဇီဝိတ- ဝတ္တိယာ သမန္နာဂတတ္တာ အစိန္တဝတ္တိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။ ၂၁။ အစိန္တဝတ္တိ-လည်းကြည့်။

အစိန္တတိ (ကြိ) [အာ + ဆိဒ္ဓိ + အ + တိ] လုယက် ၏။ သယံ အစိန္တတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၈။ အစိန္တေယျ ဝါ အစိန္တာပေယျ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၇။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ယံ အမှာကံ ဒေတိ၊ တံ အစိန္တေယျ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၄။ ကုပိတော အနတ္တမနော အစိန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၇။ ထုလ္လနန္တာ ဘိက္ခုနီ အစိန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၂။ တာသံ ဘိက္ခုနီနံ ပစ္ဆာ ဂစ္ဆန္တိနံ အန္တရာမဂ္ဂေ စောရာ အစိန္တိသု စေဝ ဒူသေသု စ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၇။ အန္တရာမဂ္ဂေ စောရာ နိက္ခမိတော ကေစေ ဘိက္ခု။ အစိန္တိသု။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၃။ ကထံ ဟိ နာမ ... အစိန္တိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၇။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ကထံ ဟိ နာမ တံ အစိန္တိဿသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၇။

အစွဲနှစ် (တိ) [အာ + ဆဒိ + အန္တ] (၁) လုယက်သောသူ။ အနတ္တမနေန အစွဲနှစ်ဿ နိဿဂိယံ ပါဝိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ အစွဲနှစ်ော ဒေ အာပတ္တိယော အာပတ္တိတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၀။ အစွဲနှစ်ော ပုရံ မမ။ စရိယာ။ ၄၁၈။ (၂) လုယက်အပ်သော၊ လုယက်ခံရသော။ အစွဲနှစ်ေပိ ဖန္တန္တိ။ အစွဲနှစ်ေပိ ဖန္တန္တိ။ မဟာနိ၊ ၃၇။ အစွဲနှစ်ေပိတိ ဝတ္တနယေန အစွဲနှစ်ေပိ။ မဟာနိ၊ ၄၁၄၀။

အစွဲနှစ် (န) [အာ + ဆဒိ + ယု] ဖြတ်ပယ် - ရုပ်သိမ်း - ခြင်း။ ယသဝိလောပသေနာပတိဋ္ဌာနာဒိ-အစွဲနှစ်ာဒိကံ ရာဇတော ဥပသဂ္ဂံ။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၄၅။ ဥပသဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

အစွဲနှစ်ပေတိ (ကြိ) [အာ + ဆဒိ + ကာပေ + တိ] (၁) လုယက်စေ၏။ အစွဲနှစ်တိ ဝါ အစွဲနှစ်ပေတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၈။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၃။ အစွဲနှစ်ေယျ ဝါ အစွဲနှစ်ေယျ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၇။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၃။ ပဌမံ ဘိက္ခုနိယော ဥဒေါသိတံ အစွဲနှစ်ေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၉။ ကထံ ဟိ နာမ အမှာကံ ဥဒေါသိတံ အစွဲနှစ်ေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၉။ (၂) ရုပ်သိမ်းစေ၏။ ရာဇဗုဒ္ဓ - ကျစေ၏ - ချထား၏။ တံ ဌာနန္တရံ အစွဲနှစ်ေယျ။ မ၊ ၄၂။ ၄၂။

အစွဲနှစ် (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။

အစွဲနှစ်တော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဆဒိ + တော] လုယက်၍၊ လုယက်ခဲ့၍။ တံ သတ္တံ ဂဟေတွာ အစွဲနှစ်တော တံ ဘိက္ခု တေဒဝေါစံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၁။ တေ ပရေသံ ဘောဂေ အစွဲနှစ်တော တဿ ကမ္မဿ နိဿနေန ကောသနိကာ ဘဝန္တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၉။

အစွဲနှစ်တောန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဆဒိ + တောန] လုယက်၍။ အစွဲနှစ်တောန ဂဟိတံ၊ ပိယံ ပုတ္တံ ပဿဟံ။ စရိယာ။ ၄၁၉။

အစွဲနှစ် (တိ) [အာ + ဆဒိ + တ] (၁) လုယက်အပ်သော၊ လုယက်ခံရသော၊ လုယက်အပ်ပြီးသော၊ သူ။ အစွဲနှစ်ဝရော နာမ ဘိက္ခုဿ စိဝရံ အစွဲနှစ် ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၄။ ဣမာ ဘိက္ခုနိယော အစွဲနှစ် ဘဝိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၀။

ဣမိနာ အမှာကံ ဗလဉ္စ ... ကောဋ္ဌာဂါရဉ္စ အစွဲနှစ်။ ဝိ၊ ၁။ ၄၈၉။ (၂) လုယက်အပ်ပြီးသော၊ လုယက်ခံရပြီးသော။ အစွဲနှစ်ေပိ ဖန္တန္တိ။ အစွဲနှစ်ေပိ ဖန္တန္တိ။ မဟာနိ၊ ၃၇။ အစွဲနှစ်ေပိတိ ဝတ္တနယေန အစွဲနှစ်ေပိ။ မဟာနိ၊ ၄၁၄၀။

အစွဲနှစ် (တိ) [န + ဆိန္ဒ] (၁) မဖြတ်အပ်သော၊ မဖြတ်အပ်သေးသောဒန်ပူ။ ဒန္တပေါက် နာမ ဆိန္ဒ ဝါ အစွဲနှစ် ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၃။ အတ္ထိ ရက္ခဿ အစွဲနှစ်၊ ခဠထညှေ တိန္ဒြကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၅။ (၂) မဖြတ်သော၊ မရပ် - မစဲ - သော။ န စ အစွဲနှစ်ေထေဝေ ပက္ကမိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၂။

အစွဲနှစ်က (တိ) [အစွဲနှစ် + က] မဖြတ်အပ်သော၊ မဖြတ်အပ်သော သက်န်း။ န ဘိက္ခုဝေ အစွဲနှစ်ကာနိ စိဝရနိ ဓာရေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၀၀။ န စ ဘိက္ခုဝေ သဗ္ဗံ အစွဲနှစ်ကံ ဓာရေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၁၂။

အစွဲနှစ်ကာရက (န) [အစွဲနှစ် + ကာရက] လုယက်ခံရခြင်းဟူသောအကြောင်း။ န အစွဲနှစ်ကာရကာ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၇။

အစွဲနှစ်ကေသ (တိ) [အစွဲနှစ် + ကေသ] မဖြတ်အပ် - မရိတ်အပ် - သေးသော ဆံပင်ရှိသော၊ သူ။ သစေ အစွဲနှစ်ကေသော အာဂစ္ဆတိ၊ သံဃော အပလောကေဘဗ္ဗော ဘဏ္ဍုကမ္မာယ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၁။

အစွဲနှစ်ဂိဟိဗန္ဓန (တိ) [အစွဲနှစ် + ဂိဟိ + ဗန္ဓန] မဖြတ်သော လူ့အနှောင်အဖွဲ့ရှိသော၊ သူ။ အစွဲနှစ်ဂိဟိဗန္ဓနော သမဏကုဋ္ဌမ္ပိကပုဂ္ဂလော။ သံ၊ ၄၂။ ၇၆။

အစွဲနှစ်ဂ္ဂ (တိ) [အစွဲနှစ် + ဂ္ဂ] မဖြတ်အပ်သေး - မဖြတ်သေး - သော - အဖျား - အညှို့ - ရှိသော။ အစွဲနှစ်ဂ္ဂိ ဓေဝ တိဏာနိ ခါဒါမိ။ အံ၊ ၃။ ၂၃၁။ ၂၃၅။ ၁၂၆။

အစွဲနှစ်ဝရ (တိ) [အစွဲနှစ် + စိဝရ] လုယက်အပ်သော - လုယက်ခံရသော - သက်န်းရှိသော၊ သူ။ အစွဲနှစ်ဝရော ဝါ ဟောတိ ဘိက္ခု နဠစိဝရော ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၄။

အစွဲနှစ်ဝရက (တိ) [အစွဲနှစ်ဝရ + က။ ထိ-၌ အစွဲနှစ်ဝရိကာ] လုယက်အပ်သော - အလု

ယက်ခံရသော - သက်န်းရှိသော။ သဗ္ဗဂိုယာ
ဘိက္ခု။ အစွဲနုစိဝရကေ ဘိက္ခု။ ဥပသက်မိတွာ
ဝေဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁။ အနာပတ္တိ အစွဲနုစိဝရိ-
ကာယ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၆။

အစွဲနုတရ (တိ) [န + ဆိန္န + တရ] ပြတ်သော
ကမ်းမရှိသော။ ကမ်းပါးပြတ် ကမ်းပါးစောက်
မရှိသော။ အပတ္တရာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၃၃) ကြည့်။
အစွဲနုတာ (ထိ) [အစွဲနု + တာ] မပြတ်သည်၏
အဖြစ်။ ဂိဟိဗန္ဓနဿ ပန အစွဲနုတာယ.....။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၇။

အစွဲနုဒဏ္ဍ (ပု) [အစွဲနု + ဒဏ္ဍ] မပြတ်သော
အရိုးတံ။

အစွဲနုဒဏ္ဍဝါက (ပု၊ န) [အစွဲနု + ဒဏ္ဍ + ဝါက]
မပြတ်သော အရိုးတံ၊ မပြတ်သော အမျှင်။
ပုပ္ဖဿေဝ ပန အစွဲနုဒဏ္ဍဝါကေဟိ ဗန္ဓိတုံ ဝနုတိ
ဝေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၁။

အစွဲနုဒသ (တိ) [အစွဲနု + ဒသ] မပြတ်အပ်
သေးသော - အမြိတ် - အနား - ရှိသော။
အမြိတ် - အနား - မပြတ်ရသေးသော။ အစွဲနု-
ဒသနိ စိဝရာနိ ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇။

အစွဲနုဓာရ (တိ) [အစွဲနု + ဓာရ] မပြတ်သော -
အယဉ် - ရေအယဉ် - ရှိသော။ အစွဲနုဓာရေ
ဒေဝေ ဝဿန္တေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၃။ ၆။

အစွဲနုဓာရာ (ထိ) [အစွဲနု + ဓာရာ] (က) မပြတ်
သောရေအယဉ်။ ဒေဝေါ အစွဲနုဓာရံ ဝဿန္တော။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၄၇။ (ခ) မပြတ်သောခန္ဓာအယဉ်။
အစွဲနုဓာရာ ဝတ္တန္တိ။ သဋ္ဌာယတနပစ္စယာ။ မဟာ-
နိ၊ ၂။ (ဂ) မပြတ်သောစကားအယဉ်။ ယော
ပန သုတ္တံ အာရဘိတွာ အာစရိယေဟိ ဒိန္န-
နယေ ဌိတော အစွဲနုဓာရံ ကတွာ နဒိသောတံ
ဝိယ ပဝတ္တေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅။ အစွဲနုဓာရံ
ကတွာတိ နာတိသိသံ နာတိသဏိကန္တိအာဒိနာ
ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန အစွဲနု ကထာပဗန္ဓံ
ကတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။

အစွဲနုမကုဋ္ဌ (န) [အစွဲနု + မကုဋ္ဌ] မပြတ်အပ်
သော - အငုံ - အဖူး။

အစွဲနုမကုဋ္ဌဝိကာသ (ပု) [အစွဲနု + မကုဋ္ဌ + ဝိကာ-
သ] မပြတ် - မဆူးဆွတ် - အပ်သော အဖူး၊
အပွင့်။ တေနေဝ ဆိန္နမကုဋ္ဌဝိကာသော အစွဲနုမ-
ကုဋ္ဌဝိကာသတော ပရိဟိဗနာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၁။

အစွဲနုရဋ္ဌ (တိ) [အစွဲနု + ရဋ္ဌ] လုယက်အပ်
သော - လုယက်ခံရသော - တိုင်းပြည် ရှိသော။
တိုင်းပြည်ကို အလုခံရသော။ အစွဲနုရဋ္ဌာ
ဗျထိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၄။ အစွဲနုရဋ္ဌာတိ စူဠနိဗ္ဗဟ္မ-
ဒတ္တေန အစွဲနုတွာ ဂဟိတရဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂။ ၄။

အစွဲနုလဇ္ဇာ (ထိ) [အစွဲနု + လဇ္ဇာ] လုယက်အပ် -
ဖျက်ဆီးအပ် - သောအရှက်။

အစွဲနုလဇ္ဇိတာ (ထိ) [အစွဲနုလဇ္ဇိ + တာ] လုယက်
အပ် - ဖျက်ဆီးအပ် - သောအရှက် ရှိသည်၏
အဖြစ်။ မဟာဘောဂကုလဿ ဓိတာ ဝိပတ္တိယာ
အစွဲနုလဇ္ဇိတာယ အလဇ္ဇမာနာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ၂။

အစွဲနုလဇ္ဇိ (တိ) [အစွဲနုလဇ္ဇာ + ဤ] လုယက်
အပ် - ဖျက်ဆီးအပ် - သောအရှက်ရှိသော။

အစွဲနုဝုတ္တိ (တိ) [အစွဲနု + ဝုတ္တိ] မပြတ်သော -
ဆက်စပ် - လုံခြုံ - သော အကျင့်သိက္ခာ -
အသက်မွေးမှု - ရှိသော။ အစွဲနုဝုတ္တိ မေဓာဝိ၊
တာဒိသော လဘတေ ယသံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၅။ အစွဲနု-
ဝုတ္တိတိ နိရန္တရကရဏဝသေန အဓဏ္ဍဝုတ္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄။ အစွဲနုဝုတ္တိ လည်းကြည့်။

အစွဲနုသဒ္ဓ (ပု) [အစွဲနု + သဒ္ဓ] လုယက်နှိပ်စက်
အပ်သော - လုယက်နှိပ်စက်ခံရသော - အသံ။
စောရေဟိ အစွဲနုသဒ္ဓံ ကတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄။

အစွဲနုသဗ္ဗစိဝရ (တိ) [အစွဲနု + သဗ္ဗ + စိဝရ] လု
ယက်အပ်သော - လုယက်ခံရသော - အလုံးစုံ
သောသက်န်းရှိသော။ အလုံးစုံသောသက်န်းကို
အလုယက်ခံရသော။ ယသ္မာ ပန အစွဲနုသဗ္ဗ-
စိဝရေန တိစိဝရိကေနေဝ ဘိက္ခုနာ ဝေ ပဋိ-
ပဋိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ ၄။

အစွဲနဲ့သိသ (တိ) [အစွဲနဲ့ + သိသ] မပြတ်သော ဦးခေါင်းရှိသောသူ။ အယံ အစွဲနဲ့သိသော ဝိယ ပုရိသော ဇီဝိတံ သေသာနိ ပုန ပါကတိ- ကာနိ ကတွာ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇။

အစွဲနဲ့သေသစီဝရ (တိ) [အစွဲနဲ့ + သေသ + စီဝရ] လုယက်အပ်သော (မိုဃ်းရေခံမှ) ကြွင်းသော သက်န်းရှိသော၊ (မိုဃ်းရေခံမှ) ကြွင်းသော သက်န်းတို့ကို အလုအယက်ခံရသောသူ။ အစွဲနဲ့- စီဝရသာတိ အာဒိသု အစွဲနဲ့သေသစီဝရသ နဋ္ဌသေသစီဝရသ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၉-လည်းကြည့်။)

အစွဲနဲ့သိဗ္ဗိတ (တိ) [အစွဲနဲ့ + သိဗ္ဗိတ] မပြတ် အပ် မချုပ်အပ်သောသက်န်း။ သစေ ကတစီဝရ- မေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သန္တရမေဝ။ အစွဲနဲ့သိဗ္ဗိတံ ပန န ဝဇ္ဇတိ။ ကခံ၊ ၁။ ၁၅။ (ကခံ၊ မဟာဇီ၊ ၂။ ၂၄-လည်းကြည့်။)

အစွဲဗဒ္ဒ (တိ) [အစွဲ + ဗဒ္ဒ] လေးထောင့်ကံသင်း ဘောင်ရှိသော။ ပဿသိ နော တံ အာနန္တ မဂဓခေတ္တံ အစွဲဗဒ္ဒံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ အစွဲဗဒ္ဒန္တိ စတု- ရဿကေဒါရကဗဒ္ဒံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၀။

အစွဲဝ (ပု) [အစွဲ + ဝါ + အ ?] (အက္ခိဗ-သံ) ရင်ကပ်ပင်။ အစွဲဝါ သလ္လဝါ ရုက္ခာ၊ သလ္လကိ- ယော စ ပုပ္ဖိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၄။ တေသမ္ပိ အပရိ- ပက္ကာနိ အစွဲဝဗ္ဗိမ္မဝရကကေတကသုရိအာ- ဒိနံ ဖလာနိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၂။ ကောဋ္ဌသေ ကိရ အစွဲဝ။ ဝဇ္ဇိ၊ ၂။ ၂၀။

အစွဲသံ } (ကြိ) အစွဲတိ-ကြည့်။
အစွဲသံ
အစွဲသန္တိ

အစွဲပန္တ (တိ) [န + ဆုပန္တ] မထိသော၊ သည်။ အစွဲပန္တံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၆။ ဝိ၊ ၅။ ၅၅။

အစွဲပိယတိ (ကြိ) [အာ + ဆုပ + ဧ + ယ + တိ] စပ်ဖာ - အပ် - သင့် - ထိုက် - ငါ။ ဗဟလာနိ မဏ္ဍလာနိ န အစွဲပိယန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၀။

အစွဲပေတိ (ကြိ) [အာ + ဆုပ + ဧ + တိ] စပ် ဖာ၏။ အဂ္ဂဋ္ဌံ ဘဂဝါ အစွဲပေမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃။ အယဉ္ဇ မေ အန္တရဝါသကော ဆိဒ္ဓေါယန္တုနာဟံ အဂ္ဂဋ္ဌံ အစွဲပေယျံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃။ သော ဘိက္ခု အဂ္ဂဋ္ဌံ အစွဲပေသံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃။

အစွဲပေန္တ (တိ) [အာ + ဆုပ + ဧ + အန္တ] စပ် ဖာသော၊ သူ။ အဒ္ဓဿ ခေါ ဘဂဝါ...တံ ဘိက္ခု အဂ္ဂဋ္ဌံ အစွဲပေန္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃။

အစွဲက (တိ) အဆောက်-ကြည့်။
အစွဲကတာ (ထိ) [အစွဲက + တာ] မကျမ်း ကျင်-မလိမ္မာ-သည်၏အဖြစ်။ မဏိသုဝဏ္ဏာ- ဒိသု အစွဲကတာဒိဟိ စ ဝဏိဇ္ဇကမ္ပံ အပ္ပဖလံ ဟောတိ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၂။

အစွဲစွိ } (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။
အစွဲစွါ

အစွေဇ္ဇ (တိ) [န + ဆေဇ္ဇ] မပြတ်အပ် - မပြတ် နိုင် - သော။ အစွေဇ္ဇာဘေဇ္ဇော ဟိ ဇီဝေါ။ ပေတ။ ၂၀၄။ အစွေဇ္ဇာဘေဇ္ဇော ဟိ ဇီဝေါတိ အယံ သတ္တာနံ ဇီဝေါ သတ္တာဒိဟိ န ဆိန္ဒိတဗ္ဗော န ဘိန္ဒိတဗ္ဗော နိစ္စသဘာဝတ္တာ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၆။ သတ္တိမေ သဿတာ ကာယာ၊ အစွေဇ္ဇာ အဝိ- ကောပိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၀။ နိစ္စာ ဓုဝါ သဿတာ အစွေဇ္ဇာ အဘေဇ္ဇာ အက္ခယာ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၃။

အစွေဇ္ဇ (ကြိ) [အာ + ဆိဒ္ဓ + တွာ] လုယက်၍။ အစွေဇ္ဇ နေဿတိ မဇ္ဈရာဇဿ ပါရံ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၀။ အစွေဇ္ဇ နေဿတိတိ အစွိန္ဒိတွာ နယိဿတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၃။

အစွေဇ္ဇ (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။

အစွေဇ္ဇသုတ္တ (န) [အစွေဇ္ဇ + သုတ္တ] မပြတ်အပ် သော - မပြတ်သော - ကြိုး။

အစွေဇ္ဇသုတ္တာဝုတ (တိ) [အစွေဇ္ဇသုတ္တ + အာဝု- တ] မပြတ်အပ်သောကြိုးဖြင့်သိကုံးအပ်သော။ အစွေဇ္ဇသုတ္တာဝုတအဘေဇ္ဇမဏိဝိယအဝိဇဟိတ- ဟတိကာ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၂။ လောကော နိယတော

အစွေဇာသုတ္တာဝုတာဘေဇမဏိသဒိသော။ အနု-
ဇ္ဈိ၊ ၂။ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁။

အစွေဇာဘေဇ (တိ) [အစွေဇာ + အဘေဇ] မဖြတ်
အပ် မခွဲအပ် - မဖြတ်နိုင် - မခွဲနိုင် - သော။
အစွေဇာ - ကြည့်။

အစွေတွာ (ကြိဝိ) [န + ဆေတွာ] မဖြတ် -
မခွဲ - မူ၍။ တစ် အစွေတွာ ဖေဂုံ အစွေတွာ။
မ၊ ၂။ ၉၈။

အစွေဒန (န) [အာ + ဆိဒ + ယု] လုယက်ခြင်း -
လုယက်၍ယူခြင်း။ အစွေဒနဿ ဘာယာမိ၊
ဓုဗေတ္တ သုဏောဟိ မေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၀။ အစွေဒ-
နဿာတိ အစွိန္နိတွာ ဂဟဏဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၂။

အစွေဒသကိ = အစွေဒသံကိ (တိ) [အစွေဒ +
သက် + ဤ] အနိုင်အထက် နှိပ်စက်၍ လုယက်
လိမ့်မည်ဟု ယုံမှားရှိသောသူ။ မမာယိတံ ဝတ္ထု၊
အစွေဒသံကိနောပိ ဖန္နန္တိ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၇။ အစွေဒ-
သံကိနောပိ ဖန္နန္တိတိ အစွိန္နိတွာ ပဿယု
ဗလက္ကာဒေန ဂက္ခိယန္တိတိ ဥပ္ပန္နသံကိနောပိ
စလန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

အစွေရ (တိ) [အာ + စရ + ကိ] ကစွည်း၊ ၆၃။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၀၄။ ကြည့်။ အစွရိယလည်း - ကြည့်။
အံဩဗ္ဗယ်ရှိသော၊ အံဩဗ္ဗယ်ရှိသော အရာ။
အစွေရာ ဇိနသာသနော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၀။ အစွေရံ
လောကေ ဥပ္ပန္နံ။ အပ၊ ၁။ ၁၃၇။ အစွေရံ ဘောဇနံ
လဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၅။ အစွေရံ ဝတ လောကသ္မိံ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၀၄။ အစွေရံ ဝတ ဗုဒ္ဓါနံ။ ထေရ၊ ၃၅၃။
အစွေရံ ဝတာတိ အစွရိယံ ဝတ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၄၅၅။

အစွေရက (တိ) [အစွေရ + က] အံဩဗ္ဗယ်ရှိသော၊
အံဩဗ္ဗယ်ရှိသော အရာ။ အစွေရကံ မံ ပဋိဘာ-
တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။ အစွေရကံ တံ ဝေါ သုဏောမ
တာတ။ ဝိမာန၊ ၁၁၇။ အစွေရကံ အစွရိယံ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၇။ ဒိသုာန အစွေရကံ ပါဠိဟိရံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၀။ အစွေရကန္တိ အစွရာပဟရဏ-
ယောဂုံ၊ ဝိမ္ဗယဝသေန အင်္ဂုလီဟိ ပဟရဏ-
ယောဂန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၄၄။

အစွေရတရ (တိ) [အစွေရ + တရ] အံဩဗ္ဗယ်ရှိ
သည်ထက် အံဩဗ္ဗယ်ရှိသောအရာ။ ဣတောပိ
အစွေရတရံ။ ဝိမာန၊ ၁၁၈။

အစွေရရူပ (တိ) [အစွေရ + ရူပ] အံဩဗ္ဗယ်သဘော
ရှိသော။ မယံ အစွေရရူပံ ပဋိဘာတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၄၃။ အစွေရရူပန္တိ အစွရိယဘာဝံ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၇၉။ အစွေရရူပံ ဝတ ယာဒိသဉ္စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၇။
ဇာ၊ ၂။ ၂၆၉။ ယာဒိသံ ဣဒံ တံ ဝဒေသိ၊ တံ
အစွရိယရူပံ ဝတ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၅။ ဣဒံ အစွရိယ-
ဇာတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၆။ အစွေရရူပံ သုဂတဿ
ဉာဏံ။ ပေတ။ ၁၇၃။ အစွေရရူပန္တိ အစွရိယ-
သဘာဝံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၈၂။

အစွေရသတ္တ (ပု) [အစွေရ + သတ္တ] အံဩဗ္ဗယ်
ကောင်းသော ဂုဏ်ရှိသော သတ္တဝါ။ အစွေရ-
သတ္တော အကုဟော၊ ကတာဝိ ဣသိသတ္တမော။
အပ၊ ၂။ ၁၁၀။

အစွေဒဒက (တိ) [အစွ + ဥဒက။ ထိဒ္ဓိ - အစွေဒ-
ဒက၊ အစွေဒဒိက] ကြည်လင်သော ရေရှိ
သော။ သော ဒဟော အစွေဒဒကော သိတော-
ဒကော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၉။ အစွေဒဒကောတိ ပဿန္နော-
ဒကော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ အယံ ဘန္တေ ကကုဓာ
နဒီ အဝိဒ္ဓရေ အစွေဒဒကော။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၇။
ဥဒါနံ၊ ၁၈၁။ အစွေဒဒကောတိ ပဿန္နောဒကော။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ အစွေဒဒကောတိ တနုပဿန္နသလိ-
လာ။ ဥဒါနံ၊ ၃၆၃။ အစွေဒဒိက ပုထုသိလာ...
တေ သေလာရမယန္တိ မံ။ ထေရ၊ ၂၄၄။ အစွေဒ-
ဒိကောတိ အစွံ အဗဟလံ သုဓမံ ဥဒကံ ဧတေ-
သုတိ “အစွေဒဒကော” တိ ဝတ္တဗ္ဗေ လိင်္ဂဝိပလ္လာ-
သေန “အစွေဒဒိကော” တိ ဝတ္တံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။

အဆဇေတွာ (ကြိဝိ) [န + ဆဇေတွာ] မစွန့်မူ၍။
ပဿတမတ္တမ္ပိ ဥဒကံ အဆဇေတွာ သိဃသိသံ
ပါဇေထောတိ ပါဇာပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။

အဆမ္ဘိတ (တိ) [န + ဆမ္ဘိတ] မတုန်လှုပ် -
မကြောက်ရွံ့ - သော၊ သူ။ ကဝစမဘိဟေဿတိ
အဆမ္ဘိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၆။ အဆမ္ဘိတောဝ

ဂဏှာဟိ၊ အာဇာနေယျဿ ဝါလမိ။ ဇာ၊ ၂။
၂၉၆။ အဆွိမ္မိတ၊ အသမ္ဘိတ-တိလည်းကြည့်။

အဆွိမ္မိတကေသရသီဟ (ပု) [အဆွိမ္မိတ+ကေသ-
ရ+သီဟ] မတုန်လှုပ် - မကြောက်ရွံ့သော
ကေသရဗျာဓိဗျာဓိ။ သီဟနာဒံ နဒန္တော
အဆွိမ္မိတကေသရသီဟောဝိယ။ ဝိမာနာဠ၊ ၂၀။

အဆွိမ္မိ (တိ) [န+ဆွိမ္မိ] တုန်လှုပ် - ကြောက်ရွံ့ -
ခြင်း - မရှိသော၊ မကြောက်ရွံ့ - မတုန်လှုပ် -
သော၊ သူ။ ပရိယယာနံ သဟိတာ အဆွိမ္မိ။
သုတ္တနိ၊ ၂၈၆။ အပါ၊ ၁၁၀။ ထဒ္ဒဘာဝကရတ-
ယာဘာဝေန အဆွိမ္မိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၁။ ၇၈။ အပါ၊
၄၁၁။ ၁၈၇။ အဆွိမ္မိ အဘိတော အလောမဟ-
ဠော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀၈။ အဆွိမ္မိတိ နိက္ကမ္ပော။ ဇာ၊
၄၁၇။ ၂၃၂။ အဆွိမ္မိ-လည်းကြည့်။

အဆေက (တိ) [န+ဆေက] မလိမ္မာသော၊ သူ။
ယထာ မဟာရာဇ ယေကေမိ အဆေကာ
အသိက္ခိတာ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၄။ ယထာ ဟိ အဆေ-
ကော မရကဗျေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ အဆေကော-
တိ အကုသလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၆၀။ အတိဆေ-
ကော (သိ)၊ အတိစ္ဆေကော (သျှာ)၊ အစ္ဆေကော
(ဣ)။

အဆေဒယံ (ကြိ) ဆိန္ဒတိ-ကြည့်။

အဇ (ပု) [အဇ+အ။ န+ဇန+ကိ။ ဖာနံ၊ ဇိ။
၅၀၂-ကြည့်။ ထိန္တ-အဇ၊ အဇိ] ဆိတ်။ ဧတ္တကာ
အဇာ ဟညန္တ၊ ယညတ္တယ။ အံ၊ ၁။ ၅၂၈။ ၆၂။
၃၆၉။ ဟန္တာ ဥရုဏိ အဇိကံ အဇဉ္ဇ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၀။
ကော အဇာ ထနံ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၁၁။ ၁၁၃။
အဇာသုပိ နဋ္ဌာသု။ ဇာ၊ ၄၁၃။ ၃၇၉။ အဇိ-
လည်းကြည့်။

အဇက (ပု) [အဇ+က။ ထိန္တ-အဇိက] ဆိတ်။
အဇကောပိ ပသုကာပိ ဥပဓေပေ ဝိဟေဋ္ဌန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃၀၁။ အဇိက-လည်းကြည့်။

အဇကရုဏီ (ထိ) [အဇ+ကရုဏ+ဤ] အဇ-
ကရုဏီ အမည်ရှိသောမြစ်။ တဒါ နဒီ အဇ-

ကရုဏီ ရမေဘိ မံ။ ထေရ၊ ၂၇၃။ အဇကရုဏီ
နာမိကာ နဒီ ထေရ၊ ၄၁၂။ ၃၁။

အဇကရုဏီတိရ (န) [အဇကရုဏီ+တိရ] အဇက-
ရုဏီမြစ်ကမ်း။ ဝေပန ဝတော ထေရေ အဇက-
ရုဏီတိရမေဝ ဂတော။ ထေရ၊ ၄၁၂။ ၁၆၄။

အဇကရုဏီနဒီ (ထိ) [အဇကရုဏီ+နဒီ] အဇကရု-
ဏီအမည်ရှိသောမြစ်။ အဇကရုဏီနဒီယာ ဥဘ-
တောတိရ။ ထေရ၊ ၄၁၁။ ၃၁။

အဇကရုဏီနာမိကာ (ထိ) [အဇကရုဏီ+နာမ+
က] အဇကရုဏီအမည်ရှိသော။ အဇကရုဏီ-
ကြည့်။

အဇကလာပက (ပု၊ န) [အဇ+ကလာပ+က။
အဇက+လပ+က] အဇကလာပက၊ အဇက-
လာပကအမည်ရှိသော။ (က) ဆိတ်အုပ်နှင့်
ယင်ပူဇော်ခြင်းကို ခံယူသောကြောင့် အဇ-
ကလာပက အမည်ရှိသော။ (ခ) ယင်ပူဇော်
သုတို့ ဆိတ်ကဲ့သို့ မြည်သည်ကို နှစ်သက်သော
ကြောင့် အဇက-လာပက-အမည် ရှိသော။ (ဂ)
အဇ-ကလာပက၊ အဇက-လာပက-ဘိလူး
စောင့်သောကြောင့် အဇကလာပက၊ အဇက-
လာပက-အမည်ရှိသော။ (ဃ) အဇကလာပက၊
အဇက လာပကဘိလူး။ ကေ သမယံ ဘဂဝါ
ပါဝါယံ ဝိဟရတိ အဇကလာပကေ စေတိယေ
အဇကလာပကဿ ယက္ခဿ ဘဝနေ။ ဥဒါနံ၊ ၈၂။
အဇကလာပကေ စေတိယေတိ အဇကလာ-
ပကေန နာမ ယက္ခေန ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ။ “အဇက-
လာပက” နှစ် လက္ခဏာမေ မနုဿာနံ စိတ္တိကတ-
ဌာနေ။ သော ကိရ ယက္ခော အဇက လာပေ
ကတွာ ဗန္ဓနေန အဇကောဌာသေန သဒ္ဓိံ
ဗလိံ ပဋိစ္စတိ၊ န အညထာ၊ တသ္မာ ‘အဇကလာ-
ပကော’ တိ ပညာယိတ္ထ။ ကေမိ ပနာဟု-အဇကေ
ဝိယ သတ္တေ လာပေတိတိ အဇကလာပကောတိ။
တဿ ကိရ သတ္တာ ဗလိံ ဥပနေတွာ ယဒါ
အဇသဒ္ဓံ ကတွာ ဗလိံ ဥပဟရန္တိ၊ တဒါ သော
တုဿတိ၊ တသ္မာ ‘အဇကလာပကော’ တိ

ဝစ္စတိကိ။ သော ပန ယက္ခော အာနုဘာဝ-
သမ္ပန္နော ကက္ခန္ဓော ဖရသော တတ္ထ စ သန္နိဟိ-
တော၊ တသ္မာ တံ ဌာနံ နေဿာ စိတ္တိံ ကရေန္တိ၊
ကာလေန ကာလံ ဗလိံ ဥပဟရန္တိ။ တေန ဝတ္ထံ
'အဇကလာပကေ စေတိယေ'တိ။ ဥဒါနာဌ။ ၅၇။

အဇကောဏ (ပု) [အဇ + ကာဏ] ဆိတ်ကန်း။
ယမေတံ ပရိသပ္ပသိ၊ အဇကောဏောဝ သာသပေ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၁၂။

အဇကောရဏ (န) [အဇ + ကာရဏ] ဆိတ်ဟူ
သော အကြောင်း။ လဟုံ ကရေန္တိ အတ္တာနံ၊
ဝကောဝ အဇကောရဏာ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၂။

အဇကောဌာသ (ပု) [အဇ + ကောဌာသ] ဆိတ်
အုပ်။ အဇကလာပက-ကြည့်။

အဇကွာယိက (န) [အဇ + ခါယိက] ဆိတ်ဝါး
သော - အဝတ် - အထည်။ အပရာနိပိ ပဉ္စပံသု-
ကူလာနိ ဂေါခါယိကံ အဇကွာယိကံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၀။

အဇဂ (ပု) [အဇ + ဂိလ + အ၊ အင်္ဂ] ဆက်
ဂိလတိတိ အဇဂဏေ၊ အ၊ ဣဿတ္တံ၊ လဿ
ရတ္တဉ္စ။ ဓာန်၊ ၆။ ၆၅၁။ စပါးကြီးမြေ။ သပ္ပါ
အဇဂရာ နာမ၊ အဝိသာ တေ မဟဗ္ဗလာ။ ဇာ၊
၂။ ၃၂၆။ ဩဂုဟာ အဇဂရာ စ၊ ဝသန္တိ တဋ္ဌာကေ
တဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၁၈။

အဇဂရဂဟ (ပု) [အဇဂ + ဂဟ] စပါးကြီးမြေ
၏ပမ်းခြင်း၊ စပါးကြီးချက်ညှို့ခြင်း။ ယက္ခဂဟ-
အဇဂရဂဟကုမ္ဘိလဂဟာဒယော ကေသ္မိံ ယော
အတ္တဘာဝေ ဂဏိတုံ သက္ကောန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၃၁။
အဇဂရဂဟ (သိက)။

အဇဂရဂဟ [အဇဂ + ဂဟ] အဇဂရဂဟ-ကြည့်။
အဇဂရပရိဝါရိတ (တိ) [အဇဂ + ပရိဝါရိတ]
စပါးကြီးမြေရစ်ပတ်အပ်သော၊ သူ။ အဇဂရပရိ-
ဝါရိတော ဝိယ ကောဠကော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂။

အဇဂရပေတ (ပု) [အဇဂ + ပေတ] စပါးကြီး
မြေပြိတ္တာ။ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော အဇဂရပေတံ
အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။

အဇဂရပေတဝတ္ထု (န) [အဇဂရပေတ + ဝတ္ထု]
စပါးကြီးမြေ ပြိတ္တာ၏ - အကြောင်းအရာ -
ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၆-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၃၉-၄၁။

အဇဂရမုခ (န) [အဇဂ + မုခ] စပါးကြီးမြေ၏
ခံတွင်း။ အဇဂရမုခေနော အဇဂရမုခံ။ မိလိန္ဒ။
၂၉၂။

အဇဂရမေဒ (ပု) [အဇဂ + မေဒ] စပါးကြီးမြေ
ဆီ။ တေသံ အဇဂရမေဒံ၊ အစ္စဟာသိ ဗဟုတ္တ-
သော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၇။

အဇဂရဝိဟာရ (ပု) [အဇဂ + ဝိဟာရ] အဇဂ
မည်သောကျောင်း။ အဇဂရဝိဟာရေပိ ကာဠ-
ဒေဝတ္ထေရော အန္တောဝေသေ ယာမဂဏ္ဍိကံ ပဟ-
ရတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။

အဇဂရသပ္ပ (ပု) [အဇဂ + သပ္ပ] စပါးကြီးမြေ။
မဟန္တော အဇဂရသပ္ပေါ ပိဋေသိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။
၁၀၉။

အဇဂ္ဂိတ (တိ) [န + ဇဂ္ဂိတ] မစောင့်ရှောက် -
မသုတ်သင် - အပ်သော။

အဇဂ္ဂိတဋ္ဌာန (န) [အဇဂ္ဂိတ + ဋ္ဌာန] မရှင်းလင်း -
မသုတ်သင် - အပ်သောနေရာ။ အဇဂ္ဂိတဋ္ဌာနံ
ဇဂ္ဂန္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။

အဇဂ္ဂိယမာန (တိ) [န + ဇဂ္ဂိယမာန] မသုတ်သင်
- မရှင်းလင်း - အပ်သော။ တသ္မိံ ဟိ ကတိ-
ပယာနိ ဒိဝသာနိ အဇဂ္ဂိယမာနေ ဝမ္ပိကာဝ
သန္တိန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။

အဇဓမ္မ (န) [အဇ + ဓမ္မ] ဆိတ်ရေး။ ဓမ္မာနိ အတ္ထ-
ရာနိ ဋ္ဌေကဓမ္မံ အဇဓမ္မံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၅။

အဇစ္စ (တိ) [န + ဇစ္စ] အမျိုးဇာတ် - သိမ်ငယ် -
နိမ့်ကျ - သော၊ သူ။ ဇာတိမန္တံ အဇစ္စဉ္စ၊ အဟံ
ဥဇဂတံ နရံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဣတ္ထရဇစ္စ-လည်း
ကြည့်။

အဇ္ဈေး (န) [န + ဇ္ဈေး] ဇရာသည် မအိုစေ
အပ်သောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အဇ္ဈေးဝေါ ဘိက္ခုဝေ
ဒေသေဏာမိ အဇ္ဈေးဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄။
ဇရာယ အဇိတတ္တာ အဇ္ဈေး။ သံ၊ ၄။ ၁၄၉။
အဇ္ဈေးဝံ ဓုဝံ အပလောကိတံ။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ ဥပ္ပါဒ-
ဇရာဟိ အနဗ္ဗာဟတတ္တာ အဇ္ဈေး။ နေတ္ထိ။ ၄၈။
၁၁၉။

အဇ္ဈေးဂါမိ (တိ) [အဇ္ဈေး + ဂမ + ကိ] ဇရာသည်
မအိုစေအပ်သော တရားသို့ ရောက်ကြောင်း
ဖြစ်သော။ အဇ္ဈေး-ကြည့်။

အဇ္ဈိတ (န) [န + ဘုဇ္ဈိတ။ ဘုဇ္ဈိယတေ ဇဇ္ဈိတံ၊
ဘုဇ္ဈိတ-ဟူလိုလျက် ဘ-ကို ဇ-ပြု၊ ဥကို အ-ပြု၍
ဇဇ္ဈိတ-ပြီးသည်ဟု မ၊ ဇ္ဈိ အလိုကြ။ ဤပုဒ်သည်
သီ၊ ဣ-မူတို့၌ အဇ္ဈိက ဟုရှိသည်။ သက္ကတ၌ အ
ဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဇဇ္ဈိသဒ္ဓါသည် စား
ခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ပါဠိ၌ ဇ္ဈိ-
သဒ္ဓါလည်း စားခြင်းအနက်ကိုဟောသည်ဟု ကြံ
သင့်၏။ (ပါ၊ ၂။ ၄၊ ၁၆-သုတ်ကြည့်)။ အံ၊ ၃။ ၁၀၉-
အောက်ချေလည်း 'ဇ္ဈိတိ အသနံ = ဘတ္တ-
ဘုဇ္ဈိနံ' ဟု မှတ်ချက် ထိုးထားလျက် ရှိသည်။
တနည်းလည်း အဇ္ဈိက-ဟု ပါဠိကြံ၍ ဇဇ္ဈိ-မု
ဇဇ္ဈိ ဖြစ်လာပြီး နတ္ထိ ဇဇ္ဈိ တေဏာတိ အဇ္ဈိက-
ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အစာမစားသော အကျင့်ကို
အရကောကရလျှင်လည်း သင့်မြတ်ဖွယ်ရှိသည်။
မစားခြင်း၊ အစာမစားပဲ - နေခြင်း - ကျင့်ခြင်း။
အဟဉ္ဇေဝ ခေါ ပန သဗ္ဗသော အဇ္ဈိတံ ပဋိဇာ-
နေယျံ။ မ၊ ၁။ ၃၁၂။ အဇ္ဈိတန္တိ အဘောဇနံ။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၉၁။ အဇ္ဈိတန္တိ ဝေ အဘုဇ္ဈိတံ ဘကာ-
ရဿ ဇကာရာဒေသံ ကတုာ၊ တေနာဟအဘော-
ဇနန္တိ။ ၎င်း၊ ဇ္ဈိ၊ ၂။ ၂၁၉။ အဇ္ဈိမာရိ အဇ္ဈေး-
မရက၊ အဇ္ဈိမာရိ တို့လည်းကြည့်။

အည (တိ) [န + ည] (၁) စက်ဆုပ်ဖွယ် -
မနပ်သက်ဖွယ် - သော၊ အရာ။ အည ညသင်္ခါ-
တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၆။ အညဉ္စညသင်္ခါ-
တန္တိ ပဋိကုလံ အမနာပမေဝ ဗာလာနံ မနာပန္တိ

သင်္ခံ ဂတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၄။ အညန္တိ အမနညံ
ဇိဂ္ဂန္တိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ (န) (၂) ဘေးရန်။
ဤတိတို့တ္ထိ အညဉ္စ၊ ဥပသဂ္ဂေါ ဥပဒ္ဒဝေါ။
ဓာန်။ ၄၀၁။ သဗ္ဗကာလံ န ဇာယတိတိ အညဉ္စ၊
ကျော။ ဖလံ န ဇနေတိတိ ဝါ အညဉ္စ၊ တဉ္စိ
ဓူမောဝိယ အဂ္ဂိဿ ကမ္မဗလဿ ပကာသနမတ္တ-
မေဝ ကဏေတိ၊ န တံ ဇနေတိတိ အညဉ္စ နာမ။
ဓာန်၊ ၄။ ၄၀၁။

အည (တိ) [န + ဇ္ဈာ] အညှပ်အထွေး - မရှိသော၊
မညှပ်ထွေးသော။

အညာကာသ (ပု၊ န) [အည + အာကာသ]
အညှပ်အထွေး - မရှိသော ကောင်းကင်။ ဝါတံ
ဝိနိဝိဇ္ဈိတော ဟေဋ္ဌာ အညာကာသံ ပက္ခန္နိ သု။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။

အဇ္ဈိက (န၊ ထိ) [န + ဇ္ဈိက] အစာမစားခြင်း၊
အစာဖြတ်ခြင်း။ အဟဉ္ဇေဝ ခေါ ပန သဗ္ဗသော
အဇ္ဈိကံ ပဋိဇာနေယျံ။ မ၊ ၁။ ၃၁၂။ (သီ၊ ဣ-
မူကဲ့) ဇ္ဈိတိ အသနံ = ဘတ္တဘုဇ္ဈိနံ၊ တသ္မာ
အဇ္ဈိမာရိကန္တိ အနသနမရကန္တိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။
အံ၊ ၃။ ၁၀၉။ (အောက်ခြေမှတ်ချက်။) အဇ္ဈိတ၊
အဇ္ဈိမာရိ၊ အဇ္ဈိမရက-တို့လည်းကြည့်။

အဇ္ဈိမာရိကာ (ထိ) [အဇ္ဈိမာရိ + က] အစာ -
မစားရ၍ - ငတ်၍ - သေခြင်း။ အဇ္ဈိမာရိကံ
ဝါယံ ကုလပုတ္တော မရိဿတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၀၉။
(သီ၊ ဣ-မူကဲ့) အဇ္ဈိမာရိကန္တိ အနာသမရကံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀ (သီ-မူကဲ့) အဇ္ဈိမရက-ကြည့်။

အဇ္ဈိမာရိ (ထိ) [အဇ္ဈိမာရိ (= အဇ္ဈိ + မရ +
က) + ဤ] အစာ - မစားရ၍ - ငတ်၍ - သေ
ခြင်း။ အဇ္ဈိမာရိ (ရိ) ဝ ခုဒ္ဒါယ မိယေ။ ဇာ၊ ၂။
၁၇၂။ (သီ၊ ဣ) အဇ္ဈိမာရိဝါတိ အနာသကမ-
ရကမေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၈။ (သီ၊ ဣ)။ အဇ္ဈိတ၊
အဇ္ဈိက၊ အဇ္ဈိမာရိကာ၊ အဇ္ဈိမာရိ၊ အဇ္ဈိမ-
ရက-တို့လည်းကြည့်။

အဇ္ဈေ (ပု) [အဇ + ဈေ] ဆိတ်တိုင်း - အလေ့ -
အကျင့် - သဘော - တရား။ ကိံ ဗုဒ္ဓေါ သီလ-

ကဗုဒ္ဓေါ ပဋိဗုဒ္ဓေါ၊ ကိံ ဓမ္မော ဂေါဓမ္မော
အဇဓမ္မော၊ ကိံ သံသော မိဂသံသော ပသုသံ-
သော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။

အဇနက (တိ) [န+ဇနက] ဇနကသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးမပြုတတ်သော၊ဇနကသတ္တိမှတစ်ပါးသော
ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုတတ်သော။
အနန္တရသမနန္တရ...နတ္ထိ ဝိဂတပစ္စယာတိ ဣမေ
ပစ္စယာ ဇနကာယေဝ, န အဇနကာ၊ ပစ္စာဇာ-
တပစ္စယော ကေဝလံ ဥပတ္တမ္ဘကောယေဝ, န-
ဇနကော၊ သေသာ ဇနကာ စ အဇနကာ စ
ဥပတ္တမ္ဘကာ စာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၃။
ဇနကာယေဝ, န အဇနကာတိ ဇနကဘာဝပ္ပဓာ-
နာယေဝ ဟုတွာ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ န ဥပတ္တမ္ဘ-
ကဘာဝပ္ပဓာနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊
၃။၁၉၇။

အဇနန (န) [န+ဇနန] မဖြစ်ခြင်း။

အဇနနကာရီ (တိ) [အဇနန+ကာရ+ကိ] မဖြစ်
ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ မဖြစ်စေတတ်သော။
ပုန သုဂတိမ္ပိ အဇနနကာရီ အကုသလဓမ္မေ
နိဝါရေတွာ ပေါသေတိ ပဝတ္ထေတိ ဝဇေတိတိ
ဓမ္မော။ ဝဇီရ၊၁။၁။

အဇနပဒ (ပု) [န+ဇနပဒ] ဇနပုဒ်မဟုတ်တော့
သော။ လူနေနည်းပါးသော ဇနပုဒ်၊ ဇနပုဒ်
ပျက်။ဇနပဒါပိ အဇနပဒါ ဟောန္တိ။အံ၊၁။၁၆၀။
ဇနပဒါပိ အဇနပဒါ ကတာ။မ၊၂။၃၀၁။

အဇနယမာန (တိ) [န+ဇနယမာန] မဖြစ်စေ
သော၊သူ။ ဆန္ဒ ပေမံ ထဂံ ခန္တိံ အကုဗ္ဗမာနော
အဇနယမာနော။ မဟာနိ၊၃။၇။ ဝေ အတ္တဂရ-
ဟိတံ ကမ္မံ အကုဗ္ဗမာနော အဇနယမာနော။
မဟာနိ၊၄၂။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရံ ဝါ အပ-
ကုဗ္ဗမာနောအဇနယမာနော။မဟာနိ၊၆၉။အဇ-
နယမာနောတိ ပေါနောဘဝိကတဏှာဝသေန
အဇနယမာနော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၄၁။

အဇနိံ (ကြိ) ဇာယတိ-ကြည့်။

အဇနေတဗ္ဗ (တိ) [န+ဇနေတဗ္ဗ] မဖြစ်စေအပ်
သော။ဖြစ်စရာမရှိသော။

အဇနေတဗ္ဗကုက္ကုစ္စ (တိ)[အဇနေတဗ္ဗ+ကုက္ကုစ္စ]
သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်း ဖြစ်စရာမရှိ
သော။ အကုက္ကုစ္စကဇာတ-ကြည့်။

အဇပ (တိ) [န+ဇပ] ဝေဒကို မရွတ်ဆိုနိုင်သော
ပုဏ္ဏား။ အဇပါလ^၂ (၂) အနက်နှင့်အဇပါလ-
နိဂြောဓ-တို့ကြည့်။

အဇပထ (ပု) [အဇ+ပထ] ဆိတ်တို့သည်
သွားအပ်သောလမ်း၊ ဆိတ်သွားလမ်း။အဇပထံ
ဂစ္ဆတိ။ မဟာနိ၊၁။၂၀။ အဇပထန္တိ အဇေဟိ
ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂံ။ မဟာနိ၊၁။၂၄၂။ ယထာ မဟာရာဇ
ပုရိသော အဓနော ဓနတ္ထိကော ဓနပရိယေသနံ
စရမာနော အဇပထံ သင်္ကပထံ ဝေတ္တပထံ
ဂစ္ဆတိ။မိလိန္ဒ။၂၇၂။ပိတာ ဟုတွာ အဇပထသင်္က-
ပထာဒိနိ ဂန္တူ...။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၈။အဇေဟိဂမန-
မဂ္ဂေါ အဇပထော။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၆၁။

အဇပဒ (န)[အဇ+ပဒ](၁)ဆိတ်ခြေ(တိ)(၂)
ဆိတ်ခြေနှင့်တူသော။တမေန် အဇပဒေန ဒဏ္ဍေန
သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဏေယျ။ မ၊၁။၁၈၇။

အဇပဒက (တိ) [အဇပဒ+က] ဆိတ်ခြေနှင့်တူ
သော၊ ဆိတ်ခွါနှင့်တူသော' နေရာ၊ ဆိတ်ခွါ
ပုံသဏ္ဌာန် ရှိသော နှာရိုးအစွန်း။ နာသစ္စိန္ဒော-
တိ ယဿ အဇပဒကေ ဝါ အဂ္ဂေ ဝါ ကေပုဋေ
ဝါ ယတ္ထ ကတ္တမိ နာသာ ဆိန္နာ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၀၈။ အဇပဒကေတိ အဇပဒသဏ္ဌာနေ
ပဒေသေ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၄။ အဇပဒကေတိ
အဇပဒနာသိကဋ္ဌိကောဋီယံ။ဝိမတိ၊၂။၁၂၇။

အဇပဒဒဏ္ဍ (ပု) [အဇပဒ+ဒဏ္ဍ] ဆိတ်ခွါနှင့်တူ
သော-ဆိတ်ခွါသဏ္ဌာန်-အခြေရှိသောတောင်
ဝှေး။ ပုရိသဿ သာယံ ဂေဟံ ပဝိဋ္ဌံ သပ္ပံ အဇ-

ပဒေသနာ ဂဟေတွာ ပရိယေသမာနဿ။ အဘိ၊
ဌာ။ ၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၁၅၇။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၃၇၃။

အလေ့အကျင့် (ပု) [အလေ့အကျင့် + က] ဆိတ်ခွါ
နှင့်တူသော - ဆိတ်ခွါသဏ္ဌာန် - အခြေရှိသော
တောင်ဝေး။ တဿ ပုရိသဿ အလေ့အကျင့်ကေန
ဂါဠု သပ္ပံ ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ ဌာ။ ၂၁၈။

အလေ့အကျင့်ကော (ထိ) [အလေ့ + နာသ-
က + အဋ္ဌ + ကောရိ] ဆိတ်ခွါပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော
နာရိးအစွန်း။ အလေ့အကျင့်-ကြည့်။

အလေ့သဏ္ဌာန် (န) [အလေ့ + သဏ္ဌာန်] (၁)
ဆိတ်ခွါ - ပုံ - သဏ္ဌာန်။ (တိ) (၂) ဆိတ်ခွါ
ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော။ အလေ့အကျင့်-ကြည့်။

အလေ့ (ပု) [အလေ့ + ပါလ] (၁) ဆိတ်ကျောင်း
သား။ တဿ ကိရ ဆာယာယံ အလေ့လာ ဂန္ဓာ
နိသိဒ္ဓန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၇။ အလေ့လာနံ ပမာဒေန။
ဇာ၊ ၄။ ၄၇။ (၂) အလေ့လည်းသောပုဏ္ဏား၊
အလေ့လည်းသောလူလင်။ စတုတ္ထဿ ဇာတ-
ကာလေ 'အလေ့'တိ နာမံ ကရိ'သု။ ဇာ၊
၄။ ၄၈။ ဗြာဟ္မဏီ အဒ္ဓကာပိလာနိ၊ အလ-
လေ့ အနုရုဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၉။ တေနောပိ-
ယေန အလေ့ကုမာရဿ နိဝေသနံ ဂန္ဓာ။
ဇာ၊ ၄။ ၄၈။

အလေ့ (တိ) [(၁) အလေ့ + အ။ (၂)
အလေ့ + လာ + အ။ (၃) အလေ့ + ပါလ + အ။ (၄)
ဆိတ်ကျောင်းသားတို့ အရိပ်ခို၍ နေထိုင်ရာဖြစ်
သောကြောင့် အလေ့ အမည်ရှိသော။ (၂)
ဝေဒကျမ်းကို မရွတ်ဘတ်နိုင်သော ပုဏ္ဏားအိုတို့
နေအိမ်ပြု၍ နေထိုင်ရာဖြစ်သောကြောင့် အလ-
လေ့ အမည်ရှိသော။ (၃) နေလယ် အချိန်၌
ဆိတ်တို့ကို မိမိအရိပ်ပြု၍ စောင့်ရှောက် တတ်
သောကြောင့် အလေ့အမည် ရှိသော။ အလ-
လေ့နိဂြောဓ-ကြည့်။

အလေ့က (တိ) [အလေ့ + ပါလ + က။ ထိန္ဒ-အလ-
လေ့က] ဆိတ်ကျောင်းသား။ (ထိန္ဒ) ဆိတ်

ကျောင်းသောမိန်းမ၊ ဆိတ်ကျောင်းသူမ။ အထေ-
ကော အလေ့လေ့ကော... သုသာနပဿေန ဂစ္ဆတိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁၁၃။ အညတရာ အလေ့လေ့ကာ ပဿိ-
တွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇။

အလေ့က (န) [အလေ့ + ပါလ + က။ အတ္တနော
ဆာယုပဂတေ အလေ့ ပါလေတိတိ အလေ့လေ့က။
ဇာ၊ ၄။ ၁၁၃။] ပန်း၊ ပန်းမ။ ကုဋ် တု အလ-
လေ့လေ့က။ ဇာ၊ ၄။ ၁၁၃။ ကုဋ် ရောဂေ အလေ့လေ့က။
ဇာ၊ ၄။ ၁၁၃။

အလေ့ကထာ (ထိ) [အလေ့ + ကထာ] ဘုရား
ဖြစ်ပြီးနောက် အလေ့ ပြောင်ပင်ဝယ် ပဉ္စမ
သတ္တာဟ စံနေတော်မူပုံကို ပြဆိုရာစကား။
အလေ့ကထာ။ ဝိနယ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၁။ ၁၈၈။
၃-ကထာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၈။

အလေ့ကုမာရ (ပု) [အလေ့ + ကုမာရ] အလ-
လေ့သတို့သား။ အလေ့ (၂) အနက်ကြည့်။

အလေ့နိဂြောဓ (ပု) [အလေ့ + နိဂြောဓ]
အလေ့လည်းပင်။ (က) ဆိတ်ကျောင်းသား
တို့အရိပ်ခို၍ နေထိုင်ရာဖြစ်သောကြောင့် အလေ့
လေ့လည်းသောကြောင့်ပင်။ (ခ) ဝေဒကျမ်းကို
မရွတ်ဖတ်နိုင်သော ပုဏ္ဏားအိုတို့ နေအိမ်ပြု၍
နေထိုင်ရာဖြစ်သောကြောင့် အလေ့လေ့လည်း
ဖြစ်သောကြောင့်ပင်။ (ဂ) နေလယ်အချိန်၌
ဆိတ်တို့ကို မိမိအရိပ်ပြု၍ စောင့်ရှောက်တတ်
သောကြောင့် အလေ့လေ့လည်းသော
ကြောင့်ပင်။ တမာ သမာဓိမာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ
ဗောဓိရက္ခမူလာ ယေန အလေ့နိဂြောဓော။
ဝိ၊ ၁။ ၁၈၈။ နဇာ နေရဉ္စရာယ တိရေ အလေ့-
လေ့နိဂြောဓေ ပဌမာဘိသမ္ပုဒ္ဓေါ။ အံ၊ ၁။
၃၂၈။ ဥဒါန၊ ၈၀။ အလေ့နိဂြောဓေတိ အလ-
လေ့က တဿ နိဂြောဓဿ ဆာယာယ နိသိ-
ဒ္ဓန္တိပိ တိဋ္ဌန္တိပိ၊ တဿ သော အလေ့နိဂြော-
ဓောတော သမံ ဂတော၊ တဿ ဟေဋ္ဌာတိ

အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။လည်း
ကြည့်။) အလီလနီဂြောဓဓတိ တဿ ကိရ
ဆာယာယံ အလီလာ ဂန္ဓာ နိသီဒန္တိ၊ ဇေ-
နဿ “အလီလနီဂြောဓော” တွေဝနာမံ ဥပပါဒိ။
ကေဝိ ပန “ယသ္မာ တတ္ထ ဝေဒေ သဇ္ဈာယိတံ
အသမတ္တာ မဟလ္လကဗြာဟ္မဏာ ပါကာရပရိက္ခ-
ပယုတ္တာနိ နိဝေသနာနိ ကတွာ သဗ္ဗေ ဝသိ သု၊
တသ္မာ အလီလနီဂြောဓဓတိ နာမံ ဇာတ”န္တိ
ဝေန္တိ၊ တကြာယံ ဝေဒနတ္ထော န ဇပန္တိတိ အလီ၊
မန္တာနံ အနဇ္ဈာယကာတိ အတ္ထော၊ အလီ
လန္တိ အာဒိယန္တိ နိဝါသံ တ္ထောတိ အလီလောတိ၊
ယသ္မာ ဝါ မဇ္ဈနိကေ သမယေ အန္တော ပဝိဇ္ဇေ
အဇေ အတ္တနော ဆာယာယ ပါလေတိ ရက္ခတိ၊
တသ္မာ အလီလောတိဿ နာမံ ရဋ္ဌန္တိ အပရေ၊
သဗ္ဗကာပိ နာမမေတံ တဿ ရက္ခဿ၊ တဿ
သမိပေ၊ သမိပတ္တေ ဟိ ဘေ ဘုမ္မံ “အလီလ-
နီဂြောဓေ”တိ။ ဥပါန၊ဋ္ဌ၊၄၇။ (ဘုရားရှင်သည်
ဤအလီလညောင်ပင်သို့ ဘုရားမဖြစ်မီ သုဇာ
တာ သတို့သမီး၏ နို့ဃနာဆွမ်းကို ခံယူခါး
တကြိမ် (ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၁၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၊၇၉၊၈၁။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇)၊ ပဉ္စမ
သတ္တာဟ စံနေတော်မူရန် တကြိမ် (ဝိ၊၃။၃။
ဥပါန၊၈၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀၊၄၉၄။ သံ၊၁။၁၂၃။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ သံ၊၁။၁၄၀။ အံ၊၁။၃၂၈။ အဋ္ဌမ-
သတ္တာဟ စံနေတော်မူရန်တကြိမ် (သံ၊၁။၁၃၈။
ဒိ၊၂။၉၄၊၂၁၄။) အားဖြင့် ၃-ကြိမ် ကြွရောက်
တော်မူခဲ့သည်။ (သံ၊၁။ ၁၀၄-၅။ သံ၊၃။ ၁၄၅၊
၁၆၁၊၂၀၄။ အံ၊၁။ ၃၃၀-တို့၌ကား မည်သည့်
သတ္တာဟဟု ဖွင့်ပြချက်မရှိ။)

အလီလနီဂြောဓမ္မလ (န) [အလီလနီဂြောဓ +
မ္မလ] အလီလညောင်ပင်ရင်း။ အလီလနီဂြော-
ဓမ္မလေ သတ္တာဟ ကေပလ္လကေနံ။ ဝိ၊၃။၃။

အလီလဗြာဟ္မဏ (ပု) [အလီလ + ဗြာဟ္မဏ]
အလီလပုဏ္ဏား။ ပုဗ္ဗေ ဓမ္မကာရီ နာမေကော
အလီလဗြာဟ္မဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။

အလီလရက္ခမ္မလ (န) [အလီလ + ရက္ခ + မ္မလ]
အလီလ ညောင်ပင်ရင်း။ အလီလရက္ခမ္မလ-
သို့၊ နိသီဒိတု တထာဂတော။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁။၄၆။
ဋ္ဌ၊၁၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ အလီ-
လနီဂြောဓ-လည်းကြည့်။

အလီလိကာ (ထိ) အလီလက-ကြည့်။
အဇဘူတ (တိ) [အဇ + ဘူတ] ဆိတ်(ဖြစ်၍) ဖြစ်
သော။ အဇာနံ သတံ အဇဘူတာနံ။ သံ၊၁။
၃၉၅။

အဇမံသ (န) [အဇ + မံသ] ဆိတ်သား။ အဇမံသံ
ခါဒိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။

အဇမုခိ (ထိ) [အဇ + မုခိ] အဇမုခိမည်သော
နဂါးမ။ အယံ အဇမုခိ နာမ၊ ပုဏ္ဏာ ဥဂ္ဂဿ
တေဇသော။ ဇာ၊၂။၂၂၉။ အစိုမုခိ-လည်းကြည့်။

အမောဒါ (ထိ) [အဇ + မောဒ။ အဇ + မုဒ +
ဏ။ အဇဿ မောဒေါ ဣဝ မောဒေါ ဂန္ဓော
ယဿ၊ အဇံ မောဒယတိ အာနန္ဒယတိ မော
ဒိ + အဏံ ဝါ။ ဝါစပုတိ။] ဆိတ်နံကဲ့သို့ အနံရှိ
သောအပင်၊ ဟင်းခတ်အဖြစ် အသုံးပြုရသော
အပင်တမျိုး။ (အဇမောဒါ တုဂြဂန္ဓာ
ဗြဟ္မဒဘိာ ယဝါနိကာ။) အမရ၊၁၄-ဝဂ်၊
၁၄၅-ဂါထာ။ အဘယာရာမဆရာတော်၏နိဿိ၌
‘ဇမုနန္ဒာ’ ဟု ပြန်ဆို၏။ ဆာ မုနာဘိလျံ၏
သက္ကဋ္ဌ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၌ “အဇမောဒ (ပု)
အဇမောဒါ၊ အဇမောဒိကာ (ထိ) goat’s
delight: name of various plants,
common Caraway, (Caraway ?)
the species called Ajwaen (Ligusti-
cum Ajwaen), a species of Parsley,
Apium Involucratum.” ဟု ဆို၏။
ချိမ်းဘားအဘိဓာန်၌ “Caraway, n. an
umbelliferous Plant Carum Carvi)
with aromatic fruits (Caraway
Seeds) used as a tonic and condi-
ment. မွေးကြိုင်သော အသီးရှိသော၊ အစေ့
ကို အားဆေးအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ ဟင်းခတ်အမွှေး

အကြိုင် အဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ အသုံးပြုအပ်သော၊
ညှာတံနှင့် အပွင့်တို့သည် ထီးကိုဖြန့်မှီးထားသည့်
သဏ္ဌာန်ရှိသော အပင်”ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။
ဂျပံဆင်၏ မြန်ပာ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်၌ “စမွတ်
Caraway plant, dill” ဟု ဆို၏။
ဦးထွန်းငြိမ်း အဘိဓာန်၌ “Caraway ကို
ကရဝေး”ဟုပင် မြန်မာပြန်၏။ တိကဋကအဇ-
မောဒဟိဂုံဇီရကာဒိဟိ ကဋကဘဏ္ဍေဟိ အဘိ-
သင်္ခရိတွာ။ (=အဒါသိ ကောလသမ္ပာကံ၊
ကဉ္စကံ တေလဓူပိတံ။ ဝိမာန။၅၉။) ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၁၇၀။

အဇယာန (န) [အဇ + ယာန] ဆိတ်ကသောယာဉ်။
အဇယာနေန ဝါ။ မဟာနိ။၃။

အဇယုဒ္ဓ (န) [အဇ + ယုဒ္ဓ] ဆိတ်တိုက်ပဲ့။ အဇယုဒ္ဓ
မေဏ္ဍယုဒ္ဓ။ ဒီ၊၁။၆။ စူဠနိ။၂၀၅။

အဇယူထ (ပု၊န) [အဇ + ယူထ] ဆိတ်အုပ်။
ဗြာဟ္မဏော အဇယူထေန။ ဇာ၊၁။၁၇၁။ အသံ-
ကိတော အဇယူထံ ဥပေတိ။ ဇာ၊၂။၅၀။

အဇရ (တိ) [န + ဇရာ] (က) အိုခြင်း
မရှိသော၊ မအိုရာဖြစ်သော။ အတ္တနာ ဇရာ-
ဓမ္မော သမာနော ဇရာဓမ္မေ အာဒိနဝံ ဝိဒိတွာ
အဇရံ အနတ္တရံ ယောဂကမ္မေ နိဗ္ဗာနံ ပရိယေ-
သတိ။ အံ၊၁။၅၇၀။ (ခ) မအိုသော - အိုခြင်း
ကင်းသော - တရား၊ အိုခြင်း မရှိရာအရပ်။ ထို
အရပ်သို့ ရောက်သောသူအား အိုခြင်းမရှိခြင်း၏
အကြောင်း ဖြစ်သောတရား။ နိဗ္ဗာန်။ အဇရံ
ဇီရမာနေန။ ထေရ။၂၂၇။ အဇရန္တိ ဇရာရဟိတံ၊
နိဗ္ဗာနံ သန္တာယာဟ။ တံ ဟိ အဇာတတ္တာ နတ္ထိ
ဧဇရာ၊ တေသ္မိံ ဝါ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဿ သာ
နတ္ထိတိ ဇရာဘာဝဟေတုတောပိ အဇရံ နာမ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ (ဂ) မအို - မဆွေးမြေ့ - ခြင်း၊
မပျက်စီးခြင်း။ ကိသု အဇရသာ သာဓု၊ သီလံ
အဇရသာ သာဓု။ သံ၊၁။၃၄။ အဇရသာတိ
အဇီရဏေန၊ အဝိပတ္တိယာတိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၇။ (ဃ) မအိုသော၊သူ။ အဇရာ နန ဟေဿန္တိ၊

ဘက္ခယိတွာ ပဘာဝတိ။ ဇာ၊၂။ ၇၀။ အဇရာ-
လည်းကြည့်။

အဇရထ (ပု) [အဇ + ရထ] ဆိတ်ကသောရထား။
ကဒါဟံ အဇရထေ စ။ ဇာ၊၂။၁၆၄။

အဇရသာသုတ္တ (န) [အဇရသာ + သုတ္တ] အလုတ္တ-
သမာသ် မအို - မဟောင်းနွမ်း - သောအရာကို
ပြဆိုသောသုတ်၊ အဇရသာသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ။ ၁-သံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊၂-သုတ်။ သံ၊၁။
၃၄။

အဇရာ (ထိ) [န + ဇရာ] မအိုခြင်း၊ မဆွေးမြေ့-
ခြင်း၊ မပျက်စီးခြင်း။ အဇရာ အဘိညေယျာ၊
အဗျာမိ အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။၁၂၊၁၄။ ဇရာ-
ယ ဝုဋ္ဌဟိတွာ အဇရံ ပက္ခန္ဓတိတိ ဂေါတြဘု။
ပဋိသံ။၆၄။

အဇရာဇ (ပု) [အဇ + ရာဇ] ဆိတ်မင်း၊ ဆိတ်
ဘုရင်။ ယံ န သမ္ပ အဟံ ဗာလော၊ အဇရာဇ
ဝိဇာနဟိ။ ဇာ၊၁။၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၂-၃။

အဇရာမတ (တိ) [အဇရ + အမတ] မအိုမသေ
သော၊ အိုခြင်း သေခြင်းမရှိသော။ အဇရာမတံ
သီတိဘာဝံ။ အပ၊၂။၁၉၆။

အဇရာမရ (တိ) [အဇရ + အမရ] (က) အိုခြင်း၊
သေခြင်း မရှိသော၊ မအိုရာမသေရာဖြစ်သော။
အဇရာမရံ သီတိဘာဝံ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖဿယိ
အဟံ။ အပ၊၁။၄၄။ အပ၊၂။၁၉၆။ (ခ) မအို
မသေသော၊သူ။ ကာလေ ဝါ ပန ဝိဇ္ဇာယ၊ ဘဝေ-
ယံ အဇရာမရော။... န ဝိဇ္ဇတေ သော ပဒေ-
သော၊ ကမ္ပံ ဝိဇ္ဇာ စ ပေါရိသံ။ ယတ္ထ ဂန္ဓာ
ဘဝေ မစ္စော၊ရာဇပုတ္တာဇရာမရော။ ပဟူတဓန-
ဓညာသေ၊ တေပိ နော အဇရာမရာ။ ဝိမာန။
၈၈။... ဇရာမရဏဓမ္မော ဝေ၊ မဟဒ္ဓနတာဒိနိပိ
တေသံ ဥပရိ နိပတန္တံ ဇရာမရဏံ နိဝတ္တေတံ
န သက္ကောန္တိတိ အတ္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၆။
(ဂ) မအိုမသေဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အဇရာ-
မရောဟံ အာသိ၊ အဇေတံ ဉာမိ နော ပုရေ။
သာမံ ကာလကံတံ ဒိသ္မာ၊ “နတ္ထိ မစ္စုဿ နာဂ-

မော”။ ဇာ၊၂။၁၇၇။ အာသိန္နိ အဟံ တွေကံ
ကာလံ အဇရာမရေမှိတိ သညိ အဟောသိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၂။

အဇရာမရဏ (တိ) [အဇရ+အမရဏ] အိခြင်း
သေခြင်းမရှိသော၊ မအိုရာ မသေရာဖြစ်သော။
အဇရာမရဏံ ပုရိဂမိဿာမိ အသင်္ခတံ။ အပ၊၂။
၂၆၅။

အဇရိတ (တိ) [န+ဇရိတ] ဇရာသည် မအိုစေအပ်
သော။

အဇရိတတ္ထ (န) [အဇရိတ+တ္ထ] ဇရာသည် မအို
စေအပ်သည်၏ အဖြစ်။ အဇဇရ-ကြည့်။

အဇရူပ (န) [အဇ+ရူပ] ဆိတ်၏ - အသွင် -
သဏ္ဌာန်။ တဿ သက္ကော ဝတ’ညာယ၊ အဇ-
ရူပေနုပါဂမိ။ ဇာ၊၁။၉၁။ တတ္ထေကာ ယက္ခိနိ
အဇရူပေန ဝိစရတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

အဇလက္ခဏ (န) [အဇ+လက္ခဏ] ဆိတ်လက္ခ-
ဏာ။ အဇလက္ခဏံ မေဏ္ဍလက္ခဏံ။ဒိ၊၁။၉။

အဇလဏ္ဍိကာ (ထိ) [အဇ+လဏ္ဍိကာ] ဆိတ်ချေး
တုံး။ နာဠိမတ္တာ အဇလဏ္ဍိကာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၃-
၄။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

အဇဝတ (န) [အဇ+ဝတ] (၁) ဆိတ်အကျင့်၊
ဆိတ်ကို အတုလိုက်၍ ကျင့်သောအကျင့်။ (တိ)
(၂) ဆိတ်အကျင့်ရှိသော၊ ဆိတ်ကိုအတုလိုက်၍
ကျင့်သော အကျင့်ရှိသောသူ။

အဇဝတဂေါဝတ (န) [အဇဝတ+ဂေါဝတ။ ဒွန်]
(၁) ဆိတ်အကျင့်၊ နွားအကျင့်။ အဇဝတဂေါ-
ဝတသင်္ခါတံ ဝတဉ္စ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ (တိ) (၂)
ဆိတ်အကျင့်ရှိသူ၊ နွားအကျင့်ရှိသူ။ သေသာ
အဇဝတဂေါဝတာ ဟုတွာ ပုတ္တံ အလဘိတွာ
ဥယျာနံ အဂမံသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။

အဇဝိသာဏ (န) [အဇ+ဝိသာဏ] ဆိတ်ဦးချို၊
ဆိတ်ချို။

အဇဝိသာဏဝဒ္ဓိကာ (ထိ) [အဇဝိသာဏ+ဝဒ္ဓ+
ဣက] ဆိတ်ချိုကဲ့သို့ သဲကြိုးတပ်သော။ အဇဝိ-

သာဏဝဒ္ဓိကာ ဥပါဟနာယော ဓာရေန္တိ။
ဝိ၊၃။၂၇၃။

အဇဝိထိ (ထိ) [အဇ+ဝိထိ] ဆိတ်အားလျှော်
သော ရာသီ ဥတု၌ လ၊နေတို့၏ သွားရာလမ်း။
ယံကာလံ စန္ဒိမသ္မုရိယာ အဇဝိထိ အာရဟန္တိ၊
တဒါ ဒေဝေါ ကေဓိန္ဒုမ္ပိ န ဝဿတိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅၁။သာရတ္ထ၊၁။၂၆၂။သာ ဝိထိ ဥဒကာဘာ-
ဝေန အဇာနရူပတာယ ‘အဇဝိထိ’တိ သမညံ
ဂတာ။ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၄။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၂။ ဂေါဝိထိ၊
နာဂဝိထိ-တို့လည်းကြည့်။

အဇသံသ (ပု) [အဇ+သံသ] ဆိတ်အပေါင်း။
သံသော သံသောတိ ဝဒသိ၊ ကိံ သံသော၊
မိဂသံသော အဇသံသော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။

အဇသတ (န) [အဇ+သတ] ဆိတ်တရာ။သတ္တ စ
အဇသတာနိထူဏူပနီတာနိ ဟောန္တိ။ဒိ၊၁။
၁၂၀။ ပဉ္စ စ အဇသတာနိ ထူဏူပနီတာနိ
ဟောန္တိ။ သံ၊၁။၇၅။ပဉ္စ အဇသတာနိ ထူဏူ-
ပနီတာနိ ဟောန္တိ။အံ၊၂။၄၂၉။

အဇသဒ္ဓ (ပု) [အဇ+သဒ္ဓ] ဆိတ်မြည်သံ။ ယဒါ
အဇသဒ္ဓံ ကတွာ ဗလိံ ဥပဟရန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၅၈။

အဇသီလ (န) [အဇ+သီလ] ဆိတ်သီလ၊ ဆိတ်
တို့၏ အလေ့အကျင့်နှင့် တူသော - အကျင့် -
သီလ။ ယာပိ စ အနိယျာနိကသာသနေ အဇသီ-
လာဒိန္နံ ဝသေန ပရိပူရကာရိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။
အဇသီလ ဂေါသီလ ကုက္ကုရသီလ ပဉ္စာတပ-
မရူပပါတ ဥက္ကုဋ္ဌိကပ္ပဓာန ကဏ္ဍကာပဿယာဒိ-
ဘေဒံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။

အဇသီလဂေါသီလ (န) [အဇသီလ+ဂေါသီလ။
ဒွန်] ဆိတ်တို့၏ အလေ့အကျင့်နှင့်တူသော -
အကျင့် - သီလ၊ နွားတို့၏ အလေ့အကျင့်နှင့်
တူသော - အကျင့် - သီလ။ ဆိတ်အကျင့် နွား
အကျင့်။ အဇသီလဂေါသီလသင်္ခါတံ သီလံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။

အဇာတမာန (တိ) [န + ဇာတမာန] မပယ် - မစွန့် -
သော။ အရိဉ္ဇမာန (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁) ကြည့်။

အဇာတိတ (တိ) [န + ဇာတိတ] မစွန့်လွှတ်အပ်
သော။ သိရိယာ အဇာတိတော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၀။

အဇာတိတပဋိဂ္ဂဟဏ (တိ) [အဇာတိတ + ပဋိဂ္ဂဟ-
ဏ] မစွန့်အပ်သော အကပ်ခံခြင်းရှိသော၊ အကပ်-
မပျက်သော။ ဝုတ္တောကာသတော ဆိန္ဒိတွာ
ဂဟိတာဝသေသံ ဟိ အဇာတိတပဋိဂ္ဂဟဏမေဝ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၈။

အဇာတိတဝတ္ထုက (တိ) [အဇာတိတ + ဝတ္ထု + က]
မစွန့်အပ်သော ကျောင်းရာရှိသော၊ ကပ္ပိယကုဋိ
အဖြစ်မပျက်သော။ သဗ္ဗေသုပိ ပရိဝတ္တိတေသု
အဇာတိတဝတ္ထုကာဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၁။

အဇဠ (တိ) [န + ဇဠ] မထိုင်းမှိုင်း - မတွေဝေ -
သော။ သူ။ ယေ ပညဝဇ္ဇော အဇဠာ အနေဠမူဂါ။
အံ၊ ၁။ ၃၇။ အမူဠာ အဇဠာ နာမ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၇၉။

အဇဠတာ (ထိ) [အဇဠ + တာ] မထိုင်းမှိုင်း -
မတွေဝေ - သူ၏အဖြစ်။ အဇဠတာ အနေဠ-
မူဂတာ ဒုလ္လဘာ လောကသို့။ အံ၊ ၂။ ၃၈၄။

အဇာ (ထိ) ဆိတ်မ။ အဇ-ကြည့်။

အဇာဂရန္တ (တိ) [န + ဇာဂရန္တ] မနိုးကြားသော၊
သူ။ တဿ ဇာဂရန္တဿပိ အဇာဂရန္တဿပိ
ကိလေသဘယံ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။

အဇာတ (တိ) [န + ဇာတ] (က) မဖြစ်သော။
ယမှိ ဇာတေ န ပဿတိ။ အဇာတေ သာဓု
ပဿတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။ (ခ) မဖြစ်သေးသော၊
ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသို့မရောက်သေးသော၊ မပေါ်သေး
သော။ ယေ ဓမ္မာ အဇာတာ အဘူတာ။
အဘိ၊ ၈။ ၂၃။ ယံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အဇာဘံ အပါ-
တုဘူတံ။ သံ၊ ၂။ ၅၉။ အဇာတန္တိ အနုပ္ပန္နံ။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၅၇။ တေန ဟိ အဇာတံ ပဇဟတိ။ အနိဗ္ဗတ္တံ
ပဇဟတိ။ ပဋိ၊ သံ၊ ၃၉၄။ အဇာတန္တိ ဇာတိ

အပ္ပတ္တံ။ ပဋိ၊ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၄။ (ဂ) မဖြစ်ပေါ်သေး
သော ကိလေသာတရား။ အဇာတံ ဈာပေတိ
ဇာတေန၊ ဈာနံ တေန ပဝုစ္စတိ။ ပဋိ၊ သံ၊ ၆၇။
အဇာတံ အဇာတမေဝ တံ တံ ကိလေသံ
ဈာပေတိ ဒဟတိ သမုစ္ဆန္တတိ။ ပဋိ၊ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၈။ (ဃ) အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်
ခြင်းကြောင့် - ဖြစ်သည် မဟုတ်သော - မဖြစ်
သော - တရား။ နိဗ္ဗာန်။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ
အဇာတံ အဘူတံ။ ဥဒါန၊ ၁၇၈။ ဣတိဝုတ်။
၂၂၀။ ဝေဒနာဒယော ဝိယ ဟေတုပစ္စယသမဝါ-
ယသင်္ခါတာယ ကာရဏသမဂ္ဂိယာ န ဇာတံ
န နိဗ္ဗတ္တန္တိ အဇာတံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၅၇။ ဣတိဝုတ်။
ဌ၊ ၁၅၄။ (င) ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသဘောမရှိသော
တရား။ နိဗ္ဗာန်။ အဇာတံ အဘူတံ။ နေတ္ထိ။
၄၇။ အနိဗ္ဗတ္တိသဘာဝတ္တာ အဇာတံ။ နေတ္ထိ။
ဌ၊ ၁၂၀။ (စ) ပကတိ - အစစ် - မဟုတ်သော။
အဇာတာ စပထဝီ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၉။ အဇာတာ နာမ
ပထဝီ ဒဗ္ဗာပိ ဝုစ္စတိ အဇာတပထဝီ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀။

အဇာတတ္တ (န) [အဇာတ + တတ္တ] ဖြစ်ပေါ်ခြင်း
မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အဇရ (ခ) အနက်ကြည့်။

အဇာတပက္ခ (တိ) [အဇာတ + ပက္ခ] အတောင်
မဖြစ်သေးသော၊ အတောင်မပေါက်သေးသော။
အဇာတပက္ခာ တရုဏာ၊ ပုတ္တကာ မယု ကော-
သိယ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆။

အဇာတပထဝီ (ထိ) [အဇာတ + ပထဝီ] ပကတိ
အစစ် - မဟုတ်သောမြေ။ ဇာတာ စ ပထဝီ
အဇာတာ စ ပထဝီတိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ဇာတ-
ပထဝီဉ္စ အဇာတပထဝီဉ္စ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀။
(ဝိ၊ ၂။ ၅၀-လည်းကြည့်။)

အဇာတဖလ (န) [အဇာတ + ဖလ] (၁) မဖြစ် -
မသီး - သေးသော အသီး။ ယေ တဿ ရုက္ခဿ
အဇာတဖလာ၊ တေ အဇာတာယေဝ န ဇာယန္တိ။
ပဋိ၊ သံ၊ ၃၉၅။ အဇာတဖလာတိ အဇာတာနိ
ဖလာနိ။ ၎င်း၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၅။ (တိ) (၂) မဖြစ်
သေးသော အသီးရှိသော၊ အသီးမသီးသေး

သော။ သေယျထာပိတရုဏော ရုက္ခော အဇာ-
တဖလော။ ပဋိသံ။ ၃၉၅။ အဇာတဖလောတိ
ဖလဒါယကဏ္ဍေပိ သတိ ဖလဂ္ဂဟဏတော ပုရေ-
ကာလဂ္ဂဟဏံ။ ပဋိသံ။ ၂။ ၃၀၅။

အဇာတဗုဒ္ဓိ (တိ) [အဇာတ + ဗုဒ္ဓိ] မဖြစ်ပေါ်
သေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော။ ဝေါဟာရ၌
လိမ္မာသောဉာဏ်မရောက်သေးသော။ အဇာ-
တဗုဒ္ဓိ ဒါရကော ကဟာပဏာနံ စိတ္တဝိစိတ္တစတု-
ရဿမဏ္ဍလဘာဝမေဝ ဇာနာတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၆၆-၇။ အဇာတဗုဒ္ဓိတိ အသဉ္စာဘ-
ဗျဝဟာရဗုဒ္ဓိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၅။

အဇာတသတ္တု (ပု) [အဇာတ + သတ္တု။ (အဇာ-
တဓတြု-သံ)] အဇာတသတ်၊ မမွေးမီကပင်
မင်း၏ ရန်သူဖြစ်လတ္တံ့ ဟု ပြောကြားအပ်သော၊
သူ။ အဇာတသတ်မင်းသား၊ အဇာတသတ်
ဘုရင်။ ရာဇာ မာဂဓော အဇာတသတ္တု ဝေဒေ-
ဟိပုတ္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၄၄။ အဇာတောယေဝ ရညော
သတ္တု ဘဝိဿဘိတိ နေမိတ္တကေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ
အဇာတသတ္တု။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ အထ ခေါ
ဒေဝဒတ္တော အဇာတသတ္တု ကုမာရံ တေဒဝေါစ။
ဝိ၊ ၄။ ၃၄၁။

အဇာတသုတ္တ (န) [အဇာတ + သုတ္တ] နိဗ္ဗာန်၏
အကြောင်းအရာကို ဟောသောသုတ်။ အဇာတ
သုတ်။ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-
သုတ်။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀။

အဇာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဇာတသုတ္တ +
ဝဏ္ဏနာ] အဇာတသုတ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌက-
ထာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၅၄-၇။

အဇာတဿရ (ပု) [န + ဇာတဿရ] အလိုလိုဖြစ်
သောအိုင် - ထုံးအိုင် - မဟုတ်သော။ သဗ္ဗောပိ
အဇာတဿရော ဟောတိ၊ ဂါမသီမာသနျံမေဝ
ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ ဝဇီရ။ ၄၆၁။

အဇာတာဒိသဘာဝ (ပု) [အဇာတ + အာဒိ + သ-
ဘာဝ] (၁) အဇာတအစရှိသော - မဖြစ်ခြင်း
စသော - သဘော။ (တိ) (၂) မဖြစ်ခြင်း
စသော သဘောရှိသော။ ဘိက္ခဝေ ယဒိ အဇာ-
တာဒိသဘာဝါ အသင်္ခတာ ဓာတု န အဘိဿ
န သိယာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၅၅။

အဇာတိ (ထိ) [န + ဇာတိ] (၁) မဖြစ်ခြင်း၊
ဘဝအသစ်မဖြစ်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေမနေခြင်း။ အဇာ-
တိ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။ ၁၂။ ဇာတိယာ
ဝုဋ္ဌဟိတော အဇာတိ ပက္ခန္ဓတိတိ ဂေါတြဘူ။
ပဋိသံ။ ၆၄။ (တိ) (၂) ဇာတိ၏ကုန်ရာဖြစ်
သော၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းမရှိရာ၊ နိဗ္ဗာန်။ ဝေမေဝ
ဇာတိ ဝိဇ္ဇန္တေ၊ အဇာတိပိစ္ဆိတဉ္ဇကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၇။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅။ အဇာတိပိတိ ဇာတိ-
ခေပန အဇာတိ နိဗ္ဗာနမ္ပိ ဣစ္ဆိတဉ္ဇံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၉၂။
သဗ္ဗဇာတိက္ခေပနတော အဇာတိသင်္ခါတေန
နိဗ္ဗာနေနာပိ ဘဝိတဗ္ဗမေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅။

အဇာတိဓမ္မ (တိ) [အဇာတိ + ဓမ္မ] မဖြစ်ခြင်း
သဘောရှိသော။

အဇာတိဓမ္မတ္တ (န) [အဇာတိဓမ္မ + တ္တ] မဖြစ်ခြင်း
သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ သဗ္ဗေဓု သဗ္ဗ အဇာတိ-
ဓမ္မတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၇။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၅၄။

အဇာတိမန္တ (တိ) [န + ဇာတိမန္တ] အမျိုးဇာတ်
ယုတ်နိမ့်သူ။ သုဇာတိမန္တောပိ အဇာတိမဿ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၁၉။

အဇာတိသညာ (ထိ) [အဇ + ဣတိ + သညာ]
ဆိတ်ဟူသော - အမှတ် - သညာ။ “အဇာ”တိ-
သညာယ အာဂတာဂတေ ခါဒတိ။ မူလဒီ၊ ၂။
၂၂၂။

အဇာနက (တိ) [န + ဉာ + နာ + က] မသိသော၊
ပညာမဲ့သော၊ သူ။ အဇာနန္တဿ အဇာနကော။
ထေရီ။ ၄၀၆။ အဇာနကော အဝိဒ္ဓသု ဗာလော
.....ထေရီ။ ၄။ ၂၁၁။

အဇာနိတာ (ထိ) [အဇာနန္တ + တာ။ နှိ-ချေ] မသိ
သောသူ၏ အဖြစ်၊ မသိခြင်း။ အဇာနန္တိ
အဇာနိတာ။ ထေရ။ ၂၄၈။ အဇာနိတာ အဇာ-
နနကာရဏာ ဂုဏာနံ အဇာနနမေဝ တတ္ထ
ကာရဏန္တိ ဒဿေတိ။ ထေရ။ ၁၁။ ၃၁၉။

အဇာနန (န) [န + ဇာနန] မသိခြင်း။ အနာ-
ဒရိယေန ဝါ အဇာနနေန ဝါ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၈။

အဇာနနက (တိ) [န + ဇာနနက] မသိသောသူ။
တဒါ ဟိ သုပဏ္ဏာ နာဂံ ဂဟေတုံ အဇာနနကာ-
ယေဝ၊ ပစ္စာ ပဏ္ဍရဇာတကေ ဇာနိံ သု။ ဇာ၊ ၄၊
၇။ ၂၂။

အဇာနနကရဏ (န) [န + ဇာနနကရဏ] (၁) မသိ
ခြင်းကို ပြခြင်း။ (တိ) (၂) မသိခြင်းကိုပြု
တတ်သော။ အညာဏကရဏ-ကြည့်။

အဇာနနကာရဏ (န) [အဇာနန + ကာရဏ] မသိ
ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အဇာနိတာ-ကြည့်။

အဇာနနကာလ (ပု) [အဇာနန + ကာလ] မသိ
သောအခါ။ တဒါ ဟိ သုပဏ္ဏာနံ နာဂံ ဂဟေတုံ
အဇာနနကာလော၊ ပစ္စာ ပဏ္ဍရဇာတကေ ဇာနိံ သု။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၂၂။ (သိ၊ ဣ-မူကံ။)

အဇာနနဌာန (န) [အဇာနန + ဌာန] မသိနိုင်
သော-အရပ်-ဒေသ-ဌာန။ ယတ္ထ ဝါ တတ္ထ ဝါ
အညေဟိ အဇာနနဌာနံ ဂန္ဓာ ဝသိဿာမ။ အ၊ ၄၊
၁။ ၁၆၆။

အဇာနနတာ (ထိ) [အဇာနန + တာ] မသိသည်
၏အဖြစ်၊ မသိခြင်း။ မဟာသရီရတာယ လဟု-
ဘာဝဂဇ္ဇဘာဝဿ အဇာနနတာယ အစေတနံ။
ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၈၄။

အဇာနနပစ္စယ (ပု) [အဇာနန + ပစ္စယ] မသိခြင်း
ဟူသော အကြောင်း။ မသိခြင်း အကြောင်း။
အဇာနနပစ္စယာ ပန ဝတ္ထဘေဒတော မုစ္စတိ။
ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁။

အဇာနနဘာဝ (ပု) [အဇာနန + ဘာဝ] မသိ
သည်၏အဖြစ်၊ မသိခြင်း။ မာတုဂါမဿ အဒိဋ္ဌ-
ပုဗ္ဗတ္တာ မေတုနဓမ္မဿ စ အဇာနနဘာဝေန။
ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၂၀၉။

အဇာနန္တ (တိ) [န + ဇာနန္တ။ (ထိ-၌ အဇာနန္တိ)]
မသိသော၊ သူ။ အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ။
ဝိ၊ ၁။ ၄၁။ အနာပတ္တိ အဇာနန္တိယာ။ ဝိ၊ ၂။
၂၇၉။ ဣမေ ပနညေ ဘိက္ခု အဇာနံ အပဿံ
ဝိဟရန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၅။ အဇာနန္တာ အပဿ-
န္တာ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။

အဇာနန္တစတုက္က (န) [အဇာနန္တ + စတုက္က] အဇာ-
နန္တစတုက္က၊ အဇာနန္တကို မူတည်၍ ဇာနန္တ-ဖြင့်
စက်လှည့် ဟောထားသော ဝါရ လေးခုတို့၏
အပေါင်း။ အဇာနန္တစတုက္ကံ အစိတ္တကစတုက္ကသ-
ဒိသံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၈။ (ဝိ၊ ၅။ ၂၅၅-ကြည့်။) အစိတ္တ-
က စတုက္ကသဒိသ-လည်းကြည့်။

အဇာနပုဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အဇာနန္တ + ပုဋိစ္ဆန္တ။ နှိ-ချေ]
မသိ၍ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ဧကော အာပတ္တိ အဇာ-
နပုဋိစ္ဆန္တာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၃။

အဇာနမာန (တိ) [န + ဇာနမာန] မသိသောသူ။
တဿာတျာ ဇာနမာနာယ။ ပေတ။ ၁၄၂။
ဒိန္နာဒိန္နံ အဇာနမာနော။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၇။

အဇာနာပန (န) [န + ဇာနာပန] မသိစေခြင်း။
သိယာ အကိရိယံ ဌိတဌာနံ အာဂန္ဓာ မန္တယ-
မာနာနံ အဇာနာပနဝသေန။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၉။

အဇာနာပိတ (တိ) [န + ဇာနာပိတ] မသိစေအပ်
သော။ အပုစ္ဆိတ (မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၁။) ကြည့်။

အဇာနာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ဇာနာပေတွာ] မသိ
စေမူ၍။ နန္ဒာဒေဝိယာ သဒ္ဓိံ မန္တေန္တေပိ မယိ
အဇာနာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၃၂၉။

အဇာနိကာ (ထိ) [န + ဇာနိကာ] မသိခြင်း။
တတော အဇာနိကံ ကတွာ ဂဟပတိပုတ္တဿ
ဂေဟံ ပေသေဿာမ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၁၀။ (ဣ-မူကံ။)

အဇာနိတ (တိ) [န+ဇာနိတ] မသိအပ်သော။
ယေသံ ဓမ္မာ အဇာနိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၉။ အဇာ-
နိတာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ အနဓိဂတတ္တာ
အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၃။

အဇာနိတဗ္ဗ (တိ) [န+ဇာနိတဗ္ဗ] မသိအပ်-
မသိနိုင် - လတ္တံ့သောတရား။ အထော အဝိ-
ညာတမဇာနိတဗ္ဗ။ ပဋိသံ။ ၁၂။ ၂၂၇။ မဟာနိ။
၂၇၀။ အဇာနိတဗ္ဗန္တိ အနာဂတကာလိကံ
အဇာနိတဗ္ဗံ နာမ ဓမ္မဇာတံ န ဘဝိဿတိ၊
နတ္ထိ ဝါ။ ဣမိနာ အနာဂတကာလိကဿ သဗ္ဗ-
ဓမ္မဿ ဉာတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဇာနနိရိ-
ယာဝိသေသနမတ္ထမေဝ ဝါ ဣတ္ထေ အကာရော။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၀။

အဇာနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ဇာနိတွာ] မသိမူ၍၊
မသိသောကြောင့်။ ယာ အာပတ္တိယော ပုဗ္ဗေ
အဇာနိတွာ နစ္ဆာဒေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၁။ ယဒိ တံ
အဇာနိတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၁၄။

အဇာပယန္တ (တိ) [န+ဇာပယန္တ] ဆုံးရှုံးအောင်
မပြုလုပ်စေသော။ သူ။ အဇိနံ အဇာပယံ အသော-
စံ အသောစာပယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၁၇။ အဇိနံ အဇာပ-
ယန္တိ ပရဿ ဓနဇာနိ အကရောန္တေန အကာ-
ရာပေန္တေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

အဇာမိဂ (ပု) [အဇ+မိဂ။ အဇော ဝေ အဇာ-
မိဂေါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။] ဆိတ်။ ဝါမေန သူက-
ရော ဟောတိ၊ ဒက္ခိဏေန အဇာမိဂေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၅၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၁။
အဇာမိဂေ ဒိသု။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ အဇာ ဝေ
မိဂါတိ အဇာမိဂါ။ တေ အဇာမိဂေ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၂၃။

အဇာယထ (ကြိ) ဇာယတိ-ကြည့်။

အဇာယမာန (တိ) [န+ဇာယမာန] မဖြစ်သော၊
ပဋိသန္ဓေမနေသော။ သူ။ အဇာယမာနော ကိ-
ဇိယိဿတိ။ မ၊ ၃။ ၂၇၉။

အဇာယိ } (ကြိ) ဇာယတိ-ကြည့်။
အဇာယိသံ }

အဇိကက္ခာယိတ (တိ) [အဇိကာ+ခါယိတ] ဆိတ်-
ခဲအပ် - ဝါးအပ် - သော - အဝတ် - အထည် -
သင်္ကန်း။ ဒသ ပံသုကုလ္လာနီတိ သောသာနိကံ၊
ပါပဏိကံ၊ ဥန္နု၊ ရက္ခာယိတံ၊ ဥပစိကက္ခာယိတံ၊
အဂ္ဂိဒဗ္ဗံ၊ ဂေါခါယိတံ၊ အဇိကက္ခာယိတံ၊ (အဇိ-
ကက္ခာယိတံ ?) ထူပစိဝရံ၊ အဘိသေကိယံ၊
ဘတပဋိယာဘတန္တိ တေသု ဥပသမ္ပန္နေန
ဥဿုက္ကံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၃။ အဇိကက္ခာယိက-
လည်းကြည့်။

အဇိကခါဒက (တိ) [အဇိကာ+ခါဒက] ဆိတ်
မကို စားသော၊ ဆိတ်မ၏အသားကို စားသော၊
သူ။ ဣတ္ထကံ ကာလံ ရာဇကုလေ အဇိကခါဒကော
သေ စောရော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇။

အဇိကဂေါပက (တိ) [အဇိကာ+ဂေါပက] ဆိတ်
မကို ထိန်းကျောင်းသော။ သူ။ အဇိကဂေါပကာ
“စောရေ ဂဏှိဿာမာ”တိ ကေမန္တံ နိလိနာ
အဋ္ဌသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇-ဂ။

အဇိကစောရက (တိ) [အဇိကာ+စောရက] ဆိတ်
မကိုစားသော၊ သူ။ အဇိကစောရကော
အယျ ကေ အဇိကံ ပါဒေ ဂဏှိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇။

အဇိကာ (တိ) [အဇ+က။ ထိ-၌အကို-လု-ပြု။] ဆိတ်မ။
အဒ္ဓသံသု ဆဂလကံ အဇိကာယ
ဝိပုဋ္ဌိပဇ္ဇန္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဟန္တာ ဥရဏိ အဇိကံ
အဇဉ္ဇ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၀။ ဥရဏိကဉ္ဇ အဇိကဉ္ဇ အဇဉ္ဇ
ဟန္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇။ တံ (သုဇံ) အဇိကံ
ကတွာ အတ္တနာ အဇော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၆၁။ အဇိ-လည်းကြည့်။

အဇိကာခိရ (န) [အဇိကာ+ခိရ] ဆိတ်နို့ရည်။
ခိရံ နာမ ဂေါခိရံ ဝါ အဇိကာခိရံ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။
၁၁၉။

အဇိကာသပ္ပိ (န) [အဇိကာ+သပ္ပိ] ဆိတ်ထော
ပတ်၊ ဆိတ်နို့ မဖြစ်သော - ဆိတ်နို့ကို ပြုစီရင်
အပ်သော - ထောပတ်။ သပ္ပိ နာမ ဂေါသပ္ပိ
ဝါ အဇိကာသပ္ပိ ဝါ မဟိသသပ္ပိ ဝါ ယေသံ
မံသံ ကပ္ပတိ တေသံ သပ္ပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၉။

အဇိဂုဏ် (န) [န + ဇိဂုဏ်] မစက်ဆုပ်ခြင်း။
အဇိဂုဏ် အဟိဋ္ဌနံ။ ... ဂါမသုကရဿ ဝိယ
အသုစိတော ကိလေသာသုစိတော အဇိဂုဏ်
အဟိရိကေန ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၉။

အဇိဂုဏ်လက္ခဏ (တိ) [အဇိဂုဏ် + လက္ခဏ] မစက်
ဆုပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အဟိရိကံ ကာယ-
ဒုစရိတာဒိဟိ အဇိဂုဏ်လက္ခဏံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၈။

အဇိဂုဏ်တဗ္ဗ (တိ) [န + ဇိဂုဏ်တဗ္ဗ] မစက်ဆုပ်
အပ်သော။ အဇေဂုဏ်-ကြည့်။

အဇိဏ္ဏ (တိ) [န + ဇိဏ္ဏ] (က) မအို - မဆွေး
မြေ - သော။ (ခ) အစာမကြေသော။

အဇိဏ္ဏာသင်္ကာ (ထိ) [အဇိဏ္ဏ + အာသင်္ကာ]
အစာမကြေဟု ယုံမှားခြင်း။ မယံ အဇိဏ္ဏာသင်္ကာ
အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

အဇိတ (တိ) [န + ဇိတ] (၁) မအောင်အပ်
သေးသောရန်သူ။ သော မယံ သကာ ဒိဋ္ဌိ၊
အဇိတံ သြဇိနာမသေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅။ ယံ နော
အဇိတံ၊ တံ ဇိနာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၀၈။ (၂) ရန်သူ
တို့သည် မအောင်နိုင်သောသူ။ မြတ်စွာဘုရား။
ရာဂါဒိသု ဝါ မာရယုဒ္ဓေ ဝါ အဇိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၇။ (ပ) (၃) အဇိတမည်သော တိတ္ထိဆရာကြီး၊
(ဆသတ္တာရခေါ် တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦးတွင် အပါ
အဝင်ဖြစ်သူ)။ အဇိတော ကေသကမ္မလော။
ဒီ၊ ၁။ ၅၁။ အဇိတောတိ တဿ နာမံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၃၁။ (၄) အဇိတစစ်သူကြီး။ အဇိတောပိ
နာမ လိစ္ဆဝိနံ သေနာပတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။ (၅) (က)
အဇိတပုဏ္ဏား။ (ခ) အဇိတဘုရားအလောင်း။
တဒါ ဗောဓိသတ္တော အဇိတော နာမ ဗြာဟ္မ-
ဏော ဟုတော့...။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ (၆) စိတက-
ပူဇကမထေရ်အလောင်း။ အဇိတော နာမ နာ-
မေန၊ အဟောသိံ ဗြာဟ္မဏော တဒါ။ အပါ၊ ၁။
၂၇၆။ (၇) အဇိတလုလင်။ အဇိတော တိဿ-
မေတ္တေယျော။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၁။ (ဂ) အဇိတ-
မထေရ်။ အဇိတော ထေရော။ ထေရ်၊ ၂၂၄။ အဇိ-

တော နာမ နာမေန၊ ဟေဿတိ သတ္တု သာဝ-
ကော။ အပါ၊ ၁။ ၃၉၅။ (၉) အဇိတပရိပိုင်။
အထ ခေါ် အဇိတော ပရိဗ္ဗာဇကော ယေန
ဘဂဝါ တေနပသင်္ကမိ။ အံ၊ ၃။ ၄၄၃။ အဇိတောတိ
ဝေန်နာမကော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။

အဇိတဉ္စယ (တိ) [အဇိတံ + ဇယ။ အလုတ္တ
သမာသ်] သူတပါးတို့ မအောင်နိုင်သည်ကို
အောင်တော်မူသောသူ။ ဘုရား။ ပဒုမုတ္တရော
နာမ ဇိနော၊ အနေဇော အဇိတဉ္စယော။ အပါ၊
၂။ ၁၁၃။

အဇိတပဉ္စ (တိ) [အဇိတံ + ပဉ္စ] အဇိတပဉ္စာ၊
အဇိတလုလင် မေးအပ်သော ပြဿနာ။ ဝုတ္တမိဒံ
သာရိပုတ္တ ပါရာယနေ အဇိတပဉ္စေ။ သံ၊ ၁။
၂၈၁။ အဇိတပဉ္စေတိ အဇိတမာဏဝေန ပုစ္ဆိ-
တပဉ္စေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာ-
လည်းကြည့်။

အဇိတမာဏဝ (ပ) [အဇိတံ + မာဏဝ] အဇိတ
လုလင်။

အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာ (ထိ) [အဇိတမာဏဝ +
ပုစ္ဆာ] အဇိတလုလင်၏ အမေးပုစ္ဆာ။ သုတ္တနိ-
ပါတပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-ပုစ္ဆာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၄။ စူဠနိ၊ ၆။
(အဇိတပဉ္စ၊ အဇိတမာဏဝသုတ္တ၊ အဇိတသုတ္တ-
ဟူသည်တို့လည်း ဤပုစ္ဆာပါဠိပင်။)

အဇိတမာဏဝသုတ္တ (န) [အဇိတမာဏဝ + သုတ္တ]
အဇိတမာဏဝသုတ်။ အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာ-လည်း
ကြည့်။

အဇိတမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပ) [အဇိတမာဏဝ
သုတ္တ + နိဒ္ဒေသ] အဇိတမာဏဝသုတ်ကို အကျယ်
ညွှန်ပြသောပါဠိ။ စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ၊ ၁-အဇိတမာ-
ဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသ။ (ပါဠိတော်၌ အဇိတမာဏဝ
ပုစ္ဆာ-ဟု ရှိသည်။)

အဇိတမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဇိတ-
မာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသ + ဝဏ္ဏနာ] အဇိတမာဏဝ
သုတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြသော ပါဠိ၏ - အဖွင့် -
အဋ္ဌကထာ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁-ဂ။

အဓိကရဋ္ဌ (န) [အဓိက + ရဋ္ဌ] အဓိက - တိုင်း - နိုင်ငံ။ အဓိကရဋ္ဌေ ပန ဒုဗ္ဗိက္ခေ။ ဓမ္မာဋ္ဌာဝ။ ၁၀၈ (သိ-မူကဲ့)။ အလ္လကပ္ပရဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

အဓိကသုတ္တ (န) [အဓိက + သုတ္တ] အဓိကသုတ်။ (အဓိကမာဏဝပုစ္ဆာကိုပင် အဓိကသုတ်ဟု-ဋ္ဌ၌ ဆိုသည်။ အဓိကမာဏဝပုစ္ဆာ-လည်းကြည့်။)

အဓိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ (သိ) [အဓိကသုတ္တ + ဝဏ္ဏ-နာ] အဓိကသုတ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ သုတ္တနိဌာ ၂။ ၃၀၁-၂။

အဓိန (န) [အဗ + ဣန။ ဣဒါဝ ၂။ အဗ = ဂမ-နေ၊ ယု၊ ဣနော ဝါ။ ဓာနံ၊ ဣဒါဝ ၂။] (၁) သားရေ၊ သစ်နက်ရေ။ (လောကီကျမ်းတို့၌ “သမင်၊ ဒရယ် စသည်တို့၏အရေ” ဟု ဆိုကြသည်။) အဓိနမ္ပိ ဓာရေတိ။ ဒါဝ ၁၅၇။ မ၊ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ၁။ ၂၄၂။ ၃၀၀။ အဘိ၊ ပ။ ၁၆၄။ အဓိနန္တိ အဓိနမိဂစမ္ပ။ ဒါဋ္ဌာဝ ၂။ ၂၉၃။ မ၊ ၁။ ၁၇၀။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၂၁။ (ပ) (၂) အဓိနအမည်ရှိသောသူ။ အဓိနော ထေ-ရော။ ထေရ။ ၂၄၈။ တံ ဝိဇာယနကာလေ အဓိနစမ္ပေန သမ္ပုဋ္ဌိန္တိ သု၊ နေတနဿ အဓိနော-တောဝ နာမံ အကံသု။ ထေရ၊ ဋ္ဌာဝ ၁။ ၃၁၇။

အဓိနက္ခိပ (န) [အဓိန + ခိပ] အမွေးနှင့်တကွ ချီလည်း ပါသောသစ်နက်ရေ၊ အလယ်၌ ခွဲအပ်သောသစ်နက်ရေ။ အဓိနက္ခိပံ နိဝါသေတွာ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃။ အဓိနက္ခိ-ပန္တိ သလောမံ သခုရံ အဓိနမိဂစမ္ပ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃၆။ န ဘိက္ခဝေ အဓိနက္ခိပံ တိတ္ထိယဓဇံ ဓာရေ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၂၂။ အဓိနမ္ပိ ဓာရေတိ။ အဓိနက္ခိ-ပမ္ပိ ဓာရေတိ။ ဒါဝ ၁၅၇။ အဓိနန္တိ အဓိနမိဂ-စမ္ပ။ အဓိနက္ခိပန္တိ တဒေဝ မဇ္ဈေ ဖာလိတံ။ ဒါဋ္ဌာ ၁။ ၂၉၃။ အဓိနက္ခိပမ္ပိ ဓာရေမိ။ မ၊ ၁။ ၁၁၁။ အဓိ-နက္ခိပန္တိ တဒေဝ မဇ္ဈေ ဖာလိတံ။ သခုရကန္တိပိ ဝဒန္တိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၀။

အဓိနက္ခိပနိဝတ္ထ (တိ) [အဓိနက္ခိပ + နိဝတ္ထ] အမွေး နှင့်တကွ ချီလည်းပါသော - အလယ်၌ ခွဲအပ်သော - သစ်နက်ရေကို ဝတ်ရုံသော၊ သူ။

အထ ခေါ် မာရော ပါပိမာ အဓိနက္ခိပ-နိဝတ္ထော။ သံ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဓိနက္ခိပနိဝတ္ထောတိ သခုရံ အဓိနစမ္ပံ ကေ နိဝတ္ထော ကေ ပါရုတော။ သံ၊ ၁။ ၁၆၆။

အဓိနစမ္ပ (န) [အဓိန + စမ္ပ] သစ်နက်ရေ။ နန္ဒပဏ္ဍိတော ဒွိန္ဒမ္ပိ အန္တရေ အတ္တနော နိသိဒ္ဓနံ အဓိနစမ္ပံ မဟန္တိ ကတွာ ပဿာရေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၃၄။ ဥပရိ အတ္တတေန အဓိနစမ္ပေန။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃၅။

အဓိနစမ္ပက (န) [အဓိနစမ္ပ + က] သစ်နက်ရေ။ ဝါကစိရံ ဓုနန္တံ တေ၊ ဖောဠေန္တံ ဇိနစမ္ပကံ။ အပ၊ ၁။ ၄၀၈။

အဓိနစမ္ပရေ (တိ) [အဓိနစမ္ပ + ရေ + အ] သစ်နက်ရေကို - ဆောင်သော - ဝတ်ရုံသော၊ သူ။ စမ္ပဝါသိ (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၀၃) ကြည့်။

အဓိနစမ္ပပရိက္ခဋ္ဌ (တိ) [အဓိနစမ္ပ + ပရိက္ခဋ္ဌ] သစ်နက်ရေ အနားပတ်တပ်သော။ န အဓိနစမ္ပ-ပရိက္ခဋ္ဌာ ဥပါဟနာ ဓာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၄။

အဓိနစမ္ပဝတ္ထ (တိ) [အဓိနစမ္ပ + ဝတ္ထ] သစ်နက်ရေအဝတ်ရှိသော၊ သစ်နက်ရေလျှင် ခါးဝတ်ကိုယ်ရုံရှိသော၊ သစ်နက်ရေကို ဝတ်ရုံသော၊ သူ။ အဓိနစမ္ပဝတ္ထောဟံ၊ ခါရိဘာရဓရော တပါ။ အပ၊ ၂။ ၁၇၂။ အဓိနစမ္ပဝတ္ထောတိ တာပ-သပဗ္ဗဇိဘတ္တာ အဓိနစမ္ပနိဝါသနပါဝုရဏောတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။

အဓိနစမ္ပဝသန (တိ) [အဓိနစမ္ပ + ဝသန] သစ်နက်ရေ အဝတ်ရှိသော၊ သစ်နက်ရေကိုဝတ်ရုံသော၊ သူ။ အဓိနေန နိဝတ္ထောဟန္တိ အဟံ အဓိန-မိဂစမ္ပေန ပဋိစ္ဆန္တော၊ အဓိနစမ္ပဝသနောတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။

အဓိနစမ္ပသဒ္ဒ (ပ) [အဓိနစမ္ပ + သဒ္ဒ] သစ်နက်ရေ၏အသံ။ အဓိနစမ္ပသဒ္ဒေန၊ မုဒိတာ ဟောန္တိ ဒေဝဘာ။ အပ၊ ၁။ ၂၀။

အဇိနဓမ္မသာဓိကာ (ထိ) [အဇိနဓမ္မ + သာဓိကာ] သစ်နက်ရေအဝတ်။ အဇိနသာဓိ-ကြည့်။

အဇိနဇဠဝါကစီရဓရ (တိ) [အဇိန + ဇဠ + ဝါ-ကစီရ + ဓရ + အ] သစ်နက်ရေ၊ ဆံကျစ်၊ လျှော်တေသင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်သောသူ။ ဟိမဝတိပဉ္စသတတာပသာ အနိတ္တိဂန္ဓာ အဇိနဇဠဝါကစီရဓရ ဝနမူလဖလဘက္ခာ ဟုတွာ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။

အဇိနတ္ထေရ (ပု) [အဇိန + ထေရ] အဇိနထေရ။

အဇိနတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [အဇိနတ္ထေရ + ဂါထာ] အဇိန ထေရ် ဥဒါန်းကျူးသောဂါထာ။ ထေရဂါထာ ပါဠိ၊ဝ-ဝဂ်၊၅-ဂါထာ။ ထေရ။ ၂၄၈။ ဂါထာအမှတ်၊၁၂၈၊၁၃၀။

အဇိနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဇိနတ္ထေရ-ဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] အဇိနတ္ထေရ ဂါထာတို့၏-အပွင့်-အဋ္ဌကထာ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇-၉။

အဇိနဒါယက (ပု) [အဇိန + ဒါယက] သစ်နက်ရေကို လှူဘူးသော အဇိန ဒါယက အမည်ရှိသောသူ။ ဣတ္ထိ သုဒ္ဓံ အာယသ္မာ အဇိနဒါယကော ထေရော။အပ၊၁။၂၄၀။

အဇိနန္တ (တိ) [န + ဇိနန္တ] ဆုံးရှုံးအောင်မပြုလုပ်သောသူ။ အဇာပယန္တ-ကြည့်။

အဇိနပတ္တာ (ထိ) [အဇိန + ပတ္တာ။အဇိနံ စမ္ပံ ပတ္တယဿ။ဓာန်၊ဋီ၊၆၄၆။] လင်းနို့။ ဇတုကာဇိနပတ္တာထ။ဓာန်။၆၄၆။

အဇိနပ္ပဝေ(ဏိ)ဏိ (ထိ) [အဇိန + ပဝေ(ဏိ)ဏိ။ ထောမ၊ ပြဝေ(ဏိ)ဏိ နှင့် အမရ၊ဋီ။၁၈၊၄၂-တို့ကြည့်။] သစ်နက်ရေဖြင့် ၂-ထပ် ၃-ထပ် ချုပ်အပ်သောအခင်း၊ သစ်နက်ရေအခင်း။ နဘိက္ခဝေ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာနိ ဓာရေတဗ္ဗာနိ၊ သေယျထိဒံ၊ အာသန္နိ ပလ္လင်္ကော... အဇိနပ္ပဝေဏိ။ဝိ၊၃။၂၈၁။ အာသန္နိ အဇိနပ္ပဝေဏိ။ ဒီ၊၁။၇။ အဇိနပ္ပဝေဏိတိ အဇိနဓမ္မဟိ မဉ္ဇပ္ပမာဏေန သိဗ္ဗိတွာ ကတာ ပဝေ-

ဏိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃-၄။ အဇိနဓမ္မဟိတိ အဇိနမိဂဓမ္မဟိ။ တာနိ ကိရ စမ္မာနိ သုဗ္ဗမတရာနိ၊ တဿာ ဒုပဏ္ဍတိပဏ္ဍာနိ ကတွာ သိဗ္ဗန္တိ။ တေန ဝုတ္တိ အဇိနပ္ပဝေဏိတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၉၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၈ (သုဗ္ဗမာနိ-ရိ)။ အဇိနမိဂဓမ္မဟိတိ အဇိနပ္ပဝေဏိတိ၊ ဥပဇ္ဈပရိဌပေတွာ သိဗ္ဗနဝသေန ဟိ သန္တတိဘူတာ 'ပဝေဏိ'တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၄။ သုခသမ္ပဿာယ အဇိနပ္ပဝေဏိယာ ဂဏှိ သု၊ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

အဇိနမိဂဓမ္မ (န) [အဇိနမိဂ + ဓမ္မ] သစ်နက်ရေ။ အဇိနန္တိ အဇိနမိဂဓမ္မ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၃။မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၀။အ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၅။ အဇိန(၁) အနက်နှင်တွာ။

အဇိနယောနိ (ပု) [အဇိန + ယောနိ] သမင်။ ဟရိဏော မိဂသာရဇင်္ဂါ၊မဒဂါ အဇိနယောနိ စ၊ဓာန်။၆၁၇။

အဇိနဝေ(ဏိ)ဏိ (ထိ) [အဇိန + ဝေ(ဏိ)ဏိ] သစ်နက်ရေအခင်း။ ပါဝါရိကေ စ မုဒုကေ မုဒုကာဇိနဝေဏိယော။အပ၊၁။၃၆၇။ အဇိနပ္ပဝေဏိ-လည်းကြည့်။

အဇိနသာဓိ (ထိ) [အဇိန + သာဓိ] သစ်နက်ရေအဝတ်။ ကိံ တေ အဇိနသာဓိယာ။ဓမ္မ၊၇၀။ဇာ၊၁။၃၂။ သုဗ္ဗရာယ နိဇတ္ထာယပိ ဣမာယ အဇိနဓမ္မသာဓိကာယ စ ကိမတ္ထော။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၄။

အဇိနိ (ကြိ) ဇိနာတိ-ကြည့်။

အဇိနတ္ထရနိဝါသန (န) [အဇိန + ဥတ္ထရ + နိဝါသန] (၁) သစ်နက်ရေအပေါ်ရုံ။(တိ) (၂) သစ်နက်ရေ အပေါ်ရုံကို ဝတ်ရုံသော သူ။ ဇဠာဘာရေန ဘရိတော၊ အဇိနတ္ထရနိဝါသနော။အပ၊၁။၂၆။

အဇိနတ္ထရဝါသန (န) [အဇိန + ဥတ္ထရ + ဝါသန] (၁) သစ်နက်ရေအပေါ်ရုံ။ (၂) (တိ) သစ်နက်

ရေအပေါ်ရုံကို ဝတ်ရုံသောသူ။ တေ ဇဋ္ဌာခါရိ-
ဘရိတာ၊ အဇိနတ္ထရဝါသနာ။ အပါ။ ၂၁။
ဝါကစီရဓရော အာသိ၊ အဇိနတ္ထရဝါသနော။
၎င်း။ ၂၇၆။ အဇိနတ္ထရဝါသနောတိ အဇိနမိ-
ဂဓမ္မဥတ္တရာသင်္က ကတွာ နိဝါသိနော အတ္ထာဒ-
နောတိ အတ္ထော။ ၎င်း။ ၂၁။ ၁၉၄။

အဇိနတ္ထရဝါသိ (တိ) [အဇိနတ္ထရဝါသ+ဤ]
သစ်နက်ရေအပေါ်ရုံကို ဝတ်ရုံသောသူ။ တေ
ဇဋ္ဌာ ခါရိဘရိတာ၊ အဇိနတ္ထရဝါသနော။ အပါ
။ ၂၁။ (ဣ-မူကွဲ) အဇိနတ္ထရဝါသန-လည်း
ကြည့်။

အဇိနူပသေဝိတ (တိ) [အဇိန+ဥပသေဝိတ]
သစ်နက်ရေ အခင်းဖြင့် သုံးဆောင် အပ်သော၊
သစ်နက်ရေဖြင့် ချုပ်စပ်အပ်သော။ သုစိ သုဂန္ဓ
အဇိနူပသေဝိတ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၀။ အဇိနူပသေ-
ဝိတန္တိ ဥပရိ အတ္တတေန အဇိနစမေဓ ဥပသေ-
ဝိတ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၄၃၅။ အကတူပသေဝန-လည်း
ကြည့်။

အဇိမ္မ (တိ) [န+ဇိမ္မ] မကောက်သော၊ နွားကျင်
ကောက်ကဲ့သို့ မကောက်သော။ အဇိမ္ဿ
အဝင်္ကဿ အကုဋိလဿ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၂။

အဇိမ္မတာ (ထိ) [အဇိမ္မ+တာ] မကောက်သည်၏
အဖြစ်၊ နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ မကောက်သည်၏
အဖြစ်။ အဇိမ္မတာ အဝင်္ကတာ အကုဋိလတာ။
အဘိ၊ ၈။ ၂၅။ အဇိမ္မတာတိ ဂေါမုတ္တဝင်္ကဘာဝ-
ပဋိက္ခေပေါ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁၉၅။

အဇိမ္မတာပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အဇိမ္မတာ+ပစ္စုပ္ပန်-
န] နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ မကောက်သည်၏
အဖြစ်လျှင် ဉာဏ်အားရှေးရှု ထင်တတ်သော၊
သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မကောက်သည်၏ အဖြစ်
တည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော။
တာ(ကာယု-စိတ္တု-ဇုကတာ)အဇိမ္မတာပစ္စုပ္ပန်-
နာ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။ တတော
ဝေ သဗ္ဗထာပိ အဇိမ္မတာဝေန ပစ္စုပ္ပန်၊

သမ္ပယုတ္တာနံ ဝါ အဇိမ္မာပစ္စုပ္ပန်တိ အဇိ-
မ္မတာပစ္စုပ္ပန်နာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။

အဇိမ္မဘာဝ (ပု) [အဇိမ္မ+ဘာဝ] မကောက်-
နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ မကောက် - သည်၏
အဖြစ်။ အဇိမ္မတာပစ္စုပ္ပန်-ကြည့်။

အဇိယ (တိ) [န+ဇိယ] ညှိမရှိသော၊ ကြိုး မရှိ
သော။

အဇိယဓနုဒဏ္ဍက (ပု) [အဇိယ+ဓနု+ဒဏ္ဍ+က]
ညှိမရှိသော - ကြိုးမရှိသော - လေးကိုင်း။
အဇိယဓနုဒဏ္ဍကော ဝိယ ဩဏတာ နေမိပ္ပ-
ဒေသာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၈။ နတ-လည်းကြည့်။

အဇိယျ (တိ) [န+ဇိယျ] မအောင်အပ်သော။
အဇေယျ-ကြည့်။

အဇိရ (န) [အဇ+ဣရ၊ အဇ=ဂတိမ္မ၊ ဣရော။ ဓာနံ၊
၉။ ၂၁၈။] အိမ် အပြင်၊ အိမ်ရှေ့မြေအပြင်၊
ကွင်းပြင်။ အဇိရံ စစ္စရောဂံ။ ဓာနံ၊ ၂၁၈။

အဇိဝုတာ (ထိ) [အဇိဝု+တာ] လျှာမရှိသည်၏
အဖြစ်၊ လျှာမရှိခြင်း။ နာဟံ အဇိဝုတာ မူဂေါ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၅၁။ အဇိဝုတာတိ သမ္ပရိဝတ္တနဇိဝုယ
အဘာဝေန မူဂေါ အဟံ န အဝိမိ။ ဇာ၊ ၄၆။
၂၀။

အဇိဝုန္တု (တိ) [န+ဇိဝု+န္တု] လျှာမရှိသော၊
စကား နည်းသော၊ သူ။ စာပေါဂုဏ္ဍရော
အဿ၊ မစ္ဆောဝံဿ အဇိဝုဝါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၂။
အဇိဝုဝါတိ ယထာ မစ္ဆော အဇိဝုတာယ န
ကထေတိ၊ တထာ သေဝကော မန္တကထိတာယ
အဇိဝုဝါ ဘဝေယျ။ ဇာ၊ ၄၇။ ၁၉၉။

အဇိ (ထိ) [အဇ+ဤ] ဆိတ်မ၊ အဇိယာ ပါဒ-
မောလဗ္ဗ၊ မိတ္တကော ဝိယ သောစတိ။ ဇာ၊ ၁။
၁၀။ ခိရံ ပါယန္တိ အဇိံ ဒိသု။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၁၁၃။
အဇ၊ အဇိကာ-တို့လည်းကြည့်။

အဇိယမာန (တိ) [န+ဇိယမာန] မအိုသော၊ သူ။
အဇိယမာနော ကိမိယိဿတိ။ မ၊ ၃။ ၂၈၉။

အဇိရက (တိ) [န+ဇိရက] မအိုသော၊ သူ။
သတ္တာ ပန အဇိရကာ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၇၇။

အဇိရက (ပု) [န+ဇိရက] အစာမကြေခြင်း။
 နာနဂရသေဟိ ယာဝဒတ္တံ သုဘောဇနံ ဘုဉ်တော
 အဇိရကေန မရိယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၀။ ကာကာ-
 နံ အဇိရကော နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၇။
 မိဂပေါတကော ဗဟံ တိဏံ ခါဒိတော အဇိရကေန
 ကာလမကာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။

အဇိရဏ (န) [န+ဇိရဏ] (၁) အစာမကြေခြင်း။
 အတိဗဟံ ဘုဉ်တော အဇိရဏေန ကာလကတံ
 ဘိက္ခု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ (၂) မအို-မဆွေး
 မြေ-ခြင်း၊ မပျက်စီးခြင်း။ အဇရ (ဂ) အနက်
 ကြည့်။

အဇိရဏဓမ္မ (တိ) [အဇိရဏ+ဓမ္မ] အစာမကြေ
 ခြင်းသဘောရှိသော။ ဌပေတွာ တထာဂတံ
 တထာဂတသာဝကဉ္စ အညဿ အဇိရဏဓမ္မော
 (အယံ ပါယသော)။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၀။

အဇိရာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ဇိရာပေတွာ] မကြေ
 စေမှုရှိ။ သာ ဂဏိကာ ပုဗ္ဗေ ဧကဿ ဟတ္ထတော
 ဘတိ ဂဟေတွာ တံ အဇိရာပေတွာ အညဿ
 ဟတ္ထတော န ဂဏာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

အဇိဝ (ပု) [န+ဇိဝ] ဇိဝ၊ အတ္တမဟုတ်သော
 အရာ၊ အသက်ဝိညာဉ်ကောင် မဟုတ်သောအရာ၊
 (ဂျိန်းဝါဒ၌ လာသောတကွ ၉-ပါးတွင် တပါးဖြစ်
 သည်။ အဇိဝဟူသော အမည်သည် ပုဂ္ဂလ၊ ဓမ္မ၊
 အဓမ္မ၊ အာကာသ၊ ကာလတို့၌ ဖြစ်သည်ဟူ၍
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ဆို၏။ အိန္ဒြိယအဘိဓမ္မာ
 ခေါ်စာအုပ်၌ကား အဇိဝ၏သရုပ်ကို “ဓမ္မ၊ အဓမ္မ၊
 အာကာသ၊ ပုဂ္ဂလ” ဟု ထုတ်ပြပြီးလျှင် တဖန်
 ပုဂ္ဂလ၏ သရုပ်ကိုလည်း “ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေ
 ဇော၊ ဝါယောတို့၏ အသီးသီးသော (အဏ) မြူ
 မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ (သံဃာတ) အပေါင်း အစုဖြစ်
 သည်” ဟူ၍ပြ၏။ ထို့ပြင် ပုဂ္ဂလ ဟူသည်မှာ
 စုပေါင်းတို့စပ်၍ ပြည့်ဝကြီးထွားခြင်း (ပုဂ္ဂဏ)၊
 ကွဲကွာ၍ ယုတ်လျော့ သေးငယ် သွားခြင်း
 (ဂလန) သဘောရှိသော အထည်ဖြစ်ရှိသော
 အရာဟူ၍လည်း ဆိုပြီးလျှင် သဗ္ဗဒဿနကျမ်းမှ

ဆောင်၍ “ပုဂ္ဂယန္တိ ဂလန္တိ စ” ဟူသော ပုဂ္ဂလ-
 သဒ္ဒါ၏ ဗျုပ္ပတ်ကိုလည်းဖော်ပြ၏။ ထို့ပြင်ဓမ္မဟူ
 သည် လှုပ်ရှား သွားလာခြင်း၏ အကူ အညီ
 အထောက်အပံ့ ရုပ်သဘောဖြစ်၍ အဓမ္မဟူသည်
 ငြိမ်သက်ရပ်တည်ခြင်း၏ အကူအညီ အထောက်
 အပံ့ရုပ်သဘောဖြစ်သည် ဟူ၍လည်းဖော်ပြ၏။
 ထို့ကြောင့် ဂျိန်းဝါဒအရ ဤပုဂ္ဂလ၊ ဓမ္မ၊ အဓမ္မ
 တို့သည် ပိဋကတ်တော်လာ ပုဂ္ဂလ၊ ဓမ္မ၊ အဓမ္မ
 တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် မဆိုင်သော ၎င်းတို့၏
 အသီးအခြားဝေါဟာရ မျှသာဖြစ်သည်။) ဇိဝါ-
 ဇိဝဗန္ဓ ပုညပါပါသဝသံဝရနိဇ္ဇရဝိမောက္ခာဇိဝါ-
 ဒိကာ။ တတ္ထ ဇိဝေါတိ အတ္တာ။ ပုဂ္ဂလဓမ္မာ-
 ဓမ္မာကာသကာလေသု အဇိဝသညာ.....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၃။ ၂။ ၃၆၀။

အဇိဝက (တိ) [န+ဇိဝက] သက်ရှည်-ဇိဝက-
 အမည်မရှိသော၊ သူ။ ဇိဝကောပိ မရတိ
 အဇိဝကောပိ မရတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၆။ ဇိဝကပိ
 နာမ မရန္တိ အဇိဝကပိ။ ၎င်း။ ၄၂၇။

အဇိဝမှ (ကြိ) ဇိဝတိ-ကြည့်။

အဇဋ္ဌ (တိ) [န+ဇဋ္ဌ=ဇသံ+တ] မှီဝဲ-ကိုးကွယ်-
 ရာမရှိသော၊ သူ။

အဇဋ္ဌမာရိ (ပု) [အဇဋ္ဌမာရ+ဤ] မှီဝဲရာမဲ့-ကိုး
 ကွယ်ရာမဲ့-သေခြင်း။ အစာမစားရ၍ သေခြင်း။
 အဇဋ္ဌမာရိဝါတိ အနာထမရဏမေဝ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
 ၇၀။ အဇဇိတ-နှင့် အဇဇဋ္ဌမရဏ-တို့လည်းကြည့်။

အဇူတကရ (တိ) [န+ဇူတကရ] လောင်းတမ်း
 ကစားမပြုသော၊ သူ။ အကိတဝ-ကြည့်။

အဇေဂုစ္ဆ (တိ) [န+ဇေဂုစ္ဆ] မစက်ဆုပ်- မရွံရှာ-
 အပ်သော၊ သူ။ အပ္ပဂဗ္ဗော အဇေဂုစ္ဆော၊ ပေသု-
 ဏေယျေ စ နော ယုတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၂။
 မဟာနိ၊ ၁၇၂။ အဇေဂုစ္ဆောတိ သမ္ပန္နသီလာ-
 ဒိတာယ အဇေဂုစ္ဆနိယော အသေစနကော
 မနာပေါ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၂။
 အဇေဂုစ္ဆံ ဝိမုတ္တေဟိ။ ထေရ၊ ၃၄၂။ အဇေဂုစ္ဆန္တိ
 အဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၅။

အလေ့အကျင့် (တိ) [အလေ့အကျင့် + တာ] မစက်ဆုပ်
-မရွံ့ရှာ - အပ်သည်၏အဖြစ်။ တဿ သဟ-
ဒဿနေန မနာဃာ န သက္ကဟေယျ။ အပ္ပဋိ-
ကုလျတာ စ သက္ကဟေယျ။ အလေ့အကျင့် စ
သက္ကဟေယျ။ မ။ ၁။ ၃၇။

အလေ့အကျင့်နိယ (တိ) [န + လေ့အကျင့်နိယ] အလေ့အကျင့်-
နှင့်အနက်တူ၍၎င်းကြည့်။

အလေ့အကျင့် (တိ) [န + လေ့အကျင့်] စက်ဆုပ် - ရွံ့ရှာ -
ခြင်းမရှိသော။ သူ့အလေ့အကျင့် ဟောတိ ဥစ္စာရံ ဝါ
ပဿာဝံ ဝါ နိဟာတံ။ ဝိ။ ၂။ ၄၁၈။ အံ။ ၂။ ၁၂၇။

အလေ့ (တိ) [န + လေ့] အကြီးအမြတ် - မဟုတ်
သော - မရှိသော။

အလေ့မရဏ (န) [အလေ့ + မရဏ] အကြီးအကဲ
မှီခိုရာမရှိသောသေခြင်း။ အလေ့မရဏ ဝါယံ
ကုလပုတ္တော မရှိသတိ။ အံ။ ၂။ ၁၀၉။ အလေ့-
မရဏန္တိ အနာယကမရဏံ။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၄၀။
အလေ့က-နှင့် အလေ့မရှိ-တို့လည်းကြည့်။

အလေ့ (တိ) [န + လေ့] မအောင်အပ်သော၊
သူ။ (က) အောင်၍ မယူအပ်နိုင်သော။ အလေ့-
ယော အနဂါမိကော။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ အလေ့ယော-
တိ ပရေဟိ ဇေတွာ ဂဟေတုံ န သက္ကာ။ ခုဒ္ဒက။
၄။ ၁၈၉။ အလေ့ယော-နှင့် အလေ့ယော-တို့လည်းကြည့်။
(ခ) ရန်သူတို့သည် အောင်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်
သော။ သူ။ အဝဇ္ဇာ ဗြာဟ္မဏာ အာသု၊ အလေ့ယော
ဓမ္မရက္ခိတာ။ သုတ္တန်။ ၃။ ၂၃။ အလေ့ယော
ဝိဟိ သိတုမ္ပိ အနဘိဘဝနိယတ္တာ အလေ့ယော
စ အဟေသု။ သုတ္တန်။ ၄။ ၂။ ၅၀။ အလေ့ယော
ဓမ္မရက္ခိတေ။ ဇာ။ ၂။ ၁၆၂။ အလေ့ယောတိ ပစ္စာ-
မိတ္တေဟိ အလေ့တဗ္ဗေ။ ဇာ။ ၄။ ၆၅။ (ဂ)
မအောင် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ အနိုင်
မယူ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ သူ။ (ရဟန်း၊
ပုဏ္ဏား၊ အမိ၊ အဘ)။ န သော ဝုဇာ ယော
အလေ့ယော ဇိနာတိ။ ဇာ။ ၂။ ၁၄၈။ အလေ့ယော
အလေ့ယော နာမ မာတာပိတရော၊ တေ ဇိနန္တော
ဝုဇာ နာမ န ဟောတိ။ ဇာ။ ၄။ ၅၅။

အလေ့ဖလ (န) [အလေ့ + ဖလ] အလေ့ဟု
ခေါ်သောအသီး။

အလေ့ဖလဒါယက (တိ) [အလေ့ဖလ + ဒါယ-
က] အလေ့ဟု ခေါ်သော အသီးကို လှူသော၊
သူ။ အာယသ္မာ အလေ့ဖလဒါယကော
ထေရော။ အပ။ ၂။ ၉၀။

အလေ့ဖလဒါယကတ္ထေရ (ပု) [အလေ့ဖလ-
ဒါယက + ထေရ] အလေ့ဟု ခေါ်သော အသီး
ကို လှူဘူးသော မထေရ်။ အလေ့ဖလ
ဒါယကထေရ်။

အလေ့ဖလဒါယကတ္ထေရပဒါန (န) [အလေ့-
ဖလဒါယကတ္ထေရ + အပဒါန] အလေ့ဟုခေါ်
သော အသီးကို လှူဘူးသော မထေရ်၏
အကြောင်း အရာကို ပြဆိုသော အပဒါန၊
အလေ့ဖလဒါယကထေရပဒါန။ ထေရပဒါန
ပါဠိ၊ ၅၁-ဝဂ်၊ ၇-အပဒါန။ အပ။ ၂။ ၉၀။

အလေ့ (တိ) [?] (က) အလေ့ဟုခေါ်သော
အပင်။ (ခ) အလေ့ဟု ခေါ်သောအသီး။
ကုမ္ဘမတ္တံ ဂဟေတွာန၊ အလေ့ ဇိဝဇိဝကံ။
အပ။ ၂။ ၉၀။

အလေ့ (ကြိ) ဇိနာတိ-ကြည့်။

အလေ့က (န) [အလေ့ + က] (၁) ဆိတ်နှင့်သိုး။
န အလေ့က ဟည် သူ။ ဒီ။ ၁။ ၁၃၄။ (၂) ဆိတ်၊
သိုး၊ နွား၊ ကျွဲစသည်။ ခေတ္တံ ဝတ္ထုမလေ့ကံ။
ထေရ။ ၃၄၁။ အလေ့ကန္တိ လေ့က နာမ
အဇာယေဝ၊ တေ ဌပေတွာ အဝသေသာ
ပသုဇာတိ အဇာ နာမ။ အလေ့ကဂ္ဂဟဏေ-
နေဝ ဟေတ္တ ဂေါမဟိ သာဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟော
ကတော။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၆၃။

အလေ့ကပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အလေ့က + ပဋိဂ္ဂဟဏ]
ဆိတ်နှင့်သိုးတို့ကိုခံယူခြင်း။ အလေ့ကပဋိဂ္ဂဟ-
ဏာ ပဋိဝိရတော ဒီ။ ၁။ ၅။ မ။ ၁။ ၃၃၅။

အလေ့ကပါလက (တိ) [အလေ့က + ပါလ + က]
ဆိတ်နှင့်သိုးတို့ကို ထိန်းကျောင်းသောသူ။ ပသု-
ပါလကာတိ အလေ့ကပါလကာ။ မ။ ၄။ ၂။ ၃၁၄။

အဇ္ဈကသုတ္တ (န) [အဇ္ဈက + သုတ္တ] အဇ္ဈကသုတ်၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၂-သံယုတ်၊ ၉-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၄၁၀။

အဇ္ဈ (ဗျ) [ဣမ + ဇ္ဈ။ (အဗျ-သံ)] (၁) ယနေ။ အလံ ဂဟပတိ ကတံ မေ အဇ္ဈ ဘတ္တကိစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဇ္ဈေဝ ကိစ္စမာတပုံ။ မ၊ ၃။ ၂၂၆။ အဇ္ဈ ပန္နရသော ဥပေါသထော။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂။ အဇ္ဇာတိ အယံ ရတ္တိန္ဒြိယော ပက္ခဂဏတော ပန္နရသော။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၉၇။ အဇ္ဈ သုဝေ ဇီဝိတဿ ပရောဓော။ ပေတ။ ၁၁၈။ အဇ္ဈ ဝါ သုဝေ ဝါ။ ပေတ၊ ၁။ ၂၀၄။ (၂) ယခု။ ကံ နုဇ္ဈ သမဏံ ဝါ ပြာဟူဏံ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၄။ တဒဇ္ဈာနိ နိဂ္ဂဟေဿာမိ ယောနိသော။ ထေရ။ ၂၃၇။ အဇ္ဇာတိ တေရဟိ။ ထေရ၊ ၁။ ၂၁၅။

အဇ္ဈ (န) [အာ + အဇ္ဈ + ကျ။ (အာဇ္ဈ-သံ)] ထောပတ်။ အဇ္ဈေနမဂ္ဂိ-ကြည့်။

အဇ္ဈက (ပု၊ န) [အဇ္ဈ + ကျ။ (အဇ္ဈက-သံ)] ရုံးဖြူ၊ ပင်စိမ်းဖြူ။ အဇ္ဈကံ ဖဏိဇ္ဇကံ ဟိရိဝေရံ။ ဒီ၊ ၁။ ၇၉။ အဇ္ဈကန္တိ သေတပဏ္ဍာသံ။ သိ၊ ၁။ ၁။ ၂၅၆။ အဇ္ဈက-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈကာလ (ပု) [အဇ္ဈ + ကာလ] ယခုအခါ။ တာနိ ယာဝဇ္ဇကာလာ ဒီယန္တိ။ မေ၊ ၁။ ၃၄။ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝဇ္ဇကာလာ အာဘတော။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၁။ ၅။

အဇ္ဈဇာတ (တိ) [အဇ္ဈ + ဇာတ] ယနေ့မွေးဖွားသောသူ။

အဇ္ဈဇာတဒါရက (ပု) [အဇ္ဈဇာတ + ဒါရက] ယနေ့မွေးဖွားသောသူလှ။ ဣမသ္မိံ ပန နဂရေ အဇ္ဈဇာတဒါရကော ဇေဋ္ဌကသေဋ္ဌိ ဘဝိဿတိ။ မေ၊ ၁။ ၁၁၁။

အဇ္ဈဏ (ပု) [အဇ္ဈ + အဟ။ အဟ-ကို ကျ-ပြု၊ မောက်၊ ၃။ ၁၁၀-သုတ်ကြည့်။] ယနေ့တရက်မျှ။ အဇ္ဈဏော ဘန္တေ အာဂမေဟိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၅။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇။ အဇ္ဈဏော ဘန္တေ အာဂမေဟိတိ ဘန္တေ အဇ္ဈ ကေဒိဝသံ အမှာကံ

တိဋ္ဌ၊ အဓိဝါသေဟိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၂။ ပါဠိယံ အဇ္ဈဏောတိ အဇ္ဈ ကေဒိဝသန္တိ အတ္ထော။ “အဇ္ဈ နော” တိ ဝါ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊ နော အမှာကံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၇။ အဇ္ဈဏောတိ “အဇ္ဈ နော” တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဟကာရာမ၊ နကာရဿ စ ဣကာရံ ကတွာ ဝုတ္ထောတိ အာဟ “အဇ္ဈ ကေဒိဝသံ အမှာက”န္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၈။ အဇ္ဈဏ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈတန (တိ) [အဇ္ဈ + တန] (၁) ယခုကာလ၌ ဖြစ်သော၊ ယခုမှဖြစ်သော။ ပေါရာဏမေတံ အတုလ၊ နေတံ အဇ္ဈတနာမိဝ။ မေ၊ ၄၇။ နေတံ အဇ္ဈတနာမိဝတိ ဣဒိ နိန္နနံ ဝါ ပသံသနံ ဝါ အဇ္ဈတနံ အရနာ ဥပ္ပန္နံ ဝိယ န ဟောတိ။ မေ၊ ၁။ ၂၁၀။ နာယံ အဇ္ဈတနော ဓမ္မော။ ထေရ၊ ၃၀၂။ အယံ ဓမ္မော အဇ္ဈတနော အရနာဂတော န ဟောတိ။ ထေရ၊ ၁။ ၂၁၇။ (၂) ယနေ့ဖြစ်လတ္တံ့သော။ ပုညပီတိပါမောဇ္ဇ။ အဓိဝါသေတု မေ ဘဝံဂေါတမော အဇ္ဈတနာယ ဘတ္တံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံသေနာတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၂။ အဇ္ဈတနာယာတိ ယံ မေ တုမေသု ကာရံ ကရေတော အဇ္ဈ ဘဝိဿတိ ပုညပီတိပါမောဇ္ဇေ တဒတ္ထာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၇။

အဇ္ဈတနကာလ (ပု) [အဇ္ဈတန + ကာလ] ယခုရောက်ဆဲ - အချိန် - အခါ။ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝဇ္ဇတနကာလာ အာဘတော။ အဘိ၊ ၁။ ၃၃။

အဇ္ဈတာ (ထိ) [အဇ္ဈ + တာ] ယနေ့၏ အဖြစ်၊ ယနေ့။ အဇ္ဈတံ အာဒိ ကတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၁။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၀။ မ၊ ၁။ ၁၄၁။ သံ၊ ၁။ ၁၂၅။ အံ၊ ၁။ ၂၂။ ဥဒါန၊ ၁။ ၂၆၁။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၄၁။ အဇ္ဈတန္တိ အဇ္ဈဘာဝံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၁။ ၂၂။ အဇ္ဈတာတိ အဇ္ဈာတိပဒဿ ဝဇ္ဇနမတ္တံ ဟေတ္တ တာသဒ္ဓေါ ယထာ ဒေဝတာတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၄။

အဇ္ဈဒိဝသ (ပု) [အဇ္ဈ + ဒိဝသ] ယခု - ရောက်ဆဲ - နေ့။ ဟိယျော ပဝတ္ထမ္ပိ အဇ္ဈဒိဝသံ န ပါပုဏာတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁၁။

အဇ္ဇမ္မ (ပု) [အဇ္ဇ+မ္မ] ရှေးဟောင်း မဟုတ်
သော-ခေတ်ပေါ်-တရား။ တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦး
တို့၏ တရား။ ဝေမေဝ ဘောတော ဂေါတမဿ
ဩဝါဒေါ ပရမဇ္ဇမေဓသု။ မ၊ ၃။ ၅၇။ ပရမဇ္ဇမေဓ-
သုတိ အဇ္ဇမ္မာ နာမ ဆဿတ္တာရမ္မာ။ မ၊ ၄။
၄၇။ အဇ္ဇမေဓသုတိ အပုရာတနမေဓသု။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၆၁။

အဇ္ဇနာရဟ (တိ) [အဇ္ဇန+အရဟ] ရှာဖွေ-
စုဆောင်း- ဆည်းပူး- ခြင်းငှါ ထိုက်သော။
အဇ္ဇေယျ-ကြည့်။

အဇ္ဇနိယ (တိ) [အဇ္ဇ+အနိယ] ရှာဖွေ-စု
ဆောင်း- ဆည်းပူး- အပ်-ထိုက်-သော။ န
စ သနိဟိတော အဇ္ဇနိယော၊ အဇ္ဇိတော ဝေ
ဟိ သော။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၇၉။ (သီ၊ ဣ-မူကံ။)

အဇ္ဇဘမ္မ (တိ) [အဓိ+ဘမ္မ၊ အဇ္ဈဘမ္မ?] လွန်၍
တည်သော-မျက်ခုံး- မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း-
ရှိသောသူ။ တသ္မာ အဇ္ဈဘမ္မ လုဒ္ဓံ၊ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၃၂၉ (ဣ-မူကံ။) အဇ္ဈဘမ္မ-ကြည့်။

အဇ္ဇဝ (တိ) [ဥဇ္ဇ+ဏ။ (အာဇီဝ-သံ)] (၁)
(က) ဖြောင့်မတ်သည်၏အဖြစ်၊ ဖြောင့်မတ်ခြင်း။
အဇ္ဇဝဉ္စ လဇ္ဇဝဉ္စ၊ ဒီ၊ ၃။ ၁၇၉။ အဇ္ဇဝဉ္စိ ... တဿ
ယော သော ဥဇ္ဇဘာဝေါ၊ ဣဒံ အဇ္ဇဝံ နာမ၊ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၁၆၃။ အဇ္ဇဝံ မဒ္ဒဝံ တပံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၃။
အဇ္ဇဝဉ္စိ ဥဇ္ဇဘာဝေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ အဇ္ဇ-
ဝေန ဇဝေန ခန္တိယာ သောရစေတနံ၊ အံ၊ ၁။ ၄၂၇။
အံ၊ ၂။ ၂၁၇။ အဇ္ဇဝေနာတိ ဥဇ္ဇကဘာဝေန။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၂၉။ (ခ) ဖြောင့်ဖြောင့် မတ်မတ်သွား
ခြင်း။ မက္ခေမကောကံ - ဖြောင့်မတ်သော-
သွားခြင်း။ အဇ္ဇဝေနာတိ ဥဇ္ဇကဘာဝေန အဝက်-
ဂမနေန။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ (ဂ) ဉာဏ်၏ဖြောင့်မတ်
သောသွားခြင်း။ ဘိက္ခုဝါရေ အဇ္ဇဝဉ္စိ ဉာဏဿ
ဥဇ္ဇကဂမနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ (၃) ဖြောင့်မတ်
သောသူ။ ကတဉ္စ အရိယေသု စ အဇ္ဇဝေသု။
ဇာ၊ ၁။ ၉၄။ အဇ္ဇဝေသုတိ တေနော ကာရ-
ဏေန ဥဇ္ဇကေသု အကုဋိလေသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁။

အဇ္ဇဝတာ (တိ) [အဇ္ဇဝ+တာ] ဖြောင့်မတ်သည်
၏အဖြစ်၊ ဖြောင့်မတ်ခြင်း။ တတ္ထ ကတမော
အဇ္ဇဝေါ၊ ယာ အဇ္ဇဝတာ အဓိမုတာ အဝက်တာ
အကုဋိလတာ။ အယံ ဝုစ္စတိ အဇ္ဇဝေါ။ အဘိ၊ ၈။
၂၆၀။

အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝ (န) [အဇ္ဇဝ+မဒ္ဒဝ] ဖြောင့်မတ်ခြင်း၊
နူးညံ့ခြင်း။ ဓမ္မေဌိတော အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝေ ရတော။
သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁၇။ ... ဥဇ္ဇဘာဝေ စ မုဒ္ဒဘာဝေ စ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။

အဇ္ဇဝလက္ခဏ (တိ) [အဇ္ဇဝ+လက္ခဏ] ဖြောင့်
မတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ တာ ကာယ-
စိတ္တာနံ အဇ္ဇဝလက္ခဏာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။

အဇ္ဇရတ္တိ (တိ) [အဇ္ဇ+ရတ္တိ] ယနေ့ည။ အဇ္ဇရတ္တိ
မဟာဝီရ၊ ပါပုဏိဿာမိ နိဗ္ဗုတိ။ အပ၊ ၂။ ၂၆၅။

အဇ္ဇသဋ္ဌိ (တိ) [အဇ္ဇ+သဋ္ဌိ] ယနေ့မှစ၍ ၆-ရက်
မြောက်နေ့။ အဇ္ဇသဋ္ဌိ န ဒိဿန္တိ၊ တေနာယံ သမ-
ဏော သုခံ၊ သံ၊ ၁။ ၁၇၂။ အဇ္ဇသဋ္ဌိ န ဒိဿန္တိတိ
အဇ္ဇဆဒိဝသမတ္တကာ ပဋ္ဌာယ န ဒိဿန္တိ၊ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၁၉။ အဇ္ဇသဋ္ဌိန္တိ အဇ္ဇ ဆန္တံ ပူရဏံ သဋ္ဌိ
ဒိဝသဝုတ္တိ၊ အဇ္ဇ အာဒိ ကတော ဆဒိဝသေတိ
အတ္တော။ အစ္စန္တသယောဂေ စေတံ ဥပယော-
ဂဝစနံ။ အဇ္ဇ ဆဒိဝသမတ္တကာတိ အဇ္ဇတော
ဆဒိဝသမတ္တကာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။

အဇ္ဇိတ (တိ) [အဇ္ဇ+တ] ရှာဖွေ-စုဆောင်း-
ဆည်းပူး-ပြီးဖြစ်သော။ အဇ္ဇနိယ-ကြည့်။

အဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အဇ္ဇ+တဗ္ဗ] ရှာဖွေ-စုဆောင်း-
ဆည်းပူး-သင့်သော။ အဇ္ဇေယျ-ကြည့်။

အဇ္ဇ၊ (ဗျ) [ဣမ+ဇ္ဇ၊] ယခု၊ ယနေ့။ (ကစည်း
၅၇၁-ကြည့်။)

အဇ္ဇက (ပု၊ န) [အဇ္ဇ+ဥက။ ဓာန်ဋီ၊ ၅၇၉-ကြည့်။
(အဇီက-သံ)] (၁) အဇ္ဇက မထေရ်။ အထ
ခေါ် အာယဿာ အဇ္ဇကော။ ဝိ၊ ၁။ ၈၄။ (၂)
ရုံးဖြူ-ပင်စိမ်းဖြူ။ (ဓာန်-သျှသစ်။) ကညိ၊ (ဝိနည်း
နိဿယ)။ အဂ္ဂဗုဇံ နာမ အဇ္ဇကံ ဗဏိဇ္ဇကံ
ဟိရိဝေရံ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၂။

အဇ္ဈကဏ္ဍ (ပ) [အဇ+ကဏ္ဍ ?။ (အဇကဏ္ဍ-သံ)] လွန်ပင်။ အဇ္ဈနာ အဇ္ဈကဏ္ဍာ စ၊ မဟာနာမာ စ ပုပ္ဖိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၄။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၁၁။ (အပါ၊ ၁။ ၄၀၅-၅ အဇ္ဈနာ အတိမုတ္တာ စ-ဟုရှိသည်။ ဇာ၊ ၅။ သျှိအဇ္ဈကဏ္ဍာ စ၊ ဆိတ်နားပင်တို့သည်၎င်း-ဟုပေးသည်။)

အဇ္ဈကပဏ္ဏ (န) [အဇ္ဈက+ပဏ္ဏ] ရုံးဖြူရွက်၊ ပင်စိမ်းဖြူရွက်။ ပဏ္ဏာနံ ဖဂ္ဂဝဏ္ဏံ အဇ္ဈကပဏ္ဏံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂။

အဇ္ဈကဝတ္ထု (န) [အဇ္ဈက+ဝတ္ထု] အဇ္ဈကမထေရ်၏ အကြောင်း အရာ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၄-၅။ တထာဂတဿ သန္တိကေ ဝိနယပိဋကံ ဥဂ္ဂတိဘူဘာရုကစ္ဆကဝတ္ထု၊ အဇ္ဈကဝတ္ထု၊ ကုမာရကဿပ-ဝတ္ထုန္တိ၊ ကုမာရံ တိဏိ ဝတ္ထုနိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၁။

အဇ္ဈဏ္ဍ (ပ) [အဇ္ဈ+အဟ+အဇ္ဈသဒ္ဓေါ အဇ္ဈ-ပရိယာယော။ ကခါမဟာဠ၊ ၂။ ၁၄၄။] အဇ္ဈဏ္ဍ-နှင့်အနက်အရတူ၏။ ၎င်းကြည့်။ အဇ္ဈဏ္ဍော ဘန္တေ အာဂမေဟိ.....။ ကခါ၊ ၁။ ၁၇၁။

အဇ္ဈန (ပ) [အဇ္ဈ+ဥန။ အဇ္ဈ=အဇ္ဈနော၊ ဥနော။ ဓာနံ၊ ဠိ၊ ၅။ ၆၂။ (အဇ္ဈန-သံ)] (၁) ဖောက်ကြံ့ပင်၊ ထောက်ကြံ့ပင်။ အသနာ အဇ္ဈနာဗဟူ။ အပါ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဂဟေတွာ အဇ္ဈနံ ပုပ္ဖံ။ အပါ၊ ၂။ ၉၅။ ထေရ၊ ၁။ ၂။ ၁၈။ အဇ္ဈနာ အဇ္ဈကဏ္ဍာ စ၊ မဟာနာမာ စ ပုပ္ဖိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၄။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၁၁။ (၂) အနောမဒဿိ မြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိပင်။ ဗောဓိ တဿ ဘဂဝတော အဇ္ဈ-နောကိ ပဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂။ ၃၇။ (၃) အဇ္ဈနမြတ်စွာဘုရား။ အဇ္ဈနော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဟိမဝန္တေ ဝသီ တဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၃၄၅။ (၄) ဥပသာဂရမင်းသားနှင့် ဒေဝဂဗ္ဘမင်းသမီးတို့၏သားဆယ်ယောက်တို့တွင် ခုနစ်ယောက်မြောက်ဖြစ်သော အဇ္ဈနမင်းသား။ အဇ္ဈနဘုရင်။ ဒေဝဂဗ္ဘယဇေဠပုတ္တော ဝါသုဒ္ဓေဝေါ..... သတ္တမော အဇ္ဈ-နော။ ဇာ၊ ၅။ ၄။ ၈၁။ ဒွါရဝတိနဂရေ ဒသဘာတိ-ကရာဇာနော အဟေသံ..... ဝါသုဒ္ဓေဝေါ..... အဇ္ဈ-

နော။ ပေတ၊ ၅။ ၈၈။ ဒေဝဂဗ္ဘယ ကုစ္ဆိယံ ဥပ္ပန္နာ အဇ္ဈနော။ ပေတ၊ ၅။ ၁၀၄။ (၅) ပဏ္ဍမင်း၏ သားတော် ငါးယောက်တို့တွင် ပဌမဖြစ်သော အဇ္ဈနမင်းသား။ အထဇ္ဈနော နကု-လော ဘိမသေနော ယုဓိဋ္ဌိလော သဟဒေဝေါ စ ရာဇာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၈။ အဇ္ဈနော နကုလော ဘိမသေနော ယုဓိဋ္ဌိလော သဟဒေဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ပဏ္ဍရားပုတ္တာ။ ဇာ၊ ၅။ ၄၅၇။ (၆) မဟိသကတိုင်း ကေကကပြည့်ရှင်ဖြစ်သော သဟဿ-ဗာဟုလည်းမည်သော အဇ္ဈနမင်း။ အထဇ္ဈနော ကလာဗု စာပိ ရာဇာ။ ဇာ၊ ၂။ ၈။ အထဇ္ဈနော နိရယေ သတ္တိသုလေ။ ဇာ၊ ၂။ ၉။ သဟဿဗာဟု အဇ္ဈနော စ အင်္ဂီရသေ အပရရှိတွာ။ ဇာ၊ ၅။ ၁၄၂။ အထဇ္ဈနောတိ သဟဿဗာဟုရာဇာ။ သော ကိရ အဇ္ဈနော နာမ ရာဇာ မဟိသကရဋ္ဌေ ကေကကရာဇဓာနိယံ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော။ ဇာ၊ ၅။ ၁၅၃။ အတိကာယော မဟိဿာသော၊ အဇ္ဈ-နော ကေကကာဓိပေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၁။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၈၄။ (၇) အဇ္ဈနအမည် ရှိသော မထေရ်။ သာလပုပ္ဖဒါယက မထေရ်လည်းဟူ။ အဇ္ဈနော ထေရော။ ထေရ၊ ၂။ ၉။ (အပါ၊ ၁။ ၁၈၆-နှင့်ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၂၃၅-ကြည့်။)

အဇ္ဈနတ္ထေရ (ပ) [အဇ္ဈန+ထေရ] အဇ္ဈနမထေရ်။ အာယသ္မတော အဇ္ဈနတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၃၄။

အဇ္ဈနတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [အဇ္ဈနတ္ထေရ+ဂါထာ] အဇ္ဈနထေရ်ရွတ်ဆိုသောဂါထာ။ ထေရ၊ ၂။ ၉။

အဇ္ဈနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဇ္ဈနတ္ထေရ-ဂါထာ+ဝဏ္ဏနာ] အဇ္ဈနထေရ် ရွတ်ဆိုသော ဂါထာ၏- အဖွင့်- အဋ္ဌကထာ။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၃၄-၆။

အဇ္ဈနပုပ္ဖ (န) [အဇ္ဈန+ပုပ္ဖ] ဖောက်ကြံ့-ထောက်ကြံ့-ပန်း။ ပသန္နမာနသော ဝန္တိတွာ ကတဉ္စလိ အဇ္ဈနပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁၈။

အဇ္ဈနပုပ္ဖိယ (ပု) [အဇ္ဈနပုပ္ဖိယ+ဣယ] အဇ္ဈန-
ပုပ္ဖိယမထေရ်၊ သမ္ဘူတမထေရ်လည်းဟူ။ အဇ္ဈ-
နပုပ္ဖိယော ထေရော။ အပါ၊ ၂။ ၉၆။ (ထေရ်။
၂၇၁။ ထေရ်၊ ၂။ ၁၀၇-၂၀-ကြည့်။)

အဇ္ဈနပုပ္ဖိယတ္ထေရ (ပု) [အဇ္ဈနပုပ္ဖိယ+ထေရ] အဇ္ဈနပုပ္ဖိယမထေရ်။ အဇ္ဈနပုပ္ဖိယတ္ထေရဿာ-
ပဒါနံ။ အပါ၊ ၂။ ၉၆။

အဇ္ဈနရက္ခ (ပု) [အဇ္ဈန+ရက္ခ] ဖောက်ကြံ့ပင်၊
ထောက်ကြံ့ပင်၊ (အနောမဒဿိမြတ်စွာဘုရား၏
ဗောဓိပင်)။ အဇ္ဈနရက္ခော ဗောဓိ။ အဘိ၊ ၁။ ၁။
၆၃။ ခမ္မ၊ ၁။ ၆၇။ အပါ၊ ၁။ ၄၅။ ဇာ၊ ၁။ ၄၃။
အနောမဒဿိယ အဇ္ဈနရက္ခော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၃၇။

အဇ္ဈနဝတ္ထု (န) [အဇ္ဈန+ဝတ္ထု] မဟိသကတိုင်း
ကေကကပြည်ကို အစိုးရသော - အဇ္ဈန သဟ-
ဿဗာဟု - မင်း၏ အကြောင်းအရာ။ ဣဿ
ပနတ္ထဿ ဒီပနတ္ထံ ခန္တိဝါဒီဇာတကနာဠိကေရ-
ရာဇဝတ္ထု သဟဿဗာဟု အဇ္ဈနဝတ္ထုအာဒိနိ
ကထေတဗ္ဗာနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၁၂၅။

အဇ္ဈနဝန (န) [အဇ္ဈန+ဝန] အဇ္ဈန ဥယျာဉ်။
သာကေတေ အဇ္ဈနဝနံ နာမ ဥယျာဉ် အတ္ထိ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၅။ (=သာကေတေ အဇ္ဈနံ ဝနံ၊
ဇာ၊ ၁။ ၁၄၅။) (အဇ္ဈနဝနံ။ သိ၊ သျှ၊ ၁။ ၂။ ၈။)
အဇ္ဈန (၅) အနက်နှင့် အဇ္ဈနဝန-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈဟတ္ထပဗ္ဗတ (ပု) [အဇ္ဈဟတ္ထ+ပဗ္ဗတ] အဇ္ဈ-
ဟတ္ထမည်သောတောင်။ သုနာပရန္တရဋ္ဌံ တာဝ
ပဝိသိတာ အဇ္ဈဟတ္ထပဗ္ဗတေ။ (အဗ္ဗဟတ္ထပဗ္ဗတေ။
သိ၊ သျှ၊ ၁။) (အဗ္ဗဟတ္ထပဗ္ဗတ။ သံ၊ ၁။ ၃။) နာမ
ပဝိသိတာ ဝါဏိဇဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။ မ၊ ၁။
၄။ ၂၃၅။

အဇ္ဈေယျ (တိ) [အဇ္ဈ+ဣ] ရှာဖွေ - စုဆောင်း -
ဆည်းပူး - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ အဇ္ဈေ-
ယျောတိပိ ပါဌော။ တဿ အဇ္ဈိတဗ္ဗော အဇ္ဈနာ-
ရဟော ဟိတသုခတ္ထိကေန ဥပစိတဗ္ဗောတိ
အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၇။ အဇ္ဈေယျ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈေယျတ္တ (န) [အဇ္ဈေယျ+တ္တ] ရှာဖွေ -
စုဆောင်း - ဆည်းပူး - အပ်သည်၏ အဖြစ်။
ဣတရထာ ဟိ သုနိဟိတဿ အဇ္ဈေယျတ္တံ ဝတ္ထံ
ဘဝေယျ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၇။

အဇ္ဈက္ခ (ပု) [အဓိ+ဣက္ခာ။ ဣ-ကို အ-ပြု]
ရှာသူကြီး၊ တိုက်သူကြီး၊ အကြီး အကဲ အအုပ်
အချုပ်။ အဇ္ဈက္ခောဓိကတော စေဝ။ ဓာနံ။
၃၄၃။ ဂါမေသု အဓိကတ္တာ အဓိကာ ဣက္ခာ
အနုဘဝနမေတဿာတိ အဇ္ဈက္ခော၊ ဣဿတ္ထိ။
၎င်းဦး။

အဇ္ဈင်္ဂ
အဇ္ဈင်္ဂသု
အဇ္ဈင်္ဂဓိ
အဇ္ဈင်္ဂမံ
အဇ္ဈင်္ဂမာ
အဇ္ဈင်္ဂမိ
အဇ္ဈင်္ဂမု
အဇ္ဈင်္ဂါ

(ကြံ) အဓိဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈဂါဟသိ (ကြံ) အဇ္ဈောဂါဟတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈင်္ဂ
အဇ္ဈင်္ဂ

(ကြံ) အဓိဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တ (န၊ တိ) [အဓိ+အတ္တ။ 'ဝေ' ဝတ္ထမာနာ
မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာတိ ဣမိနာ
ဝိယ အဓိပ္ပါယေန အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတာ
ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တာ။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၈။ ဝေ ဝတ္ထမာ-
နာတိ ဝေ စက္ခာဒိဘာဝေန ဖုသနာဒိဘာဝေန စ
ကေသန္တတိပရိယာပနုတာဝသေန ပဝတ္ထမာနာ။
အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တာတိ အဓိ-သဒ္ဓေါ သမာ-
သဝိသယေ အဓိကာရတ္ထံ ပဝတ္ထိအတ္ထု ဂဟေတွာ
ပဝတ္တတိတိ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဓိဿ ပဝတ္တာ
အဇ္ဈတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၇။ ယဿ ဣတ္ထိသု ကထာ
ပဝတ္တာ အဓိတ္ထိတိ ဝုစ္စတိ၊ ဝေ အတ္တာနံ အဓိ-
ကိစ္စ ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ၊ ဝေ ဝတ္ထမာနာ မယံ
အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာတိ ဣမိနာ ဝိယ
အဓိပ္ပါယေန အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဓိဿ ပဝတ္တာ

သတ္တသန္တတိပရိယာပနာ အဇ္ဈတ္တံ။ အံဠိ၊ ၁။ ၂၆၄။ အဇ္ဈတ္တ ၄-မျိုးကို။ အဘိဠာ၊ ၁။ ၈၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၈။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၃၁-တို့၌ ကြည့်။ (အဗျာတွ-သံ)] အတ္တဘောကို - စွဲ၍ - အမှီပြု၍ - အကြောင်းပြု၍ - ဖြစ်သောတရား။ (၁) နိယကဇ္ဈတ္တ = မိမိ - မိမိ၏ဥစ္စာဟု စွဲယူကြောင်းဖြစ်သော ရုပ် နှင့် အရဟုသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော - မိမိ - မိမိဥစ္စာဟု စွဲယူကြောင်းဖြစ်သော - ရုပ်နှစ်ခု။ (က) မိမိ။ ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၂။ မ၊ ၁။ ၇၂။ ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါတိ ဧဝံ အတ္တနော ဝါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။ ယံ တံ စိတ္တံ အဇ္ဈတ္တံယေဝ သန္တိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၅၆။ အဇ္ဈတ္တံယေဝ သန္တိဋ္ဌတိတိ အတ္တနိယေဝ တိဋ္ဌတိ။ နိယကဇ္ဈတ္တံ ဣဓ အဇ္ဈတ္တံ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။ ဂေါစရဇ္ဈတ္တ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) မိမိ၌ဖြစ်သော၊ မိမိသန္တာန်၌ အကျုံးဝင်သော။ ယံ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တံ ကက္ခန္ဓံ ခရိဂံ ဥပါဒိန္နံ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၄၂။ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တန္တိ ဥဘယမေုတံ နိယကာဓိဝစနမေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တန္တိ ဣဒံ တာဝ ဥဘယမိ နိယကဿ အဝေစနံ။ နိယကံ နာမ အတ္တနိ ဇာတံ သသန္တာနပရိယာပနန္တိ အတ္တော၊ တယံဒံ ယထာ လောကေ ဣတ္ထိသု ကထာ အဓိတ္တိတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ အတ္တနိ ပဝတ္တတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၄။ အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၃။ (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၇-တို့လည်းကြည့်။) (ဂ) မိမိ၏ လက်စသည်။ အဇ္ဈတ္တရူပေတိ အဇ္ဈတ္တံ ဥပါဒိန္နေ ရူပေ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၄။ အဇ္ဈတ္တံ ဥပါဒိန္နေ ရူပေတိ အတ္တနော ဟတ္တာဒိဘေဒေ ရူပေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။ (ဆ) မိမိ၊ မိမိ၏ပရိသတ်။ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ သမနုပဿေယျာထ။ မ၊ ၃။ ၃၄။ အဇ္ဈတ္တံ ဝါတိ အတ္တနိ ဝါ အတ္တနော ပရိသာယ ဝါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ (င) မိမိ၏သန္တာန်၊ မိမိအတ္တဘော။ အဇ္ဈတ္တံ အနဝဇ္ဇသုခံ ပဋိသန္ဓေဒေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၆။ မ၊ ၁။ ၂၃၈။ အဇ္ဈတ္တန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ အတ္တနော

သန္တာနောတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ အဇ္ဈတ္တန္တိ သကေ အတ္တဘာဝေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အဇ္ဈတ္တ-မေဝဇ္ဇလယာမိ ဇောတိံ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁။ အဇ္ဈတ္တ-မေဝဇ္ဇလယာမိ ဇောတိန္တိ အတ္တနော သန္တာနသို့ယေဝ ဉာဏဇောတိံ ဇာလေမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။ (စ) မိမိဆံပင်စသောကသိုဏ်းရုပ်။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသည် ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ။ (ဝိမောက္ခ။) ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၂။ ၂၀၅။ အံ၊ ၁။ ၄၂။ အဘိ၊ ၈။ ၆၅။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသည်တိ အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသည်။ အတ္တနော ကေသာဒိသု အနုပါဒိ-တရူပါဝစရဇ္ဈာနောတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသည်။...အဇ္ဈတ္တံ အရူပသည်။ (အဘိဘာယတန။) ဒီ၊ ၂။ ၆၂။ မ၊ ၂။ ၂၀၅။ အံ၊ ၁။ ၄၂။ အဘိ၊ ၈။ ၅၅။ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသည်တိ-အာဒိသု ပန အဇ္ဈတ္တရူပေ ပရိကမ္မဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသည် နာမ ဟောတိ။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသည်တိ အလာဘိတာယ ဝါ အနတ္တိကတာယ ဝါ အဇ္ဈတ္တ-ရူပေပရိကမ္မသညာဝိရဟိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁-၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၅-၆။ တသ္မိံ အဇ္ဈတ္တရူပေ အတ္တ-နော ကေသာဒိဝတ္ထုကေ ကသိဏရူပေတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။ (ဆ) မိမိ - မိမိ၏ - သန္တာန် - ၌ဖြစ်သောတရား။ အဇ္ဈတ္တံ သမ္မသာဒနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ အဘိ၊ ၈။ ၄၄။ အဇ္ဈတ္တန္တိ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တမဓိပေတံ။ ဝိဘင်္ဂေ ပန အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တံန္တိ ဧကမေဝ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန နိယကဇ္ဈတ္တမဓိပေတံ၊ တသ္မာ အတ္တနိ ဇာတံ အတ္တ-နော သန္တာနေန နိဗ္ဗတ္တန္တိ အယမေတ္တ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ (င) မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါး။ တေရဟိ ဝါ ပစ္စုပ္ပန္နမဒ္ဓါနံ အဇ္ဈတ္တံ ကထံကထိ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၁။ သံ၊ ၁။ ၂၆၅။ အဇ္ဈတ္တံ ကထံကထိ ဟောတိတိ အတ္တနော ခန္ဓေသု ဝိစိကိစ္ဆော ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ အဇ္ဈတ္တံ သုညတံ မနသိကရေတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၃။ အဇ္ဈတ္တံ သုညတန္တိ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တံ အတ္တနော ပဉ္စသု ခန္ဓေသု နိဿိတန္တိ အတ္တော။

မဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ (ဈ) (တိ) မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော - သီးခြားပုဂ္ဂိုလ်ပိုင် ဖြစ်သော - တရား။ အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၂။ ဣဓ ပန နိယကဇ္ဈတ္တေ အဓိပ္ပေတော။ တသ္မာ အတ္တနေ သန္တာနေ ပဝတ္တာ ပါဠိပုဂ္ဂလိကာ ဓမ္မာ အဇ္ဈတ္တာတိဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ (၂) ဂေါစရဇ္ဈတ္တ = အာရုံ - ဘာဝနာဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော အာရုံ - ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဘာဝနာဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော အာရုံ။ (က) ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ။ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သန္တိဋ္ဌတိ။ မ၊၂။၁၃၁။ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တသ္မိယေဝ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၀၂။ ဂေါစရဇ္ဈတ္တသ္မိယေဝါတိ ပရိဂ္ဂဟိတေ ကမ္မဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဝတ္တန္တိ။ တံ ဟိ ဓမ္မဝသေန ဥပဋ္ဌိတာယ ဘာဝနာယ ဂေါစရဘာဝတော ဂေါစရဇ္ဈတ္တန္တိ ဝတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၁၇။ (ခ) ဈာန်အာရုံတသ္မိယေဝ ပုရိမသ္မိသမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေတဗ္ဗံ။ မ၊၂။၁၅၄။ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တမေဝ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ ဣဓ ဈာနာရမ္ပဏံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ ဂေါစရဇ္ဈတ္တမေဝါတိ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၂၉။ အဇ္ဈတ္တံ အသဏ္ဌိတံ။ မ၊၂။၂၆၉။ အဇ္ဈတ္တံ အသဏ္ဌိတန္တိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ နိကန္တိဝသေန အသဏ္ဌိတံ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၉၀။ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေတိ ဈာနာရမ္ပဏဘူတေ၊ တံ ဟိ ဘာဝနာစိတ္တေနာဘိဘုယျ အဝိသဠိတော ဂယုမာနံ အဇ္ဈတ္တဝိယဟောတိတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၁။ (ဂ) ဖလသမာပတ်၏ အာရုံ၊ နိဗ္ဗာန်။ တသ္မိယေဝ ပုရိမသ္မိသမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေမိ။ မ၊၁။၃၁၆။ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တမေဝ။ မဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။ ဂေါစရဇ္ဈတ္တမေဝါတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တသည်တေ ဖလသမာပတ္တိယာ အာရမ္ပဏေ၊နိဗ္ဗာနေတိ အတ္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၅။ ယံ တံ အဇ္ဈတ္တံယေဝ သန္တိဋ္ဌတိ သန္တိသိဒ္ဓတိ။ အံ၊၁။ ၂၅၆။.... ဂေါစရဇ္ဈတ္တမ္ပိ ဝုဋ္ဌတိ။ ပုထုတ္တာရမ္ပဏံ ပဟာယ ဧကသ္မိနိဗ္ဗာနဂေါစရေယေဝ တိဋ္ဌတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ နိယကဇ္ဈတ္တ

(က) အနက်လည်းကြည့်။ (၃) ဝိသယဇ္ဈတ္တ = အစိုးရ - ပိုင်နိုင် - သောတရားဟူသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သောအစိုးရ - ပိုင်နိုင် - သောတရား။ အယံ ခေါ ပနာနန္တ ဝိဟာရေတထာဂတေန အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ၊ ယဒိဒံ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရေ အဇ္ဈတ္တံ သုညတံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုံ။ မ၊၃။၁၅၃။ အဇ္ဈတ္တန္တိ ဝိသယဇ္ဈတ္တံ။ သုညတန္တိ သုညတဖလသမာပတ္တိ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ အတိဝိယ သန္တတရပဏိတတမဘာဝေန ဝိသေသတော သိနေတိ ဗန္ဓတိတိ ဝိသယော၊ သော ဧဝံ သသန္တတိပရိယာပန္နတာယ အဇ္ဈတ္တံ၊ ကိံ ပန တန္တိ အာဟ သုညတန္တိ သုညတဖလသမာပတ္တိန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၂၈။ အဇ္ဈတ္တံသုညတန္တိ ဝိသယဘူတံ ဣသရိယဋ္ဌာနဘူတံ သုညတံ၊ သုညတဖလသမာပတ္တိန္တိ အတ္တော။ မူလ၊ဋီ၊၁။၄၈။ (၄) အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ = အတုင်းကျသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သောအတုင်းကျသောတရား။ အဇ္ဈတ္တိကာယတနံ ၆-ပါး။ အဇ္ဈတ္တိကလည်းကြည့်။ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိတိ အာဒိသု အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၉။

အဇ္ဈတ္တအနိစ္စဆန္ဒရာဂသုတ္တ (န) [အဇ္ဈတ္တအနိစ္စ + ဆန္ဒရာဂ + သုတ္တ] အဇ္ဈတ္တအနိစ္စဆန္ဒရာဂသုတ်။ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ (၁၇) ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၆၀။

အဇ္ဈတ္တအနိစ္စဆန္ဒသုတ္တ (န) [အဇ္ဈတ္တအနိစ္စဆန္ဒ + သုတ္တ] အဇ္ဈတ္တအနိစ္စဆန္ဒသုတ်။ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ (၁၇) ၂-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၆၀။

အဇ္ဈတ္တအနိစ္စနန္ဒိက္ခယသုတ္တ (န) [အဇ္ဈတ္တအနိစ္စနန္ဒိက္ခယ + သုတ္တ] အဇ္ဈတ္တအနိစ္စနန္ဒိက္ခယသုတ်။ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ (၁၆) ၁-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၅၅။

အဇ္ဈတ္တအနိစ္စရာဂသုတ္တ (န) [အဇ္ဈတ္တအနိစ္စရာဂ + သုတ္တ] အဇ္ဈတ္တအနိစ္စရာဂသုတ်။ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ (၁၇) ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၆၀။

အဗ္ဗတ္တစိန္တိ (တိ) [အဗ္ဗတ္တ+စိန္တ+ဇာ] (က) မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော (ခန္ဓာအာယတနစသော) တရားတို့ကို ဝိပဿနာဖြင့် ဆင်ခြင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဗတ္တစိန္တိ သတိမာ။ သုတ္တနိ။ ၃၁၅။ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာယနိယကဗ္ဗတ္တံ စိန္တနသီလော။ သုတ္တနိ။ ၁၁။ ၂၁၀။ (ခ) မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို လက္ခဏာရေး ၃-ပါးတင်၍ ကြံဆင်ခြင်တတ်သော၊ သူ။ အဗ္ဗတ္တစိန္တိ န မနော ဗဟိဒ္ဓါ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၇။ အဗ္ဗတ္တစိန္တိတိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ခန္ဓသန္တာန်စိန္တေန္တော။ သုတ္တနိ။ ၁၁။ ၂၁၀၄။

အဗ္ဗတ္တဗ္ဗတ္တ (တိ) [အဗ္ဗတ္တ+အဗ္ဗတ္တ] အဗ္ဗတ္တ(၄) အနက်ကြည့်။ တတော အဗ္ဗတ္တဗ္ဗတ္တတော။ ဒီ၊ ၄၃။ ၂၁၆။

အဗ္ဗတ္တဗ္ဗတ္တိက (တိ) [အဗ္ဗတ္တဗ္ဗတ္တ+ဣက] ကေန အတွင်းကျသောတရား၊ အဗ္ဗတ္တိကာယတန ၆-ပါး။ အဗ္ဗတ္တိကာနိတိ အဗ္ဗတ္တဗ္ဗတ္တိကာနိ။ ဒီ၊ ၄၃။ ၂၁၆။

အဗ္ဗတ္တတ္တိက (ပု) [အဗ္ဗတ္တ+တိက] အဗ္ဗတ္တတိကံ၊ အဘိဓမ္မာမာတိကာ၌၎င်း၊ ပဋ္ဌာန်း၌၎င်း လာသော ၂၂-တိကတို့တွင် ၂၀-မြောက်တိက။ အဗ္ဗတ္တတ္တိကေ ဝေဝတ္ထမာနာ...။ အဘိ၊ ၄၁။ ၈၈။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ၊ တိကမာတိကာစာပိုဒ် ၂၀၊ ၁၀၅၀-၂၁၄၃၅-နှင့်-ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၄၄၁၊ ၄၅၃။ ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၅၄၆-၈။ ပဋ္ဌာန၊ ၅။ ၂၁-၃၊ ၃၇၊ ၂၀၈၊ ၂၉၀၊ ၄၅၉-တို့ကြည့်။)

အဗ္ဗတ္တနန္ဒိက္ခယသုတ္တ (န) [အဗ္ဗတ္တနန္ဒိက္ခယ+သုတ္တ] အဗ္ဗတ္တနန္ဒိက္ခယသုတ်။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တ-ပါဠိ၊ (၁၆) ၁-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၅၄။

အဗ္ဗတ္တပရိကမ္ပ (န) [အဗ္ဗတ္တ+ပရိကမ္ပ] မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဆံစသည်တို့၌ စီးဖြန်းခြင်းကို ပြုခြင်း။ အဗ္ဗတ္တပရိကမ္ပဝေသန စက္ကာရိနိလာဒိကသိဏာနိ...။ အဘိ၊ ၄၁။ ၃၈၂။ အဗ္ဗတ္တပရိကမ္ပဝေသနာတိ အတ္တနော ကေသာဒိသု ပရိကမ္ပကရဏဝေသန။ အဘိ၊ ၄၁။ ၂၃၄။

အဗ္ဗတ္တပုစ္ဆာ (ထိ) [အဗ္ဗတ္တ+ပုစ္ဆာ] အဗ္ဗတ္တနှင့်စပ်လျဉ်း၍ - မေးခြင်း - မေးသောပုစ္ဆာ။ တိဿော ပုစ္ဆာ အဗ္ဗတ္တပုစ္ဆာ ဗဟိဒ္ဓါပုစ္ဆာ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါပုစ္ဆာ။ စူဠနိ။ ၅၁။

အဗ္ဗတ္တဗန္ဓန (တိ) [အဗ္ဗတ္တ+ဗန္ဓန] ကာမဘုံ၌ နောင်ဖွဲ့တတ်သောတရား - အဗ္ဗတ္တသံယောဇဉ် - ရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဗတ္တသံယောဇနကြည့်။

အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓ (တိ) [အဗ္ဗတ္တ+ဗဟိဒ္ဓါ] မိမိသန္တာန် သူတပါးသန္တာန် ၂-ပါးလုံး၌ ဖြစ်သောတရား။ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈၊ ၂၁၃။ အတ္ထိ အဗ္ဗတ္တော၊ အတ္ထိ ဗဟိဒ္ဓေါ၊ အတ္ထိ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓေါ။ အဘိ၊ ၈၊ ၁၇။ အဗ္ဗတ္တာ ပညာ ဗဟိဒ္ဓါ ပညာ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ ပညာ။ အဘိ၊ ၈၊ ၃၂၅။ အဗ္ဗတ္တာ ကာမာ ဗဟိဒ္ဓါ ကာမာ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ ကာမာ။ မဟာနိ။ ၁။

အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ (ဗျ) [အဗ္ဗတ္တ+ဗဟိဒ္ဓါ+ဒ္ဓါ] (က) မိမိ၊ သူတပါး။ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿိ ဝိပရတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၂။ မ၊ ၁။ ၇၁။ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါတိ ကာလေန အတ္တနော ကာလေန ပရဿ။ ဒီ၊ ၄၂။ ၃၅၅။ မ၊ ၄၁။ ၂၅၄။ (ခ) မိမိခန္ဓာငါးပါး၊ သူတပါးခန္ဓာငါးပါး ၂-မျိုးလုံး။ သော အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ သုညတံ မနသိကဓေတံ။ မ၊ ၃။ ၁၅၃-၄။ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါတိ ကာလေန အဗ္ဗတ္တိ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓါ။ မ၊ ၄၄။ ၁၁၄။ အဗ္ဗတ္တ (၁) နိယကဗ္ဗတ္တ (၈) အနက်ကြည့်။ (ဂ) အဝှင်း၊ အပ။ အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ စ မေ ဓမ္မေသု ပဋိသသညာ သုပ္ပဋိဝိနိဟာ။ သံ၊ ၃။ ၂၇၄။ အဗ္ဗတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ စ မေ ဓမ္မေသုတိ အဗ္ဗတ္တိကဗဟိဒ္ဓါရေသု ဒွါဒသသု အာယတနဓမ္မေသု။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၉၅။

အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါပုစ္ဆာ (ထိ) [အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ+ပုစ္ဆာ] အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓ ၂-ပါးစုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ - မေးခြင်း - မေးသောပုစ္ဆာ။ အဗ္ဗတ္တပုစ္ဆာကြည့်။

အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါဘိနိဝေသ [အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓါ+အဘိနိဝေသ] အဗ္ဗတ္တဗဟိဒ္ဓနစ်ပါးလုံး၌ - နှလုံးသွင်း

ခြင်း - ကျင့်ခြင်း - ရှိသောဝိပဿနာပညာ။
ဥဘယံ ဂဟေတွာ အာရဒ္ဓါ။ (ဝိပဿနာပညာ)
အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘိနိဝေသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၇၀။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘောဒ (ပု) [အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ+ဘောဒ]
အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓိ အပြား။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓိဘောဒ-
တော သန္တာနဘောဒတော စ...။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၇၉။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္ပဏ (တိ) [အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ+အာရ-
မ္ပဏ] မိမိသန္တာန် သူတပါးသန္တာန် ၂-ပါးလုံး၌
ဖြစ်သောတရားလျှင် အာရုံရှိသောတရား။ အဘိ၊
ဓ၊၁။၂၁၄။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္ပဏာ ပညာ။ အဘိ၊
ဓ၊၂။၃၂၅။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရူပ (န) [အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ+ရူပ] မိမိ
သန္တာန် သူတပါးသန္တာန် နှစ်ပါးလုံး၌ ဖြစ်သော
ရုပ်။ အဇ္ဈတ္တရူပေတိ အဇ္ဈတ္တ ဥပါဒိန္နေ ရူပေ။
ဗဟိဒ္ဓါရူပေတိ ဗဟိဒ္ဓါ ဥပါဒိန္နေ ဝါ အနုပါဒိန္နေ
ဝါ။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရူပေတိ တဒုဘယေ။ ဝိ၊၁။
၁၅၄။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုက (တိ) [အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ+
ဝတ္ထု+က] အတွင်းအပ ဝတ္ထုဖြစ်သော။ ဣမိ-
နာ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုကေသု ကသိဏေသု
ဈာနပဋိလာဘော ဒဿိတော။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၂၃၅။

အဇ္ဈတ္တဗဟိရ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+ဗဟိရ] အတွင်း၊
အပ - အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓိ - ဖြစ်သော။ အဇ္ဈတ္တာ-
နိစ္စ - ဗဟိရနိစ္စ - သုတ်စသည်။ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ
အနတ္တာစ၊ဘယော အဇ္ဈတ္တဗဟိရ။ယဒနိစ္စေန
တယော ဝတ္ထာ၊ တေ တေ အဇ္ဈတ္တဗဟိရ။
သံ၊၂။၂၄၀။ ဥဒ္ဓါန်း - ခေါင်းစဉ် - ဂါထာ။

အဇ္ဈတ္တဘာတိက (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ဘာတိက]
အတွင်းကျသော ညီအစ်ကို၊ ညီအစ်ကိုအရင်း။
အယံ ပန ထေရဿ အဇ္ဈတ္တဘာတိကော။
အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။

အဇ္ဈတ္တရတ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+ရတ] (က) နိယက-
ဇ္ဈတ္တ၌ မွေ့လျော်သော၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော
တရားတို့၌ ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် မွေ့လျော်
သော။အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော။ ဒီ၊၂။၉၀။

ဓမ္မ၊၆၅။ သံ၊၃။၂၃၀။ အဇ္ဈတ္တရတောတိ နိယ-
ကဇ္ဈတ္တရတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၇။ သံ၊ဋီ၊၃။၂၇၅။
နိယကဇ္ဈတ္တရတောတိ သသန္တာနဓမ္မေသု ဝိပဿ-
နာဝသေန ဂေါစရာသေဝနာယ စ နိရတော။
ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၄။ (ခ) မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော
ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်သော၊ ဂေါစ-
ရဇ္ဈတ္တစသော နိဗ္ဗာန် အာရုံ၌ မွေ့လျော်သော၊
သု။ အဇ္ဈတ္တရတောတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ
ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာယ ရတော။ ဓမ္မ၊ဋီ၊၂။၃၆၂။
အဇ္ဈတ္တရတောတိ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ နိဗ္ဗာနေ
ရတော၊ သမာဓိဂေါစရေ ကမ္မဋ္ဌာနေ ဝါ ရတော။
မူလဋီ၊၁။၄၇။

အဇ္ဈတ္တရာဂ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ရာဂ] မိမိသန္တာန်၌
ဖြစ်သော - တပ်နှစ်သက်ခြင်း - ရာဂ။ အဇ္ဈတ္တ-
ရာဂဿ သန္တာဘာဝေန နိဗ္ဗုတဘာဝေန အဇ္ဈတ္တ-
သန္တိသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ သြလောကေသံ။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၆၄။

အဇ္ဈတ္တရူပ (န) [အဇ္ဈတ္တ+ရူပ] အဇ္ဈတ္တရုပ်၊ မိမိ
သန္တာန်၌ဖြစ်သောရုပ်။အဇ္ဈတ္တရူပေ မောစေတိ။
ဝိ၊၁။၁၅၃။ အဇ္ဈတ္တ (၁) နိယကဇ္ဈတ္တ (ဂ)
အနက်ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုက (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+ဝတ္ထု+က] အဇ္ဈတ္တ
လျှင်မှီရာရှိသော၊ အဇ္ဈတ္တကို မှီသော။အဇ္ဈတ္တ
အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုကာ စ၊ဗဟိဒ္ဓါ ဗဟိဒ္ဓိဝတ္ထုကာ စ။
ထေရ၊ဋီ၊၂။၅၁။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထာန (န) [အဇ္ဈတ္တ+ဝတ္ထာန] အဇ္ဈတ္တ-
တရားတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ အတွင်း
အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကို ပိုင်းခြားမှတ်သား
ခြင်း။ အဇ္ဈတ္တဝတ္ထာနေ ပညာ ဝတ္ထုနာနတ္ထေ
ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊၂။ ဣဓ ပန အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေသံ အဇ္ဈတ္တာနံ ဝတ္ထာနေ အဇ္ဈတ္တ-
ဝတ္ထာနေ။ ပဋိသံ၊ဋီ၊၁။၃၁။

အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ဝိက္ခေပ] မိမိ
သန္တာန်၌ စိတ်ပျံ့လွင့်ကြောင်းတရား။ အဇ္ဈတ္တ-
ဝိက္ခေပါ ကန်နာ-ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါကခံနာ (ထိ) [အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါ + အာကခံနာ] အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါကို တောင့်တခြင်း၊ အတွင်း - အဇ္ဈတ္တသန္တာန် - ၌ စိတ်၏ ပျံ့လွင့်ကြောင်းဖြစ်သော ဝင်သက်လေကို တောင့်တခြင်း။ သတိ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါကခံနာ ဗဟိဒ္ဓါဝိက္ခေပါပတ္တနာ။ ပဋိသံ။ ၁၆၄။ ဝိက္ခိပတိ အနေန စိတ္တန္တိ ဝိက္ခေပါ။ ကော သော ? အဿာသော။ အဇ္ဈတ္တ ဝိက္ခေပါ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါ။ တဿ အာကခံနာ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပါကခံနာ။ ပဋိသံ။ ၁၂။ ၂။ ၇၂။

အဇ္ဈတ္တဝိမောက္ခ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ + ဝိမောက္ခ] မိမိ - အတွင်း - အဇ္ဈတ္တသန္တာန် - ၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ရောက်အပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်။ အဇ္ဈတ္တ ဝိမောက္ခာ ခွါဟံ အာရသော သဗ္ဗပါဒါနက္ခယာ တထာ သတော ဝိဟရာမိ။ သံ။ ၁။ ၂၀၆။ အဇ္ဈတ္တ ဝိမောက္ခာတိ အဇ္ဈတ္တဝိမောက္ခေန၊ အဇ္ဈတ္တသင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပတ္တအရဟတ္တေနာတိ အတ္ထော။ သံ။ ၁။ ၂။ ၅၉။

အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာန (ပု) [အဇ္ဈတ္တ + ဝုဋ္ဌာန] အဇ္ဈတ္တမှ ထသော၊ မိမိ - အတွင်း - အဇ္ဈတ္တသန္တာန် - ၌ ဖြစ်သော နိဝရဏ စသည်တို့မှ ထသော၊ ဝိမောက္ခတရား။ (ဈာန် ၄-ပါး။) အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနော ဝိမောက္ခော။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနံ အနုလောမာ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ။ ပဋိသံ။ ၂၃၁။ အဇ္ဈတ္တတော ဝုဋ္ဌာဟိတိ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနော။ ပဋိသံ။ ၁။ ၂။ ၁၅၀။ စတ္တာရိ ဈာနာနိ အဇ္ဈတ္တ နိဝရဏာဒီဟိ ဝုဋ္ဌာနတော အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနော ဝိမောက္ခော။ ၎င်း။ ၁။ ၂။ ၁၅၁။

အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ (ထိ) [အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာန + ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ] ဝိမောက္ခတရားတို့၏ - ငြိမ်းအေးခြင်း - နိဝရဏစသည်တို့မှ ကင်းခြင်း။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ။ ပဋိသံ။ ၂၃၁။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ အပကမာ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ။ ၎င်း။ ၁။ ၂။ ၁၅၀။ (ပဋိသံ။ ၂၃၃-လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈတ္တသံယောဇန (န) [အဇ္ဈတ္တ + သံယောဇန] အဇ္ဈတ္တသံယောဇန၊ အဇ္ဈတ္တဟု ဆိုအပ်သော ကာမဘုံ၌ နောင်ဖွဲ့တတ်သော သံယောဇန။ ပဉ္စောရမ္မာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အဇ္ဈတ္တသံယောဇန။ အဘိဝိ။ ၃၇၅။ အဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ ကာမဘဝေ ဗန္ဓနံ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနံ။ အဘိ။ ၄၂။ ၄၇၆။ အဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ ကာမဘဝေ ဆန္ဒရာဂေါ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနံ။ အံ။ ၄၂။ ၃၇။

အဇ္ဈတ္တသံယောဇန (တိ) [အဇ္ဈတ္တသံယောဇန + ဏ] အဇ္ဈတ္တသံယောဇန - နှင့် ယှဉ်သော - ဖြင့် နောင်ဖွဲ့အပ်သော - ပုဂ္ဂိုလ်။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနဉ္စ အာရသော ပုဂ္ဂလံ ဒေသေဿာမိ ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇနဉ္စ။ အံ။ ၁။ ၆၄။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနေန သယုတ္တော ပုဂ္ဂလော အဇ္ဈတ္တသံယောဇနော။ အံ။ ၄၂။ ၃၇။ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ ပဉ္စောရမ္မာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အပ္ပဟိနာနိ၊ အယံ ငုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော အဇ္ဈတ္တသံယောဇနော။ အဘိ။ ပု။ ၁၂၅။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနောတိ အဇ္ဈတ္တဗန္ဓနော။ အဘိ။ ၄၂။ ၅၄။ (အံ။ ၄၂။ ၃၂။ မူလဋီ။ ၃။ ၃၉-လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈတ္တသင်္ခါရ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ + သင်္ခါရ] မိမိ - အတွင်း - အဇ္ဈတ္တသန္တာန် - ၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရတရား။ အဇ္ဈတ္တဝိမောက္ခာကြည့်။

အဇ္ဈတ္တသန္တိ (ထိ) [အဇ္ဈတ္တ + သန္တိ] မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အဇ္ဈတ္တသန္တိ ပစိနံ အဒဿံ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၉။ မဟာနိ။ ၁၄၁။ အဇ္ဈတ္တ ရာဂါဒိနံ သန္တိဘာဝေန အဇ္ဈတ္တသန္တိသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနမေဝ အဒ္ဓသံ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၅၉။ မဟာနိ။ ၁၄၄။

အဇ္ဈတ္တသန္တိဝါဒ (တိ) [အဇ္ဈတ္တသန္တိ + ဝါဒ] မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း - နိဗ္ဗာန် - ကိုဟောပြောတတ်သော။ သူ။ ဝေဝ အဇ္ဈတ္တသန္တိဝါဒေါ မုနိ ဂေဓာဘာဝေန အဂိဒ္ဓေါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၆၁။ မဟာနိ။ ၁၄၁။

အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [အဇ္ဈတ္တ + သမုဋ္ဌာန] အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ ခိသော၊ မိမိကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော၊ စိတ်၌ဖြစ်သော၊ တရား။ အဇ္ဈတ္တန္တိ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝါ သာ တဏှာတိ အဇ္ဈတ္တ။ မဟာနိ။ ၂၆၈။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝါတိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နာ ဝါ။ မဟာနိ၊ ၂၆၈။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိရိ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ မ၊ ၄၂။ ၂၃၂။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၂၃။

အဇ္ဈတ္တသမ္ဘဝ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ + သမ္ဘဝ] မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော။ အဇ္ဈတ္တသမ္ဘဝေါ ကတညတယ ဟေ။ ထေရ၊ ၃၅၉။ အဇ္ဈတ္တသမ္ဘဝေါ အတ္တနိ သမ္ဘူတော ဟုတုပိ။ ထေရ၊ ၄၂၄။

အဇ္ဈတ္တသုည (န) [အဇ္ဈတ္တ + သုည] အဇ္ဈတ္တလည်း ဖြစ်၊ အတ္တ၊ အတ္တနိယ စသည်တို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသည့် လည်းဖြစ်သောတရား၊ (အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဖိ-ပါး။) အဇ္ဈတ္တသုညံ၊ ပဋိသံ၊ ၃၅၉၊ ၃၆၂။ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဟံ အတ္တတ္တနိယာဒိဟိ သုညဉ္စာတိ အဇ္ဈတ္တသုညံ၊ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၂၃၉။

အဇ္ဈတ္တသုတ္တ (န) [အဇ္ဈတ္တ + သုတ္တ] အဇ္ဈတ္တသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ (၁၅) ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၄၈-၉။

အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ + အဘိနိဝေသ] အဇ္ဈတ္တ၌ နှလုံးသွင်းခြင်း - ကျင့်ခြင်း - ရှိသော ဝိပဿနာပညာ။ အတ္တနော ခန္ဓေ ဂဟေတွာ အာရဒ္ဓါ ဝိပဿနာပညာ အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၀။ အဇ္ဈတ္တိ အဘိနိဝေသော ပဋိပဋ္ဌနံ တေဿာတိ အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ + အာရမ္မဏ] အဇ္ဈတ္တတရားလျှင် အာရုံရှိသော။ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈၊ ၁။ ၃။ စတုတ္ထဈာန် သိယာ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၀၂။

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတ္တိက (ပု) [အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ + တိက] အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကံ။ အဘိဓမ္မာမာတိကာ၌ ၎င်း ပဋ္ဌာန်း၌ ၎င်း လာသော ၂၂-တိကံတို့တွင် ၂၁-ခု မြောက်တိကံ။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ၊ တိကမာတိကာ

စာပိုဒ်- ၂၁-၁၀၅၃-၅၊ ၁၄၃၆-၇-နှင့် ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၄၅၄...၄၆၃။ ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၆၃၅။ ပဋ္ဌာန၊ ၅။ ၂၃၊ ၃၇၊ ၂၀၈၊ ၂၅၉၊ ၂၉၀၊ ၃၂၇၊ ၄၅၉-တို့ကြည့်။)

အဇ္ဈတ္တိက (တိ) [အဇ္ဈတ္တ + ဣက] (၁) သတ္တဝါ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော အတွင်းကျသောတရား၊ (က) ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော အဇ္ဈတ္တိကော၊ တယော ခန္ဓာ ဗာဟိရော။ အဘိ၊ ၈။ ၆၆။ (ခ) အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဖိ-ပါး။ ဆအဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ၊ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၂။ မ၊ ၃။ ၂၅၈။ ခုဒ္ဒက၊ ၃။ အဇ္ဈတ္တိကာနိတိ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တိကာနိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၆။ အဇ္ဈတ္တေ နိယုတ္တာနိ၊ အတ္တာနံ ဝါ အဓိကတွာ ပဝတ္တာနိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၉။ အဇ္ဈတ္တိကာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၀။ ကတမေ ဓမ္မာ အဇ္ဈတ္တိကာ၊ စက္ခာယတနံ မနာယတနံ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အဇ္ဈတ္တိကာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၄၀၊ ၂၈၉။ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တိ သန္ဓာယ အဇ္ဈတ္တိကေ ဝုတ္တဝသေန အဇ္ဈတ္တာဝ အဇ္ဈတ္တိကာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၂။ (ဂ) ပထဝီဓာတ် စသည်။ ပထဝီဓာတု သိယာ အဇ္ဈတ္တိကာ သိယာ ဗာဟိရော။ မ၊ ၁။ ၂၄၂။ (ဃ) သတ္တဝါသန္တာန်၌ ဖြစ်သောရုပ်၊ အတ္တဘောကို စွဲ၍ ဖြစ်သောရုပ်၊ အဇ္ဈတ္တိကရုပ်။ ကတမံ တံ ရူပံ အဇ္ဈတ္တိကံ ဥပါဒါ။ စက္ခာယတနံ ကာယာယတနံ။ ဣဒံ တံ ရူပံ အဇ္ဈတ္တိကံ ဥပါဒါ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၇၉။ စက္ခာဒိပဉ္စရိမ် အတ္တဘာဝံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တတ္တာ အဇ္ဈတ္တိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။ (င) အဇ္ဈတ္တိက ဓာတ် ၁၂-ပါး။ ဒွါဒသ ဓာတုယော အဇ္ဈတ္တိကာ၊ ဆ ဓာတုယော ဗာဟိရော။ အဘိ၊ ၈။ ၁၀၀။ အဇ္ဈတ္တ (၄) အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ-လည်းကြည့်။ (၂) (က) သတ္တဝါသန္တာန်၌ ဖြစ်သော - မိမိ - မိမိဥစ္စာ ဟုစွဲယူအပ် - စွဲယူကြောင်းဖြစ် - သော - ရုပ် နာမ်အစု - ခန္ဓာငါးပါး။ အဋ္ဌာရသတဏှာဝိစရိတာနိ အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပါဒါယ။ အံ၊ ၁။ ၅၃၃။ အဘိ၊ ၈။ ၄၁၀။ အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပါဒါယာတိ အဇ္ဈတ္တိကံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပါဒါယ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၆။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၉၆။ (ခ) မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော။ အဇ္ဈတ္တိကံ ဘိက္ခုဝေ အင်္ဂန္တိ ကရိတွာ။

အံ၊ ၁။ ၁၇။ အဇ္ဈတ္တိကန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တဝသေန
 အဇ္ဈတ္တိကံ။ အံ၊ ၁။ ၆၅။ အဇ္ဈတ္တိကံ အင်္ဂံ။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၀။ အဇ္ဈတ္တိကန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါ-
 တေ အဇ္ဈတ္တေ ဘဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
 ၅၉။ အဇ္ဈတ္တ (၁) နိယကဇ္ဈတ္တ-လည်းကြည့်။
 (၃) အတ္တကို - စွဲ၍ - အမှီပြု၍ - အကြောင်း
 ပြု၍ - ဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တ ၄- မျိုးလုံး၌ဖြစ်သော၊
 တရား။ ပိယရူပံ သာတရူပန္တိ ခေါ် ဘိက္ခဝေ
 ဆန္နေတံ အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာနံ အဓိဝစနံ။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၇။ အဇ္ဈတ္တိကာနန္တိ ဧတ္ထ 'ဝေ
 မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာ'တိ ဣမိနာ
 ဝိယ အဓိပ္ပါယေန အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတွာ
 ပဝတ္တာနိတိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အဇ္ဈတ္တာနိယေဝ
 အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ အထ ဝါ ယထာဏတ္တေနော
 အတ္ထေန 'အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ'တိ အာဒိသု
 ဝိယ တေသု အဇ္ဈတ္တေသု ဘဝါနိ အဇ္ဈတ္တိကာနံ
 စက္ခာဒိနိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၂။

အဇ္ဈတ္တိကမ္မဋ္ဌာန (န) [အဇ္ဈတ္တိက+ကမ္မဋ္ဌာန]
 အဇ္ဈတ္တိက - မိမိ ခန္ဓာနှင့် စပ်လျဉ်းသော -
 ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အဇ္ဈတ္တိကမ္မဋ္ဌာနံ သမ္မသန္တော။ ဓမ္မ၊
 ၄။ ၁။ ၂၃၇၊ ၄၁၈။

အဇ္ဈတ္တိကဒါန (န) [အဇ္ဈတ္တိက+ဒါန] အဇ္ဈတ္တိက
 အလှူ။ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော အသွေးအသား
 မျက်စိ စသည်ကို ပေးစွန့်သော အလှူ။ န မံ
 ဗာဟိရဒါနံ တောသေတိ၊ အဟံ အဇ္ဈတ္တိကဒါနံ
 ဒါတုကာမော။ ဇာ၊ ၄။ ၄၀၃။

အဇ္ဈတ္တိကဒုက (ပု) [အဇ္ဈတ္တိက+ဒုက] အဇ္ဈတ္တိက
 ဒုက်။ အဘိဓမ္မာမာတိကာ၌၎င်း၊ ပဋ္ဌာန်း၌၎င်း
 လာသော ၁၀၀-သော ဒုက်ဘျိတုင် ၆၆-ခု
 မြောက် ဒုက်။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိ၊ ဒုကမာတိကာ
 စာပိုဒ်-၆၆၊ ၁၂-၁၃-၄၊ ၁၅၄၇-၈။ နှင့်ပဋ္ဌာန၊
 ၃။ ၄၉၂-၅၀၁-တို့ကြည့်။)

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရ (တိ) [အဇ္ဈတ္တိက+ဗဟိရ]
 အတွင်း၊ အပ-အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗဟိရ-ဖြစ်သော။
 ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိ ဝိဟရတိ ဆသု အဇ္ဈတ္တိ-

ကဗဟိရေသု အာယတနေသု။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဆ
 ခေါ် ပနိမာနံ အာနန္ဒ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရာနိ
 အာယတနာနိ။ မ၊ ၃။ ၁၀၈။ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိ-
 ရာနိတိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ စ ဗဟိရာနိ စ။ ဧတ္ထ ဟိ
 စက္ခုအာဒိနိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ ဆ၊ ရူပါဒိနိ ဗဟိရာနိ
 ဆ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇၃။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရာတ္ထု (န) [အဇ္ဈတ္တိက+ဗဟိရ+
 ဝတ္ထု] အတွင်း၊ အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောဝတ္ထု။
 တာနိ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝတ္ထုနိ ဝိသယော....။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝတ္ထုက (တိ) [အဇ္ဈတ္တိက+ဗာ-
 ဟိရ+ဝတ္ထု+က] အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော
 တည်မှီရာ၊ အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော တည်မှီရာရှိ
 သော။ အတ္တေနော အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝတ္ထုကဿ
 ပရိဿယဿ အဘာဝံ ပဝေဒေန္တော....။ ထေရ၊
 ၄။ ၁။ ၂၈။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိဝတ္တာန (န) [အဇ္ဈတ္တိကဗဟိ-
 ရ+ဝိဝတ္တာန] အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗဟိရအားဖြင့်
 ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ ယာယံ အာယတန-
 ပဏ္ဏတ္တိသု အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိဝတ္တာနာဒိဝသေန
 ဝေ ဒေသနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိဘာဂ (ပု) [အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရ+
 ဝိဘာဂ] အတွင်း၊ အပ - အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗဟိရ-
 အားဖြင့် - ဝေဘန်ခြင်း - ခွဲခြားခြင်း။ ရူပါဒိနိ
 အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိဘာဂေ အကရိယမာနေ
 အဋ္ဌာရသေဝ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၉၀။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိသေသ (ပု) [အဇ္ဈတ္တိက+
 ဗဟိရ+ဝိသေသ] အဇ္ဈတ္တိကဓာတ်၊ ဗဟိရ
 ဓာတ်တို့၏ အထူး။ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိသေသ-
 တောတိ ... ဝေ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရဝိသေသတော
 န မနသိကာတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၅။

အဇ္ဈတ္တိကရူပ (န) [အဇ္ဈတ္တိက+ရူပ] အတွင်း -
 အဇ္ဈတ္တိက-ရုပ်။ အဇ္ဈတ္တိကရူပါဒိနိဿိတ-ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တိကရူပါဒိနိဿိတ (တိ) [အဇ္ဈတ္တိကရူပါဒိ+
 နိဿိတ] အဇ္ဈတ္တိကရုပ်စသည်ကို မှီသော။

ဣတ္ထသ္မိတိ ဟောဘိတိ ဝါ ဝေမာဒီနိ အဇ္ဈတ္တိက-
ရူပါဒိနိဿိဘာနိ အဋ္ဌာရဿ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၁၃၈။

အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထုက (တိ) [အဇ္ဈတ္တိက+ဝတ္ထု+က]
အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထု-ပဿာဒရုပ် - ငါးပါးလျှင်မှီရာရှိ
သော။ ပဉ္စ ဝိညာဏာ...အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထုက။
အဘိဝိ။ ၃၃၁။ အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထုကာတိ အဇ္ဈတ္တ-
ဇ္ဈတ္တဝသေန ဝုတ္တံ။ တာနိ ဟိ အဇ္ဈတ္တိကေ
ပဉ္စ ပဿာဒေ ဝတ္ထု ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိဋ္ဌာ
၂။ ၃၈၆။

အဇ္ဈတ္တိကဝေရ (န) [အဇ္ဈတ္တိက+ဝေရ] အတွင်း
ရန်သူ။ ဣဒံ အဇ္ဈတ္တိကဝေရ နာမ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၈။
(ဣ-မူကွဲ။)

အဇ္ဈတ္တိကသင်္ဂဟ (ပု) [အဇ္ဈတ္တိက + သင်္ဂဟ] အတွင်း
လူကို ချီးမြှောက်ခြင်း။ တတော ပဋ္ဌာယ စ
အဇ္ဈတ္တိကသင်္ဂဟမေဝ ကရောန္တော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၃၈၁။

အဇ္ဈတ္တိကသန္တတိ (ထိ) [အဇ္ဈတ္တိက + သန္တတိ]
အတွင်းကျသောရုပ်၊ နာမ် ခန္ဓာအစဉ်။ အဇ္ဈတ္တိ-
ကသန္တတိယာ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။

အဇ္ဈတ္တိကာယတန (န) [အဇ္ဈတ္တိက + အာယတန]
မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော-မိမိကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်
သော-အတွင်းကျသော- အာယတန ၆-ပါး။
ပိယရူပံ သာတဇ္ဈပန္နိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဆန္နေတံ
အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာနံ အဓိဝစနံ။ ဣတိ-
ဝုတံ။ ၂၇၁။

အဇ္ဈပ္ပတ္တ (တိ) [အဓိ+ပတ္တ] (၁) ရောက်သော။
ဝေဟယသာ တေ ဝနမဇ္ဈပ္ပတ္တာ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၀၇။
ဝေဟယသာ တေ ဝနမဇ္ဈပ္ပတ္တာတိ တေ
အာကာသေနဝ ဣမံ မဟာဝနံ သမ္ပတ္တာ။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၂။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ သကုဏ္ဍိ လာပံ
သကုဏံ သဟသာ အဇ္ဈပ္ပတ္တာ အဂ္ဂဟေသိ။
သံ၊ ၃။ ၁၂၇။ သဟသာ အဇ္ဈပ္ပတ္တာတိ လောဘ-
သာဟသေန ပတ္တာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၄။ သဟသာ
အဇ္ဈပ္ပတ္တာဝ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၂။ အဇ္ဈပ္ပတ္တာတိ

သမ္ပတ္တာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄။ ဝိတတပေါ အဇ္ဈပ္ပတ္တာ။
ဘဉ္စိလောဟိတပေါ တပံ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၁။ ဝိတတပေါ
အဇ္ဈပ္ပတ္တာတိ ဝိတတပေါ ဟုတွာ ဥပဂတော။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၈။ (၂) ရသော။ မဟောဒဓိ*
ဟံသောရိဝ အဇ္ဈပ္ပတ္တာ။ သုတ္တနိ။ ၄၅၀။ မဟော-
ဒဓိ* ဟံသောရိဝ အဇ္ဈပ္ပတ္တာတိ...ပုရိသဇော-
ရယံ ဒသဗလမာရိ* အဓိဂစ္ဆိ* ဝိန္နိ* ပဋိလဘိ*။
စူဠနိ။ ၂၀၈။

အဇ္ဈပ္ပတွာ (ကြိဝိ) [အဓိ+ပတွာ] ကပ်ရောက်၍။
တမဇ္ဈပ္ပတွာ ဥပနိဿိ။ မဟာသောဏဿ ဟေဋ္ဌ-
တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၁။ တမဇ္ဈပ္ပတွာတိ တံ သော-
ဏရက္ခံ ပတွာ အဓိပတွာ ဥပဂမ္ဘာတိ အတ္ထော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁၉။

အဇ္ဈဘဝိ* } (ကြိ) အဓိဘဝတိ-အဘိဘဝတိ-ကြည့်။
အဇ္ဈဘဝိ

အဇ္ဈဘာသထ }
အဇ္ဈဘာသိ* } (ကြိ) အဓိဘာသတိ-ကြည့်။
အဇ္ဈဘာသိ* သု
အဇ္ဈဘာသိ
အဇ္ဈဘာသိတ္ထ
အဇ္ဈဘာသေယျ

အဇ္ဈဘူ (ကြိ) [အဓိ+ဘူ+ဩ။ ဩ-ကို ဦး-ပျံ]
အဓိဘဝတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈယတိ (ကြိ) [အဓိ+ဣ+အ+တိ။ ဣ-ကို ဧ၊
-ကို အယ၊ အဓိ-ကို အဇ္ဈ-ပျံ။] ရွတ် - ဖတ် -
သရဇ္ဈာယ်-သင်အံ-လေ့ကျက်-အာဂုံဆောင်-
၏။ (စာမူတို့၌ အဇ္ဈာယတိ-ဟု ရှိသည်၊ ၎င်း
ကြည့်။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၉။ ၃၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၈၂-တို့
လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈယန (န) [အဓိ+ဣ+ယု] ရွတ်-ဖတ်-
သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် - ခြင်း။
ဗြာဟ္မဇော နာမ အဇ္ဈယနအဇ္ဈာပနဒါနပုဋိဂ္ဂ-
ဟဏဒမသံယမနိယမပုဗ္ဗမနုသိဋ္ဌိပဝေဏိဝံသဓရ-
ဏော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၀။ အဇ္ဈေန-လည်းကြည့်။

အဗ္ဗဝါသယံ (ကြိ) အဓိဝါသေတိ-ကြည့်။

အဗ္ဗဝါဟရိ (ကြိ) အဗ္ဗောဟရတိ-ကြည့်။

အဗ္ဗဝေါဒဟတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ဒဟ + အ + တိ။ ဝ-လာ။ ဓာ-ဓာတ်လည်းသင့်။] ထား၏။ ဥဘောဟတ္ထေဟိ သင်္ဂယ၊ ပဉ္စရေ အဗ္ဗဝေါဒဟံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၂။ အဗ္ဗဝေါဒဟတိ သြဒဟိ ဌပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၀၈။

အဗ္ဗာဂါရ (န) [အဓိ + အဂါရ] မိမိတို့နေအိမ်။ ယေသံ ပုတ္တာနံ မာတာပိတရော အဗ္ဗာဂါရေ ပူဇိတာ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၀၊ ၃၀၂။ ဣတိဝုတိ။ ၂။ ၆၈။ အဗ္ဗာဂါရေတိ သကေ ဃရေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။

အဗ္ဗာစရတိ (ကြိ) [အဓိ + အာ + စရ + အ + တိ] လွန်၍ ကျင့်၏။ (၁) လွန်ကျူး၏။ တံ ဇီဝိတ-ဟေတုပိ န အဗ္ဗာစရတိ။ အံ၊ ၃။ ၉၉။ (၂) လွန်ကျူးသောစကားကို ဆို၏။ “... ဣမိနာ ဣပံ စေတာပေဟိ”တိ အဗ္ဗာစရတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၁။ အဗ္ဗာစရတိတိ အဘိ-ဘဝိတွာ စရတိ၊ ဝိတိက္ကမဝါစံ ဘာသဘိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။

အဗ္ဗာစရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + အာ + စရ + တုံ] (၁) လွန်၍ ကျင့်ခြင်းငှါ၊ လွန်ကျူးခြင်းငှါ။ ဒေ ပုဂ္ဂလာ အဘဗ္ဗာ သဉ္စိစ္စ သာတိသာရံ ဝတ္ထု အဗ္ဗာစရိတုံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ အဘဗ္ဗော သော နဝ ဌာနာနိ အဗ္ဗာစရိတုံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၀။ (၂) အတုလိုက်၍ ကျင့်ခြင်းငှါ၊ ဣဒံ မေ အာစရိ-ယေန အဗ္ဗာစိန္တံ တံ အဗ္ဗာစရိတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၉။

အဗ္ဗာစရိယ (တိ) [အဓိ + အာ + စရ + ကျ] လွန်ကျူး-အပ်သော၊ - ကြောင်း ဖြစ်သော။

အဗ္ဗာစရိယဝတ္ထု (န) [အဗ္ဗာစရိယ + ဝတ္ထု] လွန်ကျူး-အပ်သော၊ - ကြောင်းဖြစ်သော-ဝတ္ထု။ အဗြဟ္မစရိယဿ ပန စတ္တာရိ အင်္ဂါနိ ဘဝန္တိ... အဗ္ဗာစရိယဝတ္ထု စ ဟေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၁။

အဗ္ဗာစာရ (ပု) [အဓိ + အာ + စရ + က] (၁) လွန်ကျူးခြင်း။ (က) ကိယ်လက်နှီးနှောခြင်း။ လက်ကိုင်ခြင်းစသည်ကို ပြုလုပ်ခြင်း။ ကာယသံ-သဂ္ဂံ သမာပဇ္ဇေယျာတိ အဗ္ဗာစာရော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ယသ္မာ ပနေတံ သမာပဇ္ဇန္တဿ ယော သော ကာယသံသဂ္ဂေါ နာမ၊ သော အတ္တတော အဗ္ဗာစာရော ဟေတိ ဓာဂဝသေန အဘိဘဝိတွာ သညမဝေလံ အာစာရော၊ တသ္မာ သင်္ခေပေန အတ္တံ ဒဿေန္တော အဗ္ဗာစာရော ဝုစ္စတိတိ ပဒဘာဇေနမာဟ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။ အာစာရေတိ အာစရဏံ၊ ဟတ္ထဂဟဏာဒိ-ကိရိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၇။ (၁) မေသုန-ပြုကျင့်-မှီဝဲ-ခြင်း။ မာ တံ သန္နိပါတံ အဗ္ဗာ-စာရမေဝ မညိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၃၀။ (၂) လွန်ကျူး-အပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ အနုပသမ္ပန္နဿ ဒုဋ္ဌလ္လံ ဝါ အဒုဋ္ဌလ္လံ ဝါ အဗ္ဗာစာရံ အာရောဓတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈။ အဗ္ဗာစာရန္တိ ဧတ္ထ အာဒိတော ပဉ္စ သိက္ခာပဒါနိ ဒုဋ္ဌလ္လော နာမ အဗ္ဗာစာရော၊ သေသာနိ အဒုဋ္ဌလ္လော။ သုက္ကဝိသဋ္ဌိ ကာယသံသဂ္ဂဒုဋ္ဌလ္လံ အတ္တကာမာ-ပနဿ အဗ္ဗာစာရော နာမာတိ ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ (၃) လွန်မြတ်သောအကျင့်။ (ပါရာဇိက သံဃာဒိသေသမ္ပ တပါးသော အာပတ်ငါးပုံကို စောင့်ထိန်းခြင်း။) အဗ္ဗာစာရေ အာစာရဝိ-ပန္နော ဟေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၉၁။ ဣတရေ ပဉ္စာပတ္တိ-ကွန္ဓေ အာပန္နော အဗ္ဗာစာရေ အာစာရဝိပန္နော နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။ (၄) ဆောက်တည်၍-ကျင့်ခြင်း-ဖြစ်စေခြင်း။ ကိရိယာ ကရဏံ အဗ္ဗာ-စာရေတိ တိဟိပိ ပဒေဟိ ဥပ္ပါဒနမေဝ ဝဒတိ။ အဗ္ဗာစာရေတိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ အာစရဏံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၈။ ပါဠိတော်၌ကား ကိရိယာ ကရ-ဏသမ္ပာဒနံ-ဟုရှိသည်။

အဗ္ဗာစာရက္ခန္ဓာ (ပု) [အဗ္ဗာစာရ + ခဏ] လွန်ကျူးသောခဏ။ ဣတိဟ တေန ခဏေနာတိ ဝေ တေန သုဒ္ဓိန္နဿ အဗ္ဗာစာရက္ခန္ဓေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။

အဇ္ဈာနာရနိသေဓန (န) [အဇ္ဈာနာရ+နိသေဓန]
လွန်ကျူးခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ ကာယိကဝါ-
စသိက အဇ္ဈာနာရနိသေဓနတော စေသ ကာယံ
ဝါစဉ္စ ဝိနေတိ။ ဝိဠာသေ။ ၁၅။ ဒီဠာသေ။ ၁၇။ အဘိ-
ဠာသေ။ ၁၉။ အဇ္ဈာနာရနိသေဓနတောတိ သည-
မဝေလံ အဘိဘဝိတာ ပဝတ္တော အာစာရေ
အဇ္ဈာနာရေ၊ ဝိတိက္ကမော။ တဿ နိသေဓန-
တောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၆၉။

အဇ္ဈာနာရပဋိပက္ခ (ပု) [အဇ္ဈာနာရ+ပဋိပက္ခ]
လွန်ကျူးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။

အဇ္ဈာနာရပဋိပက္ခဘူတ (တိ) [အဇ္ဈာနာရ+ပဋိ-
ပက္ခ+ဘူတ] လွန်ကျူးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ တထာ ပဌမံ အဇ္ဈာနာရ-
ပဋိပက္ခဘူတော သံဝရာသံဝရော ဧတ္ထ ကထိ-
တောတိ သံဝရာသံဝရကထာ။ ဝိဠာသေ။ ၁၈။ ဒီဠာ-
သေ။ ၂၀။ အဘိဠာသေ။ ၂၂။

အဇ္ဈာနာရပုစ္ဆာ (ထိ) [အဇ္ဈာနာရ+ပုစ္ဆာ]
မေထုန်အကျင့်ကိုမေးခြင်း။ အဇ္ဈာနာရပုစ္ဆာတိ
ဒွယံဒွယသမာပတ္တိပုစ္ဆာ။ ဝိဂ္ဂ။ ၃၀၀။

အဇ္ဈာနာရမုဟုတ္တ (ပုန) [အဇ္ဈာနာရ+မုဟုတ္တ]
လွန်ကျူးသောမုဟုတ်။ တေန မုဟုတ္တေနာတိ
အဇ္ဈာနာရမုဟုတ္တေနော။ ဝိဠာသေ။ ၁၈၀။

အဇ္ဈာနာရဝိတိက္ကမ (ပု) [အဇ္ဈာနာရ+ဝိတိက္ကမ]
မေထုန်ကျင့်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော လွန်ကျူး-
ခြင်း။ ဧတ္ထ သုဒ္ဓိန္နဿ အဇ္ဈာနာရဝိတိက္ကမော...။
ဝိဠာသေ။ ၁၈၃။ အဇ္ဈာနာရဝိတိက္ကမောတိ မေထု-
နဝသေန ပဝတ္တအဇ္ဈာနာရသင်္ခါတော ဝိတိက္က-
မော။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၁။

အဇ္ဈာစိတ္တ (တိ) [အဓိ+အာ+စရ+တ] (၁)
လွန်ကျူးအပ်သော။ ဗဟံ အဿာမဏကံ
အဇ္ဈာစိတ္တံ ဟောတိ။ ဝိဂ္ဂ။ ၁၉၉။ မ၊ ၁။ ၃၆။
(၂) လေ့လာပြုကျင့်အပ်သော။ ဣဒံ မေ
အာစရိယေန အဇ္ဈာစိတ္တံ တံ အဇ္ဈာစရိတံ။ ဝိဂ္ဂ။
၄၉၉။ သမုဒါစိတ္တ(ဥဒါန၊ ၁၅၅။)လည်းကြည့်။

အဇ္ဈာဇီဝ (ပု) [အဓိ+အာဇီဝ] အသက်မွေးမှု
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပညတ်အပ်သော
သိက္ခာပုဒ်-ပါး။ (ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ၊ သဉ္စရိတ္တ-
သိက္ခာပုဒ်စသည်။ ဝိဂ္ဂ။ ၁၇၈-ကြည့်။) တေပိ
ဘဂဝတော အစ္စယေန သံသေ ဝိဝါဒံ ဇနေယျံ
အဇ္ဈာဇီဝေ ဝါ အဓိပါတိမောက္ခေ ဝါ။ မ၊ ၁။
၃၃။ အဇ္ဈာဇီဝေတိ အာဇီဝဟေတု အာဇီဝကာ-
ရဏာ ဘိက္ခု ဥတ္တရိမနဿဓမ္မံ ဥလ္လပတိ အာပတ္တိ
ပါရာဇိကဿာတိအာဒိနာ နယေန ပရိပါရေ
ပညတ္တာနိ ဆ သိက္ခာပဒါနိ။ မ၊ ၁။ ၄။ ၂၅။

အဇ္ဈာပဇ္ဇတိ (ကြိ) [အဓိ+အာ+ပဒ+ယ+တိ]
လွန်၍ကျင့်၏၊ လွန်ကျူး၏၊ ရောက်၏။ ယာယ
စေတနာယ စတုဗ္ဗိဝံ ဝစီဒ္ဓစ္စရိတံ ဘာသမာနော
အဇ္ဈာပဇ္ဇတိ နာမ။ အဘိဠာသေ။ ၂၆၃။

အဇ္ဈာပဇ္ဇန္တိ (တိ) [အဓိ+အာ+ပဒ+အန္တိ] လွန်၍
ကျင့်သော၊ လွန်ကျူးသော၊ ရောက်သော၊ သူ။
ပါရာဇိကံ မွေ အဇ္ဈာပဇ္ဇန္တော။ ဝိဂ္ဂ။ ၂၅၈-၂၅၉။
ပါရာဇိကံ မွေ အဇ္ဈာပဇ္ဇန္တောတိ မေထုနဓမ္မာ-
ဒိသု အညတရံ အာပဇ္ဇန္တော။ ဝိဠာသေ။ ၁၈၆။
ပါရာဇိကံ အဇ္ဈာပဇ္ဇန္တော ဒိဋ္ဌော။ ဝိဂ္ဂ။ ၂၅၅။

အဇ္ဈာပဇ္ဇိတံ (ကြိဝိ) [အဓိ+အာ+ပဒ+ယ+
တံ] လွန်ကျူးခြင်းငှါ။ အယံ ဥပုဇ္ဈိတော တထာ
အဇ္ဈာပဇ္ဇိတံ န ဒေတိ။ အဘိဠာသေ။ ၂၆၃။

အဇ္ဈာပတ္တိ (ထိ) [အဓိ+အာ+ပဒ+ယ+တိ]
လွန်ကျူးခြင်း၊ ရောက်ခြင်း။ ပါရာဇိကဿ ဓမ္မဿ
အဇ္ဈာပတ္တိ ဟောတိ။ ဝိဂ္ဂ။ ၄၂၉။

အဇ္ဈာပန (န) [အဓိ+ဣ+ဏာပေ+ယ] ရွတ်
ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် - စေ
ခြင်း၊ သင်ကြား - ပို့ချ - ခြင်း။ အဇ္ဈာပန - ကြည့်။

အဇ္ဈာပန (န) [န+ဈာပန] မပူလောင် -
မခြောက်သွေ့ - စေခြင်း။ ဣတိ အလ္လဟတ္ထဿ
အဇ္ဈာပနံ နာမအယံ ဒုတိယော သာဓုနရဓမ္မော။
ဇောဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၁၉။

အဋ္ဌာပန (တိ) [အဓိ + အာပန] (၁) လွန်ကျူးသော၊ ရောက်သော၊ သူ။ ပါရာဇိကံ ဓမ္မံ အဋ္ဌာပနောသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၅၀၊ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၊ ၂၇၉၊ ၂၈၀။ သစေ ဥပဇ္ဈာယော ဂရုဓမ္မံ အဋ္ဌာပနောဟောတိ ပရိဝါသာရဟော။ ဝိ၊ ၃။ ၆၁။ (၂) လွန်ကျူးအပ်သော၊ ရောက်အပ်သော။ သန္တိ နာမ အာပတ္တိ အဋ္ဌာပနာ ဝါ ဟောတိ အာပဇ္ဇိတော ဝါ အဝုဋ္ဌိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၂။ (၃) အလွန်တယ်တာသော၊ သူ။ ဘောဇနေသု ဝေါဒါသံ အာပဇ္ဇတိ.... တံ ဂဓိတော မုစ္ဆိတော အဋ္ဌာပနော ပရိဘူတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၃၅။ အဋ္ဌာပနောတိ အာမိသေ အတိလဂ္ဂေါ၊ “ဘုဉ္ဇိဿထ အာဝုသော”တိ ဓမ္မနိမန္တနမတ္တမိ အကတွာ မဟန္တေ မဟန္တေ ဂဗဠေ ကရေတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၁။ ဧတ္ထာယံ ဂထိတော မုစ္ဆိတော အဋ္ဌာပနော။ မ၊ ၁။ ၂၁၇။ (အဋ္ဌာပန-လည်းကြည့်။) (၄) လွမ်းမိုး၍ ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော။ သုဿ အနိဋ္ဌတော အဋ္ဌာပနော ဘဝတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄၅။ အဋ္ဌာပနောတိ အဓိအာပနော၊ အဘိဥပဂတော ပရိညာတောတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၆။

အဋ္ဌာပနက (တိ) [အဋ္ဌာပန + က] လွန်ကျူးသော - ရောက်သော - သူ။ အန္တိမဝတ္ထု အဋ္ဌာပနကော ပဋိဇာနာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆၂။

အဋ္ဌာပနကစတုတ္ထ (တိ) [အဋ္ဌာပနက + စတုတ္ထ] အဋ္ဌာပနက ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် လေးယောက်မြောက်ရှိသောသံဃာ။ (ပါရာဇိကကျပြီးသူ အပါအဝင် ငါးပါးရှိသောသံဃာ။) အန္တိမဝတ္ထု အဋ္ဌာပနကစတုတ္ထော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၀။

အဋ္ဌာပနကပဉ္စမ (တိ) [အဋ္ဌာပနက + ပဉ္စမ] အဋ္ဌာပနက ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် ငါးယောက်မြောက်ရှိသောသံဃာ။ (ပါရာဇိကကျပြီးသူ အပါအဝင် ငါးပါးရှိသော သံဃာ။) အန္တိမဝတ္ထု အဋ္ဌာပနကပဉ္စမော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၁။

အဋ္ဌာပနကဝိသ (တိ) [အဋ္ဌာပနက + ဝိသ] အဋ္ဌာပနက ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် အယောက်နှစ်ဆယ်မြောက်ရှိ

သောသံဃာ။ (ပါရာဇိကကျပြီးသူ အပါအဝင် အပါးနှစ်ဆယ်ရှိသော သံဃာ။) အန္တိမဝတ္ထု အဋ္ဌာပနကဝိသော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၁။

အဋ္ဌာပနပုဗ္ဗ (တိ) [အဋ္ဌာပန + ပုဗ္ဗ] လွန်ကျူးဘူးသော - ရောက်ဘူးသော - သူ။ န ခေါ ပန...ဂရုဓမ္မံ အဋ္ဌာပနပုဗ္ဗော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၄။

အဋ္ဌာပိတ (တိ) [န + ဈာပိတ] မီးမရှိ၊ အပ်သေးသော။ န ဟိ မတသရီရေ အဋ္ဌာပိတေ တံ သုသာနံ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၇၄။

အဋ္ဌာပေက္ခတိ (ကြိ) [အဓိ + အာ + ပ + ဣက္ခ + အ + တိ] အထူးသဖြင့် - ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ၏။ ယေန ကိစ္စေန သမ္ပတ္တာ၊ အဋ္ဌာပေက္ခံ သုတာဝဒေ။ အပါ၊ ၁။ ၂၀၁။ အဋ္ဌာပေက္ခံ သုတာဝဒေတိ တသ္မိံ ဒေသနာကာလေ အဓိအပေက္ခံ သု၊ ဝိသေသေန ပဿနသီလာ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။

အဋ္ဌာပေက္ခံ သု (ကြိ) အဋ္ဌာပေက္ခတိ - ကြည့်။

အဋ္ဌာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အဓိ + ဣ + ဇာပေ + တိ] ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - စေ၏။ သင်ကြားပို့ချ၏။ ယော စာယံ မန္တဇ္ဈာပေတိ၊ ယော စ မန္တံ အဓိယတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။

အဋ္ဌာဘဝ (ပု) [အဓိ + အာ + ဘူ + အ] လွမ်းမိုး - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - အပ် - လတ္တံ့ - သော။ ပုဗ္ဗေဝဇ္ဈာ'ဘဝံ တဿ၊ ရက္ခေ အက္ခိဝ ပဏ္ဍိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၈၀။ တဿ ပါပမိတ္တဿ အဋ္ဌာဘဝံ တေန အဘိဘဝိဘဗ္ဗံ အတ္တနော လာဘယသဇီဝိတံ ယထာ နံ သော န အဋ္ဌာဘဝတိ၊ တထာ ပဌမတရမေဝ အတ္တနော အက္ခိ ဝိယ ပဏ္ဍိတော ပုရိသော ရက္ခေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။

အဋ္ဌာဘဝတိ (ကြိ) [အဓိ + ဘူ + အ + တိ] လွမ်းမိုး - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - ၏။ ယထာ နံ သော န အဋ္ဌာဘဝတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။

အဋ္ဌာယ (ပု) [အဓိ + ဣ + ဇာ။ (အဇာယ-သံ)] (၁) ကျမ်း၏ အပိုင်းအခြား။ သဂ္ဂေါဇ္ဈာယေ။

ဓာန်။၉၁။ အဇ္ဈာယေ ပရိစ္ဆေဒေ။၎င်း။၉။(၂)
ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် -
အာဂုံဆောင် - ခြင်း။ အဇ္ဈာယကရဏ-နှင့်
အဇ္ဈေန-တို့ကြည့်။

အဇ္ဈာယက (တိ) [(၁) န+ဈာယက (=ဈေ +
ဏ္ဍ)။ (၂) အဓိ+အာ+ဣ+ဏ္ဍ။ (၃) အ +
ဈေ + ဣ + က။အ-တဋ္ဌော] (၁) ဈာန်-မရ -
မဝင်စား-နိုင်သောသူ။ န ဒါနိမေ ဈာယန္တိတိ
ခေါ ဝါသေဋ္ဌ 'အဇ္ဈာယကာ အဇ္ဈာယကာ' တွေဝ
တတိယံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ။ ဒီ၊၁။၇။(၂) (က)
ဝေဒကျမ်းတို့ကို - ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်သော -
တတ်ကျွမ်းသောသူ။ အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော
တိတ္ထံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ။ ဒီ၊၁။၈။ အံ၊၁။၁၆။
အဇ္ဈာယကောတိ ဣဒံ “န ဒါနိမေ ဈာယန္တိ န
ဒါနိမေ ဈာယန္တိတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ အဇ္ဈာယကာ
အဇ္ဈာယကာတွေဝ တတိယံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ” နှိ
ဝေ ပဌမကပ္ပိကကာလေ ဈာနဝိရဟိတာနံ
ဗြာဟ္မဏာနံ ဂရဟဏနံ။ ဣဒါနိ ပန တံ အဇ္ဈာ-
ယတိတိ အဇ္ဈာယကော။ မန္တေ ပရိဝတ္တေတိတိ
ဣမိနာ အတ္ထေန ပသံသာဝစနံ ကတွာ ဝေါဟ-
ရန္တိ။ ဒီ၊၄။၁။ ၂၂။ အံ၊၄။ ၂။၁၄၅။ ဣဓ ဟိအဓိ-
အာပုဗ္ဗ ဣ-သဒ္ဓဝသေန ပဒသန္တိ၊ ဣတရတ္ထ ပန
ဈေသဒ္ဓဝသေန။ သီ၊၄။သစ်၊ ၂။ ၂၂။ အဇ္ဈာယ-
ကာ မန္တဓရ။ ဣဒါနိ။ ၅။ အဇ္ဈာယကာတိ မန္တေ
ပရိဝတ္တန္တော။ ဣဒါနိ။ ၁၂။ (ခ) ဝေဒသုံးပုံ
တို့၏ ကမ်းဘက်သို့ ချောက်သော အထူးထူး
သော အတတ်တို့၌လည်း အပြီးအဆုံးသို့ရောက်
သောသူ။ အဇ္ဈာယကံဒါနပတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁။
အဇ္ဈာယကန္တိ တိတ္ထံ ဝေဒါနံ ပါရဂုဘံ၊ နာနာ-
သိပ္ပေသု စ နိဗ္ဗတ္တိ ပတ္တံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ (ဂ)
သင်ကြားပို့ချ ပေးတတ်သော၊ ဗျာကရဏ်းကျမ်း
တို့ကို သင်ကြားပို့ချပေးတတ်သောသူ။ အဇ္ဈာ-
ယကော မန္တဓရော။ အပါ၊ ၁။ ၃၉၊ ၁၇၆။ အဇ္ဈာ-
ယကံ မန္တဓရံ။၎င်း။၄၇။ အဇ္ဈာယကောတိ အနေ-
ကဗြာဟ္မဏာနံ ဝါစေတာ သိက္ခာပေတာ။ အပါ၊ ၄။
၁။ ၃၀၇။ အဇ္ဈာယကံ အနေကေသံ သိဿာနံ

ဗျာကရဏဝါစကံ။၎င်း။၃၂။ (၃) တပည့်တို့၏
အကျိုးစီးပွားကို ကြံတတ်သော၊ သူ။ တတ္ထ
အဇ္ဈေတိ စိန္တေတိတိ အဇ္ဈာယံ၊ အဇ္ဈာယံယေဝ
အဇ္ဈာယကော။ ဧတ္ထ ဟိ အကာရော...တဗ္ဗာဝေ
ဝတ္တတိ။ သိဿာနံ သဝနဓာရဏာဒိဝသေန ဟိတံ
အဇ္ဈေတိ စိန္တေတိ သဇ္ဈာယံ ကရေတိတိ
အဇ္ဈာယကော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။

အဇ္ဈာယကကုလ (န) [အဇ္ဈာယက+ကုလ] ဝေဒ-
ကျမ်းတို့ကို - ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်တတ်သော -
တတ်ကျွမ်းသော - ပုဏ္ဏားမျိုး။ အဇ္ဈာယက-
ကုလေ ဇာတာ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။ အဇ္ဈာယက-
ကုလေဇာတာတိ မန္တဇ္ဈာယကေ ဗြာဟ္မဏကုလေ
ဇာတာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၇၄။

အဇ္ဈာယကရဏ (န) [အဇ္ဈာယ+ကရဏ] သင်အံ
လေ့ကျက်ခြင်း - ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း - ကို
ပြုခြင်း။ အဇ္ဈေန-ကြည့်။

အဇ္ဈာယကာကုဋ္ဌ (တိ) [အဇ္ဈာယက+အကုဋ္ဌ]
ဝေဒကျမ်းတို့ကိုလည်းတတ်ကျွမ်းမဆဲရေးလည်း
မဆဲရေး အပ်သော ပုဏ္ဏားမျိုး။ အဇ္ဈာယကာ-
ကုဋ္ဌေဇာတာတိပိ ပါဌော။ မန္တနံ အဇ္ဈာယကေ
အနုပကုဋ္ဌေ စ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဇာတာတိ
အတ္ထော။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၇၄။

အဇ္ဈာယတိ (ကြိ) [အဓိ+အာ+ဣ+အ+တိ]
ရွတ်ဖတ်-သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် -
အာဂုံဆောင် - ၏။ ဣဒါနိ ပန တံ အဇ္ဈာယတိတိ
အဇ္ဈာယကော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။
အဇ္ဈေတိ-နှင့် အဓိယတိ-တို့လည်းကြည့်။

အဇ္ဈာယန (န) [အဓိ+အာ+ဣ+ယ] ရွတ်ဖတ်-
သရဇ္ဈာယ်-သင်အံ- လေ့ကျက်- ခြင်း။ အဇ္ဈေန
(၁) အနက်ကြည့်။

အဇ္ဈာယံ (ယိ) (တိ) [အ+ဈေ+ဣ] အစီးအပွား
ကို ကြံတတ်သော၊ သူ။ အဇ္ဈာယက(၃)အနက်
ကြည့်။

အဇ္ဈာရာမ (ပု) [အဓိ+အာရာမ] ကျောင်းတိုက်
အရာမအတွင်း၊ ကျောင်းတိုက် အရာမဥပစာ

အတွင်း။ (ကျောင်းတိုက် အကာအရံရှိလျှင် အကာအရံအတွင်း၊ အကာအရံမရှိလျှင် အစွန့် ဆုံးကျောင်းမှ ခဲနှစ်ကျအတွင်းကို အဇ္ဈာရာမဟု ခေါ်သည်။) အနာပတ္တိ အဇ္ဈာရာမေ ဝါ အဇ္ဈာဝသထေ ဝါ။ဝိ။၁။၃၄၇။အညတြ အဇ္ဈာရာမာ ဝါ အဇ္ဈာဝသထာ ဝါ... အဇ္ဈာရာမောနာမ ပရိက္ခိတ္တဿ အာရာမဿ အန္တော အာရာမော၊ အပရိက္ခိတ္တဿ ဥပစာရော။ ဝိ။၂။၂၁၂။ အဇ္ဈာရာမေ ဝါတိ ပရိက္ခိတ္တဿ အန္တောပရိက္ခေပ၊ အပရိက္ခိတ္တဿ ဒွိန္ဒု လေဉ္စပါဘာနံ အန္တော။ ကင်္ခါ။၂၆၆။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဇ္ဈာရာမေ ဥပါဟနံ ဓာရေတုံ...။ဝိ။၃။၂၇၆။

အဇ္ဈာရဟ (တိ) [အဓိ+အာ+ရဟ] လွှမ်းမိုးတက်ရောက်တတ်သော။ အဇ္ဈာရဟာ'ဘိဝေန္တိ၊ ဗြဟန္တမ္ပိ ဝနပ္ပတိ။ ဇာ။၁။၁၇၀။ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ အာဝရဏာ နိဝရဏာ စေတသော အဇ္ဈာရဟာ ပညာယ ဒုဗ္ဗလိကရဏာ။ သံ၊၃။၈၅။အံ၊၂။၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၁။၄၁၃။ စေတော အဇ္ဈာရဟန္တိတိ စေတသော အဇ္ဈာရဟာ။ အံ၊ဋ္ဌ။၃။၂၆။ စိတ္တံ အဘိဘဝန္တံ အာရောဟန္တိတိ စေတသော အဇ္ဈာရဟာ။ မူလဋ္ဌိ။၁။၁၇၅။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ မဟာရက္ခာ အဏုဗ္ဗိဇာ မဟာကာယာ ရက္ခာနံ အဇ္ဈာရဟာ။ သံ၊၃။၈၅။ အဇ္ဈာရဟာတိ အဘိရဟနကာ။ သံ၊ဋ္ဌ။၃။၁၈၉။

အဇ္ဈာရဟတိ (ကြိ) [အဓိ+အာ+ရဟ+အ+တိ] (က) လွှမ်းမိုး၏၊ နှိပ်စက်၏။ အဇ္ဈာရဟတိ ဒုဗ္ဗေဓော။ သံ၊၁။၂၂၃။ အဇ္ဈာရဟတိတိ အဇ္ဈောတ္တရတိ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁။၃၁၃။ (ခ) လွှမ်းမိုးတက်ရောက်၏။ စေတောအဇ္ဈာရဟန္တိတိ စေတသော အဇ္ဈာရဟာ။ အံ၊ဋ္ဌ။၃။၂၆။

အဇ္ဈာရ(ရူ)ဋ္ဌ (တိ) [အဓိ+အာ+ရဟ+တ] လွှမ်းမိုးတက်ရောက်အပ်သော။ ယေဟိ ရက္ခာ အဇ္ဈာရူဋ္ဌာ ဩဘဂ္ဂဝိဘဂ္ဂါ ဝိပတိတာ သေန္တိ။ သံ၊၃။၈၅။

အဇ္ဈာရောပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+အာ+ရဟ+ဏာပေ+တွာ] တင်၍။ တသ္မိံ အဇ္ဈာရောပေတွာ ဂဟိတာ။ သီ၊ဋ္ဌိ။သစ်။၁။၄၀၅။

အဇ္ဈာရောဟ (ပု) [အဓိ+အာ+ရောဟ။ အဓိကော အာရောဟော ယဿ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။၆၇၃။] အဇ္ဈာရောဟ မည်သောငါး၊ ဝေလင်္ဂါးကြီးတမျိုး။ အာနန္ဒော တိမိနန္ဒော အဇ္ဈာရောဟောတိ ဣမေ တယော မစ္ဆာ ပဉ္စယောဇနသတိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။ ၅၀၀-၁။ အာနန္ဒော တိမိနန္ဒော စ၊ အဇ္ဈာရောဟော မဟာတိမိ။ဓာန်၊၆၇၃။

အဇ္ဈာဝရ (ပု) [အဓိ+အာ+ဝရ]အခြံအရံ၊ ပရိသတ်၊ အဖော်သဟဲ။ ဘဝန္တံ အဇ္ဈာဝရံ ကတွာ၊ သောဏံ ယာစေမေ သံဝရံ။ ဇာ၊၂။၇၅။ အဇ္ဈာဝရန္တိ အဓိအာဝရံ၊ တေ မယံ ဘဝန္တံ သပရိဝါရံ ကတွာ သောဏပဏ္ဍိတံ...သံဝရံ ယာစာမာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၃၃၇။ နန္ဒဿဇ္ဈာဝရံ ဧတိ၊ အဿမံ ဗြဟ္မစာရိနံ။ ဇာ၊၂။၇၇။ အဇ္ဈာဝရန္တိ မမံ ခမာပနတ္တာယ နန္ဒဿ ပရိသဘာဝံ ဥပဂန္တူ ဧတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၃၄၂။

အဇ္ဈာဝသတိ (ကြိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+အ+တိ] နေ၏၊ အုပ်စိုး၍နေ၏။ ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိ။ ဒီ၊၁။၈၂။ ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိတိ ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ နဂရေ ဝသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၁။၂၁၈။ဝိဇိတသင်္ဂါမောတမေဝ သင်္ဂါမသိသံ အဇ္ဈာဝသတိ။ အဘိ၊ပု။၁၇၆။ အဇ္ဈာဝသတိတိ သတ္တာဟမတ္တံ အဘိဘဝိတွာ အာဝသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၃။၉၉။ တုံ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသသိ။ မ၊၁။၁၂၆။ မဟန္တိ ပထဝိမဏ္ဍလံ အဘိဝိဇိယ အဇ္ဈာဝသမိ။ ဒီ၊၁။၁၂၈။ ဟေိ ဘန္တေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသ။ ဝိ၊၁။၁၄၃။ ပုတ္တသမ္မာဓသယနံ အဇ္ဈာဝသေယျ။ အဘိ၊က။၁၃၀။ န တုံ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသေယျာသိ။ မ၊၁။၁၂၆။ ဧကော ပန ဒေဝေါ ကာမေ အဇ္ဈာဝသိ။ ဒီ၊၂။၂၁၇။ ပုရမဇ္ဈာဝသိ တဒါ။ အပ၊၁။၄၁၅။ ဖိတံ ဓရဏံ အဇ္ဈာဝသိ သု။

ဇာ၊ဌ၊၅။၃၃။ ဓမ္မေန အဘိဝိဇိယ အဇ္ဈာဝသိ-
သတိ။ ဒီ၊၃။၆၃။

အဇ္ဈာဝသထ (ပ) [အဓိ+အာ+ဝသ+ထ] မိမိနေရာ
ဌာနအတွင်း၊ (အရာမအတွင်းမှာဖြစ်စေ၊ အခြား
အရပ်မှာဖြစ်စေ ခေတ္တသော်၎င်း၊ အမြဲသော်
၎င်း မိမိနေထိုင်ခိုက် အိမ်ကျောင်းစသည်ကို ဤ
၌ အာဝသထ ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအာဝသထ၌
အရာမရှိလျှင် အရာမအတွင်း အရာမမရှိလျှင်
ဗန်းတကျ၊ ကျည်ပွေ့တကျအတွင်းကို အဇ္ဈာဝ-
သထ ဟုခေါ်သည်။) အဇ္ဈာဝသထော နာမ
ပရိက္ခိတ္တဿ အာဝသထဿ အန္တော အာဝသ-
ထော၊ အပရိက္ခိတ္တဿ ဥပစာရော။ ဝိ၊၂။၂၁၂။
အာဝသထဿ ပန သုပ္ပပါတော ဝါ မုသလပါ-
တော ဝါတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၁၅၂။
အဇ္ဈာဝသထေတိ ပရိက္ခိတ္တဿ အန္တော ပရိက္ခေ-
ပေ၊ အပရိက္ခိတ္တဿ မုသလပါတဗ္ဗန္တရေ။ ကင်္ခါ။
၂၆၆။ အာဝသထောတိ စေတ္တ အန္တော အာရာ-
မေဝါ ဟောတု အညတ္တ ဝါ၊ အတ္တနော ဝသနဌာ-
နံ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၉၈။

အဇ္ဈာဝသန (န) [အဓိ+အာ+ဝသ+ယ] အုပ်
စိုး၍ နေခြင်း။

အဇ္ဈာဝသနသမတ္တ (တိ) [အဇ္ဈာဝသန+သမတ္တ]
အုပ်စိုး၍ နေခြင်းငှါ စွမ်းဆောင်နိုင်သော၊ သူ။
ပုတ္တဒါရဘရဏံ ကတော အဂါရံ အဇ္ဈာဝသန-
သမတ္တော။ ဒီ၊ဌ၊၃။၁၄၀။

အဇ္ဈာဝသန္တ (တိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+အန္တ]
အုပ်စိုးသော၊ နေသော၊ အုပ်စိုး၍နေသော၊ သူ။
နယိဒံ သုကရံ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတော။
ဝိ၊၁။၁၃။ဒီ၊၁။၅၉။ ယောဟံ ပုတ္တသမ္မာဓဿနံ
အဇ္ဈာဝသန္တော။ မ၊၂။၁၈၃။ ယဉ္ဇ ဂိဟိနံ အဂါရံ
အဇ္ဈာဝသတံ။ အံ၊၁။၅၁။ အဂါရေ ဝသန္တာနံ။
အံ၊ဌ၊၂။၄။ မဟန္တံ ဝါ ဘောဂက္ခန္တံ အဇ္ဈာဝ-
သန္တော။ အံ၊၂။၂၆၆။ သက္ကာ ဂေဟံ အဇ္ဈာဝ-
သန္တေဟေဝ ပုညာနိ ကာတု၊ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၄။ မဟန္တံ

ပထဝိမဏ္ဍလံ အဘိဝိဇိယ အဇ္ဈာဝသန္တာနံ။
သံ၊၁။၁၀၂။

အဇ္ဈာဝသမာန (တိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+မာန]
နေသော၊ အုပ်စိုး၍နေသော၊ သူ။ အဂါရံ အဇ္ဈာ-
ဝသမာနော ရာဇာ ဟောတိ စက္ကဝတ္တိ။ မ၊ဌ၊၂။
၉၂။ ဇာ၊ဌ၊၁။၆၆။

အဇ္ဈာဝသိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+တုံ]
နေခြင်းငှါ၊ အုပ်စိုး၍နေခြင်းငှါ။ အာဗောဓော ခေါ
အာဝုသော မာဒိသော အဂါရံ အဇ္ဈာဝသိတုံ။
ဝိ၊၁။၁၄၃။

အဇ္ဈာဝသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+
တွာ] နေ၍။ တံ ယူပံ ဥဿာပေတွာ အဇ္ဈာ-
ဝသိတွာ။ ဒီ၊၃။၆၃။ အဇ္ဈာဝသိတွာတိ တတ္ထ
ဝသိတွာ။ ဒီ၊ဌ၊၃။၄၁။

အဇ္ဈာဝုဋ္ဌ (တိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+တ။ သာသ၊
ဝသ၊ ဓာတ်တို့၏ ဒန္တဇယ-ကို ဣဉ္ဇ-နောင်မုဒ္ဒဇ-
သ (မ) ပြု၍ ၎င်းနောင်တ-ကို ဋ-ပြုသောသက္ကဋ
ဗျာကရဏ်းနည်းအရ ဓာတ်နံသ - နှင့်တကွ တ-
ပစ္စည်းကို 'ဉ္ဇ' ပြု၍ ဝုဋ္ဌ ပြီးသည်။ မောဂ်၊၅။
၁၁၀-သုတ်နိဿယနှင့် ဝိသုဒ္ဓါရုံ၊ဓာန်၊ဝုဋ္ဌ-ပုဒ်ကြည့်။
အဇ္ဈာဝုတ္တ-လည်းကြည့်။] နေအပ် - အုပ်စိုး၍
နေအပ်-သော။ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌ ဝါ အနဇ္ဈာဝုဋ္ဌ ဝါ
ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃၇၄၊၃၇၇၊၄၁၀။ ပသေယျ
ပုရာဏံ နဂရံ ပုရာဏံ ရာဇဓာနိ ပုဗ္ဗကေဟိ
မနုဿေဟိ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌံ။ သံ၊၁။၃၂၉။

အဇ္ဈာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အဇ္ဈာဝုဋ္ဌ+ပုဗ္ဗ] ရှေးကနေ
အပ်သော။ အယံ ဘူမိပ္ပဒေသော ပုဗ္ဗေ မယာ....
အဇ္ဈာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော။ ဇာ၊ဌ၊၆။၁၁၉။

အဇ္ဈာဝုတ္တ (တိ) [အဓိ+အာ+ဝသ+တ။ ရှု -
ဝသတော ဥတ္တ-သုတ်။ မောဂ်၊၅။၁၁၀-နှင့်၎င်း
ပဋိကာ။ နိတိ၊သုတ္တံ။ ၁၂၂-တို့နှင့်အညီ ဝသ-
ဓာတ်၊တ-ပစ္စည်းဖြင့် ဝုတ္တ-ပြီးသည်။ အက္ခရ-
ဝိသေခနိ။ ၁၅၀-လည်းကြည့်။] (က) နေအပ်-
အုပ်စိုး၍ နေအပ်-သော။ သဗ္ဗသောက္ခမယံ ဆ-
ရံ....အဇ္ဈာဝုတ္တံ မယာ တေ။ အပ၊၂။၃၁။ (ခ)

စွဲနေကိန်းအောင်းရာဖြစ်သော။ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဿ-
တိယာ အဇ္ဈာဝုတ္တဉ္ဇဿ သရီရဗ္ဗံ စေတိယ-
ဗရမိဝ ပူဇာရဟံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၆။ (ဂ)
အုပ်စိုး၍ နေသောသူ။ အနဇ္ဈာဝုတ္တက-ကြည့်။

အဇ္ဈာဝုတ္တသရ (န) [အဇ္ဈာဝုတ္တ+သရ] နေအပ်
-နေခဲ့ဘူး-သောအိမ်။ အတ္တနာ သာမိတာဝေန
အဇ္ဈာဝုတ္တသရဗ္ဗံ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃။

အဇ္ဈာဝုတ္တပါသာဒ (ပု) [အဇ္ဈာဝုတ္တ+ပါသာဒ]
နေအပ်-နေခဲ့ဘူး-သော ပြာသာဒ်။ ဘဒ္ဒဇီ
တယာ မဟာပနာဒဓကဇာလေ အဇ္ဈာဝုတ္တပါ-
သာဒေါကဟံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။

အဇ္ဈာသယ (ပု) [အဓိ+အာ+သိ+ဏ] တည်နေ
ကိန်းအောင်းရာ-အာသယ-အဇ္ဈာသယ။ (၁)
သတ္တဝါတို့၏ တည်နေကိန်းအောင်းရာ-အာသ-
ယ - အဇ္ဈာသယ။ (ယင်းအာသယ ဟူသော
အဇ္ဈာသယသည် ဒိဋ္ဌဇ္ဈာသယ၊ ဉာဏဇ္ဈာသယ
ဟူ၍ ၂-မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ဒိဋ္ဌဇ္ဈာသယသည်
သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူ၍ ၂-မျိုးပြားပြန်၏။
ဉာဏဇ္ဈာသယသည်လည်း အနုလောမခန္တိ ခေါ်
ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ယထာဘူတ ခေါ် မဂ်ဉာဏ်
ဟူ၍ ၂-မျိုးပြားပြန်၏။ ဤသို့အားဖြင့် အဇ္ဈာ-
သယ ၄-မျိုးပြား၏။) အနေကဇ္ဈာသယာတိ-
အာဒိသု အာသယောဝ အဇ္ဈာသယော၊...ဣဒ္ဓဉ္စ
စတုဗ္ဗိမံ အာသယန္တိ ဣတ္ထေ သတ္တာ နိဝသန္တိတိ
အာသယောတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅။ (၂)
စိတ်တို့၏ တည်နေ ကိန်းဝပ်ရာ - အာသယ -
အဇ္ဈာသယ။ (ယင်းအာသယ ဟူသော အဇ္ဈာ-
သယသည် ဝိပနုဇ္ဈာသယ၊ သမ္ပနုဇ္ဈာသယဟူ၍
၂-မျိုး ပြား၏။ ထိုတွင် ဝိပနုဇ္ဈာသယသည်
သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဟူ၍ ၂-မျိုးပြား၏။
သမ္ပနုဇ္ဈာသယသည်လည်း ဝဋ်နိဿိတ၊ ဝိဝဋ်-
နိဿိတဟူ၍ ၂-မျိုးပြားပြန်၏။ ထိုတွင် ဝိဝဋ်-
နိဿိတ သမ္ပနုဇ္ဈာသယသည် အလောဘဇ္ဈာ-
သယ၊ အဒေါသဇ္ဈာသယ၊ အမောဟဇ္ဈာသယ၊
နိက္ခမဇ္ဈာသယ၊ ပဝိဝေကဇ္ဈာသယ၊ နိဿရဏဇ္ဈာ-

သယဟူ၍ ၆-မျိုးပြား၏။ ယင်း ၆-မျိုးသော
အဇ္ဈာသယသည် ဗောဓိသုံးမျိုးတို့တွင် တမျိုး
မျိုးသို့ ရောက်နိုင်၏။ သမ္ပနုဇ္ဈာသယေန သမ္ပနုဇ္ဈာ-
ဓိမုတ္တိနာ စ ဟုတွာတိ ဣတ္ထေ ပန တေန ယောဂီနာ
အလောဘာဒိနံ ဝသေန ဆဟာကာရေဟိ
သမ္ပနုဇ္ဈာသယေန တဝိတဗ္ဗံ...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
၁၁၂။ အညတ္တ ပဝတ္တိတွာပိ စိတ္တံ အာဂမ္မ ယတ္ထ
သေတိ။ သော တဿ အာသယော။ မိဂါသယော
ဝိယ။ အာသယော ဝေ အဇ္ဈာသယော။ သော
ဒုဝိဇော ဝိပနုဇ္ဈာ သမ္ပနုဇ္ဈာဘိ။ တတ္ထ ဝိပနုဇ္ဈာ
သဿတာဒိမုတ္တိဘိနိဝေသနိဿိတော။ သမ္ပနုဇ္ဈာ
ဒုဝိဇော ဝဋ်နိဿိတော၊ ဝိဝဋ်နိဿိတောတိ။
တေသု ဝိဝဋ်နိဿိတော အဇ္ဈာသယော “သမ္ပ-
နုဇ္ဈာသယေန” တိ ဣဇာဓိပေတော...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၁၃၄။ ထို့ပြင် မဟာပုရိသ အဇ္ဈာသယခေါ်
ဘုရားလောင်းတို့၏ အဇ္ဈာသယ ဆယ်မျိုးလည်း
ရှိသေး၏။ ၎င်းတို့မှာ...ဒါနဇ္ဈာသယ၊ သီလဇ္ဈာ-
သယ၊ နေက္ခမဇ္ဈာသယ၊ ယထာဘူတဉာဏဇ္ဈာ-
သယ၊ ဝိရိယဇ္ဈာသယ၊ ခန္တိယဇ္ဈာသယ၊ သစ္စဇ္ဈာ-
သယ၊ အဓိဋ္ဌာနဇ္ဈာသယ၊ မေတ္တာဇ္ဈာသယ၊
ဥပေက္ခာဇ္ဈာသယတို့ ဖြစ်ကြသည်။ စရိယာ၊
၄။ ၂၇၇။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၆၀။) (၃) အယုတ်၊
အလတ် စသည်တို့၏ အဖြစ်နှင့် စပ်သော -
အာသယ - အဇ္ဈာသယ။ ဥပဂန္ဓာ သေတိ
ဣတ္တာတိ အာသယော၊ ဟိနာဒိဘာဝေန အဓိ-
နော အာသယော အဇ္ဈာသယော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၃၆။ (ယင်း အဇ္ဈာသယသည် ယုတ်သော
ဟိန-အဇ္ဈာသယ၊ အလတ်ဖြစ်သော မဇ္ဈိမ-
အဇ္ဈာသယ၊ မြတ်သော ပဏိတ-အဇ္ဈာသယ
ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိသည်။ သံ၊ ၁။ ၁၃၆၇။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၂၇-၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆-၇။) (၄) အာသယ-သာ
လျှင်ဖြစ်သော အဇ္ဈာသယ။ (ယင်း အဇ္ဈာသယ-
သည် သဿတ-စသည်တို့၏အပြားအားဖြင့်၎င်း၊
ကိလေသာ မြှုပ်နှံခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်း
အားဖြင့်၎င်း များကုန်၏။ အာသယောဝ
အဇ္ဈာသယော၊ တေ စသဿတာဒိဘေဒေန

တတ္ထ ဝ အပ္ပရက္ခာဒိဝေသေန အနေကာ...။ သိ၊
 ဇ္ဇိသစ်၊ ၁။ ၁၄၄။ အံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၁။ ၂၅။) (၅)
 မြတ်သော မိုးရာ - အာသယ - အဇ္ဈာသယ။
 အဇ္ဈာသယ အာဒိဗြဟ္မစရိယံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၁။
 အဇ္ဈာသယ အာဒိဗြဟ္မစရိယန္တိ ကရုဏတ္ထေ
 ပစ္စတ္တဝစနံ၊ အဓိကာသယေန ဥတ္တမနိဿယ-
 ဘူတေန အာဒိဗြဟ္မစရိယေန...။ ဒိ၊ ၂။ ၂၅၁။
 (၆) အဓိမုတ္တိ။ အဇ္ဈာသယန္တိ အဓိမုတ္တိ။ မ၊ ဇ္ဇိ၊
 ၁။ ၅၅။ သံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၈။ (ယင်း အဓိမုတ္တိ၏ အနက်၊
 သဘော၊ တရားကိုယ်များကို ဆိုအပ်လတ္တံ့
 အတိုင်း သိရာ၏။ ဝေါသဂ္ဂ၊ စွန့်လွှတ်၊ ပြေးဝင်
 ခြင်း၊ နိန့်၊ ပေါဏ၊ ပဗ္ဗာရ၊ ညွတ်ခြင်း၊
 ကိုင်းခြင်း၊ ရှိုင်းခြင်း၊ သန့်ဋ္ဌာန၊ ဆုံးဖြတ်
 ခြင်း၊ ဒဿန၊ ထင်မြင်ယူဆခြင်း၊ ခမန၊
 လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း၊ ဖောစန၊ နှစ်လိုတောင်တ
 ခြင်း၊ မုဒိန္ဒိယ၊ တိက္ခိန္ဒိယ၊ ဣန္ဒြေတို့၏
 နှံ့မှု ထက်မှု။) အဓိမုတ္တိနှင့် နာနာဓိမုတ္တိက-
 ကြည့်။ (၇) စိတ်။ အနုသယသဟဂတာ အဇ္ဈာ-
 သယံ အနုပဝိဋ္ဌာ။ နေတ္တိ၊ ၉၆။ အဇ္ဈာသယန္တိ
 စိတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ၉၆။ ၂၀၁။ (၈) အလို၊ ဆန္ဒ။ ကေတော
 ဟောန္တိတိ သမာနုစ္ဆန္ဒတယ အဇ္ဈာသယတော
 ကေတော ဟောန္တိ။ သံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၁၃၈။ (၉) အလို၊
 ရုစိ။ ထေရေ တာသံ အဇ္ဈာသယံ ဩလော-
 ကေန္တော ပဗ္ဗဇ္ဇာရုစိံ ဒိသ္မာ အာဟာ “ဣဒါနိ ကိံ
 ကရိဿတာ”တိ။ မ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၂၀၁။ (၁၀) အလို၊
 အဓိပ္ပါယ်။ တေသံ အဓိပ္ပါယ် ဥတုတိ တေသံ
 လိစ္ဆဝိကုမာရာနံ ဣဒ္ဓိတေနော အဇ္ဈာသယံ ဇာနိ-
 တုာ။ မ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၂၁၂။ ကေဇ္ဈာသယာယာတိ သမာ-
 နာဓိပ္ပါယာယ။ သံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၇၆။ (၁၁) ရှေးရှေး
 အလေ့စရိုက်၊ အလိုရုစိစသော အဇ္ဈာသယ။
 ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဒိ၊ ၉၁။
 ၁၈။ မဟာပန္နကော စူလပန္နကဿ အဇ္ဈာသယံ
 အဇာနန္တော စတုဟိ မာသေဟိ ကေ ဂါထံ
 ဥဂ္ဂဏာပေတုံ န သက္ကောတိ။ ဓမ္မ၊ ၉၁။ ၁၁၅။
 (၁၂) နှလုံးသွင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်။ သော သယံ
 ဇာနန္တောပိ “ပရေသမ္ပိ ဂုဏာ ပါကဋ္ဌာ

ဟောန္တိ။”တိ အဇ္ဈာသယေန “အနုရုဒ္ဓံ ပုစ္ဆ-
 ထာ”တိ အာဟာ။ ဓမ္မ၊ ၉၁။ ၁၄၁။ (၁၃) ကြံစည်
 - တွေးတော - ထင်မြင် - ချက်။ သတ္တာ တဿ
 အဇ္ဈာသယံ ဝိဒိတာ အတ္တနော သံဃာဋီ*
 သိလာသနံ ပဋိစ္စာဒယမာနံ ခိပိ။ ဓမ္မ၊ ၉၁။ ၁၄၁။
 (၁၄) ရည်ရွယ် - မှန်းထား - ဆုံးဖြတ် - ချက်။
 “နာဟံ မမ ပုတ္တဿ အဇ္ဈာသယံ ဘိန္နိဿာမိ”-
 တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဓမ္မ၊ ၉၁။ ၆၀။ (၁၅) စိတ်ထား၊
 သဘောထား။ တေသု ဝေ အဝန္တိတာ နိသိန္နေသု
 ဘဂဝါ တေသံ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတုာ...။
 ဇာ၊ ၉၁။ ၁၀၂။ (၁၆) စိတ် - သဘော - အလို။
 သာ ဝေဂေနာဂန္ဓာ ဂေါပုဏေသု ဂဟေတုာ
 ပါဒပိဋိယံ သိသံ ပရိဝေတ္တေတုာ ယထာအဇ္ဈာ-
 သယံ ဝန္တိ။ ဇာ၊ ၉၁။ ၁၀၆။ (၁၇) နိဗ္ဗာန်ကို
 မျက်မှောက်ပြုအံ့ဟု ဖြစ်ပေါ်သောမြတ်သော-
 နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သော-အဇ္ဈာသယ။ အဇ္ဈာသယ-
 တောတိ “နိဗ္ဗာနံ သစ္စိကရိဿာမိ”တိ မဟန္တ-
 အဇ္ဈာသယတော။ သံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၁။ ၁၉၁။ အဇ္ဈာသယ-
 တောတိ “နိဗ္ဗာနံ သစ္စိကရိဿာမိ”တိ ပဝတ္တ-
 အဇ္ဈာသယတော။ အံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၁၀။

အဇ္ဈာသယဂတိ (ထိ) [အဇ္ဈာသယ+ဂတိ] စိတ်၏
 ဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်ဖြစ်ပုံ။ “ဝေမ္ပိ ခေါ တေ အဟံ
 ဗြဟ္မေ...အယံ အဇ္ဈာသယဂတိ နာမ။ မ၊ ၉၁။
 ၃၄၂။ ဂတိန္တိ စိတ္တဂတိ၊ တေနာဟာ “အဇ္ဈာသယ-
 ဂတိနာမာ”တိ၊ အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိတိ အတ္ထော။
 မ၊ ၉၁။ ၃၀။

အဇ္ဈာသယဂဟဏ (န) [အဇ္ဈာသယ+ဂဟဏ]
 သဘော-ထင်မြင်ချက်-အလိုဆန္ဒ-ကိုယူခြင်း။
 အထေကော သကုဏော သဗ္ဗေသံ အဇ္ဈာသယ-
 ဂဟဏတ္ထံ တိက္ခတ္ထံ သာဝေသိ။ ဇာ၊ ၉၁။ ၃၁၈။

အဇ္ဈာသယဇာနည် (န) [အဇ္ဈာသယ+ဇာနည်]
 အလို-အဇ္ဈာသယ - ကို သိခြင်း။ ထေရဿ
 အဇ္ဈာသယဇာနနတ္ထံ။ သံ၊ ၉၁။ ၁၁၂။

အဇ္ဈာသယဓာတု (ပုထိ) [အဇ္ဈာသယ + ဓာတု]
အဇ္ဈာသယဓာတ်။ အဇ္ဈာသယသဘော။ အဇ္ဈာ-
သယဓာတု နိယာမေတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃၉။
အဇ္ဈာသယဓာတုတိ အဇ္ဈာသယသဘာဝေါ။ မူလ
ဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။

အဇ္ဈာသယဓာတုပရိစ္ဆိန္နန (န) [အဇ္ဈာသယဓာ-
တု + ပရိစ္ဆိန္နန] အဇ္ဈာသယဓာတ်ကို ပိုင်းခြား
ခြင်း။ အဇ္ဈာသယဓာတ်၏ အယုတ်အမြတ်ကို
ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ ဧဝံ သဘာဝသေနေဝ
အဇ္ဈာသယဓာတုပရိစ္ဆိန္နနတော အဇ္ဈာသယဓာ-
တုသဘာဝသေန နိယာမေတိတိ အဓိပ္ပါယော။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။ အဇ္ဈာသယဓာတုပရိစ္ဆိန္နနတော-
တိ အဇ္ဈာသယသဘာဝသေ “ဟိနံ ပဏိတ”န္တိ ဝါ
ပရိစ္ဆိန္န ဇာနနတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။

အဇ္ဈာသယဓာတုသဘာဝ (ပု) [အဇ္ဈာသယဓာ-
တု + သဘာဝ] အဇ္ဈာသယဓာတ်၏ သဘောတူ
ခြင်း။ အဇ္ဈာသယဓာတုပရိစ္ဆိန္နန-ကြည့်။

အဇ္ဈာသယပဋိဗ္ဗေဒ (တိ) [အဇ္ဈာသယ + ပဋိဗ္ဗေဒ]
တောင့်တခြင်း - အဇ္ဈာသယ - နှင့် စပ်သော။
တကြ ရသ္မိဝေမတ္တံ အဇ္ဈာသယပဋိဗ္ဗေဒံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။
၁၈။ အဇ္ဈာသယပဋိဗ္ဗေဒန္တိ ဗောဓိသမ္ပရဏကာ-
လေ တထာပဝတ္တဇ္ဈာသယာဓိနံ။ တထာပဝတ္တ-
ပတ္တနာနရူပံ ဝိပုလံ ဝိပုလတရူ ဟောဘိတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၆။

အဇ္ဈာသယပါရိဝါသိယ (တိ) [အဇ္ဈာသယ + ပါရိ-
ဝါသိယ] အလို - အဇ္ဈာသယ - ၏ သုံးခြင်း။
စတုဗ္ဗိဓံ ပါရိဝါသိယံ ပရိသပါရိဝါသိယံ ရတ္တိပါရိ-
ဝါသိယံ ဆန္ဒပါရိဝါသိယံ အဇ္ဈာသယပါရိဝါ-
သိယံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၄။

အဇ္ဈာသယပူရဏ (တိ) [အဇ္ဈာသယ + ပူရဏ]
အလိုဆန္ဒပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော။ သတ္တရတန-
ဝသံ ဝသန္တာ ဝိယ မမ အဇ္ဈာသယပူရဏံ
တုဋ္ဌိဒါယံ ဒေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉။ (ဇာ၊ ၁။ ၇။
၃၀၂။ ပုဏ္ဏပတ္တ-လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အဇ္ဈာသယ + ပဝတ္တိ] (၁)
အဇ္ဈာသယ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ တဒါ တဿ
အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅၇။ (၂) စိတ်၏
ဖြစ်ခြင်း။ အဇ္ဈာသယဂတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈာသယဖလ (န) [အဇ္ဈာသယ + ဖလ] အာသာ-
ဆန္ဒ - တောင့်တရည်ရွယ်ခြင်း - ၏ အကျိုး။
အတရမာနဿ မမ သောဠသဝဿေဟိ ကတ-
ဝါယာမဿ သမိဒ္ဓံ အဇ္ဈာသယဖလံ ဒဿေတုံ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၉။ ဖလာသာ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈာသယဝိသောဓန (န) [အဇ္ဈာသယ + ဝိသော-
ဓန] အဇ္ဈာသယကို သုခသင်ခြင်း။ တဏှာသံကိ-
လေသသောဓနေန ဝိဝဋ္ဌ။ ပနိဿယသံစုနေန
စ အဇ္ဈာသယဝိသောဓနံ အာသယပေါသနံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၇။ အဇ္ဈာသယသုခိ- လည်း
ကြည့်။

အဇ္ဈာသယဝိမံသန (န) [အဇ္ဈာသယ + ဝိမံသန]
အလို - ဆန္ဒ - ကို စူးစမ်းခြင်း။ အဇ္ဈာသယဝိမံ-
သနဝသေန သုဝဏ္ဏံ ဝိပာ ဗသံသိတွာ ကောဇ္ဇေ-
တွာ။ သီ၊ ၁။ ၁၆။ ၂။ ၃၆၆။

အဇ္ဈာသယသဘာဝ (ပု) [အဇ္ဈာသယ + သဘာဝ]
အဇ္ဈာသယသဘော။ အဇ္ဈာသယဓာတ်။ အဇ္ဈာ-
သယဓာတုပရိစ္ဆိန္နန-ကြည့်။

အဇ္ဈာသယသမ္ပဒါ (ထိ) [အဇ္ဈာသယ + သမ္ပဒါ]
အဇ္ဈာသယ၏ပြည့်စုံခြင်း။ အာသယပေါသနန္တိ
စ ဈာနဘာဝနာယ ပစ္စယဘူတာ ပုဗ္ဗယောဂါဒိ-
ဝသေန သိဒ္ဓါ အဇ္ဈာသယသမ္ပဒါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၅၇။

အဇ္ဈာသယသမ္ပန္န (တိ) [အဇ္ဈာသယ + သမ္ပန္န]
အဇ္ဈာသယနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပြည့်စုံသောအဇ္ဈာ-
သယရှိသော၊ ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်းသမ္ပတ္တိ
အဇ္ဈာသယနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အဇ္ဈာသယ-
သမ္ပန္နော ကုလပုတ္တော “ဘာရိယံ တေ”န္တိ
အသလ္လကွေတွာ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။ အဇ္ဈာသယေန
သမ္ပတ္တိဂတော အဇ္ဈာသယသမ္ပန္နော၊ သမ္ပန္နဇ္ဈာ-

သယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၂။
သမ္ပန္နဇ္ဈာသယောတိ ဝိဝဋ္ဌုပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ
သမ္ပန္နဇ္ဈာသယော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၇။ ကေ အဇ္ဈာ-
ယသယမ္ပန္နံ ဥပဋ္ဌာကကုလံ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။

အဇ္ဈာသယသုဒ္ဓိ (တိ) [အဇ္ဈာသယ+သုဒ္ဓိ] အဇ္ဈာ-
သယ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ ဝိဘိက္ခမာဘာဝေန
သံကိလေသပ္ပဟာနသတ္တာဝတော ဝိဝဋ္ဌုပနိဿ-
ယတာဝသေန အဇ္ဈာသယသုဒ္ဓိယာ တတိယ-
ဝိဇ္ဇာသိဒ္ဓိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၆။ အဇ္ဈာသယဝိသော-
နေ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈာသယာဓိမုတ္တိဂတိပရာယဏ (န) [အဇ္ဈာ-
သယ+ အဓိမုတ္တိ+ ဂတိ+ ပရာယဏ] အလို၊
နှလုံးသွင်း၊ လားရောက်ရာ၊ လည်းလျောင်းရာ။
သဒေဝကဿ လောကဿ အဇ္ဈာသယာဓိမုတ္တိ-
ဂတိပရာယဏာဒိနိ ပဿိတုံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၅။

အဇ္ဈာသယာနုရူပ (တိ) [အဇ္ဈာသယ+အနုရူပ]
အလို- ဆန္ဒ- နှလုံးသွင်း-အား လျော်သော။
တဿ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။
ပေတ၊ ၄။ ၅၆။ သဗ္ဗေန ဘောဂေန တုယံ
အဇ္ဈာသယာနုရူပံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀၀။ အတ္တနော
အဇ္ဈာသယာနုရူပံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၅။

အဇ္ဈာသယာနုသန္နိ (ပု) [အဇ္ဈာသယ+အနုသန္နိ]
(၁) အလို - ဆန္ဒ - အဇ္ဈာသယ - ဟုဆိုအပ်
သော-ဆက်စပ်ခြင်း-အနုသန္နိ။ (၂) အဇ္ဈာ-
သယဟုဆိုအပ်သောဆက်စပ်ခြင်း။ (၃) အဇ္ဈာ-
သယ ဟု ဆိုအပ်သော ဆက်စပ်ခြင်း ရှိသော
သုတ်။ (၄) အဇ္ဈာသယအားဖြင့် ဆက်စပ်အပ်
သောသုတ်။ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၅-
ကြည့်၊ ပုစ္ဆာနုသန္နိ-လည်းကြည့်။) ဧဝံ ပရေသံ
အဇ္ဈာသယံ ဝိဒိတာ ဘဂဝတာ ဝုတ္တသုတ္တဝသေန
အဇ္ဈာသယာနုသန္နိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။
အနုသန္နိတော ပုစ္ဆာနုသန္နိအဇ္ဈာသယာနုသန္နိ-
ယတာနုသန္နိဝသေန သဓေပတော တိဝိဓော
အနုသန္နိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃။ အဇ္ဈာသယာနုသန္နိ ပနေတ္တ
နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄။

အဇ္ဈာသိတ (တိ) [အဓိ+အာသ+တ] တဏှာဖြင့်
သက်ဝင်တပ်မက်သော။ အဇ္ဈာသိတော မယံ
သရေ။ ပေတ၊ ၂။ ၂။ အဇ္ဈာသိတော မယံ
သရေတိ ကုလူပကဘာဝေန မမ ဂေဟ တဏှာ-
ဘိနိဝေသဝသေန အဘိနိဝိဇ္ဇော။ ပေတ၊ ၄။
၂၅၀။

အဗ္ဗိဋ္ဌ (တိ) [အဓိ+ဣသ+တ] (၁) တိုက်တွန်း-
တောင်းပန် - အပ်သော။ အဗ္ဗိဋ္ဌော ပုဋ္ဌော
ပုဋ္ဌော ပဉ္စံ ဗျာကာသိ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁။ အဗ္ဗိဋ္ဌော
အဗ္ဗေသိတော။ ၎င်း။ ၁၉၅။ အဗ္ဗိဋ္ဌောတိ ယာစိ-
တော။ ၎င်း။ ၇၇။ (၂) စေခိုင်းအပ်သော။
အဗ္ဗိဋ္ဌော န ဝိကမ္မေယျ။ သ ရာဇဝသတိ ဝသေ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၉၀။ ရာဇသေဝကော ကိသ္မိဒ္ဓိဒေဝ
ကမ္မေ ရဿ “ဣဒံ နာမ ကရောဟိ” တိ အဗ္ဗိဋ္ဌော
အာဏတ္တော ဆန္ဒာဒိအဂဘိဝသေန န ဝိကမ္မေ-
ယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃၆။ (၃) တောင်းပန်အပ် -
တောင့်တအပ် - သော။ အဗ္ဗိဋ္ဌပဉ္စ-ကြည့်။

အဗ္ဗိဋ္ဌပဉ္စ (တိ) [အဗ္ဗိဋ္ဌ+ပဉ္စ] တောင်းပန်အပ် -
တောင့်တအပ် - သော အမေးပြဿနာ။ ဣတိ
ယေ သက္ကေန ဒေဝါနမိန္ဒေန အဗ္ဗိဋ္ဌပဉ္စာ ပဋ္ဌာ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၃၀။ အဗ္ဗိဋ္ဌပဉ္စာတိ အဗ္ဗေသိတပဉ္စာ
ပတ္ထိတပဉ္စာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။

အဇ္ဈာပဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အဓိ+ဥပ+ဂမ္+အ+တိ]
ကပ်ရောက်၏။ သံယမံ အဇ္ဈာပါဂမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၆။
ဂ၄။ သဗ္ဗေ ပဉ္စလိကာ ဟုတွာ၊ ဣသိနံ အဇ္ဈာပါ-
ဂမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၇။

အဇ္ဈာပဂတ (တိ) [အဓိ+ဥပဂတ] (၁) ကပ်ရောက်
သော။ သု။ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈာပဂတောတိ ဘိက္ခု။
ဝိ၊ ၁။ ၂။ ဒေဝါနမိန္ဒဿ ပုတ္တတ္ထံ အဇ္ဈာပဂတာ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၁၆။ (၂) ကပ်ရောက်အပ်သော။ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ
အဇ္ဈာပဂတံ ဘိက္ခာစရိယံ...။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။

အဇ္ဈာပဂတတ္ထ (န) [အဇ္ဈာပဂတ+တ္ထ] ကပ်ရောက်
သည်၏အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ အဇ္ဈာပဂတံ ဘိက္ခာစ-
ရိယံ အဇ္ဈာပဂတတ္တာ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈာပဂတော

နာမဝိဋ္ဌာဝါ။ ၂၀၄။ အဇ္ဈပဂတတ္တာတိ အနုဋ္ဌိ-
တတ္တာ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၅။

အဇ္ဈပဂမန (န) [အဓိ+ဥပဂမန] ကပ်ရောက်ခြင်း၊
တိုက်တွန်းခြင်းငှါ ကပ်ရောက်ခြင်း၊ သူတပါး
အား ကံပြုစေခြင်း။ သတိဝိနယဿ ကမ္မဿ
ကိရိယာ ကရဏံ ဥပဂမနံ အဇ္ဈပဂမနံ အဓိဝါ-
သနာ။ ဝိ။ ၂။ ၂၇။ အဇ္ဈပဂမနန္တိ အဇ္ဈေသနပ-
ဂမနံ၊ အညံ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒိကံ “ဣမံ ကမ္မံ
ကဏေဟိ” တိ အဇ္ဈေသနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ။ ၄။ ၄။
၁၉၉။

အဇ္ဈပဝိသတိ (ကြိ) [အဓိ+ဥပ+ဝိသ+အ+တိ]
ကပ်ရောက် - နေထိုင် - ၏။ သုမုခေါ အဇ္ဈပါ-
ဝေက္ခံ၊ ဓတရဋ္ဌဿ နန္တရာ။ ဇာ။ ၂။ ၉၆။

အဇ္ဈပဟရတိ (ကြိ) [အဓိ+ဥပ+ဟရ+အ+တိ]
စား - မျှို - ၏။ ဘောဇနံ အဇ္ဈပါဟရိ။ ဇာ။ ၁။
၇၂။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ (သိ။ ဣ-မူကွံ။) အဇ္ဈော-
ဟရတိ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈပါဂတ (တိ) [အဓိ+ဥပ+အာ+ဂမ+တ]
ရောက်သောသူ။ တေန ကမ္မေနာဟံ ဝိရ၊ ဟိနတ္တံ
အဇ္ဈပါဂတော။ အပါ။ ၁။ ၅၀။ သမ္ပတ္တောတိ
အတ္ထော။ အပါ။ ၄။ ၁။ ၃၂၉။

အဇ္ဈပါဂမိ (ကြိ) အဇ္ဈပါဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈပါဂမံ } (ကြိ) အဇ္ဈပါဝိသတိ-ကြည့်။
အဇ္ဈပါဝေက္ခံ }

အဇ္ဈပေက္ခက (တိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+အူ]
လျစ်လျူရှုတတ်သောသူ။

အဇ္ဈပေက္ခကတာ (တိ) [အဇ္ဈပေက္ခက+တာ]
လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်၊ လျစ်လျူ
ရှုခြင်း။ တတော ပရံ ပန.... အဇ္ဈပေက္ခကတာ-
သင်္ခါတေန မဇ္ဈတ္တာကာရေန ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂၄၁။

အဇ္ဈပေက္ခကတ္ထ (န) [အဇ္ဈပေက္ခက+တ္ထ] လျစ်
လျူရှုတတ်သည်၏အဖြစ်၊ လျစ်လျူရှုခြင်း။

တတော ပရံ ပန ကတ္တဗ္ဗာဘာဝတော အဇ္ဈ-
ပေက္ခကတ္ထသင်္ခါတေန မဇ္ဈတ္တာကာရေန ပဋိပဇ္ဇိ-
တဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၁၅။ (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁-
လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈပေက္ခကသာရထိ (ပု) [အဇ္ဈပေက္ခက+သာ-
ရထိ] လျစ်လျူရှုတတ်သောရထားထိန်း။ သမပ္ပ-
ဝတ္တာနံ အာဇာနေယျာနံ အဇ္ဈပေက္ခကသာ-
ရထိ ဝိယ ဒဠဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ (ဣ-မူကွံ။)
အဇ္ဈပေက္ခနသာရထိ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈပေက္ခတိ (ကြိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+အ+တိ]
(က) လျစ်လျူရှု၏။ ဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တံ အဇ္ဈပေက္ခတိ။
ပဋိသံ။ ၁၆၇။ တထာ ဟိ ပန တံ.... အဇ္ဈပေက္ခတိ။
ဝိ။ ၁။ ၂၄၇။ ဝိနိစ္ဆယာမစေ လဉ္စ ဂဟေတွာ လော-
ကံ ဝိနာသေန္တေ ကဿာ အဇ္ဈပေက္ခေထ။ ဇာ။ ၄။
၂။ ၂၄၁။ ယန္တုန မယံ စတုတ္ထေ မိဂဇာတေ
အဇ္ဈပေက္ခေယျာမ။ မာ။ ၁။ ၂၁၀။ အတ္တေနော ဩရ-
သေ.... ဗြာဟ္မဏေန လတာယ အနုမဇ္ဇိယန္တေ
ဒိဿာ အဇ္ဈပေက္ခံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၇။ အဇ္ဈပေက္ခံ သု-
ခေါ ဘိက္ခဝေ နေဝိပိကော စ နေဝိပိက-
ပရိသာ စ စတုတ္ထေ မိဂဇာတေ။ မာ။ ၁။ ၂၁၀။
အတ္ထိ နာမ အာနန္ဒ ထေရံ ဘိက္ခုံ ဝိဟေသိယ-
မာနံ အဇ္ဈပေက္ခံသထ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၀။ (ခ)
လျစ်လျူရှု၏။ အညံ အမ္ပရူ၏။ စိတ္တံ အဇ္ဈပေက္ခ-
တိ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၉။ (ဂ) ကြည့်ရှုစုံစမ်း၏။ ကာလေန
ကာလံ အဇ္ဈပေက္ခတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၉။ အဇ္ဈ-
ပေက္ခတိတိ ပက္ကာပက္ကာဘာဝံ ဥပဓာရေတိ။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၂၉။ (ဃ) အထူးသဖြင့် စွဲလမ်းခြင်းမှ
ကြဉ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရှု၏။ ဥပ္ပါဒေါ သင်္ခါရာ၊
တေ သင်္ခါရေ အဇ္ဈပေက္ခတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ။
ပဋိသံ။ ၅၉။ သင်္ခါရေ အဇ္ဈပေက္ခတိတိ ... သင်္ခါ-
ရေ ဝိသေသေန စ ဣက္ခတိ၊ ဂဟဏေန ဝဇ္ဇိတဉ္စ
ဟုတွာ ဣက္ခတိ ဩလောကေတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ
နာမ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၂၄၄။

အဇ္ဈပေက္ခန (န၊ ထိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+ယု]
အသင့်အားဖြင့် ရှုခြင်း၊ အညံ အမ္ပရူ၏။ သုခ၊

ဒုက္ခဟူသော အပိဋ္ဌိ မကျသည်ဖြစ်၍ ရှိခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်း။ ယာ စတုတ္ထေ ဈာနေ ဥပေက္ခာ ဥပေက္ခနာ အဇ္ဈိပေက္ခနာ။ စူဠနိ။ ၁၅၉။ ဥပေက္ခာ (စူဠနိ။ ၄၅) ကြည့်။ အဇ္ဈိပေက္ခနတော ဥပေက္ခာ။ မာဠာ။ ၁။ ၁၇။ အံ၊ ဠာ။ ၁။ ၂၉၀။ (၁) (က) လျစ်လျူရှုခြင်း။ တတ္ထ အဓိဝါသနံ အဇ္ဈိပေက္ခနမေဝ မမ ဘာဏေ။ ဓမ္မာဠာ။ ၂။ ၃၀၉။ (ခ) လွန်ကဲသော လျစ်လျူရှုခြင်း။ လောကီလျစ်လျူရှုခြင်းထက် လွန်ကဲသောလျစ်လျူရှုခြင်း။ လောကုတ္တရာဥပေက္ခာ။ ဥပေက္ခာ ဥပေက္ခနာ အဇ္ဈိပေက္ခနာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၉၃။ မဟာနိ။ ၄၀၂။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝပ္ပတ္တိယာ လောကီယဥပေက္ခနာယ အဓိကာ ဥပေက္ခနာ အဇ္ဈိပေက္ခနာ။ အဘိ၊ ဠာ။ ၂။ ၃၀၃။ လောကီယ အဇ္ဈိပေက္ခနာတိ အယမတ္ထော ဣဓ လောကုတ္တရာ ဧဝ အဓိပ္ပေတာတိ ယတ္ထောတိ။ မူလဋီ။ ၂။ ၁၇၄။ အဇ္ဈိပေက္ခနာတိ အဓိကာ ဟုတ္တာ ဣက္ခနာ။ မဟာနိ။ ၄၁၄။ (တိ) (၂) လျစ်လျူရှုတတ်သောသူ။ အဇ္ဈိပေက္ခနသာရထိ-ကြည့်။

အဇ္ဈိပေက္ခနဋ္ဌ (ပု) [အဇ္ဈိပေက္ခန+အတ္ထ] လျစ်လျူရှုခြင်း - အားတက်စေခြင်း၊ ဆုတ်နစ်စေခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြမှုမရှိခြင်း - အနက် - သဘော။ ဥဘောဝိသုဒ္ဓိနံ အဇ္ဈိပေက္ခနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၆။ ဥဿာဟနသန္နိသိဒါပနေသု သဗျာပါရာဘာဝေါ အဇ္ဈိပေက္ခနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ဠာ။ ၁။ ၈၉။

အဇ္ဈိပေက္ခနတာ (ထိ) [အဇ္ဈိပေက္ခန+တာ] လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်။ (က) မြှောက်ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း၊ ရှင်လန်းနှစ်သက်ခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြမှု အားထုတ်မှုမရှိသည်၏အဖြစ်။ သမ္မာပဝတ္ထဿ အဇ္ဈိပေက္ခနတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁။ အဇ္ဈိပေက္ခနတာတိ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု အဗျာဝဋ္ဌတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဠာ။ ၁။ ၁၅၈။ (ခ) မြှောက်ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း၊ ရှင်လန်း နှစ်သက်ခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြသည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဆန့်ကျင်ဘက်

တရားတို့ကို နှိပ်နင်း၍ရှိခြင်း။ အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ အဇ္ဈိပေက္ခနတာ။ ဒီ၊ ဠာ။ ၂။ ၃၀၄။ မာဠာ။ ၁။ ၃၀၂။ အံ၊ ဠာ။ ၁။ ၄၀၁။ အဘိ၊ ဠာ။ ၂။ ၂၇၁။ အယံ....အဇ္ဈိပေက္ခနတာတိ အယံ အဇ္ဈိပေက္ခိတဗ္ဗသမယေ ဘာဝနာစိတ္တဿ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု အဗျာဝဋ္ဌတာသင်္ခါတံ ပဋိပက္ခံ အဘိဘုယျ ပေက္ခနာ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဠာ။ ၂။ ၃၃၄-၅။ မာဠာ။ ၁။ ၄၀၅။ အံ၊ ဠာ။ ၁။ ၂၆၂။

အဇ္ဈိပေက္ခနသာရထိ (ပု) [အဇ္ဈိပေက္ခန+သာရထိ] လျစ်လျူ ရှုတတ်သော ရထားထိန်း။ သမပ္ပဝတ္တာနံ အာဇာနေယျာနံ အဇ္ဈိပေက္ခနသာရထိ ဝိယ (တတြမဇ္ဈတ္တတာ) ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ဠာ။ ၁။ ၁၇၇။ အဇ္ဈိပေက္ခကသာရထိ-လည်း ကြည့်။

အဇ္ဈိပေက္ခနကာရ (ပု) [အဇ္ဈိပေက္ခန+အာကာရ] လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာ။ “တတ္ထ အဗျာဝဋ္ဌာ အပဏ္ဏကပဋိပဒါ”တိ အဇ္ဈိပေက္ခနကာရေန ပဝတ္တတိ မာတာ ဝိယ သင်္ကစ္စပသုတေ ပုတ္တေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဠာ။ ၁။ ၃၈၃။

အဇ္ဈိပေက္ခန္တ (တိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+အန္တ] လျစ်လျူ - အညီအမျှ - ရှုသောသူ။ အဇ္ဈိပေက္ခတော ဥပေက္ခံ ဘာဝယတော ဝိရာဂေါ ဟောတိ။ မာဠာ။ ၉။

အဇ္ဈိပေက္ခသိ
အဇ္ဈိပေက္ခိသု
အဇ္ဈိပေက္ခိ

} (ကြိ) အဇ္ဈိပေက္ခတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈိပေက္ခိတ (တိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+တ] (၁) လျစ်လျူရှုတတ်သော။ (၂) လျစ်လျူရှုအပ်သော။

အဇ္ဈိပေက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+တဗ္ဗ] လျစ်လျူ-ရှုအပ်-ရှုသင့်-ရှုထိုက်-သော၊ သူ။ တရား။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလော အဇ္ဈိပေက္ခိတဗ္ဗော န သေဝိတဗ္ဗော။ အံ၊ ဠာ။ ၁။ ၁၂၄။ ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ အဇ္ဈိပေက္ခိတဗ္ဗံ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၉။

အဇ္ဈပေက္ခိတဗ္ဗသမယ (ပု) [အဇ္ဈပေက္ခိတဗ္ဗ+သမယ] လျစ်လျူ - ရှုအပ် - ရှုသင့် - ရှုထိုက် - သော အချိန်အခါ။ အဇ္ဈပေက္ခနတာ (ခ) အနက်ကြည့်။

အဇ္ဈပေက္ခိတာကာရ (ပု) [အဇ္ဈပေက္ခိတ+အာကာရ] လျစ်လျူရှုသောအခြင်းအရာ။ တံစိတ္တ-တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဿဒ္ဓါကာရံ၊ သမာဟိတာကာရံ၊ အဇ္ဈပေက္ခိတာကာရံ ဥပလက္ခေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁၅၈။

အဇ္ဈပေက္ခိတု (ပု) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+တု] လျစ်လျူရှုတတ်သော၊ သူ။ သော တထာ သမာဟိတံ စိတ္တံ သာဓကံ အဇ္ဈပေက္ခိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၁၃၀။ အဇ္ဈပေက္ခိတာ ဟောတိတိ သဟဇာတအဇ္ဈပေက္ခနာယ အဇ္ဈပေက္ခိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁၀၁။

အဇ္ဈပေက္ခိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+တွာ] လျစ်လျူရှု၍။ တဒဇ္ဈပေက္ခိတွာ သုညတဝိဟာရေန ဝါ...ဝိဟရတိ။ ပဋိသံ၊ ၆၀။ အာဒိတ္တံ ဘိက္ခဝေ စေလံ ဝါ သိသံ ဝါ အဇ္ဈပေက္ခိတွာ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၅။

အဇ္ဈပေက္ခိယ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ+ဥပ+ဣက္ခ+တွာ] လျစ်လျူရှု၍၊ ချောင်းဆိုးသံ၊ ချေဆတ်သံ နှစ်ခုလုံးကို မပြုမူ၍။ အဇ္ဈပေက္ခိယ သုဗ္ဗတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄။ အဇ္ဈပေက္ခိယာတိ ဥပေက္ခိတွာ၊ တံ ဥဘယံ အကတွာတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ ၄။ ၆၇။

အဇ္ဈပေက္ခိဿထ
အဇ္ဈပေက္ခေယျ
အဇ္ဈပေက္ခေယျာမ } (ကြိ) အဇ္ဈပေက္ခတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈပေတိ (ကြိ) [အဓိ+ဥပ+ဣ+တိ] ချဉ်းကပ်၏။ တမေဝ အာသယံ အဇ္ဈပေယျံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉။ အဇ္ဈပေယျန္တိ ဥပဂစ္ဆေယျံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၂။ တမေဝ အာသယံ အဇ္ဈပေသိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉။ အဟဉ္ဇနံ မာလိနီ အဇ္ဈပေဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၂။ အဇ္ဈပေဿန္တိ သယနေ ဥပဂမိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၄။

အဇ္ဈေတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+ဣ+တဗ္ဗ] ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - အပ်သော။ ဝေဒေ အဇ္ဈာယန္တေဟိ ပဌမံ အဇ္ဈေတဗ္ဗတော သာဝိတ္တိံ “ဆန္ဒသော မုခ” နှိ ဝတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ (သီ၊ ဣ-မူကွဲ။)

အဇ္ဈေတိ (ကြိ) [အာ+ဈေ+တိ] ရှေးရှုကြံ၏။ ကြံ့မိုင်၏။ န သော သောစတိ နာဇ္ဈေတိ။ ဆိန္ဒသောတော အဗန္ဓနော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ နာဇ္ဈေတိတိ နာဘိဇ္ဈာယတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ နာဇ္ဈေတိတိ နဇ္ဈေတိ န အဇ္ဈေတိ န ဥပနိဇ္ဈာယတိ န နိဇ္ဈာယတိ န ပဇ္ဈာယတိ။ မဟာနိ၊ ၃၄၂။ နာဇ္ဈေတိတိ န အဘိဇ္ဈာယတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၄။

အဇ္ဈေတိ (ကြိ) [အဓိ+ဣ+တိ] ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် - အာဂုံဆောင် - ၏။ ပဒံ တဒဝသေသဉ္စ ဗျာကရဏံ အဇ္ဈေတိ ဝေဒေတိ စာတိ ပဒကော ဝေယျာကရဏော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ အဇ္ဈာယတိ-နှင့် အဓိယတိ-တို့လည်းကြည့်။

အဇ္ဈေတုကာမ (တိ) [အဇ္ဈေတု+ကာမ] ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက် - လိုသော၊ သူ။ မန္တေ အဇ္ဈေတုကာမော သော၊ ဆဋ္ဌင်္ဂံ နာမ လက္ခဏံ။ အပ၊ ၁။ ၄၃၃။

အဇ္ဈေန (န) [အဓိ+ဣ (=အဇ္ဈာယနေ+ယ)] (၁) ဝေဒကျမ်းဂန်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း - သင်အံလေ့ကျက်ခြင်း ဝေဒကျမ်းဂန်ကိုရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်တတ်ခြင်း။ အဇ္ဈေန ခေါ် ဘောဂေါတမ ပြာဟူဏာ စတုတ္ထံ မမ္ပံ ပညပေန္တိ။ မ၊ ၂။ ၄၁၅။ အဇ္ဈေနန္တိ မန္တဂဟဏံ။ မ၊ ၄။ ၃၀၃။ ပြာဟူဏာနံ ဒိဿတိ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ ယဒိဒံ အဇ္ဈေနော။ မ၊ ၃။ ၅၃။ အဇ္ဈေနံ မရိယာ ပထဝီ ဇနိန္ဒာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဓနေန ဝါ အဇ္ဈေနန ဝါ။ အဘိဝိ၊ ၃။ ၆၆။ မဟာနိ၊ ၅။ ၁၆၁။ အဇ္ဈေနေန ဝါတိ အဇ္ဈာယကရဏေန ဝါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၂။ အဇ္ဈေနေန ဝါတိ အဇ္ဈာယနဝသေန

ဝါ။ ၎င်း၊ဌ။၁၇၁။ (၂) ဝေဒကျမ်း။ အဇ္ဈေး-
နာနိ ပဋိဂ္ဂယျ။ ဇာ၊၁။၃၆၀။ အဇ္ဈေးနာနိတိ
ဝေဒေ။ဇာ၊ဌ။၅။၁၁။

အဇ္ဈေးနကဏ္ဍ (န) အဇ္ဈေးနကုတ္တ-ကြည့်။ အဇ္ဈေးန-
ကုတ္တံ ပရဒါရသေဝနာ။သုတ္တနိ။၃၁၆။(သိ-မူကွဲ။)
အဇ္ဈေးနကုတ္တန္တိ နိရတ္တကာနတ္ထဇနကဂန္ထပရိယာ-
ပုဏနံ။ သုတ္တနိ။ဌ။၁။၃၀၂။(သိ-မူကွဲ။)

အဇ္ဈေးနကုတ္တ (န) [အဇ္ဈေးန+ကုတ္တ(=ကရ+တ)]
အကျိုးမရှိသော ကျမ်းဂန်စာပေတို့ကို-ရွတ်
ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်ကြား - လေ့ကျက် -
ခြင်း။ အဇ္ဈေးနကုတ္တံ ပရဒါရသေဝနာ။ သုတ္တနိ။
၃၁၆။ အဇ္ဈေးနကုတ္တန္တိ နိရတ္တကမနေကဂန္ထပရိ-
ယာပုဏနံ။ သုတ္တနိ။ဌ။၁။၃၀၂။

အဇ္ဈေးနမဂ္ဂိ (ပု) [အဇ္ဈေးန+အဂ္ဂိ] ဝေဒကျမ်း
အစီရင်ဖြင့် ပူဇော်အပ်သောမီး။ (ဌ။နိဿယ။)
အဇ္ဈေးနမဂ္ဂိ လူစ တပုယိတွာ။ ဇာ၊၂။၂၃၄။
အဇ္ဈေးနမဂ္ဂိန္တိ အဇ္ဈေးနအဂ္ဂိ။ ဇာ၊ဌ။၇။၅၇။
(ဤ၌ တတိယကုမ္မာဏ ဇ-ဒွေဘော်နှင့် အဇ္ဈေးန-ဟု
ရှိမှကောင်းမည်။ အဇ္ဈေးန-ထောပတ်ဖြင့်။ အဂ္ဂိ-
ယင်မီးကို။ တပုယိတွာ-ရောင်ရဲနစ်မျိုစေ၍ ဟု
ပေး။ မ-အာဂ္ဂိ (သက္ကတ၌ 'အာဇျ' သဒ္ဒါ
ထောပတ်ဟောရိသည်။) သို့မှသာ အဇ္ဈေးနသည်
တပုယိတွာ-၏ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ သဒ္ဒယတ္တိ အတ္ထု-
ယတ္တိ-ရှိပြီးလျှင် ရသေ့ပုဏ္ဏားတို့ ထောပတ်ဖြင့်
ယင်မီးပူဇော်လေ့ရှိသောသဘာဝယုတ္တိနှင့်လည်း
ညီစပ်သည်။ အဇ္ဈ-လည်းကြည့်။)

အဇ္ဈေးသတိ (ကြိ) [အဓိ+ဣသ+အ+တိ] (က)
တိုက်တွန်း - တောင်းပန်-၏။ သာမံ ဝါ ဓမ္မံ
ဘာသတိ၊ ပရံ ဝါ အဇ္ဈေးသတိ။ အံ၊၃။၄။ ဝေ-
မေဝ ပနိဓေကစေ့ မောသပုရိသာ မမညေဝ
အဇ္ဈေးသန္တိ။ အံ၊၃။၁၂။ အဇ္ဈေးသန္တိတိ ယာ-
စန္တိ။ အံ၊ဌ။၃။၂၄၁။ သန္တိပတိတွာ ယဿ တံ
ပဝတ္တတိ၊ တံ အဇ္ဈေးသာမ။မ၊၃။၆၁။အာယသုန္တံ
သာရိပုတ္တံ အဇ္ဈေးသိ။ ဝိ၊၄။၃၆၃။ တေ ထေရံ
အဇ္ဈေးသိ သု။ဝိ၊၃။၁၅၆။ (ခ) တိုက်တွန်း -

စေခိုင်း-၏။ ယံ ပုစ္ဆာမိ၊ ယံ ယာစာမိ၊ ယံ
အဇ္ဈေးသမိ၊ ယံ ပဿာဒေမိ။ မဟာနိ။၁၆၁။
အဇ္ဈေးသမိတိ အာဏာပေမိ။ မဟာနိ။ဌ။၂၇၆။
ပုစ္ဆာမိ တန္တိ ပုစ္ဆာမိ တံ၊ ယာစာမိ တံ၊ အဇ္ဈေး-
သမိ တံ၊ ပဿာဒေမိ တံ။ မဟာနိ။၂၆၄။
အဇ္ဈေးသမိ တန္တိ တံ အာဏာပေမိ။ မဟာနိ။
ဌ။၃၂၇။ အာယသုန္တံ သောဏံ အဇ္ဈေးသိ။
ဝိ၊၃။၂၇၆။ ဥဒါန။၁၄၇။ အဇ္ဈေးသိတိ အာဏာ-
ပေသိ။ ဥဒါန။ဌ။၂၇၄။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၁။
သရဘာဏကံ ဘိက္ခု အဇ္ဈေးသိ။ ဝိ၊၄။၄၉၈။
အာယသုာ ရေဝတော အန္တေဝါသိကံ သရဘာ-
ဏကံ ဘိက္ခု အဇ္ဈေးသိသတိ။ ဝိ၊၄။၄၉၈။

အဇ္ဈေးသန (န၊ထိ) [အဓိ+ဣသ+ယု] တိုက်
တွန်း - တောင်းပန် - ခြင်း၊ ရိုသေလေးစားစွာ
တောင်းပန်ခြင်း။ ဗြဟ္မာနော စ အဇ္ဈေးသနံ
ဝိဒိတွာ။ ဝိ၊၃။၉။ ဒိ၊၂။၃၃။ မ၊၂။၂၉၃။
သံ၊၁။၁၃၉။အံ၊၁။၃၂၉။ အဇ္ဈေးသနန္တိ ယာစနံ။
ဝိ၊ဌ။၃။၂၄၄။ အဇ္ဈေးသနန္တိ ဝေ တိက္ခတ္တံ
ယာစနံ။ ဒိ၊ဌ။၂။၅၇။ အဇ္ဈေးသနံ ဗုဒ္ဓသိရိဝ-
ယဿ။ ဝိ၊ဌ။၁။၂။ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ပယိရူပါသိတွာ
ဂရုတရံ ပယောဇနံ ဥဒ္ဓိဿ အဘိပတ္တနာ အဇ္ဈေး-
သနာ။သာရတ္ထ၊၁။၁၉။ အဇ္ဈေးသနာတု သက္ကာ-
ရပုဗ္ဗင်္ဂမနိယောဇနံ။ ဓာနံ။၄၂၇။

အဇ္ဈေးသနဝိဓာန (န) [အဇ္ဈေးသန+ဝိဓာန] တိုက်
တွန်း - တောင်းပန် - ခြင်း အစီအရင်။ အဇ္ဈေး-
သနဝိဓာနဉ္စေတ္တ ဓမ္မဇ္ဈေးသနေ ဝုတ္တနယမေဝ။
ဝိ၊ဌ။၃။၃၄၀။

အဇ္ဈေးသိတ (တိ) [အဓိ+ဣသ+တ] တိုက်တွန်း -
တောင်းပန်-အပ်သော၊သူ။ပုဋ္ဌောတိ ပုစ္ဆိတော
ယာစိတော အဇ္ဈေးသိတော ပဿာဒိတော။
စူဠနိ။၃၂၊၃၆။

အဇ္ဈေးသိတကာလ (ပု) [အဇ္ဈေးသိတ+ကာလ]
တိုက်တွန်း - တောင်းပန် - အပ်သော အခါ။
ကာလေနာတိ ယုတ္တပတ္တကာလေန၊ အဇ္ဈေးသိတ-

ကာလေယေဝ တဝ ဘာရေ ကတေ အနု-
ယုဇ္ဇာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၁။

အဇ္ဈိတပည (တိ) [အဇ္ဈိတ+ပည] တိုက်
တုန်း - တောင်းပန် - အပ်သောအမေးပြဿနာ။
အဇ္ဈိတပည-ကြည့်။

အဇ္ဈိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+ဣသ+တဗ္ဗ] တိုက်
တုန်း - တောင်းပန် - အပ်သော။ သာမံ ဝါ
ဓမ္မော ဘာသိတဗ္ဗော၊ ပရော ဝါ အဇ္ဈိသိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။ ၂၈၇။

အဇ္ဈိသိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+ဣသ+တုံ] တိုက်
တုန်း - တောင်းပန် - ခြင်းငါ။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ပရံ ဝါ အဇ္ဈိသိတုံ။ ဝိ၊၃။ ၁၅၂။

အဇ္ဈောကာသ (ပု) [အဓိ+ဩကာသ] လွင်တီး
ခေါင်၊ လွင်ပြင်၊ ဟင်းလင်းပြင်၊ အမိုးအကာ
မရှိသောနေရာ။ (ပကတိ လွင်တီးခေါင်ကို၎င်း၊
ကျီး၊ လင်းတစသည်တို့ အမြဲနေရာသစ်ပင်ရင်း
ကို၎င်း အဇ္ဈောကာသဟု ခေါ်အပ်၏။ မိုးမလုံ
သောမဏ္ဍပ်၊ သစ်မီးကျောင်းနှင့် ကျီး၊ လင်းတ
တို့ အမြဲနေရာသစ်ပင်ရင်းစသည်ကို ဆောင်း
တွင်း၌ မိုးရွာသောအရပ်ဖြစ်လျှင် မိုးလေးလ၊
ဆောင်းလေးလအားဖြင့် ရှစ်လပတ်လုံး အဇ္ဈော-
ကာသဟု ခေါ်အပ်၏။ အကယ်၍ ဆောင်းလေး
လ၌ မိုးမရွာတတ်လျှင်မိုးလေးလ၌သာ အဇ္ဈော-
ကာသဟု ခေါ်အပ်၏။) အဇ္ဈောကာသေ စိဝရံ
ပတ္ထရိတော။ ဝိ၊၁။ ၇၁။ သံသိကံ မဉ္ဇူ ဝါ ပိဋံ ဝါ....
အဇ္ဈောကာသေ သန္တရိတော ဝါ သန္တရာပေတော
ဝါ။ ဝိ၊၁။ ၂၅၈။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၈။ ကခံ၊ ၂၀၁-တို့လည်း
ကြည့်။) အဇ္ဈောကာသော နာမ အပ္ပုဋ္ဌိစ္စန္ဓော
ဟောတိ ကုဋေန ဝါ ကဝါဠေန ဝါ ယေန
ကေနစိ အပ္ပုဋ္ဌိစ္စန္ဓော ဟောတိ။ ဝိ၊၂။ ၃၅၄။
တဟံ တဟံ ဝိဟရန္တိ အရညေ ရက္ခမူလေ
အဇ္ဈောကာသေ ပလာလပုဇ္ဇေ။ ဝိ၊၄။ ၂၉၀။
အဇ္ဈောကာသော နာမ ကေနစိ အစ္စန္ဓော
ပဒေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃။ အဇ္ဈောကာသ-
လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောကာသဂတ (တိ) [အဇ္ဈောကာသ + ဂတ]
လွင်တီးခေါင် - လွင်ပြင် - ဟင်းလင်းပြင် - သို့
ရောက်သော။ သူ။ န အဇ္ဈောကာသဂတော
ရမတိ။ သံ၊၁။ ၄၂၈။

အဇ္ဈောကိရတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ကိရ +
အ + တိ] ကြွ၏။ လွှမ်းမိုးသကဲ့သို့ ဖြန့်ကြွ၏။
တာနိ တထာဂတဿ သရီရံ ဩကိရန္တိ အဇ္ဈော-
ကိရန္တိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၁၄။ အဇ္ဈောကိရန္တိတိ အဇ္ဈောတ္ထ-
ရန္တာ ဝိယ ကိရန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။

အဇ္ဈောဂါဟတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ဂါဟ +
အ + တိ] (က) ဝင်၏။ သက်ဝင်၏။ ဝင်ရောက်၏။
ကုဒါလပိဋကံ အာဒါယ အရညာယတနံ အဇ္ဈော-
ဂါဟတိ။ ဒိ၊၁။ ၉၅။ မ၊၁။ ၁၀၄။ အဇ္ဈောဂါဟတိတိ
အနုပဝိသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၉။ အရညဝနမဇ္ဈော-
ဂါဟသိ။ ဒိ၊၁။ ၉၆။ မဟာဝနံ အဇ္ဈောဂါဟသိ။
အံ၊၃။ ၂၃၃။ ဝနံ အဇ္ဈောဂဟိ။ အပ၊၁။ ၂၁။
(ခ) သက် - ဆင်း - ၏။ နာဝါယ မဟာ-
သမုဒ္ဒံ အဇ္ဈောဂါဟန္တိ။ ဒိ၊ ၁။ ၂၁၂။ အံ၊ ၂။ ၃၂၃။

အဇ္ဈောဂါဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ + အဝ + ဂါဟ +
တွာ၊ ဣ-လာ - ပြေ။] (၁) ဝင်၍၊ သက်ဝင်၍၊
ဝင်ရောက်၍။ မဟာဝနံ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ။
ဝိ၊၁။ ၂၁။ အံ၊၃။ ၂၃၃။ တံ အဓိဝနံ အဇ္ဈော-
ဂါဟေတွာ။ ဥဒါနံ၊ ၁၁၈။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ
ဟိမဝန္တံ။ အပ၊၁။ ၂၁။ ဟိမဝန္တသမိပံ ဩဂါ-
ဟေတွာ ပဝိသိတွာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄၈။ (၂) ဆင်း - သက် - ၍။ ကကုဓံ နဒိ
အဇ္ဈောဂါဟေတွာ နတ္တာ စ ပဝိတွာ....။ ဒိ၊ ၂။
၁၁၁။ ဥဒါနံ၊ ၁၁၈။ ပုရတ္ထိမံ သမုဒ္ဒံ အဇ္ဈော-
ဂါဟေတွာ ပစ္စုတ္တရိတွာ....။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၂။ (၃)
သက်ဝင် - နစ်မြုပ် - ၍။ ခတ္တိယပရိသံ ဗြာဟ္မ-
ဏပရိသံ ဝိဂယ ဩဂယ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ။
မဟာနိ၊ ၁၂၆။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာတိ နိမုဇ္ဇိတွာ။
မဟာနိ၊ ၁၂၆။

အဇ္ဈောဂါဋ္ဌ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဂါဟ + တ] (က)
သက်ဝင် - နစ်မြုပ် - သော။ သိနေရ ဘိက္ခဝေ

ပဗ္ဗတရာဇာ...မဟာသမုဒ္ဒေ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌော။
 အံ၊ ၂။၄၇၄။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌောတိ ဥဒကေ အနုပ-
 ဝိဋ္ဌော။ အံ၊ ၄၇၄။ ၁၀။ မောဟနသ္မိံ ပဂါဋ္ဌော
 ဩဂါဋ္ဌော အဇ္ဈောဂိဋ္ဌော။ မဟာနိ။ ၂၀။
 ပဿတာရညကေ ဘိက္ခု။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌေ ဓုတေ
 ဂုဏေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၀။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌော မဟဏ္ဏ-
 ဝေ။ အပါ။ ၂၃။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌော အဓိဩဂါဋ္ဌော
 ပဝိဋ္ဌော။ အပါ။ ၄၁။ ၂၅။ (ခ) သက်ဝင်၍တည်
 သော။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌော မဟဏ္ဏဝေ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၉။
 အဇ္ဈောဂိဋ္ဌောတိ ဩဂါဟိဘ္ဘာ အနုပဝိသိဘ္ဘာ
 ဌိတော။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၂၅။

အဇ္ဈောဂိဋ္ဌပတ္တ (တိ) [အဇ္ဈောဂိဋ္ဌ+ပတ္တ] သက်
 ဝင် - နစ်မြုပ် - ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။
 အညတရသ္မိံ ကုလေ အတိဝေလံ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌ-
 ပတ္တော ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၃။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌ-
 ပတ္တောတိ ဩဂါဟပတ္တော။ သံ၊ ၄၁။ ၂၆။

အဇ္ဈောဂိဋ္ဌဂ္ဂတ (တိ) [အဇ္ဈောဂိဋ္ဌ+ဂ္ဂတ] သက်ဝင်နစ်မြုပ်၊ တက်ကြွ မြင့်မောက်သော။
 တဘော ဥပဗ္ဗုပဗ္ဗေန၊ ပမာဏေန ယထာက္ကမံ။
 အဇ္ဈောဂိဋ္ဌဂ္ဂဘာ ဒိဗ္ဗာ၊ နာနာရတနစိတ္တိတာ။
 ဝိ၊ ၄၁။ ၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၀၀။ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌဂ္ဂ-
 တာတိ အဇ္ဈောဂိဋ္ဌာ စ ဂ္ဂတာ စ။ သာရတ္ထ။ ၁။
 ၂၅။

အဇ္ဈောတ္ထ (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+တ] (၁)
 လွှမ်းမိုး-မိုး-အပ်သော။ တွေ့ကံ ဌာနံ ဗုဒ္ဓရသ္မိဟိ-
 ယေဝ အဇ္ဈောတ္ထံ အဟောသိ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁၅။
 စတုသဟဿယောဇနပရိမာဏော ပဒေသော
 ဥဒကေန အဇ္ဈောတ္ထေ “သမုဒ္ဒေါ” တိ သင်္ခ-
 ဂတော။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၆၀။ (၂) နှိပ်စက်အပ်
 သော။ အဋ္ဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ ဖုဋ္ဌဿ
 အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌဿ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၉။ သော စ တေန
 အာသိနော အဘိနိဝိဋ္ဌော အဇ္ဈောတ္ထေ။
 ဇာ၊ ၄၁။ ၃၀၅။ အဓိပနာတိ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌာ
 (=အဓိပနာ ပိသာဓေန။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၄။) ဇာ၊
 ၄၅။ ၉၅။ ဒေါသေန အပရာဓေန အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌာနံ

(=အဓိပနာနံ) ဇာ၊ ၄၅။ ၄၀၄။ (၃) ဖိအပ်
 သော၊ ပိသော၊ သူ။ ဂေဟေန အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌာ
 ကာလမကံသု။ ပေဘ၊ ၄။ ၅။ (၄) လွှမ်းမိုးအပ်-
 ပြည့်စေအပ်-သော။ နိန္ဒဋ္ဌာနံ ပန ဥဒကေန
 အဇ္ဈောတ္ထတံ။ မ၊ ၄၁။ ၁၀၈။

အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌ+စိတ္တ] လွှမ်း
 မိုး - ဖိစီး - နှိပ်စက် - အပ်သောစိတ်ရှိ
 သော၊ သူ။ ယထာ မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော
 အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌစိတ္တော အညောပိ ကောစိ ပုထုဇ္ဇ-
 နော ပရိဝိဇ္ဇိတုံ န သက္ကုဏေယျ။ သံ၊ ၄၁။ ၂၈၃။
 သော ပန အဘိဘဝေါ မဟတာ ဥဒကောသေ-
 န အပ္ပကဿ ဥဒကဿ အဇ္ဈောတ္ထရဏံ ဝိယ
 အဟောသိတိ ဝုတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌစိတ္တောတိ။ သံ၊
 ၄၁။ ၂၅၀၄။

အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌဟဒယ (တိ) [အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌ+ဟဒယ]
 လွှမ်းမိုးအပ်သော စိတ်နှလုံးရှိသော၊ သူ။ ပုဗ္ဗ-
 သန္တိဝါသဝသေန ဥပ္ပန္နေန ပေမေန မဟော-
 သေနဝ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌဟဒယာ ဟုတော။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၁၇၆။

အဇ္ဈောတ္ထရဏ (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+ယု]
 (၁) လွှမ်းမိုးတတ်သော၊ အဇ္ဈောတ္ထရဏတော
 စေဝ တိတ္ထိံ အနုပဂန္ဓာဝ ပရိဘူနတော စ။
 အဘိ၊ ၄၁။ ၃၉၇။ (န) (၂) (က) လွှမ်းမိုးခြင်း၊
 ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌစိတ္တ-ကြည့်။ (ခ)
 လွှမ်းမိုးခြင်း၊ ကျူးကျော်ခြင်း၊ လွှမ်းမိုး-ကျူး
 ကျော်-၍ သမုတ်ခြင်း။ တတ္ထ ယထာ သမ္ဘေ-
 ဒေါစ အဇ္ဈောတ္ထရဏဉ္စ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၄၉။
 အဇ္ဈောတ္ထရဏံ နာမ ... ဗန္ဓနန္တိ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၄။
 သစ်။ ၂၀။

အဇ္ဈောတ္ထရဏဋ္ဌ (ပု) [အဇ္ဈောတ္ထရဏ+အတ္ထ] လွှမ်း
 မိုးတတ်သော- အနက်-သဘော။ အဇ္ဈောတ္ထ-
 ရဏဋ္ဌေန တဏှာဝ ဇာလံ တဏှာဇာလံ။ အဘိ၊ ၄။
 ၁။ ၃၉၉။

အဇ္ဈောတ္ထရတိ (ကြိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+အ+
 တိ] လွှမ်းမိုး၏၊ လွှမ်း-ဖုံး-၏၊ ပြန့်-နှံ့-၏။

ဖိ-နိပ-၏။ ကျူး-ကျော်-၏။ အနိုင် အထက် ပြု၏။ (က) လွှမ်းမိုး၏။ ပမတ္တံ ပုဂ္ဂလံ အတိ-ဝတ္တတိ အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၄။ အဖန်ဖန်ဖြစ်သည်၏ အစွမ်း အားဖြင့် လွှမ်းမိုး၏။ တေ ကိလေသာ တံ ပုဂ္ဂလံ သဟန္တိ ပရိသဟန္တိ အဘိဘဝန္တိ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ ပရိယာဒိယန္တိ။ မဟာနိ။၉။ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ ပုနပျုန် ဥပ္ပတ္တိဝေသေန။ မဟာနိ။၄။၄၇။ တဿ သဟဒဿနေန သေဠိဓိတရံ ပုဗ္ဗသိနေဟော အဇ္ဈောတ္ထရိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ (ခ) ပြန့်-န့်-၏။ ဗဟုကတ္တာကုသလံ သဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈော-တ္ထရတိ။ မိလိန္ဒ။၂၀။ (ဂ) လွှမ်း-မိုး-၏။ အပိနု ခေါ် တံ မဟာရာဇ ဥဒကဗိန္နု ဒသပိ ဒွါဒသပိ ယောဇနာနိ အဇ္ဈောတ္ထရေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀။ သကလကောသလရဋ္ဌံ မဟောသေန ဝိယ အဇ္ဈောတ္ထရိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၇။ သကလံ ရာဇာဟ-နဂရံ ဂန္ဓေန အဇ္ဈောတ္ထရိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ (ဃ) လွှမ်းမိုး- ကျူးကျော်-၍ သမုတ်၏။ သိမာယ သိမ် အဇ္ဈောတ္ထရတိ။ ဝိ၊၂။၃၇၁။ အဇ္ဈောတ္ထရတိတိ အတ္တနော သိမာယ ပရေသံ သိမ် အဇ္ဈောတ္ထရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ သိမာယ သိမ် အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၅၀။ န ဘိက္ခဝေ သိမာယ သိမာ အဇ္ဈောတ္ထရိတဗ္ဗာ၊ ယော အဇ္ဈောတ္ထရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ဝိ၊၃။ ၁၅၀။ (င) လွှမ်းမိုး- လှည့်ပတ်-နိုင်၏။ ဆဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ အဇ္ဈောတ္ထရတိ ဝဉ္ဇေတိတိ အတ္ထော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ (စ) အနိုင်အထက်- ဗလက္ကာရ-ပြု၏။ မာတုဂါမော ဥပသက်မိတာ အဘိနိသိဒတိ အဘိနိပဇ္ဇတိ အဇ္ဈောတ္ထရတိ။ အံ၊၂။၇၁။ အဘိ၊ပု။၁၇၇။ အဇ္ဈောတ္ထရတိတိ အဝတ္ထရတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

အဇ္ဈောတ္ထရန္တ (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+အန္တ]
 (က) အုပ်-ဆောင်း-ဖမ်း-သော၊သူ။
 တဒါ ကိရ သော ဘိက္ခု ခိပ္ပံ ဂဟေတွာ မစ္ဆေ
 အဇ္ဈောတ္ထရန္တေ ဝိယ ကတွာ ဒသေတိ။ဓမ္မ၊
 ၂။၃၁၅။ (ခ) ပြည့်လျှံ-ဖိုးမောက်-ပြန့်

ပြော-ပေါများ-သော၊သူ။ မဟာလာဘ-
 သက္ကာရာေ မဟောသော ဝိယ အဇ္ဈောတ္ထရန္တော
 ဥပ္ပဇ္ဇိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၁။ (ဂ) လွှမ်းမိုး- ကျူး-
 ကျော်-သော။ အတ္တနော သိမာယ ပရေသံ
 သိမ် အဇ္ဈောတ္ထရန္တေန သမ္ပတာ။ကခါ။၇၇။
 (ဃ) ကျော်လွှားသော၊ သူ။ ဝဗေန္ဓနာဒိနိ
 အဂဏ္ဍယိတွာ ဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရန္တာ ပဝိသန္တိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။

အဇ္ဈောတ္ထရမာန (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+မာန]
 လွှမ်းမိုး-ဝိုင်းအုံ-နေသော၊သူ။ ပုန ဥတ္တရ-
 ပသေေန မာရဗလံ အဇ္ဈောတ္ထရမာနံ ဒိသ္မာ။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။

အဇ္ဈောတ္ထရိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+တဗ္ဗ]
 လွှမ်းမိုး- ကျူးကျော်-၍ သမုတ်အပ်သော။
 န ဘိက္ခဝေ သိမာယ သိမာ အဇ္ဈောတ္ထရိတဗ္ဗာ။
 ဝိ၊၃။၁၅၀။

အဇ္ဈောတ္ထရိတု (တိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+တု]
 (က) လွှမ်းမိုးနိုင်သော။ ပရိဿယေ သဟိတာ
 အာရာဓိတာ အဇ္ဈောတ္ထရိတာ။ စူဠနိ။၂၅၂။
 (ခ) လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်တတ်သော။ အရတိယာ
 ရတိယာ စ သဟော အဘိဘဝိတာ အဇ္ဈောတ္ထ-
 ရိတာ ဘဝေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ အဇ္ဈောတ္ထရိ-
 တာတိ မဒ္ဒိတာ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ (ဂ) လွှမ်းမိုး-
 ကျူးကျော်-သော။သိမာယ သိမ် အဇ္ဈောတ္ထ-
 ရိတာ နာမ ဟောတိ။ကခါ။၇၇။

အဇ္ဈောတ္ထရိယတိ (ကြိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+
 ယ+တိ] လွှမ်း-မိုး-အပ်၏။ တေန သန္ဓမာ-
 နေန သလိလေန ဥပရူပရိ ဝစုန္တေန အညေ
 ဇလာသယေ ပူရေတွာ တံ ဂါမ် ပရိက္ခိပန္တေန
 ဂါမပ္ပဒေသော အဇ္ဈောတ္ထရိယတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
 ၄၁။

အဇ္ဈောတ္ထရိတံ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+အဝ+ထရ+တံ]
 လွှမ်းမိုး- နှိပ်စက်-လုယက်-ခြင်းငှါ။ဣဿ
 နိဒ္ဒိ ဩက္ကန္တကာလေ ဝိလမ္ပိယာမိတိ အဇ္ဈောတ္ထ-

ရိတုံ အသက္ကောန္တာ တတ္ထ တတ္ထေဝ အဋ္ဌသု။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။

အဗျောတ္တရိတော (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ + အဝ + ထရ + တော] လွမ်းမိုး၍။ အဘိဘုယျ၊ အဘိဘဝိတော အဗျောတ္တရိတော။ စူဠနိ။၁၄၀။ ဥဒကေန နံ အဗျောတ္တရိတော မာရေဿာမိတိ မဟာဝဿံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ ဟေဋ္ဌတော အဝိစိ၊ ဥပရိတော ဘဝဂုံ ဥပါဒါယ ဧတ္ထန္တရေ သဗ္ဗရတနာနိ အတိက္ကမိတော အဘိဘဝိတော အဗျောတ္တရိတော တိဋ္ဌတိ။မိလိန္ဒ။၃၂၀။ (က) ဖိ၍၊ မှီ၍၊ အုံး၍။ တူရိယာနိ အဗျောတ္တရိတော နိပဋိသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။(ခ) လွမ်း၍၊ ပြန့်နှံ့၍။ သဒ္ဓေါ သကလံ ဒွါဒသယောဇနိကံ ဗာရာဏသိ အဗျောတ္တရိတော ဂတော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (ဂ) ပြည့်လျှံ၍။ ယဉ္ဇ ဇာလံ တဋ္ဌာကံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ၊ အဗျောတ္တရိတော ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂၉။

အဗျောတ္တရိယမာန (တိ) [အဓိ + အဝ + ထရ + ယ + မာန] အနိုင်အထက် - ဗလက္ကာရ - ပြုအပ် သော၊သု။ သော မာတုဂါမေန အဘိနိသဒိယ-မာနော အဘိနိပဋိယမာနော အဗျောတ္တရိယ-မာနော။ အံ၊၂။၈၁။ အဘိ၊ပု။၁၇၈။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၅-ကြည့်။)

အဗျောတ္တရိယတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ထရ + ယ + တိ] လွမ်း - ဖုံး - အပ်၏။ တေန သန္ဓမာ-နေန သလိလေန ဥပရူပရိ ဝစုန္တေန အညေ ဇလာသယေ ပူရေတွာ တံ ဂါမ် ပရိက္ခိပန္တေန ဂါမပဒေသော အဗျောတ္တရိယတိ။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄၁။

အဗျောပန္န (တိ) [အဓိ + အဝ + ပဒ + တ။ ပြာ ကြိုက်၌ အဗျောဝဝဏ္ဏ - ဟုရှိ၍၊ သံသကြိုက် သို့ ပြောင်းလဲပြရာ၌ အဓျုပပန္န-ဟုရှိပြီးလျှင် အတျံတ အာသတ္တ-ဟု အနက်ပြန်သည်၊ အဒ္ဓ မာဂဓိကောမလည်းကြည့်။] ဆုံးဖြတ်စွဲယူသော၊ သက်ဝင်သော၊ ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ - သော၊ အလွန် - အစွမ်းကုန် - မျှီ

ထားသကဲ့သို့ - မလွတ်နိုင်အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ် မက် - တွယ်တာ - သော၊ (က) ဤအရာသည် အနှစ်သာရတည်းဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ ရောက် သော။ ဂထိတာ မုစ္ဆိတာ အဗျောပန္နာ။ ဒီ၊၁။ ၂၃၁။ မ၊၁။၂၃၀။အံ၊၁။၆၀၊၇၄။ ဥဒါန။၁၇၁။ အဗျောပန္နာတိ အဓိဩပန္နာ ဩဂါဠာ၊ ဣဒံ သာရန္တိ ပရိနိဋ္ဌာနပ္ပတ္တာ ဟုတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ အဗျောပန္နာတိ တဏှာယ အဗျောဂါဠာ။မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၈။ (ခ) မျှီ၍ - အဆုံးသို့ရောက်စေ၍ - တည်သော။ အဗျောပန္နာတိ အဗျောသာယ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဌိတာ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။ (ဂ) သူတပါးနှင့် မသက်ဆိုင် - မိမိချည်းသာ ပိုင် - သကဲ့သို့ - ပြု၍၊ မျှီ၍၊ အဆုံးသို့ ရောက် စေ၍တည်သော။ အဗျောပန္နာတိ အနညသာ-ဓာရဏေ ဝိယ ကတွာ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဌိတာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၁။(သ)တဏှာဖြင့်-မျှီ၍- အဆုံးသို့ ရောက်စေ၍ - တည်သော၊ တဏှာ သည် - နှိပ်စက်အပ် - လွမ်းမိုးအပ် - သကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ သော တံ ပိဏ္ဍပါတံ ဂထိတော မုစ္ဆိတော အဗျောပန္နော အနာဒိနဝဒဿာဝိ အနိဿရဏပညော ပရိဘုဉ္ဇတိ။ အံ၊၁။၂၇၈။ အံ၊၃။၄၀၀။ မ၊၂။၄၁၉။ အဗျောပန္နောတိ တဏှာယ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ပဝတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ အဗျောပန္နောတိ အဓိဩပန္နော၊ တဏှာယ အဓိဘဝိတွာ အဗျောတ္တရော ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဝိယ ဌိတော။ တေနာဟ “အဗျောပန္နောတိ တဏှာယ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌ-ပေတွာ ပဝတ္တော”တိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ အဗျော-သာန-လည်းကြည့်။

အဗျောဘဝတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ဘူ + အ + တိ] လွမ်းမိုး-နှိပ်စက်- ဖျက်ဆီး - ၏။တံ မံ ပကော အဗျောဘဝိ။ဇာ၊၁။၄၅။ (ဣ-မူကဲ့။)အဗျောဘ-ဝိတိ အဓိဘဝိ ဝိနာသံ ပါပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ (ဣ-မူကဲ့။)

အဇ္ဈောမဒ္ဒတိ (ကြိ) [အဓိ + အာ + မဒ္ဒ + အ + တိ]
နင်း၏။ နင်း၍ရပ်၏။ ရထိသံယော အဇ္ဈောမဒ္ဒ-
တိ။ အံ၊ ၃။ ၃၃။ အဇ္ဈောမဒ္ဒတိတိ ဒွိဟိ ပုရိမပါ-
ဒေဟိ ဤသံ မဒ္ဒန္တော တိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၁၆။

အဇ္ဈောမုစ္ဆိတ (တိ) [အဓိ + အာ + မုစ္ဆ + တ]
အလွန် - တွေဝေ - မိန်းမော - တပ်မက် -
တွယ်တာ - သော၊ သူ။ ရတ္တိန္ဒြိယံ ဘဒ္ဒိယ ဒေဝိ-
ယာ သရီရေ အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော။ အံ၊ ၂။ ၅၁။
အဇ္ဈောမုစ္ဆိတောတိ အဓိဩမုစ္ဆိဘော ဂိလိတွာ
ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဂဟဏသဘာဝါယ အတိရေက-
မုစ္ဆာယ တဏှာယ သမန္နာဂတော။ အံ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၅။

အဇ္ဈောလမ္ပတိ (ကြိ) [အဓိ + အာ + လဗိ + အ +
တိ] တွဲရ၍ ကျလာ၏။ တွဲရ၍ ကျလာသကဲ့သို့
ထင်၏။ တာနိဿ တမ္ပိ သမယေ ဩလမ္ပန္တိ
အဇ္ဈောလမ္ပန္တိ အဘိပ္ပလမ္ပန္တိ။ မ၊ ၃။ ၂၀၃။
ဩလမ္ပန္တိတိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ သေသပဒဒ္ဒယံ တသေဝ
ဝေဝစနံ။ မ၊ ၄။ ၁၄။ ၁၅၀။ မရဏဿ အာသန္နကာ-
လေ စိတ္တဿ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တာနိ တဒါ
ဩလမ္ပန္တာနိ ဝိယ အဇ္ဈောတ္တရန္တာနိ ဝိယ ဥပဋ္ဌ-
ဟန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၇၃။

အဇ္ဈောသ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + အာ + သာ(သော) +
တွာ] ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - ၍၊ သက်ဝင်၍၊ ခုံမင် -
နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ - ၍၊ အလွန် -
အစွမ်းကုန် - မျှီထားသကဲ့သို့ - မလွတ်နိုင်
အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - ခုံမင်
- နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ - ၍၊ ငါ၏
ဥစ္စာဟု စွဲယူ၍။ တဉ္စ အဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၂။
၂၉၆။ ထေရ၊ ၂၄၁။ တဉ္စ အဇ္ဈောသတိ တံ
အာရမ္မဏံ ဂိလိတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၉။ အဇ္ဈောသတိ
အဇ္ဈောသယ။ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ အတ္တ-
နိယကရဏေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ အဇ္ဈောသယ
တံ အာရမ္မဏံ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ...။ ထေရ၊
၄၁။ ၂၅၆။ အဇ္ဈောသယ-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောသတိ (ကြိ) [အဓိ + အာ + သာ(သော) +
အ + တိ] ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - ၍၊ သက်ဝင်၏။

ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ - ၍။
အလွန် - အစွမ်းကုန် - မျှီထားသကဲ့သို့ -
မလွတ်နိုင်အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံးဖြတ် -
စွဲယူ - ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်
တာ - ၍။ သစေ ခေါ် တံ ဘိက္ခု ပထဝိ*
အဇ္ဈောသိဿသိ။ မ၊ ၁။ ၄၀၃။ ပထဝိ* အဇ္ဈော-
သိဿသိတိ ပထဝိ* အဇ္ဈောသယ ဂိလိတွာ
ပရိနိဋ္ဌပေတွာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဟိ ဂဏိဿသိ။ မ၊
၄။ ၂။ ၃၀၄။ သစေ ပထဝိ* အဇ္ဈောသိဿာမိ။
မ၊ ၁။ ၄၀၃။

အဇ္ဈောသန္န (တိ) [အဓိ + အာ + သဒ္ဒ + တ ?
ဤပုဒ်မျိုးကို လောကီဗျာကရုဏ်းကျမ်း နိသတ္တု
ကျမ်းတို့၌မတွေ့။] လွှမ်းမိုးအပ်သော၊ တဏှာ
သည် လွှမ်းမိုးအပ်သော၊ (အဇ္ဈောပန္န-နှင့်
အဇ္ဈောသန-တို့ကြည့်။) ကိလေသကာမေန
ဝတ္ထုကမေသု ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါ ဂဓိဘာ မုစ္ဆိဘာ
အဇ္ဈောသန္နာ။ မဟာနိ၊ ၂။ စူဠနိ၊ ၅၇။
အဇ္ဈောသန္နာတိ ကာမနန္ဒိယာ အဓိဩသန္နာ
အဇ္ဈောတ္တရ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၃။ အဇ္ဈောပန္န-
လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောသန (န) [အဓိ + အာ + သာ(သော) +
ယု။ (အချစ်သောယ-သံ) ဣဒမေဝ မေဝေတိ
ဝိဓယ ပရိစ္ဆေဒေ နိစ္စယေ။ ဝါစပုတိ] ဆုံးဖြတ်-စွဲယူ-ခြင်း။ သက်ဝင်ခြင်း။ ခုံမင် - နှစ်
သက်-တပ်မက် - တွယ်တာ - ခြင်း။ အလွန် -
အစွမ်းကုန်-မျှီထားသကဲ့သို့-မလွတ်နိုင်အောင်
-သက်ဝင်၍- ဆုံးဖြတ်-စွဲယူ- ခုံမင်-နှစ်သက်
- တပ်မက်-တွယ်တာ-ခြင်း။ (က) ဆုံးဖြတ်-
စွဲယူ-ခြင်း။ “ငါ ငါ၏ ဥစ္စာ”ဟု တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏
အစွမ်းဖြင့် အပြင်းအထန် သက်ဝင် ယုံကြည်၍
ဆုံးဖြတ်-စွဲယူ-ခြင်း။ ဆန္ဒဓာန် ပဋိစ္စ အဇ္ဈော-
သနံ၊ အဇ္ဈောသနံ ပဋိစ္စ ပရိဂ္ဂဟော။ ဒီ၊ ၂။
၅၀။ အံ၊ ၃။ ၂၀၁။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၁၄။ အဇ္ဈောသ-
နန္တိ အဟံ မမန္တိ ဗလဝသန္နိဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။
အံ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၇၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၅။ အဇ္ဈောသ-
နန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အဘိနိဝိသနံ၊ “မယုံ

ဣဒ္ဓန္တိ ဟိ တဏှာဂါဟော ယေဘုယျေန
 အတ္တဂါဟသန္တိယယောဝံ ဟောတိ။ တေနာဟ
 “အဟံမမ”န္တိ။ “ဗလဝသန္တိဌာန”န္တိ စ တေသံဂါ-
 ဟာနံ ထိရဘာဝပ္ပတ္တိမာဟ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၈။ အံ၊ ၁။ ၃။
 ၂။ ၉၂။ ဗလဝသန္တိဌာနန္တိ ဗလဝတိယာ တဏှာယ
 အာရမ္မဏဿ နိဌပေတွာ ဂဟဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။
 နိဌပေတွာတိ အဘိနိဝိဿ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။
 (ခ) သက်ဝင်၍-မျိုး၍-စွဲယူခြင်း၊ အာရုံသို့သက်
 ဝင်၍ အာရုံကိုမျိုးသကဲ့သို့ - ခုံမင်သကဲ့သို့-ဆုံး
 စေသကဲ့သို့-စွဲယူ-ခြင်း။ ယော ဣမေသု ပဉ္စသု
 ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ဆန္ဒော အာလယော အနုနယော
 အဇ္ဈောသနံ။ မ၊ ၁။ ၂၄၉။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ
 ဂိလိတွာ ဂဟဏဝသေန အဇ္ဈောသနန္တိ ဝုစ္စတိ။
 မ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၃။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာတိ အာရမ္မဏံ
 အနုပဝိသိတွာ ဝိယ ဂိလိတွာ ဝိယ နိဌပေတွာ
 ဝိယ ဒဠဂဟဏဝသေန။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၉။ တေသမယံ
 ဒိဋ္ဌိ...အဇ္ဈောသနာယ သန္တိကေ။ မ၊ ၂။ ၁၆၅-၆။
 ဣစ္ဆာ မုစ္ဆာ အဇ္ဈောသနံ ဂေဓော။ အဘိ၊ ၈။
 ၂၂၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၂။ ဂိလိတွာ ပရိနိဌပေတွာ
 ဂဟဏဝသေန အဇ္ဈောသနံ။ အဘိ၊ ၁။ ၁၉၅။
 မဟာနိ၊ ၁။ ၂၂။ ဧတ္ထေတေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ သံယောဇန-
 ဝိနိဗ္ဗာ အဇ္ဈောသနာ။ သံ၊ ၃။ ၇၉။ အဇ္ဈော-
 သနာတိ ပရိနိဌပေတွာ ဂဟဏာ။ သံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၈၇။ ပရိနိဌပေတွာ ဂဟဏာတိ ဂိလိတွာ
 ဝိယ ပရိနိဌပေတွာ ဂဟဏာကာရာ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၄၂၆။ (ဂ) တဏှာဖြင့် သက်ဝင်ခြင်း။ “ငါ၏
 ဥစ္စာ” ဟု တဏှာဖြင့် သက်ဝင်-စွဲယူ-အပြင်း
 အထန် - ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ ရူပိဘဝေသု အဇ္ဈော-
 သနံ။ နေတ္ထိ၊ ၃။ ၆။ ဆန္ဒရာဂဇ္ဈောသနာ တဏှာ
 ဝေ အဇ္ဈောသနန္တိ တဏှာဘိနိဝေသော။
 နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၅။ အဇ္ဈောသနံ “မမ ဣဒ္ဓန္တိ”န္တိ
 တဏှာဝသေန ဗလဝသန္တိဌာနန္တိ အာဟ ဆန္ဒ-
 ရာဂဇ္ဈောသနာ တဏှာ ဝေါတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။
 ၅၈။ (ဃ) ဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်
 ခြင်း။ တတ္ထ အဝိဇ္ဇာ စ...အဇ္ဈောသနဉ္စ...။
 အယံ ဧကော ဒိသာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀၈။ အဇ္ဈော-

သနန္တိ ဒိဋ္ဌိအဇ္ဈောသနံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၅။ (င)
 သက်ဝင် တတ်သော သဘောဖြစ်၍ ဖြစ်သော
 တဏှာဖြင့် သက်ဝင်၍ တဏှာ၏ အာရုံဖြစ်သော
 ဝတ္ထုကို သီးသန့် ကိုယ်ပိုင်ပြုလုပ်ခြင်း။ အဇ္ဈော-
 သနံ အဓိမုစ္စနဘူတာယ တဏှာယ တဏှာ-
 ဝတ္ထုကဿ အနုပဝိသိတွာ အာဝေဏိကတာက-
 ရဏန္တိ အာဟ အဇ္ဈောသယ ဂိလိတွာ ပရိနိဌ-
 ပေတွာတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၅။ အဇ္ဈောသယ-
 လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောသနဌ (ပ) [အဇ္ဈောသန+အတ္တ]အား
 ရှိသည်ထက် ရှိသောတဏှာဖြင့် မျိုး၍ ပြီးဆုံး
 စေခြင်း အနက်သဘော။ ဗလဝတရတဏှာယ
 ဂိလိတွာ ပရိနိဌာပနံ အဇ္ဈောသနဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၂။ ၃၄၆။

အဇ္ဈောသနနိရောဓ (ပ) [အဇ္ဈောသန+
 နိရောဓ] အဇ္ဈောသန၏ ချုပ်ခြင်း။ အဇ္ဈော-
 သာနေ အသတိ အဇ္ဈောသနနိရောဓာ။
 ဒီ၊ ၂။ ၅၁။

အဇ္ဈောသနလက္ခဏ (န) [အဇ္ဈောသန+လက္ခ-
 ဏ] (၁) အဇ္ဈောသနလျှင် မှတ်ကြောင်း
 လက္ခဏာ။ သဗ္ဗာ ဟိ တဏှာ အဇ္ဈောသနလက္ခ-
 ဏေန ဧကလက္ခဏာ။ နေတ္ထိ၊ ၂။ ၁။ (တိ)
 (၂) အဇ္ဈောသနလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ
 ရှိသော၊ တရား။ အဇ္ဈောသနလက္ခဏာ တဏှာ။
 နေတ္ထိ၊ ၂။ ၄။

အဇ္ဈောသယ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ+အဝ+သ
 (သော)+တွာ] တဏှာဖြင့်လွှမ်းမိုး၍၊ လွန်စွာ
 စွဲလမ်း၍၊ ဆုံးဖြတ်- စွဲယူ-၍၊ သက်ဝင်၍၊
 ခုံမင်- နှစ်သက်- တပ်မက်- တွယ်တာ- ၍၊
 အလွန်-အစွမ်းကုန်- မျိုးထားသကဲ့သို့-မလွတ်
 နိုင်အောင်- သက်ဝင်၍- ဆုံးဖြတ်-စွဲယူ-ခုံမင်
 -နှစ်သက်- တပ်မက်- တွယ်တာ-၍။ အဘိ-
 နန္ဒဘိ အဘိဝဒတိ အဇ္ဈောသယ တိဋ္ဌတိ။ မ၊
 ၁။ ၃၃၃။ မ၊ ၃။ ၅၁။ အဇ္ဈောသယ တိဋ္ဌတိတိ
 တဏှာအဇ္ဈောသနဂဟဏေန ဂိလိတွာ ပရိ-

နိဗ္ဗေတော ဂဏှာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ အဇ္ဈော-
သာယ တိဋ္ဌတိတံ ဂိလိတွာ ပရိနိဗ္ဗေတော
ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၁၅၄-၅-လည်းကြည့်။) တဿ အဘိနန္ဒ-
တောတိ....။ တတော ဗလဝတိယာ မောစေဘုံ
အသက္ကုဏေယျတယ အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌ-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ။၂။၂၄၃။ အဇ္ဈောသာနံ အဓိ-
မုစ္ဆနဘူတယ တဏှာယ တဏှာဝတ္ထုကဿ
အနုပဝိသိတွာ အာဝေဏိကတာကရဏန္တိ အာဟ
အဇ္ဈောသာယ ဂိလိတွာ ပရိနိဗ္ဗေတောတိ။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ အဇ္ဈောသာန-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောသိတ (တိ) [အဓိ + အဝ + သာ (သော)
+ တ] ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - သော၊သက်ဝင်သော၊
ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ -
သော၊ အလွန် - အစွမ်းကုန် - မျှိုထားသကဲ့သို့ -
မလွှတ်နိုင်အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံးဖြတ် -
စွဲယူ - ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်
တာ - သော။ (၁) (က) တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏အစွမ်း
ဖြင့် သက်ဝင်သော။ ဘဝဒိဋ္ဌိ ဥပဂတာ
ဘဝဒိဋ္ဌိ အဇ္ဈောသိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အဇ္ဈောသိ-
တာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေနေဝ အနုပဝိဋ္ဌာ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၃၁၇။ အဇ္ဈောသိတာတိ တာယ ဒိဋ္ဌိယာ
ဂိလိတွာ ပရိနိဗ္ဗာပိတာ ဝိယ တဒန္တောဂဓာ၊
တေနာဟ အနုပဝိဋ္ဌာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ ယေ ပန
တဏှာစရိတာ သတ္တာ၊ တေ ကာမေသု
အဇ္ဈောသိတာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၂၀၈။ အဇ္ဈောသိတာ-
တိ အဘိနိဝိဋ္ဌာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၃။ ဧကော ခေါ
မဟာဓုဇ အဇ္ဈောသိတော၊ ဧကော အနုဇ္ဈော-
သိတောတိ၊ ကိံ တေ ဘန္တေ အဇ္ဈောသိတော
အနုဇ္ဈောသိတော နာမ။ မိလိန္ဒ၊ဂ။ (ခ) မျှို၍ -
သက်ဝင်၍ - ယူအပ်သော။ ပုထုဇ္ဇနဿ အဇ္ဈော-
သိတံ မမာယိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ အဇ္ဈောသိ-
တန္တိ တဏှာယ ဂိလိတွာ ပရိနိဗ္ဗေတော ဂဟိတံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ အဇ္ဈောသိတန္တိ အဇ္ဈောသာဘူ-
တယ တဏှာယ ဂဟိတံ၊ တေနာဟ တဏှာ-
ယာတိအာဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ အဇ္ဈောသိတံ

သစ္စမုတံ ပရေသံ အဇ္ဈောသိတံ နတ္ထိ တထာ-
ဂတာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။ အဇ္ဈောသိတံ သစ္စမုတံ
ပရေသန္တိ အဇ္ဈောသိတံ ဂိလိတွာ ပရိနိဗ္ဗာ-
ပေတွာ ဂဟိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ (၂) ဇရာ
စသည်တို့သည် နှိပ်စက်အပ်သော။ အဇ္ဈောသိ-
တာ အဓိမုတ္တာ လဂ္ဂါ။ မဟာနိ။၂၉။ စူဠနိ။၄၉။
အဇ္ဈောသိတယေဝ အဒ္ဓသံ။ မဟာနိ။၃၂၃။
ဇရာဒိဟိ မဒ္ဓိတယေဝ အဒ္ဓကိံ။ မဟာနိ။၃၇၇။
(၃) တောင့်တအပ်သော။ အဇ္ဈောသိတတ္ထ-
ကြည့်။ အဇ္ဈောသာန-လည်းကြည့်။

အဇ္ဈောသိတတ္ထ (တိ) [အဇ္ဈောသိတ + အတ္ထ]
တောင့်တအပ်သောအကျိုးရှိသော၊ သူ။ ဝိမုတ္တိ-
ဇ္ဈောသိတတ္ထ (မိလိန္ဒ-၃၄၂) ကြည့်။

အဇ္ဈောသိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ + အဝ + သာ (သော)
+ တဗ္ဗ] ဆုံးဖြတ် - စွဲယူ - အပ်သော၊ သက်ဝင်
အပ်သော၊ ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်
တာ - အပ်သော၊ အလွန် - အစွမ်းကုန် - မျှိုထား
သကဲ့သို့ - မလွှတ်နိုင်အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံး
ဖြတ် - စွဲယူ - ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်
တာ - အပ်သော။ ဧတ္ထ စေ နတ္ထိ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ
အဘိဝဒိတဗ္ဗ အဇ္ဈောသိတဗ္ဗ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၅၆။
အဇ္ဈောသိတဗ္ဗန္တိ အဇ္ဈောသိတွာ ဂိလိတွာ ပရိ-
နိဗ္ဗေတော ဂဟေတဗ္ဗယုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။

အဇ္ဈောသိတဝတ္ထု (န) [အဇ္ဈောသိတ + ဝတ္ထု]
သက်ဝင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - စွဲလမ်း - အပ်
သောဝတ္ထု။ တေန တေန အဇ္ဈောသိတဝတ္ထုနာ။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။ အဇ္ဈောသိတဝတ္ထုနာတိ တဏှာ-
ဘိနိဝေသဝသေန အဘိနိဝိဋ္ဌဝတ္ထုနာ။ နေတ္ထိ၊
ဋ္ဌ။ ၇၉။

အဇ္ဈောသိတံ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ + အဝ + သာ (သော)
+ တံ] အလွန် - အစွမ်းကုန် - မျှိုထားသကဲ့သို့ -
မလွှတ်နိုင်အောင် - သက်ဝင်၍ - ဆုံးဖြတ် -
စွဲယူ - ခုံမင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - တွယ်တာ -
ခြင်းငှါ။ တံ နာလံ အဘိနန္ဒိတံ နာလံ အဇ္ဈော-
သိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။

အဇ္ဈောသိဿသိ (ကြိ) အဇ္ဈောသတိ-ကြည့်။

အဇ္ဈောဟဋ္ဌ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + တ] မျှိ
အပ်-စား။ စား၏။ သွင်း၏။ နှစ်မြှုပ်၏။ (က)
မျှိ၏။ စား၏။ ရောမန္တိတွာ ရောမန္တိတွာ
အဇ္ဈောဟရတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။ အဇ္ဈောဟာရံ
အဇ္ဈောဟရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၉။ အကဒ္ဓမံ သံခါ-
ဒိတွာ အဇ္ဈောဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၄။ ယဒန္တရံ
စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ သင်္ခါဒိတွာ
အဇ္ဈောဟရာမိ။ အံ၊ ၂။ ၂၆၉။ န စ ဘိက္ခဝေ ဗဟိ
မုခဒ္ဓါရံ နိဟရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ၊ ယော
အဇ္ဈောဟရေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။ ဘောဇနံ
အဇ္ဈဝါဟရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂။ ဘောဇနံ အဇ္ဈဝါဟ-
ရိတံ အဗ္ဗုဒ္ဓသံ အဇ္ဈောဟရိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၆၇။
(ခ) သွင်း၏။ ယေန စ အသိတပိတခါယိတသာ-
ယိတံ အဇ္ဈောဟရတိ။ မ၊ ၂။ ၈၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၆။
အဇ္ဈောဟရတိတိ အန္တော ပဝေသေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။
၉၈။ ဒိဗ္ဗောဇံ လောမကူပေဟိ အဇ္ဈောဟရေ-
ယျံ... အဇ္ဈောဟရိဿာမ။ မ၊ ၁။ ၃၁၂။ (သျှာ၊ ကံ၊
ဣ၊ က-မူကွဲ။) (ဂ) နှစ်မြှုပ်၏။ ကော မံ
အဇ္ဈောဟရိ ဘူတော၊ ဩဂါဠိ ယမုနံ နဒိ။ ဇာ၊
၂။ ၂၃၀။

အဇ္ဈောဟတ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + တ] မျှိ
အပ်-စားအပ်- သော။ တံဒိဝသမ္ပိ ဟိယျောပိ
တတော ပုရိမေ ဒိဝသေပိ အဇ္ဈောဟဘော
သဗ္ဗော ကေတော ဟုတွာ သေမှပဋ္ဌလပရိယော-
နဒ္ဓေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၀။

အဇ္ဈောဟရဏ (န) [အဓိ + အဝ + ဟရ + ယု]
(၁) မျှိခြင်း၊ စားခြင်း။ ဝိကာလဘာ ယာဝကာ-
လိကဘာ အဇ္ဈောဟရဏန္တိ ဣမာနေတ္ထ တိဏိ
အင်္ဂါနိ။ ကင်္ခါ၊ ၂၂၅။ (၂) ကျရောက်ခြင်း။
ပတောဒဿ အဇ္ဈောဟရဏံ သမနုပဿတိ။
အံ၊ ၃။ ၅၇၇။ (၃) နှစ်မြှုပ်ခြင်း။ န ဗြာဟ္မဏ-
ဇ္ဈောဟရဏေန တေသု။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၉။

အဇ္ဈောဟရဏပရိဘောဂ (ပု) [အဇ္ဈောဟရဏ +
ပရိဘောဂ] စားအပ်-မျှိအပ်-သော-အသုံး
အဆောင်-အစားအစာ။ အဗ္ဗန္တရပရိဘောဂေါ
နာမ အဇ္ဈောဟရဏပရိဘောဂေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၂။

အဇ္ဈောဟရဏမတ္တ (န) [အဇ္ဈောဟရဏ + မတ္တ]
မျှိကာမျှ၊ စားကာမျှ။ အထဿ ဒွတ္တိက္ခတ္တု၊
အဇ္ဈောဟရဏမတ္တေနဝ ကမ္မဇတေဇော ဥပါ-
ဒိန္နကံ မုတ္တိတွာ အနုပါဒိန္နကံ ဂဏှာတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၆၁။

အဇ္ဈောဟရဏိယ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + အနိ-
ယ] မျှိအပ် - စားအပ် - သောအရာ အစား
အစာ။ အာဟာရော နာမ ဥဒကဒန္တပေါနံ
ဌပေတွာ ယံ ကိစ္ဆိ အဇ္ဈောဟရဏိယံ၊ ဝိ၊ ၂။
၁၂၁။ ဥက္ကံ အဇ္ဈောဟရဏိယံ မုခေ အဇ္ဈော-
ဟရိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၇။

အဇ္ဈောဟရတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + အ +
တိ] မျှိ၏။ စား၏။ သွင်း၏။ နှစ်မြှုပ်၏။ (က)
မျှိ၏။ စား၏။ ရောမန္တိတွာ ရောမန္တိတွာ
အဇ္ဈောဟရတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။ အဇ္ဈောဟာရံ
အဇ္ဈောဟရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၉။ အကဒ္ဓမံ သံခါ-
ဒိတွာ အဇ္ဈောဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၄။ ယဒန္တရံ
စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ သင်္ခါဒိတွာ
အဇ္ဈောဟရာမိ။ အံ၊ ၂။ ၂၆၉။ န စ ဘိက္ခဝေ ဗဟိ
မုခဒ္ဓါရံ နိဟရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ၊ ယော
အဇ္ဈောဟရေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။ ဘောဇနံ
အဇ္ဈဝါဟရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂။ ဘောဇနံ အဇ္ဈဝါဟ-
ရိတံ အဗ္ဗုဒ္ဓသံ အဇ္ဈောဟရိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၆၇။
(ခ) သွင်း၏။ ယေန စ အသိတပိတခါယိတသာ-
ယိတံ အဇ္ဈောဟရတိ။ မ၊ ၂။ ၈၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၆။
အဇ္ဈောဟရတိတိ အန္တော ပဝေသေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။
၉၈။ ဒိဗ္ဗောဇံ လောမကူပေဟိ အဇ္ဈောဟရေ-
ယျံ... အဇ္ဈောဟရိဿာမ။ မ၊ ၁။ ၃၁၂။ (သျှာ၊ ကံ၊
ဣ၊ က-မူကွဲ။) (ဂ) နှစ်မြှုပ်၏။ ကော မံ
အဇ္ဈောဟရိ ဘူတော၊ ဩဂါဠိ ယမုနံ နဒိ။ ဇာ၊
၂။ ၂၃၀။

အဇ္ဈောဟရိတ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + တ]
မျှိ - စား - အပ်သော။ ပကတိယာ အဘိသန္ဓ-
ဓာတု ကုတ္တိ အညသ္မိံ အဇ္ဈောဟရိတေ ဘိယျော
အာယမေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၆။

အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + တဗ္ဗ]
(က) မျှိအပ် - စားအပ် - သော။ ဗဟိမုခ-
ဒ္ဓါရံ နိဟရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။
(ခ) မျှိအပ်သော။ ဂလေန အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗန္တိ
ဂလဇ္ဈောဟရဏိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၆။

အဇ္ဈောဟရိယတိ (ကြိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ +
ယ + တိ] မျှိအပ် - စားအပ် - ၏။ ကဗန္ဓံ ကတွာ
အဇ္ဈောဟရိယတိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၆။

အဇ္ဈောဟာရ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဟရ + ဏ] (၁)
မျှိခြင်း၊ စားခြင်း။ အဇ္ဈောဟာရေ အဇ္ဈော-
ဟာရေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၃။

ဝိ၅။၆၆။(၂) မျှိအပ်-စားအပ်-သောအရာ၊
အစားအစာ။ ကုက္ကုဋေသ ပထဝီ ခဏိတော
ခဏိတော အညောဟာရံ အညောဟာရတိ။မိလိန္ဒ။
၃၄၉။

အညောဟာရေတိ (ကာကြိ) [အဓိ + အဝ +
ဟရ + ဧ + တိ] မျှိ-စား-စေ၏။ သွင်း၏။
ဣမာ စ မေ ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗောဇံ လောမကူပေဟိ
အညောဟာရေယျ။ မ၊၁။၃၁၂။တဿ တေ မယံ
ဒိဗ္ဗောဇံ လောမကူပေဟိ အညောဟာရေဿာမ။
မ၊၁။၃၁၂။မ၊၂။၂၀၈၊၄၃၄။

အညောဟိတ (တိ) [အဓိ + အဝ + ဓာ + တ]
မျှိအပ်-စားအပ်-သော၊ သွင်းအပ်-ထည့်
အပ်-သော။ ဥက္ကံ ဝိညောဟိတံ မုခေ။ ဇာ၊
၁။၃၆။ “ဣဒံ သိတလံ ဣဒံ ဥက္ကံ”န္တိ အနုပဓာ-
ရေတွာ ဥက္ကံ အညောဟရဏိယံ မုခေ အညော-
ဟရိတံ ဌပိတံ မုခေမိ ကဏ္ဍမိ ကုစ္ဆိမိ ဒဟတိ။
သောစေတိ ကိလမေတိ။ ဇာ၊၄။၂။၇။

အဗျာယန္တ (တိ) [န + ဗျာယန္တ] ဗျာန်မဝင်စား
သောသူ။ နတ္ထိ ဗျာနံ အပညဿ၊ ပညာ နတ္ထိ
အဗျာယတော။ ဓမ္မ၊၆၆။ အဗျာယန္တဿ
ပညာ နတ္ထိ။ဓမ္မ၊၄။၂။၃၇၅။

အဗျာယိ (တိ) [န + ဗျာယိ]ဗျာန်မဝင်စားသော၊
သူ။ ပညာ နတ္ထိ အဗျာယိနော။ ဓမ္မ၊၆၆။
(က-မူကွဲ။)

အညတိ (ကြိ) [အည + အ + တိ] ငင်၏။ ခပ်၏။
ကဲ့ခပ်၏။ ဥဒကံ အညန္တိ တောယာတိ ဥဒ္ဓန္တိ။
ဇာ၊၄။၁။၄၄၁။

အညတိ (ကာကြိ) [အည + ဧ + တိ]တုန့်စေ၏။
ယာစကေ ဒိသ္မာ ကဋ္ဌ၊ကဘာဝေန စိတ္တံ အညတိ
သင်္ကောစေတိတိ ကဋ္ဌ၊ကဋ္ဌ၊ကော။ အဘိ၊၄။၁။
၄၀၇။

အညရဂိရိ (ပု) [အညရ + ဂိရိ] အညရတောင်၊ အည-
ရဂိရိမည်သော (တောင်)။ တတော အညရဂိရိ
နာမ ပဗ္ဗတော ပဉ္စ ယောဇနာနိ။ ဇာ၊၄။၇။

၂၀၄။ (အညနာဂိရိ။သျှာ။ အာရုဋ္ဌရဂိရိ။သီ၊ဣ-
မူကွဲ။)

အညိတ (တိ) [အည + တ] သွားသော။ ဥဒ္ဓံ
အနုဂန္ဓာ တိရိယံ အညိဘာတိ တိရိစ္ဆာနာ။အဘိ၊
၄။၂။၄၃၅။ အညိတာတိ ဂတာ။ မူလဒီ၊၂။၂၁။

အညိတကဏ္ဍ (တိ) [အညိတ + ကဏ္ဍ] မလှုပ်မယှက်
ထားအပ်သော နားရွက်ရှိသော၊ နားစွင့်နေ
သော။ အယံ ဟတ္ထိ အညိတကဏ္ဍော ပဿာရိတ-
နဂုံဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၁။ အညိတကဏ္ဍာတိ
နိစ္စလဋ္ဌပိတကဏ္ဍပုဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂၉။

အညတိ (ကြိ) [အည + အ + တိ] ဆဲငင်၏။ဆန့်၏။
ဒိဃံ ဝါ အညန္တော “ဒိဃံ အညာမိ”တိ ပဇာနာ-
တိ။ဒီ၊၂။၂၃၂။ အညကုဋ၊ ဝဟဿကုဋ။ ဝိ၊၂။
၇။ဇာ၊၄။၁။၂၀၈။ (သီ၊သျှာ-မူကွဲ။) အညတိ-
လည်းကြည့်။ အညာမိ နံ ပမုညာမိ။ထေရ၊၃၂၃။
အညာမိတိ အာကဗျာမိ။ထေရ၊၄။၂။၂၀၃။

အညန (န) [အည + ယု] ဆွဲ - ငင် - ဆန့် - ခြင်း။
အညနပိဋ္ဌန (န) [အညန + ပိဋ္ဌန] ဆွဲ - ဆန့် -
ခြင်း၊ နှိပ် - နယ် - ခြင်း။ ဂဗ္ဘဝါသေန ဒုဿဏ္ဏိ-
တာနံ တေသံ တေသံ အင်္ဂါနံ သဏ္ဌာနသမ္ပာဒ-
နတ္ထံ အညနပိဋ္ဌနာဒိနံ ဝသေန ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော။
သံ၊၄။၃။၃၂။

အညနမတ္တ (န) [အညန + မတ္တ] ဆွဲရုံမျှ။ အပရေ
ပန “ဂဒ္ဓေါဟနမတ္တ”န္တိ ပါဠိ ဝတော ဂါဝိယာ
ကေဝါရံ ထနအညနမတ္တန္တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။အံ၊၄။
၃။၂၇၂။

အညနဝိဿဇ္ဇန (န) [အညန + ဝိဿဇ္ဇန] ဆွဲငင်
ခြင်း၊ ဖြေ - လျှော့ - ခြင်း။ ယန္တသုတ္တာဒိနံ
အညနဝိဿဇ္ဇနာဒိနာ ပဋ္ဌပိတနစ္စကော။ထေရီ၊၄။
၂၆၄။

အညန္တ (တိ) [အည + အန္တ] ဆွဲငင်သော၊ဆန့်သော၊
သူ။ဒိဃံ ဝါ အညန္တော “ဒိဃံ အညာမိ”တိ
ပဇာနာတိ။ ဒီ၊၂။၂၃၂။ ဣတော စိတော စ
အညန္တော ကိလမေတိ။သံ၊၄။၂။၄၆။

အဋ္ဌိတော (ကြိဝိ) [အဋ္ဌ + တော] ဆွဲငင်၍၊ ဆန့်၍။
နတ္ထိ တတ္ထ အဋ္ဌိတော ဝဇ္ဇနကိစ္စံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အဋ္ဌတိ (ကြိ) [အဋ္ဌ + အ + တိ] မျက်စဉ်းခတ်၏။
ဆေးဖြင့်ခြယ်၏။ မျက်စဉ်းတို့ဖြင့် သုတ်လိမ်း၏။
တေန ခေါ် ပန သမယေန ဘိက္ခု အင်္ဂုလိယာ
အဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၅။ ဘဒ္ဒေ လူမံ ဘေသဇ္ဇံ
အဋ္ဌေဟံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ ယံ တံ အက္ခိနိ စ
အဋ္ဌေယျာသံ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၈။

အဋ္ဌတိ (ကြိ) [အဋ္ဌ + အ + တိ] သွား - ရှန်း -
ဆွဲ - ၏။ အဋ္ဌ ကူဋ၊ ဝဟဿ ကူဋ၊ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၀၈။ (လု-မူကွဲ။)

အဋ္ဌနံ (န) [အဋ္ဌ + ယု။ အဇ္ဇတေ အနေန။ ဓာန်၊
၄။ ၂၀၆-လည်းကြည့်။] (၁) မျက်စဉ်း၊ မျက်စိ
ရောဂါပျောက်သောဆေး။ မည်းသောမျက်စဉ်း
စသော မျက်စဉ်း ၅-မျိုး။ အညတရဿ
ဘိက္ခုနော စက္ခုရောဂါဗာဓော ဟောတိ။
“အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ အဋ္ဌနံ ကာဠုဉ္ဇနံ ခဿဉ္ဇနံ
သောတဉ္ဇနံ ဂေရုကံ ကပလ္လန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၄။
(၂) မျက်စိဆိုးဆေး၊ မျက်စိကို အလှပြုပြင်
သောဆေး။ တေ ဝေရူပံ မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာ-
နယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ သေယျထိဒံ၊ ဥစ္ဆာ-
ဒနံ အဋ္ဌနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ အဋ္ဌနန္တိ အလကာ-
ရဉ္ဇနမေဝ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ (၃) ကြမ်းထမ်းသော -
ခါးသော - မျက်စဉ်းတမျိုး။ မျက်လွှာ ၂-ထပ်
၃-ထပ်မျက် ပျက်စီးစေနိုင်သော - မျက်စဉ်း
ကြမ်း - မျက်စဉ်းခါး။ ထိုမျက်စဉ်းကို - ဖော်စပ်
ခြင်း - ပေးခြင်း။ မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပန္တိ၊
သေယျထိဒံ၊ သန္တိကမ္ပံ အဋ္ဌနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။
အဋ္ဌနန္တိ ဒေ ဝါ တိဏိ ဝါ ပဋ္ဌလာနိ နိဟရဏ-
သမတ္ထံ ခါရဉ္ဇနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ (၄) ခနောက်စိမ်း၊
မျက်စဉ်းလုပ်သော ကျောက်ညို၊ အဋ္ဌနမနော-
သိလာဟရိတာလဟိဂုံလကဟေမရဇတကနကာ-
နေကဓာတုသတဝိနဒ္ဒပဋိမဏ္ဍိတပုဒေသေ။ ဇာ၊
၂။ ၁၁၃။ (၅) စိမ်းညိုသော အပွင့်ပွင့်သော
ချုံနွယ်။ အဋ္ဌနံ (၄) အနက်ကြည့်။

အဋ္ဌနံ (ပု၊ န) [အဋ္ဌ + ယု။ အဋ္ဌန + အ] (၁)
ဘိုးတော်အဋ္ဌနမင်း။ တေသု သုဒ္ဓေါဒနေ ရဇံ
ကာရယမာနေ တဿ ပဇာပတိယာ အဋ္ဌန-
ရညော ဓိဘာယ မဟာမာယာဒေဝိယာ ကုစ္ဆိမိ
ပူရိတပါရမီ မဟာပုရိသော.... ပဋိသန္ဓိ ဂဟေ-
တွာ....။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ (၂) ခနဥယမည်
သော ကောရဗျမင်း၏ အဋ္ဌနမည်သောဆင်၊
အဋ္ဌနဝဏ္ဏလည်းခေါ်သည်။ ၎င်းကြည့်။ အဋ္ဌန-
ဂီရိသကာသ-လည်းကြည့်။ (၃) အဋ္ဌနမည်သော
အရပ်မျက်နှာစောင့်ဆင်။ ဝါမနော ကုမုဒေါဉ္ဇ-
နော။ ဓာန်၊ ၂၀။ (၄) စိမ်းညိုရောင်အပွင့်ပွင့်
သည့် ချုံနွယ်အရှိများ၍ အဋ္ဌနအမည်ရသော
ဥယျာဉ်။ ဩဂယု အဋ္ဌနံ ဝနံ။ ထေရ၊ ၂။ ၂။
သာကေတေ အဋ္ဌနံ ဝနံ။ ထေရီ၊ ၂။ ၉၅။ အဋ္ဌနံ
ဝနန္တိ ဝေန်နာမကံ ဝနံ၊ အဋ္ဌနဝဏ္ဏပုပ္ဖဘာဝတော
ဟိ အဋ္ဌနာ ဝုစ္စန္တိ ဝလ္လိယော၊ တဗ္ဗဟုလတာယ
တံ ဝနံ ‘အဋ္ဌနဝန’န္တိ နာမံ လဘိ။ အပရေ ပန
အဋ္ဌနာ နာမ မဟာဂစ္ဆာတိ ဝဒန္တိ။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၁၆၁။ အဋ္ဌနဝန-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌနကရဏက (ပု) [အဋ္ဌန + ကရဏက] မျက်
စဉ်းကြုတ်။ တတ္ထိတနိဋ္ဌိတောပိ ဟိဂုံကရဏကော
အဋ္ဌနကရဏကော ဂဏ္ဍိကာ ဝိဓော အဋ္ဌနံ အဋ္ဌ-
နိသလာကာ ဥဒကပုဉ္ဇနိတိ လုဒံ သဗ္ဗံ ဘာဇနိ-
ယမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။

အဋ္ဌနက္ခိက (တိ) [အဋ္ဌန + အက္ခိ + က] မျက်စိကို
ဆေးဆိုးထားသောသူ။ တေလသဏ္ဍေဟိ ကေ-
သေဟိ၊ စပလာ အဋ္ဌနက္ခိကာ။ ထေရ၊
၃၄၁။ အဋ္ဌနက္ခိကာတိ အလကာရဉ္ဇနေန အဋ္ဌ-
တနေတ္တာ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၉၆၄။

အဋ္ဌနဂီရိ (ပု) [အဋ္ဌန + ဂီရိ] မျက်စဉ်းရောင်ရှိ
သော - စိမ်းစိုညိုမှိုင်းသော - အဋ္ဌနဂီရိ -
တောင်။ ဟိမဝန္တပုဒေသေ သမုဒ္ဒတိရေ ဌိတံ
သဋ္ဌိယောဇနဗ္ဗေမံ ကေဂ္ဂနံ ကာလပဗ္ဗတံ နာမ
အဋ္ဌနဂီရိ ဂန္ဓာ....။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။

အဉ္ဇနဂိရိနာမက (တိ) [အဉ္ဇနဂိရိ + နာမ + က]
အဉ္ဇနဂိရိအမည်ရှိသော။ နာရဒေါ မဇ္ဈိမဒေသ
အဉ္ဇနဂိရိနာမကေ ပဗ္ဗတဇာလန္တရေ ဝိဟာသိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၁။

အဉ္ဇနဂိရိသင်္ကာသ (တိ) [အဉ္ဇနဂိရိ + သင်္ကာသ]
အဉ္ဇနဂိရိတောင်နှင့် တူသော။ ဣမံ အဉ္ဇနဂိရိ-
သင်္ကာသံ တုယံ အဉ္ဇနနာမကံ မင်္ဂလဟတ္ထိ
ဒေဟိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၆။ အဉ္ဇနဝဏ္ဏ-လည်းကြည့်။

အဉ္ဇနဂိရိသိခရ (ပု) [အဉ္ဇနဂိရိ + သိခရ] စိမ်းစိုညို-
မှိုင်းသော-အဉ္ဇနဂိရိ-တောင်ထုတ်။ သမန္တ-
တော ဇာတိဟိဂုံလိကဓာရာ ဝိဇ္ဇုလတာ ဝိယ
သဉ္ဇ္ဈာပဘာနရဉ္ဇိတော ဝိယ စ ဇင်္ဂမော အဉ္ဇန-
ဂိရိသိခရော ဘဂဝန္တံ ဥပသကံမိတွာ။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၃။

အဉ္ဇနစုဏ္ဏ (န) [အဉ္ဇန + စုဏ္ဏ] မျက်စဉ်းမှုန့်။
ယာသံ ဝသေန ဂဂနတလံ အဉ္ဇနစုဏ္ဏသမော-
ကိဏ္ဏံ ဝိယ အဟောသိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁၁။ ၁၄။

အဉ္ဇနစုဏ္ဏသမောကိဏ္ဏ (တိ) [အဉ္ဇနစုဏ္ဏ +
သမောကိဏ္ဏ] မျက်စဉ်းမှုန့်တို့ဖြင့် - ပြုံးပြုံး -
လွမ်းဖုံး - သော။ အဉ္ဇနစုဏ္ဏ-ကြည့်။

အဉ္ဇနစ္ဆာယာ (ထိ) [အဉ္ဇန + နာယာ] မျက်စဉ်း
ရောင်။ အဉ္ဇနမက္ခိတ-ကြည့်။

အဉ္ဇနဇာတိ (ထိ) [အဉ္ဇန + ဇာတိ] မျက်စဉ်း
အမျိုးအစား၊ မျက်စဉ်းမျိုး။ ကာဠုဉ္ဇနန္တိ ကော
အဉ္ဇနဇာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။

အဉ္ဇနဒေဝီ (ထိ) [အဉ္ဇန + ဒေဝီ] အဉ္ဇနဒေဝီ
မည်သော မင်းသမီး၊ ဥပသာဂရမင်းသားနှင့်
ဒေဝဂဗ္ဘာမင်းသမီးတို့၏သမီး။ ဘဂိနိ* ပန အဉ္ဇန-
ဒေဝီ* န သရိသု။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၀၅။ တဿာ
“အဉ္ဇနဒေဝီ” တိ နာမံ ကရိသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁၄။ ၁၀။

အဉ္ဇနနာမက (တိ) [အဉ္ဇန + နာမ + က] အဉ္ဇန
အမည်ရှိသော၊ ဆင်။ အဉ္ဇနဂိရိသင်္ကာသ-ကြည့်။

အဉ္ဇနနာဠိ (ထိ) [အဉ္ဇန + နာဠိ] မျက်စဉ်းကျည်။
မျက်စဉ်း-ဗူး-ပုလင်း။ သြသဓဉ္ဇနနာဠိ စ။ အပ၊
၁။ ၃၅၂။

အဉ္ဇနနာဠိကာ (ထိ) [အဉ္ဇန + နာဠိကာ] မျက်
စဉ်းကျည်။ မျက်စဉ်း-ဗူး-ပုလင်း။ အဉ္ဇနိ-ကြည့်။

အဉ္ဇနပဗ္ဗတ (ပု) [အဉ္ဇန + ပဗ္ဗတ] အဉ္ဇနမည်သော
တောင်။ ဥဂ္ဂတာ အဗ္ဘကုဋ္ဌာ၊ နိလာ အဉ္ဇန-
ပဗ္ဗတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၉။ ပဗ္ဗတ.... မဟာအဋ္ဌဝိယံ
အဉ္ဇနပဗ္ဗတော နာမ အတ္ထိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၀။
သတ္တာ သဗ္ဗေပိ တေ အတ္တနော ဣဒ္ဓိယာ ဂဟေ-
တွာ.... ဟိမဝန္တပုဒေသေ ကဉ္ဇနပဗ္ဗတံ အဉ္ဇန-
ပဗ္ဗတံ....။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၄၄။

အဉ္ဇနပုဉ္ဇ (ပု) [အဉ္ဇန + ပုဉ္ဇ] မျက်စဉ်းပုံ၊ မျက်စဉ်း
မှုန့်အစုအပုံ။

အဉ္ဇနပုဉ္ဇသမာနဝဏ္ဏ (တိ) [အဉ္ဇနပုဉ္ဇ + သမာန +
ဝဏ္ဏ] မျက်စဉ်းပုံ - မျက်စဉ်းမှုန့်အစုအပုံ - ၏
အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ အဉ္ဇနဝဏ္ဏ-
ကြည့်။

အဉ္ဇနမက္ခိတ (တိ) [အဉ္ဇန + မက္ခိတ] မျက်စိ
ဆိုးဆေးဖြင့် - လိမ်း-ခြယ်-အပ်သော။ နေတ္တာ
အဉ္ဇနမက္ခိတာ။ မ၊ ၂။ ၂၇၃။ ထေရ၊ ၃၂၅။ နေတ္တာ
အဉ္ဇနမက္ခိတာတိ ဥဘောပိ နယနာနိ အန္ဓေ
ဒိသု အန္ဓေသု စ ယထာ အဉ္ဇနစ္ဆာယာ ဒိဿတိ၊
ဝေ အဉ္ဇိတဉ္ဇနာနိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။

အဉ္ဇနမက္ခိတဟတ္ထ (ပု) [အဉ္ဇနမက္ခိတ + ဟတ္ထ] မျက်
စိဆိုးဆေးဖြင့် ပေကျံသောလက်။ ဣမေ သတ္တာ
ကဉ္ဇိကပုဏ္ဏာလာဗု ဝိယ.... အဉ္ဇနမက္ခိတဟတ္ထော
ဝိယ စ ကိလေသဘရိတာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၄။

အဉ္ဇနမယ (တိ) [အဉ္ဇန + မယ] မျက်စဉ်းကျောက်-
ခနောက်စိမ်း- အစိပြီးသော။ ကာဠုကုဋ်
အဉ္ဇနမယံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ ၂၃၃။ ၂၃၂။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။

အဉ္စနမူလ (ပု) [အဉ္စန+မူလ] မျက်စဉ်းကျောက်၊
ခနောက်စိမ်း။ မဏိ ၂၄-မျိုးတို့တွင် တမျိုး။
နီတိ၊ သုတ္တ၊ နိဿယ ၂၀၂-ကြည့်။ မုတ္တာ သင်္ခေါ
အဉ္စနမူလော။ ဥဒါန၊ ၉၂။

အဉ္စနရာဇ (ပု) [အဉ္စန+ရာဇ] အဉ္စနမင်း၊ ဘိုးတော်
အဉ္စနမင်း။ အဉ္စန (၁) အနက်ကြည့်။

အဉ္စနရက္ခ (ပု) [အဉ္စန+ရက္ခ] အဉ္စနမည်သော
သစ်ပင်။

အဉ္စနရက္ခသာရယဋ္ဌိကဝဏ္ဏ (တိ) [အဉ္စနရက္ခ+သာ-
ရ+ဗုဒ္ဓိက+ဝဏ္ဏ] အဉ္စနမည်သော သစ်သားနှစ်
ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော မင်းတုတ်တံနှင့် တူသော။
ကာဠဝဏ္ဏံ ကဒ္ဒမံ ဒွိဓာ ဝိယူဟိတော နိက္ခမိတော
အဉ္စနရက္ခသာရယဋ္ဌိကဝဏ္ဏော မဟာမစ္ဆော။
ဇာ၊ ၄၁။ ၃၅၀။

အဉ္စနလောမသာဒိသ (တိ) [အဉ္စန+လောမ+
သာဒိသ] မျက်စဉ်းရောင်နှင့် တူသော အမွှေးရှိ
သော၊ သူ။ ဗာဟု မုဒ္ဒိ အဉ္စနလောမသာဒိသ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၆။ အဉ္စနလောမသာဒိသတိ အဉ္စန-
သဒိသေဟိ လောမေဟိ သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ ၄၁။
၅။ ၂၁၇။

အဉ္စနဝဏ္ဏ (တိ) [အဉ္စန+ဝဏ္ဏ] (၁) (က) မျက်စဉ်း
ရောင်နှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ ဥဒ္ဒဂါနိ
လောမာနိ ဇာတာနိ နီလာနိ အဉ္စနဝဏ္ဏာနိ။ ဒိ၊
၂။ ၁၅။ မ၊ ၂။ ၃၃၇။ (ခ) မျက်စဉ်းပုံ-မျက်စဉ်း
မွန်အစုအပုံ-၏ အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်း
ရှိသော။ ဝဏ္ဏံ အဉ္စနဝဏ္ဏေန၊ ကာလိင်္ဂသ္မိ-
နိမိမ္မသေ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၁။ အဉ္စနဝဏ္ဏေနာတိ အဉ္စန-
ပုဉ္ဇသမာနဝဏ္ဏေန ဣမိနာ တဝ နာဂေန။ ဇာ၊
၄၁။ ၂။ ၃၃၃။ (၂) အဉ္စနဝဏ္ဏအမည်ရှိသော။
နေဉ္ဇယဿ ကောရဗျရညော အဉ္စနဝဏ္ဏော နာမ
မင်္ဂလဟတ္ထိ အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂။ ၃၃၂။ (အဉ္စန (၂)
အနက်၌လာသောဆင်လည်း ဤဆင်ပင်တည်း။)
အဉ္စနသန္နိဘ-လည်းကြည့်။

အဉ္စနဝဏ္ဏပုပ္ဖ (န) [အဉ္စနဝဏ္ဏ+ပုပ္ဖ] (၁) မျက်စဉ်း
ရောင်- ပန်း- အပွင့်။ (တိ) (၂) မျက်စဉ်း
ရောင် အပွင့်ပွင့်သော၊ (ချုံနွယ်၊ သစ်ပင်။)

အဉ္စနဝဏ္ဏပုပ္ဖဘာဝ (ပု) [အဉ္စနဝဏ္ဏပုပ္ဖ+ဘာဝ]
(၁) မျက်စဉ်းရောင် အပွင့် ပွင့်သည်၏ အဖြစ်။
အဉ္စနဝဏ္ဏပုပ္ဖဘာဝတော ဟိ အဉ္စနာ ဝုစ္စန္တိ
ဝလ္လိယော။ ထေရ၊ ၄၁။ ၁၆၁။ အဉ္စန (၄)
အနက်လည်းကြည့်။

အဉ္စနဝဏ္ဏသဒိသကေသ (တိ) [အဉ္စနဝဏ္ဏ+သဒိ-
သ+ကေသ] မျက်စဉ်း အဆင်း - မျက်စဉ်း
ရောင်-နှင့်တူသော- ညိုမှောင်သော- ဆံပင်ရှိ
သော၊ သူ။ အဉ္စနဝဏ္ဏသဒိသကေသော (= သုသု-
ကာဠကေသော) ဟုတွာ။ ဒိ၊ ၄၁။ ၂၅၃။

အဉ္စနဝဏ္ဏသုနီလသုကေသ (တိ) [အဉ္စနဝဏ္ဏ+သု-
နီလ+သုကေသ] မျက်စဉ်း အဆင်းရှိသော
အလွန်နက်မှောင်၍ ကောင်းသောဆံပင်ရှိသော၊
သူ။ အဉ္စနဝဏ္ဏသုနီလသုကေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၄၇။ အဉ္စနသမဝဏ္ဏသုနီလကေသ-လည်းကြည့်။

အဉ္စနဝန (န) [အဉ္စန+ဝန] စိမ်းညိုရောင်အပွင့်ပွင့်
သောသစ်ပင်ချုံနွယ်တို့-ကို စိုက်ပျိုး ထားရာဖြစ်
သော - အရှိများသော - ဥယျာဉ်၊ အဉ္စန-
ဥယျာဉ်။ (ဤဥယျာဉ်ကား သာကေတမြို့၌
ရှိသည်၊ သားတို့ကို ဘေးမဲ့ ပေးရာလည်းဖြစ်
သည်။) ဘဂဝါ သာကေတေ ဝိဟရတိ အဉ္စနဝနေ
မိဂဒါယေ။ သံ၊ ၁။ ၅၂။ သံ၊ ၃။ ၁၉၂။ အဉ္စနဝနေတိ
အဉ္စနဝဏ္ဏပုပ္ပါနံ ရက္ခာနံ ရောပိတဝနေ။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၇၈။ သာကေတေ ဝိဟရာမိ အဉ္စနဝနေ မိဂ-
ဒါယေ။ အံ၊ ၃။ ၂၂၅။ (ထေရ၊ ၄၁။ ၁၀၇။ ၁၆၀။
ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၀၄။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂၄၆။ ဇာ၊ ၄၁။
၃၂၆။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၅၆။ တို့လည်းကြည့်။) အဉ္စန (၄)
အနက်လည်းကြည့်။

အဉ္စနဝနိယ (ပု) [အဉ္စနဝန+ဣယ] အဉ္စနဥယျာဉ်၌
နေလေ့ရှိသော၊ အဉ္စနဝနိယ အမည်ရှိသော၊
မထေရ်။ အဉ္စနဝနိယော ထေရော။ ထေရ၊ ၂၃၂။

အဉ္စနဝနိယတ္ထေရ (ပု) [အဉ္စနဝနိယ + ထေရ] အဉ္စနဝနိယမထေရ။ အာယသ္မဘော အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ (အ၊ ပ၊ ၁။ ၁၅၆။ နှိလာသော မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယမထေရဟူသည်လည်း ဤမထေရ်ပင်။)

အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာ (တိ) [အဉ္စနဝနိယတ္ထေရ + ဂါထာ] အဉ္စနဝနိယမထေရ် ကျူးရင့်သော ဂါထာ။ အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာ။ ထေရ။ ၂၃၂။

အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာသဏ္ဌနာ (ထိ) [အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာ၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ၁၆၁။

အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဝတ္ထု (န) [အဉ္စနဝနိယတ္ထေရ + ဝတ္ထု] အဉ္စနဝနိယမထေရ်ဝတ္ထု။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ၁၆၁။ ကြည့်။ တံ အဉ္စနဝနိယတ္ထေရဝတ္ထုမှ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၄။

အဉ္စနဝသဘ (ပု) [အဉ္စန + ဝသဘ] အဉ္စနဝသဘ အမည်ရှိသော၊ ဆင်။ ဓနုဉ္ဇယဿ ကောရဗျရဉ္ဇော အဉ္စနဝသဘော နာမ မင်္ဂလဟတ္ထိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၂။ (သိ၊ ဣ၊ မု၊ ကွဲ။)

အဉ္စနသက္က (ပု) [အဉ္စန + သက္က] အဉ္စနမည်သော သာကိဝင်မင်း၊ ဘိုးတော်အဉ္စနမင်း။ ပိတာ အဉ္စနသက္ကော မေ၊ မာတာ မမ သုလက္ခဏာ။ အ၊ ပ၊ ၂။ ၂၁၅။

အဉ္စနသဒိသ (တိ) [အဉ္စန + သဒိသ] မျက်စဉ်း - မျက်စဉ်းရောင် - နှင့် တူသော။ အဉ္စနလောမသဒိသ - ကြည့်။

အဉ္စနသန္နိဘ (တိ) [အဉ္စန + သန္နိဘ] (က) မျက်စဉ်း - မျက်စဉ်းရောင် - နှင့် တူသော။ ဥဒေန္တံဝ မဟာမေသံ၊ နိလံ အဉ္စနသန္နိဘံ။ အ၊ ပ၊ ၁။ ၃၇၅။ (ခ) အဉ္စနသန္နိဘ အမည်ရှိသော၊ ဆင်။ မဟာသတ္တဿ ပန အဉ္စနသန္နိဘော နာမ မင်္ဂလဟတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၁။ အဉ္စနဝဏ္ဏလည်း ကြည့်။

အဉ္စနသမဝဏ္ဏသုနီလကေသ (တိ) [အဉ္စနသမ + ဝဏ္ဏ + သုနီလ + ကေသ] မျက်စဉ်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော အလွန်နက်မှောင်သော ဆံပင်ရှိသော၊ သူ။ အဉ္စနသမဝဏ္ဏသုနီလကေသော။ (အဉ္စနဝဏ္ဏသုနီလသုကေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၇။) ကဉ္စနပဋိဝိသုဒ္ဓနလာဇော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။

အဉ္စနသဝ္ဗယ (တိ) [အဉ္စန + သဝ္ဗယ] အဉ္စနသဒ္ဓါဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ အဉ္စနအမည်ရှိသော။ ဒေါဟိ ပဝရံ နာဂံ၊ နီလံ အဉ္စနသဝ္ဗယံ။ စရိယာ။ ၃၈၇။ အဉ္စနသဝ္ဗယန္တိ အဉ္စနသဒ္ဓေန အဝှါတဗ္ဗံ၊ အဉ္စနနာမကန္တိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ ဌ၊ ၃၆။

အဉ္စနိတ္တဝိကာ (ထိ) [အဉ္စနိ + ထဝိကာ] မျက်စဉ်းတံ - မျက်စဉ်းကျည် - ထည့်ရန်အိတ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဉ္စနိတ္တဝိကန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅။

အဉ္စနိသလာကာ (ထိ) [အဉ္စနိ + သလာကာ] မျက်စဉ်းတံ။ န ဘိက္ခဝေ ဥစ္စာဝစာ အဉ္စနိသလာကာ ဓာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅။

အဉ္စနိ (ထိ) [အဉ္စန + ဤ] မျက်စဉ်းကျည်။ န ဘိက္ခဝေ ဥစ္စာဝစာ အဉ္စနိ ဓာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅။ အဉ္စနိဝ နဝါ ဝိတ္တာ။ မ၊ ၂။ ၂၇၃။ ထေရ။ ၃၂၅။ အဉ္စနိတိ အဉ္စနနာဠိကာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၉။ အဉ္စနိ အဉ္စနနာဠိကာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။

အဉ္စနပပိသန (န) [အဉ္စန + ဥပပိသန] မျက်စဉ်းနှင့်ထေရ်ရှိ ကြိတ်အပ်သော - မျက်စဉ်း အလိုငှါ ကြိတ်အပ်သော - (စန္ဒကူး၊ တောင်ဇလပ်စသည်တို့၏) အမူန့်။ အဉ္စနပပိသနေဟိ အတ္ထော ဟောတိ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စန္ဒနံ တဂရံ ကာဠာနုသာရိယံ တာလိသံ ဘဒ္ဒမုတ္တကန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၄။ အဉ္စနပပိသနေဟိတိ အဉ္စနေန သဒ္ဓိကေဘော ပိသိတဗ္ဗေဟိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၃။ အဉ္စနပပိသနန္တိ အဉ္စနတ္ထာယ ဥပပိသိတဗ္ဗံ ယံ ကိဉ္စိ စုဏ္ဏဇာတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၄။

အဉ္စ (တိ) [အဉ္စ + အဉ္စ။ ထိန္ဒ အဉ္စ။] မျက်စဉ်း
ခပ်သော။ သူ။ အကွိ အဉ္စ။ ယော အဝဂ်ဒေသေ
အခေမုခံ လေခံ ကရေန္တိ။ ဝိဠာငှ။ ၁၂၉။

အဉ္စလိ (ပု) [အဉ္စ + အလိ။ ကွာဒိ။ ၁၉၆။ ကြည့်။
အာ + ဇလ + ဣ။ ကံ၌ယောဇနာ မဟာဋ္ဌိကာ
ကတဉ္စလိအဉ္စ ၂၁-၂၂။ ကြည့်။] (၁) လက်အုပ်။
တေနဉ္စလိ ပဏာမေတွာ။ ဝိဝါ။ ၁၀။ ဒိ။ ၂။ ၃။
သံ။ ၁။ ၇။ အံ။ ၁။ ၆။ ဘိက္ခုသံဃဿ အဉ္စလိ
ပဏာမေတွာ။ ဒိ။ ၁။ ၄။ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တိတွာ
ဒဿနဿမောဓာနသမုဇ္ဈလ အဉ္စလိ သိရသိ
ပဂ္ဂဟေတွာ။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၃။ ဝိမာန။ ၄။ ၆။ (၂)
လက်ခုပ်။ တံ ပေါက္ခရဏိ ဩဂါဟေတွာ
အဉ္စလိနာ ပိတိတွာ ပက္ကမေယျ။ အံ။ ၂။ ၁၆။
(၃) လက်ဝါး။ လက်ဝါးပြင်။ တေန ဟိ သမ္ပ
ကပ္ပက တာနိ ပလိတာနိ မမ အဉ္စလိသ္မိ
ပတိဋ္ဌာပေဟိ။ မ။ ၂။ ၂၆။ (ဇာ။ ၄။ ၁။ ၁၅-
၁၆။ ကား ပါဏိမိ ဌပေဟိ-ဟုရှိသည်။)

အဉ္စလိက (ပု) [အဉ္စလိ + က] လက်အုပ်။ လက်အုပ်
ချီခြင်း။ လက်အုပ်ချီလျက် အရိအသေပြုခြင်း။
အဘိဝါဒေ။ အဉ္စလိကံ အကာသိ။ ဝိမာန။
၂။ အဉ္စလိကံ အကာသိန္တိ ဒဿနဿမောဓာန-
သမုဇ္ဈလ အဉ္စလိ သိရသိ ပဂ္ဂဟေန္တိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌာနံ
အပစာယနံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန။ ၄။ ၂။

အဉ္စလိကမ္မ (န) [အဉ္စလိ + ကမ္မ] လက်အုပ်ချီမှုကို
ပြုခြင်း။ အဘိဝါဒနံ ပစ္စုဋ္ဌာနံ အဉ္စလိကမ္မ။
ဝိ။ ၄။ ၅။ ဒိ။ ၂။ ၆။ အံ။ ၁။ ၁၂။ အထော
အဉ္စလိကမ္မဿ။ ဝိမာန။ ၅။ ဒဿနဓေ သမော-
ဓာနေတွာ အဉ္စလိကမ္မ။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၃။

အဉ္စလိကရဏိယ (တိ) [အဉ္စလိ + ကရဏိယ] လက်
အုပ်ချီထိုက်သော။ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ခံထိုက်
သော။ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ပြုရာဖြစ်သော။ သူ။
အာဟုနေယျော ပါဟုနေယျော ဒက္ခိဏေယျော
အဉ္စလိကရဏိယော။ ဒိ။ ၂။ ၈။ ဒိ။ ၂။ ၄။ ၁၉။
မ။ ၂။ ၁၂။ ၁၇။ အံ။ ၁။ ၂၀။ အဘိက။ ၃၉။

ဣတိဝုတ်။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။ အဉ္စလိကရဏိ-
ယောတိ အဉ္စလိပဂ္ဂဟဏဿ အနုစ္စဝိကော။ အံ။
၄။ ၂။ ၂၄။ ဥဘော ဟတ္ထေ သိရသိ ပဘိဋ္ဌပေ-
တွာ သဗ္ဗလောကေန ကရိယမာနံ အဉ္စလိကမ္မ
အရဟတိတိ အဉ္စလိကရဏိယော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၉။ ပုညတ္ထိ-
ကေဟိ အဉ္စလိ ကရဏိယာ တောတိ အဉ္စလိကရ-
ဏိယော။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၂။ ၁။

အဉ္စလိပဂ္ဂဟဏ (န) [အဉ္စလိ + ပဂ္ဂဟဏ] လက်အုပ်
ချီခြင်း။ အဉ္စလိကရဏိယ-ကြည့်။

အဉ္စလိပဏာမ (ပု) [အဉ္စလိ + ပဏာမ] လက်အုပ်
ချီမှီးရှိခိုးခြင်း။ သရဏကမနမဉ္စလိပဏာမော ဝါ။
မိလိန္ဒ။ ၂၃။

အဉ္စလိပုဋ္ဌ (ပု) [အဉ္စလိ + ပုဋ္ဌ] လက်အုပ်။ အဉ္စလိ-
ပုဋ္ဌ သိရသိ ကတွာ။ အပ။ ၄။ ၁။ ၃။

အဉ္စလိမတ္တ (န) [အဉ္စလိ + မတ္တ] လက်အုပ်ချီ
ခြင်းမျှ။

အဉ္စလိမတ္တကရဏ (န) [အဉ္စလိမတ္တ + ကရဏ]
လက်အုပ်ချီခြင်းမျှကို ပြုခြင်း။ ကိ အဉ္စလိ-
မတ္တကရဏေနာပိ ဝန္တနံ နာမ ဟောတိ။ ဒိ။ ၄။ ၁။
၂၇။

အဉ္စလိသာမိဓ (န) [အဉ္စလိ + သာမိဓ] လက်အုပ်
ချီခြင်း၊ အရိအသေပြုခြင်း။ ကတိ ပုဂ္ဂလာ နာဘိ-
ဝါဒေတဗ္ဗာ၊ အဉ္စလိသာမိဓေန စ။ ဝိ။ ၅။ ၃၆။
အဉ္စလိသာမိဓေန စာတိ သာမိဓိကဓမ္မေန သဒ္ဓိ
အဉ္စလိ စ တေသံ န ကာတဗ္ဗော။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၂၃။

အဉ္စသ (တိ) [အဉ္စ + အသ] ဖြောင့်သော။ မဂ္ဂဉ္စိမံ
အကုဋ္ဌိလမဉ္စသံ သိဝံ။ ဝိမာန။ ၁၉။ မဂ္ဂဉ္စိမံ
သိဝန္တိ အန္တဒ္ဓယပရိဝဇ္ဇနေန ကုဋ္ဌိလဘာဝကရာနံ
မာယာဒီနံ ကာယဝင်္ကာဒီနဉ္စ ပဟာနေန အကု-
ဋ္ဌိလံ၊ တတော ဧဝ အဉ္စသံ။ ဝိမာန။ ၄။ ၇။ အဉ္စ-
သော အမတောဂဓော။ ဝိမာန။ ၇။ အန္တဒ္ဓ-
ယဿ ပရိဝဇ္ဇနတော အဉ္စသော။ ဝိမာန။ ၄။ ၁၉။

ယော အရိယမဋ္ဌဂိကမညသံ ဥဇံ။ ထေရ။ ၂၂၇။
 အန္တဒ္ဓယရဟိတမဋ္ဌိမပဋိပတ္တိဘာဝတော အကုဋိ-
 လဋ္ဌေန အညသံ၊ ကာယဝကံာဒိပ္ပဟာနတော
 ဥဇံ။ ထေရ။ ၂၂၈။ ၁၂၄။ တူဇ္ဇ မေ မဂ္ဂမက္ခာဟိ၊
 အညသံ အမတောဂဓံ။ ထေရ။ ၂၂၉။ အညသန္တိ
 ဥဇကံ မဋ္ဌိမပဋိပဒါဘာဝေန အန္တဒ္ဓယဿ အန-
 ပဂမနတော။ ထေရ။ ၂၃၀။ ၁၂၅။ ဘာဝေန္တိ မဂ္ဂ-
 မညသံ။ ထေရီ။ ၂၃၁။ မဂ္ဂမညသန္တိ မဋ္ဌိမပဋိပတ္တိ-
 ဘာဝတော အညသံ ဥပရိမဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ထေရီ။
 ၂၃၂။ အညသ၊ အညသာယန-တိလည်းကြည့်။

အညသ (န) [အည + သ။ ဓာနံ၊ ဌိ။ ၁၉၀-ကြည့်။]
 (၁) လမ်း၊ ခရီးလမ်း။ ပုရာဏံ မဂ္ဂံ ပုရာဏသံ။
 သံ၊ ၁။ ၂၂၉။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၂။ အညသန္တိ မဂ္ဂဿေဝ
 ဝေဝစနံ။ သံ၊ ၁။ ၂၃၀။ သုတောန ပဋိပဋိဿ၊
 အညသံ အမတောဂဓံ။ ထေရ။ ၂၂၇။ သုတောန...
 အမတောဂဓန္တိ... အညသံ အရိယံ အဋ္ဌဂိကံ မဂ္ဂံ
 ပဋိပဋိ ပါပုဏံ။ ထေရ။ ၂၃၀။ ၁၂၆။ ဂစ္ဆန္တိ အနိ-
 လညသေ။ အပါ။ ၁။ ၂၂၇။ ၁၂၇။ ၁၂၈။ ၁၂၉။ ဂစ္ဆန္တိ
 အနိလညသေတိ အနိလညသေ အာကာသပထေ
 ဂစ္ဆန္တိ ဗုဒ္ဓံ။ အပါ။ ၁။ ၂၃၀။ န ဒေါသော အည-
 သဿ သော။န ဒေါသော သိဝမညသေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၀၇။ အညသဿာတိ မဂ္ဂဿ။သိဝမညသေတိ
 သိဝဿ အညသဿာတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၃၁။
 အာကာသဓာတု အညသောဟောတိ။ ဒိ၊ ၁။
 ၁၀၀။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။ အညသောတိ အာဟာရဿ
 ပဝိသနပရိဝတ္တနနိက္ခမနာဒိနိ မဂ္ဂေါ။ သိ၊ ၁။ သစ်၊
 ၂။ ၁၀၄။ (၂) ဖြောင့်သောလမ်း။ အညသာပရဒ္ဒ-
 ကြည့်။

အညသ (ပ) [အည + အသ] အညသ မည်သောမင်း။
 အညသော နာမ ခတ္တိယော။ အပါ။ ၁။ ၄၉။

အညသ (ဗျ) [အည + အသ] ဖြောင့်မတ်စွာ၊
 ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်။ အညသာယန-ကြည့်။

အညသာပရဒ္ဒ (တိ) [အညသ + အပရဒ္ဒ] လမ်းလဲ့
 သော၊ လမ်းဖြောင့် - လမ်းမှန် - မဋ္ဌိမပဋိပဒါ
 အကျင့်-၌ လဲ့မှားသော။ ဝိပဿပက္ခန္ဓာ လော-

ကသန္နိဝါသော အညသာပရဒ္ဒေါ။ ပဋိသံ၊ ၁၂၄။
 အညသာပရဒ္ဒေါတိ အညသေ ဥဇမဂ္ဂသ္မိ မဋ္ဌိမ-
 ပဋိပဒါယ အပရဒ္ဒေါ ဝိရဒ္ဒေါ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၂၂၁။

အညသာယန (ပ) [အညသ + အယန] ဖြောင့်
 သောလမ်း၊ လမ်းဖြောင့်၊ လမ်းမှန်။ အယမေဝ
 ဥဇမဂ္ဂေါ။ အယမညသာယနော။ ဒိ၊ ၁။ ၂၂၂။
 အညသာယနောတိ ဥဇမဂ္ဂဿေတံ ဝေဝစနံ၊
 အညသ ဝါ ဥဇကမေဝ ဧတေန အာယန္တိ
 အာဂစ္ဆန္တိတိ အညသာယနော။ ဒိ၊ ၁။ ၂၃၂။
 အညသာယနောတိ ဥဇမဂ္ဂဿ ဝေဝစနံ ပရိယာ-
 ယဒ္ဓယဿ အတိရေကတ္တဒီပနတော ယထာ
 “ပဒဋ္ဌာန”န္တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အညသသဒ္ဓေါ
 ဥဇကပရိယာယော။ သိ၊ ၁။ သစ်၊ ၂။ ၄၂၆။

အညာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အည + ဣာပေ + တိ] မျက်
 စဉ်းခတ်စေ၏။ “ဘဒ္ဒေ ဣမံ ဘေသဇံ အညေဟိ”-
 တိ အညာပေသိ။ မေ၊ ၁။ ၁၄။

အညာပေတုကာမ (တိ) [အညာပေတု + ကာမ + ဣ]
 မျက်စဉ်းခတ်စေလိုသော၊ သူ။ တတ္ထာယ အယော-
 သလာကာယ အက္ခိန္နိ အညာပေတုကာမော။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၅၁။

အညိတ (တိ) [အည + တ] သုတ်လိမ်းအပ်သော၊
 ခြယ်အပ်သော။ ဧကံ အက္ခိ အညိတံ။ ဇာ၊ ၁။
 ၅၀၉။

အညိတက္ခ (တိ) [အညိတ + အက္ခိ] မျက်စဉ်းခတ်ထား
 အပ်သကဲ့သို့ ကြည်လင်သောမျက်စိရှိသော၊ သူ။
 အညိတက္ခာ မနောရမာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၇။ အညိ-
 တက္ခာတိ အညိတေဟိ ဝိယ ဝိသုဒ္ဓပဉ္စပဿာ-
 ဒေဟိ အက္ခိဟိ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၄၂၁။

အညိတဉ္စန (တိ) [အညိတ + အဉ္စန] လိမ်း -
 ခြယ် - အပ်သော မျက်စိဆိုးဆေးရှိသော၊
 မျက်စိဆိုးဆေးဖြင့် - လိမ်း - ခြယ် - အပ်သော။
 အဉ္စနမက္ခိတ-ကြည့်။

အညိတနေတ္တ (တိ) [အညိတ + နေတ္တ] မျက်စိဆိုး
 ဆေးဖြင့် - လိမ်း - ခြယ် - အပ်သော မျက်စိရှိ
 သော၊ သူ။ အဉ္စနမက္ခိတ-ကြည့်။

အညွေတွာ (ကြိဝိ) [အည+တွာ] (၁) မျက်စိဆိုး
ဆေးဖြင့်-ပြည့်စေ-မို့စေ-၍၊ ခြယ်၍။ အကွီနို
အညွေတွာ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၈။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁၈၃။
အညွေတွာတိ အညွေနန ပူရေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။
(၂) လိမ်း-သုတ်-၍။ ကေ အကွီ ဥက္ခလိမ-
သိယာ အညွေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၉။

အညံသု (ကြိ) ဇာနာတိ-ကြည့်။

အညံ (တိ) [န+ည+အ။ (အညံ-သံ)] (က)
မသိသော၊ သူ၊ (လူမိုက်)။ ပညာ လတ္တတိ နာည-
တော။ သံ၊ ၁။ ၁၆။ အညတော အနန္တဗာလ-
တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ (ထိ) (ခ) မသိခြင်း။
ခလိတာ ဂလိတာ အညာယ အပရုဒ္ဓါ အကေဝလီ
တေ။ ဟောနိ။ ၂၃၂။ အညာယာတိ အညာဏေ-
န။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၉။

အညံ (တိ) [အာ+ည+အ] သိသော၊ သူ၊
သောတာပတ္တိမဂ်သည် သိအပ်သော အပိုင်းအ
ခြားကို မလွန်မ၍ သိတတ်သော၊ သူ။ အောက်
ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်နှင့် အထက်မဂ္ဂဋ္ဌာန်
သုံးယောက်။ ပဌမမဂ္ဂေန ဉာတမရိယာဒံ အန-
တိက္ကမိတွာ ဇာနာတိတိ အညော။ နေတ္တိ၊ ၄။
၂၅၅။ အညိန္ဒိယ-လည်းကြည့်။

အညံ (တိ) [အန+ယ။ (အန-သံ)] (၁) အခြား
တပါးသော၊ သူ၊ အရာ။ အညံ ပေတ္တိကံ၊ အညံ
ပိတာမဟံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော၊ သော
သုဇ္ဈတိ န အညာ ဣတရာ ပဇာ။ သံ၊ ၁။ ၁၆၇။
အယံ ပန အညာ လာမိကာ ပဇာ န သုဇ္ဈတိတိ
ဝေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁-၂။ အညာ လာမိကာ ပဇာ-
တိ ဣတရဝဏ္ဏံ ဝေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၈။ (ပါဠိ
တော်၌ န အညာ ဣတရာ ပဇာ-ဟူ၍၎င်း
အဋ္ဌကထာ၌ အညာ လာမိကာ ပဇာ-ဟူ၍၎င်း
ဋီကာ၌ အညာ လာမိကာ ပဇာတိ ဣတရဝဏ္ဏံ
ဝေတိ-ဟူ၍၎င်း ရှိလျှင် ဗြာဟ္မဏတို့ အယူဝါဒနှင့်
ကိုက်ညီ၍ ဆိုလိုရင်း အဘော်ကျရာသည်။)
ကာ တဿ အညာ ဂတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆။ စောဒကေန
အညေနညံ ပဋိစရတိ။ မ၊ ၁။ ၁၃၄။ အညေနညံ

ပဋိစရတိတိ အညေန ကာရဏေန ဝစနေန ဝါ
အညံ ကာရဏံ ဝစနံ ဝါ ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၇၀။ ကိံ ပန တပဿိ အညဒေဝ ကာယဒဏ္ဍံ
အညံ ဝစီဒဏ္ဍံ အညံ မနောဒဏ္ဍိ။ မ၊ ၂။ ၃၅။ တံ
ရတ္တိယာ စ ဒိဝဿဿ စ အညဒေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
အညံ နိရုဇ္ဈတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၀။ (၂) အချိုသော၊
သူ။ အညာ သုဝေဏီ သုသု မိဿကေသိယော။
ဝိမာန၊ ၉၂။ အညာတိ ကေစ္စာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၀။

အညကာရဏ (န) [အည+ကာရဏ] အခြား -
တပါး-သော အကြောင်း။ ယဒိ အညကာရဏာ
ပဏ္ဏရတာ။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။

အညကာလ (ပု) [အည+ကာလ] အခြား - တပါး -
အသိဉာဏ် မဖြစ်သောအခါ။ အညကာလေ
ပဉ္စဝိညာဏာဒိပရိပဏ္ဏဝိပါကပ္ပဝတ္တိအဘာဝါ။ မူလ
ဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။ အညကာလေတိ အဗုဒ္ဓိပဝတ္တိ-
ကာလေ။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

အညကုလ (န) [အည+ကုလ] အခြား - တပါး -
သောအမျိုး။

အညကုလပရမ္မရ (တိ) [အညကုလ+ပရမ္မရ]
အခြား - တပါး - သော အမျိုးအဆက်ဆက်။
သော ပန အညကုလပရမ္မရာယ အသာဓာရဏံ
တဿ ကုလဿ အာဒိပရိသသမုဒါဂတံ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၄။

အညကောဋ္ဌာသ (ပု) [အည+ကောဋ္ဌာသ]
အခြား - တပါး - သော အဖို့။ အညဘာဂ-
ကြည့်။

အညခန္တိက (တိ) [အည+ခန္တိ+က] အခြား -
တပါး - သော အယူကို လက်ခံသော၊ သူ။
ဒုဇ္ဇာနံ ခေါ တေ ပေါဋ္ဌပါဒ တယာ အညဒိဋ္ဌိ-
ကေန အညခန္တိကေန အညရစိကေန။ ဒီ၊ ၁။
၁၇၃။ မ၊ ၂။ ၂၃၄။

အညဂတိက (တိ) [အည+ဂတိ+က] အခြား -
တစုံတခု - သော မှီခိုအားထားရာရှိသော၊ သူ။
အတ္တဂတိကာဝ ဟောထ၊ မာ အညဂတိကာ။

ဒါငွေ၊ ၂။ ၁၃၈။ မာ အညဂတိကာတိ အညံ ကိဉ္စိ
ဂတိံ ပဋိသရဏံ ပရာယဏံ မာ စိန္တယိတ္ထ။
ဒါငွေ၊ ၂။ ၁၄၇။

အညဂေါရ (တိ) [အည+ဂေါရ] အခြား -
တပါး - ခြားနား - သော ကျက်စားရာရှိသော၊
သူ။ မယ် ခေါ် ကာက အညဂေါရရာ၊ တွမ္ပိ
အညဂေါရဓာရေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။

အညစေတိယ (န) [အည+စေတိယ] အခြား -
တပါး - သော စေတိ။ စေတိယဿ ပရိဏတံ
အညစေတိယဿ ဝါ သံဃဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ
ပရိဏာမေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၁။

အညဇန (ပု) [အည+ဇန] မသိသော၊ မိမိ၏
အစီးအပွား ရှိမရှိကို မသိသော၊ သူ (လူမျိုး)။
မိသော အညဇနေန ဝေဒဂူ။ ဥဒါန။ ၁၈၉။
အတ္တဇနော ဟိတာဟိတံ န ဇာနာတိတိ အညော၊
အဝိဒ္ဓါ ဗာလောတိ အတ္ထော။ တေန အညေန
ဇနေန....။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၄။

အညဇာတိ (ထိ) [အည+ဇာတိ] အခြား -
တပါး - ခြားနား - သော ဇာတိ။ ဒေဝဘူတော
မနုဿော ဝါ၊ ဇာတော ဝါ အညဇာတိယာ။
အပ၊ ၂။ ၂။ ၁။

အညဇာတိက (တိ) [အည+ဇာတိ+က] အခြား -
တပါး - သော သဘောရှိသော၊ တရား။ ယေ
တေ ကိလေသာ အညဇာတိကာ အညဝိဟိ-
တကာ။ မဟာနိ၊ ၂၀၄။ အညဇာတိကာတိ
အညသဘာဝါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၁၀။

အညဈာန (န) [အည+ဈာန] အခြား - တပါး -
သော ဈာန်။

အညဈာနိက (တိ) [အညဈာန+ဣက] အခြား -
တပါး - သော ဈာန်ရှိသော၊ တိကစတုက္ကဈာန်
မှ တပါးသောဈာန် - စတုက္ကဈာန် - ရှိသော
မဂ်။ တိကစတုက္ကဈာနိကံ ပန မဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ
တတ္ထုပ္ပန္နဿ အဂ္ဂပဇ္ဈာနံ တဇ္ဈာနိကံ ဖလဉ္စ
ပါဒကံ ကတွာ ဥပရိမဂ္ဂဘာဝနာယ အညဈာနိ-
ကာပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၄။ အညဈာနိကာ-

ပီတိ တိကစတုက္ကဈာနတော အညဈာနိကာပိ
စတုက္ကဈာနိကာပိ မဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၈။

အညည (တိ) [အည+အည] အမျိုးမျိုးသော၊
တမျိုးတမျိုးသော။

အညညစိတ္တ (တိ) [အညည+စိတ္တ] တမျိုး
တမျိုးသောစိတ်ရှိသော၊ ပေါသော - ပြောင်း
လွဲသွယ်သော - စိတ်ရှိသော၊ သူ။ န ဟိ အညည-
စိတ္တာနံ၊ ဣတ္ထိန္နံ ပုရိသာန ဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၁၆။
အညညစိတ္တာနန္တိ အညေနညေန စိတ္တေန
သမန္နာဂတာနံ၊ လဟုစိတ္တာနန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၅၇။

အညဌာန (န) [အည+ဌာန] အခြား - တပါး -
သော - အရပ် - ဌာန။ ဂစ္ဆန္တော စ အညဌာနံ
အဂန္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။

အညဌာနာဘာဝ (ပု) [အညဌာန+အဘာဝ]
အခြား - တပါး - သော တည်ရာ - ဌာန - ၏ မရှိ
ခြင်း။ (ဥပေက္ခာ အစရှိသည်၏ အဖြစ်နိဿယ။)
ဈာနပစ္စယတ္တာဘာဝေပိ ဝေဒနာစိတ္တဋ္ဌိတိနံ
ဥပေက္ခာဒိဘာဝတော တထာဘူတာနံ စစနေ
အညဌာနာဘာဝတော စ ဒုတိယရာသိနိဋ္ဌေ-
သော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။ အညဌာနာဘာဝတော-
တိ စိတ္တဋ္ဌိတိ ဝေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၃၂။

အညတမ (တိ) [အည+တမ] (အနုတမ-သံ)
တခု - တမျိုး - တယောက် - စသည်။ အတွင်း
ဝင် - အပါအဝင် - ဖြစ်သော၊ သူ၊ အရာ။ တေ-
သမဟံ အညတမော။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂။ ၄၄။
(ဣ-မူကွေ။)

အညတရ (တိ) [အည+တရ] (အနုတရ-သံ)
(က) တခု - တမျိုး - တယောက် စသည်။
အတွင်းဝင် - အပါအဝင် - ဖြစ်သော၊ သူ၊ အရာ။
ဒိန္နမညတရံ ဥ တွာ၊ မုတ္တော ဂစ္ဆေယျ ပဗ္ဗတံ။
ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၇၀။ အမှာကံ ဒိန္နံ အန္တရေ ဧကော။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၅၃။ အာယူဟတံ အညတရဿ

ဟောတိ။ ဇာ၊၂။၂၇။ ဒို့နံ ဝါယာမမာနာနံ
 အညတရဿ ဝေ ဟောတိ။ ဇာ၊၄။၇။၁၈၄။
 ဒသန္နမညတရံ ဌာနံ၊ ခိပ္ပမေဝ နိဂစ္ဆတိ။ဓမ္မ။
 ၃၃။ ဒသသု ဒုက္ခကာရဏေသု အညတရံ
 ကာရဏံ။ဓမ္မ၊၄။၂။၄၅။ အဘိဇာနာတိ နော
 ဘန္တေ ဘဂဝါ အဟု ဉာတညတရဿ မဟေ-
 သက္ခဿ ယက္ခဿ။မ၊၁။၃၂။ဉာတညတရဿာ-
 တိ ပညာတညတရဿ၊ သက္ကောပိ ပညာတာနံ
 အညတရေ။ မ၊၄။၂။၂၀၅။ အညတရေ ခေါ
 ပနာယသ္မာ ကဿပေါ အရဟတံ အဟောသိ။
 ဒိ၊၁။၁၆၆။ အညတရေတိ ဧကော။... ဘဂဝ-
 တော သာဝကာနံ အရဟန္တာနံ အပ္ပန္နရေ
 အဟောသိတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။ ဒိ၊၄။
 ၁။၂၉၉။ အယံ တေသံ အညတရေ သန္တာနော
 ဂဟပတိ။ဒိ၊၃။၃၀။ အညတရဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ
 ဒဟရမာဏဝိကာ ပဇာပတိ ဟောတိ။ ဥဒါန။
 ၉။ အညတရဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿာတိ ကေဿ
 ကုဋုမ္မိကဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ။ ဥဒါန၊၄။၁၀၃။
 တံ ဘာဝိတတ္ထညတရံ၊ ဗြဟ္မဘူတံ တထာဂတံ။
 ဣတိဝုတ်။၂၃၄။ တံ ဘာဝိတကာယသီလစိတ္တ-
 ပညာတာယ ဘာဝိတတ္ထေသု အရဟန္တေသု
 အညတရံ အပ္ပန္နရံ ကေ။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၀၆။
 အဘိဟေဋ္ဌယံ အညတရမ္မိ တေသံ။ သုတ္တနိ။၂၇၄။
 အညတရမ္မိတိ ယံ ကိဉ္စိ ကေမ္မိ။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၅၇။
 အနိကာမယံ အညတရမ္မိ တေသံ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၉။
 တေသံ နိဝေသနာနံ ကေမ္မိ။ သုတ္တနိ။ ၄။၁။၂၄၇။
 အညတရံ ပါရာဇိကံ ဓမ္မံ အဇ္ဈာပနော။ ဝိ၊၁။
 ၂၅၃။ (ခ) တစုံတခု၊ တစုံတရာ၊ တစုံတ
 ယောက်၊ မသတ်မှတ် အပ်သော၊ မထင်ရှား
 သော၊ အမျိုးအမည်မထင်ရှားသော၊သူ။ တေန
 ခေါ ပန သမယေန အညတရသ္မိ* အာဝါသေ
 တဒဟုပေါသထေ စတ္တာရော ဘိက္ခု ဝိဟရန္တိ။
 ဝိ၊၃။၁၆၆။ ဒေ ပူဂါ အညတရိဿာ ဂဏိကာယ
 သာရတ္တာ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊၁၆၆။ အညတ-
 ရိဿာ ဂဏိကာယာတိ အညတရာယ နဂရ-
 သောဘိနိယာ။ ဥဒါန၊၄။၃၁၈။ အထ ခေါ

အညတရ ဒေဝတာ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ။
 ခုဒ္ဒက။၃။ အညတရာတိ အနိယမိတနိဒ္ဒေသော၊
 သာ ဟိ နာမဂေါတ္တတော အပါကဋ္ဌာ၊ တသ္မာ
 အညတရာတိ ဝုတ္တာ။ ခုဒ္ဒက၊၄။၉၆။ အည-
 တရေ ဟုံဟုကံဇာတိကော ဗြာဟ္မဏော။ဥဒါန။
 ၈၀။ အညတရေတိ နာမဂေါတ္တဝသေန အနဘိ-
 ညာတော အပါကဋ္ဌော ဧကော။ ဥဒါန၊၄။၄၈။
 အညတရေ ဘိက္ခု ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓရေ
 နိသိန္ဒော ဟောတိ။ ဥဒါန၊၁၀၀။ အညတရေ
 ဘိက္ခုတိ နာမဂေါတ္တေန အပါကဋ္ဌော ဧကော
 ခိဏာသဝဘိက္ခု။ ဥဒါန၊၄။၁၄၈။ ဣမိဿာယေဝ
 သာဝတ္ထိယာ အညတရေ ရဇာ အဟောသိ။
 ဥဒါန၊၁၅၉။ အညတရေ ရဇာ အဟောသိတိ
 ပုရာတနော နာမဂေါတ္တေဟိ လောကေ အပါ-
 ကဋ္ဌော ဧကော ရဇာ အဟောသိ။ ဥဒါန၊၄။
 ၃၁၀။ (ဂ) အခြားတပါးသော၊သူ။အညတရေ
 သတ္တော လောလဇာတိကော သက် ဘက်
 ပရိရက္ခန္တော အညတရံ ဘက် အဒိန္နံ အာဒိယိ-
 တော။ ဒိ၊၃။၇၆။

အညတရဣတ္ထိဝတ္ထု (န) [အညတရ+ဣတ္ထိ+
 ဝတ္ထု] တယောက်သောမိန်းမ-မိန်းမတယောက်
 -၏ အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊၄။၁။
 ၄၀၃-၄။

အညတရဥက္ကဏ္ဍိတဘိက္ခုဝတ္ထု (န) [အညတရ+
 ဥက္ကဏ္ဍိတ+ဘိက္ခု+ဝတ္ထု] ပျင်းရိသော ရဟန်း
 တပါး၏ - အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊၄။
 ၁။၁၈၉၊၁၉၁။

အညတရကုဋုမ္မိကဝတ္ထု (န) [အညတရ+ကုဋုမ္မိ-
 က+ဝတ္ထု] တယောက်သော သူကြွယ် - သူ
 ကြွယ်တယောက်-၏ အကြောင်း အရာ-ဝတ္ထု။
 ဓမ္မ၊၄။၂။၁၈၀-၁။

အညတရကုလဒါရိကာဝတ္ထု (န) [အညတရ+
 ကုလ+ဒါရိကာ+ဝတ္ထု] တယောက်သော
 အမျိုးသမီး - အမျိုးသမီး တယောက် - ၏
 အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊၄။၂။၁၆၈-၉။

အညတရကုလပုတ္တဝတ္ထု (န) [အညတရ+ကုလ-
ပုတ္တ+ဝတ္ထု] တယောက်သော အမျိုးသား-
အမျိုးသား တယောက် - ၏ အကြောင်းအရာ
- ဝတ္ထု။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂-၃-၄။

အညတရကောဋ္ဌာသ (ပု) [အညတရ+ကော-
ဋ္ဌာသ] တခုခု-တပါးပါး-သော အဖို့။ ဇာတိ-
အာဒိသု အညတရကောဋ္ဌာသသေတံ အဓိ-
ဝစနံ။ ဝိဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၈၄။

အညတရဇေန (န) [အညတရ+ဇေန] တပါးပါး
သောဇေန။ ... အညတရဇေနသ ပရိယော-
သာဇေန။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။

အညတရညတရ (တိ) [အညတရ+အညတရ]
(က) တခုခု၊ တမျိုးမျိုး။ ကော ပန ဝါဒေါ
အညတရညတရေန။ ဒီ၊ ၂။ ၃၇။ အညတရညတ-
ရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ။ ...။ မ၊ ၁။ ၈၃။
(ခ) အခြား- တပါး- သော၊ အခြား ဤသို့
သဘောရှိသော။ ကုလေ ဇေဋ္ဌပစာယိတာယ
အညတရညတရေသု စ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေ-
သု။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၉။ အညတရညတရေသု စာတိ
အညေသု စ ဝေရူပေသု။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃။

အညတရတ္ထေရဝတ္ထု (န) [အညတရ+ထေရ+
ဝတ္ထု] တပါးသောထေရ်- ထေရ်တပါး- ၏
အကြောင်း အရာ- ဝတ္ထု။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၀-၁။

အညတရဒွါရ (န) [အညတရ+ဒွါရ] တပါးပါး
သော-တခုခုသော-ဒွါရ။

အညတရဒွါရပုပ္ဖဝတ္ထ (တိ) [အညတရဒွါရ+ပုပ္ဖဝတ္ထ]
တပါးပါးသော ဒွါရ၌ - ဒွါရတပါးပါး၌- ဖြစ်
သော၊ တရား။ ကာယဝစီဒွါရနံ အညတရဒွါ-
ရပုပ္ဖဝတ္တာ ဝဓကစေတနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၁၇။

အညတရနာမ (န) [အညတရ+နာမ] တခုခု -
တမျိုးမျိုး - သော အမည်။ တေသု တိသု
အညတရနာမေန သဒ္ဓိံ ဇီဝတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀။

အညတရပုရိသဝတ္ထု (န) [အညတရ+ပုရိသ+
ဝတ္ထု] တယောက်သောယောက်ျား-ယောက်ျား
တယောက် - ၏ အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။
ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၂၊ ၂၉၂။

အညတရဌာဟုဏဝတ္ထု (န) [အညတရ+ဌာဟု-
ဏ+ဝတ္ထု] တယောက်သောပုဏ္ဏား - ပုဏ္ဏား
တယောက် - ၏ အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။
ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၅-၆။ ၂၁၇-၈။ ၃၉၇၊ ၄၁၁။

အညတရဘာသာ (ထိ) [အညတရ+ဘာသာ]
တပါးပါး - တမျိုးမျိုး - သော - ဘာသာ -
စကား။ မိလက္ခဘာသာသု ဝါ အညတရဘာ-
သာယ တမတ္ထံ ဝဒေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။

အညတရဘိက္ခုဝတ္ထု (န) [အညတရ+ဘိက္ခု+
ဝတ္ထု] တပါးသောရဟန်း - ရဟန်းတပါး - ၏
အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၈-၉၊
၁၈၃-၉။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၄-၅၊ ၄၁၅-၆။

အညတရမုခ (န) [အညတရ+မုခ] တပါးပါး -
တမျိုးမျိုး- သော အကြီးအမှူး - အကြောင်း
ရင်း-ခေါင်းစဉ်။ တေသံတေသံဓာတုပရိဂ္ဂဟမုခါနံ
အညတရမုခဝသေန အနေကဓာဝ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ
နာနာနယတော ဝိဘာဝိတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။

အညတရဝသ (ပု) [အညတရ+ဝသ] တခုခု -
တပါးပါး - ၏ အစွမ်း။ ဩဓိသကာနောဓိသက-
ဒိသာဖရဏာနံ ဟိ အညတရဝသေန မေတ္တံ ဥဂ္ဂ-
ဏန္တဿာပိ ဗျာပါဒေါ ပဟိယတိ။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၃၃၉။

အညတရဝိပတ္တိ (ထိ) [အညတရ+ဝိပတ္တိ] တပါး
ပါး - တခုခု - တမျိုးမျိုး - သော ပျက်စီးခြင်း။
တထာ ဝိဝဒန္တာ ပန သီလဝိပတ္တိအာဒိသု အည
တရဝိပတ္တိံ အာပဋိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၃။

အညတရဝိဟာရ (ပု) [အညတရ+ဝိဟာရ] တပါး
ပါး-တမျိုးမျိုး-သော ဝိဟာရ။

အညတရဝိဟာရသမဂီပရိဒီပန (န) [အညတရ-
ဝိဟာရ+သမဂီ+ပရိဒီပန] တပါးပါး - တမျိုး

မျိုး-သော ဝိဟာရနှင့် ပြည့်စုံသူ၏ အဖြစ်ကို-
 ပြတတ်- ပြကြောင်းဖြစ်- သော၊ပုဒ်-စကား။
 ဝိဟရတိတိ အဝိသေသေန လူရိယာပထဒိဗ္ဗ-
 ဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသ-
 မဂီပရိဒီပနမေတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။
 အညတရဝိဟာရသမဂီပရိဒီပနန္တိ ယထာဝုတ္တ-
 ဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမဂီဘာဝပရိ-
 ဒီပနံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၄။ အညတရဝိဟာရ-
 သမဂီပရိဒီပနန္တိ တာသမေကတော အပ္ပဝတ္ထတာ
 ဧကေန ဝါ ဒွိဟိ ဝါ သမဂီဘာဝပရိဒီပနံ၊ဘာဝ-
 လောပေနာယံ ဘာဝပ္ပဓာနေန ဝါ နိဒ္ဒေသော။
 သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၄။

အညတရသမဂီ (တိ) [အညတရ + သမဂီ]တပါး
 ပါး - တမျိုးမျိုး - သော လူရိယာပုထ်နှင့်
 ပြည့်စုံသောသူ။ ဌာနသမဂီ ဝါ ဟိ ကာယေန
 ကိဉ္စိ ကရေယျ ဂမနာဒိသု အညတရသမဂီ
 ဝါတိ။သာရတ္ထ၊၁။၂၀၃။

အညတရသမယ (ပု) [အညတရ + သမယ] တပါး
 ပါးသော အခါ။ တကြာပိ နေဝ ဘဝင်္ဂသမယေ
 န အာဝဇ္ဇနာဒိနံ အညတရသမယေ သံဝရော ဝါ
 အသံဝရော ဝါ အတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။
 ၁၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂။

အညတရသရိရဝတ္ထ (တိ) [အညတရ + သရိရ +
 ဝတ္ထ] တပါးပါး - တမျိုးမျိုး - သော ကိုယ်
 အဆင်းရှိသောသူ။ တဿ ပိဋ္ဌိယံ ဝါ ကုစ္ဆိယံ
 ဝါ ဥဋ္ဌိတေန ဝိသဘာဂဝဇ္ဇေန ကာဠရတ္တာဒိနံ
 အညတရသရိရဝတ္ထာ ဂါဝိ ဝိယ သဗလံ နာမ
 ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။

အညတိတ္ထ (န) [အည + တိတ္ထ] အခြား - တပါး -
 သော အယူ။ ဤသာသနာတော်မှ - အခြား -
 တပါး - သော အယူ။ အညတိတ္ထိယ-ကြည့်။

အညတိတ္ထာယတန (န) [အညတိတ္ထ + အာယတန]
 အခြား - တပါး - သော - သာသနာ - တိတ္ထိ
 ဘောင်။ ဝေမေဝံ ဣမေသု သမဏေသု ကေ-

သမဏောပိ န အညတိတ္ထာယတနေ ဥပ္ပဒတိ။ မ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။

အညတိတ္ထိယ (ပု) [အည + တိတ္ထ + ဣယ] အခြား
 တပါးအယူရှိသော၊ ဤသာသနာတော်မှအခြား
 တပါးသော အယူရှိသော၊ အသိအမြင်၊ အသွင်
 အပြင်၊ အပြုအမူ၊ အကျင့်အကြံ၊ အနေအထိုင်
 အားဖြင့် တမျိုးတပါး ခြားနားသော အယူရှိ
 သောသူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အည-
 တိတ္ထိယာ ပရိဗ္ဗာဇကော စာတုဒ္ဓသေ ပန္နရသေ။
 ဝိ၊ဉ္စ၊၁၃၉။ အညတိတ္ထိယာတိ ဣတ္ထေ တိတ္ထံ ဝုစ္စတိ
 လဒ္ဓိ၊ အညံ တိတ္ထံ အညတိတ္ထံ၊ အညတိတ္ထံ
 ဧတေသံ အတ္ထိတိ အညတိတ္ထိယာ၊ ဣတော
 အညလဒ္ဓိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။
 အညတိတ္ထိယာ ပရိဗ္ဗာဇကော။ ဒီ၊ဉ္စ၊၃။ အည-
 တိတ္ထိယာတိဒဿနေနပိ အာကပ္ပေနပိ ကုတ္တေနပိ
 အာစာရေနပိ ဝိဟာရေနပိ လူရိယာပထေနပိ
 အညေ တိတ္ထိယာတိ အညတိတ္ထိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၁၇။

အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗ (တိ) [အညတိတ္ထိယ + ပုဗ္ဗ]
 အခြားတပါး အယူရှိသောသူ။ ယော သော
 အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗော။ ဝိ၊ဉ္စ၊၉၈။ ဒီ၊၁။၁၆၅။
 ယော ခေါ သဘိယ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗော...။
 သုတ္တနိ၊၃၆၃။ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗောတိ အည-
 တိတ္ထိယော ဝေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗကထာ (ထိ) [အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗ +
 ကထာ] အခြား တပါး အယူရှိသော သူ၏
 အကြောင်းအရာ - ကို ပြဆိုရာစကား။ ဝိ၊ဉ္စ၊
 ၉၈၊၁၀၁။ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗကထာ နိဋ္ဌိတာ။ဝိ၊ဉ္စ၊
 ၁၀၁။

အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗဝတ္ထ (န) [အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗ +
 ဝတ္ထ] အခြား တပါး အယူရှိသော သူ၏ - အ
 ကြောင်းအရာ - ဝတ္ထ။ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗဝတ္ထ-
 သို့...။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။

အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗဝတ္ထကထာ (ထိ) [အညတိတ္ထိယ-
 ပုဗ္ဗ + ဝတ္ထ + ကထာ] အခြား တပါး အယူရှိ

သု၏ အကြောင်း အရာ-တ္ထေ - ကို ပြဆိုရာ စကား။ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗဝတ္ထုကထာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။

အညတိတ္ထိယပေယျာလ (န) [အညတိတ္ထိယ + ပေယျာလ] အညတိတ္ထိယတို့နှင့် စပ်၍ ပေယျာလအားဖြင့် ဟောအပ်သော သုတ်အပေါင်း၊ အညတိတ္ထိယပေယျာလဝဂ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ-ပါဠိ၊၁-သံယုတ်၊ ၁-သုတ်၊ ၅-ဝဂ်။ သံ၊၃။၂၁-၃။

အညတိတ္ထိယဘာဏဝါရ (ပု) [အညတိတ္ထိယ + ဘာဏဝါရ] အခြား တပါး အယူရှိသူတို့၏ အကြောင်းကို ရွတ်ဆိုရာ အလှည့်အကြိမ် - အခန်း - ဘာဏဝါရ။ အညတိတ္ထိယဘာဏဝါရော နိဋ္ဌိတော ကောဒသမော။ဝိ၊၃။၁၅။

အညတိတ္ထိယသရဏ (န) [အညတိတ္ထိယ + သရဏ] အခြား တပါး အယူရှိသူတို့ကို ကိုးကွယ်ခြင်း။ အညတိတ္ထိယသရဏံ ဘိန္နိတော ဗုဒ္ဓံ သရဏံ အဂမံသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

အညတော (ဗျ) [အည + တော] (က)အခြား - တပါး-သောနေရာကိုသို့။အညတော ဩလောကန္တော အပရံ နိပ္ပလံ အဗ္ဗုရန္တံ ဒိသ္မာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ (ခ) အခြားတပါးဖြင့်၊ အရိယမဂ်ဉာဏ်မှ - အခြား - တပါး - သော မိစ္ဆာဉာဏ်ဖြင့်။ န ဗြာဟ္မဏော အညတော သုဒ္ဓိမာဟ။ သုတ္တနိ။၄၀၂။ ဝေ န ဗြာဟ္မဏော အညတော သုဒ္ဓိမာဟာတိ ဝတော ဣဒါနိ ယေ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ အညတော သုဒ္ဓိံ ဗြုဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ (ဂ) အခြား - တပါး - သော နည်းအားဖြင့်။ အဇ္ဈတ္တမေဝပသမေ၊ န အညတော ဘိက္ခု သန္တိမေသေယျ။ သုတ္တနိ၊၄၂။အညေန ဥပါယေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။ (ဃ) အခြား - တပါး - သောအခြင်းအရာအားဖြင့်။ သဗ္ဗံ ဓမ္မံ ပရိညာယ သဗ္ဗနိမိတ္တာနိ အညတော ပဿတိ။သံ၊၂။၂၇၇။ အညတော ပဿတိတိ ဟတာ အပရိညာတာဘိနိဝေသော ဇနော ပဿတိ၊ တတော အညတော ပဿတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။

အညတောသဝ (တိ) [အညတော + သု + အ။ အလုတ္တကိဘန္တသမာသ်။] အခြား - တပါး - သော သုတံမှ ကြားအပ်သော၊ စကား၊ အဖြစ် အပျက်စသည်။ ဒိသ္မာ ဝဒါမိ န ဟိ အညတောသဝံ။ဇာ၊၁။၁၃၉။ န အညတောသဝံ အညဿ သမဏဿ ဝါ ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ တံ သုတော န ဝဒါမိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။

အညတ္တ (န) [အည + တ္တ] အခြား - တပါး - ၏ အဖြစ်။ ဣတရော ပုဂ္ဂလဿ ရူပါဒီဟိ အညတ္တံ အနညတ္တဉ္စ အနိစ္စန္တော။မူလဋီ၊၁။၁၅။

အညတ္တပုစ္ဆန (န) [အညတ္တ + ပုစ္ဆန] အခြား - တပါး - ၏ အဖြစ်ကို မေးခြင်း။ သင်္ခတာသင်္ခတာနိ သရူပေန ဒဿေတွာ အညတ္တပုစ္ဆနတ္ထံ ဝတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။

အညတ္တ (ဗျ)[အည + တ္တ(အနုတြ-သံ)]အခြား - တပါး - ဌံသို့။ (က) အခြား - တပါး - သော နေရာ၌။ ကိံ တယာ အညတ္တာပိ ဝေရူပေါ ပါသာဒေါ ကတပုဗ္ဗော၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ တုမေ အညတ္တ ဝေရူပံ ဘောဇနံ န လဘိဿထ။ ၎င်း။၂၂၄။ သော အညတ္တ ဝသနဋ္ဌာနံ အပဿန္တော။ ၎င်း။ ၃၄၈။ အညတ္တ ပန ဥပသဂ္ဂဝသေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ (ခ) အခြား - တပါး - သော နေရာသို့။ အမ္မ ကိံ ဘေ အညတ္တ ဂဘာယ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ တံ အတ္တနော ပုတ္တကေ ဂဟေတွာ အညတ္တ ယာယံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။

အညတ္တဝိဟိတက (တိ) [အညတ္တ + ဝိဟိတက] အခြားတပါး၌ ပြုစီရင်အပ်သော၊ အခြားတပါးသော အာရုံ၌ ဖြစ်စေအပ်သော။ အညဝိဟိတက-ကြည့်။

အညတ္တိက (တိ) [အညာ + အတ္တိက] သိခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သိလိုသော၊သူ။ အညတ္တိကော နော စ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော။ ပေတ။၁၈၃။ အညတ္တိကောတိ အာဇာနနတ္တိကော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၉။

အညတြ (ဗျ)[အည+တြ](က)အခြား-တပါး-
 -သော အရပ်၌။ အညတရဿ ဥပါသကဿ
 ဝိဟာရပရိဘောဂံ သေနာသနံ အညတြ ပရိ-
 ဘုန္တိ။ဝိ၊၁။၇၃။ ကိံ ပန တံ အာရသော ဥပနန္တ
 အညတြ ဝသံဝဋ္ဌော အညတြ စိဝရဘာဂံ သာ-
 ဒိယံ။ ဝိ၊၃။၄၁၆။ န တေ အညတြ စိတ္တိကာရံ
 ကရောန္တိ။ဓုဒ္ဒကဌ။၁၄၃။မဟာရာဇ န ကေဝလံ
 ဣဓ၊ အညတြာပိ ဝသန္တဿ မေ အသုခံ နာမ
 နတ္ထိ။ဇာ၊ဌ၊၅။၂၆၆။ မုစ္ဆေယျ သော နိရယာ စ
 တမ္ပာ။ ကမ္ပံ သိယာ အညတြ ဝေဒနိယံ။ ပေတ။
 ၁၉၀။ (ခ) အခြား-တပါး-ဖြင့်၊ အခြား-
 တပါး-အကြောင်းဖြင့်၊ အခြား-တပါး-
 ပြောဆိုခြင်းဖြင့်။ ကိမညတြ ဘိက္ခဝေ နန္ဒော
 ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဓါရော ဘောဇနေ မတ္တညူ။
 အ၊၃။၁၄။ကိံ အညေန ကာရဏေန ကထိတေန။
 အံ၊ဌ၊၃။၁၉၇။

အညတြ (ဗျ)[အည+တြ]ကြဉ်ဖယ်၍၊ ထား၍၊
 ကင်း၍။ အညတြ သုပိနန္တာတိ ဌပေတွာ
 သုပိနန္တံ။ ဝိ၊၁။၁၅၃။ အညတြ သမယာတိ
 ဌပေတွာ သမယံ။ ဝိ၊၁။၃၁၄။ အညတြ ကာမာ
 ပရိစာရယန္တာတိ တွေကံ ကာလံ ဝိနာ ကာမေန
 အနိစ္စာယ။ ဇာ၊ဌ၊၄။၃၅။အညတြာပိ ဓမ္မာ ကမ္ပံ
 ကရောန္တိ၊ အညတြာပိ ဝိနယာ ကမ္ပံ ကရောန္တိ၊
 အညတြာပိ သတ္တုသာသနာ ကမ္ပံ ကရောန္တိ။
 ဝိ၊၃။၄၃၆။ယသ္မာ စ ခေါ ကဿပ အညတြေဝ
 ဣမာယ မတ္တာယ အညတြ ဣမိနာ တပေါပက္က-
 မေန.....ဒီ၊၁။၁၅၉။ အညတြ ဥပလာပနာယ
 အညတြ မိထုဘေဒါယ။ ဒီ၊၂။၆၄။ အညတြေဝ
 အာရသော မုသိလ သဒ္ဓါယ အညတြ ရုစိယာ
 အညတြ အနုဿဝါ အညတြ အာကာရပရိဝိ-
 တက္ကာ အညတြ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ။သံ၊၁။၃၃၆။
 အဝသိတဝါယေဝ ခေါ ပန ဘော အယံ
 အဗ္ဗုဋ္ဌော မာဏဝေါ ဝသိတမာနိ ကိမညတြ
 အဝသိတတ္တာ။ ဒီ၊၁။၇၅။ အဝသိတတ္တာအဝသိ-
 တဘာဝံ အညတြ ဌပေတွာ တေဿ ဧဝံ ဖရုသ-
 ဝစနသမုဒါစာရေ ကာရဏံ ကိမညံ အတ္တိတိ....

အညတြာတိ နိပါတယောဂတော အဝသိ-
 တတ္တာတိ ဉပယောဂတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ။ သံ၊ဋီ-
 သစ၊၂။၂၅၁။ ကိမညတြ ဗာလျာ။ သံ၊၂။၁။
 ကိမညတြ ဗာလျာတိ ဗာလဘာဝတော အညံ
 ကိမတ္ထိ၊ ဗာလောယေဝ အယန္တိ အတ္ထော။
 သံ၊ဌ၊၂။၂၃၀။

အညတြဂတိ (ထိ) [အညတြ+ဂတိ] အခြား-
 တပါး-သော ဘဝ-ဘဝတပါး-သို့ သွားခြင်း။
 ပကတိယာပိ စ ပရလောကံ ဂတာ နာမ
 အညတြဂတိဝသာ ပုန တေနေဝ သရိရေန
 နာဂစ္ဆန္တိ။ဇာ၊ဌ၊၂။၂၂၁။(ဣ-မူကွဲ။)

အညတြပရိဘောဂ (ပု) [အညတြ+ပရိဘောဂ]
 အခြား-တပါး-သော ကျောင်း၌ သုံးဆောင်
 အပ်သော ပစ္စည်း ပရိက္ခရာ၊ တပါးကျောင်းမှ
 အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း။ န ဘိက္ခဝေ အညတြ
 ပရိဘောဂေါ အညတြ ပရိဘုဉ်တဗ္ဗော။ဝိ၊၄။
 ၃၂၇။

အညတြပရိဘောဂပဋိက္ခေပါဒိ (ပု၊န) [အညတြ-
 ပရိဘောဂ + ပဋိက္ခေပါဒိ+အာဒိ] တခုသော
 ကျောင်းကပစ္စည်းပရိက္ခရာကိုအခြားတပါးသော
 ကျောင်း၌ ယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းကို တားမြစ်
 ခြင်းစသည်။ ဝိ၊၄။၃၂၇-၉။

အညတြပရိဘောဂပဋိက္ခေပါဒိကထာ (ထိ) [အည-
 ဩပရိဘောဂပဋိက္ခေပါဒိ+ကထာ] တခုသော
 ကျောင်းက ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို အခြားတပါး
 သောကျောင်း၌ ယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းကို တား
 မြစ်ခြင်းစသည်ကို ဆိုရာစကား။ ဝိ၊ဌ၊၄။၇၆-ဂ။

အညတြပရိဘောဂပဋိက္ခေပါဒိကထာဝဏ္ဏနာ (ထိ)
 [အညတြပရိဘောဂပဋိက္ခေပါဒိကထာ + ဝဏ္ဏ-
 နာ] တခုသောကျောင်းက ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို
 အခြားတပါးသောကျောင်း၌ ယူ၍ သုံးဆောင်
 ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း စသည်ကိုဆိုရာစကား၏-
 အဖွင့် - ဋီကာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၅။ ဝိမတိ၊
 ၂။၂၄၇။

အညတြယောဂ (တိ) [အညတြ + ယောဂ]
အခြား-တပါး-၌ အားထုတ်ခြင်း ရှိသော၊
ဤသာသနာတော်မှ-အခြား-တပါး-သော
မှားသော အယူ၌ ဖြစ်သော အားထုတ်ခြင်း
ရှိသော၊ အမျိုးမျိုးသော အကျင့်မှားကို
ကျင့်သော၊ သူ။ သော တယာ ဒုဇ္ဇာနော
အညဒိဋ္ဌိကေန အညတြယောဂေန။ မ၊၂။
၁၅၄။ အညတြယောဂေနာတိ အညတ္တပယော-
ဂေန။ မ၊၄။ ၁၂။ ၁၃၇။ အညတ္တပယောဂေနာတိ
ဣမမ္မာ နိယျာနိကသံသနာ အညသ္မိံ မိစ္ဆာ-
သမယေ ပဝတ္ထုပ္ပယောဂေန၊ အနိယျာနိကံဝိဝိဓံ
မိစ္ဆာပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇန္တေနာတိ အတ္ထော။ မ၊၆။
၃။ ၉၄-၅။ အညတြာယောဂ-လည်းကြည့်။

အညတြာစရိယက (တိ) [အညတြ + အာစရိယ +
က] (၁) အခြား - တပါး - တိတ္ထိဘောင်-၌
ဆရာ၏ အဖြစ်-အဆုံးအမ-ရှိသော၊ သူ။ ဒုဇ္ဇာနံ
ခေါ်တော် ပေါဠပါဒ တယာ အညဒိဋ္ဌိကေန
အညတြာစရိယကေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၃။ အညတ္တ စ
တေ အာစရိယကံ၊ အညသ္မိံ တိတ္ထာယတနေ
အာစရိယဘာဝေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀။ အာစရိယဿ
ဘာဝေါ အာစရိယကံ၊ ယထာ တထာ ဩဝါဒါ-
နုသာသနံ၊ တဒဿတ္တိတိ အာစရိယကော ယထာ
“သဒ္ဓေါ”တိ အာဟ “အညတ္တာ”တိ အာဒိ။
အညသ္မိံ တိတ္ထာယတနေ တဝ အာစရိယဘာဝေါ
အတ္တိတိ ယောဇနာ။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၇။ (၂)
အခြား-တပါး- ပဋိပစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို မသိ-သော
ဆရာတို့၏ အထံ၌နေသော၊ သူ။ သော တယာ
ဒုဇ္ဇာနော အညဒိဋ္ဌိကေန အညတြာစရိယ-
ကေန။ မ၊၂။ ၁၅၄။ အညတြာစရိယကေနာတိ
ပစ္စယာကာရံ အဇာနန္တာနံ အညေသံ အာစရိ-
ယာနံ သန္တိကေ ဝသန္တေန။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။ အည-
ဝါဒိယကေနာတိဝိ ပါဠော၊ ပစ္စယာကာရတော
အညာကာရဒိပကအာစရိယဝါဒံ ပဂ္ဂယုတိဋ္ဌန္တေ-
နာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၉၄-၅။ အညဝါဒိယက-
လည်းကြည့်။

အညတြာယောဂ (တိ) [အညတြ + အာယောဂ]
အခြား- တပါး-၌ ပြင်းစွာ အားထုတ်ခြင်းရှိ
သော၊ ဤသာသနာတော်မှ-အခြား-တပါး-
သောအကျင့်၌ ပြင်းစွာအားထုတ်ခြင်းရှိသော၊
သူ။ ဒုဇ္ဇာနံ ခေါ်တော် ပေါဠပါဒ တယာ
အညဒိဋ္ဌိကေန အညတြာယောဂေန။ ဒီ၊ ၁။
၁၇၃။ အညတြ စ တေ အာယောဂေါ၊
အညိဿာယေဝ ပဋိပတ္တိယာ ယုတ္တုပ္ပယုတ္တာ။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၃၁၁။ အညတြယောဂ-လည်းကြည့်။

အညထတ္တ (န) [အညထာ + ထတ္တ] အခြား -
တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့် - ဖြစ်
သည်၏ အဖြစ် - ဖြစ်ခြင်း၊ ဖောက်ပြန် -
ပြောင်းလဲ - ခြင်း၊ တမျိုးတမည်ဖြစ်ခြင်း။
(ဤ ‘အညထတ္တ’ ကား ပဿာဒညထတ္တ၊ ဘာဝည-
ထတ္တ၊ ဂတိအညထတ္တ၊ လက္ခဏညထတ္တ၊ ဝိပရိ-
ဏာမညထတ္တ၊ မိလယနညထတ္တ-စသည်ဖြင့်
များစွာရှိသည်။ အညထတ္တ နာမ ပဿာဒညထတ္တ၊
ဘာဝညထတ္တ၊ ဂတိအညထတ္တ၊ လက္ခဏညထတ္တ၊
ဝိပရိဏာမညထတ္တန္တိ အနေကဝိဓံ။ သံ၊ ၄။ ၃။
၃၁၆။) (က) ကြည်ညိုခြင်းမှ ဖောက်ပြန်
ပြောင်းလဲခြင်း၊ အကြည်ညိုပျက်ခြင်း၊ မကြည်
ညိုခြင်း၊ နှလုံးမသာမယာဖြစ်ခြင်း။ (ပဿာဒည-
ထတ္တ)။ ပဿနာနဉ္စ ကေစွာနံ အညထတ္တာယ။
ဝိ၊ ၁။ ၂။ အညထတ္တာယာတိ ပဿာဒညထာ-
ဘာဝါယ ဝိပုဋ္ဌိသာရာယ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။
တေသံ ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ အလဘန္တာနံ
သိယာ အညထတ္တံ သိယာ ဝိပရိဏာမော။ မ၊
၂။ ၁၂၁။ အညထတ္တန္တိ ‘ဒဿဗလဿ ဒဿနံ န
လဘာမာ’တိ ပဿာဒညထတ္တံ ဘဝေယျ။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၂၂။ ပဿာဒညထတ္တန္တိ အပ္ပသာဒေါ။ မ၊ ၆။
၃။ ၇၀။ တေသံ မမံ အလဘန္တာနံ ဒဿနာယ
သိယာ အညထတ္တံ သိယာ ဝိပရိဏာမော။ သံ
၂။ ၇၅။ သိယာ အညထတ္တန္တိ ပဿာဒညထတ္တံ
ဝါ ဘာဝညထတ္တံ ဝါ ဘဝေယျ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။
န တေဝ ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂ-

တဿ အရိယသာဝကဿ သိယာ အညထတ္တံ။ သံ၊ ၃။ ၃၁၈။ အံ၊ ၁။ ၂၂၃။ အညထတ္တန္တိ ပသာဒညထတ္တဉ္စ ဂတိအညထတ္တဉ္စ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ (ခ) (၁) သန စသော သဘော၏ ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း၊ အစိုင်အခဲသည်မှ အရည်စသည် ဖြစ်သွားခြင်း။ (ဘဝညထတ္တ)။ သိယာ... စတုန္ဒ မဟာဘူတာနံ အညထတ္တံ။ သံ၊ ၃။ ၃၁၆။ အံ၊ ၁။ ၂၂၃။ တတ္ထ မဟာဘူတေသု ဘာဝညထတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၆။ အညထတ္တန္တိ ဘာဝညထတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃-၄။ (ဘာဝညထတ္တ ဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၆-၇-တွင်ကြည့်။) (၂) သာသနာဝင် ပုဂ္ဂိုလ် သဘောမှ ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း၊ တိတ္ထိ ဘောင်သို့ ပြောင်းသွားခြင်း။ (ဘာဝညထတ္တ)။ (က) အနက်ကြည့်။ (ဂ) လားရာ ဂတိ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ဖောက်ပြန်သော နိရယဂတိ စသောလားရာဂတိ။ (ဂတိအညထတ္တ)။ တတြိဒံ အညထတ္တံ၊ သော ဝတ... နိရယံ ဝါ... ဥပ္ပဇ္ဈိယတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၃။ ၃၁၈။ အံ၊ ၁။ ၂၂၃။ တတြိဒံ အညထတ္တန္တိ ဧတ္ထ ပန ဂတိအညထတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ တဉ္စ အရိယသာဝကဿ နတ္ထိ၊ ပသာဒညထတ္တမ္ပိ နတ္ထိယေဝ။ ဣဓ ပန ပသာဒဖလံ ပကာသေတု ဂတိအညထတ္တမေဝ ဒဿိတံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၇။ (က) အနက်လည်းကြည့်။ (သ) ပရမတ္ထတရားတို့၏ ကက္ခန္ဓ၊ ဖုဿန စသောလက္ခဏာ (၏) ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်း။ (လက္ခဏညထတ္တ)။ ဤပြောင်းလဲခြင်း မျိုးကားမရှိ။ သဘာဝဓမ္မာနံ ကက္ခန္ဓဖုဿနာဒိလက္ခဏဿ အညထာတာဝေါ လက္ခဏညထတ္တံ လက္ခဏညထတ္တံ န လဗ္ဘတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ (င) အိုမင်းရင့်ရော်သော အားဖြင့် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်း၊ အိုခြင်း၊ ရင့်ရော်ခြင်း။ ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ။ သံ၊ ၂။ ၃၁။ အံ၊ ၁။ ၁၅၀။ ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိတိ ဇီဝမာနဿ ဇရာ ပညာယတိ။ အညထတ္တန္တိ ဇရာယ(နာမံ)။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ ဌိတဿ

အညထတ္တံ နာမ ဇရာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ “ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ”တိ ဝေ ဝုတ္တံ အညထတ္တံ ဝိပရိကာမညထတ္တံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၃။ (စ) ညှိုးနွမ်းသောအားဖြင့် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း။ (မိလာယနညထတ္တ)။ ဗီဇာနံ တရုဏာနံ ဥဒကံ အလဘန္တာနံ သိယာ အညထတ္တံ သိယာ ဝိပရိကာမော။ မ၊ ၂။ ၁၂၁။ သံ၊ ၂။ ၇၅။ သိယာ အညထတ္တန္တိ ဥဒကဝါရကာလေ ဥဒကံ အလဘန္တာနံ မိလာတဘာဝေန အညထတ္တံ ဘဝေယျ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၂။ အညထတ္တန္တိ မိလာယနညထတ္တမေဝ။ တာနိ ဟိ ဥဒကံ အလဘန္တာနိ မိလာယန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ သေယျထာပိ နာမ ဝစ္ဆယ တရုဏဿ မာတရံ အပယန္တဿ သိယာ အညထတ္တံ သိယာ ဝိပရိကာမော။ သံ၊ ၂။ ၇၅။ အညထတ္တန္တိ မိလာယနအညထတ္တံ။ ခိရူပကော ဟိ ဝစ္ဆော မာတု အဒဿနေန ခိရံ အလဘန္တော မိလာယတိ ကမ္မတိ ပဝေဓတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ (ဆ) အဆင်းပျက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း၊ အဆင်းပျက်ခြင်း။ အတ္ထိ တေ ဣန္ဒြိယာနံ အညထတ္တံ။ မ၊ ၂။ ၃၀၉။ အညထတ္တန္တိ ဝိဝဏ္ဏတယ အညထာတာဝေါ။ ဣန္ဒြိယာနိ နာမ မနောဝိညေယျာ ဓမ္မာ၊ ပတိဋ္ဌိတောကာသံ ပန သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ ဇီဝိတဿပိ သိယာ အညထတ္တံ။ မ၊ ၂။ ၃၁၃။ ဒိဿတိ စ ဣန္ဒြိယာနံ အညထတ္တံ။ သံ၊ ၃။ ၁၉၁။ အညထတ္တန္တိ ဣန္ဒြိယာနိ နာမ န စက္ခုဝိညေယျာနိ၊ ယတော ပန ပကတိယာ ပရိသုဒ္ဓေါ ဆဝိဝဏ္ဏော၊ ဣဒါနိ န တထာ ပရိသုဒ္ဓေါ၊ အံသကူဠန္တရေ ဝလိ ပညာယတိ၊ ဗြဟ္မဇုကာယော ပုရတော ဝကော၊ ဣမိနာဝ ကာရဏေန စက္ခာဒိနံ စ ဣန္ဒြိယာနံ အညထတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ နယဂ္ဂါဟတော ဝေမာဟ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၆။ ကာယဿ ဝါ အညထတ္တံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝါ ဝိပရိကာမော။ သံ၊ ၂။ ၂၆၈။ အညထတ္တန္တိ အညထာတာဝံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄။ (ဇ) ဆုတ်ယုတ် - ကုန်ခန်း - ခြင်း။ နေဝတ္ထိ တထာဂတဿ ပညာဝေယျတ္ထိယဿ အညထတ္တံ။ မ၊

၁။၁၁၇။ ယမ္ပိ တထာဂတဿ ဝေံ ဟောတိ
 “ဓမ္မံ နေသံ ဒေသေယျ”န္တိ။ တဿပိ ဟောတိ
 အညထက္ကံ။ မ၊၃။၄၀။ “ဓမ္မံ ဒေသေယျာမိ”တိ
 ဥပ္ပန္နဿ စိတ္တဿ အညထာဘာဝေါ ဟောတိ။
 မ၊၄။၄။၃၄။ အညထာဘာဝေါ အဒေသေတု-
 ကာမတာ ဟောတိ။မ၊၄။၂။၄၇။ (ဈ) စိတ်
 တမျိုး တမည်ဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း။ အဟု-
 ဒေဝ အညထက္ကံ၊ အဟု ဒေါမနဿံ။ မ၊၂။၁၁၁။
 ၂၄၁။ အညထက္ကန္တိ စိတ္တဿ အညထက္ကံ။မ၊
 ၄။၂။၁၁၅။(ည) သီလ၏ တမျိုးတမည်ဖြစ်ခြင်း၊
 သီလပျက်ခြင်း။ န ကရောမိ စိတ္တေ အညထက္ကံ။
 စရိယာ။၃။၉၉။ အညထက္ကန္တိ တဿ သီလဿ
 အညထက္ကဘူတံ တေသံ သတ္တာနံ ပေါထနာဒိ-
 ဝိမိ မယံ စိတ္တေ န ကရောမိ၊ တတ္ထ စိတ္တမ္ပိ န
 ဥပ္ပါဒေမိ။ ၎င်း။၄။၁၁၃။ (ဋ) ပြစ်မှားခြင်း။
 တကြဿ စိတ္တဿဟု အညထက္ကံ။ ပေတ၊၄။၁၈၀။

အညထက္က (တိ) [အညထက္က + ဘူတ] အခြား-
 တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်း
 (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အညထက္က (၂) (ည)
 အနက်ကြည့်။

အညထာ (ဗျ) [အည + ထာ] အခြား-တပါး-
 အားဖြင့်၊ အခြား-တပါး-သော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်။ အညထာ သန္တမတ္တာနံ၊ အညထာ
 ယော ပဝေဒယေ။ ဝိ၊၁။၁၁၆။ အညထာ
 သန္တန္တိ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာဒိကေန
 အညေနာကာရေန။ ဝိ၊၄။၂။၇၈။ အညထာတိပိ
 မေ နော။ ဒိ၊၁။၂၄။ မ၊၂။၁၉၀။ အညထာဝ
 ကာယေန သမုဒါစရန္တိ။ မ၊၂။၂။ အညထာဝ
 ကာယေနာတိ အညေနောဝိကာရေန ကာယေန။
 မ၊၄။၂။၆။ တထာပိ ဟောတိ အညထာပိ
 ဟောတိ။ မ၊၂။၁၈၉။ တဿ တံ ရူပံ ဝိပရိဏ-
 မတိ အညထာ ဟောတိ။ မ၊၃။၂၇၀။ အညထာ
 ဟောတိတိ ပရိဝတ္တတိ ပကတိဗောနေန နဿတိ။
 မ၊၄။၄။၁၉၁။

အညထာဓမ္မ (တိ) [အညထာ + ဓမ္မ] အခြား-
 တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အကျင့်
 ရှိသော၊ သူ။ အညထာ ဓမ္မာ ကောလိယာနံ
 လမ္မစူဠကာ ဘဋ္ဌာ၊ အညထာ ဓမ္မောဟမသ္မိ။
 သံ၊၂။၅၂၁။

အညထာဘာဝ (ပု) [အညထာ + ဘာဝ] (က)
 အခြား - တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့်
 ဖြစ်ခြင်း။ နာနာဘာဝေါ ဝိနာဘာဝေါ အည-
 ထာဘာဝေါ။ဒိ၊၂။၉၉။ ဇာတိယာ နာနာဘာ-
 ဝေါ၊ မရဏေန ဝိနာဘာဝေါ၊ ဘဝေန အညထာ-
 ဘာဝေါ။ ဒိ၊၄။၂။၁၅၄။ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ၊
 အဝိဇ္ဇာယေဝ သာ ဂတိ။ သုတ္တနိ။၃။၉၂။ (ခ)
 အခြားသတ္တဝါအဖြစ်။ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာ-
 ဝန္တိ ဣမံ မနဿဘာဝံ ဣတော အဝသေသံ
 အညနိကာယဘာဝဉ္စ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂။ (ဂ)
 အနာဂတ် အတ္တဘော၊ ဤဘဝနှင့်တူသော
 အခြားအတ္တဘော။ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ၊
 သံသာရံ နာတိပတ္တတိ။ အံ၊၁။၃၁၆။ ဣတ္ထဘာ-
 ဝညထာဘာဝန္တိ ဣတ္ထဘာဝေါ နာမ အယံ
 အတ္တဘာဝေါ၊ အညထာဘာဝေါ နာမ အနာဂ-
 တတ္တဘာဝေါ။ ဝေရူပေါ ဝါ အညောပိ အတ္တ-
 ဘာဝေါ ဣတ္ထဘာဝေါ နာမ။ န ဝေရူပေါ
 အညထာဘာဝေါ နာမ။ အံ၊၄။၂။၂၅၆။ (ဃ)
 အခြား - တပါး - သော စကြဝဠာ၊ ဤ
 စကြဝဠာမှ တပါး အခြား တခုယုတ် တထောင်
 သော စကြဝဠာ။ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ၊
 သတ္တာနံ အဂတိံ ဂတိံ။မ၊၁။၄၀၄။ ဣတ္ထဘာဝ-
 ညထာဘာဝန္တိ ဣတ္ထဘာဝေါတိ ဣဒံ စက္ကဝါဠံ။
 အညထာဘာဝေါတိ ဣတော သေသံ ကျေနသ-
 ဟဿံ။မ၊၄။၂။၃၀၅။(င) တရပ်တကျေးသွား၍
 ကွဲကွာခြင်း၊ ရန်သူလက်ရောက်၍ ကွဲကွာခြင်း။
 ဝိဇရိယာ တေ ကုမာရိယာ ဝိပရိဏာမညထာ-
 ဘာဝါ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။မ၊၂။၃၁၂။ မရဏေန ဝိပရိ-
 ဏာမောကေနစိ သဒ္ဓိံ ပလာယိတွာ ဂမနဝသေန
 အညထာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော ကာသိ-

ကောသလေသု ဆဋ္ဌိတဘာဝေန ဝိပရိကာမော၊
ပဋိရာဇုနံ ဟတ္ထဂမနဝသေန အညထာဘာဝေါ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။

အညထာဘာဝိ (တိ) [အညထာ + ဘူ + ကိ]
အခြား-တပါး-သော အခြင်းအရာအားဖြင့်
ဖြစ်လေ့ရှိသော။ အညထာဘာဝိ ဘဝသတ္တော
လောကော။ ဥဒါန။၁၁၅။ အညထာဘာဝိ ဘဝ-
သတ္တောတိ.... အညထာဘာဝိ အဟိတဒုက္ခ-
ဘာဝိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၈၉။

အညထာဝါဒ (ပု) [အညထာ + ဝါဒ] အခြား-
တပါး-သော အခြင်းအရာအားဖြင့် စကားကို
ဆိုခြင်း။ ယံ တတ္ထ ဘဏ္ဍနံ ကလဟော....အည-
ထာဝါဒေါ....ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။

အညထာသညီ (တိ) [အညထာ + သညာ + ဤ]
အခြား-တပါး-သော သညာရှိသော၊ မှား
သော အယူရှိသောသူ။ အညထာသညီနောပိ
ဟေတ္တစုန္န သန္တကေ သတ္တာ။ ဒီ၊ဥ၊၁၁၄-၅။

အညဒတ္တိက (တိ) [အည + အတ္တိက] အခြား-
တပါး-သော ပစ္စည်း အလို့ငှါ လှူအပ်သော။
အညဒတ္တိကေန ပရိက္ခာရေန။ဝိ၊၂။၃၂၈။ အည-
ဒတ္တိကေနာတိ အညဿ အတ္တာယ ဒိန္နေန။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။

အညဒတ္တု (ဗျ) ကေနစင်စစ်။ အညဒတ္တု သမဏ-
ယေဝ ဂေါတမံ ဩကာသံယာစန္ဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။
အညဒတ္တုတိ ကေသေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ အည-
ဒတ္တုတိ ကေသဝစနေ နိပါတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။
နိယုန္တိ ဓိဓာ လောကမှားအညဒတ္တု ဇယံ ဇယံ။
သံ၊ဥ၊၆။ အညဒတ္တုတိ ကေသေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၅၉။

အညဒတ္တုဒသ (တိ) [အညဒတ္တု + ဒသ။ ဒိသ +
အ] ကေန - စင်စစ် - အသုံးစုံ - မြင်စွမ်းနိုင်
သောသူ။အညဒတ္တုဒသော ဝသဝတ္တိ။ဒီ၊၁။၁၇။
မ၊ဋ္ဌ၊၄၀၂။ အံ၊၁။၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။၂၁၅။ အည-
ဒတ္တုတိ ကေသဝစနေ နိပါတော။ဒဿနဝသေန
ဒသော၊ သဗ္ဗံ ပဿာမိတိ အတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၀၃။ အညဒတ္တုတိ ကေသဝစနေ နိပါတော။
ဒဿနဝသေန ဒသော၊ သဗ္ဗံ ပဿာမိတိ ဒီပေ-
တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ အညဒတ္တုတိ ကေသတ္ထေ
နိပါတော။ ဒက္ခတိတိ ဒသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။
အညဒတ္တုတိ ကေသဝစနေ နိပါတော။
ဒသောတိ ဒဿနသီလော။ ဣတိဝုတ်။ ဋ္ဌ၊၇၃။

အညဒတ္တုဟရ (တိ) [အညဒတ္တု + ဟရ + အ] စင်စစ်
ဆောင်ယူတတ်သော၊ လက်ချည်းလာ၍ ကေန
တစုံတရာကို ဆောင်ယူတတ်သော၊ အပေးမရှိ
အယူသမား သက်သက်ဖြစ်သောသူ။အညဒတ္တု-
ဟရော အမိတ္တော မိတ္တပတိရူပကော ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ ဒီ၊ဥ၊၁၅၁။ အညဒတ္တုဟရ သန္တာ။
ဇာ၊၁။၁၁၈။ အညဒတ္တုဟရောတိ သယံ တုစ္ဆ-
ဟတ္တော အာဂန္တာ ကေသေန ယံကိုဉ္စိ
ဟရတိယေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။

အညဒါ (ဗျ) [အည + ဒါ။ အနုဒါ-သံ] အခြား-
တပါး-သော အခါ၌။ အယံ အညဒါ နက္ခတ္တ-
ယောဂံ န ဝေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၄။ တတ္ထ
ရမဏီယာ နဒိကာ ပရိပုဏ္ဏကာလေ ထနပမာ-
ဏောဒကာ ဟုတွာ သန္တတိ။ အညဒါ ဇဏ္ဍက-
ပမာဏောဒကာ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃၉။
ဝနစရကော အညဒါပိ တဿ သန္တိကံ ဂစ္ဆတိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃။ န မံ မညေ ဣတော ပုဗ္ဗေ
မာတာ ပိယာယတိ။ န ဟိ မေ အညဒါ တာယ
နတ္ထိပူဝါ နာမ ပက္ကပုဗ္ဗာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။
တေရဟိ(ပိ) အညဒါပိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ တေန-
ဟာဝသော ဣသိဒတ္တ ယဒါ အညဒါပိ ဝေရူပေါ
ပဉ္စော အာဂစ္ဆေယျ။သံ၊၂။၄၇၇။(သီ၊ဣ-မူကွဲ။)

အညဒိဋ္ဌိက (တိ) [အည + ဒိဋ္ဌိ + က] အခြား-
တပါး-သော အမြင်ရှိသော၊အခြား-တပါး-
မှားသော - အယူရှိသောသူ။ ဒုဇ္ဇာနံ ခေါ တေ
ပေါဋ္ဌပါဒ တယာ အညဒိဋ္ဌိကေန အညဒန္တိကေန
အညဒမ္ပိကေန။ ဒီ၊၁။၁၇၃။ မ၊၂။၂၃၄။ အည-
ထာယေဝ တေ ဒဿနံ ပဝတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။

အညဒိပ (ပု) [အည + ဒိပ] အခြား - တပါး -
သော ကျွန်း။

အညဒိပဝါသီ (တိ) [အညဒိပ + ဝသ + ဇီ] အခြား -
တပါး - သော ဗေဒနာကျွန်း၌ နေသောသူ။
အညဒိပဝါသီနော ဘိက္ခုဂဏဿ။ သာရတ္ထ၊
၁။၁၉။

အညဓမ္မပစ္စယ (ပု) [အည + ဓမ္မ + ပစ္စယ] အခြား -
တပါး - သော အကျိုးတရား၏ အကြောင်း။
အညဓမ္မပစ္စယေဟိ အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိတော အ-
နုညထတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၄၉။ အညဓမ္မပစ္စယေ-
ဟိတိ အညဿ ဖလဓမ္မဿ ပစ္စယေဟိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၂၇။

အညဓမ္မသံဃ (ပု) [အည + ဓမ္မ + သံဃ] အခြား -
တပါး - သော - ဤသာသနာမှ - အခြား - တပါး -
- သော - တရား၊ သံဃာ။ ဓမ္မသံဃာပိ အည-
ဓမ္မသံဃေဟိ အသဒိသဋ္ဌေန ဝိသိဋ္ဌဂုဏတာယ
ဒုလ္လဘပါတုဘာဝါဒိနာ စ အဂ္ဂါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၆၉။

အညဓမ္မာနုပဿိတာဘာဝ (ပု) [အညဓမ္မ + အနု-
ပဿိတာ + ဘာဝ] အခြား - တပါး - သော
တရားကိုရှုခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ အသမ္ပိဿ-
တော ဝဝတ္တာနေ အညဓမ္မာနုပဿိတာဘာဝေန
သမ္မာ အဝိပရိတံ...။ အံ၊ ၁။၂၃၅။

အညဓမ္မာနုပဿိ (တိ) [အညဓမ္မ + အနု + ဒိသ +
ဇီ] အခြား - တပါး - သော သဘော - အသုဘ
စသည်မှ - အခြား - တပါး - သော အခြင်း-
အရာ - ကို ရှုလေ့ရှိသောသူ။ အယဉ္ဇိ ကေသ္မိ*
ကာယေ ကာယာနုပဿိယေဝ၊ န အညဓမ္မာ-
နုပဿိ။ ဒီ၊ ၁။၂။၃၄၇။ မ၊ ၁။၂။၄၇။ အဘိ၊ ၁။၂။
၂၀၈။ န အညဓမ္မာနုပဿိတိ န အညသဘာဝါ-
နုပဿိ၊ အသုဘာဒိတော အညာကာရာနုပဿိ န
ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလဒီ၊ ၂။၁၄၇။

အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အညဓမ္မ + န + ဥပ္ပတ္တိ]
အခြား - တပါး - သော အကျိုးတရား၏ မဖြစ်

ခြင်း။ အညဓမ္မပစ္စယ-ကြည့်။ အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိ-
တောတိ တတော အညဿ ဖလဓမ္မဿ အနုပ္ပဇ္ဇ-
နတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၂၇။

အညနိကာယ (ပု) [အည + နိကာယ] အခြား -
တပါး - သော သတ္တဝါအစု - သတ္တဝါမျိုး။

အညနိကာယဘာဝ (ပု) [အညနိကာယ + ဘာဝ]
အခြား - တပါး - သော သတ္တဝါအစု - သတ္တဝါ
မျိုး - ၌ ဖြစ်ခြင်း။ အညထာဘာဝ-ကြည့်။

အညနိရပေက္ခ (တိ) [အည + နိရပေက္ခ] အခြား -
တပါး - ကို ငဲ့ခြင်းမရှိသော။ (က) အခြား -
တပါး - လာကြောင်း - ဝိပဿနာလမ်းစဉ် - ကို
ငဲ့ခြင်းမရှိသော။ အထဝါ န ပန လဘန္တိ (အဘိ၊ ၄။
၁။၂၆၇) - တိ အညနိရပေက္ခေဟိ သဂဏာရမ္မဏေ-
ဟိ န လဘန္တိ။ မူလဒီ၊ ၁။၁၁၄။ အညနိရပေက္ခေဟိ-
တိ အာဂမနနိရပေက္ခေဟိ။ အနုဒီ၊ ၁။၁၂၂။ (ခ)
အခြား - တပါး - သင်္ခါရ စသောပုဒ် တပါး - ကို
ငဲ့ခြင်းမရှိသော။ သော ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော
အညတ္ထ ပဝတ္တမာနော အညနိရပေက္ခော နပု-
ဝတ္တတိ။ သဒ္ဓဉ္စေတ္ထ ဒုက္ခပဒ် အညနိရပေက္ခံ
ဂဟေတွာ ပဏ္ဏတ္တိသောဓနံ ကရေတိ၊ တေန...။
မူလဒီ၊ ၂။၁၃၄။ အညနိရပေက္ခောတိ သင်္ခါရဒိ-
ပဒန္တရာနပေက္ခော။ အနုဒီ၊ ၂။၁၇၅။

အညနိရပေက္ခဒုက္ခပဒဂ္ဂဟဏ (န) [အညနိရ-
ပေက္ခ + ဒုက္ခပဒ + ဂဟဏ] အခြား - တပါး -
သင်္ခါရ စသော ပုဒ် တပါး - ကို ငဲ့ခြင်းမရှိသော
ဒုက္ခပုဒ်ကိုယူခြင်း။ တေနာ (မူလဒီ၊ ၂။၁၃၄) တိ
အညနိရပေက္ခဒုက္ခပဒဂ္ဂဟဏတော။ အနုဒီ၊ ၂။
၁၇၅။

အညနိဿယ (ပု) [အည + နိဿယ] (၁) အခြား -
တပါး - ခြားနား - သော မှီရာ။ (တိ) (၂)
အခြား - တပါး - ခြားနား - သော မှီရာရှိသော။

အညနိဿယတ္ထ (န) [အညနိဿယ + ဣ] အခြား -
တပါး - ခြားနား - သော မှီရာရှိသည်၏အဖြစ် -
မှီရာရှိခြင်း။ စက္ခုကာယာနံ အညနိဿယတ္တာ

- ကလာပန္တရဂတတယ “အညဿ အညတ္တ အဘာဝတော”တိ အာဟ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၄၆။
- အညနိဿယဝိညာဏ (န) [အညနိဿယ + ဝိညာဏ] အခြား - တပါး - ခြားနား - သော မှီရာ ရှိသောဝိညာဏ။ မနောဝိညာဏဿ ပန အနညနိဿယမနောပုဗ္ဗင်္ဂမတယ အညနိဿယဝိညာဏဿ အနန္တရပစ္စယတ္တာဘာဝေန...။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၂၅။
- အညပစ္စယ (ပု) [အည + ပစ္စယ] အခြား - တပါး - သော ပစ္စည်း။
- အညပစ္စယဘာဝ (ပု) [အညပစ္စယ + ဘာဝ] အခြား - တပါး - သော ပစ္စည်း၏အဖြစ်။ ဝေ “အာရဗ္ဘာ”တိ ဝစနံ အာရမ္မဏပစ္စယတော အညပစ္စယဘာဝဿာပိ ဒီပကံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၄၆။
- အညပဒ (န) [အည + ပဒ] အခြား - တပါး - သော ပုဒ်၊ အညပုဒ်။
- အညပဒတ္တ (ပု) [အညပဒ + အတ္တ] အခြား - တပါး - သော ပုဒ်၏ အနက်။ အညပုဒ်အနက်။
- အညပဒတ္တဝစနိစ္ဆာ (ထိ) [အညပဒတ္တ + ဝစနိစ္ဆာ] အညပုဒ် အနက်ရှိသော - ဗဟုဗ္ဗိဟိ - သမာသ်ကို ဆိုလိုခြင်း။
- အညပဒတ္တဝစနိစ္ဆာဘာဝ (ပု) [အညပဒတ္တဝစနိစ္ဆာ + အဘာဝ] အညပုဒ်အနက်ရှိသော - ဗဟုဗ္ဗိဟိ - သမာသ်ကို ဆိုလိုခြင်း မရှိသော။ တတော စ အညပဒတ္တဝစနိစ္ဆာဘာဝေ ကမ္မဓာရယသမာသော လဗ္ဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၈။
- အညပဒတ္တသမာသ (ပု) [အညပဒတ္တ + သမာသ] အညပုဒ်အနက်ရှိသော သမာသ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်။ “အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ အဿာ”တိ အညပဒတ္တသမာသံ အကတွာ...။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၀။
- အညပုဂ္ဂလ (ပု) [အည + ပုဂ္ဂလ] အခြား - တပါး - သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ပုဂ္ဂလဿ ပရိဏတံ အညပုဂ္ဂလဿ ဝါ သံဃဿ ဝါ စေတိယဿ ဝါ ပရိဏာမေတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၈၂။

- အညပုရိသ (ပု) [အည + ပုရိသ] အခြား - တပါး - သော ယောက်ျား။
- အညပုရိသသာရတ္တ (တိ) [အညပုရိသ + သာရတ္တ] အခြား - တပါး - သော ယောက်ျား၌ တပ်နှစ်သက်သောသူ။ ကုဒ္ဒါ ဝါ အညပုရိသသာရတ္တာ ဝါ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၈၆။
- အညဗျာကရဏ (န) [အည + ဗျာကရဏ] အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားခြင်း။ တေသံ အညဗျာကရဏံ အဗ္ဗောဟာရိကံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၉။
- အညဘဏန (န) [အည + ဘဏန] အခြား - တပါး - ကို ဆိုခြင်း။ ပုရိမံ ပဏ္ဍိတဿာပိ သဟသာဝသေန အညဘဏနံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။
- အညဘာဂ (ပု) [အည + ဘာဂ] အခြား - တပါး - သော အဖို့။ (က) အခြား - တပါး - သော ဝတ္ထု၊ မတူသောဝတ္ထု။ အညဘာဂီယ (က) အနက်ကြည့်။ (ခ) (လူဇာတ်၊ ရဟန်းအဖြစ်မှ တပါးသော) တိရစ္ဆာန်ဇာတ်၊ ဆိတ်ဖို၏ အဖြစ်ဟူသော အဖို့။ အညဘာဂီယ (ခ) အနက်ကြည့်။
- အညဘာဂဝန္တ (တိ) [အညဘာဂ + ဝန္တ] အခြား - တပါး - သော အဖို့ရှိသော။ အညဘာဂီယ - ကြည့်။
- အညဘာဂသမ္ပန္နိ (တိ) [အညဘာဂ + သမ္ပန္နိ] အခြား - တပါး - သော အဖို့နှင့် ဆိုင်သော - ဆက်စပ်သော၊ အခြား - တပါး - သော အဖို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ အညဘာဂီယ - ကြည့်။
- အညဘာဂီယ (တိ) [အညဘာဂ + ဣယ] အခြား - တပါး - သော အဖို့နှင့် ဆိုင်သော - ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော - ရှိသော။ (က) အခြား - တပါး - သော ဝတ္ထုရှိသော၊ မတူသော ဝတ္ထုရှိသော။ အဓိကရုဏ်းစသည်။ ဝိဝါဒါဓိကရုဏ် အနုဝါဒါဓိကရဏဿ... အညဘာဂီယံ... မေထုနဓမ္မပါရာဇိကာပတ္တိ အဒိန္နာဒါနပါရာဇိကာပတ္တိယာ... အညဘာဂီယာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၅၇။ ကေမေကံ ဟိ အဓိကရုဏ် ဣတရေသံ တိဏ္ဍံ တိဏ္ဍံ အညဘာဂီယံ အည-

ပက္ခိယံ အညကောဋ္ဌာသိယံ ဟောတိ ဝတ္ထုဝိသ-
ဘာဂတ္တာ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။ (ခ) (လူဇာတ်၊
ရဟန်း၏အဖြစ်မှ တပါးသော) တိရစ္ဆာန်ဇာတ်၊
ဆိတ်ဖို၏ အဖြစ်နှင့်ဆိုင်သော - ၏ ဥစ္စာဖြစ်
သော - ရှိသော၊ ဆိတ်ဖို။ အညဘာဂိယဿ
အဓိကရဏဿ ကဉ္စိ ဒေသံ လေသမတ္တံ ဥပါဒါယ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၅၆။ အညဘာဂဿ ဣဒံ အညဘာဂေါ
ဝါ အဿ အတ္ထိတိ အညဘာဂိယံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။
၁၈၄။ အညဘာဂဿာတိ အညကောဋ္ဌာသဿ၊
ထေရဿ မနုဿဇာတိဘိက္ခုဘာဝတော
အညဿ တိရစ္ဆာန်ဇာတိဆဂလကဘာဝသခါ-
တဿ ကောဋ္ဌာသဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။....
အဿာတိ ဆဂလကဿ။ “အညဘာဂသမ္ပန္နိ
အညဘာဂိယ”န္တိ ပဌမဝိဂ္ဂဟဿ အတ္ထော၊
“အညဘာဂဝန္တိ အညဘာဂိယ”န္တိ ဒုတိယဝိဂ္ဂ-
ဟဿ။ ဒွိတိပိ ဝိဂ္ဂဟေဟိ အညဘာဂိယန္တိ
ဆဂလကောဝ ဝုတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၆-၇။

အညဘာဂိယတာ (ထိ) [အညဘာဂိယ + တာ]
အခြား - တပါး - သော အဖို့ - နှင့် ဆိုင်သည် -
ရှိသည် - ၏ အဖြစ်။ သဘောမတူသော ဝတ္ထု
ရှိသည်၏အဖြစ်။ တေသံ အညဘာဂိယတာ စ
တဗ္ဗာဂိယတာ စ ယသ္မာ အပါကဋ္ဌာ၊ ဇာနိတဗ္ဗာ
စ ဝိနယဓရေဟိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။

အညဘာဂိယတ္ထ (န) [အညဘာဂိယ + တ္ထ] အည-
ဘာဂိယတာနှင့် အနက်တူ။ တတ္ထ အညဘာဂိ-
ယတ္ထ၌ ပရတော တဗ္ဗာဂိယတ္ထ၌ ဝုတ္တနယေနော
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။

အညဘာဂိယာဓိကရဏ (န) [အညဘာဂိယ +
အဓိကရဏ] အခြား - တပါး - သော အဖို့ - နှင့်
ဆိုင်သော - ရှိသော - တည်ရာ။

အညဘာဂိယာဓိကရဏဘာဝ (ပု) [အညဘာဂိယာ-
ဓိကရဏ + ဘာဝ] အခြား - တပါး - သော
အဖို့ - နှင့် ဆိုင်သော - ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော - ရှိ
သော - တည်ရာ၏ အဖြစ်။ အညဘာဂိယာ-

ဓိကရဏဘာဝေ ဌိတဿ ဆဂလကဿ.....။ ဝိဋ္ဌ၊
၂။ ၁၈၄။

အညဘာဝ (ပု) [အည + ဘာဝ] အခြား - တပါး -
(လူစသည်)၏ အဖြစ်။

အညဘာဝဝိကပ္ပ (ပု) [အညဘာဝ + ဝိကပ္ပ] အ-
ခြား - တပါး - ၏ အဖြစ်ကို ကြံစည်ခြင်း။

အညဘာဝဝိကပ္ပိကာရ (ပု) [အညဘာဝဝိကပ္ပ +
အာကာရ] အခြား - တပါး (လူစသည်) - ၏
အဖြစ်ကို ကြံစည်သောအခြင်းအရာ။ ဘိက္ခုဘာ-
ဝတော အညဘာဝဝိကပ္ပိကာရေနာတိ အဓိပ္ပါ-
ယော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၆။

အညဘာဝါနုပဂမန (န) [အညဘာဝ + အနုပဂမန]
အခြား - တပါး - ၏ အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်ခြင်း၊
တပါးသော ကသိုဏ်း၏ အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်
ခြင်း။ အဒ္ဓယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၁။ ၎င်း၊ ဇွဲ၊ ၁။
၁၉၉-စသည်) ကြည့်။

အညဘေသဇ္ဇ (န) [အည + ဘေသဇ္ဇ] အခြား -
တပါး - သော ဆေး၊ အခြား ဆေးတမျိုး။
ဂိလာနစတုက္ကေ အညဘေသဇ္ဇေန ကရဏီယေန
လောလတာယ အည ဝိညာပေန္တော ဂိလာနော
အာပဇ္ဇတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၂။

အညမဂ္ဂ (ပု) [အည + မဂ္ဂ] အခြား - တပါး - သော
မဂ္ဂ။

အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပ (ပု) [အညမဂ္ဂ + ပဋိက္ခေပ]
အခြား - တပါး - သော - တိတ္ထိတို့ကြံဆအပ်
သော - မဂ်၏ ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
ကြောင်း အကျင့်အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်း၊ အခြား -
တပါး - သော တရား၏ မဂ်အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်း။
အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပန-ကြည့်။

အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပန (န) [အညမဂ္ဂ + ပဋိက္ခေပန]
အခြား - တပါး - သော - တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်
သော - မဂ်၏ ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
ကြောင်းအကျင့်အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်း။ အခြား -

တပါး - သော တရား၏ မဂ်အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်း။ အယမေဝါတိ အညမဂ္ဂပဋိသေနေပနတ္ထံ နိယမနံ။ ဒီဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ အဘိဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ အညမဂ္ဂပဋိသေနေပနတ္ထံ တိတ္ထိယေဟိ ပရိကပ္ပိတဿ (ကပ္ပိတဿ။ မူလဋီ။) မဂ္ဂဿ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါဘာဝပဋိသေနေပနတ္ထံ (ဒုက္ခ...ပဋိပဒါဘာဝ ပဋိသေနေပေတုန္တိ အတ္တော။ မူလဋီ။) အညဿ ဝါ မဂ္ဂဘာဝပဋိသေနေပေါ အညမဂ္ဂပဋိသေနေပေါ။ ဒီဌ၊ ၂။ ၃၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၁။ တိတ္ထိယေဟိ ကပ္ပိတဿ မဂ္ဂဿ ပကတိပရိသန္တရဉာဏာဒိကဿ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၂။ အညမဂ္ဂပဋိသေနေ-လည်းကြည့်။

အညမဂ္ဂပဋိသေနေ (န) [အညမဂ္ဂ+ပဋိသေနေ] အခြား - တပါး - သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်၏ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ အယမေဝါတိ အဝဇာရဝစနံ၊ အညမဂ္ဂပဋိသေနေတ္ထံ၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကနံ သာဓာရဏဘာဝဒဿနတ္ထံ စ။ မ၊ ၄၁။ ၁၀၈။ အညမဂ္ဂပဋိသေနေတ္ထံ အညဿ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂဿ အတ္ထိဘာဝပဋိသေနေတ္ထံ။ သတ္တာပဋိသေနေပေါ ဟိ ဣမ ပဋိသေနေ အလဗ္ဗမာနတ္တာ အညဿ မဂ္ဂဿ။ မ၊ ၄၁။ ၁၉၆။ အညမဂ္ဂပဋိသေနေ-လည်းကြည့်။

အညမဂ္ဂဘာဝ (ပု) [အညမဂ္ဂ+ဘာဝ] အခြား - တပါး - ၏ မဂ်အဖြစ်။

အညမဂ္ဂဘာဝနိဝါရဏ (န) [အညမဂ္ဂဘာဝ+နိဝါရဏ] အခြား - တပါး - ၏ မဂ်အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ ဈာနဿ အမဂ္ဂဘာဝေပိ သတိ မဂ္ဂဝစနံ အညမဂ္ဂဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ ဣမသ္မိံ အတ္တေ မဂ္ဂဂဟဏဿ ပယောဇနံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။

အညမည (တိ) [အည+အည။ အလယ်၌ မ-လား၊ မောဂ်၊ နိဿ၊ ၁။ ၅၆ - သုတ်ကြည့်။] (၁) အချင်းချင်းတဦးသည် တဦး၊ တယောက်သည် တယောက်။ ဟန္တ မယံ အာဝုသော ဂိဟိနံ အညမညဿ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိဿာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၃။ အညမညဿ ဥဇ္ဇဝိပစ္စနိကဝါဒါ။

ဒီ၊ ၁။ ၁။ အညမညဿာတိ အညော အညဿ။ ဒီ၊ ၄၁။ ၃၉။ တေ အတိဝေလံ အညမညံ ဥပနိဇ္ဈာယန္တာ အညမညမ္ပိ စိတ္တာနိ ပဉ္စသေန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉။ ...ဘိက္ခုနိသံဃဿ ဝိဟေသိကာ အညမညဿာ ဝဇ္ဇပုဋိစ္စာဒိကာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၁၀။ န အညမညံ ဗျာဓာဓေန္တိ။ နာလံ အညမညဿ သုခေါ ဝါ ဒုက္ခာယ ဝါ သုဒုက္ခာယ ဝါ။ မ၊ ၂။ ၁၀၅။ နာညမညဿ ဒုက္ခမိစ္ဆေယျ။ ခုဒ္ဒက။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀။ (၂) တပါးတပါးသော၊ အထူးထူးအပြားပြား ခြားနားသော။ အညမညေဟိ ပဒေဟိ အညမညေဟိ ပရိယာယေဟိ။ သံ၊ ၁။ ၂၈၆။ ဇာတိဝိဘင်္ဂံ ပါဏာနံ၊ အညမညာဟိ ဇာတိယော။ မ၊ ၂။ ၄၀၈။ သုတ္တနိ။ ၃၇၄။ အညမညာ ဟိ ဇာတိယောတိ တေသံတေသမ္ပိ ပါဏာနံ ဇာတိယော အညမညာ (အညာ အညာ)၊ နာနပ္ပကာရာဘိ အတ္တော။ မ၊ ၄၁။ ၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၀၄။ တိဇ္ဈေကေပိ ဇာနာထ။ ...အညမညာ ဟိ ဇာတိယော။ မ၊ ၂။ ၄၀၈။ သုတ္တနိ။ ၃၇၄။ ယသ္မာ အညာ တိဇ္ဈဇာတိ၊ အညာ ရုက္ခဇာတိ၊ တိဇ္ဈေသုပိ အညာ တာလဇာတိ၊ အညာ နာဠိကေရဇာတိ၊ ဧဝံ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ ဣဒံ ဒဿေတိ၊ ... (တေန ကိံ ဒီပေတိ) ယံ ဇာတိဝေသေန နာနာ ဟောတိ၊ တံ...။ မ၊ ၄၁။ ၂၉၅-၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၀၅။ တတော ကိဇ္ဈေ ပဋ္ဌဂေ စ၊ ...အညမညာ ဟိ ဇာတိယော။ မ၊ ၂။ ၄၀၈။ သုတ္တနိ။ ၃၇၄။ အညမညာဟိ ဇာတိယောတိ တေသမ္ပိ နိလရတ္တာဒိဝဏ္ဏဝေသေန ဇာတိယော နာနပ္ပကာရာဝ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄၁။ ၂၉၆။ အညမညေဟိ တိတ္ထေဟိ။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ အညမညေဟိတိ အညေဟိ အညေဟိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၀၀။ ဣမာယံ ယုတ္တိယာ အညမညေဟိ ကာရဏေဟိ ဂဝေသိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ။ ၂။ အညမညေဟိတိ အညာဟိ အညာဟိ ကာရဏပပတ္တိဟိ...။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၈၇။

အညမညခါဒိကာ (တိ) [အညမည+ခါဒိကာ (ခါဒ+ဣ)] အချင်းချင်း - တဦးကိုတဦး -

တယောက်ကိုတယောက် - စားခြင်း။ အညမည-
ခါဒိကာ ဧတ္ထ ဘိက္ခဝေ ဝတ္တဘိ ဒုဗ္ဗလခါဒိကာ။
မ၊ ၃။ ၂၀၇။ သံ၊ ၃။ ၃၉၇။ အညမညခါဒိကာတိ
အညမညခါဒနံ။ မ၊ ၄။ ၁၅၁။ အညမညခါဒိ-
ကာတိ အညမည ခါဒနံ။ သံ၊ ၄။ ၃၃၃။

အညမညစတုက္က (န) [အညမည + စတုက္က] အဝိဇ္ဇာ၊
သင်္ခါရ စသည်တို့ကို အချင်းချင်း အကြောင်း
အကျိုးပြု၍ ဟောအပ်သော ဝါရ ၄-ခုတို့၏
အပေါင်း။ ဝိဘင်္ဂပါဠိ။ ၆။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း။ ၂။
အဘိဓမ္မဘာဇနီယ၊ ၈-အညမညစတုက္က။ အဘိ၊
ဝိ။ ၁၄၈-၉။ ၁၆၄၊ ၁၇၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ မူလဋီ၊
၂။ ၁၃၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

အညမညတာ (ထိ) [အညမည + တာ] အညမည
ပစ္စည်း၏အဖြစ်။ ဥပကာရကတာ စ အညမည-
တာဝသေနေဝ ဒဠဗ္ဗာ၊ န သဟဇာတာဒိဝသေန။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၂၇၅။ အညမညတာ-
ဝသေနေဝါတိ ဣမိနာ သဟဇာတာဒိဘာဝေန
အတ္တနော ဥပကာရကဿ ဥပကာရကတာမတ္တိ၊
န အညမညပစ္စယတာ၊ အထ ခေါ အညမည-
ပစ္စယဘာဝဝသေနာဘိ လက္ခဏသင်္ကရာဇာဝံ
ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၀။

အညမညနိဿယ (ပု) [အညမည + နိဿယ] အချင်း
ချင်းမှီရာ။

အညမညနိဿယတာ (ထိ) [အညမညနိဿယ +
တာ] (၁) အချင်းချင်းမှီရာ၏ အဖြစ်။ (၂) အည
မညပစ္စည်း၏ အဖြစ်၊ နိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်။
န ဟိ ယထာ ဖောဠဗ္ဗဓာတုနံ ဖောဠဗ္ဗဘာဝေန
အညမညနိဿယတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။ အည-
မည နိဿယတာ အညမညနိဿယတာ။ အထ
ဝါ အညမညတာ စ နိဿယတာ စ အညမည-
နိဿယတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။

အညမညပစ္စယ (ပု) [အညမည + ပစ္စယ] အညမည
ပစ္စည်း၊ အချင်းချင်း - တခုသည်တခုအား - ဖြစ်
စေခြင်း၊ ထောက်ပံ့ခြင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု

သောတရား။ အညမညပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။
သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အညမညပစ္စယာ
ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၂၄၅။ အညမည ဥပ္ပါဒနုပ-
တ္တမ္ဘနဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော အည-
မညပစ္စယော အညမညပတ္တမ္ဘကံ တိဒဏ္ဍံ ဝိယ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇။ အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိတိ
အညမည ဥပ္ပါဒနုပတ္တမ္ဘနဘာဝေန ဥပကာရကာ
ဟောန္တိ အညမညပတ္တမ္ဘကံ တိဒဏ္ဍံ ဝိယ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၁၆၁။

အညမညပစ္စယကထာ (ထိ) [အညမညပစ္စယ +
ကထာ] အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရစသည်တို့ အချင်းချင်း
အကြောင်းဖြစ်ခြင်းနှင့်စပ်၍ ဆိုအပ်သောစကား
ရပ်။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁၅-ဝဂ်၊ ၂-ကထာ။ အဘိ၊
က။ ၃၇၀-၁။

အညမညပစ္စယကထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အညမည-
ပစ္စယကထာ + ဝဏ္ဏနာ] အညမညပစ္စယကထာ
၏-အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄-၅။

အညမညပစ္စယတာ (ထိ) [အညမညပစ္စယ + တာ]
(က) အညမညပစ္စည်း၏ အဖြစ်။ အတ္တနော
ဥပကာရကဿ ဥပကာရကတာ အညမညပစ္စ-
ယတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၂၇၅။ အညမညတာ-လည်း
ကြည့်။ (ခ) အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရစသည်တို့ အချင်း
ချင်း အကြောင်း၏ အဖြစ်။ “သင်္ခါရပစ္စယာပိ
အဝိဇ္ဇာ”တိ အညမညပစ္စယတာ ဒဿိတာ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၁၉၇။ အညမညတာ-လည်းကြည့်။

အညမညပစ္စယနိယမာဘာဝ (ပု) [အညမညပစ္စယ +
နိယမ + အဘာဝ] အညမညပစ္စည်း - အချင်း
ချင်း - တခုသည် တခုအား - ကျေးဇူးပြုတတ်
သော တရားဟု သတ်မှတ်ပိုင်းခြားမှု မရှိခြင်း။
တသ္မာဥပါဒါနဿ အဝိဂတပစ္စယနိယမာဘာဝေါ
ဝိယ အညမညပစ္စယနိယမာဘာဝေါ ဘဝေ....။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။ အဝိဂတပစ္စယနိယမာဘာဝေါ
ဝိယ ဘဝေ ဥပါဒါနဿ အညမညပစ္စယနိယမာ-
ဘာဝေါတိ ယောနော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

အညမညပစ္စယဘာဝ (ပု) [အညမညပစ္စယ + ဘာဝ]
အညမညပစ္စည်း၏အဖြစ်။ အညမညတ-ကြည့်။

အညမညပစ္စယဘူတ (တိ) [အညမညပစ္စယ + ဘူတ]
အညမညပစ္စည်း (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော မဟာဘုတ်
လေးပါး။ အဝိနိဗ္ဗောဂဝတ္ထိသု ဟိ ဘူတေသု
အညမညနိဿယတာ အညမညပစ္စယဘူတေသု
န သက္ကာ နိဝါရေတုံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၅၅။ အညမည-
ပစ္စယဘူတေသုတိ တေေန ဥပါဒါရူပံ နိဝတ္တေတိ။
အနုဒီ၊ ၁။ ၁၆၈။

အညမညပဋိပက္ခ (တိ) [အညမည + ပဋိပက္ခ] အချင်း
ချင်း ဆန့်ကျင်သော။

အညမညပဋိပက္ခသဘာဝ (ပု) [အညမညပဋိပက္ခ +
သဘာဝ] အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်သောသဘော။

အညမညပဋိပက္ခသဘာဝဝတ္ထိတ (တိ) [အည-
မညပဋိပက္ခသဘာဝ + ဝတ္ထိတ] အချင်းချင်း
ဆန့်ကျင်သောသဘောဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သား
အပ်သော။

အညမညပဋိပက္ခသဘာဝဝတ္ထိတလက္ခဏ (တိ)
[အညမညပဋိပက္ခသဘာဝဝတ္ထိတ + လက္ခဏ]
အချင်းချင်းဆန့်ကျင်သောသဘောဖြင့်ပိုင်းခြား
မှတ်သားအပ်သောလက္ခဏာရှိသော။ ဝေမေတာ
အညမညပဋိပက္ခသဘာဝဝတ္ထိတလက္ခဏာ ဝေ
တိဿော ဝေဒနာ ဘဂဝတာ ဒေသိတာ။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၉။

အညမညပရိစ္ဆိန္န (တိ) [အညမည + ပရိစ္ဆိန္န]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးကို - ပိုင်းခြား
အပ်သော။ ဆာယာ အာတပေါတိ ဣဒံ အည-
မညပရိစ္ဆိန္နံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ အညမညပရိစ္ဆိန္နံ
ကေသိံ ဣတရဿ အဘာဝါ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၅၀။

အညမညပရိယန္တ (ပု) [အညမည + ပရိယန္တ] အ
ချင်းချင်း - တခုသည် တခု-၏ အပိုင်းအခြား။

အညမညပရိယန္တဿိ (တိ) [အညမညပရိယန္တ +
ဌာ + ဣ] အချင်းချင်း - တခုသည် တခု - ၏
အပိုင်းအခြား၌ တည်လေ့ရှိသော။ အညမည-

ပရိယန္တဌာယိနော တေ ဓမ္မော။ ပဋိသံ၊ ၃၇၆။
မဟာနိ၊ ၁၃၉။ အညမညပရိယန္တဌာယိနောတိ
နေယျဉ္စ ဉာဏဉ္စ ခေပေတွာ ဌာနတော အည-
မညဿ ပရိယန္တေ ဌာနသီလာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၅၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၈။

အညမညပရိဝါရ (ပု) [အညမည + ပရိဝါရ]
အညမညအခြံအရံ၊ အချင်းချင်း - တခုသည်
တခု၏ - အခြံအရံ။ ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ သဟ-
ဇာတပရိဝါရာ ဟောန္တိ၊ အညမညပရိဝါရာ
ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၂။ အညံ အညဿ အညံ
အညဿာတိ ဝေ အညမညပရိဝါရာ ဟောန္တိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။

အညမညပေက္ခ (တိ) [အညမည + အပေက္ခာ +
အ] အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးကို -
ငဲ့ခြင်းရှိသော။ နဟေတုဓမ္မာနံ ဝိယ အညမည-
ပေက္ခာတိ အာဟ “အညမညံ အဝိနိဗ္ဗောဂဝတ္ထိ-
ဓမ္မေ” တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။

အညမညဘေဒ (ပု) [အညမည + ဘေဒ] အချင်း
ချင်း - တပါးသည် တပါးနှင့် - ကွဲပြားခြင်း။
ကေဿ အပ္ပန္နရတော အညမညဘေဒါ အန္တရာ-
ယော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ ကော
(ကောဌာသော) ... ပိသုဏဝါစာနံ ဝသေန
ဘိန္နာနံ မနုဿာနံ အညမညဘေဒေန ဝိနဿိဿ-
တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၈။ ဣမိနာ အညမညဘေဒံ
ကတွာပိ သက္ကာ ဧတေ ဂဟေတုန္တိ ဒဿေတိ။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁-၂။ မိထုဘေဒ - လည်းကြည့်။

အညမညဘောဇန (န) [အညမည + ဘောဇန]
အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦး - ၏ အစာ။
ဝိတိဟာရံ အညမညဘောဇနာနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၃။
အညမညဘောဇနာနန္တိ အညမညဿ ဘောဇ-
နာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၉၄။

အညမညမိဿ (တိ) [အညမည + မိဿ] အချင်း
ချင်း ရောထွေးသော။ ဝေ ဣမေ သင်္ခါရာ

အညမညမိဿာ အာလုဋ္ဌိတာ အဝိဘူတာ
ဒုဒ္ဓိပနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။

အညမညမူလ (တိ) [အညမည + မူလ]တပါးသည်
တပါး၏ မူလမည်သော။ သဗ္ဗေ တေ ကုသလ-
မူလေန အညမညမူလာ။ ယမကာ၊၁။၁။

အညမညမူလက (တိ) [အညမညမူလ + က]တပါး
သည် တပါး၏ မူလရှိသော။ သဗ္ဗေ တေ
ကုသလမူလေန အညမညမူလကာ။ ယမကာ၊၁။၂။

အညမညမူလမူလ (တိ) [အညမညမူလ + မူလ]
တပါးသည် တပါး၏ မူလဟု ဆိုအပ်သော မူလ
မည်သော။ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလေန အည-
မညမူလမူလာ။ ယမကာ၊၁။၁။

အညမညမူလမူလက (တိ) [အညမညမူလမူလ +
က] တပါးသည် တပါး၏ မူလဟု ဆိုအပ်သော
မူလရှိသော။ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလေန
အညမညမူလမူလကာ။ ယမကာ၊၁။၂။

အညမညရဟိတ (တိ) [အညမည + ရဟိတ]
အချင်းချင်း-တပါးသည် တပါး-မှကင်းသော။
ယဒိ စ ဟေတု စ ဖလဉ္စ အညမညရဟိတံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၃၇၂။

အညမညလဂ္ဂ (တိ) [အညမည + လဂ္ဂ] အချင်း
ချင်း - ကပ်ငြိ - ဆွဲကိုင် - သော။ ပရမ္ပရာသံ-
သတ္တာတိ အညမညလဂ္ဂါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ (ဣ-
မူက္ခံ။) ပရမ္ပရာသံသတ္တာတိ အာဒါနိယာယ
ယဋ္ဌိယာ သံသတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။

အညမညဝစန (န) [အညမည + ဝစန] အချင်း
ချင်း - တဦးသည် တဦးအား - (အကျိုးစီးပွား
ကို) ပြောဆိုခြင်း။ ယဒိဒံ အညမညဝစနေန
အညမညဝဋ္ဌာပနေန။ ဝိ၊၁။၂၇၂။ ယံ ဣဒံ
အညမညဿ ဟိတာဝစနံ အာပတ္တိတော ဝဋ္ဌာ-
ပနဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။

အညမညဝိရောဓိတ (တိ) [အညမည + ဝိရောဓိတ]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးနှင့် - ဆန့်ကျင်

သော။ ဒွါသဋ္ဌိဒ္ဓိန္ဒိ* ဂဏှန္တိ၊ အညမညဝိရော-
ဓိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၈။ အညမညဝိရောဓိတာတိ
ဣတရိတရဝိရောဓိတာ၊ ဒိဋ္ဌိယော၊ ဒိဋ္ဌိယာ ဝါ
အညမညေန ဝိရောဓိတာ ဝိရုဒ္ဓါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။
၂။၃၈၁။

အညမညဝိသိဋ္ဌ (တိ) [အညမည + ဝိသိဋ္ဌ] အချင်း
ချင်း - တပါးသည် တပါးမှ - ထူးသော။

အညမညဝိသိဋ္ဌတ္တ (န) [အညမညဝိသိဋ္ဌ + တ္တ]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးမှ - ထူးသည်၏
အဖြစ်။ အညမညဝိသိဋ္ဌတ္တာ ဝိသဒ္ဓိသံ ရဇံ ဝိရဇံ၊
တတော အာဂတာ၊ တတ္ထ ဝါ ဇာတာ၊
ဘဝိတိ ဝါ ဝေရဇာ၊ တေ ဝေ ဝေရဇကော။
သာရတ္ထ၊၃။၅၄။

အညမညဝဋ္ဌာပန (န) [အညမည + ဝဋ္ဌာပန]
အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦးကို - အာပတ်မှ
ထစေခြင်း။ အညမညဝဋ္ဌာပနေန။ ဝိ၊၁။၂၇၂။
အညမညဿ.... အာပတ္တိတော ဝဋ္ဌာပနဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၈။

အညမညဝေဝစန (န) [အညမည + ဝေဝစန]
အချင်းချင်း - တခုသည် တခု - ၏ ဝေဝစ - ပရိ
ယာယ် - စကားလှယ်။ အဂ္ဂန္တိအာဒိနိ သဗ္ဗာနိ
အညမညဝေဝစနာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ သဗ္ဗာနိ စေ-
တာနိ အညမညဝေဝစနာနေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။
ကုဟိ* ဂတာ ကတ္ထ ဂဘာတိ အညမညဝေဝစ-
နာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ အာရာ ဒူရေတိ အညမည-
ဝေဝစနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅။

အညမညသံသန (န) [အညမည + သံသန]
(၁) အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးနှင့် - ထိစပ်
ခြင်း။ (တိ) (၂) အချင်းချင်း ထိစပ်ခြင်းရှိသော။
အညမညသံသနာတိ အဝိစ္စေဒဂမနေန အည-
မညသမ္ပန္နာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၂၃။ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃၆-၌ အညမည သံသနနရဏာ-ဟု ရှိသည်။)

အညမညသံသဋ္ဌ (တိ) [အညမည + သံသဋ္ဌ] အချင်း
ချင်း - တခုသည် တခုနှင့် - ရောယှက်သော။

အညမညသံသဒ္ဓဝိဋ္ဌပ (တိ) [အညမညသံသဒ္ဓ + ဝိဋ္ဌပ] အချင်းချင်း - တခုသည်တခုနှင့် - ရောယှက်သော အခွံရှိသော။ တတ္ထ ကိရ ဥပဝတ္တနေ အညမညသံသဒ္ဓဝိဋ္ဌပါနံ သမ္ပန္နဆာယာနံ သာလ-ပန္နိနမန္တရေ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနမဉ္ဇော ပညတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။

အညမညသက်ရ (ပု) [အညမည + သက်ရ] အချင်းချင်း ရောယှက်ခြင်း။

အညမညသက်ရဝိရဟိတ (တိ) [အညမညသက်ရ + ဝိရဟိတ] အချင်းချင်း ရောယှက်ခြင်းမှကင်းသော။ အညမညသက်ရဝိရဟိတေ ဓမ္မေ စ ဝိနယေ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။

အညမညသညတ္တိ (ထိ) [အညမည + သညတ္တိ] အချင်းချင်း - တယောက်သည် တယောက်အား - သိစေခြင်း - အချိန်အချက်ပြုလုပ်ခြင်း။ သံဝိဓာယ အဝဟာရေ သံဝိဒါဝဟာရေ၊ အညမညသညတ္တိယာ ကတာဝဟာရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။

အညမညသတ္တာရာဒိနိဿိတ (တိ) [အညမည + သတ္တာရာဒိ + နိဿိတ] အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦး၏ - ဆရာ စသည်ကို - စွဲမှီသော - အကြောင်းပြုသော၊ သူ့၊ တေ အညမညသတ္တာရာဒိ-နိဿိတာ ကလဟံ ဝဒန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၆။ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅ - ခွံ ဝါကျရှိသည်။)

အညမညသဘာဝါနုပဂမ (ပု) [အညမည + သဘာဝ + အနုပဂမ] တပါးသည် တပါး၏ သဘောလက္ခဏာသို့မကပ်ရောက်ခြင်း။ သဘောလက္ခဏာ ရောယှက်မှု မရှိခြင်း။ သမာနနိဿယာနဉ္စ အညမညသဘာဝါနုပဂမေန အညမညသို့ အဘာဝေါ။ မူလဒ္ဓါ၊ ၁။ ၁၄၆။ အညမညသဘာဝါနုပဂမေနာတိ လက္ခဏာသက်ရာဘာဝမာဟ။ အနုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၁၅၇။

အညမညသမဓာရဏ (န) [အညမည + သမ + ဓာရဏ] အချင်းချင်း တူညီသော တရားကို

ဆောင်ခြင်း။ သမေ သေဝမာနဿ အညမည-သမဓာရဏေန ကုက္ကုစ္စဝိနောဒနေန စ လဒ္ဓါ န ပရိဟာယန္တိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၁၈။ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၄ - ခွံ ဝါကျရှိသည်။)

အညမညသမာနဘာဂ (တိ) [အညမည + သမာန + ဘာဂ] အချင်းချင်းတူသော - အဖို့ - သဘော - ရှိသော။ အညမည သဘာဂါနိတိ အညမညသမာနဘာဂါနိ၊ သဒိသရူပါနိတိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၃။ ၂၂၄။

အညမညသမ္ပန္န (တိ) [အညမည + သမ္ပန္န] အချင်းချင်း ထိစပ်သော။ အညမညသံသဒ္ဓန - ကြည့်။

အညမညာနတိဝတ္တန (န) [အညမည + န + အတိဝတ္တန] အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးကို - ကျော်လွန်၍ မဖြစ်ခြင်း - မကျော်လွန်ခြင်း။ သဒ္ဓါဒိနံ ဣန္ဒြိယာနံ အညမညာနတိဝတ္တနံ ဣန္ဒြိယ-သမတ္တပဋိပါဒနတာ။ မူလဒ္ဓါ၊ ၁။ ၇၀။

အညမညာနရူပ (တိ) [အညမည + အနရူပ] အချင်းချင်း လိုက်လျော အဆင်ပြေသော။

အညမညာနရူပပါသာဒါဝယဝ (တိ) [အညမညာ-နရူပ + ပါသာဒ + အဝယဝ] အချင်းချင်း - လိုက်လျောသော - ပြာသာဒ်အစိတ်အပိုင်း (ကိရိယာတန်ဆာ) ရှိသော။ သုသင်္ကတောတိ သုဠသင်္ကတဝယဝေါ အညမညာနရူပပါသာဒါဝယ-ဝေါ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၉။

အညမညာနုလောမ (တိ) [အညမည + အနုလောမ] အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦးကို - ပြောဆိုခြင်းငှါ လျော်သော။

အညမညာနုလောမတာ (ထိ) [အညမညာ-နုလောမ + တာ] အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦးကို - ပြောဆိုခြင်းငှါ လျော်သည်၏အဖြစ်။ သာဝေါ ဘဝိဿတိ အညမညာနုလောမတာ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ ဝိနယပုရေက္ခာရတာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၃။ အညမညာနုလောမတာတိ အညမညံ ဝတ္ထု အနုလောမဘာဝေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။

အညမညာဝိဇယန (န) [အညမည + အဝိဇယန]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးကို - မစွန့်လွှတ်
ခြင်း။ လဟုတာဒိနံ အညမညာဝိဇယနေန ဒုဝိ-
ညေယျနာနတ္တတာ ဝတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၁။

အညမညပကာရ (ပု) [အညမည + ဥပကာရ]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးအား - ကျေး-
ဇူးပြုခြင်း။ ယဒိ ဝေ တေသံ အညဘိန္ဒသန္တာနံ
ဝိယ အညမညပကာရေနပိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊
၃။ ၂၂၉။

အညမညပကာရက (တိ) [အညမည + ဥပကာရက]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးအား - ကျေး-
ဇူးပြုတတ်သော။

အညမညပကာရကဘဝ (ပု) [အညမညပကာ-
ရက + ဘဝ] အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါး-
အား - ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်။ ယဒိပိ
ရူပါရူပဓမ္မာ ကေသိံ ပုဂ္ဂလေ ဝတ္ထမာနာ ဝိသေ-
သတော အညမညပကာရကဘာဝေန ဝတ္တန္တိ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၉။

အညမညပကာရဘဝ (ပု) [အညမညပကာ-
ရ + ဘဝ] အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါး-
အား - ကျေးဇူးပြုသည်၏အဖြစ်။ ရူပါရူပသန္တ-
တိယော ဟိ ဒွေ အညမည ဝိသဒိသသဘာဝတ္တာ
အညမညပကာရဘာဝေန ပဝတ္ထမာနာပိ ဝိသု-
ယေဝ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၃။ အညမညပ-
ကာရကဘဝ - လည်းကြည့်။

အညမညပတ္တန္တ (ပု) [အညမည + ဥပတ္တန္တ]
အချင်းချင်း - တခုသည် တခု - တယောက်သည်
တယောက်အား - ထောက်ပံ့ခြင်း။ အရညေ
ဇာတရက္ခာပိ သမ္ပဟုလာ အညမညပတ္တန္တေန
ဌိတာ သာဓုယေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၇။

အညမညပတ္တန္တက (တိ) [အညမည + ဥပတ္တန္တက]
အချင်းချင်း - တခုသည် တခုအား - ထောက်ပံ့-
သော။ အညမညပတ္တန္တကံ တိဒဏ္ဍံ (တိဒဏ္ဍကံ)

ဝိယ (= အညမညပစ္စယော)။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၇။

အညမညပနိဿိတ (တိ) [အညမည + ဥပနိဿိ-
တ] အချင်းချင်း - တခုကို တခု - မှီသော။ အည-
မညပနိဿိတာ မဟာရာဇ ဧတေ ဓမ္မာ ကေ-
တောဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၄၉။

အညမညောပကာရ (ပု) [အညမည + ဥပကာရ]
အချင်းချင်း - တပါးသည် တပါးအား - ကျေးဇူး-
ပြုခြင်း။ အညမညောပကာရဝသေန အဝိပ္ပ-
ယောဂေန စ သမာဓိဒေသေ ဇာတာ သမ္မာ-
သတိအာဒယော သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၄။

အညမညောပကာရဘဝ (ပု) [အညမညောပကာ-
ရ + ဘဝ] အချင်းချင်း - တခုသည် တခုအား -
ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်။ ရူပါရူပဓမ္မ-
သန္တတိယော ဟိ ဒွေ အညမည ဝိသဒိသသ-
ဘာဝတ္တာ အညမညောပကာရဘာဝေန ဝတ္တ-
မာနာပိ ဝိသုယေဝ ဟောန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၀။
အညမညပကာရဘဝ - လည်းကြည့်။

အညမောက္ခ (တိ) [အည + မောက္ခ] သူတပါးက
လွှတ်မြှောက်စေအပ်သော။ သူတပါးကို လွှတ်
မြှောက်စေနိုင်သော။ သူ။ တေ ဒုပ္ပမုဉ္ဇာ န ဟိ
အညမောက္ခာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၀။ န ဟိ အည-
မောက္ခာတိ အညေန စ မောစေတုံ န
သက္ကောန္တိ။ ကာရဏဝစနံ ဝါ တေ၊ တေ သတ္တာ
ဒုပ္ပမုဉ္ဇာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အညေန မောစေ-
တဗ္ဗာ န ဟောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၂၃၃။ န ဟိ
အညမောက္ခာတိ တေ အတ္တနာ ပလိပပလိပန္နာ
န သက္ကောန္တိ ပရံ ပလိပပလိပန္နံ ဥဒ္ဓရိတုံ။
မဟာနိ၊ ၂၄။

အညရဇ (န) [အည + ရဇ] အခြား - တပါး -
သော တိုင်းပြည်။ နာနာဝေရဇကေတိ နာနာ-
ဝိဓေဟိ အညရဇေဟိ အာဂတေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။

အညရစိက (တိ) [အည+ရစိ+က] အခြား -
တပါး - ကို နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ အခြား -
တပါး-မှားသော အယူကိုနှစ်သက်ခြင်းရှိသော။
အညခန္တိက-ကြည့်။

အညရူပ (န) [အည+ရူပ] အခြား-တပါး -
သောရုပ်၊ စိတ္တဇမ္ပ တပါးသော - ကမ္မဇ၊ ဥတုဇ၊
အာဟာရဇ - ရုပ်။ န ဟိ တေန ဝစနေန အည-
ရူပါနံ စိတ္တေန သဟပ္ပါဒသဟနိရောဓပဋိက္ခေပေါ
ကတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃။ အညရူပါနန္တိ ကမ္မ-
ဥတုအာဟာရဇရူပါနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၁။

အညလဒ္ဓိက (တိ) [အည+လဒ္ဓိ+က] အခြား -
တပါး - မှား - သော အယူရှိသောသူ။ အည-
တိတ္ထိယ-ကြည့်။

အညဝါဒက (ပု၊န) [အည+ဝါဒ+က] (က)
အခြား-တပါး-ကို-ပြောဆိုတတ်သူ၏အဖြစ်-
ပြောဆိုခြင်း၊အခြား - တပါး - သော - စကား
- အကြောင်းအရာ - ကို - အခြား - တပါး
သော - စကား - အကြောင်းအရာ - ဖြင့် -
လှီးလဲ့ပြောဆို - ဖုံးအုပ် - ကာကွယ် - တတ်သူ၏
အဖြစ်၊ - ခြင်း၊ အဖျင်းဖျင်းဆိုခြင်း။ (သံဃ
အလယ်တွင် ဝတ္ထု၌သော်၎င်း၊ အာပတ်၌သော်
၎င်း မေးစိစစ်အပ်သော် မပြောလို၊ မထုတ်ဖော်
လို၍ “ဘယ်သူ အာပတ် သင့်သနည်း? ဘယ်
အာပတ်သင့်သနည်း? ဘာကြောင့်သင့်သနည်း?
ဘယ်သူ ကိုဆိုနေကြသနည်း? ဘာကို ဆိုနေကြ
သနည်း?” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်း။) အညဝါ-
ဒကေ ဝိဟေသကေ ပါစိတ္တိယံ။ အညဝါဒကော
နာမ သံဃမဇ္ဈေ ဝတ္ထုသို့ ဝါ အာပတ္တိယာ ဝါ
အနုယုဉ္ဇိယမာနော တံ န ကထေတုကာမော
တံ န ဥဋ္ဌါငွေတုကာမော အညေနည် ပဋိစရတိ
“ကော အာပန္နော ကိ အာပန္နော ကိသ္မိ
အာပန္နော ကထံ အာပန္နော ကံ ဘဏထ ကိ
ဘဏထာ” တိ။ သောအညဝါဒကောနာမ။ ဝိ၊ ၂။
၅၅။ အညဝါဒကေ ဝိဟေသကေ ပါစိတ္တိယန္တိတ္ထေ
အညံ ဝဒတိတိ အညဝါဒကံ၊ အညေနည် ပဋိစရ-

ဏဿေတံ နာမံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ (ကင်္ခါ၊ ၁၉၉ -
၌ - အညံ ဝဒတိတိ အညဝါဒကော၊... ဝိဟေသ-
တိတိ ဝိဟေသကော... ဟုရှိသည်။) ဘာဝဗ္ဗ-
ဓာနောယံ ကတ္ထုနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ အညေ-
နည် ပဋိစရဏဿေတံ နာမန္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော၊
၁။ ၂။ အညေနည် ပဋိစရတိတိ အညေန
ဝစနေန အညံ ဝစနံ ပဋိစရတိ ပဋိစ္စာဒေတိ
အဇ္ဈောတ္ထရတိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ အညံ ဝစနန္တိ ယံ
စောဒကေန စုဒ္ဓိတကဿ ဒေါသဝိဘာဝနဝစနံ
ဝုတ္တံ၊ တံ တတော အညေနဝ ဝစနေန ပဋိ-
စရတိ။ အထ ဝါ အညေနည် ပဋိစရတိတိ
အညေန ကာရဏေန အညံ ကာရဏံ ပဋိစရတိတိ
ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယံ စောဒကေန
စုဒ္ဓိတကဿ ဒေါသဝိဘာဝနကာရဏံ ဝုတ္တံ၊
တတော အညေန စောဒနာယ အမူလကဘာဝ-
ဒိပကေန ကာရဏေန ပဋိစရတိတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။
ပဋိစရတိတိ စ ပဋိစ္စာဒနဝသေန စရတိ၊ ပဝတ္ထ-
တိတိ အတ္ထော။ ပဋိစ္စာဒနတ္ထော ဝေ ဝါ ရေတိ-
သဒ္ဓေါ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတုနံ။ တေနာဟ
“ပဋိစ္စာဒေတိ” တိ၊ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။ (ခ) အည-
ဝါဒကကံ၊ အခြား-တပါး-ကို-လှီးလဲ့ပြောဆို-
ဖုံးအုပ် - ကာကွယ် - သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သို့
တင်သောက်။ ဆန္ဒဿ ဘိက္ခုနော အညဝါဒကံ
ရောပေတု။ ဝိ၊ ၂။ ၅၃။ အညဝါဒကံ ရောပေတူတိ
အညဝါဒကံ အာရောပေတု၊ ပတိဋ္ဌာပေတူတိ
အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ အညဝါဒကံ အာရော-
ပေတူတိ အညဝါဒကကမ္ပံ အာရောပေတု၊ အည-
ဝါဒကတ္တံ ဝါ ဣဒါနိ ကရိယမာနေန ကမ္မေန
အာရောပေတူတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃-၄။

အညဝါဒကမ္ပ (န) [အညဝါဒက+ကမ္ပ] အည-
ဝါဒကကံ။ တေသံ ယံ ဘဂဝတော အညဝါဒက-
ကမ္ပဉ္ဇေဝ ဝိဟေသကကမ္ပဉ္ဇ အနုညာတံ။ ကင်္ခါ။
၁၉၉။ အညဝါဒက (ခ) အနက်လည်းကြည့်။

အညဝါဒကတ္တ (န) [အညဝါဒက+တ္တ] အည-
ဝါဒကပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်၊ အခြား - တပါး - ကို -

လှီးလွဲပြောဆို - ဖုံးအုပ် - ကာကွယ် - သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်။ အညဝါဒက (ခ) အနက်ကြည့်။

အညဝါဒကဝိဟေသကာရောပနကမ္မ (န) [အညဝါဒက + ဝိဟေသက + အာရောပန + ကမ္မ] အညဝါဒက ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့တင်သောကံ၊ ဝိဟေသကပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့တင်သောကံ။ ယံ တံ အညဝါဒကဝိဟေသကာရောပနကမ္မံ ကတံ၊ တဉ္စေဓမ္မကမ္မံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။ ဝိဟေသကလည်းကြည့်။

အညဝါဒကသိက္ခာပဒ (န) [အညဝါဒက + သိက္ခာပဒ] ဆန္ဒမထေရ်၏ အဖျင်းဖျင်းဆိုခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ အညဝါဒကသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ဘိက္ခုပါစိတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၅၃-၆။

အညဝါဒကသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အညဝါဒကသိက္ခာပဒ + ဝဏ္ဏနာ] အညဝါဒကသိက္ခာပုဒ်၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ - ဋီကာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄-၆။ ဝဇီရ။ ၂၉၈-၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃-၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂-၃။

အညဝါဒိယက (တိ) [အည + ဝါဒိယ + က] ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှတစ်ပါးသော အခြင်းအရာကို ပြတတ်သော ဆရာအယူကို ချီးမြှောက်၍တည်သော၊ သူ။ အညတြာစရိယက (၂) အနက်ကြည့်။

အညဝါဒီ (တိ) [အည + ဝါဒ + ဤ] အခြား - တပါး - မှားသော - အယူရှိသောသူ။ ဣတောဗဟိဒ္ဓါ ပုထုအညဝါဒိနံ။ ထေရ။ ၂၃၈။ ဣတောဗဟိဒ္ဓါတိ ဣမသ္မာ ဗုဒ္ဓသာသနာ ဗာဟိရကေသမယေ၊ တေနာဟ “ပုထုအညဝါဒိနံ” နှို။ နာနာတိတ္ထိယာနန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။

အညဝိညာဏ (န) [အည + ဝိညာဏ] အခြား - တပါး - သော ဝိညာဏ။ စက္ခုဝိညာဏ်မှ တပါးသော ရူပါရုံလျှင်အာရုံရှိသော မနောဝိညာဏ်။ စက္ခုသန္နိသိတရူပဝိဇာနနလက္ခဏံ စက္ခုဝိညာ-

ဏ်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။ စက္ခုသန္နိသိတဝစနေန ရူပါရုံမှစ၍ အညဝိညာဏံ ပဋိက္ခိပတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၄။ အညဝိညာဏန္တိ ရူပါရုံမှစ၍ မနောဝိညာဏံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။

အညဝိဟိတ (တိ) [အည + ဝိဟိတ] အခြား - တပါး - ကို - အာရုံပြုသော၊ အခြား - တပါး - ကို - ကြံစည် - နှလုံးသွင်း - သော၊ သူ။ အညဝိဟိတာ သန္တိဋ္ဌတိ ဝါ သလ္လပတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၂။ အညဝိဟိတော အဝန္တိယော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၅၇။ အညဝိဟိတောတိ အညံ စိန္တယမာနော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၄။

အညဝိဟိတက (တိ) [အည + ဝိဟိတ + က] (က) အခြား - တပါး - ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော၊ အခြား - တပါး - သော အာရုံ၌ ဖြစ်စေအပ်သော။ တေ စ ခေါ အညတိတ္ထိယာ ပရိဗ္ဗာဏော အညဝိဟိတကေန ဉာဏဒဿနေန အညဝိဟိတကံ ဉာဏဒဿနံ ပညပေတဗ္ဗံ မညန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၁။ အညဝိဟိတကေန ဉာဏဒဿနေနာတိ ပစ္စက္ခံ ဝိယကတွာ ဒဿနသမတ္ထတာယ ဒဿနဘူတေန ဉာဏေန အညတ္ထဝိဟိတကေန ဉာဏေန အညံ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တေန။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၇။ အညတ္ထဝိဟိတကေနာတိ အညသ္မိံ ဝိသယေ ပဝတ္တိတေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။ (ခ) တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်တည်သော။ အထ ဝါ ယေ တေ ကိလေသာ အညဇာတိကာ အညဝိဟိတကာ။ မဟာနိ။ ၂၀၄။ အညဝိဟိတကာတိ အညေနာကာရေန ဌိတာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၀။

အညဝိဟိတတာ (ထိ) [အညဝိဟိတ + တာ] အခြား - တပါး - ကို - အာရုံပြု - ကြံစည် - နှလုံးသွင်း - သည်၏အဖြစ်။...တသ္မိံ နိဒ္ဒါယန္တေ မာတာပိတုနံ အညဝိဟိတတာယ အပဿန္တာနံ...။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။

အညဝိဟိတဘာဝ (ပု) [အညဝိဟိတ + ဘာဝ] အခြား - တပါး - ကို - အာရုံပြု - ကြံစည် - နှလုံးသွင်း - သည်၏အဖြစ်။ ယဒိ ပန မေ

အယျဿ ဓမ္မကထံ အာရဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ
ကေပဒေပိ အညဝိဟိတဘာဝေါ အဟောသိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။

အညသံသ (ပု) [အည + သံသ] (ရည်ညွှန်းထား
သည်မှ)အခြား-တပါး-သော သံသာ။သံသဿ
ပရိဏတံ အညသံသဿ ဝါ စေတိယဿ ဝါ
ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ပရိဏာမေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။

အညသကကရဏ (န) [အည + သက + ကရဏ]
အခြားသူ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာပြုခြင်း၊ မိမိမှလွတ်
စေ၍ အခြားသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ -ဥစ္စာ
အဖြစ်ကို-ဥစ္စာဖြစ်အောင်-ပြုခြင်း။အညသက-
ကရဏဉ္စ တဿ (စင်တဗ္ဗဝတ္ထုနော) စဇနံ။
မူလဋီ၊၂။၂၀၇။ အညသကကရဏန္တိ အတ္တတော
ဝိနိမောစေတွာ အညဿ ဒက္ခိဏေယျဿ သန္တ-
ကဘာဝကရဏံ။ အနုဋီ၊၂။၂၀၉။

အညသင်္ခါရ (ပု) [အည + သင်္ခါရ] (ပါဒကဗျာန်
မှ) အခြား-တပါး-သော သင်္ခါရ။ ပကိဏ္ဍက-
သင်္ခါရ (မူလဋီ၊၁။၁၁၆။)ကြည့်။

အညသည (တိ) [အည + သညာ] အခြား-
တပါး-ဟု အမှတ်ရှိသော၊သို့။ အနညေ အည-
သညာ အနညံ ဝိညာပေတိ။ဝိ၊၂။၃၂၅။

အညသတ္တာရဒ္ဓေသ (ပု) [အညသတ္တု + ဥဒ္ဓေသ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၄၅၉-ကြည့်။] အခြား-တပါး-
သော ဆရာ-သာသနာ့အပြင်ပ-တိတ္ထိ-ဆရာ-
ကို(မိမိ၏ ဆရာဟု)ညွှန်းပြခြင်း။

အညသတ္တာရဒ္ဓေသကမ္မ (န) [အညသတ္တာရဒ္ဓေသ +
ကမ္မ]အခြား-တပါး-သော ဆရာ - သာသနာ့
အပြင်ပ-တိတ္ထိ-ဆရာ - ကို (မိမိ၏ဆရာဟု)
ညွှန်းပြခြင်းအမှု။ တာနိ စ (အဘိဋ္ဌာနာနိ)....
မာတုဃာတကပိတုဃာတကအရဟန္တဃာတက-
လောဟိတပုပ္ပါဒကသံသဘေဒအညသတ္တာရဒ္ဓေသ-
ကမ္မာနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၅၇။ (အံ၊
၁။ ၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇-တို့လည်းကြည့်။)

အညသတ္တု (ပု) [အည + သတ္တု]အခြား-တပါး-
သော ဆရာ၊ သာသနာ့အပြင်ပ တိတ္ထိဆရာ။
သာဝဇ္ဇော အညသတ္တာရဒီသု အတ္တသန္နိယျာ-
တနာဒီဟိ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၁၆။

အညသဘာဝ (ပု) [အည + သဘာဝ] (၁) အခြား-
တပါး-သော သဘော။ (တိ) (၂) အခြား-
တပါး-သော သဘောရှိသော။ အညဇာတိက-
ကြည့်။

အညသရဏ (န) [အည + သရဏ] အခြား-
တပါး-သော - ကိုးကွယ်ရာ။

အညသရဏပဋိက္ခေပ (ပု) [အညသရဏ + ပဋိက္ခေပ]
အခြား-တပါး-၏ ကိုးကွယ်ရာ၏အဖြစ်ကို ပယ်
ခြင်း။အနညသရဏ-ကြည့်။

အညသရဏပဋိက္ခေပဝစန (န) [အညသရဏ-
ပဋိက္ခေပ + ဝစန] အခြား- တပါး- ၏
ကိုးကွယ်ရာ၏အဖြစ်ကို ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော
စကား။ အညသရဏပဋိက္ခေပဝစနန္တိ အည-
သရဏဘာဝပဋိက္ခေပဝစနံ။ ဣဒဉ္စိ န အညံ
သရဏံ ကတွာ ဝိဟရဏသေဝ ပဋိက္ခေပဝစနံ၊
အထ ခေါ အညဿ သရဏဘာဝသေဝ
ပဋိက္ခေပဝစနံ တပုဋိက္ခေပေ စ တေန ဣတ-
ရဿာပိ ပဋိက္ခေပသိဒ္ဓိတော၊ တေနာဟ “န
ဟိ”တိအာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄-၅။ အနညသရဏ-
လည်းကြည့်။

အညသရဏဘာဝ (ပု) [အညသရဏ + ဘာဝ]
အခြား-တပါး-၏ ကိုးကွယ်ရာ၏ အဖြစ်။

အညသရဏဘာဝပဋိက္ခေပဝစန (န) [အည-
သရဏဘာဝ + ပဋိက္ခေပဝစန]အခြား-တပါး-
၏ ကိုးကွယ်ရာ၏ အဖြစ်ကို ပယ်ကြောင်း
ဖြစ်သော စကား။ အညသရဏပဋိက္ခေပဝစန-
ကြည့်။

အညသလ (ပု) [အည + သလ] အခြား-
တပါး-သော အင်ကြင်းပင်။ အညသလေဟိ

ပရိဝုတော၊ သာလရာဇာဝ သောဘတိ။ အပါ
၁။၃၁။

အညသသန (န) [အည + သသန] အခြား -
တပါး - သော - ဤသသနာမှ အခြားတပါး
သော - သသနာ။ တေန အညသသနေန
ရာဂဂိုအာဒိနံ နိဗ္ဗာပနာဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ၄။၂၇၂။

အညသိတ (တိ) [အည + အည + သိတ။ အည -
တပုဒ်ကျေ။] အချင်းချင်း - တဦးသည် တဦး -
၏ ဆရာစသည်ကို - စွဲမှီ - အကြောင်းပြု - သော၊
သု။ ဝဒန္တိ တေ အညသိတာ ကထောဇ္ဇန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ၄၀၈။ ဝဒန္တိ တေ အညသိတာ
ကထောဇ္ဇန္တိ တေ အညမညံ သတ္တာရာဒိ
နိဿိတာ ကလဟံ ဝဒန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၂။ ၂၅။
ဝဒန္တိ တေ အညသိတာ ကထောဇ္ဇန္တိ အညံ
သတ္တာရံ ဓမ္မက္ခာနံ ဂဏံ ဒိဋ္ဌိ ပဋိပဒံ မဂ္ဂံ
နိဿိတာ..... မဟာနိ၊ ၁၂၆။ တေ အညမည-
သတ္တာရာဒိနိဿိတာ ကလဟံ ဝဒန္တိ။ မဟာနိ၊
၄။၂၄၆။

အညဟေတုက (တိ) [အည + ဟေတု + က] အခြား -
တပါး - သော အကြောင်းရှိသော၊
ဒေသနာဝိလာသမှ - အခြား - တပါး - သော
အကြောင်းရှိသော။ တေန ယံ အညဟေတုကံ၊
တံ တေန ဟေတုနာ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၀၆။
အညဟေတုကန္တိ ဒေသနာဝိလာသတော အညံ
အဘိဘဝနိယဟေတု တေဿာတိ အညဟေတု-
ကံ။ အနုဋီ၊ ၁။၁၁၄။

အညာ (ထိ) [အာ + ဉာ + အ] (၁) အောက်
မက်တိ သိအပ်ပြီးသော - အပိုင်း အခြား -
အတိုင်း - ကို မလွန်မူ၍ - သစ္စာ ၄-ပါးတရား
တို့ကို သိတတ်သောတရား။ လွန်စွာ - ထက်ဝန်း
ကျင်မှ - အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့် -
သိတတ်သောတရား။ (က) အရဟတ္တမဂ်၊
အရဟတ္တမဂ်ပညာ၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်
ပညာ၊ ထိုနှင့်ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသည်။

အဓိမာနေန အညံ ဗျာကရိသု။ ဝိ၊ ၁။၁၁၆။
အညံ ဗျာကရိသုတိ အရဟတ္တံ ဗျာကရိသု။
ဝိ၊ ၄။၂။၇၉။ ဟေဋ္ဌိမဂ္ဂေဟိ ဉာတမရိယာဒါယ
ဝေ ဇာနနတော အညာ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ၊ တဿာ
ဖလဘာဝတော အဂ္ဂဖလပညာ တံသဟဂတာ
သမ္မာသင်္ကပ္ပါဒယော စ အညာတိ ဝုတ္တာ။
သာရတ္ထ၊ ၂။၂၇၁။ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ
ပဟာယကဝသေန အာဇာနာတိ၊ သမန္တတော
သဗ္ဗေန ဝါ ပကာရေန ဇာနာတိတိ အညာတိ
အဂ္ဂမဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ၊ တဒပစာရေန ပန တပ္ပလမ္ပိတိ
အာဟ “အညံ ဗျာကရိသုတိ အရဟတ္တံ
ဗျာကရိသု”တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၄၂။ (ဝိ၊ ၄။၂။
၃၆၅၊ ၃၆၆။ ဝိ၊ ၄။၄။၁၂။ ဒီ၊ ၄။၂။၃၉၅။ မ၊ ၄။
၁။၃၀၅။ မ၊ ၄။၄။၃၄၊ ၃၄၉။ ဉဒါန၊ ၄။၂၅။
အံ၊ ၄။၃။၄၀။ အံ၊ ၄။၃။၃၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၁၆၁၊
၁၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။၂။၂၂-တိလည်းကြည့်။) (ခ)
အညိန္ဒြေ၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်မှစ၍ အရဟတ္တ
မဂ်တိုင်အောင်သော အလယ်ညာဏ် - ၆-ပါး။
ဓယသ္မိ ပဌမံ ဉာဏံ၊ တတော အညာ အနန္တရာ။
ဣတိဝုတ်၊ ၂။၃၁။ တတော အညာ အနန္တရာတိ
တတော ပဌမညာဏတော အနန္တရာ အနန္တရ-
တော ပဌာယ ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါ အညာ
အညိန္ဒြေယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၁၆၉။ (၂)
သိခြင်း၊ သောတာပတ္တိမဂ်သိအပ်သော အပိုင်း
အခြားကို မလွန်မူ၍ သစ္စာ - ၄-ပါးတရားတို့ကို
သိခြင်း။ ယာ တေသံ အညာတာဝီနံ ဓမ္မာနံ
အညာ ပညာ ပဇာနနာ။ အဘိ၊ ၈။၁၃၅။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၁။၃၁။ အညာတိ အာဇာနနာ။ အဘိ၊ ၄။၁။
၃၃၀။ အညာပေက္ခာလည်းကြည့်။

အညာ (ကြိဝိ) [အာ + ဉာ + တွာ။ တွာ - ကို
အာယ - ပြု၊ ယ - ချေ။] သိ၍။ သမ္မဒညာ
ဝိမုတ္တော။ ဒီ၊ ၃။၆၈။ မ၊ ၁။၅။ သမ္မဒညာ
ဝိမုတ္တောတိ သမ္မာ ဟေတုနာ ကာရဏေန
ဇာနိတွာ ဝိမုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။၃။၄၇။ သမ္မဒညာတိ
သမ္မာ အညာယ။ မ၊ ၄။၁။၄၅။ တေ သမ္ပန္နိ

သမ္ပဒညာ။သံ၊၁။၄။ သမ္ပဒညာတိ သမ္မာ ဟေ-
တုနာ ကာရဏေန ဇာနိတော။သံ၊၁။၂၄။

အညာ^၃ (စတုတ္ထန္တ) [အညာ^၃ + သ။ သ - ကို
အာယပြ၊ ယ - ချေ။] သိခြင်းငှါ၊ သိခြင်း
အကျိုးငှါ။ အညာ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေသံ။ ဝိ၊၃။
၁၄။ န အညာ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေန္တိ။ မ၊၃။၁၅၉။
န အညာတိ ဇာနနတ္ထာယ စိတ္တံ န ဥပဋ္ဌပေန္တိ။
မ၊၄။၄။၁၈၉။ န အညာတိ “န အညာယာ”တိ
ဝတ္ထဗ္ဗေ ယကာရလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ
အာဟ “န ဇာနနတ္ထာယာ”တိ။ မ၊၃။၂။၃၇။ န
အညာ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေန္တိ။ အံ၊၁။၇၃။ ဝိဇာန-
နတ္ထာယ စိတ္တံ န ဥပဋ္ဌပေန္တိ။ နိဒ္ဒါယန္တိ ဝါ
အညဝိဟိတာ ဝါ ဟောန္တိ။ အံ၊၄။၂။၄၇။

အညာကာရ (တိ) [အည+အာကာရ]အခြား -
တပါး - သော အခြင်းအရာရှိသော။အညာနိတိ
အညာကာရာနိ အဘိဓမ္မပကရဏာဒိနိ အက-
ရိသု။ ပဝတ္ထန္တာနိပိ တာနိ အညသာ ကတွာ
ပဋိသုတိ အတ္တော။ အနု၊၃။၅၇-၉။

အညာဏ^၃ (န) [န + ဉာဏ] (၁) မသိခြင်း၊
သစ္စာ - ငှ-ပါး၌ မသိခြင်း၊ ကမ္မဿကတဉာဏ်၊
သစ္စာနုလောမိကဉာဏ် မရှိခြင်း။ (မောဟ၊
အဝိဇ္ဇာ။) ဒုက္ခေ အညာဏံ။ မ၊၁။၆၇။ သံ၊၁။
၂၄၅။ ဒုက္ခေ အညာဏန္တိ ဒုက္ခသစ္စေ အညာဏံ၊
မောဟဿေတံ အဝိဝစနံ။ မ၊၄။၁။၂၂၇။ သံ၊၄။
၂။၁၇။ ယံ တသ္မိံ သမယေ အညာဏံ
အဒဿနံ။ အဘိ၊၈။၉၄။ ဉာဏဒဿနပဋိပက္ခ-
တော အညာဏံ အဒဿနံ။ အဘိ၊၄။၁။၂၉၆။
အညာဏံ ဉာဏပဋိပက္ခော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၁၄၉။
အညာဏလက္ခဏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၇။)လည်းကြည့်။
အဝိဇ္ဇာတိ သုတ္တန္တပရိယာယေန ဒုက္ခာဒိသု
စတုသု ဌာနေသု အညာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၁။
ဒုက္ခာဒိဝိသယော အန္တတမကရော၊ လောဘာဒိ-
နဉ္စ အန္တတမကရာနံ ပစ္စယဘူတော အဒဿနာ-
ကာရော အညာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၂၅၇။ အဝိဇ္ဇာ
အညာဏာ သမ္မောဟာ။မ၊ ၃။၆။ အဒိဋ္ဌိယာ

အဿုတိယာ အညာဏာ။သုတ္တနိ။၄၁၀။မဟာနိ။
၁၄၆။ အညာဏာတိ ကမ္မဿကတာသစ္စာနုလော-
မိကဉာဏံ ဝိနာ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၆၀။ မဟာနိ၊၄။
၂၆၅။ အညာဏန္တိအာဒိသု ဉာဏဒဿနပဋိပက္ခ-
တော အညာဏံ အဒဿနံ။ မဟာနိ၊၄။၃၇၇။
(တိ) (၂) ဉာဏ်မရှိသော၊ မသိသော၊ မိုက်မဲ
တွေဝေသော၊သူ။ဝေရူပေပိ ပဏ္ဍိတေ အညာဏေ
ကရေန္တိ။ ဇာ၊၄။၁။၃၃၃။ အယံ ဝေရူပေါ
ဒုဿိလော ပဋိစ္စန္ဒကမ္မန္တော ဗာလိသေန အညာ-
ဏေန ပုရိသေန န သက္ကာ ဇာနိတုံ။ ဇာ၊၄။၃။
၂၅၄။

အညာဏ^၂ (န) [အာ + ဉာ + ယျ] သိခြင်း၊ စုံစမ်း
ခြင်း။ ဟန္တ မယံ အညာဏတ္ထမ္ပိ သမဏေ ဂေါ-
တမေ ဗြဟ္မစရိယံ စရာမ။ ဒိ၊၃။၄၇။ အညာ-
ဏတ္ထမ္ပိတိ ဇာနနတ္ထမ္ပိ...ဒိ၊၄။၃။၂၇။ အညာ-
ဏတ္ထန္တိ အာဇာနနတ္ထံ၊ ဥပသဂ္ဂမတ္တဉ္စေတ္ထ အာ-
ကာရေတိ အာဟ “ဇာနနတ္ထ”န္တိ။ ဝိမံသနတ္ထန္တိ
အတ္တော။ ဒိ၊၃။၃။၂၃။

အညာဏက (န) [အညာဏ + က] (က) မသိခြင်း။
တေ ပဉ္စသတာ ဘိက္ခု။ ဣဒိ ဘဂဝတော ဝစနံ
နာနမောဒိသု၊ ကသ္မာ ? အညာဏကေန။ မ၊၄။
၁။၅၇။ (ခ) မသိခြင်း၊ မသိယောင်မူခြင်း၊ မသိ
ဟန်ဆောင်ခြင်း။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု။ အနာစာရံ
အာစရိတော “အညာဏကေန အာပန္နာ”တိ
ဇာနန္တိ။ တိ ပါတိမောက္ခေ ဉဒ္ဓိဿမာနေ ဧဝံ
ဝဒန္တိ။ ဝိ၊၂။၁၇၉။ န စ တဿ ဘိက္ခုနော
အညာဏကေန မုတ္တိ အတ္ထိ။ ၎င်း။၁၉၀။ အညာ-
ဏကေန အာပန္နတ္တာ မောက္ခော နတ္ထိ။ ကင်္ခါ။
၂၅၂။ အညာဏကေနာတိ အဇာနနေန ဇာနန-
သဒိဿယ ဝါ ကာရဏေန။ကင်္ခါ။ယော၊၄။၂။၂၁။

အညာဏကထာ (တိ) [အညာဏ + ကထာ] မသိ
ခြင်းကို ပြသော - မောဟ၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် စပ်ဆိုင်
သော - စကားရပ်။ ကထာဝတ္ထု၊ပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊
(၁၁) ၂-ကထာ။ အဘိ၊က။၁၃၄-၁၄၀။

အညာဏကရဏ (တိ) န + ဉာဏ + ကရ + ယု။
အညာဏ + ကရဏ] သိခြင်းကို မပြုတတ်သော၊

မသိခြင်းကိုပြုတတ်သော။ အန္တကရဏော အ-
စက္ခုကရဏော အညာဏကရဏော။ အံ၊ ၁။ ၂၁၇။
အန္တကရဏာ အစက္ခုကရဏာ အညာဏကရ-
ဏာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅။ အညာဏကရဏံ အစက္ခု-
ကရဏံ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၆၆။ ညာဏံ န ကရေတိတိ
အညာဏကရဏော။ အံ၊ ၁။ ၂၁၀။ အညာဏံ
ကရေတိတိ အညာဏကရဏာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
၂၅၈။ အစက္ခုကရဏံ အညာဏကရဏံ။ မဟာနိ။
၃၆၁။ အညာဏကရဏန္တိ ညာဏေန အဇာနန-
ကရဏံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၉။

အညာဏစရိယာ (တိ) [အညာဏ + စရိယာ] မသိ
ခြင်း - မောဟ - ကြောင့် (ရာဂစသည်၏) ဖြစ်
ခြင်း၊ မသိခြင်း - မောဟ - ကြောင့် ဖြစ်တတ်
သော ရာဂစသော တရား၊ ဟုတ်မှန်တိုင်းသော
သဘောအတိုင်းမသိအပ်သော အာရုံ၌ ဖြစ်တတ်
သော ရာဂစသော တရား၊ မသိခြင်း - မောဟ -
သာလျှင် ဖြစ်သော ဖြစ်တတ်သော တရား။
တိဿော စရိယာယော၊ ဝိညာဏစရိယာ၊ အညာ-
ဏစရိယာ၊ ညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ။ ၇၇။ ကတမာ
အညာဏစရိယာ၊ မနာဝိယေသု ဂ္ဂပေသု ရာဂဿ
ဇဝနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာ-
ဏစရိယာ၊ ရာဂဿ ဇဝနာ အညာဏစရိယာ.....။
ပဋိသံ။ ၇၈။ အညာဏစရိယာတိ ကေနဋ္ဌေန
အညာဏစရိယာ၊ သရာဂါ စရတိတိ အညာဏ-
စရိယာ.....။ ပဋိသံ။ ၇၉။ အညာဏေန စရဏံ၊
အညာဏေန ဝါ စရတိ၊ အညာဏေ ဝါ စရတိ၊
အညာဏဿ ဝါ စရဏန္တိ အညာဏစရိယာ။
ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၆၅။ အညာဏစရိယာတိ အညာ-
ဏေန ရာဂဿ သမ္ပဝတော အညာဏေန ရာဂဿ
စရိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အညာဏစရိယာတိ
အညာဏဿေဝ စရိယာ၊ န အညဿ။ ၎င်း၊ ၄။
၁။ ၂၆၇။

အညာဏဇာတိက (တိ) [အညာဏ + ဇာတိ + က]
မသိတတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ဣဓေ-
ကဇ္ဇော အညာဏဇာတိကော ပေါသော။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၃၆၆။

အညာဏဋ္ဌ (ပု) [အညာဏ + အတ္ထ] မသိခြင်း
အနက်သဘော။ ဇာနနလက္ခဏဿ ညာဏဿ
ပဋိပက္ခဘူတော အဝိဇ္ဇာယ အညာဏဋ္ဌော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၃၄၅။

အညာဏတာ (တိ) [အညာဏ + တာ] မသိ
သည်၏အဖြစ်၊ မသိခြင်း၊ ညာဏ်မရှိခြင်း။ အလဇ္ဇိ-
တာ အညာဏတာ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၈၄။ မယာ အညာ-
ဏတာယ ကထိတံ မနသိ အကတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၄၈။ မဟာသေဋ္ဌိ တံ အညာဏတာယ ကာမ-
ဂိဒ္ဓေါ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ တုမေ အန္တ-
ဗာလာ အညာဏတာယ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ
အဇာနိတွာ ရောဒထ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။

အညာဏတ္ထ (ပု) [အညာဏ + အတ္ထ] သိခြင်း
အကျိုး၊ စုံစမ်းခြင်းအကျိုး။ အညာဏ - ကြည့်။

အညာဏဒုက္ခ (တိ) [အညာဏ + ဒုက္ခ] မသိ
ခြင်းကြောင့် - မသိလျှင် - ဆင်းရဲသော၊ ဟုတ်
မှန်သောသဘောအတိုင်း - မသိခြင်းကြောင့် -
မသိလတ်သော် - မသိသူအား - ဆင်းရဲသော၊
ညာဏ်နှင့်မယှဉ်သော် - ညာဏ်ကိုအမှီမရသော် -
ဆင်းရဲသော။ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ညာဏသုခါ
အညာဏဒုက္ခာ။ မ၊ ၁။ ၃၇၇။ အဒုက္ခမသုခါယ
ဝေဒနာယ ဇာနနဘာဝေါ သုခံ၊ အဇာနန-
ဘာဝေါ ဒုက္ခန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ (မ၊ ၄။
၂။ ၂၈၆ - လည်းကြည့်။)

အညာဏဓမ္မ (ပု) [အညာဏ + ဓမ္မ] မသိခြင်း
သဘော။ အယံ တုယံ ဗာလဓမ္မော မူဠဓမ္မော
အညာဏဓမ္မော။ မဟာနိ။ ၁၄၈။

အညာဏနိဒ္ဓါ (တိ) [အညာဏ + နိဒ္ဓါ] မသိ
ခြင်း - မောဟ - ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓ
(ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၉။ အံ၊ ၃။
၁။ ၁၂။) ကြည့်။

အညာဏနိဝုတ (တိ) [အညာဏ + နိဝုတ] မသိ
ခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - သည် - ပိတ်ကာ - ပုံးလွှမ်း -
အပ်သော။ ယထာ အဗ္ဘသနေန နိဝုတော

လောကော တမောဝ ဟောတိ ဧကန္တကာရော၊
ဝေ အညာဏနိဝုတေပိ တမောဝဿ။ သုတ္တနိ၊
၄၊ ၂။ ၈။

အညာဏနိဿိတ (တိ) [အညာဏ + နိဿိတ]
မသိခြင်း - မောဟ - ကို မှီသော။ ပါပဒိဋ္ဌိ
အရိဋ္ဌဿ၊ အာသိ အညာဏနိဿိတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၈။

အညာဏပကတ (တိ) [အညာဏ + ပကတ] (က)
မသိခြင်း - မောဟ - ဖြင့်ပြုအပ်သော၊ ဉာဏ်ဖြင့်
မပိုင်းခြားမှု၍ ပြုအပ်သော၊ မသိသဖြင့် ချွတ်
ချော်၍ ပြုအပ်သော၊ မသိမှု၍ ပြုအပ်သော။
အဟံ အာဝုသော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ
အသတိယာ အညာဏပကတံ ကမ္မံ နာမ န
ပဿာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၅။ အညာဏပကတန္တိ
အညာဏေန အပရဇ္ဈိတော ကတံ၊ အဇာနိတော
ကတန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၆။ (ခ)
မသိခြင်း - မောဟ - သည် နှိပ်စက်အပ်သော။
အရဟာ အညာဏပကတော ပါဏံ ဟနေယျ၊
နိဂမဃာတံ ကရေယျာတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။
အဘိ၊ က။ ၁၃၅။

အညာဏပက္ခ (ပု) [အညာဏ + ပက္ခ] မသိ
ခြင်း - မောဟ - ၏ အသင်းအပင်း။ ယေ ကေစိ
ဂန္တာ ဣဓ မောဟမဂ္ဂါ၊ အညာဏပက္ခာ ဝိစိ-
ကိစ္ဆဒ္ဓာနာ။ သုတ္တနိ၊ ၃၃၀။ ယေ ကေစိ အဘိဇ္ဈာ-
ဒယော ဂန္တာ တေသံ အပ္ပဟာနေ မောဟ-
ဝိစိကိစ္ဆာနံ ပဟာနာဘာဝတော “မောဟမဂ္ဂါ”-
တိ စ “အညာဏပက္ခာ” တိ စ “ဝိစိကိစ္ဆဒ္ဓာနာ”-
တိ စ ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၈။

အညာဏပုဂ္ဂလ (ပု) [အညာဏ + ပုဂ္ဂလ] ဉာဏ်
မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ အညာဏပုဂ္ဂလော ဟိ မန္တော
မောမူဟော ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ အဇာနန္တော
အကတ္တဗ္ဗံ ကရေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၁။

အညာဏဘာဝ (ပု) [အညာဏ + ဘာဝ] မသိ
သည်၏အဖြစ်။

အညာဏဘာဝကရ (တိ) [အညာဏဘာဝ +
ကရ + အ] မသိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။

အဘိဓာန် ၁-၁၉-န-၃-သ

ဝေ ဥတ္တမဗုဒ္ဓိနံ နာမ ဝိသုဒ္ဓိစိတ္တာနံ ဗောဓိ-
သတ္တာနံ အညာဏဘာဝကရာ ကိလေသာ တယံ
ကိံ လဇ္ဇိယန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁။

အညာဏဘူတ (တိ) [အညာဏ + ဘူတ] မသိ
ခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အညာဏ-
သမ္ပယုတ္တ-ကြည့်။

အညာဏမူလ (န) [အညာဏ + မူလ] (၁) မသိ
ခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - ၏ အကြောင်းရင်း။ (တိ) (၂)
မသိခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - လျှင် အကြောင်းရင်း
ရှိသော။ အညာဏမူလဘေဒ-ကြည့်။

အညာဏမူလပ္ပဘဝ (တိ) [အညာဏမူလ + ပဘဝ]
မသိခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - လျှင် အကြောင်းရင်း
ရှိသည့် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အဝိဇ္ဇာ ဟူသော
အကြောင်း - မှ - ကြောင့် - ဖြစ်သော။ အညာ-
ဏမူလပ္ပဘဝါ ပဇ္ဇေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၃။ အညာဏ-
မူလပ္ပဘဝါတိ အဝိဇ္ဇာမူလာ ဟုတော ဇာတာ။
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၄။

အညာဏမူလဘေဒ (ပု) [အညာဏမူလ + ဘေဒ]
(က) မသိခြင်း - အဝိဇ္ဇာ - ၏ အကြောင်းရင်း
တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ (ခ) မသိခြင်း - အဝိဇ္ဇာ -
ဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသော ဘဝစက်ကို
ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးခြင်း။ အညာဏမူလဘေဒါယ၊
ကမ္မယန္တဝိသုဒ္ဓနော။ ထေရ၊ ၂၈၆။ အညာဏဿ
မူလံ တဿ ဘေဒါယ ဝဇီရူပမညာဏေန
ဘိန္နနတ္ထာယ။ အထ ဝါ အညာဏံ မူလံ
တေဿာတိ အညာဏမူလံ၊ ဘဝစက္ကံ၊ တဿ
မဂ္ဂညာဏဝဇီရေန ပဒါလနတ္ထံ ဒေသိတောတိ
သမ္ပန္နော။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၄။

အညာဏလက္ခဏ (တိ) [အညာဏ + လက္ခဏ]
မသိခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ မောဟော စိတ္တဿ
အန္တဘာဝလက္ခဏော၊ အညာဏလက္ခဏော ဝါ။
အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၁။ အညာဏလက္ခဏာ အဝိဇ္ဇာ။
အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၉။

အညာဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အညာဏ + သမ္ပယုတ္တ]
မသိခြင်း - မောဟ - နှင့်ယှဉ်သော။ ဥပေက္ခာတိ

အညာဏာသမ္ပယုတ္တာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ အညာ-
ဏုပေက္ခာတိပိ တောသံယေဝ နာမန္တိ ဟိ
သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ (၄၇၉-၄၉၀) ဝက္ခတိ။
အနုဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၁၅။ အညာဏုပေက္ခာ-လည်းကြည့်။
အညာဏာသမ္ပယုတ္တာတိ ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသဟဂတ-
စိတ္တေသု ဥပေက္ခာ မောဟောတိ ဝဒန္တိ၊
လောဘသမ္ပယုတ္တုပေက္ခာပိ ပန ဂေဟသိတာ
န န ဟောတိ။ မူလဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၂၇။ (မူလဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၀၇။
အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၉-၄၉၀။ အနုဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၁၅။ နှင့် စပ်
ကြည့်ရန်။)

အညာဏာဒဿနသစ္စာသမ္ပုဋ်ဝေဓဋ္ဌ (ပု) [အညာ-
ဏံ + အဒဿန + သစ္စ + အသမ္ပုဋ်ဝေဓ + အတ္ထု]
မသိခြင်း၊ မမြင်ခြင်း၊ သစ္စာကို ထိုးထွင်း၍ မသိ
ခြင်း ဟူသော - အနက် - သဘော။ အဝိဇ္ဇာယ
အညာဏာဒဿနသစ္စာသမ္ပုဋ်ဝေဓဋ္ဌောဂမ္ဘိရော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၉။ အညာဏဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

အညာဏာဒိကထာဏန္တနာ (ထိ) [အညာဏာဒိ-
ကထာ + ဝဏ္ဏနာ] အညာဏကထာ စသည်၏ -
အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၁။

အညာဏာဘိဘူတ (တိ) [အညာဏံ + အဘိဘူတ]
မသိခြင်း - မောဟ - အဝိဇ္ဇာ - သည်-နှိပ်စက်
အပ်သော - အနှိပ်စက်ခံရသော။ သော
အညာဏာဘိဘူတော နေဝ ဗုဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌဟိ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊
၂။ ၁၆၉။

အညာဏီ (တိ) [န + ဉာဏီ] ဉာဏ်မရှိသော၊ ပညာ
မဲ့သော။ အဝိဒ္ဓါတိ အဝိဇ္ဇာဂတော အညာဏီ
အဝိဘာဂံ ဒုပ္ပညော။ စူဠနိ၊ ၇၀၊ ၁၀၉။ အဝိဇ္ဇာယ
ဂတော သမန္နာဂတော အညာဏီ အနိဘူတော။
မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ အညာဏီတိ အဝိဇ္ဇါ။ မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။
(ခ) အသိဉာဏ်-အဆင်ခြင် - ကင်းသော။ သူ။
သော အညာဏီ ဟုတွာ ဘတ္တံ ဘုဉ်တုံ အသ-
က္ခောန္တော။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၈။ ဝိမာနာဋ္ဌ၊ ၆၈။

အညာဏုပေက္ခာ (ထိ) [အညာဏ + ဥပေက္ခာ]
မသိခြင်း - မောဟ - နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာ

ဝေဒနာ။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော - မသိ
ခြင်း - မောဟ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာတိ ဧတ္ထ
ဥပေက္ခာ နာမ အညာဏုပေက္ခာ။ မာဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၀၇။
ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဿ ပန... ဂေဟသိတာ
အညာဏုပေက္ခာ... အာသန္နပစ္စတ္တိကာ။ အဘိဋ္ဌ၊
၁။ ၂၃၉။ သောမနဿဒေါမနဿရဟိတံ အညာ-
ဏမေဝ အညာဏုပေက္ခာ။ မူလဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၀၇။
အညာဏာသမ္ပယုတ္တာပိ ဝါ ဥပေက္ခာဝေဒနာ
အညာဏုပေက္ခာ... အနုဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဥပေက္ခာတိ
အညာဏာသမ္ပယုတ္တာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ အညာ-
ဏုပေက္ခာတိပိ တောသံယေဝ နာမံ။ အဘိဋ္ဌ၊
၂။ ၄၇၉-၄၉၀။ သယံ ပန အညာဏုပေက္ခာယ
ဥပေက္ခာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၃။ အညာ-
ဏုပေက္ခာယာတိ အညာဏဘူတာယ ဥပေက္ခာ-
ယ။ အညာဏသင်္ခါတာယ ဥပေက္ခာယာတိ
ကေစိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၇။

အညာတံ (တိ) [န + ဉာတ] မသိအပ်သော၊ မသိ
အပ်သည်။ (က) မသိအပ်သည်။ အညာတမေဝ
တံ မာလုကျပုတ္တ တေန ပုရိသေန။ မာ၊ ၂။ ၉၃။
မယာ စေတံ ဘိက္ခဝေ အညာတံ အဘဝိဿ အဒိဋ္ဌံ
အဝိဒိတံ အသန္တိကတံ အဖဿိတံ ပညာယ။
၎င်း။ ၁၄၀။ အညာတံ အဒိဋ္ဌံ အပ္ပတ္တံ အသန္တိ-
ကတံ အနဘိသမေတံ။ အံ၊ ၃။ ၁၉၀။ ကိနူ ခေါ
ဘန္တေ နာဂသေန အညာတာ တာ ဥပမာ
တထာဂတဿ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀၆။ (ခ) မသိအပ်
သောတရား။ အညာတံ ဉာပနတ္ထာယ ဉာတံ
အနုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဗုဒ္ဓါနုဋ္ဌိ
အညာတံ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၄၃။ (ဂ) မသိ
အပ်သောသူ၊ လူစိမ်း သူစိမ်း။ ဒေါဝါရိကော
ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော မေဓာဝိ အညာတာနံ
နိဝါရေတာ ဉာတာနံ ပဝေသေတာ။ ဒိ၊ ၂။ ၇၀။
သံ၊ ၂။ ၃၉၇။ အံ၊ ၃။ ၄၁၄။ (ဃ) မထင်ရှားသော၊
ထင်ရှားသောဂုဏ်မရှိသော၊ သိသာသော အလုပ်
စွမ်းရည် ရာဇဝင်မရှိသောသူ။ န ဟိ ရာဇကုလံ
ပတ္တော၊ အညာတော လဘတေ ယသံ။ ဇာ၊ ၂။

၂၉၀။ အညာတောတိ အပါကဋ္ဌဂုဏော အဝိ-
ဒိတကမ္မာဝဒါနော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၉၆။

အညာတ (တိ) [န + ည + တ] (၁) မသိတတ်သော၊
သူ။ အညာတက-ကြည့်။ (၂) မသိစေတော်
သော၊ လာဘ်သပ်ပကာအတွက် မိမိကိုယ်ကို ထင်
ရှားအောင်မပြုသော၊ သူ။ အထ ဝါ အညာတန္တိ
သဗ္ဗသော ပဟိနတဏှတာယ လာဘသက္ကာရ-
သိလောကနိကာမနဟေတု အတ္တာနံ ဇာနာပန-
ဝသေန န ညတံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၇။ အညာတ-
လည်းကြည့်။

အညာတ (တိ) [အ + ည + တ] သိအပ်သော၊
ထင်ရှားသော။ အညာတံ ဘန္တေ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၂။
အညာတော မယာ သမဏာနံ သကျပုတ္တိကာနံ
ဓမ္မော။ အံ၊ ၁။ ၁၈၅။ အညာတောတိ ညာတော
အဝဗ္ဗဇ္ဇေါ၊ ပါကဋ္ဌကတွာ ဥဂ္ဂဟိတောတိ ဒီပေတိ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ အနညပေါသိမညာတံ၊ ဒန္တိ
သာရေ ပတိဋ္ဌိတံ။ ဥဒါန။ ၈။ အညာတန္တိ
အဘိညာတံ၊ ယထာဘူစူဂုဏေဟိ ပတ္ထဋ္ဌယသံ၊
တေနော ဝါ အနညပေါသိဘာဝေန အပ္ပိစ္ဆတာ-
သန္တုဋ္ဌိတာဟိ ညတံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၇။ အညာတော
သော ပုရိသဿ အတ္ထော။ ပေတ။ ၁၈၂။
အညာတောတိ အဝဂတော။ ပေတ၊ ၄။ ၂၀၆။

အညာတ (တိ) [အ + ည + တ] သိတတ်-
သိပြီး-လွန်စွာသိပြီး-သော၊ သူ။ အညာတတ္ထ-
ကြည့်။

အညာတက (တိ) [အညာတ + က] မသိအပ်
သော၊ သူ၊ ပစ္စည်း။ (က) မထင်ရှားသောအရာ။
အညာတကဝေသ-ကြည့်။ (ခ) သူတပါး၏ဥစ္စာ၊
သူတပါး၏ပစ္စည်း။ အညာတကံ ပတ္တံ အညာတကံ
စီဝရံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၆။ အညာတကန္တိ အညေသံ
သန္တကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ “အမှာကံ ဣဒ”န္တိ
အညာတံ အဝိဒိဘန္တိ အညာတကံ။ တဉ္စ အတ္ထ-
တော ပရသန္တကံယေဝါတိ အာဟ “အညေသံ
သန္တက”န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၁။ အညာတကံ
နာမ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗန္တိ အာဟ “အညေသံ သန္တက”န္တိ။

အညေသန္တိ အတ္တနာ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာနံ။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၇၄။ အညာတကံ သာမိကေဟိ ပဒိန္နံ။ ဇာ၊ ၂။
၄၂။ အညာတကန္တိ မဟာရာဇ အညေသံ သန္တကံ
တေဟိ သာမိကေဟိ ပဒိန္နံ ဒါနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။

အညာတက (တိ) [အညာတ + က] မသိတတ်
သော၊ သူ။ န တတ္ထ မာနံ ကယိရာထ၊ ဝသ’မညာ-
တကေ ဇနေ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၅။ ဝသ’မညာတကေ
ဇနေတိ အတ္တနော ဇာတိဂေါတ္တာဒိနိ အဇာ-
နန္တဿ ဇနဿ သန္တိကေ ဝသန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၁၆။

အညာတက (တိ) [န + ညာတက။ ထိဒ္ဓိ - အညာ-
တိကာ] ဆွေမျိုးမတော်စပ်သော၊ မိဖက်၊ ဘဖက်
နှစ်ဖက်လုံးမှ ခုနစ်ဆက်တိုင်အောင် ဆွေမျိုး
မတော်စပ်သော၊ သူ။ ညာတိကာ တေ ဥဒါယိ
အညာတိကာတိ၊ အညာတိကာ ဘဂဝါတိ။
အညာတကော မောသပုရိသ အညာတိကာယ
န ဇာနာတိ ပတိဂ္ဂ္ဃံ ဝါ အပ္ပတိဂ္ဂ္ဃံ ဝါ ပါသာဒိကံ
ဝါ အပါသာဒိကံ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၆။ ယာဝ သတ္တမာ-
ယုဂါ နေဝ မာတုသဗ္ဗန္ဓေန န ပိတုသဗ္ဗန္ဓေန
သဗ္ဗဒ္ဓါ၊ အယံ အညာတိကာ နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။

အညာတကအပ္ပဝါရိတ (တိ) [အညာတက + အပ္ပ-
ဝါရိတ] ဆွေမျိုးမတော်စပ်သူ၊ ဖိတ်ကြားမထား
သူ။ ဆွေမျိုးလည်းမတော်၊ ဖိတ်ကြား၍လည်း
မထားသူ။ တေသု အညာတကအပ္ပဝါရိတေသု
ဝိယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။

အညာတကအပ္ပဝါရိတဌာန (န) [အညာတက +
အပ္ပဝါရိတ + ဌာန] ဆွေမျိုးမတော်သော ဌာန၊
ဖိတ်ကြားမထားသော ဌာန။ ဆွေမျိုးလည်း
မတော်၊ ဖိတ်ကြား၍လည်းမထားသော ဌာန။
တထာ အလဘန္တေန အညာတိကအပ္ပဝါရိတ-
ဌာနတော ယာစိတွာပိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၂။

အညာတကအပ္ပဝါရိတန္တဝါယ (ပု) [အညာတက +
အပ္ပဝါရိတ + တန္တဝါယ] ဆွေမျိုးလည်းမ
တော်၊ ဖိတ်ကြား၍လည်း မထားသော ရက်ကန်း
သည်။ စီဝရံကာရာပေတုကာမဿ အညာတက-

အပ္ပဝါရိတတန္တဝါယေဟိ ဟတ္ထကမ္မယာစန-
ဝသေန ဝါယာပနေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၂။

အညာတကဝိညတ္တိ (ထိ) [အညာတက + ဝိညတ္တိ]
ဆွေမျိုးမတော်သူထံမှ တောင်းခြင်း။ ဧဝံ
မူလစွေဇာယ အညာတကအပ္ပဝါရိတဋ္ဌာနဘော
ယာစန္တယ အညာတကဝိညတ္တိယာ ဒုက္ကဋ်။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၀။

အညာတကဝိညတ္တိသိက္ခာပဒ (န) [အညာတက-
ဝိညတ္တိ + သိက္ခာပဒ] ဆွေမျိုးမတော်သူထံမှ
သက်နိုးတောင်းခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်
အပ်သောသိက္ခာပုဒ်။ အညာတကဝိညတ္တိသိက္ခာ
ပုဒ်။ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၄-နိဿဂ္ဂိယကဏ္ဍ၊ ၁-ဝဂ်၊
၆-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၁။ တေန သမယေနာတိ
အညာတကဝိညတ္တိသိက္ခာပဒ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၅။

အညာတကဝိညတ္တိဒုက္ကဋ် (န) [အညာတက-
ဝိညတ္တိ + ဒုက္ကဋ်] ဆွေမျိုးမတော်သူထံမှတောင်း
ခြင်းကြောင့် သင့်သောဒုက္ကဋ်အာပတ်။ ဧဝံ
ယာစတော အညာတကဝိညတ္တိဒုက္ကဋ်ဥစ္စေ ဒါသ-
ပဋိဂ္ဂဟဏဒုက္ကဋ် ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၂။

အညာတကဝေသ (ပု) [အညာတက + ဝေသ] မ-
ထင်ရှားသောအသွင်။ (က) မထင်ရှားသော-
ရုတ်တရက်မသိနိုင်အောင် - ပြောင်းလဲ - ပြု
ပြင်-ဝတ်ဆင်-ထားသော-အသွင်။ ကုမ္ဘကာ-
ရနိဝေသနေ အညာတကဝေသေန ပရိဗ္ဗာဇ-
ကစ္ဆနေန။ ဝိ၊ ၃။ ၄၈၉။ ဗာရာဏသီရညာ အမှာကံ
ရဇေ ဂဟိတေ အညာတကဝေသေန နိက္ခမိတော။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၆။ မိတရဉ္စ ဘရိယဉ္စ ဂဟေတွာ
အညာတကဝေသေန ပလာယိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၂၃၁။ (ခ) မထင်ရှားသော - သာမညဘဝ-
အတန်းအစားဖြစ်သော-အသွင်။ အညာတက-
ဝေသေန ပန မေ ကိလေသေ ဈာပေတွာ နိဗ္ဗာ-
နပ္ပတ္တိယာ ကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၄။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၇။ အညာတဝေသ-လည်းကြည့်။

အညာတကသညီ (တိ) [အညာတက + သညာ +
ဤ] ဆွေမျိုးမတော်ဟု အမှတ်ရှိသောသူ။

ညာတကေ အညာဘကသညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်။
ဝိ၊ ၁။ ၃၂၀။

အညာတကောဏ္ဍည (ပု) [အညာတ + ကောဏ္ဍည]
အညာတကောဏ္ဍညမထေရ်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်
၌ ရှေးဦးဆုံး သစ္စာ-၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိ
သောကြောင့် အညာတကောဏ္ဍည အမည်ရ
သောမထေရ်။ အညာတကောဏ္ဍညော ဟိ
ကေသျှိ သဿေ နဝ ဝါရေ အဂ္ဂဿဒါနံ
ဒဒန္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ အညာသိကောဏ္ဍည-
လည်းကြည့်။

အညာတကောဏ္ဍညပ္ပမုခ (တိ) [အညာတကောဏ္ဍ-
ည + ပမုခ] အညာတကောဏ္ဍညမထေရ်လျှင်
အကြီးအမှူးရှိသောသူ။ အညာတကောဏ္ဍညပ္ပ-
မုခေ အဋ္ဌာရသ ဗြဟ္မကောဋိယော အမတပါနံ
ပါယေန္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၅။ အညာသိကောဏ္ဍ-
ညပ္ပမုခ-လည်းကြည့်။

အညာတတ္ထ (န) [အညာတ + တ္ထ] သိတတ် -
သိပြီး - လွန်စွာသိပြီး - သော သူ၏ အဖြစ်။
အညာသိကောဏ္ဍညောကံ ပဌမံ ဓမ္မဿ အညာ-
တတ္တာ ဧဝံ ဂဟိတနာမော ထေရော။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၅၆။

အညာတပုဗ္ဗ (တိ) [န + ညာတပုဗ္ဗ] ရှေး၌မသိအပ်
သော၊ မသိဘူးသေးသော။ အညာတပုဗ္ဗေသု
ဝါ မဟာရာဇ သိပ္ပဋ္ဌာနေသု။ မိလိန္ဒ၊ ၄၂။

အညာတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ညာ + တဗ္ဗ] သိအပ် -
သိသင့် - သိထိုက် - သော။ သိက္ခမာနေန
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ အညာတဗ္ဗံ ပရိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ
ပရိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၆။ တံ ဥပပရိက္ခမာနေန
အညာတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ ၂၀။ အညာတဗ္ဗန္တိ
အာဇာနိတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၃။

အညာတမာနီ (တိ) [အညာတ + မာနီ (မန +
ကိ)] သိပြီး - မြင်ပြီး - ဟု မှတ်ထင်သောသူ။
အနညာတေ အညာတမာနီ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။
၁၅၄။ အညာတမာနီနော ဓမ္မေ၊ ဂမ္ဘိရေ

တိရဂေါဓရာ။ ထေရ။ ၃၄၁။ အညာတေ ဝေ
“ညာတောတိ ဒိဋ္ဌော”တိ ဝေ မာနိနော။
ထေရ။ ၄၂။ ၃၆၂။

အညာတဝါဒ (ပု) [အညာတ^၇ + ဝါဒ] သိအပ်ပြီး
သော အယူဝါဒ။ ပရိကပ္ပေ န သဏ္ဌာတိ။
အညာတဝါဒေ န သဏ္ဌာတိ။ အံ။ ၁။ ၁၉၈။
အညာတဝါဒေ န သဏ္ဌာတိတိ အညာတဝါဒေ
ဇာနိတဝါဒေ န သဏ္ဌာတိ။ အံ။ ၄၂။ ၁၈၅။

အညာတဝေသ (တိ) [အညာတ^၇ + ဝေသ] မထင်
ရှားသောအသွင်။ ယံ တံ အညာတဝေသေန၊
နညာသိမှာ လ္လဓာဂတံ။ ဇာ။ ၂။ ၇၂။ ကိံ မေ
အညာတဝေသေန၊ ဓမ္မံ သစ္စိကတေနိဓ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၁၀။ အညာတဝေသေနာတိ အပါကဋ္ဌဝေသေန၊
အဝိညာတေန ပဋိစ္စန္ဓေန။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၁၁၄။

အညာတာဝိန္ဒိယ (န) [အညာတာဝိ + ဣန္ဒိယ]
သောတာပတ္တိမဂ် သိအပ်သော အပိုင်းအခြား
ကို မလွန်မူ၍ သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို သိပြီး
သော - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ - သမ္မယုတ်တရားတို့
အတွင်း၌ - အစိုးတရဖြစ်သောတရား။ အညာ-
တာဝိန္ဒေ။ (အရဟတ္တဖိုလ်ညာဏ်)။ ယာ ကေသံ
အညာတာဝိန္ဒံ ဓမ္မာနံ အညာ ပညာ
အညာတာဝိန္ဒိယံ။ အဘိ။ ၈။ ၁၃၅။ (အဘိ။
ဝိ။ ၁၃၁-လည်းကြည့်။) အညာတာဝိန္ဒိယန္တိ
အညာတာဝိနော စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတ-
ညာဏကိစ္စဿ ဣန္ဒိယံ။ အညာတာဝိန္ဒံ ဝါ စတူသု
သစ္စေသု နိဋ္ဌိတကိစ္စာနံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဥ တွာ
ပဋိဝိဋ္ဌိတွာ ဌိတာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပန္နရေ ဣန္ဒြ-
သာဓနေန ဣန္ဒိယံ။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၃၃၀။ အညာ-
တာဝိန္ဒိယံ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။ ၉။ အညာတာ-
ဝိနော စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတညာဏကိစ္စဿ
ခိဏာသဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒိယဋ္ဌသမ္ပဝတော
စ အညာတာဝိန္ဒိယံ။ အညာတာဝိန္ဒံ ဝါ ဓမ္မာနံ
အပ္ပန္နရေ ဣန္ဒြသာဓနေန အညာတာဝိန္ဒိယံ။
အရဟတ္တဖလညာဏဿေတ နာမံ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။
၈၁။ (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈-လည်းကြည့်။) အညာ-

တာဝိန္ဒိယံ ကေ ဌာနံ ဂစ္ဆတိ။ အရဟတ္တဖလံ။
ပဋိသံ။ ၁၁၁။ တိဏိန္ဒိယာနိ အညာတာ-
ဝိန္ဒိယံ။ ဒီ။ ၃။ ၁၈၃။ အညာတာဝိသု ဇာနန-
ကိစ္စပရိယောသာနပ္ပတ္တေသု ဓမ္မေသု ဣန္ဒိယံ။
အရဟတ္တဖလဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ။ ၄။ ၁၈၄။
အညိန္ဒိယံ အညာတာဝိန္ဒိယံ။ သံ။ ၃။ ၁၈၀။
အညာတာဝိန္ဒိယန္တိ အညာတာဝိသု အရဟတ္တ-
ဖလဓမ္မေသု ဥပ္ပန္နံ ဣန္ဒိယံ။ သံ။ ၄။ ၁။ ၂၆၉။

အညာတာဝိ (တိ) [အာ + ဉာ + တာဝိ] သောတာ-
ပတ္တိမဂ်သိအပ်သော အပိုင်းအခြားကို မလွန်
မူ၍ သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို သိပြီးသော -
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သမ္မယုတ်တရား။ ယာ ကေသံ
အညာတာဝိန္ဒံ ဓမ္မာနံ အညာ ပညာ။ အဘိ။ ၈။
၁၃၅။ အညာတာဝိန္ဒိယန္တိ အာဇာနိတွာ ဌိတာနံ။
ဓမ္မာနန္တိ သမ္မယုတ္တဓမ္မာနံ အပ္ပန္နရေ။ အဘိ။ ၄။
၁။ ၃၃၀။

အညာတိ (ကြိ) [အာ + ဉာ + တိ] သိ၏။ အပိုင်း
အခြားအားဖြင့် သိ၏။ ပဿတိ အညာတိ
ပဋိဝိဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ။ ၅၁။ အညာတိတိ ဒိဋ္ဌမရိယာ-
ဒေနေဝ အာသေဝနံ ကရောန္တော ဉာဏေနေဝ
ဇာနာတိ။ မရိယာဒေတ္တော ဟိတ္တေ အာကာရော။
ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ အာဇာနာတိ-လည်းကြည့်။

အညာတိ (ပု) [န + ဉာတိ] ဆွေမျိုး - မဟုတ် -
မကော်စပ် - သူ။ ဘိက္ခုနာ နာမ ဉာတိဟိပိ
အညာတိဟိပိ ဒိန္နကေ စတ္တာရေ ပစ္စယေ ပစ္စ-
ဝေက္ခိတွာဝ ပရိဘောဂေါ ကာတဗ္ဗော။ ဇာ။ ၄။
၁။ ၄၁၁။

အညာတိကသညိ (တိ) [အညာတိကသညာ +
ဤ] ဆွေမျိုးမ မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသောသူ။
အညာတိကာယ အညာတိကသညိ ပုရာဏစိရံ
ဓောဝါပေတိ။ ဝိ။ ၁။ ၃၀၇။

အညာတုံ (ကြိဝိ) [အာ + ဉာ + တုံ] သိခြင်းငှါ။
သက္ကာ တွေ့ကေနပ် မေ့ အညာတုံ။ ဝိ။ ၂။ ၃၃။
အညာတုန္တိ အာဇာနိတုံ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၆။ ပဋိဗလော

သုတာသိတဒုဗ္ဗာသိတာနမတ္ထမညာတုံ။ ဒီ၊ ၃။
၂၂၀။ အညာတုမိစ္ဆာမ သမန္တစက္ခု။ သုတ္တနိ။
၃၃၀။

အညာတု (တိ) [အ + ည + တု၊ (အာဇာတု-
သံ)] သိသော၊ နားလည်သော၊ သိနိုင် - ထိုး
ထွင်း၍ သိနိုင် - နားလည်နိုင် - သော၊ သိလို
သော၊ သူ။ ဘဝိဿန္တိ ဓမ္မဿ အညာတာဓော။
ဝိ၊ ၃။ ၆။ ဒီ၊ ၂။ ၃၂။ မ၊ ၂။ ၂၉၂။ မ၊ ၃။ ၃၀၅။ သံ၊
၁။ ၁၃၉။ ဘဝိဿန္တိ ဓမ္မဿ အညာတာဓောတိ
ပဋိဝိဇ္ဇိတာဓော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။ အညာတာ
ဝိဟရိဿာမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၀။ အညာတာ ဝိဟရိဿာ-
မိတိ အညာတာ အာဇာနိတုကာမော ဟုတွာ
ဝိဟရိဿာမိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။

အညာတုကာမ (တိ) [အညာတု + ကာမ] ဆိုလို
သော၊ သူ။ အညာတုကာမော ပဉ္စ ပုစ္ဆတိ။ ဝိ၊
၅။ ၃၂၇။ အံ၊ ၂။ ၁၆၀။ အညာတုကာမောတိ
ဇာနိတုကာမော ဟုတွာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။

အညာတုဉ္စ (ပု) [အညာတု + ဉ္စ] မသိဘူး
သော - အသစ် - ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျက် ဆွမ်းခံခြင်း။
အညာတုဉ္စေန ယာပေန္တံ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၀။ နေတ္တိ။
၁၂၄။ အညာတုဉ္စေန ယာပေန္တန္တိ ကုလေသု
အညာတော နိစ္စနဝေါယေဝ ဟုတွာ ဉ္စေန
ပိဏ္ဍရိယာယ ယာပေန္တံ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၃၃။

အညာတုဉ္စ (ပု) [န + ညာတု] ထင်ရှားသော -
မင်းစိုးရာဇာ သူဌေး သူကြွယ်တို့ - အိမ်ကိုမရွေး
ချယ်မှု၍ အိမ်စဉ် ရပ်၍ ရအပ်သော ဆွမ်း။
အညာတုဉ္စေနာတိ အဘိလက္ခိတေသု ဣဿရ-
ဇနဂေဟေသု ကဋ္ဌကဘဏ္ဍသမ္ဘာရံ သုဂန္ဓ-
ဘောဇနံ ပရိယေသန္တဿ ဉ္စန္ဓော ညာတုဉ္စော
နာမ။ သရပဋိပါဠိယာ ပန ဒွါရေ ဌိတေန လဒ္ဓံ
မိဿကဘောဇနံ အညာတုဉ္စော နာမ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၁၉။ အထ ဝါ အဘိလက္ခိတေသု ဣဿရ-
ဇနဂေဟေသု ကဋ္ဌကဘဏ္ဍသမ္ဘာရံ သုဂန္ဓ-
ဘောဇနံ ပရိယေသန္တဿ ဉ္စန္ဓံ ညာတုဉ္စံ နာမ။
သရပဋိပါဠိယာ ပန ဒွါရေ ဌိတေန လဒ္ဓံမိဿက-

ဘောဇနံ အညာတုဉ္စံ နာမ။ ဣဒံ ဣဓ
အဓိပ္ပေတံ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၃၃။

အညာတုဉ္စ (န) [(၁) အညာတ + ဉ္စန္ဓံ။ (၂)
န + ညာတုဉ္စ။] အညာတုဉ္စ နှင့် အနက်တူ။
အညာတုဉ္စ-ကြည့်။

အညာဓိသ (တိ) [အည + ဓိသ + ကိ၊ (အဇ္ဈာ-
ဓ္မာ-သံ)] အခြား-တပါး - ကံသို့ ရှုအပ်သော၊
အခြား - တပါး - နှင့် တူသော၊ သူ။ တာဓိသောဝ
သော ဘဝံ ဂေါတမော နော အညာဓိသော။
ဒီ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ၂။ ၃၃၆။

အညာဓိကာရဝစနာရဗ္ဗ (ပု) [အည + အဓိကာရ +
ဝစန + အာရဗ္ဗ] အခြား အကြောင်းတရပ်နှင့်
စပ်သော စကားကို အစပျိုးခြင်း။ အထာတိ
(အထ ဣတိ နိပါတော) အညာဓိကာရဝစနာ-
ရဗ္ဗေ (နိပါတော)။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၁၂၅။ အထ (၆) အနက်လည်းကြည့်။

အညာဓိန (တိ) [အည + အဓိန] အခြား -
တပါး - သော သူ - သူတပါး - တို့နှင့် စပ်သွယ်
သော၊ သူ။ အနညာဓိန-ကြည့်။

အညာပဋိဝေဓ (ပု) [အညာ + ပဋိဝေဓ] အရ-
ဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ အရဟတ္တဖိုလ်
သို့ရောက်ခြင်း။ န အာယတကေနေဝ အညာ-
ပဋိဝေဓော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၁။ ဉဒါနံ။ ၁၄၁။ အညာ-
ပဋိဝေဓောတိ အရဟတ္တပုတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၃။ န
အာယတကေနေဝ အညာပဋိဝေဓောတိ မဏ္ဍု-
ကဿ ဥပ္ပတိတွာ ဂမနံ ဝိယ အာဒိတောဝ သိလ-
ပူရဏာဒိနိ အကတွာ အရဟတ္တပုတ္တိဝေဓော နာမ
နတ္ထိ၊ ပဋိပါဠိယာ ပန သိလသမာဓိပညာယော
ပူရေတွာဝ အရဟတ္တပုတ္တိတိ အတ္ထော။ ဉဒါနံ၊ ၄။
၂၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၀။

အညာပဒေသ (ပု) [အည + အပဒေသ] အခြား -
တပါး - သော - အထ - ပုဂ္ဂိုလ် - ကို ရည်ညွှန်း
ခြင်း။ သွယ်ဝိုက်၍ - ရည်စောင်း၍ - ပြောခြင်း။
သစေ ပန “ယော တေ ဝိဟာရေ ဝသိ၊ သော

ဘိက္ခု၊ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိ”တိအာဒိနာ နယေန အညာပဒေသေန အာရောစေန္တဿ ဇာနာတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ကင်္ခါ။၁၂၅။ ယော ဘေဝိဟာရေ...ယံ တံ အာဂမ္မ ဝိဟာရန္တိ ဝေပရိယာယေန ဝုတ္တတ္တာ ပန အဟန္တိ စ အဝုတ္တတ္တာ ပဋိဝိဇာနန္တဿ ဝုတ္တေပိ ဣဓထုလ္လစ္စယံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ “သန္တိ ဣကေကစေ စက္ကာလာ”တိအာဒိနာ နယေန အညာပဒေသံ ကတွာ အက္ခောသန္တဿ...ဒုက္ကန္တံ။ ကင်္ခါ။၁၉၁။ ဝေဝဒန္တော စ ဓနိယံ အတုဋ္ဌဗ္ဗေန တဿမာနံ အညာပဒေသေနေဝ ပရိဘာသတိ ဩဝဒတိ အနုသာသတိ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

အညာပေက္ခ (တိ) [အညာ^၁+အပ+ဣက္ခ+အ] သိခြင်းကိုးသော၊ သိလိုသော၊သူ။ သဗ္ဗံ တံ အညာပေက္ခောဝ ပုစ္ဆိယတိ။ဒိ၊၂။၁၂၄။ အညာပေက္ခောဝါတိ အညာတုကာမောဝ ဟုတွာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။

အညာဖလ (တိ) [အညာ^၁+ဖလ]အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ အယံ ဘန္တေ အာနန္ဒ သမာဓိ ကိ-ဖလော ဝုတ္တော ဘဂဝတာတိ။...အယံ ဘဂိနိ သမာဓိ အညာဖလော ဝုတ္တော ဘဂဝတာ။ အံ၊၃။၂၂၅။ အညာဖလော ဝုတ္တောတိ အညာဝုစ္စတိ အရဟတ္တံ၊ အရဟတ္တဖလသမာဓိ နာမေသော ဝုတ္တော ဘဂဝတာတိ အတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၀။

အညာဗျာကရဏ (န) [အညာ^၁+ဗျာကရဏ] အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားခြင်း။ ပဉ္စိမာနိ ဘိက္ခဝေ အညာဗျာကရဏာနိ။ အံ၊၂။၁၁၄။ အညာဗျာကရဏာနိတိ အရဟတ္တဗျာကရဏာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈-လည်းကြည့်။)

အညာဗျာကရဏဂါထာ (ထိ)[အညာဗျာကရဏ+ဂါထာ] အရဟတ္တဖိုလ်ကို-ပြောကြားသော-ပြောကြားကြောင်းဖြစ်သော-ဂါထာ။ ဝေမယံ

ထေရဿ အညာဗျာကရဏဂါထာ ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။

အညာဗျာကရဏဝေ (ပု) [အညာဗျာကရဏ+ဝေ]အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားခြင်း၏အစွမ်း။ တာ သဗ္ဗာ ကေဠိံ ကတွာ သုမနတ္ထေရော ပစ္ဆာ အညာဗျာကရဏဝေသေန အဘာသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။

အညာဘူတ (တိ) [အညာ^၁+ဘူတ] သိပြီးသည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အညိန္ဒိယ-ကြည့်။

အညာယ (ကြိ၊ဝိ)[အာ+ညာ+တွာ]သိ၍။ယဿာ-လယာ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ အညာယ အကထံကထိ။မ၊၂။၄၁၁။ အညာယ အကထံကထိ။ ဓမ္မ၊၇။၂။သုတ္တနိ။၃၇၇။ အညာယာတိ ဇာနိတွာ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ အညာယ အကထံကထိတိ အဋ္ဌ ဝတ္ထုနိ ယထာဘူတံ ဇာနိတွာ...။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၂။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။သမ္ပဒညာယ ဘာသတိ။အံ၊၁။၁၉၉။ တေဒညာယ မေဓာဝိ။သံ၊၁။၂၉။ ဇာ၊၁။၁။ အညာ^၁-လည်းကြည့်။

အညာရမ္မဏ (တိ) [အညာ+အာရမ္မဏ]အခြား-တပါး-သော အာရုံရှိသော။ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ “သမ္ပုတိ-ဉာဏံ သစ္စာရမ္မဏဉေဝ န အညာရမ္မဏ”န္တိ။ အဘိ၊က။၂၃၃။

အညာရာဓန (ထိ) [အညာ^၁+အာရာဓန] အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြီးစေခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်၌တည်ခြင်း။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ အာဒိကေနေဝ အညာရာဓနံ ဝဒါမိ။ အပိ စ ဘိက္ခဝေ အနုပဗ္ဗသိက္ခာ အညာရာဓနာ ဟောတိ။မ၊၂။၁၄၅။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ အာဒိကေနေဝါတိ အဟံ ဘိက္ခဝေ ပဌမမေဝ မဏ္ဍု-ကဿ ဥပ္ပတိတွာ ဂမနံ ဝိယ အညာရာဓနံ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာနံ န ဝဒါမိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄။

အညာဝါသ (ပု) [အညာ+အာဝါသ] အခြား-တပါး-သော-နေရာ-ကျောင်းတိုက်။ သဓေ

အညာဝါသတော အာနေတွာ ဝသမာနဿ
အညော ဝုဓုတရော အာဂစ္ဆတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။

အညာဝိမုတ္တ (တိ) [အညာ + ဝိမုတ္တ] အရဟတ္တဖိုလ်
ဝိမုတ္တိဖြင့် ကိလေသာမှလွတ်မြောက်သော၊ သူ။
(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်)။ တတော အညာဝိမုတ္တဿ၊
ဉာဏံ ဝေ ဟောတိ တာဒိနော။ အံ၊၁။ ၂၃၂။
အညာဝိမုတ္တဿာတိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိယာ
ဝိမုတ္တဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၉၉-၌
ကား အညာနှင့်ဝိမုတ္တကို ဝါကျကြံ၍ဖွင့်သည်။)

အညာဝိမောက္ခ (ပု) [အညာ + ဝိမောက္ခ] (က)
အညိန္ဒြေ၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်
ဝိမောက္ခ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် ကိလေသာမှ
လွတ်မြောက်သော ဝိမောက္ခ။ အညာဝိမောက္ခ
ပဗြူမိ၊အဝိဇ္ဇာယ ပဘောဒနံ။အံ၊၁။၁၃၃။သုတ္တနိ။
၄၄၆။စူဠနိ။၁၅၉။ အညာဝိမောက္ခန္တိ အညိန္ဒြေ-
ပရိယောသာနေ ဥပ္ပန္နံ ဝိမောက္ခံ၊ အညာယ ဝါ
ဝိမောက္ခံ အညာဝိမောက္ခံ။ ပညာဝိမုတ္တန္တိ
အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ (ခ) ပညာ၏ အာနု
ဘော်ဖြင့် - ရှုဆင်ခြင်အပ် - သိအပ် - သော
ဝိမောက္ခ။ အညာဝိမောက္ခန္တိ ပညာနုဘာဝ-
နိဇ္ဈာတံ ဝိမောက္ခံ ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။
အရဟတ္တဝိမောက္ခလည်းကြည့်။

အညာသမ္ဘဝ (ပု) [အညာ + အသမ္ဘဝ] အခြား -
တပါး - ၌ မဖြစ်သင့်ခြင်း။ဣဒံ-သဒ္ဓေါ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပန္နတော အဘဿိတွာ အညာသမ္ဘဝတော
ပစ္စယေ အဝတိဋ္ဌတိ။ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။

အညာသိ
အညာသိ } (ကြံ) ဇာနာတိ-ကြည့်။

အညာသိကောဏ္ဍည (ပု)[အညာသိ + ကောဏ္ဍည။
အညာသိကောဏ္ဍညောတိ ပဌမံ ဓမ္မဿ
အညာတတ္တာ ဝေဂဟိတနာမော ယေရော။သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ အညာသိကောဏ္ဍညောတိ ဉာတ-
ကောဏ္ဍညော ပဋိဝိဒ္ဓကောဏ္ဍညော။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၀၆။ အညာသိကောဏ္ဍညောတိ ဘုသံ ဉာတ-
ကောဏ္ဍညောတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။

(ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၆-လည်းကြည့်။) အညာကောဏ္ဍ-
ည၊အညာတကောဏ္ဍည-တို့လည်းကြည့်။]ဗုဒ္ဓသာ-
သနာတော်၌ ရှေးဦးစွာ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို
ထိုးထွင်းသိသောကြောင့်‘အညာသိ ဝတ ဘော
ကောဏ္ဍညော’ဟု ၂-ကြိမ်တိုင် ဘုရားရှင်ဥဒါနံး
ကျူးရင့်တော် မူသည်ကို စွဲ၍ ‘အညာသိ-
ကောဏ္ဍည’ဟု အမည်ရသော မထေရ်၊ ဘုရား
ရှင်၏ သာဝကဖြစ်သောရဟန်းတို့တွင် ဝါအကြီး
ဆုံးဖြစ်သော ‘အညာသိကောဏ္ဍည မထေရ်။
....ဤမထေရ်ကား ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မမူမီ ကပိ-
လဝတ်ပြည်အနီး ဒေါဏဝတ္ထုမည်သော ပုဏ္ဏား
ရွာဝယ် ပြာဟုဏ မဟာသာသမဗျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့၍
အနွယ်၏အမည်အားဖြင့် ‘ကောဏ္ဍည’ဟု အမည်
ရသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။....မန္တာဏိပုဏ္ဏေးမ၏ အစ်ကိုတော်
ဖြစ်၍ အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်၏ ဦးရီးတော်ဖြစ်ပြီး
အရှင်ပုဏ္ဏကို သာသနာတော်တွင်းသို့ သွတ်သွင်း
ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅၊၁၅၉။ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၅။....ဘုရား အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ်
မင်းသား၏ လက္ခဏာကို ဖတ်သော ပုဏ္ဏား
ဂ-ယောက်တို့တွင် ‘ဘုရားကေန ဖြစ်လတ္တံ့’ဟု
တချက်တည်းသာ ဟောခဲ့သော အငယ်ဆုံး
ပုဏ္ဏားဖြစ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀-၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၃၂၃-၄။ငယ်မည်မှာ ‘ယည’ ဖြစ်သည်။
(ဇိနတ္ထပကာသနီ၌ သုဒတ္တသည် ကောဏ္ဍည
ဖြစ်ကြောင်းဆိုသော်လည်း မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၆၆။ မိလိန္ဒ။၂၂၉-တို့၌ လာသော ပုဏ္ဏား
ဂ-ယောက်တို့၏ အမည်ပြဂါထာနှင့် စုက္ကိယတို့ကို
တိုက်ဆိုင်ကြည့်လျှင် သိသာသောကြောင့်၎င်း၊
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၃-၄- တို့၌ ‘တေသံ
ပန သဗ္ဗဒဟရော ဂေါတ္တေန ကောဏ္ဍညော နာမ
ပြာဟုဏော’ဟုသာဆို၍ ‘သဗ္ဗပစ္စိမော’ဟု မဆို
သောကြောင့်၎င်း ငယ်မည်ကို ‘ယည’ဟုသာ
မှတ်ယူသင့်သည်။)နောင်တွင် ‘ဝပ္ပ’စသည်
တို့နှင့်အတူ တောထွက် ရသေ့ ပျိုပြီး ၆-နှစ်ပတ်လုံး

ဒုက္ကရစရိယာကျင့်တော်မူသောဘုရားအလောင်းကို ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် ပြုစုခဲ့သည်။ မ၊၁။၂၊၇၊၂၊ ၃၁၄။ မ၊၂။၂၉၄။ မ၊၄၊၂။၉၁-၂။ အံ၊၄၊၁။ ၁၁၃။ ဇာ၊၄၊၁။၆၆-၇၊၇၈။ ထေရ၊၄၊၂။၂၅၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၃၃၆။ဘုရားရှင်၏ဓမ္မစကြာတရားကို နာရ၍ ဗြဟ္မာ ၁၈-ကုဋေနှင့်အတူ လူသားတို့ အထဲမှ ရှေးဦးစွာ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း သိကာ သောတာပန်တည်သည်။ ဝိ၊၃။၁၇။ သံ၊ ၃။၃၇၁။ ဝိ၊၄၊၃။၂၄၆။ ဒီ၊၄၊၂။၁၈၀။ မ၊၄၊၂။ ၉၇။ အံ၊၄၊၁။၁၁၄။ အဘိ၊၄၊၁။၇၇။ ဥဒါန၊၄။ ၂၉၅။ ထေရ၊၄၊၂။၂၅၁။ ထေရီ၊၄။၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။ ၃၄၃။ ဇာ၊၄၊၁။၉၅။ထို့နောင် အနတ္တလက္ခဏသုတ်ကို နာရ၍ ‘ဝပ္ပ’စသည် တို့နှင့် အတူ ရဟန္တာဖြစ်သည်။ ဝိ၊၃။၂၀။ သံ၊၂။၅၆။ ဝိ၊၄၊ ၃။၂၄၇။ မ၊၄၊၂။၉၇။ အံ၊၄၊၁။၁၁၅။ ထေရ၊၄၊ ၂။၂၅၁။ ထေရီ၊၄။၃။ ဇာ၊၄၊၁။၉၅။ နောင် တချိန်တွင် ဘုရားရှင် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ပရိသတ်အလယ်၌ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကိုထိုးထွင်း၍ သိသူတို့တွင် အဦးဆုံး အမြတ်ဆုံးဖြစ်၍ သာဝက ရဟန်းတို့တွင် ဝါ အကြီးဆုံးဟူသော ရတ္တညူ၊ တေဒဂ်ဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးကျူး ဂုဏ်ပြုခြင်းကို ခံရသည်။ အံ၊၁။၂၃။ အံ၊၄၊၁။၁၁၅။ ထေရ၊၄၊၂။၂၅၃။ဤမထေရ် သည် ဗလသမာပတ်ကို များစွာ ဝင်စားလေ့ ရှိသည်။ ဥဒါန၊၄။၃၃၆။ထို့ပြင် အဂ္ဂသာဝက ၂-ပါးကို ငဲ့ကွက်ညှာတာ၍၎င်း၊ လူတို့နှင့် ရော နှောသော ရွာနီးကျောင်း၌ မနေလို၍၎င်း၊ ဝိဝေက၌ မွေ့လျော်ခြင်းဖြင့်နေလို၍၎င်း ဘုရား ရှင်ထံခွင့်ပန်ပြီးလျှင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ မွေ့လျော်ရာ ဟိမဝန္တာ၊ ဆဒ္ဒန်အိုင် မန္တာကန်ရေကန် အနီးသို့ ကြွ၍ ၁၂-နှစ်ပတ်လုံး သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ သံ၊၄၊၁။၂၅၆။ အံ၊၄၊၁။၁၁၅။ ထေရ၊၄၊၂။ ၂၅၃။ ထိုအရပ်၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူ သည်။ ဒီ၊၄၊၂။၁၃၉။ သံ၊၄၊၁။၂၅၉။ အံ၊၄၊၁။ ၁၁၅။ ထေရ၊၄၊၂။၂၅၈။ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုပြီး နောက် ရှစ်ထောင်သော ဆင်တို့နှင့်တကွ နတ်၊

သိကြား၊ဗြဟ္မာများက ကြီးကျယ်စွာ ပူဇော် ကြသည်။ ရဟန်း ၃၀၀-ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွလာ၍ တညဉ့်လုံး တရားတော် များကို သရဇ္ဈာယ်ကြသည်။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါက တရား ဟော၍ နတ် ဗြဟ္မာ အများ ကျွတ်တမ်းဝင် ကြသည်။ ဓာတ်တော်များကို ဝေဠုဝန်ကျောင်း တံခါးမခံအနီး မြေပေါက်သောစေတီ၌ ဘုရား ရှင်ကိုယ်တိုင် ဌာပနာတော်မူသည်။ သံ၊၄၊၁။ ၂၅၉-၆၀။ ဤ မထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဥဒါန၊ပါဠိတော် တဏှာသင်္ခယသုတ်၌ ‘ယဿ မူလံ ဆမာ နတ္ထိ’စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ဥဒါန၊ ကျူးတော်မူဘူးသည်။ ဥဒါန၊၁၇၃။ အရှင် ဝဂီသ၊ ကလည်း ဤမထေရ်၏ ဂုဏ်များကို ဘုရားရှင်မျက်မှောက်တော်၌ ချီးကျူးဘူးသည်။ သံ၊၁။၁၉၅။ဆဒ္ဒန်အိုင်၌နေစဉ် သိကြားမင်း အား တရားဟောခဲ့ဘူးသည်။ ထေရ၊၄၊၂။၂၅၃။ အခြား ဟောခဲ့သော တရားများကား - မိစ္ဆာဝိတက် လွမ်းမိုးနိုင်စက် အပ်သော ပုထုဇဉ် အချို့၏စိတ်ဖြစ်ပုံကိုမြင်၍ ဟောခဲ့သောတရား။ ထေရ၊၆၇၄-၈-ဂါထာများ။ မိမိ၏ကတကိစ္စ အဖြစ်ကို ပြသောတရား။ ထေရ၊၆၇၉-၈၀- ဂါထာများ။ပျင်းရိသော တပည့်ရဟန်းတပါးကို အကြောင်းပြု၍ ဟောခဲ့သောတရား။ ထေရ၊ ၆၈၁-၈၈-ဂါထာများ။ ဤ မထေရ်၏ ရှေး အကြောင်းကို အပါ၊၁။၅၂-၃။ မ၊၄၊၂။၉၃။ အံ၊ ၄၊၁။၁၀၆-၁၁၁။ထေရ၊၄၊၂။၂၅၀-တို့တွင်ကြည့်။

အညာသိကောဏ္ဍညဇ္ဇေရ (ပု) [အညာသိကော- ဣည + ဇေရ] အညာသိကောဏ္ဍညမထေရ်။ အညာသိကောဏ္ဍညဇ္ဇေရော ဒေသနာနုသာ- ရေန ဉာဏ် ပေသေန္တော။ဇာ၊၄၊၁။၉၅။

အညာသိကောဏ္ဍညပုဗ္ဗမုခ (တိ) [အညာသိကော- ဣည + ပုဗ္ဗမုခ] အညာသိကောဏ္ဍညမထေရ်လျှင် အကြီးအမှူးရှိသော။ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန္တ- ဒေသနာယအညာသိကောဏ္ဍညပုဗ္ဗမုခ၊အဋ္ဌာရသ ဗြဟ္မကောဋိယော ဓမ္မာမတံ ပါယေတွာ။ ထေရီ၊ ၄။၃။ အညာတကောဏ္ဍညပုဗ္ဗမုခ - လည်းကြည့်။

အညာသုတ္တ (န) [အညာ+သုတ္တ] အညာသုတ်၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်။ ၆-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၅၈။

အညိန္ဒြိယ (န) [အညာ + ဣန္ဒြိယ] သောတာပတ္တိ မဂ်သိအပ်သော အပိုင်းအခြားကို မလွန်မချီ သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို-သိတတ်သော - သိပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ - အစိုးတရဖြစ်သော တရား။ အညိန္ဒြိယ သောတာပတ္တိဖိုလ်မှစ၍ အရဟတ္တမဂ်တိုင်သော အလယ်ဉာဏ်ခြောက်ပါး။ တသို့ သမယေ ဖဿော ဟောတိ...အညိန္ဒြိယ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၈။ ၈၉။ အညိန္ဒြိယန္တိ အာဇာနည်ကံ ဣန္ဒြိယံ၊ ပဌမမဂ္ဂေန ဉာတမရိယာဒံ အနုတိက္ကမိတွာ တေသံယေဝ တေန မဂ္ဂေန ဉာတာနံ စတုသစ္စဓမ္မာနံ ဇာနနကံ ဣန္ဒြိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အာ-ကာရဿ ရဿတ္တ ကတွာ အညိန္ဒြိယံ ဝုတ္တံ၊ အာ-ကာရေ စ ဓမ္မမရိယာဒတ္တော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။ တိဏိန္ဒြိယာနိ... အညိန္ဒြိယံ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၃။ အညိန္ဒြိယန္တိ အညာဘူတံ အာဇာနည်ဘူတံ ဣန္ဒြိယံ။ သောတာပတ္တိဖလတော ပဌာယ ဆဿ ဌာနေသု ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။ တိဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ ဣန္ဒြိယာနိ၊ ကတမာနိ တိဏိ? အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ၊ အညိန္ဒြိယံ၊ အညာတာဝိန္ဒြိယံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃။ အညိန္ဒြိယန္တိ အာဇာနည်ဣန္ဒြိယံ၊ တကြာယံ ဝစနတ္တော...အာဇာနာတံ ပဌမမဂ္ဂဉာဏေန ဒိဌမရိယာဒံ အနုတိက္ကမိတွာဝ ဇာနာတိတိ အညာ၊ ယထေဝ ဟိ ပဌမမဂ္ဂပညာ ဒုက္ခာဒိသု ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တတိ၊ တထေဝ အယမ္ပိ ပဝတ္တတိတိ အညာ စ သာ ယထာဝုတ္တေနဌေန ဣန္ဒြိယဉာတိ အညိန္ဒြိယံ အာဇာနည်ဌေနဝ အညဿ ဝါ အရိယပုဂ္ဂလဿ ဣန္ဒြိယန္တိ အညိန္ဒြိယံ၊ သောတာပတ္တိဖလတော ပဌာယ ဆဿ ဌာနေသု ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣတိ ဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ ပရိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁-တို့လည်းကြည့်။)

အညိံသု (ကြိ) ဇာနာတိ-ကြည့်။

အညုဒ္ဓိသိက (တိ) [အည+ဥဒ္ဓိသိက] အခြား-တပါး-ကို ရည်စူး၍ လှူအပ်သော။ အညုဒ္ဓိကေန ပရိက္ခာရေန အညုဒ္ဓိသိကေန သံသိကေန အညံ စေတာပေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၈။ အညုဒ္ဓိသိကေနာတိ အညံ ဥဒ္ဓိသိတွာ ဒိန္နေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။

အညေယျ (တိ) [အာ + ဉာ + ဣ] သိအပ်သော။ ကထံကထံ နာမာယံ ဘန္တေ အာနန္ဒ ဘဂဝတာ ဓမ္မော ဒေသိတော အညေယျော။ အံ၊ ၂။ ၃၀၅။ အံ၊ ၃။ ၃၆၅။ ကထံကထံ နာမာတိ ကေန ကေန နာမ ကာရဏေန။ အညေယျောတိ အာဇာနိတဗျော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။

အညေယျ (တိ) [န+ဧယျ] မသိအပ် - မသိနိုင်-သော။

အညေယျတ္တ (န) [အညေယျ+တ္တ] မသိအပ်-မသိနိုင် - သည်၏အဖြစ်။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေနာတိ ဓမ္မာနံ အညေယျတ္တံ ပဋိက္ခိပတိ ဉာတံ အသက္ကုဏေယျတ္တာဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄။

အညေယျတ္တပဋိသေဓန (န) [အညေယျတ္တ + ပဋိသေဓန] (၁) မသိအပ် - မသိနိုင် - သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ (တိ) (၂) မသိအပ် - မသိနိုင်-သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်တတ်သော။ အညေယျတ္တပဋိသေဓနေန ဧယျသဒ္ဓေန ဓမ္မာ ဝိသေသိတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅။

အညောည (တိ) [အည+အည၊ နောက်သရကိုချေ၊ ရှေ့ည-၏ အ-ကို ဩ-ပြု။ မောက်၊ နိဿ၊ ၁။ ၅၆-သုတ်ကြည့်။] (၁) အချင်းချင်း၊ တဦးသည်တဦး။ အညောညဿာဘိနန္ဒန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၉၉။ (၂) အခြားအခြားသော၊ တပါးတပါးသော။ နာနာ ဝဒန္တိ ဝိဝိဓံ ဝဒန္တိ အညောညံ ဝဒန္တိ ပုထု ဝဒန္တိ။ မဟာနိ၊ ၂၂။ အညောညံ ဝဒန္တိတိ ဧကံ အဝတွာ အညံ အညံ ဂဟေတွာ ဝဒန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၆။

အညောညနိဿိတ (တိ) [အညောည + နိဿိတ] (က) အချင်းချင်း - တဦးသည်တဦး-ကိုမှီသော၊

သု။ သာဂါရာ အနာဂါရာ စ၊ ဥဘော အညော-
ညနိဿိတာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၀။ ဥဘော အညော-
ညနိဿိတာတိ တေ ဥဘောပိ အညမညသနိဿိ-
တာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၁။ (ခ) အချင်းချင်း
ရောယှက် စပ်ဖွဲ့၍ တည်သော။ ရမ္မာ အညော-
ညနိဿိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၂။ အညောညနိဿိတာတိ
သာခါဟိ သာခံ မူလေန မူလံ သံသိဗ္ဗိတွာ ဌိတာ။
ဇာ၊ ၅။ ၂၆၅။ ပစ္စယတာ အညောညံ၊ ပဋိစ္စ
ယသ္မာ သမံ သဟ စ ဓမ္မေ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၂။
အညောညန္တိ အညမညံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၅။
ယမကံ နာမရူပဉ္စ၊ ဥဘော အညောညနိဿိတာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၀။ ဧဝံ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ၊ ဥဘော
အညောညနိဿိတာ။ ၎င်း။ ၂၃၂။

အညောညဝိဝေသိ (တိ) [အညောည+ဝိဝေသိ+
ဣသ+ဏိ] အချင်းချင်း - တဦးသည်တဦး-၏
အပေါက်အစ-အပြစ်အနာကို - ရှာတတ် - ရှာ
လေ့ရှိ - သော။ သု။ အနရိယဂုဏမာသဇ္ဇ၊ အ-
ညောညဝိဝေသိနော။ အံ၊ ၁။ ၁၉၉။ အညော-
ညဝိဝေသိနောတိ အညမညဿ ဆိဒ္ဓံ အပရာဓံ
ဂဝေသမာနာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၀။

အဋ္ဌ (န၊ ပ) [အဋ္ဌ + ဋ္ဌ] (၁) အဋ္ဌဋ္ဌငရဲ၊ ရှစ်နောက်
သုည ၄၅-လုံးအရေအတွက်ရှိသော နှစ်ပေါင်း
ကြာအောင်ခံရသော ငရဲ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခု
ဝိသတိ အဗဗာ နိရယာ၊ ဝေမေကော အဋ္ဌဋ္ဌော
နိရယော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခု ဝိသတိ အဋ္ဌဋ္ဌော
နိရယာ၊ ဝေမေကော အဟဟော နိရယော။
သံ၊ ၁။ ၁၅၃-၄။ အံ၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနိ။ ၃၀၁။
ဝဿဂဏနာပိ ပနေတ္ထ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ....သတံ-
သတသဟဿနိန္ဒဟုတာနိ ကေ အဗ္ဗုဒ္ဓံ၊ တတော
ဝိသတိဂုဏံ နိရဗ္ဗုဒ္ဓံ၊ သေ နယော သဗ္ဗတ္တာတိ။
သံ၊ ၁။ ၂၀၀-၁။ အံ၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနိ။ ၂။
၁၉၇။ (၂) အဋ္ဌသင်္ချာ၊ တစ်နောက်သုည ၈၄-
လုံးရှိသော သင်္ချာ။ ကစ္စည်း။ ၃၉၅။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၈၇၇-တို့ကြည့်။

အဋ္ဌန=အဋ္ဌနက (တိ) [အဋ္ဌ + ယု + က] ထွက်
ပြေး - တတ် - လေ့ရှိ - သော။ သု။ စက္ကာ အဋ္ဌ-

နကာ ဂါဝိ၊ ယံ ပုရေ န ဒုဟာမသေ။ ဇာ၊ ၁။
၃၉၉။ အဋ္ဌနကာတိ ပလာယနသီလာ။ ဇာ၊ ၁။
၅။ ၁၁၀။

အဋ္ဌနိ (ထိ) [အဋ္ဌတေ ဂမ္မတေတိ အဋ္ဌနိ။ ဣဒါဒိ။
၁၁၂။ အဋ္ဌ=ဂမ္မနတ္ထော + အနိ။ ယု ဝါ၊ နဒါဒိ၊
ရသော။ ဓာနိ၊ ၁။ ၃၀၉။] အပေါင်း၊ ညောင်
စောင်းပေါင်း၊ ခုတင်ပေါင်း စသည်။ အညတြ
ဟေဋ္ဌိမာယ အဋ္ဌနိယာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၀-၉။

အဋ္ဌလိ (ထိ) [?] အထပ်များသော။ အဋ္ဌလိ-
ယော ဥပါဟနာ။ မ၊ ၂။ ၃၆၂-နှင့် သံ၊ ၁။ ၂၂၀။
(သိ၊ သျှာ၊ ကံ၊ ဣ-မူကံ။) ပဋ္ဌလိယောတိ ဂဏကံ-
ဣပါဟနာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၁။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၆။ အပါ
၁။ ၃၅၂။ (ဂါထာ ၂၃-၌ “ဒန္တပေါဏေ စ
အဋ္ဌလိ”ဟု ရှိသည်။)

အဋ္ဌဝိ=အဋ္ဌဝိ (ထိ) [အဋ္ဌ + အဝိ + ဤ။
အဋ္ဌေ (ခရီးသွားတို့ကို) အဝိတိ ရက္ခတိတိ
အဋ္ဌဝိ။ အဋ္ဌ + ဝိ + ဤ (ထိဇောတက)။
အဋ္ဌာ (ပျံထွက်ကုန်သော) ဝယော = ပက္ခိနော
အဋ္ဌေတိ အဋ္ဌဝိ။ ဤ ၂-နည်း စိန္တာမဏိဋ္ဌိ။
အဋ္ဌ + အဝိ + ဤ (ထိဇောတက)။ အဋ္ဌန္တိ
ဂစ္ဆန္တိ အဋ္ဌေတိ အဋ္ဌဝိ။ ဗျာချာသုဓာဋ္ဌိ။
ဓာနိ၊ ၁။ ၅၃၆-၌ ကား ပါဠိပျက်နေဟန် တူသည်။
အဋ္ဌန္တိ စရိမေ ဝယသိ ယတြ။ ထောမ။
ဇူ၌ အဋ္ဌဝိ-ဟု ဣကာရန္တ-ထိ-၌ ပြသည်။]
(၁) တောအုပ်၊ တောကြီး။ အန္တရာ-
မဂ္ဂေ စ အမနုဿပရိဂ္ဂဟိတာ အဋ္ဌဝိ အတ္ထိ။
ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၉။ သော ဘတိ ဂဟေတွာ မနုဿေ
အဋ္ဌဝိ အတိက္ကာမေတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၀၃။ ဗောဓိ-
သတ္တော အဋ္ဌဝိတော ဖလာဖလာနိ အာဟ-
ရိတွာ ...။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၇။ (၂) တောပုန်း -
သုခိုး - ဓားပြ။ အဋ္ဌဝိယော သမုပ္ပန္နာ။ ဇာ၊ ၂။
၁၇၀။ အဋ္ဌဝိစောရာ သမုပ္ပန္နာ သမုပ္ပန္နာ။ ဇာ၊
၁။ ၆။ ၆၉။ အဋ္ဌဝိယော သမုပ္ပန္နာ။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၅။
အဋ္ဌဝိဟိ ပရန္တိဟိ၊ စရိယာ။ ၄၀၉။ တေဟိ
ပရန္တိဟိ အဋ္ဌဝိကေဟိ။ စရိယာ။ ၁။ ၁၀၄။ အဋ္ဌ-
ဝိသင်္ကောပ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌဝိအာရက္ခက (တိ) [အဋ္ဌဝိ + အာရက္ခက]
တောကိစောင့်သော၊ သူ၊ တောစောင့်။ ပဉ္စပုရိသ-
သတပရိဝါရော အဋ္ဌဝိအာရက္ခကေသု သဗ္ဗ-
ဇေဋ္ဌကော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။

အဋ္ဌဝိအာရက္ခကကုလ (န) [အဋ္ဌဝိအာရက္ခက +
ကုလ] တောစောင့်အမျိုး။ ဗောဓိသတ္တော
ကေသိ အဋ္ဌဝိအာရက္ခကကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတော။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။

အဋ္ဌဝိအာရဋ္ဌ (တိ) [အဋ္ဌဝိ + အာရဋ္ဌ] တောသို့ -
တက်ရောက် - ဝင်ရောက် - သော၊ သူ။

အဋ္ဌဝိအာရဋ္ဌမနုဿ (ပု) [အဋ္ဌဝိအာရဋ္ဌ + မနုဿ]
တောသို့ - တက်ရောက် - ဝင်ရောက် - သော လူ။
တဿ အဋ္ဌဝိအာရဋ္ဌမနုဿာန အာရက္ခ ကာတံ
ဝဒေဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။

အဋ္ဌဝိက (တိ) [အဋ္ဌဝိ + က] တောပုန်း ဓားပြ။
တေဟိ ပရန္တိဟိ အဋ္ဌဝိကေဟိ ပစ္စန္ဓဒေသော
ခေါဘိတော အဟောသိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၈၄။

အဋ္ဌဝိဂတ (တိ) [အဋ္ဌဝိ + ဂတ] တောတွင်းသို့
ရောက်သော၊ သူ။ အဋ္ဌဝိဂတံ ပေါထေတော။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။

အဋ္ဌဝိဂတကာလ (ပု) [အဋ္ဌဝိဂတ + ကာလ]
တောတွင်းသို့ ရောက်နေသောအခါ။ အဋ္ဌဝိဂတ-
ကာလေ ပေါထေတော ပထဝီယံ ပါတနံ မယံ
ဘာရော ဟောတု။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။

အဋ္ဌဝိစောရ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + စောရ] တောပုန်း -
သူခိုး - ဓားပြ။ တုမေသု ဓရန္တေသုယေဝ
အဋ္ဌဝိစောရ သမုပ္ပန္နာ သမုဋ္ဌိတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၆၉။

အဋ္ဌဝိဇနပဒ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + ဇနပဒ] တောအုပ်
အနီး - တောအုပ်အတွင်း - ဇနပဒ။ ပဗ္ဗတော
နာမ ဣသိ ကေ အဋ္ဌဝိဇနပဒ နိဿာယ
အနေကသဟဿဣသိပရိဝါရော ဝသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၄၉။ (= ပဗ္ဗတ တံ မဟာအဋ္ဌဝိယံ အဉ္စနပဗ္ဗ-

တော နာမ အတ္ထိ၊ တံ ဥပနိဿာယ ဝသာဟိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၀-၁။)

အဋ္ဌဝိပဝေသန (န) [အဋ္ဌဝိ + ပဝေသန] တောသို့
ဝင်စေခြင်း၊ တောတွင်းသို့ ခေါ်သွင်းခြင်း။ တေ
နိဟရိတော အဋ္ဌဝိပဝေသနံ မယံ ဘာရော
ဟောတု။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။

အဋ္ဌဝိပွဒေသ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + ပဒေသ] တော -
အရပ် - ဒေသ။ အဂါမကေ စေတိ ဂါမနိဂမ-
နဂရသီမာဟိ အပရိစ္ဆိန္နေ အဋ္ဌဝိပွဒေသေ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၃၃။

အဋ္ဌဝိဗလ (န) [အဋ္ဌဝိ + ဗလ] တောပုန်း - သူခိုး
ဓားပြ - တို့၏ - အင်အား - တပ်၊ တောပုန်းတပ်။
ထေ ဂန္ဓာန ပစ္စန္နံ၊ သောဓေတော အဋ္ဌဝိဗလံ။
အပ၊ ၂။ ၁၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ (ဋ္ဌ - ဝိ တို့ကား
ဆန်းဒွေဘော်နှင့်ဒီသ။)

အဋ္ဌဝိမဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + မဂ္ဂ] တော - လမ်း -
ခရီး။ တံ သမတ္တာ ဘိက္ခု။ ကလျာဏိမဟာ-
ဇေတိယံ ဝန္တိတော အဋ္ဌဝိမဂ္ဂေန မဟာမဂ္ဂံ
ဩတရမာနာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။

အဋ္ဌဝိမဇ္ဈ (န) [အဋ္ဌဝိ + မဇ္ဈ] တောအုပ်၏အလယ်။
အဋ္ဌဝိ ပဝိသနဋ္ဌာနေပိ အဋ္ဌဝိမဇ္ဈေပိ အဋ္ဌဝိတော
နိက္ခမနဋ္ဌာနေပိ ဌတော မနုဿေ သာတေတိ။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၂၈။ တေ ယာနကံ အာရောပေတော
အာဒါယ ဂစ္ဆန္တော အဋ္ဌဝိမဇ္ဈံ ပတ္တကာလေ။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၄။ အဋ္ဌဝိမဇ္ဈေ ပဉ္စသတော စောရံ
ဥဋ္ဌဟိ သု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ အထဿ အဋ္ဌဝိမဇ္ဈေ
ဝါရဏော ဥဋ္ဌဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၆။

အဋ္ဌဝိမုခ (န) [အဋ္ဌဝိ + မုခ] (၁) တောအဝင်ဝါ
တောစပ်။ တယော ဇနာ အညတရသိ အဋ္ဌ-
ဝိမုခေ ကသန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၄။ ဗောဓိ-
သတ္တော အဋ္ဌဝိမုခေ ကေသိ ဂါမေ ဝါသံ
ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ (တိ) (၂) တောသို့
ရှေးရှုသော၊ သူ။ ကဋ္ဌေန ဝါ ကထလာယ ဝါ
ဥတြာသေတော အဋ္ဌဝိမုခံ ကရေတိ။ သစေ

ပန အဋ္ဌဝိမုခေါ ဥဇ္ဇေတိ ဝါ ဂစ္ဆတိ ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၇၁။ အဋ္ဌဝိမုခံ ကရေတိတိ အရညာဘိမုခံ
ကရေတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၉။

အဋ္ဌဝိသိ (တိ) [အဋ္ဌဝိ + ဝသ + ကိ] တော၌
နေသော၊သူ၊တောပုန်း။ အဋ္ဌဝိတိ စေတ္ထ အဋ္ဌ-
ဝိဝိသိနော စောရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။

အဋ္ဌဝိသင်္ကေတ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + ဝိသင်္ကေတ]
တောအုပ် - အမှတ် အသား - သင်္ကေတ -
လွဲခြင်း။ မဂ္ဂဝိသင်္ကေတေန ပန အဋ္ဌဝိသင်္ကေ-
တေန ဝါ အာပတ္တိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

အဋ္ဌဝိသင်္ကောပ (ပု) [အဋ္ဌဝိ + သင်္ကောပ] တော
ပုန်းထခြင်း၊ တောပုန်းဓားပြများ၏ မြို့ရွာ
စသည်ကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း။ ယံ ဘယံ
ဟောတိ အဋ္ဌဝိသင်္ကောပေါ။အံ၊၁။၁၇၉။ အဋ္ဌဝိ-
သင်္ကောပေါတိ အဋ္ဌဝိယာ သင်္ကောပေါ။
အဋ္ဌဝိတိ စေတ္ထ အဋ္ဌဝိဝိသိနော စောရာ
ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ယဒါ ဟိ တေ အဋ္ဌဝိတော ဇနပဒံ
ဩတရိတွာ ဂါမနိဂမရာဇောနိယော ပဟရိတွာ
ဝိလုမ္မန္တိ၊ တဒါ အဋ္ဌဝိသင်္ကောပေါ နာမ
ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။

အဋ္ဌဟာသ (ပု) [အဋ္ဌ(=အဋ္ဌ + အ) + ဟာသ။
အတိ + ဟာသ။ တ-ကိုဋ္ဌ၊ ဣ-ကို အ-ပြု။ ဓာန်၊
ဋီ။၁၇၅-ကြည့်။] အဋ္ဌဟာသနှင့်အနက်တူ၊ ၎င်း
ကြည့်။

အနု^၁ (ပု) [အနု + အ] (၁) ပစ်စင်၊ပြအိုး။
ကေကုလဿ အနော ဟောတိ။ဝိ၊၁။၃၀၀။
အနောပိ သေနာသနံ။အဘိ၊ဝိ။၂၆၀။အနောတိ
ပဋိရာဇာဒိပဋိဗာဟနတ္ထံ ဣဋ္ဌကာဟိ ကတော
ဗဟလဘိတ္တိကော စတုပဉ္စဘူမိကော ပတိဿယ-
ဝိသေသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။
အနော (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇) ပဋိရာဇနံ ပဋိဗာဟ-
နယောဂေါ စတုပဉ္စဘူမကော ပတိဿယ-
ဝိသေသော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ (၂) တိုက်အိမ်။
အနော (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇) ဗဟလဘိတ္တိကံ ဂေဟံ။

ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ (၃) တံခါးမုခ်။ အနော နိက္ခ-
မိဿာမိ။ မဟာနိ၊၅။အနောတိ ဒွါရနာလကာ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၁။ အနော ဝသတိ။ စူဠနိ၊၂။၄။
အနောလက-လည်းကြည့်။ (၄) ဈေးရုံ၊ဓာန်၊
သျှသစ်။၁၁၂၆-ကြည့်။

အနု^၂ (တိ) [အနု + အ။ ၁ (အာတိ-သံ)
၂ (အနု-သံ)] (၁) နာကျင်သော၊ နှိပ်စက်အပ်
သော။ တေနမ္ပိ အနော ဗျသနံဂတော
အသာဝိ။သုတ္တနိ၊၃၇၇။အနောတိ အာတုဓရာ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ ပုတ္တာ မမ္ဇာ ဂတိမာဂ-
တောသ္မိ။ ဇာ၊၁။၂၇၁။ မမ စ ပုတ္တာ အနော
အာတုရာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၄။ သွာဟံ အနောမ္ပိ
ဒုက္ခေန ပိဋ္ဌိတော။ ဝိမာန၊၁၀၉။ အနောမ္ပိ
ဒုက္ခေန ပိဋ္ဌိတောတိ အနော အနိတော
ဥပဗ္ဗုတော မရဏဒုက္ခေန ဗာဓိတော ဘဝါမိ။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၉၂။ ကိမိနာဝ'ဇော အကလ္လော။
ထေရီ၊၄၂၇။ အနော အနိတော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၂၇၆။ အနောဝ'ဇော အကလ္လော။ ထေရီ၊
၄၂၇။ အနော ပိဋ္ဌိတော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၆။(၂)
ပြင်းပြသော၊ မြင့်သော၊ ကျယ်လောင်သော။
အနုဟာသ-ကြည့်။

အနု^၃ (ပု) [အနု + အ။ (အာတိ-သံ)] တရား၊
အမှုအခင်း၊တရားမှုခင်း၊တရားတဘောင်၊တရား
အဆုံးအဖြတ်၊အဓိကရုဏ်း။ ယထာ ဟိ ဇနပဒမ္ပိ
ဥပဇ္ဇော အနော ဂါမဘောဇကံ ပါပုဏာတိ။မ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ ပစ္စတ္တိကာ အနိယန္တိ ဒုက္ခာယန္တိ
ဇေတနာတိ အနော၊ ဝိနိစ္ဆိတဗ္ဗဝေါဟာရော။မ၊
ဋီ၊၂။၁၇၇။ အညံ အဒိသ္မာ အနုဿ (အတ္တဿ-
သျှာ) ဒုဗ္ဗိနိစ္ဆိတတ္တာ ဝေ ကတံ ဘဝိဿတိ။သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ အနုဿာတိ အတ္တဿ။သံ၊ဋီ၊၂။၂၃။
အနု နှင့် အတ္တ(၉)အနက်တို့လည်းကြည့်။

အနုက (ပု) [အနု + က] စင်။ ရာဇာ သန္တရိယာ
သရိရံ အာမကသုသာနေ အနုကံ အာရော-
ပေတွာ ရက္ခာပေသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၉၇။ (က) ငြိမ်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန

အာဠဝကာ ဘိက္ခုနီ နဝကမ္ပံ ကရေန္တာ အနုကံ
 ဗန္ဓန္တိ။ဝိ၊၁။၁၀၄။အနုကောတိ ဝေဟသမဉ္ဇော
 ဝုစ္စတိ။ ယံ သေတကမ္ပမာလာကမ္ပလတာကမ္ပာ-
 ဒိနံ အတ္တာယ ဗန္ဓန္တိ။ဝိ၊၄။၂။၆၂။ တံ ဒိဝသံ
 ကိရ သန္ဓာဂါရေ စိတ္တကမ္ပံ နိဋ္ဌပေတွာ အနုကာ
 မုတ္တမတ္တာ ဟောန္တိ။ဒိ၊၄။၂။၁၅၂။ အနုကာတိ
 စိတ္တကမ္ပကရဏတ္ထံ ဗဒ္ဓါ မဉ္ဇကာ။ ဒိ၊၄။၂။၁၆၄။
 (ခ) လင်စင်။ အနုကလုဒ္ဓကော ဥပရိရက္ခေ
 အနုကံ ဗန္ဓိတွာ။ လုဒ္ဓကောပိ အနုကေ
 နိသိန္ဒောဝ။ ဇာ၊၄။၁။၁၇၈။ (ဂ) ပုံစင်။
 အန္တောဂင်္ဂါယ နာဝါသဃာသံ ဌပေတွာ တတ္ထ
 အနုကံ ဗန္ဓာပေတွာ။ဇာ၊၄။၂။၁၇၁။

အနုကဆန္ဒ (တိ) [အနုက + ဆန္ဒ] စင်နှင့်တူသော။
 သစေ ပန မဉ္ဇော ဝါ ပိဋံ ဝါ ဥက္ခိပိတွာ စိဝရ-
 ဝံသာဒိသု အနုကဆန္ဒေန ဌပိတံ ဟောတိ။တတ္ထ
 ဌပေတံ ဝဋ္ဋတိ။ဝိ၊၄။၂။၄၇။ အနုကဆန္ဒနာတိ
 အနုပဋိရူပေန အနုသဒိသေနာတိ အတ္ထော။
 ပါစိတိယော။၂။၂၇။

အနုကမ္ပ (န) [အနု + ကမ္ပ] အမှုလုပ်ခြင်း -
 တရား - စွဲဆို - တွေ့ - ဆိုင် - ခြင်း ကိစ္စ။ကော
 ပုရိသော “ကေနဌေန ဂစ္ဆသံ”တိ အာဟ။
 အနုကမ္ပေနာတိ။ အံ၊၄။၂။၁၅၂။

အနုကရဏ (န) [အနု + ကရဏ] (၁) အမှုလုပ်
 ခြင်း၊တရား - စွဲဆို - တွေ့ - ဆိုင် - ခြင်း။ဧတေ-
 သံ အတ္တာယ အနုကရဏံ နတ္ထိ။မ၊၄။၂။၂၀၁။
 (၂) တရားစီရင်ရာဌာန၊ တရားရုံး၊ တရားလွှတ်
 တော်၊တရားခင်။ တဿ မယံ ဘန္တေ အနု-
 ကရဏေ နိသိန္ဒဿ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပါ-
 တေန္တိ။မ၊၂။၂၂၄။ ဣဓာဟံ ဘန္တေ အနုကရဏေ
 နိသိန္ဒော ပဿာမိ။ သံ၊၁။၇၄။ အထ ခေါ
 ဘိက္ခဝေ ဗန္ဓုမာ ရာဇာ အတ္တကရဏေ(=အနု-
 ကရဏေ၊သျှာ) နိသိန္ဒော။ဒိ၊၂။၁၇။ ရညော
 စက္ကဝတ္တိဿ အန္တေပုရုဒ္ဓါရေ အတ္တကရဏပမုခေ
 (=အနုကရဏပမုခေ၊က)။ဒိ၊၂။၅၂။

အနုကရဏပမုခေ (န) [အနုကရဏ + ပမုခေ]တရား
 လွှတ်တော် - တရားခင် - ၏ - အဝ - ဆင်ဝင်။
 အနုကရဏ - ကြည့်။

အနုကလုဒ္ဓက (ပု) [အနုက + လုဒ္ဓက] လင့်စောင့်
 မုဆိုး၊ လင့်စောင့်နေ၍ အမဲပစ်သောမုဆိုး။ ကဒါစိ
 အနုကလုဒ္ဓကာ ရုက္ခေသု အနုကံ ဗန္ဓန္တိ။ဇာ၊၄။
 ၁။၁၇၈။ အနုက-လည်းကြည့်။

အနုကဝတ္ထု (န) [အနုက + ဝတ္ထု] ငြမ်းခွဲသော
 ရဟန်းတို့၏ - အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ပါရာဇိ-
 ကပါဠိ၊ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၃-ပါရာဇိက၊ ဝိနိတဝတ္ထု
 (၂၅)။ ဝိ၊၁။၁၀၄။ အနုကဝတ္ထုသု....။ ဝိ၊၄။
 ၂။၆၂။

အနုကာရက (တိ) [အနု + ကာရက။ထိ၌ အနု-
 ကာရိကာ။] တရား - စွဲဆို - တွေ့ - ဆိုင် - သု၊
 တရားလို၊ တရားခံ။ အနုကာရကေန သဒ္ဓိ-
 ကထေမန္တာ ဝိယ စ အဟောသိ။ အံ၊၄။၂။၁၅၂-
 ၃။ဘိက္ခုနီနမ္ပိ ကော နိဋ္ဌာ၊ တိတ္ထိယာနမ္ပိ ကော
 နိဋ္ဌာတိ ဒီသု အနုကာရကေသု ဝိယ ဌိတေသု။
 မ၊၄။၁။၁၇၆။ အနုကာရက-လည်းကြည့်။

အနုကာရကမနဿ (ပု) [အနုကာရက + မနဿ]
 တရား - စွဲဆို - တွေ့ - ဆိုင် - သောလူ။ အတ္တနော
 အညာဏေန အနုကာရကမနဿေ “တဿ ပရိ-
 ဝါရာ”တိ မညမာနော။ဇာ၊၄။၂။၂၄၂။

အနုကုလ (န) [အနု + ကုလ] တရားဆုံးဖြတ်သော
 အမျိုး၊ တရားသူကြီးမျိုး။ အနုကုလိက-ကြည့်။

အနုကုလိက (တိ) [အနုကုလ + ကြိက] တရားဆုံး
 ဖြတ်သော အမျိုး - တရားသူကြီးမျိုး - ၌ ဖြစ်
 သော၊ မျိုးနွယ်စဉ်ဆက်အားဖြင့် တရားသူကြီး
 ဖြစ်သောသူ။ အနုကုလိကသေနာပတိဥပရာ-
 ဇဟိ ပရိက္ခိတ္တံ(ပရိက္ခိတ္တံ?)သယမ္ပိ ပရိက္ခိပိတွာ
 (ပရိက္ခိတ္တံ?) ပဝေဏိပေါတ္ထကံ ဝါစာပေတွာ။
 အံ၊၄။၂။၁၅၂။ ပရမ္မရာဂတေသု အနုကုလေသု
 ဇာတာ အဂတိဂမနဝိရတာ အနုမဟလ္လက-
 ပုရိသော အနုကုလိကာ။ အံ၊၄။၂။၁၆၀။ အနု-
 ကုလိက-လည်းကြည့်။

အနုပညီရူပ (တိ) [အနု + ပညီရူပ] စင်နှင့်တူသော။
အနုကဆန္ဒ-ကြည့်။

အနုပရာဇိတ (တိ) [အနု + ပရာဇိတ] အနုပရာ-
ဇိတ-ကြည့်။

အနုပန္နန (န) [အနု + ပန္နန] ငြမ်းအနှောင်အဖွဲ့။
ကာရံ ဘိန္နိတောတိ အနုပန္နနာဒိ ဘိန္နိတော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၇၉။

အနုဝိဗလ (န) [အနုဝိ + ဗလ] အနုဝိဗလ-ကြည့်။

အနုသဒ္ဓိသ (တိ) [အနု + သဒ္ဓိသ] စင်နှင့်တူသော။
အနုကဆန္ဒ-ကြည့်။

အနုဿရ (ပု၊န) [အနု + သရ] နာကျင်သောအသံ၊
နာကျင်၍ ညည်းတွားသောအသံ၊ ကျယ်လောင်
သော အသံ။ သာ သုဒ္ဓံ အနုဿရံ ကရေတိ။
ဝိ၊သ၊၁၄၄။ အနုဿရံ အာတုရဿရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၉၇။ နိဇ္ဈာမတဏှိကော သမဏမဟာပေတော
ဟုတော အာဟိန္တမာနော မဟိယာ အနုဿရံ
ကရေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၃၈။

အနုဟာသ (ပု) [အနု + ဟာသ] ပြင်းပြ-ကျယ်
လောင်-သော ရယ်ခြင်း။ ဘူတာနံ အနုဟာသံ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၆၀။ အနုဟာသော မဟာဟာသော။
ဓာန်။၁၇၅။ ၎င်းဦးကား အနုဟာသ-ဟု ပွင့်
လျက်ရှိသည်။

အနုန (န) [အနု + အာန?] ကြေးပွတ်တိုင်၊
သစ်သားကို ပျဉ်ပြားကဲ့သို့ရွေ၍ ရှစ်ကွက်ကျား
သဏ္ဌာန် အကွက်ဖော်လျက် စိုက်ထူအပ်သော
ကြေးပွတ်တိုင်။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု။ အနုနော
နဟာယန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၄၀။ အနုနော နှာယန္တိတိ
ထွေ အနုနံ နာမ ရုက္ခံ ဖလကံ ဝိယ တစ္ဆေတော
အဋ္ဌပဒါကရေန ရာဇိယော ဆိန္နိတော နှာနတိထွေ
နိဓဏန္တိ။ တတ္ထ စုဏ္ဏာနိ အာကိရိတော မနုဿာ
ကာယံ ဗံသန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄။

အနုလ (ပု) [အနု + အလ + က] ပစ်စင်၊ ပြအိုး။
ယဒါ မကသပါဒါနံ၊ အနုလော သုကတော
သိယာ။ ဇာ၊သ၊၁၈၄။ ဩကိန္တပရိခံ ဒုဂ္ဂံ၊ ဒဠ-
မနုလကောဋ္ဌကံ။ဇာ၊၂။၉၅။

အနုလက (ပု) [အနု + အလ + က] (၁) ပစ်စင်၊
ပြအိုး။ အနုလကော ဩဋ္ဌဂီဝိယော။ဇာ၊၂။၂၇၈။
အနုလကော စ ဒွါရေ စ။ဇာ၊၂။၂၇၂။(၂) သူရဲ
ခို။ ဂေါပုရနုလကယုတ္တန္တိ ထွေ ပါကာရေသု
ယုဒ္ဓတ္တယ ကတော ဝကံသဏ္ဌာနော သရက္ခေ-
ပဆိဒ္ဓသဟိတော ပတိဿယဝိသေသော အနု-
လကော နာမ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၀။

အနုလကယုတ္တ (တိ) [အနုလက + ယုတ္တ] ပစ်စင်-
ပြအိုး-တို့နှင့်ယှဉ်သော။တံ ကိရ (ဝေဠုဝနံ)....
ဂေါပုရနုလကယုတ္တံ နိလောဘာသံ မနောရမံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ ဂေါပုရနုလက-
ယုတ္တန္တိ ဒွါရပါသာဒေန စေတ တတ္ထ တတ္ထ
ပါကာရမတ္ထကော ပတိဋ္ဌာပိတအနုလကောဟိ စ
ယုတ္တံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။

အနုလကောဋ္ဌက (နု၊ပု) [အနုလ + ကောဋ္ဌက]
(၁) ပစ်စင်၊ ပြအိုးနှင့် တံခါးမုခ်၊ (တိ) (၂)
ပစ်စင်၊ ပြအိုးနှင့်တံခါးမုခ်တို့ရှိသော။ ဒဠမနု-
လကောဋ္ဌကံ။ ဇာ၊သ၊၂၃၁။ ဇာ၊၂။၁၆၁။ ဒဠ-
မနုလကောဋ္ဌကန္တိ ထိရတရေဟိ အနုလကောဟိ
ဒွါရကောဋ္ဌကောဟိ စ သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၀၇။ ဒဠမနုလကောဋ္ဌကန္တိ ဒဠေဟိ အနု-
လကောဟိ ဒွါရကောဋ္ဌကောဟိ စ သမန္နာဂတံ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၅။

အနိ (ထိ) [အနု + ဣ။ ပါရာ၊ ဂဏှိသစ်၊၂။၃၃၇၊
ကြည့်။ (အတိ၊ အာတိ သံ)] နာကျင်ခြင်း၊
အနာ၊ရောဂါ။ သေတာ အနိ ထွောတိ သေ-
တနိကာ။ အနိတိ အာတုရတာ ဗျာဓိရောဂေါ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ သေတနိကာ-လည်းကြည့်။

အနိတ (တိ) [အနု + တ] (က) နှိပ်စက်အပ်သော၊
ဆင်းရဲစေအပ်သော၊သူ။ဘာတုသောကေန အနိ-
တော။ဇာ၊သ၊၂၂၃။ အနိတောတိ ဥပဒ္ဓုတော။
ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၇၇။ ကာမရာဂေန...အနိတော ပိဋ္ဌိ-
တော ဝိဗာဓိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ ပိပါ-
သာဝေဒနနိတော။ အပါ၊၁။၄၄။ အနိတော
အဘိဘူတော ဒုက္ခာပိတော။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။

(ခ) ဖွဲ့နှောင်အပ်သောသူ။ အနိတာ ရာဂ-
ဒေါသေန။ အပါသ။၄၀။ အနိတာ ဗန္ဓိတာ။ အပါ
ဌာ။၂၆၀။

အနိယတိ (ကြိ) [(၁) အနု+ဤယ+တိ။ (၂)
အနု+ယ+တိ။ ဤ-လာ။] (၁) နှိပ်စက်အပ်
သကဲ့သို့ပြု၏။ ငြီးငွေ့၏။ ဆင်းရဲ၏။ (၂) နှိပ်စက်
အပ်၏။ ဆင်းရဲစေအပ်၏။ ငရဲ အနုတိတော ပရံ
ဇိတ္ထံ ဒိသ္မာ အနိယတိ ဟရာယတိ ဇိဂုစ္ဆတိ။ အံ၊
၁။၁၄၄။ အနိယတိတိ အဇ္ဇော ပိဋိတော
ဟောတိ။ အံ၊ဌာ၊၂။၁၂၉။ တေ သကေန ကာ-
ယေန အနိယန္တိ ဟရာယန္တိ ဇိဂုစ္ဆန္တိ။ဝိ၊၁။၈၆။
အနိယန္တိတိ သကေန ကာယေန အဇ္ဇာ ဒုက္ခိတာ
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဌာ၊၂။၅။ဣတိ ကိရ တုမေ ဘိက္ခဝေ
ဒိဗ္ဗေန အာယုနာ အနိယထ။ အံ၊၁။ ၁၁၃။
ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယေန အနိယာမိ။ ဒိ၊၁။ ၂၀၇။
အနိယာမိတိ အဇ္ဇော ပိဋိတော ဝိယ ဟောမိ။
ဒိ၊ဌာ၊၁။၃၂၂။ဣမိနာ ပူတိကာယေန... အနိယာမိ
ဟရာယာမိ။သံ၊၁။၁၃၂။ အနိယာမိတိ အဇ္ဇာ
ပိဋိတာ ဟောမိ။ သံ၊ဌာ၊၁။၁၇၆။ အနိယာမိ
ဟရာယာမိ။ နဂါ နိက္ခမိတုံ ဗဟိ။ ပေတ။
၁၃၄။ အနိယာမိတိ နဂါ ဟုတွာ ဗဟိ
နိက္ခမိတုံ အနိကာ (အနိတာ?) ဒုက္ခိတာ အမ္ပိ။
ပေတ။ ဌာ၊၄၅။ မနုဿကုဏပေန ဝါ ကဏ္ဍေ
အာသတ္တေန အနိယေယျ။ ဝိ၊၁။၈၆။မ ၁။၁၆၈။
အံ၊၁။၁၈၃။အနိယေယျာတိ အဇ္ဇော ဒုက္ခိတော
ဘဝေယျ။မ၊ဌာ၊၁။၃၉၄။အနိယေယျာတိ အဇ္ဇော
ပိဋိတော ဘဝေယျ။ အံ၊ဌာ၊၂။၆၃။ဝေ ပုဋ္ဌာ
အနိယေယျာထ။ အံ၊၁။၁၁၃။ အနိယေယျာ-
ထာတိ အဇ္ဇာ ပိဋိတာ ဘဝေယျာထ။ အံ၊ဌာ၊၂။
၈၅။

အနိယန္တ (တိ) [(၁) အနု+ဤယ+အန္တ။ (၂)
အနု+ယ+အန္တ။ ဤ-လာ။] (၁) နှိပ်စက်အပ်
သကဲ့သို့ပြုသော၊ ငြီးငွေ့သော၊ ဆင်းရဲသော။
(၂) နှိပ်စက်အပ်သော၊ ဆင်းရဲစေအပ်သော၊
သူ။ ဝေမေဝ တေ ဘိက္ခု။ သကေန ကာယေန
အနိယန္တာ ဟရာယန္တာ ဇိဂုစ္ဆန္တာ။ဝိ၊၁။၈၆။

ခနိယ တံ ဗန္ဓနေန တုဋ္ဌော၊ အဟံ ပန ဗန္ဓနေန
အနိယန္တော။ သုတ္တနိ၊ဌာ၊၁။၃၇။

အနိယမာန (တိ) [(၁) အနု+ဤယ+မာန။(၂)
အနု+ယ+မာန။ဤ-လာ။] (၁) နှိပ်စက်အပ်
သကဲ့သို့ပြုအပ်သော၊ ငြီးငွေ့သော၊ဆင်းရဲသော၊
သူ။ (၂) နှိပ်စက်အပ်သော၊ ဆင်းရဲစေအပ်
သော၊သူ။ ဘိက္ခုဘာဝံ အနိယမာနော ဟရာ-
ယမာနော ဇိဂုစ္ဆမာနော။ဝိ၊၁။၂၉။ ဘိက္ခုဘာ-
ဝန္တိ ဘိက္ခုဘာဝေန၊ ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂဝ-
စနံ။ ‘ကဏ္ဍေ အာသတ္တေန အနိယေယျာ’ (ဝိ၊၁။
၈၆။)တိအာဒိသ ပန ယထာလက္ခဏံ ကရဏ-
ဝစနေနေဝ ဝုတ္တံ။ အနိယမာနောတိ အနံ ပိဋိတံ
ဒုက္ခိတံ ဝိယ အတ္တာနုမာစရမာနော။ တေန ဝါ
ဘိက္ခုဘာဝေန အဇ္ဇော ကရိယမာနော ပိဋိယ-
မာနောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဌာ၊၁။၂၁။ အနိယ-
မာနောတိ တွေ အနုမိဝ အတ္တာနုမာစရတိ အနိ-
ယတိတိ အနိယသဒ္ဓဿ အန္တောဂဓဉ္စမာနဘူ-
တကမ္မတ္တာ ဥပမေယျဘူတေန အတ္တနာဝသကမ္မ-
ကတ္တံ၊ န ဘိက္ခုဘာဝေနာတိ အာဟ “ဘိက္ခု-
ဘာဝန္တိ ဘိက္ခုဘာဝေနာ”တိ။ န ဟိ သော
ဘိက္ခုဘာဝံ အနုမိဝ အာစရတိ၊ ကိဉ္စရဟိ
အတ္တာနံ တဿ ဘိက္ခုဘာဝေန ကရဏဘူတေန
အတ္တာနံ အနိယမာနောတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော
ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ “ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂဝစ-
န”န္တိ။ ကဏ္ဍေ အာသတ္တေန အနိယေယျာတိ
တွေ ပန ကရဏတ္ထေယေဝ ကရဏဝစနန္တိ အာဟ
“ယထာလက္ခဏံ ကရဏဝစနေနေဝ ဝုတ္တံ”န္တိ။
ကတ္တု အတ္ထေ ဝါ ဥပယောဂဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ
အာဟ “တေန ဝါ ဘိက္ခုဘာဝေနာ”တိ-
အာဒိ၊ တေန ကတ္တုဘူတေန ဘိက္ခုဘာဝ-
နာတိ အတ္ထော။ ဣမသ္မိ ပနတ္ထေ အနံ ကရေ-
တိတိ အနိယတိတိ အနိယသဒ္ဓံ နိပ္ပါဒေတွာ
တတော ကမ္ပနိ မာနသဒ္ဓေ ကတေ “အနိယ-
မာနော”တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေဝါဟ
“အဇ္ဇော ကရိယမာနော ပိဋိယမာနော”တိ။
သာရတ္ထ၊၂။၆၅-၆။ တေ ဣမိနာ ကာယေန

အနိယမာနာ ဟရယမာနာ ဇိဂစ္ဆမာနာ။သံ၊၃။
၂၇၉။အနိယမာနာတိ တေန ကာယေန အနာ
ဒုက္ခိတာ ဟောန္တိ။သံ၊၄။၁၃။၂၉၉။အနိယမာနော
ဟရယမာနော ဇိဂစ္ဆမာနော။ ဥဒါန။၁၀၃။
အနိယမာနောတိ ပိဋိယမာနော ဒုက္ခသိယမာ-
နော။ဥဒါန။၄။၁၅၆။ အနိယမာနာ ဟရယ-
မာနာ....။ ပဋိသံ။ ၁၅၉။ အနိယမာနာတိ ဒုက္ခံ
ပါပုဏမာနာ။ပဋိသံ၊၄။၂။၆၄။

အနိယံတဗ္ဗ (တိ) [အနု + ဤယ + တဗ္ဗ] နှိပ်
စက်အပ်သကဲ့သို့ပြုအပ်သော၊ ငြီးငွေ့အပ်သော။
ဝေရူပံ ပန တေ ဣဟုလ မနောကမ္မံ
အနိယံတဗ္ဗံ ဟရယံတဗ္ဗံ ဇိဂစ္ဆံတဗ္ဗံ။ မ၊၂။ဂ၊၂။
အနိယံတဗ္ဗန္တိ အနေန ပိဋိတေန ဘဝိတဗ္ဗံ။မ၊၄။
၃။၉၀။တုမေဟိ ကာယဒုစ္စရိတေန အနိယံတဗ္ဗံ
ဟရယံတဗ္ဗံ ဇိဂစ္ဆံတဗ္ဗံ။အံ၊၁။၁၁၃။

အနိယံတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + ဤယ + တုံ]နှိပ်စက်အပ်
သကဲ့သို့ပြုခြင်းငှါ၊ ငြီးငွေ့ခြင်းငှါ။

အနိယံတုကာမ (တိ) [အနိယံတုံ + ကမ္မ + ကာ]
နှိပ်စက်အပ်သကဲ့သို့ပြုလိုသော၊ ငြီးငွေ့လိုသော၊
သူ။ ယေ ဇရာမရဏေန အနိယံတုကာမာ ဘဝိ-
ယန္တိ။ နေတ္ထိ။၃၀။

အနိယံတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + ဤယ + တွာ]နှိပ်စက်
အပ်သကဲ့သို့ပြု၍၊ ငြီးငွေ့၍။ အနိယံတွာ ဟရ-
ယံတွာ ဇိဂစ္ဆံတွာ အာယတိ သံဝရံ အာပဋ္ဌိ-
တဗ္ဗံ။ မ၊၂။ဂ၊၂။

အဋ္ဌသ (တိ)[အဋ္ဌ+အံသ]ဂ-မြှောင်ရှိသော။အယံ
ခေါ်မဏိ ဝေဠုရိယော သုဘော ဇာတိမာ အဋ္ဌ-
သော သုပရိကမ္မကတော။ ဒီ၊၁။၇၂။ ဒီ၊၂။၁၁။
မ၊၂။၂၀၉။မ၊၃။၁၄၃။ စတုရသံဆဋ္ဌသံ အဋ္ဌသံ။
အဘိဓမ္မာ။၁၆၃။အဘိ၊ဝိ။၇၂။ အဋ္ဌသာ သုကတာ
ထမ္ဘာ၊ သဗ္ဗေ ဝေဠုရိယာမယာ။ ဇာ၊၂။၂၀၃၊
၂၂၃။ ဝိမာန။၁၀၅။ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ မဏိ-
ရတနံ သုဘံ ဇာတိမန္တံ အဋ္ဌသံ သုပရိကမ္မကတံ။
မိလိန္ဒ။၂၇၃။

အဋ္ဌသု (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌ^၁ (တိ) [သချာသဒ္ဒါ။(အမုန့်၊အမု-သံ)။
သက္ကတဝယ် သညာအရာ၊နာမ်ဝိဘတ်နှောင်းရာ၊
ဆန္ဒခေါ်ဝေဒအရာ၊ ဒသ စသော အခြားသချာ
သဒ္ဒါ နှောင်းရာတို့၌ မူ၏ အ-ကို ဒီသပြုသည်။
ပါ။၆၊၁၊၁၇၂။ ၆၊၃၊၄၆၊၄၇၊၁၂၅၊၁၂၆။ ၇၊၁၊
၂၁။ ၇၊၂။ဂ-သုတ်တို့ကြည့်။ ပါဠိ၌လည်း ဌ-၏
အ-ကိုဒီသပြုသောအရာအချို့ရှိပေသည်။အဋ္ဌ-
ပဒ၊ အဋ္ဌာနဝတိ၊အဋ္ဌာပဒ၊အဋ္ဌာရသ၊ အဋ္ဌာဟိ-
တို့ကြည့်။] ရှစ်၊ ဂ-ဂဏန်း၊ရှစ်ခု၊ ရှစ်ခုသော။
ကုက္ကုဋ္ဌိယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ ဒွါဒသ
ဝါ။ ဝိ၊၁။၄။ အဋ္ဌန္တံ မာတိကာနံ အညတရယ
မာတိကာယ ဥဗ္ဘတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၂၉၅။
တထာဂတံ အဋ္ဌ ဝဓနိ ယာစသိ။ ဝိ၊၃။၄၀၆။
သစေ အာနန္ဒ မဟာပဇာပတိဂေါတမိ အဋ္ဌ
ဂရုဓမ္မေ ပဋိဂ္ဂဏာတိ၊ သာဝဿာ ဟောတု
ဥပသမ္ပဒါ။ ဝိ၊၄။၄၄၄။ အဋ္ဌ ပုရိသဘူမိယော။
ဒီ၊၁။၅၀။ သမ္မောဒမာနာ ကဏေမဋ္ဌဘာဂေ။ဒီ၊
၂။၁၃၇။

အဋ္ဌ^၂ (ပု) [အရ+တ။ ဣ-ကို ဌ-ပြု၊နိတိ၊ သုတ္တ။
၁၅-ကြည့်။]အနက်၊သဘော။ တတ္ထ ဇာတာနံ
ဓမ္မာနံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန သမ္ပဟံသနာ၊ ဣန္ဒြိ-
ယာနံ ကေရသဋ္ဌေန သမ္ပဟံသနာ။ပဋိသံ။၃၀။

အဋ္ဌ^၃ (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌအက္ခရ (ပု၊န) [အဋ္ဌ+အက္ခရ] (၁) ဂ-လုံး
သော အက္ခရာ၊ အက္ခရာ ဂ-လုံး။ (တိ) (၂)
အက္ခရာ ဂ-လုံးရှိသော။ စတုအက္ခရေဟိ ဝါ
အဋ္ဌအက္ခရေဟိ ဝါ သောဠသအက္ခရေဟိ ဝါ
ပဒေဟိ ယုတ္တာယ ဂါထာယ အတ္ထံ ဝတ္ထု
သက္ကောတိ။ မ၊၄။၁။၃၅၈။ အဋ္ဌက္ခရ-လည်း
ကြည့်။

အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလ (ပု) [အဋ္ဌ+အရိယပုဂ္ဂလ] ဂ-
ယောက်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်
ဂ-ယောက်။

အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမ္မုဟ (ပု) [အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလ + သမ္မုဟ] ဂ-ယောက်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်-အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဂ-ယောက်-တို့၏ အပေါင်း။ ဒိဋ္ဌိ-သီလသံဃာတေန သံဟတောတိ သံသော။ သော အတ္တတော အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမ္မုဟော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၃။ ဒက္ခိဏေယျသံသောတိ အဋ္ဌ-အရိယပုဂ္ဂလသမ္မုဟော ဝုစ္စတိ။ ကင်္ခါ။ ၈၅။

အဋ္ဌဥသဘ (န) [အဋ္ဌ + ဥသဘ] ဂ-ဥသဘ။ (ခုနစ်တောင်လျှင် တတာဖြစ်၏။ တာနှစ်ဆယ်လျှင် တဥသဘ ဖြစ်၏။ ဂ-ဥသဘ၌ တာအားဖြင့် ၁၆၀၊ အတောင်အားဖြင့်- ၁၁၂၀- ဖြစ်၏) ဥသဘ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌဥသဘဂါမိ (တိ) [အဋ္ဌဥသဘ + ဂမု + ဂါ] ဂ-ဥသဘသို့ရောက်သော။ ဝေံ ကတံ ဟိ ကေ-ဥသဘဂါမိ ဒွေ ဥသဘာနိ ဂစ္ဆတိ။ အဋ္ဌဥသဘဂါမိ သောဋ္ဌသဥသဘာနိ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ၄၁။ ၃၇၇။

အဋ္ဌဥသဘဝိတ္တတ (တိ) [အဋ္ဌဥသဘ + ဝိတ္တတ] ဂ-ဥသဘကျယ်ပြန့်သော။ အဋ္ဌဥသဘဝိတ္တတံ မဂ္ဂံ အလင်္ကာရာပေသိ။ သံ၊ ၄၁။ ၃၇၈။

အဋ္ဌက^၁ (န) [အဋ္ဌ + ကဏ်] ဂ-ခု-ဂ-မျိုး-တို့၏ အပေါင်း။ ကတိ အဋ္ဌကာ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၀။ အဋ္ဌကံ နိဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၄။ အဋ္ဌ အဋ္ဌကာ။ မ၊ ၃။ ၅၃။ ဝဂ္ဂမိဒဋ္ဌကံ သုဝိဘတ္တံ။ ဥဒါန။ ၁၉၃။

အဋ္ဌက^၂ (ပု) [အဋ္ဌ + ကဏ် (အမုက-သံ)] (၁) အဋ္ဌကရသေ့၊ ဝေဒ ကျမ်းပြုရသေ့တို့တွင် တယောက်အပါအဝင်ဖြစ်သောရသေ့။ အဋ္ဌကော ဝါမကော ဝါမဒေဝေါ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ ဒီ၊ ၁။ ၉၇။ မ၊ ၂။ ၃၈၁။ “ယထာ တေသံ ပုဗ္ဗကာနံ ဣသိနံ တာနိ မဟာယညာနိ အဟေသံ၊ သေယျထိဒံ၊ အဋ္ဌကဿ ဝါမကဿ ဝါမဒေဝဿ...။ ဝေံ မေ အယံ ဒါနသဝိဘာဂေါ ဘဝိဿတိ”တိ ဒါနံ ဒေတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၄၃။ ဤအဋ္ဌကစသောရသေ့တို့ ဝေဒကျမ်းပြုပုံကို။ ဒီ၊ ၄၁။ ၂၄၄-၌၎င်း၊ ၎င်းတို့၏ အကျင့် ပဋိပတ်ကို။ ဒီ၊ ၁။ ၉၈။ ဒီ၊ ၄၁။ ၂၄၅-တို့၌

၎င်း တေဝိဇ္ဇာဗြာဟ္မဏတို့၏ ရှေးဦးဆရာများဖြစ်ပုံကို။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၅-၌၎င်း၊ ယင်ကြီးများ ပူဇော်ခဲ့ကြခြင်းကို။ အံ၊ ၂။ ၄၄၃-၄-၌၎င်း၊ ၎င်းတို့က ဗြာဟ္မဏ ၅-မျိုး ပညတ်ခဲ့ပုံကို။ အံ၊ ၂။ ၁၉၇-၌၎င်း၊ သစ္စ၊ တပ၊ ဗြဟ္မစရိယ၊ အဇ္ဈေန၊ စာဂဟူသော တရား ၅-မျိုးကို ကိုယ်တိုင်သိ၍ အကျိုးကိုခံစားရသည်ဟု ဝန်မခံပုံကို။ မ၊ ၂။ ၄၁၆-၌၎င်း၊ ‘ငါတို့သာ အမှန်တရားကို သိမြင်သည်၊ ဤအယူသားမှန်၍ အခြားအယူများ အချည်းနှီးသာ’ဟု အယူမရှိကြပုံကို။ မ၊ ၂။ ၃၈၁-၌၎င်းကြည့်။ (ဤအဋ္ဌက ရသေ့နှင့် ရိဂ်ဝေဒ၊ ၁၀-မဏ္ဍလ၊ ၁၀၄-ခုမြောက် မန္တိားကိုရေးသားသော အပကရသေ့တို့အတူတူ ဟူ၍လည်း ဆိုကြသည်။) (၂) အဋ္ဌကပစ္စေက-ဗုဒ္ဓါ။ ဒွေ ဇာလိနော မုနိနော အဋ္ဌကော စ။ မ၊ ၃။ ၁၁၄။ (အ၊ ၄၁။ ၁၄၃-လည်းကြည့်။) (၃) အဋ္ဌကမင်း၊ ကိသဝစ္စရသေ့ကို ပြစ်မှားမိ၍ တိုင်းပြည်နှင့်တကွ ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်သော ဒဏ္ဍကိမင်း၏ဖြစ်ရာ ဘုံဌာနကို မေးလျှောက်ရန် ဘုရားအလောင်း သရဏဂရသေ့ထံသွားသော မင်း ၃-ပါးတွင် တပါး။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁၄၂။ (၄) အဋ္ဌကမင်း၊ တရားကိုကျင့်၍ သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်သောကြောင့် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ဘူးသော မင်းတို့တွင် တပါး။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁၄၄-၅။

အဋ္ဌကဥဒ္ဓေသ (ပု) [အဋ္ဌက + ဥဒ္ဓေသ] ဂ-ခု-ဂ-မျိုး-ဂ-ယောက်-တို့၏ အပေါင်းကို အကျဉ်းညွှန်းပြရာဖြစ်သော ပါဠိ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၃။

အဋ္ဌကဏ္ဍ (ပု) [အဋ္ဌ + ကဏ္ဍ] ၄-ယောက်ကြား-နား ဂ-ခုရှိသော - တိုင်ပင်ခြင်း။ ကေဝဋ္ဌ တံ စတုက္ကဏ္ဍမန္တောတိ မညသိ၊ ဣဒါနေဝ ဆက္ကဏ္ဍော ဇာတော၊ ပုန အဋ္ဌကဏ္ဍေ ဘဝိတွာ အနေကသတကဏ္ဍေဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄၆။ ၂၃၇။

အဋ္ဌကထာ (ထိ) [အတ္ထ + ကထ + အ။ ထွ-ကိုဋ္ဌ-ပြု။ အတ္ထော ကထိယတိ တောယာတိ အဋ္ဌကထာ၊ သာယေဝ အဋ္ဌကထာ ထွ-

ကာရဿ ဌ-ကာရံ ကတွာ ယထာ “ဒုက္ခဿ ပိဋ္ဌနဋ္ဌော”တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၁၆။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၆။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၉။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၀။ “အတ္ထော ကထိယတိ...ပိဋ္ဌနဋ္ဌော”တိ။ အယဉ္ဇ သသညောဂဝိမိ အရိယာဇာတိဘာဝတော။ အက္ခရစိန္တကာပိ ဟိ “တထာနံ ဌယဂ” (နိတိ၊ သုတ္တ၊၁၅၁။) န္တိ လက္ခဏံ ဝတ္တာ ဣဒမေဝဒါဟ-ရန္တိ။ ယာယတ္ထမဘိဝဏ္ဏေန္တိ၊ ဗျဉ္ဇနတ္ထပဒါနဂံ။ နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္နံ၊ သော အဋ္ဌကထာ မတာ။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။ ၂၀။] အနက်ကိုဖွင့်ဆိုကြောင်း ဖြစ်သောစကားအစဉ်၊ သဒ္ဓါ၊ အနက်၊ ပုဒ်သို့အစဉ် လိုက်သော နိဒါနံ၊ဝတ္ထုတို့နှင့် ဆက်စပ်သော အနက်ကို ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သောစကားအစဉ်၊ ပါဠိတော်၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားအစဉ်၊ ပါဠိတော်၏ အဖွင့်၊ အဋ္ဌကထာ။

ယင်းအဋ္ဌကထာသည် မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်ကပင် ထင်ရှားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရားလျှင် အရင်းခံ အမွန် အစရှိသည်သာဟု သိအပ်သည်။ ပဌမသင်္ဂီတိယံ ယာ အဋ္ဌကထာ သင်္ဂီတတိဝစနေန သာ ဘဂဝတော ဓရမာနကာလေပိ အဋ္ဌကထာ သံဝိဇ္ဇတိ၊ တေန ပါဌော ဝိယ ဘဂဝံမူလိကာဝါတိ ဝိညာယတိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၁။

ဤအဋ္ဌကထာကို ဆိုလတ္တံ့ အတိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည် - ၁- (၁) ဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတအဋ္ဌကထာ။ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ဂုဏ်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်းအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဖွင့်ဆိုအပ်သော အဋ္ဌကထာ။ဝေယျာကရဏဿာတိ ဝိတ္တာရေတွာ အတ္ထဒီပကဿ။ ဘဂဝတာ ဟိ အဗျာကတံ တန္တိပဒံ နာမ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗေသံယေဝ အတ္ထော ကထိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနေဝ ဟိ တိဏ္ဏမ္ပိ ပိဋကနံ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာက္ကမော ဘာသိတော၊ ယာ “ပကိဏ္ဏကဒေသနာ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅။ (မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁-တို့လည်းကြည့်။) (၂) အနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတအဋ္ဌကထာ၊ဝါ သာဝကသံဝဏ္ဏိ-

တအဋ္ဌကထာ။ ဗုဒ္ဓအမည်တော်ရသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သစ္စာ ၄-ပါး ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း သို့လိုက်၍ ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော သစ္စာ ၄-ပါး ရှိကုန်သော အဂ္ဂသာဝက အစရှိကုန်သော အရိယာသံဃာ မဟာထေရ်မြတ်တို့ သင်္ဂီယနာတင်ခြင်းစသည်ဖြင့် အနက်ကိုဖွင့်ဆိုခြင်းအားဖြင့် ၎င်း၊ ဂုဏ်ကိုဖွင့်ဆိုခြင်းအားဖြင့်၎င်း ဖွင့်ဆိုအပ်သော အဋ္ဌကထာ။ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿ။ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။)နှင့် ၎င်းအဖွင့်တို့ကြည့်။ ၂-(၁)မဂအဋ္ဌကထာ။ (က)မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က ရှိခဲ့သောအဋ္ဌကထာများနှင့် သင်္ဂီယနာသုံးတန်၌ ဓမ္မသင်္ဂါဟက မထေရ်တို့သင်္ဂီယနာတင်ထားပြီးနောက် အရှင်မဟာမဟိန္ဒထေရ်သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ယူဆောင်သွားသော အဋ္ဌကထာများ။အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ ပုဗ္ဗေ မဂဇာသာယာ ဝုတ္တံ ဓမ္မသင်္ဂဟာရဉ္စ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၆။ အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ အဋ္ဌကထာနိဿိတဝသေန ဌိတော၊ ပုဗ္ဗေ ပကတိဘာသာယာ ဝုတ္တံ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ။ ဝဇီရ၊ ၂၉။ (ပကတိဘာသာဟူသည် မဂဇာသာယာပင်တည်း။ ပကတိနှင့်ပကတိဘာသာကြည့်။) (ခ) အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ၊ အရှင်ဓမ္မပါလ၊ အရှင်ဥပသေန၊ အရှင်မဟာနာမ အစရှိသော မထေရ်တို့ ဖွင့်ဆိုအပ်သော အဋ္ဌကထာများ။ ပရိဝတ္တေ သိသဗ္ဗာပိ၊ သီဟဋ္ဌကထာ တဒါ။ သဗ္ဗေသံ မူလဘာသာယ၊ မာဂဇာယ နိရုတ္တိယာ။ မဟာဝံ။ ၃၇။၂၄၄။ (၂) သီဟဋ္ဌအဋ္ဌကထာ။ (က) မူလအဋ္ဌကထာ။ ဇမ္ဗူဒီပံ (ဣန္ဒြိယ)မှ အရှင်မဟာမဟိန္ဒထေရ် ယူဆောင်ခဲ့၍ နောင်အခါ၌ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သော အဋ္ဌကထာများ။ သီဟဋ္ဌဒီပံ ပန အာဘတထ ဝသိနာ မဟာမဟိန္ဒေန။ ဌပိတာ သီဟဋ္ဌဘာသာယ၊ ဒီပဝါသိနမတ္ထာယ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ (၎င်းတို့လည်းကြည့်။) (ခ) မဟာအဋ္ဌကထာ။ အရှင်မဟာ-

ဗုဒ္ဓသောသထေရ် မဂဓအဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုရေးသားသောအခါ ကိုယ်ထည့် အရင်းခံမှုပြုအပ်သောအဋ္ဌကထာ။ (ဂ)မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ။ (ဃ)ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာ။ (င)အန္တကအဋ္ဌကထာ (အန္တကဘာသာဖြင့် ရေးဟန်တူသည်ဟု ဆိုကြသည်)။ (စ)သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ။ (ဆ)စူဠပစ္စရိအဋ္ဌကထာ (ဤ၌နှင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာသည် အတူတူပင် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်ဟု စဉ်းစားရန် ရှိကြောင်းအဆိုရှိသည်)။ (ဇ) အရိယအဋ္ဌကထာ (အရိယဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့၍ ဤအမည်ဖြစ်တန်ထု၏ဟုဆိုရန်ရှိ၏)။ (ဈ)ပန္နဝါရ (အဋ္ဌကထာ?)။ မဟာအဋ္ဌကထာနည်းအားဖြင့် ၎င်း၊ ဝိနယယုတ္တိအားဖြင့်၎င်း သင့်လျော်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်များ၊ ဝိနိစ္ဆယများကို ယူရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာများ။ သံဝဏ္ဏနံ တဉ္စ သမာရတန္တော၊ တဿာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ။ ကတော မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊ ကုရုန္တိနာမာဒိသု ဝိဿုတာသု။ ဝိဋ္ဌါဝ။ ၂။ အာဒိသဒ္ဓေန အန္တကဋ္ဌကထံ သင်္ခေပဋ္ဌကထဉ္စ သင်္ကာတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆။ အာဒိသဒ္ဓေန စူဠပစ္စရိအန္တကအရိယဋ္ဌကထာ ပန္နဝါရဒယောပံ သင်္ကာတိ။ ဝိဋ္ဌါဝ။ ၂။ (၁) ပေါရာဏအဋ္ဌကထာ၊ ဝါ-ပုဗ္ဗအဋ္ဌကထာ။ (က) ဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတအဋ္ဌကထာနှင့် အနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတအဋ္ဌကထာ အပါအဝင် အရှင်မဟာမဟိန္ဒ ဇမ္ဗူဒိပ် (ဣန္ဒြိယ)မှ သီဟိုဠ်သို့ ယူဆောင်ခဲ့သော သင်္ဂီတိတ္ထယာရုဇ္ဇမဂဓအဋ္ဌကထာများ။ (ခ) အထက် (က) စာရင်းပါတို့ကို သီဟိုဠ်ဘာသာပြန်ထားသော မဟာအဋ္ဌကထာ ဝါ-မူလအဋ္ဌကထာခေါ် သီဟဋ္ဌအဋ္ဌကထာများ။ တသ္မာ တံအဝလမ္ပိတော၊ ဩဂါဟိတော စ သဗ္ဗသော။ ဇာတကာနုပနိဿာယ၊ ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂။ (ဥဒါန၊ ၄။ ၂-လည်းကြည့်။) တဿ အတ္ထပကာသေတုံ၊ ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယံ။ နိဿာယယာ သမာဒုဒ္ဓါ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ မယာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၂။ (ဥဒါန၊ ၄။ ၃၉-လည်းကြည့်။) သာ-

ရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇-၁၉-၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅-၆။ “တံ ဝဏ္ဏယိဿ”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ ပုဗ္ဗဋ္ဌကထာယ ဥိနဘာဝေါ ဒသိတောတိ စေ ? န၊ စိတ္တေဟိ နယေဟိ သံဝဏ္ဏိတောတိ ဒသေတုံ ကာမဉ္စာတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိဋ္ဌါဝ။ ၁၇။ (၂) အဘိနဝအဋ္ဌကထာ၊ ဝါ-သင်္ကာဟအဋ္ဌကထာ။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ ဖွင့်ဆိုရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာ။ မူလအဋ္ဌကထာ ဝါ-မဟာအဋ္ဌကထာမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်၍ ပါဠိဂတိအားလျော်သော အပြစ်ကင်းသော ပညာရှိတို့၏ နှလုံးကို မွေ့လျော်စေတတ်သော မဂဓဘာသာသို့ တင်လျက် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးလေ့ ရှိကုန်သော အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော မထေရ်တို့၏အနွယ်ကို ပညာရောင်ဖြင့် ထွန်းပြတတ်ကုန်သော ကောင်းမွန်သိမ်မွေ့သော အဆုံးအဖြတ်ရှိကုန်သော မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်ထေရ်တို့၏ အယူကို မဆန့်ကျင်စေပဲ ဝါ-ထေရဝါဒကို အန္တောဂဓပြု၍ အထပ်ထပ်လာသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပယ်ပြီးလျှင် သူတော်ကောင်း၏ နှစ်သက်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ သာသနာတော်၏ ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ ဖွင့်ဆို ရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာ။ အပနေတွာန တတောဟံ စိရဋ္ဌိတတ္ထဉ္စ ဓမ္မဿ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁-၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (၎င်းတို့လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌကထာ၏အဋ္ဌပ္ပတ်

ဇမ္ဗူဒိပ် (ဣန္ဒြိယ) ဗောဓိပင်၏ အနီး၌ ဗြာဟ္မဏ အနွယ်ဝင် အမျိုးသား တယောက် ထွက်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအမျိုးသားသည် ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံ၊ ကလာ အတတ်တို့ကို တတ်မြောက်၍ ဗေဒသုံးပုံတို့၌ ကမ်းတဖက်ရောက် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

အယူဝါဒဆိုင်ရာကျမ်းဂန်များကို သင်ကြား၍ အလုံးစုံသော အယူဝါဒတို့၌ ဟောပြောဝံ့

ယှဉ်ပြိုင်ဝံ့အောင် ရဲရင့်သဖြင့် ဝါဒပြိုင်ရန်အလို့ငှါ ဗျူဒိပ်၌ လှည့်လည်ခဲ့လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား ရဟန်းတော် ရေဝတထေရ်နှင့် တွေ့၍ ဝါဒပြိုင်ရာ အရေးနိမ့်ကာ ဗုဒ္ဓမန္တန်ကို လိုသည့်အတွက် ရဟန်းအဖြစ်ဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာသို့ ဝင်ရောက်ပြီးလျှင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို သင်ယူလေသည်။

ထိုရဟန်းကို ဗုဒ္ဓဃောသ-ဟု မှည့်ခေါ်ကျေညာကြလေသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုခေတ်က ထိုရဟန်း၏ ကျော်စောခြင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ကျော်စောခြင်းနှင့်အလားတူသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

ထိုဗုဒ္ဓဃောသသည် အရှင်ရေဝတထေရ်၏ ကျောင်း၌ နေစဉ် ဉာဏောဒယကျမ်းနှင့် အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းကိုပြု၍ ပရိတ္တ (ကျဉ်း-ငယ်-သော) အဋ္ဌကထာကိုပြုရန်လည်း အားထုတ်လေသည်။

ဤအခြင်းအရာကို သိသော အရှင်ရေဝတထေရ်သည် “ပါဠိတော်မျှကိုသာ ဗျူဒိပ် (ဣန္ဒြိယ) သို့ ဆောင်ယူခဲ့၍ အဋ္ဌကထာတို့သည် မရှိကုန်၊ အမျိုးမျိုးသော အာစရိယဝါဒတို့သည်လည်း မရှိကုန်၊ ထိုအလုံးစုံတို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ရှိကုန်၏။ ထိုသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွား၍ ထိုသီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ကြားနာသင်ယူပြီးလျှင် မဂခဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားလေလော့၊ ထိုမဂခအဋ္ဌကထာသည် အလုံးစုံသော လောက၏ အစီးအပွားကို ဆောင်သည်ဖြစ်လတ္တံ့” ဟု ဆိုလေ၏။

ထိုညွှန်ကြား မိန့်ဆိုချက်အရ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် ဗျူဒိပ်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးကြ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာမှစ၍ အဘိနဝအဋ္ဌကထာ ဝါ-သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို ရေးသားလေသတည်း။ (အကျယ်ကို မဟာဝံသ၊ ၃၇၊ ၂၁၅၊ ၂၄၄-တို့၌ ကြည့်။)

ရှေးက ရှိနှင့်ပြီးသော အဋ္ဌကထာများကို ပေါ်ရာဇအဋ္ဌကထာဟု ခေါ်ဆိုခြင်းကို ထောက်

ဆ၍ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ အသစ်ဖွင့်ဆို ရေးသားသော အဋ္ဌကထာတို့ကို ဗျုတိရေကနည်းအားဖြင့် အဘိနဝအဋ္ဌကထာဟု ဆိုအပ်လေသည်။

ထို့ပြင် ဝိတ္ထာရနယဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားထားသော အဋ္ဌကထာကြီးများကို သင်္ခေပနယဖြင့် အနက်၊ အဓိပ္ပါယ်၊ အဆုံးအဖြတ်နှင့် ထေရဝါဒအပြည့်အစုံ ခြုံမိငုံမိအောင်မျဉ်းချူးသဂြိုဟ်၍ ဖွင့်ဆို ရေးသားထားအပ်သောကြောင့် သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဟုလည်း ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ခေါ်ဆိုရိုး အစဉ်လည်း ရှိခဲ့လေသည်။

အရှင်ဓမ္မပါလ၊ အရှင်ဥပသေန၊ အရှင်မဟာနာမစသည်တို့ ဖွင့်ဆိုရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း ဤအဘိနဝအဋ္ဌကထာ၌ သွင်းယူအပ်လေသည်။

အဋ္ဌကထာ၏ဝေဝုဓ်စကားလှယ်များ- (၁) ပကိဏ္ဏကဒေသနာ။ ထိုထိုသုတ် စသည်တို့၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ချပ်၍ ညှပ်၍ ဖွင့်ဆို ဟောကြားအပ်သော စကားအစဉ်။ အာစရိယဝါဒကြည့်။ (၂) အာစရိယဝါဒ။ အရှင်မဟာကဿပအစရှိသော သင်္ဂါယနာတင် ရဟန္တာထေရ်တို့ထားခဲ့အပ်သော ပါဠိတော်မှ လွတ်သော အတ္ထုနယ၊ အနုလောမအားဖြင့် ပါဠိတော်သို့သက်ဝင်သော ဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော အဋ္ဌကထာအစဉ်။ အာစရိယဝါဒေါ နာမ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ ပဉ္စဟိ အရဟန္တသတေဟိ ဌပိတာ ပါဠိဝိနိမုတ္တာ ဩက္ကန္တဝိနိစ္ဆယပုပ္ဖိတာ အဋ္ဌကထာတန္တိ။ ဝိဠ၊ ၁။ ၁၂၅။ ယဒိပိ တတ္ထ တတ္ထ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတာ ပကိဏ္ဏကဒေသနာဝ အဋ္ဌကထာ၊ သာ ပန ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ ပဌမံ တိဏိ ပိဋကနိ သင်္ဂါယိတူတဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာနုရူပေနဝ ဝါနောမဂ္ဂံ အာရောပိတတ္တာ “အာစရိယဝါဒေါ” တိ ဝုစ္စတိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ သံဝဏ္ဏန္တိ ပါဠိ* တေနာတိ ကတူ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၅။ (၃) အာစရိယဝံသ။ သင်္ဂါယနာတင်ရဟန္တာတို့မှ အစပြု၍ ဆရာ

အဆက်ဆက်ဆောင်ယူခဲ့သောအဋ္ဌကထာအစဉ်။ ဓမ္မသင်္ဂါဟကပ္ပဘုတ်အာစရိယပရမုရတော အာနိတာ အဋ္ဌကထာတန္တိ ဣဓ “အာစရိယ-ဝံသော”တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ “အာစရိယ-ဝံသောတိ အာစရိယဝါဒေါ”တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၅။ (ဝိမတိ။ ၁။ ၁၂၁-လည်းကြည့်။) (၄) အနုဗျဉ္ဇနံ။ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်း။ ဆရာ အထံ၌ ပါဠိအားဖြင့်၎င်း၊ အနက်ကို ကြားနာ မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိတော်မှ အလွတ် အဆုံးအဖြတ် အားဖြင့်၎င်း အနက်ကို ဖော်ပြ ခြင်း။ ပရိပုစ္ဆာတိ အာစရိယဿ သန္တိကာ ပါဠိ-ယာအတ္ထသဝနံ။ အဋ္ဌကထာတိ ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆ-ယော။ တဒုဘယဗ္ဗိ ဟိ ပါဠိ အနုဂန္ဓာ အတ္ထဿ ဗျဉ္ဇနတော “အနုဗျဉ္ဇန” န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၂၄။ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၇-လည်းကြည့်။) (၅) ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယ။ ပါဠိတော်မှ အလွတ် ဖြစ်သော အတ္ထ၊ နယ၊ အနုလောမအားဖြင့် ပါဠိ တော်သို့ သက်ဝင်သော အဆုံးအဖြတ်။ အဋ္ဌ-ကထာတိ ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၂၄။ သင်္ဂီတိ အာရောပေတွာ ဌပိတပါဠိတော ဝိနိ-မုတ္တံ ကတွာ ဌပိတတ္တာ ပါဠိဝိနိမုတ္တာ၊ အတ္ထ-တော၊ နယတော၊ အနုလောမတော စ ပါဠိဩက္ကန္တဝိနိစ္ဆယပ္ပဝတ္တာ အနုပဝိဋ္ဌဝိနိစ္ဆယ-ဝသေနာတိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။ ၈၇။ (၆) အာနုဘာဝ။ မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်အား လျော်စွာ ထိုထိုပါဠိတော်၌ အနက်ကို - ဖွင့် ပြရာ - ဖွင့်ပြကြောင်း-ဖြစ်သောကျမ်း။ ဘဂ-ဝတော အဓိပ္ပါယ် အနုဂန္ဓာ တံ တံ ပါဠေ အတ္တံ ဘာဝယတိ ဝိဘာဝယတိ၊ တဿ တဿ ဝါ အတ္ထဿ ဘာဝနာ ဝိဘာဝနာတိ အာနုဘာဝေါ ဝုစ္စတိ အဋ္ဌကထာ။ ဝဇီရ။ ၁၇။ (၇) ပုဗ္ဗာစရိယာ-နုဘာဝ။ ရှေးဆရာတို့၏ အစွမ်း၊ ရှေးဆရာတို့ဖွင့် ဆိုရေးသားအပ်သော အဋ္ဌကထာ။ ပုဗ္ဗာစရိယာ-နုဘာဝန္တိ အဋ္ဌကထာ။ ဝဇီရ။ ၁၇။ ပုဗ္ဗာစရိယာ-နုဘာဝေါ နာမ အတ္ထတော ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ သံဏှိတာ အဋ္ဌကထာ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၇။ (၈)

သံဏှနာ။ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်း။ သံဏှနံ တဉ္စ သမာရတန္တော။ ဝိဋ္ဌ။ ၁။ ၂။ သံဏှိယတိ အတ္ထော တောယာတိ သံဏှနာ၊ အဋ္ဌကထာ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၇။ အနုဋီ။ ၁။ ၁။ (၉) အတ္ထဝဏ္ဏနာ။ အနက်ကိုဖွင့်၍ ချဲ့၍ ဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကျမ်း။ ပဒါနုက္ကမတော ဝေ၊ ကရိယာ-မတ္ထဝဏ္ဏနံ။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၂။ အတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ တ္ထေ-ဝဏ္ဏနာ နာမ ဝိဝရိတွာ ဝိတ္တာရေတွာ ဝစနံ။ မူလဋီ။ ၁။ ၁။

အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ (န) [အဋ္ဌကထာ + ကဏ္ဍ] အနက် ကို ဆိုရာဖြစ်သော အပိုင်း၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ-မြတ်စွာဘုရား စကားတော်-၏ အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ကို ထုတ်ဆိုရာဖြစ်သော အပိုင်း၊ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ။ အဘိ။ ၈။ ၂၆၆၊ ၂၉၈။ ကသ္မာ ပနေတံ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍံ နာမ ဇာတန္တိ၊ တေ-ပိဋကဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဌပိတတ္တာ။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၄၃၇။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတု-ကာဒိနံ ဝိဘာဂေါ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍေ ဝုတ္တ-နယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၄၃၈။ တ-ဒနန္တရံ ပန တေပိဋကဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထုဒ္ဓါ-ရဘူတံ ယာဝ သရဏဒုကာ နိက္ခိတ္တံ အဋ္ဌကထာ-ကဏ္ဍံ နာမ။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၇။ (ဤအဋ္ဌကထာ-ကဏ္ဍ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို အဘိ။ ၄။ ၁။ ၄၃၇-တွင် ကြည့်။)

အဋ္ဌကထာကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ + ဝဏ္ဏနာ] အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ၏ အဖွင့်။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၄၃၇၊ ၄၅၂။ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၄၅၂။

အဋ္ဌကထာဂတ (တိ) [အဋ္ဌကထာ + အာဂတ] အဋ္ဌ-ကထာ၌လာသော၊ အဋ္ဌကထာ၌-ဖွင့်ပြ- ပါရှိ-သော။ ကိရသဒ္ဓေါ အနုဿဝတ္ထော၊ တေန အနုဿဝါဂတောယမတ္ထော၊ န အဋ္ဌကထာဂ-တောတိ ဒီပေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။

အဋ္ဌကထာစရိယ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + အာစရိယ] အဋ္ဌကထာဆရာ။ အဋ္ဌကထာစရိယာနံ ဝါ

သဒ္ဓါယ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပန ဘဏန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၅၀။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ဝဒန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပန “သေတိ နိပါတော”တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ခုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၊၃၉။

အဋ္ဌကထာတန္တိ (ထိ) [အဋ္ဌကထာ + တန္တိ] သံဂါယနာ သုံးတန်ဝင် အဋ္ဌကထာ အစဉ်။ အနုဗျဉ္ဇန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ သာရတ္ထ၊၂။၄၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၄။) နှင့် အာစရိယဝါဒ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ သာရတ္ထ၊၂။၄၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၁။)တို့ကြည့်။

အဋ္ဌကထာထေရ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + ထေရ] အဋ္ဌကထာ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်တို့ကို မေးမြန်းသော မထေရ်။ တတ္ထ အဋ္ဌကထာထေရာ အတ္တနောကခံ ဝိနောဒေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ အဋ္ဌကထာထေရာတိ အဋ္ဌကထာယ အတ္ထပုစ္ဆနကထေရာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

အဋ္ဌကထာဒိပါဌ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + အာဒိ + ပါဌ] အဋ္ဌကထာ အစရှိသောပါဌ်။ အဋ္ဌကထာဒိပါဌ်ဌပေတွာ ဒမိဋ္ဌာဒိဘာသန္တရေန ယထာရူစိကထေတုံ ဝနုတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁။

အဋ္ဌကထာဓိပ္ပါယ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + အဓိပ္ပါယ] အဋ္ဌကထာ၏ - အဋ္ဌကထာဆရာ၏ - အလို - အဓိပ္ပါယ်။ တေဿ အဋ္ဌကထာဓိပ္ပါယေန အတ္တံ ဝဒန္တော.....။ မူလဋီ၊၁။၁၄၉။

အဋ္ဌကထာနယ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + နယ] အဋ္ဌကထာနည်း။ (က) ပါဠိတော်နည်းမှ တပါးသောနည်း။ “ရူပံ အတ္တတော သမနံပဿတိ”တိ အာဒိနာ သာသနနယေန (ပါဠိတော်နည်း၊ မ၊ဋီ၊၁။၉၁။) ပထဝီဝါရာဒိသု ဝုတ္တေန စ အဋ္ဌကထာနယေန ယထာနုရူပံ ဝိမံသိတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ တေန သဟ အယံ အဋ္ဌကထာနယော ယထာ သံသန္တတိ၊ ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ ပါဠိမုတ္တကေန ပန အဋ္ဌကထာနယေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။

(ခ) အဋ္ဌကထာဟောင်း၌လာသောနည်း။ အယံ တာဝ သဒ္ဓနယော (တန္တိနယော၊သျှ၊က)၊ အယံ ပန အဋ္ဌကထာနယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ သော ပန ယသ္မာ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယံ အာဂတော၊ တသ္မာ အာဟ ‘အဋ္ဌကထာနယော’တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၃။ အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာနယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၄။

အဋ္ဌကထာနိဿိတ (တိ) [အဋ္ဌကထာ + နိဿိတ] သံဂါယနာသုံးတန်ဝင် ရှေးဟောင်း - မဂဓဘာသာဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်သော - အဋ္ဌကထာကို - မှီသော - မှီသည့်အစွမ်းဖြင့် တည်သော။ အတ္ထုပသဉ္စိတောတိ အဋ္ဌကထာနိဿိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ ပုဗ္ဗေ မဂဓဘာသာယ ဝုတ္တံ ဓမ္မသင်္ဂဟာရဉ္စ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ ဣဒါနိပိ.....ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၆။ အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ သင်္ဂီတိတ္ထယာရဉ္စ ပေါရာဏဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊.... ဗုဒ္ဓသောသာစရိယာဒိဟိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယေန ဝုတ္တမ္ပိ ဣဓ သင်္ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၄။ အဋ္ဌကထာနိဿိတောတိ အဋ္ဌကထာနိဿိတဝသေန ဌိတော၊ ပုဗ္ဗေ ပကတိဘာသာယ ဝုတ္တံ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ။ ဝဇီရ၊၂။၉၁။ အတ္ထုပသဉ္စိတ (၁) အနက်နှင့် အဋ္ဌကထာဝစန-တို့လည်းကြည့်။

အဋ္ဌကထာပါဌ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + ပါဌ] အဋ္ဌကထာ၌ - လာသော - ရှိသော - ပါဌ်။ ပါဠိယံ ပန “အဂိဒ္ဓိမာ”တိ လိခိတံ၊ တတော အယံ အဋ္ဌကထာပါဌောဝ (=အဂိဒ္ဓိတာ) သုန္ဓရတရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။

အဋ္ဌကထာပမာဏ (န) [အဋ္ဌကထာ + ပမာဏ] အဋ္ဌကထာ - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသော စကားပမာဏ။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားပမာဏ။ တိရစ္ဆာနဂတာနံ အက္ခိကဏ္ဍဝဏေသု ဒုက္ကဋံ ပန အဋ္ဌကထာပမာဏေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၉၁။

အဋ္ဌကထာမုတ္တက (တိ) [အဋ္ဌကထာ + မုတ္တက] အဋ္ဌကထာမှ - လွတ်သော - အလွတ် သီးခြား

ဖြစ်သော။ အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော
ကေဿ အာစရိယဿ မတိဝိနိစ္ဆယော။ အဘိဋ္ဌ၊
၁။၂၆။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကေန ပန အာစရိယ-
နယေန။ အဘိဋ္ဌ၊၃။၂၆။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကေန
အာစရိယနယေနော။ ၎င်း။၂၇။

အဋ္ဌကထာဝစန (န) [အဋ္ဌကထာ + ဝစန] အဋ္ဌ-
ကထာ၌ လာသော စကား၊ အဋ္ဌကထာစကား။
ဣဒါနိံ “ယထာပိ ဒိပိကော နာမ၊ နိလိယိတော
ဂဏ္ဍတေ မိဂေ”တိ ဝေမာဒိကံ သင်္ဂဟာရဋ္ဌံ
အဋ္ဌကထာဝစနံ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊
၃။၆။ “တိဏိ သန္တတာနိ ပန ဝိနယကမ္ပိ ကတွာ
ပဋိလဘိတော ပရိဘူတိတုံ န ဝဇ္ဇန္တိ”တိ အဋ္ဌ-
ကထာဝစနတော တာနိ အကပ္ပိယာနီတိ သိဒ္ဓိ။
ဝဇီရ။၂၅၅။ ဝိမဘိ၊၂။၄-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌကထာဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အဋ္ဌကထာ + ဝိနိစ္ဆယ]
အဋ္ဌကထာ၌ လာသော အဆုံးအဖြတ်။ “...မဇ္ဈ-
ဂတာနံ ဂဏနာယ ထုလ္လစ္ဆယေ”တိ အာဒိဟိ အဋ္ဌ-
ကထာဝိနိစ္ဆယေဟိ စ သမေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။

အဋ္ဌကထိက (တိ) [အဋ္ဌကထာ + ဣက] အဋ္ဌ-
ကထာကို - သင် - အ - လေ့ကျက် - သော၊
သူ။ အဋ္ဌကထိကာ အဋ္ဌကထံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၂၇။

အဋ္ဌကနဂရ (န) [အဋ္ဌက + နဂရ] အဋ္ဌကမြို့။

အဋ္ဌကနဂရဝါသီ (တိ) [အဋ္ဌကနဂရ + ဝသ + ဣ]
အဋ္ဌကမြို့၌ နေထိုင်သောသူ။ အဋ္ဌကနာဂရ-
ကြည့်။

အဋ္ဌကနာဂရ (တိ) [အဋ္ဌကနဂရ + ဣ] အဋ္ဌကမြို့၌
နေထိုင်သောသူ။ အဋ္ဌကမြို့သား။ တေန ခေါ
ပန သမယေန ဒသမော ဂဟပတိ အဋ္ဌကနာဂ-
ရော ပါဠိလိပုတ္တံ အနုပုတ္တော ဟောတိ ကေနစိ-
ဒေဝ ကရဏိယေန။ မ၊၂။၁၂။ အံ၊၃။၅၄၂။
အဋ္ဌကနာဂရောတိ အဋ္ဌကနဂရဝါသီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၆။

အဋ္ဌကနာဂရသုတ္တ (န) [အဋ္ဌကနာဂရ + သုတ္တ]
အဋ္ဌကနာဂရသုတ်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊

၂-သုတ်။ မ၊၂။၁၂-၁၆။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၁-
နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊၃။၅၄၂-၆။

အဋ္ဌကနိဒ္ဒေသ (ပု) [အဋ္ဌက + နိဒ္ဒေသ] ဂ-ခု -
ဂ-မျိုး - ဂ-ယောက် - တို့၏ အပေါင်းကို အကျယ်
ညွှန်းပြရာ ဖြစ်သော ပါဠိ။ အဋ္ဌကနိဒ္ဒေသော။
အဘိ၊ပု။၁၇၃။

အဋ္ဌကနိဂ္ဂဟ (ပု) [အဋ္ဌက + နိဂ္ဂဟ] ဂ-မျိုး
သော နှိပ်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ နှိပ်အပ်သည်၏
အဖြစ် ရှစ်မျိုး။ အဋ္ဌကနိဂ္ဂဟော။ အဘိ၊က။
၁၁။ ယာ ကေကေသ္မိ မုခေ ကေကေဿ
နိဂ္ဂဟဿ ဝသေန အဋ္ဌကနိဂ္ဂဟောတိ ပါဠိယံ
လိခိယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။

အဋ္ဌကနိပါတ (ပု) [အဋ္ဌက + နိပါတ] အဋ္ဌက
နိပါတ်။ (က) ဂ-ခု - ဂ-မျိုး - ဂ-ယောက် -
တို့၏ အပေါင်းကို ပြဆိုရာ ဖြစ်သော နိပါတ်။
အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ဂ-နိပါတ်။ အံ၊၃။၁။၁၆၂။
(ခ) ဂါသာ ဂ-ခုအပေါင်းဖြင့် ဟောအပ်သော
ဇာတ်နိပါတ်။ ဇာတ်ကပါဠိ၊ ဂ-နိပါတ်။ ဇာ၊၁။
၁၇၂၊၁၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁၊၄၅၇။

အဋ္ဌကနိပါတဋ္ဌကထာ (ထိ) [အဋ္ဌကနိပါတ +
အဋ္ဌကထာ] အဋ္ဌကနိပါတ်၏ - အနက် -
အဓိပ္ပါယ် - ကို ပြဆိုရာ စကား၊ အဋ္ဌကနိပါတ်
အဋ္ဌကထာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃၊၂၅၅။

အဋ္ဌကပါရာယနဝဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌက + ပါရာယန +
ဝဂ္ဂ] အဋ္ဌကဝဂ်နှင့် ပါရာယနဝဂ်။ မာလုတေရိ-
တောကာသေ ဌတွာ အဋ္ဌကပါရာယနဝဂ္ဂေ
ပရိမဏ္ဍလေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ မဓုရေန သရေန
ဘာသတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။

အဋ္ဌကဘတ္တ (န) [အဋ္ဌက + ဘတ္တ] ဂ-ပါးဆွမ်း၊
သံဃာ-ရဟန်း - ဂ-ပါးအပေါင်းအား လှူသော
ဆွမ်း။ “အဋ္ဌန္တံ ဘိက္ခုနံ ဒေမ၊ စတုန္တံ ဒေမာ”တိ
ဝေဝံ ဒိန္တံ ပန အဋ္ဌကဘတ္တဉ္စေဝ စတုက္ကဘတ္တဉ္စ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၇။ တံ သံဃတ္ထေရော ဟုတွာ

အဋ္ဌကဘတ္တံ လဘိဿသိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၆။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။ ၆၈။

အဋ္ဌကရိသ (န) [အဋ္ဌ+ကရိသ] ဂ-ပယ်။ (တ
ပယ်သည် မျိုး ၄၄-တင်းကြဲနှင့် ညီမျှ၍၊ ဂ-ပယ်
သည် ၃၅၂-တင်းကြဲနှင့် ညီမျှသည်။)

အဋ္ဌကရိသပ္ပမာဏ (တိ) [အဋ္ဌကရိသ+ပမာဏ]
ဂ-ပယ် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ - ရှိသော။
အမှန်ကံ ဘဂဝတော ကာလေ အဋ္ဌကရိသပ္ပ-
မာဏော ဇာတော။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၂။

အဋ္ဌကဝဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌက+ဝဂ္ဂ] အဋ္ဌကဝဂ္ဂ။ သုတ္တ-
နိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ဝဂ္ဂ။ သုတ္တနိ။ ၃၉၉၊ ၄၂၈။ မဟာ-
နိဒ္ဒေသပါဠိ အစမှ အဆုံး။ အဋ္ဌကဝဂ္ဂမ္ပိ
သောဋ္ဌသသုတ္တနိဒ္ဒေသ သမတ္တာ။ မဟာနိ။
၄၁၀။

အဋ္ဌကဝဂ္ဂဘူတ (တိ) [အဋ္ဌကဝဂ္ဂ+ဘူတ] အဋ္ဌက
ဝဂ္ဂ(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အဋ္ဌကဝဂ္ဂက-ကြည့်။

အဋ္ဌကဝဂ္ဂိက (တိ) [အဋ္ဌကဝဂ္ဂ+ဣက] အဋ္ဌကဝဂ္ဂ
ဖြစ်သော-သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကဝဂ္ဂ၌ ပါဝင်သော
- ကာမသုတ် စသော ၁၆-သုတ်။ ဧဝံ ဘန္တေတိ
ခေါ အာယသ္မာ သောဏော ဘဂဝတော
ပဋိဿုဏိတော သဗ္ဗာနေဝ အဋ္ဌကဝဂ္ဂိကာနိ
သရေန အဘာသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈၆။ သောဋ္ဌသ
အဋ္ဌကဝဂ္ဂိကာနိ သဗ္ဗာနေဝ သရေန အဘဏိ။
ဥဒါန။ ၁၄၈။ သောဋ္ဌသ အဋ္ဌကဝဂ္ဂိကာနိတိ
အဋ္ဌကဝဂ္ဂဘူတာနိ ကာမသုတ္တာဒိနိ သောဋ္ဌသ
သုတ္တာနိ။ ဥဒါန၊ ၁၄၉။ ၂၈၄။

အဋ္ဌကဝဂ္ဂိယ (တိ) [အဋ္ဌကဝဂ္ဂ+ဣယ (=အဋ္ဌ-
ကဝဂ္ဂိက)] သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကဝဂ္ဂ၌ ပါဝင်
သော။ သောဏတ္ထေရော မဓရဿရေန ကေ-
ဗျဉ္ဇနမ္ပိ အဝိနာသေန္တော အဋ္ဌကဝဂ္ဂိယာနိ
သုတ္တာနိ အဘာသိ။ အံ၊ ၁။ ၁၀၉။ အဋ္ဌက-
ဝဂ္ဂိကာနိတိ အဋ္ဌကဝဂ္ဂဘူတာနိ ကာမသုတ္တာဒိ-
သောဋ္ဌသသုတ္တာနိ။ အံ၊ ၁။ ၁၀၆။

အဋ္ဌကဝါရ (ပု) [အဋ္ဌက+ဝါရ] ဂ-ခ-ဂ-မျိုး -
တို့၏အပေါင်းကို ပြဆိုရာ - အလှည့် - အကြိမ်။
ပရိဝါရပါဠိ၊ ကေတ္တရိကနယ၊ ဂ-ဝါရ။ ဝိ၊ ၅။
၂၄၃-၄။

အဋ္ဌကဝါရဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဋ္ဌကဝါရ+ဝဏ္ဏနာ]
အဋ္ဌကဝါရ၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ အဋ္ဌက-
ဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၈။

အဋ္ဌကသာလပရိဝေဏ (န) [အဋ္ဌကသာလ+
ပရိဝေဏ] အဋ္ဌကသာလမည်သော ပရိဝေဏ။
အထ ပရိဘောဂသမယေ “အဂ္ဂံ ဒတွာ ပရိ-
ဘူဉ္ဇိဿာမိ”တိ အဋ္ဌကသာလပရိဝေဏေ မဟာ-
ထေရဿ ဘဏ္ဍဂ္ဂါဟသာမဏေရဿ တိတ္ထိရမံသံ
ဒေန္တော။ အံ၊ ၁။ ၁၇၄။ (ဤပုဒ်၌ ကတ္တ-
ကသာလ - , ကန္တကသာလ - , ကန္တရသာလ-
ဟုလည်း မူကွဲများရှိသည်။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၀-၌
လာသော ကန္တရသာလပရိဝေဏ-ဟူသည်လည်း
ဤပရိဝေဏပင် ဖြစ်ဟန်တူကြောင်း ဆိုကြ
သည်။)

အဋ္ဌကသိဏ (န) [အဋ္ဌ+ကသိဏ] ဂ-ပါးသော
ကသိုဏ်း၊ ကသိုဏ်း ဂ-ပါး။ အဋ္ဌကသိဏံ သောဋ္ဌ-
သက္ခတ္တုကံ။ အဘိ၊ ၈။ ၅၇။

အဋ္ဌကဟာပဏ (တိ) [အဋ္ဌ+ကဟာပဏ] ဂ-
အသပြာ၊ ဂ-ကျပ်။ သိရိမာယ ဒဿနတ္ထံ အနာ-
ဂစ္ဆန္တာနံ အဋ္ဌကဟာပဏော ဒဏ္ဍော။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။ ၆၉။ (ဣ-မူကွဲ။)

အဋ္ဌကုဋ္ဌိက (တိ) [အဋ္ဌ+ကုဋ္ဌိ+က] တဲ - အိမ် -
ဂ-လုံးရှိသော။ ပဉ္စဂီကံ တူရိယံ ဝိယ အဋ္ဌကုဋ္ဌိ-
ကော ဂါမော ဝိယ စ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၈၀။ (ဣ-မူကွဲ။)

အဋ္ဌကုလိက (တိ) [အဋ္ဌ+ကုလ+ဣက] ဂ-ပါး
သော အမျိုးတို့၌ ဖြစ်သော တရားသူကြီး
ဂ-ယောက်။ စောရော စေ၊ အဋ္ဌကုလိကာနံ
ဒေန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၉။ ပရမ္မရာဘတေသု အဋ္ဌသု
ကုလေသု ဇာတာ အဂတိဂမနဝိရတာ အဋ္ဌ
မဟလ္လကပုရိသာ အဋ္ဌကုလိကာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄။
အနုကုလိက-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌကောဏ (တိ) [အဋ္ဌ + ကောဏ] ဂ-ထောင့် - ဂ-မြောင့် - ရှိသော။ ဂဏ္ဍိကပဋ္ဌကဋ္ဌ ပါသက-ပဋ္ဌ အဋ္ဌကောဏမ္ပိ သောဋ္ဌသကောဏမ္ပိ ကဏေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၂။

အဋ္ဌကောသ (ပု၊န) [အဋ္ဌ + ကောသ] ဂ-ကောသ။ သမန္တတော အဋ္ဌကောသံ၊ ပဿိဿတိ အယံ တဒါ။ အပါ၊၁။ ၃၉၄။ (ခုနစ်တောင်လျှင် တတာ၊ တာနှစ်ဆယ်လျှင် တဥသဘ၊ နှစ်ဆယ် ဥသဘလျှင် တကောသဖြစ်၍ ရှစ်ကောသ၌ ဥသဘအားဖြင့် တရဒုခြောက်ဆယ်၊ တာအား ဖြင့် သုံးထောင်နှစ်ရာ၊ အတောင်အားဖြင့် နှစ် သောင်းနှစ်ထောင်လေးရာရှိ၏။)

အဋ္ဌကွဏ (ပု) [အဋ္ဌ + အကွဏ] ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းငှါ အခွင့်မသာသောအခါ ဂ-မျိုး။ ရပ်ပြစ် ဂ-ပါး။ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းငှါ - မသင့် - မလျော် - မလျောက်ပတ် - သော အခါ ဂ-မျိုး။ နဝမောတိ အဋ္ဌကွဏေ ဥပါဒါယ ဝတ္တံ။ မူလဋ္ဌ၊၁။ ၆၀။ (=နဝမောဝ ခဏော 'ဧကော ခဏော'တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၀။) အကွဏ (က) အနက်လည်းကြည့်။

အဋ္ဌကွဏဝဇ္ဇိတ (တိ) [အဋ္ဌကွဏ + ဝဇ္ဇိတ] ရပ်ပြစ် ဂ-ပါးသည် ကြဉ်အပ်သော။ အဋ္ဌကွဏဝဇ္ဇိတော နဝမော ခဏောတိ အတ္ထော။ ဝဇ္ဇိ၊၁။ ၃၄။

အဋ္ဌကွဏဝိနိမုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌကွဏ + ဝိနိမုတ္တ] ရပ်ပြစ် ဂ-ပါးမှ လွတ်သော။ ခဏော နာမ အဋ္ဌကွဏဝိနိမုတ္တော နဝမော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒသင်္ခါတော ခဏော။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၀၀။

အဋ္ဌကွတ္တု (ဗျ) [အဋ္ဌ + ကွတ္တု] ဂ-ကြိမ်၊ ဂ-ခါ။ ဒသ စဋ္ဌကွတ္တု သော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။ အပါ၊၁။ ၉၅။ (သိ-မူကွဲ) ဒသမဋ္ဌကွတ္တု(သျှာ)။

အဋ္ဌကွတ္တုက (န) [အဋ္ဌကွတ္တု + က] ဂ-ကြိမ် ဟောခြင်း ရှိသောနည်း။ အဘိ၊ဓ။ အပိဒံ၊ ၂၁၄၊ ၂၂၄၊ ၂၃၅၊ ၂၄၅။ သောဋ္ဌသကွတ္တုကဋ္ဌ အဋ္ဌ-ကွတ္တုကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၄။

အဋ္ဌကွရ (ပု၊န) [အဋ္ဌ + အကွရ] (၁) ဂ-လုံးသော

အကွရ၊ အကွရ ဂ-လုံး (တိ) (၂) ဂ-လုံးသော အကွရ - အကွရ ဂ-လုံး - ရှိသော။ ပဒတော-တိ ဧတ္ထ အဋ္ဌကွရေ ဂါထာပါဒေါ ပဒန္တိ အဓိပ္ပေတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။

အဋ္ဌကွရ (တိ) [အဋ္ဌ + ခုရ] ခွါ ဂ-ခုရှိသော သတ္တဝါ။ အဋ္ဌကွရံ ခရာဒိယေ၊ မိဂံ ဝင်္ကာတိ-ဝင်္ကနံ။...အဋ္ဌကွရံ အစုရတ္တာပပါယံ။ ဇာ၊၁။ ၄။ အဋ္ဌကွရန္တိ ဧကေကသ္မိ ပါဒေဒိန္နံ ဒိန္နံ ဝသေန အဋ္ဌကွရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၆။ အဋ္ဌကွရန္တိ ဧကေ-ကသ္မိ ပါဒေ ဒိန္နံ ဒိန္နံ ဝသေန အဋ္ဌဟိ ခုရေဟိ သမန္နာဂတံ။ ၎င်း။ ၁၇၉။

အဋ္ဌဂရုဓမ္မ (ပု) [အဋ္ဌ + ဂရုဓမ္မ] ဂ-ပါးသော ဂရုဓံတရား။ ဂရုဓံတရား ဂ-ပါး။ ဂရုဓမ္မပဋိဂ္ဂ-ဟဏူပသမ္ပဒါ နာမ မဟာပဇာပတိယာ အဋ္ဌ-ဂရုဓမ္မဿ ပဋိဂ္ဂဟဏေန အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၆။

အဋ္ဌဂရုဓမ္မကထာ (ထိ) [အဋ္ဌဂရုဓမ္မ + ကထာ] ဂရုဓံတရား ဂ-ပါးကို - ဆိုခြင်း - ဆိုရာ - ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကား။ အဋ္ဌဂရုဓမ္မကထာ မဟာဝိဘင်္ဂေယေဝ ကထိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၇။

အဋ္ဌဂုဏ (ပု) [အဋ္ဌ + ဂုဏ] (၁) ဂ-ပါးသော ဂုဏ်၊ ဂုဏ် ဂ-ပါး။ အဋ္ဌဂုဏသမုပေတ-ကြည့်။ (တိ) (၂) ဂ-ဆ၊ ဂ-ဆသောတန်ဖိုး။ တတော အဋ္ဌဂုဏံ ဒဿံ။ ထေရီ၊ ၃၉၆။ ယတ္ထကံ တုလိတာ သောတိ "တုယံ ဧတိ အနောပမာ ယတ္ထကံ ခနံ အတ္တတိ"တိ တုလိတာ လက္ခဏညဟိ ပရိစ္ဆိန္နာ၊ "တတော အဋ္ဌဂုဏံ ဒဿာမိ"တိ ပိတု မေ ပေသယိ ဒူတန္တိ ယောဇနာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၄၃။

အဋ္ဌဂုဏသမုပေတ (တိ) [အဋ္ဌဂုဏ + သမုပေတ] ဂ-ပါးသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ရဟန်းတို့၏ ဂ-ပါးသော ချမ်းသာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ အဋ္ဌ-ဂုဏသမုပေတံ၊ အဘိညာဗလမာဟရိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၈။ အဋ္ဌဂုဏသမုပေတန္တိ "ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ အနက်ဏေ

ဝိဂတုပက္ခိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ
အာနေဉ္ဇပုတ္တေ”တိ ဝေ ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဂုဏေဟိ
သမန္နာဂတံ...။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၇။ (ဤပုဒ်ကို အဿမ
ပုဒ်နှင့် စပ်၍ အဋ္ဌဂုဏအရ သမဏသုခ
ဂ-ပါးကိုဖွင့်သော အဘိဋ္ဌ၊၁။၃၇-ဂ။ ၉၊၁။
၉-တို့၏ ဝါဒကို ပါဠိတော်နှင့်မညီဟု ဆို၍။ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။၉၈-၌ ‘ကေစိ’ထိုးထားသည်။)

အဋ္ဌဂေါပါနသီ (ပု) [အဋ္ဌ + ဂေါပါနသီ] အချင်-
ယနယ်-ဂ-ချောင်းကို လှူဘူး၍ အဋ္ဌဂေါပါနသီ
မည်သောသူ။ သေလမထေရ်။ အဋ္ဌဂေါပါနသီ
နာမ၊တဝ ပုတ္တော မဟာမုနိ။ အပါ၊၁။၃၇။

အဋ္ဌန္တနက (တိ) [အဋ္ဌ + အဋ္ဌန္တနက] ဂ-အသပြာ-
ဂ-ကျပ် - ထိုက်တန်သော။ ဒသန္တနကံ ဝါ အဋ္ဌ-
န္တနကံ ဝါ ဒေဟိ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၅။

အဋ္ဌင်္ဂ (န) [အဋ္ဌ + အင်္ဂ] (၁) ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ၊
အင်္ဂါ ဂ-ပါး။ (တိ) (၂) အင်္ဂါ ဂ-ပါးရှိသော။

အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂ(ပု)[အဋ္ဌင်္ဂ + မဂ္ဂ]အင်္ဂါ ဂ-ပါးရှိသောမဂ္ဂ။
ဘာဝေယျ .. အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂမရိယံ။ ထေရ်။၃၀။

အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂဓရ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂ + ဓရ] အင်္ဂါ ဂ-ပါး
ရှိသောမဂ္ဂကို ဆောင်တတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂဓရံ
ဝရယာနံ။ သုတ္တနိ။ ၄၅၄။

အဋ္ဌင်္ဂမတ္တ (န) [အဋ္ဌင်္ဂ + မတ္တ] ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ
မျှသော၊ အင်္ဂါ ဂ-ပါးမျှသော။ အဋ္ဌင်္ဂမတ္တမေဝ
တု မဂ္ဂေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၁။

အဋ္ဌင်္ဂဝစန (န) [အဋ္ဌင်္ဂ + ဝစန] အင်္ဂါ ဂ-ပါးနှင့်
ပြည့်စုံသော - စကား - အသံ။

အဋ္ဌင်္ဂဝစနသမ္ပန္န (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂဝစန + သမ္ပန္န]
အင်္ဂါ ဂ-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောအသံတော်ရှိသော၊
သူ။ (ဘုရား)။ အဋ္ဌင်္ဂဝစနသမ္ပန္နော။ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၇။
အဋ္ဌင်္ဂဝစနသမ္ပန္နောတိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတသဓရေ
သတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀။

အဋ္ဌင်္ဂဝရ (န) [အဋ္ဌ + အင်္ဂ + ဝရ] ဂ-ပါးသော
မြတ်သောအင်္ဂါ၊ မြတ်သောအင်္ဂါ ဂ-ပါး။ဣမဉ္ဇ
အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂဝရေဟုပေတံ။ ဝိမာန။ ၃၇။

အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂာရေဟိ အဋ္ဌဟိ ဥတ္တမဂေဟိ။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၉။

အဋ္ဌင်္ဂဝိနိမုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂ + ဝိနိမုတ္တ] ဂ-ပါးသော
အင်္ဂါ-အင်္ဂါ ဂ-ပါး-မှ လွတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂဝိနိ-
မုတ္တော မဂ္ဂေါ နာမ နတ္ထိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၁။

အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂ + သမန္နာဂတ]
ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ- အင်္ဂါ ဂ-ပါး-နှင့် ပြည့်
စုံသော။ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော သဓရေ ဟောတိ။
ဒိ၊၂။၁၇၁။ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတဿ ဥပေါသထဿ
တေ ကလံ နာဂ္ဂတိ သောဋ္ဌသိ။ အံ၊၁။၂၁၃။

အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတသရ (ပု) [အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတ +
သရ](၁)ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ-အင်္ဂါ ဂ-ပါး - နှင့်
ပြည့်စုံသော အသံ။ (တိ) (၂) အင်္ဂါ ဂ-ပါးနှင့်
ပြည့်စုံသော အသံရှိသောသူ။ (ဘုရား)။ အဋ္ဌင်္ဂ-
ဝစနသမ္ပန္န-ကြည့်။

အဋ္ဌင်္ဂသမောဓာန (န) [အဋ္ဌင်္ဂ + သမောဓာန]
ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ- အင်္ဂါ ဂ-ပါး - အပေါင်း။

အဋ္ဌင်္ဂသမောဓာနဘူတ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂသမောဓာန +
ဘူတ] ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ- အင်္ဂါ ဂ-ပါး -
အပေါင်း(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိက(က) အ
နက်ကြည့်။

အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဂတ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂ + သုသမာဂတ]
ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ - အင်္ဂါ ဂ-ပါး - နှင့်ကောင်း
စွာ ပြည့်စုံသော။ ပါဠိဟာရိယပက္ခဋ္ဌ၊ အဋ္ဌင်္ဂ-
သုသမာဂတံ။ သံ၊၁။၂၁၀။ အံ၊၁။၁၄၂။ ဝိမာ-
န။ ၁၇။ အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဂတန္တိ အဋ္ဌင်္ဂဟိ သုဠု
သမာဂတံ၊သမ္ပယုတ္တန္တိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။
အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဂတန္တိ အဋ္ဌဟိ ဂုဏဂေဟိ သမန္နာ-
ဂတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဂတန္တိ
ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီအာဒိဟိ အဋ္ဌဟင်္ဂဟိ
ဝေ သုဠု သမာဂတံ သမန္နာဂတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၆၅။ (ထေရ်၊ဋ္ဌ။၃၉-၌လည်း နည်းတူပင် ဖွင့်
သည်။)

အဋ္ဌင်္ဂသုသမာဟိတ (တိ)[အဋ္ဌင်္ဂ + သုသမာဟိတ]
ဂ-ပါးသော အင်္ဂါ- အင်္ဂါ ဂ-ပါး - နှင့်ကောင်း

စွာ ပြည့်စုံသော။ ပါဠိဟာရိယပက္ခဿ၊ အဋ္ဌဂီ-
သုသမာဟိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၆။

အဋ္ဌဂီက (တိ) [အဋ္ဌဂီ+ဣက။ အဋ္ဌ+အဂ်+
ဣက]အစိတ်-အဂ်-ဂ-ပါးရှိသော၊ အစိတ်-
အဂ်-ဂ-ပါးသော ဖြစ်သော၊ အစိတ်-
အဂ်-ဂ-ပါးအပေါင်း ဖြစ်သော။ (က)အဂ်
ဂ-ပါး ရှိသော (အရိယမဂ်)။ အရိယော
အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၁၉။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၉။
မာ၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ၁။ ၂၇၉။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဥဒါန။
၁၄၃။ ထေရ။ ၂၈၆။ အဋ္ဌဂီကောတိ ပဉ္စဂီကံ
တူရိယံ ဝိယ အဋ္ဌဂီကော ဂါမော ဝိယ စ
အဋ္ဌဂ်မတ္တောယေဝ ဟုတွာ အဋ္ဌဂီကော၊ န
အဂ်တော အညော မဂ္ဂေါ နာမ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၁။
၂၈၀။ “အဋ္ဌ အဂ်နိ အဿာ”တိ အညပဒတ္ထ-
သမာသံ အကတွာ “အဋ္ဌဂ်နိ အဿ သန္တိတိ
အဋ္ဌဂီကော”တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၀။
(သိ၊ ၁။ သစ်၊ ၂။ ၃၃၅-၆-လည်းကြည့်။) အဋ္ဌဟိ
အဂ်ဟိ ဥပေတတ္တာ အဋ္ဌဂီကော၊ န စ အဂ်-
ဝိနိမုတ္တော ပဉ္စဂီကတူရိယာဒိနိ ဝိယ။ မာ၊ ၁။
၁၀၈-၉။ ယံသွာ မဂ္ဂဂ်သမုဒါယေ မဂ္ဂဝေါဟာရေ
ဟောတိ၊ သမုဒါယော စ သမုဒါယိဟိ သမန္နာ-
ဂတော နာမ ဟောတိတိ အာဟာ အဋ္ဌဟိ
အဂ်ဟိ ဥပေတတ္တာတိ၊ တသ္မာ အတ္ထနော
အဝယဝဘူတာနိ အဋ္ဌ အဂ်နိ တေဿ သန္တိတိ
အဋ္ဌဂီကော။ ယသ္မာ ပန ပရမတ္ထတော အဂ်-
နိယေဝ မဂ္ဂေါ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ “န စ အဂ်ဝိနိ-
မုတ္တော”တိ။ ယထာ “ဆဋ္ဌဂေါ ဝေဒေါ”တိ။
သဒိသုဒါဟရဏံ ပန ဒေယေန္တော “ပဉ္စဂီကတူရိ-
ယာဒိနိ ဝိယာ”တိ အာဟာ။ အာဒိသဒ္ဓေန စတု-
ရဂီနိ သေနာတိ ဝေမာဒိနံ သဂ်ဟော။ မာ၊ ၁။
၁၉၆။ အဋ္ဌဂီကောတိ န အဋ္ဌဟိ အဂ်ဟိ ဝိနိ-
မုတ္တော အညော မဂ္ဂေါ နာမ အတ္ထိ။ ယထာ
ပန ‘ပဉ္စဂီကံ တူရိယန္တိ ဝုတ္တေ ပဉ္စဂ်မတ္တမေဝ
တူရိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝေမိဓာပိ အဋ္ဌဂီက-
မတ္တမေဝ မဂ္ဂေါ ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊
၁။ ၂။ ၁၆၄။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနိ အဋ္ဌဂ်နိ အဿ

အတ္ထိ၊ အဋ္ဌ အဂ်နိယေဝ ဝါ အဋ္ဌဂီကော။
ဥဒါန။ ၂၇၇။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌဓမ္မသမော-
ဓာနတာယ အဋ္ဌဂီကော။ ထေရ။ ၂။ ၁၀၇။
ဩဂယုဋ္ဌဂီကံ သောတံ။ ထေရ။ ၂၇၈။ အဋ္ဌဂီကံ
သောတန္တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဟိ အဋ္ဌဂ်သမော-
ဓာနဘူတံ မဂ္ဂသောတံ။ ထေရ။ ၂။ ၁၇၇။ (ခ)
အဂ် ဂ-ပါးရှိသော (မိစ္ဆာမဂ်)။ ကမ္မဂ္ဂေါတိ ခေါ
ဘိက္ခုဝေ အဋ္ဌဂီကသေတံ မိစ္ဆာမဂ္ဂဿ အဓိ-
ဝစနံ။ သေယျထိဒံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ.... မိစ္ဆာသမာ-
ဓိဿ။ မာ၊ ၁။ ၁၆၆။ “ဝါမော မဂ္ဂေါ”တိ ခေါ
တိဿ အဋ္ဌဂီကသေတံ မိစ္ဆာမဂ္ဂဿ အဓိဝစနံ။
သေယျထိဒံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ.... မိစ္ဆာသမာဓိဿ။
သံ၊ ၂။ ၈၉။ (ဂ)အဂ် ဂ-ပါးရှိသော (ဥပုသ်)။ တေ
ဟိ အဋ္ဌဂီကမာဟုပေါသထံ။ အံ၊ ၁။ ၂၁၅။ အံ၊ ၃။
၈၃။ သုတ္တနိ။ ၃၃၉။ ဥပေါသထံ အဋ္ဌဟိ အဂ်ဟိ
သမန္နာဂတတွာ အဋ္ဌဂီကန္တိ ဝေဒန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂။
၁၉၉။ အဋ္ဌဂီကန္တိ ပဉ္စဂီကံ ဝိယ တူရိယံ န
အဂ်ဝိနိမုတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၁၀၈။ (ဃ) အဂ်
ဂ-ပါးရှိသော (မုသာဝါဒ)။ အဋ္ဌဂီကော မုသာ-
ဝါဒေါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၄။ (အဋ္ဌဂ်သရုပ်ကို ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၈-တို့တွင်ကြည့်။) (င)
အဂ် ဂ-ပါးရှိသော (ရွာ)။ (က) အနက်
ဒီ၊ ၁။ ပြန်ကြည့်။

အဋ္ဌဂီကအရိယမဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌဂီက+အရိယမဂ္ဂ]
အဂ် ဂ-ပါးရှိသော အရိယမဂ်။ ကိလေသ-
ဝုဋ္ဌာနသိနာနေနာတိ ကိလေသမလပဝါဟနေန
ဓာဂပရိဋ္ဌာဟာဒိဝပသမကရေန စ အဋ္ဌဂီက-
အရိယမဂ္ဂသလိလသိနာနေန။ မာ၊ ၁။ ၂၈၀။

အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌဂီက+မဂ္ဂ] ဂ-ပါးသော
အဂ်ရှိသော - အဂ် ဂ-ပါးရှိသော - အဋ္ဌဂီ-
က - မဂ်။

အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂကုလ္လ (န) [အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ + ကုလ္လ]
အဋ္ဌဂီက မဂ်တည်းဟူသောဖောင်။ မဟလ္လက-
ကာလေ အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂကုလ္လံ ဗန္ဓိဿာမိတိ ပပဉ္စော
န ကာတဗ္ဗော။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၆၄။

အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂဒါရ (န) [အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ + ဒါရ] အဋ္ဌဂီက
မဂ်တံခါး။

အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂဒါရဝိဝရဏ (န) [အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂဒါရ +
ဝိဝရဏ] အဋ္ဌဂီက မဂ်တံခါးပွင့်ခြင်း။ ဒွါရက-
ဝါဋ္ဌာနံ သယမေဝ ဝိဝရဏံ အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂဒါရ-
ဝိဝရဏဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၃၄။

အဋ္ဌဂီကမတ္တ (န) [အဋ္ဌဂီက + မတ္တ] အင်္ဂါ
ဂ-ပါးမျှသော။ အဋ္ဌဂီက (က) အနက်ကြည့်။

အဋ္ဌဂီကယာန (န) [အဋ္ဌဂီက + ယာန] အင်္ဂါ
ဂ-ပါးရှိသော ယာဉ်။ အဋ္ဌဂီကယာဉ်။

အဋ္ဌဂီကယာနယာယိ (တိ) [အဋ္ဌဂီကယာန +
ယာ + ယိ] ထိဉ် အဋ္ဌဂီကယာနယာယိနီ
အင်္ဂါ ဂ-ပါးရှိသော အဋ္ဌဂီကမဂ်ဟု ဆိုအပ်သော
အရိယာယာဉ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်မြို့တော်သို့သွားရောက်
သောသူ။ သာဟံ သုဂတဿ သာဝိကာ၊
မဂ္ဂဋ္ဌဂီကယာနယာယိနီ။ ထေရီ၊ ၄၂။ မဂ္ဂဋ္ဌဂီက-
ယာနယာယိနီတိ အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂသင်္ခါတေန အရိ-
ယာယာနေန နိဗ္ဗာနပုရံ ယာယိနီ ဥပဂတာ။
ထေရီ၊ ၄၂။ ၂၆၄။

အဋ္ဌဂီပါဂတ (တိ) [အဋ္ဌဂီ + ဥပါဂတ] အင်္ဂါ
ဂ-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော။ ပဝိဝိတ္တေ အရညေ
အဋ္ဌဂီပါဂတေ သမဏသာရုပ္ပေ။ မိလိန္ဒ၊ ၉၈။

အဋ္ဌဂီပေတ (တိ) [အဋ္ဌဂီ + ဥပေတ] ဂ-ပါးသော
အင်္ဂါ - အင်္ဂါ ဂ-ပါး - နှင့် ပြည့်စုံသော။
အဋ္ဌဂီပေတဿ ဥပေါသထဿ။ အံ၊ ၁။ ၂၁၆။
အဋ္ဌဂီပေတံ သုသမတ္တရူပံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၃၉။ အဋ္ဌဂီ-
ပေတံ ဥပေါသထံ ဥပဝဿ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၀၈။
အဋ္ဌဂီပေတံ ဂိရမဗ္ဗူဒီရယိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁၉။

အဋ္ဌဂီပေါသထ (ပု) [အဋ္ဌဂီ + ဥပေါသထ] ဂ-ပါး
သော အင်္ဂါ - အင်္ဂါ ဂ-ပါး - နှင့် ပြည့်စုံ
သော ဥပုသ်။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ သတ္တာ အဋ္ဌဂီ-
ပေါသထဿ ဂုဏံ ကထေသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။

အဋ္ဌဂီလ (န) [အဋ္ဌ + အင်္ဂီလ] (၁) လက် ဂ-သစ်။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ... ပါသကဗလကံ သတ္တင်္ဂုလံ
ဝါ အဋ္ဌင်္ဂုလံ ဝါ သြဂါဟေတွာ အပ္ပေတုံ။ ဝိ၊ ၄။
၂၇၇။ (တိ) (၂) လက် ဂ-သစ်ရှိသော။ အနု-
ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာယာမေန အဋ္ဌင်္ဂုလံ
သုဂတင်္ဂုလေန စတုရင်္ဂုလဝိတ္ထတံ ပစ္ဆိမံ စိဝရံ
ဝိကပ္ပေတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၂။

အဋ္ဌင်္ဂုလပရမ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂုလ + ပရမ] လက် ဂ-သစ်
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
အဋ္ဌင်္ဂုလပရမံ ဒန္တကဋ္ဌံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၉။ အဋ္ဌင်္ဂုလပရ-
မန္တိ မနုဿာနံ ပမာဏင်္ဂုလေန အဋ္ဌင်္ဂုလပရမံ။
ဝိ၊ ၄။ ၅၆။ ပမာဏင်္ဂုလေနာတိ ဝစုကိအင်္ဂုလံ
သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၁။ အနုဇာ-
နာမိ ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌင်္ဂုလပရမံ မဉ္ဇူပဋိပါဒကံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၉၅။

အဋ္ဌင်္ဂုလပါဒက (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂုလ + ပါဒ + က] လက်
ဂ-သစ်ရှည်သော အခြေရှိသော။ နဝံ ပန
ဘိက္ခုနာ မဉ္ဇူ ဝါ ပိဋံ ဝါ ကာရယမာနေန
အဋ္ဌင်္ဂုလပါဒကံ ကာရေတဗ္ဗံ သုဂတင်္ဂုလေန
အညတြ ဟေဋ္ဌိမာယ အဋ္ဌနိယာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၈။

အဋ္ဌင်္ဂုလပ္ပမာဏ (န) [အဋ္ဌင်္ဂုလ + ပမာဏ] (၁)
လက် ဂ-သစ် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ။ (တိ)
(၂) လက် ဂ-သစ် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ -
ရှိသော။

အဋ္ဌင်္ဂုလပ္ပမာဏဗဟလ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂုလပ္ပမာဏ +
ဗဟလ] လက် ဂ-သစ် ပမာဏ အထူရှိသော။
အထုလက် ဂ-သစ်ပမာဏရှိသော။ အဋ္ဌင်္ဂုလုဗ္ဗေ-
ဓ-ကြည့်။

အဋ္ဌင်္ဂုလဗဟလ (တိ) [အဋ္ဌင်္ဂုလ + ဗဟလ] လက်
ဂ-သစ်ထူသော။ အထု လက် ဂ-သစ်ရှိသော။
အညော အဋ္ဌင်္ဂုလဗဟလံ ဥဒုမ္မရပဒရံ... ဝိနိဝိဇ္ဇ-
တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တ (န) [အဋ္ဌင်္ဂုလ + မတ္တ] လက် ဂ-သစ်
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဥပစိကာမောစနတ္ထံ

အဋ္ဌကုံလမတ္တေန အပ္ပတ္တစ္ဆဒန္တံ ကတွာ ဘိတ္တိံ
လိမ္မတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ ဇဗ္ဗိကတော ပဋ္ဌာယ
အဋ္ဌကုံလမတ္တံ နိဝါသနံ ဩတာရေတွာ နိဝါသေ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

အဋ္ဌကုံလင်္ကာ (တိ) [အဋ္ဌကုံလ + အဓိက] လက်
ဂ-သစ်ထက်ပိုလွန်သော။ တဿ သာရုပ္ပတ္တယ
ဇာဏုမဏ္ဍလတော အဋ္ဌကုံလင်္ကာမိ ဩတာ-
ရေတွာ နိဝါသေတုံ ဝနုတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။

အဋ္ဌကုံလုဗ္ဗေဓ (တိ) [အဋ္ဌကုံလ + ဥဗ္ဗေဓ] လက်
ဂ-သစ်-အမြင့် - အထူ - ရှိသော။ ကေရတနာ-
ယာမာ ဝိဒတ္တိဝိတ္တာရာ အဋ္ဌကုံလုဗ္ဗေဓာ သုဝဏ္ဏိ-
ဋ္ဌကာ ကာရေတွာ...။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ အဋ္ဌကုံလုဗ္ဗေ-
ဓာတိအဋ္ဌကုံလပ္ပမာဏဗဟလဘာဝိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။

အဋ္ဌစတ္တာရိသ (ထိ) [အဋ္ဌ + စတ္တာရိသ] လေး
ဆယ့်ရှစ်၊ ၄၈-ပါး၊ ၄၈-ခု၊ ၄၈-ယောက် စသည်။
အဋ္ဌစတ္တာရိသဥ္စေပ ဝဿာနိ...။ ဗြဟ္မစရိယံ စရတိ။
အံ၊၂။၄၂၇။

အဋ္ဌစတ္တာလိသ (ထိ) [အဋ္ဌ + စတ္တာလိသ] လေး
ဆယ့်ရှစ်၊ ၄၈-ပါး၊ ၄၈-ခု၊ ၄၈-ယောက်စသည်။
အဋ္ဌစတ္တာလိသ ဝဿာနိ၊ ဗြဟ္မစရိယံ စရိသု-
တေ။ သုတ္တနိ၊၂၂၃။ အဋ္ဌစတ္တာလိသ ဝဿာနိ
ကောမာရံ ဗြဟ္မစရိယံ စရတိ...။ အံ၊၂။၁၉၈။
အဟောရတ္တေန အဋ္ဌစတ္တာလိသ ယောဇန-
သဟဿာနိ ဘဿမာနာ။ မိလိန္ဒ။ ၈၈။

အဋ္ဌဋ္ဌက (တိ) [အဋ္ဌ + အဋ္ဌ + က] ဂ-ခု ဂ-လီ၊
ခြောက်ဆဲ့လေး၊ ၆၄-ပါး၊ ၆၄-ခု၊ ၆၄-ယောက်
စသည်။ အဋ္ဌဋ္ဌကာ သိက္ခိဘာ သာဓုရူပါ။ ဝိမာန။
၉၇။ အဋ္ဌဋ္ဌကာတိ ဧကေကသ္မိံ ကုဋ္ဌာဂါရေ
အဋ္ဌဋ္ဌကာ စတုသဋ္ဌိပရိမာဏာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၇၀။

အဋ္ဌဋ္ဌာန (န) [အဋ္ဌ + ဋ္ဌာန] (၁) ဂ-ပါးသော -
အရပ် - အရာ - ဋ္ဌာန။ (တိ) (၂) ဂ-ပါးသော -
အရပ် - အရာ - ဋ္ဌာန - ဋ္ဌိဖြစ်သော။ အဋ္ဌဋ္ဌာနံ

ကာယပါဂဗ္ဗိယံ နာမ သံဆဂဏပ္ပဂ္ဂလဘောဇန-
သာလာဇန္တာသရနဟာနတိတ္ထဘိက္ခာစာရမဂ္ဂ-
အန္တရသရပ္ပဝေသနေသု ကာယေန အပ္ပတိရူပ-
ကရဏ။ သ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ အဋ္ဌဋ္ဌာနာယ ကင်္ခါယ စ
အဘာဝိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ အဋ္ဌဝတ္ထုက-
လည်းကြည့်။

အဋ္ဌစုပဒ (တိ) [အဋ္ဌ + အစု + ပဒ] ဂ-ခု၏ ထက်
ဝက် - ၄-ခုသော - ခြေရှိသောသတ္တဝါ။ အခြေ
၄-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ။ အဋ္ဌစုပဒေါ စတုပ္ပ-
ဒဿ၊ မေဏော အဋ္ဌနုခေါ အဒိဿမာနော။
ဇာ၊၁။၂၅၃။ အဋ္ဌစုပဒေါတိ ဗျဉ္ဇနကုသလတာယ
ဋ္ဌေကဿ စတုပ္ပါဒံ သန္ဓာယာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၁၉၄။

အဋ္ဌတဏှာဝိစရိတသတ (န) [အဋ္ဌ + တဏှာ +
ဝိစရိတ + သတ] တဏှာဝိစရိကံ ၁၀၈-ပါး။
တဒေကဋ္ဌံ အဘိသညဟိတွာ အဘိသမိပိတွာ
အဋ္ဌတဏှာဝိစရိတသတံ ဟောတိ။ အဘိဝိ၊၂။
(၁၀၈-ပါးသရုပ်ကို ၎င်း၌ပင် ကြည့်။) အဋ္ဌသ-
တတဏှာပပဉ္စသတ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌတိသ = အဋ္ဌတ္တိသ (ထိ) [အဋ္ဌ + တိသ]
သုံးဆယ့်ရှစ်၊ ၃၈-ပါး၊ ၃၈-ခု၊ ၃၈-ယောက်
စသည်။ အဋ္ဌတ္တိသာ စ ရာဇပရိသာ။ မိလိန္ဒ။
၃၃၉။ အထဿာဟံ အဋ္ဌတိသ မင်္ဂလာနိ
အဘာသိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။

အဋ္ဌတိသ^၂ (တိ) [အဋ္ဌတိသ + အ(ပူရဏတ္ထ)
မောဂ်၊ ၄။ ၅၁-သုတ်ကြည့်။] ၃၈-ခု မြောက်။
အဋ္ဌတိသေ ဣတော ကပ္ပေ။ အပါ၊၁။၁၄၈။

အဋ္ဌတိသတိ (ထိ) [အဋ္ဌ + တိသတိ] သုံးဆယ့်
ရှစ်၊ ၃၈-ပါး၊ ၃၈-ခု၊ ၃၈-ယောက် စသည်။

အဋ္ဌတိသတိမ (တိ) [အဋ္ဌတိသတိ + မ] ၃၈-ခု
မြောက်။ ဗောဓိဝန္နနဝဂ္ဂေါ အဋ္ဌတိသတိမော။
အပါ၊၁။၃၄၀။

အဋ္ဌတော (ကြိ၊ဝိ) [န + ဌတော]မရပ်-မတည်-မချိ။
ဂါမဒါဒေရ အဋ္ဌတောဝ ပိဏ္ဏာယ စရိတဗ္ဗံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၈၃။

အဋ္ဌဒန္တက (န) [အဋ္ဌ + ဒန္တ + က]အသွား ဂ-ခ
ရိုသောထွန်ခြစ်။ ထလဝပေ ဝိသမပတိတာနံ ဝါ
ဗိဇာနံ သမကရဏတ္တာယ ပုန အဋ္ဌဒန္တကေန
သမိကတံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။

အဋ္ဌဒိပ (ပု) [အဋ္ဌ + ဒိပ] ဂ-ခုသောဆီမီး။

အဋ္ဌဒိပဖလ (န) [အဋ္ဌဒိပ + ဖလ] ဆီမီး ဂ-ခွက်လှူ
ခြင်း၏အကျိုး။ အသေဝ ဒိပဒါနဿ၊ အဋ္ဌဒိပ-
ဖလေန ဟိ။ အပါ၊၁။၃၉၄။

အဋ္ဌဒေါဏ (န) [အဋ္ဌ + ဒေါဏ] (၁) ဂ-စိတ်။ (တိ)
(၂) ဂ-စိတ်ရှိသော။ အဋ္ဌဒေါဏံ စက္ခုမတော
သရီရံ။ဒိ၊၂။၁၃၈။

အဋ္ဌဒေါသ (ပု) [အဋ္ဌ + ဒေါသ] ဂ-ပါးသောအပြစ်၊
အပြစ် ဂ-ပါး။

အဋ္ဌဒေါသဝိမုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌဒေါသ + ဝိမုတ္တ] အပြစ်
ဂ-ပါးမှလွတ်သော။

အဋ္ဌဒေါသဝိမုတ္တတာ (ထိ) [အဋ္ဌဒေါသဝိမုတ္တ +
တာ] အပြစ် ဂ-ပါးမှ လွတ်သည်၏ အဖြစ်။
တတြဿ ခေ အဋ္ဌဒေါသဝိမုတ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ (အပြစ် ဂ-ပါးကို၊ ၎င်း ဌ။၇၄-၅-
တို့၌ကြည့်။)

အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဏ (တိ) [အဋ္ဌဒေါသ + သမာ-
ကိဏ္ဏ] အပြစ် ဂ-ပါးနှင့် ပြွမ်းသော၊ အပြစ် ဂ-
ပါးရှိသော။ အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဏံ ပဇဟိ*
ပဏ္ဏသာလကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၉။ အဋ္ဌဒေါသသမာ-
ကိဏ္ဏန္တိ အဋ္ဌဟိ ဒေါသေဟိ သမာကိဏ္ဏံ သယုတ္တံ။
၎င်း၊ဋ္ဌ၊၉၉။ (အပြစ် ဂ-ပါးကိုအဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀-၁။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂-တို့၌ကြည့်။)

အဋ္ဌဒ္ဓမာသသတ (န) [အဋ္ဌ + အဒ္ဓမာသ + သတ]
လန့်ပေါင်း-ဂဝဝ။ ၃၃-နှစ်နှင့် ၄-လ။ အဋ္ဌဒ္ဓမာ-
သသတာနိ ဟေမန္တာနံ။အံ၊၂။၅၀၃။

အဋ္ဌဓမ္မ (န၊ပု) [အဋ္ဌ + ဓမ္မ] ဂ-ပါးသောတရား၊
တရား ဂ-ပါး။

အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာန (န) [အဋ္ဌဓမ္မ + သမောဓာန]
ဂ-ပါးသော တရားတို့၏ အပေါင်း။ အဋ္ဌဓမ္မ-
သမောဓာနာ၊ အဘိနိဟာရော သမိဇ္ဈတိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၁။ အဋ္ဌဓမ္မ-အရ (၁) လူသားဖြစ်
ခြင်း။ (၂) ယောက်ျားဖြစ်ခြင်း။ (၃) တိဟိတ်
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း။ (၄) အသက်ထင်ရှား ဘုရား
ရှင်အား ဖူးတွေ့ရခြင်း။ (၅) ရှင်၊ ရဟန်းဖြစ်
ခြင်း။ (၆) ဈာန်၊ အဘိညာဏ်ရခြင်း။ (၇) အ
သက်ထင်ရှားဘုရားရှင်၌ ပူဇော်သက္ကာ ပြုခြင်း။
(၈) ဘုရားဖြစ်ရန် လွန်ကဲသော ဆန္ဒရှိခြင်း။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၁၅-၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။

အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနတာ (ထိ) [အဋ္ဌဓမ္မသမော-
ဓာန + တာ] ဂ-ပါးသော တရား-မဂ္ဂင် ဂ-ပါး
တရား-အပေါင်း၏ အဖြစ်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ-
အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနတာယ အဋ္ဌဂီကော။ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။

အဋ္ဌဓာ (တတိယန္တ-ဗျ) [အဋ္ဌ + ဓာ] ဂ-ပါးအပြား
အားဖြင့်၊ ဂ-ဖို-ဂ-ပု-အားဖြင့်။ တေန ဟိ
ဗြာဟ္မဏတုညေဝ ဘဂဝတော သရီရာနိ အဋ္ဌဓာ
သမံ သုဝိဘတ္တံ ဝိဘဇာဟိ။ ဒိ၊၂။၁၃၇။

အဋ္ဌနခ (တိ) [အဋ္ဌ + နခ] ခွါ ဂ-ခုရှိသော။
အဋ္ဌက္ခရ-လည်းကြည့်။ အဋ္ဌဗုပဒေါ စတုပ္ပဒဿ၊
မေဇ္ဈော အဋ္ဌနခေါ အဘိဿမာနော။ ဇာ၊၁။
၂၅၃။ အဋ္ဌနခေါတိ ဧကေကသ္မိ ပါဒေ ခွိန္နံ ခွိန္နံ
ခုရာနံ ဝသေနေတံ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၉၄။

အဋ္ဌနဝုတိ (ထိ) [အဋ္ဌ + နဝုတိ] ကိုးဆယ့်ရှစ်၊၉၈-
ပါး၊ ၉၈-ခု၊ ၉၈ ယောက် စသည်။ ဣမေ အဋ္ဌ-
နဝုတိရောဂါ ကာယေ နိဗ္ဗုတ္တန္တိ။ မိလိန္ဒ။၁၀၇။
အဋ္ဌာနဝုတိ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌနဝုတိဘာဝ (ပု) [အဋ္ဌနဝုတိ + ဘာဝ] ကိုးဆယ့်
ရှစ်၊ ၉၈-ပါး၊ ၉၈-ခု၊ ၉၈-ယောက် စသည်၏
အဖြစ်။အဋ္ဌာနဝုတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌနိပါတ် (ပု) [အဋ္ဌ+နိပါတ်]အဋ္ဌနိပါတ်၊ဂါထာ
ဂ-၃ စိ ရှိသောနိပါတ်။အဋ္ဌနိပါတ်ကော နိဋ္ဌိတော။
ထေရီ။၄၀၁။အဋ္ဌကနိပါတ်-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌပညာသ (ထိ) [အဋ္ဌ+ပညာသ] ငါးဆယ့်ရှစ်၊
၅၀-ပါး၊၅၀-ခု၊၅၀-ယောက် စသည်။ ရတနာ-
နဋ္ဌပညာသံ၊ ဥဂ္ဂတောဝ မဟာမုနိ။ အပါ။၂။
၂၅၃။

အဋ္ဌပညာသ (ထိ) [အဋ္ဌပညာသ+အ (ပူရ-
ဏတ္ထ)] မောဂ်၊၄။ ၅၁-သတ်ကြည့်။ ၅၀-ခု
မြောက်။ အဋ္ဌပညာသကပ္ပ-ကြည့်။

အဋ္ဌပညာသကပ္ပ (ပု) [အဋ္ဌပညာသ+ကပ္ပ] ၅၀-ခုမြောက်သောကပ္ပ၊ ၅၀-ကပ္ပ၊ထက်။
အဋ္ဌပညာသကပ္ပမှတစ်ဆင့် နာမ ခတ္တိယော။
အပါ။၁။၅၆။

အဋ္ဌပညာသကုတ္တံ (ဗျ) [အဋ္ဌပညာသ+ကုတ္တံ] ၅၀-ကြိမ်။အဋ္ဌပညာသကုတ္တံ၊ဇူ၊စက္ကဝတ္တိဘဝိဿ-
တိ။ အပါ။၁။၅၇။

အဋ္ဌပညာသဇာတိ (ထိ) [အဋ္ဌပညာသ+ဇာတိ] ၅၀-အဝ။ အဋ္ဌပညာသဇာတိသု စက္ကဝတ္တိ ရာဇာ
ဘဝိဿတိ။ အပါ။၁။၁၂၁။

အဋ္ဌပဏ္ဏာသ (ထိ) [အဋ္ဌ+ပဏ္ဏာသ] ငါးဆယ့်ရှစ်၊
၅၀-ပါး၊ ၅၀-ခု၊ ၅၀-ယောက် စသည်။

အဋ္ဌပဏ္ဏာသကပ္ပ (ပု) [အဋ္ဌပဏ္ဏာသ+ကပ္ပ] ၅၀-
ခုမြောက်သောကပ္ပ၊အဋ္ဌပဏ္ဏာသကပ္ပ အတိက္က-
မိတော။ အပါ။၁။၁၂၄။

အဋ္ဌပဏ္ဏာသရတန (န) [အဋ္ဌပဏ္ဏာသ+ရတန] ၅၀-တောင်။ အဋ္ဌပဏ္ဏာသရတန၊ အစူဂ္ဂတော
မဟာမုနိ။ ဗုဒ္ဓံ။၃၄၀။

အဋ္ဌပဒ (န) [အဋ္ဌ+ပဒ။ သက္ကတ၌ ဂ-ကွက်
ကျား ဟော အဋ္ဌပဒ-ဟုမရှိ။ အမ္ဘိပဒ-ဟု
မဇ္ဈေဒိသနှင့်ရှိသည်။ ဓာန်၊၆။၅၃၂-နှင့် အဋ္ဌာ-
ပဒ-တို့လည်းကြည့်။ (၁) ဂ-ကွက်ကျား။
အဋ္ဌပဒေပိ ကိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ အဋ္ဌပဒေပိ

ကိဋ္ဌန္တိတိ အဋ္ဌပဒဖလကေ ဇူတံ ကိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊၁။
၂။၂၀၄။ (၂) ဂ-ကွက်ကျားကစားခြင်း။ အဋ္ဌ-
ပဒံ ဒသပဒံ အာကာသံ။ ဒီ၊၁။၆။ ဧကေကာယ
ပန္နိယာ အဋ္ဌ အဋ္ဌ ပဒါနိ အဿာတိ အဋ္ဌပဒံ။
ဝိ၊၁။၁။၂။

အဋ္ဌပဒက (န) [အဋ္ဌပဒ+က] ဂ-ကွက်ကျား -
တံကျစ်ရေး - ကဲ့သို့ အကွက်သန်း၍ ချုပ်ခြင်း။
ဂ-ကွက်ကျားကဲ့သို့ ထပ်၍ ချုပ်ခြင်း။ အနု-
ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌပဒကံ ကာတုံ။ ဝိ၊၁။
၄၁၂။ အဋ္ဌပဒကံ ကာဘန္တိ အဋ္ဌပဒကစ္ဆန္နေန
ပတ္တမုခံ သိဗ္ဗိတုံ။ ဝိ၊၁။၁။၄၁၀။ အဋ္ဌပဒဖလ-
ကာကာရေန ပတ္တမုခေ တတ္ထ တတ္ထ ဂစ္ဆ
ဒသေတွာ သိဗ္ဗိတုံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၁။

အဋ္ဌပဒကစ္ဆန္တ (တိ) [အဋ္ဌပဒက+ဆန္တ] တံကျစ်
ရေး အသွင်၊ ဂ-ကွက်ကျား သဏ္ဌာန်။ အဋ္ဌပဒ-
ကစ္ဆန္နေနာတိ အဋ္ဌပဒကသင်္ခါတဇူတဖလကလေ-
ခါသဏ္ဌာနေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၉။

အဋ္ဌပဒကတ (တိ) [အဋ္ဌပဒ+ကတ] တံကျစ်ရေး-
ဂ-ကွက်ကျား-သဏ္ဌာန် ပြုအပ်သော။ အဋ္ဌပဒ-
ကတာ ကေသာ။ ထေရီ။၃၂၅။ အဋ္ဌာပဒက-
တာတိ အဋ္ဌပဒါကာရေန ကတာ သဗ္ဗိတာ
ပုရိမဘာဂေ ကေသေ ကပ္ပေတွာ နလာဋ္ဌသံ
ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန ကတာ ကေသရစနာ အဋ္ဌပဒံ
နာမ။ ယံ “အလက”န္တိပိ ဝုစ္စတိ။ ထေရီ၊၁။၂။
၂၉၉။ အဋ္ဌာပဒကတ-ကြည့်။

အဋ္ဌပဒကရစနာ (ထိ) [အဋ္ဌပဒက+ရစနာ] ဂ-
ကွက်ကျားပြုစီရင်ခြင်း။ အဋ္ဌာပဒကတ-ကြည့်။

အဋ္ဌပဒဌပန (န) [အဋ္ဌပဒ+ဌပန] ဂ-ကွက်ကျား
သဏ္ဌာန်ထားခြင်း။ တဿ ကိရ ပိတာ ရာဇနံ
ရာဇောရောဓာနံ .. မဿကရဏကေသသဏ္ဌာပန-
အဋ္ဌပဒဌပနာဒိနိ သဗ္ဗကိစ္ဆာနိ ကရေတိ။ ဇာ၊၁။
၂။၅။

အဋ္ဌပဒဖလက (န) [အဋ္ဌပဒ+ဖလက] ဂ-ကွက်
ကျားခုံ။ အဋ္ဌပဒ (၁) အနက်ကြည့်။

အဋ္ဌပဒဖလကာကာရ (ပု) [အဋ္ဌပဒဖလက+အာ-
ကာရ] ဂ-ကွက်ကျား - အခြင်းအရာ -
ပုံသဏ္ဌာန်။ အဋ္ဌပဒက-ကြည့်။

အဋ္ဌပဒါကာရ (ပု) [အဋ္ဌပဒ+အာကာရ] ဂ-ကွက်
ကျား - အခြင်းအရာ - ပုံသဏ္ဌာန်။ အဋ္ဌပဒ-
ကတ-ကြည့်။

အဋ္ဌပနာ (ထိ) [အာ (အ) + ဌာ + ဇာပေ +
ယ] (၁) အဦးအစအတိုင်း - ရှိသေစွာ - ထား
ခြင်း။ တတ္ထ ကတမာ ကုဟနာ... ဣရိယာ-
ပထဿ ဝါ အဋ္ဌပနာ ဌပနာ သဏ္ဌပနာ။
အဘိဝိ။၃၆၅။ မဟာနိ။၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂၂။
အဋ္ဌပနာတိ အာဒိဌပနာ၊ အာဒရေန ဝါ ဌပနာ။
အဘိ။ဋ္ဌ။၂။၄၆၄။ မဟာနိ။၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။
၂၆။ အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကတာ “အဋ္ဌပနာ”-
တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ။၂။၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဋီ။၁။၅၄။ (၂)
ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ကောဓေါ အခြားမဲ့၌ထား
ခြင်း၊ ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ကောဓေါ ဖြစ်ပုံ
အပိုင်းအခြား - ကို မလွန်မူ၍ - အတိုင်း -
ထားခြင်း၊ (ဥပနာဟ)။ ယော ဝေရူပေါ ဥပ-
နာဟော အဋ္ဌပနာ ဌပနာ သဏ္ဌပနာ။
အဘိဝိ။၃၇၁။ အဋ္ဌပနာတိ ပဌမပ္ပန္နဿ အနန္တ-
ရဋ္ဌပနာ မရိယာဒဋ္ဌပနာ ဝါ။ အဘိ။ဋ္ဌ။၂။၄၇၃။
အ-ကာရော အနန္တရတ္ထဝါစကော၊ မရိယာဒဝါ-
စကဿ ဝါ အာ-ကာရဿ ရဿတ္တံ ကတာ
“အဋ္ဌပနာ”တိ ဝုတ္တန္တိ “အနန္တရဋ္ဌပနာ”တိ-
အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပဌမပ္ပန္နဿ ပဝတ္တာကာရော
မရိယာဒါ၊ တံ အနုတိက္ကမိတ္တာ တဿေဝ ဒဠိ-
ကရဏဝသေန ဌပနာ မရိယာဒဋ္ဌပနာ။ မူလဋီ။
၂။၂၂၂။

အဋ္ဌပရိက္ခာရဒါန (န) [အဋ္ဌပရိက္ခာရ + ဒါန] ပရိက္ခ-
ရာ ဂ-ပါး - ကို ပေးလှူခြင်း - အလှူ။
ဇီဝရဒါနာဒိနိတိ စိဝရာဒိပရိက္ခာရဒါနံ (စိဝရာဒိ-
အဋ္ဌပရိက္ခာရဒါနံ - က ?) သန္တာယာဟ။
ဒီ။ဋီ။၂။၇၁။ (ပရိက္ခရာ ဂ-ပါး၊ သက်နိ၊

အဘိဓာန်- ၁-၂၁ - န-၅-သ

သုံးထည်၊ သပိတ်၊ ပဲခွပ်=ဓားမ၊ အပ်၊ ခါး
ပန်းကြိုး၊ ရေစစ်။)

အဋ္ဌပရိက္ခာရရေ (ပု) [အဋ္ဌပရိက္ခာရ + ရေ + အ]
ပရိက္ခရာ ဂ-ပါးကို ဆောင်သော၊ သူ။ သော
သဠိဝဿိကတ္ထေရော ဝိယ အာကပ္ပသမ္ပန္နော
အဋ္ဌပရိက္ခာရရေရော ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၄။၃၄၁။
တေ တန်ဏေယေဝ အဋ္ဌပရိက္ခာရရေ ဝဿသဠိ-
ကတ္ထေရော ဝိယ အဟေသံ။ ဓမ္မဋ္ဌ။၂။၁၆၀။

အဋ္ဌပရိက္ခာရမတ္တက (တိ) [အဋ္ဌပရိက္ခာရ + မတ္တ +
က] ပရိက္ခရာ ဂ-ပါးမျှသော၊ ပရိက္ခရာ
ဂ-ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တံ အဋ္ဌပရိက္ခာရ-
မတ္တကံ သဗ္ဗ ဂဟေတွာဝ ကာယပဋိဗ္ဗန္တံ ကတွာဝ
ဂစ္ဆတိ (= သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၁။
၁၈၆။ မဋ္ဌ။၂။၁၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ။၂။၃၈၁။ ပရိက္ခာရ-
မတ္တာ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၅)လည်းကြည့်။

အဋ္ဌပရိက္ခာရိက (တိ) [အဋ္ဌပရိက္ခာရ + (စိက)]
ပရိက္ခရာ ဂ-ပါး - ရှိသော - ကိုသာ ဆောင်
သော၊ သူ။ အယံ တာဝ အဋ္ဌပရိက္ခာရိကဿ
ပရိက္ခာရမတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၁။၁၈၇။ မဋ္ဌ။၂။၁၁၆။
အံ၊ဋ္ဌ။၂။၃၈၀။

အဋ္ဌပရိစ္ဆေဒပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [အဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ + ပဋိ-
မဏ္ဍိတ] ဂ-ပါးသော အပိုင်းအခြားဖြင့် တန်ဆာ
ဆင်အပ်သော။ အဋ္ဌပရိစ္ဆေဒပဋိမဏ္ဍိတော ဓမ္မ-
ဝဝတ္တာနဝါရော။ အဘိ။ဋ္ဌ။၁။၁၉၆။

အဋ္ဌပရိဝုဋ္ဌ (တိ) [အဋ္ဌ + ပရိဝုဋ္ဌ] ဂ-ထပ် -
ဂ-လွှာ - ဂ-ဆင့် - ရှိသော။ ယာဝကိဝုဋ္ဌ
မေ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ အဋ္ဌပရိဝုဋ္ဌံ အဓိဒေဝဉာဏ-
ဒဿနံ န သုဝိသုဒ္ဓိ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ။၁။၁၂၅။

အဋ္ဌပရိသပထဝီ (ဂိ) [အဋ္ဌပရိသာ + ပထဝီ]
ပရိသတ် ဂ-ပါးဟူသော မြေကြီး။ စတူဟိ
ဝေသာရဇ္ဇပါဒေဟိ အဋ္ဌပရိသပထဝီ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ
.... ဝိမာနဋ္ဌ။၇၅။ (ပရိသတ် ဂ-ပါး။ (၁) မင်း။
(၂) ပုဏ္ဏား။ (၃) သူကြွယ်။ (၄) ရဟန်း။ (၅)

စတုမဟာရာဇ်နတ်။ (၆) တာဝတိံသာနတ်။
(၇) မာရ်နတ်။ (၈) ဗြဟ္မာ။ အံ၊ ၃။ ၁၂၇။

အဋ္ဌပါဒ (တိ) [အဋ္ဌ+ပါဒ] (၁) အခြေ ဂ-
ချောင်းရှိသော။ ဗိဋ္ဌဉ္စ သဗ္ဗသောဝဏ္ဏံ၊ အဋ္ဌပါဒံ
မနောရမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၆။ (ပ) (၂) အခြေ
ဂ-ချောင်း ရှိသော သားကောင်၊ သရဘ
မည်သော သားကောင်။ အဋ္ဌပါဒါ စ မောရာ စ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၄၆။ အဋ္ဌပါဒါတိ သရဘာ မိဂါ။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၃၁၆။ (ဤသရဘ သားကောင်ကား
‘အထက်(ထိပ် ?)’ ချက်စီရှိသည်။ ခြင်္သေ့ကို
စဉ်လျက် သတ်နိုင်သည်။ ခြေရှစ်ချောင်းတွင်
လေးချောင်းသည် အထက်၌ ပေါက်သည်’ဟူ
သတတ်။ ဓာန်၊ ၆။ ၆၁၆။)

အဋ္ဌပိတ (တိ) [န+ဌပိတ] မထားအပ်သော။
(က) ပိုင်းခြားမထားအပ်သော။ အသမ္ပတာယ
ဘိက္ခုဝေ သမာယ အဋ္ဌပိတာယ ယံ ဂါမံ ဝါ
နိဂမံ ဝါ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၀။
အဋ္ဌပိတာယာတိ အပရိစ္ဆိန္နာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၃။
(ခ) တပ်မထားအပ်သော။ အထ ဒွါရဿ
ဥဒုက္ခလံ ဝါ ဥတ္တရပါသကော ဝါ ဘိန္နော ဝါ
ဟောတိ အဋ္ဌပိတော ဝါ၊ သံဝရိတုံ န
သက္ကောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။ (ဂ) ထားအပ်သည်
မမည်သော၊ တန်ခိုးရပ်သည် မမည်သော။ ကထဉ္စ
ဘိက္ခုဝေ အဋ္ဌပိတာ ဟောတိ ပဝါရဏာ။ ဝိ၊ ၃။
၂၅၃-၄။

အဋ္ဌပိတဓရ (တိ) [အဋ္ဌပိတ+ဓရ] မထားအပ်
သော ဝန်ရှိသော၊ ဝန်ရပ်မထားအပ်သော -
အားထုတ်မှု - ဝီရိယ-ဟူသော ဝန်ရှိသော၊ သူ။
အနိက္ခိတ္တဓရ-ကြည့်။

အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလ (တိ) [အဋ္ဌ+ပုရိသပုဂ္ဂလ] ဂ-ပါး
သော ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ - ရှိသော -
ရှိရာဖြစ်သော၊ (သံဃာ)။ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလံ သံဃံ
(ပစ္စုပ္ပန်)။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ
တ္ထောတိ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလော၊ သံဃော။ ဧတ္ထ စ
ပုရိသောတိ ဝါ ပုဂ္ဂလောတိ ဝါ ကေတ္တာနေ-

တာနိ ပဒါနိ၊ ဝေနေယျဝသေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၇။

အဋ္ဌပေန္တ (တိ) [န+ဌပေန္တ] မတည်စေ - တည်
မနေစေ - သော၊ တန်ခိုးရပ် မထားသော၊ သူ။
အန္တရာ အဋ္ဌပေန္တော ဧကေန ပယောဂေန
အတိက္ကာမေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။

အဋ္ဌပေသိ (ကြိ) ဌပေတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌမ (တိ) [အဋ္ဌ+မ။ ထိ၌ အဋ္ဌမာ၊ အဋ္ဌမိ]
ဂ-ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဂ-ခုမြောက်။ ဘိက္ခုနီနံ
အဋ္ဌမံ ပါရာဇိကံ ကတ္ထ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။ ၉၉။ ဣဒံ
အဋ္ဌမံ ကုသိတဝတ္ထု။ ဒီ၊ ၃။ ၂၁၂။ အယံ အဋ္ဌမော
အက္ခဏော အသမယော ဗြဟ္မစရိယာဝါသာယ။
ဒီ၊ ၃။ ၂၂၀။ အဘဗ္ဗော ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော
အဋ္ဌမံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ။ အံ၊ ၂။ ၃၈၂။ အဋ္ဌမံ
ဘဝန္တိ ကာမာဝစရေ အဋ္ဌမံ ပဋိသန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၄၀။ ယံ ပုထုဇ္ဇနော အဋ္ဌမံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေယျ။
ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၄၉။ န တေ
ဘဝံ အဋ္ဌမမာဒိယန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃။
အဋ္ဌမိ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌမက (တိ) [အဋ္ဌမ+က] ဂ-ခုမြောက် - ဂ-
ယောက်မြောက် - သော၊ သူ။ သောတာပတ္တိ-
မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်။ အဋ္ဌမကဿ ပုဂ္ဂလဿ ဒိဋ္ဌိပရိ-
ယုဋ္ဌာနံ ပဟိနန္တိ ? အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၁၈၅။
အဋ္ဌမကဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂလဿ။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၁၇၂။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကဿ ပညာ အဋ္ဌ-
မကဿ ပညာယ ဒူရေ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၄။ အဋ္ဌမ-
ကဿာတိ အရဟတ္တဖလဋ္ဌတော ပဋ္ဌာယ ဂဏိယ-
မာနေ အဋ္ဌမဘူတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌဿ။
၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။

အဋ္ဌမကကထာ (ထိ) [အဋ္ဌမက + ကထာ]
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းကိုဆိုရာ
စကား။ ကထာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်။ (၂၅) ၅-
ကထာ။ အဋ္ဌမကကထာ။ အဘိ၊ က။ ၁၈၅-၇။

ဣဒါနိ အဋ္ဌမကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊
၃။၁၇၂။

အဋ္ဌမကထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဋ္ဌမကထာ +
ဝဏ္ဏနာ] အဋ္ဌမကထာ၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌ-
ကထာ။ အဋ္ဌမကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတ။ အဘိ၊
၄။၃။၁၇၂။

အဋ္ဌမကထာဣန္ဒြိယကထာ (ထိ) [အဋ္ဌမကထာ +
ဣန္ဒြိယ + ကထာ] သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏
ဣန္ဒြေတို့ကို ဆိုရာ စကား။ အဘိ၊ က။ ၁၈၇-၁၉၀။
ဣဒါနိ အဋ္ဌမကထာ ဣန္ဒြိယကထာ နာမ ဟောတိ။
အဘိ၊ ၄။၃။၁၇၂။

အဋ္ဌမဂ္ဂဝိဘာဝန (န) [အဋ္ဌမဂ္ဂ + ဝိဘာဝန]
(၁) မဂ္ဂင် ဂ-ပါးကို ထင်စွာပြခြင်း။ (တိ)
(၂) မဂ္ဂင် ဂ-ပါးကို ထင်စွာ ပြတတ်သော။

အဋ္ဌမဂ္ဂဝိဘာဝနဉာဏ (န) [အဋ္ဌမဂ္ဂဝိဘာဝန
+ ဉာဏ] မဂ္ဂင် ဂ-ပါးကို ထင်စွာ ပြတတ်
သောဉာဏ်။ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ
အဋ္ဌမဂ္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ။ ဥဒါန၊ ၄။၁၁၉။ ဣတိ
ပုတိ၊ ၄။၁၁၈။

အဋ္ဌမင်္ဂလ (န) [အဋ္ဌ + မင်္ဂလ။ (အမ္မမင်္ဂလ-သံ)]
ဂ-ပါးသော မင်္ဂလာ၊ မင်္ဂလာ ဂ-ပါး၊ မင်္ဂလာ
ရှိသော အရာဝတ္ထု ဂ-မျိုး။ ကာယဗန္ဓနဝိဓေ
အဋ္ဌမင်္ဂလာဒိကံ ယံ ကိဉ္စိ ဝိကာရဓူပံ န ဝနုတိ။
ဝိ၊ ၄။၁။ ၂၅၃။ အဋ္ဌမင်္ဂလာနိ နာမ သင်္ခေါ၊ စက္ကံ၊
ပုဏ္ဏကုမ္ဘော၊ ဂယာ၊ သိရိဝစ္ဆော၊ အကုသေ၊
ဇေ၊ သောဝတ္တိကန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၁။
ဝိမတိ၊ ၁။၁၆၈။ မစ္ဆယုဂဋ္ဌ၊ ဆတ္တ၊ နန္ဒိယာဝဇ္ဇာ-
ဒိဝသေနပိဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၆၈။ (အဋ္ဌမင်္ဂလိက
ဟူသည်ကား ခရုသင်း၊ စက်ဝန်း၊ ကြာသွတ်အိုး၊
ဆင်မျက်ကွင်း၊ အမွန်စုလစ်၊ ချန်းတောင်း၊ တံခွန်၊
လည်ရေး ဤရှစ်ပါးတည်း။ ဝိ၊ ၄။၁။ ၂၅၂။
အဋ္ဌမင်္ဂလာဒိကံ၊ ခရုသင်း၊ စကြာ၊ ရေပြည့်အိုး၊
ချန်းတောင်း၊ အသရေရှိသော နွားငယ်၊ ချန်း၊
တံခွန်၊ လည်ရေးအားဖြင့် ရှစ်ပါးသော မင်္ဂလာ

အစရှိသော။ ဝိ၊ ၄။၁။ မအူ၊ ၃။၂၀၄။ သင်္ခေါ
စက္ကံ ပုဏ္ဏကုမ္ဘော၊ ဂယာ သိရိဝစ္ဆော၊ ဇေ၊
သောဝတ္တိကံ ဝဒန္တိ၊ အဋ္ဌမင်္ဂလမင်္ဂလံ။ သင်္ခေါ၊
ခရုသင်း။ စက္ကံ၊ စကြာရတနာ။ ပုဏ္ဏကုမ္ဘော၊
မွန်ညင်းနီစေ့ဖြင့်ပြည့်သောအိုး။ ဂယာ၊ ရတနာ
လုံကန်။ သိရိဝစ္ဆော၊ အသရေ၏တည်နေရာ
ထိုးဖြူ။ အကုသေ၊ ချန်းတောင်း။ ဇေ၊ တံခွန်။
သောဝတ္တိကံ၊ လည်ရေးသုံးဆင့်။ ဣတိ၊ ဤသို့။
အဋ္ဌမင်္ဂလမင်္ဂလံ၊ လောက၌ မင်္ဂလာဟု သမုတ်
အပ်သော ဝတ္ထုရှစ်ပါးထက် အလွန် မင်္ဂလာ
ဖြစ်တော်မူသော ရတနာ သုံးပါးကို။ အဟံ၊
ငါသည်။ ဝဒန္တိ၊ ဇာ။ ရှိခိုးလည်းရ သုတလည်း
ပြီးသော ဂါထာ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိသျှ၊ ၃။၁။ ကဉ္စ-
နမယေန သတ္တရတနဝိစိတ္တေန အဋ္ဌမင်္ဂလေန
သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ ၄။၅။ ၄၃၇။ ဤသည်တို့ကား
အခါကာလ၊ တိုင်းနိုင်ငံ၊ အာသာတရားနှင့်လူမျိုး
တို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာ
အားလျော်စွာ နိမိတ်ကောင်းသည်၊ ကျက်သရေ
တိုးသည်၊ ကောင်းကျိုးပေးတတ်သည်၊ မင်္ဂလာ
ရှိသည်ဟု သမုတ်ထားသည့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာ၊
ဋီကာဆရာတို့၏ ဖော်ပြချက်တို့တည်း။ လောကီ
ကျမ်းတို့၌ ဖော်ပြချက်တို့လည်း ရှိကုန်သေး၏။
၎င်းတို့ကား (၁) သောဝတ္တိက၊ ၄-ထောင့်၊
၄-ကွက်ရှိသော စကြာ။ သိရိဝစ္ဆော (သိရိဝစ္ဆ-
သိရိဝတ္ထ) ကျက်သရေရှိသော လကျာရစ်လည်၍
ပေါက်သော အမွှေး (ဗိမ္ဗု၊ ကမ္မ၊ စသည်တို့၏
ရင်ပတ်၌ပေါက်သော အမွှေး - အမှတ် - လက္ခ
ဏာ) ကဒိယာဝတ္ထ (နန္ဒိယာဝတ္ထ) စကြာအထူး၊
အထောင့်အကွက် များစွာရှိသော စကြာ။ ဝဒ္ဓ-
မာဏဂ (ဝဓိမာနက) နာရီ၏မျက်နှာဝက်သို့
ညီမျှစွာ အကွက်ချထား၍ နက်နဲသည့်အမိပ္ပါယ်
ရှိသောပုံစံ။ (ဂျိန်းဘုရား၊ ဂျိန်းနတ်တို့၏ရုပ်တု
စသည်ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။) အဒ္ဓါသဏ၊
(အဒ္ဓါသန) ရာဇပလ္လင်။ ကလသ၊ ရေပြည့်အိုး။
မစ္ဆ၊ ငါး။ ဒပ္ပဏ၊ ကြေးမုံ(မှန်)။ အဒ္ဓမာဂဒိ-
ကောသ။ (၂)(က) မိဂရာဇာ၊ ခြင်္သေ့။ ဝသဘ၊

နွားလား။ နာဂ၊ ဆင်။ ကလသ၊ ရေပြည့်အိုး။
ဗိဇနိ၊ ယပ်။ ဝေဇယန္တိ၊ အလံတံခွန်။ ဘေရိ၊
စည်။ ဒီပါ၊ ဆီမီး။ (ခ) ဗြာဟ္မဏ၊ ပုဏ္ဏား။ ဂေါ၊
နွား။ ဟုတာသန၊ မီး။ ဟိရည၊ ရွှေ။ သပ္ပိ၊
ထောပတ်။ အာဒိစ္စ၊ နေ။ အာပါ၊ ရေ။ ရာဇာ၊
ရှင်ဘုရင်။ ဝါစပုတိ။)

အဋ္ဌမဒိဝသ (ပု) [အဋ္ဌမ+ဒိဝသ] ဂ-ရက်မြောက်
သောနေ့။ ပဗ္ဗဇိတတော ပဌာယ အဇ္ဇ အဋ္ဌမ-
ဒိဝသော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၅။

အဋ္ဌမဘူတ (တိ) [အဋ္ဌမ+ဘူတ] ဂ-ခုမြောက်
-ဂ-ယောက်မြောက်-(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ သူ။
အဋ္ဌမက-ကြည့်။

အဋ္ဌမဟာနိရယ (ပု) [အဋ္ဌ+မဟာနိရယ] ငရဲကြီး
ဂ-ထပ်။ နိရယန္တိ၊ အဋ္ဌမဟာနိရယသောဋ္ဌသ-
ဉ္ဇယဒနိရယပ္ပဘေဒံ သဗ္ဗသော နိရယံ ဒဿေသိ။
ဒါရီ၊ ၂။ ၂။

အဋ္ဌမာသ (ပု၊ န) [အဋ္ဌ+မာသ] ဂ-လ။
အဋ္ဌမာသိက (တိ) [အဋ္ဌမာသ+ဣက] ဂ-လ
ရှိသော၊ သူ။ အဋ္ဌမာသိကောပိ (စဝတိ မရတိ)။
မဟာနိ၊ ၉။ ၂။

အဋ္ဌမိစ္ဆတ္တ (န) [အဋ္ဌ+မိစ္ဆတ္တ] မိစ္ဆတ္တတရား
ဂ-ပါး။ အဋ္ဌမိစ္ဆတ္တနဝအာသာတဝတ္ထု ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၁။ (ဂ-ပါး
သရုပ်ကို။ ဒါ၊ ၂။ ၁၀။ အဘိ၊ ၁။ ၄၀၁-တို့တွင်
ကြည့်။)

အဋ္ဌမိ (ထိ) [အဋ္ဌမ+ဤ] (က) ဂ-ခုတို့၏ပြည့်
ကြောင်း၊ ဂ-ခုမြောက်။ အနိစ္စတာယေဝ အဋ္ဌမိ။
မဟာနိ၊ ၄။ အနိစ္စတာယေဝ အဋ္ဌမိတိ ဝိနာ-
သဘာဝေါ ဝေ အဋ္ဌမော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄။ (ခ)
ဂ-ရက်မြောက်သောနေ့။ တတ္ထေဝ စာတုဒ္ဒသေ
ပန္နရသေ အဋ္ဌမိယာ စ ပက္ခဿ ဥပေါသထံ ဥပ-
ဝသ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ အဋ္ဌမိယံဘိက္ခဝေပက္ခဿ စတုနံ
မဟာရာဇာနံ အမစ္စာ ပါရိသဇ္ဇာ ဣမံ လောကံ
အနုဝိစရန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၁။ စာတုဒ္ဒသိ ပဉ္စဒ္ဒသိ၊

ယာ စ ပက္ခဿ အဋ္ဌမိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၂။ ဇာ၊ ၂။
၁၉၆။ ဣတော အဋ္ဌမိ စက္ခုမာ။ မ၊ ၂။ ၃၅၄။
သုတ္တနိ။ ၃၇၀ (မိ-ဌ် ဆန်း ရသ)။ အဋ္ဌမ-လည်း
ကြည့်။

အဋ္ဌမိဥပေါသထ (ပု) [အဋ္ဌမိ+ဥပေါသထ] ဂ-ရက်
မြောက်သော ဥပုသ်၊ ဂ-ရက်ဥပုသ်။ အဋ္ဌမိဥပေါ-
သထဿ ဟိ ပစ္စုပ္ပန်နာနုပ္ပန်ဝသေန သတ္တမိယဉ္စ
နဝမိယဉ္စ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။

အဋ္ဌမုခ (တိ) [အဋ္ဌ+မုခ၊ အဋ္ဌမုခါနိ ယဿ-ပြု။
အဋ္ဌသ၊ နိဿ၊ ၁။ ၂၉-၌ကား တမျိုးဆိုသည်။]
ရှစ်ပါးသော - အကြောင်း - အခြေခံအချက် -
ရှိသော။ ယာ သော ပုဂ္ဂလဝါရေ တာဝ စတုသု
ပဉ္စေသု ဒွိန္ဒံ ပဉ္စကာနံ ဝသေန အဋ္ဌမုခါ
ဝါဒယုတ္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ တောဝတာ သုဒ္ဓိကဿ
စေဝ ဣမေသဉ္စ တိဏ္ဍန္တိ စတုန္ဒံ သစ္စိကဋ္ဌာနံ
ဧကေကသ္မိံ သစ္စိကဋ္ဌေ အနုလောမပစ္စနိကဿ
ပစ္စနိကာနုလောမဿ စာတိ ဒွိန္ဒံ ဒွိန္ဒံ ပစ္စနိကာနံ
ဝသေန အယံ အဋ္ဌမုခါ နာမ ဝါဒယုတ္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ
ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။
(သုဒ္ဓသစ္စိကဋ္ဌ၊ ဩကာသသစ္စိကဋ္ဌ၊ ကာလသစ္စိ-
ကဋ္ဌ၊ အဝယဝသစ္စိကဋ္ဌ အားဖြင့် သစ္စိကဋ္ဌ ၄-
ပါးတွင် တပါးတပါး၌ အနုလောမပစ္စနိက၊
ပစ္စနိကာနုလောမ-ဟု ၂-မျိုးစီရှိသောကြောင့်
မုခ ဂ-ပါးဖြစ်သည်။)

အဋ္ဌမုာ (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌယောဇန (န) [အဋ္ဌ+ယောဇန] ဂ-ယူဇနာ။
သမန္တာ အဋ္ဌယောဇနံ။ အပါ၊ ၁။ ၆၇။

အဋ္ဌယောဇနဝိတ္တတ (တိ) [အဋ္ဌယောဇန+ဝိတ္တ-
တ] ဂ-ယူဇနာကျယ်သော၊ ဂ-ယူဇနာအနိရှိ
သော။ ဒသယောဇနအာယာမံ၊ အဋ္ဌယောဇန-
ဝိတ္တတံ။ အပါ၊ ၂။ ၃၀။

အဋ္ဌရတန (န) [အဋ္ဌ+ရတန] ဂ-တောင်။
သမန္တာ အဋ္ဌရတနံ၊ ဥဇ္ဇောတိဿတိ ခတ္တိယော။
အပါ၊ ၁။ ၉၄။

အဋ္ဌရတနိက (တိ) [အဋ္ဌရတန+ဣက] ဂ-တောင်
ရှိသော၊ ဂ-တောင်မြင့်သော။ ဟတ္ထိနာဂံ
အဋ္ဌရတနိကံ ဒိသ္မာ ဂိလိတုံ ပရိကဗေယျ။
မိလိန္ဒ။ ၃၀၀။

အဋ္ဌရတနဗ္ဗေဓ (တိ) [အဋ္ဌရတန+ဥဗ္ဗေဓ] ဂ-
တောင် အမြင့်ရှိသော၊ ဂ-တောင် မြင့်သော။
အဋ္ဌရတနဗ္ဗေဓော နာဂရာဇော။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၄။

အဋ္ဌလောကဓမ္မ (ပု၊န) [အဋ္ဌ+လောကဓမ္မ]
လောကဓံတရား ဂ-ပါး၊ ဂ-ပါးသော လောကဓံ
တရား။ အဋ္ဌလောကဓမ္မဟိ အကမ္မိတစိတ္တံ၊
အသောကစိတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၀။ လောကဓံ
တရား ဂ-ပါး၊ (၁) လာဘ်ရခြင်း။ (၂) လာဘ်
မရခြင်း။ (၃) အခြံအရံရှိခြင်း။ (၄) အခြံ
အရံမရှိခြင်း။ (၅) ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ (၆) ချီးမွမ်းခြင်း။
(၇) ချမ်းသာခြင်း။ (၈) ဆင်းရဲခြင်း။ အံ၊ ၁။ ၇။

အဋ္ဌလောကဓမ္မပဒ (န) [အဋ္ဌလောကဓမ္မ+ပဒ]
ဂ-ပါးသော လောကဓံတရားစု၊ လောကဓံတရား
ဂ-ပါးအစု။ “အဋ္ဌလောကဓမ္မပဒ” နှိပ် ဝဒန္တိ-
ယေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။

အဋ္ဌလောကဓမ္မဝါတ (ပု) [အဋ္ဌလောကဓမ္မ+
ဝါတ] လောကဓံတရား ဂ-ပါးတည်းဟူသော
လောကဓမ္မ ဂ-ပါးသော လောကဓံလော။ ဂိရိရာဇဝရ-
သမံ မဟာရာဇ ဓုတဂုဏံ ဝိသုဒ္ဓိကာမာနံ
အဋ္ဌလောကဓမ္မဝါတေဟိ အကမ္မိယဋ္ဌေန။ မိလိန္ဒ။
၃၃၆။

အဋ္ဌဝက် (န) [အဋ္ဌ+ဝက်] ဂ-ဌာနတို့၌ ကောက်
သော၊ ဂ-မြှောင့်ရှိသော။ အဋ္ဌဝက် မဏိရတနံ
ဥဋ္ဌာရံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၉။

အဋ္ဌဝတ္ထုက (တိ) [အဋ္ဌ+ဝတ္ထု+က] ဂ-ပါး
သောဝတ္ထုရှိသော၊ သူ၊ အာပတ်၊ တရားစသည်။
(က) ဂ-ပါးသော လွန်ကျူးမှုဝတ္ထုကို ပြည့်စေ
တတ်သော၊ သူ၊ ဘိက္ခုနီ၊ အယမ္ပိ ပါရာဇိကာ
ဟောတိ အသံဝါသာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၅။
အယမ္ပိ ဘိက္ခုနီ တောနိ အဋ္ဌ ဝတ္ထုနိ ပဋိ-

ပါဠိယာ ဝါ ဥပ္ပဋိပါဠိယာ ဝါ ပူရေတွာ အဋ္ဌ-
ဝတ္ထုကာ နာမ ပါရာဇိကာ ဟောတိ။ ကခံ၊ ၁။
၂၉၇။ (ခ) ဂ-ပါးသော လွန်ကျူးမှုဝတ္ထုကို
ပြည့်စေခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ်၊ အဋ္ဌ-
ဝတ္ထုကပါရာဇိကအာပတ်။ ကတေတ္ထ အဋ္ဌဝတ္ထု-
ကာ။ ဧကေတ္ထ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၆၄။
ဧကေတ္ထ အဋ္ဌဝတ္ထုကာတိ ဘိက္ခုနီနိယေဝ ဧကော
ဧတ္ထ ဣမသ္မိ သာသနေ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ နာမ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၂၆။ သိယာ မေထုနဓမ္မပစ္စယာ ပါရာ-
ဇိကန္တိ အယံ ပဉ္စော အဋ္ဌဝတ္ထုကံ သန္ဓာယ
ဝုတ္တော။ တဿာ ဟိ မေထုနဓမ္မပစ္စယာ
ဆေဇံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၅။ (ဂ) ဂ-ပါး
သော လွန်ကျူးမှုဝတ္ထုကို ပြည့်စေခြင်းကြောင့်
သင့်သော ပါရာဇိက အာပတ်ကို ပညတ်ရာဖြစ်
သော သိက္ခာပုဒ်၊ အဋ္ဌဝတ္ထုက သိက္ခာပုဒ်။
ဥက္ခိတ္တာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၆။ (ဃ) ဂ-ပါး
သောဖြစ်ရာဝတ္ထုရှိသော - ဝိစိကိစ္ဆာ - ကခံ -
ယံများ။ အဋ္ဌဝတ္ထုကာယ ကခံယ အဝိတိဏ္ဏ-
ဘာဝေန အဝိတိဏ္ဏကခံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ အဋ္ဌ-
ဝတ္ထုကာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆော။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၄၂၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၉၀။ (အဋ္ဌဝတ္ထုသရုပ်
ကို အဘိ၊ ၈။ ၂၀၈-တွင်ကြည့်။) (င) ဂ-ပါး
သော - အရာ - ဝတ္ထု - ရှိသော - အဝိဇ္ဇာ -
မောဟ - မသိခြင်း။ အရာဌာန ဂ-ပါး၌ ဖြစ်
သော မသိခြင်း။ အဋ္ဌဝတ္ထုကေန ဟိ အဝိဇ္ဇာနွ-
ကာရေန ဩနန္ဒ၊ ၂။ ၆၆။ အဝိဇ္ဇာတိ
အဋ္ဌဝတ္ထုကံ အညာဏမေဝ ပရမံ မလံ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၂၂၃။ (အဋ္ဌဝတ္ထုသရုပ်ကို အဘိ၊ ၈။ ၂၂၂-
တွင်ကြည့်။) (စ) ဂ-အသပြာတပ်ထိုက်သော
လွန်ကျူးမှုရှိသောအပြစ်၊ ထိုအပြစ်အားလျော်
စွာ တပ်အပ်သောဒဏ်?။ ကုဒ္ဓေါ ဟိ အဋ္ဌ-
ဝတ္ထုကံ သောဠသဝတ္ထုကံ ကတွာ အဋ္ဌာနေန။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၀။ အဋ္ဌဝတ္ထုကာဒိဘေဒ၊ အဋ္ဌဝတ္ထု-
ကဟေတု-တို့လည်းကြည့်။

အဋ္ဌဝတ္ထုကဟေတု (ထိ) [အဋ္ဌဝတ္ထုက+ဟေတု]
ဂ-အသပြာတပ်ထိုက်သော လွန်ကျူးမှုရှိသော-

အဋ္ဌဝတ္ထုက ဟူသော - အကြောင်း။ အဋ္ဌဝတ္ထု-
ကဟေတု အဋ္ဌေဝ, သောဋ္ဌသဝတ္ထုကဟေတု
သောဋ္ဌသေဝ ကဟာပဏေ ဂဏှမာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၂၀။

အဋ္ဌဝတ္ထုကာဒိဘေဒ (တိ) [အဋ္ဌဝတ္ထုက + အာဒိ +
ဘေဒ] အဋ္ဌဝတ္ထုက စသည်အပြားရှိသော။
အဋ္ဌဝတ္ထုကာဒိဘေဒံ ဒဏှံ ပရဿန ပဏယေယျ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၀။

အဋ္ဌဝဿ (န) [အဋ္ဌ + ဝဿ] ဂ-နှစ်။ အဋ္ဌဝဿေ
အတိက္ကန္တေ၊ အသောသိ* လောကနာယကံ။
အပါ၊၂။၅၉။

အဋ္ဌဝဿသဟဿ (န) [အဋ္ဌ + ဝဿ + သဟဿ]
အနှစ် ဂ-ထောင်။

အဋ္ဌဝဿသဟဿာယုက (တိ) [အဋ္ဌဝဿသဟဿ +
အာယု + က] အနှစ် ဂ-ထောင်အသက်ရှည်သော၊
သူ။ အဋ္ဌဝဿသဟဿာယုကာ ပုတ္တာ ဘဝိဿန္တိ။
ဒိ၊၃။၆၂။

အဋ္ဌဝဿိက (တိ) [အဋ္ဌဝဿ + ဣက] အသက်
ဂ-နှစ်ရှိသော၊သူ။ ဇာတိယာ အဋ္ဌဝဿိကော။
စရိယာ။၃၉၂။ အဋ္ဌဝဿိကောပိ (စဝတိ မရတိ
....)။ မဟာနိ။၉၂။

အဋ္ဌဝဿိကကာလ (ပု) [အဋ္ဌဝဿက + ကာလ]
အသက် ဂ-နှစ်ရှိသောအခါ။ တဿ ကိရ အဋ္ဌ-
ဝဿိကကာလေ အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။

အဋ္ဌဝါစာ (ထိ) [အဋ္ဌ + ဝါစာ] ဂ-ကြိမ် ရွတ်
ဖတ်ခြင်း။

အဋ္ဌဝါစိက (တိ) [အဋ္ဌဝါစာ + ဣက] ဂ-ကြိမ်ရွတ်
ဖတ်ခြင်း ရှိသော။ အဋ္ဌဝါစိကာ ဥပသမ္ပဒါ။
ဝိ၊၅။၂၄၄။

အဋ္ဌဝါစိကူပသမ္ပဒါ (ထိ) [အဋ္ဌဝါစိက + ဥပသမ္ပဒါ]
ဂ-ကြိမ် (ဘိက္ခုနီသံဃာမှ ဥတ်လျှင် ၄-ကြိမ်
မြောက် ကမ္မဝါစာ၊ ဘိက္ခုသံဃာမှ ဥတ်
လျှင် ၄-ကြိမ်မြောက် ကမ္မဝါစာ) ရွတ်ဖတ်ခြင်း
ရှိသော ရဟန်း၏ အဖြစ်။ အဋ္ဌဝါစိကူပသမ္ပဒါ
နာမ ဘိက္ခုနီယာ ဘိက္ခုနီသံဃတော ဥတ္တိစ-

တုတ္တေန၊ ဘိက္ခုသံဃတော ဥတ္တိစတုတ္တေနာတိ
ဣမေဟိ ဒွိဟိ ကမ္မေဟိ ဥပသမ္ပဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၀၆။

အဋ္ဌဝိဇ (န) [အဋ္ဌ + ဝိဇ] (၁) ဂ-ပါးသော -
အပြား - အဘို့ - အစု။ အဋ္ဌဝိဇေန ရူပသင်္ဂ-
ဟော။ အဘိ၊ဓ။၁၅၄။ အဋ္ဌဝိဇေန ရူပက္ခန္ဓော။
အဘိ၊ဝိ။၁၅။ (တိ) (၂) ဂ-ပါးအပြားရှိသော။
အဋ္ဌဝိဇော လောကဓမ္မော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။

အဋ္ဌဝိသ^၁ (ထိ) [အဋ္ဌ + ဝိသ] နှစ်ဆယ့်ရှစ်၊ ၂၈-
ပါး၊ ၂၈-ခု၊ ၂၈-ယောက် စသည်။ အဋ္ဌဝိသဉ္စ
ကောဋိယော။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၉။

အဋ္ဌဝိသ^၂ (တိ) [အဋ္ဌဝိသ + အ။ မောဂ်၊၄။၅၁-
သုတ်ကြည့်။] ၂၈-ခုမြောက်။ အဋ္ဌဝိသေ ကပ္ပ-
သတေ။ အပါ၊၁။၁၁၇။

အဋ္ဌဝိသတိ (ထိ) [အဋ္ဌ + ဝိသတိ] နှစ်ဆယ့်ရှစ်၊
၂၈-ပါး၊ ၂၈-ခု၊ ၂၈-ယောက်စသည်။ အဋ္ဌဝိသတိ
ခေါ ပနိမေ မဟာရာဇ ပဋိသလ္လာနဂုဏာ။
မိလိန္ဒ။၁၄၁။ အဋ္ဌဝိသတိ နက္ခတ္တာနိ။ မဟာနိ။
၂၉၈။

အဋ္ဌဝိသတိက္ခတ္တံ (ဗျ) [အဋ္ဌဝိသတိ + က္ခတ္တံ]
၂၈-ကြိမ်။ အဋ္ဌဝိသတိက္ခတ္တံ၊စက္ကဝတ္တိ အဟော-
သဟံ။ အပါ၊၁။၃၉။

အဋ္ဌဝိသတိသတ (န) [အဋ္ဌဝိသတိ + သတ] တရဒု
နှစ်ဆယ့်ရှစ်၊ ၁၂၈-ပါး၊ ၁၂၈-ခု၊ ၁၂၈-ယောက်
စသည်။ လက္ခဏတောတိ ဒွတ္တိသာကာရေ
အဋ္ဌဝိသတိသတံ လက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ။၆၀။

အဋ္ဌဝိသတိဟတ္ထ (ပု) [အဋ္ဌဝိသတိ + ဟတ္ထ] (၁)
၂၈-တောင်။ (တိ) (၂) ၂၈-တောင်ရှိသော။

အဋ္ဌဝိသတိဟတ္ထပ္ပမာဏ (တိ) [အဋ္ဌဝိသတိဟတ္ထ +
ပမာဏ] ၂၈-တောင် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ
- ရှိသော။ ဧကံ အပ္ပန္နိရံ အဋ္ဌဝိသတိဟတ္ထပ္ပ-
မာဏံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၃။

အဋ္ဌဝေဒနာသတ (န) [အဋ္ဌ + ဝေဒနာ + သတ]
၁၀၈-ပါးသော ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ ၁၀၈-ပါး။
တာ အတိတေ ဆတ္တိသ၊ အနာဂတေ ဆတ္တိသ၊
ပစ္စုပ္ပန္နေ ဆတ္တိသတိ ဝေ အဋ္ဌဝေဒနာသတ
ဝေဒတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။

အဋ္ဌသဋ္ဌိ (ထိ) [အဋ္ဌ + သဋ္ဌိ] ခြောက်ဆယ့်ရှစ်၊
၆၈-ပါး၊ ၆၈-ခု၊ ၆၈-ယောက်စသည်။ အပိ စ
အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဗလနိ။ ပဋိသံ။၃၅၀။

အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသတသဟဿ (န) [အဋ္ဌသဋ္ဌိ +
ဘိက္ခု + သတ + သဟဿ။ အဋ္ဌသဋ္ဌိနှင့် သတကို
ပေါင်း၊ ရလဒ်ကို သဟဿဖြင့်မြှောက်။]တသိန်း
ခြောက်သောင်းရှစ်ထောင်သောရဟန်း၊ ရဟန်း
တသိန်းခြောက်သောင်းရှစ်ထောင်။ ပဌမသန္တိ-
ပါတေအဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသတသဟဿံအဟောသံ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ မဟာ ခေါ ဘန္တေ တေရဟိ
ဘိက္ခုသံသော ဗန္ဓုမတိယာ ရာဇဓာနိယာ ပဋိ-
ဝသတိ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဘိက္ခုသတသဟဿံ....။ ဒိ၊၂။
၃၉။

အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသဟဿ (န) [အဋ္ဌသဋ္ဌိ + ဘိက္ခု +
သဟဿ] ခြောက်သောင်းရှစ်ထောင်သော
ရဟန်း၊ ရဟန်း ခြောက်သောင်းရှစ်ထောင်။
တဒညေဟိ စ၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသဟဿေဟိ ပရိ-
ဝုတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

အဋ္ဌသဋ္ဌိသတ (န) [အဋ္ဌသဋ္ဌိ + သတ] တရား
ခြောက်ဆယ့်ရှစ်၊ ၁၆၈-ပါး၊ ၁၆၈-ခု၊ ၁၆၈-
ယောက်စသည်။ အဋ္ဌသဋ္ဌိသတသဟဿ-ကြည့်။

အဋ္ဌသဋ္ဌိသတသဟဿ (န) [အဋ္ဌသဋ္ဌိသတ +
သဟဿ] တသိန်းခြောက်သောင်းရှစ်ထောင်။
အဋ္ဌသဋ္ဌိသတသဟဿာနံ၊ ပဌမော အာသိ
သမာဂမော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၆၄။ အဋ္ဌသဋ္ဌိသတ-
သဟဿာနန္တိ အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿာဓိကာနံ သတ-
သဟဿဘိက္ခုနန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၀၂။

အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿ (န)[အဋ္ဌသဋ္ဌိ + သဟဿ]ခြောက်
သောင်းရှစ်ထောင်။ အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿေဟိ၊ ပါ-
ဝိသိ ဗန္ဓုမံ တဒါ။ အ၊ပ၊၁။၁၆၁။

အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿာဓိက (တိ) [အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿ +
အဓိက] ခြောက်သောင်းရှစ်ထောင် အလွန်ရှိ
သော။ အဋ္ဌသဋ္ဌိသတသဟဿ-ကြည့်။

အဋ္ဌသတ (န) [အဋ္ဌ + သတ] (၁) တရားရှစ်၊
၁၀၈-ပါး၊ ၁၀၈-ခု၊ ၁၀၈-ယောက်စသည်။ ယာ-
ဝတာ အဋ္ဌသတံ တဏှာဝိစရိတံ၊ ဣဒံ တဏှာမ-
မတ္တံ။ မဟာနိ။ ၃၇။ ယေ ပုဂ္ဂလာ အဋ္ဌသတံ
ပသတ္တာ။ ခုဒ္ဒက။၅။ သုတ္တနိ။၃၁၃။ အဋ္ဌသတန္တိ
တေသံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၅၂။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။ အဋ္ဌသတံ ဝေဒနာ ဟောန္တိ။
မိလိန္ဒ။ ၄၆။ (၂) ရှစ်ရာ။ တသ္မိံ ပန ဒိဝသေ
ဧကေနူနအဋ္ဌသတနဂ်လာနိ....ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၆၇။

အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စ (ပ) [အဋ္ဌသတ + တဏှာ +
ပပဉ္စ]၁၀၈-ပါးသော တဏှာပပဉ္စတရား။ တဏှာ-
ပပဉ္စတရား ၁၀၈-ပါး။ အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စေဟိ
ပပဉ္စိတော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စသတ(န)[အဋ္ဌသတ + တဏှာ-
ပပဉ္စ + သတ] ၁၀၈-ပါးဟုဆိုအပ်သော တဏှာ-
ပပဉ္စတရား။ အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စသတေဟိ
ပပဉ္စိတော လောကသန္တိဝိသော...။ပဋိသံ။၁၂၅။
အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စသတေဟိတိ အဋ္ဌတ္တရံ သတံ
အဋ္ဌသတံ....အဋ္ဌသတန္တိသင်္ခါတေန တဏှာပပဉ္စ-
သတေနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဋ္ဌ အဗ္ဗော-
ဟာရိကာနိ ကတော သတမေဝ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ (အဋ္ဌတဏှာဝိစရိတ-
သတ-လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌသတပရိယာယ (ပ) [အဋ္ဌသတ + ပရိယာယ]
၁၀၈-ပါး (သော ဝေဒနာ)၏ အကြောင်းဖြစ်
သော။ အဋ္ဌသတပရိယာယံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မ-
ပရိယာယံ ဒေသေသာမိသံ။၂။၄၂၉။ အဋ္ဌ-

သတပရိယာယန္တိ အဋ္ဌသတဿ ကာရဏဘူတံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။

အဋ္ဌသတဘေဒ (တိ) [အဋ္ဌသတ+ဘေဒ] ၁၀၈-
ပါး အပြားရှိသော။ အဋ္ဌသတဘေဒါ သဗ္ဗာပိ
တဏှာ ခီယတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၂။

အဋ္ဌသတသဟဿ (တိ) [အဋ္ဌ+သတသဟဿ]
ရှစ်သိန်း၊ရှစ်သိန်းသော။ အဋ္ဌသတသဟဿာနံ၊
သန္နိပါတော တဒါ အဟု။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၇။
အဋ္ဌသတသဟဿာနိ၊ အဟေသံ ဗုဒ္ဓသာဝကော။
အပါ၊၁။၂၁၅။

အဋ္ဌသတသဟဿဝိဘဝ (တိ) [အဋ္ဌ+သတသ-
ဟဿ+ဝိဘဝ] ရှစ်သိန်းသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ
ရှိသော၊ရှစ်သိန်း - ကြွယ်ဝ - ချမ်းသာ - သော၊
သု။သာဝတ္ထိယံ ကိရေကော ဗြာဟ္မဏော အဋ္ဌ-
သတသဟဿဝိဘဝေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။

အဋ္ဌသတသုတ္တ (န) [အဋ္ဌသတ+သုတ္တ] တဏှာ
၁၀၈-ပါးကို ဟောရာဖြစ်သောသုတ်၊ အဋ္ဌသတ
သုတ်။ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊
၃-ဝဂ်၊၂-သုတ်။ သံ၊၂။၄၂၉-၄၃၀။

အဋ္ဌသတ္တတိ (ထိ) [အဋ္ဌ+သတ္တတိ]ခုနစ်ဆယ်ရှစ်၊
၇၈-ပါး၊၇၈-ခု၊ ၇၈-ယောက်စသည်။

အဋ္ဌသတ္တတိကပ္ပ (န) [အဋ္ဌသတ္တတိ+ကပ္ပ] ၇၈-
ကမ္မာ။ အဋ္ဌသတ္တတိကပ္ပမ္ပိ၊ သောဋ္ဌသာသိသု-
ခတ္တိယာ။အပါ၊၁။၂၃၃။

အဋ္ဌသတ္တတိကောဋိ (ထိ)[အဋ္ဌသတ္တတိ+ကောဋိ]
၇၈-ကုဋေ၊ ၇၈-ကုဋေသော။ အဋ္ဌသတ္တတိ-
ကောဋိနံ၊ တတိယာဘိသမယော အဟု။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၃၇။

အဋ္ဌသတ္တတိသတသဟဿ (န) [အဋ္ဌသတ္တတိ+
သတသဟဿ] ခုနစ်သန်းရှစ်သိန်း၊ ခုနစ်သန်း
ရှစ်သိန်းသော။ အဋ္ဌသတ္တတိသတသဟဿာနံ၊
တတိယော အာသိ သမာဂမော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၄။
(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၅၆-၌ ‘အဋ္ဌသတ္တတိသဟဿာနံ’ဟု

ရှိ၍ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇-၌ ‘ဒုတိယေ အဋ္ဌသ္မိတိသတ-
သဟဿာနံ၊ တတာ တတိယေ’ဟု ရှိသည်။)

အဋ္ဌသတ္တတိဝဿ (တိ) [အဋ္ဌ+သတ္တတိ+ဝဿ]
အသက် ၇၈-နှစ်ရှိသော၊ သူ။ အဋ္ဌသတ္တတိ-
ဝဿာဟံ၊ ပစ္ဆိမော ဝတ္တတေ ဝယော။ အပါ၊
၂။၂၆၅။

အဋ္ဌသဒ္ဓဇာတက (န)[အဋ္ဌသဒ္ဓ+ဇာတက] ဂ-မျိုး၊
သောအသံ၏ ဖြစ်ပုံကို ဟောသောဇာတ်၊ အဋ္ဌ-
သဒ္ဓဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ အဋ္ဌကနိပါတ်၊ ၂-
ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁၇၆။

အဋ္ဌသမ (တိ) [အဋ္ဌ+သမ] ဂ-တောင်အညီအမျှ
ရှိသော။ သောဋ္ဌသသမာ အာယာမေန အဋ္ဌ-
သမာ ဝိတ္တာရေန။မ၊၂။၃၁၉။ အဋ္ဌသမာ ဝိတ္တာ-
ရေနာတိ ဝိတ္တာရေန သမအဋ္ဌဟတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၃၉။

အဋ္ဌသမာပတ္တိ (ထိ) [အဋ္ဌ+သမာပတ္တိ] ဂ-ပါး
သော သမာပတ်၊ သမာပတ် ဂ-ပါး။

အဋ္ဌသမာပတ္တိဉာဏ (န) [အဋ္ဌသမာပတ္တိ+ဉာဏ]
သမာပတ် ဂ-ပါးနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်။ အဋ္ဌသမာ-
ပတ္တိဉာဏေန ဝါ ပဉ္စာဘိညာဉာဏေန ဝါ။ စူဠနိ။
၁၁၃။ ပဌမဇ္ဈာနာဒိအဋ္ဌသမာပတ္တိသမ္ပယုတ္တ-
ဉာဏေန ဝါ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၃၀။

အဋ္ဌသမာပတ္တိနိဗ္ဗတ္တန (န) [အဋ္ဌသမာပတ္တိ+
နိဗ္ဗတ္တန] သမာပတ် ဂ-ပါးကိုဖြစ်စေခြင်း။ အထ
ဝါ အနုက္ကမေန ကသိဏပရိကမ္ပံ ကတွာ အဋ္ဌ-
သမာပတ္တိနိဗ္ဗတ္တနေ နိလေသဝိက္ခမ္ပနံ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၄၇။

အဋ္ဌသမာပတ္တိနိဗ္ဗာနဘေဒ (တိ)[အဋ္ဌသမာပတ္တိ+
နိဗ္ဗာန+ဘေဒ] သမာပတ် ဂ-ပါးနှင့် နိဗ္ဗာန်ဟူ
သော အပြားရှိသော။ “တတ္ထ ကတမာ ဝိမုတ္တိ၊
စိတ္တဿ စ အဓိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနဉာ”တိ ဧဝံ အာဂ-
တာယ အဋ္ဌသမာပတ္တိ၊ ဉာနဘေဒါယ ဝိမုတ္တိယာ
စ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၉၅။

အဋ္ဌသမာပတ္တိယာန (န) [အဋ္ဌသမာပတ္တိ+ယာန] ဂ-ပါးသော သမာပတ်ယာဉ်၊ သမာပတ် ဂ-ပါးဟူသောယာဉ်။ ဗြဟ္မလောကသင်္ခါတံ ဒေဝလောကံ ယာပေတုံ သမတ္ထတ္တာ ဒေဝလောကယာနသညိတံ အဋ္ဌသမာပတ္တိယာနံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။

အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိ (တိ) [အဋ္ဌသမာပတ္တိ + လာဘ + ကိ] ဂ-ပါးသော သမာပတ်-သမာပတ် ဂ-ပါး-ကို ရသော၊ သူ။ တသ္မာ အဋ္ဌသမာပတ္တိ-လာဘိမှိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။

အဋ္ဌသလာကဘတ္တ (န) [အဋ္ဌ + သလာကဘတ္တ] ဂ-ခုသော စာရေးတံဆွမ်း၊ ရဟန်း ဂ-ပါးတို့အား စာရေးတံဆွမ်းလှူ အပ်သောဆွမ်း။ (အဋ္ဌက-ဘတ္တ၏ က-မူကဲ့။) ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၈။

အဋ္ဌသဟဿ (တိ) [အဋ္ဌ + သဟဿ] ဂ-ထောင်။ အဋ္ဌသဟဿနာဂ (ပု) [အဋ္ဌသဟဿ + နာဂ] ဂ-ထောင်သောဆင်၊ ဆင် ဂ-ထောင်။ ရက္ခန္တိ နံ အဋ္ဌသဟဿနာဂါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။

အဋ္ဌသာလိနီ (ထိ) [အတ္ထ + သာရ + ဤ + ဣနီ။ အတ္ထော သာရော တေဿံ ဂန္ထဇာတိယန္တိ အဋ္ဌသာလိနီ၊ ဣ-ကာရဿ ဌ-ကာရံ ရ-ကာရဿ လ-ကာရဉ္စ ကတွာ 'အဋ္ဌသာလိနီ'တိ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌသာယော။ ၂၄၈။ စိန္တာမဟာဋီ (၄၈-အဖွင့်) ၌ ကား ဓမ္မသင်္ဂဏိယာ အတ္ထံ သာရေတိ ပကာသေတိတိ အဋ္ဌသာလိနီ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏိယာ ဝါ အတ္ထော သရိယတိ ဉာယတိ ဧတ္ထ၊ တောယာတိ ဝါ အဋ္ဌသာလိနီ။ အတ္ထပုဗ္ဗ + သရဓာတု + ဇာပစ္စယော။ ဣနီပစ္စယော စ၊ ဣ-ကာရဿ ဌ-ကာရံ ရ-ကာရဿ လ-ကာရဉ္စ ကတွာ ရူပသိဒ္ဓိ ဝေဒိ-တဗ္ဗာ-ဟု ဆိုသည်။]။ ရှင်းလင်းပြတ်သား၍ အနုစိတ်ဖြစ်သော အနက်တို့ဖြစ်ရာဖြစ်သောကျမ်း၊ ဓမ္မသင်္ဂဏိပါဠိတော်၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာကျမ်း၏အမည်။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ။ ဤအမည်နှင့် အဋ္ဌကထာ တစောင်ကို အရှင် မဟာဗုဒ္ဓစောသမထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့

မကြွမီ ဗမ္မုဒိပ်၌ နေစဉ်ကပင် ရေးခဲ့သည်ဟု မဟာဝံသ၌ဆိုသည်။ တတ္ထ ဉာဏောဒယံ နာမ၊ ကတွာ ပကရဏံ တဒါ။ ဓမ္မသင်္ဂဏိယာ'ကာသိ၊ ကန္တံ သော အဋ္ဌသာလိနီ။ မဟာဝံ။ ၃၇၊ ၂၂၇။ သို့သော်လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ပြီးမှရေး အပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ သမန္တပါသာဒိကာ စသော အဋ္ဌကထာများကို ရည်ညွှန်းရေးသားချက်များကို ယခု အဋ္ဌသာလိနီကျမ်း၌ တွေ့အပ်သော ကြောင့် (အဘိဌ၊ ၁။ ၂၊ ၁၄၀-တို့ကြည့်) ထိုအဆိုသည် စဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်ဗမ္မုဒိပ်၌ ရေးခဲ့သော အဋ္ဌသာလိနီကိုပင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ပြီးမှ ပြုပြင်၍ အသစ်ရေးသားသည်ဟု သော်လည်းယူသင့်သည်။ ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာကို အရှင်မဟာဗုဒ္ဓစောသမသည် သောတတ္ထကို ကျမ်းပြုဟုယူဆရသော စူဠဗုဒ္ဓစောသမထေရ်တောင်းပန်၍ ပြုစုတော်မူသည်။ အဘိဌ၊ ၁။ ၁။ ဤ အဋ္ဌကထာကို 'အဋ္ဌသာလိနီ' ဟု အမည်မှည့်ရပ်ကိုလည်း ကျမ်းနိဂုံး၌ ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။ အနာကုလာနမတ္တာနံ၊ သမ္ဘဝါ အဋ္ဌသာလိနီ။ ဣတိနာမေန သာ သော၊ သဒ္ဓိဌာနမုပါဂတာ။ အဘိဌ၊ ၁။ ၄၅၃။ ဤကျမ်းကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသောကျမ်းတို့ကား ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈၊ ၁၁၆-စသည်တို့တည်း။

အဋ္ဌသောဋ္ဌသဒ္ဓတ္တိ သာဒိအံသဝန္တေ (တိ) [အဋ္ဌ + သောဋ္ဌသ + ဒ္ဓတ္တိ သာဒိ + အံသဝန္တေ] ဂ-မြှောင်၊ ၁၆-မြှောင်၊ ၃၂-မြှောင်စသည်ရှိသော။ အာယတံ-သာတိ ဒီဃံသာ။ အထ ဝါ အာယတာ ဟုတွာ အဋ္ဌသောဋ္ဌသဒ္ဓတ္တိ သာဒိအံသဝန္တေ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၁၉။

အဋ္ဌဟတ္ထ (တိ) [အဋ္ဌ + ဟတ္ထ] ဂ-တောင်၊ ဂ-တောင်ရှိသော။ ဧကံ သတ္တဟတ္ထံ၊ ဧကံ အဋ္ဌဟတ္ထန္တိ ဒေ ဝဿာဝါသိကသာဠကေ လဘိတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

အဋ္ဌဟေတု (ပု) [အဋ္ဌ + ဟေတု] ဂ-ပါးသော
အကြောင်း။ အဋ္ဌဟေတုဟိ သမ္ပဿ၊ ဝသုဓာ'ယံ
ပကမ္ပတိ။ အပါ ၂။ ၄၅။

အဋ္ဌာ (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌာကာရ (ပု) [အဋ္ဌ + အာကာရ] ဂ-ပါးသော
အခြင်းအရာ။ တေ အဋ္ဌာကာရေ ဒဿေတုကာ-
မော။ ပဋိသံဋ္ဌာ ၁။ ၂၄၅။

အဋ္ဌာန (န) [န + ဌာန] (၁) အရာမဟုတ်သော၊
အကြောင်း မဟုတ်သော၊ မဟုတ်သော
အကြောင်း။ အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော။
ဝိ၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၁။ ၂၈-၂၉။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၄၉။ အဋ္ဌာန-
မေတံ အနဝကာသောတိ ဥဘယမေတံ ကာရဏ-
ပဋိက္ခေပဝစနံ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၉၄။ အဋ္ဌာနန္တိ ဟေတု-
ပဋိက္ခေပေါ။ အံ၊ ၄၁။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ၄၁။ ၄၀၅။
အဋ္ဌာနေ ဝါ ပန အာဃာတော ဇာယတိ။ အဘိ၊
ဓ၊ ၂၁၆။ အဋ္ဌာနေ ဝါ ပန အာဃာတောတိ
အကာရဏေ ကောပေါ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၃၉၉။
အဋ္ဌာနဉ္စ အဋ္ဌာနတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၂၉။ အဋ္ဌာနသော အပ္ပတိရူပမတ္တနော၊
ပရဿ ဒုက္ခာနိ ဘုသံ ဥဒီရယေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၈။
အဋ္ဌာနေန အကာရဏေန။ ဇာ၊ ၄၁။ ၄၂၀။
အဋ္ဌာနံ တံ သင်္ကဏိကာရတဿ။ သုတ္တနိ။ ၂၇။
အပါ၊ ၁။ ၁၂။ စူဠနိ။ ၂၆၉။ အဋ္ဌာနတန္တိ အဋ္ဌာနံ
တံ၊ အကာရဏံ တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အနုနာ-
သိကလောပေါ ကတော အရိယသစ္စာန ဒဿန-
န္တိ အာဒိသု ဝိယ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၉၄။ အပါ၊ ၄၁။
၁။ ၂၀၂။ စူဠနိ၊ ၄၁။ ၂၄။ နတ္ထိ တထာဂတာနံ
အဋ္ဌာနေ ဂဠိတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၄၇။ (၂) မသင့်
သောနေရာ၊ ရခွင့် - ရောက်ခွင့် - မရှိသော
နေရာ။ ဌာနေ ခေါ် ဗြာဟ္မဏ ဥပကပ္ပတိ၊
နော အဋ္ဌာနေ။ အံ၊ ၃။ ၄၇၈။ နော အဋ္ဌာနေတိ
နော အနောကာသေ။ အံ၊ ၄၁။ ၃၃၈။ နော စ
အဋ္ဌာနေ နိယောဇေတိ။ နေတ္ထိ။ ၁၄၂။ (တိ)
(၃) အရာမရှိ - ရာထူးမရှိ - သော၊ သူ။ တတ္ထ

ယေ တေ မဟာမတ္တာ ဧဝံ မတိ* အကံသု....
ဟေ အဋ္ဌာနေ အကာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၁။

အဋ္ဌာနကုသလ (တိ) [အဋ္ဌာန + ကုသလ]
အကြောင်းမဟုတ်သည့် (မဟုတ်ဟု) - လိမ္မာ -
နားလည် - သော၊ သူ။

အဋ္ဌာနကုသလတာ (ထိ) [အဋ္ဌာနကုသလ +
တာ] (က) အကြောင်းမဟုတ်သည့် (မဟုတ်ဟု)
- လိမ္မာ - နားလည် - သော၊ သူ၏ အဖြစ်။
ဌာနကုသလတာ စ၊ အဋ္ဌာနကုသလတာ စ။
အဘိ၊ ဓ၊ ၁၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၀။ အဋ္ဌာနေ ကုသလ-
တာဝေါ အဋ္ဌာနကုသလတာ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၉၅။
(ခ) အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို (မဟုတ်ဟု)
ပိုင်းခြားနိုင်သောပညာ။ အဋ္ဌာနကုသလတာတိ
အဋ္ဌာနပရိစ္ဆိန္နနသမတ္တာ ပညာ။ ဒီ၊ ၄၁။ ၁၆၂။

အဋ္ဌာနဂတ (တိ) [အဋ္ဌာန + ဂတ] မဟုတ်သော -
မသင့်သော - နေရာသို့ ရောက်သော။ ဣမေ
ဝုစ္စန္တိ ဂဟပတိ ဘောဂါ အဋ္ဌာနဂတာ အပတ္တ-
ဂတာ အနာယတနသော ပရိဘုတ္တာ။ အံ၊ ၁။
၃၈၀။ ဌာနဂတ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌာနဂါထာ (ထိ) [အဋ္ဌာန + ဂါထာ] အဋ္ဌာန-
သဒ္ဓါလျှင် အစရှိသော - အဋ္ဌာနသဒ္ဓါကို အစ
ပြု၍ ဟောအပ်သော - ဂါထာ၊ အဋ္ဌာနဂါထာ။
သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ ၅၄-ဂါထာ။
သုတ္တနိ။ ၂၇။ စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ၊ ၁၉။ သုတ္တနိဒ္ဒေသ၊
၁၄၀-ဂါထာ။ စူဠနိ။ ၂၆၉။

အဋ္ဌာနဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဋ္ဌာနဂါထာ +
ဝဏ္ဏနာ] အဋ္ဌာနဂါထာ၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌက-
ထာ။ အဋ္ဌာနဂါထာဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။ သုတ္တနိ၊
၄၁။ ၉၄။

အဋ္ဌာနဇာတက (န) [အဋ္ဌာန + ဇာတက] မဖြစ်
နိုင်သောအရာကို ကြံ၍ ဆိုခြင်းကို ပြဆိုစရာဖြစ်
သောဇာတ်၊ အဋ္ဌာနဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ဂ-
နိပါတ်၊ ၉-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၄။ ဇာ၊ ၄၁။
၄၅၀-၄။

အဋ္ဌာနပစ္စယ (တိ) [အဋ္ဌာန+ပစ္စယ] မတည်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော။ ဣတိ သာဒေဝတာ ဣမဉ္ဇ ရုက္ခဓမ္မေ အဋ္ဌာနပစ္စယံ အာဒိနဝံ အဒ္ဓသ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။

အဋ္ဌာနပရိကပ္ပ (ပု) [အဋ္ဌာန+ပရိကပ္ပ] မဖြစ်နိုင်သောအရာကို ကြံစည်ခြင်း။ မဟာသတ္တောဣမိနာ အဋ္ဌာနပရိကပ္ပေန ကောဒသ ဂါထာအဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၄။

အဋ္ဌာနပရိကပ္ပသုတ္တ (န) [အဋ္ဌာနပရိကပ္ပ+သုတ္တ] မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းကို ကြံစည်ခြင်းကို ပြသောသုတ်။ တဿ အဘာဝေါ အဋ္ဌာနပရိကပ္ပသုတ္တေန ဒီပိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-ဒုတိယမိတ္တာမစုသုတ်နှင့် အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ (ဂ) ၃-ဝဂ်၊ ၅-နိဝေသကသုတ်တို့တည်း။ သံ၊၃။၃၁၈။ အံ၊၁။၂၂၃-တို့ကြည့်။

အဋ္ဌာနပရိစ္ဆိန္န (န) [အဋ္ဌာန+ပရိစ္ဆိန္န] အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို (မဟုတ်ဟု)ပိုင်းခြားခြင်း။

အဋ္ဌာနပရိစ္ဆိန္နသမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌာနပရိစ္ဆိန္န+သမတ္တ] အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို(မဟုတ်ဟု) ပိုင်းခြားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော။ အဋ္ဌာနကုသလတာ-ကြည့်။

အဋ္ဌာနပါဠိ (ထိ) [အဋ္ဌာန+ပါဠိ] အကြောင်းမဟုတ်သည် - မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်း - ကို ပြသောပါဠိ။ အံ၊၁။၂၈-၃၁။

အဋ္ဌာနပါဠိဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဋ္ဌာနပါဠိ+ဝဏ္ဏနာ] အဋ္ဌာနပါဠိ၏ - အဖွင့် - အဋ္ဌကထာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၂၊၃၆၅။

အဋ္ဌာနမနဝကာသတာ (ထိ) [အဋ္ဌာန+အနဝကာသ+တာ။ မ-အာဂုံ။] အကြောင်းမဟုတ်၊ အခွင့်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ န ဘဝေယျ အရဟတော စိတ္တဿ ကိဉ္စိ အညထတ္ထံ။ ကိ* ကာရဏံ အဋ္ဌာနမနဝကာသတာယ။ မိလိန္ဒ။၂၀၅။

အဋ္ဌာနဝုတိ (ထိ) [အဋ္ဌ+နဝုတိ။ မဇ္ဈေဒိဃ ပြု။ (အမ္ပေါနဝတိ-သံ)။ အဋ္ဌ-ကြည့်။] ကိုးဆဲရစ်၊ ၉၈-ပါး၊ ၉၈-ခု၊ ၉၈-ယောက်စသည်။ ပသုနဉ္စသမာရမ္ဘာ၊ အဋ္ဌာနဝုတိမာဂမုံ။ သုတ္တနိ။၃၂၅။ စက္ခုဇရာဂါဒိနာ ဘေဒေန အဋ္ဌာနဝုတိဘာဝံ ပါပုဏိသုတိ အတ္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။

အဋ္ဌာနသော (ဗျ) [အဋ္ဌာန+သော] အကြောင်းမဟုတ်သော အားဖြင့်။ အဋ္ဌာနသော အပ္ပဋ္ဌိ-ရူပမတ္တနော။ ဇာ၊၁။၁၇၈။ အဋ္ဌာနေန အကာရဏေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၀။

အဋ္ဌာနာရဟ (တိ) [န+ဌာန+အရဟ] အကြောင်းအားမထိုက်သော၊ မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော်အား မလျော်သော၊ တည်တံ့ခြင်းငှါ မထိုက်သော။ ယေသံ ဘိက္ခုဝေ သီမာ ပစ္စာသမ္ပတာ၊ တေသံ တံ ကမ္မံ အဓမ္မိကံ ကပ္ပံ အဋ္ဌာနာရဟံ။ဝိ၊၃။၁၅၀။ တံ မံ သံသော အန္တရာ အာပတ္တိနံ မူလာယ ပဋိကဿတိ အဓမ္မိကေန ကမ္မေန ကုပ္ပေန အဋ္ဌာနာရဟေန။ ဝိ၊၄။၁၈၁။

အဋ္ဌာနိယ (တိ) [အဋ္ဌာန+ဣက။ က-ကို ယ-ပြု။] အကြောင်း - ယုတ္တိ - မရှိ - မဖြစ်နိုင် - သော။

အဋ္ဌာနိယကထာ (ထိ) [အဋ္ဌာနိယ + ကထာ] အကြောင်း - ယုတ္တိ - မရှိ - မဖြစ်နိုင် - သည်ကို ဆိုသောစကား။ ပိယပက္ခေ ပဌမဝါစာ အဋ္ဌာနိယကထာ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ ဧဝံ သေသေဟိပိ တထာရူပါသု နိက္ကာရဏကထာသု ကထိတာသု။ ၎င်း။၇၉။ ဌာနံ ကာရဏံ တေဿာ အတ္တိတိ ဌာနိယာ က-ကာရဿယ-ကာရံ ကတု၊ န ဌာနိယာတိ အဋ္ဌာနိယာ၊ နိက္ကာရဏာ အယုတ္တိယုတ္တာ။ သာ ဧဝ ကထာတိ အဋ္ဌာနိယ-ကထာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။

အဋ္ဌာနိသံသ (ပု) [အဋ္ဌ+အာနိသံသ] ဂ-ပါးသော-အကျိုး - အာနိသင်။ မေတ္တာယ ဘိက္ခုဝေ စေတောဝိမုတ္တိယာ.....အဋ္ဌာနိသံသာ ပါဠိကခံ။ အံ၊၃။၁။

အဋ္ဌာပဓ (န) [အဋ္ဌ+ပဓ။ မဇ္ဈေဒိသ-ပြု။ ဓာန်၊
ဋီ။ ၅၃၂-နှင့် ပါ။ ၆၊ ၃။ ၁၂၅-သုတ်ကြည့်။] ဂ-
ကွက်ကျား။

အဋ္ဌာပဒကတ (တိ) [အဋ္ဌာပဒ+ကတ] ဂ-ကွက်
ကျားသဏ္ဌာန် ပြုအပ်သော။ အဋ္ဌာပဒကတ
ကေသာ၊ နေတ္တာ အဋ္ဌနမက္ခိတာ။ မ၊ ၂။ ၂၅၃။
အဋ္ဌာပဒကတတိ ရသောဒကေန မက္ခိတာ
နလာဋ္ဌပရိယန္တေ အာဝတ္တနပရိဝတ္တေ ကတော
အဋ္ဌပဒကရစနာယ ရစိတာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၉။
အဋ္ဌပဒကရစနာယာတိ ဘိတ္တိကုဋ္ဌဒ္ဒစန္ဒာဒိဝိဘာ-
ဂါယ အဋ္ဌပဒကရစနာယ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။ အဋ္ဌ-
ပဒကတ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌာရသ (တိ) [အဋ္ဌ+ဒသ] တဆယ့်ရှစ်၊ ၁၈-
ပါး၊ ၁၈-ခု၊ ၁၈-ယောက်စသည်။ အဋ္ဌာရသ-
ဘေဒကရဝတ္ထုနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၅။ အဋ္ဌာရသဓာတု-
ယော။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၉၊ ၃၆၂။ တေ ဣမေဟိ
အဋ္ဌာရသဟိ ဝတ္ထုဟိ အပကဿန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၈။
အဋ္ဌာရသဟိ ဗုဒ္ဓဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတာ။ မိလိန္ဒ။
၁၁၂။ အဋ္ဌာရသန္တံ ဗြဟ္မကောဋိနံ မောဘိသမ-
ယော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈။ အဋ္ဌာရသန္တံ
ကောဋိနံ၊ ပဌမာဘိသမယော အဟု။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၈၀။ အဋ္ဌာရသသု ဘေဒကရဝတ္ထုသု သုတ္တန္တ-
ပရိယာယေန တာဝ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၁၃။ အဋ္ဌာ-
ရသေသု ကပ္ပေသု။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၅။ အဋ္ဌာရသဉ္စ
ခတ္ထိ သော။ အပါ၊ ၁။ ၁၀၃။

အဋ္ဌာရသ (တိ) [အဋ္ဌာရသ+အ] ၁၈-ခုမြောက်။
အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ဖလမဒဒိ တဒါ။
အပါ၊ ၁။ ၃၄၃။ အဋ္ဌာရသေ ဥပ္ပန္နေ (မူလစိဝရေ)။
ဝိ၊ ၁။ ၃၀၅။

အဋ္ဌာရသအက္ခောဘဏီ (ထိ) [အဋ္ဌာရသ +
အက္ခောဘဏီ] ၁၈-ခေါ်ဘဏီ။

အဋ္ဌာရသအက္ခောဘဏီသင်္ခ (တိ) [အဋ္ဌာရသ-
အက္ခောဘဏီ+သင်္ခ] ၁၈-ခေါ်ဘဏီ အရေ
အတွက်ရှိသော။ အဋ္ဌာရသအက္ခောဘဏီသင်္ခါယ

သေနာယ သဒ္ဓိံ သဗ္ဗေ ယုဒ္ဓသဇ္ဇာ ဟုတော
နိက္ခမန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၈၂။ အက္ခောဘဏီ-လည်း
ကြည့်။

အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္တက (န) [အဋ္ဌာရသ +
ကပ္ပသတ + မတ္တက] ၁၈-ကမ္ဘာ - အဆုံး -
ထက်။ ဣတော အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္တကေ
အတ္တဒဿိယ ဘဂဝတော ကာလေ။ ထေရ၊
၄၊ ၁။ ၂၂၅။ အဋ္ဌာရသအဓိကကပ္ပသတမတ္တကေ။
(သိ-မူကဲ့။)

အဋ္ဌာရသကောဋိ (ထိ) [အဋ္ဌာရသ + ကောဋိ]
၁၈-ကုဋေ။

အဋ္ဌာရသကောဋိက (တိ) [အဋ္ဌာရသ+ကောဋိ+
က] ၁၈-ကုဋေရှိသော။ ဝေမဿ အဋ္ဌာရသ-
ကောဋိကံ နိဓာနံ ပရိက္ခယံ အဂမာသိ။ ဝိ၊ ၄၊
၄။ ၆၃။

အဋ္ဌာရသကောဋိပရိစ္စာဂ (ပု) [အဋ္ဌာရသကောဋိ+
ပရိစ္စာဂ] ၁၈-ကုဋေကို စွန့်လွှဲခြင်း။ အဋ္ဌာ-
ရသကောဋိပရိစ္စာဂေန ရမဏီယေ ဘူမိဘာဂေ
မနောရမံ ဝိဟာရံ ကာရာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄၊
၁။ ၁၀၈။

အဋ္ဌာရသမ (တိ) [အဋ္ဌာရသ+မ] ၁၈-ခုမြောက်။
သမ္ပန္နိနသမ္ပန္နိဝါရော နိဋ္ဌိတော အဋ္ဌာရသမော။
ဝိ၊ ၅။ ၁၉၉။

အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရ (ပု) [အဋ္ဌာရသ + မဟာ-
ဝိဟာရ] ၁၈-ရပ်သော ကျောင်းတော်ကြီးများ။

အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရပုဋိသင်္ခရဏ (န) [အဋ္ဌာ-
ရသမဟာဝိဟာရ + ပုဋိသင်္ခရဏ] ၁၈-ရပ်သော
ကျောင်းတော်ကြီးများကို ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်း။
ထေရာ အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရပုဋိသင်္ခရဏတ္ထာ-
ယ ဟတ္ထကမ္ပံ ပဋိဝေဒေသုံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉။ ဒိ၊ ၄၊
၁။ ၉။

အဋ္ဌာရသယောဇန (န) [အဋ္ဌာရသ + ယောဇန]
(၁) ၁၈-ယူဇနာ။ (တိ) (၂) ၁၈-ယူဇနာ
ရှိသော။

အဋ္ဌာရသယောဇနမဂ္ဂ (ပု) [အဋ္ဌာရသယောဇန + မဂ္ဂ] ၁ဂ-ယူဇနာ - ရှိ - ဝေ - ကွာ - သော ခရီး။ အဋ္ဌာရသယောဇနမဂ္ဂ ပဋိပန္နော အန္တရာမဂ္ဂေ ဥပကံ နာမ အာဇီဝကံ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။

အဋ္ဌာရသဝဿ (တိ) [အဋ္ဌာရသ + ဝဿ] ၁ဂ-နှစ်-အသက် ၁ဂ-နှစ်-ရှိသောသူ။ သောဟံ အဋ္ဌာရသဝဿော။ အပါ၊ ၁။ ၆၄။

အဋ္ဌာရသဝိဓ (တိ) [အဋ္ဌာရသ + ဝိဓ] ၁ဂ-ပါး အပြားရှိသော။ ဣမသ္မိံ အဋ္ဌာရသဝိဓေ ကာယေ တမေဝ ကာယံ ပညာယ အနုပဿန္တော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။ တဉ္စ (အဓိကရဏံ) ယသ္မာ အဋ္ဌာရသဝိဓံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ တံ ဘေဒကရဝတ္ထုဝသေန အဋ္ဌာရသဝိဓံ။ ကင်္ခါ၊ ၁၄၁။ သဉ္စတ္ထရိဘကံ ယာဂုံ ပိဝိတွာ အဋ္ဌာရသဝိဓံ ခဇ္ဇကံ ခါဒိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။

အဋ္ဌာရသသဟဿ (န) [အဋ္ဌာရသ + သဟဿ] တသောင်းရှစ်ထောင်။ အဋ္ဌာရသသဟဿာနိ၊ ဘိက္ခုနီ သကျသမ္ဘဝါ။ အပါ၊ ၂။ ၂၇၃။

အဋ္ဌာရသဟတ္ထ (ပု) [အဋ္ဌာရသ + ဟတ္ထ] (၁) ၁ဂ-တောင်။ (တိ) (၂) ၁ဂ-တောင်ရှိသော၊ သူ၊ အနုဝတ္ထု။ အမှာကံ ဘဂဝါ အဋ္ဌာရသဟတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇။ သတ္တာနံ ပါကတိကဟတ္ထေန ဆဟတ္ထော မဇ္ဈိမပုရိသော၊ တတော တိဂုဏံ ဘဂဝတော သရီရပ္ပမာဏန္တိ ဘဂဝါ အဋ္ဌာရသဟတ္ထောတိ ဝဒန္တိ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ “မနုဿာနံ ပါကတိကဟတ္ထေန စတုဟတ္ထော မဇ္ဈိမပုရိသော၊ တတော တိဂုဏံ ဘဂဝတော သရီရပ္ပမာဏန္တိ ဘဂဝါ ဒွါဒသဟတ္ထော ဥပါဒိန္နကရူပဓမ္မဝသေန၊ သမန္တတော ပန ဗျာမမတ္တံ ဗျာမပ္ပဘာ ဖရတိတိ ဥပရိ ဆဟတ္ထံ အဗ္ဘဂ္ဂတော၊ ဗဟလတရပ္ပဘာရူပေန သဒ္ဓိံ အဋ္ဌာရသဟတ္ထော ဟောတိတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။ အဋ္ဌာရသဟတ္ထော ပါကာရော ဂေါပရဋ္ဌာလတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၀။

အဋ္ဌာရသဟတ္ထဗ္ဗေဓ (တိ) [အဋ္ဌာရသဟတ္ထ + ဥဗ္ဗေဓ] ၁ဂ-တောင် အမြင့်ရှိသော။ အဋ္ဌာရသဟတ္ထဗ္ဗေဓေန ယန္တယုတ္တဒါရေန။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၉။

အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋိ (ထိ) [အဋ္ဌာရသ + ဟိရည + ကောဋိ] ၁ဂ-ကုဋေသော ငွေ၊ ငွေ ၁ဂ-ကုဋေ။

အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋိသန္တာရ (ပု) [အဋ္ဌာရသ + ဟိရည + ကောဋိ + သန္တာရ] ၁ဂ-ကုဋေသော ငွေအသပြာတို့ကို - ဖြန့်ကြဲ - စွန့်လွှတ် - ခြင်း။ အနာထပိဏ္ဍိကေန ဂဟပတိနာ ဇေတဿ ရာဇကုမာရဿ ဟတ္ထတော အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋိသန္တာရေန ကိဏိတွာ အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋိဟိ သေနာသနံ ကာရာပေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၇။

အဋ္ဌာရသာဓိက (တိ) [အဋ္ဌာရသ + အဓိက] ၁ဂ-ခု အလွန်ရှိသော။ ဣတော ကိရ အဋ္ဌာရသာဓိကဿ ကပ္ပသတဿ မတ္တကေ အတ္တဒဿိ နာမ သမ္ပါဒေါ။ သေရာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။

အဋ္ဌာသိံ (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌာသိံ (ကြိ) တိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

အဋ္ဌာသိတိ (ထိ) [အဋ္ဌ + အသိတိ] ရှစ်ဆယ့်ရှစ်၊ ၈၀-ပါး၊ ၈၀-ခု၊ ၈၀-ယောက်စသည်။ အဋ္ဌာသိတိ ရတနာနိ၊ အစူဂ္ဂတော မဟာမုနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၃၊ ၃၄၇။ သော အဋ္ဌာသိတိဟတ္တာနိ၊ အစူဂ္ဂတော မဟာမုနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၆။

အဋ္ဌာသိတိသတ (န) [အဋ္ဌာသိတိ + သတ] တရာ ရှစ်ဆယ့်ရှစ်၊ ၁၈၀-ပါး၊ ၁၈၀-ခု၊ ၁၈၀-ယောက် စသည်။ အဋ္ဌာသိတိသတံ ပါမိတ္ထိယာနံ ဝတ္ထု ဇာနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၀၊ ၃၇၂။

အဋ္ဌာဟ (န) [အဋ္ဌ + အဟ] ၈-ရက်။ သာလိံ အာဟာသိံ သကိဒေဝ အဋ္ဌာဟာယ။ ဒိ၊ ၃။ ၇၅။

အဋ္ဌာဟပဋိစ္စန (ဘိ) [အဋ္ဌာဟ+ပဋိစ္စန]ဂ-ရက်
ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ကော အာပတ္တိ အဋ္ဌာဟ-
ပဋိစ္စနာ။ ဝိ၊၄။၁၃၄။ အဋ္ဌာဟပဋိစ္စန။ ဝိ၊၄။
၄။၂။

အဋ္ဌာဟံ အဋ္ဌကြည့်။

အဋ္ဌာဟပ္ပန္န (တိ) [အဋ္ဌာဟ+ဥပ္ပန္န] ဖြစ်ပေါ်၍
ဂ-ရက်ရှိသော။ အဋ္ဌာဟပ္ပန္န မူလစိဝရေ ပစ္စာ-
သာစိဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇက်။ ဝိ၊၁။၃၀၅။

အဋ္ဌိ (န) [အသ+တံ။ အသု+ဣ။ သ-ကိုဋ္ဌ-ပြု။
ဓာနံ၊ ဇိ။၂၇၀-ကြည့်။ (အတ္ထိ၊အဓိ၊အဓိ-
သံ)။မဟာနိ၊၄။၁၇၀ ခွံဤပုဒ်ထိလိင်ရှိသည်။]

(၁) အရိုး။ မိသံ နှာရ အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ ဝက္ကံ။ ဒီ၊
၂။၂၃၃။ ဒီ၊၃။၈၆။ မ၊၁။၇၂၊၂၄၂။ မ၊၂။
၈၄၊၁၈၃။ မ၊၃။ ၁၃၂၊၂၈၃။ သံ၊၂။ ၃၂၉။ သံ၊၃။
၂၄၃။ အံ၊၂။၂၈၅။ ခုဒ္ဒက။၂။ အဘိ၊ဝိ။ ၈၄၊
၂၀၀။ မိလိန္ဒ။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၂ (ပေယျာလ
တွင်းပါ)။ အဋ္ဌိတိ ဌပေတွာ ဒုတ္တိ သ ဒန္တဋ္ဌိနိ
အဝသေသာနံ... ဧဝံ တိမတ္တာနိ အဋ္ဌိသတာနိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၅-၆။ (၃၂-ကော-
ဋ္ဌာသဉ္စပါသော အရိုးနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅-၆၊၂၂၆-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၄၅-၇၊
၃၅၀-၁။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၃၇-၄၀-တို့တွင်ကြည့်။) ဧဝံ
တိမတ္တာနိတိ ဧဝံ-မတ္တ-သဒ္ဓေဟိ အာနိသဂဋ္ဌိ-
အာဒိနိ ဣဓေ အဝုတ္တာနိပိ ဒေသေတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဝေဉ္ဇူ ကတွာ “အတိရေကတိသတအဋ္ဌိကသ-
မုဿယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၈၉)” နှိ ဣဒဉ္ဇူ ဝစနံ
သမတ္တိတံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၀၆။ ကာမံ
တစော စ နှာရ စ၊ အဋ္ဌိ စ အဝသိဿတု။ မ၊
၂။၁၄၆။ သံ၊၁။ ၂၆၆-၇။ အံ၊၁။ ၅၂။မဟာနိ။
၅၀။ စူဠနိ။၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၃၊၁၂၅။ အဋ္ဌိ စာတိ သဗ္ဗာ အဋ္ဌိယော စ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၀။ အဋ္ဌိ...မာတုကုမ္ဘိဂတဿ
ပစ္စာ...အဋ္ဌိနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ ? အာမန္တာ။ အဘိ၊
က။၃၅၈။ အဋ္ဌိ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။ဂ။ အဋ္ဌိ
သကလသရိရေ ဟေဋ္ဌာ အဋ္ဌိနံ ဥပရိ ဌိတာနိ

သာဓိကောနိ တိဏိ အဋ္ဌိသတာနိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၇၆။ အဋ္ဌိ...ယန္နုနာဟံ ဣမဿ နာဂဿ
အနုပဟစ္စ ဆဝိဉ္ဇူ.. အဋ္ဌိဉ္ဇူ အဋ္ဌိမိဉ္ဇူ။ ဝိ၊၃။၃၂။
ပုတ္တပေမံ ဘန္တေ...နှာရံ ဆေတွာ အဋ္ဌိ ဆိန္နတိ၊
အဋ္ဌိ ဆေတွာ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ဝိ၊
၃။၁၁၆။ တေန ဟံ ဘော ဣမဿ ပုရိသဿ...
အဋ္ဌိ ဆိန္နထ၊ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ ဆိန္နထ။ ဒီ၊၂။၂၇၀။
အတိက္ကမ္မ စ ပုရိသဿ ဆဝိမံသလောဟိတံ
အဋ္ဌိ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဒီ၊၃။၈၇။ အဋ္ဌိ ပဋိစ္စ။မ၊၁။
၂၄၈။ လာဘသက္ကာရသိလောကော ဘိက္ခဝေ...
နှာရံ ဆေတွာ အဋ္ဌိ ဆိန္နတိ၊ အဋ္ဌိ ဆေတွာ
အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊၁။၄၃၃။ သာ
(ဝါလရဇ္ဇ)....နှာရံ ဆေတွာ အဋ္ဌိ ဆိန္နယျ၊
အဋ္ဌိ ဆေတွာ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌယျ။
အံ၊၂။ ၄၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၂။ အဋ္ဌိနိ-ကာပေါ-
တကာနိ အဋ္ဌိနိ ဘဝန္တိ။ ဒီ၊၁။၅၂။ မ၊၂။၁၈၂။
သံ၊၂။၁၇၀။ အညဿ အဋ္ဌိနိ သုခိ ကုမာဓေ။
ဇာ၊၁။၂၁၅။ ကာပေါတကာနိ အဋ္ဌိနိ၊ တာနိ
ဒိသ္မာန ကာရတိ။ ဓမ္မ၊၃၆။ အဋ္ဌိနိ အဗ္ဗ ယာ-
စိတွာ။ ဇာ၊၂။၇၀။ အဋ္ဌိဟိ-ဣမေဟိ အဋ္ဌိဟိ
တမဂ္ဂပုဂ္ဂလံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၄။၁၆၁။ အဋ္ဌိနံ-အဋ္ဌိနံ နဂရံ ကတံ။ ဓမ္မ၊
၃၆။ သဗ္ဗဟိ အဋ္ဌိနဉ္ဇူ သန္နိစယံ။ ထေရီ၊၄၃၂။
သရ ကေကပ္ပမဋ္ဌိနံ။ ၎င်း။ ၄၃၃။ (၂)အစေ၊
သစ်စေ။ ယထာ မဟာရာဇ ကောစိဒေဝ ပုရိ-
သော ပက္ကံ အမ္မံ ခါဒိတွာ အဋ္ဌိ ရောပေယျ။
မိလိန္ဒ။၈၂။ “အဗ္ဗဗလ” နှိ သုတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ
တဿ အဋ္ဌိ အတ္တနော ဥယျာနေ ရောပါပေ-
တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ အဋ္ဌိတော ရုက္ခနိဗ္ဗတ္တန-
ဘယေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။

အဋ္ဌိအာဒိသညိတ (တိ) [အဋ္ဌိ+အာဒိ+သညိတ]
အရိုးအစရှိသည်ဟု မှတ်သားအပ်သော။ အဋ္ဌိ-
အာဒိသညိတေ ပထဝီဓာတုအာဒိကေ ဖဿာ-
ဒိကေ စ ပဋိစ္စ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂။

အဋ္ဌိအာရမ္မဏ (တိ) [အဋ္ဌိ+အာရမ္မဏ]အရိုးလျှင်
အာရုံရှိသော။ အဋ္ဌိ အဋ္ဌိတိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ

ဥပါဒိတာ အဋ္ဌိအာရမ္မဏာ ဒိဗ္ဗစက္ခု ပါဒကဏ္ဍာ-
နသမာပတ္တိ ဒုတိယာ ဒဿနသမာပတ္တိ နာမ။
ဒါဠ၊ ၂။ ၇၁။

အဋ္ဌိက (န) [အဋ္ဌိ+က။ (၁) (၂) (၃) က-
အနက်မ၊ ဝါ-ကုစ္ဆိတ အနက်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၀။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၇၉-တို့ကြည့်။ (၄) က-
အဿတ္တိ-အနက်။] (၁) အရိုး။ တေန ခေါ ပန
သမယေန ဘိက္ခု။ စလကာနိပိ အဋ္ဌိကာနိပိ
ဥစ္ဆိဋ္ဌောဒကမ္ပိ ပတ္တေန နိဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅။
အဋ္ဌိကာနိတိ မစ္ဆမံသအဋ္ဌိကာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
တဿ ဥဋ္ဌဟန္တဿ...ပဿာရေန္တဿ အဋ္ဌိကာနိ
ကဋကဋာယန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅။ အဘိ၊ ၄။
၂၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၄။ ကိန္နု တာ ကက္ခဋာနိ
အဋ္ဌိကာနိ မံသာနိ ခါဒန္တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၆။ (၂)
အရိုး၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အရိုး၊ အရိုးစု။
အဋ္ဌိကာနိ ဝိပုကိဏ္ဏာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၆။
အဋ္ဌိကာနိ အပကတသမ္ပန္နာနိ ဒိသာဝိဒိသာ-
ဝိက္ခိတ္တာနိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ ၁။ ၇၄။ မ၊ ၃။
၁၃၄။ အံ၊ ၂။ ၂၅။ အဋ္ဌိယေဝ အဋ္ဌိကံ၊ ပဋိ-
ကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ အဋ္ဌိတိ အဋ္ဌိကံ။ အဋ္ဌိ-
သင်္ခလိကာယပိ ကေဋ္ဌိကဿပိ ဧတံ အဓိဝစနံ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ (၃) အဋ္ဌိကအသုဘ-
ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အဋ္ဌိကကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ
သော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်၊ ထို နိမိတ်
တို့၌ ရအပ်သော (အဋ္ဌိက) ဈာန်။ အဋ္ဌိကံ....
နာနပ္ပကာရတော ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆။ အဋ္ဌိ-
ကန္တိ အဋ္ဌိကအသုဘံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။ ဣမာနိ
စ ပန ဥဒ္ဓါမာတကာဒီနိ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တာ-
နမ္ပိ နိမိတ္တေသု ပဋိလဒ္ဓဏ္ဍာနာနမ္ပိ ဧတာနေဝ
နာမာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၄။ (တိ) (၄) အစေ့ရှိသော။ စော-
စပါန (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၉။) ကြည့်။

အဋ္ဌိကအသုဘ (န) [အဋ္ဌိက+အသုဘ] စက်ဆုပ်
ဖွယ် အရိုးစုဖြစ်သော မတင့်တယ်သောအာရုံ၊

အဋ္ဌိက အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း။ အဋ္ဌိက (၃) အနက်
ကြည့်။

အဋ္ဌိကကဒလီ (ထိ) [အဋ္ဌိက+ကဒလီ] အစေ့ရှိ
သော ငှက်ပျော၊ တောငှက်ပျော။ မောစာတိ
(စောစာတိ?) အဋ္ဌိကကဒလီယော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၉-တို့နှင့်
ယှဉ်ကြည့်။

အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန (န) [အဋ္ဌိက+ကမ္မဋ္ဌာန] အဋ္ဌိက-
ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အဋ္ဌိသင်္ခာတဘာဝ-ကြည့်။

အဋ္ဌိကင်္ဂလ (ပု၊ န) [အဋ္ဌိ+ကင်္ဂလ၊ သက္ကတ-၌
ကင်္ဂာလ-ဟုရှိသည်။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂-၌ လည်း
ကင်္ဂာလ-ဟု ရှိသည်။] (၁) အသားမရှိသော
ရင်ရိုး၊ ကျောရိုး၊ ခေါင်းရိုး စသော အရိုး။
တမေန ဒက္ခော ဂေါဃာတကော ဝါ ဂေါဃာ-
တကန္တေဝါသိ ဝါ အဋ္ဌိကင်္ဂလံ သုနိက္ကန္တံ နိက္ကန္တံ
နိမ္မံသံ လောဟိတမက္ခိတံ ဥပသုမ္ဘေယျ။ မ၊ ၂။
၂၇။ အဋ္ဌိကင်္ဂလန္တိ ဥရုဋ္ဌိံ ဝါ ပိဋ္ဌိကဏှကံ ဝါ
သိသဋ္ဌိံ ဝါ။ တဉ္စ နိမ္မံသတ္တာ ကင်္ဂလန္တိ ဝုစ္စတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ ၎င်းဦးလည်းကြည့်။ (၂) အရိုးစု၊
အရိုးပုံ။ ကေပုဂ္ဂလဿ ဘိက္ခုဝေ ကပ္ပံ သန္ဓာ-
ဝတော သံသရတော သိယာ ဧဝံ မဟာအဋ္ဌိ-
ကင်္ဂလော အဋ္ဌိပုဉ္ဇော အဋ္ဌိရာသိ။ သံ၊ ၁။ ၃၉၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၀။ အဋ္ဌိကင်္ဂလောတိအာဒိနိ တိဏိ-
ပိ ရာသိဝေဝစနာနေဝ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အဋ္ဌိ-
ကင်္ဂလောတိ အဋ္ဌိဘာဂေါ၊ “အဋ္ဌိခလော” တိပိ
ပဋ္ဌန္တိ၊ အဋ္ဌိသဉ္ဇယောတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၈၀။

အဋ္ဌိကင်္ဂလကုဋိ (ထိ) [အဋ္ဌိကင်္ဂလ+ကုဋိ] အရိုး
စုဖြင့် ပြီးသော တဲအိမ်ငယ်သဖွယ် ဖြစ်သော
အတ္တဘော၊ အရိုးစုကောင်။ စိတ္တမက္ကဋ္ဌဿ နိဝါ-
သတော ဝါ ကုဋိ။ ယထာဟ အဋ္ဌိကင်္ဂလကုဋိ
စေသော၊ မက္ကဋ္ဌာဝသထော ဣတိ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။

အဋ္ဌိကင်္ဂလကုဋိကာ (ထိ) [အဋ္ဌိကင်္ဂလ+ကုဋိ-
ကာ] အရိုးစုဖြင့် ပြီးသော တဲအိမ်ငယ်သဖွယ်

ဖြစ်သောသူမ။ အဋ္ဌကင်္ဂလကုဋိကေ၊ မံသ-
နာရူပသိဗ္ဗိတေ။ ထေရ။ ၃၆၂။ အဋ္ဌကင်္ဂလ-
ကုဋိကေတိ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာမယကုဋိကေ။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၈။

အဋ္ဌကင်္ဂလသန္နိဘ (တိ) [အဋ္ဌကင်္ဂလ + သန္နိဘ]
အရိုးစုနှင့်တူသော။ အသိသန္နပမာ ကာမာ
အဋ္ဌကင်္ဂလသန္နိဘ။ ထေရီ။ ၄၃၂။

အဋ္ဌကင်္ဂလူပမ (တိ) [အဋ္ဌကင်္ဂလ + ဥပမာ] အရိုး
စုလျှင် ဥပမာရှိသော။ အရိုးစုနှင့်တူသော။ အဋ္ဌ-
ကင်္ဂလူပမာ ကာမာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ ဗဟု-
ဒုက္ခာ ဗဟုပါယာသာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၆၉-
၇၀။ မ၊ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ ၂။ ၂၇။ အံ၊ ၂။ ၈၅။ အဋ္ဌ-
ကင်္ဂလူပမာ ကာမာ အပ္ပဿာဒဋ္ဌေနာတိ
ပဿန္တော ဝိက္ခမ္ဘနတော ကာမေ ပရိဝဇ္ဇေတိ။
မဟာနိ။ ၅။

အဋ္ဌကစ္ဆက (ပု) [အဋ္ဌ + ကစ္ဆက] အစေ့များ
သောသစ်ကတိုးပင်။ ကစ္ဆကောတိ အဋ္ဌကစ္ဆ-
ကော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ အဋ္ဌကစ္ဆကောတိ အဋ္ဌ-
ဗဟုလကစ္ဆကော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။

အဋ္ဌကစ္ဆပ (ပု) [အဋ္ဌ + ကစ္ဆပ] ကျောက်ကုန်း၌
ချွန်ထက်သော အရိုးစုန်းရှိသောလိပ်။ ကစ္ဆပန္တိ
အဋ္ဌကစ္ဆပါဒိအနက်ဝိဓံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၉။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အဋ္ဌကစ္ဆပကုလ (န) [အဋ္ဌကစ္ဆပ + ကုလ] ကျောက်
ကုန်း၌ ချွန်ထက်သော အရိုးစုန်းရှိသော လိပ်-
အပေါင်း - မျိုး။ မဟာကုမ္မကုလန္တိ မဟန္တံ အဋ္ဌ-
ကစ္ဆပကုလံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ အဋ္ဌကစ္ဆပါ ငုစ္ဆန္တိ
ယေသံ ကပါလမတ္တကေ တိဿိတာ အဋ္ဌကောဋိ
ဟောတိ၊ တေသံ သမ္မဟော အဋ္ဌကစ္ဆပကုလံ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။

အဋ္ဌကဈာန (န) [အဋ္ဌက + ဈာန] အဋ္ဌကမဋ္ဌဌာန်း
ကို စီးဖြန်း၍ ရသောဈာန်၊ အဋ္ဌကဈာန်။
အဋ္ဌက (၃) အနက်လည်းကြည့်။ သော ဘိက္ခု
တံ အဋ္ဌကဈာနံ ပါဒကံ ကတော။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၈၈။

အဋ္ဌကတော (ကြိ၊ ဝိ) [အဋ္ဌက (အတ္ထ + ဣက) +
တော၊ အတ္ထော ယဿ အတ္ထိတိ အဋ္ဌကော၊
တ္ထ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတော။ အတ္ထယိတဗ္ဗော
ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဝါ အဋ္ဌကော။ 'အဋ္ဌက' ဣတိ
နာမသဒ္ဓတော တွာပစ္စယော ကာတဗ္ဗော။
ပါစိတ်ယော၊ ၁။ ၉၆။] အလို - အကျိုး - ရှိ
သည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၍၊ အလို - အကျိုး - ရှိ
ခြင်းကို ပြ၍။ ယော ကောစိမာ အဋ္ဌကတော
သုဏေယျ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂။ အဋ္ဌကတောတိ အတ္ထနော
အတ္ထိကဘာဝံ ကတော အတ္ထိကော ဟုတော
သက္ကမံ သုဏေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၆၀။ အဋ္ဌ-
လည်းကြည့်။

အဋ္ဌကတောန (ကြိ၊ ဝိ) [အဋ္ဌက + တောန၊ အဋ္ဌက-
တော-ကြည့်။] အလို - အကျိုး - ရှိသည်၏အဖြစ်
ကို ပြ၍၊ အလို - အကျိုး - ရှိခြင်းကို ပြ၍။
တဒဋ္ဌကတောန နိသမ္ပ ဓီရော။ သုတ္တနိ။ ၃၂၆။

အဋ္ဌကပဋိက္ကုလ (တိ) [အဋ္ဌက + ပဋိက္ကုလ]
စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိသော အရိုးစု၊ အရိုးစုစက်ဆုပ်
ဖွယ်။ "အဋ္ဌကပဋိက္ကုလံ အဋ္ဌကပဋိက္ကုလံ" န္တိ
မနသိကာရော ပဝတ္တေတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆-၇။

အဋ္ဌကပရိကိစ္ဆာ (တိ) [အဋ္ဌက + ပရိကိစ္ဆာ] အရိုးစု
တို့ဖြင့် - ပြမ်းသော - ပြည့်သိပ်သော။ နိဝေသနံ
အဋ္ဌကပရိကိစ္ဆံ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၄၂။ အဋ္ဌက-
ပရိပုဏ္ဏ (ဣ-မူကွဲ)။

အဋ္ဌကဘာဝနာ (ထိ) [အဋ္ဌက + ဘာဝနာ] စက်
ဆုပ်ဖွယ်အရိုးစု ရှုမှတ်ပွားများခြင်း ဘာဝနာ။
အဋ္ဌကဘာဝနာ။ အဋ္ဌိသညာ-ကြည့်။

အဋ္ဌကမဟပ္ပလသုတ္တ (န) [အဋ္ဌက + မဟပ္ပလ +
သုတ္တ] အဋ္ဌကသညာ၏အကျိုးကြီးပုံကို ပြသော
သုတ်။ အဋ္ဌကမဟပ္ပလသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ-
ပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၁၃။

အဋ္ဌကလျာဏ (န) [အဋ္ဌ + ကလျာဏ] သွားဟူ
သော အရိုး၏ကောင်းခြင်း။ ကေသကလျာဏံ

မံသကလျာဏံ အဋ္ဌကလျာဏံ ဆဝိကလျာဏံ
ဝယကလျာဏံ။...ဒန္တာ သုက္ကာ သမာ အဝိရဋ္ဌာ
ဥဿာပေတာ ဌပိတဝဇိရပန္နိ ဝိယ သမစ္ဆန္တိ-
သင်္ခပန္နိ ဝိယ စ သောဘန္တိ။ ဣဒံ အဋ္ဌကလျာဏံ
နာမ။ဓမ္မာဋ္ဌာ။၂၄၄-၅။

အဋ္ဌကလျာဏတာ (ထိ) [အဋ္ဌကလျာဏ + တာ]
သွားဟူသော အရိုး၏ကောင်းခြင်း ရှိသည်၏
အဖြစ်။ ဒုတ္တိံ သ ဒန္တာ သုဗ္ဗသိတာ ပရိဘုဒ္ဓ-
ပဝါဠပန္နိသဒ္ဓိသာ ဝဇိရပန္နိ ဝိယ ခါယန္တိ။ အယ-
မဿ အဋ္ဌကလျာဏတာ။ ဥဒါနာဋ္ဌ။၁၅၃။
(သာရတ္ထ။၃။၂၄၉-လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌကဝတ္ထု (န) [အဋ္ဌက + ဝတ္ထု] အဋ္ဌကဝတ္ထု၊
အရိုးတို့ကိုစုရုံး၍- အင်္ဂါဇာတ်-နိမိတ်-နေရာ၌
ရာဂစိတ်ဖြင့်လုံလပ်သော ရဟန်း၏- ဝတ္ထု-
အဋ္ဌပုတ်။ အဋ္ဌကဝတ္ထုမှ သုသာနံ ဂစ္ဆန္တဿာပိ
ဒုက္ကဋ်။ဝိဋ္ဌာ။၂၄၂။ (ဝိ။၁။၄၆-လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌကသင်္ခလိကာ (ထိ) [အဋ္ဌက + သင်္ခလိကာ]
အရိုးစု။ဣဓာဟံ အာဝုသော ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌာ ပဗ္ဗတာ
ဩရောဟန္တော အဒ္ဓသံ အဋ္ဌကသင်္ခလိကံဝေဟာ-
သံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ။၁။၁၄၄။သံ။၁။၄၄၆။အဋ္ဌကသင်္ခ-
လိကန္တိ သေတံ နိမ္မိသလောဟိတံ အဋ္ဌိသင်္ခာတံ။
ဝိဋ္ဌာ။၂။၉၇။ သံ။၄။၂။၂၀၀။ အဋ္ဌကသင်္ခလိကံ
သမံသလောဟိတံ နှာရသမ္ပန္နံ။... နိမ္မိသလော-
ဟိတမက္ခိတံ အပဂတမံသလောဟိတံ နှာရ-
သမ္ပန္နံ။ဒိ။၂။၂၃၅။မာ။၁။၇၄။၂။၄။မာ။၃။၁၃၄။
အံ။၂။၂၇။အဋ္ဌကသင်္ခလိကာ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌိသင်္ခာဋ္ဌ(ပု) [အဋ္ဌက + သင်္ခာဋ္ဌ] အရိုးစု။သင်္ခ-
ဝဏ္ဏော သုဒ္ဓအဋ္ဌကသင်္ခာဋ္ဌော ဥပဋ္ဌာတိ။သံ။
ဋ္ဌာ။၂။၂၁။

အဋ္ဌကသညာ (ထိ)[အဋ္ဌက + သညာ](က)အဋ္ဌက
နိမိတ်၌ အပ္ပနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောသညာ၊
အဋ္ဌကနိမိတ်၌ဖြစ်သော (ပဌမဈာန်နှင့်တကွဖြစ်
သော) သညာ၊ ထိုသညာ-အဦးရှိ-ပြဇာန်း-
သော ဈာန်၊ အဋ္ဌကဈာန်။ ဘိက္ခု ဥပန္နံ ဘဒြိကံ

သမာဓိနိမိတ္တံ အနုရုက္ခတိ အဋ္ဌကသညံ...ဥဒ္ဓါမာ-
တကသညံ။ ဒိ။၃။၁၇၉။ဧတ္ထ စ အဋ္ဌကသညာ-
ဒိကာ ပဉ္စေဝ သညာ ဝုတ္တာ။ ဒိ။ဋ္ဌာ။၂။၂၀၂။
အဋ္ဌကသညာဒိကာတိ အဋ္ဌကဇ္ဈာနာဒိကာ။
သညာသိသေန ဟိ ဈာန် ဝဒတိ။ ဒိ။ဋ္ဌာ။၂။၂၃၃။
အဋ္ဌကသညံ ဘာဝေတိ။ အံ။၁။၄၃။အသုဘ-
သညာ (အံ။ဋ္ဌာ။၁။၄၀၀)၊ ဥဒ္ဓါမာတကသညာ-
သဟဂတ (အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၂၄၃) တို့လည်းကြည့်။
(ခ) အရိုး-အရိုးစု-ဟု ပူးပေါင်းသောသုအား
ဖြစ်သောသညာ၊ ထိုသညာ - အဦးရှိ-ပြဇာန်း-
သော ဥပစာရဈာန်။ အဋ္ဌကသညာ ဘိက္ခဝေ
ဘာဝိတာ။သံ။၃။၁၁၃။အဋ္ဌကသညာတိ “အဋ္ဌကံ
အဋ္ဌက”န္တိ ဘာဝေန္တဿ ဥပန္နသညာ။ သံ။ဋ္ဌာ။
၂။၁။ ဥပန္နသညာတိ သညာသိသေန ဥပစာ-
ရဇ္ဈာန် ဝဒတိ။သံ။ဋ္ဌာ။၂။၄၄၀။

အဋ္ဌကသညာကမ္မဋ္ဌာန (န) [အဋ္ဌကသညာ + ကမ္မ-
ဋ္ဌာန] အဋ္ဌကသညာကမ္မဋ္ဌာန်း။တဿ ဘဂဝါ
အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေန္တော အဋ္ဌကသညာ-
ကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ ထေရါဋ္ဌာ။၁။၇၇။

အဋ္ဌကသညာဝသ (ပု) [အဋ္ဌကသညာ + ဝသ]
အဋ္ဌကသညာ၏ အစွမ်း။ အဋ္ဌကသညာဝသေန
စိတ္တဿ ကေဂ္ဂတာ အဝိက္ခေပေါ သမာဓိ။ပဋိသံ။
၄၀၊၉၂။

အဋ္ဌကသညာသဟဂတ (တိ) [အဋ္ဌကသညာ +
သဟဂတ] အဋ္ဌကသညာနှင့် တကွဖြစ်သော။
အဘိ။ဓ။၆၀။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အဋ္ဌက-
သညာသဟဂတံ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ။
သံ။၃။၁၁၃။ (အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၂၄၃-ကြည့်။)

အဋ္ဌကာယ (ပု) [အဋ္ဌ + ကာယ] အရိုးအပေါင်း။
အဋ္ဌကာယံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ။ ပဋိသံ။
၄၀၆။

အဋ္ဌကိဋ္ဌန (န) [အဋ္ဌ + ကိဋ္ဌန] အရိုးစုတို့၏-ပျော်
ရွှင်ခြင်း-မြူးတူးခြင်း။

အဋ္ဌကိဋ္ဌနသဒ္ဓိသ (တိ) [အဋ္ဌကိဋ္ဌန + သဒ္ဓိသ]အရိုး
စုတို့၏ - ပျော်ရွှင်-မြူးတူး - ခြင်းနှင့်တူသော။

တာသံ မဟလ္လကဘာဝေန အဋ္ဌိကိဋ္ဌနသဒိသံ
နစ္စံ ဒိသော။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၀၀။

အဋ္ဌိကုမ္မ (ပု) [အဋ္ဌိ + ကုမ္မ] ကျောက်ကုန်း၌ချွန်
ထက်သော အရိုးစွန်းရှိသောလိပ်။ ကုမ္မောတိ
အဋ္ဌိကုမ္မော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ အဋ္ဌိကစ္ဆပလည်း
ကြည့်။

အဋ္ဌိကောဋ္ဌိ (ထိ) [အဋ္ဌိ + ကောဋ္ဌိ] အရိုးစွန်း။ အဋ္ဌိ-
ကောဋ္ဌိ တုဏှေန ပဟရိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

အဋ္ဌိခလ (ပု) [အဋ္ဌိ + ခလ] အရိုးစု၊ အရိုးပုံ။
အဋ္ဌိကင်္ဂလ-ကြည့်။

အဋ္ဌိခါဒနိယ (တိ) [အဋ္ဌိ + ခါဒနိယ] အစေ့ခဲဖွယ်။
ဖလခါဒနိယံ အဋ္ဌိခါဒနိယံ ပိဋ္ဌခါဒနိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၉၉။ အဋ္ဌိခါဒနိယေ လာဗုဇဋ္ဌိ .. ထုဇိကဋ္ဌိတိ ဝေ-
မာဒိနိ အဋ္ဌိနိ ယာဝဇိဝိကာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။

အဋ္ဌိဂတ (တိ) [အဋ္ဌိ + ဂတ] အရိုးသို့တိုင်ရောက်
သော၊ အရိုးစုံသော။ အဋ္ဌိ ကတောတိ အတ္တံ
ကတော၊ ယထာ ဝါ န နဿတိ။ ဝေ အဋ္ဌိဂတံ
ဝိယ ကရောန္တော အဋ္ဌိ ကတော။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။

အဋ္ဌိစမ္ပနာရ (န) [အဋ္ဌိ + စမ္ပ + နာရ] အရိုး၊ အရေ၊
အကြော။

အဋ္ဌိစမ္ပနာရုပတ္တသရီရ (တိ) [အဋ္ဌိစမ္ပနာရ + မတ္တာ
+ သရီရ] အရိုး၊ အရေ၊ အကြောမျှသာ ကိုယ်ရှိ
သော၊ အရိုးပေါ် အရေတင်ရုံမျှသာ ကိုယ်ရှိ
သော၊ သူ။

အဋ္ဌိစမ္ပနာရုပတ္တသရီရတာ (ထိ) [အဋ္ဌိစမ္ပနာရု-
မတ္တသရီရ + တာ] အရိုး၊ အရေ၊ အကြောမျှသာ
ကိုယ်ရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ ပုဗ္ဗေပိ “ကိသာ” တိ
ဝဟာ ပုန “ကိသိကေ” တိ ဝစနံ အဋ္ဌိစမ္ပနာ-
ရုပတ္တသရီရတာယ အတိဝိယ ကိသဘာဝဒဿ-
နတ္ထံ ဝတ္ထံ။ ပေတ၊ ၄။ ၆၃။

အဋ္ဌိစမ္ပမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌိစမ္ပ + မတ္တာ] အရိုးနှင့်အရေ
မျှသာရှိသော၊ သူ။ ပရိသုဿိတော ကိသာ အဋ္ဌိ-
စမ္ပမတ္တာ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။

အဋ္ဌိစမ္ပာဝသေသ (တိ) [အဋ္ဌိစမ္ပ + အဝသေသ]
အရိုးနှင့်အရေသာလျှင် အကြွင်းအကျန်ရှိသော၊

သူ။ ဂေါဓာ ဇီဝိတေ နိရာလယာ ဟုတွာ အဋ္ဌိ-
စမ္ပာဝသေသာ ပဝေဓမာနာ နိက္ခမိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၇။

အဋ္ဌိစလ (ပု) [အဋ္ဌိ + အစလ?] အရိုးတောင်။
အဋ္ဌိစလောတိပိ ပဌန္တိ။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၈၀။ (သိ၊
က-မူကဲ့။)

အဋ္ဌိစိန္တ (တိ) [အဋ္ဌိ + ဆိန္တ] ဖြတ်အပ်သော
အရိုးရှိသော၊ အရိုးကို ဖြတ်အပ်သော၊ သူ။
အဋ္ဌိစိန္တာ ပါဏဟရာ၊ ဂဝါဿနေဟာရိနော။
ဝိ၊ ၃။ ၄၉၆။ မ၊ ၃။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၈။

အဋ္ဌိတ (တိ) [အာ + ဌာ + တ။ (အာသ္မိတ-သံ)]
ဆောက်တည်အပ်သော၊ ကြံစည်အပ်သော။
အဋ္ဌိတံ မေ မနသ္မိံ မေ အထော မေ ဟဒယေ
ကတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၈။ အဋ္ဌိတံ မေ မနသ္မိံ မေတိ
ယံ တုမေ ကထေထ၊ တံ မယာ အဓိဋ္ဌိတမေဝ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

အဋ္ဌိတ ၂ (တိ) [န + ဌိတ] (၁) မတည်သော၊ သူ။
အဋ္ဌိတာယေဝ ခေါ မေ မာရိသ ရုက္ခဓမ္မေ။ အံ၊
၂။ ၃၂၅။ အဋ္ဌိတာယေဝါတိ အဋ္ဌိတာယ ဝေ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။ (က) အယုတ်တရား ၂-ပါး၌
မတည်သော၊ သူ။ ယသ္မိံ ဌိတေ သာသနမဋ္ဌိ-
တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အဋ္ဌိတဿာတိ ကာမသုလ္လေ-
ကတ္တကိလမထာနယောဂသင်္ခါတေ အန္တဒ္ဓယေ
အဋ္ဌိတဿာတိ အတ္တော။ သာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၅။ (ခ) တည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိမရှိသော၊ သူ။ ဘဂဝါ ဟိ ဌိတိဟေတု-
ဘူတာယ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိယာ အဘာဝေန အဋ္ဌိ-
တောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇီရ၊ ၁၆။ (ဤအလို ဌိတိ၏
အကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိကိုပင် ဖလူပစာ
အားဖြင့် ဌိတိဟုခေါ်သည်။ နတ္ထိ ဌိတိ တေဿ
ဟု ဝိဂ္ဂဟ-ပြု။) (ဂ) ကုသလကမ္မပထတရား
၁၀-ပါး၌ မတည်သော၊ သူ။ လောကေ စောရဉ္စ
ဒသကုသလကမ္မပထေသု အဋ္ဌိတံ နာမ ဝဒန္တိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၁၄။ (၃) အနက်လည်းကြည့်။ (၂)
ယခု ထင်ရှား မတည်ရှိတော့သော၊ ပရိနိဗ္ဗာန်

စံပြီးသောသူ။ ဣပ္ပဒေ ပန “အဋ္ဌိတဿာတိ ပရိနိဗ္ဗာတဿပိ ဘဂဝတော”တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၆။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၅-၌လည်း အလားတူပင် ဆိုသည်။) (၃) ရပ်တည် မနေသော၊ ပြေးလွှားနေရလတ္တံ့သောသူ။ တဿှာ ဌိတောဟံ တုဝမဋ္ဌိတောသိ။ မ၊ ၂။၃၀၃။ တုဝမဋ္ဌိတောသိတိ တုဝံ အဋ္ဌိတောသိ၊ နိရယေ ဓာဝိဿသိ၊ အသုရကာယေ ဝါ ဓာဝိဿသိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။၃။၂၃၀။ အဋ္ဌိတော တံ ဌိတောမီတိ၊ လပသိ ဗြဟ္မစာရိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၄။ ဗြဟ္မစာရိနိ အဋ္ဌိတော သမာနော တံ ဌိတော အမှီဇုတိ လပသိ။ ဇာ၊ ၄။၅။၅၁၃။ (၄) မတန့်မရပ် - အမြဲမပြတ်သော။ ရာဇဂဟေ ပဏိတာနံ ဘတ္တာနံ ဘတ္တပဋိပါဋိ အဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။၇။ဝိ၊ ၄။ ၂၅၆။ အဋ္ဌိတာ ဟောတိတိ နိစ္စပုဝတ္တိနိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။၂။၂၆၅။ ဘတ္တပဋိပါဋိ အဋ္ဌိတာတိ ကုလပဋိပါဋိယာ ဒါတဗ္ဗာ ဘတ္တပဋိပါဋိ အဋ္ဌိတာ န ဌိတာ၊ အဗ္ဗောဓိန္ဒာ နိရန္တရပုဝတ္တတိ အတ္ထော။ဝိမတိ၊ ၂။၂၈ (ပရမ္မရဘောဇန-သိက္ခာပုဒ်အဖွင့်)။ အဓိဋ္ဌိတ-လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌိတကရဏ (န) [အဋ္ဌိတ+ကရဏ] မတန့်မရပ်ပဲပြုခြင်း၊ အမြဲမပြတ်ပြုခြင်း။ အဋ္ဌိတကာရိ-ကြည့်။

အဋ္ဌိတကာရိတာ (ထိ) [အဋ္ဌိတကာရိ + တာ] မတန့်မရပ် - အမြဲမပြတ် - ပြုလေ့ရှိသော သူ၏ အဖြစ်။ ဓိတိ စေသော အဋ္ဌိတကာရိတာယ။ မဟာနိ၊ ၄။၃၆၀။ နိစ္စံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ အဋ္ဌိတကာရိတာယ အကုသိတ-စိတ္တော စ ဘဝေယျ။သုတ္တနိ၊ ၄။၂။၂၁၆။

အဋ္ဌိတကာရိ (တိ) [အဋ္ဌိတ+ကာရ+ဏိ] မတန့်မရပ် - အမြဲမပြတ် - ပြုလေ့ရှိသောသူ။ အပ္ပမတ္တောတိ သက္ကစ္စကာရိ သာတစ္စကာရိ အဋ္ဌိတကာရိ။မဟာနိ၊ ၄။၅။ စူဠနိ၊ ၈၀။ အဋ္ဌိတကရဏေန အဋ္ဌိတကာရိ။မဟာနိ၊ ၄။၁၆၃။ သက္ကစ္စကာရိ

အဿ သာတစ္စကာရိ အဋ္ဌိတကာရိ။မဟာနိ။ ၂၉၃။ နိရန္တရကာရိတာယ အဋ္ဌိတကာရိ။၎င်း။ ၃၅၇။

အဋ္ဌိတကိရိယတာ (ထိ) [အဋ္ဌိတကိရိယာ + တာ] မတန့်မရပ် - ပြုသည်၏အဖြစ် - ပြုခြင်း၊ အမြဲမပြတ် - ပြုသည်၏အဖြစ် - ပြုခြင်း။ အပ္ပဋ္ဌိဝါနိတာ စ ပဓာနသိန္နိယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ သက္ကစ္စကိရိယတာ သာတစ္စကိရိယတာ အဋ္ဌိတကိရိယတာ အနောလိနဝုတ္တိတာ။ အဘိ၊ ၈။၂၆၄။ အဋ္ဌိတကိရိယတာတိ ခဏှံ အကတွာ အဋ္ဌပေတွာ ကရဏံ။အဘိ၊ ၄။၁။၄၃၅။

အဋ္ဌိတကိရိယာ (ထိ) [အဋ္ဌိတ + ကိရိယာ] မတန့်မရပ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ အမြဲမပြတ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ တဆက်တည်းပြုလုပ်ခြင်း။

အဋ္ဌိတဇလ (တိ) [အဋ္ဌိတ + ဇလ] မတန့်သော - ရပ်မနေသော - ရေရှိသော။ အပရိသုဏ္ဍိတဇလ-ကြည့်။

အဋ္ဌိတတပ (ပု) [အဋ္ဌိတ + တပ] အခြား - တပါး - သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ - မတည် - မရှိ - သော အကျင့်။ အဋ္ဌိတဝတ-ကြည့်။

အဋ္ဌိတတ္တ (န) [အဋ္ဌိတ + တ္တ] မတည်သည်၏ အဖြစ်၊ မတည်ခြင်း။ အန္တဒ္ဓယေ အဋ္ဌိတတ္တာယေဝ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒါယ သမ္မာ ဌိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၆။

အဋ္ဌိတဓမ္မ (ပု) [အဋ္ဌိတ + ဓမ္မ။ န + ဌိတဓမ္မ] မတည်သော သဘောရှိသော၊ တည်သော သဘောမရှိသော။ အဋ္ဌိတဓမ္မာ သဏော သကျပုတ္တိယာ ဝိဟရန္တိ။ ဒိ၊ ၃။၁၁၀။ အဋ္ဌိတဓမ္မာတိ န ဌိတသဘာဝိ။ ဇိဝါ နော အတ္တိတိ ယံ ယံ ဣစ္ဆန္တိ၊ တံ တံ ကထေန္တိ၊ ကဒါမိ မဂ္ဂံ ကထေန္တိ၊ ကဒါမိ ဖလံ ကဒါမိ နိဗ္ဗာနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ၄။၃။၉၆။ န ဌိတသဘာဝိတိ အနဝဋ္ဌိတသဘာဝိ။ ဒီ၊ ၃။၃၃။

အဋ္ဌိတပဓာနဝတ (န) [အဋ္ဌိတ + ပဓာန + ဝတ] အခြား - တပါး - သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ - မတည်

သော - မရှိသော - အားထုတ်ခြင်း အကျင့်၊ သူတပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဘုရားရဟန္တာ တို့၏ အကျင့်။ အဋ္ဌိတဝတ-ကြည့်။

အဋ္ဌိတဝတ (န) [အဋ္ဌိတ + ဝတ] တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ မတည်သော - မရှိသော - အကျင့်။ အဋ္ဌိတဝတံ ဘောတော ဂေါတမဿ ပဓာနံ အဟောသိ။ မ၊ ၂။ ၄၃၈။ အဋ္ဌိတဝတန္တိ အဋ္ဌိတ-တပံ။ ဣဒဉ္စိ ဝုတ္တံ ဟောတိ - ဘောတော ဂေါတမဿ အဋ္ဌိတပဓာနဝတံ အဟောသိ။ မ၊ ၉။ ၃။ ၃၀၈။ အဋ္ဌိတပဓာနဝတန္တိ အညတ္တ ကိသ္ဋိဉ္စိ ပုဂ္ဂလေ အဋ္ဌိတပဓာနဝတံ အနညဿ-ဓာရဏံဘောတော ဂေါတမဿ ပဓာနံ အဟော-သိ။ မ၊ ၉။ ၃။ ၂၀၉။

အဋ္ဌိတာ (ထိ) [အတ္ထိ + တာ] အလိုရှိသူ၏အဖြစ်၊ အလိုရှိခြင်း။ ယေ တံ မုနိ အဋ္ဌိတံ ဩဝဒေယျ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၈။ အဋ္ဌိတံ ဩဝဒေယျ။ သက္ကစံ ဩဝဒေယျ။ အဘိဏ္ဍိ ဩဝဒေယျ။ စူဠနိ။ ၈၂။ အဋ္ဌိတန္တိ သက္ကစံ၊ သဒါ ဝါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၃၀၆။ ဤစူဠနိ နှင့် ဋ္ဌ - တို့၌ ပဌမနည်းအလို ကတော ထည့်၍ အနက်ပေး။ နောက်နည်းအလိုကား အဋ္ဌိတာ-မဟုတ်၊ အဋ္ဌိတ-တည်း။ ၎င်းကြည့်။

အဋ္ဌတိ (ထိ) [န + ဌိတိ] မတည်တံ့ခြင်း။ ယာ စ စိတ္တဿ အဋ္ဌတိ၊ အယံ ဒိဋ္ဌိပက္ခော။ နေတ္ထိ။ ၇၃။ အဋ္ဌတိတိ အနဝဋ္ဌာနံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၅၀။

အဋ္ဌိတ္တစ (တိ) [အဋ္ဌိ + တစ] (၁) အရိုးလျှင် အရေခွံရှိသော။ အဋ္ဌိတ္တစော ဝါရိသယော အလောမော။ ဇာ၊ ၁။ ၇၈၊ ၁၄၈။ အဋ္ဌိမေဝဿ တစကိစ္စံ သာဓေတိတိ အဋ္ဌိတ္တစော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ အဋ္ဌိမေဝ တစော အဿာတိ အဋ္ဌိတ္တစော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ (န) (၂) အရိုးနှင့်အရေ။ အရိုး၊ အရေ။ အောက်ပုဒ်တို့ကြည့်။

အဋ္ဌိတ္တစမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌိတ္တစ + မတ္တာ] အရိုးနှင့် အရေမျှသော။

အဋ္ဌိတ္တစမတ္တာဝသေသ (တိ) [အဋ္ဌိတ္တစမတ္တ + အဝ-သေသ] အရိုးနှင့်အရေမျှ အကြွင်းအကျန်ရှိ သော။

အဋ္ဌိတ္တစမတ္တာဝသေသသရီရ (တိ) [အဋ္ဌိတ္တစမတ္တာ-ဝသေသ + သရီရ] အရိုးနှင့်အရေမျှကြွင်းကျန် သည့် ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော။ နဂါ၊ အဋ္ဌိတ္တစ-မတ္တာဝသေသသရီရာ အတိဝိယ ဗိဘစ္ဆဒဿနာ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၇၂။

အဋ္ဌိဇောဝန (န) [အဋ္ဌိ + ဇောဝန] အရိုးဆေးခြင်း။ ဇောဝနန္တိ အဋ္ဌိဇောဝနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။

အဋ္ဌိနဟာရသံယုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌိ + နဟာရ + သံယုတ္တ] အရိုးအကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့ယှက်အပ် သော။ အဋ္ဌိနဟာရသံယုတ္တော၊ တစမံသာဝလေ-ပနော။ သုတ္တနိ။ ၃၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ သဋ္ဌာ-ဓိကေဟိ တိဟိ အဋ္ဌိသတေဟိ နဝဟိ နှာရသ-တေဟိ စ သံယုတ္တတ္တာ အဋ္ဌိနဟာရသံယုတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၃၇။

အဋ္ဌိနိဿိတ (တိ) [အဋ္ဌိ + နိဿိတ] (၁) အရိုး - ဌိ - ကို - မှီသော။ အဋ္ဌိနိဿိတာ ပါဏာ အဋ္ဌိ-မိဉ္ဇနိဿိတာ ပါဏာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ (၂) အရိုး၌ မှီသော - အရိုး၌ ကပ်နေသော - အသား။ ယော အဋ္ဌိနိဿိတံ ခါဒတိ၊ သော ဘဏ္ဍာဂါရိ-ကော ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၉။

အဋ္ဌိန္ဒြိယ (န) [အဋ္ဌ + ဣန္ဒြိယ] ဂ-ပါးသောဣန္ဒြေ၊ ဣန္ဒြေ ဂ-ပါး။ ကတမာနိ တသ္မိံ သမယေ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၉။

အဋ္ဌိနာရုဓမ္မမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌိ + နာရု + ဓမ္မ + မတ္တ] အရိုး၊ အကြော၊ အရေမျှသာရှိသော။ တဿ ကာယော အပဂတမံသလောဟိတော အဋ္ဌိနာ-ရုဓမ္မမတ္တော မုဏ္ဍော အပေတဝတ္ထော အဟော-သိ။ ပေတ၊ ၄။ ၉၉။

အဋ္ဌိပက္ခ (တိ) (အဋ္ဌိ + ပက္ခ) အရိုးလျှင် အတောင် ရှိသော သတ္တဝါ၊ ပိတုန်းစသော သတ္တဝါမျိုး။ တေ (ပက္ခဇာတာ) လောမပက္ခာ စမ္ပပက္ခာ

အဋ္ဌိပက္ခာတိ တိဝိဓာ။ တတ္ထ မောရကုက္ကုဒ္ဓာ-
ဒယော လောမပက္ခာ၊ ဝဂ္ဂုလိအာဒယော စမ္မ-
ပက္ခာ၊ ဘမရာဒယော အဋ္ဌိပက္ခာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ တုမ္မလနာမိကာ စ အဋ္ဌိပက္ခာ
ကာဠမဟာဘမရာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။
ပက္ခိနောတိ ယေ ကေစိ အဋ္ဌိပက္ခာ ဝါ စမ္မပက္ခာ
ဝါ လောမပက္ခာ ဝါ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အဋ္ဌိပက္ခာ
ဘမရာတုပ္ပဋ္ဌာဒယော(ဘမရာတုမ္မလာဒယော?)။
စမ္မပက္ခာ ဇေတသိင်္ဂါလာဒယော (ဇေတကက-
လိင်္ဂါဒယော ? ဇေတကဘိင်္ဂါဒယော ?)။
လောမပက္ခာ ဟံသမောရာဒယော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။

အဋ္ဌိပါကာရ (ပု) [အဋ္ဌိ + ပါကာရ] အရိုးတံတိုင်း။
သောသိတော မယာ အဿုသမုဒ္ဒေ၊ ဘိန္နော
အဋ္ဌိပါကာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။

အဋ္ဌိပုဉ္ဇ (ပု) [အဋ္ဌိ + ပုဉ္ဇ] အရိုးစု၊ အရိုးပုံ။ သိယာ
ဝေ မဟာ အဋ္ဌိကကံလော အဋ္ဌိပုဉ္ဇော အဋ္ဌိရာသိ။
သံ၊၁။၃၉၂။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ အဋ္ဌိပုဉ္ဇောတိ
အဋ္ဌိသမ္မဟော။ အဋ္ဌိရာသိတိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၈၁။ အဋ္ဌိကကံလ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌိပုဉ္ဇမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌိပုဉ္ဇ + မတ္တ] အရိုးစုမျှ
ဖြစ်သော။ အဋ္ဌိနိ ဝေ အဋ္ဌိပုဉ္ဇမတ္တော ဝေါယံ
သဃာဋ္ဌောတိ ဒဿေတိ။ မူလဒ္ဓိ၊၂။၁၅၃။

အဋ္ဌိပုဉ္ဇသုတ္တ (န) [အဋ္ဌိပုဉ္ဇ + သုတ္တ] သံသရာ၌
ကျင်လည်သူ၏ အရိုးပုံ အကြောင်းကို ဟော
သောသုတ်။ အဋ္ဌိပုဉ္ဇသုတ်။ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊
၁-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆-၇။

အဋ္ဌိပုဉ္ဇ (ပု) [အဋ္ဌိ + ပုဉ္ဇ] အရိုးအထုပ်၊ အရိုးထုပ်။
အဋ္ဌိပုဉ္ဇေ အဋ္ဌိပုဉ္ဇော၊ နိဗ္ဗတ္တော ပူတိနိ ပူတိကာ-
ယမိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၄၀။

အဋ္ဌိဘာဂ (ပု) [အဋ္ဌိ + ဘာဂ] အရိုး အဖို့အစု၊
အရိုးစု။ အဋ္ဌိကကံလောတိ အဋ္ဌိဘာဂေါ။ “အဋ္ဌိ-
ခလော” တိပိ ပဋ္ဌန္တိ၊ အဋ္ဌိသဉ္ဇယောတိ အတ္တော။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၈၀။

အဋ္ဌိမတ္တ (န) [အဋ္ဌိ + မတ္တ] အရိုးမျှ။ ဇီဝိတက္ခယံ
ပါပေတွာ အဋ္ဌိမတ္တံ သေသေတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။

အဋ္ဌိမတ္တသီသ (တိ) [အဋ္ဌိမတ္တ + သီသ] (အသား
မရှိသည်ဖြစ်၍) အရိုးမျှသာဦးခေါင်းရှိသော၊သူ။
အဋ္ဌိသီသ-ကြည့်။

အဋ္ဌိမတ္တသေသ (တိ) [အဋ္ဌိမတ္တ + သေသ] အရိုးမျှ
အကြွင်းအကျန်ရှိသော။ သဗ္ဗေ ခါဒိတွာ အဋ္ဌိ-
မတ္တသေသေ အကံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။

အဋ္ဌိမယ (တိ) [အဋ္ဌိ + မယ] အရိုးဖြင့်ပြီးသော၊
အရိုးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော။ ယော ပန ဘိက္ခု
အဋ္ဌိမယံ ဝါ ဒန္တမယံ ဝါ ဝိသာဏမယံ ဝါ
သုစိသရုံ ကာရာပေယျ။ ဝိ၊၂။၂၁၇။ (ဝိ၊၄။
၂၅။ ဝိ၊၅။၄၀-တို့လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌိမိဉ္ဇ (န) [အဋ္ဌိ + မိဉ္ဇ။ ဤပုဒ် သီမူတို့၌ ‘အဋ္ဌိ-
မိဉ္ဇာ’ ဟု အာကာရန္တနှင့် ရှိသည်။ အဘိ၊ဝိ၊၈၄၊
၂၀၀-စသည် ကြည့်။ ဓာန်၊ ၅၉၃-၌ လည်း
မိဉ္ဇာဟု အာကာရန္တပင်ထင်သည်။ သက္ကတ-၌
ကား မဇ္ဇန်-ဟု န-ကာရန္တ နှင့် ရှိသည်။ ပုလ္လိင်
တည်း။] ရိုးတွင်းခြင်ဆီ။ အဋ္ဌိ - ကြည့်။ အဋ္ဌိ-
မိဉ္ဇန္တိ တေသံ တေသံ အဋ္ဌိနံ အဗ္ဘန္တရဂတံ မိဉ္ဇံ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ
တေသံ တေသံ အဋ္ဌိနံ အဗ္ဘန္တရေ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၁။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၄၀-၁-လည်း
ကြည့်။)

အဋ္ဌိမိဉ္ဇကာယ (ပု) [အဋ္ဌိမိဉ္ဇ + ကာယ] ရိုးတွင်း
ခြင်ဆီ အပေါင်း။ အဋ္ဌိမိဉ္ဇကာယံ အနိစ္စတော
အနုပဿတိ။ ပဋိသံ။ ၄၀၆။

အဋ္ဌိမိဉ္ဇနိဿိတ (တိ) [အဋ္ဌိမိဉ္ဇ + နိဿိတ] ရိုးတွင်း
ခြင်ဆီ-၌-ကို - မှီသော။ အဋ္ဌိနိဿိတ-ကြည့်။

အဋ္ဌိယကပိဏ္ဏ (န) [အဋ္ဌိ + ယကပိဏ္ဏ] အရိုးနှင့်
အသားစိုင် အသားတစ်။ ကုတဿ အဋ္ဌိယက-
ပိဏ္ဏမေတိ။ သံ၊၁။၂၀၈။ (အဋ္ဌိ - ၌ ဆန်းဒိဃ။)
ကုတဿ အဋ္ဌိယကပိဏ္ဏမေတိတိ အဿ သတ္တဿ
အဋ္ဌိယကပိဏ္ဏေ ကုတော အာဂစ္ဆတိ။ ဧတေ စ
အဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန တိဏိ အဋ္ဌိသတာနိ၊ ယကပိဏ္ဏ-
ဂ္ဂဟဏေန နဝ မံသပေသိသတာနိ ဂဟိတာနိ။....
အထဿ ဣမာနိ စ အဋ္ဌိနိ ဣမာ စ မံသပေ-

သိယော ကုတော အာဂစ္ဆန္တိတိ ပုစ္ဆတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၇၄။

အဋ္ဌိရာသီ (ပု) [အဋ္ဌိ + ရာသီ] အရိုးစု၊ အရိုးပုံ။
အဋ္ဌိပုဉ်-ကြည့်။

အဋ္ဌိလ္လ (ပုန) [ဤပုဒ်ကို ပုဆစ်ဒူး အနက်ဟော
သက္ကတ - အဗ္ဗဝတ်-သဒ္ဒါနှင့် အလားတူဟု ကြံ
သင့်သည်။ အဋ္ဌိ နောင် အဿတ္တိ၌ လ-ပစ္စည်း
သက်၍ လ-ကို ဒွေဘော်ပြု၍ ပြီးစေသင့်၏။ပါ။
ဂ၊၂၊၁၂-သုတ်နှင့် အမရ၊ ၁၆။၇၂- တို့ ကြည့်။
ပါစိတ်ယော၊၂။ ၁၀၇-၌ကား အဋ္ဌိ + အလ္လဟု
ကြ၍ အဋ္ဌိလ္လေနာတိ အဒ္ဓနေန အဋ္ဌိနာ-ဟု ဖွင့်
သည်။] ခြေသလုံး - ခြေထောက် - ရိုး။ နှား
ခြေထောက်ရိုး။ တေန ခေါ် ပန သမယေန
ဘိက္ခုနိယော အဋ္ဌိလ္လေန ဇဃနံ ဃံသာပေန္တိ။
ဝိ၊၄။၄၅ဂ။ အဋ္ဌိလ္လေနာတိ ဂေါဇဃိဋ္ဌိကေန။
ဝိ၊၄။၄။၁၂၉။ အဋ္ဌိလ္လေနာတိ အဒ္ဓနေန အဋ္ဌိနာ။
ဂေါဇဃိဋ္ဌိကေနာတိ ဣမိနာ အဋ္ဌိနော သမ္ပန္နံ
ဒဿေတိ။ ပါစိတ်ယော၊၂။၁၀၇။

အဋ္ဌိဝေ (ပု) [အဋ္ဌိ + ဝေဓ] (၁) အရိုးထိ - ကွဲ-
ပေါက် - အောင် ထိုးခြင်း။အဋ္ဌိဝေဓဝိဒ္ဓ-ကြည့်။
(၂) အရိုးထိအောင် ထွင်းဖောက် အပ်သော။
အဋ္ဌိဝေဓပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

အဋ္ဌိဝေဓပုဂ္ဂလ (ပု) [အဋ္ဌိဝေဓ + ပုဂ္ဂလ] အရိုးထိ
အောင် ထွင်းဖောက်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ အဋ္ဌိ-
ဝေဓပုဂ္ဂလာ နာမေတေ ဝဋ္ဋေတော ဝဋ္ဋေတော
ဂါဠိ ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာတိ စိန္တေတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၉။အဋ္ဌိ-
ဝေဓိ (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အဋ္ဌိဝေဓဝိဒ္ဓ (တိ) [အဋ္ဌိဝေဓ + ဝိဒ္ဓ] အရိုးထိ -
ကွဲ-ပေါက်-အောင်ထိုးခြင်းဖြင့် ထိုးအပ်သော။
သေယျထာပိ သော ဘိက္ခုဝေ ဘဒြော အဿာ-
ဇာနိယော အဋ္ဌိဝေဓဝိဒ္ဓေါ သံဝိဇ္ဇတိ သံဝေဂံ
အာပဇ္ဇတိ။ အံ၊၁။၄၃၁။ အဋ္ဌိဝေဓဝိဒ္ဓေါတိ
အဋ္ဌိ ဘိန္ဒန္တေန ဝေဓေန ဝိဒ္ဓေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၉။

အဋ္ဌိဝေဓိ (တိ) [အဋ္ဌိ + ဝိဓ + ဣ] (၁) အရိုးကို
ထွင်းဖောက်ရူးဝင်တတ်သော။ဝစ္ဆဒန္တမုခါ သေ-

တာ၊ တိက္ခဂ္ဂါ အဋ္ဌိဝေဓိနော။ ဇာ၊၂။၂၁၄။
(၂) (က)အရိုးကိုထွင်းသကဲ့သို့ထွင်းအပ်သော။
သူ။(ခ) အရိုးကို ထွင်းသကဲ့သို့သော ထွင်းအပ်
သောသူနှင့်တူသော၊ အယူကိုစွန့်အောင် အစွမ်း
ကုန် ပြုလုပ်အပ်သော၊သူ။ အဋ္ဌိဝေဓိ အယံ ပုဂ္ဂ-
လော၊မယာပေတ္တ ဂန္တဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ အဋ္ဌိ-
ဝေဓိ ဝိယ ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အဋ္ဌိဝေဓိ၊ ယထာ အဋ္ဌိ-
ဝိဇ္ဈိတော အဋ္ဌိမိဉ် အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ၊ ဧဝံ ဝိဇ္ဈိ-
တဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ အယံ ပန အဋ္ဌိဝေဓိ ဝိယ
အဋ္ဌိဝေဓိ၊ ယထာ သော လဒ္ဓိံ ဝိဿဇေတိ၊
ဧဝံ ပဋိပဋ္ဌိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

အဋ္ဌိသင်္ခလိကမတ္တာ (ထိ) [အဋ္ဌိ + သင်္ခလိကာ +
မတ္တာ] အရိုးစုမျှ။ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာ-ကြည့်။

အဋ္ဌိသင်္ခလိကာ (ထိ) [အဋ္ဌိ + သင်္ခလိကာ] အရိုးစု။
ယဒါ စ ခါယိတာ အာသိ၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာ
ကတာ။ ပေတ။၁၆၄။ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာ ကတာတိ
အဋ္ဌိသင်္ခလိကမတ္တာ ကတာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၆။
အဋ္ဌိကသင်္ခလိကာ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌိသင်္ခာဠေတ (တိ) [အဋ္ဌိသင်္ခာဠ + ဠေတ]
အရိုးဆက်တို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးသော၊သူ။ အပ္ပမံ-
သလောဟိတတ္တာ ဟိ အဋ္ဌိသင်္ခာဠေတော
ကေန ပဿေန သယံတုံ န သက္ကောန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၅။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၂-၌ အဋ္ဌိ-
သင်္ခာတဠေတ-ဟုရှိသည်။)

အဋ္ဌိသင်္ခာတ (ဠ) (တိ) [အဋ္ဌိ + သင်္ခာတ] (၁)
အရိုးတို့ဖြင့် - ဆက်စပ်-ပေါင်းစပ်-အပ်သော။
ကိမေဝိဒံ သရိရံ...အဋ္ဌိသင်္ခာတံ နာရသမ္ပန္နံ။
မဟာနိ၊၁၄၀။အဋ္ဌိသင်္ခာတန္တိ...အဋ္ဌိဟိ ဃဋ္ဌိတံ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၃။ (ပု) (၂) အရိုးတို့၏ အပေါင်း၊
အရိုးစု။ အပိ စ အဋ္ဌိသင်္ခာဠော (....သင်္ခာ-
တော?)၊ ဂစ္ဆတေ'သ မဟာပထေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၂၁။ ဗဒ္ဒန္တိ အဋ္ဌိသင်္ခာဠံ၊ အဂါရမိဝ ဝလ္လိယော။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၇။

အဋ္ဌိသင်္ခာတသိတ (တိ) [အဋ္ဌိသင်္ခာတ + သိ-
တ] အရိုးအပေါင်းဖြင့် ဆက်စပ်အပ်သော။ အဋ္ဌိ-

သင်္ဘာတသင်္ခတော၊ နှာရုသုတ္တနိဗ္ဗနော။ ထေရ။
၃၀၄။ အဋ္ဌိသင်္ဘာတသင်္ခတောတိ အတိရေက-
တိသတာနံ အဋ္ဌိနံ သင်္ဘာတေန သင်္ခတော
သမ္ပန္နော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

အဋ္ဌိသင်္ဘာတဘာဝ (ပု) [အဋ္ဌိသင်္ဘာတ + ဘာဝ]
အရိုးအပေါင်း - အရိုးစု - ၎် အဖြစ်။ အပိ စ
မဟာတိဿတ္ထေရဿ ဒန္တဋ္ဌိကမတ္တာဝလောက-
နေန သကလိတ္တိသရီရဿ အဋ္ဌိသင်္ဘာတဘာဝေန
ဥပဋ္ဌာနာဒိနိဗ္ဗေတ္တ နိဗ္ဗဿနာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၇။

အဋ္ဌိသဉ္ဇယ (ပု) [အဋ္ဌိ + သဉ္ဇယ] အရိုးစု၊ အရိုးပုံ။
ကေဿေဓကန ကပ္ပေန၊ ပုဂ္ဂလဿဋ္ဌိသဉ္ဇယော။
သံ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၆။

အဋ္ဌိသညာ (ထိ) [အဋ္ဌိ + သညာ] အရိုး - အရိုး
စု - ဟူသော - အမှတ် - သညာ၊ အရိုးစု
ဘာဝနာ။ ကေဝလံ အဋ္ဌိသညာယ၊ အဖရိ ပထဝီ
ဣမံ။ ထေရ၊ ၂၂၄။ အဋ္ဌိသညာယာတိ အဋ္ဌိက-
ဘာဝနာယ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ အဋ္ဌိကသညာ-
လည်းကြည့်။

အဋ္ဌိသတ (န) [အဋ္ဌိ + သတ] အရိုးတို့၏တရာ၊
တရာသောအရိုး။ ကေဝလံ တု ဣမာနိ သာမိ-
ကာနိ တီဏိ အဋ္ဌိသတာနိ နဝဟိ နှာရုသတေဟိ။
ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၀။

အဋ္ဌိသတတ္တယ (န) [အဋ္ဌိသတ + တတ္တယ] တရာ
သော အရိုးတို့၏ သုံးခုတို့၏ အပေါင်း၊ အရိုး
သုံးရာတို့၏အပေါင်း။ ဝေမေဝံ န နဝပေသိ-
သတပုဘေဒံ မံသံ ဇာနာတိ “မယာ အဋ္ဌိ-
သတတ္တယံ အနုလိတ္တ”န္တိ။ ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၆။

အဋ္ဌိသန္ဓိ (ပု) [အဋ္ဌိ + သန္ဓိ] အရိုးဆက်။ ဩကာ-
သတော အဋ္ဌိသန္ဓိနံ အဗ္ဘုဒ္ဓနကိစ္စံ သာဓယမာနာ
အသိတိသတသန္ဓိနံ အဗ္ဘန္တရေ ဌိတာ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။ ဒုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၄။

အဋ္ဌိသမူဟ (ပု) [အဋ္ဌိ + သမူဟ] အရိုးတို့၏
အပေါင်း၊ အရိုးအပေါင်း။ အဋ္ဌိပုဉ္ဇ-ကြည့်။

အဋ္ဌိသိရာစမ္ပ (န) [အဋ္ဌိ + သိရာ + စမ္ပ] အရိုး၊
အကြော၊ အရေ။

အဋ္ဌိသိရာစမ္ပမတ္တသရီရ (တိ) [အဋ္ဌိသိရာစမ္ပ +
မတ္တ + သရီရ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အဋ္ဌိသိရာစမ္ပသရီရ (တိ) [အဋ္ဌိသိရာစမ္ပ + သရီရ]
အရိုး၊ အကြော၊ အရေမျှသာ ကိုယ်ရှိသော။ သူ။
အတိကိသော ဝါ မန္တမံသလောဟိတော အဋ္ဌိ-
သိရာစမ္ပသရီရော ဝိယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ အဋ္ဌိ-
သိရာစမ္ပသရီရောတိ အဋ္ဌိသိရာစမ္ပမတ္တသရီရော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။

အဋ္ဌိသီသ (တိ) [အဋ္ဌိ + သီသ] အရိုး ဦးခေါင်း
ရှိသော၊ အသားမရှိသည်ဖြစ်၍ အရေဖြင့်ဖုံးအုပ်
သော အရိုးမျှသာ ဦးခေါင်းရှိသော။ သူ။ အညေ
ပန ဇနာ အပရိပုဏ္ဏသီသာ ဟောန္တိ။ ကေစိ
ကပိသီသာ၊ ကေစိ ဖလသီသာ၊ ကေစိ အဋ္ဌိ-
သီသာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ အဋ္ဌိသီသာတိ မံသဿ
အဘာဝတော အဘိဝိယ အဋ္ဌိတာယ၊ ပကန-
ဘာဝတော ဝါ တစောနဒ္ဒအဋ္ဌိမတ္တသီသာ။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၄၂။

အဋ္ဌိသေန (ပု) အဋ္ဌိသေနမည်သော ဘုရား
အလောင်းပုဏ္ဏား။ ယေမေ အဟံ န ဇာနာမိ၊
အဋ္ဌိသေန ဝနိဗ္ဗကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၁။ (ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၃၁-လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌိသေနကုမာရ (ပု) [အဋ္ဌိသေန + ကုမာရ]
အဋ္ဌိသေန အမည်ရှိသော သတို့သား။ အဋ္ဌိသေန-
ကုမာရောတိဿ နာမံ ကရိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။

အဋ္ဌိသေနဇာတက (န) [အဋ္ဌိသေန + ဇာတက]
အဋ္ဌိသေနဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ သတ္တကနိပါတ်၊
၁-ဝဂ်၊ ၈-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၀-
၃၃၄-ကြည့်။

အဋ္ဌိဿရ (ပု) အဋ္ဌိဿရ အမည်ရှိသော (ပစ္စေက-
ဗုဒ္ဓါ။) ဒေဝဒတ္တော မဟာရာဇေ အဋ္ဌိဿရော
နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၆။
သော ဟိ ဣတော သတသဟဿကပ္ပမတ္တကေ
အဋ္ဌိဿရော နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။

အဋ္ဌတ္တရ (တိ) [အဋ္ဌ + ဥတ္တရ] (က) ရှစ်ခု
အလွန်။ (ခ) ပိုလွန်သော ရှစ်ခုရှိသော၊ ရှစ်ခု
အပိုအလွန်ရှိသော။

အဋ္ဌတ္တရသတ (န) [အဋ္ဌတ္တရ + သတ] ရှစ်ခု
အပိုအလွန်ရှိသော တရာ၊ တရားရှစ်။ ဂန္ဓော-
ဒကသဋ္ဌာနံ အဋ္ဌတ္တရသတေန နှာပေတွာ။ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၈၂။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + ဥပ္ပတ္တိ။ ထွ-ကို ဋ္ဌ-ပြ။အဋ္ဌ-
ပ္ပတ္တိက-ကြည့်။] တရားဟောတော်မူခြင်း၏-အ-
ကြောင်းဝတ္ထု ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ အကြောင်း
အဖြစ် အပျက်၊ တရားဟောရန် ဖြစ်ပေါ်လာ
သော အကြောင်း၊အဋ္ဌပ္ပတ္တိ။ ဣမဿ သုတ္တဿ
အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ။အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ ဟိ ဣဒံ
ဘဂဝတာ နိက္ခိတ္တံ။ ကတရာယ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ။....
ဣတိ ဣဒံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ ကတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၅၁။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇-ဂ။ ၃ဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇-တို့လည်း
ကြည့်။) အယံ ဒေသနာ ကတမာယ
အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ ဒေသိတာတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၀၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၆၂၊၁၈၃-တို့
လည်းကြည့်။)

အဋ္ဌပ္ပတ္တိက (တိ) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိ+ဣက] (၁)
အကြောင်း အဋ္ဌပ္ပတ်ရှိသော သုတ္တန်ကွေ့ပ၊
အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ခြင်း-တရားဟောရန်
ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်း-ရှိသော သုတ်
ကို-ချထား-ဟောကြား-ခြင်း။ စတ္တာရေ
ဟိ သုတ္တန်ကွေ့ပ၊ အတ္တဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာသ-
ယော ပုစ္ဆာဝသိကော အဋ္ဌပ္ပတ္တိကောတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁။၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂။ (၃ဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇။ သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၂-တို့လည်းကြည့်။) ယာနိ ယန တာနိ ဥပ္ပန္နံ
ကာရဏံ ပဋိစ္စ ကထိတာနိ။....တေသံ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ-
ကော နိက္ခေပေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄။ သုတ္တ-
ဒေသနာယ ဝတ္ထုဘူတဿ အတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိ
အတ္ထပ္ပတ္တိ၊ အတ္ထပ္ပတ္တိ ဝေ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ ထွ-

ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ၊ သာ တေဿ
အတ္တိတိ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော။ အထ ဝါ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ
ဝေ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂-၃။
အရဏိယတော အတ္ထော၊ သုတ္တဒေသနာယ
ဝတ္ထု။ အတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထပ္ပတ္တိ၊ အတ္ထပ္ပတ္တိ-
ယေဝ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ၊ သာ တေဿ အတ္တိတိ အဋ္ဌ-
ပ္ပတ္တိကော။ အထ ဝါ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယေဝ အဋ္ဌ-
ပ္ပတ္တိကော။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၇။ (၃ဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈။ မ၊ဋ္ဌ-
၁။၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇-ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၈။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၂၁၈-တို့လည်းကြည့်။) (၂)
အဋ္ဌပ္ပတ္တိနှင့် အနက်တူ။ (၁) အနက် ဋ္ဌ၊ဋီ-တို့
ကြည့်။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိကတ (ထိ) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိက+တာ]အဋ္ဌ-
ပ္ပတ်၏ အဖြစ်။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိကတာဝစန (န) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိကတာ+
ဝစန] အဋ္ဌပ္ပတ်၏အဖြစ်ကိုဆိုခြင်း။ သုတ္တေက-
ဒေသံ ပန သန္ဓာယ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကတာဝစနံ။ သံ၊
ဋီ၊၁။၁၇၆။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလ (ပု) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိ+ကာလ] တရား
ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထု ဖြစ်
ပေါ်ရာကာလ။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလာဘိကနံ (န) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလ +
အဘိကနံ] (၁) တရားဟောတော်မူခြင်း၏ အ
ကြောင်းဝတ္ထုဖြစ်ပေါ်ရာ ကာလကို ငုံ့လင့်ခြင်း။
(၂) တရားဟောတော် မူခြင်း၏ လိုအပ်သော
အကြောင်းပတ္တုဖြစ်ပေါ်ရာကာလ။ အကြောင်း
ဝတ္ထု ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌ တရားဟောတော်
မူခြင်း၊ အပိ စ စတူဟိ ကာရဏေဟိ ဗုဒ္ဓါ
ဘဂဝန္တော စာရိကံ စရန္တိ၊ ဇယဝိဟာရဝသေန
သရီရဖာသုကတ္တယ၊ အတ္ထပ္ပတ္တိကာလာဘိ-
ကနံနတ္တယ၊ဘိက္ခုနံ သိက္ခာပဒပညာပနတ္တယ၊
တတ္ထ တတ္ထ ပရိပါကဂတိန္ဒြိယေ ဗောဓနေယျ-
သတ္တေ ဗောဓနတ္တယာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။
အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလာဘိကနံနတ္တယာတိ အဂ္ဂိက္ခ-
န္နောပမသုတ္တ မဃဒေဝဇာတကာဒိ ဒေသနာနံ

ဝိယ ဓမ္မဒေသနာယ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလံ အာကခံ-
မာနေန၊ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇။ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလာဘိ-
ကခံနတ္ထာယာတိ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တမသ-
ဒေဝဇာတကာဒိဒေသနာနံ ဝိယ ဓမ္မဒေသနာယ
အဘိကခိတဗ္ဗအဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလတ္ထာယ၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ-
ကာလဿ ဝါ အဘိကခံနတ္ထာယ၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ-
ကာလေ ဓမ္မဒေသနတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၆။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိယုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌပ္ပတ္တိ + ယုတ္တ] အကြောင်း
အဖြစ်အပျက်-အဋ္ဌပ္ပတ်-နှင့် ယှဉ်သော။ ဓမ္မံ
ဝါ ဒေသေဿာမာတိ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယုတ္တံ သုတ္တံ ဝါ
ပုဗ္ဗစရိတကာရဏယုတ္တံ ဇာတကံ ဝါ ကထယိ-
ဿာမ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယုတ္တန္တိ ပစ္စုပ္ပန္န-
ဝတ္ထု နိဿာယ ပဝတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၂။

အဋ္ဌ(ဋ္ဌ)သဘမတ္တ (တိ) [အဋ္ဌ + ဥသဘ + မတ္တာ]
ရှစ်ဥသဘ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အဋ္ဌသဘ-
မတ္တံ ဌာနံ ပက္ခန္နိက္ခာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၅။

အဋ္ဌ(ဋ္ဌ)သဘဝိတ္တတ (တိ) [အဋ္ဌ၊သဘ +
ဝိတ္တတ] ရှစ်ဥသဘကျယ်သော။ အဋ္ဌသဘဝိတ္တတံ
မဂ္ဂံ သမံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၇။

အဋ္ဌ(ဋ္ဌ)သဘဝိတ္တာရ (တိ) [အဋ္ဌ၊သဘ +
ဝိတ္တာရ] ရှစ်ဥသဘကျယ်သော။ အဋ္ဌသဘ-
ဝိတ္တာရံ အာဂမနမဂ္ဂံ သမတလံ ကတွာ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၇။၃၆၉။ အဋ္ဌသဘဝိတ္တာရေန မဂ္ဂေန....
ပါယာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ အဋ္ဌသဘဝိတ္တာရာယ
နဒိယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။

အဉံသိ (ကြိ) } ခုံသတိ-ကြည့်။
အဉံသိ (ကြိ) }

အဉ (ပု) [အဉ + အ။ နိတိ၊ဓာ။ ၄၄-ကြည့်။]
တရား၊ အမှုအခင်း၊ တရားမှုခင်း၊ တရား တ
ဘောင်၊ တရားအဆုံးအဖြတ်၊ အဓိကရုဏ်း။
“အဉံ ကရိဿာမိ”တိ ဒုတိယံ ဝါ ပရိယေသတိ
ဂစ္ဆတိ ဝါ။ ဝိ၊၂။၂၉၀။ ဥဿယဝါဒိကာ ဘိက္ခုနီ
အဉံ ကရောန္တိ တိဿော အာပတ္တိယော အာ-
ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၁၂၇။ ဗဟူ အဉော မေ တိရိတာ။

ဇာ၊၁။၁၅၇။ အဉောတိ ဝေါဟာရိကဝိနိစ္ဆယော
ဝုစ္ဆတိ၊ ယံ ပဗ္ဗဇိတာ “အဓိကရဏ”န္တိပိ ဝဒန္တိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၀။ အဉ-လည်းကြည့်။

အဉကရဏ (န) [အဉ + ကရဏ] (၁) တရား-
ဆုံးဖြတ် - စီရင် - ရာ ဌာန၊ တရားရုံး။ တဿ
မယံ ဘန္တေ အဉကရဏေ နိသိန္ဓဿ အန္တရန္တရာ
ကထံ သြပါတေန္တိ။ မ၊၂။၃၂၄။ အဉကရဏေ
နိသိန္ဓော ပဿာမိ။ သံ၊၁။၇၄။ (အဉော?)
ဝိနိစ္ဆယော ကရိယတိ တောတိ အဉကရဏံ၊
ဝိနိစ္ဆယဌာနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။ (၂) တရားတွေ
ခြင်း။ အဉကရဏတ္ထာယ ဝိနိစ္ဆယမဟာမတ္တာနံ
သန္တိကေ ဝိဝေဓာနာ။ ကခံ၊၂။၂၉၇။ အညေဟိ
အနာကဓိတာယ အဉကရဏံ၊၎င်း။၂။၉၉။ အတ္ထ-
ကရဏ-လည်းကြည့်။

အဉကာရက (တိ) [အဉ + ကာရက။ (ထိ၌
အဉကာရိကာ။)] အမှုလုပ်တတ်သော၊ တရား
တွေတတ်သော၊သူ။ အထ တေ ဘိက္ခုနီဉ္စ အဉ-
ကာရကဉ္စ ဒိသ္မာဝ။....တတော အဉကာရကော
အတ္တနော ဝါ ကထံ ပဌမံ အာရောစေတု
ဘိက္ခုနိယာ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။ ဥဿယဝါဒိကာ
နာမ အဉကာရိကာ ဝုစ္ဆတိ။ဝိ၊၂။၂၇၉။

အဉကာရကမနုဿ (ပု) [အဉကာရက + မနုဿ]
အမှုလုပ်တတ်သော - တရားတွေတတ်သော -
လူ။ အဉကာရကမနုဿေဟိ သယံ ဝါ အာဂန္တာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။

အဉဝိနိစ္ဆယဌာန (န) [အဉ + ဝိနိစ္ဆယဌာန] တရား
ဆုံးဖြတ်ရာဌာန။ ဝိနိစ္ဆယဌာန (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၉။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၃။) ကြည့်။

အဉပရိယောသာန (န) [အဉ + ပရိယောသာန]
တရား၏အဆုံး၊ အမှု၏အဆုံး။ အဉပရိယော-
သာနေ အာပတ္တိံ သံဃာဒိသေသဿ။ ဝိ၊၂။
၂၉၀။ ဝိ၊၅။၁၂၇။

အစု^၁ (တိ) [အာ + စေ-စိန္တာယံ၊ အ၊ အဇ္ဈာယတိ
ဓနံ အစော၊ စုဿ ဗော၊ အသရူပဒိတ္တံ ရာဿာဒိ
စ။ ဓာနံ ဋီ၊၂၇။ (အာစု-သံ)] ကြွယ်ဝချမ်း

သောသော။ (က) ရွှေ၊ ငွေ၊ ဆင်၊ မြင်း စသော
 အသုံးအဆောင် များပြား ကြွယ်ဝသော။ သူ။
 အစု မဟာဒ္ဓနာ မဟာဘောဂါ။ ဝိ၊ ၁။
 ၁၇။ ဥပဘောဂပရိဘောဂပကရဏမတ္တတယ
 အစု၊ ယေဟိ တေသံ ဥပဘောဂါ ယာနိ
 စ ဥပဘောဂပကရဏာနိ၊ တာနိ မဟန္တာနိ
 ဗဟုလာနိ သာရကနိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၇။ (ခ) စည်းစိမ်ဥစ္စာကို အစိုးရသော။ သူ။
 အစော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ။ ဒီ၊ ၁။
 ၁၀၆။ မ၊ ၂။ ၂၅။ အစောတိ ဣဿရေ။ ဒီ၊ ၄။
 ၁။ ၂၅။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၇၉-တို့လည်းကြည့်။) (ဂ) စည်းစိမ်
 ဥစ္စာကို အစိုးရသော။ များပြားသော မြှုပ်နှံ
 ထားအပ်သော ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။
 အစုတိ ဣဿရာ ဗဟုနာ နိက္ခိတ္တဓနေန
 သမန္နာဂတာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ (အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅-
 လည်းကြည့်။) (ဃ) ပညာတည်းဟူသော ဥစ္စာ
 နှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။ အနန္တယသော အစော
 မဟဒ္ဓနော ဓနဝါ။ မဟာနိ။ ၁၃၈။ အစောတိ
 ပညာဓနသမိဒ္ဓိယာ သမိဒ္ဓေါ။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၅၄။

အစု (ပ) [အသ + တ။ အသတိ ခေပေတိ သမု-
 ဒါယန္တိ အစော၊ ဓာန်ဋီ၊ ၅၃။ အဒ္ဓ-ကြည့်။]
 တပိုင်၊ တခြမ်း၊ ထက်ဘက်၊ တဝက်။ အစု
 သိသဿ ဩလိခိ။ ထေရီ၊ ၃၉၀။ တကျပ်၏
 တဝက်၊ ကျပ်ဝက်။ ဒေသာဝုသော သံဃဿ
 ကဟာပဏမ္ပိ အစုမ္ပိ ပါဒမ္ပိ မာသကရူပမ္ပိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၄၉၁။

အစုဥသဘ (န) [အစု + ဥသဘ] တဥသဘ၏
 ထက်ဝက်၊ ဥသဘဝက်။ အစုဥသဘဥသဘ-
 အစုဂါဝုတဂါဝုတန္တရေသု။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၂၆၂။

အစုက (တိ) [အစု + က] ကြွယ်ဝချမ်းသာ
 သော။ များသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော။ သူ။
 န အစုကာ ဗလဝါ တေဇဝိပိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၆။
 တတ္ထာဟံ ဂဟပတိ အစုကော အဟု ဒီနော။

ပေတ။ ၁၅၃။ အစုကောတိ အစော မဟာ-
 ဝိဘဝေါ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀၁။

အစုကမ္ပ (န) [အစု + ကမ္ပ] ထက်ဝက်သောက်၊
 (မနောကံကို ထက်ဝက်သောက်ဟု ဆိုသော
 တိတ္ထိတို့၏အယူတမျိုးရှိသည်။) တိဏိ စ ကမ္မာနိ
 ကမ္ပေ စ အစုကမ္ပေ စ ဒ္ဓဋ္ဌပဋိပဒါ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၀။
 မ၊ ၂။ ၁၈၆။ သံ၊ ၂။ ၁၇၃။ ကမ္ပေ စ အစုကမ္ပေ
 စာတိ တွေ ပနဿ ကာယကမ္ပဉ္စ ဝစီကမ္ပဉ္စ
 'ကမ္ပ'န္တိ လဒ္ဓိ၊ မနောကမ္ပံ ဥပစုကမ္ပန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၁၄၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀။ တေ ဟိ ပဉ္စ ကမ္မာနိတိ
 စက္ခုသောတဃာနဇိဝါကာယာ ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိ-
 ယာနိ ပဉ္စ ကမ္မာနိတိ ပညာပေန္တိတိ ဝဒန္တိ၊
 ကမ္ပန္တိ လဒ္ဓိတိ ဩဠာရိကဘာဝတော ပရိပုဏ္ဏ-
 ကမ္ပန္တိ လဒ္ဓိ၊ မနောကမ္ပံ အနောဠာရိကတ္တာ
 ဥပစုကမ္ပန္တိ လဒ္ဓိတိ ယောဇနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။

အစုကရိသမတ္တ (တိ) [အစု + ကရိသ + မတ္တာ]
 ပယ်ထက်ဝက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ပုဏ္ဏောပံ
 အစုကရိသမတ္တံ ဌာနံ ကသိတွာ။ ဝိမာန၊ ၄။
 ၅၇။ အစုကရိသမတ္တဌာနံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၁၉၇။

အစုကဟာပဏ (ပ) [အစု + ကဟာပဏ] တကျပ်
 ၏တဝက်၊ ကျပ်ဝက်။ အစုကဟာပဏေနပိ
 ဗန္ဓနံ နိဂုစ္ဆတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၂။ ဒီဝသံ အစုကဟာ-
 ပဏံ နိဗ္ဗိသေယျ။ အံ၊ ၃။ ၃၂၁။

အစုကာယ (ပ) [အစု + ကာယ] ထက်ဝက်သော
 ကိုယ်၊ ကိုယ်ထက်ဝက်၊ ကိုယ်တပိုင်း။

အစုကာယိက (တိ) [အစုကာယ + ဣက] ကိုယ်
 ထက်ဝက် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ - ရှိ
 သော။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု အစုကာယိကာနိ
 ဗိဗ္ဗောဟနာနိ ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၅။ အစုကာ-
 ယိကာနိတိ ဥပစုကာယပမာဏာနိ။ ယေသု ကဋ္ဌိ-
 တော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သိသံ ဥပဒဟန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၆၀။

အစုကာသိအဋ္ဌနက (တိ) [အစုကာသိ + အဋ္ဌ-
 နက] တထောင်ထက်ဝက် - ငါးရာ - အဖိုးတန်

သော။ ဥပစုကသိနံ ခမမာနန္တိ အစုကသိ-
အဋ္ဌနကံ။ ငိမတိ။ ၂။ ၁၉၇။

အစုကသိက (ယ) (တိ) [အစုကသိ+ကုက]
တထောင်ထက်ဝက် - ငါးရာ - ထိုက်တန်သော။
သူ။ တေန ခေါ် ပန သမယေန ကသိရာဇာ
ဇီဝကဿ ကောမာရဘဇ္ဇဿ အစုကသိကံ
ကမ္မလံ ပါဟေသိ ဥပစုကသိနံ ခမမာနံ။ ဝိ၊ ၂။
၃၉၇။ အစုကသိယန္တိ ဧတ္ထ ကသိတိ သဟဿံ
ဝုစ္စတိ၊ တံ အဋ္ဌနကော ကသိယော။ အယံ
ပန ပဉ္စသတနိ အဋ္ဌတိ၊ တဿ “အစုကသိ-
ယော” တိ ဝုတ္တော။ တေနောဟ “ဥပစုကသိနံ
ခမမာနံ” န္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၁။

အစုကသိကာ (ထိ) [အစု+ကသိ+က] အစု-
ကသိ အမည်ရှိသော ပြည့်တန်ဆာမ။ ယာ-
နုဂ္ဂါတစုကသိကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၉။ အစုကသိ-
သိ-ကြည့်။

အစုကသိယ (တိ) [အစုကသိ+ကုယ] အစု-
ကသိက-ကြည့်။

အစုကသိ (ထိ) [အစု+ကသိ+ကု] အစုကသိ
အမည်ရှိသော - ပြည့်တန်ဆာမ - ထေရီမ။
(ကသိတိုင်း၌ တနေ့တွက်ရသော အခွန်၏
ထက်ဝက်နှင့် ညီမျှသော ငါးရာသော အသပြာ
ကို ပေး၍ ပျော်ပါးရသောကြောင့် ‘အစုကသိ’
ဟု တွင်သည်။ ယာဝ ကသိဇနပဒေါ၊ သုကော
မေ တတ္ထကော အဟု။ တံ ကတွာ နေဂမော
အဋ္ဌံ၊ အစေနဋ္ဌံ ဌပေသိ မံ။ ထေရီ၊ ၃၀၁။ ၎င်း၊
ဌ။ ၃၃-၄။ ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်၌ ကိုယ်တိုင်
အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော ဘိက္ခုနီဖြစ်သော်
လည်း ရဟန္တာမတပါးကို ‘ပြည့်တန်ဆာမ’ဟု
ဆဲရေးခဲ့သောအကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲ၌ခံရပြီး
ထိုက်ကြွင်းကြောင့် ဖြစ်လေရာဘဝဝယ် ပြည့်တန်
ဆာမျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဂေါတမဘုရားရှင်
လက်ထက်၌ ကသိတိုင်း၊ ဗာရာဏသီပြည်ဝယ်
သုဌေးမျိုး၌ဖြစ်ပြီးလျက် ယင်းကံ၏အကျိုးဆက်
ကြောင့် ပြည့်တန်ဆာမဖြစ်ရပြန်သည်။ အပါ၊ ၂။

၂၉၂-၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၁။ ဘုရားရှင်၏တရားတော်
ကိုနာရ၍ သာသနာ့ဘောင်သို့ဝင်ပြီး ရှင်သာမ
ဏေမပြုသည်။ ရဟန်းမအဖြစ်ကိုကား ဒူဇေ-နု-
ပသမ္ပဒါအားဖြင့် ရခဲ့သည်။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၁။ အပါ၊
၂။ ၂၉၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၂။ ရဟန်းမအဖြစ်ကို ရပြီး
မကြာမီပင် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာမ အဖြစ်သို့
ရောက်သည်။ အပါ၊ ၂။ ၂၉၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၂။)

အစုကုဋ္ဌက (န) [အစု+ကုဋ္ဌ+က] နံရံတဝက်
ရှိသော - ၃-ဘက်တို့၌သာ နံရံရှိသော - တ
ဘက်၌ နံရံအပြည့်ကာ၍ ၂-ဘက်တို့၌ ထက်ဝက်
သာနံရံရှိသော - ကျောင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အစုကုဋ္ဌကသေနာသန (န) [အစုကုဋ္ဌက+သေနာ-
သန] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ သဘာသခေ-
ပေန ကတေ အစုကုဋ္ဌကသေနာသနေ သယိ-
တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၁။ အစုကုဋ္ဌကေ သေနာ-
သနေတိ ဧတ္ထ “အစုကုဋ္ဌကံ နာမ ယတ္ထ
ကေ ပဿ မုဉ္ဇိတွာ တီသု ပဿေသု ဘိတ္တိယော
ဗဒ္ဓါ ဟောန္တိ၊ ယတ္ထ ဝါ ကေသိ ပဿေ ဘိတ္တိ
ဥဋ္ဌာပေတွာ ဥဘောသု ပဿေသု ဥပစု ဥပစု
ကတွာ ဘိတ္တိယော ဥဋ္ဌာပေန္တိ၊ တာဒိသံ
သေနာသန” န္တိ၊ တီသုပိ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ။
ဂဏ္ဍိပဒေ ပန “အစုကုဋ္ဌကေတိ ဆဒနံ အစေန
အသမ္ပတ္တကုဋ္ဌကေ” တိ ဝုတ္တံ၊ တမ္ပိ နော န
ယုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇။ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၆-လည်း
ကြည့်။) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အစုကုဋ္ဌကန္တိ၊
အစုကုဋ္ဌကာ ဥပရိတော ဩလောကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၂၉၈။

အစုကုဋ္ဌပမ (တိ) [အစုကုဋ္ဌ+ဥပမာ] ရေ
တဝက်ရှိသော - ရေမပြည့်သော - အိုး - လျှင်
ဥပမာရှိသော - နှင့် တူသော၊ သူ။ အစုကုဋ္ဌ-
ပမော ဗာလော။ သုတ္တနိ၊ ၃၉၀။

အစုကုလ (န) [အစု+ကုလ] စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော -
ချမ်းသာကြွယ်ဝသော - အမျိုး၊ သူဌေး -
သူကြွယ် - မျိုး။ အယံ ဘန္တေ သုဇာတာ
သရသုဏှာ အစုကုလာ အာနိတာ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၇။

အမူကုသိ (ထိ) [အမူ+ကုသိ] ထက်ဝက်သော
တလုပ်မြောင်း၊ တလုပ်မြောင်းတို့၊ (သက်န်း၏
အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတခု။) အမူကုသိမို့ နာမ
ကရိယာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀၀။ ကုသိ ဒါတဗ္ဗာ၊ အမူ-
ကုသိ ဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၂။ အမူကုသိတိ အန္တ-
ရန္တရာ ရဿပတ္တာနံ နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၁။ ၄၀၀။

အမူကောသ (ပု) [အမူ+ကောသ] တကော
သ၏ ထက်ဝက်၊ ကောသဝက်၊ ကောသဝက်
အတွင်း။ ဣတော ဂန္တံ အမူကောသံ။ ဇာ၊ ၂။
၁၇၇။ အမူကောသန္တိ အမူကောသန္တရေ။ ဇာ၊
၄။ ၆။ ၁၀၀။ အမူကောသေ ဌိတော အဟံ။ အပ၊
၁။ ၁၂၁။

အမူကောသက (ပု) [အမူ+ကောသက] ခွက်
ငယ်ထက်ဝက်။ အမူကောသကာဟာရ-ကြည့်။

အမူကောသကာဟာရ (တိ) [အမူကောသက+
အာဟာရ] ခွက်ငယ်ထက်ဝက်မျှလောက်သော
အာဟာရဖြင့် မျှတနိုင်သော၊ ဆွမ်းထည့်ခွက်၌
ထည့်ထားသောတဝက်မျှ အာဟာရဖြင့်မျှတနိုင်
သော၊ သူ။ (ကောသကာဟာရ-လည်းကြည့်။)
သန္တိ ခေါ် ပန မေ ဥဒါယိ သာဝကာ ကောသ-
ကာဟာရပိ အမူကောသကာဟာရပိ ဗေလု-
ဝါဟာရပိ အမူဗေလုဝါဟာရပိ။ မ၊ ၂။ ၁၉၉။

အမူကောသန္တရ (တိ) [အမူကောသ+အန္တရ]
ကောသဝက်အတွင်း။ အမူကောသ-ကြည့်။

အမူခါဒိတ (တိ) [အမူ+ခါဒိတ] ထက်ဝက်
စားအပ်သော။ ယေဟိ အမူခါဒိတာနိ၊ တေသံ
ဝမနဝိရေစနံ ဒတော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။

အမူဂါထာ (ထိ) [အမူ+ဂါထာ] ဂါထာ၏
ထက်ဝက်၊ ဂါထာဝက်။ ဝေမတ္တပူဘေဒံ ဣမံ
အမူဂါထံ ဝတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၆၃။ စူဠနိ၊ ၄။
၁၀၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။

အမူဂါဝုတ (န) [အမူ+ဂါဝုတ] ဂါဝုတ်ထက်
ဝက်၊ ဂါဝုတ်တဝက်။ အမူဂါဝုတမတ္တံ ဂတ-
ကာလေ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆၉။

အမူဂါဝုတမတ္တ (န) [အမူဂါဝုတ+မတ္တ] ဂါဝုတ်
ထက်ဝက် - ဂါဝုတ်တဝက် - မျှ။ အမူဂါဝုတ-
မတ္တံ ဂတကာလေ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆၉။

အမူစတုတ္ထ (တိ) [အမူ+စတုတ္ထ] အမူစုနှင့်
အနက်တူ။ အမူစု၊ အမူစု-တို့ကြည့်။

အမူစန္ဒ (န) [အမူ+စန္ဒ] လထက်ဝက်၊
လခြမ်း၊ လခြမ်းသဏ္ဌာန်။ အမူစန္ဒ မယာ ဒိန္နံ။
အပ၊ ၁။ ၂၆၁။ အမူစန္ဒ မယာ ဒိန္နန္တိ တသ္မိံ
ဗောဓိမူလေ အမူစန္ဒကာကရေန မယာ အနော-
ပုပ္ဖါနိ ပူဇိတာနိတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁။
(သက္ကတဌ်ကား - အဓိစန္ဒြာ သဒ္ဓါ ကြံဟင်းညို
ဟောဟုလာသည်။ အမရကောသ၊ ၁၄။ ၁၀၉-
ကြည့်။)

အမူစန္ဒက (န၊ ပု) [အမူ+စန္ဒ+က] (၁) လ
ထက်ဝက် - လခြမ်း - သဏ္ဌာန်။ ဆတ္တပဏ္ဍကေ-
သု မကရဒန္တံ ဝါ အမူစန္ဒကံ ဝါ ဆိန္နိတုံ န
ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ (၂) လထက်ဝက် -
လခြမ်း - သဏ္ဌာန်ဖြင့် ပန်းကုံးကို အဖန်ဖန်
အထပ်ထပ် ပြည့်စေ၍ ဝန်းရံသော ပန်ဆင်
ခြင်းတမျိုး။ အမူစန္ဒကောတိ အမူစန္ဒကာကရေန
မာလာဂုဏပရိက္ခေပေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ အမူ-
စန္ဒကာကရေန မာလာဂုဏပရိက္ခေပေါတိ အမူ-
စန္ဒကာကရေန မာလာဂုဏဿ ပုနပျုနံ ဟရဏ-
ပစ္စာဟရဏဝသေန ပူရေတွာ ပရိက္ခိပနံ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၂။

အမူစန္ဒကန္တရ (န) [အမူစန္ဒက+အန္တရ] လ
ထက်ဝက် - လခြမ်း - သဏ္ဌာန်ဖြင့် အဖန်ဖန်
အထပ်ထပ်ပြည့်စေ၍ ဝန်းရံသော ပန်းကုံး၏ -
အကြား - အတွင်း။ ကလမ္မက (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄)
ကြည့်။

အမူစန္ဒကာရ (ပု) [အမူစန္ဒ+အာကာရ] လ
ထက်ဝက် - လခြမ်း - သဏ္ဌာန်။ အမူစန္ဒ၊ အမူ-
စန္ဒက-တို့ကြည့်။

အမူစန္ဒိယ (ပု) [အမူစန္ဒ+ဣယ] လထက်ဝက် -
လခြမ်း - သဏ္ဌာန်ဖြင့် ပန်းတို့ကို ပူဇော်ခဲ့ဘူး

သော မထေရ်၊ အစုစန့်ယမည်သော မထေရ်။
အပါ။ ၂၆၁-ကြည့်။ အစုစန့်-လည်းကြည့်။

အစုစန့်ယတ္ထေရ (ပု) [အစုစန့်ယ + ထေရ] အစု-
စန့်ယမထေရ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

အစုစုဒ္ဓသ (တိ) [အစု + စုဒ္ဓသ] အခွဲ (ထက်ဝက်)
နှင့်တကွ ၁၄-ခု၊ ၁၃-ခုခွဲ။ အခွဲ (ထက်ဝက်)
လျှင် ၁၄-ခုမြောက်ရှိသော၊ ၁၃-ခုခွဲ ဖြစ်သော။

အစုစုဋ္ဌ (န) [အစု + စုဋ္ဌ] အနည်းငယ် လျော့
သော ထက်ဝက်။ ၁၃-ခုခွဲ (ကေစိ)။ ၃-ခုခွဲ
(အပရေ)။ ဝါဟသတ် ခေါ် မဟာရာဇ ဝိဟိန်
အစုစုဋ္ဌ ဝါဟာ ဝိဟိသတ္တမ္မဏာနိ ဒွေ စ
တုမ္မာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၉။ (ဤပါဠိကို သံ၊ ၄၊ ၂။
၉၂။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၅-တို့၌ ကိုးထားသည်။ ဤ၌
ဆိုလိုရင်းကား ‘စပါးတင်းပေါင်း ၈၀၅၉-တင်း၊
၁-စိတ် ၂-ပြည် (တနည်း-၁၂၀၁၉-တင်း၊ ၁-စိတ်၊
၂-ပြည်) ထက် လက်ဖျစ်တတွက်အကျဉ်းဖြစ်သော
စိတ်အရေအတွက်ကသာ၍ များသည်’ ဟူသည်
တည်း။) အစုစုဋ္ဌန္တိ ထောကေန ဦးနိ ဥပဗ္ဗာ
ကဿ ပန ဥပဗ္ဗန္တိ၊ အဓိကာရတော ဝါဟသ-
တဿာတိ (ဝါဟသဿာတိ .. အံ၊ ၄။) ဝိညာယတိ။
“အစုစုဒ္ဓသ”န္တိ ကေစိ၊ “အစုစုတုတ္ထ”န္တိ အပ-
ရေ။ “သာဓိကံ ဒိယမုသတံ ဝါဟာ”တိ ဒဋ္ဌ
ကတွာ ဝေန္တိတိ ဝိမံသိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊
၄။ ၁။ ၉၉။ (စုဋ္ဌာသီတိနှင့် ယှဉ်၍လည်းကြည့်။)

အစုစေဋ္ဌက (ပု) [အစု + စေဋ္ဌက] ထက်ဝက်
သော ပုဆိုးအဝတ်ကို - ပုဆိုး-အဝတ်-တပိုင်း
ကို-လှူဘူးသော မထေရ်၊ အစုစေဋ္ဌကမည်
သော မထေရ်။ အပါ။ ၁၄၇ ကြည့်။

အစုစေဋ္ဌကတ္ထေရ (ပု) [အစုစေဋ္ဌက + ထေရ] အစု-
စေဋ္ဌကမထေရ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

အစုဆက္က (န) [အစု + ဆ + က] အခွဲနှင့်တကွ
မြောက်ခု၊ ငါးခုခွဲ။ အစုဆက္ကေသု ဇာဘကသ-
တေသု။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။ (အစုဆက္ကဏ္ဍ-မူကွဲ။)

အစုဇ္ဈာမ (တိ) [အစု + ဇ္ဈာမ] ထက်ဝက်လောင်
ကျွမ်းအပ်သော။ ဇာလာယ ဖုဋ္ဌကာလေ အစု-
ဇ္ဈာမေန သရီရေန။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၉။

အစုဇ္ဈာမက (တိ) [အစုဇ္ဈာမ + က] ထက်ဝက်
လောင်ကျွမ်း အပ်သော။ အစုဇ္ဈာမကောဝ
မုတ္တော။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၉။

အစုဋ္ဌ (တိ) [အစု + အဋ္ဌ] (၁) ရှစ်ခု၏ ထက်
ဝက်၊ လေးခု။ (၂) အခွဲနှင့်တကွ ရှစ်ခု၊ ခုနစ်
ခုခွဲ။

အစုဋ္ဌပါဒ (တိ) [အစုဋ္ဌ + ပါဒ] ရှစ်ခု၏ ထက်ဝက်
သော ခြေချောင်းရှိသော-ခြေလေးချောင်းရှိ
သော-သတ္တဝါ။ အစုဋ္ဌပါဒေါ စတုပ္ပဒဿ။ ဇာ၊
၄၊ ၆။ ၁၉၃။ (ဣ-မူကွဲ။)

အစုဋ္ဌမ (တိ) [အစု + အဋ္ဌမ] အခွဲ (ထက်ဝက်)
နှင့်တကွ-ရှစ်ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း-ရှစ်ခု၊ ခုနစ်
ခုခွဲ၊ အခွဲ (ထက်ဝက်) လျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော၊
ခုနစ်ခုခွဲဖြစ်သော။ အစေ့ကာဒသ-ကြည့်။ အစု-
ဋ္ဌမရတန-လည်းကြည့်။

အစုဋ္ဌမကဓာတု (ထိ) [အစုဋ္ဌမ + က + ဓာတု]
ခုနစ်ခုခွဲသောဓာတ်။ ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးနှင့်
ဓမ္မဓာတ် တစိတ်။ အစုဋ္ဌမကဓာတုယော အရူပ-
ပရိဂ္ဂဟော။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၇၂။

အစုဋ္ဌမရတန (တိ) [အစုဋ္ဌမ + ရတန။ အစေ့န
အဋ္ဌန္တံ ပူရဏာနိ အစုဋ္ဌမာနိ၊ အစုဋ္ဌမာနိ ရတ-
နာနိ ပမာဏံ တေဿာတိ အစုဋ္ဌမရတနော။
ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၃။ အစု အဋ္ဌန္တံ ပူရဏံ ယေသန္တိ
အစုဋ္ဌမာနိ၊ အစုဋ္ဌမာနိ ရတနာနိ ပမာဏံ
တေဿာတိ အစုဋ္ဌမရတနော၊ ဟတ္ထိ။ အယံ
ဒုက္ကရမဂ္ဂေါ နာမ ဗဟုဗ္ဗိဟိ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၆၈
(နာ)။ အစေ့ကာဒသ-လည်းကြည့်။] အခွဲ
(ထက်ဝက်) နှင့် တကွ ရှစ်တောင်တို့၏ ပြည့်
ကြောင်းဖြစ်သော အတောင်တို့လျှင် အတိုင်း
အရှည်ရှိသော (ဥဒါန၊ ၄။ အလို)၊ အခွဲ (ထက်ဝက်)
လျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော အတောင်တို့လျှင်
အတိုင်းအရှည်ရှိသော (နိတိ)၊ အခွဲ (ထက်ဝက်)

နှင့်တကွ ရှစ်တောင် - ခုနစ်တောင်ထွာ - အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သတ္တရတနံ ဝါ အမုတ္တမရတနံ ဝါ နာဂံ သြဿာဒေယျ။ ဥဒါနံ။ ၁၂၄။ သတ္တရတနံ ဝါ အာဝုသော နာဂံ အမုတ္တမရတနံ ဝါ တာလယတ္တိကာယ ဆာဒေတဗ္ဗံ မညေယျ။ သံ၊ ၁။ ၄၁၇။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄-၅၅၅ ကား အမုတ္တရတနံ ဝါတိ အမုရတနေန ဥနအဋ္ဌရတနံ၊ ပုရိမပါဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ကုမ္ဘာ ဝိစတ္တာဓိကသတ္တဟတ္ထဗ္ဗေဓန္တိ အတ္ထော-ဟု 'မ' မပါဘဲ ဖွင့်သည်။) အမုတ္တရတန-လည်းကြည့်။

အမုတ္တရတန (တိ) [အမုတ္တ+ရတန] အခွဲနှင့်တကွ ရှစ်တောင် - တတောင်ဝက် - တထွာ - ယုတ်လျော့သော ရှစ်တောင် - ခုနစ်တောင်ထွာ - အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အထ အာဂစ္ဆေယျဟတ္ထိ-နာဂေါ သတ္တရတနော ဝါ အမုတ္တရတနော ဝါ။ အံ၊ ၃။ ၄၂၀။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄-ကြည့်။)

အမုတိယ (တိ) [အမု+တိယ။ ကစွည်း၊ ၃၈၇။ မောဂံ၊ ၃။ ၁၀၅။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၈၆၃။ ဓာနံ။ ၄၇၇။ မောဂံ၊ နိဿယ၊ ၃။ ၁၀၅-တို့ကြည့်။ အမုတ္တမရတန၊ အမုတ္တရတန၊ အမုတ္တကာဒသ-တို့လည်းကြည့်။] အခွဲ(ထက်ဝက်) နှင့်တကွ - သုံးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း - သုံးခုနှစ်ခုခွဲ။ အခွဲ (ထက်ဝက်) လျှင် သုံးခုမြောက်ရှိသော၊ နှစ်ခုခွဲဖြစ်သော။ ဝေ အမုတိယေသု မာသေသု ဝိတိဝတ္ထေသု။ ဝိမာန၊ ၄။ ၅၉။

အမုတ္တေယျ (တိ) [အမုတိယ + ကျ။ မဇ္ဈေ ဝုဒ္ဓိ။ မောဂံ၊ ၃။ ၁၀၅-နှင့် ၄။ ၁၂၆။ ဓာနံ။ ၄၇၇-တို့ကြည့်။ အမုတိယ-လည်းကြည့်။] အမုတိယနှင့် အနက်တူ။ တိရိယံ အမုတ္တေယျာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၄။ မဟတိယာ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ သဒ္ဓိံ အမုတ္တေယျဟိ ပရိဗ္ဗာဇကသတေဟိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀။ တာနိ အမုတ္တေယျာနိ ပရိဗ္ဗာဇကသတာနိ အာဒါယ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ အမုတ္တေယျာနံ နာဠိကာကောဠိနံ ဇေဠိကံ ကတု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။

အမုတ္တေယျကံသ (ပု) [အမုတ္တေယျ + ကံသ] အခွဲနှင့်တကွ သုံးကံသ၊ နှစ်ကံသခွဲ (ဆယ်သပြာ)။ (တကံသမှာ ၄-အသပြာရှိသည်။)

အမုတ္တေယျကံသပရမ (တိ) [အမုတ္တေယျကံသ + ပရမ] နှစ်ကံသခွဲထိုက်တန်သော၊ ဆယ်သပြာ-ထိုက်တန်သော။ အမုတ္တေယျကံသပရမံ စေတပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃၇။ အမုတ္တေယျကံသပရမံ စေတပေတဗ္ဗန္တိ ဒသကဟာပဏ္ဍနကံ စေတပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃၇။

အမုတ္တေယျမာသ (ပု) [အမုတ္တေယျ + မာသ] အခွဲနှင့်တကွ သုံးလ၊ နှစ်လခွဲ။ ဣစ္စေတေ အမုတ္တေယျမာသ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၅။

အမုတ္တေယျဝဿသတ (န) [အမုတ္တေယျ + ဝဿသတ] အခွဲနှင့်တကွ အနှစ်သုံးရာ၊ အနှစ် နှစ်ရာငါးဆယ်။

အမုတ္တေယျဝဿသတာယုက (တိ) [အမုတ္တေယျ-ဝဿသတ + အာယု + က] အနှစ်နှစ်ရာငါးဆယ် အသက်ရှည်သောသူ။ အမုတ္တေယျဝဿသတာယုကေသု ဘိက္ခဝေ မနုဿေသု ဣမေ ဓမ္မာ ဝေပုလ္လမဂမံသု။ ဒီ၊ ၃။ ၅၈။

အမုတ္တေယျဝဿသဟဿ (န) [အမုတ္တေယျ + ဝဿသဟဿ] အခွဲနှင့်တကွ အနှစ်သုံးထောင်၊ အနှစ် နှစ်ထောင်ငါးရာ။

အမုတ္တေယျဝဿသဟဿာယုက (တိ) အမုတ္တေယျ-ဝဿသဟဿ + အာယု + က] အခွဲနှင့်တကွ အနှစ်သုံးထောင် - အနှစ် နှစ်ထောင်ငါးရာ - အသက်ရှည်သောသူ။ အမုတ္တေယျဝဿသဟဿာယုကေသု ဘိက္ခဝေ မနုဿေသု အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒါ ဝေပုလ္လမဂမံသု။ ဒီ၊ ၃။ ၅၈။

အမုတ္တေယျသဟဿ (တိ) [အမုတ္တေယျ + သဟဿ] အခွဲနှင့်တကွ သုံးထောင်၊ နှစ်ထောင်ငါးရာ။ အမုတ္တေယျသဟဿေဟိ၊ ဒေဝရဋ္ဌံ အကာရယံ။ အပ၊ ၁။ ၃၀၉။

အမုတ္တေယျဟတ္ထ (ပု) [အမုတ္တေယျ + ဟတ္ထ] အခွဲနှင့်တကွ ၃-တောင်၊ ၂-တောင်နှင့် ၁-ထွာ၊ ၂-

တောင့်ထွာ။ တဿ ဩရိမန္တေန ပရိစ္ဆိန္နိတော
အစုတေယျဟတ္ထော “ဟတ္ထပါသော”တိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။ ဟတ္ထပါသလည်းကြည့်။

အစုတေယျဟတ္ထပ္ပမာဏ (တိ) [အစုတေယျဟတ္ထ +
ပမာဏ] ၂-တောင့်ထွာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။
ဒါယကော အစုတေယျဟတ္ထပ္ပမာဏေ ဩကာ-
သေ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။

အစုတေဋ္ဌသ (တိ) [အစု + တေဋ္ဌသ] အခွဲနှင့်တကွ
၁၃-ခု၊ ၁၂-ခုခွဲ၊ အခွဲ (ထက်ဝက်) လျှင် ၁၃-ခုမြောက်
ရှိသော၊ ၁၂-ခုခွဲဖြစ်သော။ မဟတာ ဘိက္ခုသ-
သေန သဒ္ဓိံ အစုတေဋ္ဌသေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ။
ဝိ၊၃။၃၁၄။၃၁၆။ ဒိ၊၁။၄၄။ ဒိ၊၂။၅။၄၄။ မ၊၂။
၃၄၇။အစုတေဋ္ဌသေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိတိ အစု-
သတေန ဦနေဟိ တေရသဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ အစုတေဋ္ဌသေဟိတိ အစုန
တေဋ္ဌသေဟိ ဒွါဒသဟိ သတေဟိ ပညာသာယ
စ ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၇၂။

အစုတေဋ္ဌသသတ (န၊တိ) [အစုတေဋ္ဌသ + သတ]
အခွဲနှင့်တကွ တထောင့်သုံးခု၊ တထောင့်နှစ်ခု၊
ငါးဆယ်၊ တထောင့်နှစ်ခုငါးဆယ်သော။ အစု-
တေဋ္ဌသသတာနံ၊ ဘိက္ခုနုနာသိ သမာဂမော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၈၀။ အစုတေဋ္ဌသသတာနန္တိ မမ သာ-
ဝကာနံ ပညာသာမိကာနံ ဒွါဒသသတာနံ၊၄၆း၊
ဋ္ဌ။၃၄၄။

အစုဒဏ္ဍက (ပု) [အစု + ဒဏ္ဍ + က] (က) ဆောက်
ပုတ်၊ လက်ရိုက်။ (ခ) လေးတောင်၏ထက်ဝက် -
နှစ်တောင် - ရှိသော တုတ်လုံးကန်။ (လေးတောင်
ရှိသော တုတ်ကို နှစ်တောင်စီထက်ဝက်ဖြတ်ထား
သောတုတ်။) ဝေတ္တေန ဝါ အစုဒဏ္ဍကေန ဝါ
ဆေဇ္ဇာယ ဝါ ဟနေယျံ။ ဝိ၊၁။၅၇။ အစုဒဏ္ဍ-
ကေဟိပိ တာဋ္ဌေန္တိ။ မ၊၁။၁၂၁။ အံ၊၁။ ၅၀။
မဟာနိ၊၁၂၀။ စူဠနိ၊၂၆၄။ အစုဒဏ္ဍကေဟိတိ
မုဂ္ဂရေဟိ၊ ပဟာရသာဓနတ္ထံ ဝါ စဘုဟတ္ထဒဏ္ဍံ
ဒေဓာဆေတွာ ဂဟိတဒဏ္ဍကေဟိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၃။

အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ အစုဒဏ္ဍကေဟိတိ မုဂ္ဂရေဟိ။ စူဠနိ၊
ဋ္ဌ။၁၂။အစုဒဏ္ဍကေဟိ တာဋ္ဌနမ္ပိ ဒုက္ခံ၊မိလိန္ဒ။
၁၉၄။

အစုဒုက (န) [အစု + ဒုက] ရင်မွေးတို့ကို နှစ်ခြမ်း
ခွဲ၍ အရေးအကြောင်းပြုထားခြင်း။ အစုဒုကံ
ကာဏပေန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၇၄။ အစုဒုကန္တိ ဥဒရေ
လောမရာဇိဋ္ဌပနံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။

အစုဒုဿ (န) [အစု + ဒုဿ] ထက်ဝက်သောပုဆိုး၊
ပုဆိုးတပိုင်း။ အစုဒုဿသိဒိ ဖလံ။အပ၊၂။၇၇။

အစုနဝဓမ္မသတ (န) [အစု + နဝ + ဓမ္မ + သတ]
အခွဲ (ထက်ဝက်) နှင့် တကွ ကိုးရာ-ရှစ်ရာငါး
ဆယ်-သော အကြောင်းတရား။ ပဋိသမ္ဘိဒါဓိ-
ကရဏေ အစုနဝဓမ္မသတာနိ။ပဋိသံ၊၃၄၂။အစု-
နဝဓမ္မသတာနိတိ....အဋ္ဌသတာနိ စ ပညာသဉ္စ
ဓမ္မာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။

အစုနာဠိ (ထိ) [အစု + နာဠိ] စလယ်ဝက်၊
တလမယ်။

အစုနာဠိကတဏှာလ (ပု) [အစုနာဠိကာ + တဏှာလ]
စလယ် ထက်ဝက်သော ဆန်၊ ဆန်တလမယ်။
ဘဒ္ဒေ အစုနာဠိကတဏှာလေ ဂဟေတွာ တတော
မယျံ ယာဂုဉ္စ ပူဉ္စ ဘတ္တဉ္စ ပစာဟိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၂၀၇။

အစုနာဠိမတ္တ (တိ) [အစုနာဠိ + မတ္တာ] စလယ်
ဝက် - တလမယ် - မျှရှိသော။ အစုနာဠိမတ္တံ
ဝရကစောရကံ ကုဏ္ဍကုဒါလဉ္စ နိဿာယ။....
ဂေဟေ မေ အစုနာဠိမတ္တော ဝရကစောရကော
စ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။

အစုပက္က (တိ) [အစု + ပက္က] ထက်ဝက်-မှည့် -
ရွမ်း - သော။

အစုပက္ကမလ (တိ) [အစုပက္က + မလ] ထက်ဝက်-
မှည့်-ရွမ်းသော အသီးရှိသော၊ ရွမ်းပြင်းသီး
ရှိသော။ တသ္မိံ အမ္မဝနေ အမ္မရုက္ခာ ပက္ကမလာ
စ အစုပက္ကမလာ စ တရုဏမလာ စ ဖုလ္လိတာ-
ယေဝါတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၈၀။

အစုပလ္လင် (ပု) [အစု+ပလ္လင်] တဝက် ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေနေခြင်း၊ ခြေတဘက်သာ ဖွဲ့ခွေထိုင်ခြင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခုနိယာ အစုပလ္လင် နှစ် နှစ် ပါဒ် အဘူဇိတွာ ကတပလ္လင်။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၂။ အစုပလ္လင်မာဘူဇ၊ နိသိဒိ ပရမာသနေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၇။

အစုပသတ (ပု) [အစု+ပသတ] တလက်ဖက် - တလက်ဆွမ်း - ဇီ ထက်ဝက်။

အစုပသတမတ္တ (တိ) [အစုပသတ + မတ္တ] တလက်ဖက် - တလက်ဆွမ်း - ဇီ ထက်ဝက်မျှရှိသော။ ယတ္တ အစုပသတမတ္တ လောဟိတံ သဏ္ဌာတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၂၀။ (ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၇-တို့၌ အဗ္ဗပသတမတ္တ - ဟု ရှိသည်။)

အစုပါလက (တိ) [အစု+ပါလ+က] ကိုယ်တဝက် - ကိုယ်အပေါ်ပိုင်း - ကိုသာ - စောင့်ရှောက် - ဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံသောသူ။

အစုပါလကနိဂဏ္ဌ (ပု) [အစုပါလက + နိဂဏ္ဌ] ကိုယ်တဝက် - ကိုယ်အပေါ်ပိုင်း - ကိုသာ - စောင့်ရှောက် - ဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံ - သော နိဂဏ္ဌတက္ကတွန်း။ ယထာ သေတပဋ္ဌာ အစုပါလကနိဂဏ္ဌာ ပါရပန္နိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၈။ အစုပါလေန္တိတိ အစုပါလကာ၊ အစုပါလကာ စ တေ နိဂဏ္ဌာ စာတိ အစုပါလကနိဂဏ္ဌာ။ တေ ဟိ ဥပရိ ကေမေဝ သေတဝတ္ထံ ဥပကစ္ဆကေ ပဝေသေတွာ ပရိဒဟန္တိ၊ ဟေဋ္ဌာ နဂ္ဂိပိ အစုမေဝ ပါလေန္တိ။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၈။ ၄၃၇။ သေတပဋ္ဌလည်းကြည့်။ (ဝိ၊ ၄။ ၁၅၅။ နိဿယ ၌ 'ထက်ဝက်ခြမ်းသော ပုဆိုးကိုရုံသော တက္ကတွန်း' ဟု ပြန်သည်။)

အစုပေါရိသ (န) [အစု+ပေါရိသ] တသူဝက်၊ လက်ခတ်တဖောင်ဝက်။ ယံ မဟာသမုဒ္ဒေ အစုပေါရိသမ္ပိ ဥဒကံ သဏ္ဌာတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၅။

အစုဗာဟု (ပု) [အစု+ဗာဟု] မောင်းဝက်၊ လက်မောင်းထက်ဝက်။ (က) တတောင်ဆစ်မှ

ပခုံးစွန်းထိ။ (ခ) တထွာနှင့် လက်လေးသစ်။ အစုဗာဟုတိ ကပ္ပရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အသကုဋ္ဌန္တိ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝတ္တံ။ အစုဗာဟု နာမ ဝိဒတ္တိစတုရဂုံလန္တိပိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၅။ (ဝင်ရ၊ ၅၂၀-လည်းကြည့်။)

အစုဗာဟုပ္ပမာဏ (တိ) [အစုဗာဟု + ပမာဏ] လက်မောင်းထက်ဝက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ယာ ကာစိ အစုဗာဟုပ္ပမာဏာ ဝလ္လိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၁။ အစုဗာဟုပ္ပမာဏာတိ အစုဗာဟုမတ္တာ။ အစုဗျာမမတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၆။

အစုဗာဟုမတ္တ (တိ) [အစုဗာဟု + မတ္တ] လက်မောင်းထက်ဝက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အစုဗာဟုပ္ပမာဏ-ကြည့်။

အစုဗေလုဝ (ပု) [အစု+ဗေလုဝ] ဥသျှစ်သီးထက်ဝက်၊ ဥသျှစ်သီး တခြမ်း။

အစုဗေလုဝပက္က (န) [အစုဗေလုဝ + ပက္က] ဥသျှစ်သီးမည့်တခြမ်း။

အစုဗေလုဝပက္ကပ္ပမာဏ (တိ) [အစုဗေလုဝပက္က + ပမာဏ] ဥသျှစ်သီးမည့်တခြမ်း ပမာဏရှိသော။ အထဿ တာဝဒေဝ ဥဒကဗိန္နုဂဏ္ဌာနာယ အစုဗေလုဝပက္ကပ္ပမာဏာ ဂဏ္ဌာ ဥဋ္ဌဟိ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၇။

အစုဗေလုဝါဟာရ (တိ) [အစုဗေလုဝ + အာဟာရ] ဥသျှစ်သီးတခြမ်း ပမာဏအာဟာရ ရှိသော၊ ဥသျှစ်သီးတခြမ်းမျှ ပမာဏရှိသော အာဟာရဖြင့် မျှတနိုင်သောသူ။ ဗေလုဝါဟာရာပိ အစုဗေလုဝါဟာရာပိ။ မ၊ ၂။ ၁၉၉။

အစုဗျာမ (ပု) [အစု+ဗျာမ] တလံထက်ဝက်။

အစုဗျာမမတ္တ (တိ) [အစုဗျာမ + မတ္တ] တလံထက်ဝက်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အစုဗာဟုပ္ပမာဏ-ကြည့်။

အစုဘာဂ (ပု) [အစု+ဘာဂ] ထက်ဝက်သော အဖို့အစု။ ဘာဂစုဘာဂံ ဒတွာန၊ မောဒါမိ နန္ဒနေ ဝနေ။ ဝိမာန၊ ၁၅။ ဘာဂစုဘာဂန္တိ

အတ္တနာ လဒ္ဓပဋိဝီသတော ဥပစုဘာဂံ။ ဝိမာန၊
ဌ။၅၅။

အစုဘိတ္တိ (ထိ) [အစု+ဘိတ္တိ] ထက်ဝက်သော
နံရံ။ ဆဒနံ ဝါ အသမ္ပတ္တာ အစုဘိတ္တိ။ ဝိမတိ၊
၂။၆။

အစုဘုတ္တ (တိ) [အစု+ဘုတ္တ] (၁) ထက်ဝက်-
စားအပ် - သုံးဆောင်အပ် - ပြီးသော။ အစု-
ဘုတ္တ ဘောဇနပါတိ* အာဒါယ။ ဓမ္မဌ၊၂။
၃၆၈။ (၂) ထက်ဝက် - စားပြီး - သုံးဆောင်
ပြီး - သော။ အစုဘုတ္တာ ဝါ အစုလင်္ကာတာ
ဝါ ဝတ္ထံ နိဝါသယမာနာ ဝါ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၀၇။
(အံ၊ဌ၊၃။၁၅၁-လည်းကြည့်။)

အစုဘုတ္တဘတ္တ (န) [အစုဘုတ္တ + ဘတ္တ] ထက်ဝက်-
စားအပ် - သုံးဆောင်အပ် - ပြီးသော ထမင်း။
မဇ္ဈေ ဘိန္ဒိတော အစုဘုတ္တဘတ္တမ္ပိ (မယုမေဝ အနု-
စ္ဆဝိက်)။ ဓမ္မဌ၊၁။၃၆၈။

အစုမဏ္ဍလ (န) [အစု+မဏ္ဍလ] ထက်ဝက်သော
အိမ်ဝန်း၊ အိမ်ဝန်းငယ်၊ (သက်န်း၏အစိတ်အပိုင်း
အင်္ဂါတခု)။ မဏ္ဍလမ္ပိ နာမ ကရိယတိ၊ အစု-
မဏ္ဍလမ္ပိ နာမ ကရိယတိ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၄၀၁။ အစုမဏ္ဍ-
လန္တိ ခုဒ္ဒကမဏ္ဍလံ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၄၀၈။ မဏ္ဍလံ
ဒါဘဗ္ဗံ၊ အစုမဏ္ဍလံ ဒါဘဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၃၃၂။

အစုမာန (န) [အစု+မာန] ဘစ်မာန၏ထက်ဝက်၊
၄-ကွမ်းစား။ တဿာ ဟရာမိ ဘုသံ အစုမာနံ။
ဇာ၊၁။၃၀။ “မာန” နှိ ဟိ အဋ္ဌန္တံ နာဋ္ဌိနံ နာမံ၊
စတုန္တံ အစုမာနံ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၄၉၃။

အစုမာသ (ပု) [အစု+မာသ] (၁) တလ၏ ထက်
ဝက်၊ လခွဲ၊ တဆဲ့ငါးရက်။ အတိစိရံ သမ္ပ
အစုမာသော၊ နာဟံ သက္ကောမိ အစုမာသံ
အာဂမေတုံ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၃၃၈။ တိဋ္ဌတု ဘိက္ခဝေ အစု-
မာသော။ ဒီ၊၂။၅၅၂။ မ၊၁။၉၀။ (၂) ပဲဝက်၊
ပဲဝက်စေ့။ အလဒ္ဓပုဗ္ဗံ လဒ္ဓါန၊ အစုမာသံ ကကဏ္ဍ-
ကော။ ဇာ၊၁။၄၂။

အစုမာသက (ပု) [အစု+မာသက] (၁) ပဲဝက်။
တဝ အစုမာသကော၊ မမ အစုမာသကောတိ

မာသကောဝ ဟောတိ။ ဇာ၊ဌ၊၃။၄၂၄။ ဝိစိနိ*
အစုမာသကံ။ ပေတ။၁၇၅။ (၂) အစုမာသက
အမည်ရှိသောသူ။ အစုမာသကရာဇ-ကြည့်။

အစုမာသကပေမ (န) [အစုမာသက + ပေမ]
ပဲဝက် (အသပြာ) ၌ တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ “သော
ပန တံ (ဥပစုရဇ္ဇံ) ဂဟေတွာပိ အစုမာသက-
ပေမေန ဥတ္တရပဿံ ဂတောယေဝါ” တိ ဝဒန္တိ။
ဇာ၊ဌ၊၃။၄၂၆။

အစုမာသကမတ္တ (န) [အစုမာသက + မတ္တ] ပဲဝက်
မျှ။ အစုမာသကမတ္တမ္ပိ ဝိစိနိ* ဂဝေသိ။ ပေတ၊
ဌ။၁၈၇။

အစုမာသကရာဇ (ပု) [အစုမာသက + ရာဇ] အစု-
မာသကမည်သော မင်း။ သော အစုမာသက-
ရာဇာ နာမ အဟောသိ။ ဇာ၊ဌ၊၃။၄၂၆။

အစုမာသန္တနိက (တိ) [အစုမာသ + အန္တနိက]
ပဲဝက်အဖိုးထိုက်တန်သော။ တံ အမှာကံ သတ-
သဟယန္တနိကံ သုဝဏ္ဏပါတိ* အစုမာသန္တနိ-
ကမ္ပိ န အကာသိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၁၂၈။

အစုမာသန္တရိက (တိ) [အစုမာသန္တရ + ကက]
လခွဲ-၁၅-ရက်-ခြား၊ လခွဲ-၁၅-ရက်-တကြိမ်။
အစုမာသိက-ကြည့်။

အစုမာသမတ္တ (န) [အစုမာသ + မတ္တာ] လခွဲ-
၁၅-ရက်-မျှ။ အစုမာသမတ္တံ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရိ-
တွာ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၁၇၂။ အစုမာသမတ္တေ ဝိတိ-
ဝတ္တေ။ ဇာ၊ဌ၊၃။၁၁၄။ အစုမာသမတ္တံ အတိက္က-
မိတွာ။ ဇာ၊ဌ၊၃။၂၀၄။ တသ္မိံ နိဂမေ
အစုမာသမတ္တံ တေန သဒ္ဓိံ အနာစာရံ စရိ။
ဇာ၊ဌ၊၅။၄၆၃။ သော ထေရံ ဝန္တံတွာ အစု-
မာသမတ္တံ ဝတ္တပဋိဝတ္တံ ကတွာ။ ဓမ္မဌ၊၁။၁၀။

အစုမာသိက (တိ) [အစုမာသ + ကက] လခွဲ-၁၅-
ရက်-ခြား၊ လခွဲ-၁၅-ရက်-တကြိမ်။ ဣတိ ဝေရူပံ
အစုမာသိကမ္ပိ ပရိယာယဘတ္တဘောဇနာနု-
ယောဂမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ အဘိ၊ ပု။၁၆၃-၄။
အစုမာသိကန္တိ အစုမာသန္တရိကံ။ အဘိ၊ ဌ၊၃။
၈၂။ အစုမာသိက-လည်းကြည့်။

အစုမာသုပသမ္ပန္န (တိ) [အစုမာသ + ဥပသမ္ပန္န]
ရဟန်းပြုပြီး၍ - လခွဲ - ၁၅-ရက်-ရှိသောသူ။
အစိရူပသမ္ပန္န ဇောတိပါလေ မာဏဝေ အစု-
မာသုပသမ္ပန္န ဝေဂဠိဂေါ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟ-
ရိတော။ မ၊၂။၂၃၉။

အစုယောဂ (ပု) [အစု + ယောဂ။ ဓာန် ၄။၂၀၉-
ကြည့်။] ဂဠုန်တောင်တဖက်စောင်း - တဖက်
ရပ် - မိုးအပ်သော ကျောင်း။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ပဉ္စ လေဏာနိ ဝိဟာရံ အစုယောဂံ
ပါသာဒံ ဟမ္ပိယံ ဂုဟံ။ ဝိ၊၄။၂၉၀။ အစုယော-
ဂေါတိ သုပဏ္ဏဝက်ဂေဟံ။ ဝိ၊၄။၄၅၇။ အစု-
ယောဂေါပံ သေနာသနံ။ အဘိ၊ဝိ၊၂၆၀။ အစု-
ယောဂေါတိ သုပဏ္ဏဝက်ဂေဟံ။ အဘိ၊ဠ၊၂။၃၄၉။
အစုယောဂါ နိက္ခမိဿာမိ။ မဟာနိ၊၅။၁။ အစု-
ယောဂါတိ နိက္ခမ္မဂေဟာ။ မဟာနိ၊ဠ၊၁၇၁။

အစုယောဇန (န) [အစု + ယောဇန] ယူဇနာ
ဝက်၊ ယူဇနာခွဲ။ စီဝရံ နိက္ခိပိတော ဂစ္ဆေယျ
အစုယောဇနံ။ ဝိ၊၅။၂၇၇။

အစုယောဇနပ္ပမာဏ (တိ) [အစုယောဇန +
ပမာဏ] ယူဇနာဝက် - အတိုင်းအရှည် - ပမာ
ဏ - ရှိသော။ ကော (နိဓိက္ခမ္ပိ) အစုယော-
ဇနပ္ပမာဏာ။ ဇာ၊ဠ၊၁။၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဠ၊၃၂၂။

အစုယောဇနမဂ္ဂ (ပု) [အစုယောဇန + မဂ္ဂ]
ယူဇနာဝက်ရှည်သော ခရီး။ တေသံ အာဂမနံ
သုတော အစုယောဇနမဂ္ဂံ ပစ္စုဂ္ဂန္တော။ ဓမ္မ၊ဠ၊၁။
၃၂၇။

အစုယောဇနမတ္တ (တိ) [အစုယောဇန + မတ္တာ]
ယူဇနာဝက်မျှရှိသော။ အစုယောဇနမတ္တေ
ဌာနေ ဌတော။ ဓမ္မ၊ဠ၊၁။၂၄၇။

အစုရတန (န) [အစု + ရတန] တစ်တောင်၏
ထက်ဝက်၊ တစ်ထွာ။

အစုရတနိက (တိ) [အစုရတန + က] တစ်တောင်
ထက်ဝက် - တစ်ထွာ - (အတိုင်း အရှည်)
ရှိသော။ အတိသမ္မာဓေ စက်မေ ဝိတ္တာရတော
ရတနိကေ ဝါ အစုရတနိကေ ဝါ စက်မန္တဿ

ပရိစ္ဆေဒေ ပက္ခလိတော။ အဘိ၊ဠ၊၁။၃၇။ ဇာ၊ဠ၊
၁။၉။

အစုရတ္တ (တိ) [အစု + ရတ္တိ။ သမာသန္တိလ္လံကို
အ-ပြု။ မောဂံ၊ ၃၊၄၅-သုတ်နှင့် ၎င်းပဉ္စကာ-
ကြည့်။ အစုရတ္တိ၊ အစုရတ္တ-တို့လည်းကြည့်။]
ညဉ့်၏ထက်ဝက်၊ ညဉ့်ထက်ဝက်၊ သန်းခေါင်
ယာမ်။ အစုရတ္တေ အနာဂတေ။ ဇာ၊၁။၃၄၊
၂၇၁။ အဗ္ဗာဟိတံ ပုဗ္ဗကံ အစုရတ္တံ။ ဇာ၊၁။
၁၉၉။ အစုရတ္တေ ဝ ရတ္တေ ဝါ။ ဇာ၊၂။၁၇၆။
အစုရတ္တေ အနာဂတေ ပဌမယာမေယေဝ။ ဇာ၊
ဠ၊၁။၅၂၂။ အစုရတ္တေ အနာဂတေ ယာဝ
ဒိယစုယာမာ။ ဇာ၊ဠ၊၄။၂၉၂။ အစုရတ္တေ ဝါတိ
မဇ္ဈိမရတ္တေ ဝါ။ ဇာ၊ဠ၊၆။၉၉။ အစုရတ္တေ
ကာလကံတော။ မ၊ဠ၊၂။၂၄။ ယဒါ သော အစု-
ရတ္တာယံ၊ ဗောဓာယ မဘိနိက္ခမိ။ ဝိမာန၊၁။၁၀။
အစုရတ္တာယန္တိ အစုရတ္တိယံ။ ဝိမာန၊ဠ၊၂၉၇။
သမ္ပတ္တာယံ စုရတ္တာယ။ ပေတ၊၁၆၃။ သမ္ပတ္တာ-
ယံ စုရတ္တာယာတိ အစုရတ္တိယာ ဥပဂတာယ။
ပေတ၊ဠ၊၁၄၆။

အစုရတ္တသမယ (ပု) [အစုရတ္တ + သမယ] ညဉ့်
ထက်ဝက် - သန်းခေါင်ယာမ် - အချိန် အခါ။
အဘိဒေါ အစုရတ္တသမယံ စန္ဒော။ မ၊၂။၂၂၅။
အဘိဒေါ အစုရတ္တသမယန္တိ အဘိန္ဒေ အစုရတ္တ-
သမယေ။ မ၊ဠ၊၃။၁၀၈။

အစုရတ္တာပပါယိ (တိ) [အစုရတ္တ + အာပ + ပါ +
ဏိ] သန်းခေါင်ယာမ်၌ (လာ၍) ရေကို သောက်
တတ်သောသူ။ အဋ္ဌကုရံ အစုရတ္တာပပါယိ။
ဇာ၊၁။၅။ အစုရတ္တေ အာပံ ပိဝတိတိ အစု-
ရတ္တာပပါယိ။ ဇာ၊ဠ၊၁။၁၇၉။

အစုရတ္တိ (ထိ) [အစု + ရတ္တိ၊ အစုရတ္တ-လည်း
ကြည့်။] ညဉ့်၏ထက်ဝက်၊ ညဉ့်ထက်ဝက်၊
သန်းခေါင်ယာမ်။ အစုရတ္တ-ကြည့်။

အစုလင်္ကာရ (ပု) [အစု + လင်္ကာရ] ထက်ဝက်
သော - လင်းယဉ် - ရွက်။ ဆေကော ပန
(နိယာမကော) မန္တဝါတေ လင်္ကာရံ ပူရေတွာ

ဗလဝဝါတေ အမူလင်္ကာရံ ကတွာ သောတ္တိနာ
ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနံ ပါပုဏာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၃။

အမူလာဗု (တိ) [အမူ + လာဗု] ထက်ဝက်သော
ဗူးသီး၊ ဗူးသီးထက်ဝက်၊ ဗူးသီးပိုင်း။

အမူလာဗုသမ (တိ) [အမူလာဗု + သမ] ထက်
ဝက်သော ဗူးသီး - ဗူးသီးပိုင်း - နှင့် တူသော။
ပယောဓရာ အပတိတာ၊ အမူလာဗုသမာ ထနာ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၄။ သုဝဏ္ဏဗလကေ ဌပိတသုဝဏ္ဏမယဝဋ္ဋု-
အလာဗုနော အစေန သဒိသတာယ အမူ-
လာဗုသမာ ထနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၇။

အမူဝဂ္ဂ (ပု) [အမူ + ဝဂ္ဂ] အမူဝဂ်၊ ဇာတက
ပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်။ ဇာတက ဆယ်ခုမပြည့်
ထက်ဝက်မျှ - ငါးခု - သာရှိသော ဝဂ်။ ဇာ၊
၁။ ၁၃၃-၁၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇-၂၁၃။

အမူဝါဒ (ပု) [အမူ + ဝါဒ] သူဌေးစကား၊
သူဌေးဟု - ပြောဆိုခြင်း - ပြောဆိုအပ်သော-
စကား။ သေယျထာပိ အာဝုသော ပုရိသော
ဒလိဒ္ဓေါဝ သမာနော အမူဝါဒံ ဝဒေယျ။
အံ၊ ၃။ ၂၉၁။ အစောဝ သမာနော အမူဝါဒံ
ဝဒေယျ။ အံ၊ ၃။ ၂၉၂။ အမူဝါဒံ ဝဒေယျာတိ
အစောဟမသ္မိတိ ဝါဒံ ဝဒေယျ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၀။

အမူဝိဝဋ္ဌ (တိ) [အမူ + ဝိဝဋ္ဌ] ထက်ဝက် -
ပွင့်အပ် - ပွင့် - သော။ သာ ဒွါရံ အမူဝိဝဋ္ဌံ
ကတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၀။

အမူသရီရ (တိ) [အမူ + သရီရ] ကိုယ်ထက်ဝက်
ရှိသော၊ ကိုယ်တိုင်းသေသော၊ သူ။ ယဿ
ဧကော ဟတ္ထော ဝါ ပါဒေါ ဝါ အမူသရီရံ ဝါ
သုခံ န ဝဟတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။ (= ပက္ခဟတ၊
ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၂၇။)

အမူသာရ (တိ) [အမူ + သာရ] ထက်ဝက်
သာ - အနှစ် - ငွေသား - ရှိသော၊ ထက်ဝက်
စပ်ထားသော အသပြာ၊ ကျပ်၏ထက်ဝက်အဖိုး
တန်သော အသပြာ။ ကရတောတိ အမူသာ-
ရော။ ဣတိသဒ္ဓေါ အာဒိအတ္ထော၊ တေန

ပါဒသာရပရောပါဒသာရအမူသာရဒီနံ သင်္က-
ဟော။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၅။ အဒ္ဓသာရ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇၊
ကရတ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄၊) ဥပဇ္ဈနက (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၂။ ၇၅။) တို့လည်းကြည့်။

အမူသုက္ခ (တိ) [အမူ + သုက္ခ] ထက်ဝက်ခြောက်
သွေသော။ အမူသုက္ခံ ဟတ္ထိလက္ခံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။
(ဣ-မူက္ခံ)။

အမူသုတ္တ (န) [အမူ + သုတ္တ] အမူသုတ်။ မဟာ-
ဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိ။ ၁၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၄-၅-သုတ်
(= မဟဒ္ဓနသုတ္တ)။ သံ၊ ၃။ ၁၇၂။

အမူသောဋ္ဌသ (တိ) [အမူ + သောဋ္ဌသ] အမူနှင့်
တကွတဆဲခြောက်၊ ၁၅-ခုခွဲ။ အမူတေလသာနံ
ဘိက္ခုသတာနံ ပဋိယတ္တံ အမူသောဋ္ဌသန္တံ ပါပု-
ဏိဿတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။

အမူဇက (ပု၊ န) [အမူ + အာဇက] ပြည်ဝက်၊ နှစ်
စလယ်၊ တခွက်။

အမူဇကမတ္တ (တိ) [အမူဇက + မတ္တ] ပြည်
ဝက် - နှစ်စလယ် - တခွက် - မျှရှိသော။ အမူ-
ဇကမတ္တံ ဝိဟိံ လဘိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။

အမူဇကောဒန (ပု) [အမူဇက + သြဒန] ဆန်
တခွက်ချက်ထမင်း။ ဥက္ကဋ္ဌော နာမ ပတ္တော
အမူဇကောဒနံ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၃။ အမူဇ-
ကောဒနံ ဂဏှာတိတိ မဂဓနာဠိယာ ဒွိန္တံ တဏှ-
လနာဠိနံ သြဒနံ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၁။

အမူစု (တိ) [အမူ + စတုတ္ထ။ ကစွည်း။ ၃၈၇။
မောဂ်၊ ၃။ ၁၀၅။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၈၆၃။ ဓာန်၊ ၄၇၇။
မောဂ်၊ ၃။ ၁၀၅-တို့ကြည့်။ အမူတိယ-
လည်းကြည့်။] အမူ (ထက်ဝက်) နှင့်တကွ - လေးခု
တို့၏ ပြည့်ကြောင်း - လေးခု။ သုံးခုခွဲ။ အမူ
(ထက်ဝက်) လျှင် လေးခုမြောက်ရှိသော၊ သုံးခု
ခွဲဖြစ်သော။ အမူစုနိ ဣတ္ထိသဟဿာနိ ပရိစာရိ-
ကာ ဒိဇကညာယော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၃။ အမူစုနိတိ
အမူစတုတ္တာနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄၇။

အမျိုးသမီးတို့အတွက် (န) [အမျိုး + ပါဠိ-
ဟာရိယ + သဟဿ] အခွင့်တကွ လေးထောင်
-သုံးထောင်ငါးရာ - သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ။
တေနေ နယေန အမျိုးသမီးတို့အတွက်
ဟောန္တ။ဝိ၊၃။၄၃။

အမျိုးသမီး (န) [အမျိုး + သတ] အခွင့်တကွ
လေးရာ၊ သုံးရာငါးဆယ်။ အမျိုးသမီးတို့ တေ
ဟောန္တ။ ဝိ၊၅။၂၅။

အမျိုးမဟူ (တိ) [အမျိုး + မဟူ] တဝက်လေးသော၊
အမျိုးတိုင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ အမျိုးမဟူ
ဥဒိရေသိ၊ ယော သေယျာ မညသိတ္တိယော။
ဇာ၊၂။၆၂။ အမျိုးမဟူတိ အမျိုးမဟူကော
မညေ ဟုတော။ ဇာ၊၅။၂၆၀။

အမျိုးမဟူက (တိ) [အမျိုးမဟူ + က] အမျိုးမဟူနှင့်
အနက်တူ။၎င်းကြည့်။

အမျိုးလွှဲခံ (တိ) [အမျိုး + လွှဲခံ] ထက်ဝက်ဖြီး
(ဖီး)အပ်သော၊ တဝက်တပျက်ဖြီး (ဖီး)အပ်-
သော။ ဇနပဒကလျာဏီ အမျိုးလွှဲခံတေဟိ
ကေသေဟိ အပလောကေတွာ မံ တေဒဝေစ။
ဓမ္မ၊၅။၇၆။ ဥပမျိုးလွှဲခံလည်းကြည့်။

အမျိုးနုနဝ (တိ) [အမျိုး + နုန + နဝ] အခွင့်(ထက်
ဝက်)ဖြင့် ယုတ်လျော့သော ၉-ခု၊ ၈-ခုခွဲ။

အမျိုးနုနဝမဟူ (တိ) [အမျိုးနုနဝ + မဟူ] ၈-ခုခွဲ
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တံ ပနေတံ ဥဒါနံ
ဘာဏဝါရတော အမျိုးနုနဝမဟူ ဘာဏဝါရ။
ဥဒါန၊၄။၄။

အမျိုးကောဒသ (တိ) [အမျိုး + ကောဒသ] အခွင့်
(ထက်ဝက်)နှင့်တကွ ၁၁-ခု၊ ၁၀-ခုခွဲ။ အခွင့်
(ထက်ဝက်)လျှင် ၁၁-ခုမြောက်ရှိသော၊ ၁၀-ခုခွဲ
ဖြစ်သော။ အဋ္ဌာရသသ္မ ဓာတုသု အမျိုးကော-
ဒသ ဓာတုယော ရူပပရိဂ္ဂဟော။ မ၊၄။၇၂။
ဝေမေတ္တ အမျိုးကောဒသ ဓာတုယော ရူပ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၂၄။ အမျိုးနု ကောဒသ အမျိုးကောဒသ၊
အမျိုးဝါ ကောဒသံ တောသန္တိ အမျိုးကောဒသ။
အမျိုးမဟူတိ တောပိ သေဝ နယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

ဝိ၊၂။၃၇၃။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိသျှန္တ “မ-ကျေ”ဟု မိန့်
သည်။ မောဂ်၊ နိသျှ၊၃။၁၀၅-နှင့် မောဂ်၊ ၄၊၅၁-
သုတ်တို့လည်းကြည့်။)

အမျိုးစိတက (တိ) [အမျိုး + ဩစိတက] ထက်
ဝက်ခွဲအပ်ပြီးသော။ တသ တံ ဒိဝသံ မာလာ-
ကာရာ အမျိုးစိတကေ ပုပ္ဖဂစ္ဆေ ဒတွာ အဂမံ-
သု။ ဇာ၊၄။၁။၁၃၇။

အဏ္ဏ (တိ) [န + ဣဏ] နတ္ထိ ဣဏံ အဿာတိ
အဏ္ဏော၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒနာ နကာရိကာ-
ရာနံ ဣဏ္ဏမတ္တန္တ။ (ရူ၊ဝိ၊ဣတ္တတာသုတ်ဖွင့်)။
(အန္တက-သံ) အနက-လည်းကြည့်။ (က)
ကြေးမြီမရှိသော၊ ကြေးမြီကင်းသော၊ မကဲ့ရဲ့
အပ်သော။ အဏ္ဏော’သိ။ ဝိ၊၃။၁၃၀။
အဏ္ဏော’သိ။ ဝိ၊၄။၄၆၃။ အနကော ဉာတိနံ
ဟောတိ၊ ဒေဝါနံ ပိတုနန္တ သော။ ဇာ၊၂။၁၅၉။
အနကောတိ ဝါယာမံ ကရေန္တော ဉာတိနန္တေဝ
ဒေဝတာနန္တ ဗြဟ္မာနန္တ အန္တရေ အနကော
ဟောတိ၊ အဂရဟိတော အနိန္ဒိတော။ဇာ၊၄။၆။
၄၅။ (ခ) ကာမစ္ဆန္တဟူသော ကြေးမြီမရှိသော၊
ကိလေသာမရှိသော။ (ဘုရား၊ ရဟန္တာ။)
သတ္တဝါဟ အဏ္ဏ ဝိစရ လောကေ။ ဝိ၊၃။၇။
ဝိ၊၂။၃၃။ မ၊၁။၂၂၅။ မ၊၂။၆၂။ အဏ္ဏော
ဘုဉ္ဇာမိ ဘောဇနံ။ မ၊၂။၃၀၈။ အဏ္ဏော တံ
မဟာမုနေ။ အပ၊၂။၂၀၉။ ကာမစ္ဆန္တသ ဣဏ္ဏသ
အဘာဝတော အဏ္ဏော။ ဝိ၊၄။၁။၂၄၄။
အဏ္ဏော နိက္ခိလေသော ဇာတော။ မ၊၄။၁။
၂၃၆။

အဏ္ဏတိ (ကြိ) [အဏ္ဏ + အ + တိ] ရွတ် - အံ -
သရဇ္ဈာယ် - န။ ဗြဟ္မံ အဏ္ဏတိတိ ဗြဟ္မာဏော-
မန္တေ သဇ္ဈာယတိတိ အဏ္ဏော။ ဝိ၊၄။၁။၈၃။
ဝိ၊၄။၁။၂၁၇။မ၊၄။၁။၁၁၃။ ဗြဟ္မံ အဏ္ဏတိတိ
ဗြဟ္မာဏောတိ ဟိ ဇာတိဗြဟ္မာဏာနံ နိဗ္ဗာနံ။
ဥဒါန၊၄။၅၃။

အဏ္ဏမ (ပု) [အဏ္ဏ + ဣမ။ အဏ္ဏော ဘာဝေါ
အဏ္ဏမ၊ ‘သရေ လောပေါ သရေ’တိ ဥလော-

ပေါ၊ ‘ရာဇာဒိယုဝါဒိတာ’တိ သိဿ အာ။မောဂ်၊
 ၄။၆၂-ပဉ္စိကာ။ အဏုသဒိသဘာဝကြိယာ အဏိ-
 မာတံ နိဗ္ဗစနိယံ။ မဟန္တဘာဝကြိယာ မဟိမာ၊
 လဟုဘာဝကြိယာ လဟိမာ၊ သာ ဝေ လသိမာ။
 တောနိ ဣတ္ထိလိဂ်နိ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၂။
 နိတိ-၌ ထိလိင်ဟု ဆိုသော်လည်း သက္ကတ
 အဘိဓာန်တို့၌ ‘ပုလ္လင်’ သာပြုကြသည်။ ဝါစပုတိ၊
 ထောမနိဓိ-တို့ကြည့်။ (အဏိမနိ-သံ) အဏုမြူ
 ၏ - အဏုမြူသဖွယ် သိမ်မွေ့သေးငယ်သည်၏ -
 အဖြစ်၊ (မိမိကိုယ်ကို) အနုမြူတမျှ သိမ်မွေ့သေး
 ငယ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းတန်ခိုး။ အဏိမာ-
 လသိမာဒိကံ ဝါ လောကီယသမ္ပတံ သဗ္ဗာကာရ-
 ပရိပူရံ အတ္ထိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၅။ခုဒ္ဒက၊
 ၄။၉၂။ ကာယဿ အဏုဘာဝကရဏံ အဏိမာ။
 သာရတ္ထ၊၁။၃၁။ ဝိမတိ၊၁။၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။
 ၂၅၆။ ပရမာဏုနော ဝိယ ဣဒ္ဓိမန္တာနံ အတ္တနော
 သရိရဿ အတိသုခုမဘာဝကရဏံ အဏိမာ။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၂။ (သက္ကတကျမ်းတို့၌ကား
 ကျောက်အတိပြီးသော တောင်ကိုဝင်ရာ၌၎င်း၊
 နတ်နှင့်သိဒ္ဓနတ်တို့ကိုမမြင်ရာ၌၎င်း ဤတန်ခိုး၏
 အစွမ်းဟု ဆိုကြသည်။ အဏိမာ အဏုဘာဝေါ
 သုခုမတာ၊ ယပ္ပဘာဝါ ဒေဝါ သိဒ္ဓါ စ သုခု-
 မိဘုတော သဗ္ဗတြ စရန္တိ၊ ကေဟိဝိပံ န လက္ခ-
 ယန္တေ။ သဒ္ဓကပ္ပဒ္ဒ၊မ။)

အဏိမတာ (တိ) [အဏိမ + တာ] အဏိမ-နှင့်
 အနက်ဟူ။ အဏိမတာ နာမ ပရမာဏု ဝိယ
 အဒဿန္နပဂမနံ။ ဝဇီရ၊၄။၁။

အဏုထူလ (န) [အဏု + ထူလ၊ ဣ-၌ နိဂ္ဂဟိတံ
 လာ] အငယ်၊အကြီး၊ငယ်ငယ်၊ကြီးကြီး။ အဏု-
 ထူလနိ သဗ္ဗသော။ ဓမ္မ၊၅။၁။ ဇာ၊၁။၂၇။
 အဏုထူလနိတိ ခုဒ္ဒကမဟန္တာနိ ဝဇ္ဇာနိ။ ဇာ၊
 ၄။၁။၁၉၃။ အဏုထူလနိ သံယောဇနာနိ။ဓမ္မ၊
 ၄။၁။၁၇၈။ အဏုထူလဒိသု ပမာဏေသု ယံ ယံ
 ဗြာဟ္မဏော ဣစ္ဆတိ။ ဇာ၊၄။၁။၄၆၀။

အဏု (ပု) [အမ + ဣ။အဏ + ဥ။ ကစွည်း။၆၇၁။
 ဓာန်၌။ ၁၉၄-နှင့် သူစိတို့ကြည့်။] (က) (၁)
 အဏုမြူ၊ (ပရမာဏုမြူ ၃၆-ခုနှင့်ညီမျှသောမြူ)။
 အဏု နာမ ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဓတာလစ္ဆိဒ္ဓေဟံ ပဝိဋ္ဌသုရိယ-
 ရသီသု ဝဇ္ဇိ ဝဇ္ဇိ ဟုတော ပရိဗ္ဗမန္တော ပညာ-
 ယတိ။...ဆတ္တိံ သ ပရမာဏုဝေါ ကေဿ အဏု-
 နော ပမာဏံ။ ဆတ္တိံ သ အဏု ကောယ တဇာ-
 ရိယာ ပမာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။ အဏုမတ္တ၊
 ပရမာဏု-တို့လည်းကြည့်။ (၂) ပရမာဏုမြူ။
 အဏုပ္ပမာဏ-ကြည့်။(၃)ဝိသေသိကဒဿနအယူ
 ၌ လာသော ပရမာဏုမြူ။ နိဗ္ဗာနသေဝ အဏု-
 အာဒိနမ္ပိ နိစ္စဘာဝါပတ္တိတိ စေ?။န၊...နိဗ္ဗာနဿ
 နိစ္စတ္တာ တေ နိစ္စာတိ စေ?။န။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၀။
 အဏုအာဒိနန္တိ အဏုပကတိကာလပရိသဒိနိ။...
 နိစ္စာ တေ အဏုအာဒယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၂၀၉။
 တိတ္ထိယာနံ အဏုပကတိပရိသဒိကဿ ဝါ
 ပညာပနာပိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၂၆။ အဏုဝါဒိ-လည်းကြည့်။ (ခ) (တိ)
 သိမ်မွေ့သော၊ သိမ်မွေ့သောအရာ။ ဂမ္ဘိရံ ဒုဒ္ဓသံ
 အဏု။ဝိ၊ဉာ၊၆။ ဒီ၊၂။၃၁။ မ၊၁။၂၂၄။ သံ၊၁။
 ၁၃၈။ (ဂ) သေးငယ်သော၊ သေးငယ်သော
 အရာ။ အဏု ထူလံ သုဘာသုတံ။ ဒီ၊၁။၂။၃၁။
 မ၊၂။၄၁။ဓမ္မ၊၇။သုတ္တနိ၊၃၇၇။ အဏုထူလန္တိ
 ခုဒ္ဓကံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။ အဏုန္တိ
 ခုဒ္ဓကံ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ ပဿသိ နော တံ ဥဒါယိ
 တံ သံယောဇနံ အဏု ဝါ ထူလံ ဝါ။ မ၊၂။၁၁၉။
 အဏု ဝါ ထူလံ ဝါတိ ခုဒ္ဓကံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ
 အပ္ပသာဝဇ္ဇံ ဝါ မဟာသာဝဇ္ဇံ ဝါ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။
 ဒီသံ ရဿ အဏု ထူလံ။ အဘိ၊ဓ၊၁၆၃။ ထူလံ
 ဥပနိဓာယ တတော ခုဒ္ဓကတရံ အဏု။ အဘိ၊
 ၄။၁။ ၃၅၄။ (ဃ) အနည်းငယ်သော၊ အနည်း
 ငယ်သော အရာ၊ နည်းသော အဖြစ်ရှိသော
 အရာ။ နာဏုပိ ခါယတိ ကိံ ဗဟုဒေဝ။အံ၊၁။
 ၂၇။ နာဏုပိ ခါယတိတိ...အဏုမတ္တမ္ပိ ဒုတိယေ
 အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ န ဒေတိတိ အဇ္ဈော။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ မဟပ္ပလံ ဟောတိ အဏုမ္ပိ

တာဒိသုဇာဝါ၁၂၉၄။ အဏုမိတိ အပ္ပမတ္တကမ္မိ။
ဇာဝါ၁၂၉၅။ ပကပ္ပိတာ နတ္ထိ အဏုပိ သညာ။
သုတ္တနိ။၄၀၄။ ပဿထ နော တုမေ ဘိက္ခဝေ တံ
ဝစနပထံ အဏု ဝါ ထူလံ ဝါ။ မာ၁။၁၈၁။ အဏု
ဝါ ထူလံ ဝါတိ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ ဝါ မဟာသာဝဇ္ဇံ ဝါ။
မာ၁။၂၈၁။ (အထက် မာ၁။၂၈၁-လည်းကြည့်။)
(င) ယုတ်ညံ့သော၊ယုတ်ညံ့သောအရာ။ တေသံ
အာသိ ဝိပလ္လာသော၊ ဒိသ္မာန အဏုတော အဏု။
သုတ္တနိ။၂၂၄။ အဏုတော အဏုန္တိ လာမကဋ္ဌေန
ပရိတ္တဋ္ဌေန အပ္ပဿာဒဋ္ဌေန အဏုဘူတတော
ကာမဂုဏတော ဥပ္ပန္နံ ဈာနသာမညနိဗ္ဗာနသုခါနိ
ဥပနိဓာယသင်္ချေမ္ပိ အနုပကမနေန အဏုကာမသုခံ၊
လောကုတ္တရသုခံ ဝါ ဥပနိဓာယ အဏုဘူတတော
အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓလောကီယသမာပတ္တိသုခတော
အဏု အပ္ပကတောပိ အပ္ပကံ ကာမသုခံ ဒိသ္မာတိ
အဓိပ္ပါယော။ သုတ္တနိ။၁၂။၅၄။ ဤဋ္ဌ-နောက်
နည်းအလို (သ) အနက်လည်းရသည်။

အဏုက (တိ) [အဏု + က]သိမ်မွေ-သေးငယ်-
သော၊ သိမ်မွေ-သေးငယ်-သော - အတိုင်း
အရှည်-အတွေးဘာ - ရှိသော။မဇ္ဈိမာ ရဿကာ
အဏုကထူလာ။ ခုဒ္ဒက။၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၁။
အဏုကာတိ....သုခမတ္တဘာဝါ သတ္တာ၊ ဦးကာ-
ဒယော ဝါ။ အပိ စ....ဩမကပ္ပမာဏာ သတ္တာ၊
တေ အဏုကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒက။၁၂။၁၀။
သုတ္တနိ။၁၂။၁၁၆။ အဏုကံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ။ တံ
သဗ္ဗံ ပူရိတံ မယာ။အပ။၂။၂၀၉။

အဏုဓမ္မ (ပ) [အဏု + ဓမ္မ]သေးငယ်သောတရား၊
ယုတ်ညံ့သောတရား။ ဝေမေသော အဏုဓမ္မော၊
ပေါ်ရာဏော ဝိညုဂရဟိတော။ သုတ္တနိ။၂၂၅။
ဝေမေသော အဏုဓမ္မော အဓမ္မောတိ ဝေ
သော လာမကဓမ္မော၊ ဟိနဓမ္မောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ယသ္မာ ဝါ ဧတ္ထ ဒါနဓမ္မောပိ
အပ္ပကော အတ္တိ၊ တသ္မာ တံ သန္နာယာဟ
“အဏုဓမ္မော”တိ။ သုတ္တနိ။၁၂။၅၈။

အဏုပရိမိတ (တိ) [အဏု + ပရိမိတ] အဏုမြူဖြင့်
နှိုင်းယှဉ်အပ်သော။

အဏုပရိမိတကာယ (တိ) [အဏုပရိမိတ + ကာယ]
အဏုမြူဖြင့် နှိုင်းယှဉ်အပ်သော - သေးငယ်
သော - ကိုယ်ရှိသော။ ယထာ ဝါ ပန
မဟာရာဇ အာတုရော ကိသော အဏုပရိမိတ-
ကာယော သာလကကိမိတတ္ထိနာဂံ ဂိလိတံ
ပရိကဗ္ဗေယျ။ မိလိန္ဒ။၃၀၀။

အဏုပ္ပမာဏ (တိ) [အဏု + ပမာဏ] အဏုမြူ
ပမာဏရှိသော၊ သိမ်မွေသေးငယ်သော။ ဗုဒ္ဓါနံ
ပန အဏုပ္ပမာဏမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ ဉာဏေန
အဒိဋ္ဌမတုလိတမတိရိတမသစ္စိကတံ နတ္ထိ။ မာ၁။
၁။၅၄။

အဏုဗီဇ (တိ) [အဏု + ဗီဇ] သေးသောအစေ့
ရှိသော။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ မဟာရုက္ခာ အဏုဗီဇာ
မဟာကာယာ ရုက္ခာနံ အဇ္ဈာရုဟာ။သံ၊၃။၈၅။

အဏုဘူတ (တိ) [အဏု + ဘူတ] (က) ယုတ်ညံ့
သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အဏု (င) အနက်
ကြည့်။ (ခ) သိမ်မွေနူးညံ့သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်
သော။ အဏုသဟဂတ-ကြည့်။

အဏုဘေဒ (ပ) [အဏု + ဘေဒ] အဏုမြူမျှ
သေးငယ်စွာ ခွဲစိတ်ခြင်း။ စုဏ္ဏိတော အဏုဘေ-
ဒေန၊ ကောဋိသတသဟဿသော။ အပ။၁။၂၃။

အဏုမတ္တ (တိ) [အဏု + မတ္တာ] အဏုမြူ -
ပရမာဏမြူ - ပမာဏရှိသော၊ အလွန်သေးငယ်
သော။ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ။
ဝိ၊၅။၃၃၂။ ဒီ၊၁။၅၉။ မ၊၁။၄၃။ အံ၊၁။၆၅။
အဏုမတ္တေသုတိ အပ္ပမတ္တကေသု။ ဒီ၊၁။၁၆၃။
မာ၁။၁၁၆၀။ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယ-
ဒဿာဝီတိ အဏုပ္ပမာဏေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယ-
ဒဿနသိလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉။ အဏုပ္ပမာဏေ-
သုတိ ပရမာဏပ္ပမာဏေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၆။
ကတမေ အဏုမတ္တာ ဝဇ္ဇော။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၆။
အဏုမတ္တာနိတိ အဏုပ္ပမာဏာ။အဘိ၊၁။၂၂၇။
အဏုမတ္တောပိ နရဿ နာရိသု။ ဓမ္မ၊၅၄။
အဏုပိ အဏုမတ္တောပိ၊ ဝနထော မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

ထေရီ။၄၀၂။ အဏုပိ အဏုမတ္တောပိ အတိ-
ပရိတ္တကောပိ ဝနထော မယံ န ဝိဇ္ဇတိ။ ထေရီ။
၄။၁၇၉။

အဏုရဇ (ပု) [အဏု + ရဇ] အဏုမြူမျသော -
သေးငယ်သော - မြူ။

အဏုရဇသမ (တိ) [အဏု + ရဇ + သမ] သေး
ငယ်သောမြူ - အဏုမြူ - နှင့် တူသော။ သဏု-
သုခမအဏုရဇသမ ပဋိနံ မုဋ္ဌိနာ ဂဟိတံ။
မိလိန္ဒ။၁၇၉။

အဏုဝါဒိ (တိ) [အဏု + ဝဒ + ဏိ။ အဏုဝါဒ +
ဤ] ကမ္ဘာကြီးသည် ဖန်ဆင်းသူ၏အလိုအတိုင်း
ခွဲ အဏုက (ပရမာဏမြူ ၂-ခုပေါင်း) မှ စ၍
ဖြစ်သည်ဟု - ဆိုလေ့ရှိသော - ယူသော - အယူ-
ဝါဒရှိသော။ သူ။ ပကတိဝါဒီနံ မဟတော
ဝိယ၊ အဏုဝါဒီနံ ခွဲအဏုကဿ ဝိယ စ
ကေသေဝ။ မူလဋီ။၁။၆၃။ (ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
အဏုဝါဒကား ဝိသေသိကဒဿန ခေါ် ဟိန္ဒူ-
ဒဿန-၌ အကျုံးဝင်သော ဝါဒတည်း။ ယင်း
ဝါဒ၏ သဘောအမြောက်ကို ဓာန်၊ သျသစ်၊ နှာ-
၄၀-၄၁-တွင်ကြည့်။) ကဏာဒ၊ ကာဏာဒ-တို့
လည်းကြည့်။

အဏုသဟဂတ (တိ) [အဏု + သဟဂတ။ သဟဂတ
သဒ္ဒါ တဗ္ဗော။] အဏုမြူသဖွယ် သိမ်မွေ့သော။
အဏုသဟဂတော “အသ္မိ”တိ မာနော။ သံ၊ ၂။
၁၀၇။ အဏုသဟဂတောတိ သုခမော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၉၀။ အဏုသဟဂတေ ကိလေသေ။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၂။
၄၄၊ ၆၉။ အဏုသဟဂတေ ကိလေသေတိ သုခမ-
ဘူတေ ကာမရာဂဗျာပါဒေ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။
အဏုသဟဂတာ ကာမရာဂသညောဇနာ။
ပဋိသံ၊ ၆၇။ အဏုသဟဂတာတိ အဏုဘူတာ၊
သုခမဘူတာတိ အတ္တော။ တဗ္ဗာဝေ ဟိ ဧတ္ထ
သဟဂတသဒ္ဒေါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇။ အဏုသဟ-
ဂတေဟိ ကိလေသေဟိ နိဿဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။
ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၀။ အဏုသဟဂတေဟိတိ သုခမ-
ဘူတေဟိ ကာမရာဂဗျာပါဒေဟိယေဝ။ ပဋိသံ၊

၄။ ၂။ ၁၃၆။ အနာဂါမိဿ အဏုသဟဂတာ
ကာမရာဂသံယောဇနာ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၁။ အဏု-
သဟဂတာတိ သုခမဘူတာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၇။
အနာဂါမိဿ အဏုသဟဂတော ကာမရာဂေါ
ပဟိနော။ အဘိ၊ က။ ၆၉။ အဏုသဟဂတေ
ကိလေသေ သမုတ္တိဇ္ဇေတွာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။
၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။

အဏ္ဏ (န) [အဉ္ဇိ + အ။ အမ + ဥ။ အဏ + ဥ။ ကစွည်း။
၆၆၃။ ဣဒံ၊ ၅။ ၈။ ဓာန် ဋီ။ ၂။ ၃။ ၆၂၇-ကြည့်။]
(က) အဥ။ ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဏာနိ အဋ္ဌ ဝါ
ဒသ ဝါ ဒွါဒသ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၂။ ၂။ ၁။ ၄၆။
အံ၊ ၂။ ၄။ ၉၃။ ဘုတွာ အဏ္ဏဉ္စ ပေါဘဉ္စ။ “ဓမ္မော
ဓမ္မော”တိ ဘာသတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၄၄။ ကိကိဝ
အဏ္ဏံ ရက္ခေယျ။ စာမရိ ဝိယ ဝါလမိ။ အပ၊ ၁။
၆၇။ ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဏံ ဘဝေယျ။ အဏ္ဏတော
ကုက္ကုဋိ ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဏံ။ မိလိန္ဒ။ ၅။ ၁။ (ခ)
ဇေးဇေ။ အဏ္ဏေ ခန္ဓေ အာရောပေတွာ ဂစ္ဆတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၄၆။ သံ၊ ၁။ ၄။ ၄၉။ အညတရဿ ဘိက္ခု-
နော အဏ္ဏံ ကဏ္ဍဝန္တဿ အသုစိ မုစ္စိ။ ဝိ၊
၁။ ၁။ ၆၇။

အဏ္ဏက (တိ) [အဏ္ဏ + က] (၁) ဥနှင့်တူသော။
(က) (န၊ ထိ) အဖု - အထစ်၊ ကျည်းပေါင်း။
(ခ) (တိ) အဖု - အထစ် - ကျည်းပေါင်း -
ရှိသော။ ယာ သာ ဝါစာ အဏ္ဏကာ ကက္ကသာ
ပရကဋ္ဌုကာ။ မ၊ ၁။ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ၃။ ၄။ ၇၄။
အဘိ၊ ဓ။ ၂။ ၆၀။ အဏ္ဏကာတိ ယထာ သဒေါသေ
ရက္ခေ အဏ္ဏကာနိ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ ဧဝံ သဒေါသတာယ
ခုံသနဝမ္ဘနာဒိဝစနေဟိ အဏ္ဏကာ ဇာတာ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ အဏ္ဏကာတိ
ဝုစ္ဆတိ ရက္ခေ အဏ္ဏသဒိသာ ဂဏ္ဍိယော။ ယထာ
ထဒ္ဒါ ဝိသမာ ဒုဗ္ဗနိတာ စ ဟောန္တိ။ ဧဝေဝံ
ခုံသနဝမ္ဘနဝသေန ပဝတ္ထဝါစာပိ ဟိ “အဏ္ဏ-
ကာ”တိ ဝုတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄၉။ သဒေါသဝဏေ
ရက္ခေ နိယျာသပိဏ္ဍိယော၊ အဟိစ္ဆတ္တကာနိ ဝါ
ဥဋ္ဌိတာနိ “အဏ္ဏကာနိ”တိ ဝဒန္တိ။ ဖေဂ္ဂ၊ ရက္ခဿ
ပန ကုထိတဿ အဏ္ဏာနိ ဝိယ ဥဋ္ဌိတာ စုဏ္ဏ-

ပိဏ္ဏိယော ဂဏ္ဏိယော ဝါ “အဏ္ဏကာနိ”တိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇။ (ဂ) (တိ) လုံးသော၊
အလုံး။ ကိမဏ္ဏကာ ဣမေ ဒေဝ၊ နိက္ခိတ္တာ
ကံသမလ္လကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၆။ ကိမဏ္ဏကာတိ ကိ-
ဖလာနိ နာမေတာနိ၊ ပရိမဏ္ဏလဝသေန ပန
အဏ္ဏကောတိ အာဟ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။ (၂) အဥ။
ဒဏ္ဏကောဋိယံ ဂဟေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ဥပဓာ-
ရေန္တော အဏ္ဏကာနိ ဒိသ္မာ တာနိ သဏိကံ
အပနေတွာ ပုန အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၃၇။ မယာ
ကုဟကမ္မံ ကတွာ တေသံ အဏ္ဏကာနိ စေဝ
ဆာပကေ စ ဝရံ ဝရံ ခါဒိတံ ဝဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၈။
၂၂။ (၃) ဥဉ္စိဖြစ်သော သတ္တဝါ။ ယေ စ တနု-
ဇာတအဏ္ဏဇာပိ အဏ္ဏကာ အနုဘိန္နာ။ ပေဋ-
ကော။ ၃၁။

အဏ္ဏကပါလ (န) [အဏ္ဏ + ကပါလ] ဥဉ္စ။ အဏ္ဏ-
ကပါလာနံ တနုဘာဝေါ ဝိယ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၀။ သံ၊
၄။ ၂။ ၃၀၁။ အံ၊ ၁။ ၁၇၂။ ၂၀၄။

အဏ္ဏကောသ (ပု) [အဏ္ဏ + ကောသ] အဥတိဏ်
တည်နေရာအိမ်၊ ဥဉ္စ။ အဏ္ဏကောသံ အဘိနိဗ္ဗိဇ္ဇ
ဇာယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၁၀၅။ ၁၄၉။ ပါဒနခသိခါယ ဝါ
မုခတုဏ္ဏကေန ဝါ အဏ္ဏကောသံ ပဒါလေတွာ။
ဝိ၊ ၁။ ၄၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ၂။ ၄၉၃။

အဏ္ဏကောသသဒိသ (တိ) [အဏ္ဏကောသ + သဒိ-
သ] ဥဉ္စနှင့်တူသော။

အဏ္ဏကောသသဒိသတာ (ထိ) [အဏ္ဏကောသ-
သဒိသ + တာ] ဥဉ္စနှင့် တူသည်၏အဖြစ်၊ ဥဉ္စနှင့်
တူခြင်း။ ပဋိစ္ဆာဒနသမညေန စ အဝိဇ္ဇာယ
အဏ္ဏကောသသဒိသတာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅။

အဏ္ဏဂတ (တိ) [အဏ္ဏ + ဂတ] ဥဉ္စ ဖျောက်သော-
ဥဉ္စဖြစ်သော-သတ္တဝါ။ ဂဗ္ဘဂတာ အဏ္ဏဂတာ။
ပေဋကော။ ၃၁။

အဏ္ဏစလန (န) [အဏ္ဏ + စလန] ဝှေးစေ့ကိုလှုပ်
ခြင်း။ မောစနာဓိပ္ပါယေန အဏ္ဏစလနေန အင်္ဂ-
ဇာတဿာပိ စလနတော နိမိတ္တေ ဥပက္ကမော

ဟောတိတိ သံဃာဒိသေသော ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၅။

အဏ္ဏစ္ဆေဒ (ပု) [အဏ္ဏ + ဆိဒ + အ] ဝှေးစေ့ကိုခွဲ
ဖြတ်သော၊ သင်းကုပ်သော၊ သူ။ ဗဟူ ဟေ ပရိ-
ပုစ္ဆန္တိ၊ အဏ္ဏစ္ဆေဒါ နိလဉ္ဇကာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၅။
အဏ္ဏစ္ဆေဒါ နိလဉ္ဇကာတိ ဘတိ ဂဟေတွာ
ဗလိဗဒ္ဓါနံ အဏ္ဏစ္ဆေဒကာ စေဝ တိသုလာ-
ဒိအင်္ဂကရဏေန လဉ္ဇကာ စ၊ လက္ခဏကာရ-
ကာတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁၇။ ၃၆၇။ အဏ္ဏဟာ-
ရကလည်းကြည့်။

အဏ္ဏစ္ဆေဒက (တိ) [အဏ္ဏ + ဆိဒ + ကျ] အဏ္ဏစ္ဆေဒ
ကြည့်။

အဏ္ဏဇ (တိ) [အဏ္ဏ + ဇန + ကိ] (က) အဥဉ္စဖြစ်-
သော၊ အဥမှပေါက်ဖွားသော သတ္တဝါ၊ အဥ
ပေါက်သတ္တဝါ။ အဏ္ဏဇာ ယောနိ။ မ၊ ၁။ ၁၀၅။
အဏ္ဏေ ဇာတာ အဏ္ဏဇာ။ မ၊ ၁။ ၃၄၁။ အဏ္ဏဇာ
နာဂါ။ သံ၊ ၂။ ၂၀၂။ အဏ္ဏဇာတိ အဏ္ဏေ ဇာတာ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ အဏ္ဏဇာ သုပဏ္ဏာ အဏ္ဏဇေ
နာဂေ ဟရန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၂၀၇။ (ခ) မြေနဂါး။
သန္တိ ကတွာ အမိတ္တေန၊ အဏ္ဏဇေန ဇလာဗုဇ။
ဇာ၊ ၁။ ၄၁။ အဏ္ဏဇေနာတိ အဏ္ဏကောသေ
နိဗ္ဗုတ္တေန နာဂေန။ ဇာ၊ ၁။ ၄၂။ ၄၇။ (ဂ) ငှက်။
ဟတ္ထတ္ထမာယန္တိ မမ္မဏ္ဏဇာ ပုရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂။
ကံ အဏ္ဏဇံ အဏ္ဏဇာ မာနသေသု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၄။
သဉ္ဇန္တာ အဏ္ဏဇေဟိ ဝိတိကိဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀။
အဏ္ဏဇေဟိ ဝိတိကိဏ္ဏာတိ သကုဏသံသေဟိ
ဩကိဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၂။ ၂၀၁။ အဏ္ဏသမ္ဘဝ-လည်း
ကြည့်။ (သ) ငါး။ အဏ္ဏဇော မိနပက္ခိယ။
ဓာန်။ ၁၀၀၀။

အဏ္ဏဇယောနိ (ထိ) [အဏ္ဏဇ + ယောနိ] အဥဉ္စဖြစ်
သော - ပဋိသန္ဓေ - ခန္ဓာအစု၊ စတသော
ယောနိယော အဏ္ဏဇယောနိ ဇလာဗုဇယောနိ
သံသေဒဇယောနိ ဩပပါတိကယောနိ။ ဒီ၊ ၃။
၁၉၂။

အဏ္ဏဘာရ (ပု) [အဏ္ဏ + ဘာရ] လိင်ဥဟူသော
ဝန်။

အဏ္ဏဘာရိတ (တိ) [အဏ္ဏ + ဘာရိတ] လိင်ဥဝန်
ရှိသော၊ လိင်ဥကြီးသော၊ သူ။

အဏ္ဏဘာရိဝတ္ထု (န) [အဏ္ဏဘာရိ + ဝတ္ထု] လိင်
ဥကြီးသောသူ၏ အကြောင်းအရာ။ အဏ္ဏ-
ဘာရိဝတ္ထုသို့။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၃။

အဏ္ဏဘာရိ (တိ) [အဏ္ဏဘာရ + ဤ] လိင်ဥဝန်ရှိ
သော၊ လိင်ဥကြီးသော၊ သူ။ အဏ္ဏဘာရိ အဟု
ဂါမကုဋကော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၇။ သံ၊ ၁။ ၄၄၉။

အဏ္ဏဘူတ (တိ) [အဏ္ဏ + ဘူတ] (၁) အဥဒ္ဓိဖြစ်
သော၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အဥဒ္ဓိဖြစ်သော။
ဝေမေဝ ခေါ် အဟံ ဗြာဟ္မဏ အဝိဇ္ဇာဂတာယ
ပဇာယ အဏ္ဏဘူတယ ပရိယောနဒ္ဓါယ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။
အဏ္ဏဘူတယာတိ အဏ္ဏေ ဘူတယ ဇာတယ
သဉ္ဇာတယ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၀၉။ အဝိဇ္ဇာဂတော
လောကသန္နိဝါသော အဏ္ဏဘူတော ပရိယော-
နဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ အဏ္ဏဘူတောတိ အဏ္ဏေ
ဘူတော နိဗ္ဗတ္တော။ ယသာ ဟိ...ဝေမယံ လော-
ကော အဝိဇ္ဇာဏ္ဏကောသေ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ “အဏ္ဏ-
ဘူတော”တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇။ (အံ၊ ၄၊ ၃။
၂၀၃-လည်းကြည့်။) (၂) ဥက္ခေပိဖြစ်သော၊
အားနည်းသော၊ အထိအခိုက်မခံသော။ အာတု-
ရော ဟာယံ ဂဟပတိ ကာယော အဏ္ဏဘူတော
ပရိယောနဒ္ဓေါ။ သံ၊ ၂။ ၁။ အဏ္ဏဘူတောတိ အဏ္ဏံ
ဝိယ ဘူတော ဒုဗ္ဗလော...။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃၀။
(အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၅-လည်းကြည့်။)

အဏ္ဏဘူတဇာတက (န) [အဏ္ဏဘူတ + ဇာတက]
အဏ္ဏဘူတဇာတိ။ ဇာတကပါဠိ၊ ကေကနိပါတ်၊
၇-ဝဂ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇-
၃၁၃။

အဏ္ဏဘူတာဘတ (တိ) [အဏ္ဏဘူတ + အာဘတ]
ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဆောင်အပ်သော၊ မမွေးဖွားမီမှ
စ၍ ဆောင်အပ်သော၊ သူ။ အဏ္ဏဘူတာဘတ

ဘရိယာ၊ တာသု ကော ဇာတု ဝိသသေ။ ဇာ၊
၁။ ၁၅။ အဏ္ဏဘူတာဘတ ဘရိယာတိ အဏ္ဏံ
ဝုစ္စတိ မိဇံ၊ မိဇဘူတာ မာဟုကုစ္ဆိတော
အနိက္ခန္တကာလေယော အာဘတာ အာနိတာ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ (ဋ္ဌ-၌ အဏ္ဏဘူတ နှင့် ဘတ-
တပုဒ်စုံကြံ၍လည်း ဖွင့်သေးသည်။)

အဏ္ဏဝါတရောဂ (ပု) [အဏ္ဏ + ဝါတ + ရောဂ] ဥ-
လိင်ဥ-ဝေးစေ-ရောင်သော ရောဂါ။ အဏ္ဏဝါ-
တရောဂေန ဥဒ္ဓါတဗိဇ္ဇာဏ္ဏကောသေန သမန္နာ-
ဂတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၇။ ဝါတဏ္ဍိက (ဝိ၊ ၄။ ၃။
၃၁၂)လည်းကြည့်။

အဏ္ဏဝုခို (ထိ) [အဏ္ဏ + ဝုခို] အဥကြီးခြင်း၊ လိင်ဥ
ကြီးခြင်း။ အဏ္ဏဝုခိုတိ ဝါတဏ္ဏကော။ ဝဇီရ။
၄၇၂။

အဏ္ဏဝုခိုရောဂ (ပု) [အဏ္ဏဝုခို + ရောဂ] လိင်ဥကြီး
သော ရောဂါ၊ မုတ္တကြီးသော ရောဂါ၊ မုတ်ကြီး
သော ရောဂါ၊ မုတ္တရောဂါ။ အဏ္ဏဝုခိုရောဂေပိ
သတ္တကမ္ပံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၂။

အဏ္ဏသဒိသ (တိ) [အဏ္ဏ + သဒိသ] အဥနှင့်
တူသော။

အဏ္ဏသဒိသတာ (ထိ) [အဏ္ဏသဒိသ + တာ] အဥ
နှင့်-တူသည်၏ အဖြစ်-တူခြင်း။ “သန္တာနေ”တိ
ဝုတ္တတ္တာ အဏ္ဏသဒိသတာ သန္တာနဿ ဗဟိ-
နိက္ခန္တကုဏ္ဏုဋ္ဌစ္စာပကသဒိသတာ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၂။

အဏ္ဏသမ္ဘဝ (တိ) [အဏ္ဏ + သမ္ဘဝ] ဥ၌ ဖြစ်သော၊
ဥမှပေါက်ဖွားသောသတ္တဝါ၊ (ကျီး)။ အပဏ္ဏရော
အဏ္ဏသမ္ဘဝေါ။ ယေရ၊ ၃၀၇။ အဏ္ဏသမ္ဘဝေါ
အဏ္ဏဇော ကာကော။ ယေရ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၆။

အဏ္ဏဟာရက (တိ) [အဏ္ဏ + ဟာရ + ကျ] ဝေးစေ
ကို ခွဲဖြတ်သော၊ သင်းကွပ်သော၊ သူ။ သေယျ-
ထာပိ ဂဟပတိ ပုရိသော အဏ္ဏဟာရကော
ဂန္ဓာ ဥဗ္ဘတေဟိ အဏ္ဏေဟိ အာဂစ္ဆေယျ။ မ၊ ၂။
၄၆။ အဏ္ဏစ္ဆေဒ-လည်းကြည့်။

အဏ္ဏပုဂ္ဂ (န) [အန္တ + ဥပ + ဂမ + ကံ၊ အန္တံ သမိ-
ပမာဓေယျဿ ဥပဂစ္ဆတိတိ အဏ္ဏပုဂ္ဂံ၊
န္တဿ ဧဏော၊ ဂဿ စ ကော။ ဓာန် ဋီ။ ၄၅၈။]
(၁) ခေါင်းခု။ အဏ္ဏပုဂ္ဂံ စုဗ္ဗဋ္ဌကံ။ မ၊ ၄၂။ ၆၄။
(၂) ကရုဏ်ဇေ။ တိဏ္ဏဏ္ဍပုဂ္ဂ (ဝိ၊ ၁။ ၃၆။
ဝိ၊ ၃။ ၃၀။) ကြည့်။ (၃) အညစ်အကြေးပွတ်
တိုက်ရန် ကိရိယာ။ ဝါလဏ္ဍပုဂ္ဂ (အံ၊ ၁။ ၂၁၀)
ကြည့်။

အဏ္ဏဝ (န) [အဏ္ဏပုဂ္ဂ(=အဏ္ဏဝ)?] ခေါင်းခု။
အထ ခေါ မာဓေ ပါပိမာ ဗြာဟ္မဏဝဏ္ဏံ အဘိ-
နိမ္မိနိတွာ မဟန္တေန ဇေဏ္ဍဝေန အဇိနကိပ-
နိဝတ္ထော.....။ သံ၊ ၁။ ၁၁၈။ (မူ အမျိုးမျိုးတို့၌
ဇေဏ္ဍဝေန-ဟုချည်းရှိသည်။ သို့ရာတွင် အဏ္ဏဝ-
ပုဒ်ကို သာသနိက အဘိဓာန်၊ လောကီ အဘိ-
ဓာန်တို့၌ မတွေ့ရ၊ အဏ္ဏပုဂ္ဂ-ပုဒ်ရင်းတွင် ပ-မှ-ဝ
ဖြစ်လာ၍ က-ကျေနေသလောဟု စဉ်းစားရန်ရှိ
သည်။) ဇေဏ္ဍဝ-လည်းကြည့်။

အဏ္ဏ (ပု) [အဏ + အ။ အရ + တ။ ဓာန် ဋီ။ ၆၆၁-
ကြည့်။ (အဏီ - သံ)] ရေ။ အဏ္ဏော နိရိုဝနံ
ဝါလံ။ ဓာန်။ ၆၆၁။

အဏ္ဏဝ(ပု) [အဏ္ဏ + ဝါ + အ။ အဏ္ဏ + ဝ။ အဏ္ဏော
ဇလံ၊ သော ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ယသ္မိံ အဏ္ဏဝေါ။
အဏ္ဏော ယသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိတိ ဝါ အဏ္ဏဝေါ။
အဿတ္တုတ္ထေ ဝေါ။ ဓာန် ဋီ။ ၆၅၉။
မောဂံ ပဉ္စိကာ၊ ၄၊ ၈၈-သုတ်လည်း ကြည့်။
(အဏီ ဝ-သံ)] (က) ရေများစွာရှိသော
အရပ်၊ အစောက်လည်းနက်၊ အပြောလည်း
ကျယ်သောရေအစု၊ ပင်လယ်၊ သမုဒြာ။ နာဝံ
ဂဏီ အဏ္ဏဝေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅။ နာဝံ သမာရုယ
ပရေန္တိ အဏ္ဏဝေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၆။ အဏ္ဏဝန္တိ
သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန ယောဇနမတ္တံ ဂမ္ဘီရဿ
စ ပုထုလဿ (ဝိတ္တတဿ) စ ဥဒကဋ္ဌာနဿေတံ
အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၂။ ဂင်္ဂါယ
ကုဏပံ ဒိသ္မာ၊ ဝုပ္ပမာနံ မဟဏ္ဏဝေ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၅။
မဟဏ္ဏဝေတိ ဂမ္ဘီရပုထုလေ ဥဒကေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။

၂၇၀။ ယဉ္စိ ဥဒကံ ဂမ္ဘီရံ၊ န ပုထုလံ။ ပုထုလံ ဝါ
ပန န ဂမ္ဘီရံ၊ န တံ အဏ္ဏဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၄၂။
၁၅။ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉-နှင့် ဥဒကဏ္ဍ-တို့လည်း
ကြည့်။) (ခ) သမုဒြာနှင့်တူသော သံသရာ။ ယေ
တရန္တိ အဏ္ဏံ သရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၅။ ဒီ၊ ၂။ ၇၆။
ဥဒါန၊ ၁၈၈။ သဒ္ဓါယ တရတိ ဩဃံ၊ အပ္ပမာဒေန
အဏ္ဏံ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၇။ မိလိန္ဒ၊ ၃၅။ ကော'စ
တရတိ အဏ္ဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၅။ အဏ္ဏဝန္တိ န
ဝိတ္တတမတ္တံ နာပိ ဂမ္ဘီရမတ္တံ၊ အပိ စ ပန ယံ
ဝိတ္တတရဉ္စ ဂမ္ဘီရတရဉ္စ၊ တံ ဝုစ္စတိ၊ တာဒိသော
စ သံသာရဏ္ဏဝေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ (ဂ)
ရေအိုင်။ အဘိရူပါ ဝိစရာမ အဏ္ဏဝေ။ ဇာ၊ ၁။
၁၉၄။ အဏ္ဏဝေတိ ဣမသ္မိံ ဌာနေ သရေ
“အဏ္ဏဝေါ”တိ ဝုတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၉၅။

အဏ္ဏဝကုန္တိ (ပု၊ ထိ) [အဏ္ဏဝ + ကုန္တိ] သမုဒြာဝမ်း၊
သမုဒြာအဝမ်း၊ သမုဒြာရေပြင်။ အဏ္ဏဝကုန္တိ
ဩဘာသယမာနော ယုဂန္ဓရမတ္တကေ ဗာလ-
သုရိယော ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ အဏ္ဏဝကုန္တိ
ခေါဘေတွာ ဗာလသုရိယုဂ္ဂမနကာလော ဝိယ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၂၇။ တာ ယထာပဟိတလဉ္စိတာဝ
လောဟစာဋိယော အဏ္ဏဝကုန္တိယံ ပဝဋန္တာ
ဝိစရန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။

အတံသဘာဝ (ပု) [န + တံသဘာဝ] (၁) ထို
သဘောမဟုတ်။ (၂) (တံ) ထိုသဘောမရှိ
သော။ ဣမိနာ ပန အတံသဘာဝတော အတ္တာ
န ဟောတိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၇။

အတံသဘာဝတ္ထ (န) [အတံသဘာဝ + တ္ထ] ထို
သဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့
ကို အလွန် အကဲနှင့်တကွ လိုက်ပါစေ-ခြင်း
သဘောမရှိသည်၏ အဖြစ် - ခြင်းမှ ကင်းသည်
၏အဖြစ်?။ သောဓမ္မာနံ ပန ကတ္တစိ ဝုတ္တပ္ပ-
ကာရပ္ပဝတ္တိသဗ္ဗာဝေပံ အတံသဘာဝတ္တာ အဓိ-
ပတိဘာဝေါ နတ္ထိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။
အတံသဘာဝတ္တာတိ သမ္ပယုတ္တေဟိ သာတိ-
သယမနုဝတ္တိတဗ္ဗဘာဝရဟိတတ္တာ။ အနု၊ ၄။ ၁။
၁၂၅။

အတက္က (တိ) [န+တက္က] ရက်တက်မပါသော။
အလောဏကေ အတက္ကေ နိဓူပနေ ဥဒကေ
သေဒေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆။

အတက္ကဂါဟ (ပု) [န+တက္ကဂါဟ] အတွေးဖြင့်
ယူဆခြင်း မဟုတ်သော - မချွတ်ယွင်းသော -
အယူ။ ဒို့သူ အတက္ကဂါဟဘက္ကဂါဟသင်္ခါတေသု
ဌာနေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အပဏ္ဏက-လည်း
ကြည့်။

အတက္ကာဝစရ (တိ) [န+တက္က + အဝစရ] (က)
အတွေး - အကြံ - မျှဖြင့် - မကျက်စား -
မသက်ဝင် - မသိ - နိုင်သော။ အဓိဂတော
ခေါ် မျာယံ မေဗ္ဗော သန္တော ပဏီတော
အတက္ကာဝစရော။ဝိ၊၂။၅။ ဒီ၊၂။၃။ မ၊၁။
၂၂။ သံ၊၁။၁၃၈။ အတက္ကာဝစရေတိ တက္ကေန
အဝစရိတဗ္ဗော ဩဂါဟိတဗ္ဗော န ဟောတိ၊
ဉာဏေနော အဝစရိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ သန္တာ ပဏီတာ
အတက္ကာဝစရ။ဒီ၊၁။၁။ ဥတ္တမဉာဏဝိသ-
ယတ္တာ န တက္ကေန အဝစရိတဗ္ဗော အတက္ကာ-
ဝစရ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ န စေဝ ဂမ္ဘိရံ အတ္ထပဒံ
ဥဒါဟရတိ သန္တံ ပဏိတံ အတက္ကာဝစရံ။
အံ၊၁။၅၁၀။ အတက္ကာဝစရန္တိ ယထာ တက္ကေန
နယဂါဟေန ဂဟေတုံ သက္ကာ ဟောတိ၊ ဝေံ န
ကထေတိတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၆။ (ခ)
တွေးဆညွှန်၏ ကျက်စားရာ မဟုတ်သော။
အတက္ကာဝစရံ ခုဝံ။ ဣတိဝုတ်။၂၂၀။ တက္က-
ဉာဏဿ အဂေါစရဘာဝတော အတက္ကာဝစရံ။
၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁၅၇။

အတက္ကိက (တိ) [န+တက္ကိက] အတွေး အဆ
မျှသာ ရှိသူ မဟုတ်သော၊ အမှန် တတ်ကျွမ်း
သော၊သူ။ အတက္ကိကော ရောဂုပ္ပတ္တိကုသလော
အမောသုဓဝသိဒ္ဓိကမ္မော ဘိသက္ကော။ မိလိန္ဒ။
၂၄၂။

အတစ္စ (တိ) [န + တစ္စ + အတ္ထ။ န + တစ္စ]
မမှန်သော အနက်ရှိသော၊ မှန်သည်၏ အဖြစ် -

မှန်ကန်ခြင်း - မရှိသော။ ဣတိပေတံ အဘူတံ၊
ဣတိပေတံ အတစ္စံ။ ဒီ၊၁။၃။ အတိတံ စေပိ
ခေါ စုန္တ ဟောတိ အဘူတံ အတစ္စံ အနတ္တ-
သံဟိတံ။ ဒီ၊၃။၁၁။ ယံ တထာဂတော ဝါစံ
ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္စံ အနတ္တသံဟိတံ။မ၊
၂။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ အဘူတန္တိ
အဘူတတ္ထံ။ အတစ္စန္တိ န တစ္စံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။
အဘူတတ္ထောဝ အဘူတံ ဥတ္တရပဒလောပေနာတိ
အာဟ “အဘူတန္တိ အဘူတတ္ထံ”န္တိ။ အတစ္စန္တိ
တဿေဝ ဝေဝစနန္တိ အာဟ “အတစ္စန္တိ န
တစ္စ”န္တိ။ အဘူတန္တိ ဝါ အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနံ။
အတစ္စန္တိ အတထာကာရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ အဘူ-
တန္တိ အဘူတတ္ထံ။ အတ္ထမုခေန ဟိ ဝါစာယ
အဘူတတာ၊ ဘူတတာ ဝါ။ အတစ္စန္တိ တဿေဝ
ဝေဝစနံ။ အဘူတန္တိ ဝါ အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနံ။
အတစ္စန္တိ အတထာကာရံ အညထာသန္တံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

အတဏှလ (တိ) [န+တဏှလ] ဆန် - ဆန်ကဲ့-
မရှိသော။ ထုသရာသိဝံ အတဏှလံ။ စရိယာ။
၄၀၈။ ထုသရာသိဝံ အတဏှလန္တိ တဏှလက-
ဏေဟိ ဝိရဟိတံ ထုသရာသိ ဝိယ။စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၁၈၄။

အတထ (တိ) [န+တထ] မမှန်သော။ “အတထံ
ဝါ ပန သန္တံ တထတ္တာယ ဥပကပ္ပေဿာမီ”တိ
ဣတိ ဝါ ပနဿ ဟောတိ။ ဒီ၊၂။၅၄။ ဝေံမာနိ
အဿ အတထံ သမာနံ။ မ၊၃။၄၃။ အတထံ
ဝတ္ထု အတထံ ဝတ္ထု။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၀၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁-၂။

အတဒဝတ္ထ (တိ)[န+တဒဝတ္ထ(=တံ + အဝတ္ထာ)]
ထိုအခိုက်အတန့် မရှိသော။ န ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ အတ-
ဒဝတ္ထန္တိ တဒဝတ္ထတာ ဥပ္ပါဒေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။

အတန္တိဗဒ္ဒ (တိ) [န + တန္တိဗဒ္ဒ] ဖွဲ့အပ်သော -
ကြောင့်ကြ-ဗျာပါရ-မရှိသော၊ ကြောင့်ကြ -
ဗျာပါရ - ကိုမဖွဲ့သော၊ ကြောင့်ကြမစိုက် -

တာဝန်မဆောင် - သော၊ သူ၊ ဒါ၊ ၂။ ၁၇၄။
ဒါ၊ ၂။ ၁၇၅။ တန္တိဗဒ္ဓ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၆) နှင့်
တန္တိဗဒ္ဓ (မ၊ ၂။ ၁၇၄) တို့လည်းကြည့်။

အတန္တိတ (တိ) [န + တန္တိတ] မပျင်းရိသော၊
သူ။ အတန္တိတော အာရဒ္ဓဝရိယော။ ဒါ၊ ၂။ ၁၇၆။
အတောရတ္ထမတန္တိတံ။ မ၊ ၂။ ၂၆။ အတန္တိတန္တိ
အနုလသံ ဥဋ္ဌာဟကံ။ မ၊ ၄။ ၁၇၁။ ဝေဝိဟာရိ
အာတာပိ။ အဟောရတ္ထမတန္တိတော။ အံ၊ ၁။
၃၄၉။ ကော စရမတန္တိတော။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၅၆။ အတန္တိ-
တောတိ အကုသိတော ဟုသွား။ မေ၊ ၄။
၂။ ၂၉၄။

အတန္တိတာစာရ (တိ) [အတန္တိတ + အာစာရ]
မပျင်းရိသော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ ကော ဒါသိ
ဟုတွာ အတန္တိတာစာရ အဟောသိ။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၂၉။

အတပနိယ (တိ) [န + တပနိယ] မပူပန်စေတတ်-
မနှိပ်စက်တတ်-သော၊ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်၌ ဆင်း
ရဲခြင်း - ဤ အစီးအပျိုး မဖြစ် - ကို မဖြစ်စေ
တတ်-အားမပေးတတ်-သော၊ နောင်တတဖန်
ပူပန်ခြင်း၏ - အစီးအပျိုး - အကြောင်း-မဖြစ်
သော။ ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ အတပနိယာ။ အံ၊
၁။ ၅၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၁၃။ (ဒွေ အရ ကတ-
သုစရိတ၊ အကတဒုစရိတ ကိုယူ။) ကတမော စ
ဘိက္ခဝေ အတပနိယော ဓမ္မော ? သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
သမ္မာဝိမုတ္တိ။ အံ၊ ၂။ ၄၅၄။ အတပနိယာ ဓမ္မာ။
အဘိ၊ ၈။ ၁၃။ ဣစ စေဝ သမ္မာရာယေ စ တပန္နိတိ
တပနိယာ၊ န တပနိယာ အတပနိယာ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၉၄။ ကတမေ ဓမ္မာ အတပနိယာ။ ကာယ-
သုစရိတံ ဝစီသုစရိတံ မနောသုစရိတံ။ ဣမေ
ဓမ္မာ အတပနိယာ။ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ
အတပနိယာ။ အဘိ၊ ၈။ ၅၅။ တပနိယ (ဣတိဝုတ်
၄။ ၉၇။ မူလဒီ၊ ၁။ ၅၆။ အံ၊ ၂။ ၁။) လည်းကြည့်။

အတပနိယသုတ္တ (န) [အတပနိယ + သုတ္တ] အတ-
ပနိယတရားတို့ကို ဟောသောသုတ်၊ အတပနိယ
သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊

၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၅၁။ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၂-
နိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၁၃။

အတပ္ပ (ပု၊ ဗ) [န + တပ္ပ] (၁) မပူပန်စေတတ်-
မညှဉ်းဆဲတတ် - သော ဗြဟ္မာများ၊ အတပ္ပ
ဗြဟ္မာများ။ သုဒ္ဓါဝါသ ဒုတိယဘုံ၌ဖြစ်သော
ဗြဟ္မာများ။ ယေန အတပ္ပါ ဒေဝါ တေနုပ-
သကံမိသု။ ဒါ၊ ၂။ ၄၄။ န ကဉ္စိ သတ္တံ တပန္နိတိ
အတပ္ပါ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ “န ကဉ္စိ သတ္တံ တပန္နိတိ
အတပ္ပါ” တိ ဣဒံ တေသု တဿာ သမညာယ
နိရုဇ္ဈတာယ ဝုတ္တံ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ အဝိဟာ ဒေဝါ၊
အတပ္ပါ ဒေဝါ၊ သုဒဿာ ဒေဝါ။ မ၊ ၂။ ၁၄၄။
အတပ္ပါနံ ဒေဝါနံ ကိတ္တကံ အာယုပ္ပမာဏံ။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၄၄၀။ န ကဉ္စိ သတ္တံ တပန္နိတိ အတပ္ပါ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၄။ အတပ္ပါနံ ဒေဝါနံ ကေ စိတ္တံ
ယာဝတာယုကံ တိဋ္ဌတိတိ ? န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ။
အဘိ၊ က။ ၁၅၉။ (ပု၊ ဇ) (၂) အတပ္ပဘုံ
သုဒ္ဓါဝါသ ဒုတိယဘုံ၊ သော အဝိဟာ စုတော
အတပ္ပံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၂၀။

အတပ္ပက (တိ) [အတပ္ပ + က။ န + တပ္ပက]
မရောင့်ရဲ - မတင်းတိမ် - စေတတ် - စေနိုင် -
သော။ ပုဏီဘောတိ အတပ္ပကော။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။
မ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ အတိတ္ထိကရဋ္ဌေန အတပ္ပကော
သာဒုရသဘောဇနံ ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

အတပ္ပကတာ (တိ) [အတပ္ပက + တာ] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေတတ် - စေနိုင် - သည်၏
အဖြစ်။ သန္တပဏီတဘာဝေနော စ အသေစန-
ကဘာယ အတပ္ပကတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

အတပ္ပကဒဿန (တိ) [အတပ္ပက + ဒဿန] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေနိုင်သော - ကြည့်ရှု -
ဖူးမျှော် - ဖွယ်ရာရှိသော။ သမာကိဏ္ဏမနော-
ရမသရိရာနံ အတပ္ပကဒဿနာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။

အတပ္ပနက (တိ) [န + တပ္ပနက] မရောင့်ရဲ -
မတင်းတိမ် - တတ် - နိုင် - သော၊ သူ။ ဣတ္ထိ-
သောဏ္ဍာတိ ဣတ္ထိသု သောဏ္ဍာ၊ ဣတ္ထိသမ္ဘော-
ဂနိမိတ္တံ အတပ္ပနကာ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။

အတပ္ပနိယ (တိ) [န + တပ္ပနိယ] မရောင့်ရဲ -
မတင်းတိမ် - စေအပ် - စေနိုင် - သော။ ဝေံ
အတပ္ပနိယံ...ကော တံ (အဂ္ဂိ) သပ္ပိအာဒီဟိ
သုဘိက္ခံ သုဘိတံ ကယိရာ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇၊ ၅၇။

အတပ္ပနိယဝတ္ထု (န) [အတပ္ပနိယ + ဝတ္ထု] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေအပ် - စေနိုင် - သော
အရာ။ သောဠသဟိ အတပ္ပနိယဝတ္ထုနိ နာမ။
ကတမာနိ သောဠသ သာဂရော သဗ္ဗသဝန္တိဟိ
န တပ္ပတိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃၊ ၂၂။ (အတပ္ပိယဝတ္ထုနိ၊
သိ၊ သျှ၊ ၁၊ ၇၊ ၅၇။)

အတပ္ပနယျ (တိ) [န + တပ္ပနယျ] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေနိုင်သော။

အတပ္ပနယျရူပ (န) [အတပ္ပနယျ + ရူပ] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေနိုင်သောအဆင်း။ အတပ္ပ-
နယျရူပေန၊ ဟာသဘာဝသမန္တိတာ။ အပါ၊ ၂။
၂၂၆။

အတပ္ပယ (တိ) [န + တပ္ပယ] မရောင့်ရဲ - မတင်း
တိမ် - သော၊ သူ။ တယောပေတေ အတပ္ပယာ။
မ၊ ငွ၊ ၂၊ ၄၅။ အံ၊ ငွ၊ ၁၊ ၅၇။ မဟာနိ၊ ငွ၊ ၂၊ ၆။
(ဥဒါန၊ ငွ၊ ၂၊ ၆-နှင့် သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၂၄-တို့၌ အတပ္ပိ-
ယာ-ရှိသည်။)

အတပ္ပိယ (တိ) [န + တပ္ပိယ။ အတပ္ပ + ဣယ] မရောင့်ရဲ -
မတင်းတိမ် - စေနိုင်သော။ ရောင့်
ရဲ - တင်းတိမ် - ခြင်းကို - မပြု - မဖြစ်စေ
တတ်သော။ ယထာပိ သာဂရော နာမ၊ ဒဿ-
နေန အတပ္ပိယော။ တထေဝ တဿ ပါဝစနံ၊
သဝဏေန အတပ္ပိယံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၊ ၃၆။ အတပ္ပိ-
ယောတိ အတိတ္ထိကရော၊ အတိတ္ထိဇနနော ဝါ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွ၊ ၂၊ ၄၇။

အတပ္ပိယဝတ္ထု (န) [အတပ္ပိယ + ဝတ္ထု] မရောင့်
ရဲ - မတင်းတိမ် - စေအပ် - စေနိုင် - သော
အရာ။ အတပ္ပနိယဝတ္ထု-ကြည့်။

အတပ္ပာဝ (ပု) [န + တပ္ပာဝ] ထို...၏ မဖြစ်
ခြင်း၊ ထို... အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၊ ထိုဘာဝနာ

အဖြစ်၏မရှိခြင်း။ တုတော တတော ဒုတိယာ-
ဒိပါဒကဏ္ဍာနတော ဥပ္ပန္နဿ သသင်္ခါရုပေက္ခာ-
ဉာဏဿ ပါဒကဏ္ဍာနာတိက္ကန္တာနံ အင်္ဂါနံ အ-
သမာပဇ္ဇိတုကာမတာဝိရာဂဘာဝနာဘာဝတော
ဣတရဿ စ အတပ္ပာဝတော။ မူလဒ္ဓါ၊ ၁၊ ၁၁၅။
အတပ္ပာဝတောတိ ယထာဝုတ္တဝိရာဂဘာဝနာ-
ဘာဝဿ အဘာဝတော။ အနုဒ္ဓါ၊ ၁၊ ၁၂၂။ (ထို
ပါဒကဏ္ဍာနံသည် လွန်အပ်သော ဝိတက် အစ
ရှိသောဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဝင်စားခြင်းငှါ အလိုမရှိ
သည်၏ အဖြစ် တည်းဟူသော တပ်ခြင်း ကင်း
ကြောင်း ဖြစ်သော ဘာဝနာ မဟုတ်သည်၏
အဖြစ်။ ၎င်း နိဿယ၊ ၂၊ ၄၅၃။)

အတပ္ပယ (တိ) [န + တပ္ပယ] တဏှာဖြင့်
မဖြစ် - တဏှာ၏အလိုသို့မလိုက် - သော၊ တဏှာ
ဒိဋ္ဌိ မရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အတပ္ပ-
ယော မုနီတိ သဗ္ဗေသု တေဘူမကဓမ္မေသု
တဏှာသင်္ခါတာယ တမ္ပယတာယ အဘာဝေန
အတပ္ပယော ခိဏာသဝေါ မုနီ။ အံ၊ ငွ၊ ၂၊ ၁၃၁။
တာယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တောတိ တမ္ပယော၊
တဏှာဝသိကော။ တဿ ဘာဝေါ တမ္ပယတာ၊
တဿာ တမ္ပယတာယ အဘာဝေန။ အံ၊ ငွ၊ ၂။
၁၂၁။ အတပ္ပယတာ-လည်းကြည့်။ သဗ္ဗလောကေ
စ အတပ္ပယော ဘဝိဿာမိ။ အံ၊ ၂၊ ၃၆။
အတပ္ပယောတိ တမ္ပယာ ဝုစ္စန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော၊
တာဟိ ရဟိတော။ အံ၊ ငွ၊ ၃၊ ၁၄၁။

အတပ္ပယတော (ထိ) [အတပ္ပယ + တော။ န + တမ္ပ-
ယ + တော။] (၁) (က) တဏှာ-မရှိသည်၏
အဖြစ်-မရှိခြင်း၊ တေဓာတုကေသု ကုသလေသု
ဓမ္မေသု အတပ္ပယတာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ မဟာနိ၊
၁၄၆။ အတပ္ပယတာတိ နိတ္တဏှဘာဝေါ။ မဟာနိ၊
ငွ၊ ၂၊ ၆။ (ခ) တဏှာဒိဋ္ဌိမာန တို့၏ - မရှိ
သည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း။ အတပ္ပယတာယ ပါရိ-
သုဒ္ဓိယာ ငြိတော။ မဟာနိ၊ ၁၇။ အတပ္ပယတာတိ
တဏှာဒိဋ္ဌိမာနာ “တမ္ပယာ”တိ ဝုစ္စန္တိ၊ တေသံ
အဘာဝေါ အတပ္ပယတာ။ မဟာနိ၊ ငွ၊ ၇၇။
(၂) (က) တဏှာ - မဟုတ်-မဖြစ်-ခြင်း၊ မ

တပ်မက်ခြင်း။ သပ္ပရိသော စ ခေါ် ဘိက္ခဝေ
ဣတိ ပဋိသန္ဓိက္ခိယံ “ပဋ္ဌမဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာပိ
ခေါ် အတမ္ဗယတာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ....”။ မ၊ ၃။
၉။ အတမ္ဗယတာတိ တမ္ဗယတာ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊
နိတ္တဏှာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၆။ ကာမတဏှာ-
ဒိကာယ တာယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တာတိ တမ္ဗယာ၊
ပုထုဇ္ဇနာ။ ပကတိဘာဝပုဂ္ဂမနေန တေသံ
ဘာဝေါ တမ္ဗယတာ၊ တပုဋ္ဌိက္ခေပတော အတမ္ဗ-
ယတာ၊ နိတ္တဏှာတာ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၂၇။ (ခ)
တဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော တရား၊
ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ။ အတမ္ဗယတံ ဘိက္ခဝေ
နိဿာယ အတမ္ဗယတံ အာဂမ္ဗ ယာယံ ဥပေက္ခာ
ကေတ္တာ ကေတ္တသိတာ။ မ၊ ၃။ ၂၆။ အတမ္ဗယ-
တာတိ ဧတ္ထ တမ္ဗယတာ နာမ တဏှာ၊ တဿာ
ပရိယာဒါနတော ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ အတမ္ဗ-
ယတာတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၄။ ၁၇။ တာယ ကာမ-
ရူပါရူပဘေဒါယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တာတိ တမ္ဗယာ၊
တေဘူမေဓမ္မာ၊ တေသံ ဘာဝေါ တမ္ဗယတာ၊
တဏှာ။ ယဿ ဂုဏဿ ဝသေန အတ္ထေ သဒ္ဓ-
နိဝေသော၊ တဒဘိဓာနကောတိ အာဟ “တမ္ဗ-
ယတာ နာမ တဏှာ” တိ။ အတမ္ဗယတာ တမ္ဗယ-
တာယ ပဋိပက္ခောတိ ကတွာ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၇။
အယဉ္စိ ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ သဠာယတန-
ဝိဘင်္ဂသုတ္တေ.... အတမ္ဗယတာတိ ဝုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၁။ ယေ လောကီယေ သင်္ခါရေ အာရဗ္ဗ
အနုလောမပရိယောသာနာ ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿ-
နာ ပဝတ္တတိ၊ တံသန္နိဿိတာ တပုဋ္ဌိဗဒ္ဓါ တဏှာ
တေဟိ ဝိနာ အပ္ပဝတ္တနတော တမ္ဗယာ နာမ၊
တမ္ဗယာဝ တမ္ဗယတာ၊ တမ္ဗယာ ဝါ တဏှာ-
သမ္ဗယတ္တာ ခန္ဓာ၊ တေသံ ဘာဝေါ တမ္ဗယတာ၊
သာ ဝေ တဏှာ။ တပုဋ္ဌိပက္ခာ ဝုဠာနဂါမိနိ-
ဝိပဿနာ အတမ္ဗယတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၄၇။

အတမ္ဗယတာပဇ္ဇန (န) [အတမ္ဗယတာ+အာ-
ပဇ္ဇန] တဏှာဒိဋ္ဌိမာန မရှိခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။
ပစ္ဆိမေ အဒိဋ္ဌိအာဒိဘေဒေ သုက္ကပက္ခိယေ

အတမ္ဗယတာပဇ္ဇနေန အနုဂ္ဂဟာယ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၂၆။

အတရန္တ (တိ) [န + တရန္တ] မကူးခတ်သော၊ ဩဃ-
တို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းငှါ ကူးခတ်ခြင်းလုံ့လကို
မပြုသောသူ။ သံသီဒါမီတိ ပဋိစ္စန္တံ ကတွာ
အတရန္တော တတ္ထေ ဩသီဒါမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။
အတရန္တောတိ ဩဃာနံ အတိက္ကမနတ္ထံ တရဏ-
ပုယောဂံ အကရောန္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။

အတရမာန (တိ) [န + တရမာန၊ (အတရမာန-
သံ)] မဆောမလျှင်-ဖြည်းနှေး-ညင်သာ -
သော။ မဆောလျှင် - ဆင်ဆင်ခြင်ခြင် - ပြု
သောသူ။ အပ္ပသဒ္ဓေါ ဥပသင်္ကမိတွာ အတရ-
မာနော (အတရန္တော) အာဠိန္တံ ပဝိသိတွာ။
ဝိ၊ ၃။ ၃၄။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ အံ၊ ၃။ ၃၀။ အတရ-
မာနောတိ အတုရိတော။ သဏိကံ ပဒပ္ပမာဏ-
ဌာနေ ပဒံ နိက္ခိပန္တော ဝတ္ထံ ကတွာ သုသမ္ဗုဋ္ဌံ
မုတ္တာဒလသိန္နုဝါရသန္တရသဒိသံ ဝါလိကံ အဝိ-
နာသေန္တောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အံ၊ ၄။ ၃။
၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃။ သိသေ စိဝရံ ခန္ဓေ
ကတွာ သာဓကံ အတရမာနေန အာဇာမော
ပဝိသိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇။ အပိ အတရမာနာနံ၊
ဖလာသာဝ သမိဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃။ အတရမာ-
နာနန္တိ.... အတရိတွာ အဝေဂါယိတွာ ဥပါယေန
ကမ္မံ ကရောန္တာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ထဂစရိတော
စ အတရမာနော သမံ သေယျံ ပညပေတွာ....။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၂။ အတရမာနောတိ န တရမာ-
နော၊ သဏိကန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။
အတုရိတ-လည်းကြည့်။

အတရံ သု (ကြိ)
အတရံ (ကြိ) } တရတိ-ကြည့်။
အတရံ (ကြိ)

အတသိတဗ္ဗ (တိ) [န + တသိတဗ္ဗ] အတသိတာယ
နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အတသိတာယ (တိ) [န + တသိတာယ။ မောဂံ၊
၄၊ ၇၇၊ ကြည့်။] မကြောက်သင့်သော။ အတသိ-

တယေ ဌာနေ တသံ အာပဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၇။
 အတသိတယေတိ အတသိတဗ္ဗေ အဘယိ-
 တဗ္ဗေ ဌာနမိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ အတသိတယေတိ
 န တသိတဗ္ဗေ တသံ အနာပဇ္ဇိတဗ္ဗေ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂၅။

အတသိ (ထိ) [အတ+အသ၊အတ သာတစွဂမနေ၊
 အသော၊ နဒါဒိ၊ ဓာန် ဇို။ ၄၅၂။] နှမ်းကြပ်၊
 ဝိဇ္ဇာ (ဓာန်၊ သျသစ်)၊ အောင်မဲညို (ဓာန်၊ သျ
 ဟောင်း)။ ဥမာတု အတသိ ဘဝေ။ ဓာန်၊ ၄၅၂။
 ဓာန်၊ သျသစ်-လည်းကြည့်။

အတသိပုပ္ဖ (န) [အတသိ+ပုပ္ဖ] နှမ်းကြပ်-အောင်
 မဲညို-ပွင့်။

အတသိပုပ္ဖဝဏ္ဏ (တိ) [အတသိပုပ္ဖ+ဝဏ္ဏ] နှမ်းကြပ်
 - အောင်မဲညို - ပွင့် အဆင်းရှိသော၊ သူ။ သစေ
 ကာဌော ဟောတုကာမော၊ နိလုပ္ပလဝဏ္ဏော ဝါ
 အဉ္စနဝဏ္ဏော ဝါ အတသိပုပ္ဖဝဏ္ဏော ဝါ သိယန္တိ
 ပတ္တေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။

အတာဏ (တိ) [န + တာဏ။ (အတြာဏ-သံ)]
 စောင့်ရှောက်-တတ်-နိုင်-သော-သူ-အရာ-
 အတ္တ - မရှိသော၊ မှီခိုအားကိုးရာ မရှိသော၊ သူ။
 အတာဏော လောကော အနဘိဿဗျေ။ မ၊ ၂။
 ၂၅၆။ ပဋိသံ။ ၁၂၁။ အတာဏောတိ တာယိတုံ
 သမတ္တေန ဝိရဟိတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ တာယိ-
 တုန္တိ ဇာတိအာဒိဗျသနတော ရက္ခိတုံ သမတ္တေန
 ဣဿရေန အတ္တနာ ဝိရဟိတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
 အတာဏောတိ တာယိတုံ ရက္ခိတုံ သမတ္တေန
 ရဟိတော၊ အနာရက္ခောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ ဟညတိ နိစ္စမတ္တာဏော။ ထေရ။
 ၄၇၉။ ဟညတိ နိစ္စမတ္တာဏောတိ အတာဏော
 အသရဏော ဟုတော နိစ္စကာလံ ဇရာမရဏေဟိ
 ဟညတိ ဝိဗာဓိယတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ဒေဝေ-
 သုပိ အတ္တာဏံ။ ထေရိ။ ၄၃၁။ ဒေဝေသုပိ
 အတ္တာဏန္တိ ဒေဝတ္တဘာဝေသုပိ တာဏံ နတ္ထိ
 ဂုဏပရိဋ္ဌာဟာဒိနာ သဒ္ဓကုသဝိဿာတဘာ-
 ဝတော။ ထေရိ၊ ၄။ ၂၉၀။ နိရယေ ပန နေရ-

ယိကာ သတ္တာ....အတာဏာ အသရဏာ။ မိလိန္ဒ။
 ၁၅၀။ အတ္တာဏောသိ ကုဟိံ ဂမိဿသိ။ ဇာ၊
 ၁။ ၁၄၇။ အတ္တာဏောသိတိ တာတ ပုဗ္ဗေ အမ္မာ-
 ကံ မာတာ ပဋိသရဏံ အဟောသိ၊ သာ အဇ္ဇ
 ပန နိရပေက္ခာ အမေ့ ဆဇ္ဇေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။
 အတာဏောမ္ပိ အသရဏော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။
 ဒုက္ခေ ပတိဋ္ဌိတာ အတာဏာ အလေဏာ။
 မဟာနိ။ ၃၂၂။ အတာဏာတိ ရက္ခဝိရဟိတော။
 မဟာနိ။ ၃၇၇။ ဒုက္ခေ ပတိဋ္ဌိတံ အတာဏံ
 အလေဏံ။ စူဠနိ။ ၆၈။ အတာဏန္တိ ပုတ္တာဒိဟိပိ
 တာယနဿ အဘာဝတော အတာယနံ အနာရက္ခံ
 အလဗ္ဘနေယျ ခေမံ ဝါ။ စူဠနိ။ ၁၁၉။ ပဉ္စက္ခန္ဓေ
 အနိစ္စတော....အတာဏတော။ ပဋိသံ။ ၄၁၁။
 အတာယနတာယ စေဝ အလဗ္ဘနေယျ ခေမ-
 တာယ စ အတာဏတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၄၇။ (အတာဏတော-ဘေးမဲ့စိမ့်သော
 ငါ မစောင့်ရှောက်တတ်သော အားဖြင့်၊ ၎င်း
 နံ့သျှ။)

အတာဒိသ (တိ) [န + တာဒိသ] ထို....ကဲ့သို့ရှုအပ်
 သည် မဟုတ်သော၊ ထိုသို့သဘောမရှိ - ထို
 (သပိတ်) ကဲ့သို့သဘောမရှိ - ထို(သပိတ်) နှင့်
 ၄တူ - သော သပိတ်စသည်။ တံ အတာဒိသမေဝ
 ဂဏန္တေ ယုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၆။ (သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၄၉-လည်းကြည့်။)

အတာယန (တိ) [န + တာယန] စောင့်ရှောက်
 ခြင်းမရှိသော။ အတာယနော လောကသန္နိ-
 ဝါသော။ ပဋိသံ။ ၁၂၁။ အတာယနောတိ ပုတ္တာ-
 ဒိဟိပိ တာယနဿ အဘာဝတော အတာယနော
 အနာရက္ခော၊ အလဗ္ဘနေယျ ခေမော ဝါ။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၆။

အတာယနတ (ထိ) [အတာယန + တာ] မစောင့်
 ရှောက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်။ အတာယနတာယ
 စေဝ အတာဏာတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၂၄၇။ တာယိတုံ ရက္ခိတုံ အသမတ္တတာယ န
 တာယနောတိ အတာယနော၊ တဗ္ဘာဝေါ
 အတာယနတ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။

အတာရေသိ (ကာကြိ) တာရေတိ-ကြည့်။

အတိ (ဗျ) [အတ + တု] ဥပသာရပုဒ်-၂၀- တို့တွင် တပုဒ်။ (၁) ပိုလွန်ခြင်း = အတိရေက။ အတိကရ၊ အတိပါတ၊ အတိယာစက၊ အတိရိတ္တ-တို့ကြည့်။ (၂) အနက်လည်းကြည့်။ (၂) သာလွန်ထူးကဲခြင်း = ဝိသိဋ္ဌ။ ယဏာ သမုသိတေသု ဗဟူသု ဆတ္တေသု စေဝ ဓဇေသု စ ယံ အတိရေကပ္ပမာဏံ ဝိသေသဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဉ္စ ဆတ္တံ၊ တံ အတိစ္ဆတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။...သော အတိဇေတတိ ဝုစ္စတိ။...ယော ဇာတိဘောဂယသဏ္ဌာနိယာဒိသမ္ပတ္တိဟိ အတိ-ရေကတရော စေဝဝိသေသဝန္တတရော စ ရာဇကု-မာရော၊ သော အတိရာဇကုမာရောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ အတိဒေဝ၊ အတိဗြဟ္မ-တို့လည်း ကြည့်။ (၃) ကောင်းခြင်း = ကလျာဏ။ (၄) ပူဇော်ခြင်း = ပူဇာ။ ယဏာ ကလျာဏော ပူဇိ-တော ဝါ ပုရိသော အတိပုရိသောတိ ဘဝတိ။ ဧဝံ အတိရေကဝိသေသဌာနမ္ပိ ကလျာဏပူဇိတတ္ထ-ဘာဝသမ္ပဝတော ကလျာဏံ ဝါ ပူဇိတံ ဝါ ဆတ္တံ အတိဆတ္တန္တိ သဒ္ဓနယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနု၊ ၁။ ၁၃။ (၅) လွန်သော၊ အလွန် = အတိက္ကန္တ။ အစ္စန္တပုဒ် (၆) (၇) အနက်တို့ကြည့်။ (၆) ကျော်လွန်ခြင်း = သာလွန်ခြင်း = အတိက္ကမန။ အတိရောစတိ၊ အတိသီမ- စသည်ကြည့်။ (၇) လွန်ကဲခြင်း၊ လွန်၍ဖြစ်ခြင်း = အတိသယ။ အဘိ-ဉာဏ၊ အတိကဏ၊ အတိကာယ- စသည်ကြည့်။ (၈) ပြင်းပြသည်ထန်ခြင်း = ဘုသတ္တ။ အတိ-ကောဓ၊ အတိမောဟ-စသည်ကြည့်။ (၉) အတွင်း၌ဖြစ်ခြင်း = အန္တောဘာဝ။ အတိယာတုံ၊ အတိသန္တ တို့ကြည့်။ (၁၀) အတိတ် = ဘူတ-ဘာဝ။ အတိတ-ကြည့်။ (၁၁) ချီးမွမ်းခြင်း = ပသံသာ။ (၁၂) မြဲမြံခြင်း = ဒဠ။ (၁၃) တသီးတခြားဖြစ်ခြင်း။ အတိအစ္စတိ- ကြည့်။ (၁၄) စင်စစ် = အစ္စန္တ။ အတိတိ အစ္စန္တတ္ထေ နိပါတော၊ တသ္မာပကာရေဟိ အစ္စန္တံ မောက္ခေတိတိ ပါတိ-မောက္ခံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၃။ ပါတိမောက္ခ-လည်း ကြည့်။ (၁၅) ပုဒ်ပြည့်ရုံမျှ = ပဒပူရဏ။ ဆန္ဒ-

မတိဝဿတိ၊ ဝိဝဋ် နာတိဝဿတိ။ ထေရ၊ ၂၇၉။ နာဘိဝဿတိတိ တ္ထေ အတိတိ ဥပသဂ္ဂမတ္တံ၊ န ဝဿတိတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၇။ (၁၆) အထက် = ဥပရိ။ မာနာတိမာန (မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၁) ကြည့်။ (ဓာန်။ ၁၁၇။ ရှု၊ ၁။ ၁၀၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၃။ ၂၉၈-တို့လည်းကြည့်။)

အတိအဂ္ဂ (တိ) [အတိ + အဂ္ဂ] အလွန်မြတ်သော။ တေသံ အတိအဂ္ဂ ဘဝိဿန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁၃၉။ တမတဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

အတိအဂ္ဂတာ (ထိ) [အတိအဂ္ဂ + တာ] အလွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်၊ အလွန်မြတ်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓေါ အတိ-အဂ္ဂတာယ အနုပမော။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၁။

အတိအဂ္ဂိ (ပု) [အတိ + အဂ္ဂိ] လွန်ကဲသောမီး။ အတိအဂ္ဂိနာ ဩဒနံ ဥတ္တရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိအစ္စတိ (ကြိ) [အတိ + အသ + အ + တိ] တသီးတခြားနေ၏၊ မငြိကပ်။ အဝူပသန္တာ အဇ္ဈတ္တံ၊ သာမညတ္ထောတိ အစ္စတိ။ ထေရ၊ ၃၃၉။ အတိ-အစ္စတိတိ တေသံ အာဇီဝကိစ္စပသုတာယ ကေဒေသမ္ပိ အပုသနတော ဝိသုယေဝ နိသီဒတိ၊ အနုလိယတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂၇၄။

အတိအစ္စရိယ (တိ) [အတိ + အစ္စရိယ] အလွန်အံ့ဩဖွယ်ရှိသော၊ လွန်ကဲသောအံ့ဩဖွယ်။ အတိ-အစ္စရက-ကြည့်။

အတိအစ္စရက (တိ) [အတိ + အစ္စရက] အလွန်အံ့ဩဖွယ်ရှိသော၊ လွန်ကဲသောအံ့ဩဖွယ်။ ဣမိ-နာ ဝါနယိန္နေန အတိအစ္စရကံ ကတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ (အတိအစ္စရိယ-က)

အတိအဓိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + အဆိ + တုံ] အလွန်ဆွဲထားခြင်းငှါ။ ဈေးဆွဲ-ဈေးတင်-ခြင်းငှါ။ ဧတေနပါယေန ဝဇ္ဇန္တံ ဝဇ္ဇန္တံ သဟဿံ ပါပုဏိ။ သော စိန္တေသိ- 'အတိအဓိတုံ န ဝဇ္ဇတိ၊ ...ပုစ္ဆိဿာမိ' တိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။ အတိအဓိ-တုန္တိ အတိဝိယ အာကမ္မိတုံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ (အလားတူ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀-၌ အတိဝဓိတုံ ရှိသည်။)

အတိအဓ (န) [အတိ+အဓ] အလွန်-ထူထပ်-
များပြား-သော တိမ်တိုက်။ ယံ ပန အဓဗ္ဗယေဝ
အတိအဓံ၊ သတ္တသတ္တာဟမ္ပိ စန္ဒိမသုရိယေ ဆာ-
ဒေတွာ ကေန္တကာရံ ကရေတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။
အတိအဓန္တိ သတပဋ္ဌလသဟဿပဋ္ဌလံ ဟုတွာ
အဓ္မိဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

အတိအဓိလ (တိ) [အတိ+အဓိလ] အလွန်ချဉ်
သော။ တဿာ အစူဏှအတိသိတအတိအဓိ-
လာဒိပရိဘောဂံ ဝဇ္ဇေတွာ သုခေန ဂစ္ဆ
ပရိဟရိယမာနာယ....။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၄။

အတိအရဟန္တ (ပု) [အတိ+အရဟန္တ] သာလွန်-
ထူးကဲ-မြင့်မြတ်သော ရဟန္တာ။ အရဟန္တာနံ
အတိအရဟာ ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိအလ္လိယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+အာ+လိ+
ယ+တွာ] အလွန်ပူးကပ်၍၊ တိုးဝှေ့၍၊ န ထေ-
ရေ ဘိက္ခု။ အနုပဇ္ဇာတိ ထေရေ ဘိက္ခု။ အတိ-
အလ္လိယိတွာ န နိသိဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။

အတိအသန (တိ) [အတိ+အသ+ယု] (၁) အလွန်
စားအပ်သော။ (၂) (န) အလွန်စားခြင်း။
အစွာသန-ကြည့်။

အတိအဟိတ (တိ) [အတိ+အဟိတ] အစွာဟိတ-
ကြည့်။

အတိအာဓာယ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+အာ+ဓာ+
တွာ] အစွာဓာယ-ကြည့်။

အတိအာယတ (တိ) [အတိ+အာယတ] အစွာ-
ယတ-ကြည့်။

အတိဣဋ္ဌ (တိ) [အတိ+ဣဋ္ဌ+တ] အလွန်အလို
ရှိအပ်သော။ အထ ဝါ အဘိက္ကန္တန္တိ အတိဣဋ္ဌ
အတိမနာပံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၃၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၆၀။

အတိဣတ္ထရဇိဝိတ (တိ) [အတိ+ဣတ္ထရ+ဇိဝိတ]
အလွန်တိုသော အသက်ရှိသော၊ အလွန်အသက်
တိုသောသူ။ ယာဝ အပ္ပါယုကာတိ ယတ္ထကံ
ပရိတ္တာယုကာ၊ အတိဣတ္ထရဇိဝိတာတိ အတ္ထော။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅၀။

အတိဣဿရဘေသဇ္ဇ (န) [အတိ+ဣဿရ+ဘေ-
သဇ္ဇ] အလွန်ချမ်းသာ ကြွယ်ဝသူတို့သာ သုံးစွဲ
နိုင်သောဆေး။ ဘဒ္ဒေ ဣဒံ အတိဣဿရဘေ-
သဇ္ဇံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၇ (သိ၊ ဣ-မူကံ)။ (အဗ္ဗိ
(ခ) အနက်နှင့်ယှဉ်ကြည့်။)

အတိဥဂ္ဂတ (တိ) [အတိ+ဥဂ္ဂတ] အလွန်တက်
သော။ (က) ကြားတက်-တင်စီး-ထောင်
လွှား-မောက်မာ-သော။ အစူဂ္ဂတ (က)
အနက်ကြည့်။ (ခ) လွှမ်းတက်-ညှိစီး-သော။
အစူဂ္ဂတ (ဂ) အနက်ကြည့်။

အတိဥစ္စ (တိ) [အတိ+ဥစ္စ] အလွန်မြင့်သော။
တံ ကိရ တာတ အတိဥစ္စံ ဂစ္ဆသိ၊ အတိဥစ္စံ
ဂစ္ဆန္တော ဇိဝိတက္ခယံ ပါပုဏိဿသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၉-၂၄၀။ အတုစ္စ-လည်းကြည့်။

အတိဥဏှ (တိ) [အတိ+ဥဏှ] အလွန်ပူသော၊ ပူလွန်း
သော။ အတိဥဏှန္တိ ကမ္မံ န ကရေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၉။
အတိသိတံ အတိဥဏှံ၊ အတိသာယမိဒံ အဟု။
ဒီ၊ ၁။ ၁၅၀။ ထေရ။ ၂၆၄။ နေဝါ'တိသိတံ န ပနာ'-
တိဥဏှံ။ ထေရ။ ၃၀၀။ အတိဥဏှန္တိ ဗမ္မပရိတာ-
ပါဒိနာ အတိဝိယ ဥဏှံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၉။

အတိဥတ္တမ (တိ) [အတိ+ဥတ္တမ] အလွန်မြတ်
သော၊ သူ။ အနဓိဝရ (ဝိမာန၊ ဌ၊ ၇၃) ကြည့်။

အတိဥဒက (န) [အတိ+ဥဒက] အလွန်များ
သောရေ။ သေသဇနေဟိ ကတသဿ အတိ-
ဥဒကေန ဝါ အနောဒကေန ဝါ နဿတိ။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၄။

အတိဥဒရ (န) [အတိ+ဥဒရ] အလွန်ကြီးသော
ဝမ်းပိုက်။ အစွာဒရ-ကြည့်။

အတိဥပရိ (ဗျ) [အတိ+ဥပရိ] အလွန်အထက်ကျ
သော - အလွန်မြင့်သော - နေရာ၌။ ဒွါရံ ကိရ
အတိဥပရိ အမနုဿာ၊ အတိဟေဋ္ဌာ ဒိဗ္ဗဇာ-
တိကာ ကောဇွေန္တိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။

အတိဥဿဟိတ (တိ) [အတိ+ဥဿဟိတ] အလွန်
-တိုက်တွန်းအပ် - အားတက်စေအပ်-သော။
အတိပဂ္ဂဟိတ-ကြည့်။

အတိဉာဏ် (ပု) [အတိ+ဉာဏ်] အလွန်နေမြင့်
သောအခါ။ ကိန္နရီခေါ်မေအတိဉာဏ်ရေလွှာ-
ဘတ္တတယ အကိန္နရီ ဘမန္တိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။
ဝိမာနဋ္ဌ၊ ၅၈။

အတိကမ္မ (ကြိ) [အတိ+ကမ္မ+အ+တိ]
အပြင်းအထန်ဆွဲငင်၏။ (ချစ်ခြင်းကို) အလျင်
အမြန်ရုပ်သိမ်း၏။ အမျက်ထွက်၏။ ဝဒေယျာမ
ခေါ် တိ ဂဟပတိ သစေ တို့ နာတိကမ္မေယျာ-
သိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ နာတိကမ္မေယျာသိတိ ယံ တေ
မယိ ပေမံ ပတိဋ္ဌိတံ၊ တံ ကောဓဝသေန န အတိ-
ကမ္မေယျာသိ၊ သစေ န ကုဇ္ဈေယျာသိတိ ဝုတ္တံ
ဟေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၆။

အတိကမ္မိယမာန (တိ) [အတိ+ကမ္မ+ယ+
မာန] အလွန်-ကြိတ်နှိပ်-ဆွဲငင် - အပ်သော၊
အကြပ်ကိုင်အပ်သော။ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ဟိ
အန္တရာ ဝါ အတိကမ္မိယမာနေန ဥပသမ္ပန္နဿ
ဘူတံ အာရောစေတုံ ဝုဇ္ဈတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈။
အတိကမ္မိယမာနေနာတိ “ဝဒထ ဘန္တေ၊ ကိ-
တုမေဟိ အဓိဂတ”န္တိ ဝေ နိပ္ပိဋ္ဌိယမာနေန။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂။ အတိကမ္မိယမာနေနာတိ
နိပ္ပိဋ္ဌိယမာနေန အတိဗဒ္ဓိယမာနေန။ တထာဂူပေ
ပစ္စယေ သတိ ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈။

အတိကဏ္ဍ (တိ) [အတိ+ကဏ္ဍ] အလွန်-
မည်း-နက်-သော။ ဟိန္ဒ နာမလိင်္ဂံ အတိဒိဃံ
အတိရဿံ အတိကဏ္ဍံ အစွောဒါတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။

အတိကတ (တိ) [အတိ+ကတ] ပိုလွန်၍ပြုအပ်
သော။ ဧတ္တာဝတာ ခေါ် ဘိက္ခဝေ မာတာပိတုနံ
ကတဉ္စ ဟေတိ ပဋိကတဉ္စ အတိကတဉ္စ။ အံ၊
၁။ ၆၃ (သီလု-မူကွဲ)။

အတိကန္တ (တိ) [အတိ+ကန္တ] အလွန်နှစ်သက်
အပ်သော။ အဘိက္ကန္တန္တိ ဝါ အတိကန္တံ အတိဣဋ္ဌံ
အတိမနာပံ၊ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၀။ အဘိက္ကန္တေနာတိ
အတိကန္တေန အတိမနာပေန။ ဝိမာနဋ္ဌ၊ ၄၆။

အတိကရ (ပု) [အတိ+ကရ+အ] ပိုလွန်၍
ပြုခြင်း၊ ပိုလွန်သောပြုခြင်း။ အတိကရမကရာ-

စရိယ၊ မယုဗ္ဗေတံ န ရုစ္စတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ အတိ-
ကရမကရာ စရိယာတိ အာစရိယ အဇ္ဇ တံ အတိ-
ကရံ အကရိ၊ အတ္တနော ကရဏတော အတိရေကံ
ကရဏံ အကရိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၁။ ၄၅၆။

အတိကရဏ (တိ) [အတိ+ကရဏ] အလွန်
သနားဖွယ်ကောင်းသော။ အတိကရဏံ ပရိ-
ဒေဝမာနာ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၆၆။

အတိကသိရ (တိ) [အတိ+ကသိရ] အလွန်
ဆင်းရဲ - ငြိုငြင် - သော။ အတိဟိန္ဒ-ကြည့်။

အတိကဿ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+ကဿ+တု၊ တု-
ကို ယ-ပြု၊ သျ-ကို သျ-ပြု] ဆွဲငင်၍၊ လျှို-
တပ် - ၍။ ဘေတုာန နာသံ အတိကဿ ရဇ္ဇံ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၇။ နာသမ္ပိ မေ
ဘိန္ဒိတုာ ဝဋ္ဋရဇ္ဇံ အတိကဿ အာဝုနိတုာ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၈၆။ အတိကဿာတိ နာသယ
အာဝုတရဇ္ဇံ အာကမ္မိတုာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၀။
(တင်းတင်းငင်လတ်၍။ ဝိသုဒ္ဓိနိဿယ)။

အတိကာယ (တိ) [အတိ+ကာယ] လွန်သော-
ကြီးသော - သန်မာထွားကျိုင်းသော - ကိုယ်
ရှိသော။ အတိကာယော မဟိဿာသော၊
အဇ္ဇုနော ကေကကာမိပေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၁။ အတိ-
ကာယောတိ ဗလသမ္ပန္နော မဟာကာယော။
ဇာ၊ ၁။ ၂၉၀။ တမေနံ ကိမယော တတ္ထ၊
အတိကာယာ အယောမုခါ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ အတိ-
ကာယာတိ ကေဒေါဏ်ကနာဝပ္ပမာဏသရိရာ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၉၂။

အတိကာရည (တိ) [အတိ+ကာရည] အလွန်
သနားဖွယ်ကောင်းသော။ အတိကာရညံ ရဝံ
မုဋ္ဌိသု။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁၄၅။

အတိကာရညရဝ (ပု) [အတိကာရည+ရဝ] အလွန်
သနားဖွယ်ကောင်းသောအသံ။ သမ္ပ မာတလိ
ကိ သဒ္ဓေါ နာမေသ၊ အတိကာရညရဝေါ
ဝတ္တတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၈။

အတိကာလ (ပု) [အတိ+ကာလ] (၁) အလွန်
စောသောအချိန်။ အတိကာလေန ဂါမံ ပဝိ-

သတိ။ဝိ၊၃။၉၉။ မ၊၂။၁၃၄။ သံ၊၁။၂၀၂။ အံ၊
၂။၁၀၃။ အတိကာလေန ဂါမံ ပဝိသတိတိ
ဘိက္ခုနံ ဝတ္တကရဏဝေလာယမေဝ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ
ပဝိသတိ။ဝိ၊၄။၃။၂၇၂။အတိကာလေနာတိ သဗ္ဗ-
ရတ္တိံ နိဒ္ဒါယိတော ဗလဝပစ္စုသေ ကောဋိသမ္ပုဉ္ဇ-
နိယာ ထောက် သမ္ပုဉ္ဇိတော မုခံ ဓောဝိတောယာဂု-
ဘိက္ခာယ ပါတောဝ ပဝိသတိ။ သံ၊၄။၁။၂၆၈။
အတိကာလေနာတိ အတိဝိယ ပုဗ္ဗဏှကာလေန၊
ကာလသေဝါတိ အတ္ထော။သံ၊၄။၁။၃၀၁။ အတိ-
ကာလေနာတိ အတိပါတောဝ။အံ၊၄။၃။၃၉။
(၂) အလွန်ကြာမြင့်သော။ အတိဝေလ (၁)
အနက်ကြည့်။

အတိကောဋ (တိ) [အတိ+ကောဋ၊ထိ၌အတိကောဋိ။]
အလွန်-မည်း - နက် - သော၊သူ။ ခတ္တိယ-
ကညာ ဝါ...နာတိကောဋိ နာစောဒါတာ။ မ၊၁။
၁၂၂။

အတိကောဋက (တိ) [အတိ+ကောဋက၊ ထိ၌-အတိ-
ကောဋိကာ။] အလွန်-မည်း-နက် - သော၊သူ။
နာတိကောဋိကာ နာစောဒါတာ။ ဒီ၊၂။၁၄၃။
မ၊၃။၂၁၃။ အတိကောဋိကာယ ခိရံ အတိသိတလံ
ဟောတိ။ ဇာ၊၄။၆။၃။

အတိကိစ္ဆနိယ (တိ) [န +တိကိစ္ဆနိယ] မကုစား
အပ် - မကုစားနိုင် - သော၊ ကုစားခြင်းငှါ
မတတ်ကောင်းသော။ အတေကိစ္ဆ-ကြည့်။

အတိကိလမတိ (ကြိ) [အတိ + ကိလမ + အ +
တိ] အလွန်ပင်ပန်း၏။ နိတမ္မာမိတိ အတိကိလ-
မာမိ။ဇာ၊၄။၄။၂၈၄။

အတိကိလိန္န (တိ) [အတိ + ကိလိန္န] အလွန်
စိုစွတ်သော၊ အလွန်ပြောသော။ ကိံ ဣဒံ
ဥတ္တဏှလံ အတိကိလိန္နံ။ဝိ၊၄။၁။၁၄၉။ ကေသျံ
ပသေ အတိကိလိန္နော ဟောတိ။ ကေသျံ
ဥတ္တဏှလော၊ ကေသျံ သုပက္ခော။ဇာ၊၄။၁။
၃၆၀။ ဥတ္တဏှလံ အတိကိလိန္နံ။မ၊၄။၃။၂၆၉။
ဥတ္တဏှလံ ဝါ အတိကိလိန္နံ ဝါ ကော တံ
ဇာနာတိ။ဥဒါန၊၄။၃၆၅။

အတိကိသ (တိ) [အတိ + ကိသ] အလွန် -
ကြုံလို့ - ပိန်သေး - သော၊သူ။ နာတိကိသ
နာတိထူလာ။ဒီ၊၂။၁၄၃။ မ၊၁။၁၂၂။ မ၊၃။၂၁၃။

အတိကုဒ္ဓ (တိ) [အတိ + ကုဒ္ဓ] ပြင်းထန်စွာအမျက်
ထွက်သော၊သူ။ အစူဂုတံ (င) အနက်ကြည့်။

အတိက္ကန္တ (တိ) [အတိ + ကမု + တ။ (အတိကြာန္တ-
သံ)] လွန်သွားသော။ ဒဿနံ မေ အတိက္ကန္တေ၊
သသံဗေ လောကနာယကေ။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၂။ (က)
ဖြတ်သွားသော၊သူ။အာကိရန္တေပိ အတိက္ကန္တေပိ
န ဇာနန္တိ။ဝိ၊၂။၂၅၀။ ပဉ္စမတ္တာနိ သကဋသ-
တာနိ အတိက္ကန္တာနိ...။ ဒီ၊၂။၁၀၇-၈။ အဒ္ဓသာ
ခေါ ဘဂဝါ သမ္ပဟုလေ မာဏဝကေ အဝိဒ္ဓရေ
သမာယမာနရူပေ အတိက္ကန္တေ။ ဥဒါနံ။ ၁၅၀။
(ခ) လွန်မြောက်သော။ ပကံ ဓုဇာ အတိ-
က္ကန္တော။ ဇာ၊၂။၅၈။ အရဟာ သဗ္ဗဘယမ-
တိက္ကန္တော။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၈။ (ဂ) လွန်သော၊
ကင်းသော။ အတိက္ကန္တာ ဘယာ သဗ္ဗေ။ ထေရ။
၃၂၀။ ကေသေန အတိက္ကန္တာ အတိတာ၊ အပ-
ဂတာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊၄။၂။ ၂၆၇။ (ဃ)
သာလွန်သော။ အတိက္ကန္တာ မာနုသိကဝတ္ထံ။ဒီ၊
၂။၁၄၃။ အတိက္ကန္တာ မာနုသံ ဝတ္ထံ။ မ၊၃။၂၁၃။
(င) ကုန်လွန်သော။ သမ္ပတိ ပဌမော ယာမော
အတိက္ကန္တော။ မိလိန္ဒ။၉၅။ (စ) ကျော်လွန် -
ဖိဆန် - သော။ သတ္တဟိ ကာလာတိက္ကန္တံ၊ န နံ
ဩဝဒိတံ သဟေ။ ဇာ၊၁။၄။ သတ္တဟိ ကာလာ-
တိက္ကန္တံ သတ္တဟိ ဩဝါဒကာလေဟိ ဩဝါဒံ
အတိက္ကန္တံ။ ဇာ၊၄။၁။၁၇၆။ (ဆ) ကျော်လွန်-
ဖိဆန်-အပ်သော။ မမ အာဏာ တယာ
အတိက္ကန္တာ။ပေတ၊၄။၂၀၂။

အတိက္ကန္တအရဏ (ပု) [အတိက္ကန္တ + အရဏ] လွန်
သွားသော-လွန်သော-အရဏ။ စိဝရူပိဒဒိဝ-
သဿ အတိက္ကန္တအရဏေန သဒ္ဓိံ။ သာရတ္ထ၊၂။
၃၈၆။

အတိက္ကန္တကာလ (တိ) [အတိက္ကန္တ + ကာလ] လွန်
သောကာလရှိသော။ ယဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ

ခဏံ ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ အတိက္ကန္တကာလံ။ ယမက။
၂။၂၉၂။

အတိက္ကန္တတိတ္ထက (တိ) [အတိက္ကန္တ+တိတ္ထက]
အလွန်ခါးသောအရာ။ အတိတိတ္ထက-ကြည့်။

အတိက္ကန္တတ္ထ (န) [အတိက္ကန္တ+တ္ထ] ကုန်လွန်
သည်၏ အဖြစ်၊ ကုန်လွန်ခြင်း။ ဗဟိသီမာယံ
စီဝရကာလသမယဿ အတိက္ကန္တတ္တာ သိမာ-
တိက္ကန္တိကော။ သာရတ္ထ။ ၃။၂၃၆။

အတိက္ကန္တတ္ထ (တိ) [အတိက္ကန္တ+အတ္ထ] လွန်သွား
သော အကျိုးစီးပွားရှိသော၊ အကျိုးစီးပွားကို
လွန်သွားသော။ သူ။ အတိက္ကန္တတ္ထော ဟုတွာ
လ္လဒါနိ ကပဏံ ရုဒါမိ။ ဇာ၊ ၄။၅။၈။ အတိတတ္ထ၊
အတိတမတ္ထ-တို့လည်းကြည့်။

အတိက္ကန္တဓမ္မဝိရာဂ (ပု) [အတိက္ကန္တ+ဓမ္မ+ဝိရာဂ]
လွန်မြောက်ပြီးသောတရား၌ တပ်မက်မှု ကင်း
ခြင်း။

အတိက္ကန္တဓမ္မဝိရာဂဘာဝ(ပု) [အတိက္ကန္တဓမ္မဝိရာဂ+
ဘာဝ] လွန်မြောက်ပြီးသော တရား၌ တပ်မက်မှု
ကင်းခြင်း ဟူသော အဖြစ်။ ပါဒကဘူတာ
အတ္တနာ အတိက္ကန္တဓမ္မဝိရာဂဘာဝေန ဝိပဿ-
နာယ ပုဗ္ဗဘိသင်္ခါရကာရီ အရူပသမာပတ္တိ။
အနုရိ၊ ၂။၇၈။

အတိက္ကန္တပရလောက(တိ) [အတိက္ကန္တ+ပရလော-
က] လွန်ပြီးသော တမလွန်လောကရှိသော၊
တမလွန်လောကကို လွန်ပြီးသော။ သူ။ အတိက္က-
န္တပရလောကာနံ ဝါ ဥစ္ဆိန္နလောကသမုဒယာနံ
လောကာနံ....။ ဝဇီရ၊ ၇။

အတိက္ကန္တပမာဏ (တိ) [အတိက္ကန္တ+ပမာဏ]
လွန်သောအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အာသန္နိ နာမ
အတိက္ကန္တပမာဏာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။၃၉၃။

အတိက္ကန္တပမာဏကာလ (ပု) [အတိက္ကန္တပမာဏ+
ကာလ] လွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော
အချိန်ကာလ။ အတိဝေလ-ကြည့်။

အတိက္ကန္တဘဝန္တ(တိ) [အတိက္ကန္တ+ဘဝန္တ] ဖြစ်ဆဲ
ပုဂ္ဂိုလ်-ပုထုဇဉ်၊ သေကွ - တို့ကို လွန်ပြီးသော။

သူ။ (ဘုရား၊ ရဟန္တာ)။ အတိက္ကန္တဘဝန္တာနံ၊
ဟိရိသီလေန တာဒိနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၆။ အတိက္ကန္တ-
ဘဝန္တာနန္တိ အတိက္ကန္တပုထုဇဉ်သောတာပနာ-
ဒီနံ၊ သဗ္ဗေသံ ခိဏာသဝါနမေဝါတိ အတ္ထော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။၃၁၀။

အတိက္ကန္တမတ္တ (န) [အတိက္ကန္တ+မတ္တ] ကျော်လွန်
ကာမျှ။ ဗုဒ္ဓောကာသံ အတိက္ကာမေန္တဿ
အတိက္ကန္တမတ္တ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ ၄။၁။၂၈။

အတိက္ကန္တမာနုသ(သ)က (တိ) [အတိက္ကန္တ+မာနု-
သက၊ ထိဉ္ဇ အတိက္ကန္တမာနုသိက။] လူတို့၏
(နား၊ မျက်စိ) ကျက်စားရာ-နယ်-ကိုလွန်သော။
(က) လူတို့၏ အမြင်ကိုလွန်၍ မြင်စွမ်းနိုင်သော၊
လူတို့၏ စက္ခုပသာဒကို လွန်သော၊ လူတို့၏
ပကတိမျက်စိထက် ပိုလွန်၍ မြင်နိုင်သော။ ဒိဗ္ဗေန
စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန။
ဝိ၊ ၁။၅။ဒိ၊ ၂။၇၄။မ၊ ၁။၃၁၅။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၃၅၇။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၀။ ဥဒါနံ၊ ၈၃။ ဣတိဝုတ်။
၂၆၂။ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတ္တာ ရူပဒဿနေန
အတိက္ကန္တမာနုသကံ၊ မာနုသကံ ဝါ မံသစက္ခု
အတိက္ကန္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
တေန ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တ-
မာနုသကေန။ ဝိ၊ ၄။၁။၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၅၄။
အတိက္ကန္တမာနုသကေနာတိ မနုဿာနံ ဝိသယာ-
တိတေန။ ဥဒါနံ၊ ၄။၆၆။ မနုဿာနံ ဣဒန္တိ မာနု-
သကံ၊ မနုဿာနံ ဂေါစရဘူတံ ရူပါရမ္ပဏံ။ တဒ-
ညဿ ပန ဒိဗ္ဗတိရောဟိတာတိသုခမာဒိဘေ-
ဒဿ ရူပဿ ဒဿနတော အတိက္ကန္တမာနုသကံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။၂။၅၇။ (ခ) လူတို့၏ အကြားကိုလွန်၍
ကြားစွမ်းနိုင်သော၊ လူတို့၏ သောတပသာဒကို
လွန်သော၊ လူတို့၏ ပကတိနားကို လွန်ကြောင်း
ဖြစ်သော၊ လူတို့၏ ပကတိနားထက် ပိုလွန်၍
ကြားနိုင်သော။ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ
ဝိသုဒ္ဓိယ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ။ မ၊ ၁။၄၁။
အံ၊ ၁။၂၅၆။ ဥဒါနံ၊ ၁၁၁။ အတိက္ကန္တမာနုသိ-
ကာယာတိ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတ္တာ

သဒ္ဓဿဝနေန မာနသိကံ မံသသောတဓာတု
အတိက္ကမိတွာ (ဝိတိဝတ္တိတွာ-ဝိသုဒ္ဓိ) ဌိတာယ။
ဥဒါန၊ ဌ။၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၇။ မာနသိကာ
မနဿသန္တကာ၊ မံသသောတဓာတု၊ ဒိဗ္ဗဝိဒူဗ္ဗ-
ဒိဝိသယဂ္ဂဟဏသင်္ခါတေန အတ္တနော ကိစ္စ-
ဝိသေသေန အတိက္ကဋ္ဌ မာနသိကံ တောယာတိ
အတိက္ကဋ္ဌမာနသိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၈။

အတိက္ကဋ္ဌရူပ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ရူပ] ကျော်လွန်
သော - ကျော်လွန်၍ တည်သော - အဆင်းရှိ
သော၊ သူ။ အဘိရူပေါတိ အညာနိ ရူပိနိ
အတိက္ကဋ္ဌရူပေါ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ အတိက္ကဋ္ဌ-
ရူပေါတိ အတ္တနော ရူပသမ္ပတ္တိယာ ရူပသော-
ဘာယ အတိက္ကမိတွာ ဌိတရူပေါ၊ သုစိရမ္ပိ ဝေလံ
ဩလောကေန္တဿ တဋ္ဌိအာဝဟော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၉၆။

အတိက္ကဋ္ဌဝနထ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဝနထ] လွန်
မြောက်သောတဏှာရှိသော၊ တဏှာကို လွန်
မြောက်သော၊ ပယ်အပ်ပြီးသော တဏှာရှိသော၊
သူ။ အတိက္ကဋ္ဌဝနထာ ဓိရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၁။
အတိက္ကဋ္ဌဝနထာတိ ပဟိနတဏှာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၆။

အတိက္ကဋ္ဌဝရ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဝရ] ဆုပေးခြင်း
အလေ့ကိုလွန်သော၊ ဆုပေးလေ့မရှိသော၊ သူ။
အတိက္ကဋ္ဌဝရာ ခေါ.....တထာဂတာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၆။
၃၉၂။ ယသ္မာ ဥဉ္ဇာစရိယာယ ဇီဝတော ပဗ္ဗဇိ-
တဿ အဝိသေသေန “ဝရံ ယာစာမိ” တိ ဝုတ္တေ
“ယာစဿ” တိ ဝစနံ အပ္ပတိရူပံ၊ န စ ဗုဒ္ဓါနံ
အာစိန္တံ၊ တသ္မာ “အတိက္ကဋ္ဌဝရာ ခေါ ဂေါတမ
တထာဂတာ” တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၁။

အတိက္ကဋ္ဌဝိစာရ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဝိစာရ] လွန်
ပြီးသောဝိစာရရှိသော၊ ဝိစာရကိုလွန်ပြီးသော။
အတိက္ကဋ္ဌဝိစာရံ တတိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၃။

အတိက္ကဋ္ဌဝိတက္က (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဝိတက္က] လွန်
ပြီးသော ဝိတက်ရှိသော၊ ဝိတက်ကို လွန်ပြီး
သော။ အတိက္ကဋ္ဌဝိတက္ကံ ဒုတိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၃။

အတိက္ကဋ္ဌဝေလ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဝေလ] အတိ-
ဝေလနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အတိက္ကဋ္ဌသံဝစ္ဆရ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+သံဝစ္ဆရ]
တနှစ်ကို လွန်သော။ တေရေဝဿိကာနိတိ
အတိက္ကဋ္ဌသံဝစ္ဆရာနိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။

အတိက္ကဋ္ဌသညီ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+သညာ+ဤ]
လွန်၏ဟုအမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ဒသာဟာတိက္ကဋ္ဌေ
အတိက္ကဋ္ဌသညီ၊ နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၆။
၃၀၅။

အတိက္ကဋ္ဌသတ္တက (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+သတ္တ+က]
လွန်ပြီးသော-ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုပြီးသော-
ဘုရားရှိသော၊ ဘုရားမရှိတော့သော။ နယိဒံ
အတိက္ကဋ္ဌသတ္တကံ ပါဝစနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။

အတိက္ကဋ္ဌသီလ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+သီလ] လွန်
ကျူးအပ်သော သီလရှိသော၊ သူ။ အစ္စန္တသီလ-
ကြည့်။

အတိက္ကဋ္ဌသုခုမ (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+သုခုမ] နူးညံ့
သိမ်မွေ့သည်ကို လွန်မြောက်သော။ အတိသုခုမ
(၂) အနက် ကြည့်။

အတိက္ကဋ္ဌိက (တိ) [အတိက္ကဋ္ဌ+ဣက၊ ထိ၌ အတိ-
က္ကဋ္ဌိကာ။] လွန်ကျူးသော၊ သူ။ ဟိရိအတိက္ကဋ္ဌိ-
ကာ (မိလိန္ဒ၊ ၁၂၆) ကြည့်။

အတိက္ကမ (ပ) [အတိ+ကမ+အ။ (အတိကြမ-
သံ)] (၁) လွန်မြောက်ခြင်း၊ လွန်သွားခြင်း။
သမဏံ အာဟု ဝတ္တန္တံ၊ ယထာ ဒုက္ခဿ တိက္က-
မော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၁။ (၂) လွန်မြောက်ရာ-
လွန်မြောက်ကြောင်း - ဖြစ်သောတရား။ ဒုက္ခံ
ဒုက္ခသမုပ္ပါဒံ၊ ဒုက္ခဿ စ အတိက္ကမံ။ ဓမ္မ၊ ၄၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၀၇။ ဒုက္ခံ အတိက္ကမတိ တေနေ

အာရမ္မဏပစ္စယဘူတေန၊ ဧတ္ထေ ဝါတိ ဒုက္ခဿ အတိက္ကမောနိဗ္ဗာနံ။ ဣတိဝုတ်။ ဌ။ ၈၁။ ကာမနိဿရဏံ ဥတု။ ရူပါနဉ္စ အတိက္ကမံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၇။ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ အတိက္ကမော၊ အတိက္ကမန္တပါယော။ ဣတိဝုတ်။ ဌ။ ၂၁၀။ ဝီတိက္ကမ သမတိက္ကမ - တို့လည်းကြည့်။ သဗ္ဗဋ္ဌတိနံ အတိက္ကမံ မဒ္ဒသ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၄။ ထေရ။ ၃၇၁။ အတိက္ကမံ မဒ္ဒသတိ အတိက္ကမဘူတံ နိဗ္ဗာနံ အဒ္ဒသ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ ထေရ။ ၄၂၂။ ၅၃၀။ အတိက္ကမဘူတန္တိ အတိက္ကမနဋ္ဌေန ဘူတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။

အတိက္ကမတိ (ကြိ) [အတိ + ကမု + အ + တိ။ (အတိကြာမတိ၊ အတိကြမတေသံ)] လွန်သွား၏။ (က) ဖြတ်သွား၏။ အညတရေန ဂါမဒ္ဒါရေန အတိက္ကမတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၃။ သမ္ပဟုလာ မာဏကော ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓရေ သဓာယမာနရူပါ အတိက္ကမန္တိ။ ဥဒါနံ။ ၁၅၀။ (ခ) နင်းသွား၏။ ယံ အမုသ္မိံ စာတုမဟာပထေ မနုဿာ ဝါ အတိက္ကမေယျ၊ ဂေါပသု ဝါ အတိက္ကမေယျ။ အံ၊ ၂။ ၃၄၆။ အပဗျာမတော ကရိတွာ အတိက္ကမိ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၈။ မယဉ္စ အညေ စ အတိက္ကမိယ။ ပေတ။ ၁၈၃။ (ဂ) ကျော်လွန်၏။ ထာမမဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စူပါတံ အတိက္ကမေယျ။ ကင်္ခါ။ ၂၀၂။ (ဆ) ဖိဆန်၏။ ယွာဟံ ပိတုစနံ အတိက္ကမေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၂။ (င) လွန်ကျူး၏။ တံ မမ သာဝကာ ဇီဝိတဟေတုပိ နာတိက္ကမန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၁။ ဥဒါနံ။ ၁၄၂။ (စ) လွန်ကျူး - ကျော်နင်း - ပြစ်မှား - ၏။ လွန်ကျူး၍ (သုတပါးနှင့်) - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - သော အကျင့်ကို ကျင့်၏။ ပြစ်မှား၏။ မယဉ္စ ဘရိယံ နာတိက္ကမာမ၊ အမေ စ ဘရိယာ နာတိက္ကမန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ နာတိက္ကမာမာတိ အတ္တနော ဘရိယံ အတိက္ကမိတွာ ဗဟိ အညံ မိစ္ဆာစာရံ န ကရေမ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၁၅၄။ နာတိက္ကမာမာတိ န အတိစရာမ အဂမနိယဋ္ဌာနေပိ ဣတရတ္ထာပိ န ဝီတိက္ကမာမ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ပရဿ

ဒါရံ န အတိက္ကမေယျ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၈။ (ဆ) လွန်မြောက်၏။ လောကံ အတိက္ကမန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၃၄၉။ သံယောဇနံ သဗ္ဗမတိက္ကမေယျ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၂၄။ မေ။ ၄၆။ (ဇ) သာလွန်၏။ ဒေဝေ တာဝတိံသေ အတိက္ကမိသု။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၈။ (ဈ) ကုန်လွန်သွား၏။ ဒေဝာဝုသော ဘတ္တံ ပုရေ ကာလော အတိက္ကမတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၂။ တိ သဝဿသဟဿာနိ၊ ဝိပိနေ မေ အတိက္ကမံ။ အပါ၊ ၁။ ၇၅။

အတိက္ကမန (န) [အတိ + ကမု + ယု] (၁) ကျော်လွန်၍သွားခြင်း၊ ကျော်လွန်ခြင်း။ သီမာတိက္ကန္တိကော နာမ စိဝရမာသာနံ ပရိယန္တဒိဝသသင်္ခါတာယ သီမာယ အတိက္ကမနတော သဉ္စာတော။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၉၅။ (တိ) (၂) ကျော်လွန်၍သွားသော၊ ကျော်လွန်သော။ အတိက္ကမနမိဂ - ကြည့်။

အတိက္ကမနဒိဝသ (ပု) [အတိက္ကမန + ဒိဝသ] ကျော်လွန်သောနေ။ တေသဉ္စ တဒါ ကန္တာရံ အတိက္ကမနဒိဝသော အဟောသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။

အတိက္ကမနမိဂ (ပု) [အတိက္ကမန + မိဂ] ကျော်လွန်၍သွားသော - ကျော်လွန်သော - သမင်။ တတော ပဋ္ဌာယ ပဏ္ဏသာလံ အတိက္ကမနမိဂေါ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။

အတိက္ကမနိယ (တိ) [အတိ + ကမု + အနိယ] ကျော်လွန် - လွန်ကျူး - အပ်သော။ အနတိက္ကမနိယ - ကြည့်။

အတိက္ကမနူပါယ (ပု) [အတိက္ကမန + ဥပါယ] လွန်မြောက်ခြင်း၏အကြောင်း။ အတိက္ကမ (၂) အနက်ကြည့်။

အတိက္ကမန္တ (တိ) [အတိ + ကမု + အန္တ] (၁) လွန်သော၊ ကျော်လွန်သော၊ သူ။ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စူပါတံ အတိက္ကမန္တဿ အာဟတ္တိ ပါမိတ္တိယဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၉။ (၂) ဖြတ်သွားသော၊ သူ။ ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓရေ အတိက္ကမန္တေ။ ဥဒါနံ။ ၁၅၆။

အတိက္ကမဘူတ (တိ) [အတိက္ကမ+ဘူတ] လွန်
မြောက်ရာ - လွန်မြောက်ကြောင်း - (ဖြစ်၍)
ဖြစ်သော။ အတိက္ကမ (၂) အနက်ကြည့်။

အတိက္ကမဝစန (န) [အတိက္ကမ+ဝစန] လွန်ကျူး
သော - ကျော်လွန်၍ ဖြစ်သော - စကား။
အတိဝါကျ (က) အနက်ကြည့်။

အတိက္ကမိတဗ္ဗ (တိ) [အတိ + ကမု + တဗ္ဗ] (၁)
ကျော်လွန်အပ်သော။ သရဘေဟိ အတိက္ကမိ-
တဗ္ဗာ ပဗ္ဗတရာဓိ သရဘနိယာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၀။
(၂) လွန်ကျူးအပ်သော၊ ပြစ်မှားနှိပ်စက်အပ်
သော။ အတိက္ကမိတဗ္ဗ မညေယျ။ သံ၊ ၁။ ၂၇။
အတိက္ကမိတဗ္ဗန္တိ ဝိဂေဠေတဗ္ဗ သန္ဓေတဗ္ဗ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၇၆။

အတိက္ကမိတု (ပုထိ) [အတိ + ကမု + တု] ကျော်
လွန်သောသူ။ အတိဝရိတု-ကြည့်။

အတိက္ကမိတု (ကြိဝိ) [အတိ + ကမု + တု] (က)
ကျော်လွန်ခြင်းငှါ။ သကံ အဇ္ဈာသယံ သကံ
အဓိပ္ပါယ် အတိက္ကမိတု။ မဟာနိ၊ ၄၈။ အတိက္က-
မိတုန္တိ သမတိက္ကမိတု။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၆၇။ (ခ) လွန်
ခြင်းငှါ။ လွန်ဆန် - ဖယ်ရှား - ခြင်းငှါ။ သော
ပဋိက္ခိပိတော ပုနပုန နိပ္ပိဋ္ဌိယမာနော တဿာ
ဝစန အတိက္ကမိတု အသက္ကောန္တော။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၄၆၃။

အတိက္ကမိတော (ကြိဝိ) [အတိ + ကမု + တော] လွန်၍။
(က) ကျော်မြတ်၍။ သုကံဋ္ဌာနံ
အတိက္ကမိတော အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၈။ သော
အတိက္ကမိတော ဝေမဇ္ဈိ အာယုပ္ပမာဏံ။ အဘိ၊ ပု။
၁၁၉။ (ခ) သာလွန်၍။ လွှမ်းမိုး၍။ သဗ္ဗရတ-
နာနိ အတိက္ကမိတော အဘိဘဝိတော အဇ္ဈောတ္တ-
ရိတော တိဋ္ဌတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၂၀။ သေသဇနေ
အတိက္ကမိတော ဝိရောစတိ။ ဘိက္ခုနံ အတိက္က-
မိတော ဝိရောစတိ။ ၎င်း၊ ၃၂၁။ အမေ အတိက္က-
မိတော အဘိဘဝိတော ဝိရောစတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၃၀။
အဘိဇာတန္တိ တိဏိ ကုလနိ အတိက္ကမိတော
ဇာတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ အတိက္ကမိတာတိ အတ္တ-

နော ဇာတိသမ္ပတ္တိယာ အဘိဘဝိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၂။ (ဂ) ပယ်စွန့်၍။ ဝိစိကိစ္ဆံ တရိတော
အတိက္ကမိတော ဌိတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ အတိက္က-
မိတော ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဇဟိတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။

အတိက္ကမေတိ (ကာကြိ) [အတိ + ကမု + ဧတေ +
တိ။ (အတိကြမယတိ၊ အတိကြာမယတိ-သံ)။
ရှု၊ ၄။ 'သဋ္ဌာဒိနံ ဝိ' သုတိဖွင့်လည်း ကြည့်။
လွန်စေ၏။ ကျော်လွန်စေ၏။ ယာဝ တတ္ထ
ဓမ္မကထံ ကထေတွာ ဗြဟ္မဂဏံ မမ ဝိသယာ
နာတိက္ကမေတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ န သော မဟာ-
ရာဇ အရဟာ သယံ ပဗ္ဗဇေယျ။ န စ ဒိဝသံ
အတိက္ကမေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၇။ အတိပါတေ-
ယျာတိ အတိက္ကမေယျ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။ အတိက္ကာမေတိ-လည်း
ကြည့်။

အတိက္ကမေတု (ကြိဝိ) [အတိ + ကမု + ဧတေ +
တု] လွန်စေခြင်းငှါ။ န သော ဒိဝသော သက္ကာ
အတိက္ကမေတု။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၇။

အတိက္ကမေန္တ (တိ) [အတိ + ကမု + ဧတေ + အန္တ]
လွန်စေ - ကျော်လွန်စေ - သော၊ သူ။ အတိပါ-
တေန္တ-ကြည့်။

အတိက္ကမ္မ (ကြိဝိ) [အတိ + ကမု + တော] လွန်၍။
(က) ကျော်လွန်၍။ ယေ တေ အတိက္ကမ္မ စ
ပုရိသဿ ဆဝိမံသလောဟိတံ အဋ္ဌိ ပစ္စ-
ဝေက္ခတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၈၇။ အတိက္ကမ္မ စာတိ အတိက္က-
မိတော စ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ (ခ) လွန်မြောက်၍။
ယေ တေ သန္တာ ဝိမောက္ခာ အတိက္ကမ္မ ရူပေ
အာရုပ္ပါ။ မ၊ ၁။ ၄၀။ (ဂ) ကျော်လွန်၍။
အတိက္ကမ္မေဝ ကဗဠိကာရာဟာရဘာက္ခာနံ ဒေဝါနံ
သဟဗျတံ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၉။ (ဃ) သာလွန်၍။
အတိက္ကမ္မ ဒေဝါနံ ဒေဝါနဘာဝံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇၇။ ဒိ၊ ၂။
၁၆၉။ အံ၊ ၁။ ၄၄၆။ (င) လွန်၍။ လွှမ်းမိုး၍။
အတိက္ကမ္မ မာရဓေယျံ။ ဣတိဝုတိ။ ၂၃၀။
အတိက္ကမ္မ အတိက္ကမိတော အဘိဘဝိတော။ ဣတိ-
ဝုတိ၊ ၄။ ၁၉၁။ (စ) လွန်၍။ ကြဉ်ဖယ်၍။ တေ

သဗ္ဗေ အတိက္ကမ္။ အပါ။ ၄၈။... အတိက္ကမ္
ဝဇ္ဇေတွာ။ အပါ။ ၁။ ၂၂၄။

အတိက္ကမယန္တ (တိ) [အတိ+ကမု+ဏယ+
အန္တ] လွန်စေသော၊ ကျော်လွန်စေသော။ သူ။
တံ အတိက္ကမယတော နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။
ဝိ။ ၂၉၅၊ ၃၅၃၊ ၃၆၃။

အတိက္ကမေတဗ္ဗ (တိ) [အတိ+ကမု+ဏေ+
တဗ္ဗ] လွန်စေအပ်သော။ မာနနိဂ္ဂဟတ္ထာယ
ကတိပါဟံ အတိက္ကမေတဗ္ဗံ။ ဝိ။ ၄၁၄။ ၄၂။

အတိက္ကမေတိ (ကာကြိ) [အတိ+ကမု+ဏေ+
တိ။ (အတိကြမယတိ၊ အတိကြာမယတိ-သံ)]
လွန်စေ၏၊ ကျော်လွန်စေ၏။ ဗဟုကေပိ ဒွါရေ
အတိက္ကမေတိ။ ဝိ။ ၂။ ၆၅။ သုကံဋ္ဌာနံ အတိက္က-
မေတိ။ ဝိ။ ၁။ ၇၈။ ယသ္မံ ဝါရံ အတိက္ကမေတိ။
ဇာ။ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ ပမာဏံ ဝါ အတိက္ကမေယျ။
ဝိ။ ၁။ ၂၂၄။ သုကံဋ္ဌာနံ အတိက္ကမေသိ။ ဝိ။ ၁။
၇၈။ အကာလစိဝရံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ မာသံ
အတိက္ကမေသု။ ဝိ။ ၅။ ၁၅။ အဟံ တေ ဝါရံ
အတိက္ကမေသောမိ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ အတိက္က-
မေတိ-လည်းကြည့်။

အတိက္ကမေန္တ (တိ) [အတိ+ကမု+ဏေ+အန္တ၊
ထိန္တ-အတိက္ကမေန္တိ။] လွန်စေသော၊ ကျော်လွန်
စေသော။ သူ။ အတိရေကစိဝရံ ဒသဟံ
အတိက္ကမေန္တယ နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ။ ၅။
၁၄။ တံ အတိက္ကမေန္တိယာ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ။ ၂။
၃၄၄၊ ၃၅၈၊ ၃၆၆၊ ၄၁၄။

အတိက္ကမေတွာ (ကြိဝိ) [အတိ+ကမု+ဏေ+
တွာ] လွန်စေ၍၊ ကျော်လွန်စေ၍။ ကေသဂ္ဂ-
မတ္တမ္ပိ အတိက္ကမေတွာ ကရေတိ ဝါ ကာရာ-
ပေတိ ဝါ။ ဝိ။ ၁။ ၂၂၇။

အတိက္ခယ (ပု) [အတိ+ခိ+အ] အလွန်ကုန်ခြင်း၊
ကြီးစွာပျက်စီးခြင်း။ ဉာတိနံ တံ အတိက္ခယံ။
စရိယာ။ ၄၁၅။ အတိက္ခယန္တိ မဟာဝိနာသံ။
၎င်း။ ၄။ ၂၃၀။

အတိက္ခိတ္တ (တိ) [အတိ+ခိပ+တ] အလွန်ထည့်
အပ်သော။ တေလပါကေသု မဇ္ဇေ။ အတိက္ခိတ္တံ
အဗ္ဗဉ္ဇနံ။ ဝိ။ ၃။ ၃၅၀။ အတိပက္ခိတ္တမဇ္ဇ-လည်း
ကြည့်။

အတိက္ခိတ္တမဇ္ဇ (တိ) [အတိက္ခိတ္တ+မဇ္ဇ] အလွန်
များစွာထည့်အပ်သော သေရှိသော။ ဝိ။ ၄။ ၃။
၃၇၃ (က-မူကွဲ)။ အတိပက္ခိတ္တမဇ္ဇ-လည်းကြည့်။

အတိဓဏ (န) [အတိ+ဓဏ] အလွန်တူးခြင်း၊
အလွန်နက်အောင်တူးခြင်း။ အတိဓါတ-ကြည့်။

အတိဓဏတိ (ကြိ) [အတိ+ဓန+အ+တိ] အလွန်
တူး၏၊ အလွန်နက်အောင်တူး၏။ တဿှာ ဓဏေ
နာတိဓဏေ။ ဇာ။ ၁။ ၇၃။ မာ အတိဓဏထ။
ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၆၉။

အတိဓရ (တိ) [အတိ+ဓရ] အလွန်-ကြမ်း
ထမ်း-ပြင်းပြ-သော။ ယဒိ ဟိ အဘုတ္တဿ
ဥပ္ပဋ္ဌိဿထ၊ အတိဓရေ ဘဝိဿတိ။ ဒီ။ ၄။ ၂။
၁၅၉။ ယဒိ ဟိ အဘုတ္တဿ ဥပ္ပဋ္ဌိဿ၊ အတိဓရေ
အဘဝိဿာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၆၂။

အတိဓါတ (န) [အတိ+ဓန+တ။ ဓ-၏ အ-ကို
အာ-ပြု။] အလွန်တူးခြင်း၊ အလွန်နက်အောင်
တူးခြင်း။ အတိဓါတံ ဟိ ပါပကံ။ ဓါတေန စ
ဓနံ လဒ္ဓံ၊ အတိဓါတေန နာသိတံ။ ဇာ။ ၁။ ၇၃။
အတိဓါတေန နာသိတန္တိ အတိဓဏေန တဉ္စ
ဓနံ ဇီဝိတဉ္စ နာသိတံ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၇၀။

အတိဓိဏ (တိ) [န+တိဓိဏ] မထက်သော၊ တုံး
သော။ ကောမလေတိဓိဏေ မုဒု။ ဓာနံ။ ၁။ ၁၆၇။
အတိဓိဏော ကုဏ္ဍော။ ၎င်း။ ၄။

အတိဓိပ္ပ (န) [အတိ+ခိပ္ပ] အလွန်လျင်မြန်သော။
အတိဓိပ္ပံ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ၊ အတိဓိပ္ပံ
သုဂတော ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ၊ အတိဓိပ္ပံ စက္ခု
လောကေ အန္တရဓာယိဿတိ။ ဒီ။ ၂။ ၁၁၅။

အတိဝိဇာ (တိ) [အတိ+ခိ=ဂတိယံ+တ။ တ-ကို
ဤန၊ န-ကို ဣ-ပြ] အလွန်-ထွက်သွား-
ရောက်သွား-သော။ သေန္တိ စာပါ'တိခိဇာဝ၊
ပုရာဏာနိ အနုတ္တရံ။ ဓမ္မ။ ၃၇။ စာပါ'တိခိဇာ-
ဝါတိ စာပတော အတိဝိဇာ၊ စာပါဝိနိမ္မတ္တာတိ
အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၈၀-ကြည့်။

အတိခုဒ္ဒက (တိ) [အတိ+ခုဒ္ဒက] အလွန်-သေး
-ငယ်-သော။ အတိခုဒ္ဒကံ နိသိဒ္ဓနံ။ ဝိ၊ ၂။
၂၂။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၀။ အတိခုဒ္ဒကံ သိမ် သမ္ပန္နတိ။
ဝိ၊ ၅။ ၃၈၁။

....အတိဂ (တိ) [အတိ + ဂမု + ကိ] လွန်၍ သွား
သော၊ လွန်မြောက်၍ သွားသော၊ သူ။ နိရာမဂန္ဓာ
ကရဏေဓိမုတ္တာ၊ ကာမသယောဇနာတိဂါ။ အံ၊
၂။ ၃၂၇။ ပဉ္စသင်္ဂါတိဂေါ ဘိက္ခု၊ ဩသ-
တိဏ္ဍောတိ ဝုစ္စတိ။ ဓမ္မ၊ ၆၆။ သင်္ဂါတိဂံ ဝိသံ-
ယုတ္တံ။ ဓမ္မ။ ၇၀။ ဩသတိဂံ ပုဋ္ဌမကာမမာဂမံ။
သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ ပဉ္စသင်္ဂါတိဂေါတိ ဧဝံ သန္တေ
ပဉ္စန္ဒ ဖုဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိသင်္ဂါနံ အတိက္က-
မေန။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။

အတိဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အတိ + ဂမု + အ + တိ] (၁)
လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်၏။ အစွယော မံ ဘန္တေ အစွဂမာ
ယထာဗာလံ ယထာမူဠံ ယထာအကုသလံ။ ဝိ၊
၂။ ၃၀။ ဒိ၊ ၁။ ၈၀။ အတိက္ကမ္မ အဘိဘဝိတွာ
ပဝတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ (၂)
လွန်၍ သွား၏။ ကျော်လွန်၏။ လွန်မြောက်၏။
သံသာရံ မောဟမစွဂါ။ ဓမ္မ။ ၇၂။ အစွဂါ ဝတ
ကပ္ပါယနော၊ မစုဇေယျံ သုဒုတ္တရံ။ သုတ္တနိ။
၃၃၂။ အသေသံ ဒုက္ခမစွဂံ၊ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၈။
ယေ စ ဒုက္ခေ သုခသိဉ္စ၊ မဇ္ဈေ သိဗ္ဗိနိမ္မစွဂံ။
ထေရ။ ၃၁၅။ အစွဂူ အတိက္ကမိသု။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၂၄၇။

အတိဂတ (တိ) [အတိ + ဂမု + တ] လွန်၍ သွား
သော၊ လွန်မြောက်၍ သွားသော၊ သူ။ စတုယော-
ဂါတိဂတော န ဇာတုမေတိတိ။ ဥဒါန။ ၁၆၆။

စတုယောဂါတိဂတောတိစတ္တာရော ယောဂေ
ယထာရဟံ စတုဟိပိ မဂ္ဂေဟိ အတိက္ကမိတွာ
ဂတော။ ဥဒါန။ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ နာသက္ခာ'တိဂတော
ပေါသော၊ ပုနဒေဝ နိဝတ္တိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၇။
နာသက္ခာ'တိဂတောတိ နာသက္ခာ အတိဂတော။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၁။

အတိဂမ္ဘီရ (တိ) [အတိ + ဂမ္ဘီရ] (က) အလွန်
နက်သော။ အတိဂမ္ဘီရံ ဥဒကသုဒ္ဓိကံ အာဒိယန္တိ
မုတ္တကရဏေ ဝဏံ အကာသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၄။ (ခ)
အလွန်နက်နဲသော။ အတိဂမ္ဘီရံ ပဉ္စ ပုစ္ဆတိ။ အံ၊
၁။ ၂၂၀။

အတိဂမ္ဘီရနယ (ပု) [အတိဂမ္ဘီရ + နယ] အလွန်
နက်နဲသောနည်း။

အတိဂမ္ဘီရနယမဏ္ဍိတ (တိ) [အတိဂမ္ဘီရနယ +
မဏ္ဍိတ] အလွန်နက်နဲသောနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာ
ဆင်အပ်သော။

အတိဂမ္ဘီရနယမဏ္ဍိတဒေသနာ (ထိ) [အတိဂမ္ဘီရ-
နယမဏ္ဍိတ + ဒေသနာ] အလွန် နက်နဲသော
နည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဒေသနာ။
ပဋ္ဌာန်းဒေသနာ။ ဒေသေသိ အတိဂမ္ဘီရနယ-
မဏ္ဍိတဒေသနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ အတိဂမ္ဘီရ-
နယမဏ္ဍိတဒေသနံ ပဋ္ဌာနံ နာမ ဒေသေသိ
ပကရဏန္တိ သမ္ပန္နော၊ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၆။ အတိ-
ဂမ္ဘီရနယမဏ္ဍိတဒေသနံ သာတိသယံ ပစ္စယာ-
ကာရဿ ဝိဘာဝနတော။ အနု၊ ၃။ ၂၂၄။

အတိဂရ (ပု) [အတိ + ဂရ] အလွန်-လေးစား-
ရိုသေ-အပ်သော၊ သူ။ အတိဂရနော သမ္မာ-
သမ္ပုဒ္ဓဿ သန္တိကံ ဥဒ္ဓတဝသေန ဂန္တိ န
ယုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။

အတိဂဟေတွာ (ကြိဝိ) [အတိ + ဂဟ + ဧ +
တွာ] အလိုကျပြုမှု၍၊ အလိုက်သင့် - လိုက်
လျောစွာ - ကျင့်၍၊ အလိုကြိုက်လိုက်လျော၍။
ဥပသင်္ကမိတိ “အဇ္ဇ သမဏံ ဂေါတမံ အတိ-
ဂဟေတွာ ဂမိဿာမိ”တိ ဥပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။

၁၇၀။ အတိဂဟေတုတိ အနုဂန္ဓာ တဿ
ယထာရုစိ ပဋိပတ္တိံ အနုဂန္ဓော ဝိယ ဟုတု။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၉။

အတိဂိဠယတိ (ကြိ) [အတိ + ဂဠ + ဣယ + တိ]
လျောကျစေ၏၊ ပျက်စီးစေ၏၊ ပျက်ဆီး၏။
ဝေဒေဟိ ဝိတ္တံ အတိဂိဠယန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၇။
အတိဂိဠယန္တိ ဝိနာသေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆၄။

အတိဂိဠိတ (တိ) [အတိ + ဂဠ + ဣ + တ]
အလွန်နှိပ်စက်အပ်သောသူ။ တေ ဘတ္တုရတ္တာ
အတိဂိဠိတာ ပုန၊ ဒိသာ ပနဿန္တိ အလဒ္ဓု-
ကိဉ္ဇနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၆။ အတိဂိဠိတာတိ ပစ္စတ္တိ-
ကေဟိ အတိပိဋိတာ ဝိလတ္တသပတေယျာ
ဝိဒ္ဓုသ္မသေနဝါဟနာ ဟုတု။ ဇာ၊ ၄။ ၄၂။

အတိဂိဠ (တိ) [အတိ + ဂါဟု + တ။ (ဂါဟ +
ဟ၊ ဟ-ကို ငွ-ပြု၊ ကွာဒိ။ ၂။ ၂၃။)] အလွန်မြဲမြံ
သော။ အယံ ကပ္ပနာ အတိဂိဠာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။

အတိဂုဏ (ပု) [(၁) အတိ + ဂုဏ။ (၂) အတိဂုဏ +
အ] (၁) လွန်ကဲသောဂုဏ်။ (တိ) (၂) လွန်ကဲ
သောဂုဏ်ရှိသော။ အတိဂုဏတာ-ကြည့်။

အတိဂုဏကာရက (တိ) [အတိဂုဏ + ကရ + ကျ၊
ထံ၌ အတိဂုဏကာရိကာ။] လွန်ကဲသော
အကျိုးကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော၊ အကျိုးကျေး
ဇူးကို အလွန်ပြုတတ်သောသူ။ မာတာ နာမ
အတိဂုဏကာရိကာ၊ အပ္ပမတ္တော ဟုတု ပဋိ-
ဇဂ္ဂေယျာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၇၀။

အတိဂုဏတာ (ထိ) [အတိဂုဏ + တာ] လွန်ကဲ
သော ဂုဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ဂုဏ်လွန်ကဲခြင်း။
မဏိ အတိဂုဏတာယ ကာမဒေဝါ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၇၀။

အတိသံသိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + သံသ + တွာ]
ကျော်လွန်ပွတ်ချေ၍၊ လွှမ်းမိုးသိမြင်၍။ ဗုဒ္ဓဉာ-
ဏံ ဒေဝမနုဿာနံ ပညံ ဖရိတွာ အတိသံသိတွာ
တိဋ္ဌတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၇။ အတိသံသိတွာတိ ဗုဒ္ဓဉာ-
ဏံ သဗ္ဗဒေဝမနုဿာနမ္ပိ ပညံ အတိက္ကမိတွာ

တေသံ အဝိသယဘူတမ္ပိ သဗ္ဗ နေယျံ သံသိတွာ
ဘိဋ္ဌတိ။ မဟာနိဒ္ဒေသေ ပန “အဘိ-
ဘဝိတွာ”တိ ပါဠော၊ မဒ္ဒိတွာတိပိ အတ္ထော။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇-ဂ။ မဟာနိဒ္ဓ။ ၂။ ၆၁-လည်း
ကြည့်။

အတိသန (တိ) [အတိ + သန] အလွန်ပြစ်သော၊
ပြစ်လွန်းသော။ နာတိသနော နာတိတနုကော
ဟတ္ထဟာရိယော သဗ္ဗသမ္မာရသင်္ခတော မုဂ္ဂ-
သုပေါ ပက္ခိပိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

အတိစက္က (န) [အတိ + စက္က] စက္ကာတိစက္က
(ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉) ကြည့်။

အတိစဏ္ဍ (တိ) [အတိ + စဏ္ဍ] အလွန်ကြမ်းထမ်း-
ပြင်းထန် - သော။ သော ပန အတိစဏ္ဍော-
ယေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။

အတိစဏ္ဍဝေဂ (ပု) [အတိစဏ္ဍ + ဝေဂ] အလွန်-
ကြမ်းထမ်း - ပြင်းထန် - သော အဟုနံ။ သာ
(နာဝါ) အတိစဏ္ဍဝေဂေန ဂန္ဓာ အတ္တာနံ၊
ဝဟိတုံ နာသက္ခိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄၃။

အတိစဏ္ဍာလ (ပု) [အတိ + စဏ္ဍာလ] ဒွန်းစဏ္ဍား၊
ဒွန်းစဏ္ဍားကြီး။ ယောပိ “အတိစဏ္ဍာလောသိ....
ဒုဋ္ဌဗြဟ္မဏောသိ”တိ အာဒိနိ ဝဒတိ၊ သောပိ
အာဟတ္တိယာ ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅။

အတိစရဏ (န) [အတိ + စရ + ယု] လွန်ကျူး
၍ ကျင့်ခြင်း၊ ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - ၍
ကျင့်ခြင်း။ တတ္ထ ယံ အတိစရဏံ၊ နေတံ ဆန္နံ
နေတံ ပတိရူပန္တိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၄၇။

အတိစရဏကာလ (ပု) [အတိစရဏ + ကာလ]
လွန်ကျူး၍ ကျင့်သော ကာလ၊ သူတပါးနှင့်
ဖောက်ပြန်သောကာလ။ တဿာ (ဣတ္ထိယာ)
အတိစရဏကာလော ဝိယ ဇဂ္ဂိယမာနဿေဝ
အတ္တဘာဝဿ ပိတ္တပ္ပကောပါဒိနိ ဝသေန သာ-
ဗာတော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆။

အတိစရတိ (ကြိ) [အတိ+စရ+အ+တိ] လွန်ကျူး၍ ကျင့်၏။ ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း၍ ကျင့်၏။ မယ့် ပဇာပတိ အတိစရတိ။ဝိ။ ၂။ ၂၉။ တံ ... ဣတ္ထိရတနံ ရာဇာနံ စက္ကဝတ္တိံ မနသာပိ နော အတိစရတိ။မ၊ ၃။ ၂။ ၃။ ရက္ခိတာ အတိစရန္တိ သာမိကံ။ဇာ၊ ၂။ ၁။ ၂၉။ ယံ တံ အတိစရာသိမံ။ နာဟံ တံ အတိစရာမိ။ ပေတ။ ၁၆၄။ (အတိစရာသိ-၌ ဆန်း-ဒီယ။) ကံ ဝါပိ ဣတ္ထိနာတိစရေ (=နာတိစရေယျ) တဒညံ။ဇာ၊ ၂။ ၁။ ၂၃။ တံ ခေါ ပနာနန္တ ဣတ္ထိရတနံ ရာဇာနံ မဟာသုဒဿနံ မနသာပိ နော အတိစရိ။ဒိ၊ ၂။ ၁၄၄။

အတိစရပာန (တိ) [အတိစရ+မာန] လွန်ကျူး၍ ကျင့်သော၊ ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - ၍ ကျင့်သော။ သူ။ သော မံ အတိစရမာနာယ၊ သာမိကော တေဒဗြဝိ။ ပေတ။ ၁၆၄။

အတိစရိတု (တိ) [အတိ+စရ+တု] လွန်ကျူးပြစ်မှား-ဘူးသော။ သူ။ နာဘိဇာနာမိ နကုလမာတရံ ဂဟပတာနိ မနသာပိ အတိစရိတာ၊ ကုတော ပန ကာယေန။ နာဘိဇာနာမိ နကုလပိတရံ ဂဟပတိ မနသာပိ အတိစရိတာ၊ ကုတော ပန ကာယေန။ အံ၊ ၁။ ၃၇၂။ အတိစရိတာတိ အတိက္ကမိတာ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၁။ နာဘိဇာနာမိ သာမိကံ မနသာပိ အတိစရိတာ၊ ကုတော ပန ကာယေန။ အံ၊ ၂။ ၄၄၆။

အတိစရိယာ (ထိ) [အတိ+စရ+ကျ] လွန်ကျူး - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း-၍ ကျင့်ခြင်း။ အနတိစရိယာ-ကြည့်။

အတိစာရ (ပု) [အတိ+စရ+ဏ] (၁) လွန်ကျူး - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း-၍ ကျင့်ခြင်း။ လောက စည်းကမ်း - လူ့ထုံးတမ်း - ကို လွန်၍ ကိလေသာ၏အစွမ်းဖြင့်-ဖောက်ပြန်-မှားယွင်း - ၍ ကျင့်ခြင်း။ ထေယျာ စ အတိစာရာ စ၊ မဇ္ဇပါနာ စ အာရကာ။ ဝိမာန။ ၁၇၊ ၂၄၊ ၂၄။

အတိစာရာတိ အတိစ္စ စာရာ အတိစာရာ။ လောကမရိယာဒံ အတိက္ကမိတာ အဂမနိယဋ္ဌာနေ ကာမာသေန စာရာ မိစ္ဆာစာရာတိ အတ္ထော။ဝိမာန၊ ၁၅။ ၆၅။ (၂) (တိ) လွန်ကျူး - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း-၍ ကျင့်သော၊ သူ။ နာရိယော စ အတိစာရာ။ဇာ၊ ၂။ ၆၄။

အတိစာရိနိဘာဝ (ပု) [အတိစာရိနိ + ဘာဝ] လွန်ကျူး - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - ၍ ကျင့်သည်၏အဖြစ်၊ အခြား တပါးသော - သယောက်-အမြှောင်-ယောက်ျားနှင့် မှားယွင်း၍ ကျင့်ခြင်း။ ဥပါသက ဣတ္ထိယာ ဟိ အတိစာရိနိဘာဝေါ မလံ။ဓမ္မ၊ ၁၅။ ၂၂၃။

အတိစာရိ (တိ) [အတိ+စရ+ဏိ။ ထိ၌ အတိစာရိနိ။] လွန်ကျူး - ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - ၍ ကျင့်တတ်သော၊ သူ။ (မာတုဂါမော) အတိစာရိ စ ဟောတိ။သံ၊ ၂။ ၄၃၉။ ဣမသ္မိယေဝ ရာဇဂဟေ အတိစာရိနိ အဟောသိ။ဝိ၊ ၁။ ၁၄၇။ ယေဘုယျေန ဘိက္ခဝေ မာတုဂါမော အတိစာရိနိ။အံ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဓမ္မာတိစာရိ (ဇာ၊ ၂။ ၅၉)လည်းကြည့်။

အတိစိက္ခ (တိ) [အတိ + စရ + တ] လွန်ကျူး၍ ကျင့်အပ်သော၊ ကျော်လွန်၍ ကျင့်အပ်သော။ အတိစိက္ခော မယာ ဓမ္မော။ဇာ၊ ၂။ ၅၉။ ဘန္တေ မယာ သုစရိတဓမ္မော အတိစိက္ခော (အတိက္ကန္တော၊ သီ၊ သျှ၊ ၁၊ ၂) ပိတုသာတကကမ္ပကတံ။ဇာ၊ ၁၅။ ၂၇၂။

အတိစိတ္တ (တိ) [အတိ+စိတ္တ] လွန်ကဲသော - မြတ်သော - စိတ်ရှိသော။ သူ။ သဗ္ဗော လောကော ပရိစိတ္တော အတိစိတ္တော။ဇာ၊ ၁။ ၂၇၀။

အတိစိတြ (တိ) [အတိ + စိတြ] အလွန်ဆန်းကြယ်သော။ အတိစိတြာနိ ပဉ္စပဋိဘာနာနိ ဝိသဇ္ဇိတာနိ။မိလိန္ဒ။ ၂၆-၇။

အတိစိရံ (ဗျ) [အတိ + စိရံ] အလွန်ကြာမြင့်စွာ။ အတိစိရံ သမ္ပ ကေဝဿံ၊ နာဟံ သက္ကောမိ ကေ

ဝယ် အာဂမေတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈။ အတိစိရံ ခေါ
ဘော သတ္တဝံသာနိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉၇။ အပိ စ ခေါ
မေ အတိစိရံ အနုဝိတက္ကယတော။ မ၊ ၁။ ၁၆၃။
အတိစိရံ နိဝါသေန။ ဇ၊ ၁။ ၂၆၁။ ဇ၊ ၂။ ၄၈။

အတိစိရ (န) [အတိ + စိရ] အလွန်ကြာမြင့်သော။
အတိဝေလန္တိ အတိကာလံ၊ အတိစိရန္တိ အတ္ထော။
ဒိ၊ ၁။ ၁၀၄။

အတိစိရကာလ (ပု) [အတိစိရ + ကာလ] အလွန်
ကြာမြင့်စွာသော - အချိန် - ကာလ။ အတိစိရ-
ကာလတော ပဌာယ ဣမံနာ သမန္နာဂတော။
မ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၈။

အတိစိရနိဝါသ (ပု) [အတိစိရ + နိဝါသ] အလွန်
ကြာမြင့်စွာ နေရခြင်း။ တဿ တေ အတိစိရ-
နိဝါသေန သာ သတိ ပမုဋ္ဌာ။ မ၊ ၁။ ၄၀၄။

အတိစိရာယတိ (နာမ-ကြိ) [အတိ + စိရ + အာယ +
တိ] အလွန်ကြာမြင့်၏၊ ကြာလွန်း၏။ “အတိ-
စိရာယတိ” တိ မယံ ကောဓံ ကရိယတိ။ ဇ၊ ၁။
၂။ ၄၀၁။

အတိစ္စ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + ဣ + တ္တာ] (က) လွန်၍၊
လွန်မြောက်၍၊ ကျော်လွန်၍။ တထာဝံဇော
ဒုက္ခမတိစ္စ ဣရိယတိ။ သင်္ကမတိစ္စ အရူပသညိ။
ဥ၊ ၁။ ၁၆၆။ သံသာရမတိစ္စ ကေဝလံ သော။
သုတ္တနိ၊ ၃၅၈။ သင်္က ဇာလမတိစ္စ သော မုနိ။
သုတ္တနိ၊ ၃၆၀။ အတိစ္စ အတိက္ကမိတ္တာ ဌိတော။
သုတ္တနိ၊ ၄၂၂။ ၁၅၄။ သဗ္ဗတ္ထ ကတပုညဿ၊
အတိစ္စညေဝ ပါဏိနော။ ဇ၊ ၁။ ၈၅။ (ခ)
လွန်စွာ၊ အလွန်၊ လွန်၍။ အတိစ္စသုဒ္ဓိပည-ကြည့်။
(ဂ) လွန်ကျူး၍။ အတိစ္စာတိ အစွယ် ကတွာ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။ အစွယ် ကတွာတိ ဝိတိက္ကမံ
ကတွာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။

အတိစ္စသုဒ္ဓိပည (တိ) [အတိစ္စ + သုဒ္ဓိ + ပညာ]
(က) အလွန်စင်ကြယ်သော ပညာရှိသော။
(ခ) လွန်၍စင်ကြယ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။
ကပ္ပိတိတော အတိစ္စသုဒ္ဓိပညော။ သုတ္တနိ။
၃၃၄။ အတိစ္စသုဒ္ဓိပညောတိ အတိဝံ သုဒ္ဓိပညော၊

အတိက္ကမိတ္တာ ဝါ သုဒ္ဓိပညော။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၉၇။
(ဤပုဒ်ကို အတိစ္စ + သုဒ္ဓိပည-ဟု ပုဒ်ကြဲလျှင်
လည်းအသင့်ပင်။)

အတိစ္စိစ္စ (တိ) [အတိစ္စ + ဣ + အ] ကျော်လွန်
၍ - လိုချင် - တပ်မက် - သော၊ သူ။ အတိစ္စ-
တာ-ကြည့်။

အတိစ္စိစ္စတာ (ထိ) [အတိစ္စိစ္စ + တာ] အတိစ္စ-
တာ-ကြည့်။

အတိစ္စ (တိ) [အတိ + ဣစ္စာ] ကျော်လွန်၍ - လို
ချင် - တပ်မက် - ခြင်းရှိသော၊ အလွန်လိုချင်
ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သောဋ္ဌသာဟိ စ ဗာတ္တံ သ၊
အတိစ္စံ စက္ကမာသဒေါ။ ဇ၊ ၁။ ၂၀၁။ အတိစ္စံ
စက္ကမာသဒေါတိ...လဒ္ဓံလဒ္ဓံ အတိက္ကမနုလောဘ-
သင်္ခါတယ အတိစ္စာယ သမန္နာဂတတ္တာ
အတိစ္စော ပါပပုဂ္ဂလော။ ဇ၊ ၁။ ၄၇၅။ အတြိ-
စ္စန္တိ၊ အတြိစ္စာ-တို့လည်းကြည့်။

အတိစ္စတာ (ထိ) [(၁) အတိစ္စိစ္စ + တာ၊ စွဲ-ကိုချေ။
(၂) အတြ + ဣစ္စတာ၊ တြ-ကို တ-ပြု။] (၁)
ကျော်လွန်၍ - လိုချင် - တပ်မက် - သည်၏
အဖြစ်။ (၂) ရရှိပြီးကိုလွန်၍ ထိုထို အာရုံ၌ -
လိုချင် - တပ်မက် - သည်၏ အဖြစ်။ ယာ ဝေ-
ရူပါ ဣစ္စာ ဣစ္စာဂတာ အတြိစ္စတာ (အတိစ္စ-
တာ) ရာဂေါ သာရာဂေါ စိတ္တဿ သာရာဂေါ၊
အယံ ဝုစ္စတိ အတြိစ္စတာ (အတိစ္စတာ)။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၃၆၄။ အတ္တနော လာဘံ အတိစ္စဣစ္စနဘာဝေါ
အတိစ္စတာ။...အတြိစ္စတာတိပိ တေဿာ ဝေ
နာမံ။ အဘိ၊ ၄၂။ ၄၅၂။ အတိစ္စ ဣစ္စတိတိ အတိ-
စ္စော၊ တဿ ဘာဝေါ အတိစ္စိစ္စတာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ
စွဲ-ကာရလောပံ ကတွာ “အတိစ္စတာ” တိ ဝုတ္တံ။
အတြိစ္စတာတိ စ သာ ဝေ ဝုစ္စတိတိ၊ တတြာပိ
နေရတ္တိကဝိဇာနေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗျာ။ ယထာ-
လဒ္ဓံ ဝါ အတိက္ကမိတ္တာ အတြ အတြ ဣစ္စနံ
အတြိစ္စတာ၊ သာ ဝေ ရ-ကာရဿ (တြ-ကာ
ရဿ?) တ-ကာရံ ကတွာ “အတိစ္စတာ” တိ
ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။ နေရတ္တိကဝိဇာနေနာတိ

ဣ-ကာရ၊စု-ကာရာနု ခ-ကာရတာပါဒနေန။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ (တိမှ-ဣ-နှင့် စိ-မှ စု-ကို ရ-ပြု
ဟူလို။) အတြိစ္ဆတာ-လည်းကြည့်။

အတိစ္ဆာ (ကြိ) [အတိ+ဣစ္ဆာ] ပါဠိအင်္ဂလိပ်
ခေါ်တို၍ 'အဣစ္ဆာ' ဟူသော အဓမ္မာဂမီ ပုဒ်ကို
“လွန်၍သွား၏” ဟု အနက်ပြန်ကြသည်။ အတိစ္ဆာ-
တိ-ကို အတိ+ဣစ္ဆာ (ဣ-ဓာတ်) နှင့်အလား
တူဟူလည်းကြံကြသည်။ P.T.S. နှင့် C.P.D.
တို့ကြည့်။ လွန်၍ အလိုရှိ၏၊ လွန်၍ရှာမှီး၏။
“အတိစ္ဆာ ဘန္တေ” တိ ဝစနမတ္တံ အလတ္တံ။
မိလိန္ဒ။ ၈။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၉။ အတိစ္ဆာထာတိ အတိက္က-
မိတော ဣစ္ဆာ။ ဣဓ ဘိက္ခဝ န လဗ္ဘတိ၊ ဣတော
အညတ္တ ဂန္ဓာ ဘိက္ခံ ပရိယေသထာတိ အဓိပ္ပါ-
ယော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၉။ အတိစ္ဆာထာတိ အတိစ္စ
ဣစ္ဆာ။ ဂန္ဓာ ဘိက္ခံ ပရိယေသထာတိ အဓိပ္ပါ-
ယော။ ဝဇီရ။ ၂၆။ (အတိစ္ဆာ “ဤအိမ်ကို
ကျော်လွန်၍ - အလိုရှိပါကုန်- ရှာမှီးပါကုန်” ဟု
အနက်ပေး။ “ကန်တော့ဆွမ်းပါ ဘုရား” ဟု
ဆိုလိုရင်းတည်း။)

အတိစ္ဆတ္တ (န) [အတိ + ဆတ္တ] အလွန်ကြီးသော -
ထူးခြားသည့်အဆင်းသဏ္ဌာန် ရှိသော - ထီး။
ယံ အတိဓရကပ္ပမာဏံ ဝိသေသဝဏ္ဏသဏ္ဌာနု
ဆတ္တံ၊ တံ အတိစ္ဆတ္တန္တိ ဝုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၃။

အတိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိ + ဣသု + အန္တ] အလွန် -
လိုချင်-တပ်မက် - သော၊ သူ။ အတြိစ္ဆန္တ-
(မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၇) ကြည့်။

အတိစ္ဆမာန (တိ) [အတိ + ဣစ္ဆမာန] အလွန် -
လိုချင်-တပ်မက်-သော၊ သူ။ အတိစ္ဆ၊ အတြိ-
စ္ဆန္တတို့လည်းကြည့်။

အတိစ္ဆာပေတိ (ကာကြိ) [အတိ + ဣသု + ဣာ-
ပေ + တိ] လွန်၍ - အလိုရှိစေ - ရှာမှီးစေ - ၏။
ဝနိတော အတိစ္ဆာပေတိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၄၃၈။ အတိ-
စ္ဆာတိလည်းကြည့်။

အတိဆာတ (တိ) [အတိ + ဆာတ] အလွန် ဆာ
လောင်သော၊ သူ။ “အတိဆာတောသ္မိ” တိ ကမ္ပံ
န ကရေတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၉။

အတိဇစ္စတာ (ထိ) [အတိ + ဇစ္စတာ] အလွန်အမျိုး
မှန်သည့်အဖြစ်၊ အလွန်အမျိုးမှန်ခြင်း။ အဂဒေါ
အတိဇစ္စတာယ ပိဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာတကော ရောဂါနံ
အန္တကရော။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အတိဇေ (တိ) [အတိ + ဇေ] အလွန်လျင်မြန်
သော၊ လျင်စွာ - သွားတတ်သော - သွားလေ့
ရှိသော။ မဟာဇေန္တိ အတိဇေ သိသဂါမိ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၃၅။

အတိဇာတ (တိ) [အတိ + ဇာတ] လွန်၍ - ဖြစ်
သော - မွေးဖွားလာသော၊ သူ။ (က) အဓိအဗ
တို့ထက် သာလွန်သော ဂုဏ်ရှိသော - အတိ-
ဇာတ - သား။ အတိဇာတောတိ အတ္တနော
ဂုဏေဟိ မာတာပိတရော အတိတ္တမိတော ဇာ-
တော၊ တေဟိ အဓိကဂုဏောတိ အတ္တော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁။ (ခ) မဖြစ်သေး သော -
အခြံအရံ - အကျော်အစော - ကို ဖြစ်စေနိုင်
သော - အတိဇာတ - သား။ အနုပ္ပန္နံ ယသံ
ဥပ္ပါဒေန္တော အတိဇာတော။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၂၄။

အတိဇာတိတာ (ထိ) [အတိ + ဇာတိ + တာ]
လွန်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊
လွန်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိခြင်း။ သီဟော
အတိဇာတိတာယ ဝိဂတဘယော။ မိလိန္ဒ။
၂၇၀။

အတိဇိသစ္စပိဋိတ (တိ) [အတိဇိသစ္စာ + ပိဋိတ]
အလွန်ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊
သူ။ အတိဇိသစ္စပိဋိတောပိယော ပါပံ လာမက-
ကမ္ပံ န ကရေတိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၁၅၄။

အတိဇိသစ္စာ (ထိ) [အတိ + ဇိသစ္စာ] အလွန်
ဆာလောင်ခြင်း။ အတိဇိသစ္စပိဋိတ-ကြည့်။

အတိဇောတိတာ (ထိ) [အတိ+ဇောတိ+တာ] အလွန်ပူသည်၏အဖြစ်၊ အလွန်ပူခြင်း။ အဂ္ဂိ အတိဇောတိတာယ ဥဟတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အတိဋ္ဌာန (န) [အတိ+ဋ္ဌာန] အလွန်ရပ်ခြင်း၊ ရပ်လွန်းခြင်း။

အတိဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာ (ထိ) [အတိ+ဋ္ဌာန+နိသဇ္ဇာ] အလွန်ရပ်ခြင်း၊ အလွန်ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်လွန်းခြင်း၊ ထိုင်လွန်းခြင်း။ အတိဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာဒိနာ ဝိသမ- ပရိဟာရေန ဇာတာ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၅၂။

အတိဏ္ဏ (တိ) [န+တိဏ္ဏ] (၁) မကူးရသေးသော၊ မကူးမြောက်ရသေးသော၊ သူ။ အတိဏ္ဏိယေဝ ယာစသု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၇။ ယံ တံ အတိဏ္ဏေ တာရေသိ။ ကော အတိဏ္ဏော၊ ကံ တာရေမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၇။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ အတိဏ္ဏော သမုဒ္ဒံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၄။ အတရိတိ တိဏ္ဏော၊ န တိဏ္ဏော အတိဏ္ဏော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၁၆။ (၂) မကူးအပ် - မကူးမြောက်အပ် - သော။ အတိဏ္ဏပုဗ္ဗ-ကြည့်။

အတိဏ္ဏပုဗ္ဗ (တိ) [န+တိဏ္ဏပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မကူး မြောက်အပ်သော၊ မကူးမြောက်ဘူးသေးသော။ ဧဝံ ဝိမုတ္တော ဥဒတာရိ ဩသံ၊ အတိဏ္ဏပုဗ္ဗံ အပုနဗ္ဗဝါယ။ ဥဒါနံ။ ၁၇၀။ တေ ဒုတ္တရံ ဩသမိမံ တရန္တိ၊ အတိဏ္ဏပုဗ္ဗံ အပုနဗ္ဗဝါယ။ လံ၊ ၁။ ၂၁။ သုတ္တနိ။ ၃၂။ နေတ္ထိ။ ၁၂၆။ အတိဏ္ဏ- ပုဗ္ဗန္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ သုပိနန္တေနပိ န တိဏ္ဏပုဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ အတိဏ္ဏပုဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ ဒိသေန အဗ္ဗုနာ သုပိနန္တေနပိ အတိတိက္ခပုဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၄၁။ သုပိနန္တေနပိ အတိဏ္ဏပုဗ္ဗံ အနတိက္ခပုဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂၃၇။

အတိတဏှ (တိ) [အတိ+တဏှ+အ] အလွန် တပ်မက်ခြင်းရှိသော၊ အလွန်တပ်မက်သော၊ သူ။ အတိတဏှော တု လောလုပေါ။ ဓာန်။ ၇၂၉။ ဓာန်၊ သျသစ်-လည်းကြည့်။

အတိတနက (တိ) [အတိ+တနက] အလွန်ကျ သော၊ ကျလွန်းသော။ အတိသန-ကြည့်။

အတိတရတိ (ကြိ) [အတိ+တရ+အ+တိ] လွန် မြောက်၏၊ ကူးမြောက်၏၊ လွန်၏၊ သာလွန်၏။ ပညာယ တံ နာတိတရန္တိ သဗ္ဗေ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၆။ နာတိတရန္တိတံ နာဘိက္ခမန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ သဗ္ဗိမံ သာဝနံ သဘယံ ဒုတ္တရံ အစုတရံ။ သံ၊ ၂။ ၃၆၇။ ယောဓ ကာမေ အစုတရံ ရိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၅။ သဗ္ဗိမံဘယံ ဒုတ္တရံ အစုတရံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၅ (တာ-၌ ဆန်းဒိယ)။ အစုတရံတိ အတိက္ကမိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀၇။

အတိတရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+တရ+တာ] လွန်မြောက်၍၊ ကူးမြောက်၍။ အတိတရိယ- ကြည့်။

အတိတရိယ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+တရ+တွာ] လွန် မြောက်၍၊ ကူးမြောက်၍။ ဩသံ သမုဒ္ဒံ အတိ- တရိယ တာဒိ။ သုတ္တနိ။ ၃၁၁။ အတိတရိယ အတိတရိတွာ အတိက္ကမိတွာ မဂ္ဂဘာဝနာယ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂၆၀။

အတိတရုဏ (တိ) [အတိ+တရုဏ၊ ထိ-၌ အတိ- တရုဏီ။] အလွန် ငယ်ရွယ်သော၊ သူ။ ကောစိ တရုဏောပိ ယဝါ န ဟောတိ ယထာ အတိတရုဏော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ အတိတရုဏာ ဟတ္ထိ နိဝတ္တန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ ကုရုမ္ပ ဝိစာရေတုံ အပ္ပဋိဗလပညံ အတိတရုဏိညေဝ သမာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၇။

အတိတာပ (ပ) [အတိ+တာပ] အလွန်ပူခြင်း။ အတိတာပေန ပထဝီ ဥပသယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိတိက္ခ (တိ) [အတိ+တိက္ခ] အလွန်ထက်မြက် သော။ ပရိဘူတော မုဒု ဟောတိ၊ အတိတိက္ခော စ ဝေရဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၄။ အတိမန္တ-လည်းကြည့်။

အတိတိက္ခဘာဝ (ပ) [အတိတိက္ခ+ဘာဝ] အလွန် ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်။ သံဝေဂဿ စ နာတိ- တိက္ခဘာဝတော ဝုပသမိ။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၇၁။

အတိတ်ခဏ (တိ) [အတိ+တိဏ] (၁) အလွန်ထက်သော။ နာတိတိခဏေန အသိနာ ကဒလိ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္ဒဋ္ဌာနံ မဋ္ဌံ န ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ (၂) အလွန် ထက်မြက်သော သဘောရှိ သော။ ဟေဋ္ဌာ သန္တတ္တယ ဝါလိကာယ ဥပရိ အာတပေန စ အတိတိခဏံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။ အတိတိခဏန္တိ အတိဝိယ တိက္ခဓာတုကံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။

အတိတိခဏတာ (ထိ) [အတိတိခဏ+တာ] အလွန်ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်၊ အလွန်ထက်မြက်ခြင်း။ ဝဇီရံ အတိတိခဏတာယ ဝိဇ္ဇတိ မဏိမုတ္တာဖလိကံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၀။

အတိတိဏ္ဏ (တိ) [အတိ+တရ+တ] ကူးမြောက်ပြီးသော။

အတိတိဏ္ဏေယ (တိ) [အတိတိဏ္ဏ+ဩဃ] ကူးမြောက်ပြီးသော ဩဃရှိသော၊ သူ။

အတိတိဏ္ဏေယတ္တ (န) [အတိတိဏ္ဏေယ+တ္တ] ကူးမြောက်ပြီးသောဩဃရှိသည်၏အဖြစ်။ သမုဒယပ္ပဟာနေနေဝ တံ ဩဃံ သမုဒ္ဒန္တ အတိတရိယ အတိတိဏ္ဏေယတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။

အတိတိတ္တက (န) [အတိ+တိတ္တက] အလွန်ခါးသောအရာဝတ္ထု။ အတိတိတ္တကံ ဝုစ္စတိ တိတ္တကပ္ပေါ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၃၃။ အတိတိတ္တကန္တိ အတိကန္တတိတ္တကံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၉၃။

အတိတုဋ္ဌိ (ထိ) [အတိ+တုဋ္ဌိ] အလွန်နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ အတိတုဋ္ဌိယာ ဟိရေတ္တပုံ ဘိန္နိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။

အတိတုရိတ (တိ) [အတိ+တုရိတ] အလွန်လျင်မြန်သော၊ အလျင်လိုသော။ “အာဂမေတတာဝါ” တိ ဝုတ္တေပိ အတိတုရိတာ နိက္ခမိတ္ထ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၈၀။

အတိတုလ (တိ) [အတိ+တုလ] နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကိုလွန်သော၊ အတူ - နှိုင်းယှဉ်စရာ - မရှိသော၊

သူ။ ဗြဟ္မဘူတော အတိတုလော၊ မာရသေနပ္ပမဒ္ဒနော။ မ၊ ၂။ ၃၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၆၉။ ထေရ၊ ၃၃၁။ အတိတုလောတိ တုလံ အတိတော၊ နိရူပမောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ အတိတုလောတိ တုလံ အတိတော ဥပမံ အတိတော၊ နိရူပမောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။

အတိတ္ထ (တိ) [န+တိတ္ထ] (၁) တင်းတိမ်ခြင်းသို့မရောက်သော၊ မရောင်ရဲ - မတင်းတိမ် - သော၊ သူ။ အတိတ္ထာဝ ဘိက္ခဝေ ပရိသာ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၀။ ဦးနော လောကော အတိတ္ထော တဏှာဒါသော။ မ၊ ၂။ ၂၅၆၊ ၂၅၉။ ဒိန္နံ ဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ အတိတ္ထော အပ္ပဋ္ဌိဝါနော မာတုဂါမော ကာလံ ကဓေတိ။ အံ၊ ၁။ ၇၇။ အတိတ္ထညေဝ ကာမေသု၊ အန္တကော ကုရုတေ ဝသံ။ ဓမ္မ၊ ၂၀။ ဘဂဝတော ပနဿ ဒဿနေန အတိတ္တံ နိက္ခိတ္တကမ္ပန္တံ ဇနံ ဒိသု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ အတိတ္တန္တိ တိတ္တိ အဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ (၂) အတိတ္ထ အမည်ရှိသော။ (အတိတ္ထအမည်ရှိသောငှက်။) အနန္တပါယီ သကုဏော၊ အတိတ္ထောတိ ဒိသာသုတော။ ဇာ၊ ၁။ ၉၀။

အတိတ္ထဋ္ဌ (ပု) [အတိတ္ထ+အတ္တ] မရောင်ရဲ - မတင်းတိမ် - သော - အနက် - သဘော။ ဝေပုထုဇ္ဇနဿ စ သေက္ခဿ စ ဝီတရာဂဿ စ သင်္ခါရုပေက္ခာယ စိတ္တဿ အဘိနိဟာရော နာနတ္တံ ဟောတိ တိတ္ထဋ္ဌေန စ အတိတ္ထဋ္ဌေန စ။ ပဋိသံ၊ ၆၁။

အတိတ္ထတဏှ (တိ) [အတိတ္ထ + တဏှာ] မရောင်ရဲ - မတင်းတိမ် - သော တဏှာရှိသော၊ သူ။ အတိတ္ထတဏှာ မရဏံ ဥပေန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂၆၀ (က-မူကဲ့)။

အတိတ္ထတ္တ (န) [အတိတ္ထ + တ္တ] မရောင်ရဲ - မတင်းတိမ် - သည်၏ အဖြစ်။ ပုထုဇ္ဇနော သင်္ခါရုပေက္ခံ အတိတ္ထတ္တာ ဝိပဿတိ၊ သေက္ခောပိ သင်္ခါရုပေက္ခံ အတိတ္ထတ္တာ ဝိပဿတိ။ ပဋိသံ၊ ၆၁။ အတိတ္ထတ္တာတိ... အပ္ပဏိတဘာဝေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။

အတိတ္တရူပ (တိ) [အတိတ္တ + ရူပ] မရောင့်ရဲ-
မတင်းတိမ်-သော သဘောရှိသော။ သြရံ
သမုဒ္ဓဿ အတိတ္တရူပေါ။ မ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ၁။
၂၄၆။ ထေရ၊ ၃၂၆။

အတိတ္တိ (ထိ) [န + တိတ္တိ] မရောင့်ရဲ-မတင်းတိမ် -
ခြင်း။

အတိတ္တိကရ (တိ) [အတိတ္တိ + ကရ + အ] မရောင့်
ရဲ-မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ အာရမ္မ-
ဏပဏိတတာယပိ ပဏိတော၊ အတိတ္တိကရေ
အဂ်ပဏိတတာယပိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၉။ အသေစနကောတိ အတိတ္တိ-
ကရော၊ တေန ဝုတ္တံ “ဩဇေန္တော” တိ။ ဝဇီရ။
၁၄၉။ အတပ္ပိယ-လည်းကြည့်။

အတိတ္တိကရဋ္ဌ (ပု) [အတိတ္တိကရ + အတ္တ] ပရောင့်
ရဲ-မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုပြုတတ်သော-အနက်
- သဘော။ အတိတ္တိကရဋ္ဌေန အတပ္ပကော။
သာဒုရသဘောဇနံ ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

အတိတ္တိကရဏ (န) [အတိတ္တိ + ကရဏ] မရောင့်ရဲ-
မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုပြုခြင်း။ ဒိဝသမ္ပိ ပဿန္တာနံ
အတိတ္တိကရဏတော ဒဿနယောဂေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇။

အတိတ္တိကရဏဋ္ဌ (ပု) [အတိတ္တိကရဏ + အတ္တ]
မရောင့်ရဲ-မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုပြုတတ်သော -
အနက်-သဘော။ ဒိဝသမ္ပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္တိ-
ကရဏဋ္ဌေန ပဿိတဗ္ဗတရာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၄။
အတိတ္တိကရဏဋ္ဌေန အတပ္ပကော။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၅။

အတိတ္တိဇနက (တိ) [အတိတ္တိ + ဇန + ကျ] မရောင့်
ရဲ-မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ သူ။
သုစိရမ္ပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္တိဇနကော မနောဟရ-
ဒဿနော။ (=စာရဒဿနော) မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၇။
သုစိရမ္ပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္တိဇနကံ အပ္ပဋိကူလံ
ရမဏိယံ စာရ ဝေ ဒဿနံ အဿာတိ စာရဒဿ-
နော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။ စာရဒဿန၊ သန္တရ-
နေတ္တ-တို့လည်းကြည့်။

အတိတ္တိဇနန (တိ) [အတိတ္တိ + ဇန + ယု] မရောင့်ရဲ-
မတင်းတိမ် - ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ အတပ္ပိ-
ယ-ကြည့်။

အတိတ္တိဘာဝ (ပု) [အတိတ္တိ + ဘာဝ] မရောင့်ရဲ-
မတင်းတိမ် - သည်၏ အဖြစ်။

အတိတ္တိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) အတိတ္တိဘာဝ +
ပစ္စုပဋ္ဌာန] မရောင့်ရဲ-မတင်းတိမ်-သည်၏
အဖြစ်လျှင် - ရှေးရှုထင်ခြင်း - ပစ္စုပဋ္ဌာန -
ရှိသော။ ဟေတုဘာဝလက္ခဏာ တဏှာ၊ အဘိ-
နန္ဒနရသာ၊ အတိတ္တိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဥဒါန၊
၄။ ၃၉။

အတိတ္တိသုတ္တ (န) [အတိတ္တိ + သုတ္တ] မရောင့်ရဲ-
မတင်းတိမ် - ခြင်း ၃-မျိုးကို ပြဆိုသောသုတ်။
အတိတ္တိသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ တိကနိပါတ်၊ ၃-
ပဏ္ဏာသက၊ (၁၁) ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၁။
၂၆၃-၄။

အတိတ္တ (န) [န + တိတ္တ] (က) သက်ဆင်း -
ကူးသန်း - ထု မဟုတ်သော - ဆိပ်၊ ဆိပ်မဟုတ်
သောနေရာ။ ပါရိမံ တိရံ အတိတ္တေနေဝ ဂါဝေါ
ပဟာရေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၆။ မ၊ ၁။ ၂၇။ (ခ) မသက်
ဆင်း - မသက်ဝင် - သင့်သောအရာ၊ အယုမှား၊
လမ်းမှား။ အတိတ္တေ နပ္ပတာရေယျ။ ဇာ၊ ၁။
၆၇။ အတိတ္တေတိ ဒါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိသင်္ခါတေ အတိတ္တေ
နပ္ပတာရေယျ န ဩတာရေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၈။
အတိတ္တေန ပက္ခန္ဓော ဓမ္မကထိကောတိ န
သက္ကာ ဝတ္တု။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ အတိတ္တေနာတိ
အနောတရဏဋ္ဌာနေန။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။
အယံ ဗုဒ္ဓဟုလော... အတ္တဘာဝံ နိဿာယ ဂေဟ-
သိတဆန္ဒရာဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အတိတ္တေ ပက္ခန္ဓော
ဥပ္ပထံ ပဋိပန္နော အဂေါစရေ စရတိ။ မ၊ ၄။ ၃။
၉၃။ “အတိတ္တေန ပက္ခန္ဓော” တိ ဝါ န ဝတ္တဗ္ဗော။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၇၃။ ကိံ ပဿသိ အဂ္ဂိတ္တဗြာဟ္မဏံ
မဟာဇနံ အတိတ္တေ ပက္ခန္ဓာပေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၅၇။ အပိ စ ခေါ တံ ဗြာဟ္မဏာ အတိတ္တေ
ပက္ခန္ဓာပေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။

အတိတ္တကုသလ (တိ) [န+တိတ္တကုသလ] ဆိပ်ကမ်း၌ မလိမ္မာသော၊ သူ။ ပါနီယတ္တိကမတိ-
တ္တေဟိ ဆိန္နတဇ္ဇေဟိ ပါတေန္တော ဝိယ အတိတ္တ-
ကုသလော ဟုတွာ။မ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။

အတိတ္တပက္ခန္ဓန (န) [အတိတ္တ+ပက္ခန္ဓန] ဆိပ်ကမ်းမဟုတ်ရာသို့-မကောင်းသော ဆိပ်ကမ်းသို့- ပြေးဝင်- ဆင်းသက်- ခြင်း။ ယသ္မာ ဂါဝေါ ရက္ခန္ဓဿ ပမာဒဝသေန နိဗ္ဗာယန္တဿ ဝါ ကိဋ္ဌန္တဿ ဝါ တာ ဂါဝေါ အတိတ္တပက္ခန္ဓနာဒိနာ ဝါ ဝါဠမိဂစောရာဒိဥပဒ္ဒဝေန ဝါ။ဓမ္မ၊ဋီ၊၂။၂၂၂။

အတိတ္တိယ (ပု) [န+တိတ္တိယ] တိတ္တိမဟုတ်သော၊ သူ။ အတိတ္တိယေ တိတ္တိယသညိ။ဝိ၊၂။၁၂၄။

အတိတ္တိယသညိ (တိ) [အတိတ္တိယ+သညာ+ဤ] တိတ္တိမဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ တိတ္တိယေ အတိတ္တိယသညိ။ ဝိ၊၂။၁၂၄။

အတိထဒ္ဒ (တိ) [အတိ+ထဒ္ဒ] အလွန်-ကြမ်းထမ်း- ခက်ထန်- သော၊ သူ။ အတိထဒ္ဒေါ အနိသေခနတယ။ မိလိန္ဒ။၁၀၀။

အတိထဒ္ဒတာ (တိ) [အတိထဒ္ဒ+တာ] အလွန်-ကြမ်းထမ်း- ပြင်းထန်- သည်၏အဖြစ်။ ဝါ-တဿ အတိထဒ္ဒတာယ။ ဇာ၊ဋီ၊၁။ ၃၄၇(သိ သျှာ၊ဇု-မူကွဲ)။

အတိထိ (ပု) [န+တိထိ။ အတ+ဣထိ။ ဣဒိ။ ၉၂။ဓာန်၊ဋီ၊၄၂၄။ နတ္ထိ စိရံ ဌိတိ အဿ ပိသောဒရာဒိ၊ တထာ စ....“စိရံ နတ္ထိ ဌိတိ ယသ္မာ၊ အတိထိ တေန ကထျတေ”ဣတိ မစ္ဆပုရာဏံ၊ အစိရထိရတ္တာ အနိစ္စာ တိထိ အဿ ပိသောဒရာဒိတ္တာ အတိထိ။ အမရ၊ စိန္တာမဏိဋီ။](၁) အသစိရောက်လာသူ၊ ညွှန်သည်၊ အာဂန္တု။ အတိထိ နော တေ ဟောန္တိ။ ဒီ၊၁။ ၁၁၀။မ၊၂။ ၃၇၉၊၃၉၇။ ယေ တေ အတိထိ ပါဟုနာ၊ တေန ကာလေန ပဋိပူဇေန္တိ။ အံ၊၂။၂၂၇။ ပုဂ္ဂလေ အတိထိသု ဝါ။ ခုဒ္ဒက။၁၀။ အတိထိ နော တေ ဟောန္တိတိ တေ အမှာကံ အာဂန္တုကံ၊ နဝကာ

ပါဟုနကာ ဟောန္တိတိ အတ္တော။ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၇။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၉။ နတ္ထိ အဿ တိထိ၊ ယမိ ဝါ တမိ ဒိဝသေ အာဂစ္ဆတိတိ အတိထိ။ တခိဏေ အာဂတပါဟုနကသေတံ အဓိဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋီ၊၁၀၀။ အတိထိ ယုတ္တသေဝကော။ ဇာ၊၁။၈၆။ (၂၀၉၊ ၂၄၉၊၂၅၀၊၂၇၄။ ဇာ၊၂။ ၉၉၊၁၉၆-တို့လည်း ကြည့်။ အတိထိ ၃-မျိုးကို ဝိမာန၊ဋီ။ ၂၀-တွင် ကြည့်။) (၂) အတိထိမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အတိထိမည်သော ရဟန္တာ။ သာ ပတ္တကာလေ အတိထိ ဝိဒိတွာ။ ဇာ၊၂။၁၉၆။ ဇာ၊ဋီ၊၆။ ၁၄၆။မ၊ဋီ၊၂။ ၂၁၉။ အတိထိန္တိ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓါ ကဿပဿ အဂဝတော သာသနေ ကေ ခိဏာသဝတ္ထေရန္တိပိ ဝဒန္တိ။မ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။

အတိထိကရဏိယ (န) [အတိထိ+ကရဏိယ] ညွှန်သည်တို့အား ပြုထိုက်သောဝတ္တရား၊ ညွှန်ဝတ်။ အတိထိနံ အတိထိကရဏိယံ ကာတဗ္ဗံ။ မ၊၂။ ၃၉၇။

အတိထိဗလိ (ပု) [အတိထိ+ဗလိ] ညွှန်သည်တို့အား ပေးအပ်သောအလှူ။ ပဉ္စဗလိ ကတ္တာ ဟောတိ ဉာတိဗလိ အတိထိဗလိ ပုဗ္ဗပေတဗလိ ရာဇဗလိ ဒေဝတာဗလိ။ အံ၊၁။၃၇၉။ အံ၊၂။၃၉။ အတိထိဗလိန္တိ အာဂန္တုကာနံ ဗလိ။သဗ္ဗမေတံ တေသံ တေသံ ယထာနုစ္ဆဝိကဝသေန ဒါတဗ္ဗဒါနဿ အခိဝစနံ။အံ၊ဋီ၊၂။၃၁၃။

အတိထူလ (တိ) [အတိ+ထူလ] အလွန်ဆူဖြိုးသော၊ ဝလွန်းသော၊ သူ။ နာတိကိသာ နာတိထူလာ....။ ဒီ၊၂။၁၄၃။ မ၊၁။၁၂၂။

အတိထောက (တိ) [အတိ+ထောက] အလွန်နည်းသော၊ နည်းလွန်းသော။ သော ပတ္တောဒကံ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ နာတိထောကံ နာတိဗဟုံ။မ၊၂။၃၃၉။ နာတိထောကန္တိ ယထာ ကေစ္စော ပါပိစ္ဆော အပ္ပိစ္ဆတံ ဒဿေန္တော မုဋ္ဌိမတ္တမေဝ ဂဏှာတိ၊ န ဝေ။မ၊ဋီ၊၂။၂၆၀။

အတိဒပ္ပိတ (တိ) [အတိ+ဒပ္ပိတ] အလွန်-မာန်မူ-တက်ကြွ-သော၊ အလွန်စိတ်ကြီးဝင်သော၊

သူ။ “အတိဒပိတော ဝဘာယံ အာယသ္မာ၊
 ကော န ခေါ ဧသော”တိ ပရိဂ္ဂဏန္တာ....။မ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၈၀။ အတိဒပိတောတိ ဧဝံ မနုဿာနံ
 သမ္ဘာဝနာယ အတိဝိယ ဒိတ္တော ဂဗ္ဗိတော။
 မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။ (အတိဒဗ္ဗိတ၊က-မူကဲ့။)

အတိဒယိတ (တိ) [အတိ+ဒယိတ] အလွန် ချစ်
 မြတ်နိုးအပ်သောသူ။တဿာတိဒယိတာ အာ-
 သိ။အပ၊ ၂။၂၆၁။

အတိဒဿနိယ (တိ) [အတိ+ဒဿနိယ] အလွန်
 ရှုမြင်အပ်သော၊ ရှုချင်ဘွယ်ရှိသောသူ။ အတ္တ-
 နော ဣဒ္ဓိဗလေန ပန္နရသသောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသိကံ
 အတိဒဿနိယံ ဣတ္ထိံ ပဿေ ဌတော။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၃၄။

အတိဒဟရ (တိ) [အတိ+ဒဟရ] အလွန် ငယ်
 ရွယ်သောသူ။

အတိဒဟရတ္တ (န) [အတိဒဟရ+တ္တ] အလွန်
 ငယ်ရွယ်သည်၏အဖြစ်။ ကိံ ယက္ခော ကုမာရံ
 အတိဒဟရတ္တာ န ဣစ္ဆတိ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၂။

အတိဒဋ္ဌ (တိ) [အတိ+ဒဋ္ဌ] အလွန် မြဲမြံ
 သော။ အတိဒဋ္ဌံ ပတိဋ္ဌာတိ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄။

အတိဒါန (န) [အတိ+ဒါန] (က) လွန်သော-
 မှန်မြတ်သော-အလှူ။ အတိဒါနံ ဒဒိတွာန၊
 အဝဇ္ဈေ ဒေဝ သာတေတွာ။ ဇာ၊၂။၂၄၂။
 (ချစ်အပ်သော သား၊ သမီး၊ မယား စသည်ကို
 သတ်၍ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကိုပင် မိစ္ဆာအယူအား
 ဖြင့် ဤ၌ အတိဒါန-ဟု ဆိုသည်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၇။ ၇၄-လည်းကြည့်။) (ခ) လွန်သော -
 မှန်မြတ်သော-ရက်ရောသော - အလှူ။ အတိ-
 ဒါနံ မဟာရာဇ လောကေ ဝိဒ္ဓဟိ ဝဏ္ဏိတံ ထုတံ
 ပသတ္ထံ။မိလိန္ဒ။၂၆၉။ (ဂ) လွန်သော-အတိုင်း
 အရှည်ကိုလွန်သော-အလှူ။ အတိဒါနံ နာမ
 ဘန္တေ နာဂသေန လောကေ ဝိဒ္ဓဟိ နိန္ဒိတံ
 ဂရဟိတံ အတိဒါနေန ဘောဂက္ခယံ ဥပေ-
 တိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၉။ အဒါနံမတိဒါနဉ္စ၊ နပ္ပသံ-
 သန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ပေတ။၁၅၇။ ပမာဏံ အတိက္က-

မိတွာ ပရိစ္စာဂသင်္ခါတံ အတိဒါနဉ္စ။ပေတ၊
 ၄။၁၂၂။

အတိဒါနဒါယိ (တိ)[အတိဒါန+ဒါ+ယိ] လွန်ကဲ-
 မှန်မြတ် - သော အလှူကို - ပေးလှူလေ့
 ရှိသောသူ။ အတိဒါနဒါယိ လောကေ ကိတ္တိံ
 ပါပုဏာတိ။မိလိန္ဒ။၂၆၉။

အတိဒါယိ (တိ) [အတိ+ဒါ+ယိ] သူကို ဒ-ပြု။]
 ကာကာတိဒါယိ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆)ကြည့်။

အတိဒါရုဏ (တိ) [အတိ+ဒါရုဏ၊ ထိ-၌ အတိ-
 ဒါရုဏ၊အတိဒါရုဏိ။]အလွန်ကျန်းတန်းသော၊
 အလွန် ကြောက် မက် ဖွယ် ကောင်းသောသူ။
 ဝိစရိံ အတိဒါရုဏော သဒါ။ ပေတ။ ၁၇၆။
 အလမ္ပုသာ မိဿကေသိ စ၊ပုဏ္ဏရိကာတိဒါရုဏိ။
 ဝိမာန။၂၂၊၇၁။ ဥပ္ပန္နာ အတိဒါရုဏာ။အပ၊၂။
 ၂၃၈။ အတိဒါရုဏဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ။ဇာ၊
 ၄။၄၆။

အတိဒိဋ္ဌိ (တိ) [အတိ+ဒိဋ္ဌိ] လွန်သော - လုံ့မှား
 သော - အယူ။ အတိဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နော
 ဟောတိ။ဝိ၊၃။၉၁။ ဝိ၊၄။၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပဟာယ
 အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော အတိ-
 ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။

အတိဒိဝါ (ဗျ) [အတိ+ဒိဝါ] (က) အလွန်
 နေမြင့်သောအချိန်။ “အတိဒိဝါ ဟောတိ”တိ
 (ပိဋ္ဌခါဒနီယံ)ထေရဿ အဒံသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။
 သာ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုံ အသက္ခောန္တိ သူရိယံ
 ဥဋ္ဌာပေသိ။ မာဏဝကာ “အတိဒိဝါ ဇာတော၊
 ဣဒါနိ န သက္ကာ ဂန္တု”န္တိ အာစရိယဿ သန္တိကံ
 အဂမိံသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ (ခ) အလွန် နေ
 စောင်းသောအချိန်၊ မွန်းလွဲ - ညနေစောင်း-
 အချိန်။ အတိဒိဝါ ပဋိက္ကမတိ။ဝိ၊၃။၉၉။ မ၊၂။
 ၁၃၄။ သံ၊၁။၂၀၂။ အံ၊၂။၁၀၂။ အတိဒိဝါတိ
 မဇ္ဈနိကေ ဝိတိဝတ္တေ ပဋိက္ကမတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။
 အတိဒိဝါတိ ဒိဝါ ဝုစ္စတိ မဇ္ဈနိကော၊ တံ
 အတိက္ကမိတွာ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ အတိရတ္တိ-လည်း
 ကြည့်။

အတိဒိသတိ (ကြိ) [အတိ+ဒိသ=အတိသဋ္ဌနေ+
အ+တိ] ညွှန်ပြ၏။ ဣမမတ္တံ အတိဒိသတိ။
အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၀။ “သေဝ နယော”တိ ဣမံနာ
အတိဒိသတိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁။သာရတ္ထ၊၂။၁၇၅။
တံ တတ္ထ အတိဒိသတိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၁။ ဣဗံ
မေ တံ တတ္ထ ကာရဏံ အတိဒိသ။မိလိန္ဒ။၂၉၃။

အတိဒိသ (တိ) [အတိ+ဒိသ] အလွန်ရှည်သော၊
သူ။ အတိဒိသံ အတိရသံ။ဝိ၊၂။၉။ နာတိဒိသာ
နာတိရဿာ။ဒီ၊၂။၁၄၃။ မ၊၃။၂၁၃။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ၊၉၃။ နေဝါတိဒိသော န ပနာတိရဿော။
ဇာ၊၂။၃၄။

အတိဒိန (တိ) [အတိ+ဒိန] အလွန်စိတ်ဆင်းရဲ
သော၊သူ။ သောကေန စာတိဒိနောဝ၊ ဝိရဝေါ
အာသိ သာဂဏေ။အပ၊၂။၂၁၇။

အတိဒုက္ခရ (တိ) [အတိ+ဒုက္ခရ] အလွန်ပြုလုပ်နိုင်
ခဲသောအမှု။ ဗဟုဉ္စ ဒုက္ခရံ ကမ္မံ၊ ကတံ မေ
အတိဒုက္ခရံ။အပ၊၂။၂၂၉။ ကဏ္ဍေန္တော အတိ-
ဒုက္ခရာနံ ခေဒံဂတော လောကဟိတာယ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁။ခုဒ္ဒကာနံ ဂမ္ဘီရတ္တာ၊ ကိဉ္ဇာပိ အတိဒုက္ခရာ။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁။ အတိဒုက္ခရာနိ အာစရိတွာ ပါရ-
မိယော ပူရေတွာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၉၀။

အတိဒုက္ခ (န) [အတိ+ဒုက္ခ] လွန်သော-
ပြင်းပြသော-ဆင်းရဲ။

အတိဒုက္ခပရေတ (တိ) [အတိဒုက္ခ+ပရေတ =
(ပရာ+တု+တ)] လွန်သော-ပြင်းပြသော -
ဆင်းရဲဖြင့်-နှိပ်စက် အပ်သော - နှိပ်စက် ခံရ
သော၊သူ။ သော တတ္ထ အတိဒုက္ခပရေတော
ဝိရဝန္တော ပစ္စတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၃။

အတိဒုက္ခဝါစ (တိ) [အတိ+ဒုက္ခ+ဝါစာ]လွန်စွာ
ဆင်းရဲစေတတ်သော စကားရှိသော၊သူ။ အတိ-
ဒုက္ခဝါစ-ကြည့်။

အတိဒုဋ္ဌဝစန (တိ) [အတိ+ဒုဋ္ဌ+ဝစန]လွန်စွာ-
ဖျက်ဆီးအပ်-ပျက်စီး-သော စကားရှိသော၊
သူတပါးကို - ကျော်လွန်-လွှမ်းမိုး-၍ ဆိုတတ်-
သော၊သူ။ အတိဒုဋ္ဌဝါစ-ကြည့်။

အတိဒုဋ္ဌဝါစ (တိ) [အတိဒုဋ္ဌ+ဝါစာ] လွန်စွာ-
ဖျက်ဆီးအပ်-ပျက်စီး-သော စကားရှိသော၊
သူတပါးကို - ကျော်လွန် -လွှမ်းမိုး -၍ ဆို
တတ်သော၊ သူ။ သမဏော အဟံ ပါပေါတိ
ဒုဋ္ဌဝါစော။ ပေတ။၁၂၇။ အတိဒုဋ္ဌဝါစောတိ
အတိဒုဋ္ဌဝစနော၊ ပရေ အတိက္ကမိတွာ လဿိတွာ
ဝတ္တာ၊ ပရေသံ ဂုဏပရိဝံသကဝစနောတိ
အတ္ထော။ “အတိဒုက္ခဝါစော”တိ ဝါ ပါဌော၊
အတိဝိယ ဖရုသဝစနော မုသာဝါဒပေသုညာဒိ-
ဝစီဒုစရိတနိရတော။၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁၄။

အတိဒုဒ္ဓသ (တိ) [အတိ+ဒုဒ္ဓသ] အလွန်သိမြင်
နိုင်ခဲသော။ သုပိနန္တေပိ အနုဘူတပုပ္ဖံ ပရမ-
ဂမ္ဘီရံ အတိဒုဒ္ဓသံ သဏ္ဌသုဓမ္မံ အမတံ နိဗ္ဗာနံ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၅၄။

အတိဒုဋ္ဌိက္ခဆာတက (န) [အတိဒုဋ္ဌိက္ခ+ဆာတ-
က] အလွန် အစာ ခေါင်းပါးခြင်း၊ ဆာလောင်
ခြင်း။ နာတိသိတံ နာတိဥဏှ၊ နာတိဒုဋ္ဌိက္ခ-
ဆာတကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၃၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။

အတိဒုလ္လဘ (တိ) [အတိ+ဒုလ္လဘ] အလွန်ရနိုင်
ခဲသော။ ယသ္မာ မမ ဘာသိတံ နာမ အတိ-
ဒုလ္လဘံ အဋ္ဌက္ခဏပရိဝဇ္ဇိတဿ ခဏဿ ဒုလ္လ-
ဘတ္တာ၊အနေကာနိသံသဉ္စ ပညာကရုဏာဂုဏေန
ပဝတ္တတ္တာ။ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၄၁။

အတိဒူရ (တိ) [အတိ+ဒူရ] အလွန်ဝေးသော၊
အလွန်ဝေးသော - နေရာ - အရပ်။ အတိဒူရေပိ
တိဋ္ဌန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၇၃။ အတိဒူရေ ဝါ ဂစ္ဆတိ
အစွာသန္နေ ဝါ။အံ၊၂။၁၂၀။ တောဝတာ မေ
ဘဂဝါ နေဝ အတိဒူရေ ဘဝိဿတိ နာစွာသန္နေ။
ဒီ၊၂။၂၁၂။ နာတိဒူရေ ဘဇေ ရညော၊ နာစွာ-
သန္နေ ဝိစက္ခဏော။ ဇာ၊၂။၂၉၁။ နာတိဒူရေ
ဂန္တဗ္ဗံ၊ နာစွာသန္နေ ဂန္တဗ္ဗံ။ဝိ၊၃။၅၇။

အတိဒူရတာ (တိ) [အတိဒူရ+တာ] အလွန်
ဝေးသည်၏အဖြစ်။ နာတိဒူရတာ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၂၉၄)ကြည့်။

အတိဒေဝ (ပု) [အတိ + ဒေဝ] (က) သာလွန်-ထူးကဲ-မြင့်မြတ်-သော နတ်။ ဒေဝါနံ အတိ-ဒေဝေါ ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ ယော အာယု-ဇက္ခလုဏ္ဍရိယသသမ္ပတ္တိအာဒိဟိ အတိရေက-တရော စေဝ ဝိသေသဝန္တတရော စ ဒေဝေါ သော အတိဒေဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၃။ (ခ) သမ္ပတိနတ် ဥပပတ္တိနတ်တို့ထက် သီလစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် - သာလွန်-ထူးကဲ-သော နတ်။ (ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဖြစ်သော ဘုရား)။ သောယံ ရောဂေါ ဒိဋ္ဌော၊ ဝစနကရေနာတိဒေဝဿ။ ထေရ။ ၂၉၃။ သဗ္ဗေပိ ဒေဝေ အတ္တနော သီလာဒိဂုဏေဟိ အတိက္ကမိတွာ ဌိတတ္တာ အတိ-ဒေဝဿ သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓဿ သြဝါဒပဋိကရေန။ ထေရ။ ၄။ ၁၄၁။ ဒေဝါတိဒေဝန္တိ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဒေဝါနံ အတိဒေဝံ။ ဝိမာန။ ၄။ ၂၆၃။ ဘဂဝါဒေဝေါ စ အတိဒေဝေါ စ။ စူဠနိ။ ၉၂။ (ဂ) လွန်လွန်ကဲကဲ ပူဇော်အပ်သော နတ်။ ဒေဝါတိ-ဒေဝ (မူလဋီ။ ၃။ ၁၆၅) ကြည့်။ (ဃ) နတ်ဗြဟ္မာတို့ထက် လွန်မြတ်သော၊ သူ။ အတိဒေဝပုတ္တ-ကြည့်။ (င) အတိဒေဝ အမည်ရှိသော ဘုရားလောင်းပုဂ္ဂိုလ်များ။ အဟံ တေန သမယေန၊ အတိဒေဝေါ နာမ ဗြာဟ္မဏော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၂။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော အတိဒေဝေါ နာမ ဗြာဟ္မ-ဏော ဟုတွာ။ ဇာ။ ၄။ ၁၁၄၂။

အတိဒေဝဒေဝ (ပု) [အတိဒေဝ + ဒေဝ] သမ္ပတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်တို့ထက် - သာလွန်-ထူးကဲ-သောနတ်။ (ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဖြစ်သောမြတ်စွာဘုရား)။ အသံသယမတိဒေဝဒေဝံ ဥပဋ္ဌာကော န ပရိစ္စ-ဇိဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၅။ အတိဒေဝ (ခ) အနက်လည်းကြည့်။

အတိဒေဝပုတ္တ (တိ) [အတိဒေဝ + ပုတ္တ] နတ်ဗြဟ္မာတို့ထက် လွန်မြတ်သောသူ၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ နိရူပမိကော အတိဒေ-ဝပုတ္တော။ သံ။ ၁။ ၁၄၃။ အတိဒေဝပုတ္တောတိ ဒေ-ဝါနံ အတိဒေဝဘာဝံ ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မဘာဝံ ပုတ္တော။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၈၉။

အတိဒေဝဘာဝ (ပု) [အတိဒေဝ + ဘာဝ] နတ်တို့ထက်လွန်မြတ်သောသူ (ရဟန္တာ) ၏ အဖြစ်။ အတိဒေဝပုတ္တ-ကြည့်။

အတိဒေသ (ပု) [အတိ + ဒိသ + အ] ညွှန်ပြခြင်း။ “ဒေသဝ နယော”တိ အတိဒေသေန (အတိဒေသဝသေန) သင်္ခေပတော ဝတွာ။ ဒီ။ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂။

အတိဒေါသ (ပု) [အတိ + ဒေါသ] လွန်သော ဒေါသ၊ အလွန်အမျက်သွက်ခြင်း။ အတိဒေါ-သေန ဝဇ္ဈော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိဒ္ဓဇ (ပု) [အတိ + ဇဇ] သာလွန်-ထူးကဲ-မြင့်မြတ်-သော-အလံ-ဘုံခွန်။ ယော အတိ-ရေကပ္ပမာဏော နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏဝိသေသ-သမ္ပန္နော စ ဇဇော၊ သော အတိဇဇောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၃။

အတိဇန္တ (န) [အတိ + ဇန္တ] လွန်စွာ-မပြတ်-တီးမှုတ်-ခြင်း။ အတိဇန္တံ ဟိ ပါပကံ။ ဇန္တေ-နာဓိဂတာ ဘောဂါ။ ဇာ။ ၁။ ၁၄၂။ အတိဇန္တံ ဟိ ပါပကံ အတိဇန္တေန နာသိတံ။ ဇာ။ ၁။ ၁၄၂။ အတိဇန္တံ ဟိ ပါပကံ၊ နိရန္တရံ ဘေရိဝါဒနံ လူဒါနိ အမှာကံ ပါပကံ လာမကံ ဇာတံ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၃၀၁။

အတိဓမ္မတိ (ကြိ) [အတိ + ဓမ္မ + အ + တိ] အလွန်-တီး-မှုတ်-၏။ အလွန်အကျွံ-မပြတ်မလပ်-တီးမှုတ်၏။ ဓမ္မေ ဓမ္မေ နာတိဓမ္မေ။ ဇာ။ ၁။ ၁၄၂။ နာတိဓမ္မေတိ အတိက္ကမိတွာ ပန နိရန္တရဓမ္မေ ကတွာ န ဝါဒေယျ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၃၀၁။

အတိဓမ္မ (ပု) [အတိ + ဓမ္မ] လွန်မြတ်သော တရား။

အတိဓမ္မဘာရ (ပု) [အတိ + ဓမ္မဘာရ] လွန်မြတ်သောတရားတည်းဟူသောဝန်။ ဂုဏ်တော်တည်းဟူသော အလွန်လေးလံသောဝန်။ ဝေမေဝ ခေါမဟာရာဇ အတိဓမ္မဘာရေန ပထဝီ စလတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၂။

အတိဓာတ (တိ) [အတိ+ဓာတ] အလွန်အစာ
ဝအိသော။ အတိဓာတောသ္မိတိ ကမ္ပံ န ကဏေ-
တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။

အတိဓာတတာ (တိ) [အတိဓာတ+တာ] အလွန်
အစာဝအိသည်၏ အဖြစ်။ အတိဓာတတာယ
ကိလန္တကာယော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။

အတိဓာဝတိ (ကြိ) [အတိ+ဓာဝ+အ+တိ]
လွန်၍သွား၏။ ယဉ္ဇ သာမံ ဉာတံ၊ တဉ္ဇ အတိ-
ဓာဝန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၄၂၈။ အတိဓာဝန္တိ ကေ။
ဥဒါန၊ ၁၆၇။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၄။ ပဋိသံ။ ၁၅၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၉။ အတိဓာဝန္တိတိ အတိက္ကမန္တိ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂၀။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၆၉။ အတိဓာ-
ဝန္တိတိ အတိက္ကမိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။
(ဤ၌ အတိဓာဝတိ-မည်ပုံအကျယ်ကို ၎င်း ဌ-တို့
နှင့် ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၃-တို့တွင်ကြည့်)။ သမညံ
နာတိဓာဝေယျ။ မ၊ ၃။ ၂၇၃။ နာတိဓာဝေယျာတိ
နာတိက္ကမေယျ။ မ၊ ၄။ ၁၉၂။ ယော နာစွသာ-
ရိတိ ယော နာတိဓာဝံ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၁၉။

အတိဓာဝန (န) [အတိ+ဓာဝန] ကျော်လွန်ခြင်း။
ဩလိယနံ အတိဓာဝနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။

အတိဓာဝနာဘိနိဝေသ (ပု) [အတိဓာဝန+အဘိ-
နိဝေသ] လမ်းမှန် - အကျင့်မှန် - ကို ကျော်
လွန်သောအားဖြင့် - မှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်း
ခြင်း။ အတိဓာဝနာဘိနိဝေသော ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ။
ပဋိသံ။ ၁၅၇။ (ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၁-လည်းကြည့်။)

အတိဓာဝန္တ (တိ) [အတိ+ဓာဝ+အန္တ] လွန်၍
သွားသောသူ။ အဘိဓမ္မေ ဒုပ္ပဋိပန္နော မေ-
စိန္တံ အတိဓာဝန္တော အစိန္တေယျာနိပိ စိန္တေတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

အတိဓာဝိတဗ္ဗ (တိ) [အတိ+ဓာဝ+တဗ္ဗ] ကျော်
လွန်အပ်သော။ တဏှာနိပတေယျေန စေတသာ
သတ္တုသာသနံ အတိဓာဝိတဗ္ဗံ မညေယျ။
မ၊ ၃။ ၆၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အတိဓာဝိတဗ္ဗန္တိ
အတိက္ကမိတွာ ဓာဝိတဗ္ဗံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၇။

အတိဓာဝိတွာ (ကြိဝိ) [အတိ+ဓာဝ+တွာ]
ကျော်လွန်၍။ ယံ တံ တံ ဘဂဝန္တံ အတိဓာ-
ဝိတွာ ဗဟိဒ္ဓါ ပရိယေဋ္ဌံ အာပဇ္ဇသိ ဣမဿ
ပဉ္စဿ ဝေယျာကရဏာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂။

အတိဓောနစာရိ (တိ) [အတိ+ဓောနာ+စရ+
ဏိ။ ဓောနံ အတိက္ကမိတွာ စရတိ။] ပစ္စည်း ၄-
ပါးဆင်ခြင်သော ပညာကို လွန်၍ ကျင့်လေ့ရှိ
သော၊ ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ပညာဖြင့် မဆင်ခြင်ဘဲ
သုံးဆောင်သောသူ။ ဧဝံ အတိဓောနစာရိနံ၊
သာနိ ကမ္မာနိ နယန္တိ ဒုဂ္ဂတိံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၈။ အတိ-
ဓောနစာရိနန္တိ ဓောနာ ဝုစ္စတိ စတ္တာဏေ
ပစ္စယေ “ဣဒမတ္ထံ တေ”တိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ
ပရိဘုဉ္ဇနပညာ၊ တံ အတိက္ကမိတွာ စရန္တော
အတိဓောနစာရိ နာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။

အတိနဋ္ဌ (တိ) [အတိ+နဋ္ဌ] အလွန်ပျက်စီးသော၊
လွန်စွာပျက်စီးသော။ ပနဿသံ (သံ၊ ၄။ ၃။
၁၆) ကြည့်။

အတိနာမယိ (ကြိ) အတိနာမေတိ-ကြည့်။

အတိနာမေတိ (ကြိ) [အတိ+နမု+ဏေ+တိ]
လွန်စေ၏။ ကုန်လွန်-ပိုလွန်-စေ၏။ န စ
အနုမောဒနဿ ကာလမတိနာမေတိ။ မ၊ ၂။
၃၄၀။ န စ ဗျဉ္ဇနေန အာလောပံ အတိနာမေတိ။
မ၊ ၂။ ၃၃၉။ (မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၈-လည်းကြည့်။) သော
တာယ ဓမ္မပရိယတ္တိယာ ဒိဝသံ အတိနာမေတိ။
အံ၊ ၂။ ၇၆။ ဒိဝသံ အတိနာမေတိတိ ဒိဝသံ
အတိက္ကာမေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ အတိနာမေန္တိ
တေ ခဏံ။ အံ၊ ၃။ ၆၁။ ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ ဘဂဝါ၊
အဗ္ဗောကာသေ တိနာမယိ။ ထေရ။ ၂၈၀။
အတိနာမယိတိ ဝိတိနာမေသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

အတိနာမေတွာ (ကြိဝိ) [အတိ+နမု+ဏေ+
တွာ] ပင့်ခေါ်-ဖိတ်ကြား-၍။ အဿမံ အတိနာ-
မေတွာ၊ ဇလဇဂ္ဂေဟိ ဩကိရိံ။ အပ။ ၂၈၉။

အတိနိဇ္ဈာယိတ (တိ) [အတိ+နိဇ္ဈာယိတ=နိ+
ဈေ+တ] အလွန် - လွန်အောင် - ရှုအပ်-
ကြံအပ်-သော။

အတိန်ဇာယိတတ္ထ (န) [အတိန်ဇာယိတ + တ္ထ]
 အလွန် - လွန်အောင် - ရှုအပ် - ကြံအပ် - သည်
 ၏ အဖြစ် - ရှုခြင်း - ကြံခြင်း။ အတိန်ဇာယိတတ္ထ
 ခေါ် မေ ရူပါနံ ဥဒပါဒိ။ မ၊၃။၁၉၈။ အတိ-
 နိဇာယိတတ္ထန္တိ မယံ နာနာဝိဇာနိ ရူပါနိ
 မနသိကဓမ္မန္တဿ နာနတ္ထသညာ ဥဒပါဒိ။ ဣဒ္ဓံ
 ဝါ အနိဋ္ဌံ ဝါ ကေဇာတိကမေဝ မနသိ ကရိယာ-
 မိတိ တထာ မနသိကဓမ္မေတော အတိန်ဇာယိ-
 တတ္ထံ ရူပါနံ ဥဒပါဒိ။ မ၊၄။၁၄၇။ သာရတ္ထ၊၁။
 ၃၉၉။ အတိဝိယ ဥပရိ ကတွာ နိဇ္ဈာနံ ပေက္ခနံ
 အတိန်ဇာယိတတ္ထံ။ မ၊၄။၂။ ၃၅၁။ အတိဝိယ
 ဥတ္တရိ ကတွာ နိဇ္ဈာနံ ပေက္ခနံ အတိန်ဇာယိ-
 တတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၉၉။ အတိန်ဇာယိတတ္ထံ
 ရူပါနံ အတိဝိယ စိန္တနံ ဥပ္ပန္နံ။ ဝိမတိ၊၁။၈၁-၂။

အတိန်ဇာယိတတ္ထာဓိကရဏ (န) [အတိန်ဇာယိ-
 တတ္ထ + အဓိကရဏ] အတိန်ဇာယိတတ္ထဟူသော
 အကြောင်း။ အတိန်ဇာယိတတ္ထာဓိကရဏ၌ ပန
 မေ ရူပါနံ သမာဓိ စဝိ။မ၊၃။၁၉၈။

အတိနိပါတ (ပ) [အတိ + နိပါတ] အလွန်နိမ့်ချ
 ခြင်း၊ ဟိနမာနံ၊ အောက်ကျသော သူတို့၏
 အောက်ကျသော စိတ်နေ စိတ်ထား။ ဆ
 ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေ အပ္ပဟာယ အဘဗ္ဗော အရဟတ္တံ
 သစ္စိကာတံ၊ ကတမေ ဆ၊ မာနံ ဩမာနံ
 အတိမာနံ အဓိမာနံ ထမ္ပံ အတိနိပါတံ။အံ၊၂။
 ၃၇၅။ အတိနိပါတန္တိ ဟိနဿ “ဟိနောဟ-
 မသ္မိ”တိ မာနံ။အံ၊၄။၁။၁၃၉။

အတိနိပုဏ (တိ) [အတိ + နိပုဏ] အလွန် သိမ်
 မွေသော၊ အလွန်သိမ်မွေသော ပညာရှိသော၊
 သူ။ အတိနိပုဏာ မနုဇာ ဗျာကရိ သူ၊ဒီ၊၃။
 ၁၃၃။ အတိနိပုဏာ မနုဇာတိ အတိနိပုဏာ
 သုခုမပညာ လက္ခဏပါဌကမနုဿာ။ ဒီ၊၄။၃။
 ၁၁၈။

အတိနိဝါသ (ပ) [အတိ + နိဝါသ] အလွန် ကြာ
 မြင့်စွာနေခြင်း။ ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ အာဒိနဝါ
 အတိနိဝါသေ။အံ၊၂။၂၂၅။

အတိနိဝါသသုတ္တ (န) [အတိနိဝါသ + သုတ္တ]
 အလွန် ကြာမြင့်စွာ နေခြင်း၏ အပြစ်တို့ကို
 ဟောသောသုတ်။ အတိနိဝါသသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ
 ပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
 အံ၊၂။၂၂၅။

အတိနိစ (တိ) [အတိ + နိစ] အလွန်နိမ့်သော။
 နာတိဥစ္စေန နာတိနိစေန။ဒီ၊၄။၂။၂၁၀။ ဘဝဂ္ဂံ
 အတိနိစံ၊ တဝ ဒေါသော အတိမဟန္တော။ဇာ၊
 ၄။၄၅၀။ နာတိဥစ္စံ နာတိနိစံ။ဓုဒ္ဒက၊၄။၁၄၇။

အတိနိကေ (တိ) [အတိနိစ + က] အလွန် နိမ့်
 သော။ စက္ကာဝိဋ္ဌံ အတိသမ္မာဓံ၊ ဗြဟ္မလောကော
 အတိနိကော။ ဓမ္မ၊၄။၁။၁၉၇။ ဓမ္မ၊၄။၂။
 ၂၀၁-၂။ ဝိမာန၊၄။၆၁။

အတိနေတုာ (ကြိ၊ဝိ) [အတိ + နိ + တုာ] ရှေးရှု
 ဆောင်ရွက်၊ ပင့်ဖိတ်ရွက်။ သရံ အတိနေတုာ သက္ကစွံ
 ဘောဇေသိ။သုတ္တ၊နိ၊၄။၂။၂၄၇။

အတိန္တ (တိ) [န + တိန္တ] မစွတ်စိုသော၊ ရာဂဖြင့်
 မစွတ်စိုသော၊ သူ။ ဝိပရန္တိ အနဝဿုတာ
 အတိန္တာ။သံ၊၄။၃။၂၇။ အနဝဿုတာ အတိန္တံတိ
 ရာဂေန အတေမိတာ။သံ၊၄။၂။၃၀၀။ အနဝဿု-
 တ-လည်းကြည့်။

အတိန္တစိတ္တ (တိ) [အတိန္တ + စိတ္တ] ရာဂဖြင့် မစွတ်
 စိုသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အနဝဿုတစိတ္တ
 (ဓမ္မ၊၄။၁။၁၉၆)ကြည့်။

အတိန္တတာ (တိ) [န + တိန္တတာ။ အတိန္တ + တာ]
 မစိုစွတ်သည်၏ အဖြစ်။ အာရကာ ဥဒကာ
 ထလေ နိက္ခိတ္တဘာဝေါ ဝိယ ကိလေသကာမေန
 အတိန္တတာ။မ၊၄။၂။၁၈၉။

အတိန္ဒြိယ (တိ) [အတိ + ဣန္ဒြိယ။ ဣန္ဒြိယံ
 အတိက္ကန္တံ အတိန္ဒြိယံ။ ဓာနံ ဒီ၊၇။၁၆။] ဣန္ဒြေ
 ငါးပါးကို လွန်သော၊ မျက်စိ၊ နားစသည်တို့၏
 ကွယ်ရာ။အပစ္စက္ခံ အတိန္ဒြိယံ။ဓာနံ၊၇။၁၆။

အတိပက္ခိတ္တ (တိ) [အတိ + ပက္ခိတ္တ (=ပ + ခိပ +
 တ)] အလွန်ထည့်အပ်သော။

အတိပက္ခိတ္တမဇ္ဇ (တိ) [အတိပက္ခိတ္တ+မဇ္ဇ] အလွန် ထည့်အပ်သော သေအရက်ရှိသော၊ သေအရက် များစွာထည့်အပ်သော။ တေန ခေါ် ပန သမ-
ယေန ဆဗ္ဗဂိုယာ ဘိက္ခု။ အတိပက္ခိတ္တမဇ္ဇာနိ
တေလာနိ ပစန္နိ။ဝိ၊၃။၂၉၇။ အတိပက္ခိတ္တမဇ္ဇာ-
နိတိ အတိဝိယ ခိတ္တမဇ္ဇာနိ၊ ဗဟံ မဇ္ဇံ ပက္ခိ-
ပိတော ယောဇိတာနိတိ အတ္ထော။ဝိ၊၄။၃။၃၇၃။

အတိပဂေ (ဗျ) [အတိ+ပဂေ။ (ပြဂေ-သံ)]
အလွန်စောစွာ၊ အလွန်စောစော၊ စောလွန်းစွာ။
ကိံ အာဝုသော အတိပဂေ နိဝတ္တထ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။၄၅။ ပါတောဝ ပါတရာသမ္ပတိ ဘိက္ခုဝေ
ပါတရာသဝေလာယ ပါတောဝ ပဂေယေဝ
အတိပဂေဝ။ ဇာ၊ ဌ၊၅။၁၆၅။ ကိဝ ပဂေတိ
(သိ၊သျှ၊ဇု၊မူကွဲ)

အတိပဂုဏ (တိ) [အတိ+ပဂုဏ] အလွန်လေ့လာ
အပ် - ကောင်းစွာ ပွားများအပ် - သော။ အတိ-
ပဂုဏာနံ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ ပစ္စဝေက္ခဏကာလေ
မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ။ အဘိ၊ဌ၊၁။၄၃၉။ အတိပဂု-
ဏာနန္တိ သုဘာဝိတာနံ သဠုတရံ ဝသိပ္ပတ္တာနံ။
အနုဋီ၊၁။၂၀၈။ (မူလဋီ၊၁။၁၉၁-လည်းကြည့်။)

အတိပဂုဏတ္တ (န) [အတိပဂုဏ+တ္တ] အလွန်
လေ့လာအပ် - ကောင်းစွာပွားများအပ် - သည်
၏အဖြစ်။ အနုလောမပဋိလောမန္တိ ဣဒံ အတိ-
ပဂုဏတ္တာ သမာပတ္တိနံ အဋ္ဌတွာဝ ဣတော
စိတော စ သဉ္ဇရဏဝသေန ဂုတ္တိ။ဒိ၊ဌ၊၂။၁၀၄။

အတိပဂ္ဂဟိတ (တိ) [အတိ+ပဂ္ဂဟိတ] အလွန်
ချီးမြှောက်အပ်သော၊ အလွန် အားထုတ်အပ်
သော၊ အားထုတ်လွန်းသော။ အတိပဂ္ဂဟိတံ
စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စာနုပတိတံ သမာဓိဿ ပရိပန္နော။
ပဋိသံ၊၁၆၅။ န စ အတိပဂ္ဂဟိတံ ဘဝိဿတိ။
သံ၊၃။၂၃၁။ အတိပဂ္ဂဟိတန္တိ အစွာရဒ္ဓဝီရိယ-
တာဒိဟိ အတိဉာဏာဟိတံ။ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၇၃။

အတိပစ္စာ (ဗျ) [အတိ+ပစ္စာ] အလွန်နောက်
ကျသော၊ နောက်ကျလွန်းသော၊ နောက်တည့်
တည့်ကျသော အရပ်။ အတိပစ္စာ နိသိန္နော

သစေ ဒဠုကာမော ဟောတိ၊ ဂိဝံ ပသာရေတွာ
ဒဠုဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၀၁။မ၊ဌ၊၁။၁၁၅။ သံ၊
ဌ၊၁။၁၅။

အတိပဏိတ (တိ) [အတိ+ပဏိတ] အလွန်မြတ်
သော။ ရညော ဝါ ဟိ ဗုဒ္ဓမဟာမတ္တဿ ဝါ
ဂေဟေ အတိပဏိတာနိ အဋ္ဌ ဥဒ္ဓေသဘတ္တာနိ
နိစ္စံ ဒိယန္တိ။ဝိ၊ဌ၊၄။၉၂။ အစ္စန္တသန္တံ ပဏ္ဍိတ-
ဝေဒနီယံ အတိပဏိတံ အမတံ နိဗ္ဗာနံ။ဥဒါန၊ဌ။
၃၅၄။

အတိပဏ္ဍိတ (တိ) [အတိ+ပဏ္ဍိတ] (၁) အလွန်
ပညာရှိသော၊သူ။ တုမေ ခေါ် ဘန္တေ နာဂသေန
အတိပဏ္ဍိတာ။ မိလိန္ဒ၊၈၇။ (၂) ပညာရှိလွန်း
သော၊သူ။ သာဓု ခေါ် ပဏ္ဍိတော နာမ၊ န
တွေဝ အတိပဏ္ဍိတော။ဇာ၊၁။၂၃။ နာမမတ္တေန
အတိပဏ္ဍိတော ကုဋ္ဌပရိသော။ ဇာ၊ဌ၊၁။၄၂၉။
(၃) အတိပဏ္ဍိတမည်သော၊သူ။ တဿ “အတိ-
ပဏ္ဍိတော”တိ နာမံ အကံသု။ဇာ၊ဌ၊၁။၄၂၈။

အတိပဏ္ဍိတတာ (ထိ) [အတိပဏ္ဍိတ+တာ] အလွန်
ပညာရှိသူ - ပညာရှိလွန်း အားကြီးသူ - ၏
အဖြစ်။ တံ အတိပဏ္ဍိတတာယ အတ္တနော ဂေ-
ဟေ ပါကဘတ္တမူလမ္ပိ န နိပ္ပါဒေသိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။
၂၉၉။

အတိပဏ္ဍိတမာနိတာ (ထိ) [အတိပဏ္ဍိတမာနိ+
တာ] အလွန် ပညာရှိသူဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်
သူ၏အဖြစ်။ အတိပဏ္ဍိတမာနိတာယ ပရေဟိ
ဂုတ္တံ ကပ္ပိယမ္ပိ “အကပ္ပိယ”န္တိ ဝဒတိ။ဓမ္မ၊ဌ၊၂။
၃၂၇။

အတိပဏ္ဍိတမာနိ (တိ) [အတိပဏ္ဍိတ + မာနိ+
ဏိ] အလွန်ပညာရှိသူဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်
သော၊သူ။

အတိပတတိ (ကြိ) [အတိ+ပတ+အ+တိ] လွန်
စွာကျ၏၊ လျင်စွာ လွန်ဆွား၏။ အတိပတတိ
ဝယော ခဏော တထေဝ။ ဇာ၊၁။၂၃၃။
အတိပတတိတိ အတိဝိယ ပတတိ၊သိသံ အတိက္က-
မတိ။ ဇာ၊ဌ၊၄။၁၁၄။ အဓိပတတိ-လည်းကြည့်။

အတိပပဉ္စ (ပု) [အတိ+ပပဉ္စ] အလွန်-နှောင့်
နှေး - ကြန့်ကြာ - ခြင်း။ ဝိတ္တာရိယမာနေ
အတိပပဉ္စော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ ဂန္ဓမာ-
လာဇဉ် ဆန္ဒန္တဿ အတိပပဉ္စော အဟောသိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။မာ ဘန္တေ အတိပပဉ္စံ ကရေထ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အတိပဘာတ (န) [အတိ+ပဘာတ] အလွန်-မိုး
လင်းသော-နေမြင့်သော-အခါ။ သော အတိ-
ရတ္တိံ ဝါ ဝဿတိ အတိပဘာတေ ဝါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၇၈။

အတိပဘောဒ (ပု) [အတိ+ပဘောဒ] အတိပွဘောဒ-
ကြည့်။

အတိပဘောဒဂတ (တိ) [အတိပဘောဒ+ဂတ]
အတိပွဘောဒဂတ-ကြည့်။

အတိပရိစ္စာဂ (ပု) [အတိ+ပရိစ္စာဂ] အလွန်စွန့်
ကြဲခြင်း။အတိပရိစ္စာဂတော ဩရမိတွာ ကမ္မန္တေ
ပယောဇေန္တေ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။

အတိပရိတ္တ (တိ) [အတိ+ပရိတ္တ] အလွန်-အား
နည်း- တိုတောင်း- သော။ ပရမတ္ထတော ဟိ
အတိပရိတ္တော သတ္တာနံ ဇီဝိတက္ခဏော ကေ-
စိတ္တပ္ပဝတ္တိမတ္တောယေဝ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀-၁။

အတိပရိတ္တက (တိ) [အတိပရိတ္တ+က] အလွန်-
သေးငယ်သော-ကျဉ်းသော။ အတိပရိတ္တကေပိ
ဘန္တေ တဋ္ဌာကေ ဥဒကံ န သက္ကာ သဒေဝ-
မနုဿေနပိ လောကေန ပကတိကာယဗလေန
ပဋိက္ကာမေတု။ မိလိန္ဒ။၁၂။

အတိပရိပ္ပန္နန (န) [အတိ+ပရိပ္ပန္နန] အလွန်တုန်
လှုပ်ခြင်း။ အလွန်တုန်လှုပ်သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း။

အတိပရိပ္ပန္နနဘာဝ (ပု) [အတိပရိပ္ပန္နန+ဘာဝ]
အလွန်တုန်လှုပ်သောအဖြစ်။ သန္တဝုတ္တိ ဝိစာရော
နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါစိတ္တဿ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။

အတိပရိသင်္ကတ (တိ)[အတိ+ပရိသင်္ကတ]အလွန်-
ယုံမှား - တွေးတော-အပ်သော။ သူ။ အတိပရိ-
သင်္ကတောတိ ကေစိ။မူလဋီ၊၂။၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊

၁။၅၃။ ကောရဇိကကောရဇိက (မဟာနိ။
၁၇၄။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၉၄။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၃။အနု၊ဋီ၊၂။
၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅။)လည်းကြည့်။

အတိပရိသုဒ္ဓ (တိ) [အတိ+ပရိသုဒ္ဓ] အလွန်စင်
ကြယ်သော။ အထဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ အတိပရိသုဒ္ဓံ
ပါကဋံ အဟောသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၇။ အတိပရိ-
သုဒ္ဓံ ပါကဋန္တိ....အတိဝိယ ပရိသုဒ္ဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၁။၆၈။

အတိပရိသုဒ္ဓတာ (ထိ) [အတိပရိသုဒ္ဓ+တာ]
အလွန်စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်။ အလွန်စင်ကြယ်
ခြင်း။ ပဒုခံ အတိပရိသုဒ္ဓတာယ န ဥပလိမ္ပတိ
ဝါရိကဒ္ဓမေန။ မိလိန္ဒ။၂၇၀။

အတိပဝရ (တိ) [အတိ+ပဝရ]အလွန်မြတ်သော။

အတိပဝရတာ (ထိ) [အတိပဝရ+တာ] အလွန်
မြတ်သည်၏အဖြစ်။ အလွန်မြတ်ခြင်း။ အတိပဝ-
ရတာယ ဒိဗ္ဗံ ဝနမူလံ ဂဟိတမ္ပိ ဟတ္ထပါသေ
ဌိတာနံ ပရဇနာနံ န ဒဿယတိ။ မိလိန္ဒ။၂၇၀။

အတိပဿိတွာ (ကြိ၊ဝိ)[အတိ+ပဿိတွာ]ကြည့်၍၊
လွန်၍ တည်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကြည့်၍၊ ကြံ
ကြည့်၍။ အာရညကံ နာဂံ အတိပဿိတွာ
ရညော နာဂဿ ဂိဝါယံ ဥပနိဗ္ဗဿဟိ။မ၊ဉ္စ၊
၁၇၂။ အတိပဿိတွာတိ ဒိသ္မာ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၁။
အတိပဿိတွာ အတိဋ္ဌာနဝသေန ပဿိတွာ။မ၊
ဋီ၊၃။၃၄၅။ (ဤ၌ ဋ္ဌ-ဋီတို့ဖွင့်တိုင်း အနက်ပေး
သည်။ C-P-D-၌ ဤပုဒ်ကို နာမဓာတ်ကြံ၍
“ဘေးချင်းယှဉ်သွား၍” ဟု အနက်ပြန်သည်။
အတိပဿိတွာ-ဟု ပါဠိရှိမှုကား ပသ=ဗန္ဓနေ
အရ “အလွန်ဖွဲ့ချည်၍၊ ကြော့၍” ဟု အနက်ပေး
ရ၏။)

အတိပါကဋ (တိ) [အတိ+ပါကဋ]အလွန်ထင်ရှား
သော။ သတ္တု ပန ခီဇာသဝဘာဝေါ လောကေ
အဘိပါကဋော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။

အတိပါတ (ပု) [အတိ + ပတ + ဧ + တ] လျှင်
စွာ - ကျစေ - ချ - ခြင်း၊ လက်နက်စသည်ဖြင့်
နှိပ်စက်၍ - ကျစေ - ချ - ခြင်း၊ သတ်ခြင်း။
ပါဏဿ အတိပါတော ပါဏာတိပါတော နာမ၊
ပါဏဓော ပါဏဿာတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၈။ သရသေနေဝ စ
ပတနသဘာဝဿ ပါဏဿ အန္တရာ ဝေ အတိဝ
ပါတနံ အတိပါတော၊ သဏိကံ ပတိတုံ အဒတွာဝ
သိသံ ပါတနန္တိ အတ္ထော။ အတိက္ကမ္မ ဝါ သတ္တာ-
ဒီဟိ အဘိဘဝိတွာပါတနံ အတိပါတော။ မူလဋီ၊
၁။ ၈၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၁။ အတိပတနံ အတိပါ-
တော။ အတိ-သဒ္ဓေါ စေတ္ထ အတိရေကတ္ထော၊
သိသဘာဝေါ ဝေ စ အတိရေကတာ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊
၁။ ၃၂၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၅၆။
ဝိမတိ၊၁။ ၂၂၄-တို့လည်းကြည့်)

အတိပါတယတိ (ကြိ) [(၁) အတိ + ပတ +
ဏယ + တိ။ (၂) အတိ + ပတ + ဧ + ဏယ +
တိ (ကာရိကံပစ္စည်းတခုကျေ)။] (၁) လျှင်စွာ-
ကျစေ၏ - ချ၏၊ သတ်၏။ (၂) လျှင်စွာချ
စေ၏၊ သတ်စေ၏။ တပဿိ န ပါဏံ အတိပါ-
တေတိ၊ န ပါဏံ အတိပါတယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀။

အတိပါတယန္တ (တိ) [အတိ + ပတ + ဏယ +
အန္တ] လျှင်စွာ - ကျစေသော - ချသော၊ သတ်
သော။ သူ။ န ပါဏမတိပါတယတော သမနုညော
ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀။ ပါဏမတိပါတယတော။ မ၊
၂။ ၁၈၃။

အတိပါတာပယန္တ (တိ) [အတိ + ပတ + ဏာပယ +
အန္တ] လျှင်စွာ - ကျစေသော - ချသော၊ သတ်
သော။ သူ။ လျှင်စွာ - ချစေ - သတ်စေ - သော၊
သူ။ ပါဏမတိပါတာပယတော။ ဒီ၊၁။ ၄၉။
ပါဏမတိပါတာပယတောတိ ပါဏံ ဟနန္တဿပိ
ဟနာပေန္တဿပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၅။

အတိပါတိက (တိ) [အတိပါတ + ကိက] အဆော
တလျှင် - ရှောင်တခင် - ပြုအပ်သော၊ အလျင်

အမြန် ဖြစ်စေအပ်သော။ အစွာယိက-ကြည့်။
အတိပါတိကာနိတိ သိသံ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ။ အံ၊
ဋီ၊၂။ ၁၉၂။

...အတိပါတိ (တိ) [အတိ + ပတ + ဧ + ကိ] လျှင်
စွာ - ကျစေလေ - ချလေ - ရှိသော၊ သတ်လေ
ရှိသော။ သူ။ ပါဏာတိပါတိ၊ ဝိရုဒ္ဓါတိပါတိ-
တို့ကြည့်။

အတိပါတေတိ (ကြိ) [အတိ + ပတ + ဧ + တိ]
(က) လျှင်စွာကျစေ၏၊ လျှင်စွာချ၏၊ သတ်၏။
န ပါဏံ အတိပါတေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀။ ပါဏံ အတိ-
ပါတေန္တိတိ ပါဏာတိပါတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၁။ ယေ
ကေစိ လောကေ ပါဏံ အတိပါတေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၅၇။ (ခ) လွန်၍ ကျစေ၏၊ ကျော်လွန်စေ၏။
ဓနုဂ္ဂဟော...လဟုကေန အသနေန အပ္ပကသိ-
ရေနေဝ တိရိယံ တာလစ္စာယံ အတိပါတေယျ။
မ၊၁။ ၁၁၇။ သံ၊၁။ ၆၁။ အံ၊၁။ ၃၇၇။ အံ၊၃။ ၂၂၆။
အတိပါတေယျာတိ အတိက္ကမေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၅။ ဒုရတောဝ
သုခုမေန တာဠုစ္ဆိဂ္ဂဋ္ဌေန အသနံ အတိပါတေ-
သန္တိ။ သံ၊၃။ ၃၉၅။

အတိပါတေန္တ (တိ) [အတိ + ပတ + ဧ + အန္တ]
(၁) လွန်၍ ကျစေသော၊ ကျော်လွန်စေသော၊
သူ။ ဒုရတောဝ သုခုမေန တာဠုစ္ဆိဂ္ဂဋ္ဌေန အသနံ
အတိပါတေန္တေ။ သံ၊၃။ ၃၉၅။ အသနံ အတိပါ-
တေန္တေတိ ကဏ္ဍံ အတိက္ကမေန္တေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၃၂။ (၂) လျှင်စွာကျစေသော၊ လျှင်စွာချ
သော၊ ပျက်စီးစေသော၊ ပျက်ဆီးသော။ သူ။
ဇိဝိတိန္ဒြိယဉ္စိ အတိပါတေန္တော “ပါဏံ အတိပါ-
တေတိ” တိဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉။ အတိပါတေန္တော-
တိ အတိပါတေန္တော ဝိနာသေန္တော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၂၄။

အတိပါတော (တိ) [အတိ + ပါတော] အလွန်
စောသည်၊ စောလွန်းသည်။ “အတိပါတော” တိ
ကမ္ပံ န ကရေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၉။

အတိပါပ (တိ) [အတိ + ပါပ] အလွန်ယုတ်ညံ့သော။
တဿ ဝေရူပဿ ဇီဝိတံ အတိပါပံ အတိဟိနံ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။

အတိပိင်္ဂလက္ခိ (တိ) [အတိပိင်္ဂလ + အက္ခိ] အလွန်
ကြောင်သော မျက်စိရှိသော၊ ကြောင်မျက်စိကဲ့
သို့သော မျက်စိရှိသော၊ သူ။ ဋီကာတကဏ္ဍော ဝါ
ဂေါဘတ္တနာဠိကာယ အဂ္ဂသဒိသေဟိ ကဏ္ဍေဟိ
သမန္နာဂတော၊ အတိပိင်္ဂလက္ခိ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၃၁။ အတိပိင်္ဂလက္ခိတိ မဇ္ဇာရက္ခိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၇။

အတိပိဏိတ (တိ) [အတိ + ပိဏိတ] အလွန်နှစ်လို
အပ်သော။ အတိပိဏိတမေတံ ရူပံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။

အတိပိဋိတ (တိ) [အတိ + ပိဋိတ] အလွန်နှိပ်စက်
အပ်သော၊ သူ။ အတိဂါဋိတ-ကြည့်။

အတိပုည (န) [အတိ + ပုည] (၁) လွန်ကဲသော-
ကောင်းမှု-ကုသိုလ်-ဘုန်းကံ။ (၂) (တိ) လွန်
ကဲသော - ကောင်းမှု - ကုသိုလ် - ဘုန်းကံ -
ရှိသော၊ သူ။

အတိပုညတ (တိ) [အတိပုည + တ] လွန်ကဲသော-
ကောင်းမှု-ကုသိုလ်-ဘုန်းကံ-ရှိသည်၏အဖြစ်။
လွန်ကဲသော-ကောင်းမှု-ကုသိုလ် - ဘုန်းကံ-
ရှိခြင်း။ ဓာတု အတိပုညတယ အဓိပတိ။ မိလိန္ဒ။
၂၇၀။

အတိပုဏ္ဏ (တိ) [အတိ + ပုဏ္ဏ] အလွန်ပြည့်သော။

အတိပုဏ္ဏတ္တ (န) [အတိပုဏ္ဏ + တ္တ] အလွန်ပြည့်
သည်၏အဖြစ်။ အတိပုဏ္ဏတ္တာ ပဉ္စရမာနေဟိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။

အတိပုရိသ (ပု) [အတိ + ပုရိသ] လွန်သော -
ကောင်းသော-ပူဇော်အပ်သော - ယောက်ျား။
ကလျာဏော ပူဇိတော ဝါ ပုရိသော အတိပုရိ-
သောတိ ဘဝတိ။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၃။

အတိပူရ (ပု) [အတိ + ပူရ] အလွန် ပြည့်ခြင်း။
အတိပူရေန နဒိ ဥတ္တရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိပ္ပဂဘာဝ (ပု) [အတိပ္ပဂ + ဘာဝ။ အတိပ္ပ-
ဂေါ + ဘာဝ] အလွန် စောသည်၏ အဖြစ်၊ စော

လွန်းသည်၏ အဖြစ်။ သူရိယံ ဩလောကေတွာ
အတိပ္ပဂဘာဝမေဝ ဒိသ္မာ တေ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၃၀၁။ (သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၀-လည်းကြည့်။)

အတိပ္ပဂေါ (ဗျ) [အတိ + ပ။ ဩ-နှင့်ဂ-လာ။ ရှု၊
၄၇-ကြည့်။ တနည်း အတိ + ပဂေါ။ ပဂေါသဒ္ဓေါ
ပါတောသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော နိပါတောတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၄။ မောဂါ၊ ၁။ ၄၅-၌
အတိပ္ပဂေါကို ပဌမန္တဟုဆိုသည်။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၃၇၀-၌ကား နာမ် (ပဂ)၊ နိပါတ် (ပဂေါ)،
ဥပသာရ (ပ-ဥပသာရနှင့် ဩ-ဂ-အာဂံ) ဟု
ပဂေါ-ကို (အတိပ္ပဂဘာဝကို ထောက်၍) ပ-မျိုး
ကြံသည်။ (အတိပြဂေ-သ်)။ အလွန်စော
သည်၊ စောလွန်းသည်။ အလွန်စောစွာ၊ အလွန်
စောစော။ အတိပ္ပဂေါ ခေါ တာဝ ပိဏ္ဏာယ
စရိတံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ သံ၊ ၁။ ၂၆၉။
မ၊ ၁။ ၁၁၈။ အံ၊ ၂။ ၄၂၄။ အတိပ္ပဂေါ ခေါတိ
အတိဝိယ ပဂေါ ခေါ၊ န တာဝ ကုလေသု
ယာဂုဘတ္တံ နိဋ္ဌိတန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁။ အတိပ္ပဂေါတိ
တဒါ ကိရ ထေရဿ အတိပ္ပဂေါယေဝ နိက္ခန္တိ-
ဒိဝသော အဟောသိ၊ အတိပ္ပဂေါယေဝ နိက္ခန္တိ-
ဘိက္ခု။ ပပဉ္စ ကရေန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။

အတိပ္ပဂ္ဂဟိတ (တိ) [အတိ + ပဂ္ဂဟိတ] အလွန်
ချီးပင့်အပ်သော။ န စ အတိပ္ပဂ္ဂဟိတော
ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၃။ ၂၄၂။

အတိပ္ပဒါန (န) [အတိ + ပ + ဒါန] အလွန် -
အလွန်အကျွံ - အလွန်အကျူး - ပေးလှူခြင်း။
အတိပ္ပဒါနေန ကုလာ န ဟောန္တိ။ ပေတ။ ၁၅၈။
၎င်း၊ ၄။ ၁၂၂-လည်းကြည့်။

အတိပ္ပဒါနပသင်္ဂ (ပု) [အတိပ္ပဒါန + ပသင်္ဂ]
အလွန် - အလွန်အကျွံ - အလွန်အကျူး - ပေး
လှူခြင်း၌-ကပ်ငြိ - စွဲလမ်းခြင်း။ ဓနဿ ပမာ-
ဏံ အဇာနိတွာ ဒါနဿ တံ နိဿာယ အတိပ္ပ-
ဒါနပ္ပသင်္ဂေန ကုလာနိ န ဟောန္တိ နပ္ပဝတ္တန္တိ။
ပေတ၊ ၄။ ၁၂၂။

အတိပ္ပပဉ္စ (ပု) [အတိ + ပပဉ္စ] အတိပပဉ္စ-ကြည့်။

အတိပ္ပာတ (ထိ) [အတိ+ပာ+တ] အလွန်ထွန်းလင်းတောက်ပသောအရောင်ရှိသည် ၏အဖြစ်၊ အလွန် ထွန်းလင်း တောက်ပခြင်း။ သူရိယော အတိပ္ပာတယ တိမိရံ ဃာတေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အတိပ္ပာ (ထိ) [အတိ+ပာ] အလွန်ထွန်းလင်းတောက်ပသောအရောင်။

အတိပ္ပဘေဒ (ပု) [အတိ+ပဘေဒ] လွန်သော-များသော - အပြား။

အတိပ္ပဘေဒဂတ (တိ) [အတိပ္ပဘေဒ+ဂတ] လွန်သော - များသော - အပြား ရှိသော။ တိက္ခဿ အတိပ္ပဘေဒဂတံ ဓမ္မာနုပဿနာသတိ-ပဋ္ဌာနံ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ)။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ သင်္ခါရက္ခန္ဓော စ ဖဿာဒိဝသေန အနေကဘေဒေါတိ ဓမ္မာနုပဿ-နာ “အတိပ္ပဘေဒဂတာ”တိ ဝုတ္တာ။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၀။

အတိပ္ပဘေဒဂတာရမ္မဏ (တိ) [အတိပ္ပဘေဒဂ-တ+အာရမ္မဏ] လွန်သော - များသော - အပြားရှိသော အာရုံ ရှိသော။ တိက္ခဿ အတိပ္ပဘေဒဂတာရမ္မဏံ စတုတ္ထံ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ)။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။

အတိပ္ပမာဏ (တိ) [အတိ+ပမာဏ] လွန်သော ပမာဏရှိသော၊ ပမာဏကိုလွန်သော။ သဗ္ဗာယသံ ကုဋမတိပ္ပမာဏံ၊ ပဂ္ဂယ ယော တိဋ္ဌသိ အန္တ-လိက္ခေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၇။

အတိပ္ပသင်္ဂ (ပု) [အတိ+ပသင်္ဂ] လွန်၍-ကပ်ငြိ-လျဉ်းပါးခြင်း၊ အလိမ္မိအပ်သော အနက်ကို လွန်၍ လျဉ်းပါး-ကပ်ငြိ-ခြင်း။

အတိပ္ပသင်္ဂနိယမန (န) [အတိပ္ပသင်္ဂ+နိယမန] လွန်၍-ကပ်ငြိ-လျဉ်းပါးခြင်းကို-နစ်စေခြင်း-မြစ်ခြင်း။ ရူပန္တိ အတိပ္ပသင်္ဂနိယမနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၂။ တတ္ထ အဓိပ္ပေတတ္ထံ အတိစ္စ ပဝတ္တနတော အတိပ္ပသင်္ဂဿ နိယမနတ္ထံ ရူပန္တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော ရူပန္တိ....အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။

အတိပ္ပသတ္တ (တိ) [အတိ+ပသတ္တ] အလွန်ချီးမွမ်းအပ်သော။ ဇာ၊ ၁။ ၉၁၈။

အတိပ္ပိယသဟာယက (ပု) [အတိပ္ပိယ+သဟာ-ယက] အလွန်ချစ်ခင်သော - အဆွေခင်ပွန်း - အပေါင်းအဖော်။ အယဉ္ဇိ မေတ္တာ အပ္ပိယပုဂ္ဂလေ၊ အတိပ္ပိယသဟာယကေ၊ မဇ္ဈတ္တေ၊ ဝေရီပုဂ္ဂလေတိ ဣမေသု စတုသု ပဌမံ န ဘာဝေတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။

အတိဗရူသ (တိ) [အတိ+ဗရူသ] အလွန်ကြမ်းထမ်းသော။ (က) အလွန် ကြမ်းထမ်းသော စကား။ တံ မံ ကုဏ္ဍသတ္တကေန မုဏ္ဍေန္တော ဝိယ အတိဗရူသံ ကထေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။ (ခ) အလွန် ကြမ်းထမ်းသော၊ သူ။ တေ ကုမာရာ အတိဗရူသ အဟေသံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၇၀။

အတိဗိတ (တိ) [အတိ+ဗိတ] အလွန် ဝပြောသော။ ကုလေ အညတရေ အဟံ။ ပသူတာ နာ'တိဗိတမိ။ အပ၊ ၂။ ၂၃၃။

အတိဗဒ္ဓ (တိ) [အတိ+ဗဒ္ဓ] အလွန်ဖွဲ့ချည်အပ်သော၊ တစပ်တည်း ဖွဲ့အပ်သော၊ တသိ - တတန်း - တည်း ဖွဲ့အပ်သော။ မယံ ဗလီဗဒ္ဓေါ သကဋသတံ အတိဗဒ္ဓံ ပဝဇ္ဇေသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။ မယံ ကော ဂေါဏော အတိဗဒ္ဓံ သကဋသတံ ပဝဇ္ဇေတံ သမတ္ထော အတ္ထိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။

အတိဗဒ္ဓိယမာန (တိ) [အတိ+ဗဒ္ဓ+ယ+မာန] အလွန်ဖွဲ့အပ်သော၊ အတင်း အကြပ် ပြုအပ်သော။ အတိကဗျိယမာန-ကြည့်။

အတိဗန္ဓိတ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ+ဗန္ဓိ+တ] အလွန် ဖွဲ့ချည်၍၊ တစပ်တည်းဖွဲ့ချည်၍၊ တသိ - တတန်း - တည်း ဖွဲ့ချည်၍။ အထ ခေါ ဘိက္ခဝေသော ပြာဟ္မဏော သကဋသတံ အတိဗန္ဓိတော နန္ဒိဝိသာလံ ဗလီဗဒ္ဓံ ယဉ္ဇိတော တေဒဝေါစ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။ ပြာဟ္မဏော....သကဋသတံ အတိဗန္ဓိတော နန္ဒိဝိသာလံ မဏ္ဍေတော ပုရိမသကဋဓုရေ ယော-ဇေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။

အတိဗလ (တိ) [အတိ+ဗလ] (၁) အလွန်-အားရှိသော-အားကြီးသော။ စတ္တာရောမေ မဟာရာဇ၊ လောကေ အတိဗလာ ဘုဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၁၊ ၁၉၃။ မဂ္ဂေနေဝ အတိဗလော သစ္စနိက္ခမော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၀။ (၂) အတိဗလမည်သောငှက်။ ပါကဟံသာ အတိဗလာ၊ နဇ္ဈဟာ ဇီဝဇီဝကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇။

အတိဗလတာ (ထိ) [အတိဗလ+တာ] အလွန်အားရှိသည်၏ အဖြစ်။ အစူဂ္ဂတာ'တိဗလတာ၊ အတိဝေလံ ပဘာသိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ အတိဗလတာတိ (အတိလပတာတိ၊ က) ပုနပျုန်ဘာသနေန အတိဗလသဘာဝါ (အတိလပသဘာဝါ)။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၇။

အတိဗလဝ (တိ) [အတိ+ဗလ+ဝ။ မောဂံ၊ ၄၊ ၈၈-သုတ်ဖြင့် အသတ္တိ အနက်၌ ဝ-သက်။] အလွန်အားရှိသော၊ သူ။

အတိဗလဝတာ (ထိ) [အတိဗလဝ+တာ] အလွန်အားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အလွန်အားရှိခြင်း။ မလ္လော အတိဗလဝတာယ ပဋိမလ္လံ ခိပ္ပံ ဥက္ခိပတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အတိဗလဝန္တ (တိ) [အတိ+ဗလ+ဝန္တ] အလွန်အားရှိသော၊ သူ။

အတိဗလသဘာဝ (တိ) [အတိဗလ+သဘာဝ] အလွန်အားရှိသော သဘောရှိသော။ အတိဗလတာ-ကြည့်။

အတိဗဟလ (တိ) [အတိ+ဗဟလ] အလွန်ပြစ်သော။ မဟာသတ္တော အာဟ၊ “ကိ” ဘဒ္ဒေ အတိဗဟလာ ယာဂူ”တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၀၅။ (ခ) အလွန်ထူသော။

အတိဗဟလောဋ္ဌကပေါလ (တိ) [အတိဗဟလ+သြဋ္ဌ+ကပေါလ] အလွန်ထူသော နှုတ်ခမ်း၊ ပါးစောင်ရှိသော။ “အရေခူဇွေ အတိဗဟလောဋ္ဌကပေါလံ တေ မုခံ၊ ဧဝံ နာမ ဝဒေတိ”တိ အာဟ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။

အတိဗဟု (တိ) [အတိ+ဗဟု] အလွန်များသော၊ များလွန်းသော။ သော သြဒန် ပဋိဂ္ဂဏာတိ နာတိထောက် နာတိဗဟု။ မ၊ ၂။ ၃၃၉။ အတိဗဟုန္တိ ယာပနမတ္တတော အတိရေကံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၈။ ဧတ္ထာယံ ဇနော သမ္ပုဇ္ဈော လောဘဝသေန အတိဗဟု ခါယိတေန လောဟိတပက္ခန္တိကာ ဥပ္ပန္နာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၅။ ကိ* အတိဗဟု ဘဏိတေန။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၂။

အတိဗဟုက (တိ) [အတိ+ဗဟု+က] အလွန်များပြားသော။ သုဗဟု (ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၉၃) ကြည့်။

အတိဗဟုဘဏ္ဍ (န) [အတိဗဟု+ဘဏ္ဍ] (၁) အလွန်များသော - ဘဏ္ဍာ - ဥစ္စာပစ္စည်း။ (တိ) (၂) အလွန် များသော-ဘဏ္ဍာ-ဥစ္စာပစ္စည်း-ရှိသော၊ သူ။ “ဘန္တေ အယံ ဘိက္ခု အတိဗဟုဘဏ္ဍော”တိ အာရောစေသုံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အတိဗဟုဘောဇန (န) [အတိဗဟု+ဘောဇန] အလွန်များစွာစားခြင်း၊ အလွန်အကျွံစားခြင်း။ မဟာရာဇ အတိဗဟုဘောဇနံ ဧဝံ ဒုက္ခဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။

အတိဗာဟေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အတိ+ဝဟ+ဧက+တိ] ကျော်လွန်၍ ဆောင်၏၊ ကျော်လွန်စေ၏။ အဗ္ဗာဟယတိ ကြည့်။

အတိဗာဠ (တိ) [အတိ+ဗာဠ] အလွန်ပြင်းပြသော၊ အတိုင်း အရှည်ကိုလွန်သော။ အတိဗာဠံ ခေါ အယံ အဗ္ဗဠော မာဏဝေါ သက္ခေယု လူဗ္ဗဝါဒေန နိမ္မာဒေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၇။ အတိဗာဠံ ခေါ အယံ ယက္ခော ပမတ္တော ဝိဟရတိ။ မ၊ ၁။ ၂၂၀။ ကိ* န ခေါ တုမေ အာယသုန္တော အတိဗာဠံ မယိ ဗျာဝဠာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၄၀၂။ အတိဗာဠန္တိ အတိဒဋ္ဌံ အတိပ္ပမာဏံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၃။ အတိဗာဠံ နိပ္ပိဋ္ဌေသိ။ အပ၊ ၁။ ၃၇၄။ ကိ* ကာရဏာ ဝေဿန္တရံ ဒါနပတိ* အတိဗာဠံ ပရိပါတေသိ သုဒ္ဓိန္နေ ပုတ္တေ စ ဒါရေ စ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၁။

အတိဗုဒ္ဓိ (ထိ) [အတိ+ဗုဒ္ဓိ] (၁) လွန်ကဲသော ပညာ။ (တိ) (၂) လွန်ကဲသော ပညာရှိသော၊

သူ။ အတိဗုဒ္ဓိဝိစက္ခဏော။ မိလိန္ဒ။ ၉၇။ သုနိဗ္ဗေ-
ဌိတော...အတိဗုဒ္ဓိနာ တယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၅။

အတိဗုဒ္ဓိသမ္ပန္န (တိ) [အတိဗုဒ္ဓိ + သမ္ပန္န] လွန်
ကံသောပညာနှင့် ပြည့်စုံသောသူ။...မဟော-
သဓော...အသဌော အမာယာဝိ အတိဗုဒ္ဓိသမ္ပ-
န္နော ကိတ္တိမာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၃။

အတိဗောန္တ (တိ) [အတိ + ဗောန္တ] အလွန်ခွန်အား
နည်းသောသူ။ အဗလဗလော ဝိယာတိ အဗ-
လော ကိရ ဗောန္တော ဝုစ္စတိ၊ အတိသယတ္ထေ စ
ဣဒံ အာမေဋ္ဌိတံ၊ တသ္မာ အတိဗောန္တော ဝိယာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိဠာ ၂။ ၂၀၆။ အဗလဗလ-လည်း
ကြည့်။

အတိဗ္ဗ (တိ) [န + တိဗ္ဗ] မထက်မြက်သော၊ မပြင်း
ပြသော၊ အားမကြီးသော။

အတိဗ္ဗဂါရဝ (တိ) [န + တိဗ္ဗ + ဂါရဝ] ထက်မြက် -
ပြင်းပြ - အားကြီး - သော - ရိုသေ - လေး
စား - ခြင်းမရှိသောသူ။ သိက္ခာယ အတိဗ္ဗဂါရ-
ဝေ ဥဒ္ဓတေ ဥန္နဋ္ဌေ...။ ဝိဠာ ၂။ ၇၅။ ယေ သိက္ခာ-
ပဒေသု ဗဟုလဂါရဝါ န ဟောန္တိ အာပတ္တိဝိ-
တိက္ကမဗဟုလာ၊ တေ သိက္ခာပဒေသု အတိဗ္ဗ-
ဂါရဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၉။

အတိဗျာဒိပ္ပတိ (ကြိ) [အတိ + ဝိ + အာ + ဒိပ +
ယ + တိ။ တနည်း အတိဝိယ + ဒိပ္ပတိ၊ ဝေ-
ဗျာခေါ-ဌ်ကဲ့သို့ ဝိယ-ကို ဗျာ-ပြ] အလွန်ထွန်းပ
၏၊ အလွန်တောက်ပ၏။ ဒသ အကုသလကမ္မ-
ပထာ အတိဗျာဒိပ္ပိယန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၅၉။ အတိဗျာ-
ဒိပ္ပိယန္တိတိ အတိဝိယ ဒိပ္ပိယန္တိ၊ အယမေဝ
ဝါ ပါဌော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ ဒိပ္ပိယန္တိတိ ပဋိ-
ပက္ခဘာဝေန သမုဇ္ဈလိယန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၃။ ၃။

အတိဗြဟ(န္တ) (တိ) [အတိ + ဗြဟ(န္တ)] အလွန်
- ကြီးမား - ထွားကျိုင်း - သော၊ ကြီးမား -
ထွားကျိုင်း - လွန်းသောသူ။ ဒဟရော ယုဝါ
နာတိဗြဟာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၈။ နာတိဗြဟာတိ
နာတိဒိသော နာတိရသော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၆။

အတိဗြဟ (ပု) [အတိ + ဗြဟ] သာလွန် - ထူးကဲ
- မြင့်မြတ် - သော ဗြဟ္မာ၊ (ဘုရား၊ ရဟန္တာ)။
ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။
သက္ကာနံ အတိသက္ကာ ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ ဥဒါန၊
၄။ ၁။ ၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။
တထာရူပေါ ဗြဟ္မာပိ အတိဗြဟ္မာတိ ဝုစ္စတိ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ဂုဏာဘိဘဝနတော အဓိကော
အတိသယော အတိရေကတရော ဝါ သက္ကာ
ဗြဟ္မာ စာတိ သက္ကာနံ အတိသက္ကာ ဗြဟ္မာနံ
အတိဗြဟ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၈။ အတိဒေဝပုတ္တ-
လည်းကြည့်။

အတိဗြဟ္မဘာဝ (ပု) [အတိဗြဟ္မ + ဘာဝ] ဗြဟ္မာ
တို့ထက်လွန်မြတ်သောသူ (ရဟန္တာ)၏ အဖြစ်။
အတိဒေဝပုတ္တ-ကြည့်။

အတိဗြာဟ္မဏ (ပု) [အတိ + ဗြာဟ္မဏ] သာလွန် -
ထူးကဲ - မြင့်မြတ် - သော - ဗြာဟ္မဏ (ပုဏ္ဏား)။
အတိစက္ကာလောသိ၊ အတိဗြာဟ္မဏောသိ။ ဝိဠာ
၃။ ၅။ (ဂရဟာ) ဗြာဟ္မဏာနံ အတိဗြာဟ္မဏော
ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ (ပသံသာ)
အတိဗြဟ္မဏတိ (ကြိ) အတိဗြဟ္မဏတိ-ကြည့်။

အတိဗြဟ္မဏတိ (ကြိ) [အတိ + ဗြဟ + ဏေ + တိ]
အလွန်မြက်ဆို၏။ ကျယ်လောင်စွာ မြက်ဆို၏။
တံမာပတန္တံ ဒိသ္မာန၊ သုမုခေါ အတိဗြဟ္မဏယံ။
ဇာ၊ ၂။ ၉။ အတိဗြဟ္မဏတိ အနန္တရဂါထာယ
အာဂတံ “မာ ဘာယီ”တိ ဝစနံ ဝဒန္တော
အတိဗြဟ္မဏသိ မဟာသဒ္ဓံ နိစ္ဆာရေသိ။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၃၈၄။

အတိဘဒ္ဒက (တိ) [အတိ + ဘဒ္ဒ + က] အလွန်
ကောင်းမွန်သော။ အတိဘဒ္ဒကော အယံ ဓမ္မ-
ပရိယာယော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၂။

အတိဘဒြက (တိ) [အတိ + ဘဒြ + က] အလွန်
ကောင်းမွန်သော။ သာဓု ဘန္တေ နာဂသေန

သုနိဗ္ဗေတော ပဉ္စော၊ အတိဘဒြကံ ဝေယျာ-
ကရဏံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၈။

အတိဘယ (န) [အတိ + ဘယ] အလွန်ကြောက်ရွံ့
ခြင်း။ အတိဘယေန နိရုဇ္ဈတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိဘရိတ (တိ) [အတိ + ဘရိတ] အလွန်ပြည့်
သော။ အစ္စာယ အတိဘရိတယ။ အမတဗုဒ္ဓိ-
ကာယံ။ ထေရ။ ၂၅၈။ ယထာ စ အတိဘရိတ
ဥဒကဘာဇနာ ဥဒကံ အကာမတာယ နိက္ခမတိ။
ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။

အတိဘာရ (ပု) [အတိ + ဘာရ] အလွန်လေးလံ
ခြင်း။ အလွန်လေးလံသောဝန်။ အတိဘာရံ
သမာဒါယ၊ အဏ္ဏဝေ (နိရယေ) အဝသိဒတိ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၆၄။ အတိဘာရေန သကဋ္ဌဿ အက္ခော
ဘိဇ္ဇတိ၊ အတိဘာရေန နာဝါ သြသိဒတိ။
မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ မထိတော အတိဘာရေန။ ထေရ။
၃၁၅။ အတိဘာရေန ဂရုဘာရေန ပိဋ္ဌိတော။
ထေရ။ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။

အတိဘာရတာ (ထိ) [အတိ + ဘာရ + တာ] အလွန်
လေးလံသည်၏အဖြစ်။ အလွန်လေးလံခြင်း။ သိနေရ
အတိဘာရတာယ အစလော။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အတိဘာရဘရိတ (တိ) [အတိ + ဘာရ + ဘရိတ]
အလွန်လေးလံသောဝန်ဖြင့် ပြည့်သော။ သက-
ဋ္ဌဿ အတိဘာရဘရိတဿ နာဘိယော စ
နေမိယော စ ဖလန္တိ အက္ခော ဘိဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။
၃၂၀။

အတိဘာရိက (တိ) [အတိ + ဘာရ + က] အလွန်
လေးလံသော ဝန်ရှိသော။ အတိဘာရိကော
ဝိဟာရော ပရိပတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅။ အတိဘာရိတော
...။ ဝိ၊ ၂။ ၆၈။

အတိဘာရိတ (တိ) [အတိ + ဘာရ + ဣတ] အတိ-
ဘာရိက-ကြည့်။

အတိဘာရိယ (တိ) [အတိ + ဘာရိယ] အလွန်လေး
သော။ အလွန်ဝန်လေးသော။ ဘာတိကော မေ
အတိဘာရိယံ ကမ္ပံ ကရေတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။
အတိဘာရိယံ ကမ္ပံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။

အတိဘိရုက (တိ) [အတိ + ဘိရုက] အလွန် -
ကြောက်ရွံ့ - ထိတ်လန့် - တတ်သော။ သူ။ ကိမ္ပု-
ရိသာ နာမ အတိဘိရုကာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၉၇။

အတိဘူတိတ (ကြိ၊ ဝိ) [အတိ + ဘူ + တ] အလွန်
စား၍၊ အစားလွန်၍။ ကေစွေ တံယေဝ ဘော-
ဇနံ အတိဘူတိတော ဝိသုစိကာယ မရန္တိ။ မိလိန္ဒ။
၁၅၅။

အတိဘုတ္တ (န) [အတိ + ဘုတ္တ] အလွန်စားခြင်း၊
အစားလွန်ခြင်း။ ဝါတော ခေါ မဟာရာဇ ကုပ္ပ-
မာနော ဒသဝိဓေန ကုပ္ပတိ သီတေန ဥက္ခေန
ဗိသုတ္တယ ပိပါသာယ အတိဘုတ္တေန ဌာနေန
ပဓာနေန အာဓာဝနေန ဥပက္ကမေန ကမ္ပဝိပါ-
ကေန။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၇။ အတိဘုတ္တေန ဘောဇနံ
ဝိသမံ ပရိဏမတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ အစွာသန-
လည်းကြည့်။

အတိဘူမိ (ထိ) [အတိ + ဘူမိ] အလွန်မြင့်သော
အရပ်။ သေသေ (ဂိဇ္ဈေ) သြဟာယ အတိ-
ဘူမိံ ဂန္ဓာ ဝေရုဗ္ဗဝါတမုဒံ ပတော စုဏ္ဏဝိဇ္ဇာ-
ဘာဝံ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၀။

အတိဘေရဝ (တိ) [အတိ + ဘေရဝ] အလွန်
ကြောက်လန့်ဖွယ် ဖြစ်သော။ အလွန်ကြောက်
စရာကောင်းသော။ အတိဘေရဝတ္တာ ကမ္ပဌာ-
နဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၁။

အတိဘောဇန (န) [အတိ + ဘောဇန] အလွန်စား
ခြင်း၊ အစားလွန်ခြင်း။ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တံ
ဂဏ္ဍန္တဿာပိ ထိနမိဒ္ဓံ ပဟိယတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။

အတိဘောတိ (ကြိ) [အတိ + ဘူ + အ + တိ] လွှမ်း
မိုး - နှိပ်စက် - ၏။ လှည့်ဖြား၏။ ဆဟိ ကလာ-
ဟိ တိဘောတိ ဘာဂိနေယျော။ ဇာ၊ ၁။ ၅။
ဆဟိ ကလာဟိ လုဒ္ဓကံ အတိဘောတိ။ ဆဟိ
ကောဌာသေဟိ အဇ္ဈောတ္တရတိ ဝဇ္ဇေတိတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ သဗ္ဗေ ပဉ္စေ အတိ-

ဘောတိ။ ဇာ၊၁။၁၆၀။ ဇာ၊၄။၂။၂၂။ သဗ္ဗေ
သတ္တေ အတိဘောမိ။ အပါ၊၁။၁၆၉။

အတိမညတိ (ကြိ) [အတိ + မန + ယ + တိ]လွန်၍
ထင်မှတ်၏။ အထင်သေး၏။ မထိမဲ့မြင်ပြု၏။
အညေ ပေသလေ ဘိက္ခု။ အတိမညတိ။ သံ၊၁။
၁၈၉။ ဗဟုဿုတော အပ္ပဿုတံ၊ ယော သုတေ-
နာတိမညတိ။ ထေရ၊၂။၄၇။ အပ္ပလာဘောပိ
စေ ဘိက္ခု၊ သလာဘံ နာတိမညတိ။ ဓမ္မ၊၆၆။
သညာတိ အတိမညေတိ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၆။
သညာတိ အတိမညေတိတိ အတ္တဇော ဉာတိမ္ပိ
ဇာတိယာ အတိမညတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၁။ ၁၅၄။
တေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ သတ္တေ အတိမညန္တိ။ ဒီ၊၂။၇။
ကလျာဏံ ဝတ ဘော သက္ခိ၊ အတ္တာနံ အတိမ-
ညသိ။ အံ၊၁။၁၄၈။ အတိမညသိတိ အတိက္က-
မိတွာ မညသိ။အံ၊၄။၂။၁၃။ အဝိသော အတိ-
မညသိ။ဇာ၊၂။၂၂၉။ အတိမညသိ... အဝဇာ-
နာသိ။ ဇာ၊၄။၇။၄၀။ အညေ ပေသလေ ဘိက္ခု။
အတိမညာမိ။ သံ၊၁။၁၈၉။ နေဝ တံ အတိ-
မညာမိ။ ဇာ၊၂။၂၂၉။ အညေသု ရတ္တာ-အတိ-
မညတေ ပတိ။အံ၊၂။၄၆၇။သာ တေန အညာ
မိဇ္ဇကာ အတိမညေယျ။ သံ၊၁။၄၂၆။ သလာဘံ
နာတိမညေယျ။ ဓမ္မ၊၆၆။ လဒ္ဓါ ခဏံ အတိမ-
ညေယျ တမ္ပိ။ ဇာ၊၂။၁၂၅။ သိလဗ္ဗတေန
နာညမတိမညေ။ သုတ္တနိ၊၄၂။ နာတိမညေထ
ကတ္တစိ န ကဉ္စိ။ ခုဒ္ဒက။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀။
နာတိမညေထာတိ န အတိက္ကမိတွာ မညေယျ။
သုတ္တနိ၊၄။၁။၁၈၈။ ဒါဠိနိ မာတိမညိတ္ထော။ဇာ၊
၁။၃၈။ (နိတိ၊ပဒ။၁၆၄။နိတိ၊သုတ္တ။ ၉၃၃-တို့၌
ဒါဠိနိ မာတိမညဂေါ-ဟရိ၏။ မောဂ်၊ နိဿု၊
ဂုဇ-လည်းကြည့်။) သုရစိ အတိမညိတ္ထ။ ဇာ၊
၁။၂၈။ အတိမညိတ္ထာတိ... အတိမညိန္တိ ဣဒံ
အတိက္ကမိတွာ မညနံ န ဇာနာမိ န သရာမိ။ ဇာ၊
၄။၄။၂၀။ န မံတေ အစွမညိသံ။ ဇာ၊၁။၂၄၃။
ပစ္စိမာ ဇနတာ သာလိမံသောဒနံ အတိမညိဿ-
တိ။ဝိ၊၁။၇။ အတိမညိဿတိတိ အဝညာတကရ-
ဏဝသေန အတိက္ကမိတွာ မညိဿတိ၊ လာမကံ

နိဟိနံ ကတွာ မညိဿတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သာရတ္ထ၊၁။၄၃၄။ ပိတရံ အတိမညိဿံ။ ဇာ၊၁။
၂၄၈။ သာမိကံ အတိမညိဿံ။ ပေတ။ ၁၃။
ပေသလာ အတိမညိဿံ။ အပါ၊၂။ ၂၉၄။ အတိ-
မညိသန္တိ အတိက္ကမိတွာ မညိ အဝမညိ။ပေတ၊
၄။၃၆။

အတိမညနာ (ထိ) [အတိ + မန + ယ + ယု]လွန်၍
ထင်မှတ်ခြင်း၊ အထင်သေးခြင်း၊ မထိမဲ့မြင်
ပြုခြင်း။ “သုဒ္ဓေါ”တိ အတိမညနာ နတ္ထိ။
မိလိန္ဒ။၁၂၆။

အတိမညန္တိ (တိ) [အတိ + မန + ယ + အန္တိ]
လွန်၍ ထင်မှတ်သော၊ အထင်သေးသော၊ မထိ
မဲ့မြင်ပြုသော၊သူ။ သာရဓမ္မေန “ကေ ဣမေ”တိ
ပရေ အတိမညန္တော အတိမာနိ။မ၊၄။၁။၁၁၂။
အတိဟိဋ္ဌယာန-လည်းကြည့်။

အတိမညမာန (တိ) [အတိ + မန + ယ + မာန]
လွန်၍ ထင်မှတ်သော၊ အထင်သေးသော၊ မထိ
မဲ့မြင်ပြုသော၊သူ။ ဘိက္ခာစရိယဉ္စ ပန ဗြာဟ္မ-
ဏော ဗြာဟ္မဏဿ သန္နနံ အတိမညမာနော
အကိစ္စကာရီ ဟောတိ။မ၊၂။၃၉။ အတိမည-
မာနောတိ ယော ဘိက္ခာစရိယဝံသံ ဟရိတွာ
သတ္တဇီဝကသိကမ္မဝဏ်ဇာဒီဟိ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ၊
အယံ အတိမညတိ နာမ။ မ၊၄။၃။၂၉၂။ အဝ-
မညမာန-လည်းကြည့်။

အတိမညိတဗ္ဗ (တိ) [အတိ + မန + ယ + တဗ္ဗ]
လွန်၍ ထင်မှတ်အပ် - အထင်သေးအပ် - မထိ
မဲ့မြင်ပြုအပ် - သော၊ ကျော်လွန်အပ်သော။
ဝေရူပေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလေ ဥပေက္ခာ နာတိ-
မညိတဗ္ဗာ။ မ၊၃။၃၀။ ဥပေက္ခာ နာတိမညိ-
တဗ္ဗာတိ ဥပေက္ခာ န အတိက္ကမိတဗ္ဗာ၊
ကတ္တဗ္ဗာ ဇနေတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ မ၊၄။၄။၂၀။
ဥပေက္ခာတိ သကေန ကမ္မေန ပညာယိဿတိတိ
တသ္မိ ပုဂ္ဂလေ အဇ္ဈုပေက္ခဏာ၊ ဥပေက္ခံ အတိ-

မညတိ နာမ တဿ အနာစာရဿ အနဇ္ဈ-
ပေက္ခာတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။

အတိမဋ္ဌာဟက (တိ) [အတိ + မဋ္ဌာဟက။ (မဋ္ဌာ-
ပြာ)] အလွန်သေးငယ်သော၊ အလွန်တိုသော။
အညတရဿ ဘိက္ခုနော အတိမဋ္ဌာဟကံ ဒန္တ-
ကဋ္ဌံ ခါဒန္တဿ ကဏ္ဍေ ဝိလဂ္ဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။
၂၇၉။ အတိမဋ္ဌာဟကန္တိ အတိဗုဒ္ဓကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆။

အတိမတ္တံ (တိ) [အတိ + မတ္တံ] အလွန်မာန်ယစ်
သော။ အတိမတ္တော'သိ သိပေဉ္စန။ ဇာ၊၂။၂၂၉။

အတိမတ္တံ (တိ) [အတိ + မတ္တံ] အတိုင်းအရှည်
ထက်လွန်သော၊ လွန်ကဲသော။ ဓာန်။၄။၁။ မတ္တ-
တော အတိက္ကန္တံ အတိမတ္တံ။ အတိမတ္တာ
ကိရိယာ အတိမတ္တော နရော အတိမတ္တံ ပဒံ။
၎င်း၊ဋ္ဌ၊

အတိမဓရ (တိ) [အတိ + မဓရ] (က) အလွန်
ချိုသာသော။ အတိမဓရော သဒ္ဓေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၁၆။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁-လည်းကြည့်။)
(ခ) အလွန်ချိုသော၊ အလွန် ချိုသော အရာ
ဝတ္ထု။ အတိမဓရံ ဝုစ္စတိ မဓရကပေါ။စူဠနိ။
၂၃၃။ အတိမဓရန္တိ ခိရပါယာသာဒိကံ။၎င်း၊
ဋ္ဌ။၉၃။

အတိမဓရရသ (ပု) [အတိမဓရ + ရသ] (၁)
အလွန် - ချိုမြိန် - ကောင်းမွန် - သော အရ
သာ။ (တိ) (၂) အလွန် - ချိုမြိန် - ကောင်း
မွန် - သော အရသာရှိသော။ တတ္ထဿ ဝဏ္ဏ-
ဂန္ဓသမ္ပန္နံ အတိမဓရရသမေကံ အမ္မပက္ကံ
အာဟရိယိတ္ထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။

အတိမနာပ (တိ) [အတိ + မနာပ] အလွန်နှစ်လို
ဖွယ်ရှိသော။ အတိက္ကဋ္ဌ-ကြည့်။

အတိမနုည (တိ) [အတိ + မနုည] အလွန်စိတ်နှလုံး
ကိုနှစ်သက် စေတတ်သော၊ အလွန် နှစ်သက်ဖွယ်
သော။ ကိသ္မိန္ဒိ ပဒေသေ ကေသဉ္စိ ပုပ္ဖါနံ
အတိမနုညော ဂန္ဓော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။

အတိမနောရမ (တိ) [အတိ + မနောရမ] အလွန်
နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် - ရှိ - ကောင်း - သော၊

အလွန် နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းသော။ မဟန္တေန
ယသေန အတိမနောရမေန သိရိသောဘဂ္ဂေန
နဂရံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။

အတိမနောဟရ (တိ) [အတိ + မနောဟရ]
အလွန် - စိတ်နှလုံးကို - ဆောင်တတ် -
ယူကျွန်းစေတတ် - သော။

အတိမနောဟရကေသကလာပိ (ထိ) [အတိမနော-
ဟရ + ကေသကလာပ + ဤ] အလွန်စိတ်နှလုံး
ကို ယူကျွန်းစေတတ်သော - ဆံပင်အစု - ဆံထုံး -
ရှိသော (မိန်းမ)။ အညတရာ ဂ္ဂုပ္ပဇီဝိနီ ဣတ္ထိ
.... အတိမနောဟရကေသကလာပိ အဟောသိ။
ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၃။

အတိမန္တ (တိ) [အတိ + မန္တ] အလွန်နံ့သော၊
အလွန်နည်းသော။ အဘိက္ကန္တာဒိနံ အနုဒ္ဓ-
တတာယ အတိမန္တော အတိသဏှောတိ ဝေ
ဂုဏမေဝ ဒေါသတော ဒေသေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။
ပဌမော အတိတိက္ခော၊ တတိယော အတိ-
မန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ အတိမန္တာနိ နော သာ-
မဏေရ ပုပ္ဖါနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၉။ မန္တမန္တ-လည်း
ကြည့်။

အတိမဟန္တ (တိ) [အတိ + မဟန္တ။ ထိန္ဒ-အတိ-
မဟန္တ၊ အတိမဟတိ (အတိမဟတ်-သံ)] အလွန်
ကြီးသော။ နာတိမဟန္တံ ကဗဠံ ကရိယာမိတိ
သိက္ခာ ကရဏိယာ။ ဝိ၊၂။၂၅၄။ အတိမဟတိ-
ယော သိမာယော သမ္ပန္နန္တိ စတုယောဇနိကာပိ
ပဉ္စယောဇနိကာပိ ဆယောဇနိကာပိ။ ဝိ၊၃။၁၄၄။

အတိမဟန္တတာ (ထိ) [အတိမဟန္တ + တာ] အလွန်
ကြီးသည်၏အဖြစ်၊ အလွန်ကြီးခြင်း။ ပထဝီ
အတိမဟန္တတာယ နုရောရဂမိဂပက္ခိလသေလ-
ပဗ္ဗတဒုမေ ဓာရေတိ။ မိလိန္တ။ ၂၇၀။

အတိမဟာသာဝဇ္ဇ (တိ) [အတိ + မဟာသာဝဇ္ဇ]
အလွန်ကြီးလေးသောအဖြစ်ရှိသော။ န အညော
ဘိက္ခု လဘေယျာတိ ပန အတိမဟာသာဝဇ္ဇာ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။

အတိမာန (ပု) [အတိ+မာန] အတိမာန၊ အလွန်
ထင်မှတ်ခြင်း၊ အထင်ကြီးခြင်း၊ အလွန်-ထောင်
လွှား-တက်ကြွ-ခြင်း။ (က) သူတပါးတို့ကို
ကျော်လွန်၍ မိမိကိုယ်မိမိ အထင်ကြီးခြင်း၊ ငါ့ဟု-
ထောင်လွှား-တက်ကြွ-သော မာန်။ သူတပါး
တို့ထက်မိမိကသာသည်ဟု ထင်မှတ်ခြင်း။ ကဒရိ-
ယတာ အတိမာနော ဥဿယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၅။
အတိက္ကမိတွာ မညနလက္ခဏော အတိမာနော
စ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ အတိမာနော စ ပါပကော။
မ၊ ၁။ ၁၉။ အဗ္ဘုဏ္ဍတိလက္ခဏော အတိမာနော၊
အတိဝိယ အဟံကာရရသော၊ အဗ္ဘုဗ္ဗမာတ-
ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ (ခ) အမျိုး
ဇာတ်စသည်ကို အမှီပြု၍-အလွန်-တက်ကြွ-
ထောင်လွှား-သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော
မာန်။ အတိမာနော စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသော။
မ၊ ၁။ ၄၄။ ဇာတိအာဒိနိ နိဿယ စိတ္တဿ
ဥပက္ခိဝသေန ပဝတ္တမာနော မာနော၊ အစုန္န-
တိဝသေန အတိမာနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ မာနော
အတိမာနော မာနာတိမာနော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁။
အတိမာနောတိ “ဇာတိအာဒိဟိ မယာ သဒိ-
သော နတ္ထိ”တိ အတိက္ကမိတွာ မညနဝသေန
ဥပဇ္ဇော မာနော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။ (ဂ) သူ
တပါးကိုကျော်လွန်၍ မိမိကိုယ်ကို အမြတ်အား
ဖြင့် ထားသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်သော မာန်၊
သေယျမာန်။ အတိမာနော စ ဩမာနော။
ထေရ၊ ၂။ ၇။ “သေယျာဟမသ္မိ”တိ ပန အညံ
အတိက္ကမိတွာ အတ္တာနံ သေယျတော ဒဟန္တဿ
ပဝတ္တော သေယျမာနော အတိမာနော။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၁၀၉။ (ဃ) အသက်၌ဖြစ်သောမာန်။
ပုရိမမာနဿ ဥပရိမာနော မာနာတိမာနော။
အတိ-သဒ္ဓေါ ဥပရိသဒ္ဓဿ အတ္ထံ ဝဒတိတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂။

အတိမာနပစ္စယ (ပု) [အတိမာန+ပစ္စယ] အတိ-
မာနဟူသောအကြောင်း။ အတ္တာပိ မံ ဥပ-
ဝဒေယျ အတိမာနပစ္စယာ။ မ၊ ၂။ ၂၆။

အဘိဓာန် ၁-၂၆-န-၃-သ

အတိမာနယောဂ (ပု) [အတိမာန + ယောဂ]
အတိမာနနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ အတိမာနိ-ကြည့်။

အတိမာနဟတ (တိ) [အတိမာန+ဟတ] အတိ-
မာနသည် နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ သူ။ အတိ-
မာနဟတော ဗာလော။ ထေရ၊ ၂။ ၇။ အတိမာန-
ဟတော ဗာလောတိ... အတိမာနေန ခက္ကပဟ-
တကုသလာစာရော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။

အတိမာနိတာ (တိ) [အတိမာနိ+တာ] အတိ
မာနိ ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ကျော်လွန်၍ ဖြစ်
သော မာန်။ ဇာတိမဒေါ စ အတိမာနိတာ
စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉။ အတိမာနိတာ စာတိ “အညော
မယာ သဒ္ဓိံ ဇာတိအာဒိဟိ သဒိသော နတ္ထိ”တိ
အတိက္ကမ္မ ပဝတ္တမာနော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၇၂။

အတိမာနိ (တိ) [အတိမာန+ဤ] အဗ္ဘုဏ္ဍတိ-
လက္ခဏော အတိမာနော၊ သော တေဿ
အတ္ထိတိ အတိမာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၆။
အတိမာနိ ရှိသော၊ သူ။ ထဒ္ဓေါ ဟောတိ
အတိမာနိ။ ဒီ၊ ၃။ ၃၇။ ပရေ အတိမာနိ ဘဝိဿန္တိ။
မ၊ ၁။ ၅၂။ မိတ္တဒ္ဓါနော နိက္ကရဏာတိမာနိနော။
သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁၆။ ထဒ္ဓေါ ဟောတိ အတိမာနိတိ
နိဿိနေဟနိက္ကရဏထဒ္ဓလက္ခဏေန ထမ္ဘေန
အတိက္ကမိတွာ မညနလက္ခဏေန အတိမာနေန စ
သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ အတိမာနယော-
ဂေန အတိမာနိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ န အတိမာနိတိ
အနတိမာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀။ ဣမေ သာကိယာ
နာမ ဇာတိ နိဿယ အတိမာနိနော။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၁၄၈။

အတိမာယာဝိ (တိ) [အတိ+မာယာဝိ] အလွန်
လှည့်ပတ်ခြင်းရှိသော၊ အလွန်လှည့်ပတ်တတ်
သော၊ သူ။ မာယာဝိနောတိ အတိမာယာဝိနော။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၆။

အတိမိဋ္ဌ (န) [အတိ+မိဋ္ဌ] များပြားသော-
မစင် - ကျင်ကြီး။

အတိမိဋ္ဌဇ (တိ) [အတိမိဋ္ဌဇ + ဇန + ကိ] များပြားသော မစင်အစဉ်ဖြစ်သော၊ မစင်ပုံကြီး၌ဖြစ်သော။ အတိမိဋ္ဌဇော နာမ သော ဟောတိ မာ.ကဝကော ဝါ မာဏဝိကာ ဝါ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၀။ အတိမိဋ္ဌဇောတိ အတိမိဋ္ဌဇ မဟာဂူထရာသိမ္ပိဇာတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၆-၇။

အတိမုရ (တိ) [အတိ + မုရ] အလွန်စကားများသော၊ အလွန်နှုတ်ကြမ်းသော၊ သူ။ မသံပုရောဟိတော အတိမုရော အပ္ပမတ္တကေပိဝုတ္တေ ဗဟံ ဘဏန္တော မံ ဥပဒ္ဒဓေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၄။ တသ္မိံ ကာလေ ရညော ပုရောဟိတော အတိမုရော ဟောတိ ဗဟုဘာဏိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၃။

အတိမုရတာ (ထိ) [အတိမုရ + တာ] အလွန်စကားများသည်၏ အဖြစ်။ တုမေ အတိမုရတာယ နာဠိမတ္တာ အလေ့ရှိကာ ဂိလန္တာပိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၄။

အတိမုတ္တ (ပု) [အတိ + မုတ္တ။ အတိက္ကန္တော မုတ္တံ သုက္ကဘာဝတော။ အမရ၊ ဗျာချာသုခာဋီ။ ဝိစပ္ပတိ၊ ထောမတိ၌ ‘သုဘဘာဝတော’ ရှိသည်သာထူးသည်။ အတိမုဒံ တနောတိတိ အတိမုတ္တော၊ နိပါတနာ။ ဓာန်ဋီ၊ ၅၇၇။ (အတိမုတ္တသံ) လံသွယ် (ဓာန်ဋီ)၊ ကင်ပွန်း (ဓာန်၊ သုဟောင်း)၊ ဘိန္နယ်၊ ဘိန်းနယ်၊ နွယ်နသံကွင်း (ဓာန်၊ သုသစ်နှင့် အမရ၊ သု)။ အတိမုတ္တာ အသောကာ စ။ အပါ၊ ၁။ ၁၇။ အဇ္ဇနာ အတိမုတ္တာ စ၊ မဟာနာမာ စ ပုပ္ဖိတာ။ အပါ၊ ၁။ ၄၀၅။ အတိမုတ္တာ သတ္တလိကာ၊ နာဂါ သာလာ စ ပုပ္ဖိတာ။ အပါ၊ ၁။ ၄၂၄။ အတိမုတ္တက-ကြည့်။

အတိမုတ္တက (ပု) [အတိ + မုတ္တ + က။ အတိသယေန မုတ္တံ ဝိတ္တာရော အဿ။ ဝိစပ္ပတိနှင့် ထောမ။ အတိဗမုစ္စတိ ဒါဟပိတ္တမနေနာတိ အတိမုတ္တကော။ ဓာန်ဋီ၊ ၅၇၅။ (အတိမုတ္တကသံ) စစ်ကြီး (ဓာန်၊ သုဟောင်း၊ သစ်) တည်ပင်၊

လံဘူး (စူဠဝါ၊ နိဿယ)၊ ကင်ပွန်း (ဇာတ်နိဿယ၊ ပြည်)။ အတိမုတ္တကံ သတ္တလိယောထိကဉ္စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဝဿိကမာလံ ဝါ အတိမုတ္တကမာလံ ဝါ လဘိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၆။ မ၊ ၁။ ၃၈။ စမ္မကယူထိကာတိမုတ္တက။ မိလိန္ဒ၊ ၃၂။ “အတိမုတ္တကာဒိလတာမဏ္ဍပေါ “မဏ္ဍလမာဋ္ဌော” တိ အပရေ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၂။ (ဆိုခဲ့ပြီး ပါဠိနှင့် ဌ-တို့ကို ထောက်လျှင် အတိမုတ္တကသည် နွယ်မျိုး ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ သက္ကတကျမ်းတို့တွင် အမရကောသ (၁၄၊ ၂၊ ၇၂) ၌ အတိမုတ္တနှင့် အတိမုတ္တက-တို့ကို ဓာန်-အတူပင် ဆိုသည်။ ဝိစပ္ပတိနှင့် ထောမ-တို့၌ကား အတိမုတ္တသဒ္ဓါသည် အခြား (သစ်ပင် မဟုတ်သော) အနက်များအပြင် မာဓဝိလတာနှင့် တိနိသရက္ခ ၂-နက် ဟောဟု ဆို၍ အတိမုတ္တကသဒ္ဓါသည် တိန္ဒြကရက္ခနှင့် တာလရက္ခ ၂-နက် ဟောဟု ဆိုသည်။ မေဒိနိကောသဒ္ဓါလည်း “အတိမုတ္တော တု နိဿဂေါ ဝါသန္တံ တိနိသေပိ စ” ဟု ဆိုသည်။ အနေကတ္တသင်္ဂဟ အဘိဓာန်၌လည်း “အတိမုတ္တော တု နိက္ကလေ၊ ဝါသန္တိကာယံ တိနိသေ” ဟုပင် ဆိုသည်။ သဒ္ဓကပ္ပဒ္ဓါမ-၌ကား အတိမုတ္တက-သည် တိနိသရက္ခ (အမရအလို)၊ တိန္ဒြကရက္ခနှင့် ပုပ္ဖရက္ခဝိသေသ ၃-နက် ဟောဟု ဆိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့ပြီး ပါဠိနှင့် သက္ကတကျမ်းတို့ကို ညှိ၍ ယူလျှင် ပါဠိ၌ အတိမုတ္တ၊ အတိမုတ္တက သဒ္ဓါ ၂ ခုလုံးသည်ပင် ဘိန္နယ်နှင့် စစ်ကြီး ၂-နက်ဟောဟု ယူသင့်သည်။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇-လည်းကြည့်။)

အတိမုတ္တကမာလာ (ထိ) [အတိမုတ္တက + မာလာ] စစ်ကြီးပွင့်၊ စစ်ကြီးပန်း၊ တည်ပင်ပွင့်၊ လံဘူးပန်း။ ဝဿိကမာလံ ဝါ အတိမုတ္တကမာလံ ဝါ လဘိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၆။ မ၊ ၁။ ၃၈။ (အမိမုတ္တကမာလာ။ အံ၊ ၃။ ၁၀၅။)

အတိမုတ္တကသုသာန (န) [အတိမုတ္တက + သုသာန] အတိမုတ္တက အမည်ရှိသောသုသာန်။ အတိ-

မုတ္တကသုသာနတော ဟိဿ ပုဏ္ဏဒါသိယာ ပါရု-
ပိတော....။ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၆၆။ စာရိကံ စရန္တာ ဗာရာ-
ဏသိံ ပတော အတိမုတ္တကသုသာနေ ဝသိံသု။
ဇာ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၈။ (အဓိမုတ္တိကသုသာန၊ သျှာ။ အဓိ-
မုတ္တကသုသာနက-မူကွ။)

အတိမုဒုက (တိ) [အတိ+မုဒုက] အလွန်-
နူးညံ့ - ပြောပျောင်း - သော၊ သူ။ ရာဇာ အတိ-
မုဒုကော၊ အပေနေဝ ဗလဝါဟနေန သက္ကာ
ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ ဂဏိတုံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၈။ ဣမေ
ဒေဝံ အတိမုဒုကော။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅၉။

အတိမုဋ္ဌ (တိ) [အတိ+မုဋ္ဌ] အလွန် - တွေဝေ -
မိန်းမော - သော၊ သူ။ မောမူဟောတိ အတိ-
မုဋ္ဌော။ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၆၂။

အတိမောဒတိ (ကြိ) [အတိ+မုဒ+အ+တိ]
အလွန်-ဝမ်းမြောက် - မွေ့လျော် - ၏။ ကာလံ
ကတွာ ဣဒါနိ ပရလောကေပိ အတိမောဒတိ-
ယေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၈၅။

အတိမောဟ (ပု) [အတိ+မောဟ] အလွန်
တွေဝေခြင်း။ အတိမောဟေန အနယံ အာပဇ္ဇတိ။
မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိယက္ခ (ပု) [အတိ+ယက္ခ] (၁) ဘုတ်အတတ်
ကို တတ်သောသူ၊ ပယောဂဆရာ၊ မှော်ဆရာ။
(၂) (ထိ) နတ်ဝင်မ၊ နတ်ကတော်၊ မှော်က
တော်။ အတိယက္ခာ ဝဿဝရာ၊ ဣတ္တာဂါရာ စ
ရာဇိနော။ ဇာ၊ ၂၊ ၂၊ ၂၃။ အတိယက္ခာတိ ဘူတ-
ဝိဇ္ဇာ ဣက္ခဏိကာပိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၂။

အတိယာစက (တိ) [အတိ+ယာစက] အလွန်
တောင်းသော၊ အထပ်ထပ်တောင်းသော၊ ကာ
လ-ပမာဏ-ကို လွန်၍ တောင်းသော၊ သူ။ တံ
တေ န ဒဿိ အတိယာစကောသိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၂။
ဇာ၊ ၁၊ ၇၁-၇၂။ အတိယာစကောသိတိ အတိ-
ဝိယ ယာစကော အသိ။ ပုနပျုနံ ယာစသိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၂။ အတိယာစကော-

သိတိ ကာလဉ္စ ပမာဏဉ္စ အတိက္ကမိတွာ အဇ္ဇ....
အတိက္ကမ ယာစကောသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၀။

အတိယာစနက (တိ) [အတိ+ယာစ+ယု။ က-
လာ။] အလွန်တောင်းတတ်သော၊ အလွန်
တောင်းလေ့ရှိသော၊ သူ။ အသန္တဝိဿာသိ စ
ဟောတိ.... အတိယာစနကော စ။ အံ၊ ၂၊ ၁၂၀။

အတိယာစနာ (ထိ) [အတိ+ယာစနာ] အလွန်
တောင်းခြင်း၊ ပမာဏကို လွန်၍တောင်းခြင်း။
ဝိဒေဿော ဟောတိ အတိယာစနာယ။ ဝိ၊ ၁၊
၂၂၂။ ဇာ၊ ၁၊ ၇၂။

အတိယာတိ (ကြိ) [အတိ+ယာ+အ+တိ] လွန်၍
သွား၏။ ဘဂဝတော အတိက္ကမန္တိတိ ဘဂ-
ဝတော သဝနဝိသယေ တံ တံ မုခါရဋ္ဌံ ဝဒန္တာ
အတိယန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၉။ အစွယာသိ အာရု-
သော ဝိသာခ ပဉ္စ၊ နာသက္ခိ ပဉ္စာနံ ပရိယန္တိ
ဂဟေတုံ။ မ၊ ၁၊ ၃၇၉။ (ဤပါဠိကို ကိုးသော
အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၉-၇၉၅ ကား 'အစွသရာ ရှိသည်။ အတိ-
သရတိ-ကြည့်။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅၁-၅၅၅ ကား အစွယာ-
သိ-ဟုင်ရှိသည်။) အစွယာသိတိ ဧတ္ထ ပဉ္စ
အတိက္ကမိတွာ ဂတောသိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄၊ ၂၊
၂၆၈။ (သံ၊ ၂၊ ၁၅၄။ သံ၊ ၃၊ ၁၉၂-တို့လည်း
ကြည့်။)

အတိယာတုံ (ကြိဝိ) [အတိ+ယာ+တုံ] အတွင်း
သို့ ပြန်၍ဝင်ခြင်းငှါ။ တသ္မိံ ဘိက္ခဝေ သမယေ
ရညော န ဖာသု ဟောတိ အတိယာတုံ ဝါ
နိယျာတုံ ဝါ ပစ္စန္တိမေ ဝါ ဇနပဒေ အနုသညာ-
တုံ။ အံ၊ ၁၊ ၆၉။ အတိယာတုန္တိ ဗဟိဒ္ဓါ ဇနပဒ-
စာရိကံ စရိတွာ ဣစ္စိတိစ္စိတက္ခဏေ အန္တော-
နဂရံ ပဝိသိတုံ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၄။ အတိယာတုန္တိ
အန္တော ယာတုံ၊ ဂန္တံ ပဝိသိတုန္တိ အတ္ထော။
အံ၊ ၃၊ ၂၊ ၃၉။

အတိရစ္ဆာနကထာ (ထိ) [န+တိရစ္ဆာနကထာ]
မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ နတ်ရွာတို့မှ-ဖိလာမဖြစ်သော-
အချည်းနှီးမဖြစ်သော - စကား။

အတိရစ္ဆာနကထိက (တိ) [န + တိရစ္ဆာနကထာ + ဣက] မင်္ဂုလံ၊ နိဗ္ဗာန်၊ နတ်ရွာတို့မှ ဖိလာဖြစ်သော - အချည်းနှီးသော - စကားကို မပြောဆိုသောသူ။ အနာနာကထိကေန ဘဝိတဗွံ အတိရစ္ဆာနကထိကေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇။ အနာနာကထိကော ဟောတိ အတိရစ္ဆာနကထိကော။ အံ၊ ၃။ ၅။ အတိရစ္ဆာနကထိကေနာတိ ဒိဋ္ဌသုတမုတမ္ပိ ရာဇကထာဒိကံ တိရစ္ဆာနကထံ အကထေန္တေန။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၅။ အတိရစ္ဆာနကထိကောတိ နာနာဝိမံ တိရစ္ဆာနကထံ န ကထေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။

အတိရစ္ဆာနဂါမိ (တိ) [န + တိရစ္ဆာန + ဂမု + ဣ] တိရစ္ဆာန်ဘုံသို့ - မသွား - မလား - မရောက် - သော၊ အပါယ်လေးဘုံသို့ - မလား - မရောက် - သော၊ သူ။ သဗ္ဗေ သောတသမာပန္နာ၊ အတိရစ္ဆာန ဂါမိနော။ သံ၊ ၁။ ၁၅၆။ အတိရစ္ဆာနဂါမိနောတိ ဒေသနာမတ္တမေဘံ၊ အဝိနိပါတဓမ္မာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။

အတိရဇိတ (တိ) [အတိ + ရဇိတ] အလွန်ဆိုးအပ်သော။

အတိရဇိတတ္ထ (န) [အတိရဇိတ + တ္ထ] အလွန်ဆိုးအပ်သည်၏အဖြစ်။ အတိရဇိတတ္ထာ ထဒ္ဒံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၀၈။

အတိရတနဘာရ (ပု) [အတိ + ရတနဘာရ] လွန်ကဲသောရတနာတည်းဟူသောဝန်၊ ရတနာတည်းဟူသော အလွန်လေးလံသောဝန်။ ကိံ နုခေါ မဟာရာဇ အတိရတနဘာရေန သကဋ္ဌံ ဘိဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၂။

အတိရတ္တိ (ထိ) [အတိ + ရတ္တိ] သန်းခေါင်ကျော်၊ သန်းလွဲ။ ကဒါစိ အတိရတ္တိံ ဝဿတိ၊ ကဒါစိ အရုဏ္ဏမနေ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၁။ သော အတိရတ္တိံ ဝါ ဝဿတိ အတိဘာတေ ဝါ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ အတိဒိဝါလည်းကြည့်။

အတိရမဏိယ (တိ) [အတိ + ရမဏိယ] အလွန်မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော။ ဥတ္တမပုရိသံနံ ဥပ္ပတ္တိ-

ဘူမိ ဥတ္တမဒိပေါ အတိရမဏိယော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။

အတိရသက (တိ) [အတိ + ရသ + က] အလွန်အရသာရှိသော။

အတိရသကပူဝ (ပု) [အတိရသက + ပူဝ] အလွန်အရသာရှိသောမျှ၊ ပျား၊ တင်လဲတို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောမျှ၊ ပျားမွှဲဆုပ်၊ ပျားမွှဲလုံး။ မဟာဘိသင်္ခါရိကေန အတိရသကပူဝေန ပတ္တံ ပူရေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၇။ တသ္မိံ ဃရေ အတိရသကပူဝေ ပစိံသု။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၀၆။ မဓုဂေါဠက (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄) လည်းကြည့်။

အတိရသကပူဝသဏ္ဌာနမုခိ (ထိ) [အတိရသကပူဝ + သဏ္ဌာန + မုခ + ဣ] ပျားမွှဲလုံး သဏ္ဌာန်မျက်နှာရှိသောသူ၊ (ဘိလူးမ)။ အညံ အတ္တနာသဒိသိံ အတိရသကပူဝသဏ္ဌာနမုခိံ ယက္ခိနိံ အဂ္ဂမဟေသိံ ကတွာ ရဇ္ဇံ ကာရေဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၁။

အတိရသဘေသဇ္ဇ (န) [အတိရသ + ဘေသဇ္ဇ] အလွန်အရသာရှိသောဆေး။ ဘဒ္ဒေ ဣဒံ အတိရသဘေသဇ္ဇံ ကုတော လတိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၇။

အတိရဿ (တိ) [အတိ + ရဿ] အလွန်တို - အလွန်နိမ့် - အလွန်ပူ - သော၊ သူ။ အတိဒိဿံ အတိရဿံ အတိကဏ္ဍံ အစ္စောဒါတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။ နာတိဿာ နာတိရဿာ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၃။ မ၊ ၃။ ၂၁၃။ ဝိမာန၊ ၉၃။ နေဝါတိဒိဿော န ပနာတိရဿော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄။

အတိရာဂ (ပု) [အတိ + ရနိ + ဣ] အလွန် တပ်မက်ခြင်း။ အတိရာဂေန ဥပ္ပတ္တကော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိရာဇ (ပု) [အတိ + ရာဇ] သာလွန် - ထူးကဲ - မြင့်မြတ် - သော မင်း။ ရာဇနံ အတိရာဇာ ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ မဟာရာဇနမ္ပိ အတိရာဇာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။

အတိရဏုမာရ (ပု) [အတိ+ရဏုမာရ] သာ
လွန်-ထူးကဲ-မြင့်မြတ်-သော မင်းသား။
ယထာ စ ဧကေတော သန္တိပတိတေသု ဗဟူသု
ရာဇကုမာရေသု စေဝ ဒေဝေသု စ ယော
ဇာတိဘောဂယသဏ္ဌဿသိယာဒိသမ္ပတ္တိဟိ အတိ-
ရဏုမာရော ဧဝံ ဝိသေသဝန္တတရော စ
ရာဇကုမာရော၊ သော အတိရဏုမာရောတိ
ဝုစ္စတိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။

အတိရိတ္တ (တိ) [အတိ+ရိစ+တ။ အတိရဏု
ရိစတိ ဂစ္ဆတိတိ အတိရိတ္တံ။ ပါစိတိ၊ ယော၊
၁။၆၂။ (အတိရိတ္တ-သံ)] ကြွင်း-ပို-
သော၊ ကြွင်းသော-ပိုသော-ဘောဇဉ်စသည်။
အတိရိတ် ဝိနည်းကံ ပြုအပ်သော ဘောဇဉ်၊
(ဆွမ်းစားနေစဉ် လာရောက် ထည့်စွက်သော
ဘောဇဉ်ကို ဘော်ပြီ တန်ပြီဟု မြစ်မိ-ပဝါရိတ်
ပြုမိ-၍ ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းသည် ထိုဆွမ်း
ကိုဆက်လက်၍စားနိုင်ရန် “အတိရိတ္တံ ကရောထ
ဘန္တေ” ဟုဆိုရာ ဂိနသုံးရိုက်ကတဖန် “အလမေတံ
သဗ္ဗံ” ဟု ပြန်၍ ဆိုအပ်သော ဘောဇဉ်ကို
“အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုအပ်သော ဘောဇဉ်” ဟု
ခေါ်သည်။ အနုတိရိတ္တံ ပဝါရိတ-တိလည်း
ကြည့်။) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ဂိလာနဿ စ
အဂိလာနဿ စ အတိရိတ္တံ ဘူတိတုံ။ ဝိ၊၂။၁၁။
၁၁။ အဋ္ဌ အတိရိတ္တာ။ ဝိ၊၅။၂၄၄။ အနုတိ-
ရိတ္တ-လည်းကြည့်။

အတိရိတ္တတာ (ထိ) [အတိရိတ္တ+တာ]ကြွင်းသည်
- ပိုသည်-၏ အဖြစ်။ ကြွင်းကျန်-ပိုလွန်-
ခြင်း။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ပဋိသာရိ စ၊ အတ္ထိ ပဒါတိရိတ္တ-
တာ။ဝိ၊၄။၈။

အတိရိတ္တဘောဇန (န) [အတိရိတ္တ+ဘောဇန]
အကြွင်းအကျန် - အပိုအမိ - ဖြစ်သော ဘော
ဇဉ်။ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုအပ်ပြီးသော ဘော
ဇဉ်။ ဂဏဘောဇနံ ပရမုရဘောဇနံ အတိရိတ္တ-
ဘောဇနံ။ အဘိ၊က။၄၀။

အတိရိတ္တသညာ (သံ) [အတိရိတ္တ + သညာ]အတိ
ရိတ်ဝိနည်းကံပြုပြီးဟု မှတ်ထင်ခြင်း။ အနုတိ-
ရိတ္တေ အတိရိတ္တသညာယ။မိလိန္ဒ၊၂၅၈။

အတိရိတ္တသညီ (တိ) [အတိရိတ္တသညာ+ညီ]
အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုပြီးဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။
အနုတိရိတ္တေ အတိရိတ္တသညီ ခါဒနီယံ ဝါ
ဘောဇနီယံ ဝါ ခါဒတိ ဝါ ဘူတိ ဝါ။ ဝိ၊၂။၁၁။

အတိရိဝံ (ဗျ) [အတိ+ဣဇာရ-လာ] အလွန်
လျင်။ ကံ သုနာမဇ္ဇ ဝေဒိယကော ပဗ္ဗဘော
အတိရိဝံ ဩဘာသဇာတော။ ဒီ၊၂။၂၁၂။ ဒုဿံ
ဂဟေတွာ အတိရိဝံ ထောမယန္တေ။ သုတ္တနိ။
၃၈၅။

အတိရုစိရ (န) [အတိ + ရုစိရ] အလွန်တင့်တယ်
သော၊ ဒေလွန်သွန်းတောက်ပသော။

အတိရုစိရသုဂ္ဂုဒဿနေယျ (တိ) [အတိရုစိရ +
သုဂ္ဂု + ဒဿနေယျ] အလွန် နှစ်သက်ဖွယ်
လှပတင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ်ရှိသော။ အတိရုစိရ-
သုဂ္ဂုဒဿနေယျ။ ဒီ၊၃။၁၂၅။ အတိရုစိရသု-
ဂ္ဂုဒဿနေယျန္တိ အတိရုစိရဉ္စ သုပါသာဒိကံ၊
သုဂ္ဂု စ သုဋ္ဌ၊ ဆေကံ၊ဒဿနေယျဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗယုတ္တံ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။ အတိရုစိရန္တိ အတိဝိယ ရုစိရ-
ကတံ၊ တံ ပန ပဿန္တာနံ ပဿာဒါဇဟန္တိ အာဟ
“သုပါသာဒိကံ”န္တိ။ သုဋ္ဌ၊ ဆေကန္တိ အတိဝိယ
သန္တရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁။ ဓာနံ၊၆၉၃လည်း
ကြည့်။

အတိရဏု (တိ) [အတိ + ရိစ + ဣ] လွန်သော၊
ပိုလွန်သော၊ သာလွန်သော။ ယော ပန ဘိက္ခု
သုဂတစိဝဗ္ဗမာဏံ စိဝရံ ကာရာပေယျ အတိ-
ရဏု ဝါ။ဝိ၊၂။၂၂၅။ဘိက္ခု သန္တပတိ သု စတ္တာ-
ရော ဝါ အတိရဏု ဝါ။ဝိ၊၃။၁၂၇။ သမဏော
ဂေါတမော အတိရဏု ဉာဏဒဿနံ ပညပေတိ။
ဒီ၊၃။၁၁၀။ အတိရဏု ခေါ ပနိမဿ ဘော-
တော သတ္တုနော န နဂ္ဂိယံ...။မ၊၂။၁၈၃။လဒ္ဓါ
သတသဟဿာနိ၊ အတိရဏုနိ ဝိသတိ။ ဇာ၊
၁။၂၀၁။ လောကေန အတိရဏုတိ လော-

ကုတ္တရာ။ပဋိသံ။ ၃၄၉။ လောကေန အတိရေ-
ကာတိ လောကတော အဓိကဘူတာ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၂၆။သော တေန အတိရေကော ဟောတိ။
ပဋိသံ။၃၀။ အတိရေကော ဟောတိတိ အတိ-
ရိတ္တော ဟောတိ၊ အတိရေကယောဂတော ဝါ
“အတိရေကော”တိ ဝုတ္တော။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။

အတိရေကအဋ္ဌမာသ (ပု) [အတိရေက + အဋ္ဌ-
မာသ] ၈-လထက်အလွန်။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိရေကအနုတေယျ (တိ) [အတိရေက + အနု-
တေယျ] ၂-ခုခွဲထက်-လွန်သော-ပိုလွန်သော။

အတိရေကအနုတေယျကံသ (ပု) [အတိရေက +
အနုတေယျကံသ] ၂-ကံသခွဲ - ၁၀-အသပြာ-
ထက် အလွန်။

အတိရေကအနုတေယျကံသပရမ (တိ) [အတိ-
ရေကအနုတေယျကံသ + ပရမ] ၂-ကံသခွဲ -
၁၀-အသပြာ-ထက်လွန်သော ပမာဏရှိသော-
ထက်ပိုလွန်၍ ထိုက်တန်သော။ ဣဒံ မေ အယျေ
လဟုပါဝရဏံ အတိရေကအနုတေယျကံသပရမံ
စေတပိတံ နိဿဂ္ဂိယံ။ဝိ၊၂။၃၃၇။ အတိရေက-
အနုတေယျကံသပရမံ လဟုပါဝရဏံ စေတ-
ပေန္တိယာ။ဝိ၊၅။၁၀၅။

အတိရေကကေသံဝစ္ဆရ (ပု၊န) [အတိရေက +
ကေသံဝစ္ဆရ] တနှစ်ထက် အလွန်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိရေကကောဒသမာသ (ပု) [အတိရေက +
ကောဒသမာသ] ၁၁-လထက် အလွန်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၂။

အတိရေကကောဒသမာသပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိ-
ရေကကောဒသမာသ + ပဋိစ္ဆန္တ] ၁၁-လထက်
အလွန် ပုံးလွမ်းထားအပ်သော။ အတိရေက-
ကောဒသမာသပဋိစ္ဆန္တံ ဧဝံ ယောဇနာ ကာ-
တဗ္ဗာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိရေကကာရဏ (န) [အတိရေက + ကာရဏ]
(၁) လွန်ကဲသော - အကြောင်း -

အထောက်အထား - အကိုးအကား။ ရှေးရှေး
သော သုတ္တ၊သုတ္တာနုလောမစသော အထောက်
အထား။(၂)မြောက်မြားစွာသောအကြောင်း-
အထောက်အထား - အကိုးအကား။ ကပ္ပိယာ-
ကပ္ပိယာဒိဝိနိစ္ဆယေ ဥပ္ပန္နေ ယော သုတ္တသုတ္တာ-
နုလောမအာစရိယဝါဒအတ္တနောမတိသု အတိ-
ရေကကာရဏံ လဘတိ၊ တဿ ဝါဒေ ဌာတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၈။ အတိရေကကာရဏံ လဘတိတိ
တ္ထေ သုတ္တာဒိသု ပုရိမံ ပုရိမံ အတိရေကကာရဏံ
နာမ၊ ယော ဝါ သုတ္တာဒိသု စတုသု ဗဟုတရံ
ကာရဏံ လဘတိ၊ သော အတိရေကကာရဏံ
လဘတိ နာမ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၈။ အတိရေက-
ကာရဏန္တိ သုတ္တာဒိသု ပုရိမံ ပုရိမံ အတိရေက-
ကာရဏံ နာမ၊ ဗဟုကာရဏံ ဝါ။ ဝိမတိ၊
၁။၁၂၄။

အတိရေကဂါဝုတ (န) [အတိရေက + ဂါဝုတ]
တဂါဝုတ်ထက် ကျော်လွန်သောနေရာ။ သစေ
အတိရေကဂါဝုတေ ဂါမော အတ္ထိ၊ တံ ဒိဝသံ
ဂစ္ဆန္တော ကိလမန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၉။

အတိရေကစတုက္ကံသ (ပု) [အတိရေက + စတုက္ကံ-
သ] ၄-ကံသ - ၁၆-အသပြာ - ထက် အလွန်။

အတိရေကစတုက္ကံသပရမ (န) [အတိရေက-
စတုက္ကံသ + ပရမ] ၄-ကံသ - ၁၆-အသပြာ -
ထက် လွန်သော ပမာဏရှိသော - ထက် ပိုလွန်၍
ထိုက်တန်သော။ ဣဒံ မေ အယျေ ဂရုပါဝရဏံ
အတိရေကစတုက္ကံသပရမံ စေတပိတံ နိဿဂ္ဂိယံ။
ဝိ၊၂။၃၃၆။ အတိရေကစတုက္ကံသပရမံ ဂရုပါ-
ဝရဏံ.....။ ဝိ၊၅။၁၀၅။

အတိရေကစတုမာသ (ပု) [အတိရေက + စတုမာ-
သ] ၄-လထက်အလွန်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိရေကစတုသံဝစ္ဆရ (ပု၊န) [အတိရေက +
စတုသံဝစ္ဆရ] ၄-နှစ်ထက်အလွန်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိရေကစာတုမာသ (ပု) [အတိရေက + စာတု-
မာသ] ၄-လထက် အလွန်။ ယောပိ ပံသုပုဉ္ဇော ဝါ
မတ္တိကာပုဉ္ဇော ဝါ အတိရေကစာတုမာသံ ဩဝ-
ဋ္ဌော။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀။

အတိရေကစာတုမာသနိဝိဋ္ဌ (တိ) [အတိရေက-
စာတုမာသ + နိဝိဋ္ဌ] ၄-လထက်လွန်၍ နေဘူး
သော။ ယောပိ သတ္တော အတိရေကစာတုမာ-
သနိဝိဋ္ဌော။ ဝိ၊ ၁။ ၅၆။

အတိရေကစိဝရ (န) [အတိရေက + စိဝရ] အတိ-
ရေကသင်္ကန်း၊ အပိုအလွန်ဖြစ်သော သင်္ကန်း၊
အဓိဋ္ဌာန်ဝိကပ္ပနာ ပြုထားသောသင်္ကန်းမှ ပိုလွန်
သောသင်္ကန်း။ ယော ပန ဘိက္ခု အတိရေက-
စိဝရံ ဓာရေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၄။ အတိရေကစိဝရံ
နာမ အနဓိဋ္ဌိတံ အဝိကပ္ပိတံ။ ၎င်း။ ၂၉၅။ န
ဘိက္ခဝေ အတိရေကစိဝရံ ဓာရေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။
၄၀၂။ အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိတေသု အပရိယာပန္နတ္တာ
အတိရေကံ စိဝရန္တိ အတိရေကစိဝရံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂၂။

အတိရေကဆက္ခတ္တံ (ဗျ) [အတိရေက + ဆက္ခတ္တံ]
၆-ကြိမ်ထက် အလွန်။ အတိရေကတိက္ခတ္တံ
စောဒနာယ အတိရေကဆက္ခတ္တံ ဌာနေန....။
ဝိ၊ ၁။ ၃၂၇။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆။

အတိရေကဆပ္ပဝါစာ (ထိ) [အတိရေက + ဆ-
ပ္ပဝါစာ] ၅-ခွန်း - ၆-ခွန်း - ထက်လွန်သော
စကား။ အတိရေကဆပ္ပဝါစာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄။

အတိရေကဆဗ္ဗဿ (န) [အတိရေက + ဆဗ္ဗဿ]
၆-နှစ်ထက်အလွန်။ အတိရေကဆဗ္ဗဿာနိ က-
ရေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၆။

အတိရေကဆမာသ (ပု) [အတိရေက + ဆမာသ]
၆-လထက်အလွန်။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄။ ၂။

အတိရေကဆာရတ္တံ (န) [အတိရေက + ဆာရတ္တံ]
၆-ညဉ့်ထက် အလွန်။ အတိရေကဆာရတ္တံ ဝိပု-

ဝသန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၇။ အတိရေကဆာရတ္တံ ဝိပု-
ဝသန္တဿ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။

အတိရေကဇာတ (တိ) [အတိရေက + ဇာတ]
အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ပိုလွန်သော။ ကေသိမ္ပိ
ဓမ္မဝါဒိမ္ပိ အတိရေကဇာတေ “သုဂ္ဂဟိတာ
သလာကာယော”တိ သာဝေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃။

အတိရေကတရ (တိ) [အတိရေက + တရ] လွန်သည်
ထက် လွန်သော၊ သာ၍ လွန်ကဲသော၊ သာ၍
များပြားသော။ အတိရေကတရော စေဝ ဝိသေ-
သဝန္တတရော စ ဒေဝေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ကေ-
ကဿ ပဋ္ဌရိတအဿုနိ စတူဟိ မဟာ-
သမုဒ္ဒေဟိ အတိရေကတရဏေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။
နာဂရာဇာ အတိရေကတရံ တုဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၂၂။

အတိရေကတရပည (တိ) [အတိရေကတရ +
ပညာ] သာ၍လွန်ကဲသော ပညာရှိသော၊ သူ။
တေဟိ ကိရ ပဏ္ဍိတေဟိ အတိရေကတရပညာ
ပဉ္စာလရညော မာတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၄၃။

အတိရေကတရဝဏ္ဏ (တိ) [အတိရေကတရ + ဝဏ္ဏ]
သာ၍လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသော၊ သူ။ အတိ-
ရေကတရဝဏ္ဏာ ဘဝေယျာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။

အတိရေကတာ (ထိ) [အတိရေက + တာ] လွန်ကဲ
သည်၏အဖြစ်၊ လွန်ကဲခြင်း။ အတ္ထိ ဗုဒ္ဓါနံ
ဗုဒ္ဓေဟိ ဟိနာတိရေကတာတိ ? အာမန္တာ။
အဘိ၊ က။ ၄၃၉။

အတိရေကတိက္ခတ္တံ (ဗျ) [အတိရေက + တိက္ခတ္တံ]
၃-ကြိမ်ထက်အလွန်။ အတိရေကဆက္ခတ္တံကြည့်။

အတိရေကတိယောဇန (န) [အတိရေက + တိ-
ယောဇန] ၃-ယူဇနာထက်အလွန်။ ကိဝ ဒူရေ
ပန တံ အာဝုသော ဣမာနိ ငွေကလောမာနိ
အာဟရိတိ ? အတိရေကတိယောဇနံ အာရ-

သောတိ။ဝိ၊၁။၃၄၀။ အတိရေကတိယောဇနေ
အတိရေကသညိ အတိက္ကာမေတိ။ဝိ၊၁။၃၄၁။

အတိရေကတိရတ္တ (န) [အတိရေက + တိရတ္တ]
၃-ညဉ့်ထက်အလွန်။ သေနံ ဂန္ဓာ အတိရေက-
တိရတ္တံ သေနာယ ဝသန္တိ။ဝိ၊၂။၁၄၁။ အတိ-
ရေကတိရတ္တေ အတိရေကသညိ သေနာယ
ဝသတိ။ဝိ၊၂။၁၄၂။

အတိရေကတိသံဝစ္ဆရ (ပု၊န) [အတိရေက + တိသံ-
ဝစ္ဆရ] ၃-နှစ်ထက်အလွန်။ဝိ၊၄။၄၂။

အတိရေကတေမာသ (ပု) [အတိရေက + တေမာ-
သ] ၃-လထက်အလွန်။

အတိရေကတေမာသပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေက-
တေမာသ + ပဋိစ္ဆန္တ] ၃-လထက်အလွန်ဖုံးလွှမ်း
ထားအပ်သော။ အတိရေကတေမာသပဋိစ္ဆန္တ။
ဝိ၊၄။၄၂။

အတိရေကဒသမာသ (ပု) [အတိရေက + ဒသမာ-
သ] ၁၀-လထက်အလွန်။ဝိ၊၄။၄၂။

အတိရေကဒသဝဂ္ဂ (တိ) [အတိရေက + ဒသဝဂ္ဂ]
၁၀-ယောက်စုထက်ပိုလွန်သော။ အနုဇာနာမံ
ဘိက္ခဝေ ဒသဝဂ္ဂေန ဝါ အတိရေကဒသဝဂ္ဂေန
ဝါ ဂဏေန ဥပသမ္မာဒေတုံ။ ဝိ၊၃။၇၄။

အတိရေကဒသဝဿ (တိ) [အတိရေက + ဒသ-
ဝဿ] ၁၀-နှစ်-၁၀-ဝါ-ထက်အလွန်ရှိသော။သု။
ဒသဝဿော ဝါ ဟောတိ အတိရေကဒသ-
ဝဿော ဝါ။ ဝိ၊၃။၉၄။ ဝိ၊၅။၂၃၇၊၂၃၈။

အတိရေကဒိရတ္တတိရတ္တ (န) [အတိရေက + ဒိရတ္တ-
တိရတ္တ] ၂-ညဉ့်၊ ၃-ညဉ့်ထက်အလွန်။ ဥတ္တရိ-
ဒိရတ္တတိရတ္တန္တိ အတိရေကဒိရတ္တတိရတ္တံ။ ဝိ၊၂။
၂၈။

အတိရေကဒ္ဓမာသ (ပု) [အတိရေက + ဒ္ဓမာသ]
လခွဲထက် - အလွန် - လွန်သော။ အတိရေကဒ္ဓ-
မာသေ သေသေ ဂိမ္မာနေ ကတွာ နိဝါသေတိ။

နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊၁။၃၆၅။ အတိရေကဒ္ဓ-
မာသေ ဦးနကသညိ။ဝိ၊၂။၁၅၈။

အတိရေကဒ္ဓင်္ဂလ (န) [အတိရေက + ဒ္ဓင်္ဂလ]
လက် ၂-သစ်ထက် အလွန်။

အတိရေကဒ္ဓင်္ဂလပဗ္ဗ (န) [အတိရေက + ဒ္ဓင်္ဂလပဗ္ဗ]
လက် ၂-သစ် - လက် ၂-ဆစ် - ထက်အလွန်။

အတိရေကဒ္ဓင်္ဂလပဗ္ဗပရမ (တိ) [အတိရေကဒ္ဓင်္ဂလ-
ပဗ္ဗ + ပရမ] အနံလက် ၂-သစ် - အစောက်လက်
၂-ဆစ် - ထက် လွန်သော ပမာဏ ရှိသော။
အတိရေကဒ္ဓင်္ဂလပဗ္ဗပရမံ ဥဒကသုဒ္ဓိကံ အာဒိ-
ယန္တိယာ။ ဝိ၊၅။၁၀၆။

အတိရေကဒ္ဓတ္တိပတ္တပူရ (တိ) [အတိရေက + ဒ္ဓတ္တိ-
ပတ္တပူရ] ၂-သပိတ်၊ ၃-သပိတ်ပြည့်ထက် လွန်
သော။အတိရေကဒ္ဓတ္တိပတ္တပူရေ အတိရေကသညိ
ပဋိဂ္ဂဏှာတိ၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ဝိ၊၂။၁၀၉။

အတိရေကဒ္ဓတ္တိပရိယာယ (ပု) [အတိရေက + ဒ္ဓတ္တိ-
ပရိယာယ] ဝန်းဝိုင်းသောအစဉ် ၂ခု၊ ၃-ခုထက်
အလွန်။ အတိရေကဒ္ဓတ္တိပရိယာယေ အတိ-
ရေကသညိ အဓိဋ္ဌာတိ။ဝိ၊၂။၆၉။

အတိရေကဒ္ဓေမာသ (ပု) [အတိရေက + ဒ္ဓေမာသ]
၂-လထက်အလွန်။

အတိရေကဒ္ဓေမာသပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေက-
ဒ္ဓေမာသ + ပဋိစ္ဆန္တ] ၂-လထက်အလွန်ဖုံးလွှမ်း
ထားအပ်သော။ အတိရေကဒ္ဓေမာသပဋိစ္ဆန္တ။ဝိ၊
၄။၄၂။

အတိရေကဒ္ဓေသံဝစ္ဆရ (ပု၊န) [အတိရေက + ဒ္ဓေသံ-
ဝစ္ဆရ] ၂-နှစ်ထက်အလွန်။ဝိ၊၄။၄၂။

အတိရေကဓမ္မ (တိ) [အတိရေက + ဓမ္မ] ပိုလွန်
သော (သဘောရှိသော)၊ ပိုလွန်သော။ သိယာ
စ မေ ပိဏ္ဍပါတော အတိရေကဓမ္မော ဆဉ္စနိယ-
ဓမ္မော။မ၊၁။၁၆။ အတိရေကောဝ အတိရေက-
ဓမ္မော။မ၊၄။၁။၉၇။

အတိရေကနဝ (တိ) [အတိရေက+နဝ] ဇ-ယောက်
ထက်လွန်သော၊ သူ၊ (ရဟန်း။) နဝနံ ဝါ ဥပါလိ
အတိရေကနဝနံ ဝါ သံဃာဓဇံ စေဝ ဟောတိ
သံဃဘေဒေါ စ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကနဝမာသ (ပု) [အတိရေက+နဝမာသ]
ဇ-လထက်အလွန်။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပက္ခ (ပု) [အတိရေက+ပက္ခ] တပက္ခ
(၁၅-ရက်) ထက်အလွန်။

အတိရေကပက္ခပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေကပက္ခ+
ပဋိစ္ဆန္တ] တပက္ခ (၁၅-ရက်) ထက်အလွန် ဖုံးလွှမ်း
ထားအပ်သော။ တဘော ယာဝ ကျေနုတိ သ-
တိမော ဒိဝသော၊ တာဝ အတိရေကပက္ခပဋိစ္ဆ-
န္တန္တိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဉ္စက (န) [အတိရေက+ပဉ္စက] ၅-
ခန်း (ပဉ္စခန်း) ထက် - အလွန် - လွန်သော။
န အညတြ ပဉ္စကေန ဝါ အတိရေကပဉ္စကေန
ဝါ တဒဟေဝ သဗ္ဗိန္ဒေန သမဏ္ဍလိကတေန
အတ္တတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။
၃၀၂။ အညတြ ပဉ္စကေန ဝါ အတိရေကပဉ္စ-
ကေန ဝါတိ ပဉ္စ ဝါ အတိရေကနိ ဝါ ခဏ္ဍာနိ
ကတွာ မဟာမဏ္ဍလအစုမဏ္ဍလနိ ဒေသေတွာ
ကတေနေဝ ဝနုတိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဉ္စမာသ (ပု) [အတိရေက+ပဉ္စမာသ]
၅-လထက်အလွန်။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဉ္စမာသက (တိ) [အတိရေက+ပဉ္စ-
မာသက] ၅-ပဲထက် - အလွန် - လွန်သော။
ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ
အတ္တနကံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဉ္စရတန (တိ) [အတိရေက+ပဉ္စ-
ရတန] ၅-တောင်ထက် အလွန်ရှိသော။ သာဓိ-
ကပေါရိသ (မ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။)

အတိရေကပဉ္စဝဿ (တိ) [အတိရေက+ပဉ္စဝဿ]
၅-နှစ် - ၅-ဝါ - ထက် အလွန်ရှိသော။ သူ။ ပဉ္စ-
ဝဿော ဝါ ဟောတိ အတိရေကပဉ္စဝဿော ဝါ။
ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဉ္စသံဝစ္ဆရ (ပု၊ န) [အတိရေက+ပဉ္စ-
သံဝစ္ဆရ] ၅-နှစ်ထက်အလွန်။

အတိရေကပဉ္စသံဝစ္ဆရပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေက+
ပဉ္စသံဝစ္ဆရ+ပဋိစ္ဆန္တ] ၅-နှစ်ထက်အလွန် ဖုံးလွှမ်း
ထားအပ်သော။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပညာဝေယျတ္တိယ (န) [အတိရေက+
ပညာဝေယျတ္တိယ] လွန်ကဲသော ပညာ၏ သန့်
ရှင်းထက်မြက်ခြင်း။ အလွန် သန့်ရှင်းထက်မြက်
သော ပညာ။ စက္ကရတနေ ဥပ္ပန္နမတ္တေ
အတိရေကပညာဝေယျတ္တိယေန သမန္နာဂတော
(ပကတိဇေဋ္ဌပုတ္တော) ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပညာသဓမ္မ (ပု) [အတိရေကပညာ-
သ+ဓမ္မ] ၅၀-ထက် ကျော်လွန်သောတရား။
သဓမ္မယုတ္တကာ ပန အတိရေကပညာသဓမ္မာပိ
ပဋိပဒါ ဝေ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပညာသဝဿ (န) [အတိရေက+
ပညာသဝဿ] ၅၀-ထက် ကျော်လွန်သောနှစ်၊
အနှစ် ၅၀-ကျော်။ ဝေ အတိရေကပညာသ-
ဝဿာနိ ဣမိဿာ ပဗ္ဗတဂုဟာယ ဝသန္တေသု။
ဇာ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေက+ပဋိစ္ဆန္တ]
ပိုလွန်၍ ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သော။ သစေ ပန
အန္တရာပတ္တိ မူလာပတ္တိတော အတိရေကပဋိစ္ဆန္တ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။

အတိရေကပဏ္ဏာသဓမ္မ (ပု) [အတိရေကပဏ္ဏာ-
သ+ဓမ္မ] ၅၀-ထက် ကျော်လွန်သော တရား။
တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဂံဝသေန ဥပ္ပန္နာ အတိ-
ရေကပဏ္ဏာသဓမ္မာ သဘာဝဋ္ဌေန ဓမ္မာ ဝေ
ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။ ပရေပဏ္ဏာသ-
ကုသလဓမ္မ (အဘိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ၊ ဝိ။)

အတိရေကပတ္တ (ပု) [အတိရေက+ပတ္တ] အပို
အလွန်ဖြစ်သော သပိတ်။ အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ

ပြုထားသောသပိတ်မှပိုလွန်သောသပိတ်။ဒသာ-
ဟပရမံ အတိရေကပတ္တော ဓာရေတဗ္ဗော။
အတိရေကပတ္တော နာမ အနုဓိဋ္ဌိတော အဝိကပ္ပိ-
တော။ ဝိ၊၁။၃၅၃။ အတိရေကပတ္တံ ဒသာဟံ
အတိက္ကာမေန္တသနိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။ဝိ၊၅။၁၉။

အတိရေကပဒ (န) [အတိရေက + ပဒ] ပိုလွန်
သောပုဒ်၊ ပိုလွန်သော သဒ္ဒါ။ ပဗ္ဗာဇနီယကမ္မမှ၊
အတိရေကပဒါ ဣမေ။ဝိ၊၄။၈၁။

အတိရေကပဒသတ (န) [အတိရေက + ပဒ +
သတ] ၁၀၀-ထက် ကျော်လွန်သောပုဒ်၊ အရာ
မကသောပုဒ်။ မဟာကာဠနာဂရာဇာ အတိ-
ရေကပဒသတေန ဝဏ္ဏံဝဒန္တော အဋ္ဌာသိ။ဇာ၊၄။
၁။၈၄။

အတိရေကပရိက္ခာရ (ပု) [အတိရေက + ပရိက္ခာရ]
အပိုအလွန်ဖြစ်သော - ပိုလွန်သော-ပရိက္ခရာ။
န ကောစိ အတိရေကပရိက္ခာရော အတ္ထိ။
ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊၁။၈၇။

အတိရေကပါဒ (တိ) [အတိရေက + ပါဒ] တမတ်
ထက် ပိုလွန်သော၊ တမတ်ထက် ပိုလွန်သော
အသပြာ၊ တမတ်ထက် အလွန်ထိုက်တန်သော
ဝတ္ထုပစ္စည်း။ ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေက-
ပါဒံ ဝါ။ဝိ၊၁။ ၅၇။

အတိရေကပူဇာ (ထိ) [အတိရေက + ပူဇာ] လွန်
ကဲသောပူဇော်ခြင်း။ တေ န အတိရေကပူဇာယ
ပူဇေတာ ဟောတိ။ မ၊၁။၂၈၁။ အံ၊၃။၅၄၆။

အတိရေကပ္ပမာဏ (န) [အတိရေက + ပမာဏ]
(၁) လွန်ကဲသော - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ။
(ကြိယာဝိသေသန-၌အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ-
ထက်အလွန်)။ ဘိယျောသော မတ္တာယာတိ
အတိရေကပ္ပမာဏေန။ သံ၊၄။၁။၆၃။ ဝေလာ-
တိက္ကန္တံ ကတော အတိရေကပ္ပမာဏံ ဘာသတိ။
ဇာ၊၄။၃။၉၅။ (၂) (တိ)ပိုလွန်-လွန်ကဲ-သော
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ယော အတိရေကပ္ပ-
မာဏော.....ဇေဇော။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။

အတိရေကဘာဂ (ပု) [အတိရေက + ဘာဂ] ပိုလွန်
သောအဖို့။ အညတရော ဘိက္ခု၊ အတိရေက-
ဘာဂေန ဥတ္တရိတုကာမော ဟောတိ။....အနု-
ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အနုက္ခေပေ ဒိန္နေ အတိရေက-
ဘာဂံ ဒါတံ။ ဝိ၊၃။၃၉၈။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၆-ကြည့်။)

အတိရေကမဉ္ဇ (ပု) [အတိရေက + မဉ္ဇ] အပိုအလွန်
ဖြစ်သော - ပိုလွန်သော - ညောင်စောင်း။
အတိရေကမဉ္ဇေ ဘဏ္ဍာဂါရာဒိသု သညပေတွာ
ပတ္တစီဝရံ နိက္ခိပိတုမ္ပိ ဝနုတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၉။

အတိရေကမာနီ (တိ) [အတိရေက + မန + ဣ။
အတိရေကမာန + ဣ။] ပိုလွန်၍ ထင်မြင်လေ့
ရှိသော၊ အထင်ကြီးသော၊သူ။ သော ဗောဓိ-
သတ္တဿ ဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ အတိရေက-
မာနီ အဟောသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၉။

အတိရေကမာသ (ပု) [အတိရေက + မာသ] တလ
ထက်-အလွန်-လွန်သော။ အကာလစီဝရာနိ
ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အတိရေကမာသံ နိက္ခိပန္တိ။
ဝိ၊၁။၃၀၃။ အတိရေကမာသေ သေသေ ဂိမ္မာ-
နေ။ဝိ၊၁။၃၆၆။ ဝိ၊၅။၂၀။

အတိရေကမာသက (ပု) [အတိရေက + မာသက]
တပဲထက်အလွန်၊ အတိရေကမာသကံ ဝါ ဦး-
ပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဂနကံ။ ဝိ၊၁။၆၃။ ဝိ၊၅။၅၅။

အတိရေကမာသပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေကမာသ +
ပဋိစ္ဆန္တ] တလထက် အလွန် ဖုံးလွှမ်းထားအပ်
သော။ မာသပဋိစ္ဆန္တံ၊ အတိရေကမာသပဋိစ္ဆန္တံ၊
ဒွေမာသပဋိစ္ဆန္တံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။

အတိရေကယောဂ (ပု) [အတိရေက + ယောဂ]
အပိုအလွန် - သာလွန်ခြင်း - နှင့် ယှဉ်ခြင်း။
အတိရေက-ကြည့်။

အတိရေကလာဘ (ပု) [အတိရေက + လာဘ]
အပိုအလွန် ဖြစ်သော - ပိုလွန်သော-လာဘ။
အတိရေကလာဘော သံဃဘတ္တံ ဥဒ္ဓေသဘတ္တံ။
ဝိ၊၃။၇၃။ အတိရေကလာဘောတိ “ပိဏ္ဍိယာ-
လောပဘောဇနံ နိဿာယာ”တိ ဝေ ဝုတ္တ-
ဘိက္ခာဟာရလာဘတော အဓိကလာဘော

သံဃာတောဒိ။သာရတ္ထ၊၂။၂၃၄။ အတိရေက-
လာဘောတိ ဘိက္ခာဟာရတော အဓိကလာ-
ဘော။ဝိမတိ၊ ၂။၁၀၄။ အတိရေကလာဘံ
ပဋိက္ခိပါမိ၊ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၆၃။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၆။၁။၉၃-လည်းကြည့်။)

အတိရေကလာဘပဋိက္ခေပ (ပု) [အတိရေက-
လာဘ+ပဋိက္ခေပ] အပိုအလွန်ရခြင်း - ပိုလွန်
သောလာဘ် - ကို ပယ်ခြင်း။ အတိရေကလာဘ-
ပဋိက္ခေပေန စုဒ္ဓသ ဘတ္တာနိ ပဋိက္ခိပိတ္တာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ အတိရေကလာဘပဋိက္ခေပနာတိ
“ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယာ”တိ ဝေ
ဝုတ္တဘိက္ခာဟာရလာဘတော အဓိကလာဘော
သံဃာတောဒိအတိရေကလာဘော၊ တဿ ပဋိ-
က္ခေပနာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၅။

အတိရေကဝိသတိဝဂ္ဂ (တိ) [အတိရေက + ဝိသတိ-
ဝဂ္ဂ] နှစ်ကျိပ်ထက် ပိုလွန်သောအစရှိသော။
အတိရေကဝိသတိဝဂ္ဂေါ ဘိက္ခုသံသော။ ဝိ၊၃။
၄၃၉။

အတိရေကဝိသတိဝဿ (တိ) [အတိရေက + ဝိသတိ-
ဝဿ] အနှစ် ၂၀-ဝါ ၂၀-ထက်အလွန်ရှိသော၊
သု။ ဝိသတိဝဿော ဝါ ဟောတိ အတိရေက-
ဝိသတိဝဿော ဝါ။ ဝိ၊ ၂။၇၄။

အတိရေကသညာ (တိ) [အတိရေက + သညာ]
(က) ပိုလွန်၏ဟူသော အမှတ်သညာ။ (ခ)
ပိုလွန်၏ဟု အမှတ်သညာရှိသော သူမ။ အတိ-
ရေကစတုက္ကံသေ အတိရေကသညာ စေတာ-
ပေတိ။ ဝိ၊ ၂။၃၃၆။

အတိရေကသညီ (တိ) [အတိရေက + သညာ +
ညီ] ပိုလွန်၏ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အတိ-
ရေကမာသေ သေသေ ဂိမ္မာနေ အတိရေက-
သညီ ဝဿိကသာဠိကစိဝရံ ပရိယေသတိ။ဝိ၊၁။
၃၆၆။ ဦးနကဒ္ဓတ္တိပရိယာယေ အတိရေကသညီ
အဓိဋ္ဌာတိ။ဝိ၊ ၂။၆၉။

အတိရေကသဋ္ဌိသံဝစ္ဆရ (ပု၊န) [အတိရေက +
သဋ္ဌိသံဝစ္ဆရ] အနှစ် ၆၀-ထက်အလွန်။

အတိရေကသဋ္ဌိသံဝစ္ဆရပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [အတိရေက-
သဋ္ဌိသံဝစ္ဆရ + ပဋိစ္ဆန္တ] အနှစ် ၆၀-ထက်အလွန်
ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သော။အတိရေကသဋ္ဌိသံဝစ္ဆရ-
ပဋိစ္ဆန္တန္တိ ဝါ တတော ဝါ ဘိယျောပိ ဝတ္တာ
ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။

အတိရေကသတ္တမာသ (ပု) [အတိရေက + သတ္တ-
မာသ] ၇-လထက်အလွန်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁-ကြည့်။

အတိရေကသတ္တမာသသတ္တဒိဝသာဓိက (တိ) [အတိ-
ရေက + သတ္တမာသ + သတ္တဒိဝသာ + အဓိက]
၇-လ, ၇-ရက်စွန်းသည်ထက်အပိုအလွန်ရှိသော။
သောဏပဏ္ဍိတော “မမ ကနိဋ္ဌဿ အတိရေက-
သတ္တမာသသတ္တဒိဝသာဓိကာနိ သတ္တ ဝဿာနိ
နိက္ခန္တဿာ”တိ အာဝဇ္ဇေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၉။

အတိရေကနယန (န) [အတိရေက + အာနယန]
အပိုအလွန်ကို - ပိုလွန်သောအနက်ကို - ဆောင်
ယူခြင်း။

အတိရေကနယနတ္ထ (တိ) [အတိရေကနယန +
အတ္ထ] ပိုလွန်သော အနက်ကို ဆောင်ယူခြင်း
အနက်-အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်-ရှိသော။အတိ-
ရေကနယနတ္ထော ဟိ တ္ထေ စ-သဒ္ဓေါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၁။ ဝုတ္တတ္ထတော အတိရေကဿ အတ္ထဿ
အာနယနံ အတိရေကနယနံ၊ သော အတ္ထော
တေဿာတိ အတိရေကနယနတ္ထော၊ အဝုတ္တ-
သမုစ္စယတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၈-၉။

အတိရောစတိ (ကြိ) [အတိ + ရုစ + အ + တိ] (၁)
လွန်၍တင့်တယ်၏၊ သာလွန်တင့်တယ်၏။ သော
အညေ ဒေဝေ အတိရောစတိ။ဒိ၊ ၂။၁၇၀။ဥဒါန။
၁၃၇။အတိရောစတိတိ အတိက္ကမ္မ အဘိဘဝိတွာ
ရောစတိ ဝိရောစတိ။ဥဒါန၊၄။၂၆၆။ အတိရော-
စတိ သဒေဝကေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၅၅။ အတိရောစတိ
အမေဟိ။ပေတ။၁၆၀။ အတ္တနာ မာဒိသေဟိ
အတိဝိယ ဝိရောစတိ။ ဟိတိ ဝါ နိပါတမတ္တံ၊
အမေ အတိက္ကမိတွာ အဘိဘဝိတွာ ဝိရောစ-
တိတိ အတ္ထော။ပေတ၊၄။၁၃၀။ တေ အညေ

ဒေဝေ အတိရောစန္ဒိဒါ ၂။ ၁၆။ အတိရောစသိ
ယသသာ သဗ္ဗလောကံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၇။ ယေရ။
၃၇၂။ အတိရောစသိ အတ္တနော ယသသာ
သဒေဝကံ လောကံ အတိက္ကမိတာ ဝိရောစသိ။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၂။ အတိရောစသိ စန္ဒိမသုရိယာ
ဝိယ။ ဝိမာန။ ၃၄။ အတိရောစသိတိ အတိက္က-
မိတာ ဖရောစသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၃။ ဒိပေ တာရ-
ကဇာဝ၊ ပညာယ အတိရောစထ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။
အတိရောစထာတိ အတိဝိယရောစိတ္တ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၁၄၉။ အညေ ဒေဝေ တိရောစာမိ။ အပါ၊ ၁။
၃၉၀။ သဝေ အစူရုစိ နာဂေါ။ ထေရ၊ ၃။ ၁။ အစူ-
ရုစိတိ အတ္တနော ကာယရုစိယာ ဉာဏရုစိယာ စ
သဒေဝကံ လောကံ အတိက္ကမိတာ ရုစိ သောဘိ။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ အစူရုစိလည်းကြည့်။ နာည-
မညာတိ ရောစိသံ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၄။ (၂) ထွန်းလင်း
တောက်ပ၏။ အာဘာယ အတိရောစတိ။ အပါ၊
၁။ ၃၀။ အတိရောစတိ ဒဒ္ဒလ္လတိ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။
အထ ခေါ ဘဂဝါဝ တတ္ထ တတ္ထ အတိရောစတိ။
မဟာနိ။ ၁၄၀။ အတိရောစတိတိ အတိဝိယ
ဇောတတိ ပကာသတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၆၂။

အတိရောစန (န) [အတိ+ရောစန] အလွန် တင့်
တယ်ခြင်း။...တသ္မိံ ဝါ အတိရောစနေ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၃၁၉။

အတိရောစမာန (တိ) [အတိ+ရုစ+မာန] သာ
လွန်၍-ကျော်လွန်၍-တင့်တယ်-တောက်ပ-
သော။ စန္ဒိမသုရိယာနံ ပဘံ အတိရောစမာနံ
သမန္တတော သရိရပ္ပဘံ မုဉ္ဇိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။
အတိရောစမာနန္တိ တံ တံ အတိက္ကမိတာ သမန္တ-
တော သဗ္ဗဒိသာသု ဝိရောစမာနံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။

အတိလပတာ (ထိ) [အတိလပ+တာ] အလွန်
ပြောဆိုသည်၏အဖြစ်။ အလွန်စကားများသည်
၏အဖြစ်။ အလွန်စကားများခြင်း။ (က-မူကွဲ)
အတိလတာ-ကြည့်။

အတိလပသဘာဝ (တိ) [အတိလပ+သဘာဝ]
အလွန်ပြောဆိုအပ်သောသဘောရှိသော။ အတိ-
ဗလတာ-ကြည့်။

အတိလဟု (န) [အတိ+လဟု] အလွန်လျင်မြန်
သော။ အတိလဟု ခေါ်တံ မောသုရိယ ဗာ-
ဟုလ္လာယ အာဝတ္ထော ယဒိဒံ ဂဏဗန္ဓိကံ။ ဝိ၊ ၃။
၇၄။ အတိလဟု ခေါ် ဣမေ မောသုရိယာ
စီဝရေ ဗာဟုလ္လာယ အာဝတ္ထာ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀၁။
အတိလဟုမ္ပိ နိဝတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၃။

အတိလိန (တိ) [အတိ+လိန] အလွန်-လျော့
သော-တုန့်ဆုတ်သော။ ဣတိ မေ ဆန္ဒော န
စ အတိလိနော ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၃။ ၂၃၀။ ကတ-
မော စ ဘိက္ခဝေ အတိလိနော ဆန္ဒော။ သံ၊ ၃။
၂၄၂။ ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ အတိလိနာ ဝိမံသာ။
သံ၊ ၃။ ၂၄၄။ အတိလိနာဒိသု စတုသု ဌာနေသု
စိတ္တဿ ဩက္ကမနံ ပဋိသေဓေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၉၀။ အစွာရဒ္ဓါတိလိနဘာဝပဋိသေဓနတော
ဝိရိယဗလိဗဒ္ဓါနံ ကေတော ဂမနံ ဓာရေတိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။

အတိလိနတာ (ထိ) [အတိလိန+တာ] အလွန်-
လျော့-တုန့်ဆုတ်-သည်၏အဖြစ်။ အလွန်-
လျော့-တုန့်ဆုတ်-ခြင်း။ ဘာဝနံ အနုဇ္ဈော-
ဂါဟေတွာဝ သင်္ကောစော အတိလိနတာ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၄။

အတိလိနဝိရိယ (န) [အတိလိန+ဝိရိယ] အလွန်-
လျော့သော - တုန့်ဆုတ်သော - ဝိရိယ။
အတိလိနဝိရိယံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ၃။
၂၆၉။ အတိလိနဝိရိယံ ခေါ မေ ဥဒပါဒိ။ မ၊ ၃။
၁၉၇။ အတိလိနဝိရိယန္တိ မမ ဝိရိယံ ပဂ္ဂဏတော
ဝေ ဇာတန္တိ ပုန ဝိရိယံ သိထိလံ ကရေတော
အတိလိနဝိရိယံ ဥဒပါဒိ။ မ၊ ၄။ ၁၄၇။ (သာ-
ရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၁-လည်းကြည့်။)

အတိလိနဝိရိယာဓိကရဏ (န) [အတိလိနဝိရိယ+
အဓိကရဏ] အလွန်-လျော့သော-တုန့်ဆုတ်
သော-ဝိရိယဟူသောအကြောင်း။ အတိလိန-

ဝိရိယာဓိကရဏဉ္စ ပန မေ သမာဓိ စဝိ။ မ၊၃။
၁၉၇-ဂ။

အတိလောဏ (တိ) [အတိ+လောဏ] အလွန်
ငန့်သော၊ အလွန်ငန့်သော အရာဝတ္ထု။ အတိ-
လောဏံ ဝုစ္စတိ လောဏကပေါ။ စူဠနိ။ ၂၃၃။
သာဒုရသံ အတိက္ကန္တံ လောဏံ အတိလောဏံ။
၎င်း၊ဋ္ဌ။၉၃။

အတိလောဘ (ပု) [အတိ+လောဘ] (၁) အလွန်
လိုချင်ခြင်း။ တဒါပိ ဘိက္ခဝေ ထုလ္လနန္ဒာ ဘိက္ခုနီ
အတိလောဘေန သုဝဏ္ဏာ ပရိဟိနာ။ဝိ။၂။၃၄၀။
ယံ လဒ္ဓံ တေန တုဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အတိလောဘော ဟိ
ပါပကော။ ဇာ၊၁။၃၂။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ (၂)
ကျော်လွန်၍လိုချင်ခြင်း၊ ကျော်လွန်၍ဖြစ်သော
လိုချင်ခြင်း။ အတိလောဘ။ အတြိစ္ဆံ အတိ-
လောဘေန။ ဇာ၊၁။၆၅။ အတိလောဘော
ဝုစ္စတိ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္ထလောဘော။ ဇာ၊ဋ္ဌ။
၂။၂၁။

အတိလောဘမဒ (ပု) [အတိ+လောဘ+မဒ]
လွန်ကဲသော-အတိ-လောဘဖြင့် ယစ်ခြင်း။
အတြိစ္ဆံ အတိလောဘေန၊ အတိလောဘမဒေန
စ။ ဇာ၊၁။၆၅။ အတိလောဘမဒေန စာတိ
ပုရိသမဒံ ဥပ္ပါဒနတော အတိလောဘမဒေါ နာမ
ဇာယတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၂။၂၁။

အတိလောဘိ (တိ) [အတိ+လောဘ+ဘိ] အလွန်
လိုချင်ခြင်း-အတိလောဘ-ရှိသော၊ အလွန်
အလိုရမ္မက်ကြီးသော၊သူ။ ဝေမေဝ မယံ ရာဇ၊
ယေ စညေ အတိလောဘိနော။ ဇာ၊၁။၄၅။

အတိလောမသ (တိ) [အတိ+လောမသ] အလွန်
အမွေးများသော၊ အမွေး-များလွန်း-ထူ
လွန်း-သော၊ သူ။ နာတိဒိဿာ နာတိရဿာ၊
နာလောမာ နာတိလောမသာ။ဇာ၊၂။၂၁၈။

အတိလောလုပ (တိ) [အတိ+လောလုပ] အလွန်
တပ်မက်မောသော သဘောရှိသော၊ အလွန်
ရမ္မက်ကြီးသော၊သူ။ ပတိတံ ပတိတံ ပုပ္ဖုသိတွာ
အတိလောလုပေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၀။ အတိလော-

လုပေါတိ အတိဝိယ လောလသဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၁။၂၁၇။

အတိဝက် (တိ) [အတိ+ဝက်] အလွန်ကောက်
သော။ အတိဝက်-ကြည့်။

အတိဝက် (တိ) [အတိဝက်+ဘျိ] အလွန်ကောက်
သော ဦးချိုရှိသော။ မိဂံ ဝက်ဘတိဝက်နံ။ ဇာ၊
၁။၄။ ဝက်ဘတိဝက်နန္တိ မူလေ ဝက်ဘနိ၊ အဂ္ဂေ
အတိဝက်ဘနိတိ ဝက်ဘတိဝက်ဘနိ၊ တာဒိသာနိ
သိဂ်နိ အဿ အတ္တိတိ ဝက်ဘတိဝက်၊ တံ
ဝက်ဘတိဝက်နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၁။၁၇၆။

အတိဝတ္ထ (တိ) [အတိ+ဝတု+အ။ အတိ+
ဝတု+တ။ (အဘိဝုတ္ထ-သံ)] (၁) ကျော်
လွန်-လွန်မြောက်-သော၊သူ။ ပုနဗ္ဗဝံ
အတိဝတ္ထော အတိက္ကန္တော။ စူဠနိ။၂၀၇။ ပိတရာ
အက္ခာတဋ္ဌာနတော ပရံ အတိဝတ္ထောဝ။ဇာ၊ဋ္ဌ။
၃။၄၆၁။ သေသရက္ခာနံ ဆာယာ နိဝတ္တာ။ (အန-
တိဝတ္တာ၊သိ။ အတိဝတ္တာ၊လူ။) ဇာ၊ဋ္ဌ။၁။၆၈။
သဗ္ဗဘယာတိဝတ္ထ၊ သဗ္ဗဘဝါတိဝတ္ထ၊ သဗ္ဗမော-
ဟာတိဝတ္ထ-တို့လည်းကြည့်။ (၂) ကျော်လွန်-
အပ်-လွန်မြောက်အပ်-သော။ အရဟတော
မဟာရာဇ အတိဝတ္တာ လောကဓမ္မာ။ မိလိန္ဒ။
၁၄၈။

အတိဝတ္ထတိ (ကြိ) [အတိ+ဝတု+အ+တိ]
(၁) ကျော်လွန်၏၊ လွန်မြောက်၏။ သံသာရံ
နာတိဝတ္ထတိ။ အံ၊၁။၃၁၆။ ဥဒါန။၁၆၆။
ဣတိဝုတ်။၂၀။ နာတိဝတ္ထတိတိ နာတိက္ကမတိ။
အံ၊ဋ္ဌ။၂။၂၅၆။ နာတိဝတ္ထတိ န အ-
တိက္ကမတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၇။
ဉာဏံ တေ နာတိဝတ္ထရေ။ အပါ၊၁။၂၃။
ဉာဏံ တေ နာတိဝတ္ထရေတိ တဝ ဉာဏံ
တေ တိတ္ထိယာ နာတိက္ကမန္တိ။ အပါ၊ဋ္ဌ။၁။၂၅၂။
တံ ခဏံ နာတိဝတ္ထရေ။ ဇာ၊၂။၂၆၀။ နိဗ္ဗု-
ယာမိတိ ဌာတုံ အသက္ကောန္တော အတိဝတ္တာမိ။
သံ၊ဋ္ဌ။၁။၁၈။ အတိဝတ္တာမိတိ အနုယောဂံ
အတိက္ကမာမိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၇။ နိယတိံ နာတိ-

ဝတ္ထာမ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဇာတိဇရာတိဝတ္ထတေ
တံ။ ထေရ။ ၂၇။ ပရမေဝံစူဝတ္ထထ။ ဇာ၊ ၁။
၁၇။ ပေတတ္တံ နာတိဝတ္တံသု။ ဇာ၊ ၂။
၁၇။ ကာမာဝရဘူမိသင်္ခါတံ ပေတတ္တံ
နာတိဝတ္တံသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁၂၂။ (၂) ကျော်
လွန် - လွှမ်းမိုး - ၏။ အောင်နိုင်၏။ ပမတ္တ-
မတိဝတ္တတိ။ ဥဒါန။ ၉၇။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃။ အတိဝတ္တ-
တိ အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္တရတိ။ ဥဒါန။ ၁၄၀။
ဇာ၊ ၄။ ၁၄၃။ ကေန တံ နာတိဝတ္တန္တိ။ ဉာတိ-
သဃံ သမာဂတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃။ နာတိဝတ္တန္တိ-
တိ န အဘိဘဝန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၇။ တံ
တာဒိသံ နာတိဝတ္တေယျ စက္ကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။
နာတိဝတ္တေယျာတိ တံ တာဒိသံ ပုဂ္ဂလံ ဣဒံ
စက္ကံ န အတိဝတ္တေယျ နာဝတ္တရေယျ။ “နာတိ-
ဝတ္တေတိ”တိပိ ပါဠော၊ နာဝတ္တရတိတိ အတ္တော။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ အထ တေ ပိသာစဉ္စ၊ ပက္ကလဉ္စာ-
တိဝတ္တတိ။ ဥဒါန။ ၇။ အတိဝတ္တတိ အတိက္က-
မတိ အဘိဘဝတိ။ ဥဒါန။ ၄။ ၆၃။ ဒိဋ္ဌံ သော
အတိဝတ္တတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄။ သော အတိဝတ္တ-
တိတိ အတိက္ကမတိ အဘိဘဝတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၉၇။ (၃) လွန်ကျူး၏။ လွန်၍ကျင့်၏။
ယော ဓမ္မံ အတိဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၇။ အံ၊ ၁။
၃၂၅-၆။ နေတ္တိ။ ၁၇။ အတိဝတ္တတိတိ အတိက္က-
မတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။ အတိဝတ္တတိတိ အတိမဒ္ဒိ-
တွာ ဝိတိက္ကမတိ။ နေတ္တိ။ ၄။ ၂၂။ (၄) အစဉ်
လိုက်၏။ ယော ကိစ္ဆံ နာတိဝတ္တတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇။
နာတိဝတ္တတိတိ နာနုဝတ္တတိ။ အယမေဝ ဝါ
ပါဠော။ ကိစ္ဆံ နာနုဝတ္တတိ ကိစ္ဆံ အဘိ-
ဘဝတိ ဝိနာသေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။

အတိဝတ္ထန (န) [အတိ + ဝတု + ယု] ကျော်လွန်
နိုင်ခြင်း။

အတိဝတ္တနာနတိဝတ္တန (န) [အတိဝတ္တန + အန-
တိဝတ္တန] လွန်မြောက်ခြင်း၊ မလွန်မြောက်ခြင်း။

အတိဝတ္တနာနတိဝတ္တနဒီပက (တိ) [အတိဝတ္တနာ-
နတိဝတ္တန + ဒီပက] လွန်မြောက်ခြင်း၊ မလွန်
မြောက်ခြင်းကို ပြတတ်သော။ သံသာရတော
အတိဝတ္တနာနတိဝတ္တနဒီပကံ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါ-
နေသိ။ ဥဒါန။ ၁၂၁။

အတိဝတ္တာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အတိ + ဝတု + ကာ-
ပေ + တိ] ကုန်လွန်စေ၏။ ဝိတိနာမေယျန္တိ
ခေပေယျံ အတိဝတ္တာပေယျံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။

အတိဝတ္တိတ (တိ) [အတိ + ဝတ္တိတ] ကျော်လွန်
စေအပ်သော။ သမဏေန ဂေါတမေန ဓမ္မကထံ
ကထေတွာ ဒသမတ္တာနိ ဗြဟ္မသဟဿာနိ မမ
ဝသံ အတိဝတ္တိတာနိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

အတိဝတ္တ၊ (တိ) [အတိ + ဝစ (ဝဒ) + တု။
(အတိဝတ္တိ-သံ)] ကျူးလွန်၍ ပြောဆိုတတ်
သော။ သူ။ ဣသိနံ အတိဝတ္တာရော။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။
အတိဝတ္တာရောတိ ဖရသဝါစာဟိ အတိက္ကမိတွာ
ဝတ္တာရော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။

အတိဝဒ္ဓ (တိ) [အတိ + ဝဒ္ဓ + အ။ (အတိဝ္ဓဗ္ဗ-
သံ)] အလွန် - ကြီး - အို - သော။ တဿာ
စ နာဂံမာနေသုံ၊ နာတိဝဒ္ဓံဝ ကုဉ္ဇရံ။ ဇာ၊ ၂။
၃၇၆။ နာတိဝဒ္ဓံ သတ္တိသရပဟာရက္ခမံ ကေ
တရုဏဟတ္ထိံ ဥပနေသုံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။

အတိဝသ (တိ) [အတိ + ဝသ] အလိုသို့လိုက်
သော။ သူ။ မမေဝါတိဝသာ အဿု၊ ကိစ္စာကိစ္စေ-
သု ကိသ္မိစိ။ ဓမ္မ။ ၂၄။ မမေဝါတိဝသာ အဿုတိ
ဂိဟိ စ ပဗ္ဗဇိတာ စ သဗ္ဗေပိ မမေဝ ဝသေ
ဝတ္တန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။

အတိဝသ (ပ) [အတိ + ဝသ + အ။ (အတိဝဇိ-
သံ)] အလွန်မိုးရွာခြင်း၊ မိုးများခြင်း။ အတိ-
ဝသေန ခေညံ ဝိနဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိဝသတိ (ကြိ) [အတိ + ဝသ + အ + တိ။
(ဝ္ဗစ-ဓာတ်-သံ)] အလွန်ရွာ၏။ အလွန်စွတ်

စိုစေ၏။ ထိုးဖောက်၍ စိုစေ၏။ ဆန္ဒမတိဝသ္မတိ၊
ဝိဝဋ္ဌံ နာ'တိဝသ္မတိ။ တသ္မာ ဆန္ဒံ ဝိဝေရေထ၊
ဝေ တံ နာ'တိဝသ္မတိ။ ဝိ၊၄။၄၂၄။ ဥဒါနံ။
၁၄၄။ ထေရ။၂၈၉။ ပေဋကော။၁၈၅။ နေတ္ထိ။
၁၃၂။ အတိဝိယ ဝသ္မတိ။ န ဝသ္မတိ။
န ဝသ္မတိ န တေမေတိ။ ဥဒါနာဋ္ဌ။၂၇၈။

အတိဝသ္မိတ (န) [အတိ+ဝသ္မိတ (ဝသ-သဒ္ဓေ +
တ။ ဝါဇိတ-သံ)] အလွန်တုန်ပြည်သော။ ဝါစာ
ဟနတိ ဒုမ္မေခံ၊ တိတ္ထိရံ၊ တိဝသ္မိတံ။ ဇာ၊၁။၂၇။
ယထာ တိတ္ထိရံ အတိဝသ္မိတံ ဟနတိ၊ တထာ
ဝေရူပါ ဝါစာ ဒုမ္မေခံ ဗာလပုဂ္ဂလံ ဟနတိ။
ဇာ၊၄။၁။၄၅၇။

အတိဝဟတိ (ကြံ) [အတိ + ဝဟ + အ + တိ]
ကျော်လွန်၍ ဆောင်၏။ လှည့်ပတ်၏။ မာယာ-
ဂုဏာ နာ'တိဝဟန္တိ ပညံ။ ဇာ၊၂။၂၃၃။ နာ'တိ-
ဝဟန္တိ န ဝဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊၄။၇၅၇။

အတိဝါကျ (န) [အတိ+ဝါကျ] (က) လွန်ကျူး
သောစကား။ (အရိယဝေါဟာရ ဂ-ပါးကို)
ကျော်လွန်၍ဖြစ်သော - ဂ-ပါးသော အနရိယ
ဝေါဟာရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော-စကား။
အတိဝါကျံ တိတိက္ခိသံ၊ ဒုဿိလော ဟိ ဗဟုဇ္ဇ-
နော။ ယော'တိဝါကျံ တိတိက္ခိတိ။ ဓမ္မ။၅၉။
မဟာနိ။၁၈၇။ စူဠနိ။၆၆။ အတိဝါကျန္တိ အဋ္ဌ-
အနရိယဝေါဟာရဝသေန ပဝတ္တံ ဝိတိက္ကမဝစနံ။
ဓမ္မ၊၄။၂။၃၀၉။ အဋ္ဌအရိယဝေါဟာရံ အတိက္က-
မိတော အဋ္ဌအနရိယဝေါဟာရဝသေန ပဝတ္တံ
ဝါကျံ ဝစနန္တိ အတိဝါကျံ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၇၆။ ယောတိ-
ဝါကျန္တိ ယော ဝေရူပံ အတိက္ကမဝစနံ ။
မဟာနိ၊၄။၃၀၄။ (ဓာနံ၊ ၁၂၂-နှင့်၎င်း၎င်းလည်း
ကြည့်) (ခ) ကဲ့ရဲ့သောစကား။ နေဝါတိဝါကျံ
န လဘော၊ ဘာတူဟိ သမိနီဟိ။ ဇာ၊၂။၃၂၇။
အတိဝါကျံ ဂရဟဝစနံ ။ ဇာ၊၄။၇၅၇။

အတိဝါတ (ပု) [အတိ+ဝါတ] (၁) အလွန်
လေတိုက်ရာ အရပ်။ အတိဝါတေ သဒ္ဓေါ
အဝိဘူတော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၉၈။ (၂) လေ

လွန်ခြင်း။ အတိဝါတေန အသနိ ပတတိ။
မိလိန္ဒ။၂၆၉။

အတိဝါတဋ္ဌာန (န) [အတိဝါတ+ဋ္ဌာန] အလွန်
လေတိုက်ရာအရပ်။ အတိဝါတဋ္ဌာနံ ပရိဝဇ္ဇနိယံ။
မိလိန္ဒ။၉၈။

အတိဝါယတိ (ကြံ) [အတိ + ဝါ + အ + တိ]
အလွန်-တိုက်ခတ်-လှိုင်း-ပျံ့-၏။ ဒိသမ္ပိ အနု-
ဒိသမ္ပိ အနုဝါတမ္ပိ ပဋိဝါတမ္ပိ ဝါယန္တိ အတိဝါ-
ယန္တိ၊ ဖရိတော တိဋ္ဌန္တိ။ မိလိန္ဒ။၃၁၇။

အတိဝါဟ (ပု) [အတိ+ဝါဟ+ဏ] (၁) အလွန်
(လေးသောဝန်ကို) ဆောင်စေခြင်း။ အတိဝါ-
ဟေန ဟနန္တိ ပုဂ္ဂံ။ ဇာ၊၂။၁၂၀။ (၂) ကျော်
လွန်၍ အလုံ့ရာအရပ်သို့ ရောက်စေတတ်သော
အရာ၊ (ယာဉ်)။ သီလံ သေဋ္ဌော အတိဝါဟော၊
ယေန ယာတိ ဒိသော၊ သံ။ ထေရ။၃၀၉။
အတိက္ကာမေန္တော တံ တံ ဌာနံ၊ ယထိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ
ဝါ ဝါဟေတိ သမ္ပာပေတိတိ အတိဝါဟော၊
ယာနံ။ ကေနစိ အနုပဗ္ဗုတံ ဟုတော လ္လစ္ဆိတဋ္ဌာ-
နပုတ္တိဟေတုတယ သီလံ သေဋ္ဌံ အတိဝါဟော။
ထေရ၊၄။၂။၂၂၁-၂။

အတိဝိကာလ (ပု) [အတိ+ဝိကာလ] အလွန်
အချိန်မဲ့အခါ၊ အလွန်မိုးချုပ်သောအချိန်။ အတိ-
ဝိကာလော ခေါ ဘော အဇ္ဇ သမဏံ ဂေါတမံ
ဒဿနာယ ဥပသကံမိတုံ။ ဒီ၊၁။၁၀၀။ အတိ-
ဝိကာလောတိ သုဠု ဝိကာလော၊ သမ္မောဒနိယ-
ကထာယပိ ကာလော နတ္ထိ။ ဒီ၊၄။၁။၂၄၇။
အတိဝိကာလော ခေါ အဇ္ဇ ဘဂဝတော သရီရံ
ဈာပေတုံ။ ဒီ၊၂။၁၃၁။

အတိဝိဇ္ဇာ (ကြံ၊ဝိ) [အတိ+ဝိဇ+တု] လွန်စွာ
ဖောက်ထွင်း၍၊ ထိုးထွင်း၍။ ပညာယ စ နံ
အတိဝိဇ္ဇာ ပဿတိ။ မ၊၂။၁၄၅။ ယာဝဉ္စ သော
ဘဂဝါ ပညာယ အတိဝိဇ္ဇာ မညေ ပဿတိ။ မ၊
၂။၃၁၄။ ပဇ္ဇောတကရော အတိဝိဇ္ဇာ၊ သဗ္ဗဋ္ဌိတိနံ
အတိက္ကမမဒ္ဒသ။ သံ၊၁။၁၉၄။ အတိဝိဇ္ဇာတိ

အတိဝိဇ္ဇာတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ အတိဝိဇ္ဇာတိ
ပဋိဝိဇ္ဇာတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ပညာယ စ အတိဝိဇ္ဇာ
ပဿာမိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၈။ ပညာယ စ အတိဝိဇ္ဇာ
ပဿာမိတိ ပစ္စဝေက္ခဏပညာယ စ အတိဝိဇ္ဇာ
ပဿာမိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ ပညာယ အတိဝိဇ္ဇာ...။
အံ၊၁။၂၆၀။ အံ၊၂။၃၁၃။ သဟဝိပဿနာယ
မဂ္ဂပညာယ နိဗ္ဗိဇ္ဇာတိ...။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ သဟ-
ဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ ပဋိဝိဇ္ဇာတိအံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၁၇။

အတိဝိဇ္ဇာတိ (ကြိ)[အတိ + ဝိဇ + ယ + တိ]သမတိ-
ဝိဇ္ဇာတိ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈)ကြည့်။

အတိဝိဇ္ဇာတိ (ကြိဝိ) [အတိ + ဝိဇ + ယ + တိ]
အလွန်ဖောက်ထွင်းခြင်းငှါ။ ဝေရူပံ စိတ္တံ
ကိလေသာ အတိဝိဇ္ဇာတိ န သက္ကောန္တိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၇၈။

အတိဝိဇ္ဇာတိ (ကြိဝိ)[အတိ + ဝိဇ + တွာ]အတိ-
ဝိဇ္ဇာနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အတိဝိတ္ထာရ (ပု) [အတိ + ဝိတ္ထာရ] အလွန်
ကျယ်ဝန်းခြင်း။ ပါဠိ ဝိယ အတိဝိတ္ထာရံ
အာပဇ္ဇတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂။

အတိဝိတ္ထာရတာ (ထိ) [အတိဝိတ္ထာရ + တာ]
အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်၏အဖြစ်။ အာကာသော
အတိဝိတ္ထာရတာယ အနန္တော။မိလိန္ဒ။၂၇၀။

အတိဝိတ္ထာရဘယ (န) [အတိဝိတ္ထာရ + ဘယ]
အလွန်ကျယ်သည်မှ(ကို)ကြောက်ခြင်း။ အတိ-
ဝိတ္ထာရဘယေန တု သံခိတ္တံ။ဓုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၉၃။

အတိဝိမှိတ (တိ) [အတိ + ဝိမှိတ] (၁) အလွန်
အံ့သြသောသူ။ တဒါတိဝိမှိတာ သဗ္ဗော။ အပ၊
၂။၂၁၄၊၂၃၁။ တံ ဝိမှိတာတိဝိမှိတော။ အပ၊
၂။၂၀၉။ (၂) အလွန်အံ့သြအပ်သော၊ အလွန်
အံ့သြဖွယ်ကောင်းသော။

အတိဝိမှိတဒေဟီ (တိ) [အတိဝိမှိတ + ဒေဟ +
တိ]ထိ၌ အတိဝိမှိတဒေဟီနီ။] အလွန်အံ့သြဖွယ်

ကောင်းသောကိုယ်ရှိသောသူ။ တမဟံ ဝိမှိတာ
ဒိသ္ဗာ၊ အတိဝိမှိတဒေဟီနီ။ အပ၊၂။၂၅၅။

အတိဝိယ (ဗျ) [အတိ + ဝိယ။ ဝိယ-သဒ္ဓါ ဝေတ္ထ။
ပါစိတ်၊ ယော၊၁။၉၆-၉၇။ “အတိဝိယာတိ
အတိဣဝေ၊ဣကာရော ဟိ သန္တိဝေသေန အဒဿနံ
ဂတော။ ဝိယသဒ္ဓေါ ဝေကာရတ္ထဝါစကော ‘ဝရ-
မှာကံ ဘုဿမိဝါ’တိ ဧတ္ထ ဣဝသဒ္ဓေါ ဝိယ။
အတိဟုတော ဝေါတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဟု ဆို
သည်။] အလွန်လျှင်။ ဒိသု ကာလေသု အတိဝိယ
တထာဂတဿ ပရိသုဒ္ဓေါ ကာယော ဟောတိ။
ဒီ၊၂။၁၁၁။ အတိဝိယ အညေဟိ ပိဏ္ဍပါတေဟိ
မဟပ္ပလတရာ စ။ ဒီ၊၂။၁၁၃။ ဥဒါန။ ၁၈၃။
အတိဝိယ အညေဟိ မနုဿေဟိ။ ဒီ၊၂။ ၁၄၅။
ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဥစ္စာရပဿာဝေါ အတိဝိယ
အညေ ဂန္ဓဇာတေ အဓိဂ္ဂဏှာတိတိ။ အဘိ၊ က။
၄၀၈။ ဘဂဝတော ဒေဝမနုဿေသု အတိဝိယ
သုပ္ပကာသာ အနေကကာလပ္ပဘေဒါ သမယာ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အတိဝိ-
လည်းကြည့်။

အတိဝိရောစတိ (ကြိ)[အတိ + ဝိ + ရုစ + အ + တိ]
(က) အလွန်တင့်တယ်၏။ သီလရတနပိဋ္ဌန္တော
ခေါ မဟာရာဇ...ဝိရောစတိ အတိဝိရောစတိ။
မိလိန္ဒ။၃၂၀။...အန္တောနိရောဓေ ပဉ္စ ပဿာဒါ
အတိဝိရောစန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။...ရတ္တကမ္မလ-
ပလိဝေဋ္ဌိတေ ပိဋ္ဌေ ဌပိတရတ္တသုဝဏ္ဏသနပဋိမာ
ဝိယ အတိဝိရောစိတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၇၄။(ခ) လွန်၍တင့်တယ်၏။ သာလွန်
တင့်တယ်၏။ တေ မံ အတိဝိရောစန္တိ။ ဝိမာန။
၅၇။ အတိက္ကမိတွာ ဝိရောစန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၆၄။
အတိရောစတိ-လည်းကြည့်။

အတိဝိဝဋ္ဌ (တိ) [အတိ + ဝိဝဋ္ဌ] အလွန်ဟင်းလင်း
ဖြစ်သော၊ အလွန်ထင်လင်းသော။ “ဣဒံ အတိ-
ဝိဝဋ္ဌံ၊ ပုရတော အညံ ဥဒကံ ဘဝိဿတိ”တိ
ဂတဿ...။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂။ ဣဒံ အတိဝိဝဋ္ဌန္တိ ဣဒံ

ဌာနံ ဂုမ္မာဒိဟိ အပ္ပဋ္ဌန္တတ္တာ အတိဝိယ
ပကာသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၄။

အတိဝိသဋ္ဌဝါကျ (တိ) [အတိ + ဝိသဋ္ဌ + ဝါကျ]
အလွန်သန့်ရှင်းသော စကားရှိသော။ သူ။ ဗိန္ဒု-
ဿရော နာတိဝိသဋ္ဌဝါကျော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၁၄။

အတိဝိသဒ္ဓ (တိ) [အတိ + ဝိသဒ္ဓ] အလွန်-သန့်ရှင်း-
စင်ကြယ် - သော။ အဝိဟတဝေဂံ တိခိဏံ
သုရံ အတိဝိသဒ္ဓံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၁။
အတိဝိသဒ္ဓန္တိ နိသိတဘာဝေန အတိဝိယပဋ္ဌတရံ
ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၃၀။

အတိဝိသ (တိ) [အတိ + ဝိသ + အ။ အတိဝိ
ဝိသတိ ဘေသဇ္ဇပယောဂေသုတိ အတိဝိသ။
ဓာန်ဋီ၊ ၅၇၆။ သီ၊ ၂။ ၁။ ၃၅၅-၌ နှ၊ ထိ ၂-မျိုး
ပြသည်။ အတိက္ကန္တာ ဝိသံ။ “အာတဏှ” ဣတိ
ချာတာယံ လတာယံ။ ဝါစပုတိ။ ထောမ။] တိ
ဝုသ်ပင် (ခိဝုတ်ပင်)။ မူလဗိဇ် နာမ ဟလိဒ္ဓိ
သိဂိဝေရံ ဝစာ ဝစတ္တံ အတိဝိသာ ကဋ္ဌကဏ္ဍေ-
ဟိဏိ ဥသိရံ ဘဒ္ဒမုတ္တကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၂။ ဒီ၊ ၄၁။ ၇၉။
အနုဇာနာမိ... အတိဝိသံ ကဋ္ဌကဏ္ဍေဟိဏိ။ ဝိ၊
၃။ ၂၉၂။

အတိဝိသာလ (တိ) [အတိ + ဝိ + သရ + က] အလွန်
ကျယ်ပြန့်သော။ အတိဝိသာလေ စက်မေ စက်-
မန္တဿ စိတ္တံ ဝိဓာဝတိ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄၁။
၁။ ၉။

အတိဝိသာလတာ (တိ) [အတိဝိသာလ + တာ]
အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်၏အဖြစ်။ ထဒ္ဓဝိသမတာ
အန္တောရုက္ခတာ ဂဟနစ္ဆန္တတာ အတိသမ္မာစတာ
အတိဝိသာလတာ။ (စကြံ အပြစ် ၆-ပါး) အဘိ၊
၄၁။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄၁။ ၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၇။

အတိဝိသတ္ထ (တိ) [အတိ + ဝိသတ္ထ] အလွန်
အကျွမ်းဝင်သော။ အဘိဝိသတ္ထောတိ အတိ-
ဝိသတ္ထော။ မ၊ ၄၁။ ၁၉၈။ မာတာပိတူသု ဝိယ

အတိဝိသတ္ထာ မနုဿာ အဟေသံ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁။ အဘိဝိသတ္ထ-လည်းကြည့်။

အတိဝိသာသိက (တိ) [အတိ + ဝိသာသ + လူက]
အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော။ သူ။ သော ကိရ
ရညော သဗ္ဗတ္ထသာဓကော အမစော အပ္ပန္တ-
ရိကော အတိဝိသာသိကော။ ဇာ၊ ၄၁။ ၁၀၀။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၈။

အတိဝိသုတ (တိ) [အတိ + ဝိသုတ] အလွန်
ကျော်စောထင်ရှားသော။ ပရိဝေသံ အကာရယံ၊
မဟန္တမတိဝိသုတံ။ အပ၊ ၂။ ၁၄၉။

အတိဝိရိယ (န) [အတိ + ဝိရိယ] လွန်ကဲသော
ဝီရိယ။ ဗောဓိသတ္တော အတိဝိရိယံ ကဏ္ဍေ-
န္တော... မိလိန္ဒ။ ၂၃၉။

အတိဝုဋ္ဌိ (တိ) [အတိ + ဝုဋ္ဌိ] (၁) အလွန်မိုးရွာ
ခြင်း။ (တိ) (၂) အလွန်မိုးရွာခြင်းရှိသော၊
အလွန်မိုးရွာသော။

အတိဝုဋ္ဌိကာလ (တိ) [အတိဝုဋ္ဌိ + ကာလ] အလွန်မိုး
ရွာသော-အချိန်-အခါ။ မိုးလေးလ။ အတိဝုဋ္ဌိ-
ကာလေ ပန ဩဃေန ဩတ္တဇ္ဈောကာသော
န ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄၁။ ၃၃၅။ အတိဝုဋ္ဌိကာလေ
ပနာတိ ဧတ္ထ အတိဝုဋ္ဌိ နာမ ယထာ စာတုမာ-
သိကာယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တသ္မာ စတုမာသံ
အတိဝုဋ္ဌိယေဝ သစေ ဟောတိ၊ သဗ္ဗောပိ
ဩဃေန ဩတ္တဇ္ဈောကာသော နဒီ ဝေ။ အထ
ဧကိဿာပိ အတိဝုဋ္ဌိယာ ဩဃော စတုမာသံ
တိဋ္ဌတိ၊ သန္တတိ ဝါ။ ဝဇီရ။ ၄၆၀။ အတိဝုဋ္ဌိ-
ကာလေ ထလေ သဿံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄၁။
၃၈၁။

အတိဝုဒ္ဓ (တိ) [အတိ + ဝုဒ္ဓ] အလွန်ကြီးသော။
(ဇေဋ္ဌ-သဒ္ဓါ၏ အနက်)။ မာသေ ဇေဋ္ဌော'တိ-
ဝုဒ္ဓါတိပုသတ္ထေသု စတိသု သော။ ဓာန်။ ၉၁၈။

အတိဝေဂ (ပ) [အတိ + ဝေဂ] လွန်သော-အလွန်
လျင်မြန်သော-အဟုန်။ ပုရိသော အဒ္ဓါနံ အတိ-
ဝေဂေန ဂစ္ဆေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၉။

အတိဝေဠာယတိ (ကြိ) အတိဝေဠာယတိ-ကြည့်။

အတိဝေဠာယတိ (ကြိ) [အတိ+ဝေဠာ+ဏ+တိ]
အလွန်-ရစ်ပတ် - ဖွဲ့နှောင် - ဇာ၊ နှိပ်စက်၏။
တဖန် (ဆင့်၍) စောဒနာ၏။ တမေန် သော
နိဗ္ဗေဠာ အတိဝေဠာယတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၂။ မ၊ ၃။
၃၆-၇။ အတိဝေဠာယတိ အတိဝေဠာယတိ
(အတိဝေဠာယတိ ?)။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃။ ရတ္တစိတ္တ-
မတိဝေဠာယန္တိ နံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၉။ အတိဝေဠာ-
ယန္တိတိ ဓနုဂဟဏတ္ထာယ အတိဝိယ ဝေဠာန္တိ
ပိဋေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၉၃။

အတိဝေဠာ (တိ) [အတိ+ဝေဠာ။ ဝေဠာ
အတိက္ကန္တ အတိဝေဠာ။ သိ၊ ၃။ သစ်၊ ၁။ ၄၂၂။]
(၁) အချိန်ကိုလွန်သော၊ အလွန်ကြာမြင့်သော၊
စည်းကမ်း - အပိုင်းအခြား - ကို လွန်သော။ ပဉ္စ
အာဒိနဝါ အတိဝေဠာ ကုလေသု သံသဠာယ
ဝိဟရတော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၅။ အံ၊ ၂။ ၂၂၆။ အတိဝေ-
ဠာန္တိ ဝေဠာ အတိက္ကမ္မ၊ ဗဟုတရံ ကာလံ
ကုလေသု၊ အပ္ပကံ ဝိဟာရေတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၁၇၈။ အတိဝေဠာန္တိ အတိက္ကန္တပမာဏကာလံ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၂။ တေ အတိဝေဠာ ဟဿခိဉ္စရတိ-
ဓမ္မသမာပနာ ဝိဟရန္တိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၈၈။ အတိဝေဠာန္တိ
အတိကာလံ၊ အတိစိရန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။
အတိက္ကန္တဝေဠာ အတိဝေဠာ၊ အာဟာရူပဘော-
ဂကာလံ အတိက္ကမ္မိတုံတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၃။ ၁။
၁၅၉။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတိဝေဠာ
ဂိဟိသညတ္တိဗဟုလော ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၁။
အတိဝေဠာန္တိ အတိက္ကန္တိ ဝေဠာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။
အတိဝေဠာန္တိ အတိဗဟုကာလံ။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂၉၉။
အတိဝေဠာ ကုလာနိ ဥပသင်္ကမတိ။ သံ၊ ၁။ ၄၅၈။
အတိဝေဠာန္တိ အတိက္ကန္တဝေဠာ ကာလံ အတိ-
က္ကန္တပမာဏံ ကာလံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။ အာယသ္မာ
မောဠိယဒဂ္ဂုနော ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ အတိဝေဠာ
သံသဠာ ဝိဟရတိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၃။ အတိဝေဠာန္တိ
ဝေဠာ အတိက္ကမ္မိတုံ။ တတ္ထ ကာလဝေဠာ၊

သီမဝေဠာ၊ သီလဝေဠာတိ တိဝိဓာ ဝေဠာ။
.... တံ တိဝိဓမ္မိ သော အတိက္ကမ္မိယေဝ။ မ၊ ၄။ ၂။
၁။ သာဝတ္ထိယာ မနုဿာ ယေဘုယျေန
ကာမေသု အတိဝေဠာ သတ္တာ ရတ္တာ ဝိဟ-
ရန္တိ။ ဥဒါန၊ ၁၇၁။ အတိဝေဠာန္တိ ဝေဠာ အတိက္က-
မ္မိတုံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၀။ ကောမာရကမိဒံ ဘိက္ခဝေ
အရိယဿ ဝိနယေ ယဒိဒံ အတိဝေဠာ ဒန္တ-
ဝိဒံသကဟသိတံ။ အံ၊ ၁။ ၂၆၃။ အတိဝေဠာ စ
မေ ဟောတိ၊ အသ္မိံ ဓမ္မေ ပိယာယနာ။ သံ၊ ၁။
၂၁၂။ အတိဝေဠာတိ ဝေဠာတိက္ကန္တာ ပမာ-
ဏာတိက္ကန္တာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။ ရတ္တိံ ဂိရံ နာတိ-
ဝေဠာ ပမုဉ္ဇေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၀။ အတိဝေဠာ မရိ-
ယာဒါတိက္ကန္တိ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၃၃။ အတိဝေဠာ
ပဘာသိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ အတိဝေဠာ ပဘာသိ-
တာတိ အတိက္ကန္တဝေဠာ (-လံ ?) ပမာဏာ-
တိက္ကမေန ဘာသိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၇။ (၂) အခါ
ခပ်သိမ်း၊ အမြဲ။ အတိဝေဠာ နမဿိသံ။ ဇာ၊ ၂။
၁၈၆။ အတိဝေဠာ နမဿိသံ၊ နိစ္စကာလမေဝ
နမဿိသံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၂၇။

အတိဝေဠာစာရိ (တိ) [အတိဝေဠာ + စရ + ဇာ၊
အချိန် အပိုင်း အခြားကို လွန်၍ သွားလာလေ့
ရှိသောသူ။ ကာလေ ပဝိသ နာဂဒတ္တ၊ ဒိဝါ စ
အာဂန္တာ အတိဝေဠာစာရိ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၂။ အတိ-
ဝေဠာယတိ-လည်းကြည့်။

အတိဝေဠာဘာဏီ (တိ) [အတိဝေဠာ + ဘာဏ + ဇာ၊
အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ ပြောဆိုလေ့ရှိသောသူ။
န ကိရေဝ သာဓု အတိဝေဠာဘာဏီ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၈။
အတိဝေဠာဘာဏီတိ ဝေဠာတိက္ကန္တိ ပမာဏာ-
တိက္ကန္တိ ကတ္တာ ကထနံ နာမ န သာဓု၊
အတိဝေဠာဘာဏီ ပုရိသော န သာဓုတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၉။

အတိဝေဠာသယံ (တိ) [အတိဝေဠာ + သိ + ဇာ၊
အပိုင်း အခြားကို လွန်၍ အိပ်လေ့ရှိသော သူ။
သမ္ပုဉ္ဇေတိတ္ထော အတိဝေဠာသယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၂။

အတိဝေလသာယံတိ အတိစိရမ္ပိ နိဒ္ဒံ ဩက္ကမေယျ။ အတိဝေလစာရိတိပိ ပါဌော၊ အတိဝေလစာရိ ဟုတွာ စရေယျာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။

အတိဝေလနရက္ခိ (တိ) [အတိဝေလ + အနု + ရက္ခ + ကိ] အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ စောင့်ရှောက်လေ့ရှိသော၊ အလို့လို ကုက္ကုစ္စများသော၊ သူ။ န စ အတိဝေလနရက္ခိ ပတ္တသ္မိ။ မ၊ ၂။ ၃၄၀။ န စ အတိဝေလနရက္ခိတိ ယထာ ဧကစ္စော ပမာဏာတိက္ကန္တံ အာရက္ခံ ဌပေတိ။ ဘူတိတွာ ဝါ ပတ္တေ ဥဒကံ ပုဉ္ဇိတွာ စိဝရဘောဂန္တရံ ပဝေသေတွာ ပတ္တံ ဥဒရေန အက္ကမိတွာ ဂဏှာတိ။ န ဝေ ကရေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။

အတိသံကိလိဋ္ဌ (တိ) [အတိ + သံကိလိဋ္ဌ] အလွန် ညစ်နွမ်းသော၊ သူ။ အဉ္ဇနမက္ခိတဟတ္ထော ဝိယ စ ကိလေသဘရိတာ အတိသံကိလိဋ္ဌာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။

အတိသက္က (ပု) [အတိ + သက္က] သာလွန် - ထူးကဲ - သော သိကြား။ အတိဗြဟ္မ - ကြည့်။

အတိသက္ကတ (တိ) [အတိ + သက္ကတ] အလွန် ရှိသေအပ်သော၊ သူ။ ကုလေသု အတိသက္ကတာ။ အပ၊ ၂။ ၂၃၄။

အတိသင်္ခေပ (ပု) [အတိ + သင်္ခေပ] အလွန်ကျဉ်းသော။ အတိသင်္ခေပေန ဝုတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ဌ၊ ၂။ ၆၇။

အတိသဉ္ဇရဏ (န) [အတိ + သံ + စရ + ယု] အလွန် သွားလာလှည့်လည်ခြင်း။ အတိသဉ္ဇရဏေန န စိရံ ဇီဝတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ (အတိသဉ္ဇာရေန၊ ဣ-မူကွဲ)။

အတိသဉ္ဇာရ (ပု) [အတိ + သံ + စရ + ဏ] အတိသဉ္ဇရဏ - ကြည့်။

အတိသဏိကံ (ဗျ) [အတိ + သဏိကံ] အလွန်နှေးငှာ၊ အလွန်နှေးနှေး။ နာတိသဏိကံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ၂။ ၃၃၈။

အတိသဏ္ဍ (တိ) [အတိ + သဏ္ဍ] အလွန်သိမ်မွေသော။ အတိဓမ္မကဏာ နာမ အတိသဏ္ဍာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။

အတိသန္တ (တိ) [အတိ + သန္တ] အလွန်ငြိမ်းအေးသော၊ အလွန်ငြိမ်းအေးသကဲ့သို့သော၊ အတွင်း၌ မငြိမ်းအေးပဲလျက် ငြိမ်းအေးဟန်ဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ သူတော်ကောင်းဟန်ဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်။ အတိသန္တေပိ နာသ္မသေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။ အတိသန္တေတိ အန္တော ဥပသမေ အဝိဇ္ဇမာနေယေဝ စ ဗဟိ ဥပသမဒဿနေန အတိသန္တေ ဝိယ ပဋိစ္စန္ဓကမ္မန္တေပိ ဗိလပဋိစ္စန္ဓအာသီဝိသသဒိသေ ကုဟကပုဂ္ဂလေ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၇။

အတိသပ္ပါယ (တိ) [အတိ + သပ္ပါယ] အလွန် - သင့်လျော် - လျောက်ပတ် - သော။ သဗ္ဗဉ္စေတိ ဥဇဇိပစ္စနိကဝသေန စ အတိသပ္ပါယဝသေန စ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁။ “သဒ္ဓါစရိတဿ ပုရိမာ ဆ အနုဿတိယော”တိ ဣဒံ အတိသပ္ပါယဝသေန ဝုတ္တံ။ ဣမဿေဝ ဥဇဇိပစ္စနိကံ ဣမဿ အတိသပ္ပါယန္တံ ဂဟေတဗ္ဗဿ ဝိသေသဿ အဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။

အတိသမဉ္ဇ (တိ) [အတိ + သံ + အဉ္ဇ၊ (သံ = အပ္ပတ္တ)] အလွန်တန်ဖိုးနည်းသော၊ အလွန်ဈေးသက်သာသော။ တတ္ထ သုသဿကာလေပိ အတိသမဉ္ဇေပိ ပုဗ္ဗဏှာပရဏှေ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ အတိသမဉ္ဇေပိတိ အတိသယေန (အတိဝိယ) အပ္ပဉ္ဇေပိ၊ ယဒါ ကိဉ္စိဒေဝ ဒတွာ ဗဟိ ပုဗ္ဗဏှာပရဏှံ ဂဏှန္တိ၊ တာဒိသေကာလေပိတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၈။

အတိသမဏ (ပု) [အတိ + သမဏ] သာလွန် - ထူးကဲ - မြင့်မြတ် - သော ရဟန်း။ သမဏာနံ အတိသမဏော ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။

အတိသမိပ (တိ) [အတိ+သမိပ] အလွန်နီးသော၊
အလွန်နီးသောအရပ်။ အာသနသာလံ ဂန္ဓာ
အတိသမိပံ အဂန္ဓာ သဘာဂဋ္ဌာနေ ဌာတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၆၄။ အတိသမိပံ အဂန္ဓာတိ ဘိက္ခုနံ
အာသနတရံ ဌာနံ အဂန္ဓာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၀။

အတိသမ္မာမ (တိ) [အတိ+သမ္မာမ] အလွန်
ကျဉ်းမြောင်းသော။ စက္ကဝါဠံ အတိသမ္မာမံ၊
ဗြဟ္မလောကော အတိနိစကော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၆၁။

အတိသမ္ပုဓ (တိ) [အတိ+သမ္ပုဓ] မျက်မှောက်
ဖြစ်လွန်းသော၊ ရှေ့တည့်တည့်အရပ်။ အတိဒူရံ
အစွာသန္နံ ဥပရိဝါတံ ဥန္နတပုဒေသံ အတိ-
သမ္ပုဓံ အတိပစ္စာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။
အတိသမ္ပုဓါဒိကေ ဆ နိသဇ္ဇဒေါသေ.....ဥဒါန၊
ဋ္ဌ၊၄၉။

အတိသမ္ပုဋ္ဌ (တိ) [အတိ+သမ္ပုဋ္ဌ] အလွန်တွေ
ဝေသော၊သူ။ မောမူဟောတိ အတိသမ္ပုဋ္ဌော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

အတိသယ (ပု) [အတိ+သိ+အ။ အတိသယနံ
အတိသယော၊ အတိက္ကမိက္ခာ ဝါ သယနံ ပဝတ္တနံ
အတိသယော။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၄၁။ (အတိဝယ-
သံ)] (၁) အထူး။ န တဿ ဝစနေန ကောစိပိ
အတိသယော အတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။
(၂) အလွန်အကဲ။ ဝိသေသမဇ္ဈဂါတိ အညာဟိ
အတိသယံ အဓိဂတာ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၄။
သမလင်္ကတတရာတိ သမ္မာ အတိသယေန
အလင်္ကတာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၈၀။ ဒွိသု အယံ အတိ-
သယေန မဟဒ္ဒနောတိ မဟဒ္ဒနတရော။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ၊၉၁။ အတ္တနာ အတိသယေန ပိယံ အညံ
ကောစိ.....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၄၉။ တယိဒံ ပါရိပူရိ-
တော အတိသယတော ဝါ သီလံ အဿ အတ္ထိတိ
သီလဝါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၀၁။ (တိ) (၃) လွန်ကဲ -
မြင့်မြတ် - သော၊သူ။ ဂုဏဝိသေသေ ပတိဋ္ဌိတံ

ပုရိသာတိသယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၀၁။ (ဘုသမတိ-
သယော စ ဒဠ်။ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၄၁။ ဥက္ကံသော တူတိ-
သယောထ။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၇၆။ ဘုသာဒယော ပမာ-
ဏာတိသယဝသေန ဝုတ္တာ၊ ဥက္ကံသော ဂုဏာတိ-
သယဝသေန ဝုတ္တာ၊ အတိသယော ပန
ဥဘယဝသေနာတိ ဥဘယတြ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ဘေဒေါ။
၎င်းဋီ။ဥက္ကံသောတိသယောဘဝေ။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၇၇။
ဥက္ကံသောတိသယာ ပကဋ္ဌေပျုတ္တာ။ ၎င်းဋီ။)
နိရတိသယ၊ ပသာဒါတိသယ၊ ဝိက္ကမာတိသယ၊
သာတိသယ-တို့လည်းကြည့်။

အတိသယတိ (ကြိ) အတိသေတိ-ကြည့်။

အတိသယတ္ထ (ပု) [အတိသယ+အတ္ထ] ပိုလွန် -
ထူးကဲ - သော အနက် အဓိပ္ပါယ်၊ အရေးကြီး
သော အကြောင်းအရာ။ မာ နော ဣဒံ
အတိသယတ္ထံ အညေ ဇာနိ သူ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။

အတိသယနိရောဓ (ပု) [အတိသယ+နိရောဓ]
လွန်ကဲသောချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ကောင်းစွာပယ်ခြင်း၊
ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် ငြိမ်းအေး
ခြင်း။အတိသယနိရောဓော ဟိ နေသံ ပဌမဇ္ဈာ-
နာဒိသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၆၀။ အတိသယနိရောဓော သုဠု ပဟာနံ
ဥဇုပဋိပက္ခေန ဝူပသမော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။

အတိသယနိရောဓတ္ထ (န) [အတိသယနိရောဓ+
တ္ထ] အလွန်အကဲချုပ်ငြိမ်းသည် - ကောင်းစွာ
ပယ်သည် - ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့်
ငြိမ်းအေးသည် - ၎င်းအဖြစ်။ ယဒိ ပနေတာနိ
အတိသယနိရောဓတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂-၃။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀-၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆၀။

အတိသယဝိသုဒ္ဓိ (တိ) [အတိသယ+ဝိသုဒ္ဓိ] အလွန်
အကဲစင်ကြယ်သော။ အတိသယဝိသုဒ္ဓါဟိ
ဝိဇ္ဇာဟိ အဗ္ဗုတ္တမေန စရဏေန စ.....။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၆၃။

အတိသရ (တိ) [အတိ+သရ+အ] အလွန်-
 ရောက်ခဲ့ပြီး-ရောက်လတ္တံ့-သော၊ အလွန်ကြမ်း
 ထမ်းသောအမှု - သို့ ရောက်ခဲ့-ကို ပြုခဲ့ - ပြီး၍
 ကြီးစွာသော ဆင်းရဲ - သို့ ရောက်လတ္တံ့ - ကို
 ခံစားရလတ္တံ့ - သော၊ သူ။ အတိသရော ပစ္စ-
 သရော၊ မိတ္တဝိန္ဒ သုဏောဟိ မေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။
 အတိသရောတိ အတိသရိတိပိ အတိသရော၊
 အတိသရိသတိတိပိ အတိသရော။...တံ ဟိ
 အတိဒါရုဏဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ အတိသရော၊
 တဿ ပန န သက္ကာ ဝဿကဏနာယ ဝိပါကော
 ပညာပေတန္တိ အပရိမာဏံ အတိမဟန္တံ ဝိပါက-
 ဒုက္ခံ သရိဿသိ ပဋိပဋိဿသိတိ အတိသရော။
 ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆။

အတိသရတိ (ကြိ) [အတိ+သရ+အ+တိ] လွန်၍
 သွား၏၊ လွန်ကျူး၏၊ အလွန်ရောက်၏၊ ယော
 နာစွသာရိ န ပစ္စသာရိ။ သုတ္တနိ။ ၂၀၊ ၂၀။
 ယော နာစွသာရိတိ ယော နာတိဓာဝိ။ သုတ္တနိ။
 ၄။ ၁။ ၁၉။ မူဠော အစွသာရိ ဝနေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။
 အစွသာရိန္တိ မနုဿပထံ အတိက္ကမိတွာ ဟိမဝန္တံ
 ပါဝိသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇။ တဠေကော ဘိက္ခု
 အစွသရာ။ သံ၊ ၁။ ၂၄။ အစွသရာတိ အတိက္ကမိ၊
 ဧကော ဘိက္ခု ဧကံ ဘိက္ခု အတိက္ကမ္မ ဝစနံ
 အဝေါဓာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ အစွသရာ
 အာဝုသော ဝိသာခ ပဉ္စေ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။
 အစွသရာတိ အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပုစ္ဆန္တော ပဉ္စံ အတိက္က-
 မိတာ အဟောသိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။
 အတိသရိတိပိ အတိသရော၊ အတိသရိသတိတိပိ
 အတိသရော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆။

အတိသလ္လိခတိ (တိ) [အတိ+သံ+လိခ+အ+တိ]
 အလွန်ခေါင်းပါးအောင်ပြု၏၊ အလွန်လုံ့လပြု၏။
 အတိသလ္လိခတေဝ အယံ ဒေဝပုတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၇။ အတိသလ္လိခတိ-လည်းကြည့်။

အတိသလ္လော (ပု) [အတိ+သလ္လော] အလွန်
 ခေါင်းပါးအောင်ပြုခြင်း၊ အလွန်လုံ့လပြုခြင်း။

အတိသလ္လောတိ (ကြိ) [အတိ+သံ+လိခ+အ+
 တိ] အလွန်ခေါင်းပါးအောင်ပြု၏၊ အလွန်လုံ့လ
 ပြု၏။ အတိသလ္လိခတိ (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆) ကြည့်။

အတိသလ္လောမုခ (န) [အတိသလ္လော + မုခ]
 အလွန်ခေါင်းပါးအောင်ပြုခြင်း - အလွန်လုံ့လ
 ပြုခြင်း - အလွန်ခေါင်းပါးသောအကျင့် - ကို
 အဦးထားခြင်း။ အတိသလ္လောမုခေန ပဝတ္တံ
 အတ္တကိလမထာနုယောဂံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၇၉။ အတိသလ္လောမုခေနာတိ အတိဝိယ
 သလ္လောပဋိပတ္တိမုခေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

အတိသလ္လောဝုတ္တိ (ထိ) [အတိသလ္လော + ဝုတ္တိ]
 အလွန်ခေါင်းပါးသော-အသက်မွေးမှု-အကျင့်။
 သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော အတိသလ္လောဝုတ္တိယာ
 ဇီဝိတေ အနပေက္ခော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၂-၄။

အတိသဟသာ (ဗျ) [အတိ+သဟသာ] အလွန်
 အဆောတလျင်။ အတိသဟသာပိ ပဝိသန္တိ၊
 အတိသဟသာပိ နိက္ခမန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇။

အတိသာယံ (ဗျ) [အတိ+သာယံ] အလွန်
 မိုးချုပ်သောအခါ။ အတိသာယန္တိ ကမ္မံ န
 ကရေတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၉။ အတိသာယမိဒံ အဟု။
 ဒီ၊ ၂။ ၁၅၀။ ထေရ၊ ၂။ ၆၄။ အတိသာယန္တိ ဒိဝ-
 သဿ ပရိဏတိယာ အတိသာယံ၊ သာယဂ္ဂဟ-
 ဏေနဝ စေတ္တ ပါတောပိ သင်္ဂယတိ၊ တဒု-
 ဘယေန ကာလဝသေန ကောသဇ္ဇဝတ္ထုမာဟ။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၉။

အတိသာယန (ပု) [အတိ+သာယန] အလွန် -
 နောက်ကျ - မိုးချုပ် - သော ညနေအချိန်။
 • အဇ္ဇ အတိသာယနော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၁၀။

အတိသာရ (ပု) [(၁)(၂)(၃)အတိ+သရ+ဏ။
 (၄) အတိ+သရ+ဏေ+အ။ အတိ(တိ)
 သာရ၊ ပု၊ အတိသယေန သာရယတိ ရေစယတိ၊
 ဗဟုဒြဝိဘူတမလနိဿာရကေ ဥဒရာမယေ ရေ-
 ဂေ။ ထောမ။] (၁) ကျော်လွန် - လွန်ကျူး -
 ခြင်း၊ အပြစ်။ သာရတ္တာ ကာမဘောဂေသု...

အတိသရံ န ဗုဒ္ဓန္တိ။ သံ၊၁။၇၄။ အတိသရန္တိ
အတိက္ကမံ။သံ၊၁။၁၂။ အတိက္ကမန္တိ သာဓု-
မရိယာဒဝိတိက္ကမလက္ခဏံ ဒေါသံ။သံ၊၁။၁၇။
တေဿ ဝိနယဿ အတိသရေ ဒုက္ခန္တိ။ဝိ၊၁။၄။
၁၃၅။ အတိသရဏံ အတိသရော၊အတိက္ကမော။
သာရတ္ထ၊၃။၄၅၄။ ဝိနယာတိသရ (ဝိ၊၄။
၅၀၆။သာရတ္ထ၊၃။၄၅၄။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၉) လည်း
ကြည့်။ ဓမ္မာတိသရ၊ သာတိသရ-တိလည်း
ကြည့်။ (၂)လွန်၍ဖြစ်သောစကား၊ ချွတ်ချော်
တိမ်းပါးသောစကား။ အတ္ထိ မေ တံ အတိသရံ၊
ဝေဂေန မနုဇာဓိပ။ ဇာ၊၂။၉၈။ အတိသရန္တိ
ပက္ခလိတံ။ ဇာ၊၄။၅။၄၄၄ (၃) လွန်သွားခြင်း၊
လွန်ဆန်ခြင်း။ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဇနပဒနိရုတ္တိယာ
စ အဘိနိဝေသော ဟောတိ သမညာယ စ
အတိသရော။ မ၊၃။၂၇၈။ အတိသရောတိ
အတိဓာဝနံ။မ၊၄။၁၉၃။ (၄) ဝမ်းသွေးသွန်
သော ရောဂါ။ပုတ္တသောကေန သဒ္ဓိံ သော
သောကော ကေတော ဟုတော ကုစ္ဆိဉ္စာဟံ
ဥပ္ပါဒေတွာ အတိသရံ ဇနေသိ။ဓမ္မ၊၄။၁။၁၇။
ပိဋ္ဌိဒုက္ခမတိသရော။ အ၊၄။၁။၁၂။ အတိ-
သရောတိ လောဟိတပက္ခန္တိကာဝိရေစနံ။အ၊၄။
၄။၁။၁၄၁။

အတိသရဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အတိသရ+ဒိဋ္ဌိ]အကြောင်း၊
လက္ခဏာ စသည်ကို လွန်၍ဖြစ်သော ၆၂-ပါး
သောဒိဋ္ဌိ။ အချင်းချင်း ကျော်လွန်၍ ဒိဋ္ဌိအယူ
တို့ကိုဖြစ်စေတတ်သော အလုံးစုံသော ဒိဋ္ဌိအယူ။
အတိသရဒိဋ္ဌိယာဝ သော သမတ္တော။သုတ္တနိ။
၄၁၇။ သော ဧဝံ တာယ လက္ခဏာတိသရိနိ-
ယာ အတိသရဒိဋ္ဌိယာ သမတ္တော ပုဏ္ဏော
ဥဒ္ဓါမာတော။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၇။ (မဟာနိ။
၂၃၁-လည်းကြည့်။)

အတိသရိ (တိ) [အတိ+သရ+ဏိ။ ထိဉ္စ အတိ-
သရိနိ] လွန်၍ဖြစ်တတ်သော။ အတိသရဒိဋ္ဌိ-
ကြည့်။

အတိသဟသိက (တိ) [အတိ + သဟသိက]
ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းပြုသော၊ အလွန် မဆင်
မခြင် လျင်လျင်မြန်မြန် ပြုလုပ်သော၊ အလွန်
အနိုင်အထက် ဗလက္ကာရပြုလုပ်သော။ သူ။ အတိ-
သဟသိကော ဝတာယံ ပုရိသော။ အံ၊၄။၁။
၃၂၂။

အတိသိတွာ (ကြိ.ဝိ) [အတိ + သိ + တွာ] လွန်၍၊
ကျော်လွန်၍။ တံ ဘဂဝန္တံ အတိသိတွာ အဓမ္မ
တေမတ္ထံ။မ၊၁။၁၅၇။ သံ၊၂။၃၁၄-၅။ အံ၊
၃။၄၄၀။ မ၊၃။၂၃၅။ အတိသိတွာတိ အတိက္က-
မိတွာ။မ၊၄။၁။၃၈၀။ သံ၊၄။၃။၃၃။ အံ၊၄။၃။
၃၃၆။ အဿုတဝါ ခေါ ပုထုဇ္ဇနော ပရံ ဇိတ္ထံ
ဒိဿွာ အဋ္ဌိယတိ ဟရာယတိ ဇိဂုတ္တတိ အတ္တာန-
ယေဝ အတိသိတွာ။အံ၊၁။၁၄၄။ အတ္တာနယေဝ
အတိသိတွာတိ ဇရာဓမ္မမ္ပိ သမာနံ အတ္တာနံ
အတိက္ကမိတွာ အဋ္ဌိယတိ ဟရာယတိ။ အံ၊၄။၂။
၁၂၉။ အတိသိတွာ အညေန ဝဒန္တိ သုဒ္ဓိံ။
သုတ္တနိ။၄၂၀။ (၄င်း၊၄။၂။၂၇၅-၆-လည်းကြည့်။)

အတိသိထိလ (တိ) [အတိ+သိထိလ] အလွန်
လျော့သော၊ (က) အလွန်လျော့သော - တိုး
သော - အသံရှိသော။ တံ ကိ မညသိ သောဏ
ယဒါ တေ ဝိဇာယ တန္တိယော အတိသိထိလာ
ဟောန္တိ။ဝိ၊၃။၂၆၉။ အံ၊၂။၃၃၀။ အတိသိထိ-
လာတိ မန္တမုစ္ဆနာ။ဝိ၊၄။၃။၃၆၅။ အံ၊၄။၃။၁၂၄။
(ခ) အလွန်လျော့သော - ဆုတ်နစ်သော -
ဝိရိယ။ အတိသိထိလေန ကောသဇ္ဇေ ပတန္တော
ပစ္စာသရတိ။သုတ္တနိ၊၄။၁။၁၉။

အတိသိထိလဝိရိယ (န) [အတိသိထိလ+ဝိရိယ]
(၁) အလွန်လျော့သောဝိရိယ။ အတိသိထိလ-
ဝိရိယံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊၂။၃၃၀။
(အံ၊၄။၃။၁၂၄-၅-ကား အတိလိနန္တိ အတိ-
သိထိလံ - ဟုရှိသည်။ ဝိ၊၃။၂၆၉-လည်းကြည့်။)
(၂) အလွန်လျော့သော ဝိရိယရှိသော။ သူ။

အတိသိထိလဝိရိယတာ (ထိ) [အတိသိထိလ-
ဝိရိယ + တာ] အလွန်လျော့သော ဝိရိယ

ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ယသို့ သမယေ အတိ-
သိထိလဝီရိယတာဒိဟိ လိနံ စိတ္တံ ဟောတိ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၁။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။

အတိသိသံ (ဗျ) [အတိ+သိသံ] အလွန်လျင်မြန်စွာ၊
မြန်လွန်းစွာ။ သော ဘဝံ ဂေါတမော နာတိ-
သိသံ ဂစ္ဆတိ။မ၊၂။၃၇၃။ နာတိသိသံ ပက္ခမတိ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၃။ ဝေ အတိသိသံ တာဝ ဗဟူနိ
ယောဇနသတာနိ ဂစ္ဆိယတိ။မိလိန္ဒ၊၂။၇၀။

အတိသိတ (တိ) [အတိ+သိတ] အလွန် - ချမ်း -
အေး - သော။ အတိသိတန္တိ ကမ္မံ န ကရေတိ။
ဒိ၊ဉ၊၁။၄၉။ အတိသိတံ အတိဉာဏံ၊ အတိသာ-
ယမိဒံ အဟု။ဒိ၊ဉ၊၁။၅၀။ ထေရ၊၂။၆၄။ အတိ-
သိတန္တိ ဟိမပါတဝဒ္ဒလာဒိနာ အတိဝိယ သိတံ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၉။ နေဝါတိသိတံ န ပနာတိ-
ဉာဏံ။ထေရ၊၂။၇၀၀။ နာတိသိတံ နာတိဉာဏံ။အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

အတိသိတတာ (ထိ) [အတိသိတ+တာ] အလွန်-
ချမ်း - အေး - သည်၏အဖြစ်။အလွန် - ချမ်း -
အေး - ခြင်း။ ဥဒကံ အတိသိတတာယ နိဗ္ဗာ-
ပတိ။မိလိန္ဒ၊၂။၇၀။

အတိသိတလ (တိ) [အတိ+သိတလ] အလွန်
အေးသော၊ အလွန်အေးသော အရာဝတ္ထု။
အတိသိတလံ ဝုစ္ဆတိ ဟိမကပ္ပေါ။စူဠနိ၊၂။၃၃။
အတိသိတလာ၊ အလောဏာယေဝ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၀၂။ ပြာဟူဏ တယာ ကတော အဂ္ဂိ အတိ-
သိတလော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ အတိကာဠိကာယ
ခိရံ အတိသိတလံ ဟောတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။

အတိသိမ (တိ) [အတိ+သိမ] အပိုင်းအခြားကို
လွန်သော။ သဗ္ဗေပိ တေ တေန သဒ္ဓိံ အတိ-
သိမံ ဂန္ဓာ ဝိနာသံ ပါပဏိသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။

အတိသိမဓရ (တိ) [အတိ+ သိမာ+ဓရ+အ]
အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ - သွားလာ - ကျက်
စား - သော။ အတိသိမဓရော ဒိတ္တော၊ ဂိဇ္ဈော-

ဝါတိတသာသနော။ဇာ၊၁။၁၄၁၊၁၇၇။ သိမံ
အတိက္ကမိတွာ စရန္တော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။

အတိသိလဝန္တ (တိ) [အတိ+သိလဝန္တ] အလွန်
သိလရှိသော။သု။

အတိသိလဝန္တတာ (ထိ) [အတိသိလဝန္တ+တာ]
အလွန်သိလရှိသည်၏အဖြစ်။ အလွန်သိလနှင့် -
ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်-ပြည့်စုံခြင်း။ ဘိက္ခု အတိ-
သိလဝန္တတာယ နာဂယက္ခနရမဂ္ဂဟိ နမဿနိ-
ယော။မိလိန္ဒ၊၂။၇၀။

အတိသုက္ခ (တိ) [အတိ+သုက္ခ] အလွန်-ခြောက်-
သွေ - သော။ အာမကေ နာတိသုက္ခေ
ဘာဇနေ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။

အတိသုခ (တိ) [အတိ+သုခ] အလွန်ချမ်းသာ
သော၊ အလွန်ကောင်းသော။ ကေသဉ္စိ ပါဝ-
ရဏာဒိနံ အတိသုခေါ သမ္ပဿော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၁၆။

အတိသုခုပ (တိ) [အတိ+သုခုပ] (၁) အလွန်
သိမ်မွေ့သော။ အတိသုခုပတိရောဟိတဝိဇ္ဇရ-
ဒေသေသုပိ ရူပဓမ္မေသု။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ အတိ-
သုခုပသက္ခသဘာဝတ္တာ စ အနုပစိတဉာဏ-
သမ္ဘာရေဟိ ပဿိတုံ န သက္ကာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။
(၂) လွန်မြောက်သော နူးညံ့ သိမ်မွေ့ခြင်း
ရှိသော - နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်ကို လွန်မြောက်
သော - နူးညံ့သိမ်မွေ့သောအဖြစ်မျှပင်မရှိတော့
သော၊ (ကာယသင်္ခါရ)။ တတိယဇ္ဈာနေ စ
စတုတ္ထဇ္ဈာနုပစာရေ စ သြဋ္ဌာရိကော၊ စတုတ္ထ-
ဇ္ဈာနေ အတိသုခုမော အပ္ပတ္တိမေဝ ပါပဏာ-
တိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ အတိသုခု-
မောတိ အညတ္တ လဗ္ဗမာနော ကာယသင်္ခါရေ
စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အတိက္ကန္တသုခုမော။ သုခုပ-
ဘာဝေါပိဿ တတ္ထ နတ္ထိ၊ ကုတော သြဋ္ဌာရိ-
ကတာ အပ္ပတ္တနတော၊ တေနာဟ “အပ္ပတ္တိ-
မေဝ ပါပဏာတိ”တိ၊ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။သာရတ္ထ၊
၂။၁၉၄။ (၃) အလွန်-သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သော။

အတိသုခုမဝါလိကာ (ထိ) [အတိသုခုမ + ဝါလိ-
ကာ] အလွန် - သိမ်မွေ - နူးညံ့ - သော သဲ။
အတိသုခုမဝါလိကာ ဓမ္မာယန္တာ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖိနိ
ဟုတော နိပတိသု။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။

အတိသုခုမောဒက (တိ) [အတိသုခုမ + ဥဒက]
အလွန်သိမ်မွေသော ရေရှိသော။ သာ (သိဒါ
နာမ နဒိ) ဟိ အတိသုခုမောဒကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၆။၁၂၅။

အတိသုန္ဓရ (တိ) [အတိ + သုန္ဓရ] အလွန်ကောင်း
သော။ အတိသုန္ဓရာ ဣမေ ကမ္မလာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၉၆။ အဘိက္ကန္တ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၆၀။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။လည်းကြည့်။

အတိသုရဘိဂန္ဓ (ပု) [အတိ + သုရဘိ + ဂန္ဓ] အလွန်
ကောင်းသော ပန်း၏ရနံ့။ အလွန်မွှေးကြိုင်သော
ရနံ့။ ဟသိတကထိတကာလေသု မုခတော
တံဇာဏံ ဝိကသိတဿေဝ နီလပ္ပလဿ အတိသု-
ရဘိဂန္ဓော ဝါယတိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။

အတိသုရ (တိ) [အတိ + သုရ] အလွန်ရဲရင့်သော၊
သူ။ ပေါရိသာဒေါ မန္တံ ဥဂ္ဂဟေတော တတော
ပဋ္ဌာယ ဝါတဇဝေါ အတိသုရော အဟောသိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၂။ အယံ ဂဟပတိပုတ္တော အတိ-
သုရော ဟုတော ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၃။

အတိသေတိ (ကြိ) [အတိ + သိ + အ + တိ] လွန်၍
ဖြစ်၏။ ကျော်လွန် - သာလွန် - ၏။ သရိရဂန္ဓော
စ သဒါ တိသေတိမေမဟာရဟံ စန္ဒနစမ္ပကုပ္ပလံ။
အပ၊၂။၁၆၇။ အဓိကဏှာတိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆)
လည်းကြည့်။

အတိသေဝန္တ (တိ) [အတိ + သေဝ + အန္တ]
အလွန် - မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - သော၊သူ။ ဗာလံ
အပ္ပပညံ အတိသေဝန္တဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၀။
အစူပသေဝန္တလည်းကြည့်။

အတိဿရ (တိ) [အတိ + ဣဿရ] အလွန် အစိုးရ
သော၊သူ။ ဧတေ အဘိသိတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ
အတိဿရာ ဘဝိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၀။

အတိဟရဏ (န) [အတိ + ဟရ + ယု] ရှေးရှုဆောင်
ခြင်း၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ လှမ်းခြင်း၊ ရပ်နေသော
ခြေသို့တိုင်အောင် လှမ်းခြင်း။ တထာ အတိ-
ဟရဏဝိတိဟရဏေသု....ဥဒ္ဓရဏေ ပဝတ္တာ ရူပါ-
ရူပဓမ္မာ အတိဟရဏံ န ပါပုဏန္တိ။ တထာ
အတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝိတိဟရဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၇၂။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။ ဌိတဋ္ဌာနံ
အတိက္ကမိတော ပုရတော ဟရဏံ အတိဟရဏံ။....
ယာဝ ပတိဋ္ဌိတပါဒေါ၊ တာဝ အာဟရဏံ
အတိဟရဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၈။
မူလဋီ၊၂။၁၈၁။ (သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆၊ ၄၆၂-လည်း
ကြည့်။)

အတိဟရဏဝိတိဟရဏ (န) [အတိဟရဏ + ဝိတိ-
ဟရဏ] ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊ အပြန်ပြန် (အဖန်ဖန်)
ဆောင်ခြင်း။ (၁) ရှေးသို့ ခြေလှမ်းခြင်း၊ ဘေး
သို့ ဝိုက်၍လှမ်းခြင်း၊ ရပ်နေသော ခြေသို့တိုင်
အောင် လှမ်းခြင်း၊ ခြေကို လွန်၍ လှမ်းခြင်း။
တထာ အတိဟရဏဝိတိဟရဏေသု။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၇၂။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၂၄။ အတိဟရဏဝိတိဟရဏာနံ ပစ္စယော။....
အတိဟရဏဝိတိဟရဏေသု သာတိသယော
ဗျာပါရော။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၈။သံ၊ဋီ၊၂။
၄၆၂။ ခါဏုအာဒိပရိဟရဏတ္ထံ ပတိဋ္ဌိတပါဒပရိ-
ဟရဏတ္ထံ ဝါ ပဿေန ဟရဏံ ဝိတိဟရဏန္တိ
ဝဒန္တိ။ ယာဝ ပတိဋ္ဌိတပါဒေါ၊ တာဝ အာဟရဏံ
အတိဟရဏံ၊ တတော ပရံ ဟရဏံ ဝိတိဟရဏန္တိ
အယံ ဝါ ဧတေသံ ဝိသေသော။ မူလဋီ၊၂။
၁၈၁။ (ဒိ၊ဋီ၊၁။၂၄၇။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၈။ သံ၊ဋီ၊၂။
၁၀၆၊၄၆၂-တို့လည်းကြည့်။)

အတိဟရတိ (ကြိ) [အတိ + ဟရ + အ + တိ] (၁)
အလွန်ဆောင်ယူ၏။ တေသံ အဇဂရမေဒံ၊
အစူဟာသိ ဗဟုတ္တသော။ဇာ၊၁။၁၈၇။အစူဟာ-
သိတိ အတိဝိယ အာဟရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၁။
(၂) အလွန်ဆောင်သွား၏။ မုန့်မုန့်ညက်ညက်
ပြု၏။ တဉ္စ ဝါတသိခါ တိက္ခာ၊ အစူဟာသိ ဗလိ*
ဒိဇံ။ဇာ၊၁။၁၈၇။ အစူဟာသိ အတိဟရိ၊ စုဏ္ဏ-

ဝိဇ္ဇန္တံ အကာသိ။ဇာ၊ဌ၊၃။၄၆။ (၃) ဆောင်
ယူ၏။ အာမကဓညံ ဝိညာပေတွာ နဂရံ အတိ-
ဟရန္တံ။ ဝိ၊၂။၃၄၆။ ပတ္တေနပိ ဥဒကံ အတိဟ-
ရန္တံ။ဝိ၊၄။၂၅၇။ (၄)ပင့်ဆောင်၏။ သာဓုသမ္ပ-
တေ သမဏဗြာဟ္မဏေ အန္တေပုရံ အတိဟရထ။
ဝိ၊ဌ၊၁။၃၄။ အန္တေပုရံ အတိဟရထာတိ အန္တေ-
ပုရံ ပဝေသေထ။ အာနေထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သာရတ္ထ၊၁။၁၂။ (၅)ရှေးရှုဆောင်၏။ လွန်စေ
၍ဆောင်၏။ သွင်း၏။ ဝါယောဓာတု အတိဟ-
ရတိ စ ဝိတိဟရတိ စ။ ဒိ၊ဌ၊၁။၁၈၀။ မ၊ဌ၊၁။
၂၇၂။ အဘိ၊ဌ၊၂။၃၄၆။ အတိဟရတိတိ ယာဝ
မုခါ အဘိဟရတိ။...အတိဟရတိတိ ဝါ မုခဒ္ဒါရံ
အတိက္ကာမေန္တော ဟရတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၅၁။မ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၃၆၁။ အတိဟရတိတိ ယာဝမုခါ အာဟရတိ။
မူလဋ္ဌိ၊၂။၁၈၂။ အတိဟရတိတိ မုခဒ္ဒါရံ အတိ-
က္ကမိတွာ ဟရတိ။ အနုဋ္ဌိ၊၂။၁၈၄။ (၆) တဖန်
ဆောင်၏။ ပြန်သွင်း၏။ အတိဟရိတွာ-ကြည့်။

အတိဟရန္တ (တိ) [အတိ + ဟရ + အန္တ] အလွန်-
ရှေးရှု - ဆောင်သော၊ ဆောင်သွင်းသော၊ သူ။
ဂုဋ္ဌဘာရံ လဘိတွာ အတ္တနာ ဂါမံ အတိဟ-
ရန္တ။...။ သံ၊ဌ၊၃။၂၄၀။ အတိဟရတိ-လည်း
ကြည့်။

အတိဟရာပေတဗ္ဗ (တိ) [အတိ + ဟရ + ဣာပေ +
တဗ္ဗ] ဆောင်စေအပ်သော၊ ကျီသွင်းစေအပ်
သော။ ဩပုနာပေတွာ အတိဟရာပေတဗ္ဗံ။ဝိ၊
၄။၃၃၆။ အတိဟရာပေတဗ္ဗန္တိ အန္တောကောဋ္ဌာ-
ဂါရံ ဥပနေတဗ္ဗံ။သာရတ္ထ၊ ၃။၄၁၀။

အတိဟရာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အတိ + ဟရ + ဣာ-
ပေ + တိ] (၁) ဆောင်စေ၏။ ကျီသွင်းစေ၏။
ဩပုနာပေတွာ သိသံ သိသံ အတိဟရာပေယျ။
အံ၊၁။၂၄၄။ ခညံ အတိဟရာပေယျာသိ။ မိလိန္တ။
၆၈။ ခညံ အတိဟရာပေယျာထ။ မိလိန္တ။ ၈၇။
(၂)သိမ်းယူ၏။ မာ နော အပုတ္တကံ သာပ-
တေယျံ လိစ္ဆဝယော အတိဟရာပေသုံ။ဝိ၊၁။၂၀။

အတိဟရာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အတိ + ဟရ + ဣာ-
ပေ + တွာ] ဆောင်စေ၍၊ ကျီသွင်းစေ၍။အတိ-
ဟရာပေတွာ အာယတိမ္ပိ ဝဏံ ဝေမေဝ
ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃၃၇။

အတိဟရိတဗ္ဗ (တိ) [အတိ + ဟရ + တဗ္ဗ] ဆောင်
အပ်သော။ သေနာသနံ ဂါမံ အတိဟရိတဗ္ဗံ။
ဝိ၊၄။၃၇၈။

အတိဟရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အတိ + ဟရ + တုံ] ဆောင်
ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥဒကံ အတိ-
ဟရိတုံ။ဝိ၊၄။၂၅၇။

အတိဟရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အတိ + ဟရ + တွာ]
တဖန်ဆောင်၍၊ ပြန်သွင်း၍၊ သိမ်းယူ၍။ဘူမတ္ထ-
ရဏံ ဩတာပေတွာ သောဓေတွာ ပပွေ၊ဋ္ဌေတွာ
အတိဟရိတွာ ယထာပညတ္တံ ပညပေတဗ္ဗံ။ဝိ၊၃။
၆၀။ ဝိ၊၄။၃၇၂။ တမဟံ အပုတ္တကံ သာပတေ-
ယျံ ရာဇန္တေပုရံ အတိဟရိတွာ အာဂစ္ဆာမိ။
သံ၊၁။၉၀။ မဉ္ဇူပိဌံ နိဟရိတွာ ပပွေ၊ဋ္ဌေတွာ...
မဉ္ဇူပိဌံ အတိဟရိတွာ ပုန ယထာဌာနေ
ဌပေတွာ။ဝိ၊ဌ၊၁။၈။ ဒိ၊ဌ၊၁။၈။ ခုဒ္ဒက၊ဌ။၇၉။
(သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၆၈-လည်းကြည့်။)

အတိဟရိ (ရိ) ယတိ (ကြိ) [အတိ + ဟရ + ယ
+ တိ] ဆောင်အပ်၏။ အလွန်ဆောင်အပ်၏။
ကိန္တိ နု ခေါ သေနာသနံ ဂါမံ အတိဟရိယေထ။
ဝိ၊၄။၃၇၉။

အတိဟိတာ (တိ) [အတိ + ဓာ + တ။ ဓာ-ကို ဟ-
ပြု] အိမ်သို့-ကျီသို့-ဆောင်ယူ - သို့မှီး - ထား
အပ်သော။ အတိဟိတာ ဝိဟိ။ထေရ။၂၇၂။
အတိဟိတာ ဝိဟိတိ ဝိဟယော ကောဋ္ဌာဂါရံ
အတိနေတွာ ဌပိတာ၊ တတ္ထ ပဋိသာမိတာ၊
ခလတော ဃရံ ဥပနိတာတိ အတ္ထော။
ထေရ၊ဌ၊၂။၈၆။

အတိဟိန် (တိ) [အတိ + ဟိန်] အလွန် ယုတ်နိမ့်
သော၊ အလွန် - ဆင်းရဲ - ငြိငြိ - သော။
သမံ ဇိဝိကံ ကပ္ပေတိ နာစွောဂါဠံ နာတိဟိန်။

အံ၊၃။၁၀၈၊၁၄၁။ နာတိဟိနန္တိ နာတိကသိရံ။
အံ၊၄။၂၊၃၉။

အတိဟိဋ္ဌယာန (တိ) [အတိ + ဟိဋ္ဌ + ဣယ +
အာန] မထေမဲ့မြင်ပြုသော၊ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချသော၊
သူ။ သက် နိကေတံ အတိဟိဋ္ဌယာနော။ဇာ၊၁။
၂၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၄။ အတိဟိဋ္ဌယာနောတိ
အတိမညန္တော နိန္ဒန္တော ဂရဟန္တော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၃၃၁။ အတိဟိဋ္ဌယာနောတိ အဝမညမာနော။
မူလဋီ၊၂။၂၁၇။

အတိဟေဋ္ဌာ (ဗျ) [အတိ + ဟေဋ္ဌာ] အလွန်
အောက်ကျသော-နေရာ-အရပ်။ အတိဟေဋ္ဌာ
ဒိဃဇာတိကာ ကောဋေန္တိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၄၁။

အတိတံသ (ပ) [အတိတ + အံသ] (၁) လွန်ပြီး
သောအဖို့၊ အတိတ်အဖို့၊ အတိတ်ဘဝ။ ဣမိနာ-
ပဏေန သမန္နာဂတံ သတ္တာရံ နေဝ အတိတံသေ
သမနုပဿာမ။ဒိ၊၂။၁၇၉။ တိဏိ ဉာဏာနိ
အတိတံသေ ဉာဏံ အနာဂတံသေ ဉာဏံ
ပစ္စုပ္ပန်သေ ဉာဏံ။ဒိ၊၃။၂၃၀။ အတိတံသေ
ဉာဏန္တိ အတိတံသာရမ္ပဏံ ဉာဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။
ဥပ္ပဋိတွာ ဝိဂတာ အတိတာ အတိတံသေန
သင်္ဂဟိတာ။အဘိ၊ဓ၊၂။၁၃။ အတိတံသေန သင်္ဂ-
ဟိတာတိ အတိတကောဋ္ဌာသေန ဂဏနံ ဂတာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ ဥပ္ပဋိတွာ ဝိဂတံ အတိတံ
အတိတံသေန သင်္ဂဟိတံ။အဘိ၊ဝိ၊၁။ အတိတံ-
သေန သင်္ဂဟိတန္တိ အတိတကောဋ္ဌာသေနဝေ
သင်္ဂဟိတံ၊ ဧတ္ထေဝဂဏနံ ဂတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။
ခါဒိတာနိ အတိတံသေ၊ မမ တုယုဉ္စ ဗြာဟ္မဏ။
ထေရီ၊၄။၄၁၄။ အတိတံသေတိ အတိတကောဋ္ဌာ-
သေ၊ အတိက္ကန္တဘဝေသုတိ အတ္ထော။ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၂၄၁။ (တိ) (၂) အတိတ်အဖို့၌ဖြစ်သော။ န
ဟိ အတိတံသာနံ ဝေဒနာဒိနံ နိဝတ္တနတ္ထံ ဣဒံ
ဝစနံ။မူလဋီ၊၂။၆။

အတိတံသညာဏ (န) [အတိတံသ + ညာဏ] အတိတ်
အဖို့-ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အစု - ၌ အဆီး
အတားမရှိ သိသောဉာဏ်၊ အတိတံသညာဏံ။
ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေန အတိတံသညာဏံ၊ဒိဗ္ဗစက္ခု-
နာ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသညာဏံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။
အတိတံသညာဏန္တိ အတိတက္ခန္ဓာယတနဓာတု-
သင်္ခါတေ အတိတကောဋ္ဌာသေ အပ္ပဋိဟတ-
ညာဏံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၀။

အတိတံသဝါဒိ (တိ) [အတိတံသ + ဝဒ + ဣ]
လွန်ပြီးသော - အတိတ်-အဖို့-ကို ပြောဆိုလေ့
ရှိသော၊သူ။ အတိတံသဝါဒိမိ သတ္တရိံ ကာ
သဒ္ဓါ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။

အတိတံသာရမ္ပဏ (တိ) [အတိတံသ + အာရမ္ပဏ]
လွန်ပြီးသော - အတိတ် - အဖို့-လျှင် အာရုံရှိ
သော။ အတိတံသေ ဉာဏန္တိ အတိတံသာရမ္ပဏံ
ဉာဏံ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။

အတိတ (တိ) [အတိ + ဣ + တ] (၁)(က) လွန်ခဲ့
သော၊ လွန်ပြီးသော၊ အတိတ် ဖြစ်သော၊
ရှေးကျသော၊ လွန်သွားသော။ အဟောသိ တံ
အတိတမဒ္ဓါနံ။ ဒိ၊၁။၁၈၄။ အတိတေ ဗုဒ္ဓေ
ပရိနိဗ္ဗုတေ။ဒိ၊၂။၈။ ယေပိ ဟိ ကေမိ အာနန္တ
အတိတမဒ္ဓါနံ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ။
မ၊၃။၁၅၁။ အတိတံ ဝါ ဘိက္ခဝေ အဒ္ဓါနံ
အာရမ္ပ ကထံ ကထေယျ။ အံ၊၁။၁၉၇။ (ခ)
မိမိဇာနိဓာနခြင်း၊ တွေ့ထိခြင်းစသော သဘောသို့
ရောက်၍ လွန်ပြီးသော၊ ခဏတ္တယကို လွန်ပြီး
သော။ အတိတာ ဓမ္မာ။အဘိ၊ဓ၊၃။ အတ္တေနာ
သဘာဝံ ဥပ္ပါဒါဒိက္ခဏံ ဝါ ပတွာ အတိက္ကန္တာတိ
အတိတာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ အတ္တေနာ သဘာ-
ဝန္တိ ကက္ခဋ္ဌဗုဒ္ဓနာဒိသဘာဝံ။ မူလဋီ၊၁။၄၇။
ယံ ရူပံ အတိတံ အတိတံသေန သင်္ဂဟိတံ။
အဘိ၊ဝိ၊၁။ ယာ ဝေဒနာ အတိတာ အတိ-
တံသေန သင်္ဂဟိတာ။၄င်း။၃။ (၄င်း။၅၊၈၊၁၀-
တို့လည်းကြည့်။ အတိတံနှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်
သားဖွယ် အကျယ်ကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇-၈။ ဣတိ

ဝုတ်၊ ငွေ။ ၂၀၀။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၂၂၇-ဂ-တို့တွင်
ကြည့်။) ပုဗ္ဗေ ဝါ ပဋိလဒ္ဓပုဗ္ဗံ အတိတ် နိရုဒ္ဓံ။
မ၊ ၂။ ၂၆၀။ အတိတ်န္တိ ပဋိလဒ္ဓံ။ မ၊ ၄။ ၁၈၆။
ယံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတ် နိရုဒ္ဓံ။ သံ၊ ၂။ ၅၉။
အတိတ်န္တိ အတ္တနော သဘာဝံ ဘင်္ဂမေဝ ဝါ
အတိတ်န္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (၂) လွန်ပြီးသော
ခန္ဓာ အဖြစ် အပျက် အရာ ကာလ စသည်။
အတိတ် နာနုသောစန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၅။ အတိတ် နာနု-
သောစတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ အတိတ် နာနုသော-
စာမိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။ အတိတ် နာနုဂမေယျ။ မ၊ ၃။
၂၂၆။ အတိတ်န္တိ အတိတေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၇၀။ အတိတ် ဧကော အန္တော။ အံ၊ ၂။ ၃၇၀။
(အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃ - လည်းကြည့်။) အတိတော
ဧကော အန္တော။ မဟာနိ။ ၃၉။ ယော အတိတ်
အာဒိသတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၇။ အတိတေန ပဋိသန္ဓေ-
ရတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၁။ (၄၄၆။ ၁၃၂ - လည်းကြည့်။)
အတိတမဒ္ဓါ အပရာဓိတံ မယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၃။
ဧကံသေန မယာ အတိတ် ကမ္မံ အပရာဓိတံ
ဝိရာဓိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၄၄။ အတိတ် အာဟရိ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ အတိတေပိ န ဘူတပုဗ္ဗာ။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၅၁၂။ (၃) လွန်သော၊ လွန်ပြီးသော၊ သူ၊
အရာ။ ဇာတိဇရံ အတိတာ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၅။ သင်္ဂါ
ဇာတိဇရာဘယာ အတိတ်။ ထေရ။ ၂၇။ အတိ-
တော ဝိသယံ တေသံ။ အပ၊ ၂။ ၆၁။ အတိတ်
မာနသံ ကမ္မံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၀။ (ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈၈၊
ကြည့်။) (၄) ကျူးလွန် သော၊ သူ၊ ဧကံ ဓမ္မံ
အတိတဿ၊ မုသာဝါဒိဿ ဇန္တုနော။ ဓမ္မ။ ၃၉။

အတိတကပ္ပ (ပ) [အတိတ+ကပ္ပ] လွန်ပြီးသော
ကပ်၊ အတိတ်ကမ္မာ။ အတိတကပ္ပေ စရိတ်၊
ဌပယိတော ဘဝါဘဝေ။ စရိယာ။ ၃၈၅။

အတိတကာလ (ပ) [အတိတ+ကာလ] လွန်ပြီး
သော - အတိတ် - ကာလ။

အတိတကာလဂ္ဂဟဏ (န) [အတိတကာလ +
ဂဟဏ] လွန်ပြီးသောအချိန် - အတိတ်ကာလ -
ကို ယူခြင်း။ အဓောတိ အတိတကာလဂ္ဂဟဏံ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂၈။

အတိတကာလိက (တိ) [အတိတကာလ + လူက]
အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်သော။ ပုရာဏံ အတိ-
တကာလိကံ ကမ္မံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၃။

အတိတကောဋ္ဌာသ (ပ) [အတိတ+ကောဋ္ဌာသ]
လွန်ပြီးသောအဖို့၊ အတိတ်ကာလအချိန်ပိုင်း။
အတိတ်သေန သင်္ဂဟိတာတိ အတိတကော-
ဋ္ဌာသေန ဂဏနံ ဂတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၄။
ပုဗ္ဗန္တံ အာရဗ္ဘာတိ အတိတကောဋ္ဌာသံ အာရဗ္ဗ-
ဏံ ကရိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၂။ အတိတ်သ-
လည်းကြည့်။

အတိတက္ခန္ဓ (ပ) [အတိတ+ခန္ဓ] လွန်ပြီးသော -
အတိတ် - ခန္ဓာ။

အတိတက္ခန္ဓခန္ဓပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [အတိတက္ခန္ဓ+ခန္ဓ-
ပဋိဗဒ္ဓ] အတိတ်ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာနှင့် စပ်သော အမည်-
အနွယ်စသည်နှင့် နိဗ္ဗာန်။ တဉ္စိ အတိတက္ခန္ဓ-
ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓေသု ဓမ္မေသု သဗ္ဗညုတညာဏဂတိကံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၄။ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓံ နာမဂေါတ္တာဒိ။
ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓေသုတိ ဧတေ နိဗ္ဗာနမ္ပိ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓမေဝ။
ခန္ဓေ ဟိ ဝိသယိကတတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၂။ ၇၀။

အတိတက္ခန္ဓာဒိကထာ (တိ) [အတိတက္ခန္ဓ+အာ-
ဒိ+ကထာ] လွန်ပြီးသော - အတိတ် - ခန္ဓာ
စသည်ကို ဆိုရာစကား။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊
၆-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၁၁၅-ဂ။

အတိတဂတသတ္တု (တိ) [အတိတ+ဂတ + သတ္တု]
လွန်ပြီးသောဘုရားရှိသော၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော
ဘုရားရှိသော၊ သူ၊ အဗ္ဘတိတသဟာယဿ၊ အတိ-
တဂတသတ္တုနော။ ထေရ။ ၃၄၈။ အတိတဂတ-
သတ္တုနောတိ အာယသုတော အတိတော
ဟုတွာ နိဗ္ဗာနဂတသတ္တုကဿ၊ သတ္တရိ ပရိနိဗ္ဗု-
တေတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။

အတိတစိတ္တ (န) [အတိတ + စိတ္တ] လွန်ပြီးသော -
အတိတ် - ကာလ၌ ဖြစ်သောစိတ်၊ အတိတ်
စိတ်။ တေန ဟိ အတိတစိတ္တေန စ ဉာဏေန
စ အဘိသမေတိ၊ န အတိတစိတ္တေန စ ဉာဏေန

စ အဘိသမေတိ။ ပဋိသံ။ ၃၉၂။ အတိတေ စိတ္တက္ခဏေတိ အတိတစိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏဿမဂ္ဂိ-
ကာလေ။ မဟာနိဌ။ ၁၂၈။

အတိတဇာတိ (ထိ) [အတိတ + ဇာတိ] လွန်ပြီး
သောဘဝ၊ အတိတ်ဘဝ။ ပုဗ္ဗေ အတိတဇာ-
တိယံ ကိဒိသံ ကမ္မံ အကာသံ။ ပေတ။ ၄။ ၁၀။

အတိတဉာတိကဿ (ထိ) [အတိတ + ဉာတိ +
ကဿ] လွန်ပြီး - ကွယ်လွန်ပြီး - သော ဆွေ မျိုး
တို၏ အကြောင်းကို ပြောဆိုသောစကား။ ပုဗ္ဗ-
ပေတကဿတိ အတိတဉာတိကဿ။ ဒိဌ။ ၁။
ဂဇိ။ မဌ။ ၃။ ၁၅၆။

အတိတတရ (တိ) [အတိတ + တရ] ရှေးကျသည်
ထက် ရှေးကျသော၊ အတိတ်ထက် အဘိတ်ဖြစ်
သော။ တဏှာဒယော အတိတော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ
တတောပိ အတိတတရေ သံသာရဿ အနာ-
ဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ။ ယာဝ အတိတဒွါ-
နန္တိ ယာဝ အတိတတရံ အဒွါနန္တိ အတ္တော
ယုတ္တောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၄၅။

အတိတတ္ထ (န) [အတိတ + တ္ထ] လွန်ပြီးသည်၏
အဖြစ်။ ကိလေသသိမာနံ အတိတတ္တာ သိမာတိ-
ဂေါ။ သုတ္တနိဌ။ ၂။ ၂၄၃။ အန္တံ အတိတတ္တာ။
အံဌ။ ၃။ ၃၄၄။

အတိတတ္တိက (ပု) [အတိတ + တိက] အတိတတိက၊
အဘိဓမ္မာ မာတိကာ၌၎င်း၊ ပဋ္ဌာန်း၌၎င်း လာ
သော ၂၂-တိက်တို့တွင် ၁၈-ခုမြောက်တိက်။
အတိတတ္တိကေ အတ္တနော သဘာဝံ...။ အဘိ၊
ဌ။ ၁။ ၈၈။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ၊ တိကမာတိကာစာ
ပိုဒ် ၁၈၊ ၁၀၄၄-၆၊ ၁၄၃၁-နှင့် ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၄၁၂-၈။
ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၅၄၂-၃။ ပဋ္ဌာန၊ ၅။ ၁၉၊ ၃၅၊ ၂၀၇၊ ၂၈၉၊
၄၅၈-တို့ကြည့်။)

အတိတတ္တိကနိဒ္ဒေသ (ပု) [အတိတတ္တိက + နိဒ္ဒေ-
သ] အတိတတိက်ကို ဖွင့်ပြရာဖြစ်သောစကား
အစဉ်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ၊ ၃-ကဏ္ဍ၊ စာပိုဒ် ၁၀၄၄-
၆။ အတိတတ္တိကနိဒ္ဒေသေ အတိတာတိ...။ အဘိ၊
ဌ။ ၁။ ၃၉၄။

အတိတတ္ထ (တိ) [အတိတ + အတ္ထ] (၁) လွန်ပြီး
သော - ကျော်လွန်သွားသော - အကျိုးစီးပွား
ရှိသော၊ အကျိုးစီးပွား ယုတ်လျော့သော၊ သူ။
ဝါဏိဇောဝ အတိတတ္ထော၊ စိရတ္တံ အနုတပိဿတိ။
အံ၊ ၃။ ၆၂။ အတိတတ္ထောတိ ဟာပိတတ္ထော။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၄။ အတိတမတ္ထ-လည်းကြည့်။ (၂)
လွန်ပြီး - ဆိုခဲ့ပြီး - သော အနက်အဓိပ္ပါယ်။

အတိတတ္ထနိဒဿန (န) [အတိတအတ္ထ + နိဒဿန]
လွန်ပြီး - ဆိုခဲ့ပြီး - သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို
ညွှန်းပြခြင်း။ ဝေန္တိ အတိတတ္ထနိဒဿနံ။ ခုဒ္ဒက၊
ဌ။ ၁။ ၃၆။

အတိတဒေါသ (ပု) [အဘိတ + ဒေါသ] လွန်ပြီး
သောအပြစ်။ အတိတဒေါသံ ဂဟေတွာ မုခ-
သတ္တိဟိ န ဝိဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈၇။

အတိတဒ္ဓ (ပု) [အတိတ + အဒ္ဓ] လွန်ပြီးသော
အချိန်ကာလ၊ အဘိတ်အခွန်။

အတိတဒ္ဓါဒိဘေဒ (တိ) [အတိတဒ္ဓ + အာဒိ +
ဘေဒ] အတိတ်အခွန်သည် အကဲ့အပြားရှိ
သော။ အတိတဒ္ဓါဒိဘေဒံ ပုဗ္ဗန္တမနိဿိတော။
သုတ္တနိဌ။ ၂။ ၂၆၃။

အတိတဒ္ဓါန (န) [အတိတ + အဒ္ဓါန] ရှေးကျသည်
ထက် ရှေးကျသော - အတိတ်ထက် အတိတ်ဖြစ်
သော - အခွန် - ကာလ။ အတိတတရ-ကြည့်။

အတိတပညတ္တိ (ထိ) [အတိတ + ပညတ္တိ] အတိတ်
ပညတ်။

အတိတပညတ္တိကုသလ (တိ) [အတိတပညတ္တိ +
ကုသလ] အတိတ်ပညတ်၌ လိမ္မာသော၊ သူ။
အတိတာဓိဝစနကုသလ-ကြည့်။

အတိတပုစ္ဆာ (ထိ) [အတိတ + ပုစ္ဆာ] အတိတ်
(အတိတ်တရား)ကို မေးမြန်းခြင်း။ အပရာပိ
တိဿော ပုစ္ဆာ၊ အတိတပုစ္ဆာ အနာဂတ-
ပုစ္ဆာ ပစ္စုပ္ပန်ပုစ္ဆာ။ စူဠနိ။ ၅။ ၁။

အတိတဗုဒ္ဓ (ပု) [အဘိတ + ဗုဒ္ဓ] လွန်လေပြီး -
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး - သော ဘုရား၊ ရှေးဘုရား။

အတိတ်ဗုဒ္ဓါနံ ဇိနာနံ ဒေသိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၆။
 အတိတ်ဗုဒ္ဓါနန္တိ အတိတာနံ ဗုဒ္ဓါနံ။၄၆။၄၉။၇၃။
 အတိတဘဝ (ပု) [အတိတ်+ဘဝ] လွန်ပြီးသော
 ဘဝ၊ အတိတ်ဘဝ။ အယံ ယသော မယာ
 အတိတဘဝေ နေဝ နိဒ္ဒါယန္တေန လဒ္ဓေါ။
 ဇာ၊ဌ၊၅။၄၀၈။

အတိတဘဝ (ပု) [အတိတ်+ဘဝ] အတိတ်၏
 အဖြစ်။ အတိတ် အတ္ထိ အတိတ် အတိတဘဝံ န
 ဇဟတိတိ ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၉၉။

အတိတမတ္ထ (တိ) [အတိတ်+အတ္ထ] လွန်ပြီး
 သော-ကျော်လွန်သွားသော - အကျိုးစီးပွား
 ရှိသော၊ အကျိုးစီးပွား ယုတ်လျော့သော၊သူ။
 အတိတမတ္ထော ကပဏံ ရုဒါမိ။ ဇာ၊၁။၃၀၈။
 အတိတမတ္ထောတိ အတိတတ္ထော၊ အတိတ္တန္တ-
 ထော ဟုတွာ ဣဒါနိ ကပဏံ ရုဒါမိတိ ပရိ-
 ဒေဝတိ။ ဇာ၊ဌ၊၅။၇၁။ အတိတတ္ထ (၁) အနက်
 လည်းကြည့်။

အတိတမဒ္ဓါန (န) [အတိတ်+အဒ္ဓါန] အတိတ်
 အခွန်၊ လွန်ပြီးသောကာလ။ အဟူ အတိတ-
 မဒ္ဓါနံ၊ သမဏော ခန္တိဒီပနော။ ဇာ၊၁။၉၉။
 အတိတမဒ္ဓါနန္တိ အတိတေ အဒ္ဓါနေ။ ဇာ၊ဌ၊၃။
 ၄၀။ ဝေရူပေါ အဟောသိ* အတိတမဒ္ဓါနံ။သံ၊
 ၂။၇၁။

အတိတမာနုဿက (တိ) [အတိတ်+မာနုဿက]
 လူတိုင်းစည်းစိမ်ချမ်းသာကို လွန်သောစည်းစိမ်
 ချမ်းသာ။ အတိတမာနုဿကမေဝ သဗ္ဗံ ဒိသ္မာ
 န တပ္ပါမ အနောမဝဏ္ဏံ၊ ဝိမာန။၁၁၈။

အတိတယောဗ္ဗန (န) [အတိတ်+ယောဗ္ဗန] (၁)
 လွန်ပြီးသောအရွယ်။ (တိ) (၂) လွန်ပြီးသော
 အရွယ်ရှိသော၊ အရွယ် လွန်ပြီးသော၊ အ-
 သက် ၈၀,၉၀ အရွယ်ရှိသော၊ သူ။ အတိတ-
 ယောဗ္ဗနော ပေါသော။ သုတ္တနိ။၂၉၆။ အတိတ-
 ယောဗ္ဗနောတိ ယောဗ္ဗနမတိစ္စ အာသိတိကော
 ဝါ နာဝုတိကော ဝါ ဟုတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။
 ၁၅၅။

အတိတရူပ (န) [အတိတ်+ရူပ] လွန်ပြီးသော -
 အတိတ်ဖြစ်သော - ရုပ်။ အတိတရူပမ္ပိ ဘူတာနိ
 စေဝ ဘူတာနိ ဥပါဒါယ နိဗ္ဗတ္တရူပဉ္စ။ အဘိ၊ဌ၊
 ၂။၆။

အတိတဝတ္ထု (န) [အတိတ်+ဝတ္ထု] အတိတ်ဝတ္ထု။
 အတိတဝတ္ထု ဒသကနိပါတေစူဠဗောဓိဇာတကေ
 အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဌ၊၃။၇၅။ အတိတေ
 ဗာရာဏသီယန္တိ အတိတဝတ္ထု ဝိတ္တာရိတဗ္ဗံ။
 ဇာ၊ဌ၊၄။၄၇၂။

အတိတဝဿ (ပု၊န) [အတိတ်+ဝဿ] (က)
 လွန်ခဲ့ပြီးသောနှစ်။ (ခ) အခြားမဲ့-လွန်ပြီး
 သော မိုးဥတု - လွန်ပြီးသော ဝါ။

အတိတဝဿဝုဋ္ဌ (တိ) [အတိတ်ဝဿ+ဝဿ+တ]
 အခြားမဲ့ - လွန်ပြီးသော မိုးဥတု - လွန်ပြီး
 သော ဝါ - ပတ်လုံးနေပြီးသော၊ အခြားမဲ့ -
 လွန်ပြီးသော ဝါမှတသော။ အတိတဝဿဝုဋ္ဌာ-
 နမေဝ ပါပဏာတိ။ ... အတိတဝဿဝုဋ္ဌာနံ ဒမ္မိ။
 ဝိ၊ဌ၊၃။၄၂၅။ အတိတဝဿန္တိ အနန္တဇုတိတ-
 ဝဿံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၄။

အတိတဝါဒ (ပု) [အတိတ်+ဝါဒ] လွန်ပြီးသော -
 အတိတ် - အဖို့ကို စွဲယူ၍ ဖြစ်သောဝါဒ။ ယာ
 အတိတဝါဒံ သဒ္ဓဟန္တာနံ တုမ္မာကံ မဟာနိ-
 ဂဏ္ဏဿ သဒ္ဓါ။ မ၊ဌ၊၄။၂။ အတိတဝါဒံ သဒ္ဓ-
 ဟန္တာနန္တိ “အတ္ထိ ခေါ ဘော နိဂဏ္ဌာ ပုဗ္ဗေ
 ပါပကမ္ပံ ကတ”န္တိ ဝေ အတိတ်သံ အာရမ္ဘ
 ပဝတ္တံ မဟာနိဂဏ္ဌဿ ဝါဒံ သဒ္ဓဟန္တာနံ။ မ၊ဇီ၊၃။
 ၂၁၃။

အတိတသတ္တုက (တိ) [အတိတ်+သတ္တု+က]
 လွန်ပြီးသောဘုရားရှိသော၊ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော
 ဘုရားရှိသော။ အတိတသတ္တုကံ ပါဝစနံ၊ နတ္ထိ
 နောသတ္တာ။ ဒီ၊၂။၁၂၆။ မိလိန္ဒ။၁၀၆။ ‘အတိတ-
 သတ္တုကံ ပါဝစနံ’န္တိ မညမာနာ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၄-၅။ဒီ၊
 ၄၁။၃။ ခုဒ္ဒက၊ဌ။၇၆။ အတိတော အတိတ္တန္တော
 သတ္တာ ဧတ္ထ၊ တေဿာတိ ဝါ အတိတသတ္တုကံ၊
 ပါဝစနံ။သာရတ္ထ၊၁။၃၂။

အတိတ်သာသန (တိ) [အတိတ် + သာသန] လွန်သော အဆုံးအမရှိသော၊ အဆုံးအမစကားကို လွန်ဆန်သော၊ သူ။ ဂိဇ္ဈောဝါ'တိတ်သာသနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၁၊ ၁၈၇။

အတိတ်ဒိဘဝ (ပု) [အတိတ်ဒိ + ဘဝ] အတိတ်စသော တရား၏အဖြစ်။ တေသံယေဝ ပန ဥတုအာဟာရစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ဥပတ္တမ္ဘကဝသေန တဿ အတိတ်ဒိဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၂၈။

အတိတ်ဒိဘေဒ (ပု) [အတိတ်ဒိ + ဘေဒ] အတိတ် အစရှိသောအပြား။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနံ ပါဠိယေက္ကံ သန္တတိဝသေန အတိတ်ဒိဘေဒေါ နတ္ထိ။ အယံ ဟိ အတိတ်ဒိဘေဒေါ နာမ ဓမ္မာနံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။

အတိတ်ဒိဝိဘာဂ (ပု) [အတိတ်ဒိ + ဝိဘာဂ] အတိတ်စသည်ကို ဝေဘန်ခြင်း။ အယံ ဟိ အတိတ်ဒိဝိဘာဂေါ အဒ္ဓါသန္တတိသမယဇကဝသေန စတုဓာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။

အတိတ်ဓိဝစန (န) [အတိတ် + အဓိဝစန] အတိတ်၏အမည်၊ အတိတ်ပညတ်။

အတိတ်ဓိဝစနကုသလ (တိ) [အတိတ်ဓိဝစန + ကုသလ] အတိတ်ပညတ်၌ လိမ်မာသော၊ သူ။ အတိတ်ဓိဝစနကုသလော အနာဂတာဓိဝစနကုသလော ပစ္စုပ္ပန္နာဓိဝစနကုသလော။ နေတ္ထိ။ ၂၉။ အတိတ်ဓိဝစနကုသလောတိ အတိတ်ပညတ္တိကုသလော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၀။

အတိတာနန္တရ (တိ) [အတိတ် + အနန္တရ] အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးသော၊ အခြားမရှိတစ်စပ်တည်း အတိတ်ဖြစ်သော။ သော ကိရ အတိတာနန္တရေ အတ္တဘာဝေ ယက္ခော ဟုတော့....။ ဇာ၊ ၄၅။ ၄၉၇။ အတိတာနန္တရဿ ပန ဇာတိယာ သဗ္ဗာဝတာ.... ပါဒပရိစာရိကာ အဟေသံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။

အတိတာနန္တရဘဝ (ပု) [အတိတာနန္တရ + ဘဝ] အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးသောဘဝ၊ အခြားမရှိ တစ်စပ်တည်းအတိတ်ဖြစ်သောဘဝ။ ကာဏာရိဋ္ဌော ကိရ အတိတာနန္တရဘဝေ ယညကာရဗြာဟ္မဏော အဟောသံ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၄၇။

အတိတာနာဂတ (တိ) [အတိတ် + အနာဂတ] အတိတ်၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော။ ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ အတိတာနာဂတံ၊ ဧကော ပန ဝါဒေါ ပစ္စုပ္ပန္နဿ။ သံ၊ ၂။ ၁၈။ အတိတာနာဂတေ နယံ နေတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၇၉။ အတိတာနာဂတေ နယံ နေတိတိ “ယေ ခေါကေစီ”တိအာဒိနာ နယေန အတိတေ စ အနာဂတေ စ နယံ နေတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။

အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္န (တိ) [အတိတာနာဂတ + ပစ္စုပ္ပန္န] အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေ အတ္ထေ စိန္တေတံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃၀။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေ သု စက္ခု-ဝိညေယျေသု ရူပေသု။ မ၊ ၁။ ၁၅၈။ ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ။ သံ၊ ၂။ ၃၉။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ မန္တယောဂဝိဇာနကိရိယာနံ။ မိလိန္ဒ။ ၄။

အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နကထာ (ထိ) [အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္န + ကထာ] အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကိုပြဆိုသောစကား။ အတိတာနာဂတသမန္နာဂတကထာ-ကြည့်။

အတိတာနာဂတသမန္နာဂတကထာ (ထိ) [အတိတ် + အနာဂတ + သမန္နာဂတ + ကထာ] အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ကို အခြေအတင်ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ ကထာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ၉-ဝဂ်၊ ၁၁-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၀၇-ဂ။ (ဤကထာ၏အမည်ကို ပါဠိတော်၌ ‘အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နကထာ’ ဟုဆိုသည်။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ အနု၊ ၂။ ၁၂၉-တို့၌ကား ‘ဣဒါနိ အတိတာနာဂတေဟိ သမန္နာဂတကထာ နာမ ဟောတိ’ ဟု ဖွင့်သည်။)

အတိတာနုဓာဝန (န) [အတိတ + အနုဓာဝန]
အတိတ်သို့အစဉ်ပြေးသွားသော၊ တွေ့ထိရာဌာန
ကိုလွန်၍သွားသော - ထွက်သက် - ဝင်သက် -
သို့အစဉ်လိုက်သော။ အတိတာနုဓာဝနံ စိတ္တံ။
ပဋိသန္ဓေ။ ၁၆၄။ အတိတာနုဓာဝနံ စိတ္တန္တိ ဖုသန-
ဌာနံ အတိက္ကမိတော ဂတံ အဿာသံ ဝါ ပဿာသံ
ဝါ အနုဂစ္ဆမာနံ စိတ္တံ။ ၎င်း၊ ၄၉၊ ၂။ ၇၃။

အတိတာရမ္မဏ (န) [အတိတ + အာရမ္မဏ] (၁)
လွန်ပြီးသော - အတိတ်ဖြစ်သော - အာရုံ။ (တိ)
(၂) အတိတ် (အတိတ်တရား) လျှင်အာရုံရှိသော၊
အတိတ်ကို အာရုံပြုသော။ အတိတာရမ္မဏာ
ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၁၉၊ ၂။ ၁၃၊ ၂။ ၇၃။ န ဝတ္တဗ္ဗာ အတိ-
တာရမ္မဏာ တိပိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၂၊ ၂။ ၂၇၂။
အတိတ်အာရမ္မဏံ တေသန္တိ အတိတာရမ္မဏာ။
အဘိ၊ ၄၁၊ ၁။ ၈၈။

အတိတာရမ္မဏတ္တိက (ပု) [အတိတာရမ္မဏ + တိက]
အတိတာရမ္မဏတိကံ၊ အဘိဓမ္မမာတိကာ၌၎င်း၊
ပဋ္ဌာန်း၌၎င်း လာသော ၂၂-တိက်တို့တွင် ၁၉-ခု
မြောက်တိကံ။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋံ၊ တိကမာတိကာ၊
စာပိုဒ်-၁၉၊ ၁၀၄၇-၉၊ ၁၄၃၂-၃-နှင့် ပဋ္ဌာန၊ ၂။
၄၁၉-၄၃၃။ ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၅၄၃-၅။ ပဋ္ဌာန၊ ၅။ ၂၀-၁၊
၃၆၊ ၂၀၇-ဂ၊ ၂၈၉၊ ၄၅၈-တို့ကြည့်။)

အတိတာရမ္မဏတ္တိကနိဒ္ဒေသ (ပု) [အတိတာရမ္မ-
ဏတ္တိက + နိဒ္ဒေသ] အတိတာရမ္မဏတိကံကိုဖွင့်
ပြရာဖြစ်သော စကားအစဉ်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋံ၊
၃-ကဏ္ဍ၊ စာပိုဒ် ၁၀၄၇-၉။ အတိတာရမ္မဏတ္တိက-
နိဒ္ဒေသေ အတိတေ ဓမ္မေ အာရဗ္ဘာတိအာဒိသု။
အဘိ၊ ၄၁၊ ၁။ ၃၉၄။

အတိရက (တိ) [အတိရ + က] ကမ်းမရှိသော၊
အပိုင်းအခြားမရှိသော။ အတိဘံ ခေါ် အဒ္ဓါနံ
အာရဗ္ဘ သမဏော ဂေါတမော အတိရကံ
ဉာဏဒဿနံ ပညပေတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၀။ အတိရကန္တိ
အတိရံ အပရိစ္ဆေဒံ မဟန္တံ။ ဒီ၊ ၄၁၊ ၂။ ၉၇။

အတိရဏေယျ (တိ) [န + တိရဏေယျ] မလွန်
မြောက်နိုင်သော။ အတိရဏေယျ ယမိဒံ၊ ဗဟူ
ဟိ ပရိပန္နိယော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၀။ အတိရဏေယျ
ယမိဒန္တိ ဣဒံ ကိလေသဇာတံ နာမ န တွေ့ကေန
တိရေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၄၁၊ ၆။ ၇၁။

အတိရဒက္ခိ (တိ) [န + တိရဒက္ခိ။ သိဉ် အတိရဒက္ခိ-
နိ။] ကမ်းကိုမမြင်သော။ အတိရဒက္ခိနိယာ
နာဂါယ တိရဒဿိ သကုဏံ မုဉ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂။
အံ၊ ၂။ ၃၂၃။

အတိရဒဿိ (တိ) [န + တိရဒဿိ။ န + တိရ + ဒိ-
သ + ကိ] (၁) (က) ကမ်းကိုမမြင်သော၊ သူ။
အတိရဒဿိ ပရိသော၊ မဟန္တေ ဥဒကဏ္ဍဝေ။
ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၁၁။ အတိရဒဿိတိ သမုဒ္ဒေ ဘိန္နနာဝေါ
တိရံ အပဿန္တော။ ဇာ၊ ၄၁၊ ၆။ ၂၈၈။ (ခ) ဝဋ်
ဆင်းရဲဟူသော ဤမှာဘက်ကမ်းကို မမြင်သော၊
သူ။ အတိရဒဿိ အပါရဒဿိ ဗဒ္ဓေါ ဇီယတိ။
သံ၊ ၂။ ၁၃၄။ အတိရဒဿိတိ တိရံ ဝုစ္စတိ ဝဋ်၊
တံ န ပဿတိ။ သံ၊ ၄၁၊ ၂။ ၃၀၅။ တိရံ ဝုစ္စတိ
ဝဋ်၊ သြရိမတိရန္တိ ကတော။ သံ၊ ၄၁၊ ၂။ ၂၅၉။ (၂)
ကမ်းကိုမမြင်ရာဖြစ်သော၊ ကမ်းကိုမမြင်ရသော။
သမုဒ္ဒမိ အတိရဒဿိ ပက္ခန္တတိ။ မိလန္တံ၊ ၂။ ၅။

အတိရိတ (တိ) [န + တိရိတ] မဆုံးဖြတ်အပ်သော။
အတုလိတံ အတိရိတံ အဝိဘူတံ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၆၃။
စူဠနိ၊ ၅၀။ ဒီ၊ ၄၁၊ ၆။ ၄၉။ အံ၊ ၄၁၊ ၇။ ၉။ မ၊ ၄၁၊ ၂။
၂၃၅။ အဘိ၊ ၄၁၊ ၉။ အတိရိတန္တိ တိရဏာယ
န တိရိတံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၇။ အတိရိတန္တိ တိရ-
ဏဘူတေန အကတဉာဏကိရိယာသမာပနတံ
(အာဟ)။ ဒီ၊ ၄၁၊ ၁၁၁။ အံ၊ ၄၁၊ ၁၂။ မ၊ ၄၁၊ ၂။
၂၅၄။ မူလဒီ၊ ၁။ ၅၈။

အတိဝ (ဗျ) [အတိ + ဣဝ] အလွန်လျှင်။ အတိဝ
ဟဒယံ နိဗ္ဗာတိ၊ စိတ္တဉ္ဇာပိ ပဿိဒတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၆။
ဖလေဟိ အံသေဟိ အတိဝ သင်္ကတာ။ ဝိမာန။
၉၀။ အတိဝ သင်္ကတာတိ အတိဝိယ သုဠ၊
သင်္ကတာ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၆။ အတိဝ ဖာသု

ဘဝတိ။ထေရ။၃၀၁။ အတိဝံ အတိဝိယ ဖာသု
စိတ္တသုခံ ဘဝတိ။ထေရ။၄၂။၁၇၅။ အတိဝံ
ပရိတပ္ပသိ။ထေရိ။၄၁၄။ အတိဝိတိ အတိဝိယ
ဘုသံ။ထေရိ။၄၂၄။ အတိဝံ မုဒုကရဏတ္ထံ
အာဟ။မ။၄၁။၉၅။ အတိဝိယ၊ အတေဝ - တို့
လည်းကြည့်။

အတူစွ (တိ) [အတိ+စွ] အလွန်မြင့်သော။
အတူစွ တာတ ပတသိ၊ အဘူမိ တာတ
သေဝသိ။ဇာ။၁။၁၄၁။ အတူစွ တာတ ပတသိတိ
တာတ တံ အတိဥစ္စံ ဂစ္ဆသိ။ဇာ။၄၂။၂၄၀။

အတူစွ (တိ) [န+တူစွ]အချည်းနှီးမဟုတ်သော။
'အတူစွ နိဗ္ဗာန' နှိ ပဿန္တော ။ပဋိသံ။၄၁၃။

အတူစွောဇ္ဈာနမဉ္ဇ (တိ) [န+တူစွ+ဥဇ္ဈာန+
မဉ္ဇ] အချည်းနှီးကဲ့ရဲ့ဖွယ်မဟုတ်သော ညောင်
စောင်းရှိသော၊ ပြည့်စုံချီးမွမ်းဖွယ် ညောင်
စောင်းရှိသော။သု။ အတူစွောဇ္ဈာနမဉ္ဇောမ္ပိ၊
ဘိသိဒါနသိဒံ ဖလံ။အပါ။၁။၃၆၇(ဣ-မူကွဲ)။

အတူဋ္ဌ (တိ) [န+တူဋ္ဌ] မနှစ်သက်သော။သု။
အတူဋ္ဌာ သိဝယော အာသု။ဇာ။၂။၃၃၂။ အပ္ပ-
တိတာ ဟောန္တိ တေန အတူဋ္ဌာ အသောမ-
နသိကာ။ဒီ။၄၁။၅၂။

အတူဋ္ဌစိတ္တ (န) [အတူဋ္ဌ+စိတ္တ] (၁) မနှစ်
သက်သောစိတ်။ (တိ) (၂) မနှစ်သက်သော
စိတ်ရှိသော။သု။ အနတ္တမနောတိ အတူဋ္ဌစိတ္တော။
အံ။၄၂။၁၂။

အတူဋ္ဌဗ္ဗ (တိ) [န+တူဋ္ဌဗ္ဗ]မနှစ်သက် - အပ် -
သင့် - ထိုက် - သော။ ဝေဝဒန္တော စ ဓနိယံ
အတူဋ္ဌဗ္ဗန တုဿမာနံ ပရိဘာသတိ။သုတ္တနိ၊
၄၁။၂၉-၃၀။

အတူဋ္ဌမာနသ (တိ) [အတူဋ္ဌ+မာနသ] မနှစ်
သက်သော စိတ်ရှိသော။သု။ အကုရော ဒါနေ
ဥဋ္ဌာရဏ္ဍာသယတာယ အတူဋ္ဌမာနသော ဟုတော
.... ။ပေတ။၄၁။၁၁၉။

အတူဋ္ဌဝါစာ (ထိ) [အတူဋ္ဌ+ဝါစာ] မနှစ်သက်
ဖွယ်သောစကား။အနတ္တမနဝစနန္တိ အတူဋ္ဌဝါစံ။
အံ။၄၂။၁၂။

အတူဋ္ဌာကာရ (ပု) [အတူဋ္ဌ+အာကာရ] မနှစ်
သက်သော အခြင်းအရာ။(ဒေါမနဿဝေဒနာ)။
အပ္ပစွယောတိ အတူဋ္ဌာကာရော။အံ။၄၂။၅၂။
အပ္ပစွယန္တိ အတူဋ္ဌာကာရံ ဒေါမနဿံ။အံ။၄၂။
၉၂။ အပ္ပစွယန္တိ အနဘိရဒ္ဓိ အတူဋ္ဌာကာရံ။အံ။
၄၂။၁၇၉။

အတူဋ္ဌိ (ထိ) [န+တူဋ္ဌိ] မနှစ်သက်ခြင်း။ အန-
ဘိရဒ္ဓိတိ အတူဋ္ဌိ။မ။၄၂။၂၄။

အတူရန္တိ (တိ) [န+တူရန္တိ] အဆောတလျင်
မပြုသော၊ မဆောမလျင်သော၊ ဖြည်းညှင်း
သော။သု။ အတရမာန (သာရတ္ထ။၃။၃၃၁)
ကြည့်။

အတုရိတ (တိ) [န+တုရိတ] အလျင်အမြန်မပြု
သော၊ အဆောတလျင် - အလျင်စလို - မပြု
သော။သု။ အတုရိတေန ဘဝိတဗ္ဗံ အသာဟ-
သိကေန။ဝိ။၅။၂၈၈။ အတုရိတောတိ အဝေဂါ-
ယန္တော။ဒီ။၄၁။၂၉၆။ အတရမာန-လည်း
ကြည့်။

အတုရိတဂမန (န) [အတုရိတ+ဂမန] မလျင်
မြန်သော သွားခြင်း၊ အလျင်စလို မဟုတ်သော
သွားခြင်း၊ ဖြည်းညှင်းစွာသွားခြင်း။ သတ္တာ
အတုရိတဂမနေန စာရိကံ နိက္ခမိ။အံ။၄၁။၂၃၅။
ဝိသာခါ ဒေဝံ ဝဿန္တမ္ပိ အဂဏေတွာ အတု-
ရိတဂမနေန တေမယမာနာဝ သာလံ ပါဝိသိ။
အံ။၄၁။၃၁၃။

အတုရိတစာရိကာ (ထိ) [အတုရိတ+စာရိကာ]
ဖြည်းဖြည်း မှန်မှန် သွားသော - ခရီး - ဒေသ-
စာရိ။ ယံ ပန ဂါမနိဂမပဋိပါဠိယာ ဒေဝသိကံ
ယောဇနဒ္ဓိယောဇနဝသေန ပိဏ္ဍပါတစရိယာ-
ဒီဟိ လောကံ အနုဂ္ဂဏန္တဿ ဂမနံ၊ အယံ
အတုရိတစာရိကာ နာမ။ဒီ။၄၁။၂၁၅။ မ။၄၂။

၅၆။ ဒေဝသိက ပန ဂါဝုတံ အနုယောဇနံ
တိဂါဝုတံ ယောဇနန္တိ ဧတ္တကံ အဒ္ဓါနံ အဇ္ဇတ-
နာယ နိမန္တနံ အဓိဝါသယတော ဇနသင်္ဂဟံ
ကရေတော ဂမနံ၊ သော အတုရိတစာရိကာ
နာမ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။ (ဥဒါန၊ ဌ။
၁၆၅၊ ၂။ ၁၇၂၊ ၂။ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၀၁-တို့လည်းကြည့်။)

အတုလ (တိ) [န + တုလ] မတုနှိုင်း-မနှိုင်းချိန်-
အပ်သော၊ သူ။ (က) အတုမရှိသော၊ သူ၊ အရာ။
ဥတ္တမပုဂ္ဂလဿ အတုလဿ။ မ၊ ၂။ ၄၉။ ပသန္တ-
စိတ္တာ အတုလာယ ပိတိယာ။ ဝိမာန။ ၃၅။
အတုလာယာတိ အနုပမာယ၊ အပ္ပမာဏာယ ဝါ။
ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၁၅။ အတုလာ သိ ပဘာ တဿ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၂၆။ (ခ) မပိုင်းခြားအပ်သော၊ အပိုင်း
အခြား မရှိသော၊ များသော အကျိုးရှိသော။
(မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ်) တုလမတုလဉ္စ
သမ္ဘဝံ၊ ဘဝသင်္ခါရမဝဿဇိ မုနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၀။
သံ၊ ၂။ ၂၃၀။ အံ၊ ၂။ ၁၃၁။ ဥဒါန။ ၁၅၅။ နေတ္ထိ။
၅၂။ သဗ္ဗေသံ သောဏသင်္ဂါလာဒီနမ္ပိ ပစ္စက္ခ-
ဘာဝတော တုလိတံ ပရိစ္ဆိန္တန္တိ တုလံ။ ကိံ တံ ?
ကာမာဝစရကမ္ပံ။ န တုလံ၊ န ဝါ တုလံ သဒိသ-
မဿ အညံ လောကီယကမ္ပံ အတ္ထိတိ အတုလံ။
ကိံ တံ ? မဟဂ္ဂတကမ္ပံ။ အထ ဝါ ကာမာ-
ဝစရရူပါဝစရံ တုလံ၊ အရူပါဝစရံ အတုလံ။
အပ္ပဝိပါကံ ဝါ တုလံ၊ ဗဟုဝိပါကံ အတုလံ။ ဒီ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၉။ ဥဒါန၊
ဌ။ ၂။ ၉၉။ (နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၂၃-လည်းကြည့်။) ဒါနံ
သဟတ္တာ အတုလံ ဒဒိတုာ သံသေ။ ပေတ။
၁၅၄။ အတုလန္တိ အပ္ပမာဏံ ဥဋ္ဌာရံ ပဏိတံ။
ပေတ၊ ဌ။ ၁၀၃။ (ဂ) မြတ်သော၊ မှန်မြတ်သော၊
မြတ်သောသုတ္တိအားထိုက်သော။ ပလ္လင်္ကသေဋ္ဌေ
အတုလေ နိသိန္နာ။ ပေတ။ ၁၇၁။ အတုလေတိ
မဟာရဟေ။ အတုလေတိ ဝါ ဒေဝတာယ
အာလပနံ၊ အသဒိသရူပေတိ အတ္ထော။ ပေတ၊
ဌ။ ၁၇၄။ (ခ) အနက်လည်းကြည့်။ (သ) မတု
နှိုင်းအပ်-အတုမရှိ-အပိုင်းအခြားမရှိ - မြတ်

သော-နိဗ္ဗာန်။ အတုလန္တိ နိဗ္ဗာနဓာတု။ နေတ္ထိ။
၅၂။ အတုလဉ္စ သမ္ဘဝန္တိ နိဗ္ဗာနဉ္စေဝ သမ္ဘဝဉ္စ။
ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂။ ၉၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၂၃။
(နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၉၂-လည်းကြည့်။)

အတုလ (ပ) [န + တုလ] (၁) အတုလအမည်
ရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓိ။ သုမ္ဘော သုဘော မတု-
လော အဋ္ဌမော စ။ မ၊ ၂။ ၁၁၄။ (၂) အတုလ
အမည်ရှိသော ဥပါသကာ။ ပေါရာဏမေတံ
အတုလ၊ နေတံ အဇ္ဇတနာမိဝ။ ဓမ္မ။ ၄၇။ (၃)
အတုလအမည်ရှိသော နဂါးမင်း။ နာဂရာဇာ
မဟိဒ္ဓိကော၊ အတုလော နာမ နာမေန။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၃၀။ (၄) အတုလ အမည်ရှိသော ဆေးဆရာ။
ယေ တေ အဟေသံ တိကိစ္ဆကာနံ ပုဗ္ဗကာ
အာစရိယာ။ သေယျထိဒံ၊ နာရဒေါ အတု-
လော ပုဗ္ဗကစွာယနော။ မိလိန္တ။ ၂၆၃-၄။ (၅)
အတုလ အမည်ရှိသော သရက်ပင်။ အတုလဗ္ဗ-
ကြည့်။

အတုလဥပါသကဝတ္ထု (န) [အတုလ + ဥပါသက +
ဝတ္ထု] အတုလ ဥပါသကာ၏ - အကြောင်း
အရာ - ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၁၇-ဝဂ်၊ ၇-ဝတ္ထု။
ဓမ္မ။ ၄၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉-၁။

အတုလဂုဏ (တိ) [အတုလ + ဂုဏ] အတုလ
ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ ဘိက္ခု အပရိမိတဉ္စာနဝရဓရာ
အသင်္ဂါ အတုလဂုဏာ အတုလယသာ အတုလ-
ဗလာ အတုလတေဇာ။ မိလိန္တ။ ၃၂၅။

အတုလဉ္စာ (န) [အတုလ + ဉ္စာ] (၁) အတု
လဉ္စာ၏။ (၂) အတုလဉ္စာ၏ရှိသော၊ သူ။

အတုလဉ္စာတေဇ (ပ) [အတုလဉ္စာ + တေဇ]
(၁) အတုလဉ္စာ၏ တန်ခိုး။ (တိ) (၂) အတုလ
ဉ္စာ၏ တန်ခိုးရှိသော၊ သူ။ (ဘုရား)။ အတုလ-
တေဇ (၂) အနက်ကြည့်။

အတုလတေဇ (ပ၊ န) [အတုလ + တေဇ] (၁)
အတုလတန်ခိုး။ တာနိ စ အတုလတေဇာနိ၊
ဣမာနိ စ ဒသ ဗလာနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၁။ အသဒိသ-

တေဇာနိ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၄၇။ (တိ) (၁) အတုလ-
ညာဏ်၊ တန်ခိုးရှိသောသူ။ (တုဘုး၊ ရဟန္တာ)။
တဿာပိ အတုလတေဇဿ၊ မေဗ္ဗက္ကပ္ပဝတ္တနေ။
ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၄၉။ ၃၅၅။ တေပိ ခိဏာသဝါ အတုလ-
တေဇာ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၄၇။ အတုလတေဇဿာတိ
အတုလညာဏတေဇဿ။ “အတုလညာဏတေ-
ဇာ”တိပိ ပါဌော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၂၁၂။ အတုလဂုဏ-
လည်းကြည့်။

အတုလဒဿန (တိ) [အတုလ + ဒဿန] မတု-
နှိုင်းအပ် - အတုမရှိ - သော ရှုဖွယ်ရှိသော၊ သူ။
သဒေဝကဿ လောကဿ၊ ဇိနံ အတုလဒဿနံ။
ထေရ။ ၂၇၁။.....အပရိမေယျဒဿနတာယ အသ-
ဒိသဒဿနတာယ စ အတုလဒဿနံ။ ထေရါဋ္ဌ၊
၂။ ၁၇။

အတုလဗလ (တိ) [အတုလ + ဗလ] (အတုလ)
အားရှိသောသူ။ အတုလဂုဏ်ကြည့်။

အတုလဗ္ဗ (ပု) [အတုလ + အဗ္ဗ] ဝေဿဝဏ်
နတ်မင်း၏ အတုလ မည်သော သရက်ပင်။
အတုလဗ္ဗောတိ ကိရ ဝေဿဝဏဿ အဗ္ဗော။
ဇော၊ ၄၄။ ၃၂၄-၅။

အတုလယသ (တိ) [အတုလ + ယသ] မတုနှိုင်း
အပ် - အတုမရှိ - သော အခြံအရံအကျော်အစော
ရှိသောသူ။ သောပိ သတ္တာ အတုလယသော။
ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၆၃။ အမိတယသော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၂၇၆။
အတုလဂုဏ်လည်းကြည့်။

အတုလာနဘာဝ (တိ) [အတုလ + အာနဘာဝ]
အတုလအာနဘောော် ရှိသော၊ သူ။ သဟဿနေ-
တ္တော အတုလာနဘာဝေါ။ ဇော၊ ၁။ ၁၇၅။ ဟန္တ စ
ဌာနံ အတုလာနဘာဝံ။ ဇော၊ ၂။ ၃၀၁။

အတုလိတ (တိ) [န + တုလိတ] မနှိုင်းချိန်အပ်
သော။ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတိရိတံ။ မဟာနိ။
၂၆၃။ စူဠနိ။ ၅၀။ ဒိ၊ ၄၁။ ၆၇။ မ၊ ၄၂။ ၂၃၅။
အံ၊ ၄၁။ ၇၉။ အဘိ၊ ၄၁။ ၉၇။ အတုလိတန္တိ
တုလာယ တုလိတံ ဝိယ န တုလိတံ။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၂၇။ အတုလိတန္တိ “တ္ထေကံ တေ”န္တိ တုလန-

ဘူတေန အတုလိတတံ (အာဟ)။ ဒိ၊ ၄၁။ ၁၁၁။
(မ၊ ၄၂။ ၂၇၄။ အံ၊ ၄၁။ ၁၁၅။ မူလ၊ ၄၁။ ၅၈-တို့
လည်းကြည့်။)

အတုလိဒ္ဓိပရက္ကမ (တိ) [အတုလ + လ္ဓိ + ပရက္ကမ]
မတုနှိုင်းအပ် - အတုမရှိ - သော တန်ခိုး၊ လုံ့လရှိ
သော၊ သူ။ တဒါတိဝိမ္ဗိတာ သဗ္ဗာ၊ ပရိသာ
သာ ကတဉ္စလိ။ အဝေါစ’ယျေ ကထံ အာသိ၊
အတုလိဒ္ဓိပရက္ကမာ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၄၊ ၂၃၁။

အတုလိယ (တိ) [န + တုလိယ] မတုနှိုင်းအပ်
သော၊ အတုမရှိသော။ သာ စ အတုလိယာ
ဇိနဿ လ္ဓိ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၂၆။ အတုလိယာတိ အတု-
လျာ အသဒိသာ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၇၀။ တဉ္စ ညာဏံ
အတုလိယံ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၃၁။ အတုလိယန္တိ အတုလုံ
အသဒိသံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၉၁။ အပ္ပမာဏော အတု-
လိယော၊ ဩပဗ္ဗေဟိ အနုပမော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၃၇၀။
အတုလိယောတိ အတုလော၊ ကေနစိ အသဒိ-
သောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၂၄၅။ အကမ္ပိယံ
အတုလိယံ။ ထေရိ၊ ၄၀၁။ ဂုဏတော ဧတ္ထကော-
တိ တုလေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အတ္တနာ
သဒိသဿ အဘာဝတော စ အတုလိယံ။ ထေရိ၊
၄။ ၁၇၆။

အတုလျ (တိ) [န + တုလျ] မတုနှိုင်းအပ်သော
အတုမရှိသောသူ။ မဟဗ္ဗလော အမိတ-
ယသော အတုလျော။ ဇော၊ ၁။ ၂၃၀။ မဂ္ဂက္ခာယိ
ကထံ အတုလျော ဟောတိ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၄။
သော ဗောဓိသတ္တော ရတနဝဇော အတုလျော။
သုတ္တနိ။ ၃၈၆။

အတုလျဒဿန (တိ) [အတုလျ + ဒဿန] မတု-
နှိုင်းအပ် - အတုမရှိ - သော ရှုဖွယ်ရှိသော၊ သူ။
သန္နုပမံ သေတမတုလျဒဿနံ။ ဇော၊ ၂။ ၁၀၃။

အတုလျရူပ (တိ) [အတုလျ + ရူပ] မတုနှိုင်းအပ် -
အတုမရှိ - သော သဘောရှိသော။ ဉာဏဉ္စ
ဗုဒ္ဓါနံ မတုလျရူပံ။ ဇော၊ ၁။ ၃၂၃။

အတုလျာကာရ (တိ) [အတုလျာ + အာကာရ]
မတူသော အခြင်းအရာ ရှိသော။ ဥပဿတ္တ
အနုလောမညဏာနံ အတုလျာကာရတော။
ဥဒါနုဋ္ဌာ။ ၃၃။

အတေကိစ္ဆ (တိ) [န + တေကိစ္ဆ] ကုစားခြင်းငှါ
မတတ်ကောင်းသော၊ မကုစားအပ်သော၊ ကုစား
ချက်မရှိသော၊ ကုစားမရနိုင်သော၊ သူ။ အာပါ-
ယိကော နေရယ်ကော ကပ္ပဋ္ဌော အတေ-
ကိစ္ဆော။ ဝိဝါဒ၊ ၃၆၅၊ ၃၆၉။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၄၊ ၃၅၀။ အံ၊
၂။ ၃၅၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၃။ ဗုဒ္ဓသဟဿေနာပိ
တိကိစ္ဆိတုံ န သက္ကာတိ အတေကိစ္ဆော။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။
၁၁၂။ အတေကိစ္ဆောတိ န သက္ကာ တိကိစ္ဆိတုံ။
အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၄။ အတေကိစ္ဆောတိ ဗုဒ္ဓဟိပိ
အနိဝတ္တနိယတ္တာ အဝိစိနိဗ္ဗတ္တိယာ တိကိစ္ဆာ-
ဘာဝတော အတေကိစ္ဆော၊ အတိကိစ္ဆနိယောတိ
အတ္တော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၆၅။ အတေကိစ္ဆော
ဒေဝဒတ္တော။ မ၊ ၂။ ၅၅။ အတေကိစ္ဆောတိ ဗုဒ္ဓ-
သဟဿေနာပိ တိကိစ္ဆိတုံ န သက္ကာ။ မ၊ ၄၊ ၃။
၇၆။ မဟာရာဇ တံ မူလောသဓာဒိဟိ အတေ-
ကိစ္ဆော။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၇။ ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ
အာပါယိကာ နေရယ်ကာ ပရိကုပ္ပါ အတေ-
ကိစ္ဆော။ အံ၊ ၂။ ၁၂၉။ အတေကိစ္ဆောတိ အကတ္တဗ္ဗ-
ပဋိကမ္မာ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၄၆။ ဝေဇာ တဿ သရီရံ
ဩလောကေတွာ “အတေကိစ္ဆော”တိ တံ
ဥတွာ အပက္ကမိ သူ။ ဝိမာနု၊ ၄။ ၃၀၃။

အတေကိစ္ဆဘာဝ (ပု) [အတေကိစ္ဆ + ဘာဝ]
ကုစားခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်။
အတေကိစ္ဆဘာဝံ ဥပါဂမိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆။

အတေလေန္တ (တိ) [န + တေလေန္တ] တန်ခိုးမရှိ
သော၊ သူ။ တေဇယိနံ ဟန္တိ အတေလေန္တော။
ဇာ၊ ၂။ ၂၂။

အတေမိတ (တိ) [န + တေမိတ] မစွတ်စိုသော၊
သူ။ အတိန္တ-ကြည့်။

အတေမိတကာမ (တိ) [န + တေမိတကာမ] မစွတ်
စိုလိုသော၊ သူ။ အတေမိတကာမဿ သရီရေ
ကေဗိန္နုမတ္တမိ န ပတတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၃။ ဇာ၊
၄၊ ၇။ ၂၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄၇။

အတေလ (တိ) [န + တေလ] ဆီမရှိ - ဆီမပါ -
သော။ ပဝနာ အာဘတ် ပက္ကံ၊ အတေလဉ္စ
အလောဏိကံ။ စရိယာ။ ၃၇၅။

အတေဝ (ဗျ) [အတိ + ဣဝံ။ မောဂ်၊ ၁။ ၂၉-သုတ်
ကြည့်။] အလွန်လျှင်။ အတေဝညေဟိ မာ-
သေဟိ၊ ဒုမပုပ္ဖဟိ သောဘတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၈။
အတေဝညေဟိတိ အတိဝိယ အညေဟိ ကော-
ဒသဟိ မာသေဟိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၆၅။ အတေဝ မေ
အစ္စရိယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀။ အတိဝိယ မေ
အစ္စရိယံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၀၅။ ဂေါတမိ ပရိနိဗ္ဗာနံ၊
အတေဝစ္စရိယံ အဟု။ အပ၊ ၂။ ၂၂၀။ အတိဝ-
လည်းကြည့်။

အတော ဣမ-ကြည့်။

အတောဏ (ပု) [?] အတောဏမည်သော
လူအမျိုးအစား။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ
မဟိယာ ဂဏာ ဝတ္တန္တိ၊ သေယျထိဒံ။ မလ္လာ
အတောဏာ ပဗ္ဗတာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၉။

အတောသယံ (ကြိ) တောသေတိ-ကြည့်။

အတောဋ္ဌာရ (တိ) [အတိ + ဋ္ဌာရ] အလွန်မြတ်
သော။ အတောဋ္ဌာရနိ ဘဏ္ဍာနိ၊ ကတာနိ
အကတာနိ စ။ အပ၊ ၂။ ၂၉။

အတ္ထံ (ပု) [အတ + အ။ ဘဝါဘဝံ ဓာဝန္တော
ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာဒိဘေဒံ အနေကဝိဟိတံ
သံသာရဒုက္ခံ အတတိ သတတံ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတိ
အဓိဂစ္ဆတိတိ အတ္တာ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၄၇။ အာ +
ဓာ + တ။ အာဟိတော အဟံမာနော ဧတာတိ
အတ္တာ။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၀။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၀။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။
၁၄၅။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၈၂။ အဒ + တ။ သုခဒုက္ခံ
အဒတိ ဘက္ခတိတိ အတ္တာ။ ဇာတိဇရာမရဏာ-
ဒိဟိ သံသာရဒုက္ခေဟိ အဒိယတေ ဘက္ခိယ-

တေတိ အတ္တာ။ ကစ္စည်း။ ၆၂။ (နိတိ၊ ပဒ။ ၁၆၇။ နိတိ၊ ဓာ။ ၄၈။ ဓာနိ၊ ဇ္ဇိ။ ၉၂-တို့လည်း ကြည့်။) (အာတွန်-သံ) (၁) စိတ်။ အတ္တာ သုဒန္တော ပုရိသဿ ဇောတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁။ အတ္တာတိ စိတ္တံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ယေ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ... ကေမတ္တာနံ ဒမေန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၄၃၂။ အတ္တာနန္တိ စိတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ “ကစ္စိ နှံ ခေါ မေ အတ္တာ သီလတော န ဥပဝဒတိ” တိ ပဗ္ဗဇိတေန အဘိဏ္ဍိ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ အံ၊ ၃။ ၂၂။ အတ္တာတိ စိတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဓမော။ ဓမ္မ၊ ၃၇။ အတ္တာနံ ဒမယန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ ဓမ္မ၊ ၂၅။ (ပဋိသန္ဓေ၊ ၄၀-ကြည့်။) စိတ္တံ ဟိ “အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဓမော၊ ယော ဝေ ဌိတတ္တာ တသရံ ဥဇ္ဈ” တိ စ “အတ္တသမ္မာပဏိဒ” တိ စ ဝေမာဒိသု “အတ္တာ” တိ ဝုစ္စတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၈။ သမုန္တမယမတ္တာနံ၊ ဥသုကာရော ဘေဇနံ။ ထေရ၊ ၂၂။ အတ္တာနန္တိ စိတ္တံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အတ္တာ ဟိ စေ အသမာဟိတော။ ထေရ၊ ၂၅။ ယသ္မာ တဿ ပုဂ္ဂလဿ စိတ္တံ အသမာဟိတံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ အတ္တသမ္မဒါ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဒံ၊ အသလ္လိနတ္တ၊ ဌိတတ္တ၊ ပဟိတတ္တ၊ သမာဟိတတ္တ၊ ဟိနတ္တရူပ စသည်တို့လည်း ကြည့်။ (၂) ကိုယ်၊ အတ္တဘော။ အတ္တာနံ ဝဓိတော ဝဓိတော ရောဒတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၄။ (ပဋိသန္ဓေ၊ ၄၁-ကြည့်။) သုစိဘူတေန အတ္တနာ ဝိဟရတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ အံ၊ ၁။ ၂၁၂ (ဝိဟရန္တိ၊ ဝိဟရမ)။ အတ္တနာတိ အတ္တဘာဝေန။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ၂။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အတ္တဘာဝေါ ဟိ အာဟိတော အဟံမာနော ဣတိ “အတ္တာ” တိ ဝုစ္စတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၈။ အတ္တကိလမထ၊ အတ္တပဋိလာဘ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဒံ၊ အလမတ္တ၊ ပဟိတတ္တ၊ ဘာဝိတတ္တ-စသည်တို့လည်း ကြည့်။ (၃) ဓမ္မ၊ လောကီ၊ လောကုတ္တရာတရား။ ကော ပနေတ္ထ အတ္တာနာမ ? လောကီယလောကုတ္တရာ ဓမ္မော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ အတ္တဒီပ-လည်း ကြည့်။ (၄) သဘော။ အတ္တသဒ္ဓါ ဤအနက်ကို

ဟောသော အခါ မိမိ ရှေ့က ပုဒ်တရုဒ် နှင့် တွဲလျက် အက္ခေများသည်။ အနဝေါသိတတ္တ၊ ဥဂ္ဂဘတ္တ၊ ကေတ္တ၊ ဌိတတ္တ၊ ဘာဝိတတ္တ၊ မိစ္ဆတ္တ၊ ယတတ္တ၊ သမ္မတ္တ-တို့ကြည့်။ (၅) မိမိ၊ မိမိကိုယ်။ အပ္ပမတ္တဿ တေ မဟာရာဇ ဝိဟရတော... အတ္တာပိ ဂုတ္တော ရက္ခိတော ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၁။ ၈၉။ အတ္တာ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈။ အတ္တံ နိရိကတ္တာ ပိယာနိ သေဝတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၇။ အတ္တံ နိရိကတ္တာ အတ္တာနံ ဆဇ္ဇေတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ အတ္တာနံ အဝစနိယံ ကရေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၁။ အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ နိရယေန ဝါ ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ အဘိသပေယျ။ ယော အတ္တာနံ ဘဝနေ န ဒဿယေ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၆။ သဗ္ဗဿာပိ သဟာပိ အတ္တနာ။ သုတ္တနိ၊ ၃၈၂။ တာဒိဿာနိ ဘောဇနာနိ အတ္တနာ ဘူန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ အတ္တနာ ဝါ အတ္တာနံ သမုန္တိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃၁။ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတော။ ဝိ၊ ၁။ ၅၈။ အတ္တနော ကမ္မကုဗ္ဗာနံ။ ဓမ္မ၊ ၄၅။ တဿိမေ ပဉ္စ နိဝရဏေ ပဟိနေ အတ္တနိ သမနုပဿတော။ ဒိ၊ ၁။ ၆၉။ (၆) သား၊ အဖ။ “အတ္တာ ဝေ ပုတ္တနာမာသိ၊ သ ဇီဝ သရဒေါသတ”န္တိ အာဒိသု ပုတ္တော “အတ္တာ” တိ ဝုစ္စတိ ကုလဝသေန သန္တာနေ ပဝတ္တနတော၊ ဝေ ပိတာပိ “ပုတ္တဿ အတ္တာ” တိ ဝုစ္စတိ။ မဇ္ဈိ၊ ၃။ ၇၅။ (၇) အတ္တ-ဟု စွဲယူသော အယူမှား၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ။ အတ္တာ နိရတ္တာ န ဟိ တဿ အတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၂။ အတ္တာ နိရတ္တာ န ဟိ တဿ အတ္တိတိ တဿ ဟိ အတ္တဒိဋ္ဌိ ဝါ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ ဝါ နတ္တိ။ ဂဟဏံ မုဉ္ဇနံ ဝါပိ အတ္တနိရတ္တသညိတံ နတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၂၃၉။ အတ္တာတိ အတ္တာနဒိဋ္ဌိ နတ္တိ။ မဟာနိ၊ ၆၃။ အတ္တာတိ “အတ္တာ အတ္တိ” တိ ဂဟိတာ သဿတဒိဋ္ဌိ နတ္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၆။ အတ္တံ ပဟာယ အနုပါဒိယာနော။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၈၃။ အတ္တံ ပဟာယာတိ အတ္တဒိဋ္ဌိ ပဟာယ။ မဟာနိ၊ ၈၃။ အတ္တဉ္စဟ-လည်း ကြည့်။ (၈) သတ္တဝါတို့၏

ခန္ဓာကိုယ်ကို၎င်း တလောကလုံးကို၎င်း အစိုးရလျက် မပျက်မစီး အမြဲတည်နေသော အနစ်သာရ အမာခံသဘောတရားဟု တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တ။ ဤ‘အတ္တ’ (အာဘွန်) ဟူသည် ဗြာဟ္မဏအယူ၌ တွေ့ရသော ဝေါဟာရအခေါ်အဝေါ် တမျိုးတည်း။ ဤအတ္တ၏ ဗျူဟာကိုလည်း ဝေဒန္တမုတ္တာဝလီကျမ်း၌ “ယဒါပွေတိ ယဒါဒတ္တေ၊ ယစွာတ္ထိ ဝိမယာန် ဗဟုန်။ ယစွာသျှ သန္တတောဘာဝ-သ္မသ္မာဒါတွေတိ ကဏ္ဍတေ” ဟုဆိုသည်။ ဤ‘အတ္တ’ကိုပင် အစွဲပြု၍ “အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်ကောင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ကာရက၊ ဝေဒက၊ သာမီ၊ နိဝါသီ၊ သယံဝသီ” စသော မှားသော စွဲယူမှုများဖြစ်သည်။ “အတ္တာ နိဝါသီ ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ” တိ ဝေ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တသာရဿ အဘာဝေန။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၂၂၉။ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဿ ကာရကဝေဒကသင်္ခါတဿ အတ္တနော အဘာဝါ စက္ခု အတ္တေန စ သည်။ ၎င်း။ ၃၀၂။ ဤ‘အတ္တ’နှင့် ပတ်သက်သော ဟောကြားဖွင့်ဆိုချက်တို့ကား ပါဠိ၊ ဋီ-ဘိ၌ များစွာရှိကုန်၏။ ထိုတို့တွင် ပါဠိအချို့ကား ဒီ၊ ၁။ ၁၁-၃၄၊ ၁၇၂-၃။ ဒီ၊ ၂။ ၅၄-၈။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၃-၅။ မ၊ ၁။ ၁၀-၁၁၊ ၁၈၈-၉၂၊ ၂၉၂-၅။ မ၊ ၂။ ၂၂၄၊ ၂၃၂ (အတ္တ၏အဆင်း)။ မ၊ ၃။ ၈-၂၃၊ ၃၂၉-၃၂။ သံ၊ ၂။ ၇၉-၈၃၊ ၁၄၉-၁၅၀၊ ၁၇၉-၈၅၊ ၃၄၃-၄၅၆၅-၆။ အံ၊ ၁။ ၂၈၈၊ ၄၈၃-၄၊ ၄၉၀-၁။ အံ၊ ၃။ ၄၀၃-၈။ အဘိ၊ ၁။ ၃၉၇-၉၊ ၃၉၂၊ ၄၀၃။ အဘိ၊ က။ ၅၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၉-တို့တည်း။ “အတ္တာ ဇာနာတိ ဝါ န ဇာနာတိ ဝါ၊ သော ဝေ ကရေတိ စ ကာရေတိ စ။ သော ပဋိသန္ဓိယံ ဥပပဇ္ဇတိ၊ တဿ အဏုဏ္ဏဿရာဒယော ကလ-လာဒိဘာဝေန သရိရံ သက္ကပေန္တော ဣန္ဒြိယာနိ သမ္မာဒေန္တိ။ သော ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော ဖုသတိ ဝေဒိယတိ တဏှိယတိ၊ ဥပါဒိယတိ၊ သဋ္ဌိယတိ။ သော ပုန ဘဝန္တရေ ဘဝတိ” တိ ဝါ၊ “သဗ္ဗေ သတ္တာ နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာ” တိ ဝါ

ဝိကပ္ပေတိ ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၆-လာပါဠိဖြင့်လည်း မှားယွင်းစွာ ကြံဆပုံကိုသိလေ။

လောကီသက္ကတကျမ်းတို့၌လာသော ဆိုအပ်ပြီး အဓိပ္ပါယ်သက် ကျယ်ဝန်းသော သိမှတ်ဖွယ် အဓိပ္ပါယ် အယူအဆ အဆုံးအဖြတ်တို့ကို အဘယာရာမဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယသစ် ၉၂-ဂါထာနှင့် ၈၆၁-ဂါထာတွင်ကြည့်။ ထို့ပြင်လည်း အတ္တ ၅-မျိုးကို ဒီ၊ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၀-နှင့် တိတ္ထိရိယဥပနိသျှဒါ၊ ဒုတိယပိုင်းတွင်ကြည့်။ ဝါ-စပ္ပတိ-၌ကား “ဘူတာတွာ စေန္ဒိယာတွာ စ၊ ပြုတျဂါတွာ တထာ ဘဝါနံ။ အာတွာ စ ပရမာတွာ စ၊ တုမေကး ပဉ္စမာမတး” ဟူသော ဂါထာကိုကိုး၍ အတ္တ ၅-မျိုး တနည်းဆိုသည်။ အတ္တ၏ ပမာဏကို ဒီ၊ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၆။ မ၊ ၃။ ၂။ ၆၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၈-တို့တွင်၎င်း၊ အတ္တ၏ အဆင်းကို မ၊ ၂။ ၂၂၄ ၂၃၂-တို့တွင်၎င်းကြည့်။ အနတ္တ၊ ဇီဝ၊ သရိရ-တို့လည်းကြည့်။

အတ္တ၏အစွမ်းဖြင့် ရုပ်စသော ခန္ဓာ ၅-ပါး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀-ဖြစ်ပုံကို “ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ၊ ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ၊ အတ္တနိ ဝါ ရူပံ၊ ရူပသ္မံ ဝါ အတ္တာနံ” စသော မ၊ ၁။ ၃၇၄။ သံ၊ ၂။ ၃။ အဘိ၊ ၁။ ၂၁၈။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇၉။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁၃၇၊ ၁၄၇-နှင့် မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉-၂၆၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၇-၃၈၈။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၅၄-၅၆-တို့တွင်ကြည့်။ အနတ္တ-လည်းကြည့်။

အတ္တ^၁ (တိ) [အာ + ဒါ + တ။ (အာတ္တ-သံ)]
(၁) ယူအပ်သော။ အတ္တဒဏ္ဍ၊ အတ္တမန-တို့ကြည့်။ (၂) ပြည့်စုံသော။ အတ္တမန-ကြည့်။

အတ္တ^၂ (တိ) [အာပ + တ။ (အာပ-သံ)]
(၁) ရောက်အပ်သော။ အတ္တ^၁ (၃) အနက်ကြည့်။ (၂) ပြန့်နှံ့သော။ အတ္တမန-ကြည့်။

အတ္တ^၃ (တိ) [အတ္တ + အ။ (အာတ္တု-သံ)] (၁) ကိုယ် - အတ္တဘော - ရှိသော၊ ကိုယ် - အတ္တဘော - နှင့် စပ်သော။ အပိဿု နံ မာရိသ အမ-

နဿာ အတ္တာဟိပိ ပရိပုဏ္ဏဟိ ပရိဘာသာဟိ ပရိဘာသေယျ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၄။ အတ္တာဟိပိ ပရိပုဏ္ဏဟိတိ “ကဋ္ဌာရက္ခိ ကဋ္ဌာရဒန္တာ”တိ ဧဝံ ဧတေသံ အတ္တဘာဝံ ဥပနေတော ဝုတ္တာဟိ ပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနာဟိ ပရိဘာသာဟိ ပရိဘာသေယျ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၅၀။ အာဟိတော အဟံမာနော တောတိ အတ္တာ၊ အတ္တဘာဝေါ။ အတ္တာဝိသယဘူတော ဧတေသံ အတ္တိတိ အတ္တာ၊ ပရိဘာသာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၆၀။ (၂) မိမိ၌ဖြစ်သော ပညာ။ အတ္တနိ နိဗ္ဗတ္တောတိ အတ္တော။ နေတ္တိ။ ၆၉။ ဥဒတ္တလည်းကြည့်။

အတ္တ (တိ) [(၁)အတ္တ + ဟိတ။ (၂)အတ္တ + အတ္တ။ (၃) အတ္တ + အတ္တ] (၁) မိမိအကျိုးစီးပွား။ (၂) ရရှိပြီးသော အကျိုးစီးပွား။ (၃) ရောက်အပ်ပြီးသောအကျိုးစီးပွား။ ဧဝံ ဟံယတိ အတ္တမ္မာ၊ အဟံဝ အသိတာဘုယာ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၃။ အတ္တနော ဟိတံ အတ္တာတိ ဝုတ္တံ။...အာဒိဏ္ဏော ဝါ အတ္တာ၊ ပတ္တော ဝါ အတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။ အတ္တဟိတံ အတ္တာတိ ဥတ္တရပဒလောပေန နိဒ္ဒေသမာဟယထာ “ရူပဘဝေါ ရူပံ၊ ဘိမသေနော ဘိမော”တိ စ၊ အာဒိန္နော ပတ္တော ဝါ အတ္တော အတ္တာတိ နိရုတ္တိနယေန ပဒသံဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

အတ္တကတ (တိ) [အတ္တ + ကတ] မိမိပြုအပ်သော။ မညေ အတ္တကတံ ဝေရံ န စိရံ ဝေဒယိဿတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၅။ အတ္တကတံ ဝေရန္တိ အတ္တနာကတံ ပါပံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၈။

အတ္တကမ္မလူပဂ (တိ) [အတ္တ + ကမ္မလေ + ဥပဂ (=ဥပ + ဂမု + ကံ)] မိမိ၏ ဂံအကျိုးကြောင့် ကပ်ရောက်သောသူ။ သွာဟံ ပစ္စာနုတပ္ပိမိ၊ အတ္တကမ္မလူပဂေါ။ ပေတ။ ၁၅၂။ ယထာကမ္မဂမိဿန္တိ၊ အတ္တကမ္မလူပဂါ။ ပေဇ္ဇကော။ ၁၇၄။ ဘုသမာပဇ္ဇတေ ဒုက္ခံ၊ အတ္တကမ္မလူပဂေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ အတ္တကမ္မလူပဂေါတိ အတ္တနော ကမ္မလေန ဥပဂတော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၂။

အတ္တကမ္မာပရာဓ (ပု) [အတ္တ + ကမ္မ + အပရာဓ] မိမိ၏အမှုဟုဆိုအပ်သော အပြစ်။ မာ ဝေါတပိ အတ္တကမ္မာပရာဓော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၃။ အတ္တကမ္မာပရာဓောတိ အတ္တနော ကမ္မဒေါသော။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၆။

အတ္တကာမ (တိ) [အတ္တ + ကမ္မ + က] (က) မိမိ၏ စီးပွားချမ်းသာကို အလိုရှိသော၊ တရားကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ယတ္ထ အတ္တကာမာ ကုလပုတ္တာ သိက္ခန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၃။ အတ္တကာမာတိ အတ္တနော ဟိတကာမာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ တသ္မာန ဟိသေ ပရမတ္ထကာမော။ သံ၊ ၁။ ၇၅။ ဥဒါနံ၊ ၁၃၃။ ဝိမာန။ ၆။ နေတ္တိ။ ၁၄၂။ အတ္တနော ဟိတသုခံ လုစ္ဆန္တော။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၅၀။ တသ္မာ ဟိ အတ္တကာမေန၊ မဟတ္တမဘိကံတာ။ ဝိမာန။ ၆။ အတ္တကာမေနာတိ အတ္တနော ဟိတကာမေန။ ဝိမာန။ ၄။ ၃၄။ အတ္တကာမာ ဟိ ကုလပုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ အတ္တကာမာတိ အတ္တနော ဟိတသုခံ လုစ္ဆန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ အထ ဝါ ဝိညနံ နိဗ္ဗိသေသတ္တာ၊ အတ္တဘာဝပရိယာပနတ္တာ စ အတ္တာ နာမ ဓမ္မော၊ တံ ကာမေန္တိ လုစ္ဆန္တိတိ အတ္တကာမာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ အတ္တကာမောတိ အတ္တနော သုခကာမော။ နေတ္တိ။ ၄။ ၂၅၀။ (ခ) မိမိသည်အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္တကာမပါရိစရိယာ-ကြည့်။

အတ္တကာမပါရိစရိယာ (ထိ) [အတ္တ + ကာမ + ပါရိစရိယာ] မိမိအလိုငှါ မေထုန်အကျင့်ဖြင့်လုပ်ကျွေးခြင်း၊ မိမိသည် မေထုန်ရာဂ၏ အစွမ်းဖြင့် အလိုရှိအပ်သော လုပ်ကျွေးခြင်း။ ကထံ ဟိ နာမ အာယသ္မာ ဥဒါယိ မာတုဂါမသ္မာ သန္တိကေ အတ္တကာမပါရိစရိယာယ ဝဏ္ဏံ ဘာသိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၃။ အတ္တကာမပါရိစရိယာယာတိ မေထုနမ္မေသင်္ခါတေန ကာမေန ပါရိစရိယာ ကာမပါရိစရိယာ။ အတ္တနော အတ္တာယ ကာမပါရိစရိယာ အတ္တကာမပါရိစရိယာ။ အတ္တနာ ဝါ ကာမိတာ လုစ္ဆိတာတိ အတ္တကာမာ၊ သယံ မေထုနရာဂဝသေန ပတ္တိတာတိ အတ္တော။

အတ္တကာမာ စ သာ ပါရိစရိယာ စာတိ အတ္တကာမပါရိစရိယာ၊ တဿာ အတ္တကာမပါရိစရိယာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

အတ္တကာမပါရိစရိယသိက္ခာပဒ (န) [အတ္တကာမပါရိစရိယ+သိက္ခာပဒ] အတ္တကာမပါရိစရိယသိက္ခာပုဒ်။ ပါရာဇိကပါဠိ၊၂-ကဏ္ဍ၊ ၄-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂-၇။

အတ္တကာမရူပ (တိ) [အတ္တကာမ+ရူပ] မိမိ၏စီးပွားချမ်းသာကို အလိုရှိသောသဘောရှိသောသူ။ သန္တေတ္ထတယော ကုလပုတ္တာ အတ္တကာမရူပါ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၉၇။မ၊၁။၂၆၆။ အတ္တကာမရူပါတိ အတ္တနော ဟိတံ ကာမယမာနသဘာဝါ ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၄။

အတ္တကာရ (ပု၊န) [အတ္တ+ကာရ+ဏ] (၁) မိမိပြုအပ်သောကံ။ နတ္ထိ အတ္တကာရေ၊ နတ္ထိ ပရကာရေ။ ဒိ၊၁။၅၀။ အတ္တကာရေတိ အတ္တကာရော။ ယေန အတ္တနာ ကတကမ္ပေန ဣမေသတ္တာ ဒေဝတ္ထမ္ပိ...ပါပုဏန္တိ၊ တမ္ပိ ပဋိက္ခိပတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ (၂) မိမိပြုအပ်သောလုံ့လ။ အယံ (အာရမ္မဓာတု) သတ္တာနံ အတ္တကာရော အယံ ပရကာရော။ အံ၊၂။၂၉၇။ (၃) ယောက်ျားတို့ပြုအပ်သော အမှုကိစ္စ။ အထတ္တကာရာနိ ကရေန္တိ ဘတ္ထုသု။ဇာ၊၂။၁၀၆။ အထတ္တကာရာနိတိ ယုဒ္ဓဘူမိသု ပရိသကာရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၈။

အတ္တကာရမယ (တိ) [အတ္တကာရ+မယ] မိမိသည်ပြုအပ်သောလုံ့လဖြင့် ပြီးသော၊ မိမိစွမ်းပကားဖြင့်ပြီးသော။ အတ္တကာရမယံ ဧတံ၊ နယံဒံ ဣတိဟိတိဟံ။ အပါ၊၁။၂၆။

အတ္တကိစ္စ (န) [အတ္တ+ကိစ္စ] မိမိ၏အမှုကိစ္စ။ ပရကိစ္စတ္တကိစ္စာနိ၊ သဗ္ဗကိစ္စာနိ သာဓေယျံ။ အပါ၊၁။၃၇၇။

အတ္တကိလမထ (ပု) [အတ္တ+ကိလမထ] မိမိ-ခန္ဓာကိုယ် - မိမိကိုယ်-၏-ပင်ပန်း-ဆင်းရဲ-

ခြင်း၊ မိမိ-ခန္ဓာကိုယ် - မိမိကိုယ် - ကို-ပူပန်စေ-နှိပ်စက်-ခြင်း။ အဘဝေါတိ အတ္တကိလမထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။ အနသနကေသလုဉ္ဇနာဒိတပရိယာယ၊ နဂ္ဂသီလဂေါသီလကုက္ကုရသီလာဒိဟိ စ အတ္တပရိတာပနေန မောက္ခောဟောတိတိ အတ္တကိလမထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၈။ အာဟိတော အဟံမာနော တ္ထောတိ အတ္တာ၊ အတ္တဘာဝေါ။ တဿ ကိလမထော ကိလန္တဘာဝေါ အတ္တကိလမထော၊ အတ္တပိဋ္ဌာ အတ္တဒုက္ခန္တိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၀၇။

အတ္တကိလမထာနုယောဂ (ပု) [အတ္တကိလမထ+အနုယောဂ] မိမိ၏ ပင်ပန်းခြင်းကို အားထုတ်ခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆင်းရဲခြင်းကို အားထုတ်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲစေသော - အတ္တကိလမထ-အကျင့်။ ယော စာယံ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၄။ သံ၊၂။၅၁၃။ သံ၊၃။၃၆၉။ ပဋိသံ၊၃၃၀။ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါတိ အတ္တနော ကိလမထာနုယောဂေါ၊ သရီရဒုက္ခကရဏန္တိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါတိ အတ္တနော ကိလမထဿ အနုယောဂေါ၊ အတ္တနော ဒုက္ခကရဏန္တိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။န စ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တော။ ဒိ၊၃။၉၄။အတ္တကိလမထာနုယောဂန္တိ အတ္တနော အာတာပနပရိတာပနာနုယောဂံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ န စ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တေယျ။မ၊၃။၂၇၃။ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ ပဗ္ဗဇိတာ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ နေတ္ထိ။ ၉။ အတ္တကိလမထာနုယောဂန္တိ အတ္တနော ကာယဿ ကိလဿနပယောဂံ အတ္တပရိတာပနပဋိပတ္တိ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၃။ သမာဓိနာ အတ္တကိလမထာနုယောဂသင်္ခါတဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅။

အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇန (န) [အတ္တကိလမထာနုယောဂ + ဝိဝဇ္ဇန] အတ္တကိလမထအကျင့်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ပုရိမေန အတ္တ-

ကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ။ဝိဇ္ဇာ ၁။ဂျ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၄။ (သာရဏ္ဏ၊၁။ ၂၀၇-လည်းကြည့်။)

အတ္တဂတိက (တိ) [အတ္တ + ဂတိ + က] မိမိသာ
လျှင် ဆည်းကပ်ရာရှိသော၊ တရားသာလျှင်
ဆည်းကပ်ရာ ရှိသော၊ သူ။ အတ္တသရဏာတိ
အတ္တဂတိကာဝဟောထ၊မာ အညဂတိကာ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၃၈။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၈။အတ္တဒိပ-လည်းကြည့်။

အတ္တဂရဟိတ (တိ) [အတ္တ + ဂရဟိတ] မိမိသည်
ကဲ့ရဲ့အပ်သော။ ဝေ အတ္တဂရဟိတံ ကမ္မံ အကုဗ္ဗ-
မာနော.....မဟာနိ။၄၂။

အတ္တဂရဟိ (တိ) [အတ္တ + ဂရဟ + ဟိ] (၁) မိမိ
ကိုယ်ကိုသာလျှင် ကဲ့ရဲ့သော၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိ
ကဲ့ရဲ့လေ့ရှိသော၊ သူ။ အတ္တဂရဟိနော မယံ
ဘန္တေ အာနန္တ အနညဂရဟိနော။ ဝိ၊၁။၂၇။ မ၊
၂။၁၉၇။ အတ္တဂရဟိနော မယန္တိ အတ္တာနမေဝ
မယံ ဂရဟာမ၊ အတ္တနော ဒေါသံ ဒေမ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၃။ အတ္တဂရဟိနောယေဝ ဟောန္တိ အနည-
ဂရဟိနော။မ၊၂။၁၉၇။ (၂) မိမိသည် ကဲ့ရဲ့အပ်
သော။ ယဒတ္တဂရဟိ တဒကုဗ္ဗမာနော။ သုတ္တနိ။
၄၀၀။ ယဒတ္တဂရဟိ တဒကုဗ္ဗမာနောတိ ယံ
အတ္တနာ ဂရဟတိ၊ တံ အကုရုမာနော။ သုတ္တနိ၊
၄၂။ ၂၃၄။

အတ္တဂရ (တိ) [အတ္တ + ဂရ] မိမိကိုယ်ကိုအလေး
ပြုသော၊ မိမိကိုယ်လျှင် အကြီးအကဲရှိသော၊သူ။
အတ္တနော အနန္တရူပံ ပဗဟိတုကာမေန အတ္တ-
ဂရနာ အတ္တနိဂါရဝေန ပဝတ္တိတံ အတ္တာဓိ-
ပတေယျံ။ဝိသုဒ္ဓိ ၁။၁၄။ အတ္တာ ဝေ ဂရ အဓိ-
ပတိ တေဏာတိ အတ္တဂရ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇။

အတ္တဂုတ္တ (တိ) [အတ္တ + ဂုတ္တ] မိမိကို မိမိပင်
စောင့်ရှောက် (လုံခြုံစေ) အပ်သော၊ မိမိကို
မိမိပင် စောင့်ရှောက် (လုံခြုံစေ) နိုင်သော၊ သူ။
အတ္တဂုတ္တော ဒါနိ ကုမာဏေ၊ နာလံ ပမာဒါယ။
အံ၊၂။၅။ သော အတ္တဂုတ္တော သတိမာ။ ဓမ္မ။
၆၇။ ဇာ၊၁။၁၉၃။ အတ္တနာဝ ဂုတ္တော ရက္ခိတော၊
အတ္တာနံ ဝါ ဂေါပေတုံ ရက္ခိတုံ သမတ္တော။ အံ၊

ဋ္ဌ၊၃။၃။ အတ္တနာဝ ဂုတ္တတာယ အတ္တဂုတ္တော။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။

အတ္တဂုတ္တိ (တိ) [အတ္တ + ဂုတ္တိ] မိမိကိုယ်ကို
စောင့်ရှောက်(လုံခြုံစေ)ခြင်း။အဟိရာဇကုလာနိ
မေတ္တေန စိတ္တေန ဖရိတုံ အတ္တဂုတ္တိယာ အတ္တ-
ရက္ခာယ။ဝိ၊၄။၂၄၅။ အံ၊၁။၃၈၄။ အတ္တဂုတ္တိ-
ယာတိ အတ္တနော ဂုတ္တတ္တာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။

အတ္တဂုဟဏ (န) [အတ္တ + ဂဟဏ] (၁) အတ္တဟု -
စွဲလမ်းခြင်း - စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိ။ အတ္တဂုဟဏံ
ပန အတ္တဝါဒုပါဒါနန္တိ န လ္လဒံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနဒဿ-
နန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။မူလဋီ၊၂။၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။
(၂) အတ္တဟူသော သဒ္ဓါ။

အတ္တဂုဟဏဝိနိမုတ္တ (တိ) [အတ္တဂုဟဏ + ဝိနိမုတ္တ]
အတ္တဟု စွဲလမ်းခြင်းမှ လွတ်သော။ အတ္တဂုဟဏ-
ဝိနိမုတ္တံ ဂဟဏံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနဘူတံ ဣဝ ပုရိမဒိဋ္ဌိ-
ဥတ္တရဒိဋ္ဌိဝစနဟိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊၂။
၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။

အတ္တဂါဟ (ပု) [အတ္တ + ဂါဟ] ငါစသည်ဖြင့်
အတ္တဟု စွဲယူခြင်း - စွဲယူသော မိစ္ဆာအယူ။ သော
ဣမေသု ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အတ္တဂါဟော ဝါ အတ္တ-
နိယဂါဟော ဝါ.....။ ပေဋကော။၂၅၅။

အတ္တဂါဟပတိတ (တိ) [အတ္တဂါဟ + ပတိတ]
အတ္တဂါဟဟူသော ဒိဋ္ဌိရေအယဉ်၌ ကျရောက်
သော၊သူ။ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အတ္တဂါဟပတိတံ
ဝေနေယျဇနံ သမူဟဗုဒ္ဓိဝိနိဗ္ဗောဂဒဿနေန
အတ္တဂါဟတော မောစေတုကာမော ဘဂဝါ.....။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀၇။ အတ္တဂါဟပတိတန္တိ အတ္တဂါဟ-
သင်္ခါတေ ဒိဋ္ဌောဗေ နိပတိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
၁၆၃။

အတ္တသဘာ (တိ) [အတ္တ + သဘာ] မိမိကိုယ်ကို -
သတ်ခြင်း - ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဖလာနိ ကုဋ္ဌ-
ကဿေဝ၊ အတ္တသဘာတာယ ဖလ္လတိ။ ဓမ္မ။၃၈။
အတ္တနော သာတတ္ထမေဝ ဖလတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၀။

အတ္တစတုတ္ထ (တိ) [အတ္တ + စတုတ္ထ] မိမိလျှင်
လေးယောက်မြောက် - မိမိနှင့် အခြား သုံး
ယောက် - မိမိပါ လေးယောက် - ဖြစ်သော။
သု။ အဓိဝါသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သွာ-
တနာယ အတ္တစတုတ္ထော ဘတ္တံ။ မ၊ ၂။ ၅၆။ မ၊ ၃။
၁၈၄။ အံ၊ ၂။ ၃၁။ အတ္တစတုတ္ထောတိ အတ္တနာ
စတုတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ (နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇၂၂-၌
ကား ဘိက္ခု အတ္တစတုတ္ထော ဂါမံ ပိဏ္ဏာယ
ပဝိသတိတိ အတြ အတ္တာ စတုတ္ထော ယဿ
ဘိက္ခုဿ အညေဟိ ဘိက္ခုဟိ သန္တိန္တိ အတ္တ-
စတုတ္ထော။ အထ ဝါ အတ္တာ စတုန္တံ ပုရဏော
ယဿ သောသံ အတ္တစတုတ္ထော-ဟူ၍ ရှိ၏။)
အတ္တဌမ၊ အတ္တနဌမ-တို့လည်းကြည့်။

အတ္တစိတ္တ (န) [အတ္တ + စိတ္တ] မိမိ၏စိတ်။
အတ္တစိတ္တသန္တာန (န) [အတ္တစိတ္တ + သန္တာန] မိမိ၏
စိတ်အစဉ်။ အန္တောပူတိန္တိ အတ္တစိတ္တသန္တာနော
ကိလေသပူတိဘဝေန အန္တောပူတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၂၃။

အတ္တဇ (တိ) [အတ္တ + ဇန + ဘိ။ ရူ။ ၅၇၀-ကြည့်။]
မိမိ၌ဖြစ်သော၊ မိမိမှဖြစ်သော၊ အသီး၊ သား၊
သွီး စသည်။ အတ္တနာ ဟိ ကတံ ပါပံ၊ အတ္တဇံ
အတ္တသမ္ဘဝံ။ ဓမ္မ၊ ၃၇။ အတ္တနိ ဇာတံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၉၆။ ယထာ မဟာရာဇ ကဒလိ ဝေဠု အဿ-
တရိ အတ္တဇေန ဟညတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၆၇။ စတ္တာရော
ပုတ္တာ အတ္တဇော ပုတ္တော။ မဟာနိ၊ ၁၉၁။
အတြဇ-လည်းကြည့်။

အတ္တဇန (ပု) [အတ္တသမ + ဇန] မိမိနှင့်တူသော
သူ၊ မိမိကိုယ်နှင့် ထပ်တူ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော
သူ။ န ဝါယမေ အတ္တဇနဿ ဂုတ္တိယာ။ ဇာ၊ ၁။
၂၇၂။ အတ္တဇနဿာတိ အတ္တသမဿ အင်္ဂ-
သမာနဿ ဇနဿ၊ မိတ္တဿာတိ အတ္တော။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၂၉၄။

အတ္တဇိဂုဇ္ဈနာ (တိ) [အတ္တ + ဇိဂုဇ္ဈနာ] မိမိ
ကိုယ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း။ ဟိန္ဒနာတိ ဇာတိ-
အာဒိဟိ အတ္တဇိဂုဇ္ဈနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၇။

အတ္တဇေဋ္ဌက (တိ) [အတ္တ + ဇေဋ္ဌက] မိမိကိုယ်ကို
အကြီးအမှူးပြုသောသူ။ အတ္တာဓိပတေယျ-
ကောတိ အတ္တဇေဋ္ဌကော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။

အတ္တဇ္ဈာသယ (ပု) [အတ္တ + အဇ္ဈာသယ] (၁)
မိမိ၏ - အလို - အဇ္ဈာသယ။ (တိ) (၂) မိမိ၏
အလိုရှိသော သုတ္တန်ကျေပ၊ မိမိ၏အလိုဟူသော
အကြောင်း ရှိသော - မိမိ၏ အလိုပြုသော ဖြစ်
သော - သုတ်ကို - ချထား - ဟောကြား - ခြင်း။
....ချထား - ဟောကြား - အပ်သောသုတ်။ စတ္တာ-
ရော ဟိ သုတ္တန်ကျေပါ အတ္တဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာ-
သယော ပုစ္ဆာဝသိကော အဋ္ဌပုတ္တိကောတိ။
တတ္ထ ယာနိ သုတ္တာနိ ဘဂဝါ ပရေဟိ အနဇ္ဈိ-
ဋ္ဌော ကေဝလံ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ
ကထေသိ။တေသံ အတ္တဇ္ဈာသယောနိကျေပေါ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၀-၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၄။ (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၄၂-တို့လည်းကြည့်။) အတ္တနော အဇ္ဈာသယော
အတ္တဇ္ဈာသယော၊ သော အဿ အတ္တိ ကာရဏ-
ဘူတောတိ အတ္တဇ္ဈာသယော၊ အတ္တနော အဇ္ဈာ-
သယော တေဿာတိ ဝါ အတ္တဇ္ဈာသယော။
ပရဇ္ဈာသယေပိ ဘေဝေ နယော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃။ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၄-၅။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၇-၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၁၈-
တို့လည်းကြည့်။)

အတ္တဉ္စဟ (တိ) [အတ္တ + ဟာ + အ။ (အလုတ္တသ-
မာသ်)] အတ္တဒိဋ္ဌိကို စွန့်ပြီးသောသူ။ အတ္တဉ္စ-
ဟော နယိမေ ပကုဗ္ဗမာနော။ သုတ္တန်၊ ၄၀၂။
အတ္တဒိဋ္ဌိယာ ယဿ ကဿစိ ဝါ ဂဟဏဿ
ပဟိနတ္တာ အတ္တဉ္စဟော။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။

အတ္တညုတ (တိ) [အတ္တညု + တာ] ပဓာနိယကံ
တရား ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မိမိကိုယ်သည်၏
အဖြစ်၊ မိမိကိုယ်ခြင်း။ ပတ္တညုတ အတ္တညု-
တာယ ပဒဋ္ဌာနံ၊ အတ္တညုတ ပုဗ္ဗေကတပုည-
တာယ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၂၆။ ပတ္တညုတ
အတ္တညုတာယ ပစ္စယော။ နေတ္ထိ၊ ၆၇။ အတ္တ-

နော ပဉ္စဟိ ပဓာနိယဂေဟိ သမန္နာဂတဿ
ဇာနနာ အတ္တညတော။၎င်း၊၄။၉၃။

အတ္တည (တိ) [အတ္တ+ည+ရ] (အာတွဇ္ဇ-သံ)
မိမိကိုသိသော၊ မိမိ၏ပမာဏကို သိသော၊ သူ။
ဣဓာဝံသော ဘိက္ခု မေဉ္ဇူ စ ဟောတိ အတ္တည
စ အတ္တည။ ၁။ ၁။ ၂၀၈။ “ဧတေကောမိ သိလေန
သမာဓိနာ ပညာယာ” တိ ဝေ အတ္တာနံ ဇာနာ-
တိတိ အတ္တည။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၁။ အတ္တာနံ ဇာနာ-
တိတိ ယာထာဝတော အတ္တနော ပမာဏဇာန-
နဝသေန အတ္တာနံ ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၈။

အတ္တဋ္ဌပည (တိ) [အတ္တဋ္ဌ+ပညာ] မိမိ၌ တည်
သော၊ ပညာရှိသော၊ မိမိ အကျိုးကိုသာ
ကြည့်သော၊ သူ။ အတ္တဋ္ဌပညာ အသုစိ မနုဿာ။
သုတ္တနိ။ ၂၉၀။ အပါ၊ ၁။ ၁၅။ အတ္တနိ ဌိတာ
တေသံ ပညာ၊ အတ္တာနံ ယေဝ ဩလောကေန္တိ၊
န အညန္တိ အတ္တဋ္ဌပညာတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။
အတ္တဋ္ဌပညာတိ.....န အညန္တိ အတ္တော။ အတ္တတ္ထ-
ပညာတိပိ ပါဠော၊ တဿ အတ္တနော အတ္တ-
မေဝ ဩလောကေတိ၊ န ပရတ္တန္တိ အတ္တော။
အပါ၊ ၄။ ၂၂၄။ အတ္တတ္ထပည-လည်းကြည့်။

အတ္တဋ္ဌမ (တိ) [အတ္တ+အဋ္ဌမ] မိမိလျှင်ရှစ်ယောက်
မြောက်-မိမိနှင့် အခြား ခုနစ်ယောက်- မိမိပါ
ရှစ်ယောက်- ဖြစ်သော၊ သူ။ တံ မနောဘာဝ-
နိယံ အယျံ ရေဝတံ အတ္တဋ္ဌမံ ဘတ္တေန အဟံ
နိမန္တေသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၈။ အတ္တစတုတ္ထ-
လည်းကြည့်။

အတ္တဋ္ဌမက (တိ) [အတ္တဋ္ဌမ+က] မိမိလျှင်ရှစ်
ယောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ သူ။ ထေရဿ မဟာ-
ကစ္စယနဿ အတ္တဋ္ဌမကဿ ပိဏ္ဍပါတံ ဒတာ.....။
မိလိန္ဒ။ ၂၇၁။

အတ္တတတိယ (တိ) [အတ္တ+တတိယ] မိမိလျှင်သုံး
ယောက်-မိမိနှင့်အခြားနှစ်ယောက် - မိမိပါသုံး
ယောက်-ဖြစ်သော၊ သူ။ တဒါ ပန အတ္တတတိ-
ယာ အာဂန္နာ ဒိဝါဋ္ဌာနေ ထေရံ ဥပသကံမိတွာ
....။ သံ၊ ၄။ ၂၆၈။ အတ္တစတုတ္ထ-လည်းကြည့်။

အတ္တတာ (ထိ) [အတ္တ+တာ] မိမိ၏အဖြစ်၊ မိမိနှင့်
တူသည်၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗတ္တတာယာတိ သဗ္ဗေသု
ဟိနမဇ္ဈိမဉ္ဇက္ခမိတ္တသပတ္တမဇ္ဈတ္တာဒိပုဘောဒေသု
အတ္တတာယ။ “အယံ ပရသတ္တော” တိ ဝိဘာဂံ
အကတွာ အတ္တသမတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၁-၂။

အတ္တတ္တနိယဂါဟ (ပု) [အတ္တ+အတ္တနိယ+ဂါဟ]
ငါ၊ ငါ၏ ဥစ္စာ-အတ္တ၊ အတ္တနိယ-ဟု စွဲယူခြင်း။
ဣတ္ထိပုရိသာဒိပရိကပ္ပဝသေန နိစ္စာဒိဝသေန
အတ္တတ္တနိယဂါဟဝသေန စ အဘိရတာ။ ဥဒါန၊
၄။ ၁၉၃။

အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထု (န) [အတ္တတ္တနိယဂါဟ+
ဝတ္ထု] အတ္တ၊ အတ္တနိယ-ဟု စွဲယူခြင်း၏ တည်ရာ
ဝတ္ထု (ခန္ဓာငါးပါး)။ အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထုဿ
တေပရမတော။တေပရမဉ္စေတံ အတ္တတ္တနိယ-
ဂါဟဝတ္ထု ယဒိဒံ ရူပါဒယော ပဉ္စ။ တသ္မာ
အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထုဿ တေပရမတောပိ
ပဉ္စေဝ ဝုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၈-၉။

အတ္တတ္တနိယသာရ (ပု) [အတ္တ+အတ္တနိယ+သာရ]
အတ္တ၊ အတ္တနိယ ဟူသော အနှစ်သာရ။ တသ္မိ
ဓမ္မေ အတ္တတ္တနိယသာရဿ နတ္ထိဘာဝေါ ဝုတ္တော
ဟောတိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၈။

အတ္တတ္တနိယသာရသာရ (ပု) [အတ္တတ္တနိယသာရ+
သာရ] အတ္တ၊ အတ္တနိယ-ဟူသော အနှစ်သာရဟု
ဆိုအပ်သော အနှစ်သာရ။ အတ္တသာရသာရ-
ကြည့်။

အတ္တတ္ထ (ပု) [အတ္တ+အတ္ထ] (၁) မိမိ၏အကျိုး
စီးပွား။ အတ္တတ္ထံ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ သမ္ပဿ-
မာနော။ သံ၊ ၁။ ၂၆၇။ အတ္တတ္ထန္တိ အတ္တနော
အတ္တဘူတံ အရဟတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၂၄၈။ အတ္တတ္ထမ္ပိ
တသ္မိ သမယေ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ အံ၊
၂။ ၂၀၂။ အရဟတ္တသင်္ခါတော အတ္တနော
အတ္တော အတ္တတ္တော နာမံ။ သံ၊ ၄။ ၂၆၇။ သော
ဝတ ဘိက္ခု အာဝိလေန စိတ္တေန အတ္တတ္ထံ ဝါ

ဥဿတိ ပရတ္ထံ ဝါ ဥဿတိ ဥဿတ္ထံ ဝါ
 ဥဿတိ...နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၁။ ၈။ အတ္တတ္ထမ္ပိ
 ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ၊ ပရတ္ထမ္ပိ...။ ဥဿ-
 ယတ္ထမ္ပိ...။ အံ၊ ၁။ ၁၅။ ၂၁။ (ဤ ပါဠိတို့၌
 အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္ထ၊ ဥဿတ္ထ-တို့အရကို အံ၊ ၁။
 ၄၄။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၄။ ၂၀။ တို့တွင်ကြည့်။) အတ္တ-
 တ္ထာယ သဒ္ဓဟဒေတာ မမေဒံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀။
 အတ္တတ္ထာယာတိ အတ္တနော ဝုဇ္ဈိအတ္ထာယ။ ဇာ၊
 ၄။ ၃၀။ (မ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ၌ကား 'အတ္တတ္ထိတံ' ဟု
 ရှိသည်။ ၎င်းကြည့်။) (၂) မိမိ၏အနက်။ တဉ္စ
 အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိဘေဒေ အတ္ထေ သူဇေတိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ (ဤ ပါဠိ၌
 အတ္တ-သဒ္ဓါသည် အကျိုး၊ အကျိုးအနက်၊ အနက်
 ဤ-မျိုးကို ဟောသည်။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆။ ၇။ ဒီ၊
 ၄။ ၁။ ၂။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ၉။ တို့တွင်ကြည့်။
 အပရေဝါဒ အရ အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္ထ အမျိုးမျိုးကို
 လည်း ၎င်းတို့မှာပင်ကြည့်။) (၃) မိမိ၏အကျိုး
 အနက်။ (၂) အနက်ပြန်ကြည့်။

အတ္တတ္ထကဗျ (တိ) [အတ္တတ္ထ + ကဗျ] မိမိ၏
 အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသော၊ သူ။ တသ္မာ
 အညောပိ အတ္တတ္ထကဗျော ကုလပုတ္တော...။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၇။

အတ္တတ္ထကာရဏ (တိ) [အတ္တတ္ထ + ကာရဏ] မိမိ
 အကျိုးလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မိမိအကျိုး
 ရလိုခြင်းသာ အကြောင်းရှိသော၊ သူ။ ကာရ-
 ဏတ္ထာတိ အတ္တတ္ထကာရဏာ ပရတ္ထကာရဏာ
 ဥဿတ္ထကာရဏာ...။ စူဠနိ၊ ၃၀။

အတ္တတ္ထပညာ (တိ) [အတ္တ + အတ္ထ + ပညာ။ အတ္တဋ္ဌ +
 ပညာ] မိမိအကျိုးငှါ (မိမိအတွက်) သာ ပညာ
 ရှိသော၊ မိမိသဘာဝတရားသော ပညာရှိသော၊
 ကိုယ်ကျိုးကိုသာသော၊ သူ။ အတ္တတ္ထပညာ
 ဒုဗ္ဗေဓာ၊ တေ ဟောန္တိ ပက္ခပါတိနော။ ဇာ၊ ၁။
 ၁၉။ ၂၁။ အတ္တတ္ထပညာတိ အတ္တနော
 အတ္ထာယ ပညာ ပရ အနောလောကေတွာ
 အတ္တနိယေဝ ဝါ ဌိတာ ဧတေသံ ပညာတိ

အတ္တတ္ထပညာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ နာသ္မသေ
 အတ္တတ္ထပညမ္ပိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁။ အတ္တနော အတ္ထာ-
 ယ ဝေ ယဿ ပညာ သေဟဝသေန န ဘဇေတိ၊
 နေတ္တိကောဝ ဘဇေတိ၊ တသ္မိံ အတ္တတ္ထပညေပိ
 န ဝိဿသေ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၇။ အတ္တဋ္ဌပည-လည်း
 ကြည့်။

အတ္တတ္ထပရိပုစ္ဆာ (တိ) [အတ္တတ္ထ + ပရိပုစ္ဆာ] မိမိ
 အကျိုးစီးပွားကို မေးမြန်းခြင်း။

အတ္တတ္ထပရိပုစ္ဆာသမ္ပဒါ (တိ) [အတ္တတ္ထပရိပုစ္ဆာ +
 သမ္ပဒါ] မိမိအကျိုးစီးပွား - သာသနာတော်၏
 ဟုတ်မှန်တိုင်းသော အနက်အဓိပ္ပါယ် - ကို မေး
 မြန်းခြင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ အာဂမသမ္ပဒါ၊ အဓိဂမ-
 သမ္ပဒါ၊ ပုဗ္ဗဟေတုသမ္ပဒါ၊ အတ္တတ္ထပရိပုစ္ဆာ-
 သမ္ပဒါ၊ တိတ္ထဝါသသမ္ပဒါ၊ ယောနိသောမနသိ-
 ကာရသမ္ပဒါ၊ ဗုဒ္ဓပုရိသသမ္ပဒါ။ ဇာ၊ ၄။
 ၉၇။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ၉။ လည်းကြည့်။

အတ္တတ္ထပုစ္ဆာ (တိ) [အတ္တတ္ထ + ပုစ္ဆာ] မိမိအကျိုးငှါ
 မေးမြန်းခြင်း။ အပရာပိ တိဿော ပုစ္ဆာ
 အတ္တတ္ထပုစ္ဆာ ပရတ္ထပုစ္ဆာ ဥဿတ္ထပုစ္ဆာ။
 စူဠနိ၊ ၅၁။

အတ္တတ္ထမန္တနာ (တိ) [အတ္တတ္ထ + မန္တနာ] မိမိ
 အကျိုးငှါ တိုင်ပင်ခြင်း။ အတ္တတ္ထမန္တနာ ပရတ္ထ-
 မန္တနာ ဥဿတ္ထမန္တနာ။ စူဠနိ၊ ၂၄။

အတ္တတ္ထာဒိဘေဒ (ပ) [အတ္တတ္ထ + အာဒိ + ဘေဒ]
 (၁) မိမိ၏အကျိုးစီးပွားစသော အပြား။ (တိ)
 (၂) မိမိ၏အကျိုးစီးပွားစသည် အပြားရှိသော။
 အတ္တပနာယက-ကြည့်။

အတ္တဒဏ္ဍ (တိ) [အတ္တ + ဒဏ္ဍ] စွဲကိုင်အပ်သောတုတ်
 စသော လက်နက်ရှိသော၊ သူ။ အဝိရုဒ္ဓံ ဝိရုဒ္ဓေသု၊
 အတ္တဒဏ္ဍေသု နိဗ္ဗုတံ။ မ၊ ၂။ ၄၁။ ဓမ္မ၊ ၇။
 သုတ္တနိ၊ ၃၇။ အတ္တဒဏ္ဍေသုတိ ဂဟိတဒဏ္ဍေသု။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉။ ဟတ္ထဂတေ ဒဏ္ဍေ ဝါ သတ္တေ ဝါ
 အဝိဇ္ဇမာနေပိ ပရေသံ ပဟာရဒါနတော အဝိ-
 ရတတ္တာ အတ္တဒဏ္ဍေသု ဇနေသု နိဗ္ဗုတံ နိက္ခိန္တ-
 ဒဏ္ဍံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ အတ္တ-

ဒဏ္ဍေသု နိဗ္ဗုတာ။သံ၊၁။၂၃၈။ အတ္တဒဏ္ဍေသု နိဗ္ဗုတာတိ ပရဝိဟေဋ္ဌနတ္ထံ ဂဟိတဒဏ္ဍေသု သတ္တေသု နိဗ္ဗုတာ ဝိဿဋ္ဌဇ္ဇာ။သံ၊၁။၂၃၉။

အတ္တဒဏ္ဍ (ပ) [အတ္တ+ဒဏ္ဍ] မိမိ၏ - မိမိသည် ပြုအပ်သော - ဒဏ္ဍ၊ မိမိပြုအပ်သော ဒုစရိုက်။ အတ္တဒဏ္ဍာ ဘယ် ဇာတ်၊ ဇနံ ပဿထ မေဂေ။ သုတ္တနိ။၄၂၄။ အတ္တဒဏ္ဍတော ဇာတ်။မဟာနိ။ ၃၁၅။ အတ္တဒဏ္ဍာ ဘယ် ဇာတ် အတ္တနောဒုစရိ- တကာရဏာ ဇာတ်။သုတ္တနိ၊၄၂၂။၂၈၁။ အတ္တ- ဒဏ္ဍတော ဇာတ်နိ အတ္တနော ကတဒုစရိတ- တော ဥပ္ပန္နံ၊ မဟာနိ၊၄၂၇၄။

အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တ (န) [အတ္တဒဏ္ဍ+သုတ္တ] အတ္တ- ဒဏ္ဍသုတ်။ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၅-သုတ်။ သုတ္တနိ။၄၂၄-၅။ မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁၅- သုတ်။ မဟာနိ။၃၁၅၊၂၅၂။ (ဇာ၊၄၅။၄၄၂။ အံ၊၄၂။၂၃၅။သုတ္တနိ၊၄၂၂။၄၀-တို့လည်းကြည့်။)

အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပ) [အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တ + နိဒ္ဒေသ] အတ္တဒဏ္ဍသုတ်၏-အကျယ် - နိဒ္ဒေသ၊ အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တနိဒ္ဒေသ။မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၊၁-ဝဂ်၊ ၁၅-သုတ်။ မဟာနိ။ ၃၁၅-၃၅၂။ အထ အတ္တ- ဒဏ္ဍသုတ္တနိဒ္ဒေသံ ဝက္ခတိ။ မဟာနိ။၃၁၅။

အတ္တဒတ္တ (ပ) [အတ္တ+အတ္တ၊ ဒ-လာ] (၁) မိမိ၏အကျိုးစီးပွား။အတ္တဒတ္တမစာရိသံ၊သုတ္တနိ။ ၃၂၂။ မန္တလေးနိဗ္ဗုတိဟာရဘာဝနာဒိ အတ္တ- နော အတ္တ အကံသု။ သုတ္တနိ၊၄၂၂။၄၉။ သော ပဿတိ အတ္တဒတ္တံ ပရတ္တံ။ ဇာ၊၁။၄၈။ အတ္တ- ဒတ္တံ ပရတ္တေန၊ ဗဟုနာပိ န ဟာပယေ။ အတ္တ- ဒတ္တမဘိညာယ၊ သဒတ္တပသုတော သိယာ။ ဓမ္မ၊၃၈။ အတ္တတ္ထ-လည်းကြည့်။ (၂)အတ္တဒတ္တ အမည်ရှိသောမထေရ်။ အတ္တဒတ္တထေရော ပန စိန္တေသိ။ ဓမ္မ၊၄၂။၁၀၂။

အတ္တဒတ္တတ္ထေရဝတ္ထု (န) [အတ္တဒတ္တတ္ထေရ + ဝတ္ထု] အတ္တဒတ္တမထေရ်၏ - အကြောင်းအရာ-ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၁၂-ဝဂ်၊ ၁၀-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊၃၈။ ဓမ္မ၊၄၂။၁၀၂-၃။

အတ္တဒတ္တသဒိသ (တိ) [အတ္တဒတ္တ+သဒိသ]အတ္တ- ဒတ္တမထေရ်နှင့်တူသော၊သု။ တသ္မာ အညေနပိ အတ္တဒတ္တသဒိသေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဓမ္မ၊၄၂။ ၁၀၂။

အတ္တဒန္တ (တိ) [အတ္တ+ဒန္တ] (၁) မိမိကိုယ်ကို မိမိသာလျှင် ဆုံးမအပ်ပြီးသော၊ မိမိကိုယ်တိုင် သာလျှင် ယဉ်ကျေးသော၊ သု။ မနုဿဘူတံ သမ္ပုဒ္ဓံ၊ အတ္တဒန္တံ သမာဟိတံ။ အံ၊၂။၃၀၃။ ထေရ၊၃၁၈။ အတ္တဒန္တနိ အတ္တနာယေဝ ဒန္တံ၊ န အညေဟိ ဒမထံ ဥပနိတံ။ အံ၊၄၂။၁၁၁။ (ထေရ၊ ၄၂။၂၆၀-လည်းကြည့်။) အတ္တဒန္တဿ ပေါသဿ၊ နိစ္စံ သညတစာရိနော။ ဓမ္မ၊၂၈။ နိက္ခိလေသတာယ အတ္တဒန္တော ပေါသော။ ဓမ္မ၊ ၄၂။၄၁၉။ အတ္တဒန္တော တတော ဝရံ။ ဓမ္မ၊ ၅၉။ အတ္တဒန္တာဘိ...ယော ပန စတူဟိ အရိယ- မဂ္ဂေဟိ အတ္တနော ဒန္တတာယ အတ္တဒန္တော နိဗ္ဗိသေဝနော။ ဓမ္မ၊၄၂။ ၃၀၉။ (၂)ဆုံးမအပ် ပြီးသော - ယဉ်ကျေးပြီးသော - စိတ်ရှိသော၊ သု။ အတ္တဒန္တံ သမာဟိတံ။ ပေတ။ ၂၁။ အပါ။၅၇။ အတ္တဒန္တနိ ဥတ္တမေန ဒမထေန ဒမိတစိတ္တံ။ ပေတ၊၄၂။၂၄၈။ အတ္တဒန္တံ ဒမိတ- စိတ္တံ။ အပါ၊၄၁။၃၂၇။

အတ္တဒမ (ပ) [အတ္တ+ဒမ]မိမိကိုယ်ကိုဆုံးမခြင်း။

အတ္တဒမတ္တ (ပ) [အတ္တဒမ+အတ္တ] မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမခြင်းဟူသော အကျိုး။ ယာဝဒေဝ အတ္တ- ဒမတ္တာယ အတ္တသမတ္တာယ အတ္တပရိနိဗ္ဗာပန- တ္တာယ။မဟာနိ။၁၈၃။...ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယ ပညာယ အတ္တနော ဒမနတ္တာယ။ မဟာနိ၊၄၂။ ၂၉၉။

အတ္တဒမထ (ပ) [အတ္တ + ဒမထ] မိမိကိုယ်ကို မိမိ ဆုံးမခြင်း။

အတ္တဒမထတ္တ (ပ) [အတ္တဒမထ+အတ္တ] မိမိကိုယ် ကိုမိမိဆုံးမခြင်း-မိမိ၏ယဉ်ကျေးခြင်း-ဟူသော အနက်သဘော။ ယထာတိ ဒသ ယထတ္တာ။

အတ္တဒမထက္ခော ယထက္ခော၊ အတ္တသမထက္ခော ယထက္ခော...။ပဋိသံ။၁၇။ အတ္တဒမထက္ခောတိ အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခန္ဓော အတ္တနောနိဗ္ဗိသေဝနက္ခော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အတ္တဒမန (န) [အတ္တ+ဒမန] မိမိကိုယ်ကိုဆုံးမခြင်း၊ မိမိကို ဆုံးမခြင်း။ အတ္တဒမနသင်္ခါတော ဒမော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ ဒမောတိ ဣန္ဒြိယသံဝရော၊ ဥပေါသထဝသေန ဝါ အတ္တဒမနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၆။ အတ္တဒမနန္တိ စိတ္တဒမနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀-လည်းကြည့်။)

အတ္တဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အတ္တ+ဒိဋ္ဌိ] အတ္တ-ဟုစွဲယူသော အယူ၊အတ္တအယူ။ အတ္တံ ပဟာယာတိ အတ္တဒိဋ္ဌိ ပဟာယ။ မဟာနိ။၈၃။ တဿ ဟိ အတ္တဒိဋ္ဌိ ဝါ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဝါ နတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၉။

အတ္တဒိဋ္ဌိဇဟေ (တိ) [အတ္တဒိဋ္ဌိ+ဟာ+အ] အတ္တ-အယူကိုစွန့်သောသူ။ အတ္တဉ္ဇဟေတိ အတ္တဒိဋ္ဌိဇဟေ။ မဟာနိ။၆၉။ အတ္တဒိဋ္ဌိဇဟေတိ “သော မေ အတ္တာ”တိ ဂဟိတဒိဋ္ဌိ ဇဟေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၀။

အတ္တဒီပ (တိ) [အတ္တ+ဒီပ။အတ္တာ ဒီပေါ ပတိဋ္ဌာ တေသန္တိ အတ္တဒီပ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၉။] မိမိကိုယ်လျှင်-မှီခို- အားကိုး- ပုန်းအောင်း- ဆည်းကပ်- လည်းလျောင်း- ရရှိသောသူ၊ လောကီလောကုတ္တရာ တရားလျှင် မှီခို....ရာ ရှိသောသူ၊ မိမိဂုဏ်လျှင် မှီခို....ရာ ရှိသောသူ၊ မိမိကိုယ်ကိုသာ - တရားကိုသာ - အားကိုးသောသူ။ အတ္တဒီပေါ ဝိဟရထ အတ္တသရဏာ အနညသရဏာ။ ဒီ၊၂။၈၅။ဒီ၊၃။၄၈။ သံ၊၂။၃၅။သံ၊၃။၁၃၃။ အတ္တဒီပတိ မဟာသမုဒ္ဒဂတာ ဒီပံ ဝိယ အတ္တာနံ ဒီပံ ပတိဋ္ဌကတွာ ဝိဟရထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၈။ အတ္တဒီပတိ အတ္တာနံ ဒီပံ တာဏံ လေဏံ ဂတိပရာယဏံပတိဋ္ဌ ကတွာ ဝိဟရထာတိ အတ္တော။

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ အတ္တ (၃) အနက်လည်းကြည့်။ယေ အတ္တဒီပေါ ဝိစရန္တိ လောကေ။ သုတ္တနိ။၃၅၄။ အတ္တဒီပတိ အတ္တနော ဂုဏေ ဝေ အတ္တနော ဒီပံ ကတွာ ဝိစရန္တာ ခဏာသဝါ ဂုဏန္တိ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။

အတ္တဒီပဝဂ္ဂ (ပု) [အတ္တဒီပ+ဝဂ္ဂ] မိမိကိုယ်-တရား- ကိုသာ အားကိုးသောသူကို အဦးအစထား၍ ဟောအပ်သော အကြောင်း အရာစု၊ အတ္တဒီပဝဂ္ဂ။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊၁-သံယုတ်၊၅-ဝဂ်။သံ၊၂။၃၅-၄၃။

အတ္တဒီပသုတ္တ (န) [အတ္တဒီပ+သုတ္တ] မိမိကိုယ်-တရား-ကိုသာ အားကိုးရမည်ကို ပြသောသုတ်၊ အတ္တဒီပသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊၁-သံယုတ်၊၅-ဝဂ်၊၁-သုတ်။ သံ၊၂။၃၅-၆။

အတ္တဒုက္ခ (န) [အတ္တ+ဒုက္ခ] မိမိ၏ဆင်းရဲခြင်း။ ယော အတ္တဒုက္ခေန ပရဿ ဒုက္ခံ၊ သုခေန ဝါ အတ္တသုခံ ဒဟာတိ။ ဇာ၊၂။၄၃။ ယော အတ္တနော ဒုက္ခေန ပိဋ္ဌိတော တံ ပရဿ ဒဟာတိ၊ အတ္တနော သရီရတော အပနေတွာ ပရဿ သရီရေ ခိပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃၆။ အတ္တဗျာဗာဓာယာတိ အတ္တဒုက္ခာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အတ္တဒုက္ခာဝဟ (တိ) [အတ္တ+ဒုက္ခ+အာဝဟ] မိမိ၏ ဆင်းရဲကို ဆောင်သော။ ပါပံ အတ္တဒုခါဝဟံ။ ဇာ၊၁။၃၆၀။ အတ္တဒုခါဝဟန္တိ အတ္တနော ဒုက္ခာဝဟံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၁။

အတ္တဒုခါဝဟ (တိ) အတ္တဒုက္ခာဝဟ-ကြည့်။

အတ္တဒုတိယ (တိ) [အတ္တ+ဒုတိယ] မိမိလျှင် နှစ်ယောက်မြောက်-မိမိနှင့် အခြားတယောက်-မိမိပါ နှစ်ယောက်-ဖြစ်သောသူ။ ပတ္တစိဝရမာဒါယ အတ္တဒုတိယော ကုသိနာရာယံ ပါဝိသိ။ ဒီ၊၂။၁၂၂။၁၃၀။အတ္တဒုတိယော ယေန ရာဇကောရာမော တေနပသက်မိ။ မ၊၃။၃၁၅။ အတ္တစတုတ္ထ-လည်းကြည့်။

အတ္တဒုဗ္ဗလ (တိ) [အတ္တ+ဒုဗ္ဗလ] မိမိကိုယ်တိုင်-
 အားအင်နည်းသော - မစွမ်းဆောင်နိုင်သော။
 ဇာယရေ သင်္ခတာ အတ္တဒုဗ္ဗလာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၂၃၂။ အတ္တဒုဗ္ဗလာတိ အတ္တနာ ဒုဗ္ဗလာ
 အသမတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၆၆။

အတ္တဒွါဒသမ (တိ) [အတ္တ+ဒွါဒသမ] မိမိလျှင်
 တဆဲ့နှစ်ယောက်မြောက်-မိမိနှင့်အခြားတဆဲ့တ
 ယောက် - မိမိပါ တဆဲ့နှစ်ယောက် - ဖြစ်သော။
 သူ။ ဘိက္ခုာစာရဝေလာယ ပါရပိတွာ အတ္တဒွါဒ-
 သမာ (နာဂတ္ထေရိ) ဂါမဒ္ဓါရေ နိဂြောဓရက္ခ-
 မူလေ အဋ္ဌာသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၆။ အတ္တစတုတ္ထ-
 လည်းကြည့်။

အတ္တနဋ္ဌမ (တိ) [အတ္တ+အဋ္ဌမ။န-လာ] မိမိလျှင်
 ရှစ်ယောက်မြောက် - မိမိနှင့် အခြားခုနစ်
 ယောက်- မိမိပါရှစ်ယောက်-ဖြစ်သော။ သူ။
 တာဟံ ဘတ္တေန နိမန္တေသိ၊ ရေဝတံ အတ္တနဋ္ဌမ။
 ဝိမာန။ ၄၉။ (အတ္တနာ အဋ္ဌမံ-ဟု ဝါကျလည်း
 ကြံနိုင်သည်။) အတ္တနဋ္ဌမလည်းကြည့်။

အတ္တနိဒဿန (န) [အတ္တ+နိဒဿန] မိမိကိုယ်ကို-
 ညွှန်ပြခြင်း-ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော စကား။
 အဟန္တိ အတ္တနိဒဿနံ၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။

အတ္တနိပါတနပဉ္စ (တိ) [အတ္တ+နိပါတန+ပဉ္စ]
 မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေခြင်းကိုမေးသော - အတ္တ-
 နိပါတန - ပြဿနာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၃-၅။

အတ္တနိဗ္ဗိသေသ (ပု) [အတ္တ+နိဗ္ဗိသေသ] မိမိနှင့်
 မထူးသော။ ဣမေ သတ္တာ “မမ ဣဒ” နှိ ပရိဂ္ဂ-
 ဟိတံ ဝတ္ထု အတ္တနိဗ္ဗိသေသံ မညမာနာ အဗ္ဘန္တ-
 ရိမံ ကရေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၆။

အတ္တနိမိတ္တ (န) [အတ္တ+နိမိတ္တ] ငါဟူသော
 အမှတ်အသား၊ အတ္တနိမိတ်၊ ဝိပဿနာ ဟိ
 နိစ္စနိမိတ္တံ ဓုခနိမိတ္တံ သုခနိမိတ္တံ အတ္တနိမိတ္တဉ္စ
 ဥဂ္ဂါရေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။

အတ္တနိယ (တိ) [အတ္တ+ဣယ။ အတ္တနော ဣဒန္တိ
 အတ္တနိယံ၊ န-ကာရာဂမော။ ရူ။ ၃၆၂။] ငါ၏

ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ငါ၏အပိုင်ဖြစ်သော အရာ၊ ငါနှင့်
 စပ်ဆိုင်သောအရာ၊ အတ္တပိုင်ဥစ္စာ။ န ဟိ နော
 တေ ဘန္တေ အတ္တာ ဝါ အတ္တနိယံ ဝါ။ မ၊ ၁။
 ၁၉၄။ အတ္တနိယံ ဝါတိ အမှာကံ စိဝရာဒိ-
 ပရိက္ခာရေပိ န ဟောတီတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၂၅။ ဣမေသု အာယသ္မာ ခေမကော ပဉ္စသု
 ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ကိဉ္စိ အတ္တံ ဝါ အတ္တနိယံ ဝါ
 သမနုပဿတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၀၄။ အတ္တနိယန္တိ
 အတ္တနော ပရိက္ခာရဇာတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၉။
 စက္ခု ခေါအာနန္တ သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန
 ဝါ။ သံ၊ ၂။ ၂၈၀။ အတ္တနိယေနာတိ အတ္တနော
 သန္တကေန ပရိက္ခာရေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ (ခုဒ္ဓက၊
 ၄။ ၁၅၀-ကြည့်။) အတ္တနိ ဝါ ဘိက္ခဝေ သတိ
 “အတ္တနိယံ မေ”တိ အဿာတိ? ဧဝံ ဘန္တေ။
 အတ္တနိယေဝါ ဘိက္ခဝေ သတိ “အတ္တာ မေ”တိ
 အဿာတိ? ဧဝံ ဘန္တေ။ မ၊ ၁။ ၁၉၁။ ဘိက္ခဝေ
 အတ္တနိဝါ သတိ “ဣဒံ မေ ပရိက္ခာရဇာတံ အတ္တနိ-
 ယ”န္တိ အဿ။ အတ္တနိယေ ဝါ ပရိက္ခာရေ သတိ
 “အယံ မေ အတ္တာ ဣဿ ပရိက္ခာရဿ သာမိ”-
 တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ အတ္တနိယေဝါ ပရိက္ခာရေ သတိ-
 တိ “ဣဒံ နာမ အတ္တနော သန္တက”န္တိ တဿ ကိဉ္စန-
 ဘာဝေန နိစ္စိတေ ကိသ္မိဉ္စ ဝတ္ထုသ္မိံ သတိ။
 အတ္တနော ဣဒန္တိ ဟိ အတ္တနိယန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။
 စက္ခု သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ
 ဓုဝေန ဝါ။ ပဋိသံ။ ၁၀၅။ အတ္တနိယေန ဝါတိ
 အတ္တနော အဘာဝေန ဝေ အတ္တနော သန္တ-
 ကဿပိ အဘာဝါ အတ္တနော သန္တကေန စ
 သုညံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၂။ စက္ခုသမ္ပယံ ဝိဝိတ္တံ
 ပဿတိ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ။ မဟာနိ။
 ၁၇၁။ အတ္တနိယေန ဝါတိ အတ္တာယတ္တေန ဝါ။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၁။

အတ္တနိယဂါဟ (ပု) [အတ္တနိယ+ဂါဟ] ငါ၏
 ဥစ္စာ - အတ္တနိယ-ဟုစွဲယူခြင်း။ သောဣမေသု
 ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အတ္တဂါဟော ဝါ အတ္တနိယဂါ-
 ဟော ဝါ။ ပေဋကော။ ၂၅၅။

အတ္တနိယဘာဝ (ပ) [အတ္တနိယ + ဘာဝ] ငါ၏ ဥစ္စာ - အတ္တနိယ - ၏ အဖြစ်။ အတ္တဘာဝေန ဝါ အတ္တနိယဘာဝေန ဝါ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၅၀။ (သံ၊ ၂။ ၂၈၀-နှင့် အဖွင့်တို့လည်းကြည့်။)

အတ္တနိယသုညတာ (ထိ) [အတ္တနိယ + သုညတာ] ငါ၏ဥစ္စာ - အတ္တနိယ - မှ ဆိတ်သုဉ်းခြင်း။ အတ္တသုညတာ အတ္တနိယသုညတာ နိစ္စဘာဝသုညတာတိ တိဿော သုညတာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၉။

အတ္တနိယာဘာဝ(ပ) [အတ္တနိယ + အဘာဝ] ငါ၏ ဥစ္စာ - အတ္တနိယ - ၏ မရှိခြင်း။ လောကဿ အတ္တာတိ စ အတ္တနိယန္တိ စ ဥဘယထာ ဂါဟသမ္ဘဝတော တဒုဘယဂါဟပဋိသေဓနတ္ထံ။ အတ္တာဘာဝေါ စ အတ္တနိယာဘာဝေါ စ ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။

အတ္တနိရတ္တသညိတ (တိ) [အတ္တ + နိရတ္တ + သညိတ] အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိဟု - မှတ်အပ် - သိအပ် - သော။ အတ္တ(၇)အနက်ကြည့်။

အတ္တနောမတိ (ထိ) [အတ္တနော + မတိ] မိမိ၏ အယူအဆ၊ ထိုထိုကျမ်းဆရာတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အယူအဆ၊ သုတ္တ၊ သုတ္တာနုလောမ၊ အာစရိယဝါဒတို့ကို လွှတ်၍ မိမိညာဏ်ဖြင့် ချိန်ဆလျက် နည်းကိုယူသဖြင့် ထင်သောအခြင်းအရာကိုဆိုခြင်း၊ ထိုထိုမထေရ်တို့၏အယူအဆ၊ ထေရဝါဒ။ အတ္တနောမတိ နာမ သုတ္တသုတ္တာနုလောမအာစရိယဝါဒေ မုဉ္ဇိတာ အနုမာနေန အတ္တနော အနုဗုဒ္ဓိယာ နယဂ္ဂါဟေန ဥပဋ္ဌိတာကာရကထနံ။ အပိ စ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မဝိနယဋ္ဌကတာသု အာဂတော သဗ္ဗေပိ ထေရဝါဒေါ အတ္တနောမတိ နာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ အဓိပ္ပါယ်တော် အတ္တနောမတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။ တဿ တဿ ထေရဿ အတ္တနောဝေ မတိ အဓိပ္ပါယ်တော် အတ္တနောမတိ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ အတ္တနောမတိ နာမ နယဂ္ဂါဟေန အနုဗုဒ္ဓိယာ အတ္တနော ပဋိဘာနံ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၈၂။ အယဉ္ဇိ အတ္တနောမတိ နာမ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာ။ ဝိ၊ ဌ၊

၁။ ၁၉၆။ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာတိ ပုဂ္ဂလဿ သယံပဋိဘာနဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၆။ အထပနာယံ အတ္တနောမတိ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တံ။...အတ္တနောမတိယမေဝ ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။ အတ္တနောမတိယမေဝ ဌာတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာအညနိကာယတော အာနိတသုတ္တတောပိ သကနိကာယေ အတ္တနောမတိယေဝ ဗလဝတရာတိ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၇။ အတ္တနောမတိ ကိဉ္ဇာပိ၊ ကထိတာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာ။ တထာပိ နယမာဒါယ၊ ကထိတတ္တာ အကောပိယာ။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၂၆။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၈၂-တို့လည်းကြည့်။)

အတ္တနောမတိက (တိ) [အတ္တနောမတိ + က] မိမိ၏ အယူအဆကို - ထင်ရှားပြတ် - ချီးမြှောက်၍ ပြောဆိုတတ် - သော၊ သူ။ ဝေရူပေါ... အာစရိယော အာစရိယမတိကောဝ ဟောတိ။ န အတ္တနောမတိကော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၅။ န အတ္တနောမတိ ပကာသေတိ ကထေတိတိ န အတ္တနောမတိကော၊ အတ္တနောမတိ ပဂ္ဂယ ဝတ္တာ န ဟောတိတိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၀။

အတ္တန္တပ (ပ) [အတ္တ + တပ + အ။ အလုတ္တသမာသ။] မိမိကိုယ်ကို ရို၊ မြှိုက်တတ်သော၊ မိမိကိုယ်ကို - ပူပန်စေ - ဆင်းရဲစေ - တတ်သော၊ သူ။ ကေစော ပုဂ္ဂလော အတ္တန္တပေါ ဟောတိ အတ္တပရိတာပနာနုယောဂမနုယုတ္တော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၄။ မ၊ ၂။ ၃။ အံ၊ ၁။ ၅၂၆။ အဘိ၊ ပ၊ ၁၀၉။ အတ္တာနံ တပတိ ဒုက္ခာပေတိတိ အတ္တန္တပေါ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁။

အတ္တပက္ခိယ (တိ) [အတ္တ + ပက္ခ + ဣယ] မိမိအသင်းအပင်း၌ ပါဝင်သော။ အတ္တပက္ခိယေသု အသာရတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။

အတ္တပစ္စက္ခ (တိ) [အတ္တ + ပစ္စက္ခ] (၁) မိမိ၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်တိုင် - တွေ့ - သိ - မြင် - ခြင်း။ အပရပတ္တိယေန ဟုတွာ သဗ္ဗ-

ကိစ္စာနိ အတ္တပစ္စက္ခေဝ ကာတဗ္ဗာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၅။၁၁၉။ အတ္တပစ္စက္ခေဝ တဿ စောရဘာဝံ
 ဥ တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၅။ သမတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ သာမံ
 ဝိဒ္ဓိ အတ္တပစ္စက္ခတောဝံ ဇာနိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
 ၁၃၂။ (၂) မိမိ၏ မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊
 ကိုယ်တိုင် - တွေ - သိ - မြင် - အပ်သော။
 သာမံ သယံ အဘိညာတံ အတ္တပစ္စက္ခံ ဓမ္မံ။
 မဟာနိ။၁၈၁။ အတ္တပစ္စက္ခံ ဓမ္မန္တိ အတ္တနာ
 ပဋိဝိဇ္ဇိတံ ပစ္စဝေက္ခိတံ ဓမ္မံ။ မဟာနိ။ ၄။၂၉၈။
 သဗ္ဗံ အတ္တပစ္စက္ခမေဝ ကရေယျာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
 ၁၂၄။ အနုဿာဒိကေ ပဟာယ အတ္တပစ္စက္ခံ
 ကတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၈။အနိတိဟန္တိ အတ္တပစ္စက္ခံ။
 သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။

အတ္တပစ္စက္ခကထာ (ထိ) [အတ္တပစ္စက္ခ+ကထာ] မိမိ - ကိုယ်တိုင် - သာလျှင် မျက်မှောက်ပြု၍
 ဖြစ်စေအပ်သော စကား။ ဧကေကံ အတ္တပစ္စက္ခ-
 ကထံ ကထေမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ အတ္တပစ္စက္ခကထံ
 ကထေမာတိ အတ္တနာ ဝေ ပစ္စက္ခံ ကတွာ ပဝတ္တိ-
 ယမာနံ ဆလကထံ ကထေမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။

အတ္တပစ္စက္ခတာ (ထိ) [အတ္တပစ္စက္ခ+တာ] မိမိ၏
 မျက်မှောက်၏အဖြစ်၊ မိမိ - ကိုယ်တိုင် - မျက်
 မှောက်ပြုသည်၏အဖြစ်၊ သူတပါးကို ယုံကြည်မှု
 နှင့် ကင်း၍ မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ တဏှာဝါန-
 ဝိရဟိတတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ လဒ္ဓနာမဿ အမတဿ
 သစ္စိကိရိယာယ၊ အတ္တပစ္စက္ခတာယာတိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ပရပစ္စ-
 ယေန ဝိနာ ပစ္စက္ခကရဏံ သစ္စိကိရိယာတိ
 အာဟ “အတ္တပစ္စက္ခတာယာ”တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။

အတ္တပစ္စက္ခဓမ္မ (ပု) [အတ္တပစ္စက္ခ+ဓမ္မ] မိမိမျက်
 မှောက်ဖြစ်သောတရား၊ ကိုယ်တိုင် - တွေ -
 သိ - မြင် - သော တရား။ န အတ္တပစ္စက္ခဓမ္မံ
 ကထယိံ သု။ စူဠနိ။၁၂၅။ (အလားတူ ၂၁၀-၌
 ကား ဝါကျရှိသည်။)

အတ္တပစ္စက္ခဝစန (န) [အတ္တပစ္စက္ခ+ဝစန] မိမိ
 မျက်မှောက်၌ ဟောအပ်သောစကား။ ဣဒ္ဓိ
 ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အတ္တပစ္စက္ခဝစနံ န ဟောတိ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ အတ္တပစ္စက္ခဝစနံ န ဟောတိတိ အတ္တ-
 နော ပစ္စက္ခံ ကတွာ ဝုတ္တဝစနံ န ဟောတိ၊
 ဘဂဝတာ ဝုတ္တဝစနံ န ဟောတိတိ အဓိပ္ပါ-
 ယော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆။

အတ္တပစ္စတ္တိက (ပု) [အတ္တ+ပစ္စတ္တိက] မိမိ၏
 ရန်သူ။ ဥဘိန္နံ အတ္တပစ္စတ္တိကာနံ ကထံ သုတွာ
 သုဋ္ဌ၊ သောဓေတွာ အတ္တပစ္စက္ခေဝ တဿ
 စောရဘာဝံ ဥ တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၅။ အတ္တ-
 ပစ္စတ္တိက-လည်းကြည့်။

အတ္တပဉ္စသမ (တိ) [အတ္တ+ပဉ္စသမ] မိမိလျှင်
 တဆဲငါးယောက် - မိမိနှင့် အခြား တဆဲလေး
 ယောက် - မိမိပါ တဆဲငါးယောက်-ဖြစ်သော၊
 သူ။အတ္တပဉ္စသမော (ကုက္ကုဋ္ဌမိတ္တော) သော-
 တာပတ္တိပလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ အတ္တ-
 စတုတ္ထလည်းကြည့်။

အတ္တပညတ္တိ (ထိ) [အတ္တ+ပညတ္တိ] အတ္တဟု
 ပညတ်ခြင်း။ အတ္တပညတ္တိ။ ဒီ၊၂။၅၄-၅။

အတ္တပဋိက္ခေပ (ပု) [အတ္တ+ပဋိက္ခေပ] အတ္တကို
 ပယ်ခြင်း။ သုညတော၊ အဿာမိကတော၊ အဝ-
 သဝတ္တိတော၊ အတ္တပဋိက္ခေပတော စ အနတ္တာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၄။ အတ္တပဋိက္ခေပတောတိ ပရပရိ-
 ကပ္ပိဘဿ အတ္တနော ပဋိက္ခိပနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဒီ၊၂။၄၀၇။ အနတ္တ-လည်းကြည့်။

အတ္တပဋိက္ခေပဋ္ဌ (ပု) [အတ္တပဋိက္ခေပ+အတ္တ]
 အတ္တကို ပယ်ခြင်းအနက်သဘော။ ပရပရိကပ္ပိ-
 တအတ္တသဘာဝါဘာဝေါ ဝေ အတ္တပဋိက္ခေပ-
 ဋ္ဌော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၈၃။

အတ္တပဋိပတ္တိ (ထိ) [အတ္တ+ပဋိပတ္တိ] မိမိ၏ -
 အကျင့် - ငြိမ်ပတ်။

အတ္တပဋိပတ္တိပစ္စဝေက္ခကထာ (ထိ) [အတ္တပဋိပတ္တိ+
 ပစ္စဝေက္ခကထာ] မိမိ၏ - အကျင့် - ငြိမ်ပတ် -

ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။ အယဉ္ဇေတ္ထ အတ္ထပရိပတ္တိပစ္စ-
ဝေက္ခဏာယံ ယောဇနာ။ ထေရါဌာ၊ ၂၆၈။

အတ္ထပရိယာဘ (ပု) [အတ္ထ+ပရိယာဘ] ခန္ဓာ
ကိုယ်ကို ခြင်း။ အတ္တဘောကိုခြင်း။ ကယော
ခေါ် မေ ပေါဋ္ဌပါဒ အတ္ထပရိယာဘာ ဩဋ္ဌာရိ-
ကော အတ္ထပရိယာဘော၊ မနောမယော အတ္ထ-
ပရိယာဘော၊ အရူပေါ အတ္ထပရိယာဘော၊
ဒီ၊ ၁။ ၁၈၀။ အတ္ထပရိယာဘောတိ အတ္တဘာဝ-
ပရိယာဘော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၁။ အတ္တဘာဝပရိ-
ယာဘ-လည်းကြည့်။

အတ္ထပရိစ္စဇန (န) [အတ္ထ+ပရိစ္စဇန] မိမိကိုယ်-
အတ္တဘော - ကို စွန့်ခြင်း။ အတ္တသန္နိယျာတန-
ကြည့်။

အတ္ထပရိစ္စာဂ (ပု) [အတ္ထ+ပရိစ္စာဂ] မိမိကိုယ်
ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း။

အတ္ထပရိစ္စာဂီ (တိ) [အတ္ထပရိစ္စာဂ+ဂြို] မိမိ
ကိုယ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းရှိသော၊ မိမိကိုယ်ကို စွန့်
လွှတ်သောသူ။ သူ့ဆရာ အတ္ထပရိစ္စာဂီ။ ဇာ၊ ၁။
၈၄။ အတ္ထပရိစ္စာဂီတိ အတ္တာနံ ပရိစ္စဇန္တော။
ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၅၈။

အတ္ထပရိတာပန (တိ) [အတ္ထ+ပရိတာပန] (၁)
မိမိကိုယ်ကို - ပူပန်စေ - ဆင်းရဲစေ - တတ်
သော။ (န) (၂) မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေခြင်း။
ယံ အစေလကဝတာဒိဝသေန ပတ္တံ အတ္ထပရိ-
တာပနံ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၃၁၉။

အတ္ထပရိတာပနာနုယောဂ (ပု) [အတ္ထပရိတာ-
ပန+အနုယောဂ] မိမိကိုယ်ကို - ပူပန် - ဆင်း
ရဲ-စေမှုကိုအားထုတ်ခြင်း။ မိမိကိုယ်ကို - ပူပန်-
ဆင်းရဲ - စေသော အကျင့်။ ဧကစ္စော
ပုဂ္ဂလော အတ္တန္တပေါ စ ဟောတိ အတ္ထပရိတာ-
ပနာနုယောဂမနုယုတ္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၄။ မ၊ ၂။
၃။ အံ၊ ၁။ ၅၂၆။ အဘိ၊ ပု၊ ၁။ ၁၀၉။ အတ္တနော
ပရိတာပနာနုယောဂံ အတ္ထပရိတာပနာနုယော-
ဂံ။ မ၊ ၁။ ၁၂၇။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၂။ အဘိ၊ ၁။ ၁၂၇။ ၈၁။

အဘိဓာန် ၁-၂၉ - န-၅-သ

အတ္ထပရိတ္တ (န) [အတ္ထ+ပရိတ္တ] မိမိ၏ - မိမိ
အတွက် - အရံအတား - အကာအကွယ်၊ မိမိ
ကို ကာကွယ်ခြင်း။ အတ္တဂုတ္တိယာ အတ္ထ-
ရက္ခာယ အတ္ထပရိတ္တာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၅။ အံ၊ ၁။
၃၈၄။ အတ္ထပရိတ္တာယာတိ အတ္တနော ပရိတ္တာ-
ဏတ္တာယ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၆။

အတ္ထပရိနိဗ္ဗာပန (န) [အတ္ထ+ပရိနိဗ္ဗာပန] မိမိ
ကို ငြိမ်းစေခြင်း။ (၁) အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ။ (၂)
ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနံ။

အတ္ထပရိနိဗ္ဗာပနတ္ထ (ပု) [အတ္ထပရိနိဗ္ဗာပန+
အတ္ထ] (၁) မိမိကို ငြိမ်းစေခြင်းဟူသော
အကျိုး၊ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံဟူသော အကျိုး။
ယာဝဒေဝ အတ္တဒမတ္တာယ အတ္တသမတ္တာယ
အတ္ထပရိနိဗ္ဗာပနတ္တာယ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၈၃။ ဒုဝိ-
ဇေနာပိ ဉာဏေန အတ္တနော အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာ-
နတ္တာယ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၂၉၉။ (၂) မိမိကို ငြိမ်း
စေခြင်းဟူသော အနက်သဘော၊ ကိလေသ-
ပရိနိဗ္ဗာနံဟူသော အနက်သဘော။ အတ္တဒ-
မထတ္တော ယထတ္တော၊ အတ္တသမထတ္တော
ယထတ္တော၊ အတ္ထပရိနိဗ္ဗာပနတ္တော ယထတ္တော။
ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၇၂။ ပရိနိဗ္ဗာပနတ္တောတိ ကိလေသ-
ပရိနိဗ္ဗာနေန။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၇၂။ ၈၄။

အတ္ထပရိဘဝ (ပု) [အတ္ထ+ပရိဘဝ] မိမိကို-လွှမ်း
မိုး - နှိမ်ချ-၍ မှတ်ထင်ခြင်း။ ယော ဝေရူပေါ
ဩမာနော အတ္တုညာ အတ္တဝညာ အတ္ထပရိ-
ဘဝေါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၇။ အတ္ထပရိဘဝေါတိ ဇာတိ-
အာဒိသမ္ပတ္တိ နာမမေဝ ဇာတာတိ (ဇာတိအာဒိ-
သမ္ပတ္တိ န မေမေ ဇာတာတိ?) အတ္တာနံ ပရိ-
ဘဝိတော မညနာ။ အဘိ၊ ၁။ ၁၄၆၇။

အတ္ထပရိယာယ (ပု) [အတ္ထ+ပရိယာယ] မိမိ၏ -
ဆန့်ကျင်ဖက် - ဘေးရန်။ ပဋိဗာဟတိ ယံ
သူ့ဆရာ၊ အာပဒံ အတ္ထပရိယာယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၃။
အတ္ထပရိယာယန္တိ အတ္တနော ပရိတ္တာဏမ္ပိ စ
ကာတံ သက္ကောတိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၇။
၃၉၂။ အတ္ထပရိတ္တာဏ-လည်းကြည့်။

အတ္တပိတိရတ (တိ) [အတ္တ + ပိတိ + ရတ] မိမိ၏ ပိတိဖြင့် မွေးလျှင်သော။ အတ္တပိတိရတော ဟော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၉။ အတ္တနော ကိလေသ- ပိတိယာ အဘိရတော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၁၅။

အတ္တပိဋ္ဌာ (ထိ) [အတ္တ + ပိဋ္ဌာ] မိမိကို - ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - ခြင်း။ အတ္တကိလထေ - ကြည့်။

အတ္တပေမ (န) [အတ္တ + ပေမ] မိမိကို ချစ် ခြင်း။ အတ္တပေမေန သမံ ပေမံ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃။

အတ္တပ္ပယောဂ (ပု) [အတ္တ + ပယောဂ] မိမိ၏ - လုံ့လ - ပယောဂ။ သစေ အတ္တပ္ပယောဂေန၊ ဩဟိတော ဟံသပက္ခိနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၂။ သစေ တယာ အတ္တနော ပယောဂေန အတ္တနော အတ္တယ ဩဟိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

အတ္တပ္ပသံသက (တိ) [အတ္တ + ပသံသက] မိမိကို ချီးမွမ်းလေ့ရှိသော၊ မိမိကို ချီးမွမ်းမြှောက်တင် တတ်သော။ အတ္တပ္ပသံသကော ပေါသော၊ နာယံ အသ္မာက ရုစုတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၅။ အတ္တပ္ပ- သံသကောတိ အတ္တာနံ ပသံသနသိလော အတ္တကြံသကော ပေါသော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။

အတ္တဗာနေ (န) [အတ္တ + ဗာဓ + ယု] မိမိကို နှိပ် စက်ခြင်း၊ ကဏ္ဍကာပဿယသေယျာဒိဟိ အတ္တ- ဗာဓနေဟိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၉။ အတ္တဗာရဏ- လည်းကြည့်။

အတ္တဗျာဓာဓ (ပု) [အတ္တ + ဗျာဓာ] မိမိ၏ ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း။ သော စ ခေါ အတ္တဗျာ- ဗာဓာယပိ သံဝတ္တတိ၊ ပရဗျာဓာဓာယပိ သံဝတ္တ- တိ။ မ၊ ၁။ ၁၆၂။ အတ္တဗျာဓာဓာယပိတိ အတ္တ- ဒုက္ခာယပိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ အပိန သော ဘိက္ခု တသ္မိ သမယေ အတ္တဗျာဓာဓာယ ဝါ စေတေ- တိ။ မ၊ ၂။ ၃၄။ အတ္တဗျာဓာဓာယ ဝါ စေတေ- တိတိ အတ္တဒုက္ခာယ ဝါ စေတေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ အသပ္ပုရိသော အတ္တဗျာဓာဓာ- ယပိ စေတေတိ။ မ၊ ၃။ ၇၁။ အတ္တဗျာဓာဓာယပိ စေတေတိတိ.... အတ္တနော ဒုက္ခတ္ထာယ စိန္တေတိ။

မ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ အတ္တ- ဗျာဓာဓာယပိ သံဝတ္တန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၂။ အတ္တ- ဗျာဓာဓာယာတိ အတ္တဒုက္ခာယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။

အတ္တဘဉ္စကဋ္ဌ (ပု) [အတ္တ + ဘဉ္စက + အတ္တ] မိမိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနက်သဘော။ အထ ဝါ အတ္တဘဉ္စကဋ္ဌေန အညေတိ ကိလေ- သာ ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆ (ဣ-မူကွဲ)။

အတ္တဘရ (တိ) [အတ္တ + ဘရ + အ] မိမိကို သာလျှင် မွေးမြူသော။ ပဏ္ဍိတိကဿ ဘိက္ခုနော၊ အတ္တဘရဿ အနညပေါသိနော။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄။ အတ္တဘရဿာတိ.... အတ္တာနမေဝ ဘရန္တဿ။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ အတ္တ- ဘရဿာတိ အပ္ပါနဝဇ္ဇသုလဘရူပေဟိ ပစ္စယေ- ဟိ အတ္တနော ဘရဏတော အတ္တဘရဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ (၂) ပစ္စက္ခအတ္တဘောကိုသာ မွေးမြူသော။ အနညပေါသိ- ကြည့်။

အတ္တဘာဝ (ပု) [(၁) အတ္တ + ဘာဝ၊ (၂) အတ္တ + ဘူ + ဏ။ အာဟိတော အဟိမာနော တောတိ အတ္တာ၊ သော ဝေ ဘဝတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ န ပရပရိကပ္ပိတော ဝိယ နိစ္စောတိ အတ္တ- ဘာဝေါ။ အတ္တာတိ ဝါ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ ဂဟေ- တဗ္ဗာကာရေန ဘဝတိ ပဝတ္တတိတိ အတ္တ- ဘာဝေါ။ အနု၊ ၁။ ၁၄၅။ “အတ္တာ”တိ ဘဝတိ တ္ထေ အဘိမာနောတိ အတ္တဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၆။ အပရိညာဘဝတ္ထုကာနံ “အတ္တာ”တိ ဘဝတိ တ္ထေ အဘိဓာနံ၊ စိတ္တဉ္စာတိ အတ္တ- ဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၇။ အတ္တာတိ အဘိဓာနံ ဗုဒ္ဓိ စ ဘဝန္တိ တေသ္မာတိ အတ္တဘာဝေါ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။] အတ္တဟုအသိညာဏ်၊ ဝေါဟာရတို့၏ - ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်ရာ - တရား။ (၁) မိမိ၏ သဘော။ ဇာတာဘိနိဗ္ဗတ္တာ၊ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ အတ္တနော သဘာဝေါ အတ္တ- ဘာဝေါ။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ (၂) ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါင်း၊ ရူပက္ခန္ဓာကိုယ်၊ အတ္တဘော။ သန္တိ မဟာသမုဒ္ဓေ ယောဇနသတိကာပိ အတ္တဘာဝိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၆။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၁၄၁။ ဗြဟ္မာ

သနက်မာရော တေတ္ထိံသေ အတ္တဘာဝေ အဘိ-
 နိဗ္ဗိတံ။ ဒါ၊ ၂။ ၁၇၁။ အတ္တဘာဝေါ ဝုစ္စတိ
 သရီရဗ္ဗံ ခန္ဓပဉ္စကမ္ပိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၆။ သရီရံ
 ရူပက္ခန္ဓော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။ အတ္တဘာဝေါ
 ဝုစ္စတိ သရီရံ၊ ခန္ဓပဉ္စကမေဝ ဝါ၊ တံ ဥပါဒါယ
 ပညတ္တိမတ္တသမ္ဘာဝတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၃။ ပုရာ အတ္တဘာဝဿ ဘေဒါ။
 မဟာနိ၊ ၁။ ၁၆၂။ အတ္တဘာဝဿာတိ သကလတ္တ-
 ဘာဝဿ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၇။ ဇီဝိတံ အတ္တဘာ-
 ဝေါ စ၊ သုခဒ္ဓကော စ ကေဝလာ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၀။ အတ္တဘာဝေါဘိ ရူပက္ခန္ဓော။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၁၂၉။ (၃) ရူပက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ။
 အတ္တဘာဝေါတိ ဇီဝိတဝေဒနာဝိညာဏာနိ
 ဌပေတွာ အဝသိဋ္ဌမောဝုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။
 (၄) ဘဝ။ ယသ္မိံ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အဘိ-
 နိဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော ဟောတိ။ ဒါ၊ ၃။ ၉၂။ ယဿ မဟာ-
 ရာဇ ပုဂ္ဂလဿ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ စတုသစ္စာ-
 ဘိသမယော န ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၇၁။ ပါပ-
 ကမ္ပမ္ပိ တံ ဗာလံ ဒုတိယေ ဝါ တတိယေ ဝါ
 အတ္တဘာဝေ နိရယာဒိသု နိဗ္ဗတ္တံ သဟန္တံ အနု-
 ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ (၅) အတ္တဇာနိအဖြစ်။
 “စက္ခု ခေါ အာနန္ဒ သည် အတ္တေန ဝါ အတ္တ-
 နိယေန ဝါ”တိ (သံ၊ ၂။ ၂၈၀) ဝေမာဒိသု အတ္တ-
 ဘာဝေန ဝါ အတ္တနိယဘာဝေန ဝါတိ အတ္တော။
 ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၀။

အတ္တဘာဝကုဋိကာ (ထိ) [အတ္တဘာဝ+ကုဋိကာ]
 အတ္တဘော တည်းဟူသော တဲအိမ်ငယ်။ သာ
 ပနေသာ အတ္တဘာဝကုဋိကာ ထေရဿ တိတ္ထံ
 ဆန္တံ အဋ္ဌန္တု အသံဝရဒါရာနံ။ ထေရ၊ ၄။
 ၁။ ၃၂။

အတ္တဘာဝဇ (ထိ) [အတ္တဘာဝ+ဇ+ကိ] အတ္တ-
 ဘော - ကြောင့် - မှ - ဖြစ်သော။ အတ္တ-
 ဘာဝနိဒါန-ကြည့်။

အတ္တဘာဝနာဝါ (ထိ) [အတ္တဘာဝ+နာဝါ] အတ္တ-
 ဘောတည်းဟူသောလျှေ။ ဝေမေဝ အတ္တဘာဝ-

နာဝံ ကိလေသုဒကဂရုကံ သိဉ္စိတွာ...။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၃၀။

အတ္တဘာဝနိဒါန (ထိ) [အတ္တဘာဝ+နိဒါန] အတ္တ-
 ဘောလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ အတ္တဘာဝ-
 နိဒါနာ ဟိ ရာဂဒေါသာ။ အတ္တဘာဝနိဒါနာ
 အတ္တဘာဝဇာ အတ္တဘာဝသမုဋ္ဌာနာ စ ဇေတေ။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။

အတ္တဘာဝပဋိလာဘ (ပ) [အတ္တဘာဝ+ပဋိလာ-
 ဘ] (က) ခန္ဓာကိုယ်- အတ္တဘော-ကို ရခြင်း၊
 ရအပ်သော-ခန္ဓာကိုယ်-အတ္တဘော။ ဝေရူပေါပိ
 နာမ အတ္တဘာဝပဋိလာဘော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။
 ၁၄၅။ သံ၊ ၁။ ၄၄၇။ စတ္တာရော အတ္တဘာဝပဋိ-
 လာဘာ။ ဒါ၊ ၃။ ၁၉၃။ အံ၊ ၁။ ၄၇၇။ အတ္တဘာဝ-
 ပဋိလာဘာတိ ပဋိလဒ္ဓအတ္တဘာဝါ။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၄၉။ တဿ ဝေရူပေါ အတ္တဘာဝပဋိလာဘော
 ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၀၇။ အတ္တဘာဝပဋိလာ-
 ဘောတိ သရီရပဋိလာဘော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။ (ခ)
 အတ္တဘောကိုရခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေ-ဘဝသစ်-ကို
 ရခြင်း။ ခတ္တိယမဟာသာလကုလေ အတ္တဘာဝ-
 ပဋိလာဘံ အာသိသမာနာ။ စူဠနိ၊ ၅။ ၂။ သာ-
 ရပုတ္တေ ခတ္တိယာနံ မဟာသာလကုလေ အတ္တ-
 ဘာဝလာဘံ ပဋိသန္ဓိံ ပတ္တယမာနာ။ စူဠနိ၊ ၄။
 ၁၂။ အတ္တပဋိလာဘ-လည်းကြည့်။

အတ္တဘာဝပရမုရာ (ထိ) [အတ္တဘာဝ+ပရမုရာ]
 အတ္တဘော - ခန္ဓာကိုယ် - အဆက်ဆက်။ ပရမ္ပိ
 ဂန္ဓာတိ အာစရိယပရမုရာ လဒ္ဓိပရမုရာ အတ္တ-
 ဘာဝပရမုရာတိ တေသု ယံ ကိဉ္စိ ပရမုရံ ဂန္ဓာပိ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။

အတ္တဘာဝပရိယာယ (ထိ) [အတ္တဘာဝ+ပရိ-
 ယာယ] အတ္တဘာဝ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော။
 အတ္တဘာဝသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူဖြစ်သော။ အတ္တ-
 သမ္ပူတ-ကြည့်။

အတ္တဘာဝပရိယာပန (ထိ) [အတ္တဘာဝ+ပရိယာ-
 ပန] (က) ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း-ကိုယ်-အတ္တ
 ဘော-၌ အကျုံးဝင်သော-၌ ပါဝင်သော-ကို

မှီသော။ ယံ စက္ခု စတုနံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ပသာဒေါ အတ္တဘာဝပရိယာပနော အနိဒဿနော သပ္ပုဋိယော။ အဘိ။ ၁။ ၁၅၇။ အဘိဝိ။ ၇၀။ တသ္မိံ (အတ္တဘာဝ) ပရိယာပနော တန္တိ သိတောတိ အတ္တဘာဝပရိယာပနော။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၆။ တေန ဘဂဝါ ပါကတိကေန မံသစက္ခုနာ အတ္တဘာဝပရိယာပနေန သမန္တာယောဇနံ ပဿတိ ဒိဝါ စော ရတ္တိံ စ။ မဟာနိ။ ၂၇၆။ စူဠနိ။ ၁၇၃။ အတ္တဘာဝပရိယာပနောဘိ အတ္တဘာဝသန္တိ သိတေန။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၃၁။ (၂) ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း-ကိုယ်-အတ္တဘော-၌ အကျိုးဝင်သော - ၌ ပိုင်းခြားအပ်သော - ၌ အဘွင်းဝင်သော-သတ္တဝါ။ သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပနာ အဝေရာ အဗျာပဇာ အနိဿာ သုခိ အတ္တာနံ ပရိယာပနန္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၁၄။ အတ္တဘာဝေါ ဝုစ္စတိ သရိရံ ခန္ဓပဉ္စကမေဝ ဝါ....တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ပရိယာပနာ ပရိစ္ဆိန္တာ အန္တောဂဓာတိ အတ္တဘာဝပရိယာပနာ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၂၀၉။ (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၀၃-လည်းကြည့်။)

အတ္တဘာဝပုညိလောဘ (ပ) အတ္တဘာဝပုညိလောဘ-ကြည့်။

အတ္တဘာဝလောဘ (ပ) [အတ္တဘာဝ+လောဘ] အတ္တဘောကိုရခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေ-ဘဝသစ်-ကို ရခြင်း။ အတ္တဘာဝပုညိလောဘ(ခ) အနက်ကြည့်။

အတ္တဘာဝဝတ္ထု (န) [အတ္တဘာဝ+ဝတ္ထု] အတ္တဘော-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး-ဟူသော (သုတစသည်နှင့် ဝိပလ္လာသတို့၏)တည်ရာ၊ သုတစသည်နှင့် ဝိပလ္လာသတို့၏-တည်ရာ-စွဲမှီရာ-ဖြစ်ရာ-ဖြစ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး။ သော ကုဟိ ဝိပလ္လာသယတိ၊ စဘူသု အတ္တဘာဝဝတ္ထု။ သူ။ ရူပံ ပဌမံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထု ဝေဒနာ ဒုတိယံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထု သညာ သင်္ခါရာ စ တတိယံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထု ဝိညာဏံ စတုတ္ထံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထု။ နေတ္တိ။ ၇၁-၂။ ဣဒါနိ ဝိပလ္လာသာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဝိသယံ ဒဿေတုံ “သော ကုဟိ ဝိပလ္လာသယတိ၊ စဘူသု အတ္တဘာဝဝတ္ထု။ သူ”တိ

အာဟ။ တတ္ထ အတ္တဘာဝဝတ္ထု။ သူတိ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။ ဟေ ဟိ အာဟိတော အဟံ-မာနော ဧတ္တာတိ အတ္တာ၊ “အတ္တာ”တိ ဘဝတိ ဧတ္ထ ဗုဒ္ဓိ ဝေါဟာရေ စာတိ အတ္တဘာဝေါ။ သော ဝေ သုဘာဒိနံ ဝိပလ္လာသဿ စ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဝတ္ထု စာတိ “အတ္တဘာဝဝတ္ထု”တိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၄၂။ (ပေဋကော။ ၂၄၉-လည်းကြည့်။)

အတ္တဘာဝဝတ္ထုတ (ထိ) [အတ္တဘာဝဝတ္ထု + တာ] အတ္တဘော - ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး-ဟူသော (သုတစသည်နှင့် ဝိပလ္လာသတို့၏)-တည်ရာ-ဖြစ်ရာ-၏ အဖြစ်။ ဘေသံ သဗ္ဗဝိပလ္လာသမူလဘူတာယ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝေန အတ္တဘာဝဝတ္ထုတံ ဒဿေတု။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၄၂။

အတ္တဘာဝဝန္တိ (တိ) [အတ္တဘာဝ + ဝန္တိ] အတ္တဘောရှိသော၊ ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ အတ္တဘာဝိ-ကြည့်။

အတ္တဘာဝသန္တိဿယ (တိ) [အတ္တဘာဝ + သန္တိဿယ] အတ္တဘောလျှင် မှီရာရှိသော၊ အတ္တဘောကို - မှီ၍ - အာရုံပြု၍ - ဖြစ်သော။ တတ္ထေတေ ပါပကာ အကုသလာဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အတ္တဘာဝသန္တိဿယ။ မဟာနိ။ ၁။ အတ္တဘာဝံ ဥပနိဿာယ အာရမ္မဏံ ကဘာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ အတ္တဘာဝသန္တိဿယ။ မဟာနိ။ ၄။ ၅၇။

အတ္တဘာဝသမုဋ္ဌာန (တိ) [အတ္တဘာဝ + သမုဋ္ဌာန] အတ္တဘောလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ အတ္တဘာဝနိဒါန-ကြည့်။

အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္တဘာဝ + သမ္ပတ္တိ] အတ္တဘော၏-ပြည့်စုံခြင်း-ပြည့်စုံမှု။

အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိဒဿန (န) [အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိ + ဒဿန] အတ္တဘော၏ ပြည့်စုံမှုကိုပြခြင်း။ ဝေ “အလင်္ကတေ”တိ အာဒိ အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိဒဿနဝသေန ပုညဖလဝိဘဝသမ္ပတ္တိကိုတ္တနံ။ ဝိမာန။ ၄။ ၁၃။

အတ္တဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [အတ္တဘဝ + အဘိ-
နိဗ္ဗတ္တိ] အတ္တဘော၏ ဖြစ်ခြင်း၊ အတ္တဘောကို
ရခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း။ ပုနပျုန် အတ္တဘဝါဘိ-
နိဗ္ဗတ္တိယာ။ မဟာနိ။ ၃၇။ အတ္တဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ-
ယာဘိ အတ္တဘဝါနံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၃၇။ ယာ ဝါ ပနညာပံ ကာစိ ဒုဂ္ဂဘိယော
နိရယေ တိရစ္ဆာနယောနိယာ ပေတ္တိဝိသယေ
အတ္တဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ။ စူဠနိ။ ၄၇။ အတ္တ-
ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယာတိ တိသု ဌာနေသု ပဋိသန္ဓိ-
ဝသေန အတ္တဘဝပဋိလာဘတ္တယ။ စူဠနိ၊ ၄။
၁၁-၁။ အတ္တဘဝပဋိလာဘ-လည်းကြည့်။

အတ္တဘဝါဝေဝေန (န) [အတ္တဘာ + အဝ-
ဗောနေ] သကအတ္တဘဝါဝေဝေန (ဥဒါန၊ ၄။
၆၂) ကြည့်။

အတ္တဘဝိ (တိ) [အတ္တဘဝ + ဤ] အတ္တဘော
ရှိသော၊ ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။
တေဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ အတ္တဘဝိနံ ယဒိဒံ ဓာတု
အသုရိန္ဒော။ အံ၊ ၁။ ၂၄။ အတ္တဘဝိနိန္ဒိ အတ္တ-
ဘဝဝန္တာနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

အတ္တမဇ္ဈ (တိ) [အတ္တ + မဇ္ဈ] ယူအပ်သောခါးရှိ
သော၊ လက်ဖြင့် ဆုပ်ကိုင်နိုင်လောက်သည့် ခါး
ရှိသော၊ သေးသွယ်သောခါးရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗတ္ထ-
မဇ္ဈာ ပဒုမုတ္တရာဘာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀။ သဗ္ဗတ္ထမဇ္ဈာဘိ
သဗ္ဗာ အတ္တမဇ္ဈာ။ ပါဏိနာ ဂဟိတပုမာဏ-
မဇ္ဈာတိ အတ္တော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန သုမဇ္ဈာတိ
ပါဌော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၂။

အတ္တမတ္တဒုက္ခာနုဘဝနသမတ္တတာ (ထိ) [အတ္တ-
မတ္တဒုက္ခာနုဘဝနသမတ္တ + တာ] မိမိ၏ အနည်း
ငယ်သော ဆင်းရဲကို ခံစားခြင်းငှါ - စွမ်းနိုင်
သည်၏ အဖြစ် - စွမ်းနိုင်ခြင်း။ ဝေ အဓိပ္ပါယ်သ
အတ္တမတ္တဒုက္ခာနုဘဝနသမတ္တတာယ ကာယေဝ
ကထာတိ အတိသယံ အတ္တံ ဒေသေတိတိ
အတ္တော။ ဝဇီရ၊ ၇။

အတ္တမတ္တဒုက္ခာပနယန (န) [အတ္တမတ္တဒုက္ခ + အပ-
နယန] ကိုယ် - အတ္တဘော - မျှ၌ ဖြစ်သော

ဆင်းရဲကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ တံ အဘိဝိယ
အတ္တနော ဟိတာယ အတ္တမတ္တဒုက္ခာပနယနာ-
ဓိပ္ပါယေန ပရိပူဇရန္တော။ ဝဇီရ၊ ၇။

အတ္တမတ္တ (ပု) [အတ္တ + အတ္တ။ မ-အာဂုံ] မိမိ
အကျိုး၊ ကိုယ်အကျိုး။ ပဿမာနာ နုက္ခဗ္ဗန္တိ၊
အတ္တမတ္တံ ဝိစက္ခဏာ။ အံ၊ ၁။ ၁၅၁။

အတ္တမန (တိ) [(က) အတ္တ + မန။ (ခ) အတ္တ +
မန။ (ဂ) အတ္တ + မန။] နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ (က) မိမိစိတ်ရှိ
သော၊ သူ။ (ခ) ပီတိသောမနဿ-တို့သည် ယူ
အပ်သော - တို့သည် အပြားအားဖြင့် ရောက်
အပ်သော - တို့ဖြင့် ပျံ့နှံ့သော - စိတ်ရှိသော၊
သူ။ (ဂ) ကောင်းစွာယူအပ်ပြီးသော - ပြီး
ပြည့်စုံသော - စိတ်အကြံရှိသော၊ သူ။ အတ္တမနာ
တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒံ။
ဒီ၊ ၁။ ၄၃။ မ၊ ၁။ ၁၅။ အတ္တမနာ တေ ဘိက္ခူတိ
တေ ဘိက္ခူ အတ္တမနာ သကမနာ၊ ဗုဒ္ဓဂဘာယ
ပီတိယာ ဥဒဂ္ဂစိတ္တာ ဟုတုတိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ အတ္တမနာတိ ပီတိယာ ဂဟိတ-
စိတ္တာ၊ တေနေဝါဟ “ဗုဒ္ဓဂဘာယာ” တိအာဒိ။
ယထာ ပန အနတ္တမနာ အတ္တနော အနတ္တစရ-
တာယ ပရမနာ ဝေရိမနာ နာမ ဟောန္တိ၊
ယထာဟ “ဒိသော ဒိသ” န္တိ ဂါထာ၊ န ဝေ အတ္တ-
မနာ။ ဣမေ ပန အတ္တနော အတ္တစရတာယ
သကမနာ ဟောန္တိတိ အာဟ “အတ္တမနာတိ
သကမနာ” တိ။ အထ ဝါ အတ္တမနာတိ သမတ္တ-
မနာ ဣမာယ ဒေသနာယ ပရိပုဏ္ဏမနသက်ပ္ပာတိ
အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အတ္တမနာ တေ ဘိက္ခူတိ
သကမနာ တုဋ္ဌမနာ၊ ပီတိသောမနဿေဟိ ဝါ
သမ္ပယုတ္တမနာ ဟုတု။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ အနဝဇ္ဇ-
ပီတိသောမနဿသဟိတံ စိတ္တံ “အတ္တနော” တိ
ဝတ္ထဗ္ဗတံ အရဟတိ အတ္တာဝဟတ္တာ၊ န တဗ္ဗိပရိတံ
အနတ္တာဝဟတ္တာတိ ပီတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တတံ သန္ဓာ-
ယာဟ “အတ္တမနာတိ သကမနာ” တိ။ တေနာဟ
“တုဋ္ဌမနာ” တိ။ အတ္တမနာတိ ဝါ ပီတိသော-
မနဿေဟိ ဂဟိတမနာ၊ ယသ္မာ ပန တေဟိ

ဂဟိတတာ သမ္ပယုတ္တတာဝ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ “ပီတိ-
 သောမနဿေဟိ ဝါ သမ္ပယုတ္တမနာ”တိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ ပဏ္ဍိပုတ္တော အာဇီဝကော
 အတ္တမနော အတ္တမနဝါစ နိစ္ဆာရေသိ....။ မ၊
 ၁။၂၀။ အတ္တမနောတိ သကမနော တုဋ္ဌမနော
 ပီတိသောမနဿေဟိ ဂဟိတမနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၅၆။ အတ္တမနာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု၊ ဘဂဝတော
 ဘာသိတံ အဘိနန္တု။ ပဋိသံ။ ၃၃။ အတ္တမနာ-
 တိ သကမနာ။ သတ္တာနံ ဟိ သုခကမတ္တာ
 ဒုက္ခပဋိက္ခလတ္တာ ပီတိသောမနဿယုတ္တမနော
 သကမနော နာမ၊ ပီတိသောမနဿေဟိ အတ္တ-
 မနာ ဂဟိတမနာ ဗျာပိတမနာတိ ဝါ အတ္တော။
 ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ သာ ဒေဝတာ အတ္တမနာ၊
 မောဂ္ဂလ္လာနေန ပုစ္ဆိတာ။ဝိမာန။၁။ အတ္တမနာ-
 တိ တုဋ္ဌမနာ ပီတိသောမနဿေဟိ ဂဟိတမနာ၊
 အတ္တမနာတိ ဝါ သကမနာ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။
 (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇၊၄၀၁။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊၁၃၈။
 သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၃-တို့လည်း
 ကြည့်။)

အတ္တမနတာ (ထိ) [အတ္တမန+တာ] နှစ်သက်ဝမ်း
 မြောက်သော စိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ နှစ်သက်ဝမ်း
 မြောက်သော စိတ်ရှိခြင်း။ တတြ ဘိက္ခဝေ
 တထာဂတော န စ အတ္တမနော ဟောတိ၊
 န စ အတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ မ၊၃။
 ၂၆၄။ ဒဗ္ဗဇာတိကော ဘိက္ခု လဘေထေဝ
 အတ္တမနတံ၊ လဘေထေဝ စေတသော ပသာဒံ။
 မ၊၁။၁၆၁။ ဟောတိ နော တသ္မိံ သမယေ
 အတ္တမနတာ ဟောတိ သောမနဿံ။ သံ၊၃။
 ၃၀၄၊၃၀၅။ အလဉ္စ ပန ဝေါ ဘိက္ခဝေ တုဋ္ဌိယာ
 အလံ အတ္တမနတာယ အလံ သောမနဿာယ။
 အံ၊၁။၂၈၀။ တတော လဘတေဝ အတ္တမနတံ၊
 လဘတိ စေတသော ပသာဒံ။ အံ၊၂။၂၀၇။
 အတ္တမနတာ သောမနဿံ ဥပဇာယတိ။ အံ၊၂။
 ၄၄၃။ ယာ တသ္မိံ သမယေ ပီတိ.... အတ္တ-
 မနတာ စိတ္တဿ။ အဘိ၊ဓ၊၁၈။ အတ္တနော

မနတာ အတ္တမနတာ။ အနဘိရဒ္ဓဿ ဟိ မနော
 ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တာ အတ္တနော မနော နာမ န
 ဟောတိ၊ အဘိရဒ္ဓဿ သုခပဒဋ္ဌာနတ္တာ အတ္တ-
 နော မနော နာမ ဟောတိ။ ဣတိ အတ္တနော
 မနတာ အတ္တမနတာ၊ သကမနတာ သကမနဿ
 ဘာဝေါတိ အတ္တော။ သာ ပန ယသ္မာ န
 အညဿ ကဿစိ အတ္တနော မနတာ၊ စိတ္တဿေဝ
 ပနေသော ဘာဝေါ စေတသိကော ဓမ္မော၊
 တသ္မာ “အတ္တမနတာ စိတ္တဿာ”တိ ဝုတ္တာ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ (မူလဋ္ဌ၊၁။၉၆-လည်းကြည့်။)
 ယာ ခန္တိ ခမနတာ အဓိဝါသနတာ အစက္ကံ
 အနသုဓောပေါ အတ္တမနတာ စိတ္တဿ။ အဘိ၊ဓ။
 ၂၆၀။ အတ္တမနတာ စိတ္တဿာတိ သောမနဿ-
 ဝသေန စိတ္တဿ သကမနတာ၊ အတ္တနော
 စိတ္တသဘာဝေါယေဝ၊ န ဗျာပနုစိတ္တတာတိ
 အတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၅။ ယာပီတိ ပါမောဇ္ဇံ
 အတ္တမနတာ စိတ္တဿ ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ။
 အဘိ၊ဝိ။၂၃၉၊၂၆၇၊၂၆၉။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၈-၉-တို့လည်းကြည့်။)

အတ္တမနဘာဝ (ပု) [အတ္တမန+ဘာဝ] မိမိစိတ်ရှိ
 သည်၏အဖြစ်၊ နှစ်သက် - ဝမ်းမြောက် - သည်
 ၏ အဖြစ်၊ နှစ်သက် - ဝမ်းမြောက် - ခြင်း။
 အတ္တမနဘာဝဿ ဝါ ယုတ္တံ ဝါစ နိစ္ဆာရေသိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။

အတ္တမနဝါစာ (ထိ) [အတ္တမန+ဝါစာ] နှစ်သက်
 ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိခြင်း - နှစ်သက် ဝမ်း
 မြောက်ခြင်း - ကြောင့် ဆိုအပ်သော - အား
 သင့်လျော်သော - စကား၊နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်
 သော စကား။ အတ္တမနော အတ္တမနဝါစ နိစ္ဆာ-
 ရေသိ။ ဝိ၊၁။၁၇၂။ မ၊၁။၃၈။ အတ္တမနဝါစ
 နိစ္ဆာရေသိတိ အတ္တမနတာယ ဝါစ၊ အတ္တမန-
 ဘာဝဿ ဝါ ယုတ္တံ ဝါစ နိစ္ဆာရေသိ ဥဒိရယိ၊
 ပဗျာဟရိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။
 အတ္တမနဝါစ (ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက် မခေါက်
 မရက် စုံမက်စကားကို) နိစ္ဆာရေသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၃၈။

အတ္တမနဝါစာနိစ္ဆာရဏ (န) [အတ္တမနဝါစာ + နိစ္ဆာရဏ] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သောစကားကို မြက်ဆိုခြင်း။ ဧတေ ၈ အတ္တမနဝါစာနိစ္ဆာရဏ ပိဝနသဒိသံကတော ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။

အတ္တမာနီ (တိ) [အတ္တ + မန + ဇာ] အတ္တဟုမှတ် ထင်သောသူ။ အနတ္တနိ အတ္တမာနီ၊ ပဿ လောကံ သဒေဝကံ။ သုတ္တနိ၊၃၉၆။ အနတ္တနိ အတ္တမာနီနိ အနတ္တနိ နာမရူပေ အတ္တမာနီ။ သုတ္တနိ၊၄၁၂။၂၂၅။

အတ္တမာရဏ (တိ) [အတ္တ + မရ + ဇာ + ယ] မိမိ ကို သေစေတတ်သော။ ကဏ္ဍကာပဿယ- သေယျာဒိဟိ အတ္တမာရဏေဟိ ဒုက္ခာဝဟော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။

အတ္တမာရဏိယ (တိ) [အတ္တ + မာရဏိယ] မိမိ ကို သေစေတတ်သော။ ဘူနဟစ္စာနိ ကမ္မာနိ၊ အတ္တမာရဏိယာနိ ၈။ အံ၊၂။ ၄၇၂။

အတ္တမောက္ခ (ပု) [အတ္တ + မောက္ခ] မိမိ၏ သံသ ဟုမှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓသာသနဿ နိယျာနိကတ္တေ သတိ မိလကော အတ္တမောက္ခ ကရိယတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

အတ္တရက္ခာ (တိ) [အတ္တ + ရက္ခာ] မိမိကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ အတ္တဂုတ္တိယာ အတ္တ- ရက္ခာယ။ ဝိ၊၄။၂၄၅။ အံ၊၁။၃၈၄။ အတ္တရက္ခာ- ယာတိ အတ္တနော ရက္ခဏတ္တယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။

အတ္တရက္ခိတ (တိ) [အတ္တ + ရက္ခိတ] မိမိကို မိမိပင် စောင့်ရှောက်အပ်သောသူ။ မယံ အတ္တ- ဂုတ္တာ အတ္တရက္ခိတာ သိပ္ပိနိ စေဝ ဒဿိဿာမ။ သံ၊၂။၁၄၆။

အတ္တရက္ခိတသုတ္တ (န) [အတ္တရက္ခိတ + သုတ္တ] မိမိကို စောင့်ရှောက်အပ်သည်ကို ပြသောသုတ်၊ အတ္တရက္ခိတသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊၁။၇၂-၃။

အတ္တရူပ (တိ) [(၁) အတ္တ + ရူပ။ (၂) အတ္တ + ပိယာယိတဗ္ဗရူပ။ (၃) အတ္တ + ရူပ။] (၁) မိမိ

အားလျော်သော။ (က) မိမိအလိုအား လျော် သော။ ပြာဟူဏာ အက္ခောသန္တိ ပရိဘာသန္တိ အတ္တရူပါယ ပရိဘာသယ ပရိပုဏ္ဏာယ နော အပရိပုဏ္ဏာယ။ ဒီ၊၃။၆၆။ အံ၊၁။၄၃၇။ အတ္တ- ရူပါယာတိ အတ္တနော အနုရူပါယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ အတ္တနော အနုရူပါယာတိ အတ္တနော အဇ္ဈာ- သယဿ အနုရူပါယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ (ခ) မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားသော၊ သူ။ အတ္တ- ရူပေန အပ္ပမာဒေါ သတိ စေတသော အာ- ရက္ခော ကရဏိယော။ သံ၊၂။၃၁၇။ အံ၊ ၁။ ၄၃၇။ အတ္တရူပေနာတိ အတ္တနော အနုရူပေန အနုစ္ဆဝိကေန၊ ဟိတကာမေနာတိ အတ္တော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၃၀။ အတ္တ- လည်းကြည့်။ (၂) မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားသော သဘောရှိသော၊ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော သဘောရှိသော၊ မိမိဟူ သော အတ္တဘောရှိသော၊ သူ။ (၃) ပီတိသော- မနဿတိသည် ယူအပ်သော သဘောရှိသော၊ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက် တက်ကြွသော၊ သူ။ ... အတ္တရူပေနာတိ... အတ္တနော ဟိတကာမဇာတိ- ကေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ (သံ၊၂။၃၁၇-၏အဖွင့်)။ အတ္တာ ပိယာယိတဗ္ဗရူပေါ တေဿာတိ အတ္တ- ရူပေါ ဥတ္တရပဒေ ပရိမပဒလောပေနာတိ “အတ္တ- နော ဟိတကာမဇာတိကေနာ”တိ အတ္တော ဝုတ္တော။ အတ္တရူပေနာတိ ဝါ ပီတိသောမန- သေဟိ ဂဟိတသဘာဝေန တုဠပဟဋ္ဌေန ဥဒဂ္ဂုဒဂ္ဂေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈။

အတ္တဝဂ္ဂ (ပု) [အတ္တ + ဝဂ္ဂ] မိမိကိုယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဟောအပ်သော အကြောင်းအရာစု၊ အတ္တဝဂ်။ ဓမ္မပဒ၊ ၁၂-ဝဂ်။

အတ္တဝဇ္ဇ (တိ) [အတ္တ + ဝဇ္ဇ] မိမိသည် ကြည်အပ် သော တရား၊ မိမိဟု ဆိုအပ်သော ဖဿသည် ကြည်အပ်သော တရား။ ဖဿေန သဗ္ဗမ္ပိ ကမ္မ- ဝိပါကံ ဒဿေတွာ ပုန အတ္တဝဇ္ဇေဟိ သမ္ပ- ယောဂဒဿနတ္ထံ ...။ မူလဋီ၊၃။၈၆။ အတ္တဝဇ္ဇေ- ဟိတိ ဖဿဝဇ္ဇေဟိ။ န ဟိ သော ဝေ တေန သမ္ပယုတ္တော ဟောတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၁၉။

အတ္တဝါ (ထိ) [အတ္တ + အဝ + ဉာ + အ]
မိမိကို အယုတ်အားဖြင့် - သိခြင်း - မှတ်ထင်
ခြင်း။ ယော ဝေရူပေါ ဩမာနော အတ္တညာ
အတ္တဝါ အတ္တပရိဘဝေါ။ အဘိဝိ။ ၃၆၇။
အတ္တဝါတိ အတ္တာနံ အဝဇာနနာ။ အဘိဋ္ဌာ
၂။ ၄၆၇။

အတ္တဝဏ္ဏ (ပု) [အတ္တ + ဝဏ္ဏ] မိမိ၏ဂုဏ်ကျေးဇူး။
န စတ္တဝဏ္ဏံ ပရိသာသု ဗျာဟရေ။ ထေရ။ ၂၆။
အတ္တနော ဝဏ္ဏံ ဂုဏံ။ ထေရ။ ၄၁။ ၄၂။

အတ္တဝေ (ပု) [အတ္တ + ဝေ] မိမိကိုယ်ကိုသတ်ခြင်း။
မိမိကိုယ်ကိုမျက်ဆီးခြင်း။ အတ္တဝေယ ဘိက္ခဝေ
ဒေဝဒတ္တဿ လာဘသက္ကာရသိလောကော ဥဒ-
ပါဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၄၆။ သံ၊ ၁။ ၄၃၆။ အံ၊ ၁။ ၃၇၅။
နေဝ မိဂါ အာယာစန္ဒိ အတ္တဝေယ ကေစိ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၃၇။ မန္တာ ဣမေ အတ္တဝေယ ကတာ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၃၉။

အတ္တဝါဒ (ပု) [အတ္တ + ဝါဒ] အတ္တဟူသော
အယူ၊ အတ္တကို ပြောဆိုခြင်း။ အတ္တကိုစွဲ၍ဖြစ်
သော ဝါဒစကား။

အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အတ္တဝါဒ + ပဋိသံယုတ္တ]
အတ္တဟူသော အယူ - အတ္တကိုပြောဆိုခြင်း -
အတ္တကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဝါဒ - နှင့် စပ်ယှဉ်
သော။ ယာ ဣမာ ဘန္တေ အနေကဝိဟိတာ
ဒိဋ္ဌိယော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အတ္တဝါဒပဋိသံ-
ယုတ္တာ ဝါ လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဝါ။ မ၊ ၁။
၄၉။ အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာတိ ရူပံ အတ္တတော
သမနုပဿတိတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တေန အတ္တဝါ-
ဒေန ပဋိသံယုတ္တာ၊ တာ ဝိသတိ ဘဝန္တိ။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၀၆။ အတ္တဝါဒေနာတိ အတ္တာနံ အာရဗ္ဗ
ပဝတ္တေန ဝစနေန။ ပဋိသံယုတ္တာတိ “အတ္တ
အတ္တာ” တိ ဂါဟေ ဂါဟဏေ စ ဝိသယဘာဝေန
ပဋိသံယုတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။ အတ္တဝါဒပဋိသံ-
ယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၃၃။ အတ္တနော ဝဒနံ
ကထနံ အတ္တဝါဒေါ၊ တေန ပဋိသညတ္တာ ဗဒ္ဒါ
ဒိဋ္ဌိ အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ ကတမေဟိ
ဝိသတိယာ အာကာရေဟိ အဘိနိဝေသော
ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၅၆။ အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာ
ဒိဋ္ဌိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယေဝ၊ အတ္တာတိ ဝါဒေန
ပဋိသံယုတ္တော ပုန ဝေ ဝုတ္တာ။ ၎င်း။ ၆။ ၁။

အတ္တဝါဒမတ္တ (န) [အတ္တဝါဒ + မတ္တ] ပရမတ္တ
အားဖြင့်ထင်ရှားမရှိသော အတ္တဟူသောစကား
မျှ။ အတ္တဝါဒုပါဒါန-ကြည့်။

အတ္တဝါဒုပါဒါန (န) [အတ္တ + ဝါဒုပါဒါန (မ၊ ၄။ ၁။
၂၂၄ စသည်တို့၏ ပဌမနည်း)၊ အတ္တဝါဒ + ဥပါ-
ဒါန (၎င်း-ဒုတိယနည်း)] အတ္တဝါဒုပါဒါန။ (က)
အတ္တကို ပြောဆိုပညတ်ကြောင်း၊ နှလုံးသွင်း
စွဲယူကြောင်း ဖြစ်သောတရား။ (ခ) အတ္တဟု
ပြောဆို ပညတ်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်း စွဲယူခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သောတရား။ (ဂ) အတ္တဟူသော
စကားမျှ - အတ္တဟူသော စကားဖြစ်ခြင်း၏
အကြောင်း ဖြစ်သော ပညတ်မျှ - ကိုသာလျှင်
(အတ္တဟု) မြစွာစွဲယူကြောင်းဖြစ်သောတရား၊
(သက္ကာယဒိဋ္ဌိ) ။ စတ္တာရိ ဥပါဒါနာနိ ကာမု-
ပါဒါနံ....အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၂။ မ၊ ၁။ ၆၂။
သံ၊ ၁။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ၁။ ၂၄၉။ တတ္ထ ကတမံ
အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၊ ဣမ အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော....
ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။...ဝိညာဏသ္မိံ ဝါ
အတ္တာနံ၊ ယာ ဝေရူပေါ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဝိပရိယာ-
သဂ္ဂါဟော၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ အဘိ၊
ဝိ။ ၃၈၉။ အတ္တာတိ ဧတေန ဝဒတိ စေဝ ဥပါဒိ-
ယတိ စာဘိ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။
ဧတေနာတိ ဧတေန ဒိဋ္ဌိဂါဟေန၊ အတ္တာတိ
ပညာပေန္တော ဝဒတိ စေဝ အဘိနိဝေသနဝသေန
ဥပါဒိယတိ စ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ ဧန္တိ ဧတေနာတိ
ဝါဒေါ၊ ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာတိ ဥပါဒါနံ။ ကိ
ဒေန္တိ ဥပါဒိယန္တိ ဝါ ? အတ္တာနံ၊ အတ္တနော
ဝါဒုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၊ အတ္တဝါဒမတ္တမေဝ
ဝါ အတ္တာတိ ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာတိ အတ္တဝါ-
ဒုပါဒါနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဝိသတိ-

ဝတ္ထုကာယ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ဇေတံ အဓိဝစနံ။
မာဠာ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၄၁။
ဝဒန္တိတံ “အတ္တိမေ အတ္တာ” တိ အာဒိနာ ခေါဟ-
ရန္တိ။ ဧတေနာတံ ဒိဋ္ဌိဂတေန။ အတ္တဝါဒမတ္တမေ-
ဝါတိ အတ္တာတံ ဝါစာမတ္တမေဝ။ ဧတေန ဝါစာ-
ဝတ္ထုမတ္တမေတံ ယဒိဒံ ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတော
အတ္တာတံ ဒေသေတိ။ မာဠာ၁။ ၂။ ၁၄။ အတ္တဝါဒပါ-
ဒါနန္တိ “အတ္တာ” တိ ဝါဒဿ ပညာပနဿ ဂဟ-
ဏဿ ကာရဏဘူတာ ဒိဋ္ဌိတံ အတ္တော။ အတ္တဝါ-
ဒမတ္တမေဝါတိ အတ္တဿ အဘာဝါ အတ္တာတံ ဣဒံ
ဝစနမတ္တမေဝ။ ဥပါဒိယန္တိ ဒဋ္ဌံ ဂဏန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၆။ အတ္တဝါဒမတ္တမေဝါတိ အတ္တဿ အဘာဝါ
“အတ္တာ” တိ ဣဒံ ဝစနမတ္တမေဝ။ ဥပါဒိယန္တိ
ဒဋ္ဌံ ဂဏန္တိ။ ကထံ ? အတ္တာတံ၊ အတ္တာတံ ဟိ
အဘိနိဝိသန္တာ ဝစနမေဝ ဒဋ္ဌံ ကတွာ ဂဏန္တိတံ
အတ္တော။ ဧဝံ အတ္တဝါဒမတ္တမေဝ ဥပါဒိယန္တိတံ
ဝတ္ထံ။ အတ္တဝါဒမတ္တန္တိ ဝါ ဝါစာဝတ္ထုမတ္တမာဟ။
ဝါစာဝတ္ထုမတ္တမေဝ ဟိ အတ္တာတံ ဥပါဒိယန္တိ
အတ္တဿ အဘာဝါ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၃၂၇။ (အနုဒီ၊ ၁။ ၁၈၈-လည်းကြည့်)။

အတ္တဝိပလ္လိ (ထိ) [အတ္တ + ဝိပလ္လိ] မိမိ၏ ပျက်စီး
ခြင်း။ သာဓု ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ
အတ္တဝိပလ္လိ ပစ္စဝေက္ခိတာ ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၉။
အတ္တဝိပလ္လိန္တိ အတ္တနော ဝိပလ္လိ ဝိပနာကာရံ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၆။

အတ္တဝိရဟိတ (တိ) [အတ္တ + ဝိရဟိတ] အတ္တမှ
ကင်းသော။

အတ္တဝိရဟိတတ္ထ (န) [အတ္တဝိရဟိတ + တ္ထ] အတ္တမှ
ကင်းသည်၏ အဖြစ်။ အနတ္တဋ္ဌ-ကြည့်။

အတ္တဝေတနဘတ (တိ) [အတ္တဝေတန + ဘတ]
မိမိ (ကိုယ်ပိုင်) လုပ်ခ (အစားအဝတ်) ဖြင့် အသက်
မွေးမြူသော၊ ကိုယ်ပိုင်အလုပ်ဖြင့် အသက်မွေး
သော၊ သူ။ အတ္တဝေတနဘတောဟမသ္မိ။ သုတ္တန်၊
၂။ ၈၃။ အတ္တဝေတနဘတောဟမသ္မိတိ အတ္တနိ-
ယေနော ဃာသစ္စာဒေနန ဘတော၊ အတ္တနော-

ယေဝ ကမ္ပံ ကတွာ ဇီဝိမိ၊ န ပရဿ ဝေတနံ
ဂဟေတွာ ပရဿ ကမ္ပံ ကရေမိတိ ဒေသေတိ။
သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၃၄။

အတ္တသင်္ကန္တိ (ထိ) [အတ္တ + သင်္ကန္တိ] အတ္တ၏
(ဘဝတခုမှ ဘဝတခုသို့) ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။

အတ္တသင်္ကန္တိဒဿန (န) [အတ္တ + သင်္ကန္တိ + ဒဿန]
အတ္တသည် (ဘဝတခုမှ ဘဝတခုသို့) ပြောင်း
ရွှေ့၏ဟူသောအယူ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ
အတ္တသင်္ကန္တိဒဿနနိဝါရဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၇။
အတ္တာ ဘဝတော ဘဝန္တရံ သင်္ကမတိတိ ဒဿနံ
အတ္တသင်္ကန္တိဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။

အတ္တသဉ္စေတနာ (ထိ) [အတ္တ + သဉ္စေတနာ] မိမိ
သည် - ကြံစည်အပ်သောစေတနာ - ပြုလုပ်အပ်
သောကံ။ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝပ္ပုဋိလာဘေ အတ္တ-
သဉ္စေတနာယေဝ ကမတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၃။ အံ၊ ၁။
၄၇၇။ အတ္တနာ ပကပ္ပိတစေတနာ ဝဟတိ
ပစ္စတိတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။

အတ္တသဉ္စေတနာဟေတု (ပ) [အတ္တသဉ္စေတနာ +
ဟေတု] မိမိသည် - ကြံစည်အပ်သောစေတနာ -
ပြုလုပ်အပ်သောကံဟူသောအကြောင်း။ အတ္တ-
သဉ္စေတနာဟေတု တေသံ သတ္တာနံ တမ္ပာ
ကာယာ စုတိ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၇၇။

အတ္တသညတ (တိ) [အတ္တ + သညတ] အတ္တဘော
ဖြင့် စောင့်စည်းသော၊ စောင့်စည်းအပ်သော
အတ္တဘောရှိသော။ သေယျာသော မုနိ အတ္တ-
သညတော။ သံ၊ ၁။ ၁၀၇။ သော ဗုဒ္ဓမုနိ ဟတ္ထ-
ပါဒကုက္ကုစွာဘာဝေန သံယတတ္တဘာဝေါ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၅၉။ အတ္တသညတောတိ အတ္တဘာဝေန
သံယတော။ တေနာဟ “သံယတတ္တဘာဝေါ” တိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။

အတ္တသညာ (ထိ) [အတ္တ + သညာ] အတ္တသညာ၊
အတ္တဟူသောအမှတ်။ အနတ္တတော အနုပဿ-
န္တော အတ္တသည် ပဇာတိ။ ပဋိသံ၊ ၅၆။ အနိစ္စ-
သညာ ဒုက္ခသညာ အသမနုပဿနလက္ခဏာ
အတ္တသညာ။ နေတ္ထိ၊ ၂၄။ အနတ္တာနုပဿနံ

ဘာဝေန္တော အတ္တသညံ ပဇဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၄။

အတ္တသန္နိသိတ (တိ) [အတ္တ + သန္နိသိတ] ခန္ဓာ ကိုယ် - အတ္တဘော - ဌ မှီသော။ တဏှာ ဒေဝတာယ စိတ္တဝသေန အတ္တသန္နိသိတာယ ဝါယောဓာတုယာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိမာန၊ ၁၃။

အတ္တသန္နိယျာတန (န) [အတ္တ + သံ + နိ + ယတ + ဣ + ယု။ အတ္တာ သန္နိယျာတိယတိ အပ္ပိယတိ ပရိစ္စဇိယတိ ဧတေနာတိ အတ္တသန္နိယျာတနံ၊ ယထာဝုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဇကမ္ပံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ အံ၊ ၁။ ၂၂၁။] မိမိကိုယ်ကိုအပ်နှင်းကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါအရင်းခံသော ဒိဋ္ဌိဇကမ္ပ၊ လောကီသရဏဂုံလေးမျိုးတို့တွင် တမျိုးအပါ အဝင်ဖြစ်သော အတ္တသန္နိယျာတနသရဏဂုံ။ အတ္တသန္နိယျာတနံ နာမ “အဇ္ဇာဒိ” ကတွာ အဟံ အတ္တာနံ ဗုဒ္ဓဿ နိယျာတေမိ။ ဓမ္မဿ။ သံသယာ” တိ ဝေ ဗုဒ္ဓါဒိနံ အတ္တပရိစ္စဇနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၀၆။ မ၊ ၁။ ၁၃၆-၇။ အံ၊ ၁။ ၂၁၇။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၂၁၄။ (ဝိ၊ ၁။ ၁၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၇-လည်းကြည့်။) အတ္တပရိစ္စဇနန္တိ သံသာရဒုက္ခန္တိရဏန္တံ အတ္တနော အတ္တဘာဝဿ ပရိစ္စဇနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ အံ၊ ၁။ ၂၂၁။

အတ္တသမ္ပ (တိ) [(၁) အတ္တ + သမ။ (၂) အတ္တ + ပေမ။ ဤဒုတိယနည်း၌ မိမိ၏ ဝိသေသျှနှင့် တူသောပုဒ် အကျေကြံရသည်။ သံ၊ ၁။ ၇၇-ကြည့်။] (၁) မိမိနှင့်တူသောသူ။ တတုတ္တရံ အတ္တသမောပိ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။ နာတိ-ဝေလံ ပဘာသေယျ။ အပိ အတ္တသမမ္ပံ ဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၉။ အတိဝေလံ န ဘာသေယျ အပိ အတ္တနာ သမေ နိန္ဒာနာကရဏေပိ ပုဂ္ဂလေတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၅။ အတ္တဇန-လည်းကြည့်။ (၂) မိမိကိုယ်ကိုချစ်ခြင်းနှင့်တူသော။ မိမိ၏ - ဖြစ်ခြင်း-အကျင့်-နှင့်တူသော။ နတ္ထိ အတ္တသမံ ပေမံ။ သံ၊ ၁။ ၆။ ယသ္မာ ပန အတ္တပေမေန သမံ ပေမံ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၁။ ကရေယျ-တ္တသမံ ဝုတ္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၈။ ယထာ အတ္တနော

ဇီဝိတဝုတ္တိ၌ ဥပဘောဂပရိဘောဂဝုတ္တိ၌ ကရေ-တိ၊ ဝေမေတံ သဗ္ဗံ ကရေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၃။

အတ္တသမ္ပ (ပု) [အတ္တ + သမ] မိမိကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း၊ မိမိ၏ ငြိမ်သက် တည်ကြည်ခြင်း။

အတ္တသမတ္တ (ပု) [အတ္တသမ + အတ္တ] မိမိကို ငြိမ်းအေး စေခြင်း - မိမိ၏ ငြိမ်သက်တည်ကြည်ခြင်း - ဟူသောအကျိုး။ ယာဝဒေဝ အတ္တဒမတ္တာယ အတ္တသမတ္တာယ အတ္တပရိနိဗ္ဗာပနတ္တာယ။ မဟာနိ၊ ၁၈၃။ သမာဓိသမ္ပယုတ္တာယ ပညာယ အတ္တနော သမာဓာနတ္တာယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၉။

အတ္တသမထ (ပု) [အတ္တ + သမထ] မိမိ၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။

အတ္တသမထတ္တ (ပု) [အတ္တသမထ + အတ္တ] မိမိ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော အနက်သဘော။ အတ္တဒမထတ္တော ယထတ္တော၊ အတ္တသမထတ္တော ယထတ္တော၊ အတ္တပရိနိဗ္ဗာပနတ္တော ယထတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၁၇၂။ သမထတ္တောတိ သီတိဘာဝတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၁၇၂။ ၈၄။

အတ္တသမနုပဿနာ (တိ) [အတ္တ + သမနုပဿနာ] အတ္တဟုရှုခြင်း၊ အတ္တဟုရူပံ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၆-၇။

အတ္တသမာနတာ (တိ) [အတ္တ + သမာနတာ] မိမိနှင့်တူသည်၏အဖြစ်၊ မိမိနှင့်အတူပြုခြင်း။ အတ္တသမာနတာယ တေသု ဝိရောဓံ ဝိနေန္တော...။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၁။ သမာနတ္တတာ-လည်းကြည့်။

အတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [အတ္တ + သမုဋ္ဌာန] အတ္တဘော၌ဖြစ်သော။ သလ္လံ အတ္တသမုဋ္ဌာနံ။ ထေရ၊ ၃၂။ အတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ “အဟ” န္တိ မာနဋ္ဌာနတာယ “အတ္တာ” တိ စ လဒ္ဓနာမေ အတ္တဘာဝေ သမ္ဘူတံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂၈၈။

အတ္တသမ္ပတ္တိ (တိ) [အတ္တ + သမ္ပတ္တိ] မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ မိမိ၏စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ သာဓာဝုသော ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ အတ္တသမ္ပတ္တိံ ပစ္စင်္ကေတိဟာ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၁။

အတ္တသမ္ပတ္တိနိဂ္ဂဟနလက္ခဏတာ (ထိ) [အတ္တ-
သမ္ပတ္တိ + နိဂ္ဂဟန + လက္ခဏ + တာ] မိမိ၏စည်း
စိမ်းချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသည်၏
အဖြစ်။ အတ္တသမ္ပတ္တိနိဂ္ဂဟနလက္ခဏတာ ...ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ အဘိဋ္ဌာ၁။၄၀၇-ဂ။

အတ္တသမ္ပတ္တိနိဂ္ဂဟနလက္ခဏတာ (န) [အတ္တသမ္ပတ္တိ +
ဂဟန + လက္ခဏ + တာ] မိမိစည်းစိမ်းချမ်းသာ
တို့ကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်း လက္ခဏာရှိသည်၏
အဖြစ်။ အတ္တသမ္ပတ္တိနိဂ္ဂဟနလက္ခဏတာ ဝါ ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ အဘိဋ္ဌာ၁။၄၀၇-ဂ။

အတ္တသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာန (တိ) [အတ္တသမ္ပတ္တိ + ပဒဋ္ဌာန]
မိမိ၏ စည်းစိမ်း ချမ်းသာလျှင် နီးစွာသော
အကြောင်း ရှိသော။ မစ္ဆရိယံ...အတ္တသမ္ပတ္တိ-
ပဒဋ္ဌာနံ။ အဘိဋ္ဌာ၁။၂၉၉။

အတ္တသမ္ပဒါ (ထိ) [အတ္တ + သမ္ပဒါ] စိတ်၏ ပြည့်စုံ
ခြင်း။ ယဒိဒံ အတ္တသမ္ပဒါ။ သံ၊၂။၂၄၊၂၅၊၂၇။
အတ္တသမ္ပဒါတိ သမ္ပန္နစိတ္တတာ။ သံ၊၂။၁၆၉။

အတ္တသမ္ပန္န (တိ) [အတ္တ + သမ္ပန္န] စိတ်နှင့်ပြည့်စုံ
သော။ သံ၊၂။၂၄၊၂၅။ (ပေယျာလတွင် ပါ
သည်)။

အတ္တသမ္ပဝ (တိ) [အတ္တ + သမ္ပဝ] မိမိ၌ဖြစ်သော။
(က) မိမိ၌ဖြစ်သော - ကိလေသာ - မကောင်းမှု။
အဘိန္နိ ကဝစမိဝတ္တသမ္ပဝံ။ ဒီ၊၂။၉၀။ သံ၊၂။
၂၃၀။ အံ၊၂။၁၃၁။ ဥဒါနံ၊၁၅၅။ အတ္တသမ္ပဝန္တိ
အတ္တနိ သဉ္စာတံ ကိလေသံ။ ဒီ၊၂။၁၄၇။
သံ၊၂။၁၂၅။ အံ၊၂။၁၂၅။ ဥဒါနံ၊၁၅၅။
အတ္တနာ ဟိ ကတံ ပါပံ၊ အတ္တဗ္ဗံ အတ္တသမ္ပဝံ။
ဓမ္မ၊၃၇။ (ခ) မိမိ၌ ဖြစ်သော သင်္ခတတရား။
တံ ဝိဒိတာ မဟံ မတ္တသမ္ပဝံ။ ထေရ၊ ၂၆၇။...
အတ္တသမ္ပဝံ အတ္တနိ သမ္ပူတံ အတ္တာယတ္တံ ဣဿ-
ရာဒိဝသေန အပရာယတ္တံ။ ထေရ၊၁၅၁။၄၇၃။

အတ္တသမ္ပူတ (တိ) [အတ္တ + သမ္ပူတ] ကိုယ်-
အတ္တဘော - ခန္ဓာအစဉ် - ၌ဖြစ်သော။ သေဟဇာ
အတ္တသမ္ပူတာ။ သုတ္တနိ၊၃၂။ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓ-
ဘေဒေ အတ္တဘာဝပရိယာယေ အတ္တနိ သမ္ပူ-

တာ။ သုတ္တနိ၊၁၂။၄၀။ လောဘော ဒေါသော
စ မောဟော စ၊ ပုရိသံ ပါပစေတသံ။ ဟိံ သန္တိ
အတ္တသမ္ပူတာ၊ င.စသာရံဝ သမ္ပလံ။ သံ၊၁။၇၀၊
၉၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ မဟာနိ၊၁၃။ အတ္တသမ္ပူ-
တာတိ အတ္တနိ သမ္ပူတာ။ သံ၊၁။၁၂၆။
အတ္တနိ သမ္ပူတာတိ သန္တာနေ နိဗ္ဗတာ။ သံ၊၁။
၁၇၄။ အတ္တသမ္ပူတာတိ အတ္တနိ ဇာတာ။ ဣတိ-
ဝုတ်၊၁၇၃။

အတ္တသမ္မာပဏိဓာန (န) [အတ္တ + သမ္မာ + ပ + နိ
+ ဓာ + ယု] ကိုယ် - စိတ် - ကို - ကောင်းစွာထား
ခြင်း - သဒ္ဓါတရား စသည်တို့၌ တည်စေခြင်း။
အတ္တသမ္မာပဏိဓာနံ သီလာနံ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ၊
၂၆။ အတ္တသမ္မာပဏိဓာနံ ဟိရိယာ စ ဝိပဿ-
နာယ စ သာဓာရဏံ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ၊၄၃။
သမ္မာပဋိပတ္တိလက္ခဏံ အတ္တသမ္မာပဏိဓာနံ။ ပေဋ-
ကော၊၂၅၄။

အတ္တသမ္မာပဏိဓိ (ပု) [အတ္တ + သမ္မာ + ပ + နိ +
ဓာ + ဣ] ကိုယ် - စိတ် - ကို - ကောင်းစွာထား
ခြင်း - သဒ္ဓါတရား စသည်တို့၌ တည်စေခြင်း။
စတ္တာရိ စက္ကာနိ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ။ ဒီ၊၂။၂၃၀။
အံ၊၁။၃၄၁။ အတ္တသမ္မာပဏိဓိတိ အတ္တနော
သမ္မာ ဌပနံ။ သစေ ပုဗ္ဗေ အသဒ္ဓါဒီဟိ သမန္နာ-
ဂတော ဟောတိ၊ တာနိ ပဟာယ သဒ္ဓါဒီသု ပတိ-
ဌာပနံ။ ဒီ၊၁။၂၄၃။ အံ၊၁။၂၄၃။ (ပဋိသံ၊
၁။၂၇၂။ ထေရ၊ ၁၅၁။ ဂ-တို့လည်း ကြည့်။)
အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ။ ခုဒ္ဒက၊၄။ သုတ္တနိ၊၃၁၉။
အတ္တာတိ စိတ္တံ ဝုဇ္ဇတိ သကလော ဝါ
အတ္တဘာဝေါ၊ သမ္မာပဏိဓိတိ တဿ အတ္တနော
သမ္မာ ပဏိဓာနံ နိယုဉ္ဇနံ၊ ဌပနန္တိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ အယံ ဝုဇ္ဇတိ “အတ္တသမ္မာ-
ပဏိဓိတိ၊ ဧသော စ မဂ်လံ၊ ခုဒ္ဒက၊၁၁၁။
သုတ္တနိ၊၁၂။၁၆။ ယောနိသောမနသိကာရေန
စေတ္တ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတံ
သာဓေတိ။ ဒီ၊၁။၃၀။ မ၊၁။၁၇။ သံ၊၁။၇။
အံ၊၁။၆။ ခုဒ္ဒက၊၁၁၁။ ဥဒါနံ၊၁၅၅။ ဣတိ-
ဝုတ်၊၁၇၄။

အတ္တသရဏ (တိ) [အတ္တ + သရဏ] မိမိသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသောသူ။ အတ္တဒီပါ ဝိဟရဏ အတ္တသရဏာ အနုညသရဏာ။ ဒီ၊ ၂။ ၈၅။ ဒီ၊ ၃။ ၄၈၊ ၆၄။ သံ၊ ၂။ ၃၅။ သံ၊ ၃။ ၁၃၃။ အတ္တသရဏာတိ အတ္တဂတိကာဝ ဟောထ၊ မာ အညဂတိကာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။

အတ္တသာရ (ပု) [အတ္တ + သာရ] အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ။ အသာရကဋ္ဌ (ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉) ကြည့်။

အတ္တသာရသာရ (ပု) [အတ္တ + သာရ + သာရ] အတ္တ၊ အတ္တနိယ အနှစ်သာရ ဟုဆိုအပ်သော အနှစ်သာရ။ နိရယလောကော အသာရော နိဿာရော သာရာပဂတော အတ္တသာရသာရေနဝါ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၂၁။ (၄င်း၊ ၄။ ၃၇၇ ကြည့်။) ရူပံ အသာရံ နိဿာရံ သာရာပဂတံ နိစ္စသာရသာရေန ဝါ သုခသာရသာရေန ဝါ အတ္တသာရသာရေန ဝါ။ စူဠနိ၊ ၁၈၂။ အတ္တတ္တနိယသာရသာရေန ဝါ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၇။

အတ္တသိနေဟ (ပု) [အတ္တ + သိနေဟ] (၁) မိမိကိုယ်ကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်း။ သန္တာသော အတ္တသိနေဟေန ဟောတိ၊ အတ္တသိနေဟော စ တဏှာလေပေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အတ္တသိနေဟဿ တနုဘာဝေန သတ္တေသု စ မဟာကရဏာယ ဥဋ္ဌာရဘာဝေန။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၄။ (၂) အတ္တကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်း။ အတ္တသိနေဟာနဂတတ္တကြည့်။

အတ္တသိနေဟရာဂရတ္တ (တိ) [အတ္တသိနေဟရာဂ + ရတ္တ] မိမိကိုယ်ကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဟူသော ရာဂဖြင့် တပ်နှစ်သက်သောသူ။ တံ တံ ဝေပဋိက္ကုလမ္ပိ သမာနံ အဝိဇ္ဇန္တကာရပရိယောနဒ္ဓါ အတ္တသိနေဟရာဂရတ္တာ “ဣဋ္ဌံ ကန္တံ နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ” တိ ဂဏန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၉။ အတ္တသိနေဟသင်္ခါတေန ရာဂေန ရတ္တာ အတ္တသိနေဟရာဂရတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၁၇။

အတ္တသိနေဟာနဂတတ္တ (န) [အတ္တသိနေဟာနဂ + တ + တ္တ] အတ္တကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်သည်၏အဖြစ်။ အတ္တသိနေဟာနဂတတ္တာ အတ္တာနုဒ္ဓိဋ္ဌိယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။

အတ္တသုခ (န) [အတ္တ + သုခ] မိမိ၏ချမ်းသာခြင်း။ သောဟံ ကထံ အတ္တသုခဿ ဟေတု။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။ သုခေန ဝါ အတ္တသုခံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၁။

အတ္တသုခိ (တိ) [အတ္တသုခ + ဤ] မိမိ၏ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသောသူ။ တဿဇ္ဇဟံ အတ္တသုခိ ဝိဓေယျော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၉။ အတ္တနော သုခေန အတ္တသုခိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၉၄။

အတ္တသုညတာ (ထိ) [အတ္တ + သုညတာ] အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏အဖြစ်။ အတ္တသုညတာ အတ္တနိယသုညတာ နိစ္စဘာဝသုညတာတိ တိဿော သုညတာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။

အတ္တသုဒ္ဓိ (ထိ) [အတ္တ + သုဒ္ဓိ] မိမိ - အတ္တ - ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။

အတ္တသုဒ္ဓိအဘိလာသ (ပု) [အတ္တသုဒ္ဓိ + အဘိလာသ] မိမိ - အတ္တ - ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို အလိုရှိခြင်း။ အတ္တသုဒ္ဓိအဘိလာသေန သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိ ဂဏှာပေန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂၀။

အတ္တဟိတ (န) [အတ္တ + ဟိတ] မိမိအကျိုးစီးပွား။ ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၄။ အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နော နော ပရဟိတာယ။ အံ၊ ၁။ ၄၀၇၊ ၄၀၈၊ ၄၀၉၊ ၄၁၀၊ ၄၁၁၊ ၄၁၂။

အတ္တဟိတပဋိပတ္တိ (ထိ) [အတ္တဟိတ + ပဋိပတ္တိ] မိမိအကျိုးစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း။ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ ယထာဗလံ ပရဟိတပဋိပတ္တိယံ စ ဥဋ္ဌာနဝန္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိ (ထိ) [အတ္တဟိတ + ပရဟိတ + ပဋိပတ္တိ] မိမိအကျိုးစီးပွား သူတပါးအကျိုးစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း။ အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိသမယေသု ပရဟိတပဋိပတ္တိသမယော။

ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉-၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၀။

အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္တဟိတ + သမ္ပတ္တိ] မိမိအကျိုးစီးပွား၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အတန္တိတာတိ ဣမိနာ ဝေ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိယံ ဌိတာနံ ပရဟိတပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။

အတ္တဟေတု (ပု) [အတ္တ + ဟေတု] မိမိဟူသော အကြောင်း။ (က) မိမိ၏လက်ခြေစသောအင်္ဂါ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ မိမိ၏ဥစ္စာ - ရခြင်း - ဆုံးရှုံးခြင်း - ဟူသော အကြောင်း။ အတ္တဟေတု ဝါ ပရဟေတု ဝါ အာမိသကိစ္ဆိဟေတု ဝါ သမ္ပဇာနမုသာ ဘာသိတာ ဟေတိ။ မ၊ ၁။ ၂၅၆။ မ၊ ၃။ ၉၅။ အံ၊ ၁။ ၁၂၆။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၈။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၃။ အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ ဟတ္ထပါဒါဒိဟေတု ဝါ ခနဟေတု ဝါ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၁။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၉၅။ ဟတ္ထပါဒါဒိဟေတူတိ ဟတ္ထပါဒါဒိဘေဒနဟေတု။ ခနဟေတူတိ ခနဿ လာဘဟေတု ဇာနိဟေတု စ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၉။ အတ္တဟေတု ဝါတိ အတ္တနော ဝါ ဟတ္ထပါဒါဒိစ္ဆေဒနဟေတု။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၉၅။ န အတ္တဟေတု န ပရဿ ဟေတု။ ဓမ္မ၊ ၂။ ၅။ (ခ) မိမိ၏အသက်ဟူသောအကြောင်း။ အတ္တဟေတု ပရဟေတု၊ ခနဟေတု စ ယော နဗျေ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၈။ အတ္တဟေတူတိ အတ္တနော ဇီဝိတကာရဏာ။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၆၈။

အတ္တာဏ (တိ) [န + တာဏ] အတာဏ-ကြည့်။

အတ္တာဒါန (န) [အတ္တ + အာဒါန] မိမိကိုယ်တိုင် ယူအပ်သော အဓိကရုဏ်း။ အတ္တာဒါနံ အာဒါတုကာမေန အာဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၄။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၁၊ ၃၃၂။ သာသနံ သောဓေတုကာမော ဘိက္ခု ယံ အဓိကရဏံ အတ္တနာ အာဒိယတိ၊ တံ အတ္တာဒါနန္တိ ဝုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၂၄။ ပရံ စောဒေတု အတ္တနာ အာဒါတဗ္ဗံ ဂဟေတဗ္ဗံ အဓိကရဏံ အတ္တာဒါနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၇။

အတ္တာဓိပက (တိ) [အတ္တ + အဓိပ + က] အတ္တာဓိပတေယျက-ကြည့်။

အတ္တာဓိပတိ (တိ) [အတ္တ + အဓိပတိ] မိမိလျှင် အကြီးအကဲရှိသော၊ တရား။ အတ္တာဓိပတိ ဟိရိနာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။

အတ္တာဓိပတေယျ (န၊ တိ) [အတ္တာဓိပတိ + ဧတေယျ] (န) (ခ) မိမိဟူသော အကြီးအမှူးမှလာသော - မိမိကို အကြီးအမှူး (အလေးဂရု) ပြု၍ ဖြစ်သော - တရား။ တိဏိ အာဓိပတေယျာနိ အတ္တာဓိပတေယျံ လောကာဓိပတေယျံ ဓမ္မာဓိပတေယျံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၈၄။ အံ၊ ၁။ ၁၄၆။ “ဧတ္ထေကောမိ သီလေန သမာဓိနာ ပညာယ ဝိမုတ္တိယာ၊ န မေ ဧတံ ပတိရူပ”န္တိ ဝေ အတ္တာနံ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ပါပဿ အကရဏံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၈၇။ အတ္တာ ဝေ အဓိပတိ အတ္တာဓိပတိ၊ အဇ္ဇတ္တသမုဋ္ဌာနတ္တာ ဝေ အတ္တာဓိပတိတော အာဂမနတော အတ္တာဓိပတေယျော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၃။ အတ္တာဓိပတေယျန္တိ အာဒိသု အတ္တာနံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တိတံ ဂုဏဇာတံ အတ္တာဓိပတေယျံ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၀။ အတ္တာ ဝေ အဓိပတိ၊ တတော အာဂတံ အတ္တာဓိပတေယျံ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၂၀။ အတ္တနိ ဂါရဝေန ပဝတ္တိတံ အတ္တာဓိပတေယျံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄။ အတ္တာဓိပတိတော အာဂတံ အတ္တာဓိပတေယျံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။ (တိ) (၂) မိမိဟူသော အကြီးအမှူးမှ လာသော၊ မိမိကို အကြီး အမှူး ပြု၍ ဖြစ်သော၊ အတ္တာဓိပတေယျာ ဟိရိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၁။ အတ္တာဓိပတိတော အာဂတာ အတ္တာဓိပတေယျာ၊ အတ္တာနံ အဓိပတိံ ကတွာ ပဇ္ဇတ္တာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၁။ အတ္တာဓိပတေယျာ ဟိရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၅။ ကထံ ဟိရိ အတ္တာဓိပတေယျာ နာမ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇-တို့၌ကား ‘အတ္တာဓိပတိ ဟိရိ’ဟု ပါရှိသည်။)

အတ္တာဓိပတေယျက (တိ) [အတ္တာဓိပတိ + ဧတေယျက] မိမိလျှင် အကြီး အမှူးရှိသော၊ မိမိကို

အကြီးအမှူးပြု၍နေသော၊ သူ။ တသ္မာ ဟိ
အတ္ထာဓိပတေယျကော စ။ အတ္ထာဓိပကော
သတော စရေ (သိ၊ သျှာ၊ ကံ၊ ဣ၊ မူကွဲ)။ အံ၊ ဝ။
၁၄၈။ အတ္ထာဓိပတေယျကောတိ အတ္ထဇေဋ္ဌ-
ကော (အတ္ထာဓိပကောတိ အတ္ထာဓိပတိ အတ္ထ-
ဇေဋ္ဌကော။ သိ၊ သျှာ၊ မူကွဲ)။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။

အတ္ထာဓိန (တိ) [အတ္ထ + အဓိန] မိမိနှင့်သာ
စပ်သော၊ မိမိကို မိမိ အစိုးရသော၊ လွတ်လပ်
သော၊ သူ။ တမှာ ဒါ၊ သဗျာ၊ မုစေယျ အတ္ထာ-
ဓိနော အပရာဓိနော ဘုဇိဿော ယေနကာမံ
ဂမော။ ဒိ၊ ဝ။ ၆၉။ မ၊ ဝ။ ၁၃၄၃။ အနတ္တာဓိန-
လည်းကြည့်။

အတ္ထာနဂတ (တိ) [အတ္ထ + အနဂတ] မိမိသို့အစဉ်
လိုက်သော၊ မိမိနှင့်သင့်လျော်သော။ တယံဒိ နာမံ
တဒါ မယံ အတ္ထာနဂတမေဝါတိ ဒဿေန္တော။
ပေတ၊ ဌ။ ၉၆ (ဣ၊ မူကွဲ)။

အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အတ္ထ + အနု + ဒိဋ္ဌိ] အတ္ထသို့
အစဉ်လိုက်သော အယူမှား၊ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ၊
(သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀)။ တယော မေ ဘိက္ခဝေ
ဓမ္မာ အဿာဒဒိဋ္ဌိ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အံ၊
၂။ ၃၈၉။ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိတိ အတ္တာနံ အနဂတာ
ဝိသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။
အဿာဒဒိဋ္ဌိ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဝိ။
၃၆၀။ တတ္ထ ကတမာ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ အဘိ၊
ဝိ။ ၃၈၃။ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိတိ အတ္တာနံ အနဂတာ ဒိဋ္ဌိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၀။ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ ဉိဟစူ။ သုတ္တနိ။
၄၄၈။ စူဠနိ။ ၁၉၊ ၁၈၀။ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ ဉိဟစူတံ
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဥဒ္ဓရိတော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။
အတ္ထ (၇) အနက်လည်းကြည့်။ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ
ဝုစ္စတိ ဝိသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ စူဠနိ။
၁၈၆။ ကတမာ သောဠသ ဒိဋ္ဌိယော၊ အဿာဒ-
ဒိဋ္ဌိ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ ပဋိသံ၊ ၁၃၃။ အတ္တာနံ
အနဂတာ ဒိဋ္ဌိ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။
(သံ၊ ၂။ ၁၅၁၊ ၁၅၉။ ပဋိသံ၊ ၁၃၇၊ ၁၆၀-တို့လည်း
ကြည့်။)

အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိပဟာန (န) [အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ + ပဟာန]
အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိကိုပယ်ခြင်း။

အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိပဟာနသုတ္တ (န) [အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိပဟာ-
န + သုတ္တ] အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ ပယ်ပုံကို ပြဆိုသော
သုတ်၊ အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိပဟာနသုတ်။ သဠာယတန-
ဝဂ္ဂ သံသုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၁၆-ဝဂ်၊ ၁၂-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၃၅၉။

အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိသုတ္တ (န) [အတ္ထာနုဒိဋ္ဌိ + သုတ္တ] အတ္ထာ-
နုဒိဋ္ဌိသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံသုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-
ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၅၁။

အတ္ထာနုပေက္ခိ (တိ) [အတ္ထ + အနု + ဥပ + ဣက္ခ +
ဏီ] မိမိကိုယ်ကို ရှုတတ်သော၊ သူ။ အတ္ထာနု-
ပေက္ခိ စ ဟောတိ နော ပရာနုပေက္ခိ။ အံ၊ ၂။
၁၁၇။ အတ္ထာနုပေက္ခိတိ အတ္တနောဝ ကတာ-
ကတံ ဇာနနဝသေန အတ္တာနံ အနုပေက္ခိတာ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄။

အတ္ထာနုယောဂ (ပု) [အတ္ထ + အနုယောဂ] မိမိ၏
အားထုတ်မှု၊ မိမိ၏အကျင့်တရား။

အတ္ထာနုယောဂိ (တိ) [အတ္ထာနုယောဂ + ဤ] မိမိ၏
အားထုတ်မှု (အကျင့်) - ရှိသော - ကို အားထုတ်
သော၊ သူ။ အယောဂေ ယုဉ္ဇေမတ္တာနံ၊ ယောဂသို့ဉ္ဇ
အယောဇယံ။ အတ္တံ ဟိတော ပိယဂ္ဂါဟိ၊ ပိဟေ-
တတ္တာနုယောဂိနံ။ ဓမ္မ၊ ၄၄။ ပိဟေတတ္တာနုယော-
ဂိနန္တိ တာယ ပဋိပတ္တိယာ သာသနတော စုတော
ဂိဟိဘာဝံ ပတော ပစ္ဆာ ယေ အတ္ထာနုယောဂံ
အနုယုတ္တာ သိလာဒိနိ သမ္မာဒေတွာ ဒေဝ-
မနုဿာနံ သန္တိကာ သက္ကာရံ လဘန္တိ၊ တေသံ
ပိဟေတိ၊ “အဟော ဝတာဟမ္ပိ ဝေရူပေါ
အဿ”န္တိ ဣစ္ဆတိတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။

အတ္ထာနုရက္ခာ (ထိ) [အတ္ထ + အနုရက္ခာ] မိမိကို
စောင့်ရှောက်ခြင်း။ အတ္ထာနုရက္ခာယ ဘဝန္တိ
ဟေ'တေ၊ ဟတ္တာရေဟာ ရထိကာ ပတ္တိကာ
စ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၈။

အတ္ထာနုရက္ခ (တိ) [အတ္ထ+အနု+ရက္ခ+ဏိ] မိမိကို စောင့်ရှောက်လေ့ရှိသော။ သူ။ အတ္ထာနုရက္ခံ ဘဝ မာ အဒယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀။

အတ္ထာနုဝါဒ (ပု) [အတ္ထ+အနု+ဝဒ+ဏ] (၁) မိမိကိုယ်ကို မိမိစွပ်စွဲခြင်း။ (၂) မိမိကို မိမိစွပ်စွဲတတ်သော။ သူ။

အတ္ထာနုဝါဒဘယ (န) [အတ္ထာနုဝါဒ+ဘယ] မိမိကို မိမိစွပ်စွဲသူအား ဖြစ်သောဘေး။ မိမိကို မိမိစွပ်စွဲသောဘေး။ အတ္ထာနုဝါဒဘေး။ စတ္တာရိ... ဘယာနိ အတ္ထာနုဝါဒဘယ ပရာနုဝါဒဘယံ ဒဏ္ဍဘယံ ဒုဂ္ဂတိဘယံ။ အံ၊ ၁။ ၄၃၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၁။ အတ္ထာနုဝါဒဘယန္တိ အတ္တာနံ အနုဝဒန္တဿ ဥပ္ပဇနကဘယံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။ အတ္ထာနုဝါဒဘယန္တိ ပါပကမ္ပိနော အတ္တာနံ အနုဝဒန္တဿ ဥပ္ပဇနကဘယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၄။ အတ္ထာနုဝါဒဘယာဒိကဿ စေဝ...ဘယဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

အတ္ထာနုဝါဒလက္ခဏ (တိ) [အတ္ထာနုဝါဒ+လက္ခဏ] မိမိကို မိမိ စွပ်စွဲခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ န အတ္ထာနုဝါဒလက္ခဏော အဝိပ္ပဋိသာရော။ ပေဋကော။ ၂၅၄။

အတ္ထာနုဝါဒသုတ္တ (န) [အတ္ထာနုဝါဒ+သုတ္တ] အတ္ထာနုဝါဒ စသော ဘေး ၄-မျိုးကို ပြဆိုရာ ဖြစ်သောသုတ်။ အတ္ထာနုဝါဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ-ပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၃၆-ဂ။

အတ္ထာနုဝါဒိဘယ (န) [အတ္ထာနုဝါဒ+အာဒိ+ဘယ] အတ္ထာနုဝါဒစသောဘေး။ အတ္ထာနုဝါဒိဘယံ၊ ဝိဒ္ဓိသယတိ သဗ္ဗသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀။ အတ္ထာနုဝါဒိဘယေဟိ နိဗ္ဗယဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။

အတ္ထာဘာဝ (ပု) [အတ္ထ+အဘာဝ] ငါဟုစွဲလမ်းရာ အတ္ထ၏မရှိခြင်း။ အတ္တနိယာဘာဝ-ကြည့်။

အတ္ထာယတ္တ (တိ) [အတ္ထ+အာယတ္တ] မိမိနှင့်သာ စပ်ဆိုင်သော။ အတ္တသမ္ပဝနှင့် အတ္တနိယ-တို့ကြည့်။

အတ္ထာယနတာ (တိ) အတာယနတာ-ကြည့်။

အတ္ထာသယဝဉ္ဇနာလက္ခဏ (တိ) [အတ္ထ+အာသယ+ဝဉ္ဇနာ+လက္ခဏ] မိမိအလိုဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အတ္ထာသယဝဉ္ဇနာလက္ခဏော လောဘော၊ တဿ အဒိန္နာဒါနံ ပဒဋ္ဌာနံ။ ပေဋကော။ ၂၄၉။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသက (တိ) [အတ္ထ+ပု+ကံသ+ဏ] မိမိကို ပင့်တင် ချီးမြှောက်တတ်သော။ မိမိကို ချီးမွမ်းတတ်သော။ သူ။ ယေ ခေါ ကေဝိသမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ အတ္ထုပ္ပတ္တိသကာ ပရဝမ္ဘီ အရညဝနပ္ပတ္တာနိ ပန္နာနိ သေနာသနာနိ ပဋိသေဝန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၂၊ ၂၃၊ ၁၃၃။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနကာ ပရဝမ္ဘီတိ ယေ အတ္တာနံ ဥက္ကသေန္တိ ဥက္ကပန္တိ ဥစ္စေ ဌာနေ ဌပေန္တိ၊ ပရဉ္စ ဝမ္ဘေန္တိ ဂရဟန္တိ နိန္ဒန္တိ နီစေ ဌာနေ ဌပေန္တိ၊ တေသမေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။ အတ္ထပ္ပသံသက-လည်း ကြည့်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသကပရဝမ္ဘက (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသက+ပရဝမ္ဘက] မိမိကို ချီးမွမ်းတတ်သူတပါးကို နှိမ့်ချကဲ့ရဲ့တတ်သော။ သူ။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသကပရဝမ္ဘကာ ဘိက္ခဝေ နိဂဏ္ဌာ။ အံ၊ ၃။ ၃၇၅။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသကပရဝမ္ဘကတာ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသက+ပရဝမ္ဘက+တာ] မိမိကို ချီးမွမ်းတတ်သူတပါးကို နှိမ့်ချကဲ့ရဲ့တတ်သော သူ၏ အဖြစ်။ အနုမာန-သုတ္တေ အာဂတာ ပါပိစ္ဆတာ အတ္ထုပ္ပတ္တိသက-ပရဝမ္ဘကတာ ကောဓနတာ... ကျေနပ်သတိ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသကာ စတေ ပရဝမ္ဘကာ စာတိ အတ္ထုပ္ပတ္တိသကပရဝမ္ဘကာ၊ ယေ အတ္တာနံ ဥက္ကသေန္တိ ဥက္ကပန္တိ ဥစ္စေ ဌာနေ ဌပေန္တိ၊ ပရဉ္စ ဝမ္ဘေန္တိ ဂရဟန္တိ နိန္ဒန္တိ နီစေ ဌာနေ ဌပေန္တိ၊ တေသမေတံ အဓိဝစနံ။ တေသံ ဘာဝေါ အတ္ထုပ္ပတ္တိသကပရဝမ္ဘကတာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသန (န၊ တိ) [အတ္ထ+ဥက္ကသနာ] (၁) မိမိကို ပင့်တင် ချီးမြှောက်ခြင်း။ မိမိကို

ချီးမွမ်းခြင်း။ အရိယာနံ ပစ္စနိကတာ အသဒ္ဓမ္မသညတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနာ ပရဝတ္ထနာ။ မ၊ ၂။ ၆၄၊ ၆၅၊ ၆၆၊ ၆၈။ (တိ) (၂) မိမိကို ချီးပင့်မြှောက်တင်တတ်သောသူ။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနကကြည့်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသနက (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသန+က] အတ္ထုပ္ပတ္တိသနကနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းပုဒ် ဌ-ပါဌ်ကြည့်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသနကမ္ပတ (ထိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသနကမ္ပ (=ကာမ+ဏျ) +တ] မိမိကို ချီးပင့်မြှောက်တင် ခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်။ သဒ္ဓမ္မဗဟုမာနေန နာတ္ထုပ္ပတ္တိသနကမ္ပတ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသနပရဝတ္ထနသန္ဓေသဟေတု (ပု) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသန + ပရဝတ္ထန + သန္ဓေသ + ဟေတု] မိမိကို ချီးပင့်မြှောက်တင်ခြင်း၊ သူတပါးကို နှိမ့်ချခြင်းတည်း ဟူသော မိမိအပြစ် ဟူသော အကြောင်း။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနပရဝတ္ထနသန္ဓေသဟေတု ဟဝေတေ ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ အကုသလံ ဘယဘေရဝံ အဝါယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၃။ (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇-ကြည့်။)

အတ္ထုပ္ပတ္တိသနမာန (ပု) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသန+မာန] မိမိကို ချီးပင့်မြှောက်တင်သော မာန။ ဒုဝိဓေန မာနော၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနမာနော ပရဝတ္ထနမာနော။ မဟာနိ၊ ၆၁။ စူဠနိ၊ ၂၀၅။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသနမာနောဘိ အတ္တာနံ ဥပရိ ဌပနမာနော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၀။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထု+အဝ+ည+အ။ အဝကို ဥ-ပြု] မိမိကို အယုတ် - အညံ့ - ပြု၍ သိခြင်း။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ အတ္ထဝညာ အတ္ထပရိဘဝေါ။ အဘိဝိ၊ ၃၆၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိတိ အတ္တာနံ ဟိနံ ကတော ဇာနနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၇။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသ (တိ) [အတ္ထု+ဥဒ္ဓေသ] မိမိဟူသော ညွှန်ကြားအပ်သူရှိသော။ သညာစိကာယ ပနဘိက္ခုနာ ကုဋိ ကာရယမာနေန အဿာမိကံ အတ္ထုပ္ပတ္တိသံ ပမာဏိကာ ကာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၁။

၂၂၃။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသန္တိ “မယ့် သော”တိ ဝေအတ္တာ ဥဒ္ဓေသော အဿာတိ အတ္ထုပ္ပတ္တိသော၊ တံ အတ္ထုပ္ပတ္တိသံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသက (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိသ+က။ ထိ၌ အတ္ထုပ္ပတ္တိသိကာ] မိမိဟူသော ညွှန်ကြားအပ်သူရှိသော။ သညာစိကာယော ကုဋိယော ကာရာပေန္တိ အဿာမိကာယော အတ္ထုပ္ပတ္တိသိကာယော အပ္ပမာဏိကာယော...။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁၈။ အတ္ထုပ္ပတ္တိသိကာယောတိ အတ္တာနံ ဥဒ္ဓိဿ အတ္တနော အတ္တာယ အာရဒ္ဓါယောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။

အတ္ထု(တ္ထု)ပက္ကမ (ပု) [အတ္ထု+ဥပက္ကမ] (၁) မိမိ၏ လုံ့လ။ (တိ) (၂) မိမိ၏လုံ့လလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ မိမိ၏ လုံ့လကြောင့်ဖြစ်သော။ အတ္ထုပက္ကမံ ဒုက္ခံ။ မဟာနိ၊ ၁၃၊ ၁၅။ စူဠနိ၊ ၆၇။

အတ္ထု(တ္ထု)ပက္ကမဒုက္ခ (န) [အတ္ထုပက္ကမ+ဒုက္ခ] မိမိ၏လုံ့လလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲ၊ မိမိ၏ လုံ့လကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ အတ္ထုပက္ကမဒုက္ခံ ပရပက္ကမဒုက္ခံ။ စူဠနိ၊ ၂၈။

အတ္ထု(တ္ထု)ပက္ကမမူလက (တိ) [အတ္ထုပက္ကမ+မူလ+က] မိမိ၏လုံ့လလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ မိမိ၏ လုံ့လကြောင့်ဖြစ်သော။ ဣဒံ အတ္ထုပက္ကမမူလကံ ဒုက္ခံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၁။

အတ္ထု(တ္ထု)ပဿတ (ပု) [အတ္ထု+ဥပဿတ] မိမိကိုယ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ မဇ္ဈိမနိသယမေန အတ္ထုပဿတဉ္စ ဝိဝဇ္ဇေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၁။

အတ္ထု(တ္ထု)ပနာယိက (တိ) [အတ္ထု+ဥပနာယိက] (၁) မိမိ၌()ဆောင်သော၊ မိမိကို()ဆောင်သော၊ သူ။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ အတ္ထုပနာယိကံ အလမရိယဉာဏဒဿနံ သမုဒါစရေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၆။ အတ္တနိ တံ ဥပနေတိ၊ အတ္တာနံ ဝါ တတ္ထ ဥပနေတိတိ အတ္ထုပနာယိကော၊ တံ အတ္ထုပနာယိကံဝေ ကတော သမုဒါစရေယျာတိ သမ္ပန္နော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ အတ္ထုပနာယိကန္တိ ပဒဿကတောတိ ပါဌသေသကိရိယာပဒေန သမ္ပန္နော။ အထ ဝါ အတ္ထုပနာယိကန္တိ ဘာဝနပုံသက-

နိဗ္ဗေသော။ အတ္ထုပ္ပန္နာယိကော သမုဒါစရေ-
ယျာတိ အတ္ထော။ ဣဓ ကရဓာတုဿ အန္တော-
ဂဓတာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥပနေတိတိ ဥပနယော
(ဥပနာယော?) ဥပနယော ဝေ ဥပနယိကော၊
အတ္တနိ ဥပနယိကော အတ္ထုပ္ပန္နာယိကော၊
ဘိက္ခုဿေတံ အဓိဝစနံ။ အတ္တာနံ ဝါ ဥပနယိ-
ကော အတ္ထုပ္ပန္နာယိကော။ ပါတိမောက္ခပဒတ္တ-
အနုဝဏ္ဏနာ။ ၁၀၄၅။ (ကခါ မဟာဋီ၊ ၂။ ၁၁၉-
လည်းကြည့်။) (၂) မိမိ၌ ဆောင်အပ်သော။
အတ္ထုပ္ပန္နာယိကံ ဝေါ ဂဟပတယော ဓမ္မပရိ-
ယာယံ ဒေသေဿာမိ။ သံ၊ ၂။ ၃၀၇။ အတ္ထုပ္ပန္နာ-
ယိကန္တိ အတ္တနိ ဥပနေတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ ဣမာ
အတ္ထုပ္ပန္နာယိကာ စတသော ဂါထာ အဘာသိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၄၅။ သီလနိမိတ္တံ အတ္ထုပ္ပန္နာယိကံ
ဝါစံ အဘာသမာနော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။
အထ ဝါ အတ္တာနံ ဥပနေတော... ဧဝံ အတ္ထုပ္ပန္နာ-
ယိကာ လပနာ အာလပနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆။ (၃)
ဆောင်အပ်သော မိမိကိုယ်ရှိသော၊ မိမိကိုယ်ကို
ဆောင်၍ဟောအပ်သော။ ဒုဝိဓာ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂ-
ဝန္တာနံ ဒေသနာ အတ္ထုပ္ပန္နာယိကာ စ ပရူပ-
နာယိကာ စ။ နေတ္ထိ၊ ၁၅၂။ အတ္ထုပ္ပန္နာယိကာတိ
အတ္တာ ဥပနေတဗ္ဗော ဧတိဿာတိ အတ္ထုပ္ပ-
နာယိကာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၅၉။

အတ္ထု(တ္ထု)ပန္နာယိကပီတိဝေဂဝိဿန္တ (တိ) [အတ္ထု-
ပန္နာယိက+ပီတိ+ဝေဂ+ ဝိဿန္တ] မိမိ၌ ဆောင်
အပ်သောပီတိအဟုန်သည်လွတ်အပ်သော။ ဣတိ
ဘဂဝါ... အတ္ထုပ္ပန္နာယိကပီတိဝေဂဝိဿန္တ ဥဒါနံ
ဥဒါနေသိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၇။

အတ္ထု(တ္ထု)ပန္နာယိကဘာဝ (ပ) [အတ္ထုပန္နာ-
ယိက+ဘာဝ] မိမိ၌-မိမိကို-ဆောင်သည်၏
အဖြစ်။ သဗ္ဗေသံ ဝသေန အတ္ထုပ္ပန္နာယိက-
ဘာဝံ ဒေသေန္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။

အတ္ထု (တ္ထု)ပမ (တိ) [အတ္ထ+ဥပမာ] မိမိလျှင်
ဥပမာရှိသော၊ မိမိနှင့်တူသော၊ သူ။ အတ္ထုပမာ
ဟိတေ သတ္တာ၊ အတ္တာ ဟိ ပရမော ပယော။
အံ၊ ၂။ ၄၇၂။

အဘိဓာန် ၁-၃၀-န-၇-သ

အတ္ထု (တ္ထု)ပလဒ္ဓိ (တိ) [အတ္ထ+ဥပလဒ္ဓိ] အတ္တဟု
စွဲယူခြင်း။ အတ္ထုပလဒ္ဓိ န ပဟန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၈။

အတ္ထု (တ္ထု) ပလဒ္ဓိက (တိ) [အတ္ထုပလဒ္ဓိ+က]
အတ္တဟုစွဲယူခြင်းရှိသော၊ သူ။ အတ္ထုပလဒ္ဓိဝသေ-
နေဝ... သဿတာဒိအာကာရေန ပုစ္ဆတိ။ ကိ
ပနေသ အတ္ထုပလဒ္ဓိကောတိ? န အတ္ထုပလဒ္ဓိ-
ကော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၁။

အတ္ထု (တ္ထု) ပလဒ္ဓိနိဿိတ (တိ) [အတ္ထုပလဒ္ဓိ+
နိဿိတ] အတ္တဟု စွဲယူခြင်းကို-မှီသော-မှီ၍
ဖြစ်သော။

အတ္ထု(တ္ထု)ပလဒ္ဓိနိဿိတကထာ (တိ) [အတ္ထု-
ပလဒ္ဓိနိဿိတ + ကထာ] အတ္တဟု စွဲယူခြင်း
ကို - မှီသော - မှီ၍ ဖြစ်သော - စကား။
ခိကာသဝါနဉ နာမ ဝေရူပါ အတ္ထုပလဒ္ဓိနိဿိ-
တကထာ ဟောတိ န ဟောတိ န ခေါတိ
ဇာနနတ္ထံ ဧဝံ ပုစ္ဆတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။

အတ္ထ (ပု၊ န) [အရ+ထ။ ၇-ကို တ-ပြ။ အပ္ပင်
၄၊ ဋီများ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၁၇-နှင့် ဓာန်၊ ၄။ ၄၈၅-တို့
ကြည့်။ အသ+ထ။ ကစည်း။ ၆၆၀-နှင့် နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၃၂၉-တို့ကြည့်။ နိတိ၊ ပဒ။ ၂၆၃-၌ 'ဤပုဒ်
သည် နိဗ္ဗာန်ဟောလျှင် နပုံ အဘိဓယေ၊ စသည်
ဟောလျှင် ပုံဟု ဆိုသည်။ သို့သော် သုရမာနိ
အတ္တာနိ အဝေစ ခန္တိတိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၂၉)၊ အညာယ
အတ္တာနိ ဝိနေယျ ကခံ (သုတ္တနိ။ ၂၈၈)၊
ဇာနာသိ အတ္တာနိ အနာဂတာနိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၀၈)၊
ကိ ကိစ္စမတ္တံ ဣဓမ္မတ္တိ တယံ (ဇာ၊ ၁။ ၁၉၉။
(၉) အနက်လည်းကြည့်။) တို့၌ နိဗ္ဗာန်ဟော
မဟုတ်သော်လည်း နပုံပြုလုပ် တွေ့ရသည်။
အတ္တသဒ္ဓေါ နပုံသကလိဂေါပိ ဒိဿတိ။ ပယော-
ဂသိဒ္ဓိကျမ်း။ အတ္တ၏အတ္ထုဒ္ဓါရကို သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၃၀။ ဓာန်။ ၇၈၅-တို့တွင်ကြည့်။
(အထိ-သံ)] (၁) (က) အဘိဓယေ = အနက်၊
အဓိပ္ပါယ်။ အတ္တံယေဝ မေ ဗြူဟိ၊ အတ္ထေနဝ
မေ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၃။ ၅၁။ သံခိတ္တေန ဘာသိတဿ
ဧဝံ ဝိတ္တာရေန အတ္တံ အာဇာနာမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၄။

ဣမဿ ဘောတော ဂေါတမဿ သံခိတ္တေန
ဘာသိတဿ ဝိတ္တာရေန အတ္တံ အဝိဘတ္တဿ
ဝိတ္တာရေန အတ္တံ အာဇာနေယျာမ။ မ။ ၁။
၃၅။ အတ္တံ ဓမ္မံ သံယမံ ဗြဟ္မစရိယံ။
သုတ္တနိ။ ၃၂။ အတ္တန္တိ ဘာသိတတ္ထံ၊ ဓမ္မန္တိ
ပါဠိဓမ္မံ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၆၇။ ကေမေကဿ စေပိ
ပဉ္စဿ အတ္တမညာယ ဓမ္မမညာယ။ သုတ္တနိ။
၄၄။ အတ္တမညာယာတိ ပါဠိအတ္တမညာယ။
ဓမ္မမညာယာတိ ပါဠိမညာယ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။
၃၁။ တေသေဝ အတ္တဿ သကာသနာ။
နေတ္ထိ။ ၉။ အတ္တဿာတိ စတုသစ္စသင်္ခါတဿ
အတ္တဿ။ နေတ္ထိ။ ၅။ သတလိင်္ဂဿ အတ္တဿ။
ထေရ။ ၂၄။ အတ္တဿာတိ ဧယျဿ၊ ဧယျံ
ဟိ ဉာဏေန အရဏိယတော “အတ္ထော”တိ
ဝုစ္စတိ။ ထေရ။ ၄၁။ ၂၇။ န လဘတိ
အတ္တဝေဒံ။ မ။ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၃။ ၅၄။ (၇) အ-
နက် နှင့် အတ္တဝေဒ - လည်းကြည့်။ ဓမ္မောတိ
ပါဠိ၊ (တန္တိ၊ ဒိ၊ ဌ-နှင့်-အဘိ၊ ဌ)၊ အတ္ထောတိ
တဿာယေဝတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၈။ ဒိ၊ ၄၁။
၂၀။ အဘိ၊ ၄၁။ ၂၃။ အတ္တဂမ္ဘိရတာ၊
အတ္တတ္ထ၊ အတ္တပုရေက္ခာရ နှင့် ဇာ၊ ၄၁။ ၂၅။
နေတ္ထိ။ ၃၃။ ဝဇီရ။ ၃၀၄-စသည်တို့လည်းကြည့်။
(ပါဠိတ္ထ၊ သဘာဝတ္ထ၊ ဧယျတ္ထ-စသည်ကို
မဟာနိ၊ ၄၁။ ၅-၆။ သိ၊ ၄၁။ ၁။ ၂၇-ဂ-တွင်၎င်း၊
ဥတ္တာနအတ္တ-စသည်ကို မဟာနိ။ ၃၃။ ၄၄။
၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၉။ ဒိ၊ ၄၁။ ၂၆။ သိ၊ ၄၁။
၁။ ၉၁-တွင်၎င်း ကြည့်။) (ခ) အဋ္ဌကထာ။
အတ္ထောပိ ဒုန္နယော ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၆၅။
အဋ္ဌကထာ နိဟရိတွာ ကထေတုံ န သက္ကာ
ဟောတိ။ အံ၊ ၄၁။ ၂၃၄။ အတ္ထော စ ဒုန္နိတော။
အံ၊ ၁။ ၆၀။ အတ္ထော စ ဒုန္နိတောတိ ပရိဝတ္တေတွာ
ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဠိယာ ဂဟိတာ အဋ္ဌကထာ။ အံ၊ ၄၁။ ၂၄။
အတ္တပဋိသံဝေဒိ၊ အတ္တပုရေက္ခာရ-တို့လည်း
ကြည့်။ (၂) ပယောဇန=အကျိုး=အလို။
ဝဒေယျာထ ဘန္တေ ယေန အတ္ထော။ ဝိ၊ ၁။
၁၉၂။ အတ္ထေနော မေ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၃။ ၅၁။

အတ္ထော မေ ဂဟပတိ ဟိရညသုဝဏ္ဏေန။ ဒိ၊ ၂။
၁၄၄။ မ၊ ၃။ ၂၁။ န မေ အတ္ထော ကုမာရိဟိ၊
ယေသံ အတ္ထော တဟိ ဂစ္ဆထ နာရိယော။
ထေရ။ ၂၃။ အတ္ထောတိ ပယောဇနံ။ ထေရ။ ၄၁။
၁။ ၁၆၇။ အမှာကမ္ပိ ဘန္တေ ကဿပ ပုညေန
အတ္ထော။ ဥဒါနံ။ ၁၁။ ပုညေန အတ္ထောတိ
ပုညေန ပယောဇနံ။ ဥဒါနံ။ ၁၈။ (သံ၊ ၄၁။
၃၀၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂၃၀-ကြည့်။) (၃) ဝုဇ္ဇိ =
ကြီးပျိုးခြင်း။ အထော အတ္ထေ အနတ္ထေ စ။
အံ၊ ၁။ ၃၅၅။ ‘အတ္ထေ အနတ္ထေ စာတိ ဝဇ္ဇိယဉ္စ
အဝဇ္ဇိယဉ္စ။ အံ၊ ၄၁။ ၂၃၀၄။ ဟောတိ သီလဝတံ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၁။ ၃။ အတ္ထောတိ ဝုဇ္ဇိ။ ဇာ၊ ၄၁။
၁၆၁။ အတ္တဿ ဒွါရာ ပမုခါ ဆဋ္ဌေတေ။ ဇာ၊
၁။ ၂၀။ အတ္ထော နာမ ဝုဇ္ဇိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၃၈၉။
ဥဒါနံ။ ၃၁၀။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂၃၁။ ဝိမာန၊ ၄၁။
၂၃၁။ ပေတ၊ ၄၁။ ၈၈-နှင့် အတ္တကောမ၊ အတ္တစရိ-
ယာ-တို့လည်းကြည့်။) (၄) ခန=ပစ္စည်းဥစ္စာ။
အတ္တဉ္စ ဒိသ္မာ ပရိဝါရယန္တိ။ ပေတ။ ၁၈။
အတ္တံ ခနံ ဒိသ္မာ ပေတ၊ ၄၁။ ၂၀၄။ အတ္တ-
ဟေတု-လည်းကြည့်။ (၅) ဟိတ = အကျိုး
စီးပွား၊ အကျိုး။ ဥဘိန္နမတ္တံ စရတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၄။
ထေရ။ ၂၈။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၃။ ယဿတ္တာယ
ကုလပုတ္တာ သမ္ပဒေဝ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ
ပဗ္ဗဇန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃။ အံ၊ ၁။ ၅၂။ ယဿတ္တာယာတိ
ယဿ အတ္တာယ၊ ယံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုကာမာ
ဟုတွာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄၁။ ၂၆။ ယဿတ္တာယ
ပဗ္ဗဇိတော၊ အဂါရသ္မာ နဂါရိယံ။ သော မေ
အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ သဗ္ဗသံသောဇနက္ခယော။
ထေရ။ ၂၄၉၊ ၃၂၇။ ယဿတ္တာယ ပဗ္ဗဇိတောတိ
ယဿ အတ္တာယ ယဒတ္တံ သော အတ္ထော
နိဗ္ဗာနသင်္ခါတော ပရမတ္ထော အရဟတ္တသင်္ခါ-
တော သဒတ္ထော စ မယာ အနုပ္ပတ္တော အဓိ-
ဂတောတိ အတ္ထော။ ထေရ။ ၄၁။ ၃၂၄။ လော-
ကာနုကမ္မာယ အတ္တာယ ဟိတာယ သုခါယ
ဒေဝမနုဿာနံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇။ အတ္တံ ဟိတွာ ပိယဂ္ဂါ-
ဟိ။ ဓမ္မ။ ၄၄။ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ

အဓိသီလာဒိသိက္ခတ္ထယံ အတ္ထော နာမ။ ဓမ္မဋ္ဌါ
 ၂။ ၁၇၉။ ဥဘော အတ္ထေ သမဓိဂယ တိဋ္ဌတိ။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၀၆။ အတ္ထောတိ ဟိတံ၊ တံ ဟိ
 အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော အတ္ထောတိ
 ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄၅။ အတ္တာနံ သူစနတော....
 တဉ္စိ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ အတ္ထေ သူစေတိ။
 ဝိဋ္ဌာသ။ ၁၅။ ဒီဋ္ဌာသ။ ၁၈။ အဘိဋ္ဌာသ။ ၂၀။ (ဤ၌
 အတ္ထသဒ္ဓါကား ဘာသိတတ္ထ ကိလည်း ဟော
 သည်။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၆၉-၇၀။ သီဠိသစ်။ ၁။ ၉၀-
 ၁-ကြည့်။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ။ ၂၀။ ဥဒါနဋ္ဌ။ ၂၄၄။
 ဣတိဝုတ်။ ၄၅။ ၇၇၊ ၂၆၃။ သုတ္တနိဋ္ဌာသ။ ၁၇၈၊ ၂၃။
 သုတ္တနိဋ္ဌာသ။ ၁၀၄။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၁၃၈၊ ၁၉၈၊ ၂၃။
 ၂၄၄။ ပေတဋ္ဌ။ ၁၉၆။ ဒီဠိဉာ။ ၁၁၇-တို့လည်း
 ကြည့်။) (၆) ကာရဏ=အကြောင်း။ အတ္ထေ
 ဇာတေ စ ပဏ္ဍိတံ။ ဇာသ။ ၂၂။ ကိသ္ဗိဒ္ဓိဒေဝ
 ကာရဏေ ဝါ ပဉ္စေ ဝါ ဥပ္ပန္နေ ပဏ္ဍိတံ....။
 ဇာသ။ ၁၄၀။ ကိမတ္ထမဘိသန္ဓာယ။ ဇာသ။
 ၈၂။ ကိန္နုခေါ ကာရဏံ ပဋိစ္စ ကိန္နု သမ္ပဿမာ-
 နော။ ဇာသ။ ၂။ ၃၄၆။ (ပေတဋ္ဌ။ ၁၀၆။ ဓမ္မဋ္ဌါ
 ၂။ ၂၄၂။ သုတ္တနိဋ္ဌာသ။ ၂၃၀-တို့လည်းကြည့်။)
 (၇) ဖလ=အကျိုး။ ယောဟံ အတ္ထဉ္စ ဓမ္မဉ္စ
 ကတ္တုမိစ္ဆာမိ ဗြာဟ္မဏ။ ဇာသ။ ၃၇၇။ ဗြာဟ္မဏ
 ယော အဟံ ဖလဝိပါကသင်္ခါတံ အတ္ထဉ္စ တဿ
 အတ္တဿ ဟေတုဘူတံ ဓမ္မဉ္စ ကတ္တု သမာဒါယ
 ဝတ္တိတုံ ဥပ္ပါဒေတုဉ္စ ဣစ္ဆာမိ။ ဇာသ။ ၅။ ၅၉။
 အတ္ထောတိ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ တံ ဟိ
 ယသ္မာ ဟေတုအနုသာရေန အရိယတိ အဓိဂမိ-
 ယတိ ပါပုဏီယတိ၊ တသ္မာ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။
 ပဋိသံဋ္ဌာသ။ ၃။ အတ္ထောတိ ဟေတုဖလံ။ ဝိဋ္ဌာ
 သ။ ၁၈။ ဒီဋ္ဌာသ။ ၂။ အဘိဋ္ဌာသ။ ၂၃။ ဟေတု-
 နော ဖလံ ဟေတုဖလံ။ တဉ္စ ယသ္မာ ဟေတု-
 အနုသာရေန အရိယတိ အဓိဂမိယတိ သမ္မာ-
 ပုဏီယတိ၊ တသ္မာ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ။
 ၁။ ၇၈-၉။ သီဠိသစ်။ ၁။ ၁၀၆။ အတ္ထောတိ
 သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ တဉ္စိ ဟေတုဝသေန
 အရဏီယံ ဂန္တဗ္ဗံ ပတ္တဗ္ဗံ၊ တသ္မာ အတ္ထောတိ

ဝုစ္စတိ။ အဘိဋ္ဌာသ။ ၃၇၀။ (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၀၊ ၂၁၉-
 တို့၌လည်း နည်းတူ။ ဤအနက်နှင့်စပ်၍ အတ္ထ-
 ၅-မျိုးကို အဘိဋ္ဌာသ။ ၃၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၀-၁။
 ပဋိသံဋ္ဌာသ။ ၃-၄-နှင့်ဆိုင်ရာ ဦးနှုတ်တိုင်ကြည့်။)
 အတ္ထဝေဒလည်းကြည့်။ (၈) အကျိုး၊ အကြောင်း။
 အကျိုး၊ အနက်။ တေသံ ဓမ္မာနံ ပညာယ
 အတ္ထံ န ဥပပရိက္ခန္တိ။ မာသ။ ၁၈၆။ ဝိဋ္ဌာသ။ ၁၉။
 ဒီဋ္ဌာသ။ ၂၂။ အဘိဋ္ဌာသ။ ၂၄။ အတ္ထံ န ဥပပရိ-
 က္ခန္တိတိ အတ္တတ္ထံ ကာရဏတ္ထံ န ပဿန္တိ န
 ပရိဂ္ဂဟန္တိ။ မာသ။ ၂။ ၁၃။ အတ္တတ္ထန္တိ အတ္တဘူတံ
 ယထာဘူတံ အတ္ထံ။ အနတ္တမ္ပိ ကေမိ ဝိပလ္လာသ-
 ဝသေန “အတ္ထော”တိ ဂဟန္တိတိ “အတ္တတ္ထ”န္တိ
 ဝိသေသေတော ဝုတ္တံ။ ကာရဏတ္ထန္တိ ကာရဏဘူတံ
 အတ္ထံ။ မာသ။ ၂။ ၈၇။ အတ္တန္တိ (ယထာဘူတံ၊
 သာရတ္ထ။ ၁) ဘာသိတတ္ထံ ပယောဇနတ္ထဉ္စ။
 သာရတ္ထ။ ၁။ ၈၃။ ဒီဠိဉာ။ ၁။ ၃။ မူလဠိသ။ ၂၃။
 အတ္တန္တိ စ ယထာဘူတံ ဘာသိတတ္ထံ ပယောဇ-
 နတ္ထဉ္စ သာမညနိဗ္ဗေသေန ကေသေသနယေန ဝါ
 ဝုတ္တံ။ သီဠိသစ်။ ၁။ ၁၁၂။ အတ္တတ္ထ-လည်းကြည့်။
 (၉) ကိစ္စ = (က) ပြုဖွယ်ကိစ္စ။ တမေဝ အတ္ထံ
 သာဓုကံ မနသိ ကရေယျာထ။ ဒီသ။ ၈၅။ တသ္မာ
 တမေဝ ကိစ္စံ မနသိ ကရေဟိ။ ဒီဋ္ဌာသ။ ၂၂၇။
 ယော စ အတ္ထေသု ဇာတေသု၊ သဟာယော
 ဟောတိ သော သခါ။ ဒီဉာ။ ၁၄၉။ အတ္ထေသု
 ဇာတေသုတိ တထာရူပေသု ကိစ္စေသု သမုပ္ပန္နေ-
 သ။ ဒီဋ္ဌာသ။ ၁၃၀။ န တံ တဿ ဘိက္ခုနော
 ကိဉ္စိ အတ္ထံ အနုဘောတိ။ ဝိသ။ ၃၂၆။ တံ စိဝရ-
 စေတာပန္နံ တဿ ဘိက္ခုနော ကိဉ္စိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ
 ကမ္ပံ န နိပ္ပါဒေတိ။ ဝိဋ္ဌာသ။ ၂၅၄။ အတ္ထေနာ-
 တန္တိတာ ဒါသိ။ ဝိမာန။ ၄၄။ အတ္ထေနာတိ
 အတ္တကိစ္စေန။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၁၃၃။ ကိန္နု ကိစ္စမတ္တံ
 ဣဓမ္မတ္တိ တုယံ။ ဇာသ။ ၁၉၉။ ကိန္နု ကရဏီယံ
 အတ္တသညိတံ ဣမိနာ မာဏဝေန ဣဓ အတ္တိ။
 ဇာသ။ ၃။ ၅၁၄။ (ဤဋ္ဌ-ဝယ် ဣမိဉ္စ အတ္တသံဟိတံ-
 ဟုရှိသည်။ ယင်းအလို သံဟိတံ တဒိတိ၊ ဝါ
 သံဟိတံ အကျေကြံရမည်။ ကိစ္စကိဉ္စိ နပုံ-နေ

သည့်ဟုယူ။) (ခ) ကိစ္စပြီးခြင်း။ အတ္ထာယ မေ
ဘဝိဿတိ။ ခုဒ္ဒက။ ၉။ အတ္ထာယ မေ ဘဝိဿ-
တိတိ နိဝေနပယောဇနနိဒဿနမေတံ။ တေဒတ္ထံ
ဟိ သော နိဓေတိ “အတ္တာဝဟေ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ
ကရဏီယေ သမုပ္ပန္နေ အတ္ထာယ မေ ဘဝိဿတိ၊
တဿ မေ ကိစ္စဿ နိပ္ပတ္တိယာ ဘဝိဿတိ”တိ။
ကိစ္စနိပ္ပတ္တိယေဝ ဟိ တဿ ကိစ္စေ သမုပ္ပန္နေ
အတ္ထောတိ ဝေဒိတဗျော။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁၀၄။ (၁၀)
အမ္မအခင်း။ အထ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဗန္ဓုမာ ရာဇာ
အတ္ထကရဏေ နိသိန္နော.... အတ္ထေ အနုသာ-
သတိ။ ဝိပဿိ ကုမာရေ အတ္ထေ ပနာယတိ
ဉာယေန။ ဒီ။ ၂။ ၁၁၈။ (၄င်းဌ။ ၄၅ - ကြည့်)။
ဥစ္စင်္ဂေ မံ နိသာဒေတွာ၊ ပိတာ အတ္တာနုသာ-
သတိ။ ဇာ။ ၂။ ၁၁၅။ ယေနတ္ထံ သာဟသာ နယေ။
ဓမ္မ။ ၅၀။ အတ္တန္တိ ဩတိဏ္ဏံ ဝိနိစ္စိတဗ္ဗံ အတ္ထံ။
ဓမ္မာဌ။ ၂။ ၂၄၁။ (၁၁) ဌာနန္တရ=ရာထူးဌာနန္တရ။
သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော။ အပါ။ ၁။ ၄၄။
သော မေ အတ္ထောတိ သော တေဒဂ္ဂဌာနန္တရ-
သင်္ခါတော အတ္ထော မေ မယာ အနုပ္ပတ္တော။
အပါ။ ၁။ ၁၂၁။ (၁၂) အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်း
ခြင်းရာ။ ဘဂဝတော တေမတ္ထံ အာရောစေသံ
အာရောစေသံ။ ဝိ။ ၁။ ၇။ ၂၃။ ၂၆။ (၁၃) သဘော
တရား။ တေမတ္ထံ ဝိဒိတွာ တာယံ ဝေလာယံ....။
ဥဒါန။ ၇၇။ အတ္ထံ မဟန္တံ ဂစ္ဆိရံ.... ဓိရာ သမဓိ-
ဂစ္ဆန္တိ။ ထေရ။ ၂၂၀။ အဝိပရိတဌေန ဝါ ပရ-
မတ္တသဘာဝတ္တာ အတ္ထံ။ ထေရ။ ၄၁။ ၄၈။ အတ္ထ-
ပုစ္ဆနံ ပဒက္ခိဏကမ္မံ။ ထေရ။ ၂၂၈။ အတ္ထပုစ္ဆ-
နန္တိ.... ကုသလာဒိဘေဒဿ ဝါ အတ္ထဿ သဘာ-
ဝဓမ္မဿ ပုစ္ဆနံ အတ္ထပုစ္ဆနံ။ ထေရ။ ၄၁။ ၁၂၆။
နန္ဒိယာ စ ရာဂဿ စ အတ္ထတော ကေတ္တာ
ဝုတ္တံ။ သံ။ ၄။ ၃။ ၄၈။ အတ္ထတောတိ သဘာဝတော၊
ဉာဏေန အရိယတော ဉာတဗ္ဗတော အတ္ထော၊
သဘာဝေါတိ။ သံ။ ၄။ ၂။ ၃၁၈။ (ပဋိသံ။ ၁၇၈-
လည်းကြည့်။) (၁၄) အကျင့်။ ကရဏီယ-
မတ္တကုသလေန။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။
အတ္ထောတိ ပဋိပဒါ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။

၁။ ၁၇၈။ (၁၅) တရား-ဓမ္မ-သာမည။ အတ္ထာ-
နန္တရကြည့်။ (၁၆) နိဗ္ဗာန်။ ပရိနိဗ္ဗာတော
အတ္ထတ္ထမိ နတ္ထတ္ထမိ။ အဘိ။ က။ ၅၄။ အတ္ထတ္ထမိတိ
အတ္ထံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန်။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၁၃၇။ နိတိ။
ဓာ။ ၁၁၇-လည်းကြည့်။ (၁၇) ဝတ္ထုခြစ်။ အ-
တ္ထော.... ဝတ္ထုမိ ကာရဏေ နာသေ။ ဓာန်။ ၇၇။
ဝတ္ထုမိ ဒဗ္ဗေဒင်းဋီ။

အတ္ထ^၂ (တိ) [အတ္ထ+အ] (၁) အကျိုးစီးပွားကို
ဆောင်သော။ အတ္ထေ ကိစ္စေ သမုပ္ပန္နေ။ ခုဒ္ဒက။
၉။ အတ္ထေ ကိစ္စေ သမုပ္ပန္နေတိ အတ္တာ အနပေ-
တန္တိ အတ္ထံ။ အတ္တာဝဟံ ဟိတာဝဟန္တိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ....။ ဥပ္ပန္နံ ဝေ သမုပ္ပန္နံ၊ ကတ္တဗ္ဗဘာဝေန
ဥပဋ္ဌိတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တသ္မိံ အတ္ထေ ကိစ္စေ
သမုပ္ပန္နေ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁၀၄။ နေလာ အတ္ထဝတိ
ဝဂ္ဂ၊ မန္တာ အတ္ထဉ္စ ဘာသသိ။ ဝိမာန။ ၈၇။
အတ္တန္တိ အတ္ထတော အနပေတံ ကေန္တဟိတာ-
ဝဟံ။ ဝိမာန။ ၄၄။ (၂) တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်
ရာဌာန၊ တရားရုံး။ ဇေတ အတ္ထေ နိသိန္န၊
ဝေါဟာရကုသလာ တယော။ ဇာ။ ၂။ ၂၆၂။
အတ္ထေတိ အတ္ထကရဏေ ဝိနိစ္စယဌာနေ။ ဇာ။ ၄။
၇။ ၁၁၈။ အတ္ထကရဏ-လည်းကြည့်။

အတ္ထ^၃ (တိ) [အသ+တ။ (အတ္ထ-သံ)] (၁)
ပျက်စီးခြင်း။ တေပိ စောရဿ အင်္ဂုလိမာလဿ
ဟတ္ထတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ။ ၂။ ၃၀၁။ ဟတ္ထတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိတိ
ဟတ္ထေ အတ္ထံ ဝိနာသံ ဂစ္ဆန္တိ။ မာ။ ၄။ ၂။ ၂၅။ (၂)
မမြင်ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ အတ္ထမေန္တမိ သာ-
သနေ။ အပါ။ ၂။ ၁၂၃။ ၁၂၆။ (၃) မရှိခြင်း၊
ကုန်ဆုံးခြင်း၊ ပြတ်ခြင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ အတ္ထံ
ဂစ္ဆန္တိ အာသဝါ။ ဓမ္မာ။ ၄၆။ ၅၅။ အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိတိ
ဝေရူပါနံ သဗ္ဗေပိ အာသဝါ အတ္ထံ ဝိနာသံ
နတ္ထိဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။ ဓမ္မာဌ။ ၂။ ၂၀၈။
စတ္တာရောပိ အာသဝါ အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ ပရိက္ခယံ
အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။ ဓမ္မာဌ။ ၂။
၂၈၃။ ဝူပသမိသု သင်္ခါရာ၊ ဝိညာဏံ အတ္ထ-
မာဂမာ။ ဥဒါန။ ၁၉၂။ ဝိညာဏံ အတ္ထ-
မာဂမာတိ ဝိညာဏမိ ဝိပါကကိရိယပုဘေဒံ

သဗ္ဗံ အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓေနော အတ္တံ ဝိနာသံ
ဥပစ္ဆေဒံ အဂမာသိ အဂစ္ဆိ။ ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၃၉၀။
အတ္တံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၄၀။
စူဠနိ၊ ၁၀၈။ အတ္တံ ပလေတိတိ အနုပါဒိသေ-
သာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ စူဠနိ၊ ၁၀၉။
အတ္တံ ပလေတိတိ အတ္တံ ဂစ္ဆတိ ခိဏာသဝေါ
ဟုတွာ အနုပါဒိပရိနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ အတ္တံ
ပလေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၂။ ၃၀၉။ (၄) အနောက်-
နောင်-တောင်။ သူရိယေ အတ္တံ ဥပဂစ္ဆန္တေ။ ဒီ၊
၄၁၁။ ၅၈။ အတ္တန္တိ ပစ္ဆိမပဗ္ဗတံ။ သီ၊ ၄၁၁။ ၁။
၂၄၂။ အတ္တံ တပေတွာန ပလေတိ သူရိယော။
ဇာ၊ ၁၁၂။ ၁၂။ ယထာ စ သူရိယော အန္ဓကာရံ
ဝိဓမ္မေန္တော မဟန္တံ အာလောကံ တပေတွာန
ပုန သာယံ အတ္တံ ပလေတိ။ အတ္တံ ဂစ္ဆတိ န
ဒိဿတိ။ ဇာ၊ ၄၁၂။ ၁၄၃။ အတ္တံ အနုပလဒ္ဓိ
ဂဟနက္ခတ္တနံ ကရေတိတုတ္တော၊ နာမဓာတု-
ကာရိတန္တာ အ။ ဓာန၊ ၄၆၆။ ၆၀၆။

အတ္ထံ (ဗျ) [တေ + ထ။ ကစ္စည်း။ ၂၃၁။ နီတိ၊
သုတ္တ။ ၅၀၅-တို့ကြည့်။) ဤအရပ်၌၊ ထိုအရပ်၌။
အဗြ တုတ္တော၊ တ္ထ။ ဓာန၊ ၁၁၆၁။

အတ္ထကထာ (ထိ) [အတ္ထ + ကထာ] အကျိုးစီးပွား
နှင့်စပ်သောစကား။ အတ္ထန္တရ-ကြည့်။

အတ္ထကရဏ (န) [အတ္ထ + ကရဏ] တရားစီရင်ရာ
ဌာန။ အထ ခေါ် ဘိက္ခဝေ ဗန္ဓုမာ ရာဇာ
အတ္ထကရဏေ နိသိန္နော ဝိပဿိ* ကုမာရံ အင်္ဂေ
နိသိဒါပေတွာ အတ္တေ အနုသာသတိ။ ဒီ၊ ၂၁၁။
အတ္ထံ (၁၀) အနက်နှင့် အဋ္ဌကရဏ-လည်း
ကြည့်။

အတ္ထကရဏပမုခ (န) [အတ္ထကရဏ + ပမုခ] တရား
စီရင်ရာ လွှတ်တော်မုခ်ဦး၊ လွှတ်ဦး။ အန္တေပုရ-
ဒါရေ အတ္ထကရဏပမုခေ အက္ခာဟတံ မညေ
အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ၂၁၄၂။

အတ္ထကရဏိက (တိ) [အတ္ထကရဏ + ဣက] အမှု
ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သော၊ အမှုကိစ္စကိုပြီးစေနိုင်

သော၊ သူ။ ဧကော ပုရိသော အတ္ထကရဏိကော
ဧကောယော သာမိကံ ဥပဂန္တာ အတ္တံ သာ-
ဓေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၆။

အတ္ထကဝိ (ပု) [အတ္ထ + ကဝိ] အကြောင်းအရာကို
မှီ၍ဖွဲ့ဆိုတတ်သောကဗျာဆရာ။ စိန္တာကဝိ သုတ-
ကဝိ အတ္ထကဝိ ပဋိဘာနကဝိ။ အံ၊ ၁။ ၅၅၃။
(ကဝိလေးမျိုး)။ ယော ဧကံ အတ္တံ နိဿာယ
ကရေတိ။ အယံ အတ္ထကဝိ နာမ။ အံ၊ ၄၂။ ၂၃၉။
ဣမေသံ စတုန္တံ ကဝိနံ... ဣမဿ အယံ အတ္တော၊
ဝေ တံ ယောဇေဿာမိတိ ဝေ အတ္တဝသေန ဝါ...
ဇီဝိကတ္တာယ ကဗျကရဏံ။ ဒီ၊ ၄၁၁။ ၉၀။ ကဋ္ဌိ
အတ္တံ ဥပဓာရေတွာ တဿ သမိပနဝိတ္တာရဏာ-
ဒိဝသေန အတ္ထကဝိ (ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ဒီ၊ ၄၁၁။
၁၃၀။

အတ္ထကဗျ (တိ) [အတ္ထ + ကဗျ + ဣ] (က) အကျိုး
စီးပွားကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ ယေ မေ အတ္ထကဗျာ၊
တေ တေ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၅။
ယေ ဝါ ပနဿ တေ ဟောန္တိ အတ္ထကဗျာ
ဟိတကာမာ ဖာသုကကာမာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၅။ အနု-
ကမ္ပိကာ အတ္ထကဗျာ။ ဥဒါန၊ ၈၄။ အတ္ထကဗျာ-
မာတိ ဟိတကာမာ မေတ္တာဓိကာ။ ဥဒါန၊ ၄။
၇၄။ ဘဂဝတာ မယံ အာဝုသော ပဏာမိတာ
အတ္ထကဗျာမေန ဟိတေသိနာ။ ဥဒါန၊ ၁၀၅။
အတ္ထကဗျာမာတိ အတ္ထမေဝ ဣစ္ဆန္တေန။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၄။ အသိပ္ပဇီဝိ လဟု အတ္ထကဗျာ။
ဥဒါန၊ ၁၁၄။ အတ္ထကဗျာမာတိ သဒေဝကဿ
လောကဿ အတ္ထမေဝ ကာမေတိတိ အတ္ထ-
ကဗျာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၅။ အယံ ပုရိသော မမ
အတ္ထကဗျာ။ ဇာ၊ ၁၁၄၉။ အတ္ထကဗျာမာတိ
ဟိတကာမာ။ ဇာ၊ ၄၁၂။ ၂၇၉။ (ခ) မိမိ၏
အကျိုးစီးပွားကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ အတ္ထကဗျာ
ဟိတေသိနံ။ စရိယာ၊ ၄၁၁။ အတ္ထကဗျာမာတိ
အတ္တနော အတ္ထကဗျာ၊ ပါပဘီရုတိ အတ္တော၊
အတ္ထကဗျာမာတိပိ ပါဠိ။ စရိယာ၊ ၄၁၉။ (ဂ)
ကြီးပွားခြင်းကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ ယော အတ္ထ-

ကာမဿ ဟိတာနုကမ္မိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၊ ၁၃၉။
အတ္တကာမဿာတိ ဝုစိံ လုစ္ဆန္တဿ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။
၂၅၈။ အတ္တကာမဿာတိ ဝုစိကာမဿ။ ဇာ၊ ၄၊
၃။ ၂၂၉။

အတ္တကာမတာ (ထိ) [အတ္တကာမ + တာ] အကျိုး
ကိုအလိုရှိသည်၏အဖြစ်၊ အကျိုးကိုလိုလားခြင်း။
အတ္တကာမတာ ဟိတကာမတာ။ ပေဋကော။
၂၅၁။ အတ္တသဉ္စိတေနာတိ အတ္တကာမတာယ
ဟိတကာမတာယ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁။ တဉ္စ ခေါ
နေဝ ပိယကမ္မတာယ န ဘေဒါဓိပ္ပါယေန၊
အထ ခေါ အတ္တကာမတာယ ဟိတကာမတာယ။
မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၂။

အတ္တကာမရူပ (တိ) [အတ္တကာမ + ရူပ] အကျိုး
ကိုလိုလားသော သဘောရှိသောသူ။ သန္တေတ္တ
တယော ကုလပုတ္တာ အတ္တကာမရူပါ ဝိဟရန္တိ။
မ၊ ၃။ ၁၉၃။

အတ္တကာမဝဂ္ဂ (ပု) [အတ္တကာမ + ဝဂ္ဂ] အတ္တ-
ကာမဝဂ္ဂ။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ္ဂ။ ဇာ၊
၁။ ၁၀-၁၁။

အတ္တကာမဟိတေသိ (တိ) [အတ္တကာမ + ဟိတေ-
သိ] အကျိုးကိုလည်းလိုလား၊ အစီးအပွားကိုလည်း
လိုလားသော၊ အကျိုးစီးပွားကိုလိုလားသောသူ။
အကတွာ မစ္စဿ ဝစနံ၊ အတ္တကာမဟိတေသိ-
နော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၉။ (စရိယာ၊ ၄။ ၁၉၅-နှင့်လည်း
ယှဉ်ကြည့်။)

အတ္တကာမာနုကမ္မာ (ထိ) [အတ္တကာမ + အနုကမ္မာ]
အကျိုးကိုလိုလားခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်း။
ယော မိတ္တော မိတ္တကာမေန၊ အတ္တကာမာနု-
ကမ္မတော။ အံ၊ ၂။ ၄၂၂။

အတ္တကာမိ (တိ) [အတ္တ + ကမု + ကိ။ ထိန္တ အတ္တ-
ကာမိနိ] အကျိုးကိုလိုလားသောသူ။ ဥတြဉ္စ
ဒုက္ခိတံ ဒိသ္မာ၊ ဒေဝတာ အတ္တကာမိနိ။ သုတ္တနိ။
၄၂၉။ စူဠနိ။ ၂။ ပုဗ္ဗသလောဟိတာ မယံ၊ ဒေဝ-
တာ အတ္တကာမိနိ။ စရိယာ။ ၄၁၂။ အတ္တကာမိ-
နိတိ ဟိတေသိနိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁။

အတ္တကာရဏ (န) [အတ္တ + ကာရဏ] အကျိုးဟူ
သော-အကျိုးကိုမြှောက်ကိုးသော-အကြောင်း။
ဘယဿ ကိစ္စံ ကရေတိ၊ သေဝတိ အတ္တကာ-
ရဏာ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅၁။ သေဝတိ အတ္တကာရဏာတိ
မိတ္တသန္တဝသေန န သေဝတိ အတ္တနော အတ္တ-
မေဝ ပစ္စာသိသန္တော သေဝတိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၂။
န ဟေဝ ကာမာနကာမာ၊ နာနတ္တာ နာတ္ထ-
ကာရဏာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၂။ န အတ္တေနပိ ကာရ-
ဏဘူတေန ဓမ္မာ စဝိတုမရဟသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၄၄၂။

အတ္တကာရိ (တိ) [အတ္တ + ကရ + ကိ] ပျက်စီးခြင်း
ကို ပြုလေ့ရှိသောသူ။ လောကံ အဓမ္မေန
ကိမတ္ထမကာရိ (ကိမတ္ထကာရိ)။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၆
(သျှာ၊ မူကွဲ)။ အဓမ္မေန ကိမတ္ထမကာရိတိ (ကိ-
မတ္ထကာရိတိ) ဣမိနာ မာယာဒိနာ အဓမ္မေန
ကိကာရဏာ လောကံ အနတ္တကိရိယာယံ
သံယောဇေသိတိ (အနတ္တကာရိ နိရတ္တကသံ-
ယောဇေသိတိ) အတ္တော။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၅၉ (သျှာ၊
မူကွဲ)။

အတ္တကာရေတု (တိ) [အတ္တ + ကရ + ဧ + တု]
အကျိုးကိုပြုစေတတ်သော၊ သူ။ တာရေတာ
အတ္တကာရေတာ၊ ကာရေတာ သမ္ပဒါရိတာ။
အပ၊ ၂။ ၁၀၉။

အတ္တကာလ (ပု) [အတ္တ + ကာလ] အကြောင်း
ကိစ္စဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ။ ရုစိပညော အတ္တကာ-
လေ မတိမာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၂။ အတ္တကာလေတိ
ကဿစိဒေဝ အတ္တဿ ကာရဏဿ ဥပ္ပန္နကာ-
လေ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၇၈။

အတ္တကိစ္စ (န) [အတ္တ + ကိစ္စ] ပြုဖွယ်-အမှု-ကိစ္စ။
အတ္တေနာတိ အတ္တကိစ္စေန။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၃။
အတ္တ (၉) (က) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္တကုသလ (တိ) [အတ္တ + ကုသလ] (၁) အနက်
အဓိပ္ပါယ်၌ - ကျွမ်းကျင် - လိမ္မာ - သော၊
အဋ္ဌကထာ၌ - ကျွမ်းကျင် - လိမ္မာ - သော၊
သူ။ န အတ္တကုသလော ဟောတိ၊ န ဓမ္မ-
ကုသလော ဟောတိ၊ န နိရုတ္တိကုသလော

ဟောတိ၊ န ဗျဉ္ဇနကုသလော ဟောတိ၊ န ပုဗ္ဗာပရကုသလော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၄။ န အတ္ထကုသလောတိ န အဋ္ဌကထာကုသလော၊ အတ္ထုဒ္ဓါရေ ဆေကော န ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္ထကုသလော ဓမ္မကုသလော။ အံ၊ ၂။ ၁၇၇။ အတ္ထကုသလောတိ အဋ္ဌကထာယ ဆေကော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ အယဉ္ဇ ဝုစ္စတိ အတ္ထကုသလော ဓမ္မကုသလော။ နေတ္တိ။ ၂၉။ အတ္ထကုသလောတိ ပါဠိအတ္ထေ ကုသလော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၀၀။ (၂) အကျင့်၌လိမ္မာသော၊ မိမိ အကျိုးစီးပွား၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ ကရဏိယမတ္ထ- ကုသလေန။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။ အတ္ထောတိ ပဋိပဒါ၊ ယံ ဝါ ကိဉ္စ အတ္တနော ဟိတံ၊ တံ သဗ္ဗံ အရဏိယတော အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ၊ အရဏိယတော နာမ ဥပဂန္တဗ္ဗတော။ အတ္ထေ ကုသလေန အတ္ထကုသလေန၊ အတ္ထ- ဆေကေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၇၈။

အတ္ထကွယ် (တိ) [အတ္ထ + အာ + ခါ + ဣ] အကျိုး စီးပွားကိုပြောကြားတတ်သော၊ သူ။ စတုဟိ ခေါ် ဂဟပတိပုတ္တ ဌာနေဟိ အတ္ထကွယ် မိတ္တော သုဟဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၃။

အတ္ထဂတ (တိ) [အတ္ထ + ဂတ] ချုပ်ပျောက်ခြင်း သို့ရောက်သော။ အတ္ထဂတာ န သန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၈။ အတ္ထဂတာတိ အတ္ထဂတာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၃၆။

အတ္ထဂမ္ဘိရ (တိ) [အတ္ထ + ဂမ္ဘိရ] အနက်-အကျိုး -အားဖြင့် နက်နဲသော။ ယသ္မာ အတ္ထဂမ္ဘိရော ပဋိဝေဓဂမ္ဘိရော စ၊ တသ္မာ သာဓုကံ မနသိ ကဏေဟိ.....။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၅၉။ တသ္မာ ဣဒံ ဘဝစက္ကံ အတ္ထဂမ္ဘိရန္တိ အယံ တာဝေတ္ထ အတ္ထ- ဂမ္ဘိရတာ။ ဟေတုဖလဉ္စိ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၉။

အတ္ထဂမ္ဘိရတာ (ထိ) [အတ္ထဂမ္ဘိရ + တာ] အနက်- အကျိုး-အားဖြင့် နက်နဲသည်၏အဖြစ်။ အတ္ထ-

ဂမ္ဘိရတာပဋိဝေဓဂမ္ဘိရတာဟိ သာတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။ အတ္ထဂမ္ဘိရတာတိ အာဒိသု အတ္ထော နာမ တန္တိအတ္ထော။အထ ဝါ အတ္ထော နာမ ဟေတု- ဖလံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ ဇရာ- မရဏဿ ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌော ဂမ္ဘိရော။ ပ။ သင်္ခါရာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယသမ္ဘူတ- သမုဒါဂတဋ္ဌော ဂမ္ဘိရေတိ အယံ အတ္ထဂမ္ဘိ- ရတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

အတ္ထဂဝေသက (တိ) [အတ္ထ + ဂဝေသက] အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုရှာဖွေသော၊ သူ။ န ခေါ ဥပါသက အယံ ဒါရကော ဣဒါနေဝ အတ္ထဂဝေသကော၊ ပုဗ္ဗေပိ အတ္ထဂဝေသကောဝ ဟုတော ဣမံ ပဉ္စ ပဏ္ဍိတေ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။

အတ္ထဂဝေသိ (တိ) [အတ္ထ + ဂဝေသ + ဣ] အကျိုး စီးပွားကို - ရှာမှီးတတ် - ရှာမှီးလေ့ရှိ - သော၊ သူ။ ဝိမသက (သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈) ကြည့်။

အတ္ထဂ္ဂဟဏ (န) [အတ္ထ + ဂဟဏ] အနက် - အကျိုး - ကို ယူခြင်း။ အနတ္တပရိဟာရေန ဟိ အတ္ထဂ္ဂဟဏံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။

အတ္ထဂံ (န) [အတ္ထ + အဂံ] ကွယ်ပျောက်ခြင်း၏ - အကြောင်း - နိမိတ်။ အတ္ထဂံသုစက-ကြည့်။

အတ္ထဂံတ (တိ) [အတ္ထ + ဂတ] (က) ကွယ် ပျောက်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဝင်သော။ အတ္ထဂံ- တေ သူရိယေ.....။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈။ သမ္မတောပိ စေ ဘိက္ခု အတ္ထဂံတေ သူရိယေ ဘိက္ခုနိယော ဩဝ- ဒေယျ၊ ပါစိတ္တိယံ..... အတ္ထဂံတေ သူရိယေတိ ဩဂ္ဂတေ သူရိယေ.....။ အတ္ထဂံတေ အတ္ထဂံတ- သညိ ဩဝေတိ။ ၎င်း။ ၇၈။ (ခ) ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော။ ယေ ဓမ္မာ အတိတာ နိရုဒ္ဓါ၊ ဝိဂတာ ဝိပရိဏတာ အတ္ထဂံတာ အဗ္ဗတ္တဂံတာ။ အဘိ၊ ၉။ ၂။ ၃၃။ နိရောဓသင်္ခါတံ အတ္ထံ ဂတာတိ အတ္ထဂံတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၄။ (ဂ) ချုပ် ပျောက်ခြင်း - မရှိခြင်း - သို့ ရောက်သော။ အတ္ထဂံတံ အတ္ထဂံမေတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၉၄။ အတ္ထဂံ- တန္တိ အဘာဝံ ဂတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။

(သ) ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သော။ အယဉ္ဇ
ဝိတက္ကော အယဉ္ဇ ဝိစာရော သန္တာ ဟောန္တိ
သမိတာ ဝပသန္တာ အတ္တကံတာ အတ္တတ္တကံတာ။
အဘိဝိ။ ၂၀၂။ ဝိဠာသ။ ၁၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၁၂။
အတ္တကံတာတိ အတ္တံ ဝိနာသံ ဂတာ။ သာရတ္ထ။ ၁။
၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၈၃။ (င) ရာဂစသည်တို့၏
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသော။ အတ္တကံ-
တော သော န ပမာဏမေတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၅။
....ရာဂါဒိနံ ပမာဏကရဓမ္မာနံ အစွန္တမေဝ အတ္တံ
ဂတတ္တာ အတ္တကံတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၇။ (စ)
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ပြီးသော။ အနု-
ပါဒိသေသ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော။ အထ ဝါ
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သမိတံ အတ္တံ ဂတော
သော အရဟတာ.....။ ၄၄၆။ ၄၄၇။ အတ္တကံတဿ
န ပမာဏမတ္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၁။ အတ္တကံတဿာတိ
အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗုတဿ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၂။ ၃၁၀။

အတ္တကံတသညိ (တိ) [အတ္တကံ + တသညာ + ဤ]
နေဝင်၏ဟု အမှတ်ရှိသော။ အတ္တကံတေ
အနတ္တကံတသညိ ဩဝေတိ။ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိ-
ယဿ။ အနတ္တကံတေ အတ္တကံတသညိ။ အာပတ္တိ
ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ။ ၂။ ၇၈။

အတ္တကံတသိက္ခာပဒ (န) [အတ္တကံ + သိက္ခာပဒ] နေ
ဝင်သည်တိုင်အောင် ဘိက္ခုနီမတို့ကို ဩဝါဒပေး
သောကြောင့် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊
အတ္တကံတသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ။ ၅-ကဏ္ဍ၊
၃-ဝဂ်၊ ၂-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ။ ၂။ ၇၇-ဂ။

အတ္တကံတသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အတ္တကံတသိက္ခာ-
ပဒ + ဝဏ္ဏနာ] အတ္တကံတသိက္ခာပုဒ်၏- အဖွင့်-
သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ။ ဝိဠာ။ ၃။ ၆၇-ဂ။

အတ္တကံမ (ပု) [အတ္တ + ကမ + အ] ချုပ်
ငြိမ်းခြင်း သို့ ရောက်ခြင်း။ (က) ပယ် ခြင်း၊
မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒေါမနဿာနံ
အတ္တကံမာ။ ဝိ။ ၁။ ၅။ မ။ ၁။ ၂၆။ သောမနဿဒေါ-
မနဿာနံ အတ္တကံမာတိ စေတသိကသုဿ စ
စေတသိကဒုက္ခဿ စာတိ ဣမေသမ္ပိ ဒွိန္ဒံ ပုဗ္ဗေဝ

အတ္တကံမာ၊ ပဟာနာ ဣစ္ဆေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ဝိဠာ။ ၁။ ၁၂။ ပဋိသသညာနံ အတ္တကံမာ။ ပဋိသံ။
၂၃၅။ အတ္တကံမာ ပဟာနာ အသမုပ္ပါဒါ အပ္ပ-
ဝတ္တံ ကတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၄၂။
၁၅၄။ (ခ) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ မရှိခြင်းသို့ရောက်
ခြင်း၊ အသစ်မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ဝေဒနာနံ သမု-
ဒယဉ္ဇ အတ္တကံမဉ္ဇ အဿာဒဉ္ဇ။ ဒိ။ ၁။ ၁၆။
ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္တကံမာယ။ ဒိ။ ၂။ ၂၃၁။
ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္တကံမာယာတိ ကာယိက-
ဒုက္ခဿ စေတသိကဒေါမနဿဿ စာတိ ဣမေသံ
ဒွိန္ဒံ အတ္တကံမာယ နိရောဓာယာတိ အတ္တော။ ဒိ။
၄၂။ ၃၃၉။ ဣတိ ရူပဿ အတ္တကံမော။ သံ။ ၁။
၂၆၆။ ပဋိသံ။ ၂၀၁။ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္တကံ-
မာယ၊ ဉာယဿ အဓိဂမာယ။ အံ။ ၁။ ၂၂၂။ အတ္တ-
ကံမာယာတိ အတ္တံ ဂမနတ္ထာယ။ အံ။ ၄၂။ ၂၀၃။
ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဣန္ဒြိယာနံ သမုဒယဉ္ဇ အတ္တကံမဉ္ဇ
အဿာဒဉ္ဇ။ ပဋိသံ။ ၂၀၀။ အတ္တကံမန္တိ ဥပ္ပန္နာနံ
အဘာဝဂမနံ၊ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပါဒံ ဝိ။ ပဋိသံ။
၄၂။ ၁၃၃။ (ဂ) ပျက်စီးခြင်း။ အယံ ခေါ
ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခဿ အတ္တကံမော။ သံ။ ၁။ ၃၀၁။
အတ္တကံမောတိ ဘေဒေါ။ သံ။ ၄၂။ ၆၉။ ကာမာနံ
သမုဒယဉ္ဇ အတ္တကံမဉ္ဇ အဿာဒဉ္ဇ။ အံ။ ၁။ ၃၁၆။
အတ္တကံမန္တိ ဘေဒံ။ အံ။ ၄၂။ ၂၇၇။

အတ္တကံမိတ (တိ) [အတ္တ + ကမ + တ] ကွယ်ပျောက်
ခြင်းသို့ရောက်သော၊ ဝင်သွားသော။ အတ္တကံ-
မိတေ ပန သူရိယေ ရောဟိဏိနက္ခတ္တေန ပထ-
ဝိယံ ပတိဋ္ဌာသိ။ ဝိဠာ။ ၁။ ၇၃။ အတ္တကံမိတေတိ
အတ္တကံတေ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၁၆။

အတ္တကံသုစက (တိ) [အတ္တကံ + သုစက] ကွယ်
ပျောက်ခြင်း၏-အကြောင်း-နိမိတ်-ကိုပြတတ်
သော။ ဥပ္ပါဒေ ဒါရုဏေ ဒိသု၊ သာသနတ္တကံ-
သုစကေ။ အပ။ ၂။ ၁၂၃။ ထေရါဠာ။ ၁။ ၅၃။

အတ္တစရ (တိ) [အတ္တ + စရ + အ] အကျိုးစီးပွားကို
ရွက်ဆောင်တတ်သော၊ သူ။ မဟာနေဿတ္ထ-

စရေပေဏ္ဍိတော။ဝိ၊၂။၅၁၀။ နရုတ္တမံအတ္ထစရံ
နထနံ။သံ၊၁။၂၂။

အတ္ထစရက (တိ) (၁) [အတ္ထ + စရက] (က-သ-
ကတ္ထ) အကျိုးစီးပွားကို ရွက်ဆောင်တတ်သော၊
သူ။ တမတ္တံ ကေယျ အတ္ထစရကဿ အမစ္စဿ
ကထေတွာ။ဇာ၊၄။၂။၃၀၆။ (၂) (က-ဟိန္ဒနတ္ထ)
အကျိုးဆောင်ကလေး၊ အကျိုးမဲ့ကိုဆောင်တတ်
သော၊ သူ။ ဝေရူပေန ကိရ ဘော ပုရိသော
အတ္ထစရကေန ကာယဿ ဘေဒါ ပရိ မရဏာ
အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇေယျ။
ဒီ၊၁။၁၀၀။ ယာဒိသော တံ၊ ဒေသေ အတ္ထ-
စရကေ ဟိတကာရကေ သတိ ပုရိသော နိရယ-
ယေဝ ဂစ္ဆေယျ။ ဒီ၊၄။၁။၂၄၇။ အတ္ထစရက-
နာတိ ဣမိနာ ဗျတိရေကမ္မဓေန အနတ္ထစရ-
ကတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ။ဒီ၊၄။၁။၃၁၀။

အတ္ထစရိယကထာ (ထိ) [အတ္ထစရိယာ + ကထာ]
အကျိုးစီးပွား အလို့ငှါ-ပြုကျင့်-ပြောဆို-ခြင်း၊
အကျိုးစီးပွားတိုးပွားကြောင်းကို ပြောဆိုခြင်း။
ဣဒံ တေကာတဗ္ဗံ၊ ဣဒံ န ကာတဗ္ဗံ...ဝေရူပေါ
န သေဝိတဗ္ဗောတိ ဝေ အတ္ထစရိယကထာဝ
ကထေတဗ္ဗာ။ အံ၊၄။၂။၂၉၀။ အတ္ထစရိယာ-
လည်းကြည့်။

အတ္ထစရိယတာ (ထိ)[အတ္ထစရိယာ + တာ]အကျိုး
စီးပွားကို-ပြုကျင့်သည်၏အဖြစ် - ပြုကျင့်ခြင်း၊
အကျိုးစီးပွားအလို့ငှါညွှန်ပြပြောဆိုခြင်း။ ဒါနမ္ပိ
စတ္ထစရိယတဉ္စ၊ ပိယဝါဒီတဉ္စ သမာနတ္ထတဉ္စ။ဒီ၊
၃။၁၂။

အတ္ထစရိယာ (ထိ) [အတ္ထ + စရိယာ] (က)အကျိုး
စီးပွားကို-ပြုကျင့်-ပြောဆိုခြင်း။စတူဟိသင်္ဂဟ-
ဝတ္ထုဟိ ဇနံ သင်္ဂါဟကော အဟောသိ၊ဒါနေန
ပေယျဝဇ္ဇေန အတ္ထစရိယာယ သမာနတ္ထတာယ။
ဒီ၊၃။၁၂။ အတ္ထစရိယာယာတိ အတ္ထသံဝဇန-
ကထာယ။ ဒီ၊၄။၂။၁၁၀။ အတ္ထသံဝဇနကထာ-
ယာတိ ဟိတာဝဟကထာယ။ ကထာဂ္ဂဟဏံ
စေတ္ထ နိဒဿနမတ္ထံ၊ ပရေသံ ဟိတာဝဟော
ကာယပ္ပယောဂေါပိ အတ္ထစရိယာ၊ အဋ္ဌကထာယံ

ပန ဝစီပယောဂဝသေနေဝ အတ္ထစရိယာ
ဝုတ္တာ။ ဒီ၊၄။၂။၁၁၀။ ဒါနဉ္စ ပေယျဝဇ္ဇဉ္စ၊အတ္ထ-
စရိယာ စ ယာ ဣဓေ။အံ၊၁။၂၄၁။အတ္ထစရိယာတိ
အတ္ထဝဇနကထာ။အံ၊၄။၂။၂၉၀။ (၁)ကြီးပွားမှု
ကိုပြုကျင့်ခြင်း။ န ဝေ အနတ္ထကုသလေန၊အတ္ထ-
စရိယာ သုခါဝဟာ။ဇာ၊၁။၁။၁၁။ အတ္ထစရိယာတိ
ဝုစိုက်ရိယာ။ ဇာ၊၄။၁။၂၆၈။ အတ္ထစရိယာတိ
တတ္ထ တတ္ထ ကတ္ထဗ္ဗဿ ကရဏဝသေန ကတ္ထဗ္ဗာ-
ကတ္ထဗ္ဗာနုသာသနဝသေန စ ဝုဒ္ဓိကိရိယာ။ပရိ၊သံ၊
၄။၁။၂၇၁။

အတ္ထစာရိကာ (ထိ) [အတ္ထ + စာရိကာ] အမှု
ကိစ္စ - အကျိုးစီးပွား - ကို ရွက်ဆောင်သော
မိန်းမ။ အတ္တနော အတ္ထစာရိကာယ ကေဿာ
ဟတ္ထေ နဂရဂုတ္တိကဿ သဟဿံ ပေသေသိ။
ဇာ၊၄။၂။၅၅။ အတ္တနော အတ္ထစာရိကံ ဓာတိ။
ဇာ၊၄။၄။၃၇။

အတ္ထစိန္တက (တိ) [အတ္ထ + စိန္တက]အနက်အဓိပ္ပါယ်
ကို ကြံဆတတ်သော၊သူ။ တသ္မာ ဟိ ဓိရာ
နိပကာ၊ နိပုဏာ အတ္ထစိန္တကာ။ အဘိ၊ဝိ။
၄၄၁။ သုတာ စ ပဏ္ဍိတာ တျံမှာ၊ နိပုဏာ
အတ္ထစိန္တကာ။ ဇာ၊၂။၉၅။

အတ္ထစိန္တာဝသာနဂ (တိ) [အတ္ထ + စိန္တာ + ဝသ +
အနု + ဂမ္မ + က္ခိ]အစီးအပွားကို ကြံစည်ခြင်း၏
အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သော၊သူ။ အဗျာသေကာ
အမုဓရာ၊ အတ္ထစိန္တာဝသာနဂါ။ ထေရ၊ ၃၃၈။
အတ္ထစိန္တာဝသာနဂါတိ ဟိတစိန္တာဝသာနဂါ
ဟိတစိန္တာဝသိကာ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတ-
စိန္တမေဝ အနုပရိဝတ္တနကာ။ ထေရ၊၄။၂။၃၅၂။

အတ္ထစရယ (ပု) [အတ္ထ + အရယ] ပစ္စည်းဥစ္စာ၏
ပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ပျက်စီးခြင်း။ အတ္ထစရယေ
မာ အဟု သမ္ပမုဇ္ဇော။ ဇာ၊၁။၁၂၁။ အတ္ထစ-
ရယတိယော တံ အနိစ္စတာဒိဝသေန ဣဿရိယေ
ဝိဂတေ အတ္တနော အတ္ထဿ အစရယေ။ဇာ၊၄။၂။
၁၄၇-ဂ။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ+ဆာယာ] အနက် သဘော၏ အရိပ်အရောင်၊ မှန်ကန်သော ပရမတ်သဘောတရား၏ အတုအယောင်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိယာကာရ (ပု) [အတ္ထုပ္ပတ္တိယာ+အာကာရ] မှန်ကန်သော ပရမတ်သဘောတရား၏ အရိပ်အရောင်ဟူသော အခြင်းအရာ။ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇာမာနာပိ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာကာရေန စိတ္တုပ္ပါဒါနမာရမ္မဏဘူတာ။ အဘိသင်္ဂဟ။ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာကာရေနာတိ ပရမတ္ထဓမ္မဿ ဆာယာကာရေန ပဋိဘာဂါကာရေန။ ဝိဘာဝနီ။

အတ္ထဆေက (တိ) [အတ္ထ+ဆေက] အကျင့်၌ လိမ်မာသော၊ မိမိအကျိုးစီးပွား၌ လိမ်မာသောသူ။ အတ္ထကုသလ (၂) အနက်ကြည့်။

အတ္ထဘောတ (တိ) [အတ္ထ+ဘောတ] (၁) ဖြစ်ပေါ်သော ပြုဖွယ်ကိစ္စ။ ပစ္စုပ္ပန္န သိဒ္ဓန္တိ အတ္ထဘောတ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၅။ (ဇာ၊ ၄။ ၁၆၇-ကြည့်။) (၂) ဖြစ်ပေါ်သောပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော၊ ပြုဖွယ်ကိစ္စဖြစ်ပေါ်သော၊ သူ။ သဟာယော အတ္ထဘောတဿ။ သံ၊ ၁။ ၃၄။ သဟာယော အတ္ထဘောတဿာတိ ဥပ္ပန္နကိစ္စဿ...။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။ သဗ္ဗေ သတ္တာ အတ္ထဘောတာ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၇။ အတ္ထဘောတာတိ ကိစ္စဘောတာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ (၃) အကြောင်း။ ကေန ဝါ အတ္ထဘောတေန၊ အတ္တာနံ ပရိမောစယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၀။ အတ္ထဘောတေနာတိ အတ္ထေန အတ္တာနံ ပရိမောစယံတိ အဓိပ္ပာယ်တူတော ကေန ကာရဏေန ပစ္စယေန ကေန အတ္ထေန တံ အတ္တာနံ ပရိမောစေသိတိ ပုစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ (၄) အကျိုး - အထူး - အပြား။ (၅) အကျိုး။ (ဘောတသဒ္ဓါတဗ္ဗော)။ ယသ္မာ တေသု ပိဋကေသု ယံ ယံ ဓမ္မဇာတံ ဝါ အတ္ထဘောတံ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ အတ္ထဘောတန္တိ ကာရိယပ္ပဘေဒေါ ကာရိယမေဝ ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၀။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။

အတ္ထဘောပက (တိ) [အတ္ထ + ဇပ + ဇော + ဇာယ] ထိ၌ အတ္ထဘောပက။ အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သော။ အတ္ထဘောပက ပညာ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၂၅။ ၃၃၆။ ပဋိသန္တိဒါဝိဘဂေ ဝုတ္တေသု ပညသု အတ္ထေသု အတ္တေနာ အတ္တေနာ ဘူမိပရိယာပန္နံ ဝိပါကသင်္ခါတံ အတ္ထံ ဇာပေတိ ဇနေတိ ပဝတ္တေတိတိ အတ္ထဘောပက။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၁-၂။ အတ္ထောတိ ဖလံ၊ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတုသဒ္ဓါနံ၊ တံ ဇနေတိတိ အတ္ထဘောပက၊ ကာရဏဂတာ ပညာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၇။

အတ္ထဘောလ (တိ) [အတ္ထ + ဇာလ] အတ္ထသင်္ခါတံ ဇာလမေတ္တာတိ အတ္ထဘောလံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၄၇၁။ ပစ္စုပ္ပန်တမလွန်အကျိုးဟု ဆိုအပ်သော ပိုက်ကွန်ရှိသော၊ ပစ္စုပ္ပန်တမလွန်အကျိုးတရား ၂-ပါးကိုဝေဖန်ရာဖြစ်သော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဟု ဆိုအပ်သောပိုက်ကွန်ရှိသော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်)။ တဿာတိဟ တံ အာနန္တံ ဣမံ ဓမ္မပရိယာယံ အတ္ထဘောလန္တိပိ နံ ဓာရေဟိ၊ ဓမ္မ...ဗြဟ္မ...ဒိဋ္ဌိဇာလန္တိပိ နံ ဓာရေဟိ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၃။ အာနန္တံ ယသ္မာ ဣမသ္မိံ ဓမ္မပရိယာယေ ဣဓတ္ထောပိ ပရတ္ထောပိ ဝိဘတ္တော၊ တဿာတိဟ တံ ဣမံ ဓမ္မပရိယာယံ အတ္ထဘောလန္တိပိ နံ ဓာရေဟိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ အတ္ထဘောလံ၊ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သီလာဒိ-အနဝဇ္ဇဓမ္မနိဒ္ဒေသတော စ ဓမ္မဘောလံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၁။

အတ္ထဘောတက (တိ) [အတ္ထ+ဘောတက] အနက် ကို ထွန်းပြတတ်သော။ ဣမာနိ ဉာဏာနိ ဣဒမတ္ထဘောတကနိ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၀၉။ ဣဒမတ္ထဘောတကနိတိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဘောတကနိ ပကာသကနိ၊ ဣမံ နာမ အတ္ထံ ဇောတေန္တိ ပကာသေန္တိ ပရိစ္ဆိန္တိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၅။ အဟေတုကဝါဒသင်္ခါတော တဝဘာသိတတ္ထော စ အတ္ထဘောတကော ဓမ္မော စ ကလျာဏော န စ ပါပကော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၀။

အတ္ထဇောတန (န) [အတ္ထ + ဇောတန] အကျိုးတရားတို့ကို ထွန်းပြခြင်း။ အတ္ထဇောတနပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။ ဇောတနတိ အတ္တာဒိနံ ဒိပနေ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၆။ ၁၃၄၄။

အတ္ထဇ္ဈောဂါဟဏ (န) [အတ္ထ + အဇ္ဈောဂါဟဏ] အနက် အဓိပ္ပါယ်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ ဣမဿ သုတ္တဿ အတ္ထဇ္ဈောဂါဟဏံ ဒသေတုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၂။

အတ္ထည (ပု) [အတ္ထ + ဉာ + ရှု] (၁) အနက်ကို သိသောသူ။ ဣဓာဝသော ဘိက္ခု ဓမ္မညူ စ ဟောတိ အတ္ထည စ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈။ အံ၊ ၂။ ၄၈၃။ တဿ တဿေဝ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနာတိတိ အတ္ထည။ ဒီ၊ ၄။ ၂၂၁။ (၂) အကျိုးကို သိသော၊ (က) တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုးကိုသိသော၊ သူ။ ရာဇာ စက္ကဝတ္တိ အတ္ထည စ ဟောတိ ဓမ္မညူ စ...။ အံ၊ ၂။ ၁၃၀။ အတ္ထညတိ ရဇတ္ထံ ဇာနာတိ။ အံ၊ ၄။ ၁၃၇။ (ခ) အကျိုးငါးပါးကို သိသော၊ သူ။ (ဘုရား)။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အတ္ထည ဓမ္မညူ မတ္တညူ ကာလညူ ပရိသညူ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၁။ အတ္ထညတိ ပဉ္စ အတ္ထေ ဇာနာတိ။ အံ၊ ၄။ ၁၃၇။ (၃) အကြောင်းကိုသိသော၊ သူ။ အတ္ထညတိ ဟောတုံ ဇာနာတိ။ အံ၊ ၄။ ၁၃၇။ (သိ၊ မူကွဲ)။

အတ္ထဋ္ဌ (ပု) [အတ္ထိ + အတ္ထ၊ ထွက်ကို ဋ္ဌ-ပြု] ရှိသော သဘော။ အတ္ထဋ္ဌော နတ္ထဋ္ဌော အတ္ထိဘာဝေါ နတ္ထိဘာဝေါ။ အဘိ၊ က။ ၁၂၄-၅။ အတ္ထဋ္ဌော နတ္ထဋ္ဌောတိ အတ္ထိသဘာဝေါ နတ္ထိသဘာဝေါ နာမ ဟောတိတိ ပုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁၅၉။

အတ္ထတ (တိ) [အာ + ထရ + တ] ခင်းအပ်သော။ အတ္ထတေ ကထိနေ သတ္တမာသေ ဥပ္ပန္နံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၄။ ဥပရိ အတ္ထတေန အဇိနစမ္ပေန ဥပသေဝိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃၅။

အတ္ထတကထိန (တိ) [အတ္ထတ + ကထိန] ခင်းအပ်ပြီး သောကထိနရှိသော၊ သူ။ အတ္ထတကထိနာနံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဣမာနိ ပဉ္စ ကပ္ပိယန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၂။

ဘိက္ခု အတ္ထတကထိနော စီဝရံ အာဒါယ ပက္ကမတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၃-၇။

အတ္ထတ္ထ (ပု) [အတ္ထ + အတ္ထ] (၁) အကျိုးအကျိုး၊ အလုံးစုံသောအကျိုး။ (၂) အကျိုးဟူသော အကျိုး၊ ဟုတ်မှန်သောအကျိုး။ ဉာဏ် နာမ ပညာ၊ သာ အတ္ထတ္ထံ ကာရဏကာရဏံ စတုသစ္စ-ဓမ္မံ ဝိဒိတံ ပါကဋ် ကရေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ အတ္ထတ္ထန္တိ ဖလဖလံ။ အာမေဋိတဝစနဉ္စိ သဗ္ဗေသံ အတ္တာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ပါကဋကရဏဘာဝပ္ပကာသ-နတ္ထံ။ အတ္ထော ဝေ ဝါ အတ္ထော အတ္ထတ္ထောတိ အတ္ထဿ အဝိပရိတတာဒဿနတ္ထံ အတ္ထေနဝတ္ထံ ဝိသေသယတိ။ န ဟိ ဉာဏ် အနတ္ထံ အတ္ထောတိ ဂဏှာတိတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၃။ အတ္ထတ္ထမေဝါနုဝိ-စိန္တယန္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၉။ အတ္ထတ္ထမေဝါတိ အတ္ထ-ဘူတမေဝ အတ္ထံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၂။ (၃) အကျိုး အကြောင်း။ အတ္ထ (ဂ) အနက်ကြည့်။

အတ္ထတ္ထိက (တိ) [အတ္ထ + အတ္ထိက] (၁) အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသော၊ မဂ်၊ ဖိုလ်အကျိုးကို အလိုရှိသော၊ သူ။ အတ္ထတ္ထိကော တုံ 'မဂ္ဂဖလပဋိလာ-ဘာယ ဟေတုသမ္ပန္နော'တိ ဝိဒိတမေတံ မယာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၅၉။ (၂) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ သုဘာသိတတ္တာ ဝေ စ အန-ဝဇာ စ အနနဝဇာ စ ဝိညနံ အတ္ထတ္ထိကာနံ အတ္ထပဋိသရဏာနံ၊ နော ဗျဉ္ဇနပဋိသရဏာနန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။

အတ္ထတ္ထိကဘာဝ (ပု) [အတ္ထတ္ထိက + ဘာဝ] အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်။ အတ္ထေန အတ္ထိကော တဿ အတ္ထတ္ထိကဘာဝဿ အနုရူပံ ကိလေသဂ္ဂိုဓပသမေန သန္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၃၁။

အတ္ထတ္ထိတာ (တိ) [အတ္ထ + အတ္ထိတာ] အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္ထတ္ထိတံ သဒ္ဓဟတော မမေဒံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ (မူရင်း ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉-၉၅ ကား အတ္ထတ္ထာယ-ဟု ရှိသည်။)

အတ္ထတ္ထိယ (တိ) [အတ္ထ + အတ္ထိက] (မိမိအကျိုးစီးပွားဟူသော) အကျိုးစီးပွားဖြင့် (ကို) အလိုရှိ

သော၊ သူ။ အတ္ထတ္ထိယံ တံ န ကဒါ ဘဝိယတိ။
ထေရ၊ ၃၇၄။ အတ္ထတ္ထိယန္တိ သဒတ္ထသင်္ခါတေန
အတ္ထေန အတ္ထိကံ။ ထေရ၊ ၄၂။ ၄၆၇။

အတ္ထဒေသ (တိ) [အတ္ထ + ဒိသ + အ။ (ဒိသ-ကို ဒသ-
ပြု)] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို-မြင်-သိ-သော၊
သူ။ ယေ ပဏ္ဍိတာ အတ္ထဒေသ ဘဝန္တိ။ ဇာ၊ ၁။
၂၀၄။ အတ္ထဒေသတိ အတ္ထဒေသနသမတ္တာ။
ဇာ၊ ၄၂။ ၁၅၆။ (၂) အကျိုးစီးပွားကို-မြင်-
သိ-သော၊ သူ။ သေဝေထ န အတ္ထဒေသော
မုတိမာ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၆။ အတ္ထဒေသောတိ
ဟိတာနုပဿိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၀၄။

အတ္ထဒေသန (န) [အတ္ထ + ဒေသန] (၁) အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကိုသိမြင်ခြင်း။ (၂) အကျိုးစီးပွားကို
သိမြင်ခြင်း။ (၃) (တိ) အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ကို
ပြတတ်သော။ ဣမိယာ ပါဠိယာ အဋ္ဌကထာယ
စ အတ္ထဒေသနဿ တေဿ ယထာဝုတ္တဿ
အာစရိယဝါဒဿ ယထာဝုတ္တဝိရောဓော သိ-
ယာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။

အတ္ထဒေသနသမတ္တ (တိ) [အတ္ထဒေသန + သမတ္တ]
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိမြင်နိုင်သော၊ သူ။ အတ္ထ-
ဒေသ (၁) အနက်ကိုကြည့်။

အတ္ထဒေသိမန္တ (တိ) [အတ္ထဒေသိ + မန္တ။ နိတိ။
သုတ္တ။ ၈၃၇-ကြည့်] အကျိုးစီးပွားကို-မြင်-သိ-
သော ဉာဏ်ရှိသော၊ သူ။ တံ တတ္ထ ဂတိမာ
ဓိတိမာ၊ မတိမာ အတ္ထဒေသိမာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၇။
သဏှသုခမတ္တဒေသိနာ ဉာဏေန အတ္ထဒေသိမာ။
ဇာ၊ ၄၂။ ၁၈၉။ အတ္ထေ ဒေသနသီလံ အတ္ထဒေသိ-
ကံ တံ? ဉာဏံ၊ အတ္ထဒေသိ အဿ အတ္ထိတိ အတ္ထ-
ဒေသိမာ။ နိတိ။ ပဒ။ ၁၅၅။

အတ္ထဒေသိ (တိ) [အတ္ထ + ဒိသ + ကိ။ ထိဒ္ဓိ အတ္ထ-
ဒေသိနိ။] (၁) အကျိုးစီးပွား-ကို-မြင် - သိ -
သော၊ သူ။ သမ္ဘိရေဝ သမာသေထ၊ ပဏ္ဍိတေ-
ဟတ္ထဒေသိတိ။ ထေရ၊ ၂၂၀။ အတ္ထတ္တာဒိဘေဒံ
အတ္ထံ အဝိပရိတတော ပဿန္တိတိ အတ္ထဒေသိ-

နော။ ထေရ၊ ၄၁။ ၄၇။ တတော စ မဃဝါ
သက္ကော အတ္ထဒေသိ ပုရိန္ဒဒေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၇။
ပဏ္ဍိတာ အတ္ထဒေသိနိ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၂၂။ (၂) လာ
လတ္တံ သောပျက်စီးခြင်း (ဘေးအန္တရာယ်) ကို-
မြင် - သိ - သော၊ သူ။ ယော ဝေ ဟိတာနံ
ဝစနံ၊ န ကရေတိ အတ္ထဒေသိနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၆။
အတ္ထဒေသိနန္တိ အနာဂတအတ္ထံ ပဿန္တာနံ။ ဇာ၊
၄၂။ ၃၀၄။ (၃) အတ္ထဒေသိမထေရံ။ ယာစိတော
အဘိဂန္ဓာန၊ ထေရေန အတ္ထဒေသိနာ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁။
(၄) အကျိုး - ကြီးပွားခြင်း - စည်ပင် ပြန့်ပွား
ခြင်း - နိဗ္ဗာန်-ကို - မြင် - သိ - သော၊ ဘုရား။
အတ္ထဒေသိပြတ်စွာဘုရား။ တတ္ထေဝ မဏ္ဍကပ္ပမ္ပိ၊
အတ္ထဒေသိ မဟာယသော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၃။ အတ္ထ-
ဒေသိဿ မုနိနော၊ လောကဇေဋ္ဌဿ တာဒိနော။
အပ၊ ၁။ ၁၀။ အတ္ထဒေသိဿာတိ အတ္ထံ ပယော-
ဇနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရုဋ္ဌိံ နိဗ္ဗာနံ ဒက္ခတိ ပဿတိတိ
အတ္ထဒေသိ။ အထ ဝါ အတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿနသိလော
ဇာနနသိလောတိ အတ္ထဒေသိ။ အပ၊ ၄၂။ ၇၃။

အတ္ထဒိပန (န၊ ထိ) [အတ္ထ + ဒိပန] (က) အနက်-
အဓိပ္ပါယ် - ကို - ပြခြင်း - ပြရာ။ ဝေရူပါနိပိ
ဝတ္ထုနိ ဣမဿ ဝတ္ထုဿ အတ္ထဒိပနေ ဝတ္ထုဗ္ဗာနိ။
ဝိ၊ ၄၂။ ၇၂။ အတ္ထဒိပနေတိ ဧကေန ပုရိသေန
ပယောဂေန ဝါ မာရိတတာသင်္ခါတဿ အတ္ထ-
ဿ ဒိပနေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၀။ (ခ) အဓိပ္ပါယ်ကို -
ဥပမာ ဥပမေယျဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို - ထင်
စွာပြခြင်း။ တတြာယမတ္တဒိပနာ ယထာ ဟိ...။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ အတ္ထဒိပနာ ဥပမူပမေယျတ္ထ-
ဝိဘာဝနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၀။ (ဂ) ဥပမေယျ-
အနက်ကို ပြကြောင်းဥပမာ။ ဧတ္ထ ပနာယံ
အတ္ထဒိပနာ။ မ၊ ၄၂။ ၃၇။ အတ္ထဒိပနာတိ
ဥပမေယျတ္ထဒိပနိ ဥပမာ။ မ၊ ၄၂။ ၁၀၆။

အတ္ထဒိပနိ (ထိ) [အတ္ထ + ဒိပနိ] (ဥပမေယျ)
အနက်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သော။ အတ္ထဒိပန(ဂ)
အနက်ကြည့်။

အတ္ထဒ္ဓ (တိ) [န + ထဒ္ဓ] (၁) ကြမ်းထမ်း - ခက်
မာ - ခြင်း မရှိသော၊ မကြမ်းထမ်း - မခက်

မာ - သောသု။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဟောတိ အနုတိ-
မာနိ။ မာ၁။၁၃၆။ ယေ စ ခေါတေ ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခုနီ နိက္ခဟာ နိဗ္ဗာနံ ခိရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိ သုသ-
မာဟိတာ။ အံ၁။၃၃၅။ ဥဒါနံ။၂၇၀။ နိဝါတ-
ဝတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ဒီ၁။၁၅၆။ အပါ၁။၅၇။ အတ္ထု-
ပ္ပတ္တိတိ ထမ္မရဟိတော။ ဒီ၁။၃။ ၁၄၀။ အထုပ္ပတ္တိ
ကာယပါဂဗ္ဗယာဒိထုဘာဝဝိရဟိတော။ အပါ
၄။၁။၃၅၂။ (၂) ကြမ်းထမ်းသော ဝန်တိုခြင်း
မရှိသောသူ။ နိဝါတဝတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ဇာ၂။
၂၇၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိတိ ထမ္မမစ္ဆရိယဝိရဟိတာ။
ဇာ၄။၇။ ၁၈၉။ (အသိဋ္ဌာ၁။၄၀၇-လည်းကြည့်။)
အထုပ္ပတ္တိလည်းကြည့်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိမာနသ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+မာနသ] မကြမ်း
ထမ်း - မခက်ထန် - သော စိတ်ရှိသောသူ။
နိစာ နိဝိဋ္ဌာ သုတရား၊ မုဒ္ဒ အတ္ထုပ္ပတ္တိမာနသ။
ထေရ။၃၃၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိမာနသတိအကထိနစိတ္တာ၊
တေန သုဗ္ဗစဘာဝမာဟ။ ထေရ။ ၄။၂။ ၃၅၁-၂။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ (န) [အတ္ထု+ပ္ပတ္တိ] အနက် ၂-ခု၊
အနက် ၂-ခုအပေါင်း။ ဣပ ပန “မယာ သုတ”န္တိ
စ “မမ သုတ”န္တိ စ အတ္ထုပ္ပတ္တိယေ ယုဇ္ဇတိ။
ဒီ၁။၁။၂၉။ မာ၄။၁။၅။ သံ၄။၁။၅။ အံ၄။၁။၅။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌာဂေါ။ဥဒါနံ။၁။၁။ဣဘိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ပ) [အတ္ထု+ပ္ပတ္တိ] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်
နှင့် ပါဠိ။ ဇာ၂။၂၅၇။ (၂) အကျိုးစီးပွားနှင့်
ကုသိုလ်တရား။ ဒီ၁။၁၅၆။ (၃) အကျိုးနှင့်
အကြောင်း။ ဇာ၄။၅။၅၇-၉။

အတ္ထုပ္ပတ္တိဝိဒ္ဓ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+ဝိဒ္ဓ+ရ] အနက်
အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပါဠိကို သိသောသူ။ ယောနဇ္ဇ
ဝိနယေ ကမံ အတ္ထုပ္ပတ္တိဝိဒ္ဓုဣသေ။ ဇာ၂။၂၅၇။
အတ္ထုပ္ပတ္တိဝိဒ္ဓတိ ပါဠိအတ္ထုပ္ပတ္တိ ပါဠိဓမ္မဉ္စ
နန္တော။ ဇာ၄။၇။၁၀၉။

အတ္ထုပ္ပတ္တိနိရုတ္တိ (တိ) [အတ္ထု+ပ္ပတ္တိ+နိရုတ္တိ] အတ္ထု-
ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ
၃-ပါး။ အတ္ထုပ္ပတ္တိနိရုတ္တိသု၊ ပဋိဘာနေ စ မေ
မတိ။ အပါ၂။၁၃၃၊၂၂၁။

အတ္ထုပ္ပတ္တိပဋိသံဝေဒီ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+ပဋိသံဝေဒီ]
အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်ပါဠိကို သိသောသူ။ သတ္ထု
သမ္မုခါ အတ္ထု ကတော မနသိ ကတော သဗ္ဗံ စေတ-
သာ သမန္နာဟရိတော အတ္ထုပ္ပတ္တိပဋိသံဝေဒီ ဟုတော
ဘဏန္တောအရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဥဒါနံ။၂၇၂။

အတ္ထုပ္ပတ္တိပဒ (န) [အတ္ထု+ပ္ပတ္တိ] အကျိုးရှိသော
တရားအစု၊ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်နိုင်သော
သီလစသောတရားအစု။ ဇာဝ ၁၈၃ပထံ နိသာ-
မယိတော၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိပဒ သမာစရေမသေ။ ဝိမာန။
၇၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိပဒ သမာစရေမသေတိ ဣဓ စေတ
သမ္မုရာယေ စ အတ္ထာဝဟံ သီလာဒိဓမ္မကောဋ္ဌာ-
သံ ပဋိပဇ္ဇာမသေ။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၄။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသဟိတ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+သဟိတ]
အကျိုးစီးပွား၊ ကုသိုလ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သော။
အတ္ထုပ္ပတ္တိသဟိတံ ပုရေ ဂိရံ။ ဒီ၁။၁၂၆။ အတ္ထု-
ပသံဟိတ၊ ဓမ္မပသံဟိတ-တို့လည်းကြည့်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိနုသိဋ္ဌိ (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+အနုသိဋ္ဌိ]
အကျိုးအကြောင်းတို့ဖြင့် ဆုံးမခြင်း။ အဘိ-
ဟာရံ ဣမံ ဒဇ္ဇာ၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိနုသိဋ္ဌိယာ။ ဇာ၁။
၃၇၇။ (ဇာ၄။၅။၅၉-လည်းကြည့်။)

အတ္ထုပ္ပတ္တိနုသာသက (တိ) [အတ္ထုပ္ပတ္တိ+အနုသာ-
သက] အကျိုးအကြောင်းတို့ဖြင့် ဆုံးမတတ်
သောသူ။ သုစိရတော နာမ ဗြာဟ္မဏော ပုရော-
ဟိတော အတ္ထုပ္ပတ္တိနုသာသကော အဟောသိ။
ဇာ၄။၅။၅၇။ အတ္ထုပ္ပတ္တိနုသာသကော မဟာ-
ပညော။ ဇာ၄။၇။၁၅၅။

အတ္ထုပ္ပတ္တိနယ (ပ) [အတ္ထု+နယ] (၁) အဝိဇ္ဇာစသော
အနက်တို့သည် ဆောင်အပ် ရောက်စေအပ်သော
သဘော၊ ကေတ္တ စသောနည်း။ (၂) (ကေတ္တ
စသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်) သိအပ်သောအဝိဇ္ဇာ
စသော အနက်။ (၃) အဝိဇ္ဇာစသော အနက်တို့
ကို- သိကြောင်း - ပညတ်ကြောင်း - ဖြစ်သော
သဘော၊ ကေတ္တ-စသောနည်း။ ကေတ္တနယော၊
နာနတ္တနယော၊ အဗျာပါရနယော၊ ဝေဓမ္မတာန-
ယောတိ စတ္တာရော အတ္ထုနယာ ဟောန္တိ။ အဘိ။

၄။ ၂။ ၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၀။ အတ္ထနယာတိ
 အတ္တာနံ နယာ၊ အဝိဇ္ဇာဒိအတ္တေဟိ ကေတ္တာဒိ
 သေန ဘာဝေန နိယန္တိ ဂမေန္တိတိ (= သကေန
 ဘာဝေန နယန္တိ ဂမေန္တိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၀။
 ကေတ္တာဒယော တေသံ နယာတိ ဝတ္ထာ။ နိယန္တိ-
 တိ ဟိ နယာတိ၊ အတ္တာ ဝေ ဝါ ကေတ္တာဒိဘာ-
 ဝေန နိယမာနာ ဉာယမာနာ “အတ္ထနယာ”တိ
 ဝတ္ထာ။ နိယန္တိ ဧတေဟိတိ ဝါ နယာ၊ ကေတ္တာ-
 ဒိဟိ စ အတ္တာ “ကေ”န္တိအာဒိနာ နိယန္တိ၊
 တဿ ကေတ္တာဒယော အတ္တာနံ နယာတိ
 အတ္ထနယာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။
 (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၀-လည်းကြည့်)။ (၄) အနက်
 ကို - ဆောင်ကြောင်း - သိကြောင်း - ဖြစ်
 သောနည်း၊ အနက်နည်း။ ကထံ ရူပသ္မိံ အတ္တာနံ
 သမနုပဿတိ၊ ဣဓေကစ္စော ရူပသ္မိံ ဝါ
 အတ္တာနံ သမနုပဿတိတိ တေဿ အတ္ထနယော
 ဝုတ္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။ သမုဒါယဿ အာဓာ-
 ရဘာဝဒိပနော အတ္ထနယော ဝုတ္တော။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၇၃။ နေတ္ထိ။ ၁။ ၅ (၂၅ ဂါထာ)၊ ၎င်း၊
 ၄။ ၁။ ၂။ ၃၃ နှင့် ၎င်း၊ နိ-တို့လည်းကြည့်။

အတ္ထနယယောဇနာ (ထိ) [အတ္ထနယ + ယော-
 ဇနာ] အနက်အားဖြင့်၎င်း နည်းအားဖြင့်၎င်း
 ယှဉ်၍ပြခြင်း။ အတ္ထယောဇနာနှင့် နယယော-
 ဇနာ။ အတ္ထနယယောဇနာ ပန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။

အတ္ထနာ (ထိ) [အတ္ထ + ယု]တောင်းခြင်း။ ဘိက္ခာ တု
 ယာစနာ၊ ဣနာ။ ဓာနံ။ ၇၅။ အတ္ထ ယာစနော၊
 အဒ္ဓနောပျုတြ၊ အဒ္ဓ ဂတိမှိယာနေ စ။ ၎င်း၊ ၄။

အတ္ထနာနတ္တ (န) [အတ္ထ + နာနတ္တ] အနက်သဘော
 စသော အကျိုးတို့၏ အထူးထူး အပြားပြား
 ခြားနား - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။ ယေန
 ဉာဏေန ဣမေ နာနာအတ္တာ ဉာတာ၊ တေနော
 ဉာဏေန ဣမေ နာနာအတ္တာ ပဋိဝိဒိတာတိ၊
 တေန ဝုစ္စတိ အတ္ထနာနတ္တေ ပညာ အတ္ထပဋိ-
 သမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၈၅။ ၁၁၅။ နာနတ္တေတိ
 အတ္တာဒိနံ အနေကဘာဝေ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။

အတ္ထနိဂမန (န) [အတ္ထ + နိဂမန] (ဒေသနာတော်
 ၏) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထည့်သွင်းခြင်း။ အပုဗ္ဗ-
 ပဒဝဏ္ဏနံ ကတွာ ပဒယောဇနာယ အတ္ထနိဂမနံ
 ကရိဿာမ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ အတ္ထနိဂမနန္တိ ဣမသ္မိံ
 အဋ္ဌမဝါရေ ဒေသနတ္ထနိဂမနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။

အတ္ထနိစ္ဆယ (ပု) [အတ္ထ + နိစ္ဆယ] အနက်အဆုံး
 အဖြတ်။ တကြာယံ ဇရာမရဏာဒိနံ ဝိတ္တာရ
 ဒေသနာယ အတ္ထနိစ္ဆယော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။

အတ္ထနိဒ္ဓေသ (ပု) [အတ္ထ + နိဒ္ဓေသ] အနက်ကို
 ညွှန်ပြခြင်း။ တဿ တိကဿ အတ္ထနိဒ္ဓေသော။
 ပေဋကော။ ၂။ ၈။

အတ္ထနိပ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + နိပ္ပတ္တိ] အလိုရှိအပ်
 သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း၊ ပြီးစီးသောအကျိုး။

အတ္ထနိပ္ပတ္တိပဋိပါလနာ (ထိ) [အတ္ထနိပ္ပတ္တိ + ပဋိ-
 ပါလနာ] အလိုရှိအပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီး
 ခြင်းကို စောင့်မျှော်ကြောင်း ဖြစ်သော-ပြီးစီးခဲ့
 ပြီးသော အကျိုးကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း ဖြစ်
 သော-တရား။ အတ္ထနိပ္ပတ္တိပဋိပါလနာ အဘိနန္ဒ
 နာ နာမ။ နေတ္ထိ။ ၄၅။ အတ္ထနိပ္ပတ္တိပဋိပါလနာတိ
 ယာယ ဣစ္စိတဿ အတ္တဿ နိပ္ပတ္တိံ ပဋိပါလေတိ
 အာဂမေတိ၊ ယာယ ဝါ နိပ္ပန္နံ အတ္တံ ပဋိပါ-
 လေတိ ရက္ခတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။

အတ္ထနိရုတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + နိရုတ္တိ] အကျိုးတရား
 တို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြောင်းဖြစ်သော စကား၊
 အတ္ထပညတ်။ အညာ ဓမ္မနိရုတ္တိယော၊ အညာ
 အတ္ထနိရုတ္တိယော။ ပဋိသံ၊ ၈၅။

အတ္ထနိဿိတ (တိ) [အတ္ထ + နိဿိတ] အကြောင်း
 ကို မှီသော။ အတ္ထသံဟိတ (၆) အနက်ကြည့်။

အတ္ထနန္တရ (တိ) [အတ္ထ + အနန္တရ] (၁) အကျိုး
 စီးပွားကို စိတ်တွင်း၌ ထားသော၊ အကျိုးစီးပွား
 ကို လိုလားသော စိတ်ရှိသောသူ။ အတ္ထနန္တရေ
 အတ္တကထံ နိသာမယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၉။ အတ္ထနန္တရေ...
 အတ္ထံ အဗ္ဘန္တရံ ကတွာ၊ အတ္ထယုတ္တကထံ နိသာ-
 မယံ ဥပဓာရယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အတ္ထန္တိ ဟိတံ၊
 အဗ္ဘန္တရံ ကရိတူတိ အဗ္ဘန္တရဂတံ ကတွာ။

တေနာဟ “အတ္ထယုတ္တ”န္တိ။ ဘာဝနပုံသက-
 နိဒ္ဒေသော စာယံ၊ ဟိတုပသဉ္စိတံ ကတုတိ
 အတ္တော။ အန္တရ-သဒ္ဓေါ ဝါ စိတ္တပရိယာယော....၊
 တသ္မာ အတ္တန္တရေတိ ဟိတဇ္ဈာသယောတိ
 အတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ (၂) အနက် -
 အဓိပ္ပါယ်-ကို သိခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊
 သူ။ အတ္တန္တရေ နာမ သ ဟောတိ ပဏ္ဍိတော။
 ထေရ။၂၇။ သော ဝေရူပေါ ပုဂ္ဂလော၊
 အတ္တန္တရေ အတ္တကာရဏာ သိလာဒိအတ္တဇာ-
 နနမတ္တမေဝ ဥပနိဿယံ ကတု ပဏ္ဍိတော
 ဟောတိ။ ထေရ။၂။၇၆။ (၃) အနက်အဓိပ္ပါယ်
 အထူးအခြား၊ ထူးခြားသော အနက်အဓိပ္ပါယ်။
 တတ္ထ အတ္တန္တရံ အတ္တိ။ မိလိန္ဒ။၁၅၉။

အတ္ထပစ္စတ္တိက (ပု) [အတ္ထ + ပစ္စတ္တိက] တရား
 မှုခင်း၌ ပြိုင်ဖက်ဖြစ်သောသူ၊ တရားပြိုင်၊ တရား
 ဖက်၊ အမှုသည်။ ဥဘော အတ္ထပစ္စတ္တိကာ သမ္မု-
 ခိဘူတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ ပဋိဗလော ဟောတိ
 ဥဘော အတ္ထပစ္စတ္တိကေ အဿာသေတုံ သည-
 ပေတုံ။ ဝိ၊၅။၃၃၃။ အံ၊၃။၃၁၂။ ဒေ အတ္ထ-
 ပစ္စတ္တိကာ ကထံ ပဝတ္တေသံ။ (စာမူတို့၌ အတ္ထ-
 ပစ္စတ္တိက-ဟု ရှိကြသည်။) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ ဝိဝါဒ-
 သင်္ခါတေ အတ္ထေ ပစ္စတ္တိကာ အတ္ထပစ္စတ္တိကာ။
 သာရတ္ထ၊၃။၃၈၀။ ဝိမတိ၊၁။၂၇။

အတ္ထပညတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + ပညတ္တိ] အတ္ထပညတ်၊
 သမ္မုတိသစ္စာ။ ရူပါဒိဓမ္မာနံ သမ္မဟသန္တာနာဒိ-
 အဝတ္ထာဝိသေသာဒိဘေဒါ သမ္မုတိသစ္စဘူတာ
 ဥပါဒါပညတ္တိသင်္ခါတာ အတ္ထပညတ္တိ ဝုတ္တာ။
 အတ္ထပညတ္တိယာ ဉာပနတော။ ဝိဘာဝနံ။

အတ္ထပဋိလာဘ (ပု) [အတ္ထ + ပဋိလာဘ] အကျိုး
 စီးပွား၊ ၂-ပါးကို ရခြင်း။ အတ္ထာဘိသမယ-ကြည့်။

အတ္ထပဋိဝေဝ (ပု) [အတ္ထ + ပဋိဝေဝ] အနက်
 အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။

အတ္ထပဋိဝေဝေမတ္တ (တိ) [အတ္ထပဋိဝေဝေ + သမတ္တ]
 အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှါ စွမ်း
 နိုင်သော။

အတ္ထပဋိဝေဝေမတ္တတာ (တိ) [အတ္ထပဋိဝေဝေ-
 သမတ္တ + တာ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုးထွင်း၍
 သိခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သတ်-
 ပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ အတ္ထပဋိဝေဝေမတ္တတာ။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။

အတ္ထပဋိသံဝေဒီ (တိ) [အတ္ထ + ပဋိ + သံ + ဝိဒ +
 ကိ] (၁) အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို သိသော၊ သူ။
 တထာ တထာ သော တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္ထပဋိ-
 သံဝေဒီ စ ဟောတိ ဓမ္မပဋိသံဝေဒီ စ၊ တဿ
 အတ္ထပဋိသံဝေဒီနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။၂၇။ အံ၊၂။
 ၁၈။ အတ္ထပဋိသံဝေဒီနောတိ ပါဠိအတ္ထ
 ဇာနန္တဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ (၂) အဋ္ဌ-
 ကထာကိုသိသော၊သူ။ ယော ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊
 သော အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ ဟောတိ ဓမ္မပဋိသံ-
 ဝေဒီ စ။ အံ၊၁။၁၄၉။ အတ္ထပဋိသံဝေဒီတိ အဋ္ဌ-
 ကထံ ဉာဏေန ပဋိသံဝေဒီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ အတ္ထ
 (၁) (၁) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒ (ပု၊ထိ) [အတ္ထ + ပဋိသမ္ဘိဒ]
 အထူးထူး အပြားပြားသော အကျိုးတရားတို့
 ကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်း။ (၂) (ထိ) ငါးပါးသော
 အကျိုးတရားတို့၌ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာသော အား
 ဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။
 စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ ဓမ္မပဋိ-
 သမ္ဘိဒါ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ၊
 အတ္ထေ ဉာဏ် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ အဘိ၊ဝိ၊၃၀၇။
 အတ္တနာနတ္ထေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်။
 ပဋိသံ။ ၂။ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်၊ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒေ
 ဉာဏ်။....အတ္ထေသု ဉာဏ် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။
 အတ္တနာနတ္ထေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်။....
 အတ္ထဝတ္ထာနေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်။
 ပဋိသံ။၁၁၅။ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါတိ အတ္ထေ ပဋိ-
 သမ္ဘိဒါ၊ အတ္ထပုဘေဒဿ သလ္လက္ခဏာဝိဘာဝနာ-
 ဝတ္ထာနကရဏသမတ္တံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ
 ဉာဏန္တိ အတ္တော၊ အတ္တောတိ သင်္ခေပတော
 ဟေတုပလံ။ တဉ္စိ ဟေတုဝသေန အရဏိယံ
 ဂန္တဗ္ဗံ ပတ္တဗ္ဗံ၊ တသ္မာ အတ္တောတိ ဝုစ္စတိ။

ပဘေဒတော ပန ယံ ကိဉ္စိ ပစ္စယသမုပ္ပန္နံ၊
 နိဗ္ဗာနံ၊ ဘာသိတတ္ထော၊ ဝိပါကော၊ ကိရိယာတိ
 ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မော အတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တံ
 အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဘေဒ-
 ဂတံ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။
 (ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၀-တို့လည်းကြည့်။)
 အဒ္ဓမာသုပသမ္ပန္နေန မေ အာဝုသော အတ္ထပဋိ-
 သမ္ဘိဒါ သန္တိကတာ။ အံ၊ ၁။ ၄၇၉။ အတ္ထပဋိ-
 သမ္ဘိဒါတိ ပဉ္စသု အတ္ထေသု ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။

အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌ (ပု) [အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ + အတ္ထ]
 အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော အနက်သဘော။ ယာဝ-
 တာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌံ။ ပဋိသံ။
 ၁၂၇။ ယာဝတာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ အတ္ထပဋိ-
 သမ္ဘိဒဋ္ဌော။ ၎င်း။ ၂၂၈။

အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တ (တိ) [အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ + ပုတ္တ]
 အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သောသူ။ အတ္ထ-
 ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၉၉။ အတ္ထ-
 ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တောတိ ပဉ္စသု အတ္ထေသု ပဘေဒ-
 ဂတံ ဉာဏံ ပတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၈။

အတ္ထပဋိသရဏ (တိ) [အတ္ထ + ပဋိသရဏ] အနက်
 အဓိပ္ပါယ်လျှင် လည်းလျောင်းရာရှိသော၊ အနက်
 အဓိပ္ပါယ်ကို မှီခို အားထားခြင်း ရှိသော၊ သူ။
 အတ္ထတ္တိက (၂) အနက်ကြည့်။

အတ္ထပဒ (န) [အတ္ထ + ပဒ] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်
 ကို ပြတတ်သော - အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသော -
 ပုဒ် - ဝါကျ - စကား။ အယမာယသ္မာ န စေဝ
 ဂမ္ဘိရံ အတ္ထပဒံ ဥဒါဟရတိ သန္တံ ပဏိတံ။ အံ၊
 ၁။ ၅၁၀။ အနတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိတိ ကေ-
 မေဝိဒံ အတ္ထပဒံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ အတ္ထပဒန္တိ
 အတ္တာဘိဗျဉ္ဇနကံ ပဒံ၊ ဝါကျန္တိ အတ္ထော။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၂။ ဧကံ အတ္ထပဒံ သေယျော၊
 ယံ သုတ္တာ ဥပသမ္ပတိ။ ဓမ္မ၊ ၂၈။ “အယံ
 ကာယော၊ အယံ ကာယဂတာသတိ၊ တိဿော
 ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တော၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ”န္တိ

ဝေရူပံ ဧကံ အတ္ထပဒံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၈။
 (၂) (က) အနက်ဟူသော - အကြောင်း - အခြင်း
 အရာ - အဖို့အစ၊ သင်္ကာသန၊ ပကာသန-
 စသည်။ သင်္ကာသန ပကာသန ဝိဝရဏ ဝိဘ-
 ဇနဥတ္တာနိ ကရဏ ပညတ္တိ အတ္ထပဒ သမာယော-
 ဂတော သာတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။ သင်္ကာ-
 သနပကာသနာဒယော ဟိ အတ္တာကာရတ္တာ
 “အတ္ထပဒါနီ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၈။
 အတ္ထပဒသမာယောဂတောတိ ယထာရုတ္တာနိ
 ဧဝံ ဆ ပဒါနိ ပရိယတ္တိယာ အတ္ထဝိဘာဂတ္တာ
 အတ္ထပဒါနိ။ တေဟိ သဟိတာယ အဘ္ဘကော-
 ဌာသယုတ္တတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။
 ပါရာ၊ ဂဏှိသစ်၊ ၂။ ၇၀-၁။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နိသျှ၊
 ၂။ ၂၇၈-လည်းကြည့်။ အတ္ထကာရ-လည်းကြည့်။
 (ခ) သိအပ်သော - သိကြောင်းဖြစ်သော -
 အနက်။ သင်္ကာသန၊ ပကာသန-စသည်။ တေသု
 ဗျဉ္ဇနပဒါနိ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေဟိတိ
 ပဒါနိ။ အတ္ထပဒါနိ ပန ပဇ္ဇန္တိ ဉာယန္တိတိ ပဒါနိ။
 ဉာယမ္ပိ ဝါ ဉာယထာ ယောဇေတဗ္ဗံ ဗျဉ္ဇန-
 ပဒါနမ္ပိ အဝိပရိတံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ၊ အတ္ထပဒါနံ
 ဥတ္တရိဝိသေသာဓိဂမဿ ကာရဏဘာဝတော။
 နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀။ (အတ္ထပဒ ၆-ပါး အကျယ်ကို
 နေတ္ထိ။ ၅။ ၉-၁၀။ ၎င်း၊ ၄။ ၃၂-၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၃၂၇-ဂ၊ ၃၃၀-၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ တို့တွင်ကြည့်။)
 အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္န-လည်းကြည့်။ (တိ) (၃) အကျိုး
 စီးပွားအစုအပုံရှိသော၊ တရား။ အဒ္ဓါ သတံ
 ဘာသသိ နာဂ ဓမ္မံ၊ အနတ္တရံ အတ္ထပဒံ သုစိန္တံ။
 ဒာ၊ ၂။ ၃၀၅။ အတ္ထပဒန္တိ ဟိတကောဋ္ဌာသံ။
 ဒာ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ (၄) အကျိုးစီးပွား၏အကြောင်း
 ဖြစ်သော တရား။ ကာလာဂတံ အတ္ထပဒံ န
 ရိဉ္ဇတိ။ ဒာ၊ ၂။ ၉။ (ဒာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၆-လည်းကြည့်။)

အတ္ထပဒတ္တက (တိ) [အတ္ထ + ပဒတ္တ + က] အနက်
 ဟုဆိုအပ်သော ပုဒ်အနက်ရှိသော။ အတ္တာဝ-
 ဗောနေတ္ထော ဟိ သဒ္ဓပ္ပယောဂေါ အတ္ထပရာ-
 ဓိနော ကေဝလော အတ္ထပဒတ္တကော။ အနုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၁၈၉။ သဒ္ဓပ္ပတ္တက-လည်းကြည့်။

အတ္ထပဒဒ္ဒယ (န) [အတ္ထပဒ + ဒ္ဒယ] အတ္ထပဒဒ္ဒနံခ
အပေါင်း။ အတ္ထာကာရ-ကြည့်။

အတ္ထပရာဓိန (တိ) [အတ္ထ + ပရ + အဓိန] အနက်
တည်းဟူသော အခြားတပါးနှင့်စပ်သော။ (အ
နက်နှင့် စပ်သော။ အဋ္ဌသာနိယျ။ ၂။ ၄၃၃။)
အတ္ထပဒတ္တက-ကြည့်။

အတ္ထပရိဂ္ဂဏန (န) [အတ္ထ + ပရိဂ္ဂဏန] အကျိုး-
အကျိုးရှိမှု - ကို ဆင်ခြင် သိမ်းဆည်းခြင်း။
အတ္ထာနတ္ထံ ပရိဂ္ဂဏိတော အတ္ထပရိဂ္ဂဏနံ သာတ္ထ-
ကသမ္ပလည်း။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။

အတ္ထပရိဂ္ဂဟဏ (န) [အတ္ထ + ပရိဂ္ဂဟဏ] အကျိုး
ကို သိမ်းဆည်းခြင်း။ အတ္ထာနတ္ထံ ပရိဂ္ဂဏိတော
အတ္ထပရိဂ္ဂဟဏံ သာတ္ထကသမ္ပလည်း။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၅၈။ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇-၌ အတ္ထ-
ပရိဂ္ဂဏန-ဟူ၍သည်။)

အတ္ထပရိပုစ္ဆာ (ထိ) [အတ္ထ + ပရိပုစ္ဆာ] အနက် -
အဋ္ဌကထာ - ကို အဖန်တလဲလဲမေးခြင်း။ အတ္ထ-
ပရိပုစ္ဆာယ ပရိပုစ္ဆတိ ဝိမံသတိ ဝိစာရေတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၁၆။

အတ္ထပရိယာယ (ပု) [အတ္ထ + ပရိယာယ] အနက်၏
ပရိယာယ်။ အနက်လွယ်။ “ယော ဝေရူပေါ
ပမာဒေါ”တိ ဣဒံ အတ္ထပရိယာယဿ ဗျဉ္ဇန-
ပရိယာယဿ စ ပရိယန္တာဘာဝတော အာကာ-
ရဒဿနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၁။ ပမာဒသင်္ခါတဿ
အတ္ထဿ “ကာယဒုစ္စရိတေ စိတ္တဿ ဝေါသဂ္ဂေါ၊
ပါဏာတိပါတေ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယံ၊ ကောဓေ၊ ဥပနာ-
ဟေ”တိ ဝေမာဒိကော ပရိယာယော အပရိ-
ယန္တော။ မူလ၊ ၃။ ၂။ ၂၁၇။

အတ္ထပရိယေဋ္ဌိ (ထိ) [အတ္ထ + ပရိယေဋ္ဌိ] အတ္ထ-
ပရိယေသနာနှင့် အနက်တူ။ တတ္ထ တဿ
သာသနဿ သုတ္တဿ အတ္ထပရိယေဋ္ဌိ နေတ္ထိ-
သံဝဏ္ဏနာ.....။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၇။

အတ္ထပရိယေသနာ (ထိ) [အတ္ထ + ပရိယေသနာ]
ပရိယတ္တိသာသနာတော်အနက်ကို ရှာမှီးခြင်း။

အဘိဓာန် ၁-၃၁-န-ဗု-သ

ပရိယတ္တိသာသနာတော်အနက်ကို - ရှာမှီးရာ -
ရှာမှီးကြောင်း-ဖွင့်ပြရာ-ဖွင့်ပြကြောင်း- ဖြစ်
သော၊ နေတ္ထိကျမ်း။ သောဠသ ဟာရာ နေတ္ထိ၊
ပဉ္စ နယာ သာသနဿ ပရိယေဋ္ဌိ။ အဋ္ဌာရသ
မူလပဒါ။ မဟာကစ္ဆာနေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ နေတ္ထိ၊ ၁။
သာသနဿ ပရိယေဋ္ဌိတိ သာသနဿ အတ္ထ-
ပရိယေသနာ၊ ပရိယတ္တိသာသနဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏ-
နာတိ အတ္ထော။ သကလဿေဝ ဝါ သာသနဿ
အတ္ထဝိစာရဏာတိ အတ္ထော။ ပဋိပတ္တိပရိဝေဓေပိ
ဟိ နေတ္ထိနယာနုသာရေန အဓိဂစ္ဆန္တိတိ။ နေတ္ထိ၊
၄။ ၁။ (နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၇-လည်းကြည့်။)

အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာ (ထိ) [အတ္ထ + ပရိသုဒ္ဓတာ]
အနက်၏စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသည်၏အဖြစ်။ ဗျဉ္ဇန-
ပရိသုဒ္ဓတာယ သမ္မောဒနီယံ၊ အတ္ထပရိသုဒ္ဓ-
တာယ သာရဏီယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ အတ္ထပရိ-
သုဒ္ဓတာယာတိ အတ္ထဿ နိရူပက္ခိလေသတံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၇။

အတ္ထပုစ္ဆန (န) [အတ္ထ + ပုစ္ဆန] မျက်မှောက်
အကျိုး တမလွန်အကျိုး မြတ်သောအကျိုးကို
မေးမြန်းခြင်း။ ကုသိုလ်စသည် အပြားရှိသော
အနက်သဘောကို မေးမြန်းခြင်း။ အတ္ထပုစ္ဆနံ
ပဒက္ခိဏကမ္ပံ။ ထေရ၊ ၂၂၈။ အတ္ထပုစ္ဆနန္တိ တံ
အာဇာနိတုကာမဿ ကလျာဏမိတ္တံ ဥပသက်-
မိတော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထပဘေဒဿ
(အတ္ထဿ?) ပုစ္ဆနံ၊ ကုသလာဒိဘေဒဿ ဝါ
အတ္ထဿ သဘာဝဓမ္မဿ “ကိံ ဘန္တေ ကုသလံ၊
ကိံ အကုသလံ၊ ကိံ သာဝဇ္ဇံ၊ ကိံ အနဝဇ္ဇံ”န္တိ-
အာဒိနာ ပုစ္ဆနံ အတ္ထပုစ္ဆနံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။

အတ္ထပုထုတ္တ (န) [အတ္ထ + ပုထုတ္တ] အနက်များ
သည်၏အဖြစ်။ တဉ္စ ဗျဉ္ဇနံ အတ္ထပုထုတ္တေန ပန
အတ္ထေဝ ဗျဉ္ဇနပုထုတ္တေန။ ပေဋကော၊ ၁၇၀။

အတ္ထပုဗ္ဗာပရ (န) [အတ္ထ + ပုဗ္ဗ + အပရ] ရှေ့
နောက်ဖြစ်သော အနက်၊ ရှေ့အနက်၊ နောက်
အနက်။ အတ္ထပုဗ္ဗာပရံ ဓမ္မပုဗ္ဗာပရံ အက္ခရပုဗ္ဗာ-

ပရံ ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရံ အနုသန္နိပုဗ္ဗာပရန္တိ ပဉ္စဝိဓေ ပုဗ္ဗာပရေ ဆေဒကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

အတ္ထပုဗ္ဗာပရကုသလ (တိ) [အတ္ထ + ပုဗ္ဗ + အပရ + ကုသလ] ရှေ့အနက်၊ နောက်အနက်ကို သိသော၊ ရှေ့အနက်ဖြင့် နောက်အနက်- နောက်အနက်ဖြင့် ရှေ့အနက်-ကို သိသော။ သူ။ အတ္ထပုဗ္ဗာပရကုသလောတိ ဟေဋ္ဌာ အတ္ထေန ဥပရိ အတ္ထံ ဇာနာတိ၊ ဥပရိ အတ္ထေန ဟေဋ္ဌာ အတ္ထံ ဇာနာတိ.....အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

အတ္ထပုရေက္ခာရ (တိ) [အတ္ထ + ပုရေက္ခာရ] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေးရှုသော၊ အဋ္ဌကထာကို သင်အံ့ပို့ချသော၊ သူ။ အနာပတ္တိ အတ္ထပုရေက္ခာရဿ၊ ဓမ္မပုရေက္ခာရဿ။ ဝိ၊၁။၁၉၀။ဝိ၊၂။၁၉။ အတ္ထပုရေက္ခာရဿာတိ အနိမိတ္တာတိအာဒိနံ ပဒါနံ အတ္ထံ ကထေန္တဿ အဋ္ဌကထံ ဝါ သဇ္ဈာယ် ကထေန္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ အနာပတ္တိ အတ္ထပုရေက္ခာရဿ။ ဝိ၊၂။၃၆၄။ အတ္ထပုရေက္ခာရဿာတိ အဋ္ဌကထံ ကထေန္တိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ ပါဠိယာ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တော အတ္ထပုရေက္ခာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ (၂) အစီး အပိုးကို ရှေးရှုသော၊ အကျိုးစီးပွားကိုရှာမှီးသော၊ သူ။ သော မေအတ္ထပုရေက္ခာရော၊ အနုကမ္မာယ ဝေဝတော။ ဝိ၊မာန၊ ၄၉။ အတ္ထဿ ပုရေက္ခာရော ဟိတေသိ။ ဝိ၊မာန၊ ၄၉။ ၁၃၇။

အတ္ထပ္ပကာရ (ပု) [အတ္ထ + ပကာရ] အနက် အပြား၊ အနက်ထူး။ န ဟိ ပထဝီသင်္ခါတံ အတ္ထပ္ပကာရမတ္တံ နိဝေတိ ဗျဉ္ဇယတိ ဝါ၊ ပထဝီတိ နာမ် နိဝေတိ ဗျဉ္ဇယတိ ဝါ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၇၇။

အတ္ထပ္ပကာသက (ဘိ) [အတ္ထ + ပကာသ + ကျ၊ ထိ၌ အတ္ထပ္ပကာသိကာ။] (၁) အကျိုးစီးပွားကိုပြ တက်သော။ အတ္ထသန္ဓဿနိ-ကြည့်။ (၂) အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုပြတတ်သော၊

အတ္ထပ္ပကာသကဗျဉ္ဇန (န) [အတ္ထပ္ပကာသက + ဗျဉ္ဇန] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြတတ်သောသဒ္ဒါ။

အတ္ထပ္ပကာသကဗျဉ္ဇနပုဏ္ဏ (တိ) [အတ္ထပ္ပကာသကဗျဉ္ဇန + ပုဏ္ဏ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြတတ် သောသဒ္ဒါနှင့် ပြည့်စုံသော။ အတ္ထပ္ပကာသက- ဗျဉ္ဇနပုဏ္ဏ၊ ဓမ္မမဒေသေသိ ပရဝေမဇနိယံ။ သုတ္တနိ။ ၄၅၃။

အတ္ထပ္ပကာသန (န) [အတ္ထ + ပကာသန] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြခြင်း။ (အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထ- ကြည့်။) (၂) အကျိုးတရားတို့ကို-ပြခြင်း-ထွန်း လင်းစေခြင်း။ အတ္ထပ္ပကာသနေ ပညာ အတ္ထ- ပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။ ပကာသနေတိ အတ္တာဒိနံ ပဘာသနေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄-၂။

အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထ (ပု) [အတ္ထပ္ပကာသန + အတ္ထ။ တနည်း တွ-ကား သ-ဝိဘတ်၏ကရိယ] အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြခြင်းဟူသော အကျိုး၊ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုပြခြင်း။ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ၊ အဋ္ဌ ကထာအာဒိတော ဝသိသတေဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထန္တိ..... အနေကပ္ပ- ကာရဿ အတ္ထဿ ပကာသနတ္ထာယ ပကာ- သနာယ ဝါ။ ဒီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇-ဂ။

အတ္ထပ္ပကာသနဘာဝ (ပု) [အတ္ထပ္ပကာသန + ဘာ- ဝ] အနက်ကိုပြတတ်သည်၏အဖြစ်။ အဟန္တိ စ ပဝတ္တံ အဓိဝစနံ ဝဒန္တေန သုဏန္တေန စ ပုဗ္ဗေ ဂဟိတသညေန အတ္ထပ္ပကာသနဘာဝေန ဝိညာ- ယတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၇၇။

အတ္ထပ္ပကာသနသမတ္တ (တိ) [အတ္ထပ္ပကာသန + သမတ္တ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြခြင်းငှါ စူးစူးရှ ရှိသော။ အဂ္ဂဟိတသမ္ပန္နဿ န သဒ္ဓေါအတ္ထပ္ပကာ- သနသပတ္တော။ အနုဋီ၊၁။၁၉၀။

အတ္ထပ္ပဘာဝန (န) [အတ္ထ + ပဘာဝန] အကျိုး တရားကို ထင်ရှားပြခြင်း။ အတ္ထပ္ပဘာဝနေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။ ပဘာဝနေတိ အတ္တာဒိနံ ပါကင်္ခိကရဏေန ဥပ္ပါဒနေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။

အတ္ထပ္ပဘောဒ (ပု) [အတ္ထ + ပဘောဒ] (၁) အကျိုး တို့၏အထူးထူးအပြားပြား၊ အထူးထူးအပြားပြား

သော အကျိုးတရား။ အတ္ထပ္ပဘောဒေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ်။ ပဋိသံ။၁၁၅။ ပဘေဒေတိ အတ္တာဒိနံ နာနာဘေဒေ။ ပဋိသံ၊၉၊၁။ ၃၄၄။ (၂) အနက်တို့၏ အထူးထူးအပြားပြား၊ အထူးထူးအပြားပြားသောအနက်။

အတ္ထပ္ပဘောဒပုပ္ဖ (န) [အတ္ထပ္ပဘောဒ+ပုပ္ဖ] အနက်တို့၏ အထူးထူးအပြားပြားဟူသော-အထူးထူးအပြားပြားသော အနက်ဟူသော - ပန်းပွင့်။ ဝေမေဝ ခန္ဓာယတနာဒိဟိ...နာနာပုကာရေဟိ အတ္ထပ္ပဘောဒပုပ္ဖဟိ အတိဝိယ သဿိရိကတ္တာ။ ခုဒ္ဒက၊၉။၁၆၁။

အတ္ထဗဒ္ဓိ (တိ) [အတ္ထ+ဗဒ္ဓိ] အကျိုးစီးပါးအားဖြင့် ဆက်စပ်သော၊ဆက်စပ်သော အကျိုးစီးပါးရှိသော။ သဗ္ဗေ တယိ အတ္ထဗဒ္ဓါ ဘဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊၃၃၆။ အတ္ထဗဒ္ဓိတိ “အပိ န ခေါ လူမံ ပဉ္စ ဗျာကရေယျ၊ လူမံ ကမ် ဆိန္နေယျာ”တိ ဧဝံ အတ္ထဗဒ္ဓါ ဘဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊၉၊၂။၁၀၃။

အတ္ထဗျဉ္ဇန (န) [(၁)အတ္ထ+ဗျဉ္ဇန၊(၂)အတ္ထ+ဝိ+အဉ္ဇ+ယ။] (၁) အနက်နှင့် သဒ္ဓါ။ (၂) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြတတ်သော-ဗျည်း-သဒ္ဓါ - ပုဒ်ပါငြ်။ ဗျဉ္ဇနသမုစ္စယော ပဒမိတိ ဝုတ္တာနံ ဗျဉ္ဇနာနံ အတ္ထဗျဉ္ဇနာနံ အတ္ထဗျတ္တိကာရဏာနံ ဝါ မရေဘာဝတ္တာ ပါဌဿ မုဒုဘာဝေါ။မဟာနိ၊ ၉။၁၇၄။

အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏ (တိ) [အတ္ထဗျဉ္ဇန+ပရိပုဏ္ဏ] အနက်၊သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံသော။ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဟိ ဓမ္မံ အာဒရေန...သောတဗ္ဗောတိ။ ဒီ၊၉၊၁။ ၃၁။ မ၊၉၊၁။၈။ သံ၊၉၊၁။၇။ အံ၊၉၊၁။၇။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္န-လည်းကြည့်။

အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုရိ (ထိ) [အတ္ထဗျဉ္ဇန+ပါရိပုရိ] အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုရိ ဒီပေန္တော သဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ။ဒီ၊၉၊၁။၃၁။ မ၊၉၊၁။၈။ သံ၊၉၊၁။၇။ အံ၊၉၊၁။၇။ ခုဒ္ဒက၊၉။၈၈။

အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္န (တိ) [အတ္ထဗျဉ္ဇန+သမ္ပန္န] (၁) အနက်၊သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ (၂) အတ္ထပဒ ၆-ပါး၊ ဗျဉ္ဇနပဒ ၆-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ ဝိဝိဓပါရိယာရိယံ ဝိညာတံ။ ဒီ၊၉၊၁။၂၈။ မ၊၉၊၁။၇။ သံ၊၉၊၁။၄။ အံ၊၉၊၁။၄။ ခုဒ္ဒက၊၉။၈၆။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ ဓမ္မကောသဿ အနုပါလနသမတ္ထတော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊၉၊၁။၃၀။ မ၊၉၊၁။၇။ သံ၊၉၊၁။၆။ အံ၊၉၊၁။၆။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿာတိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဿ၊ သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဉ္စတာနိကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ၊ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနအာကာရနိရုတ္တိနိဇ္ဈေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတဿာတိ ဝါ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊၉၊၁။၄၁။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နန္တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏံ ဥပနေတဗ္ဗာဘာဝတော၊ သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဉ္စတာနိကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနအာကာရနိရုတ္တိနိဇ္ဈေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတန္တိ ဝါ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။မ၊၉၊၁။၂၆။ သံ၊၉၊၁။၂၃။ အံ၊၉၊၁။၂၇။

အတ္ထဗျဉ္ဇနပေတ (တိ) [အတ္ထဗျဉ္ဇန+ဥပေတ] အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ အတ္ထဗျဉ္ဇနပေတသင်္ဂါယိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ။၁၉။

အတ္ထဗျတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ+ဗျတ္တိ] အနက် - အနက်အဓိပ္ပါယ် - ၏ ထင်ရှားခြင်း။

အတ္ထဗျတ္တိကာရဏ (န) [အတ္ထဗျတ္တိ+ကာရဏ] အနက် - အနက်အဓိပ္ပါယ် - ထင်ရှားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ အတ္ထဗျဉ္ဇန-ကြည့်။

အတ္ထဗျာပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ+ဗျာပတ္တိ] စည်းစိမ်ဥစ္စာပျက်စီးခြင်း၊အခြံအရံပျက်စီးခြင်း။အဟာသော အတ္ထလာဘောသု၊ အတ္ထဗျာပတ္တိ အဗျထော။ဇာ၊၁။၁၇၂။ အတ္ထဗျာပတ္တိတိ ယဒါ ပန အတ္တနော အတ္ထဗျာပတ္တိ ယသဝိနာသော ဟောတိ။ဇာ၊၉၊၃။၄၄၂။

အတ္တဘူက (တိ) [အတ္တ + ဘန္တ + ကျ] အကျိုးစီးပွားကို ချိုးဖျက်တတ်သော။ ဣလောကပရလောကတ္တဘူက အကလျာဏမိတ္တသံသဂုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၀၅။ မုသာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ အတ္တဘူကော ဝစီပယောဂေါ ကာယပယောဂေါ ဝါ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ ပရေသံ အတ္တဘူကံ တုစ္ဆံ အလိကံ ဝါစံ ဘာသိတာရော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ အတ္တဘူနက-လည်းကြည့်။

အတ္တဘူန (န) [အတ္တ + ဘူန] အကျိုးစီးပွားကို ချိုးဖျက်ခြင်း။ သက္ခိနာ ဟုတော့ အတ္တဘူနတ္တံ ဝုတ္တော မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။

အတ္တဘူနက (တိ) [အတ္တ + ဘူန + က] အကျိုးစီးပွားကို ချိုးဖျက်တတ်သော။ သူ။ မုသာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ အတ္တဘူနကော ဝစီပယောဂေါ ကာယပယောဂေါ ဝါ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၇။ ပရေသံ အတ္တဘူနကံ တုစ္ဆံ အလိကံ ဝါစံ ဘာသိတာရော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ အတ္တဘူက-လည်းကြည့်။

အတ္တဘူနကဋ္ဌ (ပု) [အတ္တဘူနက + အတ္တ] အကျိုးစီးပွားကို ချိုးဖျက်တတ်သော အနက်သဘော။ အထ ဝါ အတ္တဘူနကဋ္ဌေန အညေတိ ကိလေသာ ဝုစ္ဆန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။

အတ္တဘာဝ (ပု) [အတ္တ + ဘာဝ] အနက်၏အဖြစ်။ တဿ အပ္ပမာဒပဒဿ ဝိယ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ယုတ္တိတော အတ္တဘာဝေန အာဟရန္တော....။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၃၆။

အတ္တဘူတ (တိ) [အတ္တ + ဘူတ] အကျိုး (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အတ္တတ္ထ (၂) အနက်ကြည့်။

အတ္တဘေဒက (တိ) [အတ္တ + ဘေဒက] အကျိုးစီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။

အတ္တဘေဒကဝိသံဝါဒန (န) [အတ္တဘေဒက + ဝိသံဝါဒန] အကျိုးစီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော

လိမ်လည်ကြောင်းစိတ်။ ဗောဓိသတ္တဿ ဟိ.... အတ္တဘေဒကဝိသံဝါဒနံ ပုရက္ခန္တော မုသာဝါဒေါ နာမ န ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၅။ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂) ကြည့်။

အတ္တမိ (တိ) [အတ္တ + ဣ + တ။ တ-ကျေ (?)။ မာရဇိပုဒ်ကဲ့သို့ အတ္တ + ဣ + ကိ ?] ကွယ်ပျောက်သော၊ ဝင်သွားသော၊ (နေ၊ လ)။ ပရိနိဗ္ဗာယိ သမ္မုဒ္ဓေါ၊ ဥဋ္ဌ၊ ဖုဇာဝ အတ္တမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၁။ အတ္တမိတိ အတ္တဂံတော။ ကေစိ “အတ္တံ ဂတော” တိ ပဌန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၉၁။

အတ္တမုခ (န) [အတ္တ + မုခ] အနက်ကို အဦးပြုခြင်း၊ အဝိဇ္ဇာအစရှိသောသဘာဝဓမ္မကို - အဦးပြုခြင်း - ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ အတ္တနယာ ပန ယထာဝုတ္တအတ္တမုခေနော သုတ္တဿ အတ္တသမ္ပုဋ်ပတ္တိယာ ဟောန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၂။ ယထာဝုတ္တအတ္တမုခေနောဝါတိ မူလပဒသင်္ခါတအတ္တုဒ္ဓါရေနော။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၂၂။ အတ္တဝိစယ-လည်းကြည့်။

အတ္တယတိ (ကြိ) [အတ္တ + ဣယ + တိ] လိုချင်-တောင့်တ - ရှာမှီး - ၏။ ပဋိပက္ခံ အတ္တယန္တိ ဣစ္ဆန္တိတိ ပစ္စတ္တိကာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ အတ္တယန္တိတိ သိက္ခာကာမာနံ ဘိက္ခုနံ ပဋိပက္ခံ ဒုဿိလဘာဝံ အတ္တယန္တိတိ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ အတ္တနော ဝေရိပုဂ္ဂလဿ ပန ပဋိပက္ခဘူတံ ကဉ္စိ အမိတ္တံ အတ္တယန္တိ ဂဝေသန္တိတိ ဝေမေတ္တ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၈။

အတ္တယန္တိ (တိ) [အတ္တ + ဣယ + အန္တိ] လိုချင်-တောင့်တ-သော၊ သူ။ ကိမတ္တယံ ကိဿ ဝါ သမ္ပဟေတု။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၄။ ကိမတ္တယန္တိ အာယတိ ကိံ ပတ္တေန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂။

အတ္တယံတဗ္ဗ (တိ) [အတ္တ + ဣယ + တဗ္ဗ] လိုချင်-တောင့်တ-အပ်သော၊ အလိုရှိအပ်သော။ တေနဿေတံ တယံ ဧဝံ ဗဟူပကာရတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ အတ္တယံတဗ္ဗံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ကတော....။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။

အတ္ထယိတဗ္ဗန္တိ ပုဗ္ဗာသေဝနဝသေန အတ္ထယိ-
တဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၂။

အတ္ထယုတ္တ (တိ) [အတ္ထ+ယုတ္တ] အကျိုးနှင့်စပ်
သော။ အတ္ထယုတ္တကာရဏယုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။ အတ္ထယုတ္တံ ဓမ္မ-
ယုတ္တံ ကထံ ကထေဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။
အတ္ထန္တရ-လည်းကြည့်။

အတ္ထယုတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ+ယုတ္တိ] (၁) အနက်
သဘောနှင့် အသင့်ယုတ္တိ။ အတ္ထယုတ္တိနံ အဘာ-
ဝတော။... ဧဝံ တာဝံ အတ္တာဘာဝတော န
ယုဇ္ဇတိ။... ဧဝံ ယုတ္တိအဘာဝတော တမ္ပိ န
ယုဇ္ဇတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၀၁-၂။ (၂) အနက်သဘော၏
အသင့်ယုတ္တိ။

အတ္ထယုတ္တိပုစ္ဆာ (ထိ) [အတ္ထယုတ္တိ+ပုစ္ဆာ] အနက်
သဘော၏ အသင့်ယုတ္တိကို မေးမြန်းခြင်း။ ကထံ-
သုတိ သဗ္ဗတ္ထေဝ အတ္ထယုတ္တိပုစ္ဆာ ဟေတု၊
အယဉ္ဇိ ပညာဒိအတ္တံ ဥတှာ တဿ ယုတ္တိ-
ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

အတ္ထယောဇနက္ကမ (ပု) [အတ္ထ+ယောဇနက္ကမ]
အနက်နှင့် ယောဇနာအစဉ်။ တသ္မာ အပရိဟာ-
ပေတွာ အတ္ထယောဇနက္ကမတ္ထေဝဏ္ဏံ ကရိဿာ-
မိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉။ အတ္ထယောဇနက္ကမန္တိ အတ္ထု
ယောဇနက္ကမဉ္စ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၀၉။

အတ္ထယောဇနာ (ထိ) [အတ္ထ+ယောဇနာ] အနက်
ကို ယှဉ်စပ်၍ပြခြင်း။ အနက်ပေးခြင်း။ တတြာယံ
ဘူတမတ္ထံ ကတွာ သင်္ခေပတော အတ္ထယော-
ဇနာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

အတ္ထရ (န) [အာ+ထရ+အ] အခင်း၊ခင်းနှီး၊
ကမ္မလာ၊ ကော်ဇော။ ဟတ္ထတ္ထရံ အဿတ္ထရံ
ရထတ္ထရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ အံ၊ ၁။ ၁၂။
ဟတ္ထတ္ထရအဿတ္ထရ ဟတ္ထိအဿပိဋ္ဌိသု အတ္ထရ-
ဏကအတ္ထရဏာ ဝေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ ဟတ္ထတ္ထရံ
အဿတ္ထရန္တိ ဟတ္ထိအဿပိဋ္ဌိသု အတ္ထရဏအတ္ထ-

ရဏာယေဝ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ဟတ္ထတ္ထရဒယော
ဟတ္ထိပိဋ္ဌာဒိသု အတ္ထရဏကအတ္ထရဏာ ဝေဝ
ဟတ္ထိရူပါဒိနိ ဒဿေတွာ ကတအတ္ထရဏာ စ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁-၂။

အတ္ထရက (ပု) [အတ္ထရ+က] အတ္ထရနှင့် အနက်
တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အတ္ထရဏ -(န) [အာ+ထရ+ယု] အခင်း၊ခင်းနှီး၊
ကမ္မလာ၊ ကော်ဇော။ စမ္မာနိ အတ္ထရဏာနိ။
ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၇။ သုခမာနံ မုဒုကာနံ အတ္ထရဏာနံ
ပါဝရဏာနံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၃၀။ အတ္ထရဏာ ပါဝရဏာ။
မဟာနိ၊ ၁။ စူဠနိ၊ ၂။ ၆။ အတ္ထရံတွာ နိပဇ္ဇိယန္တိတိ
အတ္ထရဏာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အတ္ထရ-လည်း
ကြည့်။

အတ္ထရဏက (တိ) [အာ+ထရ+ယု+က] ခင်း
ရန်ဖြစ်သော၊ ခင်းသော။

**အတ္ထရဏကအတ္ထရဏ (န) [အတ္ထရဏက+အတ္ထ-
ရဏ]** ခင်းရန်ဖြစ်သော - ခင်းသော - အခင်း။
ဟတ္ထတ္ထရအဿတ္ထရ ဟတ္ထိအဿပိဋ္ဌိသု အတ္ထ-
ရဏကအတ္ထရဏာ ဝေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ အတ္ထရက-
လည်းကြည့်။

အတ္ထရတိ (ကြိ) [အာ+ထရ+အ+တိ] ခင်း၏၊
ဖြစ်ခင်း၏။ သံသော ကထိနံ အတ္ထရတိ။ ဝိ၊ ၅။
၃၀၉။ န စ တေ သုနဓဿ အတ္ထရန္တိ။ ဇာ၊ ၁။
၂၅။ ဣမာယ သံသာဋ္ဌိယာ ကထိနံ အတ္ထရမိ။
ဝိ၊ ၅။ ၃၀၉။ သာဓု ပဏ္ဍိတ အတ္ထရဟိ။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ဣမိနာ ကထိနံ အတ္ထရဏ။ ကင်္ခါ။ ၁၅၂။
အတ္ထရဿ ပလာသာနိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၆။ အဟံ
ဒါရူနိ လဘန္တော မနာပံ ကတွာ အတ္ထရေယျံ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ဧဝံ နိစ္စလံ ကတွာ သောပါနံ
အတ္ထရိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။

အတ္ထရသ (ပု) [အတ္ထ+ရသ] (က) အတ္ထရသ၊
အကျိုး၏ပြည့်စုံခြင်း။ အကျိုးကိုရ၍ နှစ်သက်
ခြင်း။ ယော တတ္ထ အတ္ထရသော ဓမ္မရသော
ဝိမုတ္တိရသော။ ပဋိသံ။ ၂။ ၉။ တဿ အတ္ထဿ

သမ္ပတ္တိ အတ္ထရသော။ အထ ဝါ အတ္ထပဋိလာ-
ဘရတိ အတ္ထရသော။ ပဋိသံဠာ ၂။ ၁၈၃။ ယေ
အတ္ထရသဿ ဓမ္မရသဿ ဝိမုတ္တိရသဿ န
လာဘိနော။ အံ၊ ၁။ ၃၈၊ ၃၉။ ဘာဂီ ဝါ ဘဂဝါ
အတ္ထရသဿ ဓမ္မရသဿ။ မဟာနိ။ ၁။ ၁။
အတ္ထရသဿာတိ ဟေတုဖလသမ္ပတ္တိသင်္ခါတဿ
အတ္ထရသဿ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃။ (ခ) သာမည-
ဖိုလ် ၄-ပါး။ အတ္ထရသော နာမ စတ္တာရိ သာ-
မညဖလာနိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ အတ္ထရသော
နာမ.... “အရိယမဂ္ဂါနံ ဖလဘူတော ရသော” တိ
ကတာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂-လည်း
ကြည့်။)

အတ္ထရိက (တိ) [အတ္ထရ + လူက] အခင်း။ ကဋ္ဌတ္ထ-
ရိကာယ နိပန္နော သရိရံ ဥတံ ဂါဟာပေတော
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ကေ သရံ မာပေသိ ဝိဝေဒ္ဓရံ
ပညတ္တကဋ္ဌတ္ထရိကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ အတ္ထရ၊
အတ္ထရက၊ အတ္ထရဏ၊ အတ္ထရဏက-တို့လည်း
ကြည့်။

အတ္ထရိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ထရ + တဗ္ဗ] ခင်းအပ်
သော။ ကထိနံ အတ္ထရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅။ ဝိ၊ ၅။
၃၀၈။

အတ္ထရိတုံ (ဗျ) [အာ + ထရ + တုံ] ခင်းခြင်းငှါ။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝသံဝဋ္ဋာနံ ဘိက္ခုနံ
ကထိနံ အတ္ထရိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅။

အတ္ထရိတုကာမ (တိ) [အတ္ထရိတုံ + ကမု + က] ခင်း
ခြင်းငှါအလိုရှိသော။ သူ။ သစေ သံသာဋိယာ
ကထိနံ အတ္ထရိတုကာမော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၉။

အတ္ထရိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ထရ + တုာ] ခင်း၍။
တညေဝ အတ္ထရိတုာ တညေဝ ပါရုပန္နိ။ ဝိ၊ ၂။
၃၈၀။

အတ္ထရိယတိ (ကြိ) [အာ + ထရ + ယ + တိ] ခင်း
အပ်၏။ တဒန္တရံ သက္ကဿ ဒေဝရညော အာ-
သနံ အတ္ထရိယတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။

အတ္ထလဒ္ဓ (တိ) [အတ္ထ + လဒ္ဓ] ရအပ်သောအကျိုး
စီးပါးရှိသော။ အကျိုးစီးပါးကို ရသော။ သူ။

တေ အတ္ထလဒ္ဓါ သုခိတာ၊ ဝိရုဇ္ဈာ ဗုဒ္ဓသာသနော။
အံ၊ ၁။ ၂၉။

အတ္ထလာဘ (ပု) [အတ္ထ + လာဘ] စည်းစိမ်ဥစ္စာ
ရခြင်း။ အစိုးတရဖြစ်ခြင်း။ အဟာသော အတ္ထ-
လာဘောသု၊ အတ္ထဗျာပတ္တိ အဗျထော။ ဇာ၊ ၁။
၁၈၂။ အဟာသော အတ္ထလာဘောသုတိ မဟန္တေ
ဣဿရိယေ ဥပ္ပန္နေ အပ္ပမာဒဝသေန အဟာသော
အနုပ္ပိလာဝိတတ္ထံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၂။

အတ္ထဝဇ္ဇနကထာ (ထိ) [အတ္ထဝဇ္ဇန + ကထာ]
အကျိုးစီးပါးတိုးပွားကြောင်းကို ပြောဆိုခြင်း။
အတ္ထဝဇ္ဇိယာ-ကြည့်။

အတ္ထဝဇ္ဇိ (ထိ) [အတ္ထ + ဝဇ္ဇိ] စီးပါးတိုးတက်ခြင်း။
အာရသော အဟံ ဘောဂဝဇ္ဇိ အတ္ထဝဇ္ဇိ ဓမ္မဝဇ္ဇိ
နာမ တေ ကထေသာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။

အတ္ထဝဏ္ဏနက္ကမ (ပု) [အတ္ထဝဏ္ဏနာ + ကမ] အနက်
အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်စဉ်၊ အဋ္ဌကထာအစဉ်။ သမ္မာ-
သမ္ဗုဒ္ဓေနော ဟံ တိက္ကံ (တိက္ကမိ) ပိဋကနံ
အတ္ထဝဏ္ဏနက္ကမော ဘာသိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။

အတ္ထဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အတ္ထ + ဝဏ္ဏနာ] အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကိုဖွင့်ခြင်း။ အနက်အဓိပ္ပါယ်အဖွင့်၊
အဋ္ဌကထာ။ ပဒါနက္ကမတော ဝေ၊ ကရိသာ-
မတ္ထဝဏ္ဏနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဝေ ဝုတ္တေန ပနေ-
တေန သဒ္ဓိ အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ယထာ
န ဝိရုဇ္ဈတိ အညဒတ္တ သံသန္တတိ စေ သမေတိ စ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆၆-၇-လည်း
ကြည့်။)

အတ္ထဝန္တ (တိ) [အတ္ထ + ဝန္တ။ ထိန္တ အတ္ထဝတိ။]
(၁) အကျိုးရှိသော။ ဂါထာ စိမာ အတ္ထဝတိ
အဘာသိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ အတ္ထဝတိတိ အတ္ထဝတိ-
ယော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ အတ္ထဝတိယောတိ လော-
ကီယလောကုတ္တရအတ္ထသင်္ဂဟိတာ လောကီယ-
ကုသလလောကုတ္တရမဂ္ဂသင်္ဂဟနတော။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၁၇။ (၂) မြတ်သောအကျိုးကို မှီသော။

နိဗ္ဗာန်ကိုပေးတတ်သော။ ဂါထာ ဣမာ အတ္ထဝတိ သုဗျဉ္ဇနာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂။ ဂါထာ ဣမာတိ ဣဒံ သတ္တာ သရဘင်္ဂသတ္တုနော နိဗ္ဗာနဒါယကံ သုဘာသိတံ ဝဏ္ဏေန္တော အာဟ။ တတ္ထ အတ္ထဝတိတိ နိဗ္ဗာနဒါယကဋ္ဌေန ပရမတ္ထနိဿိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆။ (၃) အကျိုးရှိသော၊ အကျိုးသက်ရောက် သော၊ အကျိုးစီးပွားနှင့်ယှဉ်သော၊ စင်စစ် အကျိုးစီးပွား - ရှိသော - နှင့် ပြည့်စုံသော။ တာဟံ ဂိရံ သုဏိတုာန၊ နေလံ အတ္ထဝတိ သုစိ။ ဝိမာန။ ၇။ အတ္ထဝတိန္တိ အတ္ထယုတ္တံ သာတ္ထံ၊ ကေန္တဟိတံ ဝါ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉။ နေလာ အတ္ထဝတိ ဝဂ္ဂ။ ဝိမာန။ ၈။ အတ္ထဝတိတိ အတ္ထယုတ္တာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိနာ ဟိတေန ဥပေတာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄။ ယထာ မဟာရာဇ ပိတုဝစနံ ပုတ္တာနံ အတ္ထဝန္တံ ဟောတိ ကရုဏာသဟဂတံ၊ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ဖရသပိတထာဂတဿ ဝါစာ အတ္ထဝတိ ဟောတိ ကရုဏာသဟဂတာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇။ (၄) အကျိုးရှိသော၊ အကျိုးစီးပွားကိုရှက်ဆောင်တတ်သော။ ဝါစာဂိရေဝတ္ထဝတိ နရာနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ဝါစာဂိရာ ဝေ ဣမေသံ သတ္တာနံ အတ္ထဝတိ ဟိတာဝဟာ ဟောတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၅။ (၅) အကြောင်းရှိသော၊ အကြောင်းကိုမှီသော။ အပ္ပေဝတ္ထဝတိ ဝါစံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၅။ အတ္ထဝတိန္တိ ကာရဏနိဿိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၉။ (၆) ပညာရှိသော၊ သူ။ သော အတ္ထဝါ သော ဓမ္မဋ္ဌော။ ထေရ။ ၃၂၂-၃။ သော ပုဂ္ဂလော ဣမသ္မိလောကေ အတ္ထဝါ ဗုဒ္ဓိမာ ဓမ္မေ ဌိတော။ ထေရ။ ၄။ ၂၇။

အတ္ထဝတ္ထာန (န) [အတ္ထ + ဝတ္ထာန] အကျိုး ၅-ပါးကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်း။ အတ္ထဝတ္ထာနော ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။ ဝတ္ထာနောတိ အတ္တာဒိနံ နိစ္ဆယနေ။ ပဋိသံ။ ၁။ ၃၄၄။ ဟာသပညာ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ၊ တဿာ အတ္ထဝတ္ထာနတော အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ အဓိဂတာ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၃၆၇။ အတ္ထဝတ္ထာ-

နတောတိ ယထာဝုတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဿ အတ္ထဿ ဝတ္ထာပနဝသေန။ ပဋိသံ။ ၂။ ၂၄၉။

အတ္ထဝသ (ပု၊န) [အတ္ထ + ဝသ] (၁) အစီးအပွား - အကျိုး - အာနိသင် - အထူး။ တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမိ ဒသ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ သံသသုဋ္ဌိတာယ ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ ဒသ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စာတိ ဒသ ကာရဏဝသေ သိက္ခာပဒ- ပညတ္တိဟေတုအဓိမနီယေ ဟိတဝိသေသေ ပဋိစ္စ အာဂမ္မ အာရဗ္ဗ၊ ဒသန္တံ ဟိတဝိသေသာနံ နိပ္ပတ္တိံ သမ္ပဿမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၈။ အတ္ထဝိသေသေတိ ဝုဒ္ဓိဝိသေသေ အာနိသံသဝိသေသေ။ တေသံ ပန သိက္ခာပဒ- ပညတ္တိကာရဏတ္တာ အာဟ “ဒသ ကာရဏ- ဝသေ”တိ၊ ဒသ ကာရဏဝိသေသေတိ အတ္ထော၊ တေနာဟ “ဟိတဝိသေသေ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃။ အတ္ထဝသေတိ ဟိတဝိသေသေ အာနိသံသ- ဝိသေသေ။ တေ စ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟေ- တူတိ အာဟ “ကာရဏဝသေ”တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၅။ ပါရာဂဏ္ဌိသစ်၊ ၂။ ၄၅၁-လည်းကြည့်။ (၂) အကျိုးဆက်၊ အကျိုးအာနိသင်။ ကံ ပန ဘဝံ ဝစ္ဆာယနေ အတ္ထဝသံ သမ္ပဿမာနော။ မ၊ ၁။ ၂၃၃။ အတ္ထဝသန္တိ အတ္တာနိသံသံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ အရဏီယတော အတ္ထော၊ သော ဝေ ဝသတိတိ ဝသောတိ အတ္ထဝသော၊ တဿ တဿ ပယော- ဂဿ အာနိသံသဘူတံ ဖလန္တိ အာဟ “အတ္ထ- ဝသန္တိ အတ္တာနိသံသ”န္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။ အံ၊ ၃။ ၆၀။ (၃) အကျိုးအာနိသင် အထူးတို့ကို ပြဆိုရာဖြစ်သော။ အတ္ထသတံ ဓမ္မသတံ အတ္ထ- ဝသေ ပကရဏေ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ ပကရိယန္တိ ဧတ္ထ တေ တေ ပယောဇနဝိသေ- သသခါတာ အတ္ထဝသတိ အတ္ထဝသံ “ပကရ- ဏ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇီရ။ ၇၃။ (၄) အကြောင်း။ ဒေ ခေါ အဟံ ဗြာဟ္မဏ အတ္ထဝသေ သမ္ပဿ- မာနော။ မ၊ ၁။ ၂၈။ တတ္ထ အတ္ထောယေဝ အတ္ထ- ဝသော၊ တသ္မာ ဒေ ခေါ အဟံ ဗြာဟ္မဏ

အတ္ထဝသေတိ အဟံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ဒွေ အတ္ထေ
ဒွေ ကာရဏာနိ သမ္ပဿမာနောတိ ဝတ္တံ
ဟောတိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ အတ္ထောဝ ဖလံ တဒဓိန-
ဝတ္တိတာယ ဝသော တေဿာတိ အတ္ထဝသော၊
ဟေတူတိ ဝေဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မဋ္ဌ၊
၁။ ၂၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃-၄။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထ-
ဝသံ ပဋိစ္စ ဝတ္တံ ဘဂဝတာ “နာဟံ ဘိက္ခဝေ
.... ဝဒါမိ” တိ။ ဝိဠ၊ ၂။ ၂၈။ အတ္ထဝသန္တိ ဟေတု။
အတ္ထော ဟိ ဖလံ သော ယဿ ဝသေန ပဝတ္တတိ။
သော အတ္ထဝသေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၈။
အတ္ထောယေဝ ဝါ အတ္ထဝသော၊ ဒသ အတ္ထ
ဒသ ကာရဏာနိတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ
၂။ ၃၃-၄။ ဒွါဟံ ဘိက္ခဝေ အတ္ထဝသေ သမ္ပဿ-
မာနော....။ အံ၊ ၁။ ၆၂။ အတ္ထဝသေတိ ကာရ-
ဏာနိ။ အံ၊ ၁။ ၂၆။ တေမတ္ထဝသံ ဥတှာ။
ဓမ္မ၊ ၅၄။ ကာရဏံ ဇာနိတှာ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။
၂၇၂။ အတ္ထော ဝါ ဝတ္ထလက္ခဏော ဝသော
တေဿာတိ အတ္ထဝသော၊ ကာရဏံ။ မဋ္ဌ၊
၂။ ၁၄၄။ အတ္ထော ဝါ ဖလံ တဒဓိနဝတ္တိတာယ
ဝသော တေဿာတိ အတ္ထဝသော၊ ကာရဏံ။
အံ၊ ၁။ ၆၀။ ကိံ ပန တံ ဗြာဟ္မဏ အတ္ထဝသံ
သမ္ပဿမာနော ဥဒကသုဒ္ဓိကော ဥဒကသုဒ္ဓိ
ပစ္စေသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၂။ အတ္ထဝသန္တိ အတ္တာနိသံသံ
အတ္ထကာရဏံ။ သံ၊ ၁။ ၂၄၅။ ဖလဘူတော
အတ္ထော (ဝသော ?) တေဿာတိ အတ္ထဝသံ၊
ကာရဏန္တိ အာဟ “အတ္တာနိသံသံ အတ္ထကာရ-
ဏ”န္တိ။ ပပဉ္စသုဒ္ဓနိယံ ပန ဖလေနော အရဏိယ-
တော အတ္ထော၊ ကာရဏန္တိ ကတှာ အတ္ထော
ဒဝ အတ္ထဝသော၊ တသှာ ဒွေ အတ္ထဝသေတိ “ဒွေ
အတ္ထေ ဒွေ ကာရဏာနိ” တိ ဝတ္တံ။ သံ၊ ၁။ ၂၈၁။
(၅) ထူးသော အကြောင်း၊ အကြောင်းထူး။
စတ္တာရောမေ အာနန္တ အတ္ထဝသေ သမ္ပဿမာ-
နော။ အံ၊ ၁။ ၅၆၂။ အတ္ထဝသေတိ ကာရဏဝ-
သေ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၉၃။ (၆) အနက်၏ အစွမ်း။
ပရိမပုစ္ဆာယ ပန အတ္ထဝသေန ကတာယ တဒန-

ရူပါယ ပစ္စိမပုစ္ဆာယ ဘဝိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၃။
၁၁၈။ အတ္ထဝသေနာတိ သမ္ပဝန္တနံ နိစ္စိတ-
သံသယိတာနံ အတ္တာနံ ဝသေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၃။

အတ္ထဝသပကရဏ (န) [အတ္ထဝသ + ပကရဏ]
အကျိုးအာနိသင် အထူးတို့ကို - ပြဆိုရာ - ပြဆို
ကြောင်း - ဖြစ်သော - အရာဌာန၊ စကားရပ်။
ဝိ၊ ၅။ ၂၅၃-၄။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇။ ၁၈၅-၆။ (အတ္ထဝသ-
ကြည့်။)

အတ္ထဝသပကရဏဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အတ္ထဝသပက-
ရဏ + ဝဏ္ဏနာ] အတ္ထဝသပကရဏ - အဖွင့် -
သံဝဏ္ဏနာ - အဋ္ဌကထာ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇။ ၁၈၅-၆။

အတ္ထဝသဝဂ္ဂ (ပု) [အတ္ထဝသ + ဝဂ္ဂ] အတ္ထ-
ဝသဝဂ္ဂ။ ပရိဝါရပါဠိ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂ၊ ၂-ဝဂ္ဂ။ ဝိ၊ ၅။
၃၈၄-၅။

အတ္ထဝသိက (တိ) [အတ္ထဝသ + ဣက] (၁)
အကြောင်းအကျိုးကိုသာ စူးစမ်းဆင်ခြင်သော၊
ဆုံးဖြတ်ဖွယ် အဓိကရုဏ်းကိုသာ စူးစမ်းဆင်ခြင်
သော၊ သူ။ အတ္ထဝသိကေန ဘဝိတဗ္ဗံ၊ နော
ပရိသကပ္ပိကေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၇။ (၂) အကြောင်း
ရှိသော၊ အကြောင်း၌ ယှဉ်သော။ ကုလပုတ္တာ
ဥပေန္တိ အတ္ထဝသိကာ အတ္ထဝသံ ပဋိစ္စ။ သံ၊ ၂။
၇၆။ ဣတိဝုတိ။ ၂၅၅။ အတ္ထဝသိကာ ကာရဏ-
ဝသိကာ ဟုတှာ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၇၇။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။
၂၇၇။ အတ္ထော ဖလံ ဝသော တေဿာတိ
အတ္ထဝသံ၊ ကာရဏံ၊ တမ္ပိ တေသု အတ္ထိ၊ တတ္ထ
နိယုတ္တာတိ အတ္ထဝသိကာ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၀။

အတ္ထဝသီ (တိ) [အတ္ထဝသ + ဤ] ရဟန်းတရားဟူ
သော အကျိုးထူးကို လိုလားသော၊ ရဟန်း
တရား၏ အလိုသို့လိုက်သော၊ သူ။ ဧကော အတ္ထ-
ဝသီ ခိပ္ပံ၊ ပဝိသိဿာမိ ကာနန္တံ။ ထေရ၊ ၂။ ၃၀၁။
အတ္ထဝသီတိ ဣဓ အတ္ထောတိ သမဏဓမ္မော
အဓိပ္ပေတော။ “ကထံ န ခေါသော မေ ဘဝေ-
ယျာ” တိ တဿ ဝသံ ဂတော။ ထေရ၊ ၁။ ၂။
၁၇၅။ သဒ္ဓေါ ဟောတိ ဟိရိမာ ဓိတိမာ

အကုဟော အတ္ထဝသီ အလောလော သိက္ခာ-
ကာမော...။မိလိန္ဒ။၃၃၃။

အတ္ထဝါဒီ (တိ) [အတ္ထ + ဝဒ + ကိ] (က) အကျိုး
စီးပွားနှင့်စပ်သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသော၊
ပစ္စုပ္ပန်၊တမလွန်နှစ်တန်သောအကျိုးကိုမှီသော
စကားကိုသာလျှင်ပြောဆိုတတ်သော။သူ။ဘူတ-
ဝါဒီ အတ္ထဝါဒီ ဓမ္မဝါဒီ။ဒီ၊၁။၄၊၁၅၆။မ၊၁။၃၃၅။
အံ၊၁။ ၅၃၀။ အဘိ၊ပု။၁၆၇။ မဟာနိ။ ၁၆၉။
ဒိဋ္ဌဓမ္မကသမ္ပရာယိကတ္ထသန္နိသိတမေဝ ကတွာ
ဝဒတိတိ အတ္ထဝါဒီ။ဒီ၊၁။၇၅။ ဘူတဉ္စ ဝဒန္တေန
ယံ ဣဓလောကပရလောကဟိတသမ္ပာဒကံ၊
တဒေဝ ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ “အတ္ထဝါဒီ” တိ ဝုတ္တံ။
ဒီ၊၁။ ၁၂၂။ မ၊၁။၁၅၆။ အံ၊၁။၃၇၂။
အတ္ထံ ဝဒတိတိ အတ္ထဝါဒီ။ အတ္ထဝဒနဉ္စ တန္နိသိ-
တဝါစာကထနမေဝါတိ အဓိပ္ပါယေန ဝုတ္တံ “ဒိဋ္ဌ-
ဓမ္မကသမ္ပရာယိကတ္ထသန္နိသိတမေဝ ကတွာ” -
တိ။သီ၊၁။သစ်၊၁။၃၄၄။ မ၊၁။၁၁၂။ အံ၊၁။၂။
၃၇၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။ မဟာနိ၊၁။၂၇၅။ (ခ)
ပရမတ္ထ-နိဗ္ဗာန်-ကို ဟောကြားလေ့ ရှိသော၊
သူ။ တထာဂတော ကာလဝါဒီ ဘူတဝါဒီ အတ္ထ-
ဝါဒီ ဓမ္မဝါဒီ။ စူဠနိ၊၁၆၈။ ပရမတ္ထံ နိဗ္ဗာန်
ဝဒတိတိ အတ္ထဝါဒီ။ စူဠနိ၊၁၆၈။ အတ္ထံ (၁၆)
အနက်လည်းကြည့်။

အတ္ထဝိကပ္ပ (ပု) [အတ္ထ + ဝိကပ္ပ] အနက်ကိုအထူး
ကြံခြင်း။ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ။ သုတ္တနိ၊၁။၂။
၁၅၇၊၃၀၆။ ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ။ ဇာ၊၁။၃။
၄၉၅။ သုတ္တဿ အန္တော သုတ္တန္တော၊ ကော
သော? သော သော အတ္ထဝိကပ္ပေါ။ ဝဇီရ၊၁၉။

အတ္ထဝိဓယ (ပု) [အတ္ထ + ဝိဓယ] အနက်ကို - စိစစ်
ရာ - စိစစ်ကြောင်း - ဖြစ်သော နည်း။ တတ္ထ
ဟာရာ သုတ္တဿ ဗျဉ္စနဝိဓယော ဟောန္တိ န
အတ္ထဝိဓယော၊ သောဠသဟာရာနံ မူလပဒနိဒ္ဒါ-
ရဏံ ဝဇေတွာ ဗျဉ္စနမုခေနေဝ သံဝဏ္ဏနာဘာဝ-
တော။ တယော ပန နယာ သုတ္တဿ အတ္ထဝိဓ-
ယော ဟောန္တိ၊ တိဏ္ဏံ နယာနံ မူလပဒသင်္ခါတ-

အဝိဇ္ဇာဒိသဘာဝဓမ္မနိဒ္ဒါရဏမုခေနေဝ သုတ္တဿ
အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဘာဝတောတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။၁၇။
(နေတ္ထိ၊၁။၁၂-လည်းကြည့်။)

အတ္ထဝိစာရဏာ (ထိ) [အတ္ထ + ဝိစာရဏာ] အနက်
ကို စိစစ်ခြင်း၊ အနက်ကို - စိစစ်ရာ - စိစစ်
ကြောင်း - ဖြစ်သော၊ နေတ္ထိကျမ်း။ နဝံယ
သာသနဿ ပရိယေသနာ၊ အတ္ထဝိစာရဏာတိ
အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊၁။၁၂။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၃-
လည်းကြည့်။) အတ္ထပရိယေသနာ-လည်းကြည့်။

**အတ္ထဝိစိန္တက (တိ) [အတ္ထ + ဝိစိန္တက။ ထိ၌ အတ္ထ-
ဝိစိန္တက။]** အကျိုးစီးပွားကို-ကြံစည်ဆင်ခြင်-
သိမြင် - တတ်သော၊ သူ။ ပဏ္ဍိတံ ဝတ မံ
သန္တံ၊ အလမတ္ထဝိစိန္တကံ။ ထေရ၊၂၆၆။ အလ-
မတ္ထဝိစိန္တကန္တိ အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ အတ္ထံ
ဟိတံ ဝိစိန္တေတုံ သမတ္ထံ၊ အလံ ဝါ ပရိယတ္တံ
အတ္ထဿ ဝိစိန္တကံ ကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ အတ္ထ-
ဒဿိနံ ဝါ။ ထေရ၊၁။၄၇၇။ ဣတ္ထိပိ ပဏ္ဍိတာ
ဟောတိ၊ လဟံ အတ္ထဝိစိန္တက။ အပ၊၂။၂၄၂။

အတ္ထဝိဇာနန (န၊ထိ) [အတ္ထ + ဝိဇာနန] အနက်ကို
သိခြင်း။ သောယံ န စ သုတ္တဿ အတ္ထဝိဇာ-
နနာယ သဟ ယုတ္တော။ ပေဋကော၊၁၆၈။

**အတ္ထဝိဇာနနသမ္မောဟ (ပု) [အတ္ထဝိဇာနန +
သမ္မောဟ]** အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိခြင်း၌ တွေဝေ
ခြင်း။ သုဘာသိတဿ အတ္ထဝိဇာနနသမ္မော-
ဟေန မောဟဓမ္မေန အာဝုတော။ သုတ္တနိ၊
၁။၄၅။

**အတ္ထဝိညာပန [အတ္ထ + ဝိညာပန။ ထိ၌ အတ္ထဝိညာ-
ပနိ။]** အနက်ကိုသိစေတတ်သော။ ဝိညာပနိန္တိ
အတ္ထဝိညာပနိ။ ဓမ္မ၊၁။၄၂၀။ သုတ္တနိ၊၁။
၁၈၉။

အတ္ထဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အတ္ထ + ဝိနိစ္ဆယ] (၁) အနက်
ကိုဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အနက်၏အဆုံးအဖြတ်။ (၂)
တရား-အမှု-အဆုံးအဖြတ်။ ဣတိ ရာဇာ အနိ-
ဝေဒိတောပိ တဿ အတ္ထဝိနိစ္ဆယဿ ဩကာ-

သာကရဏေန “ယထာဓိပ္ပါယ် န တိရေတိ” တိ
ဝုတ္တော။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၄၁။ (၃) အကြောင်းကိစ္စ
အဆုံးအဖြတ်။

အတ္ထဝိနိစ္ဆယည (တိ) [အတ္ထဝိနိစ္ဆယ + ဉာ + ရှု]
အကြောင်းကိစ္စ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သိသော၊
အကြောင်းကိစ္စကိုဆုံးဖြတ်ရာ၌ လိမ္မာသောသူ။
န ဝေဓတိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယည။ အံ၊ ၂။ ၄၉။ ဇာ၊ ၁။
၁၃၁။ အတ္ထဝိနိစ္ဆယညတိ ကာရဏတ္ထဝိနိစ္ဆယေ
ကုသလော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ တဿ တဿ အတ္ထဿ
ဝိနိစ္ဆယကုသလော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၁။

အတ္ထဝိပလ္လာသ (ပု) [အတ္ထ + ဝိပလ္လာသ] အနက်၏-
အနက်အားဖြင့်-ဖောက်ပြန်ခြင်း။

အတ္ထဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟ (ပု) [အတ္ထဝိပလ္လာသ + ဂါဟ]
အနက်အားဖြင့် - ဖောက်ပြန်ခြင်းကို-ဖောက်
ဖောက်ပြန်ပြန် - ယူခြင်း။ ပုရိမဉ္ဇေတ္ထ ဗျဉ္ဇန-
ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟဝါရဏံ၊ ပစ္ဆိမံ အတ္ထဝိပလ္လာသဂ္ဂါ-
ဟဝါရဏံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၀။ အတ္ထဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟ-
ဝါရဏံ မနိန္ဒိယဝိက္ခေပဗာဟကတ္တာ။ န ဟိ
သက္ကစ္စံ ဓမ္မံ ဥပဓာရေန္တဿ အတ္တတော ဝိပလ္လာ-
သဂ္ဂါဟော ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၇။

အတ္ထဝိဘာဂ (ပု) [အတ္ထ + ဝိဘာဂ] အနက်ကို
ဝေဖန်ခြင်း။ တာနိ အတ္ထဝိဘာဂတော။
တေသံ အယံ အတ္ထဝိဘာဂေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၃။ အတ္ထဝိဘာဂေါ အတ္ထဿ ဝိဘာ-
ဂေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၆။

အတ္ထဝိဘာဝနာ (ထိ) [အတ္ထ + ဝိဘာဝနာ] အနက်
ကိုထင်စွာပြခြင်း။ တတြာယံ အတ္ထဝိဘာဝနာ။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၃။

အတ္ထဝိရောစန (န) [အတ္ထ + ဝိရောစန] အကျိုး
တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြားအားဖြင့် ပြ
ခြင်း။ အတ္ထဝိရောစနေ ပညာ အတ္တပဋိသမ္ဘိဒေ
ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၅။ ဝိရောစနေတိ အတ္တာဒိနံ
ဝိဝိဓာ ဒီပနေ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။

အတ္ထဝိဝရဏ (န) [အတ္ထ + ဝိဝရဏ] အနက်ကို
ဖွင့်ပြခြင်း။ ဣမဿ ပဒဿ အတ္ထဝိဝရဏံ။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၁၄၂။

အတ္ထဝိသေသဒီပက (တိ) [အတ္ထ + ဝိသေသ + ဒီပ-
က] အနက်အထူးကို ပြတတ်သော။ တံ
(ဂါထာဗန္ဓဝစနံ) ဒုဝိဓံ ဟောတိ တဒတ္ထ-
ဒီပကမေဝ စ, အတ္ထဝိသေသဒီပကဉ္စ။
သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။

အတ္ထဝိမံသက (တိ) [အတ္ထ + ဝိမံသက] အကျိုး
စီးပွားကို - ကိုယ့်အကျိုးစီးပွား သူ့အကျိုး
စီးပွားစသော အကျိုးကို - စူးစမ်းဆင်ခြင် -
သိမြင်-သောသူ။ တယော ဝိမံသကာ အတ္ထဝိမံ-
သကော သင်္ခါရဝိမံသကော သတ္တုဝိမံသကော-
တိ၊ တေသု “ပဏ္ဍိတာ ဟာဝုသော မနုဿာ
ဝိမံသကာ” တိ ဧတ္ထ အတ္ထဝိမံသကော အာဂ-
တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ အတ္ထဝိမံသကောတိ အတ္တ
တ္ထပရတ္တာဒိအတ္ထဝိဇာနနကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။

အတ္ထဝေဒ (ပု) [အတ္ထ + ဝေဒ] အကျိုး-အနက်-
ကို မှီ၍ဖြစ်သောနှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၁)
(က) ရတနာ ၃-ပါးတို့၌ မတုန်မလှုပ်သက်ဝင်ယုံ
ကြည်ခြင်းဟူသော အကျိုးလျှင် အာရုံရှိသော
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ လဘတိ အတ္ထဝေဒံ၊
လဘတိ ဓမ္မဝေဒံ။ မ၊ ၁။ ၄၆၊ ၂၈၃။ မ၊ ၂။ ၄၂၁။
အံ၊ ၂။ ၂၅၂။ အံ၊ ၃။ ၅၃၁။ လဘတိ အတ္ထဝေဒံ၊
လဘတိ ဓမ္မဝေဒန္တိ ဧတ္ထ ဗုဒ္ဓါဒိသု အဝေစ္စပ္ပဿာ-
ဒေါယေဝ အရဏိယတော အတ္ထော၊ ဥပဂန္တဗ္ဗ-
တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဿာ လဘတိ
အတ္ထဝေဒံ လဘတိ ဓမ္မဝေဒန္တိ အဝေစ္စပ္ပဿာဒါ-
ရမ္မဏသောမနဿဉ္စ သောမနဿမယဉာဏဉ္စ
လဘတိတိ ဝေမေတ္တ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ ဣတိပိ သော ဘဂဝါတိအာဒိနံ
အတ္ထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိံ သန္ဓာယ လဘတိ
အတ္ထဝေဒန္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၁၉။ အတ္ထဝေ-
ဒန္တိ ဟေတုဖလံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၂၈၅။ (ခ) ရတနာ ၃-ပါးတို့၌ မတုန်မလှုပ်

သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ အထ ဝါ အတ္ထဝေဒန္တိ အဝေစ္စပဿာဒံ ပစ္စဝေက္ခတော ဥပ္ပန္နံ ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ ဝေဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။
 (၂) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ အတ္ထဝေဒန္တိ အဋ္ဌကထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။
 အတ္ထ (၇) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္ထသံဝဇနကထာ (ထိ) [အတ္ထသံဝဇန + ကထာ]
 အကျိုးစီးပွားတိုးပွားကြောင်းဖြစ်သော - စကား - အပြုအမူ၊ အတ္ထစရိယာ-ကြည့်။

အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အတ္ထ + သံဝဏ္ဏနာ] အနက် ကို ဖွင့်ခြင်း၊ အနက်ကို ဖွင့်ရာဖြစ်သောကျမ်း၊ အဋ္ဌကထာ။ တသ္မာဟံ ကာတုမိစ္ဆာမိ၊ အတ္ထသံ- ဝဏ္ဏနံ လုမံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁။ ကိဉ္စာပိ ဒုက္ကရာ ကာတု၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ မယာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁။ လူတိဝုတိ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ယထာဗလံ ကရိဿာမိ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ သုဘံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂။ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂။တဿာ အတ္ထ- သံဝဏ္ဏနံ ကရေန္တေန ယသ္မာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ကာတဗ္ဗာ ဟောတိ၊ ပကတိယာပိ စ ဒုက္ကရာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၃။

အတ္ထသံဟိတ=အတ္ထသဉ္စိတ (တိ) [အတ္ထ + သံဟိ- တ] (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပြည့်စုံသော။ နိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ ကာလေန သာ- ပဒေသံ ပရိယန္တဝတိ အတ္ထသံဟိတံ။ ဒီ၊၁။၄။ မ၊၁။၂၃၇။ အတ္ထသံဟိတန္တိ အနေကေဟိပိ နယေဟိ ဝိဘဇန္တေန ပရိယာဒါတုံ အသက္က- ကေယျတာယ အတ္ထသမ္ပန္နံ ဘာသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ အတ္ထံ (၁) အနက်ကြည့်။
 (၂) အကျိုးစီးပွားနှင့်တကွဖြစ်သော။ယံဝါသော အတ္ထဝါဒီ အတ္ထံ ဝဒတိ၊ တေန အတ္ထေန သဟိ- တတ္တာ အတ္ထသံဟိတံ ဝါစံ ဘာသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ (၃) အကျိုးစီးပွားကို ကောင်းစွာမှီသောစကား။ အတ္ထသံဟိတံ တထာ-

ဂတာ ပုစ္ဆန္တိ၊ နော အနတ္ထသံဟိတံ။ ဝိ၊၁။၇။ အတ္ထသံဟိတန္တိ တွေ ယံ အတ္ထသန္ဓိသိတံ ဝစနံ တထာဂတာ ပုစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ (၄) အကျိုးစီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော။ အတ္ထ- သံဟိတန္တိ ပယောဇနသာကေ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၃၂။ (၅) အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသည်၏ အ ဖြစ်နှင့်ပြည့်စုံသော။အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိခြင်း နှင့်ပြည့်စုံသော။ အတ္ထသံဟိတေန ဝက္ခာမံ နော အနတ္ထသံဟိတေန။ ဒီ၊၃။၁၉၇။ အံ၊၂။၁၇၂။ အတ္ထသဉ္စိတေနာတိ အတ္ထကာမတာယ ဟိတ- ကာမတာယ ဥပေတေန။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၉။(၆)အကြောင်းကိုမှီသော-အကြောင်း - လုံလောက်သော - ယုတ္တိရှိသော။ ယံ ကိဉ္စိ မံ ပဉ္စံ ပုစ္ဆိဿတိ၊ သဗ္ဗံ တံ အတ္ထသဉ္စိတံယေဝ ပုစ္ဆိဿတိ၊ နော အနတ္ထသဉ္စိတံ။ ဒီ၊၂။၂၁၉။ အတ္ထသံဟိတေန ဝါ အနတ္ထသံဟိတေန ဝါ။ မ၊၁။၁၇၈။ အတ္ထသဉ္စိတန္တိ အတ္ထနိဿိတံ ကာရ- ဏနိဿိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ အတ္ထသံဟိတေနာတိ အတ္ထနိဿိတေန ကာရဏနိဿိတေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆။ ကာရဏနိဿိတံ ကတွာ ဝဒန္တော အတ္ထသံ- ဟိတေန ဝဒတိ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။

အတ္ထသညိတ (တိ) [အတ္ထ + သညိတ] အတ္ထ- ကိစ္စဟု-သိ-မှတ်-အပ်သော။ ကိ ကရဏိယံ အတ္ထသညိတံ လုမိနာ မာဏဝေန လူဓ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁၄။ အတ္ထံ (၉) (က) အနက်ကြည့်။

အတ္ထသတ (န) [အတ္ထ + သတ] အကျိုးထူးတရာ။ အတ္ထသတံ ဓမ္မသတံ၊ ဒေဝ နိရုတ္တိသတာနိ။ ဝိ၊၅။၂၅၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၅။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈- လည်းကြည့်။)

အတ္ထသန္ဓိသက (ပ) [အတ္ထ + သန္ဓိသက] အတ္ထ- သန္ဓိသက မည်သော မထေရ်။ (နာဂိတထေရ် ဟူသည်လည်း ဤမထေရ်ပင်။)အပ၊၁။၁၈၄-၅- ကြည့်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁-၃-လည်းကြည့်။

အတ္ထသန္ဓိသန (တိ) [အတ္ထ + သန္ဓိသန။ ထိဉ္စိ အတ္ထသန္ဓိသနိ။] (၁) (န) အကျိုးတရားတို့ကို

ကောင်းစွာ - ပြခြင်း၊ ဟောခြင်း။ နာနာဓမ္မ-
ပကာသနတာ ပညာ အတ္ထသန္ဓယနေ ဉာဏ်။
ပဋိသံ။၃။ အတ္ထသန္ဓယနေတိ နာနာအတ္တာနံ
ပရေသံ သန္ဓယနေ။ ပဋိသံ။၄။၁။၄၂။ (၂)
အကျိုးစီးပွားကိုပြတတ်သော။ သော တေ ဥပ-
မာဓုဇ၊ အတ္ထသန္ဓယနိ ကတာ။ ဇာ၊၂။၅၆။
အတ္ထသန္ဓယနိတိ အတ္ထပုကာသိကာ။ ဇာ၊၄။၅။
၂၇။

အတ္ထသန္နိ (ထိ) [အတ္ထ + သန္နိ] ကိရိယာကာရက
စသည်၏အစွမ်းဖြင့် အနက်၏စပ်ခြင်း၊ (သင်္ကာ-
သန၊ ပကာသန စသော အတ္ထပဒ ခြောက်ပါး)။
တတ္ထ အတ္ထသန္နိ ဆပုဒ်နိ သင်္ကာသနာ ပကာ-
သနာ ဝိဝရဏာ ဝိဘဇနာ ဥတ္တာနိကမ္မတာ
ပညတ္တိတိ။ နေတ္တိ။၃၄။ အတ္ထသန္နိတိ ကိရိယာ-
ကာရကအိဝသေန အတ္ထဿ သမ္ပန္နော။ နေတ္တိ။
၄။၁၀၂။ အတ္ထပဒ-လည်းကြည့်။ တတ္ထ အတ္ထ-
သန္နိတိ ကိရိယာကာရကအိဝသေန အတ္ထဿ
အတ္ထေန သန္နိ။ နေတ္တိ။ ဝိ။၁၅။

အတ္ထသန္နိသိတ (တိ) [အတ္ထ + သန္နိသိတ] အကျိုး
စီးပွားကို ကောင်းစွာမှီသော။ အတ္ထသံဟိတ
(၃) အနက်ကြည့်။

အတ္ထသဘာဂ (တိ) [အတ္ထ + သဘာဂ] အနက်
အားဖြင့်တူသော။ ဣမံ ပဋိဂါထံ အဘာသိ
ဗျဉ္ဇနသဘာဂံ နော အတ္ထသဘာဂံ။ သုတ္တနိ၊၄။
၁။၂၇။

အတ္ထသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + သမ္ပတ္တိ] အနက်၏
ပြည့်စုံခြင်း။ တဉ္စ ယထာနုရူပံ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ
သတ္တံ။ ဝိ၊၄။၁။၉၉။ ယံ အတ္ထံ သုတော တထာ
ပဋိပဇ္ဇန္တာ သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယံ ပါပုဏန္တိ၊ တာဒိသ-
သမ္ပတ္တိ အတ္ထသမ္ပတ္တိ နာမ၊ သမ္ပန္နတ္ထတာတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၆၅။

အတ္ထသမ္ပဒါ (ထိ) [အတ္ထ + သမ္ပဒါ] အကျိုးစီးပွား
၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ပြည့်စုံသော အကျိုးစီးပွား။
ကရေတိ ကမ္မသမ္ပဒါ၊ လဘတိ စတ္ထသမ္ပဒါ၊ အံ၊

၃။၇၀။ လဘတိ စတ္ထသမ္ပဒန္တိ အတ္ထဉ္စ ပရိပုဏ္ဏံ
လဘတိ။ အံ၊၄။၃။၂၃၀။

အတ္ထသမ္ပန္န (ပု) [အတ္ထ + သမ္ပန္န] အနက်၏ ဆက်
စပ်ခြင်း၊ အနက် အဆက်အစပ်။ “ဣမေ
နန္တံ အရညသ္မိန္တိအာဒိနံ အစုတေယျဂါထာနံ
ဝေမတ္ထသမ္ပန္နော ဝေဒိတဗျော။ ဇာ၊၄။၇။၃၇၂။

အတ္ထသမ္ပဝ (ပု) [အတ္ထ + သမ္ပဝ] အနက်၏ ဖြစ်
သင့်ခြင်း။ တတ္ထ တထာ၊ ဣဓ စ အညထာ
အတ္ထသမ္ပဝတော။ ဝိ၊၄။၁။၈၀။ဒိ၊၄။၁။၃၃။မ၊၄။
၁။၁၀။သံ၊၄။၁။၁၀။အံ၊၄။၁။၁၀။ ခုဒ္ဒက၊၄။၉၀။

အတ္ထသရိက္ခတာ (ထိ) [အတ္ထ + သရိက္ခတာ]
အနက်တူသည်၏အဖြစ်၊ အနက်တူခြင်း။ အနန္တ-
ရသမနန္တဗျဟိ အတ္ထသရိက္ခတာယ ကေ ယုဂ-
ဠကံ နာမ။ အဘိ၊၄။၃။၃၉၂။

အတ္ထသလ္လက္ခဏ (န၊ထိ) [အတ္ထ + သလ္လက္ခဏ]
အကျိုးတရားတို့ကို ကောင်းစွာ - မှတ်ခြင်း-
မြင်ခြင်း။ အတ္ထသလ္လက္ခဏေ ပညာ အတ္ထပဋိ-
သမ္ပဒေ ဉာဏ်။ ပဋိသံ။၁၁၅။ သလ္လက္ခဏေတိ
အတ္တာဒိနံ သမ္ပာ ဒဿနေ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၃၄၄။

အတ္ထသလ္လာပိက (ထိ) [အတ္ထ + သလ္လာပိကာ]
အကြောင်းကိစ္စ - အကျိုးအကြောင်း - ကို
အတုံအပြန်ပြောဆိုခြင်းကိုပြတတ်သော၊နှစ်ဦး-
နှစ်ယောက်-အချင်းချင်း - အချီအချ - ပြော
ဆိုခြင်းကို ပြတတ်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့ပြောဆို
သောစကားကိုပြတတ်သော။ တတ္ထာယံ အတ္ထ-
သလ္လာပိကာ ဥပမာ။မ၊၄။၁။၃၁၉။ အတ္ထသလ္လာ-
ပိကာတိ အတ္ထဿ သလ္လာပိကာ၊ ဒွိန္ဒံ အဓိပ္ပေ-
တတ္ထသလ္လာပဝိဘာဝိနိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒွိန္ဒံ ဟိ
ဝစနံ သလ္လာပေါ။ မ၊၄။၂။၁၂။

အတ္ထသာဓက (တိ) [အတ္ထ + သာဓက။ ထိန္ဒ
အတ္ထသာဓိကာ။] (၁) အကျိုးကိုပြီးစေတတ်
သော။ တံ အတ္ထသာဓကံ....ကေမ္ပံ ပဒံ သေ-
ယျောယေဝါတိ အတ္ထော။ဓမ္မ၊၄။၁။၄၀၈။ အတ္ထ-
သာဓိကာ ပန သတ္တမဇေနစေတနာ ဥပပဇ္ဇေ-

ဒနီယကမ္ပံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၀၄။ အတ္ထသုခိကာတိ ဒါနာဒိပါကာတိပါ-
 တာဒိအတ္ထသု နိပုဒိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၇။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ (၂) အကြောင်းကိစ္စ - ခိုးခြင်း
 ကိစ္စ - မပြီးမီကပင် ပါရာဇိကကျခြင်းဟူသော
 အကျိုးကိုပြီးစေတတ်သော ခိုးခြင်း၊ ခိုးခြင်း
 ၂၅-ပါးတွင်တပါး။ ပဉ္စ အဝဟာရာ သာဟတ္ထိ-
 ကော အာဏတ္ထိကော နိဿဂ္ဂိယော အတ္ထသု-
 ဓကော ဓရနိက္ခေပေါတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။
 ကိရိယာသိဒ္ဓိတော ပုရေတရမေဝ ပါရာဇိကာ-
 ပတ္တိသင်္ခါတံ အတ္ထံ သာဓေတိတိ အတ္ထသုဓ-
 ကော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၇-၉။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃-၄။
 ကင်္ခါ။ ၁၁-၇-တို့လည်းကြည့်။)

အတ္ထသုခန (န) [အတ္ထ + သုခန] အကျိုးပြီး
 ခြင်း၊ ကိစ္စပြီးခြင်း။

အတ္ထသုခနတာ (ထိ) [အတ္ထ + သုခနတာ]
 အကျိုးပြီးသည်၏အဖြစ်၊ ကိစ္စပြီးသည်၏အဖြစ်။
 အာယုဟိတော အတ္ထသုခနတာယ အပစိတံ
 န ကဏေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၀၀။

အတ္ထသိဒ္ဓိ (ထိ) [အတ္ထ + သိဒ္ဓိ] အကျိုးပြီးခြင်း။
 အတ္ထသိဒ္ဓိ ဥပဂတာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၂၉။ ဓုဝမတ္ထသိဒ္ဓိ
 လဘာမ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၂။ အတ္ထသိဒ္ဓိကရလည်း
 ကြည့်။

အတ္ထသိဒ္ဓိကရ (တိ) [အတ္ထသိဒ္ဓိ + ကရ + အ] အကျိုး
 ပြီးခြင်း - ဝါကျအနက်ကို တဖန်သိစေခြင်း - ကို
 ပြုတတ်သော။ ပဋိစ္စသဒ္ဓေါ စ ပနာယံ သမာနေ
 ကတ္တရိ ပုဗ္ဗကာလေ ပယုဇ္ဇမာနေ အတ္ထသိဒ္ဓိ-
 ကဏေ ဟေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၀။ အတ္ထသိဒ္ဓိ-
 ကဏေတိ ဝါကျတ္ထပဋိဝိညတ္တိကဏေ။ ပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒေါတိ ဟိ ဧတ္ထ ဝါကျတ္ထာဝဗောဓော
 ဣဓ အတ္ထသိဒ္ဓိတိ ဝေဒိတဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၁။

အတ္ထသုစန (န) [အတ္ထ + သုစန] (၁) အနက်ကို
 ပြခြင်း။ (တိ) (၂) အနက်ကို ပြတတ်သော။
 အတ္ထသုစနာဒိတော သုတ္တံ ပရိယတ္တိဓမ္မော။
 နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။

အတ္ထဟာပန (န) [အတ္ထ + ဟာပန] (၁) အကျိုး
 စီးပွား ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်စေခြင်း။ (တိ) (၂)
 အကျိုး စီးပွား - ပျက်ပြား ဆုတ်ယုတ်စေတတ်
 သော - ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်ကြောင်း ဖြစ်
 သော။

အတ္ထဟာပနဘယ (န) [အတ္ထဟာပန + ဘယ]
 အကျိုးစီးပွား ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်စေတတ်သော
 ဘေး။ ဧတံ ဘယန္တိ ဧတံ အတ္ထဟာပနဘယံ။
 အတ္တနော သမာပတ္တိဟာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။

အတ္ထဟေတု (ပု) [အတ္ထ + ဟေတု] ဥစ္စာ -
 စီးပွား - ဟူသောအကြောင်း၊ ဥစ္စာ - စီးပွား -
 ကို ရလိုသော အကြောင်း။ ဗဟုဇ္ဇနော ဘဇတိ
 အတ္ထဟေတု။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၀။ ဗဟုဇ္ဇနော ဘဇတေ
 အတ္ထဟေတုတိအာဒိသု ဓနေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။

အတ္တာကာရ (ပု) [အတ္ထ + အာကာရ] အနက်ဟူ
 သောအကြောင်း၊ သိအပ်သောအနက်ဟူသော -
 အခြင်းအရာ - အချက်အလက်။ ဣမိနာ ဟိ
 အတ္ထပဒ္ဒယေန အက္ခရပဒေဟိ ဝိဘာဝိယ-
 မာနေ အတ္တာကာရေ ဂဟိတော။ ဣဓ ပုရိ-
 မနယေန ဗျဉ္ဇနာကာရေဟိ နိဒ္ဓိသိယမာနေ အတ္တာကာရေ
 ဒဿိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧတ္ထာပိ
 နိရုတ္တိနိဒ္ဓေသသင်္ခါတေဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ နိဒ္ဓိ-
 သိယမာနေ အတ္တာကာရေ ဝုတ္တော။ သော
 စ သုတ္တတ္ထော သင်္ကာသနာဒိအာကာရေတိ။
 နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၂-၃။ သင်္ကာသနပကာသနာဒယော
 ဟိ အတ္တာကာရတ္တာ အတ္ထပဒါနီတိ ဝုစ္စန္တိ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂၇။ (ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသင်္ခါ၊ ၂။ ၇၀-၁-
 လည်းကြည့်။) အတ္ထပဒ-လည်းကြည့်။

အတ္တာတိသယ (ပု) [အတ္ထ + အတိသယ] အနက်
 လွန်ခြင်း၊ အနက်လွန်၊ အနက်အထူး၊ သဒ္ဓါ၏
 ဟောဆိုမြဲ အနက်ထက် ပိုလွန်၍ အနက်အထူးကို
 ဟောဆိုခြင်း။ “ဗရုသာဟိ ဝါစာဟိ ပကြုဗ္ဗ-
 မာနေ အာသဇ္ဇ မံ တံ ဝဒသိ ကုမာရာ”တိ

တ္ထေ ပကြုဗ္ဗမာနောတိ ပဒဿ အဘိဘဝမာ-
နောတိ အတ္ထပဋိပါဒနံ ဝိယ တတ္ထ တတ္ထ
ယထာယောဂံ ဝိသေသတ္ထယောဂေါ ဓာတုနံ
အတ္တာတိသယေန ယောဂေါ နာမ။ မဟာနိဋ္ဌ။
၂၂၉။

အတ္ထာဓိဂမ (ပ) [အတ္ထ + အဓိဂမ] အကျိုး
စီးပွားကိုရခြင်း။ ဝစနပထန္တိ ဝစနံ။ ဝစနမေဝ
ဟိ အတ္ထာဓိဂမဿ ဥပါယဘာဝတော “ဝစန-
ပထ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၂၄၄။

အတ္တာနတ္ထ (ပ) [အတ္ထ + အနတ္ထ] (၁) အကျိုးရှိ၊
အကျိုးမဲ့၊ အကျိုးရှိ၊ မရှိ။ အတ္တာနတ္ထံ ပရိဂ္ဂ-
ဏိတော အတ္ထပရိဂ္ဂဟဏံ သာတုကသမ္ပဉေ။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၅။ မ၊ ၁။ ၂၅၇။ ကောဓော နာမ
ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတံ အတ္တာနတ္ထံ
ဟိတာဟိတံ ဇာနိတံ န ဒေတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၉။
နာယံ ဓမ္မံ အဓမ္မံ ဝါ။ အတ္တာနတ္ထံ ဗုဇ္ဈတိ။ ဇာ၊
၁။ ၁၆၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၁။ (၂) အကြောင်းဟုတ်၊
မဟုတ်။ အတ္တာနတ္ထံ ကာရဏာကာရဏံ အနော-
ဂါဟေန္တော အတိရေန္တော န ကောစိ ပညံ
အဓိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၉။ (၃) ကြီးပွားခြင်း၊
ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ဒီသု အတက္ကဂ္ဂါဟတက္ကဂ္ဂါဟ-
သင်္ခါတေသု ဌာနေသု ဂုဏဒေါသံ ဝုဇ္ဈိဟာနိ*
အတ္တာနတ္ထံ ဥတု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၁။ အတ္တာနတ္ထေ
စ ကောဝိဒေါ။ အပ၊ ၁။ ၄၇။ အတ္ထေ ဝုဇ္ဈိယံ
အနတ္ထေ ဟာနိယံ စ။ အပ၊ ၁။ ၁၃၉။

အတ္တာနတ္ထကုသလ (တိ) [အတ္တာနတ္ထ + ကုသလ]
အကျိုးရှိ၊ မရှိ၌ လိမ်မာသောသူ။

အတ္တာနတ္ထကုသလတာ (ထိ) [အတ္တာနတ္ထကုသ-
လ + တာ] အကျိုးရှိ၊ မရှိ၌ လိမ်မာသောသူ၏
အဖြစ်။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရ-
မဏိယာ ... ပဏ္ဍိတတာ အတ္တာနတ္ထကုသလ-
တာတိ ဝေမာဒီနိ ဖလာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၂၄။ အတ္ထံ
(၇) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္တာနတ္ထဇာနနက (တိ) [အတ္တာနတ္ထ + ဉာ +
ဏ္ဍ] အကျိုးရှိ၊ မရှိကို သိတတ်သောသူ။ ဧဝံ

ခေါ ပြာဟုဏ အတ္တာနတ္ထဇာနနကော (အနတ္ထ-
ဇာနနကော၊ သိ) နာမ မယာ သဒိသော နတ္ထိ။
ဓမ္မ၊ ၁။ ၄၁၇။ အတ္ထံ (၇) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဟန (န) [အတ္တာနတ္ထ + ပရိဂ္ဂဟန]
အကျိုးရှိ၊ မရှိကိုဆင်ခြင်သိမ်းဆည်းခြင်း။ ဝိသေ-
သမဓိဂစ္ဆတိတံ ဧဝံ အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဟနံ ဝေဒိ-
တဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၇၆။ အတ္ထပရိဂ္ဂဟန-လည်းကြည့်။

အတ္တာနတ္ထဝိနိစ္ဆယ (တိ) [အတ္ထ + အနတ္ထ +
ဝိနိစ္ဆယ] ကြီးပွားခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း - အမှု
ဟုတ်၊ မဟုတ် - ကို ဆုံးဖြတ်ရာဖြစ်သော။ ကာရ-
ယေယျ သတံ တတ္ထ၊ အတ္တာနတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။ အပ၊
၁။ ၄၇။ အတ္တာနတ္ထဝိနိစ္ဆယံ ဝဇ္ဈိဉ္စ အဝဇ္ဈိဉ္စ
ဝိနိစ္ဆယကရဏတ္ထံ ဝိနိစ္ဆယသာလံ ကာရယေတိ
သမ္ပန္နော။ အပ၊ ၁။ ၂၂၀။

အတ္တာနန္တရ (တိ) [အတ္ထ + အနန္တရ] တစုံတခု
သော တရားဖြင့် အခြားမရှိသော။ အတ္ထံ (၁၅)
အနက်လည်းကြည့်။

အတ္တာနန္တရတာ (ထိ) [အတ္တာနန္တရ + တာ] တစုံ
တခုသော တရားဖြင့် အခြားမရှိသည်၏ အဖြစ်။
အတ္တာနန္တရတာယ အနန္တရပစ္စယော၊ ကာလာ-
နန္တရတာယ သမနန္တရပစ္စယော။ အဘိ၊ ၁။ ၃၄၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၆။ အတ္တာနန္တရတာယာတိ
အတ္ထေန ကေနစိ ဓမ္မေန အနန္တရတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၂၂၃။

အတ္တာနိသံသ (ပ) [အတ္ထ + အနိသံသ] (၁)
အကျိုးသက်၊ အကျိုးအနိသင်္ခ။ အတ္ထဝသ (၂)
အနက်ကြည့်။ (၂) အကြောင်း။ အတ္ထဝသ (၄)
အနက်ကြည့်။

အတ္တာနုဂတ (တိ) [အတ္ထ + အနုဂတ] အနက်သို့
အစဉ်လိုက်သော၊ အနက်နှင့် လျော်သော။
တယံဒံ နာမံ တဒါ မယံ အတ္တာနုဂတမေဝါတိ
ဒသေန္တော။ ပေတ၊ ၁။ ၉၆။ အနုတ္တ-လည်းကြည့်။

အတ္တာနုပရိဝတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + အနုပရိဝတ္တိ] (၁)
အနက်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ တတ္ထ အတ္တာနုပရိ-

ဝတ္တိ ဗျဉ္ဇနေန ပုန ဗျဉ္ဇနာနုပရိဝတ္တိ အတ္ထေန...။
ပေဋကော။၁၇၆။ (တိ) (၂) အနက်သို့
အစဉ်လိုက်ခြင်းရှိသော။ အတ္ထာနုပရိဝတ္တိ ဗျဉ္ဇနံ
ဟောတိ။ ပေဋကော။၂၂၄။ န ဟိ ဧတ္ထ
အတ္ထာနုပရိဝတ္တိ ဗျဉ္ဇနံ ယထာ ပဌမံ အဇိတ-
ပဉ္စေသု။၎င်း။၂၂၆။

အတ္ထာနုရူပ (တိ) [အတ္ထ + အနုရူပ] အကျိုးအား
လျော်သော။ အတ္ထာနုရူပံ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုရူပံ
အတ္ထေသု။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၃။ ... ကာရိယာနုရူပံ...။သာရတ္ထ၊၁။၈၀။ သိ၊
ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၀၈။

အတ္ထာနုသာရ (ပု) [အတ္ထ + အနုသာရ] အနက်
ကို - အစဉ်လျှောက်ခြင်း - အစဉ်မှီးခြင်း။

အတ္ထာနုသာရဝေါဟာရ (ပု) [အတ္ထာနုသာရ +
ဝေါဟာရ] အနက်ကို - အစဉ်လျှောက်၍ -
အစဉ်မှီး၍ - ခေါ်ဝေါ်ခြင်း - ခေါ်ဝေါ်သော
အမည်သည်။

အတ္ထာနုသာရဝေါဟာရကုသလ (ပု) [အတ္ထာနု-
သာရဝေါဟာရ + ကုသလ] အနက် - ပရမတ္ထ
တရား - ကို - အစဉ်လျှောက်၍ - အစဉ်မှီး၍ -
ခေါ်ဝေါ်ခြင်း - ခေါ်ဝေါ်သောအမည်သည် - ၌
လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။ အတ္ထာနု-
သာရဝေါဟာရကုသလေန မုနိနာ ဝေမိဓ
ဘာသိတာ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၂။ အတ္ထာနုသာရ-
ဝေါဟာရကုသလေနာတိ ပရမတ္ထဓမ္မာနုဂတ-
ဝေါဟာရနိပုဏေန။ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂၃၅။

အတ္ထာနုသာသန (န) [အတ္ထ + အနုသာသန]
(၁) ကိစ္စအဝဝကို - ဆုံးမ (= တိုင်ပင်ဆွေးနွေး
ဆုံးဖြတ်)ရာ ဖြစ်သော၊ - ဆုံးမခြင်း။ သန္တာဂါ-
ရေတိ ရာဇကုလာနံ အတ္ထာနုသာသနသန္တာ-
ဂါရသာလာယံ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ တေသံ ရာဇနံ
သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရန္တိပိ သန္တာဂါရံ...။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။ (၂) အကျိုးစီးပွားတို့ကိုဆုံးမခြင်း။
ယေ အတ္ထာနုသာသနေသု ပရိဂ္ဂဟာ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။

၁၁၅။ (ဋီဌိကာ အတ္ထာနုသာသနီသု- ရှိသည်၊
၎င်းကြည့်။)

အတ္ထာနုသာသနီ (ထိ) [အတ္ထ + အနုသာသနီ]
အကျိုးစီးပွားတို့ကို ဆုံးမခြင်း။ အတ္ထာနုသိဋ္ဌိ-
ကြည့်။

အတ္ထာနုသိဋ္ဌိ (ထိ) [အတ္ထ + အနုသိဋ္ဌိ] အကျိုး
စီးပွားတို့ကိုဆုံးမခြင်း။ အတ္ထာနုသိဋ္ဌိသု ပရိဂ္ဂ-
ဟေသု စ။ဒိ၊၃။၁၂၉။ အတ္ထာနုသိဋ္ဌိသု ပရိဂ္ဂ-
ဟေသု စာတိ ယေ အတ္ထာနုသာသနေသု
ပရိဂ္ဂဟာ အတ္ထာနုတ္ထံ ပရိဂ္ဂါဟကာနိ ဉာဏာနံ
တေသုတိ အတ္ထော။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ အတ္ထာနု-
သာသနီသုတိ အတ္ထာနံ ဟိတာနံ အနုသာသနီသု။
ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၁၇။

အတ္ထာပဂတ (တိ၊န) [အတ္ထ + အပဂတ] အနက်မှ
ကင်းသော၊ မစပ်ယှဉ်သော အနက်ရှိသော၊
အချင်းချင်းမစပ်သောပုဒ်နက်ရှိသော၊ - စကား။
“အတ္ထာပဂတံ အဏိတ”န္တိ အတ္ထတော အပ-
ဟရန္တိ။မဟာနိ၊၁၂၈။ အတ္ထာပဂတန္တိ အတ္ထ-
တော အပဂတံ၊ အတ္ထော နတ္တိတိ။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၂၄၇။ အတ္ထာပဂတံ ဟိ ဗျဉ္ဇနံ သမ္မပ္ပလာပံ
ဘဝတိ။နေတ္ထိ။၁၉။ အတ္ထာပဂတန္တိ အတ္ထတော
အပေတံ၊ အသမ္မန္တတ္ထံ ဝါ ဒသဒိဋ္ဌိမာဒိဝစနံ
ဝိယ။နေတ္ထိ။ဋ္ဌ။၇၉။ အတ္ထတော အပေတန္တိ
အယုတ္တတ္ထံ။အသမ္မန္တတ္ထန္တိ အညမညံ အသမ္မန္တ-
ပဒတ္ထံ။နေတ္ထိ၊ဋီ။၅၅။

အတ္ထာပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + အာပတ္တိ။ (အထံ-
ပတ္တိ၊အထံပြာပွိ-သံ)] အနက်အားဖြင့်
ရောက်ခြင်း၊ မဆိုအပ်သောအနက်၏ ပြီးခြင်း၊
မဆိုသော်လည်းဆိုရာရောက်ခြင်း။ အနုမာနာဒိ-
ပဋိက္ခေပေါတိ အနုမာနဉာဏာနုအတ္ထာပတ္တိ-
အာဒိပဋိက္ခေပေါ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ။ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၂၃၇။ ယဒကိတ္တိတံ အတ္ထတော အာပဇ္ဇတိ၊
သာ အတ္ထာပတ္တိ။နိတိ၊ သုတ္တ။နာ-၃၃၃။
(ဤအတ္ထာပတ္တိကို မိမိသာ ဆရာတို့က ပမာဏ

(အနက်မှန်ကို သိကြောင်း) တပါးအဖြစ်ဖြင့် ယူသည်။ နှာယဆရာတို့ကမူကား ၎င်းကို အနုမာန၌ သွင်း၍ ပမာဏသီးခြားတခုမဟုတ်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းသည် တန္တယုတ္တိ ၃၂-ပါးတွင် တပါးအပါအဝင်လည်းဖြစ်သည်။ အတ္တာ အာပတ္တိ အတ္တာပတ္တိ၊ အာပတ္တိ ပတ္တိ ပသင်္ဂေ။ ယတြာဘိဓယမာနေ အတ္ထေ ယော အညော အတ္ထော ပသဇ္ဇတေ၊ သော အတ္တာပတ္တိ၊ ယထာ မေသေသု အသန္နေသု ဝုဋ္ဌိ န ဘဝတိ၊ ကိမတြ ပသဇ္ဇတေ ? သန္နေသုဘဝတိတိ။ နှာယဘာဿ၊ ၂၊ ၂၁။ အတ္တဿ အနုတ္တတ္တဿ အာပတ္တိ သိဒ္ဓိ။ သဒ္ဓေနာနုပဋ္ဌာပိတတ္တဿ သိဒ္ဓိရူပေ မိမိသကောတ္ထေ ပမိတိဘေဒေ၊ ယထာ ပိနော ဒေဝဒတ္တော ဒိဝါ န ဘုဉ္ဇတိ ဣတျာဒေါ ပိနတ္တဝိသိဋ္ဌဿ ဒေဝဒတ္တဿ ရတ္တိဘောဇိတ္တရူပတ္တဿ သဒ္ဓါနုတ္တဿာပိ သိဒ္ဓိ၊ စသည်...။ ဝါစပုတိ။) တွင်းကြီးနိယံ၊ ၃၃၊ ၄၂-တို့နှင့် ၎င်းအဖြေများ။ နယရွှေသိန်းသောင်း နိယံနှင့် ပုဒ်စစ်တို့လည်းကြည့်။

အတ္တာပါယ (ပု) [အတ္ထ+အပါယ] ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းမှကင်းမဲ့ခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ အတ္တာပါယေ ဇာန္တိ နံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၇။ အတ္တာပါယေ ဝဇ္ဈိယာ အပဂမနေ ပရိဟိနကာလေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၆။

အတ္တာပေတ (တိ) [အတ္ထ+အပေတ] အနက် အဓိပ္ပါယ်မှကင်းသော။ အတ္ထုပါလိ သံသသမဂ္ဂိ အတ္တာပေတာ ဗျဉ္ဇနပေတာ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀၈။ အတ္တတော အပဂတာ၊ “သံသသမဂ္ဂိ” တိ ဣမံ ပန ဗျဉ္ဇနမတ္တံ ဥပေတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၅။ အတ္တတော အပဂတာတိ သာမဂ္ဂိသင်္ခါတအတ္တတော အပဂတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၂။

အတ္တာဘိသမယ (ပု) [အတ္ထ+အဘိသမယ] အကျိုးစီးပွားနှင့်ပေါင်းဆုံခြင်း၊ အကျိုးစီးပွား၂-ပါးကိုရခြင်း။ အတ္တာဘိသမယာ ဓီရော။ သံ၊ ၁။ ၉၀။ အံ၊ ၁။ ၃၅၅။ အံ၊ ၂။ ၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၀၆။ အတ္တာဘိသမယာတိ အတ္ထပဋိလာဘာ။

သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ အတ္တာဘိသမယာတိ အတ္ထသမာဂမေန။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ အတ္တာဘိသမယာတိ အတ္တဿ အဘိသမာဂမေန၊ အတ္ထပဋိလာဘေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ အတ္တာဘိသမယာတိ ဒုဝိဿပိ အတ္တဿ ဟိတဿ ပဋိလာဘာ၊ လဒ္ဓဗ္ဗေန သမိတိ သင်္ဂတိ သမောဓာနန္တိ သမယော၊ လာဘော။ သမယော ဧဝ အဘိသမယော။ အဘိမုခဘာဝေန ဝါ သမယော အဘိသမယောတိ ဧဝမေတ္တ အဘိသမယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၇။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂-၌လည်း နည်းတူ။) (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၉။ ဥဒါ၊ ၄။ ၁၈-နှင့်ဆိုင်ရာ ဇွဲတို့လည်းကြည့်။)

အတ္တာဘောဂ (ပု) [အတ္ထ+အာဘောဂ] အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။

အတ္တာဘောဂသမယ (ပု) [အတ္တာဘောဂ+သမယ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ။ အာဝဇ္ဇနသမယေနာတိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ အတ္တာဘောဂသမယေတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၁။

အတ္တာရ (ပု) [အာ+ထရ+ဏ] ခင်းခြင်း၊ ကထိန်ခင်းခြင်း။ န အညတြ ပုဂ္ဂလဿ အတ္တာရာ အတ္တတံ ဟောတိ ကထိန်။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၂။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၂။ အတ္တာရဿ ကတမေ ဓမ္မော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၄။ အတ္တာရဿာတိ ကထိန်တ္တာရဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။

အတ္တာရက (တိ) [အာ+ထရ+ဏ] (ကထိန်) ခင်းသောရဟန်း။ အတ္တာရကေန ကထံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၈။

အတ္တာရဇာတိက (တိ) [အတ္တာရ+ဇာတိ+က] (ကထိန်) ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း (ဇာတိ) ရှိသော။ မာတိကာ စ ပလိဗောဓာ စ အတ္တာရနိဒါနာ အတ္တာရသမုဒယာ အတ္တာရဇာတိကာ အတ္တာရပဘဝါ အတ္တာရသမ္ဘာရာ အတ္တာရသမုဋ္ဌာနာ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၅။

အတ္ထာရနိဒါန (တိ) [အတ္ထာရ+နိဒါန] (ကထိန်)
ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း(နိဒါန) ရှိသော။
အတ္ထာရဇာတိက-ကြည့်။

အတ္ထာရပဘဝ (တိ) [အတ္ထာရ+ပဘဝ] (ကထိန်)
ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း (ပဘဝ) ရှိသော။
အတ္ထာရဇာတိက-ကြည့်။

အတ္ထာရမာသ (ပု) [အတ္ထာရ+မာသ] (ကထိန်)
ခင်းဆုဖြစ်သောလ။ကထိန်နဿ အတ္ထာရမာသော
ဇာနိတဗျော။ ဝိဂ္ဂ။၃၀၈။

အတ္ထာရဝိပတ္တိ (ထိ) [အတ္ထာရ+ဝိပတ္တိ] (ကထိန်)
ခင်းခြင်းကိုစွဲ၏ ပျက်ခြင်း။ ကထိန်နဿ အတ္ထာရ-
ဝိပတ္တိ ဇာနိတဗျော။ ဝိဂ္ဂ။၃၀၈။

အတ္ထာရသမုဋ္ဌာန (တိ) [အတ္ထာရ+သမုဋ္ဌာန]
(ကထိန်) ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း(သမုဋ္ဌာန)
ရှိသော။ အတ္ထာရဇာတိက-ကြည့်။

အတ္ထာရသမုဒယ (တိ) [အတ္ထာရ+သမုဒယ]
(ကထိန်)ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း(သမုဒယ)
ရှိသော။ အတ္ထာရဇာတိက-ကြည့်။

အတ္ထာရသမ္ပတ္တိ (ထိ)[အတ္ထာရ+သမ္ပတ္တိ](ကထိန်)
ခင်းခြင်းကိုစွဲ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ကထိန်နဿ အတ္ထာ-
ရသမ္ပတ္တိ ဇာနိတဗျော။ ဝိဂ္ဂ။၃၀၈။

အတ္ထာရသမ္ဘာရ (တိ) [အတ္ထာရ+သမ္ဘာရ]
(ကထိန်)ခင်းခြင်းလျှင် အကြောင်း (သမ္ဘာရ)
ရှိသော။ အတ္ထာရဇာတိက-ကြည့်။

အတ္ထာဝဟ (တိ)[အတ္ထ+အာ+ဝဟ+အ]အကျိုး
စီးပွားကိုဆောင်သော။ ဟောတိ တာဒိသကော
ကာလော၊ ယတ္ထ အတ္ထာဝဟံ သုတံ။ ဇာ၊၁။
၁၃၄။ အတ္ထာဝဟံ သုခါဝဟန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ အတ္ထာဝဟန္တိ
ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထသညိတဟိတာဝဟံ။
သာရတ္ထ၊၁။၃၃၅။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။

အတ္ထာဝဟတာ (ထိ) [အတ္ထာဝဟ+တာ]အကျိုး
စီးပွားကိုဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်။ သုဘာသိ-
တာတိ သုဋ္ဌ၊ ဘာသိတာ၊ တေနဿာ အတ္ထာ-

ဝဟတံ ဒီပေတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အတ္ထာဝဟတန္တိ
ဟိတာဝဟကာလံ ပတိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။

အတ္ထိ (ဗျ) [အတ္ထိ^၂ နှင့် အသွင်တူသော နိပါတ်
ပုဒ်။ ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ရှု။ နာ-၁၀၉၊
၁၁၄။ နိတိ၊ပဒ။၃၀၅-၈။ နိတိ၊သုတ္တ။၂၄၁၊
၆၂၁၊ နာ-၃၁၁-တို့တွင်-ကြည့်။ နိပါတ် အတ္ထိ၊
နာမ်အတ္ထိ၊ အာချာတ် အတ္ထိ ဟု အတ္ထိ ၃-မျိုး
ရှိကြောင်း (သတပဒိက၊ ၇၀-စသည်)အဆိုများ
သော်လည်း နိတိ၌ အာချာတ်၊နိပါတ်ဟု ၂-မျိုး
သာဆိုသည်။ အတ္ထိယာ နဝ စသည်ကိုလည်း
နာမ်အတ္ထိဟု မဆိုပဲ နိပါတ် ဟုသာ ဆိုသည်။
တေသု ဟိ အတ္ထိသဒ္ဒေါ အာချာတ်နိပါတဝ-
သေနဘိဇ္ဇတိ “အတ္ထိ သန္တိ သံဝိဇ္ဇတိ၊ အတ္ထ
ခိရာ ပြာဟုဏိ”တိအာဒိသ။ နိတိ၊ပဒ။၃၀၆။
အတ္ထိဘိ ပဒံ အာချာတ်နိပါတဝသေန ဒုဝိဇ္ဇန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နိတိ၊ဓာ။၁၃၆။ နိရုတ္တိဒီပနီ။၂၇၇-၌
ကား အာချာတ်ပဋိရူပက၊ နာမပဋိရူပက ဟု
၂-မျိုးခွဲသည်။ဓာန်။၁၁၅၄-လည်းကြည့်။) (၁)
ရှိ၏၊ရှိကုန်၏။ (အရာအားလျော်စွာ ကေဝုစံ
ဗဟုဝုစံ အနက်ဖြစ်သင့်သလိုပေးရသည်။)အတ္ထိ
တံ ဘေရဟိ၊ န တံ နတ္ထိ။...အတ္ထာဟံ ဘေရဟိ၊
နာဟံ နတ္ထိ။ဒိ၊၁။၁၈၅။ပုတ္တာမတ္ထိ ဓနံမတ္ထိ။ဓမ္မ။
၂၂။ ပုတ္တာမတ္ထိ ဓနံ မတ္ထိတိ တေပ န အတ္ထိ-
သဒ္ဒေါ နိပါတော၊ တေနသ ကေဝစန၊ဗဟု-
ဝစနကော ဟောတိ။ နိတိ၊သုတ္တ။၁၁၃၃။ ယံ
ကိဉ္စ ရာနံ အတ္ထိ။...ရဇတံ ဇာတရူပဉ္စ၊ မုတ္တာ
ဝေဋ္ဌရိယာဗဟူ။ ဇာ၊၂။၉၈။ (နိတိ၊ဓာ။၁၃၆-
လည်းကြည့်။) အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ
ဂမ္ဘိရာ။...ဒိ၊၁။၁၂၄။အတ္ထိဘိက္ခဝေအာသဝါ။...။
မ၊၁။၉။ အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ။...။
ခုဒ္ဒက။၂။ အတ္ထိတိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၈။
ယေ ကေစိ ပါဏဘူတတ္ထိ။ ခုဒ္ဒက။၁၁။ သုတ္တနိ။
၃၀၁။ အတ္ထိတိ သန္တိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၉။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၁၈၆။ အတ္ထိ ဝသာ အတ္ထိ ဓေနပါ။
သုတ္တနိ။၂၈၃။ ဘန္တေ နာဂသေန အတ္ထိ
လောကေ ယက္ခာ နာမ။ မိလိန္တ။၂၆၃။ ယေ ဝါ

ပန တသ္မိံ သမယေ အညေပိ အတ္ထိ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ အရူပိနော ဓမ္မော။ အဘိဓမ္မာ။ ၁၇။ (၂) ထင်ရှားရှိသောအရာ။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ တဒါယတနံ။ ဥဒါန။ ၁၇၇။ အတ္ထိတိ ဝိဇ္ဇတိ။ ပရမတ္ထတော ဥပလဗ္ဗတိတိ အတ္ထော။ ဥဒါန။ ၁၇၇။ အတ္ထိ ဟေဟိတိ သော မဂ္ဂေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၀၇။ အဘိဓမ္မာ။ ၁၇။ အတ္ထိ ဟေဟိတိဘိသော ဝိဇ္ဇမာနော ဘဝိဿတိ။ မူလဋီ။ ၁။ ၂၅။ (အတ္ထိ ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်သည် ဟေဟိတိဟူသော အာချာတ်၌ ကတ္တားဖြစ်ပြန်သတည်း။ အဋ္ဌသာ၊ နိဿယ၊ ၁။ ၁၀၅။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၉၁။ ၁၇၇။ “အတ္ထိတိ အဝဿံ ဥပလဗ္ဗတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ယင်းအလို အတ္ထိကား အာချာတ်။ သတပဒိက။ ၇၀။ အပြေ၌ကား နာမ် ဟု ဆိုသည်။ အတ္ထိ ခိရာ ပြာဟ္မဏိတိ အတ္ထိသဒ္ဓေါဝိဇ္ဇမာနတ္ထေ နိပါတော။ မောဂ်၊ ၁။ ၁၇။ အတ္ထိ ခိရာ ပြာဟ္မဏိတိ ထွေ နိပါတောယေဝ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၃၃။) အတ္ထိဘာ၊ အတ္ထိဘာဝ-တို့လည်းကြည့်။ (၃) ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော သတ္တိ၊ အတ္ထိပစ္စည်း။ အတ္ထိယာ နဝ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၂၈။ အတ္ထိယာ တေရသ။ ၎င်း။ ၁၆၄။ (၄) အတ္ထိ နာမ=ရှိမှု ရှိရလေခြင်း၊ ဖြစ်မှု ဖြစ်ရလေခြင်း။ (နာမသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ရာ၌ အက္ခရစိန္တကဆရာတို့၏ အလိုဖြစ်သော ယေကြည်ခြင်း၊ သည်းမခံနိုင်ခြင်း အနက်ထူး။) အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒ္ဓိန္တ အဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈။ အတ္ထိ နာမ တာတ ရဋ္ဌပါလ အဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။ မ၊ ၂။ ၂၇။ အတ္ထိ နာမ အာနန္တထေရံ ဘိက္ခု ဝိဟေသိယမာနံ အဇ္ဈပေက္ခိဿထ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၀။ (အဖွင့်များကို ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄-၅။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၅၈-၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၄၂။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၅၂-နှင့် မောဂ်၊ နိဿယ၊ ၆။ ၃-သုတ်တို့ကြည့်။) နာမ-လည်းကြည့်။

အတ္ထိ^၂ (ကြိ) [အသ(=ဘုဝိ) + တိ] ရှိ၏ဖြစ်၏။ အတ္ထိ စ မေ အယံ ကင်္ခါဓမ္မော ဥပဇ္ဇော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၄။ အတ္ထိ ဒိန္နံ အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ....။ မ၊ ၁။ ၃၇၈။ မ၊ ၂။ ၆၄။ အတ္ထိ စေဇိဒံ အသုညတံ။

မ၊ ၁။ ၁၄၇။ န ဟိ တတ္ထ ကသိ အတ္ထိ။ ခုဒ္ဒက။ ၈။ ပေတ။ ၁၂၉။ န နော သမံ အတ္ထိ တထာဂတေန။ ခုဒ္ဒက။ ၅။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၂။ အတ္ထိတိ ဝိဇ္ဇတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂။ ၂။ အတ္ထိ ဇေဓံဗလံ မမ။ ထေရ။ ၂၆၆။ သတိ— နတ္ထိ န သတိ န သံဝိဇ္ဇတိ။ စူဠနိ၊ ၁။ ၁။ သန္တိ (ကေဝုဇ်) — နတ္ထိ န သန္တိ န သံဝိဇ္ဇတိ။ မဟာနိ။ ၄၈၊ ၆၀၊ ၇၇၊ ၇၈။ သန္တိ (ဗဟုဝုဇ်) — သန္တိ ဣဓေကစေ စဏ္ဍာလာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅။ သန္တိ သတ္တာ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၁။ ၁၀၇။ သန္တိ မဟာသမုဒ္ဓေ ယောဇနသတိကာပိ အတ္တဘာဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂။ အံ၊ ၃။ ၄၀။ ဥဒါန။ ၁၄၁။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ကေသမဏပြာဟ္မဏာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆။ မ၊ ၁။ ၃၀၀။ အံ၊ ၁။ ၁၇၄။ ဇရူပနိတဿ န သန္တိ တာဏာ။ သံ၊ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ၁။ ၁၅၄။ အသိ — တုမေဝ အသိ သမ္ပုဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၅။ ကံသိ တံ အာဝုသော ဥဒ္ဓိဿ ပဗ္ဗဇိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၁။ တံသိ အာစရိယော မမ။ ဝိမာန။ ၁။ ၁၅။ နိဟတော တုမသိ အန္တက။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈။ သံ၊ ၁။ ၁၀၄၊ ၁၀၅။ နိဂ္ဂဟိတော တုမသိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈။ တုမသိ အလမတ္တော မယာ ပုစ္ဆိတံ ကထေတုံ ဝိသဇ္ဇေတုံ။ မဟာနိ။ ၃၇၀။ ဗဟုန္နာသိ မေဓာဝိသမ္ပတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၂။ နသိ ရာဇဘဇ္ဈော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃၁။ တဏှံ သိ တာတ ကုမ္မ ခတော တဏှ ဥပဟတော။ သံ၊ ၁။ ၄၂၅။ ပဉ္စမာယသိ အာဝုတော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ဣတ္ထိနံ ပဝရာ စံသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃။ ဝိသဋ္ဌဝစနော စံသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၁။ တုဉ္ဇာသိ အာဂန္တုကော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၅။ ကေနာသိ ဒုမ္မနော တာတ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၅။ ကစ္စိ ပနာသိ တာတ ကုမ္မ အက္ခတော အနုပဟတော။ သံ၊ ၁။ ၄၂၅။ ဒဟဓော စာသိ ဒုမ္မေဓ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၄။ ယုဝါ စ ဒဟဓော စာသိ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၁။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၇။ အနိမိတ္တာ သိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။ နိဟိယတိ ဇိဏ္ဏတရာ သိ အဇ္ဇေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၂။ အတ္တကာမာသိ မေ အမ္မ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၉။ ကစ္စိသိ အပ္ပကိလ-

မထေန အဒ္ဓါနံ အာဂတော။ ဝိ၊၁။ ၂၂၂။
ကစိသိ အပ္ပဓံသိတာ။ ဝိ၊၂။ ၂၉၃။ ပဏ္ဍု-
ယလာသောဝ ဒါနိသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၇။ ပဏ္ဍရန္တိသိ
သိခရဏိသိ။ ဝိ၊၁။ ၁၈၉။ ဒေဝတာ နသိ
ဂန္ဓဗ္ဗော။ ဝိမာန။ ၁၁၄။ ဒေဝိ နသိ တံ ဥဒ
မာနသိ န။ ဇာ၊၁။ ၂၀၆။ အကတညူသိ
ဗြာဟ္မဏ။ ဓမ္မ၊ ၆၈။ သဝနေန ပိယော မေသိ။
ဇာ၊၁။ ၂၆၀။ သတ္တာ စ မေ ဟောသိ သခါ စ
မေသိ။ ဇာ၊၂။ ၁၄၅။ မနုဿောသိ၊ ပုရိသောသိ။
ဝိ၊၃။ ၁၃၁။ ဂဟကာရက ဖိဋ္ဌောသိ။ ဓမ္မ၊ ၃၆။
ဝိဝေဇ္ဇဒေါသိ သမန္တစက္ခု။ သုတ္တနိ။ ၃၃၅။
အတ္တကာမောသိ မေ ယက္ခ။ ဝိမာန။ ၁၁၅။
ပုဗ္ဗေဝံ ခေါသိ မေ ဝုတ္တော။ ဇာ၊၂။ ၂၄၇။
သွာသိ ပါသာဏမာသိနော။ ဇာ၊၁။ ၂၀။ အတ္တ -
တေ တုမေ သေဋ္ဌံ ဝဏ္ဏံ ဟိတော ဟိနံမတ္တ ဝဏ္ဏံ
အဇ္ဈုပကတာ။ ဒိ၊၃။ ၆၇။ တေ စတ္တ အကတက-
လျာဏာ။ အံ၊၁။ ၁၅၄။ ကိဿ တုမေ အယျော
အာဂတံတ္ထ။ ဝိ၊၁။ ၁၉၈။ ခေမံ ပတ္တံတ္ထ ဘိက္ခ-
ဝေါ။ မ၊၁။ ၂၈၉။ သုပ္ပဋိပန္နာတ္ထ မာရိသာ
ဥဗ္ဗုပ္ပိပန္နာတ္ထ မာရိသာ။ ဒိ၊၁။ ၁၇၈။ နဂ္ဂါ
ဒုဗ္ဗုပ္ပိပန္နာတ္ထ။ ပေတ။ ၂၁၄။ ပသန္နမုခဝဏ္ဏာတ္ထ။
ဇာ၊၁။ ၁၃၁။ သုတာ စ ပဏ္ဍိတာတုတ္ထ။ ဇာ၊
၂။ ၉၅။ ပဏ္ဍိတာတိ သုတာ အတ္တ။ ဇာ၊ ၄၅။
၃၉၉။ ကာယ နံတ္ထ ဘိက္ခဝေ တေရဟိ ကထာ-
ယ သန္နိသိန္နာ။ ဒိ၊၁။ ၂။ တုမေ ခေါတ္ထ နာဂါ
အဝိရုဋ္ဌိမ္မော ဣမသ္မိ ဓမ္မဝိနယေ။ ဝိ၊၃။ ၁၂။
အမိ - တုမိမိ သရဏံ ဂတာ။ ဇာ၊၁။ ၃၉၄။
တုမာကံ သရဏံ ဂတာ အမိ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၉၇။
အဟံမိ ဂုဏာဒိ...။ သံ၊၁။ ၄၂၆။ မနံမိ ဥပက-
ဋ္ဌိတော။ ဇာ၊၁။ ၂။ ဘုသမိ ကုဒ္ဒေါတိ အဝေက္ခိ-
ယာန။ ဇာ၊၁။ ၁၇၈။ အဟဉ္စ ဝတမိ သေခေါ
သကရဏိယော။ ဒိ၊၂။ ၁၁၈။ န စမိ အရဟိ
ခိဏာသဝေါ။ သံ၊၂။ ၁၀၅။ နမိ ဒေဝိ န ဂန္ဓဗ္ဗိ။
ဇာ၊၁။ ၃၃၈။ အကာမိကာ ပဒ္မစရာမိ တုယံ။
ဇာ၊၁။ ၂၁၀။ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ကမ္မံ ကတာ ဣဒါနိမိ
ဣဓာဂတော။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁၄၄။ ဥတုနိမိ

အယျေ။ ဝိ၊၁။ ၂။ လာဘိမိ ပဌမဿ ဈာနဿ။
အံ၊၂။ ၃၄၆။ တေဿ ဟေတုမိ ဝနံ ပဝိဋ္ဌော။
ဇာ၊၂။ ၁၄၃။ သတ္တာ စ တေ ဟောမိ သခါ စ
တုမိ (တေ + အမိ)။ ဇာ၊၂။ ၁၄၅။ ကိ န
ခေါမိ ပါပိစ္ဆော...။ မ၊၁။ ၁၃၉။ တမာကုလာ
ပဗ္ဗဇိတောမိ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၁။ သဒ္ဓါယဟံ ပဗ္ဗဇိ-
တောမိ ရာဇ။ ဇာ၊၂။ ၂၄။ အသ္မိ - အပိစ
မေ အာဝုသော ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု
'အသ္မိ'တိ အဓိဂတံ။ သံ၊၂။ ၁၀၅။ မန္တာ အသ္မိတိ
သဗ္ဗမုပရုန္ဓေ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ မဟာနိ။ ၂၆၇။
၂၆၈။ သဗ္ဗာဘိဘူ သဗ္ဗဝိဒ္ဓဟမသ္မိ။ ဝိ၊၃။ ၁၂။
မ၊၁။ ၂၂။ ဓမ္မ၊ ၆၄။ အဟမသ္မိ သမ္မာပဋိပန္နော။
ဒိ၊၁။ ၈။ အဟမသ္မိ ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ။ ဒိ၊၁။ ၁၇။
ကုလဝဒ္ဓနပုဇိတော တယာ စသ္မိ။ ဇာ၊၂။ ၂၈။
ပတိတော စသ္မိ ဒဿနာ။ ဇာ၊၂။ ၈၈။ ဣဓာ-
ဂတာသ္မိ။ ဇာ၊၁။ ၂၀၆။ ဟန္တာဟံ ဟတစက္ခုသ္မိ။
ဓမ္မ၊ ၄၅။ ၁၁။ သကုမာရော သခါ တုသ္မိ။ ဇာ၊
၂။ ၉၀။ သမုဒ္ဓတော တုသ္မိ အဟံ ပပါတာ။
ဇာ၊၂။ ၂၉၉။ အဟံ န ခေါသ္မိ၊ နော န ခေါသ္မိ၊
ကိ န ခေါသ္မိ၊ ကထံ န ခေါသ္မိ။ မ၊၁။ ၁၀။
တဝေ အတ္တာယ ဣဓာဂတောသ္မိ။ ဇာ၊၁။
၁၇၆။ ယတော ပတ္တောသ္မိ ဝိညုတံ။ ဇာ၊၁။
၂၄၀။ ဇာ၊၂။ ၁၇၅။ စရိယာ။ ၄၁၆။ အမ္မ - အဝိ-
ညာပိတတ္ထာ စမ္မ သဒ္ဓမ္မေ။ ဒိ၊၃။ ၁၀၀။ သိတိ-
ဘူတမ္မ နိဗ္ဗုတာ။ ထေရီ။ ၃၈၇။ ဒန္တမ္မ တဝ
သာသနေ။ မ၊၂။ ၃၅၄။ သုတ္တနိ။ ၃၇၀။ ထေရ။
၃၃။ (ဒန္တာမ္မ)။ အထ ကိဿ ဟေတုမ္မ
ဥဘော ဂဟိတာ။ ဇာ၊၁။ ၁၄၉။ ဣဓာဂတာ
ပုစ္ဆိတာယေမ္မ ပဉ္စေ။ ဇာ၊၂။ ၅။ အမ္မာ - မယံ
ပနမ္မာ ပစ္စာ ပဉ္စနာ။ ဒိ၊၁။ ၁၇။ ဘိက္ခု "ဒဿ-
ဿမ္မာ ဒဿဿမ္မာ"တိ ဗာလာ အဗျတ္တာ
ဥပသမ္မာဒေန္တိ။ ဝိ၊၃။ ၇၇။ ဒဿနကာမ္မာ မယံ
တံ ဘဂဝန္တံ။ ဥဒါနံ ၈၅။ ပတ္တာ နိဿံသယံ
တျာမ္မာ။ ဇာ၊၂။ ၈၉။ န ဒါနိမ္မာ သုရာ အသု-
ရာဒါနိ ဇာတာမ္မာ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၀၄။
အမ္မသေ - မယမေဝ ဗာလမ္မသေ ငွေမူဂါ။ ဇာ၊

၂။၂၀၅။ ပဿ နဂါ'မှသေ မယံ။ ပေတ။၁၆၉။
 ဇိတာ'မှသေ ရူပိနိ' လက္ခိ'။ ထေရိ။၄၂၆။ နပိ
 တေ ဘာဘကာ'မှသေ။ဇာ။၁။၁၅၂။အာဂတ'မှ-
 သိ မာရိသ။ဒိ။၂။၂၁၉။(ဤပါဠိ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏ
 အလို့ငှါ -ကို ဣ-ပြု။ ဩက္ခန္ဓာမသိ-လည်း
 ကြည့်။) အသ္မ - တေ'မေ န ဝဇ္ဇာ မယမသ္မ
 ဝဇ္ဇာ။ဇာ။၁။၆။ သောယေဝ တံ တေ မယမသ္မ
 နာညေ။ဇာ။၁။၈၂။ ရဇ္ဇဉ္စ ပဋိပန္နာ'သ္မ။ဇာ။
 ၁။၃၇၆။ ဘေဝိဇ္ဇာ မယမသ္မဘော။မ။၂။၄၀၇။
 သုတ္တနိ။၃၇၃။ ဘာတဏှေ'သ္မ မဟာရာဇ။ဇာ။
 ၁။၃၂၉။ အသ္မာ -ဈာယိနော'သ္မာ။မ။၁။၄၁၁။
 ပဒက'သ္မာ ဝေယျာကရဏာ။မ။၂။၄၀၇။သုတ္တနိ။
 ၃၇၃ (-သ္မ)။ တုလျာ'သ္မာ ဝယသ္မာ ဥဘော။
 ဇာ။၂။၈၅။ အသ္မသေ - တတြ ကေဝလိနော'-
 သ္မသေ။မ။၂။၄၀၇။ သုတ္တနိ။၃၇၃။ (အမှသေ,
 အသ္မသေ-တို့၌ သေ-ကား နိပါတ်။ နိတိ။ သုတ္တ။
 ၁၁၃၆-လည်းကြည့်။) အတ္ထု - ဘဝမတ္ထု ဘဝန္တံ
 ဇောတိပါလံ။ဒိ။၂။၁၈၆။ ဘောဘော ဇောတိ-
 ပါလဿ ဘဝေါ ဝဇ္ဇိ ဟောတု။ဒိ။၄။၂။၂၇၄။
 အဟိ -ပဉ္စန္ဒ မေ သဟဿာနံ၊ ပါဠိဘောဂေါ'ဟိ
 ကိတ္တိမ။ဇာ။၂။၂၂၈။ (မေ-ငါ၏၊ ပဉ္စန္ဒ
 သဟဿာနံ-ငါးထောင်ကုန်သောအသပြာတို့၏၊
 ပါဠိဘောဂေါ-အာမခံသည်၊ အဟိ-ဖြစ်တော်
 မူပါလော။ ပါဠိတော်မူ၌ကား “ပါဠိဘောဂေါ
 ဟိ ကိတ္တိမ”ဟု ဟိ-ကို နိပါတ်ကြံပြီးခဲ့ထားသည်၊
 ဌ-လည်း မဖွင့်။ မောဂ်၊ နိဿ၊၆။၅၃-သုတ်၌ကား
 အာစရိယော မေ'ဟိ ပိတာ စ မယံ။ဇာ။၁။
 ၂၈၈။ တစ္ဆကံ အဘိသိဉ္စိ'သု၊ “တံ နော
 ရာဇာ'ဟိ ဣဿဏေ”။ဇာ။၁။၂၉၈။ ပိတာ
 တုမဟိ အမှာကံ၊ မာဘာ တုမဟိ ပါရိကေ။
 ဇာ။၂။၁၇၉-တို့ကိုထုတ်သည်။ သို့သော် စာမူ
 အားလုံး၌ပင် ၎င်းပြယုဂ်တို့၌ ဟိ-အစား သိ-
 ဟုချည်း ရှိကြသည်။ ထိုတွင် ပဌမပုံစံ ၂-ခု၌ ဌ-
 လည်းမဖွင့်၊ နောက်ဆုံးပုံစံ၌ကား “ပိတာဘိ
 ဒုက္ခလပဏ္ဍိတ အဇ္ဇ ပဌာယ တံ မယံ ပိဘုဠာနေ
 တိဌ၊ အမ္မ ပါရိကေ တုမ္မိ မေ မာဘုဠာနေ

တိဌ”ဟု ဇာ။၄။၆။၁၀၈-၌ အာဏတ္တိ အနက်ကို
 ဖွင့်သောကြောင့် ‘တုမဟိ’ဟု ပါဠိရှိမှ အလွန်
 ကောင်းမြတ်ပေရာ၏။ ဤ ‘အဟိ’ပုဒ်ကို သဒ္ဒါ
 အဖွင့်ကျမ်းတို့၌ ရှု၊ဋီ-ပါဠိပျက်ကိုမှီ၍ ‘အာဟိ’ဟု
 ပုံစံထုတ်ကြသည်။ ရှု၊ဋီ-ကိုစာကိုယ်နှင့်သေချာ
 စွာတိုက်ဆိုင်ကြည့်လျှင် ယင်း၌ “အာသိတိဇ္ဇေ”
 စသည်ရှိမှ ပါဠိမှန်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။
 သို့ဖြစ်၍ ရှု၊ မောဂ်၊ နိတိ-တို့အလို ‘အဟိ’သာ
 ပါဠိမှန်တည်း။ မောဂ်၊ ၆။၅၃-သုတ်၊နိတိ၊သုတ္တ။
 ၁၀၃၆-တို့ကြည့်။) သိယာ - သိယာ စ တဿ
 ဘိက္ခုနော ကောစိဒေဝ ပစ္စယော။ဝိ။၂။၁၄၁။
 ယဿ သိယာ အာပတ္တိ။ဝိ။၃။၁၄၀-၁။ သိယာ
 စဿ ဥတ္တရိ' အဝသိဋ္ဌံ ဒါရတရဏာယ။ဒိ။၁။
 ၆၈။ ဇိတဉ္စ ရက္ခေ အနိဝေသနော သိယာ။ဓမ္မ။
 ၁၈။ (သိယာ နိပါတ်လည်းရှိသည်။ နိတိ၊ဓာ။
 ၁၃၆-၇။ နိတိ၊သုတ္တ။၁၀၃၇-နှင့် သိယာ-ကြည့်။)
 အဿ - ဝေမဿ ဝစနိယော။ဝိ။၁။၂၆၅။ ယံ
 မမံဿ မုသာ၊ သော မမံဿ ဝိဿာဘော။ဒိ။
 ၁။၂၄။ ယော စ ဝန္တကသာဝံဿ။ဓမ္မ။၁၄။
 ဝေ ဒုဘိယေန သဟာ မမံဿ။ သုတ္တနိ။၂၇၃။
 သိယံ - န မစ္စုဝေသဂါ သိယံ။ သံ၊၁။၅၀။
 အာပါ စေ သဗ္ဗဒါ သိယံ။ ဥဒါန။၁၇၆။ အဿု -
 ဝေမဿ ဝစနိယာ။ဝိ။၁။၂၆၈။ တေ 'မာ
 ဟေဝန္တိ'ဿ ဝစနိယာ။ဒိ။၁။၁၆၄။ ကျဿ
 အပစိတာ အဿု။ သံ၊၁။၁၈၀။ မမေဝါတိဝသာ
 အဿု။ဓမ္မ။၂၄။ (အဿု-နိပါတ်လည်းရှိသည်၊
 ၎င်းကြည့်။) သိယံသု - သိယံသု ဒွေ ဘိက္ခု
 အဘိဓမ္မေ နာနာဝါဒါ။မ။၃။၂၇။ အဿ -
 ယံ တံ ဝတ္တာ စ အဿ ဝစနက္ခမော စ။ သံ၊၁။
 ၄၆၉။ ယာယ တံ အရဟာ ဝါ အဿ။ ဥဒါန။
 ၈၄။ အဿာတိ ဘဝေယျာသိ။ ဥဒါန။၄။၇၅။
 ယေန တံ သုခိတာ အဿ။ ပေတ။၁၄၃။ အဿ
 ဣန္ဒသမော ရာဇ။ဇာ။၁။၁၉၃။ နေဝမေ တံ ပတိ
 အဿ။ဇာ။၂။၆၇။ (ဘဝိဿသိ'ဟူသော ဇာ။
 ၄။၃။၄၈၉-နှင့် ဇာ။၄။၅။၃၁၄-အဖွင့်ကို 'ဝိဘတ်
 ဖွင့် မဟုတ်၊ အနက်ဖွင့်သာ'ဟု ယူ။ အဿသိ

(အောက်)လည်းကြည့်။) အသ္မု(ယောသိ) — ဒက္ခိယံ ဒါနိ ပုညကရော...သီလဝါသု မဟာရာဇ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ ဒက္ခိယံဒါနိတိ တာတ တံ လူမံ အနုသာသနိ သုတွာလူဒါနိ ဒက္ခော အနုလသောပုညာနံ ကရဏေန ပုညကရော...ဘဝေယျာသိတိ။ သီလဝါသုတိ သီလဝါ အာစာရသမ္ပန္နောဘဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂။ ၆။ အသ္မုသိ — ယာယ တံ အရဟာ ဝါ အသ္မုသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၂။ တေန ဟိ တံ ဘဒ္ဒါလိ ယတ္ထ နိမန္နိတော အသ္မုသိ၊ တတ္ထ ကေဒေသံ ဘုဒ္ဓိဘူ ကေဒေသံ နိဟဒိတွာပိ ဘုဒ္ဓေယျာသိ။ မ၊ ၂။ ၁၁။ ယံ တံ အာရသိကော စ အသ္မုသိ ပိဏ္ဍပါတိကော စ ပံသုကူလိကော စ၊ ကာမေသု စ အနုပေက္ခာ ဝိဟနေယျာသိ။ သံ၊ ၁။ ၄၆။ (ဤ၌လည်း “အသ္မုသိတိ ဘဝိသ္မုသိ”ဟူသော သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉-ကို အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ-ဟု ယူ။ အသ္မု-ပြန်ကြည့်။ မောဂ်၊ နိသျ။ နာဂဂျ-လည်းကြည့်။) သိယာ (ယောသိ) — ယေန တုဝံ စိရတရံ ပိဏ္ဍိတော သိယာ။ ပေတ၊ ၁၅၃။ (ယောမိ ဝါ ယေ) - ဧဝံအဟံ စိရတရံ ပိဏ္ဍိတော သိယာ။ ပေတ၊ ၁၅၃။ အသ္မုထ — တတြ စေ တုမေ အသ္မုထ ကုပ္ပိတာ ဝါ အနတ္တမနာ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ အပိ န တုမေ ဘိက္ခဝေ အဇ္ဈတ္တံ ကထံကထိ အသ္မုထ။ မ၊ ၁။ ၃၃၂။ ယသာ ဗျာကရမာနာ အာယသ္မုန္နော ဝုတ္တဝါဒိနော စေ ဘဂဝတော အသ္မုထ။ သံ၊ ၂။ ၆။ သိယံ — ဝေဇ္ဇပေါ သိယံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ။ မ၊ ၃။ ၂၂။ သံ၊ ၂။ ၁၀။ အဟံ တဝ ဝသာနုဂေါ သိယံ။ ထေရီ၊ ၄၂။ သိဝိရာဇာ တတော သိယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၁။ န တေန အမရော သိယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၃။ အသ္မု — ယန္တုနာဟံ ဂိဟိ အသ္မု။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉။ ယာဝဇီဝံ မာတာပေတ္တိဘရော အသ္မု။ သံ၊ ၁။ ၂၃၀။ ကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ အသ္မု။ အံ၊ ၁။ ၂၅၆။ သစေ ရောဒေ ကိသာ အသ္မု။ ပေတ၊ ၁၃၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၂။ သံ — ‘အသ္မု’တိ ဘိက္ခဝေ သတိ ‘သန္တိ’ ဟောတိ၊ ‘ဣတ္ထိ သန္တိ’ ဟောတိ၊ ‘ဝေ သန္တိ’ ဟောတိ၊

‘အညဿ သန္တိ’ ဟောတိ၊ ‘အပိဟံ သန္တိ’ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၃၃။ ‘သန္တိ’ ဟောတိတိ ဝေမာဒိသု ‘အဟံ သိသန္တိ’ ဟောတိတိ ဝေမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ‘အပိဟံ သန္တိ’ အာဒိနိ ပန စတ္တာရိ ‘အပိ နာမ အဟံ ဘဝေယျန္တိ’ ဝေပတ္တနာကပ္ပနဝသေန ဝုတ္တာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ (နိတိ၊ ဓာ၊ သျ၊ ၁၆၂-၌ အဇ္ဈတ္တံ အံဝိဘတ်ဟု ဆိုသည်။ အဘိ၊ ၁။ ၄၁၆-၌ ကား ‘သိယန္တိ’ ဟောတိ စသည်ဖြင့် ပါရှိသည်။) အသ္မုမ — အဟောဝတ မယံ န ဇာတိဓမ္မာ အသ္မုမ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၅။ ယံ နန္တ မယံ မတ္တေယျာ အသ္မုမ။ ဒီ၊ ၃။ ၆၁။ ကထံ ဗျာကရမာနာ ပန မယံ ဘန္တေ ဝုတ္တဝါဒိနော စေ ဘဂဝတော အသ္မုမ။ မ၊ ၂။ ၁၄၉။ သံ၊ ၁။ ၂၇၂ (ဘဂဝတော အစား အာယသ္မုတော ဂေါတမဿ-ရိ)။ အာသ (ပရောက္ခာ) — အာထဗ္ဗဏဝေဝံ စတုတ္ထံ ကတွာ ‘ဣတိဟ အာသု’ ဣတိဟ အာသုတိ ဤဒိသဝစနပဋိသိယုတ္တာ ပုရာဏကထာသင်္ခါတော ဣတိဟာသော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆ (ခတ္တဝိဇ္ဇာသင်္ခါတော ဝါ-ဟု အပိုပါသေးသည်။) သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ (နိတိ၊ ဓာ၊ ၁၃၇-၌ ကား “ပရောက္ခာယံ ‘ဣတိဟ အာသု’ ဣတိဟ အာသုတိ ဒဿနတော ‘အသု’ ဣတိ ပဒံ ဂဟေတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၃၄-လည်းကြည့်။) အာသိ — အပိစ သမဏော ဂေါတမော ‘ဝေ တဒါ၊ အာသိ၊ ဣတ္ထိ တဒါ အာသိ’ တွေ ဘာသတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃၆။ ကိဒိသော နိရယော အာသိ။ မ၊ ၁။ ၄၁၃။ ကော ဣန္ဒာ ပုရေ အာသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆။ အာသုယာ တတ္ထ ဒေဝတာ အာသု။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၄။ ဒီ၊ ၂။ ၇၅။ ဥဒါနံ၊ ၁၈၈။ တဒိသု သတ္တဘာရဓာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၀။ သုခဒိဝိနော ပုရေ အာသု။ သံ၊ ၁။ ၂၁၅။ ပိတရော စ မေ အာသု ပိတာမဟာ စ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၀။ သမဂ္ဂါ တေ တဒါ အာသု။ ဇာ၊ ၂။ ၇၄။ ယေ ဇနာ ပဋ္ဌမာသု

နော (နိဂ္ဂဟိတိကျေ)။ ဇာ၊၁။၂၃၄။ ယေ
 နော ဂါမေ ဇနာ ပဌမံ ဝေရူပါ အာသံ
 အဟေသံ။ ဇာ၊၄။၁၁၉။ အာသံ သု - အဋ္ဌ-
 ဌာသံ သု ခတ္တိယာ။ အပါ၊၁။၃၀၀။ အာသံ
 (ဩ) - ယဒါ စ ခါယိတာ အာသံ။ ပေတ။
 ၁၆၄။ ကေနာသိ ပံသုကုန္တိတာ။ ပေတ။၁၄၂။
 ကေန ကမ္မေန သင်္ကာရပံသုဟိ ဩဂုဏ္ဏိတာ....
 အဟု။ ပေတ။၄။၈၀။ အာသံ - အမုတြာသိ....
 တတြာပါသိ....။ ဝိ၊၁။၅။ ဒီ၊၁။၁၂။ အံ၊၁။
 ၁၆၄။ ဣတိဝုတ်။၂၆၁။ ကာယေန သညတော
 အာသံ။ ပေတ။၁၂၇။ ဗြဟ္မဗန္ဓု ပုရေ အာသံ။
 ထေရ။၂၆၃။ မိဂရာဇာ ပုရေ အာသံ။ ဇာ၊၁။
 ၁၄၅။

အတ္ထိက (တိ) [အတ္ထ+ဣက] (၁) အလိုရှိသော၊
 သူ။ ယံ နန္ဒာဟံ ဣမံ ဘိက္ခု ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော
 အနုဗန္ဓေယျံ အတ္ထိကေဟိ ဥပညာတံ မဂ္ဂံ။ဝိ၊၃။
 ၅၁။ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ အတ္ထိကာနံ အတ္ထိကာနံ
 မနဿာနံ အဘိက္ကမနိယံ။ဝိ၊၃။၄၉။ ဝိ၊၄။၃၀၆။
 ရဇ္ဇေနာမိ ဒေဝ အတ္ထိကော။ ဝိ၊၄။၃၁၅။ န
 စာယံ သမဏော ပုတ္တေနပိ အတ္ထိကော။ ဥဒါန။
 ၈၃။ သိတာ တိဋ္ဌန္တိ အတ္ထိကာ။ သုတ္တနိ။ ၃၂၈။
 (၂) အလိုရှိသော၊ ဆင်းရဲသော၊ သူ၊ ဖုန်းတောင်း
 ယာစကော။ အတ္ထိကော ဝိယ အာယာတိ၊
 အတိထိ နော အဝိဿတိ။ ဇာ၊၂။၃၄၈ (သိ၊
 ဣ-မုက္ခံ)။ အတ္ထိကဇန-လည်းကြည့်။ (၃)
 ပြုဖွယ်ကိစ္စဟု ဆိုအပ်သော - အကျိုးစီးပွား -
 အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထု - ရှိသော စိတ်။ အတ္ထိ-
 ကဝန္တု-ကြည့်။ (၄) ကံ၊ကံ၏ အကျိုးရှိ၏ဟု
 သော အယု၊ ၎င်းအယုရှိသော၊ သူ။ အတ္ထိကဝါဒ
 (၁) အနက်ကြည့်။ (၅) တမလွန်လောကရှိ၏
 ဟူသောအယု၊ ၎င်းအယုရှိသော၊ သူ။ အတ္ထိကဝါဒ
 (၂) အနက်ကြည့်။

အတ္ထိကဇန (ပု) [အတ္ထိက+ဇန] အတ္ထိက (၂)
 အနက်နှင့်တူ။ ဝေ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေန္တဿ
 ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ တိတ္ထိဘာဝတော အတ္ထိက-

ဇနေတိ ပဝိဝိတ္တံ ဝိရဋ္ဌံ ဒါနဂုံ အဟောသိ။ပေတ။
 ၄။၁၁၉။

အတ္ထိကဘာဝ (ပု) [အတ္ထိက+ဘာဝ] (၁) အလို
 ရှိသည်၏အဖြစ်၊ အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်။ အဋ္ဌိ-
 ကဘာဝနှင့် အဋ္ဌိ-တို့၏ ဋ္ဌ-အဖွင့်များ ကြည့်။
 (၂) အလိုရှိသူ - ဆင်းရဲသူ - ၏ အဖြစ်၊ အလို
 ရှိခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း။ ယေ ...အတ္တနော အတ္ထိက-
 ဘာဝံ ပဝေဒေန္တာ ဝိစရန္တိ။ ပေတ။၄။၁၁၃။

အတ္ထိကဝန္တု (တိ) [အတ္ထိက+ဝန္တု] ပြုဖွယ်ကိစ္စဟု
 ဆိုအပ်သော - အကျိုးစီးပွား - အလိုရှိသော
 ဝတ္ထု - ရှိသော စိတ်ရှိသော၊ ထိုကို ဆောင်ရွက်
 ရန်စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အတ္ထိကဝတော ခေါ် ပန
 တေ အဗ္ဗဋ္ဌ ဣဓာဂမနံ အဟောသိ။ ဒီ၊၁။၈၅။
 အာဂန္တာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော အတ္ထော
 တေဿ အတ္ထိတိ အတ္ထိကံ၊ တဿ မာဏဝဿ
 စိတ္တံ။ အတ္ထိကမဿ အတ္ထိတိ အတ္ထိကဝါ၊ တဿ
 အတ္ထိကဝတော တဝ ဣဓာဂမနံ အဟောသိတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊၄။၁။၂၂၇။ အတ္ထောတိ ဟိတံ၊
 ဣစ္ဆိတဝတ္ထု ဝါ၊ တံ ပန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စမေဝါတိ
 ဝုတ္တံ “အာဂန္တာ...အတ္ထော”တိ၊ သော တေဿ
 အတ္ထိတိ အတ္ထိကံ ယထာ “ဒဇ္ဇိကော”တိ။
 ဒုတိယဿပိ ပုဂ္ဂလဝါစကဿ တဒဿတ္ထိပစ္စ-
 ယဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ပဌမေန တဒါရဗ္ဗဏိက-
 စိတ္တမေဝ ဝိညာယတိတိ အာဟ “တဿ မာဏ-
 ဝဿ စိတ္တ”န္တိ။ အတ္ထိကမဿ အတ္ထိတိ အတ္ထိက-
 ဝါ ယထာ “ဂုဏဝါ”တိ။ သီ၊ဇို၊သစ်၊၂။၂၅၀။

အတ္ထိကဝါဒ (ပု) [(၁) (၂) အတ္ထိက+ဝါဒ] (၁)
 အတ္ထိက+ဝေ + က၊ အတ္ထိကဝါဒ + အ] (၁)
 အလှူဒါနသည်ရှိ၏၊ အလှူဒါန၏ အကျိုးသည်
 ရှိ၏ဟူသော အယူဝါဒ။ ယေ ကေစိ အတ္ထိကဝါဒံ
 ဝေန္တိ။ မ၊၂။၁၈၂။ အတ္ထိကဝါဒန္တိ အတ္ထိ ဒိန္နံ
 ဒိန္နဖလန္တိ ဣမံ အတ္ထိကဝါဒယေဝ ဝေန္တိ။
 မ၊၄။၃။၁၅၉။ (၂) တမလွန်လောကရှိ၏ဟု
 အယူရှိသောသူတို့၏အယူဝါဒ။ ယေ ကေစိ
 အတ္ထိကဝါဒံ ဝေန္တိ။ ဒီ၊၁။၅၂။ “ပရလောကော

အတ္ထိ”တိ မတိ ယေသံ၊ တေ အတ္ထိကာ၊ တေသံ
ဝါဒေါတိ အတ္ထိကဝါဒေါ။ ဒီ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၂၆။ (တိ)
(၃) ကံ၊ ကံ၏အကျိုး၊ တမလွန်ဘဝရှိ၏ဟု ဆို
တတ်သော၊ ၎င်းအယူရှိသော၊ သူ။ သီလဝါ
ပုဂ္ဂိုလ်ပုဂ္ဂလော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အတ္ထိကဝါဒေါ။ မ၊ ၂။
၆၆။

အတ္ထိတာ (ထိ) [အတ္ထိ + တာ။ တသ္မာ အတ္ထိ-
ဘာဝေါ အတ္ထိတာတိအာဒိသပိ အတ္ထိယာ
ဘာဝေါ အတ္ထိဘာဝေါ၊ နတ္ထိယာ ဘာဝေါ
နတ္ထိဘာဝေါ၊ အတ္ထိယာ ဘာဝေါ အတ္ထိတာတိ-
အာဒိနာ သမာသတဒ္ဓိတဝိဂ္ဂဟော အဝဿမိစ္ဆိ-
တဗ္ဗော။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၃၀၇။ (နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၄၉၊ ၂၊ ၅၇၀-
တို့လည်းကြည့်။)] ရှိသည်၏အဖြစ်။ (က) အခါ
ခပ်သိမ်း-ရှိသည်-မြဲသည်-၏အဖြစ်။ လောက
မြဲ၏ဟုယူသော သဿတဒ္ဓိဋ္ဌိ၊ ဒွယနိဿိတော
ခွါယံ ကစ္စာန လောကော ယေဘုယျေန အတ္ထိ-
တဗ္ဗေ နတ္ထိတဗ္ဗေ။...ယာ လောကေ အတ္ထိတာ။
သံ၊ ၁။ ၂၇၇။ အတ္ထိတန္တိ သဿတံ။ နတ္ထိတန္တိ
ဥစ္ဆေဒံ။...ယာ လောကေ အတ္ထိတာတိ သင်္ခါရ-
လောကေ ဘိဇ္ဇမာနေသု ဓမ္မေသု ပညာယန္တေ-
သေဝ ယာ အတ္ထိတိ သဿတဒ္ဓိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ယာယ ဒိဋ္ဌိယာ “သဗ္ဗေယံ လောကော
အတ္ထိဝိဇ္ဇတိ သဗ္ဗကာလံ ဥပလဗ္ဗတိ”တိ ဒိဋ္ဌိဂတိ-
ကော ဂဏှာတိ၊ သာ ဒိဋ္ဌိ အတ္ထိတာ။ သံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၃၆။
(အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၀-လည်းကြည့်။) (ခ) ခဏတ္တယ
အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္ထိပစ္စယ-
တာ-ကြည့်။

အတ္ထိဓမ္မ (ပု၊ တိ) [အတ္ထိ + ဓမ္မ] ထင်ရှားရှိသော
သဘော၊ ၎င်းသဘောရှိသော၊ တရား။ ကာရ-
ဏေဟိ မံ သညာပေဟိ၊ ယထာ အတ္ထိဓမ္မံ
ဩပဓမ္မဟိ အာဒိပနီယံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၂။ ယံ
အတ္ထိဓမ္မဿ နိဗ္ဗာနဿ ရူပံ ဝါ သဏ္ဌာနံ ဝါ...
ဩပဓမ္မန ဝါ...အပညာပနံ။ ၎င်း။ ၃၀၃။ နတ္ထိဓမ္မ-
လည်းကြည့်။

အတ္ထိပစ္စယ (ပု) [အတ္ထိ + ပစ္စယ] ထင်ရှားရှိသည်
၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောသတ္တိ၊ ပဋ္ဌာန်း

၂၄-ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်သော အတ္ထိပစ္စည်း။ အတ္ထိ-
ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ အတ္ထိ (၂) နှင့် (၃)
အနက်တို့လည်းကြည့်။ ပစ္စုပ္ပန်လက္ခဏေန အတ္ထိ-
ဘာဝေန တာဒိသဿေဝ ဓမ္မဿ ဥပတ္တမ္ပကဋ္ဌေန
ဥပကာရကော ဓမ္မော အတ္ထိပစ္စယော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅၁။ ပစ္စုပ္ပန်လက္ခဏနာတိ ပစ္စုပ္ပန်သ-
ဘာဝေန၊ တေန “အတ္ထိ မေ ပါပကမ္မံ ကတ”န္တိ
“အတ္ထေကစ္စော ပုဂ္ဂလော အတ္တဟိတာယ ပဋိ-
ပန္နော”တိ စ ဝေမာဒိသု ဝုတ္တံ နိဗ္ဗတ္တဥပလဗ္ဗ-
မာနတာလက္ခဏံ အတ္ထိဘာဝံ နိဝါရေတိ။...ဗုဒ္ဓဗ္ဗံ။
မူလဇီ၊ ၃။ ၁၇၇။

အတ္ထိပစ္စယတာ (ထိ) [အတ္ထိပစ္စယ + တာ] ခဏတ္တယ
အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု
တတ်သော သတ္တိ - အတ္ထိပစ္စည်း - ၏ အဖြစ်။
အတ္ထိတာယ သသဘာဝတော ဥပကာရကတာ
အတ္ထိပစ္စယတာ။ မူလဇီ၊ ၃။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။
၂၇၈။ အတ္ထိဘာဝ (ဂ) အတ္ထိတာ (ခ) အနက်
တို့လည်းကြည့်။

အတ္ထိပစ္စယဓမ္မ (ပု) [အတ္ထိပစ္စယ + ဓမ္မ] အတ္ထိပစ္စည်း
တရား။ အဝိဂတပစ္စယ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၇၂) ကြည့်။

အတ္ထိပဋိစ္စ (န) [အတ္ထိ + ပဋိစ္စ] ထင်ရှားရှိခြင်းဟု
ဆိုအပ်သော စွဲမှီ၍ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ အတ္ထိပဋိစ္စ။
ဧတေ စ အတ္ထိပဋိစ္စံ နာမ ကထိတံ၊ တသ္မာ
ဇာတိယာ သတိတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၇။ အတ္ထိပဋိစ္စံ နာမာတိ ယထာ
“ဓက္ခုပဉ္စ ပဋိစ္စာ”တိအာဒိသု နိဿယာဒိပစ္စယ-
ဘာဝေန ပဋိစ္စာတိ ဝုတ္တံ၊ န တထာ ဣဓ၊ ခတ္ထိ-
ယာဒိဇာတိနံ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနာနံ နိဿ-
ယာဒိပစ္စယတ္ထဿ အဘာဝါ။... ခတ္ထိယာဒိဇာ-
တိယာ အတ္ထိတာ၊ သာ ဣဓ ပဋိစ္စ-သဒ္ဓေန
ဝိဘာဝိတာတိ အတ္ထော။ မူလဇီ၊ ၂။ ၂၁၆။ အတ္ထိ-
ပဋိစ္စံ နာမာတိ အတ္ထိဘာ ပဋိစ္စတ္ထော နာမ။...
အတ္ထိတာမတ္တံ ဣဓ ပဋိစ္စတ္ထောတိ အတ္ထော။
အနုဇီ၊ ၂။ ၂၁၅။

အတ္ထိဘာဝ (ပု) [အတ္ထိ + ဘာဝ။ အတ္ထိဘာဝလည်း ကြည့်။] (၁) ရှိသောသဘော။ အတ္ထိဘာဝေါ နတ္ထိဘာဝေါ။ အဘိက။ ၁၂၄။ (၂) ရှိသည်၏ အဖြစ်။ (က) ရှိနေသည်၏အဖြစ်၊ ရှိနေခြင်း၊ ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ရှိခြင်း။ ဓုတင်္ဂသမာဒါနဿ အတ္တနိ အတ္ထိဘာဝံ န ဇာနာပေတုကာမော ဓုတင်္ဂအပ္ပိစ္ဆော နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၀၇။ အယံ ပရဝါဒိ...အဘိဓမ္မနိဒါနဿ အတ္ထိဘာဝမ္ပိ န ဇာနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁။ (ခ) ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်၊ ထင်ရှားရှိခြင်း (ခဏတ္တယသမင်္ဂီသဘောနှင့် ခဏတ္တယသမင်္ဂီမဟုတ်သော်လည်း မဂ်ဖြင့်မပယ်အပ်သေးသော သဘော၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေ နိုင်သော သဘောတည်း။) အနိရောဓော ဥပ္ပါဒေါ နာမ၊ သော စေတ္တ အတ္ထိဘာဝေါတိပိ ဝုစ္စတိတိ...။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၆။ (အကျယ် ၎င်းတင်ကြည့်။ အနိရောဓ၊ ဥပ္ပါဒ-တို့သည်ကြည့်။) (ဂ) ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အတ္ထိပစ္စည်း၏အဖြစ်။ အတ္ထိပစ္စယ ကြည့်။ ပစ္စယဓမ္မဿ ယဒိပိ ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝဘင်္ဂါလတ္တမာနဘာ အတ္ထိဘာဝေါတထာပိ...။ အနု၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။

အတ္ထိဘာဝဇောတက (တိ) [အတ္ထိဘာဝ + ဇောတက] ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ထွန်းပြဘတ်သော။

အတ္ထိဘာဝဇောတကဝစန (န) အတ္ထိဘာဝဇောတက + ဝစန။ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ထွန်းပြတတ်သောစကား။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတန္တိ ဣဒံ နိဗ္ဗာနဿ ပရမတ္ထတော အတ္ထိဘာဝဇောတကဝစနံ အဝိပရိတတ္ထံ ဘဂဝဘာ ဘာသိတတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၅၆။

အတ္ထိဘာဝဝိစာရဏ (န) [အတ္ထိဘာဝ + ဝိစာရဏ] ရှိသည် - ထင်ရှားရှိသည် - ၏ အဖြစ်ကို - ရှိကြောင်းကို - စိစစ်ခြင်း။ အဝိစ နိဗ္ဗာနဿ ပရမတ္ထတော အတ္ထိဘာဝဝိစာရဏံ ပရတော အာဝိဘဝိယတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၅၃။

အတ္ထိယ (တိ) [အတ္ထ + ဣယ] အကျိုးရှိသော။ သမ္မာဒဿနံ ပန ဘန္တေ ကိမတ္ထိယန္တိ? သမ္မာဒဿနံ ခေါရာဓ နိဗ္ဗိဒတ္ထံ။ သံ၊ ၂။ ၁၅၄။ ကိမတ္ထိယာနိ ဘန္တေ ကုသလာနိ သီလာနိ ကိမာနိသံသာနိ။...အဝိပ္ပုဋ်သာရော ပန ဘန္တေ ကိမတ္ထိယော ကိမာနိသံသာ။ အံ၊ ၃။ ၂၇၇။

အတ္ထိရာဂသုတ္တ (န) [အတ္ထိရာဂ + သုတ္တ] အတ္ထိရာဂသုတ်။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၂၅-၆-၇။

အတ္ထိသုခ (န) [အတ္ထိ + သုခ] ငါးအား စည်းစိမ် ဥစ္စာရှိပေ၏ဟု ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ “ဘောဂါမေ အတ္ထိ ဥဋ္ဌာနဝိရိယာဓိဂတာ ဗာဟာဗလပရိစိတာ သေဝါဝက္ခိတ္တာ ဓမ္မိကာ ဓမ္မလဒ္ဓါ”တိ အဓိဂစ္ဆတိ သုခံ၊ အဓိဂစ္ဆတိ သောမနဿ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဂဟပတိ အတ္ထိသုခံ။ အံ၊ ၁။ ၃၈၁။ အတ္ထိတိ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ အတ္ထိသုခံ နာမ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၄။

အတ္ထိ (တိ) [အတ္ထ + ဤ] (က) အလိုရှိသော၊ သူ။ အတ္ထိ ပဉ္စေန အာဂမံ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၆၊ ၄၃၅၊ ၄၄၇။ ပဉ္စေန အတ္ထိကော အာဂတောမ္ပိ။ မဟာနိ။ ၃၆၉။ စူဠနိ။ ၄၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈၇။ (ပါဠိတော်၌ ရဿ-ပြုထားသည်၊ အတ္ထိက-မှ က-ကျေသော်လည်းကြံ။) (ခ) သူတောင်းစား။ အထ ယာစနကော အတ္ထိ။ ဓာနံ။ ၇၄၀။

အတ္ထုဒ္ဓါရ (ပု) [အတ္ထ + ဥဒ္ဓါရ] (၁) (က) အနက်သရုပ်ကို ထုတ်ဖော်သော - စကားရပ် - ကဏ္ဍ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်လာ အဋ္ဌကထာ ကဏ္ဍ၏အမည်။ အတ္ထုဒ္ဓါရော နိဋ္ဌိတော။ အဘိ၊ဓ။ ၂၉၈။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေ စတဿော ဝိဘတ္တိယော စိတ္တဝိဘတ္တိ ခူပဝိဘတ္တိ နိဂ္ဂေပရာသိ အတ္ထုဒ္ဓါရေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆။ တဒနန္တရံ ပန တေပိဋကဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထုဒ္ဓါရဘူတံ ယာဝသရဏဒုကာ နိက္ခိတ္တံ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍံ နာမ။ ၎င်း။ ၇။ (ခ) ပါဠိတော်၏အနက်ကို ထုတ်ပြရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ။ အတ္ထကုသလ-ကြည့်။ (၂) အနက်

သရုပ်အရကောက်ကိုထုတ်ခြင်း။ သာရိပုတ္တတ္ထေ-
 ရောဟိ ကေသ အတ္တနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ
 နိက္ခေပကဏ္ဍေ အတ္ထုဒ္ဓါရံ သလ္လက္ခေတံ အ-
 သက္ခောန္တဿ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍံ ကထေတွာ
 အဒါသိ။ အဘိဋ္ဌာ၁။ ၄၃၇။ အတ္ထုဒ္ဓါရန္တိ “ဣမေ
 နာမ စိတ္တုပ္ပါဒါဒယော အတ္တာ ကုသလာဒိ-
 ကာ”တိ ဥဒ္ဓရဏံ။ မူလဋီ။ ၁။ ၁၈၉။ (၃) ဖြစ်နိုင်
 ဟောနိုင်သမျှသော အနက်တို့ကို ထုတ်ဆို၍
 လိုအပ်သော အနက်ကို ထုတ်ပြခြင်း။ သမ္မ-
 ဝန္တာနံ အတ္တာနံ ဥဒ္ဓရဏံ၊ သမ္မဝန္တေ ဝါ အတ္ထေ
 ဝတွာ အဓိပ္ပေတဿ အတ္တဿ ဥဒ္ဓရဏံ နိဒ္ဓါရဏံ
 အတ္ထုဒ္ဓါရော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၉၄။ မူလဋီ။ ၂။ ၅၄။

အတ္ထုဒ္ဓါရက္ခမ (ပု) [အတ္ထုဒ္ဓါရ + ကမ] အတ္ထုဒ္ဓါရ
 အစဉ်။ တံ ပန ပဒတ္တံ အတ္ထုဒ္ဓါရက္ခမေန ပဌမံ
 ဝေသဒ္ဓဿ ဒဿေန္တော “ဝေသဒ္ဓေါတာဝါ”တိ-
 အာဒိမာဟ။ ဒီ။ ၁။ ၁၃၄။ မ၊ ၁။ ၁။ ၂၄။ သံ၊ ၁။
 ၁။ ၂၁။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၃။ အတ္ထုဒ္ဓါရ (၃) အနက်
 ကြည့်။

အတ္ထုဒ္ဓါရနယ (ပု) [အတ္ထုဒ္ဓါရ + နယ] ဖြစ်နိုင်
 ဟောနိုင်သမျှသော အနက်တို့ကို ထုတ်ဆောင်၍
 ပြသောနည်း။ လောကသင်္ခါတတ္တာ ဝါ တေသံ
 ဓမ္မာနံ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေနတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ။ ၁။ ၂။ ၃၄၉။
 မ၊ ၁။ ၁။ ၂၄၈။

အတ္ထုဒ္ဓါရဘူတ (တိ) [အတ္ထုဒ္ဓါရ + ဘူတ] အတ္ထုဒ္ဓါရ
 (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အတ္ထုဒ္ဓါရ (၁) အနက်
 ကြည့်။

အတ္ထု(တ္ထု)ပနာယက (တိ) [အတ္ထု + ဥပ + နိ + ကျ။
 ထိ၌ အတ္ထုပနာယိကာ။] အကျိုးစီးပွားတို့ကို
 ဆောင်တတ်သော၊ အကျိုးစီးပွားတို့၌ ဆောင်
 အပ်သော။ သုကာထ ဘာဝိဘတ္တာနံ၊ ဂါထာ
 အတ္ထုပနာယိကာ။ ထေရ။ ၂။ ၁၉။ အတ္တတ္ထာဒိ-
 ဘေဒေ အတ္ထေ ဥပနေန္တိ၊ တေသု ဝါ ဥပနိ-
 ယန္တိတိ အတ္ထုပနာယိကာ။ ထေရ။ ၁။ ၁။ ၈။

အတ္ထု(တ္ထု)ပပရိက္ခာ (တိ) [အတ္ထု + ဥပပရိက္ခာ]
 (က) အနက်အဓိပ္ပါယ်အကြောင်းယုတ္တိကိုစူးစမ်း
 ဆင်ခြင်ခြင်း။ ဓမ္မနိဗ္ဗာနက္ခန္ဓိယာ ခေါ ဘာရ-
 ဒွါဇ အတ္ထုပပရိက္ခာ ဗဟုကာရာ။ မ၊ ၂။ ၃၈၆။
 (မ၊ ၁။ ၁။ ၂၉၁။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁၉၄-တို့ကြည့်။) (ခ)
 အကြောင်းဟုတ်မဟုတ်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း။
 ဆယ်မေ အာနန္ဒ အာနိသံသာ ကာလေန
 ဓမ္မဿဝနေ ကာလေန အတ္ထုပပရိက္ခာယ။ အံ၊
 ၂။ ၃၃၅။ အတ္ထုပပရိက္ခာယာတိ အတ္တာနတ္ထံ
 ကာရဏာကာရဏံ ဥပပရိက္ခနေ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၆။
 အတ္ထု(ဂ) အနက်လည်းကြည့်။

အတ္ထု(တ္ထု)ပပရိက္ခိတ (တိ) [အတ္ထု + ဥပပရိက္ခိတ]
 အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို - အကြောင်းဟုတ်မဟုတ်
 ကို - စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော။ အတ္တနာ စ
 သုဘာနံ ဓမ္မာနံ အတ္ထုပပရိက္ခိတာ ဟောတိ။
 အံ၊ ၁။ ၁။ ၅၇။ အတ္ထုပပရိက္ခိတာ ဟောတိတိ
 အတ္တာနတ္ထံ ကာရဏာကာရဏံ ဥပပရိက္ခိတာ
 ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၂၃။

အတ္ထု(တ္ထု)ပပရိက္ခိ (တိ) [အတ္ထု + ဥပ + ပရိ +
 ဣက္ခ + ကိ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို - အကြောင်း
 ဟုတ်မဟုတ်ကို - စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော။
 ဓာတာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အတ္ထုပပရိက္ခိ ဟောတိ။ အံ၊
 ၁။ ၁။ ၄၁၀။ အတ္ထုပပရိက္ခိတိ အတ္ထံ ဥပပရိက္ခ-
 ကော။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၂၆။

အတ္ထု(တ္ထု)ပလက္ခဏ (န) [အတ္ထု + ဥပလက္ခဏ]
 အကျိုးတရားကို လွန်စွာမှတ်ခြင်း၊ အကျိုးတရား
 တို့ကို လွန်စွာမြင်ခြင်း။ အတ္ထုပလက္ခဏေ ပညာ
 အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၁၅။ ဥပလက္ခ-
 ဏေတိ အတ္တာဒိနံ ဘုသံ ဒဿနေ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁။
 ၃၄၄။

အတ္ထု(တ္ထု)ပသံဟိတ = အတ္ထု(တ္ထု) ပသမ္ဘိတ
 (တိ) [အတ္ထု + ဥပ + သံ + ဟိတ] (၁) အနက်
 အဓိပ္ပါယ်နှင့် ယှဉ်သော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ် - အဋ္ဌ-

ကထာ-ကို မှီသော။ ဒေဝတာဘာသိတော
 အတ္ထုပသဉ္စိတော ဓမ္မုပသဉ္စိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆။
 အတ္ထုပသဉ္စိတောတိ အဋ္ဌကထာနိဿိတော။
 ဝိ၊ ၂။ ၂၆။ (၂) အကျိုးစီးပွားကိုမှီသော။ အတ္ထု-
 ပသံဟိတံ ဓမ္မုပသံဟိတံ ဝါစံ ဘာသိတော
 အဟောသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၆။ အတ္ထုပသံဟိတန္တိ
 ဣလောကပရလောကတ္တနိဿိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၆။
 (၃) အကြောင်း - ကို မှီ - နှင့် တကွဖြစ် -
 သော။ ဥဏသမုဋ္ဌိတံ ဝါစံ မုဉ္ဇေယျ အတ္ထု-
 ပသံဟိတံ ဓမ္မုပသံဟိတံ။ မဟာနိ၊ ၄၀၅။
 အတ္ထုပသံဟိတန္တိ အတ္ထသဟိတံ ကာရဏသဟိ-
 တံ။ မဟာနိ၊ ၄၀၆။

အတ္ထု(တ္ထု)ပေတ (တိ) [အတ္ထ + ဥပေတ] (၁)
 အနက်အဓိပ္ပါယ်-သို့ ကပ်စပ် - နှင့် ပြည့်စုံ-
 သော။ အတ္ထုပါလိ သံသယမရှိ အတ္ထုပေတော
 စ ဗျဉ္ဇနပေတော စ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀၈။ (၂) အနက်
 အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပြည့်စုံ - အနက်အဓိပ္ပါယ်သို့ကပ်၍
 သိပြီး - သော။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသိသော။ သူ။
 ယေ မယံ အာယသန္တံ တာဒိသံ သဗြဟ္မစာရီ
 ပဿာမ ဝေ အတ္ထုပေတံ ဗျဉ္ဇနပေတံ။ ဒီ၊ ၂။
 ၁၀၇။ အတ္ထုပေတန္တိ အတ္ထေန ဥပေတံ အတ္ထဿ
 ဝိညာတာရံ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၀၉။ အတ္ထေန ဥပေတန္တိ
 အဝိပရိတေန အတ္ထေန ဥပေတံ တံ “အယမေတ္ထ
 အတ္ထော”တိ ဥပေတံ ပဋိဇာနိတော ဌိတံ။
 တထာဂ္ဂပေါ စ တဿ ဗဇ္ဈိတာ န-မ ဟော-
 ဟိတိ အာဟ “အတ္ထဿ ဝိညာတာရံ”န္တိ။ ဒီ၊ ၂။
 ၅၀၉။

အတ္ထုပုတ္တိ (ထိ) [အတ္ထ + ဥပုတ္တိ] အဋ္ဌပုတ္တိနှင့်
 အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အတ္ထုပုတ္တိကာလ (ပု) [အတ္ထုပုတ္တိ + ကာလ]
 အဋ္ဌပုတ္တိကာလနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အတ္ထုပုတ္တိကာလာဘိကနံ (န) အဋ္ဌပုတ္တိကာလာ-
 ဘိကနံ (သီ၊ ၂။ ၂၀၆) ကြည့်။

အတ္ထေန (တိ) အထေန-ကြည့်။

အတ္ထောပသံဟိတ (တိ) [အတ္ထ + ဥပသံဟိတ]
 အကျိုးစီးပွားနှင့် ယှဉ်သော။ အကျိုးရှိ၊ မရှိကို
 မှီသော။ တာဝဒေဝံဘဏိ ဂါထာ၊ ဂဇော
 အတ္ထောပသံဟိတာ။ ထေရ၊ ၃၄၂။ အတ္ထော-
 ပသံဟိတာတိ အတ္ထသန္နိဿိတာ၊ ဟိတာဟိတ-
 ယုတ္တာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄၂၂။ ၃၆၆။

အတြ (ဗျ) ဣမ-ကြည့်။

အတြေ (တိ) [အတ္ထ + ဇန + ကံ၊ ထိ၌ အတြေ။
 ဓာန်၊ ၂၄၀။ ကစ္ဆည်း။ ၂၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၈၈၊
 ၇၅-၁၃၃၉-တို့ကြည့်။ (အာတွဇ-သံ)] မိမိမှ
 ဖြစ်သော၊ မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သော၊ သူ၊ သား၊ သမီး။
 ပုတ္တော သာလဝတိကာယ၊ အဘယဿ ဟိ
 အတြေ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၂၈။ ပရေသဟဿံ စ
 အတ္ထိ အတြေ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၂။ ဝေ သော နိဟ-
 တော သေတိ၊ ကောကိလာယိဝိ အတြေ။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၀၉။ ဂတော မေ အတြေ ပုတ္တော။
 ဇာ၊ ၁။ ၂၂၇။ အတြေတိ အတ္တတော ဇာ-
 တော။ ဇာ၊ ၁။ ၄၈၉။ ဩရသော မေ အတြ-
 ဇော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၇။ အတြေတိ အတ္တနာ
 ဇာတော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၆၁။ ဓိတာ မဇ္ဈဿ အတြ-
 ဇာ။ ထေရီ၊ ၃၉၆။ ဓိတာ မဇ္ဈဿ အတြေတိ
 မဇ္ဈနာမကဿ သေဋ္ဌိနော ဩရသော ဓိတာ။
 ထေရီ၊ ၄၈၄။ ဝေဒေဟဿတြေ ပိယာ။
 ဇာ၊ ၂။ ၂၆၂။ (အတြေ စသော သား-မီးကို
 မဟာနိ၊ ၁၉၁။ စူဠနိ၊ ၂၂၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂-တို့
 တွင်ကြည့်။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၁ (၂၈၃-ဂါထာ)၌ကား
 ၃-မျိုးသာပြသည်။) အတ္တဇလည်းကြည့်။

အတြိစ္စ (တြိဝိ) [အာ + ထရ + တွာ] ဖြန့်ခင်း၍။
 အတြိစ္စ ကောစွံ ဟိရိမေတံဒဗ္ဗိ။ ဇာ၊ ၂။
 ၁၁၀။ အတြိစ္စ ကောစွန္တိ ဝေရူပံ ကောစွာသနံ
 ပဏ္ဏသာလဒ္ဓါရေ အတ္တရိတွာ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၃၇။
 (အတြိစ္စ-သီ၊ သျှာ၊ ဣ-မူကံ)

အတြိစ္စ (တိ) [အတြ + ဣစ္စာ + အ] ထိုထို အာရုံ
 ၌ - လိုချင် - တပ်မက် - ခြင်းရှိသော၊ သူ။
 အညတဇေပိ အတြိစ္စော အမစ္စော သကဝိသယံ

အတိက္ကမိတာ ပရဝိသယံ ပါဝိသိ။ အဘိ၊ဌ၊၂။
၄၅၄။ အတိစ္ဆ၊ အတြိစ္ဆတာ-တို့လည်းကြည့်။

အတြိစ္ဆတာ (ထိ) [(၁) အတိစ္ဆိစ္ဆ+တာ။ တိ-မှ
ဣ-နှင့် စွ-မှ စွ-ကို ခ-ပြု။ အတိစ္ဆတာ-ကြည့်။ (၂)
အတြိစ္ဆ+တာ] (၁) ကျော်လွန်၍-လိုချင်-
တပ်မက် - သည်၏ အဖြစ်။ (၂) ထိုထို
အာရုံ၌ - လိုချင် - တပ်မက် - ခြင်းရှိသည်၏
အဖြစ်။ အတြိစ္ဆတာ မလ္လဂါမံ အဂစ္ဆိ။ ဇာ၊၁။
၂၉၂။ အတြိစ္ဆတာယ ပဟာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၈။
အတြ အတြ နာနာဘာဇနေ ဌိတေ နာနာရသေ
ဣစ္ဆာ တေဿာတိ အတြိစ္ဆော၊ တဿ ဘာဝေါ
အတြိစ္ဆတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၉။

အတြိစ္ဆတာနိဒ္ဒေသ (ပု) [အတြိစ္ဆတာ+နိဒ္ဒေသ]
အတြိစ္ဆတာကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ဖြစ်သော
စကားရပ်။ အဘိဓမ္မေဝိဘင်္ဂပါဠိ၊ ၁၇-ဝိဘင်္ဂ၊ စာ
ပိုဒ်-၈၄၉။ အတြိစ္ဆတာနိဒ္ဒေသေ ... ။ အဘိ၊ဌ၊
၂။၄၅၂။

အတြိစ္ဆတာလက္ခဏ (န) [အတြိစ္ဆတာ+လက္ခဏ]
အတြိစ္ဆတာ၏ - မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ။
လက္ခဏတော ပန သကလာဘေ အသန္တုဋ္ဌိ
ပရလာဘေ စ ပတ္တနာ တေ အတြိစ္ဆတာလက္ခဏံ။
အဘိ၊ဌ၊၂။၄၅၂။

အတြိစ္ဆန္တိ (တိ) [(၁) အတိစ္ဆ+ဣစ္ဆန္တိ။ တိ-မှ
ဣ-နှင့် စွ-ကို ခ-ပြု။ (၂) အတြ+ဣစ္ဆန္တိ]
(၁) ကျော်လွန်၍-လိုချင် - တပ်မက် - သော၊
သူ။ (၂) ထိုထိုအာရုံ၌ - လိုချင် - တပ်မက် -
သော၊သူ။ သောဌသာဟိ စ ဗာတ္တိံ သ၊ အတြိစ္ဆံ
စက္ကမာသဒေါ။ ဇာ၊၁။၂၄၊၁၃၂၊၂၀၁။ အဘိ၊
ဌ၊၂။၄၅၄။ အတြိစ္ဆံ စက္ကမာသဒေါတိ ဝေ သက-
လာဘေန အသန္တုဋ္ဌော အတြ အတြ ဣစ္ဆန္တော
ပရတော ပရတော လာဘံ ပတ္တေန္တော။ ဇာ၊ဌ၊
၁။၄၃၈။ အတြိစ္ဆံ အတိလောဘေန၊ အတိ-
လောဘမဒေန စ။ဇာ၊၁။၆၅။အဘိ၊ဌ၊၂။၄၅၃။
အတြိစ္ဆံ အတိလောဘေနာတိ အတြိစ္ဆာ ဝုစ္စတိ
အတြ အတြ ဣစ္ဆာသင်္ခါတာ အပရိယန္တတဏှာ။

....ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ အတြိစ္ဆာဝသေန အတြိစ္ဆ-
မာနော ပုဂ္ဂလော အတိလောဘေန စ အတိ-
လောဘမဒေန စ အတ္တာ ဟာယတိ။ ဇာ၊ဌ၊
၂။၂၁၁။အတြိစ္ဆန္တိ အတိစ္ဆ၊အတြ ဝါ ဣစ္ဆန္တော။
မူလဋီ၊၂။၂၁၇။

အတြိစ္ဆပုဂ္ဂလ (ပု) [အတြိစ္ဆ + ပုဂ္ဂလ]ထိုထိုအာရုံ
၌ - လိုချင် - တပ်မက် - ခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။
အတြိစ္ဆပုဂ္ဂလဿ ဟိ အတ္တနာ လဒ္ဓံ ပဏိတမ္ပိ
လာမကံ ဝိယ ခါယတိ၊ ပရေန လဒ္ဓံ လာမကမ္ပိ
ပဏိတံ ဝိယ ခါယတိ။ အဘိ၊ဌ၊၂။၄၅၂။

အတြိစ္ဆပာန (တိ) [အတြ + ဣစ္ဆပာန] ထိုထို
အာရုံ၌ - လိုချင် - တပ်မက် - သော၊ သူ။
အတြိစ္ဆန္တိ-ကြည့်။

အတြိစ္ဆာ (ထိ) [အတြ + ဣစ္ဆာ] ထိုထို အာရုံ၌-
လိုချင် - တပ်မက် - ခြင်း။ အတြိစ္ဆန္တိ-ကြည့်။

အထ (ဗျ) [ဓာန်။၁၁၉၀။ ရှု။နာ-၁၀၈။ နီတိ၊
သုတ္တ။ နာ-၃၀၈၊ ၃၁၀၊ ၃၂၁- တို့ကြည့်။] ဤ
ပုဒ်ကား နိပါတ်ဖြစ်၍ အရာဌာနအားလျော်စွာ
'ထိုပြင်၊ ထိုအခါ၌၊ စင်စစ်၊ ထို့နောက်၊ ထိုသို့ဖြစ်
လျှင်၊ သို့မဟုတ်' စသည်ဖြင့် အနက်ပေးရသည်။
(၁) ပရိယာယ် အကြောင်းတပါးကို ပြခြင်း =
ပရိယာယန္တရနိဒ္ဒေသန။ အထဿ န ဟေ သော-
တေဟိ၊ အသုစံ သဝတိ သဗ္ဗဒါ။ သုတ္တနိ၊၃၀၈။
အထာတိ ပရိယာယန္တရနိဒ္ဒေသနံ။ အပရေနာပိ
ပရိယာယေန အသုစိဘာဝံ ပဿာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၁။၂၃၉။ (၂) မေးမြန်း
ခြင်း=ပဉ္စ။ အထ တံ ပတိကောလမ္ပ၊ မတ္တော
ထုလ္လာနိ ဂဇသိ။ ဇာ၊၁။၃၂၈။ အထ တုန္တိ
နန္တ တံ။ ဇာ၊ဌ၊၄။၄၃၄။ (၃) ပေါင်းဆည်း
ခြင်း=သမုစ္စယ။ အထ ပါပါနိ ကမ္မာနိ၊ ကရံ
ဗာလော န ဗုဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊၃၃။ အထ ပါပါနိဟိ
န ကေဝလံ ဗာလော ကောဝေသေန ပါပါနိ
ကဏေတိ၊ ကဏေန္တောပိ ပန န ဗုဇ္ဈတိတိ
အတ္တော။ ဓမ္မ၊ဌ၊၂။၄၁။ (၄) အခြားမဲ့ =
အနန္တရ။ အထာဟံ ဘိက္ခဝေ သဒေဝကေ

လောကေ သမာရကေ...။ ဝိ၊၃။၁၆။ သံ၊၂။
 ၂၄။ ပဋိသံ၊၂၉၈။ အထာတိ အနန္တရံ။ ပဋိသံ၊
 ၄၂။၂၀၁။ (၅) မပြတ်-ဆက်လက်-ဖြစ်ပွား
 ခြင်း=အဝိစ္စေဒ။ အထ ခေါ် ဇာဏုဿာဏီ
 ဗြာဟ္မဏော။ မ၊၁။၂၀။ အထာတိ အဝိစ္စေဒ-
 နတ္ထေ နိပါတော၊ ခေါ်တိ အာဓာရကတ္ထေ၊
 ဘဂဘော သာဝတ္ထိယံ ဝိဟာရေ အဝိစ္စန္ဓေ-
 ပောဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊၄။၁။၁၁၃။ အထ
 ခေါ် အညတရာ ဒေဝတာ။ ခုဒ္ဒက၊၃။ အထာတိ
 အဝိစ္စေဒတ္ထေ။ ခုဒ္ဒက၊၄။၆။ (၆) အခြား
 အကြောင်းတရပ်နှင့်စပ်သောစကားကို အစပျိုး
 ခြင်း = အညာဓိကာရဝစနာရမ္ပ။ အထ ခေါ်
 ဘဂဝါ ပုဗ္ဗဏ္ဍသမယံ နိဝါသေတွာ...။ သုတ္တနိ။
 ၂၉။ အထဏ္ဍတိ နိပါတော အညာဓိကာရ-
 ဝစနာရမ္ပေ။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၁၂။ (ဥဒါန၊၄။၃၄၊
 (အဓိကာရတ္ထ) ၇၇ (ပုစ္ဆာရမ္ပ) တို့လည်း
 ကြည့်။) (၇) တပါးသောအနက် (အကျိုး)=
 အညဒတ္ထ။ အထ ခေါ် ဣဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယံ
 ဝုဿတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၄-၅။ အထ ခေါ်တိ ဧတ္ထ
 အထာတိ အညဒတ္ထေ နိပါတော။ ဣတိဝုတ်၊၄။
 ၁၀၄။ (၈) စကား၏ အခြေခံ (စကားတခု
 အားထုတ်ခြင်း)=ဝစနောပါဒါနံ။ အထ ခေါ်
 အာယသ္မာ အာနန္ဒော...တေနပသကံမိ။ ပဋိသံ၊
 ၃၅၈။ အထာတိ ဝစနောပါဒါနေ နိပါတော။
 ပဋိသံ၊၄။၂။၂၃၇။(၉)နောက်ဘူသောအနက်=
 ပစ္စာ။ အထာတိ ဝါ ပစ္စာတိ တေသ္မိံ အတ္ထေ
 နိပါတော။ ဥဒါန၊၄။၃၄။ (၆) အနက်လည်း
 ကြည့်။ အထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ သာမဏ္ဏံသိကာ။
 ဥဒါန၊၁၃၅။ အထာတိ ပစ္စာ။ ဥဒါန၊၄။၂၇၇။
 အထဗုဒ္ဓါဒါနာနိ၊သုဏာထ သုဒ္ဓမာနသ၊အပ၊
 ၁။၂။ (အာ၊၄။၁။ ၁၁၁လည်းကြည့်။) (၁၁)
 ထိုသို့မဟုတ်ဟူသောအနက်=ဝိကပ်။ ယံ ယံ
 ယောနိံ သံသရဘိ၊ ဒေဝတ္ထံ အထ မာနသံ။
 အပ၊ ၁။၆၄။ ကိံ ဘဝိဿတိ လောကဿ၊
 ကလျာဏံ အထ ပါပကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၇။ဇာ၊၄။၁။
 ၃၂။ ကိန္နု ခေါ် ဣမဿ လောကဿ ပါပကံ

ဘဝိဿတိ၊ ဥဒါဟု ကလျာဏံ။ ဇာ၊၄။၁။၃၂။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၁၄၀။ (၁၁)အနုယ၊ဗျတိရေက၊သမ္ဘာ-
 ဇနာ၊ ဂရဟာ စသည်တို့၏နောက်။ ဧတ္ထ စ ဟိ
 တေ သာရိပုတ္တ စေတောပရိယဉာဏံ နတ္ထိ၊
 အထ ကိဉ္ဇရဟိ တေ အယံ သာရိပုတ္တ ဥဋ္ဌာရာ
 အာသတိ ဝါစာ ဘာသိတာ။ ဒီ၊၃။၈၃။တုမေစေ
 အမှာကံ န ဒဿထ၊ အထ ကော စရဟိ အမှာကံ
 ဒဿတိ။ ဝိ၊၁။၃၇၉။ အထ ကော စရဟိ စေ
 မနုဿလောကေ။ ဝိ၊၃။၄၆။ အထ ကော စရ-
 ဟိတိ အထ ကွ စရဟိ။ ဝိ၊၄။၃။၂၇၄။ နေတံ
 အာဝုသော အပ္ပသန္နာနံ ဝါ ပသာဒါယ ပသန္နာနံ
 ဝါ ဘိယျောဘာဝါယ၊ အထ ခေတံ အာဝုသော
 အပ္ပသန္နာနဉ္စော အပ္ပသာဒါယ ပသန္နာနဉ္စ
 ကေစ္စာနံ အညထတ္တာယ။ ဝိ၊၁။၂။ တသ္မိံ ခေါ်
 ပန ဗြာဟ္မဏ ယဉေ နေဝ ဂါခေါ ဟညိံ သု...န
 အဿုမုခါ ရုဒမာနာ ပရိကမ္မာနိ အကံသု၊
 အထ ခေါ် ယေ ဣစ္ဆိံသု၊ တေ အကံသု။ ဒီ၊၁။
 ၁၃၄-၅။ ကိဉ္ဇာပိ ဘော ဂေါတမ ဗြာဟ္မဏာ
 နာနာမဂ္ဂေ ပညာပပန္နိ...အထ ခေါ် သဗ္ဗာနိ
 တာနိ နိယျာနိကာ နိယျန္တိ တက္ကရဿ ဗြဟ္မ-
 သဟဗျတာယ။ ဒီ၊၁။၂၂၃။ ယေ ခေါ် ကေစိ
 ဘဂဝေတာ သာဝကာ အာရဒ္ဓဝိရိယာ ဝိဟရန္တိ၊
 အဟံ တေသံ အညတရာ၊ အထ စ ပန မေ
 နာနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ ဝိ၊၃။
 ၂၆၈။ ယာဝ ဂမ္ဘိရာ စာယံ ဘန္တေ ပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒေါ ဂမ္ဘိရာဝဘာသော စ၊ အထ မ ပန
 မေ ဥတ္တာနကုတ္တာနကော ဝိယ ခါယတိ။ ဒီ၊၂။
 ၄၇။ ဘေ “အဝေရာ အဒဏ္ဍာ အသပတ္တာ
 အဗျာပဇ္ဇာ ဝိဟရေမု အဝေရိနော”တိ ဣတိ စ
 နေသံ ဟောတိ၊ အထ စ ပန သေဝရာ သဒဏ္ဍာ
 သသပတ္တာ သဗျာပဇ္ဇာ ဝိဟရန္တိ သဝေရိနော။
 ဒီ၊၂။၂၂၁။ အထ စ ပနာဘိ ဝေ ပတ္တနာယ
 သတိ။ ဒီ၊၄။၂။၃၁၀။ အဟံ ခေါ် ပနေတံ
 အာဝုသော ဝေ ဇာနာမိ ဝေ ပဿာမိ၊ အထ စ
 ပနာဟံ န ဝဒါမိ “တံ ဇိဝံ တံ သရိရ”န္တိ ဝါ၊
 “အညံ ဇိဝံ အညံ သရိရ”န္တိ ဝါ။ ဒီ၊၁။၁၅၀။

ကိစ္စာပိ ခေါ် ဣဒံ ဌာနံ မနာပံ ကာတုံ။
 အထ စရဟိဒံ ဌာနံ ကယိရမာနံ အနတ္တာယ
 သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၃၄။ ဂိဟိနောပိ ဣဇ္ဈတိ
 ယထာ ဘဏတော၊ အထ စေ ပဗ္ဗဇတိ သော
 မနုဇော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၂။ ယော စာပိ မိတ္တေ
 အထ ဝါ အမိတ္တေ....။ အတ္ထံ စရန္တံ အထ ဝါ
 အနတ္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၃။ အထ ဝါ ပန ဥက္ကဏ္ဍိတော
 အနဘိရတော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉။ ကဓေ သရိက္ခော
 အထ ဝါပိ သေဋ္ဌော၊ နိဟိနကောဝါပိ ကဓေယျ
 ကော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၈။ ယော စာပိ သိတေ အထ
 ဝါပိ ဥက္ကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဣဒံ ဝတ္တာန
 အထာပရံ တေဒဝေါစ။ ဝိ၊ ၂။ ၆။ ဒေဝဘူတဿ
 သန္တဿ၊ အထာပိ မာနုဿ ဝါ။ အပ၊ ၁။
 ၃၀၉။ ယတော....အထ — အဟံ ဘော ယတော
 အဒ္ဓသံ သမဏေ ဂေါတမေ စတ္တာရိ ပဒါနိ၊
 အထာဟံ နိဋ္ဌမဂမံ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂါ၊
 သ္မာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော၊ သုပ္ပဋိပန္နော
 ဘဂဝတော သာဝကသံသော”တိ။ မ၊ ၁။ ၂၃၃။
 ယတော ခေါ မယံ ဘန္တေ နာသက္ခိမ္မ အရိဋ္ဌံ
 ဘိက္ခု၊ ဂန္ဓဗာဓိပုဗ္ဗံ တေသ္မာ ပါပကာ ဒိဋ္ဌိဂတာ
 ဝိဝေစေတုံ၊ အထ မယံ တေမတ္ထံ ဘဂဝတော အာ-
 ရောစေမ။ မ၊ ၁။ ၁၈၄။ ယဒါ....အထ — ယဒါဟံ
 ဘော သမဏေ ဂေါတမေ ဣမံ ပဌမံ ပဒံ အဒ္ဓသံ၊
 အထာဟံ နိဋ္ဌမဂမံ....။ မ၊ ၁။ ၂၃၄။ ယဒိ....
 အထ — ယဒိ ဇီဝေါ နုပလတ္တတိ၊ အထ ကော
 စရဟိ စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၉၃။
 ယဒိ ဝိညာတာနိ သာဓု၊ အထ သဒ္ဓမတ္တမေဝ
 ဂဟိတံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။ ယဒိ တာဝ
 အထ — ယဒိ တာဝ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ၊
 “နဋ္ဌေရုပုဗ္ဗိမန္နမူလေ”တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ အထ တတ္ထ
 ဝိဟရတိ၊ ဝေရဉ္ဇာယန္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။
 သစေ....အထ — သစေသိ အာရိံ အဇ္ဈာဝသိတု-
 ကာမော၊ တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏ္ဍ။ အထ ဗြဟ္မ-
 လောကံ ဂန္တုကာမော၊ အဂ္ဂိ ဂဟေတွာ....ဗြဟ္မ-
 လောကပဏယဏော ဟောဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၉။
 သစေ သေ မနုဿော ဘဝေယျ၊ သကလဗျေဒိ-

ပရဋ္ဌံ တေသ္မေဝ ဒဿာမိ၊ အထ ဒေဝေါ သက္ကာ-
 ရဿ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။ သစေ
 အထောပိ....အထ — သစေ တံ တေသ္မ ပတ္တာနိ
 ဂက္ခိတုကာမောသိ မမ ပတ္တာနိ ဂက္ခ၊ အထောပိ
 စမ္ပမသန္တာရုအဋ္ဌိနမညတရံ ဂက္ခိတုကာမောသိ၊
 မမေဝ သရိရတော ဂက္ခ၊ အထ နံ ကိဋ္ဌာဟံသံ
 ကာတုကာမောသိ၊ မညေဝ ကရ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။
 အထကန (န) [န + ထကန] မပိတ်ဆို့ခြင်း။ ဆန္တံ
 ဣန္ဒြိယာနံ ယာ အဂ္ဂတ္ထိ ယာ အဂေါပနာ ယော
 အနာရက္ခော ယော အသံဝရော၊ အထကနံ
 အပိဒဟနန္တိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၉။
 အထဒ္ဓ (တိ) [န + ထဒ္ဓ] ကြမ်းထမ်း - ခက်မာ -
 ခြင်း မရှိသော၊ မကြမ်းထမ်း - မခက်မာ -
 သော၊ သူ။ နိဟစ္စ မာနံ အထဒ္ဓေါ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၀။
 အတ္ထဒ္ဓ - လည်းကြည့်။
 အထဒ္ဓတာ (ထိ) [အထဒ္ဓ + တာ] မကြမ်းထမ်း
 သည်၏အဖြစ်။
 အထဒ္ဓတာနတိသာက (တိ) [အထဒ္ဓတာ + အနတ-
 ဤသာ + က] မခက်ထန် - မမောက်မာ -
 သည်၏ - အဖြစ်ဖြင့် အနည်းငယ် ညွတ်ကိုင်သော
 လွှည်းသံ ရှိသော။ အထဒ္ဓတာနတိသာကော၊
 သီလသံဝရနန္ဒနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄။ အထဒ္ဓတာန-
 တိသာကောတိ သခိလသမ္မောဒဘာဝသင်္ခါ-
 တာယ အထဒ္ဓတာယ အနတဏှိသော၊ ထောက-
 နတဏှိသောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၇။
 အထဒ္ဓတာလက္ခဏ (တိ) [အထဒ္ဓတာ + လက္ခဏ]
 မကြမ်းထမ်းသည်၏ အဖြစ်လျှင် - မှတ်
 ကြောင်း - လက္ခဏာ - ရှိသော။ အထဒ္ဓတာ-
 လက္ခဏာ ရူပဿ မုဒုတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၈။ အထဒ္ဓတာတိ အကထိနတာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။
 အထဗ္ဗဏ (န) အာထဗ္ဗဏ - ကြည့်။
 အထာဝရ (တိ) [န + ထာဝရ] မတည်မြဲသော။
 ပုထုဇနဿ ဟိ သဒ္ဓါ အထာဝရာ ပဒဝါရေန
 နာနာ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။

အထိရ (တိ) [န+ထိရ] မခိုင်မြဲသော။ ဥတ္တရ-
သေတုဿ ပုဗ္ဗေဝ ထိရာထိရဘာဝံ ဇာနိတော
အဘိရဟိတဗ္ဗံ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၂။ အထေတ-
လည်းကြည့်။

အထုလ္လဝဇ္ဇ (တိ) [န+ထုလ+ဝဇ္ဇ] ကြီးသော
အပြစ်မရှိသော အာပတ်၊ လဟုက အာပတ်။
အထုလ္လဝဇ္ဇာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁။
အထုလ္လဝဇ္ဇာတိ လဟုကာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၈။

အထုသ (တိ) [န+ထုသ] ဖွဲ့ကြမ်း-မချိ-မပါ-
သော၊ အခွံ-မချိ-မပါ-သော။ အကဏော
အထုသော သုဒ္ဓေါ သုဂန္ဓော။ ဒီ၊ ၂။ ၇၂၊ ၇၆။
အကဏံ အထုသံ သုဒ္ဓါသုဂန္ဓံ တဏှုလပ္ပလံ။ ဒီ၊
၃။ ၁၆၂၊ ၁၇၀။ အထုသောတိ နိဗ္ဗာသော။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၅၃။ ထုသန္တိ တဏှုလံ ပရိယောနန္တိတော
ဌိတတ္တစော၊ တဒဘာဝတော “အကဏော၊ အထု-
သော”တိ သာလိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အထေတ (တိ) [န+ထေတ] မတည်တံ့-မခိုင်မြဲ-
သော စကားရှိသော၊ သူ။ အနရိယကမ္မ-
မောက္ခန္တံ၊ အထေတံ သဗ္ဗသုတိနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။
အထေတန္တိ အထိရံ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝစနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၅၇။ အထိရ-လည်းကြည့်။

အထေန (တိ) [န+ထေန။ ထိန္ဒ အထေနိ။] မခိုး
တတ်သော၊ သူ။ အထေနေန သုစိဘူတေန
အတ္တနာ ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၁။ ၂၃၇။ အံ၊ ၁။
၂၁၂။ အဘိ၊ ပ။ ၁၆၆။ ထေနတိတိ ထေနော၊ န
ထေနေန အထေနေန။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ အတ္တိ
အထေနိ အသောဏ္ဏိ။ အံ၊ ၂။ ၃၂။ အထေနိတိ
အထေနိယော အစောရိယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။

အထေနတ္တ (န) [အထေန+တ္တ] မခိုးတတ်သည်၏
အပြစ်၊ မခိုးခြင်း။ အထေနတ္တာယေဝ သုစိ-
ဘူတေန။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။

အထေယျစိတ္တ (တိ) [န+ထေယျစိတ္တ] ခိုးယူလို
သောစိတ်မရှိသော၊ သူ။ အထေယျစိတ္တော အဟံ

ဘဂဝါတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ အနာပတ္တိ
ဘိက္ခု အထေယျစိတ္တဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂၊ ၇၉။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၁၁၀။

အထေယျဗ္ဗဿ (တိ) [အထေယျ+ဗ္ဗဿ] ခိုးယူလို
သော ဗ္ဗဿမရှိသော၊ သူ။ “အထေယျစိတ္တော
အဟံ ဘဂဝါ”တိ စ ဝုတ္တေ “အနာပတ္တိ အထေ-
ယျဗ္ဗဿဿာ”တိ အာဒိနိ အဝတော “အနာပတ္တိ
ဘိက္ခု အထေယျစိတ္တဿာ”တိ ဝဒတိ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၁၁၀။

အထေယျသတ္တ (ပ) [န+ထေယျသတ္တ] ခိုးတတ်
သောခရီးသွားကုန်သည်မဟုတ်သူ။ အထေယျ-
သတ္တေ ထေယျသတ္တသညိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၇၃။

အထေယျသတ္တသညိ (တိ) [အထေယျသတ္တ+
သညာ+တ္တိ] ခိုးတတ်သော ခရီးသွားကုန်သည်
မဟုတ်သူဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ထေယျသတ္တေ
အထေယျသတ္တသညိ သံဝိဓာယ ကေဓ္ဌါနမဂ္ဂံ
ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၂။

အထော (ဗျ) [ဓာနံ။ ၁၁၆၀။ ဂ္ဂူ၊ ၃-၁၀၈။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၃-၃၀၊ ၃၁၊ ၃၁၀-တို့ကြည့်။] (၁)
နိပါတ်မျှ။ (၂) ဆုံးဖြတ်ခြင်း=အဝဓာရဏ။
သွာဂတံ တေ မဟာရာဇ၊ အထော တေ အဒ္ဓ-
ရာဂတံ။ ပေတ။ ၂၀၃။ အထောတိ နိပါတတ္ထေ၊
အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ၊ မဟာရာဇ တေ အာဂတံ
ဒုရာဂတံ န ဟောတိ၊ အထ ခေါ သွာဂတမေဝါ-
တိ မယံ သမ္ပဋိစ္ဆာမာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။
၂၃၅။ (နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃-၃၁၀-၌ကား အနာဒေသ
ဟုဆိုသည်။) (၃) ပေါင်းဆည်းခြင်း=သမုစ္စယ။
ပရောပရဉ္စ ဇာနာသိ၊ အထော ရာဂဝိရာဂိနံ။
မ၊ ၁။ ၄၀၄။ အထော ရာဂဝိရာဂိနန္တိ န ကေဝလံ
“အယံ ဣဒ္ဓေါ အယံ ပကတိမနုဿော”တိ
ပရောပရံ၊ “အယံ ပန သရာဂေါ အယံ ဝိတရာ-
ဂေါ”တိ ဝေ ရာဂဝိရာဂိနမ္ပိ ဇနံ ဇာနာသိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။ (၄) ဝါကျ၏ အခြေခံဝါကျသစ်
အားထုတ်ခြင်း= ဝါကျောပါဒါနံ၊ အထောပိ

သက္ကစ သုဏန္တ ဘာသိတံ။ ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂။ အထောပီတိ ကိစ္စန္တရသန္နိယောဇနတ္ထံ ဝါကျောပါဒါနေ နိပါတဒ္ဓယ်။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၄၀။ သုတ္တနိ။ ၄၁။ ၂၆၉။ (၅) အခြားတပါး=အည။ ဒဓိမုခေါ မဏိ မာဏိဝဏေ ဒိဃော၊ အထော သေရိသကော သဟ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၅။ အထော သေရိသကော သဟာတိ တေဟိ သဟ အညော သေရိသကော နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ယော ဝေဒိ၊ သဂ္ဂါပါယဉ္စ ပဿတိ။ အထော ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော၊ အဘိညာဝေါသိတော မုနိ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၆။ တမာဟု သေခံ ပဋိပဒံ၊ အထော သံသုဒ္ဓစာရိယံ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဒုရာသဒေါ ဒုပ္ပ သဟော၊ ဂမ္ဘိရာ ဒုပ္ပဓံသိယော။ အထော အတ္တေ အနတ္တေ စ၊ ဥဘယဿ ဟောတိ ကောဝိဒေါ။ အံ၊ ၁။ ၃၅၅။

အခ } (ကြိ) ဒဒါတိ၊ ဒေတိ-ကြည့်။

....အဒ (တိ) [အဒ + အ] စားသော၊ သူ။ (ရွှေကပုဒ် နှင့် အမြဲတွဲလျက်နေသည်။) ကိဋ္ဌာဒ၊ ကုဏပါဒ၊ ပုရိသာဒ၊ ပေါရိသာဒ၊ ဝန္တာဒ၊ ဝိဿာသာဒ-တို့ကြည့်။

အဒ (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

....အဒက (တိ) [အဒ + က] စားသော၊ သူ။ တဉ္စ သတ္တဇဉ္စော လုခဒ္ဓါ၊ ကဋ္ဌာဓော ပုရိသာဒကော။ (အသားစားသော၊ လူသားစားသော။) ဇာ၊ ၁။ ၄၉၄။

အဒက္ခိ* (ကြိ) ဒက္ခတိ-ကြည့်။

အဒက္ခိဏေယျ (တိ) [န + ဒက္ခိဏေယျ] မြတ်သော အလှူကို ခံထိုက်သူမဟုတ်သော၊ မြတ်သော အလှူကို မခံယူထိုက်သော၊ သူ။ ကော ဝေ တုဝံ ဟောသိ အဒက္ခိဏေယျော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉။

အဒက္ခိဏေယျတာ (တိ) [န + ဒက္ခိဏေယျတာ] မြတ်သောအလှူကို ခံယူထိုက်သူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်-မဟုတ်ခြင်း။ တံ ပန န အတ္တနော

ပတိမာနနဿ အဝိပါကတာယ န အဒက္ခိဏေယျတာယ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၄။

အဒက္ခိ (ကြိ) ဒက္ခတိ-ကြည့်။

အဒဋ္ဌာ (ကြိ) [န + ဒိသ + တွာ၊ ဒိသ-ကို ဒသ-ပြု၍၊ တွာ-၏ ဝ-ကို ချေ၊ တ-ကို ဌ-ပြု၊ ပရ-ရုပ်စသည်ပြု။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၆၉-သုတ်နှင့် ၎င်းနိဿုကြည့်။] မမြင်မူ၍။ နာ'ဒဋ္ဌာ ပရတော ဒေါသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၃။ နာ'ဒဋ္ဌာတိ န အဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၃။ ဒတွာ ပံယံ ဥဗ္ဗဒန္တိ အဒဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၁။

အဒဋ္ဌကမ္ပတာ (တိ) [န + ဒဋ္ဌကမ္ပတာ] ကြည့်ရှု ဖူးမြင်ခြင်းငှါ - အလိုမရှိသည်၏ အဖြစ် - အလို မရှိခြင်း။ ယာ ဣမေသံ အရိယာနံ အဒဿနက-မ္ပတာ အဒဋ္ဌကမ္ပတာ....။ အဘိ၊ ၁။ ၃၈၇။

အဒဗု (တိ) [န + ဒဗု] မလောင်ကျွမ်းသော၊ မလောင် ကျွမ်းသော သင်္ကန်း၊ မြေ စသည်။ အဒဗေ ဒဗုသညိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၆။ အဒဗာပိ ဝုစ္ဆတိ ဇာတာ ပဏဝိ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀။ အဒဗာပိတိ ဥဒ္ဓနပတ္တပစနကမ္ပကာရာဝါပါဒိဝသေန တထာ တထာ အဒဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။

အဒဏ္ဏ (ပု) [န + ဒဏ္ဏ] (၁) ဒဏ် - ဥစ္စာဒဏ်၊ လက် နက်ဒဏ် - မတပ် - မထား - ခြင်း။ အဒဏ္ဏေန အသတ္တေန ဓမ္မေန အဘိဝိဇိယ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄။ အံ၊ ၂။ ၄၆၅။ အဒဏ္ဏနာတိ ဒုဝိဓမ္မိ ဒဏ္ဏံ ပဟာယ အဒဏ္ဏေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ အဒဏ္ဏနာတိ ဓနဒဏ္ဏေနပိ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇာန သာသနေန သတ္တဒဏ္ဏေနပိ ဝိနာယေဝ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၆။ (တိ) (၂) (က) ဒဏ်မရှိသော၊ ဥစ္စာဒဏ်၊ လက်နက်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်သော၊ သူ။ တေ အဝေရာ အဒဏ္ဏာ အသပတ္တာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၁။ ယော ဒဏ္ဏေန အဒဏ္ဏေသု။ ဓမ္မ၊ ၃။ ၃။ အဒဏ္ဏာတိ အာဝုဓေဏ္ဏေနဒဏ္ဏဝိနိမုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ (ခ) ကာယဒဏ် - ကာယဒုစရိုက် - စသည်မရှိသော၊ သူ၊ ရဟန္တာ။ အဒဏ္ဏေသုတိ ကာယဒဏ္ဏာဒိရဟိ-

တေသု ခိဏာသဝေသု။ ဓမ္မာဠာ ၂။ ၄၅ (သုတ္တနိ၊
ဠာ ၁။ ၅၇-လည်းကြည့်။)

အက္ခရာပဏ္ဍိတဗ္ဗ (တိ) [န + ဒက္ခရာပဏ္ဍိတဗ္ဗ] ဒဏ် -
မတပ် - မထား - အပြစ်မပေး - ထိုက်သော။
သု။ အက္ခရာပဏ္ဍိတဗ္ဗ။

အက္ခရာရဟ (တိ) [န + ဒက္ခရာ + အရဟ] ဒဏ် -
တပ် - ထား - အပြစ်မပေး - ခြင်းငှါ မထိုက်သော။
သု။ ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော
အက္ခရာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောဘိ။
ဒီဠာ ၁။ ၇၀။ သံဠာ ၂။ ၁၃၄။ အဘိဠာ ၁။ ၁၄၀။

အက္ခရာဝရ (တိ) [န + ဒက္ခရာ + အာဝရ] (၁) တုတ်
လုံတံ ကိုင်ဆောင်၍ သွားလာကျက်စားခြင်း
မရှိသော။ အက္ခရာဝရော အသတ္တာဝရော။
ဒီ ၂။ ၂၂၇။ တာ စ ခေါ အက္ခရာဝရော အသတ္တာ-
ဝရော။ သံဠာ ၂။ ၂၆။ အက္ခရာဝရတိ ဒက္ခရာ-
ဝရဏရဟိတာ၊ ဒက္ခရာ ဝါ သတ္တံ ဝါ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ
ဝေမေတ္တ နတ္ထိတိ အတ္ထော။ သံဠာ ၁။ ၃၁၄။
ဒက္ခရာ အဝရော အဝရဏံ ဒက္ခရာဝရော၊
နတ္ထိ ဧတ္ထ ဝုတ္တာ ဒက္ခရာဝရတိ အက္ခရာ-
ဝရော။ သံဠာ ၁။ ၃၃၄။ (၂) တုတ်လုံတံ မကိုင်
ဆောင်သူတို့သည် ကျက်စားအပ်သော။ အ-
က္ခရာဝရ မဂ္ဂ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိဘံ။ ဇာ ၁။
၃၀၂။ အက္ခရာဝရန္တိ အက္ခရာဟိ နိက္ခိတ္တဒက္ခရာ-
ဟတ္ထေဟိ အဝရိတဗ္ဗံ။ ဇာ ၁။ ၄၂၆။

အက္ခရာယံ (တိ) [န + ဒက္ခရာ (=ဒဉ် + ကျ)]
ဒဏ် - မတပ် - မထား - အပြစ်မပေး - ထိုက်
သော။ သု။

အက္ခရာယံ (ကြိ) [န + ဒက္ခရာယံ၊ တွာ-ကို ယ-ပြု။]
ဒဏ် - မတပ် - မထား - အပြစ်မပေး - မူ၍။
အက္ခရာယံ ဒက္ခရာယတိ၊ ဒက္ခရာယန္တ အက္ခရာယံ။ ဇာ ၁။
၂၇၃။ အက္ခရာယန္တိ ယော အက္ခရာယံ အက္ခရာ-
ပဏ္ဍိတဗ္ဗ ဒက္ခရာတု ဒက္ခရာယန္တ ဒက္ခရာပဏ္ဍိတဗ္ဗံ
အက္ခရာတု အတ္တနော ရုစိမေဝ ကဏေတိ။
ဇာ ၁။ ၄၂၆။

အက္ခရာတု (ကြိ) [န + ဒက္ခရာတု] ဒဏ် -
မတပ် - မထား - အပြစ်မပေး - မူ၍။ အက္ခရာ-
ယ-ကြည့်။

အဒတိ (ကြိ) [အဒ + အ + တိ။ လောပဇ္ဇေတ္တ-
မကာရော-ဖြင့် ပြုလျှင် အဒေတိ။] စား၏။
ကာကောလသသံ အဒန္တိ ဘေရဝါ။ ဇာ ၂။
၁၈၈။ ခါဒန္တိ။ ဇာ ၁။ ၆။ ၁၃၃။ ခုဒါပရေတာ
မနုဇာ အဒန္တိ။ မိတ္တဒ္ဓါနော မိဇ္ဇမဒန္တိ ဗာလာ။
ဇာ ၂။ ၁၉၂။ အဒန္တိ ခါဒန္တိ။ ဇာ ၁။ ၆။ ၁၃၉။
န သုနဿ တေ အဒန္တိ မံသံ။ ဇာ ၁။ ၂၅၂။
တဉ္စေ တုဝံ ရက္ခသမ္ပာဒေသိ ကညံ။ ဇာ ၁။ ၃၉၄။
အဒေသိတိ ခါဒသိ။ ဇာ ၁။ ၅။ ၆။ န တာဒိသေ
ဘူမိပတိ အဒေမိ။ ဇာ ၂။ ၁၄၃။ တေ ဘဝံ
အသမိမံ အဒေတု။ ဇာ ၂။ ၂၂။ အဒေတုတိ
ယထာသန္တိဟိတံ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇတု။ ဇာ ၁။
၅။ ၂၀၇။ ယဿ ယညံ အဒ မံ ပေါရိသာဒ။
ဇာ ၂။ ၁၄၀။ ၁၄၁။ ယော တာဒိသံ သစ္စဝါဒိ
အဒေယျ။ ဇာ ၁။ ၃၇၀။ န မာဒိသံ ဇီဝဒေယျ
ဇာ ၁။ ၄၀၀။ အဒေယျန္တိ ခါဒေယျ။
ဇာ ၁။ ၅။ ၁၁၂။ ဆာဒယမာနော မယံ တုမဒေသိ
မံသံ။ ဇာ ၁။ ၃၆၉။ တံ တံ မံသံ အဒေသိ၊
ခါဒေယျာသိတိ အတ္ထော။ ဇာ ၁။ ၅။ ၃၃။ န
တာဒိသေ ဘူမိပတိ အဒေသိ။ ဇာ ၂။ ၁၄၃။ န
အဒေသိ မာ ခါဒိ။ ဇာ ၁။ ၅။ ၅၃။ ယထာ
ယထာ မံ ဆာဒယမာနော အဒေသိ။ ဇာ ၁။
၃၇၀။ အဒေသိ ခါဒိသသိ။ ဇာ ၁။ ၅။ ၃၄။

အဒတု (ကြိ) [န + ဒက္ခရာ] မပေးမူ၍။ ဆန္ဒ
အဒတု ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ခာမိ။ ဝိ ၂။ ၂၀၀။
ဝိ ၅။ ၃၈။ န စာသိဒတု ဥဒဏ် ပိဝါမိ။ ဇာ ၂။
၁၀၁။ ဥဒကပသတမ္ပိ စာဟံ လဘိတု အဒတု
န ပိဝိဿာမိ။ ဇာ ၁။ ၅။ ၄၁၇။ သော ပရဿ
အဒတု န ဘူတိ။ ဇာ ၁။ ၅။ ၄၂၀။

အဒံ (ကြိ) ဒဒါတိ၊ ဒေတိ-ကြည့်။

အဒေ (ကြိ) ဒဒါတိ၊ ဒေတိ-ကြည့်။

အဒန္တ (တိ) [န+ဒန္တ] မပေးတတ်သောသူ။
ယာဝံ အဒမပ္ပိယော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၃။ အဒ-
မပ္ပိယောတိ အဒန္တော အပ္ပိယော ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ သုစ္စင် ဝတ နစ္စဇိ၊ ဝါစာယ
အဒဒံ ဂိရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၃။ အဒန္တိ ဝစနမတ္ထေ-
နာပိ ပဗ္ဗတံ အဒဒမာနော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။

အဒဒမာန (တိ) [န+ဒဒမာန] မပေးတတ်သော
သူ။ အဒဒန္တ-ကြည့်။

အဒနံ (န) [အဒ+ယု] အစာ၊ စားစရာ။ ပဟူတံ
စာဒနံ တတ္ထ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၅။ ပဟူတံ စာဒနန္တိ
ပဟူတဉ္စ ပဒမပ္ပဿာလိအာဒိကံ အဒနံ။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၃၉၈။

အဒနံ (န) [အာ+ဒါ+ယု၊ အာ-ကို ရသ-ပြု။]
အစာယူရာအရပ်၊ ကျက်စားရာအရပ်။ အဇ္ဇ မေ
သတ္တမာ ရတ္ထိ၊ အဒနာနိ ဥပါသတော။ ဇာ၊ ၂။
၉၄။ အဒနာနိတိ အာဒါနာနိ၊ ဂေါစရဂ္ဂဟဏဋ္ဌာ-
နာနိတိ အတ္ထော။ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၃၉၅။ အာဒါန-လည်းကြည့်။

အဒနေသနာ (တိ) [အဒန + သေနာ] အစာ -
စားကျက်-ရှာခြင်း။ အထဿ ပဒ မဒ္ဒက္ခိံ၊ စရ-
တော အဒနေသနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၄။

အဒန္တံ (ပု) [န + ဒန္တ] (၁) သွားမဟုတ်သော။
(တိ) (၂) သွားမရှိသောသူ။

အဒန္တံ (တိ) [န + ဒန္တ] မဆုံးမအပ်သော၊ မယဉ်
ကျေးသော၊ မာန်မာနရှိသောသူ။ သော ဝတ
စန္ဒ အတ္တနာ အဒန္တော အဝိနီတော။ မ၊ ၁။ ၅၅။
မဟာနိ။ ၂၄။ အနိဗ္ဗိသတာယ အဒန္တော။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၉၇။ အနိဗ္ဗိသေဝနတာယ အဒန္တော။ မဟာနိ၊
၄။ ၉၁။ အဒန္တာ အဂုတ္တာ အရက္ခိတာ။ သံ၊
၂။ ၂၉၃။ အဒန္တာတိ အဒမိတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
အဒမိတာတိ ဒမံ နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝံ အနိတာ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ ယံ ဝေ အဒန္တံ မဟတော
အနတ္တာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။ ၆။ အဒန္တန္တိ သဝိ-
သေဝနံ အဒန္တဟတ္ထိအဿာဒိသဒိသံ။ အံ၊ ၄။ ၁။

အဘိဓာန် ၁-၃၃-န-၄-သ

၄၁။ အဒန္တန္တိ စိတ္တဘာဝနာယ ဝိနာ န ဒန္တံ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၉၀။ ယထာ ကုဉ္ဇရံ အဒန္တံ။ ထေရ။ ၂။ ၉။
အဒန္တန္တိ အဒမိတံ ဟတ္ထိသိက္ခံ အသိက္ခိတံ။
ထေရ။ ၄။ ၂။ ၆၆။ ဘန္တံ အဒန္တံ။ မဟာနိ။
၁၁၃။ အဒန္တန္တိ ဒန္တဘာဝံ အနုပနိတံ။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၃၅။

အဒန္တဒမက (တိ) [အဒန္တ + ဒမု + ကျ] မယဉ်
ကျေးသူတို့ကို (ယဉ်ကျေးအောင်) ဆုံးမတတ်
သောသူ။ ဧတ္ထ သော ဝသတေ ဗုဒ္ဓေါ၊ အဒန္တ-
ဒမကော မုနိ။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၅။ တဒါ အဒန္တ-
ဒမကော၊ တိလောကသရဏော ပဘူ။ အပါ၊ ၂။
၂၇၃။ အဒန္တဒမန-လည်းကြည့်။

အဒန္တဒမန (တိ) [အဒန္တ + ဒမန] မယဉ်ကျေး
သောသူတို့ကို (ယဉ်ကျေးအောင်) ဆုံးမတတ်
သောသူ။ အဒန္တဒမနံ တာဒိ၊ မဟာဝါဒိံ
မဟာမတိ။ အပါ၊ ၁။ ၈၉၊ ၁၃၇။ အဒန္တေ
သတ္ထေ ဒမေတိတိ အဒန္တဒမနော။ အပါ၊ ၄။ ၂။
၄၆။ အဒန္တဒမနံ ဒါနံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၀။ အဒန္တဒမက-လည်း
ကြည့်။

အဒန္တမရဏ (န) [အဒန္တ + မရဏ] မဆုံးမအပ်
သော - မယဉ်ကျေးသော-သူ၏ သေခြင်း။
အဒန္တမရဏံ မဟလ္လကော ရညော နာဂေါ
ကာလကံတောတေဝ သမံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ၃။ ၁၇၆။
အဒန္တမရဏံ ကာလကံရိယံ နာမ ကရိယတိတိ
အယမေတ္ထ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။

အဒန္တဝဂ္ဂ (ပု) [အဒန္တ + ဝဂ္ဂ] အဒန္တဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရ-
ပါဠိ၊ ဧကနိပါတ၊ ၄-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၆-၇။

အဒန္တဟတ္ထိ (ပု) [အဒန္တ + ဟတ္ထိ] မယဉ်ကျေး
သော - ရိုင်းသော - ဆင်။

အဒန္တဟတ္ထိဒမ္မ (တိ) [အဒန္တ + ဟတ္ထိဒမ္မ] မဆုံးမ
အပ်သေးသော-ဆုံးမထိုက်သော - ဆင်၊ မယဉ်
သေးသော ဆင်ပေါက်။ အဒန္တဟတ္ထိဒမ္မာဒ-
ယော ဝိယ စိတ္တေကဂ္ဂရဟိတာ ပုဂ္ဂလာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။

အဒန္တိ (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

အဒန္တ (တိ) [န+ဒန္တ] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - သော၊ သူ။ လဟူ၍ ဝတာတိ အဒန္တဝတ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၆။

အဒန္တတာ (ထိ) [အဒန္တ + တာ] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - သည်၏အဖြစ်။

အဒန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အဒန္တတာ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - သည်၏အဖြစ်လျှင် ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော။ တာ (ကာယလဟူတာ စိတ္တလဟူတာ) ကာယ-စိတ္တာနံ အဒန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။

အဒန္တတာလက္ခဏ (တိ) [အဒန္တတာ + လက္ခဏ] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော - မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ - ရှိသော။ အဒန္တတာလက္ခဏာ ရူပဿ လဟူတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၈။ အဒန္တတာတိ အဂရုတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၁။

အဒန္တန (န) [န + ဒန္တန] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - ခြင်း။

အဒန္တနတာ (ထိ) [န + ဒန္တနတာ] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - သည်၏အဖြစ်၊ မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - ခြင်း။ အဒန္တနတာ အဝိတ္တနတာ။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၄၊ ၁၆၉၊ ၁၇၈၊ ၁၉၀။ အဒန္တနတာတိ ဂရုဘာဝပဋိက္ခေပဝစန-မေတံ၊ အဘာရိယတာတိ အတ္တော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၄။

အဒန္တာယနာ (ထိ) [န + ဒန္တာယနာ] မနွေးကွေး - မလေးလံ - မထိုင်းမှိုင်း - ခြင်း။ အထာပရေန သမယေန နိသမ္မကိရိယာယ သမုဒါစရိတတ္တာ အဒန္တာယနာ ဘဝတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၆၀။

အဒမိတ (တိ) [န + ဒမိတ] မဆုံးမအပ်သေးသော၊ မယဉ်ကျေးသော၊ သူ။ အဒန္တာတိ အဒမိတာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ အဒမိတာတိ ဒမံ နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝံ အနိတာ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၀၀။

အဒမိတဝုဗ္ဗဝစ္ဆက (ပု) [အဒမိတ + ဝုဗ္ဗဝစ္ဆက] မဆုံးမရသေး - သင်းမကွပ်ရသေး - သော အရွယ်ရောက်သောနွားငယ်၊ နွားသိုး။ ဝသာတိ အဒမိတဝုဗ္ဗဝစ္ဆကာ။ သုတ္တ၊ နိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅။

အဒမုသေ (ကြိ) ဒဒါတိ၊ ဒေတိ-ကြည့်။

အဒယာ (ထိ) [န + ဒယာ] မသနားခြင်း၊ မသနားသည့်အဖြစ်၊ သနားခြင်းမရှိသည့်အဖြစ်။

အဒယာပန္န (တိ) [န + ဒယာပန္န] မသနားမကြင်နာတတ်သော၊ သနားကြင်နာခြင်းမရှိသည့်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဟတပ္ပဟတေ နိဝိဇ္ဇော အဒယာပန္နော ပါဏဘူတေသု။ မ၊ ၁။ ၃၅၅။ မ၊ ၂။ ၃၀၁။ အံ၊ ၃။ ၄၇၃။ အဒယာပန္နောတိ နိက္ကရုဏတံ အာပန္နော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။

အဒယံ (ကြိ) ဒယတိ-ကြည့်။

အဒရ (တိ) [န + ဒရ] ပူပန်ခြင်းမရှိသော။ ယတ္ထ နတ္ထိ အာယတိံ ဇာတိဇရာမရဏံ၊ အသောက်တံ ဘိက္ခုဝေ အဒရံ အနုပါယာသန္တိ ဝဒါမိ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၆။

အဒလိဒ္ဓ (တိ) [န + ဒလိဒ္ဓ] မဆင်းရဲ - မပွဲ - ကြွယ်ဝ - သော၊ သူ။ အဒလိဒ္ဓေတိ တံ အာဟု။ အံ၊ ၁။ ၃၆၈။ အံ၊ ၂။ ၄၇၂၊ ၃၉၈။

အဒသက (တိ) [န + ဒသ + က] အဆာ - အမြတ် - မရှိသော။ ကပ္ပတိ အဒသကံ နိသီဒနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၁။

အဒဿန (န) [န + ဒဿန] (၁) မမြင်ခြင်း။ ယံ အညာဏံ အဒဿနံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၆၈။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝိမာန၊ ၁၁၁။ (၂) မမြင်အပ်ရာ၊ မရှိရာ။ အဒဿနတော အာယန္တိ၊ ဘင်္ဂါ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဒဿနံ။ မဟာနိ၊ ၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၀။ အဒဿနတော အာယန္တိတိ အဒိဿမာနာယေဝ အာဂစ္ဆန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဘင်္ဂါ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဒဿနန္တိ ဘေဒါ ဘင်္ဂတော ဥဒ္ဓံ အဒဿနဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၁။

အဒဿနတောတိ အပဿိတဗ္ဗတော။ ဘဂ္ဂါ
 ဂစ္ဆန္တုဒဿနန္တိ ဘဂ္ဂါပိ ကတ္တစိ ဥပဂမနာဘာဝ-
 တော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဒဿနံ အဘာဝမေဝ
 ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၁၂။ (၃) မမြင်ရာအရပ်၊
 ကျက်စားရာမဟုတ်သောအရပ်၊ နိဗ္ဗာန်။ အဒဿနံ
 မစွဲရာဇဿ ဂစ္ဆေ။ ဓမ္မ၊ ၂။ ၂။ ဥဒါန။ ၁၅။
 မစွဲရာဇဿ အဒဿနံ အဝိသယံ အမတမဟာ-
 နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆေယျ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။ အဒဿနံ
 အဂေါဓရံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ (၄) မမြင်အပ်သော
 တရား၊ အရူပဈာန်သမာပတ်။ ဝဇိတ္တာ မာရ-
 စက္ခု အဒဿနံ ဂတော ပါပိမတော။ အံ၊ ၃။
 ၂၃။ စူဠနိ၊ ၁၇။ အဒဿနံ ဂတောတိ....
 အရူပါဝစရသမာပတ္တိ ပန ဝဇ္ဇပါဒါ ဝါ ဟောတု
 ဝိပဿနာပါဒါ ဝါ၊ တံ သမာပန္နဿ မာရော
 စိတ္တံ န ဇာနာတိ၊ တေန ဝုတ္တံ “အဒဿနံ
 ဂတော ပါပိမတော”တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။
 (၅) မမြင်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ မမြင်ကွယ်ပျောက်
 ခြင်း။ ခဏေန အဒဿနံ ဂတော မန္တဗလေန။
 မိလိန္ဒ၊ ၁၅၄။

အဒဿနကမ္ပတာ (ထိ) [န + ဒဿနကမ္ပတာ] မြင်
 ခြင်းငှါ အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်၊ မမြင်လိုခြင်း၊
 မဖူးမြင်လိုသည်၏အဖြစ်၊ မဖူးမြင်လိုခြင်း။ အရိ-
 ယာနံ အဒဿနကမ္ပတာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၀၊ ၃၇။

အဒဿနကာမ (တိ) [န + ဒဿနကာမ] မြင်ခြင်း
 ငှါအလိုမရှိသော၊ မမြင်လိုသော၊ သူ။ သေယျ-
 ထာပိ ဘိက္ခဝေ စက္ခုမာ ပုရိသော အာပါထ-
 ဂတာနံ ရူပါနံ အဒဿနကာမော အဿ။ မ၊ ၁။
 ၁၆၉။

အဒဿနဋ္ဌ (ပု) [အဒဿန + အတ္တ] မသိမြင်ခြင်း
 အနက်၊ သိမြင်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက် (ဖြစ်၍)
 ဖြစ်သောအနက်။ အာရမ္မဏဿ ပစ္စက္ခကရ-
 ဏေန ဒဿနဘူတဿ ပဋိပက္ခဘူတော အဒဿ-
 နဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။ ၃၄၅။

အဒဿနပရိယောသာန (တိ) [အဒဿန +
 ပရိယောသာန] မမြင်ခြင်းလျှင်အဆုံးရှိသော၊

သူ။ စောရာ ခေါ် ပြာဟူဏ အာဒါနာဓိပ္ပါယာ
 ဂဟဏူပဝိစာရာ သတ္တာဓိဋ္ဌာနာ အန္တကာရာဘိ-
 နိဝေသာအဒဿနပရိယောသာနာ။ အံ၊ ၂။ ၃၁၉။
 အဒဿနပုတ္တာ ပရိယောသာနပုတ္တာ ဟောန္တိတိ
 အဒဿနပရိယောသာနာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။

အဒဿနဘာဝ (ပု) [အဒဿန + ဘာဝ] မမြင်
 အပ်သည်၏အဖြစ်။ အဒဿန (၂) အနက်ကြည့်။

အဒဿနဝိသယ (ပု) [အဒဿန + ဝိသယ] မမြင်
 အပ်သောနေရာ၊ မမြင်ရာအရပ်။ မာရစက္ခု
 အဒဿနံ ဂတောတိ မာရဿ အဒဿနဝိသယံ
 ပတ္တော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၄။

အဒဿနသီလ (တိ) [န + ဒဿနသီလ] ကြည့်ရှု-
 ဖူးမြင်-လေ့မရှိသော၊ သူ။ အဒဿာဝိ-ကြည့်။

အဒဿနဟေတု (ပု) [အဒဿန + ဟေတု] မမြင်-
 မသိ-ခြင်း ဟူသောအကြောင်း။ “ယထာဘူတံ
 အဒဿနာ”တိပိ ပဌန္တိ၊ အဒဿနဟေတူတိ
 အတ္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။

အဒဿနီယ (တိ) [န + ဒဿနီယ] မြင်ခြင်း -
 ပြခြင်း - ငှါ မထိုက်သော၊ မမြင်ထိုက် - မပြ
 ထိုက် - သော။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ ဣတ္ထိ
 မူဠဂဗ္ဘာ ဘိသက္ကဿ အဒဿနီယံ ဂယံ ဒဿေတိ၊
 ဝေမေဝ ခေါ် မဟာရာဇ တထာဂတော
 ဗောဓနေယျေ သတ္တေ ဗောဓေတုံ အဒဿနီယံ
 ဂယံ ဣဒ္ဓိယာ ဆာယံ ဒဿေသိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၀။

အဒဿယမာန (တိ) [အ + ဒဿယမာန] ပြသော။
 ပုန စပရံ နိဂြောဓ တပဿိ အတ္တာနံ အဒဿယ-
 မာနော ကုလေသု စရဘိ။ ဒီ၊ ၃။ ၃၆။ အဒဿယ-
 မာနောတိ ဣတ္ထ အကာရော နိပါတမတ္တံ၊ ဒဿ-
 ယမာနောတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

အဒဿယံ (ကြိ) ဒဿတိ-ကြည့်။

အဒဿာဝိ (တိ) [န + ဒဿာဝိ] ကြည့်ရှု-ဖူးမြင်-
 လေ့မရှိသော၊ သူ။ အရိယာနံ အဒဿာဝိ။ မ၊ ၁။
 ၁၂၉။ သံ၊ ၂။ ၃။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၀၈။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၇၉။

ပဋိသံ။ ၁၃၇၊ ၁၄၇။ ယော ဘေသံ (ဣမေသံ) အရိယာနံ အဒဿနသီလော၊ န စ ဒဿနေ သာဓကာရီ၊ သော အရိယာနံ အဒဿာဝိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၇၀။

အဒဿိ (တိ) [န + ဒဿိ] မမြင် - မသိ - သော၊ သူ။ ဒုယေန ဗာလာ ဟညန္တိ၊ ယထာဘူတံ အဒဿိနော။ ထေရ၊ ၃၁၅။ ယသ္မာ တေ ဓမ္မသဘာဝံ ယာထာဝေတာ နဗ္ဗညံသု။ ထေရ၊ ၄၅၂။ ၂၄၇။ ဣလောကဒဿိ ပရလောကဒဿိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၀။

အဒဟန္တ (တိ) [န + ဒဟန္တ] မထားသော။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော တထာဂတပုဝေဒိတံ ဓမ္မံ အတ္တနော အဒဟန္တော အသပ္ပရိသဘူမိံ အတိက္ကမတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၃၁။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၈။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၈။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈။ အတ္တနော အဒဟန္တောတိ မမေဒန္တိ အတ္တနိ အဋ္ဌပေန္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၄၄။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၂၉။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၃၂။

အဒဠ (န) [န + ဒဠ] မမြဲမြံသော။

အဒဠဒိဋ္ဌိ (တိ) [န + ဒဠဒိဋ္ဌိ၊ နိတိ၊ ပဒ၊ ၂၀၁-၂ လည်းကြည့်။] ပြင်းစွာစွဲလမ်းသော အယူမရှိသော၊ မိကျောင်းမျိုးထားသကဲ့သို့ မထွေးမစွန့်နိုင်အောင် - လိပ်ခဲတည်းလည်းကဲ့သို့ မလွှတ်မစွန့်နိုင်အောင် - ပြင်းထန်သော အယူအစွဲမရှိသော၊ သူ။ ပရော ဟိ ပုဂ္ဂလော ကောဓနော ဥပနာဟိ အဒဠဒိဋ္ဌိ သပ္ပုဋိနိဿဂ္ဂိ။ မ၊ ၃။ ၂၉။ အဒဠဒိဋ္ဌိတိ အနာဒါနဒိဋ္ဌိ သံသမာရံ ဟဒယေ ပက္ခိပန္တော ဝိယ ဒဠ န ဂဏှာတိ။ မဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀။

အဒါ (ကြိ) ဒဒါတိ၊ ဒေတိ - ကြည့်။

အဒါတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ဒါတုံ] မပေးခြင်းငှါ။

အဒါတု (တိ) [န + ဒါတု] မပေး - မလှူ - သော၊ သူ။ အဒါတာ ဂေဓိတမနော အာမိသသ္မိံ။ ပေတ၊ ၁၅၃။ တိဏဂ္ဂေန တေလဗိန္နုမ္ပိ အဒါတာ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄၅၅။ ၄၀၇။ ကဿစိ ကိဉ္ဇိ အဒါတာ။ ဇာ၊ ၄၅၄။ ၆၉။

အဒါတုကမ္ပတာ (တိ) [န + ဒါတုကမ္ပတာ] ပေးလှူခြင်းငှါ အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်၊ မပေးလှူလိုသည်၏အဖြစ်၊ မပေး - မလှူ - လိုခြင်း။ တဉ္စ ခေါ နော အသန္တိ၊ နောပိ အဒါတုကမ္ပတာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂။

အဒါတုကာမ (တိ) [န + ဒါတုကာမ] ပေးလှူခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ မပေးလှူလိုသော၊ သူ။ ကိ ပန တယာ အာဝုသော အဒါတုကာမေန ပဝါရိတေန ယံ တုံ ပဝါရေတွာ န ဒေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၂။ ပရိပါစေတိ နာမ ပုဗ္ဗေ အဒါတုကာမာနံ အကတ္တုကာမာနံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၃။

အဒါတုကာမတာ (တိ) [အဒါတုကာမ + တာ] ပေးလှူခြင်းငှါ အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်၊ မပေး - မလှူ - လိုခြင်း။ နေဝ မေ အဒါတုကာမတံ ပဿေယျ။ ဇာ၊ ၄၅၄။ ၅၁။ တံ မယံ အဒါတုကာမတာယ ခေ ဝဒေသိ။ ဇာ၊ ၄၅၄။ ၃။

အဒါန (န) [န + ဒါန] (၁) မပေးလှူခြင်း။ အဒါနမတိဒါနဉ္စ၊ နပ္ပသံသန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ ပေတ၊ ၁၅၈။ အဒါနမတိဒါနဉ္စာတိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗကဋ္ဌဇ္ဈာဘိက္ခာယံ တဏှာလမုဋ္ဌိယာပိ အဒါနံ...။ ပေတ၊ ၄၅၂။ အတိဒါန (၂) အနက်လည်းကြည့်။ (၂) မလှူသင့်သောဒါန။ အဒါနံ နှူပပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၉၊ ၃၁၇။ အဒါနံ နှူပပဇ္ဇတိတိ အပ္ပံ ဝါ ဗဟံ ဝါ ဒိန္တံ ဟောတု၊ အဒါနံ နာမ န ဟောတိ၊ တမ္ပိ ဒါနမေဝ မဟပ္ပလမေဝ။ ဇာ၊ ၄၅၂။

အဒါနဇ္ဈာသယ (တိ) [န + ဒါနဇ္ဈာသယ] ပေးလှူခြင်း၌ အလိုဆန္ဒမရှိသော၊ သူ။ ဒီနောတိ နိဟိနစိတ္တော အဒါနဇ္ဈာသယော။ တေနာဟ “အဒါတာ” တိ။ ပေတ၊ ၄၅၁။ ၁၀။

အဒါနပကတိက (တိ) [န + ဒါနပကတိက] ပေးလှူခြင်း - အလေ့ - သဘော - မရှိသော၊ သူ။ အဒါနသိလ - ကြည့်။

အဒါနသမ္ပတ (တိ) [အဒါန + သမ္ပတ] အလှူမဟုတ်ဟု သမုတ်အပ်သော၊ မလှူ - အပ် -

သင့် - ထိုက် - ကောင်း - သော ဒါန။ ဒသ ခေါ်
ပနိမာနိ ဘန္တေ နာဂသေန ဒါနာနိ၊ ယာနိ
လောကေ အဒါနသမ္ပတာနိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

အဒါနသီလ (တိ) [န + ဒါနသီလ] ပေးလှူလေ့
မရှိသောသူ။ အဒါနသီလာန စ ဒေန္တိ ကဿစိ။
သုတ္တနိ။ ၃၁၆။ အပါရုတဒွါရေ အဒါနသီလေ။
ဝိမာန။ ၇၃။ အဒါနသီလာတိ အဒါနပကတိကာ၊
အဒါနာဓိမုတ္တာ အသဝိဘာဂရတာတိ အတ္ထော။
သုတ္တနိ။ ၄၁၁။ ၃၀၄။ အယံ အဒါနသီလော ဟုတွာ
နိရယေ နိဗ္ဗတ္တေယျ။ ဇာ၊ ၄၁၄။ ၆၉။ အယံ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗေ အဒါနသီလော မစ္ဆရိ။
ဇာ၊ ၄၁၅။ ၄၀၇။

အဒါနသီလတာ (တိ) [အဒါနသီလ + တာ] ပေး
လှူလေ့မရှိသူ၏ အပြစ်၊ ပေးလှူလေ့မရှိခြင်း။
တာယ စ ပန အဒါနသီလတာယ ယာစိတာပိ
သန္တာ ကဿစိ ကိဉ္စိ န ဒေန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၁။
၃၀၄။

အဒါနာဓိမုတ္တ (တိ) [န + ဒါနာဓိမုတ္တ] ပေးလှူ
ခြင်း၌ - သက်ဝင် - ညွတ်ကင်း - သော စိတ်
မရှိသောသူ။ အဒါနသီလ-ကြည့်။

အဒါနာဘိရတ (တိ) [န + ဒါနာဘိရတ] ပေးလှူ
ခြင်း၌ မမေ့လျော့သောသူ။ အဒါနာဘိရတံ
ထဒ္ဒမစ္ဆရိယံ။ ဇာ၊ ၄၁၅။ ၄၄၀။

အဒါပယံ (ကာကြိ) ဒါပေတိ-ကြည့်။

အဒါပေတွာ (ကြိဝိ) [န + ဒါပေတွာ] မပေးစေမှု
၍။ တဿ ဒါပေတွာ ဝါ အဒါပေတွာ ဝါ
ဥယျောဇယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၅။ အဒါပေတွာ ဝါတိ
န ကိဉ္စိ ဒါပေတွာ။ ၎င်း။ ၁၂၅။

အဒါယက (တိ) [န + ဒါယက။ ထိဉ္စိ အဒါယိကာ။]
မပေးလှူတတ်သော၊ ပေးလှူလေ့မရှိသောသူ။
ကော ဒါယကော၊ ကော အဒါယကော။
အံ၊ ၂။ ၂၇။ အဒါယိကာ မစ္ဆရိနိ ကဒရိယာ။
ပေတ။ ၁၃၃။ အဒါယိကာတိ ကဿစိ ကိသ္မိဉ္စိ
အဒါနသီလာ။ ပေတ။ ၄၂။ အဒါယကာ ပေစွ

ယမဿ ဌာယိနော။ ပေတ။ ၁၃၆။ အဒါယကာ-
တိ အဒါနသီလာ မစ္ဆရိနော။ ပေတ။ ၄၂။ ၅၅။

အဒါယကဝံသ (ပု) [အဒါယက + ဝံသ] မပေး -
မလှူ - တတ်သော အမျိုးအနွယ်။ ဣမဿ
ကုလဿ တောဒိသော နန္ဒ သဘာဝေါ၊ အဒါ-
ယကဝံသော သေ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁၁၀။

အဒါယာဒ (တိ) [န + ဒါယာဒ] အမွေခံမရှိသော။
အဒါယာဒေါ ဂစ္ဆ တံ ဥဒ္ဓရာဟိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။
ဒါယာဒါနံ အဘာဝတော အဒါယာဒေါ။ ဇာ၊ ၄၂။
၃။ ၂၄။ အနုပစ္စာ အဒါယာဒါ၊ တာလာဝတ္ထု။
ဘဝန္တိ တေ။ သံ၊ ၁။ ၆၉။ ဇာ၊ ၂။ ၆၁။

အဒါရဘရဏ (တိ) [န + ဒါရ + ဘရဏ] သား
မယားလုပ်ကျွေးမှုမရှိသောသူ။ ကနိဋ္ဌော အဒါ-
ရဘရဏော (အာဒါရဟရဏေ၊ ဣ။ ဒါရက-
ဘာဝေန၊ က။) ဘာတု သန္တိကေယေဝ ဝသိ။
ဇာ၊ ၄၁၅။ ၃၀၆။

အဒါယိမ္ပ (ကြိ) ဒါပေတိ၊ ဒါပယတိ-ကြည့်။

အဒါသ (ပု) [န + ဒါသ။ ထိဉ္စိ အဒါသိ။] ကျွန်
မဟုတ်သော၊ လွတ်လပ်သောသူ။ သစေ ဇေ
တံ သစ္စံ ဘဏသိ၊ အဒါသိ* တံ ကဏေမိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၈။ မ၊ ၂။ ၂၅။

အဒါသယိ
အဒါသိ* } (ကြိ) ဒါပတိ-ကြည့်။
အဒါသိ }

အဒိဋ္ဌ (တိ) [န + ဒိဋ္ဌ] (၁) မမြင်အပ်သော၊ မသိ
မြင်အပ်သော။ အမူလကံ နာမ အဒိဋ္ဌ အသုတံ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၅၀။ အဒိဋ္ဌ နာမ အတ္တနော ပဿာဒစက္ခ-
နာ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခနာ ဝါ အဒိဋ္ဌ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၇၀။
အဋ္ဌ အနရိယဝေါဟာရာ၊ အဒိဋ္ဌ ဒိဋ္ဌ မေတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂။ အဒိဋ္ဌ နာမ ဘိက္ခုနံ အတ္တာယ မိဂ-
မစ္ဆေ ဝဓိတွာ ဂယမာနံ အဒိဋ္ဌ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၈၉။
တိကောဋ္ဌိပရိသုဒ္ဓိ မစ္ဆမံသံ အဒိဋ္ဌ အသုတံ အပ-
ရိသကိတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၄။ နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဗြဟ္မနော

အဒိဋ္ဌံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ အညာတံ အဘဝိဿ အဒိဋ္ဌံ
 အဝိဒိတံ။ မ၊ ၂။ ၁၄၀။ အဒိဋ္ဌံ အဗ္ဗတိတံ၊ ဗဟု-
 ကေဟိ ကပ္ပနဟုတေဟိ။ အ၊ ၁။ ၂။ အဝိဇ္ဇာ-
 သင်္ခါရေသု အဒိဋ္ဌေသု န သက္ကာဗုဒ္ဓေန ဘဝိတုံ။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ အဒိဋ္ဌေသုတိ အနဝဗုဒ္ဓေသု။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတိဋိတံ။
 မဟာနိ။ ၂။ ၆၃။ စူဠနိ။ ၅၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ အဒိ-
 ဋ္ဌန္တိ န ဒိဋ္ဌံ၊ န နိဋ္ဌန္တိ ပိ ပါဌော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
 အဒိဋ္ဌန္တိ ဒဿနဘူတေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ဝိယ
 အဒိဋ္ဌတံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ မူလဒီ၊
 ၁။ ၅၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ အဒိဋ္ဌတန္တိ အာဒိသု
 အာဟာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗတ္ထံ စ လက္ခဏ-
 သာတိ။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ (၂) မမြင် - မသိ -
 အပ်သေးသောတရား၊ (အရဟတ္တဖိုလ်)။ အဒိဋ္ဌေ
 ဒိဋ္ဌသညိနော။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၁၆။ အဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌသညိ-
 နောတိ အရဟတ္တေ ဉာဏစက္ခုနာ အဒိဋ္ဌေယေဝ
 'ဒိဋ္ဌံ အမေဟိ အရဟတ္တ'န္တိ ဒိဋ္ဌသညိနော ဟုတော။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ (၃) မမြင်အပ်သောလောက၊
 (နတ်ပြည်လောက)။ ယော နေဝ ဒိဋ္ဌေ နာဒိ-
 ဌေ၊ ကာမာနမဘိပတ္တယေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၀။ နေဝ
 ဒိဋ္ဌေ နာဒိဋ္ဌေတိ ယော အဟံ နေဝ ဒိဋ္ဌေ မနုဿ-
 လောကေ နာဒိဋ္ဌေ ဒေဝလောကေ။ ဇာ၊ ၄။
 ၆။ ၇၁။ ဒိဋ္ဌံ အဒိဋ္ဌေန ဓနံ ဟရန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၈။
 အဒိဋ္ဌေန ဒေဝလောကေန အဒိဋ္ဌံ ဒေဝလော-
 ကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၂။ ၆၄။

အဒိဋ္ဌက (တိ) [အဒိဋ္ဌ + က] မမြင် - မသိ -
 အပ်သော အရာ။ မဟာရာဇ အာစရိယေဟိ
 အဒိဋ္ဌကံ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၁။

အဒိဋ္ဌဇောတနာ (ထိ) [အဒိဋ္ဌ + ဇောတနာ။
 အဒိဋ္ဌံ ဇောတိယတိ တောယာတိ အဒိဋ္ဌဇော-
 တနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၁။ မူလဒီ၊ ၁။ ၅၉။] မမြင် - မသိ - သည်ကို
 ထွန်းပြကြောင်းဖြစ်သော။

အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ (ထိ) [အဒိဋ္ဌဇောတနာ +
 ပုစ္ဆာ] မမြင် - မသိ - သည်ကို ထွန်းပြကြောင်း

ဖြစ်သောအမေးမမြင် - မသိ - သည်ကို သိမြင်
 မြင်းငါ မေးသော ပုစ္ဆာ။ ကတမာ အဒိဋ္ဌဇော-
 တနာပုစ္ဆာ၊ ပကတိယာ လက္ခဏံ အညာတံ
 ဟောတိ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတိဋိတံ အဝိဘူတံ
 အဝိဘာဝိတံ တဿ ဉာဏာယ ဒဿနာယ
 တုလနာယ တိရဏာယ ဝိဘာဇနာယ ပဉ္စ
 ပုစ္ဆတိ၊ အယံ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။
 ၂။ ၆၃။ စူဠနိ။ ၅၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။

အဒိဋ္ဌတ္တ (န) [အဒိဋ္ဌ + တ္တ] မမြင် - မသိ - အပ်
 သည်၏အဖြစ်။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ အဒိဋ္ဌတ္တာ
 ဘိက္ခဝေ စတုန္တံ အရိယသစ္စာနံ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၄။

အဒိဋ္ဌန္တရာယ (ပု) [အဒိဋ္ဌ + အန္တရာယ] မမြင်အပ်
 သေးသော လာဘ်ပစ္စည်း၏ အန္တရာယ်၊ မရည်
 ညွှန်းအပ်သော လာဘ်ပစ္စည်း၏ အန္တရာယ်။
 အနောဒိဿ အဒဿနေန အနဘိသ ခံတံ ကောစိ
 အန္တရာယံ ကရေတိ “ကိ” ပရဿ ဒိန္နေနာ”တိ၊
 အယံ အဒိဋ္ဌန္တရာယော နာမ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၇။

အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ(တိ) [န + ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မမြင်အပ်သော၊
 ရှေးကမမြင်အပ်ဘူးသေးသော၊ သူ။ ယေဟိ (ယေ-
 သံ-ဒီ၊ ၂) ဘိက္ခဝေဘိက္ခုဟိ (ဘိက္ခုန္နံ-ဒီ၊ ၂) ဒေဝါ
 တာဝတိံသာ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၇။ ဒီ၊ ၂။ ၈၃။
 ယထာ တံ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ရူပံ ဒိသ္မာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၃။
 ယေ တေ စက္ခုဝိညေယျာ ရူပါ အဒိဋ္ဌာ အဒိဋ္ဌ-
 ပုဗ္ဗာ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၅။ အတိတေပိ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ သေယျထာပိ ဘိက္ခု ပုရိသဿ
 ကိသုကော အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော အဿ။ သံ၊ ၂။ ၃၉၇။
 ဣဗ္ဗံ ဒိသ္မာန အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ၊ ဝိမာန။ ၁၁၇။ အဒိဋ္ဌ-
 ပုဗ္ဗံ မမ ဇာတု စက္ခုဘိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၃။ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ
 ဒိသ္မာန။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀၃။ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ နာဂဘဝနံ။
 ဇာ၊ ၄။ ၇၂။ ၂၂။ ကထံ ဘန္တေ နာဂသေန အဒိဋ္ဌ-
 ပုဗ္ဗံ ဇာနာသိ “ဗုဒ္ဓေါ အနုတ္တရေ”တိ။ မိလိန္ဒ။
 ၇၃။ ယေဟိ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော မဟာသမုဒ္ဓေါ။ ၎င်း။

အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗက (တိ) [အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ + က] ရှေး၌မမြင်
အပ်သော၊ မမြင် - မတွေ့ - ဘူးသေးသော၊ သူ။
အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗကေ ပေါသေ၊ ကာမံ တသ္မိမ္မိ ဝိဿသေ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၆။ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗကေ ပေါသေတံ ပကတိယာ
တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗကေပိ ပုဂ္ဂလေ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၇။

အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတ္တ(န) [အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ + တ္တ] ရှေး၌ - မမြင်အပ် -
မမြင်ဘူး - သည်၏ အဖြစ်။ စိတြဂေဏုကဿ
အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတ္တာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၆။

အဒိဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အဒိဋ္ဌ + ဘာဝ] မမြင် - မသိ -
သည်၏အဖြစ်။ တဿ ပဒဿ အဒိဋ္ဌဘာဝေန
ဒီဃရတ္တံ အတ္တနော မဟာဇာနိဘာဝံ ဒီပေတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။

အဒိဋ္ဌဝါဒိတာ (ထိ) [အဒိဋ္ဌဝါဒိ + တာ] မမြင်ဟု
ဆိုလေ့ရှိသော သူ၏ အဖြစ်၊ မမြင်ဟုဆိုခြင်း။
ဒိဋ္ဌေ အဒိဋ္ဌဝါဒိတာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၄။

အဒိဋ္ဌဝါဒီ (တိ) [အဒိဋ္ဌ + ဝါဒ + ဇာ] မမြင်ဟု ဆို
လေ့ရှိသော၊ သူ။ အဒိဋ္ဌေ အဒိဋ္ဌဝါဒီ ဟောတိ။
အံ၊ ၁။ ၅၄၉။

အဒိဋ္ဌသစ္စ (တိ) [အဒိဋ္ဌ + သစ္စ] မမြင် - မသိ -
အပ်သော သစ္စာတရားရှိသော၊ သစ္စာတရားကို
မမြင်မသိသေးသော၊ သူ။ မရဏန္တိ ခေါ မဟာ-
ရာဇ တေ အဒိဋ္ဌသစ္စာနံ တာသနိယဋ္ဌာနံ။
မိလိန္ဒ။ ၁၅။ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ သကိ-
လေဿ အဒိဋ္ဌသစ္စဿ ဥဒရေ သံယမော
ကရဏိယော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၀။

အဒိဋ္ဌသဟာယ (ပု) [အဒိဋ္ဌ + သဟာယ] မမြင် -
မတွေ့ - ဘူးသေးသော အဆွေခင်ပွန်း၊ မမြင် -
မတွေ့ - ဘူးပဲလျက် အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်ရင်းနှီး
သော အဆွေခင်ပွန်း။ အတ္ထိ ဘန္တေ အဝန္တိယာ
ဣသိဒိတ္တော နာမ ကုလပုတ္တော ဗမ္မာကံ
အဒိဋ္ဌသဟာယော ပဗ္ဗဇိတော။ သံ၊ ၂။ ၄၇၉။
တဿ ကိရေကော ပစ္စန္နဝါသကော သေဋ္ဌိ

အဒိဋ္ဌသဟာယော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၀၀။
အဒိဋ္ဌသဟာယာ ဟုတ္တာ အညမညံ ထိရဝိဿာ-
သာ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၄။

အဒိဋ္ဌသဟာယက (ပု) [အဒိဋ္ဌ + သဟာယက]
အဒိဋ္ဌသဟာယနှင့် အနက်တူ။ တေန စ သမ-
ယေန ဒေဝါနံ ပိယတိဿမဟာရာဇာ စ အသော-
ကဓမ္မရာဇာ စ အဒိဋ္ဌသဟာယကာ ဟောန္တိ။
ဝိ၊ ၁။ ၅၅။ ဧဝံ တေ အညမညံ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ-
သဟာယကာ ဟုတ္တာ ဝသိသု။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၂၀။
တဿ ကိရ သော သေဋ္ဌိ အဒိဋ္ဌသဟာယကော
အဟောသိ။ အံ၊ ၁။ ၃၃၀။

အဒိဋ္ဌိ (ထိ) [န + ဒိဋ္ဌိ] သမ္မာဒိဋ္ဌိမဟုတ်သော
အယူ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူ။ အဒိဋ္ဌိယာ အသုတိယာ
အဉာဏာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၀။ မဟာနိ၊ ၁၄၅။ ဒသ-
ဝတ္ထုကံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝိနာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၂၆၀။

အဒိဋ္ဌိပုတ္တ (တိ) [န + ဒိဋ္ဌိပုတ္တ] ဉာဏ်အမြင်သို့
မရောက်သော၊ ရောက်အပ်သော ဉာဏ်အမြင်
မရှိသော၊ သူ။ အထ နံ “အဒိဋ္ဌိပုတ္တော အယံ
ဝရာကော၊ ဂိလဝိသော ဝိယ ကဿစိ ဝစနံ န
ကရိဿတိ” တိ ဉာတု။ သံ၊ ၁။ ၁၉၇။ အဒိဋ္ဌိပု-
တ္တောတိ အပုတ္တဒိဋ္ဌိနိမိတ္တော။ သံ၊ ၁။ ၂၄၆။

အဒိတိ (ထိ) [န + ဒိတိ] ဒိတိတိ အသုရာနမေဝ
ဇေမာတိကာ မာတာ၊ တဿ ပဋိပက္ခဘာဝေန
အဒိတိ။ ဓာနု၊ ၈၃။ (အဒိတိ၊ အဒိတိ-သံ)
“အဒိတိ” နတ်သွီးကား နတ်တို့၏အမိ၊ ဒက္ခနတ်
မင်း၏သွီး၊ ကဿပ၏ မယားတည်း။ အဒိတိ
မည်သော နတ်သမီး၊ နတ်တို့၏ မိခင်။ အာ-
ဒိစ္စောတိ အဒိတိယာ ပုတ္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၅။

အဒိန္န (တိ) [န + ဒိန္န] (၁) ပိုင်ရှင်မပေးသော -
သူတပါးတို့ သိမ်းဆည်းထားသော - ပစ္စည်း
ဥစ္စာ။ အဒိန္နံ နာမ ယံ အဒိန္နံ အနိဿဋ္ဌံ အပရိ-
စ္စတ္တံ ရက္ခိတံ ဂေါပိတံ မမာယိတံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ၊
တေ အဒိန္နံ နာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။ အဒိန္နန္တိ... သာမိ-

ကေဟိ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ န ဒိန္နန္တိ
 အဒိန္နံ။ ဝိဠာဓာ။၂၆၁။ ဝိ။၂။၂၉၂။ မ။၁။၄၀။
 အဒိန္နန္တိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။ ဒိဠာဓာ။၇၀။ မ။၄၁။
 ၂၀၂။ သံဠာဓာ။၁၃၄။ အဘိဠာဓာ။၁၄၁။ ခုဒ္ဒက။
 ၄။၁၆။ အဘဗ္ဗော ခိဏာသဝေါ သိက္ခု အဒိန္နံ
 ထေယျသင်္ခါတံ အာဒါတံ။ အံ။၁။၁၇၈။ အဒိန္နန္တိ
 အန္တမသော တိဏသလာကမ္ပိ ပရသန္တကံ။ အံ။
 ၄။၁။၂၆၂။ အဒိန္နံ ဥပသိသံ။ ဇာ။၁။၁၅၂။
 (၂) ဝိနည်းတော်အားလျော်စွာ - မပေးအပ် -
 မခံအပ် - မကပ်အပ်သေး - အကပ်မခံရသေး -
 သော။ အဒိန္နံ မုခဒ္ဒါရံ အာဟာရံ အာဟရေယျ။
 ဝိ။၂။၁၂၁။ အဒိန္နန္တိ ကာယေန ဝါ ကာယပ္ပဋိ-
 ဗဒ္ဓေန ဝါ ဂဏန္တဿ ကာယကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓနိဿ-
 ဂ္ဂိယာနံ အညတရဝသေန န ဒိန္နံ၊ တေဒေဝ
 ဟိ သန္ဓာယ ပဒဘာဇနေ အဒိန္နံ နာမ အပ္ပဋိဂ္ဂ-
 ဟိတကံ ဝုစ္စတိတိ ဝုတ္တံ၊ ဒုတိယပါရာဇိကေ ပန
 အဒိန္နံ နာမ ပရပရိဂ္ဂဟိတကံ ဝုစ္စတိတိ ဝုတ္တံ။
 ဝိဠာဓာ။၁၀၉။

အဒိန္နပုဗ္ဗ (တိ) [အဒိန္န+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌မပေးလှူအပ်
 သော၊ မပေး - မလှူ - ဘူးသော။ အဒိန္နပုဗ္ဗ-
 မညေသံ၊ ဘဝိဿံ အာဒိကမ္ပိကော။ အပါ။၁။
 ၃၅၁။ မဂ္ဂံ အဟံ ဓမ္မံ အဒိန္နပုဗ္ဗံ။ ဇာ။၁။၂၂၉။
 အဒိန္နပုဗ္ဗံ ဒါနဝရံ။ စရိယာ။၃၉၇။

အဒိန္နပုဗ္ဗက (တိ) [အဒိန္နပုဗ္ဗ+က] အဒိန္နပုဗ္ဗက
 မည်သောသူ၊ (ပုဏ္ဏား)။သာဝတ္ထိယံ ကိရ အဒိန္န-
 ပုဗ္ဗကော နာမ ပြာဟူဏော အဟောသိ။ဓမ္မ။
 ၄။၁။၁၆။ အဒါနတော ဝေ “အဒိန္နပုဗ္ဗကော”တိ
 ပညာယိတ္ထံ။ ဝိမာနာဠာ။၃၀၃။

အဒိန္နပုဗ္ဗကကုလ (န) [အဒိန္နပုဗ္ဗက+ကုလ](တစုံ
 တယောက်သောသူအား တစုံတခုမျှ) မပေး
 မလှူဘူးသော အမျိုးအနွယ်။ အဒိန္နပုဗ္ဗက-
 ကုလေ မနုဿသဒိဿာ နိဠာမတဏှိကပေတ-
 ပရာယဏာ ဟောန္တိ။ သုတ္တနိဠာ။၁။၃၀၄။

အဒိန္နဘာဝ (ပု) [အဒိန္န+ဘာဝ] မပေးမလှူခဲ့ဘူး
 သည်၏အဖြစ်၊ မပေးမလှူခဲ့ဘူးခြင်း။ ပုဗ္ဗေပိ

အဒိန္နဘာဝေန မေ နိဝါသနံ ဒုလ္လဘံ ဇာတံ။
 ဇာဠာဓာ။၂၂၃။

အဒိန္နဒါန (န) [အဒိန္န+အာဒါန] ပိုင်ရှင်မပေး
 သော-သူတပါးသိမ်းဆည်းထားသော- ပစ္စည်း
 ဥစ္စာကိုယူခြင်း၊ ခိုး-ဝှက်-လုယက်-ခြင်း၊
 အဒိန္နဒါနံ။ ယထာရူပေ အဒိန္နဒါနေ ရာဇာ-
 နော စောရံ ဂဟေတွာ။ဝိ။၁။၅၅။ အဒိန္နဒါနံ
 ပဟာယ အဒိန္နဒါနာ ပဋိဝိရတော။ ဒိ။၁။၄။
 အံ။၁။၂၁၂။ အဒိန္နဒါနံ အကုသလံ။...အဒိန္နာ-
 ဒါနာ ဝေရမဏီ ကုသလံ။မ။၁။၅၇-၈။ အဒိန္နာ-
 ဒါနာ ပဋိဝိရတာ အဒိန္နဒါနာ ပဋိဝိရတေဟိ
 သဒ္ဓိံ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။ သံ။၁။၃၇၇။ အဒိန္နာ-
 ဒါနာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။ ခုဒ္ဒက။
 ၁။အဒိန္နဿ အာဒါနံ အဒိန္နဒါနံ။ ပရသံဟရဏံ၊
 ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ဒိဠာဓာ။
 ၇၀။ မ။၄၁။၂၀၂။ သံဠာဓာ။၁၃၄။ အဘိဠာဓာ။
 ၁၄၀။ အဒိန္နဒါနန္တိ အဒိန္နဿ ပရပရိဂ္ဂဟိတဿ
 အာဒါနံ၊ ထေယျံ စောရိကန္တိ ဧတ္ထော။ အံဠာ
 ၂။၁၉၇။

အဒိန္နဒါနကမ္မ (န) [အဒိန္နဒါန+ကမ္မ] ခိုး-
 ဝှက်-လုယက်-ခြင်း အမှု၊ အဒိန္နဒါနကံ။
 ကမ္မဟေဘု အရဟာ အရဟတ္တာ ပရိဟာယ-
 တိတိ ? အာမန္တာ။ပ။အဒိန္နဒါနကမ္မဿ ဟေ-
 တူတိ ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ။က။၂၉၄။

အဒိန္နဒါနပစ္စယ (ပု) [အဒိန္နဒါန + ပစ္စယ]
 အဒိန္နဒါနိဟူသော အကြောင်း။ အဒိန္နဒါန-
 ပစ္စယာ စ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿ ပဋိသံဝေဒေတိ။မ။၁။
 ၃၇၇။ ယေ စ အဒိန္နဒါနပစ္စယာ အနေကေ
 ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ။၁။
 ၄၆၇။

အဒိန္နဒါနဟေတု (ပု) [အဒိန္နဒါန+ဟေတု]
 အဒိန္နဒါနိဟူသောအကြောင်း။ တမေန ရာဇာ-
 နော ဂဟေတွာ အဒိန္နဒါနဟေတု ဟနန္တိ ဝါ
 ဗန္ဓန္တိ ဝါ...။ အံ။၂။၁၈၄။

အဒိန္နာဒါယိ (တိ) [အဒိန္န + အာ + ဒါ + ကိ] ခိုး - ဝှက် - လုယက် - သော၊ သူ။ အဒိန္နာဒါယိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၉။ အဒိန္နာဒါယိနော။ ဒိ၊ ၁။ ၁၃၁။ ဒိ၊ ၂။ ၂၅၆။ ပရေ အဒိန္နာဒါယိ ဘဝိယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၅၀။ အဒိန္နံ အာဒိယန္တိတိ အဒိန္နာဒါယိ၊ ပရဿဟာရိနောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၁၉၁။ အဒိန္နာဒါယိနော အဒိန္နာဒါယိဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၃၇၇။ အဒိန္နံ အာဒိယန္တိတိ အဒိန္နာဒါယိနော၊ ပရဿဟာရိနောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၃။ အဒိန္နာဒါယိနော ဘဝိယန္တိ ပုဗ္ဗေကတဟေတု။ အံ၊ ၁။ ၁၇၄။

အဒိဝသ (ပု) [န + ဒိဝသ] နေရက်မဟုတ်သော။ ပရိဝတ္တဒိဝသေ စ မာနတ္တဒိဝသေ စ သဗ္ဗေ ဩဓိတော အဒိဝသေ ကတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄။ ၂။

အဒိသ္မာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ဒိသ္မာ] မကြည့် - မမြင် - မူ၍၊ မကြည့်ရှု - မဖူးမြင် - မူ၍။ ကထံ ဟိ နာမ ဝေ သမိပဂတော သမာနော အဒိသ္မာ သမဏံ ဂေါတမံ နိဝတ္တိယတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၁၁။

အဒိသ္မာန (ကြိ၊ ဝိ) [န + ဒိသ္မာန] မကြည့် - မမြင် - မူ၍။ ကထံ မူလံ အဒိသ္မာန၊ ရက္ခံ ဇညာ ပတိဝ္ဗိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၈။

အဒိဿထ (ကြိ) ဒိဿတိ - ကြည့်။

အဒိဿန္တိ (တိ) [န + ဒိဿန္တိ] မမြင်အပ်သော - ရပ်အသွင် - သဏ္ဌာန် - ရှိသော၊ သူ။ တေဓ ဘောသေန္တိ ဒိဿန္တော၊ ပုဗ္ဗေ ဒုက္ခေမတ္တနော။ ပေတ။ ၂။ ၁။ တေ ပုဗ္ဗေ ဖုဗ္ဗေတ္တဘူတာ ပေတာ ဣဓ သာဝတ္ထိယာ သမိပေ အဒိဿမာန - ရူပါ ဘောသေန္တိ ကန္တန္တိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၄၄။ အဒိဿမာနရူပ (ဇာ၊ ၁။ ၇။ ၁၇၂) လည်းကြည့်။

အဒိဿမာန (တိ) [န + ဒိဿမာန] (၁) မမြင် အပ်သော၊ မထင်ရှားသော။ အဒိဿမာနေနပိ ကာယေန ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၈။ မေဇ္ဈော အဋ္ဌနခေါ အဒိဿမာနော။ ဇာ၊

၁။ ၂၇၃။ အဒိဿမာနောတိ မံသံ အာဟရဏ - ကာလေ အပညာယမာနော။ ဇာ၊ ၁။ ၆၆။ ၁၆၄။ (၂) မမြင်အပ် - မထင်ရှား - သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ အဒိဿမာနော မုနိနော သုဓံ အဒါ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၃။ ... အဒိဿမာနကာယော ဟုတွာ...။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၄၂၁။

အဒိဿမာနကပါဠိဟာရိယ (န) [အဒိဿမာနက + ပါဠိဟာရိယ] မမြင်အပ်သောတန်ခိုးပြာဋိဟာ၊ မမြင်နိုင်အောင် ကိုယ်ကိုဖန်ဆင်းခြင်း။ အန္တရ - ဓာယာမိတိ အဒိဿမာနကပါဠိဟာရိယံ ကဏ္ဍေ - မိတိ အာဟ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၀။

အဒိဿမာနရူပ (တိ) [အဒိဿမာန + ရူပ] မမြင် အပ် - မထင်ရှား - သော ရုပ်အသွင်ရှိသော။ ဘိက္ခဝေ သော ပုဏ္ဏကော အဿပိဋ္ဌိတော ဩရယု အသံ အဒိဿမာနရူပံ ဌပေတွာ မာဏ - ဝကဝဏ္ဏေန ကုဇ္ဈနံ သဘံ ဥပဂတော။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ ၁၇၂။

အဒိဿိတ္တ (ကြိ) ဒိဿတိ - ကြည့်။

အဒိန (တိ) [န + ဒိန] မတွန့်ဆုတ်သော၊ သူ။ အဒိ - နော ဝဟတေ ဓရံ။ ထေရ၊ ၂။ ၄။ အဒိနော အဒိနမာနသော အလိနစိတ္တော။ ထေရ၊ ၁။ ၁။ ၃၈၂။ အာသဇ္ဇ ဗဒ္ဓမာသိနံ၊ ပေက္ခမာနမဒိနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၄။ (ဤ၌ ပေက္ခမာနမဒိနံ - ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတဌာနန္တရဂတိ အစွမ်းဖြင့် ယင်းသို့ ဆို သည်။) အဒိနဝန္တိ အာဒိနဝမေဝ (အဒိနမေဝ?) ဟုတွာ မဟာသတ္တံ ဩလောကေန္တံ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၃၆၄။

အဒိနစိတ္တ (တိ) [အဒိန + စိတ္တ] မတွန့်ဆုတ်သော မိတ်ရှိသော၊ သူ။ အဒိနမာနသ - ကြည့်။

အဒိနမာနသ (တိ) [အဒိန + မာနသ။ နိတိ၊ ပဒ။ ၁၂၉ - ၃၁ - လည်းကြည့်။] မတွန့်ဆုတ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ စက္ခုနာ ခေါ ပနေဝ ရူပံ ဒိသ္မာ အမနာပံ န မင်္ဂံ ဟောတိ အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော

အဒိနမာနသော အဗျာပန္နစေတသော။ သံ၊ ၃။
၆၆။ (မဟာနိ၊ ၁၀၆။ စူဠနိ၊ ၆၅-တို့၌ အလိနမန-
သော-ဟု ရှိသည်။) အဒိနမာနသောတိ ဂေါမ-
နဿဝသေန အဒိနစိတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃။
မတ္တညူ အနုပါနမိ၊ အဒိနမာနသော နရော။
ထေရ၊ ၂၆၅။ အဒိနမာနသောတိ ကောသလော-
ဒိဟိ အနဘိဘူတတ္တာ အလိနစိတ္တော အကု-
သိတဝတ္ထိ။ ထေရ၊ ၄၁၁။ ၄၅၉။

အဒိပေတွာ (ကြိ၊ ၀) [န+ဒိပေတွာ] မပြုမူ၍၊
မထုန်းပြုမူ၍။...ယဒိ ဝိသံ အဒိပေတွာ သမု-
ဒိတော ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓေါ ကေတ္တံ ဒိပေတိ။...။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၉။ ဝိသံ အဒိပေတွာတိ အတ္တ-
နော အတ္တံ အဇောတေတွာ ကေ အတ္တံ ယဒိ
ဒိပေတိတိ ပရိကပ္ပဝသေန ဝဒတိ။ အနုဋီ၊ ၃။
၁၉၁။

အဒု (ဗျ) (က) ထိုသို့မဟုတ်။ တိဋ္ဌန္တေ နော
မဟာရာဇေ၊ အဒု ဒေဝေ ဒိဝဂံတေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၈။
ဇာ၊ ၂။ ၂၆။ ၁၃၁။ ဥဒါဟု အမှာကံ ပိတရိ
ဒိဝဂံတေ။...။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၂။
ဥဒါဟု ရာဇ တေ ကုပိတော၊ အဒု ပုတ္တေဟိ
အဝမာနော ကတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၇။ အဒု
သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ။ ဝိမာန၊ ၈၆။ ဥဒါဟု ပုရေ
ဒဒါတိတိ ပုရိန္ဒဒေါတိ ဝိဿုတော သက္ကော နုသိ။
အထ သက္ကော ဒေဝရာဇာ အသိတိ အတ္တော။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄၀။ (ခ) အသိနည်း။ အဒု မေ
ပရိသံ ပတ္တော၊ ဘယာ ဘိတော န ဘာသသိ။
ဇာ၊ ၂။ ၉၄။ အဒုတိ ကစိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၇။ (ဂ)
နိပါတ်ပုဒ်မျှ၊ ပဒပူရဏ။ အဒု ပညာ ကိမတ္ထိယာ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၉၁။ အဒုတိ နိပါတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၇။

အဒုက္ခ (န) [န+ဒုက္ခ] (က) မဆင်းရဲသော၊
ဆင်းရဲမဟုတ်သော။ အဒုက္ခမသုခ (သံ၊ ၄။ ၃။
၁၁၅) ကြည့်။ ဒုက္ခ န ဟောတိတိ အဒုက္ခ။ သံ၊
၄။ ၂။ ၃၇၃။ (ခ) ချမ်းသာသော။ အပ္ပကသိရ
(သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂) ကြည့်။ အဒုက္ခေနာတိ သုခေန။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၂။

အဒုက္ခ (တိ) [န+ဒုက္ခ] ဆင်းရဲခြင်းမရှိသော။
အဒုက္ခော သော ဓမ္မော အနုပဿာတော အနု-
ပါယာသော အပရိဋ္ဌာဟော သမ္မာပဋိပဒါ။ မ၊
၃။ ၂၇၄။ သဒုက္ခ-လည်းကြည့်။

အဒုက္ခမသုခ (တိ) [အဒုက္ခ+အသုခ] ဆင်းရဲ
လည်း မဟုတ်၊ ချမ်းသာလည်း မဟုတ်သော၊
ဆင်းရဲမှလည်းတပါး၊ ချမ်းသာမှလည်း တပါး
သော၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်
သော၊ ဒုက္ခမှလည်းတပါး၊ သုခမှလည်းတပါး
သော၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ။ တိဿော... ဝေဒနာ
သုခါ ဝေဒနာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခါ
ဝေဒနာ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၆။ ဒီ၊ ၃။ ၁၀၁။ မ၊ ၁။ ၃၇၇။ သံ၊ ၂။
၄၀၇။ ဣတိဝုတိ။ ၂၂၇။ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒ-
နာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၁။ န ဒုက္ခာ
န သုခါတိ အဒုက္ခမသုခါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ ယမ္ပိဒံ
(ယမ္ပိဒံ၊ ၀။ ၃) စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ။
သံ၊ ၂။ ၂၄၉။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၀။ ၃။ ၄၄။ သုခံ ဝါ ယဒိ
ဝါ ဒုက္ခံ၊ အဒုက္ခမသုခံ သဟ။ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ၊
ယံ ကိဉ္စိ အတ္ထိ ဝေဒိတံ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၇။ သုတ္တနိ။
၃၉၃။ ပဋိသံဝေဒေတိ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမ-
သုခံ ဝါ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၄-၅။ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမ-
သုခံ ဝါ တမ္ပိ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ၊ ၇။ န ဒုက္ခံ န
သုခန္တိ အဒုက္ခမသုခံ၊ မ-ကာရော ပဒသန္နိဝသေန
ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။

အဒုက္ခမသုခ (တိ) [အဒုက္ခ+အသုခ] ဆင်းရဲ
ခြင်းလည်းမရှိ၊ ချမ်းသာခြင်းလည်း မရှိသော၊
ဒုက္ခဝေဒနာလည်းမရှိ၊ သုခဝေဒနာလည်း မရှိ
သော။ အဒုက္ခမသုခ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ
စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ မ၊
၁။ ၂၆။ အဒုက္ခမသုခံ...စတုတ္ထံ ဈာနံ...ဝိဟရတိ။
ဒီ၊ ၁။ ၇၁။ အံ၊ ၁။ ၅၅။ အဘိ၊ ၈။ ၄၅-၆။ အဒုက္ခ-
မသုခန္တိ ဒုက္ခာဘာဝေန အဒုက္ခံ၊ သုခါဘာဝေန
အသုခံ၊ တေနေတ္ထ ဒုက္ခသုခပဋိပက္ခဘူတံ တတိ-
ယဝေဒနံ ဒိပေတိ။ န ဒုက္ခသုခါဘာဝမတ္တံ၊

တတိယဝေဒနာ နာမ အဒုက္ခမသုခါ၊ ဥပေက္ခာ-
တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။
ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ စတ္တာရေ ခေါ အာရုသော
ပစ္စယာ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ။
မ၊၁။၃၇၀။

အဒုက္ခမသုခဘူမိ (တိ) [အဒုက္ခမသုခ + ဘူမိ]
အဒုက္ခမသုခ-ဟူသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏ - ဖြစ်
ရာ - တည်ရာ။ (၁) ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးဆယ့်
ငါးခုဟူသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ အဒုက္ခမသုခဘူမိယံ
ကာမာဝစရေ ရူပါဝစရေ အရူပါဝစရေ။ အဘိ၊
မ၊၂၀၅။ (၂) တန်ခိုးဣဒ္ဓိ၏ အခြေခံ - ပကတိ
တည်ရာ - ဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်
သော စတုတ္ထဈာန်။ အဒုက္ခမသုခါ ဘူမိ စတုတ္ထ
ဈာန်။ ပဋိသိ။ ၃၈၄။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာယုတ္တာ
ဘူမိ။ စတုတ္ထဈာန် ပန ဣဒ္ဓိလာဘာယ
ပကတိဘူမိယေဝ။ ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ (တိ) [အဒုက္ခမသုခ + ဝေဒ-
နာ] ဆင်းရဲလည်းမဟုတ်၊ ချမ်းသာလည်းမဟုတ်
သော - ဆင်းရဲမှလည်း တပါး၊ ချမ်းသာမှလည်း
ဘပါးသော - ဝေဒနာ၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ သုခ
လည်း မဟုတ်သော - ဒုက္ခမှလည်း တပါး၊ သုခ
မှလည်း တပါးသော - ဝေဒနာ။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသမင်္ဂီ (တိ) [အဒုက္ခမသုခ-
ဝေဒနာ + သမင်္ဂီ] အဒုက္ခမသုခ-ဟူသော
(ဥပေက္ခာ)ဝေဒနာနှင့်ပြည့်စုံသောသူ။ အတ္ထာ-
ပတ္တိ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသမင်္ဂီ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊
၅။ ၂၁၇။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယ (တိ) [အဒုက္ခမသုခဝေဒ-
နာ + ဣယ] အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ဖြစ်စေ
တတ်သော၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ (ဥပေက္ခာ-
ဝေဒနာ)၏ - အကြောင်း - အာရုံ - ဖြစ်သော။
သဉ္ဇေတနိကံ အာရုသော ပေါတလိပုတ္တ ကမ္မံ
ကတော ကာယေန ဝါစာယ မနသာ အဒုက္ခ-
မသုခဝေဒနိယံ အဒုက္ခမသုခံ သော ဝေဒယတိ။

မ၊၃။၂၅၁။ ကာမာဝစရကုသလတော ပန
ဥပေက္ခာသဟဂတစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ စတသော
စေတနာ ရူပါဝစရကုသလတော စတုတ္ထဈာန်-
စေတနာတိ ဧဝံ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တေသု တတိယ-
ဝေဒနာယ ဇနနတော အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယံ
ကမ္မံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂။ အယ် အဒုက္ခမသုခ-
ဝေဒနိယော ဖဿော။ မဟာနိ၊၄၀။ အဒုက္ခမ-
သုခဝေဒနာယ အာရမ္မဏေ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိ-
ယော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၄၄။

အဒုက္ခမသုခသဟဂတ (တိ) [အဒုက္ခမသုခ + သဟ-
ဂတ] အဒုက္ခမသုခ - ဟူသော (စတုတ္ထဈာန်
ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ဥပေက္ခာ
ဝေဒနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်လျှင်
အာရုံရှိသော။ အဒုက္ခမသုခသဟဂတာ သညာ-
မနသိကာရာ သမုဒါစရန္တိ။ ပဋိသိ။ ၃၅။ အဒုက္ခမ-
သုခသဟဂတာတိ ဥပေက္ခာဝေဒနာဝသေန
စတုတ္ထဈာနာရမ္မဏာ။ ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ သဟ-
ဂတသဒ္ဓဿ အာရမ္မဏတ္ထော အဓိပ္ပေတော။
၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။

အဒုက္ခမသုခိ (တိ) [အဒုက္ခမသုခ + ဤ] ဒုက္ခမှ
လည်းတပါး၊ သုခမှလည်းတပါးသော (ဥပေက္ခာ)
ဝေဒနာနှင့် ပြည့်စုံသော သူ။ အဒုက္ခမသုခိ
အတ္တာ ဟောတိ အရောဂေါ ပရံ မရဏာ။ ဒိ၊၁။
၂၉။ မ၊၃။၂၂။

အဒုက္ခလဘိ (တိ) [အဒုက္ခ + လဘ + ဤ] မဆင်း
မရဲ - မငြိုမငြင် - ရလေ့ရှိသောသူ။ အကိစ္ဆ-
လာဘိ၊ကြည့်။

အဒုက္ခိယမာန (တိ) [န + ဒုက္ခိယမာန] မဆင်းရဲ-
မငြိုငြင် - မပင်ပန်း - မနှမ်းရိ - စေအပ်သောသူ။
အဝိဟညမာနောတိ (ဒိ၊၂။၈၄) ဝေဒနာနုဝတ္တန-
ဝသေန အပရာပရံ ပရိဝတ္တနံ အကရေန္တော
အပိဋိယမာနော အဒုက္ခိယမာနောဝ အဓိဝါ-
သေသိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆-၇။ အဒုက္ခိယမာနောတိ

စေတောဒုက္ခဝသေန အဒုက္ခိယမာနော၊ ကာယ-
ဒုက္ခံ ပန နတ္ထိတိ န သက္ကာ ဝတ္တု၊ အသတိ ဟိ
တသ္မိံ အဓိဝါသနာယ ဝေ အသမ္ဘဝေတိ။ ဒိ၊
နိ၊ ၂။ ၁၄၄-၅။

အဒဋ္ဌ (တိ) [န+ဒဋ္ဌ] ဒေါသသည် မဖျက်ဆီး
အပ်သော၊ ဒေါသသည် မဖျက်ဆီးအပ်သော
စိတ်ရှိသော၊ အဖျက်မထွက်သော၊ သူ။ အဒဋ္ဌဿ
ဟိ ယော ဒုဗ္ဗေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၃။
အဒဋ္ဌဿာတိ အဒဋ္ဌစိတ္တဿ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၇။
အဒဋ္ဌော ယော တိတိက္ခတိ။ မ၊ ၂။ ၄၁၀။ ဓမ္မ။
၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ အဒဋ္ဌောတိ ဧတံ ဒသဟိ
အက္ခောသဝတ္ထုဟိ အက္ခောသု ပါဏိအာဒိဟိ
ပေါထနဉ္စ အန္တုဗန္ဓနာဒိဟိ ဗန္ဓနဉ္စ ယော
အကုဒ္ဒမာနသော ဟုတွာ အဓိဝါသေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၄၀၈။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၁၈၈။

အဒဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [အဒဋ္ဌ+စိတ္တ] ဒေါသသည်တို့
သည် မဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
အဒဋ္ဌစိတ္တာ ဝိဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၄။ အဒဋ္ဌစိတ္တာ
ပတိနော တိတိက္ခတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၈။ ဧကမ္ပိ စေ
ပါဏမဒဋ္ဌစိတ္တော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၉။ အဒဋ္ဌ-
စိတ္တောတိ မေတ္တာဗလေန သုဋ္ဌ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတဗျာ-
ပါဒတာယ ဗျာပါဒေန အဒ္ဓသိတစိတ္တော။
ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၈၉။ အဓိဝါသယေ ဘိက္ခု အဒဋ္ဌ-
စိတ္တော။ ဥဒါနံ။ ၁၃၁။ အဒဋ္ဌစိတ္တော ဘာသေ-
ယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၇၊ ၁၈၂။ အဒဋ္ဌစိတ္တောတိ ကိလေ-
သေဟိ အဒ္ဓသိတစိတ္တော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၁၅၈။ အဒဋ္ဌစိတ္တောတိ ဆန္ဒာဒိဟိ အဒ္ဓသိတ-
စိတ္တော ဟုတွာ သစ္စမေဝ ဘာသေယျ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၄၃၇။

အဒဋ္ဌလ္လ (တိ) [န+ဒဋ္ဌလ္လ] မရန်ရင်း - မကြမ်း
ထမ်း - မယုတ်ညံ့ - မညစ်ညမ်း - သော။
အဒဋ္ဌလ္လံ အာပတ္တိံ အာရောစေတိ၊ အာပတ္တိ
ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈။ အဒဋ္ဌလ္လံ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ

ပဉ္စပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓေ အာရောစေန္တဿ ဒုက္ကဋ္ဌံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အဒဋ္ဌလ္လံ အာပတ္တိံ အဒဋ္ဌလ္လာ
အာပတ္တိတိ ဒီပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ဒေ အာ-
ပတ္တိက္ခန္ဓာ ဒုဋ္ဌလ္လာ၊ အဝသေသာ အဒဋ္ဌလ္လာ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၇။ အနုပဿန္တဿ ဒုဋ္ဌလ္လံ ဝိ
အဒဋ္ဌလ္လံ ဝိ အဇ္ဈာစာရံ အာရောစေတိ၊
အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈။ အာဒိတော ပဉ္စ
သိက္ခာပဒါနိ ဒုဋ္ဌလ္လော နာမ အဇ္ဈာစာရော၊
သေသာနိ အဒဋ္ဌလ္လော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

အဒဋ္ဌလ္လာပတ္တိ (ထိ) [အဒဋ္ဌလ္လ + အာပတ္တိ] မရန်
ရင်း - မကြမ်းထမ်း - သော အာပတ်။

အဒဋ္ဌလ္လာပတ္တိသည် (တိ) [အဒဋ္ဌလ္လာပတ္တိ +
သညာ + ဤ] မရန်ရင်း - မကြမ်းထမ်း - သော
အာပတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အဒဋ္ဌလ္လာယ
အာပတ္တိယာ အဒဋ္ဌလ္လာပတ္တိသည်။ ဝိ၊ ၂။ ၄၇။

အဒုတိယ (တိ) [န + ဒုတိယ] နှစ်ယောက်မြောက်
မရှိသော၊ သူ။ (က) အဖော် - မပါ - မရှိ -
သော၊ တဏှာဟူသောအဖော်မရှိသော၊ တဏှာ
မရှိသော၊ သူ။ သောမိ တေရဟိ ဧကော အဒုတိ-
ယော သုခံ ဖာသု ဝိဟရာမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၉၉။ မ၊ ၂။
၃၀၂။ အပါ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဧကော ပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ
လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဒုတိယော
အသဟာယော။ အံ၊ ၁။ ၂၂။ အဒုတိယောတိ
ဒုတိယဿ ဗုဒ္ဓဿ အဘာဝိ အဒုတိယော။ အံ၊ ၄။
၁။ ၈၉။ ဣမေသု စတုသု ဗုဒ္ဓေသု သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေါဝ
အဒုတိယော နာမ။ ၎င်း၊ ၄။ ၉၀။ ဧကောကိယော
အဒုတိယော။ ထေရ၊ ၃။ ၁၀။ အဒုတိယောတိ
တဏှာသင်္ခါတဒုတိယာဘာဝေန အဒုတိယော။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ ဧကော အဒုတိယော မုနိ။
ထေရ၊ ၃။ ၃၆။ အဒုတိယောတိ နိတ္တဏှော။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ (ခ) အတူမရှိသော၊ သူ။
ဒုတိယံ အဒုတိယေန၊ ယံ ဇိနေန ပကာသိတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ အဒုတိယေနာတိ အသဒိသေန.....
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၃။

အဒုတိယဌ (ပု) [အဒုတိယ+အတ္ထ] နှစ်ယောက်
မြောက် - အဖော် - မရှိသောအနက်သဘော။
အဒုတိယဌေန ကော။ မဟာနိ။၃၆၁။ စူဠနိ။
၂၁၀။

အဒုဗ္ဗလစီဝရ (န) [န+ဒုဗ္ဗလစီဝရ] အားမနည်း
သော - ရရန်သေချာသော - သက်န်း။ အဒုဗ္ဗ-
လစီဝရေ ဒုဗ္ဗလစီဝရသညာ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။
ဝိ၊၂။၃၇၆။

အဒုဗ္ဗလစီဝရသညာ (တိ) [အဒုဗ္ဗလစီဝရ+သညာ]
အားမနည်းသော - ရရန်သေချာသော -
သက်န်းဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ဒုဗ္ဗလစီဝရေ
အဒုဗ္ဗလစီဝရသညာ စီဝရကာလသမယံ အ-
တိက္ကာမေတိ၊ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊၂။၃၇၆။

အဒုဗ္ဗ (ပု) [န+ဒုဗ္ဗ] (၁) မပြစ်မှားခြင်း၊
သစ္စာမဖောက်ခြင်း။ သပဿူ စ မေ ဝေပစိတ္တိ
အဒုဗ္ဗာယ။ သံ၊၁။၂၂၇။ သာဓု မိတ္တာနမဒ္ဓု-
ဗ္ဗော။ ဇာ၊၂။၄၅။ ဒိ၊၄၁။၁၅၄။ မ၊၄၁။၂၀။
သံ၊၄။၂။၆။မိတ္တာနမဒ္ဓုဗ္ဗောတိမိတ္တဿအဒုဿန-
ဘာဝေါ။ ဇာ၊၄။၅။၂၃၉။ အဒ္ဓုဗ္ဗောတိ အဒ္ဓု-
သကော။ ဒိ၊၄။၁။၂၃၉။ မ၊၄။၁။၅၇။ သံ၊၄။၂။
၁၀။ (ဤဋီကာများအလို အဒ္ဓုဗ္ဗော-အရ မပြစ်
မှားဘတ်သော၊ သူ။ ပုဂ္ဂိုလ်ရသည်။) ပုန အတ္ထ-
နော အဒုဗ္ဗာယ သပထံ ကာရေတွာ။ ဇာ၊၄။
၁။၁၉၆။ ဥဘောပိ အညမညံ အဒုဗ္ဗာယ သပထံ
ကရိံသု။ ဇာ၊၄။၆။၃၁၁။အဒ္ဓုဘ-လည်းကြည့်။
(၂) မပြစ်မှားသော၊ မညှဉ်းဆဲသော။ အဒုဗ္ဗ-
ပါဏိ (၂) အနက်ကြည့်။ (၃) မပြစ်မှားအပ်
သော။ အဒုဗ္ဗပါဏိ (၁) အနက်ကြည့်။

အဒုဗ္ဗက (တိ) [န+ဒုဗ္ဗက] (၁) မပြစ်မှားသော။
(၂) မပြစ်မှားအပ်သော။ အဒုဗ္ဗပါဏိ (၁)
အနက်ကြည့်။

အဒုဗ္ဗန (န) [န+ဒုဗ္ဗန] မပြစ်မှားခြင်း၊ သစ္စာ
မဖောက်ခြင်း။ ဝေ မိတ္တေသု အဒုဗ္ဗနံ နာမ

အယံ တဘိယော သာဓုနရမေဃော။ ဇာ၊၄။၇။
၂၁၉။

အဒုဗ္ဗနက (တိ) [န+ဒုဗ္ဗနက] မပြစ်မှားသော၊
သစ္စာမဖောက်သော၊ သူ။ အဒုဿိကန္တိ အဒုဗ္ဗနကံ။
ထေရီ၊၄။၂၇၄။

အဒုဗ္ဗပါဏိ (ပု) [အဒုဗ္ဗ+ပါဏိ] (၁) မပြစ်မှား
အပ်သောလက်။ အဒုဗ္ဗပါဏိ ဒဟတေ မိတ္တ-
ဒုဗ္ဗော။ ဇာ၊၂။၃၀၀။ အဒုဗ္ဗပါဏိန္တိ အဒုဗ္ဗကံ
အတ္တနော ဘုဉ္ဇနဟတ္ထမေဝ ဒဟန္တော ဟိ မိတ္တ-
ဒုဗ္ဗိ နာမ ဟောတိ။ ဇာ၊၄။၇။၂၁၉။ (၂) (တိ)
မပြစ်မှားသော - မညှဉ်းဆဲသော - လက်ရှိ
သော၊ သူ။ အဒုဗ္ဗပါဏိ ဒဟတေ မိတ္တဒုဗ္ဗိ။
ပေတ။၁၅၅။အဒုဗ္ဗပါဏိတိ အဟိ သကဟတ္တော
ဟတ္ထသံယတော။ ပေတ၊၄။၁၀၉။ (အဓိပ္ပါယ်
တူလျက်နှင့် ဌ-အဖွင့်ကဲ့သို့ ပါဠိစော အနက်ပါကွဲ
ရသည်။) အလ္လပါဏိ-လည်းကြည့်။

အဒုရာဂတ (န) [န+ဒု+အာဂတ] မကောင်း
သောလာခြင်းမဟုတ်၊ ကောင်းသောလာခြင်း။
(သွာဂတ-နှင့် ပရိယာယ်တူတည်း။ နှုတ်ခွန်း
ဆက်ရာ၌ သုံးသည်။) သွာဂတံ တေ မဟာရာဇ၊
အထော တေ အဒုရာဂတံ။ ဇာ၊၁။၃၀၀၊၂၃၉။
ဇာ၊၂။၇၇။ သွာဂတံ တေ မဟာပုည၊ အထော
တေ အဒုရာဂတံ။ ဝိမာန၊၈၇။ အဒုရာဂတန္တိ
ဒုရာဂမနဝဇ္ဇိတံ။ ဝိမာန၊၄။၂၄၃။ တဿာ တေ
သွာဂတံ ဘဒ္ဒေ၊ တတော တေ အဒုရာဂတံ။
ထေရီ၊၄။၄၁၆။ တတော ဝေ တံ အဒုရာဂတံ န
ဒုရာဂတံ ဟောတိ။ ထေရီ၊၄။၂၄၄။

အဒုဿနက (န) [န+ဒုဿန+က။ အလုဗ္ဗနက-
ကြည့်။] မပြစ်မှားခြင်း။ အဒုဿနကဝသေန
အဒေါသော။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၄။

အဒုဿနဘာဝ (ပု) [အဒုဿန+ဘာဝ] မပြစ်
မှားသည်၏ - သစ္စာမဖောက်သည်၏-အဖြစ်။
အဒုဗ္ဗ (၁) အနက်ကြည့်။

အဒုဿနာ (တိ) [န + ဒုဿနာ] မပြစ်မှားခြင်း။
အဒုဿိတတ္ထ-ကြည့်။

အဒုဿနာကာရ (ပု) [အဒုဿနာ + အာကာရ]
မပြစ်မှားခြင်းဟူသောစိတ်၏အမူအရာ ကြိယာ။
အဒုဿိတတ္ထ-ကြည့်။

အဒုဿန္တ (တိ) [န + ဒုဿန္တ] မပြစ်မှား - အမျက်
မထွက် - သော၊ သူ။ လူဌေ အရဇန္တော အနိဌေ
အဒုဿန္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။

အဒုဿမာန (တိ) [န + ဒုဿမာန] မပြစ်မှား
တတ်သော၊ သူ။ ဝေ အရဇမာနော အဒုဿမာ-
နော အမုယမာနော။ စူဠနိ၊ ၉၆။

အဒုဿိတ (တိ) [န + ဒုဿိတ] မပြစ်မှားတတ်
သော၊ သူ။

အဒုဿိတတ္ထ (န) [အဒုဿိတ + တတ္ထ] မပြစ်မှား
တတ်သောသူ၏ အဖြစ်။ အဒေါသော အဒုဿနာ
အဒုဿိတတ္ထ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၊ ၂၁၅၊ ၂၁၇။ အဒုဿ-
နာတိ အဒုဿနာကာရော။ အဒုဿိတဿ
ဘာဝေါ အဒုဿိတတ္ထ။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၁၉၄။

အဒ္ဓရ (တိ) [န + ဒ္ဓရ] မဝေးသော၊ နီးသော။
တတ္ထေဝ သာ ပေါက္ခရဏီ အဒ္ဓရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၃။

အဒ္ဓရဂတ (တိ) [န + ဒ္ဓရ + ဂတ] အဝေးသို့မရောက်
သေးသော။ နိဗ္ဗတ္တေ သဒ္ဓေ အဒ္ဓရဂတေ (လော-
ဟမယံ ဘာဇနံ) ကောစိ အာမသေယျ။ မိလိန္ဒ။
၂၉၅။

အဒ္ဓရဂမန (န) [န + ဒ္ဓရ + ဂမန] အဝေးသို့မသွား
ခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆာ အပ္ပစိန္တာယ၊ အဒ္ဓရဂမနေန စ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၅၃။ အဒ္ဓရဂမနေန စာတိ... အဝိဒ္ဓရဂ-
မနေန စ။ ဇာ၊ ၉။ ၁။ ၂၉၅။

အဒ္ဓရဋ္ဌ (တိ) [အဒ္ဓရ + ဌာ + အ] အနီး၌-ရပ်
တည်-ရှိ-သော၊ သူ။ ယဒါဟံ လောကသရဏံ...
နာဒ္ဓသာမိ အဒ္ဓရဋ္ဌံ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၇။

အဒ္ဓသက (တိ) [န + ဒ္ဓသက။ ထိ၌ အဒ္ဓသိကာ။]
အပြစ်မရှိသော၊ မပြစ်မှားတတ်သော၊ သူ။ ဒိန္န-
ဘတ္တော အဒ္ဓသကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၈။ အဒ္ဓသကေ
ဟိ သတိ ပါပဓမ္မေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၃။ အဒ္ဓသကေတိ
နိဒ္ဒေါသေ နိရုပဏေ။ ဇာ၊ ၉။ ၃။ ၅၁၃။
အဒ္ဓသကံ မယုကာမာဟိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဇနံ
ဟေဋ္ဌေတျဒ္ဓသကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၅။ ဇနံ ဟေဋ္ဌေတျ-
ဒ္ဓသကန္တိ နိရုပဏံ ဇနံ ဟေဋ္ဌေတိ။ ဇာ၊ ၉။ ၄။
၄၇၆။ အဒ္ဓသကာ ပိတာပုတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။
အဒ္ဓသကာ တာတ ဟညာမ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၅။
အဒ္ဓသကေ သိဟသကာသေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၇၊ ၂၅၁၊
၂၅၄။ အဒ္ဓသကာတိ နိဒ္ဒေါသ။ ဇာ၊ ၉။ ၆။ ၁၀၃။
အဒ္ဓသိကာယော ဟညန္တိ သုတ္တနိ။ ၃၂၅။ ကေနစိ
ပါဒါဝိနာ အဟိ သနတော အဒ္ဓသိကာယော
ဂါဝေါ ဟညန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ အထ သောပိ
မံ ပဋိစ္စရယံ။ ဒါသိဝ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ အဒ္ဓသိကံ
သိလသမ္ပန္နံ။ ထေရီ၊ ၄၂၆။ အဒ္ဓသိကန္တိ အဒ္ဓဗ္ဗ-
နကံ။ ထေရီ၊ ၄၂၇။ ယော စ ခုဇာ အဓမ္မ-
ဌော၊ ဘရိယံ ဟန္တိ အဒ္ဓသိကံ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၂။

အဒ္ဓသိတ (တိ) [န + ဒ္ဓသိတ] မဖျက်ဆီးအပ်သော၊
သူ။

အဒ္ဓသိတစိတ္တ (တိ) [အဒ္ဓသိတ + စိတ္တ] မဖျက်ဆီး
အပ်သော - မဖျက်စီးသော - စိတ်ရှိသော၊ သူ။
အဒ္ဓဋ္ဌစိတ္တ-ကြည့်။

အဒ္ဓသိယ (တိ) [န + ဒ္ဓသိယ] မဖျက်ဆီး - မညှဉ်း
ဆဲ - မပြစ်မှား - အပ်သော၊ အပြစ်မရှိသော၊ သူ။
အဒ္ဓသိယံ စေ အဘိပါရက တံ၊ စဇာသိ ကတ္တေ
အဟိတာယ တျဿ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၃။ အဒ္ဓသိယန္တိ
အနုပဏံ။ ဇာ၊ ၉။ ၅။ ၂၃၇။

အဒ္ဓဟလ (န) [အာ + ဒ္ဓဟ + အလ ?] ဖိ (ဘိ)၊
ကျောက်ယန္တရား၊ သားကောင်တို့ကို ထောင်ဖမ်း
သော အရာ။ သူကဏေ အဒ္ဓဟလပါသာဏေဟိ
အက္ကန္တော ဟောတိ၊ တံ ပလာပေတုကာမဿ
အဒ္ဓဟလံ ကာရုညေန ဥက္ခိပတော ဘဏ္ဍ-

ဒေယျံ၊.....ဥက္ခိပိတာ ဌပိတံ အဒ္ဓဟလံ ပါတေတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇-ဂ။ အဒ္ဓဟလန္တိ ယန္တပါသာဏော၊
ယေန အဇ္ဈောတ္တဋ္ဌတာ မိဂါ ပလာယိတုံ န
သက္ကောန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၀၃။ အဒ္ဓဟလံ
သဇ္ဇေန္တော စတုသု ပါဒေသု အဒ္ဓဟလမဉ္စ
ဌပေတာ ပါသာဏေ အာရောပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၅၅။

အဒ္ဓဟလပါဒ (ပု) [အဒ္ဓဟလ+ပါဒ] ဖိ (ဘိ)-
ကျောက်ယန္တရား-ခြေ-ငုတ်။ အဒ္ဓဟလပါဒေ
စ ပါသယဋ္ဌိယံ ဝုတ္တနယေန ဂဟိတဋ္ဌာနေ ဝါ
ဌပေတာ၊ ဈာပေတာ ဝါ မုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။

အဒ္ဓဟလပါသာဏ (ပု) [အဒ္ဓဟလ+ပါသာဏ]
ဖိ (ဘိ)၌ တင်အပ်သော ကျောက်၊ ဖိ (ဘိ)
ကျောက်။ သေသာပိ ပန္နရသ ဇနာ ပထဝိယံ
အဇ္ဈောတ္တဋ္ဌိတာ အဒ္ဓဟလပါသာဏာ ဝိယ မိဂံ
မာရေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ အဒ္ဓဟလပါသာဏာ
ဝိယာတိ အဒ္ဓဟလေ အာရောပိတပါသာဏာ
ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၆။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၃၇။

အဒ္ဓဟလမဉ္စ (ပု) [အဒ္ဓဟလ+မဉ္စ] ဖိထောင် -
စင် - ပျဉ်ချပ်။ အဒ္ဓဟလ-ကြည့်။

အဒ္ဓဟလသတ (န) [အဒ္ဓဟလ+သတ] ဖိ -
ကျောက်ယန္တရား - တစ်ရာ။ ဝယံ အာဂမ္မ
ကတဃရာဝါသော “ပုတ္တဒါရံ ပေါသေသာမိ”-
တိ အဒ္ဓဟလသတံ သက္ကပေတာ.... ဗဟုံ ပါပံ
အာယူဟန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။

အဒေဇ္ဈ (တိ) [န+ဒေဇ္ဈ (ဒေဇ္ဈ)] နှစ်ခုမဟုတ်
သော၊ တခုတည်းသော။ နေ အဒေဇ္ဈံ ကတာန၊
ဇာ၊၁။၁၄၅၊၂၇၀(သီ၊ဇ္ဇ-မူကွဲ)။ အဒေဇ္ဈံ ကတာ-
နာတိ ဇိယာယ သဒ္ဓိံ ကေတော ကတာ၊
အာရောပေတာတိ အတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။
အဒေဇ္ဈံ ကတာနာတိ ဇိယာယ စ သရေန စ
သဒ္ဓိံ ကေမေဝကတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၉။ (အဋ္ဌ-

မူ၌ အာရဇ္ဇံ (၁၄၅)၊ အဒေဇ္ဈံ (၂၇၀) ဟု
နှစ်မျိုးကွဲလျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့လည်းကြည့်။)

အဒေတိ (ကြိ) [အာ + ဒါ + အ+တိ] ယူ၏။
ဃာသတ္ထိကော ဣက္ကဋ္ဌကော အဒေယျ။ ဇာ၊၁။
၁၄၉။ အဒေယျာတံ အာဒိယေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၇၂။ ဝိသံ ပဇာနံ ပုရိသော အဒေယျ။ ဇာ၊၂။
၁၄၁။ ဂဏေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၄။

အဒေတိ (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

အဒေတု (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

အဒေမိ (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

အဒေယျ (တိ) [န+ဒေယျ] (၁) မပေးလှ။
ထိုက် - ကျေးဇူးမပြုဘူး - သော၊သု။ အဒေ-
ယျသု ဒဒံ ဒါနံ၊ဒေယျသု နပဝေစ္စတိ။ဇာ၊၁။
၉၃၊၉၄။ အဒေယျသုတိ ပုဗ္ဗေ အကတူပကာ-
ရေသု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ (၂) မပေး-အပ်-သင့်-
နိုင်-သော၊ အရာဝတ္ထု။ န စာပိ မေ ကိစ္ဆိ
အဒေယျမတ္တိ။ ဇာ၊၁။၂၇၁။ အဒေယျမတ္တိတိ
ဣတော ပဋ္ဌာယ စ မမ အာလောပတော ဥပခုမ္ပိ
အဒေယျံ နာမ နတ္ထိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၆။ အဒေယျော
ဂဟပတိ အာရာမော အပံ ကောဋိသန္တရဏေန။
ဝိ၊၄။၃၀၆။ (ဂဟပတိ၊သုဌေးကြီး။ ကောဋိ-
သန္တရဏေန အပံ၊ အသပြာအစွန်းချင်းချင်းထိ
အောင်ခင်းသဖြင့်လည်း။ အာရာမော၊ ကို။
အဒေယျော၊ ငါ ပေးအပ်၏။ အ-သဒ္ဓါကား
အနက်မရှိ၊ တဗ္ဘောမျှသာတည်း။ စံကျောင်း
နိဿယ။၂၅၉။ သုဌေး အသပြာစွန်းချင်းထိအောင်
ခင်းခြင်းဖြင့်သာလျှင် အရံကို ပေးထိုက်၏ ဟု
(ပြော၏)။ မြန်။)

အဒေယျ (ကြိ) အဒေတိ-ကြည့်။

အဒေယျံ (ကြိ) အဒတိ-ကြည့်။

အဒေဝတာ (ထိ) [န+ဒေဝတာ] နတ်မဟုတ်
သော၊သု။

အဒေဝတာဘာဝ (ပု) [အဒေဝတာ+ဘာဝ]နတ်
မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ဣဒါနိ ဒေဝတာဘာဝံ
ဝါ အဒေဝတာဘာဝံ ဝါ ဇာနိဿာမိ။ ဇာဠ၊
၁။၄၂၉။

အဒေဝသတ္တ (ပု) [န+ဒေဝသတ္တ] နတ်မကပ်-
ဘိလူးမဖမ်း - အပ်သော၊ ဘုတ် - တစ္ဆေ -
မပူး - မဝင် - အပ်သော၊ သူ။ နာ'ဒေဝသတ္တော
ပုရိသော၊ ထိန် သဒ္ဓါတု'မရဟတိ။ ဇာ၊ ၂။၁၂၄။
နာ'ဒေဝသတ္တောတိ န အဒေဝသတ္တော ဒေဝေန
အနာသတ္တော အယက္ကဂဟိတကော အဘူတ-
ဝိဋ္ဌော ပုရိသော ထိန် သီလဝန္တတံ သဒ္ဓါတု
နာရဟတိ။ ဇာ၊ ၄။၅။၄၇၂။

အဒေသ (ပု) [န+ဒေသ] မသင့်လျော်သော -
နေရာ - အရပ်။ တေန ဘိက္ခုနာ သော ပတ္တော
န အဒေသေ နိက္ခိပိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၁။၃၅၇။ န
အဒေသေတိ မဉ္ဇူပိဋ္ဌသတ္တနာဂဒန္တကာဒိကေ
အဒေသေ န နိက္ခိပိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။၂။၂၇၇။
အဒေသေ ဝတ နော ဝုဋ္ဌံ၊ ကုဉ္ဇူဥနံ နောဒကေ။
ဇာ၊ ၂။၂။၂၁၂။ ယထာ ကုဉ္ဇူဥနံ နိရုဒကေ ဌာနေ
ဝုဋ္ဌံ အဒေသေ ဝုဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ....ဝေံ အမေ-
ဟိပိ ဣမေသံ ဒုဗ္ဗနုဿာနံ ဗာလာနံ သန္တိကေ
ဝသန္တေဟိ အဒေသေ ဝုဋ္ဌံ။ ဇာ၊ ၄။၆။၂၉၁။

အဒေသနာဂါမိ (တိ) [န + ဒေသနာဂါမိ]
(အာပတ် - အပြစ် - ကို) ပြောကြားခြင်း -
ဒေသနာကြားခြင်း - ဖြင့် ပြောပျောက်ခြင်းသို့
မရောက်သော၊ အာပတ်ဖြေ၍ မပြေသော၊
အဒေသနာဂါမိ အာပတ်။ အဒေသနာဂါမိနိယာ
အာပတ္တိယာ ကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။၅။၄၁၂။

အဒေသယံ (ကြိ) ဒေသေတိ-ကြည့်။

အဒေသယံ (ကြိ) ဒေသေတိ-ကြည့်။

အဒေသိ (ကြိ) အဒေတိ-ကြည့်။

အဒေသိတ (တိ) [န+ဒေသိတ] မပြောကြားအပ်
သော၊ ဒေသနာ မကြားအပ်သေးသော။ အဒေ-

သိတာယ အာပတ္တိယာ ကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
၇၊ ၄၂။

အဒေသိတဝတ္ထုက (တိ) [န+ဒေသိတဝတ္ထုက] မ
ပြောကြား-မညွှန်ပြ-အပ်သောကုဋိရာရှိသော။
ဘိက္ခု ကုဋိ ကရေတိ အဒေသိတဝတ္ထုကံ
သာရမ္ဘံ အပရိက္ကမနံ။ ဝိ၊ ၁။၂၂၇။

အဒေသိသံ (ကြိ) ဒေသေတိ-ကြည့်။

အဒေသေတဗ္ဗ (တိ) [န + ဒေသေတဗ္ဗ] မဟော
ကြား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။

အဒေသေတဗ္ဗကာလ (ပု) [အဒေသေတဗ္ဗ+ကာ-
လ] မဟောကြားအပ်သော - အချိန် - အခါ။
အဒေသေတဗ္ဗကာလေ အဒေသနာယ ဟိ ဣဒံ
ဥဒါဟရဏံ။ သံ၊ ၄။၂။၂။

အဒေသေတုကာမ (ပု) [န + ဒေသေတုကာမ]
ဟောကြားခြင်းငှါ အလိုမရှိသော - မဟော
ကြားလိုသော၊ သူ။

အဒေသေတုကာမတာ (တိ) [အဒေသေတုကာမ +
တာ] မဟောကြားလို-သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။
အပေါ်သုက္ကတာယာတိ (ဓိ၊ ၃။၆။ ဒီ၊ ၂။၃။
သံ၊ ၁။၁၀။) နိရုဏ္ဏတာဒဝန၊ အဒေသေတု-
ကာမတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။၃။၂၄၃။ဒီ၊ ၄။
၂။၅၇။ သံ၊ ၄။၁။၁၀။

အဒေသေတုကာမတာကာရ (ပု) [အဒေသေတု-
ကာမတာ + အာကာရ] မဟောကြားလိုခြင်း
ဟူသော အခြင်းအရာ။

အဒေသေတုကာမတာကာရပဝတ္ထ (တိ) [အဒေ-
သေတုကာမတာကာရ + ပဝတ္ထ] မဟောကြား
လိုခြင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော။ ပရေသံ
ဓမ္မံ အဒေသေတုကာမတာကာရပဝတ္ထော ဝိ-
တက္ကော ဥဒါပါဒိ။ ဇာ၊ ၄။၁။၉၃။

အဒေသေန္တ (တိ) [န + ဒေသေန္တ] မဟောကြား
သော၊ သူ။ အဒေသေန္တောပိ ဟိ ပါပိမ တထာ-

ဂတော သာဝကာနံ ဓမ္မံ တာဒိသောဝ။ မ၊၁။
၄၀၇။

အဒေါ (ကြိ) ဒေတိ၊ ဒေါတိ-ကြည့်။

အဒေါသ^၁ (ပု) [န + ဒေါသ] မပြစ်မှားခြင်း၊ အမျက်
မထွက်ခြင်း၊ မပြစ်မှားတတ်သောတရား၊ အဒေါ-
သစေတသိက်၊ မေတ္တာ။ အဒေါသော အဒုဿနာ
အဒုဿိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂။ တတ္ထ ကတမော
အဒေါသော?၊ ယော အဒေါသော အဒုဿနာ
အဒုဿိတတ္ထံ မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာယိ-
တတ္ထံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။ တိဏိ ကုသလမူလာနိ
အလောဘော အဒေါသော အမောဟော။
အဘိ၊ ၈။ ၂၀၅။ အဒုဿနကဝသေန အဒေါသော
န ဒုဿတိတိပိ အဒေါသော၊ ဣဒမဿ သဘာဝ-
ပဒံ။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၁၉၄။

အဒေါသ^၂ (တိ) [န + ဒေါသ] အပြစ် - အနာ
အဆာ - မရှိသော။ တဿ နေမိပိ အဝင်္ကာ
အဒေါသ အကသာဝါ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။

အဒေါသဇ (တိ) [အဒေါသ + ဇန + ကိ] အဒေါသ -
မေတ္တာ - ကြောင့် ဖြစ်သော။ ယံ ဘိက္ခဝေ
အဒေါသပကတံ ကမ္မံ အဒေါသဇံ အဒေါသ-
နိဒါနံ အဒေါသသမုဒယံ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၄၊ ၂၆၇။
ဣတိဿ မေ အဒေါသဇာ အဒေါသနိဒါနာ.....
၎င်း။ ၂၀၄။

အဒေါသဇ္ဈာသယ (တိ) [အဒေါသ + အဇ္ဈာသယ]
အဒေါသဇာတ် - အဒေါသစရိုက် - ရှိသော၊
(အမျက်မထွက်ခြင်းဟူသော အလိုရှိသော)၊ သူ။
အဒေါသဇ္ဈာသယာ စ ဗောဓိသတ္တာ ဒေါသေ
ဒေါသဒဿာဝိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၃။

အဒေါသတ္တ (န) [န + ဒေါသတ္တ] (၁) အပြစ်
မဟုတ်သည်၏အဖြစ်၊ အပြစ်မဟုတ်ခြင်း။ (၂)
အပြစ် - အနာအဆာ - မရှိသည်၏အဖြစ် -
မရှိခြင်း။ အရာနမ္မိ အဝင်္ကာတ္တာ အဒေါသတ္တာ
အကသာဝတ္တာ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။

အဒေါသနိဒါန (တိ) [အဒေါသ + နိဒါန] အဒေါ-
သလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ အဒေါသကြောင့်
ဖြစ်သော။ အဒေါသဇ-ကြည့်။

အဒေါသနိဒ္ဒေသ (ပု) [အဒေါသ + နိဒ္ဒေသ] အဒေါ-
သစေတသိက်ကို အကျယ်ပြုရာ စကားရပ်။
အဒေါသနိဒ္ဒေသေ အဒုဿနကဝသေန အဒေါ-
သော။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၁၉၄။

အဒေါသနိဿန္တ (ပု) [အဒေါသ + နိဿန္တ] အမျက်-
မထွက်ခြင်း - အဒေါသ - မေတ္တာ - ၏ အကျိုး
ဆက်။

အဒေါသနိဿန္တတာ (ထိ) [အဒေါသနိဿန္တ +
တာ] အဒေါသ - မေတ္တာ - ၏ အကျိုးဆက်အဖြစ်
- အကျိုးဆက်ဖြစ်ခြင်း။ တံ ဝိမာနံ ယဿ ပုည-
ကမ္မဿ နိဿန္တလံ၊ တဿ... အဒေါသနိဿန္တ-
တာယ ဥဋ္ဌာရံ။ ဝိမာန၊ ၉။ ၁၂။

အဒေါသနိဿန္တယုတ္တ (တိ) [အဒေါသနိဿန္တ +
ယုတ္တ] အဒေါသ - မေတ္တာ - ၏ အကျိုးဆက်နှင့်
ယှဉ်သော။

အဒေါသနိဿန္တယုတ္တတ္တ (န) [အဒေါသနိဿန္တ-
ယုတ္တ + တ္တ] အဒေါသ - မေတ္တာ - ၏ အကျိုး
ဆက်နှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်။ သုဝဏ္ဏောတိ
အဒေါသနိဿန္တယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏ-
ယုတ္တေ။ ဝိ၊ ၉။ ၁။ ၁၃၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၉။ ၃၀၀။

အဒေါသပကတ (တိ) [အဒေါသ + ပကတ]
အဒေါသသည်ပြုအပ်သော။ အဒေါသဇ-ကြည့်။

အဒေါသပစ္စယ (တိ) [အဒေါသ + ပစ္စယ] အဒေါ-
သလျှင် အကြောင်းရှိသော။ အဒေါသသမုဒယာ
အဒေါသပစ္စယာ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ
သမ္ပဝန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂၀၄။

အဒေါသသမုဒယ (တိ) [အဒေါသ + သမုဒယ]
အဒေါသလျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ အဒေါသဇ၊
အဒေါသပစ္စယ-တို့ကြည့်။

အဒေါသဟေတု (ပု) [အဒေါသ + ဟေတု] အဒေါ-
သဟူသောအကြောင်း။ ရူပံ သဟေတုကန္တိ ?
အာမန္တာ။ အဒေါသဟေတုနာတိ ? န
ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊ ၈။ ၃၈၇။

အဒေါသုဿဒ (တိ) [အဒေါသ + ဥဿဒ] အမျက်
မထွက်ခြင်း - မေတ္တာ - များသောသူ။ ဣမေ
သတ္တာ ပုဗ္ဗဟေတုနိယာမေန လောဘုဿဒါ
အလောဘုဿဒါ အဒေါသုဿဒါ အမောဟုဿဒါ
စ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၉။

အဒ္ဓံ (ကြိ) ပဿတိ-ကြည့်။

အဒ္ဓ (တိ) [အဒ္ဓ ဂတိမိ ယာစနေ စ၊ အာပုဗ္ဗော
ဒါ အဝဇ္ဇဏေန ဝါ၊ ဒေါ။ အဒ္ဓံ။ ဓာန်၊ ၇၅၃။
(အာဠိ-သံ)] စိုသော၊ စွတ်သော၊ စိုစွတ်
သော၊ စိမ်းလန်းသော။ အဒ္ဓဉ္စ ပါဏိ* ပရိဝဇ္ဇ-
ယဿ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀၀ (သိ၊ ဣ၊ မူကွ)။ တိန္ဒောလ္လဒ္ဓ-
ကိလိန္ဒောနန္ဒာ။ ဓာန်၊ ၇၅၃။

အဒ္ဓ (ကြိ) ပဿတိ-ကြည့်။

အဒ္ဓကိံ (ကြိ) ။

အဒ္ဓကိံ* (ကြိ) ။

အဒ္ဓသံ (ကြိ) ။

အဒ္ဓသံသု (ကြိ) ။

အဒ္ဓသ = အဒ္ဓသာ (ကြိ) ။

အဒ္ဓဿာထ (ကြိ) ။

အဒ္ဓသာမ (ကြိ) ။

အဒ္ဓဿာသိ* (ကြိ) ။

အဒ္ဓဿာသိ (ကြိ) ။

အဒ္ဓဿာသိမ္မ (ကြိ) ။

အဒ္ဓသုံ (ကြိ) ။

အဒ္ဓက (န) [အဒ္ဓါ + က။ (အာဠိက-သံ)]
အဒ္ဓါယံ (ဘူမိယံ) ဇာတံ အဒ္ဓကံ၊ ရသော။
ဓာန်၊ ၇၅၃။] ချင်း။ သိဂီဝေရံ တု အဒ္ဓကံ။
ဓာန်၊ ၇၅၃။

အဒ္ဓန (န၊ ထိ) [အဒ္ဓ + ယု] (၁) သွားခြင်း။ (၂)
တောင်းခြင်း။ အတ္တနာ-ကြည့်။

အဒ္ဓဟတ္ထ (ပု) [အဒ္ဓ + ဟတ္ထ] စိုစွတ်သောလက်။
ဥဏှာဘိတတ္ထရသေရာနမ္ပိ အဒ္ဓဟတ္ထေန (သိ၊
က၊ မူကွ) ပုဉ္ဇိတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅။ အဒ္ဓ-
ဟတ္ထနာတိ အလ္လဟတ္ထေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၈။

အဒ္ဓါ (ထိ) [(၁) အာ + ဒါ + ဒ။ (၂) (၃) (၄)
အဒ္ဓ + အ။ (အာဠိ-သံ)] (၁) နာယူခြင်း။
(၂) စိုစွတ်ခြင်း။ (၃) နူးညံ့ခြင်း။ အနဒ္ဓါ-
ကြည့်။ (၄) ခြောက်သုံးမြောက် အခြေနက္ခတ်။
မိဂသိရမဒ္ဓါ စ ပုနဗ္ဗသု။ ဓာန်၊ ၅၈။ (ဓာန်၊ ၇၅၃။
အဒ-ဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ သက္ကတအဘိဓာန်တို့၌
ကား အဒ-ဓာတ်၊ ရ-ပစည်းဟု ဆိုသည်။ ထိ-နပုံ
ဟုလည်း လိင်ကို ပြသည်။)

အဒ္ဓါ (ကြိ) ပဿတိ-ကြည့်။

အဒ္ဓါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏ (တိ) [အဒ္ဓါရိဋ္ဌက + ဝဏ္ဏ] စိမ်းလန်း
သော ပုတီးနက်စေ့-ချေစွတ်သော ကျီးတောင်-
၏ အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ ကဏှာ
အဒ္ဓါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၇။ ကေသာ တာဝ
ပကတိဝဏ္ဏေန ကာဠကော အဒ္ဓါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏာ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၁။ အဒ္ဓါရိဋ္ဌက-
ဝဏ္ဏာတိ အဘိနဝါရိဋ္ဌဗလဝဏ္ဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
၃၀၅။ အဒ္ဓါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏာတိ အဘိနဝါရိဋ္ဌဗလ-
ဝဏ္ဏာ၊ ဥဒကေန တိန္ဒကကပတ္တဝဏ္ဏာတိ ပိ
ဝဒန္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၄။ အဒ္ဓါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏာတိ
အလ္လာရိဋ္ဌဗလဝဏ္ဏာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၃။

အဒ္ဓါရိဋ္ဌကသဒ္ဓိသ (တိ) [အဒ္ဓါရိဋ္ဌက + သဒ္ဓိသ]
စိမ်းလန်းသော ပုတီးနက်စေ့နှင့်တူသော။ ကာဠ-
ယုတ္တဋ္ဌာနေ အဒ္ဓါရိဋ္ဌကသဒ္ဓိသေန ကာဠဝဏ္ဏေန
သမန္နာဂတာနိ သုဝဏ္ဏဝိမာနေ ဥဂ္ဂါရိတမဏိ-
သိဟပဉ္စရသဒ္ဓိသာနိ ခါယန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၄။

အဒ္ဓါရိဋ္ဌကသမာန (တိ) [အဒ္ဓါရိဋ္ဌက + သမာန]
စိမ်းလန်းသော ပုတီးနက်စေ့နှင့်တူသော။ မဇ္ဈေ
ကဏှံ ဟောတိ သုကဏှံ အလူခံ သိနိဒ္ဓံ ပါသာ-
ဒိကံ ဒဿနေယျံ အဒ္ဓါရိဋ္ဌကသမာနံ။ စူဠနိ။
၁၇၃။

အဒ္ဓါဝလေပန (တိ) [အဒ္ဓ + အဝလေပန] စိုသော
 ရွံ့ညွန်မြေညက်ဖြင့် - လောင်းအပ် - လိမ်းကျံ
 အပ် - သော။ အဒ္ဓါဝလေပနာ ဥပကာရိယော။
 မ၊၁။၁၂၁-၉။ ကုဋ္ဌာဂါရံ ဝါ သာလာ ဝါ ဗဟ-
 လမတ္တိကာ အဒ္ဓါဝလေပနာ။ သံ၊၂။၃၉၂။ အဒ္ဓါ-
 ဝလေပနာ ဥပကာရိယောတိ စေတ္ထံ.... တာ
 တိန္တေန ကလလေန သိတ္တာ အဒ္ဓါဝလေပနာ
 နာမ ဟောန္တိ။ မ၊၄။၁။၃၆၂။ သေယျထာပိ
 အာဝုသော ကုဋ္ဌာဂါရာ ဝါ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ
 ဝါ ဗဟလမတ္တိကာ အဒ္ဓါဝလေပနာ။ စူဠနိ၊၂။၉။
 အဒ္ဓါဝလေပနာတိ အသုက္ခမတ္တိကဒါနာ။ စူဠနိ၊
 ၄။၁၃၂။

အဒ္ဓိ (ပု) [အဒ္ဓ ဂတိမိ၊ ယာစနေ စ၊ ဘူဝါဒိ၊ ဣ။
 အဒ္ဓ ဟိသာယံ ဝါ၊ စုဆုဒ္ဓိ။ ဓာန်ဋီ၊၆၀၅။ (အဋ္ဌိ-
 သံ)] တောင်။ ပဗ္ဗတော ဂိရိ သေလောဒ္ဓိ။ ဓာန်။
 ၆၀၅။

အဒ္ဓိဋ္ဌ (တိ) [န + ဒိဋ္ဌ] မသိ - မမြင် - အပ်သော -
 အရာ - တရား။ န တဿ အဒ္ဓိဋ္ဌမိဓတ္တိ ကိဉ္စိ။
 ပဋိသံ၊၁၂၇၊၁၂၉၊၂၂၇။ မဟာနိ၊၂။၂၀။

အဒ္ဓိတ (တိ) [အဒ္ဓ + တ။ (အဒ္ဓိတ-သံ)] နှိပ်စက်
 အပ်သော၊ ဆင်းရဲသော၊ စိတ်ပျက်သော၊ သူ။
 တံ သုတ္တာ ကာဠကဏ္ဍိ အဒ္ဓိတာ ဟုတ္တာ အနန္တ-
 ရဂါထမာဟ။ ဇာ၊၄။၁။၂၄၅။

အဒ္ဓိလရဋ္ဌ (န) [အဒ္ဓိလ + ရဋ္ဌ] အဒ္ဓိလ-အမည်ရှိ
 သော တိုင်းပြည်။ ပုဗ္ဗေ ကိရ အဒ္ဓိလရဋ္ဌ နာမ
 အဟောသိ၊ တတော ကောတုဟလကော နာမ
 ဒလိဒ္ဓေါ.....။ မ၊၄။၂။၂၀၈။ (ဒိ၊၄။၁။၂၄၃-၁။
 အလ္လကပုရဋ္ဌ-ဟုရှိသည်။ ၎င်းကြည့်။)

အဒ္ဓါဝ (န ?) [?] ပုဆစ်ရွေး။ န စ အဒ္ဓါ-
 ဝေန အဒ္ဓါဝံ သဃဇေန္တော ဂစ္ဆတိ။ မ၊၂။၃၃၈။
 အဒ္ဓါဝေန အဒ္ဓါဝန္တိ ဇဏ္ဍကေန ဇဏ္ဍကံ။ မ၊၄။
 ၃။၂၆၅။

အဒ္ဓါဘ (ပု) [န + ဒ္ဓါဘ] မပြစ်မှားခြင်း၊ သစ္စာ
 မပောက်ခြင်း။ ဗြဟ္မဒတ္တော စ ကာသိရာဇာ
 ဒိဃာဝု စ ကုမာရော အညမညဿ ဇီဝိတံ

အဒံသု၊ ပါဏိဉ္စ အဂ္ဂဟေသံ၊ သပထဉ္စ အကံသု
 အဒ္ဓါဘာယ။ (အဒ္ဓါဘာယ၊ အဒ္ဓဗ္ဗာယ၊
 ဣဘိပိ။) ဝိ၊၃။၄၉၄။ အဒ္ဓဗ္ဗ-လည်းကြည့်။

အဒ္ဓ (ပု၊န) [(၁) အသတိ ခေပေတိ သမုဒါ-
 ယန္တိ အဒ္ဓေါတော။ (အဒ္ဓိ-သံ) (၂) အတတိ
 သတတိ သတတံ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အဒ္ဓါ။
 ကာလော။ အံ၊၃။၂။၁၆၇။ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ
 အသတိ ခေပေတိတိ အဒ္ဓါ၊ တဿ ခေ။ (၃)
 အဒ ဂမနေ၊ အဒတိ ယတ္ထ သော အဒ္ဓါ၊ ခေ။
 ဓာန်ဋီ၊၅။၃၆၆၊၁၉၀။ (အဓုန-သံ)] (န) (၁)
 ညိမျသော - တူညိသော - အဓိ၊ ထက်ဝက်။
 ဣစ္ဆာမဟံ ဘိက္ခဝေ အဒ္ဓမာသံ ပဋိသလ္လိယိတုံ။
 ဝိ၊၁။၈၆။ အဒ္ဓမာသော သေသော ဂိမာနန္တိ
 ကတာ နိဝါသေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၆၅။ (ပု) (၂)
 အဓုန၊ အချိန်ကာလ။ (က) စုတိပဋိသန္ဓေဖြင့်
 ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလ။ (ခ) ခဏဖြင့်ပိုင်းခြား
 အပ်သော ကာလ။ တယော အဒ္ဓါ၊ အတိတော
 အဒ္ဓါ အနာဂတော အဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ။
 ဒိ၊၃။၁၈၁။ ဒိဃဿ အဒ္ဓါနော အစုယေန။ ဒိ၊
 ၁။၁၆။ ဒိ၊၃။၂။၇၀၊၇၅။ ဣမိနာ ဒိဃေန
 အဒ္ဓါနာ။ ဒိ၊၂။၄၂။ မ၊၁။၁၁၆။ မ၊၃။၂၀၇။
 ဥဒါနံ၊၁၅၆။ ဒိဃဿ အဒ္ဓါနောတိ ဒိဃဿ
 ကာလဿ။ ဒိ၊၄။၁။၁၀၁။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ
 အဒ္ဓါ။ ဣတိဝုတံ၊၂၃၂။ အဒ္ဓါတိ ကာလာ။
 ဣတိဝုတံ၊ ၄။၂၀၀။ ဣတိ ဣမေ စတုသင်္ခေပေ
 တယော အဒ္ဓေ ဝိသတိယာ အာကာရေဟိ။
 ပဋိသံ၊၅၁။ တယော အဒ္ဓေတိတယောကာလေ။
 ပဋိသံ၊၄၁။၂၂၅။ အဒ္ဓါသန္တတိသမယခဏ-
 ဝသေန။ အဘိ၊၄။၂။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀၃။ အဒ္ဓါ-
 သန္တတိသမယခဏဝသေနာတိ ဧတ္ထ စုတိပဋိ-
 သန္တိပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေ အဒ္ဓါ-သဒ္ဓေါ ဝတ္တတိတိ
 “အဟောသံ” န ခေါ အဟမတိတမဒ္ဓါန”န္တိ-
 အာဒိသုတ္တဝသေန ဝိညာယတိ။ “တယောမေ
 ဘိက္ခဝေ အဒ္ဓါ၊ ကတမေ တယော ? အတိတော
 အဒ္ဓါ၊ အနာဂတော အဒ္ဓါ၊ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ”တိ
 ပန ပရမတ္ထတော ပရိစ္ဆိဋ္ဌမာနော အဒ္ဓါ နိရုတ္တိ-

ပထသုတ္တဝသေန ခဏပရိစ္ဆိန္နော ဝုတ္တော။ မူလဒီ၊
 ၂။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၅၄-၅။ သုတ္တန္တပရိယာယေန
 ပဋိသန္ဓိတော ပုဗ္ဗေ အတိတော အဒ္ဓါ နာမ၊ ...
 အဘိဓမ္မပရိယာယေန ဥပ္ပါဒေါ ဌိတိံ ဘင်္ဂေါတိ
 ဣမေ တယော ခဏေ ပတွာ နိရုဒ္ဓဓမ္မာ အဘိ-
 ဘော အဒ္ဓါ နာမ....။ ဣတိဝုတိ၊ ၂။၁၀။ (အဘိ၊
 ၄။၂။၇။ ပဋိသန္ဓိ၊ ၂။၇-တို့လည်းကြည့်။) (၃)
 ခရီး။ ဇိဏ္ဏာဟမသ္မိ ဒုဗ္ဗလော၊ ဒီဃော စဒ္ဓါ
 သုဒ္ဓဂ္ဂမော။ ၉။၂။၃၃၅။ ကန္တာရဒ္ဓါ ဝဋ္ဋဒ္ဓါတိ
 ဒေ အဒ္ဓါ နာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။၁။၃၈၃။ အဒ္ဓဂူလည်း
 ကြည့်။ (၄) တနေ၊ တနေတာကာလ။ မဟုတ္တမပိ
 ပိဂိယာဘိ မဟုတ္တမ္ပိ ခဏမ္ပိ လယမ္ပိ ဝယမ္ပိ
 အဒ္ဓမ္ပိဘိ မဟုတ္တမပိ။ စူဠနိ၊ ၂။၁၄။ အဒ္ဓမ္ပိတိ
 ဒိဝသမ္ပိ။ ၎င်း၊ ၄။၈၄။ (၅) ကေနစင်စမ်း၊ မချွတ်။
 အဒ္ဓမ္ပိဘိ ဘိက္ခဝေ လာဘာနံ ယဒိဒံ အာရဿိ-
 ကတ္ထံ။ အံ၊ ၁။၄၀။ အဒ္ဓန္တိ ကေသာမိဝစနမေတိ၊
 အဒ္ဓါ ဣဒံ လာဘာနံ၊ ကေသာသော သေ
 လာဘာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။၁။၃၈၀။
 အဒ္ဓါလည်းကြည့်။ (၆) အရွယ်။ အဒ္ဓဂတ-
 ကြည့်။ (၇) လွမ်းမိုးနိုင်စွမ်းခြင်းအနက်ကို
 ဟောသော အဓိသဒ္ဓါ၏ကာရိယ။ အဒ္ဓဘဝတိ၊
 အဒ္ဓဘူတ-တို့ကြည့်။

အဒ္ဓကယိက (တိ) [အဒ္ဓ + ကာယ + ဣက]
 ကိုယ်ထက်ဝက် - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ -
 ရှိသော။ အဓိကကယိက-ကြည့်။

အဒ္ဓဂတ (တိ) [အဒ္ဓ + ဂတ] (က) ရှည်သော
 အခွန်ကာလသို့ ရောက်သော။ (ခ) (ပုဏ္ဏားတို့
 ၏) လမ်းစဉ် အကျင့်ကို ပြုကျင့်လိုက်နာသော။
 (ဂ) အရွယ် ၃-ပါးသို့ရောက်ပြီးသော၊ အရွယ်
 ၃-ပါးကို လွန်ပြီးသော၊ သူ။ မဟလ္လကေ အဒ္ဓ-
 ဂတေ။ ဝိ၊ ၁။၂။ အံ၊ ၁။၆၈၊ ၃၃၀။ အဒ္ဓဂတော
 ဝယောအနုပ္ပတ္တော။ ဒီ၊ ၁။၄၄၊ ၁၀၇။ ဒီ၊ ၂။၈၇၊
 ၁၈၇။ ဒီ၊ ၃။၁၀၂။ မ၊ ၁။၁၁၆။ မ၊ ၂။၂၅၄။
 အဒ္ဓဂတာ ဝယောအနုပ္ပတ္တော။ သံ၊ ၁။၉၇။ အံ၊ ၁။
 ၁၅၄၊ ၃၃၀။ အဒ္ဓဂတေတိ အဒ္ဓါနံ ဂတေ၊ ဒေ
 တယော ဗုဒ္ဓပရိဝဇ္ဇေ အတိတေတိ အဓိပ္ပါ-

ယော။ ဝိ၊ ၄။၁။၁၀၁-၂။ အပိစ အဒ္ဓဂတေတိ
 မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နေ၊ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ
 အဝိတိက္ကမ္မ စရမာနေ။ ဝိ၊ ၄။၁။၁၀၂။ အဒ္ဓ-
 ဂတေတိ အဒ္ဓါနံ ဂတော၊ ဒေ တယော ဗုဒ္ဓ-
 ပရိဝဇ္ဇေ အတိတေတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ၄။၁။
 ၁၃၁။ အပိစ အဒ္ဓဂတေတိ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော
 ဗြာဟ္မဏာနံ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ အဝိတိက္ကမ္မ
 စရမာသိလော။ ဒီ၊ ၄။၁။၂၅၂။ အဒ္ဓဂတေတိ
 ဗဟုအဒ္ဓါနံ ဂတော စိရကာလာတိက္ကန္တော။
 မ၊ ၄။၁။၃၅၆။ အဒ္ဓဂတေတိ အဒ္ဓါနံ အတိက္က-
 န္တော။ မ၊ ၄။၁။၂၁၀။ အဒ္ဓဂတာတိ အဒ္ဓံ စိရ-
 ကာလံ အတိက္ကန္တာ။ သံ၊ ၄။၁။၁၅၁။ အဒ္ဓ-
 ဂတေတိ ဒီဃကာလဒ္ဓါနံ အတိက္ကန္တေ။ အံ၊ ၄။
 ၂။၄၃။ အဒ္ဓဂတေတိ တိယဒ္ဓဂတော။ သံ၊
 ၄။၂။၂၂၉။ အဒ္ဓဂတာတိ တယော အဒ္ဓေ
 အတိက္ကန္တာ။ အံ၊ ၄။၂။၁၄၀။ အဒ္ဓဂတာတိ
 တယော ဝယေ အဒ္ဓေ အတိက္ကန္တာ။ အံ၊ ၄။၂။
 ၂၆၆။

အဒ္ဓဂူ (ပု) [အဒ္ဓ + ဂမ + ရူ] (၁) ခရီးသွားသော၊
 သူ။ ပိဝန္တိ မညေ သပ္ပညာ၊ ဝလာဟကမိဝဒ္ဓဂူ။
 ထေရီ၊ ၃၈၅။ ဝလာဟကမိဝဒ္ဓဂူတိ ဝလာဟ-
 ကန္တရတော နိက္ခန္တံ ဥဒကံ နိရုဒ္ဓကကန္တာရေ
 ပထဂါ ဝိယ တံ ဓမ္မံ သပ္ပညာ ပဏ္ဍိတပုရိသာ
 ပိဝန္တိ မညေ ပိဝန္တာ ဝိယ သုဏန္တိ၊ ထေရီ၊ ၄။၆၃။
 ပန္နဂူလည်းကြည့်။ (၂) ဝဋ္ဋဆင်းရဲခရီးသို့သွား
 သော၊ သံသရာခရီးသို့ သွားသော၊ သူ။ ဒုက္ခာ-
 နုပတိတဒ္ဓဂူ၊ တသ္မာ န စဒ္ဓဂူ သိယာ။ ဓမ္မ၊
 ၅၆။ ဒုက္ခာနုပတိတဒ္ဓဂူတိ ယေ ဝဋ္ဋသင်္ခါတံ
 အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နတ္တာ အဒ္ဓဂူ။ တသ္မာ န စဒ္ဓဂူတိ
 ယသ္မာ ဒုက္ခာနုပတိတဘာဝေါပိ ဒုက္ခော အဒ္ဓ-
 ဂူဘာဝေါပိ၊ တသ္မာ ဝဋ္ဋသင်္ခါတံ အဒ္ဓါနံ ဂမန-
 တာယ အဒ္ဓဂူ န ဘဝေယျ။ ဓမ္မ၊ ၄။၂။၂၈၉။

အဒ္ဓဂူဘာဝ (ပု) [အဒ္ဓဂူ + ဘာဝ] ဝဋ္ဋဆင်းရဲ-
 သံသရာ-ခရီးသို့ သွားသောသူ၏အဖြစ်။ အဒ္ဓဂူ-
 (၂) အနက်ကြည့်။

အဗ္ဗဗ္ဗမရတန (တိ) [အဗ္ဗဗ္ဗ + ရတန] အခွဲ (ထက်ဝက်) နှင့် တကွ ရှစ်တောင် - ခုနစ်တောင်ထွာ - အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သစေ ပန အဗ္ဗဗ္ဗမရတနသာပိ ဟတ္ထိနော ခန္ဓေ နိဿိန္နော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၀။ အဗ္ဗဗ္ဗမရတန-လည်းကြည့်။

အဗ္ဗတ္တယ (န) [အဗ္ဗ + တယ] အခွံ - ကာလ - သုံးပါးအပေါင်း။ အတိစ္စသုဒ္ဓိပညောတိ အတိက္ကမိတွာ ဝါ သုဒ္ဓိပညော၊ ကံ အတိက္ကမိတွာ ? အဗ္ဗတ္တယံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၇။

အဗ္ဗတ္တယဒဿန (န) [အဗ္ဗတ္တယ + ဒဿန] အခွံ သုံးပါးအပေါင်းကိုပြခြင်း။ အညတ္တ ပန ဝုတ္တေသု အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရေသု အဗ္ဗတ္တယဒဿနတ္ထိ ယောဇိယမာနေသု။ မူလ၊၃။ ၂။ ၁၃၅။ အတိဘဒ္ဒံ နိဒ္ဒါရေတွာ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတေဟိ သဒ္ဓိံ အဗ္ဗတ္တယဒဿနတ္ထိ။ အနု၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။

အဗ္ဗဒဏ္ဍက (ပု) [အဗ္ဗ + ဒဏ္ဍ + က] (က) ဆောက်ပုတ်၊ လက်ရိုက်၊ တင်းပုတ်။ (ခ) လေးတောင်၏ ထက်ဝက်ရှိသော တုတ်လုံးတံ။ နှစ်တောင်ရှည်သော တုတ်လုံးတံ။ အဗ္ဗဒဏ္ဍကေဟိပိ တာဠေန္တိ။ အံ၊၁။ ၅၀။ အဗ္ဗဒဏ္ဍကေဟိပိ တာဠေန္တေ။ အံ၊၁။ ၄၃၇။ အဗ္ဗဒဏ္ဍကေဟိတိ မုဂ္ဂရေဟိ၊ ပဟာရသာဓနတ္ထိ ဝါ စတုဟတ္ထဒဏ္ဍဒေဓာ ဆေတွာ ဂဟိတဒဏ္ဍကေဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁။ အဗ္ဗဒဏ္ဍကေဟိ တာဠေနမ္ပိ ဒုက္ခံ။ မိလိန္ဒ၊၁။ ၉၄။ အဗ္ဗဒဏ္ဍက-လည်းကြည့်။

အဗ္ဗနိယ (တိ) [အဗ္ဗ + ဣယ။ န-လာ] (၁) အရှည်ခံသော၊ ကာလကြာမြင့်စွာ တည်နေနိုင်သော၊ ကြာရှည်ခံသော။ ယထာယံ ပြဟ္မစရိယံ (သာသနံ) အဗ္ဗနိယံ အဿ စိရဋ္ဌိတိကံ။ ဝိ၊၁။ ၁၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၃။ ၁၀၅၊ ၁၇၇၊ ၂၂၆။ အဗ္ဗနိယန္တိ အဒ္ဓါနက္ခမံ၊ ဒီသကာလိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၈။ အဗ္ဗနိယန္တိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂါမိတိ အဗ္ဗနိယံ၊ အဒ္ဓါနက္ခမန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၄။ အဗ္ဗနိယန္တိ အဒ္ဓါနက္ခမံ၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ (၂) ခရီးသွားခြင်း၌ သင့်လျော်သော။

ခရီးသွားရန်သင့်လျော်သော။ သုခါ ဥတု အဗ္ဗနိယာ ဘဒန္တေ။ ထေရ၊ ၃။ ၁၀။ ဥတု အဗ္ဗနိယာတိ အဒ္ဓါနဂမနယောဂါ ဥတု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။

အဗ္ဗပသတမတ္တ (တိ) [အဗ္ဗပသတ + မတ္တ] တလက်ဖက် - တလက်ဆွမ်း - ထက်ဝက်မျှရှိသော။ တံ အပနေတွာ အဝသေသမံသပိဏ္ဍသင်္ခါတဟဒယဗ္ဗန္တရေ အဗ္ဗပသတမတ္တံ လောဟိတံ သဏ္ဌာတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၄၂။ ယတ္ထ အဗ္ဗပသတမတ္တံ လောဟိတံ သဏ္ဌာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၄၈။ အဗ္ဗပသတမတ္တ-လည်းကြည့်။

အဗ္ဗဘဝတိ (ကြိ) [အဓိ + ဘူ + အ + တိ။ အဓိ-ကို အဗ္ဗ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၇-ကြည့်။ အဓိ-သဒ္ဓေန သမာနတ္ထော အဗ္ဗသဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။ နိတိ၊ပဒ။ ၈၆။) လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-၏။ ကံ သု သဗ္ဗ အဗ္ဗဘဝိ။ နာမံ သဗ္ဗ အဗ္ဗဘဝိ။ သံ၊ ၁။ ၃၆။ နာမံ သဗ္ဗ အဘိဘဝတိ အနုပတတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၉။ (၎င်း၊ဋ္ဌိ-လည်းကြည့်။)

အဗ္ဗဘဝိ (ကြိ) အဗ္ဗဘဝတိ-ကြည့်။

အဗ္ဗဘာဝေတိ (ကြိ) [အဓိ + ဘူ + ဧဝ + တိ။ အဗ္ဗ-ဘဝတိ-လည်းကြည့်။] လွှမ်းမိုးခြင်း ဖြစ်စေ၏။ လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-၏။ အနုဒ္ဓဘူတံ အတ္တာနံ ဒုက္ခေန အဗ္ဗဘာဝေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉။ န တံ အဗ္ဗဘာဝေတိ နာဘိဘဝတိတိ အတ္ထော။ တေ ဒုက္ခေန န အဗ္ဗဘာဝေန္တိ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇။

အဗ္ဗဘူတ (တိ) [အဗ္ဗ + ဘူတ] ထက်ဝက်-စားပြီး-သုံးဆောင်ပြီး-သော၊ သူ။ အဗ္ဗဘူတ္တာ အဒ္ဓါလက်တာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ အဗ္ဗဘူတ္တ-လည်းကြည့်။

အဗ္ဗဘူတ (တိ) [အဓိ + ဘူတ။ အဓိ-ကို အဗ္ဗ-ပြု။ နိတိ၊ ပဒ။ ၆၈၊ ၈၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၇-တို့ကြည့်။] လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော။ သဗ္ဗ ဘိက္ခဝေ အဗ္ဗဘူတံ။ သံ၊ ၂။ ၂၅၂။ အဗ္ဗဘူတန္တိ အဓိဘူတံ အဇ္ဈောတ္တဋ်၊ ဥပဒ္ဓုတန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀။ အဓိသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော အဗ္ဗသဒ္ဓေါတိ အာဟ

“အဋ္ဌဘူတန္တိ အဓိဘူတ”န္တိ အာဒိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။

အဋ္ဌမတ (တိ) [အဋ္ဌ+မတ] တဝက်သေသော၊ သူ။ အာမတော ဟောတိတိ အဋ္ဌမတော မရိတုံ အာရဒ္ဓေါ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၀။ အာမတောတိ ဧတ္ထ အာ-သဒ္ဓေါ အာမိသ-သဒ္ဓေ ဝိယ ဥပဗ္ဗပရိယာယောတိ အာဟ “အဋ္ဌမတော”တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။

အဋ္ဌမာသ (ပု) [အဋ္ဌ+မာသ] တလ၏ ထက်ဝက်၊ လခွဲ၊ တဆယ်ငါးရက်။ ဣစ္ဆာမဟံ ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌမာသံ ပဋိသလ္လိယိတုံ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၆။ အဋ္ဌမာသော သေသော ဂိမ္မာနန္တိ ကတွာ နိဝါသေ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၅။ အဋ္ဌမာသံ နဟာယတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၈။ (၂) ပဲဝက် (နှစ်ပြား)။ အဋ္ဌမာသ-လည်းကြည့်။

အဋ္ဌမာသန္တရိက (တိ) [အဋ္ဌမာသန္တရ+ဣက] လခွဲ - တဆယ့်ငါးရက် - ခြား၊ လခွဲ - တဆယ့်ငါးရက် - တကြိမ်။ အဋ္ဌမာသိက - ကြည့်။

အဋ္ဌမာသိက (တိ) [အဋ္ဌမာသ + ဣက] (၁) လခွဲ - တဆယ့်ငါးရက် - တိုင်၊ လခွဲ - တဆယ့်ငါးရက် - တကြိမ်၊ လခွဲ - တဆယ့်ငါးရက် - ခြား။ ဣတိ ဝေရူပံ အဋ္ဌမာသိကမ္ပိ ပရိယာယဘတ္တဘောဇနာနုယောဂမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇။ မ၊ ၁။ ၁၁၁၊ ၃၀၁။ အံ၊ ၁။ ၃၀၀။ အဋ္ဌမာသိကန္တိ အဋ္ဌမာသန္တရိကံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ အဋ္ဌမာသိက - လည်းကြည့်။ (၂) ဖွားမြင်ပြီး၍ - လခွဲသာ - တဆယ့်ငါးရက်သာ - ရှိသောသူ။ အဋ္ဌမာသိကောပိ စဝတိ မရတိ။ မဟာနိ၊ ၉၂။ အဋ္ဌမာသိကောပိတိ ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ အဋ္ဌမာသော တေသ အတ္တိတိ အဋ္ဌမာသိကော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၅။

အဋ္ဌမာသုပသမ္ပန္န (တိ) [အဋ္ဌမာသ + ဥပသမ္ပန္န] ရဟန်းဖြစ်ပြီး၍ လခွဲရှိသော၊ ရဟန်းဖြစ်၍ တဆယ့်ငါးရက်ရှိပြီးသော၊ သူ။ အဋ္ဌမာသုပသမ္ပန္နေန မေ အာဝုသော အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ သမ္ဘိကတာ

ဩဓိသော ဗျဉ္ဇနသော။ အံ၊ ၁။ ၄၇၉။ အဋ္ဌမာသုပသမ္ပန္န - လည်းကြည့်။

အဋ္ဌယောဇန (န) [အဋ္ဌ + ယောဇန] ယူဇနဝက်၊ ယူဇနခွဲ၊ နှစ်ဂါဝုတ်၊ (ယူဇနဝက်ခရီး၊ နှစ်ဂါဝုတ်ခရီး။) အဂါမကေ အရညေ အဋ္ဌယောဇနေ အဋ္ဌယောဇနေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယသ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၈။ အဒ္ဓါနဂမနသမယော နာမ အဋ္ဌယောဇနံ ဂစ္ဆိဿသမ္ပိတံ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၁။ အဋ္ဌယောဇန - လည်းကြည့်။

အဋ္ဌယောဇနဝိတ္တတ (တိ) [အဋ္ဌယောဇန + ဝိတ္တတ] ယူဇနဝက်ကျယ်ပြန့်သော။ တိရိယံ ယောဇနံ အာသိ၊ အဋ္ဌယောဇနဝိတ္တတံ။ အပ၊ ၂။ ၃၀။

အဋ္ဌရ (ပု) [အဋ္ဌ + ရ + အ၊ အဒ္ဓါနံ သပ္ပထံ ရတိ။ ထောမနိဓိ။ (အဋ္ဌရ-သံ)] ယင်အထူး။ သောမယာဂမည်သော ယင်တမျိုး။ အဋ္ဌရိယ - ကြည့်။

အဋ္ဌရတ္တ (တိ) [အဋ္ဌ + ရတ္တိ။ (အဓိရာတြ-သံ)] ညဉ့်၏ထက်ဝက်၊ သန်းခေါင်ယာမ်။ သေယျထာပံ ဝါ ပနာနန္တ အဘိဒေါ အဋ္ဌရတ္တံ ဘတ္တကာလသမယေ ဇာနေယျာသိ။ အံ၊ ၂။ ၃၅၆။ အဋ္ဌရတ္တ - လည်းကြည့်။

အဋ္ဌရိယ (တိ) [(၁) အဋ္ဌရ + ဣယ။ အဋ္ဌရဿ ဥပယောဂါ အဋ္ဌရိယ။ (၂) အဋ္ဌရိယ + က။ အဋ္ဌရိယေ သဇ္ဈာယန္တိတိ အဋ္ဌရိယ။ (အာဓူရိက-သံ)] (၁) သောမယင် - ပြီးကြောင်းဖြစ်သော - ဌ် အသုံးပြုသော - ယင်မန္တရား။ ယဇ္ဇဝေဒကျမ်း မန္တရား။ (၂) ထိုမန္တရားများကို ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်တတ်သောသူ။ ယဇ္ဇဝေဒကျမ်းကို ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ။ ကိဉ္ဇာပံ ဘောဂေါတမ ဗြာဟ္မဏော နာနာမဂ္ဂေ ပညပေန္တိ၊ အဋ္ဌရိယာ ဗြာဟ္မဏာ တိတ္ထိရိယာ ဗြာဟ္မဏာ ဆန္ဒောကာ ဗြာဟ္မဏာ ဗျာဓိဇ္ဈာ ဗြာဟ္မဏာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၃။ အဋ္ဌရော နာမ ယညဝိသေသော၊ တဒုပယောဂိဘာဝတော “အဋ္ဌရိယာ”တေဝ ဝုစ္ဆန္တိ ယဇ္ဇနိ၊ တာနိ သဇ္ဈာယန္တိတိ အဋ္ဌရိယာ၊

ယဇဗ္ဗေဒိနော။ ဒီ၊ ငါး။ ၄၀၀။ သီ၊ ငါး။ ၂။ ၄၂၇။
တိတ္ထိရိယ၊ ဆန္ဒောက၊ ဗဒ္ဒါရိဇ္ဈ-ဘိလည်းကြည့်။

အဒ္ဒက (ပု) [အဒ္ဒ+ဝဂ္ဂ] အလုံးစုံကို လွှမ်းမိုးနိုင်
သည်ကို ပြသော နာမသုတ်စသော ၁၀-သုတ်တို့
၏ -အပေါင်း - အစု။ အဒ္ဒက။ သဂါထာဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်။ သံ၊ ၁။ ၃၆-ဂ။

အဒ္ဒသာရ (တိ) [အဒ္ဒ+သာရ] ထက်ဝက်သာ
အနှစ်ရှိသော၊ ထက်ဝက်သာ - ထိုက်တန်သော -
တန်ဖိုးရှိသော။ (ရွှေစသောရတနာအစစ်နှင့်
ကြေးစသော သတ္တု - ထက်ဝက် - ဆတူ - ရော
စပ်၍ ပြုလုပ်ထားသော - အသပြာ - ကျပ်
ပြား-စသည်။) “အယံ ဆေကော၊ အယံ ကု-
ဇ္ဇော၊ အယံ အဒ္ဒသာရော” တိ ဣမံ ပန ဝိဘာဂံ န
ဇာနာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇။ အဒ္ဒသာရောတိ ဥပ-
စုဉ္စနကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ အဒ္ဒသာရ-လည်း
ကြည့်။

အဒ္ဒါ (ဗျ) [နိတိ၊ သုတ္တ။ နှာ။ ၃၁၃။ ရှု၊ နှာ။ ၁၁၀။
ဓာန်၊ ၉၉၅-တို့ကြည့်။] စင်စစ်၊ ကျော်၊ အမှန်၊ မ
ချွတ်။ အဒ္ဒါ ဣမေသံ ကတံ ဝါ ကရိယန္တိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။
၂၀၇။ အဒ္ဒါ ဝတဿာဟံစိတ္တံ အာရာဇေယျံ ပဉ္စဿ
ဝေယျာကရဏေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၃၊ ၁၃၆။ အဒ္ဒါတိ
ကေသဝစနမေတံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃။ အဒ္ဒါယသ္မ-
န္တေဟိ နိဂဏ္ဌေဟိ သဟဿာ အပ္ပဋိသင်္ခါ ဝါစာ
ဘာသိတာ။ မ၊ ၁။ ၁၃၁။ အဒ္ဒါတိ ကေသေန။ မ၊
၄။ ၁။ ၃၆၉။ အဒ္ဒါတိ ကေသဝစနံ နိဿိသယဝစနံ
နိက္ကမံစနံ အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနံ အဒ္ဓေဇ္ဈကဝစနံ နိယျာ-
နိကဝစနံ အပဏ္ဏကဝစနံ အဝတ္ထာပနဝစနမေတံ
အဒ္ဒါတိ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၃၉၂။ ပဋိသံ၊ ၂၁၇။ အဒ္ဒါ
ဟဝေ ဘိက္ခု မဟုတ္တကေန။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၁။

အဒ္ဒါကထာ (ထိ) [အဒ္ဒါ+ကထာ] အခွန်-ကာ
လ-ကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊
၁၅-ဝဂ်၊ ၃-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၇၁-၂။ ဣဒါနိ
အဒ္ဒါကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၄၇။

အဒ္ဒါကထာဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အဒ္ဒါကထာ + ဝဏ္ဏနာ]
အဒ္ဒါကထာ - အပွင့် - အဋ္ဌကထာ။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၃။
၂၄၇။

အဒ္ဒါန (ပု၊ န) [အဒ္ဒ + အယန။ အဒ္ဒါနံ အယနံ
အဒ္ဒါနံ၊ အစွာယတော မဂ္ဂေါ။ ယထာ ပဒဋ္ဌာနန္တိ၊
ယလောပေါ။ ဓာန်၊ ၉၉၂။ အယံ ဟိ အဒ္ဒါန-
သဒ္ဓေါ ကာလဿ စ ဒေသဿ စ ဝါစကော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၉။ (နိတိ၊ ပဒ။ ၁၇၅-လည်း
ကြည့်။) (၁) အခွန်၊ အခွန်ခရီး၊ ခရီးရှည်၊
ခရီးဝေး။ ကစိသိ အပ္ပကိလမထေန အဒ္ဒါနံ အာဂ-
တော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၂။ (၂) (က) အချိန်ကာလ။
တေ တံ ဗြဟ္မစရိယံ ဒီဃမဒ္ဒါနံ ဌပေသံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀။
စိရံ ဒီဃမဒ္ဒါနံ တိဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇။ အဟောသိ
တံ အတိတမဒ္ဒါနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၈၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၁။ ဒီဃ-
မဒ္ဒါနံ တိဋ္ဌတိတိ ကပ္ပံ ဝါ ဥပဗုဒ္ဓကပ္ပံ ဝါ။ ဒီ၊ ငွေ၊ ၁။
၁၀၂။ အဟောသိ န ခေါ အဟံ အတိတမဒ္ဒါနံ။
မ၊ ၁။ ၁၁။ အဒ္ဒါနန္တိ ကာလာဝိဝေဒနမေတံ။ မ၊
ငွေ၊ ၁။ ၇၁။ အဟု အတိတမဒ္ဒါနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၉။
(အဟု အတိတမဒ္ဒါနော။ သျှာ၊ ဣ၊ က။ နိတိ၊ ပဒ။
၁၇၅။) အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဒါနော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၂။
အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဒါနောဟိ အနာဂတေ ကာလေ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွေ။ ၁၂၃။ (ခ) ရှည်ကြာသော အချိန်
ကာလ။ အဒ္ဒါနန္တိ ဒီဃကာလံ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၃၇။ အဒ္ဒဂတ-လည်းကြည့်။ (၃) အဒ္ဒါန-
သိက္ခာပုဒ်။ ဘိက္ခုပါစိတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သံဝိဇာန-
သိက္ခာပုဒ်။ အဒ္ဒါနေန သဟာ သမာ။ ဝိ၊ ၅။
၁၆၂။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၄။ ၁၄၉-လည်းကြည့်။

အဒ္ဒါနုလုယာပထ (ပု) [အဒ္ဒါနု + လုယာပထ]
ကြာမြင့်စွာဖြစ်သောလုယာပုတ်၊ ရှည်မြင့်သော
လုယာပုတ်။ “ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာ-
နာတိ။သယာနော ဝါ သယာနောမ္ပိတိ ပဇာ-
နာတိ” တိ ဣမသ္မိဉ္စိ သုတ္တေ (ဌာနေ၊ မ၊ ငွေ၊ ၁)
အဒ္ဒါနုလုယာပထာ ကထိတာ။ ဒီ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၈၁။
မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၇၃။ အဒ္ဒါနုလုယာပထာ စိရဘရပ္ပ-
ဝတ္တိကာ ဒီဃကာလိကာ လုယာပထာ။ ဒီ၊ ငွေ၊
၁။ ၂၅၂။ မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၃၆၂။

အခွါနကိလမထ (ပု) [အခွါန+ကိလမထ] ခရီးရှည်ကြောင့်ပင်ပန်းခြင်း၊ ခရီးပန်းခြင်း။ သောအခွါနကိလမထံ ဝိနောဒေတွာ တံ ကဟာပဏသဟဿံ အာစရိယဿ ပါဒမူလေ ဌပေတွာ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၆၆။

အခွါနကောဝိဒ (တိ) [အခွါန+ကောဝိဒ] ခရီးလမ်းကိုသိသောသူ။ နာဟံ ဒုက္ခက္ခမာ ရာဇ၊ နာဟံ အခွါနကောဝိဒါ။ ဇာ၊၂။၃၁။ အခွါနမ္ပိ န ဇာနာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၄။

အခွါနက္ခမ (ပု) [အခွါန+ခမ] (က)အခွန်ခရီးသို့ သွားခြင်းငှါခံသော၊ ခရီးရှည်-ခရီးဝေး-သွားနိုင်သောသူ။ အခွါနက္ခမော ဟောတိ။ အံ၊၂။၂၄။ အခွါနက္ခမော ဟောတိတိ ဒူရံ အခွါနမဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော ခမတိ၊ အဓိဝါသေတုံ သက္ကောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (ခ) အခွန်ကာလ-ရှည်ကြာသော အချိန်ကာလ-၌ ခံသော၊ အချိန်ကြာရှည်ဖြစ်စေခြင်းငှါ ခံသော၊ ကြာရှည်ခံသော။ ယဒိ ဟိ သထုဿ ဟောန္တိ၊ ပါဏကာ ဝိဇ္ဇန္တိ၊ အခွါနက္ခမာ န ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ဒိဿကာသံ ပဝေတ္တတုံ ခမာ န ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၂။ အခွန်ယ-လည်းကြည့်။

အခွါနဂမန (န) [အခွါန+ဂမန] ခရီးရှည်-ခရီးဝေး-သွားခြင်း။ ကေဿခွါနဂမနံ၊ ပရဒါရူပသေဝနံ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၈။ စာရိကာ-လည်းကြည့်။

အခွါနဂမနယောဂ္ဂ (ပု) [အခွါနဂမန+ယောဂ္ဂ] ခရီးရှည်-သွားခြင်း၌-သွားရန်-သင့်လျော်သော။ အခွန်ယ (၂) အနက်ကြည့်။

အခွါနဂမနသမယ (ပု) [အခွါန+ဂမန+သမယ] ခရီးရှည်-(ခရီးဝေး)-သွားသောအခါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အခွါနဂမနသမယေ ဂဏဘောဇနံ ဘုဒ္ဓိဘုံ။ ဝိ၊၂။၉၉၊၁၅၆။ အခွါနဂမနသမယော နာဝါဘိရူဟနသမယော။ ဝိ၊၂။၁၀၁၊ ၁၅၆။

အခွါနဒရထ (ပု) [အခွါန+ဒရထ] ခရီးရှည်ကြောင့် ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း၊ ခရီးပန်းခြင်း။ သဗ္ဗ

အခွါနဒရထံ ဝူပသမေန္တော ဝိယ ပဌမတရံ သမ္မောဒနိယံ ကထံ ကတ္တာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။

အခွါနပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အခွါန+ပရိစ္ဆေဒ] အချိန်ကာလကိုပိုင်းခြားခြင်း။ (က) သမာပတ်မှထအံ့သောအချိန်ကို အတိအကျပိုင်းခြားခြင်း။ ဣဓေ-ကစ္စော ဩဒါတကသိဏလာဘိ ဒိဝါ ပရိကမ္ပကတွာ ဒိဝါ သမာပန္နော ဒိဝါယေဝ ဝုဋ္ဌဟာမိတိ မနသိကာရံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ နော စ ခေါ အခွါနပရိစ္ဆေဒေ ကုသလော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ ဧတ္ထကံ သူရိယေ ဂတေ ဝုဋ္ဌဟာမိတိ၊ နော စ ခေါ အခွါနပရိစ္ဆေဒေ ကုသလော ဟောတိ၊ ကေဝလံ “ဒိဝါ ဝေ ဝုဋ္ဌဟာမိ”တိ မနသိကာရံ ဥပ္ပါဒေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ (ခ) မိမိအသက်ရှင်အံ့သော ကာလ-မိမိ၏ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်ရာကာလ-ကို ပိုင်းခြား (ဆင်ခြင်)ခြင်း။ ဝေ အရိယာ “လောကုတ္တရသုခံ အနုဘဝိဿာမာ”တိ အခွါနပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဣစ္စိတိစ္စိတက္ခဏေ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁-၂။ အခွါနပရိစ္ဆေဒေါတိ ဇီဝိတဒ္ဓါနဿ ပရိစ္ဆေဒေါ၊ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ အခွါနပရိစ္ဆေဒေ သုကုသလေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၉။ (ဂ) အသက်ရှည်ရာကာလ၏ ပိုင်းခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ယဿ ပန ဧတ္တာဝတာ န ဟောတိ၊တေန ဝဏေပစ္စုပ္ပန္နာနတော၊ အခွါနပရိစ္ဆေဒတော၊ ခဏပရိတ္တတောတိ ဣမေဟိ အဋ္ဌဟာကာရေဟိ မရဏံ အနုဿရိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၃။ (၄င်း-၂၂၉၊၂၃၀-လည်းကြည့်။) အခွါနပရိစ္ဆေဒတော-တိ ကာလဿ ပရိစ္ဆိန္နဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၉။

အခွါနပရိညတ္တ (ပု) [အခွါနပရိညာ + အတ္ထ] သံသရာခရီးကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းဟူသော အကျိုး၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုး။ အခွါနပရိညတ္တံ ခေါ အာဝုသော ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ။ သံ၊၃။၂၂။ အခွါနပရိညတ္တန္တိ သံသာရဒ္ဓါနံ နိဗ္ဗာနံ ပတုာ ပရိညာတံ နာမ ဟောတိ၊ တသ္မာ နိဗ္ဗာနံ “အခွါနပရိညာ”တိ ဝုစ္စတိ။

တဒတ္တန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၉။ ယသ္မာ ပရိညေယျပရိဇာနနကိစ္စေန နိဗ္ဗာနဿ ပတ္တိယာ အခွါနပရိညာသိဒ္ဓိ ဉာယတိ။ တသ္မာ ဥပစာရဝသေန နိဗ္ဗာနံ “အခွါနပရိညာ”တိ ဝုစ္စတိ ယထာ “ဟိမသန္တိ သူရိယံ ဥဂ္ဂမေတိ”တိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၈။

အခွါနပရိညာ (ထိ) [အခွါန + ပရိညာ] သံသရာ ခရီးကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပဋိမာနိ တိက္ခဝေ ဣန္ဒြိယာနိ ဘာဝိတာနိ ဗဟုလိကတာနိ အခွါနပရိညာယ သံဝတ္တန္တိ။ သံ၊ ၃။ ၂၀၇။ အာနာပါနဿတိ သမာဓိ တိက္ခဝေ ဘာဝိတော ဗဟုလိကတော အခွါနပရိညာယ သံဝတ္တတိ။ သံ၊ ၃။ ၂၉၆။ အခွါနပရိညတ္ထလည်းကြည့်။

အခွါနပရိညာသိဒ္ဓိ (ထိ) [အခွါနပရိညာ + သိဒ္ဓိ] သံသရာခရီး ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ ပြီးစီးခြင်း။ အခွါနပရိညာသိဒ္ဓိ ဉာယတိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၈။ အခွါနပရိညတ္ထလည်းကြည့်။

အခွါနပရိညာသုတ္တ (န) [အခွါနပရိညာ + သုတ္တ] သံသရာခရီးကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း - နိဗ္ဗာန်-ကိုပြဆိုသောသုတ်၊ အခွါနပရိညာသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၂၉၆။

အခွါနပရိယာယပထ (ပု) [အခွါန + ပရိယာယ + ပထ] အစွန့်ရှည်သော ခရီးဟု ဆိုအပ်သော သွားရာလမ်းခရီး။ မာ နံ ကုဏာလံ သကုဏံ အခွါနပရိယာယပထေ ကိလမေတော ဥဗ္ဗာဟေထ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၃။ အခွါနပရိယာယပထေတိ အခွါနသင်္ခါတေ ဂမနမဂ္ဂေ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၄၇။

အခွါနပရိဿမ (ပု) [အခွါန + ပရိဿမ] ခရီးရှည်ကြောင့် ပင်ပန်းခြင်း၊ ခရီးပန်းခြင်း။ သာဓုဘန္တေ အယျော ဣမံ အမ္မာရာမံ ပဝိသိဘူ မဟုတ္တံ ဝိဿမိဘူ အခွါနပရိဿမံ ပဋိဝိနောဒေတူ ဂစ္ဆထ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈၆။

အခွါနမဂ္ဂ (ပု) [အခွါန + မဂ္ဂ] အစွန့်ခရီး၊ ခရီးရှည်၊ ခရီးဝေး။ သမ္မဟုလာ တိက္ခူ သာကေတာ သာဝတ္တိ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ (အခွါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နာ?) ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၃။ သေယျထာပိ မဟာရာဇ ပုရိသော သနေော သဘောဂေါ ကန္တာရခွါနမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇေယျ။ ဒိ၊ ၁။ ၆၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ အခွါနမဂ္ဂန္တိ အခွါနသင်္ခါတံ ဒီဃမဂ္ဂံ န နဂရဝိသိမဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၅။ ကန္တာရခွါနမဂ္ဂန္တိ ကန္တာရံ အခွါနမဂ္ဂံ နိရုဒ္ဓကံ ဒီဃမဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၈။

အခွါနမဂ္ဂဂါမိ (တိ) [အခွါနမဂ္ဂ + ဂမ္ + ဂါမိ] ရှည်သောအခွန်သို့ ရောက်နိုင်သော။ အခွန်နိယ (၁) အနက်ကြည့်။

အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္န (တိ) [အခွါနမဂ္ဂ + ပဋိပန္န] ခရီးရှည်-(ခရီးဝေး)-သွားသော၊ သူ။ သမ္မဟုလာ တိက္ခူ သာကေတာ သာဝတ္တိ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၃။ တိက္ခူနော ပနေဝ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နဿ ဇေကလောမာနိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၀။ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္ဒံ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁။ အခွါနသင်္ခါတံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဒီဃမဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ အခွါနဂမနသမယဿ ဟိ ဝိဘင်္ဂေ “အစုယောဇနံ ဂစ္ဆိဿာမိတိ ဘုဉ္ဇိဘဗ္ဗ”-န္တိ အာဒိဝစနတော အစုယောဇနမ္ပိ အခွါနမဂ္ဂေါ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆။ အန္တရာ စ ဂမံ အန္တရာ စ ဗောဓိ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နံ။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နန္တိ အခွါနသင်္ခါတံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နံ၊ ဒီဃမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၉၄။ သော ဧဝံ ပဠာဇိတော သမာနော အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော အဒ္ဓသံ ဘဂဝန္တံ...။ သံ၊ ၁။ ၄၁၉။ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ အစုယောဇနတော ပဋ္ဌာယ မဂ္ဂေါ အခွါနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ အခွါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော၊ ဒီဃမဂ္ဂံ ပဋိပန္နောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၇။ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၄၆။ အခွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိတိ အခွါနသင်္ခါတံ

မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဒီဃမဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။

အခွါနမူလ (န) [အခွါန + မူလ] အခွန် - ကာလ -
၏ အကြောင်းရင်း။

အခွါနမူလပဉ္စ (တိ) [အခွါနမူလ + ပဉ္စ] အခွန် -
ကာလ - ၏ အကြောင်းရင်းကို မေးသော ပြဿ
နာ။ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-ပဉ္စ။ မိလိန္ဒ၊ ၅။

အခွါနဝေမတ္တတာ (ထိ) [အခွါန + ဝေမတ္တ +
တာ] ပါရမီဖြည့်ရာ ကာလ အပိုင်း အခြား -
မတူ - ထူး - သည်၏ အဖြစ်၊ - မတူ - ထူး -
ခြင်း။ အယံ နေသံ အခွါနဝေမတ္တတာ။ သုတ္တန်၊
၄၊ ၂။ ၁၃၄။ (မိလိန္ဒ၊ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇-ဂ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၇-၉-တို့လည်းကြည့်။)

အခွါနသင်္ခါတ (တိ) [အခွါန + သင်္ခါတ] (၁)
အခွန်ဟုဆိုအပ်သောရှည်ကြာသော - အချိန် -
ကာလ။ ဒီဃံ အဿာသံ အခွါနသင်္ခါတေ
အဿသတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၇၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၆၄။ အခွါနသင်္ခါတေတိ ဒီဃသင်္ခါတေ
ကာလေ၊ ဒီဃော ဟိ မဂ္ဂေါ အခွါနောတိ ဝုစ္စတိ။
အယမ္ပိ ကာလော ဒီဃတ္တာ အခွါနော ဝိယ
အခွါနောတိ ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၇။ အခွါန-
သင်္ခါတေတိ အခွါနန္တိ သင်္ခါ ဂတေ ဒီဃေ
ကာလေ၊ ဒီဃံ ခဏန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၉။ (၂) ရှည်သော -
အရပ်ဒေသအစု - အတ္ထဘော။ ကောဋ္ဌာသ-
ပရိယာယော ဝါ သင်္ခါတ-သဒ္ဓေါ “ထေယျသင်္ခါ-
တ” နှိအာဒိသု ဝိယ၊ တသ္မာ အခွါနသင်္ခါ-
တေတိ အခွါနကောဋ္ဌာသေ ဒေသဘာဂေတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၉။
အခွါနသင်္ခါတေတိ ဒီဃေ ဩကာသခွါနသင်္ခါ-
တေ အတ္တဘာဂေ ကာလဒွါနေပိ ဝါ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁။

အခွါနသမုဋ္ဌာန (န၊ တိ) [အခွါန + သမုဋ္ဌာန] (၁)
အခွါနသမုဋ္ဌာန၊ ဘိက္ခုပါစိတ်၊ ဩဝါဒဝဂ်၊ သတ္တမ
ဖြစ်သော အခွါနသိက္ခာပုဒ်ကြောင့် သင့်သော

အာပတ်၏ဖြစ်ကြောင်းနှင့်တူသော အာပတ်ဖြစ်
ကြောင်း၊ ကိုယ်၊ ကိုယ်-နှုတ်၊ ကိုယ်-စိတ်၊ ကိုယ်-
နှုတ်-စိတ်ဟူသော သမုဋ္ဌာန် ၄-ပါး။ (၂) အခွါန
သမုဋ္ဌာန်ရှိသော - အာပတ် - သိက္ခာပုဒ်၊ ကိုယ်၊
ကိုယ်-နှုတ်၊ ကိုယ်-စိတ်၊ ကိုယ်-နှုတ်-စိတ်ဟူသော
သမုဋ္ဌာန် ၄-ပါးကြောင့်ဖြစ်သော အာပတ်၊ ၎င်း
အာပတ်ကို ပညတ်ရာသိက္ခာပုဒ်။ ယာ ပဌမ-
တတိယစတုတ္ထဆဋ္ဌေဟိ သမုဋ္ဌာတိ၊ အယံ
အခွါနသမုဋ္ဌာနာ နာမ။ ကင်္ခါ၊ ၁၁။ အခွါန-
သမုဋ္ဌာနံ၊ ၎င်း။ ၂၁၃။ (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၂-လည်း
ကြည့်။)

အခွါနဟိန (တိ) [အခွါန + ဟိန] အချိန်ကာလမှ
ယုတ်လျော့သော၊ အချိန်ကာလ မပြည့်မှီသော၊
အသက်နှစ်ဆယ် မပြည့်သေးသော၊ သူ။ ဒွေ
ပုဂ္ဂလာ န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗာ အခွါနဟိနော
အင်္ဂဟိနော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ အခွါနဟိနော နာမ
ဦးနဝိသတိဝေသော။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၆၁။

အခွါပစ္စုပ္ပန္န (န) [အခွါ + ပစ္စုပ္ပန္န] အခွါပစ္စုပ္ပန်၊
ပဋိသန္ဓေမှ စုတိတိုင်အောင်သော မျက်မှောက်
ဘဝအတွင်း၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား။ ပဋိသန္ဓိ-
တော ပန ယာဝ စုတိ၊ ဧတံ အခွါပစ္စုပ္ပန္နံ
နာမ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉။ ကေဘာပရိစ္ဆိန္တံ ပန အခွါ-
ပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၂။
ကေဘာပရိစ္ဆိန္တံ ပဋိသန္ဓိစုတိပရိစ္ဆိန္တံ ကေဘာ-
ပရိယာပန္နံ ဓမ္မဇာတံ တေရဟိတိ ဝတ္တဗ္ဗံ အခွါ-
ပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၆၅။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၇။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၇-ဂ-တို့
လည်းကြည့်။)

အခွါဝသေသ (တိ) [အခွါ + အဝသေသ] ထက်ဝက်
အကြွင်း အကျန် ရှိသော။ အခွါဝသေသယာ
ကုမ္ဘိယာ။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၈။

အခွါဝိဘာဂ (ပု) [အခွါ + ဝိဘာဂ] အခွန် -
ကာလ - ကို ဝေဖန်ခြင်း။ တေသု အခွါဝိဘာ-
ဂေါ ဝုတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။

အဓိက (တိ) [အဓိ + က] (က) ခရီးသွားသော သူ၊ ခရီးသည်။ အညေပိ အဓိကာ ယေန သာ လူတ္တိ တေနပသကံမိ သူ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉။ ကပ-
 ကဗ္ဗိကဝဏိဗ္ဗကယာစကာနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃၉။ အဓိကာ-
 တိ ပထာဝိနော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၆။ သမဏေ တုဝံ
 ပြာဟူဏေ အဓိကေ စ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၀၊ ၂၁၄။
 ကန္တာရပဋိပန္နော ယာဝ လူတ္တိတဌာနံ န ပါပ-
 ကာတိ၊ တာဝ အဓိကောယေဝ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၃၇၃။
 (ခ) သံသရာခရီးသွားသော၊ သံသရာဝဋ်မလွတ်
 သေးသောသူ၊ သံသရာခရီးသည်၊ ပုထုဇဉ်၊
 သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်။ ဝဋ်သန္တိသိတာပိ သတ္တာ ယာဝ
 ဝဋ် ဝသန္တိ၊ တာဝ အဓိကာ ဝေ။ ကသ္မာ ?
 ဝဋ်သ အခေပိတတ္တာ။ သောတာပန္နာဒယောပိ
 အဓိကာ ဝေ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၃၇၃။ (ဂ) အခွန်ရည်
 သောခရီးသို့ရောက်လာသော၊ ခရီးဝေးမှ ရောက်
 လာသောသူ။ န ပြာဟူဏေ အဓိကေ တိဌမာ-
 နေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၇။ အဓိကေတိ အဓိနံ အာဂ-
 တေ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၇၂။

အဓိကဇန (ပု) [အဓိက + ဇန] ခရီးသွားသော
 သူ၊ ခရီးသည်။ အဇနေ အဓိကဇနော ယာစကေ
 စ ပထာဝိနော။ အပါ၊ ၁။ ၆။

အဓိကမနုဿ (ပု) [အဓိက + မနုဿ] ခရီးသွားလူ။
 တတ္ထေကော အဓိကမနုဿော ဥပါဟနာ ဩမုဉ္ဇိ-
 တ္တာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၄။ ကေပဿေ အာဂန္တုကာနံ
 အဓိကမနုဿာနံ ဝသနဌာနံ ဘဝိဿတိ။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၃၆၈။

အဓ္မဝ (တိ) [န + ဝ] အမြဲမရှိ - မမြဲ - မခိုင်ခံ့
 - ကြာမြင့်စွာ မတည် - သောသူ၊ အရာ။ တေ
 မယံ အနိစ္စာ အဓ္မဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၈။ ဧဝံ အဓ္မဝါ
 ခေါ အာနန္ဒ သင်္ခါရာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၁။ ဧဝံ အဓ္မဝါတိ
 ဧဝံ ဥဒကပုပ္ဖုဌာဒယော ဝိယ ဓုဘာဝဝိရ-
 ဟိတာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၈။ မယံ ကိရ ဘော အနိစ္စာ
 အရဝါ အသဿတာ သက္ကာယပရိယာပန္နာ။ အံ၊
 ၁။ ၃၄၂။ အရဝါ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၄။
 အဓ္မဝါတိ ဧဝံ အစိရဋ္ဌေန န ဓဝါ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၉။
 ဥပနိယျတိ လောကော အဓ္မဝေါ။ မ၊ ၂။ ၂၅၆။

ပဋိသံ။ ၁၂၀။ အဓ္မဝေါတိ ဓုဝဋ္ဌာနဝိရဟိတော။
 မ၊ ၁။ ၂၁။ အဓ္မဝေါတိ န ထိရော။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၂။
 ၁၅။ အနိစ္စတော အဓ္မဝတော။ အဘိ၊ က။
 ၂၉၇။ ပဋိသံ။ ၄၁၁။ သဗ္ဗာဝတ္ထနိပါတိတာယ
 ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ အဓ္မဝတော။
 ပဋိသံ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဇာတံ ဘူတံ
 သမုပ္ပန္နံ၊ ကတံ သင်္ခတမဗ္ဗဝံ။ လူတိဝုတ်။ ၂၂၀။
 နိစ္စသာရာဒိဝိရဟိတော အဓ္မဝံ။ လူတိဝုတ်၊ ၄။
 ၁၅၆။ နိမိနိ သာမာ (ဘောတိ) အဓုဝံ ဓုဝေန။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂၊ ၁၃၇။ ပရိဇိယျတိ အဓ္မဝံ သရီရံ။
 ဇာ၊ ၁။ ၂၃၃။

အဓ္မဝသီလ (တိ) [န + ဓုဝသီလ] အမြဲသီလမရှိသော၊
 အခါခပ်သိမ်း သီလမစောင့်သော၊ ရံခါသာသီလ
 စောင့်သောသူ။ နိစ္စံ အဓ္မဝသီလဿ၊ သုဘော-
 ဝေါ န ဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၄။ အဓ္မဝသီလဿာတိ
 န သဗ္ဗကာလံ သီလရက္ခကဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၈။

အဓ္မောဋ္ဌတာ (ထိ) [အဓ္မ + ဩဋ္ဌ + တာ] ထက်ဝက်
 သောနှုတ်ခမ်းရှိသူ၏ အဖြစ်၊ နှုတ်ခမ်းတဝက်သာ
 ရှိခြင်း၊ အထက်နှုတ်ခမ်းတိုသူ၏အဖြစ်၊ အထက်
 နှုတ်ခမ်းတိုခြင်း။ ဩဋ္ဌဗ္ဗ (ဒီ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၁။
 ၁။ ၃၃၇။ သီ၊ ၁။ ၁၇၂။ ၃၃၀) ကြည့်။

အဗ္ဗယ (တိ) [န + ဗ္ဗယ] နှစ်ခုမရှိသော၊ နှစ်ခု
 ပေါင်း - နှစ်ခု - မဟုတ်သော၊ နှစ်ခုမပြုအပ် -
 မခွဲခြားအပ် - သော၊ အခြားနှင့် မရောယှက်
 သော၊ တခုတည်း ဖြစ်သော။ မေတ္တေန
 ကာယကမ္မေန ဟိတေန သုခေန အဗ္ဗယေန
 အပ္ပမာဏေန။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၉။ အဗ္ဗယေနာတိ ဇွေ
 ကောဋ္ဌာသေ ကတာ အကတေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၆။
 ဥစ္စံ အခေါ တိရိယံ အဗ္ဗယံ အပ္ပမာဏံ။ ဒီ၊ ၃။
 ၂၂၃။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၁။ ၂၉၃။ ရူပဉ္စ အတ္တာ-
 နဉ္စ အဗ္ဗယံ သမနုပဿတိ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇၇။
 အဗ္ဗယန္တိ ဗ္ဗယတာရဟိတံ။ မူလ၊ ၁။ ၁၆၃။ အဗ္ဗ-
 ယန္တိ လူဒံ ပန တေဿ အညဘာဝါနုပကမနတ္ထံ
 ဝုတ္တံ နတ္ထိတဿ အညော ကသိဏသမ္ပေဒေါ။
 ဒီ၊ ၁။ ၂၃၀-၁။ အံ၊ ၁။ ၃၃၀။ အဗ္ဗယန္တိ ဒီသာ-
 အနုဒိသာသု အဗ္ဗယံ။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။

အဒ္ဓယဘာဏီ (တိ) [န+ဒ္ဓယ+ဘဏ+ဏီ] နှစ်
မျိုး - နှစ်ခွဲ - စကားကို မပြောဆိုတတ်သော၊
သူ။ အဒ္ဓယဘာဏီ တာဒိ တထာပဋိညံ အပ-
ရိတ္တံ...။ စူဠနိ။ ၂၀၉။ အဒ္ဓယဘာဏီန္တိ ပရိစ္ဆိန္တဝ-
စနတ္တာ ဒွိဝစနဝိရဟိတံ။ ၎င်း၊ ဣ။ ၈၃။

အဒ္ဓယဘာဝ (ပု) [အဒ္ဓယ+ဘာဝ] နှစ်ခုမရှိ -
နှစ်ခုမပြုအပ် - သည်၏ အဖြစ်၊ ဟုတည်း၏
အဖြစ်။ အာဝိရဟော ဝိဘာဂတော အဒ္ဓယ-
ဘာဝတော အဒ္ဓယေနာတိ ဣမမတ္တံ ဒဿေတုံ
“ယထာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၀။

အဒ္ဓါရက (တိ) [န+ဒ္ဓါရ+က] တံခါးမရှိသော။
ယထာပိ အဿ နဂရံ မဟန္တံ၊ အဒ္ဓါရကံ အာ-
ယသံ ဘဒ္ဒသလံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၀။

အဒ္ဓါရစာရီ (တိ) [န+ဒ္ဓါရ+စရ+ဏီ] ဒ္ဓါရတပါး
၌ - မကျင့်လည် - မဖြစ် - သော။ ယသ္မာ ပန
ဒ္ဓါရေ ဒ္ဓါရာနိ န စရန္တိ၊ တသ္မာ အဒ္ဓါရစာရီဟိ
ဒ္ဓါရေဟိ ကာရဏဘူတေဟိ ကမ္မာနိ ဒ္ဓါရန္တရေ
စရန္တံပိ ဝဝတ္တိတာနိ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၄။ အဒ္ဓါရစာ-
ရီဟိတိ ဒ္ဓါရာနံ သယံ ဝဝတ္တိတဘာဝမာဟ။
အနုဒီ၊ ၁။ ၈၁။

အဒ္ဓါရိက (တိ) [န+ဒ္ဓါရိက] (၁) တံခါးမရှိသော။
သော... အဒ္ဓါရိကံ ဃရံ ပဝိဋ္ဌော ဝိယ စရတိ။
ဥဒါ၊ ၄။ ၃၀၂။ (၂) (စက္ခုစသော ဒ္ဓါရ ၆-
ပါးတို့တွင်) မည်သည့်ဒ္ဓါရ၌မျှ မဖြစ်သော။
မနောဒ္ဓါရေ တဒါရဗ္ဗဏဝေဒနာနံ အဒ္ဓါရိကာနံ
စ ပဋိသန္ဓိဘဝဂ်စုတိဝေဒနာနံ သဟဇာတမနော-
သမ္ပဿသမုဒယာ သမုဒယော ဟောတိတိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ မ၊ ၄။ ၂၂၆။

အဒ္ဓေဇ္ဈ (တိ) [န+ဒ္ဓေဇ္ဈ၊ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၉၄၊
ဂဂ-တို့ကြည့်။] နှစ်ခုပြားသည်၏ အဖြစ် မရှိ
သော၊ နှစ်ခု - နှစ်ဦး - နှစ်မျိုး - နှစ်ခွဲ - မရှိ
သော၊ တခု - တမျိုး - တည်းသော။ ဓနံ
အဒ္ဓေဇ္ဈံ ကတွာန၊ ဥသုံ သန္ဓယုပါဂမိ။ ဇာ၊ ၁။
၂၇၀။ အဒ္ဓေဇ္ဈံ ကတွာနာတိ ဇိယာယ စ သရေန
စ သဒ္ဓိံ ကေမေဝ ကတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၅၉။

(ဇာ၊ ၄။ ၂၅၈-၉-လည်းကြည့်။) အဒ္ဓေဇ္ဈဝစန-
လည်းကြည့်။

အဒ္ဓေဇ္ဈကထာ (တိ) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+ကထာ] နှစ်မျိုး -
နှစ်ခွဲ - မရှိသောစကား။ ကမ္မသရိက္ခကံ နာမ
ဒိသရတ္တံ အဒ္ဓေဇ္ဈကထာယ ပရိသုဒ္ဓကထာယ
ကထိတဘာဝမဿ သဒေဝကော လောကော
ဣဒိနာကာရဏေန ဇာနာတူတိ ကေကလောမ-
လက္ခဏဉ္စ ဥဏ္ဏာလက္ခဏဉ္စ နိဗ္ဗုတ္တတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၂၀။

အဒ္ဓေဇ္ဈဂါမိ (တိ) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+ဂမု+ဏီ] နှစ်မျိုး -
နှစ်ခွဲ - မသွား - မဖြစ် - သော။ အပဏ္ဏကော-
တိ အဝိရဒ္ဓေါ အဒ္ဓေဇ္ဈဂါမိ ကေ သဂါဟိကော။
မ၊ ၄။ ၃။ ၈၂။ အဝိရဒ္ဓံ အဒ္ဓေဇ္ဈဂါမိ ကန္တနိယျာ-
နိကံ သာမညမေဝ။ ၎င်း။ ၂။ ၃။

အဒ္ဓေဇ္ဈတာ (တိ) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+တာ] နှစ်ခု - နှစ်
မျိုး - နှစ်ဦး - မကွဲလွဲသည့်အဖြစ်၊ နှစ်မျိုး -
နှစ်ခွဲ - မဖြစ်သည်၏အဖြစ်။ အဒ္ဓေဇ္ဈတာ သုဟ-
ဒယံ မမန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၃။ အဒ္ဓေဇ္ဈဘာတိ
အဒ္ဓေဇ္ဈတာယ န သေ မယာ သဒ္ဓိံ ဘိဇ္ဇိတွာ
ဒွိဓာ ဘဝိဿတိတိ ဝေ အဒ္ဓေဇ္ဈဘာဝေန ယံ
ဇာနာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၈။

အဒ္ဓေဇ္ဈဘာဝ (ပု) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+ဘာဝ] အဒ္ဓေဇ္ဈ-
တာနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသ (တိ) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+မာနသ] နှစ်မျိုး -
နှစ်ခွဲ - ဖြစ်သော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ
အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသော၊ သမ္မောမိ ပါပဏိဿသိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ အဒ္ဓေဇ္ဈမာန-
သောတိ ကေသမာနသော။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၃၄။
(မူလဒီ၊ ၁။ ၂၅-လည်းကြည့်။)

အဒ္ဓေဇ္ဈဝစန (န) [အဒ္ဓေဇ္ဈ+ဝစန၊ နိတိ၊ သုတ္တံ၊
၇၉၄၊ ဂဂ-တို့ကြည့်။] (၁) နှစ်မျိုး - နှစ်ခွဲ - မရှိ
သောစကား။ နှစ်မျိုး - နှစ်ခွဲ - မရှိသောအနက်
ကို ဟောသောသဒ္ဓါ။ နိက္ကမံဝစနံ အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနံ
အဒ္ဓေဇ္ဈကဝစနံ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၃၉၂။ အဒ္ဓေဇ္ဈဝစ-
နန္တိ ဒွိဓာဘာဝံ ဒ္ဓေဇ္ဈံ၊ တံအဘာဝေန အဒ္ဓေဇ္ဈ-

ဝစနံ၊ ဒွိဓာဘာဝဝိရဟိတံ“အဒွေဇ္ဈဝစနာ ဗုဒ္ဓါ”-
 တိအာဒိသု ဝိယ ဝိမတိပဋိက္ခေပေါ။ မဟာနိ၊
 ဌ။ ၁၅-၆။ အဒ္ဓါတိ ကေသဝစနမေတံ...အဒွေဇ္ဈ-
 ဝစနမေတံ။ ပဋိသံ။ ၂၁၇။ ကေသဿ အတ္တဿ
 ဝစနံ ကေသဝစနံ။ ဝေ သေသေသုပိ ယောဇနာ
 ကာတဗ္ဗာ။...ဒွိဓာ ဘာဝေါ ဒွေဇ္ဈံ၊ နတ္ထေတ္ထ ဒွေ-
 ဇ္ဈန္တိ အဒွေဇ္ဈော။ ပဋိသံ။ ဌ။ ၂။ ၁၄၁။ (တိ) (၂)
 နှစ်မျိုး - နှစ်ခွဲ - မရှိသောစကားရှိသော၊ စကား
 နှစ်မျိုးမရှိသော၊ ကေနံမှန်သောစကားရှိသော၊
 သူ။ အဒွေဇ္ဈဝစနာ ဗုဒ္ဓါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၅။ အဒွေဇ္ဈ-
 ဝစနာတိ ဒွေဓာ အပ္ပဝတ္ထဝစနာ၊ ကေသဝစနာ-
 တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ဌ။ ၁၂၈။ တတ္ထ အဒွေဇ္ဈဝ-
 စနော၊ သမ္မောခံ ပါပုဏိဿသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၈။
 အဒွေဇ္ဈဝစနောတိ အဝိတထဝစနော။ ၎င်း၊ ဌ။
 ၁၃၇။

အဒွေဇ္ဈဝါစ (တိ) [အဒွေဇ္ဈ + ဝါစာ] နှစ်မျိုး -
 နှစ်ခွဲ - မရှိသော စကားရှိသော၊ စကားနှစ်မျိုး
 မရှိသော၊ ကေနံမှန်သော စကားရှိသော၊ သူ။
 အဒွေဇ္ဈဝါစော အလိကံ ဝိဝဇ္ဇယိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၃၉။

အဒွေဇ္ဈက (တိ) [န + ဒွေဇ္ဈက] နှလုံးနှစ်ခွဲမရှိ
 သော။ ဒွိဓာ လေယတိ ကမ္ပေတိတိ ဒွေဇ္ဈကံ၊
 နတ္ထေတ္ထ ဒွေဇ္ဈကန္တိ အဒွေဇ္ဈကော။ ပဋိသံ။ ဌ။ ၂။
 ၁၄၁။ ဒွိဟဒယာဘာဝေန အဒွေဇ္ဈကံ။ မဟာနိ၊
 ဌ။ ၁၆။

အဒွေဇ္ဈကဝစန (န) [အဒွေဇ္ဈက + ဝစန] နှလုံး
 နှစ်ခွဲ မရှိသော စကား၊ နှလုံးနှစ်ခွဲ မရှိသော
 အနက်ကို ဟောလော သဒ္ဓါ။ အဒ္ဓါတိ...အဒွေ-
 ဇ္ဈကဝစနံ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၁၉၂။ အဒွေဇ္ဈကဝစနန္တိ
 ဒွိဟဒယာဘာဝေန အဒွေဇ္ဈကံ။ “ဣတိဟာသ၊
 ဣတိဟာသ”တိ ဒွေဇ္ဈကပဋိက္ခေပဝစနံ။ မဟာ-
 နိ၊ ၄။ ၁၆။ အဒ္ဓါတိ အဒွေဇ္ဈကဝစနမေတံ။
 ပဋိသံ။ ၂၁၇။ (၎င်း၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၁-ကြည့်။)

အက္ခေက (န) [အဓော + အက္ခေက] ညှပ်ရိုးတို့၏
 အောက်။ အက္ခေကံ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလံ အာဒိဿ
 ဝဏ္ဏမ္ပိ ဘဏတိ အဝဏ္ဏမ္ပိ ဘဏတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။

အက္ခေကန္တိ အက္ခေကတော ပဋ္ဌာယ အဓော။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ အက္ခေကံ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလံ အာမ-
 သနံ ဝါ ပဏမသနံ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ အက္ခေကန္တိ
 ဟေဋ္ဌကွကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ အက္ခေကန္တိ အက္ခေကနံ
 အဓော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

အက္ခေကသိက္ခာပဒ (န) [အက္ခေက + သိက္ခာပဒ]
 အက္ခေကသိက္ခာပုဒ်။ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ၊ ၁-ပါရာ-
 ဇိကကဏ္ဍ၊ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၁-
 ၉။ ဘိက္ခုနီနံ အက္ခေကသိက္ခာပဒဉ္စ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၂။
 ၁၄၂။

အဓဂ္ဂ (တိ) [အဓော + အဂ္ဂ] အောက်သို့လှည့်
 သောအဖျားရှိသော၊ (အထက်သွား)။ ဥဒ္ဓဂ္ဂါ စ
 အဓဂ္ဂါ စ၊ ဒုမဂ္ဂပရိမဇ္ဇိဘာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄။ အဓဂ္ဂါတိ
 ဥပရိမဒန္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၇။

အဓည (တိ) [န + ဓည] ဘုန်းကံမရှိသော၊ သူ။
 ပါယာသံ မေ ပဋိက္ခိပတိ၊ အကပ္ပိယံ ကိရေတံ
 ဘောဇနံ၊ အဓညော ဝတသ္မိ၊ ဒါနံ ဒါတု န
 လဘာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

အဓန (တိ) [န + ဓန] ဥစ္စာမရှိသော၊ သူ။ (သူ
 ဆင်းရဲ)။ သဓနာနံ ဇီဝိတံ ဥပါဒါယ အဓနာနံ
 ဇီဝိတံ ပါပကံ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၃။ နော စ ခေါ အဓနာနံ
 ဓနမနုပ္ပဒါသိ။ ဒီ၊ ၃။ ၅၄။ ယော ဝါရုဏိ အဓ္ဓ-
 နော အကိဉ္ဇနော၊ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၀။ နော စ ခေါ
 အဓနာနန္တိ ဗလဝလောဘတ္တာ ပန အဓနာနံ
 ဒလိဒ္ဓမနုဿာနံ ဓနံ နာနုပ္ပဒါသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။

အဓနပါလီ (ထိ) [န + ဓနပါလီ] ဓနပါလီအမည်
 မရှိသော၊ သူ။ ဓနပါလီယောပိ အဓနပါလီယော-
 ပိ ဒုဂ္ဂတာ ဟောန္တိ၊ နာမံ ပန ပဏ္ဏတ္တိမတ္တံ၊
 တံ ဗာလော မညေ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၇။

အမေ (တိ) [အဓော + မေ] အဓောဘာဝေ
 ဇာဘော အမေမာ၊ ဩဿတ္တံ။ ဓာနံ ဋီ၊ ၆။ ၉၉။
 အဓော + တမ-မှ အမေ-ဖြစ်လာသည်ဟုလည်း
 ကြံကြသည်။ အဓေ-လည်းကြည့်။ အောက်ကျ
 သော၊ ယုတ်ညံ့သော၊ အဓမော မိဂဇာတာနံ၊
 သိင်္ဂါလော တာတ ဝဿတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၃။ ဇာဘိ

နာနံ အမော ဇနိန္ဒ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၄။ ဥတ္တမာမေ၊
နာရာမေ၊ ပုရိသာမေ၊ မိဂါမေ၊ ဝသနာမေ-ဘိ
လည်းကြည့်။

အမေဇန (ပု) [အမေ + ဇန] ယုတ်ညံ့သောလူ၊
ယုတ်ညံ့သူ။

အမေဇနပသေဝိ (တိ) [အမေဇန + ဥပသေဝိ]
ယုတ်ညံ့သောလူ - ယုတ်ညံ့သူ - ကို မှီဝဲလေ့
ရှိသောသူ။ ယော ဥတ္တမော အမေဇနပသေဝိ။
ပဿုတ္တမံ အမေဇနပသေဝိ ဘံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၆။
အမေဇနပသေဝိတိ အမေဇန ဥပသေဝိ။ ဇာ၊ ၁။
၃။ ၁၁၄။ (အမေဇနပသေဝိ တံ-၌ ဝိ-ထက် နိဂ္ဂ
ဟိတ် ကျေသည်။ နိဿျ ၂၇၁။)

အမေဏ္ဍ=အမေဏ (တိ) [အမေ+ဏ္ဍ] ဣဏေ
အမေဏ အမေဏ္ဍော။ ဓာနိဋ္ဌိ။ ၄၇၀။ ဣဏံ
အဝဿဒေယျံ တံ အမေံ သောချံ ယဿ။
ဝါစပုတိ။] ကြေး၌ ယုတ်ညံ့အောက်ကျသော၊
သူ၊ မြဲစားကြေးသူ။ ဥတ္တမဏ္ဍော စ ဓနိကော-
မေဏ္ဍော တု ဣဏာယိကော။ ဓာနိ။ ၄၇၀။

အဓမ္မ (ပ) [န+ဓမ္မ] ဓမ္မမဟုတ် - ဓမ္မ၏ ဆန့်
ကျင်ဖက်ဖြစ် - ဓမ္မမူကင်း - သော၊ တရား၊ အမှု။
(၁) ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော တရား။
(က) ဒုစူရိက် - မကောင်းမှု - အကုသိုလ် -
ကျေးဇူးမဲ့ - အပြစ် - တရား၊ မသူတော်တရား၊
အကုသလကမ္မပထတရား ၁၀-ပါး၊ ပါပိစ္ဆတာ
စသော အပြစ် အစု။ န ဟိ ဓမ္မော အဓမ္မော
စ၊ ဥဘော သမဝိပါကိနော။ အဓမ္မော နိရယံ
နေတိ၊ ဓမ္မော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိ။ ထေရ။ ၂၇၂။
ဇာ၊ ၁။ ၃၅၇။ အဓမ္မောတိ ဓမ္မပဋိပက္ခော၊ ဒုစူ-
ရိတံ။ ထေရ၊ ၁။ ၂။ ၂၇။ (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၅။ ၁၄၆။
၁။ ၁၄၇။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁၀။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၄-တို့လည်း
ကြည့်။) အဓမ္မိ အကုသလံ ကုသလံ ကဓေန္တိ။
ဥဒါန၊ ၁။ ၃၁၀။ ဓမ္မော ဟဝေ ပါတုရဟောသိ
ပုဗ္ဗေ၊ ပစ္စာ အဓမ္မော ဥဒပါဒိ လောကေ။ ဇာ၊
၁။ ၂၂၉။ ပုဗ္ဗေတိ ပဌမကပ္ပိကကာလေ ဣမသ္မိံ
လောကေ ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မော စ ပုဗ္ဗေ

ပါတုရဟောသိ၊ ပစ္စာ အဓမ္မော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄။
၁၀၃။ ပဉ္စ ဒုဿိလျကမ္မာနိ ဝါ ဒသ ဒုဿိလျ-
ကမ္မာနိ ဝါ ဣဓ အဓမ္မော နာမ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၂၉၃။
ပုရေ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇၁။ ဝိ၊ ၁။ ၆။
ဒိ၊ ၁။ ၁။ ၄။ ပုရေ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိတိ ဧတ္ထ
“အဓမ္မော နာမ ဒသကုသလကမ္မပထပဋိပက္ခ-
ဘူတော အဓမ္မော”တိ သာရတ္ထဒိပ္ပနိယံ ဝုတ္တံ။
ဓမ္မသင်္ဂဟဏတ္ထံ ဥဿာဟဇနနုပ္ပသင်္ဂတ္တာ ပန
ဓမ္မဝိနယာနံ အသင်္ဂါယနဟေတုဒေါသဂဏော
သမ္ဘဝတိ၊ သော ဝေ ဧတ္ထ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိ
တပုဋ္ဌိပက္ခော ဓမ္မော စ ပဋိဗာဟိယတိတိ
ဝုတ္တဗ္ဗံ။ အပိစ သီလဝိပတ္တိအာဒိဟေတုကော
ပါပိစ္ဆတာဒိဒေါသဂဏော အဓမ္မော။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၃။ (သီးဋ္ဌိ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၅၅-လည်းကြည့်။) (၁)
ဒေါသ။ မာ တံ လောဘော အဓမ္မော စ၊ ဓမ္မ။
၄၉။ လောဘော အဓမ္မော စာတိ လောဘော
စေဝ ဒေါသော စ၊ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။ ၂၇။ (၂) မသင့်
လျော်သော - အရာ - ဌာန - အမှု။ (က)
မသင့်လျော်သောအရာဌာန။ အဓမ္မရာဂ-ကြည့်။
(ခ) မသင့်လျော်သောအမှု၊ အကုသိုလ်အမှု။
ဗာဟာ ပဂ္ဂယ ပက္ခန္တိ၊ အဓမ္မော ကိရ ဘော
ဣတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၀။ အယုတ္တံ ကိရ ဘော အဇ္ဇ
ဣမသ္မိံ လောကေ ဝုတ္တတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၆။ ၁၁၁။
မာဟဝေ ဓမ္မေသု မနံ ပဏိဒဟိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၅။
အဓမ္မေသု အနတ္တေသု အယုတ္တေသု (အပုညေ-
သု-ဣ)။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ ၂၀၅။ ယာ စာ ဓမ္မေန သေနာ။
ဇာ၊ ၁။ ၈၆။ ယာ သော အဓမ္မေန ဇီဝိကပရိ-
ယေသနာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၀၁။ အဓမ္မကာရိလည်း
ကြည့်။ (ဂ) မသင့်လျော်သော - မလားသင့်
သည်သို့လားသော-အမှု၊ အဂတိလိုက်စားခြင်း။
မဟာရုက္ခပမံ ရဋ္ဌံ၊ အဓမ္မေန ပသာသတိ။ ဇာ၊
၂။ ၅၁။ အဓမ္မေနာတိ အဂတိဂမနေန။ ဇာ၊ ၁။
၅။ ၂၅၇။ (၃) မတရားသော - တရားနှင့်မလျော်
သော - တရားမဟုတ်သော - အရာ - အမှု။
(က) တရားဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်း။ အဓမ္မ-
ကာရ-ကြည့်။ (ခ) တိတ္ထိတို့၏ အယူပြစ်ကား။

အဓမ္မတေဇ ကြည့်။ (ဂ) သံသာသင်းခွဲမှု။ အဓမ္မဋ္ဌ (ခ) အနက်ကြည့်။ (၄) ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း မဟုတ်သော တရား။ ဣရုပါလိ ဘိက္ခု အဓမ္မ “ဓမ္မာ” တိ ဒီပေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၈။ သုတ္တန္တပရိယာယေန တာဝ ဒသ အကုသလကမ္မပထာ အဓမ္မော။ တထာ ... တယော သဝိပဋ္ဌာနာ တယော သဗ္ဗပ္ပဓာနာ တယော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆ ဣန္ဒြိယာနိ ဆ ဗလာနိ အဋ္ဌ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ နဝင်္ဂိကော မဂ္ဂေါတိ စ၊ စတ္တာရော ဥပါဒါနာ ပဉ္စ နိဝရဏာ သတ္တ အနု သယာ အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တာတိ စ အယံ အဓမ္မော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၃-၄။ (မ၊ ၃။ ၂၅။ မ၊ ၄။ ၁၃။ အံ၊ ၁။ ၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၅-၆-ဘိလည်းကြည့်။) အောက် အနက်လည်းကြည့်။ (၅) ဘုရားရှင် ပညတ်အပ် သည့်အတိုင်း မပြုအပ်သော-အမှုကိစ္စ-ဝိနည်း ကံ၊ အဓမ္မကံ။ ဝိနယပရိယာယေန ပန အဘူ- တေန ဝတ္ထုနာ အစောဒေတွာ အသာရေတွာ အပဋိညာယ ကာတဗ္ဗံ ကမ္မံ အဓမ္မော နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃။ အဓမ္မေန ဝါ ဝဂ္ဂေန ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၆၊ ၁၆၆၊ ၂၀၀။ အဓမ္မေန ဝဂ္ဂံ ဥပေါသထကမ္မံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅။ အဓမ္မေန သမောဓာနာရိဝါသံ ဒေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၈။ (၆) မဟုတ်မမှန်သော - အကြောင်း - ဝတ္ထု။ အဓမ္မစောဒက-ကြည့်။ (၇) သဘော မဟုတ်သော - မဟုတ်မမှန်သော - မမှန်ကန် သော - အကြောင်း - အဖြစ် အပျက်။ ဓမ္မံ ဘဏာမိ ဝေဒေဟ၊ အဓမ္မော မေ န ရုစတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၅။ ဓမ္မန္တိ သဘာဝံ၊ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ ဝဏ္ဏိတံ ပသတ္တံ ကာရဏမေဝ။ ... အဓမ္မော နာမ အသ- ဘာဝေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၆။ (ဂ) သဘာဝဓမ္မ မဟုတ်သော - ဖြစ်ခြင်းမရှိသော - ထင်ရှားမရှိ သော-တရား။ ဝေ ပန ဓမ္မ ဟုတွာဟောတိ- ဘာဝါနုပရမံ ဝဒန္တဿ အဓမ္မေ သသဝိသာဏေ နဟုတွာနဟောတိဘာဝါနုပရမေဝ အာပဇ္ဇ- တိတိ အဓိပ္ပါယေန “အထ န”န္တိအာဒိမာဟ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၆၈။ အဓမ္မေ အဘာဝဓမ္မေ။ အနုဋီ၊

၃။ ၉၂။ (၉) မှန်သော သဘောမှ ကင်းသော၊ မှားသော၊ တရား။ ပုထုဇ္ဇနဘာယ အဓမ္မာ နိဝိဋ္ဌာ။ ထေရ၊ ၃။ ၆၉။ တေ ပန မိစ္ဆာဝိတက္ကာ အနိစ္စာဒိဂါဟာသေန အဓမ္မော ဓမ္မတော အပေတာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၄။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇- လည်းကြည့်။) အဓမ္မဝိတက္က-လည်းကြည့်။ (၁၀) မှားယွင်းသော - အမှ - အကျင့်။ (က) မှား ယွင်းသော - မတရားသော - အသက်မွေးမှု။ ယော အဓမ္မေန ဇီဝတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၆။ အဓမ္မေ- နာတိ ကေဝိသတိယာ အနေသနသင်္ခါတေန မိစ္ဆာဇီဝေန။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ (ခ) မှားယွင်း သော အကျင့်။ အဓမ္မစရိယာ-ကြည့်။ (၁၁) အကြောင်း - မဟုတ် - မရှိ - သော။ အဓမ္မေန တုဝံ ဇမ္မ၊ ဗြဟ္မာက္ကဿ ကုဇ္ဈသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈။ အဓမ္မေနာတိ အကာရဏေန အသဘာဝေန။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။

အဓမ္မ (ပ) [န + ဓမ္မ] အဓမ္မအမည်ရှိသော၊ သူ။ (ဒေဝဒတ်အလောင်း အဓမ္မနတ်သား)။ ဓမ္မော အဟံ ဒေဟိ အဓမ္မ မဂ္ဂံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။ အဘီတေ ဗောဓိသတ္တော ဓမ္မော နာမ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဒေဝဒတ္တော အဓမ္မော နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ ပုန စပရံ ယဒါ ဒေဝဒတ္တော ယက္ခော အဟောသိ အဓမ္မော နာမ၊ တဒါ ဗောဓိသတ္တောပိ ယက္ခော အဟောသိ ဓမ္မော နာမ၊ မိလိန္တ။ ၂၀၀။ အဓမ္မယာန-လည်းကြည့်။

အဓမ္မကမ္မ (န) [အဓမ္မ + ကမ္မ] မတရားသောအမှု၊ အဓမ္မကံ။ အဓမ္မကမ္မေ အဓမ္မကမ္မသညံ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၅၊ ၅၇၊ ၂၅၊ ၄၂၃။ အဓမ္မကမ္မဉ္စ ဟောတိ အဝိနယကမ္မဉ္စ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၊ ၇၂။ အဓမ္မ- ကမ္မာနိ ပဝတ္တန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၇၄။ အဓမ္မကမ္မာနိတိ ဥဒ္ဓမ္မာနိ ကမ္မာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။

အဓမ္မကမ္မသညာ (ထိ) [အဓမ္မကမ္မ + သညာ] (က) အဓမ္မကံ ဟူသောအမှတ်သညာ။ (ခ) အဓမ္မကံ ဟု အမှတ်သညာရှိသော သူမ။ အဓမ္မကမ္မေ အဓမ္မကမ္မသညာ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၄၊ ၂၉၉။

အဓမ္မကမ္မသညီ (တိ) [အဓမ္မကမ္မသညာ + ဤ]
အဓမ္မကံဟု အမှတ်ရှိသောသူ၊ မေ့ကံမဟုတ်ဟု
အမှတ်ရှိသောသူ။ အဓမ္မကမ္မေ အဓမ္မကမ္မသညီ။
ဝိ၊ ၂။ ၅၅၊ ၅၇၊ ၅၈။

အဓမ္မကာရ (ပု) [အဓမ္မ + ကရ + က] မတရားမှု
ပြုလုပ်ခြင်း၊ တရားဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်း။
မာ စ တေ တာတ ဝိဇိတေ အဓမ္မကာရေ
ပဝတ္တိတ္ထ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၀။ အဓမ္မကာရေတိ အဓမ္မ-
ကိရိယာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဓမ္မိ ဗလိ ပဌပယဿ
ရာဇ၊ အဓမ္မကာရေ တဝ မာဟု ရဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ၁။
၃၁၅။ အဓမ္မကာရေတိ ပေါရာဏကရာဇူဟိ
ဌပိတံ ဝိနိစ္ဆယဓမ္မံ ဘိနိစ္ဆာ ပဝတ္တာ အဓမ္မ-
ကိရိယာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၀၀။

အဓမ္မကာရက (တိ) [အဓမ္မ + ကာရက] မတရားမှု
ကို ပြုလုပ်သောသူ။ ဝေဉ္စပန ဝတော ဘေ
တေ အဓမ္မကာရကေ ပက္ခန္တိတွာ ခါဒိတုကာ-
မတံ ဝိသ ကတွာ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၇။

အဓမ္မကာရီ (တိ) [(၁) အဓမ္မ + ကရ + ကီ (၂)
န + ဓမ္မ + ကရ + ကီ] (၁) တရားမှကင်းသော-
မသင့်လျော်သော-အမှုကိုပြုလုပ် ရှိသောသူ။
(၂) ပြုသင့်ပြုထိုက်သောတရားမှုကို ပြုလေ့မရှိ
သောသူ။ ဓမ္မတော အပေတဿ အယုတ္တဿ
ကရဏသီလော အဓမ္မကာရီ။ ယော ဝါ အတ္တ-
နော ဝိဇိတေ ဇနပဒါဒိနံ တဘော တတော
အနတ္တတော တာယနေန ခတ္တိယေန ကတ္တဗ္ဗ-
ဓမ္မေ၊ တဿ အကရဏသီလောတိ အတ္တော။
သီ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ အကိစ္စကာရီလည်းကြည့်။

အဓမ္မကိရိယာ (ထိ) [အဓမ္မ + ကိရိယာ] အဓမ္မ-
ကာရနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။ အဓမ္မစရဏ-
လည်းကြည့်။

အဓမ္မကောဋ္ဌာသ (ပု) [အဓမ္မ + ကောဋ္ဌာသ] ဒုစ္စ-
ရိုက် - မကောင်းမှု - အကုသိုလ်-အဖို့-အစု၊
မဟုတ် - မမှန် - သော တရားအစု၊ မသူတော်
တရားအစု။ ယံ ကိဉ္စိ ကေ အဓမ္မကောဋ္ဌာသံ
ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။

အဓမ္မဂါရဝ (တိ) [အဓမ္မ + ဂါရဝ] မတရားမှု၌လေး
စားခြင်း ရှိသောသူ။ ယေ ကေစိ ကာမေသု
အသညတာ ဇနာ၊ အဓမ္မိကာ ဟောန္တိ အဓမ္မ-
ဂါရဝါ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၇။

အဓမ္မစရဏ (န) [အဓမ္မ + စရဏ] မတရားမှုပြုကျင့်
ခြင်း။ ယာ ဝတ္တိ ဝိနိပါတေန၊ အဓမ္မစရဏေန ဝါ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ၁။ ၈၆၊ ၉၈၊ ၁၉၂။ အဓမ္မစရ-
ဏေနာတိ အဓမ္မကိရိယာယ ဝိသမကိရိယာယ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။

အဓမ္မစရိယသင်္ခါတ (တိ) [အဓမ္မစရိယာ + သင်္ခါ-
တ] အဓမ္မစရိယာဟု ဆိုအပ်သော။ အဓမ္မ-
စရိယာဝိသမစရိယာကြည့်။

အဓမ္မစရိယာ (ထိ) [အဓမ္မ + စရိယာ] (၁) မှားယွင်း
သော အကျင့်၊ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်း။ တာယ
နံ အဓမ္မစရိယာယ၊ မာတာပိတုသု ပဏ္ဍိတာ။
အံ၊ ၁။ ၃၁၁။ တာယာတိ တာယ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ-
သင်္ခါတာယ အဓမ္မစရိယာယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။
ယံ မေ အဓမ္မစရိယာယ၊ ရဋ္ဌံ လဗ္ဘေထ သာရသိ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၅၁။ (၂) မကောင်းသောအပြုအမူကို
ပြုကျင့်ကြောင်း တရား၊ ကုသိုလ်မှ ကင်းသော
ပြုကျင့်ကြောင်းတရား၊ အဓမ္မစရိယာ၊ အကုသိုလ်
စေတနာ၊ အကုသလကမ္မပတ ၁၀-ပါး။ အရတိ
ဝိဟံ သာ အဓမ္မစရိယာ။ အံ၊ ၂။ ၃၈၉။ အဘိ၊ ၁။
၃၆၁။ အဓမ္မစရိယာတိ ဒသ အကုသလကမ္မ-
ပသာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။ တတ္ထ ကာမာ အဓမ္မ-
စရိယာ? ကာယေန အဓမ္မစရိယာ ဝိသမစရိယာ၊
ဝါစာယ .. မနသာ အဘိ၊ ၁။ ၃၈၄။ အဓမ္မဿ
စရိယာ အဓမ္မစရိယာ၊ အဓမ္မကရဏန္တိ အတ္တော။
ဝိသမာ စရိယာ၊ ဝိသမဿ ဝါ ကမ္မဿ စရိယာတိ
ဝိသမစရိယာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၀။ အဓမ္မစရိယာ-
ဝိသမစရိယာလည်းကြည့်။

အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ (ထိ) [အဓမ္မစရိယာ +
ဝိသမစရိယာ] အဓမ္မစရိယာဟု ဆိုအပ်သော
ဝိသမစရိယာ၊ အကုသိုလ်စေတနာ၊ အကုသလ-
ကမ္မပတ ၁၀-ပါး။ တိဝိဓံ ခေါ ဂဟပတယော

ကာယေန အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ ဟောတိ၊ စတုပ္ပါယ် ဝါစာယ...၊ တိဝိမံ မနုဿ...၊ မ၊ ၁။ ၃၅၅။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာတိ အဓမ္မစရိယသင်္ခါတာ ဝိသမစရိယာ။ အယံ ပနေတ္ထ ပဒေတ္ထော— အဓမ္မဿ စရိယာ အဓမ္မစရိယာ၊ အဓမ္မကရဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိသမာ စရိယာ၊ ဝိသမဿ ဝါ ကမ္မဿ စရိယာတိ ဝိသမစရိယာ။ အဓမ္မစရိယာ စ သာ ဝိသမစရိယာ စာတိ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၂၉။ (အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၄-လည်း ကြည့်။) အဓမ္မံ စရတိ တောယာတိ အဓမ္မစရိယာ၊ တထာပဝတ္ထာ စေတနာ။ အဓမ္မောတိ ပန တံသမုဋ္ဌာနော ပယောဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဓမ္မတော အနပေတာတိ ဓမ္မာ၊ န ဓမ္မာတိ အဓမ္မာ၊ အဓမ္မာ စ သာ စရိယာ စာတိ အဓမ္မစရိယာ။ ပစ္စနိကသမနဋ္ဌေန သမံသမာနံ သဒိသံ ယုတ္တန္တိ ဝါ သမံ သုစရိတံ။ သမတော ဝိဂတံ၊ ဝိရုဒ္ဓံ ဝါ တဿာတိ ဝိသမံ၊ ဒုစရိတံ။ သာ ဧဝံ ဝိသမာ စရိယာတိ ဝိသမစရိယာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၇-ဂ။ အတ္ထတော ပနေတ္ထ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ နာမ ဒသ အကုသလကမ္မပထာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၄။ နယိမ ပညာယေထ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာတိ ဝါ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာတိ ဝါ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၄။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာတိ အကုသလကမ္မပထဝသေန အဓမ္မစရိယသင်္ခါတာ ဝိသမစရိယာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၁။

အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟေတု (ပု) [အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ+ဟေတု] အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟူသော အကြောင်း။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟေတု ခေါ် ဂဟပတယော ဝေမိဒကစ္စေ သတ္တာ ... နိရယံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ မ၊ ၁။ ၃၅၄။ အံ၊ ၁။ ၅၇။ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဟေတုတိ အဓမ္မစရိယာသင်္ခါတာယ ဝိသမစရိယာယ ဟေတု၊ တံကာရကာ တပ္ပစ္စယာတိ အတ္ထော။ တကြာယံ ပဒေတ္ထော — အဓမ္မဿ... (မ၊ ၁။ ၂။ ၂၂၉-နှင့်တူ) အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၄။ တမေန အဓမ္မစရိယာဝိသမ-

စရိယာဟေတုနိရယံ နိရယပါလာ ဥပကဇေယျံ။ မ၊ ၂။ ၃၉၇။

အဓမ္မစာရီ (တိ) [အဓမ္မ+စာရီ] သူ့အသက်သတ်ခြင်းစသော မတရားမှုကိုပြုကျင့်လေ့ရှိသောသူ။ အဓမ္မစာရီ ဝိသမစာရီ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၃၆၂။ အဟံ ခေါ် မာတာပိတုနံ ဟေတု အဓမ္မစာရီ ဝိသမစာရီ အဟောသိ။ မ၊ ၂။ ၃၉၇။ အဓမ္မစာရီတိ ပဉ္စဒဿိလျကမ္မာနိ ဝါ ဒသ ဒဿိလျကမ္မာနိ ဝါ ဣဓ အဓမ္မော နာမ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၉၃။

အဓမ္မစုဒ္ဓိတ (တိ) [အဓမ္မ+စုဒ္ဓိတ] မတရားစောဒနာအပ်သောမတရား—အပြစ်တင်—အစွပ်အစွဲ—ခံရသောသူ။ အဓမ္မစုဒ္ဓိတဿ ဥပါလိ ဘိက္ခုနော ပဉ္စဟာကာရေဟိ အဝိပ္ပဋိသာရော ဥပဒဟာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၈။ အံ၊ ၂။ ၁၇၂၊ ၁၇၃။

အဓမ္မစုဒ္ဓိတက (တိ) [အဓမ္မ+စုဒ္ဓိတ+က] မတရားစောဒနာအပ်သောမတရား—အပြစ်တင်—အစွပ်အစွဲ—ခံရသောမတရား အပြစ်တင်ခံရသောသူ၊ မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုဖြင့် စောဒနာအပ်သော။ အဓမ္မစုဒ္ဓိတကော ပုဂ္ဂလော ဇာနိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ အဓမ္မစောဒက-လည်း ကြည့်။

အဓမ္မစောဒက (တိ) [အဓမ္မ+စောဒက] မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုဖြင့် စောဒနာတတ်သော၊ မတရားစောဒနာတတ်—အပြစ်တင်—စွပ်စွဲ—တတ်သောသူ။ အဓမ္မစောဒကဿ ဘန္တေ ဘိက္ခုနော ကတိဟာကာရေဟိ ဝိပ္ပဋိသာရော ဥပဒဟာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၈။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁၊ ၂၈၀။ အံ၊ ၂။ ၁၇၃။ ပဉ္စဒသသု ဓမ္မေသု အပ္ပတိဋ္ဌဟိတွာ အဘူတေန ဝတ္ထုနာ စောဒေန္တော အဓမ္မစောဒကော နာမ။ တေန တထာ စောဒိတော အဓမ္မစုဒ္ဓိတကော နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၈။

အဓမ္မဋ္ဌ (တိ) [အဓမ္မ+ဋ္ဌ+အ] မတရားမှု—တရားနှင့်မလျော်သည်—တရားမဟုတ်သည်—၌ တည်သောသူ။ (က) အကုသလကမ္မပထဆယ်ပါး၌ တည်သောသူ။ ခတ္တိယော စ အဓမ္မ-

ဌော၊ ဝေဿော စာ'ဓမ္မနိဿိတော။ ဇာ၊၁။
 ၁၂၈။ သဗ္ဗေ ဝဏ္ဏာ အဓမ္မဋ္ဌာ၊ ပတန္တိ နိရယံ
 အဓော။ ဇာ၊၂။၁၈၆။ (ခ) သံဃာသင်းခွဲမှ
 တည်သောသူ။ ဝဂ္ဂရတော အဓမ္မဋ္ဌော၊ ယော-
 ဂက္ခေမာ ပဓံသတိ။ ဝိ၊၄။၃၆၉။ အဘိ၊က။၄၂၉။
 ဣတိဝုတ်။၂၀၃။ အဓမ္မိယတာယ အဓမ္မော၊ ဘေ-
 ဒကရဝတ္ထုဟိ သံဃဘေဒသင်္ခါတေ ဝေ စ
 အဓမ္မဋ္ဌိတောတိ အဓမ္မဋ္ဌော။ ဣတိဝုတ်၊၄။၆၆။
 သာရတ္ထ၊၃။၄၂။

အဓမ္မဋ္ဌ (ပု) [အဓမ္မ + အတ္ထ] မသင့်လျော်သော
 - မကောင်းမှု အကုသိုလ်ဟူသော - အနက်
 သဘော။ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ဝါ အယုတ္တဋ္ဌာနေ ဝါ
 ဥပ္ပန္နော ဆန္ဒရာဂေါ အဓမ္မဋ္ဌေန အဓမ္မရာဂေါ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၈။

အဓမ္မတေဇ (ပု၊န) [အဓမ္မ + တေဇ] တရားမဟုတ်
 သောတန်ခိုး၊ တိတ္ထိတို့၏ အယူပြုကောင်းဟူသော
 တန်ခိုး။ မဓမ္မတေဇေန တေဇိတတ္တာ အဓမ္မတေဇံ
 ပရိယာဒိယတိ။ ပဋိသံ၊၁၀၀။ အဓမ္မတေဇန္တိ
 နာနာတိတ္ထိယာနံ သမယဝစနတေဇံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၉၄။

အဓမ္မတ္တ (န) [အဓမ္မ + တ္တ] မတရားသည်၏အဖြစ်၊
 ဓမ္မကံမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ဣဒံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ
 အဓမ္မတ္တာ ဝဂ္ဂတ္တာ ကပ္ပံ အဋ္ဌာနာရဟံ။ ဝိ၊၃။
 ၄၃၅။ အဓမ္မတ္တာ န ရူပတိ။ ဝိ၊၄။၁၄၃၊၁၅၀၊
 ၁၅၁။

အဓမ္မဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အဓမ္မ + ဒိဋ္ဌိ] (၁) မသင့်လျော်
 သောအယူ၊မတရားသော - အဓမ္မကံဟူသော -
 အယူ။ ယာ တသ္မိ“အဓမ္မံ ဓမ္မော”တိ ဒီပနေ
 အတ္တနော အဓမ္မဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၇။
 (တိ) (၂) မသင့်လျော်သော - မတရားသော -
 အဓမ္မကံဟူသော - အယူရှိသောသူ။ တသ္မိ
 အဓမ္မဒိဋ္ဌိ ဘေဒေ အဓမ္မဒိဋ္ဌိ ဝိနိဓာယ ဒိဋ္ဌိ
 ဝိနိဓာယ ခန္တိ ဝိနိဓာယ ရုစိ။ ဝိ၊၄။၃၇၀၊၃၇၁။
 တသ္မိ အဓမ္မဒိဋ္ဌိတိ အတ္တနော “အဓမ္မံ ဓမ္မော”-
 တိ တေသ္မိ ဒီပနေ အယုတ္တဒိဋ္ဌိ။ ဘေဒေ

အဓမ္မဒိဋ္ဌိတိ သံဃဘေဒကရဏေ အဓမ္မဒိဋ္ဌိ-
 ကော ဟုတုတိ အတ္တော။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၇။
 ဒီဟာကာရေဟိ ဝိဝဒတိ ဓမ္မဒိဋ္ဌိ ဝါ အဓမ္မဒိဋ္ဌိ
 ဝါ။ ဝိ၊၅။၁၈၃။

အဓမ္မဒိဋ္ဌိက (တိ) [အဓမ္မဒိဋ္ဌိ + က] အဓမ္မဒိဋ္ဌိ(၂)
 အနက်နှင့်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အဓမ္မနိဿိတ (တိ) [အဓမ္မ + နိဿိတ] မတရားမှု
 ကို မှီသောသူ။ ဝေဿော စာ'ဓမ္မနိဿိတော။
 ဇာ၊၁။၁၂၈။

အဓမ္မဗလိ (ပု) [အဓမ္မ + ဗလိ] မတရားသော
 အခွန်အတုတ်။ အရက္ခိတာ ဇာနပဒါ၊ အဓမ္မ-
 ဗလိနာ ဟတာ။ ဇာ၊၁။၃၉၈။

အဓမ္မဗလိသာဓက (တိ) [အဓမ္မဗလိ + သာဓက။
 တနည်း အဓမ္မ + ဗလိသာဓက] မတရားသော
 အခွန်အတုတ်ကို ပြီးစေ - ကောက်ခံ - သော၊
 မတရားသဖြင့် အခွန်အတုတ်ကို - ပြီးစေ -
 ကောက်ခံ - သောသူ။ သာ ဘတ္တဟာရိကာ
 ဣတ္ထိ .. အဓမ္မဗလိသာဓကေဟိ ဗြဟ္မဒတ္တဿ
 ဒါသေဟိ ဗလိဒုဒ္ဓါ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၉။
 တုဏှိယာတိ ဝဗန္ဓာဒိဟိ ပိဋေတွာ အဓမ္မေန
 ဗလိသာဓကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၇။

အဓမ္မယာန (န) [အဓမ္မ + ယာန] အဓမ္မမည်
 သော - ယာဉ် - ရထား။ အဓမ္မယာနံ ဒဠမာ-
 ရဟိတွာ။ ဇာ၊၁။၂၂၉။

အဓမ္မယုတ္တ (တိ) [န + ဓမ္မ + ယုတ္တ] တရားနှင့်
 မယှဉ်သော။ အဓမ္မိကာ စ ပရိသာ ဓမ္မိကာ စ
 ပရိသာ။ အံ၊၁။၇၅။ အဓမ္မိကာတိ အဓမ္မယုတ္တာ။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀(က-မူကွဲ)။

အဓမ္မရာဂ (ပု) [အဓမ္မ + ရာဂ] (၁) မသင့်လျော်
 ရှိ၍ တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ (က) အမိ၊ မိကြီး၊
 မိထွေး စသည်တို့၌ တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ အဓမ္မ-
 ရာဂေါ ဝိသမလောဘော မိစ္ဆာဓမ္မော။ ဒီ၊၃။
 ၅၈။ တယော ဓမ္မေ ပဇဟေယျာမ၊ အဓမ္မ-

ရာဂံ ဝိသမလောဘံ မိစ္ဆာဓမ္မံ။ ဒိ၊ ၃။ ၆၁။ အဓမ္မရာဂေါတိ မာတာ မာတုစ္ဆာ ပိတုစ္ဆာ မာတုလာနိတိ အာဒိကေ အယုတ္တဋ္ဌာနေ ရာဂေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ အဓမ္မရာဂေါ ဝိသမလောဘော နိကာန္တိ နိကာမနာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅၊ ၂၄၄။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇၆။ မဟာနိ၊ ၂၃။ စူဠနိ၊ ၂၇။ မာတာ မာတုစ္ဆာတိ အာဒိကေ အယုတ္တဋ္ဌာနေ ရာဂေါတိ အဓမ္မရာဂေါ။ ယုတ္တဋ္ဌာနေပိ ဗလဝါ ဟုတွာ ဥပ္ပန္နလောဘော ဝိသမလောဘော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။

(ခ) သူတပါးအသုံးအဆောင်တို့၌ ဖြစ်သော တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ အဓမ္မရာဂရတ္တ-ကြည့်။ (၂) မသင့်လျော်သော အားကြီးသော တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ “ရာဂေါ ဝိသမ” နှစ်အာဒိဝစနတော ဝါ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ဝါ အယုတ္တဋ္ဌာနေ ဝါ ဥပ္ပန္နော ဆန္ဒရာဂေါ အဓမ္မဋ္ဌေန အဓမ္မရာဂေါ။ ဝိသမဋ္ဌေန ဝိသမလောဘော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄။

(ဂ) သူတပါး အသုံး အဆောင်တို့၌ ဖြစ်သော တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ အဓမ္မရာဂရတ္တ-ကြည့်။

အဓမ္မရာဂတာ (ထိ) [အဓမ္မရာဂ + တာ] အဓမ္မရာဂ၏အဖြစ်။ ပရပရိက္ခာရေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ မဟာသာဝဇ္ဇတာယ အဓမ္မရာဂတာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။

အဓမ္မရာဂရတ္တ (တိ) [အဓမ္မရာဂ + ရတ္တ] သူတပါးအသုံးအဆောင်တို့၌ ဖြစ်သော အဓမ္မရာဂဖြင့် တပ်နှစ်သက်သောသူ။ တေရဟိ ပြာဟူဏ မနဿ အဓမ္မရာဂရတ္တာ ဝိသမလောဘာဘိက္ခုတာ မိစ္ဆာဓမ္မပရေတာ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၀။ အဓမ္မရာဂရတ္တာတိ ရာဂေါ နာမ ဧကန္တေနဝ အဓမ္မော၊ အတ္တနော ပရိက္ခာရေသု ပန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော န အဓမ္မရာဂေါတိ အဓိပ္ပေတော။ ပရပရိက္ခာရေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ အဓမ္မရာဂေါတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။

အဓမ္မရူပ (တိ) [အဓမ္မ + ရူပ] မတရားသော သဘောရှိသောသူ။ အဓမ္မရူပေါ ဝတ ဗြဟ္မစာရီ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၀၀။ အဓမ္မရူပေါ ဝတ ရာဇသေဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၂။

အဓမ္မလဒ္ဓ (တိ) [အဓမ္မ + လဒ္ဓ] မတရားသဖြင့် ရအပ်သောပစ္စည်း။ အဓမ္မလဒ္ဓိ ပန သဟဿန္တနကမ္မိ ဇိဂုစ္ဆနိယမေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၉။

အဓမ္မဝဂ္ဂ (ပု) [အဓမ္မ + ဝဂ္ဂ] အဓမ္မကို အဓမ္မဟု ပြသောရဟန်းတို့၏ အကြောင်းအရာ စသည်ကို ဟောသော ၁၀-သုတ်တို့၏ - အပေါင်း - အစု၊ အဓမ္မဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၁၁-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၁၉-၂၀။

အဓမ္မဝါဒီပက္ခ (ပု) [အဓမ္မဝါဒီ + ပက္ခ] အဓမ္မဝါဒီအသင်းအပင်း။ ဧကေတော ဒွေတိ အဓမ္မဝါဒီပက္ခေ ဒွေ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။

အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂလ (ပု) [အဓမ္မဝါဒီ + ပုဂ္ဂလ] အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်။ အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂလော၊ အဓမ္မဝါဒီသမ္မဟုလာ၊ အဓမ္မဝါဒီသံသောတိ ဧဝံ တိဏိ တိကာနိ သမထက္ခန္ဓကေ နိဗ္ဗိဋ္ဌာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၂။ အဓမ္မဝါဒီ-လည်းကြည့်။

အဓမ္မဝါဒီသံသ (ပု) [အဓမ္မဝါဒီ + သံသ] အဓမ္မဝါဒီသံသာ။ အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

အဓမ္မဝါဒီသမ္မဟုလ (တိ) [အဓမ္မဝါဒီ + သမ္မဟုလ] အဓမ္မဝါဒီရဟန်းအများ။ အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

အဓမ္မဝါဒီသလာကာ (ထိ) [အဓမ္မဝါဒီ + သလာကာ] အဓမ္မဝါဒီ-စာရေးတံ-မ။ ဓမ္မဝါဒီနော ဟုတွာ “ဗလဝပက္ခံ ဘဇိဿာမာ” တိ အဓမ္မဝါဒီသလာကံ ဂက္ခန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၇။

အဓမ္မဝါဒီ (တိ) [အဓမ္မ + ဝဒ + ဣ။ န + ဓမ္မဝါဒီ။ ထိ၌ အဓမ္မဝါဒီနိ] မတရားသည် - သဘောမဟုတ်သည် - ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ တရားသည် - သဘောမဟုတ်သည် - ကို ပြောဆိုလေ့မရှိသောသူ။ ဘိက္ခု၊ ဝေမာဟံသု အဓမ္မဝါဒီ ဒေဝဒတ္တော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၇။ အဓမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂလော၊ အဓမ္မဝါဒီ သမ္မဟုလာ.... အဓမ္မဝါဒီ သံသော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၈-၉၀။ ဇာနာတိ “အဓမ္မဝါဒီ ဗဟုတဏှ” - တိ။ ၄၄၆။ ၂၀၅။ ဧဝံ ဝုတ္တေ အညတရေ အဓမ္မဝါဒီ

ဘိက္ခု ဘဂဝန္တံ တေဒဝေါစ။ဝိပု။၄၈၆။ အဓမ္မ-
ဝါဒီ အဝိနယဝါဒီ။ မ၊၁။၃၅၆။ မ၊၃။၉၆။ အဓမ္မ-
ဝါဒီတိ အသဘာဝံ ဝတ္ထာ။ မ၊၄။၂။၂၃၁-၂။
ဝေရူပေါ စာယံ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလော ဝုဇ္ဇတိ
အဓမ္မဝါဒီ ဣတိပိ။ အံ၊၁။၂၀၂။ အဓမ္မဝါဒီတိ
ဓမ္မံ န ပဒတိ။ အဓမ္မံ ဝဒတိ နာမ။ အံ၊၄။၂။
၁၉၂။ အဓမ္မဝါဒီ ဗဟူ ဇနာ။ အဘိ၊၄။၃။၁၁၇
(ဒိပဝံသ-မှ)။ အဓမ္မဝါဒီနိ စ ပရိသာ ဓမ္မဝါဒီနိ
စ ပရိသာ။ အံ၊၁။၇၅။ တဒါ ဒေ ဘိက္ခု။ ဂါမ-
ကာဝါသေ ဝိဟရန္တိ ဓမ္မဝါဒီ စ အဓမ္မဝါဒီ စ။
သုတ္တနိ၊၄။၁။၁၉၄။

အဓမ္မဝိတက္က (ပု) [အဓမ္မ + ဝိတက္က] ကုသိုလ်
တရားမကင်းသော - မှားယွင်းသော - အကြံ
အစည်၊ ကာမဝိတက်၊ မိစ္ဆာဝိတက်။ ဝိတက္က-
ယမာနောဝါ ဓမ္မဝိတက္ကညေဝ ဝိတက္ကေတိ၊ နော
အဓမ္မဝိတက္က။ ဣတိဝုတ်။၂၅၀။ နော အဓမ္မ-
ဝိတက္ကန္တိ ကာမဝိတက္က နော ဝိတက္ကေယျာတိ
အက္ခော။ ဣတိဝုတ်။၄။၂၅၆-၇။ ဆအာရမ္မဏ-
ဒိဿိဟာ ပုထု အဓမ္မဝိတက္ကာ ဇနတာယ
နိဉ္ဇာတိ အက္ခော။ သံ၊၄။၁။၂၄၇။ (ထေရ၊၄။
၂။၂၂၃-၄-တို့လည်းကြည့်။)

အဓမ္မသမ္ပတ (တိ) [အဓမ္မ + သမ္ပတ] ဂုဏ်မရှိသော
အပြုအမူဟု သမုတ်အပ်သော။ အဓမ္မသမ္ပတံ
ခေါ ပန ဝါသေဋ္ဌ တေန သမယေန ဟောတိ၊
တဒေတရဟိ ဓမ္မသမ္ပတံ။ ဒီ၊၃။၇၄။ (ဒီ၊၄။၃။
၅၃-နှင့် ဒီ၊၄။၃။၄၇-တို့ကြည့်။)

အဓမ္မသညီ (တိ) [အဓမ္မ + သညာ + ဤ] မတရားဟု
အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ယော စ ဓမ္မေ အဓမ္မသညီ။
အံ၊၁။၈၃။

အဓမ္မသိလ (တိ) [အဓမ္မ + သိလ] မတရားသော
သဘောရှိသော၊ သူ။ ဣဒေဝ ယော ဟောတိ
အဓမ္မသိလော။ ဇာ၊၂။၂၇၀။

အဓမ္မသတ္တ (န) [အဓမ္မ + သုတ္တ] အဓမ္မစသည်
မည်သောဘုရားတို့ကိုခွဲခြား၍ဟောသော သုတ်

၃-သုတ်၊ အဓမ္မသုတ်၊ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊
၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်၊ ၂-သုတ်၊ ၃-သုတ်။
အံ၊၃။၄၃၇-၄၄၂။

အဓမ္မဟာသ (ပု) [အဓမ္မ + ဟာသ] တရားနှင့်
မလျော်သော ရယ်ရွှင်ခြင်း၊ မတရားသော -
ရွှင်ပျော် - မြူးတူး - ခြင်း။ ဧဝံ တာတ ပဌမံ
မုသာဝါဒံ ဒုတိယံ ကောဓံ တတိယံ အဓမ္မဟာသံ
ဝဇ္ဇေတွာ တတော ပစ္ဆာ ရာဇာ ရဠဝါသိနံ
ကတ္တဗ္ဗကိစ္စာနိ ကရေယျ။ ဇာ၊၄။၅။၁၁၉။

အဓမ္မာဘိရတ (တိ) [အဓမ္မ + အဘိရတ] မကောင်း
မှု၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ အဓမ္မာဘိရတာ ဝိသမ-
စာရိနော မဟာရာဇေ။ ဇာ၊၄။၄။၁၈၄။

အဓမ္မိက (တိ) [အဓမ္မ + ဣက] (၁) မတရားမှု-
မတရားသည် - ၌ ယှဉ်သော။ (က) မတရား
သော၊ တရားမရှိသော၊ တရားမစောင့်သော၊ သူ။
အဓမ္မိကာ စ ပရိသာ၊ ဓမ္မိကာ စ ပရိသာ။ အံ၊
၁။၇၅။ အဓမ္မိကာတိ နိဒ္ဒမ္မာ။ အံ၊၄။၂။၅၀။
အဓမ္မိကာတိ အဓမ္မေ နိယုတ္တာ၊ တေနာဟ
“နိဒ္ဒမ္မာ”တိ၊ ဓမ္မရဟိတာတိ အက္ခော။ အံ၊၄။၂။
၄၄။ ယဒါ ရာဇာနော အဓမ္မိကာ ဟောန္တိ။
ဒီ၊၄။၂။၂၀၇။ ဓမ္မေ နိယုတ္တာ ဓမ္မိကာ၊ န ဓမ္မိကာ
အဓမ္မိကာ၊ ဟိ သာဒိအဓမ္မပသုတာ။ ဒီ၊၄။
၂။၉။ ဗဟု အဓမ္မိကော ဇနော။ ဇာ၊၁။၂၉၈။
အဓမ္မိကောတိ ပဋိစ္စန္ဓကမ္မန္တော။ ဇာ၊၄။၅။၁၀၇။
မာ တေ အဓမ္မိကာ ပုတ္တာ။ ဇာ၊၂။၃။ (ခ)
မတရားသော အခွန်အတုတ်နှင့် အပြစ်ဒဏ်ကို
လိုသည်ထက် ပို၍ ထားသော၊ သူ၊ မင်း။ ယသ္မိံ
ဘိက္ခဝေ သမယေ ရာဇာနော အဓမ္မိကာ
ဟောန္တိ။ အံ၊၁။၃၈၆။ အဓမ္မိကာ ဟောန္တိတိ
ပေါရာဏကရာဇူဟိ ဌပိတံ ဒသဘာဂဗလိဉ္ဇေဝ
အပရာဇာနုရူပဉ္စ ဒဏ္ဍံ အဂ္ဂဟေတွာ အတိရေက-
ဗလိနော စေဝ အဘိရေကဒဏ္ဍဿ စ ဂဟဏေန
အဓမ္မိကာ။ အံ၊၄။၂။၃၁၇။ မာ ရာဇ အဓမ္မိကော
အဟု။ ဇာ၊၁။၁၇၃။ အဓမ္မိကောတိ ယဒိ ရာဇာ
ဆန္ဒာဒိအဂတိဂမနဝသေန အဓမ္မိကော ဟောတိ။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ (၂) မတရားသော - မသင့်သော - နည်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော။ ယော စ လာဘော အဓမ္မိကော။ ထေရ၊၃။၁၇။ အဓမ္မေန အညာယေန ဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌေန ဝိဓိနာ ဥပ္ပန္နော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ (ဂ) ဝိနည်းကံနှင့် မလျော်သော။ တေသံ တံ ကမ္မံ အဓမ္မိကံ ကပ္ပံ အဋ္ဌာနာရဟံ။ ဝိ၊ဉ္စ၊၁၅၀။ အဓမ္မိကာ သာ ဥပါလိ သံဃသာမဂ္ဂိ။ ဝိ၊ဉ္စ၊၅၀၈။

အဓမ္မိကကပဏရာဇ (ပ) [အဓမ္မိက + ကပဏ + ရာဇ] တရားမစောင့်သော အထီးကျန်သော မင်း၊ တရားမစောင့်သောမင်းညံ့။ အနာဂတသိပ္ပိ အဓမ္မိကကပဏရာဇာနော ပဏ္ဍိတာနံ ပဝေဏိ- ကုသလာနံ ကမ္မံ နိတ္ထရဏသမတ္တာနံ မဟာမတ္တာနံ ယသံ န ဒဿန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ (၄) (၄၄၅-၅၅၀) အဓမ္မိကာနံ ကပဏရာဇနံ-ဟု ဝါကျလည်း ရှိသည်။)

အဓမ္မိကတာ (ထိ) [အဓမ္မိက + တာ] တရားမစောင့်သည်၏အဖြစ်၊ တရားမစောင့်ခြင်း၊ မတရားခြင်း။ တာသံ အဓမ္မိကတာယ ဝိသမံ စန္ဒိမသုရိယာ ပရိဟရန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။

အဓမ္မိကတ္တ (န) [အဓမ္မိက + တ္တ] တရားမစောင့်သည်၏အဖြစ်၊ တရားမစောင့်ခြင်း၊ မတရားခြင်း။ တုမ္မာကံ မဉ္ဇေ အဓမ္မိကတ္တေန တံ တေရဟိ ဥပ္ပန္နံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၃၅-၆။

အဓမ္မိကပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အဓမ္မိက + ပဋိဂ္ဂဟဏ] တရားမဟုတ်သဖြင့် - မတရားသဖြင့် - ခံယူခြင်း၊ အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ - ကို မသိပဲ ခံယူခြင်း၊ သဒ္ဓါ၍ပေးလှူအပ်သောပစ္စည်းကိုဖျက်ဆီးခြင်း ငှါ ခံယူခြင်း။ အဓမ္မိကပရိယေသနာ အဓမ္မိက- ပဋိဂ္ဂဟဏံ အဓမ္မေန ပရိဘောဂေါတိ ဣဒံ သာဝဇ္ဇံ နာမ။ အ၊သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၀၁။ ဒါယကဒေယျဓမ္မာနံ အတ္တနော စ ပမာဏံ အဇာနိတွာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ သဒ္ဓါဒေယျဝိနိပါတနတ္ထံ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟဏံ အဓမ္မိကပဋိဂ္ဂဟဏံ။ မူလဋီ၊၁။

၁၇၇။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂။ ၄၄၆။ ၁။ ၆၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အဓမ္မိကပရိယေသနာ (ထိ) [အဓမ္မိက + ပရိယေ- သနာ] တရားမဟုတ်သဖြင့် - မတရားသဖြင့် - ရှာမှီးခြင်း။ အဓမ္မိကပဋိဂ္ဂဟဏ-ကြည့်။

အဓမ္မိကဘာဝ(ပ) [အဓမ္မိက + ဘာဝ] အဓမ္မိကတ္တ - နှင့်အနက်တူ။ ရာဇာ သဗ္ဗေ သန္တာဂါရေ သန္နိပါ- တာပေတွာ “မယျံ အဓမ္မိကဘာဝံ ဝိစိနိတာ” တိ အာဟ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၃၆။

အဓမ္မိကမာနတ္တ (န) [အဓမ္မိက + မာနတ္တ] ဝိနည်း ကံနှင့် မလျော်သောမာနတိ။

အဓမ္မိကမာနတ္တာစာရ (ပ) [အဓမ္မိကမာနတ္တ + အာစာရ] ဝိနည်းကံနှင့်မလျော်သော မာနတိကို ကျင့်ခြင်း။

အဓမ္မိကမာနတ္တာစာရာဝသာန (န) [အဓမ္မိက- မာနတ္တာစာရ + အဝသာန] ဝိနည်းကံနှင့်မလျော် သောမာနတိကို ကျင့်ခြင်း၏အဆုံး။ သုဒ္ဓန္တပရိ- ဝါသော နာမ ပရတော အဓမ္မိကမာနတ္တာစာ- ရာဝသာနေ (အဓမ္မိကမာနတ္တာဝသာနေ၊သိ။) ဣမသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ အနုညာတပရိဝါသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။

အဓမ္မိကရာဇ (ပ) [အဓမ္မိက + ရာဇ] တရားမစောင့် သော - မတရားသော - မင်း။ ဣမဿာပိ ဝိပါကော အနာဂတေ ဝေ အဓမ္မိကရာဇနံ ကာလေ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆-၇။

အဓမ္မိကသလာကဂ္ဂါဟ (ပ) [အဓမ္မိက + သလာ- ကဂ္ဂါဟ] မတရားသော စာရေးဘဲမဲ - ယူ စေခြင်း - ယူခြင်း၊ မတရားသော မဲခွဲခြင်း။ အဓမ္မိကသလာကဂ္ဂါဟေသု သြရမတ္တကန္တိ ပရိတ္တံ အပ္ပမတ္တကံ ဘဏ္ဍနမတ္တမေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇။

အဓမ္မိကသုတ္တ (န) [အဓမ္မိက + သုတ္တ] မတရား သောမင်းတို့၏အကြောင်းအရာကိုပြသောသုတ်၊ အဓမ္မိကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာ- သက၊၂-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ အံ၊၁။၃၇၆-၇။

အဓမ္မိယ (တိ) [အဓမ္မ+ဣယ] (၁) မတရားမှု - မတရားသည် - ၌ ယှဉ်သော၊ မတရားသဖြင့် ပြုအပ်သော။ အဓမ္မိယာနိ ကိစ္စာနိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ အဓမ္မိယာနိတိ အဓမ္မေန ကတ္တဗ္ဗာနိ။ ပါစိတ်၊ ယော။၁။ အဓမ္မိယံ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၂၂၅။ (၂) မတရားမှု - အနေသန စသည် တို့-ကြောင့်ဖြစ်သော။ ပိဏ္ဏပါတောပိ အဓမ္မိယော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ အဓမ္မိယောတိ အနေသနာဒိဟိ ဥပ္ပန္နော။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၁။

အဓမ္မိယတာ (ထိ) [အဓမ္မိယ+တာ] မတရားမှု-မတရားသည် - ၌ ယှဉ်သည်၏အဖြစ်၊ တရားနှင့် မလျော်ခြင်း။ အဓမ္မဋ္ဌ (ခ) အနက်ကြည့်။

အဓမ္မိယပရိဘောဂ (ပု) [အဓမ္မိယ+ပရိဘောဂ] မတရားသဖြင့်ရသော - မအပ်သော ရှာမှီးခြင်း ဖြင့် ရရှိသော-ပစ္စည်းကိုသုံးစားခြင်း။ အပရေပိ စတ္တာရော ပရိဘောဂါ လဇ္ဈိပရိဘောဂေါ အလဇ္ဈိပရိဘောဂေါ ဓမ္မိယပရိဘောဂေါ အဓမ္မိယပရိဘောဂေါတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ အဓမ္မိယောတိ အနေသနာဒိဟိ ဥပ္ပန္နော။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၁။

အဓမ္မိယာယမာန (တိ) [အဓမ္မိယ+အာယ+မာန] မတရားသည်၌ ယှဉ်သော - မတရားသဖြင့် ပြုအပ်သော-ကိစ္စ-မတရားမှု - ကို ပြုလုပ်သော၊ သူ။ ဘိန္နေ ဘိက္ခဝေ သံသေ အဓမ္မိယာယမာနေ အသမ္မောဒိကာယ ဝတ္တမာနာယ။ဝိ၊ဉာ၊၄၈၆။ အဓမ္မိယာယမာနေတိ အဓမ္မိယာနိ ကိစ္စာနိ ကုရမာနေ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။

အဓရ (တိ) [(၁) သဗ္ဗနာမ် ၂၇-ပုဒ်တွင် တပုဒ်။ န+ဓရ(=ဓရ+အ)။န ဓရိယတေတိ အဓရော။ ထောမ။ အဓော + တရ-မှ အဓရ-ဖြစ်လာ သည်ဟုလည်း ကြံကြသည်။ အဓမ-နှင့် ယှဉ် ကြည့်။ (၂) အ+ဓရ+အ။ ဤသံ ကိစ္စိကာလံ ဓာရေတိ ဘက္ခမေတ္တာတိ အဓရော၊ ဤသတ္တော ဟုတြ အကာရော။ ဓာန်ဋီ၊၂၆၂။] (၁) အောက်ဖြစ်သော။ အဓရ-သဒ္ဓေါပိ ဟေဋ္ဌိမ-ဝါစကော ဝဝတ္တာဝစနောယေဝ၊ သော စ

တိလိင်္ဂေါ “အဓရော ပတ္တော၊ အဓရာ အရဏိ၊ အဓရံ ဘာဇန”မိတိ။ နိတိ၊ပဒ။၂၇၄။ အဓရ-ကာယ-စသည့်ကြည့်။ (၂) နှုတ်ခမ်း၊ အောက် နှုတ်ခမ်း။ ဓာန်။၂၆၂-ကြည့်။

အဓရကာယ (ပု) [အဓရ+ကာယ] အောက်ပိုင်း ကိုယ်။ ဘောတော ဂေါတမဿ အဓရကာယောဝ လူဉ္ဇတိ။မ၊၂။၃၁၈။ အဓရကာယောဝါတိ ဟေဋ္ဌိမကာယောဝ လူဉ္ဇတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

အဓရာရဏိ(ဏိ) (ပု၊ထိ) [အဓရ+အရဏိ(ဏိ)] မီးပွတ်ခုံ။ ထဝိကတော အရဏိသဟိတာနိ နိဟ-ရိတွာ “အယံ ဥတ္တရာရဏိ အယံ အဓရာရဏိ”တိ အာဝဇ္ဇန္တေန အညဝိဟိတကေန ဘဝိတဗ္ဗံ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄-၅။တထာ အဓရာရဏိ ဝိယ စက္ခုဓာတု။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၀။

အဓရောဋ္ဌ (ပု) [အဓရ+ဩဋ္ဌ] အောက်နှုတ်ခမ်း။ ယထာ မုခံ ပိဒဟိတုံ န သက္ကောတိ၊ တထာ တဿ အဓရောဋ္ဌေ စ ဥတ္တရောဋ္ဌေ စ ဒဏ္ဍကံ ဌပေတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄-၅။

အဓာရဏတာ (ထိ) [အဓာရဏ+တာ]မဆောင် စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်၊ မဆောင်စွမ်းနိုင်ခြင်း။ အသရဏဟာ အဓာရဏတာ ပိလ္လာပနတာ။အဘိ၊ဓ။၂၆၂။အဘိ၊ဝိ။၃၇၅။ အဓာရဏတာတိ ဓာရေတုံ အသမတ္တတာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၃။

အဓာရယံ (ကြံ) ဓာရေတိ-ကြည့်။

အဓာရိတ (တိ) [န+ဓာရိတ] (၁) မဆောင်အပ် သော၊ နှုတ်တက်မဆောင်အပ်သော။ အဓာရိတံ လူဒံ ဝရံ။ဝိ၊၂။၁၈၉။ (၂) မဆောင်းမိုးအပ် သော။ ဧတ္ထန္တရေ န ဇာနာမိ၊ သေတစ္ဆတ္တံ အဓာရိတံ။အပ၊၁။၄၃၅။

အဓာရေတုကမ္ပတာ (ထိ) [န+ဓာရေတုကမ္ပ-တာ] မဆောင်လိုသည်၏အဖြစ်၊ မဆောင်လို ခြင်း။ အနုဂ္ဂဟေတုကမ္ပတော အဓာရေတုကမ္ပ-တာ။အဘိ၊ဝိ။၃၈၇။

အဓိ (ဗျ) [န+ဓာ+ဣ] ဥပသာရပုဒ် ၂၀-တို့ တွင် တပုဒ်။ (၁) လွန်ကဲခြင်း = အဓိက။ အဓိသီလ-ကြည့်။ (၂) အစိုးရခြင်း = ဣဿရ။ (၃) သရဇ္ဈာယ်ခြင်း = အဇ္ဈယန။ အဇ္ဈယတိ-ကြည့်။ (၄) စီရင်ခြင်း၊ ဆောက်တည်ခြင်း = အဓိဋ္ဌာန။ အဓိဋ္ဌာတိ၊ အဓိဋ္ဌာန-တို့ကြည့်။ (၅) ရောက်ခြင်း = ပါပုဏန။ အဓိဂစ္ဆတိ-ကြည့်။ (၆) ဆုံးဖြတ်ခြင်း = နိစ္ဆယ။ အဓိမောက္ခ-ကြည့်။ (၇) လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-ခြင်း = အဓိဘဝန။ အဓိဘူတ-ကြည့်။ (၈) အထက်၌ ဖြစ်ခြင်း = ဥပရိဘာဝ။ အဓိရောဟ-ကြည့်။ (၉) အထူးပြုခြင်း = ဝိသေသန။ အဓိမုတ္တ (၂) အနက်ကြည့်။ (၁၀) စပ်လျဉ်းခြင်း။ အဓိဒေဝ-ဉာဏဒဿန-ကြည့်။ (ခန့်။ ၁၁၇၇။ ခု။ နှာ-၁၀၆။ နိတိ။ သုတ္တ။ နှာ-၃၀၀-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိအဘဝိ (ကြိ) အဓိဘဝတိ-ကြည့်။

အဓိဗြပန္န (တိ) [အဓိ+အဝ+ပဒ+တ] အဇ္ဈော-ပန္န-နှင့် အနက်တူ။ ဒိဋ္ဌါဝ။ ၃၃၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉-တို့ကြည့်။

အဓိဗြသန္န (တိ) [အဓိ+အဝ+သဒ+တ] အဇ္ဈော-သန္န-နှင့် အနက်တူ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၉၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၁-တို့ကြည့်။

အဓိက (တိ) [အဓိ+က] (၁) ပို-လွန်-ကဲ-သာ-ကြီး-မြတ်-သော၊ သူ၊ တရား။ ဣဓ ပန ဘိက္ခဝေ ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော အဓိကော ဟောတိ သီလေန သမာဓိနာ ပညာယ။ အံ၊ ဝ။ ၁၂၃။ အဘိ၊ ပု။ ၁၄၀။ အဓိကော ဟောတိတိ အဘိရေကော ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၈။ အပ္ပန္နိ မစ္ဆာ အဓိကံ သဟဿံ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၆။ ဒေဝါနံ အဓိကော ဟောမိ။ အပါ၊ ၁။ ၅။ ဒေဝါနံ အဓိကော ဟောမိတိ ယဒိ ဒေဝေသု ဇာတော၊ အာယုဝဏ္ဏဗလတေဇေဟိ ဒေဝါနံ အဓိကော ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော အဟော-သိန္နိ အတ္ထော။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ အဓိကံ သတ-မဇ္ဈတိ။ အပါ၊ ၁။ ၃၅၆။ ယော ပုဗ္ဗယောဂသမ္ပန္နော သော တေန အဘိရေကော ဟောတိ။ အဓိကော

ဟောတိ။ ဝိသေသော ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၃၈၁။ အဓိကော ဟောတိတိ အဂ္ဂေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၂၆၃။ အဘိဓမ္မ-လည်းကြည့်။ (၂) စပ်သော။ ထေရာဓိက (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၁) ကြည့်။

အဓိကကာရ (ပု) [အဓိက+ကာရ] အလွန်ပြုခြင်း။ လွန်ကဲစွာ - ပြုလုပ်ခြင်း - စွန့်လွှဲခြင်း။ လွန်ကဲသော ကောင်းမှုကုသိုလ်။ အဓိကာရ (၂) အနက်ကြည့်။

အဓိကကိရိယ (န၊ ထိ) [အဓိက+ကိရိယ] လွန်ကဲစွာ - လွန်လွန်ကဲကဲ - အထူး - ပြုအပ်သော။ အဓိကာရ (၂) အနက်ကြည့်။

အဓိကက္က (န) [အဓိ+ကက္က] အဓိကက္က-မည်သော ရေချိုးဆိပ်။ လွန်ကဲမျှားပြားသော ရေချိုးကသယ်မှုန်တို့ကို ယူရာဖြစ်သော ရေချိုးဆိပ်။ ဗာဟုကံ အဓိကက္ကဉ္စ၊ ဂယံ သန္နရိကံ မပိ။ မ၊ ၁။ ၄၇။ အဓိကက္ကန္တိ နှာနသမ္ဘာရဝသေန လဒ္ဓဝေါ-ဟာရံ ကေ တိတ္ထံ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ ကက္ကန္တိ နှာနပိဏ္ဍံ အဓိပေတိ၊ နှာယိတွာ အဓိကံ ကက္ကတ္ထေ ဂက္ကန္တိတိ အဓိကက္ကံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။

အဓိကဂဏှနက (တိ) [အဓိက+ဂဏှန+က] အပိုအလွန် - ထည့်နိုင် - ထည့်လောက် - သော ကြေးနီ - ခွက် - အိုး စသည်။ တတော အဓိကဂဏှနကော (အဘိရေကဂဏှနကော သျှာ၊ က) ဂရုဘဏ္ဍံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၉။

အဓိကဂုဏတာ (ထိ) [အဓိက+ဂုဏ+တာ] လွန်ကဲသောဂုဏ်-ရှိသည်၏အဖြစ်-ရှိခြင်း။ နက္ခတ္တေဟိ အဓိကဂုဏတာယ “နက္ခတ္တရာဇာ” တိ စ လဒ္ဓ-နာမော စန္ဒော။ ဝိ၊ မာ၊ န၊ ဋ္ဌ၊ ၈၀။

အဓိကဂ္ဂဟဏ (န) [အဓိက + ဂဟဏ] အပို-အလွန် - ကို ယူခြင်း။ လဒ္ဓဿ အဓိကဂ္ဂဟဏ-တော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ နိဂ္ဂုဏောပိ ဂုဏဂ္ဂ-ဟဏံ အဓိကဂ္ဂဟဏံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၁။

အဓိကတ (တိ) [အဓိ+ကတ] (၁) လွန်စွာပြု
အပ်သော။ ဝေမေဝ ခေါ် မဟာရာဇ ကမ္ဘာဓိက-
တေန နေရယိကာ သတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၆၉။ (၂)
အကြီးအမှူး (အဆူ) ခန့်ထားအပ်သော။ သူ။
တဿာဟံ ဒါနဝဿဂ္ဂေ၊ ဒါနေ အဓိကတော
အဟံ။ ပေတ။ ၁၅၇။ ဒါနေ အဓိကတော အဟန္တိ
ဒေယျဓမ္မဿ ပရိစ္စဇနေ ဒါနာဓိကာရေ အဓိက-
တော ဌပိတော အဟောသိ။ ပေတ။ ၁၆။
(၃) (သံသယသည်) လွှမ်းမိုးအပ်သော။ သူ။
တ္ထောယံ ဇနော သမ္ပူဇ္ဇော ဝိမတိဇာတော
အဓိကတော သံသယပက္ခန္ဓော။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၆။
ဣမေ ဝိဘူတံ ကဘ္ဘာ လောကံ သမ္ပောဟေန္တိ
အဓိကတံ ကဓေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၉။ (၄) သိမ်း
ဆည်းအပ်သော။ သင်္ခေပန ဝုတ္တာနံ ခန္ဓာဒိနံ
ဝိဘဇနံ ဝိဘင်္ဂါ။ သော သော ဝိဘင်္ဂါ
ပကတော အဓိကတော ယဿာ ပါဠိယာ၊ သာ
“ဝိဘင်္ဂပူကရဏ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ အဓိကတောတိ စ
ဝတ္ထုဗ္ဗဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟိတောတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊
၂။ ၃။ (၅) လိုက်စေအပ်သော၊ လိုက်သော။
တဉ္စေတ္ထ အဓိကတံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၅။ အဓိကတ-
ဘာဝ-လည်းကြည့်။

အဓိကတဘာဝ (ပု) [အဓိကတ+ဘာဝ] လိုက်စေ
အပ်သည်၏အဖြစ်၊ လိုက်သည်၏အဖြစ်။ ယတော
အဝိပါကဝဒနဿ အဓိကတဘာဝေါ... သိယာ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၃၀။

အဓိကတရ (တိ) [အဓိက+တရ] အထူးသဖြင့်
သာလွန်သော။ သူ။ ပုန စ ဒေဝဒတ္တော ဘဝေ
ဘဝေ ယသေန စ ပက္ခန္ဓာ စ ဗောဓိသတ္တေန
သမသမော ဟောတိ၊ ကဒါစိ အဓိကတရော
ဝါ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၈။

အဓိကတရပည (တိ) [အဓိကတရ+ပညာ]
အထူးသဖြင့် လွန်ကဲသော ပညာရှိသော။ သူ။
ဘဂဝဘာ ဘိယျောဘိညတရော အဿ၊ အဓိက-
တရပညော ဘဝေယျ။ ဒိ၊ ၁။ ၂၇။

အဓိကတော (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ+ကရ+တော] အဦးပြု
၍၊ စွဲ၍။ ယောဂက္ခေမန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ၊ တံ
အဓိကတော ဝါဟိယတိ၊ အဘိဓမ္မံ ဝါ ဝါဟိယတိတိ
အဓိဝါဟနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၄-၅
‘အဓိကတော’ အစား ‘အဓိကိစ္စ’ဟု ရှိသည်။)
အဓိကိစ္စ-လည်းကြည့်။

အဓိကနီလတာ (ထိ) [အဓိက+နီလ+တာ] အ
လွန်ညိုမောင်းသည်၏အဖြစ်။ အဘိနီလနေတ္တ-
ကြည့်။

အဓိကနီလနေတ္တ (တိ) [အဓိက+နီလ+နေတ္တ]
အလွန်ညိုမောင်းသောမျက်စိရှိသော။ သူ။ အဘိ-
နီလနေတ္တ-ကြည့်။

အဓိကပ္ပမာဏ (န) [အဓိက+ပမာဏ] လွန်ကဲ
သော - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ။ (တိ) လွန်
ကဲသော - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ - ရှိသော။
အဓိမတ္တ-ကြည့်။

အဓိကမာန (ပု) [အဓိက+မာန] လွန်ကဲသော
မာန်။ အဓိမာန (၂) အနက်ကြည့်။

အဓိကမာနသ (တိ) [အဓိက+မာနသ] လွန်ကဲ
သော - လွန်လွန်ကဲကဲ ပြုလိုသော - စိတ်ရှိ
သော။ သူ။ ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော ဩရုယ၊ ရာဇာ
စာဂါမိမာနသော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၃။ စာဂါမိမာန-
သောတိ စာဂေန အဓိကမာနသော ရာဇာ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၅၂။

အဓိကရဏ (န) [အဓိ+ကရ+ဣ၊ ဝုပသမနတ္ထာယ
ပဝတ္ထမာနေဟိ သမထေဟိ အဓိကာတဗ္ဗာနိတိ
အဓိကရဏာနိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။] (၁) (ငြိမ်းစေ
အပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်) သမထတို့ကို လွန်စွာ
ပြုအပ်ရာ ဖြစ်သော အမှု၊ (ငြိမ်းစေခြင်းငှါ ဖြစ်
ကုန်သော) သမထတို့သည် - လွန်စွာပြုအပ် -
ငြိမ်းစေအပ် - သော အမှု၊ အဓိကရဏ်း၊ ရဟန်း
တို့၏ အမှုအခင်း။ အဓိကရဏံ နာမ စတ္တာရိ
အဓိကရဏာနိ ဝိဝါဒါဓိကရဏံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ
အာပတ္တာဓိကရဏံ ကိစ္စာဓိကရဏံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၀။

ယံ အဓိကိစ္စ အာရဗ္ဗ ပဋိစ္စ သန္ဓာယ သမထာ
 ဝတ္တန္တိ၊ တံ “အဓိကရုဏ”န္တိ ဝေဒိတဗျံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၇၈။ အဓိကရိယန္တိ ဧတ္ထာတိ အဓိကရုဏာနိ၊
 ဧက အဓိကရိယန္တိ? သမထာ၊ ကထံ အဓိကရိ-
 ယန္တိ ? သမနဝေသန။...အထ ဝါ သမနတ္ထာယ
 ပဝတ္တမာနေဟိ သမထေဟိ အဓိကာတဗ္ဗာနိတိ
 အဓိကရုဏာနိ...။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၅၃။ ဥပ္ပန္နာနံ
 အဓိကရုဏာနံ ဝူပသမာယ...။ ဝိ၊၂။ ၂၇၂။ သမ-
 ထေဟိ အဓိကရုဏိယဘာဝေန အဓိကရုဏံ။ယဉ္ဇိ
 အဓိကိစ္စ အာရဗ္ဗ ပဋိစ္စ သန္ဓာယ သမထာ
 ပဝတ္တန္တိ၊ တံ အဓိကရုဏံ။ ကင်္ခါ။၁၃၈။ အဓိ-
 ကရုဏိယဘာဝေနာတိ အဓိကာတဗ္ဗဘာဝေန၊
 ဝူပသမေတဗ္ဗဘာဝေနာတိ အတ္ထော။...ဧတေန
 (အယဉ္ဇိတိအာဒိနာ) အဓိကိစ္စ သမထာ
 ကရေန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ အဓိကရုဏန္တိ အဝုတ္တကမ္မ-
 သာဝေနံ ဒေသေတိ။ ကင်္ခါ။မဟာဋ္ဌိ၊၂။ ၂၆၃။
 (အယဉ္ဇိ စသည်ဖြင့် အဓိကရုဏသုခကိုပြသည်
 ဟု ယူသင့်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂ နှင့် သာရတ္ထ၊၂။
 ၁၆၇ တို့နှင့်ယှဉ်ကြည့်။) စတ္တာရိမာနိ...အဓိကရု-
 ဏာနိ ဝိဝါဒါဓိကရုဏံ... ကိစ္စာဓိကရုဏံ။ ဝိ၊၄။
 ၂၂၁။မ၊၃။၃၅။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ယသံ ပရိသာယံ
 ဘိက္ခု အဓိကရုဏံ အာဒိယန္တိ ဓမ္မိကံ ဝါ
 အဓမ္မိကံ ဝါ။ အံ၊၁။၇၅။ အဓိကရုဏန္တိ ဝိဝါဒါ-
 ဓိကရုဏာဒိစတုဗ္ဗိဓံ အဓိကရုဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။
 (၂) သမထတို့သည် ငြိမ်းစေအပ်သော စိတ္တု-
 ပျါဒိ။ ယေန ဝိဝေဒန္တိ၊ သော စိတ္တုပ္ပါဒေါ
 ဝိဝါဒေါ။ သမထေဟိ စ အဓိကရုဏိယတာယ
 အဓိကရုဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀။ ကထံ ပန သော
 စိတ္တုပ္ပါဒေါ အဓိကရုဏံ နာမာတိ အာဟ
 “သမထေဟိ စ... အဓိကရုဏ”န္တိ။ သမထေဟိ
 သမေတဗ္ဗတာယ အဓိကရုဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိဝါဒ-
 ဟေတုဘူတဿ ဟိ စိတ္တုပ္ပါဒဿ ဝူပသမေန
 တပ္ပဘဝဿ သဒ္ဓဿပိ ဝူပသမော ဟောတိတိ
 စိတ္တုပ္ပါဒဿ သမထေဟိ အဓိကရုဏိယတာ-
 ပရိယာယော သမ္ဘဝတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၇။
 (၃) အကြောင်းထူးသောအကြောင်း၊ဘေဒ-

နသံဝတ္တနိကံ ဝါ အဓိကရုဏံ သမာဒါယ ပဂ္ဂယု
 အဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊၁။၂၆၅။ ဘေဒနသံဝတ္တနိကံ ဝါ
 အဓိကရုဏန္တိ ဘေဒနဿ သံဃဘေဒဿ
 အတ္ထာယ သံဝတ္တနိကံ ကာရုဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။
 ယတွာဓိကရုဏမေန စက္ခုန္တိယံ အသံဝုတံ...။
 အဘိ၊ဓ။၂၆၁။ ယတွာဓိကရုဏမေနန္တိ ယံကာ-
 ရုဏာ ယဿ စက္ခုန္တိယာသံဝရဿ ဟေတု ဧတံ
 ပုဂ္ဂလံ...။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။ ကိမာဓိကရုဏံ ယက္ခ၊
 စက္ကာဘိနိဟတော အဟံ။ ဇာ၊၁။၂၀၁။ ကိမာ-
 ဓိကရုဏန္တိ ကိံ ကာရုဏံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄။အာရက္ခာ-
 ဓိကရုဏံ။ ဒိ၊၂။၅၀။ အဓိကရေတိတိ အဓိက-
 ရုဏံ၊ ကာရုဏသေတံ နာမံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၂၇၄။ အတ္တနော ဖလံ ကရေတိတိ ကရုဏံ၊
 ယံ ကိဉ္စိ ကာရုဏံ၊ အဓိကံ ကရုဏန္တိ အဓိကရုဏံ၊
 ဝိသေသံကာရုဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၉၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၉၃။
 (၄) တရားသူကြီးထူး၊ အကြီးအမှူး ထူး။
 တဿာဓိကရုဏံ ဒေတိ၊ မိတ္တဿ ပဋိပဇ္ဇိတံ။အပ၊
 ၁။၄၇။ တဿ ဣတ္ထမ္ပူတဿ ပဏ္ဍိတဿ ရုဇာ
 အဓိကရုဏံ ဝိနိစ္ဆယာဓိပတံ ဒေတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၂၁။ တကြေကော အဓိကရုဏေ နိယုတ္တက-
 ပုရိသော ပိသုဏဝါစော နေကတိကော လဉ္စဂါ-
 ဟကော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၉၄။ (၅) တည်ရာ၊
 ဖြစ်ရာအရပ်။ အညဘာဂိယဿ အဓိကရုဏဿ။
 ဝိ၊၁။ ၂၅၆။ အဓိကရုဏန္တိ အာဓာရေ ဝေဒိ-
 တဗ္ဗေ၊ ဝတ္ထု အဓိဋ္ဌာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၁၈၄။ တံ သိက္ခာပဒံ စိတ္တဿ အဓိကရုဏံ
 ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ အဓိကရုဏမုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ
 ပုဗ္ဗဏှေ ဇာတောတိ ယထာ။ ဝဇီရ၊၃။၅။ အဓိ-
 ကရုဏတ္ထ-လည်းကြည့်။
 အဓိကရုဏဥက္ကောဋ္ဌ (ပ) [အဓိကရုဏ+ဥက္ကောဋ္ဌ]
 အဓိကရုဏ်းကို တားမြစ်ခြင်း။ အဓိကရုဏာနံ
 ဥက္ကောဋ္ဌေတွာ ပုန အဓိကရုဏဥက္ကောဋ္ဌေန
 သမထာနံ ဥက္ကောဋ္ဌံ ဒေသေတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၄။
 အဓိကရုဏကာရက (တိ) [အဓိကရုဏ+ကာရက။
 ထိ၌ အဓိကရုဏကာရိကာ] အဓိကရုဏ်းကို
 ပြုတတ်သောသူ။ သံသေ အဓိကရုဏကာရကံ။

ဝိ၊၂။၆၅။ စက္ကကဋ္ဌိ ဘိက္ခုနီ...သံဃေ အဓိကရုဏကာရိကာ။ ဝိ၊၂။၂၉၇။ သမ္မဟုလာ...သံဃေ အဓိကရုဏကာရကာ။ ဝိ၊၂။၂၅၉။ ယော သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သံဃေ အဓိကရုဏကာရကော။ အံ၊၂။၂၂၀။ အဓိကရုဏကာရကောတိ စတုန္တံ အဓိကရုဏာနံ အညတရဿကာရကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၇၉။

အဓိကရုဏဇာတ (တိ) [အဓိကရုဏ+ဇာတ] ဖြစ်သော အဓိကရုဏ်းရှိသော၊ ငြင်းခုံခြင်းစသည်ဖြင့် အဓိကရုဏ်းဖြစ်နေသော၊ သူ။ ဘဏ္ဍနဇာတာနံ ကလဟဇာတာနံ ဝိဝါဒါပန္နာနန္တိ အဓိကရုဏဇာတာနံ။ ဝိ၊၂။ ၁၉၈။ အဓိကရုဏဇာတာနန္တိ ဧတေဟိ ဘဏ္ဍနာဒီဟိ ဥပ္ပန္နဝိဝါဒါဓိကရုဏာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အဓိကရုဏဇာတာနံ ဘိက္ခုနံ ဗဟူပကာရော ဟောတိ။ ဝိ၊၅။၃၃၃။

အဓိကရုဏညဘာဂိယ (တိ) [အဓိကရုဏ+အညဘာဂိယ] အဓိကရုဏ်းဟူသော တပါးသောအဖို့ရှိသော။ အညဘာဂိယဿ အဓိကရုဏဿာတိ အာပတ္တညဘာဂိယံ ဝါ ဟောတိ အဓိကရုဏညဘာဂိယံ ဝါ။ ဝိ၊၁။၂၅၇။

အဓိကရုဏတ္ထ (ပု) [အဓိကရုဏ+အတ္ထ] တည်ရာဟူသော အနက်၊ ‘ဌ’ဟုပေးရသော အာဓာရအနက်။ အဘိဓမ္မေ ဣတော အညေသု သုတ္တပဒေသု စ အဓိကရုဏတ္ထော ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃-၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၉၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၀။ အဓိကရုဏတ္ထောတိ အာဓာရတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၉။ အဓိကရုဏတ္ထော အာဓာရတ္ထော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။

အဓိကရုဏနိရောဓ (ပု) [အဓိကရုဏ+နိရောဓ] အဓိကရုဏ်း-ချုပ်-ငြိမ်း-ခြင်း။ အဓိကရုဏနိရောဓံ ဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၂၂၃။ အံ၊၃။၃၁၂။ အဓိကရုဏနိရောဓံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊၅။၂၃၂။ အဓိကရုဏနိရောဓံ န ဇာနာတိတိ ဓမ္မေန ဝိန-

ယေန သတ္တုသာသနေန မူလာမူလံ ဂန္ဓာ ဝိနိစ္ဆယသမထံ ပါပေဘုံ န သက္ကောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၇။ အဓိကရုဏနိရောဓန္တိ အဓိကရုဏာနံ ဝူပသမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။

အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိ (တိ) [အဓိကရုဏနိရောဓ+ဂမု+ဏိ။ ထိဉ္ဇ အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိ] အဓိကရုဏ်း-ချုပ်-ငြိမ်း-ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော။ အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိ* ပဋိပဒံ ဇာနာတိ။ အံ၊၃။၃၁၂။ အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိ* ပဋိပဒန္တိ သတ္တဝီဓာအဓိကရုဏသမထံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။

အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ (ထိ) [အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိ+ပဋိပဒါ] အဓိကရုဏ်း - ချုပ်-ငြိမ်း - ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အကျင့်၊အဓိကရုဏသမထခုနစ်ပါး။ အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒံ ဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၂၂၃။ “ဣဒံ အဓိကရုဏံ ဒွိဟိ၊ ဣဒံ စတူဟိ၊ ဣဒံ တိဟိ၊ ဣဒံ ဧကေန သမထေန သမ္ပတိ”တိ ဧဝံ သတ္တသမထေ အဇာနန္တော ပန အဓိကရုဏနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒံ န ဇာနာတိ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၇။

အဓိကရုဏပစ္စယ (ပု) [အဓိကရုဏ+ပစ္စယ] အဓိကရုဏ်း တည်းဟူသော အကြောင်း။ ဝိဝါဒါဓိကရုဏပစ္စယာ ကတိ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ? ဝိဝါဒါဓိကရုဏပစ္စယာ ဒေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၁၇၉။

အဓိကရုဏပစ္စယဝါရ (ပု) [အဓိကရုဏပစ္စယ+ဝါရ] အဓိကရုဏပစ္စယကိုပြဆိုသော-အလှည့်-ဝါရ။ ဝိ၊၅။၁၇၉၊၁၈၀-၂။

အဓိကရုဏပစ္စယာပတ္တိ (ထိ) [အဓိကရုဏပစ္စယ+အာပတ္တိ] အဓိကရုဏ်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် အာပတ်သင့်ခြင်း။ ဝိ၊၅။၂၆၇။

အဓိကရုဏပုစ္ဆာ (ထိ) [အဓိကရုဏ+ပုစ္ဆာ] အဓိကရုဏ်းကို -မေးသောပုစ္ဆာ-မေးခြင်း။

အဓိကရဏပုစ္ဆာဝိသုဒ္ဓိ (န၊ထိ) [အဓိကရဏ + ပုစ္ဆာ + ဝိသုဒ္ဓိ] အဓိကရဏကို မေးသော ပုစ္ဆာ၏အဖြေ။ အဓိကရဏပုစ္ဆာဝိသုဒ္ဓိနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၉။

အဓိကရဏဘူတ (တိ) [အဓိကရဏ + ဘူတ] တည်ရာ (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ယမ္ပိ စက္ခုမှိတိ (အဘိ၊ ဓ။ ၁၅၇) ယမ္ပိ အဓိကရဏဘူတ စက္ခုမှိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။

အဓိကရဏဘေဒ (ပု) [အဓိကရဏ + ဘေဒ] အဓိကရဏ၏ အပြား။ ဝိ၊၅။ ၂၆၄-၅။ အဓိကရဏဘေဒ ဣမေ ဒသ ဥက္ကောဋ္ဌာတိ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၄။

အဓိကရဏမူလ (န) [အဓိကရဏ + မူလ] အဓိကရဏ၏အကြောင်းရင်း။ ဝိ၊၅။ ၂၆၆။

အဓိကရဏဝဂ္ဂ (ပု) [အဓိကရဏ + ဝဂ္ဂ] အဓိကရဏ၏နှင့်ပတ်သက်၍ဟောသော ငါးခုမြောက် သုတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ၁၀ - သုတ်တို့၏ - အပေါင်း-အစု။ အဓိကရဏဝဂ္ဂ။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ္ဂ။ အံ၊ ၁။ ၅၄-၅-၆၀။

အဓိကရဏဝါရ (ပု) [အဓိကရဏ + ဝါရ] အဓိကရဏကိုပြဆိုသော - အလှည့် - ဝါရ။ “မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တဿ အာပတ္တိယော စတုန္တံ အဓိကရဏာနံ ကတမံ အဓိကရဏ”န္တိအာဒိပ္ပဘေဒေါ အဓိကရဏဝါရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄၀။

အဓိကရဏဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အဓိကရဏ + ဝိနိစ္ဆယ] အဓိကရဏကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ သင်္ဂါမော ဝုစ္စတိ အဓိကရဏဝိနိစ္ဆယတ္ထာယ သံသသန္နိပါတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၅။

အဓိကရဏဝူပသမန (န) [အဓိကရဏ + ဝူပသမန] အဓိကရဏကို ငြိမ်းစေခြင်း။ အထ ခေါ် တေဘိက္ခု။ အသန္တုဋ္ဌာ သာဝတ္ထိယာ သံသဿ အဓိကရဏဝူပသမနေန။ ဝိ၊၄။ ၂၂၈။

အဓိကရဏဝူပသမဝဂ္ဂ (ပု) [အဓိကရဏ + ဝူပသမ + ဝဂ္ဂ] အဓိကရဏ၏ငြိမ်းစေခြင်းကို ပြသော အ-

ကြောင်းအရာတို့၏- အပေါင်း- အစု၊ အဓိကရဏဝူပသမဝဂ္ဂ။ ဝိ၊၅။ ၃၄၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၂၂။

အဓိကရဏသင်္ဂဟ (ပု) [အဓိကရဏ + သင်္ဂဟ] အဓိကရဏ၏ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်ခြင်း။ နဝသင်္ဂဟာ အဓိကရဏသင်္ဂဟော။ ဝိ၊၅။ ၃၇၇။

အဓိကရဏသမထ (ပု) [အဓိကရဏ + သမထ] အဓိကရဏကို ငြိမ်းစေတတ်သောတရား။ သတ္တ အဓိကရဏသမထာ။ ဝိ၊၂။ ၂၇၂။ ဒီ၊၃။ ၂၁၀။ သတ္တ ခေါပနိမေ အာနန္တ အဓိကရဏသမထာ။ မ၊၃။ ၃၅။ စတုပ္ပိမံ အဓိကရဏံ သမေန္တိ ဝူပသမေန္တိတိ အဓိကရဏသမထာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။ အဓိကရဏာနိ သမေန္တိ ဝူပသမေန္တိတိ အဓိကရဏသမထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၈။

အဓိကရဏသမုဋ္ဌာန (န) [အဓိကရဏ + သမုဋ္ဌာန] အဓိကရဏ၏ဖြစ်ကြောင်း။ အဓိကရဏသမုဋ္ဌာနံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊၅။ ၃၂၁။ အဓိကရဏသမုဒယလည်းကြည့်။

အဓိကရဏသမုဒယ (ပု) [အဓိကရဏ + သမုဒယ] အဓိကရဏ၏ဖြစ်ကြောင်း။ အဓိကရဏသမုဒယံ ဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။ ၂၂၃။ အဓိကရဏသမုဒယံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊၅။ ၂၃၂။ အံ၊ ၃။ ၃၁၂။ အဓိကရဏသမုဒယော နာမ အဓိကရဏသမုဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၆။ အဓိကရဏသမုဒယန္တိ ငိုဝါဒမူလာဒိကံ အဓိကရဏကာရကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။

အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနကုသလ (ပု) [အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမန + ကုသလ] အဓိကရဏ၏ - ဖြစ်ခြင်းကို ငြိမ်းစေခြင်း - ဖြစ်ကြောင်း-ငြိမ်းကြောင်း - ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသောသူ။ အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနကုသလော ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၁၂။

အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနကုသလ (ပု) [အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမန + ကုသလ] အဓိကရဏ၏ - ဖြစ်ခြင်းကိုငြိမ်းစေခြင်း - ဖြစ်ကြောင်း-ငြိမ်းကြောင်း - ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသောသူ။ အဓိ-

ကရဏသမုပ္ပါဒဝပသမနကုသလော ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၂၃။

အဓိကရဏိက (တိ) [အဓိကရဏ+ဣက] အဓိ
ကရဏိကံ ပြုတတ်သော၊ သူ။ ဣဓ ဘိက္ခုဝေ
ဘိက္ခု၊ အဓိကရဏိကော ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၈၉။
အဓိကရဏိကော ဟောတိတိ အဓိကရဏကာ-
ရကော ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၅။

အဓိကရဏိ (ထိ) [အဓိ+ကရ+ယု+ဣ။ အဓိ-
ကရောတိ ယသံ အဓိကရဏိ၊ ယ၊ နဒါဒိ။
ဓာန်၊ ၅။ ၂၂။] ပေ၊ တုဖြင့်ထွက်ရာ၌ အောက်ခံ
သံတုံး။ အဓိကရဏိ* ဥက္ခိပါပေတွာ အဓိကရ-
ဏိယာ ဟေဋ္ဌာ ဥဒကပါတိ* ဌပါပေတွာ...။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ အဓိကရဏိယံ ဌပေတွာ မုဋ္ဌိ-
ကာယ ပဟဋ္ဌမတ္တံ ဘိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

အဓိကရဏိယ (တိ) [အဓိ+ကရ+အနိယ] ငြိမ်း
စေအပ်သော။

အဓိကရဏိယတာ (ထိ) [အဓိကရဏိယ+တာ]
လွန်စွာပြုအပ် - ငြိမ်းစေအပ် - သည်၏ အဖြစ်။
သမထေဟိ စ အဓိကရဏိယတာ အဓိကရဏန္တိ
ဝေမာဒိနာ နယေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၄၀။ သမထေဟိ သမေတဗ္ဗတာယ အဓိကရဏန္တိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၇။

အဓိကရဏိယဘာဝ (ပု) [အဓိကရဏိယ+ဘာဝ]
လွန်စွာပြုအပ် - ငြိမ်းစေအပ် - သည်၏ အဖြစ်။
အဓိကရဏ-ကြည့်။

အဓိကရဏူပစာရ (ပု) [အဓိကရဏ+ဥပစာရ]
တည်ရာ - အရပ် - ဌာန၌ တင်စား ခေါ်
ဝေါ်ခြင်း။ အဓိကရဏူပစာ၊ ဌာန၊ ပစာ။ ယတ္ထ
စိဝရာသ၊ တံ ဌာနံ အဓိကရဏူပစာရေန
“စိဝရာသ”တွေဝ ဝုစ္စတိတိ ကတွာ တံ
စိဝရာသံ ပယိရူပါသတိတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။
၄၉၄။

အဓိကရူပ (တိ) [အဓိက+ရူပ] ထူးကဲ - မြင့်မြတ် -
သော ရုပ်အသွင် - ကိုယ်အင်္ဂါ - ရှိသော၊ သူ။

အဘိရူပေါတိ အညေဟိ မနုဿေဟိ အဘိရူပေါ
အဓိကရူပေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။
အဓိကရူပေါတိ ဝိသိဋ္ဌရူပေါ ဥတ္တမသရီရော။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၃၁၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။

အဓိကရောတိ (ကြိ) [အဓိ+ကရ+ဩ+တိ] လွန်
စွာပြု၏၊ ခန့်ထား၏၊ လွှမ်းမိုး၏။ အဓိကရော-
တိတိ အဓိကရဏိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၄။
အဓိကတ၊ အဓိကာရ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိကလာဘ (ပု) [အဓိက+လာဘ] အပို
အလွန်ဖြစ်သော လာဘ်၊ ပိုလွန်သော လာဘ်။
အတိရေကလာဘ-ကြည့်။

အဓိကဝစန (န) [အဓိက+ဝစန] အပို-အလွန်-
ဖြစ်သောသဒ္ဒါ၊ အမည်တမျိုး။ အဓိဝစန (သ)
အနက်ကြည့်။

အဓိကသတသဟဿ (န) [အဓိက+သတ-
သဟဿ] တသိန်းထက်အလွန်၊ တသိန်းမက၊
တသိန်းကျော်။ ဣဒံ မေ ဘန္တေ စန္ဒနုဖလကံ
အဂ္ဂတိ အဓိကသတသဟဿံ။ အံ၊ ၂။ ၄၃။

အဓိကာတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+ကရ+တဗ္ဗ] လွန်စွာပြု
အပ် - ငြိမ်းစေအပ် - သော။ အဓိကရဏ-ကြည့်။

အဓိကာရ (ပု) [အဓိ+ကရ+ဏ] (၁) လွန်စွာ
ပြုအပ်သောအမှု၊ ပြုဘူးသောကျေးဇူး၊ အချိ
အသေပြု-ပူဇော် - ခြင်း။ အဟံ ခေါ ဘန္တေ
တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိကာရံ သရာမိ။ ဝိ၊ ၃။
၇၀။ အဓိကာရန္တိ အဓိကိရိယံ၊ သက္ကာရန္တိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၄။ အဓိကာရန္တိ
ဥပကာရံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၄။ အဓိကာရံ မေ
ဒေဝေါ သရတု။ ဝိ၊ ၃။ ၃၈၃၊ ၃၈၉။ အဓိ-
ကာရံ မေ ဒေဝေါ သရတုတိ ကတဿ ဥပကာရံ
မေ ဒေဝေါ သရတုတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၈။
(၂) လွန်လွန်ကဲကဲ - ထူးထူး ခြားခြား - ပြုလုပ်
ခြင်း၊ အသက်စသည်ကို - စွန့်လှူခြင်း -
ပူဇော်ခြင်း၊ လွန်ကဲသော - ကောင်းမှုကုသိုလ်-
ပါရမီ အဆောက် အဦ။ ဣမိနာ မေ အဓိ-

ကာရေန၊ ကတေန ပုရိသတ္ထမေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၁။ အဓိကာရေနာတိ အဓိဝိသိဋ္ဌေန ကာ-
 ရေန၊ ဗုဒ္ဓဿ မမ ဇီဝိတံ ပရိစ္စတိန္တာ ကလလ-
 ပိဋ္ဌေ သယနေနာဓိကာရေနာတိ အတ္ထော။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၁၅။ အဓိကိစ္စံ အဓိဋ္ဌာနံ၊ အဓိအတ္တံ
 ဝိဘာသတိ။ သေဋ္ဌဗေဋ္ဌကဘာဝေန၊ အဓိကာ-
 ရော ဝိဓိယတေ။ အပါဠာ၊ ၁၁၁။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဂုဏ-
 သမ္ပတ္တိ၊ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁။
 အဓိကာရေတိ ဂုဏသမ္ပန္နေနာပိ ယေန အတ္တ-
 နော ဇီဝိတံ ဗုဒ္ဓါနံ ပရိစ္စတ္တံ ဟောတိ၊ တဿ
 ဣမိနာ အဓိကာရေန သမ္ပန္နဿေဝ သမိဇ္ဈတိ၊
 န ဣတရဿ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၁၆။ အဓိကာရေတိ
 အဓိကာရော၊ ပရိစ္စာဂေါတိ အတ္ထော။ ဇီဝိ-
 တာဒိပရိစ္စာဂဉ္စိ ကတုစ ပဏိဒဟတောယေဝ
 ဣဇ္ဈတိ၊ နော ဣတရဿ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၄၄။ အပါ-
 ဠာ၊ ၁၁၅။ အဓိကာရေတိ အဓိကော ဥပကာ-
 ရော.....စရိယာ၊ ၄၅။ ၂၇။ အဓိကာရေတိ ဗုဒ္ဓါနံ
 သက္ကာရကရဏံ။ မူလဒီ၊ ၁၂၆။ အဓိကာရံ
 ကတ္တုကာမော၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သာသနေ။ အပါ-
 ဠာ၊ ၂၅။ အဓိကာရံ ကတ္တုကာမောတိ အဓိ-
 ကကိရိယံ ပုညသမ္ဘာရံ ကတ္တုကာမော။ အပါ-
 ဠာ၊ ၁၁၉။ ယထာ သကေန ထာမေန၊ ပုညက္ခေ-
 တ္တေ အနတ္တရေ။ အဓိကာရံ ကရေယျာထ၊
 ပဿယိဿထ နိဗ္ဗုတိံ။ အပါ၊ ၈၄။ ဗုဒ္ဓေါ
 လောကေ သမုပ္ပန္နော၊ အဓိကာရော စ နတ္ထိ
 မေ။ အပါ၊ ၃၁။ ဒုက္ကရံ အဓိကာရံ ဟိ၊ ဗုဒ္ဓါ-
 နုစ္ဆဝိကံ မယာ။ အပါ၊ ၃၅။ ကတာဓိကာရ-
 လည်းကြည့်။ (၃) အမှုကိစ္စ။ ကောစိဒေဝ
 ပုရိသော ရညော အဓိကာရံ ကရေယျ။ မိလိန္ဒ။
 ၄၈။ (၄) ပူဇော်ခြင်း။ တဿ ကတော အဓိ-
 ကာရော၊ အဝဉ္ဇော ဘဝတိ သဖလော။ မိလိန္ဒ။
 ၁၀၃။ (၅) မှတည် - ခေါင်းတည် - စကား၊
 ရွှေ့နောက်လိုက်သောစကား။ ပူရေတိ အဓိ-
 ကာရော၊ တသ္မာ ယကနပေဋ္ဌဿ ပူရော ဝတ္ထိနော
 ပူရေတိ ဝေ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။
 ၂၃၈။ ယန္တိ ဣမဿ ဂါထာပဒဿ အာဒိတော

ဝုတ္တမေဝ ကရဏိယန္တိ အဓိကာရတော အနုဝတ္တ-
 တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀၃။ ပုဗ္ဗေဝါတိ အဓိကာရော။
 သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၁၀၈။ (သုတ္တနိ၊ ၂၀၉-ကြည့်။)
 (၆) အကြောင်းအရာ။ အဓိကာရတ္ထေန အထာ-
 တိ ဣမိနာ ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒနတော အညံ
 အဓိကာရံ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၄။ အထ၊ အဓိ-
 ကာရန္တရ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိကာရကတ (တိ) [အဓိကာရ + ကတ] ပြုအပ်
 ဘူးသောကျေးဇူးရှိသော၊ ကျေးဇူးပြုခဲ့ဘူးသော၊
 သူ။ အဓိကာရကတော ဗလိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄။
 ယော စ တေ ဗလိ ဟုတွာ အဓိကာရကတော
 ပုဗ္ဗေ ကတူပကာရော ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၅။
 ကတူပကာရ၊ ဥပကာရ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိကာရကမ္မ (န) [အဓိကာရ + ကမ္မ] လွန်ကဲ
 သောကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ၊ လွန်ကဲသောကောင်း
 မှုကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းအမှု။ ဘန္တေ အဟံ ဣမိနာ
 အဓိကာရကမ္မေန အညံ သမ္ပတ္တိံ န ပတ္တေမိ။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္တေတွာ တဒ-
 နုရပံ အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၀။

အဓိကာရဂုဏ (ပု) [အဓိကာရ + ဂုဏ] လွန်ကဲ
 သော ကောင်းမှုကုသိုလ်၏ - ဂုဏ် - ကျေးဇူး -
 အစွမ်း။ တယိ သဒ္ဓါယ မေ ဝိရ၊ အဓိကာရ-
 ဂုဏေန စ။ ပရိသာ မဟတိ ဟောတု။ အပါ၊ ၂။
 ၁၃၄။

အဓိကာရန္တရ (န) [အဓိကာရ + အန္တရ] အကြောင်းအရာတပါး၊ အခြားအကြောင်းအရာ
 တခု။ ခေါတိ အဓိကာရန္တရနိဒဿနတ္ထေ နိပါတော။
 ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၆။ ခေါ ပနာတိ ဣဒံ ပနေတ္ထ
 နိပါတဒ္ဓယံ ပဒပူရဏမတ္တံ၊ အဓိကာရန္တရဒဿ-
 နတ္ထံ ဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၁၂၄။ အထာတိ
 အဓိကာရန္တရပဒဿနတ္ထေ နိပါတပဒံ။ အပါ၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၁။

အဓိကာရသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အဓိကာရ + သမ္ပတ္တိ] လွန်
 ကဲသော ကောင်းမှု ကုသိုလ် - အဓိကာရ - ၏

ပြည့်စုံခြင်း။ တထ ၈ သတိ အဓိကာရသမ္ပတ္တိယံ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္ပုဗ္ဗိဘာဝေက္ခန္ဓိမယပရိက္ခာရလာဘာယ သံဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၁။

အဓိကရိုက် (တိ) [အဓိကာရ+ဣက] ပိုင်ဆိုင်ခြင်းရှိသော။ အဓိရကာလာဓိကရိုက်-ကြည့်။

အဓိကိစ္စ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ+ကရ+တွာ] (၁) အဦးပြု၍၊ စွဲ၍။ စက္ခာဒိပဉ္စသံခံ အတ္တဘာဝံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တတ္တာ အဇ္ဈတ္တိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။ အဓိကတွာ-လည်းကြည့်။ (၂) ရည်ရွယ်၍၊ ရည်စူး၍။ တံ အဓိကိစ္စ ဝါဟိယတိ၊ အဘိဓမ္မာ ဝါ ဝါဟိယတိတိ အဓိဝါဟနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၄။ တံ နိဗ္ဗာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဓိဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၃။

အဓိကရိယ (န၊ ထိ) [အဓိ+ကိရိယ] လွန်စွာ ပြုအပ်သော အမှု၊ အရိုအသေပြုခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်း။ အဓိကာရ(၁) အနက်ကြည့်။

အဓိကုဋ္ဌန (န၊ သိ) [အဓိ+ကုဋ္ဌ+ယု။ ဓာန်၊ ၅၂၁-၌ အဓိကောဋ္ဌနံ-ဟုရှိသည်။ ကုဋ္ဌ ဆေးဒေန၊ အဓိကောဋ္ဌေန္တိ ယသ္မိံ အဓိကောဋ္ဌနံ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၂၁။] (၁) (န) ခုတ်-စဉ်း-ခြင်း၊ ခုတ်-စဉ်း-တတ်သော။ (၂) (ထိ) ခုတ်ရာ-စဉ်းရာ-ကြေမှု ပျက်စီးရာ-ဌာန၊ စဉ်းတိတုံး၊ သားစဉ်းတုံး။ သတ္တိသုလူပမာ ကာမာ၊ ခန္ဓာသံ အဓိကုဋ္ဌနာ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၉။ ထေရီ၊ ၃၈၆၊ ၃၉၅၊ ၄၀၅။ အပ၊ ၂။ ၂၃၅။ ခန္ဓာသံ အဓိကုဋ္ဌနာတိ ခန္ဓာ တေသံ အဓိကုဋ္ဌနာဘဏ္ဍိကာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ အဓိကုဋ္ဌန-ဘဏ္ဍိကာတိ အာဃာတနဗုဒ္ဓိကာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။ အာသန္တိ တေသံ။ အဓိကုဋ္ဌနာတိ ဆိန္ဒနာ-မိဋ္ဌ-နာ၊ အစွာဒါနဌာနန္တိ အတ္တော။ ယတော ခန္ဓေ အစွာဒါယ သတ္တာ ကာမေဟိ ဆေဇ္ဇဘေဋ္ဌံ ပါပုဏန္တိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၆၇။ အသိသုနာ၊ သုနာ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိကုဋ္ဌနဋ္ဌ (ပု) [အဓိကုဋ္ဌန+အတ္ထ] အလွန်-တည်ရာပြု၍ - ခုတ်စဉ်းတတ်သော - ခုတ်စဉ်းရာဟူသော-အနက်သဘော။ အသိသုန္နပမာ ကာမာ အဓိကုဋ္ဌနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ ၅။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။

၁၃၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅။ အဓိကုဋ္ဌ-နဋ္ဌေနာဟိ အဓိကရကံ ကတွာ ကုဋ္ဌနဋ္ဌေန ဆိန္ဒနဋ္ဌေန။ ဝဇီရ၊ ၃၃၄။ အဓိကုဋ္ဌနဋ္ဌေနာတိ အတံဝိယ ကုဋ္ဌနဋ္ဌေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၈။ ဆေးဒန-ဘေဒနာဒိအဓိကာရဏဘာဝေန ဥဋ္ဌန္တနသဒိသ-တာယ အဓိကုဋ္ဌနဋ္ဌေန။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၄-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိကုဋ္ဌနဘဏ္ဍိကာ (ထိ) [အဓိကုဋ္ဌန+ဘဏ္ဍိကာ] စဉ်းတိတုံး အသုံးအဆောင်။ အဓိကုဋ္ဌန-ကြည့်။

အဓိကုသလ (ပု၊ န) [အဓိ+ကုသလ] လွန်မြတ်သောကုသိုလ်။ (က) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကုသိုလ်။ အညတရညတ-ရေသု စ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၉၊ ၁၃၇။ အဓိကုသလေသုတိ ဧတ္ထ....သဗ္ဗညုတညာ-ဏပုဋိလာဘပစ္စယာ ပန ကုသလာ ဣဓ “အဓိကုသလာ”တိ အဓိပ္ပေတာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။ (ခ) သမထဝိပဿနာတရား။ ပန္နေသု ဝါ သေနာသနေသု အညတရညတရေသု ဝါ အဓိကုသ-လေသု ဓမ္မေသု အရတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ အဓိကုသလေသုတိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၃-လည်းကြည့်။)

အဓိကုသလဓမ္မ (ပု) [အဓိကုသလ+ဓမ္မ] လွန်မြတ်သော ကုသိုလ်တရား၊ သမထ၊ ဝိပဿနာတရား။ အဓိကုသလဓမ္မေသုတိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၈။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၃-၌ကား အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု-ဟု ဝါကျပင် ရှိသည်။)

အဓိကောဋ္ဌန (န) [အဓိ+ကုဋ္ဌ+ယု။ ကုဋ္ဌ ဆေးဒေန၊ အဓိကောဋ္ဌေန္တိ ယသ္မိံ အဓိကောဋ္ဌနံ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၂၁။] စဉ်းတိတုံး။ သုနာ တု အဓိကောဋ္ဌနံ။ ဓာန်၊ ၅၂၁။ အဓိကုဋ္ဌနလည်း-ကြည့်။

အဓိကောပိတ (တိ) [အဓိ+ကုပ+ဏေ+တ] လွန်စွာ အမျက် ထွက်စေအပ်သော။ သုဗာဠမဓိ-ကောပိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ သုဋ္ဌ၊ ဗာဠံ အဓိကောပိတံ ကုဏ္ဍာပိတံ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၄။

အဓိကစာ (ကြိ) [အဓိ+ဂမု+အ+တိ] (၁)
 ရောက်၏။ ရ၏။ သိ၏။ မျက်မှောက်ပြု၏။ ယော
 ပဌမံ အမတ် အဓိကစာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀။ ဒုက္ခံ သော
 အဓိကစာတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁။ အဓိကစာတိ ပါပ-
 ကာတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၉၆။ ဝိသေသံ အဓိကစာန္တိ။
 ဒီ၊ ၁။ ၂၁၀။ နိဗ္ဗုတိ နာဓိကစာမိ။ ပေတ။ ၁၃၁။
 အတ္တာနံ အဓိကစာ ဥဗ္ဗိရိ။ ထေရီ၊ ၃၇။ ဥဗ္ဗိရိ
 တဝတ္တာနမေဝ တာဝ ပုဏ္ဏသု ယာထာဝတော
 ဇာနာဘိ။ ထေရီ၊ ၅၆။ အဓိကစာ ပဒံ သန္တိ။
 ဓမ္မ၊ ၆၈။ အဓိကစာယု သောမနသံ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၈။
 စန္ဒနသင်္ဂိကံ အဓိကစာယု...။ အံ၊ ၂။ ၂၀၇။
 အဓိကစာယုတိ လဘေယျ။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၇၀။
 အဓိကစာယု သုခံ နိရာမိသံ။ ထေရီ၊ ၂၃၈။
 အဓိကစာယု သမုပဂစ္ဆေယျ။ ထေရီ၊ ၄၁။ ၂၃၁။
 ခယံ ဝိရာဂံ အမတ် ပဏိတံ။ ယဒဇ္ဈဂါ သက္ခမုနီ
 သမာဟိတော။ ခုဒ္ဒက။ ၅။ သုတ္တနိ။ ၃၁၂။
 ယဒဇ္ဈဂါတိ ယံ အဇ္ဈဂါ ဝိန္နိ ပဋိလဘိ အတ္တနော
 ဉာဏဗလေန သစ္စာကာသိ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၅၀။
 သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂၀၀။ တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ။ ဓမ္မ။
 ၃၆။ တဏှာနံ ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ အဓိ-
 ကတောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၀၀။ သာဘံ...ဝိသေသ-
 မဇ္ဈဂါ။ ဝိမာန။ ၃၈။ (အဇ္ဇတနီ ဣ၊ အံ-ဝိဘတ်
 တို့ကို အာ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၃၉။
 ၁၁၄၈-တို့လည်းကြည့်။) ဗောဓိံ အဇ္ဈဂမာ မုနိ။
 သံ၊ ၁။ ၁၆၇။ သဗ္ဗေတေ ဗျသနမဇ္ဈဂ။ ဇာ၊ ၁။
 ၁၂။ သဗ္ဗေတေ ဗျသနမဇ္ဈဂတိံ တေပိ စ အနဝ-
 သေသာ အညမညံ ဘာတယမာနာ ဗျသနံ အဓိ-
 ကစာသု ပဋိလဘိ သု။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၇၃။ သောဟံ
 ဝိသဇ္ဇိတေ ပဉ္စေ၊ ပဌမံ ဖလမဇ္ဈဂံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၇။
 သော ခေါ အဟံ...နိဗ္ဗာနံ အဇ္ဈဂမံ။ မာ၊ ၁။ ၂၂၃။
 အဇ္ဈဂမန္တိ အဓိကစာ ပဋိလဘိ။ မာ၊ ၄၁။ ၂၇၃။
 ဗောဓိံ အဇ္ဈဂမံ အဟံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၇၃။ ရတိံ
 အဇ္ဈဂါ သမဇ္ဈဂါ အဓိကစာ။ မဟာနိ။ ၃၆၃။
 မတပတိကာ အမတမဓိကစာ။ ထေရီ၊ ၄၀၃။
 နိဗ္ဗာနံ အနုပုတ္တာ။ ထေရီ၊ ၄၁။ ၁၆၆။ ဥဋ္ဌာရံ
 ဝိသေသံ အဓိကစာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၇။ ဒိပံ သော

နဇ္ဈဂါဂန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၅။ အတ္တနော ပတိဋ္ဌာနံ န
 အဇ္ဈဂါ နာဂန္တိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၇၃။ ဗျသနံ အဓိကစာ-
 သု။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၇၃။ ယေ တေ ဓမ္မံ ဣဓညာယ၊
 ဝိသေသံ အဇ္ဈဂံသု တေ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၉။ အဇ္ဈဂံသု
 တေဘိ တေ ဒေဝပုတ္တာ အဓိကတော။ ဒီ၊ ၄၁။ ၂။
 ၃၀၂။ ပစ္စေကမေဝဇ္ဈဂမံသု ဗောဓိံ။ မာ၊ ၃။
 ၁၁၄ (ပစ္စေကမေဝဇ္ဈဂမံ သုဗောဓိံ။ သိ-သျှာ-
 လူ)။ အဇ္ဈဂမံ အယသံ လောဟံ၊ တိပုသိသံ စ
 ဝါဏိဇာ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၃။ အဓိကမာ (အဓိကမာ?)
 တမေ ဉာဏံ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၉။ အဓိကမိသသံ ဥတ္တရိ-
 မနုဿဓမ္မံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃။ အာဟရိဿာမိ သမာဟ-
 ရိဿာမိ အဓိကစာသမိ။ မဟာနိ။ ၅၁။ ဩတာရံ
 နာဓိကစာသံ၊ သမ္ပုဒ္ဓဿ သတိမတော။ သုတ္တနိ။
 ၃၄၃။ နာဓိကစာသန္တိ နာဓိကမိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂။
 ၁၂၁။ (အတိတံအနက်၌ ဘဝိသန္တိဝိဘတ် သက်။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၃၈-လည်းကြည့်။) (၂)တိုးပိုး၏။
 အဘိက္ကမန္တိ (သံ၊ ၄၁။ ၂၀၈) ကြည့်။ အဓိကစာန္တိ
 ဝစန္တိ။ သံ၊ ၄၁။ ၂၀၄။

အဓိကစာတိ (ကြိ) [အဓိ+ဂမု+အ+တိ]။ အဓိက-
 စာတိ-လည်း ရှိသည်။ “ယထာ ‘ပဋိဂဟေတွာ၊
 ပဂ္ဂဏန္တော’တိအာဒိသု ဒွိတ္တံ ဘဝတိ၊ နေဝ
 ပဋိဂဟေတွာ၊ အနုဂဟေတွာ၊ ဝစီပကောပံ ရက္ခေ-
 ယုန္တိအာဒိသု အဋ္ဌာနတ္တာ ဒွိတ္တံ ဘဝတိ” ဟု
 သော ရှုဒ္ဓိအလို ဂ-၌ ဒွေဘော်မလို။] လွှမ်းမိုး၍
 ယူ၏။ ပိန္နိပိ၍ယူ၏။ လွှမ်းမိုး၏။ သာလွန်၏။
 လွန်၍တည်၏။ ထူး-ကဲ-သာ-လွန်-၏။ သော
 တတ္ထ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိက-
 စာတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၉။ အဓိကစာတိတိ အဓိဘဝတိ။
 အညေဟိ ဒေဝေဟိ အတိရေကံ လဘတိတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၁။ ၁၀၄။ အပ္ပမတ္တော ဉဘော
 အတ္ထော အဓိကစာတိ ပဏ္ဍိတော။ သံ၊ ၁။ ၈၇။
 (အံ၊ ၂။ ၄၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၆- တို့၌ ဒွေဘော်မဲ့
 ပါရှိသည်။) သော အပံအဒါယကဒေဝဘူတော
 သမာနော ပဉ္စဟိ ဌာနေဟိ အဓိကစာတိ။ အံ၊
 ၂။ ၂၇။ အဓိကစာတိတိ အဓိဘဝိတွာ ဂဟေတိ
 အဇ္ဈောတ္တရတိ အတိသေတိ။ အံ၊ ၄၁။ ၁၆။

မစ္ဆရိ အဓိကဏှာတိ၊ ပဉ္စဌာနေဟိ ပဏ္ဍိတော။
 အံ၊ ၂။ ၂၀။ ယာနံ စေတနံ သဗ္ဗာနံ၊ အဓိကဏှာတိ
 ပဏ္ဍိတော။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ အဓိကဏှာတိ အဘိဘဝတိ။
 ဇာ၊ ၅။ ၁၂၀။ တေ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ
 ဌာနေဟိ အဓိကဏ္ဍိ...။ သံ၊ ၂။ ၄၆၇။ ဒိ၊ ၅။ ၁။
 ၂၀၉။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၃၉။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀။ အဓိကဏ္ဍိတိ
 အဘိဘဝန္တိ၊ အတိက္ကမိတွာ တိဋ္ဌန္တိ။ သံ၊ ၅။ ၁။
 ၁၂၉။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁၀၇။ အဓိကဏ္ဍိတိ အဘိ-
 ဘဝန္တိ။ ဒိ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ အဓိကဏ္ဍိတိ အဓိ-
 ဘဝန္တိ။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂။ တတြ
 ဘိက္ခဝေ စတ္တာရေ မဟာရာဇာနေ...။ စာတု-
 မဟာရာဇိကေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိ-
 ကဏ္ဍိ။ အံ၊ ၁။ ၇၃။ အဓိကဏ္ဍိတိ အဘိဘဝိတာ
 ကဏ္ဍိ။ ဝိသိဋ္ဌတရာ ဇေဋ္ဌကာ ဟောန္တိတိ
 အတ္ထော။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ တိဟိ ဘိက္ခဝေ
 ဌာနေဟိ ဥတ္တရကုရုကာ မနုဿာ ဒေဝေ
 စ တာဝတိသေ အဓိကဏ္ဍိ ဇမ္ဗုဒိပိကေ စ
 မနုဿေ။ အံ၊ ၁။ ၁၉၀။ အဓိကဏ္ဍိတိ အဓိဘဝန္တိ၊
 အဓိကာ ဝိသိဋ္ဌာ ဇေဋ္ဌကာ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၅။ ၁။
 ၂၇၃။

အဓိက (တိ) [အဓိ + ကမ္ + တ] ဖျောက်အပ်-
 ရအပ် - သိအပ် - မျက်မှောက်ပြုအပ် - သော။
 ပဌမာ ဝိဇ္ဇာ အဓိကဘာ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ မ၊ ၁။ ၂။ အံ၊
 ၁။ ၂၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၂။ အဓိကတာ သန္တိ-
 ကတာ။ ဣတိဝုတ်။ ၅၂၉။ အဓိကတော ခေါ
 မျာယံ ဓမ္မော။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဒိ၊ ၂။ ၁။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။
 သံ၊ ၁။ ၁၃၀။ အဓိကတောတိ ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။
 ၅၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၁၅၁။ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော အဓိ-
 ကတော။ အံ၊ ၁။ ၃၂၅။ အဓိကတောတိ ပဋိလ-
 ခေါ။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၃၁၅။ ကိ* တေ အဓိကတံ၊ ကိန္တိ
 တေ အဓိကတံ၊ ကဒါ တေ အဓိကတံ၊ ကတ္တ တေ
 အဓိကတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၇။ အဓိကတာ ခေါ မေ
 ဝိပုလော မာနုသကာ ဘောဂါ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၂၀။
 အဓိကမိဒံ ဗဟူဟိ။ ထေရီ၊ ၄၃၄။ အဓိကတံ
 ဉာတံ အတ္တနော ပစ္စက္ခံ ကတံ။ ထေရီ၊ ၅။ ၂၉၀။

ဗဟူ မေဓိကတာ ဘောဂါ။ အပါ၊ ၁။ ၃၅၁။
 အဓိကတာ ပတ္တာ ပဋိလဒ္ဓါ။ အပါ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၂။

အဓိကကာလ (ပု) [အဓိက + ကာလ] ဖျောက်
 အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သော - အချိန် - ကာလ။
 သဗ္ဗေသံ ဟိ အတ္တနာ အဓိကကာလော ပါက-
 ရော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။

အဓိကဌာန (န) [အဓိက + ဌာန] ရအပ်သော
 သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်း၊ ထိုကိုရခြင်း
 ၎င်း ကျင့်အပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သော-
 တာပနော အတ္တနော အဓိကဌာနံ အညဿ
 ကထေတွာ တံ သောဘာပနံ ကထေန္တော သမ္မာ
 ဝိဟရတိ နာမ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၁။ အဓိကဌာနန္တိ
 အဓိကဿ ကာရဏံ၊ တဒတ္ထံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒန္တိ
 အတ္ထော။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၃။

အဓိကပဋိသမ္ဘိဒ (တိ) [အဓိက + ပဋိသမ္ဘိဒါ]
 (၁) ဖျောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သော
 ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရှိသောသူ။ သော ဟိ ဘဂဝါ...
 အဓိကပဋိသမ္ဘိဒေါ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၃၀။ ပဋိသံ၊
 ၃၇၅။ အဓိကပဋိသမ္ဘိဒေါတိ ပဋိလဒ္ဓအဂ္ဂစတု-
 ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏော။ မဟာနိ၊ ၅။ ၂၇၃။ ပဋိသံ၊
 ၅။ ၂၅၂။ (၂) ဖျောက်အပ် - ရအပ် - သိ
 အပ် - သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။

အဓိကပဋိသမ္ဘိဒပုတ္တ (တိ) [အဓိကပဋိသမ္ဘိဒါ +
 ပုတ္တ] ဖျောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သော
 ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ချောက်သောသူ။ ပဘိန္နဉာ-
 ဏော အဓိကပဋိသမ္ဘိဒပုတ္တော စတုဝေသာရဇ္ဇ-
 ပုတ္တော။ စူဠနိ၊ ၁၇၅။

အဓိကဖလ (တိ) [အဓိက + ဖလ] ဖျောက်အပ်-
 ရအပ် - သိအပ် - သော ဖိုလ်ရှိသောသူ။ ပတ္တိ-
 စရိယာ စ အဓိကဖလနာနံ။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၆၁၄၀၁။
 အဓိကဖလနန္တိ စတုဖလက္ခဏေ။ ပဋိသံ၊ ၅။
 ၂။ ၁၄၀။

အဓိကမဂ္ဂ (ပု) [အဓိက + မဂ္ဂ] (၁) ဖျောက်အပ်-
 ရအပ် - သိအပ် - မျက်မှောက်ပြုအပ် - သော
 မဂ်။ သဗ္ဗေသံ ဟိ အတ္တနာ အဓိကမဂ္ဂေန

ပဟိန္ဒကိလေသာ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ဝိဠာ ၂။ ၈၂။
 (တိ) (၂) ရောက်အပ်-ရအပ် - သိအပ်-မျက်
 မှောက် ပြုအပ်-ပြီးသော မဂ်ရှိသော၊ မဂ်ကို-
 ရပြီး - သိပြီး - မျက်မှောက်ပြုပြီး - သော၊ သူ။
 အဓိကမဂ္ဂေ သတ္တိကတနိရောဓေ ယထာနုသိဋ္ဌံ
 ပဋိပဇ္ဇမာနေ စတုသု အပါယေသု အပတမာနေ
 ဓာရေတိတိ ဓမ္မော။ ဝိဠာ ၁။ ၁၄၁။ ဒီဠာ ၁။ ၂၀၅။
 မဠာ ၁။ ၁၃၅။

အဓိကမာန (ပု) [အဓိက + မာန] ရ၏ဟု မှတ်
 ထင်ခြင်း၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်ကို မရသေးပဲ ရ၏ဟု
 မှတ်ထင်ခြင်း။ အဓိမာန (၁) အနက်ကြည့်။

အဓိကရူပဒဿန (တိ) [အဓိက + ရူပ + ဒဿန]
 ရအပ်သော ရုပ်-ပုံသဏ္ဌာန်-ကို မြင်ခြင်းရှိသော၊
 ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်ကို - တွေ့မြင် - ဖူးမျှော် - ဘူး
 သော၊ သူ။ စတုန္တံ ဗုဒ္ဓါနံ အဓိကရူပဒဿနံ
 ကပ္ပါယကံ ကာဠု နာမ နာဂရာဇာနံ အာနယိ-
 တ္တာ...။ ဝိဠာ ၁။ ၃၃။ အဓိကရူပဒဿနန္တိ ပဋိ-
 လဒ္ဓရူပဒဿနံ၊ အယံ ကိရ ကပ္ပါယကတ္တာ စတုန္တမ္ပိ
 ဗုဒ္ဓါနံ ရူပသမ္ပတ္တိံ ပစ္စက္ခတော အဒ္ဓကိန္တိ။ သာ-
 ရတ္ထာ ၁။ ၁၂၄။

အဓိကဝန္တိ (တိ) [အဓိ + ဂမု + တ + ဝန္တိ] ရောက်
 ပြီး - ရပြီး - မျက်မှောက် ပြုပြီးသော၊ သူ။
 တဏှက္ခယူပပန္နေတိ (ဝိမာန၊ ၁၀၀) တဏှက္ခယံ
 အရဟတ္တံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ ဥပဂတေ၊ အဓိက-
 ဝန္တေတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၆။

အဓိကဝိဇ္ဇ (တိ) [အဓိက + ဝိဇ္ဇာ] ရအပ်ပြီးသော
 ဝိဇ္ဇာတရားရှိသော၊ ဝိဇ္ဇာတရားကို ရပြီးသော၊
 သူ။ တဿ မေ (အထဿ-အံ၊ ၄) အဓိကဝိဇ္ဇဿ
 အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ။ ဝိဠာ ၁။ ၁၃၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။

အဓိကဝိသေသ (ပု) [အဓိက + ဝိသေသ] ရအပ်
 ပြီးသော တရားထူး၊ ရအပ်ပြီးသော ဘာဝနာ
 အထူး။ အဓိကဝိသေသဿ ပစ္စက္ခတယ
 ပဋိပတ္တိဒေသကေ သတ္တုခိ ပဋိပတ္တိယံ... ပဉ္စ
 နိဝရဏာနိ ယဟိယန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၄။ အဓိက-
 အဘိဓာန် ၁-၃၆ - န-ဗု-သ

ဝိသေသဿာတိ ယထာဓိကတဿ ဘာဝနာ-
 ဝိသေသဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၁။

အဓိကသညိတာ (တိ) [အဓိကသညိ + တာ]
 ရောက်၏ - ရ၏ - သိ၏ - ဟု အမှတ်ရှိသည်၏
 အဖြစ်။ အနဓိကတေ အဓိကသညိတာ။ အဘိ၊
 ဝိ၊ ၃၇၀။

အဓိကသညိ (တိ) [အဓိက + သညာ + ဤ]
 ရောက်၏ - ရ၏ - သိ၏ - ဟု အမှတ်ရှိသော၊
 သူ။ အနဓိကတေ အဓိကသညိနော။ ဝိ၊ ၁။
 ၁၁၆။ အဓိမာန (၁) အနက်လည်းကြည့်။

အဓိဂန္တဗ္ဗ (တိ) [အဓိ + ဂမု + တဗ္ဗ] ရောက်အပ် -
 ရအပ် - သိအပ် - သော။ ဒုက္ခေ ခေါ သုခံ
 အဓိဂန္တဗ္ဗံ။ မဇာ ၁။ ၁၃၁။ မ၊ ၂။ ၂၇၉။ နိဗ္ဗာနံ အဓိ-
 ဂန္တဗ္ဗံ ဣတိ ဝုတံ။ ၂၆၆။ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗဿ
 အနဓိကတတ္တာ။ ဝိဠာ ၁။ ၂၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၃။

အဓိဂန္တု (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + ဂမု + တု] ရောက်ခြင်း -
 ရခြင်း - သိခြင်း - ငါ။ အနဓိကတံ ဝါ ဘောဂံ
 အဓိဂန္တု။ ဝိ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ၁။ ၁၁၃။ အနဓိကတံ
 ဝါ ကုသလံ ဓမ္မံ အဓိဂန္တု။ အံ၊ ၂။ ၃၇၆။

အဓိဂန္တုကာမ (တိ) [အဓိဂန္တု + ကမု + က] ရောက်
 ခြင်း - ရခြင်း - သိခြင်း - ငါ အလိုရှိသော၊ သူ။
 ဆောက်လို - ရလို - သိလို - သော၊ သူ။ တံ
 သမ္မောဓံ ဗုဒ္ဓိဘုကာမဿ... အဓိဂန္တုကာမဿ။
 မဟာနိ၊ ၃၈၄။ အဓိဂန္တုကာမဿာတိ... ပါယုစိ-
 တုကာမဿ။ ၎င်း၊ ၄။ ၄၀၃။

အဓိဂန္တုမန (တိ) [အဓိဂန္တု + မန] ရောက်ခြင်း -
 ရခြင်း - သိခြင်း - ငါ စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ရောက်
 လို - ရလို - သိလို - သော၊ သူ။ သဂ္ဂါမိမနာတိ
 သဂ္ဂံ အဓိဂန္တုမနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂၈။

အဓိဂန္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + ဂမု + ဘု] ရောက်၍၊
 ရ၍၊ သိ၍။ ကုသလံ ဓမ္မံ အဓိဂန္တာ န ပရဿ
 အာရောဓေဿ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၄၊ ၂၁၈။ လဒ္ဓါတိ
 လဒ္ဓါ လဘိဘူ အဓိဂန္တာ ဝိန္နိဘူ။ မဟာနိ၊
 ၃၊ ၂၃၀။ အဓိဂန္တာတိ သမ္မာပုဏ်ဘူ။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၅၅။

အဓိကမ (ပု) [အဓိ + ဂမု + အ] (၁)(က) ရောက်ခြင်း၊ ရခြင်း၊ သိခြင်း။ ပဌမဿ ဈာနဿ အဓိဂမာယ အန္တရာယိကော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၂။ ဉာယဿ အဓိဂမာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၁။ မ၊ ၁။ ၇၀။ ဉာယဿ အဓိဂမာယာတိ ဉာယော ဝုစ္ဆတိ အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ၊ တဿ အဓိဂမာယ၊ ပတ္တိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁။ ယောဂက္ခေမဿ အဓိဂမာယ။ မ၊ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ၂။ ၂၀။ အဓိဂမာယာတိ ပဋိလာဘာယ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။ (ခ) အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်း။ အဓိဂမော နာမ အရဟတ္တပုတ္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆။ (၂) ရောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - မျက်မှောက်ပြုအပ် - သော တရား။ (အဓိဂမ-အရဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါး၊ မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄-ပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး၊ အဘိညာဉ် ၆-ပါးတို့ကိုယူ။) အဓိဂမော နာမ သောတာပန္နတာ ဝါ သကဒါဂါမိတာ ဝါ အနာဂါမိတာ ဝါ အရဟတ္တံ ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ အဓိဂမောတိ စတ္တာရော မဂ္ဂါ စတ္တာရိ ဖလာနိ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဆ အဘိညာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ (မဟာနိ။ ၁၈၀-၁။ ၎င်း၊ ၄။ ၂၉၇-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိကမအန္တရဓာန (န) [အဓိဂမ + အန္တရဓာန] မဂ်ဖိုလ်တရား၏ကွယ်ခြင်း၊ ပဋိဝေဓသာသနာ၏ကွယ်ခြင်း။ ပဉ္စ အန္တရဓာနာနိ နာမ အဓိဂမ-အန္တရဓာနံ ပဋိပတ္တိအန္တရဓာနံ ပရိယတ္တိအန္တရဓာနံ လိင်္ဂအန္တရဓာနံ ဓာတုအန္တရဓာနန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ အဓိဂမအန္တရဓာန-လည်းကြည့်။

အဓိကမအပ္ပိစ္ဆ (တိ) [အဓိဂမ + အပ္ပိစ္ဆ] မိမိ၏ မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၌ အလိုနည်းသော၊ မိမိ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ကို သူတပါးမသိစေလိုသော၊ သူ။ ယော ပန သောတာပန္နာဒိသု အညတရော ဟုတွာ သောတာပန္နာဒိဘာဝံ ဇာနာပေတုံ န ဣစ္ဆတိ၊ အယံ အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆော နာမ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆ-လည်းကြည့်။

အဓိကမကာရဏ (န) [အဓိဂမ + ကာရဏ] ရောက်ခြင်း - ရခြင်း - သိခြင်း - ၏ အကြောင်း။ အမတဿ နိဗ္ဗာနဿ ပဒံ အဓိဂမကာရဏံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၄။ အဓိဂမူပါယ၊ ပဒ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိဂမဒဿန (န) [အဓိဂမ + ဒဿန] ရောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သော တရားကို ပြခြင်း။ ဝိဇ္ဇတ္တယမေဝေတ္ထ တေသံ ဘိက္ခုနံ အဓိဂမ-ဒဿနဓသေန ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ ၆၄။

အဓိဂမန (န) [အဓိ + ဂမု + ယု] ရောက်ခြင်း၊ ရခြင်း၊ သိခြင်း။ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမန-ကြည့်။

အဓိဂမနဋ္ဌ (ပု) [အဓိဂမန + အတ္ထ] ရောက်ခြင်း - ရခြင်း - သိခြင်း - အနက်သဘော။ သမောဓာနဋ္ဌေန အဓိဂမနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၆၁။ အဓိဂမနဋ္ဌေနာတိ ဝိနွနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။

အဓိဂမနသဒ္ဓါ (ထိ) [အဓိဂမန + သဒ္ဓါ] မဂ်ဖိုလ်ကို ရခြင်းဖြင့် ရအပ်သော-ယုံကြည်မှု-သဒ္ဓါ။ အရိယာတို့၏ သဒ္ဓါတရား၊ သဒ္ဓါ ၄-မျိုးတွင် တမျိုး။ အရိယသာသကနံ ပဋိဝေဓေန အဓိဂတတ္တာ အဓိဂမနသဒ္ဓါ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ အဓိဂမတော သမုဒါဂတတ္တာ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာပိ အဓိဂမနသဒ္ဓါ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ အဓိဂမသဒ္ဓါ-လည်းကြည့်။

အဓိဂမနိဒါန (န) [အဓိဂမ + နိဒါန] အဓိဂမနိဒါနံ၊ ဒီပင်္ကရာဘုရားခြေတော်ရင်းမှစ၍ ဘုရားအဖြစ်ရောက်သည်တိုင် အဘိဓမ္မာကို သိခြင်းကို ပြတတ်သော နိဒါနံ၊ အဘိဓမ္မာ သိခြင်း၏ အကြောင်း၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ နိဒါနံ၊ နှစ်မျိုးတွင် တမျိုး။ အဓိဂမနိဒါနံ ဒီပင်္ကရာသ-ဗလဘော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကာ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အဘိဓမ္မာဓိဂမဿ မူလံ အဓိဂမံ နိဒေတိတိ အဓိဂမနိဒါနံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၂၄။

အဓိဂမနိယ (တိ) [အဓိ + ဂမု + အနိယ] ရောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သော။ စတ္တာရိမာနိ

ဂဟပတိ သုခါနိ အဓိကမုနိယာနိ ဂိဟိနာ
ကာမဘောဂိနာ။ အံ၊ ၁။ ၃၈၀-၁။ အဓိကမ-
နိယာနိတိ ပတ္တဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ (ထေရိ-
ဌ။ ၂၉၈-လည်းကြည့်။)

အဓိကမုနိယတာ (ထိ) [အဓိကမုနိယ + တာ]
ရောက်အပ် - ရအပ် - သိအပ် - သည်၏ အဖြစ်။
“ဒုဒ္ဒသ” နှစ် ဣမိနာ နိဗ္ဗာနဿ ကိစ္ဆေန
အဓိကမုနိယတံ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၆။

အဓိကမန္တရဓာန (န) [အဓိကမ + အန္တရဓာန] မဂ်
ဖိုလ်တရား၏ ကွယ်ခြင်း၊ ပဋိဝေဓသာသနာ၏
ကွယ်ခြင်း။ တိဏိမာနိ မဟာရာဇ သာသနန္တရ-
ဓာနာနိ။ ကတမာနိ တိဏိ ? အဓိကမန္တရဓာနံ
ပဋိပတ္တန္တရဓာနံ လိဂ်န္တရဓာနံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။
(အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၂-
တို့လည်း ကြည့်။) အဓိကမအန္တရဓာနလည်း
ကြည့်။

အဓိကမပဋိဘာနဝန္တ (တိ) [အဓိကမ + ပဋိဘာန +
ဝန္တ] မဂ်ဖိုလ်စသော အဓိကမတရား၌ ပဋိဘာန-
ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်ရှိသော၊ သတိပဋ္ဌာန် စသည်
ရပြီးသိပြီးသော၊ မဂ်ဖိုလ်စသည်တို့ကို ထိုးထွင်း၍
သိပြီးသော၊ သူ။ ကတမော အဓိကမပဋိဘာနဝါ ?
ဣဓေကစွဿ အဓိကတာ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။
၁၈၀။ စူဠနိ။ ၂၂၅။ ယေန မဂ္ဂါဒယော ပဋိဝိဒ္ဓါ
ဟောန္တိ၊ သော အဓိကမပဋိဘာနဝါ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၉၉။

အဓိကမပုစ္ဆာ (ထိ) [အဓိကမ + ပုစ္ဆာ] ရအပ်ပြီး
သော ဈာန်စသည်ကို မေးခြင်း။ ကိံ တေ
အဓိကတန္တိ အဓိကမပုစ္ဆာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ အဓိ-
ကဿ ပုစ္ဆာ အဓိကမပုစ္ဆာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၃။
အဓိကန္တဗ္ဗတော အဓိကမသင်္ခါတဿ ဈာနာဒိ-
နော ပုစ္ဆာ အဓိကမပုစ္ဆာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၂။

အဓိကမပ္ပိစ္ဆ (တိ) [အဓိကမ + အပ္ပိစ္ဆာ] မိမိ၏
မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၌ အလိုနည်းသော၊ မိမိ အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ကို သူတပါးမသိစေလိုသော၊ သူ။
ယော ပန သောတာပနာဒိသု အညတရော

ဟုတွာ သဗြဟ္မစာရိနမ္ပိ အတ္တနော သောတာ-
ပနာဒိဘာဝံ ဇာနာပေတုံ န ဣစ္ဆတိ၊ အယံ
အဓိကမပ္ပိစ္ဆော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၇။ အဓိကမအပ္ပိစ္ဆ-
လည်းကြည့်။

အဓိကမပ္ပိစ္ဆတာ (ထိ) [အဓိကမပ္ပိစ္ဆ + တာ] မိမိ၏
မဂ်ဖိုလ်ကိုရခြင်း၌ အလိုနည်းသည်၏အဖြစ်။ မိမိ
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ကို သူတပါး မသိစေလို
ခြင်း။ အဓိကမသမ္ပန္နဿေဝ သတော “အဓိကတော
အယံ ကုသလံ ဓမ္မန္တိ မံ ပရေဇာနန္တိ။” တိ အနိစ္ဆ-
နတာ အဓိကမပ္ပိစ္ဆတာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ အဓိ-
ကမအပ္ပိစ္ဆလည်းကြည့်။

အဓိကမဗျတ္တိ (ထိ) [အဓိကမ + ဗျတ္တိ] မဂ်ဖိုလ်၊
နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဓိကမ၌ - လိမ္မာကျမ်းကျင်ခြင်း
- ထင်စွာ ပြတတ်သော ဉာဏ်ပညာ။ တစ္စ ပဋိ-
ပတ္တိယာ အဓိကမဗျတ္တိတော သာတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၁။ အဓိကမဗျတ္တိတောတိ သစ္စပုဋိဝေဓေန အဓိ-
ကမဝေယျတ္တိယသဗ္ဗာဝတော သာတ္ထံ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၄။ အပိစ ပဋိပတ္တိယာ အဓိကမဗျတ္တိ-
တော သာတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။ တာယ စ
အာသယသုဒ္ဓိယာ အဓိကမဗျတ္တိံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၈။

အဓိကမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ (ထိ) [အဓိကမဗျတ္တိ + သိဒ္ဓိ] မဂ်
ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဓိကမ၌ - လိမ္မာကျမ်းကျင်
ခြင်း - ထင်စွာ ပြတတ်သော ဉာဏ်ပညာ - ၏
ပြီးခြင်း။ တာယ စ အာသယသုဒ္ဓိယာ အဓိကမ-
ဗျတ္တိသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆။ အဓိကမဗျတ္တိသိဒ္ဓိတိ
ပဋိဝေဓသင်္ခါတေ အဓိကမေ ဆေကဘာဝသိဒ္ဓိ၊
အဓိကမေတဗ္ဗတော ဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတော ပဋိ-
ဝေဓော “အဓိကမော” တိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော။
သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။

အဓိကမဝိပုလဝရသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အဓိကမ + ဝိပုလ +
ဝရ + သမ္ပတ္တိ] ရအပ်သော ပြန့်ပြောများပြား
သော မြတ်သောစည်းစိမ်စသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
ယာ စ လောကေ အဓိကမဝိပုလဝရသမ္ပတ္တိယော၊

သဗ္ဗံ တံ ဘေရသသု ဓုတဂုဏေသု သမော-
ဓာနောပဂတံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၂။

အဓိကသဒ္ဒမ္မ (ပု) [အဓိကမ+သဒ္ဒမ္မ] ရအပ် -
ရောက်အပ် - သိအပ် - သော ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ အဘိ
ညာဉ်၊ ဝိဇ္ဇာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရား၊ ပဋိဝေဓသဒ္ဒမ္မ။
အဓိကသဒ္ဒမ္မဿ ပဋိပတ္တိသဒ္ဒမ္မဿ ပရိယတ္တိ-
သဒ္ဒမ္မဿာတိ တိဝိဓဿာပိ သဒ္ဒမ္မဿ အန္တရ-
ဓာနံ ဟောဘိ။တဒါ အဓိကသဒ္ဒမ္မော အန္တရ-
ဟိတော နာမ အဝိဿတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆-၇။

အဓိကသဒ္ဒမ္မပ္ပတိရူပက (န) [အဓိကသဒ္ဒမ္မ +
ပတိရူပက] မဂ်ဖိုလ်တရားအတု၊ မဂ်ဖိုလ်မရသေး
ပဲလျက် မဂ်ဖိုလ်ရပြီဟု ထင်မှတ်စေတတ်သော
ဩဘာသစသော ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း
တရားဆယ်ပါး။ ဩဘာသေ စော ဉာဏေ စ....
ဣဒံ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဥပက္ခိလေသဇာတံ
အဓိကသဒ္ဒမ္မပ္ပတိရူပကံ နာမ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။

အဓိကသဒ္ဒါ (ထိ) [အဓိကမ + သဒ္ဒါ] မဂ်ဖိုလ်ကို
ရခြင်းဖြင့် ရအပ်သော - ယုံကြည်မှု - သဒ္ဒါ။
အရိယာတို့၏ သဒ္ဒါတရား၊ သဒ္ဒါ ၄-မျိုးတွင်
တမျိုး။ အဓိကသဒ္ဒါ အရိယပုဂ္ဂလနံ (ဟော-
တိ)။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။ အရိယသာဝကာနံ ပဋိ-
ဝေဓေန အဓိကတတ္တာ အဓိကသဒ္ဒါ နာမ။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။ သစ္စပဋိဝေဓဓတော
အာဂတသဒ္ဒါ အဓိကသဒ္ဒါ သုရဗန္ဓာဒီနံ ဝိယ။
ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။ အဓိကမကော သမုဒါဂတတ္တာ
အဂ္ဂမဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ စာပိ အဓိကသဒ္ဒါ နာမ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃။ အဓိကမန သဒ္ဒါ-လည်းကြည့်။

အဓိကသမ္ပဒါ (ထိ) [အဓိကမ + သမ္ပဒါ] မဂ်ဖိုလ်
တရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ သော ပဉ္စသု ဌာနေသု
တေဒဂ္ဂေ ဌပနံ ပတုာ အာဂမသမ္ပဒါ အဓိက-
သမ္ပဒါ။ ဣမာဟိ သတ္တဟိ သမ္ပဒါဟိ သမန္နာ-
ဂဘော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၇။

အဓိကသမ္ပန္န (တိ) [အဓိကမ + သမ္ပန္န] မဂ်ဖိုလ်တရား
နှင့် ပြည့်စုံသောသူ။ အဓိကမပ္ပိစ္ဆတာ-ကြည့်။

အဓိကမာပန (တိ) [အဓိကမ + ကာပေ + ယု]
ရောက် - ရ - စေတတ်သော၊ သူ။ အမတဓိ-
ဂမာယ ပဋိပတ္တိဒေသနတော၊ အမတပ္ပကာ-
သနာယ ဝါ ဓမ္မဒေသနာယ အမတဿ အဓိက-
မာပနတော အမတဿ ဒါတာ။ မဟာနိ၊ ဌ။
၂၅၆။

အဓိကမာရဟ (တိ) [အဓိကမ + အရဟ] ရောက် -
ရ - ခြင်းငှါ ထိုက်သော၊ ရောက် - ရ - ထိုက်
သော။ စတုတ္ထဿ ဘာဝနာရာမတာသင်္ခါ-
တဿ အရိယဝံသဿ အဓိကမာရဟော ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၇။

အဓိကမိဿသိ (ကြိ) အဓိကစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဓိကမု(မူ)ပါယ (ပု) [အဓိကမ + ဥပါယ] ရောက်
ခြင်း - ရခြင်း - သိခြင်း - ၏ အကြောင်း၊
ရောက် - ရ - သိ - ရန် အကြောင်း။ ဣဒ္ဓိယာ
ပါဒေါတိ ဣဒ္ဓိပါဒေါ၊ ပါဒေါတိ ပတိဋ္ဌာ၊ အဓိ-
ဂမူပါယောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။
အမတဿ ပဒံ အမတပဒံ၊ အမတဿ အဓိ-
ဂမူပါယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။
ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါ ပတိဋ္ဌာ အဓိဂမူပါယောတိ
ဣဒ္ဓိပါဒေါ၊ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၇၆။ မဂ္ဂေါတိ အဓိဂမူ-
ပါယော ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။

အဓိကမု(မူ)ပါယဒီပန (န) [အဓိကမူပါယ + ဒီပန]
ရောက်ခြင်း - ရခြင်း - သိခြင်း - ၏ အကြောင်း
ကို ပြကြောင်းဖြစ်သော (ပြတတ်သော) စကား၊
-ပြခြင်း။ “အယံ ဟံ မသ္မိ”တိ အနာနုပဿိ”တိ
ဣဒံ ယထာဝုတ္တယာ ဝိမုတ္တိယာ အဓိဂမူပါယ-
ဒီပနံ၊ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၂၉။

အဓိကမ္မ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိကမ + တွာ] ရောက်၍၊ ရ၍၊
သိ၍။ ဓိ၊ ဌ၊ စ ဝိညူ အဓိကမ္မ ဘောဂေ။ သံ၊
၁။ ၉၂။ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ အဓိကမ္မ တမာ-
ဝသေယျံ။ အံ၊ ၃။ ၂၃၄။ အဓိကမ္မာတိ အဓိကန္တာ
ပတုာ သစ္စိကတုာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၃။ ယေ တေ
ဝိဒိစ္စ အဓိကမ္မ ဘောဂေ။ ပေတ။ ၁။ ၁၃၆။ ယေ

တေ.... ဘောဂေ ဝိန္ဒိတော ပဋိလဘိတော။ ပေတ၊
ဌ။၅၅။(ထေရ။၃၅၆။ ဇာ။၁။၁၅၀။၁၉၅။၂၂။တို့
လည်းကြည့်။)

အဓိဂယ (ကြိဝိ) [အဓိ+ဂဟ+တော] လွမ်းမိုး၍၊
သာလွန်၍။ အဓိဂယ မနသိ ကရေတိတိ ?
အာမန္တာ။ အဘိက။၃၈၃။ သသိ အဓိဂယ
ယထာ ဝိရေစတိ၊ နက္ခတ္တရာဇာရိဝ တာရကာနံ။
ဝိမာန။၂၀။ တာရကာဂဏ် အဓိဂယ အဘိဘဝိ-
တော ဝိရေစတိ ဝိရာဇတိ။ ဝိမာန၊ဌ။၈၀။
တထေဝါဓိပတေယျေန၊ အဓိဂယ ဝိရေစတိ။
အပ၊၂။၂၁၅။ အာရမ္မဏံ အဓိဂယ ဒဠိ ဂဟေ-
တော ပဝတ္တိ အာရမ္မဏာဓိဂဟိတုပ္ပန္နံ။ အံ၊ဋီ၊၁။
၂၄၂။

အဓိဂ္ဂဏှာတိ (ကြိ) အဓိဂဏှာတိ-ကြည့်။
အဓိဂ္ဂယ (ကြိဝိ) အဓိဂယ-ကြည့်။

အဓိဂ္ဂဟိတ (တိ) [အဓိ+ဂဟ+တ] လွမ်းမိုး -
သိမ်းကျုံး - နှိပ်နင်း - ၍ ယူအပ်သော၊ ချီး
မြှောက်အပ်သော။ အဓိဂ္ဂဟိတာ တုဋ္ဌဿ။ အံ၊
၁။၃၃၅။ ဣတိဝုတ်။၂၆၅။ အဓိဂ္ဂဟိတာတိ
သဗ္ဗေ တေ တုဋ္ဌစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော အဓိဂ္ဂဟိတာ
ဟောန္တိ အန္တောဂဘာ၊ န ပရိဗာဟိနာတိ။ အံ၊ဌ၊
၂။၂၇၆။ အဓိဂ္ဂဟိတာတိ သဗ္ဗေ တေ တုဋ္ဌစိတ္တဿ
သန္တုဋ္ဌစိတ္တေန ဘိက္ခုနာ အဓိဂ္ဂဟိတာ ပဋိပက္ခ-
ဓမ္မေ အဘိဘဝိတော ဂဟိတာ ဟောန္တိ အဗ္ဗန္တ-
ရဂတာ၊ န ဗာဟိရဂတာတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၃၁၀။
ဒေဝါနမိန္ဒေန အဓိဂ္ဂဟိတာ။ ဇာ၊၁။၁၇၆။
အဓိဂ္ဂဟိတာတိ ဒေဝိန္ဒေန သက္ကေ၊ အနုဂ္ဂဟိတာ
ဟုတော တဿာနုဘာဝေန သမဂ္ဂဝါသံ ဝသိ သု။
ဇာ၊ဌ၊၃။၄၀၆။

အဓိဂ္ဂဟိတတ္ထ (န) [အဓိဂ္ဂဟိတ+တ္ထ] တက်ရောက်
- လွမ်းမိုး - ၍ ယူအပ်သည်၏အဖြစ်၊ မြဲမြံစွာ
ယူအပ်သည်၏အဖြစ်။ အာရမ္မဏဿ အဓိဂ္ဂဟိ-
တတ္ထာ ဝေ အပရဘာဂေ ဧကန္တေန ဥပ္ပတ္တိ-
တော အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဌ၊၃။
၁၇၄။ အံ၊ဌ၊၁။၃၈၅။ အဘိ၊ဌ၊၂။၂၈၅။ သုတ္တနိ၊

ဌ၊၁။၆။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၀။ အဓိ-
ဂ္ဂဟိတတ္ထာတိ အယောနိသောမနသိကာရေန
အဘိရုယ ဂဟိတတ္ထာ၊ ဒဠိ ဂဟိတတ္ထာတိ
အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၀၂။

အဓိဂ္ဂဟေတော (ကြိဝိ) [အဓိ+ဂဟ+ဧက+
တော] လွမ်းမိုး - သိမ်းကျုံး - နှိပ်နင်း - ၍။
မေတ္တာယေဝ တာနိ စေတောဝိမုတ္တိ အဓိဂ္ဂဟေ-
တော ဘာသတေ စ တပဒေ စ ဝိရေစတိ စ။
ဣတိဝုတ်။၂၀၈။ အဓိဂ္ဂဟေတောတိ အဘိဘဝိ-
တော။ ၎င်း၊ဌ။၈၆။ အဓိဂ္ဂယ၊ အဓိဂယ-ကြည့်။

အဓိစိတ္တ (န) [အဓိ+စရ+တ] လေ့လာအပ်
သောအရာ၊ အလေ့အကျက်။ အဓိစိတ္တံ တေ
ဝိပရာဝတ္တံ။ ဒီ၊၁။၈။ ဒီ၊၃။၉၇၊၁၇၇။ မ၊၂။၁၉၆။
မ၊၃။၃၂။ သံ၊၂။၁၁။ မဟာနိ။၁၃၄။ အဓိစိတ္တံ
တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ ယံ တုယံ ဒိဿရတ္တာစိတ္တဝ-
သေန သုပ္ပဂုဏ်။ ဒီ၊ဌ၊၁။၈၆။ မ၊ဌ၊၃။၁၆၄။
အဓိစိတ္တံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ ယံ တဝ အဓိစိတ္တံ
စိရကာလသေဝနသေန ပဂုဏ်။ ဒီ၊ဌ၊၃။၈၉။
မ၊ဌ၊၄။၂။ အဓိစိတ္တံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ ယံ တုယံ
ဒိဿေန ကာလေန ပရိစိတံ သုပ္ပဂုဏ်။ သံ၊ဌ၊
၂။၂၄၀။ အဓိစိတ္တံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ ယံ တံ
အဓိစိတ္တံ စိရကာလသေဝနသေန ပဂုဏ်။ တံ
မမ ဝါဒိ အာဂမ္မ နိဝတ္တံ။ မဟာနိ၊ဌ။၂၇၀။
အဓိစိတ္တန္တိ အာစိတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၇။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၁။

အဓိစိတ္တ (န) [အဓိ+စိတ္တ] လွန်ကဲ - မြင့်မြတ် -
သော - စိတ် - သမာဓိ - သမာဓိဘာဝနာ။
စိတ္တသိသေန ဟေတ္တ သမာဓိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊
ဌ၊၁။၂၁၂။ အဓိစိတ္တန္တိ စိတ္တသိသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော
အဓိကော သမာဓိ။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၇၃။ (မဂ်စိတ်၊
ဖိုလ်စိတ်၊ မဂ်သမာဓိ၊ ဖိုလ်သမာဓိ-တို့သာ မူချ
အားဖြင့် အဓိစိတ္တသည်ကြသည်။ သမာပတ် ဂ-ပါး
ကား ဥပစာအားဖြင့်သာ အဓိစိတ္တသည်သည်။
ဝိ၊ဌ၊၁။၂၁၉။ သာရဏ္ဍ၊၂။၆၁။ ဒီ၊ဌ၊၃။၁၈၅။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၂။ အံ၊ဌ၊၂။၂၁၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၆။တို့
ကြည့်။) (၁) (က) လောကုတ္တရာ - စိတ် -

သမာဓိ၊ မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်၊ မဂ်သမာဓိ၊ ဖိုလ်သမာဓိ။ တတောပိ စ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ အဓိစိတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ အပိစ သဗ္ဗမ္ပိ လောကီယစိတ္တံ စိတ္တမေဝ၊ လောကုတ္တရံ အဓိစိတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ သဗ္ဗံ ဝါ လောကီယံ သီလမေဝ၊ လောကုတ္တရံ အဓိသီလံ။ စိတ္တပညာဒီသုပိ သေဝနယော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ (ခ) အရဟတ္တဖိုလ် - စိတ် - သမာဓိ။ အဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါတိ သဗ္ဗစိတ္တာနံ အဓိကတ္တာ ဥတ္တမတ္တာ အဓိစိတ္တသင်္ခါတေ အရဟတ္တဖလစိတ္တေ သာဓေတဗ္ဗေ တဿ နိပ္ပါဒနတ္ထံ သမထဝိပဿနာဘာဝနာဝသေန အာယောဂေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ (ဂ) ဝိပဿနာ၏အခြေဖြစ်သော သမာပတ် ဂပါး၊ ထိုတို့နှင့်ယှဉ်သောစိတ်။ အဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ ဓမ္မ၊၄၁။ ဥဒါန၊၁၂၇။ အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသိဘာဝါယ ဝိဝိတ္တသေနာသနသေဝနဉ္စ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ “အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသိဘာဝါယာ” တ်လုမိနာ ပယောဇနာဿနဝသေန ယဒတ္ထံ ဝိဝိတ္တသေနာသနသေဝနံ လုစ္ဆိတံ။ သော အဓိစိတ္တာနုယောဂေါ ဝုတ္တော။ အဋ္ဌသမာပတ္တိယောစေတ္ထ ဝိပဿနာယ ပါဒကဘူတာ အဓိပေတ၊ နယာ ကာစိတိ သကလဿာပိ အဓိစိတ္တာနုယောဂဿ ဇောတိတဘာဝေါ ဝေဒိအဗ္ဗော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆-တို့လည်းကြည့်။) အဓိစိတ္တေတိ အဋ္ဌသမာပတ္တိသင်္ခါတေ အဓိစိတ္တေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါတိ အဋ္ဌနံ သမာပတ္တိနံ အဓိကမာယဘာဝနာနုယောဂေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော စိတ္တံ၊ ဝိပဿနာပါဒကဇ္ဈာနံ အဓိစိတ္တံ။ အပိစ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထယန္တေန သမာပန္နာ အဋ္ဌသမာပတ္တိယောပိ အဓိစိတ္တမေဝ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ တတ္ထ ကတမာ အဓိစိတ္တေ ပညာ? ရူပါဝစရာရူပါဝစရသမာပတ္တိသမာပဋ္ဌန္တဿ အယံ ဝုစ္စတိ အဓိစိတ္တေ ပညာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၃၇။ ဝိပဿနာပါဒိကာ ပန အဋ္ဌသမာပတ္တိယော သဗ္ဗစိတ္တေဟိ အဓိကာ၊....

ဣတိ ယသ္မာ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော အဓိစိတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓုရေနိသိန္နောဟောတိ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော။ ဥဒါန၊၁၂၇။ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တောတိ ဧတ္ထ အဋ္ဌသမာပတ္တိသမ္ပယောဂတော အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိသမ္ပယောဂတော ဝါ စိတ္တဿ အဓိစိတ္တဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဣဓ ပန “အရဟတ္တဖလစိတ္တ” န္တိ ဝဒန္တိ။ တံတံသမာပတ္တိသု သမာဓိဝေ အဓိစိတ္တံ၊ ဣဓ ပန အရဟတ္တဖလသမာဓိဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန “....ဘေသိ” အဓိစိတ္တသုတ္တေ ဝိယ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ အဓိစိတ္တန္တိ ဣဓာဓိပေတ” န္တိ ဝဒန္တိ။ တံ န သုန္နရံ၊ ပုရိမောယေဝတ္တော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ သံဝရပါရိသဒ္ဓိယာ ဌိတံ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ၊ အဝိက္ခေပပါရိသဒ္ဓိ အဓိစိတ္တံ။ ပဋိသံ၊၄၅။ သော သဗ္ဗမလဝိရဟိတော နိဗ္ဗေတဘာဂိယော သမာဓိသေသသမာဓိတော အဓိကတ္တာ အဓိစိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ၊ စိတ္တသီသေန ဟေတ္ထ သမာဓိ နိဋ္ဌိဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ သမထနိမိတ္တုပဋ္ဌာနေကတ္တဉ္စ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာနံ၊ ပဋိသံ၊၁၆၇။ အဓိစိတ္တန္တိ ဝိပဿနာပါဒကသမာဓိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ ဝိပဿနာပါဒကံ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ ပန “အဓိစိတ္တ” န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉ္စ အဓိသီလံ ဝိယ သီလာနံ သဗ္ဗလောကီယစိတ္တာနံ အဓိကဉ္စေဝ ဥတ္တမဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ သန္တိ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တဿ ဘိက္ခုနော ဩဋ္ဌာရိကာ ဥပက္ကိလေသာ။ အံ၊၁။၂၅၅။ ကာမာဝစရစိတ္တံ ပန စိတ္တံ နာမ၊ တံ ဥပါဒါယ ရူပါဝစရံ အဓိစိတ္တံ နာမ၊ တမ္ပိ ဥပါဒါယ အရူပါဝစရံ အဓိစိတ္တံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော စိတ္တံ၊ ဝိပဿနာပါဒကဇ္ဈာနံ အဓိစိတ္တံ မဂ္ဂသမာဓိဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ (သ) လောကီသမာဓိဘာဝနာ။ အညတိတ္တိယပုဗ္ဗော တိဗ္ဗစ္ဆန္တော ဟောတိ ဥဒ္ဓေသေ ပရိပုစ္ဆာယ အဓိသီလေ အဓိစိတ္တေ အဓိပညာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အဓိစိတ္တေတိ လောကီယသမာဓိဘာဝနာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ (င) သမထ-

ဝိပဿနာ - ဘာဝနာ - စိတ်။ အဓိဓိတ္တေ စ အာယောဂေါတိ သမထဝိပဿနာသု အနုယောဂေါ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ အဓိဓိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ အဓိဓိတ္တမနုယုတ္တေန ဘိက္ခဝေဘိက္ခုနာ....။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၉။ အဓိဓိတ္တ သမထဝိပဿနာစိတ္တမေဝ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ အဓိဓိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ။ မူလ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၃။ သမာဓာနာဒိဝိသေသယောဂေန အဓိကံ စိတ္တန္တိ အဓိဓိတ္တံ။ အနု၊ ၂။ ၁၅၄။ ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပန္နံ စိတ္တံ စိတ္တမေဝ။ ဝိပဿနာပါဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ ဝိပဿနာစိတ္တဉ္စ တတော စိတ္တတော အဓိကံ စိတ္တန္တိ အဓိဓိတ္တန္တိ အာဟ “အဓိဓိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ” န္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ (၂) အဓိဓိတ္တသုတံ။ အဓိဓိတ္တသုတ္တံ-ကြည့်။ တယော စ သုတ္တန္တာတိ အဓိဓိတ္တံ သီတိဘာဝေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂကောသလန္တိ ဣမေ တယော သုတ္တန္တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၈။

အဓိဓိတ္တပညာ (ထိ) [အဓိဓိတ္တ+ပညာ] ဝိပဿနာ၏ အခြေဖြစ်သော သမာပတ် ဂ-ပါး - ၌ ဖြစ်သော-နှင့် ယှဉ်သော-ပညာ။ဣတိ ယသ္မာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော အဓိဓိတ္တံ၊ တသ္မာ အဓိဓိတ္တပညံ ဒဿေတံ....။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၆။ အဓိဓိတ္တ(ဂ) အနက်လည်းကြည့်။

အဓိဓိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလ (ပု) [အဓိဓိတ္တပ္ပဝတ္တိ+ကာလ] လွန်ကဲ-မြင့်မြတ်-သော စိတ်-သမာဓိ-ဘာဝနာ-ဖြစ်သောအခါ။ အရိယာ ဟိ အဓိဓိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလေပိ ကေန္တေန နိဗ္ဗာနေ နိန္ဒပေါဏပဗ္ဗာရဘာဝေန ဝိဟရန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၂။

အဓိဓိတ္တဘာဝ (ပု) [အဓိဓိတ္တ+ဘာဝ] အဓိဓိတ္တ၏ အဖြစ်။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၉-ကြည့်။

အဓိဓိတ္တဝန္တု (တိ) [အဓိဓိတ္တ+ဝန္တု] လွန်ကဲ-မြင့်မြတ် - သော - စိတ် - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်-ရှိသော၊ သူ။ အဓိဓိဓိတ-ကြည့်။

အဓိဓိတ္တသင်္ခါတ (တိ) [အဓိဓိတ္တ+သင်္ခါတ] လွန်ကဲ-မြင့်မြတ် - သော စိတ်ဟုဆိုအပ်သော။ အဓိဓိတ္တသင်္ခါတေ အရဟတ္တဖလစိတ္တေ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၃၁။

အဓိဓိတ္တသိက္ခာ (ထိ) [အဓိဓိတ္တ+သိက္ခာ] လွန်ကဲ-မြင့်မြတ် - သော စိတ် - အဓိဓိတ္တ - ဟူသော အကျင့်သိက္ခာ။ တိဿော သိက္ခာ အဓိသီလသိက္ခာ အဓိဓိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၃။ မဟာနိ၊ ၂၉။ အဓိသီလသိက္ခာယ အဓိဓိတ္တသိက္ခာယ အဓိပညာသိက္ခာယ။ မ၊ ၁။ ၃၉၉။ အံ၊ ၂။ ၃၈၇။ အဓိဓိတ္တ-လည်းကြည့်။

အဓိဓိတ္တသိက္ခာသမာဒါန (န) [အဓိဓိတ္တသိက္ခာ+သမာဒါန] အဓိဓိတ္တသိက္ခာကို-ဆောက်တည်-ကျင့်သုံး - ဖြည့်တင်း - ခြင်း။ အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါနံ အဓိဓိတ္တသိက္ခာသမာဒါနံ အဓိပညာသိက္ခာသမာဒါနံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆-တို့လည်းကြည့်။) အဓိဓိတ္တ-လည်းကြည့်။

အဓိဓိတ္တသုတ္တ (န) [အဓိဓိတ္တ+သုတ္တ] သမထဝိပဿနာ အားထုတ်သောရဟန်း နှလုံးသွင်းထိုက်သော နိမိတ်တို့ကို ဟောသောသုတ်၊ အဓိဓိတ္တသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ (၁၀) ၅-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၈-၆၀။ (ဤသုတ်ကို ပါဠိတော်၌ ‘နိမိတ္တသုတ္တ’ ဟု အမည်တပ်ထားသည်။) ကေစိ ပန “အဓိဓိတ္တမနုယုတ္တေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ကာလေန ကာလံ တိဏိ နိမိတ္တာနိ မနသိ ကာတဗ္ဗာနိ” တိ တေသ္မိ အဓိဓိတ္တသုတ္တေ ဝိယ....။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၉။ အဓိဓိတ္တ (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အဓိဓိတ္တာနုယောဂ (ပု) [အဓိဓိတ္တ+အနုယောဂ] သမာပတ် ဂ-ပါး - အရဟတ္တဖိုလ် - ကို ရရန် သမထဝိပဿနာကို အားထုတ်ခြင်း။ ဝေ “အဓိ-

စိတ္တာနုယောဂေါ မမ သာသနာနုဋ္ဌာနံ”န္တိ
ဒိပေန္တော။ ဥဒါနုဋ္ဌာ။ ၂၃၀။ ယထာဝုတ္တအဓိ-
စိတ္တာနုယောဂေါ စ။ ၎င်း။ ၂၃၁။ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၆-
လည်းကြည့်။)

အဓိဓိက = အဓိဓိကသ (တိ) [အဓိ + စေတ။
နိတိ၊ ပဒ။ မနောဂဏာဒိ-ဂိုဏ်းကြည့်။] လွန်ကဲ
ထူးမြတ်သော - အရဟတ္တဖိုလ် - စိတ်ရှိသော၊
သူ။ အဓိဓိကသော အပ္ပမဇ္ဇတော၊ မုနိနော
မောနပထေသု သိက္ခတော။ ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ ဥဒါနု။
၁၂၈။ ထေရ။ ၂၃၄။ အဓိဓိကသောတိ အဓိ-
စိတ္တဝတော၊ သဗ္ဗစိတ္တာနံ အဓိကေန အရဟတ္တ-
ဖလစိတ္တေန သမန္နာဂတဿာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၆၇။ ဥဒါနုဋ္ဌာ။ ၂၃၁။ ထေရ။ ၄။ ၁၉၄။

အဓိဓိ (ကြိ၊ ဝိ) [(၁) အဓိ + ဣ (= အဋ္ဌယနေ) +
တော။ မောဂါ၊ ၅။ ၁၆၈။ ကြည့်။ (အဓိတျ-သံ)။
(၂) အဓိ + ဣ (= ဂတိယံ) + တော။ (၃) (၄)
အဓိ + ဣ + တော။ တနည်း န + ဓိ (ဓရ) + တော။
(အဓိတျ-သံ)၊ ပါရာ၊ ၁၈၅။ သင်္ခ၊ ၂။ ၂၃-လည်း
ကြည့်။] (၁) (က) သရဇ္ဈာယ်၍။ အဓိဓိ
ဝေဒေ ပရိယေသ ဝိတ္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၀။ အဓိဓိတံ
သဇ္ဈာယိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၄၇၂။ (ခ) သင်ကြား၍။
အဓိဓိ ဝေဒေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၈၊ ၂၄၈၊ ၂၈၃၊ ၃၁၁။
ဇာ၊ ၂။ ၂၃၉။ တယော ဝေဒေ အဓိဓိ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ
ကိတ္တိမတ္တံ ယသမတ္တံ လာဘမတ္တံ လဘတိ။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၂၂၃။ အဓိဓိတံ ဝေဒေ ဥဂ္ဂဟေတူပိ...။
ဇာ၊ ၄။ ၄၇၆။ ကိသု နရော ဇပ္ပမဓိဓိကာလေ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၂၂။ ကိသု နာမ ဇပ္ပန္တော... သုတ-
ပရိယတ္တိံ အဓိယိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၇၇။ (၂) (က)
လွန်၍။ သဗ္ဗာနိ ဘူဘာနိ အဓိဓိ ဝါသဝေါ။ ဇာ၊
၂။ ၁၀၃။ အဓိဓိ အဘိက္ကမိတော ဝတ္ထမာနော။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂၂။ (ခ) အကြောင်းကို လွန်၍၊
အကြောင်းမဲ့ - အလိုအလျောက်။ အဓိဓိလဒ္ဓ-
စသည်ကြည့်။ (ဂ) ရံဖန်ရံခါ၊ ရှားရှားပါးပါး။
အဓိဓိပတ္တိက-နှင့် အဓိဓိပုတ္တိက-တို့ကြည့်။

အဓိဓိ (တိ) [အဓိဓိ + အ။ အဓိဓိ ဥပ္ပန္နံ အဓိဓိ?
အဓိ + ဣ + ရိဓိ။ အဓိ-သဒ္ဓါ ဝိသေသအနက်
ဟော?] ရံဖန်ရံခါ - ရှားရှားပါးပါး - သာ
ဖြစ်သော - ပွင့်သော၊ ထူးထူးခြားခြားဖြစ်သော။
အဓိဓိမိဒံ ဘန္တေ။ သံ၊ ၃။ ၃၉၈။ အဓိဓိမိဒံ
ဘန္တေတိ ဣဒံ အဓိဓိပုတ္တိကံ အပိ နာမ
ယဒိစ္စာဝသေန သိယာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၃။
၃၃၃။ အဓိဓိပုတ္တိကန္တိ ယဒိစ္စာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇ-
နကံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၅။ အဓိဓိပုတ္တိက-လည်းကြည့်။

အဓိဓိက (ထိ) [အဓိဓိ + က။ (အဓိတျကာ-သံ)
သေလဿ ပဗ္ဗတဿ ဥဒ္ဓံ ဘူမိ အဓိဓိက နာမ။
ဓာန်၊ ၄။ ၆၁၀။ တောင်ထိပ်မြေ။ ဥဒ္ဓမဓိဓိက
သေလ-ဿာသနာဘုမ္မပစ္စကာ။ ဓာန်၊ ၆၁၀။
ဥပစ္စကာ-လည်းကြည့်။

အဓိဓိတမသမ္ဘဝ (တိ) [အဓိဓိ + တမ + သမ္ဘဝ]
အလွန်အကျူး အထူးသဖြင့် ရံဖန်ရံခါသာ ဖြစ်
ခြင်းရှိသော၊ အဖြစ်ခဲဆုံးဖြစ်သော။ စတုန္နံ
ယုဂါနံ ဆိဒ္ဓပဒေသေန ဥပရူပရိ ဌိတာနံ
ဆိဒ္ဓန္တရေန ကာဏကစ္ဆပဿ ဂိဝပ္ပဝေသနံ
အဓိဓိတရသမ္ဘဝံ။ တတောပိ အဓိဓိတရသမ္ဘဝေါ
မနုဿတ္တလာဘော၊ တတော အဓိဓိတမသမ္ဘဝေါ
အရိယမဂ္ဂပဋိလာဘော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၅-၆။

အဓိဓိတရသမ္ဘဝ (တိ) [အဓိဓိ + တရ + သမ္ဘဝ]
အထူးသဖြင့် ရံဖန် ရံခါသာ ဖြစ်ခြင်း ရှိသော၊
သာ၍ ဖြစ်ခဲသော။ ဒက္ခိတစက္ကဝိဋ္ဌမုခဝိယံ
ဌိတေန အာရုဠဿ ဆိဂ္ဂဋ္ဌေန ဂိဝပ္ပဝေသနံ
ဝိယ တထာဂတပုဂ္ဂေါ အဓိဓိတရသမ္ဘဝေါ။
အာရုဠဿ ဆိဂ္ဂဋ္ဌေန ဂိဝပ္ပဝေသနံ ဝိယ တထာ-
ဂတပုဂ္ဂေဒိတဿ ဓမ္မဝိနယဿ ဒီပနံ အဓိဓိတရ-
သမ္ဘဝံ။ အာရုဠဿ ဆိဂ္ဂဋ္ဌေန ဂိဝပ္ပဝေသနံ
ဝိယ စတုသစ္စပဋိဝေဓော အတိဝိယ အဓိဓိတရ-
သမ္ဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၃။

အဓိဓိဒဿာဝိ (တိ) [အဓိဓိ + ဒိသ + အာဝိ] ရံဖန်
ရံခါ၌သာ ဖူးမြင်နိုင်သော၊ သူ။ အဟမသ္မိ ဘန္တေ

ဇိဏ္ဏော အာတုရကာယော အဘိက္ခကာ-
တကော၊ အဓိဓိဒဿာဝိ ခေါ ပနာဟံ ဘန္တေ
ဘဂဝတော မနောဘာဝနီယာနဉ္စ ဘိက္ခုနံ။
သံ၊ ၂။ ၁။ (ဣ-မူကွ)။ အဓိဓိဒဿာဝိ-လည်းကြည့်။

အဓိဓိနိက္ခမန (တိ) [အဓိဓိ + နိက္ခမန] အလိုရှိသော
အခါမှ ထွက်သော၊ တခါတရံမှ ထွက်သော။ သူ။
အဓိဓိနိက္ခမနော ကိရေသ ကဒါစိဒေဝ နိက္ခ-
မိတော ဧဝံ ဝိစရတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ အဓိဓိနိက္ခ-
မနောတိ ယာဒိစ္ဆကနိက္ခမနော၊ န အဘိက္ခ-
နိက္ခမနော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။

အဓိဓိပဋိလာဘိ (တိ) [အဓိဓိ + ပဋိလာဘ +
ဤ] ရံပန်ရံခါသာ ခြင်းရှိသော၊ ရံပန်ရံခါသာ
ရနိုင်သော။ ပုရုတ္တိမစက္ကဝါဠမုခေဋ္ဌိယံ တဿ
အန္တကစ္ဆပဿ ဂီဝါယ ပဝေသနံ ဝိယ မနုဿ-
ပဋိလာဘော အဓိဓိပဋိလာဘိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၃။

အဓိဓိလဒ္ဓ (တိ) [အဓိဓိ + လဒ္ဓ] အကြောင်းမဲ့-
အလိုအလျောက် - ရအပ်သော။ အဓိဓိလဒ္ဓံ
ပရိဏာမဇံ တေ။ ဝိမာန။ ၁။ ၁၁၉။ ဇာ၊ ၂။ ၂။
၃၀၃။ အဓိဓိလဒ္ဓန္တိ အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိကံ၊ ယဒိစ္ဆကံ
လဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အဓိဓိလဒ္ဓန္တိ
အဟေတုနာ လဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁။ ၂။ အဓိဓိလဒ္ဓန္တိ
ကံ န တယာ ဣဒံ ဝိမာနံ ဧဝံ သမ္ပန္နံ အဓိဓိ
အကာရဏေန လဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂။ ၂၄။

အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိ (ထိ) [အဓိဓိ + သမ္ပပုတ္တိ] အကြောင်း
မဲ့ - အလိုအလျောက် - ဖြစ်ခြင်း။

အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိအာကာရ (ပု) [အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိ +
အာကာရ] အကြောင်းမဲ့ - အလိုအလျောက် -
ဖြစ်သော အခြင်းအရာ။ သဿတာကာရဉ္စ
အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိအာကာရဉ္စ နိဿာယ အတိတေ
အတ္တနော ဝိဇ္ဇမာနတံ အဝိဇ္ဇမာနတဉ္စ ကင်္ခတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၁။

အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိက (တိ) [အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိ + ဣက]
(၁) အကြောင်းမဲ့-အလိုအလျောက်-ဖြစ်ခြင်း
ရှိသော။ အဓိဓိလဒ္ဓ-ကြည့်။ (၂) အတ္တနှင့်

လောကတို့-အကြောင်းမဲ့-အလိုအလျောက် -
ဖြစ်သည်ဟု အယူရှိသော၊ သူ။ အတိတေ ဧဝ
နတ္ထိတိ ဂဏန္တိ အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိကဿေဝ သဿ-
တဒိဋ္ဌိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၂။

အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိဝါဒီ (တိ) [အဓိဓိသမ္ပပုတ္တိ + ဝါဒ +
ဣ] အကြောင်းမဲ့-
အလိုအလျောက် - သတ္တဝါများနှင့် ချမ်းသာ
ဆင်းရဲတို့ ဖြစ်ပေါ် ချုပ်ပျောက်ကြသည် - ကို
ဆိုလေ့ရှိသော-ဟု အယူရှိသော-သူ။ ယဒိစ္ဆာ-
ဝါဒီ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇) ကြည့်။

အဓိဓိသမ္ပပုဒ် (တိ) [အဓိဓိ + သမ္ပပုဒ်။ ဤပုဒ်
သည် “ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န” ၏ ပြန်ဖက်တည်း။] (၁)
အကြောင်းမဲ့ - အလိုအလျောက် - ဖြစ်သော။
အဓိဓိသမ္ပပုဒ် အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စ ပညပေန္တိ
ဒ္ဓိဟိ ဝတ္ထုဟိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၆။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ်န္တိ
အကာရဏသမ္ပပုဒ်။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ်
အာစရိယကံ အဂ္ဂညံ ပညပေထ။ ဒီ၊ ၃။ ၂။ ၇။
ကိ ပန ဘော ဂေါတမ အသယံကာရံ အပရံ-
ကာရံ အဓိဓိသမ္ပပုဒ် ဒုက္ခန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၅။ အဓိဓိ-
သမ္ပပုဒ်န္တိ အကာရဏေန ယဒိစ္ဆာယ ဥပ္ပန္နံ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ်န္တိ အဓိဓိ ယဒိစ္ဆာယ
ကိဉ္စ ကာရဏံ၊ ကဿစိ ဝါ ဗုဒ္ဓိပဉ္စ ဝိနာ
သမ္ပပုဒ်။ တေနာဟ “အကာရဏေန ယဒိစ္ဆာယ
ဥပ္ပန္နံ” န္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ် သုခဒုက္ခံ
ပစ္စာဂန္တု။ အံ၊ ၂။ ၃၇၃။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ် အဟေ-
တုနိဗ္ဗတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ် အတ္တာ
စ လောကော စ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၇။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၆။ ၂။ အဓိဓိ-
သမ္ပပုဒ်နာတိ ယဒိစ္ဆာယ သမ္ပပုဒ်နော ကေနစိ
ကာရဏေန ဝိနာ ဥပ္ပနောတိ အဓိဓိသမ္ပပုဒ်လိ-
ဒေါ ဒဿိတော။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။ (တိ၊ ၄)
(၂) အကြောင်းကင်းလျက် ဖြစ်သော - အတ္တ
နှင့် လောက - ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (မုချ)။ ယင်းတို့၏
အကြောင်းကင်းလျက်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ - ကို
အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော - နှင့် တကွ ဖြစ်သော -
အယူ။ (ဥပစာ)။ အဓိဓိသမ္ပပုဒ်အယူ။ အဓိဓိ-

သမ္ပပုဒ်က-ကြည့်။ (န) (၃) အကြောင်း -
 ဝိဂ္ဂဟ်နက် - ကို မဉ်မူ၍ ဖြစ်သောနာမ်၊ အလို
 သို့ လိုက်၍ ဖြစ်သောနာမ်၊ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်၊ ပဝတ္တိ
 နိမိတ်ကို လွန်၍ လောကလူတို့အလိုရှိသလို ခေါ်
 ဝေါ်ပညတ်အပ်သောနာမ်၊ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်နာမ်။
 အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် နာမ လောကိယဝေါဟာရန
 “ယဒိစ္စက” နှစ်ဝတ္ထံ ဟောတိ။ သိရိဝဇ္ဇကော၊
 ဓနဝဇ္ဇကောတိ ဝေမာဒိဝဇ္ဇကတ္ထံ အနပေက္ခိတော
 ပဝတ္တံ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်။ ဝိဠာသ။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
 ၂၀၃။ ခုဒ္ဒက။ ၉။ မဟာနိဠာ။ ၂၂၀။ အဓိဓ-
 သမ္ပပုဒ် ယဒိစ္စာယ ပဝတ္တံ၊ ယဒိစ္စာယအာဂတံ
 ယဒိစ္စကံ။ စတုတ္ထေန (အာဒိသဒ္ဓေန) အသ-
 ပဒီပနံ (အသမရိသနံ-သိ။ အသမရိသနံ-ဝိသုဒ္ဓိ။ ၃။
 ပါဝစနန္တိ ဝေမာဒိ သင်္ကဏာတိ။ သာရတ္ထ။ ၁။
 ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၅။ အဓိဓ ယံကိဉ္စ နိမိတ္တံ
 အဓိဝဇ္ဇနဝသေန အနပေက္ခိတော ပဝတ္တံ အဓိဓ-
 သမ္ပပုဒ်။ တေနာဟ “ဝေနတ္ထမနပေက္ခိဘူ” တိ။
 ဝိမတိ။ ၁။ ၅၀။ (ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂။ ၂၃-လည်း
 ကြည့်။)

အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်ဝါဒ (ပ) [အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် + ဝါဒ]
 အကြောင်းမဲ့ - အလိုအလျောက် - ဖြစ်သော -
 ဖြစ်၏ဟူသော - အယူ။ ယဒိစ္စာယ သမ္ပပုဒ်
 ကေနစိ ကာရဏေန ဝိနာ ဥပ္ပနောတိ အဓိဓ-
 သမ္ပပုဒ်ဝါဒေါ ဒဿိတော။ ဥဒါနာဠာ။ ၃၁၄။

အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်က (တိ) [အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် + ကက]
 အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်အယူရှိသောသူ။ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်က
 အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စ ပညပေန္တိ။
 ဒိ။ ၁။ ၂၆။ ၂၇။ ၃၆။ ၃၇။ “အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် အတ္တာ
 စ လောကော စ” တိ ဒဿနံ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်။
 တံ တေသံ အတ္တိတိ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်က။ ဒိဠာ
 ၁။ ၁၀၀။ အဓိဓ ယဒိစ္စကံ ယံ ကိဉ္စ ကာရဏံ၊
 ကဿစိ ဝုဒ္ဓိပုဗ္ဗံ ဝါ ဝိနာ သမ္ပပုဒ်နောတိ အတ္တ-
 လောကသညိတာနံ ခန္ဓာနံ အဓိဓမ္မပုတ္တိအာကာ-
 ရာရမ္မဏံ ဒဿနံ တဒါကာရသန္တိဿယေန ပဝတ္တိ-
 တော၊ တဒါကာရသဟစရိတတယ စ “အဓိဓ-

သမ္ပပုဒ်” နှစ် ဝုတ္တိတိ ယထာ “မဉ္ဇာ သောသန္တိ၊
 ကုန္တာ ပစရန္တိ” တိ စ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော
 အာဟ “အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်နော အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်” နှစ်။
 ဒိ။ ၁။ ၁၆၆။ (သိဠာသစ်၊ ၁။ ၄၃၅ - ခွဲကား
 “အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်ဒဿနံ ဝါ အန္တပဒလောပေန
 အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ် ယထာ ‘ရူပဘဝေါ ရူပ’ နှစ်” ဟု
 အပိုတနည်းပွင့်သေးသည်။) ဒေ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်-
 ကာ။ ပဋိသံ။ ၁၅၄။ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်နောတိ (ဣတိ-
 ပို?) အကာရဏသမ္ပပုဒ် အတ္တာ စ လော-
 ကော စာတိ ဒဿနံ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်။ တံ တေသံ
 အတ္တိတိ အဓိဓမ္မသမ္ပပုဒ်က။ ပဋိသံ။ ၁၅၄။
 (ဝိဠာသ။ ၄၅။ မဠာသ။ ၃၁။ အဘိဠာသ။ ၁၁၀။
 သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၄၇ - တို့လည်းကြည့်။)

အဓိဓမ္မပုတ္တိက (တိ) [အဓိဓမ္မ + အာပတ္တိ + က]
 တဒါတရံ အာပတ်သင့်ခြင်းရှိသောသူ။ အဓိဓမ္မာ-
 ပတ္တိကော ပုဂ္ဂလော ဇာနိတဗ္ဗော၊ အဘိဏ္ဍာ-
 ပတ္တိကော ပုဂ္ဂလော ဇာနိတဗ္ဗော။ ဝိ။ ၅။ ၂၁။
 အဓိဓမ္မာပတ္တိကော နာမကဒါစိကရဟစိ အာပတ္တိ
 အာပဇ္ဇတိ။ ဝိဠာသ။ ၁၅၄။ အဓိဓမ္မာပတ္တိကော
 အနာပတ္တိဗဟုလော။ မဠာသ။ ၁၀၇။ အဓိဓမ္မာပတ္တိ-
 ကောတိ ကဒါစိ ကဒါစိ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။
 မဠာသ။ ၁၀၈။

အဓိဓမ္မပုတ္တိ (တိ) [အဓိဓမ္မ + ဥပ္ပတ္တိ] ရံဖန်ရံခါဖြစ်
 ခြင်း။ တတ္ထ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ တနတ္ထံ ဝေဒိ-
 တဗ္ဗံ အဓိဓမ္မပုတ္တိယာ စ ပရိယုဋ္ဌာနမန္တတယ စ။
 မဠာသ။ ၁၆၇။ အဘိဠာသ။ ၂၇။ (တနတ္ထံ - အစား
 တနဘာဝေါ-ရှိ)။ အဓိဓမ္မပုတ္တိယာတိ ကဒါစိ
 ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇနေန။ မဠာသ။ ၂၆၆။

အဓိဓမ္မပုတ္တိက (တိ) [အဓိဓမ္မ + ဥပ္ပတ္တိ + က]
 အကြောင်းကင်းလျက် - ဖြစ်ခြင်း - ပွင့်ခြင်း -
 ရှိသော၊ နည်းပေးလမ်းပြမရှိပဲ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်
 ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ရံဖန်ရံခါ သာ - ဖြစ်
 ခြင်း - ပွင့်ခြင်း - ရှိသော၊ သူ။ အယဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ
 ဥပ္ပနော၊ အဓိဓမ္မပုတ္တိကော မုနိ။ အပ။ ၁။ ၃၅။
 အဓိဓမ္မပုတ္တိက ဗုဒ္ဓါ။ အပ။ ၂။ ၅၆။ အဓိဓမ္မပုတ္တိ-

ကာ ဗုဒ္ဓါတိ အဓိဇ္ဈေန အကာရဏေန ဥပ္ပတ္တိကာ သယမ္ဘူတာ၊ အညေဟိ ဒေဝဗြဟ္မမာရာဒီဟိ ဥပဒေသဒါယကေဟိ ရဟိတာ သယမ္ဘူဉာဏေန ဥပ္ပန္နာ ဇာတာ ပါတုဘူတာတိ အတ္ထော။ အပါ ၄၊ ၂၊ ၂၁။

အဓိဇေယျ (န) [အဓိ + ဇေယျ] လွန်မြတ်သော စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း၊ ဝိရိယဖြင့် မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်း။ အထ ခေါ် အဟမေဝ တတ္ထ ဘိယျော၊ ယဒိဒံ အဓိဇေယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၄။ အဓိဇေယျေ ပဉ္စ ပုစ္ဆိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၅။ အဓိဇေယျေ ပဉ္စ ပုစ္ဆိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၂။ အဓိဇေယျန္တိ ဣ ဇိဂ္ဂစ္ဆာဘဝေါ ဇေယျန္တိ၊ ဥတ္တမံ ဇေယျန္တိ အဓိဇေယျန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။ အဓိဇေယျေတိ ဝိရိယေန ပါပဇိဂ္ဂန္တနာဓိကာရေ ပဉ္စ ပုစ္ဆိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။ အဓိဇေယျေတိ ဝိရိယေန ပါပဇိဂ္ဂန္တနာဘဝေ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ ဇိဂ္ဂစ္ဆာတိ ဇိဂ္ဂစ္ဆော၊ တဗ္ဘာဝေါ ဇေယျန္တိ၊ အဓိကံ ဇေယျန္တိ အဓိဇေယျန္တိ၊ အတိဝိယ ပါပဇိဂ္ဂန္တနံ။ တသ္မိံ အဓိဇေယျေ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။

အဓိဋ္ဌဟတိ (ကြိ) အဓိဋ္ဌာတိ-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌဟန္တ (တိ) [အဓိ + ဌာ + အန္တ] (က) စွဲမြဲ ဆောက်တည်သော၊ အဓိဋ္ဌာန်သော၊ သူ။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟတော (သာ ပိတိ ပဋိသံဝေဒိတာ ဟောတိ)။ ပဋိသံ၊ ၁၈၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟတောတိ “တ္ထေကံ ဝေလံ ဈာနသမဂ္ဂိ ဘဝိဿာမိ”တိ ဈာနစိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟန္တဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၂။ အဓိဋ္ဌာတိ (၃) အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) စီရင်သော၊ သူ။ အဓိဋ္ဌဟန္တော ဒေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၆၃။ သိပ္ပံ ဝဏ်ဇဉ္စ ကသိံ အဓိဋ္ဌဟံ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၇။ ကမ္မန္တံ အဓိဋ္ဌဟန္တောပိ ဘာဝေယျာသိ။ အံ၊ ၃။ ၅၃၅။ (ဂ) တည်စေသော၊ ထားသော၊ သူ။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟန္တော သိက္ခတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၅၊ ၁၈၂။ အစလံ ကတော ပတိဋ္ဌပေန္တော။ ပဋိသံ၊ ၄၅၊ ၁၂၂။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟန္တော သိက္ခန္တိ။ စူဠနိ၊ ၃၅။ (ဃ) (သက်န်း၊ သပိတ်စသည်ကို)

အဓိဋ္ဌာန်တင်သော၊ သူ။ တေသံ ဝသေန အဓိဋ္ဌဟန္တေန စ “ဣမံ ပတ္တံ ပစ္စုဒ္ဓရာမိ”တိ ဝါ “တေ ပတ္တံ အဓိဋ္ဌာမိ”တိ ဝါ... အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော... အဓိဋ္ဌဟန္တေန ပန ဧကေန အဓိဋ္ဌာတုမ္ပိ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။

အဓိဋ္ဌဟာန (တိ) [အဓိ + ဌာ + မာန] ကောင်းစွာ ထားသော၊ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးသော၊ သူ။ တေ သတိ ဘိက္ခု အဓိဋ္ဌဟာနော။ ဥဒါန၊ ၁၅၁။... သမ္မာ ဌပေန္တော သမာဒဟန္တော... တတ္ထ တတ္ထ အဓိဋ္ဌဟန္တောတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၉၂။

အဓိဋ္ဌဟိ* (ကြိ) အဓိဋ္ဌာတိ-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌဟိတော (ကြိဝိ) [အဓိ + ဌာ + တော] စီရင်၍၊ (က) အနီး၌ရပ်တည်၍၊ အဓိဋ္ဌာယာတိ အဓိဋ္ဌဟိတော အာဏာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၄။ အဓိဋ္ဌဟိတောတိ သမိပေ ဌတော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ မဂ္ဂေန ဆာဒေန္တဿ ဒေ မဂ္ဂေ အဓိဋ္ဌဟိတော တတိယံ မဂ္ဂံ အာဏာပေတော ပက္ကမိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၉။ (ခ) ဆောက်တည်၍၊ အဓိဋ္ဌာန်၍၊ အကာလစီဝရံ “ကာလစီဝရံ”န္တိ အဓိဋ္ဌဟိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဝိ၊ ၅။ ၁၀၃။ သာမဏေရာ အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတော ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌဟိတော...။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ သဇ္ဈာယံ အဓိဋ္ဌဟိတော ဘဏိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၉။ သဇ္ဈာယံ အဓိဋ္ဌဟိတောတိ “သဇ္ဈာယံ ကရေဟိ”တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၇။

အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ + ဌာ + တဗ္ဗ] (၁) စီရင် အပ်သော။ အပ္ပဟရိတေ ဌိတေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၈။ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ သဝိဓာတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈။ (၂) နှလုံးသွင်းအပ်သော။ ကမ္မဿကတာ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၃။ (၃) စိတ်ကို ဖြစ်စေအပ်သော။ တံ ယထာ န ဝိက္ခပ္ပတိ၊ အဂ္ဂိဉ္ဇဒကဝါတစောရ-ဥန္တုရာဒိနံ ဝသေန န ဝိနဿတိ၊ ဧဝံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ စိတ္တံ

ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ၊ တဿ စိတ္တုပ္ပါဒနမေဝ ဟေတ္တု
 အဓိဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၇။ (၄)
 ဝိနည်းတော်အရ အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော။ သံ-
 ဃာဋီကဏ္ဍောပိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော “ဣမိနာ
 ပရိဿာဒေတော ပိသိဿာမိ”တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၅။
 နမတကံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ န ခေါ ဥဒါဟု ဝိကပ္ပေ-
 တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၁။ နဝါ သံဃာဋီ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော။
 ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃။

အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗတာ (သိ) [အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗ + တာ]
 အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဒဿာဟဗ္ဗ-
 န္တရေ ဝေ ကဘာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗတံ ဒဿေတိ။
 ဝိမဘိ၊ ၁။ ၃၇၇။

အဓိဋ္ဌာတိ = အဓိဋ္ဌေတိ၊ အဓိဋ္ဌဟတိ၊ အဓိတိဋ္ဌတိ
 (ကြံ) [အဓိ + ဌာ + အ + တိ။ ရှု၊ ၄၇၆။ နိတိ၊
 ဓာ၊ ၄၁။ မောဂ၊ ၅။ ၁၃၁-တို့ကြည့်။] (၁) အဓိ-
 ဌာန်၏။ (က) ညွှတ်စေ၏။ တင်၏။ ကာယ-
 ဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ၊ စိတ္တဝသေန ကာယံ
 အဓိဋ္ဌာတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၀၇၊ ၁၇၇။ (ပဋိသံ၊ ၄၁။
 ၃၁၇။ ၎င်း၊ ၄၅၊ ၂၇၃-တို့ကြည့်။) (ခ) ဆုံး
 ဖြတ်၏။ တံ...ယံ အဓိဋ္ဌာသိ၊ တသ္မိံ အဓိဋ္ဌာနန
 နိစ္စလော ဘဝေယျာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၃၆။ (ဂ)
 ဆန့်ပြန်၏။ တောင့်တ၏။ ဒုရေပိ သန္တိကေ
 အဓိဋ္ဌာတိ “သန္တိကေ ဟောတ”တိ၊ သန္တိကေ
 ဟောတိ။ သန္တိကေပိ ဒုရေ အဓိဋ္ဌာတိ “ဒုရေ
 ဟောတ”တိ၊ ဒုရေ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁။ “မာ ကဿမိ ဣမိနာ အန္တ-
 ရာယော ဟောတ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဥဒါ၊ ၄။
 ၆၁။ (ဃ)စိတ်ကိုဖြစ်စေ၏။ အနာပတ္တိ အန္တော-
 သတ္တာဟံ အဓိဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆၄။ အဓိဋ္ဌေတိတိ
 ဗာဟိရပရိဘောဂတ္ထမေတန္တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတိ။
 ဝိမဘိ၊ ၁။ ၃၇၄။ (င) တည်စေ-ဖြစ်စေ-၏။
 ထား၏။ အာလောကသညံ မနသိ ကရေတိ၊
 ဒိဝါသညံ အဓိဋ္ဌာတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဒိဝါသညံ
 အဓိဋ္ဌာတိတိ ဒိဝါတိ သညံ ဌပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၀၂-၃။ တတော တံ မောဂ္ဂုလ္လာန... ဒိဝါသညံ

အဓိဋ္ဌေယျာသိ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၃။ တေ သုဒ္ဓိ-
 အဓိဋ္ဌေဟိ။ အပ၊ ၁။ ၆၄။ ထေရ၊ ၃၀၃။ အဓိဋ္ဌေဟိ
 တဿ စိတ္တံ သမာဟိတံ ကတော ပဝတ္တေဟိ။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ (၂) စွဲယူ - မှတ်ယူ - ၏။
 သော ရူပံ ဌပေတိ ဥပါဒိယတိ အဓိဋ္ဌာတိ
 “အတ္တာ မေ”တိ။ သံ၊ ၂။ ၉၃။ အဓိဋ္ဌာတိတိ။
 အဓိတိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၆။ (၃) စွဲမြဲစွာ
 ဆောက်တည်၏။ လွှမ်းမိုး၍ ထား၏။ ဈာန်
 သမာပတ် အတွင်း၌ လွန်စွာထား၏။ ဘဝင်
 မကျအောင် နိုင်နင်းစွာ ထိန်းထား၏။ ပဌမံ
 ဈာန် ယတ္ထိစ္စကံ ယဒိစ္စကံ ယာဝတိစ္စကံ
 အဓိဋ္ဌာတိ။ ပဋိသံ၊ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၆။
 အဓိဋ္ဌာတိတိ အဓိကံ ကတော တိဋ္ဌတိ။
 ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၇၇။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၈၀-နှင့် ဋီကာ
 ကျော်၊ ၂၁၉-တို့လည်းကြည့်။) အဟမေတံ
 သမာပတ္တိ အာဝဠိဿာမိ သမာပဠိဿာမိ အဝိ-
 ဌဟိဿာမိ ဝုဠာဟိဿာမိ ပစ္စဝေက္ခိဿာမိ။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၅၂။ အဓိဋ္ဌဟန္တ (က) အနက်လည်း
 ကြည့်။ (၄) အဖန်ဖန် ဖြစ်အောင် ထား၏။
 အဖန်ဖန် ဖြစ်စေ၏။ ခိုင်မြဲစွာ ထား၏။ သော
 တံ စိတ္တံ ဒဟတိ၊ ဟံ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ၊ တံ
 စိတ္တံ ဘာဝေတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၁၄။ မ၊ ၃။ ၁၄၁။ အံ၊ ၃။
 ၇၁။ ဒဟတိတိ ဌပေတိ၊ အဓိဋ္ဌာတိတိ တဿေဝ
 ဝေဝစနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ အဓိဋ္ဌာ-
 တိတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၄။ ဌပေတိတိ
 ကေဝါရမေဝ အနုပဠိတော ယထာ ဉပရူပရိ
 တေနောကာရေန ပဝတ္တတိ၊ ဝေံ ဌပေတိ။
 တဒေဝ စဿ အဓိဋ္ဌာနန္တိ အာဟ “တဿေဝ
 ဝေဝစနံ”န္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ ပတိ-
 ဌာပေတိတိ တတ္ထ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ ကတော ဌပေတိ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ (၅) လွန်ကဲစွာ တည်စေ၏။
 ခိုင်မြဲစွာထား၏။ အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော
 အနိမိတ္တဝိမောက္ခဿ ဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ။
 ပဋိသံ၊ ၂၆၀။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိတိ စိတ္တံ အဓိကံ
 ကတော ဌာတိ၊ စိတ္တံ ပတိဋ္ဌာပေတိတိ အဓိပ္ပါ-
 ယော။ ၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ ကာမစ္ဆန္တံ ပဟေန္တော

နေကမ္မဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိတိ အဓိဋ္ဌာနေ ပညာ စိတ္တဝိဝေနေ ဉာဏံ။ ပဋိသန္ဓေ။ ၁၀၅။ နေကမ္မဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိတိ ပဋိလဒ္ဓဿ နေကမ္မဿ ဝသေန တသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ အဓိတိဋ္ဌတိ အဓိကံ ကရောန္တော တိဋ္ဌတိ။ ပာတေတိတိ အတ္တော။ ၎င်း။ ၁၁။ ၁၀၁-၂။ (၆) စိရင်၏။ န သက္ကစ္စံ ကမ္မန္တံ အဓိဋ္ဌာတိ။ အံ။ ၁။ ၁၁၃။ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ။ ပဋိသန္ဓေ။ ၁၇၂။ အဓိဋ္ဌာတိတိ ဝိဒဟတိ။ ပဋိသန္ဓေ။ ၂။ ၂၂၉။ အဓိဋ္ဌေတိ။ ပယောဂေ ဒုက္ကန္တံ။ ဝိ။ ၅။ ၆၃။ ယေပိ ဘိက္ခု။ နဝကမ္ပံ အဓိဋ္ဌေန္တိ။ ဝိ။ ၄။ ၁၀၇။ ဟန္တ မယံ အာဝုသော ဂိဟိနံ ကမ္မန္တံ အဓိဋ္ဌေမ။ ဝိ။ ၁။ ၁၁၂။ ဝိ။ ၂။ ၁၇။ ဂိဟိနံ ကမ္မန္တံ အဓိဋ္ဌေမာတိ ဂိဟိနံ ခေတ္တေသု စေဝ အာရာမာဒိသု စ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ အဓိဋ္ဌာမ။ “ဝေ ကာဘဗ္ဗံ၊ ဝေ န ကာဘဗ္ဗံ”န္တိ အာစိက္ခာမ စေဝ အနုသာသာမ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၇၃။ အဓိဋ္ဌေမာတိ သံဝိဒဟာမ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၇၈။ တတော စေ ဥတ္တရိ အပ္ပဟရိတေ ဌိတော အဓိဋ္ဌဟေယျ။ ဝိ။ ၂။ ၆၈။ (၇) နင်း၏။ ပဒသာ စ အဓိဋ္ဌဟ။ ဇာ။ ၁။ ၈၂။ ပဒသာ စ အဓိဋ္ဌဟာတိ ပါဒေန စ နံ တိက္ခရုရဂ္ဂေန ယထာ ဧတ္ထေ မရတိ။ ဝေ အက္ကမ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ ဇောတိ မဓိဋ္ဌဟေယျ။ ဇာ။ ၁။ ၂၅၈။ ဇောတိ မဓိဋ္ဌဟေယျာတိ အဂ္ဂိ အက္ကမေယျ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ (၈) တက်စီး၏။ ယုတ္တော ရထော မဟာရာဇ၊ ယုတ္တော စ ဗလဝါဟနော။ အဓိတိဋ္ဌ မဟာရာဇ၊ အညံ ဂစ္ဆာမ အဿမံ။ ဇာ။ ၁။ ၃၂၈။ အဓိတိဋ္ဌာတိ အဘိရုဟ။ ဇာ။ ၄။ ၄၃၇။ (၉) ဆောက်တည် - ကျင့်သုံး - ၏။ ကော စကံမံ အဓိဋ္ဌာတိ။ သံ။ ၁။ ၄၆၉။ မဟာနိ။ ၂။ ၈။ စကံမံ ဝါ အဓိဋ္ဌဟန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ တသ္မာတိဟ တံ သောဏ ဝိရိယသမတံ အဓိဋ္ဌဟ။ ဝိ။ ၃။ ၂၆၉။ အံ။ ၂။ ၃၃၀။ တေ သတိ အဓိဋ္ဌေယျ။ ခုဒ္ဒက။ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂။ သေဌိပိ သပုတ္တဒါရော သပရိဇနော ဥပေါသထံ အဓိဋ္ဌဟိ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၄၂၃။ အဓိဋ္ဌဟိ ဝတံ ဥဂ္ဂံ၊ ဒသပါရမီပူရိယာ။

ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၂။ အဓိဋ္ဌဟိ ဝတံ ဥဂ္ဂန္တိ ဥဂ္ဂံ ဝတံ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၂၂၄။ (၁၀) ဉာဏ်ဖြင့် လွမ်းမိုး၍တည်၏။ သိမြင်၏။ သတ္တာ စ မေ လောကမိမံ အဓိဋ္ဌဟိ။ အနိစ္စတော အဒ္ဓါဝတော အသာရတော။ ထေရ။ ၃၇၉။ သတ္တာ စ.... အဓိဋ္ဌဟိတိ မမ သတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဣမံ အနဝသေသန္ဓလောကံ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌဟိ။ ကိန္တိ ? အနိစ္စတော ... အဒ္ဓါဝတော.... အသာရတော။ ထေရ။ ၄။ ၄၇၇။ (၁၁) (ဝိနည်းတော် အရ သင်္ကန်းစသည်ကို) အဓိဋ္ဌာန်တင်၏။ အနာပတ္တိ အန္တောဒသာဟံ အဓိဋ္ဌေတိ။ ဝိ။ ၁။ ၂၉၆။ အန္တောအရုဏေ အဓိဋ္ဌေတိ။ ဝိ။ ၂။ ၃၂၀။ နော စေ အဓိဋ္ဌေယျ ဝါ ဝိကပ္ပေယျ ဝါ။ ဝိ။ ၁။ ၃၀၅။

အဓိဋ္ဌာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + ဌာ + တုံ] (၁) အဓိဋ္ဌာန် ခြင်း - ဆောက်တည်ခြင်း - စိတ်ဌာထားခြင်း - မှတ်ယူခြင်း - ငါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စတူဟိ ပဉ္စဟိ ပဋိက္ခောသိတုံ၊ ဒွိဟိ တိဟိ ဒိဋ္ဌိ အာဝိကာတုံ၊ ကောန အဓိဋ္ဌာတုံ “န မေတံ ခမတိ”တိ။ ဝိ။ ၃။ ၁၅၅။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တေန ဘိက္ခုနာ တာနိ စိဝရာနိ အဓိဋ္ဌာတုံ “မယိမာနိ စိဝရာနိ”တိ။ ဝိ။ ၃။ ၄၁၄။ (၂) စိရင်ခြင်းငှါ။ တဿ အန္တော အဟရိတေပိ ဌတော အဓိဋ္ဌာတုံ န လဗ္ဗတိ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၅၁။ န အန္တေ ကိဉ္စိ သိပုံ အဇာနန္တေန သက္ကာ ဃရာဝါသံ အဓိဋ္ဌာတုံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ (၃) အဓိဋ္ဌာန်တင်ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တိစိဝရံ အဓိဋ္ဌာတုံ၊ န ဝိကပ္ပေတုံ။ ဝိ။ ၃။ ၄၁၁။

အဓိဋ္ဌာနံ (ပု၊ န) [အဓိ + ဌာ + ယ] (၁) အဓိဋ္ဌာန် ခြင်း၊ ဆောက်တည်ခြင်း၊ စိတ်ဌာ - စိတ်ကို - ခိုင်မြဲစွာ - တည်စေခြင်း - ထားခြင်း၊ စိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ မှတ်ယူခြင်း။ ဘဂဝတော အဓိဋ္ဌာနေန ပဉ္စ ကဋ္ဌသတာနိ န ဖာလိယိ သု။ ဝိ။ ၃။ ၄၃။ အဓိဋ္ဌိတမဓိဋ္ဌာနံ....န ဘိန္နိ တမဓိဋ္ဌာနံ.... အဓိဋ္ဌာနေန မေ သမော နတ္ထိ စရိယာ။ ၄၃။

ခန္တိသစ္စမဓိဋ္ဌာနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၆။ တထေဝ တုမ္မိ
အဓိဋ္ဌာနေ၊ သဗ္ဗဒါ အစလော ဘဝ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၁၈။ တိဏ္ဍိ မဟာရာဇ အညတရဿ အဓိဋ္ဌာနာ
ပရိနိဗ္ဗုတဿ စေတိယေ ပါဠိဟိရံ ဟောတိ။
မိလိန္ဒ။၂၉၇။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ အဓိဋ္ဌာနံ
အဓိဋ္ဌဟိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၃။ အဓိဋ္ဌာနေ
ပညာ စိတ္တဝိဝေဇ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။၃။ အဓိဋ္ဌာနေ
ပညာတိ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန စိတ္တဿ ပတိဋ္ဌာပနေ
ပညာ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။အာတပုံ ပဓာနံ အဓိဋ္ဌာနံ
အနုယောဂေါ....။ မဟာနိ။၄၅။ အဓိဋ္ဌာနန္တိ
ကုသလကရဏေ ပတိဋ္ဌာဘာဝေါ။ မဟာနိ။ဋ္ဌ။
၁၆၄။ (၂) တည်စေအပ်သောစိတ်။ ဘာဝနာ
အဓိဋ္ဌာနံ ဇီဝိတန္တိ ကာမစ္ဆန္တံ ပလဟန္တော
နေက္ခမ္မံ ဘာဝေတိတိ ဘာဝနာသမ္ပန္နော။
ပဋိသံ။၄၁၈။ အဓိဋ္ဌာနံ နာမ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန
ပတိဋ္ဌာပိတစိတ္တမေဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ (၃)
တည်ရာ၊ တည်ရာအာရုံ၊ တည်ကြောင်း၊ တည်
ခြင်း။စက္ကာရိ အဓိဋ္ဌာနာနိ။ ဒီ၊၃။၁၉၁။ အဓိဋ္ဌာ-
နာနိတိ ဧတ္ထ အဓိတိ ဥပသဂ္ဂမတ္တံ။ အတ္ထတော
ပန တေန ဝါ တိဋ္ဌန္တိ၊ တတ္ထ ဝါ တိဋ္ဌန္တိ၊
ဌာနမေဝ ဝါ တံ တံ ဂုဏာဓိကာနံ ပရိသာနံ
အဓိဋ္ဌာနံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။ ကရဏာဓိကရဏဘာဝ-
သာဓနဝသေန အဓိဋ္ဌာနသဒ္ဓဿ အတ္ထံ ဒဿေ-
န္တော တေန ဝါတိအာဒိမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉-၄၀။
တဉ္စာယံ ဥပယုပါဒါနံ စေတသော အဓိဋ္ဌာနံ
အဘိနိဝေသာနုသယံ န ဥပေတိ....။သံ၊၁။၂၅၇။
စေတသော အဓိဋ္ဌာနန္တိ စိတ္တဿ ပတိဋ္ဌာနဘူတံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ သမဏာနမ္မိ ဘဝံ ဂေါတမော
ဇာနာတိ အဓိပ္ပါယဉ္စ ဥပဝိစာရဉ္စ အဓိဋ္ဌာနဉ္စ....။
အံ၊၂။၃၁၉။ အဓိဋ္ဌာနဉ္စ၊ စတုရာဓိဋ္ဌာန၊ ပညာဓိ-
ဋ္ဌာန၊ ဗလဓိဋ္ဌာန-တို့လည်းကြည့်။ စိတ္တဿ
အဓိဋ္ဌာနံ သမံ။ ပဋိသံ။၁၇၈။ အဓိဋ္ဌာနန္တိ
ယထာဝုတ္တသင်္ခါရာရမ္မဏံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဉ္စ။ တံ
ဟိ အဓိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထ စိတ္တန္တိ အဓိဋ္ဌာနံ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၁၀။ (၄)တည်ခြင်း၊ မပြတ်-တည်-ဖြစ်-
ခြင်း၊လွန်သည်ကိုပြု၍-တည်-ဝင် -ခြင်း၊လွမ်း

မိုး၍တည်ခြင်း။သမ္မာဒိဋ္ဌိ.. စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနာယ
မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စ။ ပဋိသံ။၂၇၄။ စိတ္တဿ
အဓိဋ္ဌာနာယာတိ သမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ သကကိစ္စေ
ပတိဋ္ဌာနာယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ အဓိဋ္ဌာနဉ္စ၊
အဓိဋ္ဌာနဝသ၊ အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္န-တို့လည်းကြည့်။
(၅) ဝင်၍ တည်တတ်သောတရား။ နေက္ခမ္မာ-
ဒိနိယေဝ....ရောစိတာဒိနိယေဝ ပဝိသိတော တိဋ္ဌ-
နတော အဓိဋ္ဌာနန္တိ....ဂုတ္တာနိ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။
အဓိဋ္ဌာနသုည-လည်းကြည့်။ (၆) စီရင်ခြင်း။
မဟလ္လကဝိဟာရတာ၊အတ္တနော ဝါသာဂါရတာ၊
ဥတ္တရိ အဓိဋ္ဌာနန္တိ ဣမာနေတ္ထ တိဏ္ဍိ အင်္ဂါနိ။
ကင်္ခါ။၂၀၈။ (၇) (က) (သင်္ကန်း၊သပိတ်ကို)
အဓိဋ္ဌာန်တင်ခြင်း၊ မိမိဥစ္စာဟုမှတ်ယူခြင်း။ ဒွေ
ပတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနာ။... ဒွေ စိဝရဿ အဓိဋ္ဌာနာ။
ဝိ၊၅။၂၁၄။ ပစ္စုဒ္ဓါရော အဓိဋ္ဌာနဿ ပုရေဇာတ-
ပစ္စယေန ပစ္စယော။ အဓိဋ္ဌာနံ ပစ္စုဒ္ဓါရဿ
ပစ္စာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ ၎င်း။၃၀၄။
(၁) အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍စားခြင်း။ သမယံ အဓိဋ္ဌ-
ဟိတော ဘောဇနံ အဓိဋ္ဌာနံ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၇၃။ (ဂ) အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ။ ကတော ဒဋ္ဌမဓိ-
ဋ္ဌာနံ၊ သစ္စပါရမီ ပူရိယ။ အပါ၊၁။၇။ ဒဋ္ဌံ
အဓိဋ္ဌာနပါရမီ ကတော။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။
(၉) (ပ) အဓိဋ္ဌာနဟာရ-သုတ်၌ လာသော
တရားတို့ကို သာမညဝိသေသအားဖြင့် - ဖြစ်
စေ - ထား-ထုတ် - ဆောင်-ရာ-ကြောင်း -
ဖြစ်သော ဖွင့်နည်းအထူး။ နေတ္ထိပါဠိတော်လာ
ဟာရ ၁၆-ပါးတို့တွင် တပါး။ ဒေသနာ ဝိစယော
ယုတ္တိ အဓိဋ္ဌာနေ၊ ပရိက္ခာပေ ဧတေ
သောဋ္ဌသ ဟာရာ။ နေတ္ထိ။၂။ အဓိဋ္ဌိယန္တိ အနု-
ပဝတ္တိယန္တိ ဧတေန၊ ဧတ္ထ ဝါ သာမညဝိသေသ-
ဘူတာ ဓမ္မာ ဝိနာ ဝိကပ္ပေနာတိ အဓိဋ္ဌာနေ။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၁၆။ ကေတ္တတာယ ဓမ္မာ သော
ဟာရေ အဓိဋ္ဌာနေ။ နေတ္ထိ။၄။ ဧဝံ သုတ္တာ-
ဂတာနံ ဓမ္မာနံ အဝိကပ္ပနဝသေန သာမည-
ဝိသေသနိဒ္ဓါရဏလက္ခဏော အဓိဋ္ဌာနေ၊ ဟာ-
ရေ နာမာတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၂၈။

အဓိဋ္ဌာန (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + အ] အဓိဋ္ဌာန်၏ အစမ်းဖြင့် ပြီးသော။ ကတမာ ဒသ ဣဒ္ဓိယော? အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ။ ပဋိသံ။ ၃၇၂။ ကတမာ အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ။ ၎င်း။ ၃၇၅။ အဓိဋ္ဌာနဝသေန နိပုဏ္ဏော အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ။ ပဋိသံ။ ၄၂။ ၂၆၄။

အဓိဋ္ဌာနဥပေါသထ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဥပေါသထ။ အဓိဋ္ဌာနမေဝ ဥပေါသထော။ ကင်္ခါ။ မဟာဋီ။ ၁။ ၁၆၀-ကြည့်။] အဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်။ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း သည်ပင် ဥပုသ်ဖြစ်သော ဥပုသ်။ အပရေပိ တယော ဥပေါသထာ သုတ္တုဒ္ဓေသော၊ ပါရိသုဒ္ဓိ- ဥပေါသထော၊ အဓိဋ္ဌာနဥပေါသထောတိ။ ကင်္ခါ။ ၉၃။ အဓိဋ္ဌာနုပေါသထ-လည်းကြည့်။ (အဓိဋ္ဌာန် ဥပုသ်ပြုပုံကို ဝိပ။ ၁၆၈-တွင်ကြည့်။)

အဓိဋ္ဌာနကပလ္လိကာ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာန + ကပလ္လိကာ] တည်ရာဖြစ်သော ချက်ငယ်၊ ဆီမီးချက်။ အဓိဋ္ဌာ- နကပလ္လိကာ ဝိယ ဝေဒနာယ နိဿယဘူတာ စတာရော ခန္ဓာ။ မ၊ ဋီ။ ၁။ ၄၀၂။

အဓိဋ္ဌာနကိစ္စ (န) [အဓိဋ္ဌာန + ကိစ္စ] (က) အဓိဋ္ဌာန်တင်ရန်ကိစ္စ။ (ခ) စီရင်ရန်ကိစ္စ။ သမေ ဝါ ဥဒ္ဓေသေ ဝါ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၂၆။ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ နတ္ထိတိ ဣမိနာ ကပ္ပမိန္ဒု- ဒါနကိစ္စမ္ပိ နတ္ထိတိ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၈၈။

အဓိဋ္ဌာနစိတ္တ (န) [အဓိဋ္ဌာန + စိတ္တ] အဓိဋ္ဌာန် ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်။ အဓိဋ္ဌာန- စိတ္တေန သဟေဝ သတံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၅။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တော ပနာယံ ကိံ တဿ အဓိဋ္ဌာန- စိတ္တဿ ဥပါဒက္ခဏေ ဂစ္ဆတိ။ ၎င်း။ ၃၄။

အဓိဋ္ဌာနဇာတိက (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + ဇာတိ + က] (ကထိန် သင်္ကန်းကို) အဓိဋ္ဌာန် တင်ခြင်းလျှင် အကြောင်း (ဇာတိ) ရှိသော။ အတ္ထာရော အဓိဋ္ဌာနနိဒါနော အဓိဋ္ဌာနသမုဒယော အဓိဋ္ဌာ- နဇာတိကော အဓိဋ္ဌာနပဘဝေါ အဓိဋ္ဌာန- သမ္ဘာရော အဓိဋ္ဌာနသမုဒ္ဓာနော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၅။

အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + အတ္ထု] (၁) တည်ရာ ဟူသော အနက်သဘော။ ဣမာနိ ပဋိန္ဒြိယာနိ ဆဟာကာရေဟိ ကေနဋ္ဌေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ? အဓိ- ပတေယုဋ္ဌေန အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပဋိသံ။ ၂၁၇။ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာတိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၄၂။ ၁၄၂။ (၂) လွှမ်းမိုး၍ တည်ခြင်းဟူသော - တည်တတ်သော - အနက်သဘော။ ကေတ္ထေ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။ ၁၈။ အာရမ္မဏံ အဘိဘဝိတော ပတိဋ္ဌာနဝသေန အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌော။ ပဋိသံ။ ၄၂။ ၉၃။

အဓိဋ္ဌာနတ္ထ (န) [အဓိဋ္ဌာန + တ္ထ] တည်ရာ အကြောင်း၏အဖြစ်။ သောကာဒိနံ အဓိဋ္ဌာ- နတ္တာ။ အဘိ၊ ၄၂။ ၁၈၅။ သောကာဒိနံ အဓိဋ္ဌာ- နတ္တာတိ တေသံ ကာရဏတ္တာ။ မူလဋီ။ ၂။ ၁၂၈။

အဓိဋ္ဌာနဒ္ဓယ (န) [အဓိဋ္ဌာန + ဒ္ဓယ] အဓိဋ္ဌာန် နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ ဣဒံ ပန အဓိဋ္ဌာနဒ္ဓယံ အဒိဿမာနကာယတံ ဒိဿမာနကာယတဉ္စ အာပါဒေတိ။ မူလဋီ။ ၁။ ၁၉၂။ အဓိဋ္ဌာနဒ္ဓယန္တိ စိတ္တကာယဝသေန ကာယစိတ္တပရိကာမနဘူတံ ရူပကာယပါဒကဏ္ဍာနစိတ္တာရမ္မဏံ ဥဘယံ အ- ဓိဋ္ဌာနံ။ အနုဋီ။ ၁။ ၂၁၀။

အဓိဋ္ဌာနနိဒါန (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + နိဒါန] (ကထိန် သင်္ကန်းကို) အဓိဋ္ဌာန်တင်ခြင်းလျှင် အကြောင်း (နိဒါန) ရှိသော။ အဓိဋ္ဌာနဇာတိက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနပဘဝ (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + ပဘဝ] (ကထိန် သင်္ကန်းကို) အဓိဋ္ဌာန်တင်ခြင်းလျှင် အကြောင်း (ပဘဝ) ရှိသော။ အဓိဋ္ဌာနဇာတိက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနပဝါရဏာ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာန + ပဝါရဏာ] အဓိဋ္ဌာန်ပဝါရဏာ၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းသည်ပင် ဖိတ် ကြားခြင်းဖြစ်သော ပဝါရဏာ။ အဓိဋ္ဌာနုပေါ- သထော စ အဓိဋ္ဌာနပဝါရဏာ စ ပုဂ္ဂလဿေဝ ကပ္ပတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၄။ (အဓိဋ္ဌာန်ပဝါရဏာ ပြုပုံ ကို ဝိပ။ ၂၃၀-တွင်ကြည့်။)

အဓိဋ္ဌာနပါရမီတာ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာနပါရမီ + တာ] အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ။ အဓိဋ္ဌာနပါရမီတံ ဂန္ဓာ။

သမ္မောဓိ* ပါပုဏိဿသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၈။ ဒါနပါရမီတာ(ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၂၉)လည်းကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနပါရမီ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာန + ပါရမီ] အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ။ ပါရမီ ၁၁-ပါးတွင် ၈-ခုမြောက်ပါရမီ။ ဝိစိနန္တော တဒါ ဒက္ခိ၊ အဋ္ဌမံ အဓိဋ္ဌာနပါရမီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၈။ သော မေ အဓိဋ္ဌာနပါရမီ။ စရိယာ။ ၄၁၃။

အဓိဋ္ဌာနပ္ပကာရ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ပကာရ] အဓိဋ္ဌာန်အပြား။ တေန သဗ္ဗမ္ပိ အဓိဋ္ဌာနပ္ပကာရံ သင်္ကတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၁။

အဓိဋ္ဌာနဗလ (န) [အဓိဋ္ဌာန + ဗလ] (၁) အဓိဋ္ဌာန်၏ စွမ်းအား။ အဓိဋ္ဌာနဗလေန သဗ္ဗခဏေနဝ အန္တရဓာယိတ္တံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၉။ (၂) အလိုရှိတိုင်း တည်စေနိုင်ခြင်း စွမ်းအား။ အပိစ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဗလာနိ၊ သဒ္ဓါဗလံ...အဓိဋ္ဌာနဗလံ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ ကတမံ အဓိဋ္ဌာနဗလံ...။ ၎င်း။ ၂၅၃။ ကုသလေသု ယထာရူပိ ပတိဋ္ဌာနံ အဓိဋ္ဌာနဗလံ။ ၎င်း။ ၄၅၂။ ၂၂၈။

အဓိဋ္ဌာနဘာဝ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဘာဝ] တည်ရာ၏ အဖြစ်၊ တည်ရာဖြစ်ခြင်း။ သဗ္ဗဂုဏာနန္တ သီလာဘာ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော တေသံ ပဌမံ သီလာနိသံသေ ပကာလေတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၇၇။ ကာမာဟိ... သုခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဥပဓိတိ ငုစန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၁။ ၄၁။

အဓိဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + ဘူတ] တည်ရာ (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ဒေယျဓမ္မာနံ အဓိဋ္ဌာနဘူတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈-၉။

အဓိဋ္ဌာနမန (န) [အဓိဋ္ဌာန + မန] အဓိဋ္ဌာန်ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်၊ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်။ မနောမယန္တိ အဓိဋ္ဌာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနောမယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄။

အဓိဋ္ဌာနဝသ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဝသ] (၁) အဓိဋ္ဌာန်၏ အစွမ်း၊ ဆောက်တည်သည်၏ အစွမ်း၊

လွန်သည်ကိုပြု၍တည်ခြင်း-ဝင်ခြင်း-၏အစွမ်း။ သုခသညဉ္စ လဟသညဉ္စ အဓိဋ္ဌာနဝသေန ဣဇ္ဈနဋ္ဌေ ပညာ ဣဒ္ဓိဝိဓေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၃။ အဓိဋ္ဌာနဝသေနာတိ အဓိကံ ကတွာ ဌာနဝသေန၊ ပဝိသနဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၄၇။ (ပဋိသံ။ ၁၀၇-ဣဒ္ဓိဝိဓညာဏနိဒ္ဒေသနှင့် ၎င်းဌ-လည်းကြည့်။) (၂) ဈာန်ကိုအလိုရှိတိုင်းထားခြင်း။ အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ၊ အဓိဋ္ဌာနဝသိ-တို့ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာနဝသိ + တာ။ အဓိဋ္ဌာန + ဝသိတာ] ဈာန်သမာပတ်အတိုင်း၌ လွန်စွာတည်နိုင်သော အစွမ်း-ရှိသည်၏အဖြစ်-ရှိခြင်း။ ဈာန်သမာပတ်ကို မိမိအလိုရှိသော အချိန်အပိုင်းအခြားအတိုင်းဝင်စားနေနိုင်သော အစွမ်း-ရှိသည်၏ အဖြစ်-ရှိခြင်း။ ဈာန်သမာပတ်ကို အလိုရှိတိုင်းဘဝင်မကျအောင် ထားနိုင်သော အစွမ်း-ရှိသည်၏ အဖြစ်-ရှိခြင်း။ သေတု ဝိယ သိသသောတဒယ နဒိယာ ဩဃံ၊ ဘဝဂံ-ဝေဂံ ဥပစ္ဆိန္နိတွာ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလံ ဈာနံ ဌာပတံ သမတ္တတာ ဘဝဂံပါတတော ရက္ခဏယောဂျတာ အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ နာမ။အထ ဝါ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလတော ဥဒ္ဓံ ဂန္တံ အဒတွာ ဌာပနသမတ္တတာ အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ နာမ။ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝနီ၊ ၂။ ၁၉။

အဓိဋ္ဌာနဝသီ (တိ) [အဓိဋ္ဌာနဝသ + ဤ။ အဓိဋ္ဌာန ဝသော အဓိဋ္ဌာနဝသော၊ သော အဿအတ္တိတိ အဓိဋ္ဌာနဝသီ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၂၈၅-ကြည့်။ (ထိ) ဝသနံ ဝသီ၊ အဓိဋ္ဌာန ဝသီ အဓိဋ္ဌာနဝသီ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နိဿယ၊ ပဉ္စမအုပ်-ကြည့်။] ဈာန်သမာပတ်အတိုင်းဝယ်လွန်စွာတည်ခြင်း၌အစွမ်းရှိသော၊ ဈာန်သမာပတ်ကို မိမိ အလိုရှိသော အချိန်အပိုင်းအခြား အတိုင်း ဝင်စားနေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ ဈာန်သမာပတ်ကို အလိုရှိတိုင်း ဘဝင်မကျအောင်ထားခြင်း၌အစွမ်းရှိသော၊ သူ။ (ထိ) ဈာန်သမာပတ်ကို မိမိအလိုရှိတိုင်း ဘဝင်

မကျအောင် ထားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ခြင်း။ ပဌမံ
ဈာနံ ယတ္ထိစ္စကံ ယဒိစ္စကံ ယာဝတိစ္စကံ အဓိ-
ဋ္ဌာတိ။ အဓိဋ္ဌာနေ ဒန္တာယိတတ္ထံ နတ္ထိတိ အဓိ-
ဋ္ဌာနဝသိ။ ပဋိသံ။ ၉၆-၇။ အတ္ထရာမတ္တံ ဝါ ဒသ-
တ္ထရာမတ္တံ ဝါ ခဏံ ဌပေတုံ သမတ္တတာ အဓိဋ္ဌာ-
နဝသိ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၀။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။
၁၈၀-လည်းကြည့်။) အဓိဋ္ဌာနံ (၄) အနက်နှင့်
အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ-လည်းကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနဝိဇယာန (န) [အဓိဋ္ဌာန + ဝိဇယာန] အဓိ-
ဋ္ဌာနံစွန့်ခြင်း။ ဝေ အပ္ပမတ္တဿ ဘိက္ခုနော
သိယာ အဓိဋ္ဌာနဝိဇယာနန္တိ ? သိယာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂၈၄။

အဓိဋ္ဌာနဝိဇာန (န) [အဓိဋ္ဌာန + ဝိဇာန] စိတ်ကို
ဖြစ်စေရာသော အစီအရင်၊ အဓိဋ္ဌာန်အစီအရင်၊
အဓိဋ္ဌာန်ပြုနည်း။ တတြိဒံ အဓိဋ္ဌာနဝိဇာနံ....။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။

အဓိဋ္ဌာနသမုဋ္ဌာန (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + သမုဋ္ဌာန]
(ကထိန်သက်န်းကို) အဓိဋ္ဌာန်တင်ခြင်းလျှင် အ-
ကြောင်း (သမုဋ္ဌာန်) ရှိသော။ အဓိဋ္ဌာနဇာ-
တိက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနသမုဒယ (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + သမုဒယ]
(ကထိန် သက်န်းကို) အဓိဋ္ဌာန် တင်ခြင်းလျှင်
အကြောင်း (သမုဒယ) ရှိသော။ အဓိဋ္ဌာနဇာ-
တိက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္န (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + သမ္ပန္န] တည်
ခြင်း-မပြတ်ဖြစ်ခြင်း-နှင့်ပြည့်စုံသော။ စိတ္တဿ
အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္န သဒ္ဓါသမ္ပန္န....။ ပဋိသံ။ ၁၆၇။
စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္နန္တိ တသ္မိယေဝ အာရမ္မ-
ဏေ စိတ္တဿ နိရန္တရပုတ္တိသင်္ခါဘေန အဓိဋ္ဌာ-
နေန သမ္ပန္နံ အန္တနံ။ ယထာ...ဂဟေတဗ္ဗံ။ အထ
ဝါ သမာဓိသေဝ ဈာနသင်္ဂဟိတတ္တာ စိတ္တဿ
အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္နန္တိ ဈာနင်္ဂပဉ္စကဝသေန ဝုတ္တံ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ အဓိဋ္ဌာနံ (၄) အနက်လည်း
ကြည့်။

အဘိဓာန် ၁-၃၇-န-၃-သ

အဓိဋ္ဌာနသမ္ဘာရ (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + သမ္ဘာရ]
(ကထိန်သက်န်းကို) အဓိဋ္ဌာန် တင်ခြင်းလျှင်
အကြောင်း (သမ္ဘာရ) ရှိသော။ အဓိဋ္ဌာနဇာ-
တိက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနသုည (န) [အဓိဋ္ဌာန + သုည။ (နေက္ခ-
မ္မာဒိ) အဓိဋ္ဌာနမေဝ ကာမတ္ထန္တာဒိနာ သုညန္တိ
အဓိဋ္ဌာနသုည။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀-ကြည့်။] နှစ်
သက်အပ် - သဘောတူ-သောတရားတို့သို့ဝင်၍
တည်တတ်သော နေက္ခမ္မစသော (ကာမတ္ထန္တ
စသည်မှ) ဆိတ်သည်းသောတရား၊ ကာမတ္ထန္တ
စသည်မှ ဆိတ်သည်းသော နေက္ခမ္မ စသော
(နှစ်သက်အပ်-သဘောတူ-သောတရားတို့သို့)
ဝင်၍ တည်တတ်သောတရား။ ကတမံ အဓိဋ္ဌာန-
သုညံ ? နေက္ခမ္မာဓိဋ္ဌာနံ ကာမတ္ထန္တေန သုညံ....။
ပဋိသံ။ ၃၆၅။ အဓိဋ္ဌာနံ (၅) အနက်လည်း
ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနဟာရ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဟာရ] အဓိဋ္ဌာနံ
(၉) အနက်ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနဟာရဝိဘင်္ဂ (ပု) [အဓိဋ္ဌာနဟာရ +
ဝိဘင်္ဂ] များစွာသောသုတ်ပုဒ်တို့ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန-
ဟာရကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သော-ဖွင့်နည်း - စကား
ရပ်၊ အဓိဋ္ဌာနဟာရဝိဘင်္ဂ။ နေတ္ထိ။ ၆၁-၆။
တတ္ထ ကတမော အဓိဋ္ဌာနော ဟာရေတိ ?
အဓိဋ္ဌာနဟာရဝိဘင်္ဂေါ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဟာရ-
ဝိဘင်္ဂ (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁) ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနဟာရသမ္မာတ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဟာရ-
သမ္မာတ] သုတ်ပုဒ်တခုတည်း၌ အဓိဋ္ဌာနဟာရ
ကို ချ၍ - ပြရာဖြစ်သော - ဖွင့်နည်း - စကား
ရပ်၊ အဓိဋ္ဌာနဟာရသမ္မာတ။ နေတ္ထိ။ ၈၉။ အဓိ-
ဋ္ဌာနဟာရသမ္မာတေ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈၀။ ဟာရ-
သမ္မာတ (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁) ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာနာကာရ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + အာကာရ] တည်
ရာဟူသောအခြင်းအရာ။ အဓိဋ္ဌာနံ (၃) အနက်
လည်းကြည့်။ အဓိဋ္ဌာနာကာရေန နိဿယာကာ-

ရေန စ ဥပကာရကော ဓမ္မော နိဿယပစ္စယော
တရုစိတ္တကမ္မာဒိနံ ပထဝီပဋ္ဌာဒယော ဝိယ။
အဘိဋ္ဌာပု။၃၄၇။ (မူလဋီ။၃။၁၇၁။ အနုဋီ။၃။
၂၃၀-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနသယ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန+
အဘိနိဝေသ + အနုသယ] တည်ရာ သက်ဝင်ရာ
နှင့် ကိန်းရာ။စေတသော အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာ-
နသယာ။ မ၊၃။ဂ၊၁။ သံ၊၂။၉။ စေတသော
အဓိဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနသယာတိ အကုသလ-
စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ စေတ အဘိနိဝေသဘူ-
တာ စ အနုသယဘူတာ စ။ သံ၊၄။၂။၂၃၉။
(မ၊၄။၄။၆၃-လည်းကြည့်။)

အဓိဋ္ဌာနာယောဂျတာ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာန + အယော-
ဂျ + တာ] တည်ရာ - မှီရာ - ဖြစ်ခြင်းငှါ -
မသင့်သည်၏အဖြစ်။ တည်ရာ - မှီရာ - မဖြစ်
နိုင်သည်၏အဖြစ်။ ဂစ္ဆမာနာယ ပန စိတ္တပညာ-
ဘာဝနာယ အဓိဋ္ဌာနာယောဂျတာယ ကိရိယ-
သီလာနမ္ပိ အသမ္ဘဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။၁၃။

အဓိဋ္ဌာနာဝိကမ္မ (န) [အဓိဋ္ဌာန + အာဝိကမ္မ]
အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းဖြင့် ထင်စွာပြုခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့်
ထင်စွာပြုအပ်သောအမှု။ ယာနိ န ပုန ဝေရူပံ
ကရိယာမိတိ မနသာ အာဝဇ္ဇိတမက္ကေနေဝ
သုဇ္ဈန္တိ။ အဓိဋ္ဌာနာဝိကမ္မံ နာမေတံ ကထိတန္တိ။
အဘိ၊၄။၂။၃၂။

အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ (ထိ) [အဓိဋ္ဌာန + ဣဒ္ဓိ] အဓိဋ္ဌာန်၏
အစွမ်းဖြင့် ပြီးသောတန်ခိုး၊ မိမိ၏ ပကတိပင်
ကိုယ်အဆင်းသဏ္ဌာန်ကို မစွန့်ပဲ ဗဟိဒ္ဓန္တံ ဆင်
စသည်ကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ တယောက်က တရာဖြစ်
အောင်ဖန်ဆင်းခြင်း စသော တန်ခိုး။ အယဉ္ဇ
နေဝ ဗုဒ္ဓါနံ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ န ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ။ အဘိ၊
၄။၁။၁၅။ အတ္တနော ပကတိဝဏ္ဏံ အဝိဇ္ဇတိတော
ဗဟိဒ္ဓါ ဟတ္ထိအာဒိဒဿနံ “ဧကောပိ ဟုတော
ဗဟုဓာ ဟောတိ”တိ အာဂဘဉ္စ အဓိဋ္ဌာနဝ-
သေန နိပ္ပန္နတ္တာ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ နာမ။ သာရတ္ထ၊
၂။၁၆၈။

အဓိဋ္ဌာနပဂ (တိ) [အဓိဋ္ဌာန + ဥပ + ဂမု + က္တိ]
အဓိဋ္ဌာန်-သိုက်ပ်ရောက်-တင်လောက်-သော၊
အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ဖြစ်သော။ နိရပေက္ခေဟိ နိဿ-
ဇ္ဇိတော အဓိဋ္ဌာနပဂံ ပတ္တစိဝရံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃။
၃၀၇။

အဓိဋ္ဌာနုပေါသထ (ပု) [အဓိဋ္ဌာန + ဥပေါသထ]
အဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းသည်ပင် ဥပုသ်
ဖြစ်သော ဥပုသ်။ အပရေပိ တယော ဥပေါသ-
ထာ သုတ္တုဒ္ဓေသော ဥပေါသထော ပါရိသုဒ္ဓိ-
ဥပေါသထော အဓိဋ္ဌာနုပေါသထော။ ဝိ၊၅။
၂၂၂။ အပရေပိ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော သုတ္တုဒ္ဓေသော
ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထော အဓိဋ္ဌာနုပေါသထော
ပဝါရဏာ သာမဏီဥပေါသထောယေဝ ပဉ္စမော။
ဝိ၊၅။၂၃၆။ အဓိဋ္ဌာနုဥပေါသထ-လည်းကြည့်။

အဓိဋ္ဌာယ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ + ဌာ + တွာ] (၁) အဓိ-
ဌာန်၍၊ ဆောက်တည်၍၊ စံရင်၍၊ စိတ်၌ထား၍၊
မှတ်ယူ၍၊ ဖြစ်စေ၍။ ယန္တူနာဟံ ဣမံ အာဗာဓံ
ဝိရိယေန ပဋိပဏာမေတွာ ဇီဝိတသင်္ခါရံ အဓိ-
ဌာယ ဝိဟရေယျံ။ ဒီ၊၂။ဂ၊၄။ သံ၊၃။၁၃၂။ အဓိ-
ဌာယာတိ အဓိဌဟိတော ပဝတ္တေတွာ။ ဒီ၊၄။၂။
၁၃၇။ သံ၊၄။၃။၂၃၆။ အဓိဌာယာတိ အဓိဌာနံ
ကတွာ။ တံ ပန “အဓိဌာနံ ပဝတ္တန”န္တိ စ
ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိတိ ဝတ္တံ “အဓိဌဟိတော
ပဝတ္တေတွာ”တိ။ ဒီ၊၄။၂။၁၄၅။ ယန္တူနာဟံ
ဝိပုလေန မဟဂ္ဂတေန စေတသာ ဝိဟရေယျံ
အဘိဘုယျ လောကံ အဓိဌာယ မနသာ။ မ၊၃။
၄၉။ အဓိဌာယ မနသာတိ ဈာနာရမ္ပဏံ စိတ္တေန
အဓိဌဟိတော။ မ၊၄။၄။၃၉။ စိတ္တေန အဓိဌဟိ-
တောတိ ဈာနာရမ္ပဏံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ဘာဝနာ-
စိတ္တေန ဥပ္ပါဒေတွာ။ မ၊၄။၃။၂၅၂။ မဟိသညံ
အဓိဌာယ၊ လောဏတောယံ တရာမဟံ။ အပ၊၁။
၄၁၁။ တေဇောဓာတုမဓိဌာယ၊ ခိပ္ပံ သန္တာပယိ
ဇလံ။ အပ၊၂။၂၅၈။ (၂) အနီး၌ရပ်တည်၍။
အဓိဌာယာတိ အဓိဌဟိတော အာဏာပေတိ။

ဝိ၊၁။၉၄။ အဓိဋ္ဌဟိတုတိ သမိပေ ဌတု။
ဝိ၊၄။၂။၄၄။

အဓိဋ္ဌာယက (တိ) [အဓိ + ဌာ + ကျ] စီရင်တတ်
သော၊ ကြီးကြပ် - လုပ်ကိုင် - ဆောင်ရွက် -
သော၊သူ။ ကမ္မန္တာဓိဋ္ဌာယက-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌာသိ (ကြိ) အဓိဋ္ဌာတိ-ကြည့်။

အဓိဋ္ဌိတ (တိ) [အဓိ + ဌာ + တ] (၁) ဆောက်
တည်အပ်သော။ အဓိဋ္ဌိတမဓိဋ္ဌာနံ။ စရိယာ။
၄၃၃။ (၂) ကြံစည်အပ်သော။ ယံ တုမေ
ကထေ၊ တံ မယာ အဓိဋ္ဌိတမေ၊ မနသ္မိ-
ယေဝ မေတေ။ ဇာ၊၄။၂။၂၆။ အဋ္ဌိတ-လည်း
ကြည့်။ (၃) မပြတ်တည်သော။ ပဏိတာနံ
ဘတ္တာနံ ဘတ္တပဋိပါဋိ အဓိဋ္ဌိတ၊ ဟောတိ။ ဝိ၊
၂။၁၀၂။ အဓိဋ္ဌိတတိ ဧတ္ထ အဓိ နိစ္စဝသေန
ဌာတိ ပဝတ္တတိတိ အဓိဋ္ဌိတတိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေ-
န္တော အာဟ “နိစ္စပဝတ္တိနိ”တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။
၁၈။ အဋ္ဌိတ-လည်းကြည့်။ (၄) စိုးအုပ်တည်
နေအပ်သော။ စောရေဟိ အဓိဋ္ဌိတော မဂ္ဂေါ
စောရကန္တာရံ နာမ...အမနုဿာဓိဋ္ဌိတံ အမ-
နုဿကန္တာရံ နာမ။ ဇာ၊၄။၁။၁၁၅။ (၅) (က)
ထိုထို အဓိဋ္ဌာန်အားလျော်စွာ ထားအပ်သော။
အနုဋ္ဌိတတိ အဓိဋ္ဌိတ။ ဒိ၊၄။၂။၁၄၄။ သံ၊၄။
၃။၂၀၂။ အံ၊၄။၃။၉၅။ ဥဒါန၊၄။၂။၉၄။ အဓိဋ္ဌိ-
တတိ ပဋိပက္ခဒူရိဘာဝတော သုဘာဝိတဘာ-
ဝေန တံတံအဓိဋ္ဌာနယောဂျတယ ဌပိတာ။
ဒိ၊၄။၂။၁၄၄။ အံ၊၄။၃။၉၅။ (၆) မတုန်လှုပ်
စေနိုင်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ထားအပ်သော။ အနု-
ဋ္ဌိတ(သံ၊၄။၂။၂၀၆)ကြည့်။ အဓိဋ္ဌိတတိ ပဋိ-
ပက္ခဒူရိဘာဝတော သုဘာဝိတဘာဝေန အဝိ-
ကမ္မနေယျတယ ဌပိတာ။ သံ၊၄။၂။၁၇၇။ အနု-
ဋ္ဌိတ-လည်းကြည့်။ (၇) ကပ်ရောက်သော၊သူ၊
(၇)တည်သော၊သူ။သန္တိဉ္စ ဓမ္မဉ္စ အဓိဋ္ဌိတသိ။
ဇာ၊၁။၃။၆၀။ အဓိဋ္ဌိတောသိတိ ယော တံ လုမေ
ဂုဏေ ဥပဂတော၊ ဧတေသု ဝါ ပတိဋ္ဌိတောတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊၄။၅။၉။ ဒိဗ္ဗယာန’မဓိဋ္ဌိတော။

ဇာ၊၂။၂၀။ ဒိဗ္ဗယာန’မဓိဋ္ဌိတောတိ ဒိဗ္ဗယာနေ
ဋ္ဌိတော ဟုတု။ ဇာ၊၄။၆။၁၅၆။ ဝေမ္ပိ ဒုဂ္ဂတော
သန္တော၊ သမစရိယံ အဓိဋ္ဌိတော။ ဇာ၊၂။၂၆။
သမစရိယံ အဓိဋ္ဌိတောတိ သမစရိယာယမေဝ
ပတိဋ္ဌိတော။ ဇာ၊၄။၆။၁၁၇။ ကေစရိယံ အဓိဋ္ဌိ-
တော။ သုတ္တနိ။၄၀၇။ မဟာနိ။၁၁၉။ (၇)
လိုက်ပါသော၊သူ။ စတုဗ္ဗိပလ္လာသဝသံ အဓိဋ္ဌိတံ။
ထေရ၊၃။၆။ လုမေသံ စတုန္တံ ဝိပလ္လာသာနံ
ဝသံ အဓိဋ္ဌိတံ အနုဝတ္တန္တံ။ ထေရ၊၄။၂။၄၇၈။
(၈) လွှမ်းမိုး၍ တည်သော။ သော တိဋ္ဌသိ
ဟေမရထေ အဓိဋ္ဌိတော။ ဝိမာန၊၉၀။ အဓိဋ္ဌိ-
တောတိ အတ္တနော ဒေဝိဒ္ဓိယာ သကလမိဒံ
ဌာနံ အဘိဘဝိတော ဌိတော။ ဝိမာန၊၄။၂၇၀။
စိရရတ္တမဓိဋ္ဌိတံ။ ထေရ၊၃။၂။ အဓိဋ္ဌိတံ သန္တာနံ
အဇ္ဈာရုယ ဌိတံ။ ထေရ၊၄။၂။၂၈၈။ (၉) စီရင်
သော။ အလံ အာဝုသော ကိ ဂိဟိနံ
ကမ္မန္တံ အဓိဋ္ဌိတေန။ ဝိ၊၁။၁၁၂။ ဝိ၊၂။၃၅။ (၁၀)
အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော သင်္ကန်း။ အဓိဋ္ဌိတံ
ရဇနာယ ရတ္တံ။ ဝိ၊၅။၃၇၇။

အဓိဋ္ဌိတကာလ (ပု) [အဓိဋ္ဌိတ + ကာလ] အဓိဋ္ဌာန်
တင်အပ်သော - အချိန် - ကာလ။ အဓိဋ္ဌိတ-
ကာလတော ပဌာယ န ဝိကပ္ပေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊၄။
၄။၁၈။ အဓိဋ္ဌိတ (၁၀) အနက်ကြည့်။

အဓိဋ္ဌိတဂတိက (တိ) [အဓိဋ္ဌိတ + ဂတ + လုက]
အဓိဋ္ဌာန်ထားအပ်သော - (စိတ်၌ - စွဲယူ -
သတ်မှတ် - ထားအပ်သော) - ဆီနှင့်အလား
တူသော - ဆီနှင့် တူသော သဘောရှိသော။
သဟသာဝ ဗဟုတေလံ ပဝိသိတော ပုရာဏ-
တေလံ အဇ္ဈောတ္တရတိ၊ ပုန အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ နတ္ထိ။
အဓိဋ္ဌိတဂတိကမေဝ ဟိ တံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၂။
၂၉၆။

အဓိဋ္ဌိတဋ္ဌာန (န) [အဓိဋ္ဌိတ + ဌာန] (၁)
အဓိဋ္ဌာန်အပ်သော နေရာ။ တေန ပဒဝဋ္ဌဿ
အဓိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ ပတု။ ဇာ၊၄။၄။၃၈၇။ (၂) စိုးအုပ်
တည်နေအပ်သောနေရာအရပ်။ ဝါဠမိဂဋ္ဌာနေတိ

ဝါဠုမိဂေါဟိ အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်။ အံ၊ ခို၊ ၁။ ၂၀၈။
အဓိပ္ပာယ် (၄) အနက်လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (တိ) [အဓိပ္ပာယ် + တိစီရိန် +
• ကိ] အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်
(သက်သေသုံးသည်) - ရှိသော - ကို ဆောင်သော၊
တိစီရိန်တော်စီရိန် ဆောင်သော၊ သူ။ တေသု
အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်ကော ဘိက္ခု ပရိဟာရံ န
လဘတိ။ ဝိ၊ ခို၊ ၁။ ၃၃၁။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (န) [အဓိပ္ပာယ် + တော်စီရိန်] အဓိပ္ပာယ်
ထားအပ်သော - စိတ်၌ စွဲယူ - သတ်မှတ် -
ထားအပ်သော - ဆို။ သစေ အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်
အနဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်ကော အာကိရိတုကာမော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ခို၊ ၂။ ၂၉၆။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (န) [အဓိပ္ပာယ် + တော်စီရိန်
ဘာဇန] အဓိပ္ပာယ်ထားအပ်သော ဆိုအိုး။
တေသု နယေသု အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်ကော အန-
ဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်ကော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ခို၊ ၂။ ၂၉၆။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (ပု) [အဓိပ္ပာယ် + ပတ္တ] အဓိပ္ပာယ်
တင်ထားအပ်သော သပိတ်။ သဗ္ဗေဟော အဓိပ္ပာယ်
တပတ္တံ ဂဟေတော သန္နိပတိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ခို၊ ၁။ ၃၅၇။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (တိ) [အဓိပ္ပာယ် + ဝိကပ္ပိတ] အဓိပ္ပာယ်
တင်အပ်သော ဝိကပ္ပိတအပ်သော သက်သေ
သည်။ အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန်ကော အပရိယာပနတ္တာ
အဘိဓကံ စီရိန် အဘိဓကစီရိန်။ ဝိ၊ ခို၊
၂။ ၂၂၁။

အဓိပ္ပာယ်တော်စီရိန် (တိ) [အဓိပ္ပာယ်သညာ + ဤ] အဓိပ္ပာယ်
တင်အပ်ပြီးဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။
အနဓိပ္ပာယ်ကော အဓိပ္ပာယ်သညာ၊ နိဿိက္ခိယံ ပါနိတ္တိယံ။
ဝိ၊ ခို၊ ၂။ ၂၉၆။

အဓိပ္ပာယ် (ယိ) [အဓိ + ဝိတိ] ဆောက်တည်ခြင်း၊
အဓိပ္ပာယ်ခြင်း။ အဓိပ္ပာယ်ယဿာဓာရေ၊ ဌာန-
ဓိပ္ပာယ်နမ္မတေ။ ဓာနံ။ ၁၀၃၂။ (ဦးနှစ်ကား
အဓိပ္ပာယ် ဥပရိဌာန-ဟု ဖွင့်သည်။)

အဓိပ္ပာယ် (ကြိ) အဓိပ္ပာယ်ကြည့်။

အဓိပ္ပာယ် (ကြိ) [အဓိ + ဌာ + အ + တိ] အဓိ-
ဌာတိကြည့်။

အဓိပ္ပာယ် (န) [အဓိ + ဣတ္ထိ။ ရှု၊ ၃၂၃။ မောက်နှင့်
၎င်းပဉ္စိကာ၊ ၂။ ၁၂၀ နှင့် ၃၊ ၂-သုတ်။ နိတိ၊ သုတ္တံ။
၇၄၀ (နာ-၁၅၂)၊ ၇၇၈၊ ၇၇၉-တို့ကြည့်။] မိန်းမတို့
၌ဖြစ်သော စကား။ ယထာ လောကေ ဣတ္ထိသု
ကထာ အဓိပ္ပာယ်တိ ဝုစ္စတိ။ ဝေ အတ္တနိ ပဝတ္တတ္တာ
အဇ္ဈတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၄။ ယထာ ဣတ္ထိသု
ကထာ ပဝတ္တာ အဓိပ္ပာယ်တိ ဝုစ္စတိ။ ဝေ အတ္တနိ
အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ။ အံ၊ ခို၊ ၁။ ၂၆၆။

အဓိပ္ပာယ် (ပု) [အဓိ + ဒေဝ] (၁) လွန်ကဲမြင့်
မြတ်သော နတ်၊ သုံးပါးသော သမ္မုတိနတ်၊ ဥပ-
ပတ္တိနတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ်။ အဓိဒေဝေ အဘိညာယ၊
သဗ္ဗံ ဝေဒိ ပရောပရံ။ ဘဂဝါ သမ္မုတိဒေဝေ
အဓိဒေဝါတိ အဘိညာယ၊ ဥပပတ္တိဒေဝေ အဓိ-
ဒေဝါတိ အဘိညာယ၊ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေ အဓိဒေဝါတိ
အဘိညာယ။ စူဠနိ၊ ၂၂၅။ (ဤ၌ အဓိဒေဝ-
အရ စူဠနိ၊ ၆၆-၌ အဓိဒေဝကရေ ဓမ္မေ-ဟု
ဖွင့်သည်။ အဓိဒေဝ-ကြည့်။) (၂) သမ္မုတိ
နတ်တို့ထက် လွန်ကဲသော ဥပပတ္တိနတ်။ အဓိ-
ဒေဝေ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝန္တံ အပုစ္ဆိမာ၊ အဓိ-
ဒေဝေ ဘဂဝါ ဗျာကာသိ။ မ၊ ၂။ ၃၃၃။ ဌာန-
သော မေတံ ဘာရဒွါဇ ဝိဒိတံ ယဒိဒံ အဓိဒေ-
ဝါတိ။ မ၊ ၂။ ၄၃၈။ အဓိဒေဝါတိ သုသုဒ္ဓါရကာ၊
ဟိဒေဝါ နာမ ဟောန္တိ။ ဒေဝိယော နာမ
ဟောန္တိ။ ဒေဝါ ပန အဓိဒေဝါ နာမ၊ လောကေ
ဒေဝေါ ဒေဝိတိ လဒ္ဓနာမေဟိ မနုဿေဟိ
အဓိကာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၉။ ဒေဝါဝံ
ဥပပတ္တိဒေဝါ။ အဓိဒေဝါ နာမ သမ္မုတိဒေဝေဟိ
အဓိကဒေဝါတိ ကတွာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၉။

အဓိပ္ပာယ် (ပု) [အဓိဒေဝ + ကရ + အ] လွန်ကဲသော
- အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော - ဝိသုဒ္ဓိ - နတ်အဖြစ်ကို
ပြုတော်မူသော တရား။ အဓိဒေဝေ အဘိညာယ၊
သဗ္ဗံ ဝေဒိ ပရောပရံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၁။ စူဠနိ၊
၂၂၅။ အဓိဒေဝေ အဘိညာယာတိ အဓိဒေဝ-

ကရေ ဓမ္မေ ဥတော။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၈၆။

အဓိဒေဝကရ (ပု) [အဓိဒေဝ+ကရ+အ] လွန်ကဲသော-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော-ဝိသုဒ္ဓိ-နတ်အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တရား။ အဓိဒေဝ-ကြည့်။

အဓိဒေဝဉာဏဒဿန (န) [အဓိ+ဒေဝ+ဉာဏ+ဒဿန] နတ်တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသော ဉာဏ်အမြင်။ ဝေ အဋ္ဌပရိဝဋ္ဌ အဓိဒေဝဉာဏဒဿန သုဝိသုဒ္ဓိ အဟောသိ။ အံ၊ ၃။ ၁၂၅။

အဓိဒေဝတ္ထ (န) [အဓိဒေဝ+တ္ထ] လွန်ကဲသော-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော-ဝိသုဒ္ဓိ-နတ်၏ အဖြစ်။

အဓိဒေဝတ္ထကရ (ပု) [အဓိဒေဝတ္ထ+ကရ+အ] လွန်ကဲသော- အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော- ဝိသုဒ္ဓိ-နတ်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ အတ္တနော စ ပရဿ စ အဓိဒေဝတ္ထကရံ သဗ္ဗံ ဓမ္မဇာတံ ဝေဒိတိ ဝုတ္တံဟေတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၈၆။

အဓိပ (တိ) [အဓိ+ပါ+အ] အဓိပါတိဘိ အဓိပေါ။ ရော။ ဓာနိဋ္ဌီ။ ၇၂၅။ အစိုးရသော၊ သူ။ (အကြီးအကဲ၊ အရှင်သခင်၊ မင်း)။ ပုတ္တော တျာဟံ မဟာရာဇ၊ တံ မံ ပေါသ ဇနာဓိပ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ဇနာဓိပ မဟာဇနဇေဋ္ဌက။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။ ပေဿေန မနုဇာဓိပ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၉။ ဥဋ္ဌာယ နာရိယော ပမဒါဓိပါ မုနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဗလာဓိပေါ အဋ္ဌသတံ။ အပ၊ ၁။ ၅၇။ ဗလာဓိပေါ စတုရဂီနိယာ သေနာယ အဓိပေါ ပဓာနော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁။

အဓိပဋ္ဌရန္တ (တိ) [အဓိ+ပ+ဗရ+အန္တ] လွန်စွာ ယှဉ်းသော။ အသကိ သဗ္ဗကာလံ အဓိပဋ္ဌရန္တ “မမ ဣဒံ” နှို အဘိနိဝေသေယျ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၉။

အဓိပစ္စ (န) [အဓိပတိ+ဇျ] အကြီးအမှူး၏အဖြစ်၊ အစိုးရခြင်း။ အာဓိပစ္စ-လည်းကြည့်။

အဓိပစ္စသံဝတ္တနိယ (တိ) [အဓိပစ္စ+သံဝတ္တန+ဇ္ဇယ] အကြီးအကဲအဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ အစိုးရခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဣဿရိယ-

သံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ ကရေတိ၊ အဓိပစ္စသံဝတ္တနိယံ (အာဓိပစ္စသံဝတ္တနိယံ ?) ကမ္မံ ကရေတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၆၄၊ ၃၉၃။

အဓိပဇ္ဇတိ (ကြိ) [အဓိ+ပဇ+ယ+တိ] သိ၏။ မှတ်ယူ၏။ အထော အတ္တံ ဂဟေတွာန၊ အနတ္တံ အဓိပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ အနတ္တံ အဓိပဇ္ဇတိတိ အနတ္တော မေ ဂဟိတောတိ သလ္လက္ခေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။

အဓိပညတ္တိ (တိ) [အဓိ+ပညတ္တိ] ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သောတရား-ခန္ဓာစသည် - တို့ကို-အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း - ချထားခြင်း။ ဣမာယပိ ခေါ စန္ဒ ပညတ္တိယာ နေဝ အတ္တနာ သမသမံ သမနုပဿာမိ ကုတော ဘိယျော၊ အထ ခေါ အဟမေဝ တတ္ထ ဘိယျော ယဒိဒံ အဓိပညတ္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၄-၅။ အဓိပညတ္တိ နာမ ခန္ဓပညတ္တိ...၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိတိ ဝေ ဝုတ္တာ ဆပညတ္တိယော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၀။ အဓိပညတ္တိတိ အဘိညေယျဓမ္မပညာပနာ။ ခန္ဓပညတ္တိတိ ခန္ဓာနံ “ခန္ဓာ” တိပညာပနာ ဒဿနာပကာသနာ ဌပနာ နိက္ခိပနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၉၈။

အဓိပညာ (တိ) [အဓိ+ပညာ] (က) လွန်ကဲ-မြင့်မြတ်-သော ပညာ။ (ဤ၌ မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်ပညာတို့သာ မုချအားဖြင့် အဓိပညာမည်ကြသည်၊ ဝိပဿနာပညာကား ဥပစာအားဖြင့်သာ အဓိပညာမည်သည်။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆-တို့ကြည့်။) တိလက္ခဏာကာရ-ပရိစ္ဆေဒကံ ပန ဝိပဿနာညာဏံ “အဓိပညာ” တိ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဟိ အဓိသီလအဓိစိတ္တာနိ ဝိယ သီလစိတ္တာနံ သဗ္ဗလောကိယပညာနံ အဓိကာစေဝ ဥတ္တမာ စ၊ န စ ဝိနာ ဗုဒ္ဓါပုဒါ ပဝတ္တတိ။ တတောပိ စ မဂ္ဂဖလပညာဝ အဓိပညာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ အဓိပညာတိ ဝုစ္စတိတိ မဂ္ဂပညာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဝိပဿနာညာဏံ “အဓိပညာ” တိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၃။ ကမ္မဿ-

ကတညာဏံ ပညာ၊ ဝိပဿနာပညာ အဓိပ္ပာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ အဓိပ္ပာဏံ မဂ္ဂပညာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ ဝိပဿနာ အဓိပ္ပာဏံ မဂ္ဂပညာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ တတ္ထ ကတမာ အဓိပ္ပာဏံ ပညာ၊ စတုသု မဂ္ဂေသု စတုသု ဖလေသု ပညာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အဓိပ္ပာဏံ ပညာ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၃၈။ ကမ္မဿကတညာဏံ ပညာ နာမ။...မဂ္ဂဖလပညာ ပန သဗ္ဗပညာဟိ အဓိကာ ဣတိ ယသ္မာ မဂ္ဂဖလပညာ အဓိပ္ပာဏံ။ တသ္မာ အတိရေကပညာယ ပညံ ဒေသေတုံ “စတုသု မဂ္ဂေသု”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။...ကမ္မဿကတပညံ ဥပါဒါယ ဝိပဿနာပညာ စ မဂ္ဂပညာ စ ဖလပညာ စ အဓိပ္ပာဏံ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၆။ ဒဿနပါရိသုဒ္ဓိ အဓိပ္ပာဏံ။ ပဋိသံ၊၄၆။... ဧဝံ ပဿတော စသေ ဒဿနသင်္ခါတာ ပါရိသုဒ္ဓိ ဒဿနပါရိသုဒ္ဓိ၊ သာယေဝ သေသပညာယ အဓိကတ္တာ အဓိပ္ပာဏံ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၂။ (ခ) လောကုတ္တရာပညာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄-တိကြည့်။ (ဂ) လောကုတ္တရာဓိကို ပွားစေခြင်း၊ လောကုတ္တရာမဂ္ဂဘာဝနာ။ တိဗ္ဗစ္ဆန္တော ဟောတိ အဓိသိလေ အဓိစိတ္တော အဓိပ္ပာဏံ။ ဝိ၊၂။၁၀၀။ အဓိပ္ပာဏံ လောကုတ္တရာမဂ္ဂဘာဝနာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။

အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာ (ထိ) [အဓိပ္ပာ + ဓမ္မ + ဝိပဿနာ] လွန်ကဲ - မြင့်မြတ် - သော ပညာဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြား ရှုတတ်သော ပညာ၊ ရူပါရုံ စသော အာရုံတစ်ခုခုကို ပျက်၏ဟုသိ၍ ထိုအာရုံ၏ အပျက်နှင့် ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသော ဝိပဿနာ စိတ်၏အပျက်ကို မြင်ပြီးလျှင် အပျက်ကိုသိမှု၏ အစွမ်းဖြင့် မြဲသောအနှစ်၊ အတ္တကောင်အနှစ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို - ယူလျက် - သိမြင် သဘောကျလျက် - ဖြစ်သော ဝိပဿနာပညာ။ (မဟာဝိပဿနာ ၁၈-ပါးတွင် တပါး။) န လာဘီ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာယ။ အံ၊၁။၄၀၄။

အံ၊၂။၁၇၀။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာယာတိ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟကဝိပဿနာညာဏဿ။ တဉ္စိ အဓိပ္ပာဏံ သင်္ခါရတဉ္စ ပဉ္စက္ခန္ဓသင်္ခါရေသု စ ဓမ္မေသု ဝိပဿနာဘူတံ။ တသ္မာ “အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာ”တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာယာတိ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟဝိပဿနာညာဏဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ အနိစ္စဒက္ခာဒိဝေသန သဗ္ဗဓမ္မသန္တီရဏံ အဓိပ္ပာဏံ ဝိပဿနာတိ အာဟ “သင်္ခါရ...ညာဏဿ”တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ လာဘီ န ခေါမှိ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာယ။ အံ၊၂။၃၃၄။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာယာတိ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟကဝိပဿနာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ၊၂။၁။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာတိ ဧဝံ သင်္ခါရနံ ဘဂံ ပဿိတော ပဿိတော အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿန္တဿ “သင်္ခါရဝံ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရနံ မရဏံ န အညော ကောမိ အတ္တိ”တိ ဘဂံဝေသန သုညတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ။ သာ ဟိ အဓိပ္ပာဏံ စ ဓမ္မေသု စ ဝိပဿနာတိ ကတွာ “အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာ”တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၇။ သာရာဒါနာဘိနိဝေသံ ပဇဟတော အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာဝေသန ဇာတာ ဓမ္မာ အညမညံ နာတိဝတ္တန္တိတိ ပဋိသံ၊၂။၂။ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာတိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ ဇာနိတွာ တဿ စ အာရမ္မဏဿ တဒါရမ္မဏဿ စ စိတ္တဿ ဘဂံ ဒိသ္မာ “သင်္ခါရဝံ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရနံ မရဏံ န အညော ကောမိ အတ္တိ”တိ ဘဂံဝေသန သုညတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ။ သာ အဓိပ္ပာဏံ စ ဓမ္မေသု စ ဝိပဿနာတိ ကတွာ အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။ တဿ နိစ္စသဘာဝဿ စ အတ္တသဘာဝဿ စ သုဠ ဒိဋ္ဌတ္တာ သာရာဒါနာဘိနိဝေသဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၇။ (ပဋိသံ၊၄၄၊၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၄၊ ၃၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀-တို့လည်းကြည့်။) အဓိပ္ပာဓမ္မဝိပဿနာ-လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်မောနုပဿနာ (ထိ) [အဓိပ္ပာယ်+မော+
အနုပဿနာ] လွန်ကဲ - မြင့်မြတ် - သော ပညာ
ဟုဆိုအပ်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန်
ရှုတတ်သော ဝိပဿနာ ပညာ၊ မြတ်သော
ဝိပဿနာ ပညာ။ သုညတာနုပဿနတ္ထာယ၊ အဓိ
ပ္ပာယ်မောနုပဿနတ္ထာယ။ ပဋိသံ။၈၀။ အဓိ-
ပ္ပာယ်မောဝိပဿနာ-လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်ဝိပဿနာ (ထိ) [အဓိပ္ပာယ်+ဝိပဿနာ]
အဓိပ္ပာယ်မောဝိပဿနာ-နှင့်အနက်တူ။ အာရမ္မ-
ဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ၊ ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတိ။ သုညတော
စ ဥပဋ္ဌာနံ၊ အဓိပ္ပာယ်ဝိပဿနာ။ ပဋိသံ။၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၂၇၈။ အဓိပ္ပာယ်ဝိပဿနာတိ ယာ စ
အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ၊ ယာ စ ဘင်္ဂါနုပဿနာ၊
ယဉ္စ သုညတော ဥပဋ္ဌာနံ၊ အယံ အဓိပ္ပာယ်-
ဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ။၄၁။၂၄၁။
ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၂၈၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၄၄၄ - လည်း
ကြည့်။) အဓိပ္ပာယ်မောဝိပဿနာ-လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်သိက္ခာ (ထိ) [အဓိပ္ပာယ် + သိက္ခာ]
လွန်မြတ်-သော ပညာဟူသောအကျင့်၊ လွန်ကဲ
-မြင့်မြတ်သော ဝိပဿနာ - မဂ်-ဖိုလ် - ပညာ
ဟူသော အကျင့် - သိက္ခာ။ တိဿော သိက္ခာ
အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပ္ပာယ်-
သိက္ခာ။ ဝိ။၁။၂၈။ ဒီ။၁။၁၇၂။ မဟာနိ။၂၉။
အဓိသီလသိက္ခာယ အဓိစိတ္တသိက္ခာယ အဓိ-
ပ္ပာယ်သိက္ခာယ။ အံ။၂။၃၇၇။ အဓိပ္ပာယ်-ကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်သိက္ခာသမာဒါန (န) [အဓိပ္ပာယ်-
သိက္ခာ + သမာဒါန] အဓိပ္ပာယ်သိက္ခာကို -
ဆောက်တည် - ကျင့်သုံး - ဖြည့်တင်း - ခြင်း။
အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါနံ အဓိစိတ္တသိက္ခာသ-
မာဒါနံ အဓိပ္ပာယ်သိက္ခာသမာဒါနံ။ တဿ
န တာဒိသော ဆန္နော ဟောတိ အဓိပ္ပာယ်-
သိက္ခာသမာဒါနေ သေယျထာပိ အညေသံ
ဘိက္ခုနံ။ အံ။၁။၂၃၀-၁။ (အံ။၄။၂။၂၃၃-၄။
အံ။၄။၂။၁၈၆ - တို့လည်းကြည့်။) အဓိပ္ပာယ်-
လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပတိ (ကြိ) [အဓိ+ပတ+အ+တိ] (၁)
လျင်စွာကျ၏။ လျင်စွာလွန်သွား၏။ ရှေးရှုကျ
၏။ အဓိပ္ပတိ ဝယော ခဏော တထေဝ။
ဇာ။၁။၂၃၃(သိ။ဣ-မူကွဲ)။ အတိပတတိ-ကြည့်။
(၂) လွမ်းမိုး၏။ နင်း၏။ တိုက်၏။ ဝေ့၏။ အဓိ-
ပတိတော-ကြည့်။

အဓိပ္ပတတ္ထံ (န) [အဓိပ္ပတိ+တ္ထံ] အစိုးရ - အကြီး
အမှူး-အဓိပတိ - ၏အဖြစ်။ အဓိပ္ပတတ္တာ ပညာ
သညာဝိဝေနေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။၃။ အဓိပ္ပတတ္တာ
ပညာတိ နေက္ခမ္မာဒိနံ အဓိပ္ပတိဘာဝေန
နေက္ခမ္မာဒိနိ အဓိကာနိ ကတော တဒဓိကဘာဝေန
ပဝတ္တာ ပညာတိ အတ္တော။ ပဋိသံ။၄၁။၄၅။
နေက္ခမ္မာဓိပ္ပတတ္ထ-လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပတိ (ပု) [အဓိ+ပါ+တိ။ ဓာန်ဋီ။ ၇၂၅-
ကြည့်။] (၁) (က) အရှင်သခင်၊ အစိုးရသူ၊ အကြီး
အမှူး။ ဂန္ဓဗ္ဗာနံ အဓိပ္ပတိ၊ မဟာရာဇာ ယသသိ-
သော။ ဒီ။၂။ ၂၀၅။ ခေတ္တာနံ အဓိပ္ပတိတိ ခေါ
ဝါသေဋ္ဌ ခတ္တိယော ခတ္တိယောတေဝ ဒုတိယံ
အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ။ ဒီ။၃။ ၇၇။ မန္တလောဓိပ္ပတိ မဟာ-
နဘာဝေါ။ ဒီ။၃။ ၁၄၃။ ဂန္ဓဗ္ဗာနံ အဓိပ္ပတိတိ စတု-
သပိ ဒိသာသု ဂန္ဓဗ္ဗာနံ ဇေဋ္ဌကော။ ဒီ။၄။ ၂။
၂၇၉။ အတ္တာနံယေဝ အဓိပ္ပတိ ကရိတော။ အံ။၁။
၁၄၆။ ဣဿရာနံ အဓိပ္ပတိနံ။ ဇာ။၁။ ၂၆၂။
အဓိပ္ပတိ ကရိတောတိ ဇေဋ္ဌကံ ကတော။ အံ။၄။ ၂။
၁၃၀။ (ခ) ကာမာဝစရနတိပြည် ၆-ထပ်၌ -
အစိုးရ-အကြီးအမှူးဖြစ် - သောသူ၊ မာရ်နတ်။
ကဏှောတိ ယော သော မာရော ကဏှော အဓိ-
ပတိ။ မဟာနိ။ ၃၉၁။ ကာမာဝစရိဿရတ္တာ အဓိ-
ပတိ။ မဟာနိ။ ၄၀၆။ မာရောတိ ယော သော
မာရော ကဏှော အဓိပ္ပတိ။ စူဠနိ။ ၁၄၀။ ဆသု
ဒေဝလောကေသု အဓိပ္ပတိတ္တာ အဓိပ္ပတိ။ စူဠနိ။
၄။ ၃၄။ (၂) အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု
တတ်သောပစ္စည်း၊ အဓိပ္ပတိပစ္စည်း။ အဓိပ္ပတိယာ
နဝ။ အဓိပ္ပတိယာ တိဏံ။ ပဋ္ဌာနာ။ ၂။ ၂၈။
အဓိပ္ပတိယာ သတ္တ။ ၎င်း။ ၁၆၆။ အဓိပ္ပတိ-
သဒ္ဒဿ “အဓိပ္ပတိယာ သတ္တာ”တိ ပါဠိဒဿ-

နတော “အဝိပတိယာ”တိ သတ္တမိရူပမ္ပိ ဣန္ဒြိ-
တဗ္ဗံ။ နိတိ။ပဒ။၁၉၂။ ကာနိမိ ဟိ ပုလ္လိင်္ဂရူပါနိ
ကေဟိမိ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပေဟိ သဒိသာနိ ဘဝန္တိ။
တံ ယထာ အဝိပတိယာ.... ပေတျာတိ ဝေ
နယဒဿနေန ဟေတုယာ တိဏိ။ အဝိပတိယာ
သတ္တံ၊ ဥဋ္ဌေဟိကတ္တေတိအာဒိသု လိင်္ဂဝိပလ္လာသ-
စိန္တာ န ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ ၎င်း။၁၉၈။ တတ္ထေကေ
“ဟေတုယာ, အဝိပတိယာ”တိ စ ဣဒံ လိင်္ဂ-
ဝိပလ္လာသဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ မညန္တိ။ တဗ္ဗတိ-
ဝသေန “ဟေတုမ္ပိ, အဝိပတိမ္ပိ”တိ ပုလ္လိင်္ဂ-
ဘာဝေါ ပဋိပါဒေတဗ္ဗော။ “ဟေတုပစ္စယေ,
အဝိပတိပစ္စယေ”ဣစ္စေတော။ အထ ဝါ “ဟေ-
တုယာ, အဝိပတိယာ”တိ ဒွယမိဒံ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပ-
ပဋိဘာဝံ ပုလ္လိင်္ဂရူပန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ “ဟေတုယော
ဇန္တုယော”တိအာဒိနံ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပပဋိဘာဝါနံ
ပုလ္လိင်္ဂရူပါနမ္ပိ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ၎င်း။၂၀၅။

အဝိပတိတ္ထ (န) [အဝိပတိ+တ္ထ] အရှင်သခင်-အစိုး
ရသူ - အကြီးအမှူး - ၎် အဖြစ်၊ အရှင်သခင်
ဖြစ်ခြင်း၊ အစိုးရခြင်း၊ အကြီး အမှူး ဖြစ်ခြင်း။
တဿ (တုဒိဂါမဿ) အဝိပတိတ္တာ တောဒေ-
ယျောတိ သင်္ချံ ဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ ဆသု
ဒေဝလောကေသု အဝိပတိတ္တာ အဝိပတိ။ စူဠနိ၊
ဋ္ဌ။၂၄။

အဝိပတိဘူတ (ကြိ၊ဝိ) [အဝိ + ပတ + တွာ] လွမ်း
မိုး၍၊ နင်း၍၊ တိုက်၍၊ ဝှေ့၍။ ဂါဝိ တရုဏဝစ္ဆာ
အဝိပတိဘူတ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေသိ။ ဥဒါန၊ ၈၆၊
၁၃၆။ အဝိပတိဘူတိ အဘိဘဝိဘူတ မဒ္ဒိဘူတ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၈၅။

အဝိပတိပစ္စယ (ပု) [အဝိပတိ+ပစ္စယ] အကြီး
အကဲ၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား၊
အဝိပတိပစ္စည်း။ ဟေတုပစ္စယော အာရမ္မဏ-
ပစ္စယော အဝိပတိပစ္စယော....။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။
အဝိပတိပစ္စယောတိ ဆန္ဒာမိပတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တ-
ကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဝိပတိ-
ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၂။ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌေန

ဥပကာရကော ဓမ္မော အဝိပတိပစ္စယော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။

အဝိပတိပစ္စယတာ (ထိ) [အဝိပတိပစ္စယ+တာ]
အဝိပတိပစ္စည်း၏အဖြစ်။ အနာဂတံ....အဝိပတိ-
ပစ္စယတံ ဇာနာတိတိ ? န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ။
အဘိ၊ ၈။ ၂၃၆။ တသ္မာယံ အတ္တာမိနာနံ ပတိ-
ဘာဝေန ဥပကာရကတာ အဝိပတိပစ္စယတာတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၉။

အဝိပတိဘာဝ (ပု) [အဝိပတိ + ဘာဝ] အစိုးရသူ-
အရှင် သခင် - အကြီးအမှူး - ၎် အဖြစ်။ အဝိ-
ပတတ္ထ^၂-ကြည့်။

အဝိပတိယဋ္ဌ (ပု) [အဝိပတိ+အတ္ထ။ ယ-လာ]
အကြီးအကဲဖြစ်သော - အကြီးအကဲဟူသော -
အနက် - သဘော။ အဝိပတိယဋ္ဌေန ဥပကာ-
ရကာ ဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယဝဇ္ဇာ ဝိသတိန္ဒြိယာ
ဣန္ဒြိယပစ္စယော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၇၀။ (အဝိပတိပစ္စည်းနှင့် ဣန္ဒြိယပစ္စည်းတို့၏
အဝိပတိ-အဖြစ် ခြားနားပုံကို မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂-တို့တွင်ကြည့်။)

အဝိပန္န (တိ) [အဝိ + ပဒ + တ] လွမ်းမိုးနှိပ်စက်
အပ်သော၊ သူ။ အန္တကေနာ’ ဓိပန္နဿ၊ ဇာတော
မာနသံ ဘဝံ။ သံ၊ ၁။ ၇။ ဓမ္မ၊ ၅၄။ အန္တကေနာ’-
ဓိပန္နဿာတိ မရဒဏန အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌဿ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၂၈။ မရဏေန အဘိဘူတဿ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၇၁။ ယော စာ’ဓိပန္နံ ဇာနာတိ၊ ယော စ
ဇာနာတိ ဒေသနံ။ ယော ပရေသာ’ဓိပန္နာနံ၊
သယံ သန္တာတု’မရဟတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၉။ ယော
စာ’ဓိပန္နန္တိ ယော စ အတ္တနာ အဝိပန္နံ အတိက္ကန္တံ
အညသ္မိ’ ကတဒေါသံ ဇာနာတိ။ယော’ပရေ-
သာ’ဓိပန္နာနန္တိ ယော ပရေသံ အဝိပန္နာနံ
ဒေါသေန အဘိဘူတာနံ အပရာကောရကာနံ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

အဓိပါတ^၁ (ပု) [အဝိ + ပတ + တ] အလွန်လျင်စွာ
ကျခြင်း။ မုဒ္ဓံ မုဒ္ဓါဓိပါတဉ္စ။ စူဠနိ၊ ၂။

အဓိပါတ် (ပု) [အဓိ+ပတ+အ] ရှေးရှု ကျ
လာ၍ - ကိုက်တတ် - တုတ်တတ် - သော ခြင်၊
ပျားစသောသတ္တဝါ။ ခုံသာဓိပါတာနံ သရိသ-
ပါနံ (ဘယံ န ဘာယေ)။ သုတ္တနိ။ ၄၂၆။ ခုံသာ-
ဓိပါတာနန္တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာနဉ္စ သေသမက္ခိကာ-
နဉ္စ။ သေသမက္ခိကာ ဟိ တတော တတော
အဓိပတိတော ခါဒန္တိ။ တသ္မာ “အဓိပါတာ” တိ
ဝုစ္ဆန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၆။ ၂၇၈။ (မဟာနိ။ ၃၇၆-၌
အဓိပါတက-ဟု ရှိသည်။ အဓိပါတက-ကြည့်။)

အဓိပါတက (ပု) [အဓိ+ပတ+ဏ္ဍ] (၁) ပိုးဖလံ
ကောင်။ သမ္မဟုလာ အဓိပါတကာ တေသု
တေသု တေလပ္ပဒိပေသု အာပိတပရိပိတ်
အနယ် အာပဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန။ ၁၆၇-၈။ အဓိပါ-
တကာတိ ပဋ္ဌင်္ဂပါဏကာ။ ယေ “သုလဘာ” တိပိ
ဝုစ္ဆန္တိ။ တေ ဟိ ဒီပသိခံ အဓိပတနဘော “အဓိ-
ပါတကာ” တိ အဓိပ္ပေတ။ ဥဒါန။ ၂၂၃။ (၂)
ရှေးရှုပျံကျလာ၍ - ကိုက်တတ် - တုတ်တတ် -
သော ခြင်၊ ပျားစသောသတ္တဝါ။ အဓိပါတကာ
ဝုစ္ဆန္တိ သဗ္ဗာပိ မက္ခိကာယော၊...တာ ဥပ္ပဘိတော
ဥပ္ပတိတော ခါဒန္တိ။ တံကာရဏာ အဓိပါတကာ
ဝုစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ။ ၃၇၆။

အဓိပါတိမောက္ခ (န) [အဓိ+ပါတိမောက္ခ] (၁)
ပိုလွန်သောသိက္ခာပုဒ်(ပါတိမောက်)၊ အာဇီဝကို
အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်
ခြောက်ခုမှတစ်ပါး ကြွင်းသောသိက္ခာပုဒ်။ တေပိ
ဘဂ္ဂတော အစ္စယေန သံသေ ဝိဝါဒံ ဇနေယျံ၊
အဇ္ဈာဇီဝေ ဝါ အဓိပါတိမောက္ခေ ဝါ။ မ၊ ၃။ ၃၃။
အဇ္ဈာဇီဝေတိ အာဇီဝဟေတု အာဇီဝကာရဏာ
“ဘိက္ခု ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ ဥလ္လပတိ၊ အာပတ္တိ
ပါရာဇိကဿာ” တိ အာဒိနာ နယေန ပရိဝါရေ
ပညတ္တာနိ ဆ သိက္ခာပဒါနိ၊ တာနိ ငွေပေတော
သေသာနိ သိက္ခာပဒါနိ အဓိပါတိမောက္ခံ နာမ။
မ၊ ၄။ ၂၅။ (၂) ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်
ဟူသော ပါတိမောက်ကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သော

ပဒဘာဇနိ။ ပညတ္တိ ပါတိမောက္ခံ၊ ဝိဘတ္တ-
အဓိပါတိမောက္ခံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။

အဓိပါတိ (တိ) [အဓိ+ပတ+ဏ္ဍိ] ထိန္တိ အဓိပါ-
တိနိ] ကျစေတတ်သော။ အဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါတိ ဇာနာ-
ဟိ၊ ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါခိပါတိနိ။ စူဠနိ။ ၅။

အဓိပါတေတိ (ကြံ) [အဓိ+ပတ+ဏ္ဍ+တိ] ကျ
စေ၏၊ ပြတ်စေ၏၊ ဖြတ်၏။ ပါသဉ္စ တျာဟံ
အဓိပါတယိသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၃။ အဓိပါတယိသန္တိ
ဆိန္ဒယိသံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၃၆။

အဓိပ္ပဂစ္ဆတိ (ကြံ) [အဓိ+ပ+ဂမု+အ+တိ]
သွား၏။ သွာ'ဓိပ္ပါဂါ ဘာရဒ္ဒါဇော၊ ဝိဓုရဿ
ဥပန္တိကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၇။ သွာဓိပ္ပါဂါတိ သော
ဘာရဒ္ဒါဇဂေါတ္တော သုစိရတော အဓိပ္ပါဂါ၊
ဂတောတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၆၀။

အဓိပ္ပယာသ (ပု) [အဓိ+ပ+ယသ+ဏ] လွန်လွန်
ကဲကဲ - ထူးထူးခြားခြား - အားထုတ်ကြောင်း
ဖြစ်သော အမူအရာ၊ ထူးခြားသော - ဆောင်
ရွက်ချက် - စွမ်းရည်သတ္တိ။ ဣဓ နော အာရသော
ကော ဝိသေသော ကော အဓိပ္ပယာသော ကိ
နာနာကရဏံ။ မ၊ ၁။ ၉၃။ အယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ
ဣမေသံ အာရသော တိဏ္ဍံ ဓမ္မာနံ ကော
ဝိသေသော၊ ကော အဓိပ္ပယာသော၊ ကိ
နာနာကရဏံ။ အံ၊ ၁။ ၂၀၀၊ ၂၇၀၊ ၄၄၁၊ ၄၄၃။
ဣဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ကော ဝိသေသော ကော
အဓိပ္ပယာသော။ သံ၊ ၁။ ၂၆၃။ သံ၊ ၂။ ၅၄။
နေတ္တိ။ ၁၃၁။ ကော အဓိပ္ပယာသောတိ ကော
အဓိကပ္ပယောဂေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၊
၂၅၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ နေတ္တိ။ ၄၄၂။ အဓိကံ
ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ အဓိပ္ပယာသော၊
သဝိသေသံ အဓိကတ္တဗ္ဗကိရိယာ။ (ဣတိကတ္တ-
ဗ္ဗကိရိယာ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။) တေနာဟ “အဓိကပ္ပ-
ယောဂေါ” တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။
အဓိကံ သဝိသေသံ ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ ဧတေ-
နာတိ အဓိပ္ပယာသော၊ ဝိသိဋ္ဌပယောဂေါ။ သံ၊
၄။ ၂။ ၂၂၆။ အဓိပ္ပယောဂ-လည်းကြည့်။ ဣဓ

နော အာရသော ကော ဝိသေသော၊ ကော
အဓိပ္ပာယသော၊ ကိ နာနာကရဏံ သမဏဿ
ဝါ ဂေါတမဿ အမှာကံ ဝါ။ သံ၊ ၃။ ၉၅။ ကော
အဓိပ္ပာယသောတိ ကော အဓိပ္ပာယောဂေါ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ အဓိကံ ပယသနံ ပယဉ္ဇနန္တိ
အဓိပ္ပာယသော၊ အဓိပ္ပာယောဂေါ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၄၄၄။

အဓိပ္ပာယောဂ (ပု) [အဓိ+ပ+ယု+ဏ] အဓိပ္ပာ-
ယသန္တံ အနက်တူ။ ဣဒ နော အာရသော
ကော ဝိသေသော ကော အဓိပ္ပာယောဂေါ ကိ
နာနာကရဏံ။ မ၊ ၁။ ၉၂။ (က-မူကွဲ)။ အဓိပ္ပာ-
ယသ-လည်းကြည့်။

အဓိပ္ပါဂါ (ကြိ) [အဓိ+ပ+ဂမု+အာ။ အ-အာဂံ]
အဓိပ္ပဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အဓိပ္ပါယ (ပု) [အဓိ+ပ+လု+အ။ အဓိ+ပယ+
ဏ။ အဓိပ္ပာယတိ စိတ္တေတိ အဓိပ္ပါယော၊ ဣတိ။
ပယ ဂမနေ။ ဓာန်၊ ၇။ ၆။ (အဘိပ္ပာယ-သံ)]
(၁) စိတ်အကြံ၊ အလိုဆန္ဒ။ အတ္တကာမန္တိ
အတ္တနော ကာမံ အတ္တနော ဟေတု အတ္တ-
နော အဓိပ္ပါယံ အတ္တနော ပါရိစရိယံ။ ဝိ၊
၁။ ၁၉၄။ ဒေဝတာနံ ခေါ ဝိသေဋ္ဌ
အဓိပ္ပါယော။ ဒိ၊ ၂။ ၁၃၂။ အဓိပ္ပါယော
သမိဇ္ဈတု။ ထေရ၊ ၃။ ၁။ အဓိပ္ပါယော ... ဧဝံ
ပဝတ္တော မနောရထော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။
ကိံ ဆန္ဒာ ကိမဓိပ္ပါယာ။ ထေရ၊ ၃။ ၁။
အဓိပ္ပါယော အဇ္ဈာသယောယေဝ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၃၇၉။ ကိံ ဆန္ဒော ကိမဓိပ္ပါယော။ ဇာ၊ ၁။
၃၇၈။ အဓိပ္ပါယောတိ စိတ္တံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁။ (၂)
အလိုရှိအပ်သော အဖို့အစု။ ဒေဝ တိက္ခဝေ
မောဃပုရိသဿ ကောဓိပ္ပါယံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၆။
ကောဓိပ္ပါယန္တိ ကေ အဓိပ္ပါယံ၊ ကေ ပုဂ္ဂလ-
ပဋိဝိသမေဝ ဒေသာတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၃။
(၃) သတ္တ၊ သုတ္တာနုလောမ၊ အာစရိယဝါဒတို့ကို
လွှတ်၍ မိမိဉာဏ်ဖြင့် ချိန်ဆလျက် နည်းကိုယူ
သဖြင့် ထင်သောအခြင်းအရာကိုဆိုခြင်းဟူသော

အတ္တနောမာဘိ။ အဓိပ္ပါယောတိ အတ္တနောမတိ။
မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။ အတ္တနောမတိ-လည်းကြည့်။
(၄) အနက်အဓိပ္ပါယ်။ တတ္ထ ကေန အဘိက္ကန္တ-
သဒ္ဓေန ဒေသနံ ဘောမေတိ၊ ကေန အတ္တ-
နော ပသာဒံ။ အယဉ္ဇေတ္ထ အဓိပ္ပါယော - အဘိ-
က္ကန္တံ ဘော ဂေါတမ... ပသာဒေါတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ (ဒိ၊ ၄။ ၁။
၂၁၃။ ၂၃၆။ ၂၆၀-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိပ္ပါယဏ္ဍိ (ထိ) အဓိပ္ပါယ်ခွဲ-ကြည့်။

အဓိပ္ပါယည (တိ) [အဓိပ္ပါယ+ည+ရူ] အလိုဆန္ဒ-
အနက်အဓိပ္ပါယ်-ကို သိနားလည်သော။ သူ။
တထေဝ တဿ ဝါ တေန ဝါ စောတပနေပိ
ဒုက္ခံ ယုတ္တန္တိ ဘဂဝတော အဓိပ္ပါယညဟိ ဝုတ္တံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ ဘဂဝတော အဓိပ္ပါယညနော ဟိ
အဋ္ဌကထာစရိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၁။

အဓိပ္ပါယနိဒဿန (န) [အဓိပ္ပါယ+နိဒဿန] အလို
ကိုပြကြောင်းဖြစ်သောစကား။ အလိုကိုပြခြင်း။
တေန ဟိတိ တဿာဓိပ္ပါယနိဒဿနံ၊ သစေ
ဉာဘုကာမောသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၁၅၉။

အဓိပ္ပါယနိဒ္ဒါရဏ (န) [အဓိပ္ပါယ+နိဒ္ဒါရဏ]
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။

အဓိပ္ပါယနိဒ္ဒါရဏမုခ (န) [အဓိပ္ပါယနိဒ္ဒါရဏ+မုခ]
အနက်အဓိပ္ပါယ် ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို - အဦး
မူခြင်း - ဦးတည်ပြခြင်း။ တေသံ ဝိမတိဝိနော-
ဒနတ္ထံ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယနိဒ္ဒါရဏမုခေန
ယုတ္တိဝိစာရဏာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၅။

အဓိပ္ပါယဖလ (န) [အဓိပ္ပါယ+ဖလ] လိုအပ်
သော - အလိုရှိအပ်သော - အကျိုး။ အဓိပ္ပါယ-
ဖလံ ကော၊ အသ္မိံ လောကသ္မိံ ဒေဝတေ။ ဇာ၊
၂။ ၁၅၉။

အဓိပ္ပါယောနော (ထိ) [အဓိပ္ပါယ+ယောဇ-
နာ] အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယှဉ်စပ်ခြင်း။ အယံ ပန
အဓိပ္ပါယယောနော - ယထာ ကောစိ နိက္ခုဋိတံ
ဥက္ကုဇေယျ၊ ဧဝံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ မ၊ ၄။

၁။၁၃၄။ အံ၊ဌ၊၂။၁၅။ ဥဒါန၊ဌ၊၂၆၀။ (ဒီဌ၊
၁။၂၀၄-၌ သာဓိပ္ပါယ်ယောဇနာ-ဟု ရှိသည်။
၎င်းပုဒ်လည်းကြည့်။)

အဓိပ္ပါယ်ဝိညာပက (တိ) [အဓိပ္ပါယ် + ဝိညာပက]
အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော၊ သူ။ အဓိပ္ပါယ်-
ဝိညာပကေန အင်္ဂုလိသင်္ကောစာဒိနာ ဟတ္ထဝိ-
ကာရေန။ သာရတ္ထ၊၂။၆၉။

အဓိပ္ပါယ်ဝိညာပန (န) [အဓိပ္ပါယ် + ဝိညာပန]
အလိုဆန္ဒကို သိစေခြင်း။ ဟတ္ထေန အဓိပ္ပါယ်-
ဝိညာပန သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၆၉။

အဓိပ္ပါယ်ဝိဒ္ဓ (တိ) [အဓိပ္ပါယ် + ဝိဒ္ဓ + ကူ။ မောဂ်၊
၅။၃၈-သုတ်လည်းကြည့်။] အလိုကိုသိသော၊သူ။
ဗဟုသုတော မဟာဉာဏံ၊ အဓိပ္ပါယ်ဝိဒ္ဓ မုနေ။
ဒေဝ၊၂။၁၁၄။ အဓိပ္ပါယ်ဝိဒ္ဓ ဇာတော၊သုဂဘဿ
မဟာမတေ။၎င်း။

အဓိပ္ပါယ်နုရူပ (တိ) [အဓိပ္ပါယ် + အနုရူပ] အလို
အားလျော်သော၊ ယထာဓိပ္ပါယ်န္တိ အဓိပ္ပါယ်-
နုရူပံ။ ဥဒါန၊ဌ၊၁၄၁။

အဓိပ္ပါယ်နုသန္တိ (ပု) [အဓိပ္ပါယ် + အနုသန္တိ]
အဓိပ္ပါယ်နှင့်-စကားအဆက်အစပ်-အနုသန္တေ။
အဓိပ္ပါယ်နုသန္တိတော ပန ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ....
အယံ တာဝ အဓိပ္ပါယော။ အယံ ပန အနု-
သန္တိ....။ သုတ္တန်၊ဌ၊၁။၅၈။

အဓိပ္ပါယ်ဒိဒ္ဓိ (ထိ) [အဓိပ္ပါယ် + ဣဒ္ဓိ] စိတ်အလို
အတိုင်းပြီးစေနိုင်သောတန်ခိုး။ အတ္ထိ အဓိပ္ပါ-
ယံဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓါနံ ဝါ သာဝကာနံ ဝါတိ၊ အာမန္တာ။
အဘိ၊က။၄၃၈။ အဓိပ္ပါယ်ဒိဒ္ဓိတိ အဓိပ္ပါယ်ဣဒ္ဓိ၊
ယထာဓိပ္ပါယ် ဣဇ္ဈနဣဒ္ဓိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊
ဌ၊၃။၂၇၇။

အဓိပ္ပေတ (တိ) [အဓိ + ပ + ဣ + တ။ (အဘိဠေ-
တ-သံ)။ နိတိ၊ဓာ။ ၂-လည်းကြည့်။] (၁) အလို
ရှိအပ်သော။ ယံ အာကခိတံ၊ ယံ အဓိပ္ပေတံ၊
ယံ အဘိပတ္တိတံ။ ဒီ၊၂။၁၉၀။ ဂန္ဓာ စ တေ
အဓိပ္ပေတာ၊ ဖောဠဗ္ဗာ စ မနောရမာ။ ဝိမာန။

၁၁၀။ (၂) ဆိုလိုရင်းဖြစ်သော။ အယံ ဣမသ္မိံ
အတ္ထေ အဓိပ္ပေတော ဘိက္ခု၊တိ။ ဝိ၊၁။၂၈။
အာဟရူပဒန္တိ သုတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ မိလိန္ဒ၊၁၅၀။

အဓိပ္ပေတတ္ထ (ပု) [အဓိပ္ပေတ + အတ္ထ] အလိုရှိအပ်
သောအနက်၊လိုရင်းဖြစ်သောအနက်။

အဓိပ္ပေတတ္ထဒိပနာ (ထိ) [အဓိပ္ပေတတ္ထ + ဒိပနာ]
အလိုရှိအပ်သော - လိုရင်းဖြစ်သော - အနက်
ကိုပြခြင်း။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတတ္ထဒိပနာ။
ခုဒ္ဒက၊ဌ။၂၁၃။

အဓိဗန္ဓ (ပု) [အဓိ + ဗန္ဓ + အ] (ဥစ္စာရှင်) မိမိ
ကိုယ်တိုင် နှောင်မွဲခံရခြင်း။ ဥတ္တရိပံ အဓိဗန္ဓံ
နိဂစ္ဆေယျ။ မ၊၃။၂၀၈။ အဓိဗန္ဓံ နိဂစ္ဆေယျာတံ
ယသ္မာ ဗဟံ ဇိတော သဗ္ဗသာပတေယျမ္ပိဿ
နပ္ပဟောတိ၊ တသ္မာ အတ္တနာပိ ဗန္ဓံ နိဂစ္ဆေယျ။
မ၊ဌ၊၄။၁၅၁။ အဓိဗန္ဓန္တိ ကုဋ္ဌ၊မ္ပဿ အဓိဝုဋ္ဌဿ
မူလဘူတဿ အတ္တနော ဗန္ဓိတဗ္ဗတံ။ မ၊ဋီ၊၃။
၃၅၄။

အဓိဗြဟ္မ (ပု) [အဓိ + ဗြဟ္မ] လွန်ကဲ - မြင့်မြတ် -
သော ဗြဟ္မာ။ အဓိဗြဟ္မာနံ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝန္တံ
အပုစ္ဆိမ္မာ၊ အဓိဗြဟ္မာနံ ဘဂဝါ ဗျာကာသိ။
မ၊၂။၃၃၃။ အဘိဗြဟ္မ-လည်းကြည့်။

အဓိဘံသု (ကြိ) [အဓိ + ဘူ + ဉံ။ ဉံ-ကို အံသု-ပြု]
အဓိဘဝတိကြည့်။ အဇ္ဈဘူ၊ အန္တဘိတို့လည်း
ကြည့်။

အဓိဘဝတိ (ကြိ) [အဓိ + ဘူ + အ + တိ။ နိတိ၊
ပဒ။ ၃၂-လည်းကြည့်။] လွှမ်းမိုး၏။ အောင်နိုင်
၏။ သာလွန်၏။ ဒသဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ
သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော မာနံ နာမိဘောတိ။
မာနံ အဓိဘောတိ။ အံ၊၃။၄၅၈။ အဓိဂ္ဂဏှာတိတိ
အဓိဘဝတိ၊ အညေဟိ ဒေဝေဟိ အတိရေကံ
လကတိတိအတ္ထော။ဒီ၊ဌ၊၃။၁၀၄။ အဓိဂဏှန္တိတိ
အဓိဘဝန္တိ၊ အဓိကာ ဝိသိဋ္ဌာ ဇေဋ္ဌကာ ဟောန္တိ။
အံ၊ဌ၊၃။၂၇၃။ အဓိဂဏှန္တိတိ အဓိဘဝန္တိ။
မ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။ ဝေဝိဟာရီ စာဝုသော ဘိက္ခု

ရူပေ အဓိဘောသိ၊ န ရူပါဘိက္ခု အဓိဘံသု။
သံ၊ ၂။ ၃၉၂။ (နိတိ၊ ပဒ။ ၃၂-၌ 'အဓိဘံသု' အစား
အဓိဘောသု-ဟု ကိုးသည်။ အဇ္ဈဘူ၊ အနုတိ-တို့
လည်းကြည့်။) မာ ဝေါ ကောဓော အဇ္ဈဘိ။
သံ၊ ၁။ ၂၄၂။ တံ မံ ပကော အဇ္ဈဘိ။ ဇာ၊ ၁။
၄၅။ အဇ္ဈဘိတိ အဓိအာဓိ ဝိနာသံပါပေသိ။
ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၇၃။ နမော တေ ပရိသာဇည၊ ယော
တံ ဒုဇ္ဈယမဇ္ဈဘူ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ဒုဇ္ဈယမဇ္ဈ-
ဘူတိ အဘိဘိ အဇ္ဈောတ္တရံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၄၂။ သော ဝေဒဇာတော အဇ္ဈဘိ အဓိတ္တေ။
ဇာ၊ ၁။ ၇၇။ သစေ တမေ အတ္တနော ဂါဟံ
ဝိဿဇေထ၊ သုဠ၊ တရံ ဝေါ တေ အဓိဘဝိဿန္တိ။
ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၄၇။

အဓိကဝန (န) [အဓိ + ဘူ + ယု] လွှမ်းမိုးခြင်း။
နိစ္ဆယေ စောပရိတ္တာဓိ-ဘဝနေ စ ဝိသေသနေ။
ဓာန်၊ ၁။ ၁၇၇။ အဓိကဝတိ-ကြည့်။

အဓိဘဝိတော (ကြိဝိ) [အဓိ + ဘူ + တော] လွှမ်းမိုး
၍၊ အောင်နိုင်၍၊ သာလွန်၍။ အဓိကဏှာတိတိ
အဓိဘဝိတော ဂဏှာတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ အာဝိ-
သနဝသေန တဿ အတ္တဘာဝံ အဓိဘဝိတော။
မာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။

အဓိဘာသတိ (ကြိ) [အဓိ + ဘာသ + အ + တိ]
ပြောကြား - လျှောက်ထား - ငါ။ အဇ္ဈဘာ-
သေယျ ပဏှိတော။ ဇာ၊ ၂။ ၈၉။ မိဂေါ စ ဒိယွာ
ရာဇာနံ၊ ဒုရတော အဇ္ဈဘာသထ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၇၀။
ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ။ သံ၊ ၁။ ၄၄။
ခုဒ္ဒက၊ ၃။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁၈။ မာရံ ပါပိမန္တံ အဇ္ဈ-
ဘာသိသု။ သံ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဥပကံ အာဇီဝကံ
ဂါထာဟိ အဇ္ဈဘာသိ။ မာ၊ ၁။ ၂။ ၇၇။ ရာဇာနံ
ကာလိဂံ တရမာနော အဇ္ဈဘာသိတ္ထ။ ဇာ၊ ၁။
၂။ ၆၅။

အဓိဘူ (တိ) [အဓိ + ဘူ + ကိ] လွှမ်းမိုး - အောင်
နိုင် - အစိုးရ - သော၊ သူ။ အယံ ဝုစ္စတာဝသော

ဘိက္ခု၊ ရူပါဓိဘူ ဓမ္မာဓိဘူ အဓိဘူ အနဓိ-
ဘူတော။ သံ၊ ၂။ ၃၉၂။ အနဓိဘူ၊ ဥရဂါဓိဘူ၊
ဇနာဓိဘူ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိဘူတ (တိ) [အဓိ + ဘူ + တ] လွှမ်းမိုး -
အောင်နိုင် - အပ်သော၊ သူ။ အယံ ဝုစ္စတာ-
ဝသော ဘိက္ခု၊ ရူပါဓိဘူတော ဓမ္မာဓိဘူတော
အဓိဘူတော အနဓိဘူ။ သံ၊ ၂။ ၃၉၁။

အဓိဘောသိ (ကြိ) အဓိကဝတိ-ကြည့်။

အဓိမတ္တ (တိ) [အဓိ + မတ္တ] (၁) (က) ပိုမိုလွန်
ကဲသော၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။
အဓိမတ္တံ ပေမံ ဟောတိ၊ အဓိမတ္တော ပဿာဒေါ
ဟောတိ၊ အဓိမတ္တာ ဟိရီ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၉။
၇၀။ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာ-
နာယ အဓိမတ္တော ဆန္ဒော စ ဝါယာမော စ။
အံ၊ ၂။ ၂၇၂။ အဓိမတ္တောတိ ဗလဝါ။ အံ၊ ၄။ ၁။
၉၉။ အတ္တိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အဓိမတ္တံ၊ အတ္တိ
ပရိတ္တံ။ အံ၊ ၂။ ၃၆၄။ အဓိမတ္တန္တိ ဗလဝဒုက္ခံ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၃၆။ ဒါနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု အဓိမတ္တံ
ကတံ ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၇၃။ အဓိမတ္တန္တိ အဓိ-
ကပ္ပမာဏံ ဗလဝံ ဝါ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁။ အဟဉ္စ
ခေါ အဓိမတ္တံ၊ သမလကံတတရာ တယာ။
ပေတ။ ၁၄၂။ အဓိမတ္တန္တိ အဓိကတရံ။ ပေတ။
၄။ ၈၀။ အဓိမတ္တာ ဝါတာ၊ ကာဠဝါတာ၊
ဝေရမ္မဝါတာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၆။ အဓိမတ္တာတိ
ဗလဝါတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။ (ခ) ကဲလွန်သော၊
ရွှေဆောင်ပမာနဖြစ်သော။ ဣမဿ အာဝုသော
ပုဂ္ဂလဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၆။
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိတိ (ပါဠိတော်၌
ဟောတိ-မပါ။) သမိဒ္ဓိထေရဿ ကိရ အရဟတ္တ-
မဂ္ဂကုဏေ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓရံ အဟောသိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၈၈။ (၂) အလွန်မာန်ယစ်သော၊ သူ။ အဟဉ္စ
ခေါ အဓိမတ္တံ သမလကံတတရာ တယာ။ ပေတ။
၁၄၂။ အဓိမတ္တန္တိ အဓိကတရံ။ အဓိမတ္တာတိ
ဝါ ပါဠော၊ အတိဝိယ မတ္တာ မာနမဒမတ္တာ၊
မာနနိဿိတာတိ အတ္တော။ ပေတ။ ၄။ ၈၀။

အဓိမတ္တကသိမ (ပု) [အဓိမတ္တ + ကသိမ (= ကိသ + တမ)] ။ ရာဇာဒိဂိုဏ်း။ မောဂါငှ။ ၆၂။ ၁၃၃-သုတ်တို့ကြည့်။] အလွန် - ကြုံလို့ - ပိန် - သည်၏ အဖြစ်၊ အလွန် - ကြုံလို့ - ပိန် - ခြင်း။ တဿ မယံ သာရိပုတ္တ ကေယေဝ ကောလံ အာဟာရံ အာဟာရယတော အဓိမတ္တကသိမာနံ ပတ္တော ကာယော ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၁၁၄။ အဓိမတ္တကသိမာနန္တိ အတိဝိယ ကိသဘာဝံ။ မ၊ ၁။ ၁၂၇၄။ တေသံ အဓိမတ္တကသိမာနံ ပတ္တကာယာနံ ဗလဝိရိယံ ပရိဟာယိ။ မ၊ ၁။ ၂၀၆။ (မ၊ ၁။ ၃၁၂၊ ၃၁၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၈၊ ၂၉၈၊ ၄၃၅-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိမတ္တဂတိမန္တ (တိ) [အဓိမတ္တ + ဂတိမန္တ] လွန်ကဲသောပညာရှိသော၊ အလွန်ပညာရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ အဓိမတ္တသတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဓိတိမန္တော။ မ၊ ၁။ ၁၁၇။ ဂဘိ-သဒ္ဓေါ ဧဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တောတိအာဒိသု ပညာယံ (ဝတ္ထတိ)။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ ဧဝံ အဓိမတ္တသတိမာ အဓိမတ္တဂတိမာ အဓိမတ္တဓိတိမာ သာဝကော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အဓိမတ္တဂိလာန (တိ) [အဓိမတ္တ + ဂိလာန] အလွန်အပြင်းအထန် မမာမကျန်းသော၊ သူ။ အဓိမတ္တဂိလာနောတိ ဗာဠဂိလာနော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။ ဗာဠဂိလာနောတိ အဓိမတ္တဂိလာနော မရဏသေယျံ ဥပဂတော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၉။ အဓိမတ္တဂိလာနောတိ အဓိကာယ မတ္တာယ မရဏဿ အာသန္နတာယ အတိဝိယ ဂိလာနောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၇။ ဗာဠဂိလာနောတိ အဓိမတ္တဂိလာနော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ အဓိကံ မတ္တံ ပမာဏံ အဓိမတ္တံ၊ ဗာဠ။ အဓိမတ္တံ ဂိလာနော ဓာတုသင်္ခယေန ပရိက္ခိကာသရိဇ္ဇာတိ အဓိမတ္တဂိလာနော။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၂၈။ (ပါဠိတော်တို့၌ အဓိမတ္တဂိလာန-ဟု ပရိ၊ ဗာဠဂိလာန-ဟုသာ ရှိသည်။)

အဓိမတ္တဂေလည (န) [အဓိမတ္တ + ဂေလည] (၁) အလွန်မမာမကျန်းခြင်း၊ အလွန်ဖျားနာခြင်း။

(တိ) (၂) အလွန်အပြင်းအထန် - မမာမကျန်းခြင်း - ဖျားနာခြင်း - ရှိသော၊ သူ။ ဗာဠဂိလာနောတိ အဓိမတ္တဂေလညော။ ဥဒါ၊ ၄။ ၅၅။

အဓိမတ္တစ္ဆန္တရာဂ (ပု) [အဓိမတ္တ + ဆန္တရာဂ] လွန်ကဲသော လိုချင်တပ်မက်ခြင်း။ ယော သဗြဟ္မစာရိနံ စတုသု ပစ္စယေသု အဓိမတ္တစ္ဆန္တရာဂေါ ဥပဒ္ဓဝေတိ ဝုစ္စတိ၊ တေန ဥပဒ္ဓုတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။

အဓိမတ္တဋ္ဌ (ပု) [အဓိမတ္တ + အတ္တ] လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော - အားကြီးသော - အနက်သဘော။ အဓိမတ္တဋ္ဌေန အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ ပဋိ၊ သံ၊ ၂။ ၂၁၇။ အဓိမတ္တဋ္ဌနောတိ ဗလဝဋ္ဌေန၊ ဗလဝံ ဟိ အဓိကာ မတ္တာ ပမာဏံ အဿာတိ အဓိမတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။

အဓိမတ္တတဏှာ (ထိ) [အဓိမတ္တ + တဏှာ] လွန်ကဲသော တဏှာ။ အမုစ္ဆိတောတိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၈၈။ သံ၊ ၁။ ၃၉၉) အဓိမတ္တတဏှာယ မုစ္ဆံ အနာပန္နော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။

အဓိမတ္တတာ (ထိ) [အဓိမတ္တ + တာ] လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်၊ အတိုင်း အရှည်ထက် လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ လွန်ကဲခြင်း။ စတုန္တံ ဣရိယာပထာနမ္ပိ သမဝတ္တိတံ လဘမာနမေဝ ပဝတ္တတိ။ အညတရညတရဿ ပန အဓိမတ္တတာယ အာယုသင်္ခါရာ ဥပစ္ဆိဋန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၈။

အဓိမတ္တတ္တ (န) [အဓိမတ္တ + တ္တ] လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ အားကြီးသည်၏အဖြစ်။ သော ဣမေသံ ပဉ္စန္တံ ဣန္ဒြိယာနံ အဓိမတ္တတ္တာ ခိပ္ပံ အာနန္တရိယံ ပါပုဏာတိ အာသဝါနံ ခယာယ။ အံ၊ ၁။ ၄၆၈။

အဓိမတ္တဓိတိမန္တ (တိ) [အဓိမတ္တ + ဓိတိမန္တ] လွန်ကဲသောဝီရိယရှိသော၊ အလွန်ဝီရိယရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ အဓိမတ္တသတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဓိတိမန္တော။ မ၊ ၁။ ၁၁၇။ (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆-လည်းကြည့်။)

အဓိပ္ပာယ်ပစ္စည်း (ထိ) [အဓိမတ္တ + ပစ္စည်း] လွန်ကဲသော တောင့်တခြင်း။ အဘိပစ္စည်းတိ (သံ၊ ၁။ ၄၁၂) အဓိပ္ပာယ်ပစ္စည်း။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ ပစ္စည်းတိ ဘဇတိ ဗလ္လတိတိ ပစ္စည်း၊ အဘိသင်္ဂေါတိ အာဟ “အဘိပစ္စည်းတိ အဓိပ္ပာယ်ပစ္စည်း” တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။

အဓိပ္ပာယ်ပရိတ္တ (တိ) [အဓိမတ္တ + ပရိတ္တ] ပြင်းထန်၊ ဆုတ်နစ်သော၊ အားကြီးသော၊ နှံ့သော။

အဓိပ္ပာယ်ပရိတ္တတာ (ထိ) [အဓိမတ္တပရိတ္တ + တာ] ပြင်းထန်၊ ဆုတ်နစ်သည်၏အဖြစ်၊ အားကြီးသည်၊ နှံ့သည်၏ အဖြစ်။ အပိစ္စ ကောဓဿ အဓိမတ္တပရိတ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မဟာနိ။ ၁၆၅။ စူဠနိ။ ၆၀။ အဓိမတ္တပရိတ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အဓိမတ္တဘာဝေါ ပရိတ္တဘာဝေါ စ၊ ဗလဝဘာဝေါ မန္တဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မဟာနိ။ ၂။ ၁၀။

အဓိပ္ပာယ်ပယောဂ (ပု) [အဓိမတ္တ + ပယောဂ] လွန်ကဲသော - လုံ့လ - ပယောဂ - အားထုတ်ခြင်း။ အသင်္ခါရေန အပ္ပဒုက္ခေန အဓိမတ္တပယောဂံ အကတွာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မောတိ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၀။ ပရိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၀-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိပ္ပာယ်ဗျာဓိပရေတတာ (ထိ) [အဓိမတ္တ + ဗျာဓိ + ပရေတ + တာ] လွန်လွန်ကဲကဲ - လွန်ကဲပြင်းထန်သော - အနာရောဂါတို့သည်နှိပ်စက်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ လွန်လွန်ကဲကဲ အနာရောဂါတို့နှိပ်စက်ခြင်း။ အဓိမတ္တဗျာဓိပရေတတာယာတိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀) အဓိမတ္တဗျာဓိပဋိတတာယ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၂၀။

အဓိမတ္တဘာဝ (ပု) [အဓိမတ္တ + ဘာဝ] လွန်ကဲ - အားကြီး - ပြင်းထန် - သည်၏ အဖြစ်၊ လွန်ကဲ - အားကြီး - ပြင်းထန် - ခြင်း။ တဒါ ဘိက္ခု၊ ဘဂဝတောဝေဒနာနံ အဓိမတ္တဘာဝံ ဝိဒိတာ။ ပုဒါန၊ ၄။ ၃၆၅။ အဓိမတ္တပရိတ္တတာ - လည်းကြည့်။

အဓိမတ္တဝေဒနာ (ထိ) [အဓိမတ္တ + ဝေဒနာ] လွန်ကဲ - ပြင်းထန် - သော ဝေဒနာ။

အဓိမတ္တဝေဒနာပုတ္တ (တိ) [အဓိမတ္တဝေဒနာ + ပုတ္တ] လွန်ကဲ - ပြင်းထန် - သော ဝေဒနာသို့ရောက်သော၊ လွန်ကဲ - ပြင်းထန် - သော ဝေဒနာကို ခံစားရသော၊ သူ။ အဓိမတ္တဝေဒနာပုတ္တော ဟုတွာ အဓောမုခေါ ပတိ။ ဗေတ၊ ၄။ ၂၆၄။

အဓိမတ္တသတိမန္တ (တိ) [အဓိမတ္တ + သတိမန္တ] လွန်ကဲသော သတိရှိသော၊ အလွန်သတိရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ အဓိမတ္တသတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တော ဧဝံ အဓိမတ္တဓိတိမန္တော ဧဝံ ပရမေန ပညာဝေယျတ္တိယေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁၁၇။ ဧဝံ အဓိမတ္တသတိမန္တောတိ ယထာ သော ဓနုဂ္ဂဟော တိ ဝိဒတ္ထိစတုရဂုံလဆာယံ သီသမေဝ အတိက္ကမေတိ၊ ဧဝံ ပဒသတမ္ပိ ပဒသဟဿမ္ပိ ဥဂ္ဂဟေတုံ ဥပဓာရေတုံ သဏ္ဌာယိတုံ အတ္တကာရဏာနိ စ ဥပပရိက္ခိတုံ သမတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆-လည်းကြည့်။)

အဓိမတ္တသိနေဟ (ပု) [အဓိမတ္တ + သိနေဟ] လွန်ကဲသော ချစ်ခင်ခြင်း။ သော ကိရ (အနာထ - ပိတ္တိကော) သတ္တရိ အဓိမတ္တသိနေဟေန ပဉ္စန ပုစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃။

အဓိမန (တိ) [အဓိ + မန။ နိတိ၊ ပဒ၊ မနောဂဏာ - ဒိဂိုဏ်းကြည့်။] လွန်မြတ်သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ (က) မဟာကရုဏာ စသည်တို့ဖြင့် လွန်မြတ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ သုမနမနသော အဓိမနော၊ မနုဿနာဂေါပိ တတ္ထ ပဓူပါယိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃။ အဓိမိတ္တောတိ မဟာကရုဏာဒိဟိ အဓိမိတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၆။ (ခ) ကြည်ညိုသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဝိဝိဓံ အဓိမနာ သုဏောမဟံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၄။ အဓိမနာ ပသန္နစိတ္တာ ဟုတွာ သုဏောမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၆။

အဓိမာန (ပု) [အဓိ + မာန] (၁) ရ၏ဟုထင်မှတ်ခြင်း။ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်ကို မရသေးပဲ ရ၏ဟု ထင်

မှတ်ခြင်း၊ အဓိမာန်။ တတ္ထ ကတမော အဓိ-
မာနော? အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညိတာ၊ အကတေ
ကတသညိတာ၊ အနဓိဂတေ အဓိဂတသညိတာ၊
အသစ္စိကတေ သစ္စိကတသညိတာ၊ ယော
ဝေဇ္ဇပေါ မာနော...အယံ ဝုစ္စတိ အဓိမာနော။
အဘိ၊ဝိ။၃၇၀။ အယံ ဝုစ္စတိ အဓိမာနောတိ
အယံ အဓိဂတမာနော နာမ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၇၀။ အသစ္စိကတေ သစ္စိကတသညိနော
အဓိမာနေန အညံ ပျာကရိမ္မာ။ ဝိ၊၁။၁၁၆။
အညတြ အဓိမာနာတိ ဌပေတွာ အဓိမာနံ။
ဝိ၊၁။၁၁၈။ အဓိမာနေန အညံ ပျာကံသု။
အံ၊၂။၁၀၄။ မ၊၃။၄၀။ မာနံ သြမာနံ အတိမာနံ
အဓိမာနံ။ အံ၊၂။၃၇၅။ အဓိမာနေနာတိ
အဓိဂတမာနေန၊ “အဓိဂတာ မယ”န္တိ ဧဝံ
ဥပ္ပန္နမာနေနာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၀။ အဓိမာနေနာတိ အပတ္တေ ပတ္တသညိ-
နော၊ အနဓိဂတေ အဓိဂတသညိနော ဟုတွာ
“အဓိဂတံ အမေဟိ”တိ မာနေန ပျာကရိသု။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄။ အဓိမာနန္တိ အဓိဂတမာနံ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ တတ္ထ ကတမေ သတ္တ မာနာ၊မာနော
အတိမာနော မာနာတိမာနော သြမာနော
အဓိမာနော အသ္မိမာနော မိစ္ဆာမာနော၊
ဣမေ သတ္တ မာနာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၇။ သတ္တ-
ဝိဓေန မာနော၊မာနော အတိမာနောမာနာတိ-
မာနော သြမာနော အဓိမာနော အသ္မိမာနော
မိစ္ဆာမာနော။ မဟာနိ၊၆။၁။ အဓိမာနောတိ
စက္ကာရိ သစ္စာနိ အပ္ပတွာ ပတ္တသညိဿ၊ စက္ကဟိ
မဂ္ဂေဟိ ကတ္တဗ္ဗေ ကိစ္စေ အကတေယေဝ ကတ-
သညိဿ၊ စတုသစ္စဓမ္မေ အနဓိဂတေ အဓိ-
ဂတသညိဿ၊ အရဟတ္တေ အသစ္စိကတေ သစ္စိ-
ကတသညိဿ ဥပ္ပန္နော အဓိဂတမာနော အဓိ-
မာနော နာမ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၈၀-၁။ (ဤ အဓိ-
မာနံဖြစ်ရာ၊မဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဖြစ်ခြင်း၊မဖြစ်
ခြင်း အကြောင်းစသည်ကို၎င်း၊ ယင်းအဓိမာန်
ဖြစ်ဘူးသောဝတ္ထုကို၎င်း ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၄၇၀-၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၈၂-တို့တွင်ကြည့်။)

(၂) လွန်ကဲသောမာန်။ ခက်ထန်သောမာန်။
အဓိကမာနေန ဝါ ထဒ္ဒမာနေနာတိ အတ္ထော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ (ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၂၇-လည်းကြည့်။)

အဓိမာနဝတ္ထု (န) [အဓိမာန + ဝတ္ထု] အဓိမာန်
ဖြစ်သောဝတ္ထု။ စျာန်၊မဂ်၊ဖိုလ်ကို မရပဲ ရ၏ဟု
ထင်မှတ်၍ ပြောဆိုကြသော ရဟန်းတို့၏ -
အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ဝိ၊၁။၁၁၆။

အဓိမာနသ (တိ) [အဓိ + မာနသ] ပျော်ရွှင်သော
စိတ်ရှိသော၊သု။ န သြရကာ’ယံ အဓိမာနသာ
ဘဝါထ။ သုတ္တနိ၊၃၈၇။

အဓိမာနသစ္စ (တိ) [အဓိမာန + သစ္စ] စျာန်၊ မဂ်၊
ဖိုလ်ကို မရပဲ ရ၏ဟုထင်မှတ်ခြင်း-အဓိမာန်-ဟူ
သော အမှန်ရှိသော၊ မှန်သော အဓိမာန်ရှိသော၊
အဓိမာန်ကို အမှန်အတိုင်း (ရိုးသားစွာ) ပြော
ဆိုသော၊သု။ အဓိမာနိက-ကြည့်။

အဓိမာနသုတ္တ (န) [အဓိမာန + သုတ္တ] အဓိမာန-
သုတ်။ အံ၊ဋ္ဌ၊ရပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊၂-ပဏ္ဏာသက၊
၄-ဝဂ်၊၆-သုတ်။ အံ၊၃။၃၈၆-ဂ။

အဓိမာနိက (တိ) [အဓိမာန + ဣက] မရပဲ ရ၏ဟု
အထင်ရှိသော၊ အဓိမာန်ရှိသော၊သု။ အဓိမာ-
နိကော ခေါ် အယမာယသ္မာ အဓိမာနသစ္စော
အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညိ...အညံ ပျာကဓေတိ။ အံ၊
၃။၃၈၇၊၂၂၁။ အဓိမာနိကောတိ အနဓိဂတေ
အဓိဂတမာနေန သမန္နာဂတော။ အဓိမာန-
သစ္စောတိ အဓိဂတမာနမေဝ သစ္စတော ဝဒတိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၅။ အဓိမာနိကာ နာမ ယေသံ
အပတ္တေ ပတ္တသညာယ အဓိမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
သ္မာယံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နေဝ လောကဝဋ္ဋာနုသာ-
ရိနံ ဗာလပုထုဇ္ဇနာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န အရိယသာဝ-
ကာနံ ဧဝံ ကာရကဿေဝ အဓိမာနော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇-ဂ-၉။

အဓိမုစ္စတိ (ကြံ) [အဓိ + မုစ + ယ + တိ] (၁)
သက်ဝင်၏၊ ယုံကြည်၏၊ ဆုံးဖြတ်၏၊ ယော
ဘိက္ခုဝေ ဣမေ ဓမ္မေ ဧဝံ သဒ္ဓဟတိ အဓိမုစ္စတိ။

သံ၊ ၂။ ၁၈၆။ အဓိမုစ္စတိတိ သဒ္ဓါဓိမောက္ခံ ပဋိ-
 လဘတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ ဒိဋ္ဌိသု မဟာပုရိသလက္ခ-
 ဏေသု ကင်္ခတိ ဝိစိကိစ္ဆတိ နာဓိမုစ္စတိ န သမ္ပသိ-
 ဒတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၉၉။ အံ၊ ၂။ ၂၁၇။ သုတ္တနံ၊ ၃၆၇။ နာဓိ-
 မုစ္စတိတိ တာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ သန္နိဋ္ဌာနံ န
 ဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ သုတ္တနံ၊ ၄၂။ ၁၇၂။ နာဓိ-
 မုစ္စတိတိ “ဝေမေတ” နှိ အဓိမောက္ခံ န ပဋိ-
 လဘတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ တဿ ဓာတာရမ္မဏ-
 မေဝ စိတ္တံ ပက္ခန္ဓတိ ပသီဒတိ သန္နိဋ္ဌတိ အဓိ-
 မုစ္စတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၃။ အဓိမုစ္စတိတိ ဓာတုဝသေန
 ဝေန္တိ အဓိမောက္ခံ လဘတိ။ န ရဇ္ဇတိ။ န ဒုဿတိ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ စိတ္တံ န ပက္ခန္ဓတိ န ပသီဒတိ န
 သန္နိဋ္ဌတိ နာဓိမုစ္စတိ။ ဣတိဝုတိ။ ၂၂၄။ ပဋိသံ၊
 ၁၅၉။ နာဓိမုစ္စတိတိ တတ္ထ သနဘာဝံ န ပါပု-
 ဏာတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ သဒ္ဓဟထ မေတံ
 ဘိက္ခဝေ အဓိမုစ္စထ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၁။ အဓိမုစ္စထာတိ
 သန္နိဋ္ဌာနသင်္ခါတံ အဓိမောက္ခံ ပဋိလဘထ။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၇၇။ ဘိယျော ဘိယျော သဒ္ဓဟာမိ....
 ဘိယျော ဘိယျော အဓိမုစ္စာမိ။ စူဠနိ၊ ၂၂၃။
 အဓိမုစ္စဿ ဗြာဟ္မဏ။ မ၊ ၂။ ၃၅၂။ သုတ္တနံ၊ ၃၆၈။
 ထေရ၊ ၃၃၁။ အဓိမုစ္စဿတိ အဓိမောက္ခံ ကရ၊
 “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ သဒ္ဓဟ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။
 သဒေဝကော လောကော ဩနမိဿတိ ဩ-
 ကပ္ပေဿတိ အဓိမုစ္စိဿတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၈။ (၂)
 မျက်မှောက်ပြု (၍ တည်)၏။ ပညာယ ဝါ
 အဓိမုစ္စတိ။ မ၊ ၃။ ၄၉။ အရဟတ္တံ သန္တိကရော-
 တိတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၄၀၀။ အဓိမုတ္တံ-လည်း
 ကြည့်။ (၃) နှလုံးသွင်း-ကြံစည်-စိတ်ညွတ်-
 အဓိဋ္ဌာန်-၏။ ဟိမဝန္တံ ပဗ္ဗတရာဇံ သုဝဏ္ဏံ
 တွေဝ အဓိမုစ္စေယျ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဓိမုစ္စေ-
 ယျာတိ စိန္တေယျ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ အမုံ
 ဒါရုက္ခန္တံ ပထဝီတွေဝ အဓိမုစ္စေယျ။ အံ၊ ၂။ ၂၉၉။
 ပထဝီတွေဝ အဓိမုစ္စေယျာတိ ထဒ္ဓါကာရံ ပထဝီ-
 ဓာတုတိ သလ္လက္ခေယျ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။
 အထ ခေါ အာယသ္မာ ပိလိန္ဒဝဇ္ဇော ရညော
 ဗိမ္ဗိသာရဿ ပါသာဒံ သုဝဏ္ဏန္တိ အဓိမုစ္စိ။

ဝိ၊ ၁။ ၃၆၂။ သုဝဏ္ဏန္တိ အဓိမုစ္စိတိ “သောဝဏ္ဏ-
 မယော ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၉။
 (၄) ကိလေသာ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်ညွတ်၏။
 တပ်နှစ်သက်၏။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ ပိယရူပေ
 ရူပေ အဓိမုစ္စတိ။ အပ္ပိယရူပေ ရူပေ ဗျာပဇ္ဇတိ။
 သံ၊ ၂။ ၃၃၆၊ ၃၉၀။ အဓိမုစ္စတိတိ ကိလေသဝသေ-
 န အဓိမုတ္တာ ဂိဇ္ဈေါ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။
 အဓိမုစ္စတိတိ ကိလေသာဓိမုစ္စနဝသေန အဓိမုစ္စ-
 တိ။ ဂိဇ္ဈေါ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ (၅) ပူးဝင်
 ၏။ တသ္မိံ ပန သမယေ မာရော ပါပိမာ....
 ကောဓာဘိဘူတတာယ အညတရဿ ဗြဟ္မပါရိ-
 သဇ္ဇဿ သရီရေ အဓိမုစ္စိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။ တသ္မိံ
 ခဏေ ကုမာရဿ ပိတာ အာရက္ခဒေဝတာ
 တဿေဝ ကုမာရဿ မာတု သရီရေ အဓိမုစ္စိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၆၁-၂။ အဓိမုစ္စိတော-လည်းကြည့်။
 အဓိမုစ္စန (နာထိ) [အဓိ + မုစ္စ + ယ + ယ] (၁)
 လွန်ကဲစွာ - ထူးခြားစွာ - ကောင်းစွာ - လွတ်
 ခြင်း။ အဓိမုစ္စနဋ္ဌ-ကြည့်။ (၂) ကောင်းစွာ
 လွတ်ခြင်း။ အဓိမုစ္စိတော-ကြည့်။ (၃) (က)
 လွန်ကဲစွာ - ထူးခြားစွာ - ကောင်းစွာ - သက်
 ဝင်ခြင်း။ အဓိမုစ္စနဋ္ဌ-ကြည့်။ (ခ) အာရုံ၌ -
 သက်ဝင် - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း။ ယုံကြည်ခြင်း။
 အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။
 ယထာ တထာ ဝါ အာရမ္မဏေ ဝိနိစ္ဆယနံ အဓိ-
 မုစ္စနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၃။ ယော စိတ္တဿ အဓိ-
 မောက္ခော အဓိမုစ္စနာ တဒဓိမုတ္တတာ။ အဘိ၊
 ဝိ၊ ၁၇၆၊ ၁၉၂။ အဓိမုစ္စနဝသေန အဓိမောက္ခော။
 အဓိမုစ္စနာကာရော အဓိမုစ္စနာ။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၀၀။ အဓိမောက္ခ-လည်းကြည့်။
 အဓိမုစ္စနဋ္ဌ (ပ) [အဓိမုစ္စန + အတ္တ] (၁) လွန်ကဲ
 စွာ - ထူးခြားစွာ - ကောင်းစွာ - လွတ်ခြင်း -
 သက်ဝင်ခြင်း - ဟူသော အနက်သဘော။ ဆန့်
 ကျင်ဒက်တရားတို့မှ ကောင်းစွာ လွတ်လျက်
 အာရုံ၌ သက်သာလွယ်ကူစွာ ဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူ
 သောအနက်သဘော။ ကော ပနာယံ အဓိမုစ္စ-
 နဋ္ဌော နာမ ? ပစ္စနိကဓမ္မေဟိ စ သုဠ ဝိမုစ္စ-

နဋ္ဌော၊ အာရမ္မဏေ စ အဘိရတိဝသေန သုဠု
 ဝိမုစ္ဆနဋ္ဌော (အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌော-သိ)၊ ပိတုအကေ
 ဝိသုဠုအဂ်ပစ္စင်္ကဿ ဒါရကဿ သယနံ ဝိယ
 အနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန နိရာသကံတာယ အာရမ္မ-
 ဏေ ပဝတ္တိတိ ဝုတ္တိ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အာရမ္မဏေ အဓိ-
 မုစ္ဆနဋ္ဌေန ပစ္စနိကဓမ္မေဟိ စ သုဠု မုတ္တဋ္ဌေန
 အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော စိတ္တဿ အဓိမုတ္တိ နာမ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။ အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌေနာတိ အနိဂ္ဂဟိ-
 တပက္ခန္ဓနသင်္ခါတေန ယသာသနံ ပဝတ္တနဋ္ဌေန။
 မူလဋီ၊၁။၁၀၈။ အပရိဗန္ဓဘာဝေန နိရာသကံ၊
 အာရမ္မဏေ အဘိရတိဘာဝေန စ ပဝတ္တိ အဓိမုစ္ဆ-
 နဋ္ဌောတိ အာဟ “အနိ ။ပ။ တ္တနဋ္ဌေနာ”တိ။
 အနုဋီ၊၁။၂၀၃။ အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌေနာတိ အဓိကံ
 သဝိသသံ မုစ္ဆနဋ္ဌေန၊ ပစ္စနိကဓမ္မေဟိ သုဠု
 ဝိမုတ္တဘာယ ဧဝံအနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန နိရာသကံ-
 တာယ အဘိရတိဝသေန သုဠု အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌေနပိ
 ဝိမောက္ခော။ တေနာဟ “အာရမ္မဏေ စာ”တိ-
 အာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၁၈။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၀။ (၂)အာရံ
 ဌံ - သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း - ယုံကြည်ခြင်း -
 အနက်သဘော။ အဓိမောက္ခဋ္ဌ-ကြည့်။

အဓိမုစ္ဆနာကာရ (ပ) [အဓိမုစ္ဆ + အာကာရ]
 အာရံဌံ-သက်ဝင်- ယုံကြည်-ဆုံးဖြတ်-သော
 အခြင်းအရာ။ အဓိမုစ္ဆန၊ အဓိမုတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာန-တို့
 လည်းကြည့်။

အဓိမုစ္ဆ (တိ) [အဓိ + မုစ + ယ + အန္တ] သက်ဝင်
 သော၊ ဆုံးဖြတ် - ယုံကြည် - သော၊ လက်ခံ
 သော၊သု။ သဒ္ဓါယ အဓိမုစ္ဆန္တော သိက္ခေယျ။
 မဟာနိ၊၃၀။ စူဠနိ၊၃၅။ ပဋိသံ၊၄၅။ ယေ
 တေသံ တိတ္ထိယာနံ သဒ္ဓဟန္တာ ဩကပ္ပေန္တာ
 အဓိမုစ္ဆန္တာ။ မဟာနိ၊၄၇။ အဓိမုစ္ဆန္တာတိ သမ္ပ-
 သာဒနဝသေန သန္နိဋ္ဌာနံ ကတွာ တေသံ ကထံ
 အဓိဝါသေန္တာ။ ၎င်းဋ္ဌ၊၁၆၅။ အဓိမုစ္ဆန္တော
 သဒ္ဓါယ စရတိ။ ပဋိသံ၊၂၁၆။ အဓိမုစ္ဆန္တောတိ
 အဓိမောက္ခံ ကရေန္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။

အဘိဓာန် ၁-၃၈-န-ဗ-သ

အဓိမုစ္ဆမာန (တိ) [အဓိ + မုစ + ယ + မာန] သက်
 ဝင်သော၊ ဆုံးဖြတ် - ယုံကြည် - သော၊ သု။
 သတတံ သမိတံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ စေတသာ အဓိ-
 မုစ္ဆမာနော ပညာယ အပရိယောဂါဟမာနော။
 အံ၊၂။၄၀၅။ စေတသာ အဓိမုစ္ဆမာနောတိ
 စိတ္တေန သန္နိဋ္ဌာပယမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

အဓိမုစ္ဆိတ (တိ) [အဓိ + မုစ + ယ + တ] သက်ဝင်-
 ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - အပ်သော။ တံ ခိပ္ပ-
 ညေဝ အဓိမုစ္ဆိတော ဟောတိ။ အံ၊၂။၁၄၆။
 (သျှာ-မူကဲ့)။ အဓိမုစ္ဆိတု-လည်းကြည့်။

အဓိမုစ္ဆိတု (တိ) [အဓိ + မုစ + ယ + တု] သက်ဝင်
 သော၊ ဆုံးဖြတ် - ယုံကြည် - သော၊သု။ ဣဓ
 ဘိက္ခဝေ ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော ပရဿ ဝဏ္ဏေ ဝါ
 အဝဏ္ဏေ ဝါ ဘာသိယမာနေ တံ ခိပ္ပညေဝ
 အဓိမုစ္ဆိတာ ဟောတိ။ အံ၊၂။၁၄၆။ တံ ခိပ္ပညေဝ
 အဓိမုစ္ဆိတာ ဟောတိတိ တံ ဝဏ္ဏံ ဝါ အဝဏ္ဏံ
 ဝါ သိသမေဝ သဒ္ဓဟတိ၊ သဒ္ဓဟနဋ္ဌေန ဟိ
 အာဒါနေန သေ အာဒိယနမုခေါတိ ဝုဇ္ဈော။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၊၅၁။ ဣဓေကေစ္စော ပုဂ္ဂလော ပရဿ
 ဝဏ္ဏေ ဝါ အဝဏ္ဏေ ဝါ ဘာသိယမာနေ ခိပ္ပညေဝ
 အဓိမုစ္ဆိတာ ဟောတိ၊ ဧဝံ ပုဂ္ဂလော အာဓေယျ-
 မုခေါ ဟောတိ။ အဘိ၊ပု။၁၇၅။ အဓိမုစ္ဆိတာ
 ဟောတိတိ သဒ္ဓါတာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။

အဓိမုစ္ဆိတော (ကြိဝိ) [အဓိ + မုစ + ယ + တော။
 (၁)အနက်၌ ကာရိတကျေ ?] (၁)လုတ်စေ၍၊
 လွှတ်၍၊ ပြန်နဲ့စေ၍၊ပြန်၍၊ သိ၍။ သဟသော
 ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မာ သဟဿလောကဓာတု ဖရိတွာ
 အဓိမုစ္ဆိတော ဝိဟရတိ။ မ၊၃။၁၄၂။ အဓိမုစ္ဆိတိ
 ပဒံ ဖရဏပဒဿေဝ ဝေဝစနံ၊ အထ ဝါ ဖရတိတိ
 ပတ္တရတိ။ အဓိမုစ္ဆိတိ ဇာနာဘိ၊မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။
 ဖရဏပဒဿေဝ ဝေဝစနံ အဓိမုစ္ဆနေနေဝ ဖရ-
 ဏန္တိ။ ဇာနာတိတိ အဓိမုစ္ဆနဝသေန ဇာနာ-
 တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၁၉။ ယာဝတာ ကေ ရုက္ခမူလံ
 “မဟဂ္ဂတ”န္တိ ဖရိတွာ အဓိမုစ္ဆိတော ဝိဟရတိ။
 မ၊၃။၁၈၆။ (၂) သက်ဝင်၍။ အဓိမုစ္ဆိတောတိ

.... ဗလဝတာ ဝါ အဓိမောက္ခေန အဓိမုတ္တိတော။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၇။ ယသ္မာ ပန အာရမ္မဏေ သုဠ
 အသံသပ္ပနဝသေနော တံ မေတ္တာဘာဝနာယ
 အဓိမုတ္တံ ဟောတိ၊ တသ္မာ “ဗလဝတာ ဝါ
 အဓိမောက္ခေန အဓိမုတ္တိတော” တိ စ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၈၈။ (၃) ပူးဝင်၍။ အထ မာရော သကလ-
 ဂါမဝါသိနံ သရီရေ အဓိမုတ္တိတော။ ဓမ္မာဠ၊ ၂။ ၁၆၇။
 ဥပါသိကာယ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ သရီရေ အဓိမုတ္တိတော
 ဂီဝံ ပရိဝေတ္တေသိ။ ၎င်း။ ၄၁၃။ အထ ဝါ နေသံ
 သရီရေ ဒေဝတာ အဓိမုတ္တိတော တတ္ထ တတ္ထ
 နိဝေသနာနိ မာပေတုံ စိတ္တံ နာမေန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။
 ၃၇၉။ အဓိမုတ္တိတော-လည်းကြည့်။

အဓိမုတ္တိတ (တိ) [အဓိ + မုတ္တ + တ] တဏှာ -
 ကိလေသာ-ဖြင့် အလွန်တွေဝေသောသူ။ တွေ
 လောကော ဝိမုတ္တိတောတိ (ဓိမုတ္တိတောတိ-သိ-
 မူကံ) တေသု ဆသု အာရမ္မဏေသု လောကော
 အဓိမုတ္တိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။ အဓိမုတ္တိတောတိ
 အတိထဒ္ဓကာယော ဝိယ မုတ္တံ အာပန္နော။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ဂန္ဓေသု အဓိမုတ္တိတော။ ထေရ။
 ၃၂၂။ အဓိမုတ္တိတောတိ အဓိမုတ္တတဏှာယ မုတ္တံ
 အာပန္နော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ ယတ္ထပ္ပမေတ္တာ
 အဓိမုတ္တိတာ ပဇာ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၉။ အဓိမုတ္တိတာတိ
 ကိလေသမုတ္တယ အတိဝိယ မုတ္တိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၃၉၅။ ဂမိတော စ ရတ္တော စ အဓိမုတ္တိတော စ။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၃၉။ အဓိမုတ္တိတောတိ အတိဝိယ
 မုတ္တိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။

အဓိမုတ္တိ (ကြိ) [အဓိ + မုတ္တိ + အ + တိ] သက်ဝင်-
 ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - ရှိ။ တံ သဒ္ဓံ ပမုတ္တဿ
 သမ္မမုတ္တဿ အဓိမုတ္တဿ ဩကပေဟိ။ စူဠနိ၊ ၂၂။
 အဓိမုတ္တဿတိ တတ္ထ အဓိမောက္ခံ ကရဿ။ ၎င်း။
 ၄။ ၈၆။

အဓိမုတ္တိတော (ကြိဝိ) [အဓိ + မုတ္တ + အ + တော]
 (၁) လွတ်၍၊ လွန်ကဲစွာ-ကောင်းစွာ-လွတ်၍၊
 ကောင်းစွာ ပြန့်စေ၍၊ ကောင်းစွာ ဖြန့်၍။
 ဖရိတွာတိ ဖရိတွာ အဓိမုတ္တိတော။ (စာမူတို့၌

အဓိမုတ္တိတော-ဟု ရှိသည်။) အဘိဝိ၊ ၂၇။ အဓိ-
 မုတ္တိတောတိ အဓိကဘာဝေန မုတ္တိတော၊ ယထာ မုတ္တံ
 သုမုတ္တံ ဟောတိ သပ္ပသာရိတံ သုဝိတ္တတိ၊
 တထာ မုတ္တိတောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။
 အဓိမုတ္တိတောတိ သုဠ ပသာရေတွာတိ အတ္ထော။
 တံ ဒဿေန္တော “အဓိကဘာဝေနာ” တိ အာဒိ-
 မာဟ၊ ဗလဝတာ ဝါ အဓိမောက္ခေန အဓိ-
 မုတ္တိတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၇။ အဓိမုတ္တိတောတိ ဘာဝ-
 နာစိတ္တံ အာရမ္မဏေ သုဠ ဝိဿဇေတွာ၊ တံ
 ပနေတ္ထ အဓိမုတ္တံ ယသ္မာ ဖရဏဝသေနော
 ဟောတိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ “သုဠ ပသာရေတွာ” တိ။
 အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၈။ ဖရိတွာတိ အဓိမုတ္တိတော။ (မုတ္တံ
 အဓိမုတ္တိတော-ဟု ရှိသည်။) မာဠ၊ ၂။ ၆။ အဓိ-
 မုတ္တိတောတိ အဘိရတိဝသေန တသ္မံ ပုဂ္ဂလေ
 ဘာဝနာစိတ္တံ မုတ္တိတော ဝိဿဇေတွာ။ မာဠီ၊ ၂။ ၈၀။
 (၂) ပြန့်နှံ့၍၊ ပူးဝင်၍။ ပုန သော သကလ-
 နဂရဝါသိနံ သရီရေ အဓိမုတ္တိတော ပါဏိ ပဟ-
 ရိတာ ဟသနကေဋ္ဌံ ကရေယ။ ဓမ္မာဠ၊ ၁။ ၁၂၆။
 အဓိမုတ္တိတော-လည်းကြည့်။

အဓိမုတ္တိ (တိ) [အဓိ + မုတ္တ + တ] (၁) သက်ဝင်-
 ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - သော၊ သူ။ (က) နှလုံး
 သွင်းသော၊ သူ။ သုဘန္ဓေဝ အဓိမုတ္တော
 ဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၂။ ၂၀၅။ အံ၊ ၁။ ၄၂။
 အဘိဝိ၊ ၃၇၆။ ပဋိသံ၊ ၂၃။ သုဘန္ဓေဝ အဓိ-
 မုတ္တော ဟောတိတိ ... တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အန္တော-
 အပ္ပနာယံ “သုဘ” န္တိ အာဘောဂေါ နတ္တိ၊ ...။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ မာဠ၊ ၂။ ၁၇၆-၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၇။
 သုဘန္ဓေဝ အဓိမုတ္တောတိ “သုဘ” မိစ္ဆေဝ
 အာရမ္မဏေ အဓိမုတ္တော။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ
 အန္တောအပ္ပနာယံ “သုဘ” န္တိ အာဘောဂေါ
 နတ္တိ၊ ...။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။ “အန္တော... နတ္တိ” တိ
 ဣမိနာ ပုဗ္ဗာဘောဂဝသေန တထာအဓိမုတ္တိ
 သိယာတိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ မာဠီ၊ ၂။ ၁၂၀။
 (ခ) ညွှတ်သော၊ စိတ်ညွှတ်သော၊ သူ။ ကလျာဏ-
 ကမ္မဿ သဂ္ဂကထံ ကထေတိ “ဣမံ သုတွာ
 အဓိမုတ္တော မရိယတိ” တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၈။ နိဗ္ဗာနံ

အဓိပ္ပာယ်နံ။ ဓမ္မ။ ၄၆။ နိဗ္ဗာန် အဓိပ္ပာယ်နံ။ နိဗ္ဗာန်ဇာယာနံ။ ဓမ္မ။ ၄၆။ ၂၀၈။ (ဂ) မျက်မှောက်ပြုပြီး (၍ တည်) သော၊ သူ။ သော ဆဌာနာနံ အဓိပ္ပာယ် ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၀။ အံ၊ ၂။ ၃၃၁။ အဓိပ္ပာယ် ဟောတိ။ ပဋိဝိဇ္ဇိတောပစ္စက္ခံ ကတ္တာ ဌိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ (ဃ) အားထုတ်သော၊ ဥဿကောတိ အဓိပ္ပာယ်။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ အဓိပ္ပာယ်တိ ယတ္ထပုယုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၈။ (၂) အသုံးသဖြင့် (ကိလေသာမှ) လွတ်သော၊ သူ။ အန္တောသုဒ္ဓိ ဗဟိသုဒ္ဓိ၊ အဓိပ္ပာယ်နာသင်။ အပါ၊ ၁။ ၁၂၀။ အဓိဝိသေသေန မုတ္တံ ကိလေသတောဝိမုတ္တံ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။

အဓိပ္ပာယ် (ပ) [အဓိ + မု + တ] အဓိပ္ပာယ်မည်သောမထေရ်။ (ထေရ်ဂါသာဌ်ဤအမည်နှင့် မထေရ်၂-ပါးရှိသည်။ ထိုတွင် ကေကနိပါတ်လာ အဓိပ္ပာယ်မထေရ်သည် အပါ၊ ၁။ ၃၇၈။ ၈၀-၌လာသော သဗ္ဗကိတ္တိကမထေရ်ပင်ဖြစ်၍ ဝိသတ်နိပါတ်လာ အဓိပ္ပာယ်မထေရ်ကား အပါ၊ ၁။ ၃၈၇-၌ လာသော အဓိပ္ပာယ်မထေရ်ပင်ဖြစ်သည်။) ထေရ်။ ၂၄၄၊ ၃၂၀-၁-နှင့် ၎င်း၌-တို့ကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်က (ပ) အတိမုတ္တက-ကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်ကမာလာ (ထိ) အတိမုတ္တကမာလာ-ကြည့်။

အဓိပ္ပာယ်စိတ္တ (တိ) [အဓိပ္ပာယ် + စိတ္တ] သက်ဝင်သော - ညွှတ်သော - စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ မံ ဓာရေဟိ အဓိပ္ပာယ်စိတ္တံ။ သုတ္တန်၊ ၄၅၁။ စူဠနိ၊ ၂၃၊ ၂၂၇။ အဓိပ္ပာယ်စိတ္တံ နိဗ္ဗာန်နိဗ္ဗာန်နိဗ္ဗာနပေါဏ် နိဗ္ဗာန်ပဗ္ဗာရံ နိဗ္ဗာနာဓိပ္ပာယ်စိတ္တံ ဧဝံ မံ ဓာရေဟိ အဓိပ္ပာယ်စိတ္တံ။ စူဠနိ၊ ၂၂၈။ (သုတ္တန်၊ ၄၅၂။ ၃၂၃။ စူဠနိ၊ ၄၅၁-၇-တို့လည်းကြည့်။)

အဓိပ္ပာယ်တာ (ထိ) [အဓိပ္ပာယ် + တာ] သက်ဝင်သည်၏အဖြစ်၊ စိတ်ညွတ်သည်၏အဖြစ်။ ပဏိတာဓိပ္ပာယ်တာတိ သုညတေ အဓိပ္ပာယ်တာ ပဏိတာဓိပ္ပာယ်တာ။ ပဋိ၊ ၁။ ၄၄။ သုညတေ အဓိပ္ပာယ်-

တာတိ သုညတေ ဖလသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗဘာဂ-ပညာဝသေန အဓိပ္ပာယ်တာ။ ပဋိ၊ ၁။ ၄၅။ ၂၈၂။

အဓိပ္ပာယ် (န) [အဓိပ္ပာယ် + တွ] သက်ဝင်သည်၏အဖြစ်၊ စိတ်ညွတ်သည်-စိတ်ကိုလွှတ်သည်-၏အဖြစ်။ အနိမိတ္တေ အဓိပ္ပာယ်တာ ဖဿ ဖဿ ဝယံ ပဿတိ။ ပဋိ၊ ၁။ ၈၉။ အဓိပ္ပာယ်တာတိ တန္တိန္ဒာဝေန စိတ္တဿ ဝိသုတ္တော။ ပဋိ၊ ၁။ ၄၅။ ၂၇၈။

အဓိပ္ပာယ် (ထိ) [အဓိ + မု + တိ] ဓာန်။ ၇၆၆-နှင့် ၎င်း၊ ၉၆၆-လည်းကြည့်။ (၁) ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့မှ ကောင်းစွာ-လွတ်လျက် အာရုံ၌ သက်သာလွယ်ကူစွာ ဖြစ်နိုင်သော တရား၊ သမာပတ်ရှစ်ပါး။ ဝိမုတ္တိတိ ဌေ မုတ္တိယော စိတ္တဿ အဓိပ္ပာယ် နိဗ္ဗာန်ဉာဏ်။ အဘိ၊ ၈။ ၂၆၅။ အာရမ္မဏေ အဓိပ္ပာယ်ဌေန ပစ္စနိကဓမ္မေဟိ စ သုဠ မုတ္တဌေန အဌ သမာပတ္တိယော စိတ္တဿ အဓိပ္ပာယ် နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၇။ ဧဝံ စ အဌ သမာပတ္တိယော နိဝရဏာဒိဟိ သုဠ မုတ္တော အဓိပ္ပာယ် နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ တတ္ထ ယေန ဝိသေသေန သမာပတ္တိယော ပစ္စနိကဓမ္မေဟိ သုဠ မုတ္တော တတော နိရာသက်တာယ အာရမ္မဏေ စ အဘိရတာ၊ တံ ဝိသေသံ ဥပါဒါယ တာ အဓိကံ မုစ္ဆတော၊ အာရမ္မဏေ အဓိပ္ပာယ်ဌေန စ အဓိပ္ပာယ်ယော နာမာတိ ဝုတ္တံ “စိတ္တဿ စ အဓိပ္ပာယ်” တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃။ (၂) အလို (ဆန္ဒ)၊ နှလုံးသွင်း (အဇ္ဈာသယ)၊ ရှေးအလေ့အကျက်အားဖြင့်ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်း (အဘိရုစိ)၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း (သန္နိဋ္ဌာန)၊ စိတ်ကိုလွှတ်ခြင်း (စိတ္တဝေါသဂ္ဂ)။ သတ္တာနံ အာသယံ ပဇာနာတိ၊ အနုသယံ ပဇာနာတိ၊ စရိတံ ပဇာနာတိ၊ အဓိပ္ပာယ် ပဇာနာတိ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇၃။ ပဋိ၊ ၁။ ၁၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ အဓိပ္ပာယ် အဇ္ဈာသယ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။ အဓိပ္ပာယ် အဇ္ဈာသယဓာတု။ သာဒုဝိဓာ ဟိနာဓိပ္ပာယ် ပဏိတာဓိပ္ပာယ်တိ။ ယာယ ဟိနာဓိပ္ပာယ်ကာ သတ္တာ ဟိနာဓိပ္ပာယ်ကေယေဝသေန္တိ။ ပဏိတာဓိပ္ပာယ်ကာ စ ပဏိတာဓိပ္ပာယ်ကေယေဝ။ သာ အဇ္ဈာသယဓာတု အဇ္ဈာသယ-

သဘာဝေါ အဓိမုတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၄၀။ (သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၀-လည်းကြည့်။) အဓိမုတ္တိန္တိ အဇ္ဈာ-
သယဓာတု၊ တတ္ထ တတ္ထ စိတ္တဿ အဘိရုစိဝသေန
နိန္ဒတာ၊ သာ ဒုဝိဓာ ဟိနာဓိမုတ္တိ ပဏိတာဓိ-
မုတ္တိတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၄။ (ပါရာဂဏ္ဍိသစ်၊ ၁။ ၄၄၈-
လည်းကြည့်။) “အဓိမုတ္တိ နာမ ‘အဇ္ဈေဝ ပဗ္ဗ-
ဇိဿာမိ၊ အဇ္ဈေဝ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿာမိ’တိ-
အာဒိနာတနိန္ဒတာဝေန ပဝတ္တမာနံ သန္နိဋ္ဌာနံ” ဟိ
ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ။ အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန
ပန “သတ္တာနံ ပုဗ္ဗစရိယဝသေန အဘိရုစိ”တိ
(ဒိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀) ဝုတ္တံ။ သာ ဒုဝိဓာ ဟိနပဏိတ-
ဘေဒေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅ (ဝိ၊ ၁။ ၁၇-၏
အဖွင့်)။ အဓိမုတ္တိ နာမ သတ္တာနံ ပုဗ္ဗပရိစယ-
ဝသေန အဘိရုစိ၊ သာ ဒုဝိဓာ ဟိနပဏိတ-
ဘေဒေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀။ အဓိမုတ္တိန္တိ သမ္ပဘိ
ကုသလေ အကုသလေ ဝါ စိတ္တဝေါသဂ္ဂေါ။
ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၄။ ဓာတုတိ စ အဇ္ဈာသယဓာတု
အဇ္ဈာသယသဘာဝေါ အဓိပေတော၊ ယော
အဓိမုတ္တိတိပိ ဝုတ္တတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၂။ အပိ-
စ မဟာရာဇ နေသော အဓိပ္ပာယော ဝိညုနံ
နေသော ဗုဒ္ဓါနံ အဓိမုတ္တိ နေသော ပဏ္ဍိတာနံ
ဆန္ဒော “တထာဂတော ဘေဇုပရိသော”တိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၆၂။ (၃) ကြည်ညိုသင့်သော ဘုရား
အစရှိသော ဝတ္ထု၌ - သက်ဝင် - ယုံကြည် -
ဆုံးဖြတ်ခြင်း - ဆုံးဖြတ်တတ်သောတရား။
အဓိမုတ္တိပစ္စုပ္ပန်-ကြည့်။

အဓိမုတ္တိကာလင်္ကရိယာ (ထိ) [အဓိမုတ္တိ + ကာလ-
ကိရိယာ။ ကာလင်္ကရိယာ-လည်းရှိ။] အဓိဋ္ဌာန်-
နှလုံးသွင်း - ကြံစည်ခြင်း - ဖြင့် စုတေခြင်း။
ဘုရားအလောင်းတို့၏ စုတေခြင်းတမျိုး။ တေ
အဓိမုတ္တိကာလင်္ကရိယံ ကတော မနုဿပထေယေဝ
နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ “ဣဒါနေဝ မေ မရဏံ
ဟောတူ”တိ အဓိမုတ္တိတော ကာလကရဏံ အဓိ-
မုတ္တိကာလင်္ကရိယာ၊ တံ ဗောဓိသတ္တာနံယေဝ၊
န အညေသံ၊ ဒိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ အဓိမုတ္တိကာလင်္ကရိယံ
နာမ ကတော မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တတိ။ အယံ

ကာလင်္ကရိယာ အညေသံ န ဟောတိ။ မ၊ ဝိ၊ ၄။
၁၂။ “ဣဓ န ဘဝိဿာမိ”တိ အဓိမုတ္တနဝသေန
ကာလင်္ကရိယာ အဓိမုတ္တိကာလင်္ကရိယာ။ မ၊ ဝိ၊
၂။ ၃၃၂။ (အကျယ်ကို ၎င်း၊ ၄၊ ၄၆-တို့တွင်ကြည့်။)

အဓိမုတ္တိပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အဓိမုတ္တိ + ပစ္စုပ္ပန်]
ကြည်ညိုသင့်သော ဘုရားအစရှိသော ဝတ္ထု၌ -
သက်ဝင် - ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - တတ်သော
တရားဟူ၍ ဉာဏ်အား ရွှေ့ရှုထင်လာတတ်သော
တရား၊ သဒ္ဓါတရား။ သဒ္ဓါပရိယာယ်ကော သဒ္ဓါ၊
အကာလသိယပစ္စုပ္ပန်နာ၊ အဓိမုတ္တိပစ္စုပ္ပန်-
နာ ဝါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၄။ ပသာ-
ဒနိယဋ္ဌာနေသု ပသာဒဝိပရိတံ အကုသလံ
အသဒ္ဓိယံ မိစ္ဆာဓိမုတ္တိ စ၊ တပုစ္ဆနိကောဝ ပသာ-
ဒဘူတော ဝတ္ထုဂတော နိစ္စယော အဓိမုတ္တိ၊ န
ယေဝါပနကာဓိမောက္ခော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။
‘ဝေမေတ’န္တိ အဓိမုတ္တနာကာရေန ပန ဂဟေ-
တဗ္ဗတ္တာ အဓိမုတ္တိပစ္စုပ္ပန်နာ။ အနု၊ ၁။ ၉၅-၆။
(မူလ၊ ၁။ ၈၉။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၃၀-တို့လည်း
ကြည့်။)

အဓိမုတ္တိဒေ အဓိဝုတ္တိပဒေ-ကြည့်။

အဓိမောက္ခ (ပု) [အဓိ + မုစ + ခ။ ဓာန်၊ ၁။ ၁၅၉-
နှင့် သူစိ-ကြည့်။] ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်
တတ် - ဆုံးဖြတ်ကြောင်းဖြစ် - သော တရား။
(၁) မှားသည် ဖြစ်စေ၊ မှန်သည် ဖြစ်စေ
အာရုံ၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘော၊ အဓိမောက္ခ-
စေတသိက်။ (ယင်းကို ယေဝါပနကာဓိမောက္ခ-
ဟုလည်းခေါ်သည်။ မူလ၊ ၁။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၄၂၊ ၄၃၁-တို့ကြည့်။) အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော၊
သော သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ အသံသပ္ပနရသော၊
နိစ္စယပစ္စုပ္ပန်နော၊ သန္နိဋ္ဌာတဗ္ဗဓမ္မပဒ္ဓာနော၊
အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန ဣန္ဒြိယလော ဝိယ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။ ယထာ
ဝါ တထာ ဝါ အာရမ္မဏေ ဝိနိစ္စယနံ အဓိမုစ္စနံ။
န ဟိ အနဓိမုစ္စန္တော ပါဏာတိပါတာဒိသု
ဒါနာဒိသု ဝါ ပဝတ္တတိ၊ သဒ္ဓါ ပန ပသာဒနိ-

ယေသု ပသာဒါဓိမောက္ခောတိ အယမေတေသံ
 ဝိသေသော။ မူလဒ္ဓါ။ ၁။ ၉၃။ ယထာ တထာ
 ဝါတိ သမ္မာ မိစ္ဆာ ဝါ။ အနဓိမုစ္ဆန္တောတိ
 အနိစ္စိန္တော။ အနုဋ္ဌါ။ ၁။ ၁၀၀။ အဓိမုစ္ဆန္ အာရမ္မ-
 ဇာသန္တိဋ္ဌာနဝသေန ဝေဒိတဗျံ န ပသာဒန-
 ဝသေန။ ယထာ တထာ ဝါ ဟိ အာရမ္မဇာ
 နိစ္စယနံ အဓိမုစ္ဆန္ အနဓိမုစ္ဆန္တဿ ပါဏာတိ-
 ပါတာဒိသု ဒါနာဒိသု ဝါ ပဝတ္တိယာ အဘာဝါ။
 သဒ္ဓါ ပန ပသာဒနိယေသု ပသာဒါဓိမောက္ခော-
 တိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ဝိသုဒ္ဓိဒ္ဓါ။ ၂။
 ၁၄၆။ တတ္ထ ကတမော တဏှာပစ္စယာ အဓိ-
 မောက္ခော? ယော စိတ္တဿ အဓိမောက္ခော အဓိ-
 မုစ္ဆနာ တဒဓိမုတ္တတာ။ အဘိဝိ။ ၁၇၁။ အဓိမုစ္ဆ-
 ဝသေန အဓိမောက္ခော။ အဓိမုစ္ဆတိ ဝါ တေန
 အာရမ္မဇာ စိတ္တံ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆတာယ သန္တိဋ္ဌာနံ
 ဂစ္ဆတိတိ အဓိမောက္ခော။ အဘိ။ ၁။ ၂၀၀။ (မ၊
 ၃။ ၇၂-နှင့် ၇၄- ၄၅-တို့လည်းကြည့်။) ဤအဓိ-
 မောက္ခသည် ဥပါဒါန်ကဲ့သို့ ပြင်းစွာ ကျရောက်
 တတ်သော သဘောရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါန်
 ကို မရနိုင်သော နေရာတို့၌ ဥပါဒါန်၏ အစား
 ယင်းကိုထည့်သွင်း၍ ဟောသည်ကို တွေ့ရသည်။
 ယသ္မာ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တေသု တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါန်
 နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဥပါဒါန်ဋ္ဌာနေ ဥပါဒါန် ဝိယ
 ဒဇ္ဇနိပါတိနာ အဓိမောက္ခေန ပဒံ ပူရိတံ။ အဘိ။
 ၄။ ၂။ ၂၀၁။ ဥပါဒါန်ဋ္ဌာနေ ဥပါဒါန် ဝိယ ဒဇ္ဇ-
 နိပါတိ နာမ အဓိမောက္ခော ဂုတ္တော။ ၄၆။
 ၂၀၁။) (၂) သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို လွန်စွာ
 ကြည်စေတတ်သောအားကြီးသောသဒ္ဓါ၊ ဝိပဿ-
 နုပက္ခိလေသ ၁၀-ပါးတွင် ပါသော အဓိမောက္ခ။
 အဓိမောက္ခော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ။ ၂၉၁။ အဓိ-
 မောက္ခောတိ သဒ္ဓါ။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယေဝ
 ဟိဿ စိတ္တစေတသိကာနံ အတိသယပသာဒ-
 ဘူတာဗလဝတိ သဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၇၂။
 အဓိမောက္ခောတိ သဒ္ဓါ၊ န ယေဝါပနကာဓိ-
 မောက္ခောတိ အဓိပ္ပိယော။ သာ စေတ္တ န
 ကမ္မဗလံ ရတနတ္ထယံ ဝါ သဒ္ဓဟနဝသေန

ပဝတ္တော၊ အထ ခေါ ကိလေသကာလုဿိယာပ-
 ဂမေန သမ္ပယုတ္တာနံ အတိဝိယ ပသန္နဘာဝ-
 ဟေတုဘူတာ။ တေနာဟ “ဝိပဿနာသမ္ပ-
 ယုတ္တာ ။ ပ ။ သဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” တိ။ ဝိသုဒ္ဓိဒ္ဓါ။ ၂။
 ၄၃၁။ (ပဋိသံ။ ၄၂။ ၁၉၁။ သံ။ ၄၂။ ၁၆၆။ သံ။ ၄၂။
 ၂။ ၁၇၀-တို့လည်းကြည့်။) အဓိမောက္ခသိသ-
 လည်းကြည့်။

အဓိမောက္ခကိစ္စ (န) [အဓိမောက္ခ + ကိစ္စ] အဓိ-
 မောက္ခ၏ - လုပ်ငန်း - ကိစ္စ။ သစေ ပန ဝီရိ-
 ယိန္ဒြိယံ ဗလံ ဟောတိ၊ အထ နေဝ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ
 အဓိမောက္ခကိစ္စကာတံ သက္ကောတိ၊ န ဣတဏှနိ
 ဣတရကိစ္စဘေဒံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။

အဓိမောက္ခစရိယာ (ထိ) [အဓိမောက္ခ + စရိယာ]
 အဓိမောက္ခ(သဒ္ဓါတရား)၏ ဖြစ်ခြင်း။ အဓိ-
 မောက္ခစရိယာယ ဝေသာရဇ္ဇ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ
 အဿာဒေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၂။ ၁၀၅။ အဓိ-
 မောက္ခစရိယာယ ဝေသာရဇ္ဇန္တိ သဒ္ဓါဝတ္ထု-
 ဝသေန ဝါ ဘာဝနာယ ဝါ ဝသိပ္ပတ္တဿ သဒ္ဓါ-
 ပဝတ္တိယာ ဝိသာရဒဘာဝေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ။
 ၄။ ၂။ ၁၃၅။

အဓိမောက္ခဋ္ဌ (ပု) [အဓိမောက္ခ + အတ္ထ] ဆုံးဖြတ်-
 ယုံကြည် - ခြင်း သဘော။ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိ-
 မောက္ခဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၇၂။ အဓိ-
 မောက္ခဋ္ဌောတိ အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌော။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၆၉။
 ဆန္ဒဿ အဓိမောက္ခဋ္ဌော အဘိညေယျော။
 ပဋိသံ။ ၁။ ၁၉။ သဒ္ဓါသမ္ပယောဂေန အဓိ-
 မောက္ခဋ္ဌော။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၉၅။

အဓိမောက္ခတ္ထ (ပု) [အဓိမောက္ခ + အတ္ထ] (၁) ဆုံး
 ဖြတ် - ယုံကြည် - ခြင်းအကျိုး။ အဓိမောက္ခတ္ထာ-
 ယ အာဝဇ္ဇနာယ အတ္တင်္ဂမော သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ
 အတ္တင်္ဂမော ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၂။ ၁၀၃။ . အဓိ-
 မောက္ခတ္ထာယာတိ အဓိမုစ္ဆနတ္ထာယ သဒ္ဓဟ-
 နတ္ထာယ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ (၂) ဆုံးဖြတ်-
 ယုံကြည် - ခြင်းကိစ္စ။ အဓိမောက္ခပရိဝါရ်ကြည့်။

အဓိမောက္ခနာနတ္တ (န) [အဓိမောက္ခ + နာနတ္တ]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း - အဓိမောက္ခ - ၏ ထူးသည်၏
အဖြစ်။ ကော ပထဝီကသိဏဝသေန အဓိ-
မုစ္ဆတိ ။ပ။ ကော သြဒါတကသိဏဝသေနာတိ
ဣဒံ အဓိမောက္ခနာနတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀၃။
အဓိမောက္ခော နိစ္ဆယော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။

အဓိမောက္ခနာနတ္တတာ (ထိ) [အဓိမောက္ခ +
နာနတ္တတာ] ဆုံးဖြတ်ခြင်း - အဓိမောက္ခ - ၏
အထူးထူးသောသဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ စတုတ္ထံ
ဈာနံ ဘာဝေတွာ.... အဓိမောက္ခနာနတ္တတာ....
အပေကစ္ဆေ အသညသတ္တာနံ ဒေဝါနံ သဟ-
ဗျတံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဝိ၊ ၄၄၀။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၅၀၃-ကြည့်။)

အဓိမောက္ခနိဒ္ဒေသ (ပု) [အဓိမောက္ခ + နိဒ္ဒေသ]
အဓိမောက္ခကို အကျယ် ညွှန်ပြ ဝေဖန်ရာ ဖြစ်
သော စကားရပ်၊ အဓိမောက္ခနိဒ္ဒေသ။ (အဘိ၊
ဝိ၊ ၁၇၁ (အပိုဒ်-၂၈) စသည်၌လှသော စကား
ရပ်များ။) တတ္ထ ကေဝလံ အဓိမောက္ခနိဒ္ဒေ-
သောဝ အပုဗ္ဗော၊ သေသံ ဟေဋ္ဌာ အာဂတ-
မေဝ။ အဓိမောက္ခနိဒ္ဒေသေ ပန ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၂၀၀။

အဓိမောက္ခပစ္စယ (ပု) [အဓိမောက္ခ + ပစ္စယ]
အဓိမောက္ခဟူသော အကြောင်း။ အဓိမောက္ခ-
ပစ္စယာ ဘဝေါ။ အဘိ၊ဝိ၊ ၁၇၁-ဂဝ။

အဓိမောက္ခပရိဝါရ (ပု) [အဓိမောက္ခ + ပရိဝါရ]
ဆုံးဖြတ်-ယုံကြည်-ခြင်းကိစ္စအားဖြင့်ဖြစ်သော
အခြံအရံ။ အခုဟတ္ထမဂ္ဂက္ခန္ဓော အညိန္ဒြိယဿ
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခပရိဝါရံ ဟောတိ။ ပဋိသံ။
၁၁၂။ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမောက္ခဋ္ဌောတိအာဒိ-
သု အဓိမောက္ခာဒယော သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိနံ ကိစ္စ-
ဝသေန ဝုတ္တာ၊ ဝေမိဓာပိ “အဓိမောက္ခပရိ-
ဝါရံ ဟောတိ”တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခတ္ထေန
ပရိဝါရံ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ။ ပရိဝါရန္တိ .စ လိင်-
ဝိပလ္လာသော ကတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။

အဓိမောက္ခဗဟုလ (တိ) [အဓိမောက္ခ + ဗဟုလ]
သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း - သဒ္ဓါ - များသော၊ ဆုံး
ဖြတ်ခြင်းများသော၊ သူ၊ တရား။ အနိစ္စတော
မနသိကရောတော အဓိမောက္ခဗဟုလံ စိတ္တံ
ဟောတိ။ အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော
အဓိမောက္ခဗဟုလော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတိ။
ပဋိသံ။ ၂၄၅။ အဓိမောက္ခဗဟုလန္တိ.... ဘဂဝတိ
သဒ္ဓါယ သဒ္ဓါဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ အထ
ဝါ.... “ဝေ အနိစ္စာ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ
သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ”တိ အဓိမုစ္ဆတော အဓိမောက္ခ-
ဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။ တိသု
ရတနေသု သြကပ္ပနိယသဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခ-
ဗဟုလဿာပိ... ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။

အဓိမောက္ခဗဟုလတာ (ထိ) [အဓိမောက္ခဗဟုလ +
တာ] သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း - သဒ္ဓါ - များ
သည်၏အဖြစ်၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းများသည်၏အဖြစ်။
အဓိမောက္ခဗဟုလတာ ကလျာဏမိတ္တတာ သပ္ပိ-
ယကထာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။

အဓိမောက္ခမဂ္ဂ (ပု) [အဓိမောက္ခ + မဂ္ဂ] သက်ဝင်
ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - တတ်သော - မဂ်၊ အဓိ-
မောက္ခမဂ်၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း - အကျင့် -
လမ်း။ အဓိမောက္ခမဂ္ဂေါ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။ ပဋိသံ။
၂၇၇။

အဓိမောက္ခမဏ္ဍ (ပု) [အဓိမောက္ခ + မဏ္ဍ] သက်
ဝင်ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - ခြင်းဟူသော ကြည်
လင်သောတရား၊ အဓိမောက္ခမဏ္ဍာ။ အဓိ-
မောက္ခမဏ္ဍော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။ ပဋိသံ။ ၂၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၄၈။ အဓိမောက္ခမဏ္ဍောတိ အဓိမောက္ခ-
သင်္ခါတော မဏ္ဍော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ ပုဗ္ဗ-
ဘာဂေ “အတ္ထိ အယံ လောကော”တိအာဒိနာ
ဣဓလောက ပရလောကဂတသမ္မောသဝိဂမေန
ပဝတ္တော အဓိမောက္ခောဝ အဓိမောက္ခမဏ္ဍော။
သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၆၂။

အဓိမောက္ခမနသိကာရ (ပု) [အဓိမောက္ခ + မနသိ-
ကာရ] အဓိမောက္ခနှင့် မနသိကာရ။ အဓိ-
မောက္ခမနသိကာရာ ယေဝါပနကဝသေနာတိ
ဝေ အကုသလသင်္ခါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၀၁။

အဓိမောက္ခမူလက (တိ) [အဓိမောက္ခ + မူလ + က]
အဓိမောက္ခလျှင် အရင်းမူလရှိသော၊ အဓိ-
မောက္ခကို မူပြု၍ ဟောအပ်သော။ သေသာ-
ဟေတုကေသု အဓိမောက္ခမူလကေန သဒ္ဓိ*
သတ္တ သတ္တ... နယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။
၂၀၁။

အဓိမောက္ခရဟိတတ္ထ (န) [အဓိမောက္ခ + ရဟိ-
တ + တ္ထ] အဓိမောက္ခမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်။
ကသ္မာ? တဏှာဌာနာရဟဿ ဗလဝဓမ္မဿ
အဘာဝါ အဓိမောက္ခရဟိတတ္တာ စ။ အဘိ၊ ၄၊
၂။ ၂၀၁။

အဓိမောက္ခလက္ခဏ (န) [အဓိမောက္ခ + လက္ခဏ]
(၁) သက်ဝင်ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း
လက္ခဏာ။ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒြိ-
ကာရေတိတိ ဣန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၂။ ပသာဒ-
ဘူတော နိစ္ဆယော ဝတ္ထုဂတော အဓိမောက္ခ-
လက္ခဏံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၉။ အဿဒ္ဓိယံ အဘိဘဝိတွာ
အဓိမောက္ခလက္ခဏေ ဣန္ဒြိယံ ကာရေတိတိ
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၆။ (တိ) (၂) သက်ဝင်
ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။
အဓိမောက္ခလက္ခဏော အဓိမောက္ခော။ မ၊ ၄၊ ၄။
၅၉။ တသ္မိံ အာရမ္မဏေ အဓိမုစ္ဆနံ သန္နိဋ္ဌာနံ ဝါ
အဓိမောက္ခော။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၇။ အဓိမောက္ခ-
လက္ခဏံ သဒ္ဓါဗလမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ
ပုဗ္ဗကံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၇။

အဓိမောက္ခဝသ (ပု၊ န) [အဓိမောက္ခ + ဝသ] အဓိ-
မောက္ခ၏ အစွမ်း။ အဓိမောက္ခဝသေန ဆန္ဒဿ
အတ္ထင်္ဂမော သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အတ္ထင်္ဂမော ဟောတိ။
ပဋိသံ၊ ၂၀၃-၄။ အဓိမောက္ခဝသေနာတိ ဆန္ဒ-
သမ္ပယုတ္တအဓိမောက္ခဝသေန။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၄။

အဓိမောက္ခသဒ္ဓါ (ထိ) [အဓိမောက္ခ + သဒ္ဓါ] သက်
ဝင်ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - သော သဒ္ဓါတရား။
တဿ တံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အာသေ-
ဝန္တဿ... အဓိမောက္ခသဒ္ဓါ ဗလဝတရာ နိဗ္ဗတ္တတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၈။

အဓိမောက္ခသမ္ဘာဝ (ပု) [အဓိမောက္ခ + သမ္ဘာဝ]
အဓိမောက္ခ၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အဓိမောက္ခသမ္ဘာ-
ဝတော စ ဗလဝတရာ သမာဓိ ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၁။

အဓိမောက္ခသမ္ပသာဒ (ပု) [အဓိမောက္ခ + သမ္ပ-
သာဒ] သက်ဝင်ယုံကြည် - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း
ဟူသော စိတ်၏ကြည်လင်ခြင်း။ ဒုဝိဇော သမ္ပ-
သာဒေါ အဓိမောက္ခသမ္ပသာဒေါ စ ပဋိလာဘ-
သမ္ပသာဒေါ စ... မ၊ ၄၊ ၄။ ၂၉၊ ၄၉။ အဓိမောက္ခ-
သမ္ပသာဒေါတိ... အဓိမုစ္ဆနဘူတော သမ္ပသာ-
ဒေါ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၇။

အဓိမောက္ခသိသ (န) [အဓိမောက္ခ + သိသ] အဓိ-
မောက္ခ ဟူသော - ဦးခေါင်းသဖွယ်ဖြစ် - ပြ
ဓာန်း - လွန်ကဲ - သော ခေါင်ချုပ်တရား၊
ဆုံးဖြတ်ခြင်းတို့တွင် - ပြဓာန်း - လွန်ကဲ - သော
ခေါင်ချုပ်တရား။ အဓိမောက္ခသိသန္တ သဒ္ဓါ။
ပဋိသံ၊ ၉၉၊ ၄၀၅။ ပလိဗောဓသိသ (ပဋိသံ၊ ၄၊
၁။ ၂၉၁-၂) လည်းကြည့်။

အဓိမောက္ခာဓိပတေယျ (တိ) [အဓိမောက္ခ + အာဓိ-
ပတေယျ (အဓိပတိ + တေယျ)။ မောဂါ၊ ၄။ ၅၉-
သုတ်ကြည့်။] အဓိမောက္ခဟူသော - အကြီး
အမှူး - ရှေ့သွား - ခေါင်းဆောင် - ၏ အဖြစ်။

အဓိမောက္ခာဓိပတေယျဌ (ပု) [အဓိမောက္ခာဓိ-
ပတေယျ + အတ္ထ] အဓိမောက္ခဟူသော - အကြီး
အမှူး - ရှေ့သွား - ခေါင်းဆောင် - ၏ အဖြစ်
ဟူသော - အနက် - သဘော။ အဓိမောက္ခာ-
ဓိပတေယျဌေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၂၁၁။
အဓိမောက္ခာဓိပတေယျဌေနာတိ အဓိမောက္ခ-
သင်္ခါတေန သေသိန္ဒြိယေသု အဓိပတိဘာဝ-

ဌေး၊ သေသိန္နီယာနံ ပဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။
ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။

အဓိမောက္ခဘိသမယ (ပု) [အဓိမောက္ခ + အဘိ-
သမယ] အဓိမောက္ခ ဟူသော အဘိသမယ၊
ဆုံးဖြတ်လျက်ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ အဓိမောက္ခ-
ဘိသမယော သဒ္ဓိန္နိယံ။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၃၇။ ဒဿနာ-
ဘိသမယ (ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၇)လည်းကြည့်။

အဓိမောစိတ (တိ) [အဓိ + မုစ + ဧက + တ] လွတ်
စေအပ် - သက်ဝင်စေအပ် - ညွှတ်စေအပ် - လွတ်
အပ် - သော၊ ထားအပ်သော။ စာတုမဟာရာ-
ဇိကေသု ဒေဝေသု စိတ္တံ အဓိမောစိတံ။ သံ၊ ၃။
၃၅၇။ အဓိမောစိတန္တံ ဌပိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁၃၂။

အဓိမောစေတိ (ကြိ) [အဓိ + မုစ + ဧက + တိ]
လွတ်စေ - သက်ဝင်စေ - ညွှတ်စေ - ဇာ၊ လွတ်၏၊
ထား၏။ စာတုမဟာရာဇိကေသု ဒေဝေသု
စိတ္တံ အဓိမောစေတိ။ သံ၊ ၃။ ၃၅၇။ အဓိမောစေ-
တိတိ ဌပေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁၃၂။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၇-
ကြည့်။) တံ ဝိဝဇ္ဇယိတော တတ္ထေဝ အဓိမော-
စေတိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၆၆။ တတ္ထေဝ အဓိမောစေတိတိ
ကေဋ္ဌာနေတိ ဝုတ္တေ အဿာသပဿာသာနံ
ဖုသနဋ္ဌာနေယေဝ သန္နိဋ္ဌပေတိ သန္နိဋ္ဌာနံ
ကရေတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။ အဓိမောစိတ-
လည်းကြည့်။

အဓိမောစေတော (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + မုစ + ဧက +
တော] ပူးဝင်စေ၍။ ဘဂဝါ ကိရ ကောရက္ခတ္တိယံ
အသုရယောနိတော အာနေတော သရိရေ အဓိ-
မောစေတော ကထာပေသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၃။ ၇။

အဓိရောဟ (တိ) [အဓိ + ရဟ + ဣ] တက်အပ်
သော။ ဒုရဓိရောဟ (မိလိန္ဒ၊ ၃၁၇)ကြည့်။

အဓိရောဟဏီ (ထိ) [အဓိ + ရဟ + ယု + ဤ] ဥဒ္ဓ-
မာရောဟတေ တောယာတိ အဓိရောဟဏီ။
အဓိပုဗ္ဗော ရဟ ဇနနေ၊ ယု။ ဣတ္ထိယံ ဤ။ အဓိ-
ရောဟဏီပျုဏ္ဏ။ သုစိ၊ ၂။ ၁၆။ စောင်းတန်း၊
လှေကား။ အဓိရောဟဏီ-ကြည့်။

အဓိရောဟဏီ (ထိ) [အဓိ + ရဟ + ဣ + ဣနီ။ ဥဒ္ဓ-
မာရောဟတေ တောယာတိ အဓိရောဟဏီ။
ဓာန်၊ ၄။ ၂။ ၁၆။] စောင်းတန်း၊ လှေကား။ နိဿေ-
ဏီ သာ'ဓိရောဟဏီ။ ဓာန်။ ၂။ ၁၆။ အဓိရောဟဏီ-
လည်းကြည့်။

အဓိဝစန (တိ၊ န) [အဓိ + ဝစန။ ဓာန်၊ ၄။ ၁။ ၁၄-
လည်းကြည့်။] (၁) သဒ္ဓါ၊ အမည်၊ သဒ္ဓပညတ်။
(က) သဒ္ဓါမျက်သာ - စုံမှီခြင်းကိုပြု၍ - စုံ၍ -
ဖြစ်သော - အမည် - အခေါ်အဝေါ်။ (ခ) အနက်
ပေါ်၌ ဝါစကအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော - သဒ္ဓါ -
အခေါ်အဝေါ်။ (ဂ) အနက်နှင့်စပ်သော - သဒ္ဓါ
- အခေါ်အဝေါ်။ အဓိဝစနာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။
၁၃။ ယာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သင်္ခါ သမညာ
ပညတ္တိ ဝေါဟာရော နာမ နာမကမ္မံ နာမ-
ဓေယျံ နိရုတ္တိ ဗျဉ္ဇနံ အဘိလာပေါ၊ ဣမေ ဓမ္မာ
အဓိဝစနာ။ ၎င်း။ ၂။ ၆။ သိရိဇနကော ဓနဝဇ္ဇ-
ကောတိအာဒယော ဟိ ဝစနမတ္တမေဝ အဓိ-
ကာရံ (တည်ရာမှီရာကို-နိဿ) ကတော ပဝတ္တာ
အဓိဝစနာ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ ဒါသာဒိသုပိ
သိရိဝဇ္ဇကာဒိသဒ္ဓါ ဝိယ အတထတ္တာ ဝစနမတ္တ-
မေဝ အဓိကာရံ ကတော ပဝတ္တာ အဓိဝစနာ။
ယသ္မာ ပန အဓိဝစနနိရုတ္တိပညတ္တိပဒါနိ သမာ-
နတ္တာနိ၊ သဗ္ဗန္တ ဝစနံ အဓိဝစနာဒိဘာဝံ ဘဇတိ၊
တသ္မာ တေသုပိ ဝစနဝိသေသေသု ဝိသေသေန
ပဝတ္တေဟိ အဓိဝစနာဒိသဒ္ဓေဟိ သဗ္ဗာနိ ဝစနာနိ
အတ္တပ္ပကာသနသာမညေန ဝတ္တာနိတိ တေဇာ-
ဓိပ္ပာယေန အယံ အတ္ထယောဇနာ ကတာတိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အထ ဝါ အဓိသဒ္ဓေါ ဥပရိဘာဂေ၊
ဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ။ ကဿ ဥပရိ ? ပကာ-
သေတဗ္ဗဿ အတ္တဿာတိ ဝိဒိတောယေဝါယ-
မတ္ထော။ အဓိနံ ဝါ ဝစနံ အဓိဝစနံ။ ကေန
အဓိနံ ? အတ္ထေန။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။ (အဋ္ဌသာ၊
နိဿ၊ ၁။ ၂။ ၁၂၃-၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၉-ဘိလည်းကြည့်။) ယာဝတာ
အာနန္တ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ ၅။ ၅၇။ ယာဝတာ အာနန္တ
အဓိဝစနန္တိ ယတ္ထကော အဓိဝစနသင်္ခါတော

ဝေါဟာရော အတ္ထိဒါဠာ ၂။ ၉၉။ တသ္မာ ဣမဿ
ဝေယျာကရဏဿ သက္ကပဉ္စာတေဝ အဓိဝနန္တိ။
ဒီ၊ ၂။ ၂၃၀။ တသ္မာ ဣမဿ ဝေယျာကရဏဿ
သမ္ပဿဒနီယန္တေဝ အဓိဝနန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၆။
အဓိဝနန္တိ နာမံ၊ ဒီ၊ ၉၂။ ၈၈။ တသ္မာ ဣမဿ
ဓမ္မပရိယာယဿ ပါရာယနန္တေဝ အဓိဝနန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ၄၄၉။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁။ အဓိဝနန္တိ သင်္ခါ
သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော နာမံ နာမကမ္ပံ
နာမဓေယျံ နိရုတ္တိ ဗျဉ္ဇနံ အဘိလာပေါ။ စူဠနိ၊
၁၉၇။ (သ)အပို-အလွန်-ဖြစ်သော-အမည်
- အခေါ်အဝေါ်။ အပိစ ပညာယ မေတံ
အဓိဝနန္တိ “ဘူရိ မေဓာ ပရိဏာယိကာ”တိ
ဘူရိပညာ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၇။ အဓိဝနန္တိ အဓိက-
ဝနန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၉၂။ ၂၆၀။ အဓိဝနပထ၊ အဓိ-
ဝတ္တိပဒ-တို့လည်းကြည့်။ (၂) ဟောကြောင်း-
-တင်စား၍ ဆိုကြောင်း- ဖြစ်သော-သဒ္ဒါ-
အမည်။ ကာယဿေတံ အဓိဝနန္တိ တေ
ဝုတ္တပ္ပကာရံ စတုမဟာဘူတမယဿ ကုစ္ဆိတ-
ဓမ္မာနံ အာယဿ အဓိဝနန္တိ၊ ကထနန္တိ အတ္ထော။
မဟာနိ၊ ၉။ ၈၀။ (ပါဠိတော်တို့၌ တွေ့ရသော
အချို့ အဓိဝနများ - ဓမ္မကာယ၊ ဗြဟ္မ-
ကာယ၊ ဓမ္မဘူတ၊ ဗြဟ္မဘူတ(ဘုရား) ဒီ၊ ၂။ ၆၉။
အင်္ဂဏ (အလိုဆိုး) မ၊ ၁။ ၃၂။ မဟန္တ နိန္ဒ
ပလ္လလ (ကာမ)၊ မဟာမိဂသင်္ဃ (သတ္တဝါများ)၊
ပုရိသ အနတ္တကာမ အဟိတကာမ အယော-
ဂက္ခေမကာမ (မာရ်နတ်)၊ ကုမ္ပဂ္ဂ (မိစ္ဆာမဂ်)၊
ဩကစရ (နန္ဒီရာဂ)၊ ဩကစရိကာ (အဝိဇ္ဇာ)၊
ပုရိသ အတ္တကာမ ဟိတကာမ ယောဂက္ခေ-
မကာမ (ဘုရား)၊ ခေမမဂ္ဂ (အရိယအဋ္ဌဂီက-
မဂ်) မ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဝဗ္ဗိက (ခန္ဓာကိုယ်)၊ ဗြာဟ္မဏ
(ဘုရား)၊ သုမေဓ (သေက္ခရဟန်း)၊ သတ္တ
(အရိယာ ပညာ)၊ အဘိက္ခဏ (ဝိရိယာရမ္ဘ)၊
လင်္ဂီ (အဝိဇ္ဇာ)၊ ဥဒ္ဓါမာယိကာ (ကောဓုပါ-
ယာသ)၊ ဒွိဓာပထ (ဝိစိကိစ္ဆာ)၊ စင်္ဂဝါရ (နိဝ-
ရဏ ၅-ပါး)၊ ကုမ္ပ(ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး)၊ အသိ-
သုနာ (ကာမဂုဏ် ၅-ပါး)၊ မံသပေသိ (နန္ဒီ-

ရာဂ)၊ နာဂ (ခိဏာသဝရဟန်း) မ၊ ၁။ ၁၉၇-၈။
နိဝါပ (ကာမဂုဏ် ၅-ပါး)၊ နေဝါပိက (မာရ်နတ်)၊
နေဝါပိကပရိသာ (မာရ်နတ်ပရိသာ)၊ မိဂဇာတ
(ရဟန်းပုဏ္ဏား) မ၊ ၁။ ၂၁၀။ ဦမိဘယ (ကောဓု-
ပါယာသ)၊ ကုမ္ပိလဘယ (ဩဒရိကတ္တ)၊
အာဇေဘယ (ကာမဂုဏ် ၅-ပါး)၊ သုသုကာဘယ
(မာတုဂါမ) မ၊ ၂။ ၁၂၃-၅။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉-၄၁။
ဝဏ (အဗျတ္တိကာယတန ၆-ပါး)၊ ဝိသဒေါသ
(အဝိဇ္ဇာ)၊ သလ္လ (တဏှာ)၊ သေနီ (သတိ)၊
သတ္တ (အရိယာ ပညာ)၊ ဘိသက္က သလ္လကတ္တ
(ဘုရား) မ၊ ၂။ ၄၇။ အန္တရာမံသကာယ (အဗျတ္တိ-
ကာယတန ၆-ပါး)၊ ဗာဟိရဓမ္မကာယ (ဗာဟိ-
ရာယတန ၆-ပါး)၊ အန္တရာဝိလိမံသ အန္တရာ-
နာရ အန္တရာဗန္ဓန (နန္ဒီရာဂ)၊ တိဏှဂေါဝိ-
ကန္တန (အရိယာပညာ) မ၊ ၂။ ၃၁၈-၉။ ဗာဠိ-
သိက (မာရ်နတ်)၊ ဗဠိသ (လောဘပူဇော်-
သကာ)၊ လုဒ္ဒ (မာရ်နတ်)၊ ပပါတ (လောဘပူ-
ဇော်သကာ)၊ သုတ္တက (နန္ဒီရာဂ) သံ၊ ၁။
၄၂၄-၅။ အသနိဝိစက္က (လောဘပူဇော်သကာ)၊
သလ္လ (လောဘပူဇော်သကာ) သံ၊ ၁။ ၄၂၇။ ပုရိသ-
အမဂ္ဂကုသလ (ပုထုဇဉ်)၊ ပုရိသမဂ္ဂကုသလ-
(ဘုရား)၊ ဒွေဓာပထ (ဝိစိကိစ္ဆာ)၊ ဝါမမဂ္ဂ
(မိစ္ဆာမဂ်)၊ ဒက္ခိဏမဂ္ဂ (အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်)၊
တိဗ္ဗ ဝနသဏှာ (အဝိဇ္ဇာ)၊ မဟန္တ နိန္ဒ ပလ္လလ
(ကာမ)၊ သောဗ္ဗ ပပါတ (ကောဓုပါယာသ)၊
သမ ဘူမိဘာဂ ရမဏိယ (နိဗ္ဗာန်) သံ၊ ၂။ ၈၉။
ဂဏှ (ခန္ဓာကိုယ်) သံ၊ ၂။ ၃၀၄။ အံ၊ ၂။ ၁၉၁။
ဂဏှမူလ (တဏှာ) သံ၊ ၂။ ၃၀၅။ စတ္တာရော
အာသီဝိသာ ဥဂ္ဂတေဇာ ဘောရဝိသာ (မဟာ
ဘုတ် ၄-ပါး)၊ ပဉ္စ ဝဏော ပစ္စတ္တိကာ (ဥပါဒါ-
နက္ခန္ဓာ ၅-ပါး)၊ ဆဋ္ဌ အန္တရစရ ဝဏော ဥက္ခိတ္တာ-
သိက (နန္ဒီရာဂ)၊ သုည ဂါမ (အဗျတ္တိကာ-
ယတန ၆-ပါး)၊ စောရာ ဂါမဃာတကာ (ဗာဟိ-
ရာယတန ၆-ပါး)၊ မဟာ ဥဒကဏ္ဍဝ (ဩဃ ၄-
ပါး)၊ ဩရိမတီရ သာသကံ သပ္ပဋိဘယ
(သက္ကာယ)၊ ပါရိမတီရ ခေမ အပ္ပဋိဘယ

(နိဗ္ဗာန်), ကုလ္လ (အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်),
ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ ဝါယာမော (ဝိရိယာ-
ရမ္မ), တိဏ္ဍော ပါရဂုံတော ထလေ တိဋ္ဌတိ
ဗြာဟ္မဏော (ရဟန္တာ) သံ၊ ၂။ ၃၇၂။ ၃။ ဩရိမ-
တိရ (အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး), ပါရိမတိရ
(ဗာဟိဇယတန ၆-ပါး), မဇ္ဈေ သံသိဒ္ဓ (နန္ဒိ-
ရာဂ), ထလေ ဥဿာဒ (အသ္မိမာန) သံ၊ ၂။
၃၇၇။ နဂရ (ခန္ဓာကိုယ်), ဆ ဒွါရာ (အဇ္ဈတ္တိ-
ကာယတန ၆-ပါး), ဒေါဝါရိက (သတိ), သိဿ
ဒူတယုဂ (သမထဝိပဿနာ), နဂရဿာမိ
(ဝိညာဏ), မဇ္ဈေ သိဃာဋ္ဌက (မဟာဘုတ် ၄-
ပါး), ယထာဘူတဝစန (နိဗ္ဗာန်), ယထာဂတ-
မဂ္ဂ (အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်) သံ၊ ၂။ ၃၉၉။ ဒဠ
ခိလ ထမ္မ (ကာယဂတာသတိ) သံ၊ ၂။ ၄၀၃။
နေလင်္ဂ (သီလ), သေတပစ္စာဒ (ဝိမုတ္တိ),
ကောရ (သတိ), ဝတ္တတိ (အဘိက္ကမ ပဋိက္ကမ),
ရထ (ခန္ဓာကိုယ်), အာယန္တိ (ရဟန္တာ),
သောတ (တဏှာ) သံ၊ ၂။ ၄၇၂။ ဗြဟ္မဿာန,
ဓမ္မဿာန, အနုတ္တရသင်္ဂါမဝိဇယ (အရိယ-
အဋ္ဌဂီကမဂ်) သံ၊ ၂။ ၅။ ရာဂဝိနယ ဒေါသဝိနယ
မောဟဝိနယ (နိဗ္ဗာန်ခတ်) သံ၊ ၂။ ၇။ သမ-
တိတ္တိက တေလပတ္တ (ကာယဂတာသတိ) သံ၊
၂။ ၁၄၇။ ပါတာလ (သာရိရိက ဒုက္ခဝေဒနာ)
သံ၊ ၂။ ၄၀၈။ ဗြဟ္မာ, ပုဗ္ဗာစရိယ, အာဟုနေယျ
(အမိအဖ) အံ၊ ၁။ ၁၃၀-၁၃၇။ ဣတိဝုတ်။
၂၆၉။ ပုဗ္ဗဒေဝတာ (အမိအဖ) အံ၊ ၁။ ၃၇၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၆၉။ သိဟ (ဘုရား) အံ၊ ၂။ ၁၀၇။
အံ၊ ၂။ ၂၇၂။ ဘယ, ဒုက္ခ, ရောဂ, ဂဏှ, သင်္ဂ,
ပက် (ကာမ) အံ၊ ၂။ ၂၇၄။ အံ၊ ၂။ ၁၁၄။ ဂေဓ
(ကာမဂုဏ် ၅-ပါး) အံ၊ ၂။ ၂၇၅-၉။ ပုည(သုခ)
အံ၊ ၂။ ၄၆၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၅။ သလ္လ, ဂဗ္ဘ။ အံ၊
၂။ ၁၁၄။ သမဏ, ဗြာဟ္မဏ, ဝေဒဂ္ဂ, ဘိသက္က,
နိမ္မလ, ဝိမလ, ဉာဏိ, ဝိမုတ္တ (ဘုရား) အံ၊ ၂။
၁၅၃-၄။ နဒိသောတ (တဏှာ), ပိယရူပ
သာတရူပ (အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး), ဟေဋ္ဌာ-
ရဟဒ (ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် ၅-ပါး), ဥမိ-

ဘယ (ကောဓူပါယာသ), အာဝဇ္ဇ (ကာမဂုဏ်
၅-ပါး), ဂဟရက္ခသ (မာတုဂါမ), ပဋိသောတ
(နေက္ခမ္မ), ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ ဝါယာမော
(ဝိရိယာရမ္မ), စက္ခုမာ ပုရိသ တိရေ ဌိတ
(ဘုရား) ဣတိဝုတ်။ ၂၇၁။ ဝနပတ္တ (သေနာ-
သန) အဘိဝိ။ ၂၆၀။ သံ၊ ၂။ ၁၃။ ဂဟာ,
ဒေဟ, သန္ဓေဟ, နာဝါ, ရထ, ဓဇ, ဝမ္ပိက, နဂရ,
နိဗ္ဗ, ကုဋိ, ဂဏှ, ကုမ္မ, နာဂ(ခန္ဓာကိုယ်) မဟာနိ။
၁၇-ဂ။ (တိ) (၃) သဒ္ဓါ - အမည် - ကို စွဲ၍
ဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါ - အမည် - နှင့် စပ်သော၊
သဒ္ဓါ - အမည် - ဌိ မှီသော၊ (သိစေတတ် -
ထင်ရှားစေတတ် - သော) သဒ္ဓါ - အမည် -
ရှိသော၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး။ အဓိဝနသမ္ပဿဇ-
ကြည့်။

အဓိဝနပထ (ပု)[အဓိဝန+ပထ](၁)အမည်-
အခေါ် အဝေါ် - သဒ္ဓပညတ် - ၎င်း - ဖြစ်
ကြောင်း - ဖြစ်ရာ - ဖြစ်သော တရား။ ဧတော-
ဝတာ အဓိဝနပထော။ ဒီ၊ ၂။ ၅၄။ အဓိဝန-
ပထောတိ “သိရိဝဇ္ဇကော နေဝဇ္ဇကော”တိ-
အာဒိကဿ အတ္တံ အဒိသ္မာ ဝနမတ္တမေဝ အဓိ-
ကိစ္စ ပဝတ္တဿ ဝေါဟာရဿ ပထော။ ဒီ၊ ၂။ ၉၄။
ဝနမတ္တမေဝ အဓိကိစ္စာတိ ဒါသာဒိသု သိရိ-
ဝဇ္ဇကောဒိသဒ္ဓါ ဝိယ အဘထတ္တာ ဝနမတ္တမေဝ
အဓိကာရံ ကတော ပဝတ္တဿ။ တေနာဟ “အတ္တံ
အဒိသ္မာ”တိ။ ဝေါဟာရဿာတိ ဝေါဟာရဏ-
မတ္တဿ။ ပထောတိ ပဝတ္တိမဂ္ဂေါ ပဝတ္တိယာ
ဝိသယော။ အထ ဝါ ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၇။
ယာဝတာ အာနန္တ အဓိဝနံ ယာဝတာ အဓိ-
ဝနပထော။ ဒီ၊ ၂။ ၅၇။ ယာဝတာ အာနန္တ
အဓိဝနန္တိ ယတ္တကော အဓိဝနသင်္ခါတော
ဝေါဟာရေ အတ္တိ။ ယာဝတာ အဓိဝန-
ပထောတိ ယတ္တကော အဓိဝနဿ ပထော၊
ခန္ဓာ အာယတနာနိ ဓာတုယော ဝါ အတ္တိ။
ဒီ၊ ၂။ ၉၉။ ဝေါဟာရေတိ “သတ္တော ဣတ္ထိ
ပုရိသော”တိအာဒိနာ, “ခန္ဓာ အာယတနာ-
နိ”တိအာဒိနာ, “ဖဿော ဝေဒနာ”တိအာဒိနာ

စ ဝေါဟာရိတဗ္ဗဝေါဟာရော။ တဿ ပန ဝေါဟာရဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ နာမ သင်္ခေပတော ဣမေ ဝေါတိ အာဟ “ခန္ဓာ အာယတနာနိ ဓာတုယော”တိ။ ဒါဠိ၊ ၂။ ၁၁၃။ အဓိဝရပထာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၃။ အဓိဝရနာနံ ပထာ အဓိဝရပထာ။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၉၄။ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ အဓိဝရပထာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅။ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ အဓိဝရပထာတိ အဓိဝရသုဒ္ဓါ နော ပထမဓမ္မာ နာမ နတ္ထိ။ ...။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၄၂။ တဿ ဝါဒါ စ ဝါဒပထာ စ အဓိဝရနာနိ စ အဓိဝရပထာ စ ... ဥပဟတာ ...။ စူဠနိ၊ ၁။ ၁၁၂။ အဓိဝရနာနိ စာတိ “သိရိဝရကော ဓနဝရကော”တိ အာဒယော ဟိ ဝရမတ္တယေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာ အဓိဝရနာ နာမ။ အဓိဝရနာနံ ပထာ အဓိဝရပထာ နာမ။ ၎င်း၊ ၉။ ၂။ (၂) အမည်၊ အခေါ်အဝေါ်၊ သဒ္ဓပညတ်၊ အမည် - အခေါ်အဝေါ် - သဒ္ဓပညတ် - ဟူသော အနက်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အရာ၊ အနက်၏အကြောင်း ဖြစ်သော - အမည် - အခေါ်အဝေါ် - သဒ္ဓပညတ်။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ နိရုတ္တိပထာ အဓိဝရပထာ ပညတ္တိပထာ အသံကိစ္ဆာ။ သံ၊ ၂။ ၅၉။ အဘိ၊ ၈။ ၁၁၂။ (သံ၊ ၉။ ၂။ ၂၅၇-နှင့် သံ၊ ၉။ ၂။ ၂၂၇-ဂ-တို့ကြည့်။)

အဓိဝရသုဒ္ဓါ (န) [အဓိဝရ+သုဒ္ဓါ] အဓိဝရသုဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဓိဝရသုဒ္ဓါ (ပ) [(က)အဓိဝရ+သုဒ္ဓါ။ (ခ) အဓိဝရသုဒ္ဓါ+သုဒ္ဓါ။ (ဂ) အဓိဝရသုဒ္ဓါ+သုဒ္ဓါ။] (က) အဓိဝရ ရှိသော နာမက္ခန္ဓာ ဟူသော ဖဿ။ (ခ) အဓိဝရကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿ။ (ဂ) အဓိဝရဖြင့် သိအပ်သော ဖဿ။ အဓိဝရ (၃) အနက်လည်းကြည့်။ တေသု အာကာရေသု... အသတိ အပိ န ခေါ် ရူပကာယေ အဓိဝရသုဒ္ဓါ ပညာယေထာတိ ? နော ဟေတံ ဘန္တေ။ ဒါ၊ ၂။ ၅၃။ ယှာယံ စတ္တာရော ခန္ဓေ ဝတ္ထိ

ကတွာ မနောဒွါရေ၊ အဓိဝရသုဒ္ဓါဝေဝရော မနောသမ္ပယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒါ၊ ၉။ ၂။ ၉။ အဓိဝရသုဒ္ဓါဝေဝရောတိ အဓိဝရမုခေန ပညတ္တိမုခေန ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ “အဓိဝရသုဒ္ဓါ”တိ လဒ္ဓနာမော။ ဒါ၊ ၉။ ၂။ ၁၀၁။ (မဟာနိ၊ ၃။ ၁၇၁။ ၎င်း၊ ၉။ ၁၄၄၊ ၂၉၁-တို့လည်းကြည့်။) အဓိဝရသုဒ္ဓါ-ကြည့်။

အဓိဝရသုဒ္ဓါ (တိ) [အဓိဝရသုဒ္ဓါ + ဇန + ကိ] အဓိဝရသုဒ္ဓါကြောင့်ဖြစ်သော။ အဓိဝရသုဒ္ဓါသော သညာ သုခုမာ။ အဘိ၊ ၈။ ၆။ “အဓိဝရသုဒ္ဓါသော သညာ”တိပိ ပရိယာယေန တေဿာ (ပဋိသသုဒ္ဓါသော သညာယ) နာမံ ဟောတိယေဝ။ တယော ဟိ အရူပနော ခန္ဓာ သယံ ပိဋ္ဌိဝရကော ဟုတွာ အတ္တနာ သဟဇာတယ သညာယ “အဓိဝရသုဒ္ဓါသော သညာ”တိပိ နာမံ ကရေန္တိ။ နိပ္ပရိယာယေန ပန ပဋိသသုဒ္ဓါသော သညာ နာမ ပဉ္စဒ္ဓါရိကသညာ၊ အဓိဝရသုဒ္ဓါသော သညာ နာမမနောဒွါရိကသညာ။...မနောဒွါရိကသညာ ပန ကေမဉ္စေ ဝါ ကေပိဋ္ဌေ ဝါ နိသိဒ္ဓိတုပိ အညံ စိန္တေန္တံ ဝိတက္ကေန္တံ “ကိ” စိန္တေသိ၊ ကိ” ဝိတက္ကေသိ”တိ ပုစ္ဆိတွာ တဿ ဝရဝသေနေဝ ဇာနိဘဗ္ဗတော သုခုမာ။ အဘိ၊ ၉။ ၂။ ၁၈-၉။ တွေ စ ပဋိသသော သုဒ္ဓါသော၊ ပဋိသသုဒ္ဓါသော ဝါ သုဒ္ဓါသော ပဋိသသုဒ္ဓါသောတိ ဥတ္တရပဒလောပံ ကတွာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိညေယျဘာဝေန ဝရနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ၊ ဝရနာဓိနာ ဝါ အရူပက္ခန္ဓာ၊ အဓိဝရ ဝါ တေသံ ပကာသနံ (ပကာသကံ ?) အတ္တိတိ “အဓိဝရ”တိ ဝုစ္စန္တိ၊ တတောဇော သုဒ္ဓါသော အဓိဝရသုဒ္ဓါသော၊ သုဒ္ဓါသောယေဝ ဝါ ယထာဝုတ္တေဟိ အတ္တေဟိ အဓိဝရနော စ သုဒ္ဓါသော စာတိ အဓိဝရသုဒ္ဓါသော၊ အဓိဝရသုဒ္ဓါသော ဝါ သုဒ္ဓါသော အဓိဝရသုဒ္ဓါသော၊ တတော တသ္မိံ ဝါ ဇာတာ အဓိဝရသုဒ္ဓါသော။...။ မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၅-၆။ ဝိညေယျဘာဝေန ဥပ္ပတ္တိယန္တိ

အဓိပ္ပါယော။ဝစနန္တိ သဒ္ဓေါ၊ နာမန္တိ အတ္ထော။...
အဓိဝစနံ ပညတ္တိပကာသကံ ဉာပကံ တေသံ
အတ္တိတိ အဓိဝစနာ ယထာ အရိသသောတိ။
တတောဇောတိ အဓိဝစနသင်္ခါတတော အရူ-
ပက္ခန္တတော ဇာတော။ အရူပက္ခန္တပရိယာပန္တတ္တာ
ဖဿေပိ ယထာဝုတ္တော အတ္ထော သမ္မဝတိတိ
ဒဿေတုံ “သမ္မဿောယေဝ ဝါ”တိအာဒိ-
မာဟ။...။ အနုဋီ၊ ၂။၂၀-၁။

အဓိဝစနသမ္မဿဇာနာမ (န) [အဓိဝစနသမ္မဿ-
ဇာ + နာမ] အဓိဝစနသမ္မဿဇာဟူသောအမည်။
အထ ဝါ သညာယ ပဋိသမ္မဿဇာတိ အညမ္ဘိ
ဝိသိဋ္ဌံ နာမံ အတ္တိတိ အဓိဝစနသမ္မဿဇာနာမံ
တိတ္ထိယေဝ ခန္ဓာနံ ဘဝိတုံ အရဟတိ။ တေ ပန
အတ္တနော နာမံ သညာယ ဒတွာ နိဝတ္တာ။
မူလဋီ၊ ၂။၁၆။

အဓိဝစနိယ (တိ) [အဓိ + ဝစ + အနိယ] အလွန်ဆို
အပ်သောအရာ။ ပဏ္ဍိတော ရာဇာ ဧဠေယျာ
ကရဏိယာဓိကရဏိယေသု ဝစနိယာဓိဝစနိယေ-
သု အလမတ္ထဒသတရေဟိ အလမတ္ထဒသတရော။
အံ၊ ၁။၅၀၀။ ဝစနိယာဓိဝစနိယေသုတိ ဝတ္ထဗ္ဗေသု
စ အတိရေကဝတ္ထဗ္ဗေသု စ။ အံ၊ ၁။၂။၃၆၁။

အဓိဝတ္တတိ (ကြိ) [အဓိ + ဝတု + အ + တိ] လွှမ်း
မိုး-အုပ်စိုး-၏။ အဓိဝတ္တတိ ခေါ်တံ မဟာရာဇ
ဇရာမရဏံ။ သံ၊ ၁။၁၀၁။ ခညံ ဓနံ ယသော
ကိတ္တိ၊ သုခဉ္ဇေတံ ဓိဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။၃၄၁။ အဓိ-
ဝတ္တဘိတိ အဇ္ဈောတ္တရတိ။ သံ၊ ၁။၁၅၄။
သုခဉ္ဇေတံ ဓိဝတ္တတိတိ သုခဉ္ဇ တေ ပုဂ္ဂလံ
အဓိဝတ္တတိ၊ အဝတ္တရတိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၁။
၂။၂၉၁။ ဧဝံ ဇရာ စ မစ္စ၊ စ၊ အဓိဝတ္တန္တိ
ပါဏိနနံ။ သံ၊ ၁။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၂၅။ အဓိ-
ဝတ္တန္တိတိ အဓိဘာန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၉၀။

အဓိဝတ္တမာန (တိ) [အဓိ + ဝတု + မာန] လွှမ်းမိုး-
နှိပ်စက်-သော၊ သူ။ အဓိဝတ္တမာနေ စေတေ
မဟာရာဇ ဇရာမရဏေ ကိမဿ ကရဏိယန္တိ။
သံ၊ ၁။၁၀၁။

အဓိဝတ္ထ (တိ) [အဓိ + ဝသ + တ] (က) စွဲ၍တည်
နေသော၊ ပူးဝင်သော၊ သူ။ တသ္မိဉ္စ သရီရေ
ပေတော အဓိဝတ္ထော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၁။၇၂။
အဓိဝတ္ထောတိ သာဠကတဏှာယ တသ္မိ ယေဝ
သရီရေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဝိ၊ ၁။၁၂၂။ (ခ) လွှမ်းမိုး
စိုးအုပ်၍နေသော၊ သူ။ တသ္မိ ရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ
ဒေဝတာ။ ဝိ၊ ၂။၅၁။ ဝိ၊ ၂။၃၇။ သံ၊ ၁။၁၉၉၊ ၂၀၁။
သန္တိ ဘိက္ခဝေ မူလဂန္ဓေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝါ။
သံ၊ ၂။၂၁၀။ အဓိဝတ္ထာတိ မူလဂန္ဓံ အဓိဋ္ဌာယ၊
အဘိဘုယျ ဝါ ဝသန္တာ။ သံ၊ ၁။၂။၂၇၆။ စက်-
မနကောဋိယံ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ အင်္ဂုလိဟိ
ဒိပံ ဥဇ္ဇာလေတွာ အဋ္ဌာသိ။ အဘိ၊ ၁။၂။၃၃၆။

အဓိဝရ (တိ) [အဓိ + ဝရ] သာ၍မြတ်သော၊ သူ။
အနဓိဝရ-ကြည့်။

အဓိဝဟတိ (ကြိ) [အဓိ + ဝဟ + အ + တိ] ဆောင်
တတ်၏။ ဒုက္ခံ အဓိဝဟတိ အာဟရတိတိ
ဒုက္ခာဓိဝဟံ။ အံ၊ ၁။၁၄၀။ အဓိဝဟတိတိ
အာနေတိ။ အံ၊ ၁။၁၇၉။

အဓိဝဟန (တိ၊ န) [အဓိ + ဝဟ + ယ] ဆောင်
တတ်သော၊ ဆောင်ခြင်း။ ဇာတိအာဒိနံ အဓိ-
ဝဟနတော ဒုက္ခာဓိဝဟံ။ အံ၊ ၁။၁၄၁။

အဓိဝသန္တ (တိ) [အဓိ + ဝသ + အန္တ] (၌) နေ
သော၊ (ကို) လွှမ်းမိုး-စိုးအုပ်-၍ နေသော၊
သူ။ ယသ္မာ ဂေဟံ အဓိဝသန္တေန ရညာ ရာဇ-
ကိစ္စံ...ကတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ။ ယေရ၊ ၁။၂၇၀။

အဓိဝါသ (ပု) [အဓိ + ဝသ + ဩ] (၌) နေခြင်း၊
(ကို) လွှမ်းမိုး-စိုးအုပ်-၍ နေခြင်း။ ဒုရဓိဝါသ
(ယေရ၊ ၁။၂၇၀) ကြည့်။ ဓာန်။ ၉၅၈-လည်း
ကြည့်။

အဓိဝါသက (တိ) [အဓိ + ဝသ + ကျ] သည်းခံ
တတ်သော၊ သူ။ ပရေဟိ ဝုတ္တာနံ ဒုဋ္ဌဝစနာနံ
အဓိဝါသကော ဟောတိ။ ဇာ၊ ၁။၄၄။၇၇။

အဓိဝါသကဇာတိက (တိ) [အဓိဝါသက + ဇာတိ +
က] သည်းခံနိုင်သော သဘောရှိသော၊ သူ။

အဓိဝါသကဇာတိကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၂၄။
ဥပနာနံ သာရိရိကာနံ ဝေဒနာနံ ပါဏဟရာနံ
အဓိဝါသကဇာတိကာ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၁၃။
မ၊ ၁။ ၁၃၉။ ၁၇၆။ အံ၊ ၁။ ၄၃၃။

အဓိဝါသန (န၊ ထိ) [အဓိ + ဝသ + ဇော + ယု
ဥပရိ အာရောပေတော ဝါသနံ အဓိဝါသနံ။ ဒီ၊ ၂။
၃။ ၁၇၉။] အပေါ်၌ - တက်လျက်နေခြင်း -
တင်ထားခြင်း။ (က) သူတပါးတို့၏ မကောင်း
သဖြင့် ပြုမူဆိုမှုကို ဆန့်ကျင်ဖက်မပြုပဲ မိမိ
အပေါ်၌သာ တက်၍ နေခြင်း။ သည်းခံ
ခြင်း။ (အဓိဝါသနခန္တိ-ကြည့်။) အချမ်းအစွာ
စသည်ကို သည်းခံခြင်း။ ကတမေဝ ဘိက္ခုဝေ
အာသဝါ အဓိဝါသနာ ပဟာတဗ္ဗာ။ မ၊ ၁။ ၁၃။
အဓိဝါသနာယ အာတပုံ ကရဏီယံ။ အံ၊ ၁။
၁၅၁။ အဓိဝါသနာယာတိ အဓိဝါသနတ္ထာယ
သဟနတ္ထာယ ခမနတ္ထာယ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၈။ (ခ)
လက်ခံ သာယာခြင်း။ နှစ်သက် လက်ခံခြင်း။
ဘဂဝတော အဓိဝါသနံ ဝိဒိတော။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၆။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၂။ မ၊ ၁။ ၂၉၈။ အံ၊ ၂။ ၂၆။ (ဂ)
သဘောတူလက်ခံခြင်း။ ဆန္ဒပေးခြင်း။ သတိ-
ဝိနယဿ ကမ္မဿ ကိရိယာ ကရဏံ ဥပဂမနံ
အဇ္ဈပဂမနံ အဓိဝါသနာ အပ္ပဋိက္ခောသနာ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၃၈။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၅။ အဓိဝါသနာတိ “ရုစ္စတိ
မေ ဧတံ ကရောတု သံသော”တိ ဧဝံ အဓိဝါ-
သနာ၊ ဆန္ဒဒါနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၉။

အဓိဝါသနကာလ (ပု) [အဓိဝါသန + ကာလ]
သည်းခံအံ့သောအခါ၊ ဘည်းခံရမည့်အခါ။ အဓိ-
ဝါသနကာလော ဒါနိ အန္တေ ဘဂဝတော။
အံ၊ ၂။ ၂၆၊ ၃၀၀။

အဓိဝါသနက္ခမ (န) [အဓိဝါသန + ခမ။ (ခမန?)]
မိမိအပေါ်၌ - တက်လျက်နေခြင်း - တင်
ထားခြင်း - ဟူသော သည်းခံခြင်း။ အဓိဝါသန-
ခန္တိ-ကြည့်။

အဓိဝါသနခန္တိ (ထိ) [အဓိဝါသန + ခန္တိ။ အဓိ-
ဝါသနက္ခန္တိ-လည်းရှိ။] ကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲကို
သည်းခံနိုင်သောတရား၊ သူတပါးတို့ မကောင်း

ပြုမူဆိုမှုကိုဆန့်ကျင်ဖက်မပြုပဲ မိမိအပေါ်၌ဘက်
လျက်နေခြင်း - သည်းခံခြင်း - တရား။ အနု-
လောမိကခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနက္ခန္တိ-တို့မှ တပါးသော
အဓိဝါသနခန္တိတရား။ အဓိဝါသနခန္တိ နာမ ပရမံ
တပေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ခန္တိတိ အဓိဝါသနခန္တိ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။ ပရာပရာဓာဒိနံ အဓိဝါသနက္ခမံ
(အဓိဝါသနက္ခမန?) အဓိဝါသနက္ခန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၇၇။ (၎င်းဒီ၊ ၁၇၉-လည်းကြည့်။) အထ အဓိ-
ဝါသနက္ခန္တိယံ ဌိတော ဘိက္ခု သောရတောတိ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ခန္တိယာတိ အဓိဝါသ-
နက္ခန္တိယာ။ ခန္တိတိ အဓိဝါသနက္ခန္တိယေဝ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆-၇။ ပရေသံ ဒုက္ခဋ္ဌံ ဒုရုတ္တဉ္စ ပဋိ-
ဝိရောဓာကရဏေန အတ္တနော ဥပရိ အာရော-
ပေတော ဝါသနံ အဓိဝါသနံ၊ တဒေဝ ခန္တိတိ
အဓိဝါသနက္ခန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၀-တို့လည်းကြည့်။) ခန္တိ နာမ အဓိ-
ဝါသနက္ခန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၂၅-၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၃၀-ပ။ တိတိက္ခာသင်္ခါတာ အဓိဝါသနခန္တိ နာမ
ဥတ္တမံ တပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၁။

အဓိဝါသနခန္တိသမ္ပန္န (တိ) [အဓိဝါသနခန္တိ +
သမ္ပန္န] အဓိဝါသနခန္တိတရားနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။
.... အဓိဝါသနခန္တိသမ္ပန္နော ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု သမ-
စိတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အဓိဝါသနခန္တိသမ္ပန္နော-
တိ “ဧမော ဟောတိ သီတဿာ”တိ အာဒိနာ
ဝုတ္တသီတဏှာဒိသဟနလက္ခဏာယ ခန္တိယာ သ-
မန္နာဂတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၉။

အဓိဝါသနတာ (ထိ) [အဓိဝါသန + တာ] သည်းခံ
သည်၏အဖြစ်၊ သည်းခံခြင်း၊ သည်းခံကြောင်း
ဖြစ်သော - သူတပါးတို့ မကောင်းပြုမူ ဆိုမှုကို
ဆန့်ကျင်ဖက်မပြုပဲ မိမိအပေါ်၌သာ တက်
နေစေကြောင်း - တရား။ ယာ ခန္တိ ခမနတာ
အဓိဝါသနတာ အဇ္ဈဏိက္ကံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၆၀။
အဓိဝါသနခန္တိ တောယ အတ္တနော ဥပရိ အာရော-
ပေတော ဝါသနန္တိ န ပဋိဗာဟန္တိ န ပစ္စနိကတယ
တိဋ္ဌန္တိတိ အဓိဝါသနတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၄။

ပရေသံ ဒုက္ခန္တံ ဒုရက္ခန္တံ ပဋိဝိရောဓာကရဏေန
အတ္တနော ဥပရိ အာရောပေတွာ ဝါသေန္တိ။
မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၈၄။

အဓိဝါသနပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အဓိဝါသန + ပစ္စုပ္ပန်]
မိမိအပေါ်၌ တင်ထားခြင်း - သည်းခံခြင်း - လျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော၊
သည်းခံတတ်သောသဘောဟု ဉာဏ်၌ထင်သော
အခြင်းအရာရှိသော။ ခမနလက္ခဏာ ခန္တိပါရမီ၊
ဣဒ္ဓာနိဋ္ဌသဟနရသာ၊ အဓိဝါသနပစ္စုပ္ပန်၊
အဝိရောဓပစ္စုပ္ပန် ဝါ။ ယထာဘူတဒဿန-
ပဒ္ဓာနာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၇၂။

အဓိဝါသနလက္ခဏ (တိ) [အဓိဝါသန + လက္ခဏ]
သည်းခံခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အဓိဝါသန-
လက္ခဏာ ခန္တိ အဓိဝါသနခန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

အဓိဝါသနဝိရိယ (န) [အဓိဝါသန + ဝိရိယ] သည်း
ခံနိုင်သော - အားထုတ်ခြင်း - ဝိရိယ၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ
အားထုတ်ခြင်း။ အဓိဝါသနဝိရိယံ ဝိရိယပါရမီ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆။

အဓိဝါသနသီလ (တိ) [အဓိဝါသန + သီလ] သည်း
ခံခြင်းဟူသော အလေ့အကျင့်ရှိသော၊ သည်းခံ
လေ့ရှိသော၊ သူ။ အာဝုသော ပဗ္ဗဇိတော နာမ
အဓိဝါသနသီလော ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။

အဓိဝါသယန္တ (တိ) [အဓိ + ဝသ + ကယ + အန္တ]
သည်းခံနိုင်သော၊ အချမ်းအမှုစသည်ကို သည်းခံ
နိုင်သော၊ သူ။ အဓိဝါသယတော ဝေသ တေ
အာသဝါ မ၊ ၁။ ၁၃။ ခုဒ္ဒံ ပိပါသံ အဓိဝါသ-
ယန္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၁။

အဓိဝါသပေတိ (ကြိ) [အဓိ + ဝသ + ကာပေ +
တိ] သည်းခံစေ - စောင့်ဆိုင်းစေ - ၏။ အမွှော
ဒုဋ္ဌဗြဟ္မဏ အညေသံ ဣဒါနေဝ နေံ ဝဿာ-
ပေတွာ အမှေ အညံ သံဝစ္ဆရံ အဓိဝါသပေသိ
(တွံ)။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။

အဓိဝါသပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အဓိ + ဝသ + ကာပေ
+ တုံ] စောင့်ဆိုင်းစေခြင်းငှါ။ တံ သုတွာ

တာပသော ယာဝ ပိတု အာဂမနာ အဓိဝါသ-
ပေတုံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။

အဓိဝါသိတ (တိ) [အဓိ + ဝသ + ကေ + တ]
လက်ခံအပ်သော။ သတ္တာရာ စူဠသုဘဒ္ဒါယ
နိမန္တနံ အဓိဝါသိတံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၃။ အဓိဝုတ္ထ-
လည်းကြည့်။

အဓိဝါသေတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ + ဝသ + ကေ + တဗ္ဗ]
သည်းခံ - လက်ခံ - အပ်သော။ တုဏှိ ဘဝိ-
တဗ္ဗန္တိ အဓိဝါသေတဗ္ဗ၊ န ဗျာဟရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။
၁၄၁။ ဂန္ဓောပိ နေသံ သာနံ ပဋိဟနမာနော
အဓိဝါသေတဗ္ဗော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၇။
အဓိဝါသေတဗ္ဗောတိ ခမိတဗ္ဗော အညထာ
အာဟာရဿ အနုပလဗ္ဗနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၄၁၉။

အဓိဝါသေတိ (ကြိ) [အဓိ + ဝသ + ကေ + တိ]
အပေါ်၌ - တက်လျက်နေစေ - တင်ထား - ၏။
(က) စိတ်၌တင်ထား၏။ သာယာ၏။ တဇ္ဇေ
ဘိက္ခု အဓိဝါသေတိ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၉။ ဣတိဝုတ်။
၂၇၂။ အဓိဝါသေတိတိ စိတ္တေ အာရောပေတွာ
ဝါသေတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၃၃-
လည်းကြည့်။ (ခ) လက်ခံ၏။ သာယာ၏။ န
မေ ကဿပေါ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ
အဓိဝါသေတိ ဗာရာဏသီယံ ဝဿာဝါသံ။ မ၊ ၂။
၂၄၁။ အလံ ဂဟပတိ နာဓိဝါသေမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈။
အဓိဝါသေတု စ မေ ဘဝံ ဂေါတမော ဝေ-
ရဉ္ဇာယံ ဝဿာဝါသံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံဃေန။
ဝိ၊ ၁။ ၇။ အဓိဝါသေတု သမ္ဗုဒ္ဓိစ္စတု။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၄၂။ အဓိဝါသေတုတိ သာဒိယတု၊ တံ ပန
သာဒိယနံ မနသာ သမ္ဗုဒ္ဓိဂ္ဂဟော ဟောတိတိ
အာဟ “သမ္ဗုဒ္ဓိစ္စတု”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၅။
အဓိဝါသေတု မေ ဘန္တေ အယျော သုဓမ္မော
သွာတနာယ ဘတ္တံ သဒ္ဓိံ ထေရေဟံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈။
အဓိဝါသေတု မေ ဘဝံ ဂေါတမော အဇ္ဇတနာ-
ယ ဘတ္တံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံဃေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၂။

အဓိဝါသေတုံ သမ္ပုဋ္ဌိတုံ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၄၇။
 အဓိဝါသေန္တု မေ ဘန္တေ ထေရာ သွာတနာယ
 အာဂန္တုကဘတ္တံ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁။ အဓိဝါသေဟိ
 တာတ သုဒ္ဓိန္န သွာတနာယ ဘတ္တံ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁။
 အသောစမာနော အဓိဝါသယေယျ။ အံ၊၂။
 ၅၀။ အဓိဝါသေသံ ဘဂဝါ တုဏှိဘာဝေန။ ဝိ၊
 ၁။၁။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁။ ၂။ ဥဒါနံ၊၁။၂။...မနသာဝ
 သမ္ပုဋ္ဌိတုံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁။ ၂။ ဒီ၊ဌ၊
 ၁။၂၄၇။ အဓိဝါသေသိတိ တေန ဒိဋ္ဌသစ္စေန
 အဓိဝါသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါတိ...စိတ္တေနော
 အဓိဝါသေသံ သာဒိယံ၊ဥဒါနံ၊၁။၂။ အဓိဝါ-
 သေသံ ခေါ ထေရာ ဘိက္ခု တုဏှိဘာဝေန။
 ဝိ၊ဌ၊၂။၁။ ယာဝ ဧတေသံ ဂေါစရဂ္ဂဟဏံ၊ တာဝ
 အဓိဝါသေသမိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၂။ (ဂ)သည်း
 ခံ၏။ တာ သုဒ္ဓိ ဘဂဝါ သတော သမ္ပဇာနော
 အဓိဝါသေတိ အဝိဟညမာနော။ သံ၊၁။၂။
 တိဟိ ဝိတက္ကေဟိ အဓိဝါသေတိ။ ဥဒါနံ၊၂။
 အဓိဝါသေတိတိ မုဋ္ဌဂဗ္ဘတယ ဥပ္ပန္နဒ္ဓကံ
 သဟတိ။ ဥဒါနံ၊၁။၁။ သတော ကတြာဓိ-
 ဝါသယေ။ ထေရ၊၂။၂။ အဓိဝါသယေ အဓိဝါ-
 သေယျ သဟေယျ။ ထေရ၊ဌ၊၁။၁။၁။

အဓိဝါသေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+ဝသ+ဧ+တုံ]
 သည်းခံခြင်းငှါ။ နာဝသော သက္ကာ ယေန ဝါ
 တေန ဝါ အဓိဝါသေတုံ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁။

အဓိဝါသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+ဝသ+ဧ+
 တွာ] (က) လက်ခံ၍။ ထေရာ (တုဏှိဘာ-
 ဝေန) အဓိဝါသေတွာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဘတ္တ-
 ကိစ္စံကတွာ။ မိလိန္န၊၉။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁။ အဓိဝါ-
 သေတွာတိ သမ္ပုဋ္ဌိတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁။၂။
 (ခ) အောင့်အည်း၍။ ဒကသောတောရေ-
 ဟဏဉ္စေတ္ထ အဓိဝါသေတွာ...။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁။
 အဓိဝါသေတွာ နိမိတ္တ ဥပ္ပက္ခိတွာ ပုန ဝိပ္ပဋ္ဌိ-
 သာရေ ဥပ္ပန္န အဓိဝါသေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၀၁-၂။

အဓိဝါသေန္တု (တိ) [အဓိ+ဝသ+ဧ+အန္တု]
 အပေါ်၌ - တက်လျက်နေစေ - တင်ထား -

သော၊ သူ။ (က) သည်းခံသော၊ သူ။ ဝေဒနံ
 အဓိဝါသေန္တော သတော သမ္ပဇာနော အဝိ-
 ဟညမာနော။ ဥဒါနံ၊၁။၁။ အဓိဝါသေန္တောတိ
 ဥပရံ ဝါသေန္တော သဟန္တော ခမန္တော။ ဥဒါနံ၊
 ၁။၁။ (ခ) လက်ခံသော၊ သူ။ အထ ခေါ
 စိတ္တော ဂဟပတိ ကိံ မေ ကရိယတိ အယျော
 သုဓမ္မော အဓိဝါသေန္တော ဝါ အနဓိဝါသေန္တော
 ဝါတိ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁။

အဓိဝါဟ (တိ) [အဓိ+ဝဟ+ဧ] ဆောင်တတ်
 သော၊ လွန်ကဲစွာဆောင်တတ်သော။ အသံဝုတာ
 ဒုက္ခာဓိဝါဟာ ဟောန္တိ။ သံ၊၂။၂။ ဒုက္ခာ-
 ဓိဝါဟာ ဟောန္တိတိ နေရယိကာဒိဘေဒံ အဓိ-
 ကဒ္ဓကံ အာဝဟနကာ ဟောန္တိ။ သံ၊ဌ၊၁။၂။
 အဓိကံ ဝဟန္တိတိ အဓိဝါဟာ၊ ဒုက္ခဿ အဓိ-
 ဝါဟာ ဒုက္ခာဓိဝါဟာ။ သံ၊ဌ၊၂။၁။

အဓိဝါဟန (န) [အဓိ+ဝဟ+ဧ+ယု] စွဲ၍
 ထောက်စေအပ် - ရှေးလူထောက်စေအပ် - ဆောင်
 အပ် - သော။ ဝိရိယံ မေ ဓရဓောရယံ၊ ယော-
 ဂက္ခေမာဓိဝါဟနံ။ သံ၊၁။၁။ သုတ္တနိ၊၂။
 ယောဂက္ခေမာဓိဝါဟနန္တိ ဧတ္ထ...တံ အဓိကံစွ
 ဝါဟိယတိ၊ အဘိဓမ္မံ ဝါ ဝါဟိယတိတိ အဓိဝါ-
 ဟနံ။ သံ၊ဌ၊၁။၂။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၁။၁။

အဓိဝိမုတ္တိ (တိ) [အဓိ+ဝိ+မု+တိ] လွန်ကဲ-
 မြင့်မြတ် - သော လွတ်မြောက်ခြင်း၊ မဂ်
 ဖိုလ်၏အစွမ်းဖြင့်လွတ်မြောက်ခြင်း။ အထ ခေါ
 အဟမေဝ တတ္ထ ဘိယျော ယဒိဒံ အဓိဝိမုတ္တိ။
 ဒီ၊ဌ၊၁။၁။ ယဒိဒံ အဓိဝိမုတ္တိတိ ယာ အယံ
 အဓိဝိမုတ္တိ၊ အဟမေဝ တတ္ထ ဘိယျောတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂။

အဓိဝုဋ္ဌ (တိ) [အဓိ+ဝသ+တ] လက်ခံအပ်ပြီး
 သော၊စိတ်ဖြင့်ဝန်ခံအပ်ပြီးသော၊သူ။ အဓိဝုဋ္ဌ
 ပန သမဏေန ဂေါတမေန (သွာတနာယ
 ဘတ္တံ)။ မ၊၂။၂။ အဓိဝုဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

အဓိဝုတ္တိ (တိ) [အဓိ+ဝုတ္တိ(ဝေ,ဝတု+တိ)](၁)
 သဒ္ဓါမျှကိုသာစွဲ၍ဖြစ်သော - သဒ္ဓါ - အမည် -

ပညတ်။ (၂) အနက်ပေါ်၌ - ဖြစ်သော -
 ပြောဆိုခေါ်ဝေါ်အပ်သော - သဒ္ဒါ - အမည် -
 ပညတ်။ (၃) ဟုတ်မှန်တိုင်းသော အနက်ကို
 လွှမ်းမိုးကျော်လွန်၍ဖြစ်သောအယူမှား။ (၄)
 လွန်ကဲစွာ - ဖြစ်တတ် - ဖြစ်ခြင်းရှိ - သော
 အယူမှား။ အဓိဝုတ္တိပဒ-ကြည့်။

အဓိဝုတ္တိပဒ (၄) [အဓိဝုတ္တိ+ပဒ။ အဓိမုတ္တိပဒ-
 ဟုလည်း ပါ၌ရှိသည်။ သို့သော် ဌ-များ၌ ဝစန၊
 ဝတ္တန၊ ပဝတ္တန-စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်ကိုထောက်
 လျှင် အဓိဝုတ္တိပဒ-ဟူသည်က သာ၍ကောင်း
 သည်။ (ဝစန=ဝတ္တိ။ ဝတ္တန=ဝတ္တိ) သီ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊
 ၁။၃၉၃-၌ကား အဓိမုတ္တိပဒ ကိုပင် သင့်အောင်
 ကြံထားသည်။] (၁) သဒ္ဒါမျှကိုသာစွဲ၍ ဖြစ်
 သော အမည်ပညတ် - အနက်ပေါ်၌ ပြောဆို
 ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအမည် - ကို ပြုတတ်သော -
 စကား - ပုဒ်။ (သုဆင်းရဲကိုပင် မောင်ချမ်း
 သာ-ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမျိုး)။ ဧကေ သမဏ-
 ဗြာဟ္မဏာ အနေကဝိဟိတာနိ အဓိမုတ္တိပဒါနိ
 အဘိဝဒန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၂။ အဓိမုတ္တိပဒါနိတိ အဓိ-
 ဝစနပဒါနိ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၉၆။ အဓိဝစနပဒါနိတိ
 ပညတ္တိပဒါနိ။ ဒါသာဒီသု သိရိဝဇ္ဇကာဒိသဒ္ဓါ
 ဝိယ ဝစနမတ္တမေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တိယာ
 အဓိဝစနံ ပညတ္တိ။ “အထ ဝါ အဓိသဒ္ဓေါ ဥပရိ-
 ဘာဝေ၊ ဝုစ္စတိတိ ဝစနံ၊ ဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ၊
 ဥပါဒါနဘူတဇ္ဈပါဒိနံ ဥပရိ ပညာဝိယမာနာ
 ဥပါဒါပညတ္တိတိ အတ္ထော”။ တဿာ ပညတ္တိ-
 ဒီပကပဒါနိတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပညတ္တိမတ္တ-
 ဉေတံ ဝုစ္စတိ ယဒိဒံ “အတ္တာ၊လောကော”တိ
 စ၊ န ဇ္ဈပဝေဒနာဒယော ဝိယ ပရမတ္ထော။
 ဒီ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၄၁။ (မ၊ဌ၊၄။၁၁။မ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၁၉-တို့လည်း
 ကြည့်။) (၂) သဒ္ဓါမျှကိုသာ စွဲ၍ဖြစ်သော
 အမည်ပညတ် - အနက်ပေါ်၌ ပြောဆိုခေါ်ဝေါ်
 အပ်သော အမည်ပညတ် - ၎င်း - တည်ရာ -
 အကြောင်း - ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်
 တရား။ ယေ တေ အာနန္ဒ ဓမ္မာ တေသံ တေသံ
 အဓိဝုတ္တိပဒါနံ အဘိညာသန္တိကိရိယာယ သံ-

ဝတ္တန္တိ။ အံ၊၃။၂၇၅။ အဓိဝုတ္တိပဒါနန္တိ အဓိ-
 ဝစနပဒါနံ၊ ခန္ဓာယတနဓာတုဓမ္မာနန္တိ အတ္ထော။
 အဓိဝုတ္တိယောတိ ဟိ အဓိဝစနာနိ ဝုစ္စန္တိ။
 တေသံ ယေ ပဒဘူတာ ဒေသနာယ ပဒဋ္ဌာ-
 နတ္တာ။ အတိတာ ဗုဒ္ဓါပိ ဟိ ဧတေ ဓမ္မေ
 ကထယိံသု၊ အနာဂတာပိ ဧတေဝ ကထယိ-
 သန္တိ။ တဿာ ခန္ဓာဒယော အဓိဝုတ္တိပဒါနိ နာမ။
 တေသံ အဓိဝုတ္တိပဒါနံ။ အံ၊ဌ၊၃။၂၉၉။ (အံ၊ဇ္ဇိ၊
 ၃။၃၁၉-၂၀-လည်းကြည့်။) (၃) ဟုတ်မှန်တိုင်း
 သောအနက်ကို လွှမ်းမိုးကျော်လွန်၍ ဖြစ်သော
 အယူမှားကိုပြုတတ်သော-စကား-ပုဒ်-အခေါ်
 အဝေါ်။ အထ ဝါ ဘူတံ အတ္ထံ အဘိဘဝိတွာ
 ယထာသဘာဝတော အဂ္ဂဟေတွာ ပဝတ္တန-
 တော အဓိမု(ဝ)တ္တိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော ဝုစ္စန္တိ။
 အဓိမု(ဝ)တ္တိနံ ပဒါနိ အဓိမု(ဝ)တ္တိပဒါနိ၊ ဒိဋ္ဌိ-
 ဒီပကနိ ဝစနာနိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဌ၊၁။၉၆။
 မ၊ဌ၊၄။၁၁။ အံ၊ဌ၊၃။၂၉၉။ (တေသံ အဓိဝုတ္တိ-
 ပဒါနံ ဒိဋ္ဌိဝေါဟာဏန-အပိုပါပေးသည်။) ဘူတံ
 အတ္တန္တိအာဒိနာ ပန ဘူတသဘာဝတော
 အတိရေကံ တမဘိဓာဝိတွာ ဝါ မုစ္စန္တိတိ
 အဓိမုတ္တိယော၊ တာသံ ပထာနိ တဒ္ဓိပကတ္တာတိ
 အတ္ထံ ဒေသေတိ။ သီ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၃၉၃။ (၄)
 လွန်ကဲစွာ (သဘာဝဓမ္မတို့၌ မဟုတ် မမှန်သော
 အနက်ကို တင်၍) - ဖြစ်တတ် - ဖြစ်ခြင်းရှိ -
 သော အယူမှားကို ပြုတတ်သော - စကား -
 ပုဒ် - အခေါ် အဝေါ်။ အဓိကဝုတ္တိတာယ ဝါ
 အဓိဝုတ္တိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော ဝုစ္စန္တိ။ အဓိကဉ္စ
 သဘာဝဓမ္မေသု သဿတာဒိ ပကတိအာဒိ
 ဒဗ္ဗာဒိ ဇီပါဒိ ကာယာဒိဉ္စ အဘူတံ အတ္ထံ
 အဇ္ဈာဓေပေတွာ ဒိဋ္ဌိယော ပဝတ္တန္တိတိ။ ဒီ၊ဇ္ဇိ၊
 ၁။၁၄၁-၂။ မ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၁၉။ (ဤ၌ ပကတိအာဒိ-
 စသည်၏ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၃၅၇-၆၁-တွင်
 ကြည့်။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၁၀-၌ကား ဌ-၌ အထ ဝါ-
 စသည်ဖြင့် ဤ(၄)အနက်ကို ပြသည်ဟုဆိုသည်။
 သီ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၃၉၃-၌ကား အဓိမုတ္တိ-ကိုပင် ဤ
 အနက်ဟောအဖြစ် ဖွင့်သည်။)

အဓိဝုတ္တိပဒသုတ္တ (န) [အဓိဝုတ္တိပဒ+သုတ္တ] အဓိ-
ဝုတ္တိပဒသုတ္တကို မျက်မှောက်ပြု၍ သိစွမ်းနိုင်သော
(ဒဿဗလဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်) တရားတို့၌
ရဲရင့်တော်မူပုံကို ဟောသောသုတ်။ အဓိဝုတ္တိ-
ပဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာ-
သက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၇၅-၇။

အဓိဝုတ္တ (တိ) [အဓိ + ဝသ + တ] လက်ခံအပ်
ပြီးသော၊ စိတ်ဖြင့် ဝန်ခံအပ်ပြီးသော၊ သူ။ အဓိ-
ဝုတ္တုဉ္စ ပန သမဏေန ဂေါတမေန။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၆။
အဓိဝုတ္တုဉ္စ ပန တေန ဘဂဝတာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၅။
အဓိဝုတ္တံ (အဓိဝါသိတံ-သျှာ) ခေါ် မေ လိစ္ဆဝိ
သွာတနာယ အပ္ပပါလိယာ ဂဏိကာယ ဘတ္တံ။
ဒီ၊ ၂။ ၈၃။ အဓိဝုတ္တော မေ ဝဿာဝါသော။
မ၊ ၂။ ၂၄၁။

အဓိသယတိ (ကြိ) [အဓိ+သိ+ဣ+တိ] အဓိ-
သေတိ-ကြည့်။

အဓိသယန (န၊တိ) [အဓိ+သိ+ယ] (န)(၁)
အထက်၌ အိပ်ခြင်း၊ ဝပ်ခြင်း။ တဿာ ကုက္ကု-
ဋ္ဌိယာ အတ္တနော အဏ္ဍေသု အဓိသယနာဒိတိ-
ဝိဓကိရိယာကရဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇။
(တိ) (၂) လွှမ်းမိုး၍ - ဖိ၍ - အိပ်သော၊ သူ။
နိလမဇ္ဇပဏယဏာတိ သုသာနေ ဆဒ္ဓိတမလမဇ္ဇ-
သယနာ။ အထ ဝါ နိလာတိ ဆာရိကင်္ဂါရ-
ဗဟုလာ သုသာနဘူမိ အဓိပ္ပေတာ၊ တံယေဝ
မဉ္ဇံ ဝိယ အဓိသယနာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။ ၇၄။

အဓိသယိတ (တိ) [အဓိ+သိ+တ] (၁) အထက်၌
အိပ်အပ်သော၊ (က) ဝပ်အပ်သော။ တာနဿု
ကုက္ကုဋ္ဌိယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနိ သမ္မာ
ပရိသေဒိတာနိ သမ္မာ ပရိဘာဝိတာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။
မ၊ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ၂။ ၄၉၃။ ကုက္ကုဋ္ဌိယာ
သမ္မာ အဓိသယိတာနိတိ တာယ ဇနေတ္တိယာ
ကုက္ကုဋ္ဌိယာ ပက္ခေ ပသာရေတွာ တေသံ ဥပရိ
သယန္တိယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆။ သမ္မာ-
အဓိသယိတာနိတိ.....သမ္ပဒေဝ ဥပရိ သယိတာနိ၊

ဥပရိအတ္ထော ဟေတ္တ အဓိသဒ္ဓေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၅၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၀။ မ၊ ၄။ ၂။
၅၅-တို့လည်းကြည့်။) (ခ) ဝင်အောင်းခိုနေ
အပ်သော။ အပိဟိတဝတ္ထုမ္ပိ ဟိ သပ္ပာဒိစ္စိကာ-
ဒိဟိ အဓိသယိတံ ဆန္ဒနိယဓမ္မံ တာနိ (မိစ္ဆာ-
ဒိဋ္ဌိကာနိ) ကုလာနိ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ (၂)
လွှမ်းမိုး၍ - ဖိ၍ - အိပ်ရာဖြစ်သော။ အဓိ-
သယိတကာလ-ကြည့်။

အဓိသယိတကာလ (ပု) [အဓိသယိတ+ကာလ]
လွှမ်းမိုး၍ - ဖိ၍ - အိပ်ရာအခါ။ တဿ
ပါသရာသိ အဇ္ဈောတ္တရိတွာ သယနကာလော
ဝိယ တေသံ စတ္တာရော ပစ္စယေ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ
ပရိဘောဂကာလော၊ မဂဿ ပန အဗဒ္ဓဿ
ပါသရာသိ အဓိသယိတကာလော ဝိယ သမဏ-
ဗြာဟ္မဏာနံ စတုသု ပစ္စယေသု ပစ္စဝေက္ခဏ-
ပရိဘောဂေါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။

အဓိသ(သ)ယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဓိ+သိ+တွာ]
တင်၍။ ကစ္စာနိ ကိံ ကုမ္ဘမိဿယိတွာ။ ဇာ၊
၁။ ၁၇၅။ ကုမ္ဘမိဿယိတွာတိ ပစနထာလိကံ
မနုဿသိသုဒ္ဓိနံ အာရောပေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၄။

အဓိသရ (ပု) [အဓိ + သရ + အ] ကုသိုလ်ကို
လွန်၍ဖြစ်သော - အကုသိုလ်မှု - မကောင်းမှု။
မာ တေ အဓိသရေ မုဉ္ဇ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ တာတ
တဝ ဟဒယံ ကုသလံ အဓိသရိတွာ အတိက္က-
မိတွာ ပဝတ္တေ ပရေသံ အကုသလကမ္မေ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၁၂၄။

အဓိသလ္လိခတိ (ကြိ) [အဓိ+သံ+လိခ+အ+တိ]
အလွန်ခေါင်းပါးအောင်ပြု၏၊ လုံ့လပြုလွန်း၏၊
သေးသေးမွှားမွှားတိုင်အောင် ပြောဟောပညတ်
လွန်း၏။ အဓိသလ္လိခတေဝါယံ သမဏော။ မ၊ ၂။
၁၁၂။ အံ၊ ၁။ ၂၃၈။ အဓိသလ္လိခတေဝါယန္တိ အယံ
သမဏော နဝနိတံ ပိသန္တော ဝိယ ပဒုမနာဠ-
သုတ္တံ ကကစေန ဩက္ကန္တန္တော ဝိယ အတိ-
သလ္လေခတိ၊ အတိဝါယာမံ ကဓေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၁၆။ အဓိသလ္လိခတေတိ အတိဝိယ သလ္လိခတိ၊

အတိဝိယ သလ္လိခိတံ ကတွာ သဏှံ သဏှံ
ကထေတိတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။

အဓိသီလ (န) [အဓိ+သီလ] လွန်ကဲ-မြင့်မြတ်-
သော သီလ။ (ဤ၌ မဂ်၊ ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော
သီလသာ မုချအားဖြင့် အဓိသီလ မည်သည်။
ဆယ်ပါးသီလ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ-စသည်တို့
သည်ကား ဥပစာအားဖြင့်သာ အဓိသီလမည်
ကြသည်။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈-၉။ သာရတ္ထ၊၂။၆၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၈၆-တို့ကြည့်။) ဝေဇ္ဇပါနံ သီလာနံ သံဝရပါရိ-
သုဒ္ဓိ အဓိသီလံ။ ပဋိသံ၊၄၆။ ဝေဇ္ဇပါနံ အပရိ-
ယန္တဘူတာနံ ဝိဝဇ္ဇနိသိတာနံ သီလာနံ သံဝရ-
ပါရိသုဒ္ဓိ ဝိဝဇ္ဇနိသိတာတ္တာ သေသသီလတော
အဓိကံ သီလန္တိ အဓိသီလန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၁၂။ (က) မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော သီလ၊
လောကုတ္တရာသီလ။ ပါတိမောက္ခသံဝရတောပိ
စ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တမေဝ သီလံ အဓိသီလံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ သဗ္ဗံ ဝါ လောကီယံ သီလမေဝ၊
လောကုတ္တရံ အဓိသီလံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ အပိ-
စ သဗ္ဗမ္ပိ လောကီယသီလံ သီလံ နာမ၊
လောကုတ္တရသီလံ အဓိသီလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။
(ခ) နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တ၍ ဆောက်တည်
အပ်သော ငါးပါး - ဆယ်ပါး - သီလ။ အပိစ
နိဗ္ဗာနံ ပတ္တယန္တေန သမာဒိန္နံ ပဉ္စသီလမ္ပိ ဒသ-
သီလမ္ပိ အဓိသီလမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ အဓိ-
သီလမေဝ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ ပစ္စယဘာဝတော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆-လည်းကြည့်။)
အဓိသီလေသု သမာဒပေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ အဓိ-
သီလေသုတိ ပဉ္စသု သီလေသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။ အ-
ဓိသီလေ န သိက္ခတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၆။ အဓိသီလေတိ
ပဉ္စသီလဒသသီလသင်္ခါတေ ဥတ္တမသီလေ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ (ဂ) (ငါးပါးသီလမှ ထောက်အပ်
သော) ဆယ်ပါးသီလ။ ပဉ္စသီလံ သီလံ နာမ၊
တံ ဥပါဒါယ ဒသသီလံ အဓိသီလံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၁၄။ အဓိသီလံ သိက္ခမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။

အဓိသီလန္တိ ဒသဝိဝံ သီလံ၊ တံ ဟိ ပဉ္စသီလံ ဥပါ-
ဒါယ အဓိသီလန္တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ (ဃ)
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ။ အဓိကံ ဥတ္တမံ သီလန္တိ
အဓိသီလံ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ ပန အဓိသီ-
လန္တိ ဝုစ္စတိ၊ တဉ္စိ သူရိယော ဝိယ ပဇ္ဇောတာနံ
သိနေရ ဝိယ ပဗ္ဗတာနံ သဗ္ဗလောကီယသီလာနံ
အဓိကဉ္စေ ဥတ္တမဉ္စ၊ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ စ ပဝတ္တတိ၊
န ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈-၉။ အဓိသီလန္တိ
ဝုစ္စတိတိ အနဝသေသတော ကာယိကဝါစသိက-
သံဝရဘာဝတော စ မဂ္ဂသီလဿ ပဒဋ္ဌာနဘာ-
ဝတော စ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ အဓိကံ ဝိသိဋ္ဌံ
သီလံ အဓိသီလန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၆၀။
ပါတိမောက္ခသံဝရော အဓိသီလံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၁၅။ အဓိကံ ဝိသိဋ္ဌံ သီလန္တိ အဓိသီလံ။အဓိ-
သီလံ နာမ အနဝသေသကာယိကဝါစသိကသံဝ-
ရဘာဝတော၊ မဂ္ဂသီလဿ ပဒဋ္ဌာနဘာဝတော
စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ ရိဉ္စန္တိ ဥဒ္ဓေသံ ပရိပုစ္ဆံ အဓိသီလံ
အဓိစိတ္တံ အဓိပညံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။ တိဗ္ဗန္တေနော
ဟောတိ ဥဒ္ဓေသေ ပရိပုစ္ဆာယ အဓိသီလေ အဓိ-
စိတ္တေ အဓိပညာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အဓိသီလေတိ
ပါတိမောက္ခသီလေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ ပဋိဗလော
ဟောတိ အဓိသီလေ သမာဒပေတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။
အဓိသီလေတိ ဥတ္တမသီလေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။
တတ္ထ ကတမာ အဓိသီလေ ပညာ? ပါတိမောက္ခ-
သံဝရံ သံဝရန္တဿ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ
။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အဓိသီလေ
ပညာ။ အဘိ၊ဝိ၊၃၃၇။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ
ပန သဗ္ဗသီလေဟိ အဓိကံ၊ ဥပ္ပန္နယေဝ တထာ-
ဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ နော အနုပ္ပန္နေ။ဣတိ ယသ္မာ
ပါတိမောက္ခသံဝရော အဓိသီလံ၊ တသ္မာ တံ
အဓိသီလပညံ ဒဿေတုံ “ပါတိမောက္ခသံဝရံ
သံဝရန္တဿ”တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။
(င) စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ တမ္ပိ (ဒသသီလံ)
ဥပါဒါယ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ၊ အဓိသီလံ နာမ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အဓိကံ ဝိသိဋ္ဌံ သီလန္တိ အဓိ-
သီလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။

အဓိသီလပညာ (ထိ) [အဓိသီလ+ပညာ] အဓိသီလ-ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ -၌ ဖြစ်သော-နှင့် ယှဉ်သော-ပညာ။ အဓိသီလ(ဃ) အနက်ကြည့်။

အဓိသီလသိက္ခာ (ထိ) [အဓိသီလ+သိက္ခာ] လွန်ကဲ- မြင့်မြတ် - သော သီလ - အဓိသီလ-ဟူသော အကျင့်သိက္ခာ။ တိဿော သိက္ခာ အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ။ ဝိ၊၁။၂၈။ ဒီ၊၃။၁၈၃။ မဟာနိ၊၂၉။ စူဠနိ၊၉၀။ အဓိသီလသိက္ခာတိ အဓိကံ ဥတ္တမံ သီလန္တိ အဓိသီလံ၊ အဓိသီလဉ္စ တံ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ စာတိ အဓိသီလသိက္ခာ။ ဝိ၊၄။၁။၂၀၈။ ဒီ၊၄။၁။၁၈၅။ အဓိသီလသိက္ခာယ အဓိစိတ္တသိက္ခာယ အဓိပညာသိက္ခာယ။ မ၊၁။၃။၉၉။ အ၊၂။၃၈၇။ ယော တတ္ထ သံဝရဋ္ဌော၊ အယံ အဓိသီလသိက္ခာ။ ပဋိသံ၊၄၅။ အဓိသီလမေဝ သိက္ခာ အဓိသီလသိက္ခာ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၂၁၂။ အဓိသီလ-လည်းကြည့်။

အဓိသီလသိက္ခာဘာဝ (ပု) [အဓိသီလသိက္ခာ+ဘာဝ] အဓိသီလသိက္ခာ၏ အဖြစ်။ တဿ သီလဿ အဓိသီလသိက္ခာဘာဝံ....ဒဿေတုကာမော။ ပဋိသံ၊၄။၁။၂၁၂။

အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါန (န) [အဓိသီလသိက္ခာ+သမာဒါန] အဓိသီလသိက္ခာကို-ဆောက်တည်-ဖြည့်ကျင့် - ခြင်း။ တိဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ သမဏဿ သမဏိယာနိ သမဏကရဏိယာနိ၊ ကတမာနိ တိဏိ? အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါနံ အဓိစိတ္တသိက္ခာသမာဒါနံ အဓိပညာသိက္ခာသမာဒါနံ။ အံ၊၁။၂၃၀။ အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါနန္တိအာဒိသု သမာဒါနံ ဝုစ္စတိ ဂဟဏံ၊ အဓိသီလသိက္ခာယ သမာဒါနံ ဂဟဏံ ပူရဏံ အဓိသီလသိက္ခာသမာဒါနံ။ အံ၊၄။၂။ ၂၁၃-၄။ အဓိသီလ-လည်းကြည့်။

အဓိသေတိ (ကြိ) [အဓိ+သိ+အ+တိ](၁) (၌) အိပ်၏။ (ကို) လွမ်းမိုး၍-ဖိ၍-အိပ်၏၊ ဝပ်၏။ သေယျတာပိ ဘိက္ခဝေ အာရုညကော မဂေါ

ပဒ္ဒေါ ပါသရာသိ* အဓိသယေယျ။ မ၊၁။၂၃၀။ ပါသရာသိ* အဇ္ဈောတ္တရိတော သယနကာလော ဝိယံ။ မ၊၄။၂။၉၈။ ပထဝီ* အဓိသေသတိ။ ဓမ္မ၊၁။၁။၁။ ပထဝီယာ ဥပရိ သယံသတိ။ ဓမ္မ၊၄။၁။၂၀၃-၄။ (၂) သွား၏။ ယံ ယံ ဒိသကံ အဓိသေတိ။ သုတ္တနိ၊၂၈၃။ အဓိသေတိတိ ဂစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၀၀။ အဘိသေတိ-လည်းကြည့်။

အဓိတ (တိ) [အဓိ+ဣ+တ] (၁) သင်အံလေ့ကျက်ပြီး-သင်ယူပြီး-သော၊ တတ်ကျွမ်းသော၊ သူ။ အဓိတာ ဝေဒဂု သဗ္ဗေ။ အပ၊၂။၄၄။ (၂) သင်အံလေ့ကျက်အပ် - သင်ယူအပ်- ပြီးသော။ ပရိယတ္တောတိ အဓိတော၊ ဥဂ္ဂဟိတောတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၅၀။ ပရိယတ္တောတိ အဓိတော။ ဒီ၊၄။၁။၂၃။

အဓိန (တိ) [အဓိ+ဣန။ အဓိဂတော ဣနော ပဘူ ယေနာတိ အဓိနော။ ဓာန်၊၄။၂၈။ ပဌ-မန္တေဟိ တေဟိ သကတ္တေ ဤနော ဘဝတိ ဝါ။ အဓိသဒ္ဓေါအာယတ္တပရိယာယော၊အဓိဝေ အဓိနော။ မုဒ္ဒဗောဓ ဋီကာ။ (မောဂ်၊နိ၊၁။နာ-၆၆၉။ ကြည့်) စပ်သော၊ မှီသော။ အနတ္တာဓိနောတိ န အတ္တနိ အဓိနော။ ဒီ၊၄။၁။၁၉၀။ မ၊၄။၂။၂၁၈။ အတ္တာဓိန၊ အနညာဓိန၊ အနတ္တာဓိန၊ အပရာဓိန၊ ပရာဓိန-တို့လည်းကြည့်။

အဓိယတိ (ကြိ) [အဓိ+ဣ+အ+တိ။ နိတိ၊ဝေ။ ၉-ကြည့်။] ရွတ်ဖတ် - သရဇ္ဈာယ် - သင်အံ - လေ့ကျက်-အာဂုံဆောင်-၏။ ယော စာဓမ္မေန'ဓိယတိ။ ဝိ၊၂။၂၆၈။ ယော စ မန္တံ အဓိယတိ။ ဇာ၊၁။၉၇။ ပဒံ တဒဝသေသဉ္စ ဗျာကရဏံ အဓိယတိ ပဝေဒေတိ စာတိ ပဒကော ဝေယျာကရဏော။ ဒီ၊၄။၁။၂၂၀။ မ၊၄။၁။၂၄၉။ အဓိယန္တိ မဟာရာဇ၊ ဒိဗ္ဗမာယိ'ဓ ပဏ္ဍိတာ။ ဇာ၊၂။၂၁၉။ ကသ္မာ တုဝံ ဓမ္မပဒါနိ ဘိက္ခု၊ နာ'ဓိယသိ ဘိက္ခုဟိ သံဝသန္တော။ သံ၊၁။၂၀၄။ နာဓိယသိတိ န သဇ္ဈာယသိ။ သံ၊၄။၁။၂၇၁။ တျာဟံ မန္တေ အဓိယာမိ သာစရိယကော။ ဒီ၊၁။၉၇။

တတ္ထ မန္တေ အဓိယာမိ။ အပါသ။၄၀၂။ ဒိဗ္ဗံ အဓိယသေ မာယံ။ ဇာ၊၂။၂၁၈။ တဿ သန္တိ- ကံ ဂန္ဓာ အဓိယသု။ ဓမ္မာဠ၊၂။၂၇၈။ သဗ္ဗံ သုတ'မဓိယေတ။ ဇာ၊၁။၁၃၄။ အဓိယေထာတိ ဂဏှေယျ သိက္ခေယျ။ ဇာ၊ဠ၊၃။၂၀၅။ အဗ္ဗယ- တိ-နှင့် အဇ္ဈေတိ-တို့လည်းကြည့်။

အဓိယန္တ (တိ) [အဓိ+ဣ+အန္တ] သင်ယူသော၊ လေ့ကျက် - ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်-သော၊ သူ။ သတ္တ စ မေ ဝဿာနိ အဓိယန္တဿ နယိမဿ သိပ္ပဿ အန္တော ပညာယတိ။ ဝိ၊၃။၃၇၉။

အဓိယမာန (တိ) [အဓိ+ဣ+မာန] သင်ယူသော၊ လေ့ကျက် - ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်-သော၊ သူ။ သော အဠာစတ္တာလိသဝဿာနိ ကောမာရံ ဗြဟ္မ- စရိယံ စရတိ မန္တေ အဓိယမာနော။ အံ၊၂။၁၉၉။ မန္တေ အဓိယမာနောတိ ဝေဒေ သဇ္ဈာယန္တော ဂဏှန္တော။ အံ၊ဠ၊၃။၆၆။ ဝိဇ္ဇာဓရာ ယောရ- မဓိယမာနာ။ ဇာ၊၁။၃၅၆။ ယောရ'မဓိယမာ- နာတိ ယောရံ နာမ ဝိဇ္ဇံ အဓိယန္တော။ ဇာ၊ဠ၊၄။ ၅၀၃။

အဓိယာန (ကြိဝိ) [အဓိ+ဣ+တွာန] သင် ယူ၍၊ လေ့ကျက်-ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်-၍။ ဗြာဟ္မဏော စ အဓိယာန၊ ဝေဒ'မက္ခာနပဉ္စမံ။ ဇာ၊၂။၁၂၇။ အဓိယာနာတိ သဇ္ဈာယိတွာ။ ဇာ၊ဠ၊၅။၄၈၈။ အဓိစု-လည်းကြည့်။

အဓိယိတဗ္ဗ (တိ) [အဓိ+ဣ+တဗ္ဗ] သင်ယူအပ် သော၊ လေ့ကျက်အပ် - ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ် အပ် - သော။ သဗ္ဗံ အဓိယိတဗ္ဗမဝါတိ ဒီပေ- တိ။ ဇာ၊ဠ၊၃။၂၀၅။

အဓိယိတုံ (ကြိဝိ) [အဓိ+ဣ+တုံ] သင်ယူခြင်း ငါ၊ လေ့ကျက်ခြင်း - ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ် ခြင်း - ငါ။ တယောပိ ဝေဒါ န သက္ကာ ကေ- ဒိဝသေနဝ အဓိယိတုံ။ မ၊ဠ၊၄။၄၆။

အဓိယိတုကာမ (ပု) [အဓိယိတုံ+ကမု+ဏ] သင် ယူလိုသော၊ လေ့ကျက်-ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ် - လိုသော၊ သူ။ အာဂစ္ဆန္တိ ဘောတော သောဏ-

ဒဏ္ဍဿ သန္တိကေ မန္တတ္ထိကာ မန္တေ အဓိယိတု- ကာမာ။ ဒိ၊၁။၁၀၇။

အဓိယိတွာ (ကြိဝိ) [အဓိ+ဣ+တွာ။ မောဂါ ၅၊၁၆၈-သုတ်၊ ပဋိကာ-တုံကြည့်။] သင်ယူ၍၊ လေ့ကျက် - ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်-၍။ သော ဒက္ခိဏဇေပဒံ ဂန္ဓာ ဗြဟ္မမန္တေ အဓိယိတွာ ရာဇာနံ ဩဏ္ဍာကံ ဥပသကံမိတွာ။ ဒိ၊၁။၉၀။

အဓိရ (တိ) [န+ဓိရ၊ န ဓိရော သူရော အဓိရော။ သူစိ။ ဓာန်ဋီ။ ၇၃-၌ အဝိရ-ဟု ရှိသည်။] မတည်ကြည်သော၊ သူ။ အဓိရော ကာတရော စာထ။ ဓာန်။၇၃။ (ဓာန်၊သျသစ်-ကြည့်။)

အဓုတ္တ (တိ) [န+ဓုတ္တ။ ထိ၌ အဓုတ္တိ] မကြူး သော၊ အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ - မလေ့ကျက် - မလိုက်စား - သော၊ သူ။ တတ္ထ စ ဘဝိဿာမ အဓုတ္တိ အထေနိ။ အံ၊၂။၃၂။ အံ၊၃။၉၆။ အဓုတ္တိတိ ပုရိသဓုတ္တသုဓုတ္တတာဝသေန အဓုတ္တိယော။ အံ၊ဠ၊၃။၂၀။

အဓနာ ဣမ-ကြည့်။

အဓနာကာလင်္ကတ (တိ) [အဓနာ+ကာလင်္ကတ] ယခုပင်သေသော၊ သေ၍ မကြာသေးသော၊ သေခါစဖြစ်သော၊ သူ။ နိဂဏ္ဌော ဘန္တေ နာဠ- ပုတ္တော ပါဝါယံ အဓနာကာလင်္ကတော။ ဒိ၊၃။ ၉၇။မ၊၃။၃၂။ အဓနာကာလင်္ကတေ'တိ သဗ္ဗတိ- ကာလင်္ကတော။ ဒိ၊ဠ၊၃။၈၉။ မ၊ဠ၊၄။၂၁။ သဗ္ဗတိကာလင်္ကတောတိ အဓိရကာလင်္ကတော။ ဒိ၊ဋီ၊၃။၈၇။

အဓနာဂတ (တိ) [အဓနာ+အာဂတ] ယခုပင် ရောက်လာသော၊ ရောက်လာ၍ မကြာသေး သော၊ ရောက်လာခါစဖြစ်သော၊ သူ။ နဝေါ အစိ- ရပဗ္ဗင်တော အဓနာဂတော ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ။ ဝိ၊၃။၅၁။

အဓနာဂတဝဇ္ဇကာ (သိ) [အဓနာဂတ+ဝဇ္ဇကာ] ရောက်လာစချေးမ။

အဓနာဂတဝဇ္ဇကာသမ (ပု) [အဓနာဂတဝဇ္ဇ- ကာ+သမ] ရောက်လာစချေးမနှင့် တူသော။

တသ္မာတိဟ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ “အနုနာ-
ဂတဝဇ္ဇကောသမေန စေတသာ ဝိဟရိဿာမာ”-
တိ။ အံ၊ ၁။ ၃၇၀။

အနုနာဂတဝဇ္ဇကောပဗ္ဗ (န) [အနုနာဂတ+ဝဇ္ဇ-
ကာ+ဩပဗ္ဗ]ရောက်လာစဉ်းမ-ဥပမာ-နှင့်
နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။ တသ္မာ အသပ္ပုရိသဘာဝသာဓကံ
အနုနာဂတဝဇ္ဇကောပဗ္ဗံ ဒဿေတုံ။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၁၈။ အနုနာဂတဝဇ္ဇကောသမ-လည်းကြည့်။

အနုနာတန (တိ) [အနုနာ+တန။ ရူ။ ၄၀၇။ မောဂ်၊
၄။ ၂၁-သုတ်ကြည့်။] ယခုဖြစ်သော၊ ယခုကာလ၌
ဖြစ်သော။ အနုနုပုတ္တိက-ကြည့်။

အနုနာပဗ္ဗဇိတ (တိ) [အနုနာ+ပဗ္ဗဇိတ] ယခုပင်
ရှင်ရဟန်းပြုသော၊ ရှင်ရဟန်းပြု၍ မကြာသေး
သော၊ ရှင်ရဟန်းပြုသစ်စဖြစ်သော၊ သူ။ ထေ-
ရဿ ကိရ အနုနာပဗ္ဗဇိတဿ ပိဏ္ဏာယ စရ-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆။ အနုနာပဗ္ဗဇိတေနာတိ
န စိရပဗ္ဗဇိတေန၊ နဝပဗ္ဗဇိတေနာတိ အတ္ထော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၇။

အနုနာဘိသိတ္တ (တိ) [အနုနာ+အဘိသိတ္တ] ယခု
ပင်အဘိသိက်သွန်းအပ်သော၊ အဘိသိက်သွန်း
ပြီး၍ မကြာသေးသော၊ အဘိသိက်သွန်းလောင်း
ပြီးခါစဖြစ်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓါဝ-
သိတ္တော အနုနာဘိသိတ္တော ရဇ္ဇေန။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၁။
အနုနာဘိသိတ္တော ရဇ္ဇေနာတိ သမ္ပတိအဘိ-
သိတ္တော ရဇ္ဇေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။

အနုနာမတ (တိ) [အနုနာ+မတ] ယခုပင်
သေသော၊ သေ၍ မကြာသေးသော၊ သေခါစ
ဖြစ်သော၊ သူ။ တဒေတံ အနုနာမတံ သုဘ-
တောပိ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၄။ အနုနာ-
မတန္တိ အစိရမတံ ဥဒ္ဓါမာတကဘာဝံ အပ္ပတ္တံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။

အနုနုဋ္ဌိတ (တိ) [အနုနာ+ဥဋ္ဌိတ] ယခုမှ
ပေါ်ပေါက်လာသော၊ ပေါ်ပေါက်လာ၍ မကြာ
သေးသော၊ ပေါ်ပေါက်ခါစဖြစ်သော၊ သူ။ အနု-

နုဋ္ဌိတေန မာရေန ပါပိမတာ တဿ ကုသလဿ
ဗလဝဂ် ကိန္တိ ပိဟိတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၆။

အနုနုပုတ္တိက (တိ) [အနုနာ+ဥပုတ္တိ+က] ယခု
ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ယခုဖြစ်သော၊ ယခုအခါ-
ယခုခေတ် - ၌ ဖြစ်သော။ ပေါရာဏာတိ န
အနုနုပုတ္တိကာ (အနုပုတ္တိကာ၊ က-မူကဲ့)။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၁၉၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၂။ န အနုနုပုတ္တိကာတိ
န အနုနာတနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။

အနုနုပဉ္စ (တိ) [အနုနာ+ဥပဉ္စ] ယခုပင်
ရောက်လာသော၊ ရောက်၍ မကြာသေးသော၊
ရောက်လာခါစဖြစ်သော၊ သူ။ ယေ တေ ဘန္တေ
ဒေဝါ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတော အနုနုပဉ္စာ
တာဝတိံသကာယံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။

အနုရ (ပု၊ သိ) [န+ရု] မဆောင်ရွက် - မပြု
လုပ်-သင့်သော-အလုပ်-တာဝန်။ အနယ်
န-သတိ ဒုဗ္ဗေဓော၊ အနုရဿ နိယုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။
၂၆၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၇။ အနုရဿန္တိ သဒ္ဓါရု-
သိလရုပညာရုရေသု အယောဇေတွာ အယော-
ဂေ နိယုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၄၂။

အနုဝ (တိ) အနုဝ-ကြည့်။

အနုပန (တိ) [န+ဓူပန] အမွှေးအထုံမခတ်သော။
အထဿ ကပ္ပေါ အလောဏကေန အနုပနေန
ဥဒကမတ္တသိတ္တပဏ္ဍေန သဒ္ဓိံ သာမာကနိဝါရ-
ယာဂံ အဒါသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၂။ ဝိဓူပန-လည်း
ကြည့်။

အဝေ (ဗျ) [သတ္တမ္ပန္နနိပါတ်။ ရူ။ နှာ-၁၀၉။
နီတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၁၂။ ဓာန်။ ၁၁၅၆ ကြည့်။
(အဓဿ-သံ)] အောက်၊ အောက်အရပ်မျက်နှာ၊
ကာလ၊ တရား၊ ဘုံစသည်။ (က) အောက်၊
အကြေ၊ အစုန်။ ဥဒ္ဓံ ဝါ အဝေ ဝါ တိရိယံ
ဝါ အန္တမသော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ သင်္ကာမေတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၆၀။ ဥဒ္ဓံ ဝါ ဥစ္စာရေန္တဿ အဝေ ဝါ
ဩပိလာပေန္တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ အဝေဂါမိ-
လည်းကြည့်။ (ခ) အောက် အနက်အရှိုင်း။
ဩသိဒ ဘော သပ္ပိတေလ၊ သံသိဒ ဘော

သပ္ပိတေလ၊ အစော ဂစ္ဆ ဘော သပ္ပိတေလ။ သံ၊ ၂။ ၄၉၉။ အစော ဂစ္ဆာတိ ဟေဋ္ဌာ ဂစ္ဆ။ သံ၊ ၄။ ၁၄၁။ သင်္ကပ္ပိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆတိ၊ သင်္ကပ္ပိ အစော ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၀။ နေဝ သက္ကောတိ ဥဒ္ဓံ ကာတုံ န ပန အစော။ ဥဒါနံ၊ ၉၂။ န ပန အစောတိ ဝိရိဉ္ဇနဝသေန ဟေဋ္ဌာ နိဟရိတုံ န ပန သက္ကောဘိ။ ဥဒါနံ၊ ၁၀၄။ (ဂ) အောက် အရပ်မျက်နှာ။ ဥဒ္ဓမ္မော အန္တသညိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂။ ဥဒ္ဓမ္မော တိရိယံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၆။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၃။ မ၊ ၁။ ၃၅၂။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ မ၊ ၃။ ၁၀၅။ အံ၊ ၃။ ၂၉၃။ အဘိဝံ၊ ၂၀၄။ အစောတိ ဟေဋ္ဌာ ဘူမိတလာဘိမုခံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ အစော-တိရိယန္တိ အစောဒိသမ္ပိ တိရိယဒိသမ္ပိ ဝေမေဝ။ ဧတ္ထ စ အစောတိ ဟေဋ္ဌာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။ ယဒိ အစော ခုရပုံ မုဉ္ဇိယတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၉၀။ န ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေတိ၊ န အစော ဩသောကေတိ။ မ၊ ၂။ ၃၃၀။ (ဃ) ကာမဇာတ်၊ ကာမဘုံ။ ဥဒ္ဓံ အစော သဗ္ဗမိ ဝိပုမုတ္တော။ ဥဒါနံ၊ ၁၇၀။ အစောတိ ကာမဇာတုယာ။ ဥဒါနံ၊ ၃၂၃။ ဥဒ္ဓံ အစော စ တိရိယဉ္ဇ။ ခုဒ္ဓက။ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀။ အစောတိ ဟေဋ္ဌာ၊ တေန ကာမဘဝံ ဂဏှာတိ။ ခုဒ္ဓက၊ ၂။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ (င) အတိတ် - ကာလ - အစွန့်။ အထ ဝါ အစောတိ အတိတကာလဂ္ဂဟဏံ။ ဥဒါနံ၊ ၃၂၃။ ဥဒ္ဓမ္မော တိရိယံ စာပိ မေဇ္ဈေ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၇။ စူဠနိ၊ ၇၀။ အစောတိ အတိတဒ္ဓါ၊ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၃၀၆။ စူဠနိ၊ ၂၃။ (စ) အနာဂတ် ကာလ။ ဥဒ္ဓံ အစော တိရိယံ ဝါပိ မေဇ္ဈေ။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၁။ အစောတိ အနာဂဘံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၅၇။ (ဆ) အကုသိုလ်တရား။ အစောတိ အကုသလာ ဓမ္မာ။ စူဠနိ၊ ၇၀။ (ဇ) ဒုက္ခဝေဒနာ။ အစောတိ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ။ စူဠနိ၊ ၇၀။ (ဇင်္ဂ) ဥဒ္ဓံ၊ ၂၃-လည်းကြည့်။ (ဈ) လူ့ဘုံ။ ဥဒ္ဓံ အစော ဒသ ဒိသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၅။ အစောတိ မနုဿလောကေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၂၉။ (ည) အပါယ်

ဘုံ။ အစော စ ဥဒ္ဓံ တိရိယဉ္ဇ ဝိတ္ထုတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၀။ အစော စာတိ အဝိစိအာဒိသု နိရု-ယေသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၅။ အစောဂမ၊ အစောဂါမိ-တို့လည်းကြည့်။

အစောကတ (တိ) [အစော + ကတ] အောက်သို့
မျက်နှာပြုအပ်သော၊ မှောက်အပ်သော။ ကုမ္မော ဝိယ အစောကတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ အစောကတောတိ ဟေဋ္ဌာမုခိကတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၃၀။

အစောကောဋိက (တိ) [အစော + ကောဋိ + က]
အောက်သို့ - လှည့် - စိုက် - သော - အချွန် - အသွား - ထိပ်ဖျား - ရှိသော။ ဩကာသတော ဥပရိမာ (ဒန္တာ) ဥပရိမဟနုကဋိကေ အစော-ကောဋိကာ။ ခုဒ္ဓက၊ ၄။ ၃၄။

အစောက္ခန္ဓ (တိ) [အစော + ခန္ဓ] အောက်၌
ပရုံး ရှိသော၊ အောက်၌ ဦးခေါင်း ရှိသော၊ ဦးခေါင်းစောက်ထိုးဖြစ်သော၊ သူ။ တေ ပတန္တိ အစောက္ခန္ဓာ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၄။ အစောသိသကာ ပတန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၃။

အစောဂင်္ဂ (န၊ ထိ) [အစော + ဂင်္ဂါ] ဂင်္ဂါမြစ်၏ -
အောက် - အောက်ဖက်။ ဥဘောပိ အရညံ ပဝိသိတာ အစောဂင်္ဂံ ဂန္ဓာ...ဝါသံ ကပ္ပယိံ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ အထေကော ဗာလိသိကော (ဗာဠိသိကော ?) မစ္ဆေ ဂဏန္တော အစော-ဂင်္ဂံ ဂစ္ဆိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၀-၉။ ကနိဋ္ဌဿ အစော-ဂင်္ဂါယ (ပဏ္ဏသာလာ အဟောသိ)။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ အစောဂင်္ဂါယ ရမဏီယေ ဘူမိပဒေသေ ပဏ္ဏသာလံ ကာရေတွာ...။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃။

အစောဂတ (တိ) [အစော + ဂတ] အောက်၌ဖြစ်
ခဲ့သော၊ ရှေးကလွန်ခဲ့သော။ သုပိနံ တာတ အဒ္ဓကွံ၊ ဣတော မာသံ အစောဂတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဣတော ဟေဋ္ဌာ မာသာတိက္ကန္တံ အဇ္ဇ မေ ဒိဋ္ဌသုပိနဿ မာသော ဟောတိတိ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၃။

အစောဂတလောမ (တိ) [အစော + ဂတ + လောမ] အောက်သို့သက်သော မွေးညှင်းရှိသော၊ သူ။ (အစောနတလောမ-၏ သိ-မှုကဲ့။)

အစောဂတသင်္ခါပါဒ (တိ) [အစော + ဂတ + သင်္ခါ + ပါဒ] အောက်သို့ရောက်သော ဖမျက်ရှိသော ခြေရှိသော၊ ဖမျက်၏အောက်၌တည်သော ခြေရှိသော၊ သူ။ (အစောသင်္ခါပါဒ-၏ သိ-မှုကဲ့။)

အစောဂမ (ပု) [အစော + ဂမ + အ] အောက်သို့သွားသော၊ (က) အောက်သို့-သက်-ဆင်း-သော။ တဿ (မဟာရက္ခဿ) ယာနိ စေမူလာနိ အစောဂမာနိ ယာနိ စ တိရိယင်္ဂမာနိ။ သံ၊ ၁။ ၃၁၄။ (ခ) အောက်သို့-သက်-စုန်-သော။ အစောဂမာ ဝါတာ။ မ၊ ၁။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၆။ အစောဂမာ ဝါတာတိ ဥစ္စာရပဿာ-ဝါဒိနီဟရဏကာ အစော ဩရောဟနဝါတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ (ဂ) အောက်သို့သွားစေတတ် - အပါယ်၌ဖြစ်စေတတ် - သော။ အစောဂမံ ငိမ္မပထံ၊ ကုမ္မဂ္ဂမနုဓာဝတိ။ ထေရ။ ၃၆၄။ အပါယေသု နိဗ္ဗတ္တနတော အစောဂမံ ဟေဋ္ဌာဂါမိံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၂။

အစောဂမန (န) [အစော + ဂမန] အောက် - ငရဲစသည် - သို့ - လားရောက်စေ - ဖြစ်စေ - ခြင်း။

အစောဂမနဋ္ဌ (ပု) [အစောဂမန + အတ္ထ] အောက် - ငရဲစသည် - သို့ - လားရောက်စေ - ဖြစ်စေ - ခြင်း အနက်သဘော။ အဝဟနနဋ္ဌ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆) ကြည့်။ အစောဂမနဋ္ဌေနာတိ ဟေဋ္ဌာ-ပဝတ္တနဋ္ဌေန၊ ...။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။

အစောဂမနိ (နိ) ယ (တိ) [အစော + ဂမနိယ] အောက် ငရဲ စသည်သို့ - ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော - ရောက်စေတတ်သော။ သော တေန အစောဂမနိယေန ကမ္မေန အစောနိရယမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၁။

အစောဂဋ္ဌ (န) [အစော + ဂဋ္ဌ] သည်မျှ၏အောက်၊ လည်မျှ၊ တဖက်။ တတော မဟာဇနေန ဗဟုဝေလံ အာသိတ္တံ ဥဒကံ တဿ ပေတဿ ပါပဗလေန အစောဂဋ္ဌံ န ဩတိတ္ထံ။ ပေတ၊ ၄။ ၉၉။

အစောဂါမိ (တိ) [အစော + ဂမ္ + ဂါ။ ထိ၌ အစောဂါမိ၊ အစောဂါမိနိ] (၁) အောက်သို့သက်ဆင်း နှစ်မြုပ်သော။ တတြ ယာဿ သက္ခရာ ဝါ ကဋ္ဌလာ ဝါ၊ သာ အစောဂါမိ (အစောဂါမိနိ ?) အဿ။ သံ၊ ၂။ ၄၉၉။ သံ၊ ၃။ ၃၂၂။ သာ အစောဂါမိ အဿာတိ သာ အစော ဂစ္ဆေယျ၊ ဟေဋ္ဌာဂါမိ ဘဝေယျ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁။ (၂) အောက်သို့စုန်သော၊ ရေစုန်သို့သွားသောလေ၊ အစုန်လေ။ ဥဒ္ဓံဂါမိနိ ဝါ အစောဂါမိနိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၉။ အစောဂါမိနိန္ဒ အစော အနုသောတံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၄။ အစောဂါမိနိန္ဒ ဩဇဝနိကာယ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၀။

အစောဇာဏုမဏ္ဍလ (န) [အစော + ဇာဏု + မဏ္ဍလ] ပုဆစ်ဒူးဝန်းအောက်။ ဥဗ္ဘက္ခကံ အစောဇာဏုမဏ္ဍလံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၇။ အစောဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ ဇာဏုမဏ္ဍလဘော ပဋ္ဌာယ အစော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ အစောဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ ဟေဋ္ဌာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၅။

အစောတ (တိ) [န + ဇောတ] (၁) မဆေးအပ်သော။ အစောတေဟိ ပါဒေဟိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၃၊ ၃၂၈။ (၂) မစစ်အပ်သော။ သပ္ပိကတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတုကာမေန အစောတမ္ပိ ပစိတံ ဝနတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ တက္ကတော ဥဒ္ဓဋ္ဌမတ္တိ အစောတမ္ပိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။

အစောတပါဒ (ပု) [အစောတ + ပါဒ] မဆေးရသေးသော ခြေ။

အစောတပါဒဥပနက (န) [အစောတပါဒ + ဥပန + က] မဆေးရသေးသောခြေ-ထားရာ - နင်းရာ - အရပ်၊ မဆေးရသေးသောခြေ-ထားရာ

-နင်းရာ-အင်းပျဉ်။ ပါဒကထလိကန္တိ အစော-
တပါဒဥပနကံပါဒသံသနံ ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။အစော-
တပါဒဥပနကန္တိ ယတ္ထ ဌတာ ပါဒေ ဓောဝန္တိ၊
တာဒိသံ ဒါရုဖလကဓန္တာဒိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၆။

အစောဒိသာ (ထိ) [အစော+ဒိသာ] အောက်
အရပ်မျက်နှာ။ အစောဒိသမ္ပိ တိရိယံဒိသမ္ပိ ဝေ-
မေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၁။

အစောနတလောမ (တိ) [အစော + နတ +
လောမ] အောက်သို့ ညွှတ်သော မွေးညှင်းရှိ
သောသူ။ အစောသင်္ခပါဒ-ကြည့်။ဥဒ္ဓဂ္ဂလောမ-
လည်းကြည့်။

အစောနာဘိ (န) [အစော+နာဘိ] ချက်၏
အောက်။ ကဏ္ဍပုဋိစ္စာဒိ နာမ ယဿ အစော-
နာဘိ ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလံ ကဏ္ဍ ဝါ ပိဋကော ဝါ။
ဝိ၊၂။၂၂၃။ ယဿ အစောနာဘိ ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍ-
လန္တိ ယဿ ဘိက္ခုနော နာဘိယာ ဟေဋ္ဌာ
ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ ဥပရိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။ ပသာခံ
နာမ အစောနာဘိ ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလံ။ ဝိ၊၂။
၄၁၆။ ဥဗ္ဘက္ခကေ န ဝဒါမိ၊ အစောနာဘိ
ဝိဝဇ္ဇိယ။ ဝိ၊၅။၃၇၃။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၇။

အစောနိရယ (ပု) [အစော+နိရယ] အောက်
(ဖြစ်သော) ခရဲ။ အစောဂမနိယ-ကြည့်။

အစောပတ္တ (တိ) [အစော+ပတ္တ] အောက်၌ပွင့်
ချပ်ရှိသော၊ အောက်ဖက်သို့လှည့်သော ပွင့်ချပ်
ရှိသော။ တီဏိ ပုပ္ဖနိ မေ တဒါ။ ဥဒ္ဓံဇာ
အစောပတ္တာ။ အပ၊၂။၈၄။ အစောမုခ-လည်း
ကြည့်။

အစောပုပ္ဖိယ (ပု) [အစော+ပုပ္ဖ+ဣယ]အစော-
ပုပ္ဖိယအမည်ရှိသော မထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ
အာယသ္မာ အစောပုပ္ဖိယော ထေရော....။ အပ၊
၁။၁၄၂။ (အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈-၉-လည်းကြည့်။)

အစောဘာဂ (ပု) [အစော+ဘာဂ]အောက်အဖို့။
ယေန စ အသိတပိတဓါယိတသာယိတံ အစော-
ဘာဂံ နိက္ခမတိ။ မ၊၂။၈၆။အဘိ၊ဝိ၊၈၆။ အန္တမ္ပိ
အန္တဂုဏမ္ပိ အာဒါယ အစောဘာဂါ နိက္ခမတိ။

မ၊၃။၂၂၄။ အန္တမ္ပိ အန္တဂုဏမ္ပိ အာဒါယ အစော-
ဘာဂံ နိက္ခမေယျ။ အံ၊၂။၄၉၈။

အစောဘာဂံမနိယ (တိ) [အစောဘာဂ+ဂမ-
နိယ] အောက်အဖို့သို့ ရောက်စေ တတ်သော၊
အပါယ် - ဒုဂ္ဂတိ - သို့ ရောက်စေတတ်သော။
ယေ ကေစိ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ
အစောဘာဂံမနိယာ။ မ၊၁။၅၄။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။
အစောဘာဂံမနိယာတိ အပါယဂမနိယာ။ မ၊
ဋီ၊၁။၂၉၄။ အစောဘာဂံ ဒုဂ္ဂတိံ ဂမေန္တိတိ
အစောဘာဂံမနိယာ အနုနာသိကလောပံ
အကဘူ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၈။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆-လည်း
ကြည့်။)

အစောဘုဝန (န) [အစော+ဘုဝန။ အစရံ ဘုဝနံ
အစောဘုဝနံ။ ဓာန်ဋီ။ ၆၄၉။ နဂါးပြည်။
အစောဘုဝနံ ပါတာလံ၊ နာဂလောကော
ရသာတလံ။ ဓာန်၊၆၄၉။

အစောမဂ္ဂ (ပု) [အစော+မဂ္ဂ] အောက်မဂ်လမ်း
ကြောင်း၊ ဝစ္စမဂ်။ အစောမဂ္ဂါဒိဟိ ပန ပဝိ-
သိဘူ မုခါဒိဟိ နိက္ခမန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၃။ တာနိ
တေသံ အစောမဂ္ဂေန နိက္ခမန္တိ။ ၎င်း။၂၉၃။

အစောမုခ (တိ) [အစော+မုခ] အောက်၌မျက်
နှာရှိသော။ (က) အောက်သို့ စိုက်ကျသော
မျက်နှာရှိသော၊ သူ။ တုဏှိဘူတာ မက္ခိဘူတာ
ပတ္တက္ခန္ဓာ အစောမုခါ ပဇ္ဇာယန္တာ အပ္ပဋိ-
ဘာနာ။ ဝိ၊၁။၂၄၇။ ဝိ၊၄။၁၉၆။ ဒီ၊၃။၄၇။
တုဏှိဘူတောမက္ခိဘူတောပတ္တက္ခန္ဓော အစော-
မုခေါ။ ဒီ၊၃။၄၄။ မ၊၁။၁၈၅။ သံ၊ ၁။ ၁၂၅။
ပတ္တက္ခန္ဓာ အစောမုခါ မဓရကဇာဘာ။မ၊၁။
၄၁၀။ အစောမုခေါတိ ဟေဋ္ဌာမုခေါ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၅။ အစောမုခေါပတ္တက္ခန္ဓော တုဏှိဘူတော။
မိလိန္ဒ။၅။ (ခ) အောက်သို့လှည့်သောမျက်နှာ
ရှိသောသူ။ အစောမုခါ အသသိဂမာ ဗလီ
ဇဝါ။ ဝိမာန၊၁၈။ အစောမုခါတိ ဟေဋ္ဌာမုခါ။
ယဒိပိ တေ တဒါ ပကတိယာဝ ဌိတာ၊ ဒေဝ-
လောကတော ဩရောဟဏဝသေန “အစော-

မုခါ"တိ ဝုတ္တာ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၇၁။ (ဂ) အောက်
သို့ငုံသော မျက်နှာရှိသော၊ သူ။ ဣမေ ဝုစ္ဆန္တိ
ဘဂိနံ သမဏဗြာဟ္မဏာ အစောမုခါ ဘုဇ္ဇန္တိတိ။
သံ၊ ၂။ ၂၀၁။ အစောမုခါတိ ဝတ္ထု ဩလော-
ကေတွာ ဘုဇ္ဇမာနဝသေန အစောမုခါ ဘုဇ္ဇန္တိ
နာမ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ (ဃ) အောက်သို့ မျက်
နှာလှည့်၍ ပွင့်သော။ သဗ္ဗပုပ္ဖိ ကေသိသာ၊
ဥဒ္ဓံဝဏှာ အစောမုခါ။ အပါ၊ ၁။ ၂၉၅။ အစော-
ပတ္တ-လည်းကြည့်။

အစောမုခဌပိတ (တိ) [အစောမုခ + ဌပိတ]
အောက်၌ အဝင်ပြု၍ထားအပ်သော၊ အောက်
သို့မျက်နှာပြု၍ ထားအပ်သော၊ မှောက်၍ထား
အပ်သော။ (နိက္ခန္ဓိဘ-အဖွင့် ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၂၀၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။) အစောမုခဌပိတန္တိ
ကေနစိ အစောမုခံ ဌပိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၂။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။

အစောဝါတ (န) [အစော + ဝါဘ] လေအောက်၊
လေကြေ အရပ်၊ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ
အစောဝါတေ အဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၃။ အစော-
ဝါတေ သေနာသနံ ပပွေဝိဇ္ဇေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၈။

အစောဝါတပဿ (ပု၊ န) [အစောဝါတ + ပဿ]
လေအောက်ဖက်၊ လေ၏ အကြေ အရပ်၊ မဟာ-
သုဘဒ္ဒါ အစောဝါတပဿေ ဌိဘာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၃၉။

အစောဝိမ (တိ) [န + ဓောဝိမ] မဖွပ်ပဲ စင်ကြယ်
သော၊ ဖွပ်လျှော်စရာ မလိုသော။ အစောဝိမံ
ဒုဿယုဂံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ အစောဝိမံ ဒုဿယုဂန္တိ
ကိလိဋ္ဌေ ဇာတေ အဂ္ဂိမ္မိ ပက္ခိတ္တပတ္တေ ပရိသုဒ္ဓ-
ဘာဝမုပဂစ္ဆန္တိ အစောဝိမံ ဒုဿယုဂံ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၁၆၂။

အစောဝိရေစန (န) [အစော + ဝိရေစန] (၁)
အောက်သို့ ဝမ်းလျှောစေခြင်း၊ ဝမ်းချူခြင်း၊
ဝမ်းနုတ်ခြင်း။ ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ အစောဝိရေစနံ။ ဒီ၊
၁။ ၁၁။ အစောဝိရေစနန္တိ အစော ဒေါသာနံ
နိဟရဏံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ ဝိရေစနန္တိ ဝိရေစနမေဝ။

အစောဝိရေစနန္တိ ပန သုဒ္ဓိဝတ္ထိကသာဝဝတ္ထိ-
အာဒိဝတ္ထိကိရိယာပိ အဓိပ္ပေတာ "အစော ဒေါ-
သာနံ နိဟရဏံ"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
(သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇-လည်းကြည့်။) (၂) ဝမ်း
နုတ်ဆေး။ တဿ သော ဘိသက္ကော သလ္လ-
ကတ္တော ဘေသဇ္ဇံ ကရေယျ ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ
အစောဝိရေစနံ အဉ္စနံ။ မ၊ ၂။ ၁၇၈။ တံ ဇိ-
ပေတုံ အသက္ကောန္တော ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ အစောဝိရေ-
စနာဒိဟိ ကိလမတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၁။

အစောသင်္ခ (တိ) [အစော + သင်္ခါ] အောက်၌
ဖျက်ရှိသော၊ ဖျက်နိုင်သော။ အစောသင်္ခ-
ပါဒ-ကြည့်။

အစောသင်္ခပါဒ (တိ) [အစော + သင်္ခါ + ပါဒ]
အောက်၌ ဖျက်ရှိသော - ဖျက်နိုင်သော -
ခြေရှိသော၊ သူ။ ဥဂ္ဂတဝါစာယ အဘာသနံ
ဇနော ဇာနာတူတိ အစောသင်္ခပါဒေါ စ
ဟောတိ အစောနတလောမောစ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။
သင်္ခါယ အစော ပိဋ္ဌိပါဒသမိပေဝေပတိဋ္ဌိတတ္တာ
အစောသင်္ခါ ပါဒါ ဘေသာတိ အစောသင်္ခပါ-
ဒေါ။ သင်္ခါတိ စ ဂေါပကာနမိဒံ နာမံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၁၂။ ဥဿခပါဒ-လည်းကြည့်။

အစောသာဓ (တိ) [အစော + သာဓ] အောက်၌
အကိုင်းအခက်ရှိသော၊ အောက်သို့လှည့်သော
အကိုင်းအခက်ရှိသော၊ အကိုင်းအခက်အောက်
သို့လှည့်သော။ သမ္မလကမ္မိ တံ ရက္ခံ ဥပ္ပါဓေတွာ
ဥဒ္ဓံမူလံ အစောသာဓံ ကတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၄၈။

အစောသိ (ကြိ) ဓနာတိ-ကြည့်။

အစောသိရ (တိ) [အစော + သိရ] အောက်၌
ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ (က) ဦးခေါင်းစောက်
ထိုး - ဦးခေါင်းပြောင်းပြန် - ဖြစ်သော၊ သူ။
တမေနံ ဘိက္ခုဝေ နိရယပါလာ ဥဒ္ဓံပါဒံ အစော-
သိရံ ဂဟေတွာ ဝါသိဟိ တစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၃။ ၂၀၄။
အံ၊ ၁။ ၁၄၀။ ယံ ဗလဝါ ပုရိသော ဥဒ္ဓံပါဒံ
အစောသိရံ ဂဟေတွာ အံ၊ ၂။ ၄၉၉။ မဟာ-

သတ္တံ ပါဒေ ဒဠ် ဂဟေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ
အစောသိရံကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၂-၃။ အစော-
သိရံ ဓာရယံ ကာတိသာနော။ ဇာ၊၂။၂၉၇။
တာဝ နံ အစောသိဇေဝ ဩလမ္ပန္တော ဟုတွာ
မာရဏကာရဏံ ပုစ္ဆိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၃။
အဝံသိရ-လည်းကြည့်။ (ခ) ငုံသောဦးခေါင်းရှိ
သောသူ။ ဓောဝေ ပါဒေ အစောသိရံ။ ဇာ၊၂။
၂၉၄။ အစောသိရန္တိ ပါဒေ ဓောဝန္တောပိ
အစောသိရံ ကတွာ ဟေဋ္ဌာမုခေါဝ ဓောဝေယျ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၂။

အစောသိသ (တိ) [အစော+သိသ] အောက်ဦး
ဦးခေါင်းရှိသော၊ဦးခေါင်းစောက်ထိုး- ဦးခေါင်း
ပြောင်းပြန် - ဖြစ်သော၊ သူ။ ပန္နဂံ သော
ဂဟေတွာန၊ အစောသိသံ ဝိဟေဋ္ဌယံ။ အပါ၊၁။
၄၅။ အဟံ ဣမိဿ အင်္ဂါရကာသုယာ အစော-
သိသော ပတမာနောပိ န နိဝတ္တိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၅၁။

အစောသိသက (တိ) [အစောသိသ+က]အစော-
သိသ-နှင့် အနက်တွ။ သော... ပြာဟူဏံ ပါဒေ
ဂဟေတွာ ပိဋ္ဌိယံ အစောသိသကံ ဩလမ္ပေ-
တွာ...ပါယာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၁။ အစောက္ခန္ဓ-
လည်းကြည့်။

အစောသောတ (ပု) [အစော+သောတ] ရေ
အယဉ်၏အောက်ဖက်၊ ရေစီးရာဖက်၊ ရေစုန်ဖက်။
တဿ ပရိယောသာနေ အစောသောတေပိ
နဒီတိရေ နိမိတ္တံ ကိတ္တေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၈။
ဥပရိယောတ-လည်းကြည့်။

အန (န) [(၁) အန + အ။ (၂) န + နာသာ။
အန ပါဏနော၊ ကရဏသာဓနံ။ နတ္ထိ နာသာ
ယဿာတိ ဝါ အနံ၊ သာလောပေါ၊ ရဿော
စ။ ဓာန်ဋီ။၃၇၃။ လည်း။ နိတ္ထိ တု သကဇော-
ပျနံ။ ဓာန်။၃၇၃။

အနက္ကမန (န) [န + အက္ကမန] (၁) မနင်းခြင်း။
ဣဒံ တာဝ ဘဂဝတော အနက္ကမနေ ကာရဏံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၂။ (တိ) (၂) မနင်းအပ်သော။

အနက္ကမနဘာဝ (ပု) [အနက္ကမန + ဘာဝ] မနင်း
- မနင်းအပ် - သည်၏ အဖြစ်။ ထေရော ဩ-
လောကိတသညာယေဝ ဝတ္ထာနံ အနက္ကမနဘာဝံ
ဥ တွာ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။

အနက္ကောသ (ပု) [န + အက္ကောသ] မဆဲရေး
ခြင်း။ အနက္ကောသဿိဒံ ဖလံ။ အပါ၊၁။၃၀၁။

အနက္ကောသက (တိ) [န + အက္ကောသက] မဆဲ
ရေးတတ်သော၊ သူ။

အနက္ကောသကပရိဘာသက (တိ) [န + အက္ကော-
သကပရိဘာသက]မဆဲရေးတတ်၊ မခြိမ်းချောက်
တတ်သော၊ သူ။ အနက္ကောသကပရိဘာသကော
သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ အံ၊၁။၃၆၉။

အနက္ကောသန္တ (တိ) [န + အက္ကောသန္တ] မဆဲ
ရေးတတ်သော၊ သူ။ အနုသုယမနက္ကောသံ၊ သဏိ-
ကံ တမှာ အပက္ကမေ။ ဇာ၊၁။၉၇။ န ဥသု-
ယန္တော န အက္ကောသန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။

အနက္ခ (တိ) [န + အက္ခ] လောင်းတမ်းကစား
မပြုသော၊ သူ။ အနက္ခေ အကိဘဝေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၁၂၃။

အနက္ခာကိတဝ (ပု) [အနက္ခ + အကိဘဝ] လောင်း
တမ်းကစားမပြုသူ၊ မကောက်ကျစ် မစဉ်းလဲသူ။
အကိတဝ-ကြည့်။

အနက္ခာတ (တိ) [န + အက္ခာတ] (၁) မဟော
ကြားအပ်သေးသော၊ မပြောကြားအပ်သော။
အနက္ခာတဿ မဂ္ဂဿ အက္ခာတာ။ မ၊၃။၅၉။
သံ၊၁။၁၉၂။ အဘိ၊က။၁၇၅။ မဟာနိ။၁၃၈။
စူဠနိ။၁၇၅။ နေတ္ထိ။၁၃၁။ အနက္ခာတဿာတိ
အညေန အဒေသိတဿ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ အနက္ခာ-
တဿာတိ အကထိတဿ။နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ အတ္ထိ
မေ ဧတ္ထ နိက္ခိတ္တံ၊ အနက္ခာတဉ္စ တံ မယာ။
ပေတ။၁၇၅။ ဧတ္တကံ ဧတ္ထ နိက္ခိတ္တန္တိ အနာဝိက္ခိ-
တံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၇။ အနက္ခာတဉ္စ အက္ခာသိ။
အပါ၊၂။၁၅၅၊၂၅၀။ အထ စ ပန ဘဝံ ဂေါတ-
မော အနက္ခာတယေဝ အက္ခာသိ။ မ၊၂။၁၇၀။

(အနက္ခတ္တနယောဝ အကာသိ၊ ဣ-မူကံ) (န) (၂)
မဟောကြား - မပြောပြ - နိုင်သော နိဗ္ဗာန်။
ဆန္ဒဇာတော အနက္ခတ္တော။ ဓမ္မ။ ၄၅။ အနက္ခတ္တ-
တေတိ နိဗ္ဗာနော။ တဉ္စိ “အသုကေန ကတံ ဝါ၊
နီလာဒိသု ဝေရူပံ ဝါ”တိ အဝတ္တဗ္ဗဘာယ
အနက္ခတ္တံ နာမ။ ဓမ္မာ၊ ၄၂။ ၁၈၉။ (န) (၃)
မပြောဆို - မဆုံးမ - ခြင်း။ အနက္ခတ္တံ ကုသ-
လံ ဟိ မာရိယ၊ မာ ပရံ ဩဝဒါဟိ။ မာ။ ၄၀၆။
ပရေသံ အနက္ခတ္တံ အနောဝဒနံ ဓမ္မကထာယ
အကထနံ ကုသလံ တေ သေယျော။ မာ၊ ၄၂။
၃၁၂။

အနက္ခတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [အနက္ခတ္တ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌
မဟောကြားအပ်သော၊ မဟောကြားဘူးသေး
သော။ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ဗျာကရဏံ ဒတွာ အန-
က္ခတ္တပုဗ္ဗဿ ပါရမိတာမဂ္ဂဿ....။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၅၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။

အနဂရ (န) [န + နဂရ] မြို့မဟုတ်သော၊ မြို့ပျက်။
နဂရာပိ အနဂရာ ဟောန္တိ၊ ဇနပဒါပိ အဇနပဒါ
ဟောန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၀။

အနဂါရ (တိ) [န+အဂါရ။ အနာဂါရ-လည်းရှိ
သည်။ ၎င်းကြည့်။] (၁) အိမ်မရှိသော၊ အိမ်
လက်ရှိမထားသော၊ အိမ်ရာမထောင်သော၊ သူ၊
ရသေ့၊ ရဟန်း။ အနာဂါရေ ပဗ္ဗဇိတေ။ အံ၊
၃။ ၇၅။ အနဂါရေ ပရိဗ္ဗဇေ။ ဓမ္မ။ ၇၃။ သုတ္တနိ။
၃၇၇။ ဇာ၊ ၁။ ၈၆၊ ၉၈။ ဥဘောပိ ကာမေ ဟိတွာ
အနာဂါရေ ဟုတွာ ပရိဗ္ဗဇတိ။ ဓမ္မာ၊ ၄၂။
၄၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၉၀။ ဃာရာဝါသေန
အနတ္တိကော အနာဂါရေ ဟုတွာ ပရိဗ္ဗဇတိ။
ဓမ္မာ၊ ၄၂။ ၄၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၉၁။ အနဂါရေ
ပရိဗ္ဗဇတိ အဂေဟော ပဗ္ဗဇိတော ဟုတွာ
စရေယျ။- ဇာ၊ ၄၂။ ၃၈၀။ အနဂါရေတိ
အဂါရဝိရဟိတော။ ဇာ၊ ၄၂။ ၃၈၁။ အနာဂါရေဟိ
စူဘယံ။ ဓမ္မ။ ၇၁။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ ထေရ။ ၃၀၅။
သာဂါရာ အနာဂါရာ စ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၀။
အနဂါရာတိ ပရိစ္စတ္တအဂါရာ ပဗ္ဗဇိတော။ ဣတိ-

ဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၃။ အနာဂါရဿ ဘိက္ခုနော။ ဇာ၊ ၂။
၅၄။ အနာဂါရာ တပဿိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၅။
(၂) နေရာအိမ်မရှိသော၊ သူ။ အလေဏာ အန-
ဂါရာ စ။ ပေတ။ ၁၄၀။ အနဂါရာတိ အနာဂါသာ။
ပေတ။ ၄။ ၇၄။ (န) (၃) အိမ်မူကံစွ မရှိသော
ဘဝ၊ အိမ်ရာမထောင်သော ရသေ့၊ ရဟန်းဘောင်။
အဂါရာ အနဂါရမေတိ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၅။ ယော
ဝါ အဂါရာ အနဂါရမေတိ ပဗ္ဗဇတိ။ သုတ္တနိ၊
၄၂။ ၉၉။

အနဂါရမုနိ (ပု) [အနဂါရ+မုနိ] အိမ်ရာမထောင်
သော - ရဟန်းဘောင်၌နေသော - အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်။ အနဂါရမုနိ ယေ တေ ပဗ္ဗဇိတာ ဒိဋ္ဌပဒါ
ဝိညာတသာသနာ၊ ဣမေ အနဂါရမုနိနော။
မဟာနိ၊ ၄၄။ စူဠနိ၊ ၇၄။ အနဂါရိယမုနိ-လည်း
ကြည့်။

အနဂါရိက (တိ) [န+အဂါရိက] အိမ်မူကံစွမရှိ-
အိမ်ရာမထောင် - သော၊ သူ၊ ရသေ့၊ ရဟန်း။
ဓမ္မဇိဝိနောတိ.... အနဂါရိကဿ ဝေဇ္ဇကမ္မဒ္ဓုတ-
ကမ္မာဒိနိ ဝေဇ္ဇတွာ ဓမ္မေန သမေန ဘိက္ခုာ-
စရိယဓယ ဇိဝိတံ ကပ္ပေန္တဿ။ ဓမ္မာ၊ ၄၁။ ၁၅၂။

အနဂါရိကပုစ္ဆာ (ထိ) [အနဂါရိက+ပုစ္ဆာ] အိမ်ရာ
မထောင်သောသူ - ရသေ့၊ ရဟန်း - ၎် အမေး
ပုစ္ဆာ။ ဒုဝိဓာ ဟိ ပုစ္ဆာ အဂါရိကပုစ္ဆာ အနာ-
ဂါရိကပုစ္ဆာ စ။ အံ၊ ၄၂။ ၁၄။ အဂါရိကတော
အညော အနဂါရိကော ပဗ္ဗဇူပဂတော၊ တဿ
ပုစ္ဆာ အနဂါရိကပုစ္ဆာ။ အံ၊ ၄၂။ ၁၄။

အနဂါရိကမိတ္တ (ပု) [အနဂါရိက + မိတ္တ] အနာ-
ဂါရိကမိတ္တ-ကြည့်။

အနဂါရိကရတန (န) [အနဂါရိက + ရတန] ရသေ့
ရဟန်းတည်းဟူသော ရတနာ။ အဂါရိကရတန-
ကြည့်။

အနဂါရိကဝိနယ (ပု) [အနဂါရိက + ဝိနယ] ရဟန်း
ဝိနည်း၊ ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ (ခုနစ်ပါးသော
အာပတ်အစုတို့သို့ မရောက်ခြင်း၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိ-

သီလ)။ အနဂါရိကဝိနယော နာမ သတ္တာပတ္တိ-
က္ခန္ဓအနာပဇ္ဇနံ၊...စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ ဝါ အန-
ဂါရိကဝိနယော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၄။

အနဂါရိကဝိဘူသ (ထိ) [အနဂါရိက + ဝိဘူသ]
ရသေ့ရဟန်းတို့၏ အဆင်တန်းဆာ-တန်းဆာ
ဆင်ခြင်း။ အနဂါရိကဝိဘူသ-ကြည့်။

အနဂါရိကသိပ္ပ (န) [အနဂါရိက + သိပ္ပ] ရဟန်း
တို့ အတတ်။ အနဂါရိကသိပ္ပ နာမ စိဝရ-
ဝိစာရဏ သိပ္ပနာဒိသမဏပရိက္ခာရာဘိသင်္ခရဏံ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၃။

အနဂါရိယ (န၊ ထိ) [(၁) န + အဂါရိယ။ (၂)
(၃) အနဂါရ + ဣက။] (၁) အိမ်မှုကိစ္စမရှိ
(ရာ ဖြစ်)သော ဘဝ၊ အိမ်ရာမထောင်သော -
ရှင်ဘဝ - ရသေ့ရဟန်းဘဝ။ အဂါရသ္မာ အန-
ဂါရိယံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၊ ဒိ၊ ၁။ ၁၇၊ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၂၀။ အံ၊
၁။ ၅၁၊ ၅၂။ ဥ၊ ဒါန၊ ၁၇၃။ အဂါရဿ ဟိတံ
ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္ပံ အဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ၊ တဉ္စ
ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ၊ တဿာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနဂါရိယာတိ
ဉာတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃ (အနဂါရိ-
ယန္တိ)။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဟိ ယဿ အဂါရဿ ဟိတံ
ကသိဂေါရက္ခာဒိကမ္ပံ တတ္ထ နတ္ထိ၊ တဿာ အန-
ဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ဥ၊ ဒါန၊ ၄။ ၉၃-တို့သည်းကြည့်။) အန-
ဂါရိယန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဘိက္ခုဘာဝံ စ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာပိ
ဟိ နတ္ထေတ္တ အဂါရိယန္တိ အနဂါရိယာ၊ အဂါ-
ရဿ ဟိတံ ကသိဂေါရက္ခာဒိကမ္ပံ တေ နတ္ထိတိ
အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ (၂) အိမ် - အိမ်မှု
ကိစ္စ - မရှိသူ - အိမ်ရာမထောင်သူ - ရဟန်း
၏ အဖြစ်၊ သီလ အကျင့် ဂုဏ်အထူး။ ဘိက္ခုပိ
နတ္ထေတဿ အဂါရန္တိ အနဂါရော၊ အနဂါရဿ
ဘာဝေါ အနဂါရိယံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အနဂါရဿ
ဘာဝေါဘိ ဇေတန ပဗ္ဗဇ္ဇာနိဿိတော သုဝိသုဒ္ဓေါ
သီလာစာရဂုဏဝိသေသော ဂဟိတော။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၀၇။ (တိ) (၃) အိမ် - အိမ်မှုကိစ္စ - မရှိရာဘဝ -

ရသေ့ရဟန်းဘဝ - ဌိ ယှဉ် - သို့ ကပ်ရောက် -
သော၊ သူ။ အဂါရသ္မာနဂါရိယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၇။
အနဂါရိယန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတန္တိ အတ္ထော။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၄၆။ အနဂါရိယန္တိ အဂါရဝိရဟတော
အနဂါရံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ တတ္ထ နိယုတ္တတ္တာ အနဂါရိယံ
က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ၊ ပဗ္ဗဇိတန္တိ
အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။

အနဂါရိယတာ (ထိ) [အနဂါရိယ + တာ] အနာ-
ဂါရိယတာ-ကြည့်။

အနဂါရိယပဋိပတ္တိ (ထိ) [အနဂါရိယ + ပဋိပတ္တိ]
ရသေ့ ရဟန်းဘောင်၌ နေသူ-ရသေ့ရဟန်း -
တို့၏ အကျင့်။

အနဂါရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိ (ထိ) [အနဂါရိယ + ပဋိ-
ပတ္တိ + ဒုဂ္ဂတိ] ရသေ့ရဟန်းတို့၏ (မှားသော)
အကျင့်ဟူသော - ပင်ပန်းဆင်းရဲ - စက်ဆုပ်
ဖွယ် - သော ဖြစ်ခြင်း၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ မှား
သော အမူအကျင့်ဟူသော အပါယ်ဆင်းရဲသို့
ရောက်ကြောင်းတရား။ ပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိပိ အဂါ-
ရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိ အနဂါရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိတိ
ဒုဝိစာ ဟောတိ။... အနဂါရိယောပိ ဣမသ္မိ-
သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော
ဒုတေယျပဟိဏမနံ ဂစ္ဆတိ။ ... သကလမ္ပိ
အနာစာရံ အဂေါစရံ စ ပရိပူရေတိ၊ အယမဿ
အနဂါရိယပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ ဒုဋ္ဌဂတိ-
ပရိပူရဏဝသေန ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ၊ သာ ဝေ
ကိလေသဒရထပရိဋ္ဌာဟာဒိဝသေန ဥပါယာသ-
ဒုက္ခာ၊ ကုစ္ဆိတာ ဝါ ဂဘိ ပဝတ္တိ၊ ဒုဂ္ဂတိဟေ-
တူတိ ဝါ ဒုဂ္ဂတိ။... မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။

အနဂါရိယပဋိပတ္တိသုဂတိ (ထိ) [အနဂါရိယပဋိ-
ပတ္တိ + သုဂတိ] ရသေ့ရဟန်းတို့၏ (မှန်သော)
အကျင့်ဟူသော - လွယ်ကူချမ်းသာ - နှစ်သက်
ဖွယ် - သော ဖြစ်ခြင်း၊ ရသေ့ရဟန်းတို့၏ မှန်
သော အမူအကျင့်ဟူသော ကောင်းရာသုဂတိသို့
ရောက်ကြောင်းတရား။ ပဋိပတ္တိသုဂတိပိ အဂါ-

ရိယပဋိပတ္တိသုဂတိ အနဂါရိယပဋိပတ္တိသုဂ-
တိတံ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။...အနဂါရိယောပိ ဣမသ္မိ-
သာသနေ ပဗ္ဗဇိက္ခာ ပရိသုဒ္ဓစိတ္တော... အနာ-
ဂါမေဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ အယမဿ အနဂါရိယပဋိ-
ပတ္တိသုဂတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂-၃။

အနဂါရိယပဋိပဒါ (တိ) [အနဂါရိယ + ပဋိပဒါ]
ရသေ့ရဟန်းတို့၏ အကျင့်-ပဋိပဒါ။ အဂါရိယ-
ပဋိပဒါ-ကြည့်။

အနဂါရိယဘာဝ (ပု) [အနဂါရိယ + ဘာဝ] အနာ-
ဂါရိယဘာဝ-ကြည့်။

အနဂါရိယမုနိ (ပု) [အနဂါရိယ + မုနိ] အိမ်ထု
မထောင်သော - ရဟန်းဘောင်၌ နေသော-
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။ အဂါရိယမုနိ, အနဂါရမုနိ,
အနာဂါရိယမုနိ-တို့လည်းကြည့်။

အနဂါရိယုပေတ (တိ) [အနဂါရိယ + ဥပေတ]
အိမ်မှကိစ္စ မရှိ - အိမ်ထု မထောင် - သောသူ၏
အဖြစ်သို့ - ရသေ့ရဟန်းဘောင်သို့-ကပ်ရောက်
သော၊ရသေ့ရဟန်းဖြစ်သော၊သူ။ အနဂါရိယုပေ-
တဿ၊ တုဋ္ဌိ ဟောတိ သုခါဝဟာ။ သံ၊၁။၄၅။
အနဂါရိယုပေတဿာတိ အနဂါရိယံ နိဂ္ဂေဟ-
ဘာဝံ ဥပေတဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ အနဂါရိယုပေ-
တဿ၊ ဘိက္ခာစရိယံ ဇီဝိသတော။ သုတ္တနိ။၃၈၈။
အနဂါရိယုပေတဿာတိ အနဂါရိယံ ဥပေတဿ၊
ပဗ္ဗဇိတဿာတိ အတ္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။
အနဂါရိယုပေတဿ၊ ဝိပုဗ္ဗတ္တဿ တေ သတော။
ဇာ၊၁။၁၆၈။

အနဂါရိ (တိ) [န + အဂါရိ] အိမ်မရှိသော၊ အိမ်ထု
မထောင်သော၊ သူ၊ ရသေ့ ရဟန်း။ အဂါရု
အဘိနိက္ခမ္မ၊ အနဂါရိ ဘဝိဿတိ။ အပ၊၂။၆၂။
အနဂါရ၊ အနဂါရိက, အနဂါရိယ-တို့လည်း
ကြည့်။

အနဂါရူပနိဿယ (ပု) [အနဂါရ + ဥပနိဿယ]
ရသေ့ရဟန်းတို့၏ မှီခိုအားထားရာ- အသက်ရှင်
စရာ-ပစ္စည်းလေးပါး။ ဘေံ ခေါ် မမ သာရပုံ၊

အနဂါရူပနိဿယော။ ထေရီ။ ၄၁၇။ အနဂါ-
ရူပနိဿယောတိ အနဂါရုနံ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဥပ-
ဂန္ဓာ နိဿိဘဗ္ဗတော ဥပနိဿယဘူဘော ဇီဝိတ-
ပရိက္ခာရော။ တံ ဟိ နိဿယ ပဗ္ဗဇိတာ ဇီဝန္တိ။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။

အနဂ္ဂ (တိ) [န + အဂ္ဂ] အဆုံး-အပိုင်းအခြား-
မရှိသော။ အနဂ္ဂိနိ စေဝ ဘဿာနိ ဇာယန္တိ။
ဝိ၊၄။၅၀၄။ (ဝိ၊၄။၂၂၃-၌ ကား အနန္တာနိ-ဟူ၍
သည်။ အနန္တ-လည်းကြည့်။)

အနဂ္ဂပါက (ပု) [အနဂ္ဂ + ပါက] အနဂ္ဂပါကအမည်
ရသောသူ။ တဿပိ တေနေဝ ကာရဏေန
အနဂ္ဂပါကောတိ နာမံ ဇာတံ၊ အပ္ပမာဏပါ-
ကောတိ အတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။

အနဂ္ဂဝန္တ (တိ) [န + အဂ္ဂဝန္တ။ ယိ၌ အနဂ္ဂဝတိ]
မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် - မြတ်သောအကျင့် - မရှိ
သော။ ဒွေမာ ဘိက္ခဝေ ပရိသာ၊ ကတပာ ဒွေ ?
အနဂ္ဂဝတိ စ ပရိသာ အဂ္ဂဝတိ စ ပရိသာ၊ အံ၊
၁။၇၁။အဂ္ဂာန္တ-လည်းကြည့်။

အနဂ္ဂဟိတစိတ္တ (တိ) [န + အဂ္ဂဟိတစိတ္တ(=အာ
+ ဂဟိတ + စိတ္တ)] မယူလိုသော - မစွဲလမ်း
သော-လွတ်လွတ်စွန့်သော - စိတ်ရှိသော၊ သူ။
အနဂ္ဂဟိတစိတ္တ-ကြည့်။

အနဂ္ဂိ (တိ) [န + အဂ္ဂိ] မီးဖြင့်မချက်ပဲအစိမ်းစား
သော၊သူ။ အဂ္ဂိပါကိ အနဂ္ဂိ စ၊ ဒန္တော ဒုက္ခလိ-
ကာပိ စ။ အပ၊၁။၂၀။ ဧကစ္စေ အနဂ္ဂိ အဂ္ဂိဟိ
အပစိက္ခာ အာမကမေဝ ခါဒန္တိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄၅။

အနဂ္ဂိက (တိ) [န + အဂ္ဂိ + က] မီးမရှိသော၊ မီးမှ
ကင်းသော။ န ဟိ သက္ကာ ထာလကဉ္စ ငရိုဉ္စ
တေလဉ္စ အနဂ္ဂိကံ ဖိပေတု ပဗ္ဗိပဿ ပစ္စယဘူတံ။
နေတ္ထိ။၆၇။ အနဂ္ဂိကန္တိ အဂ္ဂိ ဝိနာ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။
၁၃၇။ ပဗ္ဗိပဿ ပစ္စယဘူတံ အနဂ္ဂိကံ အဂ္ဂိရ-
ဟိတံ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ။၂၁၀။

အနဂ္ဂိပက္က (တိ) [န+အဂ္ဂိပက္က] မီးဖြင့်မချက်
အပ်သော အစာ။ ဒန္တမူသလိကော ဟုတွာ
အနဂ္ဂိပက္ကမေဝ ခါဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈။

အနဂ္ဂိပက္ကိက (တိ) [န + အဂ္ဂိပက္ကိက] (၁)မီးဖြင့်
မချက်အပ်သော - သစ်ချက် သစ်သီးတို့ဖြင့်
အသက်မွေးသော - သစ်ရွက် သစ်သီးတို့ကို
စားသော - ရသေ့။ အနဂ္ဂိပက္ကိကာတိ အဂ္ဂိနာ
အပက္ကပတ္တဖလာနိ ခါဒိတွာ ယာပေန္တာ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ (၂)မီးဖြင့်ချက်ပြီးထမင်းဖြင့်
အသက်မွေးသော - ဆန်းဆန် စိမ်းဖြင့်သာ
အသက်မွေးသော - ဆန်ကို အလှူခံပြီး ကိုယ်
တိုင်ချက်၍ စားသော - ရသေ့။ ယေ “ခလေန
ခလံ ဝိစရိတွာ ဝိဟိ” အာဟာရိတွာ ကောနေတွာ
ပရိဘုဉ္ဇနံ နာမ အယုတ္တန္တိ ဂါမနိဂမေသု
တဏှုလဘိက္ခံ ဂဟေတွာ ပဗ္ဗိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။
တေ အနဂ္ဂိပက္ကိကာ နာမ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ အဂ္ဂိ-
ပက္ကိကာယ ဘတ္တဘိက္ခာယ ဇီဝန္တိတိ အဂ္ဂိပက္ကိ-
ကာ၊ န အဂ္ဂိပက္ကိကာ အနဂ္ဂိပက္ကိကာ၊ တဏှုလ-
ဘိက္ခာယ ဝေ ဇီဝိကာတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ သိ၊ဋ္ဌ၊
သစ်၊၂။၂၆၉။ အဂ္ဂိပက္ကေန ဇီဝန္တိတိ အဂ္ဂိပက္ကိ-
ကာ၊ န အဂ္ဂိပက္ကိကာ အနဂ္ဂိပက္ကိကာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၀၆-၇။

အနဂ္ဂ (တိ) [န+အဂ္ဂ။ (အနဉ္စိ-သံ)] (၁)အဖိုး
မဖြတ်နိုင်သော၊ အတိုင်းမသိ အဖိုးတန်သော။
မဏိ အနဂ္ဂံ ရုစိရံ ပဘဿရံ။ ဇာ၊၁။၂၀၅။
အနဂ္ဂါနိ ပဉ္စ ကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏသတာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ နတ္ထိ အဂ္ဂမေတေသန္တိ
အနဂ္ဂါနိ၊ အပရိမာဏန္တိ အဂ္ဂိတုမသက္ကဏေ-
ယျာနိတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၄။
ဘဂဝတော စတ္တာရိ အနဂ္ဂါနိ အဟေသံ။ ပါဒ-
ကထလိကာ အာဓာရကော အပဿေနဖလကံ
ဆတ္တပါဒမဏိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ မယံ ပုဗ္ဗေ ပထ-
ဝိဉ္စေ ရဇ္ဇေ အနဂ္ဂန္တိ သညိနေ အဟုမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၄၂။ သော ကိရ မန္တော အနဂ္ဂေါ မဟာ-
ရဟော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀-၁။ (၂) အဖိုး -
မထိုက် - မတန် - ခြင်း။ အနဂ္ဂကာရဏကြည့်။

အနဂ္ဂကာရဏ (န) [အနဂ္ဂ + ကာရဏ] အဖိုး -
မထိုက် - မတန် - ခြင်း၏အကြောင်း။ အထ နံ
အနဂ္ဂကာရဏံ ပုစ္ဆန္တော အာဟ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၄။၆၇။

အနဂ္ဂိယ (တိ) [န+အဂ္ဂိယ။ (အနဉ္စိ-သံ)]
အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော၊ အတိုင်းမသိ အဖိုးတန်
သော၊ သူ။ ဘိက္ခုဘာဝေါ ခေါ မဟာရာဇ
လောကေ အတုလိယော အပ္ပမာဏော အနဂ္ဂိ-
ယော။ မိလိန္ဒ၊၁၃၀။

အနယ (တိ) [န+အယ] ဆင်းရဲခြင်းမရှိသော၊ သူ။
ကစ္စိ တံ အနယော ဘိက္ခု။ သံ၊၁။၅၃။ ပဉ္စန္ဒ
ခန္ဓာနံ နိရောဓော အနယော နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော
သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ ပဋိသံ၊၄၁၂။

အနဂ် (တိ) [န+အဂ်] ကိုယ်အင်္ဂါ မဟုတ်သော၊
ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်မတူသော၊ညီအစ်ကိုမတော်သော၊
သူ။ အနဂ်ဝါ ဟိ တေ ဗာ၊၁။ ယထာ ပေတာ
တထေဝ တေ။ ဇာ၊၂။၂၉၃။ “အဂ်မေတံ
မနုဿာနံ၊ ဘာတာ လောကေ ပဝုဇ္ဇတိ”တိ
ကဉ္စာပိ ဇေဋ္ဌကနိဋ္ဌဘာတရော အဂ်သမာန-
တာယ အဂ်န္တိ ဝုတ္တာ၊ ဣမေ ပန ဒုဿိလာ၊
တဿ အဂ်သမာနာ န ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၂၀၂။ (အနဂ်ဝါ-ဟု ဆိုလိုလျက် အနဂ်ဝါ-ဟု ဆို
သည်။)

အနဂ်ဏ (တိ) [န+အဂ်ဏ] (က) ကိလေသာ
အညစ်အကြေး မရှိသော၊ သူ။ ဣဓာဝုသော
ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော အနဂ်ဏောဝ သမာနော
“နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ အဂ်ဏ”န္တိ ယထာဘူတံ
နပ္ပလာနာတိ။ မ၊၁။၂၉။ ယဿ ပန န စ မဂ္ဂေန
သမ္မဟတာ ကိလေသာ၊ န စ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ယေန
ဝါ တေန ဝါ ဝါဒိတတ္တာ၊ အယမိမေ အနဂ်-
ဏောတိ အဓိပ္ပေတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ သုဒ္ဓဿ
ပေါသဿ အနဂ်ဏဿ။ ဓမ္မ၊၃၂။ အနဂ်-
ဏဿာတိ နိက္ခိလေသဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ နိဗ္ဗန္တိ-
မလော အနဂ်ဏော။ ဓမ္မ၊၄၈။ အဂ်ဏာဘာဝေန
အနဂ်ဏော နိက္ခိလေသော ဟုတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။

၂၁၅။ အနက်ဇာနံ ဝိရဇာနံ၊ ဥပသန္တာန တာဒိနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၇။ အနက်ဇာနန္တိ တွေ့ တသ္မာ နိက္ခိလသနန္တိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၀၉။ (ခ) ယုတ်မာသော အလို - အလိုဆိုး - မရှိသော။ သူ။ သုဒ္ဓဿ ပေါသဿ အနက်ဇာဿ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၂။ ပါပိစ္ဆာဘာဝေန အနက်ဇာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၁၉၈။ (ဂ) ရာဂ ဒေါသဟူသော အညစ် အကြေး မရှိသော၊ ဈာန်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော မာန၊ မာယာ၊ သာဓဋ္ဌယုစသော အလိုဆိုးတရား မရှိသော။ သော ဝေ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ အနက်ဇာ။ ဝိ။ ၁။ ၅။ မဟာနိ။ ၂၁၇။ သုခါဒိနံ ပစ္စယာနံ သာတေန ဝိဟတရာဂါဒိအနက်ဇာ အနက်ဇာ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ ဗိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၅။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၁၄။ ဈာနပ္ပဋိလာဘပစ္စယာနံ ပါပကာနံ ဣစ္ဆာဝစရာနံ အဘာဝေန အနက်ဇာ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၆။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၁၄ (ဈာနပ္ပဋိလာဘပစ္စနိကာနံရှိ။) (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၆။ ၇။ ၉။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၃၈၄။ ၃၈၆။ ၇။ တို့ကြည့်။) (ဃ) အပြစ်မရှိသော။ သူ။ သုဒ္ဓဿ ပေါသဿ အနက်ဇာဿ။ ဇာ။ ၁။ ၁၃၁။ အနက်ဇာသတိ ဣဒမ္ပိ နိပ္ပရာဘောဝဉ္ဇေဝ သန္တာယဝတ္ထံ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ တံ သမာပတ္တိသုခံ အနက်ဇာ။ ဇာ။ ၁။ ၂၁။ အနက်ဇာ နိဒ္ဒေါသံ ဗလဝစိတ္တေကဂ္ဂတာသဘာဝေနပိ တံ အနက်ဇာ နာမ ဇာတံ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၄၉၉။ အနက်ဇာဿ ပေါသဿ၊ နိစ္စံ သုဝိဂ္ဂေသိနော။ ဇာ။ ၁။ ၁၅၂။ အနက်ဇာဿာတိ နိဒ္ဒေါသဿ တုမ္မာဒိသဿ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ သုဘံ သုနေတ္တံ ဝိရဇံ အနက်ဇာ။ ဇာ။ ၂။ ၆၉။ အနက်ဇာနန္တိ ဂဏ္ဍပိဋကာဒိဒေါသရဟိတံ။ ဇာ။ ၄။ ၅။ ၃၂၁။

အနက်ဇာတက (န) [အနက်ဇာ + ဇာတက] အနက်ဇာတကံ။ ကေကနိပါတ်၊ ၁၄-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတကံ။ ဈာနသောဓနဇာတိ၏ အမည်ထူး။ ဣဒံ အနက်ဇာတကံ ကထေသိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ (ဇာ။ ၁။ ၃၁။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၇၉၈-၉-တို့လည်းကြည့်။)

အနက်ဇာတ္တ (န) [အနက်ဇာ + တတ္တ] ရာဂစသော အညစ် အကြေး - ကင်းသည်၏ အဖြစ် - ကင်းခြင်း။ အနက်ဇာတ္တာ ဝေ စ ဝိဂတုပက္ခိလေသေ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၅။

အနက်ဇာသုတ္တ (န) [အနက်ဇာ + သုတ္တ] မိမိ သန္တာန်၌ ကိလေသာ ရှိသည်၊ မရှိသည်ကို သိသော၊ မသိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမြတ်၊ အယုတ် ဖြစ်ပုံကို ဟောသောသုတ်၊ အနက်ဇာသုတ်။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ငါ၊ ၅-သုတ်။ မ၊ ၁။ ၂၉-၃၉။ (မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၆။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၃၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အနက်ဇ္ဇ (တိ) [န + နက်ဇ္ဇ] အမြီးမရှိသော။ အသိသက် အနက်ဇ္ဇ၊ သိင်္ဂါလော ဟရတိ ရောဟိတံ။ ဇာ။ ၁။ ၁၅၉။

အနန္တမ္ပ (ကြိ) နန္တတိ-ကြည့်။

အနန္တေက (တိ) [န + အန္တေက] အဆောတလျင် - ရှောင်တခင် - မဟုတ်သော။

အနန္တေကစီရေ (န) [အနန္တေက + စီရေ] အဆောတလျင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သောသင်္ကန်း မဟုတ်သော သင်္ကန်း၊ အဆောတလျင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော သင်္ကန်းနှင့် တူသော အခြားသင်္ကန်း။

အနန္တေကစီရေသညိ (တိ) [အနန္တေကစီရေ + သညာ + ဤ] အဆောတလျင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော သင်္ကန်းမဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ အဆောတလျင် - ရှောင်တခင် - လှူအပ်သော သင်္ကန်းနှင့်တူသော အခြားသင်္ကန်းဟု အမှတ်ရှိသော။ သူ။ အနန္တေကစီရေ အနန္တေကစီရေသညိ အနာပတ္တိ။ ဝိ။ ၁။ ၃၇၆။ အနန္တေကစီရေတိ အန္တေကစီရေသပိသေ အညသ္မိ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၃၀၇။

အနန္တ (တိ) [န + အန္တ] နတ္ထိ အန္တဘာဝေါ အတြ အနန္တော။ ဝေန်ဇီ။ ၆၆၉။ မကြည်လင်သော။

နောက်ကျသော။ အနုစူရိယ ကလုသာဝိလာ။
ဓာန်။ ၆၆၉။

အနုစူရိယ^၁ (တိ) [(က) အနု+အစူရိယ။ (ခ)
န+အစူရိယ] (က) အပန်ဖန် အံဩဖွယ်
ကောင်းသော။ (ခ) ကြီးကျယ်သော အံဩ
ဖွယ်ရှိသော။ အပိဿု ဣမာ အနုစူရိယာ
ဂါထာယော ပဋိဘိသု ပုဗ္ဗေ အဿုတပုဗ္ဗာ။
ဝိ၊ ၂။ ၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ မ၊ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ၁။ ၁၃။
အယံ အနုစူရိယဂါထာ ပဋိဘိသု ပုဗ္ဗေ
အဿုတပုဗ္ဗာ။ မ၊ ၁။ ၁၁။ ၂။ ၂။ ပဿာ ပဋိဘိသု
အနုစူရိယာ ပုဗ္ဗေ အဿုတပုဗ္ဗာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁။
အနုစူရိယာတိ အနုအစူရိယာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၄။
ဒီ၊ ၂။ ၅။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃။ သံ၊ ၁။
၁။ ၁၀။ အနုစူရိယံ ခေါ ပနေတံ ဘန္တေ။
ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၂။ အနုစူရိယန္တိ အနုအစူရိယံ။ ဒီ၊ ၂။
၂။ ၂။ ဝုဒ္ဓိပုတ္တာ အစူရိယာ ဝါ အနုစူရိယာ။
ဝုဒ္ဓိအတ္ထောပိ ဟိ အ-ကာရော ဟောတိ ယထာ
“အသေက္ခာ ဓမ္မာ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ ၂။ မ၊
ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၂။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁။

အနုစူရိယ^၂ (တိ) [န+အစူရိယ] အံဩဖွယ်
မဟုတ် - မအံဩလောက် - သော။ အနုစူရိယံ
ခေါ ပနေတံ ယံ .. ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၄။ အံ၊ ၂။ ၁။ ၂။
ဝိမာန။ ၁၀။ အနုစူရိယန္တိ န အစူရိယံ။ အံ၊ ၂။
၂။ ၅။

အနုစူရိယဂါထာ (ထိ) [အနုစူရိယ^၁ + ဂါထာ] အ
ပန်ဖန် အံဩဖွယ်ကောင်းသော - ကြီးကျယ်သော
အံဩဖွယ်ရှိသော - ဂါထာ။ အနုစူရိယံ ကြည့်။

အနုစူရိယတာ (ထိ) [အနုစူရိယ^၁ + တာ] အပန်
ဖန် အံဩဖွယ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်၊ ကြီးကျယ်
သော အံဩဖွယ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္ထဒ္ဓါရေန
ဟိ ဂါထာနံ အနုစူရိယတာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ ၂။
သံ၊ ၁။ ၂။ ၁။

အနုဇ္ဈာ (ပု၊ န) [န+အဇ္ဈာ] မပြောင့်မတ်ခြင်း၊
မပြောင့်မတ်သော အခြင်းအရာ။ အနုဇ္ဈာဝေါ စ
အမဒ္ဓဝေါ စ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ ယော အနုဇ္ဈာဝေါ

အနုဇ္ဈာဝေါ ဇိမ္မတာ . ဝက်တာ ကုဋိလတာ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ အနုဇ္ဈာဝေါ အနုဇ္ဈာတာကာရော။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။

အနုဇ္ဈာ (ထိ) [အနုဇ္ဈာ + တာ] မပြောင့်မတ်
သည်၏အဖြစ်၊ မပြောင့်မတ်ခြင်း။ ယော အနုဇ္ဈာ-
ဝေါ အနုဇ္ဈာဝေါ ဇိမ္မတာ ဝက်တာ ကုဋိလတာ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ အနုဇ္ဈာဝေါ အနုဇ္ဈာတာ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။

အနုဇ္ဈာတ္တိကဘူတ (တိ) [န + အဇ္ဈာတ္တိက + ဘူတ]
အတင်းသား - အတင်းလူ - မဟုတ် (သည် ဖြစ်
၍ ဖြစ်) သော၊ သူ။ အပေဟိ အမှားကံ ပရော
အနုဇ္ဈာတ္တိကဘူတော အတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂။
အမှားကံ အနုဇ္ဈာတ္တိကဘူတာတိ အတ္ထော။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ ၁။

အနုဇ္ဈာစာရ (ပု) [န + အဇ္ဈာစာရ] (၁) လွန်
ကျ၊ ချို့ မကျင့်ခြင်း၊ မလွန်ကျ၊ ချို့ခြင်း။ သလ္လိ
အနုဇ္ဈာစာရော အလော အယမ္ပဝေခံ။ ဒီ၊ ၂။
၂။ ၅။ (၂) ဆောက်တည်၍ မကျင့်ခြင်း၊ မရှိ
စေခြင်း။ ဣမေသံ အဋ္ဌန္တံ မိစ္ဆတ္တာနံ ယာ အကိ-
ရိယာ အကရုဏံ အနုဇ္ဈာစာရော။ နေတ္ထိ၊ ၂။ ၁။
တိဘိပိ ပဒေဟိ မိစ္ဆတ္တာနံ အနုဇ္ဈာစာရော
ဝေတိ။ အနုဇ္ဈာစာရော အဓိဋ္ဌာဟိတ္တာ အဝစ-
ရုဏံ။ နေတ္ထိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ (၃) မေဇ္ဇနံ အဓိဋ္ဌာဟိ မပြု
ကျင့်ခြင်း။ အနုဇ္ဈာစာရော မဟာရာဇ ပရာ-
မသနေန ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁။

အနုဇ္ဈာပတ္တိ (ထိ) [န + အဇ္ဈာပတ္တိ] မလွန်ကျ၊ ချို့ခြင်း၊
မရောက်ခြင်း။ အကိရိယာ အကရုဏံ အနုဇ္ဈာ-
ပတ္တိ ဝေလော အနုတိက္ကမော။ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ အဘိ၊
ဓမ္မ၊ ၅။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ဝုဒ္ဓိနိ၊ ၄။ အာပတ္တိက္ခန္ဓ-
အဇ္ဈာပတ္တိယာ ပဋိပက္ခတော အနုဇ္ဈာပတ္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ ယာယ စေတနာယ စတုဗ္ဗိဓံ
ဝစီဒ္ဓစ္စရိဘိ ဘာသမာနော အဇ္ဈာပတ္တိနာမ၊
အယံ ဥပုဋ္ဌိတော တထာ အဇ္ဈာပတ္တိတုံ န
ဒေတိတိ အနုဇ္ဈာပတ္တိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အနုဇ္ဈာပတ္တိတိ အနာပဇ္ဇနဘာ။ ဝုဒ္ဓိနိ၊ ၄။ ၁။

အနုဇ္ဈာပန္န (တိ) [န + အဇ္ဈာပန္န] (၁) မလ္လန္တိ ကျူးသော၊ မရောက်သော၊ သူ။ သုဒ္ဓေါ ဟောတိ ပုဂ္ဂလော အညတရံ ပါရာဇိကံ ဓမ္မံ အနုဇ္ဈာပန္နော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၅၄။ (၂) မလ္လန္တိ ကျူးအပ် - မရောက်အပ် - သော။ အသန္တိ နာမ အာပတ္တိ အနုဇ္ဈာပန္နာ ဝါ ဟောတိ၊ အာပတ္တိတွာ ဝါ ဝုဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၁။ (၃) တဏှာသည် - မလ္လမ်း မိုး - မမြွေယှက် - အပ်သော၊ မတွယ်တာ မတပ်မက်သော၊ သူ။ အဂဓိတော အမုစ္ဆိတော အနုဇ္ဈာပန္နော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၈။ စူဠနိ၊ ၃၇၊ ၂၄၉။ အနုဇ္ဈာပန္နောတိ တဏှာယ အနောတ္တတော အပရိယောနဒ္ဓေါ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁၂၊ ၁၉၆။ စူဠနိ၊ ၁၁၃။ အနုဇ္ဈာပန္န-လည်းကြည့်။

အနုဇ္ဈာယက (တိ) [န + အဇ္ဈာယက] ဝေဒကျမ်း တို့ကို - မရွတ်ဖတ် - မသရဇ္ဈာယ် - သော၊ ဝေဒကျမ်းတို့ကို မတတ်ကျွမ်းသော၊ သူ။ ကော အနုဇ္ဈာယကော အနုပနီတော။ မ၊ ၂။ ၃၆၁။

အနုဇ္ဈာရူဠ (တိ) [န + အဇ္ဈာရူဠ] မလ္လမ်းမိုးမတက် ရောက်အပ်သော။

အနုဇ္ဈာရူဠတ္ထ (န) [အနုဇ္ဈာရူဠ + ဣ] မလ္လမ်းမိုး မတက်ရောက် အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ အလ္လမ်းမိုး အတက်ရောက် မခံရခြင်း။ ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ အနုဇ္ဈာရူဠတ္ထာ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥဒေ- တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၁။

အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌ (တိ) [န + အဇ္ဈာဝုဋ္ဌ] (၁) မအုပ်စိုး - မသိမ်းပိုက် - သေးသော၊ မနေဘူးသော။ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌ ဝါ အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌ ဝါ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၄။ နဝံ သန္တာဂါရံ အစိရကာရိတံ ဟောတိ အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌံ သမဏေန ဝါ ပြာဟုဏေန ဝါ ကေနစိ ဝါ မနုဿဘူတေန။ မ၊ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ၂။ ၃၈၉။ ကောကနဒေါ နာမ ပါသာဒေါ အစိရ- ကာရိတော ဟောတိ အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌော။ မ၊ ၂။ ၂၇၇။ အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မနေဘူးသော။ ယော မယာ အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော ဣမိနာ ဒီသေန အဒ္ဓါနာ။ ဒိ၊ ၂။ ၄၂။

အနုဇ္ဈာဝုတ္တ (တိ) [န + အဇ္ဈာဝုတ္တ] (၁) မနေ သေးသော။ ကောကနဒေါ နာမ ပါသာဒေါ အစိရကာရိတော ဟောတိ အနုဇ္ဈာဝုတ္တော သမဏေန ဝါ ပြာဟုဏေန ဝါ ...။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ (၂) မအုပ်စိုး - မသိမ်းပိုက် - အပ်သော၊ အုပ်စိုး သိမ်းပိုက်သူမရှိသော။

အနုဇ္ဈာဝုတ္တက (တိ) [အနုဇ္ဈာဝုတ္တ + က] အနုဇ္ဈာ- ဝုတ္တ (၂) အနက်နှင့်တူ။ သော ဣမံ ဆဇ္ဇေတွာ ဂတော၊ အနုဇ္ဈာဝုတ္တကံ ဒါနိ ဣဒံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၅။ အရညတော အာဟာရပေဇ္ဇေန စ သဗ္ဗံ အနုဇ္ဈာဝုတ္တကံ အာဟာရပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၉။

အနုဇ္ဈိဋ္ဌ (တိ) [န + အဇ္ဈိဋ္ဌ] မတိုက်တွန်း - မစေခိုင်း - မတောင်းပန် - အပ်သော၊ သူ။ ဆဗ္ဗဂိုယာ ဘိက္ခု သံသမဇ္ဈေ အနုဇ္ဈိဋ္ဌာ ဓမ္မံ ဘာသန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၂။ အနုဇ္ဈိဋ္ဌာတိ အနာဏတ္တာ၊ အယာစိတာ ဝါ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၉။ ဣဓေကစ္စော.... ထေရေ ဘိက္ခု အနာပုစ္ဆံ ဝါ အနုဇ္ဈိဋ္ဌော ဝါ အာရာမဂတာနံ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မံ ဘဏတိ။ မဟာနိ၊ ၁၇၇။ အနုဇ္ဈိဋ္ဌော ဝါတိ ထေရေဟိ “ဓမ္မံ ဘဏာဟိ” တိ အနာဏတ္တော အနာယာစိတော။ မဟာနိ၊ ၂၉၇။

အနုဇ္ဈေသိတ (တိ) [န + အဇ္ဈေသိတ] မတိုက် တွန်း - မစေခိုင်း - မတောင်းပန် - အပ်သော၊ သူ။ အပုဋ္ဌော အပုစ္ဆိတော အယာစိတော အနုဇ္ဈေသိတော အပသာဂိတော။ မဟာနိ၊ ၅၁။ အနုဇ္ဈေသိတောတိ အနာဏာပိတော။ “န ဣစ္ဆိ- တော” တိ ကေ။ မဟာနိ၊ ၁၇၁-၂။

အနုဇ္ဈောပန္န (တိ) [န + အဇ္ဈောပန္န] တဏှာ သည် - မလ္လမ်းမိုး - မမြွေယှက် - အပ်သော၊ လွန်စွာ - မစွဲလမ်း - မတပ်မက် - သော၊ သူ။ အဂထိတာ အမုစ္ဆိတာ အနုဇ္ဈောပန္နာ။ မ၊ ၁။ ၂၃၀။ အဂဓိတော အမုစ္ဆိတော အနုဇ္ဈော-

ပန္နော။ မ၊ ၂။ ၃၃။ အံ၊ ၁။ ၃၃၆။ အနုဇ္ဈော-
ပန္နောတိ န အဓိဩပန္နော၊ သဗ္ဗံ အာလုမ္ပိတော
ဧကပ္ပဟာရေနော ဂိလိတကာမော ကာကော
ဝိယ န ဟောတိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃၂။
အနုဇ္ဈောပန္နောတိ တဏှာယ အနောတ္တတော
အပရိယောနဒ္ဓေါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

အနုဇ္ဈောသန (န) [န+အဇ္ဈောသန] မြဲမြံစွာ
မစွဲလမ်းခြင်း၊ လွန်စွာ မစွဲလမ်းခြင်း။ အနဘိ-
နန္ဒနာယ သန္တိကေ အနုဇ္ဈောသနာယ သန္တိ-
ကေ။ မ၊ ၂။ ၇၄၊ ၁၆၆။

အနုဇ္ဈောသယ (ကြိ၊ ဝိ) [န+အဇ္ဈောသယ]
တဏှာဖြင့် မလွမ်းမိုးမှု၍၊ လွန်စွာမစွဲလမ်းမှု၍။
တဿ တံ ဝေဒနံ ... အနုဇ္ဈောသယ တိဋ္ဌ-
တော။ မ၊ ၁။ ၃၃၇။ တဿ တံ ဥပေက္ခံ....
အနုဇ္ဈောသယ တိဋ္ဌတော။ မ၊ ၃။ ၅၁-၂။

အနုဇ္ဈောသိတ (တိ) [န+အဇ္ဈောသိတ] တဏှာ
ဖြင့် မလွမ်းမိုးအပ်သော၊ လွန်စွာ မစွဲလမ်းအပ်
သော။ အနုဇ္ဈောသိတာတိ ပဇာနာတိ။ မ၊ ၃။
၂၀၇။ သံ၊ ၁။ ၃၁၀။ အနုဇ္ဈောသိတာတိ ဂိလိတော
ပရိနိဋ္ဌာပေတွာ ဂဟေတုံ န ယုတ္တာတိ ပဇာ-
နာတိ။ မ၊ ၄။ ၂၁၃။ အနုဇ္ဈောသိတာတိ တ-
ဏှာယ ဂိလိတော ပရိနိဋ္ဌပေတွာ အဂဟိတာ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ အထ စ ပန ပဗ္ဗဇိတာ အနုဇ္ဈော-
သိတာ ကာယံ ပရိဟရန္တိ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂ-
ဟာယ။ မိလိန္ဒ။ ၇၀။

အနုဇ္ဈန (န) [န+အဇ္ဈန] ဆေး-မဆိုး-မခြယ်-ခြင်း၊
မျက်ကွင်းမခြယ်ခြင်း။ အနုဇ္ဈတမဏ္ဍိတ-ကြည့်။

အနုဇ္ဈိတ (တိ) [န+အဇ္ဈိတ] ဆေး-မဆိုး-မခြယ်-
အပ်သော၊ မျက်ကွင်းမခြယ်အပ်သော။ ရမ္မရူပန္တိ
အနုဇ္ဈိတံ အမဏ္ဍိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၄။ အနုဇ္ဈိတ-
မဏ္ဍိတ-လည်းကြည့်။

အနုဇ္ဈိတအမဏ္ဍိတ (တိ) [အနုဇ္ဈိတ+အမဏ္ဍိတ]
မျက်ကွင်းလည်း မခြယ်အပ်၊ တန်းဆာလည်း -
မဆင် - မသ - အပ်သော၊ သူ။ ပရူဇကစ္ဆ-
လောမော သော အနုဇ္ဈိတအမဏ္ဍိတော။

မိလိန္ဒ။ ၁၆၄။ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃၀၀-
လည်းကြည့်။) အနုဇ္ဈိတမဏ္ဍိတ-လည်းကြည့်။

အနုဇ္ဈိတကာဠကဏ္ဍိ (တိ) [အနုဇ္ဈိတ+ကာဠကဏ္ဍိ]
မျက်ကွင်း မခြယ်အပ်သော ယုတ်ညံ့သော၊ သူ။
ရာဇယျာနေ အနုဇ္ဈိတကာဠကဏ္ဍိ ကော
ကုဋ္ဌဇဉ်လော ဝသတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၃။

အနုဇ္ဈိတက္ခ (တိ) [န+အဇ္ဈိတက္ခ။ အနုဇ္ဈိတ+
အက္ခိ] ဆေးခြယ်သအပ်သော မျက်စိမရှိသော၊
ဆေးမခြယ်မသအပ်သောမျက်စိရှိသော၊ မျက်စိ
ကိုဆေးဆိုးမထားသော၊ သူ။ ဒုမ္မက္ခရူပပါတိ အနုဇ္ဈိ-
တက္ခာ အမဏ္ဍိတရူပိ လူသေသံသဉ်ဇရာ။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၉၀-၉။

အနုဇ္ဈိတက္ခိက (တိ) [အနုဇ္ဈိတ+အက္ခိ+က]
မျက်စိကိုဆေးဆိုးမထားသော၊ သူ။ အနုဇ္ဈိတ-
မဏ္ဍိတ-ကြည့်။

အနုဇ္ဈိတမဏ္ဍိတ (တိ) [န+အဇ္ဈိတ+မဏ္ဍိတ]
မျက်ကွင်းလည်း မခြယ်အပ်၊ တန်းဆာလည်း-
မဆင်-မသ-အပ်သော၊ သူ။ ကိလိဋ္ဌော ဝဘာယံ
တာပသော အနုဇ္ဈိတမဏ္ဍိတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။
အနုဇ္ဈိတမဏ္ဍိတောတိ အနုဇ္ဈိတက္ခိကော သဗ္ဗေန
သဗ္ဗံ အမဏ္ဍိတော စ၊ တသ္မိံ ကာလေ ကာ-
လဿေဝ အက္ခိနံ အဉ္စနံ မဂ်လန္တိ မနုဿာနံ
လဒ္ဓိ၊ တသ္မာ အနုဉ္စနံ ဝိသုံ ဂဟိတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂။

အနုည (တိ) [န+အည] အခြားတပါးမဟုတ်
သော။ ဧတဒေဝ ပစ္စယံ ကရိတော အနုညန္တိ န
အညော ကောစိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။
၆၃၊ ၁၂၅၊ ၁၉၆၊ ၁၉၈။ ယေဟိ သမန္နာဂတဿ
မဟာပရိသဿ ဒွေယေဝ ဂတိယော အဝန္တိ
အနုညာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၇။ သုတ္တနိ။ ၃၆၆။
အနုညာတိ အညာ ဂတိ နိပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ အနုညော အဝိဂတော သန္နာဝဘိ။
အဘိ၊ က။ ၃၃။ အနုညောတိ သဗ္ဗာကာရေန
ကေသဒိသော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။

အနုညဂရဟိ (တိ) [န+အည+ဂရဟိ] သူတပါး
ကို မကဲ့ရဲ့တတ်သော၊ သူ။ အတ္တဂရဟိနော မယံ

ဘန္တေ အာနန္တ အနညဂရဟိနော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇။
အတ္တဂရဟိနောယေဝ ဟောန္တိ အနညဂရဟိ-
နော။ မ၊ ၂။ ၁၉၇။

အနညတ္တ (န) [န + အညတ္တ] အခြား - တပါး -
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အညတ္တ-ကြည့်။

အနညတ္တဘဝ (ပု) [န + အညတ္တ + ဘဝ] အခြား -
တပါး - ခွဲ မဖြစ်ခြင်း။ ဝိသယော အနညတ္တ-
ဘာဝေန ဂေါစရော စ တတ္ထ စရဏေန ဝုတ္တော။
မူလဋီ၊ ၁။ ၆၉။

အနညတ္တဘာဝိပေက္ခ (တိ) [အနညတ္တဘာဝ +
အပေက္ခာ] အခြား - တပါး - ခွဲ မဖြစ်ခြင်းကို
ခွဲခြင်းရှိသော။ အနညတ္တဘာဝိပေက္ခော ဝိသ-
ယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၅။

အနညထ (တိ) [န + အညထာ] အခြား - တပါး -
-သော အခြင်းအရာမရှိသော၊ အခြား - တပါး -
သောသဘောမှ ကင်းသော။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခ-
ဝေ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ သံ၊ ၃။
၃၇၇။ ပဋိသံ၊ ၂၉၃။ အနညထာနိတိ အည-
သဘာဝဝိရဟိတာနိ၊ န ဟိ အသစ္စာနိ သစ္စာနိ
နာမ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ “ဣဒံ ဒုက္ခ” ဟိ
ဘိက္ခဝေ တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနည-
ထမေတံ။ သံ၊ ၃။ ၃၇၇။ ပဋိသံ၊ ၂၉၃။ အည-
ဘာဝါနုပဂမေန အနညထံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။
အညသဘာဝဝိရဟိတတ္ထာ အနညထံ။ ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၁၉၇။ ဣတိ ဣမေ ဒသ ဓမ္မာ ဘူတာ
တစ္ဆာ တထာ အဝိတထာ အနညထာ သမ္မာ
တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၀။ အန-
ညထာတိ ဝုတ္တပ္ပကာရတော န အညထာ။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၁။ ဒုက္ခာဒိနိစ္စံ စတ္တာရော စတ္တာရော
အတ္တာ ဝိဘတ္တာ တထာ အဝိတထာ အနည-
ထာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ အနညထာတိ အညာ-
ကာရရဟိတာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၀။

အနညထတာ (သိ) [အနညထာ + တာ] အခြား -
တပါး - သောအခြင်းအရာမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။

ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်
ခြင်း။ တထဘာ အဝိတထတာ အနညထတာ
ဣပ္ပပ္ပယတာ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၄။ အဘိ၊ က။ ၂၄၁။
အညဓမ္မပစ္စယေဟိ အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိတော အန-
ညထတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ (မူလဋီ၊ ၂။ ၅၃-လည်း
ကြည့်။)

အနညထာ (ဗျ) [န + အညထာ] အခြား -
တပါး - မဟုတ်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊
မဖောက်ပြန်သော သဘောအားဖြင့်။ တံ တံ
ဗျာကတံ အနညထာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၇။ တံ တေ
ဝိယာကာသိ* အနညထာ အဟံ။ ဝိမာန၊ ၆၂။
အနညထာတိ အဝိပရိတံ ယထာသဘာဝတော။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၇၆။

အနညထာဘာဝိ (တိ) [န + အညထာဘာဝိ]
အခြား - တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့်
ဖြစ်လေ့မရှိသော၊ ဖောက်ပြန်သော သဘောမရှိ
သော။ အနညထာဘာဝိမနညနေယျံ၊ တသ္မာ
န ယိဋ္ဌေ န ဟုတေ အရဉ္စိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၇။
ဇာတိဇရာမရဏာနံ အဘာဝေန အနညထာ-
ဘာဝိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၄။

အနညထာဝါဒီ (တိ) [န + အညထာဝါဒီ] အခြား -
တပါး - သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုလေ့မရှိ
သော၊ အခြားတပါးသော သဘောကို ဆိုလေ့
မရှိသော၊ မဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာအား
ဖြင့် ဆိုလေ့ရှိသော၊ မဖောက်ပြန်သောသဘော
ကို ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဘူတဝါဒီ တထဝါဒီ
အဝိတထဝါဒီ အနညထဝါဒီ။ အဘိ၊ က။ ၅၇။

အနညထေယျ (တိ) [န + အည + ထေယျ] သူတပါး
သည် မခိုးအပ်သော၊ သူ။ ယာ သီလဇာတိ အန-
ညထေယျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၇။ အနညထေယျာတိ
ကိလေသဝသေန အညေန န ထေနိတဗ္ဗာ။ ဇာ၊
၄။ ၆။ ၂၂၃။

အနညဒတ္တိက (တိ) [န + အညဒတ္တိက] အခြား -
တပါး - သော ပစ္စည်းအလို့ငှါ လှူအပ်သည်
မဟုတ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်း။ အနညဒတ္တိကေ

အညဒတ္တိကသညာ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ခဋ္ဌာယ။ ဝိ၊ ၂။
၃၂၈။

အနုညဒတ္တိကသည (တိ) [အနုညဒတ္တိက+သညာ]
အခြား-တပါး-သော ပစ္စည်းအလိုငှါ လှူအပ်
သော ဝတ္ထုပစ္စည်းမဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။
အညဒတ္တိကေ အနုညဒတ္တိကသညာ အညံ
စေတာပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၈။

အနုညနယေ အနုညာနယေ-ကြည့်။

အနုညနယေ (တိ) [န+အည+နယေ] တပါးသ
သည်- မဆောင်ပို့အပ်-မသိစေအပ်-မရောက်
စေအပ်-သော၊ ကိုယ်တိုင်သာ သိအပ်သော။
အနုညတာဘာဝိမနညနယေ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၇။ အတ္တနာ
ဘာဝိတေန မဂ္ဂေန ဝိ၊ ၃။ ၄၇။ န အညေန
ကေနစိ အဓိဂမေတဗ္ဗန္တိ အနုညနယေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၂၇။ ဥပ္ပနုဉာဏေမ္ပိ အနုညနယေ။ သုတ္တန်။
၂၇။ စူဠနိ၊ ၂။ ၇၀။ အပါ၊ ၁။ ၁၂။ အနုညန-
ယေတိ အညေဟိ “လွှဲ သစ္စံ လွှဲ သစ္စံ” နှစ်
န နေတဗ္ဗော၊ တေန သယမ္မုတံ ဒီပေတိ၊
ပတ္တေ ဝါ... အနုညနယေ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၉၇။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၅။ နေတာရမညေသမနညနယေ။
သုတ္တန်၊ ၃။ ၁၀။ အတ္တနော ပန အညေန ကေနစိ
မဂ္ဂံ ဒဿေတွာ အနေတဗ္ဗန္တိ အနုညနယေ။
သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ သော အနိဿိတော အန-
ညနယေ။ သုတ္တန်၊ ၃။ ၃၃။ အနုညနယေတိ
အနိစ္စာဒိနံ သုဒ္ဓိဋ္ဌာ “လွှဲ သေယော” တိ
ကေနစိ အနေတဗ္ဗော။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၉၇။
(အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃-လည်းကြည့်။)

အနုညနယေတာ (တိ) [အနုညနယေ+တာ] သူ
တပါးတို့သည် မသိစေအပ်- မိမိကိုယ်တိုင်သာ
လျှင် သိ-သည်၏အဖြစ်။ အနုညနယေတာယ
ဗုဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၇၂။ မဟာနိ၊ ၃။ ၆၃။ အညေန
အဗောဓနိယတော သယမေဝ ဗုဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓေါတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၉၀။

အနုညပါစိတ္တိယ (န) [အနုည+ပါစိတ္တိယ] အနုည-
ပါစိတ်အာပတ်။ (သိက္ခာပုဒ်တို့တွင် “တေ-

ဒေဝပစ္စယံ ကရိတွာ အနုညံ ပါစိတ္တိယံ”ဟု
ပညတ်သော အာပတ် ၄-မျိုးကို အနုညပါစိတ်
အာပတ်ဟုခေါ်သည်။) စက္ကာရိ အနုညပါစိတ္တိ-
ယာနိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၈။ ကတိ အနုညပါစိတ္တိယာနိ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၂၈။ စက္ကာရိ အနုညပါစိတ္တိယာနိတိ
“တေဒေဝ ပစ္စယံ ကရိတွာ အနုညံ ပါစိတ္တိယံ” နှစ်
ဝေ ဝုတ္တာနိ အနုပဇ္ဇေသယျာကပ္ပနသိက္ခာပဒ်၊
“ဟောဓုသော ဂါမံ ဝါ နိဂမံ ဝါ” တိ သိက္ခာပဒ်၊
သဒ္ဓိစ္စ ကုက္ကုစ္စဥပဒဟနံ၊ ဥပဿုတိတိဋ္ဌနန္တိ
ဣမာနိ စက္ကာရိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၂။

အနုညပေါသိ (တိ) [န+အညပေါသိ (=အည+
ပုသ + ဟိ)] (၁) တပါးကို မမွေးမြူတတ်
သော၊ သူ။ အနုညပေါသိမညာတံ။ ဥဒါန။
၈။ အနုညပေါသိန္တိ အညံ ပေါသေတိတိ
အညပေါသိ၊ န အညပေါသိ အနုညပေါသိ။
အတ္တနာ ပေါသေတဗ္ဗန္တိ အညဿ အဘာဝေန
အဒုတိယော၊ ကေကောတိ အတ္တော။ ဥဒါန၊
၄။ ၅။ (က) မိမိအတ္တဘောမှ တပါး -
အခြား-သောအတ္တဘော-သားမယား-တပည့်
စသည်-ကို မမွေးမြူတတ်သော၊ သူ။ အကိဉ္ဇ-
နော ဘိက္ခု အနုညပေါသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၃။ အနု-
ညပေါသိတိ ဌပေတွာ လွှဲ အတ္တဘာဝံ အညဿ
အတ္တဘာဝဿ ဝါ ပုတ္တဒါရဿ ဝါ အပေါသန-
တာယ အနုညပေါသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ အတ္တ-
ဘရဿ အနုညပေါသိနော။ ဥဒါန။ ၁၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄။ အနုညပေါသိနောတိ အာမိသ-
သဂဏှနေ အညေ သိဿာဒိကေ ပေါသေတံ
အနုဿုက္ကတာယ အနုညပေါသိနော။ ဥဒါန၊ ၄။
၁၈။ တတော ဝေ ကေဝိဟာရိတာယ သဒ္ဓိ-
ဝိဟာရိကာဒိနမ္ပိ အညေသံ အပေါသနတော
အနုညပေါသိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ အနုည-
ပေါသိ သပဒါနစာရိ။ သုတ္တန်၊ ၂။ ၈၉။ အပါ၊ ၁။
၁၃။ အနုညပေါသိတိ ပေါသေတဗ္ဗန္တိသဒ္ဓိဝိဟာ-
ရိကာဒိဝိရဟိတော၊ ကာယသန္တာရဏပတ္တေန
သန္တုဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။

၁၀၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ (ခ) ဤပစ္စက္ခအတ္တ-
ဘောမှ တပါးသော အနာဂတ် အတ္တဘောကို-
မမွေးမြူ-မဖြစ်စေ-တတ်သောသူ။ အထ ဝါ
အတ္တဘရဿာတိ ကေဝစနိစ္ဆာယ အတ္တဘာဝ-
သခါတံ ကေယေဝ ဣမံ အတ္တာနံ ဘရတိ။
န ဣတော ပရံ အညန္တိ အတ္တဘရော၊ တတော
ဝေ အတ္တနာ အညဿ ပေါသေတဗ္ဗဿ အဘာ-
ဝတော အနညပေါသိ။ တဿ အတ္တဘရဿ
အနညပေါသိနော။ ပဒဒ္ဒယေနပိ ခိဏာသဝ-
ဘာဝေန အာယတိံ အနာဒါနတံ ဒဿေတိ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၇။ ယထာ ဝါ...အာယတိံ တဏှာ-
မူလကဿ အညဿ အတ္တဘာဝဿ အနိဗ္ဗတ္တ-
နေန အနညပေါသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ အပ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ (ဂ) သူတပါးဟူသော ကိလေသာ
တို့ကို မမွေးမြူတတ်သောသူ။ အထ ဝါ အတ္တ-
ဘဉ္ဇနကဋ္ဌေန အညေတိကိလေသာဝုစ္စန္တိတေသံ
အပေါသနေန အနညပေါသိတိ အယမေတ္ထ
အတ္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။
(၂) သူတပါး-အခြားတယောက်ယောက်-က
မမွေးမြူအပ်သောသူ။ အထ ဝါ အညေန
အညတရေန ပေါသေတဗ္ဗတာယ အဘာဝတော
အနညပေါသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၅၇။

အနညမန(တိ) [န+အည+မန]အခြား-တပါး-
၌ စိတ် မရှိသော၊ မိမိခင်ပွန်းမှ တပါး အခြား
ယောက်ျား၌ တပ်မက်သော စိတ်မရှိသောသူ။
ပတိဗ္ဗတာနညမနာ အဟောသိ။ ဝိမာန၊၁၃။
အနညမနာတိ ပတိဗ္ဗတာ။ ပတိတော အညသ္မိံ
မနော ဧတိဿာတိ အညမနာ န အညမနာတိ
အနညမနာ၊ မယံ သာမိကတော အညေ
ပုရိသေ ပါပကံ စိတ္တံ န ဥပါဒေသိန္တိ အတ္တော။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၅၁။

အနညဝိသယ (တိ) [န+အည+ဝိသယ] ဘုရားမှ
တပါးအခြားသူတို့၏ အရာမဟုတ်သော။အနည-
ဝိသယေ ခေမေ၊ သုညတ္တေ အသံသယေ။ ဝိ၊
၃။၁၃၆။

အနညသည (တိ) [အနည + သညာ] အခြား-
တပါး-မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အညေ
အနညသညာ အညံ ဝိညာပေတိ။ ဝိ၊၂။၃၂။

အနညသတ္တက (တိ) [န+အည+သတ္တ+က]
အခြား-တပါး-သော ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားမရှိ
သော၊ သူ။ ပါဏေဟိ ဥပေတံ အနညသတ္တက-
ကံ...မံ ဓာရေတု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၆၁။

အနညသရဏ (တိ) [န+အည+သရဏ]အခြား-
တပါး-သော ကိုးကွယ်ရာ မရှိသော၊ တရားမှ
တပါး အခြားကိုးကွယ်ရာမရှိသောသူ။ အတ္တ-
ဒီပါ ဘိက္ခဝေ ဝိဟရဏ အတ္တသရဏာ အနည-
သရဏာ ဓမ္မဒီပါ ဓမ္မသရဏာ အနညသရဏာ။
ဒီ၊၂။၈၅။ ဒီ၊၃။၄၈၊၆၄။ သံ၊၂။၃၅။ သံ၊၃။
၁၃၃။ အနညသရဏာတိ ဣဒံ အညသရဏ-
ပဋိက္ခေပဝစနံ။ န ဟိ အညော အညဿ သရဏံ
ဟောတိ အညဿ ဝါယာမေန အညဿ
အသုဇ္ဈနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။
(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅-လည်းကြည့်။)

အနညသာဓာရဏ (တိ) [န+အည+သာဓာ-
ရဏ] အခြား-တပါး-သော သူတို့နှင့်-မဆက်
ဆံသော - မဆိုင်သော။ အနညသာဓာရဏံ
ဘဂဝတော ယမကပါဋိဟာရိယဉာဏံ။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ၊၁၂၅။ ယသ္မာ ပနေတံ သဇ္ဇါဝိတ္တံ အနုဂါမိကံ
အနညသာဓာရဏံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟေတု။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၂။

အနညာတ (တိ)[န+အညာတံ] မသိအပ်သော။
အနညာတေ အညာတမာနိ ဟောတိ။ အံ၊၂။
၁၅၄။ အနညာတံ မယာ နတ္ထိ။ အပ၊၁။၄၇။
အနညာတေ အညာတမာနိတိ အဝိညာတသ္မိ-
ယေဝ “ဝိညာတံ ဣဒံ မယာ”တိ ဝေမာနိ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ အနညာတံ အဝိဒိတံ အပါကဋ္ဌံ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။

အနညာတညဿာမိတိ (တိ) [အနညာတ + ဥဿာမိ + ဣတိ] မသိအပ်သေးသော တရားကို သိရအံ့ဟု ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်သော - ဉာဏ်-ပညာ၊ အနညာတညဿာမိတိ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။ အနညာတညဿာမိတိ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယန္တိ ? အာမန္တာ။ ယမက၊ ၃။ ၈၇။ န အနညာတညဿာမိတိ န အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယန္တိ ? အာမန္တာ။ ၎င်း။ ၈၈။ န အနညာတညဿာမိတိ န ဣန္ဒြိယန္တိ ? အနညာတညဿာမိတိ ဌပေတွာ အဝသေသာ ဣန္ဒြိယာ န အနညာတညဿာမိတိ ဣန္ဒြိယာ၊ အနညာတညဿာမိတိဉ္စ ဣန္ဒြိယေ စ ဌပေတွာ အဝသေသာ န စေဝ အနညာတညဿာမိတိ န စ ဣန္ဒြိယာ။ ၎င်း။ ၁၀၃။

အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယ (န) [အနညာတ + ဥဿာမိ + ဣတိ + ဣန္ဒြိယ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇။ ၁၉၊ ၇၂၈-တို့ကြည့်။] မသိအပ်သေးသော တရားကို သိရအံ့ဟု ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်အားဖြစ်သော သမ္မယုတ် တရားတို့၌ အစိုးတရဖြစ်သော တရား၊ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။ ယာ တေသံ ဓမ္မာနံ အနညာတာနံ အဒိဋ္ဌာနံ အပတ္တာနံ အဝိဒိတာနံ အသစ္စိကတာနံ သစ္စိကိရိယာယ ပညာ ပဇာနနာ။ ဣဒံ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၈။ ၇၅-၆။ အဘိ၊ ၀။ ၁၃၀။ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယန္တိ “အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ အနညာတံ အမတံ ပဒံ၊ စတုသစ္စဓမ္မမေဝ ဝါ ဇာနိဿာမိ” တိ ပဋိပန္နဿ ဣမိနာ ပုဗ္ဗာဘောဂေန ဥပ္ပန္န ဣန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနညာတံ အမတံ ပဒံ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝါ ဇာနိဿာမိတိ ဝေ ပဋိပန္နဿ ဥပ္ပန္နတော ဣန္ဒြိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၂။ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ ကေ ဌာနံ ဂစ္ဆတိ၊ သောတာပတ္တိမဂ်။ ပဋိသံ။ ၁၁၁။ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။ ၉။ “အနမတဂ္ဂေ သံသာရ-

ဝဋ္ဋေ ... အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏသေတံ နာမံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။ ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အနဘိသမေတဿ ဒုက္ခဿ အရိယသစ္စဿ အဘိသမယာယ ဆန္တံ ဇနေတိ ဝါယမေတိ ပဒဟတိ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အရိယသစ္စဿ အဘိသမယာယ ဆန္တံ ဇနေတိ ပဒဟတိ။ ဣဒံ ဘိက္ခဝေ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ။ နေတ္တိ။ ၁၄၇။ တိဏိ သံယောဇနာနိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ သံလဗ္ဗတပရာမာသော အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ အဓိဋ္ဌာယ နိရုဇ္ဈန္တိ။ နေတ္တိ။ ၁၄။ (ဒိ၊ ၃။ ၁၈၃။ သံ၊ ၃။ ၁၈၀။ ဓာတုကထာ။ ၁၁-စသည်။ အဘိ၊ ပ။ ၁၀၂။ ယမက၊ ၃။ ၇၃-စသည်။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၉၈။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၅၅-တို့လည်းကြည့်။)

အနညာဓိန (တိ) [န + အည + အဓိန] အခြား-တပါး - သောသု - သူတပါး - တို့နှင့် - မစပ် - မဆိုင် - သော၊ သူတပါးတို့သည် - မယူငင် - မသိမ်းပိုက် - အပ်သော။ အနညာဓေယျ-ကြည့်။

အနညာဓေယျ (တိ) [န + အည + အာဓေယျ။ ထေရာဓေယျ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] အခြား-တပါး - သောသု - သူတပါး - တို့နှင့် - မစပ် - မဆိုင် - သော။ ကသိဏာ ပထဝီ ဓနဿ ပူရာ၊ ကေသေဝ သိယာ အနညာဓေယျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၃။ ကေသေဝါတိ ယဒိ ကေသေဝ ရညော၊ တသ္မိံ ကေသ္မိယေဝ အနညာဓိနာ အဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။

အနညာယ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အညာယ] မသိမူ၍၊ သိအောင်မပြုမူ၍။ အနညာယ ဂဏဿ ဆန္တန္တိ ဂဏဿ ဆန္တံ အဇာနိတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၈။ အနညာယ ပသံသထ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄။ အနညာယာတိ အဇာနိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။

အနဋ (တိ) [န + နဋ] က ချေသည်မဟုတ်သော၊ က ချေသည်နှင့် မတူသော၊ က ချေသည်ကဲ့သို့

မကျင့်သောသူ။ နာနဋ္ဌော ...လံဘတေ လာဘံ။
ဇာဝါ။ဂဇိ။ (ဇာဝါဠာ ၂။၃၇၉-ဂဝ-ကြည့်။)

အနဋ္ဌ (တိ) [န + နဋ္ဌ] မပျောက်ပျက်သော။
အနဋ္ဌေ နဋ္ဌသညံ။ ဝိဝါ။၂၉၆။ ယော ဝေ
အနဋ္ဌံ နဋ္ဌန္တိ စာဟ။ ဇာဝါ။၂၇၇။

အနဋ္ဌိက (တိ) [န + အဋ္ဌိ + က] (၁) အစေ့မရှိ
သော။ မောစပါနန္တိ အနဋ္ဌိကေဟိ ကဒလိ-
ဖလေဟိ ကတပါနံ။ မဟာနိဒ္ဒါ။၃၄၉။ (၂)
အရိုးမရှိသော။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနဋ္ဌိကေ စ
ခုဒ္ဒကတ္တဘာဝေ ဝဇ္ဇေတော ဝုတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ။ဂဝ။ အဋ္ဌိက-လည်းကြည့်။

အနဋ္ဌိတ (တိ) [န + အဋ္ဌိတ +] မရပ် - မနား -
သည် မဟုတ်သော၊ ရပ်နားသော၊ တန့်ရပ်သော။

အနဋ္ဌိတကရဏ (န) [န + အဋ္ဌိတ + ကရဏ] မရပ်
မနား မပြုလုပ်ခြင်း၊ အမြဲမပြတ်မပြုလုပ်ခြင်း၊
တခါတရံသာ ပြုလုပ်ခြင်း။

အနဋ္ဌိတကိရိယတာ (ထိ) [န + အဋ္ဌိတ + ကိရိယ-
တာ] မရပ် မနား မပြုလုပ်သည်၏ အဖြစ်၊
အမြဲမပြတ် မပြုလုပ်သည်၏ အဖြစ်၊ အမြဲမပြတ်
မပြုလုပ်ခြင်း၊ တရံတခါသာ ပြုလုပ်ခြင်း။
အသာတစွာကိရိယတာ အနဋ္ဌိတကိရိယတာ
ဩလိနဝုတ္တိတာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၃၊၃၈၄။ အနဋ္ဌိ-
တကရဏံ အနဋ္ဌိတကိရိယတာ၊ ယထာ နာမ။ပ။
အနဋ္ဌိတကိရိယတာတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဌ။၂။၄၅၁။
အဋ္ဌိတကိရိယတာ-လည်းကြည့်။

အနဋ္ဌိတကိရိယာ (ထိ) [န + အဋ္ဌိတ + ကိရိယာ]
အနဋ္ဌိတကရဏ-နှင့် အနက်တူ။

အနဏ (တိ) [န + ဣဏ၊ ဣ-ကို အ-ပြု၊ (အနဏ္ဍ-
သံ)] ကြွေးမြီမရှိသော၊ ကြွေးမြီကင်းသောသူ။
အဏဏ-ကြည့်။

အနတ (တိ) [(၁) န + နတ၊ နတိ။ (၂) န + နတ။
(၃) အန္တတ- (သံ) မှ။] (၁) တဏှာမရှိရာ
နိဗ္ဗာန်။ အနတဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ
အနတဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။သံ၊၂။၅၄၁။ အနတန္တိ အာဒိသု
တဏှာနတိယာ အဘာဝေန အနတံ။ သံ၊ဌ။၃။

၁၄၉။ နတ္ထိ ဧတ္ထ တဏှာသင်္ခါတံ နတံ၊ နတ္ထိ
တေသ္မိ ဝါ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဘာဝေါတိ အနတံ။
သံ၊ဌ။၂။၃၇၇။ ဒုဒ္ဒသံ အနတံ နာမ။ ဥဒါန။
၁၇၈။ အနတန္တိ ရူပါဒိ အာရမ္မဏေသု ကာမာဒိသု
စ ဘဝေသု နမေနတော တန္တိန္ဒဘာဝေန ပဝတ္တိ-
တော သတ္တာနဉ္စ တတ္ထ နမေနတော တဏှာ နတာ
နာမ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ နတဘိ အနတံ၊ နိဗ္ဗာနန္တိ
အတ္ထော။ “အနန္တ” နှိပိ ပဌန္တိ၊ နိစ္စသဘာဝတ္တာ
အန္တဝိရဟိတံ။ အစဝနဓမ္မံ နိရောဓံ အမတန္တိ
အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ဌ။၃၅၆။ (၂) အနည်းငယ်
ညွတ်ကိုင်သော။ အထဒ္ဒတာနတိသာက-ကြည့်။
(၃) အမှား၊ မဟုတ်မမှန်သော - အရာ - စကား။
ကုဒိ အနတဘာသနေ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၂၆။
(နိဿယ။၄၃၅-၌ ကား “အနတဘာသနေ၊ မရိ
မညွတ်၊ မကော်မရော်၊ ထော်လော်ကန်လန်ဆို
ခြင်း၌” ဟု အနက်ပေးသည်။ အနတ (အန္တတ)
ကား ‘မမှန်သည်’ ကို ဟောသောပုဒ်တည်း။
ဝိတထံ တွန္တိတံ ဝစး။ အမရ၊၆။၂။ ဓာတုတ္ထ-
သင်္ဂဟဉ္စလည်း “ကုဒိ မိစ္ဆာဝါကျေ” ဟု ရှိ
သည်။)

အနတဂါမိ (တိ) [အနတ + ဂမ + ဣ] တဏှာမရှိရာ
နိဗ္ဗာန်သို့ - ရောက်စေတတ်သော - ရောက်
ကြောင်းဖြစ်သော - တရား။ အနတ-ကြည့်။

အနတသုတ္တ (န) [အနတ + သုတ္တ] တဏှာမရှိရာ
နိဗ္ဗာန်နှင့် ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းတရားကို
ဟောသောသုတ်၊ အနတသုတ်။ သဠာယတန-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊၂။
၅၄၁။

အနတိ (ကြိ) [အန + အ + တိ၊ (အနိတိ-သံ)]
အသက်ရှူ၏၊ အသက်ရှင်၏။ ဗလန္တိ အနန္တိတိ
ဗာလာ။ ခုဒ္ဒက၊ဌ။၁၀၄ (ဣ-မူကဲ့)။

အနတိကဗျာမာန (တိ) [န + အတိကဗျာမာန]
အလွန် ကြိုက်နှိပ် အပ်သည် မဟုတ်သော၊
အကြပ်မကိုင်အပ်သော။ အနတိကဗျာမာနေန-
ပိ ပုစ္ဆိတေ ဝါ အပုစ္ဆိတေ ဝါ တထာရူပေ

ကာရဏေ သတိ အာရောစေတုံ ဝနုတိယေဝ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂။ အတိကဗိယမာန-လည်းကြည့်။

အနုတိက္ကန္တ (တိ) [န + အတိက္ကန္တ] မကျော်လွန်
သော။ အနုတိက္ကန္တာ အသမတိက္ကန္တာ။ စူဠနိ။
၅၇။ ဝဏ္ဏတော အနုတိက္ကန္တာ၊ အပ္ပမေယျာ
တထာဂတာ။ အပါ၊ ၂။ ၆၅။

အနုတိက္ကန္တသညိ(တိ) [အနုတိက္ကန္တ + သညာ + ဤ]
မကျော်လွန်ဟု အမှတ်ရှိသော။ သူ။ ဒဿဟာ-
တိက္ကန္တေ အနုတိက္ကန္တသညိ၊ နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၉၆။

အနုတိက္ကမ (ပု) [န + အတိက္ကမ] မကျော်လွန်ခြင်း။
ဝေလာအနုတိက္ကမော။ စူဠနိ။ ၄၂။ ဝေလာအနု-
တိက္ကမောတိ သိမာအနုတိက္ကမော။ စူဠနိ။ ၄၁။ ၁၀။

အနုတိက္ကမန (န) [န + အတိက္ကမန] (က) မကျော်
လွန်ခြင်း၊ လျှံကျမသွားခြင်း။ သေယျထာပိ
အာနန္တ ပုရိသော မဟတော တဠာကဿ ပဋိ-
ကစ္စေဝ အာဠိ* ဗန္ဓေယျ ယာဝဒေဝ ဥဒကဿ
အနုတိက္ကမနာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၇။ အံ၊ ၂။ ၁၀၆။
(ခ) မလွန်ကျူးခြင်း။ ယထာ ဝါ ပန မဟာ-
ရာဇ... အာဏာ အနုတိက္ကမနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။
(ဂ) ရခြင်း၊ ခံစားခြင်း။ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ
ဓုတဂုဏ်... အနုဝဇ္ဇနိပုဏသုမသန္တိသုခမနတိက္က-
မနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇-ဂ။

အနုတိက္ကမနဌ (ပု) [အနုတိက္ကမန + အတ္ထ] မကျော်
လွန် - လွန်၍မဖြစ် - ငြင်း အနက်သဘော။
အနုတိဝတ္ထနဌ-ကြည့်။

အနုတိက္ကမနိယ (တိ) [န + အတိက္ကမနိယ] (က)
မကျော်လွန် - မလွန်ကျူး - အပ်သော။
အယမ္ပိ ဓမ္မော သက္ကတော ဂရုကတော မာနေတော
ပူဇေတော ယာဝဇီဝံ အနုတိက္ကမနိယော။ ဝိ၊ ၂။
၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၄။ အနုတိက္ကမနိယောတိ န
အတိက္ကမိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ ဝေမေဝ ခေါ
အာနန္တ မယာ ပဋိကစ္စေဝ ဘိက္ခုနီနံ အဋ္ဌ
ဂရုဓမ္မော ပညတ္တာ ယာဝဇီဝံ အနုတိက္ကမနိယာ။

ဝိ၊ ၄။ ၄၄၇။ အံ၊ ၂။ ၁၀၆။ တေန အဂဝတာ
သာဝကာနံ ဓမ္မာ ဒေသိတာ ယာဝဇီဝံ အနု-
တိက္ကမနိယာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၀။ (ခ) မလွန်ကျူး -
မပြစ်မှား - အပ်သော။ သူ။ အနုတိက္ကမနိယာ စ
ဗောဓိသတ္တမာတာ ဟောတိ ကေနစိ ပုရိသေန
ရတ္တစိတ္တေန။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁။ မ၊ ၂။ ၁၆၂။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၉-တို့လည်းကြည့်။)

အနုတိက္ကမန္တ (တိ) [န + အတိက္ကမန္တ] မကျော်
လွန်သော။ တန္တိဿရေန ဂိတဿရံ အနုတိက္က-
မန္တော ဂါယိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။

အနုတိက္ကမိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အတိက္ကမိတ္တာ]
မကျော်လွန်မှု၍။ ခုဒ္ဒကေ သရေ ပိဋ္ဌိဝံသံ အနု-
တိက္ကမိတ္တာ နိသိဒ္ဓတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၇။

အနုတိစရိယာ (ထိ) [န + အတိစရိယာ] လွန်၍
မကျင့်ခြင်း၊ မိမိ၏မယားကိုလွန်၍ အခြားတပါး
သော မိန်းမနှင့် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ မပြု
ကျင့်ခြင်း။ သာမိကေန ပစ္ဆိမာ ဒိဿာ ဘရိယာ
ပစ္စုပဋ္ဌာတဗ္ဗာ သမ္မာနနာယ အနုဝမာနနာယ
အနုတိစရိယာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၄။ အနုတိစရိယာ-
ယာတိ တံ အတိက္ကမိတ္တာ ဗဟိ အညာယ
ဣတ္ထိယာ သဒ္ဓိ* ပရိစရန္တော တံ အတိစရတိ
နာမ၊ တထာ အကရဏေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

အနုတိစာရိ (တိ) [န + အတိစာရိ၊ ထိ၌ အနုတိ-
စာရိနီ] လွန်၍ကျင့်လေ့မရှိသော၊ မိမိခင်ပွန်းကို
လွန်၍ အခြား တပါးသော ယောက်ျားနှင့်
ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ ပြုကျင့်လေ့ မရှိသော၊
သူ။ သင်္ဂဟိတပရိဇနာ စ၊ အနုတိစာရိနီ။ ဒီ၊ ၂။
၁၅၅။ အနုတိစာရိနီတိ သာမိကံ မုဉ္ဇိတော အညံ
မနသာပံ န ပတ္တေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

အနုတိဓာဝိတဗ္ဗ (တိ) [န + အတိဓာဝိတဗ္ဗ] ကျော်
လွန်၍ မပြေးအပ်သော၊ မကျော်လွန်အပ်သော။

အနုတိဓာဝိတဗ္ဗတာ (ထိ) [အနုတိဓာဝိတဗ္ဗ +
တာ] ကျော်လွန်၍ - မပြေးအပ်သည်၏အဖြစ် -
မသက်ဝင်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ မလွန်အပ်သည်၏

အဖြစ်။ ဣဒါနိ အနုတိဓာဝိတဗ္ဗတံ ဝိဘာဝေတုံ
“တံ ကိံ မညထာ”တိ အာဒိမာဟ။ သိ၊ ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ဝ။
၄၅၇။ အတိဓာဝိတဗ္ဗ-လည်းကြည့်။

အနုတိမညမာန (တိ) [န + အတိမညမာန] အလွန်
မမှတ်ထင်သော၊ အထင်မသေးသော၊ မထိမ့်မြင်
မပြုသော၊ သူ။ ကေဝလံ ဘိက္ခာစရိယာယ
ကပါလံ အနုတိမညမာနော။ အံ၊ ၂။ ၁၉၉။ ကပါ-
လံ အနုတိမညမာနောတိ တံ ဘိက္ခာဘာဇနံ
အနုတိမညမာနော။ အံ၊ ၉။ ၁၉၆။

အနုတိမာန (ပု) [န + အတိမာန] အလွန်
မမှတ်ထင်ခြင်း၊ အထင်မကြီးခြင်း၊ အလွန် -
မထောင်လွှား - မတက်ကြွ - မာန်မမူ - ခြင်း။
အနုတိမာနံ နိဿာယ အတိမာနော ပဟာ-
တဗ္ဗော။ မ၊ ၂။ ၂၃။

အနုတိမာနယုဂ (တိ) [အနုတိမာန + ယုဂ] အလွန်
-မထောင်လွှား - မတက်ကြွ - မာန်မမူ - ခြင်းဟူ
သော ထမ်းပိုးရှိသော၊ သူ။ နိဝါတဝုတ္တိယောတ္တ-
ကော၊ အနုတိမာနယုဂေါ လဟု။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄။
အနုတိမာနယုဂေါ လဟုတိ အနုတိမာနသင်္ခါ-
တေန လဟုကေန ယုဂေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၁၄၇။

အနုတိမာနီ (တိ) [န + အတိမာနီ] အလွန် -
ထောင်လွှား - တက်ကြွ - မာန်မမူ - ခြင်း - အတိ-
မာန် - မရှိသော၊ သူ။ ပရေ အတိမာနီ ဘဝိဿန္တိ၊
မယမေတ္တ အနုတိမာနီ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေ-
ခေါ ကရဏိယော။ မ၊ ၁။ ၅၂။ အတ္တဗ္ဗေါ ဟောတိ
အနုတိမာနီ။ မ၊ ၁။ ၁၃၆။ သုဝစော စဿ မုဒု
အနုတိမာနီ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။ န
အတိမာနီတိ အနုတိမာနီ။ ခုဒ္ဒက၊ ၉။ ၂၀၁။
သုတ္တနိ၊ ၉။ ၁။ ၁၇၇။

အနုတိရိတ္တ (တိ) [န + အတိရိတ္တ] အကြွင်း
အကျန် - အပိုအမို - မဟုတ်သော၊ အကြွင်း -
အပို - မဟုတ်သော၊ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြု
အပ်သော ဘောဇဉ်စသည်။ ယော ပန ဘိက္ခု
ဘုတ္တာဝိ ပဝါရိတော အနုတိရိတ္တံ ခါဒနီယံ ဝါ

ဘောဇနီယံ ဝါ ခါဒေယျ ဝါ ဘုဉ္ဇေယျ ဝါ
ပါရိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၁။ အနုတိရိတ္တန္တိ န အတိ-
ရိတ္တံ၊ န အဓိကန္တိ အတ္တော။ တံ ပန ယသ္မာ
ကပ္ပိယကတာဒိဟိ သတ္တဟိ ဝိနယကမ္မာကာရေ-
ဟိ အကတံ ဝါ ဂိလာနဿ အနဓိကံ ဝါ
ဟောတိ၊ တသ္မာ ပဒဘာဇနေ “အကပ္ပိယ-
ကတ”န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၉။ ၁၉၅။ အတိရေကံ
ရိစတိ ဂစ္ဆတိတိ အတိရိတ္တံ၊ န အတိရိတ္တံ အန-
တိရိတ္တံ အဓိကန္တိ ဣမိနာ အတိရိတ္တသဒ္ဓဿ
အတိသုညတ္ထံ နိဝတ္တေတိ။ ပါရိတ်၊ ယော၊
၁။ ၆၂။ အနုတိရိတ္တေ အတိရိတ္တသညာယ။
မိလိန္ဒ။ ၂၅၇။ အတိရိတ္တ-လည်းကြည့်။

အနုတိရိတ္တတာ (ထိ) [အနုတိရိတ္တ + တာ] အကြွင်း
အကျန် - အပိုအမို - မဟုတ်သော - အတိရိတ်
ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော - ဘောဇဉ်၏အဖြစ် -
ဘောဇဉ်ဖြစ်ခြင်း။ အာမိသဿ အနုတိရိတ္တတာ။
ကင်္ခါ။ ၂၂၄။

အနုတိရိတ္တပစ္စယ (ပု) [အနုတိရိတ္တ + ပစ္စယ]
အကြွင်းအကျန် - အပိုအမို - မဟုတ်သော -
အတိရိတ် ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော - ဘောဇဉ်
ဟူသော အကြောင်း။ အနုတိရိတ္တပစ္စယာ
အနာပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၇။

အနုတိရိတ္တဘောဇန (န) [အနုတိရိတ္တ + ဘောဇန]
အကြွင်းအကျန် - အပိုအမို - မဟုတ်သော -
အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော - ဘောဇဉ်။
အတိရိတ္တဘောဇနံ အနုတိရိတ္တဘောဇနံ။ အဘိ၊
က။ ၄၀၁။

အနုတိရိတ္တဘောဇနာပတ္တိ (ထိ) [အနုတိရိတ္တဘော-
ဇန + အာပတ္တိ] အကြွင်းအကျန် - အပိုအမို -
မဟုတ်သော - အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုအပ်
သော - ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းကြောင့် သင့်
ဈေးကောင်းသောအာပတ်။ အနုတိရိတ္တဘောဇနာ-
ပတ္တိယာ ဒုရဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၉။

အနုတိရိတ္တသညီ (တိ) [အနုတိရိတ္တသညာ + ဤ]
အကြွင်းအကျန် - အပိုအမို - မဟုတ်သော -

အတိရိတိဝိနည်းကံမပြုအပ်သော - ဘောဇဉ်ဟု
အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အနုတိရိတ္တေ အနုတိရိတ္တ-
သညီ...ခါဒတိ ဝါ ဘုဉ္ဇတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၁။

အနုတိရေကတာ (တိ) [န+အတိရေကတာ] မပို
လွန် - မလွန်ကဲ - သည်၏ အဖြစ်၊ မပိုလွန် -
မလွန်ကဲ - ခြင်း။ “ကေဝလံ သဒ္ဓါဇ္ဈကံ နှန
အယမာယသ္မာ”တိ ဝေမာဒိသု အနုတိရေက-
တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇။

အနုတိဝတ္ထန (န) [န+အတိဝတ္ထန] လွန်၍မဖြစ်
ခြင်း၊ မကျော်လွန်နိုင်ခြင်း။ ဇာတိအာဒိဒုက္ခဿ
အနုတိဝတ္ထနတော စ ဒုက္ခံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀။

အနုတိဝတ္ထနဋ္ဌ (ပု) အနုတိဝတ္ထန+အတ္ထု လွန်၍
မဖြစ်ခြင်းအနက်သဘော၊ အချင်းချင်း တခုနှင့်
တခု လွန်၍မဖြစ်ခြင်း အနက်သဘော။ အနုတိ-
ဝတ္ထနဋ္ဌော အဘိညယော။ ပဋိသံ။ ၁၆။ တတ္ထ
ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ အနုတိဝတ္ထနဋ္ဌေန ဘာဝနာ။
ပဋိသံ။ ၃၀။ အနုတိဝတ္ထနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၂၇၇၊
၂၈၈။ ယုဂနဒ္ဓဿ သမထဝိပဿနာဒ္ဓယဿ
ကေရသဘာဝေန အနုတိဝတ္ထနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၈၈-၈၉။ အနုတိဝတ္ထနဋ္ဌေနာတိ အညမညံ
အနုတိက္ကမနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။

အနုတိဝတ္ထနဒီပက (တိ) [အနုတိဝတ္ထန+ဒီပက]
မလွန်မြောက်ခြင်းကို ပြတတ်သော။ သံသာရ-
တော အတိဝတ္ထနာနာတိဝတ္ထနဒီပကံ ဣမံ ဥဒါ-
နံ...။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၁၅။

အနုတိသာရ (တိ) [န+အတိသာရ] (က)ကျော်
လွန် - လွန်ကျူး - ခြင်း မရှိသော၊ အပြစ်မရှိ
သော၊ သူ။ ပဏာမေန္တော အနုတိသာရေ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၉။ အတိသာရ (၁) အနက်
လည်းကြည့်။ (ခ) လွန်သွား - လွန်ဆန် - ခြင်း
မရှိသော။ ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ... သမညာယ စ
အနုတိသာရေ။ မ၊ ၃။ ၂၇၈။ အတိသာရ (၃)
အနက်လည်းကြည့်။

အနုတိတ (တိ) [န+အတိတ] မလွန်သော၊ မလွန်
မြောက်သော၊ သူ။ ဗျာဓိဓမ္မော ဗျာဓိံ အနုတိ-
တော။ ဒိ၊ ၂။ ၂၀။ ဇရာဓမ္မော ဇရံ အနုတိတော။
အံ၊ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၂။ ၆၃။ ဇရံ အနုတိတောတိ
ဇရံ အနုတိက္ကန္တော၊ အန္တောဇရာယ ဝေ စရာမိ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈။

အနုတိတတ္ထ (န) [အနုတိတ+တ္ထ] မလွန်မြောက်
သည်၏အဖြစ်၊ စွန့်သည်၏အဖြစ်။ သဗ္ဗာပိ ဟိ
ဓာတုယော ရူပနုလက္ခဏံ အနုတိတတ္တာ ရူပါနိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၂။ အနုတိတတ္တာတိ အပရိစ္စဇန-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၄၅၀။

အနုတိတသတ္ထုက (တိ) [အနုတိတ+သတ္ထု+
က] မလွန်သေးသောဘုရားရှိသော။ ယာဝ စ
ဓမ္မဝိနယော တိဋ္ဌတိ၊ တာဝ အနုတိတသတ္ထုက-
မေဝ ပါဝစနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၆။

အနုတ္တ (ပု၊ တိ) [န+အတ္တ။ လိင် ၃-ပါး၊ ပဌမာ
ကေဝရံ-ဗဟုဝရံ၌ အနုတ္တာ၊ လိင် ၃-ပါး၊ ဒုတိ-
ယာ-ကေဝရံ၌ အနုတ္တံ၊ အနုတ္တာနံ၊ ပုလ္လိင်၊ ဒုတိ-
ယာ-ဗဟုဝရံ၌ အနုတ္တေ၊ ပုလ္လိင်၊ တတိယာ-
ကေဝရံ၌ အနုတ္တနာ၊ ပုလ္လိင်၊ သတ္တမိကေဝရံ၌
အနုတ္တနိဟု ပါဠိတော်တို့၌ ရုပ်ရှိသည်။ မဏိ-
မဇ္ဈ၊ ၂။ ၄၂၁-ဝယ် ဆဋ္ဌိကေဝရံ၌ အနုတ္တနော-ဟု
ရုပ်ရှိသည်။ မောဂ်၊ နိသျှ။ နှာ-၄၉၉-လည်း
ကြည့်။ (အနာတုန်-သံ) တိတ္ထိတို့ကြံဆအပ်
သော အတ္တ-မဟုတ် - မရှိ - သော။ အတ္တ(ဂ)
အနက်လည်းကြည့်။ အနုတ္တနိ အတ္တမာနိံ
သုတ္တနိ။ ၃၉၆။ အနုတ္တနိ အတ္တမာနိန္နိ အနုတ္တနိ
နာမရူပေ အတ္တမာနိံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။
(အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၄၂ နှင့် အောက်၌ပြုလတ္တံ့ နေတ္ထိ၊
၄။ ၄၅-လည်းကြည့်)။ ဤပုဒ်ကို အဖွင့်အဋ္ဌက-
ထာ ဋီကာတို့၌ အရာအားလျော်စွာ အဓိပ္ပါယ်
အမျိုးမျိုးဖွင့်ပြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့
ကား “အတ္တမဟုတ်သော၊ အတ္တမရှိသော၊ အလို
သို့ မလိုက်တတ်၊ အလိုသို့ မလိုက်စေနိုင်သော
(အဝသဝတ္တနဋ္ဌ)၊ ခန္ဓာအိမ်ပျက်စီးသော်လည်း
မပျက်စီးပဲ အမြဲတည်နေသောအရာ (နိဝါသိ)၊

မြင်ခြင်း ကြားခြင်း စသော ကိစ္စတို့ကို ပြီးစေ
တတ်သောအရာ (ကာရက), ချမ်းသာဆင်းရဲ
ကို ခံစားတတ်သောအရာ (ဝေဒက), ကိုယ်ကို
၎င်း မျက်စိ စသည်ကို၎င်း မိမိအလိုသို့ လိုက်စေ
တတ်သောအရာ (သယံဝသီ)ဟု တိတ္ထိတို့ကြံဆ
အပ်သော အတ္တဟူသော အနှစ်သာရမရှိသော
(အသာရကဋ္ဌ)၊ အတ္တ မှ ဆိတ်သုဉ်းသော
(သုညဋ္ဌ)၊ အရှင်သခင်မရှိသော အရှင်သခင်
မဟုတ်သော (အဿာမိကဋ္ဌ)၊ အစိုးမရသော
အစိုးရသူမရှိသော (အနိဿရဋ္ဌ)၊ အတ္တကို ပယ်
တတ်သော အတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဟူသော
(အတ္တပဋိဒ္ဓန္တပဋ္ဌ)၊ အလိုရှိတိုင်း မပြုစေနိုင်
သော အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်ခြင်း မရှိသော (အကာ-
မကာရိယဋ္ဌ)” စသည် တို့တည်း။ (မူလဋီ၊ ၂။
၃၇-၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅၇-တို့
ကြည့်)။ ၎င်းတို့တွင် အဝသဝတ္တန-အနက်နှင့်
အသာရက-အနက်တို့ကို အဖွင့်များသည်ကိုတွေ့
ရသည်။ အချို့အရာ၌ အနက် ၄-မျိုးစုပေါင်း၍
ဖွင့်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အတ္တာဘာဝေန
အနတ္တတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။ အနတ္တာတိ
နတ္ထိ ဧတေသံ အတ္တာ ကာရကဝေဒကသဘာဝေါ။
သယံ ဝါ န အတ္တာတိ အနတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၄၇။
အနတ္တာတိ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၄၂။ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တတော။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၃၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ အနတ္တာတိ “မာ
ဇီယန္တု မာ မိယန္တု”တိ ဝသေ ဝတ္ထေတုံ န
သက္ကာတိ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ အတ္တ-
သုညာ အဿာမိကာ အနိဿရာတိ အတ္တော။
ဓမ္မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာတိ အဝ-
သဝတ္တနဋ္ဌေန။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၆။ အနတ္တာတိ အဝ-
သဝတ္တနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၉၂။ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ၊ ဝိပရိဏာမ-
ဓမ္မတာယ ဝါ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ
ဝုတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၄။ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန
အနတ္တာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃၊
၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၉။ အနတ္တာ အသာရက-

ဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၆၂၁။ ယထာ စ ဒုက္ခံ၊ ဧဝံ
သဗ္ဗမ္ပိ တံ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။ အသာ-
ရကဋ္ဌေနာတိ “အတ္တာ နိဝါသီ ကာရကော
ဝေဒကော သယံဝသီ”တိ ဧဝံ ပရိကပ္ပိတဿ
အတ္တသာရဿ အဘာဝေန။ ယဉ္စိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ၊
တံ အတ္တနောပိ အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပိဋ္ဌေန
ဝါ ဝါရေတုံ န သက္ကာတိ၊ ကုတော တဿ
ကာရကာဒိဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ အနတ္တာ
အသာရကဋ္ဌေနာတိ “အတ္တာ နိဝါသီ ကာရကော
ဝေဒကော သယံဝသီ”တိ ဧဝံ ပရိကပ္ပိတဿ
အတ္တသာရဿ အဘာဝေန အနတ္တာ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၃၃၁။ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန ပန အနတ္တာ။
ယသ္မာ ဝါ “ဧတံ ဥပ္ပန္နံ ဌိတိ” မာ ပါပုဏာတု၊
ဌာနပ္ပတ္တံ မာ ဇီရတု၊ ဇရပ္ပတ္တံ မာ ဘိဇ္ဇတု”တိ
ဣမေသု တိသု ဌာနေသု ကဿစိ ဝသဝတ္ထိ-
ဘာဝေါ နတ္ထိ၊ သုညံ တေန ဝသဝတ္တနာကာ-
ရေန။ တသ္မာ သုညတော အဿာမိကတော
အကာမကာရိယတော အတ္တပဋိဒ္ဓန္တပတောတိ
ဣမေဟိ စတူဟိ (ကာရဏေဟိ အနတ္တာ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၄၇။ နော ဟေတံ ဘန္တေတိ ဣမိနာ တေ
ဘိက္ခု၊ အဝသဝတ္တနာကာရေန “ရူပံ ဘန္တေ
အနတ္တာ”တိ ပဋိဇာနန္တိ။ သုညာအဿာမိက-
အနိဿရအတ္တပဋိဒ္ဓန္တပဋ္ဌေန ဝါ၊ စတူဟိ
ကာရဏေဟိ အနတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ (သာဂတ္ထ၊
၃။ ၁၈၃-၌လည်း နည်းတူပင် အကျယ်လာသည်။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄-လည်းကြည့်။) သယဉ္စ အဿာ-
မိကဘာဝါဒိတာယ အနတ္တတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၄၇။ ပရတော၊ ရိတ္တတော၊ တုဇ္ဇတော၊ သုည-
တော၊ အဿာမိကတော၊ အနိဿရတော၊ အဝ-
သဝတ္ထိတောတိအာဒိဟိ ကာရဏေဟိ အနတ္တ-
တော ပဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၉။ အနတ္တ တရား
တော်ကို ဘုရားရှင်သည် အနတ္တလက္ခဏာသုတ်
(ဝိ၊ ၃။ ၁၈-၂၀။ သံ၊ ၂။ ၅၅-၆) ၌ ရှေးဦးစွာ
ဟောတော်မူပြီးနောက် ထိုထိုသုတ်တို့၌ ထိုထို
အကြောင်းအားလျော်စွာ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့်
ဟောတော်မူခဲ့သည်။ အချို့သုတ်တို့၌ ခန္ဓာ

၅-ပါးကို အနတ္တ-ဟု ဟောတော်မူ၍ အချို့သုတ်တို့၌ စက္ခုစသည်ကို၎င်း၊ ရူပါရုံ စသည်ကို၎င်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို၎င်း၊ ပထဝီဓာတ် စသည်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်အပါအဝင်အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၎င်း အနတ္တ ဟု-ဟောတော်မူသည်။ ရူပံ...အနတ္တာ၊ ဝေဒနာ အနတ္တာ၊ သညာ အနတ္တာ၊ သင်္ခါရာ အနတ္တာ၊ ဝိညာဏ် အနတ္တာ။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ။ မ၊၁။၂၉၀။ သံ၊၂။၁၀၈ (ပေယျာလ-ထိုး)။ ယော ခေါ် ဘိက္ခု အနတ္တာ၊ တတြ တေ ဆန္ဒော ပဟာတဗ္ဗော။...ရူပံ ခေါ် ဘန္တေ အနတ္တာ၊ တတြ မေ ဆန္ဒော ပဟာတဗ္ဗော။ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏ် အနတ္တာ၊ တတြ မေ ဆန္ဒော ပဟာတဗ္ဗော။ သံ၊၂။၆၄။ ဣတိ စက္ခု အနတ္တာ၊ ရူပါ အနတ္တာ၊ စက္ခုဝိညာဏ် အနတ္တာ၊ စက္ခုသမ္ပယော အနတ္တာ၊ ဝေဒနာ အနတ္တာ၊ တဏှာ အနတ္တာ...ဣတိ မနော အနတ္တာ၊ ဓမ္မာ အနတ္တာ၊ မနောဝိညာဏ် အနတ္တာ၊ မနောသမ္ပယော အနတ္တာ၊ ဝေဒနာ အနတ္တာ၊ တဏှာ အနတ္တာ။ မ၊၃။၃၂၉-၃၁။ စက္ခု ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ...သောတံ အနတ္တာ။ပ။ သာနံ အနတ္တာ။ ဇိဝှါ အနတ္တာ။ ကာယော အနတ္တာ။ မနော အနတ္တာ။ သံ၊၂။၂၃၇။ ရူပါ ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ...သဒ္ဓါ။ ဂန္ဓာ။ ရသာ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဓမ္မာ အနတ္တာ။ သံ၊၂။၂၃၈။ စက္ခု အနတ္တာ၊ ရူပါ အနတ္တာ၊ သောတံ အနတ္တာ၊ သဒ္ဓါ အနတ္တာ၊ သာနံ အနတ္တာ၊ ဂန္ဓာ အနတ္တာ၊ ဇိဝှါ အနတ္တာ၊ ရသာ အနတ္တာ၊ ကာယော အနတ္တာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ အနတ္တာ၊ မနော အနတ္တာ၊ ဓမ္မာ အနတ္တာ။ အံ၊၃။၃၄၃။ ပဋိမေ အာရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ။ သေသျှထိဒံ၊ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓော ပ။ ဝိညာဏပါဒါနက္ခန္ဓော။ ဣမေသု ချိဟံ အာရသော ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု န ကိဉ္စိ အတ္တံ ဝါ အတ္တနိသံ ဝါ သမနုပဿာမိ။ သံ၊၂။၁၀၄။ သီလဝဘာရသော ကောဠိက ဘိက္ခုနာ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အနိစ္စ-

တော ဒုက္ခတော...အနတ္တတော ယောနိသော မနသိ ကာတဗ္ဗာ။သံ၊၂။၁၃၆။ ပထဝီဓာတ် ခေါ် အဟံ အာရသော န အတ္တတော ဥပဂစ္ဆိံ... အာပေါဓာတ်... တေဇောဓာတ်... ဝါယောဓာတ်... အာကာသဓာတ်... ဝိညာဏဓာတ်...။ မ၊၃။၈၁။ သဗ္ဗဓမ္မေ အနတ္တတော သမနုပဿန္တော အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ သမန္နာဂတော ဘဝိဿတိတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊၂။၃၈၅။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ။ မ၊၁။၂၉၀။ သံ၊၂။၁၀၈။ အံ၊၁။၂၉၀။ အဘိ၊က။၅၇။ ဓမ္မ။၅၃။ ထေရ။ ၃၁၇။ မဟာနိ၊၇၂။ စူဠနိ၊၂၂၃။ ပဋိသံ၊၆။နေတ္ထိ၊၇၊၁၄၅။ သဗ္ဗေဓမ္မာ အနတ္တာတိ သဗ္ဗေ စတုဘူမကဓမ္မာ အနတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာဘိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဝေ အဓိပ္ပေတာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာဘိ သဗ္ဗေပိ စတုဘူမကာ ဓမ္မာ အနတ္တာ။ ဣဓ ပန တေဘူမကဓမ္မာဝ ဂဟေတဗ္ဗာ။ တေ ဟိ အသာရတော၊ အဝသဝတ္တနတော၊ သုညတော၊ အတ္တပဋိက္ခေပတော စ အနတ္တာတိ ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာတိ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ အန္တောကတွာ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၂။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာတိ သဗ္ဗေ သင်္ခတာ ဓမ္မာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၄၅။ (နေတ္ထိ၊ ဝိ၊၆၂-လည်းကြည့်။) သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာတိ သဗ္ဗေပိ တေဘူမကဓမ္မာ ပရတော တုစ္ဆတော သုညတော အသာရတော အဝသဝတ္တနတော စ အနတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၂၅၃။ အနတ္တဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး စသည်၌ အမြင်မှန်နှင့် ရူပံကိုလည်း ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဝေမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝေဒနာ အနိစ္စာ (သံ၊၂။၁၉၊၃၇၊၆၈၊၆၉)စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ယာ စေဝ ခေါ် ပန အဇ္ဈတ္တိကာ ပထဝီဓာတ်၊ ယာ စ ဗာဟိရာ ပထဝီဓာတ်၊ ပထဝီဓာတ်ရေဝေသာ။ တံ “နေတံ

မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ
 ဝေမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (မ၊
 ၂။၈၄) စသည်ဖြင့်၎င်း၊ သုတဝါ စ ခေါ် တိက္ခ-
 ဝေ အရိယသဘာဝကော ရူပံ “နေတံ မမ၊
 နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ သမနု-
 ပဿတိ။ (မ၊ ၁။၁၈၉) စသည်ဖြင့် ၎င်း၊ ဣဓ
 သုတဝါ အရိယသဘာဝကော ရူပံ အတ္တတော
 သမနုပဿတိ၊ န ရူပာန္တံ ဝါ အတ္တာနံ၊ န
 အတ္တနိ ဝါ ရူပံ၊ န ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ။ န
 ဝိညာဏသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ။ (မ၊ ၂။၂၇။ သံ၊ ၂။
 ၄။ ၃၆-၇။) စသည်ဖြင့် ၎င်း၊ အနတ္တံ ရူပံ
 “အနတ္တာ ရူပ”န္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ၊
 (....ပဇာနာတိ)....အနတ္တေ သင်္ခါရေ “အနတ္တာ
 သင်္ခါရ”တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ (....
 ပဇာနာတိ)၊ အနတ္တံ ဝိညာဏံ “အနတ္တာ
 ဝိညာဏ”န္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ (....ပဇာ-
 နာတိ)။ (သံ၊ ၂။၄၆၊ ၉၃-၄။) စသည်ဖြင့်၎င်း
 ဟောတော်မူသည်။ ၎င်းပြင် အတ္တ၊ အတ္တနိယကို
 အမှန်အဟုတ်အားဖြင့် မရအပ် မသိအပ်ပါလျက်
 “သော လောကော သော အတ္တာ”စသည်ဖြင့်
 ယူသော အယူကို ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသော
 ဗာလဓမ္မ သက်သက်သာဖြစ်သည်ဟု အလဂဒ္ဓူ-
 ပမသုတ် (မ၊ ၁။၁၉၁)၌ ဟောတော် မူသည်။
 အတ္တ-မဟုတ် မရှိသော ဝတ္ထု၌ အတ္တ-ဟုမှတ်ထင်
 ခြင်းသည် သညာဝိပလ္လာသ၊ စိတ္တဝိပလ္လာသ၊
 ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဖြစ်ကြောင်းလည်း ဝိပလ္လာသသုတ်
 (အံ၊ ၁။၃၆၁)၌ ဟောတော်မူသည် (နေတ္ထိ။ ၇၀၊
 ၇၁-၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၃၂၄၊ ၃၂၆-တို့လည်းကြည့်)။
 အတ္တ၊ ဝါ ဇီဝံ၊ ဝါ ပုဂ္ဂလ-မရှိပုံကို ကထာဝတ္ထု
 ပါဠိ၊ ပုဂ္ဂလကထာတွင်၎င်း၊ မိလိန္ဒပဉ္စ၊ ၁-မဟာ-
 ဝဂ္ဂ၊ ၁-ပညတ္တိပဉ္စ (၂၄-၆)နှင့် ၃-ဝိစာရဝဂ္ဂ၊ ၆-
 ဝေဒဂူပဉ္စ (၅၅-၈)တွင်၎င်းကြည့်။ အတ္တရှိမရှိ ဝစ္ဆ-
 ဂေါတ္တ ပရိဗိုဇ်က မေးလျှောက်ရာ၌ ဆိတ်ဆိတ်
 နေတော်မူပုံနှင့် ယင်းသို့နေခြင်း၏အကြောင်းကို
 အာနန္ဒသုတ် (သံ၊ ၂။၅၆၅-၆၂) တွင်ကြည့်။

အနတ္တကတ (တိ) [အနတ္တ+ကတ] အတ္တသဘော
 မရှိသော ခန္ဓာအစု၌ တည်၍ ပြုအပ်သော။
 အနတ္တကတာနိ ကမ္မာနိ ကမတ္တာနံ ဖုဿိန္တိ။
 မ၊ ၃။၆၉။ သံ၊ ၂။၈၅ (ကထမတ္တာနံ-ရိ)။ အနတ္တ-
 ကတာနိတိ အနတ္တနိ ဌတော ကတာနိ။ မ၊ ၄။၄။
 ၅၃။ အနတ္တနိ ဌတောတိ အတ္တရဟိတေ အနတ္တ-
 သဘာဝေ ခန္ဓကောဋ္ဌာသေ ဌတော တံ အာဓာရံ
 ကတော ကတာနိ။ မ၊ ၄။၃။ ၂၆၅။

အနတ္တဂရဟိ (တိ) [န+အတ္တဂရဟိ] မိမိကို မိမိ
 မကဲ့ရဲ့သော၊ သူ။ န လိမ္မတိ လောကေ အနတ္တ-
 ဂရဟိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၀။ အနတ္တဂရဟိတိ ကတာ-
 ကတဝေသေန အတ္တာနံ အဂရဟန္တော။ သုတ္တနိ။ ၄၊
 ၂။ ၂၇၇။

အနတ္တဋ္ဌ (ပ) [အနတ္တ+အတ္တ] အနတ္တ-အနက်-
 သဘော၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော - အနက် -
 သဘော။ အနတ္တဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။
 ၂၀။ အနတ္တဋ္ဌောတိ အတ္တဝိရဟိတဋ္ဌော။ ပဋိသံ။
 ၄၊ ၁။ ၉၆။ တထဋ္ဌေန အနတ္တဋ္ဌေန သစ္စဋ္ဌေန....၊
 ပဋိသံ။ ၁၀၂။ အနတ္တဋ္ဌောနာတိ ကာရကဝေဒက-
 သင်္ခါတေန အတ္တနာ ရဟိတဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၁။
 ၂၉၆။ အနတ္တဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၁၉၄။ အနတ္တဋ္ဌ-
 နာတိ အသာရကဋ္ဌေန၊ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန ဝါ။
 ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၁၂၁။ စတူဟာကာရေဟိ အနတ္တ-
 ဋ္ဌေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ ကေပုဋိဝေဓာနိ။ ပဋိသံ။
 ၂၉၄။ အနတ္တဋ္ဌောနာတိ စတုနမ္ပိ သံစွာနံ အတ္တ-
 ဝိရဟိတတ္တာ အနတ္တဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၁၉၇။
 ဒုက္ခဿ ဒုက္ခဋ္ဌော အနတ္တဋ္ဌော။ ပဋိသံ။ ၂၉၄။
 သောယေဝ (ပိဋနဋ္ဌာဒိကော) စတုဗ္ဗိဓော
 အတ္တော အတ္တာဘာဝဘော အနတ္တဋ္ဌော။
 ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၁၉၈။ အနတ္တ-လည်းကြည့်။

အနတ္တတာ (ထိ) [အနတ္တ + တာ] အနတ္တ၏
 အဖြစ်။ နိယကဇ္ဈတ္တံ နိဇ္ဇိဝနိယတ္တံ၊ အနတ္တ-
 တန္တိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၇။

အနတ္တဓမ္မ (ပ) [အနတ္တ + ဓမ္မ] အတ္တမဟုတ်သော
 တရား။ ရူပံ ခေါ် ရာဇ အနတ္တဓမ္မော။ သံ၊ ၂။ ၁၆၀။

အနတ္တနိယ (တိ) [န+အတ္တနိယ] မိမိဥစ္စာမဟုတ်သော၊ မိမိ၏ ပရိက္ခရာအဖြစ်မှ ဆိတ်သုဉ်းသော။ ယံ ခေါ် ဘိက္ခု အနတ္တနိယံ။ သံ၊ ၂။ ၆၅။ အနတ္တနိယန္တိ န အတ္တနော သန္တကံ အတ္တနော ပရိက္ခရာဘာဝေန သုညတန္တိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ အနတ္တနိယန္တိ န အတ္တနိယံ။ တေနာဟ “န အတ္တနော သန္တကံ” န္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

အနတ္တနိယသုတ္တ (န) [အနတ္တနိယ+သုတ္တ] မိမိဥစ္စာမဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး၌ တဏှာဆန္ဒကို ပယ်သင့်ကြောင်း ဟောသောသုတ်၊ အနတ္တနိယသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံသုတ်၊ (၇) ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၆၅။

အနတ္တနေယျ (တိ) [န+အတ္တနေယျ] မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကို - မဆောင်တတ်သော - မဆောင်နိုင်သော။ ကမ္မံ ဗဟုကံ န ကာရယေ၊ ပရိဝဇ္ဇေယျ အနတ္တနေယျမေတံ။ ထေရ၊ ၃၅။ အနတ္တနေယျမေတန္တိ တေ နဝကမ္မာဓိဋ္ဌာနာဒိကံ အတ္တနော အတ္တာဝဟံ န ဟောတိတိ အတ္တော။ ထေရ၊ ၄၂။ ၄၇၂။

အနတ္တန္တပ (ပု) [န+အတ္တန္တပ] မိမိကိုယ်ကို မပူပန် - မဆင်းရဲ - စေတတ်သော၊ သူ။ သော အနတ္တန္တပေါ အပရန္တပေါ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိစ္ဆာတော နိဗ္ဗုတော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၄။ မ၊ ၂။ ၃။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၀။

အနတ္တမန (တိ) [န+အတ္တမန] နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သော စိတ်မရှိသော၊ နှလုံးမသာယာသော၊ သူ။ (က) မိမိစိတ်မရှိသော၊ မိမိအလို၌ တည်သောစိတ်မရှိသော၊ စိတ်အလိုမကျသော၊ သူ။ (ခ) ပီတိသောမနဿ - တို့သည် ယူအပ် - တို့သည် အပြားအားဖြင့်ရောက်အပ် - တို့ဖြင့်ပျံ့နှံ့စေ - သော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ တတြ စေတုမေ အဿထ ကုပိတာ ဝါ အနတ္တမနာ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ အနတ္တမနာ ဒေါမနဿေန။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ကုပိတော အနတ္တမနော ဘဂဝန္တံယေဝ ခုံသေန္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ အနတ္တမနောတိ အသက-

မနော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ကောဓဝသစိတ္တတာယ အသကမနော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ကောဓသင်္ခါတဿ ပရဿ ဝသနုကတစိတ္တတာယ အသကမနော။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇။ အာယသ္မတော သုဒိန္ဓဿ ပိတာ အနတ္တမနော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၉။ ကုပိတော အနတ္တမနော အနဘိရဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၄၉။ အနတ္တမနောတိ န သကမနော အတ္တနော ဝသေ အဋ္ဌိတစိတ္တော။ အပိစ ပိတိသုခေဟိ န အတ္တမနော န အတ္တစိတ္တောတိ အနတ္တမနော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ တေနာယသ္မာ မောဠိယဖဂ္ဂုနော ကုပိတော အနတ္တမနော အဓိကရဏမ္ပိ ကရေတိ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၇၃။ အနတ္တမနော အဟောသိ။ အံ၊ ၁။ ၅။ ၆။ အနတ္တမနောတိ အတုဋ္ဌစိတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ဣတိ အနတ္တမနော သတ္တာ သုဠ နိဂ္ဂဟေတုကာမော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။ အနတ္တမနောတိ အနာရာဓိဘစိတ္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အတ္တမန-လည်းကြည့်။

အနတ္တမနတာ (ထိ) [အနတ္တမန+တာ] နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သောစိတ်မရှိသူ၏ အဖြစ်၊ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သောစိတ်မရှိခြင်း။ အနတ္တမနတာဉ္စ ပဋိသံဝေဒေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၉။ န စ တေန ဒေဝတာယ အနတ္တမနတာ ဝါ အနဘိနန္တိ ဝါ ကရဏီယာ။ အံ၊ ၂။ ၃၂။ စက္ကိန္တံ အသုရောပေါ အနတ္တမနတာ စိတ္တဿ။ အဘိ၊ ဓ။ ၁၀၁။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တအတ္တမနတာပဋိပက္ခတော န အတ္တမနတာတိ အနတ္တမနတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ အတ္တမနတာလည်းကြည့်။

အနတ္တမနဓာတုက (တိ) [အနတ္တမန+ဓာတု+က] နှလုံးမသာယာသော ဓာတ်သဘောရှိသော၊ သူ။ သမ္မ ဥပတိဿ န တံ အညေသု ဒိဝသေသု ဝိယ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ ဣဒါနိ အနတ္တမနဓာတုကောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။

အနတ္တမနဝစန (န) [အနတ္တမန+ဝစန] မနှစ်သက်သော စိတ်ရှိခြင်း-ကြောင့်ဆိုအပ်သော - အားသင့်လျော်သော - စကား၊ မနှစ်သက်သော စကား။ အနတ္တမနော သမာနော အနတ္တမန-

ဝစနံ မံ သော ဘိက္ခု အဝစ။ အံ၊ ၁။ ၅၆။ (အနတ္တ-
မနဝါစာ၊ ကမ္မ၊ ၁။) အတုဋ္ဌဝါစ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၂။
အတ္တမနဝါစာ-လည်းကြည့်။

အနတ္တမနဝါစာ (ထိ) [အနတ္တမန+ဝါစာ] အနတ္တ-
မနဝစနန္ဒ-အနက်တူ။ အနတ္တမနော အနတ္တမန-
ဝါစ အနိစ္ဆာရေတွာ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၀။ ကုပိတာ
အနတ္တမနာ အနတ္တမနဝါစ နိစ္ဆာရေသိ။ မ၊ ၁။
၁၇၇။ ကုပိတဝစနံ နိစ္ဆာရေသိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၅။

အနတ္တလက္ခဏ (န) [အနတ္တ+လက္ခဏ။ အနိစ္စ-
လက္ခဏ-ကြည့်။] အတ္တမဟုတ် - အနတ္တ - ဟု
မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ၊ အလိုသို့ မလိုက်
သောသဘော၊ အနတ္တလက္ခဏာ။ အဝသဝတ္တ-
နတော အနတ္တာတိ အနတ္တလက္ခဏံ အာရော-
ပေတိ။ မ၊ ၁။ ၇၆။ တေသံ ဘိက္ခုနံ ပုဗ္ဗေ
အနတ္တလက္ခဏေ အနုယုတ္တဘဝံ ဥတွာ....။
ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။ ၅၆။ အဝသဝတ္တနာကာရေ အနတ္တ-
လက္ခဏံ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ အနတ္တလက္ခဏံ နာနာ-
ဓာတုဝိနိဗ္ဗောဂဿ အမနသိကာရာ ဃနေန
ပဋိစ္စနတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆။ အနိစ္စ-
လက္ခဏ-လည်းကြည့်။

အနတ္တလက္ခဏဝတ္ထု (န) [အနတ္တလက္ခဏ+ဝတ္ထု]
အနတ္တလက္ခဏာနှင့် စပ်၍ ဟောအပ်သော -
အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပတိ။ ဓမ္မပဒ၊ ၂၀-ဝဂ်၊ ၄-
ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။ ၅၆။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တ (န) [အနတ္တလက္ခဏ+သုတ္တ]
အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန္တ-ကြည့်။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန္တ (ပ) [အနတ္တလက္ခဏ+
သုတ္တန္တ] အနတ္တလက္ခဏာကို ဟောသောသုတ်။
အနတ္တလက္ခဏသုတ်။ ဝိနယ၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊
၁-ခန္ဓက။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ (၆)
၁-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈၊ ၂၀။ သံ၊ ၂။ ၅၅-၆။
ပက္ခဿ ပန ပဉ္စမိယံ သဗ္ဗေဝ တေ ဧကေတော
သန္နိပါတေတွာ အနတ္တလက္ခဏသုတ္တံ ကထေသိ။
မ၊ ၁။ ၂။ ၉၇။ ပဉ္စမိယာ ပက္ခဿ အနတ္တလက္ခဏ-
သုတ္တံ ကထေတွာ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၁၈၁။ ပဉ္စမ-

ဒိဝေသေ အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန္တ ပရိယောသာနေ
ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ထေရာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟိသု။
အံ၊ ၁။ ၇၈။ ပဉ္စမိယာ ပန ပက္ခဿ အနတ္တ-
လက္ခဏသုတ္တန္တ ဒေသနာပရိယောသာနေသဗ္ဗေပိ
အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌိသာ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၅။ ပဉ္စမိယံ
ပန ပက္ခဿ အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန္တ ဒေသနာယ
သဗ္ဗေပိ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ။ ထေရီ၊ ၁။ ၃။
ပဉ္စမိယံ ပက္ခဿ ပဉ္စပိ ဇနေ သန္နိပါတာပေတွာ
အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန္တံ ဒေသေသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၂။ အနတ္တသုတ္တ-လည်းကြည့်။

အနတ္တသညာ (ထိ) [အနတ္တ + သညာ] အနတ္တ-ဟုဖြစ်
သော သညာ၊ ထိုသညာ အဦးရှိသော ဝိပဿနာ၊
အနတ္တာနုပဿနာ။ အနတ္တသညံ ဘာဝေသန္တိ။
ဒီ၊ ၂။ ၆၇။ (ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၂။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၀-တို့
ကြည့်။) ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၀။
အံ၊ ၂။ ၂၉၄။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာတိ အနတ္တာ-
နုပဿနာညာဏေ ဥပ္ပန္နသညာ။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ ၂။ ၁၆။
အံ၊ ၁။ ၃။ ၁၀၆။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညံ ဘာဝေတိ။
အံ၊ ၁။ ၄၃။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညံ ဘာဝေတိတိ
ပဋိပိဋ္ဌနဋ္ဌေန ဒုက္ခေ ခန္ဓပဉ္စကေ အဝသဝတ္တနာ-
ကာရသင်္ခါတအနတ္တလက္ခဏပရိဂါဟိကံ အန-
တ္တာတိ ဥပ္ပဇ္ဇနကသညံ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။
၄၀၉။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ။ အံ၊ ၂။ ၇၂။ ယံ
ဒုက္ခံ တံ အဝသဝတ္တနာကာရေန အနတ္တာတိ
ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာ။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၂။ အနိစ္စသညိနော
ဟိ မေဃိယ အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ။ ဥဒါန။
၁၂၀။ အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိတိ အသာရက-
တော အဝသဝတ္တနတော ပရတော ရိတ္တတော
တုစ္ဆတော သုညတော စ “သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ”-
တိ ဧဝံ ပဝတ္တာ အနတ္တာနုပဿနာသင်္ခါတာ
အနတ္တသညာ စိတ္တေ သဏ္ဌာတိ၊ အတိဒဋ္ဌံ ပတိဋ္ဌာ-
တိ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၂။ ၁၄။ အနိစ္စသညာ-လည်းကြည့်။

အနတ္တသညာနုလောမ (န) [အနတ္တသညာ +
အနုလောမ] အနတ္တသညာ - အားလျော်သော
- နှင့် မဆန့်ကျင်သော - ဝိပဿနာညာဏ်။
အနတ္တံ ဝါ အနတ္တသညာနုလောမံ ဝါ.... န ပဋိ-

လဘတိ။ မဟာနိ။ ၁၄၉။ အနိစ္စသညာနုလောမ-
လည်းကြည့်။

အနတ္တသညာပရိစိတ (တိ) [အနတ္တသညာ+ပရိ-
စိတ] အနတ္တသညာဖြင့် - ပူးစေအပ် - ထုံ
အပ် - သော။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညာပရိစိတေန
စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော။ အံ၊ ၂။ ၄၃၈။
အသုဘသညာပရိစိတ-လည်းကြည့်။

အနတ္တသညိ (တိ) [အနတ္တသညာ+ညိ] အနတ္တ-
သညာရှိသောသူ။ အနတ္တသညိ အသိမာန-
သမုတ္တိတံ ပါပုဏာတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၆၅၊ ၁၆၉။ ၂၃၁။
၁၂၀။ ဒုက္ခေ အနတ္တသညိ။ သံ၊ ၃။ ၃၀၁။ အနိစ္စ-
သညိ-ကြည့်။

အနတ္တသမ္ဘူတ (တိ) [အနတ္တ + သမ္ဘူတ] အနတ္တ
အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ အနတ္တသမ္ဘူတ
ဘိက္ခဝေ ရူပါ ကုတော အတ္တာ ဘဝိဿန္တိ။
သံ၊ ၂။ ၃၄၅။ အနတ္တသမ္ဘူတံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ။
သံ၊ ၂။ ၂၀။ အနိစ္စသမ္ဘူတ-လည်းကြည့်။

အနတ္တသုတ္တ (န) [အနတ္တ + သုတ္တ] အနတ္တသုတ်။
(၁) ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အနတ္တ-ဟု ဟောသော
သုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊
၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၉။ (၂) အနတ္တဖြစ်သော
ခန္ဓာ ၅-ပါး၌ တဏှာဆန္ဒကို ပယ်အပ်ကြောင်း
ဟောသောသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံ
ယုတ်၊ (၇) ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၆၄-၅။
၎င်းပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ (၁၄) ၄-ဝဂ်၊ ၈-၉-၁၀-
သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၄၆-၇။ (၃) စက္ခုစသော အလုံး
စုံသောတရားတို့ကို အနတ္တဟု ဟောသောသုတ်။
သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၂၅၈။ (၄) အနတ္တလက္ခဏာကို ဟော
သောသုတ်။ အနတ္တလက္ခဏသုတ်။ ပက္ခဿ ပန
ပဉ္စမိယံ သဗ္ဗေ တေ ဧကေတော သန္နိပါတေတွာ
အနတ္တသုတ္တေန ဩဂဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ အနတ္တ-
လက္ခဏသုတ္တန္တ-လည်းကြည့်။

အနတ္တာကာရ (ပု) [အနတ္တ + အာကာရ] အနတ္တ
အခြင်းအရာ၊ အလိုသို့မလိုက်သော - အခြင်း

အရာ - သဘော။ ဉာဏစရိတဿ ဘဂဝါ
ပုဂ္ဂလဿ ဝိပဿနာနိမိတ္တံ အာစိက္ခတိ အနိစ္စာ-
ကာရံ ဒုက္ခာကာရံ အနတ္တာကာရံ။ စူဠနိ။ ၁၇၇။
မဟာနိ။ ၂၈၀။ အနတ္တာကာရန္တိ အဝသဝတ္တနာ-
ကာရံ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၃၉။ အဝသဝတ္တနာကာ-
ရသင်္ခါတော အနတ္တာကာရေ အနတ္တလက္ခဏံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၈။ အနိစ္စာကာရ-လည်းကြည့်။

အနတ္တာဓိန (တိ) [န + အတ္တာဓိန] မိမိကိုယ်နှင့်
မစပ်သော၊ မိမိကိုယ်ကိုအစိုးမရသော၊ မိမိအလို
အတိုင်း တစုံတရာကို မလုပ်နိုင်သော၊ မလွတ်
လပ်သော၊ သူ။ ပုရိသော ဒါသော အဿ
အနတ္တာဓိနော ပရာဓိနော န ယေနကာမံ
ဂမော။ ဒိ၊ ၁။ ၆၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၃။ အနတ္တာဓိနောတိ
န အတ္တနိ အဓိနော၊ အတ္တနော ရုစိယာ ကိဉ္စိ
ကာတုံ န လဘတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။

အနတ္တာနတ္တနိယ (တိ) [အနတ္တ + အနတ္တနိယ]
အတ္တလည်း မဟုတ် အတ္တနိယလည်း မဟုတ်
သော။ ခန္ဓပဉ္စကံ အနတ္တာနတ္တနိယမေဝ
ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၉။

အနတ္တာနုပဿနတ္ထ (ပု) [အနတ္တာနုပဿနာ +
အတ္ထ] အနတ္တဟု အဖန်ဖန်ရှုခြင်း အကျိုး၊
အနတ္တအားဖြင့်အဖန်ဖန်ရှုခြင်းအကျိုး။ အနတ္တာ-
နုပဿနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ
ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ၊ ၈၀။

အနတ္တာနုပဿနာ (ထိ) [အနတ္တ + အနုပဿနာ]
အနတ္တကို-အနတ္တဟု-အဖန်ဖန်ရှုခြင်း-ရှုသော
ဉာဏ်၊ (မဟာဝိပဿနာ ၁၈-ပါးတွင် တပါး။)
ရှုပေ အနတ္တာနုပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။
၁၁။ အနတ္တာတိ အနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာ၊
သာ အတ္တသညာပရိပက္ခာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။
အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသညံ။ ပဋိသံ။ ၄၄။
အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသညာယ။ ၎င်း။ ၄၆။
၃၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၅။ အနတ္တာ-
နုပဿနာယ အတ္တသညာတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁။
အနိစ္စာနုပဿနာ-လည်းကြည့်။

အနတ္တနုပဿနာဉာဏ (န) [အနတ္တနုပဿနာ+ဉာဏ] အနတ္တဟု အဖန်ဖန်ရှုသောဉာဏ်။ အနတ္တနုပဿနာဉာဏ်။ အနတ္တနုပဿနာဉာဏ် အတ္တတော အဘိနိဝေသာ မုစ္စတိတိ သုညတော ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။ ၂၆၂။

အနတ္တနုပဿနာဝသ (ပ) [အနတ္တနုပဿနာ+ဝသ] အနတ္တဟု အဖန်ဖန်ရှုခြင်း၏အစွမ်း။ အတ္တသည် ပဗဟတော အနတ္တနုပဿနာဝသေန ဇာတာ ဓမ္မာ အညမညံ နာတိဝတ္တန္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၁။

အနတ္တနုပဿီ (တိ) [အနတ္တ + အနု + ဖိသ + ဏ] အနတ္တဟု အဖန်ဖန်ရှုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနတ္တနုပဿီ ဝိဟရတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၆။ ဣတိ ဣမေသု ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗဟိရေသု အာယတနေသု အနတ္တနုပဿီ ဝိဟရတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၄၃။ အဘဗ္ဗော စက္ခုသ္မိံ အနတ္တနုပဿီ ဝိဟရိတံ။ အံ၊ ၃။ ၅၅၆။ အနတ္တနုပဿီတိ အဝသဝတ္တနာကာရံ အနတ္တတိ အနုပဿန္တော။ အံ၊ ၄။ ၁၅၀။ အနိစ္စာနုပဿီ-လည်းကြည့်။

အနတ္တုက္ကံသက (တိ) [န+အတ္တုက္ကံသက] မိမိကို-မပင်တင် - မချီးမြှောက် - တတ်သော၊ မိမိကို မိမိ မချီးမွမ်းတတ်သော၊ သူ။ အနတ္တုက္ကံသကော အပရဝမ္ဘိဟမသ္မိံ။ မ၊ ၁။ ၂၃။ အနတ္တုက္ကံသကာ သဗ္ဗေ န တေ ဝမ္ဘေန္တိ ကဿစိ။ အ၊ ၁။ ၂၀။ အနတ္တုက္ကံသကာ အတ္တာနံ န ဥက္ကံသကာ အမာနိ-နော။ အ၊ ၁။ ၂၄၇။ အတ္တုက္ကံသက-လည်း ကြည့်။

အနတ္တုက္ကံသကတာ (ထိ) [အနတ္တုက္ကံသက+တာ] မိမိကို - မပင်တင် - မချီးမြှောက် - တတ်သော သူ၏အဖြစ်၊ မိမိကို မိမိ မချီးမွမ်းခြင်း။ တေမဟံ ဗြာဟ္မဏ အနတ္တုက္ကံသကတံ.... အတ္တနိ သမ္ပဿ-မာနော။ မ၊ ၁။ ၂၃။

အနတ္တုက္ကံသနာ (ထိ) [န+အတ္တုက္ကံသနာ] မိမိကို-မပင်တင် - မချီးမြှောက် - ခြင်း၊ မိမိကို မိမိ

မချီးမွမ်းခြင်း။ အယဉ္ဇ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အနတ္တုက္ကံသနာ အပရဝမ္ဘနာ။ မ၊ ၂။ ၆၅-၆။

အနတ္တ (ပုထိ) [(၁) (၄) (၅) (၆) န + အတ္တ။ (၂) (၃) အနတ္တ + အ] (၁) အကျိုးမဲ့။ (ဘေး ဖြစ်ခြင်း၊ အပြစ်ပြု၍ ပြောဆို ဆုံးမခံရခြင်း၊ အပါယ်၌ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ဥစ္စာဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ အခြံအရံနည်းခြင်း စသည်။) ယော ဧဝံ မဟတော အနတ္တယ သံဝတ္တတိ၊ ယဒိဒံ ဘိက္ခဝေ ပမာဒေါ။ အံ၊ ၁။ ၁၄။ မဟတော အနတ္တယာတိ မဟန္တဿ အနတ္တဿ အတ္တယ။ အံ၊ ၄။ ၁၆၅။ ဘိက္ခုနံ အနတ္တယ ပရိသက္ကတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၇။ အံ၊ ၃။ ၁၅၈။ အနတ္တယာတိ ဥပဒ္ဒဝါယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၄။ အနတ္တယာတိ ဥပဒ္ဒဝါယ အစိယာ။ အံ၊ ၄။ ၂၅၄။ ဘိက္ခုနိနံ အနတ္တယ ပရိသက္ကတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၉။ အနတ္တယာတိ အနတ္တကလိသာသနံ အာရောပေန္တော ပရိသက္ကတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၀။ (ဝိ၊ ၄။ ၁၂၂ - လည်းကြည့်။) ဂိဟိနံ အနတ္တယ ပရိသက္ကတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂။ အနတ္တောတိ အတ္တဘင်္ဂေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄။ ဗဟုနော ဇနဿ အနတ္တယ အဟိဇာယ ဒုက္ခာယ ဒေဝမနုဿာနံ။ ဣတိဝုတံ။ ၂၀၂။ အပါယူပပတ္တိ-ဟေတုဘာဝေန အနတ္တယ။ ဣတိဝုတံ၊ ၄။ ၆၅။ အနတ္တာ ဟောန္တိ ပဉ္စေတေ။ သံ၊ ၄။ ၁၅၉။ အနတ္တာတိ ဗျသနာ။ သံ၊ ၄။ ၂၃၇။ (ပေတ၊ ၄။ ၁၈၃ - လည်းကြည့်။) အနတ္တောတိ “ဘောဂ-ဇာနိ၊ အာယာသက္ခံ၊ ပရိသမဇ္ဈေ မကံဘာဝေါ၊ သမ္ပုဋ္ဌမရဏ” နှစ် ဝေမာဒိကော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော “ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသော၊ သုဂတိယဉ္ဇ အပ္ပါယု-ကတာ၊ ဗဟ္မာဗာဓတာ၊ အတိဝလံဒ္ဒတာ၊ အပ္ပန္န-ပါနတာ” တိ ဝေမာဒိကော စ အနတ္တော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။ (က) နိဗ္ဗာန်ဟူသောအကျိုး-မဖြစ်-မရှိ - ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမရခြင်း။ အနတ္တယာတိ ပရမတ္ထပဋိက္ခပ္ပါယ။ နိဗ္ဗာနံ ဟိ ပရမေတ္တာ၊ တတော ဥတ္တရိံ အတ္တော နတ္ထိ။ ဣတိဝုတံ၊ ၄။ ၆၅။ (ခ) အစီးအပျိုး - ပျက်စီး - မဲ့ - ခြင်း။ တဉ္စ ကယိရမာနံ အနတ္တယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။

၄၃၃။ အနတ္တဿ သံဝတ္တတိတိ အဟိတာယ
 အဝဇ္ဇိယာ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၂၉။ (ဂ) မကြီး
 ပျားခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ အထော အထွေ
 အနတ္ထေ စ။ အံ၊ ၁။ ၃၅၅။ အထွေ အနတ္ထေ
 စာတိ ဝဇ္ဇိ စ အဝဇ္ဇိ စ။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၀၄။ (တ)
 (၂) အကျိုးမဲ့မှုရှိသောသူ။ အနတ္တတာ-ကြည့်။
 (၃) အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော ကိလေသာ။
 အနတ္တဝသ-ကြည့်။ (၄) အကြောင်း မဟုတ်
 သော-မသင့်လျော်သော-အရာ။ အနတ္ထေ န
 ယုတော သိယာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၀။ အနတ္ထေတိ
 အကာရဏေ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၆၈။ အနတ္တဝါဒီ-လည်း
 ကြည့်။ (၅) အနက် မဟုတ်သည်။ အနတ္တသံဟိတ-
 နှင့် အနတ္တဝိညာပက-တို့ကြည့်။ (၆) အကျိုး
 မရှိသော စကား။ အနတ္တဝိညာပက-ကြည့်။

အနတ္တက (တိ) [န + အတ္တ + က] (၁) အကျိုး
 မရှိသော။ အနတ္တပဒသံဟိတ-ကြည့်။ (၂) အနက်
 မရှိသော၊ အနက်မဲ့သော။

အနတ္တကဒီပန (တိ) [အနတ္တက + ဒီပန] အကျိုး
 မဲ့စကားကို ပြခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဝါစံ ဘာသိတာ
 ကဏ္ဍဝါစော အနတ္တကဒီပနော။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၁၆။
 ကဏ္ဍဝါစောတိ ရာဂဒေါသဒိဟိ ကိလိဋ္ဌဝစ-
 နော။ အနတ္တကဝစနဿ ဒီပနံ ပကာသနံ
 အဿာတိ အနတ္တကဒီပနော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၆။

အနတ္တကရ (တိ) [အနတ္တ + ကရ + အ] အကျိုး
 မဲ့ကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ စိရဝိဿာသိကောပိ
 ရာဇာ အနတ္တကရော ဟောတိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၄၈၃။
 ဣဒံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ နာမ မဟာအနတ္တကရံ။ မ၊
 ငွ၊ ၂။ ၂၂၁။

အနတ္တကာဒိဒုက္ခာဝဟန (န) [အနတ္တကာဒိဒုက္ခ +
 အာဝဟန] အကျိုးမဲ့ခြင်းအစရှိသော ဆင်းရဲကို
 ဆောင်ယူခြင်း။ မဟန္တော ဒေဝတူပသဂေါ ဝိယ
 အနတ္တကာဒိဒုက္ခာဝဟနတော။ ထေရ်၊ ငွ၊ ၂၅၀။

အနတ္တကာမ (တိ) [န + အတ္တကာမ။ အနတ္တ +
 ကမ + က] (၁) အကျိုးစီးပွားကို အလိုမရှိသော၊
 အကျိုးမဲ့ကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ ယေ ဝါ ပနဿ

တေ ဟောန္တိ အနတ္တကာမာ အဟိတကာမာ။ ဒီ၊
 ၂။ ၂၄၅။ မ၊ ၁။ ၈၃။ အနတ္တကာမာနိ အဟိတ-
 ကာမာနိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၅၆။ အနတ္တကာမာ အဟိ-
 တကာမာ။ ပဋိသံ၊ ၃၈။ အနတ္တကာမာနိတိ အတ္တံ
 န ဣစ္ဆန္တိ အနတ္တမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၂၆။
 အနတ္တံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တိတိ အနတ္တကာမာ။
 ပဋိသံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၄။ (၂) တိုးပွားခြင်းကိုအလိုမရှိ
 သော၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ သူ။ အပိ-
 စ သဒ္ဓါဒီနံ ဝုဒ္ဓိသင်္ခါတဿ အတ္တဿ အကာ-
 မနတော၊ တေသံယေဝ ဟာနိသင်္ခါတဿ
 အနတ္တဿ စ ကာမနတော အနတ္တကာမာ။
 ပဋိသံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၄။ နာနတ္တကာမဿ ကရေယျ
 အတ္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၀။ အနတ္တကာမဿာတိ အဝဇ္ဇိ-
 ကာမဿ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၉၉။

အနတ္တကာမတာ (တိ) [အနတ္တကာမ + တာ]
 အကျိုးမဲ့ကို အလိုရှိ - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။
 အကျိုးကို အလိုမရှိ - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။
 သက္က ဒေဝရာဇ... မမ အနတ္တကာမတာယ
 ကဿစိ သတ္တဿ ကိသ္မိဉ္စိ ကာလေ ဣဒံ တိဝိဓမ္မိ
 ကမ္မဒါရံ န ဥပဟဉ္ဇေထ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၄။

အနတ္တကာရက (တိ) [အနတ္တ + ကာရက။ ထိန္ဒ
 အနတ္တကာရိကာ] အကျိုးမဲ့ကို (အကျိုးမရှိ
 သည်ကို) ပြုတတ်သော၊ သူ။ ဥပနာဟိတိ ပရဿ
 အပရာဓံ ဟဒယေ ဌပေတွာ သုစိရေနပိ တဿ
 အနတ္တကာရကော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၄၄။ ဝေရူပေါ
 ဟိ ဣဓလောကေ စ ပရလောကေ စ အနတ္တ-
 ကာရကော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၂။ ဘိက္ခု သော
 (ဣတ္ထိ) တဝ အနတ္တကာရိကာ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၁၂၊
 ၂၂၆။ အယံ ဝိစိကိစ္ဆာ နာမ အနတ္တကာရိကာ။
 မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၂၁။

အနတ္တကာရိတာ (တိ) [အနတ္တကာရိ + တာ] အကျိုး
 မဲ့ကိုပြုလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနတ္တတာ-ကြည့်။

အနတ္တကိရိယာ (တိ) [အနတ္တ + ကိရိယာ] အကျိုး
 မဲ့ကိုပြုခြင်း။ လောကံ အနတ္တကိရိယာယံ
 သံယောဇေသိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၅၉။

အနတ္တကုသလ (တိ) [န + အတ္တကုသလ။ အနတ္တ + ကုသလ] (၁) (က) အကြောင်း - အရာ - ဟုတ်သည် - မလိမ္မာ - မကျွမ်းကျင် - သော။ (ခ) အကျိုးစီးပွား - မလိမ္မာ - မကျွမ်းကျင် - သော။ (၂) (က) အကြောင်း - အရာ - မဟုတ်သည် - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော။ (ခ) အကျိုးစီးပွား - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော။ န ဝေ အနတ္တကုသလေန၊ အတ္တစရိယာ သုခါဝဟာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂။ အနတ္တကုသလေနာတိ အနတ္တေ အနာယတနေ ကုသလေန၊ အတ္တေ အာယတနေ ကာရဏေ အကုသလေန ဝါတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆။ ယာနိ ဝါ ပန တာနိ ကုလာနိ အဿဒ္ဓါနိ တထာဂ္ဂပါနိ ကုလာနိ သေဝတိ ဘဇတိ ယယိရပါသတိ။ အယံ အနတ္တကုသလော။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၂၀၂။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၇၉။

အနတ္တဂ္ဂဟဏ (န) [အနတ္တ + ဂဟဏ] အကျိုးမရှိသည်ကို - ပျက်စီးခြင်းကို - ယူခြင်း။ အနတ္တဂ္ဂဟဏတောတိ အာသိဝိသေ ဂဏန္တာ ပဉ္စအနတ္တေ ဂဏန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၂၇၉။ (သံ၊ ၁။ ၂၂၇ - လည်းကြည့်။)

အနတ္တင်္ဂတ (တိ) [န + အတ္တင်္ဂတ] ကွယ်ပျောက်ခြင်းသို့ မရောက်သေးသော၊ မဝင်သေးသော။ အနတ္တင်္ဂတေ အတ္တင်္ဂတသညိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသာခါပုတ္တမာယ အနတ္တင်္ဂတေယေဝ သူရိယေ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၂၉။ အဇ္ဇ အနတ္တင်္ဂတေ ဝေ သူရိယေ သဗ္ဗဒ္ဓါရာနိ ထကေတဗ္ဗာနိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၀၁။

အနတ္တင်္ဂတသညိ (တိ) [အနတ္တင်္ဂတ + သညာ + ဤ] နေမဝင်သေးဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အတ္တင်္ဂတေ အနတ္တင်္ဂတသညိ သြဝဒတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၈။

အနတ္တင်္ဂတသူရိယ (တိ) [အနတ္တင်္ဂတ + သူရိယ] ကွယ်ပျောက်ခြင်းသို့ မရောက်သေးသော - မဝင်သေးသော - နေရှိသော၊ နေမဝင်သေးသော။ အနာဝသူရ (ဇာ၊ ၁။ ၅၂) ကြည့်။

အနတ္တင်္ဂမိတ (တိ) [န + အတ္တင်္ဂမိတ] အနတ္တင်္ဂတနှင့် အနက်တူ။ သူရိယေ အနတ္တင်္ဂမိတေယေဝ မာရဗလံ ဝိဓမိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၅၅။

အနတ္တစရ (တိ) [(၁) အနတ္တ + စရ + အ၊ (၂) န + အတ္တစရ] အကျိုးမဲ့ကို ပြုကျင့်သော၊ သူ။ အနတ္တစရေ တံ မညေ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၉။ အနတ္တဝန္တလည်းကြည့်။ (၂) အကျိုးမပြုသော - ကိစ္စကို မရှက်ဆောင်သော - သူ၊ အရာဝတ္ထု။ စတ္တာရိမာနိ (ဆဏ္ဍမာနိ) သမ္ပပုတ္တမုခယာနိ ဝတ္ထုနိ ကိစ္စေ ဇာတေ အနတ္တစရနိ ဘဝန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၉၊ ၁၂၀။ အနတ္တစရနိတိ အစရိတဗ္ဗာနိ အတ္တာနိ။ အကိစ္စကာရာနိတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၂။ ၄၇၀။

အနတ္တစရက (တိ) [အနတ္တ + စရ + အ + က (သကတ္ထ)] အကျိုးမဲ့ကို - ပြုကျင့်တတ် - ဆောင်တတ် - သော၊ သူ။

အနတ္တစရကတာ (ထိ) [အနတ္တစရက + တာ] အကျိုးမဲ့ကို - ပြုကျင့်တတ် - ဆောင်တတ် - သည်၏အဖြစ်။ အတ္တစရက (၃) အနက်ကြည့်။

အနတ္တစရဏ (န) [အနတ္တ + စရ + ယု] အကျိုးမဲ့ကို ပြုကျင့်ခြင်း။ သက္ကာရံ ကရေန္တော ဝိယ ဟုတွာ အသက္ကာရံ ကရေန္တော အနတ္တစရဏေန ဝဉ္ဇယိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၂။

အနတ္တစရိယာ (တိ) [အနတ္တ + စရိယာ] အကျိုးမဲ့ကို ပြုကျင့် - ပြောဆို - ခြင်း။ တထာဂတဿ မဟာရာဇေ... အနတ္တစရိယာယ ဝါ... ပရိသာ ဘိန္နာတိ န သုတပုဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၂။ အတ္တစရိယာလည်းကြည့်။

အနတ္တဇနန (တိ) [အနတ္တ + ဇန + ယု] အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အနတ္တဇနနော ကောဓော၊ ကောဓော စိတ္တပ္ပကောပနော။ အံ၊ ၂။ ၄၇၂။ အနတ္တဇနနော လောဘော၊ လောဘော စိတ္တပ္ပကောပနော။ ဣတိဝုတိ။ ၂၅၂။ မဟာနိ။ ၁၂။ အတ္တနော ပရေသဉ္စ အနတ္တ ဇနေတိတိ အနတ္တဇနနော။ ဣတိဝုတိ။ ၄။ ၂၆၂။ အံ၊ ၁။ ၂။

၁၈၆။ အနတ္တဇနနောတိ န အတ္တံ အနတ္တံ၊ အနတ္တံ ဥပ္ပါဒေတိတိ အနတ္တဇနနော။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၅၇။

အနတ္တဇာလ (န) [အနတ္တ+ဇာလ] အကျိုးမဲ့-
ပျက်စီးခြင်း-တည်းဟူသော ကုန်ယက်။ တထာ
ဟိ တံ(ပုရိသံ)....အနတ္တဇာလေ သာ (တဏှာ)
ပရိဗ္ဗမာပေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁၇။

အနတ္တတ^၁ (တိ) [န+အတ္တတ] (က)မခင်းအပ်
သော။ အကာလစီဝရံ နာမ အနတ္တတေ ကထိနေ
ကောဒသမာသေ ဥပ္ပန္နံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၄။ (ခ)မပြန့်
ခင်းအပ်သော။ အနန္တရဟိတာယာတိ ကေနစိ
အတ္တရဏေန အနတ္တတာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ မ၊
၄။ ၂။ ၂၀၂။

အနတ္တတ^၂ (တိ) အနတ္တဒ-ကြည့်။

အနတ္တတာ (ထိ) [အနတ္တ+တာ] အကျိုးမဲ့မှုရှိ
သောသူ၏ အဖြစ်၊ အကျိုးမဲ့ကို ပြုလေ့ရှိသူ၏
အဖြစ်၊ အကျိုးမဲ့ကိုပြုခြင်း။ ဝေရပ္ပသဝေါ စ
အနတ္တတာ စ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၀။ အနတ္တတာတိ
အနတ္တကာရိတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ ပရေသံ
ကရိယမာနော အနတ္တော ဧတ္ထ အတ္တိတိ
အနတ္တော၊ တဗ္ဗာဝေါ အနတ္တတာတိ အာဟ
“အနတ္တကာရိတာ”တိ။ ယော ဟိ ပရေသံ
အနတ္တံ ကရေတိ၊ သော အတ္တတော အတ္တနော
အနတ္တကာရော နာမ၊ တဿ အနတ္တတာတိ
ဥဘယာနတ္တကာရိတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။

အနတ္တဒ (ဘိ) [အနတ္တ+ဒါ+အ] အကျိုးမဲ့ကို
ပေးတတ်သောသူ။ အဟော မေ အနတ္တတော။
ဝိ၊ ၂။ ၄၉၁။ အနတ္တတောတိ အနတ္တော အတော၊
တေသ္မာ မေ ပုရိသာ အနတ္တောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ အထ ဝါ အနတ္တတောတိ အနတ္တဒေါ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၃။ အနတ္တဒေါတိ ဝုတ္တဗ္ဗေ ဒ-ကာရဿ
တ-ကာရံ ကတွာ “အနတ္တတော”တိ ဝုတ္တန္တိ
အာဟ “အထ ဝါ”တိအာဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၀။

အနတ္တဒဿိ (တိ) [အနတ္တ+ဒိသ+ဏိ] အကျိုးမဲ့
ကိုသာရှုမြင်တတ်သော၊ အကျိုးမဲ့ကို ပြတတ်
သောသူ။ ပါပံ သဟာယံ ပရိဝုဇ္ဇယေထ၊ အနတ္တ-

ဒဿိ* ဝိသမေ နိဝိဋ္ဌံ၊ သုတ္တနိ၊ ၂၇၈။ စူဠနိ၊ ၂၇၅။
အနတ္တံ ပဿတိတိ အနတ္တဒဿိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၉၈။ ပရေသမ္ပိ အနတ္တံ ဒဿေတိတိ အနတ္တ-
ဒဿိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။

အနတ္တနိဿိတ (တိ) [အနတ္တ+နိဿိတ] အကျိုး
မဲ့ကိုမှီသော။ အနတ္တနိဿိတံ.... လောကယတိ-
ကဝါဒံ န သေဝေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၈၉။

အနတ္တန္တရ (တိ) [န+အတ္တန္တရ] အနက်ထူးမရှိ
သော။ အာဝေါတိ အတ္တော၊ ကာယောတိ
အနတ္တန္တရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။

အနတ္တန္တရတာ (ထိ) [အနတ္တန္တရ+တာ] အနက်
ထူးမရှိသည်၏ အဖြစ်။ အဇ္ဈာဝသတိတိ ဧတ္ထ
အဓိ အာ-သဒ္ဓါနံ အနတ္တန္တရတံ ဟဒယေ ကတွာ
အာဟ “ဝသတိ”တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။

အနတ္တပဒကောဝိဒ (တိ) [န+အတ္တပဒကောဝိဒ]
အကြောင်းနှင့်ယှဉ်သောစကား၌ မလိမ္မာသော၊
သူ။ ဒုဗ္ဗာသိဘဉ္စိ တေ ဇမ္ဗိ၊ အနတ္တပဒကော-
ဝိဒေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၈။ ကောဝိဒတ္တပဒ-လည်းကြည့်။

အနတ္တပဒသံဟိတ (တိ) [အနတ္တပဒ+သံဟိတ]
(တော တောင် ချီးမွမ်းခန်းစသည်ကို ပြတတ်
သော - သံသရာမှထွက်မြောက်ကြောင်းကို မပြ
တတ်သော) အကျိုးမရှိသော- ပုဒ်-စကား-
တို့နှင့် စပ်သော။ သဟဿမပိ စေ ဂါထာ၊
အနတ္တပဒသံဟိတာ။ ဓမ္မ၊ ၂၈။ အနတ္တပဒသံ-
ဟိတာတိ အာကာသဝဏ္ဏနာပဗ္ဗတဝဏ္ဏနာဝန-
ဝဏ္ဏနာဒီနိ ပကာသကေဟိ အနိယျာနဒီပကေဟိ
အနတ္တကေဟိ ပဒေဟိ သံဟိတာ ယာဝ ဗဟုကာ
ဟောတိ၊ တာဝ ပါပိကာ ဝေါတိ အတ္တော။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၄၁၈။ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁-တို့
လည်းကြည့်။)

အနတ္တပရိတ္တာဏ (န) [အနတ္တ+ပရိတ္တာဏ] အကျိုး
မဲ့မှ စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ယေသု ကာမေသု
ဥပပရိက္ခိယမာနေသု ကေသုပ္ပိ အနတ္တပရိတ္တာဏံ
နာမ နတ္ထိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၀။

အနတ္တပါတ (ပု) [အနတ္တ+ပါတ] အကျိုးမဲ့-
ပျက်စီးခြင်း - သို့ ကျရောက်ခြင်း။ မဟတာ
ဝတမ္ပိ အနတ္တပါတတော ရက္ခိတော။ ပေတ၊ဌ။
၅၆။

အနတ္တပုစ္ဆက (တိ) [အနတ္တ+ပုစ္ဆ+က] အကျိုးမဲ့
ကိုမေးမြန်းသောသူ။ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ... အနတ္တ-
ပုစ္ဆကံ ပြာဟူဏံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။
၄၁၈။

အနတ္တပုစ္ဆကပြာဟူဏဝတ္ထု (န) [အနတ္တပုစ္ဆက+
ပြာဟူဏ+ဝတ္ထု] အကျိုးမဲ့ကို မေးမြန်းသော
ပုစ္ဆာနှင့်စပ်သော - အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပတ်။
ဓမ္မပဒ၊ ၈-ဝဂ်၊ ၄-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၄၁၈-၉။

အနတ္တဝန္တ (တိ) [အနတ္တ+ဝန္တ] အကျိုးမဲ့မှုရှိ
သော၊ အကျိုးမဲ့ကို ကျင့်တတ်သော၊ သူ။
သုမိတ္တော စ အသမ္ပန္နံ၊ သမ္ပန္နံ ဝါ အနတ္တဝါ။
ဇာ၊၁။၃၇၇။ ယော အနတ္တဝါ အနတ္တစရော။
ဇာ၊ဌ၊၅။၈၁။

အနတ္တဝသ (ပု) [အနတ္တ+ဝသ] အကျိုးမဲ့ကိုပြု
တတ်သော ကိလေသာတို့၏ - အလို - နိုင်ငံ။
ခိဉ္ဇာရတိသမာပန္နံ၊ အနတ္တဝသမာဂတံ။ သာ မံ....
ယာစတေ ဓနံ။ ဇာ၊၁။၃၇၅။ အနတ္တဝသမာ-
ဂတန္တိ တာယ ခိဉ္ဇာရတိယာ ကာမကိဋ္ဌာယ
အနတ္တကာရကာနံ ကိလေသာနံ ဝသံ အာဂတံ မံ
ဝိဒိတော။ ဇာ၊ဌ၊၆။၃၂၆။

အနတ္တဝါဒီ (တိ) [(၁) န+အတ္တဝါဒီ။ (၂)
အနတ္တ+ဝဒ+တိ] (၁) အကျိုး ရှိသည်ကို
မပြောဆိုတတ်သောသူ။ အနတ္တဝါဒီတိပိ အဓမ္မ-
ဝါဒီတိပိ။ အံ၊၁။၂၀၂။ အနတ္တဝါဒီတိ န အတ္တံ
ဝဒတိ၊ အနတ္တံ ဝဒတိ နာမ။ အံ၊ဌ၊၂။၁၉၂။ (၂)
(က) အကြောင်း မဟုတ်သည်ကို မှီသော -
အကြောင်းယုတ္တိ မရှိသော - စကားကို ဆိုတတ်
သောသူ။ အနတ္တဝါဒီ အဓမ္မဝါဒီ။ မ၊၁။၃၅၆။
အနတ္တဝါဒီတိ အကာရဏနိဿိတံ ဝတ္ထာ။ မ၊ဌ၊
၂။၂၃၁။ (ခ) အကျိုးမရှိသည်ကို ပြောဆိုတတ်
သောသူ။ အနတ္တဝါဒီ အဓမ္မဝါဒီ။ အံ၊၁။၃၃၀။

အနတ္တံ ဝဒတိ၊ နော အတ္တန္တိ အနတ္တဝါဒီ။
အံ၊ဌ၊၂။၂၆၆။

အနတ္တဝိညာပက (တိ) [အနတ္တ+ဝိ+ညာ+
ဏာပေ+ဏ္ဍ] ထိ၌ အနတ္တဝိညာပိကာ။ (၁)
အနက် မဟုတ်သည်ကို သိစေတတ်သော။ (၂)
အကျိုး မရှိသော စကားကို သိစေတတ်သော။
အနတ္တဝိညာပိကာ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာ-
ပိကာ အကုသလစေတနာ သမ္ပပ္ပသာပေါ။ ဒီ၊ဌ၊
၁။၇၄။ ကာမံ တေဟိ ဝတ္တုမိစ္ဆိတော အတ္တော
သမ္ဘဝတိ၊ သော ပန အဖလတ္တာ ဘာသိတတ္ထ-
ပရိယာယေန အတ္တောယေဝ နာမ န ဟောတိတိ
အာဟ “အနတ္တဝိညာပိကာ” တိ။ အပိစ ပယော-
ဇနတ္တာဘာဝတော အနတ္တာ၊ ဝါစာ၊ တံဝိညာ-
ပိကာတိပိ ဝဇ္ဇတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၂။

အနတ္တသံယုတ္တ (တိ) [အနတ္တ+သံယုတ္တ] အကျိုး
စီးပွားမဲ့နှင့်ယှဉ်သော။ အနတ္တသဉ္စိတန္တိ အနတ္တသံ-
ယုတ္တံ။ ဒီ၊ဌ၊၃။၈၀။ အနတ္တသံယုတ္တန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မက-
သမ္ပရာယိကာဒိဝိဝိဝေပုလ္လာနတ္တသဉ္စိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊
၃။၈၀။

အနတ္တသံဟိတ = အနတ္တသဉ္စိတ (တိ) [(၁) န +
အတ္တသံဟိတ။ (၂) အနတ္တ+သံဟိတ။ (၁)
(က) အကျိုးစီးပွားနှင့် - တကွမဖြစ် - မယှဉ်စပ် -
သော၊ အကျိုးစီးပွားကို မမှီသော။ ဟိနံ ဂမ္မံ ပေါ-
တုဇ္ဇနိကံ အနရိယံ အနတ္တသံဟိတံ။ ဒီ၊၃။၉၄။ အံ၊
၂။၂၈၆။ အနတ္တသံဟိတန္တိ အနတ္တသံယုတ္တံ။ ဒီ၊ဌ၊
၃။၈၀။ အနတ္တသံဟိတန္တိ န အတ္တသန္နိဿိတံ။ အံ၊
ဌ၊၃။၁၀၄။ အနိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ....
အနတ္တသံဟိတံ။ မ၊၁။၃၅၆။ အံ၊၁။၃၃၀။ အနတ္တ-
သံဟိတန္တိ န အတ္တနိဿိတံ။ မ၊ဌ၊၂။၂၃၂။ အနတ္တ-
သံဟိတန္တိ န လောကိယလောကုတ္တရအတ္တ-
နိဿိတံ ကတွာ ကထေတိ။ အံ၊ဌ၊၂။၂၆၆။ အတိ-
တံ စေပိ စုန္န ဟောတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ
အနတ္တသံဟိတံ။ ဒီ၊၃။၁၁၁။ အနတ္တသံဟိတန္တိ န
ဣဓလောကတ္ထံ ဝါ ပရလောကတ္ထံ ဝါ နိဿိတံ။
ဒီ၊ဌ၊၃။၉၈။ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္တသဉ္စိတံ။
စူဠနိ၊၁၆၈။ အနတ္တသဉ္စိတန္တိ န ဣဓလောကတ္ထံ

ဝါ ပရလောကတ္ထံ ဝါ နိဿိတံ။ စူဠနိဌာ၆၀။

(ခ) ကြီးပွားခြင်းကို မမှီသော။ ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္တသံဟိတံ။ မ၊ ၂။ ၅၇။ အနတ္တသံဟိတန္တိ န အတ္တသံဟိတံ န ဝိဇ္ဇိနိဿိတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ (၂) (က) အနက်လည်းကြည့်။ (ဂ) အကြောင်းနှင့် - တကွ မဖြစ် - မယှဉ်စပ် - သော၊ အကြောင်းကို မမှီသော။ ဟိနော ဂမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော အနရိယော အနတ္တသံဟိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄။ သံ၊ ၃။ ၃၆၉။ အနတ္တသံဟိတောတိ န အတ္တသံဟိတော၊ ဟိတသုခါဝဟကာရဏံ အနိဿိတောတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၉။ (၂) (က) အကျိုးစီးပွားမဲ့နှင့် - တကွ မဖြစ် - မယှဉ်စပ် - သော၊ အကျိုးစီးပွားမဲ့ - နှင့် ယှဉ်သော - ကို မှီသော။ အနတ္တသံဟိတန္တိ ဒိဋ္ဌမဓိကေန သမ္မုပ္ပာယိကေန ဝါ အနတ္တေန သံဟိတံ၊ အနတ္တေ ဝါ သံဟိတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ (ခ) အကျိုးမဲ့ - သူတပါးကိုညှဉ်းဆဲခြင်း - နှင့် - တကွ မဖြစ် - မယှဉ်စပ် - သော - ကို မှီသော။ တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာ နာမ ယံ ကိဉ္စိ ဗာဟိရကံ အနတ္တသံဟိတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၁။ ဗာဟိရကံ အနတ္တသံဟိတန္တိ ဟတ္ထိအဿရထဓနထရသိပ္ပာယတဗ္ဗဏဒိလနဝသီကရဏသောသာပနမန္တာဂဒပ္ပယောဂါဒိဘေဒံ ပရူပဿာတကရံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ (ဂ) အနက်မဟုတ် သည်နှင့် - တကွ မဖြစ် - မယှဉ်စပ် - သော၊ အနက် မဟုတ်သည် - နှင့် ယှဉ်စပ် - ကို မှီ - သော။ န အတ္တောတိ ဝါ အနတ္တော၊ အတ္တဿ ပဋိပက္ခော သဘာဝေါ၊ တေန သံဟိတန္တိ အနတ္တသံဟိတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ အနတ္တဝိညာပက-လည်းကြည့်။

အနတ္တသန္တာန(ပ) [အနတ္တ + သန္တာန] အကျိုးမဲ့ - အကုသိုလ် - တရား - အယဉ် - အစဉ်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသောတရား။ တေန တေန ဉာဏေန တဿ တဿ အနတ္တသန္တာနဿ ပဟာနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈။

အနတ္တဟာနိ (ထိ) [အနတ္တ + ဟာနိ] အကျိုးမဲ့ - အကုသိုလ် - ၏ - ဆုတ်ယုတ်ခြင်း - မဖြစ်ခြင်း။

အာယောတိ ဝုဇ္ဈိ၊ သာ အနတ္တဟာနိတော အတ္တုပ္ပတ္တိတော စ ဒုဝိဓာ။ တဿာ တံ ဒဿေတုံ “ဣမေ ဓမ္မေ မနသိကဓောတော”တိ - အာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။

အနတ္တာရက (တိ) [န + အတ္တာရက] မခင်းသော။ သူ။ ကဿ ကထိနံ အနတ္တတန္တိ? ဒွိန္ဒ ပုဂ္ဂလာနံ အနတ္တတံ ဟောတိ ကထိနံ အနတ္တာရကဿ စ အနနမောဒကဿ စ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၂။

အနတ္တာဝဟ (တိ) [အနတ္တ + အာဝဟ] အကျိုးမဲ့ကို - ဆောင်သော - ဖြစ်စေတတ်သော။ ပါပံ အသုန္နရံ အတ္တနော ပရေသဉ္စ အနတ္တာဝဟံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၉။ ကလဟော နာမ အနတ္တာဝဟော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂။

အနတ္တိက (တိ) [န + အတ္တိက] အလိုမရှိသော။ ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော၊ မငဲ့ကွက်သော၊ သူ။ န စ အနတ္တိကော ပတ္တေန ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၃၄၀။ ဘဝေနမိ အနတ္တိကော။ ထေရ၊ ၂။ ၄၇။ အနတ္တိကော မဟာရာဇဘဂဝါ သဗ္ဗဘဝေဟိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၃။ အနတ္တိကောဟံ ရဇေန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၃၁။ သဗ္ဗလောကေ အနတ္တိကော။ ထေရ၊ ၃။ ၂၀။ အနတ္တိကောတိ အနပေက္ခော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ (၎င်း၊ ၂၇၀ - လည်းကြည့်။)

အနတ္တုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အနတ္တ + ဥပ္ပတ္တိ] အကျိုးမဲ့ - အကုသိုလ် - ၏ ဖြစ်ခြင်း။ အပါယောတိ အဝုဇ္ဈိ၊ သာပိ အတ္တဟာနိတော အနတ္တုပ္ပတ္တိတော စ ဒုဝိဓာ။ တဿာ တံ ဒဿေတုံ “ဣမေ ဓမ္မေ မနသိကဓောတော”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။

အနတ္တုပ္ပါဒန (န) [အနတ္တ + ဥပ္ပါဒန] အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေခြင်း။ မိတ္တဒုဗ္ဗောတိ မိတ္တေသု ဒုဗ္ဗနံ တေသံ အနတ္တုပ္ပါဒနံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀၇။

အနဒ္ဓိ (ကြိ) နဒတိ - ကြည့်။

အနဒ္ဓိ (ကြိ) ။

အနဒ္ဓိ (ထိ) [န + နဒိ (=နဒ + ဤ)] မြစ် မဟုတ်သော၊ ပျက်စီးသောမြစ်၊ စွန့်ပစ်အပ်သောမြစ်။

မြစ်မမည်သော၊ မြစ်ပျက်။ န တေန အနဒီ
ဟောတိ၊ ခမဿ ယဒိတေ ပိယာ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။
(ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅-လည်းကြည့်။)

အနုဒ္ဒါ (ထိ) [(၁) န + အာ + ဒါ + အ။ (၂) န +
အဒ္ဒါ] (၁) မနာယူခြင်း၊ မရိုသေခြင်း။ (၂)
(က) မစိုခြင်း၊ ခြောက်-သွေ့ - ကြပ် - ဆတ်
- ခြင်း။ (ခ) မနူးညံ့ခြင်း၊ တောင့်မာ - ခက်
ထန် - ခြင်း။ တတ္ထ ကတမံ အနာဒရိယံ၊ ယံ
အနာဒရိယံ အနာဒရတာ အဂါရဝတာ အပ္ပ-
တိဿဝတာ အနုဒ္ဒါ အနုဒ္ဒါယနာ အနုဒ္ဒါ-
ယိတတ္ထံ (အနာဒါ အနာဒါယနာ အနာဒါ-
ယိတတ္ထံ၊ သျှာ၊ မူက္ခံ) အသီလျံ အစိတ္တိကာရော၊
ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနာဒရိယံ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇။ အနုဒ္ဒါတိ
အနာဒိယနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ အနာဒိယနာ
အနုဒ္ဒါ ဩဝါဒအဂ္ဂဟဏံ၊ အစိတ္တိကာရောတိ
အတ္ထော။ သုက္ခကဋ္ဌဿ ဝိယ အနုလ္လတာ၊ အမု-
ဒတာ ဝါ အနုဒ္ဒါ။ မူလ၊ ၂။ ၂၂၄။ အဒ္ဒနံ အဒ္ဒါ
မဒ္ဒဝေါ၊ အနေကတ္တတာ ဓာတုနံ၊ တပုဋိက္ခေပေန
အနုဒ္ဒါတိ အာဟ “အမုဒတာ ဝါ အနုဒ္ဒါ”တိ။
အနု၊ ၂။ ၂၂။ အနုဒ္ဒါလည်းကြည့်။

အနုဒ္ဒါယနာ (ထိ) [အနုဒ္ဒါ + အယနာ (=ဣ +
ယ)] မနာယူသော - မရိုသေသော - အခြင်း
အရာ၊ မစို - မနူးညံ့ - သော အခြင်းအရာ။
အနုဒ္ဒါ အနုဒ္ဒါယနာ အနုဒ္ဒါယိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၁။
၃၇။ အနုဒ္ဒါယနာတိ အနာဒိယနာကာရော။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ အနုဒ္ဒါယနာလည်းကြည့်။

အနုဒ္ဒါယိတ (ထိ) [အနုဒ္ဒါ + အယိတ (=ဣ + တ)]
မနာယူခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော၊ မနာယူသော၊ မစို
- မနူးညံ့ - သော။ အနုဒ္ဒါယိတလည်းကြည့်။

အနုဒ္ဒါယိတတ္ထံ (န) [အနုဒ္ဒါယိတ + တ္ထံ] မနာယူ -
မရိုသေ - သည်၏ အဖြစ်၊ မနာယူ - မရိုသေ -
ခြင်း၊ မစို - မနူးညံ့ - သည်၏ အဖြစ်၊ မစို
- မနူးညံ့ - ခြင်း။ အနုဒ္ဒါ အနုဒ္ဒါယနာ အနုဒ္ဒါ-
ယိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇။ အနုဒ္ဒါယ အယိတဿ
ဘာဝေါ အနုဒ္ဒါယိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။
အနုဒ္ဒါယိတတ္ထလည်းကြည့်။

အနုဒ္ဒ (တိ) [န + နုဒ္ဒ (=နဟ + တ)] မမြှေးရှက်
အပ်သော၊ မဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ အပရိယော-
နဒ္ဒေနာတိ (ဒိ၊ ၂။ ၁၇၆) သမန္တတော အနုဒ္ဒေန။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ အနုဒ္ဒေနာတိ အသဉ္စာဒိတေန။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။

အနုဒ္ဒဂ္ဂ (တိ) [န + အဒ္ဒဂ္ဂ] ခရီးမသွားသော၊ ခြေဖြင့်
ခရီးမသွားသော၊ သူ။ အနုဒ္ဒဂ္ဂနံ အပိ ဒေဝတာနံ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၆၁။ အနုဒ္ဒဂ္ဂနံ အပိ ဒေဝတာနန္တိ ယာ
ပဒသာ အဒ္ဒါနံ အဂမနေန အနုဒ္ဒဂ္ဂနံ ဒေဝတာနံ
ဣဒ္ဓိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅။

အနုဒ္ဒနိယ (တိ) [န + အဒ္ဒနိယ] အရှည်မခံသော၊
အစွန့်ရှည်စွာမတည်နေနိုင်သော၊ ကြာရှည်မခံ
သော။ အနုဒ္ဒနိယံ ဇီဝိတံ န စိရိဋ္ဌိတိကံ ဇီဝိတံ။
မဟာနိ၊ ၃၃၊ ၃၄။ အနုဒ္ဒနိယန္တိ ကာလဝသေန
န အဒ္ဒါနက္ခမံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၃။ အနုဒ္ဒနိယံ
ဣဒံ တာဝကာလိကံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၀၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။ အနုဒ္ဒ-
နိယန္တိ န အဒ္ဒါနက္ခမံ။ န စိရိဋ္ဌာယံ ဣတ္ထရံ
အနိစ္စန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၂။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၁။

အနုဒ္ဒနေယျ (တိ) [န + အဒ္ဒနေယျ] အနုဒ္ဒနိယနှင့်
အနက်တူ။ ထလေ ယထာ ဝါရိ ဇနိန္ဒ ဝုဋ္ဌံ၊
အနုဒ္ဒနေယျံ န စိရိဋ္ဌိတိကံ။ ဝေမ္ပိ ဟောတိ
အသတံ သမာဂမော၊ အနုဒ္ဒနေယျော ဥဒကံ
ထလေဝ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၇။ အနုဒ္ဒနေယျန္တိ န
အဒ္ဒါနက္ခမံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၉။

အနုဒ္ဒဘူတ (တိ) [န + အဒ္ဒဘူတ] မလွှမ်းမိုး -
မနှိပ်စက် - အပ်သော။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု
န ဟေဝ အနုဒ္ဒဘူတံ အတ္တာနံ ဒုက္ခေန အဒ္ဒ-
ဘာဝေတိ။ မ၊ ၃။ ၉။ အနုဒ္ဒဘူတန္တိ အနုဓိဘူတံ၊
ဒုက္ခေန အနုဓိဘူတော နာမ မနုဿတ္တဘာဝေါ
ဝုစ္စတိ။ န တံ အဒ္ဒဘာဝေတိ၊ နာဘိဘဝတိတိ
အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇။ အနုဒ္ဒဘူတန္တိ ဧတ္ထ အဓိ-
သဒ္ဒေန သမာနတ္ထော အဒ္ဒ-သဒ္ဒေါတိ အာဟ
“အနုဒ္ဒဘူတန္တိ အနုဓိဘူတ”န္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။

အနဓိက (တိ) [န + အဓိက] (၁) အပိုအလွန် - အကြွင်း - အကျန် - မဟုတ်သော။ အနတ်ရိတ္တကြည့်။ (၂) အပိုအလွန်မရှိသော။ ဣမာယ ခေါ် ဝိနယသင်္ဂီတိယာ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ အနန္တနာနိ အနဓိကာနိ အဟေသုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၉။ သဗ္ဗကာရသမ္ပန္နံ သဗ္ဗကာရပရိပူရံ အနန္တမနဓိကံ သွာက္ခာတံ ကေဝလံ ပရိပူရံ ဗြဟ္မစရိယံ သပ္ပကာသိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၄-၅။ အနန္တံ အနဓိကဉ္စ၊ ကေဝလံ ဇိနသာသနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉ (ဒီပဝံသ-မှ)။ တဉ္စ ခေါ် အတ္တတော ဝါ ဗျဉ္စနတော ဝါ အနန္တမနဓိကံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ ၁၁၀။ ၁၁၁။ ၁၁၂။ ၁၁၃။ ၁၁၄။ ၁၁၅။ ၁၁၆။ ၁၁၇။ ၁၁၈။ ၁၁၉။ ၁၂၀။

အနဓိကရဏ (တိ) [န + အဓိကရဏ] ငြင်းခုံခြင်း - အဓိကရဏ်း - မရှိသော - မပြုလုပ်သော။ သူ။ ဝေမေဝ ခေါ် မဟာရာဇ ယောဂိနာ ယောဂါဝဇရေန သဗ္ဗတ္ထ အနဓိကရဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၆။

အနဓိဂစ္ဆန္တ (တိ) [န + အဓိဂစ္ဆန္တ] မရောက် - မရ - မသိ - သော။ သူ။ မမတ္တံ အဝိန္ဒန္တော အသံဝိန္ဒန္တော အနဓိဂစ္ဆန္တော။ မဟာနိ။ ၃၄၇။ အရိယာဓိကတဉ္စ ဓမ္မံ အနဓိဂစ္ဆန္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။

အနဓိဂတ (တိ) [န + အဓိဂတ] မရောက် - မရ - မသိ - အပ်သေးသော - တရားစသည်။ အနဓိဂတေ အဓိဂတသည်နော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၆။ အနဓိဂတေတိ မဂ္ဂဘာဝနာယ အနဓိဂတေ၊ အပ္ပဋ္ဌိလဒ္ဓေတိပိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ အသတ္တိကတဿ သတ္တိကိရိယာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၁။ မ၊ ၂။ ၁၂၂။ အနဓိဂတံ ဝါ ဘောဂံ အဓိဂန္တု။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၀။ မ၊ ၂။ ၂၅၄။ အနဓိဂတံ ဝါ ကုသလံ ဓမ္မံ အဓိဂန္တု။ အံ၊ ၁။ ၁၁၃၊ ၁၁၄။ အံ၊ ၂။ ၇၉၊ ၉၀။ အနဓိဂတံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၀၊ ၂၂၅။ အနဓိဂတန္တိ ပုဗ္ဗေ အပ္ပတ္တဝိသေသံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။

အနဓိဂတတ္ထ (န) [အနဓိဂတ + တ္ထ] မရောက် - မရ - မသိ - အပ်သည်၏အဖြစ်။ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗဿ အနဓိဂတတ္တာ နေဝ အဓိဂမော အတ္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ သဗ္ဗေပိ ပုထုဇ္ဇနာ န သမာပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ ? အနဓိဂတတ္တာ။ ပဋိ၊ ၁။ ၄။ ၂။ ၄၆။

အနဓိဂတနိဋ္ဌတ္ထ (န) [အနဓိဂတနိဋ္ဌ + တ္ထ] အနဓိဂတနိဋ္ဌ၏ အဖြစ်၊ မရောက် - မရ - မသိ - အပ်သောဘဝ၏ အဆုံး နိဗ္ဗာန်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဘဝ၏ အဆုံး နိဗ္ဗာန်ကို - မရ - မသိ - သည်၏အဖြစ်။ အဗျောသိတတ္ထ - ကြည့်။

အနဓိဂတာရဟတ္ထ (တိ) [အနဓိဂတ + အရဟတ္ထ] မရောက် - မရ - အပ်သေးသော အရဟတ္ထဖိုလ် ရှိသော၊ အရဟတ္ထဖိုလ်ကို မရသေးသော၊ သူ။ အပ္ပတ္တမာနသ - ကြည့်။

အနဓိဂန္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဓိဂန္တာ] မရောက်မူ၍၊ မရမူ၍၊ မသိမူ၍။ အနဓိဂန္တာ အဝိဒိတော အပ္ပဋ္ဌိလဘိတော။ စူဠနိ။ ၁၇၉။

အနဓိဂမ (ပု) [န + အဓိဂမ] မရောက်ခြင်း၊ မရခြင်း၊ မသိခြင်း။ ဣမိဿာယေဝ အရိယာယ ပညာယ အနဓိဂမာ။ မ၊ ၁။ ၁၁၅။

အနဓိဂမ္မ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဓိဂမ္မ] မရောက် - မရ - မူ၍။ အရိယမဂ္ဂ အနဓိဂမ္မ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။

အနဓိဋ္ဌဟိတော (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဓိဋ္ဌဟိတော] အဓိဋ္ဌာန် မတင်မူ၍။ ကောဟံ အနဓိဋ္ဌဟိတော ဝါ အဝိကပ္ပေဘော ဝါ ပတ္တံ ဌပေယျာတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။

အနဓိဋ္ဌာန (န) [န + အဓိဋ္ဌာန] (၁) မတည်ခြင်း။ တောဗူမကေ သင်္ခါရေ “တေ မမ၊ သောဟမသ္မိ၊ သော မေ အတ္တာ” တိ ပဝတ္တနသဘာဝါယ မညနာယ အနဓိဋ္ဌာနံ ကတော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၉။ (က) အားမထုတ်ခြင်း။ အနာသေဝနာ အဘာဝနာ အမဟုလိကမ္ပံ

အနုဓိဋ္ဌာနံ အနုနုယောဂေါ ပမာဒေါ။ အဘိဝိ။
 ၃၆၃။ စူဠနိ။ ၂၇။ အနုဓိဋ္ဌာနန္တိ ကုသလကရဏေ
 ပတိဋ္ဌာဘာဝေါ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ၄၅၁။ ပတိဋ္ဌာ-
 ဘာဝေါတိ ကုသလကရဏေ အဋ္ဌာနံ၊ အနုဋ္ဌာ-
 နန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ။ ၂။ ၂၁၆-၇။ (ခ) စိတ်၌
 မထားခြင်း၊ စွန့်ခြင်း။ သဗ္ဗသော ကာမသံယော-
 ဇနာနံ အနုဓိဋ္ဌာနာ။ မ၊ ၂။ ၂၄။ ကာမသံယော-
 ဇနာနံ အနုဓိဋ္ဌာနာတိ ပဉ္စကာမဂုဏတဏှာနံ
 နိဿဋ္ဌတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၁၆။ (၂) အဓိဋ္ဌာန်မပြုပဲ-
 စိတ်၌မမှတ်ယူပဲ-စားခြင်း။ ပဉ္စ ပိဏ္ဍပါတိကဿ
 ဘိက္ခုနော ကပ္ပန္တိ အနုဓိဋ္ဌာနံ အဝိကပ္ပနာ။
 ဝိ၊ ၅။ ၂၃၀။ အနုဓိဋ္ဌာနန္တိ ဂဏဘောဇနေ အညတြ
 သမယာတိဝတ္တံ သမယံ အဓိဋ္ဌဟိတော ဘောဇနံ
 အဓိဋ္ဌာနံ နာမ၊ တထာ အကရဏံ အနုဓိဋ္ဌာနံ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁၇၂-၃။

အနုဓိဋ္ဌာယ (ကြိ၊ဝိ) [န + အဓိဋ္ဌာယ] စိတ်၌
 မထားမှု၍၊ မယူမှု၍။ အနုဓိဋ္ဌာယ အတ္တာနံ။
 ထေရ။ ၂၂။ အနုဓိဋ္ဌာယ စိတ္တေ အဋ္ဌပေတော
 အဂ္ဂဟေတော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။

အနုဓိဋ္ဌိတ (တိ) [န + အဓိဋ္ဌိတ] (၁) (ဝိနည်း
 တော်အရ) အဓိဋ္ဌာန်မတင်အပ်သော၊ (သင်္ကန်း၊
 သပိတ်)။ အတိရေကစိဝရ၊ အတိရေကပတ္တ၊
 အဓိဋ္ဌိတသညိ-တို့ကြည့်။ (၂) မဆောက်တည်-
 စိတ်၌ မမှတ်ယူ - အပ်သော။ အနုဇာနာမိ
 ဘိက္ခဝေ ဘေန ဘိက္ခုနာ တာနိ စိဝရာနိ
 အဓိဋ္ဌာတုံ “မယံမာနိ စိဝရာနိ”တိ။ တဿ စေ
 ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော တံ စိဝရံ အနုဓိဋ္ဌိတေ
 အညော ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၄။ (န)
 (၃) (ပြန်လာအံ့ - ပြန်မလာတော့အံ့ - ဟု)
 မဆောက်တည် - မပိုင်းခြား - နှလုံး မသွင်း
 သော - စိတ်။ ဘိက္ခု အတ္တတကထိနော စိဝရံ
 အာဒါယ ပက္ကမတိ အနုဓိဋ္ဌိတေန။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၇။
 အနုဓိဋ္ဌိတေနာတိ စ “ပစ္စေသံ၊ န ပစ္စေသံ”န္တိ
 ဝေ အနုဓိဋ္ဌိတေန၊ အနိယမိတေနာတိ (န ဝေ
 မနသိ ကတာတိ၊ဝိမတိ) အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၃၃၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၆။

အနုဓိဋ္ဌိတတေလ (န) [အနုဓိဋ္ဌိတ + တေလ]
 အဓိဋ္ဌာန်၍ မထားအပ်သော-ဆောက်တည်၍-
 စိတ်၌ စွဲယူသတ်မှတ်၍-မထားအပ်သော - ဆီ။

အနုဓိဋ္ဌိတတေလဘာဇန (န) [အနုဓိဋ္ဌိတတေလ +
 ဘာဇန] အဓိဋ္ဌာန်၍ မထားအပ်သော-ဆောက်
 တည်၍-စိတ်၌ စွဲယူသတ်မှတ်၍ - မထားအပ်
 သော - ဆီခွက် - ဆီအိုး။ အဓိဋ္ဌိတတေလ-
 ကြည့်။

အနုဓိပတေယျ (တိ) [န + အဓိပတေယျ] အစိုးရ
 သည်၏အဖြစ်-အစိုးရခြင်း-မရှိသော၊ အစိုးရ
 သော။ ဣဒါနိ မေ ဟတ္တာပိ အနုဓိပတေယျာ။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။

အနုဓိဘူ (ပု) [န + အဓိဘူ] မလွှမ်းမိုး - မနှိပ်
 စက်-မအောင်နိုင်-သော၊ သူ။ အယံ ဝုစ္စတာ-
 ဝုသော ဘိက္ခု ဂ္ဂေါဓိဘူတော အဓိဘူတော
 အနုဓိဘူ။ သံ၊ ၂။ ၃၉၁။

အနုဓိဘူတ (တိ) [န + အဓိဘူတ] မလွှမ်းမိုး -
 မနှိပ်စက် - မအောင်နိုင်-အပ်သော၊ သူ။ အယံ
 ဝုစ္စတာဝုသော ဘိက္ခု ဂ္ဂေါဓိဘူ ... အဓိဘူ
 အနုဓိဘူတော။ သံ၊ ၂။ ၃၉၂။ အနုဓိဘူတ-လည်း
 ကြည့်။

အနုဓိမန (တိ) [န + အဓိမန] လွှမ်းမိုး-ကျော်
 လွန် - ၍ တောင့်တသော စိတ်မရှိသော၊ သူ။
 ယသ္မာ စ မေ အနုဓိမနောသိ သာမိ။ ဇာ၊ ၁။
 ၃၆၇။ မမ သာမိ အလိနသတ္တံ၊ ယသ္မာ တံ
 အနုဓိမနောသိ မံ အဘိဘဝိတော အတိက္ကမိတော
 အညံ မနေန န ပစ္ဆေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁။

အနုဓိမုစ္ဆိတ (တိ) [န + အဓိမုစ္ဆိတ] မတွေ့ဝေ-
 မမိန်းမော-သော၊ သူ။ တသ္မံ စ သုခေ အနုဓိ-
 မုစ္ဆိတော ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၉။ အနုဓိမုစ္ဆိတောတိ
 တဏှာမုစ္ဆနာယ အမုစ္ဆိတော။ မ၊ ၄။ ၇။

အနုဓိဝရ (တိ) [န + အဓိဝရ] (က) မိမိထက်
 လွန်မြတ်သောသူမရှိသော၊ သူ၊ မြတ်စွာဘုရား။
 ဗြဟ္မာ စ လောကာဓိပတိ သဟမ္ပတိ၊ ကတဇ္ဇလီ

အနုဓိဝရံ အယာစထ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၉၉။ အစူန္တဝရော
အဓိဝရော နာယ အတ္တိတိ အနုဓိဝရော၊ န
တတော အဓိကော ဝရော အတ္တိတိ ဝါ အနုဓိ-
ဝရော၊ အနုတ္တရောတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၄။
ဣဓ အနုဓိဝရ ဗုဒ္ဓါ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ ဝိရောစန္ဒိ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၆၄။ အနုဓိဝရတိ အတုလျာ အပ္ပ-
မေယျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၄။ တထာဂတဿ နုဓိ-
ဝရဿ သာသနံ။ ဝိမာန၊ ၁၉။ အနုဓိဝရဿ
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ ဝိမာန၊ ၁၉။ (ခ) သာလွန်
ထူးကဲသောအခြားတန်ခိုးမရှိသော၊ အလွန်မြတ်
သော။ ဣဒ္ဓိ စ တေ အနုဓိဝရ ဝိဟင်္ဂမာ။
ဝိမာန၊ ၁၈။ အနုဓိဝရတိ အဓိကော ဝိသိဋ္ဌာ
အညာ ဧတိဿ နတ္ထိတိ အနုဓိဝရ၊ အတိ-
ဥတ္တမာတိ အတ္တော။ ဝိမာန၊ ၁၉။ ၇၃။

အနုဓိဝါသက (တိ) [န + အဓိဝါသက] သည်းမခံ
နိုင်သော၊ သည်းခံလေ့မရှိသော၊ သူ။

အနုဓိဝါသကဇာတိက (တိ) [အနုဓိဝါသက +
ဇာတိ + က] သည်းမခံနိုင်သော သဘော
ရှိသော၊ သူ။ အသာဟာနံ အမနာပါနံ ပါဏ-
ဟရာနံ အနုဓိဝါသကဇာတိကော ဟောတိ။ ဝိ၊
၂။ ၁၇၀၊ ၄၂၃။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၉။ အံ၊ ၂။ ၁၂၇။

အနုဓိဝါသနဇာတိကတာ (ထိ) [အနုဓိဝါသန-
ဇာတိက + တာ] သည်းမခံခြင်းသဘောရှိသည်၏
အဖြစ်၊ သည်းမခံသော သဘောရှိခြင်း။ အဟံ
အနုဓိဝါသနဇာတိကတာယ တုမေဟိ သဒ္ဓိ
ကထေသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၄။

အနုဓိဝါသနတာ (ထိ) [အနုဓိဝါသန + တာ]
သည်းမခံနိုင်သည်၏ အဖြစ်၊ သည်းမခံနိုင်ခြင်း။
ယာ အကုန္တိ အက္ခမနတာ အနုဓိဝါသနတာ
စဏ္ဍိက္ကံ အသုရောပေါ။ အဘိဝိ၊ ၃၇၄။

အနုဓိဝါသနာ (ထိ) [န + အဓိဝါသနာ] သည်းမခံ
နိုင်ခြင်း။ အဟုဒေဝ အက္ခန္တိတိ အဟောသိ-
ယေဝ အနုဓိဝါသနာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၀။

အနုဓိဝါသယန္တ (တိ) [န + အဓိဝါသယန္တ] သည်း
မခံနိုင်သော၊ သူ။ ယဉ္ဇိဿ ဘိက္ခဝေ အနုဓိဝါ-

သယတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ အာသဝါ ဝိဃာတပရိ-
ဋ္ဌာဟာ။ မ၊ ၁။ ၁၃။ အနုဓိဝါသယတောတိ အနု-
ဓိဝါသေန္တဿ အက္ခမန္တဿ။ မ၊ ၁။ ၈၃။ ဒိဝါ
ပိပါသံ နုဓိဝါသယန္တာ။ ဝိမာန၊ ၁၁၇။ အနုဓိ-
ဝါသယန္တာတိ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တာ။
ဝိမာန၊ ၁၁၆။

အနုဓိဝါသေန္တ (တိ) [န + အဓိဝါသေန္တ] သည်းမခံ
နိုင်သော၊ သူ။ အထ ခေါ စိတ္တော ဂဟပတိ
“ကိ” မေ ကရိဿတိ အယေျာ သုဓမ္မော အဓိ-
ဝါသေန္တော ဝါ အနုဓိဝါသေန္တော ဝါ”တိ
အာယသန္တံ သုဓမ္မံ အဘိဝါဒေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈။
တံ ဝစနံ အနုဓိဝါသေန္တော သဟဿက္ခတ္တံ
အတ္တာနံ အဘိနိဗ္ဗိတံတွာ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၉။ အနုဓိဝါ-
သေန္တောတိ အသဟန္တော။ သံ၊ ၁။ ၁၉၆။ ယံ
ဟိဿ ဘိက္ခဝေ အနုဓိဝါသတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ
အာသဝါ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ။ အံ၊ ၂။ ၃၄၂။
အနုဓိဝါသတောတိ အနုဓိဝါသေန္တဿ အက္ခ-
မန္တဿ။ အံ၊ ၁။ ၁၂၈။

အနုဓောမုခတာ (ထိ) [န + အဓောမုခ + တာ]
အောက်သို့ ချသောမျက်နှာ - မရှိသည်၏
အဖြစ် - မရှိခြင်း။ ခေါင်းဖော်ဝံခြင်း။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၂၄။

အနုနဂတ (တိ) [န + အနုဂတ] (၁) မလိုက်
လျော - မညီညွတ် - သော။ အနန္တယ - ကြည့်။
(၂) အစဉ်မလိုက်သော။

အနုနဂတန္တရ (တိ) [န + အနုဂတန္တရ (=အနု-
ဂတ + အန္တရ)] ကိလေသာသို့ အစဉ်လိုက်
သော စိတ် မရှိသော၊ သူ။ သမုဂ္ဂတဿ
ဈာယိဿ၊ အနုနဂတန္တရဿ သုဒ္ဓဿ။ မ၊ ၂။
၄၉။ အနုနဂတန္တရဿာတိ ကိလေသေ အနုန-
ဂတစိတ္တဿ။ မ၊ ၁။ ၁၆၉။

အနုနဂိဗ္ဗန္တ (တိ) [န + အနုဂိဗ္ဗန္တ] မတပ်မက် -
မမက်မော - မခင်တွယ် - သော၊ သူ။ အနုနဂိဗ္ဗ-
ကြည့်။

အနနဂိဌ (တိ) [န + အနဂိဌ] မတပ်မက်-မမက်
 မော - မခင်တွယ် - သော၊ သူ။ အပ္ပဂဗ္ဘော
 ကုလေသနနဂိဌေါ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။
 (၎င်းဌ-များလည်းကြည့်။) အနိဋ္ဌရိ အနန-
 ဂိဌေါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၅။ ၎င်း၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ နိဗ္ဗာ-
 နာဘိရတော အနာနဂိဌေါ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၄။
 အနာနဂိဌေါတိ ကဉ္စိ ဓမ္မံ ကဏှာဂေဓေန အနန-
 ဂိဇ္ဈန္တော။ သုတ္တနိ။ ၄၁။ ၁၄၆။ ဖဿံ ပရိညာယ
 အနာနဂိဌေါ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၀။ အနာနဂိဌေါတိ
 ရူပါဒိသု သဗ္ဗဓမ္မေသု အဂိဌေါ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။
 ၂၃၄။ (နောက်ပုံစံ ၂-ခုန့် ဆန်းဒီသ။ ရှေ့
 သြပစ္ဆန္နသက။ နောက် ဣန္ဒဝဇီရာ)။

အနနန္တဝိက (တိ) [န + အနန္တဝိက] အရောင်သို့
 အစဉ်မလိုက်သော၊ မလျော်-မလျောက်ပတ်-
 သော၊ အပြုအမူ၊ တရားစသည်။ အနနန္တဝိကံ
 ဝတ အာဝုသော ဝေရူပါယ သဒ္ဓါယ ပသန္နာယ
 ဥပါသိကာ ဝေရူပံ မရဏံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။
 အာဝုသော အနနန္တဝိကံ ဝတ အရိယသာဝိကာနံ
 ဝေရူပံ မရဏံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၄၈။ ဒေဝဒတ္တော
 အတ္တနော အနနန္တဝိကံ နိဝါသေတွာ ပါရုပိတွာ
 ဝိစရတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈-လည်း
 ကြည့်။) ဣတိ သော ကိလေသာဘိရတဝသေန
 ဓိတု အနနန္တဝိကံ ကထံ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၁၆၁။ (က) ရဟန်းအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော
 ဟိရိုဩတ္တပ္ပ-စသော တရား - မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊
 ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိသာသနာ - တို့၏ - အရောင်-
 ကောင်းသည်၏ အဖြစ်သို့ အစဉ် မလိုက်သော၊
 ထိုတရား၊ သာသနာတို့အား မလျောက်ပတ်
 သော အပြုအမူစသည်။ အနနန္တဝိကံ မောသ-
 ပုရိသ အနနလောမိကံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ ယဒိဒံ တယာ
 မောသပုရိသ တုစ္ဆမနုဿ ကမ္မံ ဣတံ၊ တံ
 သမဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသာသ-
 နာနံ ဝါ န အနန္တဝိကံ၊ တေသံ ဆဝိံ ဆာယံ
 သုန္တရဘာဝံ န အန္တေတိ နာနဂစ္ဆတိ၊ အထ ခေါ
 အာရကာဝံ တေဟိ ဓမ္မေဟိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။
 သမဏကရဏာနံ ဓမ္မာနန္တိ ဟိရောတ္တပ္ပါဒိနံ။ မဂ္ဂ-

ဖလနိဗ္ဗာနဂ္ဂဟဏေန ပဋိဝေဓသာသနဿ ဂဟိ-
 တတ္တာ သာသနာနန္တိ ပဋိပတ္တိပရိယတ္တိသာသ-
 နာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိဘဗ္ဗံ။ ဆဝိန္တိ တေသံ ပဘဿ-
 ရကရဏံ ဆဝိံ။ ကိံ တန္တိ အာဟ “ဆာယ”န္တိ၊
 တေသံ ပကာသကံ ဩဘာသန္တိ အတ္တော။ ကိံ
 တန္တိ အာဟ “သုန္တရဘာဝ”န္တိ။ ဆဝိမနဂတံ
 အနန္တဝိကံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ (ဆဝိံ အနဂတံ အ-
 နန္တဝိ၊ အနန္တဝိ ဝေ အနန္တဝိကံဟုပြုစေလိုသည်။)
 ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂။ ၄၄၁-လည်းကြည့်။ အနနန္တ-
 ဝိကံ ခေါ နာဂသေန ပရိဝိတကံ ဝိတက္ကေသိ။
 မိလိန္ဒ၊ ၁၃။ ယံ လောကေ အတ္တိ သမဏာနံ
 အနနန္တဝိကံ အနနလောမိကံ။ ၎င်း။ ၂၅၈။ ယော
 ခေါ မဟာရာဇ ပုဂ္ဂလေ ပါပိစ္ဆော... အယုတ္တော
 အပ္ပတ္တော အနနန္တဝိကော အနရဟော အပ္ပတိ-
 ရူပေါ ဓုတင်္ဂံ သမာဒိယတိ။ ၎င်း။ ၃၃၈။ အပ္ပတ္တ-
 လည်းကြည့်။

အနနန္တဝိကတ္တ (န) [အနနန္တဝိက + တ္တ] မလျောက်
 ပတ်သည်၏အဖြစ်။ အနနန္တဝိကတ္တာ ဝေ စ
 အနနလောမိကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

အနနဇာနန္တ (တိ) [န + အနဇာနန္တ] ခွင့်မပြုသော၊
 သူ။ တေ ဟိ “ဘဝေန ဘဝဿ ဝိပုမောက္ခော”တိ
 ဝဒန္တာနံ ဝါဒိ အနနဇာနန္တာ ဘဂ္ဂပစ္ဆေဒေန
 နိဿရဏံ ပဋိဇာနိံသု။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၁။ ပရဿ
 စေ ဓမ္မမနာနဇာန (နာ-ကာ- ဆန်းဒီသ)။
 သုတ္တနိ။ ၄၁၆။ မဟာနိ။ ၂၂၂။ ပရဿ ဓမ္မံ ဒိဋ္ဌိံ
 ပဋိပဒံ မဂ္ဂံ အနာနဇာနန္တော အနာနပဿန္တော
 အနာနမနန္တော အနာနမညန္တော အနာနမော-
 ဒန္တော။ မဟာနိ။ ၂၂၂ (ဤ၌ကား နာ-တို့ကို
 သုခစ္စာရဏ ဒီသ ဆိုသင့်၏)။

အနနညာ (တိ) [န + အနညာ] ခွင့်မပြုခြင်း၊ ခွင့်
 မပြုအပ်သောတရား။ အနနညာယ ဌတွာ အန-
 ညမ္ပိ ပဋိက္ခိပတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ အနနညာယ
 ဌတွာတိ အနနဇာနိတဗ္ဗေ ဌတွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။

အနနညာတ (တိ) [န + အနညာတ] (၁) ခွင့်မပြု
 အပ်သော၊ သူ။ န ခေါ သုဒိန္န တထာဂတော

အနုညာတံ မာတာပိတုဟိ ပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေန္တိ။
ဝိ၊၁။၁၄။ မာတာပိတုဟိပိ သာမိကေနပိ
အနုညာတံ သိက္ခမာနံ ဝုဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၊၂။၄၄၆။
အနုညာတန္တိ ဥပသမ္ပဒတ္တာယ အနုညာတံ။
ကင်္ခါ၊၃၄၇။ န ဘိက္ခဝေ အနုညာတော
မာတာပိတုဟိ ပုတ္တော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။
၁၁၆။ ကံ န ခေါ ဘဂဝတာ လောဟဘဏ္ဍံ
အနုညာတံ၊ ကံ အနုညာတံ။ ဝိ၊၄။၂၇၅။
(၂) အနုညာတသိက္ခာပုဒ်၊ ဘိက္ခုနီပါမိတ်၊
ကုမာရိဘူတဝဂ်၊ ဒသမသိက္ခာပုဒ်။ အနုညာတံ
ဝါစာယ၊ န ကာယာ န စ စိတ္တဿော။ ဝိ၊
၅။၁၆၃။

အနုညာတဝုဋ္ဌာပနဝတ္ထု (န) [အနုညာတ +
ဝုဋ္ဌာပန + ဝတ္ထု] အဓိအပ္ပလင်ယောကျ်ားတို့က
ရဟန်းပြုရန် ခွင့်မပြုအပ်သော သိက္ခမာန်ကို
ရဟန်းခံပေးသော - အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပတိ။
သာဝတ္ထိယံ ထုလ္လနန္တံ အာရမ္ဘ အနုညာတ-
ဝုဋ္ဌာပနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ၊၃၄၈။

အနုညာတသမုဋ္ဌာန (န) [အနုညာတ +
သမုဋ္ဌာန] (၁) အနုညာတသမုဋ္ဌာန၊ ဘိက္ခု-
နီပါမိတ်၊ ကုမာရိဘူတဝဂ်၊ ဒသမဖြစ်သော
အနုညာတသိက္ခာပုဒ်ကြောင့် သင့်သော အာ-
ပတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် တူသော အာပတ်ဖြစ်
ကြောင်း။ နှုတ်၊ကိုယ်-နှုတ်၊နှုတ်-စိတ်၊ကိုယ်-နှုတ်-
စိတ်ဟူသော သမုဋ္ဌာန ၄-ပါး။ (တိ) (၂) ၎င်း
အနုညာတသမုဋ္ဌာနရှိသော - အာပတ် -
သိက္ခာပုဒ်။ အထက်ပါ သမုဋ္ဌာန ၄-ပါးကြောင့်
ဖြစ်သော အာပတ်၊ ၎င်းအာပတ်ကို ပညတ်ရာ
သိက္ခာပုဒ်။ ယာ ဒုတိယတတိယပဉ္စမဆဋ္ဌေဟိ
သမုဋ္ဌာတိ၊ အယံ အနုညာတသမုဋ္ဌာနာ နာမ။
ကင်္ခါ၊၁၁၁။ အနုညာတသမုဋ္ဌာနံ၊၎င်း၊၃၄၈။
(ဝိ၊၅။၁၆၃-လည်းကြည့်။)

အနုနုတပ္ပ (တိ) [န + အနုတပ္ပ] နောင်ဘဖန် -
မပူပန် - မပူဆွေး - စေတတ်သော၊ နောင်
တဖန်-ပူပန် - ပူဆွေး - ခြင်းငှါ မဖြစ်သော၊

နောင်ဘဖန် - ပူပန် - ပူဆွေး - ခြင်းကို မဖြစ်
စေတတ်သော၊ သူ၊ အမှုကိစ္စ။ ဝေရူပေါ ခေါ
စုန္တ သတ္တာ သာဝကာနံ ကာလကံတော အနာ-
နုတပ္ပေါ ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၁၀၁။ အနာနုတပ္ပေါ
ဟောတိတိ သတ္တာရံ အာဂမ္မ သာဝကေဟိ ယံ
ပတ္တဗ္ဗံ၊ တဿ ပတ္တတ္တာ အနုတာပကရော န
ဟောတိ။ ဒီ၊၄။၂။၉၄။ (ဒီ၊၄။၂။၉၀-လည်း
ကြည့်။) အနာနုတပ္ပေါ တေ ဘဝန္တိ ပစ္စာ။
အနာနုတပ္ပေါနိ ဟိ ယေ ကရေန္တိ။ ဇာ၊၁။၃၃၆-
၇။ (နာ-တို့ကား ဆန်းဒီဃ)။

အနုနုတပ္ပန္တ (တိ) [န + အနုတပ္ပန္တ] နောင်တဖန်
မပူပန်သော၊ သူ။ အနာနုတပ္ပ ပရလောကံ
ဂမိဿံ။ ဇာ၊၂။၁၄၁။ အနာနုတပ္ပန္တိ အနာ-
နုတပ္ပမာနော။ ဇာ၊၄။၅။၅၃၄။ (နာ-တို့ကား
ဆန်း ဒီဃ)။

အနုနုတပ္ပမာန (တိ) [န + အနုတပ္ပမာန] နောင်
တဖန်မပူပန်သော၊ သူ။ အနုနုတပ္ပန္တ-ကြည့်။

အနုနုတာပိယ (တိ) [န + အနုတာပိယ] နောင်
တဖန် မပူပန်စေအပ်သော၊ ပူပန်ဖွယ်မရှိသော။
သော မေ အတ္တော အနုပ္ပတ္တော၊ ကတံ အနုနု-
တာပိယံ။ အံ၊၁။၃၈၀။

အနုနုနိတ (တိ) [န + အနုနိတ] မဆွဲဆောင်
အပ်သော၊ သူ။ ယထာပိ ပုရိသော ဖလဂဝေသီ
ရက္ခံ ဥပဂမ္မ ဖလံ လဒ္ဓါပိ အလဒ္ဓါပိ အနုနု-
နိတော အပ္ပဋ္ဌိဟတော မဇ္ဈတ္တောယေဝ ဟုတွာ
ဂစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၁၅။

အနုနုပဓဇ (ကြိ၊ဝိ) [န + အနုပဓဇ] မကပ်ဝင် -
မတိုးဝေ့ - မူ၍။ အမံ နိဝါပံ နိဝုတ္တံ နေဝါပိ-
ကဿ အနုနုပဓဇ အမူ၍တာ ဘောဇနာနိ
ဘုဉ္ဇိဿာမ။ မ၊၁။၂၀၇။

အနုနုပဝါဒ (တိ) [န + အနုပဝါဒ] စွပ်စွဲ-ကဲ့ရဲ့-
ဖွယ် မရှိသော၊ အပြစ်မရှိသော၊ သူ။ ဘိက္ခဝေ
ဝတ္ထုသီသေ ဌတွာ ဝေ ဩဝဒန္တော အနုနုပဝါ-
ဒေါ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂၃၉။

အနနပဿန္တ (တိ) [န + အနပဿန္တ] မမြင်-
မသိ-သော၊ သူ။ အနနဇာနန္တ-ကြည့်။

အနနပဿိ (တိ) [န + အနပဿိ] အဖန်ဖန်ရှုလေ့
မရှိသော၊ သူ။ အယံဟမသ္မိတိ အနာနပဿိ။
ဥဒါန။ ၁၇၀ (နာ-၌ ဆန်း ဒီယ)။

အနနပါပုဏိတာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အနပါပုဏိတာ]
မရောက်မူ၍။ သော တံ သာမညတ္ထံ အနန-
ပါပုဏိတာ သာဝကာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဒီ၊
၁။ ၂၁၉။

အနနပုဋ္ဌ (တိ) [န + အနပုဋ္ဌ] မမေးအပ်သော၊
သူ။ အနာနပုဋ္ဌောဝ ပရေသ ပါဝ။ သုတ္တနိ။
၄၀၁ (နာ-၌ ဆန်း ဒီယ)။ အနာနပုဋ္ဌောတိ
အပုဋ္ဌိတော။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂၃၇။ အနာနပုဋ္ဌ-
လည်းကြည့်။

အနနပ္ပတ္တ (တိ) [န + အနပ္ပတ္တ] မရောက်သေး
သော။ သာဿ သာမညတ္ထော အနနပ္ပတ္တော
ဟေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၉။ အနနပ္ပတ္တဉ္စ အနုတ္တရံ
ယောဂက္ခေမံ နာနပါပုဏိတာတိ။ မ၊ ၁။ ၁၅၀။

အနနပ္ပဒိယမာန (တိ) [န + အနနပ္ပဒိယမာန]
မပေးအပ်သော။ အဓနာနံ ဓနေ အနနပ္ပဒိယ-
မာနေ ဒါလိဒ္ဓိယံ ဝေပုလ္လမဂမာသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၄၊
၅၆။ နာနပ္ပဒိယမာနေတိ အနနပ္ပဒိယမာနေ၊
အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၉။

အနနဗုဇ္ဈန (န၊ ထိ) [န + အနဗုဇ္ဈန] လျော်စွာ
မသိခြင်း။ အနနဗောဓ-ကြည့်။

အနနဗုဒ္ဓ (တိ) [န + အနဗုဒ္ဓ] အစဉ်လိုက်၍ သစ္စာ
၄-ပါးကို သိသူမဟုတ်သော။ ပစ္စေကံ သယမေဝ
ဗောဓိတိ ပစ္စေကသမ္ပောဒိ၊ အနနဗုဒ္ဓေါ သယမ္ဘူ-
ညာဏေန သစ္စာဘိသယောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၉။ သာနဗုဒ္ဓ-လည်းကြည့်။

အနနဗောဓ (ပု) [န + အနဗောဓ] (၁) လျော်
စွာမသိခြင်း။ စဘန္တံ ဘိက္ခဝေ အရိယသစ္စာနံ
အနနဗောဓော အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၅။ ဒီ၊ ၂။
၇၇။ သံ၊ ၂။ ၂၇၇။ အနနဗောဓာတိ အဗုဇ္ဈနန။
ဝိ၊ ၁။ ၂၁၉။ တေသ အာနန္တ ဓမ္မဿ အနန-

ဗောဓော အပ္ပဋ္ဌိဝေဓာ။ ဒီ၊ ၂။ ၄၇။ အနန-
ဗောဓာတိ ဉာတပရိညာဝသေန အနနဗုဇ္ဈနာ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ အနနဗောဓာတိ အဗုဇ္ဈနေန
အဇာနနေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။ အနနဗောဓာတိ
အနနဗုဇ္ဈနေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ (၂) လျော်စွာ
မသိတတ်သောတရား၊ (မောဟ)။ အနဘိသမ-
ယော အနနဗောဓော အသမ္ပောဓော (မော-
ဟော)။ အဘိ၊ ၈။ ၉၄။ အနုပ္ပပတော ဓမ္မေ
ဗုဇ္ဈတိတိ အနဗောဓော၊ တပ္ပဋ္ဌိပက္ခတာယ အန-
နဗောဓော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။ (တိ) (၃)
သစ္စာတရားကို - သိခြင်းမျှလည်း မရှိသော -
အနည်းငယ်မျှမသိသော၊ သူ။ ပုထုဇ္ဇနော အန-
နဗောဓောဟမသ္မိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၂။ သစ္စာနံ
အနဗောဓမ္မတ္တဿာပိ အဘာဝေန အနနဗော-
ဓော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၂။

အနနဘူတ (တိ) [န + အနဘူတ] (၁) မရောက်
အပ်သော။ ပထဝီ ခေါ် အဟံ ဗြဟ္မေ ပထဝီ-
တော အဘိညာယ ယာဝတာ ပထဝီယာ ပထ-
ဝတ္တေန အနနဘူတံ။ မ၊ ၁။ ၄၀၄။ ပထဝီယာ
ပထဝီသဘာဝေန အနနဘူတံ အပ္ပတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၂။
၃၀၉။ (၂) မခံစား - မတွေ့ကြုံ - မရောက် -
အပ်သော။

အနနဘူတပုဗ္ဗ (တိ) [န + အနဘူတပုဗ္ဗ] ရှေး၌ -
မခံစား - မတွေ့ကြုံ - မရောက် - အပ်သော၊
မခံစား - မတွေ့ကြုံ - မရောက်ဘူးသော။ အန-
နဘူတပုဗ္ဗ မနာယိယံ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ။ အံ၊ ၄။
၁။ ၂၄။ သုပိနန္တေပိ အနနဘူတပုဗ္ဗ ပရမမ္ဘိရံ...
နိဗ္ဗာနံ ဝိဘာဝေန္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၄။

အနနဘူတာရမ္မဏ (န) [အနနဘူတ + အာရမ္မဏ]
မခံစား - မတွေ့ကြုံ - ဘူးသော အာရုံ။ ကထံ
အနနဘူတာရမ္မဏဝသေန? ဣဓေကစ္စော အနန-
ဘူတပုဗ္ဗ မနာယိယံ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ လဘတိ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။

အနနမညန္တ (တိ) [န + အနမညန္တ] မသိသော၊ သူ။
အနနဇာနန္တ-ကြည့်။

အနန္တမတ (တိ) [န + အနန္တမတ] ခွင့်မပြုအပ်သော သူ။ နာနုညာတောတိ အနန္တမတော။ ပေတ၊ ဌ။ ၅၉။

အနန္တမနန္တ (တိ) [န + အနန္တမနန္တ] မသိသော သူ။ အနန္တဇာနန္တ-ကြည့်။

အနန္တမောဒက (တိ) [န + အနန္တမောဒက] အနန္တမောဒနာမပြုသော သူ။ ဒွိန္ဒ ပုဂ္ဂလာနံ အနတ္တတိ ဟောတိ ကထိနံ အနတ္တဘရကဿ စ အနန္တမောဒကဿ စ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၂။

အနန္တမောဒန္တ (တိ) [န + အနန္တမောဒန္တ] ဝမ်း မမြောက်သော သူ။ အနန္တဇာနန္တ-ကြည့်။

အနန္တယာယိ (တိ) [န + အနန္တယာယိ] (၁) အခြားဘဝသို့-အစဉ်မလိုက်- မသွား- မပြောင်းရွှေ့-သော သူ။ တိဋ္ဌေ နု သော တတ္ထ အနာနုယာယိ။ တိဋ္ဌေယျ သော တတ္ထ အနာနုယာယိ။ တိဋ္ဌေ စေ သော တတ္ထ အနာနုယာယိ (နာ-၌ ဆန်းဒိဿ)။ သုတ္တနိ။ ၄၄၀။ စူဠနိ။ ၁၀၅-၇။ သော ပုဂ္ဂလော တတ္ထ အာကိဉ္ဇညာယတနဗြဟ္မလောကေ အဝိဂစ္ဆမာနော တိဋ္ဌေယျ နူတိ ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၀၉။ စူဠနိ။ ၂၀။ (၂) ကိလေသာအလိုသို့ မလိုက်သော သူ။ အထ ဝါ အရဇမာနော...အကိလိဿမာနောတိ တိဋ္ဌေ နု သော တတ္ထ အနာနုယာယိ။ စူဠနိ။ ၁၀၆၊ ၁၀၇။

အနန္တယုဉ္ဇန (န) [န + အနန္တယုဉ္ဇန] အားမထုတ်ခြင်း။ အနန္တယောဂ-ကြည့်။

အနန္တယုတ္တ (တိ) [န + အနန္တယုတ္တ] အားမထုတ်သော၊ မယှဉ်သော။ ဇာဂရိယံ အနန္တယုတ္တာ သာမညေ အနပေက္ခဝန္တော။ မ၊ ၁။ ၁၂၀။ မ၊ ၃။ ၅၇။ ဇာဂရိယံ အနန္တယုတ္တဿ အဝိပဿကဿ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ။ အံ၊ ၂။ ၆၈။ ဇာဂရိယံ အနန္တယုတ္တာတိ ဇာဂရေ အနန္တယုတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ ဘာဝနံ အနန္တယုတ္တဿ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော။ အံ၊ ၂။ ၄၉၃။ အနန္တယုတ္တဿာတိ န ယုတ္တပုယုတ္တဿ ဟုတ္တ

ဝိဟရတော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဇာဂရိယံ အနန္တယုတ္တာတိ အတ္တာနံ ဂရဟတိ။ မဟာနိ။ ၄၂။

အနန္တယောဂ (ပု) [န + အနန္တယောဂ] (၁) အားမထုတ်ခြင်း။ ယထာယိဒံ ဘိက္ခဝေ အနန္တယောဂေါ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနန္တယောဂေါ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ အံ၊ ၁။ ၁၂၊ ၁၃။ အနန္တယောဂေါတိ အယောဂေါ အပ္ပယောဂေါ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ ကောသဇ္ဇေ ဝိဿဋ္ဌိယေ ပမာဒေ အနန္တယောဂေ....။ အံ၊ ၂။ ၄၃၇။ အနန္တယောဂေတိ ယောဂဿ အနန္တယုဉ္ဇနေ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ အနိဓိဋ္ဌာနံ အနန္တယောဂေါ ပမာဒေါ။ အဘိဝိ။ ၃၆၃။ စူဠနိ။ ၂၇။ အနန္တယောဂေါတိ အနန္တယုဉ္ဇနံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၁။ (၂) မမေး-မစိစစ်- မစောဒနာ-သင့်ခြင်း၊ မသင့်သော-မေး-စိစစ်-စောဒနာ-ခြင်း။ ယသ္မာ ပန ပုဂ္ဂလော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နုပလဗ္ဗတိ၊ တသ္မာ တဿ အညတ္တာနညတ္တာနုယောဂေါ အနန္တယောဂေါ ပုဂ္ဂလလဒ္ဓိံ ပဋိသေဓေန္တဿ အနာပဇ္ဇနတောတိ “န ဟေဝ”န္တိ ပဋိက္ခိပတိ။ မူလဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၇။

အနန္တယောဂက္ခမ (တိ) [န + အနန္တယောဂက္ခမ] မေးစိစစ်ခြင်း၌ မခံသော၊ မေးစိစစ်ခြင်းငှါ မသင့်သော သူ။ ဂိလာနော စ အနန္တယောဂက္ခမော ဝုတ္တော ဘဂဝဘာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၁။ အနန္တယောဂ-လည်းကြည့်။

အနန္တယောဂဘာဝ (ပု) [အနန္တယောဂ + ဘာဝ] မမေး - မစိစစ် - မစောဒနာ - သင့်သည်၏ အဖြစ်။ မသင့်သော-မေး-စိစစ်-စောဒနာ - သည်၏အဖြစ်။ ဝဇ္ဇ၊ ၂။ ပုတ္တကဿ ဒိဃရဿတာနုယောဂဿ ဝိယ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနုပလဗ္ဗမာနဿ ပုဂ္ဂလဿ ရူပါဒိဟိ အနညာနညတာနုယောဂဿ အနန္တယောဂဘာဝေါ ဝေ ဣဓ အဝိပရိတတ္ထော။ အနုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၇။

အနန္တရူပ (တိ) [န + အနန္တရူပ] မလိုက်လျော-မချစ်ခင် - သော သူ။ အနာနုရူပေါ အဝိရူပကေနစိ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၄ (နာ-၌ ဆန်းဒိဿ)။ ကေနစိ

သဒ္ဓိ* နေဝ အနုရုဒ္ဓေါ န ဝိရုဒ္ဓေါ ဘဝေယျ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။

အနန္တရဗ္ဗအပ္ပဒိုဝိရုဒ္ဓ (တိ) [အနန္တရဗ္ဗ + အပ္ပဒိုဝိရုဒ္ဓ]
မလိုက်လျော့၊ မဆန့်ကျင်သော၊ ချစ်ခြင်း၊
မုန်းခြင်းမရှိသော၊ သူ။ သာ ပနာဝုသော နိဋ္ဌာ
အနုရုဒ္ဓပုဒ္ဓိဝိရုဒ္ဓဿ ဥပါဟု အနန္တရဗ္ဗအပ္ပဒို-
ဝိရုဒ္ဓဿ။ မ၊၁။၉၄။

အနန္တရူပ (တိ) [န + အနန္တရူပ] မသင့်လျော်သော။
ဘိက္ခုဝေ မောဂ္ဂလ္လာနော ဣမဿေဝ အတ္တ-
ဘာဝဿ အနန္တရူပံ မရဏံ ပတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၃။ အဋ္ဌာနေန အကာရဏေန အတ္တနော
ရာဇဘာဝဿ အနန္တရူပ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၀။
အညတရံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သမာဓိဘာဝ-
နာယ အနန္တရူပံ ဝိဟာရံ ပဟာယ.....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၈၆။

အနန္တလောမ (တိ) [န + အနန္တလောမ] အစဉ်အတိုင်း
မဟုတ်သော၊ မသင့်လျော် - မလျောက်ပတ်-
သော။ အနာနန္တလောမာ ဘဝတူပပတ္တိ။ ဒီ၊၂။
၂၁၈ (နာ-၌ ဆန်းဒီယ)။

အနန္တလောမိက (တိ) [န + အနန္တလောမိက] မလျော်
သော၊ မသင့်လျော်သော။ အနန္တစွာဝိကံ မောသ-
ပုရိသ အနန္တလောမိကံ အပ္ပတိရူပံ။ ဝိ၊၁။၂၃။
တေသံ န အနန္တလောမေတိ၊ အထ ခေါ ဝိလောမံ
ပစ္စနိကဘာဝေ ဌိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ ဂိဟိသံ-
သဋ္ဌော ဝိဟရတိ အနန္တလောမိကေဟိ ဂိဟိသံ-
သဂ္ဂေဟိ။ ဝိ၊၄။၉။ အနန္တလောမိကေဟိ ဂိဟိသံ-
သဂ္ဂေဟိတိ ပဗ္ဗဇိတာနံ အနန္တစွာဝိကေဟိ
သဟသောကိတာဒိဟိ ဂိဟိသံသဂ္ဂေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၂။ အနန္တလောမိကေကာယကမ္မေ သမာဒပေတိ။
အံ၊၁။၁၀၄။ အနန္တလောမိကေတိ သာသနဿ န
အနန္တလောမေတိတိ အနန္တလောမိကံ၊ တသ္မိ-
အနန္တလောမိကေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိ-
တေဟိ အနန္တလောမိကေန ဂိဟိသံသဂ္ဂေန။ အံ၊
၂။၁၀၃၊၂၂၅။ အနန္တလောမိကေနာတိ သာသ-
နဿ အနန္တစွာဝိကေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၊၈၁။

အနန္တလောမိကတ္တ (န) [အနန္တလောမိက + တ္တ]
မသင့်လျော်သည်၏အဖြစ်။ အနန္တလောမိကတ္တာ
ဝေ စ အပ္ပတိရူပံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။

အနန္တလောမိကသံသဂ္ဂ (ပု) [အနန္တလောမိက +
သံသဂ္ဂ] မသင့်လျော်သောဆက်ဆံခြင်း။ အနန္တ-
လောမိကသံသဂ္ဂေါ နာမ တိဿန္တံ သိက္ခာနံ
အနန္တလောမော ပစ္စနိကသံသဂ္ဂေါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၄၀၀။

အနန္တဝဇ္ဇ (တိ) [န + အနန္တဝဇ္ဇ] မကဲ့ရဲ့အပ်-အပြစ်
မတင်အပ်-သော၊ ကဲ့ရဲ့ - ပြစ်တင် - ဖွယ် မရှိ
သော၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှကင်းလွတ်သော။ အနန္တဝဇ္ဇာ စ
အနန္တဝဇ္ဇာ စ ဝိညူနံ။ သံ၊၁။၁၉၀။ အံ၊၂။၂၃၃။
သုတ္တနိ။၃၄၄။ အနန္တဝဇ္ဇာတိ အနုဝါဒဝိမုတ္တာ၊
ဣမံနာဿာ သဗ္ဗာကာရသမ္ပတ္တိံ ဒီပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၄၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ အနာနန္တဝဇ္ဇော ပဌ-
မေန သီလတော။ ဝိ၊၃။၅၀၉ (နာ-၌ ဆန်းဒီယ)။
အနန္တဝဇ္ဇာ စ ဟောတိ အနန္တဝဇ္ဇော စ ဝိညူနံ။
(ပဏ္ဍိတော ဝိလတ္တော သပ္ပုရိသော) အံ၊၁။
၂၉၈။ အနန္တဝဇ္ဇ-လည်းကြည့်။

အနန္တဝတ္တန (န) [န + အနန္တဝတ္တန] နောက်-အတု-
မလိုက်ခြင်း။ နောက်-အတု-လိုက်၍ မကျင့်
ခြင်း။ အဓမ္မိကာယ ကတိကာယ အနန္တဝတ္တနေ
ဒုတိယံ သာဓကရံ လဘိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၇။

အနန္တဝါဒ (တိ) [န + အနန္တဝါဒ] စွပ်စွဲ - ကဲ့ရဲ့ -
ဖွယ်မရှိသော၊ အပြစ်မရှိသော၊ သူ။ အနန္တဝါဒေါ
စုဒ္ဓိတော ဘိက္ခုတိ အလံ ဝစနာယ။ ဝိ၊၃။၂၅၆။

အနန္တဝိစ္စ (ကြိ၊ဝိ) [န + အနန္တဝိစ္စ] မသိမူ၍၊ မဆုံး
ဖြတ်မူ၍၊ မနှိုင်းချိန်မူ၍၊ မစုံစမ်းမူ၍။ အနန္တဝိစ္စ
အပရိယောဂါဟေတွာ အဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ
ဘာသတိ။ အံ၊၁။၈၈၊၃၀၉။ အဘိ၊ပု။၁၀၈၊၁၅၆။
အနန္တဝိစ္စာတိ အဇာနိတွာ အဝိနိစ္ဆိနိတွာ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ အနန္တဝိစ္စာတိ အတုလယ်တွာ အပရိဂ္ဂ-
ဏိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။

အနန္တဝိဇ္ဇာ (တိ) [န + အနန္တဝိဇ္ဇာ] (၁) ပရမတ္ထအား
ဖြင့် - ထင်ရှားမရှိ-မရအပ်-သော၊ သူ။ (၂)

မသိအပ်သော၊ သူ။ ဒိဋ္ဌေဝါဟံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေ
တထာဂတံ အနန္တဝိဇ္ဇောတိ ဝဒါမိ။ မ၊ ၁။ ၁၉၃။
အနန္တဝိဇ္ဇောတိ အသဝိဇ္ဇမာနော ဝါ အဝိဇ္ဇေ-
ယျော ဝါ။ တထာဂတောတိ ဟိ သတ္တေ ဂဟိတေ
အသဝိဇ္ဇမာနောတိ အတ္ထော ဝဇ္ဇတိ။ ခဏသဝေ
ဂဟိတေ အဝိဇ္ဇေယျောတိ အတ္ထော ဝဇ္ဇတိ။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၃။ အသဝိဇ္ဇမာနောတိ ပရမတ္ထတော အနု-
ပလဗ္ဗနိယော။ အဝိဇ္ဇေယျောတိ န ဝိန္နိတဗျော၊
ဒုဝိညေယျောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။

အနန္တသန္တိက (တိ) [န + အနန္တသန္တိ + က] အဆက်
အစပ်-အနုသန္တေ - မရှိသော။ အနန္တသန္တိကာ
ကထာ ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဠိယာ စောရေဟိ အာဘတဘဏ္ဍာ-
သဒိသာ... ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာ အနန္တသန္တိကာ နာမ
နတ္ထိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ န ဗုဒ္ဓါနံ အနန္တသန္တိကာ
နာမ ကထာ အတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇-၉။

အနန္တသန္တိကကထာ (တိ) [အနန္တသန္တိက + ကထာ]
အဆက်အစပ်-အနုသန္တေ - မရှိသော စကား။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၅ (သိ-မူကွဲ)။

အနန္တသန္တိကဂါထာ (တိ) [အနန္တသန္တိက + ဂါထာ]
အဆက်အစပ် - အနုသန္တေ - မရှိသော ဂါထာ။
အနန္တသန္တိကဂါထာ ဣမသ္မိံ သာသနေ နတ္ထိ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၅။

အနန္တသယ (ပု) [န + အနန္တသယ] မကိန်းအောင်း
ခြင်း၊ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ သော ကာမနန္ဒိယာပိ
အနန္တသယာ ဗျာပါဒနန္ဒိယာပိ...။ အံ၊ ၂။ ၂၁၅။
အနန္တသယာတိ အနိဗ္ဗတ္တိယာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။

အနန္တသသိယမာန (တိ) [န + အနန္တသသိယမာန]
မဆုံးမ-မသွန်သင်-အပ်သော၊ ဆုံးမ-သွန်သင်
-မခံရသော၊ သူ။ ဘိက္ခု။ အနုပဏ္ဏာယကာ အနာ-
စရိယကာ အနောဝဒိယမာနာ အနန္တသသိယ-
မာနာ ဒုန္နိဝတ္ထာ ဒုပ္ပါရုတာ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၆။

အနန္တသိဋ္ဌ (တိ) [န + အနန္တသိဋ္ဌ] မဆုံးမ - မသွန်
သင် - အပ်သေးသော၊ သူ။ ဘိက္ခု။ အနန္တသိဋ္ဌေ
ဥပသမ္ပဒါပေက္ခေ အန္တရာယိကေ ဓမ္မေ ပုစ္ဆန္တိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၃၀။ ဘိက္ခုနိယော အနန္တသိဋ္ဌာ ဥပသမ္ပ-

ဒါပေက္ခာယော အန္တရာယိကေ ဓမ္မေ ပုစ္ဆန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၆၄။

အနန္တသောစိယ (တိ) [န + အနန္တသောစိယ] မစိုး
ရိမ်-မပူဆွေး - အပ်သော။ ဝိတံ အနန္တသော-
စိယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၇။ အနန္တသောစိယံ န အနု-
သောစိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။

**အနန္တသောစိယဇာတက (န) [အနန္တသောစိယ +
ဇာတက]** မစိုးရိမ် - မပူဆွေး - အပ်သော
အကြောင်းကိုပြဆိုသော ဇာတ်၊ အနန္တသော-
စိယဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ စတုက္ကနိပါတ်၊
၃-ဝဂ်၊ ၈-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၇။

အနန္တသတိ (တိ) [န + အနန္တသတိ] သတိလွတ်
ကင်းခြင်း၊ အမှတ်မရခြင်း။ ယာ အသတိ
အနန္တသတိ အပ္ပဋိသတိ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၆၂။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၃၇၅။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၂၄။ အနန္တသတိ အပ္ပဋိသ-
တိတိ ဥပသဂ္ဂဝသေန ပဒံ ဝစိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၃၃။

အနန္တသုတ (တိ) [န + အနန္တသုတ] မကြားအပ်သေး
သော၊ အစဉ်အလာအားဖြင့် ကြားအပ်သည်
မဟုတ်သော၊ သူတပါးထံမှ တဆင့်ကြားအပ်
သည်မဟုတ်သော၊ မကြားဘူးသေးသော။ “ဣဒံ
ဒုက္ခံ အနိယသစ္စ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ
အနန္တသုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊ ၁။
၁၅၊ ၁၆။ သံ၊ ၁။ ၁၆၉။ ပဋိသံ၊ ၃၃၀။ အနန္တသု-
တေသုတိ န အနုသုတေသု၊ ပရံ အနုဂန္ဓာ
အသုတေသုတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။
ပုဗ္ဗေ အနန္တသုတေသုတိ ဣတော ပုဗ္ဗေ “ဣဒံ
ဒုက္ခံ”န္တိ အာဒိနာ န အနုသုတေသု အသုတ-
ပုဗ္ဗေသု စတုသစ္စဓမ္မေသု။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၉။
“သမုဒယော သမုဒယော”တိ ခေါ ဘိက္ခဝေ
ဝိပဿိယ ဗောဓိသတ္တဿ ပုဗ္ဗေ အနန္တသုတေသု
ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၈။ သံ၊ ၁။ ၂၄၈။
ပုဗ္ဗေ အနန္တသုတေသုတိ န အနုသုတေသု
အသုတပုဗ္ဗေသု။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ ပုဗ္ဗေ အနန္တသု-
တေသုတိ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာနံ သမု-

ဒယော ဟောတိ”တိ ဧဝံ ဣတော ပုဗ္ဗေ
အနန္တသုတေသု ဓမ္မေသု စတူသု ဝါ အရိယသစ္စ-
ဓမ္မေသု။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ပုဗ္ဗာဟံ ဘိက္ခဝေ
အနန္တသုတေသု ဓမ္မေသု အဘိညာဝေါသာန-
ပါရမိပုတ္တော ပဋိဇာနာမိ။ အံ၊ ၂။ ၈။ အဟံ
ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနန္တသုတေသု စတူသု သစ္စ-
ဓမ္မေသု။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။

အနန္တသုတဓမ္မ (ပ) [အနန္တသုတ+ဓမ္မ] မကြား
အပ်သေးသော တရား။ အနန္တသုတဓမ္မေသု၊
ပုဗ္ဗေ ဒုက္ခာဒိကေသု စ။ အပ၊ ၂။ ၂၉၇။

အနန္တသုတဝဂ္ဂ (ပ) [အနန္တသုတ+ဝဂ္ဂ] အန-
န္တသုတ-သုတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သောဝဂ်။ အနန္တသု-
တ-သုတ်စသော သုတ် ၁၀-ခုတို့၏-အပေါင်း -
အစု။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်။
သံ၊ ၃။ ၁၅၅-၆၀။

အနန္တသုတသုတ္တ (န) [အနန္တသုတ+သုတ္တ] ရှေး၌
မကြားဘူးသော တရားတို့၌ ပညာမျက်စိဖြစ်
ခြင်းကို ဟောသောသုတ်။ အနန္တသုတသုတ်။
မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။
သံ၊ ၃။ ၁၅၅-၆။

အနန္တ (တိ) [န+အန္တ] (၁) အဆုံး - အပိုင်း
အခြား - အစွန်း - အခိုက်အတန့် - ပျက်စီး
ခြင်း-မရှိသော။ (က) အဆုံး-အပိုင်းအခြား-
မရှိသော၊ များပြားသော။ တေဟိ စေ ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခုဟိ တသ္မိံ အဓိကရဒဏ ဝိနိစ္ဆိယမာနေ
အနန္တာနိ စေဝ ဘဿာနိ ဇာယန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၃။
အနန္တာနိ စေဝ ဘဿာနိတိ အပရိမာဏာနိ
ဣတော စိတော စ ဝစနာနိ ဥပုဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၄၂။ (ခ) အဆုံး-အပိုင်းအခြား - မရှိသော၊
ကြီးကျယ်သော၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော။ အနန္တော
အယံ လောကော အပရိယန္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၂။
တတ္ထ ဉာဏဝရပ္ပဗ္ဗိ၊ အနန္တံ ဝဇိရူပမံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၄၁။ အနန္တန္တိ အပ္ပမေယျံ အပ္ပမာဏံ။ ၎င်း၊
၄။ ၂။ ၉။ (ဂ) ဥပါဒ် အပိုင်းအခြား၊ ဘင်အပိုင်း
အခြား မရှိသော၊ အပိုင်းအခြား မထားပဲ -

အလုံးစုံအားဖြင့်-နှလုံးသွင်းအပ်သော(ကောင်း
ကင်)။ အနန္တော အာကာသောတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂။
ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၂၂။ အနန္တော အာကာသောတိ ဧတ္ထ
နာဿ ဥပါဒန္တော ဝါ ဝယန္တော ဝါ ပညာယ-
တိတိ အနန္တော။...မနသိကာရဝသေနာပိ စေတ္ထ
အနန္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၄။ (ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၁၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒီ၊ ၁။ ၃၉၉-တို့လည်းကြည့်။)
(သ) အနန္တဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို
အာရုံပြုသည်ဖြစ်၍ ဥပါဒ်အပိုင်းအခြား၊ ဘင်
အပိုင်းအခြားမရှိသော၊ အပိုင်းအခြား မထား
ပဲ - အလုံးစုံအားဖြင့် - နှလုံးသွင်းအပ်သော
(ဝိညာဏ်)။ အနန္တံ ဝိညာဏန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၃၂။
ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၂၂။ အနန္တံ ဝိညာဏန္တိ တံယေဝ
“အနန္တော အာကာသော”တိ ဧဝံ ဖရိတွာ
ပဝတ္တဝိညာဏံ “အနန္တံ ဝိညာဏ”န္တိ ဧဝံ
မနသိ ကရောန္တောတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။ မနသိ-
ကာရဝသေန ဝါ အနန္တံ။ သော ဟိ တမာ-
ကာသာရမ္ပဏံ ဝိညာဏံ အနဝသေသတော
မနသိ ကရောန္တော “အနန္တ”န္တိ မနသိ ကရောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒီ၊ ၁။
၄၀၁-လည်းကြည့်။) ဝိညာဏဉာယတန-လည်း
ကြည့်။ (င) ဥပါဒ်အခိုက်အတန့်၊ ဘင် အခိုက်
အတန့်၊ ဌိ အခိုက်အတန့် မရှိသော။ ဝိညာဏံ
အနိဒဿနံ၊ အနန္တံ သဗ္ဗတောပဘံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၃။
မ၊ ၁။ ၄၀၅။ ဥပါဒန္တော ဝါ ဝယန္တော ဝါ ဌိတဿ
အညတတ္ထန္တော ဝါ တေဿ နတ္ထိတိ အနန္တံ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ ဥပါဒန္တောဘိ ဥပါဒါဝတ္ထာ၊
ဝယန္တောတိ ဘင်္ဂါဝတ္ထာ၊ ဌိတဿ အညတတ္ထ-
န္တောတိ ဇရတာ ဝုတ္တာ။ သိ၊ ဒီ၊ သင်၊ ၂။ ၄၁၈။
တယိဒံ ဥပါဒဝယအန္တရဟိတတ္တာ အနန္တံ နာမ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ (၆) (စ) ပျက်စီးခြင်းမရှိသော
တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ နတ္ထိ တေဿ အန္တော ဝိနာ-
သောတိ အနန္တံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ (နေတ္ထိ၊ ၄၇-၌
အနတံ-ဟု ရှိသော်လည်း ၄-၌ အနန္တံ-ကို ဖွင့်

သည်။ သံ၊ ၂။ ၅၄၃-နှင့် ၄၆၆၊ ၁၄၉-တို့၌ကား အနုတံ-ကိုပင်တွေ့ရသည်။) (ဆ) အဆုံး-အပိုင်း အခြား-မရှိသော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အနန္တဇီန-ကြည့်။ (န) (၂) အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိသောအရာ။ (အနန္တ ၄-ပါး ၁-ကောင်းကင်။ ၂-စကြဝဠာ။ ၃-သတ္တဝါ။ ၄-ဘုရားရှင်ဉာဏ်တော်။) စက္ကာရိ ဟိ အနန္တာနိ အာကာသော အနန္တော၊ စက္ကာရိဌာနိ အနန္တာနိ၊ သတ္တနိကာယော အနန္တော၊ ဗုဒ္ဓဉာဏ် အနန္တ။ အဘိဌာ၊ ၂၀၄-၅။ (ပ) (၃) အနန္တ မည်သော နဂါးမင်း။ အနန္တော နာဂရာဇာယ။ ဓာန်၊ ၆၅၁။

အနန္တက (တိ) [အနန္တ+က] (က) အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိသော၊ မရေတွက်နိုင်-မမှိုင်းယှဉ်နိုင်-သော။ အနန္တကော စ အာကာသော။ အပါ၊ ၁။ ၅၀။ အနန္တကောတိ ပရိယောသာန-ရဟိတော။ အပါ၊ ၄။ ၂၂၈။ သမာဓိပိ အနန္တကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၈။ သမာဓိပိ အပ္ပမေယျော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁၂။ (န) (ခ) ဥပါဒ်ဇနီး၊ ဘင်စုန်းမရှိသော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အန္တဝန္တာနိ ဘူတာနိ၊ အသမ္ပုတံ အနန္တကံ။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ အနန္တ (ဆ) အနက်လည်းကြည့်။

အနန္တက (န) [အ+နန္တက။ န+အန္တက။ အဏံတ-အယ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၀၇-လည်းကြည့်။] အနား-အမြိတ် - မရှိသော အဝတ်၊ အဝတ်ပိုင်း၊ အဝတ်စုတ်။ “ဒေါမိ ဘန္တေ” တိ ခိပိ အနန္တကံ။ ဝိမာန။ ၁၀၈၊ ၁၀၉။ အနန္တကန္တိ နန္တကံ ကုမ္ပာသံ ပက္ခိပိတော ဗန္တိတော ဌပိတံ ပိလောတိကံ။ အ-ကာရော စေတ္တ နိပါတမတ္တံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၉၂။ အနန္တကာနိတိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃-၌ နန္တကာနိ-ရှိသည်။) နန္တကာနိ ပိလောတိကာနိ။ “အ-ကာရော စေတ္တ နိပါတမတ္တံ” နိ ဝိမာနန္တက-ထာယံ ဝတ္ထံ။ နတ္ထိ ဒသာသခါတော အန္တော ကောဋိ ယေသန္တိ ဟိ နန္တကာနိ၊ န-သဒ္ဓဿ တု အနာဒေသေ အနန္တကာနိတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၁၂-၃။

အနန္တကာယ (ပ) [အနန္တ+ကာယ] အနန္တကာယ အမည်ရှိသူ။ (ရှင်နာဂသေနအား ပြဿနာမေးလျှောက်သောမိလိန္ဒမင်း၏အမတ်တယောက်)။ အထ ခေါ ဒေဝမန္တိယော စ အနန္တကာယော စ မင်္ဂုရော စ ယေနာယသ္မာ နာဂသေနော တေန-ပယကံမိ သူ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉။

အနန္တကိတ္တိယောသ (တိ) [အနန္တ+ကိတ္တိယောသ] အဆုံး-အပိုင်း အခြား- မရှိသည့် ကျော်စောသတင်းရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တယသ-ကြည့်။

အနန္တဂုဏ (ပ) [အနန္တ+ဂုဏ] (၁) အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိသောဂုဏ်၊ အနန္တဂုဏ်။ (တိ) (၂) အနန္တဂုဏ်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ သော ဘဂဝါ ဝိစိတ္တပ္ပဗ္ဗဿိ ဝိယ အနန္တဂုဏော ကပ္ပမေယျဂုဏော။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၉။

အနန္တဂုဏသဉ္စယ (ပ) [အနန္တဂုဏ + သဉ္စယ] (၁) အဆုံး-အပိုင်းအခြား- မရှိသော ဂုဏ်တို့၏အစုအဝေး။ (တိ) (၂) အဆုံး-အပိုင်းအခြား- မရှိသည့် ဂုဏ်တို့၏စုဝေးရာဖြစ်သော၊ သူ။ ဒေသေတိ ပာရံ ဓမ္မံ၊ အနန္တဂုဏသဉ္စယော။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၆။

အနန္တဂုဏသာဂရ (တိ) [အနန္တဂုဏ + သာဂရ] အဆုံး-အပိုင်းအခြား- မရှိသည့်-ဂုဏ်တည်းဟူသော သမုဒ္ဓရာရှိသော၊ သမုဒ္ဓရာသဗ္ဗယ် အနန္တဂုဏ်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ တိဿံ ဗုဒ္ဓံ သမုဒ္ဓိဿ၊ အနန္တဂုဏသာဂရံ။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၁။

အနန္တဂေါဓရ (တိ) [အနန္တ+ဂေါဓရ] (၁) အဆုံး-အပိုင်းအခြား- မရှိသည့် အာရုံရှိသောတရား၊ (တဏှာ)။ ဣစ္ဆာ ဟိ အနန္တဂေါဓရာ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၈။ လဒ္ဓံ ဟိဋ္ဌေတွာ အညမည် အာရမ္မဏံ ဣစ္ဆာ-တော အယံ ဣစ္ဆာ နာမ တဏှာ အနန္တဂေါဓရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ (၂) သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏အစွမ်းဖြင့် အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိသည့် အာရုံရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ တံ ဗုဒ္ဓမနန္တဂေါဓရံ။ ဓမ္မ၊ ၄၀။ အနန္တဂေါဓရန္တိ အနန္တာရမ္မဏဿ သဗ္ဗညုတ-

ညာဏဿ ဝသေန အပရိယန္တဂေါစရံ။ ဓမ္မာဌ၊ ၂။
၁၂၉။ သုဒဿနံ ဒဋ္ဌမနန္တဂေါစရံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၂၉။

အနန္တဇနသံသဒ (ပု) [အနန္တ + ဇန + သံသဒ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသော လူ - အစုအဝေး -
ပရိသတ်။ သ ကဒါစိ မဟာဝိရာ၊ အနန္တဇန-
သံသဒိ။ ဒေသေတိ မဓရံ ဓမ္မံ စတုသစ္စံ ပသဉ္စိတံ။
အပါ၊ ၂။ ၁၅၆ (သိ-မူကွဲ)။ (....သံသဒိ-ကား သတ္တ-
မျှန္တံ သို့-ကို ဣ-ပြု။ တထာ သမိတိ သံသဒေါ။
ဓာနံ။ ၄၁၄။ သံသတိ-လည်းကြည့်။)

အနန္တဇာလီ (ပု) [အနန္တ + ဇာလာ + ဤ] အနန္တ-
ဇာလီအမည်ရှိသော၊ (စကြဝတေးမင်း)။ တေ-
ပညာသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ အနန္တဇာလီနာမ-
ကော။ သတ္တရဘနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗ-
လော။ အပါ၊ ၁။ ၂၄၅။

အနန္တဇိန (ပု) [အနန္တ + ဇိန] (၁) အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသော ဉာဏ်ရှိ၍ အောင်အပ်
ပြီးသော ကိလေသာရှိတော်မူသော၊ (ဘုရား)။
အနန္တဇိနအမည်ရှိသောဘုရား။ (၂) အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသောနိဗ္ဗာန် - ကို အောင်အပ်
ပြီး - ရပြီး - သို့ရောက်ပြီး - သော၊ သူ၊ (ဘုရား)။
အရဟသိ အနန္တဇိနောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂။ မ၊ ၁။ ၂၂။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၂။ အနန္တဉာဏော ဇိတကိလေ-
သောတိ အနန္တဇိနော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၅။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၄၁။ အနန္တဇိနနာတိ အာဒိသု ပရိယန္တ-
ပရိစ္ဆေဒဘာဝရဟိတတ္တာ အနန္တံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန်၊
တံ ဘဂဝတာ ခညာ သပတ္တဂဏံ အဘိမဒ္ဒိတော
ရဇ္ဇံ ဝိယ ကိလေသဂဏံ အဘိမဒ္ဒိတော ဇိတံ
ဝိဇိတံ အဓိဂတံ သမ္ပတ္တံ၊ တသ္မာ ဘဂဝါ “အနန္တ-
ဇိနော” ကိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂။ ဘဒ္ဒေ အဟံ
အနန္တဇိနဿ သန္တိကံ ဂစ္ဆာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၂၄၉။ ပေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ယေ တေ
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ၊ အနန္တဇိနာ အနာဝရဏဉာဏာ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၁၂။

အနန္တဉာဏ (တိ) [အနန္တ + ဉာဏ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် ဉာဏ်ရှိသော၊ သူ

(ဘုရား)။ အနန္တဉာဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ကော ဒိသော
နပ္ပသိဒတိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၈၅။ အနန္တဉာဏော
အသမသမော။ ၎င်း။ ၂၇၃။ ပုရိသဓောရယော
အနန္တဉာဏော အနန္တတေလော။ မဟာနိ၊
၁၃၈။ စူဠနိ၊ ၁၇၅။ ပဋိသံ၊ ၂၇၅။ အနန္တဉာ-
ဏောတိ ဂဏနဝသေန စ ပဘာဝဝသေန စ
အနန္တဝိရဟိတဉာဏော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၄။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၂၇၃။

အနန္တဉာဏတေ (တိ) [အနန္တဉာဏ + တေ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် ဉာဏ်တည်း
ဟူသော တန်ခိုးရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တ-
တေလ-ကြည့်။

အနန္တတာ (ထိ) [အနန္တ + တာ] အဆုံး - အပိုင်း
အခြား - မရှိသည့်အဖြစ်။ အယံ အာကာ-
သော အနန္တော အနန္တောတိ ဝဒန္တိ ကုတဿ
အနန္တတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။

အနန္တတေ (တိ) [အနန္တ + တေ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် - တန်ခိုး - ဉာဏ်
တည်းဟူသော တန်ခိုး - ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။
အနန္တတေလော အမိတယသော၊ ဘူမိပါလော
မဟဒ္ဒနော။ အပါ၊ ၁။ ၄၉။ အနန္တတေလောတိ
သင်္ချာတိက္ကန္တတေလော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အနန္တ-
ဉာဏော အနန္တတေလော။ မဟာနိ၊ ၁၃၈။
စူဠနိ၊ ၁၇၅။ ပဋိသံ၊ ၂၇၅။ အနန္တတေလောတိ
ဝေနယုသန္တာနေ မောဟတမဝိဓမ္မနေ အန-
န္တဉာဏတေလော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၅၄။ သော ဘဂဝါ အသမော အနန္တ-
ဓိတိ အနန္တတေလော အနန္တဝိရိယော အနန္တ-
ဗလော မိလိန္ဒ၊ ၃၁၆။

အနန္တတ္ထာနဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အနန္တ + အတ္တ + အနဒိဋ္ဌိ] အတ္တသည် - အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိဟု ယူ
သော အယူမှား။ ဝေ သန္တံ ခေါ အာနန္ဒ ရူပိ
အနန္တတ္ထာနဒိဋ္ဌိ အနုသေတိတိ ဣစ္ဆာယံ ဝစ-
နာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၅။ ပရိတ္တတ္ထာနဒိဋ္ဌိလည်းကြည့်။

အနန္တဒဿီ (တိ) [အနန္တ + ဒိသ + ဇီ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် သိသင့်သိထိုက်သော တရားကို အကြွင်းမဲ့သိမြင်တော်မူသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ သမုဋ္ဌာနာ ကာယိကာ အနန္တဒဿီနာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၅-၆။ အနန္တဒဿီ ဘဂဝါဟမသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၅။ အနန္တဒဿီတိ အနန္တဿ ဥေယျဿ အနဝသေသတော ဒဿီ။ သံ၊ ၂။ ၁၄၃။

အနန္တဒေါသုပဒ္ဒဝ (တိ) [အနန္တ + ဒေါသ + ဥပဒ္ဒဝ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသော - အတိုင်း အရှည်မရှိသော - များပြားသော - အပြစ်ဘေး ဥပဒ်ရှိသော။ အနန္တဒေါသုပဒ္ဒဝတောတိ အာသီဝိသေ နိဿာယ ဥပဇ္ဇနကာနံ ဟိ ဒေါသုပဒ္ဒဝါနံ ပမာဏံ နတ္ထိ။ သံ၊ ၂။ ၁၆၁။ အနန္တဒေါသုပဒ္ဒဝတောတိ အပရိမာဏဒေါသုပဒ္ဒဝဟေတုတော။ သံ၊ ၂။ ၁၂၇။

အနန္တဓိတိ (တိ) [အနန္တ + ဓိတိ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသော တည်ကြည်ခြင်း - သမာဓိ ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တဓိတေဇ-ကြည့်။

အနန္တနယ (တိ) [အနန္တ + နယ] (က) အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် နည်းရှိသော၊ (ပဋ္ဌာန်း ဒေသနာ)။ ဝိသေသတော စေတ္တ အနန္တနယံ သမန္တပဋ္ဌာနံ ဝိစိနန္တော သတ္တာဟံ ဝိတိနာမေသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၇-၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၈။ ဇာ၊ ၁။ ၉၀။ (ခ) အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် ဒေသနာနည်းရှိသော အပိစ္ဆဂုဏ် စသည်နှင့် ယှဉ်သော တရားဒေသနာ။ ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိတံ အနန္တနယံ နာမ ဒေသေသိ “ပုဏ္ဏ အယမ္ပိ အပိစ္ဆကထာယေဝ သန္တောသကထာယေဝါ”တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ အနန္တနယန္တိ အပရိမာဏဒေသနာနယံ အပိစ္ဆတာဒိပဋိသယုတ္တံ ဓမ္မံ ကထံ၊ တေနာဟ “ပုဏ္ဏ အပိစ္ဆကထာယေဝါ”တိအာဒိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။

အနန္တပည (တိ) [အနန္တ + ပညာ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် ပညာရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ တထာဂတော ဟောတိ အနန္တပညော။ သုတ္တနိ၊

၃၄၇။ အနန္တပညောတိ အပရိမိတပညော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

အနန္တပဋိဘာနဝန္တ (တိ) [အနန္တ + ပဋိဘာန + ဝန္တ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့်ဉာဏ် ပဋိဘာနိရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ တဒါ အဝေါစ ဘဂဝါ၊ အနန္တပဋိဘာနဝါ။ အပ၊ ၂။ ၁၅၂။

အနန္တပရိဝါရ (ပ) [အနန္တ + ပရိဝါရ] (၁) အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသော အခြံအရံ။ (တိ) (၂) အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် အခြံအရံရှိသော၊ သူ။

အနန္တပရိဝါရတာ (ထိ) [အနန္တပရိဝါရ + တာ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသော အခြံအရံရှိသည်၏အဖြစ်-ရှိခြင်း။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၃-ကြည့်။

အနန္တပါယီ (တိ) [အနန္တ + ပါ + ဇီ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် သမုဋ္ဌရာဘဇးလုံးကို သောက်လိုသော၊ သူ၊ အနန္တပါယီ အမည်ရှိသော ငှက်။ အနန္တပါယီ သကုဏော၊ အတိတ္တောတိ ဒိသာသုတော။ ဇာ၊ ၁။ ၉၀။ အဟံ အနန္တသာဂရံ ပါတုမိစ္ဆာမိ၊ ဘေဒမိ အနန္တပါယီ နာမ သကုဏော...။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၈။

အနန္တပါရ (တိ) [အနန္တ + ပါရ] အဆုံး - မရှိသော၊ အရေအတွက် - အပိုင်းအခြား - မရှိသော၊ မရေတွက်နိုင်သော။ ဓဇမပရိမိတံ အနန္တပါရံ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၃။ အနန္တပါရန္တိ ဗလဝါဟနမ္ပိ မေ “ဧတ္တကာ ဟတ္ထိ ဧတ္တကာ အဿာ ဧတ္တကာ ရဿာ ဧတ္တကာ ပတ္တိ”တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒရဟိတံ အနန္တပါရံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။

အနန္တပ္ပဘာ (ထိ) [အနန္တ + ပဘာ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသော - အရောင် - ရောင် ခြည်တော်။ အနန္တပ္ပဘာ ပန ဒုရမ္ပိ ဂစ္ဆတိ အာသန္နမ္ပိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ ဗျာမပ္ပဘာ၊ အသိတိပ္ပဘာ-တို့လည်းကြည့်။

အနန္တဗလ (တိ) [အနန္တ + ဗလ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိသည့်အားစွမ်းရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တဓိတေဇ-ကြည့်။

အနန္တဗလကာယ (တိ) [အနန္တ + ဗလကာယ]
 အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိ-မျှားပြား-သော
 စစ်သည် ဗိုလ်ပါရမက် အပေါင်းရှိသော။ သူ။
 အနန္တဗလပေါရိသ-ကြည့်။

အနန္တဗလပေါရိသ (တိ) [အနန္တ + ဗလပေါရိသ]
 အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိ-မျှားပြား-သည့်-
 စစ်သည် ဗိုလ်ပါရမက် - အပေါင်းရှိသော။ သူ။
 ပဟူတယောဂေါ ခနိမာ၊ အနန္တဗလပေါရိသော။
 ဇာ၊ ၂။ ၂၅၇။ အနန္တဗလပေါရိသောတိ အနန္တ-
 ဗလကာယော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၀၇။

အနန္တဗလဝါဟန (တိ) [အနန္တ + ဗလဝါဟန]
 အဆုံး-အပိုင်းအခြား-မရှိသည့်စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၊
 ဆင် မြင်း ရထား စသည့် ယာဉ်ရှိသော။ သူ။
 မိတ္တာမစ္စေဟိ သမ္ပန္နော၊ အနန္တဗလဝါဟနော။
 ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၄။ အနန္တဗလဝါဟနောတိ ဗဟုကံ
 အနန္တံ မယံ ဗလံ အဿဟတ္ထိအာဒိကံ ဝါဟနဉ္စာတိ
 အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၈၅။ မိလိန္ဒော ဧဝံ
 အနန္တဗလဝါဟနံ စတုရဂီနိ ဗလဂ္ဂသေနာဗျူဟံ
 ဒဿနကမျဘာယ နဂဏ နိက္ခမိတွာ။ မိလိန္ဒ။ ၄။

အနန္တဗုဒ္ဓိ (ပု) [အနန္တ + ဗုဒ္ဓိ] အဆုံး - အပိုင်း
 အခြား - မရှိသည့် ဉာဏ်တော်ရှိသော ဘုရား။
 ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ၊
 ယထာရုတမေဝ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ။
 အနန္တဗုဒ္ဓိ။ အနောမဗုဒ္ဓိ (ပစ္စက္ခာမိ) ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၁၅။ အနန္တဗုဒ္ဓိတိအာဒိနိ ဝဏ္ဏပုဋ္ဌာနေ
 အာဂတနာမာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၅။

အနန္တဗုဒ္ဓိဥဒ္ဓေသ (ပု) [အနန္တဗုဒ္ဓိ + ဥဒ္ဓေသ]
 အဆုံး မရှိသော ဉာဏ်တော် ရှိသော မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ပါတိမောက်ရွတ်ခြင်း။ ဥဒ္ဓေသံ ပစ္စက္ခာ-
 မိတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ သမ္မာ-
 သမ္ဗုဒ္ဓုဒ္ဓေသံ။ အနန္တဗုဒ္ဓိဥဒ္ဓေသံ။ အနောမဗုဒ္ဓိ-
 ဥဒ္ဓေသံ။ ပစ္စက္ခာမိတိ ဝေမာဒိ ဥဒ္ဓေသ-
 ဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၂၁၆။

အနန္တဘောဂတာ (ထိ) [အနန္တ + ဘောဂ + တာ]
 အဆုံး - အပိုင်း အခြား - မရှိသော (အတိုင်း
 မသိသော) စည်းစိမ်ဥစ္စာ - ရှိသည်၏ အဖြစ် -
 ရှိခြင်း။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၂၄-တို့
 ကြည့်။

အနန္တမာနသ (တိ) [န + အန္တ + မာနသ] အဆုံး
 လည်းမရှိ စိတ်လည်း မရှိသော ဘဝ၊ (အသည်-
 ဘဝ)။ ပြာဟူကာနံ ဟိ ပြဟူလောကော နိဋ္ဌာ၊
 ပရိဗ္ဗာဇကာနံ သုဘကိဏှာ၊ အာဇီဝကာနံ
 အနန္တမာနသောတိ ဝေ ပရိကပ္ပိတော အသည်-
 ဘဝေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ အန္တော စ မနော စ
 တေဿ နတ္ထိတိ အနန္တမာနသော၊ အာဇီဝ-
 ကာနံ ဟိ သဗ္ဗဒါဘာဝတော အနန္တော သုခ-
 ဒုက္ခာဒိသမတိက္ကမနတော အမာနသော၊ ဣမိနာ
 အဋ္ဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တတံ
 ဒဿေတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉။

အနန္တယသ (တိ) [အနန္တ + ယသ] အဆုံး -
 အပိုင်းအခြား-မရှိသည့် - အခြံအရံ-အကျော်
 အစော - ရှိသော။ သူ၊ (ဘုရား)။ အသီတိကပ္ပေ-
 နန္တယသော၊ စက္ကဝတ္တိ အဟောသဟံ။ အပါ
 ၁။ ၁၂၄။ အနန္တညာဏော အနန္တတေဇော
 အနန္တယသော။ မဟာနိ၊ ၁၃၈။ စူဠနိ၊ ၁၇၅။
 ပဋိသံ၊ ၃၇၅။ အနန္တယသောတိ ပညာဂုဏေ-
 ဟေဝ လောကတ္တယဝိတ္ထတာနန္တကိတ္တိယော-
 သော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၄။

အနန္တရံ (ဗျ) [အန္တရံ-ကဲ့သို့ သတ္တမိ အနက်၌
 ဖြစ်သောနိပါတ်။ နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၃၁-၃၁၂-ကြည့်။]
 အခြားမဲ့၌။ အနန္တရံ ဟိ ဇာတဿ။ ထေရ၊
 ၃၀၂။ ဇာတဿ ဇာတိသမနန္တရံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
 ၁၈၇။ သုဿာနန္တရံ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဿာနန္တရံ
 သုခံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၂။ သုဿာနန္တရန္တိ ကာမ-
 သုဿ အနန္တရံ နိရယဒုက္ခံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၁။
 ဣမဿ အက္ခရဿ အနန္တရံ ဣမံ အက္ခရံ
 ကာတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊ ၈၅။ သာရိပုတ္တော။ မမာနန္တရံ
 သေနာသနံ လဒ္ဓိံ အရဟတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၄။

အနန္တရ (တိ) [န + အန္တရ] (၁) အခြား မရှိသော။ အနန္တရာ စ ယေ ဘဂ္ဂါ။ မဟာနိ။ ၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၆၀။ ယေ ခန္ဓာ အနန္တရာတိတာ ဟုတွာ ဘိန္နာ နိရုဒ္ဓါ။ မဟာနိ။ ၁၃၀။ ယရာ နိက္ခမိတွာ အနန္တရံ ပဋိဝိဿကဿရံ ဂန္ဓာ။ ၉။ ၄၂။ ၄၇၈။ (န) (၂) အခြား မရှိသော - တရား - ကာလ၊ အခြားမရှိခြင်း။ ဒေ အနန္တရာနိ အာသန္နာနန္တရဉ္စ ဒုဏှနန္တရဉ္စ။ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဿ အာသန္နာနန္တရံ နာမ၊ ဖလဿ ဒုဏှနန္တရံ နာမ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။ (၃) အနန္တရပစ္စည်း။ အနန္တရေ တိဏိ။ ပဋ္ဌာနာ။ ၂။ ၂၈။ အနန္တရပစ္စယ-လည်းကြည့်။ (၄) အတွင်းမဟုတ်သော။ ဒေသိတော အာနန္တ မယာ ဓမ္မော အနန္တရံ အဗာဟိရံ ကရိတွာ။ ဒိ၊ ၂။ ၈၇။ သံ၊ ၃။ ၁၃၃။ အနန္တရံ အဗာဟိရန္တိ ဓမ္မဝသေန ဝါ ပုဂ္ဂလဝသေန ဝါ ဥဘယံ အကတွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ (အဗ္ဘန္တရ၊ ဗာဟိရ-ပြုပုံ အကျယ်ကို ၎င်း ဌ-တို့တွင်ကြည့်။ ဤ ဌ-ဖွင့်တို့ အလို 'အနောကသံ ကာရေတွာ' ကဲ့သို့ အနန္တရံ ကရိတွာ-အတွင်းကို မပြုမူ၍ ဟုယဉ်တွဲ၍ အနက် ယောဇနာရမည်။) (၅) အထူးမရှိသော၊ အတူတူ ဖြစ်သော။ သမဏော ဂေါတမော အနန္တရာ သကျကုလော ပဗ္ဗဇိတော။ ဒိ၊ ၃။ ၆၉။ အနန္တရာတိ အန္တရဝိရဟိတာ၊ အတ္တနော ကုလေန သဒိသာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၈။ အန္တရဝိရဟိတာတိ ဝိဘာဂဝိရဟိတာ၊ တေနာဟ "အတ္တနော ကုလေန သဒိသာ" တိ။ ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၄၀။ (၆) ဘေးရန် - အန္တရာယ် - မရှိသော။ ယထာဘူတဿ အနန္တရာ အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၈။ အနန္တရာတိ အနန္တရာယေန အရဟတ္တံ ဥပုဇ္ဈတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ (၇) စုတိ၏ အခြားမဲ့ ဖြစ်သော အကျိုး။ အနန္တရကရဏသီလ-ကြည့်။ (၈) အနန္တရိယကံ။ အနန္တရာပယုတ္တ-ကြည့်။

အနန္တရကရဏပယောဇန (တိ) [အနန္တရ + ကရဏ + ပယောဇန] စုတိ၏ အခြားမဲ့ ဖြစ်သော

အကျိုးကို - ပြုခြင်း - ဖြစ်စေခြင်း - အကျိုး ရှိသော။ အနန္တရကရဏသီလ-ကြည့်။

အနန္တရကရဏသီလ (တိ) [အနန္တရ + ကရဏ + သီလ] စုတိ၏ အခြားမဲ့ ဖြစ်သော အကျိုးကို - ပြုခြင်း - ဖြစ်စေခြင်း - အလေ့ရှိသော။ စုတိ-အနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ၊ တသ္မိံ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ တံနိဗ္ဗတ္တနေန အနန္တရကရဏသီလာနိ အနန္တရကရဏပယောဇနာနိ ဝါတိ အာနန္တရိယာနိ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၂၂။

အနန္တရဂစ္ဆ (ပု) [အနန္တရ + ဂစ္ဆ] အခြားမဲ့ - တဆက်တည်း - ကပ်လျက် - ဖြစ်သော အခန်း။ အယမ္ပိ မိဂါရသေဠိ အနန္တရဂစ္ဆေ နိသိန္နော ဓနဉ္စယသေဠိနော ဩဝါဒံ အဿာသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။

အနန္တရဂါထာ (ထိ) [အနန္တရ + ဂါထာ] အခြားမဲ့ - တဆက်တည်း - ကပ်လျက် - ဖြစ်သော ဂါထာ။ မဟာသတ္ထောပိ တေသံ အနန္တရဂါထာယ ကထေသိ။ ၉။ ၄။ ၁၄၃။

အနန္တရဂေဟ (န) [အနန္တရ + ဂေဟ] အခြားမဲ့ - တဆက်တည်း - ကပ်လျက် - ဖြစ်သော အိမ်။

အနန္တရဂေဟဝါသီ (တိ) [အနန္တရဂေဟ + ဝသ + ဇာတိ] အခြားမဲ့ - တဆက်တည်း - ကပ်လျက် - ဖြစ်သော အိမ်၌နေသော၊ သူ၊ အိမ်နီးချင်း။ အတ္တနော ကုလဿရံ ဂတဘာဝံ အနန္တရဂေဟဝါသီနံ အာရောစေတွာ။ ၉။ ၄။ ၁။ ၁၃၀။

အနန္တရဌပန (န၊ ထိ) [အနန္တရ + ဌပန] အခြားမဲ့ - တဆက်တည်း - ကပ်လျက် - ထားခြင်း။ အဌပန-ကြည့်။

အနန္တရတနောစိတ (တိ) [အနန္တ + ရတန + ဩစိတ] အဆုံးမရှိ - များပြား - အထူးထူး - သော ရတနာတို့ဖြင့်ပြည့်သော။ အနန္တရတနောစိတံ၊ ပါရံ သမုဒ္ဓံ ပတ္ထေတိ။ ၉။ ၂။ ၁၂၇။ အနန္တရတနောစိတန္တိ နာနာရတနေဟိ ဩစိတံ ပရိပုဏ္ဏံ။ ၉။ ၄။ ၁။ ၄၈၈။

အနန္တရတာ (ထိ) [အနန္တရ + တာ] အခြားမဲ့၏ အဖြစ်။ အတ္ထာနန္တရတာကြည့်။

အနန္တရတ္တဘာဝ (ပု) [အနန္တရ + အတ္တဘာဝ] အခြားမဲ့သော ကိုယ်၏အဖြစ်၊ အခြားမဲ့ (လွန်ခဲ့ ပြီးသော) ဘဝ။ အနန္တရတ္တဘာဝေ ပနဿ မာတာယက္ခိန္နိ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၇။

အနန္တရတ္တိက (ပု) [အနန္တရ + တိက] အခြားမဲ့ -တဆက်တည်း-ကပ်လျက်-ဖြစ်သော တိက်။ အနန္တရတ္တိကေ.....။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၈၈။

အနန္တရတ္ထ (ပု) [အနန္တရ + အတ္ထ] အခြားမဲ့ဟူ သော အနက်။ တတောတိ ပဒပူရဏမတ္ထေ နိပါတော၊ အနန္တရတ္ထေ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၈။

အနန္တရဓာန (န) [န + အန္တရဓာန] မကွယ်ပျောက် ခြင်း။ အပ္ပမာဒေါ ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓမ္မဿ ဌိတိယာ အသမ္ပေသာယ အနန္တရဓာနာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၊ ၁၈။

အနန္တရဓာယမာန (တိ) [န + အန္တရ + ဓာ + မာန] မကွယ်ပျောက်သော၊ ကွယ်ပျောက်ခြင်း သို့မရောက်သော။ အဝိစ္စမာနော အဝိဂစ္ဆ-မာနော အနန္တရဓာယမာနော အပရိဟာယ-မာနော။ စူဠနိ၊ ၁၀၆-၇။ အနန္တရဓာယမာ-နောတိ အန္တရဓာနံ အနာပဇ္ဇမာနော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၈။

အနန္တရပစ္စယ (ပု) [အနန္တရ + ပစ္စယ] အနန္တရ-ပစ္စည်း၊ အခြားမရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သောတရား၊ ပဋ္ဌာန်း ၂၄-ပစ္စည်းတွင် တပါး၊ အနန္တရပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ အနန္တရဘာ-ဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော အနန္တရပစ္စယော။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၆။

အနန္တရပစ္စယကထာ (ထိ) [အနန္တရပစ္စယ + ကထာ] အနန္တရပစ္စည်းတပ်ပုံကို ပြသောစကား ရပ်၊ အနန္တရပစ္စယကထာ။ ကထာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ၁၄-ဝဂ်၊ ၃-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၃၅၉၊ ၃၆၁။

အနန္တရပစ္စယတာ (သိ) [အနန္တရပစ္စယ + တာ] အနန္တရ ပစ္စည်း၏ အဖြစ်၊ အနန္တရပစ္စည်းတပ် သော တရား။ အနာဂတံ အနန္တရပစ္စယတံ ဇာနာတိတိ? န ဟေဝံ ဝတ္ထုဗ္ဗေ။ အဘိ၊ က။ ၂၃၆။ ဟေတုပစ္စယတာလည်းကြည့်။

အနန္တရပဋိဝိဿက (တိ) [အနန္တရ + ပဋိဝိဿက] အခြားမဲ့-ကပ်လျက်-ဖြစ်သော အိမ်နီးချင်း။ တဿ ပဒါနဿာရေန အနန္တရပဋိဝိဿကဿ ဃရံ အာဒိ ကတွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇၈။

အနန္တရပယုတ္တ (တိ) အနန္တရပယုတ္တ-နှင့် အနက် တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနန္တရဘာဝ (ပု) [အနန္တရ + ဘာဝ] အခြားမဲ့၏ အဖြစ်။ အနန္တရပစ္စယ-ကြည့်။

အနန္တရရဋ္ဌ (န) [အနန္တရ + ရဋ္ဌ] အခြားမဲ့- ကပ်လျက်-ဖြစ်သော တိုင်းနိုင်ငံ၊ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံ။

အနန္တရရဋ္ဌာဓိပတိ (ပု) [အနန္တရရဋ္ဌ + အဓိပတိ] အခြားမဲ့-ကပ်လျက်-ဖြစ်သော တိုင်းနိုင်ငံကို အုပ်စိုးသောမင်း။ အထ တဿ ရဋ္ဌဿ အနန္တ-ရဋ္ဌာဓိပတိနော ကာလိဂေါ၊ အဋ္ဌကော၊ ဘိမရ-ထောတိ တယော ရာဇာနော စိန္တယိ သူ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၄၂။

အနန္တရဝတ္ထု (န) [အနန္တရ + ဝတ္ထု] အခြားမဲ့- ကပ်လျက်-ဖြစ်သော အကြောင်းဝတ္ထု။

အနန္တရဝတ္ထုသဒိသ (တိ) [အနန္တရဝတ္ထု + သဒိသ] အခြားမဲ့-ကပ်လျက်-ဖြစ်သော အကြောင်း ဝတ္ထုနှင့်တူသော။ သေသံ အနန္တရဝတ္ထုသဒိသ-မေဝ။ ပေတ၊ ၄။ ၈၆။

အနန္တရဝိမောက္ခ (ပု) [အနန္တရ + ဝိမောက္ခ] မဂ်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော ဝိမောက္ခ။ မဂ္ဂါနန္တရံ အနုပ္ပတ္တာ ဟိ ဖလဝိမောက္ခာ ဖလသမာပတ္တိ-ကာလေ ပဝတ္တမာနာပိ ပဌမမဂ္ဂါနန္တရမေဝ (ပဌမံ မဂ္ဂါနန္တရမေဝ?) သမုပ္ပတ္တိတော တံ ဥပါဒါယ အနန္တရဝိမောက္ခာ နာမ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၂။ အနန္တရဝိမောက္ခ-လည်းကြည့်။

အနန္တရသာမန္တ (တိ) [အနန္တရ+သာမန္တ] အခြား
မဲ့-တဆက်တည်း - အနီးဖြစ်သော၊ ကပ်လျက်
ရှိသော။ သူ။ အနန္တရသာမန္တကောသလဇရာ
မဟတိယာ သေနာယ အာဂန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။

အနန္တရသုတ္တ (န) [အနန္တရ+သုတ္တ] အခြားမဲ့
- တဆက်တည်း-ကပ်လျက်-ဖြစ်သော သုတ်။
အနန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဥဒါန ၄။ ၃၉။

အနန္တရဟိတ (တိ) [န+အန္တရဟိတ] မကွယ်
စေအပ် - မဖုံးလွှမ်းအပ်-သော၊ တစုံတခုသော
အခင်းဖြင့်မခင်းအပ်သော။ တတ္ထေဝ အနန္တရ-
ဟိတဿ ဘူမိယာ နိပဇ္ဇိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅။ မ၊ ၂။ ၂၄၇။
အနန္တရဟိတဿာတိ ဧကေနိ အတ္ထရဏေန
အနတ္တတဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ န စ
အနန္တရဟိတဿ ဘူမိယာ ပတ္တော နိက္ခိပိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ၀။ ၁။ ၄။ ၂၇၆။ အနန္တရဟိတ-
ဿာတိ တဋ္ဌိကဓမ္မဓန္တာဒိသု ယေန ဧကေနိ
အနတ္တတဿ ပံသုသက္ခရမိဿဿ ဘူမိယာ
ပတ္တော န ဌပေတဗ္ဗောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၆၀။ သော တတ္ထ အနန္တရဟိတဿ ဘူမိယာ
ဟရိတုပလိတ္တဿ သေယျံ ကပ္ပေတိ။ မ၊ ၂။ ၆။
၂၄၇။ အနန္တရဟိတဿာတိ အသန္တတဿ။ မ၊
၄။ ၁။ ၈။ (ပါရာဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂။ ၄၁၀-၌ကား တမျိုး
ဖွင့်သည်။ ၎င်းကြည့်။)

အနန္တရာ (ဗျ) [အန္တရာကဲ့သို့ သတ္တမိအနက်၌ ဖြစ်
သော နိပါတ်။ (ဇာနိ၊ ၁။ ၁၅၀။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ-
ရာ၊ ၂-တို့လည်းကြည့်။)] (၁) အခြားမဲ့၊ အခြား
မဲ့။ အနန္တရာ ခေါ် အာနန္ဒ သဒ္ဓါပါဘုဘာငါ
ဥဋ္ဌာရဝဏ္ဏော မေ ယက္ခော သမ္ပုဓေ ပါတုရ-
ဟောသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၆-၇။ ဣဿ စိတ္တဿ
အနန္တရာ ဣမံ (အမဲ့အံ၊ ၁။) နာမ ဝိတက္ကံ
ဝိတက္ကေဿတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၆။ အံ၊ ၁။ ၁၇၁။ ကထံ ပန
ဘန္တေ ဇာနတော ကထံ ပဿတော အနန္တရာ
အာသဝါနံ ခယော ဟောတိတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၇။
တတော အညာ အနန္တရာ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ ဣတိ-

ဝတိ။ ၂၃၁။ တတော စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏတော
အနန္တရာ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အရဟတ္တဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇ-
တိတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ တတော အညာ
အနန္တရာတိ တတော မဂ္ဂဉာဏတော အနန္တရာ
အရဟတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အထ ဝါ...တတော အညာ
အနန္တရာတိ တတော ပဌမဉာဏတော အနန္တရာ
အနန္တရတော ပဌာယ ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါ အညာ
အညိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၉။ ယထာ
ပဿတော ခေါ်အာဝုသော အနန္တရာ အာသ-
ဝါနံ ခယော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၈။ အနန္တရာ...
ဟောတိတိ အနန္တရာဿဝ အရဟတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...
သမနန္တရဓမ္မဝ အရဟတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆။
ကာမသညာယ အနန္တရာ နေက္ခမ္ပသညာ ဥပ္ပဇ္ဇ-
တိတိ...န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊ က။ ၃၇၆။ ယဿ
စိတ္တဿ အနန္တရာ အဂ္ဂမဂ္ဂံ ပဋိလဘိဿန္တိ တေသံ။
ယမက၊ ၁။ ၂၁၈။ ဒုဠဿ ဖရုသာ ဝါစာ၊ ပဆု-
မာသော အနန္တရာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂။ ပဋိသမ္ဘော-
ဒိဘော ရာဇာ၊ တတော ပုစ္ဆိ အနန္တရာ။ ဇာ၊ ၂။
၂၅၉။ တဿ မဂ္ဂဿ အနန္တရာ...။ ... ယထာ
မနုဿ ကာလိကံ နေံ ဒေတာ အနန္တရာ န
လဘန္တိ ကာသံ အာဂမေန္တိ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁၄။ (၂)
အခြားမရှိ၊ တဆက်တည်း။ သဟဿက္ခတ္ထံ
စက္ကဝတ္တိ၊ ကဝိဿတိ အနန္တရာ။ အပါ၊ ၁။ ၆၆။
(၃) အနန္တရိယကံ။ အနန္တရာပယုတ္တ-ကြည့်။

အနန္တရာတိတ (တိ) [အနန္တရ+အတိတ] အခြား
မဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးသော။ သော ကိရ အနန္တရာတိဘေ
အတ္တဘာဝေ ပဂ္ဂဏပထဝီဇယမန္တော ဧကော
ဗြာဟ္မဇော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။ အနန္တ-
ရာတိဘေ အတ္တဘာဝေ နာမဿ ကထေဿာမိ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၂။

အနန္တရာပယုတ္တ (တိ) [အနန္တရာ + ပယုတ္တ]
အနန္တရိယကံကို (ကျူးလွန်ရန်) ခေးခိုင်းသော၊
သေသည့် အခြားမဲ့၊ အကျိုးပေးဘတ်သော
အမိသတ်ခြင်းစသောကံကို ကျူးလွန်စေသော၊
သူ။ အနန္တရာပယုတ္တော ပုဂ္ဂလော သမ္ပတ္တ-
နိယာမံ ဩက္ကမေယျာတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။

၃၄၇။ အနန္တရာပယုတ္တော နာမ ယေန ခန္ဓ-
ဘေဒတော အနန္တရာ ဝိပါကဒါယကံ မာတုဿာ-
တာဒိအာနန္တရိယကမ္ပံ အာဏတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၃၅။ အာနန္တရိယံ ပယုတ္တံ ဘေဒနာတိ
အနန္တရာပယုတ္တောတိ အာနန္တရိယေ အနန္တရာ-
သဒ္ဓံ အာရောဒပတွာ အဋ္ဌကထာယံ အတ္တော
ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ “အနန္တရာပယုတ္တော”တိပံ
ပါဠိ ဒိဿတိ။ မူလဋီ၊၃။၉၉။

အနန္တရာပယုတ္တကထာ (တိ) [အနန္တရာပယုတ္တ +
ကထာ] အနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်ခိုင်းသူနှင့်
စပ်သော စကား။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁၃-ဝဂ်၊ ၃-
ကဿာ။ အဘိ၊က။၃၄၇-ဂ။ ဣဒါနိ အနန္တရာ-
ပယုတ္တကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။

အနန္တရာယ (တိ) [န + အန္တရာယ] အန္တရာယ်
မရှိသော၊ သူ။ ရူပါဝစရာရူပါဝရံ ပန အနန္တရာ-
ယေန ဒုတိယသ္မိယေဝ အတ္တကာဝေ ဝိပါကံ
ဒေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၂၈။ အနန္တရာယေနာတိ
ပရိဟာနိပစ္စယဝိရဟေန။ မူလဋီ၊၁၊၁၃၅။ အက္ခ-
တ၊ အနန္တရာယိက၊ အာနန္တရိက-တို့လည်းကြည့်။

အနန္တရာယိက (တိ) [န + အန္တရာယိက။ ထိဋ္ဌိ
အနန္တရာယိကာ၊ အနန္တရာယိကီနိ] အန္တရာယ်
မရှိသော၊ (က) မင်းဘေးစသည့် အန္တရာယ်မရှိ
သော၊ သူ။ အနန္တရာယိကောတိ ယဿ ဒသသု
အန္တရာယေသု ဧကောပိ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉။
သာ ပစ္စာ အနန္တရာယိကီနိတိ အသတိ
အန္တရာယေ။ ဝိ၊၂။၃၆၈၊၃၉၆။ အနန္တရာယိကီနိတိ
ဒသသု အန္တရာယေသု ဧကေနပိ အန္တရာယေန
အနန္တရာယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။ (ခ) နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်
စသည်ကို တားမြစ်တတ်သော အန္တရာယ်မရှိ
သော။ အန္တရာယိကာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ၊
အနန္တရာယိကာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၅။
၂၁၁။ အဇာနန္တေန ဝိတိက္ကန္တာ ပန ပဏ္ဏတ္တိ-
ဝဇ္ဇာပတ္တိ နေဝ သဂ္ဂန္တရာယံ န မောက္ခန္တရာယ်
ကရေတိတိ အနန္တရာယိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။

အနန္တရာယိကသညာ (ထိ) [အနန္တရာယိက +
သညာ] အန္တရာယ်မရှိဟူသော အမှတ်သညာ။
အန္တရာယိကဿ ပန အန္တရာယိကသညာယ ဝါ
အနန္တရာယိကသညာယ ဝါ ဆာဒယတော
အစ္ဆန္နာဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။

အနန္တရာယိကသညိ (တိ) [အနန္တရာယိက + သညာ +
ညိ] အန္တရာယ် မရှိဟု အမှတ် ရှိသော၊ သူ။
အနန္တရာယိကော စ ဟောတိ အနန္တရာယိက-
သညိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉။

အနန္တရာဝိမောက္ခ (တိ) [အနန္တရာ + ဝိမောက္ခ]
အရဟတ္တမဂ်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော ဝိမောက္ခ-
ရှိသော၊ သူ။ အနန္တရာဝိမောက္ခာ’သိန္နိ အဂ္ဂ-
မဂ္ဂဿ အနန္တရာ ဥပ္ပန္နဝိမောက္ခာ အာသိ။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

အနန္တရိယ (တိ) [အနန္တရ + ဣယ] အခြားမဲ့
အဝ၌ အကျိုးပေးတတ်သော၊ (မာတုဿာတက-
စသော ကံ၊ အနန္တရိယကံ)။ အဘဗ္ဗော ဒိဋ္ဌိ-
သမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အနန္တရိယံ ကမ္ပံ ကာတုံ။
အံ၊၂။၃၈၂။ အာနန္တရိက-နှင့် အာနန္တရိယ-တို့
လည်းကြည့်။

အနန္တရိယကပ္ပ (န) [အနန္တရိယ + ကပ္ပ] အနန္တ-
ရိယကံ၊ အခြားမဲ့အဝ၌ အကျိုးပေးတတ်သော
မာတုဿာတကစသော ကံ။ အဘဗ္ဗော ဒိဋ္ဌိ-
သမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အနန္တရိယကမ္ပံ ကာတုံ။
အံ၊၂။၃၈၂ (သျှာ၊ဣ-မူကွဲ)။ အာနန္တရိက(ယ)
ကမ္ပ-လည်းကြည့်။

အနန္တရူပတ္တိ (ထိ) [အနန္တရ + ဥပတ္တိ] အခြားမဲ့၌
ဖြစ်ခြင်း။ အနန္တရူပတ္တိ သလ္လက္ခေန္တော လဒ္ဓိ-
ဝသေန ပဋိဇာနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

အနန္တရူပနိဿယ (ပ) [အနန္တရ + ဥပနိဿယ]
အနန္တရူပနိဿယ ပစ္စည်း၊ အခြား မရှိသည်၏
အဖြစ်၊ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏အဖြစ်
တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ အနန္တရူပ-

နိဿယော။ ပဋ္ဌာနာ။ ၁၄၄၊ ၁၄၅၊ ၁၄၇၊ ၁၄၉၊
၁၅၁၊ ၁၅၁။ (အဘိဋ္ဌာပ။ ၃၄၇-လည်းကြည့်။)

အနန္တဝဏ္ဏ (တိ) [အနန္တ + ဝဏ္ဏ] အဆုံး - အပိုင်း
အခြား - မရှိသည့် ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသော၊ သူ၊
(ဘုရား)။ အနန္တဝဏ္ဏော အမိတယသော၊ ...
သော မေ ဗုဒ္ဓေါ နိမန္တိတော။ အပါ။ ၁။ ၃၇၃။

အနန္တဝန္တ (တိ) [န + အန္တဝန္တ] အဆုံး -
အပိုင်း အခြား - မရှိသော။ အနန္တဝါ လော-
ကော။ ဒီ။ ၁။ ၁၇၄။ မ။ ၂။ ၉၀။ “အန္တဝါ လော-
ကော”တိ ဝါ “အနန္တဝါ လောကော”တိ ဝါ။ အံ၊
၁။ ၃၅၀။ အဘိဓ။ ၂၂၂။ အဘိဝိ။ ၃၅၃။ ဥဒါန။
၁၅၀။ ပဋိသံ။ ၁၁၀။ အနန္တဝါတိ အပရိယန္တော၊
သဗ္ဗဂတောတိ အတ္ထော။ ဧတေန ကလိလကဏာ-
ဒါဒိဇါဒါ ဒီပိတာ ဟောန္တိ။ ဥဒါန။ ၃၀၉။
အနန္တဝါတိ န အန္တဝါ အပ္ပမာဏေ ကသိဏေ
ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတွာ တံ အပ္ပမာဏကသိဏာရမ္မဏံ
စိတ္တံ အပရိယန္တော အတ္တာတိ မညန္တိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၅။

အနန္တဝိဒိဋ္ဌိ (တိ) [အနန္တဝါ + ဝိဒိဋ္ဌိ] အတ္တသည်၎င်း
လောကသည်၎င်း - အဆုံး - အပိုင်းအခြား -
မရှိဟု ယူသော အယူ။ အန္တဝိဒိဋ္ဌိ စ အနန္တ-
ဝိဒိဋ္ဌိ စ။ အဘိဓ။ ၁၄။ တတ္ထ ကတမာ
အနန္တဝိဒိဋ္ဌိ၊ “အနန္တဝါ အတ္တာ စ လောကော
စာ”တိ ယာ ဝေရူပါ။ ... အနန္တဝိဒိဋ္ဌိ။ အဘိဝိ။
၃၇၃။ “အနန္တဝါ”တိ ပဝတ္တာ ဝိဒိဋ္ဌိ အနန္တဝိဒိဋ္ဌိ။
အဘိဋ္ဌာ။ ၉၄။

အနန္တဝါဟန (တိ) [အနန္တ + ဝါဟန] အဆုံး -
အပိုင်း အခြား - မရှိသည့် - မရေတွက်နိုင်
သည့် - များပြားသော ဆင်မြင်းစသော ယာဉ်
ရှိသော။ အနန္တဝါဟနံ ဒဠှ၊ ဖိတံ ကိမိလိယံ
ပရံ။ ဇာ။ ၂။ ၂၀၀။ အနန္တဝါဟနန္တိ အပရိမိတ-
ဟတ္ထိအဿာဒိဝါဟနံ။ ဇာ။ ၄။ ၆။ ၂၀၀။

အနန္တဝိရဟိတဉာဏ (တိ) [အနန္တ + ဝိရဟိတ +
ဉာဏ] အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မှ ကင်းသည့် -

မရှိသည့် - ဉာဏ်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တ-
ဉာဏ-ကြည့်။

အနန္တဝိရိယ (တိ) [အနန္တ + ဝိရိယ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် - အားထုတ်မှု - ဝိရိယ -
ရှိသော၊ သူ။ အနန္တတေဇ-ကြည့်။

အနန္တသင်္ခ (တိ) [အနန္တ + သင်္ခ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသည့် အရေအတွက်ရှိသော၊
သူ။ ယော သဗ္ဗဘူတေသု မုနိဝ အဂ္ဂေါ၊ အနန္တ-
သင်္ခေသု ဇိနတ္တဇေသု။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁။

အနန္တသညီ (တိ) [အနန္တ + သညာ + ဤ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။
ယထာ သမာဟိတေ စိတ္တေ အနန္တသညီ လော-
ကသ္မံ ဝိဟရတိ။ ဒီ။ ၁။ ၂။ “အနန္တဝါ အယံ
လောကော အပရိယန္တော”တိ အနန္တသညီ
ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၁၅၁။ အနန္တသညီတိ အနန္တော-
တိသညီ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။

အနန္တသာဂရ (ပု) [အနန္တ + သာဂရ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိသော သမုဒ္ဒရာ။ အနန္တ-
ပါယံ-ကြည့်။

အနန္တာပရိမာဏ (တိ) [အနန္တ + အပရိမာဏ]
အဆုံး - အပိုင်းအခြား - မရှိ၊ အတိုင်းအရှည်မရှိ
သော။ အနန္တာပရိမာဏေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ ထေရော
မနသိ ကရိတွာ။ ဥဒါန။ ၄။ ၂၅၁။

အနန္တာပရိမေယျဂုဏကဏာဓာရ (ပု) [အနန္တ +
အပရိမေယျ + ဂုဏ + ကဏ + အာဓာရ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိ၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်
အပေါင်း၏တည်ရာ။ ကိမာကံ ပန ဝိဝဋ္ဌာနု-
သာရိပုညဖလုပတ္တမ္ဘဿ အနန္တာပရိမေယျဂုဏ-
ကဏာဓာရဿ ဗုဒ္ဓံ...ဓမ္မံ...သံဃရတနဿ စာတိ
ဒဿေတိ။ ဥဒါန။ ၄။ ၃၂၄။

အနန္တာဒိနဝ (တိ) [အနန္တ + အာဒိနဝ] အဆုံး -
အပိုင်းအခြား - မရှိ - များပြား - သည့် အပြစ်
ရှိသော။ အနန္တာဒိနဝါ ကာမာ။ ထေရီ။ ၄၁၀။

အပရိယန္တဒိနဝါ ဗဟုဒေါသ။ ထေရီဌ။ ၂၅။
အနန္တဒိနဝေါ ကာယော။ အပါ။ ၁၁၇။

အနန္တဝိသိက (တိ) [န + အန္တဝိသိက] အတွင်း
၌ ကိန်းနေသော ကိလေသာမရှိသော။ သူ။
အနန္တဝိသိကမိဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ
အနာစရိယကံ။...အနန္တဝိသိကော ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခု အနာစရိယကော သုခံ ဖာသု ဝိဟရတိ။
သံ၊ ၂။ ၃၄၉။ အနန္တဝိသိကန္တိ အန္တောဿနက-
ကိလေသဝိရဟိတံ။ သံ၊ ၄။ ၃၆၄။

အနန္တိ (တိ) [န + နန္တိ။ န + နန္တ + ဘိ] တပ်နှစ်သက်
တတ်သော တဏှာမရှိသော။ မတပ်နှစ်သက်တတ်
သော။ သူ။ အနန္တိ အနသော ဘိက္ခု။ သံ၊ ၁။ ၅၂။

အနန္တ (တိ) [န + အန္တ] မကန်းသော။ သူ။ ယထာဟံ
ဣမမ္မာ အာသနာ အနန္တော ဝုဠဟေယျံ။ မ၊ ၂။
၁၇၉။ အနန္တဿေဝံယံ သမ္မာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၈။
ကာမာ နာမ အနန္တမ္ပိ အန္တံ ကဗျေန္တိ။...ကာမေန
အနန္တာပိ အန္တာ ကတာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၂။

အနန္တကရဏ (တိ) [န + အန္တကရဏ။ အနန္တ +
ကရ + ယု] ကန်းသည်ကို (ကန်းအောင်) မပြု
တတ်သော။ မကန်းသည်ကို ပြုတတ်သော။
တယောမေ ဘိက္ခဝေ ကုသလဝိတက္ကာ အနန္တ-
ကရဏာ စက္ခုကရဏာ ဉာဏကရဏာ...။ ဣတိ-
ဝုတံ။ ၂၅၀။ အန္တကရဏ-လည်းကြည့်။

အနန္တယ (ပု) [န + အန္တယ] မလိုက်လျော-မညီ
ညွတ်-သော။ အနန္တယံ ပိယံ ဝိစံ၊ ယော
မိတ္တေသု ပကုဗ္ဗတိ။ သုတ္တနိ။ ၃၁၈။ အနန္တယန္တိ
ယံ အတ္ထံ ဒဿာမိ ကရိဿာမိတိ စ ဘာသတိ။
တေန အနန္တဂတံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၃၁၂။

အနန္တာဟတ (တိ) [န + အန္တာဟတ (=အနု +
အာ + ဟန + တ)] မဖျက်ဆီး - မပိတ်ပင်-
အပ်သော။

အနန္တာဟတစေတ (တိ) [အနန္တာဟတ + စေတ]
မဖျက်ဆီး-မပိတ်ပင် - အပ်သော စိတ်ရှိသော။
သူ။ အနဝဿုတစိတ္တဿ၊ အနန္တာဟတစေတ-

သော။ ဓမ္မ။ ၁၈။ အနန္တာဟတစေတသောတိ
“အာဟတစိတ္တော ခိလဇာတော”တိ အာဂတ-
ဌာနေ ဒေါသေန စိတ္တဿ ပဟတဘာဝေါ
ဝုတ္တော၊ ဣဓ ပန ဒေါသေန အပ္ပဋိဟတစိတ္တ-
ဿာတိ အတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။

အနုပကဋ္ဌကာယစိတ္တ (တိ) [န + အပကဋ္ဌကာယ-
စိတ္တ] လွဲဖယ်-ရှောင်ရှား - သော ကိုယ်၊ စိတ်
မရှိသော။ ကိုယ်၊ စိတ်ကိုမထိန်းသော။ သူ။ ယထာ
အနုပကဋ္ဌကာယစိတ္တော တာနိ ဩလောကေ-
န္တော ပုရိသော တတ္ထ ပတတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။

အနုပကဿ (ကြိဝိ) [န + အပကဿ] မလွဲဖယ်-
မရှောင်ရှား- မု၍၊ မထိန်းမု၍။ ယော ခိဉ္စာဒိ-
ပသုတော ကာယံ အနုပကဿ ဧကေတော-
ဘရိယံ အကတွာဝ ဝါယုပတ္တမ္ဘတံ အဂ္ဂါဟာ-
ပေတွာ စိတ္တမ္ပိ အနုပကဿ...။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။

အနုပဂတ (တိ) [န + အပဂတ] မဖဲ-မခွါ-သော။
သူ။ အနုပဂတာ စ တေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမသ္မာ
ဓမ္မဝိနယာ။ အံ၊ ၁။ ၃၃၅။ အနုပါယ၊ အနုယျု-
တ-တို့လည်းကြည့်။

အနုပစိတ (တိ) [န + အပစိတ] အရိအသေမပြုအပ်
သော။ သူ။ အမာနိတာ အပူဇိတာ အနုပစိတာ။
ဥဒါန၊ ၉။ ၁၁၆၈။

အနုပစ္စ (တိ) [န + အပစ္စ] သားသွီးမရှိသော။ သား
သွီးမရသော။ သူ။ အနုပစ္စာ အဒါယာဒါ၊ တာ-
လဝတ္ထု ဘဝန္တိ တေ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၁။ အနုပစ္စာတိ
ဘဝန္တရေပိ အပစ္စံ ဝါ ဒါယာဒံ ဝါ န လဘန္တိတိ
အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၁။

အနုပဒါန (တိ) [န + အပဒါန] အပိုင်း အခြား
မရှိသော။ အပတ်အပိုင်းအခြားမှ ကင်းသော။
သူ။ ဣဓ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဗာလော
ဟောတိ အဗျတ္တော အာပတ္တိဗဟုလော အနု-
ပဒါနော။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၃၊ ၄၅၆။ အနုပဒါနောတိ
အပဒါနဝိရဟိတော၊ အပဒါနံ ဝုစ္စတိ ပရိစ္ဆေ-
ဒေါ၊ အာပတ္တိပရိစ္ဆေဒဝိရဟိတောတိ အတ္တော။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၀။

အနုပဒေသ (တိ) [န+အပဒေသ] အကြောင်း
ပြ - ညွှန်ပြခြင်း - အကိုးအကား - မရှိသော။
အနိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ
အကာလေန အနုပဒေသံ အပရိယန္တဝတိ
အနတ္တသံဟိတံ။ မ၊၁။၂၅၆။ အံ၊၁။၂၃၀။ အန-
ပဒေသန္တိ သုတ္တာပဒေသဝိရဟိတံ။ မ၊၄။၂။
၂၃၂။ အနုပဒေသန္တိ အပဒေသရဟိတံ၊ သာ-
ပဒေသံ သကာရဏံ ကတွာ န ကထေတိ။
အံ၊၄။၂။၂၆၆။

အနုပနတ (တိ) [န+အပနတ] ဒေါသ၏အစွမ်း
ဖြင့် - ကြဉ် - ဖယ် - မျက်နှာလွှဲ - ခြင်း မရှိသော၊
တိပါး - ပြစ်မှား - ခြင်းမရှိသော။ အနုပနတံ စိတ္တံ
ဗျာပါဒေ န ဣဉ္ဇတိတိ အာနေဉ္ဇံ။ ပဋိသံ၊၂၃၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄။ ဥဒါန၊၄။၁၆၇။ အနုပနတန္တိ
ဒေါသဝသေန န အပနတံ၊ န သန္ဓနန္တိ
အတ္ထော။ “နတံ နတိ”တိ အတ္ထတော ဧကံ။
အပဂတနတန္တိ အပနတံ၊ ဣဒိ တာဒိသံ န
ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊၄။၂။၂၆၆။
အပဂမနဝသေန နတံ အပနတံ၊ ကောဝဝသေန
ဝိမုခံ၊ န အပနတံ အနုပနတံ၊ အဒုဋ္ဌံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။၂။၂၀။ အနုပါယ၊ အပနတ၊ အဘိနတ-တို့
လည်းကြည့်။

အနုပနိတကသာဝ (တိ) [န+အပနိတ+ကသာဝ]
မထုတ်ပယ်ရသေးသော အညစ်အကြေးရှိသော၊
မကင်းသေးသော - သိမ်မွေ့သော - အညစ်အ
ကြေးရှိသော။ အနိဒ္ဓန္တကသာဝ-ကြည့်။

အနုပမောဒ (တိ) [န+အပမောဒ] ရွှင်ခြင်းမရှိ
သည် မဟုတ်သော၊ ရွှင်သော။ အနုပမောဒနာတိ
အနုညာတေန။ “အနုပမောဒေန”တိပိ
ပါဠော၊ န အပ္ပမောဒေန န ဒီနေန န ဂပ္ပိတေ-
နာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊၄။၂။၁၁၁။ ပမောဒေါဝုစ္စတိ
ဟာသော၊ န အပ္ပမောဒေနာတိ ဧတ္ထ ပဋိသေ-
ဒဒ္ဓယေန သော ဝေ ဝုတ္တော။ ဒီ၊၄။၂။၁၁၁။
အနုပမတ-လည်းကြည့်။

အနုပရာဓ (တိ) [န+အပရာဓ] အပြစ်မရှိသော၊
သူ။ သက္ကာ ပန မဟာရာဇ တယာ ပုရိသံ
အကာရဏံ အနုပရာဓံ ဝီထိယံ စရန္တံ ဂဟေတွာ
သာဘယိတုံ။ မိလိန္ဒ၊၁၇၄။

အနုပလောကိတ (တိ) [န+အပလောကိတ]
မပန်ကြားအပ်သော။ ကိံ ဟိ မေ ကရိယန္တိ
နိဂဏ္ဌာ အပလောကိတာ ဝါ အနုပလောကိတာ
ဝါ၊ ဝိ၊၃။၃၂၉။ အံ၊၃။၂၆၆။ အပလောကိတာ
ဝါ အနုပလောကိတာ ဝါတိ အာပုစ္ဆိတာ ဝါ
အနာပုစ္ဆိတာ ဝါ၊ အံ၊၄။၂။၂၁၁။

အနုပလောကေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+အပလောကေ-
တွာ] မပန်ကြားမူ၍၊ အဆုံးအမ မပေးခဲ့မူ၍။
န တေ အနုပလောကေတွာ ဇနပဒစာရိကံ
ပက္ကမန္တိ။ ဝိ၊၁။၁၁။ အနုပလောကေတွာတိ အ-
နာပုစ္ဆာ။ ဝိ၊၂။၂၉၂။ ယာဟံ အနာမန္တေတွာ
ဥပဋ္ဌာကေ အနုပလောကေတွာ ဘိက္ခုသံသံ
အဘိနိဗ္ဗာယေယျံ။ ဒီ၊၂။၇၄။ အနုပလောကေ-
တွာတိ အနာပုစ္ဆိတွာ။ ဝိ၊၄။၂။၁၇၃။ အနု-
ပလောကေတွာတိ န အပလောကေတွာ၊ ဩဝါ-
ဒါနုသာသနိံ အဒတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊၄။
၂။၁၃၇။

အနုပဝိဒ္ဓ (တိ) [န+အပဝိဒ္ဓ] စားကြွင်း စသော
အာဟာရကဲ့သို့ မစွန့်ပစ်အပ်သော။ သက္ကစ္စံ ဒါနံ
ဒတွာ အနုပဝိဒ္ဓံ ဒါနံ ဒတွာ။ ဒီ၊၂။၂၇၂။
အနုပဝိဒ္ဓံ ဒေတိ။ အံ၊၃။၁၉၅။ အပဝိဒ္ဓ-လည်း
ကြည့်။

အနုပသာဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+အပသာဒေတွာ]
မခြိမ်းချောက် - မမောင်းမ-မူ၍။ အနုဿာ-
ဒေတွာ အနုပသာဒေတွာ သွေဝ သာဓုကံ
သညာပေတဗ္ဗော။ ဒီ၊၃။၁၀၆။

အနုပါယ (တိ) [န+အပါယ] ဖဲ့ခွဲခြင်းမရှိသော၊
ဒေါသ၏ အစွမ်းဖြင့် မဖဲ့ခွဲသော၊ ပြစ်မှား
သောစိတ် မရှိသော။ သော တေသု ဓမ္မေသု
အနုပါယော အနုပါယော အနိဿိတော ဝိဟ-
ရတိ။ မ၊၃။၂၅။ အနုပါယောတိ ပဋိသာသေန

အနပဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ နတ္ထိံ တေဿ အပါ-
ယော ပဋိသဝသေန အပဂမနန္တိ အနပါယော၊
အဝိဏှေဓော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇၈။ ဒိဋ္ဌေ အနပယော
အနပါယော အနိဿိတော။ မဟာနိ။၁၈၇။
စူဠနိ။၆၅။ အနပါယောတိ အပ္ပဒုဋ္ဌစိတ္တော။
မဟာနိ၊ ၄။၃၀၄။ အနပါယောတိ ကောဓဝိသ-
ဟိတော အပ္ပဒိသော။ စူဠနိ၊၄။၁၇။ အနပဂတ-
လည်းကြည့်။

အနပါယံ (တိ) [န+အပါယံ။ ထိ၌ အနပါယံနိ]
မခွါ-မစွန့်-သော၊ ခွါစွန့်လေ့ မရှိသော။
ဆာယာဝ အနပါယံနိ။ မ၊၂။၃၃၆။ သံ၊၁။၉၃။
ဓမ္မ၊၁၃။ မိလိန္ဒ၊၇၆။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄-၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊
၁။၃၇၀-ထိုလည်းကြည့်။)

အနပေက္ခ (တိ) [န+အပေက္ခာ] ရှု-ငဲ့-ခြင်း မရှိ
သော၊ တဏှာမရှိသော၊ သူ။ အနပသမ္ပန္နဿ
စတ္တေန ဝန္တေန မုတ္တေန အနပေက္ခော
ဒတှာ ပဋိလင်္ကာတှာ ဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၁။၃၆၄။
ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပက္ကမတိ တမာ အာဝါသ
စတ္တေန ဝန္တေန မုတ္တေန အနပေက္ခော “န
ပစ္စေဿ”န္တိ။ ဝိ၊၃။၃၇၃။ အနပေက္ခာ ဝဇန္တိ
တေ။ သံ၊၁။၂၃၈။ အနပေက္ခာ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ
ဓာတိ တသ္မိံ ကုမာရေ။ အံ၊၂။၅။ နတ္ထိ
စေတသိကံ ဒုက္ခံ၊ အနပေက္ခဿ ဂါမဏိ။ ထေ၊၃။
၃၂၀။ အပေက္ခာယ တဏှာယ အဘာဝေန
အနပေက္ခဿ။ ထေ၊၃။၂။၂၆၇။ ဆန္ဒယိ-
တွာန ဂစ္ဆေယျံ၊ အနပေက္ခော အနတ္တိကော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၇။ အနပေက္ခောဘိ အနာလယော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၉၁။ အနပေက္ခော ပရိစ္စဇိ။ စရိယာ။
၄၀၈။ အနပေက္ခော အလဂ္ဂစိတ္တော။ စရိယာ၊
၄။၁၇၉။ အနပေက္ခမာန-လည်းကြည့်။

အနပေက္ခစိတ္တ (တိ) [အနပေက္ခ+စိတ္တ] ရှု-ငဲ့-
ခြင်းမရှိသော စိတ်မရှိသော၊ သူ။

အနပေက္ခစိတ္တတ (ထိ) [အနပေက္ခစိတ္တ+တာ]
ရှု-ငဲ့-ခြင်းမရှိသော စိတ်-မရှိသည်၏အဖြစ် -
မရှိခြင်း။ အနုဂ္ဂဟိတ-ကြည့်။

အနပေက္ခဏသီလ (တိ) [န+အပေက္ခဏသီလ]
ရှု-ငဲ့-ခြင်း အလေ့မရှိသော၊ သူ။ အနပေက္ခမာန-
ကြည့်။

အနပေက္ခတာ (ထိ) [အနပေက္ခ+တာ] ရှု-ငဲ့-
ခြင်း - မရှိသည်၏ အဖြစ် - မရှိခြင်း။ ကာယေ
စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတာယ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။
ဥဒါန၊၄။၁၅၆။

အနပေက္ခဘာဝ (ပု) [အနပေက္ခ+ဘာဝ] ရှု-ငဲ့-
ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝါကစိရေ နုဋ္ဌေပိ အန-
ပေက္ခဘာဝေါ ဒွါဒသမော (အာနိသံသော)။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။

အနပေက္ခမာန (တိ) [န+အပေက္ခမာန] မရှုငဲ့
- မတပ်မက် - သော၊ သူ။ အနလင်္ကရိတွာ
အနပေက္ခမာနော။ သုတ္တနိ။၂၈၈။ အနပေက္ခ-
မာနောတိ တေန အလင်္ကရဏေန အနပေက္ခဏ-
သီလော အပိဟာလုကော နိတ္တဏှော။ သုတ္တနိ၊
၄။၁။၁၁၀။ အနပေက္ခမာနာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကံ ကော
အဝဟိယသိ။ ဇာ၊၂။၉၀။ အနပေက္ခမာနာတိ
တဝ ဉာတကာ မံ အနောလောကေန္တာ နိရု-
လယာ ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၈၂။ အနပေက္ခ-
လည်းကြည့်။

အနပေက္ခဝန္တ (တိ) [န+အပေက္ခဝန္တ] ရှု-ငဲ့-
ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ (က) တပ်မက်ခြင်း မရှိ
သော၊ သူ။ ကာမေသု အနပေက္ခဝါ။ ဇာ၊၁။၃။
ကာမေသု အနပေက္ခဝါတိ ဝတ္ထုကာမင်္ဂလေ-
သကာမေသု အပေက္ခာရဟိတော ဝိဂတစ္ဆန္ဒ-
ရဂေါ နိတ္တဏှော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ (ခ) ရဟန်း
အဖြစ်၌ ရှုငဲ့ခြင်း မရှိ - ဓမ္မာနုဓမ္မအကျင့်မှ
ကင်း-သော၊ သူ။ သာမညေ အနပေက္ခဝန္တော
သိက္ခာယ န တိဗ္ဗဂါရဝါ။ မ၊၁။၃၈။မ၊၃။၅၇။အံ၊
၂။၁၇၄။သာမညေ အနပေက္ခဝန္တောတိ သမဏ-
ဓမ္မေ နိရပေက္ခာ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိရဟိတာတိ
အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။

အနပေက္ခိ (တိ) [န+အပေက္ခိ] ရှု-ငဲ့-လေ့-
ခြင်း - မရှိသော၊ သူ။ အနပေက္ခိနော ကာမသုခံ

ပဟာယ။ ဓမ္မ။ ၆၃။ ဇာ။ ၁။ ၅၃။ ကာမေသု အန-
ပေက္ခိနံ။ သံ။ ၁။ ၁၅။ သုတ္တနိ။ ၃၀၄၊ ၄၁၂။

အနပေတ (တိ) [န + အပေတ] မကင်းသော။

အနပေတတ္တ (န) [အနပေတ + တ္တ] မကင်းသည်၏
အဖြစ်။ ယံ ပရေသံ အတ္တတော အနပေတတ္တာ
အတ္တံ အနုပရေမံ ကရေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သုတ္တနိ။ ၁၂။ ၁၂၆။

အနပ္ပက (တိ) [န + အပ္ပက။ ထိ၌ အနပ္ပိကာ]
အနည်းငယ်မဟုတ်သော၊ အတိုင်းမသိများပြား
သော။ ဘဂဝတိ မေ ဘန္တေ ပဗ္ဗဇိတေ အနပ္ပကံ
ဒုက္ခံ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၆။ တုမေဟိ ပုညံ
ပသုတံ အနပ္ပကံ။ ခုဒ္ဒက။ ၉။ လာဘာဝတ နော
အနပ္ပကာ။ သုတ္တနိ။ ၂၇၄။ ကာဟာမိ ပုညာနိ
အနပ္ပကာနိ။ ဇာ။ ၁။ ၁၃၉။ ၁၅၁၊ ၂၇၇။ သော
ခေါ ပမဒါ ဒေဝ၊ ခိဉ္စာ သော အနပ္ပိကာ။ ဇာ။
၁။ ၃၄၅။ အနပ္ပကာတိ ဝိပုလ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၁။
၃၇။ ပဟူတဘောဂေသု အနပ္ပကေသု။ ပေတ။
၁၃၆။ အနပ္ပကေသုတိ န အပ္ပကေသု ဗဟူသု။
ပေတ။ ၄။ ၅၄။

အနပ္ပကပရိဝါရ (တိ) [အနပ္ပက + ပရိဝါရ] မနည်း
သော - များသော - အခြံအရံရှိသော။ အဓိ-
တယသ-ကြည့်။

အနပ္ပမေယျ (တိ) [န + အပ္ပမေယျ။ န-အနက်မဲ့]
နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော ကိလေသာ
မရှိသော၊ မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဂုဏ်ရှိသော၊
သု။ဘောဇနေ နုပလိမ္မတိ၊ ဂေါတမော အနပ္ပ-
မေယျော။ ထေရ။ ၃၅၃။ အနပ္ပမေယျောတိ
ပမာဏကရကိလေသာဘာဝတော အပရိမာဏ-
ဂုဏတာယ စ အနပ္ပမေယျော။ ထေရ။ ၄။ ၅၅၅။

အနပ္ပရူပ (တိ) [န + အပ္ပ + ရူပ] အနည်းငယ်သော
သဘောမရှိသော၊ အနည်းငယ် မဟုတ်သော
သဘောရှိသော၊ များသော သဘောရှိသော။
ဗလဉ္စဝဏ္ဏော စ အနပ္ပရူပါ။ ဇာ။ ၁။ ၁၉၄။ ဘယံ
ဟိ မံ ဝိန္ဒတိ နပ္ပရူပံ။ ဇာ။ ၁။ ၂၇၁။ အနပ္ပရူပန္တိ

မဟန္တံ။ ဇာ။ ၄။ ၄၂၆။ ကာမာ စ မေ သန္တိ
အနပ္ပရူပါ။ ဇာ။ ၁။ ၃၁၅။ အနပ္ပရူပါတိ အပရိတ္တ-
ဇာတိကာ ဗဟူ အပရိမိတာ။ ဇာ။ ၄။ ၃၉၉။

အနပ္ပသောကာတုရ (တိ) [အနပ္ပ + သောကာ +
အာတုရ] မနည်းသော - များသော - ကြီးစွာ
သော - စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော၊
သု။ နိရယေ ပန နေရယိကာ အနပ္ပသော-
ကာတုရာ ... မဟာနိရယာ စဝမာနာ မဇ္ဈနော
ဘာယန္တိတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။

အနဗ္ဗက္ခာတုကာမ (ပု) [န + အဗ္ဗက္ခာတု + ကမု +
ဏ်] လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ မပြောလိုသော၊ မဟုတ်
မမှန်စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ သု။
အနဗ္ဗက္ခာတုကာမာ ဟိ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝန္တံ။
ဝိ၊ ၃။ ၃၃၀။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃။ အံ၊ ၁။ ၁၆၁၊ ၅၁၁။
အနဗ္ဗက္ခာတုကာမာတိ အဘိဘဝိတာ န
အာစိက္ခိတုကာမာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇။ အနဗ္ဗက္ခာ-
တုကာမာတိ န အဘူတေန ဝတ္တုကာမာ။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၂၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။

အနဗ္ဗာဟတ (တိ) [န + အဗ္ဗာဟတ] မလွှမ်းမိုး -
မနှိပ်စက် - အပ်သော။ သု။

အနဗ္ဗာဟတတ္တ (န) [အနဗ္ဗာဟတ + တ္တ] မလွှမ်း
မိုး - မနှိပ်စက် - အပ်သည်၏အဖြစ်။ အဇဇရ-
ကြည့်။

အနဗ္ဗိတ (တိ) [န + အဗ္ဗိတ] (က) မခေါ်ယူအပ်
သော၊ သု။ အနဗ္ဗိတော တတော အာဂါ။
ပေတ။ ၁၃၇။ အနဗ္ဗိတောတိ အနုဂါတော၊
“ဟေ မယံ ပုတ္တဘာဝံ ဥပဂစ္ဆာ”တိ ဧဝံ
အပက္ခောသိတော။ ပေတ။ ၄။ ၅၉။ အနုဂါတ၊
အနုဂိတ-တို့လည်းကြည့်။ (ခ) ရှေးရှုမရောက်
စေအပ်သော၊ လက်မခံအပ်သော၊ အဗ္ဗာန်မ
သွင်းအပ်သော၊ သု။ (ဂ) သံဃာ့ ဘောင်သို့
- မခေါ်ဆောင် - မသွင်းယူ - အပ်သော၊ သု။
သော စ ဘိက္ခု အနဗ္ဗိတော၊ တေ စ ဘိက္ခု
ဂါရယျာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၃။ အနဗ္ဗိတောတိ န အဗ္ဗိ-
တော အသမ္ပုဋိစ္စိတော၊ အကတဗ္ဗာနကမ္မောတိ

ဝတ္ထံ ဟောတိ၊ အနုဂါတောတိ ဝါ အတ္ထော။
ဝိဠာ၂။၂၃။ အဗ္ဗိတ၊ အဗ္ဗေတဗ္ဗ၊ အဗ္ဗေတိ-
တိလည်းကြည့်။

အနုပညာ (တိ) [န + အပညာ] အလွန်မမြင့်
မောက်သော။

အနုပညာတော (တိ) [အနုပညာ + တော] အလွန်
- မမြင့်မောက်သည်၏ အဖြစ် - မမြင့်မောက်
ခြင်း။ အမိလာတောယ ဝါ အနုပညာတောယ
ဝါ။ ဇာဝုဠာ၂။၁၆၇ (သိသျှာဇာမူကံ)။

အနုဘာဝ (ပု) [အနု + အဘာဝ] အဖန်ဖန်မဖြစ်
ပေါ်ခြင်း၊ တဖန်မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ မတိုးပွားခြင်း၊
ပျက်စီးခြင်း။ ဗျန္တိ ကရေတိ အနုဘာဝံ
ဂမေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ၁။ ၁၄။ အံ၊ ၂။ ၃၄၂။
ပဋိသံ၊ ၃၇၀။ န ဗျန္တိကရေတိ၊ န အနုဘာဝံ
ဂမေတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၉။ အနု အနု အဘာဝံ
ဂမေတိ ဝိက္ခမ္ဘနုပ္ပဟာနေန ယထာ သုဝိက္ခမ္ဘိ-
တော ဟောတိ၊ တထာ ကရေတိတိ ဝတ္ထံ
ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၅။ အံ၊ ၁။ ၃၁၇။ (မ၊ ၁။
၁။ ၁၇၂။ အံ၊ ၁။ ၃၁၇-တို့လည်းကြည့်။) န
အနုဘာဝံ ဂမေတိတိ န အနုအဘာဝံ အဝဓိ-
ဝိနာသံ ဂမေတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၇။ န အနုဘာဝံ
ဂမေတိ အနု အနု အဘာဝံ န ဂမေတိ။
အနုဘာဝံ ဂမေတိ အနု အနု အဘာဝံ ဂမေတိ၊
ဝိက္ခမ္ဘနုပ္ပဟာနေန ယထာ သုဝိက္ခမ္ဘိတော
ဟောတိ၊ တထာ နေ ကရေတိတိ ဝတ္ထံ
ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ အနုဘာဝံ ဂမေ-
တိတိ အနုအဘာဝံ ဂမေတိ၊ ဝိပဿနာနုက္ကမေန
အရိယမဂ္ဂံ ပတော သမုစ္ဆေဒဝသေနေဝ အဘာဝံ
ဂမေတိတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၂၆၂။

အနုဘာဝကတ (တိ) [အနု + အဘာဝ + ကတ]
တဖန် မဖြစ်အောင် ပြုအပ်ပြီးသော။ တေ
တထာဂတဿ ပဟိနာ ဥစ္စိန္တမူလာ တာလာ-
ဝတ္ထုကတ အနုဘာဝံ ကတ အာယတိ-
အနုပ္ပါဒဓမ္မာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၊ ၃၄။ ယသ္မာ ပန ဧဝံ
တာလာဝတ္ထုကတ အနုဘာဝကတ ဟောတိ။

ယထာ နေသံ ပစ္စာဘာဝေါ န ဟောတိ၊
တထာ ကတ ဟောတိ။ တသ္မာ အာဟ “အနု-
ဘာဝကတ”တိ။ အယံ ဟေတ္ထ ပဒစ္စေဒေါ၊
အနုအဘာဝံ ကတ အနုဘာဝကတတိ။ “အနု-
ဘာဝံ ဂတ”တိပိ ပါဠော၊ တဿ အနုအဘာဝံ
ဂတတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ပဒစ္စေဒေါ အနု-
အဘာဝံ ဂတ အနုဘာဝဂတတိ၊ ယထာ
အနုအတ္ထရိယာ အနုတ္ထရိယာတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၄။
အနုဘာဝကတတိ ဧတ္ထ အနု-သဒ္ဓေါ ပစ္စာ-
သဒ္ဓေန သမာနတ္ထောတိ အာဟ “ယထာ နေသံ
ပစ္စာဘာဝေါ န ဟောတိ”တိအာဒိ။ အနု-
အဘာဝံ ဂတဟိ ပစ္စာ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ-
ဝသေန အဘာဝံ ဂတ ဝိနာသမပဂတာ၊
ပဟိနာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၁။ ဥစ္စိန္တ-
မူလေ တာလာဝတ္ထုကတေ အနုဘာဝကတေ
အာယတိ- အနုပ္ပါဒဓမ္မာ။ မ၊ ၁။ ၄၃။ ဥစ္စိန္တ-
မူလာနိ တာလာဝတ္ထုကတာနိ အနုဘာဝက-
တာနိ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၂-၃။ အနုဘာဝကတာနိတိ
အနုအဘာဝံ ကတာနိ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဥစ္စိန္တမူလံ
တာလာဝတ္ထုကတံ အနုဘာဝကတံ။ အံ၊ ၁။
၁၃၄။ အနုဘာဝကတန္တိ အနုအဘာဝံ ကတံ၊
ယထာ ပန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ကတန္တိ အတ္ထော။
အံ၊ ၁။ ၁၁၄။

အနုဘာဝကတ (တိ) [အနု + အဘာဝ + ကတ]
တဖန် မဖြစ်ပေါ်ခြင်းသို့ရောက်ပြီးသော။ အနု-
ဘာဝကတ-ကြည့်။

အနုဘိဇ္ဈိတ (တိ) [န + အဘိဇ္ဈိတ] အလိုမရှိ
အပ်သော။ ဆိန္နကံ ဘဝိဿတိ သတ္တလူခံ
သမဏသာရပုံ ပစ္စတ္တိကာနဉ္စ အနုဘိဇ္ဈိတံ၊ ဝိ၊ ၁။
၄၀၁။ ကောသာတကံ နာမ လတံတ္ထိ ဘန္တေ၊
တိက္ခိကာ အနုဘိဇ္ဈိတော။ ဝိ၊ ၁။ ၆၆။ အနုဘိဇ္ဈိ-
တာတိ န အဘိကမ္ဘိတာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၅။

အနုဘိဇာနန္ဒ (တိ) [န + အဘိဇာနန္ဒ] မသိသော၊
ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မသိသောသူ။ အနုဘိဇာ-
နန္တိ အသန္တံ အဘူတံ အသဝိဇ္ဇမာနံ အဇာ-

နန္တော အပဿန္တော အတ္တနိ ကုသလဓမ္မံ
“အတ္တိ မေကုသလော ဓမ္မော”တိ။ ဝိ၊၁။၁၁၇။
သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇ္ဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိ-
ရာဇယံ။ သံ၊၂။၂၄၉။ ဣတိဝုတ်။၁၉၇။ အနဘိ-
ဇာနန္တိ န အဘိဇာနံ။ ဝိ၊၄။၂။၈၀။ အနဘိဇာ-
နန္တော။ သံ၊၄။၂။၆။ အနဘိဇာနန္တိ အန-
ဘိဇာနန္တော အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန န
ဇာနန္တော။ ဣတိဝုတ်။၄။၅။

အနဘိဇ္ဈာ (တိ) [န+အဘိဇ္ဈာ] ရှေးရှုမကြံတတ်
သော၊ သူတပါးပစ္စည်းကို ရှေးရှု-မကြံခြင်း-
မကြံတတ်သော - မကြံကြောင်း ဖြစ်သော-
တရား၊ သူတပါးပစ္စည်းကို မိမိပစ္စည်းမဖြစ်စေလို
သောတရား၊ မလိုချင် - မတပ်မက် - သော
တရား၊ အနဘိဇ္ဈာတရား။ အနဘိဇ္ဈာ ဘိက္ခဝေ
ဓမ္မပဒံ အဂ္ဂညံ ရတ္တညံ ဝံသညံ ပေါရာဏံ။
အံ၊၁။၃၃၇။ အနဘိဇ္ဈာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဓ။၁၇။
ယောတသ္မိံ သမယေ အလောဘော....အသာ-
ရဇ္ဇနာ အသာရဇ္ဇိတတ္ထံ အနဘိဇ္ဈာ အလော-
ဘော ကုသလမူလံ။ အဘိ၊ဓ။ ၂။ နာဘိဇ္ဈာ-
ယတိတိ အနဘိဇ္ဈာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂၊၁၉၄။

အနဘိဇ္ဈာတု(တိ) [န+အဘိဇ္ဈာတု] ရှေးရှု-မကြံ
တတ်-မလိုချင် - မတပ်မက် - သော၊ သူ။ ယံ
တံ ပရဿ ပရဝိတ္တုပကရဏံ၊ တံ အနဘိဇ္ဈာတာ
ဟောတိ။ အံ၊၃။၄၉၂။

အနဘိဇ္ဈာပစ္စယ(ပု) [အနဘိဇ္ဈာ+ပစ္စယ] အနဘိဇ္ဈာ
ဟူသော အကြောင်း။ အနဘိဇ္ဈာပစ္စယာ စ
အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပုရိ-
ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊၃။၄၆၈။

အနဘိဇ္ဈာလု (တိ) [န+အဘိဇ္ဈာလု။ အန-
ဘိဇ္ဈာ+အာလု] အဘိဇ္ဈာတရား များသော၊
အနဘိဇ္ဈာ တရားများသော၊ တဏှာမရှိသော၊
သူ။ အနဘိဇ္ဈာလုဟမသ္မိံ။ မ၊၁။၂။ မယမေတ္တ
အနဘိဇ္ဈာလု ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ ကရ-
ဏိယော။ မ၊၁။၅။ အနဘိဇ္ဈာလု ဝိဟရေယျ၊
အဗျာပန္နေန စေတသာ။ အံ၊၁။၃၃၈။ အန-

ဘိဇ္ဈာလုတိ နိတ္တဏှော ဟုတွာ။ အံ၊၄။၂။၂၈။
အနဘိဇ္ဈာလုဿ အဘိဇ္ဈာ ပဟိနာ။ နေတ္တိ။
၄၄။

အနဘိဇ္ဈာသဟဂတ (တိ) [အနဘိဇ္ဈာ+သဟဂတ]
အနဘိဇ္ဈာနှင့် တကွဖြစ်သော။ အနဘိဇ္ဈာသဟ-
ဂဘေန စေတသာ ဝိဟရတိ အနဘိဇ္ဈာ-
သဟဂတာယ သညာယ ဝိဟရတိ။ မ၊၃။၉၈။
အနဘိဇ္ဈာသဟဂတ မေ မာနသံ သဗ္ဗလော-
ကေ။ နေတ္တိ။ ၇၄။

အနဘိဇ္ဈိတ (တိ) [န+အဘိဇ္ဈိတ] ရှေးရှုမကြံ
အပ် - မတောင့်တအပ် - သော။ အနဘိဇ္ဈိတံ
သေရိဘံ ပေက္ခမာနော။ သုတ္တနိ။၂၈၅။ သဗ္ဗ-
ကာပုရိသေဟိ အနဘိဇ္ဈိတာ အနဘိပတ္တိတာ
ပဗ္ဗဇာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။၁။၇၂။ (အပါ၊၄။၁။၁၈၅-
လည်းကြည့်။)

အနဘိည (တိ) [န+အဘိည] မသိသော၊သူ။

အနဘိညတာ (တိ) [အနဘိည+တာ] မသိသည်၏
အဖြစ်၊ မသိသောသူ၏အဖြစ်။ ဘာသန္တရေ ဝါ
အနဘိညတာယ၊ ဗုဒ္ဓသမယေ ဝါ အကောဝိဒ-
တာယ “ဣမံ နာမ အတ္ထံ သေ ဘဏတိ”တိ
နပ္ပဒ္ဓိဝိဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၁။၂၂၀။

အနဘိညာတ (တိ) [န+အဘိညာတ] (၁)မသိ
အပ်သော။ အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ အန-
ဘိညာတံ၊ ယေသံ ကာယဂတာသတိ အန-
ဘိညာတာ။ အံ၊၁။၄၈။ အနဘိညာတန္တိ ဉာတ-
အဘိညာယ အဇာနိတံ။ အံ၊ ၄။၁။ ၄၁၆။ (၂)
မထင်ရှားသော၊သူ။ အညတရ (ခ) အနက်
ကြည့်။

အနဘိညာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+အဘိညာယ] မသိမှု၍။
တေ တေ ဥဘော အန္တေ အနဘိညာယ
ဩလိယန္တိ ဧကေ၊ အဘိဇာဝန္တိ ဧကေ။ ဥဒါနံ။
၁၆၇။ တေ တေ ယထာဝုတ္တေ ဥဘောပိ အန္တေ
အဇာနိတွာ။ ဥဒါနံ၊၄။၃၂၀။

အနဘိနတ (တိ) [န+အဘိနတ] အလွန်မညွတ်သော၊ ရာဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မညွတ်သော၊ မကပ်ငြိသော၊ သူ။ အနဘိနတဿ နော အပနတဿ။ မ၊ ၂။ ၄၉။ အနဘိနတဿာတိ အနတဿ။ မ၊ ၄။ ၁၂။ ၆၉။ အနဘိနတံ စိတ္တံ ရာဂေ န ဣဉ္ဇတိဘိ အာနေဉ္ဇံ။ ပဋိသံ။ ၃၈၄။ အနဘိနတန္တိ လောဘဝသေန န အဘိနတံ၊ အနုလ္လိနန္တိ အတ္ထော။ အဘိကာမတာယ နတံ အဘိနတန္တိ၊ ဣဒံ တာဒိသံ န ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ငဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

အနဘိနန္တန (န၊ ထိ) [န+အဘိနန္တန] (တဏှာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့်) မနှစ်သက်ခြင်း။ တေသမယံ ဒိဋ္ဌိ... အနဘိနန္တနာယ သန္တိကေ။ မ၊ ၂။ ၇၄။

အနဘိနန္တန္တိ (တိ) [န+အဘိနန္တန္တိ] မနှစ်သက်သော၊ သူ။ တဿ တံ ဝေဒနံ အနဘိနန္တတော အနဘိဝေဒတော အနဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော။ မ၊ ၁။ ၃၃၇။ မ၊ ၂။ ၅၁-၂ (ဝေဒနံ-အစား ဥပေက္ခာံ)။

အနဘိနန္တိ (ထိ) [န+အဘိနန္တိ] မနှစ်သက်ခြင်း။ န စ တေန ဒေဝတာယ အနတ္တမနတာ ဝါ အနဘိနန္တိ ဝါ ကရဏီယာ။ အံ၊ ၂။ ၃၅။

အနဘိနန္တိတ (တိ) [န+အဘိနန္တိတ] မနှစ်သက်အပ် - မနှစ်သက်သင့် - သော၊ မတောင့်တအပ် - မတောင့်တသင့် - သော။ ဣဓေဝ သဗ္ဗဝေဒယိတာနိ အနဘိနန္တိတာနိ သိတိဘဝိသန္တိ။ မ၊ ၃။ ၂၈၈။ အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂။ အနဇ္ဈောသိတာတိ ပဇာနာတိ၊ အနဘိနန္တိဘာတိ ပဇာနာတိ။ မ၊ ၃။ ၂၈၇။ အနဘိနန္တိတာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝေဒန အဘိနန္တိတုံ န ယုတ္တာတိ ပဇာနာတိ။ မ၊ ၄။ ၁၄။ ၂၃။ အနဘိနန္တိဘာနိတိ တဏှာဒိဟိန အဘိနန္တိဘာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၉။ တဿ မဂ္ဂေန ဟေတု ဥပစ္စန္ဓော၊ ဝိညာဏံ အနာဟာရံ အနဘိနန္တိတံ အပ္ပဋ္ဌိသန္တိကံ တံ နိရုဇ္ဈတိ။ နေတ္ထိ။ ၁၆။ အနဘိနန္တိတန္တိ အဘိနန္တနဘူတာယ တဏှာယ ပဟိနတ္တာ ဝေ

အပတ္တိတံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၃။ အနဇ္ဈောသိတ-လည်း ကြည့်။

အနဘိနန္တိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+အဘိနန္တိတွာ] မနှစ်သက် - မချီးမွမ်း - မသောက်ခံ - မူရိ။ အနဘိနန္တိတွာ အပ္ပဋ္ဌိက္ကောသိတွာ။ ဒိ၊ ၁။ ၅၀။ ဒိ၊ ၃။ ၁၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၁၅။ အနဘိနန္တိတာတိ “သာဓုသာဓု”တိ ဝေ ပသံသံ အကဘူ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။

အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ (တိ) [န+အဘိနိဗ္ဗတ္တိ] အသစ်ဖြစ်ပေါ်မလာသေးသော။ ကတမေ ဓမ္မာ အနာဂတာ၊ ယေ ဓမ္မာ အဇာတာ အဘူတာ အသဉ္ဇာတာ အနိဗ္ဗတ္တာ အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ အပါတုဘူတာ...။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃။ အဘိ၊ က။ ၉၆၊ ၃၀၇။

အနဘိနိဗ္ဗတ္တယမာန (တိ) [န+အဘိနိဗ္ဗတ္တယမာန] မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မဖြစ်စေသော၊ သူ။ အကုဗ္ဗမာနော အဇနယမာနော အသဉ္ဇနယမာနော အနိဗ္ဗတ္တယမာနော အနဘိနိဗ္ဗတ္တယမာနော။ မဟာနိ၊ ၃၈။ အနဘိနိဗ္ဗတ္တယမာနောတိ သဗ္ဗာကာရေန န အဘိနိဗ္ဗတ္တယမာနော။ ဥပသဂ္ဂဝေဒန ဝါ တောနိ ပဒါနိ ဝစိတာနိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၁။

အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [န+အဘိနိဗ္ဗတ္တိ] ထင်ရှားမဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ဘဝအသစ်မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ခေါ် အာဝုသော ဒုက္ခာ၊ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ သုခေါ။ အံ၊ ၃။ ၃၅။

အနဘိနိဗ္ဗတ္တိသာမဂ္ဂိ (ထိ) [အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ+သာမဂ္ဂိ] အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်၌ - စုပေါင်းခြင်း - အညီအမျှဖြစ်ခြင်း။ နောင်တဖန် ပဋိသန္ဓေမနေသော (အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော) ရဟန္တာတို့၏ စုပေါင်းခြင်း - အညီအမျှဖြစ်ခြင်း။ ကတမာ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိသာမဂ္ဂိ၊ ဗဟူ စေပိ ဘိက္ခု...။ မဟာနိ၊ ၁၀၂ (သာမဂ္ဂိ ၃-မျိုး အကျယ်)။ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိသာမဂ္ဂိဘိ အနိဗ္ဗတ္တမာနာနံ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာနံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာတာနံ အရဟန္တာနံ သမူဟော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၂-၃။

အနဘိနိဝိသန္ဓ (တိ) [န+အဘိနိဝိသန္ဓ] (မိစ္ဆာ-
ဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့်)မသက်ဝင်-မစွဲလမ်း-သော၊
သု။ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ အမမာ-
ယန္တော အဂဏှန္တော အပရာမသန္တော အနဘိ-
နိဝိသန္တော စရေယျ ဝိဟရေယျ။ မဟာနိ။၃၈။

အနဘိနိဝိသမာန (တိ) [န+အဘိနိဝိသမာန]
(မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့်)မသက်ဝင်- မစွဲလမ်း-
သော၊ သု။ အနုပါဒိယာန-ကြည့်။

အနဘိနိဝေသ (ပု) [န+အဘိနိဝေသ] မိမိအယူ
သာ အမှန်ဟု မြဲမြံစွာ-မသက်ဝင် - မစွဲလမ်း -
နှလုံးမသွင်း-ခြင်း။ ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဇနပဒ-
နိရုတ္တိယာ စ အနဘိနိဝေသော ဟောတိ သမ-
ညာယ စ အနတိသာရော။မ၊၃။၂၇၈။ အဘိနိ-
ဝေသတိ၊အဘိနိဝိသ-တို့လည်းကြည့်။

အနဘိနိဝေသန္ဓ (တိ) [န+အဘိနိဝေသန္ဓ] မိမိ
အယူသာအမှန်ဟု မြဲမြံစွာ - မသက်ဝင် - မစွဲ
လမ်း - နှလုံးမသွင်း -သော၊သု။ ဒိဋ္ဌသုတမုတ-
ဝိညာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ....အနဘိနိဝိသန္တောစရေယျ။
မဟာနိ။၃၈။ အနဘိနိဝေသန္တောတိ နိယာမော-
က္ကန္တိဒိဋ္ဌိဝသေန နပုဝိသန္တော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၄၁။

အနဘိနေယျ (ကြိ) [န+အဘိနေယျ] အဘိနေတိ-
ကြည့်။

အနဘိပတ္တိတ (တိ) [န+အဘိပတ္တိတ] မတောင့်
တအပ်သော။ အနဘိဇ္ဈိတ-ကြည့်။

အနဘိပ္ပသာဒ (ပု) [န+အဘိပ္ပသာဒ] မကြည်
ညိုခြင်း။ ယံ ဝေရူပံ အဿဒ္ဓိယံ အဿဒ္ဓဟနာ
အနောကပ္ပနာ အနဘိပ္ပသာဒေါ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
အဿဒ္ဓိယံ။ အဘိ၊ဝိ။၃၈၆။ အပ္ပသိဒေနဋ္ဌေန
အနဘိပ္ပသာဒေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၂။၄၈၁။

အနဘိဘဝနီယ (တိ) [န+အဘိဘဝနီယ] မလွှမ်း
မိုး - မနှိပ်စက် - မဖိစီးအပ်သော၊ သု။ တာနိ-
ယေဝ အဿဒ္ဓိယာဒိဟိ အနဘိဘဝနီယတော
အကမ္မိယဋ္ဌေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေန
ဗလာနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၇။

အနဘိဘဝနီယတာ (ထိ) [အနဘိဘဝနီယ+တာ]
မလွှမ်းမိုး - မနှိပ်စက်-မဖိစီး- အပ်သည်၏ အ
ဖြစ်၊ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်မခံရခြင်း။ တိဟိပိ ပဒေဟိ
မန္တပ္ပယောဂါဒိဟိ အတ္တနော အနဘိဘဝနီယ-
တံယေဝ ဒဿေတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။

အနဘိဘဝနီယတ္တ (န) [အနဘိဘဝနီယ + ဣ]
အနဘိဘဝနီယတာ နှင့် အနက်ဘူ။ ငိဟိ သိတုမ္ပိ
အနဘိဘဝနီယတ္တာ အဇေယျာ စ အဟေသု။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၅၀။ အဂ္ဂိနာ အနဘိဘဝနိ-
ယတ္တာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၁။၂၃၁။

အနဘိဘုယျ (ကြိ၊ဝိ) [န+အဘိဘုယျ] မလွှမ်းမိုး
- မနှိပ်စက် - မဖိစီး - မူ၍။ ဥပ္ပန္နံ ပါပ-
စိတ္တံ အနဘိဘုယျ ဝိဟရတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊
အာသဝါ ဝိသုတပရိဋ္ဌာဟာ။ ဝိ၊၄။၃၆၆။
ဥပ္ပန္နံ လာဘံ အနဘိဘုယျ ဝိဟရတော။ အံ၊
၃။၁၁၀။

အနဘိဘူတ (တိ) [န+အဘိဘူတ] မလွှမ်းမိုး
- မနှိပ်စက် - မဖိစီး - အပ်သော၊သု။ အဘိဘူ
အနဘိဘူတော အညဒတ္တ၊ဒသော။ ဒိ၊၁။၁၇၊
၂၁။ ဒီ၊၃။၂၄။ မ၊၁။၄၀၂။ ဣတိဝုတ်။၂၀၅။
အနဘိဘူတောတိ အညေဟိ အနဘိဘူတော။
ဒိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ။၂။၃၀၂။ တေဟိ ကေနစိ
ဂုဏေန န အဘိဘူတောတိ အနဘိဘူတော။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၃။ လောဘေန အနဘိဘူတော
အပရိယာဒိန္နစိတ္တော။ အံ၊၁။၁၉၁။

အနဘိရတ (တိ) [န + အဘိရတ, အဘိရတိ]
(၁) မဓမ္မလျော် - မပျော်ပိုက် - သော၊သု။
(က) ပျင်းရိငြီးငွေ့သော၊ လူ့အဖြစ်ကို တောင့်
တသော၊သု။ ကစ္စ နော တံ အာဝုသော
သုဒိန္န အနဘိရတော ဗြဟ္မစရိယံ စရသိ။ ဝိ၊၁။
၂၂။ အနဘိရတောတိ ဥက္ကဏ္ဍိတော၊ ဂိဟိဘာဝံ
ပတ္တယမာနောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၈၁။ အန-
ဘိရတော အဟံ အာဝုသော ဗြဟ္မစရိယံ စရာမိ၊
ဥဒါန။၁၀၁။ အနဘိရတောတိ န အဘိရတော။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၀။ (ခ) စိတ်မတည်ကြည်သော။

ရာဂဖြင့် ပူလောင်သော၊ သူ။ တေန ခေါ် ပန သမယေန အာယသ္မာ သေယျသကော အနဘိ-
ရတော ဗြဟ္မစရိယံ စရတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၁။ အနဘိ-
ရတောတိ ဝိက္ခိတ္တိန္တော ကာမရာဂပရိ-
ဋ္ဌာဟေန ပရိသုယမာနော၊ န ပန ဂိဟိတာဝံ
ပတ္တယမာနော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ (၂) သာသနာ၌
မေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ ဣဓ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဥက္ကဏ္ဍိတော အနဘိရတော
သာမညာ စဝိတုကာမော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉။
အနဘိရတောတိ သာသနေ အဘိရတိဝိရဟိ-
တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

အနဘိရတဘာဝ (ပု) [အနဘိရတ + ဘာဝ] မမေ့
လျော် - မပျော်ပိုက် - သည်၏ အဖြစ်၊
မမေ့လျော် - မပျော်ပိုက် - ခြင်း။ အနဘိ-
ရတိ-ကြည့်။

အနဘိရတဘိက္ခု (ပု) [အနဘိရတ + ဘိက္ခု]
သာသနာ၌ မမေ့လျော်သော ရဟန်း။ ဧကံ
အနဘိရတဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၁၅၅။

အနဘိရတဘိက္ခုဝတ္ထု (န) [အနဘိရတဘိက္ခု +
ဝတ္ထု] သာသနာ၌ မမေ့လျော်သော ရဟန်း
၏ - အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပဘိ။ ဓမ္မပဒ၊ ၁၄-ဝဂ်၊
၅-ဝတ္ထု။

အနဘိရတသညာ (တိ) [အနဘိရတ + သညာ။
ဤပုဒ်၌ အနဘိရတိသညာ-ဟုလည်း မူကွဲ ရှိ
သည်။ ဋ္ဌ-ဖွင့်တို့ကို ထောက်လျှင် တ-ဟုပင်
ရှိရမည်။ ဋ္ဌ-တို့ကား တိ-ကိုဖွင့်ကြသည်။] မမေ့
လျော်-ငြီးငွေ့-သော သူအားဖြစ်သောသညာ၊
အနဘိရတသညာ၊ ထိုသညာအဦးရှိသော နိဗ္ဗိ-
ဒါနုပဿနာဉာဏ်။ သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတိ-
သညာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၅၄။ သံ၊ ၃။ ၁၁၆။ အံ၊ ၂။ ၇၀။
အံ၊ ၃။ ၁၉၂။ ၂၅၆၊ ၃၄၀၊ ၃၄၂၊ ၃၄၄၊ ၅၁၂။ သဗ္ဗ....
သညာတိ သဗ္ဗသ္မိံ ဝေဇေ ဥက္ကဏ္ဍိန္တယ ဥပ္ပန္န-
သညာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၈။ ဥက္ကဏ္ဍိန္တယာတိ နိဗ္ဗိန္ဒ-

န္တယ၊ ကတ္တစိပိ အသဇ္ဇန္တယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။
သဗ္ဗ သညာတိ သကလလောကသ္မိံ အနဘိ-
ရတိ ဥပ္ပါဒေန္တယ ဥပ္ပန္နသညာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။
သဗ္ဗ သညာတိ သဗ္ဗသ္မိံ တေဓာတုသန္တိ-
ဝေသေ လောကေ ဥက္ကဏ္ဍိတယ ဥပ္ပဇ္ဇနက-
သညာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ ဥက္ကဏ္ဍိတယာတိ နိဗ္ဗိန္ဒ-
န္တယ၊ ကတ္တစိပိ အသဇ္ဇန္တယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတိသညံ ဘာဝေတိ။ အံ၊
၁။ ၄၃။ သဗ္ဗ ဘာဝေတိတိ သဗ္ဗသ္မိံ တေဓာ-
တုကေ လောကေ အနဘိရတိသညံ (အနဘိ-
ရတသညံ?) ဥက္ကဏ္ဍိတသညံ ဘာဝေတိတိ
အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၉။ ဥက္ကဏ္ဍိတသညန္တိ နိဗ္ဗိန္ဒ-
နာကာရေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသည။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။
သဗ္ဗ သညာတိ တိသုပိ ဘဝေသု အရုစ္စန-
ဝသေန ပဝတ္တာ ဝိပဿနာဘာဝနာ။ နိဗ္ဗိဒါ-
နုပဿနာ ဟေသော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ သဗ္ဗလော-
ကေ အနဘိရတသညာ။ အံ၊ ၂။ ၂၄၄၊ ၄၃၃၊ ၄၃၅၊
၄၃၆၊ ၅၁၃။ အနဘိရတသညီ-လည်းကြည့်။

အနဘိရတသညာပရိစိတ (တိ) [အနဘိရတ-
သညာ + ပရိစိတ] အနဘိရတသညာဖြင့် -
ရှုမှတ်-အားထုတ် - ပျိုးများ - ထုံ-အပ်သော။
သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာပရိစိတေန
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော စေတသာ ဗဟုလံ
ဝိဟရတော။ အံ၊ ၂။ ၄၃၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇ (-တိ-ရှိ)။

အနဘိရတသညီ (တိ) [အနဘိရတသညာ + ဤ]
အနဘိရတသညာရှိသော၊ ထိုသညာအဦး ရှိ
သော နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။
ထေ တုမေ ဘိက္ခဝေ....ဝိဟရထ....သဗ္ဗလောကေ
အနဘိရတိသညိနော။ မ၊ ၁။ ၄၁၂။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခု ဝိဟရတိ သဗ္ဗလောကေ အနဘိ-
ရတိသညိ။ အံ၊ ၁။ ၄၆၈၊ ၄၇၃။ အံ၊ ၂။ ၇၃၊ ၇၄။
သဗ္ဗ သညိတိ သဗ္ဗသ္မိံ တေဓာတုကေ
လောကသန္တိဝိသေ အနဘိရတယ ဥက္ကဏ္ဍိတ-
သညာယ သမန္နာဂတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။
ဥက္ကဏ္ဍိတသညာယ သမန္နာဂတောတိ တိသု

ဘဝေသု အရုစနဝသေန ပဝတ္တာယ ဝိပဿနာ-
ပညာယ သမန္နာဂတော။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ
ဟေသာ သညာသိသေန ဝုတ္တာ။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၃၄၂။
(ဤ၌ ဌ-ဖွင့်အတိုင်း အံ၊ ၁။ ၄၆၈-၌ အနဘိရတ-
သညိ-ရှိသင့်သည်။) သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတ-
သညိ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၆။

အနဘိရတိ (ထိ) [န + အဘိရတိ] မဇ္ဈလျော် -
မပျော်ပိုက် - ခြင်း။ (က) ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့် -
ပျင်းရိခြင်း - စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း။ ယဒါ တေ
အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ရာဂေါ စိတ္တံ အနုဒ္ဓံသေတိ၊
တဒါ ဟတ္ထေန ဥပက္ကမိတွာ အသုစိ မောစေဟိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၅၁။ ယဒါ တေ အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ
ယသ္မိံ ကာလေ တာ ကာမရာဂဝသေန ဥက္ကဏ္ဍိ-
တဘာ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တကာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။
မာတုဂါမံ ပဿိတွာ အနဘိရတိ ဥပ္ပါဒေသတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၂၆။ သစေ ဥပဗ္ဗာယဿ အနဘိရတိ
ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၁။ အညဘရော ဘိက္ခု
အနဘိရတိယာ ပိဋိတော အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ
ဆိန္နိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၆။ ပဋိပလော ဟောတိ အနဘိ-
ရတိ ဝုပကာသေတုံ ဝါ ဝုပကာသာပေတုံ ဝါ။
အံ၊ ၂။ ၁၃၁။ အနဘိရတိန္တိ ဥက္ကဏ္ဍိတဘာဝံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ တတ္ထ ကတမာ အရတိ
အရတိ အရတိတာ အနဘိရတိ အနဘိရမဏာ
ဥက္ကဏ္ဍိတာ ပရိတဿိတာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အရတိ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၅။ အနဘိရတိတိ အနဘိရတ-
ဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၀။ (ခ) အဖော်ရောက်
လာခြင်းကို တောင့်တခြင်း။ ဧကကဿ ဒီဃ-
ရတ္တံ နိဝုသိတတ္တာ အနဘိရတိ ပရိတဿနာ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇။ အနဘိရတိတိ အပ-
ရဿာပိ သတ္တဿ အာဂမနပတ္တနာ။ ယာ ပန
ပဋိသသမ္ပယုတ္တာ ဥက္ကဏ္ဍိတာ၊ သာ ဗြဟ္မ-
လောကေ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။

အနဘိရတိဇာတက (န) [အနဘိရတိ + ဇာတက]
အနဘိရတိဇာတ်။ ဇာတက ပါဠိ၊ ဧကကနိပါတ်၊
၇-ဝဂ်၊ ၅-ခုမြောက် ဇာတ်နှင့် ဒုကနိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊
၅-ခုမြောက်ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၊ ၄၈။

အနဘိရတိပိဋိတ (တိ) [အနဘိရတိ + ပိဋိတ] မဇ္ဈ
လျော်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သောသူ။ အနဘိ-
ရတိပိဋိတေ ပဉ္စသတေ ဘိက္ခု။ အာရဗ္ဗ
ကထေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄၀။

အနဘိရတိဗဟုလ (တိ) [အနဘိရတိ + ဗဟုလ]
မဇ္ဈလျော် - ပျင်းရိခြင်းငွေ - ခြင်းများသော၊
များသော - မဇ္ဈလျော်-ပျင်းရိ ခြင်းငွေ-ခြင်း
ရှိသောသူ။ အနဘိရတိဗဟုလော ဗဟိမုခေါ န
ရမတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၈။ အနဘိရတိဗဟုလောတိ
ဥက္ကဏ္ဍနာသေနေဝ အဘိရတိအဘာဝံ ဒီပေတိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။

အနဘိရတိရသ (တိ) [အနဘိရတိ + ရသ] မဇ္ဈ
လျော်ခြင်းကိစ္စရှိသော။ ဣဿာ.... ပရသမ္ပတ္တိနံ
ဥဿနလက္ခဏာ၊ တတ္ထေဝ အနဘိရတိရသာ၊
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ တတ္ထ အနဘိရတိရသာ။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၁၀။

အနဘိရတိသညာ (ထိ) [အနဘိရတိ + သညာ]
မဇ္ဈလျော်-မနှစ်သက်-ပျင်းရိခြင်းငွေ-သည်၏
အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော သညာ၊ အနဘိရတိ-
သညာ၊ ထိုသညာ အဦးရှိသော နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ-
ဉာဏ်။ အနဘိရတသညာ-ကြည့်။

အနဘိရတိသညိ (တိ) [အနဘိရတိသညာ + ဤ]
အနဘိရတိသညာရှိသောသူ။ အနဘိရတသညိ-
ကြည့်။

အနဘိရဒ္ဒ (တိ) [န + အဘိရဒ္ဒ] မနှစ်သက်-မကြေ
နပ် - မချမ်းမြေ့ - မကြည်လင် - သော စိတ်
ရှိသော၊ မပြည့်စုံ - မတက်ကြွ - သော စိတ်
ရှိသောသူ။ ဒုဋ္ဌော ဒေါသောတိ ကုပိတော
အနတ္တမနော အနဘိရဒ္ဒေါ အာဟာတစိတ္တော
ခိလဇာတော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဝိ၊ ၂။ ၆၅၊ ၁၉၂။
ကုပိတော ဟောတိ အနတ္တမနော အနဘိရဒ္ဒေါ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၁၀။ အနဘိရဒ္ဒေါတိ န သုခိတော
န ဝါ ပဿာဒိတောတိ အနဘိရဒ္ဒေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၇၀။ အနဘိရဒ္ဒေါတိ အပရိပုဏ္ဏသက်ပေါ၊ နော
ပဂ္ဂဟိတစိတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။

အနဘိရဒ္ဒိ (တိ) [န + အဘိရဒ္ဒိ] မိမိသုတပါး ၂-
ဦးသား၏ အကျိုးစီးပွားကိုမပြီးစေတတ်သော-
စိတ်ကိုမနှစ်သက်စေတတ်သော-တရား၊ အမျက်
ဒေါသ၊ မနှစ်သက်-မကြေနှပ်-ခြင်း၊ အမျက်
ထွက်ခြင်း။ န စေတသော အနဘိရဒ္ဒိ ကရဏီ-
ယာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ စေတသော အာသာ-
တော အပ္ပစ္စယော အနဘိရဒ္ဒိ အဇ္ဈတ္တ အဝုပ္ပသန္တ
ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၇။ ၇။ နေဝ အတ္တနော န ပရေသံ
ဟိတံ အဘိရာဇယတိတိ အနဘိရဒ္ဒိ၊ ကော-
ပဿေတံ အဓိဝေဒနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အဘိရာဇယ-
တိတိ သာဓယတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အနဘိရဒ္ဒိတိ
အတုဋ္ဌိ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ စိတ္တံ န အဘိရာဇယတိတိ
အနဘိရဒ္ဒိ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အနဘိရဒ္ဒိတိ ကောပေါ-
ယေဝ။ သော ဟိ အနဘိရာဇနဝသေန အနဘိ-
ရဒ္ဒိတိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အနဘိရာဇနဝသေ-
နာတိ ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ၊ တဒညေသဉ္စ
အတ္တဿ အနဘိရာဇနဝသေန။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိရမဏ (န၊ တိ) [န + အဘိရမဏ] မမ္မေလျော်
ခြင်း၊ မမ္မေလျော်သော အခြင်းအရာ။ အနဘိရတိ
အနဘိရမဏာ ဥက္ကဏ္ဍိတာ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ အနဘိရမဏာတိ အနဘိရမဏာကာရော။
အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိရမဏာကာရ (ပု) [အနဘိရမဏ + အာ-
ကာရ] မမ္မေလျော်သော အခြင်းအရာ။ အနဘိ-
ရမဏ-ကြည့်။

အနဘိရမန္တ (တိ) [န + အဘိရမန္တ] မမ္မေလျော်
သော၊ သူ။ ကော ပဝိဝေကေ အနဘိရမန္တော
စိတ္တဿ နိမိတ္တံ ဂဟေဿတိတိ နေတံ ဌာနံ
ဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိရာဇန (န၊ တိ) [န + အဘိရာဇန] အကျိုးကို
မပြီးစေခြင်း၊ မနှစ်သက်စေခြင်း။ အနဘိရဒ္ဒိ-
ကြည့်။

အနဘိဝဒန္တ (တိ) [န + အဘိဝဒန္တ] ငါ၊ ငါ၏ ဥစ္စာဟု
စွဲလမ်းလျက်မဆိုသော၊ သူ။ အနဘိနန္ဒန္တ-ကြည့်။

အနဘိဝိတရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဘိဝိတရိတွာ]
မလွှမ်းမိုးမှုရှိ၊ ကျူးလွန်လိုသောစိတ်ဖြင့် မလွှမ်း
မိုးမှုရှိ။ ပုစ္ဆိတွာ နာဘိဝိတရန္တိ၊ အနဘိဝိတ-
ရိတွာ ကေတော ဥပေါသထံ ကရေန္တိ။ ဝိ၊ ၁။
၁။ ၁။ ယံ အဇာနန္တော အသဉ္ဇာနန္တော
အစေစ အနဘိဝိတရိတွာ ဝိတိက္ကမော။ ဝိ၊ ၁။
၁။ ၁။ သဉ္ဇိစ္စ မဒ္ဒနဿ အဘာဝေန အနဘိဝိတ-
ရိတွာ.... ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိသင်္ခစ္စ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဘိသင်္ခစ္စ] မပြုပြင်-
မစီရင် - မူရိ၊ မဖြစ်စေမှုရှိ။ တဒပ္ပတိဋ္ဌိတံ
ဝိညာဏံ အဝိရုဋ္ဌံ အနဘိသင်္ခစ္စ ဝိမုတ္တံ။ သံ၊ ၁။
၁။ ၁။ အနဘိသင်္ခစ္စ ဝိမုတ္တန္တိ ပဋိသန္ဓိ အနဘိ-
သင်္ခရိတွာ ဝိမုတ္တံ။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိသင်္ခတ (တိ) [န + အဘိသင်္ခတ] မပြု-
မစီရင် - အပ်သော၊ မပြု - မစီရင် - ရသေးသော
ဆွမ်းစသောပစ္စည်း။ အနောဒိဿ အဒဿနေန
အနဘိသင်္ခတံ ကောစိ အန္တရာယံ ကရေတိ
“ကိ” ပရဿ ဒိန္နေနာ”တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိသင်္ခရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဘိသင်္ခရိတွာ]
အနဘိသင်္ခစ္စ-နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနဘိသင်္ခရေန္တ (တိ) [န + အဘိသင်္ခရေန္တ] မပြု-
မစီရင် - သော၊ အားမထုတ်သော၊ အထက်
ဈာန်အလိုငှါတောင့်တခြင်းမပြုသော၊ သူ။ တဿ
အစေတယတော အနဘိသင်္ခရေတော တာ
စေဝ သညာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ သော အနဘိ-
သင်္ခရေန္တော အနဘိသဉ္ဇေတယန္တော ဘဝါယ
ဝါ ဝိဘဝါယ ဝါ န ကိဉ္စိ လောကေ ဥပါဒိယတိ။
မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အဘိသင်္ခရေတိ-လည်းကြည့်။

အနဘိသဉ္ဇေတယန္တ (တိ) [န + အဘိသဉ္ဇေတယန္တ]
မစေဆော် - မစီရင် - သော၊ အကျိုးအားဖြင့်
မကြံသော၊ သူ။ အနဘိသင်္ခရေန္တ-ကြည့်၊ အဘိ-
သဉ္ဇေတယတိ-လည်းကြည့်။

အနဘိသဒ္ဒဟန္တ (တိ) [န + အဘိသဒ္ဒဟန္တ] မယုံ
ကြည်သော၊ သူ။ အနဘိသဒ္ဒဟံ ကမ္မဗလံ ဥဋ္ဌာရံ။
မ၊ ၁။ ၁။ ၁။

အနဘိသမယ (ပု) [န + အဘိသမယ] သစ္စာ ၄-ပါး ဉာဏ်နှင့် ရှေးရှုမပေါင်းဆုံမိခြင်း၊ မရောက် - မရ - ခြင်း၊ မသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်း။ (မောဟ)။ အနဘိသမယော အနနုဗောဓော အသမ္မောဓော...။ အဘိ။ ၉၄။ အဘိဝိ။ ၈၇။ စူဠနိ။ ၂၅။ အဘိမုခေါ ဟူကော မဓမ္မန န သမေတိ န သမာဂစ္ဆတိတိ အနဘိသမယော။ အဘိ။ ၄၁။ ၂၉၆။ ရူပေ ခေါ ဝစ္ဆ အနဘိသမယာ။ သံ၊ ၂။ ၂၂။ (နေတ္တိ။ ၁၃၁-လည်းကြည့်။)

အနဘိသမာဂန္ဓာ (ကြိဝိ) [န + အဘိသမာဂန္ဓာ] ထိုးထွင်းမသိမှု၍။ အနဘိသမေစ္စ-ကြည့်။

အနဘိသမေစ္စ (ကြိဝိ) [န + အဘိသမေစ္စ] ဉာဏ် နှင့်ရှေးရှုမပေါင်းဆုံမှု၍။ ထိုးထွင်းမသိမှု၍။ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၃၊ ၃၉၄။ အနဘိသမေစ္စာတိ ဉာဏေန အနဘိသမာဂန္ဓာ၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဇိတောတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၀။

အနဘိသမေတ (တိ) [န + အဘိသမေတ] မရောက် အပ် - မရအပ် - မသိအပ် - သေးသော။ “ဣဒံ ဒုက္ခ” နှို ချီသ အာဝုသော အညာတံ အဒိဋ္ဌိ အပ္ပတ္တံ အသစ္စိကတံ အနဘိသမေတံ။ အံ၊ ၃။ ၁၉၀။

အနဘိသမေတာဝိ (တိ) [န + အဘိသမေတာဝိ] သစ္စာ ၄-ပါးတရားကိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသော အဘိသမယသို့ မရောက်သေးသော၊ သစ္စာ ၄-ပါး ကို ထိုးထွင်း၍မသိသေးသော။ အနဘိသမေ-တာဝိနံ အသညသတ္တာနံ တေသံ တတ္ထ။ ယမက။ ၁။ ၂၁၈။ အနဘိသမေတာဝိနန္တိ စတုသစ္စပဋိ-ဝေဓသင်္ခါတံ အဘိသမယံ အပ္ပတ္တသတ္တာနံ။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၃၁၂။ အဘိသမေတာဝိ-လည်းကြည့်။

အနဘိသမ္ပုဇ္ဈတိ (ကြိ) [န + အဘိသမ္ပုဇ္ဈတိ] မသိ၊ ထိုးထွင်း၍မသိ။ သာမံ သစ္စာနိ အနဘိ-သမ္ပုဇ္ဈတိ။ အဘိ။ ပု။ ၁၁၂။

အနဘိသမ္ပုဒ္ဓ (တိ) [န + အဘိသမ္ပုဒ္ဓ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓါ။ မ၊ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ၁။ ၁၈၇။ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓါတိ ဣမေ နာမ ဓမ္မာ တယာ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ မယုဗ္ဗိ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ပုဗ္ဗေဝ သမ္မောဓာ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓဿ။ မ၊ ၁။ ၂၀။ အံ၊ ၁။ ၁၈၇။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၉၈။ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓဿာတိ အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓစတုသစ္စဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ အနဘိသမ္ပုဒ္ဓဿာတိ သဗ္ဗဓမ္မေ အပ္ပဋ္ဌိ-ဝိဒ္ဓဿ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

အနဘိသမ္ဘဝနီယ (တိ) [န + အဘိသမ္ဘဝနီယ] မရောက်အပ်သော၊ မရောက် - မမိ - မတတ်စွမ်း နိုင်သော။ အနဘိသမ္ဘဝနီယော သော ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ စက္ခုပထသို့။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၀။ အနဘိသမ္ဘဝနီယောတိ အပ္ပတ္တဗ္ဗော၊ န တံ ဒေဝါ တာဝတိံသာ ပဿန္တိတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ အဘိသမ္ဘဝိတုံ အဓိဂန္တု အသက္ကု-ဏေယျော အနဘိသမ္ဘဝနီယော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ အနဘိသမ္ဘဝနီယော စ သော အညေဟိတိ အသာမန္တပညော။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၇၄။ အနဘိသမ္ဘ-ဝနီယောတိ သမ္မာပုဏိတုံ အသက္ကုဏေယျော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။

အနဘိသမ္ဘဝန္တ (တိ) [န + အဘိသမ္ဘဝန္တ] မရောက် - မမိ - မတတ်စွမ်း - နိုင်သော။ တံ ဝါ ပန အနဘိသမ္ဘဝံ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဇံ ပဉ္စန္တံ ဩရမ္မာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၆။ တံ အရဟတ္တံ အပါပုဏန္တော အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဇန္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။

အနဘိသမ္ဘုဏန္တ (တိ) [န + အဘိသမ္ဘုဏန္တ] မရောက် - မမိ - မတတ်စွမ်း - နိုင်သော။ အနဘိသမ္ဘုဏန္တော ဝါ နိရဿတိ။ မဟာနိ။ ၅၈။ အနဘိသမ္ဘုဏန္တော ဝါတိ အသမ္မာပု-ဏန္တော ဝါ အသက္ကောန္တော ဝါ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၇၈။ အနဘိသမ္ဘုဏန္တော ဝါ စဝတိ။

မဟာနိ။ ၂၄၁။ အနဘိသမ္ဘုဏန္တော ဝါတိ တံ ပဋိပတ္တိံ အသမ္မာဒေန္တော ဝါ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂၂။

အနဘိသမ္ဘုဏမာန(တိ) [န + အဘိသမ္ဘုဏမာန] မရောက်-မမီ-မတတ်စွမ်း-နိုင်သော၊ သူ။ အနတ္တရံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ အနဘိသမ္ဘုဏမာနော ခါရိဝိမ-မာဒါယ။ ဒီ၊ ၁။ ၉၄။ အနဘိသမ္ဘုဏမာနောတိ အသမ္မာပုဏန္တော၊ အဝိသဟမာနော ဝါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ အသမ္မာပုဏန္တောတိ အာရဘိတွာ သမ္ပတ္တိံ အသက္ကောန္တော။ အဝိသဟမာနောတိ အာရဘိတုမေဝ အသက္ကောန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ တံ ဈာနံ အနဘိသမ္ဘုဏမာနာ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၈။ အနဘိသမ္ဘုဏမာနာတိ အသဟမာနာ အသက္ကောန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။

အနဘိသိတ္တ (တိ) [န + အဘိသိတ္တ] အဘိသိက် မသွန်းအပ်သေးသော၊ သူ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ရညော ခတ္တိယဿ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ ဇေဋ္ဌော ပုတ္တော ဟောတိ အဘိသေကော အနဘိသိတ္တော အစလပုတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၁၀၆။

အနဘိသိတ္တကရာဇ (ပု) [အနဘိသိတ္တက + ရာဇ] အဘိသိက် မသွန်းအပ်သေးသောမင်း။ ရာဇ-ညောတိ အနဘိသိတ္တကရာဇာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၇။ အနဘိသိတ္တကရာဇာတိ ခတ္တိယဇာတိကော အဘိသေကံ အပုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။

အနဘိဿရ (တိ) [န + အဘိဿရ] ကိုးကွယ် အားထားရာမရှိသော၊ သက်သာရာရစေနိုင်မည့် သူမရှိသော၊ ကယ်ဆယ်နိုင်မည့်သူ မရှိသော၊ အကူအညီ အဖော်သဟဲမရှိသော၊ သူ။ အဘာ-ဏော လောကော အနဘိဿရော။ မ၊ ၂။ ၂၅၆။ အနဘိဿရောတိ အသရဏော အဘိသရိတွာ အဘိဂန္ဓာ အဿာသေတုံ သမထွေန် ဝိရဟိ-တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ “အဘာဏော လောကော အနဘိဿရော”တိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ အနဘိဿရောတိ အဘိသရိတွာ အဘိ-ဂန္ဓာ ဗျာဟရဏေန အဿာသေတုံ သမထွေန်

ရဟိတော၊ အသဟာယောတိ ဝါ အတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

အနဘိဟိံသမာန (တိ) [န + အဘိဟိံသမာန] မညဉ်းဆဲ - မထိပါး - မပုတ်ခတ် - သော၊ မဖျက်ဆီး - မယုတ်လျော့စေ - သော၊ သူ။ သော ဒုတိယဈာနံ အနဘိဟိံသမာနော ဝိတက္က-ဝိစာရာနံ ဂူပသမာ။ အံ၊ ၃။ ၂၁၇။ အနဘိဟိံ-သမာနောတိ အပေါထေန္တော အဝိဟေဌေန္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။

အနမတ (တိ) [န + အမတ] မသေဘူးသော - သုသာန်မဖြစ်ဘူးသော - နေရာ။ လောကသ္မိဉ္စိ အနမတဌာနံ အသုသာနံ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ အနာမက၊ အနာမတ-တို့လည်းကြည့်။

အနမတဂ္ဂ (တိ) [(၁) အန + န + မတ + အဂ္ဂ။ (၂) န + အမတဂ္ဂ။ အ = တဗျော၊ (၁) ဉာဏ်ဖြင့် လျှောက်၍ မသိအပ်သော - အစွန်း - ရှေ့၊ နောက် - အစွန်း - အပိုင်း အခြား - ရှိသော။ (၂) မသိအပ်သော အစရှိသော၊ အစမထင် သော။ အနမတဂ္ဂေါယံ ဘိက္ခဝေ သံသာရော၊ ပုဗ္ဗာ ကောဋိ န ပညာယတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၈၇။ သံ၊ ၂။ ၁၂၁။ စူဠနိ၊ ၁၃၆။ အနမတဂ္ဂေါ ခေါ သံသာရော။ သံ၊ ၃။ ၁၉၉။ အနမတဂ္ဂေါတိ အန အမတဂ္ဂေါ၊ ဝဿသတံ ဝဿသဟဿံ ဉာဏေန အနဂန္ဓာပိ အမတဂ္ဂေါ အဝိဒိတဂ္ဂေါ။ နာဿ သက္ကာ ဣတော ဝါ တေတော ဝါ အဂ္ဂံ ဇာနိတုံ၊ အပရိစ္ဆိန္နပုဗ္ဗာပရကောဋိကောတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အဂ္ဂ-သဒ္ဓေါ ဣဓ မရိယာဒဝစနော၊ အနုဒ္ဓေသိကဉ္စေတံ ဝစနန္တိ အာဟ “အပရိစ္ဆိန္န-ပုဗ္ဗာပရကောဋိကော”တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ အန-မတဂ္ဂေ ပိတုမရဏေ။ သံသာရံ အနမတဂ္ဂ-တော သရထ။ အနမတဂ္ဂေ သံသာရတော။ ထေရီ၊ ၄၃၂-၃။ သံသာရံ အနမတဂ္ဂတော သံသာရဿ အန အမတဂ္ဂတ္တာ ဉာဏေန အန-ဂန္ဓာပိ အမတအဂ္ဂတ္တာ အဝိဒိတဂ္ဂတ္တာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၉၃။ သံသာရစက္ကန္တိ အနမတဂ္ဂံ သံသာရဝနံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၉၂။

အနုမတဂ္ဂံ သံသာရဝဋ္ဌန္တိ အနု အနု အမတဂ္ဂံ
အဝိညာတကောဋိကံ သံသာရမဏ္ဍလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ ...သံသာရသာဂရော အနုမတဂ္ဂေါ။
အဘိ၊ ၁။ ၁။ အနုမတဂ္ဂေါတိ အညာတဂ္ဂေါ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁။ အနုမတဂ္ဂေါယန္တိ အယံ သံသာ-
ရော အဝိဒိတဂ္ဂေါ။ စူဠနိ၊ ၁။ ၃။

အနုမတဂ္ဂကထာ (ထိ) [အနုမတဂ္ဂ + ကထာ]
အစမထင်သော သံသရာဝဋ်နှင့် စပ်သော တရား
ကို ဟောသော စကား။ သတ္တာ တံ သမဿာ-
သေတွာ ...အနုမတဂ္ဂကထံ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။
၁၁၅။ အနုမတဂ္ဂဓမ္မဒေသနာ-လည်းကြည့်။

အနုမတဂ္ဂတာ (ထိ) [အနုမတဂ္ဂ + တာ] အစမထင်
သည်၏အဖြစ်။ ဧဝံ ဝုတ္တေန ဝါရေန သံသာရဿ
အနုမတဂ္ဂတာ သာဓိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၁။
၂၂။

အနုမတဂ္ဂဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [အနုမတဂ္ဂ + ဓမ္မ-
ဒေသနာ] အစမထင်သော - သံသရာဝဋ် -
နှင့်စပ်သော - ကို ဟောသော - ဒေသနာ။ သံ၊ ၁။
၃၈၈။ ၃၉၄-တို့၌ လာသော သုတ်တို့တည်း။
သတ္တာရံ ဥပသကံမိတွာ အနုမတဂ္ဂဓမ္မဒေသနံ
သုတွာ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၃၀။

အနုမတဂ္ဂပရိယာယ (ပု) [အနုမတဂ္ဂ + ပရိယာယ]
အနုမတဂ္ဂဓမ္မဒေသနာ နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။
ဧဝံ သတ္တရံ အနုမတဂ္ဂပရိယာယံ ကထေန္တေ။
ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၄၄။

အနုမတဂ္ဂပရိယာယကထာ (ထိ) [အနုမတဂ္ဂပရိ-
ယာယ + ကထာ] အနုမတဂ္ဂတရားဒေသနာကို -
ဟောခြင်း - ဟောသော စကား။ အနုမတဂ္ဂ-
ပရိယာယကထာယ ဝနဝါသိကေ ပသာဒေသိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၅၀။

အနုမတဂ္ဂပါဠိ (ထိ) [အနုမတဂ္ဂ + ပါဠိ] အနုမ-
တဂ္ဂဒေသနာနှင့်စပ်လျဉ်းသော ပါဠိတော်။ သံ၊
၁။ ၃၈၈-စသည်တို့၌ လာသော သုတ်တို့တည်း။
ဣတိအာဒိကာ အနုမတဂ္ဂပါဠိ အာဟရိတဗ္ဗာ။
ထေရီ၊ ၁။ ၂။ ၅၅။

အနုမတဂ္ဂဘာဝ (ပု) [အနုမတဂ္ဂ + ဘာဝ] အနု-
မတဂ္ဂတာနှင့် အနက်တူ။ သံသာရဿ အနုမ-
တဂ္ဂဘာဝတော။ ထေရီ၊ ၁။ ၂။ ၉၄။

အနုမတဂ္ဂသံယုတ္တ (န) [အနုမတဂ္ဂ + သံယုတ္တ]
အစမထင်သော သံသရာအကြောင်းကို ဟော
သော သုတ်တို့၏ အပေါင်းအစု၊ အနုမတဂ္ဂ-
သံယုတ်။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၄-သံယုတ်။
သံ၊ ၁။ ၃၈၇-မှ ၃၉၈-အထိ သုတ်များ။

အနုမတဂ္ဂိယ (န) [အနုမတဂ္ဂ + ဣယ] (၁) အနုမ-
တဂ္ဂသံသရာဝဋ် - နှင့် စပ်သော - ကို ဟော
သော - တရားဒေသနာ၊ အနုမတဂ္ဂသံယုတ်။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။ အန္တလိက္ခေ ဌိတော တတ္ထ၊
ဒေသေသိ အနုမတဂ္ဂိယံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၅၀။ အနုမ-
တဂ္ဂိယန္တိ အနုမတဂ္ဂသံယုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ ၁၇။
အထာနေန အနုမတဂ္ဂိယာနိ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာနိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၉၈။ အနုမတဂ္ဂသဒ္ဓေါ တဒတ္ထော
ဝါ တေသန္တိ အနုမတဂ္ဂိယာနိ။ ၎င်းနိဿယ။
(၂) အစမထင်သည်၏ အဖြစ်။ ဝိဟာရဒဿ-
နတ္ထံ အနုမတဂ္ဂိယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သမုဒ္ဒ-
ပဗ္ဗတဒဿနတ္ထံ ဝါပိ ဂန္တိ ဝဇ္ဇတိ။ မ၊ ၁။ ၁။
၁၅၄။ အနုမတဂ္ဂိယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာတိ “န
ခေါ သော သတ္တာဝါသော သုလဘရူပေါ၊
ယော ဣမိနာ ဒိဗေန အဗ္ဗုနာ အနာ-
ဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော (ဒီ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၁။ ၁။ ၆-အနည်းငယ်
မတူ)”တိအာဒိနာ ဣဒဉ္စ တဋ္ဌာကံ မယာ
ဝုဋ္ဌပုဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ၊ တမ္ပိ ဌာနံ သော စ အတ္တ-
ဘာဝေါ အပညတ္တိကဘာဝံ ဂတောတိ ဧဝံ
အနုမတဂ္ဂိယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ တာဒိသံ ဌာနံ ဂန္တိ
ဝဇ္ဇတိ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁၀၈။

အနုမတဋ္ဌာန (န) [အနုမတ + ဌာန] မသေရာ -
အရပ် - ဌာန။ အနုမတ-ကြည့်။

အနုမဿနဘာဝ (ပု) [န + နုမဿနဘာဝ] ရှိမခိုး
သည်၏ အဖြစ်၊ ရှိမခိုးခြင်း။ ဘန္တေ မမ ဒိသာ
နုမဿနဘာဝံ ဝါ အနုမဿနဘာဝံ ဝါ တုမေဝ
ဇာနာထ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၄၀။

အနုမ္ဗိလ (န) [န+အမ္ဗိလ] မချဉ်သော၊ မချဉ်သောအရသာ။ (တိ) ချဉ်သောအရသာ မရှိသော အစားအစာ။ တေ အမ္ဗိလံ လဘိတော အနုမ္ဗိလံ ပရိယေသန္တိ။ မဟာနိ။၁၈၅။

အနုမ္ဗိကာလ (ပု)[န+အမ္ဗိကာလ။ (မိ-သဒ္ဓါကား ဤသံဟသနတ္ထ (ပြုံးရယ်ခြင်း အနက်ဟော)၊ မ္ဗိကာလော ဝေ အမ္ဗိကာလော၊ အ=တဗ္ဗော။ န အမ္ဗိကာလော အနုမ္ဗိကာလော။ မောဂ်နိသျှ၊ ၂။၁၂၆-သုတ်။)]မပြုံးရယ်သင့်သောအခါ၊ ငိုသင့်သောအခါ။ အနုမ္ဗိကာလေ သုသောဏိ၊ ကိန္နု၊ ဇဏ္ဍသိ သောဘနေ။ ဇာ၊၁။၁၃၅။ အနုမ္ဗိကာလေတိ ရောဒနကာလေ ရောဒိတုံ ယုတ္တကာလေ။ ဇာ၊၄။၁။၂၀၈။ (ဤတွင် ဣ-မ္ဗု အနုမ္ဗိကာလေဟု မူကဲ့ရှိသည်။ သက္ကတ မဟာဘာရတ၌ “န နမ္မိကာလောယံ” ဟု ရှိသည်။ နမ္မိ (ပါဠိ-နမ္မ) သဒ္ဓါသည် ချမ်းသာပျော်ရွှင်ခြင်း အနက်ကိုဟောသည်။ ဓာန်ဋီ၊ ၆၈၃-၌ ‘နမ္မဒါ’ကို ‘နမ္မံ သုခံ ဒဒါတိတိ နမ္မဒါ’ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြသည်။)

အနုယံ (ပု) [န+အယ။န အယောတိ အနယော ဒါ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၆။] (၁) ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ကြီးစွာသောပျက်စီးခြင်း။ အနယံ အာပဇ္ဇတိ။ ဒါ၊၃။၂၃၊၂၅။ အံ၊၁။၂၀၃။ အံ၊၃။၃၈၂။ဥဒါန။၁၆၇။ အနယံ ဒုက္ခံ ဗျသနံ။ ဒါ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ အနယံ အာပဇ္ဇတိတိ အဝုဇ္ဈိ အာပဇ္ဇတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ အနယန္တိ အဝုဇ္ဈိ ဒုက္ခံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၂၃။ ကေဿ ကပိနော ဟေတု၊ ယူထဿ အနယော ကတော။ ဇာ၊၁။ ၁၆၂။ အနယော အဝုဇ္ဈိ မဟာဝိနာသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၆။ ဆယိမေ ဘိက္ခဝေ ဗဠိသာ လောကသ္မိ အနယာယ သတ္တာနံ ဗျာပါဒါယ ပါဏိနံ။နေတ္ထိ။ ၁၃၄။အနယာယာတိ အနတ္တယ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။ ၂၄၅။ (၂) ကြီးစွာသောပျက်စီးခြင်းကိုပြုတတ်သော၊ သူ။ မနုဿာနံ အနယော ဟုတွာ။ ဇာ၊၁။၂၄၈။ တေသံ အနယော မဟာဝိနာသကာရကော ဟုတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၄။

အနုယံ (ပု) [န+နယ] မရောက်အပ် - မရောက်သင့် - သော အမူအကျင့်၊ မသင့်လျော်သော နည်းလမ်း။ အနယံ နယတိ ဒုမ္မေဓော၊ အဓုရာယံ နိယုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊၁။၂၆၇။ အနယံ နယတိတိ အကာရဏံ “ကာရဏ”န္တိ ဂဏှာတိ၊ ပါဏာတိ-ပါတာဒိနိ ကတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေဿာမိတိ ဝေဂ္ဂပါနိ အနတ္တကမ္မာနိ စိန္တေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၂။ နယိဒံ အနယေန ဇီဝိတံ။ထေရ။၂၄၇။ နယိဒံ အနယေန ဇီဝိတန္တိ ဣဒံ မမ ဇီဝိတံ အနယေန အညာယေန ဝေဠုဒါနပုပ္ဖဒါနာဒိအနေသနာယ န ဟောတိ ဇီဝိတနိကန္တိယာ အဘာဝတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ အနယော နယဂ္ဂပေန၊ ဗုဒ္ဓိမာဂမ္မ တိဋ္ဌတိ။ ဝဇီရ။၆၉။

အနုယဗျသန (န) [အနယံ + ဗျသန] (၁) အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်း၊ ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်း။ တတ္ထေဝ အနုယဗျသနံ အာပဇ္ဇိသု။မ၊ ၁။၂၈၇။ အနုယဗျသနံ အာပဇ္ဇိသုတိ အဝုဇ္ဈိ ဝိနာသံ ပါပုဏိသု။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ ကတိပယာပိ ဂါဝိယော အသေသေတွာ နဒိသောတေန ဝုဠတ္တာ ဝုတ္တံ “အဝုဇ္ဈိ ဝိနာသံ ပါပုဏိသု”တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။ အနုယဗျသနံ အာပဇ္ဇိ။အံ၊၂။ ၁၆၆။ အံ၊၃။၃၈၀။ အနုယဗျသနန္တိ အဝုဇ္ဈိ ဝိနာသံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇၊၃၂၅။ (၂) ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့် ပျက်စီးခြင်း။ အနုယဗျသနံ အာပါဒေဿာမိ။ဒါ၊၂။၆၁။ အံ၊၂။၄၀၉။ အနယံ အာပဇ္ဇတိ၊ ဗျသနံ အာပဇ္ဇတိ၊ အနုယဗျသနံ အာပဇ္ဇတိ။အံ၊၁။၂၀၃။ အနုယဗျသနန္တိ ဧတ္ထ န အယောတိ အနယော၊ အဝုဇ္ဈိယာ တေ နာမံ။ ဟိတဉ္စ သုခဉ္စ ဝိယဿတိ ဝိက္ခိပတိတိ ဗျသနံ၊ ဉာတိပါရိဇညာဒိနံ တေ နာမံ။ ဒါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၆။ အနုယဗျသနန္တိ အဝုဇ္ဈိဉ္စေဝ ဉာတိ-ဗျသနဉ္စ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။

အနုယဗျသနာပတ္တိ (ထိ) [အနုယဗျသန + အာပတ္တိ] အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။

အနုယဗျသနာပတ္တိနိမိတ္တ (န) [အနုယဗျသနာ-
ပတ္တိ + နိမိတ္တ] အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ -
ရောက်ခြင်း၏ - ရောက်မည့် - အကြောင်း။

အနုယဗျသနာပတ္တိဟေတု (ပ) [အနုယဗျသနာ-
ပတ္တိ + ဟေတု] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တွဲ။
တေ သာမာဝတိပမုခါနံ တာသံ ဣတ္ထိနံ အဂ္ဂိမ္မိ
အနုယဗျသနာပတ္တိဟေတု၊ မာဂဏ္ဍိယာယ စ
သမိတ္တဗန္ဓဝါယ ဂုဏဏာယ အနုယဗျသနာ-
ပတ္တိနိမိတ္တံ သဗ္ဗာကာရတော ဝိဒိတော။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။ ၃၅၀။

အနုယံ (ကြိ) နယတိ-ကြည့်။

အနုရဏိယ (တိ) [န + အရဏိယ] မသိအပ် -
မရောက်အပ် - သော။

အနုရဏိယတာ (ထိ) [အနုရဏိယ + တာ] မသိ
အပ် - မရောက်အပ် - သည်၏အဖြစ်။ အနုရိယ -
ကြည့်။

အနုရဟ (တိ) [န + အရဟ] မထိုက်တန်သော၊
သု။ ယော ပုဂ္ဂလော အယုတ္တော အပ္ပတ္တော
အနန္တစွာဝိကော အနုရဟော အပ္ပဘိရူပေါ
ဓုတဂံ သမာဒိယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၈။ သော
ရဇ္ဇဿ ဝါ အနုရဟော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၅၅။

အနုရဟန္တ (တိ) [န + အရဟန္တ] ရဟန္တာမဟုတ်
သော၊ သူ။ အနုရဟန္တော သမာနာ အရဟန္တ-
မှာတိ ပဋိဇာနိမှ။ မ၊ ၁။ ၂၃၄။ ကိလေသာရိနံ
အဟတတ္တာ အနုရဟန္တောယေဝ သမာနာတိ
အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၀၂။ ယော ဝေ အနုရဟံ
သန္တော။ သုတ္တနိ။ ၂၉၉။ အနုရဟံ သန္တောတိ
အဿိကာသဝေါ သမာနော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၆၄။

အနုရိယံ (တိ) [န + အရိယ။ အနုယ + ဣရိယ +
အ။ အယ + န + ဣရိယ + အ။ အရိယ-ကြည့်။]
(၁) မမြင့်မြတ်သော၊ မဖြူစင်သော၊ အပြစ်
မကင်းသော၊ မကောင်းသော၊ ယုတ်ညံ့သော။
ဟိနံ ဂမ္ဘံ ပေါထုဇနိကံ အနုရိယံ အနုတ္တသဟိတံ။
ဒီ၊ ၁။ ၉၄၊ ၁၀၄။ အံ၊ ၂။ ၂၈၆။ အနုရိယန္တိ န

နိဒ္ဒေါသံ၊ န ဝါ အရိယေဟိ သေဝိတဗ္ဗံ။
ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၈၀။ အနုရိယေဟိ သေဝိတဗ္ဗန္တိ ဝါ
အနုရိယံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၈၀။ အနုရိယန္တိ န အရိယံ
န ဥတ္တမံ န ပရိသုဒ္ဓံ၊ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၀၄။ ဟိနော
ဂမ္မော ပေါထုဇနိကော အနုရိယော အနုတ္တ-
သဟိတော။ ဋီ၊ ၁။ ၁၄။ သံ၊ ၁။ ၂၆၉။ ပဋိသံ၊ ၃၃၀။
အနုရိယောတိ န အရိယော န ဝိသုဒ္ဓေါ န
ဥတ္တမော န ဝါ အရိယာနံ သန္တကော။ သံ၊ ဋ္ဌ။
၁။ ၂၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၉။ အနုရိယောတိ န
အရိယော။ အထ ဝါ န ဝိသုဒ္ဓါနံ ဥတ္တမာနံ
အရိယာနံ သန္တကော။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၁၅။ နာဘိ-
ဇာနာမံ သကံပုံ၊ အနုရိယံ ဒေါသသဟိတံ။
ထေရ။ ၂၃၀။ တတော ဝေ အနုရိယံ နိဟိနံ၊
အရိယေဟိ ဝါ အနုရဏိယတာယ အနုရိယေဟိ
အရဏိယတာယ စ အနုရိယံ ပါပကံ “သကံ-
ပေါ”တိ လဒ္ဓနာမံ ကာမဝိဘက္ကာဒိမိစ္ဆာဝိတက္ကံ။
ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၅၁။ န ဝေဝံ ပိဏ္ဍိတံ အနု-
ရိယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၂။ အနုရိယန္တိ အသုန္နရံ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ။ ၆။ ၇၈။ အနုရိယံ - လည်းကြည့်။ (န) (၂)
မမြင့်မြတ် - မဖြူစင် - အပြစ်မကင်း - မကောင်း -
ယုတ်ညံ့ - သော အမှု၊ အရိယာတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်
သော အမှု။ အနုရိယံ မရိယေန သဟဿနေတ္တံ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၁၃။ အနုရိယန္တိ လာမကံ ပါပကမ္မံ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၂၀။ အနုရိယံ ပရိဝဇ္ဇေမု သဗ္ဗံ။ ဇာ၊
၁။ ၂၁၄။ အနုရိယန္တိ အရိယဂရဟိတံ သဗ္ဗံ
အသုန္နရံ အပရိသုဒ္ဓံ ကမ္မံ ပရိဝဇ္ဇယာမ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ။ ၄။ ၅၃။ (၃) အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်
သော - အကျိုးစီးပွားကို မဖြစ်စေတတ်သော -
သူ၊ မမြင့်မြတ် - မဖြူစင် - သော၊ သူ။ (က)
အရိယာမဟုတ်သူ၊ ပုထုဇဉ်။ အဋ္ဌ အရိယပုဂ္ဂလာ
အရိယာ၊ အဝသေသာ ပုဂ္ဂလာ အနုရိယာ။ အဘိ၊
ပု။ ၁။ ၁၆။ သေသာ အပရိသုဒ္ဓတာယ အနုရိယာ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၉။ (ခ) သူတော်ကောင်းမဟုတ်သူ၊
မဖြူစင်သူ၊ အရှက်မရှိသူ၊ သီလမရှိသူ၊ အရှက်
အကြောက်မရှိသူ၊ ယုတ်နိမ့်သော အကျင့်ရှိသူ။
အရိယော အနုရိယံ ကုဗ္ဗန္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၁။

အနုရိယန္တိ ဒုဿိလံ ပါပဓမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။
 အရိယော အနုရိယေန ပဇာနမတ္ထံ။ ဇာ၊၁။
 ၄၀။ အနုရိယေန နိလ္လဇ္ဇေန ဒုဿိလေန။ ဇာ၊
 ၄၂။၂၁၈။ ဝေမေဝ ယော ဒုက္ခုလီနော
 အနုရိယော။ ဇာ၊၁။၆၄။ အနုရိယောတိ
 ဟိရာတ္တပ္ပဝဇ္ဇိတော အသပ္ပရိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၀၄။ လုဒ္ဒေါ စာပိ အနုရိယော။ ဇာ၊၁။
 ၂၄၇။ အနုရိယောတိ န အရိယော နိစသမာ-
 စာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။ ပါပေါ အနုရိယော
 လဟု။ စရိယာ။ ၄၀၂။ အနုရိယောတိ အနုယေ
 ဣရိယနေန အယေ စ န ဣရိယနေန အနု-
 ရိယော၊ နိဟိနာစာရောတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊
 ၄။၁၃၉။ အနုရိယာ သမတိက္ကန္တဓမ္မာ။ ဇာ၊၂။
 ၁၂၄။ အနုရိယာတိ နိလ္လဇ္ဇာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၈၂။
 (ဂ) ဥဘတောဗျည်း။ အနုရိယပဏ္ဏက-ကြည့်။

အနုရိယ^၁ (တိ) [န + အရိယ^၁။ အနုရိယ^၁ + အ။]
 (၁) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ - မမှီဝဲအပ် - မရောက်
 အပ် - မသိအပ် - မပြုကျင့်အပ် - ဤဥစ္စာမဟုတ် -
 သော။ (၂) အရိယာ မဟုတ်သူတို့ - သူတော်
 ကောင်းမဟုတ်သူတို့ - မှီဝဲအပ် - ရောက်အပ် -
 သိအပ် - ပြုကျင့်အပ် - ဤ ဥစ္စာဖြစ် - သော။
 အနုရိယ^၁ (၁) အနက် ဋ္ဌ၊ဋီ-တို့ကြည့်။ (န)
 (၃) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မပြုကျင့်အပ်သော -
 အရိယာ - သူတော်ကောင်း - မဟုတ်သူတို့
 ပြုကျင့်အပ်သော အမှု၊ အလှူ၊မပေးခြင်း၊
 သီလမစောင့်ခြင်းစသည်။ ယဒိဒံ အဒါနဉ္စ အသိ-
 လဉ္စ အရိယေဟိ အကတ္တဗ္ဗတ္တာ အနုရိယေဟိ စ
 ကတ္တဗ္ဗတ္တာ “အနုရိယ”န္တိ ဝစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။

အနုရိယက (ပု၊န) [န + အရိယက] အရိယဘာ
 သာမှ တပါးသော ဘာသာ၊ အရိယဝေါဟာရ
 ဖြစ်သော မဂဓဘာသာမှတပါးသော အနွ၊ဒမိဋ္ဌ
 စသောဘာသာ။ အရိယကံ နာမ အရိယဝေါ-
 ဟာရော မာဂဓဘာသာ။ မိလက္ခကံ နာမ
 ယော ကောစိ အနုရိယကော အနွဒမိဋ္ဌာဒိ။ဝိ၊
 ၄။၁။၂၂၀။ အနုရိယကောတိ မာဂဓဝေါဟာ-

ရတော အညော။ သာရတ္ထ၊၂။၈၁။ အရိယက-
 လည်းကြည့်။

အနုရိယကထာ (ထိ) [အနုရိယ + ကထာ] မမြတ်
 သောစကား။ အရိယာ မဟုတ်သူတို့၏ စကား။
 ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ထိခိုက်၍ဆိုသောစကား။ အနု-
 ရိယဂုဏ်-ကြည့်။

အနုရိယကမ္မ (န) [အနုရိယ + ကမ္မ]မသုတော်တို့၏
 အမှု၊သီလမရှိသူတို့၏ - အမှု - အလုပ်။အနုရိယ-
 ကမ္မမောက္ခန္တိ၊ အထေတံ သဗ္ဗသုတိနံ။ဇာ၊၁။
 ၂၁၆။ အနုရိယကမ္မမောက္ခန္တိန္တိ အနုရိယာနံ
 ဒုဿိလာနံ ကမ္မံ ဩတရိတွာ ဌိတံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၇။

အနုရိယဂုဏ (ပု) [အနုရိယ + ဂုဏ] မမြတ်သော -
 ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ထိခိုက်ပြောဆိုသော - စကား။
 အနုရိယဂုဏမာသဇ္ဇ၊ အညောညဝိဝေရသိနော။
 အံ၊၁။၁၉၉။ အနုရိယဂုဏမာသဇ္ဇာတိ အနုရိယ-
 ဂုဏကထံ ဂုဏမာသဇ္ဇ ကထေန္တိ။ဂုဏံ ဃဋေတွာ
 ကထာ ဟိ အနုရိယကထာ နာမ၊ န အရိယ-
 ကထာ၊ တံ ကထေန္တိတိ အတ္ထော။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

အနုရိယဂုဏကထာ (ထိ) [အနုရိယဂုဏ + ကထာ]
 မမြတ်သော - ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ထိခိုက်ပြောဆို
 သော - စကား။ အနုရိယဂုဏ-ကြည့်။

အနုရိယဓရိတ (န) [အနုရိယ + စရိတ] မဖြူစင် -
 မမြင့်မြတ် - သော ကာမဂုဏ်တို့၌ ကာမဓမ္မ
 လျော်မှု အကျင့်။ ယော အနုရိယစရိတာနိ
 မာစရိ။ ဇာ၊၂။၁၃၀။ ယော ပုရိသော အနုရိ-
 ယေသု အပရိသုဒ္ဓေသု ကာမဂုဏေသု ကာမ-
 ရတိစရိတာနိ အာစရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။

အနုရိယတရ (တိ) [အနုရိယ + တရ] ယုတ်ညံ့
 သည်ထက် ယုတ်ညံ့သော။ သုတေန ဝါ သုတံ
 ကိဏျာ၊ ကိ အနုရိယတရံ တတော။ ဇာ၊၂။
 ၉၅။ တေသံ ကိရိယတော ဥတ္တရိ အညံ အနုရိယ-
 တရံ နာမ ကိမတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၀။

အနုရိယဓမ္မ (ပု၊တိ) [အနုရိယ + ဓမ္မ] (၁) မဖြူစင် -
 မမြင့်မြတ် - သော တရား - သဘော၊မသုတော်

တို့၏ - တရား - သဘော။ အနုရိယဓမ္မဝံသိ-
 တော။ ဇာ၊ ၂။ ၉၆။ အနုရိယဓမ္မဝံသိတောတိ
 ကမ္မေန အနုရိယဓမ္မံ အာသိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၄၀၀။ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အနုရိယဓမ္မော ဗာလ-
 ဓမ္မော မူဠဓမ္မော အညာဏဓမ္မော အမရာဝိက္ခေ-
 ပဓမ္မော။ မဟာနိ၊ ၁။ ၂။ အနုရိယဓမ္မောတိ
 အနုရိယသဘာဝေါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၄။ အနုရိယ-
 ဓမ္မံ ကုသလာ တမာဟု။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၁။ တဿ
 တံ ဝါဒံ “အနုရိယဓမ္မော ဒေသော” တိ ကုသလာ
 ဝေ ကထေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၃၇။ မဟာနိ၊ ၅။ ၂-
 လည်းကြည့်။ (၂) စင်ကြယ်-မမြင့်မြတ် -
 သော-တရား-အကျင့်-ရှိသောသူ။ အနုရိယ-
 ဓမ္မသု သဌေသု နဿတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၄။ အသုဒ္ဓ-
 ဓမ္မတ္တာ အနုရိယဓမ္မသု၊ ကေရာဋ္ဌိကတ္တာ
 သဌေသု နဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

အနုရိယပဏ္ဏာက (ပု) [အနုရိယ + ပဏ္ဏာက] ဥဘတော
 ဗျည်းခေါ် အနုရိယနှင့်ပဏ္ဏာက။ မေထုနံ တံ န
 သေဝေ....တယော စ အနုရိယပဏ္ဏာကေ။ ဝိ၊ ၅။
 ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ တယော အနုရိယပဏ္ဏာ-
 ကေတိ ဥဘတောဗျဉ္ဇနသင်္ခါတေ တယော
 အနုရိယေ၊ တယော စ ပဏ္ဏာကေတိ ဣမေပိ
 ဆ ဇနေ ဥပဂန္ဓာ မေထုနံ န သေဝတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
 ၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၅။ အနုရိယပဏ္ဏာကေတိ
 တယော အနုရိယေ၊ တယော ပဏ္ဏာကေ စ ဥပ-
 သင်္ကမိတွာ မေထုနံ န သေဝတိတိ အတ္ထော။
 အနုရိယာတိ စေတ္ထ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ
 အဓိပ္ပေတာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၉-၇၀။

အနုရိယပရိယေသနာ (ထိ) [အနုရိယ + ပရိယေ-
 သနာ] မဖြူစင် - မမြင့်မြတ် - သော သူတို့၏
 ရှာမှီးခြင်း၊ အရိယာ-သူတော်ကောင်း-မဟုတ်
 သူတို့၏ ရှာမှီးခြင်း၊ ယုတ်ညံ့ - အပြစ်မကင်း -
 သော ရှာမှီးခြင်း။ စဝာသော ဣမာ ဘိက္ခဝေ
 အနုရိယပရိယေသနာ။ အံ၊ ၁။ ၅၇၀။ အနုရိယပရိ-
 ယေသနာတိ အနုရိယာနံ သေနာ ဂဝေသနာ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။ အနုရိယေဟိ ပရိယေသိတဗ္ဗတ္တာ

အနုရိယာနံ ပရိယေသနာတိ အနုရိယပရိယေ-
 သနာ။ သယံ လာမကတာယ အနုရိယာနံ ပရိ-
 ယေသနာတိ ဝါ အနုရိယပရိယေသနာ။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၉၅။ ဘိက္ခဝေ အဟမ္မိ ပုဗ္ဗေ အနုရိယပရိ-
 ယေသနံ ပရိယေသိ။ပဉ္စဝဂ္ဂိယာပိ အနုရိယ-
 ပရိယေသနံ ပရိယေသိ သု။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။

အနုရိယပရိသမ္ဘာသ (တိ) [အနုရိယ + ပရိသမ္ဘာ-
 သ] မကောင်းသော ရေရွတ်ပြောဆိုခြင်းရှိသော၊
 သူ။ အနုရိယပရိသမ္ဘာသေ၊ ပါပကမ္မံ ဇိဂိသသိ။
 ဇာ၊ ၁။ ၃၅၉။ အနုရိယပရိသမ္ဘာသေတိ....အသုန္န-
 ရာယ ပရိဘာသယ သမန္နာဂတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈။

အနုရိယဘာဝ (ပု) [အနုရိယ + ဘာဝ] မစင်ကြယ် -
 မမြင့်မြတ် - ယုတ်ညံ့ - သည်း၏ အဖြစ်၊ - ယုတ်
 ညံ့ခြင်း။ အနုရိယသံယုတ္တ-ကြည့်။

အနုရိယဘူမိ (ထိ) [အနုရိယ + ဘူမိ] အရိယာ
 မဟုတ်သူတို့၏ ဖြစ်ရာဘုံ၊ ပုထုဇဉ်တို့၏ ဖြစ်ရာဘုံ။
 အပါယဂါမိနိယာ ဟိ အဝိဇ္ဇာ ပဌမမဂ္ဂေန
 ပဟိယတိ။ တထာ သင်္ကဒေဝ ဣမသ္မိံ လော-
 ကေ သဗ္ဗတ္ထ စ အနုရိယဘူမိယံ ဥပပတ္တိပစ္စယ-
 ဘူတာ အဝိဇ္ဇာ ယထာက္ကမံ ဒုတိယတတိယမဂ္ဂေ-
 ဟိ ပဟိယတိ၊ န ဣတရာတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၃။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၆။

အနုရိယမဂ္ဂ (ပု) [အနုရိယ + မဂ္ဂ] မဖြူစင် - မမြင့်
 မြတ် - သော - လမ်း - ကျင့်စဉ် - မဂ်၊ မသူတော်
 တို့၏ - ကျင့်စဉ် - မဂ်။ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-
 စသော မိစ္ဆာမဂ် ဂ-ပါး။) အရိယမဂ္ဂဉ္စ ဝေါ
 ဘိက္ခဝေ ဓမ္မံ ဒေသေသာမိ အနုရိယမဂ္ဂဉ္စ။ အံ၊
 ၃။ ၄၅၅၊ ၄၈၅။ အရိယမဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

အနုရိယရူပ (တိ) [အနုရိယ + ရူပ] (က) မမြတ်
 သော - ယုတ်ညံ့သော - သဘောရှိသော၊ အရှက်
 မရှိသောသဘောရှိသော၊ သူ။ ကဏှာဘိဇာတိ-
 ကောသိ အနုရိယရူပေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၂။ အနုရိယ-
 ရူပေါတိ အဟိရိကသဘာဝေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၁။
 (ခ) မသူတော်သဘောရှိသော - အရှက်မရှိ

သော၊ သူ။ အနုရိယရူပေါ ပုရိသော ဇနိန္ဒ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၁၀။ အနုရိယရူပေါတိ ကေဝလုဗြာဟ္မဏ-
သဒိသော အသပ္ပုရိသဇာတိကော နိလ္လဇ္ဇပုရိ-
သော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၇၆။

အနုရိယဝေါဟာရ (ပု) [အနုရိယ + ဝေါဟာရ]
အရိယာမဟုတ်သူ-ဗာလပုထုဇဉ် - ယုတ်ညံ့သူ
-တို့ပြောဆိုအပ်သော စကား၊ အပြစ်မကင်း
သောစကား၊ ထိုစကားကို ပြောဆိုကြောင်း
စေတနာ။ (က) အနုရိယဝေါဟာရ ဂ-ပါး။
အဋ္ဌ အနုရိယဝေါဟာရ။ အဒိဋ္ဌ ဒိဋ္ဌ မေ။...။
အဝိညာတံ ဝိညာတံ မေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ အနုရိယ-
ဝေါဟာရတိ အနုရိယာနံ ဗာလပုထုဇ္ဇနာနံ ဝေါ-
ဟာရော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ အဋ္ဌိမေ ဘိက္ခဝေ အနုရိယ-
ဝေါဟာရ။ အံ၊ ၃။ ၁၂။ အနုရိယဝေါဟာရတိ
န အရိယကထာ သဒေါသကထာ၊ ယာဟိ
စေတနာဟိ တေ ဝေါဟာရေ ဝေါဟရန္တိ၊
တာသံ တေ နာမံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ အနုရိယာနံ
လာမကာနံ ဝေါဟာရေ အနုရိယဝေါဟာရော။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ (ခ) အနုရိယဝေါဟာရ ၄-ပါး။
စတ္တာရော အနုရိယဝေါဟာရ၊ အဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌ-
ဝါဒိတာ အသုတေ သုတဝါဒိတာ အမုတေ
မုတဝါဒိတာ အဝိညာတေ ဝိညာတဝါဒိတာ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၃။ စတ္တာရော အနုရိယ-
ဝေါဟာရ၊ မုသာဝါဒေါ ပိသုဏာ ဝါစာ ဖရုသာ
ဝါစာ သမ္ပယုလာပေါ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၃။ အနုရိယ-
ဝေါဟာရတိ အနုရိယာနံ လာမကာနံ ဝေါ-
ဟာရ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ
အနုရိယဝေါဟာရ...ဝိညာတဝါဒိတာ။ အံ၊ ၁။
၅၆၈။ အနုရိယဝေါဟာရတိ အနုရိယာနံ
ကထာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။

အနုရိယသံယုတ္တ (တိ) [အနုရိယ + သံယုတ္တ] အရှက်
မရှိသော-ယုတ်ညံ့သော-သူတို့၏ အဖြစ်နှင့်
ယှဉ်သော။ န မ အနုရိယသံယုတ္တေ၊ ကမ္မေ
ယောဇေတုမရဟိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၀။ အနုရိယ-
သံယုတ္တေတိ မိတ္တဒုဗ္ဗိဟိ အဟိရိကေဟိ ကတ္တဗ္ဗ-

တာယ အနုရိယဘာဝေန သံယုတ္တေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၃၇၃။

အနုရိယသဘာဝ (ပု) [အနုရိယ + သဘာဝ] မပြု
စင်-မမြင့်မြတ်-သော သဘော၊ မသူတော်တို့
၏ သဘော။ အနုရိယဓမ္မ (၁) အနက်ကြည့်။

အနုရိယသမ္ပတ (တိ) [အနုရိယ + သမ္ပတ] သူတော်
ကောင်းတို့ အလုပ်မဟုတ် - မမြင့်မြတ် - ဟု
သမုတ်အပ်သော။ ဗြာဟ္မဏာနဉ္စိ ဝေဒဝိဇာနေန
ယညယဇနံ နာမ အနုရိယသမ္ပတံ န သဂ္ဂါဝဟံ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၅၃။

အနုရိယသုခ (န) [အနုရိယ + သုခ] အရိယာမဟုတ်
သူတို့-၏ ချမ်းသာ - မှီဝဲအပ်သော ချမ်းသာ၊
ပုထုဇဉ်တို့ - ၏ ချမ်းသာ - မှီဝဲအပ်သောချမ်း
သာ။ အရိယသုခေ အနုရိယသုခေ။ အံ၊ ၁။ ၇၉။
အနုရိယသုခန္တိ ပုထုဇ္ဇနသုခံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။
ပုထုဇ္ဇနသုခံ အနုရိယသုခံ န သေဝိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၂။
၁၁၇။ မ၊ ၃။ ၂၇၆။ အနုရိယသုခန္တိ အနုရိယေဟိ
သေဝိတသုခံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၉။

အနုလံ (ဗျ) [န + အလံ] (၁) မသင့်လျော်သော၊
မငြိကပ်-မတွယ်တာ - အပ်သော၊ ငြိကပ်တွယ်
တာခြင်းငှါ မသင့်သော။ (၂) မပြည့်စုံ-မလုံ
လောက်-သော၊ ပြည့်စုံလုံလောက်ပြီဟု မဆုံး
ဖြတ်အပ်သော၊ ပြောင့်မှန်သော အကျင့် ပဋိ-
ပတ်၌ ဤတရားမျှဖြင့် ပြည့်စုံလုံလောက်ပြီဟု
အားထုတ်မှုရပ်စဲ၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းမပြုအပ်သော။
ဣဒံ ခေါ အဟံ ဥဒါယံ အနုလန္တိ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂။
၁၁၈။ အနုလန္တိ ဝဒါမိတိ အကတ္တဗ္ဗအာလယန္တိ
ဝဒါမိ၊ တဏှာလယော ဧတ္တ န ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗောတိ
ဒဿေတိ။ အထ ဝါ အနုလံ အပရိယတ္တံ၊ န
ဧတ္တာဝတာ အလမေတန္တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကာတဗ္ဗန္တိ
ဝဒါမိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။ အလံ-သဒ္ဓေါ ယုတ္တဧတ္တာပိ
ဟောတိ “အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒတံ၊ အလံ ဝိမုစ္စိဘု”န္တိ-
အာဒိသု၊ တသ္မာ အနုလံ အနုသင်္ဂံ ကာတံ
အယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ “အကတ္တဗ္ဗ-
အာလယန္တိ ဝဒါမိ”တိ။ သန္နိဋ္ဌာနန္တိ သမ္မာပရိ-

ပတ္တိယံ အလံ တောဝဘာတိ ဥဿာဟပဋိပ္ပဿမ္မ-
နဝသေန သန္တိဋ္ဌာနံ န ကာတဗ္ဗန္တိ ယောဇနာ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ (၃) ပြုလုပ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော၊
မပြုလုပ်နိုင်သော။ အနုလဉ္စ တေ အန္တရာယာ-
ယ။ မ၊၃။၄၆။ အနုလဉ္စ တေ အန္တရာယာယာတိ
ဇိဝိတန္တရာယံ တေ ကာတုံ အသမတ္ထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၄။၃၇။

အနုလ (တိ) [န+အလ] (၁) မစွမ်းနိုင်သော၊
ချီးမြှောက်ပြောဆိုခြင်းငှါ မစွမ်းရာသော၊ သူ။
အနုလာ မုဒုသမ္ဘာသ၊ ဒုပ္ပုဏ္ဏ တာ နဒိသမာ။
ဇာ၊၁။၇၆။ ဇာ၊၂။၁၂၈။ အနုလာ မုဒုသမ္ဘာ-
သတိ မုဒုဝစနေနပိ အသက္ကုဏေယျာ၊ နေဝ
သက္ကာ သက္ကဝါစာယ သင်္ကဏ်တန္တိ အတ္ထော။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ (၂) တော်ပြီ - တန်ပြီ - ဟု
သော စကားမှ ကင်းသော၊ ငြင်းပယ်ခြင်းမရှိ
သော၊ သူ။ ပုရိသေဟိ ဝါ တောသံ န အလန္တိ
အနုလာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ အနုလာတိ တိဟိ
ဓမ္မေဟိ အလန္တိ ဝစနဝိရဟိဘာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၄၇၉။ (ပ) (၃) ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းမရှိ
သော၊ မရောင့်ရဲမတင်းတိမ်သော မီး။ ဇလမာ-
နော ဝနေ ဂစ္ဆေ၊ အနုလော ကဏ္ဍဝတ္တနိ။
ဇာ၊၁။၃၇၉။ အနုလောတိ အတိတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၆၅။ (နတ္ထိ အလော ပရိယတ္တိ ယဿ ဗဟု-
ဒါဟုဒဟနေပိ တိတ္ထိယာ အဘာဝါ။ ဝါစပုတိန္ဒ-
ထောမ။ ဓာန် ဋ္ဌိ၊၃၃-၌ကား “အနန္တိ ပါလန္တု-
နေနေတိ အနုလော၊ အနုပစ္စယော” ဟု ဆို
သည်။ အနု ပြာဏနေ၊ အနန္တုနေန လူတိ
ဂ္ဂမါဒိတွာတိ ကလစ်။ အမရ၊ စိန္တာမဏိဋ္ဌိ။)

အနုလင်္ကတ (တိ) [န+အလင်္ကတ] (၁) တန်ဆာ
မဆင်အပ်သော။ သဗ္ဗကာလမ္ပိ ပထဝီ၊ န
ပဿာမံနုလင်္ကတံ။ အပ၊၂။၂၇၃။ နာလင်္က-
တေန ဘဒြေနာတိ နေဝ အလင်္ကတေန ဘဒြေန
အနုလင်္ကတေန ဗိဘဇ္ဈေနာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၅၂။ (၂) မပြည့်စုံ - မလုံလောက် - သေး
ဟု ပြုအပ်သောစိတ်ရှိသော၊ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်
ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ အညမညာဘိဂိဇ္ဈန္တိ၊ ကာမေ-

သု အနုလင်္ကတ။ သံ၊၁။၁၅။ အနုလင်္ကတတိ
အတိတ္တာ အပရိယတ္တဇာတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။
အနုလင်္ကတတိ န အလံ ပရိယတ္တန္တိ ဧဝံ ကတ-
စိတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။

အနုလင်္ကတဋ္ဌာန (န) [အနုလင်္ကတ+ဋ္ဌာန] တန်
ဆာ - မဆင်အပ် - ဆင်မထား-သော နေရာ။
အနုလင်္ကတဋ္ဌာနံ ဩလောကနတ္ထံ အနု-
လင်္ကတဋ္ဌာနံ အဒိသ္မာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၂။

အနုလင်္ကရိတွာ^၁ (ကြိ၊ဝိ) [န+အလင်္ကရိတွာ]
သင့်လျော်၏ဟု - စိတ်၌မပြု - နှလုံးမသွင်း -
မူ၍၊ နှစ်သိမ့်ဖွယ်ရှိ၏ - အနှစ်သာရရှိ၏ - ဟု
မယူဆမူ၍။ အနုလင်္ကရိတွာ အနုပေက္ခမာနော။
သုတ္တနိ။၂၇၈။ အပ၊၁။၁၂။ အနုလင်္ကရိတွာ
အလန္တိ အကတွာ “တေ တပုက”န္တိ ဝါ “သာ-
ရဘူတ”န္တိ ဝါ ဧဝံ အဂ္ဂဟေတွာ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။

အနုလင်္ကရိတွာ^၂ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+အလင်္ကရိတွာ]
တော်ပြီ - တန်ပြီ - မသင့်-ဟု အဖန်ဖန်နှလုံး
သွင်း၍၊ အကျိုးမရှိဟု အဖန်ဖန်နှလုံးသွင်း၍။
တံ ဓမ္မံ အနုလင်္ကရိတွာ တသ္မာ ဓမ္မာ နိဗ္ဗိဇ္ဇ
အပက္ကမိ။ မ၊၁။၂၂။ မ၊၂။၄၂၈။ အနုလင်္ကရိ-
တွာတိ “အလံ လုမိနာ အလံ လုမိနာ”တိ
ပုနပျုနံ အလင်္ကရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ အနုလင်္က-
ရိတွာတိ အနု အနု အလင်္ကတွာ ပုနပျုနံ “လုမာနိ
န ကိဉ္စိ ပယောဇန”န္တိ ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။

အနုလဇာလက္ခန္ဓ (ပ) [အနုလ+ဇာလာ+ခန္ဓ]
မီးလျှံအစု၊ အစိုးကြည့်။

အနုလသ (တိ) [န+အလသ] ပျင်းရိခြင်းမရှိသော၊
မပျင်းရိသော၊ လုံ့လနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဒဿ-
နီယာ ပါသာဒိကာ ပဏ္ဍိတာ ဗျတ္တာ မေဓာဝိနီ
ဒက္ခာ အနုလသ။ ဝိ၊၁။၁၉၇။ ဝိ၊၂။၂၇၃။
အနုလသတိ ဥဋ္ဌာနဝိရိယသမ္ပန္နာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၉။ အနုလသတိ အာလသိယဝိရဟိတာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ ဒက္ခာ ဟောတိ အနုလသ

သဗ္ဗကိစ္စေသု။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅။ အနုလသတိ နိက္ခေ-
သဇ္ဇာ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၃။ ဒက္ခာ အနုလသ သုသံ-
ဝိဟိတကမ္မန္တာ။ မ၊ ၁။ ၁၇။ အနုလသတိ
ဥဋ္ဌာဟိကာ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၅။ ဒက္ခေ အနုလသေ
သမ္ပဇာနော ပဋိဿတော။ အံ၊ ၁။ ၁၃။ အနု-
လသေတိ သာတစ္ဆကိရိယာယ အာလသိယ-
ဝိရဟိတော။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၇။ ဥဋ္ဌာယိကံ အနု-
လသံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆။ အနုလသန္တိ.....အကုသိတံ။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၇။

အနုလသတ (တိ) [အနုလသ+တ] မပျင်းရိ
သော - ဝိရိယရှိသော - သူ၏အဖြစ်၊ မပျင်းရိ
ခြင်း၊ ဝိရိယရှိခြင်း။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၂၄။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၂၄။ (သုခုမေရယ-ရှောင်ကျိုး)။

အနုလ (တိ) [န+အလ] မစွတ်စိုသော။

အနုလကေသ (တိ) [အနုလ+ကေသ] မစွတ်စို
သော ဆံပင်ရှိသောသူ။ အပိ န တံ ကဒါစိ
ကရဟစိ အနုလဝတ္ထာ ဝါ ဘဝေယျာသိ အနုလ-
ကေသာ ဝါ။ ဥဒါနံ၊ ၁၉၀။

အနုလဂတ္ထ (တိ) [အနုလ+ဂတ္ထ] မစွတ်စိုသော
ကိုယ်ရှိသောသူ။ အနုလဂတ္ထာဝ တရန္တိ ပါရံ။
သံ၊ ၁။ ၁၇။

အနုလဝတ္ထ (န) [အနုလ+ဝတ္ထ] မစွတ်စိုသော
အဝတ်ရှိသောသူ။ အနုလကေသ-ကြည့်။

အနုလိန (တိ) [န+အလိန] မကပ်ငြိသောသူ။
သဗ္ဗေ ဓမ္မေ အနိဿိတော အနုလိနော အနုပဂ-
တော အနုဇ္ဈောသိတော အနုဓိမုတ္တော။
မဟာနိ၊ ၁၀၃။

အနုလိနတ္ထ (န) [အနုလိန+တ္ထ] မကပ်ငြိ-မသက်
ဝင်-သည်၏အဖြစ်။ ယော ပန ပဒုဋ္ဌစိတ္တော၊
သော စိတ္တေန အနုလိနတ္တာ အန္တော ဝသန္တောပိ
ပါရံ သမုဒ္ဓဿ နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၁၀။

အနုလိနဘာဝ (ပ) [အနုလိန+ဘာဝ] (၁)မကပ်
ငြိသည်၏ အဖြစ်၊ မကပ်ငြိခြင်း။ (၂) မကပ်ငြိ
သော အလို၊ မကပ်ငြိသောအလိုရှိသော တရား။

အနုလိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနုလိနဘာဝ+
ပစ္စုပဋ္ဌာန] (အနုလိနဘာဝ- ကား ဆဋ္ဌိတပျုရိသ်
မဟုတ်၊ ဘာဝလည်း.... “ထိနံ ဘာဝေါ ဒုရာဇာ-
နော” ဌံ ကဲ့သို့ အဓိပ္ပါယ်ပရိယာယ်ဘည်း။
အဋ္ဌသာ၊ နိသ၊ ၂။) မကပ်ငြိသော အလိုရှိသော
တရားဟု ရှေးရှု ထင်တတ်သော၊ မကပ်ငြိသော
အလိုရှိသောတရားလျှင် ရှေးရှု ထင်ခြင်းရှိသော။
အလောဘော အနုလိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော
အသုစိမ္မိ ပတိတပုရိသော ဝိယ။ အဘိ၊ ၁။ ၁၇။
အနုလိနော ဘာဝေါ အဓိပ္ပါယော
တေဿာတိ အနုလိနဘာဝေါ။ ဝေဉ္စိ ဥပမာယ
သမေတိ။ မူလ၊ ၁။ ၉၁။

အနုလိယန (တိ) [န+အလိယန] မကပ်ငြိသော၊
(န)မကပ်ငြိခြင်း။

အနုလိယနဘာဝ (ပ) [အနုလိယန+ဘာဝ] မကပ်
ငြိသည်၏ အဖြစ်၊ မကပ်ငြိခြင်း။

အနုလိယနဘာဝဒဿန (န) [အနုလိယနဘာဝ+
ဒဿန] မကပ်ငြိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။
ဥက္ခေဋ္ဌိတောတိ ဣဒံ အရိယမဂ္ဂေန ဥတ္တာသိ-
တတ္တာ ပုန အနုလိယနဘာဝဒဿနဝသေန
(ဝတ္ထံ)။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။

အနုဝကာရိ (န) [န+အဝကာရိ] မခွဲခြားခြင်း၊
တခုစီ မယူခြင်း၊ တပေါင်းတည်း အားဖြင့်
သာလျှင် ယူခြင်း။ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အနုဝကာရိ
ကရိတော ရူပံ။ အဘိ၊ ၁။ ၄၀၀။ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အနု-
ဝကာရိ ကရိတောတိ ရူပဝေဒနာဒီသု ကဉ္စိ ကေ-
ဓမ္မမ္ပိ အဝိနိဗ္ဗောဂံ ကတော ဇကေကတော အဂ္ဂ-
ဟေတော သမူဟတောဝ ဂဟေတောတိ အတ္ထော။
အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၄၉၇။ အဝက္ကရိတိ နိပါတော နာနာ-
ဘာဝေ ဝတ္တတိတိ အနာနာကရဏံ အနဝက္ကရိ
တံ ကတော၊ အဝက္ကရိ ဝါ အကတော အနဝက္ကရိ
ကတောတိ ဝေ ဒဿေန္တော အာဟ “အဝိ-
နိဗ္ဗောဂံ ကတော”တိ။ အနုဝကာရိ ကရိတောတိ
ဝါ ပါဠော၊ တတ္ထ အဝကိရဏံ ဝိက္ခေပနံ သမူ-

ဟဿ ကေဒေသာနံ ဝိနိဗ္ဗုဇ္ဇနံ အဝကာရိံ တံ
အဝကာရိံ ဝိနိဗ္ဗောဂံ အကတွာ၊ ပဉ္စပိ ခန္ဓေ
သမူဟတော ကေတ္တေနဝ ဂဟေတွာ အတ္တ-
တော အဝိနိဗ္ဗုဇ္ဇိတွာ အသ္မိတိ ဆန္ဒမာန-
ဒိဋ္ဌိယော ပဋိလဘတိတိ အတ္တော။ မူလဋီ၊ ၂။
၂၃၀။ အဝကာရိ-နှင့် အဝက္ကရိ-တို့လည်းကြည့်။

အနဝကာရိကရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနဝကာရိ +
ကရိတွာ] မခွဲခြားခြင်းကိုပြု၍၊ တပေါင်းတည်း
ပြု၍။ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ကဉ္စိ ခမ္ပံ အနဝကာရိ-
ကရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။ အနဝကာရိကရိတွာတိ
ရူပဝေဒနာဒိသု ကဉ္စိ ကေဓမ္မမ္ပိ အဝိနိဗ္ဗောဂံ
ကတွာ၊ ကေကေတော အဂ္ဂဟေတွာ သမူဟ-
တောဝ ဂဟေတွာတိ အတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၇။
အနဝကာရိ-လည်းကြည့်။

အနဝကာသ (ပု) [န + အဝကာသ] (က) အရာ
မဟုတ်သော၊ အခွင့်အခါမဟုတ်သော၊ တည်
ရာမဟုတ်သော။ (ခ) ထင်ရှားမရှိသော -
အကြောင်း-အရာ၊ အကြောင်း - အရာ - မရှိ
သော။ အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော။ ဝိ၊ ၁။
၂၇။ မ၊ ၃။ ၁၀၉။ အံ၊ ၁။ ၂၈။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၄၈။ အနဝ-
ကာသောတိ ပစ္စယပဋိက္ခေပေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၄။ အံ၊
၄။ ၁။ ၃၅၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၅။ အဝိဇ္ဇမာနံ ဌာနံ
အဋ္ဌာနံ၊ နတ္ထိ ဌာနန္တိ ဝါ အဋ္ဌာနံ။ အနဝကာ-
သောတိ ဣတ္ထိ ဘေဝေ နယော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၉၂။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ အဋ္ဌာန-
လည်းကြည့်။

အနဝကာသကာရိ (တိ) [န + အဝကာသကာရိ]
အဓိကရုဏ်းဖြစ်ပေါ်ရန် အခွင့်အလမ်းကိုပြုလေ့
မရှိသော၊ သူ။ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ
ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန...သဗ္ဗတ္ထ အနဓိက-
ရဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ အနဝသေသကာရိနာ။ မိလိန္ဒ။
၃၆၆ (ဣ-မူကွဲ)။

အနဝကုလ (တိ) [န + အဝကုလ] ယုတ်ညံ့သော
ကမ်းမရှိ - ကောင်းမွန်သော ကမ်းရှိ - သော၊
သစ်ငုတ် ခလုပ်စသည်လည်း မရှိ - မတ်စောက်၊

နက်ရှိုင်းသော ကမ်းလည်းမရှိ - ညီညာ ပြေပြစ်
စွာ တည်သော ကမ်းရှိ - သော။ အနာဝကုလာ
ဝေဠုရိယူပနီလာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉ (နာဉ္စိ ဆန်းဒီသ)။
အနာဝကုလာတိ န အဝကုလာ အခါဏုမာ ဥပရိ
ဥက္ကုလဝိကုလဘာဝရဟိတာ ဝါ သမသဏ္ဌိတာ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၉။

အနဝက္ကန္တ (တိ) [န + အဝက္ကန္တ] မသက်
ဝင်နိုင်သော၊ မသိနိုင်သော၊ သူ။ အရိယာ
လောကုတ္တရာ အနဝက္ကန္တာ ပါပိမတာ။ မ၊ ၃။
၁၅၆။ အနဝက္ကန္တာ ပါပိမတာတိ ပါပိမန္တေန
မာရေန အနောက္ကန္တာ။ ဝိပဿနာပါဒကာ အဋ္ဌ
သမာပတ္တိယော အပေတော နိသိန္ဓဿ ဟိ
ဘိက္ခုနော စိတ္တံ မာရော န ပဿတိ။ “ဣဒံ
နာမ အာရမ္မဏံ နိဿယ သံဘတ္တတိ” တိ ဇာနိတံ
န သက္ကောတိ၊ တသ္မာ “အနဝက္ကန္တာ” တိ ဝုတ္တံ။
မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ၁၁၇။

အနဝက္ကန္တဒေဟ (တိ) [န + အဝက္ကန္တ + ဒေဟ]
အနဝက္ကန္တဒေဟဝန္တ၊ (တိ) [န + အဝက္ကန္တ + ဒေဟ
+ ဝန္တ] ယုတ်လျော့သောကိုယ်မရှိ - အချိုးကျ -
တင့်တယ် - သော ကိုယ်ရှိ - သော၊ သူ။ ရူပဝါ
ဂုဏသမ္ပန္နော၊ အနာဝက္ကန္တဒေဟဝါ။ အပ၊ ၁။
၃၀၇။

အနဝက္ကရိ (ဗျ) [န + အဝက္ကရိ] အသီး အသီး
မပြုခြင်း၊ မခွဲခြားခြင်း၊ တခုစီမယူခြင်း၊ တပေါင်း
တည်းအားဖြင့်သာယူခြင်း။ အနဝကာရိ-ကြည့်။

အနဝက္ခိတ္တ (တိ) [န + အဝက္ခိတ္တ] မပစ်ပယ်အပ်
သော၊ သူ။ အက္ခိတ္တ-ကြည့်။

အနဝခဏ္ဍန (န) [န + အဝခဏ္ဍန] မဖြတ်ခြင်း၊
မပြတ်ခြင်း။ သပဒါန (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၈။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၀၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၈၉) - ကြည့်။

အနဝဇာနန (န) [န + အဝဇာနန] မထိမဲ့မြင်
မပြုခြင်း၊ အထင် အမြင် မသေးခြင်း၊ အထင်
ကြီးခြင်း။

အနဝဇာနနကာမ (ပု) [အနဝဇာနန + ကမ္မ + က] မထိမဲ့မြင် မပြုခြင်းကို အလိုရှိသောသူ။ အနဝညတ္တိကာမကြည့်။

အနဝဇာ (တိ) [န + အဝဇာ] (၁) အပြစ်မရှိသော။ (က) ရာဂစသော အပြစ်မရှိသော။ ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ အနဝဇာ။ အံ၊ ၁။ ၉၆။ အနဝဇာတိ နိဒ္ဒေါသာ။ အံ၊ ၁။ ၉၆။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အပ္ပါနိ စေဝ သုလတာနိ စ တာနိ စ အနဝဇာနိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၄။ အနဝဇာနိတိ ဝဇ္ဇရဟိတာနိ နိဒ္ဒေါသာနိ အာဂမနသုဒ္ဓိတော ကာယမဏ္ဍနာဒိကိလေသဝတ္ထုဘာဝါဘာဝတော စ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၄။ အနဝဇာ စ အနနဝဇာ စ ဝိညနံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၀။ အနဝဇာတိ ရာဂဒိဝဇ္ဇရဟိတာ။ ဣမိနာသာ ကာရဏသုဒ္ဓိ စတုဒေါသာဘာဝဉ္စ ဒီပေတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၄၉။ အနဝဇ္ဇေဟိ ကမ္မေဟိ သမ္ပယုတ္တာ စရတိတိ ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ၊ ၇၈။ ကုသလာနိယေဝ ရာဂဒိဝဇ္ဇာဘာဝါ အနဝဇာနိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၂၆၆။ (ခ) အပြစ် မရှိသော - သမ္မာအာဇီဝဖြင့် ဖြစ်သော - ဘောဇဉ်။ ဘုဉ္ဇတိ အနဝဇာနိ၊ သာဝဇာနိ န ဘုဉ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၄။ အနဝဇာနိတိ သမ္မာအာဇီဝေန ဥပ္ပန္နဘောဇနာနိ။ အံ၊ ၁။ ၁၃။ (ဂ) အပြစ် မရှိသော၊ ကုသိုလ်။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ သာဝဇာနဝဇာ ဓမ္မာ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၀။ အနဝဇာတိ ကုသလာ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၈။ (၃) မကဲ့ရဲ့အပ်သော။ အနဝဇာနိ ကမ္မာနိ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉။ န အဝဇာနိ အနဝဇာနိ၊ အနိန္ဒိတာနိ အဂရဟိတာနိတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁၈။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၂၃။

အနဝဇာကမ္မ (န) [အနဝဇာ + ကမ္မ] အပြစ်မရှိသော - အပြစ်ကင်းသော - အမူ - ကံ။ အနဝဇာကမ္မ ဝုစ္စတိ သုက္ကံ သုက္ကဝိပါကံ။ မဟာနိ။ ၂၄၃။ (ခုဒ္ဒက။ ၁၁၉။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၂၄-တို့လည်းကြည့်။)

အဘိဓာန် ၁-၄၄ - ၃-၄-၁

အနဝဇာကမ္မန္တတာ (ထိ) [အနဝဇာ + ကမ္မန္တ + တာ] အပြစ်မရှိသော အမူ - အလုပ် - ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနဝဇာကမ္မန္တတာယ ပရဇနဟိတာဉ္စ ကရေန္တာ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၃၁။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၃၆။

အနဝဇာကုသလ (ပု) [အနဝဇာ + ကုသလ] ရာဂစသော အပြစ်မရှိသော - ရာဂစသော အပြစ်မကင်းသော - ကုသိုလ်။ အနဝဇာကုသလာတိ ရာဂဒိဝဇ္ဇရဟိတာ ကုသလာ။ ဝိစ္စေဒံ ကတာဝါ ပါဌော။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၆၈။ (ပဋိသံ၊ ၂၆၄-၌ အနဝဇာ ကုသလာ-ဟု ဝါကျရှိသည်။)

အနဝဇာခိဉ္စာရတိဟေတုဒါန (န) [အနဝဇာ + ခိဉ္စာရတိ + ဟေတု + ဒါန] အပြစ်မရှိသော ကစားပျော်မြူးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုလှူခြင်း။ သဒ္ဓမ္မာဘိရတိယာ အနဝဇာခိဉ္စာရတိဟေတုဒါနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၆။ သီ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၆။

အနဝဇာဂါထာ (ထိ) [အနဝဇာ + ဂါထာ] အပြစ်မရှိသော - အပြစ်ကင်းသော - ဂါထာ။ ဝေလ္လုပါနံ အနဝဇာဂါထာနံ တံ အဘာဇနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၅။ ၅၃၄။

အနဝဇာဂုဏ (ပု) [အနဝဇာ + ဂုဏ] မကဲ့ရဲ့အပ်သည်၏အဖြစ် - အပြစ်ကင်းသည်၏ အဖြစ် - အပြစ် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ် - ဟူသော ဂုဏ်။ အနဝဇာဂုဏော တထာ... ရသော နာမ ပဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၈။ အနဝဇာရသ-လည်းကြည့်။

အနဝဇာဂုဏဗဟုလတာ (ထိ) [အနဝဇာဂုဏ + ဗဟုလ + တာ] အပြစ် မရှိ - အပြစ်ကင်း - သော ဂုဏ်ကျေးဇူးများသည်၏ အဖြစ် - များခြင်း။ အနဝဇာဂုဏဗဟုလတာယပိ တထာဂတာ ပဋိသလ္လာနံ သေဝန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၂။

အနဝဇာစရိယဋ္ဌ (ပု) [အနဝဇာစရိယာ + အတ္ထု] အပြစ် မရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ခြင်း အနက်သဘော။ အနဝဇာစရိယဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ၊ ၃၀၃။ (ပဋိသံ၊ ၁။ ၂၀၄-လည်းကြည့်။)

အနုဝဇ္ဇစရိယာ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇ+စရိယာ] အပြစ်
မရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ခြင်း။

အနုဝဇ္ဇဋ္ဌ (ပု) [အနုဝဇ္ဇ+အတ္ထ] အပြစ်မရှိသော
အနက်သဘော၊ ဝိပဿနာ၏ အပြစ် မရှိသော
အနက်သဘော၊ ကိလေသာ တည်းဟူသော
အပြစ်မရှိသော အနက်သဘော။ အတ္ထောတိ
အနုဝဇ္ဇဋ္ဌော နိဗ္ဗေသဋ္ဌော။ ပဋိသံ။၁၇၈။
အနုဝဇ္ဇဋ္ဌ ဗုဒ္ဓန္တိတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၂၀၄။
အနုဝဇ္ဇဋ္ဌောတိ ဝိပဿနာယ အနုဝဇ္ဇသဘာဝေါ။
ပဋိသံ။၄၂။၁၁၁။ ကိလေသဝဇ္ဇဿ ပန ကိလေ-
သဒေါသဿ ကိလေသဒရဏဿ စ အဘာဝါ
အနုဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ။ အဘိ။၄၁။၁၀၅။ အာ-
ရောဂျဋ္ဌေန အနုဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကောသလ္လသမ္ဘူ-
တဋ္ဌေန ဝါ ကုသလာ။ ပဋိသံ။၄၁။၁၀၉။ အာ-
ရောဂျဋ္ဌော အနုဝဇ္ဇဋ္ဌော သုခဝိပါကဋ္ဌော။
ဝိသုဒ္ဓိ။၄၂။၁၁၃။

အနုဝဇ္ဇတာ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇ+တာ] အပြစ်-မရှိ
သည်၏အဖြစ်-မရှိခြင်း၊ အပြစ်-ကင်းသည်၏
အဖြစ်-ကင်းခြင်း။ အနုဝဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာ-
ရော စ။ ဒီ။၃။၁၀၇။ မ၊၁။၁၃၊၃၄၀။ မ၊၂။
၃၃၉။ မ၊၃။၅၄။ သံ၊၂။၂၃၊၃၄၀၊၃၇၅။ အံ၊
၁။၁၁၂၊၃၄၉၊၄၆၃။ အံ၊၂။၃၄၀။ အံ၊၃။၁၅။
အဘိ။မ။၂၆၂။ အဘိ။ဝိ။၂၅၈။ အဘိ။ပု။၁၂၇။
မဟာနိ။၁၈၅။ အနုဝဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာရော
စာတိ အယုတ္တပရိယေသနပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂ-
ပရိဝဇ္ဇနေန အနုဝဇ္ဇတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၃၂။မ၊၄။၁။
၁၆၈။ (အဘိ။၄၁။၄၃၁။ မဟာနိ။ ၄။၃၀၁။
ဝိသုဒ္ဓိ။၄။၁၆၁-တို့လည်းကြည့်။)

အနုဝဇ္ဇတ္ထ (ပု) [အနုဝဇ္ဇ+အတ္ထ] အပြစ်မရှိသော
အနက်သဘော။

အနုဝဇ္ဇတ္ထပုစ္ဆာ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇတ္ထ+ပုစ္ဆာ] အပြစ်
မရှိသော အနက်သဘောကို- မေးခြင်း - မေး-
သောပုစ္ဆာ။ အပရာပိ တိဿော ပုစ္ဆာ အနု-
ဝဇ္ဇတ္ထပုစ္ဆာ နိက္ခိလေသတ္ထပုစ္ဆာ ဝေါဒါနတ္ထပုစ္ဆာ။
မဟာနိ။၂၆၄။ စူဠနိ။၅၁။

အနုဝဇ္ဇဓမ္မ (ပု) [အနုဝဇ္ဇ+ဓမ္မ] အပြစ်မရှိသော-
အပြစ်ကင်းသော - တရား။ ဣမေပိ အနုဝဇ္ဇဓမ္မာ
မယိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန၊၄။၃၀၅။ အနုဝဇ္ဇဓမ္မေသု
အတိတ္တိယတာ။ သီ၊၄။သင်္ခ၊၁။၂၈၈။

အနုဝဇ္ဇဓမ္မပုစ္ဆာ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇဓမ္မ+ပုစ္ဆာ] အပြစ်
မရှိသောတရားတို့ကို - မေးခြင်း - မေးသော
ပုစ္ဆာ။ ကုသလပုစ္ဆာတိ အနုဝဇ္ဇဓမ္မပုစ္ဆာ။မဟာနိ၊
၄။၃၂၇။

အနုဝဇ္ဇပညတ္တိ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇ+ပညတ္တိ] အနုဝဇ္ဇ-
ပညတ်၊ လောကပြစ်မရှိသော ဝိနည်းပညတ်၊
ပညတ်ပြစ်။ အနုဝဇ္ဇပညတ္တိ အာပတ္တိ ဇာနိ-
တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၅။၂၁။ အနုဝဇ္ဇပညတ္တိတိ ပဏ္ဏတ္တိ-
ဝဇ္ဇာ။ ဝိ၊၄။၄။၁၅၇။

အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌ (ပု) [အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါ+အတ္ထ]
အပြစ်မရှိသောအနက်တို့၏ ၆-မျိုး အပြားအား
ဖြင့်ပြားသောတရား - အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါ - ဟူ-
သော အနက်သဘော။ အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌေန
ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၃။

အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါ (ထိ) [အနုဝဇ္ဇ+ပဋိသမ္ဘိဒါ]
အပြစ်မရှိသောအနက်တို့၏ ၆-မျိုး အပြားအား
ဖြင့်ပြားခြင်း၊ အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါ။

အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါပါပနဋ္ဌ (ပု) [အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါ-
ပါပန+အတ္ထ] အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်စေ
ခြင်း အနက်သဘော။ အနုဝဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါပါပန-
ဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၃။

အနုဝဇ္ဇပဒ (န) [အနုဝဇ္ဇ+ပဒ] အပြစ်မရှိသော
တရားအစု၊ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါး။ အနု-
ဝဇ္ဇပဒါနိ သေဝမာနော။ သုတ္တနိ။၂၉၄။ အဏု-
မတ္တဿာပိ ဝဇ္ဇဿ အဘာဝတော အနုဝဇ္ဇတ္တာ၊
ကောဋ္ဌာသဘာဝေန စ ပဒတ္တာ သတ္တတိ သ-
ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မသင်္ခါတာနိ အနုဝဇ္ဇပဒါနိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။၁။၁၄၇။

အနုဝဇ္ဇပရိဂ္ဂဟဋ္ဌ (ပု) [အနုဝဇ္ဇပရိဂ္ဂဟ+အတ္ထ]
အပြစ်မရှိသော သိမ်းဆည်းအပ်သော အနက်

သဘော။ အနဝဇ္ဇပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။
ပဋိသံ။၃၀၃။

အနဝဇ္ဇပရိပါကဋ္ဌ (ပု) [အနဝဇ္ဇပရိပါက+အတ္ထ]
အပြစ်မရှိသော ရင့်ကျက်ခြင်း (အပြီးအဆုံးသို့
ရောက်ခြင်း) အနက်သဘော။ အနဝဇ္ဇပရိပါ-
ကဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၃။

အနဝဇ္ဇပရိပူရဏဋ္ဌ (ပု) [အနဝဇ္ဇပရိပူရဏ+အတ္ထ]
အပြစ်မရှိသော ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံခြင်းအနက်
သဘော။ အနဝဇ္ဇပရိပူရဏဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။
ပဋိသံ။၃၀၃။

အနဝဇ္ဇပရိဝါရဋ္ဌ (ပု) [အနဝဇ္ဇပရိဝါရ+အတ္ထ]
အပြစ်မရှိသော အချင်းချင်း ခြံရံခြင်း အနက်
သဘော။ အနဝဇ္ဇပရိဝါရဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။
ပဋိသံ။၃၀၃။

အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏ (ပု) [အနဝဇ္ဇ+ပိဏ္ဏ]အပြစ်မရှိသော
ဆွမ်း၊ မိစ္ဆာဇီဝ စသည်ကိုကြည့်၍ တရားသဖြင့်
ဖြစ်စေအပ်သော - ဆင်ခြင်၍ စားသုံးအပ်
သော - ဆွမ်း - ပစ္စည်း ၄-ပါး။ အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏော
ဘောတ္တဗ္ဗော။ ဇာ၊၂။၅၄။ အနေသနံ ပန
ပဟာယ မိစ္ဆာဇီဝံ ဝဇ္ဇေတွာ ဓမ္မေန သမေန
ဥပါဒိတာ “ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စိဝရံ ပဋိ-
သေဝါမိ”တိ ဝုတ္တနယေနော ပစ္စဝေက္ခိတွာ
ပရိဘုတ္တာ အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၂၆၇။ သာဝဇ္ဇပိဏ္ဏ-လည်းကြည့်။

အနဝဇ္ဇဗလ (န) [အနဝဇ္ဇ+ဗလ] အနဝဇ္ဇဇိုလ်၊
အပြစ်မရှိသောအား။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ
ဗလာနိ၊ ကတမာနိ စတ္တာရိ၊ ပညာဗလံ ဝီရိယ-
ဗလံ အနဝဇ္ဇဗလံ သင်္ဂဟဗလံ။ အံ၊၁။၄၅၉။
အံ၊၃။၁၇၃။ အနဝဇ္ဇဗလန္တိ နိဒ္ဒေါသဗလံ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။ (ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀-လည်းကြည့်။
ဗလ ၆၈-ပါးကို ပဋိသံ၊၃၅၀-တွင်ကြည့်။)

အနဝဇ္ဇဘောဂိ (တိ) [အနဝဇ္ဇ+ဘောဂ+ဂြိ]
အပြစ် မရှိသော သုံးဆောင်ခြင်းရှိသော၊ သူ။
ယေ ဝိပ္ပမုတ္တာ အနဝဇ္ဇဘောဂိနော၊ ပရိနိဗ္ဗုတာ

လောကမိမံ စရန္တိ။ ဇာ၊၁။၃၃၇။ အနဝဇ္ဇဘောဂိ
ဂတိဝိမုတ္တာ။ မိလိန္ဒ။၃၄၂။

အနဝဇ္ဇဘောဇီ (တိ) [အနဝဇ္ဇ+ဘောဇီ] အပြစ်
မရှိသော အစာကို သုံးဆောင်လေ့ရှိသော၊ သူ။
ဧတေ အလဒ္ဓါ အနဝဇ္ဇဘောဇီ၊ ကော စရေ
ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပေါ။ သုတ္တနိ။၂၇၆။ အပ၊၁။၁၁။
ဘန္တေ “အနဝဇ္ဇဘောဇီနော”တိ ဣမဿ ကော
အတ္ထောတိ။ သန္တရံ ဝါ အသန္တရံ ဝါ လဒ္ဓါ
နိဗ္ဗိကာရာ ဘုဉ္ဇာမ မဟာရာဇာတိ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။

အနဝဇ္ဇရသ (တိ) [အနဝဇ္ဇ+ရသ] မကဲ့ရဲ့အပ်
သည်၏ အပြစ် - အပြစ်ကင်းသည်၏ အပြစ် -
အပြစ်မဟုတ်သည်၏အပြစ် - ဖြင့် ပြည့်စုံတတ်
သော - ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ တသ္မာ
ဣဒံ သီလံ နာမ သမ္ပတ္တိအတ္ထေန ရသေန
အနဝဇ္ဇရသန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉။ အနဝဇ္ဇ-
ရသန္တိ အဂါရယသမ္ပတ္တိကံ အဂရဟိတဗ္ဗဘာဝေန
သမ္ပဇနကံ၊ အဝဇ္ဇပရိပက္ခဘာဝေန ဝါ သမ္ပဇ-
နကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈။

အနဝဇ္ဇသင်္ခါတ (တိ) [အနဝဇ္ဇ+သင်္ခါတ] အပြစ်
မရှိဟု သိအပ်သော၊ အပြစ်မရှိဟု - အဖို့ပြု၍ -
ခွဲခြား၍-ထားအပ်သော။ ယေ ဓမ္မာ အန-
ဝဇ္ဇာ အနဝဇ္ဇသင်္ခါတာ။ ဒီ၊၁။၁၅၅။ အံ၊၃။
၁၇၃။ အကုသလသင်္ခါတ-လည်းကြည့်။

အနဝဇ္ဇသညိ (တိ) [အနဝဇ္ဇ+သညာ+ဂြိ]အပြစ်
မရှိဟူသော အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အနာဒိနဝ-
ဒဿ-ကြည့်။

အနဝဇ္ဇသဘာဝ (ပု) [အနဝဇ္ဇ+သဘာဝ] အပြစ်
မရှိသောသဘော။ အနဝဇ္ဇဋ္ဌ-ကြည့်။

အနဝဇ္ဇသုခ (န) [အနဝဇ္ဇ+သုခ] (၁) အပြစ်
မရှိ-မကဲ့ရဲ့အပ်-ကောင်း - သော ကိုယ်၊ စိတ်
နှစ်ပါး၌ ဖြစ်သောချမ်းသာ။ သော ဣမိနာ
အရိယေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နာဂတော အဇ္ဈတ္တံ
အနဝဇ္ဇသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ ဒီ၊၁။၆၆။ မ၊၁။

၃၃၆။ အံ၊၁။၅၃၀။ အနဝဇ္ဇသုခန္တိ နိဒ္ဒေါသ-
သုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၁။ အနဝဇ္ဇ-
သုခန္တိ အနဝဇ္ဇ အနိန္ဒိတံ ကုသလံ သီလပဒ-
ဋ္ဌာနေဟိ အဝိပ္ပဋိသာရပါမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိဓမ္မေ-
ဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ကာယိကဓမ္မတသိကသုခံ ပဋိသံ-
ဝေဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ (၂) ငါသည် အပြစ်
မရှိပေ (အပြစ်ကင်းရပေ၏)ဟု ဖြစ်သောချမ်း
သာ။ အတ္တိသုခံ ဘောဂသုခံ အာနဏျသုခံ
အနဝဇ္ဇသုခံ။ အံ၊၁။၃၈၀။ နိဒ္ဒေါသော အန-
ဝဇ္ဇောသ္မိတိ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ အနဝဇ္ဇသုခံ နာမ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။

အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏ (တိ) [အနဝဇ္ဇ + သုခ-
ဝိပါက + လက္ခဏ] အပြစ်မရှိခြင်း၊ ကောင်း
သောအကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော။
အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ ကုသလာ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၈၂။

အနဝဇ္ဇသုခါဓိဋ္ဌ (တိ) [အနဝဇ္ဇသုခ + အဓိ +
ဋ္ဌာ + အ] အပြစ်မရှိသော ချမ်းသာ၌ တည်
သော။ ကာယံ စိတ္တဉ္စ အသာရဉ္စ ကတော
ပဋိလဒ္ဓါယ အနဝဇ္ဇသုခါဓိဋ္ဌာယ ကာယစိတ္တ-
ပဿဒ္ဓိဝသေန စိတ္တံ လဟုံ မုဒုံ ကမ္မညဉ္စ ကတော။
ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၉၂။

အနဝဇ္ဇသုတ (တိ) [အနဝဇ္ဇ + သုတ] အပြစ်မရှိ -
အပြစ်ကင်း - သော အတတ်ပညာ၊ အပြစ်မရှိ
သော ကြားနာ-ဆည်းပူး-အပ်သောတရား။
အနဝဇ္ဇသုတေန အတိတ္တိ၊ ယထာသုတဿ
ဓမ္မဿ ပရေသံ ဟိတဇ္ဈာသယေန ဒေသနာ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။

အနဝညတ္တိ (တိ) [န + အဝညတ္တိ] အောက်ချ၍ -
မသိ-မမှတ်-ခြင်း၊ မသိမမြင်မပြုခြင်း၊ အထင်
အမြင်မသေးခြင်း။

အနဝညတ္တိကာမ (တိ) [အနဝညတ္တိ + ကာမ] မထိမဲ့
မြင် မပြုခြင်း - အထင် အမြင် မသေးခြင်း -
အထင်ကြီးခြင်း - ကျော်စောထင်ရှားခြင်း -
ကို အလိုရှိသော၊သူ။ လာဘကာမော သက္ကာရ-

ကာမော အနဝညတ္တိကာမော။ အံ၊၁။၅၆၃။
အံ၊၃။၆။ န အနဝညတ္တိကာမော စ ဟောတိ။
အံ၊၂။၃၉၅။ အနဝညတ္တိကာမောတိ အဘိညာ-
တကာဝကာမော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ အနဝညတ္တိ-
ကာမောတိ “အဟော ဝတ မံ အညေ န
အဇာနေယျ” နှိ အနဝဇ္ဇနနကာမော။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၉၅။

အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အနဝညတ္တိ + ပဋိ-
သံယုတ္တ] မိမိကို သူတပါးတို့-မထိမဲ့မြင် မပြုစေ-
လိုခြင်း - အထင်အမြင် မသေးစေလိုခြင်း-နှင့်
စပ်ယှဉ်သော-ကို စွဲ၍ဖြစ်သော။ အနဝညတ္တိ-
ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၄။
အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တောတိ ဧတ္ထ အနဝညတ္တိတိ
အနဝညာ ပရေဟိ အတ္တနော အဟိဋ္ဌိတတာ
အပရိဘူတတာ၊ “အဟော ဝတ မံ ပရေ န
အဝဇာနေယျ” နှိ ဧဝံ ပဝတ္တော ဣစ္ဆာစာရော၊
တာယ အနဝညတ္တိယာ ပဋိသံယုတ္တော သံသ-
ဋ္ဌော၊ တံ ဝါ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တော အနဝညတ္တိ-
ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ ဣတိဝုတ်။၄။၂၃၆။
(နောက်ဝိကပ်၌ အာရဗ္ဘ-ဖြင့် ပဋိ-ကို ဖွင့်၍
ပဝတ္တ-ဖြင့် သံယုတ္တ-ကို ဖွင့်သည်။) အနဝညတ္တိ-
ပဋိသညတ္တော ဝိတက္ကော။ မဟာနိ၊ ၃၀၂။
အနဝညတ္တိပဋိသညတ္တောတိ “အဟော ဝတ
မံ ပရေ န အဝဇာနေယျ၊ န သောဓေတွာ
ဝိသောဓေတွာ ကထေယျ” နှိ ဧဝံ အနဝညာ-
တဘာဝပတ္ထနာယ သဒ္ဓိံ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိတက္ကော။
၎င်း၊ဋ္ဌ။၃၆၉။

အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တဝိတက္ကဝဇ္ဇန (န) [အနဝ-
ညတ္တိပဋိသံယုတ္တ + ဝိတက္က + ဝဇ္ဇန] မိမိကို သူ
တပါးတို့ မထိမဲ့မြင်မပြုစေလိုခြင်းနှင့် စပ်ယှဉ်
သော ဝိတက်ဇ်ဗျားခြင်း။ အနဝညတ္တိပဋိ-
သံယုတ္တဝိတက္ကဝဇ္ဇနန္တိ သဗ္ဗံ တံ တက္ကဝဇ္ဇနံ။
စူဠနိ၊ ၁၂၅။

အနဝညတ္တိပဋိသညတ္တ (တိ) [အနဝညတ္တိ + ပဋိ-
သညတ္တ] အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တ-နှင့် အနက်တူ၊
၎င်းကြည့်။

အနုညတ္တိသံယုတ္တ (တိ) [အနုညတ္တိ+သံယုတ္တ] မိမိကို သူတပါးတို့ မထိမဲ့မြင် မပြုစေလိုခြင်းနှင့် ယှဉ်သောသူ။ အနုညတ္တိသံယုတ္တော၊ လာဘသက္ကာရဂါရဝေါ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၄။ အနုညတ္တိယာ ပဋိသံယုတ္တော ပုဂ္ဂလော အနုညတ္တိသံယုတ္တော။ ၎င်း၊ ငွေ။ ၂၃၇။

အနုညပ္ပဋိလာဘ (ပု) [အနုညာ+ပဋိလာဘ] မိမိကို သူတပါးတို့ မထိမဲ့မြင်မပြုခြင်း - ခိုသေလေးစားခြင်း - ကို ရခြင်း။ ပါပိကံ ဣစ္ဆံ ပဏိဒဟတိ အနုညပ္ပဋိလာဘာယ လာဘသက္ကာရသိလောကပ္ပဋိလာဘာယ။ အံ၊ ၁။ ၄၆၁။ အနုညပ္ပဋိလာဘာယာတိ ပရေဟိ အနုဇာနနဿ ပဋိလာဘတ္တာယ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၀။

အနုညာ (ထိ) [န+အညာ] မိမိကိုသူတပါးတို့က မထိမဲ့မြင်မပြုစေခြင်း။ အနုညတ္တိပဋိသံယုတ္တနှင့် အညာ (ပေတ၊ ငွေ။ ၁၆၂) တို့ကြည့်။

အနုညာတ (တိ) [န+အညာတ] မထိမဲ့မြင် မပြုအပ်သော၊ ခိုသေလေးစားအပ်သော၊ အထင်အမြင် မသေးအပ်သော။ ဘေသု ဝါ ပန ဇန ပဒေသု အနောညာတံ အနုညာတံ အဟိဋ္ဌိတံ အပရိဘူတံ စိတ္တိကတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၈။ အနုမတလည်းကြည့်။

အနုညာတဘာဝ (ပု) [အနုညာတ+ဘာဝ] မထိမဲ့မြင် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်။

အနုညာတဘာဝပတ္တနာ (ထိ) [အနုညာတဘာဝ + ပတ္တနာ] မထိမဲ့မြင် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုတောင့်တခြင်း။ အနုညတ္တိပဋိသံယုတ္တ (က) အနက်ကြည့်။

အနုညာတမဒ (ပု) [အနုညာတ+မဒ] မထိမဲ့မြင် အပြုမခံရ - အထင်အမြင်သေးမခံရ - ဟု (ယစ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်) ဖြစ်သော မာန်၊ အနုညာတမဒမာန်။ အနုညာတမဒေါ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၉။ “အဝေသော သတ္တာ ဥညာတာ အညာတာ၊ အဟံ ပန အနုညာတော အန-

ုညာတော”တိ မဇ္ဇနဝေသန ဥပ္ပန္နော မာနော အနုညာတမဒေါ နာမ။ အဘိ၊ ငွေ။ ၂။ ၄၄၉။

အနုဝဋ္ဌာန (န) [န+အဝဋ္ဌာန] (၁) မရပ်တည်ခြင်း၊ မတည်တံ့ခြင်း။ သဒ္ဓိယန္တံ ဝိယ အနုဝဋ္ဌာနေန ပရိစ္ဆမနတော။ ဥဒါန၊ ငွေ။ ၂၀၂။ (၂) မတည်ငြိမ်ခြင်း။ အနုဝဋ္ဌာနံ အဝူပသမော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အနုဝဋ္ဌာနံ ကေသု ယေဝ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဒါနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၈။ (၃) မတည်ရှိခြင်း။ ပဟိနန္တိ ဣဒံ မုတ္တဿပိ ကုစိ အနုဝဋ္ဌာနဒဿနဝေသန (ဝုတ္တံ)။ မ၊ ငွေ။ ၁။ ၁၇၇။ မုတ္တမ္ပိ ကိဉ္စိ မုတ္တဗန္ဓနာ ဝိယ ဖလံ ကုဟိဉ္စိ တိဋ္ဌတိ၊ န ဝေမိဒန္တိ ဒဿနတ္ထံ “ပဟိန”န္တိ ဝုတ္တံ၊ တေနာဟ “ကုစိ အနုဝဋ္ဌာနဒဿနဝေသနာ”တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။

အနုဝဋ္ဌာနဒဿန (န) [အနုဝဋ္ဌာန+ဒဿန] မတည်ရှိခြင်းကိုပြခြင်း။ အနုဝဋ္ဌာန (၃) အနက်ကြည့်။

အနုဝဋ္ဌာနရသ (န) [အနုဝဋ္ဌာန+ရသ] မတည်တံ့-မငြိမ်သက်-ခြင်းလျှင် ကိစ္စရှိသော၊ တုနလှုပ်ခြင်းလျှင် ကိစ္စရှိသော။ (ဥဒ္ဓစ္စံ) အနုဝဋ္ဌာနရသံ ဝါတာဘိဃာတစလဇပဋ္ဌာကာ ဝိယ။ အဘိ၊ ငွေ။ ၁။ ၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၉။ အနုဝဋ္ဌာနရသန္တိ စလနကိစ္စံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၀။

အနုဝဋ္ဌိတ (တိ) [န+အဝဋ္ဌိတ] (၁) မတည်တံ့ - မခိုင်မြဲ - သော၊ ကြာရှည် - သက်ဝင်၍ - မတည်သော၊ မရပ်တည်နိုင်သော။ ဓိရတ္ထု သခံတံ လောလံ ဣတ္တရံ အနုဝဋ္ဌိတံ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၁။ ဘောဂါ နာမေတေ န သဿတာ အနုဝဋ္ဌိတာ တာဝကာလိကာ ပဟာယဂမနီယာ။ ပေတ၊ ငွေ။ ၈၂။ အညမညံ အနုဝဋ္ဌိတာ ဣမေ။ မဟာနိ။ ၃၃။ အနုဝဋ္ဌိတာတိ န အဝဋ္ဌိတာ၊ ဩတရိတော န ဌိတာ။ ၎င်း၊ ငွေ။ ၁၃၂။ ယထာ ဥမ္မတ္တကသုနခေန ဒဋ္ဌော ပုရိသော အနုဝဋ္ဌိတောဝ ဘမတိ။ သံ၊ ငွေ။ ၁။ ၁၉၂။ (၂) မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော။ အနုဝဋ္ဌိတစာရိကာ-ကြည့်။

အနဝဋ္ဌိတစာရိကာ (ထိ) [အနဝဋ္ဌိတ + စာရိကာ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော လှည့်လည်ခြင်း။ အာရာမေန အာရာမံ ဇနပဒေန ဇနပဒံ ဒိဃစာရိကံ အနဝဋ္ဌိတစာရိကံ အနုယုတ္တော စဟောတိ။ မဟာနိ။ ၂၇။ အနဝဋ္ဌိတစာရိကန္တိ အသန္နိဋ္ဌာနစရဏံ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၄၃။ ဒိဃစာရိကအနဝဋ္ဌိတစာရိကဝိရတော။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၀၄။

အနဝဋ္ဌိတစိတ္တ (တိ) [အနဝဋ္ဌိတ + စိတ္တ] မတည်တံ့သော စိတ်ရှိသော။ သူ။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတော။ ဓမ္မ၊ ၁၁၈။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿာတိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော နာမ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၆။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ လဟစိတ္တဿ ဒုဗ္ဘနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၄။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿာတိ အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တဿ။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၆၈။

အနဝဋ္ဌိတတက္က (တိ) [အနဝဋ္ဌိတ + တက္က] မတည်တံ့သော - အကြံအစည် - အတွေး အခေါ် - အယူအဆ - ရှိသော။ သူ။ တိဋ္ဌတေသာ အနဝဋ္ဌိတတက္ကနံ အပ္ပဟိနသမ္မောဟဝိပလ္လာသာနံ ဝါဒဝိမံသာ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၆၂။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၁၄။ အနုဌိ၊ ၂။ ၁၅၁။

အနဝဋ္ဌိတရူပ (တိ) [အနဝဋ္ဌိတ + ရူပ] မတည်တံ့သော - အမြဲမတည်သော - သဘောရှိသော။ ဤဒိသာနံ ကိရ အနဝဋ္ဌိတရူပါနံ အဝယဝါနံ ကော လိဋ္ဌာဝိလာသောတိ ဝိရာဂသမ္ဘဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၁၅။

အနဝတ္ထစာရိကာ (ထိ) [အနဝတ္ထ + စာရိကာ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ န ဒိဃစာရိကံ အနဝတ္ထစာရိကံ။ အံ၊ ၂။ ၁၅၁။ ၂၂၄။ အနဝတ္ထစာရိကန္တိ အနဝတ္ထာနစာရိကံ (အဝတ္ထာနစာရိကံ၊ သိ) (အဝဋ္ဌာနစာရိကံ၊ သျှာ)။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၅၂။ အနဝတ္ထစာရိကန္တိ အနဝတ္ထိတစာရိကံ။ ၎င်း၊ ဌ။ ၈၁။

အနဝတ္ထာနစာရိကာ (ထိ) [အနဝတ္ထာန + စာရိကာ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော -

ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - ခြင်း မရှိသော - လှည့်လည် သွားလာခြင်း။ အနဝတ္ထစာရိကာ - ကြည့်။

အနဝတ္ထာယ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဝတ္ထာယ] မပိုင်းခြား - မနှိုင်းချိန် - မူ၍။ အနိသမ္မကတံ ကမ္မံ၊ အနဝတ္ထာယ စိန္တိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၆။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၇။ အနဝတ္ထာယ စိန္တိတန္တိ အနဝတ္ထပေတွာ အတုလေတွာ အတိရေတွာ စိန္တိတံ။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၄၅၄။ အနဝတ္ထာယာတိ အဝတ္ထပေတွာ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၈။

အနဝတ္ထိတ (တိ) [န + အဝတ္ထိတ] (၁) မတည်တံ့ - မခိုင်မြဲ - သော၊ တည်တံ့ - ခိုင်မြဲ - ခြင်း မရှိသော။ သဗ္ဗသင်္ခါရာ စ မေ အနဝတ္ထိတာ ခါယိဿန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၃၈၅။ အနဝတ္ထိတာတိ အဝတ္ထိတာယ ရဟိတာ၊ ဘိဇ္ဇမာနာဝ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟိဿန္တိတိ အတ္တော။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၁။ (၂) မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော၊ ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - ခြင်း မရှိသော။ အနဝတ္ထစာရိကာ - ကြည့်။

အနဝတ္ထိတစာရိကာ (ထိ) [အနဝတ္ထိတ + စာရိကာ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော - ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - ခြင်း မရှိသော - လှည့်လည် သွားလာခြင်း။ အနဝတ္ထစာရိကာ - ကြည့်။

အနဝဗုဇ္ဈန (န) [န + အဝဗုဇ္ဈန] မသိခြင်း၊ သက်ဝင် - ထိုးထွင်း - ၍ မသိခြင်း။ ယာထာဝတော အနဝဗုဇ္ဈနတော။ ဒီ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၈။

အနဝဗောဓ (ပု) [န + အဝဗောဓ] မသိခြင်း၊ သက်ဝင် - ထိုးထွင်း - ၍ မသိခြင်း။ ဘူတေ ဝါ ခန္ဓပဉ္စကေ အနိစ္စာသုဘဒုက္ခာနတ္တသဘာဝေ တံသဘာဝါနဝဗောဓတော ဣတ္ထိပုရိသာဒိပရိကပ္ပဝသေန အဘိရတော။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၉၃။

အနဝမတ (တိ) [န + အဝမတ] အထင် အမြင် မသေးအပ်သော၊ မထိမဲ့မြင် မပြုအပ် - ချီးမွမ်းအပ် - သော။ အနဝမတေန ဂုဏေန ယာတိ သဂ္ဂံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၅။ အနဝမတေနာတိ အနဝညာ -

တေန။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၁၁။ အနဝညာတေန အပရိ-
ဘူတေန သမ္ဘာဝိတေန။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၁၁။

အနဝမာနနာ (တိ) [န+အဝမာနနာ] မြတ်နိုး-
ခြင်းကင်းစွာ - ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့၍ - မပြောဆိုခြင်း၊
မြတ်နိုးခြင်းကင်းစွာမပြုကျင့်ခြင်း။ သမ္မာနနာယ
အနဝမာနနာယ အနုတိရိယာယ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၅၄။
အနဝမာနနာယာတိ ယထာ ဒါသကမ္မကရာ-
ဒယော ပေါထေတွာ ဝိဟေဋ္ဌေတွာ ကထေန္တိ၊
ဝေံ ဟိဋ္ဌေတွာ ဝိမာနေတွာ အကထနေန။ဒီ၊ဌ၊
၂။၁၃၈။ (ဋီကာ၌ ဤပုဒ်အစား အဝိမာနနာ-
ကိုသာ ဖွင့်သည်။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၄၂-ကြည့်။)

အနဝယ (တိ) [(၁) အန+အဝယ။ (၂) န+
အဝယ] (၁) ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိ - ပြည့်စုံ -
သော၊ မယုတ်မလျော့ - အပြည့်အစုံ - အပြီး
အဆုံးရောက်အောင်-သင်ကြားတတ်မြောက်ပြီး
သော။သု။ အဟံ ခေါ် ပန သုသိက္ခိတော အနဝ-
ယော သကေ အာစရိယကေ ကုမ္ဘကာရကမ္မေ။
ဝိ၊၁။၅၁။ အနဝယောတိ အနု အဝယော၊ သန္တိဝ-
သေန ဥကာရလောပေါ၊ အနု အနု အဝယော၊
ယံ ယံ ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊သဗ္ဗတ္ထ
အနုနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါတိ အတ္ထော။ဝိ၊ဌ၊၁။
၂၄၉။ အနဝယောတိ ဧတ္ထ ဝယောတိ ဟာနိ
“အာယဝယော”တိအာဒိသု ဝိယ။ နတ္ထိ ဧတဿ
အတ္တနော သိပ္ပေ ဝယော ဥိနတာတိ အဝယောတိ
အာဟ “အနုနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါ” တိ။သ၊ရတ္ထ၊
၂။၁၁၇။ (အံ၊ဌ၊၂။၁၄၆-လည်းကြည့်။) (၂)
မစွမ်းနိုင်သူ - ဆောင်မထားနိုင်သူ - မသုံးစွဲနိုင်
သူ မဟုတ်သော၊ မယုတ်မလျော့ - အပြည့်
အစုံ- အပြီး အဆုံး ရောက်အောင်-သင်ကြား
တတ်မြောက်ပြီးသော။သု။လောကာယတမဟာ-
ပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော။ဒီ၊၁။၈၂။မ၊၂။
၃၃၄။အံ၊၁။၁၆၃။ သုတ္တနိ။၃၆၅။ အနဝယောတိ
ဣမေသု လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု
အနုနော ပရိပုရကာရိ၊ အဝယော န ဟောတိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဝယော နာမ ယော တာနိ
အတ္ထတော စ ဂန္ထတော စ သန္တာရေတုံ န

သက္ကောတိ။ဒီ၊ဌ၊၁။၂၂၁။မ၊ဌ၊၂။၂၇၀။အံ၊ဌ၊၂။
၁၄၆။ဝယတိတိ ဝယော၊အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာ-
နေသု ကတ္တစိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္တာယ-
န္တော တေ ဂန္တေ သန္တာရေတိ (သန္တာနေတိ-အံ၊
ဋီ) ပူရေတိတိ (ပဏေတိတိ-အံ၊ဋီ) အတ္ထော။ ဒေ
ပဋိသေဓာ ပကတံ ဂမေန္တိတိ ဒေသေန္တော အ-
ဝယော န ဟောတိတိ ဝတော တတ္ထအဝယံ ဒေသေ-
တုံ “အဝယော နာမ...န သက္ကောတိ” တိ ဝုတ္တံ။ဒီ၊
ဋီ၊၁။၂၉၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၃။ (အံ၊၂။၁၃၅။ အံ၊ဌ၊
၂။၄၉။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၁၆၉။ စူဠနိ၊၅၆။ စူဠနိ၊ဌ၊
၁၃။မ၊ဋီ၊၂။၁၆၇။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၅ - တို့လည်း
ကြည့်။) (၃) မယုတ်လျော့-ပြည့်စုံ - သော
ဂုဏ်ရှိသော၊ ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုဖွယ်မရှိ-အပြစ်ကင်း
စင်-သော။သု။ သဗ္ဗော သော ဘက္ခော အန-
ဝယောတိ ဝုတ္တော။ဇာ၊၂။၁၇၃။ အနဝယောတိ
အနု အဝယော၊ အနု ပုနပျုနံ ဩလောကီယ-
မာနေပိ အဝယော ပရိပုဏ္ဏဂုဏော အနဝဇ္ဇော။
ဇာ၊ဌ၊၆။၇၉။

အနဝရတ (န) [န+အဝရတ(=အဝ+ရမှ+တ)
န အဝရမတိတိ အနဝရတံ။ ဓာန် ဋီ၊၄၁။] အမြဲ။
သတတံ နိစ္စမဝိရတာနာရတ - သန္တတမနဝရ-
တဉ္စ ဓုဝံ။ဓာန်။၄၁။

အနဝရောဓ (ပု) [န+အဝရောဓ]မဆန့်ကျင်ခြင်း။
ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ပန ပရေသံ အဇ္ဈာ-
သယပုစ္ဆာနံ ဒေသနာပဝတ္တိဟေတုဘူတာနံ
ဥပ္ပတ္တိယံ ပဝတ္တိဘာနံ ကထမဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ အနဝ-
ရောဓော?။ ဥဒါန၊ဌ၊၂။

အနဝသိဉ္ဇနက (တိ) [န+အဝသိဉ္ဇနက] မိတ် -
လျှံ-မကျသော။ အနဝသေက-ကြည့်။

အနဝသိတ္တ (တိ) [န+အဝသိတ္တ] မသွန်းလောင်း-
အပ်သော၊ မရောနှောသော။

အနဝသိတ္တသုခ (န) [အနဝသိတ္တ+သုခ] မသွန်း-
လောင်းအပ်သော - မရောနှောသော - ချမ်း
သာ။ အဗျာသေကသုခ-ကြည့်။

အနဝသီဒန (န) [န + အဝသီဒန] မနစ်မြုပ်-
မသုတ်နစ် - ခြင်း။ အကုသိတဝတ္တိတိ တေတန
ဌာနအာသနစက်မနာဒီသု ကာယဿ အနဝသီ-
ဒနံ (ဒဿေတိ)။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။

အနဝသုရ (တိ) [န + အဝသုရ] မဝင်သေးသော
နေရှိသော၊ နေမဝင်သေးသော။ အနာဝသုရံ
စိရရတ္တသံသိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၆။ (နာ-၌ ဆန်း
ဒီယ)။ အနာဝသုရန္တိ န အဝသုရံ၊ အနတ္တဂံတသု-
ရိယန္တိ အတ္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၇။

အနဝသေက (တိ) [န + အဝသေက] ဖိတ်-လျှံ-မကျ
သော။ သမတိတ္တိကံ အနဝသေကံ၊ တေလပတ္တံ
ယထာ ပရိဟရေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။ မဟာနိ၊ ၃၇၅။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။ (ဇာ-၌ အနဝသေသကံ
မဟာနိ - ၌ အနာသေသံ-ဟုခိုသော်လည်း ၎င်း
ဌ-တို့ အဖွင့်ကို၎င်း၊ ယထာ ဟိ ယံ တေလံ
မာနံ ဂဟေတု န သက္ကောတိ၊ ဝိဿန္တိတော
ဂစ္ဆတိ၊ တံ “အဝသေကော” တိ ဝုစ္ဆတိ - ဟူသော
ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ ၂၃၃။ ၂၄၂။ တို့ကို၎င်း ထောက်၍
အနဝသေက - ဟု ပါဠိမှန်အတိုင်းထားသည်။)
အနဝသေကန္တိ အနဝသီဉ္ဇနကံ အပရိဿဝနကံ
ကတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၄။ အနဝသေကန္တိ အနဝ-
သီဉ္ဇနကံ အပရိသီဉ္ဇနကံ ကတွာ။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၃၉၃။

အနဝသေသ (တိ) [န + အဝသေသ] အကြွင်း-
အကျန်-မရှိသော၊ အကြွင်းမဲ့၊ အလုံးစုံ။ ကော
ဣမေဓမ္မေ အနဝသေသံ သမာဒါယ ဝတ္တတိ။ ဒီ၊
၁။ ၁၅၅။ အနဝသေသံ အာပတ္တိံ “အနဝသေသာ
အာပတ္တိံ” တိ ဒီပေန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂၁။ အနဝသေသံ
အာဒိယတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၅၃။ အနဝသေသံ အာဒိ-
ယတိတိ နိဿေသံ ဂဏှာတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။
ကာမရာဂဗျာပါဒါ အနဝသေသာ ပဟိနာ။
အဘိ၊ ပု၊ ၁၂၀။ တဿ ဝါ ထာဝရာဝံနဝ-
သေသာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၁။ သောတာ-
ပတ္တိမဂ္ဂေန အနာသေသော ဒိဋ္ဌာသဝေါ ခိယတိ။
ပဋိသံ၊ ၉၊ ၁၁၃။ နတ္ထိ တေသံ အဝသေသန္တိ
အနဝသေသာ၊ သဗ္ဗေပိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊

ဌ၊ ၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။ အနဝသေသောတိ
နတ္ထိ တေဿ အဝသေသောတိ အနဝသေသော။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။

အနဝသေသတာ (တိ) [အနဝသေသ + တာ] အ
ကြွင်း-အကျန်-မရှိသည်၏ အဖြစ်။ “ကေဝလ-
ပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယ” န္တိ ဝေမာဒီသု
အနဝသေသတာ အတ္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၃။

အနဝသေသတ္တ (တိ) [အနဝသေသ + အတ္တ]
အကြွင်းမဲ့ - အနက်ရှိသော - အနက်ကို ဟော
သော။ အနဝသေသတ္တော ဧတ္ထ ကေဝလ-သဒ္ဓေါ
သိယာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။

အနဝသေသဒေါဟိ (တိ) [အနဝသေသ + ဒုဟ +
ဏိ] အကြွင်း-အကျန်-မရှိ-အကြွင်းမဲ့ - (နိရုဉ်
ကုန်သည်တိုင်အောင်) ညစ်တတ်သော၊ သူ။
အနဝသေသဒေါဟိ စ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၂၀၁။
၂၀၃။ အံ၊ ၃။ ၅၄၆။ အနဝသေသဒေါဟိ စ
ဟောတိတိ အနဝသေသေတွာ ဒုဟတိ။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၁၆၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၁။ အနဝသေသဒေါဟိ
ဟောတိတိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တံ အဇာနန္တော
အနဝသေသံ ဒုဟတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၅။

အနဝသေသနိရောဓ (ပု) [အနဝသေသ + နိရောဓ]
အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓ-ကြည့်။

အနဝသေသပရိယာဒါန (န) [အနဝသေသ + ပရိ-
ယာဒါန] အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့
သိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော-ပုဒ် - သဒ္ဓါ။ ယာ-
တိ အနဝသေသပရိယာဒါနံ၊ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၉၄။

အနဝသေသပ္ပဟာန (န၊ ထိ) [အနဝသေသ +
ပဟာန] အကြွင်းမဲ့ပယ်ခြင်း။ ကာမရာဂဗျာပါ-
ဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနာယ တတိယာယ ဘူ-
မိယာ အဘိ၊ ဓ၊ ၈၉။ နိဿေသပဇဟနတ္ထာယ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။

အနဝသေသဖရဏ (န) [အနဝသေသ + ဖရဏ]
အကြွင်းမဲ့ - ဖြန့် - ရောက် - အာရုံပြု-ခြင်း။
ကေသတ္တေ ဝါ အနာသေသဖရဏေန အပ္ပမာဏံ
မေတ္တံ စိတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။

အနဝသေသဗျာပက (တိ) [အနဝသေသ + ဗျာ-
ပက] အကြွင်းမဲ့ ပြန့်နှံ့သော။ အနဝသေသဗျာ-
ပကော ဟိ (‘ယေ ကေစိတိ’ အယံ နိဗ္ဗေသော
ယထာ “ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ” တိ။ ပေတ၊ ဌ။
၆၆။

အနဝသေသဝစန (န) [အနဝသေသ + ဝစန]
အကြွင်းမဲ့ဟူသော အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ။
သဗ္ဗသောတိ အနဝသေသဝစနမေတံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၅၆။ ယေ ကေစိတိ အနဝသေသဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊
ဌ။ ၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။

အနဝသေသဝါစက (တိ) [အနဝသေသ + ဝါစက]
အကြွင်းမဲ့ဟူသော အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဒါ။
အနဝသေသဝါစကော ဟိ အယံ သဗ္ဗသဒ္ဒေါ။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈။

အနဝသေသဝါစိမ (တိ) [အနဝသေသ + အဝါစိမ]
အကြွင်းမဲ့ သိတတ်သော-အနဝသေသဝါစိမ-
တရား။ အနဝသေသဝါစိမော စ ဟောတိ။
နေတ္ထိ။ ၇၆။ အရိယမဂ္ဂေါ ဟိ အတ္တနာ
ကတ္တဗ္ဗဿ ကဿစိ အနဝသေသတော အနဝ-
သေသဝါစိမော စ ဟောတိတိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၅၅။

အနဝသေသပတ္တိ (တိ) [အနဝသေသ + အပတ္တိ]
အကြွင်း မရှိသော အာပတ်။ သာဝသေသံ
အာပတ္တိ “အနဝသေသပတ္တိ” တိ ဒီပေန္တိ။ အံ၊
၃။ ၃၁၈။

အနဝသေသေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အဝသေသေတွာ]
အကြွင်းမရှိစေမှု၍၊ မကြွင်းစေမှု၍။ သဗ္ဗသင်္ခါရ-
ပရိက္ခယာ ပန သပ္ပိတေလဗျာပနဂ္ဂိသိခါ ဝိယ
ဆာရိကမ္ပိ အနဝသေသေတွာ နိဗ္ဗာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၄၇။ အသေသေတွာ နိဗ္ဗဟိတွာ ဝူပသမတိ
....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁။ အသေသေတွာ-လည်း
ကြည့်။

အနဝသေဝ (ပု) [န + အဝသေဝ] မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။
တဿေဝ ပါပကဿ ဝိဝါဒမူလဿ အာယတိ
အနဝသေဝါယ ပဋိပဇ္ဇေယျာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၃။ ဝိ၊
၅။ ၁၆၆။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၄။ မ၊ ၃။ ၃၄။ အံ၊ ၂။ ၂၉၄။

အနဝသေဝါယတိ အပ္ပဝတ္တိဘာဝါယ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၅၂။ နဝါနံ ကမ္မာနံ အကရဏာ အာယတိ
အနဝသေဝေါ။ အာယတိ အနဝသေဝါ ကမ္မက္ခ-
ယော။ မ၊ ၁။ ၁၃၀။

အနဝသုတ (တိ) [န + အဝသုတ] မယိုစီး-မစွတ်
စို-သော။ (က) ရေ၏စီးဝင်ခြင်းမရှိသော၊ ရေ
မယိုသော၊ ရေလုံသော။ သာ ဟောတု နာဝါ
ဖလကူပပန္နာ၊ အနဝသုတ၊ ရေကဝါတယုတ္တာ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဥဒကပဝေသနဿာဘာဝေန အန-
ဝသုတ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၁။ (ခ) ဆန္ဒရာဂဖြင့်
မစွတ်စိုသော၊ သူ။ ကိံ တေ အယေျ ဘေဝ
ပုရိသပုဂ္ဂလော ကရိယတိ အဝသုတော ဝါ
အနဝသုတော ဝါ၊ ယတော တံ အနဝသုတ။
ဝိ၊ ၂။ ၃၀၁၊ ၃၀၂။ (ဂ) ရာဂ ဒေါသ စသော
ကိလေသာတို့၏ ယိုစီးခြင်းဖြင့်မစွတ်စိုသော၊ သူ။
အနဝသုတော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပ-
ဇာနော။ မ၊ ၃။ ၂၆၃၊ ၂၆၄။ အနဝသုတောတိ
ရာဂါဝဿဝေန အနဝသုတော။ မ၊ ၄။ ၁၉၀။
အနဝသုတောတိ ပဋိသအဝဿဝေန အနဝသု-
တော။ မ၊ ၄။ ၁၈၉။ (ဃ) ကိလေသာ၏-စွတ်စို-
-ယိုစီး-ခြင်းမှကင်းသော၊ ကိလေသာယိုမထွက်
သော၊ သူ။ အနဝသုတော အပရိသုပ္ပမာနော။
သုတ္တနိ။ ၂၈၉။ အပါ၊ ၁။ ၁၃။ အနဝသုတောတိ
ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ တေသု တေသု အာရမ္မ-
ဏေသု ကိလေသအန္တာယဝဝိရဟိတော၊
ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ အနဝသုတော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။
အပါ၊ ၄။ ၂၁။

အနဝသုတကာယကမ္မန္တ (တိ) [အနဝသုတ +
ကာယကမ္မန္တ] ကိလေသာဖြင့် မစွတ်စိုသော
ကာယကံရှိသော၊ သူ။ တဿ အနဝသုတကာယ-
ကမ္မန္တဿ အနဝသုတဝစိကမ္မန္တဿ အနဝသုတ-
မနောကမ္မန္တဿ ကာယကမ္မမ္ပိ အပ္ပတိကံ
ဟောတိ၊ ဝစိကမ္မမ္ပိ....၊ မနောကမ္မမ္ပိ....။ အံ၊ ၁။
၂၆၅။

အနဝသုတစိတ္တ (တိ) [အနဝသုတ + စိတ္တ] ရာဂ
ဖြင့်မစွတ်စိုသောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ အနဝသုတ-

စိတ္တဿ၊ အနန္တာဟတစေတသော။ ဓမ္မ။ ၁၈။
အနဝဿုတစိတ္တဿာတိ ဓာရေန အတိန္တစိတ္တဿ။
ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၁၉၆။

အနဝဿုတပရိယာယ (ပု) [အနဝဿုတ + ပရိ-
ယာယ] ကိလေသာဖြင့် မစွတ်စိုကြောင်းတရား။
အဝဿုတပရိယာယဉ္စ ဝေါအာရသော ဒေသေ-
ဿာမိ အနဝဿုတပရိယာယဉ္စ။ သံ၊ ၂။ ၃၉၀။
စူဠနိ။ ၂၇။ အနဝဿုတပရိယာယဉ္စာတိ ကိ-
လေသေဟိ အတိန္တကာရဏဉ္စ။ စူဠနိ၊ ၄၁။ ၁၃၁။
အဝဿုတပရိယာယ-လည်းကြည့်။

အနဝဿုတမနောကမ္မန္တ (တိ) [အနဝဿုတ +
မနောကမ္မန္တ] ကိလေသာဖြင့် မစွတ်စိုသော
မနောကံ ရှိသော။ သူ။ အနဝဿုတကာယကမ္မန္တ-
ကြည့်။

အနဝဿုတဝစိကမ္မန္တ (တိ) [အနဝဿုတ + ဝစိ-
ကမ္မန္တ] ကိလေသာဖြင့် မစွတ်စိုသော ဝစိကံရှိ
သော။ သူ။ အနဝဿုတကာယကမ္မန္တ-ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိက (တိ) [န + နုပ္ပတ္တိက(=နဝ + ဥပ္ပတ္တိ
+ က)] အသစ်ဖြစ်သည်မဟုတ်သော၊ အဟောင်း
ဖြစ်သော၊ ရှေး၌ဖြစ်သော။ အနုပ္ပတ္တိက-ကြည့်။

အနဝေါသိတတ္ထ (တိ) [အနု + အဝေါသိတတ္ထ] (၁)
ရဟန်းအား လျော်သော - တိရစ္ဆာန်ပရိညာ စ
သော - တရားကို မပြီးစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ရှိ
သော၊ ရဟန်းကိစ္စမပြီးသေးသော၊ သူ။ (၂)
ဝိသုဒ္ဓိအစဉ်မဂ်အစဉ်ဖြင့်သုံးနေပြီးသောသဘော
မရှိသော၊ ဆယ်ပါးသော အရိယဝါသတို့၌
သုံးနေပြီးသောသဘောမရှိသော၊ သူ။ (အရိယ-
ဝါသ ဆယ်ပါး သရုပ် အဓိပ္ပါယ်ကို ဒီ၊ ၁။ ၂၂၄။
အံ၊ ၁။ ၂၇၉-တို့တွင်ကြည့်။) ဟိတော ဂိဟိတ္တံ
အနဝေါသိတတ္ထော။ ထေရ။ ၂၄၁။ အနဝေါသိ-
တတ္ထောတိ အနုဗ္ဗပံ အဝေါသိတတ္ထော၊ ယဒတ္ထံ
သာသနေ ပဗ္ဗဇန္တဿ အနုဗ္ဗပရိညာဒိနံ အတိ-
ရိတတ္တာ အပရိယောသိတဘာဝေါ အကတ-
ကရဏိယောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ အနဝေါသိ-

တတ္ထောတိ အနုအဝေါသိတသဘာဝေါ၊ ဝိသုဒ္ဓိနံ
မဂ္ဂါနဉ္စ အနုပဋိပါဋိယာ ဝသိတဗ္ဗဝါသဿ
အကတာဝိ၊ ဒေသသု အရိယဝါသေသု အဝုသိ-
တဝါတိ အတ္ထော။ ထေရ။ ၄၁။ ၂၆၁။

အနဂ္ဂါတ (တိ) [န + အဂ္ဂါတ(=အာ + ဝေ + တ)]
မခေါ်ယူအပ်သော၊ သူ။ အနတ္တိတောတိ (ပေတ၊
၁၃၇) အနဂ္ဂါတော၊ “ဟေ မယံ ပုတ္တဘာဝံ
ဥပဂစ္ဆာ”တိ ဧဝံ အပက္ခောသိတော။ ပေတ၊
၄၁။ ၅၉။ အနတ္တိတ၊ အနဂ္ဂိတ-တို့လည်းကြည့်။

အနဂ္ဂိတ (တိ) [န + အဂ္ဂိတ(=အာ + ဝေ + တ)]
မခေါ်အပ်သော၊ မတောင်းပန်အပ်သော၊ သူ။
အနဂ္ဂိတော တတော အာဂါ၊ အနန္တညာတော
ဣတော ဂတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၂။ အနဂ္ဂိတောတိ
အယံ တာတ မယာ ပရလောကတော အနဂ္ဂိ-
တော အယာစိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၁၇။ အနတ္တိတ-
လည်းကြည့်။

အနသန (န) [န + အသန] (၁) အစာမစားခြင်း၊
(က) ဆာလောင်မှုတ်သိပ်ခြင်း။ (အသ-ဓာတ်
အဒနတ္ထ)။ တယော ချောဂါ ပုရေ အာသု၊ ဣစ္ဆာ
အနသနံ ဇရာ။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၅။ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိဒေဝ
ပတ္တနတဏှာ စ ခုဒါ စ ပရိပါကဇရာ စာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၅၈။ (ခ) အစာ
မစားခြင်း၊ ဥပုသ်စောင့်ခြင်း။ ဥပဝသန္တိတိ
သီလေန ဝါ အနသနေန ဝါ ဥပေတာ ဟုတော
ဝသန္တိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၁။ ၁၂၇။ မ၊ ၄၁။ ၅၀။
ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၆။ (၂) မပြန့်နှံ့
ခြင်း၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် ပျင်းထိုင်းခြင်း၊
တမင်းဆီယစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ကိုယ်၏
အားနည်းခြင်း။ (အသ-ဓာတ် ဗျာပနတ္ထ)။
အသိတိဝဿသဟဿာယုကေသု ဘိက္ခဝေ မနု-
ဿေသု တယော အာဗာဓာ အဝိဿန္တိ ဣစ္ဆာ
အနသနံ ဇရာ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၂။ အနသနန္တိ န အသနံ
အဝိပ္ပိရိကဘာဝေါ ကာယာလသိယံ၊ ဘတ္တံ
ဘုတ္တာနံ ဘတ္တသမ္ပဒပစ္စယာ နိပဇ္ဇိတုကာမတာ-
ဇနကော ကာယဒုဗ္ဗလဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၃၉။ အနသနန္တိ ကာယိကကိရိယာအသ-

မတ္တတာဟေတုဘူတော သင်္ခါရသင်္ကေတော။
တေနာဟ“အဝိပ္ပိနိကဘာဝေါ”တိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃။

အနသိတ (တိ) [န + အသိတ] အစာမစားရသော၊
သု။ အပ္ပေကဒါ အနသိတာ အစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၂။
၂၃။ အာသိတ-လည်းကြည့်။

အနသိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [န + အသိတွာန] မစားမူ၍။
အတ္တာနံ အနသိတွာန။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၇။ အနသိ-
တွာနာတိ အဘူဉ္စိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၇၃။

အနသုရုတ္တ (တိ) [န + အသုရုတ္တ] မကောင်းသော
စကား - ငြင်းခုံစကား - မရှိသော၊ သု။ အဝေရ-
ဝသိကေန ဘဝိတဗ္ဗံ အနသုရုတ္တေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈။
အနသုရုတ္တေနာတိ န အသုရုတ္တေန၊ အသုရုတ္တံ
ဝုစ္ဆတိ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာသင်္ခါတံ အသုန္တရဝစနံ၊
တံ န ကထေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၆။

အနသုရောပ (ပု) [န + အသုရောပ] မကောင်း
သဖြင့် - တင်အပ် - ဆိုအပ် - သည် မဟုတ်သော
စကား။ ကောင်းစွာဆိုအပ်သောစကား။ အဓိ-
ဝါသနတာ အစဏ္ဍိက္ကံ အနသုရောပေါ။ အဘိ၊ ၈။
၂၆၀။ အနသုရောပေါတိ အသုရောပေါ ဝုစ္ဆတိ
န သမ္မာရောပိတတ္တာ ဒုရုတ္တဝစနံ။ တပုဋ္ဌိပက္ခ-
တော အနသုရောပေါ၊ သုရုတ္တဝါစာတိ အတ္ထော။
အဘိ၊ ၄။ ၄၂၄။ အနသုရောပ၊ အသုရောပ၊
အသုရောပ-တို့လည်းကြည့်။

အနဿက (တိ) [န + အဿ + က] မြင်းမရှိ -
မြင်းမပါ - သော၊ သု။ အနဿကော အရထ-
ကော၊ ဒိဃမဒ္ဒါနမာဂတော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၀။
အနဿကောတိ အဿဝိရဟိတော။ အရထ-
ကောတိ အယာနကော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၈၅။

အနဿတ္တ (တိ) [န + အဿတ္တ] သက်သာရာ မရ
သေးသော၊ သု။ အဟဉ္စမ္ပိ အဿတ္တော၊ လော-
ကော စ အနဿတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ အဿတ္တ
(ပဋိသံ၊ ၁၂။ ၃၄၅) လည်းကြည့်။

အနဿန (န) [န + နဿန] မပျက်စီးသော၊
မပျက်စီးခြင်း။

အနဿနဓမ္မ (တိ) [အနဿန + ဓမ္မ] မပျက်စီး
သောသဘောရှိသော။ ကိဉ္စိ သင်္ခါရဂတံ အန-
ဿနဓမ္မံ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၆၉။

အနဿယ (တိ) [န + အဿယ] (ချမ်းသာ၏)
တည်ရာမဟုတ်သော။ အနာယသိ-ကြည့်။

အနဿဝ (ပု) [န + အဿဝ] နားမထောင်သော၊
(က) ဆုံးမစကားကို မလိုက်နာသော၊ သု။
ယဉ္ဇေ ပုတ္တာ အနဿဝိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၈။ အနဿ-
ဝါတိ န ဝစနကရာ။ သံ၊ ၄။ ၂၇၇။ အနဿဝါ
အဝစနကရာ ပဋိလောမဝုတ္တိနော။ မဟာနိ၊ ၂။
အနဿဝါတိ ဩဝါဒံ အသုဏမာနာ။ ၎င်း၊ ၄။ ၉၈။
(ခ) အလိုသို့မလိုက်သော။ အတ္တနော ဟတ္ထ-
ပါဒါပိ အနဿဝါ ဟောန္တိ၊ န အတ္တနော ဝသေ
ဝတ္တန္တိ။ ဇရာဇဇရိတာ ဟောန္တိ၊ ဟတ္ထပါဒါ
အနဿဝိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁၅။

အနဿသံ (ကြိ) နဿတိ-ကြည့်။

အနဿာမ (ကြိ) နဿတိ-ကြည့်။

အနဿာဝိ (တိ) [န + အဿာဝိ (=အာ + သု +
အာဝိ)] စီးသွားလေ့မရှိသော၊ တပ်မက်လေ့
မရှိသော၊ သု။ သာတိယေသု အနဿာဝိ၊ အတိ-
မာနေ စ နော ယုတော။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၂။
မဟာနိ၊ ၁၇၉။ သာတိယေသု အနဿာဝိတိ
သာတဝတ္ထု၊ သု ကာမဂုဏေသု တဏှာသန္တဝ-
ဝိရဟိတော။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၆။

အနဿာသက (တိ) [န + အဿာသက (=အာ +
အသ + ကျ)] န + အဿာသ + က (၁) ထွက်
သက်ဝင်သက်ကို မရှု၊ ရှိုက်သော၊ ထွက်သက်ဝင်
သက်ရှု၊ ရှိုက်ခြင်းမရှိသော၊ မရှု၊ ရှိုက်နိုင်သော၊
ထွက်သက်ဝင်သက်ပြတ်သော၊ သု။ သော တိက္ခု
ဥတ္တသန္တော အနဿာသကော ကာလမကာသိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၀၈။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၇။ အနဿာသကောတိ
နိရဿာသော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ အနဿာသကောတိ
ဥပစ္စန္ဓအဿာသပဿာသသဉ္ဇာရော ဟုတွာ။
ဝိ၊ ၄။ ၁၂၈။ တံ ပုရိသံ ဇီဝန္တယေဝ တုလာယ

တုလေတွာ ဇိယာယ အနုသာသကံ မာရေတွာ
ပုနဒေဝ တုလာယ တုလေထ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၆။

အနုသာသိက (တိ) [န + အသာသိက] သက်သာ
ရာ-ထောက်တည်ရာ-မရှိသော၊ သက်သာရာ-
ထောက်တည်ရာ-မရစေနိုင်သော။ ဧဝံ အနု-
သာသိကာ ခေါ်အာနန္ဒ သင်္ခါရာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၁။
စတ္တာရိ စ အနုသာသိကာနိ ဗြဟ္မစရိယာနိ
အက္ခာတာနိ။ မ၊ ၂။ ၁၈၂။ သော အနုသာသိကံ
“ဣဒံ ဗြဟ္မစရိယ”န္တိ ဣတိ ဝိဒိတွာ။မ၊ ၂။
၁၈၉။ ဧဝံ အနုသာသိကာတိ ဧဝံ သုပိနကေ
ပီတပါနိယံ ဝိယ အနုလိတ္တစန္ဒနံ ဝိယ စ အသာ-
သဝိရဟိတာ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၂၀။ အနုသာသိကာ-
နိတိ အသာသဝိရဟိတာနိ။ မ၊ ၅။ ၁၁၅၀။

အနုဿုရောပ (ပု) [န + အဿုရောပ] မျက်ရည်
မဖြစ်စေခြင်း၊ သူတပါးတို့ကို မျက်ရည်-မဖြစ်စေ
- မထွက်စေ - မကျစေ-ခြင်း။ အနုဿုရော-
ပေါ.....ဒီ၊ ၅။ ၁၆၃။ ဒေါမနုဿဝသေန ပရေသံ
အက္ခိသု အဿုနံ အနုပ္ပါဒနာ အနုဿုရောပေါ။
ဒီ၊ ၅။ ၁၇၉။ အနုဿုရောပ-လည်းကြည့်။

အနုဿု (ကြိ) နုဿတိ-ကြည့်။

အနုဟာယိတုကာမ (တိ) [အနုဟာယိတု + ကမု +
ဏ] ရေမချိုးလိုသော၊ သူ။ ကိံ ဣမံ အနု-
ဟာယိတုကာမံ တဠာကော သယံ နဟာပေဿ-
တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၀။

အနုဟာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + နဟာယိတွာ] ရေ
မချိုးမှု၍။ တံ တဠာကံ ဂန္ဓာ အနုဟာယိတွာ.....
မိလိန္ဒ။ ၂၄၀။

အနာကပ္ပ (တိ) [န + အာကပ္ပ] ရဟန်းတို့အား
လျှော်သော သွင်ပြင်မှုရာ - အကျင့်အာစာရ-
မရှိသော၊ သူ။ အနာကပ္ပါ စ ဝေါက္ကမ္မ၊ ထေရေ စ
အနုပဇ္ဇနေ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၂။

အနာကပ္ပသမ္ပန္န (တိ) [န + အာကပ္ပ + သမ္ပန္န]
ရဟန်းတို့အားလျှော်သော - သွင်ပြင်မှုရာ -
အကျင့်အာစာရ-နှင့် မပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိ-
ယာ ဘိက္ခု၊ ဒန္တိဝတ္ထာ ဟောန္တိ ဒုပ္ပါရုတာ အနာ-

ကပ္ပသမ္ပန္နာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၀။ အနာကပ္ပ-
သမ္ပန္နာတိ န အာကပ္ပေန သမ္ပန္နာ၊ သမဏသာ-
ရုပ္ပါစာရဝိရဟိတာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၇။

အနာကရ (ပု) [န + အာကရ] တည်ရာမဟုတ်
သော။ အနာယတန-ကြည့်။

အနာကာသ (ပု၊ န) [န + အာကာသ] ကောင်းကင်
-အာကာသ-မဟုတ်သော။ အတ္ထိ ကေစိ အနာ-
ကာသံ အာကာသံ ကဗျေန္တိတိ ? အာမန္တာ။
အဘိ၊ က။ ၂၄၆။ ဥဒပါနေ ဥညမာနေ အနာကာ-
သော အာကာသော ဟောတိတိ ? အာမန္တာ။
၄၄၆။ ၂၄၇။

အနာကိဏ္ဍ (တိ) [န + အာကိဏ္ဍ] မရေပြမ်းသော၊
မကျဉ်းမြောင်းသော။ တဉ္စ အနာကိဏ္ဍံ ဂဟဠေ-
ဟိပဗ္ဗဇိတေဟိ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၆၀။ သုညန္တိ ကေနစိ
အနာကိဏ္ဍံ ဟောတိ ဂဟဠေဟိ ဝါ ပဗ္ဗဇိတေဟိ
ဝါ။ ပဋိသံ။ ၁၇၄။ အနာကိဏ္ဍာ ဂဟဠေဟိ၊
မိဂသံဃနိသေဝိတာ။ ထေရ။ ၃၅၁။ အနာ-
ကိဏ္ဍာတိ အသံကိဏ္ဍာ အသမ္မာဓာ။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၄၅၂။ အနာကိဏ္ဍန္တိ အသံကိဏ္ဍံ အသမ္မာဓံ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁၀၅။

အနာကုလ (တိ) [န + အာကုလ] မနှောက်ရှက်-
မရွံ့ပွဲထွေး-မနှောက်ကျ-သော။ အနာကုလာ
စ ကမ္မန္တာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉။ န အာကု-
လာ အနာကုလာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၀။ နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ၊ အသမ္ပိဿ အနာကုလံ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အနာကုလန္တိ သနိကာယေပိ
အနာဝိလံ ပရိစ္ဆိန္တံ။ မူလ၊ ၄။ ၁၀။ နိဿိတံ ဝါစ-
နာမဂ္ဂံ၊ သုဝိသုဒ္ဓိ အနာကုလံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။

အနာကုလကမ္မန္တာ (တိ) [အနာကုလ + ကမ္မန္တ
+ တာ] မနှောက်ရှက်-မရွံ့ပွဲထွေး-သော အမှု-
လုပ်ငန်း-ရှိသည်၏ အဖြစ်-ရှိခြင်း။ အနာကု-
လကမ္မန္တာယ ဓနဓညာဒိသမိဒ္ဓိ ပါပုဏန္တာ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

အနာဂတံသ (ပု) [အနာဂတ + အံသ] အနာဂတ်
အဖို့အစု။ အနာဂတံသေ ဉာဏံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၃၀။

အနာဂတာ အနာဂတ်သေန သင်္ဂဟိတာ။ အဘိ၊
ဓ။ ၂၃။ အဘိ၊ ဝိ။ ၁။ အနာဂတ်သေ ဗုဒ္ဓဿ
ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂။
အတိတံသ-လည်းကြည့်။

အနာဂတ်သညာဏ (န) [အနာဂတ်သ + ဉာဏ]
အနာဂတ် - အဖို့ - ခန္ဓာအာယတနဓာတ်အစု-
၌ အဆီး အတား မရှိ သိသောဉာဏ်၊ အနာ-
ဂတ်သညာဏံ။ ကုသလာ ခန္ဓာ အနာ-
ဂတ်သညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။
ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၃။ အနာဂတ်သညာဏံ ပရိတ္တ-
မဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအနာဂတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါန-
ဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု
ပဝတ္တတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၄။ (အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၈၊ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၅-တို့လည်းကြည့်။)

အနာဂတ်သညာဏတေတ္ထ (န) [အနာဂတ်သ-
ညာဏ + စတုတ္ထ] အနာဂတ်သညာဏနှင့် ယှဉ်
သော စတုတ္ထဈာန်။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၇၊ ၃၅၉-တို့
ကြည့်။

အနာဂတ (တိ) [န + အာဂတ။ န အာဂတော
အနာဂတော၊ ပစ္စယဿမဂ္ဂိယံ သတိ အာယတိံ
ဥပ္ပဋ္ဌနာရဟောတိ အတ္ထော။ ချ၊ နှာ။ ၂၁။
(သုတ်-၄၅၇)။ (နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၉၃၆-၇။ မောဂ်၊
၆-ကဏ္ဍ ၂-၃-သုတ်တို့လည်းကြည့်။)] ရောက်-
ပြီး - ရောက်ဆဲ - ဖြစ်ပြီး - ဖြစ်ဆဲ -
မဟုတ်သော၊ အနာဂတ်။ (မဖြစ်ပေါ်သေးသော
သဘော တရားသည် အနာဂတ် ဟူ၍၎င်း၊ အ
ကြောင်းရှိသော် ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော သဘော
တရားသည် အနာဂတ်ဟူ၍၎င်း အနုဋီ၊ ၃။ ၉၆-၇
တို့၌ ဆို၏။ ရောက်သင့်၊ ဖြစ်သင့်ခြင်း ရှိသော်
သာလျှင် အနာဂတ-သဒ္ဓါသည် ဖြစ်သင့်၏။ ထို
စကားမှန်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ ပညတ်ကို၎င်း အ
နာဂတ်ဟု မဆိုအပ်ဟူ၍ ဝဇီရာ၊ ၂၈၁-၌ ဆို၏။
အရဟတ္တမဂ်ကို မပွားအပ်သေးသော် ဖြစ်ထိုက်
(ပွားအပ်ပြီးသော်ကား မဖြစ်ထိုက်) သော အ
ခြားမဲ့ဇာတိ (နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း)

အထူးကို အနာဂတ်ဝိသေသ ဟူ၍ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၅၉-၌ ဆို၏။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၆။
စသည်တို့လည်းကြည့်။) (၁) (က) မရောက်
လာသေးသော၊ သူ။ ဧကံ ပိဏ္ဏံ အနာဂတေ
အာပတ္တိံ ထုလ္လစ္စယဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဧကံ ပိဏ္ဏံ
အသမ္ပတ္တေ ကုဋိကမ္မေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ အတ္တိ
ဘန္ဓေ ဘိက္ခု ဂိလာနော သော အနာဂတော။
ဝိ၊ ၃။ ၁၆၁။ အတ္တဉ္ဇေ အာဝါသိကာ ဘိက္ခု
အနာဂတာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇၂။ (ခ) မဖြစ်ပေါ် -
ဖြစ်ပေါ်မလာ - သေးသော။ ယေ စ အတိတာ
သမ္ပုဒ္ဓါ၊ ယေ စ ဗုဒ္ဓါ အနာဂတာ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၂။
အံ၊ ၁။ ၁၂၅။ အဗ္ဘတိတာ စ ယေ ဗုဒ္ဓါ၊ ဝတ္တ-
မာနာ အနာဂတာ။ အပါ၊ ၁။ ၅၂။ အနာဂတာ
အဇာတာ အဘူတာ အနိဗ္ဗတာ အပါတု-
ဘူတာ ယေ စ ဗုဒ္ဓါ။ အပါ၊ ၁။ ၃၃၂။ (ဂ)
မရရှိသေးသော။ အနာဂတ် ယော ပဋိကစ္စ
ပဿတိ။ ထေရ၊ ၃၀၂။ အနာဂတန္တိ န
အာဂတံ၊ အဝိန္နန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄၂။ ၁၈၅။
(ဃ) မရရှိ - မသိအပ် - သေးသော။ အနာ-
ဂတတ္ထ-ကြည့်။ (င) ခက်မာခြင်း၊ တွေ့ထိခြင်း
စသော မိမိ၏သဘောသို့ မရောက်သေးသော၊
ခဏတ္တယသို့ မရောက်သေးသော၊ မဖြစ်ပေါ်
သေးသော။ အနာဂတာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ဓ။ ၃။
တဒုဘယမ္ပိ န အာဂတာတိ အနာဂတာ။ အဘိ-
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၈။ အတိတ-လည်း ကြည့်။ (အဘိ၊ ဓ။
၂၁၃။ အဘိ၊ ဝိ။ ၁။ ၃၊ ၅၊ ၈၊ ၁၀-တို့လည်းကြည့်။
အနာဂတ်နှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်သားဖွယ် အ
ကျယ်ကို အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇-၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၀။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇-၈-တို့၌လည်း ကြည့်။) (စ)
မရောက်လာသေးသော - မဖြစ်ပေါ်သေး
သော - ခန္ဓာ၊ အဖြစ်အပျက်၊ အရာ၊ ကာလ
စသည်။ နပ္ပဗ္ဗေဒနာဂတံ။ သံ၊ ၁။ ၅၅။ နပ္ပဗ္ဗေဒ-
နာဂတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။ နပ္ပဋိကဓံ အနာဂတံ။
...အပ္ပတ္တိ အနာဂတံ။ မ၊ ၃။ ၂၂၆။ ယံ အနာ-
ဂတံ တံ ပဋိနိဿန္တံ။ သံ၊ ၁။ ၄၇၁။ အနာဂတန္တိ
အနာဂတမ္ပိ ခန္ဓပဉ္စကံ တတ္ထ ဆန္ဒရာဂပဋိ-

နိဿဂေန ပဋိနိဿဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၂။ အနာဂတေ ဉာဏံ အတ္တိတိ? အာမန္တာ။
 အနာဂတံ မူလဘော ဇာနာတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၃။
 အတိတေသု အနာဂတေသု စာပိ။ သုတ္တနိ။
 ၃၃၄။ အနာဂတမ္ပိ အဗ္ဗါနေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၂။
 အနာဂတံ ဒုတိယော အန္တော။ မဟာနိ။ ၃၉။
 (ဆ) အဆုံးသို့ မရောက် - မကုန်လွန် - သေး
 သော။ ပရိမယာမေ အနာဂတေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂။
 အနာဂတေတိ ပရိယောသာနံ အပ္ပတ္တေ၊ အန-
 တိက္ကန္တေတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁၀၇။ (ဇာ-
 ၄၁။ ၅၂၂-လည်းကြည့်။) (၂)(က) မရောက်
 သော။ ယော စ အနာဂတံ ဘာရံ ဝဟတိ။
 ဝိ၊ ၅။ ၅၁၅။ (ခ) မလာ - မပါ - သော။ ပဋိ-
 သန္တိအနာကဗုဒ္ဓတော တတ္ထ အနာဂတာ။
 မူလဋီ၊ ၁။ ၂၃။ န စ နာနက္ခဏိကဗုဒ္ဓပစ္စယံ
 ဝိနာ ပဋိသန္တိအာကဗုဒ္ဓံ အတ္တိတိ “ပဋိသန္တိ-
 အနာကဗုဒ္ဓတော တတ္ထ အနာဂတာ”တိ ဝုတ္တံ။
 အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။ (ဂ) မလာသော၊ သူ။ သစေ
 ပနဿ အညော ဂဏ္ဍန္တော အတ္တိ၊ သယံ
 အနာဂတောပိ လဘတိ။ သဘာဂဌာနေ “အသု-
 ကော အနာဂတော”တိ ဥတှာ “အယံ တဿ
 သလာကာ”တိ ဌပေတံ ဝုတ္တိ။ သစေ “အနာ-
 ဂတဿ န ဒါတဗ္ဗာ”တိ ကတိကံ ကရေန္တိ၊
 သစေ ပန “အနာဂတဿ ဒေထာ”တိ မဟာ-
 သဒ္ဓံ ကရေန္တိ၊ ဒဏ္ဍကမ္ပံ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၂။
 ၁၀၁။

အနာဂတကာလ (ပု) [အနာဂတ + ကာလ] အနာ-
 ဂတ်ကာလ။ ပဌမဝါဒိနာပိ ဟိ ဣလောက-
 ပရိယာပနဿ အတ္တနော ပရံ မရဏာ ဥစ္ဆေဒေါ
 အနာဂတကာလဝသေနေဝ အဓိပ္ပေတော။ သိ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၀။
 အနာဂတကာလဝါစက (တိ) [အနာဂတကာလ +
 ဝါစက] အနာဂတ်ကာလကို ဟောသော။
 အနာဂတဓမ္မဝိသယ-ကြည့်။
 အနာဂတကာလိက (တိ) [အနာဂတကာလ +
 ဣက] အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်သောတရား။

နော န ယုဇ္ဇတိ ဣလောကပရိယာပနတ္ထေပိ
 ပဌမဝါဒဝိသယဿ အနာဂတကာလိကသေဝ
 တေန အဓိပ္ပေတတ္တာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၀။
 အနာဂတကောဌာသ (ပု) [အနာဂတ + ကောဌာ-
 သ] အနာဂတ်အဖို့အစု။ အပရန္တ-ကြည့်။
 အနာဂတကောဌာသသင်္ခါတ (တိ) [အနာဂတ-
 ကောဌာသ + သင်္ခါတ] အနာဂတ်အဖို့အစုဟု-
 ဆိုအပ်သော - သိအပ်သော။ အပရန္တကပ္ပိက
 (ဒိ၊ ၄၁။ ၁၀၉) ကြည့်။
 အနာဂတက္ခဏ (ပု) [အနာဂတ + ခဏ] အနာ-
 ဂတ် ခဏ။ အနာဂတက္ခဏေယေဝဿ ပစ္စုပ္ပန္န-
 တာယ အဘာဝံ သန္ဓာယ ကာလနာနတ္ထေန
 ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။
 အနာဂတစိတ္တ (န) [အနာဂတ + စိတ္တ] အနာဂတ်
 ဖြစ်သော စိတ်။ တေန ဟိ အနာဂတစိတ္တေန
 စ ဉာဏေန စ အဘိသမေတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၉၂။
 အနာဂတဇာတိ (ထိ) [အနာဂတ + ဇာတိ] အနာ-
 ဂတ် - ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း - ဇာတိ။ အနာ-
 ဂတဇာတိယာ ဝေ ခိဏဘာဝေါ ပကာသိ-
 တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၉။
 အနာဂတဉာဏ (န) [အနာဂတ + ဉာဏ] အနာ-
 ဂတ်ဉာဏ်၊ အနာဂတ်စိတ်၌ ဉာဏ်။
 အနာဂတဉာဏကထာ (ထိ) [အနာဂတဉာဏ +
 ကထာ] အနာဂတ်ဉာဏ်ကို ဆိုရာ ဖြစ်သော
 စကားရပ်။ အဘိ၊ က။ ၂၃၅-၆။
 အနာဂတတ္ထ (တိ) [အနာဂတ + အတ္ထ] မရောက်
 လှာသေး - မသိရှိသေး - မရရှိသေး - သော
 ပရိယတ္တိ၊ ပဋိဝေဓ-ဇ် အနက် သဘော ရှိသော၊
 ပရိယတ္တိ၊ ပဋိဝေဓ-ဇ် အနက် သဘောကို - မရ -
 မသိ - သော၊ သူ။ အနာဂတတ္ထဉာဏုယကဉ္စ။
 သုတ္တနိ။ ၂၂၆။ အနာဂတတ္ထန္တိ အနဓိဂတပရိ-
 ယတ္တိပဋိဝေဓတ္ထံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၆၃။
 အနာဂတတ္ထဝါစိ (တိ) [အနာဂတတ္ထ + ဝါစ + ဣ] အနာ-
 ဂတ် အနက်ကို ဟောလေ့ရှိသော၊ အနာ-

ဂတ် အနက်ကို ဟောသော။ အနာဂတတ္ထဝါစီ
ဟိ အနာဂတဝစနံ။ မ၊ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၃၃၀။

အနာဂတဒိဝသ (ပု) [အနာဂတ + ဒိဝသ] (၁)
မလာသောနေ့။ တေ ဝတ္ထုဗ္ဗာ “ဣမေသံ ဘိက္ခုနံ
အနာဂတဒိဝသေ တုမေ ဘုဉ္ဇထာ” တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။
၁၀၂။ (၂) မရောက်သေးသောနေ့၊ နောက်
တနေ့။ အာယတိန္တိ အနန္တရာနာဂတဒိဝသာဒိ-
ကာလော အဓိပ္ပေတော။ ဒိ၊ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၂၅၇။ ၉။

အနာဂတဒွါန (န) [အနာဂတ + အဒွါန] အနာ-
ဂတ် အခွန်၊ အနာဂတ်ကာလ။ ဝေ အနာ-
ဂတဒွါနံ၊ ပဋိပတ္တိံ ဘဝိဿတိ။ ထေရ၊ ၃၄၃။
အနာဂတဒွါနန္တိ အနာဂတမဒွါနံ၊ အနာဂတေ
ကာလေတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၃၆၈။

အနာဂတဓမ္မဝိသယ (ပု) [အနာဂတဓမ္မ + ဝိသယ] အနာ-
ဂတ်တရားဟူသော အာရုံ။ အနာဂတဓမ္မ-
ဝိသယာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ အနာဂတကာလ-
ဝါစကော ဣဓ အပရ-သဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၁၈။

အနာဂတပဉ္စ (တိ) [အနာဂတ + ပဉ္စ] အနာဂတ်
ပြဿနာ၊ အနာဂတ်ဉာဏ်ပြဿနာ။ အနာဂတ-
ပဉ္စေပံ သေဝေ နယော။ အဘိ၊ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၁၅၅။

အနာဂတပဋိကခံန (တိ) [အနာဂတ + ပဋိကခံန]
(ထိရာအရပ်သို့) မရောက်လှသေးသော-ထွက်
သက် - ဝင်သက် - လေကို လိုချင် ဘောင်တ
သော။ အနာဂတပဋိကခံနံ စိတ္တံ ဝိကမ္ပိတံ
သမာဓိဿ ပရိပန္နော။ ပဋိ၊သံ၊ ၁၆၄။ အနာ-
ဂတပဋိကခံနံ စိတ္တန္တိ ဖုသနဌာနံ အပ္ပတ္တံ
အဿာသံ ဝါ ပဿာသံ ဝါ ပဋိကခံမာနံ ပစ္စာ-
သိသမာနံ စိတ္တံ။ ပဋိ၊သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။

အနာဂတပုစ္ဆာ (ထိ) [အနာဂတ + ပုစ္ဆာ] အနာ-
ဂတ်တရားကို - မေးခြင်း - မေးမြန်းသောပုစ္ဆာ။
အပရာပိ တိဿော ပုစ္ဆာ အတိတပုစ္ဆာ အနာ-
ဂတပုစ္ဆာ ပစ္စုပ္ပန်ပုစ္ဆာ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၆၄။ စူဠနိ၊
၅၁။

အနာဂတပ္ပဗ္ဗေ (ထိ) [အနာဂတ + ပဗ္ဗေ] မရောက်
လှသေး - မရရှိသေး - သည်ကို တောင့်တ

မြော်လင့်ခြင်း။ အနာဂတပ္ပဗ္ဗေယ၊ အတိ-
တဿာနုသောစနာ။ သံ၊ ၁။ ၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။
အနာဂတပ္ပဗ္ဗေယာတိ အနာဂတဿ ပတ္တနာယ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။

အနာဂတပ္ပယောဂ (ပု) [အနာဂတ + ပယောဂ]
အနာဂတ်ဝိဘတ် သက်၍ ပြီးသော ပြယုဂ်။
အနာဂတရူပ-ကြည့်။

အနာဂတဗုဒ္ဓ (ပု) [အနာဂတ + ဗုဒ္ဓ] ပွင့်တော်မူ
လတ္တံ့သော ဘုရား။ န သင်္ကယိဿန္တိတိ အနာ-
ဂတဗုဒ္ဓေဟိပိ န အပနိယိဿန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၁၉၁။

အနာဂတဘယ (န) [အနာဂတ + ဘယ] အနာ-
ဂတ်ဘေး၊ ဖြစ်ပေါ် ကျရောက်လာမည့် ဘေး၊
ဖြစ်ပေါ်ကျရောက်လာမည့် ဘေးကို ကြောက်ရွံ့
ထိတ်လန့်ခြင်း။ ပဋိမာနိ ဘိက္ခဝေ အနာဂတ-
ဘယာနိ သမ္ပဿမာနေန။ အံ၊ ၂။ ၈၈၊ ၉၀။
အနာဂတဘယာ ဓီရော၊ ဥဘော လောကေ အ-
ဝေက္ခတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၉၊ ၁၇၀။ ဒွေ အနာဂတ-
ဘယာနိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဉ္စေ သမ္ပရာယိကဉ္စာတိ။
အနာဂတဘယာတိ 'အနာဂတဘယဟေတုတံ
ဘယံ ဘာယမာနော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။ အနာဂတ-
ဘယာတိ အနာဂတဘယကာရဏာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၃၇၈။

အနာဂတဘယကာရဏ (န) [အနာဂတဘယ +
ကာရဏ] အနာဂတ်ဘေးဟူသော အကြောင်း။
အနာဂတဘယ-ကြည့်။

အနာဂတဘယဟေတု (ပု) [အနာဂတဘယ +
ဟေတု] အနာဂတ်ဘေးဟူသော အကြောင်း။
အနာဂတဘယ-ကြည့်။

အနာဂတဘာဝ (ပု) [အနာဂတ + ဘာဝ] (၁)
မလာသည်၏ အဖြစ်။ အာဂတာနာဂတဘာဝ
(သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၉) ကြည့်။ (၂) အနာဂတ်
(ကာလ)၏အဖြစ်။ အနာဂတံ အတ္ထိ အနာဂတံ
အနာဂတဘာဝံ ဇဟတိတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊
က၊ ၉၉။

အနာဂတဘာဝသာမည (န) [အနာဂတဘာဝ + သာမည] အနာဂတ်အဖြစ် - ၏ တူသည်၏ အဖြစ်-သာမည။ န အနာဂတဘာဝံ စ အနာဂတဘာဝသာမညံ ဂဟေတွာ လေသေန စောဒေတိ။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၇၁။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၃၆။ သဗ္ဗမ္ပိတိ အနာဂတဘာဝသာမညေန ဝုတ္တိဟေတိ။ မူလဇ္ဇ၊ ၃။ ၈၁။

အနာဂတရူပ (န) [အနာဂတ + ရူပ] အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးသော - ရုပ် - ပုဒ်၊ အနာဂတ်ရုပ်။ “ဥရုက္ခမ္ဘောပိ နာမ ဘဝိယတိ” တိအာဒိနိ ဝဒတော အနာဂတရူပံ န သမေတိ။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၈၆။ အနာဂတရူပန္တိ အတိတေ အတ္တေ အနာဂတသဒ္ဓါရောပနံ အနာဂတပ္ပယောဂေါ န သမေတိ။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၁၀။ အနာဂတဝစန-လည်းကြည့်။

အနာဂတဝံသ (ပု) [အနာဂတ + ဝံသ] အနာဂတ်၌ ပွင့်တော်မူလတ္တံ့သော မေတ္တေယျဘုရားရှင်၏ အကြောင်းအဋ္ဌပ္ပတိကို ပြဆိုရာဖြစ်သော ကျမ်း၊ အနာဂတဝင်ကျမ်း။

အနာဂတဝံသဒီပက (တိ) [အနာဂတဝံသ + ဒီပက။ ထိ၌ အနာဂတဝံသဒီပိကာ] အနာဂတ် အနွယ်ကို ပြတတ်သော။ ဣမာယ အနာဂတဝံသဒီပိကာယ သုတ္တန္တကထာယ မာတုလနဂရ-ဝါသိနံ....။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၂၉။

အနာဂတဝစန (န) [အနာဂတ + ဝစန။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၉၃၇-ဂ-တို့လည်းကြည့်။] (၁) အနာဂတ် ဝိဘတ်၊ ထိုဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးသော - ပုဒ် - သဒ္ဓါ။ အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန တေ အတ္ထိနာမသဒ္ဓေ ဥပပဒေ “ပရိဘုဉ္ဇိသသိ” တိ အနာဂတဝစနံ ကတံ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၂၀၆။ အနာဂတဝစနံ အနာဂတသဒ္ဓပ္ပယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၁၄၂။ ယင်းအနာဂတ်ဝိဘတ်သည် အနာဂတ်ကာလ၌သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဂရဟာအနက်၊ ဝိမုယအနက်တို့ကိုဟောသော အတ္ထိ၊ နာမ၊ ကိ

စသော သဒ္ဓါတို့နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် အတိတ်ကာလ၌ ၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌၎င်း ဖြစ်သေးသည်။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၇။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၈၅။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၁၁၉။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၃၃၀။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၅၇။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၅၂-စသည်ကြည့်။

အနာဂတဝိသေသ (ပု) [အနာဂတ + ဝိသေသ] အနာဂတ်အထူး၊ အရဟတ္တမဂ်ကို မပျိုးရသေးလျှင် ဖြစ်ထိုက်သော အခြားမဲ့ဇာတိ (နောက်ဘဝဋီသန္ဓေနေခြင်း) အထူး။ အနာဂတဝိသေသဘာဝံ စ အဘာဝိတေ မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော အနန္တရဇာတိဘေဒေါ။ သိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂။ ၁၅၉။

အနာဂတဝေါဟာရ (ပု) [အနာဂတ + ဝေါဟာရ] အနာဂတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ပစ္စယသမဝါယေ ပန ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတံ ဥပါဒါယ အနာဂတဝေါဟာရော တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၄၂။

အနာဂတသံသာရဝါဒ (ပု) [အနာဂတသံသာရ + ဝါဒ] အနာဂတ်သံသရာကို တပ်မက်စွဲလမ်းသော ဝါဒ။ ဥဒ္ဓံ ဝုစ္စတိ အနာဂတသံသာရဝါဒေါ။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၁၄။

အနာဂတသဒ္ဓပ္ပယောဂ (ပု) [အနာဂတသဒ္ဓ + ပယောဂ] အနာဂတ်သဒ္ဓါကို - ယှဉ်ခြင်း - သုံးစွဲခြင်း။ အနာဂတဝစန-ကြည့်။

အနာဂတသမာဂမ (ပု) [အနာဂတ + သမာဂမ] အနာဂတ်၌ ဖြစ်သော အစည်းအဝေး၊ အနာဂတ်၌ တွေ့ဆုံခြင်း။ အမှံ သဗ္ဗပတိ ဟေတိ၊ အနာဂတသမာဂမေ။ အပ၊ ၂။ ၂၇၂။

အနာဂတသမ္ဗုဒ္ဓ (ပု) [အနာဂတ + သမ္ဗုဒ္ဓ] အနာဂတ် - သဒ္ဓါ - အနက် - နှင့် စပ်ခြင်း။ အနာဂတသမ္ဗုဒ္ဓေ ပန အသတိ န ဧတေဟိ သော တသ္မိံ ခဏေ ဘာသိတောဝ ယသ္မာ န ယုဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အနာဂတသမ္ဗုဒ္ဓံ ကတွာ ယော ဧဝံ ဘာသိတော ဘဝိယတိ၊ သော ဝေ သေယျောတိ ဝေမေတ္တ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ လက္ခဏံ ပန သဒ္ဓသတ္တတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၇၄။

အနာဂတသမ္ဘန္ဓေ ပန အသတိတိ “ဘာသိတော
 တဝိဿတိ”တိ ပါဠိသေသံ ကတော ‘အနာဂတ-
 သမ္ဘန္ဓေ အသတိ။ ‘ဘာသိတော’တိ အတိတဝစနံ
 ကထံ အနာဂတဝစနေန သမ္ဘန္ဓမုပဂစ္ဆတိတိ
 အာဟ ‘လက္ခဏံ ပန သဒ္ဓသတ္တတော ပရိယေသိ-
 တဗ္ဗန္တိ။ ဤဒိသေ ဟိ ဌာနေ ‘ဓာတုသမ္ဘန္ဓေ
 ပစ္စယာ’တိ ဣမိနာ လက္ခဏေန ဓာတုတ္တသမ္ဘန္ဓေ
 သတိ အယထာကာလဝိဟိတာပိ ပစ္စယာ
 သာဓဝေါ ဘဝန္တိတိ သဒ္ဓသတ္တဝိဒ္ဓ ဝဒန္တိ။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇။ (သာရတ္ထ၌ဆိုသော ‘ဓာတုသမ္ဘန္ဓေ
 ပစ္စယာ’ ကား ပါဏိနိ၌ လာသော (ပါ၊ ၃၊ ၄၊ ၁)
 သုတ်တည်း။ မောဂ်၊ နိဿ၊ ၇၅၇-ဂ-မျက်နှာတို့
 လည်းကြည့်။)

အနာဂတသုခ (န) [အနာဂတ+သုခ] မရောက်
 လှာ - မဖြစ်လှာ - သေးသော (အနာဂတ်)
 ချမ်းသာ။

အနာဂတသုခါဝဟ (ပု) [အနာဂတသုခ+အာဝဟ]
 မရောက်လှာ - မဖြစ်လှာ - သေးသော (အနာ-
 ဂတ်) ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သော။ နာနာ-
 ဂတသုခါဝဟော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂။

အနာဂတာဓိဝစန (န) [အနာဂတ+အဓိဝစန]
 အနာဂတ်၏အမည်၊ အနာဂတ်ပညတ်။

အနာဂတာဓိဝစနကုသလ (တိ) [အနာဂတာဓိ-
 ဝစန+ကုသလ] အနာဂတ်ပညတ်၌ လိမ္မာ
 သော၊ သူ။ အတိတာဓိဝစနကုသလ-ကြည့်။

အနာဂတာရမ္မဏ (တိ) [အနာဂတ+အာရမ္မဏ]
 အနာဂတ်တရားလျှင် အာရုံရှိသော၊ အနာဂတ်
 တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော။ အနာဂတာ-
 ရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၃။ အနာဂတေ ဓမ္မေ
 အာရဗ္ဗ ယေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊
 ဣမေ ဓမ္မာ အနာဂတာရမ္မဏာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၊ ၃။
 အတိတာရမ္မဏ-လည်းကြည့်။

အနာဂန္တ (ပု) [န+အာဂန္တ] ပဋိသန္ဓေအား
 ဖြင့် - မရောက်လှာ - မဖြစ်လှာ - သော၊ သူ။
 ယဒိ ဝါ အနာဂန္တာရော ဣတ္ထတ္ထံ။ မ၊ ၂။ ၃၃။

ဥပပတ္တိဝသေန အနာဂန္တာရော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၇။
 အနာဂါမိ ဟောတိ အနာဂန္တာ ဣတ္ထတ္ထံ။ အံ၊
 ၁။ ၆၅။ အနာဂါမိနေ ဟောန္တိ အနာဂန္တာရော
 ဣတ္ထတ္ထံ။ အံ၊ ၁။ ၄၇၇။ အနာဂန္တာ ဣတ္ထတ္ထံ
 ဣမံ ခန္ဓပဉ္စကဘာဝံ အနာဂန္တာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။
 အနာဂန္တံ (ကြိ၊ ဝိ) [န+အာဂန္တံ] မလာ-မရောက်-
 ခြင်းငှါ။ သဗ္ဗသန္တိပါတဌာနေ အနာဂန္တံ နာမ
 န လဗ္ဘတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။

အနာဂန္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+အာဂန္တာ] မလာရောက်
 မူ၍။ အနာဂန္တာ ပုနဗ္ဗတံ ဂေါမိကော ပရိ-
 နိဗ္ဗုတော။ သံ၊ ၁။ ၁၂။

အနာဂမ (ပု) [န+အာဂမ] မလာ-မရောက်-
 ခြင်း။ နတ္ထိ မစုဿ’နာဂမော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။
 မမဉ္ဇေဝ အညေသဉ္စ နတ္ထိ မစုဿ’နာဂမောတိ
 တံ မစုဿ အာဂမနံ အဇ္ဇ ဇာနာမိ။ ဇာ၊ ၄။
 ၆။ ၁၀၂။

အနာဂမန (န) [န+အာဂမန] မလာ-မရောက်-
 ခြင်း။ ဣတ္ထသိ ပန တံ ဘော တဿ နာဂဿ အနာ-
 ဂမနန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၀။ ပုန အသုဏှနံ အနာဂမ-
 နတ္ထာယ ပဉ္စသု ဌာနေသု အာရက္ခံ ဌပေသိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃၉။ သဗ္ဗာနေဝေတာနိ အာယ-
 တနာနိ အနာဂမနတော အနိဂ္ဂမနတော စ
 ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၄။ ပုန
 အနာဂမနာယ အစွန္တံ ဝိပုဝိသံ ဂစ္ဆာမိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၇။ ၉၆။

အနာဂမနဒိဋ္ဌိက (တိ) [န+အာဂမနဒိဋ္ဌိ+က]
 (က) ကံ၏အကျိုးဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု အယူမရှိ
 သော၊ ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အကျိုးကို မမျှော်ကိုး
 သော၊ သူ။ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒါနံ ဒေတီ။ မ၊ ၃။
 ၇၂။ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကောတိ နော ဖလပါဋိကဓီ
 ဟုတွာ ဒေတီ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၅၄။ အဒ္ဓါ- ဣမဿ
 ဒါနဿ ဖလံ မမေဝ အာဂစ္ဆတိတိ ဝေ ယဿ
 တထာ ဒိဋ္ဌိ အတ္ထိ၊ သော အာဂမနဒိဋ္ဌိကော၊
 အယံ ပန န တာဒိသောတိ အာဟ “အနာဂ-
 မနဒိဋ္ဌိကော”တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၇။ အနာဂမန-

ဒိဋ္ဌိကော ဒေတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၅။ အံ၊ ၂။ ၁၆။
အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒေတိတိ ကတဿ နာမ
ဖလံ အာဂမိဿတိတိ ဝေ အာဂမနဒိဋ္ဌိ န
ဥပါဒေတွာ ဒေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။ (ခ) ကံကို
၎င်း ကံ၏အကျိုးကို၎င်း ယုံကြည်သော အယူ-
မရှိသောသူ။ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒေတိတိ န
ကမ္မဉ္စ ဖလဉ္စ သဒ္ဓဟိတွာ ဒေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆။
(အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၁။ ၂။ ၇။ တို့လည်းကြည့်။)

အနာဂမနသီလ (တိ) [န + အာဂမနသီလ] လာ
ရောက်ခြင်း အလေ့မရှိသောသူ။ အနာဂါမိတိ
ပဋိသန္ဓိဂဟဏဝသေန ကာမလောကံ အနာ-
ဂမနသီလော တတိယဖလဋ္ဌော။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၇၇-ဂ။

အနာဂမနီယ (တိ) [န + အာဂမနီယ] မလား
အပ်-မကပ်ရောက်အပ် - သော။ အာဗ္ဗော
ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အနာဂမနီယံ ဝတ္ထု
ပစ္စာဂန္တု။ အံ၊ ၂။ ၃။ ၂။ အနာဂမနီယံ ဝတ္ထုန္တိ
အနုပဂန္တုဗ္ဗံ ကာရဏံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။

အနာဂမ္မ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာဂမ္မ] မကပ်ရောက်မှုရှိ။
သိယာ ဝိဝါဒါမိကရဏံ ဧကံ သမထံ အနာဂမ္မ
ယေဘုယျသိကံ ဧကေန သမထေန။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။
တံ မဂ္ဂံ တံ ပဋိပဒံ အနာဂမ္မ။ မ၊ ၂။ ၆၈။

အနာဂါမိအရိယသာဝက (ပု) [အနာဂါမိ + အရိ-
ယသာဝက] အနာဂါမိဖြစ်သော အရိယာ
တပည့်။ အနာဂါမိအရိယသာဝကနံ ဟိ သမာ-
ဒါနဝသေန ဥပေါသထကမ္ပံ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၂၄၀။

အနာဂါမိဥပါသက (တိ) [အနာဂါမိ + ဥပါသက။
ထိဉ္စ အနာဂါမိဥပါသိကာ] အနာဂါမိဖြစ်သော
ရတနာ ၃-ပါးကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူ။ အနာ
ဂါမိ ဥပါသကာ ဒါယကာ။ မာဒိသေ အနာဂါမိ-
ဥပါသကေ ပုတ္တေ ဝိဇ္ဇမာနေ သတ္တု ကိလမန-
ကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ သရဏံ နာမ ဣဒ္ဓိ-
မန္တိ ကော အနာဂါမိဥပါသိကာ..... ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၃၆။

အနာဂါမိတာ (ထိ) [အနာဂါမိ + တာ] အနာဂါမိ
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ
အနာဂါမိတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂။ ၂။ မ၊ ၁။ ၉၀။ အနာဂါမိ-
တာတိ အနာဂါမိတာဝေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၉၅။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၀၅။ ဧကံ ဓမ္မံ ဘိက္ခဝေ ပဇာတေ အဟံ
ဝေါ ပါဠိဘောဂေါ အနာဂါမိတာယ။ ဣတိဝုတ်။
၁၉၅။ အနာဂါမိတာယာတိ အနာဂါမိတာ-
ဝတ္ထာယ သဖလော သော တတိယမဂ္ဂေါ
အနာဂါမိတာ နာမ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂။ ၇။ ဧဝံ ဘာဝိတာ
ခေါ ဘိက္ခဝေ ဥပေက္ခာ စေတောဝိမုတ္တိ အနာ-
ဂါမိတာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၃။ ၅။ ၀၅။ အနာဂါမိ-
တာယာတိ ဈာနာနာဂါမိတာယ။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃၄၁။

အနာဂါမိဖလ (န) [အနာဂါမိ + ဖလ။ (အနာဂါ-
မိဿ ဖလံ အနာဂါမိဖလံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။)]
အနာဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏ဖိုလ်။ အနာဂါ-
မိဖလေ ပညာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၄၈။ အနာဂါမိဖလံ
သစ္စိကရေန္တော ဇောတီတိ။ အဘိ၊ က၊ ၉၂။

အနာဂါမိဖလက္ခဏ (ပု) [အနာဂါမိဖလ + ခဏ]
အနာဂါမိဖိုလ်ခဏ၊ အနာဂါမိဖိုလ်၏ ဥပါဒိ -
ခဏ - အခိုက်အာနိန္နံ။ အနာဂါမိဖလက္ခဏေ
ဒဿနံ ဝိသုဒ္ဓိ။ ပဋိသံ၊ ၁၀၂။ အနာဂါမိ-
ဖလက္ခဏေ အညိန္ဒြိယဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိ-
မောက္ခပရိဝါရံ ဟောတိ။ ၎င်း၊ ၁။ ၁၂။ ဒဿနံ
ဝိသုဒ္ဓိန္တိ တဿ တဿ ဖလဿ ဥပါဒိက္ခဏေ....
ဉာဏဒဿနံ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ ပတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၂၉၇-ဂ။

အနာဂါမိဖလတ္ထိက (တိ) [အနာဂါမိဖလ + အတ္ထိ-
က] အနာဂါမိ-ဖိုလ်ဖြင့်-ဖိုလ်ကို-အလိုရှိသော
သူ။ ဧဝံ သန္တေ အနာဂါမိဖလတ္ထိကေန သမထ-
ဝိပဿနာသု ဆန္ဒရာဂေါ ကတ္တဗ္ဗော ဘဝိဿတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၉-၁၀။

အနာဂါမိဖလပုတ္တ (တိ) [အနာဂါမိဖလ + ပုတ္တ]
အနာဂါမိဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ ဧကေဒသံ
အနာဂါမိဖလပုတ္တော (အနာဂါမိဖလံ ပုတ္တော?)

ပဋိလဒ္ဓေါ အဓိဂတော သတ္တိကတော ဥပသမ္ပဇ္ဇ
ဝိဟရတိ။ အဘိ။က။ဂဇ။

အနာဂါမိဖလသတ္တိကိရိယာ (ထိ) [အနာဂါမိဖလ +
သတ္တိကိရိယာ] အနာဂါမိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု
ခြင်း။ အနာဂါမိဖလသတ္တိကိရိယာယ ပဋိပန္နေ
ဒါနံ ဒေတိ။ မ၊၃။၂၉၇။ အနာဂါမိ အနာဂါမိ-
ဖလသတ္တိကိရိယာယပဋိပန္နော။အံ၊၃။၄၃။ဥဒါန။
၁၄၄။ အနာဂါမိဖလသတ္တိကိရိယာယ ပဋိပန္နော
ပုဂ္ဂလော ဒုက္ခဒဿနေန ကိ ဟေတိတိ။ အဘိ။
က။ဂဇ။

အနာဂါမိဖလသမာပတ္တတ္ထ (ပု) [အနာဂါမိဖလ +
သမာပတ္တိ + အတ္ထ] အနာဂါမိဖလသမာပတ်
အကျိုး၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကို ဝင်စားခြင်းအကျိုး။
အနာဂါမိဖလသမာပတ္တတ္ထာယ။ပ။ပဋိသံ၊၆၂။

အနာဂါမိဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [အနာဂါမိဖလ +
သမာပတ္တိ] အနာဂါမိဖလသမာပတ်၊ အနာဂါမိ
ဖိုလ်ကို ဝင်စားခြင်း။ အနာဂါမိဖလသမာပတ္တိ
အဘိညေယျာ။ပဋိသံ၊၂။

အနာဂါမိဖလပ္ပတ္တိ (ထိ) [အနာဂါမိဖလ + ဥပတ္တိ]
အနာဂါမိဖိုလ် (စိတ်)၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ကထံ
ဝုဋ္ဌာနန္တိ အနာဂါမိဿ အနာဂါမိဖလပ္ပတ္တိယာ၊
အရဟတော အရဟတ္တဖလပ္ပတ္တိယာတိ ဝေ
ဒေဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅။

အနာဂါမိဖလပနိဿယ (ပု) [အနာဂါမိဖလ + ဥပ-
နိဿယ] အနာဂါမိဖိုလ် (ကို ရခြင်း)၏ အားကြီး
သော အကြောင်း။ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏဿ
သပဇာပတိကဿ အနာဂါမိဖလပနိဿယံ
ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

အနာဂါမိဘာဝ (ပု) [အနာဂါမိ + ဘာဝ] အနာ
ဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်။ အနာဂါမိဘာဝ-ကြည့်။

အနာဂါမိမဂ္ဂ (ပု) [အနာဂါမိ + မဂ္ဂ] အနာဂါမိမဂ်။
အနာဂါမိမဂ္ဂေ ပညာ။အဘိ၊ဝိ။၃၄၇။အနာဂါမိ-
မဂ္ဂေါ အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊၂။ ပဋိသန္ဓိ-
ဝသေန ကာမဘဝံ န အာဂစ္ဆတိတိ အနာဂါမိ၊

တဿ မဂ္ဂေါ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၇၃။

အနာဂါမိမဂ္ဂက္ခဏ (ပု) [အနာဂါမိမဂ္ဂ + ခဏ]
အနာဂါမိမဂ်ခဏ၊ အနာဂါမိမဂ်၏ဥပါဒ်-ခဏ-
အခိုက်အတန့်။ အနာဂါမိမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန
သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊၆၇။ အနာဂါမိမဂ္ဂက္ခဏေ
ဒဿနံ ဝိသုဇ္ဈတိ။ ၎င်း။ ၁၁၂။ အနာဂါမိ-
မဂ္ဂက္ခဏေ အညိန္ဒြိယဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခ-
ပရိဝါရံ ဟေတိ။ ၎င်း။၁၁၂။

အနာဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဇ (တိ) [အနာဂါမိမဂ္ဂ + ဝဇ္ဇ] အနာ-
ဂါမိမဂ်သည် ပယ်သတ်အပ်သော။ သကဒါဂါ-
မိဿ အနာဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဇော မာနော အတ္ထိ။ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

အနာဂါမိမဂ္ဂဝိပဿနာ (ထိ) [အနာဂါမိမဂ္ဂ + ဝိပဿ-
နာ] အနာဂါမိမဂ်၏ ဝိပဿနာ။ ဧတ္တာဝတာ
သောတာပန္နဿ စ သကဒါဂါမိနော စ ပဉ္စ-
ကာမဂုဏိကရာဂက္ခယတ္ထာယ အနာဂါမိမဂ္ဂ-
ဝိပဿနာ ကထိတာ ဟေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

အနာဂါမိမဂ္ဂသမဂ္ဂီ (တိ) [အနာဂါမိမဂ္ဂ +
သမဂ္ဂီ] အနာဂါမိမဂ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ၊
အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။ အနာဂါမိမဂ္ဂသမဂ္ဂီ
မာနာနုသယံ နပုဗ္ဗဟေတိ၊ နော စ သော ကာမ-
ရာဂါနုသယံ နပုဗ္ဗဟေတိ။ ယမက၊၂။၁၆၂။

အနာဂါမိသုခ (န) [အနာဂါမိ + သုခ] အနာဂါမိ
၏ ချမ်းသာ။ နေက္ခမ္မသုခန္တိ အနာဂါမိသုခံ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

အနာဂါမိ (တိ) [န + အာဂါမိ။ (ထိ၌ အနာဂါမိနံ)
ပဋိသန္ဓိဝသေန န ကာမဘဝံ န အာဂစ္ဆတိတိ
အနာဂါမိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။] အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊
ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကာမဘုံသို့ မလာ (မဖြစ်
လာ)သောပုဂ္ဂိုလ်၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊ (အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တွင် ၆-ယောက်မြောက်
ပုဂ္ဂိုလ်)။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော အနာဂါမိ၊
ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော ပဉ္စန္ဒံ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ
သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ ဩပပါတိကော

ဟောတိ၊ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဝတ္တိဓမ္မော
တဿ လောကာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော
အနာဂါမိ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၉။ ပဋိသန္ဓိဝသေန ပုန
အနာဂမနတော အနာဂါမိ နာမ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၈။ အနာဂါမိ အနာဂါမိဖလသစ္ဆိကိရိ-
ယာယ ပဋိပန္နော။ အံ၊ ၁။ ၄၃။ ဥဒါန။ ၁၄၄။
အနာဂါမိတိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ကာမလော-
ကံ အနာဂမနသီလော တတိယဖလဋ္ဌော၊ ယော
ပန သဒ္ဓါနုသာရိ ဓမ္မာနုသာရိ ကေမီတိ ဝေ-
မာဒိကော အရိယပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ၊ သော စေတ-
သံယေဝ ပဘောဒေါတိ။ ဥဒါန။ ၄။ ၂၇၇-ဂ။
အံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၁။ (ဣတိဝတိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈၇-လည်း
ကြည့်။) သန္တိ အနာဂါမိနိယော။ ဥဒါန။ ၁၇၆။
အနာဂါရ (တိ) [န + အာဂါရ။ အဂါရံ၊ အာဂါရံ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၃၉။] အနဂါရ-ကြည့်။
အနာဂါရမုနိ (ပု) [အနာဂါရ + မုနိ] အနဂါရမုနိ
နှင့် တူ။ ၎င်းကြည့်။
အနာဂါရိက (တိ) [န + အာဂါရိက] အနဂါရိက-
နှင့်တူ။ ၎င်းကြည့်။
အနာဂါရိကမိတ္တ (ပု) [အနာဂါရိက + မိတ္တ] အိမ်
ဇာမထောင်သော - ရသေ့ ရဟန်းဖြစ်သော -
မိတ်သေ့။ ဒွေ မိတ္တာ အဂါရိကမိတ္တော စ အနာ-
ဂါရိကမိတ္တာ စ။ စူဠနိ။ ၂၃၉။
အနာဂါရိယ (တိ) [န + အာဂါရိယ] အနဂါရိယ-
နှင့်တူ။ ၎င်းကြည့်။
အနာဂါရိယတာ (ထိ) [အနာဂါရိယ + တာ]
ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ရဟန်းဘောင်။ လာဘီ
ဘဝတိ ယဒိ အနာဂါရိယတံ ဥပေတိ။ ဒီ၊ ၃။
၁၃၁။
အနာဂါရိယပရိသာ (ထိ) [အနာဂါရိယ + ပရိ-
သာ] ရဟန်းပရိသတ်။ ဇာနဗာနော 'အနာဂါ-
ရိယပရိသာယ'န္တိ ဝက္ခတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၂။
အနာဂါရိယဘာဝ (ပု) [အနာဂါရိယ + ဘာဝ]
ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ရဟန်းဘောင်။ မဟာရာဇ

သရာဝါသံ ပဟာယ အနာဂါရိယဘာဝံ ပတ္တဿ
....။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၆၇။

အနာဂါရိယမုနိ (ပု) [အနာဂါရိယ + မုနိ] အိမ်ရာ
မထောင်သော - ရဟန်းဘောင်၌ နေသော -
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။ ဧဝံ သေခါသေခဘောဒေါ
အနာဂါရိယမုနိ ကုလပဋိပါဠိယာ ဂါမေ ဘိက္ခံ
ဂဏ္ဍန္တော ဝိစရတိတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။
အနဂါရိယမုနိ-လည်းကြည့်။

အနာဂု (တိ) [န + အာဂု။ (အနာဂသံ-သံ)]
မကောင်းမှု - အပြစ် - မရှိသော၊ သူ။ အနာဂု
ဈာယာမိ အသောစမာနော။ သံ၊ ၁။ ၁၂၄။

အနာသာတ (တိ) [န + အာသာတ] ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း
မရှိသော၊ ရန်ငြိုးမဖွဲ့သော။ မေတ္တံ နု ခေါ် မေ
စိတ္တံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ သဗြဟ္မစာရိသု အနာသာတံ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၃၆။ ဝိ၊ ၅။ ၃၂၉။ အံ၊ ၁။ ၁၃၉။ အနာ-
သာတန္တိ အာသာတဝိရဟိတံ၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန
ဝိဟတာသာတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၅။ အံ၊ ၄။
၃။ ၃၁၁။

အနာစရ (ပု) [န + အာစာရ၊ ဆန်းကြောင့်ရဿ-
ပူ။] မပြုကျင့်အပ်သော - မလျှော်သော -
မကောင်းသော - အကျင့်။ ဝါရယန္တိ အနာစရံ။
အပ၊ ၂။ ၂၃၁။ ဝါရယိတော အနာစရံ။ ၎င်း။ ၂၆၇။
ဝေမဟံ သံသရိတော၊ ပရိဝဇ္ဇေန္တော အနာစရံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၈။ အနာစရန္တိ အနာစာရံ အကတ္တဗ္ဗံ၊
အကရဏိယန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၂။
(ထေရီ၊ ၄။ ၂၀၁-၌ ဝါရယန္တိ အနာစာရံ-ရှိသည်။)

အနာစရိယက (တိ) [န + အာစရိယ + က]
ဆရာမရှိသော၊ သူ။ (က) ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇကို ပြောဆို
ဆုံးမသူ ဆရာမရှိသော၊ သူ။ ဘိက္ခု။ အနုပဇ္ဈာ-
ယကာ အနာစရိယကာ အနောဝဒိယမာနာ။
ဝိ၊ ၃။ ၅၆။ (ခ) သစ္စာ ၄-ပါးကိုဟောပြုသူ ဆရာ
မရှိသော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓေါတိ ယော သော ဘဂဝါ
သယမ္မူ အနာစရိယကော။ ပဋိသံ၊ ၁၇၂။
အနာစရိယကောတိ သယမ္မူပဿ အတ္ထဝိဝ-

ရဏံ၊ ယော ဟိ အာစရိယံ ဝိနာ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဇတိ၊ သော သယမ္ဘူ နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံဠု၊ ၂။၈၄။ မဟာနိ၊ ၃၆၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၉။ (ဂ) ဝေဇ္ဇကမ္ပ၊ ဒုတကမ္ပသည်ကို ဟော ပြော လမ်းပြတတ်သော ဆရာဟူသော ကိလေ သာမရှိသော၊ သူ။ အနန္တေဝါသိကမိဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ အနာစရိယကံ၊ ... အနန္တေ- ဝါသိကော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အနာစရိယကော သုခံ ဖာသု ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၂။၃၄၉။ အနာစရိယ- ကန္တိ အာစရဏကကိလေသဝိရဟိတံ။ သံ၊ ၄။၃။ ၄၆။

အနာစရိယကဘာဝ (ပု) [အနာစရိယက+ဘာဝ] ဆရာမရှိသည်၏အဖြစ်။ အနန္တသုတေသုတိအာဒိ အနာစရိယကဘာဝဿ အတ္ထပ္ပကာသနံ။ မဟာ- နိ၊ ၄။၃၈၉။

အနာစရိယုပဇ္ဈာယ (တိ) [န+အာစရိယုပဇ္ဈာ- ယ] ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်မရှိသော၊ သူ။ အနာစရိ- ယုပဇ္ဈာယော၊ ဝနေ ဝါသံ ဥပေမဟံ။ အပ၊ ၂။၇၉။

အနာစာရ^၁ (ပု) [န + အာစာရ] မပြုကျင့်သင့် သော အကျင့်၊ မကောင်းသော အကျင့်၊ ယုတ် မာသော အကျင့်။ (အနာစာရ-အရ ဒုစရိုက် ၁၀-ပါးလုံးကို ယူ။) တတ္ထ ကတမော အနာ- စာရော၊ ကာယိကော ဝိတိက္ကမော ဝါစသိကော ဝိတိက္ကမော ကာယိကဝါစသိကော ဝိတိက္ကမော၊ အသံ ဝုစ္စတိ အနာစာရော။ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုဿိလျံ အနာစာရော။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။၁၇။ ကာယိကော ဝိတိက္ကမောတိ တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စ- ရိတံ။ ဝါစသိကော ဝိတိက္ကမောတိ စတုဗ္ဗိဓံ ဝစီဒုစ္စရိတံ။ ကာယိကဝါစသိကော ဝိတိက္က- မောတိ တဒုဘယံ။ ဧဝံ အာဇီဝဋ္ဌမက- သီလဿေဝ ဝိတိက္ကမံ ဒဿေသိ။ ယသ္မာ ပန န ကေဝလံ ကာယဝါစာဟိ ဧဝံ အနာစာရံ အာစရတိ။ မနုဿာပိ အာစရတိ ဧဝ၊ တသ္မာ တံ ဒဿေတုံ “သဗ္ဗမ္ပိ ဒုဿိလျံ အနာစာရော”တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုဿိလျန္တိ

ဣမိနာ အဘိဇ္ဈာဒယော စ ဂဟိတာတိ သန္ဓာ- ယာဟ “မနုဿာပိ ... ဒဿေတုံ”န္တိ။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ (ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၄။ ၁။ ၄၁-လည်းကြည့်။) တေ ဝေရူပံ အနာစာရံ အာစရန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ အနာစာရံ အာစရန္တိတိ အနာစရိတဗ္ဗံ အာစ- ရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ အာယသ္မာ ငေနော အနာ- စာရံ အာစရိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၅၃။ အနာစာရံ အာစ- ရိတောတိ အကာတဗ္ဗံ ကတော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ ပါပမိတ္တေန ကေနစိ၊ နိယောဇိတော အနာ- စာရော။ အပ၊ ၂။ ၆၉။ (က) ကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်တော်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ အာယသ္မာ ဆန္ဒော အနာစာရံ အာစရတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၁။ အနာစာရံ အာစရတိတိ အနေကပ္ပကာရံ ကာယဝစီဒွါရဝိတိက္ကမံ ကရော- တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ အနာစာရံ အာစရိတု- ကာမော ဧဝံ ဝဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၅။ အနာစာရန္တိ ကာယဝစီဒွါရဝိတိက္ကမံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၁။ ဧကော ဘိက္ခု အနာစာရံ အာစရတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၂။ အနာစာရံ အာစရတိတိ ပဏ္ဏတ္တိဝိတိက္ကမံ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၇။ (ခ) ဖောက်ပြား၍ ကျင့်ခြင်း၊ မိစ္ဆာစာရ။ မိစ္ဆာစာရံ စိက္ခာဒိဝေသေ ဒါသိ ဝိယ ဟောတိ၊ ... ဣတ္ထိယော နာမ အနာစာရံ စိက္ခာဒိဝေသေ သာမိကံ အနုဝတ္တန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇-ဂ။ တာတာ သစေ ဝေါ မာတာ ပြာဟူဏီ အနာစာရံ အာစရတိ၊ ဝါရေယျာထ နံ။ ၎င်း။ ၅၂။ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၆၃-တို့လည်းကြည့်။) (ဂ) မေထုန်အကျင့်။ တံ ပန ရဟော- ပဋိစ္ဆန္တဌာနေ ကတ္တဗ္ဗံ အနာစာရံ အမှာကံ တွေကာနံ ပဿန္တာနညေဝ ကရောသိ၊ န လဇ္ဇသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။

အနာစာရ^၂ (တိ) [န+အာစာရ] (၁) မကောင်း သော အကျင့်ရှိသော၊ အကျင့်မကောင်းသော၊ သူ။ အပ္ပဿတော ခေါ ပန အယမာယသ္မာ အနာစာရော။ အံ၊ ၃။ ၃၈၃၊ ၃၈၅။ ဝေသိကာဝ အနာစာရာ၊ ဇိနသာသန ခုသိကာ။ အပ၊ ၂။

၂၉၅။ ဘိက္ခု၊ ဘိန္နာဇီဝံ အနာစာရံ ပါပမိတ္တံ။
မိလိန္ဒ။ ၂၉၆။ ဣမာ ဘိက္ခုနိယော အနာစာရာ
ဒဗ္ဗစာ ပဂဗ္ဘာ။ မ၊ ၄၅။ ၂။ ဣတ္ထိယော နာမေ-
တာ အနာစာရာ ဒုဿီလာ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁။ ၂။ ၁။
ဥပါသက ဣတ္ထိသု “အနာစာရာ တော”တိ
ကောပံ အကတွာ။ ၎င်း။ ၂။ ၁။ ၂။ တဿ ပန
ဗြာဟ္မဏဿ ဘရိယာ အနာစာရာ ဟောတိ
ဒုဿီလာ။ ၎င်း။ ၅။ ၂။ ၁။ (၂) ကျင့်ဝတ်မရှိသော၊
ဆရာဥပဇ္ဈာယ် စသည်တို့၌ ကောင်းစွာ မကျင့်
သောသူ။ အပ္ပဿုတော အနာစာရော။ အ၊
၁။ ၃။ ၃။ (သဗ္ဗတ္ထ-မူကွဲ)။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာဒိသု
အာစာရဝိရဟိတတ္တာ အနာစာရော ပုဂ္ဂလော။
အ၊ ၄၅။ ၁။ ၂။ ၄။ အနာဒရ-လည်းကြည့်။

အနာစာရကိရိယာ (ထိ) [အနာစာရ + ကိရိယာ]
မကောင်းသော - မလျောက် ပတ်သော -
အကျင့်ကို ပြုကျင့်ခြင်း။ တံ ဣတ္ထိ* ဒိသွာ တဿာ
အနာစာရကိရိယံ ထေရဿ စ သံဝေဂပ္ပတ္တိ*
ဥတွာ။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၄။ ၃။

အနာစာရတာ (ထိ) [အနာစာရ + တာ]
မကောင်းသော - ယုတ်မာသော - အကျင့်ရှိ
သည်၏အဖြစ်။ ဣတ္ထိနံ အကတညုတံ ဗဟုမာ-
ယတံ အနာစာရတံ ဒုဿီလတဉ္စ ဇာနာမိ။ ဇာ၊
၄၅။ ၁။ ၄။ ၄။

အနာစိက္ခိတ (တိ) [န + အာစိက္ခိတ] မပြောကြား-
မဟောကြား- အပ်သော။ တသ္မာ အနာစိက္ခိ-
တော ဘဂဝတာ။ မိလိန္ဒ။ ၁။ ၁။ ၁။ အနက္ခာ-
တန္တိ....အနာစိက္ခိတံ။ ပေတ၊ ၄၅။ ၁။ ၁။ ၇။

အနာစိက္ခ (တိ) [န + အာစိက္ခ] မလေ့ကျင့်အပ်
သော၊ အလေ့အလာမဟုတ်သော။ အနာစိက္ခံ
တထာဂတေန “အာစိက္ခံ တထာဂတေနာ”တိ
ဒီပေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ၂။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အနာ-
စိက္ခံ တထာဂတေန “အနာစိက္ခံ တထာဂတေ-
နာ”တိ ဒီပေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ၂။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁။ (အံ၊ ၄၅။
၁။ ၆။ ၇။-တို့လည်းကြည့်။)

အနာစေရကုလေဝသန္တ (တိ) [န + အာစေရ-
ကုလ + ဝသန္တ] ဆရာအိမ်၌ (ပညာသင်
ကြား၍) မနေဘူးသော၊ သူ။ အမာတာပိတရ-
သံဝေဒေါ၊ အနာစေရကုလေ ဝသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၁။
အနာစေရကုလေ ဝသန္တိ အာစရိယကုလေပိ
အဝသမာနော၊ အာစာရသိက္ခာပကံ ကဉ္စိ
နိဿာယ အဝသိတတ္တာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁။
၄။ ၂။

အနာဇာနိယ (တိ) [န + အာဇာနိယ] အာဇာနည်
မဟုတ်သော၊ အိမ်ထောင်သူ လူဟူသော ဝေါ
ဟာရပြတ်ခြင်း၏အကြောင်းကို မသိသော၊ သူ။
မယံ ဟိ ဘန္တေ ပုဗ္ဗေ အညတိတ္ထိယေ ပရိဗ္ဗာ-
ဇကေ အနာဇာနိယေဝ သမာနေ အာဇာ-
နိယာတိ အမညိမ္မ။ မ၊ ၂။ ၃။ အနာဇာနိယေတိ
ဂိဟိဝေါဟာရသမုစ္ဆေဒနဿ ကာရဏံ အဇာ-
နနကေ။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၃။ ကဿစိ နာမ အတ္တဿပိ
အဇာနနတော န အာဇာနန္တိတိ အနာဇာနိ-
ယာတိ ကတ္ထုသာနေမဿ ဒဿေန္တော အဇာန-
နကေတိ။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၃။

အနာဇာနိယဌာန (န) [အနာဇာနိယ +
ဌာန] အာဇာနည်မဟုတ်သော သူတို့၏ နေရာ။
အာဇာနိယေဝ သမာနေ အနာဇာနိယဌာနေ
ဌပိမ္မ။ မ၊ ၂။ ၃။

အနာဇာနိယဘောဇန (န) [အနာဇာနိယ +
ဘောဇန] အာဇာနည် မဟုတ်သော သူတို့ စား
ထိုက်သောအစာ။ အာဇာနိယေဝ သမာနေ
အနာဇာနိယဘောဇနံ ဘောဇနိမ္မ။ မ၊ ၂။ ၃။
အနာဇာနိယဘောဇနန္တိ ကာရဏံ အဇာနန္တေဟိ
ဘူဉ္စိတဗ္ဗံ ဘောဇနံ။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၃။

အနာဏတ္တ (တိ) [န + အာဏတ္တ] မစေခိုင်းအပ်
သော၊ သူ။ ယော ဘိက္ခု....သာမိကေဟိ အနာ-
ဏတ္တော....ဝိ၊ ၄၅။ ၁။ ၂။ ၃။ အနဉ္စိဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

အနာဏာပိတ (တိ) [န + အာဏာပိတ] မစေခိုင်း
အပ်သော၊ သူ။ အနဉ္စေသိတောတိ အနာ-

ဏာပိတော၊ “န ဣစ္ဆိတော” တိ ဧကေ။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။ ၁၇၁-၂။

အနာတာပီ (တိ) [န + အာတာပီ] ကိလေသာကို
ပူပန်စေတတ်သောလုံ့လမရှိသော၊ သူ။ ဝုစ္စတိ
ဟိဒ္ဒိ အာဝုသော ကဿပ အနာတာပီ အနော-
တ္တပ္ပိ အဘဗ္ဗော သမ္မောဓာယ။ သံ၊ ၁။ ၄၀၀။
အနာတာပီတိ ယံ ဝီရိယံ ကိလေသေ အာတာ-
ပတိ၊ တေန ရဟိတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ စရမ္ပိ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝေဘူတော အနာတာပီ
အနောတ္တပ္ပိ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၂။
အနာတာပီတိ နိဗ္ဗိရိယော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ အနာ-
တာပီ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အနောတ္တပ္ပိ အဘဗ္ဗော
သမ္မောဓာယ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၄။ ကိလေသာနံ
အာတာပနဿ ဝီရိယဿ အဘာဝေန အနာ-
တာပီ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၃၃-၄။ အနာတာပီတိ
ကိလေသာနံ အာတာပနဋ္ဌေန အာတာပေါ၊
ဝီရိယံ၊ သော တေဿ အတ္ထိတိ အာတာပိ၊
န အာတာပီ အနာတာပီ၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရဟိ-
တော ကုသိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်။
၄။ ၁၀၀။

အနာတုရ (တိ) [န + အာတုရ] နာကျင်ခြင်းမရှိ
သော၊ ဖျော့မာသော၊ ကိလေသာ ဖျော့မာရှိ
သော၊ မနိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ အာတုရေသု
အနာတုရ။ ဓမ္မ။ ၄၃။ ထေရ။ ၂။ ၆၉။ ကိလေ-
သာတုရေသု မနုဿေသု နိက္ကိလေသတာယ
အနာတုရ။ ဓမ္မ။ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ ကိလေသရောဂေန
အာတုရေသု သတ္တေသု အနာတုရ နိက္ကိလေသာ
အနိဿာ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၇။

အနာတုရတာ (တိ) [အနာတုရ + တာ] နာကျင်
ခြင်း-ဖျော့မာ-မရှိသည်၏အဖြစ်။ (အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၉၅-လည်းကြည့်။)

အနာထ (တိ) [န + နာထ] တည်မီရာမရှိသော၊
အစိုးရသူမရှိသော၊ ကိုးကွယ်ရာ (မိရာအားထား
ရာ) မရှိသော၊ အစိုးရသူ မဟုတ်သော၊ သူ။
ယထာ တံ အနာထာယာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၇။ အပ-

ဝိဒ္ဓါ အနာထာ တေ။ သံ၊ ၁။ ၆၀။ အနာထာတိ
အပတိဋ္ဌာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ သနာထာ ဘိက္ခဝေ
ဝိဟရထ မာ အနာထာ။ အံ၊ ၃။ ၂၇၅။ အပ္ပတိ-
ဋ္ဌော အနာထော သပ္ပတိဋ္ဌော သနာထောတိ
ပတိဋ္ဌတ္ထော နာထ-သဒ္ဓေါ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၇။
အနာထော လောကသန္နိဝါသော ပရမကာရ-
ညပ္ပတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၁၂၄။ အနာထောတိ နတ္ထိ
တေဿ နာထော ဣဿရော၊ သယံ ဝါ န နာ-
ထော န ဣဿရောတိ အနာထော၊ အသရ-
ဏောတိ ဝါ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

**အနာထကာလကိရိယာ (တိ) [အနာထ + ကာလ-
ကိရိယာ]** ကိုးကွယ်ရာမဲ့သေခြင်း။ ဒွိသု ရဇ္ဇေသု
ရဇ္ဇံ ကာရေတွာ ဣဒါနိ ပရဿ ဗဟိနဂရေ
အနာထသာလာယ အနာထကာလကိရိယံ က-
တွာ နိပန္နော မယံ သာမိ ကောသလရာဇာတိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၄။

**အနာထပိဏ္ဍိက (ပု) [အနာထ + ပိဏ္ဍ + ဣက။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၀၇။ ဓာန်ဋီ။ ၄၃၇-တို့ ကြည့်။**
သက္ကတ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းတို့၌ ဤသုဋ္ဌေးကို
အနာထပိဏ္ဍိက-ဟုလည်းခေါ်သည်။] ကိုးကွယ်ရာ
မဲ့သူတို့အတွက် (အခါခပ်သိမ်း တည်ထား
အပ်သော) ထမင်းရှိသော၊ ကိုးကွယ်ရာ
မဲ့သူတို့အား ထမင်းပေးတတ်သော၊ သူ။ ဒါနံ၌
မွေ့လျော်သော ဒါယကာတို့တွင် အမြတ်ဆုံး
တေဒဂ်ဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးကျူးခြင်းခံရသော သာ
ဝတ္ထိပြည်သား ဇေတဝန်ကျောင်း ဒါယကာဖြစ်
သော အနာထပိဏ္ဍိကသုဋ္ဌေး။ ဤသုဋ္ဌေး၏ငယ်မည်
ကား ‘သုဒတ္တ’ တည်း။ နိသဇ္ဇ ခေါ် ဘဂဝါ
အနာထပိဏ္ဍိကံ ဂဟပတိ* တေဒဝေါစ “ဟေ
သုဒတ္တာ” တိ။ အထ ခေါ် အနာထပိဏ္ဍိကော
ဂဟပတိ “နာမေန မံ ဘဂဝါ အာလပတိ” တိ
ဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂေါ ယေန ဘဂဝါ တေနပသကံမိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃၀၃-၄။ သုဒတ္တော နာမ သော ဂဟပတိ-
မာတာပိတူဟိ ကတနာမဝသေန။ သဗ္ဗကာမသ-
မိဒ္ဓိတာယ ပန ဝိဂတမလမစ္ဆေရတာယ ကရုဏာ-
ဒိဂုဏသမဂ္ဂိတာယ စ နိစ္စကာလံ အနာထာနံ

ပိဏ္ဍမဒါသိ၊ တေန “အနာထပိဏ္ဍိကော”တိ သင်္ခံ ဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၉။ အနာထာနံ ပိဏ္ဍော တေသ္မိံ အတ္ထိတိ အနာထပိဏ္ဍိကော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ သဒ္ဓတ္တတော ပန ဒါတဗ္ဗဘာဝေန သဗ္ဗကာလံ ဥပဋ္ဌပိတော အနာထာနံ ပိဏ္ဍော တေသ္မိံ အတ္ထိတိ အနာထပိဏ္ဍိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ သုဒတ္တော နာမ ဂဟပတိ အနာထာနံ ပိဏ္ဍဿ ဒါသကတ္တာ အနာထပိဏ္ဍိကော။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။ ၃၆၈။ အချို့နေရာ၌ ဤသုဋ္ဌေးကြီးကို စူဠအနာထပိဏ္ဍိနှင့် ကွဲပြားစေရန် မဟာအနာထပိဏ္ဍိဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၅။

ဤသုဋ္ဌေးကြီးကား သာဝတ္ထိပြည် သုမနသုဋ္ဌေး၏သားတည်း။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ သုဘူတိမထေရ်၏ အစ်ကိုလည်းဖြစ်သည်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ သူ၏ အဂ္ဂမဟေသိကား ပုညလက္ခဏ ဒေဝီတည်း။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၃။ အနာထပိဏ္ဍိသုဋ္ဌေးကြီး၏ ဇနီး သုဋ္ဌေးကတော်သည် ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်သုဋ္ဌေး၏ နှမဖြစ်၍ ၎င်းသုဋ္ဌေး၏ ဇနီး သုဋ္ဌေး ကတော်သည် အနာထပိဏ္ဍိ သုဋ္ဌေးကြီး၏ နှမဖြစ်ပြန်သဖြင့် သုဋ္ဌေးနှစ်ဦးတို့သည် နှမပေး၊နှမယူ သွီးယောက်ဖတော်စပ်ကြသည်။ (ဇိနတ္ထပကာသနီ၌ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်သုဋ္ဌေး၏ အမည်ကို ဝိသာလ၊ ၎င်း၏နှမကို သိရီသုမန-ဟု ဆိုသည်) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၆။ ၎င်း၌ ကာလမည်သော သားတယောက် (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃) နှင့် မဟာသုဘဒ္ဒါ၊ စူဠသုဘဒ္ဒါ၊ သုမနဒေဝီ ဟု သမီး ၃-ယောက်ရှိသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇၊၉၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃၊၂၉၀။ ဓနုဉ္ဇယသုဋ္ဌေး၏ သမီး၊ ဝိသာခါ၏ ညီမဖြစ်သော သုဇာတာ မည်သော ချွေးမတယောက်လည်း ရှိသည်။ ၎င်း ချွေးမ ကိုပင် အကြောင်းပြု၍ ဘုရားရှင်သည် မယား ၇-မျိုးကို ဟောတော်မူသည်။ အံ၊၂။၄၆၇-၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃-၅။ သမီးမှမွေးသော မြေးမတယောက်

(ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၅)၊ အမည်မပါသော တူတယောက် (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈) နှင့် ခေမက မည်သောတူတယောက်လည်း (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀) ရှိသည်။ ပုဏ္ဏာ (ပုဏ္ဏိကာ) ထေရီဖြစ်လာသော ပုဏ္ဏာမည်သော ကျွန်မတယောက် (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂-၃။ ထေရီ၊ ၄၀၆-၇။ အပါ၊၂။၂၉၃-၅)၊ ကျည်ပွေဖြင့် ယင်ကို မောင်းလျက် အမိကိုသေစေသော ရောဟိဏီ မည်သော ကျွန်မတယောက် (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆) နှင့် အခြားအမည်မပါသော ကျွန်မတယောက် (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၃) ဟု ထင်ရှားသော ကျွန်မ ၃-ယောက်ရှိသည်။ ယင်းသုဋ္ဌေး၏ မိတ်ဆွေများတွင် ဥဂ္ဂသုဋ္ဌေး (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀) နှင့် ကာဠကဏ္ဍိ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၅) တို့လည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ သုဋ္ဌေးကြီး၏ နွားဘို့ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရသော နန္ဒမည်သော သူလည်း ရှိသည်။ ၎င်းသည် ဘုရားရှင် တရားတော်ကို နာရ၍ သောတာပန်ဖြစ်ပြီး မကြာမီမှာပင် မုဆိုးတယောက်၏လက်ချက်ဖြင့် စုတေရသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။

သုဋ္ဌေးကြီးသည် မိမိယောက်ဖဖြစ်သူ ဗုဒ္ဓဂြိုဟ် သုဋ္ဌေးရှိရာ ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကုန်သွယ်မှု ကိစ္စဖြင့်လာရာတွင် ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူလျက်ရှိသော ဘုရားရှင်နှင့် ပဌမအကြိမ် တွေ့၍ သောတာပန်အဖြစ်သို့ရောက်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၁-၄။ သံ၊၁။၂၁၃-၄။ နှင့် ၎င်း၊ ဋ္ဌ-များ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ၎င်းနောက် မိမိနေထိုင်ရာ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ပြန်ကာ ဇေတ မင်းသား၏ ဥယျာဉ်မြေကိုဝယ်၍ ဇေတဝန် ကျောင်းတော်ကို ဆောက်ပြီး ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာအား လှူသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၆-၇၊၃၁၃-၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅-၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ သုဋ္ဌေးကြီးသည် ဇေတဝန် ကျောင်းတော်နှင့်စပ်၍ ၅၄-ကုဋေသော အသပြာတို့ကို စွန့်လှူပြီးနောက် နေ့စဉ်လည်း ရဟန်း သံဃာတို့အား ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို ရက်ရောစွာလှူသည်။ ယင်းသို့ ရက်ရောစွာ လှူလေ့ရှိသည့်အတွက် အခါတပါးတွင် ဘုရားရှင်က

ဒါန၌ မွေ့လျော်သော ဒါယကာတို့တွင် အမြတ်ဆုံး တေဒဂ်ဘွဲ့ထူးကို ပေးတော်မူသည်။ အံ၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၄၁။ ၂၉။ ၎င်းပြင် ကာသိတိုင်း၌ ရှိသော မိမိ၏ အလုပ်သမား ရွာ၌လည်း လာသမျှသော အာဂန္တုရဟန်းတို့အတွက် ဆွမ်းဝတ်ကို တင်ထားသည်။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁။ အိမ်၌လည်း နေ့စဉ် ရဟန်း ၂၀၀၀-တို့အား ဆွမ်းလှူသည်။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ ယင်းသို့များစွာလှူဒါန်းသဖြင့်တခါတွင် သူဌေးကြီး မွဲသွားဘူးသည်။ မွဲသော်လည်း တတ်နိုင်သမျှ ဆန်ကဲ့သမင်းနှင့် ပအုံးရည်ကိုပင် လှူသည်။ သို့လှူရသည့် အတွက် စိတ်မကောင်း ဖြစ်လေရာ ဘုရားရှင်က ဝေလာမသုတ် (အံ၊ ၃။ ၁၉၅-၇)ကို ဟော၍ စိတ်သက်သာရာရစေရဘူးသည်။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇-က၊ ၁။ ၄၄-၅။ သူဌေးကြီးသည် တနေ့လျှင် ၂-ကြိမ် (ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃)၊ ၃-ကြိမ် (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇။ ၁။ ၂၄၃)၊ ရံခါ ထိုထက်အလွန် ဘုရားရှင်ထံ ဆည်းကပ်ရန် ရောက်သော်လည်း မိမိက ပြဿနာ မေးလျှောက်၍ ဖြေရလျှင် ဘုရားရှင် ပင်ပန်းတော်မူမည် စိုး၍ မေးလျှောက်ခြင်းမပြု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃။ သို့သော် သူဌေးကြီး မေးလျှောက်၍ ဘုရားရှင်သည် သုတ်တို့ တသုတ်ကို ဟောတော် မူရသည်လည်း ရှိသေးသည်။ အံ၊ ၁။ ၆၄။ ဥဂ္ဂသူဌေးက သူ၏ သားအတွက် မိမိ၏သမီး စူဠသုဘဒ္ဒါကို တောင်းရမ်း ပြောဆိုသော အခါ ဥဂ္ဂသူဌေး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်သည့်အတွက် ဘုရားရှင်ထံဩဝါဒခံဘူးသည်။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ သူဌေးကြီးသည် မိတ်ဆွေအပေါင်း အသင်းလည်း ပေါများ၍ ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိသူ၊ ဩဇာညောင်းသူလည်း ဖြစ်သည်။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၆။ ထို့ကြောင့်ပင် ကုမာရကဿပ၏ မယ်တော် ဘိက္ခုနီ၏ ကိုယ်ဝန်ကိုစွဲကို ရှင်းလင်း ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ဘုရားရှင်ခေါ်ယူ စည်းဝေးစေ အပ်သော ကောသလ မင်းကြီး အမှူးရှိသော ပရိသတ်တွင် သူဌေးကြီးလည်း တယောက် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ ၁။ ၄၁။ ၁၆၅။ သူဌေးကြီးသည်

ဘုရား၌ မတုန်မလှုပ် သက်ဝင်ကြည်ညိုခြင်း စသော ဂုဏ် ၆-ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ အံ၊ ၂။ ၃၉၂။ သာဝတ္ထိပြည်မှ အခြားအရပ်သို့ ဘုရားရှင်ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူနေစဉ် ကိုယ်တော်စား ကိုးကွယ်ရန် တစုံတခု ပြုလုပ် ပေးပါမည့်အကြောင်း အရှင်အာနန္ဒာမှတဆင့် ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထား၍ ဘုရားရှင်ခွင့်ပြုတော်မူချက်အရ ဇေတဝန်ကျောင်းတော် တံခါး၌ မူလဗောဓိပင်မှ ဗောဓိစေ့မှည့်ကို စိုက်ပျိုးရာတွင် ကောသလမင်းကြီးစေခိုင်းချက်အရ သူဌေးကြီးက စိုက်ပျိုးရသည်။ ၁။ ၄၁။ ၂။ ၃၀။ တခါ၌ မိမိ၏ အသရေကို ပုဏ္ဏားတယောက် ခိုးရန် ကြံစည်ခြင်းကို ခံရဘူးသည်။ ၁။ ၄၁။ ၂။ ၃၆၈-၉။ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံပြုတတ်သော ကောသမ္ဗိပြည်သား ရဟန်းတို့ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ရောက်လာရာတွင် ၎င်းရဟန်းတို့၌ မည်သို့ ပြုကျင့်ရမည် မသိ၍ ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်က ၂-ဖက်လုံးမှာပင် အလှူပေး၊ တရားနာ ပြုလုပ်ပြီးမှ ဓမ္မဝါဒီဖြစ်သည့် ရဟန်းတို့၏ အယူကို နှစ်သက် ကျေနပ် လက်ခံရန် ဩဝါဒပေးဘူးသည်။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀၄-၅။ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးကြီးကို အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ဆုံးမ၍ အပြီး မူလပင်လျှောက်ချက်အတိုင်း သူဌေးကြီးအိမ်သို့ ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်း ၅၀၀-တို့ ဆွမ်းစားကြရာတွင် အကျိုးအကြောင်းကို သိရ၍ ၇-ရက်ပတ်လုံး အခြားမရှိ မိမိအိမ်၌သာ ဆွမ်းအလှူခံရန် ပင့်လျှောက်ပြီး ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်း ၅၀၀-တို့အား ကြီးစွာသော ပူဇော်မှုကို ပြုသည်။ ဝိ၊ ၃။ ၅၁၀။ သူဌေးကြီးသည် ဝါဒဆိုင်ရာ အခြေအတင်ပြောရာ၌လည်း လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည်။ တခါတွင် ပရိဗိုဇ်တို့နှင့် ဝါဒရေးရာ အခြေအတင်ပြောရာတွင် မိမိက အနိုင်ရခဲ့၍ ဘုရားရှင်အား ပြန်လည်လျှောက်ထားသောအခါ ဘုရားရှင်က ချီးကျူးစကား မိန့်ကြားတော်မူသည်။ အံ၊ ၃။ ၄၀၆-၉။ သူဌေးကြီးသည် နာမကျန်း ဖြစ်လာလျှင် အရှင်

သာရိပုတြာ၊ အရှင်အာနန္ဒာတို့ကို ပင့်၍ တရား
နာယူလေ့ရှိသည်။ သံ၊ ၃။ ၃၃၂-ဂ။ သူဌေးကြီး
ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုမီ ကွယ်လွန်သည်။ နာ
မကျန်းဖြစ်၍ အပြင်းအထန် ဝေဒနာခံစားနေရ
စဉ် အပင်လွှတ်၍ အရှင်အာနန္ဒာနှင့်အတူ အရှင်
သာရိပုတြာကြွ၍ အနာထပိဏ္ဍိကောဝါဒသုတ်
ကို ဟော၍ နှစ်သိမ့်စေရသည်။ ၎င်းနောက်
မကြာမီပင် စုတေ၍ တုသိတာနတ်ပြည်၌
အနာထပိဏ္ဍိ နတ်သားဟု ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့
နတ်သားဖြစ်ပြီးနောက် ဘုရားရှင်ထံသို့ လာ၍
ဇေတဝန်ကျောင်းတော် စသည်ကို ချီးမွမ်း
သော ဂါထာတို့ကို လျှောက်သည်။ မ၊ ၃။ ၃၀၁-
၅။ သံ၊ ၁။ ၃၁၊ ၅၃-၄။ ၎င်းသည် သိကြားမင်း၊
ဝိသာခါတို့ကဲ့သို့ ဝဋ္ဋဿယ၊ ဝဋ္ဋဘိရတပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်၍ သုဒ္ဓါဝါသ၌ ဘုံစဉ်ခံပြီး အကနိဋ္ဌဘုံ၌
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတ္တံ့။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၄၇။ အနာထပိဏ္ဍိသူဌေးအား ဟောတော်မူ
အပ်သော သုတ်များ — အရက္ခိတသုတ် (အံ၊ ၁။
၂၆၄-၅)၊ ဗျာပနသုတ် (၎င်း။ ၂၆၅-၆)၊ သုဒတ္တ
သုတ် (၎င်း။ ၃၇၄-၅)၊ ဂိဟိသာမိစိသုတ် (၎င်း။
၃၇၆)၊ ပတ္တကမ္မသုတ် (၎င်း။ ၃၇၆-၈၀)၊
အာနန္ဒာသုတ် (၎င်း။ ၃၈၀-၁)၊ အာဒိယသုတ်
(အံ၊ ၂။ ၃၈-၄၀)၊ ဣဋ္ဌသုတ် (၎င်း။ ၄၁-၂)၊
ဝေရသုတ် (၎င်း။ ၁၈၀-၁)၊ ပီတိသုတ်
(၎င်း။ ၁၈၂-၃)၊ ဝေလာမသုတ် (၎င်း။ ၃။
၁၉၅-၇)၊ ပဌမဝေရသုတ် (၎င်း။ ၂၀၅-၆။
၎င်းသုတ်ကိုပင် သံ၊ ၃။ ၃၃၈-၄၀-၌ ပဌမဘယ-
ဝေရူပသန္တသုတ်ဟု ခေါ်ထားသည်။)၊ ဘယ
သုတ် (၎င်း။ ၄၀၄-၆)၊ ကာမဘောဂီသုတ် (၎င်း။
၃၉၈၊ ၄၀၄)၊ ပဌမဒုတိယ- အနာထပိဏ္ဍိက
၂-သုတ် (သံ၊ ၃။ ၃၃၂-ဂ။ ပဌမသုတ်ကို အရှင်
သာရိပုတြာ ဟော၍ ဒုတိယသုတ်ကို အရှင်
အာနန္ဒာ ဟောသည်။)၊ အနာထပိဏ္ဍိကော-
ဝါဒသုတ် (မ၊ ၃။ ၃၀၁-၇။ အရှင်သာရိပုတြာ
ဟောသည်။)၊ အနာထပိဏ္ဍိသူဌေးကိုအကြောင်း
ပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဇာတ်များ—

ခဒိရင်္ဂါဇာတ် (ဇာတ်နံပါတ်-၄၀)၊ အကတ-
ညဇာတ် (၉၀)၊ ဝေရိဇာတ် (၁၀၃)၊ ဝိသယ
ဇာတ် (၃၄၀)၊ သိရိကာဠကဏ္ဍိဇာတ် (၃၈၂)။
၎င်းလျှောက်ထား၍ ဟောတော် မူအပ်သော
ဇာတ်များ— အပတ္တကဇာတ် (၁)၊ ရေပဟိဏ္ဍိ
ဇာတ် (၄၅)၊ ဝါရုဏီဒူသကဇာတ် (၄၇)၊
ပုတ္တပါတိဇာတ် (၅၃)၊ ကာလကဏ္ဍိဇာတ် (၈၃)၊
ကုသနာဠိဇာတ် (၁၂၁)၊ သိရိဇာတ် (၂၈၄)၊
သုရာဃဉ္ဇဇာတ် (၂၉၁)၊ ဟိရိဇာတ် (၃၆၃)၊
သုလသာဇာတ် (၄၁၉)။

အနာထပိဏ္ဍိကပုတ္တကာလဝတ္ထု (န) [အနာထပိဏ္ဍိ-
ကပုတ္တ + ကာလ + ဝတ္ထု] အနာထပိဏ္ဍိသူဌေး၏
သား ကာလအမည်ရှိသူ၏ — အကြောင်း —
ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒ၊ ၁၃-ဝဂ်၊ ၁၁-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၂၃-၅။

အနာထပိဏ္ဍိကပ္ပမုခ (တိ) [အနာထပိဏ္ဍိက + ပမု-
ခ] အနာထပိဏ္ဍိသူဌေး အမှူးရှိသော။ ဘန္တေ
အနာထပိဏ္ဍိကပ္ပမုခါ တေ ပဉ္စ အရိယသာဝက-
ကောဋိယော တုမ္မာကံ အာဂမနံ ပစ္စာသိသန္တိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။

အနာထပိဏ္ဍိကဝဂ္ဂ (ပု) [အနာထပိဏ္ဍိက + ဝဂ္ဂ]
အနာထပိဏ္ဍိနတ်သားအကြောင်းကို အဆုံးထား
၍ ဟောသော သုတ်တို့၏အပေါင်း။ အနာထ-
ပိဏ္ဍိကဝဂ်။ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-
သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၄၉၊ ၅၅။

အနာထပိဏ္ဍိကသေဠိဝတ္ထု (န) [အနာထပိဏ္ဍိက-
သေဠိ + ဝတ္ထု] အနာထပိဏ္ဍိသူဌေးဝတ္ထု။ ဓမ္မ-
ပဒ၊ ၉-ဝဂ်၊ ၄-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇-၁၀။

အနာထပိဏ္ဍိကသုတ္တ (န) [အနာထပိဏ္ဍိက +
သုတ္တ] အနာထပိဏ္ဍိကသုတ် (က) အနာထပိဏ္ဍိ
နတ်သား အကြောင်းကို ဟောသောသုတ်။
သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊
၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၅၃-၄။ (ခ) မကျန်းမမာဖြစ်
နေသော အနာထပိဏ္ဍိသူဌေးအား ဟောအပ်
သောသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်။

၃-ဝဂ်၊ ၆-၇-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၃၃၂-ဂ။ အနာထ-
ပိဏ္ဍိကောဝါဒသုတ္တ-လည်းကြည့်။

အနာထပိဏ္ဍိကောဝါဒ (ပု) [အနာထပိဏ္ဍိက+
ဩဝါဒ] အနာထပိဏ္ဍိသုတ္တ-ကို - ဆုံးမခြင်း-
ဟောပြောဆုံးမခြင်း။

အနာထပိဏ္ဍိကောဝါဒသုတ္တ (န) [အနာထပိဏ္ဍိ-
ကောဝါဒ + သုတ္တ] အနာထပိဏ္ဍိသုတ္တ-ကို
ဟောပြောဆုံးမသောသုတ်။ အနာထပိဏ္ဍိကော-
ဝါဒသုတ်။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။
မ၊ ၃။ ၃၀၁-၇။

အနာထပိဏ္ဍိ (ပု) [အနာထ+ပိဏ္ဍိ+ဤ] ကိုးကွယ်
ရာမဲ့သောအတွက် ထမင်းရှိသော၊ ကိုးကွယ်ရာမဲ့
သူတို့အား ထမင်းပေးတတ်သော၊ သူ။ အနာ-
ထပိဏ္ဍိသုတ္တ-။ အနာထပိဏ္ဍိနာ ဂေဟေ၊
ဇာတာဟံ ကုမ္မဒါသိယာ။ အပါ၊ ၂။ ၂၉၄။

အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာန (တိ) [အနာထ +
ဘာဝ + ဒဿန + ပဒဋ္ဌာန] ကိုးကွယ်ရာမဲ့သည်၏
အဖြစ်ကိုရှုမြင်ခြင်းလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း
ရှိသော။ ဒုက္ခဘိက္ခုတာနံ အနာထဘာဝဒဿန-
ပဒဋ္ဌာနာ (ကရုဏာ)။ အဘိ၊ ၄။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၁၁။

အနာထမနုဿ (ပု) [အနာထ + မနုဿ] ကိုးကွယ်
ရာမဲ့သောလူ။ အနာထသာလာယံ နိပန္နေ
အနာထမနုဿေ ဒိသ္မာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။

အနာထမရဏ (န) [အနာထ + မရဏ] ကိုးကွယ်
ရာမဲ့သော သေခြင်း။ ပရေသံ ဟတ္ထေ မရဏ-
တော အရညေ အနာထမရဏမေဝ ဝရတရံ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၄။ ကိ* မေ ပရဿ ဟတ္ထေ
မရဏေန၊ အရညံ ပဝိသိတွာ အနာထမရဏံ
မရိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။ သော ဝေ အာစရိ-
ယေန ဥယျောဇိတော “ကိ* မယံ ဇီဝိတေ-
နာ”တိ အရညံ ပဝိသိတွာ အနာထမရဏံ မရိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ မာဒိသေ ပဏ္ဍိတေ ဓရမာနေ
ဣမေ အနာထမရဏံ မာ မရန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၃၁၂။

အနာထမာန (တိ) [န + နာထမာန] ကိုးကွယ်
ရာမဲ့သော၊ သူ။ အနာထမာနော ဥပဂါယတိ
နစ္စတိ စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၁။ အနာထမာနောတိ နိရ-
ဝဿယော အနာထော ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉။

အနာထဝါသ (ပု) [အနာထ + ဝါသ] ကိုးကွယ်ရာ
မဲ့သော နေခြင်း။ ကိုးကွယ်ရာ မရှိပဲ နေခြင်း။
အနာထဝါသံ ဝသိမ္မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။

အနာထသရီရ (န) [အနာထ + သရီရ] ကိုးကွယ်
ရာမဲ့သော - သင်္ဂြိုဟ်မြှုပ်နှံမည့်သူ မရှိသော -
အလောင်းကောင်။ အနာထသရီရနိ ပဋိဇ္ဇကန္တာ
ဝိစရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ အနာထသရီရနိတိ
အနာထာနိ မတကဋ္ဌေဝရာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉၉။

အနာထသာလာ (တိ) [အနာထ + သာလာ] ကိုး
ကွယ်ရာမဲ့သူတို့နေရာစရပ်။ အနာထသာလာယံ
ဝသတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၄။ အနာထသာလာယ နိသိန္နံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၈။ အနာထကာလကိရိယာ-နှင့်
အနာထမနုဿ-တို့လည်းကြည့်။

အနာထာဂမန (န) [အနာထ + အာဂမန] ကိုး
ကွယ်ရာမဲ့သူတို့၏လာခြင်း။ မဟာဇနော မဒ္ဓိ* စ
ဝေဿန္တရဉ္စ ဒွေ ပုတ္တေ စဿ အနာထာဂမနေန
အာဂတေ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇၅။

အနာဒရိ (တိ) [န + အာဒရိ] ရှိသေး-လေးစား-
ခြင်း-မရှိ-ကင်း-သော၊ မရှိသေး-မလေးစား-
သော၊ သူ။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ သမဂ္ဂေန သံဃေန
ဥက္ခိတ္တံ ဘိက္ခုနီ...အနာဒရံ အပ္ပဋိကာရံ အကတ-
သဟာယံ တမနဝတ္တေယျ။...အနာဒရော နာမ
သံဃံ ဝါ ဂဏံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ ကမ္မံ ဝါ နာဒိယတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၇၂။ အနာဒရန္တိ ယေန သံဃေန ဥက္ခေပ-
နိယကမ္မံ ကတံ၊ တသ္မိ* ဝါ၊ တတ္ထ ပရိယာပန္န-
ဂဏေ ဝါ၊ ကေပုဂ္ဂလေ ဝါ၊ တသ္မိ* ဝါ ကမ္မေ
အာဒရဝိရဟိတံ။ သမ္မာဝတ္တနာယ အဝတ္တမာ-
နန္တိ အတ္တော။ ကခံ၊ ၆။ ၂၉၅။ တမေဝ ပါပံ
ဖုသတိ၊ ဒုဋ္ဌစိတ္တံ အနာဒရံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၆။ အနာ-
ဒရံ ကုသလေသု။ ဝဇီရ၊ ၅။ ၃၃။ ပါပဒိဋ္ဌိ အနာ-

ဒရော။ အံ၊ ၁။ ၃၃၁။ အနာဒရေတိ အာဒရ-
ရဟိတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ အဟိရိကော
အနာဒရော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၄၊ ၂၁၈။ ဟိရေတ္တပူ-
ဝိရိယာနံ အဘာဝေန ဝသမ္ဘာပဋိပတ္တိယံ နတ္ထိ
တေယျ အာဒရေတိ အနာဒရော။ ဣတိဝုတ်။
၄။ ၁၀၁။ အနာဒရေတိ လောကာဓိပတိနော
ဩတ္တပ္ပဿ အဘာဝေန သဗြဟ္မစာရိသု အာဒရ-
ရဟိတော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၄၈။

အနာဒရ^၂ (ပု) [န + အာဒရ] (၁) မရိသေ -
မလေးစား - ခြင်း။ အာဒရေ သက္ကာရော၊
တဗ္ဗိပရိတော အနာဒရော။ ဓာန်ဋီ။ ၁၇၂။ (၂)
'...စဉ်'ဟု ပေးရသော - အနာဒရ - အနက်။
အနာဒရေ ဟိ ဣဒံ သာမိဝစနံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၄၇။
အနာဒရေ ဧတံ သာမိဝစနံ။ ၎င်း။ ၃၉၁။ တဿ
ပဿန္တဿေဝါတိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။ တသ္မိံ
ပဿန္တဿေဝါတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၉။
ပဿတော ပဿတောတိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။
ပဿန္တဿေဝါတိ အတ္တော။ ၎င်း။ ၁၈၃။
(ကစည်း-ရှု-နှင့် မောက်-၂၊ ၃၅၊ နိတိ၊ သုတ္တ။
၆၇၇-သုတ်တို့ကြည့်။)

အနာဒရတာ (တိ) [အနာဒရ^၂ + တာ] ရိသေ -
လေးစား - ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မရိသေ -
မလေးစား - ခြင်း။ (မရိသေသော အခြင်း
အရာ)။ အနာဒရိယံ အနာဒရတာ အဂါရဝတာ
အပ္ပတိဿဝတာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅၈။ အဘိ၊ ၈။ ၃၈၆။
အနာဒရဿ ဘာဝေါ အနာဒရိယံ၊ ဣတရံ
တဿေဝ ဝေဝစနံ။ အနာဒရိယနာကာရော ဝါ
အနာဒရတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၂။ အနာဒရိယနာ-
ကာရော အနာဒရတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၁။

အနာဒရတ္ထ (ပု) [အနာဒရ^၂ + အတ္ထ] မရိသေ -
မလေးစား - ခြင်း အနက်။ '...စဉ်'ဟု ပေးရ
သော - အနာဒရ - အနက်။ အနာဒရတ္ထေ သာမိ-
ဝစနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။

အနာဒရဘာဝ (ပု) [အနာဒရ + ဘာဝ] မရိသေ -
မလေးစား - သည်၏ အဖြစ်၊ မရိသေ - မလေး

စား - ခြင်း။ အနာဒရဘာဝေါ အနာဒရိယံ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၉။ အနာဒရိယနိဒ္ဒေသေ ဩဝါ-
ဒဿ အနာဒရိယနဝသေန အနာဒရဘာဝေါ
အနာဒရိယံ။ ၎င်း။ ၄၈၁။

အနာဒရိက (တိ) [န + အာဒရ + က] ရိသေ -
လေးစား - ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ ပါပမိတ္တ-
သံသဂ္ဂေန ပန ဣတ္ထိဓုတ္တော သုဓုဓုတ္တော ဒုစ္စ-
ရိတနိရတော အနာဒရိကော (အနာဒရိယ-
ကော။ သိ၊ ဣ-မူကွဲ) ဟုတွာ။ ပေတ၊ ၄။ ၅။

အနာဒရိယ (န) [အနာဒရ + ဣ] ရိသေ - လေး-
စား - ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မရိသေ - မ-
လေးစား - ခြင်း။ အနာဒရိယံ နာမ ဒွေ အနာ-
ဒရိယာနိ ပုဂ္ဂလာနာဒရိယဉ္စ ဓမ္မာနာဒရိယဉ္စ။ ဝိ၊
၂။ ၁၅၀။ အနာဒရိယံ အနာဒရတာ။ အဘိ၊
၈။ ၂၅၈။ အဘိ၊ ၈။ ၃၆၅၊ ၃၈၆။ ဩဝါဒံ အနာ-
ဒရိယနဝသေန အနာဒရဿ ဘာဝေါ အနာဒရိ-
ယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၂။ အနာဒရဘာဝ-လည်း
ကြည့်။

အနာဒရိယက (တိ) [အနာဒရိယ + က] ရိသေ -
လေးစား - ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အနာဒရိက-
ကြည့်။

အနာဒရိယတာ (တိ) [အနာဒရိယ + တာ] ရိသေ -
လေးစား - ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနာ-
ဒရိယံ အနာဒရိယတာ အဂါရဝတာ။ အဘိ၊ ၈။
၃၆၅။ အဘိ၊ ၈။ ၁၂၃။ အနာဒရဘာဝေါ အနာ-
ဒရိယံ။ တထာ အနာဒရိယတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၅၉။

အနာဒရိယနာကာရ (ပု) [အနာဒရိယန + အာ-
ကာရ] မရိသေ - မလေးစား - သော အခြင်း
အရာ။ အနာဒရိယနာကာရော အနာဒရတာ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၁။

အနာဒရိယနိဒ္ဒေသ (ပု) [အနာဒရိယ + နိဒ္ဒေသ]
မရိသေ - မလေးစား - ခြင်း အနာဒရိယ - ကို
အကျယ်ပြုရာ စကားရပ်။ အဘိ၊ ၈။ ၃၈၅ (စာပိုဒ်-
၉၃၁)။ အနာဒရဘာဝ-လည်းကြည့်။

အနာဒရိယသိက္ခာပဒ (န) [အနာဒရိယ + သိက္ခာ-
ပဒ] အနာဒရိယသိက္ခာပဒ၊ ပုဂ္ဂလ၊ ဓမ္မကို
မရှိသေး - မလေးစား - ခြင်းကြောင့် ပညတ်
တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊
ဘိက္ခုပါစိတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၄-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၉-၅၀။

အနာဒါ (ကြိ၊ ဝိ) [အနာဒါယ-မှ ယ-ကျေ] အနာ-
ဒါယ-ကြည့်။

အနာဒါန (န) [န + အာဒါန] (က) မယူခြင်း။
သဗ္ဗ သကဿ အာဒါနံ၊ အနာဒါနံ တိဏဿ စ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၁။ အဂယုပဂဿ တိဏဿ စ အနာ-
ဒါနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ (တိ) (ခ) စွဲလမ်းခြင်း-
ခန္ဓာစသည်တို့၌ စွဲလမ်းခြင်း-မရှိသော၊ နောင်
အခါ ပဋိသန္ဓေ ယူခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အကိဉ္ဇနံ
အနာဒါနံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။ မ၊ ၂။ ၄၁၀။
ဓမ္မ၊ ၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆။ သဗ္ဗဂဟဏပဋိနိဿဂ္ဂေန
အနာဒါနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ကဿစိ ဂဟဏဿ
အဘာဝေန အနာဒါနံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၂။ ဝိတ-
တဏှော အနာဒါနော၊ နိရုတ္တိပဒကောဝိဒေါ။
ဓမ္မ၊ ၆၄။ အနာဒါနောတိ ခန္ဓာဒီသု နိဂ္ဂဟဏော။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ ဝိတတဏှော အနာဒါနော၊
သတော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၆။ ဣတိ-
ဝုတ်။ ၂၀။ အနာဒါနောတိ နိဂ္ဂဟဏော။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၅၆။ စတုသု ဥပါဒါနေသု ကဿစိပိ
အဘာဝေန အာယတိံ ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတဿ
အာဒါနဿ အဘာဝေန အနာဒါနော။ ဣတိ-
ဝုတ်။ ၄။ ၅၇။ (ဂ) စွဲယူခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်
သော၊ စွဲယူခြင်း၏ ငြိမ်းအေး - ရပ် - ကြောင်း -
ဖြစ်သော၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အကိဉ္ဇန-ကြည့်။

အနာဒါနတာ (ထိ) [အနာဒါန + တာ] ပဋိသန္ဓေ
ယူခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ခိဏာသဝဘာဝေန
အာယတိံ အနာဒါနတံ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။
၁၀၂။ အနာဒါန (ခ) အနက်လည်းကြည့်။

အနာဒါနဒိဋ္ဌိ (တိ) [န + အာဒါနဒိဋ္ဌိ] ပြင်းစွာ
စွဲလမ်းသော အယူမရှိသော၊ သူ။ အဒဠ္ဍဒိဋ္ဌိ-
ကြည့်။

အနာဒါယ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာဒါယ] မယူမူ၍။ ယံ
အနာဒါယ ပါပါနိ၊ ပရေသံ ဘာသတေ ပိယံ။
သံ၊ ၁။ ၁၉၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၄။ ထေရ၊ ၃၇၀။ အနာ-
ဒါယ အဂ္ဂဟေတွာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၆။ အနာဒါ
စေ ဘိက္ခု ဒွေ ဘာဂေ သုဒ္ဓကာဠကာနံ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၃၂။

အနာဒိ^၁ (တိ) [န + အာဒိ] အစမရှိသော၊ ရှေ့
အစွန်းမရှိသော။

အနာဒိ^၂ (ကြိ) နဒတိ-ကြည့်။

အနာဒိအနိဓနပဝတ္တ (တိ) [အနာဒိ + အနိဓန +
ပဝတ္တ] အစမရှိ အဆုံးမရှိ ဖြစ်သော။ ဒွါသဋ္ဌိ-
ဒိဋ္ဌိဂတာနိ မောဟဇာလံ အနာဒိအနိဓနပဝတ္တံ။
နေတ္ထိ။ ၉၃။ အနာဒိအနိဓနပဝတ္တန္တိ ပုရိမာယ
ကောဠိယာ အဘာဝတော အနာဒိ၊ အသတိ
ပဋိပက္ခာဓိဂမေ သန္တာနဝသေန အနုပစ္စေဒေန
ပဝတ္တနတော အနိဓနပဝတ္တံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၉၆။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၆၁-လည်းကြည့်။

အနာဒိကရ (ပု) [န + အာဒိ + ကရ] အစဉ်
ပြုတတ်သူ မဟုတ်သော၊ အစဆုံးလွန်ကျူးသူ-
အာဒိကမ္မိက-မဟုတ်သော၊ သူ။ အနာဒိကရော
ပုဂ္ဂလော ဇာနိတဗျော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ အနာဒိ-
ကရောတိ မက္ကဋ္ဌိသမဏာဒိအနုပညတ္တိကာရ-
ကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၅။

အနာဒိကာလ (ပု) [အနာဒိ + ကာလ] (၁) အစ
မရှိသော - အစမထင်သော - ကာလ။ (၂) အစ
မရှိသော - အစမထင်သော - ကာလရှိသော။

အနာဒိကာလတာ (ထိ) [အနာဒိကာလ + တာ]
အစမရှိသော - အစမထင်သော - ကာလရှိ
သည်၏အဖြစ်။ ဝိပုလဝိသယတာယ အနာဒိ-
ကာလတာယ စ ဝိပုလံ ကာမာဒိဩဃံ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၂။

အနာဒိကာလပ္ပဝတ္တ (တိ) [အနာဒိကာလ + ပဝတ္တ]
အစမရှိသော - အစမထင်သော - ကာလပတ်
လုံးဖြစ်သော။ အနာဒိကာလပ္ပဝတ္တံ သံသာရ-
စက္ကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။

၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၀။ အာဒိ-
ရဟိတံ ကာလံ ပဝတ္ထတိတိ ကတွာ အနာဒိ-
ကာလပ္ပဝတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။
၂၂၀။ အနာဒိကာလပ္ပဝတ္ထေ ဒိယနုသဟဿ-
ကိလေသေ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၄။

အနာဒိကာလဘာဝိတ (တိ) [အနာဒိကာလ +
ဘာဝိတ] အစမရှိသော - အစမထင်သော -
ကာလပတ်လုံး - ပူးစေအပ် - ထုံအပ် - သော။
အနာဒိကာလဘာဝိတေဟိ ကိလေသေဟိ အာ-
ဟိတံ သာမတ္ထိယမတ္ထံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၅။

အနာဒိက္က (တိ) [န + အာဒိက္က] မယူအပ်သော။
အနာဒိက္ကတ္တ-ကြည့်။ အာဒိက္က-လည်းကြည့်။

အနာဒိက္ကတ္တ (န) [အနာဒိက္က + တ္တ] မယူသည်၏
အဖြစ်။ သမံ အာဒိက္ကတ္တာ သမာဓိ၊ ဝိသမံ
အနာဒိက္ကတ္တာ သမာဓိ။ ပဋိသံ။ ၄၈။

အနာဒိက္ကသညီ (တိ) [အနာဒိက္က + သညာ + ဤ]
မယူအပ်သေးဟု အမှတ်ရှိသော၊ ကပ္ပဗန္ဓုမထိုးရ
သေးဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အနာဒိန္နေ အနာဒိန္န-
သညီ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။

အနာဒိန္န (တိ) [န + အာဒိန္န]

အနာဒိန္နသညီ (တိ) [အနာဒိန္န + သညာ + ဤ]
အနာဒိက္ကသညီ-ကြည့်။

အနာဒိမန္တ (တိ) [န + အာဒိမန္တ] အစမရှိ -
အစမထင် - သော။ အနာဒိမတိ သံသာဓေ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၄ (သီက-မူကွဲ)။
အနာဒိမတိ ဟိ သံသာဓေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။

အနာဒိယ^၁ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာဒိယ] (၁) မယူ
မှု၍။ နိက္ခိပိတွာ ဂရံ ဘာရံ၊ အညံ ဘာရံ
အနာဒိယ။ သံ၊ ၂။ ၂၂။ (၂) မလိုက်နာ - မနာ
ယူ - မူ၍၊ မရိုမသေပြု၍။ အနာဒိယနဝသ၊
အနာဒိယနာကာရ-တို့လည်းကြည့်။

အနာဒိယ^၂ (တိ) [န + အာဒိယ (= အာ + ဒါ +
ဣ)] (အနာဒေယ-သံ) မယူနိုင် - လက်မခံ

နိုင် - လောက်သော။ အနာဒိယဒါန-ကြည့်။
အနာဒေယျ-လည်းကြည့်။

အနာဒိယဒါန (န) [အနာဒိယ^၂ + ဒါန] မယူနိုင် -
လက်မခံနိုင် - လောက်သော ပေးခြင်း။ အပိုင်
မဟုတ်သော ပေးခြင်း။ ကုက္ကုကတံ နာမ
အနာဒိယဒါနံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃။

အနာဒိယန (န၊ ထိ) [န + အာဒိယန] မယူခြင်း။
မလိုက်နာ - မနာယူ - ခြင်း။ မရိုသေခြင်း။
ဩဝါဒံ အနာဒိယနဝသေန အနာဒရဿ ဘာ-
ဝေါ အနာဒရိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၂။ ဩဝါဒဿ
အနာဒိယနဝသေန အနာဒရဘာဝေါ အနာ-
ဒရိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၁။ အနဒ္ဒါယိတတ္ထ-လည်း
ကြည့်။

အနာဒိယနတာ (ထိ) [အနာဒိယန + တာ] မလိုက်
နာ - မနာယူ - သည်၏ အဖြစ်။ မလိုက်နာ -
မနာယူ - ခြင်း။ ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဝစနံ အနာဒိယန-
တာယ စ အဝဒါနိယာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။

အနာဒိယနဘာဝ (ပု) [အနာဒိယန + ဘာဝ]
မယူသည်၏ အဖြစ်။ မယူခြင်း။ ဝန္တောတိ ဣဒံ
ပုန အနာဒိယနဘာဝဒဿနဝသေန (ဝတ္ထံ)။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၉၀။

အနာဒိယနာကာရ (ပု) [အနာဒိယန + အာ-
ကာရ] မလိုက်နာ - မနာယူ - သော အခြင်း
အရာ။ အနာဒိယနာကာရေဝ ဝါ အနာဒရတာ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၂။ အနဒ္ဒါယိတတ္ထ-လည်းကြည့်။

အနာဒိယန္တ (တိ) [န + အာဒိယန္တ] မယူသော၊ သူ။
(က) မလိုက်နာသော၊ စကားကို - မနာယူ -
လက်မခံ - သော။ (ခ) ရိုသေ - လေးစား -
ခြင်းကို မပြုသော၊ သူ။ သော ဘိက္ခု အနာဒိ-
ယန္တော အဂမာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၃။ အနာဒိယန္တောတိ
တဿ ဝစနံ အဂဏှန္တော၊ အာဒရံ ဝါ အက-
ရေန္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။ (ဂ) မပြုလုပ်သော၊
ပြုလုပ်ခြင်းငှါ မဆောက်တည်သော၊ စိတ်ဖြင့်
လေးစားခြင်းမျှကိုလည်းမပြုသော၊ သူ။ သယှာနံ
ကမ္မာနံ အနာဒိယန္တံ။ သုတ္တနိ။ ၃၁၈။

အနာဒိယန္တံ ကရဏတ္ထာယ အသမာဒိယန္တံ။
အထ ဝါ စိတ္တေန တတ္ထ အာဒရမတ္တမ္ပိ အက-
ရေန္တံ။ သုတ္တနိဋ္ဌာ။ ၁။ ၃၁၂။ သေယျာနိ ကမ္မာနိ
အနာဒိယန္တံ။ ၁။ ၁။ ၁၂၀။ အနာဒိယန္တန္တိ အက-
ရေန္တံ။ ၁။ ၁။ ၃၁၂။

အနာဒိယာန (တိ) [န + အာဒိယာန (= အာ +
ဒါ + မာန)] မယု - မစွဲလမ်း - သော၊ သူ။
တံ ပြာဟူဏံ ဒိဋ္ဌိမနာဒိယာနံ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၄။
မဟာနိ။ ၈၅။ တံ ပြာဟူဏံ ဒိဋ္ဌိမနာဒိယန္တံ
အဂဏန္တံ အပရာမသန္တံ အနဘိနိဝေသန္တန္တိ တံ
ပြာဟူဏံ ဒိဋ္ဌိမနာဒိယာနံ။ မဟာနိ။ ၈၆။ ဝေဗ္ဗ
တုဝံ အနာဒိယာနော။ ထေရ။ ၂၈၆။ တဿ
(မာရဿ)ဝသေ အနာဝတ္တနာ အနုပါမိနတော
စ အနာဒိယာနော။ ထေရ်ဌာ။ ၂။ ၁၀၂။

အနာဒိယိတွာ (ကြိဝိ) [န + အာဒိယိတွာ]
(၁) မယုမု၍၊ ကပ္ပဗိန္ဒုမထိုးမု၍။ အနာ-
ဒိယိတွာ တိတ္ထံ ဒဗ္ဗဏ္ဏကရဏာနံ အညတရံ...။
ဝိ။ ၂။ ၁၅၉။ ဝိ။ ၅။ ၃၄။ (၂) မလိုက်နာမု၍၊
နှလုံးမသွင်း - မရေတွက် - မရှိသေ - စကားကို
မနာယူ - မု၍၊ မသိမမြင်ပြု၍။ အနာဒိယိတွာ
သာရထိ အနာဒိယိတွာ ပတောဒလဋ္ဌိ...။
အံ။ ၃။ ၃၄။ အနာဒိယိတွာတိ အမနသိကတွာ
အဂဏိတွာ။ အံ။ ၁။ ၃၁၂။ အနာဒိယိတွာ သံသံ
အနာဒိယိတွာ စောဒကံ။ အဘိဝိ။ ၄၀၂။ အံ။
၃။ ၃၆။ ပဋိသံဌာ။ ၂။ ၂၉။ အနာဒိယိတွာတိ
စိတ္တိကာရေန အဂ္ဂဟေတွာ အဝဇာနိတွာ၊
အနာဒရော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ အဘိ။ ၁။ ၃၂။
၄၉၃။ ပဋိသံဌာ။ ၂။ ၃၀။ တံ ယက္ခံ အနာဒိယိ-
တွာ...။ ဥဒါန။ ၁၂၄။ အနာဒိယိတွာတိ အာဒရံ
အကတွာ၊ တဿ ဝစနံ အဂ္ဂဟေတွာ။ ယသ္မာ
ပန တဿ ဝစနံ အဂ္ဂဏန္တော တံ အနာဒိယန္တော
နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ “တံ ယက္ခံ အနာဒိ-
ယိတွာ”တိ။ ဥဒါန။ ၁၂၂။

အနာဒိနဝဒဿ (တိ) [န + အာဒိနဝ + ဒိသ + အ]
အပြစ်ကို မမြင်သော၊ အပြစ်မရှိဟု အမှတ်ရှိ
သော၊ သူ။ အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ အနာဒိနဝ-

ဒဿော ပုရာဏဒုတိယိကာယ တိက္ခတ္တံ မေထုနံ
ဓမ္မံ အဘိဝိညာပေသိ။ ဝိ။ ၁။ ၂၁။ အနာဒိနဝ-
ဒဿောတိ ယံ ဘဂဝါ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ
ပညပေန္တော အာဒိနဝံ ဒဿေသတိ။ တံ
အပဿန္တော အနဝဇ္ဇသညိ ဟုတွာ။ ဝိ။ ၁။
၁၇၈။

အနာဒိနဝဒဿာဝိ (တိ) [န + အာဒိနဝ + ဒိသ +
အာဝိ] (က) အပြစ်ကို - အနည်းငယ်သော
အပြစ်ကိုလည်း - မမြင်သော၊ သူ။ အနာ-
ဒိနဝဒဿာဝိနော အနိဿရဏပညာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။
ဒိ။ ၁။ ၂၃၁။ ဒိ။ ၃။ ၃၅။ မ။ ၁။ ၂၃၁။ အံ။ ၁။ ၇၄။
၂၇၈။ အနာဒိနဝဒဿာဝိနောတိ အာဒိနဝံ
အပဿန္တော။ ဒိ။ ၁။ ၃၃၅။ မ။ ၁။ ၂။ ၉၈။ အနာ-
ဒိနဝဒဿာဝိတိ အာဒိနဝမတ္တမ္ပိ န ပဿတိ။
ဒိ။ ၁။ ၃၂၁။ အနာဒိနဝဒဿာဝိနောတိ အပစ္စ-
ဝေက္ခိတပရိဘောဂေ အာဒိနဝံ အပဿန္တော။ အံ။
၁။ ၃၂၁။ ၄၉။ (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၁၃။ ၎င်း၊ ဇိ။ ၁။ ၃၈၂-
တို့လည်းကြည့်။) (ခ) အပြစ် - ဘေးရန် - အား
ဖြင့် - မရှု - မမြင် - သော၊ သူ။ စက္ခုနာ ရူပံ
ဒိသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ...။ အနာဒိ-
နဝဒဿာဝိနော အဿုတဝတော ပုထုဇ္ဇနဿ။
မ။ ၃။ ၂၆၁။ အနာဒိနဝဒဿာဝိနောတိ အာဒိနဝ-
ဝတော ဥပဒ္ဒဝတော အပဿန္တဿ။ မ။ ၁။ ၄။
၁၈၇။

အနာဒိနဝဒဿိတာ (တိ) [အနာဒိနဝဒဿိ + တာ]
အပြစ်ကို ရှုမြင်လေ့ - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိ
ခြင်း။ ကာမေသု အနာဒိနဝဒဿိတံ သဗ္ဗာ-
ကာရတော ဝိဒိတွာ။ ဥဒါန။ ၁။ ၃၃၁။

အနာဒိနဝဒဿိ (တိ) [န + အာဒိနဝဒဿိ] အပြစ်
ကို ရှုမြင်လေ့မရှိသော၊ သူ။

အနာဒေယျ (တိ) [န + အာဒေယျ] မယူအပ် -
လက်မခံအပ် - သော။ အနာဒေယျဝါစာ-
သံဝတ္တနိက-ကြည့်။

အနာဒေယျဝါစာ (တိ) [အနာဒေယျ + ဝါစာ]
မယူအပ် - လက်မခံအပ် - သော စကား။

အနာဒေယျဝါစာသံဝတ္ထနိက (တိ) [အနာဒေယျ-
ဝါစာ+သံဝတ္ထနိက] မယူအပ်-လက်မခံအပ်-
သော - စကားကို-စကားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို-
ဖြစ်စေတတ်သော။ ယော သဗ္ဗလဟု၊ သော
သဗ္ဗပ္ပလာပဿ ဝိပါကော မနုဿဘူတဿ အနာ-
ဒေယျဝါစာသံဝတ္ထနိကော ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၇၂။
အနာ....ကောတိ အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗဝစနတံ သံ-
ဝတ္ထေတိ။ “တံ ကဿ ကထေသိ၊ ကော ဟိ
တဝစနံ ဂဟေဿတိ” တိ ဝတ္ထဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၂။

အနာဓာနဂ္ဂါဟိ (တိ) [န + အာဓာနဂ္ဂါဟိ] မြဲမြံစွာ
မစွဲယူသော၊ လိပ်ခဲတည်းလည်း-သည်းထန်စွာ-
စွဲယူခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အသန္တိဋ္ဌိပရာမာသိ
ဟောတိ အနာဓာနဂ္ဂါဟိ သုပ္ပုဋိနိဿဂ္ဂိ။ ဝိ၊ ၅။
၃၄၃။ မယမေတ္ထ အသန္တိဋ္ဌိပရာမာသိ အနာဓာ-
နဂ္ဂါဟိ သုပ္ပုဋိနိဿဂ္ဂိ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ
ကရဏိယော။ မ၊ ၁။ ၅။ အာဓာနဂ္ဂါဟိ-လည်း
ကြည့်။

အနာဓာရ (တိ) [န + အာဓာရ] တည်ရာ-မှီရာ-
မရှိသော၊ အောက်ခံမရှိသော။ သဗ္ဗဟုလာ
ပတ္တာ အဇ္ဈောကာသေ အနာဓာရ နိက္ခိတ္တာ
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၉။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ
ကုမ္ဘော အနာဓာရော သုပ္ပဝတ္တိယော ဟောတိ၊
ဝေမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ အနာဓာရံ သုပ္ပ-
ဝတ္တိယံ ဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၁၇။

အနာနတ္တ (န) [န + နာနတ္တ] မထူးခြားသည်၏
အဖြစ်၊ မထူးခြားခြင်း။ ပုထုဇ္ဇနေန အနာ-
နတ္တံ ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ အဖလတာ.... မူလဋ္ဌိ၊
၃။ ၇၀။ အနာနတ္တန္တိ အဝိသေသော။ အနုဋ္ဌိ၊
၃။ ၉၄။

အနာနတ္တကထိက (တိ) [န + နာနတ္တကထာ +
ကထိက] နာနတ္တကထာကိုမဆိုသော၊ သူ။ အနာနာ-
ကထိက-ကြည့်။

အနာနတ္တ (တိ) [န + နာနာ + အတ္တ] သီးခြား -
အထူး - အနက်မရှိသော၊ အနက် - သီးခြား-

အထူး - မရှိသော၊ အနက်တူသော။ ဖဿော
ဟောတိတိအာဒိသု ဟောတိ-သဒ္ဓေါ အတ္ထိ-
သဒ္ဓေန အနာနတ္တောတိ အဓိပ္ပါယေန ဝုတ္တံ
“ဒုတိယေန ဟောတိ-သဒ္ဓေနာ” တိ။ အနုဋ္ဌိ၊
၁။ ၆၄။

အနာနာကထိက (တိ) [န + နာနာ + ကထိက]
အထူးထူးသောစကားကို မဆိုသော၊ အမျိုးမျိုး
သဘောရှိသော အကျိုးမဲ့စကား - နာနတ္တ-
ကထာ-ကိုမဆိုသော၊ သူ။ သံသဂတော ခေါ ပန
အနာနာကထိကော ဟောတိ အတိရစ္ဆာန-
ကထိကော။ အံ၊ ၃။ ၄။ အနာနာကထိကောတိ
အနာနတ္တကထိကော ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၅။
အနာနာကထိကေန ဘဝိတဗ္ဗံ အတိရစ္ဆာန-
ကထိကေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၂၊ ၃၁၈။ အနာနာကထိ-
ကေနာတိ နာနာဝိမံ တံ တံ အနတ္တကထံ
အကထေန္တေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄။ ၂၀၅။

အနာနုဂ္ဂိ (တိ) [အနုနုဂ္ဂိ-မှ] အနုနုဂ္ဂိ-ကြည့်။

အနာနုဇာနန္တိ (တိ) [အနုနုဇာနန္တိ-မှ] အနုနုဇာ-
နန္တိ-ကြည့်။

အနာနုတပ္ပ (တိ) [အနုနုတပ္ပ-မှ] အနုနုတပ္ပ-
ကြည့်။

အနာနုတပ္ပန္တိ (တိ) [အနုနုတပ္ပန္တိ-မှ] အနုနုတပ္ပန္တိ-
ကြည့်။

အနာနုပဿန္တိ (တိ) [န + အနုပဿန္တိ = အနုနု-
ပဿန္တိ-မှ] မမြင်သော၊ သူ။ အနုနုဇာနန္တိ-ကြည့်။

အနာနုပဿိ (တိ) [အနုနုပဿိ-မှ] အနုနုပဿိ-
ကြည့်။

အနာနုပုဋ္ဌံ (တိ) [အနုနုပုဋ္ဌ-မှ] အနုနုပုဋ္ဌ-ကြည့်။

အနာနုပုဋ္ဌံ (တိ) [အနု + အနု + ပုဋ္ဌ] အဖန်ဖန်
မေးအပ်သော။ ယော အတ္တနော ဒုက္ခမနာနု-
ပုဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၃။ အနာနုပုဋ္ဌောတိ ပုနပုနံ
ပုဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂၇။

အနာနုပညန္တ (တိ) [န + အနုပညန္တ = အနုနု-
ပညန္တ-မှ] မသိသော၊ သူ။ အနုနုဇာနန္တိ-ကြည့်။

အနာနုမနန္တ (တိ) [န + အနုမနန္တ = အနုမနန္တ-
မှ] မသိသော၊ သူ။ အနုနုဇာနန္တ-ကြည့်။

အနာနုမောဒန္တ (တိ) [န + အနုမောဒန္တ = အနု-
မောဒန္တ-မှ] ဝမ်းမမြောက်သော၊ သူ။ အနုနု-
ဇာနန္တ-ကြည့်။

အနာနုယာယီ (တိ) [အနုနုယာယီ-မှ] အနုနုယာယီ-
ကြည့်။

အနာနုရဒ္ဒ (တိ) [အနုနုရဒ္ဒ-မှ] အနုနုရဒ္ဒ-ကြည့်။

အနာနုလောမ (တိ) [အနုနုလောမ-မှ] အနုနု-
လောမ-ကြည့်။

အနာနုဝဇ္ဇ (တိ) [အနုနုဝဇ္ဇ-မှ] အနုနုဝဇ္ဇ-ကြည့်။

အနာပဇ္ဇ (ကြိဝိ) [န + အာပဇ္ဇ] မရောက်မူ၍။
ဣဓ ပုရိသော ယေန ကေနစိ ကမ္မဋ္ဌာနေန
အနာပဇ္ဇ အကုသလံ ဒီဝသံ အနုကဟာပဏံ
နိဗ္ဗိသေယျ။ အံ၊ ၂။ ၂၂။ အနာပဇ္ဇ အကုသ-
လန္တိ ကိဉ္စိ အကုသလံ အနာပဇ္ဇိတော။ အံ၊ ၄။ ၃။
၃၁။

အနာပဇ္ဇန (န) [န + အာပဇ္ဇန] မရောက်ခြင်း။
အပရိတဿ-ကြည့်။

အနာပဇ္ဇနတာ (ထိ) [အနာပဇ္ဇန + တာ] မရောက်-
မလွန်ကျူး - သည်၏ အဖြစ်။ အနုဇ္ဈာပတ္တိ-
ကြည့်။

အနာပဇ္ဇိတော (ကြိဝိ) [န + အာပဇ္ဇိတော] အနာပဇ္ဇ-
နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနာပတ္တိ (ထိ) [န + အာပတ္တိ] (၁) မရောက်ခြင်း၊
အပြစ်သို့ မရောက်ခြင်း၊ အာပတ်မသင့်ခြင်း။
သော စေ...ဥဒ္ဓရဏံ န သာဒိယတိ၊ အနာပတ္တိ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၆။ အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ...အာဒိကမ္ပိ-
ကဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၁။ (၂) အာပတ် မသင့်ပုံကို
ပြသော အနာပတ္တိဝါရ။ အနာပတ္တိဝါရ-ကြည့်။

အနာပတ္တိက (တိ) [န + အာပတ္တိ + က] အာပတ်
မရှိသော၊ အာပတ် မသင့်သော၊ သူ။ သုဒ္ဓါနံ
ဘိက္ခုနံ အနာပတ္တိကာနံ အဝတ္ထုသ္မိ အကာ-

အဘိဓာန် ၁-၄၆-န-ဗု-၁

ရဏေ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၄၊ ၂၅၃။ သုဒ္ဓေါ ဟောတိ
ဘိက္ခု အနာပတ္တိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၈။

အနာပတ္တိကရ (တိ) [အနာပတ္တိ + ကရ + အ]
အာပတ်မသင့်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အနာ-
ပတ္တိကရာ ဓမ္မာ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။
အနာပတ္တိကရာ နာမ သတ္တ သမထာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၅၇။

အနာပတ္တိဒိဋ္ဌိ (တိ) [အနာပတ္တိ + ဒိဋ္ဌိ] အာပတ်
မသင့်ဟု အယူရှိသော၊ သူ။ အညေ ဘိက္ခု။
တဿာ အာပတ္တိယာ အနာပတ္တိဒိဋ္ဌိနော
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈၀။

အနာပတ္တိဗဟုလ (တိ) [န + အာပတ္တိ + ဗဟုလ]
အာပတ်သင့်ခြင်း မမျှားသော၊ သူ။ အယံ ခေါ
အာဝုသော ဘိက္ခု အဓိစ္စာပတ္တိကော၊ အနာ-
ပတ္တိဗဟုလော။ မ၊ ၂။ ၁၀၇။

အနာပတ္တိဘာဝ (ပု) [အနာပတ္တိ + ဘာဝ] အာပတ်
မသင့်သည်၏ အဖြစ်။ သုပိနန္တေန သုက္ကဝိဿ-
ဋ္ဌိယာ အနာပတ္တိဘာဝေပိ အကုသလစေတနာ
ဥပလဗ္ဗတိတိအာဒိနာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၂။

အနာပတ္တိဘေဒ (ပု) [အနာပတ္တိ + ဘေဒ] အာပတ်
မသင့်ခြင်း အပြား။ ဣဒါနိ အနာပတ္တိဘေဒံ
ဒဿေန္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။

အနာပတ္တိဝဂ္ဂ (ပု) [အနာပတ္တိ + ဝဂ္ဂ] အနာပတ္တိဝဂ္ဂ။
အဂ္ဂိတ္ထရပါဠိ၊ ၁။ နိပါတ်၊ ၁၂-ဝဂ္ဂ။ အံ၊ ၁။ ၂၀-၁။

အနာပတ္တိဝါရ (ပု) [အနာပတ္တိဝါရ] အာပတ်
မသင့်ပုံ - အာပတ်မှ လွတ်ပုံ - ကို ပြသော
အလှည့်အကြိမ်၊ အနာပတ္တိဝါရ။ (သိက္ခာပုဒ်
တိုင်း၌ပါသော အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ (ဝိ၊ ၁။
၄၁)၊ အနာပတ္တိ သသညိဿ (၎င်း၊ ၆၉) စသော
စကားရပ်များ။) ဝိနယေ...အတ္ထိ အနာပတ္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ အနာ-
ပတ္တိတိ “အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ...အာဒိကမ္ပိ-
ကဿာ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္ထော အနာပတ္တိဝါ-
ရော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀၇။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

အနာပတ္တိသညီ (တိ) [အနာပတ္တိ + သညာ + ဤ]
အာပတ်မသင့်ဟု အမှတ်ရှိသောသူ။ အာပတ္တိ-
ယာ အနာပတ္တိသညီ။ အံ၊ ၁။ ၈၃။

အနာပန္န (တိ) [န + အာပန္န] မရောက်သော၊
အာပတ်သို့ မရောက်သော၊ အာပတ်မသင့်
သော၊ သူ။ စုဒ္ဓိတကော အာဟ “အနာ-
ပန္နော”တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉။ န ပနာဟံ အနာ-
ပန္နောမိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၀၂။

အနာပရ (တိ) [န + အပရ] အခြားတပါးမရှိ
သော၊ အခြားတပါး တူသောကျွန်း မရှိသော။
အကိဉ္ဇနံ အနာဒါနံ၊ တေ ဒိပံ အနာပရံ။ သုတ္တနိ။
၄၇၄။ စူဠနိ၊ ၁၆။ အနာပရန္တိ အပရပဋိဘာဂ-
ဒိပဝိရဟိတံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၃၁၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃၃။

အနာပရာဓေမ္မန္တ (တိ) [န + အပရာဓေမ္မန္တ]
ကာယကံစသည်တို့၌ - ချွတ်ယွင်းခြင်း - အပြစ်
- မရှိသော၊ သူ။ အနာပရာဓေမ္မန္တံ၊ န ဒဠိ
ဒကရက္ခိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၇။ အနာပရာဓ-
ေမ္မန္တန္တိ ကာယကမ္မာဒိသု အပရာဓေဟိတံ။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၃၁။

အနာပါထ (ပု) [န + အာပါထ] မထင်သော၊
ရှေးရှုမဖြစ်သော။ ဗြဟ္မာနံ ဟိ မူလပဋိသန္ဓိက-
အတ္တဘာဝေါ သုခုမော၊ အညေသံ အနာပါ-
ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ အနိဒဿန-လည်းကြည့်။

အနာပါထဂတ (တိ) [န + အာပါထ + ဂတ] ထင်
ခြင်းသို့ မရောက်သော၊ မျက်ကွယ်သို့ ရောက်
သော။ အနာပါထဂတော ဘိက္ခဝေ လုဒ္ဓဿ။
မ၊ ၁။ ၂၃၁။ စူဠနိ၊ ၁၈၇။ ၂၄၃။ အနာပါထဂ-
တော လုဒ္ဓဿာတိ မိဂလုဒ္ဓဿ ပရမုခဂတော။
စူဠနိ၊ ၄။ ၇၄။

အနာပါထဂတတ္တ (န) [အနာပါထဂတ + တ္တ]
ထင်ခြင်းသို့ မရောက်သည်၏အဖြစ်။ တံ ရူပါနံ
အနာပါထဂတတ္တာပိ အညာဝိဟိတဿပိ န
ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။

အနာပါဒ (တိ) [န + အာပါဒ] သူတပါးတို့သိမ်း
ပိုက်ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ (သိမ်းပိုက်သူမရှိသေး

သော မိန်းမ)။ ဗဟူသု ဝတ သန္တိသု၊ အနာ-
ပါဒါသု ဣတ္ထိသု။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၇။ အနာပါဒါသုတိ
အပါဒါနံ အာပါဒေါ၊ ပရိဂ္ဂဟောတိ အတ္ထော။
နတ္ထိ အာပါဒေါ ယာသံ တာ အနာပါဒါ၊
အညေဟိ အကတပရိဂ္ဂဟာသုတိ အတ္ထော။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၀။

အနာပုစ္ဆံ (ကြိဝိ) အနာပုစ္ဆာ-ကြည့်။

အနာပုစ္ဆာ (ကြိဝိ) [န + အာပုစ္ဆာ။ ဧတ္ထ “ကုစိ
ဓာတု”တျာဒိသုတ္တေန တွာပစ္စယဿ အာ-
ကာရံ ကတော အနာပုစ္ဆာတိ ဝုစ္စတိ။ “ဥပ-
ဝဿ”န္တိအာဒိသု ဝိယ နိဂ္ဂဟိတာဂမဝသေန
“အနာပုစ္ဆ”န္တိပိ ပါဌော အတ္ထိ။ ပါတိမောက္ခ-
ပဒတ္တအနုဝဏ္ဏနာ။ ၂။ ၁၉။] မပနိကြားမူ၍။
အနာပုစ္ဆာ ပက္ခမိ သု။ ဝိ၊ ၂။ ၅၈။ အနာပုစ္ဆာ
အာသနေ နိသီဒေယျ။ အနာပုစ္ဆာတိ အန-
ပလောကေတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၅၉။ အနုညာတာတိ
အနာပုစ္ဆာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၄၇။ အနာပုစ္ဆာတိ အန-
ပုစ္ဆိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ (ပါစိတိယော၊ ၁။
၁၄၀-၌ တွာပစ္စယော လောပေါ-ဟု ဆိုသည်။)
တေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ရတ္တိဘာဂံ ဝါ ဒိဝသ-
ဘာဂံ ဝါ သော ပုဂ္ဂလော အနာပုစ္ဆာ ပက္ခမိ-
တဗ္ဗံ၊ နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော။ မ၊ ၁။ ၁၅၂။ တေန
အာရုသော ပုဂ္ဂလေန သော ပုဂ္ဂလော ရတ္တိ-
ဘာဂံ ဝါ ဒိဝသဘာဂံ ဝါ သင်္ခါပိ အနာပုစ္ဆာ
ပက္ခမိတဗ္ဗံ၊ နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော။ အံ၊ ၃။ ၁၇၇။
“သောပုဂ္ဂလော”တိ ပဒဿ “နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော”-
တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နော “အနာပုစ္ဆာ”တိ ဣပန
တံ ပုဂ္ဂလံ အနာပုစ္ဆာ ပက္ခမိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၁။ အနာပုစ္ဆံ ဝါ
ဂစ္ဆေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၈။ အနာပုစ္ဆမ္ပိ အနုဇ္ဈိဌောပိ
ကဋ္ဌံ ပက္ခိပတိ။ မဟာနိ၊ ၁၇၆။ အနာပုစ္ဆမ္ပိ
ကဋ္ဌံ ပက္ခိပတိတိ အနာပုစ္ဆိတွာ အနပလော-
ကေတွာ အဂ္ဂိမ္ပိ ဒါရံ ခိပတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၂၉၄။

အနာပုစ္ဆိတ (တိ) [န + အာပုစ္ဆိတ] မပနိကြား
အပ်သော။ အနာပုစ္ဆိတေ အာပုစ္ဆိတသညာ
အာသနေ နိသီဒတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၆၀။

အနာပုစ္ဆိတသည (တိ) [အနာပုစ္ဆိတ+သညာ]
မပနိကြားအပ်ဟု အမှတ်ရှိသော။ သူ။ အနာပုစ္ဆိ-
တေ အနာပုစ္ဆိတသညာ အာသနေ နိသိဒတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၄၅၉။ အနာပုစ္ဆိတေ အနာပုစ္ဆိတသညာ
ပဉ္စ ပုစ္ဆိတိ။ အာပုစ္ဆိတေ အနာပုစ္ဆိတ-
သညာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၆၀။

အနာဗာဓ (ပု) [န+အာဗာဓ] (၁) မနာကျင်
ခြင်း၊ မနှိပ်စက်ခြင်း၊ အနာရောဂါမရှိခြင်း။ (တိ)
(၂) နာကျင်-နှိပ်စက်-ခြင်း မရှိသော၊ အနာ-
ရောဂါ မရှိသော။ ပဉ္စနံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော
အနာဗာဓံ နိဗ္ဗာနံ။ ပဋိသန္ဓေ ၄၁၂။ အနာဗာဓန္တိ
အာဗာဓဝိရဟိတံ၊ အာဗာဓပဋိပက္ခဘူတံ ဝိ။
ပဋိသန္ဓေ ၂။ ၃၁၇။

အနာဘဋ္ဌ (တိ) [န+အာဘဋ္ဌ] မဆို-မဟော-
အပ်သော။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပန အရူပမိဿကတ္တာ
ဣဓ အနာဘဋ္ဌ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

အနာဘဋ္ဌတာ (တိ) [အနာဘဋ္ဌ+တာ] မဆို
အပ်-မဟောအပ်-သည့်အဖြစ်။ အသင်္ခါ-
ရိကဘာဝေါ ပန အနာဘဋ္ဌတာယေဝ န ဂဟိ-
တော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အနာဘဋ္ဌတာယေဝါတိ
“ဗိဋ္ဌံ သုတ”န္တိ အာဒိသု ဗိဋ္ဌတာဒယော ဝိယ
အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၉။
ကာလဝိသေသာနပေက္ခော ကမ္မသာဓနော အာ-
ဘဋ္ဌ-သဒ္ဓေါ ဘာသိတပရိယာယောတိ ဒဿေ-
န္တော အာဟ “အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌ-
တာ”တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။

အနာဘတ (တိ) [န+အာဘတ] မဆောင်ယူ
အပ်သော။

အနာဘတောဒက (တိ) [န+အာဘတောဒက]
မယူဆောင်အပ်သော ရေရှိသော၊ ရေကို မယူ
ဆောင် - ရေမခပ်-သော၊ သူ။ အဘိ၊ နှုက-
ဋ္ဌောသိ အနာဘတောဒကော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄။

အနာဘိဓမ္မိက (ပု) [န+အာဘိဓမ္မိက] အဘိဓမ္မာ
ကို-မသင်ယူ-မလေ့လာ-မဆောင်-သော၊
သူ။ အနာဘိဓမ္မိကော ဟိ ဓမ္မံ ကထေန္တော

“အယံ သကဝါဒေါ အယံ ပရဝါဒေါ”တိ န ဇာ-
နာတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။

အနာဘောဂ (ပု) [န+အာဘောဂ] (၁) နှလုံး
မသွင်းခြင်း၊ မဆင်ခြင်ခြင်း။ ပဿဒ္ဓတ္တာ စေတ-
သော အနာဘောဂေါ။ မ၊ ၂။ ၇၆။ (မ၊ ၄။ ၄။
၆၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀-၁-တို့ကြည့်။) (တိ) (၂)
နှလုံးသွင်းခြင်း-ဆင်ခြင်ခြင်း-မရှိသော၊ နှလုံး
မသွင်း-မဆင်ခြင်သော၊ သူ။ ပဉ္စ ဝိညာဏာ
အနာဘောဂါ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၂၂၊ ၃၃၂။ အဘိ၊ က။
၃၁၃။ အနာဘောဂဿ ဟောတိ။ အဘိ၊ က။
၂၅၇။ အနာဘောဂဿာတိ နိရုဘောဂဿ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၈။ (မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၇-လည်းကြည့်။)

အနာဘောဂရသ (တိ) [အနာဘောဂ+ရသ]
နှလုံးမသွင်းခြင်းလျှင် ကိစ္စရှိသော၊ ပဏီတသုခ-
ဖြစ်သော်လည်း ထို၌ မညွတ်ခြင်းလျှင် ကိစ္စ-
ရှိသော။ ဣဓ အဓိပ္ပေတုပေက္ခာ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ၊
အနာဘောဂရသ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။ သာ မဇ္ဈတ္တ-
လက္ခဏာ၊ အနာဘောဂရသ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၂၀။
အနာဘောဂရသာတိ ပဏီတသုခေပိ တသ္မိံ
အဝနတိပဋိပက္ခကိစ္စာတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၇၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၈၇။

အနာမ (န) [န+နာမ] အမည် မဟုတ်သော။
တသ္မာ အနာမဿ နိရုတ္တိဗျဉ္ဇနဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ
“နာမနိရုတ္တိနာမဗျဉ္ဇန”န္တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၇၈။

အနာမကံ (တိ) [အနာမ+က] အမည်မရှိသော၊
သူ။ ယဿ (ရုက္ခဿ) နာမံ န ဇာနန္တိ၊ တမ္ဗိ
“အနာမကော နာမာ”တိ ဝဒန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၂၁။

အနာမကံ (န) [န+အာမက] သူသေကောင်
စွန့်ပစ်ရာသုသာန်-မဟုတ်သော-မဖြစ်ဘူး
သော-အရပ်။ နတ္ထိ လောကေ အနာမကံ။ ဇာ၊
၁။ ၄၁ (က-မူကွဲ-၄) အနာမတ-ကြည့်။

အနာမဋ္ဌ (တိ) [န + အာမဋ္ဌ (=အာ + မဿ + တ)] မသုံးသပ်-မကိုင်တွယ်-အပ်သော။ (က) မရူးမဆွတ်ရသေးသော။ မနုဿာနံ အနာမဋ္ဌ သူပေယျပဏ္ဏံ အဝိဿတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ (ခ) မစားရသေးသော- အကျန် အကြွင်း မဟုတ်သော- ဦးဦးဖျားဖျားဖြစ်သော- ဆွမ်းခဲဖွယ်။ စောရနာဂဿကိရ အာမဋ္ဌံ ဒေန္တောကုဠိဿတိ၊ အနာမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိတိ တေရော ပတ္တဂ္ဂဟဏ-ဟတ္ထေနဝ အဂ္ဂံ ဂဟေတွာ ပတ္တေ အတ္တံ သဗ္ဗ-မဒါသိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၆။

အနာမဋ္ဌတိဏ (န) [အနာမဋ္ဌ + တိဏ] မစား-မသုံး-ရသေးသော မြက်။ ဂေါဏာ အနာမဋ္ဌ-တိဏံ ခါဒိဿန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။

အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါတ (ပု) [အနာမဋ္ဌ + ပိဏ္ဍပါတ] မစားရသေးသော - မယူရသေးသော - ဦးဦးဖျားဖျားဖြစ်သော-ဆွမ်း။ ပိဏ္ဍပါတေ အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါတော ကဿ ဒါတဗ္ဗော၊ ကဿ န ဒါတဗ္ဗော။ အပိစ အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါတော နာမေသ သမ္ပတ္တဿ ဒါမရိကစောရဿာပိ ဣဿ-ရဿပိ ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။ အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါတောတိ အပဗ္ဗဇိတဿ ဟတ္ထတော လဒ္ဓေါ အတ္တနာ အညေန ဝါ ပဗ္ဗဇိဘေန အဂ္ဂဟိတ-အဂ္ဂေါ ပိဏ္ဍပါတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၆။

အနာမတ (န) [န + အာမတ (=အာ + မရ + တ) (အနာမ္ဘာ-သံ)] (၁) မသေစာဌာန၊ မသေဘူးသောဌာန။ နတ္ထိလောကေ အနာမတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁။ အနာမတန္တိ မာဋ္ဌာနံ (န အာမ-တဋ္ဌာနံ?)။ တဉ္စိ ဥပစာရဝသေန 'အမတ'န္တိ ('အာမတ'န္တိ?) ဝုစ္စတိ၊ တံ ပဋိသေဓေန္တော "အနာမတ"န္တိ အာဟ။ 'အနမတ'န္တိပိ ('အနာ-မက'န္တိပိ-က) ပါဌော၊ လောကသ္မိဉ္စိ အနမတ-ဋ္ဌာနံ (အနာမကဋ္ဌာနံ-က) အသုဿာနံ နာမ နတ္ထိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀။ (၂) မသေကြောင်း ဖြစ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရား။ တေလောကေ အနာမတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁။ တေလောကေ အနာမတန္တိ တေ ဂုဏဇာတံ လော-

ကေ အမတဘာဝသာနေတော အနာမတံ နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀။

အနာမတဋ္ဌာန (န) [အနာမတ + ဋ္ဌာန] အနာမတနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနာမန္တ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာမန္တ] မတိုင်ပင်မူ၍၊ မတိုင်ပင်ပဲ။ အနာမန္တ ကတံ ကမ္မံ၊ တံ ပစ္စာ အနုတပုတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၇။ အနာမန္တေတွာ ကတံ ကမ္မံ....။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆၄။

အနာမန္တ (တိ) [န + အာမန္တ] မခေါ်အပ်သော၊ သူ။ အနာမန္တော ပဝိသတိ၊ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိခေဒိ-တော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၆။ (သိ-ဣ-မူတို့၌ အနာမန္တာ-ဟု ရှိသည်။)

အနာမန္တစာရ (ပု) [အနာမန္တ + စာရ] မပန်ကြားပဲ သွားခြင်း။ အနာမန္တစာရော အသမာဒါနစာရော ဂဏဘောဇနံ ယာဝဒတ္ထစိဝရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၂။ အနာမန္တစာရောတိ ယာဝ ကထိနံ န ဥဒ္ဓရိယတိ၊ တာဝ အနာမန္တေတွာ စရဏံ ကပ္ပိဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၈။ အနာမန္တစာရော ဂဏဘောဇနံ ပရမုရ-ဘောဇနံ အနဓိဋ္ဌာနံ အဝိကပ္ပနာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၀။ အနာမန္တစာရောတိ သန္တံ ဘိက္ခု အနာပုစ္ဆာ ပုရောတ္တံ ပစ္စာဘတ္တံ ကုလေသု စာရိတ္တံ အာပဇ္ဇေယျာတိ ဣမဿ အာပုစ္ဆိတွာ စာရဿ အဘာဝေါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၂။ အနာမန္တစာရော အာပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၆။

အနာမန္တေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာမန္တေတွာ] (၁) မပန်ကြား - မသိစေ - မူ၍။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသိ-ဝိဒိတောတိ ပုဗ္ဗေ အနာမန္တေတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ အနာမန္တေတွာ စရဏံ ကပ္ပိဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။ ၃၈၈။ အနာမန္တေတွာ စရဏန္တိ စာရိတ္တ-သိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေန အနာပုစ္ဆိတွာ ကုလေသု စရဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၅။ ယူဟံ အနာ-မန္တေတွာ ဥပဋ္ဌာကေ အနပလောကေတွာ....။ ဒိ၊ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ၃။ ၁၃၂။ အနာမန္တေတွာတိ အဇာနာပေတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၆။ (၂) မပြောကြားမူ၍။ အနာမန္တေတွာ ပေါသိ-

ယော။ (အနာမန္တိယ-သိ။) ထေရ။၂၂။
အနာမန္တောကံ အနာလဂိတာ ပုရာဏဒုတိ-
ယိကံ အပ္ပမတ္တာ ဟောဟိတိ တွေကမ္ပိ အဝတော။
ထေရ။၄၁။၁၂၂။

အနာမယ (နာတိ) [န+အာမယ] (န) (၁)
အနာရောဂါမရှိခြင်း၊ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲမရှိခြင်း။
ကစ္စိ န ဘောတော ဂုဿလံ၊ ကစ္စိ ဘောတော
အနာမယံ။ ဇာ၊၁။၂၂။ ဂုဿလံ အနာမယန္တိ
ဥဘယေနပိ ပဒေန အာရောဂျမေဝ ပုစ္ဆတိ။
ဇာ၊၄။၆။၂၉။ ကစ္စိ န တာတ ဂုဿလံ၊ ကစ္စိ
တာတ အနာမယံ။ ဇာ၊၂။၁၅၅။ အနာမယန္တိ
နိဗ္ဗုတောဝံ။ ဇာ၊၄။၇။၂၅။ (တိ) (၂)
အနာရောဂါမရှိသော၊ အနာရောဂါကင်းသော၊
ကိုယ် စိတ် ဆင်းရဲခြင်း မရှိသောသူ။ သာ ပုည-
ကာမာသုခိနီ အနာမယာ။ ဝိ၊၃။၄၀၈။ အနာ-
မယာတိ အရောဂါ။ ဝိ၊၄။၃။၄၁၀။ သုခိတာ
စမ္ပိနာမယာ။ ဝိ၊မာန။၁၇။ ကာယိကစေတသိ-
ကဒုက္ခဘာဝတော အနာမယာ အရောဂါ။
ဝိ၊မာနာ၊၄။၆၇။ သမ္ပမောဒါမ္ပိနာမယာ။ ဝိ၊မာန။
၇၃။

အနာမသန္တ (တိ) [န + အာမသန္တ] မသုံးသပ်
သော၊ အခွံမန္တာသော၊ သူ။ အနာမသန္တောပိ
ကရောတိ တိတ္ထကံ။ ဇာ၊၁။ ၁၅၅။ အနာမ-
သန္တောတိ ဗဟိတစံ တနုကမ္ပိ အတန္တန္တော လုဒ္ဓံ
ဖလံ တိတ္ထကံ ကရောတိ။ ဇာ၊၄။၃။၄၁၀။

အနာမသိတ (တိ) [န+အာမသိတ] မသုံးသပ်
အပ်သော။

အနာမသိတခေတ္တဝိသေသ (ပု) [အနာမသိတ +
ခေတ္တဝိသေသ] မသုံးသပ်အပ်သေးသော ခေတ်
အထူး။ ပုဗ္ဗေ အနာမသိတခေတ္တဝိသေသံ
အတ္တနော ဒါနမယံ ပုညံ ဝတော။ ဝိ၊မာနာ၊၄။
၁၀၂။

အနာမသိတဗ္ဗ (တိ) [န + အာမသိတဗ္ဗ] မသုံးသပ်
- မကိုင်တွယ် - အပ် - သင့် - ကောင်း -
သော။ အနာမာသ-ကြည့်။

အနာမသိတဗ္ဗဌာန (န) [အနာမသိတဗ္ဗ + ဌာန]
မသုံးသပ် - အပ် - သင့် - သော အရာဌာန။
အနာမာသ-ကြည့်။

အနာမသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+အာမသိတွာ] မသုံး
သပ်မူ၍။ ဝေရူပါနိ ဝစနာနိ အနာမသိတွာ။
မ၊၄။၁။၂၁၉။

အနာမာသ (တိ) [န + အာမာသ] မသုံးသပ်
အပ်သော။ (က) မသုံးသပ် - မထိကိုင် -
သင့်သောအရာ။ အဟံ ကပိသ္မိ ဒုမေဓော၊
အနာမာသာနံ အာမသိ။ ဇာ၊၁။၈၀။ အနာ-
မာသာနိ အာမသိန္တိ အနာမသိတဗ္ဗဌာနာနိ
အာမသိ။ ဇာ၊၄။၂။၃၂၅။ (ခ) မသုံးသပ် -
မကိုင်တွယ် - ကောင်းသော ဝတ္ထုပစ္စည်း။
အနာမာသဒုက္ကဋ္ဌ-ကြည့်။

အနာမာသဒုက္ကဋ္ဌ (န) [အနာမာသ + ဒုက္ကဋ္ဌ]
မသုံးသပ် - မကိုင်တွယ် - ကောင်းသော ဝတ္ထု
ပစ္စည်းကို - သုံးသပ် - ကိုင်တွယ် - ခြင်းကြောင့်
သင့်သော ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်၊ အနာမာသဒုက္ကဋ္ဌ
အာပတ်၊ (ဒုက္ကဋ္ဌ-ဂ-မျိုးတွင် တမျိုး။ ဒုက္ကဋ္ဌ
ဂ-မျိုးကို ဝိ၊၄။၁။၂၇၁။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၃-တွင်
တွင်ကြည့်။) ယံ ပန ဒသဝိစံ ရတနံ သတ္တင်စံ
ဓညံ သဗ္ဗညု အာဝုဓာဏာဒိ အာမသန္တသ
ဒုက္ကဋ္ဌံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒံ အနာမာသဒုက္ကဋ္ဌံ နာမ။
ဝိ၊၄။၁။၂၇၁။ အနာမသိတဗ္ဗ ဝတ္ထုမ္ပိ ဒုက္ကဋ္ဌံ
အနာမာသဒုက္ကဋ္ဌံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၃။

အနာမိကာ (တိ) [န + နာမ + က] လက်သူကြွယ်။
နတ္ထိ နာမမဿာတိ အနာမိကာ၊ သကတ္ထေ
ကော။ ဓာနိဋ္ဌိ။၂၆၆။ ဗြဟ္မာနော သိရန္တေဒန-
သာနနတယ ဂဟဏာယောဂျတ္တာ နတ္ထိ နာမံ
ဂဟဏယောဂျ ယဿာ၊ နတ္ထိ အင်္ဂုဋတဇနာဒိနံ
ဝိယ ဝိသေသနာမံ အဿာ ဝိ။ တာယ ဟိ
သိဝေန ဗြဟ္မသိရော ဆိန္ဒမိတိ ပုရာဏေ ပသိဒ္ဓံ၊
တေန တဿာ အာဝိတ္တဇာတိယတာ၊ အတော
ဝေ တဿာ ပဝိတ္တိကရဏတ္ထံ ယညာဒိမိ ပဝိတ္တ-
နာမကကုသဓာရဏံ တတြ ကြိယတေ။ “အနာ-

မိကာဓတာ ဒဗ္ဗာ၊ ဟျေကာနာမိကယာပိ ဝါ၊
ဒွိဟိ အနာမိကာဟိ တု၊ ဓာရယေ ဒဗ္ဗပ-
ဝိတ္တကေ” ဣတိ ဆန္ဓောဂျဉပနိသျဒ်ဂန္ဓေ။
ဝါစပုတိ။

အနာယက (တိ) [န + နာယက] ခေါင်းဆောင်
မည့်သူ-အကြီးအကဲ-မရှိသော၊ သူ။ ဥဗ္ဗရန္တော
မဟာဒုဂ္ဂါ၊ ဝိပုနဋ္ဌေ အနာယကေ။ အပါ၊ ၂။ ၁၆။

အနာယကမရဏ (န) [အနာယက + မရဏ] အကြီး
အကဲ-မှီခိုရာ-မရှိသော သေခြင်း။ အဇေဋ္ဌ-
မရဏ-ကြည့်။

အနာယတန (န) [န + အာယတန] တည်ရာ-
ဖြစ်ရာ- အကြောင်း-မဟုတ်သော - အရာ-
တရား။ (က) ရတနာစသည်တို့၏ ဖြစ်ရာ တည်ရာ
မဟုတ်သည့် အရာ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဗဟူ ဘောဂါ။
အပ္ပနာယတနေသုပိ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၅။ အပ္ပနာယ-
တနေသုပိတိ အပိ အနာယတနေသုပိ အရတနာ-
ကရေသု ရတနာနိ အသုဝဏ္ဏာယတနာဒိသု
သုဝဏ္ဏာဒိနိ အဟတ္တာယတနာဒိသု ဟတ္ထိအာ-
ဒယောတိ...။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ (ခ) လာဘ်
စသည်၏ တည်ရာ အကြောင်း မဟုတ်သော
ဒုဿီလ အမှု၊ ၎င်းအမှုရှိသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်။
အနာယတနသေဝိ-ကြည့်။ (ဂ) အကြောင်း
မဟုတ်သော၊ မသင့်သောအကြောင်း။ ဣမေ
ဝုစ္စန္တိ ဂယပတိ ဘောဂါ အဋ္ဌာနဂတာ အပတ္တ-
ဂတာ အနာယတနသော ပရိဘုတ္တာ။ အံ၊ ၁။
၃၈။ ပုဗ္ဗေ ပဏ္ဍိတာ အနာယတနေပိ ဝိရိယံ
အကံသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။

အနာယတနဂတတ္ထ (န) [န + အာယတန + ဂတ +
တ္ထ] တည်ရာမဟုတ်သည့်-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၌-
ဖြစ်ခြင်း။ အနာယတနဂတတ္တာ အပ္ပသာဒက-
ဘာဝဒဿနံ ပသာဒပစ္စေဒေါ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၁၂။

အနာယတနဘူတ (တိ) [အနာယတန + ဘူတ]
လာဘ်၊ အခြံအရံ၊ ချမ်းသာတို့၏ တည်ရာ
မဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ သူ။ အနာယ-
တနသေဝိ-ကြည့်။

အနာယတနသီလ (တိ) [အနာယတန + သီလ]
လာဘ်ရခြင်း၊ ကျော်ဖောက်တို့ရှိခြင်း၊ ချမ်းသာ
ခြင်းတို့၏-တည်ရာ-အကြောင်း-မဟုတ်သော
ဒုဿီလအမှုကို ပြုလေ့ရှိသော၊ ထိုဒုဿီလအမှုနှင့်
ပြည့်စုံသော၊ သူ။ (ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်)။ အနာယတ-
နသေဝိ-ကြည့်။

အနာယတနသေဝိ (တိ) [အနာယတန + သိ +
ဝိ] ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်သော၊ သူ။
အနာယတနသီလဿ၊ အနာယတနသေဝိနော။
ဇာ၊ ၂။ ၄။ အနာယတနသီလဿာတိ အနာယ-
တနံ ဝုစ္စတိ လာဘယသသုခါနိ အနာကရေ
ဒုဿီလျကဗ္ဗံ၊ တံသီလဿ တေန ဒုဿီလျကဗ္ဗေန
သမန္နာဂတဿ၊ အနာယတနဘူတမေဝ ဒုဿီလ-
ပုဂ္ဂလံ သေဝန္တဿ၊ ...။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၉။

အနာယန္တ (တိ) [န + အာယန္တ] ထိ၌ အနာယတိ၊
အနာယန္တိ မရောက်လာသော၊ သူ။ သာယံ
ပုတ္တံ အနာယန္တံ၊ ဣတိ မာတာ ဝိဟညတိ။ ဇာ၊
၂။ ၈။ မံ ဒိသု အနာယတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၆။
အနာယတိန္တိ အနာဂစ္ဆန္တိ မံ ဥ တူ...။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၃၄၀။

အနာယသ (တိ) [(၁) အနာယ (= န + အာယ) +
သ + အ။ (၂) န + အာယသ] (၁) ချမ်းသာ
မရှိခြင်းကြောင့် အသက်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော။
(၂) သံဖြင့်မပြီးသော၊ သံဖြင့်လုပ်မထားသော။
အနာယသံ ပရလောကေန တုလျံ။ ဝိမာန။ ၁၁၆။
အနာယသန္တိ နတ္ထိ၊ တေ အာယော သုခန္တိ
အနာယံတတော ဝေ ဇီဝိတံ သီယတိ ဝိနာသေ-
တိတိ အနာယသံ။ အာသ ဝါ န အာယသန္တိ
အနာယသံ။ ... သမန္တတော အယောမယတ္တာ
အာယသဉ္စ၊ ဣဒံ ပန တဒဘာဝတော အနာ-
ယသံ။ မဟတော ဒုက္ခဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတာယ
ပရလောကသဒိသန္တိ ဒဿေတိ။ “အနာယသ” နှစ်
စ ကေဝိ ပဋ္ဌန္တိ၊ သုခဿ အပ္ပတိဋ္ဌာနဘူတန္တိ
အတ္တော။ ၎င်း၊ ၄။ ၃၁၄-၅။

အနာယာစိတ (တိ) [န + အာယာစိတ] မတောင်း
ပန် အပ်သော။ သူ။ အနုနုပုဋ္ဌ-ကြည့်။

အနာယာသ (တိ) [န + အာယာသ] ပြင်းစွာပင်
ပန်းခြင်းမရှိသော၊ ကိလေသာဆင်းရဲမရှိသော။
သူ။ ဝိတကောဓာ အနာယာသာဝိတလောဘာ
အနုဿကော။ အံ၊ ၂။ ၄၇၂။ အနာယာသာတိ
အနုပါယာသာ။ အံ၊ ၄။ ၁၇၉။ အပ္ပကောဓော
အနာယာသော၊ သံသရန္တော ဘဝေ အဟံ။
အပ၊ ၁။ ၃၆၄။ ဥပသန္တော အနာယာသော၊
ဝိပသန္တော အနာဝိလော။ ထေရ၊ ၃၄၅။ အနာ-
ယာသောတိ အပရိဿမော၊ ကိလေသဒုက္ခရဟိ-
တောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၄။

အနာယုဿ (တိ) [န + အာယုဿ] အသက်၏အစီး
အပျိုးမဟုတ်သော၊ အသက်ကို မရှည်စေဘတ်
သော၊ အသက်တိုကြောင်းဖြစ်သော။ ပဉ္စမေ
ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ အနာယုဿာ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၈။ အနာ-
ယုဿာတိ အာယုပစ္စေဒနာ န အာယုဝစ္စနာ။
အံ၊ ၄။ ၁၇၆။

အနာယူဟန (န၊ ထိ) [န + အာယူဟန] အားမထုတ်
ခြင်း၊ အားမထုတ်သောတရား။ (က) အား
မထုတ်ခြင်း။ အကရဏာတိ အနာယူဟနေန။
အံ၊ ၂။ ၂၀၂။ (ခ) နောင် ပဋိသန္ဓေအကြောင်း
ဖြစ်သောကံကို - အားမထုတ်ခြင်း - မပြုမစီရင်
ခြင်း - အားမထုတ်သော - မပြု မစီရင် တတ်
သော - တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အနာယူဟနာ အဘိ-
ညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ အနာယူဟနံ အပ္ပဋိ-
သန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၆။ (ဂ)
ဒုက္ခကို - မဖြစ်စေခြင်း၊ - မဖြစ်စေတတ်သော
တရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အနာယူဟနံ အပ္ပဋိသန္တိ
အနုပပတ္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။
အာယူဟနံ သမုဒယော၊ တပ္ပဋိပက္ခဘာဝေန
အနာယူဟနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။
(ဃ) အဘိသင်္ခါရစသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် -
အားမထုတ်ခြင်း - အားမထုတ်တတ်သောတရား၊
(ဝိပဿနာ၊ မဂ်)။ အနာယူဟနမ္ပိ ဟိ ကေန္တိက-

မေဝါတိ၊ တဿ ပဋိပက္ခော သဟ ဝိပဿနာယ
အရိယမဂ္ဂေါ။ သံ၊ ၄။ ၄၉။

အနာယူဟန္တ (တိ) [န + အာယူဟန္တ] အားမထုတ်
သော၊ အဘိသင်္ခါရစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်
အားမထုတ်သော၊ မမျှောသော၊ သူ။ အပ္ပတိဋ္ဌံ
အနာယူဟံ၊ တိတ္ထံလောကေ ဝိသတ္တိကံ။ သံ၊
၁။ ၁။ အနာယူဟန္တံ အနာယူဟန္တော၊ အဝါယ-
မန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ အနာယူ-
ဟန္တောတိ အဘိသင်္ခါရဒိဝေသေန န အာယူ-
ဟန္တော မဇ္ဈိမံ ပဋိပဒံ ဝိလမ္ဘိတော နိဗ္ဗုယန္တော။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ (၎င်း၌ ၄၉-လည်း ကြည့်။)

အနာရက္ခ (ပု) [န + အာရက္ခ] (၁) မစောင့်
ရှောက်ခြင်း။ ဆန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ အဂုတ္တိ အဂေါ-
ပနာ အနာရက္ခော အသံဝရော။ အဘိ၊ ပ။ ၁၂၃။
(တိ) (၂) စောင့်ရှောက်ခြင်းမရှိသော၊ မစောင့်
ရှောက်သော၊ သူ။ မဋ္ဌဿတိနံ အနာရက္ခာနံ
ဝိဟရတံ န ဟောတိ ပစ္စတ္တံ သဟဓမ္မိကော
သမဏဝါဒေါ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၅။ အနာရက္ခာနံ ဝိဟ-
ရတန္တိ ဆဿ ဒွါရေသု နိရာရက္ခာနံ ဝိဟရန္တာနံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။

အနာရတ (န) [န + အာရတ (= အာ + ရမု + တ)]
န အာရမတိတိ အနာရတံ။ ဓာန်၊ ၄။ ၄၁။ အမြဲ။
သတတံ နိစ္စမဝိရတာ'နာရတသန္တတမနဝရတဉ္စ
ရဝံ။ ဓာန်၊ ၄၁။

အနာရမ္မ (တိ) [န + အာရမ္မ] (၁) ဘေးရန်ဥပဒ်
မရှိသော။ တေဟိ ဘိက္ခုဟိ ဝတ္ထု ဒေသေတဗ္ဗံ
အနာရမ္မံ သပရိက္ခမနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၄။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၄။
သာရမ္မံ အနာရမ္မန္တိ သဥပဒ္ဒတံ အနုပဒ္ဒတံ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၅၅။ (၂) ကံနှင့်ယှဉ်သော ဝီရိယ - မရှိသော
- အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသော၊ နိဗ္ဗာန်။ သဗ္ဗာရမ္မံ
ပဋိနိဿဇ္ဇေ၊ အနာရမ္မေ ဝိမုတ္တိနော။ သုတ္တနိ၊ ၃၉၄။
အနာရမ္မေ ဝိမုတ္တိနောတိ အနာရမ္မေ နိဗ္ဗာနေ
ဝိမုတ္တဿ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။

အနာရမ္မဏ (တိ) [န + အာရမ္မဏ] အာရုံမရှိသော၊
အာရုံကိုမယူတတ်သော။ အနာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။

အဘိဓမ္မာ။ နတ္ထိ တေသံ အာရမ္မဏန္တိ အနာ-
ရမ္မဏာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ရူပက္ခန္ဓော အနာ-
ရမ္မဏော။ အဘိဝိ။ ၄၄၃။

အနာရမ္မဏာရမ္မဏ (တိ) [အနာရမ္မဏ + အာ-
ရမ္မဏ] အနာရမ္မဏတရားလျှင် အာရုံရှိသော၊
အနာရမ္မဏတရားကို အာရုံပြုသော။ ပဉ္စန္ဓ
ခန္ဓာနံ ကတိ သာရမ္မဏာရမ္မဏာ၊ ကတိ အနာ-
ရမ္မဏာရမ္မဏာ။ အဘိဝိ။ ၄၄၄။ စတ္တာရော ခန္ဓာ
သိယာ သာရမ္မဏာရမ္မဏာ၊ သိယာ အနာရမ္မ-
ဏာရမ္မဏာ။ အဘိဝိ။ ၄၄၄။

အနာရာဓက (တိ) [န + အာရာဓက] မနှစ်သက်
စေတတ်သော၊ မပြုံးပြည့်စုံစေသော၊ သူ။ ကထဉ္စ
ဘိက္ခဝေ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗော အနာရာဓကော
ဟေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉။ ... ပရိဝါသဝတ္ထဿ သမ္မာဒ-
ကော ပူရကော န ဟေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇။
အယံ ပုဂ္ဂလော အပ္ပဋိပန္နကော အနာရာဓကော။
မ၊ ၄။ ၄။ ၁၉။

အနာရာဓကဘာဝ (ပု) [အနာရာဓက + ဘာဝ]
မနှစ်သက် - စေတတ် - စေနိုင် - သည်၏အဖြစ်။
အနာရာဓနိယဘာဝ-ကြည့်။

အနာရာဓကဗ္ဗ (န) [အနာရာဓ + ကဗ္ဗ] မနှစ်သက်
စေတတ်သော အမှု။ ယေန အနာရာဓကဗ္ဗေန
အဇ္ဇ မံ ရဇ္ဇမိ တံ ဥဒဿယေ ဥဿာပေသိ
ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။

အနာရာဓနိယ (တိ) [န + အာရာဓနိယ] (၁) (တိတ္ထိယ
ပရိဝါသံ အကျင့်ကို) မပြည့်စုံစေတတ်သော -
၎င်းအကျင့် ပြည့်ကြောင်းမဟုတ်သော - အမှု။
ဣဒံ ဘိက္ခဝေ သင်္ခာတနိကံ အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗဿ
အနာရာဓနိယသ္မိံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဣဒံ အည-
တိတ္ထိယပုဗ္ဗဿ အနာရာဓနိယသ္မိံ သင်္ခာတ-
နိကံ အနာရာဓကေ ပရိဝါသဝတ္ထံ အပူရကေ
ကမ္မေ ဣဒံ လိင်္ဂံ ဣဒံ လက္ခဏံ ဣဒမစလပ္ပ-
မာဏန္တိ ဝတ္ထံ ဟေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ “အနာ-
ရာဓကေ”တိအာဒိနာ အနာရာဓနိယန္တိ ဧတ္ထ

“န အာရာဓေတိ ဝတ္ထံ အနေန ကမ္မေနာတိ
အနာရာဓနိယ”န္တိ ဝစနတ္ထံ ဒေသေတိ။ ပါစိတ်၊
ယော၊ ၁။ ၁၉၀။ (၂) မနှစ်သက်အပ်သော -
နှစ်သက်စရာမဟုတ်သော - ကဲ့ရဲ့ဖွယ်သော - အမှု
အဖြစ်။ မာရောပိ ဒေဝပုတ္တော ဗောဓိသတ္တဿ
သတော မဟာဘိနိက္ခမနတော ပဋ္ဌာယ ဆဗ္ဗ-
ဿာနိ ဂဝေသမာနော ကိဉ္စိ အနာရာဓနိယံ
နာဒ္ဒသ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (၃) မနှစ်သက် - စေ
တတ် - စေနိုင် - သော။ အနာရာဓနိယဘာဝ-
ကြည့်။

အနာရာဓနိယဘာဝ (ပု) [အနာရာဓနိယ + ဘာဝ]
မနှစ်သက် - စေတတ် - စေနိုင် - သည်၏အဖြစ်။
ဒိဋ္ဌိပဋ္ဌာသောတိအာဒိဟိ စိတ္တဿ အနာရာဓ-
နိယဘာဝေါ ကထိတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ သာ
ပန စိတ္တဿ အနာရာဓနိယဘာဝေါ သတ္တု
စိတ္တဿ အနာရာဓကဘာဝေါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။

အနာရိယ (တိ) [အနရိယ-မှ] အနရိယ-ကြည့်။

အနာရဋ္ဌ (တိ) [န + အာရဋ္ဌ] (၁) မတင်အပ်သော။
ဣဒံ ပါဠိယံ အာရဋ္ဌဉ္စ အနာရဋ္ဌဉ္စ သဗ္ဗံ ဘဂဝါ
အဝေါစ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ တိဿော သင်္ဂီတိ-
ယော အနာရဋ္ဌေပိ ကုသုဗ္ဗသုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉။
တိဿော ပန သင်္ဂီတိယော အနာရဋ္ဌံ ... အဗုဒ္ဓိ-
ဝစနံ ...။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ (၂) မတက်ရောက်
သော။ အနာရဋ္ဌပုဗ္ဗ-ကြည့်။

အနာရဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အနာရဋ္ဌ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌မတက်
ရောက်သော၊ မတက်ရောက်ဘူးသော၊ သူ။ နေက္ခ-
မ္မပဋိပဒံ အနာရဋ္ဌပုဗ္ဗာနံ အနေကကိစ္စပသုတာနံ
ဝိက္ခိတ္တဟဒယာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အာရကာ ပရိစ္စာ-
ဂေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။

အနာရောစန (န၊ ထိ) [န + အာရောစန] မပြော
ကြားခြင်း။ သဟဝါသော ဝိပ္ပဝါသော အနာ-
ရောစနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၇။ အနာရောစနာတိ အာ-
ဂန္တုကာဒိနံ အနာရောစနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၄။

အနာရောစိတ (တိ) [န+အာရောစိတ] မပြောကြားအပ်သော။ အနာရောစိတယ အာပတ္တိယာ ပစ္စာ ယံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄။

အနာရောစိတပတ္တိဝတ္ထု (တိ) [အနာရောစိတ + အာပတ္တိ + ဝတ္ထု] မကြားအပ်သော ဝတ္ထုရှိသော အာပတ်။ သဉ္စိစ္စ အနာရောစိတပတ္တိဝတ္ထု ဒေသေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄။

အနာရောစေတုကာမ (တိ) [န+အာရောစေတုကာမ] ပြောကြားခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ မပြောကြားလိုသော၊ သူ။ သော အနာရောစေတုကာမောပိ တာဟိ နိပ္ပိဋ္ဌိယမာနော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၈။

အနာရောပိတ (တိ) [န+အာရောပိတ] မတင်စေအပ် - မတင်အပ် - သော။ အနာရောပိတေ မောဟေ မောဟေတိ။ ဝိ၊ ၂။၁၉၁။

အနာလပနတာ (တိ) [အနာလပန + တာ] နောက်ထပ်မဖြေဆိုနိုင် - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း၊ အဖြေမပေးနိုင်ခြင်း။ ဣတိ ဟိဒံ မာရဿ စ အနာလပနတာယ ဗြဟ္မ၊နော စ အဘိနိမန္တနတာယ။ မ၊၁။၄၀၇။ အနာလပနတာယာတိ အနုလ္လပနတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ အနုလ္လပနတာယာတိ ယထာ မာရော ဥပရိ ကိဉ္စိ ဥတ္တရံ လပိတံ န သက္ကောတိ၊ ဧဝံ တထာ ဥတ္တရဘာသနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၉။

အနာလပန္တ (တိ) [န + အာလပန္တ] မပြောဆိုသော၊သူ။ အနာလပန္တော မနုဇေန ကေနစိ။ ဝိ၊၅။၃၇၄။ ကခါ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

အနာလမ္မ (တိ) [န + အာလမ္မ] ဆွဲကိုင်မှီတွယ်စရာ မရှိသော။ အပ္ပတိဋ္ဌေ အနာလမ္မေ။ သံ၊၁။ ၅၁။ သုတ္တနိ။၃၀၅။ အပ္ပတိဋ္ဌေ အနာလမ္မေတိ ဟေဋ္ဌာ အပ္ပတိဋ္ဌေ ဥပရိ အနာလမ္မနေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၂။ အပ္ပတိဋ္ဌေ အနာလမ္မေ၊ ဂိရိဒုဂ္ဂသ္မိ ပါပတံ။ ဇာ၊၁။၃၈၁။ အနာလမ္မေဟိ အာလမ္မိတဗ္ဗဋ္ဌာနရဟိတေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၅။ ဝေတရဉ္စေ အနာလမ္မေ၊ ကော တံ ယာစေယျ တံ ဓနံ။

ဇာ၊၂။၂၇၃။ မဟာသတ္တံ ပါဒေ ဒဋ္ဌံ ဂဟေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ အမောသံရံ ကတွာ အနာလမ္မေ အာကာသေ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၂-၃။ နိရာလမ္မ(မိလိန္ဒ။၂၇) လည်းကြည့်။

အနာလမ္မစရ (တိ) [အနာလမ္မ + စရ] ဆွဲကိုင်မှီတွယ်စရာမရှိသော ကောင်းကင်၌ သွားလာကျက်စားသော၊သူ။ ယေ ပန တေ မဟာရာဇဘိက္ခု ဣဒ္ဓိမန္တော အနာလမ္မစရာ...။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၅။

အနာလမ္မန (တိ) [န + အာလမ္မန] အနာလမ္မ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနာလယ (ပ) [န+အာလယ] ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - ခြင်း - မဟုတ်သော - ၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော၊ဝဋ်မှသွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ သာ တထာဂတေန အနာလယေ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ သုဿသတိ။ အံ၊၁။၄၄၇။ အနာလယေ ဓမ္မေတိ အာလယပဋိပက္ခေ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿိတေ အရိယဓမ္မေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

အနာလယ (တိ) [န+အာလယ] (၁) (ပု၊န) (က) တဏှာ၏ - ကပ်ငြိ - မှီတွယ် - ရာ မဟုတ်သော နိဗ္ဗာန်။ (ခ) ကပ်ငြိ - မှီတွယ် - အပ်သော။ (ဂ) တဏှာ မရှိရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ ကာမဂုဏ် မရှိရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။ ယော တဿာယေဝ တဏှာယ အသေသဝိရာဂနိရောဓော စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော။ ဝိ၊၃။၁၅။ ဒိ၊၂။၂၄၇။ မ၊၁။၆၀၊၃၇၄။ သံ၊၃။ ၃၆၉။ အဘိ၊ဝိ။၁၀၈။ ပဋိသံ၊၃၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၂၉။ နိဗ္ဗာနဉ္စ အာဂမ္မ တဏှာ... န အလ္လိယတိ၊ တဿှာ နိဗ္ဗာနံ အနာလယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ကာမဂုဏာလယေသု စေတ္တ ကောပိ အာလယောနတ္ထိ၊ တဿှာ....အနာလယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၃၉။ (၎င်း၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅-နှင့် သာရဇ္ဈ၊၃။၁၇၈-တို့လည်းကြည့်။) အနာလယဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခုဝေ ဒေသေဿာမိ အနာလယဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊၂။

၅၄၂။ ကာမာလယာနံ အဘာဝေန အနာလယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ကာမာ ဝေ ပုထုဇ္ဇနေဟိ အလ္လိယိတဗ္ဗတော အာလယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ နတ္ထိ အာလယော တဏှာ တွေ့တိ အနာလယံ။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၆။ (တိ) (၂) ကပ်ငြိ - မှီတွယ် - ရာ မရှိသော။ သူ။ အနိဝေသန၊ အနောက-တို့ကြည့်။ (၃) ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - ခြင်း မရှိသော။ သူ။ တံ လဘိတွာ အညတ္တ အနာလယာ ဟုတွာ ဝသာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။

အနာလယဂါမီ (တိ) [အနာလယ + ဂမု + ကိ] ကပ်ငြိ - မှီတွယ် - အပ်သော ကာမဂုဏ် မရှိရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ အနာလယ-ကြည့်။

အနာလယစာရီ (တိ) [အနာလယ + စရ + ကိ] တပ်မက်ခြင်းကင်းအောင် ကျင့်လေ့ရှိသော။ တပ် မက်ခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်အလို့ငှါ ကျင့်လေ့ ရှိသော။ သူ။ အနောကသာရီ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉) ကြည့်။

အနာလသျှ (န) [န + အာလသျှ] မပျင်းချိခြင်း၊ ဝီရိယရှိခြင်း။ ဥဋ္ဌာနံ အနာလသျှ ဘောဂါနံ အာဟာရော။ အံ၊၂။၂၆၄။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၂-လည်းကြည့်။)

အနာလာပ (ပ) [န + အာလာပ] စကားမပြော ခြင်း။ အနာလာပေါ အာနန္ဒာတိ။ ဒီ၊၂။၁၁၆။ အနာလာပေါ တေသံ အညမညေဟိ။ မိလိန္ဒ။ ၅၉။

အနာလုလိတ (တိ) [န + အာလုလိတ] မနောက် ကျ - ကြည်လင် - သော။

အနာလုလိတနေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ (တိ) [အနာလုလိတ + နေက္ခမ္မ + သင်္ကပ္ပ] မနောက်ကျ - ကြည် လင်သော - တည်ငြိမ်သော - ထွက်မြောက်လို့ သော ကုသိုလ်အကြံအစည် (နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ)။ အနာဝိလသင်္ကပ္ပ-ကြည့်။

အနာလောက (တိ) [န + အာလောက] (က) အလင်းရောင်မရှိသော။ အပ္ပဒီပေတိ အနာ-

လောကေ။ ဝိ၊၂။၂၅၂။ (ခ) အလင်းရောင် - အမြင် - မရှိသော။ သူ။ နာဟံ အန္ဓော အနာ- လောကော၊ သုတွာ ဝေဒိဿာမိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၅-၆။

အနာဝက္ကလ (တိ) [အနာဝက္ကလ-မှ] အနာဝက္ကလ- ကြည့်။

အနာဝဇ္ဇန (န၊ထိ) [န + အာဝဇ္ဇန] မဆင်ခြင် ခြင်း။ မဟာထေရော တသ္မိံ ကာလေ အနာ- ဝဇ္ဇနေန တေသံ အဒဿနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

အနာဝဇ္ဇနတာ (ထိ) [အနာဝဇ္ဇန + တာ] မဆင် ခြင်သည်၏ အဖြစ်၊ မဆင်ခြင်ခြင်း။ အာမ အဇာနိတွာ ကသ္မာ? အနာဝဇ္ဇနတာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၄။

အနာဝဇ္ဇန္တ (တိ) [န + အာဝဇ္ဇန္တ] မဆင်ခြင်တတ် သော။ အနာဝဇ္ဇန္တယ (သျှာ-မူကွဲ) ဟောတိ။ အဘိ၊က။၂၅၇။ အနာဝဇ္ဇန္တ-လည်းကြည့်။

အနာဝဋ္ဌ (န) [န + အာဝဋ္ဌ] (၁) မတားမြစ် - မပိတ်ပင် - ခြင်း။ အပိနဿ ဣတ္ထိသု အာဝဋ္ဌ ဝါ အနာဝဋ္ဌ ဝါတိ။ ဒီ၊၁။၉၁။ (တိ) (၂) (က) မတားမြစ် - မပိတ်ပင် - အပ်သော။ အနာဝ- ဋ္ဌေသု တိတ္ထေသု၊ ဝိစိနိံ အစုမာသကံ။ ပေတ။ ၁၇၅။ အနာဝဋ္ဌေသု တိတ္ထေသုတိ ကေနစိ အနိဝါရိတေသု နဒိတဋ္ဌာကာဒိနံ တိတ္ထပဒေသု။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၇။ ကေနစိ အနာဝဋ္ဌံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊၂။၁၁၆။ ကေနစိ အနာဝဋ္ဌန္တိ ကုဋ္ဌာဒိနာ ယေန ကေနစိ အနာဝဋ္ဌံ အာဝရဏဝိရဟိတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ (ခ) ပိတ်မထားအပ်သော၊ ဖွင့်ထားအပ်သော။ အနာဝဋ္ဌံ ဒွါရံ ဘဂဝတော ဘိက္ခုနံ ဘိက္ခုနီနံ ဥပါသကာနံ ဥပါသိကာနံ။ မ၊၂။၄၃။ အနာဝဋ္ဌန္တိ န အာဝရိတံ ဝိဝဋ္ဌံ ဥဋ္ဌါဋိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ (၃) အတားအဆီး - အပိတ်အပင် - မရှိသော။ တတော စဿ ဥတ္တရိ အနာဝဋ္ဌံ ဉာဏဒဿနံ ဘဝတိ။ မ၊၂။ ၃၃၈။ အနာဝဋ္ဌံ ဘဂဝတော ဉာဏဒဿနံ။

သံ၊၁။၅၁။ အနာဝဋ္ဌန္တိ တထာဂတဿ
အာဝရိတံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ။ သံ၊၁။၁။
၁၀၂။ နတ္ထိ ဧတဿ အာဝဋ္ဌံ အာဝရဏန္တိ အနာ-
ဝဋ္ဌံ။ သံ၊၁။၁၅၁။

အနာဝဋ္ဌတ္တ (န) [အနာဝဋ္ဌ + တ္တ] မတားမြစ် -
မပိတ်ပင် - အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တဒေဝ အနာ-
ဝဋ္ဌတ္တာ ဝိဝဋ္ဌံ။ ပဋိသံ၊၁။၂။၂၇၂။

အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရ (တိ) [အနာဝဋ္ဌ + ဒ္ဓါရ] မပိတ်
အပ်သော - ဖွင့်ထားသော - တံခါးရှိသော။
သဒ္ဓေါ ဒါယကော ဒါနပတိ အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရော
သမဏဗြာဟ္မဏကပဏဒ္ဓိကဝဏိဗ္ဗကယာစကာနံ။
ဒီ၊၁။၁၃၀။

အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရတာ (ထိ) [အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရ + တာ]
မပိတ်အပ်သော - ဖွင့်ထားသော - တံခါးရှိ
သည်၏ အဖြစ်။ မပိတ်အပ်သော - ဖွင့်ထား
သော - တံခါးရှိခြင်း။ မေတ္တေန မနောကမ္မေန
အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရတာယ အာမိသာနုပ္ပဒါနေန။ဒီ၊၂။
၁၅၆။ အနာဝဋ္ဌဒ္ဓါရတာယာတိ အပိဟိတဒ္ဓါရ-
တာယ။ ဒီ၊၁။၁၄၀။

အနာဝဋ္ဌန္တ (တိ) [န + အာဝဋ္ဌန္တ] မလည်သော။
အနာဝဋ္ဌန္တဿ ဟောတိ။ အနာဘောဂဿ
ဟောတိ။ အဘိ၊က။၂၅၇ (သီ၊လူ၊က၊မူကွဲ)။
အနာဝဋ္ဌန္တ-လည်းကြည့်။

အနာဝဋ္ဌိတ (တိ) [န + အာဝဋ္ဌိတ] မလည်စေ
အပ်သော။ တသ္မိံ သန္တေပိ ကိရိယမနော-
ဓာတုယာ ဘဝဂေ အနာဝဋ္ဌိတေ နုပ္ပဇ္ဇတိ။
အဘိ၊ဠာ၊၁။၂၂၁။

အနာဝဋ္ဌိ (တိ) [န + အာဝဋ္ဌိ (=အာ + ဝဋ္ဌ +
တ္တိ)] ပြန်လည်လေ့မရှိသော၊ နှလုံးသွင်းလေ့
မရှိသော၊ သူ။ အထ ခေါ်သော နေဝ တာဝ
အနာဝဋ္ဌိ ကာမေသု ဟောတိ။ မ၊၁။၁၂၆။
အနာဝဋ္ဌိနော အနာဘောဂေါ န ဟောတိ။
အာဝဋ္ဌိနော သာဘောဂေါယေဝ ဟောတိ။
မ၊ဠာ၊၁။၁၆၇။ အာဝဋ္ဌနသီလော အာဘုဇန-
သီလော န ဟောတိတိ အနာဝဋ္ဌိ။ မ၊ဠာ၊၂။၄၇။

အနာဝဋ္ဌေန္တ (တိ) [န + အာဝဋ္ဌေန္တ] (ဘဝင်ကို)
မလည်စေသော၊သူ။ အနာဝဋ္ဌေန္တဿ ဟောတိ။
အဘိ၊က။၂၅၇။ အနာဝဋ္ဌေန္တဿာတိ ဒါနစေ-
တနာယ ပုရေစာရိကေန အာဝဇ္ဇနေန ဘဝဂံ*
အနာဝဋ္ဌေန္တဿ အပရိဝဋ္ဌေန္တဿ။ အဘိ၊ဠာ၊၁။
၁၉၈။

အနာဝတ္တနဓမ္မ (တိ) [န + အာဝတ္တန + ဓမ္မ]
အနာဝတ္တိဓမ္မ-ကြည့်။

အနာဝတ္တနသဘာဝ (တိ)[အနာဝတ္တန + သဘာဝ]
အနာဝတ္တိဓမ္မ-ကြည့်။

အနာဝတ္တိ (တိ) [န + အာဝတ္တိ] (၁) မပြန်လည်
ခြင်း။ (တိ) (၂) ပြန်လည်ခြင်းမရှိသော။

အနာဝတ္တိဓမ္မ (တိ) [န + အာဝတ္တိဓမ္မ။ အနာဝတ္တိ
+ ဓမ္မ] (က) ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ပြန်လည် - လာ
ရောက် - ခြင်း သဘောမရှိသော၊ သူ။ အနာဝတ္တိ-
ဓမ္မော တဿှာ လောကာ။ ဒီ၊၁။၁၄၉။ အနာ-
ဝတ္တိဓမ္မောတိ တတော ဗြဟ္မလောကာ ပုန
ပဋိသန္ဓိဝသေန အနာဝတ္တနဓမ္မော။ ဒီ၊၁။
၂၇၉။ အနာဝတ္တိဓမ္မော တဿှာ လောကာ။
ဒီ၊၂။၇၈။ သံ၊၁။၃၁၁။ ပဋိသန္ဓိဝသေန အနာ-
ဝဓနသဘာဝါ။ ဒီ၊ဠာ၊၂။၁၃၃။ သံ၊ဠာ၊၁။ ၃၁၂။
ပဉ္စန္ဒ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ
ဩပပါတိကော ဟောတိ (အသံ၊မ၊၁။) တတ္ထ
ပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဝတ္တိဓမ္မော တဿှာ လောကာ။
မ၊၁။၄၁။ အံ၊၁။၂၃၄။ အဘိ၊ပု။၁၁၉။ ပဋိ-
သန္ဓိဝသေန ပုန အနာဝတ္တိသဘာဝေါ။ မ၊ဠာ၊၁။
၁၆၈။ အနာဝတ္တိဓမ္မောတိ ယောနိဂတိဝသေန
အနာဂမနဓမ္မော။ အံ၊ဠာ၊၂။၂၁၇။ ပဋိသန္ဓိဂ-
ဟဏဝသေန တဿှာ လောကာ ဣဓ အနာ-
ဝတ္တနသဘာဝေါ။ အဘိ၊ဠာ၊၁။၄၈။ (ခ) ပြန်လည်
ခြင်းသဘော မရှိသော၊ ပြန်လည် မပြန်ထိုက်
သော၊ တဖန် ပဋိသန္ဓေမနေသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
ချုပ်ခြင်းသဘောရှိသော။ “အနာဝတ္တိဓမ္မံ မေ
စိတ္တံ ကာမဘဝါယာ”တိ ပညာယ စိတ္တံ သုပရိ-
စိတံ ဟောတိ။ အံ၊၃။၂၀၂။ အနာဝတ္တိဓမ္မန္တိ

အနာဝတ္တနသဘာဝံ အနိဗ္ဗတ္တာရဟံ၊ အပ္ပဋိသန္တိ-
ကဘာဝေနော နိရုဇ္ဈနသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ အံ၊
၄၊ ၃။ ၂၇။

အနာဝတ္တိသဘာဝ (တိ) [အနာဝတ္တိ + သဘာဝ]
ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ပြန်လည်-လာရောက်-ခြင်း
သဘောမရှိသော၊ သူ။ အနာဝတ္တိဓမ္မ-ကြည့်။

အနာဝယ (တိ) [(၁) န + အာဝယ။ (၂) အနု +
အာဝယ။] (၁) မဆောင်ယူထိုက်သော၊ သတို့သွီး
ကို မဆောင်ယူထိုက်သော၊ သူ။ အပိဿ နံ
မာရိသ အမနဿာ အနာဝယမှိ နံ ကရေယျ၊
အဝိဝယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၄။ အနာဝယန္တိ န အာဝါဟ-
ယုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ (၂) အဆင့်ဆင့် သတို့သွီးကို
မဆောင်ယူထိုက်သော၊ အချင်းခပ်သိမ်း သတို့
သွီးကိုမရထိုက်သော၊ သူ။ ကညံ အနု အနု ဝဟိတံ
အယုတ္တော အနာဝယော၊ သဗ္ဗကာလံ ကညံ
လဒ္ဓံ၊ အယုတ္တောတိ အတ္ထော၊ တံ အနာဝယံ။
ဘေနာဟ “န အာဝါဟယုတ္တ”န္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၆၀။

အနာဝရ (တိ) [န + အာဝရ] မတားမြစ်နိုင်သော၊
တားမြစ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော။ ဇေတွာန မစူ-
နော သေနံ၊ ဝိမောက္ခေန အနာဝရံ။ ဣတိဝုတ်။
၂၄၇။ အညေဟိ အာဝရိတံ ပဋိသေဓေတံ
အသက္ကုဏေယျတ္တာ စ အနာဝရံ။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၄၂။

အနာဝရဏ (တိ) [န + အာဝရဏ] (က) မတား
ဆီး-မပိတ်ပင်-တတ်သော။ သတ္တိမေ ဘိက္ခဝေ
ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အနာဝရဏာ အနိဝရဏာ စေတသော
အနုပက္ခိလေသာ။ သံ၊ ၃။ ၈၂။ ... ကုသလဓမ္မေ န
အာဝရန္တိတိ အနာဝရဏာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။
အနိဝရဏ-လည်းကြည့်။ (ခ) တားဆီး-ပိတ်
ပင်-ခြင်း မရှိသော၊ မတားဆီး-မပိတ်ပင်-
နိုင်သော။ အနာဝရဏေ ဉာဏေ ပဉ္စဝိသတိ
ဓမ္မာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၂။ အနာဝရဏဉာဏ-လည်း
ကြည့်။

အနာဝရဏဉာဏ (န) [အနာဝရဏ + ဉာဏ] (၁)
တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်း မရှိသော ဉာဏ်၊ အနာ-
ဝရဏဉာဏ်။ အနာဝရဏဉာဏ် တထာဂတဿ
တထာဂတဗလံ။ သဗ္ဗတ္ထ အသင်္ဂမပ္ပဋိဟတမနာ-
ဝရဏဉာဏ် တထာဂတဿ တထာဂတဗလံ။
စူဠနိ၊ ၁၆၅။ အာဝဇ္ဇနပဋိပဒ္ဓတ္တာ ဝေ ဟိ နတ္ထိ
တဿ အာဝရဏန္တိ တဒေဝ အနာဝရဏဉာဏန္တိ
ဝုစ္စတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၅၀။ ... အာဝရဏဝိရဟိတံ ဉာဏ်။
၎င်း၊ ၄။ ၅၁။ အနာဝရဏဉာဏ်။ ပဋိသံ၊ ၅။ တတ္ထ
အာဝရဏံ နတ္ထိတိ အနာဝရဏဉာဏ်။ ပဋိသံ။
၁၂၆။ နတ္ထိ တေဿ အာဝရဏန္တိ အနာဝရဏံ၊
တဒေဝ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၅၅။ (တိ) (၂) အနာဝရဏဉာဏ်ရှိသော၊
သူ။ ယေ တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ ... အနာဝရဏ-
ဉာဏာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၂။

အနာဝရဏဉာဏဒဿန (န) [အနာဝရဏဉာဏ +
ဒဿန] (၁) အနာဝရဏဉာဏ်အမြင်။ (တိ) (၂)
အနာဝရဏဉာဏ်ဖြင့် မြင်ခြင်းရှိသော၊ အနာ-
ဝရဏဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနာ-
ဝရဏဉာဏဒဿနာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။ နေတ္ထိ။
၁၇။

အနာဝရဏဉာဏပုဒဋ္ဌာန (တိ) [အနာဝရဏ-
ဉာဏ + ပုဒဋ္ဌာန] အနာဝရဏဉာဏ်လျှင် နီးစွာ
သောအကြောင်းရှိသော။ အနာဝရဏဉာဏပုဒ-
ဋ္ဌာနံ မဂ္ဂဉာဏံ၊ မဂ္ဂဉာဏပုဒဋ္ဌာနဉ္စ အနာဝရဏ-
ဉာဏ်။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇။

အနာဝရဏဒဿန (န) [အနာဝရဏ + ဒဿန]
(၁) အဆီးအတား - အပိတ်အပင် - မဲ့
မြင်ခြင်း၊ အနာဝရဏဉာဏ်ဖြင့်မြင်ခြင်း။ (တိ)
(၂) အဆီးအတား - အပိတ် အပင် - မဲ့
မြင်ခြင်းရှိသော၊ အနာဝရဏဉာဏ်ဖြင့် - မြင်
သော - မြင့်လေ့ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ ဝေ
ဝုတ္တေ မဟာဝိရော၊ အနာဝရဏဒဿနော။ အပ၊
၂။ ၁၁၆။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၆၂။

အနာဝရဏဒဿာဝိ (တိ) [အနာဝရဏ+ဒိသ+အာဝိ] အဆီးအတား - အပိတ်အပင် - မဲ့မြင် - လေ့ရှိ - စွမ်းနိုင် - သော၊ သူ။ အနာဝရဏဒဿာဝိ၊ ယဒိ ဗုဒ္ဓေါ အဝိဿာကံ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၁။ စူဠနိ။ ၃။ အနာဝရဏဒဿာဝိ၊ န သော သောသေန ဝုယတိ။ ထေရ။ ၂၉၂။ ကေနစိ အနာဝရော ဟုတွာ အနိယာနံ ဂုဏေ ဒဠှ ဉာတုံ သမတ္ထော။ ထေရ၊ ၄၁၂။ ၁၃၂။

အနာဝရဏဒဿိ (တိ) [အနာဝရဏ+ဒိသ+ကံ] အဆီးအတား - အပိတ်အပင် - မဲ့မြင်လေ့ရှိ သော၊ သူ။ တဝ သုဒ္ဓေန ဉာဏေန၊ အနာဝရဏဒဿိနာ။ အပါ။ ၂၃။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ အာဝရဏရဟိတဒဿနသီလေန။ အပါ။ ၄၁၁။ ၂၅၂။

အနာဝရဏိယ (တိ) [န+အာဝရဏိယ] မတားဆီး - မပိတ်ပင် - အပ်သော၊ မတားဆီး - မပိတ်ပင် - နိုင်သော။ စတ္တာရော မေ မဟာရာဇ တတာဂတဿ ကေနစိ အနာဝရဏိယာ ဂုဏာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၈။

အနာဝသုရ (တိ) [အနဝသုရ+ဒု] အနဝသုရ-ကြည့်။
 အနာဝါသ (ပု) [န+အာဝါသ] (၁) နေထိုင်ရာ မဟုတ်သော (စေတိယဃရ၊ ဗောဓိဃရ၊ ဝစ္စကုဋိ စသော) အဆောက်အဦ။ အဘိက္ခုကော အနာဝါသော ဂန္ထဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈၈။ န ကေစ္ဆန္တေ အနာဝါသေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၂-၃၊ ၆။ အနာဝါသောတိ နဝကမ္မသာလာမိကော ယော ကောစိ ပဒေသော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၄။ အနာဝါသော နာမ စေတိယဃရံ ဗောဓိဃရံ သမ္ပုဉ္ဇနိ အနုကော ဒါရု-အနုကော ပါနိယမာဠော ဝစ္စကုဋိ ခွါရကောဠ-ကောတိ ဝေမာဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၂။ (၂) နေထိုင်မြဲ အတိုင်း မနေထိုင်ရခြင်း။ ဂိဟိနံ အနာဝါသဿ ပရိသက္ကတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂။ အနာဝါသောတိ တသ္မိဌာနေ အဝသနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ (တိ) (၃) နေရာ အိမ်မရှိသော၊ သူ။ အနဂါရ (ခ) အနက်ကြည့်။

အနာဝိကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+အာဝိ+ကတွာ] ထင်ရှားစွာ မပြုမူ၍။ သိက္ခိ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလံ

အနာဝိကတွာ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ သိက္ခိ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလံ၊ အနာဝိကတွာတိ သိက္ခိန္တ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ ဒုဗ္ဗလဘာဝဉ္စ အပ္ပကာသေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။

အနာဝိကမ္မ (န) [န+အာဝိ+ကမ္မ] ထင်ရှားစွာ မပြုခြင်း၊ ထင်ရှားအောင် မပြုတတ်သော အမှု။ ယာ ဝေရူပါ မာယာ မာယာဝိတာ... အနတ္တာနိ-ကမ္မံ အနာဝိကမ္မံ ဝေါစ္စာဒနာ ပါပကိရိယာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ မာယာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၇၂။ မဟာနိ။ ၆။ န ပါကဋံ ကတွာ ဒေသေတိတိ အနာဝိကမ္မံ။ အဘိ၊ ၄၂၂။ ၄၇၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၉။

အနာဝိလ (တိ) [န+အာဝိလ] (က) မနောက်ကျသော၊ နောက်ကျခြင်းမရှိသော၊ ကြည်လင်သော။ အစ္စ္စာ ဝိပုဿန္တော အနာဝိလော။ ဒီ၊ ၁။ ၇၂၊ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၇။ အံ၊ ၁။ ၈။ အနာဝိလော သမ္ဘိ သတံ ပသတ္ထော။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁။ အနာဝိလောတိ နိက္ကမော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ အနာဝိလောတိ အနာဝိလော ဝိပုဿန္တောဝဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇-၈။ အနာဝိလောတိ န အာဝိလော၊ ပရိသုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ ဖေဏ-ပုဗ္ဗုဋ္ဌသင်္ခေဝါလပဏကဝိရဟိတောတိ ဝုတ္တံဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ ယထာပိ ရဟဒေါ ဂမ္ဘိရော၊ ဝိပုဿန္တော အနာဝိလော။ ဓမ္မ၊ ၂။ အနာကုလတာယ ဝိပုဿန္တော၊ အာလတာယ အနာဝိလော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၂။ (ခ) ကိလေသာ နောက်ကျခြင်းမရှိသော၊ သူ။ ဝိပုဿန္တံ အနာဝိလံ။ မ၊ ၂။ ၄၁။ အာဝိလကရဏကိလေသဝိရဟိတံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၉။ ဝိပုဿန္တမနာဝိလံ။ ဓမ္မ၊ ၇၂။ အနာဝိလန္တံ ကိလေသာဝိလတ္တရဟိတံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။

အနာဝိလဋ္ဌ (ပု) [အနာဝိလ+အတ္ထ] မနောက်ကျသော-အနက်-သဘော။ အနာဝိလဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၆။ သမာဓိယောဂေန အလုလံတတ္တာ အနာဝိလဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ အနာဝိလဋ္ဌေန သမာဓိံ။ ပဋိသံ၊ ၄၈။ ကိလေ-

သကာလုယိယသာဘာဝေန အနာဝိလဋ္ဌေန
သမာဓိ။ ၎င်း၊ ၄၁။ ၂၂၀။

အနာဝိလတာ (တိ) [အနာဝိလ + တာ] မနောက်
ကျသည်၏ အဖြစ်၊ မနောက်ကျခြင်း။ အနာ-
ဝိလတာ အသိဒ္ဓိယာပဂမေန စိတ္တဿ အကာ-
လုယိယတာ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉၃။

အနာဝိလတ္တ (န) [အနာဝိလ + တ္တ] မနောက်ကျ
သည်၏ အဖြစ်၊ မနောက်ကျခြင်း။ တံ ကိဿ
ဟေတု၊ အနာဝိလတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဥဒကဿ။ အံ၊
၁။ ၈။

**အနာဝိလပသန္နက္ခ (တိ) [အနာဝိလ + ပသန္န +
အက္ခိ]** မနောက်ကျ၊ ကြည်လင်သော မျက်စိ
ရှိသောသူ။ အနာဝိလပသန္နက္ခော၊ သဗ္ဗရောဂ-
ဝိသုတ္တံတော။ အပ၊ ၁။ ၃၆၄။

အနာဝိလလက္ခဏ (တိ) [အနာဝိလ + လက္ခဏ]
မနောက်ကျခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အနာဝိလ-
လက္ခဏော ပဿာဒေါ သမ္ပသိဒ္ဓနပစ္စုပဋ္ဌာနော
စ။ နေတ္တိ၊ ၂။

အနာဝိလသင်္ကပ္ပ (တိ) [အနာဝိလ + သင်္ကပ္ပ]
မနောက်ကျသော အကြံအစည်ရှိသော၊ သူ။
သဗ္ဗေ တေ ဝိသုဒ္ဓိစိတ္တာ အနာဝိလသင်္ကပ္ပါ။
ပဋိသံ၊ ၄၀၂။ အနာဝိလသင်္ကပ္ပိတိ ကာမသင်္က-
ပ္ပေန အနာလုလိတနေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပါ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၃၁။

အနာဝုတ္တ (တိ) [န + အာဝုတ္တ] မနေအပ်သော။

အနာဝုတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [အနာဝုတ္တ + ပုဗ္ဗ] ရှေးက
မနေအပ်သော၊ မနေဘူးသေးသော။ သော
မယာ အနာဝုတ္တပုဗ္ဗော ဣမိနာ ဒီဃေန
အဒ္ဓါနာ။ ဒိ၊ ၂။ ၄၂။ (သိ၊ သျှာ၊ ဣ၊ မူကံ)။

အနာသက (တိ) [န + အသ + က] န + အာ +
အသ + က္ခါအစာမစားသောသူ။ အနာသကာ
ထဏှိလသေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၄။ အနာသ-
ကာတိ နိရာဟာရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၀။ အနာသကာ

ထဏှိလသေယျကာ စ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၀။ မယံ အနာ-
သကာ န ကိဉ္စိ အာဟာရေမ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

အနာသကတ္တ (န) [အနာသက + တ္တ] အစာ
မစားသည်၏ အဖြစ်၊ အစာမစားခြင်း။ န မစ္ဆ-
မံသာနမနာသကတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၂။ (သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၃၀၇။ လည်းကြည့်။)

အနာသကာ (တိ) [န + အာ + အသ + က + က]
(အနာဓက-သံ) အနာသကာ၊ ပု၊ အာ သမ္ပာ
ယထိန္တံ အာသော အသနံ၊ အာ + အသ + သင်္ဂါ
န၊ ဗ၊ ကပ်။ ဝါစပုတိ။ အလိုရှိတိုင်း အစာမစား
ခြင်း၊ အစာဖြတ်၍ အငတ်နေခြင်း။ အဂုတ္တ-
ဒ္ဓါရဿ ဘဝန္တိ မောဃာ၊ ... အနာသကာ ထဏှိ-
လသယိကာ စ၊ ပါတော သိနာနဉ္စတယော စ
ဝေဒါ။ သံ၊ ၂။ ၃၃၇။ အနာသကာတိ ကောဟ-
ဒ္ဓိဟာဒိဝေနေ အနာဟာရကာ (အနာဟာရ-
တာ?)။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၃။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။ ဤကား
အနာဟာရကာတိ ကိဉ္စိ အဘုဉ္ဇနကာ-ဟု
ဖွင့်သည်။) န နဂ္ဂစရိယာ န ဇဋ္ဌာ န ပကာ၊
နာ'နာသကာ ထဏှိလသယိကာ ဝါ။ ... သော-
ဓေန္တိ မစွံ အဝိတိက္ကကံ။ ဓမ္မ၊ ၃။ ၃။ နာ'နာသ-
ကာတိ န အနသကာ၊ ဘတ္တပဋိက္ခေပကာတိ
အတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ (ဤ၌လည်း ဘတ္တ-
ပဋိက္ခေပေါ-ဟု ဣ-မရှိသည်။ ဘတ္တပဋိက္ခေပကာ
ဟု ရှိလျှင်လည်း သင့်မည်ပင်။ ဘတ္တပဋိက္ခေ-
ပကာ-ရှိသည်ကား သင့်သကဲ့သို့ မထင်။)

အနာသတ္တ (တိ) [န + အာသတ္တ] မတွယ်တာ -
မကပ်ငြိ - သော။

အနာသတ္တစိတ္တ (တိ) [အနာသတ္တ + စိတ္တ] န +
အာသတ္တစိတ္တ မတွယ်တာ - မကပ်ငြိ - သော
စိတ်ရှိသော၊ တွယ်တာ - ကပ်ငြိ - သော စိတ်မရှိ
သော၊ သူ။ အသင်္ကမာနသာတိ ကတ္တစိပိ အာ-
ရမ္ပဏေ အနာသတ္တစိတ္တာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၆။

အနာသန (န) [န + အာသန] မသင့်သော -
မလျှောက်ပတ်သော - နေရာ။ ယထာရူပေ
အနာသနေ နိသိန္နံ ယထာရူပေ အဂေါစရေ

စရန္တံ။ သော တဉ္စ အနာသန္နံ တဉ္စ အဂေါ-
စရံ တေ စ ပါပကေ။ မာ။ ၁၃-၄။ အံ။ ၂။ ၃၄၂။
အနာသန္နေတိ ဧတ္ထ ပန အယုတ္တံ အာသန္နံ
အနာသန္နံ၊ တံ အတ္တတော အနိယတဝတ္ထုကံ
ရဟောပရိစ္ဆန္နာသန္နန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မာ။ ၁၃။ ၁၄။
အံ။ ၁၃။ ၁၂၉။

အနာသန္န (တိ) [န + အာသန္န] မနီးသော။ ယံ
ဝါ ပနညမ္ပိ အတ္တိ ရူပံ အနာသန္နေ အနုပကဋ္ဌေ
ဗ္ဗေရ အသန္တိကေ။ အဘိ။ ၁။ ၂။ အနာသန္နေတိ
န အာသန္နေ။ အဘိ။ ၁။ ၂။ ၁၀။ န သန္တိကေ
န သာမန္တာ အနာသန္နေ ဝိဝေကဋ္ဌေ။ မဟာနိ။
၂။ အနာသန္နေတိ အနုစန္ဒသမိပေ။ မဟာနိ။
၁။ ၁၉။

အနာသန္နပရ (တိ) [အနာသန္န + ပရ] အနာ-
သန္နဝရနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနာသန္နဝရ (တိ) [န + အာသန္န + ဝရ] အနီး
မကပ် အဝေးရပ်၌နေမှ - မြတ်သော - ကောင်း
သော - အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်သော၊ သူ။
အနာသန္နဝရ တော၊ နိစ္စမေဝ ဝိဇာနတာ။
ထေရ။ ၂၂၇။ အနာသန္နဝရတိ တော ဣတ္ထိ-
ယော န အာသန္နာ အနုပကတာ၊ ဗ္ဗေရ ဝေ ဝါ
ဌိတာ ဟုတော ဝရာ ပုရိသဿ သေဋ္ဌာ ဟိတာ-
ဝဟာ။ “အနာသန္နပရ”တိပိ ပါဠိ၊ သော
ဝေတ္ထော။ ထေရ။ ၁။ ၁၂။

အနာသမ္ဘဝ (တိ) [န + အာသမ္ဘဝ] (၁) အာသမ္ဘဝ
မရှိသော။ (က) တဏှာ မရှိသော၊ ကိလေသာ-
မရှိသော။ ယံ သော ဓမ္မံ ဣညောယ၊
ပရိနိဗ္ဗာတိ အနာသမ္ဘဝေါ။ ဝိ။ ၄။ ၂၉၂။ ဩဇာ-
တိဏ္ဏမနာသမ္ဘဝံ။ ဒိ။ ၂။ ၂၀၉။ စတုန္တံ အာသမ္ဘဝါနံ
အဘာဝေန အနာသမ္ဘဝံ။ ဒိ။ ၁။ ၂။ ၂၇၅။ မဟာ-
နာဂံ မဟာဝိရံ၊ မဟာဇုတိမနာသမ္ဘဝံ။ ထေရ။
၂၇၁။ နတ္ထိ တေဿ စတ္တာရောပိ အာသမ္ဘဝါတိ
အနာသမ္ဘဝံ။ ထေရ။ ၁။ ၂။ ၁၇၂။ အနာသမ္ဘဝေါ
ဈာယာမိ ပမတ္တဗန္ဓု။ သံ။ ၁။ ၁၂၄။ အနာ-
သမ္ဘဝေါ ဈာယာမိတံ နိတ္တဏှော ဟုတော ဒွိတိ

ဈာနေဟိ ဈာယာမိ။ သံ။ ၁။ ၁၇၀။ သဗ္ဗေ
ဟောန္တု အနာသမ္ဘဝေါ။ အပါ။ ၁။ ၇။ အနာသမ္ဘဝါ
နိတ္တိလေသာ။ အပါ။ ၁။ ၁၂၆။ တဏှံ ပရိညာယ
အနာသမ္ဘဝါသေ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၂။ (နိတိ။ ၁။ ၁၂၅။
မောဂ်၊ နိဿယ၊ နာဂက-၂-တို့ကြည့်။) (ခ) မိမိကို
အာရုံပြုနိုင်သည့် အာသမ္ဘဝ မရှိသော၊ အာသမ္ဘဝ
တို့၏ အာရုံမဟုတ်သော။ အနာသမ္ဘဝေါ ဓမ္မာ။
အဘိ။ ၁။ ၅။ ဝေ (အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတော)
ပဝတ္တမာနာ နတ္ထိ တေသံ အာသမ္ဘဝါတိ အနာ-
သမ္ဘဝေါ။ အဘိ။ ၁။ ၁၂၁။ ကတမေ ဓမ္မာ အနာ-
သမ္ဘဝေါ။ အပရိယာပနာ မဂ္ဂါ စ မဂ္ဂပလာနိ စ
အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ ဣမေ ဓမ္မာ အနာသမ္ဘဝေါ။
အဘိ။ ၁။ ၂၂၃။ ကတမေ ဓမ္မာ အနာသမ္ဘဝေါ။
စတ္တာရော မဂ္ဂါ အပရိယာပနာ စတ္တာရိ စ
သာမညပလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ ဣမေ ဓမ္မာ အနာ-
သမ္ဘဝေါ။ ၎င်း။ ၂၇၇။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂကုဏေ
အရဟတ္တပလကုဏေ ဇာတာ ဓမ္မာ ဌပေတော
စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ သဗ္ဗေဝ အနာသမ္ဘဝါ ဟောန္တိ။
ပဋိသံ။ ၁။ ၂။ ၃။ တေ အာရမ္မဏံ ကတော ပဝတ္တ-
မာနာ နတ္ထိ တေသံ အာသမ္ဘဝါတိ အနာသမ္ဘဝေါ။
ပဋိသံ။ ၁။ ၁၂၄။ အနာသမ္ဘဝေါ ဝိမောက္ခော။
ပဋိသံ။ ၂။ ၁။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သမ္ပ-
ယောဂဝသေန စ နတ္ထေတ္ထ အာသမ္ဘဝါတိ အနာ-
သမ္ဘဝေါ။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၅၀။ ကတမော အနာ-
သမ္ဘဝေါ ဝိမောက္ခော? စတ္တာရော စ အရိယမဂ္ဂါ၊
စတ္တာရိ စ သာမညပလာနိ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ အယံ
အနာသမ္ဘဝေါ ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။ ၂။ ၃။ အာ-
ဒိတ္တံ အယောဂဋ္ဌံ မက္ခိကာ ဝိယ တေဇဿဒံ
လောကုတ္တရံ ဓမ္မံ အာသမ္ဘဝါ နာလမ္ပန္တိတိ အနာ-
သမ္ဘဝေါ။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၅၇။ အာသမ္ဘဝါနဉ္စ ခယာ
အနာသမ္ဘဝံ စေတောဝိမုတ္တိံ ပညာဝိမုတ္တိံ။ ဝိ။ ၅။
၂၄၀။ သံ။ ၁။ ၄၁၅။ ဥဒါနံ။ ၁၀၄။ ပဋိသံ။ ၂။ ၇၇။
အနာသမ္ဘဝန္တိ အာသမ္ဘဝါနံ အပစ္စယဘူတံ။ သံ။ ၁။
၂။ ၁၆၂။ အပစ္စယဘူတန္တိ အာရမ္မဏပစ္စယ-
ဘာဝေန အပစ္စယဘူတံ။ သံ။ ၁။ ၂။ ၁၆၂။ အနာ-
သမ္ဘဝန္တိ ပဋိပဿဒ္ဓိဝသေန သဗ္ဗသော ပဟိနာ-

သံ။ ဥဒါနဋ္ဌ။ ၁၅၉။ အနာသဝန္တိ အာသဝ-
ဝိရဟိတံ။ ပဋိသံဋ္ဌ။ ၂။ ၂၃၄။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၄၇၆။
(န) (၂) အာသဝမရှိသော - အာသဝ၏အာရုံ
မဟုတ်သော - နိဗ္ဗာန်။ အနာသဝဉ္စ ဝေါ
ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အနာသဝဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။
သံ။ ၂။ ၅၄၁။ အသင်္ခတံ အနုတံ အနာသဝံ။ ...
နိဗ္ဗာနမေတံ သုဂတေန ဒေသိတံ။ ၎င်း။ ၅၄၃။
နေတ္ထိ။ ၄၇။ စတုန္တံ အာသဝါနံ အဘာဝေန
အနာသဝံ။ သံဋ္ဌ။ ၃။ ၁၄၉။ အာသဝါနံ အနာ-
ရမ္ပဏတော အနာသဝံ။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၁၉။

အနာသဝကထာ (ထိ) [အနာသဝ+ကထာ]
အာသဝမရှိသောတရားများကိုပြဆိုသောစကား
ရပ်။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ (၃၅) ၃-ကထာ။
အဘိဓာန်။ ၂၁၅-၇။

အနာသဝဂါမိ (တိ) [အနာသဝ+ဂမ္ပ+ဏီ]
အာသဝတရားမရှိရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်
သော။ အနာသဝဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေ-
ဿာမိ အနာသဝဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ။ ၂။ ၅၄၁။

အနာသဝစရိယဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+စရိယာ+
အတ္ထ] အာသဝတရားတို့မှ ကင်းသည်ဖြစ်၍
ဖြစ်ခြင်းအနက်သဘော။ အနာသဝစရိယဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝစိတ္တ (တိ) [အနာသဝ+စိတ္တ] အာသဝ
ကင်းသော စိတ်ရှိသောသူ။ ယာခေါ ဘိက္ခဝေ
အရိယစိတ္တဿ အနာသဝစိတ္တဿ အရိယမဂ္ဂ-
သမဂ္ဂိနော ... ပညာ။ မ၊ ၃။ ၁၁၇။

အနာသဝဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+အတ္ထ] အာသဝမရှိ
သော - အာသဝတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော
- အနက်သဘော။ အနာသဝဋ္ဌော အဘိညေ-
ယျော။ ပဋိသံ။ ၁၆။ အာသဝါနံ အဝိသယ-
ဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓတ္တာ အနာသဝဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ။ ၁။ ၈၈။ ကထံ အနာသဝဋ္ဌေန သမထဝိပဿနံ
ယုဂနန္တံ ဘာဝေတိ?။ ပဋိသံ။ ၂၉၀။ အနာ-
သဝဋ္ဌေနာတိ ဗန္ဓနမောက္ခေပိ သတိ အာရမ္မဏံ

ကတွာ ပဝတ္တမာနာသဝဝိရဟိတဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၈၉။

အနာသဝပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+ပဋိသမ္ဘိဒါ
+အတ္ထ] အာသဝကင်းသော (အနက် ၆-မျိုး
တို့၏) အပြားအားဖြင့် ပြားသော ပဋိသမ္ဘိဒါ
ဟူသော အနက်သဘော။ အာသဝကင်းသော
ပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော အနက်သဘော။ အနာသဝ-
ပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပဋိသမ္ဘိဒါ (ထိ) [အနာသဝ+ပဋိသမ္ဘိဒါ]
အာသဝကင်းသော ပဋိသမ္ဘိဒါ။ အနာသဝပဋိ-
သမ္ဘိဒါ။ အနာသဝပဋိသမ္ဘိဒါယ ဝသီဘာဝ-
ဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပဋိသမ္ဘိဒါပါပနဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝပဋိ-
သမ္ဘိဒါ+ပါပန+အတ္ထ] အာသဝကင်းသော
ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်စေခြင်း အနက်သဘော။
အနာသဝပဋိသမ္ဘိဒါပါပနဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိ-
သံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပရိဂ္ဂဟဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+ပရိဂ္ဂဟ+
အတ္ထ] အာသဝကင်းသော သိမ်းဆည်းခြင်း
အနက်သဘော။ အနာသဝပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန ဗော-
ဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပရိပါကဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+ပရိပါက+
အတ္ထ] အာသဝကင်းသော ရင့်ကျက်ခြင်းအပြီး
အဆုံးသို့ ရောက်ခြင်းအနက်သဘော။ အနာ-
သဝပရိပါကဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပရိပူရဏဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+ပရိပူရ-
ဏ+အတ္ထ] အာသဝကင်းသော ဘာဝနာကို
ပြည့်စုံစေခြင်း အနက်သဘော။ အနာသဝပရိ-
ပူရဏဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝပရိဝါရဋ္ဌ (ပု) [အနာသဝ+ပရိဝါရ+
အတ္ထ] အာသဝကင်းသော အခြံအရံ ဟူသော
အနက်သဘော။ အနာသဝပရိဝါရဋ္ဌေန ဗော-
ဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၄။

အနာသဝမုနိ (ပ) [အနာသဝ + မုနိ] အာသဝမရှိ
သော - အကုသိုလ်ကိုပယ်ပြီးသော - အရိယာ။
ကာယမုနိ* ဝါစာမုနိ*၊ မနောမုနိမနာသဝ။
မဟာနိ။ ၄၄၊ ၂၆။ စူဠနိ။ ၇၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၄။
သဗ္ဗာကုသလပ္ပဟာနဝသေန အနာသဝမုနိ။
မဟာနိ။ ၄၅။

အနာသဝသုခ (န) [အနာသဝ + သုခ] အာသဝ-
တို့၏ အာရုံမဟုတ်သော - နိဗ္ဗာန် - ချမ်းသာ။
တေဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ ဒွိန္နံ သုခါနံ ယဒိဒံ
အနာသဝသုခန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၇၉။ အနာသဝသုခန္တိ
တေသံ အပစ္စယဘူတံ ဝိဝဇ္ဇသုခံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။

အနာသဝသုတ္တ (န) [အနာသဝ + သုတ္တ] အာသဝ-
မရှိသော နိဗ္ဗာန်နှင့် ၎င်းသို့ ရောက်ကြောင်း
အကျင့်ကို ဟောသောသုတ်၊ အနာသဝသုတ်။
သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊
၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၄။

အနာသာ (ထိ) [န + အာသာ] (၁) မမြော်လင့် -
မတောင့်တ - ခြင်း၊ မရနိုးခြင်း။ အနာသာယ
လဘတိ၊ အာသာယ န လဘတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၆၂။
အနာသဉ္စေပိ ကရိတော ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တိ။ မ၊
၃။ ၁၇၆။ အနာသဉ္စေပိ ကရိတောတိ ဝုတ္တနယေန
ပတ္တနံ အကတော။ မ၊ ၃။ ၁၇၆။ (ဤ၌ အနာသ-
မုနိ-ကို ကရိတော-မှာ စပ်)။ (တိ) (၂) မြော်
လင့် - တောင့်တ - ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗာသ
(အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅) ကြည့်။ (၃) မြော်လင့် -
တောင့်တ - ခြင်း မရှိရာအရပ်။ အနာသာယိ-
တဋ္ဌာန-ကြည့်။

အနာသာဒနီယ (တိ) [န + အာသာဒနီယ] မညှဉ်း
ဆဲ - မပြစ်မှား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊
သူ။ ကေနစိပိ အနာသာဒနီယတော စ ဒုဏ-
သဒေါ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၇။ အပိစ မဟာရာဇ
ဒေဝဒတ္တော ဣမသ္မိံ ဘဝေ ဗုဒ္ဓံ အနာသာဒနီ-
ယံ အာသာဒယိတော သမဂ္ဂဉ္စ သံဆံ ဘိန္နိတော
ပထဝီ* ပါဝိသိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၂။ ဒုဏသဒ-လည်း
ကြည့်။

အဘိဓာန် ၁-၄၇ - န-၄-သ

အနာသာယိတဋ္ဌာန (န) [အနာသာယိတ (= န +
အာသာ + အယိတ?) + ဋ္ဌာန] တောင့်တ -
မြော်လင့် - ချက်ဖြင့် မချဉ်းကပ်အပ်သော
နေရာ၊ သက်နိုးရနိုးခြင်းမရှိသောနေရာ။ တသ္မာ
အနာသာယ လဘတိတိ အနာသာယိတဋ္ဌာနေ
လဘတိတိ အာဒိနာ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။
ဝဇီရ။ ၄၉၄-၅။

အနာသိတက (တိ) [န + နာသိတက] မဖျောက်
ဖျက် - နှင်မထုတ် - အပ်သော၊ သူ။ အနာသိ-
တကေ နာသိတကသညိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၅။

အနာသိတကသညိ (တိ) [အနာသိတက +
သညာ + ဤ] မဖျောက်ဖျက် - မနှင်ထုတ် -
အပ်သောသူဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ နာသိတကေ
အနာသိတကသညိ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၅။

အနာသိတ္တက (တိ) [န + အာသိတ္တက] မသွန်း
လောင်းအပ်သော၊ မရောနှော - မဖြည့်စွက် -
အပ်သော။ အသေစနက-ကြည့်။

အနာသိသာန (တိ) [န + အာသိသာန (= အာ +
သိသ + မာန)] မတောင့်တသော၊ သူ။ သော
နိဗ္ဗာသော အနာသိသာနော။ သုတ္တနိ။ ၃၃၄။
အာသာယ အဘာဝေန ကဉ္စိ ရူပါဒိဓမ္မံ နာသိ-
သတိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၉၆။

အနာသေန္တ (တိ) [န + နာသေန္တ] မပျက်စီးစေ
သော၊ မပျက်ဆီးသော၊ သူ။ အတ္တနော သမ္ပရာ-
ယေ သုဂတိနိဗ္ဗတ္တိ* အနာသေန္တော အနု-
ယောဂဝတ္တံ နိသာမယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၁။

အနာသေဝန (န၊ ထိ) [န + အာသေဝန] မမှီဝဲ
ခြင်း။ နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ နိက္ခိတ္တရုဇာတာ အနာ-
သေဝနာ အဘာဝနာ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၆၂၊ ၃၆၄။

အနာသေဝိတ (တိ) [န + အာသေဝိတ] မမှီဝဲ
အပ်သော၊ မရောက်အပ်သော၊ မျက်မှောက်မပြု
အပ်သော။ အမတ် တေသံ ဘိက္ခဝေ အနာသေ-
ဝိတံ၊ ယေသံ ကာယဂတာသတိ အနာသေဝိ-
တာ။ အံ၊ ၁။ ၄၇။ သော စ မေ အနာသေဝိတော။

အံ၊ ၃။ ၂၃၄။ အနာသေဝိတောတိ န အာသေ-
ဝိတော န ဗသိတော န သတ္တိကတော။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၃၂။

အနာဟဋ (တိ) [န + အာဟဋ] မဆောင်ယူအပ်
သော၊ မထောက်စေအပ်သေးသော။ န အနာ-
ဟဋ ကဗဋ္ဌေ မုခဒ္ဒါရံ ဝိဝရိဿာမိတိ သိက္ခာ
ကရဏိယာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၅၅။ အနာဟဋေတိ အနာ-
ဟရိတေ၊ မုခဒ္ဒါရံ အသမ္ပာပိတေတိ အတ္တော။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။ အနာဟဋာ ဟောတိ ပါရိသုဒ္ဓိ။
ဝိ၊ ၃။ ၁၆၂။

အနာဟတစိတ္တ (တိ) [န + အာဟတစိတ္တ] ထိခိုက်
(အပ်)သော စိတ်မရှိသော၊ ဒေါသဖြင့် ထိခိုက်
သော စိတ်မရှိသော၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့သော စိတ်မရှိ
သော၊ သူ။ န ကုပိတော ဟောတိ န အနတ္တ-
မနော အနာဟတစိတ္တော အခိလဇာတော။
မ၊ ၁။ ၁၄၇။ ဓမ္မဒေသကေ အနာဟတစိတ္တော
ဟောတိ အခိလဇာတော။ အံ၊ ၂။ ၁၅၅။

အနာဟရဏိယ (တိ) [န + အာဟရဏိယ] မဆောင် - မယူ - အပ်သော၊ ဆောင် - ယူ -
မရသော။ နနု ဥပါသက အတ္တနော သန္တကံ
ပရေဟိ အနာဟရဏိယံ ကာတုံ သက္ကောသိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၅။

အနာဟရန္တ (တိ) [န + အာဟရန္တ] မဆောင် -
မယူ - သော၊ သူ။ အနာဟရန္တာပိ န စောဒေ-
တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၁။

အနာဟရိတ (တိ) [န + အာဟရိတ] မဆောင် -
မယူ - အပ်သော။ အနာဟဋ - ကြည့်။

အနာဟရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + အာဟရိတွာ] မဆောင် - မယူ - မှု၍။ ကဿစိ ဆန္ဒ အနာဟ-
ရိတွာ ဂိလာနေပိ တတ္ထေဝ အာနေတွာ။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၃၈။

အနာဟာရံ (ပု) [န + အာဟာရ] အကြောင်း
မဟုတ်သော တရား။ ပဉ္စန္ဓေ ဘိက္ခဝေ နိဝရ-
ဏာနံ သတ္တန္တေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အာဟာရဉ္စ အနာ-

ဟာရဉ္စ ဒေသေဿာမိ။ သံ၊ ၃။ ၉၀။ ကော စ
ဘိက္ခဝေ အနာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ
ကာမစ္ဆန္တဿ ဥပါဒါယ။ ၎င်း။ ၉၂။

အနာဟာရံ (တိ) [န + အာဟာရ] (၁) အစာ
အာဟာရ မရှိသော၊ အစာ မစားသော၊ သူ။
ဥဿုဿတိ အနာဟာရော၊ သောကသလ္လသ-
မပ္ပိတော။ သုတ္တနိ။ ၄၂၉။ (၂) (က) လောင်စာ
မရှိသော။ သာ ဟရိတန္တံ ဝါ ပန္နန္တံ ဝါ သေလန္တံ
ဝါ ဥဒကန္တံ ဝါ ရမဏိယံ ဝါ ဘူမိဘာဂံ
အာဂမ္မ အနာဟာရ နိဗ္ဗာယတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၆။
အနာဟာရတိ နိရာဟာရ နိရူပါဒါနာ။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၃၁။ မဟာဂိနိ စ ဇလိတော၊ အနာဟာ-
ရူပသမ္ပတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၅။ ထေရ။ ၃။ ၉။ အနာဟာ-
ရောတိ အနိန္ဒနော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ (ခ)
အကြောင်း မရှိသော၊ (လောင်စာဟူသော)
အကြောင်း - မရှိ - ကင်း - သော။ ယဉ္စိ ဘော
ဂေါတမ အဂ္ဂိ...တဿ စ ပရိယာဒါနာ အညဿ
စ အနုပဟာရ အနာဟာရော နိဗ္ဗုတောတေဝ
သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ၂။ ၁၅၅။ အနာဟာရော နိဗ္ဗု-
တောတိ အပ္ပစ္စယော နိဗ္ဗုတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။

အနာဟာရက (တိ) [န + အာဟာရ + က] အစာ
မစားသော၊ သူ။ အနာသကာ - ကြည့်။

အနာဟာရတာ (ထိ) [အနာဟာရ + တာ] အစာ
မရှိ - အစာမစား - သည်၏ အဖြစ်၊ အစာမရှိ -
အစာမစား - ခြင်း။ တယော ဒိဝသေ အနာဟာ-
ရတာယ ဒုဗ္ဗလောပိ သမာနော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၂၃၉။

အနာဠိန္ဒက (တိ) [န + အာဠိန္ဒ + က] ဆင်ဝင်
ညှော်ခန်း မရှိသော။ ဝိဟာရာ အနာဠိန္ဒကာ
ဟောန္တိ အပ္ပဋိဿရဏာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၈။

အနာဠ (တိ) အနာဠိယနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနာဠိက (တိ) [န + အာဠိယ။ ယ - ကိ - က - ပြု။
အနာဠိယ - ကြည့်။] မကြွယ်ဝ - မချမ်းသာ -
သော၊ ဆင်းရဲသော၊ သူ။ ဒလိဒ္ဒေါ အဿကော

အနာဠိကော လူကံ အာဒိယတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၉။
အနာဠိကောတိ န အနော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။

အနာဠိယ (တိ) [န + အာဠိယ] မကြွယ်ဝ-မချမ်းသာ-သော၊ ဆင်းရဲသော၊ သူ။ ဒလိဒ္ဒေါ အဿ-ကော အနာဠိယော။ မ၊ ၂။ ၁။ ၁၄။ အနာဠိ-ယောတိ အနနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အပ္ပဘောဂံ အနာဠိယံ။ (အနာဠိယံသိ၊ သျှာ)။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၂။ အနာဠိယော အပ္ပဓနော ဒလိဒ္ဒေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၂။ အပိ စေ ဒလိဒ္ဒါ ကပဏာ အနာဠိယာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၆။ အနာဠိယာတိ အနာဠာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၀။

အနိကဋ္ဌ (တိ) [န + နိကဋ္ဌ] မထွက်မြောက်သော။

အနိကဋ္ဌကာယ (တိ) [အနိကဋ္ဌ + ကာယ] မထွက်မြောက်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ အနိကဋ္ဌ-ကာယော နိကဋ္ဌစိတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၄၅၄။ အနိကဋ္ဌ-စိတ္တ-လည်းကြည့်။

အနိကဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [အနိကဋ္ဌ + စိတ္တ] မထွက်မြောက်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ နိကဋ္ဌကာ-ယော အနိကဋ္ဌစိတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၄၅၄။ အနိကဋ္ဌ-စိတ္တောတိ အနုပဝိဋ္ဌစိတ္တော၊ ကာယေနော ဂါမတော နိက္ခန္ဓော၊ စိတ္တေန အရညေ ဝသန္ဓောပိ ဂါမမေဝ ပဝိဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၈။

အနိကရတ္တ = အနိကရတ္တ (ပ) အနိကရတ္တ မည်သောမင်း။ ရာဇာ အနိကရတ္တော (အနိကဒတ္တ-သိ၊ သျှာ)။ ထေရီ။ ၄၃၀။မနိကရတ္တော စ ယဿ သာ ဒိန္နာ။ ၎င်း။ ၄၃၁။ အနုနေန္တိ အနိက-ရတ္တံ။ဥဋ္ဌာယ အနိကရတ္တော။ ၎င်း။ ၄၃၄။ “ဝါရဏတိနဂရေ အနိကရတ္တဿ (အဏိက-ဒတ္တဿ-သိ)။ နာမ ရညော ဒဿာမာ”တိ သမ္ပန္နသံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၈။

အနိကာမယန္တ (တိ) [န + နိကာမယန္တ] အလိုမရှိသော၊ မငဲ့ကွက်သော၊ သူ။ အဟောရတ္တံ အနု-ယုဉ္ဇံ၊ ဇီဝိတံ အနိကာမယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၃။

အနိကုပ္ပန္တ (တိ) [န + နိကုပ္ပန္တ] (သတ်ခြင်း၊ ဖြတ်ခြင်းစသည်ကို) မပြုလုပ်တတ်သော၊ သူ။ ဃာရာ နာဒိန္ဒဒဏ္ဍဿ၊ ပရေသံ အနိကုပ္ပတော။ ဇာ၊ ၁။ ၆၅။

အနိကေတ (န) [န + နိကေတ] (၁) နေရာ - အိမ် - မဟုတ်၊ ကိလေသာတို့၏ နေရာ အိမ်ဟူသော အာသဝတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော နိဗ္ဗာန်။ အနိကေတမသန္တံ။ ဧတံ ဝေ မုနိဒဿနံ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၉။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၈။ နိကေတတိ.... ဝုတ္တာ အာရမ္မဏပုဘေဒါ။ကိလေသာနံ နိဝါ-သဋ္ဌေန သာသဝါရမ္မဏံ နိကေတန္တိ ဝုဇ္ဇတိ။ယထာဝုတ္တနိကေတပဋိက္ခေပေန အနိကေတံ။ဥဘယဓမ္မေတံ နိဗ္ဗာနဿာဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ (တိ) (၂) (က) နေရာ - အိမ် - ကျောင်း - မရှိသော၊ သူ။ အနိကေတာ ဝိဟရန္တိ ဘိက္ခုဝေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၁။ ဧဝံ အနိကေတာ အဂေဟာ ဘိက္ခုဝေါပိ။သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ နတ္ထိ ဧတေသံ နိကေတံ နိဗ္ဗဒ္ဓဝါသဋ္ဌာနန္တိ အနိကေ-တာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ ယထာ မဟာရာဇ အာ-ရညကော မိဂေါ အရညေ ပဝနေ စရမာနော နိရာလယော အနိကေတော ယထိစ္ဆကံ သယတိ။မိလိန္ဒ။ ၂၀၈-၉။ (ခ) နေရာ - အိမ် - ကို ပယ်စွန့်ပြီးသော၊ သူ။ ဓနမ္ပိ ဓနိနော ဟန္တိ၊ အနိကေတံ မသန္တံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၂။ နိကေတံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ အနိကေတော နာမ။ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၆။

အနိကေတစာရီ (တိ) [အနိကေတ + စရ + ကံ] အနှောင်အဖွဲ့ - အပိတ်အပင် - ပလိဗောဓ - မရှိသည်ဖြစ်၍ သွားလာကျက်စားတတ်သော၊ သူ။ ဝိနယေထ သေခေါ အနိကေတစာရီ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၇။ မဟာနိ။ ၃၉၄-၅။ အနိကေတစာရီတိ အပလိဗောဓစာရီ နိတ္တဏ္ဍစာရီ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၈။

အနိကေတဝါသီ (တိ) [အနိကေတ + ဝသ + ကံ] အိမ်၌ နေလေ့မရှိသော၊ သူ။ ဒေဝဒတ္တော

မနုဿော အဟောသိ ဝနစရကော အနိကေတ-
ဝါသိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၈။

အနိကေတဝိဟာရ (ပု) [အနိကေတ + ဝိဟာရ]
လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဟူသော အိမ်တို့ - ဇာ
မရှိခြင်း - ကို ပယ်ခြင်း - အကျိုးငှါ ကျင့်သုံး
နေထိုင်ခြင်း။ သာဓု သဒါ အနိကေတဝိဟာရော။
ထေရ။ ၂၂၈။ အနိကေတဝိဟာရေတိ ကိလေ-
သာနံ နိဝါသနဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပဉ္စ ကာမဂုဏာ
နိကေတာ နာမ၊ လောကီယာ ဝါ ဆဋ္ဌာရမ္မဏ-
ဓမ္မာ။ တေသံ နိကေတာနံ ပဟာနတ္ထာယ
ပဋိပဒါ အနိကေတဝိဟာရော။ ထေရ၊ ၂၂၉။

အနိကေတသယန (တိ) [အနိကေတ + သယန]
တွယ်တာစာ - ကြောင့်ကြစရာ - အိမ် - မရှိ
သည်ဖြစ်၍ - အိပ်လေ့ - နေလေ့ - ရှိသော၊
မြဲသော ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာ မရှိသောသူ။
(အရိယသာဝကော) အနိကေတသယနော၊
ဈာနဇ္ဈောသိတပုဝရဝိဟာရီ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၂။

အနိကေတသာရီ (တိ) [(၁) န + နိကေတ +
သရ + ကိ။ (၂) န + နိကေတသာရီ] (၁) ဗဟိဒ္ဓ-
အာရုံ ၆-ပါးဟူသော ဥယျာဉ်ဗိမာန်စသည့်ပျော်
မွေဖွယ်ရာဌာနကို မအောက်မေ့တတ်သော၊ သူ။
ဩကံ ပဟာယ အနိကေတသာရီ။ သံ၊ ၂။ ၈။
သုတ္တနိ။ ၄၁။ မဟာနိ။ ၁၅၂။ အနိကေတသာ-
ရီတိ ရူပနိမိတ္တနိကေတာဒိနိ တဏှာဝသေန
အသရန္တော။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၆၁။ (၂) ဗဟိဒ္ဓ-
အာရုံ ၆-ပါးဟူသော ဥယျာဉ်ဗိမာန်စသည့်
ပျော်မွေဖွယ်ရာဌာန၌ဖြစ်သော ကိလေသာမရှိ
သော၊ သူ။ ကထဉ္စ ဂဟပတိ အနိကေတသာရီ
ဟေတိ၊ ရူပနိမိတ္တနိကေတဝိသာရဝိနိဗ္ဗာ
ခေါ ဂဟပတိ တထာဂတဿ ပဟိနာ..... တသ္မာ
တထာဂတော “အနိကေတသာရီ”တိ ဝုစ္စတိ။
သံ၊ ၂။ ၉။ မဟာနိ။ ၁၅၃။

အနိက္ခန္ဓန (န) [န + နိက္ခန္ဓန] နှင်မထုတ်ခြင်း။
ဣမိဿ အနိက္ခန္ဓန ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂။

အနိက္ခန္ဓာဝ (တိ) [န + နိက္ခန္ဓာဝ] မထုတ်ပယ်
အပ်သော ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်ရှိသော၊
ရာဂအစရှိသော ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်ရှိ
သော၊ သူ။ အနိက္ခန္ဓာဝေါ ကာသာဝံ၊ ယော
ဝတ္ထံ ပရိဒဟိဿတိ။ ဓမ္မ။ ၁၄။ ဇာ၊ ၁။ ၆၀၊ ၃၇၄။
အနိက္ခန္ဓာဝေါတိ ရာဂဒိဟိ ကသာဝေဟိ
သကသာဝေါ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ အနိက္ခန္ဓာဝေါတိ
ကသာဝေါ ဝုစ္စတိ ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော
မက္ခော.... သဗ္ဗံ ဘဝဂိမိဓမ္မံ ဒိယစုကိလေသ-
သဟဿံ၊ သော ကသာဝေါ နာမ။ သော
ယဿ ပုဂ္ဂလဿ အပ္ပဟိနော သန္တာနတော
အနိဿဋ္ဌော အနိက္ခန္ဓော၊ သော အနိက္ခန္ဓာ-
ဝေါ နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။ ယော ပရိသော
ရာဂဒိဟိ ကသာဝေဟိ အနိက္ခန္ဓာဝေါ....။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၁။

အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိ (တိ) [န + နိက္ခိဋ္ဌိတဝိ] မမြူးတူး-
မပျော်ပါး - မခံစား - မသုံးဆောင် - ဘူး
သော၊ သူ။ ပဌမေန ဝယသာ အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိ
ကာမေသု။ သံ၊ ၁။ ၉။ ပဌမေန ဝယသာ
အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိနော ကာမေသု။ သံ၊ ၁။ ၁၁၉။
သံ၊ ၂။ ၃၂၉။ အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိ ကာမေသုတိ
ကာမေသု အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိနော အဘုတ္တာဝိ၊
အကတကာမကိဋ္ဌောတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။
အနိက္ခိဋ္ဌိတဝိနော ကာမေသုတိ ယာ ကာမေသု
ကာမကိဋ္ဌော၊ တံ အနိက္ခိဋ္ဌိတပုဗ္ဗာ၊ အပရိဘုတ္တ-
ကာမာတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ အနိက္ခိဋ္ဌိ-
တဝိတိ အနိက္ခိဋ္ဌိတပုဗ္ဗာ၊ ကိဋ္ဌနံ စေတ္ထ
ကာမာနံ ပရိဘောဂေါတိ အာဟ “အဘုတ္တာ-
ဝိ”တိ။ အကတကာမကိဋ္ဌောတိ အကတကာမာ-
နဘဝနပုယောဂေါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။

အနိက္ခန္ဓန္တ (တိ) [န + နိက္ခန္ဓန္တ] စိတ်၌မှတ်သား
မထားသော၊ သူ။ တမေဝ ဝါစံ အနုဂုဏန္တော
အနိက္ခန္ဓန္တော ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ခမံ။ ဒိ၊ ၁။
၅၀၊ ၅၂။ အနိက္ခန္ဓန္တောတိ သာရဝသေနော
ဣဒံ နိဿရဏံ၊ အယံ ပရမတ္ထောတိ ဟဒယေ

အဋ္ဌပေန္တော။ ဗျဉ္ဇနံ ပန တေန ဥဂ္ဂဟိတဉ္စေ
နိက္ခဋ္ဌိတဉ္စ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။

အနိက္ခန္ဓ (တိ) [န+နိက္ခန္ဓ] မထွက်သော၊ သူ။
ဣတ္ထိ စ ပုရိသော စ ဥဘော အနိက္ခန္ဓာ
ဟောန္တိ။ ဝိ၊၂။၁၂၇၊၂၀၉။ ဇာတိဇရာမရဏာ
အနိက္ခန္ဓာ အနိဿဋ္ဌာ အနတ်က္ခန္ဓာ...။ စူဠနိ။
၅၇။

အနိက္ခန္ဓရာဇက (တိ) [အနိက္ခန္ဓ+ရာဇ+က]
ရှင်ဘုရင် - ထွက်ခွါဆဲ မဟုတ်သော - ရှိနေ
သော အိပ်ရာဘိုက်ခန်းသည်။ အနိက္ခန္ဓ-
ရာဇကေ အနိဂ္ဂတရတနကေ။ ဝိ၊၂။၂၀၉။
အနိက္ခန္ဓရာဇကေတိ ရာဇာ သယနိဗရာ အနိ-
က္ခန္ဓော ဟောတိ။ ၎င်း။၂၀၉။ အနိက္ခန္ဓော
ရာဇာ ဣတောတိ အနိက္ခန္ဓရာဇကံ၊ တသ္မိံ
အနိက္ခန္ဓရာဇကေ၊ သယနိဗရေတိ အတ္ထော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။

အနိက္ခမနကုလ (န) [အနိက္ခမန+ကုလ]အပြင်သို့
မထွက်သော-အိမ်တွင်းပုန်းပြစ်သော-အမျိုး။
တဒါ ဗဟိ အနိက္ခမနကုလာနိပပရိဝါရေန သဒ္ဓိံ
ဂေဟာ နိက္ခမိတော။ ဓမ္မ၊၁။ ၂၄၅။

အနိက္ခိတ္တ (တိ) [န+နိက္ခိတ္တ] မချအပ်သော။

အနိက္ခိတ္တစ္ဆ(ဆ)န္တ (တိ) [အနိက္ခိတ္တ + ဆန္တ] မချ
အပ်သော ဆန္တရှိသော၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ မယုတ်
လျော့ - မဆုတ်နစ် - သော ဆန္တရှိသော၊ သူ။
အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တော အနိက္ခိတ္တဓရော။ မဟာနိ။၄၅၊
၂၉၃။ အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တောတိ ကုသလကရဏေ
ဝိရိယစ္ဆန္တဿ အနိက္ခိတ္တဘာဝေန အနိက္ခိတ္တ-
စ္ဆန္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၃၊၃၅၈။

အနိက္ခိတ္တစ္ဆ(ဆ)န္တတာ (ထိ)[အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တ+တာ]
မချအပ်သောဆန္တရှိသော၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ဆန္တ
ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တတာ အနိက္ခိတ္တ-
ဓရတာ။ အဘိ၊ဓ။၁၉၊၂၆၄။ အဘိ၊ဝိ။၁၃၀။
ယသ္မာ ပနေတံ ဝိရိယံ ကုသလကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ
ဆန္တံ န နိက္ခိပတိ၊ ဓရံ န နိက္ခိပတိ၊ န ဩတာ-

ရေတိ န ဝိဿဇေတိ၊ အနောသက္ကိတမာနသတံ
အာဝဟတိ၊ တသ္မာ အနိက္ခိတ္တဆန္တတာအနိက္ခိတ္တ-
ဓရတာတိ ဝုတ္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ အနိက္ခိ-
တ္တဆန္တတာတိ ကုသလစ္ဆန္တဿ အနိက္ခိပနံ။ ၎င်း၊
ဋ္ဌ။၄၃၅။

အနိက္ခိတ္တဓရ (တိ) [အနိက္ခိတ္တ+ဓရ] မချအပ်
သော - မစွန့်လွှတ်အပ်သော - တာဝန်ရှိသော၊
မဆုတ်နစ်သော ဝိရိယရှိသော၊ သူ။ အနိက္ခိတ္တ-
ဓရော ကုသလေသု ဓမ္မေသု။ ဒိ၊၃။၁၉၈၊၂၃၂၊
၂၄၅။ မ၊၂။၁၉။ အံ၊၁။၁၁၅၊၂၄၇။ အံ၊
၂။၂၊၃၇၆။ အံ၊၃။၁၆၄-၅-ဂ။ ဥဒါနံ၊၁၁၉။
မဟာနိ။ ၄၅၊၂၉၃။ ကုသလေသု ဓမ္မေသု
အနောရောပိတဓရော အနောသက္ကိတဝိရိယော။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အနိက္ခိတ္တဓရေတိ
“အဂ္ဂမဂ္ဂံ အပါပုဏိတွာ ဣမံ ဝိရိယဓရံ န
ဋ္ဌပေဿာမိ”တိ ဧဝံ အဋ္ဌပိတဓရော။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။
အနိက္ခိတ္တဓရေတိ အဋ္ဌပိတဓရော ပဂ္ဂဟိတ-
ဓရော၊ “အဂ္ဂဗလံ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ ဝိရိယဓရံ
န နိက္ခိပဿာမိ”တိ ဧဝံ ပဋိပန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၂၄။ အနိက္ခိတ္တဓရေတိ အဋ္ဌပိတဓရော
ပဂ္ဂဟိတဝိရိယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ အနိက္ခိတ္တ-
ဓရေတိ အနောရောဟိတဓရော၊ အနောသက္ကိ-
တဝိရိယော။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ အနိက္ခိတ္တဓရေတိ
ဝိရိယဓရဿ အနောရောပနေန အနိက္ခိတ္တဓရော၊
အနောသက္ကိတမာနသောတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။၁၆၃။ ဝိရိယဓရဿ အနောရောပကော၊
အနောသက္ကိတမာနသောတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။
၃၅၈။

အနိက္ခိတ္တဓရတာ (ထိ)[အနိက္ခိတ္တဓရ+တာ]မချ-
မစွန့် - အပ်သော တာဝန်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ မချ-
မစွန့် - အပ်သော တာဝန်ရှိခြင်း။ အနိက္ခိတ္တ-
ဆန္တတာ အနိက္ခိတ္တဓရတာ။ အဘိ၊ဓ။၁၉၊၂၆၄။
အဘိ၊ဝိ။၁၃၀။ ယသ္မာ ပနေတံ ဝိရိယံ ကုသလ-
ကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ ဆန္တံ န နိက္ခိပတိ၊ ဓရံ န
နိက္ခိပတိ၊ န ဩတာရေတိ၊ န ဝိဿဇေတိ၊

အနောသက္ကိတမာနသတံ အာဝဟတိ၊ တသ္မာ
အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တတာ အနိက္ခိတ္တရတတိ ဝုတ္တံ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ အနိက္ခိတ္တရတတိ ကုသလ-
ကရဏေ ဝိရိယရဿ အနိက္ခိပနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၄၃၅။

အနိက္ခိတ္တဘာဝ (ပု) [အနိက္ခိတ္တ + ဘာဝ] မချ-
မစွန့်-အပ်သည်၏အဖြစ်။ အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တ-ကြည့်။

အနိက္ခိတ္တဝတ္တ (တိ) [အနိက္ခိတ္တ + ဝတ္တ] မချအပ်
သော ဝတ်ရှိသော၊ ဆောက်တည်ထားသော
ဝတ်ကို မချသော၊ သူ။ အနိက္ခိတ္တဝတ္တယ ပန
ပါရိဝါသိကက္ခန္ဓကေ ဝုတ္တနယေန ဝေဿာဝတ္တိ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁။

အနိက္ခိတ္တဝတ္တဘိက္ခု (ပု) [အနိက္ခိတ္တဝတ္တ + ဘိက္ခု] ဆောက်တည်ထားသော ဝတ်ကို မချသော
ရဟန်း။ ကုရုန္တိအာဒိသု ပန အနိက္ခိတ္တဝတ္တ-
ဘိက္ခုနံ ဝုတ္တနယေန ကထေတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁။

အနိက္ခိပန (န) [န + နိက္ခိပန] မချခြင်း၊ မစွန့်
ခြင်း။ အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္တတာ-ကြည့်။

အနိဂမ (ပု) [န + နိဂမ] နိဂမိန်း - ရွာကြီး -
မဟုတ်၊ နိဂမိန်း - ရွာကြီး - ပျက်။ နိဂမာပိ
အနိဂမာ ဟောန္တိ။ အံ၊၁။၁၆၀။

အနိဂါဓ (တိ) [န + နိဂါဓ] ထောက်တည်ရာမရှိ
သည့် မဟုတ်သော၊ ထောက်တည်ရာရှိသော၊
မနက်သော။

အနိဂါဓကူလ (တိ) [အနိဂါဓ + ကူလ] မနက်
သော ကမ်းရှိသော။ ပဟူတတောယာ အနိ-
ဂါဓကူလာ။ ဇာ၊၂။၁၉၀။ အနိဂါဓကူလာတိ
အဂမ္ဘီရတိဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃၇။

အနိဂယျ (တိ) [န + နိဂယျ] မသျှိုဝှက် - မဖုံး
ကွယ် - အပ်သော။

အနိဂယျမန္တ (တိ) [အနိဂယျ + မန္တ] မသျှိုဝှက် -
မဖုံးကွယ်-အပ်သော ပညာရှိသော၊သူ။ ဝိကိစ္ဆ-

ဝါစံ အနိဂယျမန္တံ။ ဇာ၊၁။၃၇၇။ အနိဂယျမန္တန္တိ
အပ္ပဋိစ္ဆန္တမန္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၁။

အနိဂ္ဂတ (တိ) [န + နိဂ္ဂတ] မထွက်သော။

အနိဂ္ဂတရတနက (တိ) [အနိဂ္ဂတ + ရတန + က]
ရတနာ - မိဖုရား - ထွက်ခွာသွားမဟုတ်သော -
ရှိနေသော-အိပ်ရာတိုက်ခန်းစသည်။ အနိက္ခန္တ-
ရာဇကေ အနိဂ္ဂတရတနကေ။ အနိဂ္ဂတရတ-
နကေတိ မဟေသီ သယနိဿရာ အနိက္ခန္တာ
ဟောတိ၊ ဥဘောဝါ အနိက္ခန္တာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊၂။
၂၀၉။ ရတနံ ဝုစ္စတိ မဟေသီ၊ နိဂ္ဂတန္တိ နိက္ခန္တံ။
အနိဂ္ဂတံ ရတနံ ဣတောတိ အနိဂ္ဂတရတနကံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။

အနိဂ္ဂမန (န) [န + နိဂ္ဂမန] ထွက်မသွားခြင်း။
သဗ္ဗာနေဝ အာယတနာနိ အနာဂမနတော
အနိဂ္ဂမနတော စ ဒဠဗ္ဗာနိ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၄။

အနိဂ္ဂဟ (တိ) [န + နိဂ္ဂဟ] မနှိပ်ကွပ်နိုင် -
မဆုံးမနိုင် - သော၊ နှိပ်ကွပ် - ဆုံးမ - ရ ခက်
သော၊ သူ။ အနေကစိတ္တာသု အနိဂ္ဂဟာသု စ။
ဇာ၊၁။၁၁၄။ အနိဂ္ဂဟာသုတိ နိဂ္ဂဟေန ဝိနေတုံ
အသက္ကုဏေယျာသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၂။

အနိဂ္ဂဟိတ (တိ) [န + နိဂ္ဂဟိတ] မနှိပ်အပ် -
မနှိပ်နိုင် - သော။ အယံ ခေါ် ပန ဘိက္ခုဝေ
မယာ ဓမ္မော ဒေသိတော အနိဂ္ဂဟိတော
အသံကိလိဋ္ဌော အနုပဝဇ္ဇော။ အံ၊၁။၁၇၆-ဂ။
အနိဂ္ဂဟိတောတိ အညေဟိ အနိဂ္ဂဟိတော
နိဂ္ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။
အနိဂ္ဂဟိတောတိ န နိဂ္ဂဟိတော၊ နိဂ္ဂဟေန္တော
ဟိ အနိဂ္ဂဟိတော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။
အနိဂ္ဂဟိတောတိ န နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ တေနာဟ
“နိဂ္ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျော”တိ။ အံ၊ ဋီ၊
၂။၁၄၄။

အနိဿ (တိ) [အနိဿ-မှ ဆန်းရဿ] အနိဿ-
ကြည့်။

အနိစ္စ (တိ) [(၁)န + နိစ္စ။ (၂) န + ဣစ္စ။ (အနိတ္တ-သံ)] မမြဲသော၊ အမြဲမရှိသော။ -
 တရား၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (၁) (က) မတည်မြဲသော။
 န နိစ္စံ န သဿတန္တိ အနိစ္စံ။ သံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၅၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၂၂၆။ (ခ) မခိုင်မြဲသော။ န နိစ္စာတိ
 အနိစ္စာ အဗ္ဗုဝတ္တော၊ ဓုဝံ နိစ္စံ။ သံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၄၆။
 န နိစ္စာ အဗ္ဗုဝါ ဣတ္တရာ ခဏဘဂ်နာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဇီ၊ ၁။ ၁၁။ (၂) မကပ်ရောက်အပ်သော။ (က)
 မခိုင်မြဲသောကြောင့် ဤသင်္ခါရတို့သည် ငါ၏
 ချမ်းသာသုခတည်းဟု မချဉ်းကပ်အပ်သော။
 အနိစ္စာ အဗ္ဗုဝါ၊ တတော ဝေ “မယံ ဣမေ
 သုခါ”တိ ဝါ န ဣစ္စာတိ အနိစ္စာ။ သံ၊ ဇီ၊ ၁။
 ၇၅။ (ခ) တဏှမဿာ တည်သဖြင့်၎င်း အခါ
 ခပ်သိမ်း ဖြစ်လေ့မရှိသဖြင့်၎င်း မချဉ်းကပ်အပ်
 သော။ တေဉ္စိ န နိစ္စံ ခဏိကတာယ အသဒ္ဓါ-
 ဘာဝိတာယ ဝါ န ဣစ္စံ န ဥပဂန္တဗ္ဗန္တိ အနိစ္စံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၃၉၄။ ဤအနိစ္စ-ပုဒ်ကို အဖွင့် အဋ္ဌ-
 ကထာ၊ ဋီကာ တို့၌ အနတ္တနည်းတူ အရာအား
 လျော်စွာ အဓိပ္ပါယ် အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြသည်ကို
 တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့ကား “ဖြစ်ပြီးနောက် -
 မရှိ - ပျက်စီး - ချုပ်ပျောက်တတ် - သော
 (ဟုတော့ အဘာဝဋ္ဌ)၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းဖြင့်
 ပိုင်းခြားအပ်သော (ဥပ္ပါဒဝယပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌ)၊ ဖောက်
 ပြန်တတ်သော (ဝိပရိဏာမဋ္ဌ)၊ အခိုက်အတန့်မျှ
 ဖြစ်သော (တာဝကာလိကဋ္ဌ)၊ ဖြစ်ခြင်း (အ
 ကြောင်း တရားတို့ကြောင့် သင်္ခတ တရားတို့၏
 ဖြစ်ခြင်း၊ မရှိခဲ့ပဲ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို
 ရခြင်း = ဥပ္ပါဒ)၊ ပျက်ခြင်း (ဖြစ်ပြီးသော
 ထိုသင်္ခတတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ချုပ်ခြင်း =
 ဝယ)၊ အခြားတပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
 ဖြစ်ခြင်း (ခဏိကဇရာဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း =
 အညာတတ္ထ)သဘောရှိသော (ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တ-
 ဘာဝဋ္ဌ)၊ တပါးသော အစွမ်းကို လွန်နိုင်ခြင်း
 မရှိသော (အနိစ္စန္တိကဋ္ဌ)၊ ပျက်ပြုန်းကုန်ဆုံးတတ်
 သော (ခယဋ္ဌ)၊ အစအဆုံးရှိသော (အာဒိအန္တ-
 ဝန္တဋ္ဌ)၊ နိစ္စသဘောကို ပယ်တတ်သော -

နိစ္စသဘော၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော (နိစ္စ-
 ပဋိက္ခေပဋ္ဌ)၊” စသည်တို့တည်း။ (မူလဋီ၊ ၂။
 ၃၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၃၄၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၄၃၈-တို့ကြည့်။) ၎င်းတို့တွင်
 ဟုတော့ အဘာဝ - အနက်နှင့် ဥပ္ပါဒဝယည-
 ထတ္တဘာဝ - အနက်တို့ကို အဖွင့်များသည်
 ကို တွေ့ရသည်။ အနိစ္စန္တိ ပဉ္စကုန္တာ၊ ကသ္မာ?
 ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တဘာဝါတိ၊ ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တ-
 သဗ္ဗာဝါတိ အတ္ထော။ တတ္ထ သင်္ခတဓမ္မာနံ
 ဟေတုပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇနံ အဟုတော သမ္ပဝေါ
 အတ္တလာဘော ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပ္ပန္နာနံ တေသံ
 ခဏနိရောဓော ဝိနာသော ဝယော။ ဇရာယ
 အညထာဘာဝေါ အညထတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၃၄၃။
 တတ္ထ ကာရဏံ ဝဒန္တော “ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တ-
 ဘာဝါ”တိ အာဟ ဥပ္ပါဒေါ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ၊
 ဝယော ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ၊ အညထတ္တံ ဇရာ၊
 တေသံ သဗ္ဗာဝတောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊
 ၂။ ၄၃၈။ စက္ခု အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ ဝိပရိ-
 ဏာမဓမ္မံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၆၉။ စက္ခု တာဝ ဟုတော
 အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အပရေဟိပိ
 စတူဟိ ကာရဏေဟိ အနိစ္စံ ဥပ္ပါဒဝယဝန္တတော
 ဝိပရိဏာမတော တာဝကာလိကတော နိစ္စ-
 ပဋိက္ခေပတောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။ (မူလဋီ၊
 ၂။ ၃၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၁ တို့လည်းကြည့်။) အနိစ္စန္တိ
 ခန္ဓပဉ္စကံ၊ ကသ္မာ? ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တဘာဝိ၊
 ဟုတော့ အဘာဝတော ဝါ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၄၃၈ - တို့လည်း
 ကြည့်။) သော သဗ္ဗသင်္ခါရေ အနိစ္စန္တိ-
 ကတော၊ တာဝကာလိကတော၊ ဥပ္ပါဒဝယ-
 ပရိစ္ဆိန္နတော၊ ပလောကတော၊ စလတော၊
 ပဘင်္ဂတော၊ အဗ္ဗုဝတော၊ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော၊
 အဿာရကတော၊ ဝိဘဝတော၊ သင်္ခတတော၊
 မရဏဓမ္မတောတိအာဒိဟိ ကာရဏေဟိ အ-
 နိစ္စာတိ ပဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၉။ အာဒိ-
 သဒ္ဓေန အာဒိအန္တဝန္တတော၊ နိစ္စပဋိက္ခေပ-
 တောတိ ဝေမာဒိနံ သင်္ဂဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။

၄၅၃။ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၃၆။
 အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာတိ တတ္ထ တတ္ထေဝ ခိယန-
 ဘာဝေန အနိစ္စံ။ ခယဓမ္မတ္တာ ဝယဓမ္မတ္တာ
 ဝိရာဂဓမ္မတ္တာ နိရောဓဓမ္မတ္တာ အနိစ္စန္တိ ဧကေ။
 ပဋိသံ။ ၄၁။ ၁၃၁။ ရူပံ အတိတာနာဂဘပစ္စုပ္ပန်
 အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၅၁။ တံ ဟိ ဟုတွာ
 အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စံ။ အနိစ္စန္တိကတာယ အာဒိ-
 အန္တဝန္တတာယ ဝါ အနိစ္စံ။ ပဋိသံ။ ၄၁။ ၂၃၃။
 ပုထုဇ္ဇေနာ သင်္ခါရုပေက္ခာ အနိစ္စတောပိ ဒုက္ခ-
 ကောပိ အနတ္တတောပိ ဝိပဿတိ။ ပဋိသံ။ ၆၀။
 အနိစ္စတောတိ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စန္တိ-
 ကတာယ အာဒိအန္တဝန္တတာယ စ အနိစ္စတော။
 ပဋိသံ။ ၄၁။ ၂၅၀။ ယံ ရူပံ အနိစ္စံ။ တံ ဒုက္ခံ
 ဝိပရိဏာမဓမ္မံ။ ပဋိသံ။ ၂၉၀။ အနိစ္စန္တိ အဗ္ဗုဒ္ဓံ။
 ပဋိသံ။ ၄၁။ ၂၀၁။ ဧဝံ အနိစ္စာ ခေါ အာနန္ဒ
 သင်္ခါရာ။ ဒိ။ ၂။ ၁၆၁။ ဧဝံ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန
 အနိစ္စာ။ ဒိ။ ၄၁။ ၂၂၀။ ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ
 ဝါတိ။ အနိစ္စံ ဘန္တေ။ ဝိ။ ၃။ ၁၉။ မာ။ ၁။ ၁၉။
 အနိစ္စံ ဘန္တေတိ ဘန္တေ ယသ္မာ ဟုတွာ န
 ဟောတိ။ တသ္မာ အနိစ္စံ။ ဥပ္ပါဒဝယဝတ္တံတော
 ဝိပရိဏာမဘာဝကာလိကနိစ္စပဋိက္ခေပဋ္ဌေန ဝါ-
 တိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ အနိစ္စံ။ မာ။ ၄၁။ ၁၉။
 အနိစ္စံ ဘန္တေတိ ဘန္တေ ယသ္မာ ဟုတွာ
 န ဟောတိ။ တသ္မာ အနိစ္စံ။ ယသ္မာ ပုဗ္ဗေ
 အသန္တံ ပစ္စယသမာဓိယေန ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇိတှာ
 ပုန ဘဂ္ဂပဂမနေန န ဟောတိ။ တသ္မာ န
 နိစ္စန္တိ အနိစ္စံ။ အဗ္ဗုဒ္ဓန္တိ အဓိပ္ပါယော။ အထ ဝါ
 ဥပ္ပါဒဝယဝန္တတာယ တာဝကာလိကတာယ
 ဝိပရိဏာမကောဋိယာ နိစ္စပဋိက္ခေပတောတိ
 ဣဒမဟိပိ ကာရဏေဟိ အနိစ္စံ။။ သာရတ္ထ။
 ၃။ ၁၀၄။ အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ။ ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မ-
 နော။ ဒိ။ ၂။ ၁၂၉။ သံ။ ၁။ ၆။ ဇာ။ ၁။ ၂၂။ အနိစ္စာ
 ဝတ သင်္ခါရာတိ သဗ္ဗေ တေဘူမကသင်္ခါရာ
 ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ။ သံ။ ၄၁။ ၂၉။
 အနိစ္စာ အဗ္ဗုဒ္ဓါ။ တတော ဧဝ မယံ ဣမေ
 သုခါတိ ဝါ န ဣစ္စာတိ အနိစ္စာ။ သံ။ ၄၁။ ၂၅။

ဇရာမရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံ။ သံ။ ၁။
 ၂၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၄၀။ အနိစ္စန္တိ ဟုတွာ
 အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စံ။ ဧထ စ အနိစ္စန္တိ န ဇရာ-
 မရဏံ အနိစ္စံ။ အနိစ္စသဘာဝါနံ ပန ခန္ဓာနံ
 ဇရာမရဏတ္တာ အနိစ္စံ နာမ ဇာတံ။ သံ။ ၄၁။ ၂။
 ၃၉။ဇရာမရဏံ န အနိစ္စံ သင်္ခါရာနံ ဝိကာရ-
 ဘာဝတော အနိပ္ပန္နတ္တာ။ တထာပိ အနိစ္စန္တိ
 ပရိယာယေန ဝတ္ထံ။ သံ။ ၄၁။ ၂။ ၅၀။ ယံ ပထဝီ-
 ဓာတု အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ။ သံ။ ၁။
 ၃၀၀။ အနိစ္စာတိအာဒိသု ဟုတွာ အဘာဝါ-
 ကာရေန အနိစ္စာ။ သံ။ ၄၁။ ၂။ ၁၄၁။ အနိစ္စတော
 သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ
 သုဒ္ဓိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ အံ။ ၃။ ၅၀။ အနိစ္စတောတိ
 ဟုတွာ အဘာဝါကာရေန။ အံ။ ၄၁။ ၂။ ၂၄၇။
 သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ။ မာ။ ၁။ ၂၉၀။ ဓမ္မ။ ၅၃။
 ပဋိသံ။ ၃၆။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာတိ ကာမဘဝါဒိသု
 ဥပ္ပန္နာ ခန္ဓာ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈနတော
 အနိစ္စာတိ ...။ ဓမ္မ။ ၄၁။ ၂။ ၂၅၅။ အနိစ္စာတိ ဟုတွာ
 အဘာဝဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၄၁။ ၅၀။ ထိုအနိစ္စတရား
 တော်ကို အနတ္တနည်းတူ ဘုရားရှင်သည် အနတ္တ-
 လက္ခဏာသုတ် (ဝိ။ ၃။ ၁၀။ သံ။ ၂။ ၅၅-၆)
 တို့၌၎င်း၊ ကာလတ္တယအနိစ္စသုတ်၊ အနိစ္စသုတ်
 စသည် (သံ။ ၂။ ၁၇-၈-၉။ အံ။ ၂။ ၃၀၄)တို့၌၎င်း၊
 ထိုထိုဒေသနာတို့၌၎င်း အကြောင်းအားလျော်
 စွာ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့သည်။
 ထိုတွင် အချို့ဒေသနာတို့၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို
 အနိစ္စဟု ဟောတော်မူ၍ အချို့ဒေသနာတို့၌
 စက္ခုစသည်ကို၎င်း၊ ရူပါရုံ စသည်ကို၎င်း၊ ဥပါ-
 ဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို၎င်း၊ ပထဝီဓာတ် စသည်
 ကို၎င်း အနိစ္စဟု ဟောတော်မူသည်။ အနတ္တ-
 ကို ဟောတော်မူသော နေရာတိုင်းလိုလိုပင်
 အနိစ္စကိုလည်း ဟောတော်မူသည်။ (အနတ္တ-၌
 ဖော်ပြခဲ့သော ကျမ်းညွှန်းတို့ကိုကြည့်။)

အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာန (န) [အနိစ္စ+ကမ္မဋ္ဌာန] အနိစ္စ
 ကမ္မဋ္ဌာနိး။

အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာနိက (တိ) [အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာန + ကုက]
အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာနိသော၊ အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကို
စီးပြန်သော၊ သူ။ အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကာနံ ပဉ္စန္ဓ
ဘိက္ခုသတာနံ အဇ္ဈာသယေန။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၇၉။
ပဉ္စသတာပိ တေ အနိစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကာ ဘိက္ခု၊ ...
အရဟတ္တံ ပါပုဏိ သု။ ၎င်း။ ၁၈၁။

အနိစ္စဋ္ဌ (ပု) [အနိစ္စ + အတ္ထ] မမြဲသော - အမြဲ
မရှိသော - အနက်သဘော။ (က) မမြဲသော -
အမြဲမရှိသော - အခြင်းအရာ။ ယာဝတာ အနိစ္စဋ္ဌ
ဒုက္ခဋ္ဌ အနတ္တဋ္ဌ၊ တံ သဗ္ဗံ ဇာနာတိတိ သဗ္ဗ-
ညတညာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၂၆။ အနိစ္စဋ္ဌန္တိ စ
အနိစ္စာကာရံ။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၇။ (ခ) ပျက်ပြို
ကုန်ဆုံးခြင်း - ဖြစ်ပြီးနောက်မရှိခြင်း - ပျက်
ခြင်း - ချုပ်ခြင်း - သဘော။ အနိစ္စဋ္ဌေန
အဝိဇ္ဇာယ အာဒိနဝေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၁၉၃။
အနိစ္စဋ္ဌေနာတိ ခယဋ္ဌေန ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန
ဝါ။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၀။

အနိစ္စတာ (ထိ) [အနိစ္စ + တာ] မမြဲသည်၏အဖြစ်၊
မမြဲခြင်း။ (က) ဖြစ်ပြီး၍ (ခဏဘင်အားဖြင့်) -
မရှိခြင်း - ပျက်စီးခြင်း - သဘော။ ဖြစ်ခြင်း၊
ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း သဘော။ ကတမံ တံ ရူပံ
ရူပဿ အနိစ္စတာ။ အဘိ၊ ခ။ ၁၆၉။ ဟုတွာ
အဘာဝဋ္ဌေန န နိစ္စန္တိ အနိစ္စံ၊ တဿ ဘာဝေါ
အနိစ္စတာ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၆၅။ အနိစ္စတာတိ
တေသညေဝ ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တံ၊ ဟုတွာ အဘာ-
ဝေါ ဝါ၊ နိဗ္ဗတ္တာနံ တေနဝါကာရေန အဋ္ဌတွာ
ခဏဘင်န ဘေဒေါတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၅။
ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၁။ ယဿ
လက္ခဏတ္ထယဿ ဘာဝါ ခန္ဓေသု အနိစ္စသမညာ၊
တသ္မိံ လက္ခဏတ္ထယေ အနိစ္စတာသမညာတိ
“အနိစ္စတာတိ တေသယော ဥပ္ပါဒဝယညထ-
တ္တံ”န္တိ ဝတွာ ဝိသေသတော ဓမ္မာနံ ခဏိက-
နိရောဓေ အနိစ္စတာဝေါဟာရေတိ ဒဿေန္တော
“ဟုတွာ အဘာဝေါ ဝါ”တိ အာဒိမာဟ။
တတ္ထ ဥပ္ပါဒပုဗ္ဗကတ္တာ အဘာဝဿ ဟုတွာ-
ဂဟဏံ။ တေန ပါကဘာဝပုဗ္ဗကတ္တံ ဝိနာသ-

ဘာဝဿ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၄၄။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၄၆။ ဓမ္မာနံတွေ အနိစ္စတံ ဝိဒိတွာ...။
မ၊ ၃။ ၂၆၀။ အနိစ္စတန္တိ အနိစ္စာကာရံ။ မ၊ ငွါ၊ ၄။
၁၈၆။ တဿာ ဟိ နာမ အာဝုသော ဗာဟိနုယ
ပထဝီဓာတုယာ တာဝ မဟလ္လိကာယ အနိစ္စတာ
ပညာယိဿတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၃။ အနိစ္စတာတိ
ဟုတွာ အဘာဝတာ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၇။ လောကေ
အနိစ္စတံ ဥတွာ။ သံ၊ ၁။ ၆၀။ အနိစ္စလက္ခဏ-
လည်းကြည့်။ (ခ) သေကြေ - ပျက်စီး -
ပျောက်ကွယ် - ခြင်း။ ယော တေ ဘောဂေ
ဝိကိရတိ ဝိဓမတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ အနိစ္စတာယေဝ
အဋ္ဌမိ။ သံ၊ ၂။ ၅၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ အနိစ္စတာတိ
ဟုတွာ အဘာဝေါ ဗဟုနာပိကာလေန သင်္ဂတာနံ
ခဏေနော အန္တရဓာနံ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၄၄။ အနိစ္စ-
တာတိ မရဏံ။ တသ္မိံ ကုလေ ပဓာနပုရိသာနံ
ဘောဂါနံ ဝါ သဗ္ဗသော ဝိနာသော။ သံ၊ ငွါ၊
၂။ ၃၈၃။ အနိစ္စတာယေဝ အဋ္ဌမိတိ ဝိနာသ-
ဘာဝေါ ဝေ အဋ္ဌမော။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၂၄။
အနိစ္စတာဝေါဟာရလည်းကြည့်။

အနိစ္စတာကထာ (ထိ) [အနိစ္စတာ + ကထာ]
အနိစ္စအဖြစ်ကို အချေအတင်ပြောဆိုရာ စကား
ရပ်။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁၁-ဝဂ်၊ (၁၁၅) ၁၀-
ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၃၃၄-၅။

အနိစ္စတာဒိပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အနိစ္စတာ + အာဒိ +
ပဋိသံယုတ္တ] မမြဲသည့်အဖြစ် (မမြဲခြင်း) စသည်
နှင့်ယှဉ်သော။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အနိစ္စ-
တာဒိပဋိသံယုတ္တာယ ဓမ္မိယာ ကထာယ။
ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၈။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၈။ ခုဒ္ဒက၊ ငွါ၊ ၇၉။

အနိစ္စတာဝသ (ပု) [အနိစ္စတာ + ဝသ] အမြဲမရှိ
သည်၏ အဖြစ် - အနိစ္စတာ - နှင့် သက်စပ်ခြင်း။
အနိစ္စတာဝသံ ထေရာ၊ တေပိ နာမ ဥပါဂတာ။
ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၉။ အနိစ္စတာဝသန္တိ အနိစ္စတာဝသတ္တံ၊
အနိစ္စတာယတ္တဘာဝံ အနိစ္စတာဓိနဘာဝန္တိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၅။ အနိစ္စတာဝသန္တိ
အနိစ္စတာဓိနတံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆။

အနိစ္စတာဝိဘာဂ (ပု) [အနိစ္စတာ + ဝိဘာဂ]
အနိစ္စအဖြစ်ကို ဝေဖန်ခြင်း။ ဇရာမရဏတော
အညာ အနိစ္စတာ နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ အနိစ္စ-
တာဝိဘာဂါနုယုဉ္ဇနဝသေန ဝုတ္တိ။ အဘိ၊ ဠ၊ ၃။
၂၂၉။ ယထာ ဇရာဘဂ်ဝသေန အနိစ္စတာ
ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ၊ န တထာ ဇာတိဝသေနာတိ
ပါဠိယံ ဇရာမရဏဝသေနော အနိစ္စတာဝိဘာ-
ဂေါ ဒဿိတောတိ ဒဠ္ဋဗ္ဗံ။ အနု၊ ၃။ ၁၃၄။

အနိစ္စတာဝေါဟာရ (ပု) [အနိစ္စတာ + ဝေါဟာရ]
အနိစ္စတာဟူသော - ဝေါဟာရ - အခေါ်အဝေါ်
- အမည်။ တီသု ဒဏ္ဍေသု ဒဏ္ဍဝေါဟာရော
ဝိယ တီသု လက္ခဏေသု အနိစ္စတာဝေါဟာရော
ဟောတိ။ မူလ၊ ၃။ ၉၇။ အနိစ္စတာ - လည်းကြည့်။

အနိစ္စတာသမညာ (ထိ) [အနိစ္စတာ + သမညာ]
အနိစ္စတာ - ဟူသော - အမည်။ အနိစ္စတာ -
ကြည့်။

အနိစ္စဒဿာဝိ (တိ) [န + နိစ္စဒဿာဝိ (= နိစ္စ +
ဒိသ + အာဝိ)] အမြဲလာရောက် မဖူးမြော်နိုင်
သော၊ အခါခပ်သိမ်း လာရောက် မဖူးမြော်နိုင်
သော၊ ရံဖန် ရံခါသာ လာရောက် ဖူးမြော်နိုင်
သော။ အနိစ္စဒဿာဝိ ခေါ် ပနာဟံ ဘန္တေ
ဘဂဝတော မနောဘာဝနိယာနဉ္စ ဘိက္ခုနံ။
သံ၊ ၂။ ၂။ အနိစ္စဒဿာဝိတိ တာယ အာတုရ-
တာယ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ အာဂန္တု အသက္ခော-
န္တော ကဒါစိဒေဝ ဒဠ္ဋံ လဘာမိ၊ န သဗ္ဗ-
ကာလန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ အနိစ္စဒဿာဝိ-
လည်းကြည့်။

အနိစ္စဓမ္မ (ပု) [အနိစ္စ + ဓမ္မ] (၁) မမြဲသော -
တရား - သဘော။ ရူပံ ခေါ် ရာဇ အနိစ္စဓမ္မော။
သံ၊ ၂။ ၁၅၉။ (တိ) (၂) မမြဲသော သဘောရှိ
သော။ အယံ ကာယော ဟုတော အဘာဝဋ္ဌေန
အနိစ္စဓမ္မော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ အဓုဝသဘာဝတာယ
အနိစ္စဓမ္မဿ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။

အနိစ္စဓမ္မသုတ္တ (န) [အနိစ္စဓမ္မ + သုတ္တ] ရုပ်နာမ်
တို့၏ အနိစ္စဖြစ်ပုံသဘောတရားကို ဟောသော

သုတ်။ အနိစ္စဓမ္မသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-
သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၅၉။

အနိစ္စပဋိသံဝေဒိ (တိ) [အနိစ္စ + ပဋိသံဝေဒ + ဤ]
အနိစ္စဟု ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းရှိသော၊
သု။ အနိစ္စသညိ အနိစ္စပဋိသံဝေဒိ သတတံ
သမိတံ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၅။ အနိစ္စာတိ ဝေ
ဉာဏေန ပဋိသံဝေဒိတာ အဿာတိ အနိစ္စပဋိ-
သံဝေဒိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၇။

အနိစ္စလက္ခဏ (န) [အနိစ္စ + လက္ခဏ။ အနိစ္စန္တိ
လက္ခိယတိ တေေနာတိ အနိစ္စလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
နိဿယ၊ ၂။ ၂၁။ အနိစ္စတာယေဝ လက္ခဏံ
အနိစ္စလက္ခဏံ။ ဋီကာကျော်။] မမြဲ - အနိစ္စ -
ဟု မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊
အခြားတပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်
ခြင်းသဘော၊ ဖြစ်ပြီးနောက် - မရှိ - ပျက်စီး -
ချုပ်ပျောက် - ခြင်း၊ သဘော၊ အနိစ္စလက္ခဏာ။
ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တံ အနိစ္စလက္ခဏံ ဟုတော အဘာ-
ဝသင်္ခါတော ဝါ အာကာရဝိကာရော။ အဘိ၊
ဠ၊ ၂။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ ယဿ ဘာဝေန
ခန္ဓပဉ္စကံ “အနိစ္စ” န္တိ ဝုတ္တတိ၊ တံ အနိစ္စလက္ခ-
ဏန္တိ ဒဿေတံ “ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တံ” န္တိ အာဒိ
ဝုတ္တံ။ တေန ဟိ တံ “အနိစ္စ” န္တိ လက္ခိယတိ။
အာကာရဝိကာရောတိ အာကာရဝိကတိ။ အ-
ဘာဝါကာရော ဟိ ဝိကတိရူပေန လဗ္ဘတိ၊
ဝိရူပတ္တာ န ဥပ္ပါဒါကာရော။ အာကာရဝိကာ-
ရောတိ ဝါ အာကာရဝိသေသော။ ဟုတော
အဘာဝေါ ဟိ ပါကဘာဝတော ဘိန္နော
ဝိဒ္ဓိသာဘာဝတ္တာတတ္ထ စ အနိစ္စလက္ခဏံ နိရုဋ်။
အနိစ္စာကာရော ဟိ ဒုက္ခာနုတ္တာကာရေဟိ ဝိယ
ဥပ္ပါဒါကာရတော စ ဝိသိဋ္ဌော။ အပိစ
ယထာ နိစ္စပဋိက္ခေပတော အနိစ္စန္တိ နိစ္စာကာရ-
ပဋိက္ခေပတော ယထာဝုတ္တော အဘာဝါကာရ-
သင်္ခါတော အနိစ္စာကာရော အနိစ္စလက္ခဏံ။
တေ ယိမေ တယောပိ အာကာရ အသဘာဝ-
ဓမ္မတ္တာ ခန္ဓပရိယာပနာ န ဟောန္တိ။ ခန္ဓေဟိ
ဝိနာ အနုပလဗ္ဗနိယတော ခန္ဓဝိနိမုတ္တာပိ န

ဟောန္တိ။ ခန္ဓေ ပန ဥပါဒါယ ဝေါဟာရဝသေန
 လတ္တမာနာ တဒါဒိနဝိဘာဝနာယ ဝိသေသ-
 ကာရဏဘူတာ တဇ္ဇာပညတ္တိဝိသေသာတိ ဝေဒိ-
 တဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၃၈။ တဿ ယော ဟုတွာ
 အဘာဝါကာရော၊ တံ အနိစ္စလက္ခဏံ နာမ။
 ဣတိဝုတ်၊ ဣ၊ ၂။ ၄၄။ ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တံ အနိစ္စ-
 လက္ခဏံ။ စူဠနိ၊ ဣ၊ ၉၈။ အနိစ္စလက္ခဏံ တာဝ
 ဥဒယဗ္ဗယာနံ အမနသိကာရာ အပ္ပဋိဝေဓာ သန္တ-
 တိယာ ပဋိစ္စန္တတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ အဘိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆။ အနိစ္စလက္ခဏေ ဟိ ဒိဋ္ဌေ အနတ္တ-
 လက္ခဏံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ဣ၊ ၂။ ၄၄။
 “ဣမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ ဟောန္တိ”တိ အနိစ္စ-
 လက္ခဏံ အာရောပေတိ။ မ၊ ဣ၊ ၁။ ၇၆။ (မ၊ ဣ၊ ၁။
 ၁၆၀-၁-လည်းကြည့်။) ဣဒံ ပန အနိစ္စလက္ခဏံ
 ဒသေတော ဂုတ္တေ ဗုဇ္ဈနကဿ အဇ္ဈာသယေန
 ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၆။

အနိစ္စလက္ခဏာဝတ္ထု (န) [အနိစ္စလက္ခဏာ+ဝတ္ထု]
 အနိစ္စလက္ခဏာကို ဟောရာဖြစ်သောဝတ္ထု။ ဓမ္မ-
 ပဒါ ၂၀-ဝဂ်၊ ၂-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၅၅။

အနိစ္စဝဂ္ဂ (ပု) [အနိစ္စ+ဝဂ္ဂ] ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ
 ဖြစ်ပုံကို ဦးတည်၍ ဟောသောဝဂ်။ အနိစ္စဝဂ်။
 ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်။ သံ၊ ၂။
 ၁၈-၂။ သဋ္ဌာယတနသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊
 ၁-ဝဂ်။ သံ၊ ၂။ ၂၃၆-၄၀။

အနိစ္စသညာ (ထိ) [အနိစ္စ+သညာ] (က)
 မမြဲ - အနိစ္စ - ဟု ဖြစ်သော သညာ။ မမြဲ
 သော - အနိစ္စဖြစ်သော - ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်း
 ၌ - အနိစ္စဟု ဖြစ်သော - အနိစ္စလက္ခဏာကို
 သိမ်းဆည်းတတ်သော - သညာ။ အနိစ္စသည်
 ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၃။ အနိစ္စသည် ဘာဝေ-
 တိတိ ပဉ္စန္ဒ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယညထတ္တ-
 ပရိဂ္ဂါဟိကံ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အနိစ္စန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇနက-
 သညံ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၀၉။ (အံ၊ ဣ၊ ၁။
 ၂၇၃-လည်းကြည့်။) အနိစ္စသညာ အနိစ္စေ
 ဒုက္ခသညာ။ အံ၊ ၂။ ၂၇၂၊ ၂၉၄။ အနိစ္စသညာတိ

ခန္ဓပဉ္စကံ ဟုတွာ အဘာဝါကာရေန အနိစ္စန္တိ
 ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာ။ အံ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၂။ (ခ) မမြဲ - အနိစ္စ-
 ဟု ပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြစ်သောသညာ။
 အနိစ္စသညာ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကတာ
 သဗ္ဗံ ကာမရာဂံ ပရိယာဒိယတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၂၆။
 အနိစ္စသညာတိ “အနိစ္စံ အနိစ္စ”န္တိ ဘာဝေန္တဿ
 ဥပ္ပန္နသညာ။ သံ၊ ဣ၊ ၂။ ၃၀၃။ အနိစ္စသညာဘာ-
 ဝနာနုယောဂ-လည်းကြည့်။ (ဂ) အနိစ္စဟု ရှု
 ကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ-အနိစ္စာနုပဿနာ
 -နှင့် တကွဖြစ်သော သညာ။ (ဃ) အနိစ္စသညာ
 အဦးရှိသော ဝိပဿနာ၊ အနိစ္စာနုပဿနာ။
 ယာဝ ကိဝဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု။ အနိစ္စသညံ
 ဘာဝေသန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၆၇။ အနိစ္စသညာတိ အနိစ္စာ-
 နုပဿနာယ သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နသညာ။ ဒီ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၂။
 တေဘူမကေ သင်္ခါရေ “အနိစ္စာ”တိ ဝိပဿတိ
 တောယာတိ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ တထာပဝတ္တာ
 ဝိပဿနာ။ သာ ပန ယသ္မာ အတ္တနာ သဟ-
 ဂတသညာယ ဘာဝိတာယ ဝိဘာဝိတာ ဝေ
 ဟောတိတိ ဝုတ္တံ “အနိစ္စာနုပဿနာယ သဒ္ဓိံ
 ဥပ္ပန္နသညာ”တိ။ သညာသိသေန ဝါယံ ဝိပဿ-
 နာယ ဝေ နိဗ္ဗေသော။ ဒီ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၃၀။ အနိစ္စ-
 သညံ ရာဟုလ ဘာဝနံ ဘာဝေဟိ။ မ၊ ၂။ ၈၈။
 အနိစ္စသညန္တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ သဟဇာတ-
 သညံ။ ဝိပဿနာ ဝေ ဝါ သော အသညာပိ
 သညာသိသေန သညာတိ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဣ၊ ၁။ ၉၉။
 တတ္ထ ကတမာနိ နဝ ပဒါနိ ကုသလာနိ၊ သမ-
 ထော....အနိစ္စသညာ အနတ္တသညာ....။ နေတ္တိ။
 ၂။ အနိစ္စေ ခန္ဓာဒိကေ ဝိပရိကာမဓမ္မေ
 “အနိစ္စ”န္တိ ပဝတ္တာ သညာပဓာနစိတ္တုပ္ပါဒါ
 အနိစ္စသညာ။ ဝိသေသတော စိတ္တာနုပဿနာ-
 သတိပဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆။

အနိစ္စသညာဉာဏ (န) [အနိစ္စသညာ + ဉာဏ]
 အနိစ္စသညာနှင့် တကွဖြစ်သော ဉာဏ်။ ဝေ
 ယောဂီ အနိစ္စသညံ ဘာဝေန္တော အနိစ္စသညာ-
 ဉာဏေန ကိလေသေ ပဒါလေတိ။ သံ၊ ဣ၊ ၂။

၃၀၃။ အနိစ္စသညာဉာဏေနာတိ အနိစ္စသညာ-
သဟဂတေန ဉာဏေန။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၆။

အနိစ္စသညာနုလောမ (န) [အနိစ္စသညာ + အနု-
လောမ] အနိစ္စသညာ - အား လျော်သော -
နှင့် မဆန့်ကျင်သော - ဝိပဿနာဉာဏ်။ အထ ဝါ
အနိစ္စံ ဝါ အနိစ္စသညာနုလောမံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ
ဒုက္ခသညာနုလောမံ ဝါ န ပဋိလဘတိ
ကုတော ဉာဏန္တိ။ မဟာနိ၊ ၁၄၉။ အနိစ္စသညာ-
နုလောမံ ဝါတိ “ပဉ္စကုန္ဒာ အနိစ္စာ”တိ ဥပ္ပန္နာ
သညာ အနိစ္စသညာ၊ တာယ သညာယ အနု-
လောမံ အပ္ပဋိက္ကုလံ အနိစ္စသညာနုလောမံ၊
ကိံ တံ? ဝိပဿနာဉာဏံ။ မဟာနိ၊ ၁၄၉။

အနိစ္စသညာပရိစိတ (တိ) [အနိစ္စသညာ + ပရိ-
စိတ] အနိစ္စသညာဖြင့် - ပူးစေအပ် - ထုံအပ် -
သော။ သစေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော အနိစ္စ-
သညာပရိစိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရ-
တော။ အံ၊ ၂။ ၄၃၆။ အနိစ္စသညာပရိစိတေန
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရ-
တော။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၇။ အသုဘသညာပရိ-
စိတ-လည်းကြည့်။

အနိစ္စသညာဘာဝနာ (ထိ) [အနိစ္စသညာ +
ဘာဝနာ] အနိစ္စသညာကို ပူးမျှားခြင်း၊ အနိစ္စ-
သညာအဦးရှိသော ဘာဝနာ။

အနိစ္စသညာဘာဝနာနုယောဂ (ပု) [အနိစ္စ-
သညာ + ဘာဝနာ + အနုယောဂ] အနိစ္စ-
သညာအဦးရှိသော ဝိပဿနာကို ပူးစေခြင်း၌
လုံ့လပြုခြင်း။ အနိစ္စသညာဘာဝနာနုယောဂ-
မနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၄။ အနိစ္စသညာ-
ဘာဝနာနုယောဂန္တိ ဧတ္ထ သညာသိသေန ဝိပ-
ဿနာ ကထိတာ။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၉၈။

အနိစ္စသညိ (တိ) [အနိစ္စ + သညာ + ဤ] (က)
မမြဲဟုဖြစ်သော အမှတ်ရှိသော၊ အနိစ္စသညာ
ရှိသော၊ သူ။ အနိစ္စာနုပဿိ ဝိဟရတိ အနိစ္စ-
သညိ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၅။ အနိစ္စာတိ ဧဝံ သညာ
အဿာတိ အနိစ္စသညိ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၄၈။ အနိစ္စ-

သညိနော ဘိက္ခဝေ အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ။
အံ၊ ၃။ ၁၆၅။ အနိစ္စသညိနော ဟိ မေဃိယ
အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ။ ဥဒါနံ၊ ၁၂၀။ အံ၊ ၃။
၁၆၉။ အနိစ္စသညိနောတိ ဟုတော အဘာဝတော
ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတော ပဘဂံတော တာဝကာလိ-
ကတော နိစ္စပဋိပက္ခတော စ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ
အနိစ္စာ”တိ ပဝတ္တအနိစ္စာနုပဿနာဝသေန အ-
နိစ္စသညိနော။ ဥဒါနံ၊ ၁၂၁။ အနိစ္စပဋိသံဝေဒိ-
လည်းကြည့်။

အနိစ္စသဘာဝ (ပု) [အနိစ္စ + သဘာဝ] (၁) အနိစ္စ
သဘော။ (တိ) (၂) အနိစ္စသဘောရှိသော။
အနိစ္စန္တိ န ဇရာမရဏံ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စသဘာဝါနံ
ပန ခန္ဓာနံ ဇရာမရဏတ္တာ အနိစ္စံ နာမ ဇာတံ။
သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉။

အနိစ္စသမ္ဘူတ (တိ) [အနိစ္စ + သမ္ဘူတ] အနိစ္စ
အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ အနိစ္စသမ္ဘူတံ
ဘိက္ခဝေ ရူပံ၊ အနိစ္စသမ္ဘူတံ ဘိက္ခဝေ စက္ခု
ကုတော နိစ္စံ ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၂။ ၂၀၊ ၃၄၄။

အနိစ္စသီလ (တိ) [အနိစ္စ + သီလ] မမြဲသော
သီလရှိသော၊ သူ။ အနိစ္စသီလံ ဒုဿိလျံ၊ ကိံ
ပဏ္ဍိစ္စံ ကရိဿတိ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၂။ အနိစ္စသီလန္တိ
အဗ္ဗုဒ္ဓေနေ ဒီဃရတ္တံ အပ္ပဝတ္တေန သီလေန
သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၁၁၈။

အနိစ္စသုဒဒုက္ခဝေါကိဏ္ဍ (တိ) [အနိစ္စ + သုဒ +
ဒုက္ခ + ဝေါကိဏ္ဍ] မမြဲခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊
ဆင်းရဲခြင်းတို့နှင့် ရောပြွမ်းသော။ ဣတိ သော
ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အနိစ္စသုဒဒုက္ခဝေါကိဏ္ဍံ ဥပ္ပါဒ-
ဝယဓမ္မံ အတ္တာနံ၊ ဒီ၊ ၂။ ၅၇။ (ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၉၆-
လည်းကြည့်။)

အနိစ္စသုတ္တ (န) [အနိစ္စ + သုတ္တ] (က) ရုပ်နာမ်
တို့၏ အနိစ္စဖြစ်ပုံကို ဟောသောသုတ်၊ အနိစ္စ-
သုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁ သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊
၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၈။ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၃၇။ ၂-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။

၁၅၉။ (ခ)အနိစ္စသညာ၏ အကျိုးကိုပြဆိုသော သုတ်။ အနိစ္စသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂- သံယုတ်၊ ၈-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၁၆။

အနိစ္စာကာရ (ပု) [အနိစ္စ + အာကာရ] မမြဲသော - အနိစ္စ - အခြင်းအရာ၊ ဖြစ်ပြီးနောက် - မရှိ - ပျက်စီး - ချုပ်ပျောက် - သော အခြင်း အရာ - သဘော။ ဉာဏစရိတဿ ဘဂဝါ ပုဂ္ဂလဿ အာစိက္ခတိ ဝိပဿနာနိမိတ္တံ အနိစ္စာကာရံ ဒုက္ခာ- ကာရံ အနတ္တာကာရံ။ မဟာနိ။ ၂၈၀။ စူဠနိ။ ၁၇၇။ အနိစ္စာကာရန္တိ ဟုတော့ အဘာဝါကာရံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၉။ အနိစ္စာကာရံ ဒီပေန္တော ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၈၉။ အနတ္တာကာရ၊ အနိစ္စလက္ခဏ-တို့လည်းကြည့်။

အနိစ္စာဒိက (တိ) [အနိစ္စ + အာဒိ + က] အနိစ္စ- အစရှိသော။ ယဿ အနိစ္စာဒိကဿ ဘာယတိ တံ နိဿရဏံ အဘန္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀။

အနိစ္စာဒိဝိပရိဏာမ (ပု) [အနိစ္စာဒိ + ဝိပရိဏာမ] အနိစ္စစသည်အားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း။

အနိစ္စာဒိဝိပရိဏာမသဘာဝ (ပု) [အနိစ္စာဒိဝိပရိ- ဏာမ + သဘာဝ] (၁) အနိစ္စ စသည်အားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော။ (တိ) (၂) အနိစ္စစ သည်အားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသော။

အနိစ္စာဒိဝိပရိဏာမသဘာဝတ္ထ (န) [အနိစ္စာဒိ- ဝိပရိဏာမသဘာဝ + တ္ထ] အနိစ္စစသည်အားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ တံ အနိစ္စာဒိဝိပရိဏာမသဘာဝတ္တာ အနေကဗျသ- နာနုဗန္ဓတ္တာ စ ဘဝဟေဘုဘာဝတော အတိ- ဝိယ ဘယာနကဋ္ဌေန ဘယံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀။

အနိစ္စာဒိသဘာဝ (ပု) [အနိစ္စာဒိ + သဘာဝ] (၁) အနိစ္စအစရှိသောသဘော။ (တိ) (၂) အနိစ္စစသောသဘောရှိသော။ အနိစ္စာဒိသဘာဝံ ဘဝမေဝ နိစ္စာဒိဝေသေန ပရာမသိတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၉။

အနိစ္စာနုပဿနတ္ထ (ပု) [အနိစ္စာနုပဿနာ + အတ္ထ] မမြဲသော တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်

ဖန်ရှုခြင်း - မမြဲ - အနိစ္စ - ဟု အဖန်ဖန်ရှုခြင်း - အနိစ္စာနုပဿနာ - အကျိုး။ အနိစ္စာနုပဿ- နတ္ထာယ အာဝဠေနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာဏ- စရိယာ။ ပဋိသံ။ ၈၀။

အနိစ္စာနုပဿနာ (ထိ) [အနိစ္စ + အနုပဿနာ] အနိစ္စာနုပဿနာ။ (က) မမြဲသော တေဘူ- မကသင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန် - ရှုခြင်း - ရှုသောဉာဏ်။ (ခ) မမြဲ - အနိစ္စ - ဟု အဖန်ဖန်- ရှုခြင်း - ရှုသောဉာဏ်။ (မဟာဝိပဿနာ သ- ပါး တွင် တပါး။) အနိစ္စာနုပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။ ၁၁။ အနိစ္စန္တိ အနုပဿနာ အနိစ္စာနု- ပဿနာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ သော ဝိပဿနာက္ခဏေ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာတော စိတ္တံ မောစေန္တော။ အနိစ္စာနုပဿနာတိ တဿာ အနိစ္စတာယ ဝသေန ရူပါဒိသု “အနိစ္စ” န္တိ အနုပဿနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄-၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ အနိစ္စဿ၊ အနိစ္စန္တိ ဝါ အနု- ပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ တေဘူမိကဓမ္မာနံ အနိစ္စတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာယ ဝိပဿနာယ တေ နာမံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉၊ ၃၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ အနုပဿနာ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ..... ပဋိနိဿဂါနုပဿနာတိ၊ တာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိတ္တာရိတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။ အနိစ္စဿ တေဘူမကဓမ္မဿ၊ အနိစ္စန္တိ ဝါ အနုပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ အနိစ္စာနု- ပဿနာတိ ပဉ္စက္ခန္ဓာနံ ခယတော ဝယတော ဒဿနဉာဏံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ တံ (အနိစ္စလက္ခဏံ) အာရဗ္ဗ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၈၊ ၂၆၄၊ ၃၃၅။)

အနိစ္စာနုပဿနာ(န)ဉာဏ(န) [အနိစ္စာနုပဿနာ + ဉာဏ] မမြဲသော တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော - မမြဲ - အနိစ္စ - ဟု အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော - ဉာဏ်။ အနိစ္စာနုပဿ- နဉာဏ် နိစ္စတော သညာယ မုစ္ဆတိတိ သညာဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။ ၂၃၈။ အနိစ္စာနု-

ပဿနဉာဏန္တိ သမာသပဒံ။ အနိစ္စာနုပဿနာ-
ဉာဏန္တိ ဝါ ပါဌော။ ပဋိသံဌာ ၂။ ၁၅၈။ အနိစ္စာ-
နုပဿနာဉာဏံ နိစ္စတော အဘိနိဝေသာ မုစ္စ-
တိတိ သုညတော ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံဌာ ၂။ ၂၆၂။

အနိစ္စာနုပဿီ (တိ) [အနိစ္စ + အနု + ဒိသ + ကိ]
(က) မမြဲသော တေဘူမက သင်္ခါရတရား
တို့ကို အဖန်ဖန် - ရှုတတ် - ရှုလေ့ရှိ - သော။
သု။ (ခ) မမြဲ - အနိစ္စဟု - အဖန်ဖန် - ရှုတတ် -
ရှုလေ့ - ရှိသော။ သု။ အနိစ္စာနုပဿီ အဿ-
သိဿာမိ။ ဝိ။ ၁။ ၈၉။ ပဋိသံဌာ ၂။ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
၂၅၉။ အနိစ္စာနုပဿီတိ တာယ အနုပဿနာယ
သမန္တာဂတော။ ဝိ။ ၁။ ၂။ ၁၇၅။ ပဋိသံဌာ ၂။
၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၁။ အနိစ္စန္တိ အနုပဿီ၊
အနိစ္စဿ ပါ အနုပဿနသီလော အနိစ္စာနုပဿီ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။ ၁၇၄။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၄၅။ အနိစ္စာ-
နုပဿီ ဝိဟရတိ။ မာ။ ၁။ ၂။ ၄၀၅။
တသ္မာ အနိစ္စာနုပဿီ ဝိဟရတိတိ အနိစ္စတော
အနုပဿန္တော ဝိဟရတိတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။
မာ။ ၁။ ၂။ ၁၉၉။ အနိစ္စာတိ ဝေ ပညာယ ဖရန္တော
အနုပဿတိတိ အနိစ္စာနုပဿီ။ အံ။ ၁။ ၂။ ၁၄၈။
သဗ္ဗသင်္ခါရေသု အနိစ္စာနုပဿီ။ အံ။ ၁။ ၂။ ၄၆၈။
သဗ္ဗေပိ တေဘူမကသင်္ခါရေ အနိစ္စတော အနု-
ပဿန္တော။ အံ။ ၁။ ၂။ ၂၄၄။ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု
အနိစ္စာနုပဿီနော ဝိဟရတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၀။
တံ (ခန္ဓပဉ္စကံ) အနိစ္စန္တိ ဝိပဿကော အနိစ္စာ-
နုပဿီ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၅၄။ (ဂ) မမြဲသည်၏
အဖြစ် - မမြဲခြင်း - ကို ရှုတတ်သော။ သု။ သော
ကာယေ စ သုခါယ စ ဝေဒနာယ အနိစ္စာ-
နုပဿီ ဝိဟရတိ။ သံ။ ၂။ ၄၁၃။ အနိစ္စာနုပဿီတိ
အနိစ္စတံ အနုပဿန္တော။ သံဌာ ၂။ ၁၁၈။ အနိစ္စ-
ပဋိသံဌေ - လည်းကြည့်။

အနိစ္စာနုပဿီပရိမုဒ္ဒနဘေဒနိစ္စသနဓမ္မ (တိ) [အနိစ္စ
+ ဥစ္စာဒန + ပရိမုဒ္ဒန + ဘေဒန + ဝိဇ္ဇာသန +
ဓမ္မ] မမြဲခြင်း၊ နံသာဖြင့်ပွတ်သပ်လိမ်းကျံပေး
ရခြင်း၊ ညှင်းညှင်းသာသာ ဆုပ်နယ်ပေးရခြင်း၊
ပြိုကွဲခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသော။ အယံ

ခေါ ကာယော အနိစ္စာနုပဿီပရိမုဒ္ဒနဘေ-
ဒနိစ္စသနဓမ္မော။ ဒီ။ ၁။ ၂။ ၁၂၁။ ၁၆၇။ ၂၀၉။
(ဒီ။ ၁။ ၁၆၇။ သီ။ ၁။ ၂။ ၁၄၃-၄-တို့
ကြည့်။) ... ဣမသေတံ ကာယဿ အဓိဝစနံ
အနိစ္စာနုပဿီပရိမုဒ္ဒနဘေဒနိစ္စသနဓမ္မဿ။ မာ
၁။ ၁၉၇။ သံ။ ၂။ ၁၀၄-၅။ (မာ။ ၁။ ၂။ ၁၇၅။ သံဌာ ၂။
၃၁-၂-တို့ကြည့်။)

အနိစ္စ (တိ) [န + ဣစ္စာ] လိုချင် တပ်မက်ခြင်း
(တဏှာ) မရှိသော။ သု။ အနိစ္စာ ပိဏ္ဏမေ-
သနာ။ သံ။ ၁။ ၆၀။ သဒါ ဣစ္စာယ နိစ္စာတော။
အနိစ္စော ဟောတိ နိဗ္ဗတော။ သုတ္တနိ။ ၃၈၉။
အနိစ္စာတိ နိတ္တဏှာ ဟုတော။ သံဌာ ၁။ ၁၇၇။
ယာယ ဣစ္စာယ ဆာတာ ဟောန္တိ သတ္တာ
ခပိပါသာတုရာ ဝိယ အတိတ္တာ၊ တာယ ဣစ္စာယ
အနိစ္စော ဟောတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၂။ ၂၁၃။

အနိစ္စတ္တ (န) [အနိစ္စ + တ္တ] တပ်မက်ခြင်း -
တဏှာ - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း။ အနိစ္စတ္တ
စ နိစ္စာတော ဟောတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၂။ ၂၁၃။

အနိစ္စန (တိ) [န + ဣသု + ယု] အလိုမရှိသော။ သု။

အနိစ္စနဘာဝ (ပု) [အနိစ္စန + ဘာဝ] အလိုမရှိ
သည်၏အဖြစ်၊ အလိုမရှိခြင်း။ အနိစ္စနဘာဝ မမ
ပရေ န ဇာနန္တိ။ ဇာ။ ၁။ ၄။ ၂၂။

အနိစ္စန္တိ (တိ) [န + ဣစ္စန္တိ] အလိုမရှိသော။ သု။
ဝေဠေတံ အာဝုသော ဟောတိ ယာ အနိစ္စန္တိ
ဣစ္စတိတိ။ ဝိ။ ၂။ ၂၇၄။ ယော အနိစ္စန္တိမိစ္စတိ။
ဇာ။ ၂။ ၆၆။

အနိစ္စမာန (တိ) [န + ဣစ္စမာန] အလိုမရှိသော။
သု။ ရာဇာ မမ အနိစ္စမာနသေဝ ဂမိယတိ။
ဇာ။ ၁။ ၆။ ၂၇၂။ တံ သုတ္တာ သာဠိကာ တေန
ဝိယောဂံ အနိစ္စမာနာပိ တဿ ဝစနံ ပဋိက္ခိ-
ပိတုံ အသက္ကောန္တိ အနန္တရံ ဂါထမာဟ။ ဇာ။ ၁။ ၆။
၂၇၂။

အနိစ္စယ (ပု) [န + နိစ္စယ] မဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ မဆုံး
ဖြတ်နိုင်ခြင်း၊ နှလုံးနှစ်ချစ်ခြင်း။

အနိစ္စယပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အနိစ္စယ+ပစ္စုပ္ပန်]
မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း-နှလုံးနှစ်ခုဖြစ်ခြင်း-ကို ဖြစ်
စေတတ်သောတရား။ ဝိစိကိစ္ဆာ....အနိစ္စယပစ္စု-
ပ္ပန်နာ။ အဘိဋ္ဌာ၁။ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၁။
အနိစ္စယံ ဒေဠကံ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိတိ အနိစ္စယပစ္စု-
ပ္ပန်နာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၃။

အနိစ္စာ (ထိ) [န+ဣစ္ဆာ] မလိုချင်-မတပ်မက်-
ခြင်း၊ အလိုမရှိခြင်း၊ အလောဘ။ ဥပေက္ခာ
ဓရသမာဓိ၊ အနိစ္စာ ပရိဝါရဏံ။ သံ၊ ၃။ ၅။
အနိစ္စာ ပရိဝါရဏန္တိ ဣမဿာပိ အရိယမဂ္ဂ-
ရဿ အလောဘသင်္ခါတာ အနိစ္စာ ပရိဝါ-
ရဏံ နာမ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ ဒါနံ ဒေမာနော
ဝိပါကံ အသဒ္ဓဟိတော အတ္တနော အနိစ္စာယ
ဒမ္မိ၊ ဇေတန သစ္စေန သုဝတ္တိ ဟောတူတိ
အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ မမ အနိစ္စာယ မမ
ဂေဟံ ဂဏိတုံ ရာဇသဟဿမ္ပိ န သက္ကောတိ
ဒေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၆။ အနိစ္စာတိ ဣစ္ဆာပဋိ-
ပက္ခာ။ တေနာဟ “အလောဘသင်္ခါတာ”တိ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၈။

အနိစ္စာရေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+နိစ္စာရေတွာ] မမြှက်
ဆိုမှု၍၊ မကျူးရင့်မှု၍၊ အနိစ္စာရေတွာ တမေဝ
ဝါစံ။ ဒိ၊ ၁။ ၅။ ၀၅၂။

အနိစ္စာသညာ (ထိ) [အနိစ္စာ+သညာ] အလို
မရှိဟု ဖြစ်သော သညာ။ ကတမာ စာနန္တ သဗ္ဗ-
သင်္ခါရေသု အနိစ္စာသညာ။ အံ၊ ၃။ ၃၄၄။

အနိစ္စိတ (တိ) [န+ဣစ္စိတ] အလိုမရှိအပ်သော။
ရက္ခာ ဝေ ယထာ အနိစ္စိတံ န ဂစ္ဆတိ၊ ဝေ
အာဝရဏတော အာဝရဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။
အနိစ္စိတန္တိ အနိဋ္ဌံ၊ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁-တို့လည်းကြည့်။)

အနိဇ္ဈတ္တိ (ထိ) [န+နိဇ္ဈတ္တိ] မဆင်ခြင်ခြင်း၊ တစိမ့်
စိမ့်မရှိခြင်း။

အနိဇ္ဈတ္တိဗလ (တိ) [အနိဇ္ဈတ္တိ+ဗလ] တစိမ့်စိမ့်
မရှိခြင်းဟူသော အားရှိသော၊ သူ။ တေ အသ-

ညတ္တိဗလာ အနိဇ္ဈတ္တိဗလာ အပ္ပုဋိနိဿဂ္ဂမန္တိ-
နော။ အံ၊ ၁။ ၇၅။

အနိဇ္ဈာနက္ခမ (တိ) [န+နိဇ္ဈာန+ခမ] ရှုဆင်ခြင်
ခြင်းကို မခံသော။ ဟဿ အနိဇ္ဈာနက္ခမံ
အတစ္ဆံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၅။ န နိဇ္ဈာနက္ခမံ။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၅၈။

အနိဉ္ဇန (န၊ ထိ) [န+ဣဉ္ဇန] (၁) မတုန်လှုပ်
ခြင်း။ ယာ ကာယဿ န အာနမနာ န ဝိန-
မနာ န သန္တမနာ န ပဏမနာ အနိဉ္ဇနာ
အဖန္နနာ။ ပဋိသံ၊ ၁၈၃။ (တိ) (၂) (က) တုန်
လှုပ် - ရွှေ့ရှား - ခြင်း မရှိသော။ (ခ) တုန်လှုပ်
ခြင်းကို ပြုတတ်သော (နိဝရဏစသည်) တရားမရှိ
သော။ (ဂ) ရူပတဏှာဟူသော တုန်လှုပ်တတ်
သော တရား၏ အကြောင်း မရှိသော တရား။
သဏ္ဌနမ္ပိ အနိဉ္ဇနမ္ပိ ရူပါရူပံ ဇနေတိတိ အာ-
နေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော နာမ န ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၁၃၆။ ရူပါရမ္ပဏံ နိမိတ္တာရမ္ပဏဉ္ဇ သဗ္ဗမ္ပိ
စတုတ္ထဇ္ဈာနနိပ္ပရိယာယေန အနိဉ္ဇနန္တိ န ဝုစ္စ-
တိတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၄။ အနိဉ္ဇိတ-လည်းကြည့်။
(၃) တုန်လှုပ်ကြောင်း မရှိသော တရား။ အနိဉ္ဇိ-
တ-ကြည့်။

အနိဉ္ဇနဋ္ဌ (ပ) [အနိဉ္ဇန+အတ္တ] မတုန်လှုပ်
သော-တုန်လှုပ်ရွှေ့ရှားခြင်း မရှိသော-အနက်
သဘော။ အနိဉ္ဇနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။
၁၆။ အဝိကမ္ပိတတ္တာ အနိဉ္ဇနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၈၈။ အနိဉ္ဇနဋ္ဌေန အနိဉ္ဇနဿ စ အဘိသင်္ခါ-
ရဏဋ္ဌေန အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရေတိ ဝုစ္စန္တိ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။

အနိဉ္ဇမာန (တိ) [န+ဣဉ္ဇမာန] မတုန်လှုပ်
သော၊ သူ။ အနိဉ္ဇမာနော ကာယေန။ မ၊ ၁။
၁၃၂။ အနိဉ္ဇမာနောဘိ အစလမာနော။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၆၉။

အနိဉ္ဇိတ (န) [န+ဣဉ္ဇိတ] (၁) မတုန်လှုပ်ခြင်း။
(တိ) (၂) တုန်လှုပ်ကြောင်း မရှိသော၊ တရား၊
တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ်သော ရှုန့်ရှင်းသော ဝိတက်

စသော ဈာန်အင်္ဂါ မရှိသော စတုတ္ထဈာန်။
 စတုတ္ထ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဣဒံ ခေါ
 အဟံ ဥဒါယိ အနိဋ္ဌိတသ္မိံ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂။ ၁၁၈။
 အနိဋ္ဌိတသ္မိံ ဝဒါမိတိ ဣဒံ စတုတ္ထဈာန် အနိဋ္ဌနံ
 အစလနံ နိပ္ပန္နနန္တိ ဝဒါမိ။ မ၊ ၄။ ၁၂။ ၁၂၀။ ဣဋ္ဌိတ
 (မ၊ ၄။ ၁၂။ ၁၂၀။ မ၊ ၄။ ၁၂။ ၇၈-လည်းကြည့်။)
 (၃) တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော၊ မတုန်မလှုပ် -
 ချမ်းသာ - သော၊ သူ။ အနိဋ္ဌိတော ဝိဟရန္တော။
 ထေရ၊ ၂။ ၇၃။ (၄င်း၊ ၄။ ၂။ ၈၈-ကြည့်။)

အနိဋ္ဌ (တိ) [န + ဣဋ္ဌ] အလိုမရှိအပ်သော။
 အနိဋ္ဌေဟိ အကန္တေဟိ အပ္ပိယေဟိ အမနာ-
 ပေဟိ သမုဒါစရသိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၅၆။ အနိဋ္ဌာ
 အကန္တာ အမနာပါ ရူပါ သဒ္ဓါ...။ ၄င်း၊ ၂။ ၄၅။
 မ၊ ၁။ ၈၃။ ကေန္တံ အနိဋ္ဌံ ကေန္တံ အကန္တံ ကေန္တံ
 အမနာပံ။ မ၊ ၃။ ၂၀၃။ ဣဋ္ဌာ ဓမ္မာ အနိဋ္ဌာ စ၊
 န ပဝေဓေန္တိ တာဒိဇော။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၂။ (က)
 မချစ်မြတ်နိုးအပ်သော၊ မရှာမှီးအပ်သော။ ယံ
 ရူပံ...အနိဋ္ဌံ အကန္တံ အမနာပံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။
 အနိဋ္ဌန္တိ အပ္ပိယံ၊ ပဋိလာဘတ္ထာယ ဝါ အပရိ-
 ယေသိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈။ အနိဋ္ဌာ အကန္တာ
 အမနာပါ...။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၅။ အနိဋ္ဌာတိ အပရိ-
 ယေသိတာ။ ပရိယေသိတာ ဝါ ဟောန္တု အပရိ-
 ယေသိတာ ဝါ၊ နာမမေဝေတံ အမနာပါရမ္မ-
 ဏာနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ (ခ) မမှန်မြတ်သော။
 ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌပိယာပ္ပိယဝဝတ္ထာနံ န ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၃၁၃။ ဣဋ္ဌံ-ပဏိတံ၊ အနိဋ္ဌံ အပ္ပဏိတံ။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၅၈။

အနိဋ္ဌဂန္ဓ (ပု) [အနိဋ္ဌ+ဂန္ဓ] အလိုမရှိအပ်သော -
 မကောင်းသော - ရနံ။ အနိဋ္ဌဂန္ဓော ပက္ကမတိ၊
 ဒိဗ္ဗဂန္ဓော ပဝါယတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၄။ အနိဋ္ဌဂန္ဓောတိ
 ဒုဂ္ဂန္ဓော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂၆။

အနိဋ္ဌင်္ဂတ (တိ) [အနိဋ္ဌာ + ဂတ။ န + နိဋ္ဌင်္ဂတ]
 မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဆုံးဖြတ်
 ခြင်းသို့ မရောက်သော၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်သော။
 အပိစ ခေါ ကမိ ဟောတိ ဝိစိကိစ္ဆိ အနိဋ္ဌင်္ဂ-
 တော သဒ္ဓမ္မေ။ သံ၊ ၂။ ၈၁။ အနိဋ္ဌင်္ဂတာယ

ဝိစိကိစ္ဆာယ ဇဝနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာ-
 ဗျာကတာ ဝိညာဏရိယာ။ ပဋိသံ၊ ၇။ အနိဋ္ဌင်္ဂ-
 တာယာတိ အသန္နိဋ္ဌာနဘာဝံ ဂတာယ။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၆၇။ အနိဋ္ဌင်္ဂတော ဝိစိကိစ္ဆာဝသေန
 တိဋ္ဌတိ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁။ အနိဋ္ဌင်္ဂတော ဝိစိကိစ္ဆာ-
 ဝသေနာတိ ရာနတ္ထယာဒိသု ကင်္ခါသင်္ခါတာယ
 ဝိစိကိစ္ဆာယ ဝသေန သန္နိဋ္ဌာနံ အပ္ပတ္တော။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၈၁။

အနိဋ္ဌင်္ဂတတာ (တိ) [အနိဋ္ဌင်္ဂတ + တာ] ဆုံးဖြတ်
 ခြင်းသို့ မရောက် - မဆုံးဖြတ်နိုင် - သည်၏
 အဖြစ်။ ယာ ခေါ ပန သာ ဘိက္ခဝေ ကမိတာ
 ဝိစိကိစ္ဆိတာ အနိဋ္ဌင်္ဂတတာ သဒ္ဓမ္မေ၊ သင်္ခါရေ
 သော။ သံ၊ ၂။ ၈၁။

အနိဋ္ဌင်္ဂတဘာဝ (ပု) [အနိဋ္ဌင်္ဂတ + ဘာဝ] ဆုံးဖြတ်
 ခြင်းသို့ မရောက် - မဆုံးဖြတ်နိုင် - သည်၏
 အဖြစ်။ ကာဠာရိကာနံ ကဏေရကာနံ ပဒံ
 ဘဝိသတိတိ အနိဋ္ဌင်္ဂတဘာဝေါ ဝိယ ယောဂိ-
 နော ဣမာ ဈာနဘိညာ နာမ ဗာဟိရက-
 ပရိဗ္ဗာဇကာနမ္ပိ သန္တိတိ အနိဋ္ဌင်္ဂတဘာဝေါ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃-၄။

အနိဋ္ဌဖလ (န) [အနိဋ္ဌ + ဖလ] အလိုမရှိအပ်
 သော - မကောင်းသော - (အနိဋ္ဌ) အကျိုး။
 အနိဋ္ဌဖလံ အကန္တဖလံ အမနုညဖလံ။ အဘိ၊
 က၊ ၁၆၂။ ကဿကပ္ပလ (ပေတ၊ ၄။ ၅၅)လည်း
 ကြည့်။

အနိဋ္ဌဖဿ (ပု) [အနိဋ္ဌ + ဖဿ] အလိုမရှိအပ်
 သော - မကောင်းသော - တွေ့ကြုံမှု။ အနိဋ္ဌ-
 ဖဿံ ဖုသန္တိ ပါပဏန္တိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။

အနိဋ္ဌရသ (ပု) [အနိဋ္ဌ + ရသ] အလိုမရှိအပ်
 သော - မကောင်းသော - အရသာ။ သာဒူတိ
 (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၇) ဣဋ္ဌရသော။ အသာဒူတိ
 အနိဋ္ဌရသော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၇။

အနိဋ္ဌရူပ (န) [အနိဋ္ဌ + ရူပ] (က) အလိုမရှိ
 အပ်သော - မကောင်းသော - (အနိဋ္ဌ)
 သဘော။ အနိဋ္ဌရူပညေဝ ပဿတိ နော ဣဋ္ဌ-

ရူပံ။ သံ၊ ၂။ ၃၄၁။ သံ၊ ၃။ ၃၉၃။ အနိဋ္ဌရူပန္တိ
အနိဋ္ဌသဘာဝံ။ သံ၊ ၄။ ၃၇၂။ (ခ) အလိုမရှိ
အပ်သော - အနိဋ္ဌ - ရုပ် - အဆင်း။

အနိဋ္ဌသဘာဝ (ပ) [အနိဋ္ဌ + သဘာဝ] အလိုမရှိ
အပ်သော - မကောင်းသော - (အနိဋ္ဌ)
သဘော။ အနိဋ္ဌရူပ-ကြည့်။

အနိဋ္ဌသမ္ပတ (တိ) [အနိဋ္ဌ + သမ္ပတ] အလိုမရှိ
အပ်-မကောင်း-အနိဋ္ဌ-ဟု သမုတ်အပ်သော။
အနုရိယသမ္ပတ၊ အနိဋ္ဌာဘိမတ-တို့ကြည့်။

အနိဋ္ဌာ (တိ) [န + နိဋ္ဌာ] မပြီးဆုံးခြင်း၊ မပိုင်း
ခြား - မသတ်မှတ် - ခြင်း၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း။
အနိဋ္ဌင်္ဂတ-ကြည့်။

အနိဋ္ဌာကန္တ (တိ) [အနိဋ္ဌ + အကန္တ] အလိုမရှိ
အပ်၊ မနှစ်သက်အပ်သော။

အနိဋ္ဌာကန္တဝိပါက (ပ) [အနိဋ္ဌာကန္တ + ဝိပါက]
အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်သောအကျိုး။

အနိဋ္ဌာကန္တဝိပါကတ္ထ (န) [အနိဋ္ဌာကန္တဝိပါ-
က + တ္ထ] အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်သော
အကျိုး၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗေ ဘေ (အကုသလာ)
ဇာတိဝသေန အဓောဘာဂ်မနိယာဘိ ဝေ-
နာမာဝ ဟောန္တိ ဝိပါကကာလေ အနိဋ္ဌာကန္တ-
ဝိပါကတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။

အနိဋ္ဌာပိတ (တိ) [န + နိဋ္ဌာပိတ] အပြီးအဆုံးသို့
မရောက်စေအပ်သော၊ မပြီးစေအပ်သော။ ဥတ္တိ
ဝါ ဌပေတွာ ကမ္မဝါစာ အနိဋ္ဌာပိတာ။ ကခံ။
၂၅၉။

အနိဋ္ဌာဘိမတ (တိ) [အနိဋ္ဌ + အဘိမတ] အနိဋ္ဌာရုံ
ဟု - အလိုရှိအပ် - သိအပ် - သော။ ကေစွဿ
ဟိ ဣဋ္ဌာဘိမတော ကေစွဿ အနိဋ္ဌော ဟောတိ။
ကေစွဿ အနိဋ္ဌာဘိမတော (အနိဋ္ဌသမ္ပဘော-
သိ) ကေစွဿ ဣဋ္ဌော။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၇၂။

အနိဋ္ဌာရမ္ပဏ (န) [အနိဋ္ဌ + အာရမ္ပဏ] အလိုမရှိ
အပ်သော - မကောင်းသော - အာရုံ၊ အနိ-

ဋ္ဌာရုံ။ အမနာပန္တိ အနိဋ္ဌာရမ္ပဏံ။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၈၃။

အနိဋ္ဌိတ (တိ) [န + နိဋ္ဌိတ] မပြီးဆုံးသေးသော၊
ပြီးဆုံးခြင်းသို့ မရောက်သေးသော။ အနိဋ္ဌိတေ
မမောကာသေ။ ဒီပင်္ကရေ မဟာမုနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၁၁။ အနိဋ္ဌိတေတိ အပရိယောသိတေ ဝိပု-
ကတေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၃။ တဿ ဝိဒတ္တိမတ္တံ အနိ-
ဋ္ဌိတံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ အပရိယောသိတသက်ပ္ပ-
လည်းကြည့်။

အနိဋ္ဌိတစ္ဆဒန (တိ) [အနိဋ္ဌိတ + ဆဒန] မပြီးဆုံး
သေးသော - အမိုး - ရှိသော၊ အမိုး မိုး၍ မပြီး
သေးသော။ ရညော ဥယျာဓေန ဝါသာဂါရံ
ဝိပွကဘံ ဟောတိ အနိဋ္ဌိတစ္ဆဒနံ၊ ဒါရုကဏ္ဍိကံ
အာရောပေတွာ ဂေါပါနသိယော ပဝေသိတ-
မတ္တာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၈။

အနိဋ္ဌိတမနောရထ (တိ) [အနိဋ္ဌိတ + မနောရထ]
ပြီးဆုံးခြင်းသို့ မရောက်သော စိတ်အလိုရှိသော၊
မပြည့်စုံသေးသောစိတ်အလိုရှိသော။ သူ။ အပရိ-
ယောသိတသက်ပ္ပေါတိ (ဒီ၊ ၂။ ၂၂၉) အနိဋ္ဌိတ-
မနောရထော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။ ဘဝသမ္ပတ္တိနိဗ္ဗာန-
သမ္ပတ္တိနံ ဝသေန အပရိပုဏ္ဏဉ္စာသယတာယ
အနိဋ္ဌိတမနောရထော တံ တံ ပတ္တကာမော-
ယေဝ ဟုတွာ ဌိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။

အနိဋ္ဌရိ (တိ) [န + နိဋ္ဌရိ (= နိဋ္ဌရ + ဤ)] ကြမ်း
တမ်းခက်မာခြင်းမရှိသော၊ ငြူခြင်း (လူဿာ)
မရှိသော။ သူ။ အနိဋ္ဌရိ အနုနဂိဒ္ဓေါ၊ အနေဇော
သဗ္ဗမိ သမော။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၅။ မဟာနိ၊ ၃၄၉။
အနိဋ္ဌရိတိ အနိဿုကံ၊ အနိဋ္ဌရိတိပိ (အနိဋ္ဌရိ-
တိပိ-မဟာနိ၊ ၄) ကေစိ ပဌန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။
၂၈၄။ မဟာနိ၊ ၃၈၇။

အနိတ္တရ (တိ) [န + ဣတ္တရ] မယုတ်ညံ့သော
ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော။ သူ။ အနိတ္တရာ
ဣတ္တရသမ္ပယုတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၁။ အနိတ္တရာတိ
သုဘောဂ ဣမသ္မိံ လောကေ ယညာ စ ဝေဒါ

စ အနိတ္တရာ န လာမကာ မဟာနုဘာဝါ။ တေ
ဣတ္တရေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ သမ္ပယုတ္တာ၊ တဿ
ဗြာဟ္မဏာပိ အနိတ္တရာဝ ဇာတာ။ ဇာဠ၊
၇။၄၇။

အနိတ္တိ (တိ) [န+နိတ္တိ] မကူးအပ်သေး
သော၊ မကူးမြောက်ရသေးသော။ သိယာ စ
နေသံ ကန္တာရာဝသေသော အနိတ္တိဏှော၊
အတ္ထိ စာယံ ကန္တာရာဝသေသော အနိတ္တိဏှော။
သံ၊ ၁။ ၃၂၊ ၃၂။ အနိတ္တိဏှ-လည်းကြည့်။

အနိတ္တိဂန္ဓ^၁ (တိ) [န+ဣတ္တိဂန္ဓ] မိန်းမအနံ့ မနံ
သော၊ မိန်းမအနံ့ မနံဘူးသော၊ မိန်းမနှင့် မနီး
စပ်သော။ သူ။ ကလိဂ်ရဋ္ဌေ ပန နာဠိကိရရညေ
ရဠံ ကာရယမာနေ ဟိမဝတိ ပဉ္စသတတာ-
ပသာ အနိတ္တိဂန္ဓာ နဂရံ သမ္ပတ္တာ။ မဠ၊
၃။၄၆။

အနိတ္တိဂန္ဓ^၂ (ပု) [န+ဣတ္တိဂန္ဓ] မိန်းမအနံ့ကို
သည်းမခံနိုင်သော၊ အနိတ္တိဂန္ဓအမည်ရှိသော၊
သူ။ (၁) ဂေါတမဘုရားအလောင်းမင်းသား။
စူဠပလောဘနဇာတ် (ဇာ၊ ၄၂။ ၂၉၆-၂၉၉)،
မဟာပလောဘနဇာတ် (ဇာ၊ ၄၂။ ၄၇၂-၄၇၇)
တို့ကြည့်။ (၂) ပစ္စေကဗုဒ္ဓအလောင်းသတို့သား။
သုတ္တန်၊ ၁။ ၆၀-၆၂-နှင့် မဠ၊ ၂။ ၅၀-တို့ကြည့်။
(၃) ဘုရားရှင်လက်ထက် သာဝတ္ထိပြည်နေ
သူဌေးတဦး၏သား။ ဓမ္မပဒ၊ ၁၆-ဝဂ်၊ ၅-ဝတ္ထု
(ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၁၈၃-၁၈၅) ကြည့်။

အနိတ္တိဂန္ဓကုမာရ (ပု) [အနိတ္တိဂန္ဓ+ကုမာရ]
အနိတ္တိဂန္ဓအမည်ရှိသော - မင်းသား - သတို့
သား။ ဇာ၊ ၄၂။ ၂၉၇။ ဇာ၊ ၄၂။ ၄၇၂။ ဓမ္မ၊
၄၂။ ၁၈၃-တို့ကြည့်။

အနိတ္တိဂန္ဓကုမာရဝတ္ထု (န) [အနိတ္တိဂန္ဓကုမာရ+
ဝတ္ထု] အနိတ္တိဂန္ဓသူဌေးသားနှင့် စပ် (၍ဟော
အပ်)သော - အကြောင်း - အဋ္ဌပ္ပတ်။ ဓမ္မပဒ၊
၁၆-ဝဂ်၊ ၅-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၁၈၃-၅။

အနိတ္တိဂန္ဓပစ္စေကဗောဓိသတ္တ (ပု) [အနိတ္တိဂန္ဓ^၂+
ပစ္စေကဗောဓိသတ္တ] အနိတ္တိဂန္ဓမည်သော ပစ္စေ-

ကဗုဒ္ဓအလောင်းတော်။ သောတဝိညာဏ-
ဝိသိဝသေန ဥပ္ပန္နော ရာဂေါ သဝနသံသဂ္ဂေါ
နာမ၊ သော အနိတ္တိဂန္ဓပစ္စေကဗောဓိသတ္တဿ
စ ပဉ္စဂ္ဂဠုလေဏဝါသိတိဿဒဟရဿ စ ငသေန
ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဠ၊ ၂။ ၅၀။ (သုတ္တန်၊ ၁။ ၆၀-
၆၂-လည်းကြည့်။)

အနိတ္တိဂန္ဓဝန (န) [အနိတ္တိဂန္ဓ + ဝန] မိန်းမ
အနံ့မနံ့ချဖြစ်သောတော။

အနိတ္တိဂန္ဓဝနသဏ္ဌ (ပု) [အနိတ္တိဂန္ဓ^၁+ဝနသဏ္ဌ]
မိန်းမအနံ့မနံ့ချဖြစ်သောတောအုပ်၊ ဟိမဝန္တာ။
“ပုန ဒါနိ အဟံ အနိတ္တိဂန္ဓဝနသဏ္ဌမေဝ
ဂမိဿာမိ” တိ.... ဟိမဝန္တာမေဝ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ၄၂။
၃။၄၇၇။

အနိတ္တိ (တိ) [န+နိတ္တိ (=နိ+တရ+တ)]။
“ဒေါ ဓဿ စာ” တိ တွေ စဂ္ဂဟဏဿ ဗဟု-
လတ္တတ္တာ တေန စဂ္ဂဟဏေန ယထာပယောဂံ
ဗဟုဓာ အာဒေသော သိယာ။ ယထာ—နိ-ဥပ-
သဂ္ဂတော ကမ္မ၊ ပဒ၊ ၁၊ စရ၊ တရာနံ ပဌမဿ ဝဂ္ဂ-
ဒုတိယော ဣမိနာ (ငရေ ယောသာယောသာ-
နန္တုဒိနာ) ဒွိတ္တံ။ နိက္ခမတိ၊ နိပ္ပတ္တိ၊ နိစ္ဆယော၊
နိစ္ဆရတိ၊ နိတ္တရဏံ။ ရူ။ နာ-၂။ အဗုဋ္ဌကွရ-
သညောဂေ ပရံ ကွစိ ပုဋ္ဌတ္တံ။ နိက္ခမတိ....
သောမိ တေရဟိ ကန္တာရံ နိတ္တိဏှော။ နိတိ၊
သုတ္တံ။ ၁၆၇။ နိတ္တရတိ၊ နိတ္တရဏ၊ နေတ္တာရ-တို့
နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။] ဥဒါနံ၊ ၁၀၄။ သံ၊ ၄၂။
၉၈။ မဟာနိ၊ ၁၂၊ ၃၇၃။ ၎င်း၊ ၄။ ၂၄၅၊ ၃၇၇-
တို့၌လည်း နိတ္တာရေတိ၊ နိတ္တိဏှ-ဟုပင်ရှိသည်။

အနိတ္တိ (တိ) [န+ဣတ္တိ] မိန်းမ မဟုတ် - အမ
မဟုတ် - သော၊ သူ။ “ကဟံ ဣတ္တန္နာမာ” တိ။
အနိတ္တိ ဘန္တေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁၈။ ဝေ ဣတ္တိပိ
ကိလေသဝသေန သာမိကံ အတိက္ကမိတော
အညေန သဒ္ဓိံ သံဝါသံ ဂတာ နေဝ အနိတ္တိ
ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁၁၅။

အနိဒဿန (တိ) [န+နိဒဿန] (က) မြင်အပ်
သည်၏အဖြစ် မရှိသော၊ မြင်အပ်သောသဘော

မရှိသော၊ မမြင်နိုင်သော၊ တရား။ အနိဒဿနာ
ဓမ္မာ။ အဘိဓမ္မာ။ (အဘိဓမ္မာ စာပိုဒ်-၁၀၉၄၊
၁၄၅၇-တို့လည်းကြည့်။) နတ္ထိ ဧတေသံ ဒဠဗ္ဗ-
ဘာဝသင်္ခါတံ နိဒဿနန္တိ အနိဒဿနာ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၉။ အယံ ဟိ ဘန္တေ အာကာသော
အရူပံ အနိဒဿနော။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။ အနိဒဿ-
နောတိ ဒဿနဿ စက္ခုဝိညာဏဿ အနာ-
ပါဏော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇။ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ
ပသာဒေါ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နော အနိဒဿ-
နော သပ္ပဋိသော။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၅၇။ စက္ခုဝိညာ-
ဏေန ပဿိတံ န သက္ကာတံ အနိဒဿနော။
အဘိဓမ္မာ၊ ၁၄၆။ (န) (ခ) မြင်အပ်သည်၏
အဖြစ်-မြင်အပ်သော သဘော - မရှိသော၊
နိဗ္ဗာန်၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် - မိသစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု
တို့ဖြင့် - မမြင်နိုင်သောနိဗ္ဗာန်။ ဝိညာဏံ အနိ-
ဒဿနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၊ ၃။ မ၊ ၁။ ၄၀၅။ နိဒဿနာ-
ဘာဝတော အနိဒဿနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ နိဒဿ-
တိတိ နိဒဿနံ၊ စက္ခုဝိညေယျံ။ န နိဿနံ
အနိဒဿနံ၊ အစက္ခုဝိညေယျန္တိ ဧတမတ္ထံ ဝဒန္တိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ အနိဒဿနန္တိ စက္ခုဝိညာဏဿ
အာပါတံ အနုပဂမနတော အနိဒဿနံ နာမ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ အနိဒဿနန္တိ ဣဒံ နိဗ္ဗာနဿ
သနိဒဿနဒုကေ ဒုတိယပဒသဟိတတရဒဿနန္တိ
အဓိပ္ပါယေန “စက္ခုဝိညာဏဿ နာမာ”တိ
ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ အနိဒဿနဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ
ဒေသေဿာမိ အနိဒဿနဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ ကတ-
မဉ္စ ဘိက္ခဝေ အနိဒဿနံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ အနိ-
ဒဿနံ နိပ္ပပဉ္စ သန္တံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၃။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။
စက္ခုဝိညာဏေန အပဿိတဗ္ဗတ္တာ အနိဒဿနံ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ မိသစက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ စ
အပဿိတဗ္ဗတ္တာ အနိဒဿနံ၊ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၇။
(ဂ) ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာပုံစံ မရှိသော -
နှိုင်းခိုင်းရာဥပမာမရှိသော - နိဗ္ဗာန်။ နိဒဿနံ
ဝါ ဥပမာ၊ တံ ဘေဿ နတ္ထိတိ အနိဒဿနံ။ န
ဟိ နိဗ္ဗာနဿ နိစ္စဿ ဧကဿ အစ္စန္တသန္တ-
ပဏိတသဘာဝဿ သမိသံ နိဒဿနံ ကုတောစိ

လတ္တတိတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ သပ္ပသင်္ခတင်္ဂရု-
တာယ ဝါ နတ္ထိ ဧတေသ နိဒဿနန္တိ အနိဒဿနံ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ နတ္ထိ ဘေဿ နိဒဿနန္တိ ဝါ
အနိဒဿနံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။

အနိဒဿနအပ္ပဋိသ (ဝိ) [အနိဒဿန + အပ္ပဋိသ]
မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်လည်းမရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်
၏ အဖြစ်လည်းမရှိသော၊ မြင်ခြင်းလည်းမရှိ၊
ထိပါးခြင်းလည်းမရှိသော။ အနိဒဿနအပ္ပဋိသ
ဓမ္မာ။ အဘိဓမ္မာ၊ ၃။

အနိဒဿနဂါမိ (တိ) [အနိဒဿန + ဂမ + ကိ]
မျက်စိ - စက္ခုဝိညာဉ် - ဖြင့် မမြင်နိုင်သော
နိဗ္ဗာန်သို့ - ရောက်စေဘက် - ရောက်ကြောင်း
ဖြစ် - သော။ အနိဒဿန (ခ) အနက်ကြည့်။

အနိဒဿနသပ္ပဋိသ (တိ) [အနိဒဿန + သပ္ပဋိသ]
မြင်အပ်သည်၏အဖြစ် မရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်၏
အဖြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ မြင်ခြင်းကား မရှိ၊
ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော။ အနိဒဿနသပ္ပ-
ဋိသ ဓမ္မာ။ အဘိဓမ္မာ၊ ၃။ နတ္ထိ ဧတေသံ ဒဠဗ္ဗ-
ဘာဝသင်္ခါတံ နိဒဿနန္တိ အနိဒဿနာ၊ အနိ-
ဒဿနာ စ ဧက ဝုတ္တနယေနေဝ သပ္ပဋိသ
ဓာတိ အနိဒဿနသပ္ပဋိသ။ အဘိဓမ္မာ၊ ၄။ ၈၉။

အနိဒါန (တိ) [န + နိဒါန] အကြောင်းမရှိသော။
သနိဒါနံ သမဏော ဂေါတမော မေဓံ ဒေသေတိ၊
နော အနိဒါနံ။ မ၊ ၂။ ၂၀၂။ သနိဒါနံ ဘိက္ခဝေ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ နေက္ခမ္မဝိတက္ကော၊ နော အနိဒါနံ။ သံ၊
၁။ ၃၆၆။ တဉ္စ အနိမိတ္တံ အနိဒါနံ...ဥပ္ပဋိဿတိတိ
နေဘံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၃။ ၁၁၈။ သနိဒါနာ
ဘိက္ခဝေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ
နော အနိဒါနာ။ သံ၊ ၁။ ၈၀။

အနိဒ္ဓန္တ (တိ) [န + နိဒ္ဓန္တ] ပမုတ်ထုတ်အပ်သော၊
မပယ်အပ်သော။

အနိဒ္ဓန္တကဿာဝ (တိ) [အနိဒ္ဓန္တ + ကဿာဝ] မထုတ်
ပယ်အပ်သေးသော - အညစ်အကြေး - အမည်း
အညစ် - ရှိသော။ တံ ဟောတိ ဇာတရူပံ ဓန္တံ

သန္တန္တံ နိဒ္ဒန္တံ အနိဒ္ဒန္တကသ္မာဝံ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၅။
အနိဒ္ဒန္တကသ္မာဝန္တံ အနိဟတဒေါသံ အနုပနိတ-
ကသ္မာဝံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ အနုပနိတကသ္မာဝံ၊
အနိဟတဒေါသ-တို့လည်းကြည့်။

အနိဒ္ဒါရိတ (တိ) [န + နိဒ္ဒါရိတ] မထုတ်ဆောင်
အပ်သော၊ ထုတ်ဆောင်၍မပြုအပ်သော။

အနိဒ္ဒါရိတပရိစ္ဆေဒ (တိ) [န + နိဒ္ဒါရိတ + ပရိ-
စ္ဆေဒ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော - ဆုံးဖြတ်အပ်
သော - အပိုင်းအခြားမရှိသော၊ ဒေသနာ။
အနိဒ္ဒါရိတပရိစ္ဆေဒေ ဓမ္မာနံ အတ္တိတာမတ္တ-
ဒီပကေ မာတိကုဒ္ဓေသေ အပရိစ္ဆေဒေန ဗဟု-
ဝစနေန ဥဒ္ဓေသော ကတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။
(အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၂-၃-လည်းကြည့်။)

အနိဒ္ဒါရိတသဘာဝ (တိ) [န + နိဒ္ဒါရိတ + သဘာဝ]
ထုတ်ဆောင်အပ်သော - ပရမတ္ထအားဖြင့်ရအပ်
သော - သဘောမရှိသော။ ...နာမ် အနိဒ္ဒါရိတ-
သဘာဝဿ ပဒတ္တဿ တေန တေန ပကာရေန
ဉာပနံ အတ္တိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။ အနိဒ္ဒါရိတ-
သဘာဝဿာတိ ပရမတ္ထတော အနုပလဒ္ဓသဘာ-
ဝဿ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။

အနိဒ္ဒါရိတသမတ္တိယ (တိ) [န + နိဒ္ဒါရိတ + သ-
မတ္တိယ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော - ပရမတ္ထအား
ဖြင့်ရအပ်သော-အစွမ်းသတ္တိ - ဟူသော အနက်
သဘာဝ - မရှိသော။ သတိ ဟိ ဥဇကေ ပါဠိ-
အနုဂဓတ အတ္တေ ကိ အနိဒ္ဒါရိတသမတ္တိယေန
အန္တရာဘဝေန ပရိကပ္ပိဘေန ပယောဇနန္တိ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၈၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။ အနိဒ္ဒါရိတ-
သဘာဝ-လည်းကြည့်။

အနိဒ္ဒိ (တိ) [န + ဣဒ္ဒိ] (၁) မပြည့်စုံခြင်း၊ ဆင်းရဲ
နွမ်းပါးခြင်း။ သာဝ အနိဒ္ဒိ ဆေကော သာရထိ
အဿ ဝိယ ဒမေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၅။

အနိဒ္ဒိက (တိ) [န + ဣဒ္ဒိက] မပြည့်စုံ - ဆင်း
ရဲနွမ်းပါး-သော၊ သူ။ တျမှာ အနိဒ္ဒိကာ ဒန္တာ၊
အသမိဒ္ဒိ ဒမေတိ နော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၃။ တေ

မယံ ဣဓ ဝသန္တာ အနိဒ္ဒိကာ ဒန္တာ နိဗ္ဗိသေဝနာ
ကတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၅။

အနိဒ္ဒိမန္တ (တိ) [န + ဣဒ္ဒိမန္တ] ပြည့်စုံခြင်း (စည်း
စိမ်) မရှိသော၊ သူ။ ဣဒ္ဓဿ ပေါသဿ အနိဒ္ဒိ-
မန္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၁။ ယော ပန
တတ္ထ အနိဒ္ဒိမာ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၅။

အနိဒ္ဒိ (တိ) [န + ဣဒ္ဒိ] မပြည့်စုံသော၊ ဆင်းရဲနွမ်း
ပါးသော၊ သူ။ အနိဒ္ဒိနံ မဟာဓုတ၊ ဓမ္မေတံ သံဝ
သာရထိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၃။ အနိဒ္ဒိနန္တံ မဟာဓုတ
အနိဒ္ဒိ အသမိဒ္ဒိ ဒလိဒ္ဓပုရိသံ...။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၃၇၅။

အနိဓာနဂတ (တိ) [န + နိဓာန + ဂတ] သိုမှီး-
စုဆောင်း - ထားခြင်းသို့ မရောက်သော။ အနိ-
ဓာနဂတာ ဘဂ္ဂါ၊ ပုညော နတ္ထိ အနာဂတေ။
မဟာနိ၊ ၃၂။ အနိဓာနဂတာ ဘဂ္ဂါတိ ယေ ခန္ဓာ
ဘိန္နာ၊ ဘေ နိဓာနံ နိဟိတံ နိစယံ န ဂစ္ဆန္တိတိ
အနိဓာနဂတာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၁။

အနိဓာနဝန္တ (တိ) [န + နိဓာန + ဝန္တ] နိဓာနံ
ဝုစ္စတိ ဌပနောကာသော၊ နိဓာနမဿ အတ္ထိတိ
နိဓာနဝတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ ထိဒ္ဓိ အနိဓာနဝတိ]
သိုမှီး-စုဆောင်း - မထားအပ်သော၊ သိုမှီး-
စုဆောင်း-ထားခြင်းငှါမသင့်သော။ အနိဓာန-
ဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ။ မ၊ ၁။ ၃၇၆။ အံ၊ ၁။ ၃၃၀။
အနိဓာနဝတိ ဝါစန္တိ ဟဒယမဉ္ဇူသယံ
နိဓေတုံ အယုတ္တံ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ အနိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာတိ
န ဟဒယေ နိဓေတဗ္ဗယုတ္တကံ ဝါစံ ဘာသိတာ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။

အနိန္ဒလောမန (တိ) [အနိန္ဒ + လောမန] မကဲ့ရဲ့
အပ်သော မျက်စိရှိသော၊ သူ။ ဘတ္တာ တေ
ဟေဿာမိ အနိန္ဒလောစနေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၆။
အနိန္ဒလောစနေတိ အနိန္ဒိတဗ္ဗလောစနေ။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၁၆၃။

အနိန္ဒာ (တိ) [န + နိန္ဒာ] (က) မကဲ့ရဲ့ခြင်း။ (တိ)
(ခ) မကဲ့ရဲ့အပ်သော။

အနိန္ဒာရောသ(ပု) [အနိန္ဒာ+အရောသ]မကဲ့ရဲခြင်း
(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော မချုပ်ချယ်ခြင်း။ အနိန္ဒာ-
ရောသ နိဿာယ နိန္ဒာရောသော ပဟာတဗ္ဗော။
မ၊ ၂။ ၂၃။ အနိန္ဒာရောသန္တိ အနိန္ဒာဘူတံ အသ-
ဋ္ဌနံ။ မ၊ ၄။ ၁၂။ အနိန္ဒာဘူတံ အသဋ္ဌနန္တိ
နိန္ဒာယ ပဋိပက္ခဘူတံ ပရေသံ အသဋ္ဌနံ။ မ၊ ၄။ ၁၂။
၂၂။

အနိန္ဒိတ (တိ) [န + နိန္ဒိတ] မကဲ့ရဲအပ်သော။
အနိန္ဒိတာ သဂ္ဂမုပေန္တိ (သဂ္ဂမုပေဟိ) ဌာနံ။
အံ၊ ၁။ ၂၁။ ပေတ၊ ၁၄၄။ အနိန္ဒိတာတိ အဂရ-
ဟိတာ ပါသံသာ။ ပေတ၊ ၄။ ၈၃။ နတ္ထိ လောကေ
အနိန္ဒိတော။ ဓမ္မ၊ ၄၇။ ဝိမာန၊ ၅၀။ ဂါမေ ဝသမ-
နိန္ဒိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၄။ အနိန္ဒိတာတိ အဂရဟိတာ
ဥတ္တမရူပဓရေ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၂။ ၃၉၇။ အနိန္ဒိတော
သဂ္ဂမုပေတိ (သဂ္ဂမုပေဟိ၊ ဇာ) ဌာနံ။ သံ၊ ၁။
၂၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၄။ အနိန္ဒိတောတိ ဘိနာဒိနိ
ပညာနိ ကရဏေန ပမုဒိတော ဒေဝလောကေန
အဘိနန္ဒိတော ဟုတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၅။

အနိန္ဒိတဂီ (တိ) [အနိန္ဒိတ+အဂီ+အ။ ထိ၌ အနိန္ဒိ-
တဂီ] မကဲ့ရဲအပ်သော (တင့်တယ်သော) ကိုယ်
အဂီရှိသော။ သူ။ ပါသာဒမာရယ အနိန္ဒိတဂီ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၃၁။ အနိန္ဒိတဂီတိ ပါဒန္တတော ယာဝ
ကေသဂ္ဂါ အနိန္ဒိတသရိရာ ပရမသောဘဂ္ဂပတ္တ-
သရိရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၀၇။ သေနောပိယာ တာတ
အနိန္ဒိတဂီယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၆။

အနိန္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [န + နိန္ဒိတဗ္ဗ] မကဲ့ရဲ-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ သူ။ အနိန္ဒလောစန-ကြည့်။

အနိန္ဒိယဗ္ဗ (တိ) [န + ဣန္ဒိယ + ဗ္ဗ] ဣန္ဒြေနှင့်မဖွဲ့
စပ်အပ်သော။ သက်မဲ့ - အဝိညာဏက - ဖြစ်
သော။ အနိန္ဒိယဗ္ဗမသညကာယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၅။
အနိန္ဒိယဗ္ဗမိ သင်္ကာတိ။ မ၊ ၄။ ၁၄။ ၅၃။ (ဒုဒ္ဒက၊
၄။ ၁၄၈-လည်းကြည့်။)

အနိန္ဒိယဗ္ဗရူပ (န) [အနိန္ဒိယဗ္ဗ+ရူပ] ဣန္ဒြေနှင့်
မဖွဲ့စပ်သောရူပ။ အနိန္ဒိယဗ္ဗရူပ။ အနိန္ဒိယဗ္ဗ-

ရူပဉ္စ နိဗ္ဗာနဉ္စ ဌပေတွာ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ။...အနိန္ဒိ-
ယဗ္ဗရူပဉ္စ နိဗ္ဗာနဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၇၃။
(အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၇-လည်းကြည့်။)

အနိန္ဒန (တိ) [န + ဣန္ဒန] မီးလောင်စာမရှိသော။
အနာဟာရ၊ အနေ-တို့ကြည့်။

အနိပကဝုတ္တိ (တိ) [န + နိပကဝုတ္တိ] ပညာဖြင့်
အသက် မွေးခြင်း မရှိသော။ ၂၁-ပါးသော
မသင့်သော ရွာမှီးခြင်းဖြင့် အသက်မွေးခြင်း
ရှိသော။ သူ။ ကေဝိသတိဝိဇာယ အနေသနာယ
ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တော အနိပကဝုတ္တိ နာမ ဟောတိ။
န ပညာယ ဌတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။ မ၊ ၄။ ၁၂။ ၄။
နိပက (မ၊ ၄။ ၁၂။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၈) လည်းကြည့်။

အနိပန္န (တိ) [န + နိပန္န] မလည်းလျောင်းသော။
ဣမသ္မိ သာသန အနိပန္နော အနိသိန္နော
အဋ္ဌိတော အစက်မန္တော ကော ဘိက္ခု အရဟတ္တံ
ပတ္တောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ ဒုဒ္ဒက၊ ၄။
၈၂။

အနိပုဏ (တိ) [န + နိပုဏ] မသိမ်မွေ့သော၊ မလိမ္မာ
သော။ သူ။ အနိပုဏောပေတံ သုဘော အတ္တမနော
ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၃၃။ ဒုဠုလ္လ (ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၈၅) လည်းကြည့်။

အနိပ္ပတ္တိ (ထိ) [န + နိပ္ပတ္တိ] မပြီးစီး-မပြီးမြောက်-
ခြင်း။ အမ္မ တယိ ကရေန္တိယာ အနိပ္ပတ္တိ နာမ
နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၈၁။

အနိပ္ပန္န (တိ) [န + နိပ္ပန္န] မပြီးမြောက်သော။

အနိပ္ပန္နတာ (ထိ) [အနိပ္ပန္န + တာ၊ (အနိပ္ပန္န-
တာဝ်?)] မပြီးစီး - မပြီးမြောက် - သည်၏
အဖြစ်။ မပြီးစီး-မပြီးမြောက်-ခြင်း။ (မပြီး
မြောက်သော?)။ အနိပ္ပန္နတာ သဟေယျ
ဇီရော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၈။ အနိပ္ပန္နတာတိ (အနိပ္ပါဒါ-
ယာတိ၊ သိ။ အနိပ္ပန္နာယာတိ၊ သျာ။ အနိပ္ပါဒါ-
ယာတိ၊ ဣ-မူကဲ့။) မဟာရာဇ ယာဝ အတ္တနော
ဣစ္ဆိတံ န နိပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာဝ ပဏ္ဍိတော အဓိဝါ-
သေယျ။ န ကဿစိ ကထေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။

အနိပ္ပလ (တိ) [န + နိပ္ပလ] အကျိုး မရှိသည့် မဟုတ်သော၊ အကျိုးရှိသော။ အပိ စ ဗြာဟ္မဏ ဒါယကောပိ အနိပ္ပလော။ အံ၊ ၃။ ၄၈၀-၁။ ဒါယကောပိ အနိပ္ပလောတိ... ဒါယကေန ပန န သက္ကာ နိပ္ပလေန ဘဝိတုံ၊ ဒါယကော တဿ ဒါနဿ ဝိပါကံ လဘတိယေဝ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇။ အမှာကဉ္စ ကတာ ပူဇာ၊ ဒါယကာ စ အနိပ္ပလော။ ခုဒ္ဒက။ ၈။ ပေတ။ ၁၂၉။ သဗ္ဗာ တာ ဘိက္ခဝေ ဥပါသိကာယော အနိပ္ပလော ကာလကံတာတိ။ ဥဒါန။ ၁၇၆။ အနိပ္ပလာတိ န နိပ္ပလာ၊ သမ္ပတ္တဿ မညဗလာ ဝေ ကာလကံတာ။ ဥဒါန။ ၁၇၆။ တေ စေဝ ပူဇိတာ ဟောန္တိ၊ ဒါယကာ စ အနိပ္ပလော။ ပေတ။ ၁၂၈။ ဒါယကာ စ အနိပ္ပလာတိ... တေ ဒါယကာ စ န နိပ္ပလာ။ ပေတ။ ၁၇၆။

အနိပ္ပါဒ (ပု) [န + နိပ္ပါဒ] မပြီးမြောက်ခြင်း။ အနိပ္ပန္နတာ-ကြည့်။

အနိပ္ပါဒန (န) [န + နိပ္ပါဒန] မဖြစ်စေခြင်း။ တာဝ ဖလဿ အနိပ္ပါဒနံ သမာဂမေ နိပ္ပါဒနသမတ္တဿ နိပ္ပါဒနဉ္စ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၁။ အနိပ္ပါဒနံ နိပ္ပါဒနာဘာဝေါ အဟေတုဘာဝေါ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၈။

အနိဗ္ဗ (တိ) [န + နိဗ္ဗ] မမြဲသော။ ကမ္မသ္မိဉ္စိ အနိဗ္ဗေ ဒွါရမ္ပိ အနိဗ္ဗေမေဝ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ (က) မဇ္ဇိကပိ - မဆက်စပ် - မဆုံးဖြတ် - မသတ်မှတ် - မရည်ရွယ် - အပ်သော၊ ဖွဲ့ - စပ် - ဆုံးဖြတ် - သတ်မှတ် - ရည်ရွယ် - ခြင်းမရှိသော၊ မမြဲ - မသေချာ - ကေနိမဟုတ် - စိတ်မချရ - သော။ (ခ) မဆက်စပ်သော၊ ဆက်စပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသော။ အနိဗ္ဗံ ဝိပလ္လာပံ ဝိလပန္နော ကန္တတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အနိဗ္ဗန္တိ အနိဗ္ဗန္တံ ယံ ကိဉ္စိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။ (ဂ) အတိအကျ မသတ်မှတ် အပ်သော။ ဣမသ္မိ ပန မဟာဂေါသိကံသုတ္တေ ဘဂဝတော ဂေါစရဂါမော အနိဗ္ဗေ၊ ကောစိဒေဝ ဂေါစရဂါမော

ဘဝိဿတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အနိဗ္ဗစာရိကာလည်းကြည့်။ (ဃ) မမြဲ - မသေချာ - ကေနိ မဟုတ် - စိတ်မချရ - သော။ ပုထုဇ္ဇနိဒ္ဓိ နာမ စလာ အနိဗ္ဗေ၊ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ ဇယပရာဇယောပိ အနိဗ္ဗေ၊ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၃။

အနိဗ္ဗဂတိက (တိ) [အနိဗ္ဗ + ဂတိ + က။ န + နိဗ္ဗ + ဂတိ + က] မမြဲသောလားရောက်ရာ (ဂတိ) ရှိသော၊ မြဲသောလားရောက်ရာ (ဂတိ) မရှိသော၊ သူ။ အဝသေသပုဂ္ဂလာ ပန အနိဗ္ဗဂတိကာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။

အနိဗ္ဗစာရိကာ (ထိ) [အနိဗ္ဗ + စာရိကာ] မရည်ရွယ်သော ဒေသစာရိ ကြံချီခြင်း၊ ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းကိုသာ မရည်ရွယ် - အများကို ရည်ရွယ် - သော ဒေသစာရိ ကြံချီခြင်း။ ယံ ဂါမနိဂမနဂရပဋိပါဠိဝသေန စရတိ၊ အယံ အနိဗ္ဗစာရိကာ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ သမ္ပဟုလေ ဥဒ္ဓိဿ ဂါမနိဂမနဂရပဋိပါဠိယာ စာရိကာ အနိဗ္ဗစာရိကာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၀၆။

အနိဗ္ဗတ္တ (န) [အနိဗ္ဗ + ဘတ္တ] မမြဲသည်၏အဖြစ်။ ဒွါရံ ပန အနိဗ္ဗံ၊ ကသ္မာ၊ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာတိ ကမ္မဿ အနိယတတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၁။

အနိဗ္ဗဝါသ (တိ) [အနိဗ္ဗ + ဝါသ။ န + နိဗ္ဗ - ဝါသ] မမြဲသော နေခြင်းရှိသော၊ မြဲသော နေခြင်းမရှိသော။ (က) ဝါတော် နှစ်ဆယ် တိုင် အောင် တမြို့တရွာ တကျောင်းတည်း၌ မြဲသော သီတင်းသုံးခြင်းမရှိသော မြတ်စွာဘုရား။ ဘဂဝါ ပဌမဗောဓိယံ ဝိသတိ ဝဿာနိ အနိဗ္ဗဝါသော အဟောသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ ဝိသတိ ဝဿာနိ အနိဗ္ဗဝါသော ဟုတွာ ယတ္ထ ယတ္ထ ဖာသုကံ ဟောတိ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဝသိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ အနိဗ္ဗဝါသော ဟုတွာတိ ကေသ္မိယေဝ ဝိဟာရေ နိဗ္ဗဝါသော အဟုတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ (ခ) ကမ္မဋ္ဌာန်းယူရန် ယခုပင် ရောက်လာ၍ မြဲသော နေခြင်းမရှိသော အန္တေဝါသိကရဟန်း။ အနိဗ္ဗ-

ဝါသာဒိသာဂမနိယာ ဘိက္ခု။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃။
သမ္ပတိ အာဂတတ္တာ ကတ္တိ န နိဗ္ဗေဝါဝိသော
တေသန္တိ အနိဗ္ဗဝါသာ၊ အန္တေဝါသိကာ။
ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇။

အနိဗ္ဗသယန (တိ) [အနိဗ္ဗ + သယန။ န +
နိဗ္ဗသယန] မြဲသော အိပ်ရာနေရာရှိသော၊
မြဲသော အိပ်ရာနေရာ မရှိသော။ သူ။ တနေရာ
တည်း၌ အိပ်မနေသော။ သူ။ ပုန စပရံ မဟာ-
ရာဇ ဟတ္ထိ အနိဗ္ဗသယနော ဝေမေဝ ခေါ
မဟာရာဇ ယောဂီနာ ယောဂါဝစရေန အနိ-
ဗ္ဗသယနေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၃။

အနိဗ္ဗသိလ (တိ) [န + နိဗ္ဗ + သိလ] မြဲသော
သိလမရှိသော၊ ရံခါ ဥပုသ်သိလ စောင့်ထိန်း၊ ရံ
ခါ မစောင့်ထိန်းသော။ သူ။ အနိဗ္ဗသိလာနံ
ဂဟဋ္ဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ ကဒါစိ ဥပေါ-
သထိကဘာဝေန သမာဒိန္နသိလာပိ ဟောန္တိ
ကဒါစိ နောတိ အနိဗ္ဗသိလာနံ ဂဟဋ္ဌာနံ။ မ၊
၄။ ၂။ ၈၅။

အနိဗ္ဗနိယ (တိ) [န + နိဗ္ဗနိယ] မဖွဲ့ - မကပ် -
မစွဲ - တတ်သော၊ မဖွဲ့နိုင် - မစွဲမြဲစေနိုင် -
မခိုင် - သော။ သေတဝဏ္ဏော အနိဗ္ဗနိယော
ဟောတိ။ ဂေရုကာ အနိဗ္ဗနိယာ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၉၆။ န နိဗ္ဗတိတိ အနိဗ္ဗနိယော၊ န
အလ္လိယတိတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၅။ န
လဂ္ဂနကောတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၈။

အနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [န + နိဗ္ဗတ္တ] မဖြစ်ပေါ်သေးသော၊
ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသို့မရောက်သော။ အသဉ္စာတာ
အနိဗ္ဗတ္တာ အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ အပါတုဘူတာ။ အဘိ၊
ဓ၊ ၂။ ၁၃။ အနိဗ္ဗတ္တံ ပဇာတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၉၄။
အနိဗ္ဗတ္တန္တိ သဘာဝံ အပ္ပတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။
အနိဗ္ဗတ္တေန န ဇာတော၊ ပစ္စုပ္ပန္နေန ဇိဝတိ။
မဟာနိ၊ ၃၂။ အနိဗ္ဗတ္တေန န ဇာတောတိ
အဇာတေန အပါတုဘူတေန အနာဂတက္ခန္ဓေန
....။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၀။

အနိဗ္ဗတ္တန (န) [န + နိဗ္ဗတ္တန] မဖြစ်စေခြင်း။
တဏှာမူလကဿ အညဿ အတ္တဘာဝဿ
အနိဗ္ဗတ္တနေန အနညပေါသိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။

အနိဗ္ဗတ္တဖလ (တိ) [အနိဗ္ဗတ္တ + ဖလ] မဖြစ်သေး -
မသီးသေး - သော အသီးရှိသော၊ အသီးမသီး
သေးသော။ ယာနိမာနိ ရုက္ခာနိ အနိဗ္ဗတ္တ-
ဖလာနိ။ မိလိန္ဒ။ ၇၆။

အနိဗ္ဗတ္တယမာန (တိ) [န + နိဗ္ဗတ္တယမာန] မဖြစ်
စေသော။ သူ။ အသဉ္စနယမာနော အနိဗ္ဗတ္တယ-
မာနော အနဘိနိဗ္ဗတ္တယမာနော။ မဟာနိ။
၃၈။ အနိဗ္ဗတ္တယမာနောတိ ပတ္တနာတဏှာ-
ဝသေန န နိဗ္ဗတ္တယမာနော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၁။

အနိဗ္ဗတ္တိ (တိ) [န + နိဗ္ဗတ္တိ] မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
သင်္ခါရတရားတို့၏ - မဖြစ်ပေါ်ခြင်း - မဖြစ်ပေါ်
ကြောင်း - မဖြစ်ပေါ်ရာ - နိဗ္ဗာန်။ အနိဗ္ဗတ္တိ
အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၁၂။

အနိဗ္ဗတ္တိတ (တိ) [န + နိဗ္ဗတ္တိတ] မဖြစ်စေအပ်
သော။ အကတ(ဆ)အနက်ကြည့်။

အနိဗ္ဗတ္တိနိရောဓ (ပု) [အနိဗ္ဗတ္တိ + နိရောဓ] တဖန်
မဖြစ်ပေါ်ပဲ ချုပ်ခြင်း၊ ကေန် - အပြီးအငြိမ်း -
ချုပ်ခြင်း။ ဣတိ မဟာပုရိသော သကလဿ
ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အနိဗ္ဗတ္တိနိရောဓံ အဒ္ဓသ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၅၂။ အနိဗ္ဗတ္တိနိရောဓန္တိ သဗ္ဗသော ပစ္စယ-
နိရောဓေန အနုပ္ပါဒ်နိရောဓံ အစူန္တနိရောဓံ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။

အနိဗ္ဗာန (န) [န + နိဗ္ဗာန] နိဗ္ဗာန်မဟုတ်သော
တရား။ နိဗ္ဗာန် ဝေါဟရန္တဿ နိဗ္ဗာန် ဟောတိ၊
အနိဗ္ဗာန် ဝေါဟရန္တဿ အနိဗ္ဗာန် ဟောတိ။
အဘိ၊ က။ ၁၇၂။

အနိဗ္ဗာနသံဝတ္ထနိကာ (တိ) [န + နိဗ္ဗာန + သံဝတ္ထ-
နိကာ] (က) ကိလေသာငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို
မဖြစ်စေတတ်သော။ ရာဂေါ ခေါ အာဝုသော
အန္တကရဏော အစက္ခုကရဏော အညာဏက-
ရဏော ပညာနိရောဓိကော ဝိသုဒ္ဓိပက္ခိကော
အနိဗ္ဗာနသံဝတ္ထနိကာ။ အံ၊ ၁။ ၂၁၇။ အဘိ၊ က။

၁၇၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၁။ ကိလေသနိဗ္ဗာနံ န သံဝတ္ထေတိတိ အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၅၀။ (ခ) နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ မဖြစ်စေတတ်သော။... ဝိသုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ် အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကံ နှိပ်စား...။ မဟာနိ၊ ၃၆၁။ အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကန္တိ အပစ္စယအမတနိဗ္ဗာနက္ခယ နသံဝတ္တနိကံ။ မဟာနိ၊ ၃၆၁။ ၃၇၉။

အနိဗ္ဗာဟက (တိ) [န + နိဗ္ဗာဟက] မထုတ်ဆောင် တတ်သော။

အနိဗ္ဗာဟကဘာဝ (ပု) [အနိဗ္ဗာဟက + ဘာဝ] မထုတ်ဆောင် တတ်သည်၏ အဖြစ်။ တေသံ တဿာ ဒိဋ္ဌိယာ အနိဗ္ဗာဟကဘာဝံ ဒဿေန္တော။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂၄၂။

အနိဗ္ဗိဒ္ဓ (တိ) [န + နိဗ္ဗိဒ္ဓ] (၁) မဖောက်ထွင်းအပ်သော၊ ထုတ်ချင်းမထွင်းသော။ (တိ) (၂) ထုတ်ချင်းမထွင်းသောလမ်း၊ လမ်းတို၊ လမ်းဦးတို။ ဗျူဟော ရစ္ဆာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓါ၊ နိဗ္ဗိဒ္ဓါ တု ပထဝီ စ။ ဓာနံ၊ ၂၀၂။

အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗ (တိ) [အနိဗ္ဗိဒ္ဓ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌မဖောက်ထွင်းအပ်သော၊ မဖောက်သွင်း ဘူးသေးသော။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ အပဒါလိတပုဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၃၀၁။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗန္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အန္တံ ပါပေတွာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၃၀၂။ ၂၆၃။

အနိဗ္ဗိဒ္ဓရစ္ဆာ (တိ) [အနိဗ္ဗိဒ္ဓ + ရစ္ဆာ] ထုတ်ချင်းမထွင်းမဖောက် - တခြားလမ်းနှင့် - မဆက်မိ - မပေါင်းမိ - သော လမ်း၊ လမ်းဦးတို၊ သန္တိဗျူဟေတိ သရသန္တိယော စ အနိဗ္ဗိဒ္ဓရစ္ဆာ စ။ ဇာ၊ ၄၇၂။ ၁၇၂။

အနိဗ္ဗိန္ဒိယကာရီ (တိ) [န + နိဗ္ဗိန္ဒိယကာရီ] ပျင်းရိ - ငြီးငွေ့ - စွာ ပြုလေ့မရှိသော၊ မငြီးမငွေ့ - မပျင်းမရိ - ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ အနိဗ္ဗိန္ဒိယကာရိဿ၊ သမ္ပဒတ္တော ဝိပစ္စတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၄။ နိဗ္ဗိန္ဒိယကာရီလည်းကြည့်။

အနိဗ္ဗိသတ (တိ) [အနိဗ္ဗိသ + တာ] (မာန်တည်းဟူသော) အဆိပ် - မကင်းသည်၏ အဖြစ် -

မကင်းခြင်း။ အနိဗ္ဗိသတာယ အဒန္တော။ မ၊ ၄၁၁။ ၁၉၇။ အနိဗ္ဗိသေဝနတာလည်းကြည့်။

အနိဗ္ဗိသန္တ (တိ) [န + နိဗ္ဗိသန္တ] မသက်ဝင်သော၊ မရသော၊ သူ။ အနေကဇာတိသံသာရံ၊ သန္တာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ။ ဓမ္မ၊ ၃၆။ ထေရ၊ ၂၃၇။ ဝိ၊ ၄၁၁။ ၁၄။ ဒီ၊ ၄၁၁။ ၁၆။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁။ ၁၀၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁။ ၁၀။ ဇာ၊ ၄၁၁။ ၁၈။ အနိဗ္ဗိသံ တံ ဉာဏံ အဝိန္နန္တော အလဘန္တောယေဝ ...။ ဓမ္မ၊ ၄၁၂။ ၁၀။ ထေရ၊ ၄၁၂။ ၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၅။ ဒီ၊ ၄၁၁။ ၂၅။ သံသရိဟံ အနိဗ္ဗိသန္တိ သံသာရသမုဒ္ဒေ ပတိဋ္ဌံ အဝိန္နန္တိ အလဘန္တိ... သံသရိဟံ။ ထေရီ၊ ၄၁၇။ ၁၄၆။

အနိဗ္ဗိသေဝန (တိ) [န + နိဗ္ဗိသေဝန] မာနမကင်းသော၊ မယဉ်ကျေးသော၊ သူ။

အနိဗ္ဗိသေဝနတာ (တိ) [အနိဗ္ဗိသေဝန + တာ] မာနမကင်းသည်၏ အဖြစ်၊ မာနမကင်းခြင်း၊ မယဉ်ကျေးခြင်း။ အနိဗ္ဗိသေဝနတာယ အဒန္တော။ မဟာနိ၊ ၄၁၁။ ၉၁။ အနိဗ္ဗိသတလည်းကြည့်။

အနိဗ္ဗုတ (တိ) [န + နိဗ္ဗုတ] မငြိမ်းအေးသော၊ ကိလေသာ ပူလောင်ခြင်းမှ မငြိမ်းအေးသော၊ သူ။ ဇောနဂေါ အနေဇယ၊ နိဗ္ဗုတဿ အနိဗ္ဗုတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၆။ ရာဂါဒိကိလေသပရိဋ္ဌာဟာဘိဘဝေန အနိဗ္ဗုတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၁၁။ ၂၇၁။

အနိဗ္ဗုတကိလေသ (တိ) [န + နိဗ္ဗုတကိလေသ] မငြိမ်းသော ကိလေသာအပူရှိသော၊ ကိလေသာအပူမငြိမ်းသေးသော၊ သူ။

အနိဗ္ဗုတကိလေသတာ (တိ) [အနိဗ္ဗုတကိလေသ + တာ] မငြိမ်းသောကိလေသာရှိသည် - ကိလေသာအပူမငြိမ်းသေးသည် - ၏ အဖြစ်။ အပရိနိဗ္ဗုတ (မဟာနိ၊ ၄၁၁။ ၉၁။) ကြည့်။

အနိဗ္ဗေမတိကဘာဝ (ပု) [အနိဗ္ဗေမတိက + ဘာဝ] သို့လော သို့လော တွေးတာ ယုံမှားခြင်း -

မကင်းသည်၏ အဖြစ်- မကင်းခြင်း။ အထဿ
အနိဗ္ဗေမတိကဘာဝံ ဝိဒိတွာ....။ဓမ္မဒ္ဓါ၁။၂၃။

အနိမိတ္တ (တိ) [န+နိမိတ္တ] မပင့်-မဖိတ် -
မခေါ် - အပ်သော၊ သူ။ ပုဗ္ဗေ အနိမိတ္တော
ခါဒနိယံ ဝါ ဘောဇနိယံ ဝါ သဟတ္တာ ပဋိဂ္ဂ-
ဟေတွာ။ ဝိ၊၂။ ၂၃၂။ အနိမိတ္တော နာမ
အဇ္ဇတနာယ ဝါ သွာတနာယ ဝါ အနိမိတ္တော။
ဝိ၊၂။၂၃၄။

အနိမိတ္တစတုတ္ထ (တိ) [အနိမိတ္တ + စတုတ္ထ]
မပင့်ဖိတ်အပ် - ပင့်ဖိတ်မထား - သူလျှင် လေး
ယောက်မြောက်ရှိသော။(န) ပင့်ဖိတ်မထားသူ
(ဂဏပူရကရဟန်း)လျှင်လေးပါးမြောက်ရှိသော
ဂဏဘောဇဉ်။တတ္ထ အနိမိတ္တစတုတ္ထံ ပဉ္စန္ဓ
စတုက္ကာနံ ဝသေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ အနိမိတ္တော စတုတ္ထော ယဿ
တဒေတံ အနိမိတ္တစတုတ္ထံ။ဝဇီရ။၃၁၃။ဝိမတိ၊
၂။၂၇-လည်းကြည့်။

အနိမိတ္တ (န) [အနိမိတ္တ + တ္ထ] မဖိတ်အပ်
သည်၏အဖြစ်၊ ပင့်ဖိတ်ထားသော ရဟန်းမဟုတ်
သည်၏အဖြစ်။ ဂဏပူရကဿ အနိမိတ္တတ္တာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ အနိမိတ္တတ္တာ သတ္တာဟကိစ္စံ
အဓိဋ္ဌဟိတွာ ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၂။

အနိမိတ္တ (န) [န+နိမိတ္တ] (၁) နိမိတ် မဟုတ်
သော။(က)ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြောင်းဖြစ်သည့်
အမှတ်အသား - နိမိတ် - မဟုတ်သော။ အနိ-
မိတ္တာနံ နာမေဟိ စ (နာမေန စ-သစ်)
အကိတ္တေတွာ ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၅။ ၎င်း
သစ်။၁၃၈။ (ခ) သင်္ခါရနိမိတ်မဟုတ်သော၊ -
နိဗ္ဗာန်။ နိမိတ္တံ အဘိဘုယျိတွာ အနိမိတ္တံ
ပက္ခန္ဓတိတိ ဂေါတြဘု။ပဋိသံ။ ၆၃။ နိမိတ္တံ
ဘယတော သမ္ပဿမာနော အနိမိတ္တေ အဓိ-
မုတ္တတ္တာ။ပဋိသံ။၈၉။ နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။
အနိမိတ္တေတိ သင်္ခါရနိမိတ္တပဋိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အနိမိတ္တေ စိတ္တံ ပက္ခန္ဓတိ။
ပဋိသံ။၂၇၈။ အနိမိတ္တေ စိတ္တံ ပက္ခန္ဓတိတိ

သင်္ခါရနိမိတ္တပဋိပက္ခေန အနိမိတ္တသင်္ခါတေ
နိဗ္ဗာနေ တန္တိန္ဒတာယ စိတ္တံ ပဝိသတိ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၆၇။ (တိ) (၂) နိမိတ်မရှိသော၊ ပိုင်းခြား
သတ်မှတ်ကြောင်းဖြစ်သည့် အမှတ်အသား -
နိမိတ်-မရှိသော-သင်္ခါရအချင်းချင်းသိမ်း နိမိတ်
မကြားပဲ သမုတ်အပ်သော သိမ်း။ အနိမိတ္တာ
နာမ ယာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နိမိတ္တာနိ အကိတ္တေတွာ
သမ္ပတာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၉။ ကင်္ခါ၊၈၈။ သဗ္ဗေန
သဗ္ဗန္တိ သဗ္ဗပ္ပကာရေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၇။
အနိမိတ္တံ သိမ် သမ္ပန္တတိ။ဝိ၊၅။၃၈၃။ (၃)(က)
ရာဂစသော အကြောင်းနိမိတ်မရှိသော၊ သင်္ခါရ
တို့၏ ကိုယ်ကောင် စသည်ကဲ့သို့ ထင်ခြင်း နိမိတ်
မရှိသော၊ (သင်္ခါရနိမိတ်ကင်းသော အခြင်း
အရာအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော)
အနိမိတ္တဟူသော နိဗ္ဗာန်အာရုံရှိသော၊ မဂ်၊ဖလ-
သမာပတ်။ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော အနိ-
မိတ္တော သမာဓိ အနိမိတ္တာ သမာပတ္တိ။
ဝိ၊၁။၁၁၈-၉။ ဝိ၊၂။၃၈။ ရာဂဒေါသမောဟ-
နိမိတ္တေဟိ အနိမိတ္တတ္တာ အနိမိတ္တော။ တွေ
စ ဝိမောက္ခတ္တိကေန စ သမာဓိတ္တိကေန စ
အရိယမဂ္ဂေါ ဝုတ္တော။ သမာပတ္တိတ္တိကေန ပန
ဖလသမာပတ္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ ဥပရူပရိ ဥပ္ပဇ္ဇက-
ရာဂါဒိနံ ကာရဏတ္တာ ရာဂါဒယော နိမိတ္တန္တိ
အာဟ “ရာဂဒေါသမောဟနိမိတ္တေဟိ”တိ။
သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနမ္ပေတ္ထ နိမိတ္တန္တိ ဝေန္တိ။
သာရတ္ထ၊၂။၂၇၇။ (အနုဋီ၊၁။၁၂၁-လည်း
ကြည့်။) တယောမေ ဘိက္ခဝေ ဝိမောက္ခော။
ကတမေ တယော? သုညတော ဝိမောက္ခော
အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော အပ္ပဏိဟိတော
ဝိမောက္ခော။ပဋိသံ။၂၃၀။ အနိမိတ္တာကာရေန
နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝေတ္တော အနိ-
မိတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ (ခ) နိစ္စနိမိတ်
စသည်ကို စွဲယူကြောင်း ကိလေသ နိမိတ်မရှိ
သော၊ - ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ အနိစ္စာ-
နုပဿနာ၊ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ၊ အနိမိတ္တဖလသမာ-
ပတ်၊ အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်။ အပရေပိ တယော

သမာဓိ၊ သုညတော သမာဓိ အနိမိတ္တော သမာဓိ အပ္ပဏိဟိတော သမာဓိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၄။ အပရာ အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတာ အနိစ္စတော ဒိသ္မာ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတိ။ တဿ ဝိပဿနာ အနိမိတ္တာ နာမ ဟောတိ။ ကဿာ? နိမိတ္တကာရကကိလေသာဘာဝါ။ ဝိပဿနာ-ဂမနေန မဂ္ဂသမာဓိ အနိမိတ္တော နာမ ဟောတိ။ မဂ္ဂဂမနေန ဖလံ အနိမိတ္တံ နာမ။... ဣတိ အယံ အာဂမနတော ကထာ။ မဂ္ဂသမာဓိ ပန...။ ဧကနိမိတ္တာဒိနံ အဘာဝါ အနိမိတ္တော။... ဣတိ အယံ သဂုဏတော ကထာ။ နိဗ္ဗာနံ ဧကနိမိတ္တံ သုညတတ္ထာ...။ အနိမိတ္တံ...။ တဒါ-ရဗ္ဗဏော မဂ္ဂသမာဓိ အနိမိတ္တော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၆။ နိမိတ္တကာရကကိလေသာဘာဝါတိ နိစ္စ-နိမိတ္တာဒိဂါဟကပစ္စယာနံ ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘ-နတော။ ကာမဉ္စာယံ ဝိပဿနာ နိစ္စနိမိတ္တာဒိ ဥဋ္ဌါဋ္ဌေန္တိ ပဝတ္တတိ။ သင်္ခါရနိမိတ္တဿ ပန အဝိဿဇ္ဇနတော န နိပ္ပရိယာယတော အနိ-မိတ္တနာမံ လာဘတိတိ။ ပရိယာယေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ အဘိဓမ္မေ မဂ္ဂဿ အနိမိတ္တနာမံ ဥဒ္ဓန္တံ။ သုတ္တေ စ “အနိမိတ္တံ ဘာဝေဟိ။... စရိယ-သိ”တိ အနိမိတ္တပရိယာယော အာဂတော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၃-၄။ (ဂ) နိစ္စနိမိတ်စသည်ကိုခေါ်သော၊ ဧကနိမိတ်စသည်ကို မယူသော၊ - အနိမိတ္တ-ဝိပဿနာ၊ အနိစ္စာနုပဿနာ။ အနိမိတ္တံ ဘာဝေဟိ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၀။ သုတ္တနိ။ ၂၂၉။ ထေရ။ ၃၇၀။ ထေရိ။ ၃၈၁။ အနိမိတ္တံ ဘာဝေဟိတိ နိစ္စာဒိနံ နိမိတ္တာနံ ဥဋ္ဌါဋ္ဌိတတ္ထာ ဝိပဿနာ အနိမိတ္တာ နာမ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၉။ ကာမံ ဝိပဿနာ သင်္ခါရနိမိတ္တံ န ပရိစ္စေတိ သင်္ခါရေ အာရဗ္ဗ ဝတ္တနတော၊ ယေသံ ပန နိမိတ္တာနံ အဂ္ဂဟဏေန အနိမိတ္တာတိ ဂဟိတုံ အရဟတိ တံ ဒဿေတုံ နိစ္စာဒိနံ နိမိတ္တာနန္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ၂။ ၁။ ၂၈၄-၅။ အနိမိတ္တံ ဘာဝေဟိတိ ဧဝံ နိဗ္ဗေဓ-ဘာဂိယေန သမာဓိနာ သမာဟိတစိတ္တော

ဝိပဿနံ ဘာဝေဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိပဿနာ ဟိ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏံ နိစ္စနိမိတ္တတော ဝိမုစ္စတိတိ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခောတိအာဒိ-နာ နယေန၊ ဧကနိမိတ္တာဒိနံ ဝါ အဂ္ဂဟဏေန အနိမိတ္တဝေါဟာရံ လာဘတိ။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၂၆-၇။ အနိမိတ္တံ ဘာဝေဟိတိ နိစ္စနိမိတ္တာဒိနံ ဥဋ္ဌါ-ဋ္ဌနေန ဝိသေသတော အနိစ္စာနုပဿနာ အနိ-မိတ္တာ နာမ။ ထေရ။ ၂။ ၂၅၆။ (ဃ) ဧက-နိမိတ်၊ သင်္ခါရနိမိတ် မရှိသော၊ - နိဗ္ဗာန်။ သုညတော အနိမိတ္တော စ၊ ဝိမောက္ခော ယေသံ ဂေါစရာ။ ဓမ္မ။ ၂၆။ ထေရ။ ၂၄၀။... နိဗ္ဗာနံ ဟိ...။ ဧကနိမိတ္တာနံ အဘာဝေန အနိမိတ္တံ၊ တေဟိ စ ဝိမုတ္တန္တံ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော-တိ ဝုတ္တတိ။ ဓမ္မ။ ၁။ ၃၈၆-၇။ နိဗ္ဗာနံ...။ ဧကနိမိတ္တာဘာဝေန သင်္ခါရနိမိတ္တာဘာဝေန စ အနိမိတ္တံ၊ တေဟိ ဝိမုတ္တန္တောတိ အနိ-မိတ္တဝိမောက္ခော။ ထေရ။ ၁။ ၂၄၃။ (င) ခပ်သိမ်းသော နိမိတ်မှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်။ အနိမိတ္တံ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပနန္တိ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။... အနိမိတ္တံ န ဝတ္တဗ္ဗေ။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ-ပရိယာပနန္တိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၄၁၈။ အနိမိတ္တန္တိ သဗ္ဗနိမိတ္တရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ (စ) ဧကနိမိတ်စသည်၊ ရူပနိမိတ် စသည်၊ နိစ္စနိမိတ်စသည်မရှိသော၊ - အရဟတ္တ-ဖိုလ်သမာပတ်။ အနိမိတ္တာ ဟိ ခေါ မေ စေတော-ဝိမုတ္တိ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊ ၂။ ၂၅၈။ အနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိတိ အရ-ဟတ္တဖလသမာပတ္တိ၊ သာ ဟိ ဧကနိမိတ္တာဒိနုဉ္စေဝ ရူပနိမိတ္တာဒိနုဉ္စ နိစ္စနိမိတ္တာဒိနုဉ္စ အဘာဝါ အနိမိတ္တာတိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၉။ အနိမိတ္တာ-တိ ဝတ္တာ ယေသံ နိမိတ္တာနံ အဘာဝေန အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိယာ အနိမိတ္တာတိ တံ ဒဿေတုံ သာ ဟိတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဧကဿ နိမိတ္တံ၊ ဧကေါ ဝေ ဝါ နိမိတ္တန္တိ ဧက-နိမိတ္တံ။ အာဒိသဒ္ဓေန ဒေါသနိမိတ္တာဒိနံ သင်္ခါ-ဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ရူပဝေဒနာဒိသင်္ခါရနိမိတ္တံ

ရူပနိမိတ္တာဒိ။ တေသညေဝ နိစ္စာဒိဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ နိစ္စနိမိတ္တာဒိ။ တယံဒိ နိမိတ္တံ ယသ္မာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အရဟတ္တဖလေ နတ္ထိ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ “သာ ဟိ.... အနိမိတ္တာတိ ဝုတ္တာ”တိ။ ဒိ၊ဋီ၊၃။၂၅၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၆။ (ဆ) ရုပ်စသည့် ခပ်သိမ်းသော အာရုံနိမိတ်မရှိသော၊ ခပ်သိမ်းသော နိမိတ်ကင်းသည့် နိဗ္ဗာန်အာရုံရှိသော၊ - နိရောဓသမာပတ်မှ ထသော ဖလသမာပတ်။ (ဇ) ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရနိမိတ်ကင်းသော၊ - နိဗ္ဗာန်ဓာတ်။ ကတိ ပနာဝုသော ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာတိ။ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ အမနသိကာရော၊ အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရော။ မ၊၁။ ၃၇၀-၁။ အနိမိတ္တာယာတိ ဣဓ ကိ ပုစ္ဆတိ? နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနကဖလသမာပတ္တိ ပုစ္ဆိဿာမိတိ ပုစ္ဆတိ။ သဗ္ဗနိမိတ္တာနန္တိ ရူပါဒိနံ သဗ္ဗာရမ္မဏာနံ။ အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရောတိ သဗ္ဗနိမိတ္တာပဂတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ မနသိကာရော၊ ဖလသမာပတ္တိသဟဇာတံ မနသိကာရံ သန္ဓာယာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၁။ အာရမ္မဏာ နာမ သာရမ္မဏဓမ္မာနံ ဝိသေသတော ဥပ္ပတ္တိနိမိတ္တန္တိ အာဟ “သဗ္ဗနိမိတ္တာနန္တိ ရူပါဒိနံ သဗ္ဗာရမ္မဏာနံ”န္တိ။ နတ္ထိတ္ထေ ကိဉ္စိ သင်္ခါရနိမိတ္တန္တိ အနိမိတ္တာ၊ အသင်္ခတာ ဓာတုတိ အာဟ “သဗ္ဗနိမိတ္တာပဂတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ”တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၅။ (ဈ) နိစ္စနိမိတ်၊ သုခနိမိတ်၊ အတ္တနိမိတ်ကို ခေါ်သော၊ - ဝိပဿနာ၊ ကသိက္ခာရူပနိမိတ် မရှိသော၊ - အာရုပ္ပ-၄-ပါး၊ နိမိတ်ကို ပြုတတ်သော ကိလေသာမရှိသော၊ - မဂ်၊ဖိုလ်။ ယာဝတာ ခေါ်ဘန္တေ အနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိယော အကုပ္ပါ။ သံ၊၂။၄၈၇။ အနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိယော နာမ တေရသ ဓမ္မာ ဝိပဿနာ၊ စတ္တာရော အာရုပ္ပါ၊ စတ္တာရော မဂ္ဂါ၊ စတ္တာရံ ဖလာနိ။ တတ္ထ ဝိပဿနာ နိစ္စနိမိတ္တံ သုခနိမိတ္တံ အတ္တနိမိတ္တံ ဥဋ္ဌါဇေတိတိ အနိမိတ္တာ နာမ။ စတ္တာရော

အာရုပ္ပါ ရူပနိမိတ္တဿ အဘာဝါ အနိမိတ္တာ နာမ။ မဂ္ဂဖလာနိ နိမိတ္တကဏ္ဍနံ ကိလေသာနံ အဘာဝေန အနိမိတ္တာနိ၊ နိဗ္ဗာနမ္ပိ အနိမိတ္တမေဝ၊ တံ ပန စေတောဝိမုတ္တိ န ဟောတိ၊ တသ္မာ န ဂဟိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ ရူပနိမိတ္တဿာတိ ကသိဏရူပနိမိတ္တဿ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၇။ အနိမိတ္တသမာပတ္တိလည်းကြည့်။ (ည) အလုံးစုံသော နိစ္စနိမိတ်စသည် မရှိသော၊ - ဗလဝိပဿနာ။ အနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိတိ ဗလဝိပဿနာ။ ဒိသဘာဏကာ ပန အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိတိ ဝဒန္တိ။ သာ ဟိ ဣဂနိမိတ္တာဒိနဉ္စေဝ အနိမိတ္တာတိ ဝုတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ ဗလဝိပဿနာတိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ဉာဏံ၊ အာဒိနာဝိနုပဿနေ ဉာဏံ၊ မုစ္စိတုကမ္ပတာဉာဏံ၊ ဘဂံဉာဏန္တိ စတုန္တံ ဉာဏာနံ အဓိဝစနံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၆။ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရ အနိမိတ္တံ စေတောဘမာမိ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သံ၊၂။၄၆၂။ အံ၊၂။၄၅၆။ အနိမိတ္တံ စေတောသမာမိန္တိ နိစ္စနိမိတ္တာဒိနိ ပဟာယ ပဝတ္တံ ဝိပဿနာသမာမိယေဝ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၉။ ဝိပဿနာသမာမိယေဝ န ဖလသမာမိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၉။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၇၇-လည်းကြည့်။) သဗ္ဗနိမိတ္တာနန္တိ သဗ္ဗေသံ နိစ္စနိမိတ္တာဒိနံ။ အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝိပဿနာသမာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ ဝိပဿနာစိတ္တသမ္ပယုတ္တော သမာမိ သတိပိ သင်္ခါရနိမိတ္တာဝိရဟေ နိစ္စနိမိတ္တာဒိဝိရဟတော “အနိမိတ္တာ”တိ ဝုတ္တတိတိ အာဟ “အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝိပဿနာသမာမိ”န္တိ။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၁၇၇။ (၄) အမှတ်အသား-နိမိတ်-မရှိသော-မတားသော၊ ကျရာအရပ်ကို နှလုံးမသွင်းသော။ တေန သမ္ပတေန ဘိက္ခုနာ အနိမိတ္တံ ကတော ပါတေတဗ္ဗံ။ သစေ နိမိတ္တံ ကတော ပါတေတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၁။၃၄၆။ အက္ခိနိ နိမ္မိလေတွာ ပတိတောကာသံ အသမန္နာဟရန္တေန ပါတေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ (၅) ပိုင်းခြား-ဆုံးဖြတ် - အပ်သော - နိမိတ်မရှိသော။

အနိမိတ္တာ န နာယရေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၂။ တတ္ထ ဇီဝိတံ တာဝံ တွေကမေဝ၊ န ဣတော ပရန္တိ ဝဝတ္တာနာဘာဝတော အနိမိတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ နတ္ထိ ဧတေသံ နိမိတ္တန္တိ အနိမိတ္တာ။ တွေကံ အယံ ဇီဝိတံဘိအာဒိနာ သဉ္ဇာနနနိမိတ္တရဟိတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၃။ အနိမိတ္တတောတိ အဝဝတ္တာနတော၊ ပရိစ္ဆေဒါဘာဝတောတိ အတ္ထော။ သတ္တာနဉ္စိ.... ဇီဝိတံ ဗျာဓိကာလော စ၊ အနိမိတ္တာ န နာယရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၈။ အနိမိတ္တတောတိ မရဏဿ ဝဝတ္တိတနိမိတ္တာဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ (၆) အချိန်းအချက်ပြုအပ်သော နိမိတ်မရှိသော။ အနိမိတ္တမနုဿာတံ၊ မစွာနံ ဣဓ ဇီဝိတံ။ သုတ္တနိ။၃၇၁။ အနိမိတ္တန္တိ ကိရိယာကာရနိမိတ္တဝိရဟိတံ။ ယထာ ဟိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။ (၇) (က) အကြောင်းနိမိတ် မရှိသော။ သနိမိတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နော အနိမိတ္တာ။ အံ၊၁။၈၀။ သနိမိတ္တာတိ သကာရဏာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ တဉ္စ အနိမိတ္တံ အနိဒါနံ အသင်္ခါရံ အပစ္စယံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊၃။၁၈၈။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၃-ကြည့်။) (ခ) ဘေးဥပဓ် အကြောင်းဖြစ်သော ခိုးသူမရှိသော။ အခိလ-ကြည့်။ (ဂ) အင်္ဂါဇာတ်နိမိတ်မရှိသော။ သူ။ အက္ခောသတိ နာမ အနိမိတ္တာသိ၊ နိမိတ္တမတ္တာသိ။ဝိ၊၁။၁၈၉။ အနိမိတ္တာသိတိ နိမိတ္တရဟိတာသိ၊ ကုဉ္ဇိကပဏာလိမတ္တမေဝ တဝ ဒကသောတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

အနိမိတ္တကတ (တိ) [န + နိမိတ္တ + ကတ] (က) အရိပ်နိမိတ် မပြုမူ၍ ရသော - ကထိန်လျာ - ပုဆိုး - သင်္ကန်း။ (“ဤပုဆိုးသည် ကောင်းမွန်၏၊ ဤပုဆိုးဖြင့် ကထိန်ခင်းအံ့”ဟု အကြောင်း အရိပ် နိမိတ်မပြုပဲ ရသော ပုဆိုး။) အနိမိတ္တကတေန အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိန်။ ဝိ၊၃။၃၅၃။ ဝိ၊၅။၃၀၃။ (ခ) အမှတ်အသား မပြုအပ်သော၊ ပြုအပ်သော အမှတ်အသား မရှိ

သော၊ မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ် - အပ်သော။ အနိမိတ္တကတဒိသ-ကြည့်။

အနိမိတ္တကတဒိသ (တိ) [အနိမိတ္တကတ + ဒိသ] အမှတ် အသား - အပိုင်း အခြား - မပြုအပ်သော - မရည်စူးအပ်သော - အရပ် - ဌာန - ရှိသော။ သာ စ ပန ပပဋိကာ ပါသာဏသမ္ပဟာရေန ဘိဇ္ဇိတွာ အနိမိတ္တကတဒိသာ ယေန ဝါ တေန ဝါ ပတမာနာ ဘဂဝတော ပါဒေ ပတိတာ။ မိလိန္ဒ။၁၈၀။

အနိမိတ္တဋ္ဌ (ပု) [အနိမိတ္တ + အတ္ထ] အနိမိတ္တသဘော၊ သင်္ခါရအာရုံ - မရှိ - ကင်း - ခြင်း သဘော။ အနိမိတ္တဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။ ၁၆။ သင်္ခါရနိမိတ္တာဘာဝေန အနိမိတ္တဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ကထံ အနိမိတ္တဋ္ဌေန သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝတိ။ပဋိသံ။၂၉၀။ အနိမိတ္တဋ္ဌနာတိ သင်္ခါရနိမိတ္တဝိရဟိတဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။

အနိမိတ္တတာ (ထိ) [အနိမိတ္တ + တာ] အနိမိတ္တ၏ အဖြစ်။ ယေသံ နိမိတ္တာနံ အဘာဝေန အရဟတ္တ-ဖလသမာပတ္တိယာ အနိမိတ္တတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။

အနိမိတ္တနာမက (တိ) [အနိမိတ္တ + နာမ + က။ ထိ၌ အနိမိတ္တနာမိကာ] အနိမိတ္တ အမည်ရှိသော - တရား။ (က) ဂေါတြဘူညာဏံ။ ဂေါတြဘူညာဏံ အနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတော အနိမိတ္တနာမကံ ဟုတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ (ခ) ဝိပဿနာ။ (ဂ) မဂ်။ သတိပိ သဂုဏာရမ္မဏေဟိ မဂ္ဂဿ အနိမိတ္တနာမလာဘော န နိပ္ပရိယာယေန ဝိပဿနာ အနိမိတ္တနာမိကာတိ အာဂမနတော မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တနာမံ န လဘတိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၂၁။

အနိမိတ္တနာမဒါနာဘာဝ (ပု) [အနိမိတ္တ + နာမ + ဒါန + အဘာဝ] အနိမိတ္တ အမည်ပေးခြင်း၏ မရှိခြင်း။ အနိမိတ္တဘာဝါဘာဝ-ကြည့်။

အနိမိတ္တဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [အနိမိတ္တ + ဖလ-
သမာပတ္တိ] အနိမိတ္တဖလသမာပတ်။ ဖလာနိ
ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝတော အက္ခာတာနိ။
သေယျထိဒံ၊ သောတာပတ္တိဖလံ အရဟတ္တ-
ဖလံ သုညတဖလသမာပတ္တိ အနိမိတ္တဖလသမာ-
ပတ္တိ အပ္ပဏိဟိတဖလသမာပတ္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၇။

အနိမိတ္တဖလသမာပတ္တိသဟဇာတ (တိ) [အနိ-
မိတ္တဖလသမာပတ္တိ + သဟဇာတ] အနိမိတ္တဖလ-
သမာပတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ အနိမိတ္တဖလ-
သမာပတ္တိသဟဇာတေ ဖဿေ ဖုသန္တေ။ သံဠ၊
၃။ ၁၃၅။

အနိမိတ္တဘဝ (ပု) [အနိမိတ္တ + ဘဝ] အနိ-
မိတ္တ၏ အဖြစ်။ အနိမိတ္တဝိပဿနာယပိ အနိမိတ္တ-
ဘာဝေါ နိပ္ပရိယာယေန နတ္ထိတိ ဒီပိတော
ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။

အနိမိတ္တဘဝနာ (ထိ) [အနိမိတ္တ + ဘဝနာ]
အနိစ္စအခြင်းအရာအားဖြင့် ပူးမျှခြင်း၊ အနိ-
မိတ္တဘဝနာ။ ဣမာယ အနိမိတ္တဘဝနာယ
အနိစ္စသညံ ပဋိလဘိတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၇၇။

အနိမိတ္တဘဝါဘဝ (ပု) [အနိမိတ္တ + ဘဝ +
အဘဝ] အနိမိတ္တ အဖြစ် မရှိခြင်း။ န ဟိ
ဆန္ဒစိတ္တာနံ မဂ္ဂသင်္ခါတအဓိပတိဘဝါဘဝေါ
ဝိယ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဓိကဿ အနိမိတ္တဝိမောက္ခဿ
အနိမိတ္တဘဝါဘဝေါ အတ္ထိ၊ န စ အမဂ္ဂါဓိ-
ပတိနံ မဂ္ဂါဓိပတိနာမဒါနာဘာဝေါဝိယ အနိ-
မိတ္တဿ အနိမိတ္တနာမဒါနာဘာဝေါတိ သက္ကာ
ဝတ္ထု၊ အနိမိတ္တဝိမောက္ခဿ အနနိမိတ္တတယ
အဘာဝတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ (အနုဋီ၊ ၁။
၁၂၁-လည်းကြည့်။)

အနိမိတ္တမဂ္ဂ (ပု) [အနိမိတ္တ + မဂ္ဂ] အနိစ္စအားဖြင့်
ထင်သော - အနိမိတ္တ - မဂ္ဂ။ အနိမိတ္တမဂ္ဂဿ စ
ပရမတ္ထတော ဟေတုဝေကလ္လမေဝ ဟောတိ။
အဘိ၊ ၄။ ၂၆၈။ အနိစ္စဘော ဝုဠဟန္တဿ
မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တော နာမ ဟောတိ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁။
၂၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၆၃။

အနိမိတ္တရတ (တိ) [အနိမိတ္တ + ရတ] အနိမိတ္တ-
ဖလသမာပတ် စသည်၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။
သုညဘာဗဟုလော တာဒိ၊ အနိမိတ္တရတော
ဝသိ။ အပ၊ ၂။ ၁၆။

အနိမိတ္တဝိပဿနာ (ထိ) [အနိမိတ္တ + ဝိပဿနာ]
အနိစ္စ အခြင်းအရာအားဖြင့် - ရှုမှတ် - ပူးမျှ -
ခြင်း၊ အနိမိတ္တဝိပဿနာ - အနိစ္စာနုပဿနာ။
အနိမိတ္တဉ္စ ဘာဝေဟိ ဥပသန္တော စရိဿ-
တိတိ အနိမိတ္တဝိပဿနံ ကထေသိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၆၇။ အနိမိတ္တဝိပဿနန္တိ အနိစ္စာနုပဿနံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ အနိမိတ္တဘာဝနာ၊ အနိမိတ္တာ-
နုပဿနာ-တိလည်းကြည့်။

အနိမိတ္တဝိမုတ္တ (တိ) [အနိမိတ္တ + ဝိမုတ္တ] အနိ-
မိတ္တ အခြင်းအရာအားဖြင့် လွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
အသေက္ခဘာဂိယံ သုတ္တံ နဝဟိ ပုဂ္ဂလေဟိ နိဒ္ဒိသိ-
တဗ္ဗံ သဒ္ဓါဝိမုတ္တေန ပညာဝိမုတ္တေန သုညတ-
ဝိမုတ္တေန အနိမိတ္တဝိမုတ္တေန။ နေတ္ထိ။ ၁၆၄။

အနိမိတ္တဝိမောက္ခ (ပု) [အနိမိတ္တ + ဝိမောက္ခ] (က)
အနိမိတ္တအခြင်းအရာဖြင့် နိဗ္ဗာန်အာရုံပြု၍ ဖြစ်
သော ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော မဂ်တရား။
အနိမိတ္တဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁၄၈။
(၎င်း၊ ၁၄၇-လည်းကြည့်။) (ခ) နိစ္စနိမိတ်
စသည်တို့ကို ပယ်ခွါလျက် ဆန့်ကျင်ဖက်တရား
တို့မှ လွတ်တတ်သောတရား၊ အနိစ္စာနုပဿနာ။
အနိစ္စာနုပဿနာယ ဟိ ဝသေန အနိမိတ္တ-
ဝိမောက္ခော ကထိဘော၊ တေန စ ဝိမောက္ခေန
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။
“တေန စ ဝိမောက္ခေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ
ဟောတိ”တိ ဝုတ္တံ၊ န “တသ္မိံ ဝိမောက္ခေ”တိ၊
တသ္မာ “အနိမိတ္တဝိမောက္ခောတိ အနိစ္စာ-
နုပဿနံ အာဟာ (မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃)”တိ ဝုတ္တံ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။ သုညတပ္ပဏိမိဉ္စ တထာ’နိမိတ္တံ၊
အာသေဝယိတွာ ဇိနသာသနမ္ပိ။ အပ၊ ၁။ ၁၅။
အနိစ္စာနုပဿနာဝသေန အနိမိတ္တဝိမောက္ခဉ္စ၊
အာသေဝယိတွာတိ ဝဇေတွာ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

(ဂ) ရာဂစသောနိမိတ်၊ သင်္ခါရနိမိတ်တို့လည်း မရှိ၊ ထိုနိမိတ်တို့မှလည်း လွတ်သော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃-ကြည့်။ (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၆-လည်းကြည့်။)

အနိမိတ္တဝိမောက္ခဘာဝ (ပ) [အနိမိတ္တဝိမောက္ခ + ဘာဝ] အနိမိတ္တဝိမောက္ခ၏ အဖြစ်။ နနု စ အနိစ္စာနုပဿနာယ အနိမိတ္တဝိမောက္ခဘာဝေါ ပရိယာယေနာတိ။ အနုဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။

အနိမိတ္တဝိဟာရ (ပ) [အနိမိတ္တ + ဝိဟာရ] နိမိတ် ကင်းသော-နေခြင်း-နေကြောင်းတရား။ (က) အနိမိတ္တဝိပဿနာ။ အနိမိတ္တဝိဟာရေန ဝါ အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရေန ဝါ ဝိဟာရတိ။ ပဋိသံ။ ၆၀၊ ၆၁။ သင်္ခါရနိမိတ္တံ ဘယတော ဒိသ္မာ အနိမိတ္တာမိမုတ္တဿ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝယံ ပဿန္တဿ ဝိပဿနတ္ထယဝိဟာရော အနိမိတ္တ- ဝိဟာရော နာမ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ ရူပနိမိတ္တံ ဘယတော သမ္ပဿမာနော အနိမိတ္တော အမိ- မုတ္တတ္တာ ဖဿ ဖဿ ဝယံ ပဿတိ။ အနိမိတ္တော ဝိဟာရော။ ပဋိသံ။ ၈၉။ အနိမိတ္တော ဝိဟာ- ရောတိ နိမိတ္တံ ဘယတော ဒိဋ္ဌတ္တာ သော ဝိပဿနတ္ထယဝိဟာရော အနိမိတ္တဝိဟာရော နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ (၎င်း၊ ဌ၊ ၂၈၁- လည်းကြည့်။) (ခ) အနိမိတ္တဖလသမာပတ်။ အနိမိတ္တဝိဟာရိ-ကြည့်။

အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ္တိ (ပ) [အနိမိတ္တဝိဟာ- ရသမာပတ္တိ + အတ္တ] အနိမိတ္တဝိဟာရ-ဟူသော ဖလသမာပတ် အကျိုး။ အနိမိတ္တဝိဟာရသမာ- ပတ္တိတ္ထာယ ဥပ္ပါဒံ ပဝတ္တံ နိမိတ္တံ အာယူဟနံ ပဋိသန္ဓိံ။ ပဋိသံ။ ၆၂။

အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ္တိ (ထိ) [အနိမိတ္တဝိဟာရ + သမာပတ္တိ] (၁) အနိမိတ္တဝိဟာရ-ဟူသော ဖလသမာပတ်။ (၂) အနိမိတ္တဝိပဿနာဝိဟာရ- နှင့် အနိမိတ္တဖလသမာပတ်။ အနိမိတ္တဝိဟာရ- သမာပတ္တိတိ ဝိပဿနာဝိဟာရဝသေန စ ဖလ-

သမာပတ္တိဝသေန စ တဒုဘယံ နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။

အနိမိတ္တဝိဟာရိ (တိ) [အနိမိတ္တဝိဟာရ + ဤ] အနိမိတ္တဝိဟာရရှိသော။ သူ။ (က) ဗလဝိပဿ- နာရှိသော အနိမိတ္တဝိဟာရိပုဂ္ဂိုလ်။ န ဟိ ပန တေ မောဂ္ဂုလ္လာန တိသော ဗြဟ္မာ သတ္တမံ အနိမိတ္တဝိဟာရိ ပုဂ္ဂလံ ဒေသေတိ။ ဒံ၊ ၂။ ၄၅၆။ အထ ဘဂဝါ ဗလဝိပဿကဝသေန တံ ဒေသေန္တော ဝေမာဟ။ တတ္ထ သဗ္ဗနိမိတ္တာ- နန္တိ သဗ္ဗေသံ နိဇ္ဇနိမိတ္တာဒိနံ။ အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝိပဿနာသမာဓိံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ (ခ) အနိစ္စာနုပဿနာကို အဦးမူသဖြင့် ရအပ်သော ဖလသမာပတ်ရှိသော အနိမိတ္တဝိဟာရိ ပုဂ္ဂိုလ်။ အနိမိတ္တဝိဟာရိဿ သတော နိမိတ္တာနုသရိ တေန တေနော ဝိညာဏံ ပဝတ္တတိတံ န ယုဇ္ဇတိ ဒေသနာ။ နေတ္ထိ၊ ၂။ အနိမိတ္တဝိဟာရိဿာတိ အနိစ္စာနုပဿနာမုခေန ပဋိလဒ္ဓဖလသမာပတ္တိ- ဝိဟာရဿ။ ၎င်း၊ ဌ၊ ၈၈။

အနိမိတ္တဝေါဟာရ (ပ) [အနိမိတ္တ + ဝေါဟာရ] အနိမိတ္တဟူသော - အခေါ်အဝေါ် - အမည်။ ဝိပဿနာ ဟိ “အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏံ နိစ္စနိမိတ္တ- တော ဝိမုစ္စတိတိ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော” တိ- အာဒိနာ နယေန၊ ရာဂနိမိတ္တာဒိနံ ဝါ အဂ္ဂဟ- ဏေန အနိမိတ္တဝေါဟာရံ လဘတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆-၇။

အနိမိတ္တသင်္ခါတ (တိ) [အနိမိတ္တ + သင်္ခါတ] အနိ- မိတ္တ - သင်္ခါရနိမိတ် မရှိ - ဟု ဆိုအပ်သော။ အနိမိတ္တာကာရ-ကြည့်။

အနိမိတ္တသမာပတ္တိ (ထိ) [အနိမိတ္တ + သမာပတ္တိ] အနိမိတ္တသမာပတ်၊ နိစ္စနိမိတ်စသည်မရှိဟု ရှု၍ သမာပတ်ဝင်စားခြင်း။ သုညတသမာပတ္တိယာ စ အနိမိတ္တသမာပတ္တိယာ စ အဟံ ယဒိစ္စကံ လဘာနိ။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ အနိမိတ္တာသမာပတ္တိ အဖွင့်လည်းကြည့်။

အနိမိတ္တာကာရ (ပု) [အနိမိတ္တ + အာကာရ] အနိမိတ္တ - သင်္ခါရနိမိတ် မရှိသော - အခြင်းအရာ။
 ဧတေနော နယေန အနိမိတ္တာကာရေန နိဗ္ဗာန် အာရမ္မဏိ ကတော ပဝတ္တော အနိမိတ္တော။ ပဋိသံ၊
 ၄၂။ ၁၄၇။ နိဗ္ဗာန်နိဗ္ဗာနာယ အနိမိတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော အနိမိတ္တသင်္ခါတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ ၎င်း။ ၁၆၀။

အနိမိတ္တာဝိမုတ္တ (တိ) [အနိမိတ္တ + အဓိမုတ္တ] သင်္ခါရနိမိတ်စသည်မရှိသော နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ညွတ် ရှိုင်းသော၊ သူ။ အနိမိတ္တဝိဟာရ-ကြည့်။

အနိမိတ္တာနုပဿနာ (ထိ) [အနိမိတ္တ + အနုပဿနာ] နိစ္စနိမိတ် - မရှိသော - ကို ပယ်ချီသော - အဖန်ဖန်-ရှုဆင်ခြင်ခြင်း - ပျိုးများခြင်း။ အနိမိတ္တာနုပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၂၁။ အနိမိတ္တာနုပဿနာတိ ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဝိပရိဏာမံ ဒိသ္မာ အနိစ္စတော ဝိပဿန္တဿ အနိစ္စာနုပဿနာဝ နိစ္စနိမိတ္တပဗဟနဝသေန နိစ္စနိမိတ္တာဘာဝါ အနိမိတ္တာနုပဿနာ နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၉၇။ အနိမိတ္တာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော နိမိတ္တံ ပဗဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၄။ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ အနိမိတ္တာဘာဝနာ၊ အနိမိတ္တဝိပဿနာ-တို့လည်းကြည့်။

အနိမိတ္တ (တ္ထ) ပဂ (တိ) [န + နိမိတ္တ + ဥပ + ဂမု + ဘိ] နိမိတ် - အမှတ်အသား - သို့ မကပ်ရောက် - မလောက် - မဖြစ်သင့် - မဖြစ်နိုင် - သော။ ခဏ္ဍနိမိတ္တာ နာမ ယာ အနိမိတ္တပဂံ တစသာရရက္ခံ ဝါ ခါဏကံ ဝါ ပံသုပဉ္စဝါလုကပုဉ္ဇာနံ ဝါ အညတချံ အန္တရာ ကေ နိမိတ္တံ ကတော သမ္ပတာ။ ကင်္ခါ၊ ၈၈။ နိမိတ္တံ န ဥပဂစ္ဆတိတိ အနိမိတ္တပဂေါ၊ တံ အနိမိတ္တပဂံ။ အနိမိတ္တာရဟန္တံ ဝတ္ထံ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ၉။ သင်္ခါ။ ၁၃၆။ နိမိတ္တပဂါ ဝါ အနိမိတ္တပဂါ ဝါ ပရိစ္ဆေဒဇာနနတ္ထံ ကိစ္ဆတဗ္ဗာ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၀။

အနိမိတ္တ (တ္ထ) ပဂပါသာဏရာသိ (ထိ) [အနိမိတ္တ (တ္ထ) ပဂ + ပါသာဏရာသိ] နိမိတ် - အမှတ်

အသား - မဖြစ်နိုင်သော - ကျောက်အစု - ကျောက်အပုံ။ အနိမိတ္တပဂပါသာဏရာသိပိ န ဝနုတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၈။

အနိမိသ (တိ) [န + နိမိသ] မျက်ကောင်ခတ်ခြင်း - မှိတ်ခြင်း - မရှိသော၊ မျက်တောင်မခတ် - မမှိတ် - သော။ အနိမိသေဟိ အက္ခိဟိ (စက္ခုဟိ) ဩလောကယမာနော သတ္တာဟံ ဝိတိနာမေသိ။ တံ ဌာနံ အနိမိသစေတိယံ နာမ ဇာတံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၈။ မ၊ ၄၂။ ၈၉။ ဥဒါန၊ ၄၇။ ဇာ၊ ၄၁။ ၉၀။ အနိမိသေဟိ စက္ခုဟိ သတ္တာဟံ ပလ္လက် ဩလောကေန္တော အဋ္ဌာသိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃။ အနိမိသေဟိတိ ဓမ္မပီတိဝိပ္ပါရဝသေန ပသာဒဝိဘာဝနိစ္စလဒလတာယ နိမေသရဟိတေဟိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၄။ အနိမိသေဟိတိ ဓမ္မပီတိဝိပ္ပါရဝသေန ပသာဒဝိကသိတနိစ္စလတာယ နိမေသရဟိတေဟိ။ မ၊ ၄၂။ ၁၃၉။ အဝိပ္ပန္နန္တဟိ အနိမိသေဟိ ဧဝံ အက္ခိဟိ ပဿိ သေယျတပိ ဒေဝါ တာဝတိံသာ။ သံ၊ ၄၂။ ၁၉။ အနိမိသေဟိတိ ဝိဂတနိမိသေဟိ ဥဗ္ဗိလန္တေဟေဝ။ သံ၊ ၄၂။ ၂၂။ (က) (ပု-ဗ) မျက်တောင်မခတ်သော၊ သူ၊ နတ်များ။ နိဗ္ဗာန်နိမိသာ ဒိဗ္ဗာ။ ဓာန်။ ၁၂။ န နိမိသန္တိတိ အနိမိသ၊ ဘမုကာ နိစ္စလံ ကရေန္တိတုတ္တော။ ၎င်း။ ၄။ (ခ) ငါး။ ဓာန်။ ၁၀၄၄။

အနိမိသစေတိယ (န) [အနိမိသ + စေတိယ] အနိမိသအမည်ရသော ပူဇော်အပ်သောနေရာ၊ ဂုရုပတ်လုံး မမှိတ်သော မျက်လုံးတော်တို့ဖြင့် ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်ကို ကုန်းရှင်ကြည့်တော်မူရာဖြစ်သော ဗောဓိပင်၏ အရှေ့မြောက်ယွန်းအရပ်၊ ၎င်းအရပ်ကိုပင် ပူဇော်အပ်သော အရပ်ဖြစ်၍ စေတိယဟု ခေါ်သည်။ အနိမိသ-ကြည့်။

အနိမိသတာ (ထိ) [အနိမိသ + ဘာ] မျက်တောင်ခတ်ခြင်း - မျက်စိမှိတ်ခြင်း - မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မျက်ကောင် မခတ် - မျက်စိမှိတ် - သည်၏ အဖြစ်။ သုဘော မဟာသတ္တော အက္ခိနံ အနိ-

မိသတာယ စေဝ ရတ္တတာယ စ နိရာသကံ-
တာယ စ ဆာယာယ အဘာဝတာယ စ “အယံ
ယက္ခိနီ” တိ ဥ တ္တာပိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၁၇၁။

အနိမိသနေတ္တ (တိ) [အနိမိသ + နေတ္တ] မျက်
ဟောင် မခတ်သော - မမှိတ်သော - မျက်စိ
ရှိသော။ သူ။ နေဝဿ သရိရေ သေဒဗန္ဓုမတ္တမ္ပိ
အတ္ထိ၊ အဿာသပဿာသောပိ နတ္ထိ၊ အဘိ-
တော အနိမိသနေတ္တော၊ သေ သက္ကော ဒေဝ-
ရာဘာဘိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၁၇၄-၅။

အနိမိသန္တ (တိ) [န + နိမိသန္တ] မျက်ဘောင်မခတ်
သော၊ သူ။ ဝိပဿိကမာရော အနိမိသန္တော
ပေက္ခတိ သေယျထာပိ ဒေဝါ တာဝတိံသာ။
အနိမိသန္တော ကုမာရော ပေက္ခတိတိ ခေါ
ဘိက္ခုဝေ ဝိပဿိယ ကုမာရဿ ဝိပဿိ ဝိပဿိ-
တွေဝ သမညာ ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇။ (သံ၊ ငွ၊ ၂။
၁၉-လည်းကြည့်။)

အနိမိသလောစန (တိ) [အနိမိသ + လောစန] မျက်ဘောင်မခတ်-မမှိတ်-သောမျက်စိရှိသော၊
သူ။ မဟာပုရိသဿ အနိမိသလောစနတော
“ဝိပဿိ” တိ သမညာပဋိလာဘဿ ကာရုဏံ
ဝုတ္တံ၊ ...။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၃။

အနိမ္မာတ (တိ) [န + နိမ္မာတ] မဖန်ဆင်းစေအပ်
သော။ အနိမ္မိတ-ကြည့်။

အနိမ္မာပိတ (တိ) [န + နိမ္မာပိတ] မဖန်ဆင်းစေ
အပ်သော။ အနိမ္မိတ ကြည့်။

အနိမ္မာပေတဗ္ဗ (တိ) [န + နိမ္မာပေတဗ္ဗ] မဖန်ဆင်း
စေအပ်သော။ အနိမ္မိတ-ကြည့်။

အနိမ္မိတ (တိ) [န + နိမ္မိတ] မဖန်ဆင်းအပ်သော။
အနိမ္မိကာ အနိမ္မာဘာ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၂။ မ၊ ၂။ ၁၈၅။ သံ၊
၂။ ၁၇၃။ အနိမ္မိတာတိ ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ။
အနိမ္မာတာဘိ အနိမ္မာပိတာ။ ကေစိ “အနိမ္မာ-
ပေတဗ္ဗာ” တိ ပဒံ ဝဒန္တိ၊ တံ နေဝ ပါဠိယံ န
အဋ္ဌကသာယံ ဒိဿတိ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၅၁။ မ၊ ငွ၊ ၃။
၁၅၉။ အနိမ္မိတာတိ ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ။

အနိမ္မာတာတိ အနိမ္မာပိတာ၊ “အနိမ္မိတဗ္ဗာ”-
တိပိ ပါဠော၊ န နိမ္မိတဗ္ဗာတိ အတ္တော။ သံ၊ ငွ၊
၂။ ၁၇၃။ အနိမ္မာပိတာတိ ကဿစိ အနိမ္မာ-
ပိတာ။ ကာမံ သဒ္ဓတော ယုတ္တံ၊ အတ္တတော စ
ပုရိမေန သမာနံ၊ တထာပိ ပါဠိယမဋ္ဌကထာ-
ယဉ္ဇ အနာဂတမေဝ အဂဟေတဗ္ဗဘာဝေ
ကာရုဏန္တိ ဒေဿတိ “တံ နေဝ ပါဠိယ”န္တိ-
အာဒိနာ။ သီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။ ၅၀-၁။

အနိမ္မိတဗ္ဗ (တိ) [န + နိမ္မိတဗ္ဗ] မဖန်ဆင်းအပ်
သော။ အနိမ္မိတ-ကြည့်။

အနိယတ (တိ) [န + နိယတ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်း
ခြား - မသတ်မှတ် - အပ်သော၊ မမြဲသော၊
မသေချာသော။ (က) အကျိုးပေးမမြဲသော။
အနိယတော ရာသိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၂။ န နိယတောတိ
အနိယတော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၇၄။ န နိယတောတိ
ဥဘယထာပိ န နိယတော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၉၆။
အနိယတာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ဓ၊ ၃။ ၁၃။ ဥဘယ-
ထာပိ န နိယတာတိ အနိယတာ။ အဘိ၊ ငွ၊
၁။ ၈၇။ စုတိယာ ဝါ အတ္တနော ဝါ ပဝတ္တိယာ
အနန္တရံ ဖလဒါနေ နိယတတ္တာ နိယတာ။ တထာ
အနိယတတ္တာ အနိယတာ။ ၎င်း။ ၉၃။ မိစ္ဆတ္တ-
နိယတ၊ သမ္ပတ္တနိယတ တို့လည်း ကြည့်။ (ခ)
ဂတိမမြဲသော - “မည်သည့်ဘုံသို့ လားရောက်
လိမ့်မည်” ဟု - မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ် - အပ်
သော - ပုဂ္ဂိုလ်။ အဝသေသာ ပုဂ္ဂလာ အနိ-
ယတာ။ အဘိ၊ ပ၊ ၁။ ၁၁၆။ “အသုကဂတိယာ
နာမ နိဗ္ဗတ္တိယန္တိ” တိ နိယမာဘာဝါ အနိယတာ
နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၇၇။ (ဂ) မမြဲ
သော၊ မည်သည့်အာပတ်ဟု အတိအကျမသတ်
မှတ်အပ်သော၊ (အနိယတအာပတ်။) အယံ
ဓမ္မော အနိယတော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၆။ အနိယတောတိ
န နိယတော ပါရာဇိကံ ဝါ သံဃာဒိသေသော ဝါ
ပါစိတ္တိယံ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၉။ အနိယတောတိ ယံ
ဝုတ္တံ၊ ... အနိယတော န နိယတော၊ အနေကံ-
သိကတံ ပဒံ။ တိဏ္ဍမညတရံ ဌာနံ “အနိယ-
တော” တိ ပဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၁။ (ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၉၁-

ကြည့်။) (ဃ) မမြဲသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဥဒ္ဓတာ အနိယတာ အသညတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၉။ အနိယတာတိ အနိယတစိတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၉၂။ (င) မမြဲသော - တခါတရံသာဖြစ်သော - အနိယတ (ယောဂီ) စေတသိက်။ ကဒါစိဒေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော န နိယတာတိ အနိယတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ သင်္ဂဟ ၁၁-နှင့် ဝိဘာဝနီ ၁၁၇-တို့ လည်းကြည့်။ (စ) မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - အပ်သော။ တသ္မာ ဣမေသံ ဒဿနေနပဟာ-တဗ္ဗဟေတုကဘာဝေါ အနိယတော ဝိစိကိစ္ဆာ-သဟဂတမောဟဿ အဟေတုကတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။ အနိယတောတိ န အဝဓာရိတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

အနိယတကဏ္ဍ (ပ) [အနိယတ + ကဏ္ဍ] မမြဲသော - မဆုံးဖြတ်အပ်သော - မသေချာသော - အာပတ်အစုကို ပြဆိုသော - အပိုင်း၊ အနိယတသိက္ခာပုဒ်အပိုင်း။ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၃-ကဏ္ဍ၊ ၁-၂-သိက္ခာပုဒ်များ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅၊ ၂၉၃။

အနိယတဂတိက (တိ) [အနိယတ + ဂတိ + က] မမြဲသော - လားရာ - ဂတိ-ရှိသော၊ သူ။ သော ဧတ္ထောဝ ဂစ္ဆမာနာ ပုထုဇ္ဇနကာလ-ကိရိယံ ကတွာ အနိယတဂတိကာ ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၂-၃။

အနိယတစိတ္တ (တိ) [အနိယတ + စိတ္တ] မမြဲသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အနိယတ (ဃ) အနက်ကြည့်။

အနိယတဒ္ဓယ (န) [အနိယ + ဒ္ဓယ] အနိယတ-သိက္ခာပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း။ ၁၁ သဗ္ဗ အနိယတ-ဒ္ဓယေ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။

အနိယတနိဒ္ဒေသ (ပ) [အနိယတ + နိဒ္ဒေသ] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ်အပ် - သော အနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော - သဒ္ဓါ - ပုဒ်။ ယာတိ အနိယတနိဒ္ဒေသော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၂။ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန-လည်း ကြည့်။

အနိယတသိက္ခာပဒ (န) [အနိယတ + သိက္ခာပဒ] မမြဲသောအာပတ်ကို ပညတ်ရာဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ အနိယတသိက္ခာပုဒ်။ (ထိုသိက္ခာပုဒ်သည် ပဌမ အနိယတ၊ ဒုတိယ အနိယတ-ဟု ၂-ပါးရှိသည်။) ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၃-ကဏ္ဍ၊ ၁-၂-သိက္ခာပုဒ်များ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅၊ ၂၉၃။

အနိယမ (တိ) [န + နိယမ] ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ရည်ညွှန်း - ခြင်းမရှိသော။ သတ္တာ “ဣမေ ဘိက္ခု၊ ဩဝဒိတုံ ဝဇ္ဇတိ”တိ အာနန္ဒ-ထေရဿ ဝတွာ အနိယမဝသေန ဘိက္ခုသံသံ သန္တိပါတာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၆။

အနိယမနိဒ္ဒေသ (ပ) [(၁) (၂) အနိယမ + နိဒ္ဒေသ (၃) န + နိယမနိဒ္ဒေသ] (၁) ဆုံးဖြတ်ခြင်းမရှိသော - မသေချာသော - ညွှန်ပြခြင်း - ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဓါ။ (၂) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ခြင်း - မရှိသည်ကို ပြု၍ - မရှိပဲ - ညွှန်ပြအပ်သော - သဒ္ဓါ - ပုဒ်။ (၃) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ၍ ညွှန်ပြတတ်သည် မဟုတ်သော - သဒ္ဓါ - ပုဒ်။ ယေ ကေစိတိ အနိယမနိဒ္ဒေသော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၂။ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန-လည်း ကြည့်။

အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန (န) [(၁) (၂) အနိယမ + နိဒ္ဒေသဝစန (၃) န + နိယမနိဒ္ဒေသဝစန] (၁) ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ခြင်းမရှိသော အနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း၊ ဟောကြောင်း ဖြစ်သောသဒ္ဓါ။ တေနာတိ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနန္တိ နတ္ထိတေဿ နိယမောတိ အနိယမော၊ နိဒ္ဒိသီယတိ အတ္ထော တေနာတိ နိဒ္ဒေသော၊ ဝုဇ္ဇတိ တေနာတိ ဝစနံ၊ နိဒ္ဒေသောယေဝ ဝစနံ နိဒ္ဒေသဝစနံ၊ အနိယမဿ နိဒ္ဒေသဝစနံ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ၊ ပဌမံ အနိယမိတဿ သမယဿ နိဒ္ဒေသဝစနန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉၅။ (၂) ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ခြင်း - မရှိသည်ကို ပြု၍ - မရှိပဲ - ညွှန်ပြအပ်သောသဒ္ဓါ။

ယေနာတိ အဝတ္ထာ တေနာတိ ဝုတ္တတ္ထာ အနိ-
ယမံ ကတ္တာ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝစနံ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနန္တိပိ
ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၂။ (၃) (မိမိ၏အနက်
ကို သရုပ်အားဖြင့်) ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - သတ်
မှတ် - ၍ ပြတတ်သည်မဟုတ်သောသဒ္ဒါ။ အနိ-
ယမနိဒ္ဒေသဝစနန္တိ အတ္တနော အတ္တံ သရူပေန
နိယမေတွာ နိဒ္ဒိသတိတိ နိယမနိဒ္ဒေသော၊ န
နိယမနိဒ္ဒေသော အနိယမနိဒ္ဒေသော၊ သောဝ
ဝုတ္တတေ အနေနာတိ ဝစနန္တိ အနိယမနိဒ္ဒေသ-
ဝစနံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၃၉။

အနိယမိတ (တိ) [န + နိယမိတ] မဆုံးဖြတ်အပ်
သော၊ မသေချာသော၊ အပိုင်းအခြားမရှိသော။
ယံ ကိဉ္စိတိ အနိယမိတဝသေန အနဝသေသံ
ပရိယာဒိယတိ ယံ ကိဉ္စိ တတ္ထ တတ္ထ ဝေါဟာ-
ရူပဂံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၄။

အနိယမိတနိဒ္ဒေသ (ပု) [အနိယမိတ + နိဒ္ဒေသ]
(၁) မဆုံးဖြတ်အပ်သည် - မသေချာသည် -
ကို - ညွှန်ပြခြင်း - ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ။ (၂)
မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ် - အပ်သည်ကို ပြု၍
ညွှန်ပြအပ်သော သဒ္ဒါ။ အညတဏှတိ အနိယ-
မိတနိဒ္ဒေသော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅။
အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန-လည်းကြည့်။

အနိယမိတပစ္စတ္တ (န) [အနိယမိတ + ပစ္စတ္တ] မဆုံး
ဖြတ်အပ် - မသေချာ - သော ပဌမာဝိဘတ်
ဆုံးသောပုဒ်။ ယန္တိ အနိယမိတပစ္စတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၂၀။

အနိယမိတပရိဒီပန (န) [အနိယမိတ + ပရိဒီ-
ပန] မဆုံးဖြတ်အပ်သည် - မသေချာသည် -
ကို ပြခြင်း - ပြကြောင်းသဒ္ဒါ။ ဧကံသမယန္တိ
အနိယမိတပရိဒီပနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈။

အနိယမိတဝစန (န) [အနိယမိတ + ဝစန] မဆုံး
ဖြတ်အပ် - မသေချာ - သော စကား။ ယာနီဓ
ဘူတာနိ သမာဂတာနီတိ အနိယမိတဝစနေန
ဘူတာနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၄၀။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂၆၈-၉။

အနိယမိတသင်္ချာ (ထိ) [အနိယမိတ + သင်္ချာ]
မဆုံးဖြတ်အပ် - မသေချာ - သော - အရေ
အတွက် - သင်္ချာ။

အနိယမိတသင်္ချာနိဒ္ဒေသ (ပု) [အနိယမိတသင်္ချာ +
နိဒ္ဒေသ] မဆုံးဖြတ်အပ် - မသေချာ - သော -
အရေအတွက် - သင်္ချာ - ကို - ညွှန်ပြခြင်း -
ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ။ ဗဟူတိ အနိယမိတသင်္ချာ-
နိဒ္ဒေသော၊ တေန အနေကသတာ အနေက-
သဟဿာ အနေကသတသဟဿာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၃။

အနိယမိတုဒ္ဒေသဝစန (န) [အနိယမိတ + ဥဒ္ဒေသ-
ဝစန] (၁) မဆုံးဖြတ်အပ် - မသေချာ - သည်
ကို ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ (၂)
မပိုင်းခြား - မမှတ်သား - အပ်သည်ကိုပြု၍
အကျဉ်းပြအပ်သော သဒ္ဒါ။ ယေတိ အနိယ-
မိတုဒ္ဒေသဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၄။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂၈၃။

အနိယမုဒ္ဒေသ (ပု) [(၁) (၂) အနိယမ +
ဥဒ္ဒေသ။ (၃) န + နိယမုဒ္ဒေသ] (၁) ဆုံးဖြတ်
ခြင်းမရှိသော - မသေချာသော - ညွှန်ပြခြင်း -
ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ။ (၂) ပိုင်းခြား -
သတ်မှတ် - ခြင်း - မရှိသည်ကို ပြု၍ -
မရှိပဲ - အကျဉ်းပြအပ်သောသဒ္ဒါ။ (၃) ပိုင်း
ခြား - သတ်မှတ် - ၍ အကျဉ်း ပြတတ်သည်
မဟုတ်သော သဒ္ဒါ။ ယေတိ အနိယမုဒ္ဒေသော။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစန-ကြည့်။

အနိယမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + နိယမေတွာ] မဆုံး
ဖြတ် - မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ် - မှု၍။ ကာလေ
ပန ယော “အဇ္ဇ၊ သေ” တိ အနိယမေတွာ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၄၆။

အနိယာမ (တိ) [န + နိယာမ] (၁) ဆုံးဖြတ် -
ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ချက် မရှိသော၊ ရည်ရွယ်
ချက်မရှိသော။ သော နေသာဒေါ တတ္ထ အနိ-
ယာမေန ပါသေ ဩဇ္ဇေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၅၉။

(၂) သမ္ပတ္တနိယာမ မဟုတ်သော - မိစ္ဆတ္တနိယာမ - တရား။ အနိယာမမန-ကြည့်။

အနိယာမမန (န) [န+နိယာမ+မန] သမ္ပတ္တနိယာမ မဟုတ်သော - မိစ္ဆတ္တနိယာမ - တရား သို့ရောက်ခြင်း။ အနိယတဿ အနိယာမမနာယ အတ္ထိဉာဏန္တိ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ။က။ ၂၃၂။

အနိယာမိတ (တိ) [န+နိယာမိတ] မဆုံးဖြတ် အပ်သော၊ မသေချာသော။ အနိယမိတ-ကြည့်။

အနိယာမိတပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အနိယာမိတ + ပရိစ္ဆေဒ] မဆုံးဖြတ်အပ်သော - မသေချာသော - အပိုင်းအခြား။ ယာဝါတိ အနိယာမိတ-ပရိစ္ဆေဒေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။

အနိယာမိတာလပန (န) [အနိယာမိတ+အာလ-ပန] မဆုံးဖြတ် - မပိုင်းခြား - မသတ်မှတ် - အပ်သော - ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခေါ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်မှုမရှိပဲ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ပဿာတိ အနိယာမိတာလပနမေတံ၊ ဘိက္ခူ ပန သန္ဓာယ ဝုတ္တတ္တာ ပဿတ ဘိက္ခဝေတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။

အနိယျာတိတ (တိ) [န+နိယျာတိတ] မစွန့်လှူ - မအပ်နှင်း - အပ်သော။

အနိယျာတိတတ္တဘာဝ (ပု) [အနိယျာတိတ+အတ္တ-ဘာဝ] မစွန့်လှူ - မအပ်နှင်း - အပ်သော အတ္တဘော-ခန္ဓာကိုယ်-ရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ အနိယျာတိတတ္တဘာဝေါ ဟိ အတဇ္ဇနိယော ဝါ ဟေတိ၊ ဒုဗ္ဗစော ဝါ အနောဝါဒကရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁၂။

အနိယျာတေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+နိယျာတေတွာ] (၁) မစွန့်လှူ - မအပ်နှင်း - မူ၍။ ဧဝံ အနိယျာတေတွာ ပဇ္ဇေသု သေနာသနေသု ဝိဟ-ရန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁၁။ (၂) မ - ပြီး - ဆုံး - စေမူ၍၊ နိဂုံးမချုပ်မူ၍။ ဩဝါဒံ အနိယျာ-ဒေတွာတိ “သော ဘဂိနိယော ဩဝါဒေါ” တိ

အဝတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ (ကခံ။ ၂၁၀-၌ အနိယျာတေတွာ-ရှိ။)၊ နိယျာတန (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂)၊ နိယျာတေန္တ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄) တို့ လည်းကြည့်။

အနိယျာဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+နိယျာဒေတွာ] အနိယျာတေတွာ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနိယျာန (န) [န+နိယျာန] (၁) ထွက်မသွားခြင်း။ စစ်မချီထွက်ခြင်း၊ စစ်ချီထွက်ရာမှပြန်လာခြင်း။ ချည် အနိယျာနံ ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊၁။၉။ အနိယျာနန္တိ ဝိပုဝတ္ထာနံ ပုန အာဂမနံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၉။ (တိ) (၂) ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော တရား။ အနိယျာန-ဒီပက-မဂ္ဂ၊ အနိယျာနိက-တို့ကြည့်။

အနိယျာနဒီပက (တိ) [န+နိယျာန+ဒီပက] ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းကို မပြတ်တတ်သော။ အနုတ္တပဒသံဟိတ-ကြည့်။

အနိယျာနမဂ္ဂ (ပု) [အနိယျာန + မဂ္ဂ] ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော - မဂ် - လမ်းစဉ်၊ မိစ္ဆာမဂ်၊ မိစ္ဆတ္တနိယတ-အနိယတ-မဂ်။ နာနပ္ပကာရကာ ဟိ အနိယျာနမဂ္ဂါပိ မဂ္ဂါတွေဝ ဝုစ္ဆန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ အနိယျာန-မဂ္ဂါတိ မိစ္ဆာမဂ္ဂါ၊ မိစ္ဆတ္တနိယတာနိယတမဂ္ဂါပိ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။

အနိယျာနိက (တိ) [န+နိယျာနိက] မထွက်မြောက် တတ်သော။ (၁) (က) ဝဋ်မှ မထွက်မြောက် တတ်သော။ (ခ) ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ခြင်းကိုပြု လေ့မရှိသော။ (ဂ) ဝဋ်မှထွက်မြောက်လေ့မရှိ သော။ အနိယျာနိကာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂-၃-နှင့် ၎င်း မူလဋီ၊ အနုဋီ-တို့ ကြည့်။) မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၄) လည်းကြည့်။ (၂) မဂ်ဖိုလ် အလိုငှါ မဖြစ်သော၊ နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်ကို - မပေး - မဆောင် - သော၊ သာသနာ စသည်။ ဧဝံ ဟေတံ.... ဟေတိ ဒုရက္ခာတေ ဓမ္မဝိနယေ ဒုပ္ပဝေဒိတေ အနိယျာနိကေ။ ဒိ၊

၃။၉၈။မ၊၁။၉၆။သော ပနေသ ယသ္မာ မဂ္ဂပ-
လတ္တယ န နိယျာတိ၊တသ္မာ အနိယျာနိကော။
မ၊၄။၁။၂၀။(ဒီ၊၃။၁။၇၉-လည်းကြည့်။)ဓမ္မော
ဒုရက္ခာတော ဟောတိ ဒုပ္ပဝေဒိတော အနိယျာ-
နိကော။ သံ၊၃။၂၃၁။ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ ဝိလောမံ
အနိယျာနိကံ သတ္တု သာသနံ ဘဝေယျ။ဝိ၊၄။၂။
၁၈၉။ အနတ္တနိဿိတံ သဂ္ဂမဂ္ဂိနံ အဒါယကံ
အနိယျာနိကံ ဝိတဏှသလ္လာပံ လောကာယတိ-
ဝါဒိနံ သေဝေယျ။ဇ၊၄။၁။၁၈၉။ အနိယျာ-
နိကံ သာသနံ ဟောတိ။ဒီ၊၄။၂။၂၂။အနိယျာနိ-
ကန္တိ န နိယျာနာဝဟံ။ဒီ၊၄။၂။၂၂။ (ထိ) (၃)
ဒုဂ္ဂဘိမ္မိသင်းသံသရာမှင်း ထွက်မြောက်ကြောင်း
တရား- နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရား-
ကိုမရထိုက်သော-၌ မယှဉ်သော၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်
ရောက်ခြင်း ဟူသော အကျိုး မရှိသော၊ ဝစီ-
ဒုစရိုက်မှ မထွက်မြောက် တတ်သော၊ -တရား၊
တိရစ္ဆာန်ကထာ။အနိယျာနိကတ္တာ သဂ္ဂမောက္ခ-
မဂ္ဂိနံ တိရစ္ဆာန်ဘူတာ ကထာတိ တိရစ္ဆာန်-
ကထာ။ဒီ၊၄။၁။၁၇၅။ မ၊၄။၁။၁၇၅။ တိရစ္ဆာန်-
ကထန္တိ အနိယျာနိကတ္တာ သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂိနံ
တိရစ္ဆာန်ဘူတံ ကထံ။ သံ၊ ၄။၂။၂၂၅။ အံ၊၄။၁။
၃၁၈။ ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတော စ နိယျာတိ
ဧတေနာတိ နိယျာနံ၊ သဂ္ဂမဂ္ဂေါ မောက္ခမဂ္ဂေါ
စ။ တံ နိယျာနံ အရဟတိ၊ နိယျာနေ ဝါ
နိယုတ္တာ၊ နိယျာနံ ဝါ ဖလဘူတံ ဧတိဿာ
အတ္ထိတိ နိယျာနိကာ၊ ဝစီဒုစရိုတသံကိလေသ-
တော နိယျာတိတိ ဝါ ဤ-ကာရဿ ရဿတ္တံ၊
ယ-ကာရဿ စ ကံ-ကာရံ ကတော နိယျာ-
နိကာ၊ဧတေနာယ သဒ္ဓိံ သမ္ပပ္ပလာပါ ဝေရမဏိ။
တပုဂ္ဂိုလကတော အနိယျာနိကာ၊ တဿာ
ဘာဝေါ အနိယျာနိကတ္တံ၊ တသ္မာ အနိယျာ-
နိကတ္တာ။ ဒီ၊၄။၁။ ၁၂၈။ အံ၊၄။၁။ ၃၃၈။
(မ၊၄။၁။၁၀၈။ သံ၊၄။၂။၅၃၉။ သီ၊၄။သစ်၊၁။
၃၆၆-၇-တို့၌ အနည်းငယ်သာ အဆိုကဲ့သည်။)
(၄) ဆန့်ကျင်ဖက် ကိလေသာတို့ကို မပယ်
တတ်သော၊ မသင့်လျော်သော။ “....အမှားကံ

ပန မဟာနိဂဏ္ဌဿ ကထာ အနိယျာနိကာ”တိ
သလ္လင်္ကေသိ။ မ၊ ၄။၁။ ၄၀။ အနိယျာနိကာတိ
အပ္ပိဋ္ဌိဟိရာ၊ အယုတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊၄။
၃။၂၀။

အနိယျာနိကကာရဏ (န) [အနိယျာနိက + ကာရ-
ဏ] ဝဋ်မှထွက်မြောက်တတ်သောအကြောင်း၊
(အကျင့်)။ ပဌမတော အပဏ္ဏကဋ္ဌာနတော
နိယျာနိကကာရဏတော ဒုတိယံ တက္ကဂ္ဂါဟ-
ကာရဏံ အနိယျာနိကကာရဏံ။ ဇ၊၄။၁။၁၂၀။

အနိယျာနိကတ္တ (န) [အနိယျာနိက + တ္တ] အနိ-
ယျာနိက၏ အဖြစ်။ အနိယျာနိက-ကြည့်။

အနိယျာနိကပက္ခ (ပ) [အနိယျာနိက + ပက္ခ] ဝဋ်မှ
ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော တရား၏
အသင်းဝင် အကျင့်၊ အစေလက ရဟန်းအကျင့်၊
ခွေးကဲ့သို့ သွားလာနေထိုင်သောအကျင့်စသည်။
စိရိ ဝတ မေ အနိယျာနိကပက္ခေ ယော-
ဇေတွာ အတ္တာ ကိလမိတော။ မ၊၄။၁။၇၄။
အနိယျာနိကပက္ခေတိ အစေလကပဗ္ဗဇ္ဇာယ
ကုက္ကုရဝတေ စ။ မ၊၄။၁။၄၇။

အနိယျာနိကပဋိပဒါ (ထိ) [အနိယျာနိက + ပဋိ-
ပဒါ] ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော
အကျင့်။ မိစ္ဆာပဋိပဒန္တိ အယံ တာဝ အနိယျာ-
နိကပဋိပဒါ။ သံ၊၄။၂။၁၈။

အနိယျာနိကပထ (ပ) [အနိယျာနိက + ပထ] ဝဋ်မှ
ထွက်မြောက်ကြောင်းမဟုတ်သောလမ်း။ ဧဝ-
နော အညေန အသုဒ္ဓိမဂ္ဂေန မိစ္ဆာပဋိပဒါယ
အနိယျာနိကပထေန အညတြ သတိပဋ္ဌာ-
နေဟိ....သုဒ္ဓိံ ဝိသုဒ္ဓိံ ပရိသုဒ္ဓိံ....န ဣစ္ဆတိ န
သာဒိယတိ။ မဟာနိ။၁၀၇။

အနိယျာနိကဘာဝ (ပ) [အနိယျာနိက + ဘာဝ]
ဝဋ်မှ ထွက် မြောက် ကြောင်း မဟုတ် သည်၏
အဖြစ်။

အနိယျာနိကဘာဝကထန (န) [အနိယျာနိက-
ဘာဝ + ကထန] ဝဋ်မှ ထွက် မြောက် ကြောင်း

မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြောဆိုခြင်း။ အထ
ဘဂဝါ နေသံ အနိယျာနိကဘာဝကထနေန
အတ္ထဘာဝတော အလန္တိ ပဋိက္ခိပိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၃၇။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉-လည်းကြည့်။)

အနိယျာနိကသာသန (န) [အနိယျာနိက+သာ-
သန] ဝဋ်မှ မထွက်မြောက်သော - မဂ်ဖိုလ်
အလို့ငှါ မဖြစ်သော - သာသနာ။ အနိယျာနိ-
ကသာသနေနေဝ နိယျာနိကသာသနံ ပါကဋ်
ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂-၃-လည်းကြည့်။)

အနိရဿာဒ (တိ) [န+နိရဿာဒ] သာယာခြင်း
ကင်းသည် မဟုတ်သော။ (ဝေ ပဋိပဇ္ဇတော၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။) အလိနံ အနုဒ္ဓတံ အနိရဿာဒံ
အာရမ္မဏေ သမပ္ပဝတ္တံ သမသဝီထိပဋိပန္နံ စိတ္တံ
ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၄၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၁။

အနိရာကတ (တိ) [န + နိရာကတ] မစွန့်ပယ်အပ်
သော၊ အပသ္မိမထုတ်ပယ်အပ်သော၊ မပျောက်
ပျက်သော။

အနိရာကတဇ္ဈာန (တိ) [အနိရာကတ + ဇ္ဈာန]
အပသ္မိ မထုတ်ပယ်အပ်သော - မပျောက်ပျက်
စေအပ်သော - ဇ္ဈာန်ရှိသော၊ သူ။ အဇ္ဈတ္တံ
စေတောသမထမနုယုတ္တော အနိရာကတဇ္ဈာ-
နော ဝိပဿနာယ သမန္နာဂတော။ မ၊၁။၃၉။
အံ၊၃။၃၆၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂။ မဟာနိ။ ၂၉၂။
အနိရာကတဇ္ဈာနောတိ ဗဟိ အနိဟဋ္ဌဇ္ဈာနော၊
အဝိနာသိတဇ္ဈာနော ဝါ။ နိဟရဏဝိနာသတ္ထဉ္စိ
ဣဒံ နိရာကရဏံ နာမ။ “ထမ္ဘံ နိရံကတွာ
နိဝါတဝုတ္တိ”တိအာဒိသု စဿ ပယောဂေါ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၇။
(အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၄၂-လည်းကြည့်။)

အနိရာမဂန္ဓ (တိ) [န+နိရာမဂန္ဓ(=နိ+အာမ+
ဂန္ဓ)] အစိမ်းနဲ့ - အညှိနဲ့ - မရှိသည်မဟုတ်

သော၊ အစိမ်းနဲ့ - အညှိနဲ့ - အကောင်ပုပ်နဲ့ -
ရှိသော၊သူ။ စေတသု ယုတ္တာ အနိရာမဂန္ဓာ။
ဒီ၊၂။၁၉၅။ အနိရာမဂန္ဓာတိ စေတသု စုဒ္ဓသသု
ကိလေသေသု ယုတ္တာ ပဇာ နိရာမဂန္ဓာ န
ဟောတိ။ အာမဂန္ဓာ သကုဏပဂန္ဓာ ပူတိဂန္ဓာ-
ယေဝါတိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။

အနိရုဒ္ဓ (တိ)[န+နိရုဒ္ဓ] မချုပ်ငြိမ်းသော၊အတိတံ
အတ္တိ အတိတံ အနိရုဒ္ဓံ အဝိဂတံ အဝိပရိဏတံ။
အဘိ၊က။၉၆။ ဝိတက္ကဝိစာရာ အနိရုဒ္ဓါ ဟောန္တိ။
မ၊၂။၁၁၈။

အနိလ (ပ) [အန + ဣလ။အနန္တိ ပါဏန္တုနေနာတိ
အနိလော၊ဣလော။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၃၇။] လေ။ ဂိရိမိဝ
အနိလေန ဒုပ္ပသယော။ ဇာ၊၁။၆၃။ အပိစ
မေ အယံ ဗလကာယော ယထာ ပဗ္ဗတော ဝါ-
တေန အကမ္မနီယတော ဒုပ္ပသဟော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၁။ ဝိနဿထ တုမေ....အပ္ပဋိကာရိကာယော
အနိလော ဝိယ ယေနကာမိမာယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၄၄၇။အာကာသော ဝိယ ပညာယ၊ အသင်္ဂေါ
အနိလော ယထာ။ အနိလော ဝိယ နာယ-
ကော။ အပ၊၂။၁၆၅။

အနိလဇလဝေဂ (ပ) [အနိလ + ဇလ + ဝေဂ]လေ
ဟုန်၊ရေဟုန်၊ လေ၊ရေ အဟုန်။

အနိလဇလဝေဂသဉ္စာဒိတ (တိ) [အနိလဇလ-
ဝေဂ + သဉ္စာဒိတ] လေ၊ရေ အဟုန်တို့ဖြင့်
ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ
ဂဂနံ အနိလဇလဝေဂသဉ္စာဒိတံ ဥဿန္တဇလ-
ဘာရဘရိတံ အတိဝါတေန ဖုဋ္ဌိဘတ္တာ နဒတိ
ရဝတိ ဂဠုဂဠာယတိ။ မိလိန္ဒ။၁၂။

အနိလဇဝ (ပ) [အနိလ + ဇဝ] (၁) လေ၏ -
လျှင်မြန်ခြင်း-အဟုန်။ (တိ) (၂) လေကဲ့သို့-
လျှင်မြန်ခြင်း - အဟုန် - ရှိသော၊သူ။ အဿာ-
ဇာနိယော ဘဝေယျ သီဟဂတိ အနိလဇဝေါ။
မိလိန္ဒ။၁၄၃။

အနိလဉ္စသ (န) [အနိလ + အဉ္စသ] လေ၏ လမ်း
ကြောင်း၊ ကောင်းကင်။ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္စသေ။

အပါ။ ၁၂၅၊ ၁၃၄၊ ၁၅၇။ အနိလဉ္စသေ အာ-
ကာသပထေ။ အပါ။ ၁၂၅၊ ၁၃၄။ အနိလဉ္စသေ
အာကာသေ.....။ ၎င်း၊ ၁၂၅။

အနိလပထ (ပု) [အနိလ + ပထ။ အနိလဿ
ဝါတဿ ပထော အနိလပထော။ ဓာန်၊ ၄၅။]
လေ၏သွားလာရာလမ်း၊ ကောင်းကင်။ သော
အာကာသေ ဌတော မဟာဇနဿ ဩဝါဒံ ဒတော
အနိလပထေန ဥတ္တရဟိမဝန္တေ နန္ဒမူလက-
ပဗ္ဗာရမေဝ အာမာသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၅။ ဂစ္ဆ-
န္တော'နိလပထေ ဝိယ စန္ဒော။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၅။
(ဝဇီရ၊ ၄၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၇-ဘိုလည်းကြည့်။)

အနိလပဓူတ (တိ) [အနိလ + ပဓူတ (= ပ + ဓူ +
ဏာပေ + တ)] လေသည် တုန်လှုပ်စေအပ်သော၊
လေသည် ညှင်းညှင်းသာသာ ဆောင်ယူအပ်
သော။ အနိလပဓူတ-ကြည့်။

အနိလပမ္ဘိတ (တိ) [အနိလ + ပမ္ဘိတ] လေသည်
တိုက်လွှင့်အပ်သော ရုန့်ရှိသောပန်း။ အနိလ-
ပမ္ဘိတော ပဝန္တိ သုရဘိ။ ဝိမာန၊ ၇၇။ အနိ-
လေန ပမ္ဘိတကန္တာနံ ပုပ္ဖိနံ ဝါယုနာ ဝိမုတ္တပတ္တ-
ပုဋ် ဝိယ ဝိဗန္ဓတာယ ဝိကသိတတာယ စ သုဂန္ဓံ
ပဝါယန္တိ။ အနိလပဓူတတာတိပိ ပဌန္တိ။ ဝါတေန
မန္တံ အာဝုယမာနာ ဟေမမယပုပ္ဖိတိ အတ္ထော။
ဝိမာန၊ ၄၂။ ၂၁၉။

အနိလဗလ (န) [အနိလ + ဗလ] လေအား၊
လေဟုန်။

အနိလဗလဝေဂ (ပု) [အနိလဗလ + ဝေဂ] လေအား
အဟုန်။

အနိလဗလဝေဂါဘိဟတ (တိ) [အနိလဗလဝေဂ +
အဘိဟတ] လေအား အဟုန်ဖြင့် - နှိပ်စက် -
တိုက်ခတ် - အပ်သော။ ရုက္ခောပိ မဓုကပ္ပသမ္ပန္န-
ဖလော အနိလဗလဝေဂါဘိဟတော ဘိဇ္ဇတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၆၂။

အနိလဗလသမာဟတ (တိ) [အနိလဗလ + သမာ-
ဟတ] လေအား - လေဟုန် - ဖြင့် တိုက်ခတ်

အပ်သော။ အနိလဗလသမာဟတေ သာခါ
စလတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၇။

အနိလာယန (န) [အနိလ + အယန] လေ၏သွား
ရာလမ်းခရီး၊ ကောင်းကင်။ စက်မံ သုသမာ-
ရူဠော၊ အဗ္ဗေရေ အနိလာယနေ။ အပါ။ ၁၂၅။
(အပါ။ ၁၂၅။ ၁၃၄-၌ကား အနိလကို ကောင်းကင်
ဟောကြ၍ အယနနှင့် အရတူဖွင့်သည်။)

အနိလူပမ (တိ) [အနိလ + ဥပမာ] လေနှင့် တူ
သော ဥပမာရှိသော။

အနိလူပမသမ္ပုတ (တိ) [အနိလူပမ + သမ္ပုတ]
လေနှင့်တူသော အဟုန်ရှိသော၊ သူ။ အနိလူပမ-
သမ္ပုတော၊ သုဒန္တာ သောဏ္ဏမာလိနော။ ဇာ၊
၂။ ၂၅၈။ အနိလူပမသမ္ပုတတိ ဝါတသဒိသ-
ဝေဂါ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၁၀။

အနိလေရိတ (တိ) [အနိလ + ရိတ] လေသည်
တုန်လှုပ်စေအပ် - တိုက်ခတ်အပ် - သော။ အနိ-
လေရိတာ လောဟိတပတ္တမာလိနိ။ ဇာ၊ ၂။
၁၀၈။ ဝါတေရိတာ ဝိလာသမာနာ သောဘ-
မာနာ တိဌတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၄၃၁။

အနိလေရိတအင်္ဂဏ (န) [အနိလေရိတ + အင်္ဂဏ]
လေတိုက်ခတ်ရာ - မြေပြင် - တလင်းပြင် - လွင်
ပြင်။ ဝုဋ္ဌမ္ပိ ဒေဝေ စတုရင်္ဂလမ္ပိ၊ တိဏေ အနိ-
လေရိတအင်္ဂဏမ္ပိ။ အပါ။ ၁။ ၁၀၆။

အနိဝတ္တ (တိ) [န + နိဝတ္တ] ပြန်လည် - ဆုတ်နှစ်
- ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အနိဝတ္တန္တ-ကြည့်။

အနိဝတ္တဂမန (န) [အနိဝတ္တ + ဂမန] ပြန်လည် -
ဆုတ်နှစ် - ခြင်း မရှိသော သွားခြင်း၊ မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ် - သော သွားခြင်း။ အထ နံ သတ္တာ
“ပါလိလေယျက ဣဒံ ပန မမ အနိဝတ္တဂမနံ၊
(အနိဝတ္တနိယဂမနံ၊ သိ)..... တိဌ တူ”န္တိ အာဟ။
ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၁။

အနိဝတ္တန (န) [န + နိဝတ္တန] မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ် - ခြင်း။

အနိဝတ္တနဓမ္မ(တိ) [န + နိဝတ္တန + ဓမ္မ] ပြန်လည်-
ဆုတ်နှစ်-ခြင်းသဘောမရှိသော။ တဒါ ပန
ဗာရာဏသီရဉ္စော မတ္တဝါရဏေပိ အဘိမုခံ
အာဂစ္ဆန္တေ အနိဝတ္တနဓမ္မာ အသနိယာပိ သိသေ
ပတန္တိယာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀။ အနာဝတ္တိတဓမ္မ-
လည်းကြည့်။

အနိဝတ္တနဘာဝ (ပု) [အနိဝတ္တန + ဘာဝ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နှစ်-ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်၊ မပြန်
လည် - မဆုတ်နှစ် - ခြင်း။ အနိဝတ္တိတတ္ထ-
ကြည့်။

အနိဝတ္တနိယ (တိ) [န + နိဝတ္တနိယ] မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ်-သော။

အနိဝတ္တနိယဂမန (န) [အနိဝတ္တနိယ + ဂမန] မပြန်လည် - မဆုတ်နှစ်-သောသွားခြင်း။ အနိ-
ဝတ္တဂမန-ကြည့်။

အနိဝတ္တန္တ (တိ) [န + နိဝတ္တန္တ] မပြန်လည်-
မဆုတ်နှစ်-သော၊ သူ။ ဂစ္ဆတိ အနိဝတ္တန္တံ၊ ယတ္ထ
ဂန္တာ န သောစတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၅။ သုတ္တနိ၊ ၂၉၁။
ယထာ တဝ နဂံလံ ဝဟန္တံ ဓရဓောရယံ ခေတ္တ-
ကောဋီ ပတုာ ပန နိဝတ္တတိ၊ ဝေ အနိဝတ္တန္တံ
ဒီပကံရကာလတော ပဘုတိ ဂစ္ဆတေ။
ယသ္မာ ဝါ.... သဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟန္တံ ဂစ္ဆတိ
အနိဝတ္တန္တံ။ အထ ဝါ ဂစ္ဆတိ အနိဝတ္တန္တံ နိဝတ္တ-
နရဟိတံ ဟုတုာ ဂစ္ဆတိတိ အတ္ထော။ တန္တိ တံ
ဓရဓောရယံ၊ ဝေမေတ္ထ ပဒစ္စေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။
သံ၊ ၁။ ၂၃၄။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၃၇။

အနိဝတ္တဗြဟ္မဒတ္တ (ပု) [အနိဝတ္တ + ဗြဟ္မဒတ္တ] အနိဝတ္တဗြဟ္မဒတ္တ အမည်ရှိသော၊ သူ၊ (မင်း)။
ဗာရာဏသီယံ ကိရ အနိဝတ္တဗြဟ္မဒတ္တော နာမ
ရာဇာ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၀၂။ အပါဠ၊
၁။ ၂၁၀။

အနိဝတ္တမာန (တိ) [န + နိဝတ္တမာန] မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ် - သော၊ သူ။ အဂ္ဂိဝ ဒမ္ပံ အနိဝတ္တမာ-
နော။ အပါ၊ ၁။ ၁၃။ သော အဂ္ဂိ သုက္ခာနိ စ

ဟရိတာနိ စ တိကာဒိနိ ဒဟန္တော အနိဝတ္တမာ-
နော ဝေ ဂစ္ဆတိ။ ကုဒါဿ နာမာဟမ္ပိ
အရိယမဂ္ဂဉာဏဂ္ဂိနာ ကိလေသေ ဒဟန္တော အနိ-
ဝတ္တမာနော ဂစ္ဆေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၀၃။

အနိဝတ္တမာနသ (တိ) [အနိဝတ္တ + မာနသ] မပြန်
လည်-မဆုတ်နှစ် - သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
အနိဝတ္တမာနသံ ၂ တုာ၊ သမ္ပုဒ္ဓေါ တေဒြဗြိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၀။ အနိဝတ္တမာနသန္တိ အနောသက္ကိယ-
မာနမာနသံ။ ၎င်း၊ ၁။ ၂၉၄။

အနိဝတ္တိ (တိ) [န + နိဝတ္တိ] (၁) မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ် - ခြင်း။ (တိ) (၂) ပြန်လည် -
ဆုတ်နှစ်-ခြင်းမရှိသော၊ မပြန်လည်-မဆုတ်နှစ်-
သော၊ သူ။ အနိဝတ္တိ ဘဝိဿာမိ၊ ဗြဟ္မစရိယ-
ပရာယဏော။ အံ၊ ၁။ ၁၄၅။ အံ၊ ၂။ ၆၆။ အနိဝတ္တိ
ဘဝိဿာမိတိ ပဗ္ဗဇ္ဇတော စ သဗ္ဗညုတညာဏ-
တော စ န နိဝတ္တိဿာမိ၊ အနိဝတ္တိကော
ဘဝိဿာမိ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၀။ အနိဝတ္တိ ဘဝိဿာ-
မိတိ ပဗ္ဗဇ္ဇတော အနိဝတ္တိကော ဘဝိဿာမိ၊
ဗြဟ္မစရိယဝါသတော အနိဝတ္တိကော သဗ္ဗညုတ-
ညာဏတော အနိဝတ္တိကော ဘဝိဿာမိ။ အံ၊ ၁။
၃။ ၂၉။

အနိဝတ္တိက (တိ) [န + နိဝတ္တိ + က] ပြန်လည် -
ဆုတ်နှစ်-ခြင်း မရှိသော၊ မပြန်လည်-မဆုတ်
နှစ်-သော၊ သူ။ အနိဝတ္တိ-ကြည့်။

အနိဝတ္တိဂမန (တိ) [အနိဝတ္တိ + ဂမန] ပြန်လည် -
ဆုတ်နှစ် - ခြင်း မရှိရာသို့ သွားကြောင်းဖြစ်
သော၊ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်
ဖက်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်းဖြစ်သော။
အနိဝတ္တိဂမနံ မဂ္ဂ၊ ဒေသေသိ ဒေဝမာနုသေ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၆။ အနိဝတ္တိဂမနံ မဂ္ဂန္တိ နိဝတ္တိယာ
ပဝတ္တိယာ ပဋိပက္ခဘူတံ နိဗ္ဗာနံ အနိဝတ္တိတိ
ဝုစ္စတိ၊ တံ အနိဝတ္တိ ဂစ္ဆတိ အနောနာတိ အနိ-
ဝတ္တိဂမနော။ ၎င်း၊ ၁။ ၂၀၆။

အနိဝတ္တိတ (တိ) [န + နိဝတ္တိတ] မပြန်လည် -
မဆုတ်နှစ် - သော။

အနိဝတ္တိတဂဟဏ (န) [အနိဝတ္တိတ + ဂဟဏ]
(၁) မဆုတ်နစ် - မတုန်လှုပ် - စွဲမြဲ - သော
ယူခြင်း။ (တိ) (၂) မဆုတ်နစ် - မတုန်လှုပ် -
စွဲမြဲ - သော ယူခြင်းရှိသော၊ သူ။ အဝတ္တိတ-
သမာဒါနောတိ နိစ္စလဂဟဏော အနိဝတ္တိတ-
ဂဟဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

အနိဝတ္တိတတာ (ထိ) [အနိဝတ္တိတ + တာ] ဆုတ်
နစ်ခြင်းမရှိ - မဆုတ်နစ် - သည်၏ အဖြစ်။
အနိဝတ္တိတတ္တ-ကြည့်။

အနိဝတ္တိတတ္တ (န) [န + နိဝတ္တိတ + တတ္တ] ဆုတ်
နစ်ခြင်း မရှိ - မဆုတ်နစ် - သည်၏ အဖြစ်။
ကုသလူပဒေသေ ဓိတိယာ ဒဠာယ စ၊ အနိ-
ဝတ္တိတတ္တာ ဘယဘိရုတာယ စ၊ ဇာ၊၁။၃၁။
အနိဝတ္တိတတ္တာ ဘယဘိရုတာယ စာတိ ဘယ-
ဘိရုတာယ အနိဝတ္တိတတာယ စ၊ ဘယဘိရု-
တာယ အဘာဝေနော ဘေရဝါရမ္ပဏံ ဒိသ္မာပိ
အနိဝတ္တနဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၉၆။

အနိဝတ္တိတဓမ္မ (တိ) [အနိဝတ္တိတ + ဓမ္မ။ န +
နိဝတ္တိတ + ဓမ္မ] မဆုတ်နစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊
ဆုတ်နစ်သော သဘောမရှိသော၊ သူ။ ဗောဓိ-
သတ္တာ ဟိ ယံ ယံ ဌာနံ ဥပေန္တိ၊ တတော အနိ-
ဝတ္တိတဓမ္မာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။

အနိဝတ္တိတယောဓ (ပု) [အနိဝတ္တိတ + ယောဓ]
မဆုတ်နစ်-နောက်မဆုတ်-သောစစ်သည်သူရဲ။
မဟာနာဂါ ဝိယ မဟာနာဂါ၊ ဟတ္ထိအာဒိသုပိ
အဘိမုခံ အာဂစ္ဆန္တေသု အနိဝတ္တိတယောဓာန-
မေတံ အခိဝစနံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။(အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂-၌
အနိဝတ္တိယ-ရှိ။)

အနိဝတ္တိဓမ္မ (တိ) [န + နိဝတ္တိ + ဓမ္မ] ဆုတ်နစ်ခြင်း
သဘောမရှိသော၊ စိတ်ခိုင်မြဲသော၊ ယုံကြည်
ထိုက်သော၊ သူ။ ဝေံ အနုဿာဝေတွာ တေသံ
စိတ္တံ ဥပတ္တမ္ဘေတွာ အနိဝတ္တိဓမ္မ ကတွာ

“ဂဏှထ ဣမံ သလာက”န္တိ သလာကဂ္ဂါဟေန။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။

အနိဝတ္တိယယောဓ (ပု) [အနိဝတ္တိယ + ယောဓ]
မဆုတ်နစ်သော စစ်သည်သူရဲ။ အနိဝတ္တိတ-
ယောဓ-ကြည့်။

အနိဝတ္တ (တိ) [န + နိဝတ္တ] အဝတ် - ပုဆိုး -
ကို မဝတ်သော၊ သင်းပိုင်ကို မဝတ်သော၊ သူ။
နဂါ နဟာယေယျာတိ အနိဝတ္တာ ဝါ အပါ-
ရတာ ဝါ နဟာယတိ။ ဝိ၊၂။၃၆၆။

အနိဝါတ (တိ) [န + နိဝါတ] နှိမ့်ချခြင်းမရှိသော၊
သူ။ အနိဝါတာ ဝေဒေဟိကာ ဂဟပတာနီ။
မ၊၁။၁၇၇။

အနိဝါတဝုတ္တိ (ထိ) [န + နိဝါတဝုတ္တိ၊ အနိ-
ဝါတ + ဝုတ္တိ] (၁) မနှိမ့်ချခြင်း။ (တိ) (၂)
နှိမ့်ချသော ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ မနှိမ့်ချခြင်း
ရှိသော၊ သူ။

အနိဝါတဝုတ္တိကာရ (ပု) [အနိဝါတဝုတ္တိ + ကရ +
ဏ] မနှိမ့်ချခြင်းကို ပြုခြင်း၊ မနှိမ့်ချမှု၊ မနှိမ့်ချ
သောအခြင်းအရာ။

အနိဝါတဝုတ္တိကာရကရဏ (တိ) [အနိဝါတဝုတ္တိ +
ကာရ + ကရဏ] မနှိမ့်ချမှုကိုပြုတတ်သော။
ပဂ္ဂဟိတသိရအနိဝါတဝုတ္တိကာရကရဏော ထ-
မ္ဘော။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ ပဂ္ဂဟိတသိရအနိဝါတ-
ဝုတ္တိကာရဿ စ ကရဏတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။

အနိဝါတဝုတ္တိတာ (ထိ) [အနိဝါတဝုတ္တိ + တာ]
နှိမ့်ချသော ဖြစ်ခြင်းမရှိ - မနှိမ့်ချသော ဖြစ်
ခြင်းရှိ-သည်၏ အဖြစ်။ အနိဝါတဝုတ္တိတာယ
ဟေတုဘူတော စိတ္တသမ္ပဂ္ဂဟော မာနဝိသေ-
သော။ အနု၊၂။၂၁၅။

အနိဝါရယန္တ (တိ) [န + နိဝါရယန္တ] မတားမြစ်-
မပိတ်ပင် - သော၊သူ။ စက္ခုန္ဒြိယံ စေ ရူပေသု၊

ဂစ္ဆန္တံ အနိဝါရယံ။ ထေရ။ ၃၂။ အနိဝါရယံ
အနိဝါရယန္တော အပ္ပဋ္ဌိဗာဟန္တော။ ထေရ။ ၄။
၂။ ၂၇။

အနိဝါရိတ (တိ) [န+နိဝါရိတ] အနာဝတ (၂)
အနက်ကြည့်။

အနိဝါရေတွာ (ကြိဝိ) [န+နိဝါရေတွာ] မတား
မြစ်မှု၍။ အနိဝါရေတွာ တဟိ ဘုဉ္ဇေ၊ ဂါရယန္တိ
ပဝစ္စတိ။ ဝိ။ ၅။ ၂၆။

အနိဝိဒ္ဓ (တိ) [န+နိဝိဒ္ဓ] မထိုးမဖောက်ရသေး
သော၊ ယောကျ်ားနှင့် မသွားလာဘူးသေး
သော၊ သူ။ (အပျိုစင်)။ ကုလကုမာရိယောတိ
အနိဝိဒ္ဓါ (အနိဝိဒ္ဓာ၊ သိ၊ သျှာ) တာသံ ဓိတဏှေ။
ဒိ။ ၅။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ အနိဝိဒ္ဓ-လည်း
ကြည့်။

အနိဝေသန (တိ) [န+နိဝေသန] နေစရာမရှိ
သော၊ မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ - သော။ ဇိတဉ္စ
ရက္ခေ အနိဝေသနော သိယာ။ ဓမ္မ။ ၁၈။ ပေဋ္ဌ-
ကော။ ၁၇။ အနိဝေသနော သိယာတိ အနာ-
လယော ဘဝေယျ။ သမာပတ္တိ နိဝေသနံ
ကတွာ တတ္ထ န နိဝေသေယျ၊ အာလယံ န
ကရေယျာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။ ၂၀။

အနိဝေသိတ (တိ) [န+နိဝေသိတ] မဝင်စေအပ်-
မမြှုပ်နှံအပ် - သော။

အနိဝေသိတဌာန (န) [အနိဝေသိတ+ဌာန]
မမြှုပ်နှံရာဖြစ်သောအရပ်။ ပထဝီယဉ္စိ အဇျာပိ-
တဌာနံ ဝါ အသုသာနဌာနံ ဝါ သိသာနံ အနိ-
ဝေသိတဌာနံ ဝါ လဒ္ဓံ န သက္ကာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၅၀။ (အနိဝေသိတဌာနံ၊ ဣ၊ အနိဝိဒ္ဓဌာနံ၊ က။)

အနိသမ္ပ (ကြိဝိ) [န+နိသမ္ပ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၄-၂-
ကြည့်။] မကြည့်ရှု - မစူးစမ်း - မဆင်ခြင် - မူ
၍။ -နာနိသမ္ပ ဝိသမ္ပတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၉။ ၃၃၆။
နာနိသမ္ပာတိ န အနိသာမေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၉။
ဇာ၊ ၄။ ၄၅၄။ အနိသမ္ပ ကတံ ကမ္မ၊ အန-

ဝတ္ထာယ စိန္တိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၇။
အနိသမ္ပာတိ အနောလေဉ္စကေတွာ အနုပဓာ-
ရေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၄။ အနိသမ္ပာတိ အနု-
ပဓာရေတွာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၈။

အနိသမ္ပကာရီ (တိ) [အနိသမ္ပ+ကာရ+ကိ။ န+
နိသမ္ပကာရီ] မကြည့်ရှု - မစူးစမ်း - မဆင်ခြင် -
မူ၍ ပြုတတ်သော၊ သူ။ ရာဇာ န သာဓု အနိ-
သမ္ပကာရီ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၉။ ၂၀၊ ၂၂၊ ၃၃၆။ ဇာ၊
၄။ ၂၁၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၇။ အနိသမ္ပကာရီတိ
ကိဉ္စိ သုတွာ အနုပဓာရေတွာ အတ္တနော ပစ္စက္ခံ
အကတွာ ကာရကော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၁၉။

အနိသာမယ (ကြိဝိ) [န+နိသာမယ။ အနိသာ-
မိယ-မှ] မကြည့်ရှု - မစူးစမ်း - မဆင်ခြင် - မူ၍။
ဗဟုသုတာနံ အနိသာမယတ္ထံ။ သုတ္တနိ။ ၃၂၆။
အနိသာမယတ္တန္တိ အနိသာမေတွာ အတ္ထံ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။

အနိသာမေတွာ (ကြိဝိ) [န+နိသာမေတွာ]
မကြည့်ရှုမှု၍၊ မစူးစမ်း - မဆင်ခြင် - မူ၍။
အနိသမ္ပ-ကြည့်။

အနိသိန္န (တိ) [န+နိသိန္န] မထိုင်သော၊ သူ။ တေန
ဣမသ္မိ သာသနေ အနိပန္နော အနိသိန္နော
အဋ္ဌိတော အစက်မန္တော ကော ဘိက္ခု အရဟတ္တံ
ပတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၂။

အနိသိဒ္ဓိတွာ (ကြိဝိ) [န+နိသိဒ္ဓိတွာ] မထိုင်မှု၍။
သုတသုတဌာနတောယေဝ အဋ္ဌတွာ အနိသိ-
ဒ္ဓိတွာ ဥပသကံမိ သူ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။

အနိသေဓန (န) [န+နိသေဓန] (၁) မတားမြစ်
ခြင်း။ (တိ) (၂) တားမြစ်ခြင်းမရှိသော။

အနိသေဓနတာ (ထိ) [အနိသေဓန+တာ] မတား
မြစ်သည်၏အဖြစ်။ အတိထဒ္ဓေါ အနိသေဓန-
တာယ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၀။

အနိဿဂ္ဂ (ပု) [န+နိဿဂ္ဂ] မစွန့်ခြင်း။ အနိဿဂ္ဂေ
စ ဝိဇ္ဇိယာ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၁။

အနိဿဂ္ဂိယ (တိ) [န + နိဿဂ္ဂိယ] မစွန့်အပ်သော - နိဿဂ္ဂိယမဟုတ်သော - သင်္ကန်း။ အနိဿဂ္ဂိယေန အတ္တတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၃။

အနိဿဇိတ (တိ) [န + နိဿဇိတ] မစွန့်လွှတ်အပ်သော၊ မပေးစွန့်အပ်သော - အဝတ် - စသည်၊ မစွန့်အပ်သော - မစွန့်ပဲထားသော - သင်္ကန်း၊ မစွန့်အပ်သော - မစွန့်ပဲထားသော - ယာယီ - ရာသီခံ - ဥတုနီး - သင်္ကန်း။ အာဝသထစိဝရ - ကြည့်။ အနိဿဇိတေ အနိဿဇိတသညာ ပရိဘုဉ္ဇတိ၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၉။

အနိဿဇိတသည (တိ) [အနိဿဇိတ + သညာ] မပေးစွန့်အပ်သော - မစွန့်ပဲထားသော - သင်္ကန်းဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အနိဿဇိတ - ကြည့်။

အနိဿဇိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + နိဿဇိတွာ] မစွန့်မူ၍။ နိဿဂ္ဂိယံ စိဝရံ အနိဿဇိတွာ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၆၊ ၃၀၂၊ ၃၀၅။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အာဝါသထစိဝရံ အနိဿဇိတွာ ပရိဘုဉ္ဇေယျ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၉။

အနိဿဋ (တိ) [န + နိဿဋ] မထွက်မြောက်သော၊ သူ။ ဇာတိဇရာမရဏာ အနိက္ခန္ဓာ အနိဿဋာ အနုတိက္ခန္ဓာ။ စူဠနိ၊ ၅၇။ အယမ္ပိ အနိဿဋော လောကဗျာ။ အံ၊ ၃။ ၂၂၇။ အနိဿဋာ ဘဝသ္မာ။ ဥဒါနံ၊ ၁၁၅။ နေတ္ထိ၊ ၁၃၅။

အနိဿဋ္ဌ (တိ) [န + နိဿဋ္ဌ] မစွန့်အပ်သော။ အဒိန္နံ နာမ ယံ အဒိန္နံ အနိဿဋ္ဌံ အပရိစ္စတ္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။ အတ္တနော ဟတ္ထတော ဝါ ယထာဋ္ဌိတဋ္ဌာနတော ဝါ န နိဿဋ္ဌန္တိ အနိဿဋ္ဌံ။ ဝိ၊ ၅၁။ ၂၆။

အနိဿယ (တိ) [န + နိဿယ] မှီရာ မရှိသော။

အနိဿယမဟိဘာဂ (ပု) [အနိဿယ + မဟိ + ဘာဂ] မှီရာ - သတ္တလောက၏ မှီရာဖြစ်သော သစ်ပင် တောတောင် စသည် - မရှိသော -

မြေအရပ် - လွင်ပြင်။ အနိဿယမဟိဘာဂ၊ တို့ရိုဏ် ဦးသရေ သီယာ။ ဓာန်။ ဂဂ၊ ၆။ အနိဿယမဟိဘာဂေ လောကနိဿယဘူတာနံ တရုပဗ္ဗတနဂရာဒိနံ အဘာဝတော အနိဿယသင်္ခါတေ သုညမဟိ ကောဋ္ဌာသေ။ ၎င်း၊ ၉။

အနိဿရ (တိ) [န + ဣဿရ] (၁) အစိုးမရသော၊ မပိုင်သော၊ သူ။ အနိဿရေ ခေါ် မေ တံ အာဝုသော ပဝါရဏာယ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၃။ အနိဿရေ တတ္ထ ဘိက္ခုသံသော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅၉။ ဒေဝမနုဿာ စတုပ္ပဒါ... သမ္ပိ သရီရေ အနိဿရ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၁။ အနိဿရေ မုဉ္ဇံ မမေ၊ ထေယျံ ကယိရာသိ လုဒ္ဓက။ ဇာ၊ ၂။ ၉၂။ ကိန္နု ခေါ် ဘန္ဓေ နာဂသေန အရဟတော စိတ္တံ ယံ ကာယံ နိဿာယ ပဝတ္တတိ၊ တတ္ထ အရဟာ အနိဿရေ အဿာမိ အဝသဝတ္တိတိ ? အာမ မဟာရာဇာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၅-၆။ မာတုဂါမော နာမ အတ္တနော ဖဿေ အနိဿရေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ အနေသမာန-လည်းကြည့်။ (၂) (က) အစိုးရသူ - ပိုင်သူ - မရှိသော။ သဗ္ဗံ အနိဿရံ တေ။ ထေရ။ ၃၂၀။ သဗ္ဗမေတံ ဣဿရရဟိတံ၊ န တွေ ကေနစိ “ဝေ ဟောတူ” တိ ဣဿရိယံ ဝတ္တေတု သက္ကာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ အတ္တသုညာ အဿာမိကာ အနိဿရ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ အနတ္တ-လည်းကြည့်။ (ခ) ပိုင်သူ - ဆောက်လုပ်သူလူဒါယကာ - မရှိသော။ အဿာမိက - ကြည့်။

အနိဿရဏဒဿာဝိ (တိ) [န + နိဿရဏ + ဒိသ + အာဝိ] ထွက်မြောက်ကြောင်းကို - မရှုမြင် - မဆင်ခြင် - တတ်သော၊ သူ။ အနိဿရဏဒဿာဝိ၊ ဂန္ဓေစေ ပဋိသေဝတိ။ ထေရ၊ ၃၂၂။ (ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆ - လည်းကြည့်။)

အနိဿရဏဒဿိ (တိ) [န + နိဿရဏ + ဒိသ + ဣ] ထွက်မြောက်ကြောင်းကို - မရှုမြင် - မဆင်ခြင် - တတ်သော၊ သူ။ သုခံ ဝေဒယမာနဿ၊ ဝေဒနံ

အပ္ပဇာနတော၊ သောရာဂါနုသယော ဟောတိ၊
အနိဿရဏဒဿိနော။ သံ၊ ၂။ ၄၀၈။

အနိဿရဏပည (တိ) [န + နိဿရဏပညာ] ထွက်
မြောက်သောပညာမရှိသော၊ ဆန္ဒရာဂမှ ထွက်
မြောက်သော ပညာ - ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ် -
မရှိသော၊ သူ။ အနိဿရဏပညာ ပရိဘူဇန္တိ။
ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁။ မ၊ ၁။ ၂၃၀။ အံ၊ ၁။ ၇၄။ အနိဿရဏ-
ပညာတိ ဣဒမေတ္ထ နိဿရဏန္တိ ဝေ ပရိဇာနန-
ပညာ ဝိရဟိတာ၊ ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂဝိရ-
ဟိတာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။ အနိဿရဏ-
ပညာတိ နိဿရဏံ ဝုစ္ဆတိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ၊
တေ တေန ဝိရဟိတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ အနိဿရဏ-
ပညာတိ စတူသု ပစ္စယေသု ဆန္ဒရာဂအပကဗု-
နာယ နိဿရဏပညာယ ဝိရဟိတာ ဣဒမတ္ထံ
တေန္တိ အဇာနန္တာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ အနိဿရဏ-
ပညော ပရိဘူတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၃၅။ အံ၊ ၁။ ၂၇၈။ အနိ-
ဿရဏပညောတိ ဣဒ မတ္တညတာနိဿရဏ-
ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂမတ္တမ္ပိ န ကရေတိ။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၂၁။ အနိဿရဏပညောတိ ဆန္ဒရာဂံ ပဟာယ
သံကမ္ဘိတွာ ပရိဘူဇန္တော နိဿရဏပညော နာမ
ဟောတိ။ အယံ န တာဒိသော၊ သစ္စန္ဒရာဂေါ
ပရိဘူတိတိ အနိဿရဏပညော။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၃၆။

အနိဿရတာ (ထိ) [န + ဣဿရတာ (=အနိဿ-
ရ+တာ)] အစိုးမရသည်၏အဖြစ်၊ အစိုးမရခြင်း။
ဝစနကရော အနိဿရတာယ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၀။

အနိဿရဝိကပ္ပိ (တိ) [အနိဿရ + ဝိကပ္ပ + ဣ] အစိုးရသူ မဟုတ်ပဲ အစိုးရသူကဲ့သို့ - စီမံဘတ်
သော - စီမံလေ့ရှိသော၊ သူ။ အသန္တဝိဿာသိ
စ ဟောတိ အနိဿရဝိကပ္ပိ စ ဝိဿဋ္ဌပသေဝိ
စ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၀။ အနိဿရဝိကပ္ပိတိ အနိဿ-
ရောဝ သမာနော “ဣမံ ဒေထ၊ ဣမံ ဂဏှထာ”-
တိ ဣဿရော ဝိယ ဝိကပ္ပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။
အနိဿရော ဟုတွာ ဝိကပ္ပေတိ သံဝိဒဟတိ
သီလေနာတိ အနိဿရဝိကပ္ပိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။

အနိဿရိယ (န) [န + ဣဿရိယ] အစိုးမရသည်၏
အဖြစ်၊ အစိုးမရခြင်း။ အနိဿရိယတောတိ
အတ္တေနာ ဣဿရိယေ အဝသဝတ္တနတော။
စူဠနိ၊ ၄။ ၆၈။

အနိဿာ (ထိ) [န + ဣဿာ] မပြုစုခြင်း။ အနိဿာ
စ အမဇ္ဈရိယဉ္စ။ အံ၊ ၁။ ၉၅။

အနိဿာမနက (တိ) [န + ဣဿာမနက (=ဣဿာ
+ မန + က)] ဣဿာနှင့် မယှဉ်သောစိတ်ရှိ
သော၊ ဣဿာမှကင်းသောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဣဒ
မာဏဝ ဧကေစော ဣတ္ထိ ဝါ ပုရိသော ဝါ
အနိဿာမနကော ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၂၄၆။
အနိဿာမနိက-လည်းကြည့်။

အနိဿာမနိက (တိ) [န + ဣဿာမနိက (=ဣဿာ
+ မန + ဣက)] ဣဿာနှင့် မယှဉ်သော စိတ်ရှိ
သော၊ ဣဿာမှကင်းသောစိတ်ရှိသော၊ သူ။
အနိဿာမနိကာ ခေါ် ပန ဟောတိ ပရလာဘ-
သက္ကာရဂရုကာရမာနနဝန္တနုပူဇနာသုနဣဿတိ
န ဥပဒုဿတိ န ဣဿံ ဗန္တတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၂၄။ ယာ
နူနာဟံ ဘန္တေ အညံ ဇာတိ အနိဿာမနိကာ
အဟောသိ...။ ၎င်း။ ၅၂၆။ အနိဿာမနိကာ
အဟောသိန္တိ ဣဿာဝိရဟိတစိတ္တာ အဟော-
သိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ အနိဿာမနိက-လည်း
ကြည့်။

အနိဿာယ (ကြိ၊ ဝိ) [န + နိဿာယ] မမှီမှု၍၊
မကပ်ငြိ-မတွယ်တာ-မှု၍။ အာသံ အနိဿာယ
ဝိဝေကဒဿိ။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၈။ အာသံ အနိဿာ-
ယာတိ တဏှံ အနုလ္လိယိတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။
သန္တော အနိဿာယ ဘဝံ န ဇပေ။ သုတ္တနိ။
၄၁၁။ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ရာဂါဒိဝူပသမေန
သန္တော စက္ခာဒိသု ကပ္ပိ မွေ အနိဿာယ ကေမ္ပိ
ဘဝံ...။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။

အနိဿာယနရသ (တိ) [န + ဣဿာယန + ရသ] ငြိစုခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်-မပြုစုခြင်း - ကိစ္စရှိ
သော၊ (မုဒိတာတရား)။ သတ္တေသု ပမောဒန-

လက္ခဏာ မုဒိတာ၊ အနိဿာယနရသာ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၁။ အနိဿာယနရ-
သာတိ ဣဿာယနဿ ဥဿယနဿ ပဋိပက္ခ-
ဘာဝကိစ္စာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၇၉။

အနိဿိတ (တိ) [န + နိဿိတ] မမှီသော၊ သူ။
(က) မကပ်ငြိ-မစွဲလမ်း-မတွယ်တာ-သော၊
သူ။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၂။ မ၊ ၁။
၇၁။ အနိဿိတော စ ဝိဟရတိတိ တဏှာနိဿယ-
ဒိဋ္ဌိနိဿယာနံ ဝသေန အနိဿိတောဝ ဝိဟ-
ရတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၆။ မ၊ ၁။ ၂၇၂။ ...အနုပါယော
အနုပါယော အနိဿိတော အပ္ပဋ္ဌိဗဒ္ဓေါ...။ မ၊ ၃။
၇၅။ စူဠနိ၊ ၆၆။ အနိဿိတောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိ-
နိဿယေဟိ အနိဿိတော။ မ၊ ၁။ ၄။ ၆၀။ အနိဿိ-
တောတိ တဏှာယ အနုလ္လိနော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၈။
အနိဿိတော အညမဟေဌယာနော။ သံ၊ ၁။ ၇။
အနိဿိတောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယေဟိ အနိဿိ-
တော ဟုတော။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၃၅။ အနိဿိတော
ဆေဘ္ဘာ သိနေဟဒေါသံ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဧဝံ
သမထဝိပဿနာသမ္ပန္နော ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌိနိဿ-
ယဿ ပဟိန္တော အနိဿိတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၇။ အနုပါဒါယ အနိဿိတော ကုဟိန္တိ။ သုတ္တနိ၊
၃။ ၃၃။ အနိဿိတော ကုဟိန္တိတိ အဋ္ဌသတဘေ-
ဒေန တဏှာနိဿယေန ဒွါသဋ္ဌိဘေဒေန ဒိဋ္ဌိနိဿ-
ယေန စ ကုဟိန္တိ ရူပါဒိဓမ္မေ ဘဝေ ဝါ အနိဿိ-
တော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ အနိဿိတော နော
ဝိသဟာမိ တာရိတုံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၃၉။ အနိဿိ-
တောတိ ပုဂ္ဂလံ ဝါ ဓမ္မံ ဝါ အနိဿိတော။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၃၀၈။ အနိဿိတံ စိတ္တံ ဒိဋ္ဌိယာ န ဣဉ္စတိတိ
အာနေဉ္စ။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၈၄။ အနိဿိတန္တိ အနတ္တ-
တော ဒိဋ္ဌတ္တာ ဒိဋ္ဌာသေန အတ္တာတိ ဝါ အတ္တနိ-
ယန္တိ ဝါ ကိဉ္စ န နိဿိတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ (ခ)
အမှီ ကင်းသော၊ နိဿယည်းဆရာ မရှိသော၊ သူ။
ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတေန ဘိက္ခု-
နာ န အနိဿိတေန ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၁။ (ဂ)
ဝဋ်ကို-မမှီသော-မှီ၍မဟောအပ်သော။ ဘိက္ခု၊
ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္တဿေတိ...ပရိယာပန္နာယ

အနိဿိတယ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၇။ အနိဿိတ-
ယာတိ ဝဋ်နိဿိတံ ကတော အကထိတယ။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ (ဆ) တဏှာဒိဋ္ဌိ-တို့ဖြင့်-တို့ကို-
မမှီ-မကပ်ငြိ-သော၊ သူ၊ ရဟန္တာ။ သုစေ-
တသော အနိဿိတော တဒါနိသံသော။ သံ၊ ၁။
၄၃။ အနိဿိတောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ အနိဿိ-
တော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိယော ဝါ အနိဿိတော။ ...
လောကဿ ဥဒယဗ္ဗယံ ဥ တော အနိဿိတော
ဘဝေယျ။ သံ၊ ၁။ ၄။ ၉၇။ (ဇ) တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော
မှီရာ၏အစွမ်းဖြင့် တစုံ တခုသော တရားကို မမှီ
သော၊ ရာဂစသော အနှောင်အဖွဲ့တို့ဖြင့် မနှောင်
ဖွဲ့အပ်သော။ နိဗ္ဗာနဓာတု အနိဿိတေန တာ-
ဒိနာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂။ အနိဿိတေနာတိ
တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယဝသေန ကဉ္စ ဓမ္မံ အနိဿိ-
တေန၊ ရာဂဗန္ဓနာဒီဟိ ဝါ အဗဒ္ဓေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၁၅၉။ (စ) မှီရာမရှိသောကောင်းကင်၊ နိဗ္ဗာန်။
ယထာ မဟာရာဇ အာကာသော န ဇာယတိ ...
အနိဿိတော...အနန္တော။ ဝေဝေဝေ...အနိဿိတံ
အနန္တံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၇။

အနိဿိတစိတ္တ (တိ) [အနိဿိတ + စိတ္တ] (၁) မှီတတ်
သော စိတ်မရှိသော၊ သူ၊ (အရိယပုဂ္ဂိုလ်)။
(၂) မမှီတတ်သော စိတ်ကို ဟောကြားရာ
ဖြစ်သော-တရား-သုတ္တပ္ပဒေသ။ နိဿိတစိတ္တာ
အကုသလပက္ခေန နိဗ္ဗိသိတဗ္ဗာ၊ အနိဿိတစိတ္တာ
ကုသလပက္ခေန နိဗ္ဗိသိတဗ္ဗာ။ နေတ္ထိ၊ ၃။ ၄။ (၄င်း၊
ဌ၊ ၁၀၃။ နိဿိတစိတ္တ-လည်းကြည့်။) အနိဿိတံ
စိတ္တံ ယေသံ အရိယပုဂ္ဂလာနန္တိ အနိဿိတစိတ္တာ၊
အရိယပုဂ္ဂလာ နိဗ္ဗိသိတဗ္ဗာ ဣမာယ ဒေသနာယ
ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနတ္တာ။ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာယ ပန အနိ-
ဿိတံ စိတ္တံ ယတ္ထ သုတ္တပ္ပဒေသေသု ဒေသိတန္တိ
အနိဿိတစိတ္တာ၊ အနိဿိတစိတ္တဇာနနတ္တာယ
ဒေသိတာ သုတ္တပ္ပဒေသ။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၅၄။

အနိဿိတဘာဝ (ပု) [အနိဿိတ + ဘာဝ]
မမှီသည် - မကပ်ငြိသည် - မစွဲလမ်းသည် -
မတွယ်တာသည်-၏အဖြစ်။ ဣဒါနိ ခိဏာသဝ-

စိတ္တဿ ကတ္တစိပိ အနိသိတဘာဝံ.... ဝိဘာဝေ-
တုံ။ နေတ္ထိဋ္ဌ။ ၁၀၃။

အနိသိတဝဂ္ဂ (ပု) [အနိသိတ + ဝဂ္ဂ] အဓိမုဒ္ဓိပံ -
နိဿယည်း မယူပံ - နေနိုင်ကြောင်းအင်္ဂါတို့ကို
အဦးမှ၍ဟောအပ်သော တရားအစု။ အနိသိတ-
ဝဂ္ဂ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၁၃၊ ၃၁၇။

အနိဿုကိတာ (ထိ) [န + ဣဿုကိတာ] မနာလို
ခြင်း - ငြူစူခြင်း - မရှိသည်၏အဖြစ်။ ဣဿုကိဿ
ပုရိသပုဂ္ဂလဿ အနိဿုကိတာ ဟောတိ ပရိက္ခ-
မနာယ။ မ၊ ၁။ ၅၄။

အနိဿုကိ (တိ) [န + ဣဿုကိ။ ထိန္တု - အနိဿုကိနိ။]
မနာလိုခြင်း - ငြူစူခြင်း - မရှိသော၊ မငြူစူ
သော၊ သူ။ အနိဿုကိ ဟောတိ အမစ္ဆရိ။
ဒိ၊ ၃။ ၃၉။ မယမေတ္တ အနိဿုကိ ဘဝိဿာမာတိ
သလ္လေခေါ ကရဏိယော။ မ၊ ၁။ ၅၂။ အနိဿုကိ စ
ဟောတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၄၁။ အံ၊ ၁။ ၁၀၄။ အနိဿုကိနိ
စ ဟောတိ အမစ္ဆရိနိ စ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၄။

အနိဿုကိသုတ္တ (န) [အနိဿုကိ + သုတ္တ] မာတု
ဂါမတိ တမလွန်၌ နတ်ပြည်လားကြောင်းတရား
၅-ပါးကို ဟောသောသုတ်။ (ဤသုတ်၌ ၄-ခု
မြောက်တရားသည် အနိဿုကိ စ ဟောတိ
ဖြစ်၍ ဤ သုတ်ကို ယင်းအမည်မှည့်သည်။ ၎င်း
ဝဂ္ဂအခြားသုတ်များနှင့် ယှဉ်ကြည့်။) သဠာယ-
တနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံသုတ်၊ ၂-ဝဂ္ဂ၊ ၃-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၄၄၁။

အနိဟတ (တိ) [န + နိဟတ] မသတ်အပ် - မငြိမ်း
အပ် - သော။ အကတံ ကမ္မံ ဒုက္ခဋ္ဌံ ကမ္မံ ပုန
ကာတမ္မံ ကမ္မံ အနိဟတံ ဒုနိဟတံ ပုန နိဟနိ-
တဗ္ဗန္တိ ဥက္ကောဋေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၆။

အနိက (ပု၊ န) [အန + ဤက။ အနိတျနေန အန +
ဤကနံ၊ သေနာယ၊ တဿ ဟိ ဇီဝနရက္ခကတ္တာ။
ဝါစပုတိ နှင့် ထောမ။ ဥဏာဒိ၊ ၄။ ၁၇-လည်း
ကြည့်။ ဓာန်၊ ၉။ ၃၈၁-နှင့် ပါစိတ်၊ ယော၊ ၁။
၈၂-တို့၌ က-နှင့်ဆုံးဖြစ်သည်။] ဆင်တပ်၊ မြင်း
တပ်၊ ရထားတပ်နှင့် ခြေလျင်တပ်၊ စစ်တပ်။

အနိကံ နာမ ဟတ္ထာနိကံ အဿာနိကံ ရထာနိကံ
ပတ္တာနိကံ။ တယော ဟတ္ထိ ပစ္စိမံ ဟတ္ထာနိကံ၊
တယော အဿာ ပစ္စိမံ အဿာနိကံ၊ တယော
ရထာ ပစ္စိမံ ရထာနိကံ၊ စတ္တာရော ပုရိသ
သရဟတ္ထာ ပတ္ထိ ပစ္စိမံ ပတ္တာနိကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၃။
တယော ဟတ္ထိ ပစ္စိမံ ဟတ္ထာနိကန္တိ ယော
ပုဗ္ဗေ (ဝိ၊ ၂။ ၁၄၀) ဝုတ္တော “ဒွါဒသပုရိသော
ဟတ္ထိ”တိ၊ တေန ဟတ္ထိနာ တယော ဟတ္ထိ။
သေသေသပိ သေသေ နယော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။
သတ္တဟတ္ထိကဉ္စ အနိကံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၂။ သတ္တ-
ဟတ္ထိကဉ္စ အနိကန္တိ ဧတေ သ ဟတ္ထိနိယော
ဧကော စ ဟတ္ထိတိ ဣဒမေကံ အနိကံ။ ဤဒိသာနိ
သတ္တ အနိကာနိ သတ္တဟတ္ထိကံ အနိကံ နာမ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၇။ ဟတ္ထာနိကန္တိ ဒသဟတ္ထိတော
ပဋ္ဌာယ ဟတ္ထာနိကံ နာမ၊ တထာ ရထာနိကံ။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၁။ ဓာန်။ ၃၈၂-နှင့် ၎င်း၊ နိဿုသစ်
လည်းကြည့်။

အနိကဂ္ဂ (န) [အနိက + အဂ္ဂ] စစ်တပ်ဦး။ သော-
ဘယန္တော အနိကဂ္ဂံ၊ နာဂသံသပုရက္ခတော။
သုတ္တနိ၊ ၃၄၁။ အနိကဂ္ဂန္တိ ဗလကာယံ သေနာ-
မုခံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။

အနိကဋ္ဌ (ပု) [အနိက + ဋ္ဌာ + အ။ (အနိကဋ္ဌ-
သံ)] ဆင်တပ်စသော စစ်တပ်၌ တည်သော၊
သူ၊ စစ်အမှုထမ်း။ (က) ဆင်ဆရာ၊ မြင်းဆရာ
စသည်။ အနိကဋ္ဌာ ဒေါဝါရိကာ။ ဒိ၊ ၃။ ၅၃၊
၁၂၁။ အနိကဋ္ဌာတိ ဟတ္ထိအာစရိယာဒယော။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ ယေ ရညော ဟတ္ထာနိကာဒိသု
အဝဋ္ဌိတာ၊ တေ အနိကဋ္ဌာတိ အာဟ “ဟတ္ထိ-
အာစရိယာဒယော”တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၉။ ဟတ္ထာ-
ရောဟာ အနိကဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၂၊
၂၉၂။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၀။ အနိကဋ္ဌာတိ ဟတ္ထာနိ-
ကာဒိသု ဋ္ဌိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၈။ (ခ) မင်း၏-
ကိုယ်ရံတော် - သက်တော်စောင့် - တပ်။ အနိ-
ကဋ္ဌာတိ ရာဇနံ၊ အင်္ဂရက္ခဂဏော မတော။
ဓာန်။ ၃၄၂။ (၎င်း၊ ၉။ လည်းကြည့်။) အနိက-

ဌော ရဏဂဟေ၊ ဟတ္ထိသိက္ခာဝိစက္ခဏေ။ ဗုဒ္ဓ-
ရက္ခိဏိ စိဟေ၊ စ၊ ဝိရမဒ္ဒနကေပိ စ။ အမရ၊
ဗျာချာသုဓာဋ္ဌိ-ကိုးသော ဝိသုမေဒိနီ။

အနိကဒဿန (န) [အနိက + ဒဿန] စစ်တပ်ကို
ကြည့်ရှုခြင်း။ အနိကဒဿနံ ဝါ ဂစ္ဆေယျ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၄၃။ အနိကဿ ဒဿနံ အနိကဒဿနံ။
ကင်္ခါ။ ၂၃၇။ သေနာဗျူဟံ အနိကဒဿနံ ဣတိ
ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၆။ အနိကဒဿနန္တိ တယော ဟတ္ထိ
ပစ္ဆိမံ ဟတ္ထာနိကန္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဿ
အနိကဿ ဒဿနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၂။

အနိဿ (တိ) [န + နိဿ။ န + ဤဿ။ ဤပုဒ်ကို
အချို့သောနေရာတို့၌ အနိဿ-ဟု ဆန်းရသဖြင့်
တွေ့ရသည်။ အောက်ပုံစံများတွင်ကြည့်] (၁)
(က) ဆင်းရဲမရှိသောသူ။ အဝေရာ အဗျာပဇာ
အနိဿာ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူ။ မ၊ ၁။ ၃၇၈။
အဝေရံ အဗျာပဇံ အနိဿံ သုခိ အတ္တာနံ
ပရိဟရမိ။ အံ၊ ၁။ ၁၉၃။ ယေ သတ္တသံဃာ အနိ-
ဿာ နိဗ္ဗာနာ။ မ၊ ၃။ ၁၁၄။ အနိဿာတိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။
မ၊ ၄။ ၉၁။ တံ ဆိန္ဒုဂန္တံ အနိဿံ နိဗ္ဗာနံ။
သံ၊ ၁။ ၁၁၂။ အနိဿန္တိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။ သံ၊ ၄။ ၁၄၅။
သန္တော ဝိဇ္ဇမော အနိဿော နိဗ္ဗာသော။ သံ၊ ၁။
၁၄၃။ ပေတ။ ၁၇၂။ (အံ-စသည်၌ အနိဿော-ရှိ)
ဒုက္ခဘာဝါ အနိဿော။ သံ၊ ၄။ ၁၉၀။ အနိ-
ဿောတိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။ ပေတ။ ၄။ ၂၁၄။ သန္တံ
ဝိဇ္ဇမံ အနိဿံ နိဗ္ဗာနံ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၆။ ဒုက္ခာ-
ဘာဝေန အနိဿံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁၃၂။ အနိဿံ
ပဿ အာယန္တံ။ သံ၊ ၂။ ၄၇၂။ ဥဒါနံ။ ၁၇၃။
အနိဿန္တိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။ သံ၊ ၄။ ၁၃၁။ ဥဒါနံ။ ၄။
၃၃၅။ အနိဿော ယာတိ ပြာဟေကော။ ဓမ္မ။
၅၅။ ထေရ။ ၃၂၃။ အနိဿောတိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၇၄။ ထေရ။ ၄။ ၂၇၀။ အနိဿော
ဆိန္ဒုသံသယော။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆။
အနိဿံ ဆိန္ဒုသံသယံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၀။ အနိ-
ဿော တုဝံ ဝဿသတနိ ပါလယ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၉။
အနိဿောတိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။

၄၂၂။ ဇီဝ တံ အနိဿော စိရံ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၅။
(ခ) ဗုဒ္ဓသော ဆင်းရဲမရှိသောသူ။ သန္တော
ဝိဇ္ဇမော အနိဿော နိဗ္ဗာသော။ အံ၊ ၁။ ၁၃၂။
သုတ္တနိ။ ၄၃၆။ စူဠနိ။ ၅၇။ အနိဿောတိ ဗုဒ္ဓိ-
ဤသိရဟိတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၃၀၄။ အနိဿံ သဗ္ဗဓိမာဟု သောတ္ထိယော။
သုတ္တနိ။ ၃၆၁။ ဗုဒ္ဓိဟိ ဤသောတိ အနိဿော
စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ (ဂ) ကိလေသာ
ဆင်းရဲမရှိသောသူ။ အနိဿော တိဏ္ဍကထံ-
ကထော ဝိသလ္လော။ သုတ္တနိ။ ၂၇၁။ ဤသ-
ဘာဝဘော အနိဿော ကိလေသဒုက္ခသင်္ခါ-
တဿ ဤသဿာဘာဝေန အနိဿော။ သုတ္တနိ။
၄။ ၁။ ၂၂။ အနိဿာ ခိဏပုဒ္ဓုဝါ ဣသိ။ ထေရ။
၃၇၀။ ကိလေသဒုက္ခဘာဝေန နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။
ထေရ။ ၄။ ၂။ ၅၂၉။ (ဃ) ကိလေသာဆင်းရဲ၊
ဝိပါကဆင်းရဲမရှိသောသူ။ အနိဿဿ သုဿမ-
စိတ္တဿ။ မ၊ ၂။ ၄၇။ အနိဿဿာတိ ကိလေသ-
ဒုက္ခေနပိ ဝိပါကဒုက္ခေနပိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာ။ မ၊ ၄။ ၃။
၆၈။ ဤသ-သဒ္ဓေါ ဒုက္ခပရိယာယောတိ အာဟ
နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာသာတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။ (င) ဗုဒ္ဓသော
နှိပ်စက်တတ်သော တရားမရှိသောသူ။ ဗုဒ္ဓေါ
ခေါ ဘန္တေ နိဿော၊ ဒေါသော နိဿော၊ မော-
ဟော နိဿော၊ တေ ခိဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော
ပဟိနာ ဥစ္စန္ဓမူလာ တာလာဝတ္ထုကတာ အန-
ဘာဝကတာ အာယတိ အနုပ္ပါဒဓမ္မာ၊ တသ္မာ
ခိဏာသဝေါ ဘိက္ခု အနိဿောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊
၂။ ၄၇၂။ (စူဠနိ။ ၆၁-လည်းကြည့်။) (စ) အနာ-
ဂတ်ဝဋ်ဆင်းရဲမရှိသောသူ။ ဒန္တော ဝိမုတ္တာ
အနိဿာ နိဗ္ဗာနာ။ သုတ္တနိ။ ၃၅၂။ အနိဿာ
အာယတိ ဝဋ်ဒုက္ခဘာဝေန။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၁၄၁။ (၂) ဆင်းရဲမရှိသည့်၏ အဖြစ်-မရှိခြင်း။
မာ အနိဿာယ ဟာပေသိ၊ ကာမံ သုမုခ
ပတ္တမ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၆။ မာ အနိဿာယာတိ
ဣတော ဂန္ဓာ ပတ္တဗ္ဗာယ နိဗ္ဗုဒ္ဓိကွာဝါယ
ဝိရိယံ မာ ဟာပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၆။ (၃)
အနိဿအမည်ရှိသောပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အနိဿော

သုဒါဠော။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘဝနေတ္ထိဝိကာ။ မ၊ ၃။
၁၁၄။ အပါဠာ၊ ၁၄၃။ အနိဝေတိ အပါပေါ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။

အနိဝ (တိ) [န + နိဝ] မနိမ့်ကျသော၊ မနိမ့်ချ
သော၊ မယုတ်နိမ့်သော။

အနိဝတာ (ထိ) [အနိဝ + တာ] မနိမ့်ကျသည်၏
အဖြစ်။ အလိနတာ (ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၉) ကြည့်။

အနိဝဝတ္ထိ (တိ) [အနိဝ + ဝတ္ထိ] မနိမ့်ချသော -
ဖြစ်ခြင်း - အကျင့် - ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပတိယ
(မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃) ကြည့်။

အနိဝိ (တိ) [န + ဤတိ] ဘေးရန် (ဤတိ) မရှိ
သော၊ သူ။ သမ္ပတ္တိယော ဒုဝေ ဘုတော၊ အနိဝိ
အနုပဒ္ဒဝေါ။ အပါ၊ ၁။ ၁၃၇။ အနုပဒ္ဒဝေါ အနိဝိ
စ။ ၎င်း။ ၃၇၇-၉။ ကထံ ပန တံ နိဗ္ဗာန်
ဒဠ္ဗဗ္ဗန္တိ၊ အနိဝိဘော နိရုပဒ္ဒဝတော သိတ-
လတော ဒဠ္ဗဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။

အနိဝိက (တိ) [န + ဤတိ + က။ ဓာန်၊ ၇-၁
န + နိဝိ + က-ဟုလည်းကြသည်။] (က) ဘေး
ရန် (ဤတိ) မရှိသော။ ယာယံ ဘန္တေ ဒိသာ
အဘယာ အနိဝိကာ အနုပဒ္ဒဝါ။ ဝိ၊ ၁။
၂၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၆။ (ခ) ကိလေသာဟူသော
ဤတိ - မရှိသော - မရှိရာ၊ (နိဗ္ဗာန်)။ တဏှာ-
ယမနိဝိကံ၊ ယဿ နတ္ထိ ဥပမာ ကုစိ။ သုတ္တန်။
၄၅၀။ စူဠနိ၊ ၂၁၃။ အနိဝိကန္တိ ကိလေသဤဘိ-
ဝိရဟိတံ။ သုတ္တန်၊ ၄၂။ ၂၁၃။ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာန်
နိရောဓော အနိဝိကံ နိဗ္ဗာန်။ ပဋိသံ၊ ၄၁၂။
(ဂ) ကိလေသာ၊ ခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရ-ဟူသော
ဤတိ - မရှိသော - မရှိရာ၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အနိဝိ-
ကန္တိ ဤတိ ဝုစ္စန္တိ ကိလေသာ စ ခန္ဓာ စ
အဘိသင်္ခါရာ စ၊ ဤတိပ္ပဟာန် ဤတိပ္ပသမံ
ဤတိပ္ပနိဿဂ္ဂံ ဤတိပ္ပနိဿဒ္ဓိံ အမတံ နိဗ္ဗာ-
နန္တိ တဏှာယမနိဝိကံ။ စူဠနိ၊ ၂၁၄။ အနိ-
ဝိကန္တိ ကိလေသာဒိဤတိဝိရဟိတံ။ စူဠနိ၊ ၄။
၇၄။ (ဃ) အန္တရာယ်ဟူသော ဤတိ - မရှိသော -

မရှိရာ၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အနန္တရာယတ္တာ အနိဝိကံ။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။ (င) ဆင်းရဲမရှိသော၊ (နိဗ္ဗာန်)။
အနိဝိကဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အနိဝိ-
ကဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၅။
နိဒ္ဒါကုတ္တာ အနိဝိကံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ (စ)
ဆုတ်ယုတ် - ပျက်စီး - ခြင်း - အကျိုးမဲ့မှု -
မရှိသော - မရှိရာ၊ (နိဗ္ဗာန်)။ သဗ္ဗာသံ ဤတိန်
အနတ္တာနံ အဘာဝေန အနိဝိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
၃၄၇။

အနိဝိကဂါမိ (တိ) [အနိဝိက + ဂမ + ဂါ] ဆင်း
ရဲမရှိရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော။ အနိ-
ဝိက (င) အနက်ကြည့်။

အနိဝိကဓမ္မ (ပု၊ န) [အနိဝိက + ဓမ္မ] (က)
အန္တရာယ်ဟူသော ဤတိမရှိခြင်း၏ အကြောင်း
ဖြစ်သောတရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အနိဝိကံ အနိဝိ-
ကဓမ္မံ။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ အနန္တရာယဘာဝဟေတု-
တော အနိဝိကဓမ္မံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။ (ခ)
ဆင်းရဲမရှိခြင်း သဘောတရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။
အနိဝိကဓမ္မဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ
အနိဝိကဓမ္မဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ နိဒ္ဒါကု-
သဘာဝတ္တာ အနိဝိကဓမ္မံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။

အနိဝိကဓမ္မဂါမိ (တိ) [အနိဝိကဓမ္မ + ဂမ + ဂါ]
ဆင်းရဲမရှိခြင်းသဘော - နိဗ္ဗာန် - သို့ ရောက်
စေတတ်သော။ အနိဝိကဓမ္မ (ခ) အနက်
ကြည့်။

အနိဝိကဓမ္မသတ္တ (န) [အနိဝိကဓမ္မ + သတ္တ]
ဆင်းရဲမရှိခြင်းသဘော - နိဗ္ဗာန် - နှင့် ၎င်း
သို့ - သွားတတ် - ရောက်တတ် - သော အကျင့်ကို
ဟောသောသုတ်၊ အနိဝိကဓမ္မသုတ်။ သဠာယ-
တနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-
သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။

အနိဝိကသုတ္တ (န) [အနိဝိက + သုတ္တ] ဆင်းရဲ
မရှိရာနိဗ္ဗာန်နှင့် ၎င်းသို့ - သွားတတ် - ရောက်
တတ် - သော အကျင့်ကို ဟောသောသုတ်၊ အနိ-

တိကသုတ်။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံဟုတ္တပါဠိ၊ ၉-
သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂၀-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။

အနိတိသမ္ပဒါ (တိ) [အနိတိ + သမ္ပဒါ] ပိုးကောင်
ငယ်စသောသက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ (ပိုး - ကြီး -
ငယ်) ဘေးရန် မရှိခြင်းဟူသော ပြည့်စုံခြင်း။
အနိတိသမ္ပဒါ ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇူဝိဘဝတိ သမ္ပဒါ။
အံ၊ ၃။ ၇၀။ အနိတိသမ္ပဒါ ဟောတိတိ ကိဋ္ဌကိမိ-
အာဒိပါဏကဏ္ဍိတိယာ အဘာဝေါ ကော သမ္ပ-
ဒါ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၁၃။ ၂၃၀။

အနိတိဟ = အနိတိဟ (တိ) [(၁) အနု + ဤတိ +
ဟန + ကိ။ (၂) န + ဤတိ + ဟန + ကိ။
(၃) န + ဤတိဟ။ (၄) န + ဣတိဟ (= ဣတိ
+ ဟ။ ဣတိဟ - သဒ္ဒေါ နိပါတသမုဒါယော၊ ဣတိ-
ဟ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ ဝုတ္တမိဒန္တိ ကဏေတဗ္ဗံ ဝစနံ
တေဟိ။ ဧပျော၊ ဣမိ တေဟိ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၄၁၂။
(ဣတိဟာသ - လည်းကြည့်။) ဣတိ = ဝေဟ =
ကိရ။] (၁) ဥပဒ်အန္တရာယ်တို့ကို ပယ်ဖျက်တတ်
သော။ သံဝရတ္ထံ ပဟာနတ္ထံ၊ ဗြဟ္မစရိယမနိတိဟံ။
အံ၊ ၁။ ၃၃၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၅။ အနိတိဟန္တိ
ဤတိယော ဝုစ္ဆန္တိ ဥပဒ္ဒဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ စ သမ္ပဗု-
ဃိကာ စ။ ဤတိယော ဟနတိ ဝိနာသေတိ
ပဟေတိတိ (ဟန္တိတိ၊ အံ၊ ၄။) ဤတိဟံ၊ အနု
ဤတိဟန္တိ အနိတိဟံ၊ သာသနဗြဟ္မစရိယံ
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၆၀။ (၂) တဏှာစသော ဥပက္ကိလေသ
မရှိသော။ အထ ဝါ ဤတိဟိ အနတ္တေဟိ
သဒ္ဓိံ ဟနန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဤတိဟာ၊
တဏှာဒိဥပက္ကိလေသ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဤတိဟာတိ
အနိတိဟံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။
(၃) တိတ္ထိတို့အယူဝါဒနှင့်ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော၊
တိတ္ထိတို့အယူဝါဒမဟုတ်သော။ ဤတိဟာ ဝါ
ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန တိတ္ထိယသမယာ၊ တပုဋ္ဌိ-
ပက္ခတော ဣဒံ အနိတိဟံ။ ၎င်း၊ ၄။ ၁၀၆။
၎င်း၊ ၄။ ၂၆၀။ (၄) ဤသို့ - ဆိုဘူး - ဖြစ်ဘူး -
သတိဟုတဆင့်ကြားမဟုတ်သော၊ ယုံတမ်းစကား
မဟုတ်သော၊ ယုံမှားဖွယ်မရှိ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့

ဖြစ်သော၊ တပါးသောယုံကြည်ဖွယ်ရာမရှိသော။
အနိတိဟန္တိ ဣတိဟပရိဝုဇ္ဇိတိ။ အပရပတ္တိယန္တိ
အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ အနိတိဟန္တိပိပါဠော၊
တဿတ္ထော - “ဣတိဟာယ”န္တိ ဓမ္မေသု အနေ-
ကံသဂ္ဂါဟဘာဝတော ဝိစိကိစ္ဆာ ဣတိဟံ နာမ၊
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပုဝေဒိတတ္တာ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိ-
ပဇ္ဇန္တာနံ နိက္ကမံဘာဝသာဓနတော စ နတ္ထိ ဧတ္ထ
ဣတိဟန္တိ အနိတိဟံ၊ အပရပတ္တိယန္တိ အတ္ထော။
ဝုတ္တဉ္စေတံ “ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညဟိ”တိ၊
“အတက္ကာဝစဓော”တိ စ ဂါထာသုခတ္ထံ ပန
အနိတိဟန္တိ ဒိဃံ ကတော ပဋ္ဌန္တိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။ ပစ္စိမံ ပနေတ္ထ အတ္ထဝိကပွဲ
ဒဿေတံ “ဣတိဟပရိဝုဇ္ဇိတ”န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။ သက္ခိဓမ္မမနိတိဟမဒဿိ။ သုတ္တနိ။
၄၂၄။ ပစ္စက္ခမေဝ အနိတိဟံ ဓမ္မမဒက္ခံ။ သုတ္တနိ။
၄။ ၂။ ၂၆၀။ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ အနိတိဟံ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၇။
အနိတိဟန္တိ အတ္တပစ္စက္ခံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၃၀၅။
အနိတိဟန္တိ န ဣတိဟိတိဟံ န ဣတိကိရဿ န
ပရမုဗုဓဿ န ပိဋကသမ္ပဒါယ န တက္ကဟေဘ န
နယဟေဘ န အာကာရပရိဝိတက္ကေန န ဒိဋ္ဌိ-
နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ သာမံ သယမဘိညာတံ အတ္တ-
ပစ္စက္ခမေ။ စူဠနိ။ ၇၂၊ ၉၈။ အနိတိဟန္တိ အတ္တ-
ပစ္စက္ခံ။ စူဠနိ။ ၄။ ၂၀။ ဝါယာမဿ ဖလံ ပဿ၊
ဘုတ္တာ အမ္မာ အနိတိဟံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉။ အနိ-
တိဟံ ဣတိ အာဟ ဣတိ အာဟာတိ ဝေ
ဣတိဟိတိဟေန ဂဟေတဗ္ဗံ န ဟောတိ၊
ပစ္စက္ခမေဝ တံ ဖလံ ပဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၆။

အနိတိတဒေါသ (တိ) [န + နိတတ + ဒေါသ]
မထုတ်ပယ်ရသေးသော - အပြစ်အနာအဆာ -
အညစ်အကြေး - ရှိသော၊ မထုတ်ပယ်ရသေး
သော - ထူထဲ - ကြမ်းထမ်း - သော အမည်း
အညစ် ရှိသော။ အနိဒ္ဓန္တကသာဝ - ကြည့်။
အနိတိတဒေါသန္တိ အနုပနိတထူလကဉ္စကံ။ အံ၊
၄။ ၂။ ၁၉၈။ အနုပနိတကသာဝ - လည်းကြည့်။

အနိတိမာန (တိ) [န + ဤမာန] အားမထုတ် -
မပြုလုပ် - မဆောင်ရွက် - သော၊ သူ။ သရာ

နာ' နိဟမာနဿ၊ ဃာဓု' နာ' ဘဏတောမုသာ။
ဇာ၊ ၁။ ၆၅။ အနိဟမာနဿ အဝါယမန္တဿ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။

အနိဋ္ဌက (တိ) [န + လေ + က။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်၊
၂။ ၃၅၉-၅၆၂ နတ္ထိ လူလံ ထွေတိ အနိလကံ-ဟု
ဆိုသည်။ အနေဋ္ဌက၊ နိလကဟာယဏ၊ နေလ-
တိနှင့်ယှဉ်ကြည့်။] အပြစ်မရှိသော၊ ပျားကောင်
မရှိသော၊ ပျားကောင်၊ ပျားဥ-ဟူသော အပြစ်
မရှိသော၊ စင်ကြယ်သော။ သေယျထာပိ ခုဒ္ဒ-
မရုံ အနိဋ္ဌကံ၊ ဝေမဿာဒံ။ ဝိ၊ ၁။ ၈။ အနိဋ္ဌ-
ကန္တိ နိမ္မိကံ နိမ္မိကဏ္ဍကံ ပရိသုဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၅၀။ အနိဋ္ဌကန္တိ နိဗ္ဗေသံ၊ နိဗ္ဗေသတာစေတ္တ
မက္ခိကာဒိရဟိတတာယာတိ အာဟ “နိမ္မိကံ-

က”န္တိအာဒိ။ နတ္ထိ စေတ္တ မက္ခိကာတိ နိမ္မိကံ။
မက္ခိကာသဒ္ဓေန စေတ္တ မက္ခိကဏ္ဍကမ္ပိ သာမည-
တော ဂဟိတန္တိ ဝဒန္တိ။ တေနေဝ တိသုပိ ဂဏ္ဍိ-
ပဒေသု ဝုတ္တံ “နိမ္မိကန္တိ လုမသေဝတ္ထံ ပကာ-
သေတုံ နိမ္မိကဏ္ဍကန္တိ ဝုတ္တံ၊ မက္ခိကာဟိ တာသံ
အဏ္ဍကေဟိ စ ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော”တိ။ အယံ
ပနေတ္ထ အမှာကံ ခန္တိ “မက္ခိကာနံ အဏ္ဍာနိ
မက္ခိကဏ္ဍာနိ၊ နတ္ထိ စေတ္တ မက္ခိကဏ္ဍာနိတိ နိမ္မိက-
ကဏ္ဍန္တိ။ လုမိနာ မက္ခိကာနံ အဏ္ဍေဟိ ရဟိ-
တတာ ဝုတ္တာ၊ နိမ္မိကန္တိ လုမိနာ ပန မက္ခိ-
ကာနံယေဝ အဘာဝေါ ဝုတ္တော”တိ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၄၃၆။ နိမ္မိကန္တိ ဝတ္တာ ပန နိမ္မိကဏ္ဍန္တိ၊
မက္ခိကဏ္ဍာနမ္ပိ အဘာဝံ ဒေသေတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၉၁။ အနေဋ္ဌက-လည်းကြည့်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်
အများအပြားပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၂	အ ^၁		၁ အဇ္ဇတ္တနိ	အဇ္ဇတနိ
၄	အကက္ကသ		၈ အပဗ္ဘရာ	အပဗ္ဘာရာ
၄	အကခံ		၄ လောင်ကြွမ်း	လောင်ကျွမ်း
၆	အကဏ		၁ ဖွဲ့နွဲ့	ဆန်ကွဲ-ဖွဲ့နွဲ့
၈	အကတ	ကော်လံ	၁။ ၂၅ ဒေဝပုတ္တဿ	ဒေဝဒုတ္တဿ
၈	။	ကော်လံ	၂။ ၅ မဘုဉ်းပေး-မစားရ	မဘုဉ်းပေး-မစားရ-
၈	အကတကမ္မ		၂၇ ရသေးသော	ရသေးသော၊
၉	အကတဂဗ္ဘရ		၃ အနက်တွင် “လူမသုံးဆောင်သောတောင်ခေါင်း” ဟု ထပ်ဖြည့်ရန်။	
၁၀	အကတဌာန		၂, ၄ လက်သည်းကွင်းစာသားကိုဖြုတ်ပစ်ရန်။	
၁၅	အကတွာ		၃ ကတွာနကုသ-	ကတွာနာ'ကုသ-
၂၁	အကပ္ပိယဝတ္ထု		၆ ယောက်ျား, ကျွန်း	ယောက်ျား, ကျွန်
၂၂	အကမ္မနဉာဏ		၁ အမ္မကန	အကမ္မန
၂၂	။		၇ အပ္ပတိ	အပ္ပဒိ
၂၂	။		၉ နာမံ အပ္ပဒိသင်္ခါတံ နိမိတ္တံ	နာမံ။ အညာဏံ အပ္ပဒိသင်္ခါတနိမိတ္တံ
၂၂	။		၁၀ အနဘိဘဝနိယဉာဏံ	အနဘိဘဝနိယံ ဉာဏံ
၂၂	။		၁၁ ဇီ၊ ၃။ ၁၄၅။	ဇီ၊ ၃။ ၁၈၁။
၂၃	အကမ္မိတဇ္ဈရိယာပထ		၄ အကမ္မိတဇ္ဈရိယပထာ	အကမ္မိတဇ္ဈရိယာပထာ
၂၄	အကမ္မ		၁၄ သဘော။ ဓမ္မတာ	သဘော ဓမ္မတာ
၂၄	အကမ္မကာမ		၂ လိုသော	လိုသော
၂၇	အကရဏိယ	ကော်လံ	၁။ ၁၀ မစောင့်သော	မဆောင်သော
၂၇	အကလျတာ	၁,	၂ မခန့်ကျန်း	မခွဲကျန်း
၃၉	အကိဉ္ဇနဇ္ဈာသယ		၂ နှောင့်ယှက်	နှောက်ယှက်
၃၉	အကိဉ္ဇနဉာဏ		၁ ။	။
၃၉	အကိဉ္ဇနဘာဝ	၃,	၆ ။	။
၄၄	အကုက္ကုစ္စ		၂ “အကုက္ကုစ္စဇာတ-ကြည့်” ကို	ဖြုတ်ပစ်ရန်။
၄၄	အကုက္ကုစ္စပကတ		၁ အပကတ	ပကတ
၄၄	အကုက္ကုစ္စပကတဏ		၃, ၄ အကုက္ကုစ္စပကတာယ	အကုက္ကုစ္စပကတတာယ

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၅၉	အက္ခမန	၂, ၃, ၄	လှေခါးရင်း၊ တံခါးဝ	စ ဘိနပ်။ သော ခြေဖြင့် နင်းရာ အရပ်၌ ခင်းထားအပ် သောအရာ၊ ခြေရင်းခုံ။
၅၉	အက္ခမန	၅	၃၄	၃၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆-၇ လည်း ကြည့်။
၆၀	အက္ခမနဒါယက	၁, ၂	ခြေရင်းခုံလှူခဲ့ဘူး သော	ဘိနပ်လှူခဲ့ဘူးသော
၈၂	အက္ခောဘဏိ	၁	အက္ခောဘဏိ (နိ)	အက္ခောဘဏိ (နိ)
၈၂	။	၄	သံ	-သံ
၈၃	အဓဇ္ဈဂုတ္တိ	၂	မပြတ်သော	မပြတ်-သော-
၈၃	အဓတ္တိယ	၂	နာ၊ ခတ္တိယော	နာ၊ ခတ္တိယော
၈၃	အဓန္တိနိမိတ္တ	၅	၈၂	၈၀
၈၉	အဂဒ		“(ဂ)အဆိပ်။ အဂဒပ္ပယောဂ- ကြည့်” ဟု အဆုံး၌ ထပ်ဖြည့်ရန်။	
၉၀	အဂဒေါသဓရဂ်ဂုဠိကာ		“ရိုက်ပြီး သာရတ္ထစာမူ၌ အဂဒေါသဓရဂ်- တိလကာဟိ-ဟု ရှိ၏။ ထိလိင်၌ တိလကာ သဒ္ဒါရွေး(ဂုဠ)ကိုဟောသည်-ဟု ကောတ္ထုဘ ၌ ဆိုရကား ယင်းပုဒ်ကို အဂဒေါသဓ ခေါ် အလှူခြယ်ဆေး ရွေး (အချိန်၊ ပမာဏ) ဟု လည်း အနက်ပေးနိုင်သည်” ဟု နောက်ဆုံးမှ ဆက်၍ဖြည့်ရန်။	
၉၈	အဂုဏဘာဝပရိကပ္ပန	၄	၂၄၇	၂၃၈
၁၀၆	အဂ္ဂပိဋ	၁	အဖျား၊	အဖျား၏
၁၁၇	အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါဇ	၃	ပုဏ္ဏား	ပုဏ္ဏား
၁၅၀	အဂ္ဂါရမသိမက္ခိတ	၂	မီးသွေး	မီးသွေးမှုန့်
၁၅၂	အဂ္ဂိဋ္ဌသေဝဟ	၁	လက်မ-မှ	လက်မမှ
၁၅၆	အဂ္ဂလိမာလပိဋက	၃	သားတို့၏	သားတို့၏)
၁၅၆	အဂ္ဂလိမာလသုတ္တ- ဝဏ္ဏနာ	၂	အဖွင့်	- အဖွင့်
၁၅၇	အစက္ခုက	၅	ဉာဏ်မျက်စိ ပညာစက္ခု	ဉာဏ်မျက်စိ- ပညာစက္ခု-
၁၅၈	အစဇန္တ	၂	မစွန့်-ကြဲ	မစွန့်ကြဲ

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၁၅၉	အစလပလ္လင်	၁	အစလပလ္လင်	အစလပလ္လင်။
၁၅၉	။	၂	ပလ္လင်။	ပလ္လင် -
၁၆၀	အဆနကိစ္စ	၁	မစုတေ့ +	မစုတေ့ -
၁၆၃	အစိန္တယုဋ္ဌာန	၂	သော	သော -
၁၆၃	အစိန္တယုဋ္ဌာနတာ	၃	သော အရာတ္တံ	သော - အရာ -
၁၆၄	အစိရံဂတမတ္တ	၂	အစိရံ ဂတမ	အစိရံဂတမတ္တံ
၁၉၂	အစ္စရိယံ	၆	အာဇ္ဈဟိ	အာဇ္ဈယံ
၁၉၂	။	၇	ဝေါဟာရတ္ထ....	ဝေါဟာရတ္ထ -
၁၉၂	။	၈	အဓိပ္ပါယ်တ္ထ....	အဓိပ္ပါယ်တ္ထ -
၂၀၁	အစ္ဆိန္ဒမကုဋ္ဌဝိကာသ	၂, ၃	အဖူး, အပွင့်	အဖူး၏ ပွင့်ခြင်း
၂၀၄	အဇကလာပက	၈	အဇ - ကလာပက,	အဇ - ကလာပက,
			အဇက - လာပက -	အဇက - လာပက
၂၀၉	အဇမောဒါ	၇	ယဝါနိကာ။)	ယဝါနိကာ။
၂၂၀	အဇိဝ	၆	အိန္ဒြိယ	ဣန္ဒြိယ
၂၂၀	။	၁၆	သဗ္ဗဒဿနကျမ်း	သဗ္ဗဒဿနသင်္ဂဟကျမ်း
၂၂၆	အဇ္ဈတ္တ	၈	မိမိဥစ္စာ	မိမိဥစ္စာ -
၂၂၇	။	၈	“မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော”	ကိုဖြုတ်ပစ်ရန်။
၂၃၄	အဇ္ဈာစာရ	၁၂	(၁)	(၁)
၂၄၇	အဇ္ဈေနမဂ္ဂိ	၁၀	တပ္ပယိတွာ....၏	တပ္ပယိတွာ - ၏
၂၄၇	။	၁၁	ယုတ္တိ -	ယုတ္တိ
၂၅၂	အဇ္ဈောသာန	၂	ဣဒမေဝ မေဝေတိ	ဣဒမေဝမေဝေတိ
၂၅၅	အဇ္ဈောဟရဏီယ	၂	သောအရာ	သောအရာ။
၂၆၁	အဇ္ဈန္တ	၂	ခပ်သော	ဆိုးသော
၂၆၂	အဇ္ဈသ	၁	(န)	(ပု၊န)
၂၆၂	အဇ္ဈသာယန	၁	အဇ္ဈသ + အယန	အဇ္ဈသ + အာယန
				အဇ္ဈသာ + အာယန
၂၆၃	အဇ္ဈသာ	၁	အသ	သော + အာ။အဇ္ဈ
				သော ကတ္တရိကာ၊
				သဒ္ဓကပ္ပဒ္ဓါမ
၂၆၃	အညကာလ	၂	မဖြစ်သော	မဖြစ် - သော
၂၆၄	အညဇန	၁	မသိသော	မသိသော -
၂၆၄	။	၂	မသိသော၊ သူ	မသိသော - လူ
၂၆၄	အညဈာနိက	၃	ဈာန် - စတုက္ကဈာန် -	ဈာန်ရှိသော
			ရှိသော	

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၂၆၇	အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗ		၂ အယူရှိသော	အယူရှိဘူးသော
၂၆၇	အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗတာ		၂ အခြားတပါးအယူရှိသော	အခြား-တပါး-အယူရှိဘူးသော
၂၆၇	။		၃ အကြောင်းအရာ-ကို	အကြောင်းအရာကို
၂၇၄	အညဓမ္မာနုပဿိတာ-ဘာဝ		၂ +ဘာဝ	+အဘာဝ
၂၇၆	အညဘာဂိယ	ကော်လံ ၁။ ၄	အဖြစ်နှင့်	အဖြစ်-နှင့်
၂၉၃	အညာတာဝိ	၃	ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်	ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်-
၃၀၂	အနုကရဏပမုခ		အနက်ကို “တရားစီရင်ရာလွှတ်တော်မုခ်ဦး၊ လွှတ်ဦး။” ဟု ပြင်ရန်။	
၃၀၃	အနုဗန္ဓန		၁ ငြမ်း	ထိတ်
၃၀၆	အဋ္ဌက	ကော်လံ ၂။ ၁၂	အပက	အမုက
၃၀၆	အဋ္ဌကဏ္ဍ	၁, ၂	၄-ယောက်ကြား- နား ဂ-ခု ရှိသော-	နား ဂ-ခု ရှိသော- ၄-ယောက်ကြား-
၃၀၈	အဋ္ဌကထာ	ကော်လံ ၁။ ၂၆	လူနွယ်	လူနွယ်
၃၀၈	။	ကော်လံ ၂။ ၂၇	လူနွယ်	လူနွယ်
၃၃၅	အဋ္ဌိကင်္ကလ	၂ ၂-၄	၂၄ (ဟံသာ)	
၃၄၁	အဋ္ဌိပုဋ္ဌ	၁	အရိုးအထုပ်၊ အရိုးထုပ်။	အရိုးဆက်၊ အရိုးဖု။
၃၅၄	အဇုယောဂ	၃	မိုးအပ်သော ကျောင်း	မိုးအပ်သော-အိမ်-ကျောင်း
၃၅၆	အဇုမုတ္တ	၂	အရူးတပိုင်းကဲ့သို့	အရူးတပိုင်း
၃၅၉	အဏ္ဍက	၂	အဖု-အထစ်	အဖု၊ အထစ်
၃၇၈	အတိဂုဏ	၂	လွန်ကဲသောဂုဏ်	လွန်ကဲသော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး
၃၈၁	အတိစ္ဆတိ		၄ ကွစ္ဆတိ (ကွ-ဓာတ်)	စုစ္ဆတိ (စ-ဓာတ်)
၃၈၅	အတိထိ	ကော်လံ ၂။ ၇	(၂) အတိထိမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအတိထိ မည်သော ရဟန္တာ။	(ခ) ခေတ္တဆွမ်းရပ် လာသော-ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ-ရဟန္တာ။
၃၈၆	အတိဒါနဒါယီ	၂	ကို-	ကို
၃၈၇	အတိဒုက္ခပရေတ	၃	ဆင်းရဲဖြင့်	ဆင်းရဲသည်
၃၈၈	အတိဓမ္မဘာရ	၁	အတိ+ဓမ္မဘာရ	အတိ+ဓမ္မ+ဘာရ
၃၉၃	အတိပါတော	၁	(တိ)	(ဗျ)
၃၉၆	အတိဗဟလ	၁	အလွန်ပြစ်	(က) အလွန်ပြစ်

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၄၂၅	အတိတက္ခန္ဓခန္ဓပဋိဗဒ္ဓ	၆	ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓမေဝ။	ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓမေဝ
၄၂၅	။	၇	ခန္ဓေ ဟိ	ခန္ဓေဟိ
၄၃၁	အတိတာနုဓာဝန	၂	အတိတ်သို့	လွန်သွားသောတရားသို့
၄၃၃	အတုလ	၂	အတုမရှိသော	အတုမရှိသော
၄၄၂	အတ္တဋ္ဌပည	၂	သော၊	သော
၄၄၂	အတ္တတ္တနိယဂါဟ	၂	-ဟု	-ဟု
၄၄၉	အတ္တပဋိလာဘ	၂	ကယော	တယော
၄၄၉	အတ္တပရိယာယ	၂	ဆန့်ကျင်ဘက်-ဘေးရန်	အရံအတား-လုံခြုံမှု
၄၅၃	အတ္တမတ္တဒုက္ခာပနယန	၂	ကိုယ်- အတ္တဘော-မျှ၌	မိမိ၏အနည်းငယ်
			ဖြစ်သော	သော
၄၅၃	အတ္တမန	၄	-တို့သည်	-တို့သည်
၄၅၇	အတ္တသဉ္ဇေတနာဟေတု	၃	ကံဟူသော	ကံ-ဟူသော
၄၅၈	အတ္တသမ	၁,၂	ပေမ	သမ
၄၇၀	အတ္တကာမာနုကမ္မာ	၂	“အကျိုး လိုလားသဖြင့်	စောင့်ရှောက် ချီး
			မြှောက်ခြင်း”ဟု အနက်၌ ဖြည့်ရန်	
၄၈၀	အတ္တပဒ	ကော်လံ ၂။ ၁၄	အတ္တကာရ-လည်း	အတ္တကာရ-လည်း
			ကြည့်	ကြည့်
၄၈၀	။	။ ၁၉	ဥာယမ္ပိ	ဥာယမ္ပိ
၄၈၂	အတ္တပ္ပဘာဝန	၂	ထင်းရှားပြခြင်း	ထင်ရှားစွာဖြစ်စေခြင်း
၄၉၂	အတ္တသန္ဓဿန	၁	ပြခြင်း၊	ပြခြင်း-
၄၉၃	အတ္တကာရ	၃	အနက်တွင် “ဖွင့်ပြအပ်သောအနက်။” ဟု ထပ်	
			ဖြည့်ရန်။	
၄၉၅	အတ္ထာပတ္တိ	၂	အထံပြာပွိ	အထံပြာပွိ
၄၉၇	အတ္တိ	၁၁	အတ္တ	အတ္တိ
၄၉၇	။	၁၆)]
၅၁၁	... အဒ	၁	... အဒ	-အဒ
၅၁၁	... အဒက	၁	... အဒက	—အဒက
၅၁၆	အဒါန	၆	(၂) မလ္လသင့်သောဒါန	(၂) အလှူမဟုတ်သည်။
				“(၃) မလ္လသင့်သော
				ဒါန။ အဒါနသမ္ပတ-
				ကြည့်”ဟုလည်းနောက်
				ဆုံးမှ ထပ်ဖြည့်ရန်။

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၅၂၉	အဒေါသနိဿန္တ	၂	၏ အကျိုး	၏-အကျိုး
၅၃၆	အဒ္ဓါနဂမနသမယ	၂	(ခရီးဝေး)	ခရီးဝေး
၅၃၇	အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပဋ္ဌ	၂	(ခရီးဝေး)	ခရီးဝေး
၅၄၇	အဓမ္မရာဂ	၁၇	(ဂ)အနက်ကို ဖြုတ်ရန်။	
၅၅၅	အဓိကရဏဝဂ္ဂ	၃	၁၀-သုတ်တို့၏	၁၀ - သုတ်တို့၏
၅၅၅	အဓိကရဏသမုပ္ပါဒ- ဝူပသမကုသလ	၃	ဖြစ်ကြောင်း - ငြိမ်းကြောင်း	ဖြစ်ကြောင်း; ငြိမ်းကြောင်း
၅၅၅	အဓိကရဏသမုပ္ပါဒ- ဝူပသမနကုသလ	၃	။	။
၅၇၇	အဓိဋ္ဌာနသုည	၃	နှစ်	(နှစ်
၅၇၇	။	၄	တို့သို့	တို့သို့)
၅၈၃	အဓိပတတ္ထ ^၁	၁	အဓိပတတ္ထ ^၁	အဓိပတတ္ထ
၅၈၃	အဓိပညာသိက္ခာ	၂, ၃	လွန်မြတ်-	လွန်မြတ်
၅၈၃	။	၃	-မြင့်မြတ်သော	-မြင့်မြတ်-သော
၅၈၄	အဓိပတိဘာဝ	၂, ၃	အဓိပတတ္ထ ^၂ -ကြည့်	အဓိပတိတ္ထ-ကြည့်
၅၈၇	အဓိပ္ပါယ်ဝိဒ္ဓ	၁	ကူ	ကို
၆၀၈	အဓိဝုတ္တိပဒ	ကော်လံ ၂။ ၁၈	အပိုပါပေးသည်	အပိုပါသေးသည်
၆၁၅	အဓောဂတသင်္ခပါဒ	၃, ၄	ဖမျက်၏အောက်၌ တည်သောခြေရှိသော	ခြေဖမျက်နိမ့်သော
၆၁၇	အဓောသင်္ခပါဒ	၉	ဥဿဓ	ဥဿင်္ခ
၆၂၀	အနဂါရိကဝိဘူသာ	၂	တို့၏	တို့၏-
၆၂၆	အနုဉ္ဇန	၁	ဆေး-မဆိုး-မခြယ် ခြင်း	ဆေး-မဆိုး-မခြယ်- ခြင်း
၆၂၆	အနုဉ္ဇိတအမဏ္ဍိတ	၂	တန်းဆာလည်း-	တန်းဆာလည်း
။	။	၃	-မဆင်-မသ- အပ်သော	မဆင်အပ်သော
၆၂၆	အနုဉ္ဇိတမဏ္ဍိတ	၂, ၃	။	။
၆၂၈	အနုညနေယျတာ	၂	ယာ	သာ
၆၂၈	အနုညပေါသီ	၇	တပါး-	-တပါး-
၆၂၈	။	၈	သော အတ္တဘော	သော-အတ္တဘော
၆၃၁	အနုဏ	ကော်လံ ၁။ ၂၈	အနုဏ္ဏ	အနုဏ
၆၃၁	အနုတ	ကော်လံ ၂။ ၁၄	၄၃၅-၌	၄၅၉-၌

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၆၃၂	အနတိက္ကမန	၈	(၈) ရခြင်း၊ ခံစားခြင်း။	မလွန်ခြင်း၊ရခြင်း၊ ခံစားခြင်း။
၆၄၅	အနတ္တသံဟိတ	၂	သံဟိတ။	သံဟိတ။]
၆၅၁	အနန္တဝိက	၁၂	အဖြစ်သို့	အဖြစ်-သို့
၆၅၃	အနန္တညန္တ	၁	မသိသော	အလိုမတူ-သဘော မကျ-သော
၆၅၄	အနန္တမနန္တ	၁	။	။
၆၅၄	အနန္တယောဂဘာဝ	၄	“မသင့်သော”စသော	နောက်အနက်ဖြုတ်ရန်။
၆၅၄	။	၆	အနညာနညတာန-	အညာနညတာန-
၆၅၇	အနန္တ	ကော်လံ ၂။ ၁၁	“ဥပါဒ်အပိုင်းအခြား၊ဘင်”ကို	ဖြုတ်ရန်။
၆၆၀	အနန္တဓိတိ	၂	မရှိသော	မရှိသော-
၆၆၀	။	၃	သမာဓိ	သမာဓိ-
၆၆၀	အနန္တနယ	၇	အပိစ္ဆ	အပိစ္ဆ
၆၆၀	။	၁၀	။	။
၆၆၀	။	၁၂	။	။
၆၆၀	။	၁၃	။	။
၆၆၁	အနန္တဗုဒ္ဓိဥဒ္ဓေသ	၃	ပါတိမောက်ရွတ်ခြင်း	ပါတိမောက်
၆၆၉	အနပေက္ခစိတ္တ	၂	စိတ်မရှိသော	စိတ်ရှိသော
၆၆၉	အနပေက္ခစိတ္တတာ	၂	မရှိသည်	ရှိသည်
၆၆၉	။	၃	မရှိခြင်း	ရှိခြင်း
၆၉၈	အနပ္ပသောကာတုရ	၃	ဖြင့်	သည်
၆၇၀	အနဗ္ဗက္ခာတုကာမ	၂	လိုသော	လိုသော
၆၈၈	အနဝကာသကာရီ	၅	အနဝသေသကာရိနာ	အနဝကာသကာရိနာ
၆၉၈	အနသန	၁၁	ပျင်း	ပျင်း
၇၀၁	အနာဂတ	၅, ၆	ရောက်ပြီး-ရောက်ဆဲ -ဖြစ်ပြီး-ဖြစ်ဆဲ မဟုတ်သော	ရောက်ပြီး,ရောက်ဆဲ ဖြစ်ပြီး,ဖြစ်ဆဲ- မဟုတ်သော
၇၀၆	အနာဂါမိဖလ	၁	(အနာဂါ-	အနာဂါ-
၇၀၇	အနာဂါမိ	၃	အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊	၎င်းကိုဖြုတ်ရန်
၇၀၇	အနာဂါမိ	၂	။)	။
။	။	၁	(ထိဉ် အနာဂါမိနီ)	ထိဉ် အနာဂါမိနီ
၇၂၀	အနာနုမညန္တ	၂	မသိသော	အလိုမတူ-သဘော မကျ-သော
၇၂၁	အနာနုမနန္တ	၂	။	။

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၇၂၆	အနာယတနဂတတ္တ	၃	အဖြစ်၌-	အဖြစ်
၇၂၉	အနာလယ ^၂	၃, ၄, ၅	(ခ) ကပ်ငြိ- မှီတွယ်- အပ်သော။ (ဂ) တဏှာ မရှိရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ ကာမဂုဏ် မရှိရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။	(ခ) ကပ်ငြိ - မှီတွယ်- အပ်သော ကာမဂုဏ် မရှိရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ (ဂ) တဏှာ မရှိရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။
၇၃၀	အနာလုလိတနေက္ခမ္မ သင်္ကပ္ပ	၂ ၄	မနောက်ကျ- လိုသော	မနောက်ကျသော- လိုသော-
၇၄၃	အနိစ္စ	ကော်လံ ၁။ ၃၃- ၃၄	တပါးသောအစွမ်းကို လွန်နိုင်ခြင်းမရှိ သော (အနိစ္စန္တိကဋ္ဌ)၊	နောက်အစွမ်းကို မလွန်နိုင်သော (အနိစ္စန္တိကဋ္ဌ)၊
၇၄၉	အနိစ္စာကာရ	၃	သော အခြင်း	သော-အခြင်း
၇၅၀	အနိစ္စာနုပဿီ	၄	အနိစ္စဟု	အနိစ္စ-ဟု
၇၅၄	အနိတ္ထိဏ္ဏ	၁၁	နေတ္ထာရ	နေတ္ထာရ
၇၅၄	"	၁၂	“အနိတ္ထိဏ္ဏနှင့်အနက်တူ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၃(သျှာ၊ ကံ)မူကွဲ ကြည့်”ဟု ထပ်ဖြည့်ရန်။	
၇၇၃	အနိရုဒ္ဓ	၁	မချုပ်ငြိမ်း	မချုပ်ပျောက်

န·ဗ·သ·စ - ၁၄၇ - ၂၇၂-၆၄ - ၁,၅၀၀။ (၂)

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးစာတိုက်—ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့
ပုံနှိပ်တိုက်တွင် (ဆဋ္ဌသံဝါယနာတင် ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့က တည်းဖြတ်ပြီး)
အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ဦးသိမ်းမောင် (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၁၂၂/၀၁၀၆) က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

